Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

I. H. S. 13/1/6 tor.

Nicolai Lirani Glossa Ordinaria
in Sacram Scripturam. Pars 5ª
Lugduni Iacobi Marescheal
Año 1529.
(Archivo de Loyola).

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nihil habet Expurgandum; secundum Expurgatorium anni 1640.=
Don Fran.co de Eyzaguirre

QVINTA PARS

HVIVS OPERIS IN SE CONTINENS Glossam Ordinariã cũ expositiõe literali & morali Reuerẽdi patris Nicolai Lyrani: necnõ additiõib⁹ ac Replicis super libros

MATTHAEI
MARCI
LVCAE
IOHANNIS.

ADDITA QVIBVS SVNT NVPERRIME vltra diligẽtissimã, & castigatissimam emendationẽ & limam, historiæ nõ inuenustæ, & figuratæ literæ capitis cuiuslibet exordio: quæ totam rem descriptã clarius q̃ fieri possit, aperiunt.

De vtilitate huiusce quintæ partis non pauca legere poteris in epistola F. Conradi Leontorii, quam in facie secunda huius folii videre poteris.

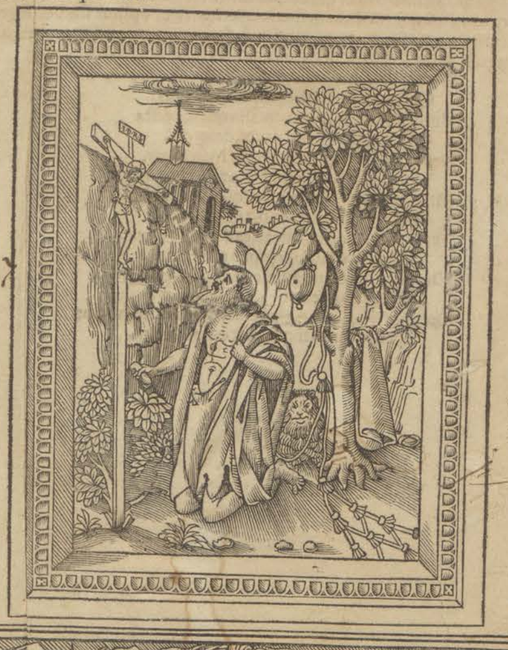

es de la Casa de la Comp.a de Jesus de Azcoitia

Universidad de Deusto

F. CONRADVS LEONTORIVS MVLBRONNEN. OMNIBVS BENIVOLIS LECTORIBVS FELICITATEM.

Ecurso omni ueteri instrumento, & multiplicibus typis expositis: post multas umbras sacrarū historiarum, prophetar. m ænigmata: & quicquid præcessit lumen christianæ ueritatis: iam gratia altissimi omnibus cōpletis ad sacratissima gratiæ tempora læti & hilares calchographi festinant, facturi finē tantis uoluminibus: ut hoc clarissimo opere perfecto & expedito, quid de correctore amice: iudices animaduertant, ut perinde ad aliud opus exprimendū reddantur, seu alacriores, seu tardiores: si tu beniuol⁹ te legendo exhibeas, siue fastidiosum. Nam labor eorū, profecto maximus & utilissimus christianæ religioni: & accuratū in his bene ordinandis ingenium eorum, uultu statq; editq; tuo: Quamobrem cum iam uentum sit ad Sacrosancta Christi euāgelia: Primusq; in ordine Matthæus, librum generationis iesu christi, tū alia quoq; miracula, & uitā ipsius, sit decursurus: & deinceps alij secundū ordinem secuturi euangeliste: qui cœlesti miraculo ostensa quadrigam: & sacra quatuor animalia ezechielis prophetæ & iohannis in Apocalypsi numerū sunt facturi & completuri: Hinc maiori cura & sollicitudine, a sanctis doctoribus, in his multiplicibus cōmentarijs & glossematibus explanantur: & in omnes sensus demonstrātur: Hinc etiā multo maiori sollicitudine, in hac quinta parte accuratissimi impressores omne studiū adhibuerunt: ut in his euangelijs, singula & omnia expūctissime & emaculatissime imprimerentur. Neq; em hic est errandū, neque ad punctū deuiandum, ubi agitur de summa ueritate, de animarū salute eternaliter uiuere debentium de summa & una christianorū spe & crudelitate. Igitur si tibi illa maxima diligētia, Lector beniuole, qua ueteris instrumenti omnis tenor expressus est & excussus: placuit, iam multo magis eadem diligētia sed summa, sed exactissima, sed politissima in his sacris euangelijs exhibita tibi cōplaceat. Nec dubito, quin maxime & supreme ibi sit (modo fœliciter lege) cōplacitura: Nam ut de omnibus alijs sileam: silere nō possum tot egregia, excellētia: & diuinitus illustrata ingenia, quæ omnem ad illustrandū, & explanādum euangeliū: curam, industriam, & laborem apposuerit: ut hæc tibi plana, & intellectu peruia essent: ut tu plærunq; oscitans intelligeres: quod ipsi illi doctores exanclatis multi laboribus, uix tandem conseripserūt. Idq; etiam te obiter admoneo: ut exactissime animaduertas, quāta summa & inimitabili eloquētia, hæc potissimū euangelia, diuino ore prolata, scripta sint: in quo elucidādo tot ingenia excellentissima hebræa, græca, latinaq; & omniū linguarū, per tot sæcula laborant: necdū tamen ad summū finēq; perucnerunt. Idq; contra eos qui eloquentiæ ausu temerario, & barbaro more derogant, qui incusant & qui culpāt: uidelicet ga imitari nō possunt, uolunt pessundare: & quod in alijs deberent demirari & colere, in seipsis malunt desperare. Sed tu lector optime studiose lege, & perge, quēadmodū cœpisti, habiturus & laboris & ingenij tui fructum precios issimū, & animi tui præmium æternum. Bene uale. Ex artaualle ultra Basileā hirsam altera augusti Anno. M. D. VII.

Bis duo: quinta nouæ pars euangelia legis.
Quatuor & christi continet illa rotas:
Vndiq; plena oculis animalia quatuor ista
Circumstant solium nocte, dieq; dei.
Hebræo Leui profert sermone Matthæus,
Humanam faciem publico ab officio:
Interpres petri Marcus, leo fortis & urbis,
Præsul alexandri, scribit in Italia.
Tertius est medicus Lucas, qui Syrus achæis.
Sub specie uituli, uirgineo ore canit.
Vltimus altiuolans aquila, cælebsq; Iohannes,
Antistes asiæ scripsit ad ecclesias.
Quatuor irriguum faciunt hæc flumina mundum:
Hi perflant uenti quatuor omne solum.

PREFATIO NICO. DE LŸ. IN QVATVOR EVANGELISTAS.

A ✠ Incipit p̄fatio venerabilis patris fratris Nicolai de Lyra ordinis minorū in quatuor euangelistas.

QVatuor facies vni. Ezech. j. Sc̄m q̄ scribit būs Gregō. sup Ezech. pria parte Homel. iij. Quia p̄ faciē vnus q̄sq; cognoscit: recte p̄ faciē noticia designat. Lex aūt seu doctrina euāgelica licet sit vna, ga ab vnigenito filio dei data & ad vnū finē ordinata: vt videbit̄ infe-
rius, tñ quadruplici noticia excellit omnē aliā legē datā hūanā & diuinā. & iō bn̄ dr̄ ipsa dr̄: Quatuor facies vni. ¶ Ad cui⁹ euidētiā
Cōditio nes legis cuiusc̄ q̄tuor. aduertēdū q̄ cuiuslibet legis cōueniēter date sunt q̄tuor cōditiones. Legis em̄ ppr̄iū est vitia extirpare. Mores seu act⁹ hoīm ordinare. Inducere ad fœlicitatē, ac plane & lucide tradere veritatem.
Euāgelica lex oēs alias leges excellit. In his aūt quatuor cōditionib⁹ lex seu doctrina euangelica excellit oēm aliā legē diuinā & humanā, vt patebit discurrēdo per singula. ¶ Pria igit̄ cōditio legis est q̄ debet vitia extirpare. Ad hoc em̄ leges sunt datæ vt q̄s priuata castigatio cohibere non potuit: metu pœnæ: q̄ legibus infligunt̄ a maleficijs retrahant̄. Propter qd̄ dicit Aplūs. j. ad Timoth. j. b. Lex iusto non est posita: sed iniustis, & non subditis, impijs & p̄ctōrib⁹, sceleratis & cōtaminatis:
Lex hūana defectiua est. patricidis & matricidis, homicidis & fornicarijs: masculorū concubitorib⁹: plagiarijs: mēdacib⁹ & piuris: & si q̄d aliud sanæ doctrinæ aduersat̄. In hac aūt extirpatione vitiorū lex humana inuenit defectiua: ga non p̄t prohibere oīa mala. Cuius ratio est: ga lex cōtinet̄ p̄ponit obseruāda. In cōitate aūt pauci inueniuntur virtuosi & p̄fecti: sed plures imp̄fecti & defectuosi. & iō sicut pueris alicui p̄mittunt̄ q̄ nō p̄mitterent viris p̄fectis: ita in legib⁹ q̄ cōitati seruādæ imponunt̄ aliqua mala minora p̄mittuntur vt maiora euitent̄: Sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatib⁹ p̄mittit: ne respublica, p̄pter ip̄erfectionē multitudinis q̄ castitatē obseruare nō p̄t: dissensionib⁹ q̄, p̄pter libidinē insurgerēt, conturbet. vñ dicit Aug. in lib. de ordine: Auser meretrices a ciuitatibus, & oīa cōturbabis libidinib⁹. Veritamen ista mala q̄ bono mō auferre nō p̄t, relinquit diuino iudicio puniēda. Vñ dicit Aug. j. de libero arbitrio: Lex ista q̄ regendis ciuitatib⁹ fertur, multa p̄cedit atq; impunita relinqt̄ q̄ per diuinam p̄uidētiā vindicātur. Similiter
Lex mosaica defecti ua est. lex mosaica diuinit⁹ data, aliqua mala p̄mittit: sicut permisit dare libellū repudij vt habet Deut. xxiij. nē viri vxores interficerēt.
B Et tradere ad vsurā extraneis ne fratres, p̄prios grauarēt: vt habetur Deut. xxiij. Cuius ratio fuit: ga lex illa fuit data p̄plō rudi durę ceruicis & ip̄fecto. iō sunt eis p̄missa aliq̄ mala minora vt eui tent maiora. Propt̄ qd̄ saluator Mat. xix. a. dicit iudæis de p̄missione libelli repudij. Ad duriciā cordis vr̄i p̄misit vobis moyses dimittere vxores vr̄as. Sic igit̄ patet q̄ tā lex humana q̄ mosaica p̄mittit aliqua mala: & sic quātū ad hoc est imp̄fecta. Sed lex euāgelica nullū malū p̄mittit tāq; p̄fectissima: sed oīa excludit & punienda p̄dicit: p̄pter qd̄ legislator euāgelicus iesus christus dicit Mat. xij. c. Dico aūt vobis q̄ de oī verbo ocioso qd̄ locuti fuerint hoīes sup terrā reddēt rōnē i die iudicij. si de oī verbo ocioso: multo magis de nociuo. Et si de verbo: multo magis de facto. & sic patet primū: videlicet q̄ lex euangelica p̄cellit oēm aliā legē in extirpatione malorū. ¶ Scd̄o ad legē p̄tinet mores seu act⁹ humanos ad
Scd̄a cōditio. bonū ordinare. vñ dicit philosoph⁹ ij. Ethi. Intētio cuiuslibet legislatoris est ciues facere bonos. In hoc quoq; inuenit̄ lex hūana defectiua: ga hō nō p̄t de secretis cordiū iudicare: & ideo nō p̄t lex humana nisi de actib⁹ exterioribus ordinare. vñ dicit. j. Regū. xvj. b. Hō videt ea q̄ patent: de⁹ aūt intuet̄ cor. & ideo ad legē diuinā solā p̄tinet actus interiores ordinare. Sed & lex mosaica iuenit̄ in hoc defectiua. p̄pter qd̄ dicit̄ a doctoribus antiqs q̄ lex vet⁹
Lex vet⁹ prohibebat manū, nō animū. p̄hibebat manū, nō animū: & habet̄ in gl. sup epl̄am ad Phil. iij. ca. Qd̄ dupliciter intelligi p̄t. V no mō erronee: & sic intelligebāt doctores iudeorū: dicentes voluntatē malā nō esse p̄ctm̄ nisi aliq̄ mō exeat in actū: vt patet p̄ Iosephū. xiij. libro antiquitatū.
aīm, duo pliciter intelligit. Et q̄n arguebat̄ ꝑa eos: ga scriptū est Exo. xx. c. Nō concupisces vxorē proximi tui. Respondebāt sic, q̄ hoc p̄cepto nō, p̄hibet̄ cōcupiscētia interior, sed manifestatio exterior. q. d. Nō cōcupisces. i. signa cōcupiscētiæ nō facies, vt amplexus & oscula vel consimilia. Sed hoc manifeste patet falsum. ga act⁹ exterior nō habet malicia vel bonitatē moralē nisi inquātū p̄cedit ab actu interiori: ga p̄ctm̄ in tantū est voluntarium q̄ in nō sit voluntariū, nō est peccatū. Alio mō intelligit̄ p̄dictū verbū. s. q̄ lex vetus prohibebat manū nō animū sane & bene, videlicet q̄ lex vet⁹ in paucis prohibebat animum seu concupiscentiam interiorē: videlicet invitio mœchiæ & auariciæ tm̄: Et adhuc licet p̄hiberet in illis concupiscētia, nō tñ trāsgressorib⁹ infligebat aliquā pœnā. & ideo in talib⁹ inuenit̄ ip̄erfecta. Lex aūt euangelica tanq; perfectissima generaliter p̄hibet concupiscentiā malā: & cōcupiscētib⁹ inducit pœnā infligendā. p̄pter qd̄ saluator Matth. v. c. dicit: Audistis qa dr̄ ⁊ C
est antiqs: Nō occides. q aūt occiderit, reꝰ erit iudicio. Ego aūt dico vobis: ga oīs q̄ irascit fratri suo, reꝰ erit iudicio. & eodē mō dicit in alijs p̄ceptis. Ex q̄ patet q̄ lex euāgelica nō solū ordinat actus exteriores sed ga liter actꝰ interiores: & sic patet. Scd̄m. ¶ Ter- Tertiacō
tio dico q̄ ad legē p̄tinet ad fœlicitatē hoies inducere. Veritū lex ditio.
hūana nō inducit nisi ad fœlicitatē politicā q̄ est trāquillꝰ & pacificꝰ status ciuitatis invita ista mortali. Hō aūt fm̄ intellectū q̄ est pars pricipalior hoīs: immortalis est: vt dicit̄. x. Ethicor̄: & iō oportet aliā fœlicitatē extra vitā istā assignare. Ad hanc aūt lex diuina ordinat q̄ nō p̄t facere lex hūana. Per hoc em̄ necessitas sacræ doctrinæ ab omnibus doctoribus assignatur: ga homo ad quandam beatitudinem supernaturalē ordinatur, ad quam per legem sibi diuinitus reuelatam dirigitur. Veritamen & in hoc lex mosaica inuenit̄ defectiua: ga beatitudo supnaturalis non habet̄ nisi per gratiam: fm̄ quod dicitur Rom. vj. d. Gratia dei vita æterna. Hanc autem gratiā lex mosaica non dabat: sed tantū ad ipam disponebat, p̄pter hoc dicitur ad Heb. vij. c. Nihil enim ad perfectū adduxit lex. Sed hanc perfectionem a christo dandam expectabat: fm̄ quod scribit̄ Iohā. j. b. Lex per moysen data est: gratia & veritas per iesum christum facta est. propter qd̄ saluator i principio euangelicæ legis dicit Matth. iij. a. Pœnitentiā agite: appropinquabit enim regnū cœlorū: & sic patet tertiū. ¶ Quarto ad le- Quarta
gem pertinet veritatē plane ac lucide tradere. Cuius ratio est: quia cōditio.
lex proponitur multitudini intelligēda & seruāda. In multitudine aūt plures sunt deficientes ingenio: & pauci subtiles & ingenioſi, p̄pter quod lex quæ multitudini proponitur debet veritatē lucide ac plane tradere. In hoc autem inuenitur lex humana defectiua: quia ibi inueniuntur multæ obscuritates & perplexitates: Qd̄ patet, p̄pter legū multitudinem ac varietatē & mutationem & aliquarum abrogationē: vt patet intuēti iura ciuilia ac canonica. Similiter & i hoc deficit lex mosaica: quia in velamin⁹ & figuris tradit veritatem de agibilibus & credendis. In cuius figura moyses velata facie loquebatur ad populū: vt habet Exo. xxxiij. propter qd̄ dicit aplūs. j. Cori. x. c. Oīa in figura contingebant illis. Sed lex euangelica in hoc inuenitur perfecta: quia veritas quę in veteri testamento in figuris latebat occulta: per euidentiā facti facta est manifesta. In cuius signum in passione domini D
quando mysteria nouæ legis fuerunt impleta velum templi scissum est in duo media: Luc. xxiij. propter quod dicit saluator Ioh. xvj. f. Venit hora cum iā non in prouerbijs loquar vobis: sed palam de patre annūciabo vobis. Et sequitur: Dicūt ei discipuli: Ecce nunc palā loqueris & prouerbiū nullū dicis: Et sic patet quartum: videlicet q̄ lex euangelica excedit omnē aliā legē in tradēdo plane ac lucide veritatem. ¶ De his quatuor p̄dictis dicit̄ Pō. xviij. b. Lex dñi: idest lex euāgelica: quæ est domini nr̄i iesu christi. Immaculata: ga nullū vitiū p̄mittit. Cōuertens aias, ga actus interiores animæ perfecte ordinat & disponit. Testimoniū dñi fidele: quia ad fœlicitatem promissam efficaciter inducit. Sapientiam præstās paruulis: quia veritatem capabilem omnibus luci de tradit. ¶ Igitur sicut patet ex prædictis lex euangelica omnem aliam legem excellit in noticia quadruplici. ideo conueniēter dicitur de ipsa verbū assumptum. Quatuor facies vni: ga per faciē noticia designatur. ¶ Ad cuius verbi vlteriorem intellectū scien- Quatuor
dum q̄ in verbo proposito notantur quatuor causæ hui⁹ euange- causę euā
licæ doctrinæ. videlicet cā effectiua pricipalis: subiectiua seu ma- gelicę do
terialis: finalis & formalis. Tres autem primę causæ coincidunt ctrinæ.
in idē numero: vt patebit. ideo notātur in hoc nomine: vni. Causa aūt formalis sub facie quadruplici, cū dicitur: Quatuor facies.
¶ Ad euidentiam autem primi aduertendum q̄ christus siue deus incarnatus quod idem est: quia christus est nomen suppositi in Causa ef
duplici natura, diuina videlicet & humana: ipse est causa efficiēs fectiua.
huius euangelicæ doctrinæ. Huius ratio est: quia in omnib⁹ artibus, videmus q̄ architector per ministros disponit materiam: sed per seipsum introducit formā: sicut carpētator p̄ ministros facit lignorū dolationem: sed per seipsum ipsius domus vel nauis compaginationē: vt habetur. j. Metaphy. Lex autem vetus fuit dispositio ad nouā propter quod dicitur ad Gal. iij. d. Lex pædagogus noster fuit in christo. & ideo licet vtrūq; testamentum sit a deo datum: tamē vetus testamentum fuit datum ab ipso mediantibus angelis: vt habetur expresse Act. vij. e. vbi dicitur de moyse: Hic est qui fuit in ecclia in solitudine cū angelo qui loquebat̄ ei in monte sinai & cū patribus nostris qui accepit verba vitę dare nobis: quia tamen ille angelus in persona dei loquebat̄ moysi. Ideo aliquādo nominat angelus: aliqn̄ dñs. fm̄ qd̄ dicit beat⁹ Grego. j. moral. Ex quo patet q̄ vetus testamentum dedit dominus p̄ ministeriū angelorū. vñ Act. vij. g. post verba p̄missa dicit

Universidad de Deusto

E ✠ iudæis: Recepistis legẽ in dispositiõe angelorum, & non custodistis, sed nouũ testamentũ dedit dñs p seipm incarnatũ. Propter qd' Aug. in li. de sermone dñi: exponẽs illud Mat. v. a. Et aperiẽs os suum &c. dixit: Tunc aperuit os suũ qui in lege veteri aperiebat ora prophetarũ, & hoc est qd' dicit apls ad Heb. i. Multifarie multisq; modis olim deus loquẽs patribus in prophetis nouissime diebus istis: locutus est nobis in filio &c. Patet igit q̃ christ⁹ Cã materialis est causa effectiua sui⁹ euãgelicæ doctriæ. Similiter ipse est causa formalis siue subiectiua seu materialis. Ad cuius euidentiã sciendũ q̃ idem est subiectũ totius scientiæ & partis: sub alia tñ rõne: quia sub rõne uniuersali est subiectũ totius scientiæ: sub rõne autem determinata & spali. ¶ De subiecto autẽ theologię duplex est opinio. Theologiæ subiectũ non uniformiter a doctoribus assignatur. Vna: q̃ xp̃s est ibi subiectũ sub ratione generali, & fm hoc dicendũ esset q̃ Christus vt promissus, est subiectum in veteri testamẽto, Et hoc manifeste patet ex processu legis & prophetarũ: vt omes doctores dixerũt q̃ vetus testm̃ non est nisi dispositio ad christũ. Christ⁹ aũt vt p̃sentialiter exhibit⁹, est subiectũ i nouo: vt patet ex processu euãgelistarũ & apl'orũ. Alia est opinio de subiecto sacræ scripturæ, s. q̃, Deus sub ratione deitatis in cõmuni, est subiectũ sacræ scripturę: & p̃ns sub rõne speciali, est subiectũ legis euãgelicæ: videlicet, De⁹ inquãtũ incarnat⁹, qd' est idẽ q̃ xp̃s: Et sic redit ad idẽ cũ prima opinione. s. q̃ xp̃s est nomẽ suppositi in natura duplici. s. humana & diuina. Et ꝓpter hoc matthæus q̃ est primus in ordine euãgelistarũ intitulat euangeliũ suũ de christo tanq̃ de subiecto dicẽs. Liber generationis ihesu christi &c. Similiter & alij euangelistæ nõ faciunt aliud, nisi facta & doctrinã domini ihesu xp̃i tradere. Ex quo patet q̃ xp̃s est subiectũ. ¶ Tertio Cã finalis. dico q̃ christus est causa finalis hui⁹ doctrinæ. Ad cui⁹ euidentiã cõsiderãdũ q̃ cuiuslibet scientiæ duplex est finis. Vn⁹ intrinsec⁹: & hic est cognitio ꝓpri subiecti. Ali⁹ est finis extrinsec⁹: & hic est fœlicitas ad quã ois pfectio hũana aliqualiter ordinat: Sic in ꝓposito euãgelicæ doctrinæ duplex est finis. Vn⁹ intrinsec⁹, q̃ est cognitio ipsius xp̃i ænigmatica q̃ est p fidẽ, & habeł in via. Ali⁹ F est finis extrinsec⁹ qui est cognitio ei⁹ clara p apertã visionẽ q̃ habeł in pria: & hoc est qd' dr̃ Ioh. xx. g. Hæc aũt scripta sunt vt credatis, qm̃ iesus est xp̃s fili⁹ dei: Hic est prim⁹ finis. Sequit. Et vt credẽtes vitã habeatis in noie ei⁹: Hic est secund⁹. Igit̃ patet ex p̃dictis q̃ xp̃s est cã efficiẽs materialis & finalis hui⁹ doctrinæ euãgelicæ: Et ideo iste tres causę cõcurrunt in vnũ numero: & ideo bñ desinant simul in hoc noie: vni. Et de hoc põt accipi quod scribit. i. Ioh. v. b. Hi tres vnum sunt. s. efficiens: subiectum & finis. ¶ Sc̃d'o in verbo, ꝓposito tãgit causa formalis sub facie quadruplici cũ dr̃. Quatuor facies vni. Ad cuius euidentiam consideran- Cã formalis. dũ q̃ duplex est forma scientię. s. forma tractandi & forma tractatus. Forma tractandi est mod⁹ agẽdi: Et iste habet quatuor facies: qa quilibet euãgelista quadruplicẽ noticiã tradit de xp̃o: videlicet, Noticiã hũanitatis: quę figurat in facie hois: Noticiam diuinitatis q̃ figurat i facie aquilæ desup ipsoꝝ quatuor. Noticiã etiã sui sacerdotij q̃ figurat in facie bouis: q erat aial imolaticiũ in lege. Noticiã etiã sui regni q̃ notat in leone q est rex aialiũ. Vel in facie hois: noticiã suæ cõuersationis & natiuitatis: in facie bouis, noticiã passionis, in facie leonis, noticiã resurrectiõis: in facie aq Ezechiel ¶ De hoc aũt bñ põt exponi qd' dr̃ Ezechie. i. c. Cũq; aspicerẽ aia visio, q̃ lia, apparuit rota vna habens quatuor facies. Ista aialia sunt quatuor euãgelistæ q̃ aliq̃n dicunt quatuor euangelia seu quatuor euangelistæ q̃ aliq̃n vnũ. Licet em̃ Matthæus principaliter verset circa hũanitatẽ adaptatur Iohannes circa diuinitatẽ: Lucas circa sacerdotiũ: Marcus circa regnũ: quilibet tñ ipsoꝝ ista quatuor cõsiderat. Vñ dicit btũs Gregorius sup Ezech. homel. i. Si qras: qd matthę⁹ circa incarnationem dñi senserit: Hoc nimirũ qd' marcus, lucas, & iohannes: & sic de aliꝭ. Et sequit: Quicq̃ in vno iueneris, hoc simul in quatuor recognoscęs, Dicit ergo: Cũq; aspicerẽ aialia. i. quatuor euangelistarũ, qa ibi cõsistit vita fm q̃ scribit Ioh. vi. g. Verba q̃ ego loquor vobis spũs sunt & vita. Propter qd' dicit Ioh. v. f. Scrutamini scripturas in quib⁹ putatis vos vitã habere: quia ille sunt Rotæ qui testimoniũ perhibent de me. Apparuit vna rota: Ista rota q̃ paraꝭ do est circularis figuræ, est doctrina euangelica in qua coniungit̃ fi ctria euãgelica. nis principio. s. natura humana q̃ scribit vltimo facta Gen. i. & in xp̃o q̃ est subiectũ hui⁹ doctrinæ est cõiuncta ipsi deo. Item circulus est figura perfectissima: ꝓpter qd' significat legem euangelicam: in qua imperfectio, cuiuslibet alterius legis est supplęta. Sed dr̃ hre quatuor facies ꝓpter quadruplicẽ notitiã xp̃i quã G describit quilibet euangelista: Et sic apparet forma tractãdi. Forma aũt tractat⁹ est diuisio scientiæ p libros ptiales. ista notificatur p quatuor p̃dictas facies. Ad cui⁹ euidentiã cõsiderãdũ q̃ partes alicuius totius heterogenei debẽt a diuicẽ hre distinctionẽ: connexionẽ & ordinẽ: aliter nõ essent partes actu. Distinctio aurẽ euan Euãgelistarũ quatuor, cõnexio, & ordo, cõueniẽter desig̃atur in qua sta: siue tuor facieb⁹ p̃dictis. Ad cui⁹ intellectũ attendenda est breuiter vi euãgelio sio imaginaria Ezechielis prophetę. Videbat em̃ quatuor facies rũ, distin in vno corpe: ita q̃ corp⁹ erat quasi rectũ: sicut corp⁹ hois habẽs ctio, one fm longitudinẽ quatuor latera vel supficies, & ideo in summita xio, & oret illi⁹ corporis erant quatuor capita, in quolibet latere erat vnũ do. caput, s. caput hois in latere vel supficie anteriori: caput aq̃læ in opposita. s. in posteriori parte: caput leonis in dextera parte: caput bouis i sinistra. Qd' aũt dr̃ Ezech. j. Facies aq̃læ desup ipsoꝝ quatuor, hoc est, qa collũ aq̃læ est lõgi⁹, & ideo caput aq̃læ supereminebat alijs: & p̃ns habebat illud corp⁹ aspectũ ad quuor partes oppositas: qa posterior a capitũ erãt cõiuncta interi⁹, & anteriora seu facies capitũ erãt prominẽtia exteri⁹: Similiter illo corpore erãt quatuor tibię, etnõ habebãt flexionẽ magis ad vnã partẽ q̃ ad aliã: sicut fi genu hois esset flexibile qualiter ad oẽm partẽ indifferẽter & ꝓpter hoc dicunt pedes eorũ pedes recti. Et accipitur ibi pes pro tota longitudine a crure vsq; ad plantam pedis. Ex prædictis patet q̃ illud animal poterat ire ad quatuor partes oppositas sine sui couersione, quia habebat aspectũ ad quatuor partes oppositas per quatuor facies, & pedes similiter flexibiles æqualiter ad quatuor partes. Et hoc est qd' dr̃ in textu: q̃ p quatuor partes illorum ibant nec reuertebãtur cum ambularent: qa per quatuor partes poterãt ambulare sine illius corporis conuersione. Ex istis apparet distinctio euangeliorum, cõnexio & ordo eorũ. Per hoc em̃ q̃ erãt capita distincta, apparet euangeliorum distinctio. In capite enim hominis vel facie, designatur euãgeliũ matthæi, qd' principaliter versat circa humanitatẽ. In facie aq̃læ euãgeliũ Iohãnis quod describit præcipue ipsi⁹ diuinitatem. In facie bouis euãgelium Lucæ, quod describit christi sacerdotiũ, in facie leonis euangeliũ Marci, qd' describit ipsius regnũ, sicut supra dictũ est: Vel aliter in facie hominis generatio, in facie bouis H passio, in facie leonis resurrectio, in facie aquilę ascensio. Quia licet prædicta ab omnibus euangelistis conſiderentur, quilibet tamen illorũ circa vnum principaliter versatur: vt supra declaratũ est. ¶ Similiter in prędictis facibus denotatur connexio euangeliorũ, & ideo illa quatuor capita erant in vno corpore coniuncta: & per consequens procedente vna facie alię sequebantur: qa quod in vno euangelio narratur, per alia tria euãgelia probatur: quia ibi idem factum vel cõsimile narratur, sicut Iohannes euangelista solus narrat illuminationem cæci nati, alij autem narrãt de multis alijs cæcis illuminatis, quod est eiusdem potestatis. ¶ Similiter in prædictis facebus apparet ordo euangeliorũ: Sic enim stabat illud corpus habens quatuor facies in aspectu, ꝑphetæ, q̃ facies hois erat sibi directe opposita, facies leonis ad dexteram partem illius animalis, facies autem bouis ad sinistrã, caput aquilæ in parte posteriori, quia tamen collum aquilæ est lõgi⁹, ideo supereminebat cæteris, ideo dicitur facies aquilę desuper ipsorum quatuor. Isto ergo modo ordinantur euangelia, quia primo ponitur euangelium Matthæi sicut facies hominis primo opponebatur aspectui prophetæ, & secundo loco euãgeliũ Marci, quia dextera pars pro⁹ est q̃ sinistra, et tertio euangelium Lucæ, & quarto euangeliũ Iohannis, quia facies aquilæ erat in posteriori parte, & hoc est qd' dr̃ Ezech. j. Similitudo vultus eorũ facies hominis, & facies leonis a dextris ipsoꝝ quatuor, & facies bouis a sinistris ipsoꝝ q̃tuor: et facies aq̃læ desup ipsoꝝ quatuor. Sc̃d'm enim ordinẽ euangeliorũ ponit hic ordo istarum facierũ. Igitur qa euãgeliũ Matthęi qd' primo loco ponit, in facie hois figuratur, ideo de ipso potest dici ante faciẽ hominis similitudo alterius hois. Homo em̃ est animal rationale mansuetũ & ciuile: Homo. & iõ significat Matthæũ euãgelistã, q̃ vixit rõnabiliter, mãsuete & ciuiliter, nõ ciuilitate pdica, sed illa ciuilitate q̃ efficimur ciues sctõrũ & domestici dei sup ædificati sup fundamẽtũ apl'orũ et ꝓphetarũ, fm qd' dicit apls ad Eph. ij. Dicit igit̃, Añ faciẽ hois: qa añ cõsiderationẽ euãgelistę Matthæi, sicut obiectũ proprium est posita similitudo alterius hois, i. xp̃i, cuius præcipue cõsiderat humanitatẽ. Et bñ dicit̃ christus alter hõ, qa fuit alter ab oibus alijs hominib⁹: qa oẽs alij ꝓcesserunt de radice peccati, iste aũt sol⁹ innocẽs, p quẽ ad iusticiã sunt alij reducti, fm qd' scribit ad Rom. v. d. Sicut per vnius hois inobedientiã pctores ꝓstituti sunt multi: ita p vnius hois obediẽtiã, iusti cõ ituẽtur multi hic in pñti ꝯchoatiue per gratiam, & in futuro per gloriã q̃ est gratia cõsummata.

¶ Finit prooemium.

A Epistola beati Hieronymi ad Damasum papam in quatuor euangelistas Incipit.

BEatissimo papæ Damaso, Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex veteri: vt post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeã: & quia inter se variant, quæ sint illa, quæ cum græca consentiant veritate, decernam. Pius labor: sed periculosa præsumptio, iudicare de cæteris ipsum ab omnibus iudicandum: senis mutare linguam & canescentem iam mundum initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen assumpserit: & a saliua quam semel imbibit: viderit discrepare quod lectitat: non statim crumpat in vocem me falsarium me clamans esse sacrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere. Adversus quam inuidiam duplex causa me consolatur: quod & tu qui summ⁹ sacerdos es, fieri iubes: & verum non esse quod variat, etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem veritas est quærenda de pluribus, cur non ad græcam originem reuertentes, ea quæ vel a vitiosis interpretibus male ædita, vel a præsumptoribus imperitis emendata peruersius, vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata, corrigimus. Neq; vero ego de veteri disputo testamento: quod a septuaginta senioribus in græcam linguam versum tertio gradu ad nos vsq; peruenit. Non quæro quid aquila: quid symmachus sapiant: quare theodotion inter nouos & veteres medius incedat: sit illa vera interpretatio quam apostoli prouauerunt. De nouo nunc loquor testamento: quod græcum esse non dubium est, excepto apostolo Matthæo: qui primus in iudæa euangelium christi hebraicis literis ædidit hoc certo cum in nostro sermone discordat & in diuersos riuulorum tramites ducit, vno de fonte quærendum est. Prætermitto eos codices quos a Luciano & esychio nuncupatos, paucorum hominum asserit peruersa contentio: quibus vtiq; nec in toto veteri instrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in nouo profuit emendasse, cum multarum gentiũ linguis scriptura ante trãslata doceat falsa esse quæ addita sunt. Igitur hæc præsens præfatiuncula pollicetur quatuor tantum euangelia: quorum ordo est iste: Mattheus, Marcus, Lucas, Iohannes, codicum græcorum emendata collatione: sed & veterũ q̃ nec multum a lectionis latinæ consuetudine discreparent, ita calamo imperauimus vt hic tantum quæ sensum videbantur mutare, correctis: reliqua manere pateremur vt fuerãt. Canones quoq; quos Eusebius cæsariensis episcopus alexandrinum secutus ammonium in decem numeros ordinauit: sicut in græco habẽtur expressimus. Quod si quis de curiosis voluerit nosse quæ in euangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidẽ hic in nostris codicibus error inolcuit, dum quod in eadem re alius euangelista plus dixit: in alio quia min⁹ putauerint, ad diderunt, vel dum eundem sensum alius aliter expressit: ille qui vnũ e quatuor primũ legerat ad eius exẽplum cæteros quoq; æstimauerit emendandos. Vnde accidit vt apud nos mixta sint omnia: & in marco plura lucæ atq; matthæi. Rursum in matthæo plura iohannis & marci, & in cæteris reliquorum quæ in aliis propria sunt inueniantur. Cum ita q̃ canones legeris qui subiecti sunt confusiõis errore sublato, & similia omnium scies: & singulis sua quæq; restitues. In canone primo concordant quatuor, matthæus, marcus, lucas, iohannes: In secũdo tres, matthæus, marcus, lucas. In tertio tres: matthæus, lucas, iohannes. In quarto tres: matthæus, marcus, iohanes. In quinto duo: matthæ⁹, lucas. In sexto duo: matthæus, marcus. In septimo duo, matthæus, iohannes. In octauo duo lucas, marcus. In nono duo, lucas, iohannes. In decimo propriaq; nusquisq; quæ non habentur in aliis ædiderunt. Singulis vero euangeliis abyno incipiens vsq; ad finem librorum dispar numerus accrescit. Hic nigro colore perscriptus sub se habet aliũ ex minio discolorem numerũ qui ad decem vsq; ꝓcedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum ergo aperto codice (verbi gratia) illud siue illud capitulum scire volueris cuius canonis sit: statim ex subiecto numero docebe ris: & recurrens ad principia in quibus canonum est distincta cõgeries: eodemq; stat̃im canone ex titulo frontis inuento: illũ quẽ quærebas numerum eiusdẽ euãgelistæ qui & ipse ex inscriptione signatur, inuenies: at q; e vicino cæterorũ tramitibus inspectis: quos numeros e regiõe habeãt, annotabis: & cum scieris recurres ad volumina singulorũ, & sine mora repertis numeris quos ante signaueras, reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerũt. Opto vt in christo valeas & memineris mei papa beatissime. C D

Explicit epistola beati Hieronymi ad Damasum papam.

Incipit prologus sancti Hieronymi ad Eusebiũ.

QVlures fuisse qui euangelia scripserunt, & lucas euangelista testatur dicẽs: Quoniã quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerũ quæ in nobis cõpletæ sunt. sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem & ministrauerunt ei: & perseuerantia vsq; ad præsens tẽpus monimenta declarant: quæ a diuersis autoribus ædita diuersarũ hæresum fuere principia: vt est illud iuxta ægyptios & thomam & matthiã & bartholomeũ: duodecim quoq; apl'orũ & basilidis atq; ✝apollinis ac reliquorũ: quos enu- al's ✝ape merare lõgissimũ est: cũ hoc tñ in pñsentiarũ necesse lis. sit dicere, extitisse quosdã q̃ sine spiritu & gra dei conati sunt magis ordinare narrationẽ, quã historiæ texere veritatem. Quibus iure pot illud pro

¶ Quinta pars. a iij pheticum

Universidad de Deusto

PROLOGVS SANCTI HIERONYMI IN QVATVOR EVANGELI.

Ezech.13.a. Ephetic coptari: Væ qui prophetãt de corde suo: quĩ ambulãt post spiritum suum: qui dicunt: Hæc dicit dominus & dominus non misit eos. De quibus & saluator in euangelio iohannis loquitur: Ioã.10.b. Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt & latrones. Qui venerunt, non qui missi sunt. Ipse em̃ ait, Venichant & ego non mittebam eos. In veniẽtibus præsumptio temeritatis: in missis obsequiũ seruitutis est. Ecclesia autem quæ domini voce supra petram fundata est: quam introduxit rex in cubiculum suum: & ad quam per foramen descensionis occulte misit manũ suam, similis damulæ hinnuloq; ceruorum, quattuor flumina paradisi istar eructuãs quattuor & angulos & anulos habet: per quos quasi arca testamenti & custos legis domini afs †timo bilibus. lignis †mobilibus vehitur. Primus omnium matthæus est publicanus, cognomento leui: qui euangelium ĩ iudæa hebræo sermone edidit, ob eorum vel maxime causam qui in iesum crediderãt ex iudæis: & nequaq̃ legis vmbra recedente euãgelii veritatem seruabant. Secũdus, marcus interpres apostoli petri, & alexãdrinæ eccleſiæ primus episcop⁹: qui dominũ quidẽ saluatorem ipse non vidit, sed ea quæ audierat magistrum prædicantem, iuxta fidem magis gestorũ narrauit quã ordinem. Tertiꝰ, 2.Cor.8.d. lucas medicus: natione syrus antiochensis cuius laus in euangelio: qui & ipse discipulus apostoli afs †hoc riacq; F Pauli in achaiæ † bithiniacq; partibus volumen condidit: quædã altius repetens: & vt ipse in prooemio confitetur: audita magis quam visa describens. Vltimus, Iohannes apostolus et euangelista Ioh.13.c. & 21.f. quem iesus plurimum amauit: qui super pectus domini recumbens, purissima doctrinarum fluenta potauit: & qui solus de cruce meruit audire: Ecce mater tua. Is cũ esset in asia: & iam tunc hæreticorum semina pullularent cherinthi et hebionis, & Ioh.19.c. cæterorũ qui negãt christum in carne venisse: quos Ioh.2.b. & ipse in epistola sua antichristos vocat & apostolus paulus frequenter percutit: coactus est ab omnibus pene tunc asiæ episcopis & multarum ecclesiarum legationibus de diuinitate saluatoris altius scribere: & ad ipsum (vt ita dicã) deiverbũ non G tam audaci q̃ fœlicitemeritate, prorumpere: vt ecclesiastica narrat historia, cum a fratribus cogeretur vt scriberet: ita facturum se respondisse: si in dicto ieiunio in commune omnes deum deprecarentur. Quo expleto reuelatione saturatus, in illud procemium e cœlo veniens eructauit: In principio Iohã.1.a. erat verbum & verbum erat apud deũ: & deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum. Hæc igitur quattuor euangelia multo ante prædicta: ezechielis quoq; volumen probat: in quo primavisio Ezec.1.a. ita cõtexitur: Et in medio similitudo quatuor animaliũ & vultus eorũ: Facies hois & facies leonis & facies vituli: & facies aquilæ. Prima hominis facies Matthæũ significat: qui quasi de homine exorsus est scribere: Liber generationis iesu christi filii david filii abraã. Secũda marcum: in quo vox leonis in eremo rugientis audit. Vox clamãtis in deserto parate viã dñi: rectas facite semitas eius. Tertia vituli: quæ euangelistam Lucam a zacharia sacerdote sumpsisse initium præfigurat. Quarta iohãnem euangelistã: qui assumptis pennis aquilæ & ad altiora festinans: de verbo dei disputat. Cætera quæ Ezech. sequuntur in eundem sensum proficiũt. Crura eorum recta & pennati pedes: & quocũq; spirit⁹ ibat: ibant & reuertebantur. Et dorsa eorum plena oculis: & scintillæ ac lampades in medio discurrentes: & rota in rotam: & in singulis quatuor facies. Vnde & in Apocalypsi Iohannis post expositionem Apoc b. viginti quatuor seniorum qui tenentes citharas & phialas adorant agnum dei intioducit fulgura atq; tonitrua: & septem spiritus discurrentes: & mare vitreũ: & quatuor aĩ alia plena oculis dicẽs. Aial H primũ sile leoni: & secũdũ sile vitulo: & tertiũ simile homini: & quartũ simile aquilæ volãti. Et post paulũ. Plena, inqt, erãt oculis, & requiẽ nõ habebant die ac nocte dicẽtia. Sctus, sctus, sctus, dñs deꝰ oipotens: q erat & q est & qvẽturus est. Quibꝰ cũctis perspicue ostẽditur quatuor debere tm̃ euãgelia fusci pi: & omnes apocryphorũ nenias: mortuis magis hæreticis q̃ ecclesiasticis viuis canendas.

Explicit prologus sancti Hieronymi ad Eusebium.

GLO. ORDI.

Incipit argumentum sancti Hieronymi in euangelium secundum Matthæum.

Modus tractandi talis est. Prius genealogiã christi describit, distinguens eam per tres tesseredecades: post ait de nutritura saluatoris, & de aduentu magorum in bethleem: & de occisione paruulorũ: deinde de baptismo xpi & ieiunio quadraginta dierũ, & de tentatione triplici. Postea de doctrina eius. s. de sermone habito in mõte: deinde gesta & miracula xpi exponit. Tandem de passione ☞ resurrectione

NICO. DE LYRA.

¶Expositio venerabilis patris fratris Nicolai de Lyra in primum prologum super Matthæi euangelium.

Diuisio. Matthæus. Hic est primus prologus beati Hieronymi qui præponitur euangelio matthæi. Qui quidem prologus diuiditur in quatuor partes. In prima parte describitur euangelistæ status, secundo scribendi modus, ibi: Duorũ

NICO. DE LYRA.

ibi: Duorum in generatione christi. tertio huius euangelij materia principalis, ibi Quarum omnium rerum. Et quarto vtilitas huius operis, ibi: In quo euangelio vtile est. In prima parte describitur euangelista ex nomine, cum dicitur.

a ¶ Matthæus. qui interpretatur datus, quia, inter alios euangelistas primo datus est a deo ad scribendum euangelium ad instructionem omnium fidelium. Secundo, describitur ex natione et patria, cum dicitur. b ¶ Ex iudæa. ga natione fuit iudæus, & de iudæa natus. Quæ qdẽ iudæa primo dicta est terra chanaan: quia post diluuium inibi habitauerũt filij cham: quibus expulsis per filios israel tempore iosue nota est iudæa a tribu iudæ, q̃ erat principalis & regia. Tertio describit quãtũ ad ordinẽ inter euangelistas, cum dicitur. c ¶ Sicut in ordine primus ponitur. In ordine. s. euãgelistarũ: ita in iudæa primꝰ scripsit euãgeliũ. Quarto describitur quantum ad statum p̃cedentẽ eius cõuersionem ad ✠ christum

A ☞ resurrectione & ascensione agit. Huic aũt libro Hier. plogũ præmittit in q̃ oñdit vbi euangeliũ scripserit. & de q̃ imo statu ad q̃ dignũ sit assumpt⁹: de qb⁹ & quo ordine in hoc euãgelio tractet.

a ¶ Duo in gene. christ. prin. præ. i. p̃mittẽs abraam & dauid in generatione christi quibus facta est vel factæ sunt p̃missiões.

NICO. DE LYRA.

c ✠ christum. Quia aũt erat publicanus: ideſt curam habens de publicis actibus. Erant enim tunc iudæi tributarij romanorum. et ideo illi qui colligebant tributum romanis mittendum, dicebantur publicani, huiusmodi cõmuniter sunt cam pſores, & pecuniarum numeratores. Et quia talia negociavix aut nunq̃ sine peccato exerceri possunt vt dicit beatus Gregorius: ideo in hoc patet gratia diuina q̃ ex talibus reuocauit matthæum ad statũ apostolicũ & hoc est qd⁹ dicit: Cuius vocatio &c. Sequitur: a ¶ Duo in genera. Hic tangitur modus scribendi quẽ tenuit euangelista matthæus in descriptiõe genealogiæ christi a qua incipit suum euãgeliũ. Et primo tangitur modus scribendi quantũ ad radicem genealogiæ xp̃i q̃ põit duos patres, videlicet dauid & abraam quasi radicẽ genealogiæ huius, sicut patet in principio euangelij, cũ dicit, Liber generationis &c. Ratio autem huius assignatur, qa abraã fuit primus qui fidẽ vnius dei publice confessus est: Et in signũ huius, primo circũcisionem accæpit quæ fuit signũ distinguens fideles ab infidelib⁹. Dauid aũt fuit primus rex electꝰ a domino fm voluntatẽ dñi ad fidelẽ populũ regendũ: fm q̃ dr. j. Reg. xiij. c. Quẽ B fuit dominus virum iuxta cor suũ &c. Saul aũt licet primo fuerit electus a domino, hoc tm̃ non fuit fm cor dñi, sed fm exactionẽ ppli, propter quod dixit dñs samueli. i. Reg. viij. b. Audi vocẽ ppli petẽtis regẽ. s. sup se. Sequtur: Non em̃ abiecerunt te sed me, ne regnẽ super eos. & hoc est quod dicit Hierony. Duo in generatione christi principia præsumens. Id est ante sumens duos homines videlicet abraã & dauid: quasi principia & radices genealogiæ xp̃i. Sequit: b ¶ Vnius cuius circunci, &c. ideſt ipsius abraæ qui primo accæpit circumcisionẽ, vt dictũ est. c ¶ Alterius cuius fm cor electio &c. ideſt ipsius dauid qui electus primo fuit rex a dño: vt dictum est. d ¶ Ex vtriscq̃ enim patribus christus. in hoc redditur causa prædicti. q. d. propter hoc abraam & dauid ponũtur principaliter radix genealogię christi, quia christus nasci debebat ex patriarchis et regibus tanq̃ eis promissus. e ¶ Sicq̃ quaterdenario. Hic tangit modũ scribendi genealogiã christi quãtũ ad deductionẽ ex p̃dictis duobus patrib⁹ seu principiis, qa euangelista ponit tres quaterdenas. Vna fuit in tpe in quo ppls est gubernatus per iudices. Secũda in tpe quo gubernatus est per reges. Et tertia in tempore: quo gubernatus est per sacerdotes: & hoc est qd⁹ dicit: Sicq̃ quaterdenario triformiter posito: ideſt in tribus temporibus quibus triformiter gubernatus est populus. Sequitur. f ¶ Principium a credẽdi fide in cle. tempus porrigens. qa prima quaterdena incipit ab abraam, qui primus fidẽ vnⁱ dei publice ꝓfessus est, & terminatur in dauid qui primꝰ electus est in regẽ a dño: vt dictũ est. g ¶ Et ex electione vsq̃ in transmigrationis &c. qa secunda quaterdena incipit a dauid exclusiue, & terminatur in iechoniam filio iosiæ in transmigratione babylonis. Sequitur. h ¶ A transmigrationis die vsq̃ &c. quia tertia quaterdena incipit a transmigratione babylonis & terminatur in christum. i ¶ Decursam &c. Decursam dicit: quia describit genealogiam christi descendendo. Lucas autem econtrario ascendẽdo. Sequtur. k ¶ Et numero satisfaciens &c. tempori. q. d. in hoc q̃ sic descripsit genealogiã per tres quaterdenas, satisfecit numero: quia posuit numeros cõuenientes mysterio xp̃i: qa per quaterdenã quæ componitur ex quatuor & decẽ, significat lex christi q̃ decurrit per quatuor euãgelia: & lex moysi quę decurrit p̃ decẽ legis p̃cepta. Per ternariũ vero significat mysteriũ trinitatis qđ fuit traditum in vtraq; lege: sed in noua lege magis explicite: & sic patet qualiter euangelista satisfecit numero. Satisfecit etiam tempori: qa p tres quaterdenas descripsit tres generationes illius populi in diuersis temporib⁹. Sequitur. l ¶ Et se quid esset ostenderet. q. d. in scribendo euangelium christi matthæus ostẽdit statũ suũ, qa ibidem descripsit vocationẽ suã ex publicis actibus ad statum apostolicum. m ¶ Et dei in se opus monstrans. qa in hoc ostẽdit operationẽ dei vocãtis ipm̃ p suã misericordiã. n ¶ Etiam in his &c. Hoc est dictum q̃ similiter in abraã & dauid qui electi sunt a deo ab antiquo: vnus ad fidem alter ad regnũ, dei operationẽ ostendit. Construe ergo sic lram: Etiã non negaret. Minus dicit & plus significat. i. concederet seu declararet. Testimoniũ christi operantis. s. per gratiã. A principio. i. ab antiquo. In his quoq; gen⁹ posuit christi. i. describẽdo genealogiam christi, & hoc fuit in dauid & abraã quos posuit radices genealogiæ christi. o ¶ Quarum rerum omniũ &c. In hac parte Hiero. ostendit intentionem principalẽ euãgelistæ Matthæi seu subiectum sui euãgelij: qa genealogiã ordinate ab abraã vsq̃ ad christum descripsit vt ostenderet q̃ ipse christus est verus hõ & verus deus, qa fm humanitatem nat⁹ est de muliere: passus in cruce vbi omnia peccata nostra deleuit, & resurgẽs a mortuis nos per adoptionem in filios dei regenerauit. & hoc est quod dicit: Quarum rerũ oim̃ &c. in genealogia. s. christi descripta rum. p ¶ Tempus. qa ibi tria tempora describuntur: vt visum est. q ¶ Ordo. qa ordinate tpa & personæ in diuersis tẽporibus describunt⁹. r ¶ Numerus. quia sub certo numero, ideſt in tribus quaterdenis comprehendũtur. s ¶ Dispositio vel ratio. quia rationabiliter disponuntur. t ¶ Quod fidei necessariũ est. Hoc est dictũ. ad hoc omnia p̃dicta sic sunt ordinate descripta. vt o ostendat q̃ christ⁹ est verus deus quod credere necessarium est ad salutẽ: Et q̃ est ver⁹ hõ. vnde subditur: v ¶ Quia factus est &c. quia onera legis voluit obseruare. Hoc autem accipitur de epistola ad Gal. iiij. f. x ¶ Passus in carne omnia in cruce fixit: ideſt oia peccata nra in cruce destruxit. Et accipitur hoc de epistola ad Col. ij. dr̃ sic. Delens quod aduersum nos erat chirographum decreti. i. a ex publicanis actibus fuit, dño ina generatione christi pricipia præsu ¶ abraæ. s. ¶ fuit. mẽs: vniꝰ cuiꝰ prima circuncisio in b a ¶ s. dauid. b ¶ domini. s. c ¶ saule reprobato. carne alterius cuius secũdũ cor elec c ¶ vel partibus. ctio fuit. Ex vtriscq̃ enim patribus d ¶ supple natus est. christus. Sicq̃ quaterdenario nu e ¶ generationis. s. mero triformiter posito principiũ f a ¶ i. ab abraam. ¶ afs: via. b ¶ dauid. a credẽdi fide in electiõis tem pus porrigẽs: & ex electiõe vsq̃ in g transmigrationis diem dirigens: atq; a transmigrationis die vsq̃ in h ¶ terminans. christum definiens, decursam adi uentus domini ostendit generationẽ: vt numero satisfaciẽs & tempori: & se quid esset ostenderet: & i h ¶ misericorditer actum. dei in se opus monstrans: etiam in n his quorum genus posuit, christi operatis a principio testimonium nõ negaret. Quarum rerũ omniũ, q tempus, ordo, numerꝰ, dispositio r vel ratio quod fidei necessarium s est: deus christus est † q factꝰ est ex u muliere: factus sub lege: natus ex virgine: passus in carne: omnia in x cruce fixit, vt triumphans ea in se y metipso resurgens in corpore: & z patris nomen in patribus filio : a b

C

D

obligationem ad pœnam inferni, sed illum tulit de medio affigens illud cruci. Et est locutio metaphorica ad similitudinẽ illi⁹ qui destruxit aliquam chartam vel obligationem quia pforat eã vel corrũpit. sic xp̃s per passionem suã illud decretũ quo eramus obligati gehennæ, destruxit. Sequitur: y ¶ Vt triumphans ea in semetipso. i. deuincens in corpore proprio. z ¶ Resurgens in corpore &c. Ad euidentiam huius literæ considerandũ q̃ pater & filius correlatiue dicũtur. relatiua autem posita se ponũt, & perempta se perimũt. igitur qa iudæi noluerũt recipere christũ, abraę & cæteris patribus promissum. ideo desierũt esse filij abraę. ideſt imitatores ipsius p̃ fidẽ, & per ꝓsequẽs abraã & cæteri pres desierũt esse patres eorũ: Gẽtiles aũt ecõuerso ad prædicationem apostolorũ recæperunt fidem christi & ideo in loco iudæorũ a fide abraæ recedentiũ facti sunt filij abraæ & sic paternitas quę de sierat esse in abraã & cæteris patribus, restituta est per filiationẽ gentium: qui facti sunt imitatores eorum per fidem. Et econtrario. sibi filiatio restituta est in ipsis credẽtibus, restitutra prædicta paternitate, quia hæc est natura correlatiuorum, vt dictũ est. Et hoc est quod dicit Hieronymus. Resurgens in corpore. s. christus præcipiẽs prædicare baptismũ pœnitentiæ in omnes gẽtes factꝰ est restitutẽs. a ¶ Et no. patris in patribus. s. antiquis. b ¶ Filio. hoc est ad honorem filij, quia hoc cedit ad honorem christi.

¶ Quinta pars. a iiij ✠ Et filij

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Et filij nomen patris restituens in filijs, idest in genibus fidem recipientibus. b ¶Patris hoc est ad honorem patris æterni. c ¶Sine principio: sine fine, quia xps secundum diuinitatem manet in æternum. d ¶Ostendens vnum deum se esse cum patre: per opera scilicet diuinitatis que egit, quia propria operatio vniuscuiusq; rei ostendit naturā ei⁹. e ¶Quia vnus est: scilicet deus q est pater & filius, quia nō sunt duo dij sed vnus deus. f ¶In quo euāgelio. Hæc est quarta pars huius ꝓlogi, in qua ostendit vtilitas huiꝰ euāgelij Matthæi. & prio ostenditur ista vtilitas in generali respectu oim fideliū. secundo, vero ostenditur in speciali quantū ad btm Hiero. ibi: Nobis enim in hoc &c. In prima ergo parte ostenditur vtilitas quantū ad quatuor, qa illi qui legunt hoc euangeliū perfecte illi possunt ꝓpendere misericordiā dei in vocatione Matthæi ad statum apostolicum: et diligētiā apostoli inscribēdo euangeliū, & dilectionem dei ex qua voluit incarnari, & ꝓfectionem humanā quæ est in cōiunctione ad deū p fruitionē, quia voluit sibi naturā humanā coniūgere p ipsius assumptionē. & hoc est quod dicit: In quo euangelio vtile est desiderantibus deum. i. nōtiā dei. g ¶Sic prima vel media &c. id est principiū, mediū, & finē huius euangelij, in quo consistit perfectio. h ¶Vt & intelligant vocationē apostoli: i quo cōsistit pfectio, quia de hoc fit ibi mētio.

F i ¶Et opus euāgelij. quod ipse descripsit fideliter. k ¶Et dilectionem dei in carne nascētis. quia ex dilectione voluit incarnari. Sequitur. l ¶In quo reprehensi sunt. idest ad hoc vtile est euangelium hoc, vt legentes ipsum. m ¶Recognoscant in eo. i. in christo esse, supple id: In quo reprehensi sunt & apprehēdere appetunt. i. ipsam diuinitatem, cui natura nostra coniuncta est in christo in vnitate suppositi ꝓ incarnationē. et quā apprehēdere quærimus per fruitionē, Et accipitur ibi iste modus loquēdi de epla ad Phil. iij. c, vbi dicit sic apls, Sequor aūt si quo mō apprehendā in quo & cōprehensus sum.

m ¶Nobis enim. Hic tangit motiuum Hieronymi ad transferendū seu exponendū Matthæi euangelium. s. vt traderet certitudinē rei gestæ in euangelio Matthæi, vbi ostenditur vera diuinitas & vera humanitas iesu xpi. & hoc est qđ dicit: Nobis cū &c. i. rationis motiuæ, qa argumētū quædam ratio est. n ¶In hoc studio. idest ad studendū in hoc euāgelio trāsferēdo & exponendo. o ¶Et fidem. & pro idest certitudinem. p ¶Factæ rei tradere. idest gestorum christi, & non tacere, sed magis supple declarare. s ¶Quærētibus.. idest scire volentibus. r ¶Dispositionem dei operantis in carne: scilicet assumpta. q ¶Intelligendam esse diligenter. hoc est cum magna diligentia & studio, quia talibus reuelat euāgelij intelligentia: fm quod dicitur infra vij. a. Quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis.

¶Eiusdem venerabilis patris expositio prologi in Matthæum.

Matthæus cum primo prædicasset euangelium &c. Prologus iste diuiditur i duas partes: qa primo scriptor huiꝰ euāgelij manifestat. scd'o sui euangelij auctoritas declarat, ibi: Cum autē plures. In prima parte ostendit qñ scripsit, qa primus inter alios euangelistas. Vbi scribit: Quia i iudea. Qua ab⁹ habet liter scribit: qa hebraice. Quare scribit: vt veritas euāgelij certa maneret apud credētes in iudæa a quibus recedebat, volens prædicare gentilibus iudeis ꝓ maiori parte in infidelitate obstinatis: hoc enim fuerat eis ꝓceptum a domino fm quod dicitur Act. xiij. g. Vobis autem oportebat primum loq verbū dei, sed quoꝺ iā repulistis illud & vos indignos iudicastis æternæ vitæ ecce conuertimur ad gentes, sic em ꝓcæpit nobis deus. Hac igitur de causa Matthæus volens transire ad conuersionem gētiliū scripsit fidelibus in iudæa remanentibus euangelium: vt illuc concurrerēt pro certa regula ad eui tandum errores hæreticorum insurgētium. & hoc est quod subdit. v ¶Si ab⁹ non cut enim necesse fuit ad confirmatio habet ꝓ nem fidei euangelij prædicare: pdi- esse. catione. s. cōfirmata euidentib⁹ signis: vt dicitur Marci vlti. x ¶Sic & contra hæreticos scribi: vt cessantib⁹ miraculis possemus recurrere ad doctrinam euangelicam doctrinis & miraculis confirmatam, sicut ad regulam certam hæreses insurgentes confutātem. y ¶Cum autem plures euangelium scripserint &c. Hic ostenditur euangelium Matthæi autenticum. Et primo ostenditur quod dictum est. Secundo declarat quoddam ibi positū, ibi: Dessignantur. In prima parte dicitur sic ꝙ plures scripserunt euangelium. Et alij qui scripserūt sub nomine apostolorum et discipulorū christi, immiscentes eidem falsitates, vt facilius sub nomine apostolorum fideles deciperentur. Et ad hoc euitandum quatuor euangelia quorū scriptores sunt certi et noti: sunt ab ecclesia recæpta & approbata. Et hoc rationabiliter: quia numerus quaternarius euāgeliorum fuit præfiguratus Ezechiel⁹. j. vt prędictum est. Sunt enim euāgelistæ quasi quatuor rotę in quadriga domini, quibus portat fides christi per totum mundum. Similiter gen⁹ humanū quadruplici morte fuit peremptum in trāsgressione adæ. Primo morte culpæ. secūdo morte naturę, quia per hoc incurrimus necessitatē moriēdi. tertio morte gehēnæ: quia ex hoc omnes descendebant ad limbum vsq; ad liberationem per christum factam. Quarto morte ciuilis pœnę. Est enim mors ciuilis seruitus vel exilium per quæ scinditur aliqs a cōmunitate. Per peccatum autem genus humanum erat eiectū a ciuitate cœlesti & subditum seruituti diaboli. igitur cōueniēs fuit numerus quaternarius euangeliorum, quia per ipsorum prædicationē genus humanū quadrifida morte peremptum & viuificandum designatur.

z ¶Designantur etiam euangelistæ quatuor figuris. Hic declaratur quoddam dictum. videlicet qualiter euangelia prædicta fuerunt ꝓfigurata Ezechielis. j. Et patet ex ꝓdictis qualiter in quatuor faciebus significantur quatuor euangelistę. Et sic patet textus.

¶Finit expositio prologi.

A ¶Incipit euangeliū fm Matthæum. Cap. I.

Liber generationis iesu christi &c. Hiero. Hebr⁹ iuminibus suis a principijs nomen imponit vt liber Geneſis ex suo principio noīatur: vbi dicit: Liber generatiōis adę: & hæ sunt generationes cœli & terræ. Qui liber principium est veteris testamenti: fm qđ in principio noui dr: Liber generationis iesu christi: cuius in hoc sit parua pars libri, sed sic nouū testamentū ꝓsonat veteri. Et sicut vetus carnali ꝓponitur israeli, ita nouum spirituali et vtriusq; vn⁹ & idē auctor ostēdit. Plenior sensus esset: Hic est liber generatiōis sed hic mos est in multis: maxime in prophetis, vt visio Esaiæ, subaudis: hæc est.

¶Hiero. Raba. In principio satis declarat se agere de humanitate christi. cū incipiat a carnali generatione. ¶Hiero. Generationis singulariter dicit, cuius multi per ordinem replicentur, quia vnius tantū christi generatio quæritur propter quam cæteræ hic inducunt. Non diu mā ꝓponit narrare generationē qđ ipossibile est: vt esaias ait: Generationē eius quis enarrabit? sed humanam: cuius & hęc ex magna parte sit inenarrabilis. Sed illa tota inenarrabilis est: quia etsi dicitur filius a patre genitus tamen qualiter, nec apostolus, nec propheta nouit, nec angelus.

b ¶Iesu christi: i deus saluatoris non perditoris. qđ fuit adam. Christus ipse est qui & messias. ideo hoc nomine retundit iudęorum infidelitas, qui messiam. i. regem suum nondū venisse arbitrantur. Hūc vero esse christum consequēter sic probat euāgelista quoniam hic est qui de patriarcharum & regū stirpe ꝓgenit⁹: de virgine mirabiliter est editus: sicut eisdē fuerat ante promissus. Iesu christi. vt per regiam & sacerdotalem personam natura dei & hois monstraretur. Olim iesus rector typice nunc essentialiter fm ꝙ deus potens saluare. Christus nomen officij est, nō naturæ, quia vnctus est in sacerdotem ad interpellandū pro nobis: q bene in terram promissionis induxit. c ¶Filii dauid: filii abraā. Ordo præposterus ne præmisso abraam generatiōi scōtextio interrumperetur. Horum duorū specialiter dicitur filius: qa vn⁹ primus inter patriarchas, alter inter reges ad quos facta est de christo promissio: vt iudæis christum ex lege vēturū aperiret: in quo viderēt vaticinia impleri. ¶Filii dauid: filii abraam. Hos duos de oibus elegit, quorū filius dr christus, vt iudæis qb⁹ scribit, scīētibus ex lege xpm venturū: appareret hic esse qui diu erat ꝓmissus: in quo viderent impleri oia vaticinia. his em solis in veteri testamēto legitur facta ꝓmissio. Abraæ: In semine tuo bndicentur omnes gētes. Cui cōsonat dauid: Benedicent in ipo oēs trib⁹ terræ. vnde Zacharias, hoc est subaudis, Iusiurandum quod iurauit ad abraam patrē nostrū daturū se nobis. Dauid autē: Iurauit dns dauid veritatē & nō frustrabit eum, de fructu vētris tui ponā super sedem tuam. Itē: Semel iurauit in sancto meo. s. xpo semē ei⁹ in æternū manebit: & thron⁹ eius sicut sol in ꝓspectu meo &c. Quę nullatenus de salomone accipi pōt, sed de christo ex dauid orto. Itē in libro verborū dierū: Cū dormieris cum patribus tuis dabo semen tuū post te. qđ nullatenus de salomone dicit: qviuo pre cœpit regnare: sed de christo. vñ Hieremiæ: Suscitabo dauid germē iustū, & regnabit rex & sapiēs erit. ¶Abraā & Dauid sunt duæ columnæ versantes in lege quasi in vestibulo añ ostiū qđ est christus, quas ambit funicul⁹ duodecim cubitorū. i. fides apostolorū. Amplectitur hos in genealogia patres, de quorū medio ostium christus aperit credentibus. d ¶Abraam genuit isaac: Isaac autem genuit iacob. Ab eo congrue fit generationis exordium: cui promissus est primum, in quo est benedictio omniū. ¶Matthæus generationem incipit ab exordio promissionis. Et etiam vsq; in finē libri hęc agitur: vt q ex hac generatione natus est: deus & homo intelligatur. ¶Ab initio ab eo cui primū facta est ꝓmissio fidei incipit, vt in hoc patre discāt cui primū facta est ꝓmissio, q & quales esse debeāt, qui volūt in ei⁹ semine benedici Matthæ⁹ generationē descendēdo incipit vel cōputat, qa humanitatem

NICO. DE LYRA.

¶Incipit postilla venerabilis patris, fratris Nicolai de Lyra, ordinis minorum: super Matthæum. Cap. I.

Liber generationis iesu christi. Euangeliū secundū Matthæū

Incipit euangeliū secundū Matthæum. Cap. I.

¶liber apotheca gratiæ i qua oīs anima quod necesse habet inueniat.

†Iber generationis iesu christi filii Dauid: d

a ¶cui promissum est: In semine tuo benedicent omnes gentes, & christus est semen illud, in hoc gentes quærunt benedici.

¶fides.

d filii Abraam. † Abraam genuit

minare librosab eo de quo tractat in principio: sicut dr liber Gen. Ge.25.d. qa in principio tractat de creatione mūdi. Similiter Mattheus, q incipit euangeliū, a genealogia christi: iō ab ipso denominat seu intitulat ipsum. Rō aūt ꝙre incipit a genealogia christi hæc fuit: qa iudæi negabāt iesū nazarenū esse verū xpm: & descēdisse a dauid: qa galilę⁹ erat: fm qđ dr Ioh. vij. Nūqd a galilea venit xp̄s? q. d. non. Ideo subdit: Nōne scriptura dicit: Quia ex semine Dauid & de bethleem castello vbi erat dauid venit christus: quasi dicāt, Sic. & ideo ex hoc volebāt falsę ꝓcludere ꝙ nō esset vere xp̄s: nec ex semine dauid. Hūc ergo errorē volēs matthæus excludere in principio euangelij sui, ostendit ipsum a dauid descendentem per ipsi⁹ genealogiā: Ostēdit etiā eū in bethleem natū: vt patet in principio sequentis capituli: Cū natus esset iesus in bethleē iudę: licet fuerit in galilæa cōceptus & nutritus. In describendo aūt genealogiam ponit duos patres tanq̄ radices, videlicet dauid & D abraam: quia ad istos est facta specialiter promissio de xp̄o. Item quia dauid fuit principalis inter reges: abraā inter patriarchas, christus autem debebat descendere ex patriarchis & regib⁹. Præponitur autem dauid ipsi abraam: licet sit posterior fm tēpus, ꝓpter eminentiā regiæ dignitatis, & iterum conuenientius generationis ordo texatur, quia sic a radice vltimo noīata incheatur. Dicit ergo: a ¶Liber generationis: supplendum est. Hic est liber fm modū hæbreorum: vbi cōmuniter fit talis suppletio, vt patet Esa. j. Visio Esaiæ filij amos, subintelligitur, hæc est. Et eo dē mō in pluribus alijs locis. b ¶Generationis. s. temporalis: quia generationem christi æternam describit iohannes in principio euāgelij sui. c ¶Iesu christi. Iesus, nomen est personæ: christus, nomen naturæ. Significat enim duplicē naturā in vno suppositō, scilicet diuinam & humanam. d ¶Filij Dauid: filij abraam. Hoc est intelligendum fm naturā humanā tantum. Vnde dicit apostolus ad Romanos. j. a. Qui factus est ei ex semine dauid fm carnem. e ¶Abraam genuit &c. Hic incipit christi genealogiam narrare. Et diuidit in tres partes fm tres quaternenas quas ponit in ista genealogia. Prima incipit ab Abraā, & terminatur in dauid inclusiue. Secūda a dauid exclusiue, & terminat in iechoniam filiū iosię inclusiue. Et tertia incipit a iechonia

Esa.53.c.

1.Par.1.b

Hie.63.a

Ge.22.d. Pś.71.d. Luc.1.g. Pś.131.b.

Ibi.88.e.

1.Par.17.b.

Ge.12.a 1.Par.1.b Ge.25.d.

c ✳filio prędicti

Moraliter. a ¶Liber generationis iesu christi filij &c. Omnes itaq; generationes ab abraam vsq; ad dauid generatiōes quattuordecim &c. Christi genealogia describitur hic per tres quaterdenas generationū: Quarū aliquæ fuerunt ante legē datā moysi: & aliquæ tēpore legis datæ. & vltima. s. generatio xpi tēpore gratię, quod incæpit ab eius cōceptione. Et p hoc signat ꝙ aliqui tēporibus istis trib⁹ saluati sunt ꝓ fidē christi. Vnde dicit saluator Ioh. viij. g. Abraam pater vester exultauit vt videret diē meū, vidit & gauisus est. Item in quaterdena sunt duo numeri. s. denarius & quaternari⁹. Per denariū vero signat impletio decalogi. Per quaternariū, impletio euangelij quadrupliciter descripti. Per ternariū vero sanctę trinitatis mysteriū. Per istos igitur numeros in genealogia xpi contentos, mystice signat ꝙ p obseruationē decalogi in fide trinitatis xp̄s qui sol est iustitię p spūa-

Universidad de Deusto

manitatem christi ostendit, per quam deus ad homines descēdit
Lucas ascendendo referēs formam sacramēti aperit. A baptismo
enim incipiens vsq; ad deum ascēdit: ostendens baptizatos ascē
dere ad hoc vt sint filij dei. a ¶Genuit. Matthæus ponit ge
nuit: qui naturæ filios tantum numerat. Lucas: Qui fuit: qui alios
quos fm legem vel per adoptionē filios
interponit. Matthæus ponit: genuit: & nō
generauit: forsitan, vt ille cognosceretur
in fine ostensus. de quo dr: Ego hodie ge
nui te. b ¶Iudam & fratres. Ideo so
lus iudas nominatim exprimitur: vt eum
cognoscerес qui ex eius stirpe fuerat pro
missus. ¶Fratres iudæ memorat præter
missis fratribus isaac & iacob: quia illi a
populo dei quasi alieni sunt repulsi: hi vc
lut hæredes in libro vitæ scripti, & quasi
patriarchæ duodecim in quibus & nume
rus apostolorū signat. Sed nominatim nō
exprimūtur, ne vltra numerū sacramen
ti generatio extenda. ¶In semine prædi
ctorum patrū christus intrauit in ægyptū
qđ psagiens inimicus populum pmebat
& non fœminas sed mares interimebat vt
eum extingueret. ¶De iuda christus quē
omnes gentes susceperunt: quo veniente
iam herodes alieni gena principabatur.
c ¶Iudas autē &c. Iudas genuit phares
& zarā anteq; intraret ægyptum: in quā
ambo postea cum patre transierunt. Za
ra cū de vtero præmisit manū: obstetrix coccino ligauit dicens:
hic prior egredief: illo manū retrahēte alter exiuit: Cui obstetrix:
est: significans illū qui segregabit oues ab hædis, & statuet oues
qdē a dextris: hædos aūt a sinistris. d ¶Phares autem genuit
esrom. In ægypto genuit phares esrō: & esrom aīā: & arā aminā
dab: & aminadab naason, et tūc moyses eduxit eos de ægypto.
Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda p desertū: in q̄ genuit
salmon. Iste salmō fuit princeps in tribu iuda q cū iosue in terrā
pmissionis intrauit. Iste salmō in terra pmissionis genuit booz
de raab. ¶Christ⁹ est phares. i. diuisio: quia separabit oues ab hæ
dis. Ipse est Esrom. idest sagitta vel atrium, quia penetrat corda
auditorum: Habet etiam latitudinem charitatis qua & inimicos
dilexit. e ¶Aram autem genuit. Aram christus electus vel ex
celsus interpretatur. Electus. de quo ppheta: Ecce puer meus quē
elegi. Et alibi: Excelsus super oēs gentes dñs. Ipse est aminadab
idest voluntarius, qui dicit, Voluntarie sacrificabo tibi. Idem est
naason, idest augurium: qui nouit præterita, præsentia et futura.
Vel naason serpētinus: qa xps more serpentis oēs cauit in sidias.
☞ Salmon

Genē.38. d.

Exo.25.c.

Osee.11.a
Pſ.112.a.
Ibi.53.b.

Pſ.2.b.

NICO. DE LYRA.

☞ filio prędicti iechoniæ inclusiue, vt videbitur. & terminat in xpm inclusiue. Secūda pars incipit ibi, Dauid autem. Tertia ibi: Et post transmigrationem babylonis. In prima ergo procedit sic: Abraam genuit Isaac. Non facit mentionem de Hismaele qui fuit filius abraam: quia per ipsum nō descēdit christus: sed p isaac et at promissus eius aduentus: fm qp scribitur Genē. xxj. a. In isaac vocabitur tibi semen. Et eadē ratione nō fit mētio de esau, cum subditur: a ¶Isaac autem genuit Iacob. Quia antequā essent nati, iacob fuit a deo dilectus, vt per ipsum descēderet christus: vt habetur Malachiæ. j. a. Iacob dilexi: Esau autem odio habui. Considerandum igitur qp hic describit genealogia christi de scendendo: quia matthæus voluit ostēdere assumptionē infirmi tatis nostrę a deo. vt dicit Augustinus de cōcordia euangelistarū. Econtrario autem lucas describit eā ascēdendo: qa volebat ostēdere reductionē humanæ naturæ in deū. & ideo incipit genealogiā christi post baptismū: quia post baptismum reducimur in deū. Sequitur: b ¶Iacob autem genuit iudam & fratres ei⁹. Licet autem christus de iuda descenderit: tamē fratres eius cū eo nominant: qa fuerūt pres populi israelitici: & ab eis duodecim trib⁹ israel nominant. Sequitur: c ¶Iudas autem genuit phares & zaram de thamar. Hiero. autem reddēs rationē quare ista thamar exprimitur, sic dicit: Notandum in genealogia saluatoris nullā Lyræopi sanctarum mulierum assumi: sed eas tm quas scriptura reprehen nio alia dit, vt q propter peccatores venerat: de peccatricibus nascēs oīm ab opi peccata deleret. vnde et in cōsequētib⁹ raab meretrix et ruth moa niōe hie bitis ponit & bethsabee vxor vriæ. Hęc Hierony. Sed istud non ro. videtur probabiliter dictū, quia ipse ibidē dicit qp ꝓpter hoc re

ges tres de genealogia christi tollunt. s. ochozias, ioas, amasias: quia ioram miscuerat se filię impiissimæ iezabelis: ideo filij eius vsq; ad quartam generationē de genealogia christi tollunt: ergo nō est probabile qp ꝓpter pctm in xpi genealogia noia mulierū exprimunt. Itē qđ dicit ibi nulla sanctā mulierē posita in genealogia christi. patet falsum de Maria matre christi quæ sanctissima est & fuit. Itē qđ dicit raab & ruth ibi expressas ꝓpter pctm: nō videt verū: immo ꝓpter virtutis actū. Gene. 29. et. 30. De raab em scribitur qp ꝓpter virtutē susceꝑit exploratores israel & eos saluauit: vt patet iosue. ij. propter qđ ponit in catalogo illorum qui ex fide fecerūt notabilem actū: vt habetur ad Hebræ. xi. Qđ autem dicitur meretrix nō obstat: quia hoc erat tm ipsius cognomen: & ideo nō opor tuit qp esset talis fm rem: Sicut aliquando econtrario aliquis pauper rusticus cognominatur noie regis: vt petrus rex vel hiusmodi. Hebræi etiā dicunt hospitatricē vbi nos habemus meretricem: vt dixi plenius Iosue. ij. ca. Similiter quod dicitur de ruth moabitide qp eam scriptura reprehendit: non videtur verū: immo magis eā cōmendat. Tum: quia socrui suæ fideliter adhæserat: Tum quia eiecta gentilitate fidem vnius dei suscꝑit. vt habetur Ruth j. ca. Tum quia in viduitate caste vixit, vt dicitur Ruth. iij. ex verbis booz ad ipsam: Benedicta es filia a dño & priorē misericordiā a posteriore superasti, qa non es secuta iuuenes, pauperes, seu diuites. Tū quia fuit optimæ famæ. Vnde ibidē subditur: Scit omnis ppls qui habitat inter vrbis meę portas mulierē te esse virtutis. Salua igitur beati hiero. & meliori snia: videt qp meli⁹ pōt dici qp mulieres istę hic sunt expressę, qa fuerūt viris suis ex quib⁹ concꝑerunt accidēta liter ꝓiunctæ: patet ex textu biblię. quod omitto causa plixitatis virandæ: Nec debet aliquis moueri si ego recedo in hoc a dictis Hieronymi: quia dicta sanctorum non sunt tātæ auctoritatis qn licet sentire contrariū in his quę non sunt per sacram scripturā determinata. vnde dicit Augustinus in epistola ad Vincentiū de scripturis sanctorum doctorū. Hoc genus scripturarū a canonicis scripturis distinguendū est: Nō enim ex eis sic testimonia ꝓferuntur vt contrarium sentire non liceat. Sequitur: d ¶Phares genuit Esrom. Iste Phares cum iuda patre suo & iacob auo suo descendit in ægyptum: & ibi genuit esrom, & esrom aram: & arā aminadab: & aminadab naason. Iste autem naason cū patre suo exiit de ægypto: & ideo fuit princeps i tribu iuda in deserto post patrē suū. Qđ em iste aminadab fuit princeps trib⁹ iudæ in exitu de ægypto: habet Cāticorū. vj. d. vbi dicitur: Anima mea conturbauit me ꝓpter quadrigas aminadab. Ad cuius euidentiā cōsiderandū qp liber canticorū fm doctores hebræos est de deo & ecclia israel educta p ipm de ægypto. In exitu aūt israel de ægypto dominus siccauit viā p mediū maris rubri: & aquę ex vtraq; parte erāt altæ ad modū muri, sicut habetur Exodi. xiij. & ideo filij israel timebāt intrare. Iste aminadab princeps trib⁹ iudæ cū tribu sua prim⁹ intrauit post moysen: & ex hoc trib⁹ iuda dignitatē regni meruit. Et ideo dicit: Ania mea turbauit me &c. qa filij israel vidētes aminadab ꝓcedentē cū curribus suis admirati sunt ꝓpter ei⁹ audaciā, & secuti sunt eū, igit post ipm aminadab fili⁹ ei⁹ naason fuit princeps trib⁹ iudæ in deserto: vt dicit Nu. j. ca. e ¶Naason autem genuit Salmon: Salmon autem genuit booz de raab. Hic est vnū dubiū quō ista raab q̄ erat de genere chananæorū fuit cōiuncta ipsi salmon in matrimoniū: quia erat prohibitū

Pſ.2.b.

1.Cor.15.g.

Eſa.40.c

Inſames

Exo.12.a

Hiſtoria.

Eſa.16.a.

Myſtice.

Pſ.23.b.

Ibi.44.

Ioh.4.b

Deut.7.c

Eſa.11.a.

Geñ.27. d.

Hiſtoria. 2.Reg.11. a.

Myſtice.

Ioſ.2.a.

Gene. 29.et.30.

Ruth.

Eſa.14.c.

2.Cor.1.

Eph.2.c.

3.reg.11.f

Ruth.

2.Re.7.b

Pſ.95. c.

loh.3.b.

Pſ.2.b.

Obeth

Obeth

booz et

Pſ.95. c.

A ☞ a ¶Salmon autem genuit booz. Christus est salmon. i. sensibilis: qa oia sentit. ipse accipit raab. i. ecclesiam de gentibus Raab, fames vel beatitudo vel impetus: quia ecclesia gentium esurit & sitit iustitiam: & dilatata est per orbem terrarum impetu doctrinę philosophos & reges conuertit. Raab ostēdit coccinū in fenestra. i. in ore per cōfessionē xpi passionē declarat. Raab meretrix, q̄ nuncios iosue susceꝑit: quam salmon princeps trib⁹ iudæ sibi copulauit, significat ecclesiam de gētibus: quæ principi ex iuda. i. xpō copulatur. Et sola cū suis saluatur. dum hierico. i. præsens sæculum septē muris vitiorum vallatū: septē dierum tēpore, tubis
1. Cor. 15. g. pdicationū circūuallat. donec in nouissima tuba oēs muri corruant & nouissima mors destruatur. b ¶Booz autē genuit
Eſa. 40. c &c. Booz christus. De quo dicitur. Dñs in
Inſames fortitudine veniet. Booz de raab. Nota
psonę in nullā de sanctis fœminis in genealogia
genealo- christi assumi, sed quas scriptura reprehē
gia xpi dit. Debuit em de peccatoribus nasci q̄ p
annume pctōribus veneratur: vt discerēt sui peccata
rāt: et ꝛre patrum sibi nō obesse. Vnde agnus in pa
Exo. 12. a scha immolandus iussus est assumi ex capris & ouibus. i. ex iustis & peccatoribus ge
Hiſtoria. nerand⁹. ¶Historia. Elimelech fuit de tribu booz: & vxor eius noemi: qui cū vxore sua iuit ad moabitas: vbi filij sui duxerunt vxores: sed mortuo patre & filijs sine semine: ruth cū noemi socru sua venit in iudæam, & genuit ex ea booz, obeth.
c ¶Ex ruth. Moabitide, vt ostendat im-
Eſa. 16. a. plerū vaticiniū Esaiæ. Emitte agnū dñe dominatorē terræ. Per hanc semē abraæ ad xpm deduxit. Ecclesia de gētibus per ruth fi
Myſtice. gnificata: priusq̄ ad booz. i. ad xpm veniret, ex pre diabolo erat. ¶Mystice. Ruth significat ecclesiā, q̄ est de moab (idest de gentibus quæ ex patre diabolo) & petra deserti, propter idolatriā: de qua deus suscitauit filios abraæ. Oblita prioris gentis venit ad
B booz qui fortis dicitur. i. ad christū qui suscitat semē fratris sui. i.
Heb. 7. c moysi qui obijt sine liberis, quia neminē ad perfectū duxit lex. ¶Ruth videns vel festinās: qa ecclesia puro corde deū videt quę festinat ad brauiū supernæ visionis: & diffinit perseuerare in fide & dilectiōe dei. d ¶Iesse autē. Pater dauid ꝑpius noiatur isai
Eſa. 11. a. sed binomius fuit. Hic autē ideo dr iesse: vt scires eum venisse. De
Geñ. 27. quo Esa. Egredief virga de radice iesse &c. Hic est flos quem odo
d. rat isaac, dicens. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni: qa spūs eū abundantissime repleuit. e ¶Regem. Non qp solus in hac genealogia rex: sed qa primus rex de iuda & regū principiū: propter quē & cæteri in solio regni seruant: & per istū ordo gnationis decurrit ad xpm qui habet regnum Dauid. f ¶Dauid autē
Hiſtoria. 2. Reg. 11. a. rex &c. Hiſtoria. Dauid in solario sedens, vidit Bethsabee se luantem: placuit ei, & vocauit: iacuitq; cū ea: qua grauida reuocauit Viam de expeditione. & sic intraret in domum vt sic partus ascriberetur ei: qui nolens intrare iacuit in vestibulo, dicēs: qp dū arca esset in tabernaculis non intraret in domū suam. Accꝑtis igitur literis mortis suæ, ad expeditionē reuersus est: & sicut dauid præcꝑerat occisus est a ioab. Dauid in solario, xps est: qui i sole posuit tabernaculū suum. Bethsabee, puteus satietatis septimus. s. lex per cuius cognitionem spiritualis gratia monstratur. Vrias, iudaicus populus qui per legē de luce dei gloriatur. Sed huic christus legē abstulit quam de se loqui docuit. Ille vero dū mandata legis implere nititur, quasi epistolas fert vnde dānetur. Vrias etiā iudaicus ppls q̄ noluit intrare in domū. i. in spiritualē legis intellectum, dicēs: qa arca dñi. i. ecclesia est in tabernaculis. i. in figuris. Ideo nō intrauit in domū. i. nō accipit aliū intellectū sed accipit literas suæ mortis. i. intellectum literalem q̄ ducit eū
Myſtice. ad mortem. ¶Mystice. Dauid. i. christus qui goliā. i. diabolū superauit. Ipse est manu fortis vel visu desiderabilis. De eodem di
Pſ. 23. b. citur: Dñs fortis & potens &c. Et iterum: Speciosus forma præ fi
Ibi. 44. liȝ hominū. Bethsabee, puteus satietatis. i. abundātia gratiæ spiritualis quæ munere septiformi est puteus satietatis in quo est
. fons aquæ salientis in vitam æternam. Tres prędictæ sine pudo
Ioh. 4. b re nois ponūtur: qa non solū culpari, sed etiā laudari meruerūt. Iustus autē noie dignus est. Sed in hac qa loquēdo nequit: saltē filētio noīs qđ turpe est tegi. Nomen viri quasi iusti ponit: vt in hoc immanitas sceleris verecundi⁹ memoretur: dum eius causa est occisus. Vxor tm ꝓpē sacramētū ecclesiæ dr: q̄ occiso diabolo in coniugiū veri regis ascisc̄it. g ¶Uriæ. Urias, lux mea: dei. s. idest diabolus

id est diabolus, qui dicit: Similis ero altissimo: cui ecclesiam ꝑiu C
gatā christus de solario paternæ maiestatis adamauit: & pulchrā Eſa. 14. c.
factā sibi matrimonio copulauit. Vrias q̄ est figura diaboli: lux
mea deus interpretat: qui adhuc transformat se in angelum lucis 2. Cor. 1.
& lucē dei se facit. h ¶Salomon autē. Christus est salomō. i. pa Eph. 2. c.
cificus: q. ia ipse est pax nra q̄ fecit vtraq;
vnū. Ipse est roboā. i. impetus ppli q̄ ve
lociter pplos cōuertit ad fidem. i ¶Ro
boam. De isto dicitur. Dabo roboā tribū 3. reg. 11. f
iudam vt remaneat lucerna dauid cūctis
diebus in israel. Quod ad literam non po Ruth.
test accipi, quia nec israel cunctis diebus 4. d.
extitit, nec de dauid post christum dux ali
quis in israel fuit. Sed christus lucerna est
ęternā cœlesti israel, & ideo seruatur sem
per. Super solium autem dauid dicitur se
dere christus: quia regnum dauid tempo
rale figurauit æternum christi regnum.
k ¶Abia. Pater dominus: idest chri
stus. Ego ero illi in patrem: qui tanꝯ do 2. Re. 7. b
minus omnia quæcunq; voluit fecit. Qui Pſ. 113. b.
etiam est asa: idest attollens: quia ipse ab ioha. i. d.
stulit peccata mundi. l ¶Iosaphat. Iu
dicans vel iudicium dei. scilicet christus
qui iudicat orbem terræ in æquitate. Pſ. 95. c.
m ¶Ioram autem genuit. Christus est
Ioram. idest excelsus, qui ait: Nemo ascen loh. 3. b.
dit in cœlum: nisi qui de cœlo descendit.
☞ Nota

NICO. DE LYRA.

✠ filijs israel, ne vllo modo contraherēt cum chananęis matrimonia: vt habetur Deute. vij. Dicendum ad hoc qp istud fuit præcꝑptum eis ne per chananęas a cultu veri dei auerterentur, & ad idola conuerterentur: vt ibidē habetur: & ideo quādo aliqua persona iueniebatur fidelis, & ex fide veri dei aliquid magnū egisse: sicut fecit ista raab, vt prædictum est: tunc dispēsabatur vt posset coniungi in matrimonium cū filijs israel: & propter hoc ista raab cōiuncta est principi nobilioris tribus. s. iudæ: quia pro filijs israel fecerat magnum actum virtutis, in exploratorum saluatione. a ¶Booz autem genuit Obeth ex Ruth. Eodem modo ista Ruth coniuncta est Booz qui erat nobilior de ciuitate bethleem: licet enim esset prohibitum in lege qp non acciperent in matrimonium mulieres moabitidas. Propter quod Esdras fecit illas eiici cum filijs suis a filijs israel, vt habetur. j. Esdræ. x. c. Ruth tamen moabitidis propter actum virtutis ex dispēsatione coniūcta est ipsi Booz: quia sicut dictum est, pro fide vnius dei suscipienda reliquit terram suā, & venit in iudæā
cū socru sua. Sed oritur dubiū quomodo iste booz genuit obeth ex ruth: quia a principio ducatus iosue: quando scilicet salmō ac t⁹ fit ex cępit raab: & inde genuit Booz vsq; ad tempus in quo cœpit he booz et
li iudicare populum: in quo tēpore ista ruth venit cū noemi in iu ruth.
dæam: fluxerunt. cccxv. anni, & plus: vt potest patere computāti tempora iudicum intermediorum, & ideo dicēdum qp tres fuerunt booz sibi succedentes: auus, filius & nepos: primus genitus est a salmon de ipsa raab: & tertius genuit obeth ex ruth. Et quia euangelista volebat vsq; ad dauid vnam quaterdenam tm ponere: ideo istos tres similiter nominatos: & sibi inuicem immediate succedentes: voluit vno nomine comprehendere. b ¶Obeth autē genuit iesse. Iste aūt alio noīe vocatus est isai, vt habetur. j. Regū. Sed nomen iesse hic ponitur, qa de ipso hic agitur: prout xps descendit ab eo: vt scriptum erat Esa. xj. d. Egredietur virga de radice iesse: & flos de radice ei⁹ &c. Et ideo ex noīe iesse hic positum, ostenditur ista prophetia completa fuisse. c ¶Iesse autem genuit Dauid regē. Iste autem nominatur solus rex, licet ante eū & post fuerunt plures alij reges, qa iste fuit primus electus in regē, secūdum bīplacitum diuinū. vt ostēsum est. ō. & ꝓpter excellentiam sanctitatis suę. d ¶Dauid autem rex genuit Salomonē ex ea quæ fuit vriæ. Tacetur nomē Bethsabee: & exprimitur vir eius qui fuit iustus & bonus: vt patet. ij. Regū vndecimo. Et vt ostēdatur qp Bethsabee de qua fit aliqualiter mentio, accidētaliter cōiuncta est ipsi Dauid: scilicet p mortē Uriæ. e ¶Salomon autem genuit Roboam. Sub isto Roboam diuisum est regnum iudæorum in duo regna: vt patet. iij. Regum duodecimo. qua decem tribus recesserunt ab eo, & adhęserunt Hieroboam: & tunc dictū est regnum israel. Duę autem tribus quæ remanserunt ipsi roboam, dictę sunt regnum iuda. f ¶Ioram autem genuit Oziam. Sicut patet ex. iij. Regum. Hic omittuntur

✠ tres reges

Universidad de Deusto

E ☞ ¶Nota q̄ ioram non genuit oziam: sed potius genuit ochoziā.
Ochozias genuit ioas: & ioas amasiam. & amasias oziam, qui &
2.Par.21.a. azarias. ¶Ioram duxit filiam iezabel & fornicatus est, & fratres
suos occidit. Vñ firmat⁹ est dolore vteri vt viscera egereret: quē
Ibidem. secutus ochozias ingressus est per vias domus achab. Ioas autem
Ibi.24.c adoravit sculptilia, & zachariam filiū ioia-
dę qui eū nutrierat & regē fecerat: occi-
dit. præcepit, q̄a eum de idolatria increpa-
uit. Amasias quoq; coluit deos seir. Ideo
& hi tres de generatione christi sunt exclu
si. secundū illud. Visitabo peccata patrū
Exo.20.a vsq; in tertiā & quartā gnationē. Sed hoc
dictū est de illis q̄ pctā patrū sequuntur.
dia est dignus: & malus de bono nat⁹ pu-
nitur. Alij qui ponunt q̄uis mali fuerint
vel bonos generant vel a bonis generan
4.Reg.5.g. tur: vt iorā filius iosaphat viri iusti. Ozias
pene in omnibus rectū fecit: nisi q̄ incē-
sum adolere voluit, vnde & in fronte le-
pra pcussus est. Hic tres reges sunt itemisf
fi, vel ideo q̄a propositū fuit euangelistæ
tres tesseredecades ponere: vel quia ioram
3.reg.21.f misceuerat se generi iezabel: & dictum est
per prophetā in throno regni quēq; non
esse sessurum de domo achab, nisi in quar
ta gnatione. ideo memoria eius a sancta
generatione tollitur vsq; ad tertiā genera
tionem: purgata vero labe gentilis fami-
liæ: in quarta origo christi numeratur.

a ¶Ozias autem. Sub ozia, ioathan,
achaz & ezechia, pphetauit esaias de christo. Propter pctā princi
pū claudebant ora prophetarū. b ¶Ezechias. Fortis dominus
Esa.38.a. ipse est q̄ dicit aplis. Nolite timere. Ezechiæ cū eēt sine liberis di
3.reg.3.b ctū est. Dispone do. tuæ: q̄a mo. Ideo fleuit nō ꝓpter longiorē vi
tā cū sciret in de placuisse deo salomonē q̄ nō petiisset ampliores
annos. Sed q̄a dubitabat ne, p̄missio dei ipleret cū se sciret eē de
Esa.38.b dauid p quē oportebat venire xp̄m. & ipe erat sine liberis. vñ &
F dicebat. Non videbo deum, non aspiciā hoiem. Econtra crede-
Ezechie. bat: q̄a fidelis est qui promiserat. Deus aūt sententiā quam dede-
13.c. rat, ad probationē fidei imutat: & spaciū generādi dat. c ¶Ma-
Ps.144. nasses. Obliuiosus. Ipe est qui quasi cōuerso peccatori dixit. Om
c. niū iniquitatum eius non recordabor. d ¶Amon. i. fidelis vel
nutricius significans xp̄m. de quo dicitur. Fidelis dns in omnib⁹
Ibi.14.a. viis suis, qui cōuocat filios vt gallina pullos suos. e ¶Iosias.
i. salus domini vel incensum. Ille est qui dicit: Dirigatur oratio
mea sicut incensum &c. ¶Iosias, rex iustus: q̄d nō filij eius quos
genuit, non in trāsmigratione: quia nūq; trāsmigrauit: sed ſm
prædestinationem dei ad transmigrādum. Iechoniam & fratres
eius simul ponit: vt quoq; est cōis iniquitas: similis sit et miseria.
4.reg.23 f.et.24.a Iechonias præparatio dñi: qa tam patrem q̄ filium dns ad trans-
migrandum præparauit. ¶Legitur in libro regum q̄ iosias ge-
nuit ioachaz, & ioakim & heliachim & sedechiā. Ioachaz succes-
sit patri in regnum, quo capto a rege ægypti substitutus est loco
eius ioachim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachin cq̄ & ie-
chonias dictus est) filius eius ꝓ eo: quo capto a rege babyloniæ:
loco ei⁹ sedechias posit⁹ est. ¶Isid. Veritas historię habet q̄ duo
fuerūt iechoniæ: vt vn⁹, s. pater sit in fine præcedentis tesseredē
cadis: alter in principio sequentis. Sed mystice ſm Aug. vnus &
idem est in fine præcedentis & in principio sequentis. Sed quare
prętermissus est ioachim pater iechoniæ: forsitan vt typū christi
Iechoīas ſm alios & alios hic ꝓ eo dē & alte ro accipi tur. Hiero. prætermisit. ¶Raba. Quæritur quare iechonias dicitur filius io-
siæ: cū Iosias ioachim: & ioachim genuit iechoniā? Si autē eundē
iechoniā bis numeremus in fine. s. precedentis tesseredecadis, &
in principio sequentis ad hoc vt tres plene tesseredecades inue-
niantur: iam non erunt. xliij. patres. Diuersis modis soluitur hoc.
Hieronymus dicit q̄ vterq; pater & filius ioachim & iechonias
vocabatur: & ita vnum habemus in fine præcedentis tesseredeca-
dis & alterum in principio sequentis: vt cū dicit Iosias genuit ie-
chonią: ioachin intelligamus. Cū vero dicit iechonias genuit sa-
Augusti. lathiel: ioachin accipiamus. Augu. vero dicit q̄ vnus bis nume-
ratur. s. iechonias, qui & ioachin dictus est a quo facta est quædā
in exteras gentes deflexio qñ in babyloniā trāsmigratū est. Vbi
ergo ordo a rectitudine deflectitur & in diuersum tēdit, angulū
facit: & id q̄d in angulo est, bis numerat. Trāsmigratio in baby-
loniā significat transitū apostolor⁹ ad gētes. In qua trāsmigratio
ne christus factus lapis angularis: vtrūq; pplm complectitur q̄d

ostēdit p iechoniā bis positū. ¶Oēs q̄ a dauid vsq; ad trāsmigra G
tionem babylonis numerātur, reges fuerunt. f ¶Iechonias.
Prior iechonias, resurrectio domini: sequens iechonias præpara
tio domini dicitur. Vtrumq; congruit christo, qui est resurrectio
& vita. g ¶Salathiel. Petitio mea deus. Christo conuenit qui
dicit. Pater sancte, serua eos quos dedi-
sti mihi, vt sint vnū sicut & nos. h ¶Sa Ioh.17.b
lathiel autem genuit zorobabel. Hoc
in multis scripturis legitur. sed in Parali-
pomenon filij iechoniæ, assir, salathiel,
melchiram & phadaia: & de phadaia orti
sunt Zorobabel & Semei. Sed tradunt he
bræi trinomium fuisse Assir, Salathiel,
Melchiram, & Phadaia. Vel salathiel &
Phadaia fratres: filios quos genuerūt vter
q̄ suum vocauit Zorobabel. Cū de isto di
cat euāgelista a biud genitū. Paralipome-
nō dicit q̄ zorobabel mosollā genuit & 1.Par.3.c.
reliq̄s inter q̄s a biud nō numerat. sed mul
ta vitio scriptorū in Paralipomenon de-
prauata sunt. vñ multæ & interminatę ge
nealogię inueniunt q̄s iubet aplūs vitari.
☞ Zorobabel

NICO. DE LYRA.

tres reges sibi succedētes: quia ioram
genuit ochoziam: ochozias autem genuit
ioas: ioas autem genuit amasiam: amasias
autem genuit oziam. Ratio autem huius
est secundum Hieronymum: quia ioram
accæpit vxorem filiam impiissime iezae
belis: ideo filij eius vsq; ad quartam generationē de genealogia
domini excluduntur, & maxime quia euangelista volebat vnam
quaterdenā tantū ponere rationē iā prędicta, ideo oportebat tres
reges excludere. Et isti tres rōne prædicta conuenientius alijs re-
mouentur. Sequitur. a ¶Ezechias autem genuit manassen.
Iste ezechias non habebat hæredem q̄n dictū est ei per esaiā pro-
pheram. Esa.xxxvij.a. Dispone domui tuę, quia morieris tu &
non viues, & tunc fleuit nō timore mortis, sed propter defectum H
seminis: timēs ne xp̄s de eo non nasceret: & ideo ipso orante cū
lachrymis additi sunt vitę ipsius anni quindecim, & tunc genuit
manassen. Qui quidē manasses licet primo fuerit pessimus: quia
de eo scriptū est. iiij. Reg.xxj.c. q̄ ipse impleuit hierl'm sanguine
propheturū vsq; ad os, inter quos esaiam auūculum suum secari
fecit: ꝓpter q̄d in captiuitatē ductꝰ est: ñ finaliter pœnituit, & ad
regnum suū reductus fuit: vt habet. ij. Paral'. xxiij. ca. Sequitur.
b ¶Manasses autem genuit amon: amon autem genuit io-
siam. Iosias iste fuit optimus qui in iuuentute sua cœpit quærere
dūm: & destruxit templa idolor⁹ per totū regnū suū. c ¶Iosias
autē genuit iechoniā & fratres eius in transmigratione baby-
lonis. Non q̄a adhuc esset trāsmigratio q̄n geniti sunt, sed quia
imminebat. Nominantur aūt fratres iechoniæ cū eo: q̄a similes
ei fuerunt in captiuatione. Ioachaz autem qui primus regnauit
post iosiam, captiuatus est per regem ægypti: vt habetur. iiij. Re
gum. xxiij. Rex aūt ægypti constituit regem loco ipsius fratrem
eius eliachim, mutato nomine ipsius, & vocauit eum ioachim
vel iechoniā. Et iste est qui dicitur hic genitus a iosia: quē capti-
uauit rex babylonis: ducens secum in babylonē: sed in itinere re
misit eū sub iuramēto q̄ ei fideliter fuiret. sed iste ioachim quar-
to anno volens rebellare, ab exercitu regis babylonis captus est
& occisus: & cadauer eius extra hierusalem proiectū: sicut fuerat
per hieremiam prædictū. Hiere.xxij.c. Sepultura asini sepelieť: Ioachim
& regnauit ioachin filius eius pro eo: q̄ similiter dictus est iecho & ioa-
nias, sed aliter scribitur q̄ primus: q̄a pater eius ioachim per ch, chin quō
& m, alius aūt per ch, & n, & iste regnauit tribus mēsibus: & post et ꝓ qb⁹
ea adductꝰ est in babylonem captiuus cum matre & nobilib⁹ de noienť &
terra iuda, & cōstitutus est sedechias auūculus eius filius iosię rex scribanť.
in hierusalem, a rege babylonis. Et vndecimo anno regni eius Diuisio.
q̄a rebellauerat captus est a rege babylonis: & excæcatꝰ est in ba-
bylonem ligatus ductus, & hierl'm destructa, & templum cōbu-
stum, vt habetur. iiij. Regum. xxv. Et sic patet q̄ fratres iechoniæ
filij iosiæ fuerūt captiuati sicut & ipe: ꝓpt q̄d nominant cū ipo.
d ¶Et post transmigrationem babylonis: Iechonias genuit
salathiel. Iste iechonias a quo incipit tertia quaterdena: nō fuit
iechonias filius iosiæ: sed nepos eius per n, scriptus, vt dictū est,
aliter non essent quatuordec⁹ in ista quaterdena vltima.
e ¶Salathiel autem genuit Zorobabel. Et ille zorobabel est
ille sub quo trāsmigratio redijt de captiuitate vt habet. j. Esd'. ij.

☞ Zorobabel autē

A ☞ a ¶Zorobabel autem genuit abiud. Magister babylonis. i. cō
fusionis. Illi conuenit qui mundum ab errore idolatrię ad viam
Heriles. veritatis reuocauit. Fuerunt viri studiosi ex iudæis dicti heriles
propter propinquitatem generis christi: erant nęq; nazarei qui or-
dinem genealogię christi partim memoriter: partim ex libris de
rū, partim ab auis & pauis retinēres ſm ordi
nē scripserūt. b ¶Abiud. i. pater me⁹. Iste
Pś.88.d. christo cōuenit de quo dicit: Ipse inuocauit
me: pater meus es tu &c. ¶De abiud vsq; ad
Ioseph nulla historia inuenitur in Paralipo
menō, sed annales fuerūt, apud hebræos, de
quibus herodes multos comburi fecit, vt cō
funderetur ordo regiæ stirpis. & forsitan io-
seph nomina patrui ibi legerat vel aliq̄ mo
do ibi retinuerat per quē euangelista seriem
hanc generationis posuit. Sed siue hoc siue
alio modo euangelistę fuit hæc certa genera
Ioh.6.e tionis successio. c ¶Eliachim. Dominus re
suscitans. Ille qui dicit: Omnis qui videt fi-
lium & credit in eum: habe. vitam æternam:
& ego resuscitabo eum &c. d ¶Azor. adiu
Pś.53.a. tus. Ille est qui dicit: Ecce de⁹ adiuuit me: do
minus suscæptor est animæ meæ. e ¶Sa-
Ibi.10.b. doch. Iustus. i. christus. de quo dicitur: Iustus
dns & iusticias dilexit. f ¶Achim. i. frater
meus iste. Quis alius q̄ ille qui homo fieri
voluit vt posset habere fratres. de quib⁹ di-
Ibi.21.c.ſ. ceret: Nunciabo nomen tuum fratrib⁹ meis.
g ¶Eliud. i. deus meus. Conuenit christo q
j.27.ſ. dicit: Deus meus vt quid dereliquisti me?
h ¶Eleazar. Idest deus meus adiutor. Ille
Pś.90.a. est qui ex persona hominis dixit: Deus me⁹
sperabo in eum. i ¶Mathan. Donās vel
donatus. Ille est q̄ dedit dona hominib⁹: Et
Ioh.3.b. de quo dicitur: Sic deus dilexit mundum vt
filium suum daret. ¶Per hos patres christus venit in mundum:
& omniū horū in se gerebat officium. Et dignum est vt per ean-
B dem linēā sanctitatis ad eū ascendamus per quam ad nos descen
dere est dignatus. k ¶Ioseph. Apponens. i. christus qui iudæis
gentes apposuit, q̄ & pater xpi dicit: quē de sua coniuge natū ado
ptiue suscæpit: sed & putative pater dr. Ioseph. Matthæus dicit
Luc.3.c. ioseph filiū iacob: & iacob filiū mathā. Lucas Ioseph filiū heli: et
heli filiū mathat, sed mathā & mathat de eadē vxore nomīe
singulos genuerūt. Mathā q̄ p salomonē descēdit, eā prī⁹ duxit &
relicto vno filio iacob obijt, & postea mathat q̄ p mathā descen
dit de dauid, eādē duxit: & genuit heli, sic iacob & heli frēs sunt
vterini. Iacob aūt vxorē heli frīs sui sine liberis defuncti ad susci
tandū semē ei⁹ acci piēs genuit ioseph natura suū, sed ſm legē he
li filiū. Q̄d dr fili⁹, ei⁹ noie vocari cui suscitat nō est vere: cū booz
eū quē genuit ex ruth, nō elimelech cui suscitat, sed obeth voca-
uit. l ¶Virum mariæ. Quid ad christum generatio ex dauid
deducta ad ioseph, cū xp̄s non ex semine ioseph? Sed nō est con
suetudo scripturarū vt ordo mulierū in generationibus texat: &
ideo nō p mariā, sed p ioseph inducit, cū de vna ioseph & maria
tribu fuerint. Vñ & eā quasi ꝓpinquā cogebat accipere: ne trib⁹ ī
aliā se confunderet: vnde etiā simul tanq̄ de vna stirpe, ꝓfitentur
in bethleē redire cū singulis in suā ciuitatē. ¶Exemplo Mariæ li
quet fidelibus coniugatis seruato pari consensu cōtinentiā posse
permanere, coniugiūq; vocari: non permixto corporeo sexu: sed
custodito mētis affectu. Vñ & ioseph vir mariæ dicitur: q̄a coniu
giū verū est. vbi cōseruat amoris affectus, & in maria fructus nu
ptiarū inuenit. m ¶Omnes itaq;. Decurso ordine generationis
tandem in fine cōcludēdo, euāgelista recapitulat sub mystico nu
mero. ¶Tres distinctiones in gnatione christi mystice insinuant
fidem sanctæ trinitatis quam cōcorditer astruit doctrina legalis,
& euāgelicæ institutionis. Tres ēm, trinitatis fidem: quatuor do-
ctrinam euangelicā, decem legis significāt institutionem. In tres
tesseredecades diuidit hæc generatio. Prima est a b abraā vsq; ad
dauid: ita q̄ dauid includatur. Secūda a dauid, idest iuxta dauid a
salomone incipit & in priorem iechoniam finitur. Tertia a secū
do iechonia in christo terminatur: Ab abraam vsq; ad dauid: & a
dauid vsq; ad christum tria in hac distinctione notantur tēpora
ad christum currere. Ante legem in quo abraam naturale seruās
mandatum. Post legē quā iudei prævaricantes captiuātur. Post
☞ gratiam per

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Zorobabel aūt ge. Cōtrarium videt. j. Paral'. iij. b. vbi
dicitur q̄

a Zorobabel autem genuit abiud: a
habiud autem genuit Eliachim Elia
d chim autem genuit azor: azor au-
e tem genuit sadoch: Sadoch autem
f genuit achim: Achim autem ge-
gnuit eliud: Eliud autem genuit cle
h azar: Eleazar autem genuit ma-
i thā: Mathan autem genuit iacob: b
¶supplantator vel luctator.
k †Iacob autem genuit ioseph virū c
a ¶stella maris.
b ¶Nō de quibus: quia sine
virili coitu de sola virgine natus.
māriæ: de qua natus est iesus qui
m vocatur christus. Omnes itaq; ge
nerationes ab abraam vsq; ad Da-
uid, generatiões quattuordecim:
& a dauid vsq; ad transmigratio-
nem babylonis generatiões quat-
tuordecim: & a transmigratione
babylonis vsq; ad christum, gene-

dicitur q̄ zorobabel genuit mosollam, ananiam, & salomith. C
Est dicendum q̄ aliquis istorum fuit binomius: & sic dictus est
abiud: quia plures binomij in sacra scriptura inueniūtur. Ab isto
abiud vsq; ad ioseph nulla historia in biblia reperitur: sed apud
iudęos fuerunt aliqui studiosi qui genealogias a dauid descendē
tes diligentissime scripserūt, ꝓpter xp̄m
quem expectabant a Dauid descendere:
& ibi Matthæus potuit residuum hu-
ius genealogiæ videre. Vel si dicatur q̄
herodes illas scripturas combussit, ne li
nea regia ab alijs distingueretur: vt di-
cunt aliqui. Tunc dicendum quod Mat
thæus habuit per reuelationem, quod
nō habuit per scripturam: quia aposto-
li & euangelistæ non fuerunt minus il
luminati: immo magis q̄ anti qui pro-
pheræ. Sequitur: b ¶Mathan autem
genuit Iacob. Contrarium dicitur Lu
cæ. iij. vbi dicitur quod mathat genuit †27.q.2.
heli, & heli genuit Ioseph. Dicendum q̄ c.genuit.
mathat & mathan descenderunt a Da-
uid: sed mathat per nathan, qui fuit fi-
lius dauid adoptiuus: mathan autē per
salomonem. Et isti duo mathan & ma-
that habuerunt vnam vxorem successi
ue: quæ dicta est hesta: & hesta a mathan
concæpit iacob: & a mathat heli: ita q̄
heli et iacob fuerūt fratres vterini: sed de
duobus fratribus a dauid diuersimode
descendentibus. Heli autem accæpta
vxore mortuus est sine semine: & ideo
iacob frater eius accæpit vxorem fratris
sui: vt ei suscitaret semen, & genuit. Io-
seph: ita q̄ ioseph fuit filiꝰ naturalis ip-
sius iacob: & sic accæpit eum hic Mat-
theus. Fuit autem filius heli legalis, & sic accæpit eum in genea-
logia Lucas, vt patet in figura sequenti.

D

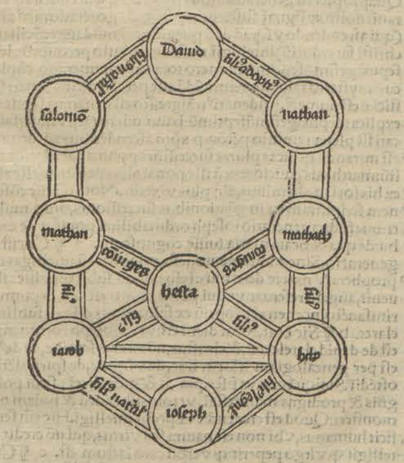

Ratio autem quare matthæus describit genealogiā christi per sa
lomonem filium eius naturalē hęc est: q̄a describit assumptionē
nostræ humanitatis a deo. Lucas autē per nathā filiū adoptiuū,
q̄a describit reductionē nostrā in deū quæ fit p gratiā adoptiōis.
c ¶Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ: de qua natus
est Iesus qui vocatur Christus. Cum ioseph non fuerit pater ie
su: vt habetur. j. eodem capitulo: nō videtur esse sufficienter pro
batum per istam genealogiam sic descriptam q̄ iesus filius Ma
riæ fuerit de stirpe dauid. Dicēdum q̄ immo: quia Ioseph & Ma
ria fuerūt de eadē tribu, q̄a mulier nō poterat nubere cū viro alte
rius tribus qñ ad ipsam pertinebat hęreditas paterna: vt patet.

✠ Num.xxxvj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E graciā per quā oēs de captiuitate soluuntur. Et in his singulis bis
septē sunt: qa gratia spūssancti in hoīe geminat: vt cor & carnem
in vnū iungēs faciat vtrūq; exultare in deū. Qd' aūt ter. xliij. verā
significat religionē. Quatuor em & decē nouū & vetus testamen
tū indicāt: qa via ad christū p decē verba legis & quatuor euāge
lia pdicat: ita tū vt qcquid ascribit trinita
ti quæ deus est, cōsecremus, qa nulla pcæ a rōnes q̄ttuordecim. Christi autem a
puio impleri: nisi hic numerus colēdi deū a¶ per quam dignatus est venire.
teneat. Vt & hanc viā esse perueniendi ad b¶ nō ait sic facta ē: qa semp apud patrē erat.
christū (qui est nostra terra promissionis) b generatio sic erat. Cū esset despon
scias: totum numerū collige in summā: et a¶ vt per ioseph de dauid monstraret.
sunt. xliij. quo numero mansionū veri he d sata mī iesu maria ioseph: antequā g
brei de ægypto ad patriā veniunt. Et bñ a¶ a ioseph.
hoc numeri sacrameto venim⁹ ad patriā: b¶ ecce illud nouū. Mulier circūdabit virū
quo christ⁹ a patriarcha cui promissus est, e conuenirent inuentā est in vtero e
peruenit ad virginem quasi ad iordanem non aliunde q̄ ex se gignendo.
spiritussancti gratia abundantem. Et ideo a¶ de quo est qui concipitur &
euāgelista numerauit ab abraam quadra generatur. ¶ de potestate non ex
ginta duas generatiōes, velut cœlestis pa substantia: ne spiritus dicatur incarnatus.
triæ mansiones: in fine christum suppu habens de spiritūsancto. †Ioseph f
tans: q est cōsummatio viæ & māsio vitę.
In abraā primum fides ad iusticiā reputa
tur: qd' est initiū viæ vrl vitę ad requiem.
Ideo. xliij. qa hoc numero pīsens ecclesię tēpus ostēditur. quo dīs
bene operantibus cooperatur. Septies enim seni. xliij. sunt. Sex
ad opa: septē ad requiē pertinēt vñ bñ ppīs ille sub spe intrādi in
requiē, per septies sex mansiones castrametatur: in quarū vltima
iesu duce, patefacto iordane requiem intrat: Sic noster iesus qua
dragesimā secunda generatione ab abraam credente lauacra ba
ptismi & cœli ianuas patefecit. Sub eiusdē nūeri sacrameto nos
cursu virtutum ad patriā tendimus: dum quotidie prælibādo gu
stu cœlestium fruimur: & patiēter promissum expectam⁹. ¶ Mat
theus in hac vita (quæ quatuor temporum cursu labitur: in qua
regi nos oportet aixpo fm laboriosam disciplinā qua filios fla
gellat: q in decē propter decalogi mandata signatur) per quadra
genariū numerū regem christū venisse testatur: addito binario p
Matt.22.d. pter duo testamēta quibus regi nos oportet. Vel duo pcepta cha
ritatis in quibus tota lex continetur: & completur vet⁹ scriptura.
F Quapropter in generationibus matthæi q descendendo enume
rant: nostrog: signat suscæptio' pctōg: In generationib⁹ aūt lucę
(qui ascendendo vsq; ad deū pueniūt: cui mūdatione cōciliant per
christi sacerdotiū) intelligit nostrog: ablutio peccatorū. Ideo in
septuagesimo septimo numero tota eius enumeratio cōpletur: i
cui⁹ mysterio saluator remittēdū esse peccāti dicit: Denari⁹ em su
sticiæ est numer⁹. vndenari⁹ trāsgressio est denarii: q septies duct⁹
explicat septuagesimū septimū: i quo nūero tāq; vniuersalis pec
succēssio cati sit plena remissio pctōg: p xpm ascendētibus ad deum. Nec
nis ordo est mirandū q̄ lucas plures successiones ponit a dauid vsq; ad chri
i gnatiōi ipsū: matthæus pauciores: cū ille ponat alias' personas, ille alias, &
b⁹ mulie ex his forsan alij minus, alij plus vixerūt. Nota nō esse cōsuetudi
ribus tri nem scripturarū vt in gnationibus successionis, ordo mulierib⁹
buit. tribuat: ideo generatio ioseph ordinabiliter ponit q de eadē tri
bu: de qua & beata maria fuisse cognoscitur. a ¶ Christi autē
generatio. Sine additamento, iesu, ponit: vt eū intelligas de quo
pō.44.b propheta. Vnxit te deus tuus: Iesus, quod substantialiter illi con
uenit, angelo referuat: vt qui post dicturus est concæptum de spi
ritusancto, nomen ei propriū ex saluationis officio sublimi⁹ de
clarer. b ¶ Sic erat. Sicut dictū est: vt ex ioseph: origo mariæ q̄
est de dauid claresceret, & christus, nō ex eius semine, vt de⁹ & hō:
est per genealogiam hō: per hoc, de virgine, de spiritusctō deus
ostēdit. Sic iquā erat vt pscripta est & mox dicet: sicut postea si
gnis & prodigijs manifestat: vt totus liber deū & hoīem natū de
monstret: Quod est credendū vt possit intelligi. Hic em̄ sensus de
Iohā.1.b. ficit humanus, vbi non est natura sed virtus, qui nō credit nō in
Quare telligit q̄ virgo peperit: q̄ verbū caro factum est. c ¶ Cū esset
maria ✻ desponsata. Origenes. Ideo desponsata vt significaret ecclesiam,
go despō quæ virgo est & sponsa: Et vt per ioseph origo mariæ ostēderet:
sata xpm Vel vt ioseph esset testis castitatis defendens eam ab infamia su
pceperit. spitionis: & ne vt adultera damnaret: & vt virgo viri solatio su
stētaretur: & vt diabolo partus occultaretur: qui nequit satis di
noscere an ex femine natus sit: an de virgine, & ne virginib⁹ eēt
excusatio infamiæ q̄ mater xpi infamata fuerit. Desponsatio fie
bat per aliquot dies ante assiduam cohabitationē & interim erat
vxor sub custodia viri. d ¶ Antequā conuenirent. Nō q̄ post
ea conuenerint: vt si diceremus antecæ pœnituerit, morte puētus
est. Non q̄ postea conuenerint: sed ostēdit proximum temp⁹ nu
ptiarum, in quo nuptiarum solennia celebrantur. e ¶ Inuenta
est in vtero habens. Inuenit ioseph in vtero habere: sed non de
spiritusancto

c ¶ Ioseph. scilicet sponso suo. d ¶ Antequā cōuenirēt. carna &c. inuē
liter. s. Non qa post cōuenerint: vt. s. dicetur. e ¶ Inuenta est in ta. et. c. ge
vtero habēs. Inuēta inquā a ioseph q curam virginis habebat. nuit. De
f ¶ De spiritusancto. Istud refert ad verbū præcedens, cū dicit: ꝓb. sig. c.
Habēs in vtero: quia hoc fuit virtute spiritussancti: Illud enim 4.
qd' in generatione aliorū hoīm fit p virtutē seminis decisi a pre:
& recæpti a matre in matrice: fuit factū virtute spūssancti in vir
gine: virtute cui⁹ ex purissimis sanguinib⁹ beatæ ✻ ginis fuit cor
pus christi formatū, & i eodē instāti animatū, & a✻ bo assumptū:
qa cū infinita sit virtus spiritussancti, pōt oīa operari in instāti.
¶ Sed q̄rit quare ista cæptio xpi nō fuit facta antecæ ✻ go despō Quæstio
saret ipsi Ioseph. Dicendū q̄ beatus Ambro. super Lucā ad hoc
assignat multas rōnes quarū aliquas accipio. Primo enim istud
tionē potuisset rationabiliter a iudæis sicut illegitim⁹ repudiari:
& nō sicut xps recipi. Sed ꝓ qa puer ꝑpter persecutionē herodis
erat in ægypto portand⁹ & reportandus, ideo spōsus mariæ erat
ad hoc & cōsimilia necessari⁹. Itē hoc fuit ex parte virginis neces H
sarium. vt haberet ministrū, non suspectum, sed sibi coniunctū,
vt sponsum. Item hoc fuit rationabile ex parte nostra: qa sicut p
Thomā palpantē cicatrices christi, certificati sumus magis de re
surrectione christi cæ per alios, ita p ioseph magis certificati sum⁹
de virginitate mariæ: qa dolore iniuriæ fuisset mot⁹ ad vindictā
dum opprobriū, nisi in virgine cognouisset diuinū sacramētū.
¶ Item quærit hic cū maria esset iam desponsata ioseph, & in do
mo ei⁹: vt dicit Chrysosto, quare nō accessit ad cognoscēdū vir
ginē. Dicendū q̄ modus erat iustorū nō perficere matrimoniū
per carnalē copulā, nisi prius vacarent orationi p aliqđ tēpus in
plorādo diuinā misericordiā: vt patet Tobiæ. viij. Et tunc credit
reuelatū esse ipsi ioseph ꝓpositū marię de obseruāda ✻ginitate:
Licet em̄ cogeret ad mīmoniū cōtrahendū fm tpis illi⁹ modū:
ꝑpter rationes pdictas: tū habebat virginitatē in desiderio & ꝓ
posito: sed votū nō expressit, Cōtraxit igit matrimoniū ꝓmittēs
se diuinæ volūtati: & tūc ex reuelatione diuina creditur q̄ ioseph
cognouit ꝓpositū mariæ, & tūc ex cōi cōsensu vouerūt virginita
tē, qa vt credit ioseph adhuc virgo erat. Cuius ratio est: quia cum
christ⁹ in passiōe sua nulli matrem seruandā tradidit nisi virgini
non est, ꝓbabile q̄ ante conceptū dum adhuc esset iuuencula tra
deretur alicui nisi virgini custodienda. g ¶ Ioseph autem vir
ciūs. Hic ponitur Ioseph digna dubitatio. Emisso autem voto
prædicto angelus Gabriel venit ad virginem ignorante Ioseph
& impregnata est de spiritusancto: vt habetur Lucæ. s. Et statim
de licentia ioseph abīt ad cognatam suam, scilicet sanctā Eliza
beth, vt ei pregnanti seruiret: & natū filij sui præcursorē videret:
& ibi mansit tribus mēsibus vsq; ad peractā præcursoris natiui
tatem. Ipsa aūt redeunte vidit ioseph vterum eius grauidū: & in
currit ex hoc vehementem suspitionem. Nec fuit mirū, ꝑpter ma
riæ longā absentiam: ex altera parte tantū tenebat de mariæ san
ctitate, vt dicit Chrysos, q̄ sibi videbatur impossibile eā cecidisse.
Cum ergo
✻ g ¶ Ioseph autem vir eius cum esset iu. &c. Per ioseph cogi Moralit.
tantem dimittere mariam: qui certificatus de mysterio per ange
lum: accæpit eam vt domin⁹ significarur hō dubitās in fide vel
moribus q̄ per pdicatorē vel ꝓfessorem bonum in fide solidatur:
& subjcit se ei in illis quæ fidei sunt orthodoxæ.

A spiritusancto sciebat esse: cū postea vt dubius deliberaret dimitte
re eam. Apls aūt hoc addit: ne interim surreperet suspitio lectori.
Quō hoc factū sit, & quo ordine: vel i qua ciuitate xpi cæptio sit
Luc.1.c. celebrata: hoc ptermissum, a luca exponit. a ¶ Iustus. per fidem
qua credebat xpm de virgine nasciturū: & voluit se humiliare an
te tantā gratiā. ¶ Q2 iustus erat: hoc est te
stimonium castitatis Mariæ: vt qui seruat
innocentē, iustus dicatur: sed & pius dum a autem vir eius cum esset iustus: a
nollet propalare: ex cōscientia castitatis iu a¶ Pro traducere græci habent propalare.
stus, ex timore pius. Sciebat illā esse incul b¶ ne si palam esset vt adultera puniretur.
pabilē: sed vñ vel qd esset ignorabat: & b & nollet eam traducere, voluit ꝰc b
ideo mediā elegit viā effugiēdi: vt nec; in a¶ ne si retineret nesciēs euentū rei quasi cō
nocētē proderet: neq; rei incognitæ cōsen scius esset peccati. b¶ vt occulte dimitteret.
tiēdo se reū faceret corā deo. Vera virt⁹ est c culte dimittere eam. Hēc autem c
cum nec pietas sine iustitia: nec sine pieta ¶ non delusor.
te iustitia: q̄ separatę ab inuicē dilabūtur. d eo cogitāte: ecce angel⁹ domini in
b ¶ Et nol. cā tra. quā despōsauerat in cō a¶ non manifestavisiōe: qa dubietate animi
iugiū ducere, ne videret qđ ignorabat ce pmebat velut sōno ifidelitatis. b¶ nev lteri⁹
lare. Vel traducere ad pcenā in qua noue pmeret dubietas quē cōmendabat æquitas.
rat nō esse ifamiā: qa sciebat se eā virginē somnis apparuit ioseph dicens:
accæpisse, & itactā seruasse. c ¶ Hæc aūt a¶ familiarem et notum ostendit: cui⁹ nomē
eo cogitā. Hic docemur diu deliberandū & genus dicit.
esse in incertis: ne peccetur tēmeritate leui e f †Ioseph fili dauid, noli timere ac e
tatis. d ¶ Ecce ange. do. quia sic pieco a¶ fm præcæptum legis nominatam.
gitat, cōsolari meret: & cōsiliū suū melio g cipere mariam coniugem tuam.
ri cōsilio mutat. e ¶ Fili dauid. Recog a¶ Et ne suspiceris q̄ de alio sit. ¶ Qd' enim
noscē qđ' pmisisset dauid dauid: de &c. b¶ iam concæptum.
qua tu es & Maria: & vide impletū in ea. b Quōd' enim in ea natū est, de g
f ¶ Noli time. Quāuis tm̄ sit q̄tū credis: k spiritusancto est. Pariet autem fi ✻h
& ne timeas, p reatu, sed amplectere chari a¶ non ipones qd' ab æterno impositū est.
tatis intuitu. g ¶ Cōiuge. Cōiunx erat b¶ saluatorem.
nō cōcubitu, sed affectu: ne cōiunctiōe cor lium: & vocabis nomē eius iesum. i
poris: sed copulatione aiorū. ¶ Nota cōiu a¶ Subdit causam nois. b¶ quod solius est
gē dici a prima fide despōsationis. Igit di dei. c¶ quos predestinauit.
spēsationis est si qs permittit aliā ducere Ipse enim saluum faciet populum k
post sacrm̄ spōsionis: etsi nūq̄ debitū sol a¶ q̄ ex eis sunt. b¶ Hoc qd' narrat testimo
uere possit. ¶ Bñ ioseph vir & maria con nio prophetico certius facit.
iunx dicit, cū in eo seruat affectus amoris, m suum a pēccatis eorū. Hōc autem l
qd' est vere cōiugiū: & in ea sine coitu est o totum factum est vt adimpleretur
fructus nuptiarū. h ¶ In ea natū. De ea ¶ esaiā.
nasci: est in lucē ꝓduci. In ea ✻o nasci, est quod dictum est a dño per prophe
cōcipi: vel fm̄ pscientiā angeli quā habet a¶ quasi ex substantia suæ carnis, nō aliūde
ex deo: cui futura quasi ꝑteritū, natū dicit. tanq̄ per coitum viri.
i ¶ De spūsctō. Spūssanctus dicit de⁹ & p tā, dicentem: †Ecce virgo in vtero
donū dei, & charitas: & sola charitas eum a¶ als vocabū: primo angeli psallētes: inde
incarnari fecit. k ¶ Pariet. ne videretur apostoli pdicantes: vel alij credentes.
ioseph non esse necessarius ei. Subdit: Pa habebit & pariet filium: et vocabi m
riet. Et ita eris necessarius procurationi. q tur nomē eius emanuel: qđ' est in ✻
l ¶ Vocabis. Idem dicit isti quod prædi
xerat marię: vt promissum saluatorem ia
venisse tam viris q̄ fœminis repræsentet
ex voce. m ¶ Ipse enim. Nomē interp
tatur. n ¶ Hoc aūt to. Qd' ꝓpinquo est
despōsata. Qd' inuēta est in vtero habens
Qd' peperit virgo. Qd' iesus vocatus est.
Qd' saluat. Hoc em̄. ait euāgelista qñ iā oīa ipleta erant. o ¶ Vt
adimpleret. Prophetia signū est pscientiæ dei: qa qd' dicit, certū
est a deo præsciri: & ideo ab hoie debet timeri. Nullum aūt signū
Prophe- qđ' designat, efficit, sed tm̄ signat qđ' ostendit: sic ꝓphetia non ne
ta. cessitatem eorum facit quæ pdicit: sed signū est præscientiæ dei.
¶ Hiero. Non est necessitas rerū ex eloquio ꝓphetarū: sed sola ex
hibitio veritatis. Prophetia non facit necessitatē eorum quę dicit:
sed signū est pscientia dei. ¶ Prophetia, alia est ex prædestinatione
dei: quam necesse est omnibus modis euenire: vt sine nostro im
pleat arbitrio: vt hęc de qua hic agitur. Alia est ex præscientia dei,
cui nostrū admiscetur arbitriū. Alia est, quæ comminatio dicitur:
quæ fit ob signum animaduersionis diuinæ: vt fugiant a facie ar
cus electi: & iuste pereant incauti: & non ex præscientia: quia lōge
aliter scitur q̄ futurum comminetur. p ¶ Ecce virgo in vtero
habebit & pariet filium: & vocabitur nomen eius emanu. &c.
a.7.c. Admiratur propheta Esaias, & quasi omnes de⁹ somno suscitans,
ait: Ecce virgo in vtero habebit: spiritui sancto pśens erat quod in
tempore nondum erat. Ecce virgo. Dicunt iudæi q̄ non est hoc
nomen integritatis: sed ætatis puella. Sed quomodo tunc est si
gnum: ¶ Sensum esaię sequitur: non verba. Pro concipiet: ponit
in vtero habebit: & vocabunt, pro vocabis: vel vocabitur.
In vtero habebit: & vocabunt, pro vocabis: vel vocabitur.
q ¶ Emanuel. Proprium est christi vt iesus: quia cum his quos
saluat, semper adiuuando perseuerat. ¶ Tribus de causis de vete
ri testamento

ri testamēto astruit ea q̄ ponit in euangelio. Pro testificatione: vt C
habeat te

c✻ a ¶ Cū esset iustus & nol. cā tradu. i. ꝓpalare: qa non erat
certus de crimine. Et ideo. b ¶ Voluit
occulte dimittere eam. Ne forte ex op
posita parte faueret sibi in crimine. Et
bene dicitur q̄ occulte: ne si in palam eam
relinqueret nesciret respōdere determina
te causam dimittendi eam hoc quærenti
bus: cum haberet argumenta sibi inso
lubilia ex vtraq; parte. vt visum est. Sed
quæritur hic quare maria non dixit ei di
uinum secretum? Est dicendum q̄ talia
non sunt reuelanda: nisi quantum se extē
dit voluntas diuina: & ideo beata virgo
tacuit tenens firmiter q̄ sicut istud secre
tum fuerat reuelatum sanctæ elizabeth
vt habetur Lucæ. i, sic reuelaretur alijs cō
petenti tempore ex beneplacito diuinæ
voluntatis. Similiter quæritur quare io
seph non petiuit ab ea? Dicendū q̄ ꝓ ni
hilo petijsset: quia ipsi marię pro se dicen †27.q.2.
ti nō credidisset: & iterum ex diuina dispē c.si qs de
satione hoc factum est: vt per reuelationē spōsaue fatione hoc factum est: vt per reuelationē spōsaue
angeli ipe ioseph sic certificaretur q̄ de cæ rit. &.c.i
tero nullo modo dubitare posset. stitutū. et
c ¶ Hæc autem eo cogitante: eccc an c. genuit.
gelus dñi in somnis apparuit Ioseph. &.c. pri
Hic ponitur ipsius ioseph dubitantis ma uscē.
gna certificatio. Et diuiditur in duas par Diuisio.
tes: quia primo ponitur eius certificatio
quantum ad intellectum. Et secundo ostē
ditur hæc certificatio per effectum, ibi,
Surgens aūt. Prima adhuc in duas: quia
primo ad certificationem ipsius ponitur
testimonium angelicum. Secūdo: ad fidei
nostræ confirmationem producitur testi
monium propheticum, ibi: Hoc autem
totum factum est. Ad euidentiam primæ
partis aduertendum q̄ magnum ma
lum fuisset si ad modicam horam ipse
ioseph beatam virginem quæ de spiritu
sancto concæperat: dimisisset: ideo cum
adhuc de hoc deliberaret, certificatus est D
per angelum antequam ab ea discessisset.
Et hoc est quod dicitur. Hæc autem co †Esa.7.c
cogitante: eccc angelus domini in som
nis apparuit ioseph. quia anima clausis
sensibus exterioribus, ad recipiendum
reuelationem magis est apta, quia tunc
non est per occupationem sensuū exterio
rum impedita. Sequitur: d ¶ Ioseph fi
li dauid. Quia de christo volebat lo
quti qui qui erat promissus ipsi dauid: ideo de ipso dauid memoriam
facit. e ¶ Noli timere accipere mariam coniugem tuam. nō
ad carnalem copulam: sed ad cohabitationem cum ea: & deuotā
ministrationem. Subditur ratio. f ¶ Quod enim in ea natum
est. Nō dicit, ex ea: qa natiuitas in vtero est quādo fœtus animat:
& illa erat completa: sed adhuc natiuitas ex vtero tempore debi
to expectabatur. g ¶ De spiritusancto'. Miraculose facta est
concæptio: non interueniente adulterio. Sequitur. h ¶ Pariet
autem filium. scilicet quando erit natiuitas ex vtero. i ¶ Et
vocabis nomen eius iesum. idest saluatorem. Ideo subditur.
I ¶ Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis co
rum. In hoc autem ostenditur angelus eum verum hominem, in
partu virginis: verum deum, in salute populi a peccatis, quia nul
lus potest saluare a peccatis, nisi deus. l ¶ Hoc autem totum
factum est vt adimpleretur quod dictum est a domino per pro
phetam. Hic ad certificationem nostræ fidei adducitur ad
hoc testimonium propheticum. Vnde ista sunt verba euangelistę
scribentis: non angeli loquentis. Volebat enim ostendere in hoc
completam esse prophetiam Esaiæ. vij. c. Ecce virgo in vtero
habebit & pariet filium &c. Sequitur. m ¶ Et vocabitur
nomen eius emanuel: quod est interpretatum nobiscum
deus. Per hoc ostenditur veritas deitatis & humanitatis in
christo. Prius enim erat nobiscum deus per essentiam, poten
c✻ tiā & præsentiā

Universidad de Deusto
Biblioteca

habeat testimoniū a lege & pphetis. Pro ꝑfirmatione fidei: qa sa-
cilius credim⁹ cū videmus implerā q̄ sunt ꝑdicta. Pro cōiūctione
rnui & veteris testi. a ¶ Exurgens aūt ioseph a som. Beda. Mo-
raliter. Quisquis a deo monetur: soluat moras: surgat a somno: fa-
ciat qđ iubet. b ¶ Fecit sicut pcepit ei. Perfecta obedientia. Fe-
cit tm qđ pcepit angelus: sed etiam sicut
præcepit. Exhibitio de seruitutis, & affectu
amoris obediens recte dicitur fecisse, sicut
præcepit ei angelus. c ¶ Angelus domi-
ni: Nō relinquit metiendi locus: vbi officiū
angelorū celebrat. d ¶ Et accepit con-
iugem suam. Ad vitādā virginis infamiā
ad celandū saluatoris aduentū: ad necessa-
rium pueri nascentis obsequiū. e ¶ Do
nec peperit. Non ꝙ post: qđ magis con-
stat: cū multis modis cognouit deum esse
q̄ natus est. ¶ Non ꝙ postea cognouerit:
Pſ.109. seu ponit dōec, ꝓ &. vel ꝓ æterno: vt Do
nec ponā inimicos tuos scabellū pedum
tuorū. Dicit ꝙ ioseph mariā facie ad faciē
videre non poterat: quā spiritussanctus a
cōceptione impleuerat penitus. Et ideo nō
cognoscebat facie ad faciē quā desponsa-
uerat, donec vter⁹ euacuaretur. de quo hic
non agit. f ¶ Primogenitū. Primogenitū dicit oē quod aperit
vuluā: siue aliud sequat siue non. Vel primogenitus inter oēs ele
ctos ꝓ grām. Proprie aūt vnigenitus dei patris vel marię dicitur.

NICO. DE LYRA.

Cōtia & pscientiā. Sicr erat p grām nobiscū quantū ad sctōs pres:
ergo ly nobiscū, importat hic speciale vnionē q̄ facta est p nostrę
humanitatis assumptionem. a ¶ Exurgens aūt a somno. Hic po
nitur ipsius ioseph certificatio per effectū: qa exurgēs a somno cer
tificatus de virginitate Mariæ ad mādatū angeli. b ¶ Accepit
coniugem suam: Tanq̄ dnam suā, ei obsequiose ministrando.
c ¶ Et nō cognoscebat eā. Qđ exponūt aliqui de cognitione fa-
ciei: dicentes ꝙ ex præsentia xpi in vtero virginis tanta erat clari-
tas in ei⁹ facie ꝙ ioseph nō poterat eā cognoscere: sicut dr de clari-
tate faciei moysi ex ꝛsortio sermonis dni: qa nō poterāt intendere
F in eā filij israel: vt habet. ij. Cori. iij. ¶ Aliter exponit Hiero. de co-
gnitione carnalis copulę: qa cum ea vouerat virginitatē: vt dictū
est. Sequitur. d ¶ Donec peperit &c. Ex hoc loco dixit Eluidi⁹
hæreticus ꝙ maria licet a ioseph non sit cognita ante partum xpi:
tn̄ post eius partū ab eo cognita fuit & alios filios peperit. Qđ ar-
guit ex hoc qđ dicitur. Nō cognoscebat eam donec peperit &c.
ergo post partū cognouit. Itē ex hoc qđ subdit. Primogenitū. qa
primogenitus nō dicit nisi respectu aliorū filiorū secūdo genitorū.
Hoc etiā cōfirmatur: qa Ioh. ij. legitur christū fratres habuisse, sed
hoc non valet: qa sicut dictū est. Maria & ioseph virginitatem vo
uerant. Item btā virgo fuisset ingratissima si tāto ac tali, filio non
fuisset contēta. Itē ioseph qui dicit sanctus: sceleratissimus ac præ-
sumptuosissimus fuisset: si templū ꝑfūdisset, & speciale habitaculū
dei violare ac polluere ꝑsumpsisset. Ad primū ergo dicendum ꝙ
hæc dictio, donec: aliqn̄ significat tps determinatū: quo transacto
fit aliqđ sicut dicitur. Iste nō comedit donec eēt hora sexta. hoc est
intelligendū ꝙ completa sexta comedit, & sic nō accipit hic. Alio
Pſ.109.a modo accipitur pro semper: sicut in Pſ. habetur de christo. Sede a
dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. Nō
est sic intelligēdū: ꝙ qn̄ inimici eius erūt positi sub pedibus eius
tpe iudicij: ꝙ tunc dimittat sedere ad dexterā patris: immo æterna
liter sedebit, & hoc mō accipit hic donec, cū dicitur. Non cogno-
scebat eā donec &c. Ad sedm dicendū ꝙ xps primogenitus filij⁹
virginis dicitur, nō qa alij fuerūt post ipsum: sed qa nullū peperit
ante eū. & hoc modo accipiebatur in lege: vbi ꝓcipiebat ꝙ primo
genitus deo offerretur: & si aliqua mulier pariebat vnicum, tanq̄
primogenitum offerebat illum. Ad tertiū dicendū ꝙ in euāgelio
fratres xpi, nominantur cognati eius germani: qa de eadē cogna-
tione: sicut abraam & loth dicuntur fratres. Gen. xiij. b. vbi dicit:
Ne sit iurgiū inter me & te: fratres em̄ sumus: & tn̄ loth erat nepos
eius. Et sic patet propositum.
¶ In ca. j. vbi dr in postil. Sed istud nō videt probabiliter dictum.

ADDITIO. I.

Snia Hiero. sane intellecta nō videt impro-
bari rōnabiliter ꝙ obiectiōes postillatoris.
Ad cuius intellectū attēdendū ꝙ pctōres possunt intelligi duplici
ter. s. Pctōres finaliter impœnitētes, de qbus in Pſ. Deficiant pctō-
res a terra &c. Vt pctōres q̄ ꝑ pniam i fine iustificant: sicut ibi. Nō
veni vocare iustos sed pctōres. s. ad pniam. Mat. ix. b. Et de his lo-
quitur Hiero. cum dicit. Qui ꝑpter peccatores venerat. s. propter peccatores

pctōres finaliter pœnitētes: ꝑpter tales em̄ xps tm̄ venit ꝑm efficā G
cia, nō aūt ꝑpter pctōres finaliter ipœnitētes: ꝑpter quos non ve-
nit efficaciter, nisi ꝑm sufficiētia tm̄ vt est manifestū. ¶ Itē attendē
dū ꝙ peccatrices in genealogia xpi noiatę sunt hmōi. s. finaliꝛ pœ-
nitētes. Fuerūt em̄ in pctō satis famosę: & deinde ad iustitiā cōuer
sę: sic ꝙ de earum iustitia finali ratiōabili-
ter sit ꝑsumēdū. Qđ sic patet. Nā thamar
cū esset chananæa: ilsr & raab, idolatrę fue
runt. vnde earum nationes in scripturis sa
cris sępe de idolatria repꝛhenduntur: vt
in cꝑplurimis locis sacræ scripturæ reperi
tur. Ruth etiam moabites ex genere rephē
diū i scriptura: vt patet. Bethsabee fuit no-
torie adultera. De iustificatione autē raab † dey⁹ bo.
& ruth satis patet i postilla. De iustificatio sig. c. 5.
ne aūt thamar patet Ge. xxxviij. eo ꝙ post
ei⁹ cōdemnationē ꝙ iudā fuit ab eo iustifi-
cata: ex quo ꝑsumi debet eius innocētia. Si
militer de bethsabee iustitia satis hr. iij. Re
gum. j. c. vbi per successionē salomonis in
regno post dauid ipsa dicebat regi: ꝙ nisi
salomon succederet essent ille & ipsa pec-
catores. Hoc est dicere: ꝙ nisi salomon suc
cederet, iudicaretur bethsabee adultera a
populo: vt ibidē exponit. Vnde a sensu ꝛrario: qa salomō succes
sit sequit matrē fuisse purgatā ab illo pctō. vñ tales q̄ prio peccatri
ces & ꝓr iustæ fuerūt: cōuenienter ponunt in genealogia saluato-
ris: q̄ vt pctōres iustificarer, venerat. Vñ notanter Hierony. dicit:
Nullā sanctā mulierē posita in genealogia xpi. nō em̄ dixit nullā
iustā mulierē: qa ꝑdictæ quatuor iustæ fuerūt. licet sctē nō debuis
sent dici saltē invita ipsarū propter pctā præcedentia: & sic verba
Hiero. sunt sane intelligēda. Quam sniam videntur tenere Ambro.
super Lucā. vbi de ista materia tractans dicit. Ne puderet ecclesiā
ex peccatoribus cōgregari, cū dns de pctōribus nasceretur. Ex quo
patet responsio ad obiectiones postillatoris. Nā quod obiꝯit prio
de illis tribus regibus qui fuerūt ſublati a genealogia christi pro-
pter peccatū iorā: qui miscuit se filiæ impiissimæ iezabel: illud nō
facit ad propositū. Nā iorā nō pœnituit de illo pctō: vel saltē non
legitur pœnituisse: nec habet aliqua ratio vnde talis pœnitentia
ꝑsumatur. vñ merito filij iorā vsq̄ ad quartā generationem de ge
nealogia christi tolluntur: qui non venit ad saluandos efficaciter H
peccatores impœnitētes: vt dictū est. Secus autem de mulieribus
iustis supradictis. ¶ Qđ aūt obiꝯit scd'o de matre christi quæ po-
nitur in eius genealogia &c. non facit ad propositū. Hiero. em̄ lo-
quitur de mulieribus quas ponit euāgelista in hac genealogia vo
luntarie. s. ꝙ potuisset omittere eas & nullam de eis facere mentio
nem: sicut omisit nominare saram & rebeccā & hmōi ex qua omis
sione null⁹ defectus occurreret in hac genealogia: qa sufficeret ex-
pressio virorū tantum: secus est de virgine gloriosa: cuius expressa
nominatio fuit necessaria. Non em̄ christus descendit a dauid, nisi
per matrem gloriosam: nō autē per ioseph. Qđ autē vlterius obꝯ
cit de raab & ruth, nihil facit contra Hiero. immo pro eo. probat
enim ipsarū finalē iustitiam: ex quo nō cōcluditur quin prius pec
catricis fuissent: prout manifeste fuerūt: qđ manifeste facit ad sen-
tentiam Hiero. confirmandā: vt dictum est. Ratio autē assignata
per postillatorē circa nominationē harum mulierum nō videtur
valere. Dicit enim ꝙ istę mulieres hic expressæ, fuerunt viris ex q̄
bus cōceperūt occasionaliter seu accidētaliter cōiunctæ &c. Quæ
quidem ratio ex duobus videtur insufficiens. Primo qa hoc oīno
est impertinēs proposito. Nihil enim videtur facere ad rationem
genealogiæ ꝙ occasionaliter seu accidentaliter vel ex intentione
seu per se vir & vxor coniungantur. Secūdo. Nam lia prima vxor
iacob ex qua christus descendit occasionaliter & præter intentum
seu accidentaliter fuit coniuncta ipsa iacob sicut thamar ipsi iudę:
sicut patet Gen. xxxviij. & tamen non nominatur expresse sicut il
la. ¶ Excusatio autem postillatoris de hoc ꝙ contradicit Hierony
mo non videtur sufficiens. Primo quia q̄uis liceat aliquo modo
sentire contraria eorū quę proferuntur a sanctis doctoribus: pro-
ut patet ex autoritate Augustini per ipsum allegata: non tamē ex
pedit: præsertim vbi eorū dicta possent rationabiliter saluari: vn
de in talibus habet locum sententia apostoli. j. Cori. vj. c. Omnia
mihi licent: sed non omnia expediunt. Qđ autem nō expediat nec
sit omnino securū Hieronymo & similib⁹ sanctis doctoribus eccle
siæ in expositionib⁹ sacræ scripturæ ꝛtradicere: satis patet in decre
tis in. c. decretales. dist. xx. vbi habet, ꝙ diuinarū scripturarum tra
ctatores in sacrarum scripturarum expositionibus, romanis pon-
tificib us ꝓponuntur. Q. aūg. Hieron. sit de numero talium, satis
est diuulgatū in ecclesia dei: & habet in decretis di. xiiij. Sancta ro-
mana, vbi

A mana. vbi inter opuscula sanctorū patrū quæ in ecclesia catholi-
ca recipiūt sit exꝑssa mētio de opusculis bti Hiero. vnde ꝓdicere
talib⁹ licet nō sit hæreticū, posset tm̄ dici ſmpiū. Est em̄ ꝓtra donū
pietatis ſm qđ donū sanctī sunt honorādi. Nec est ꝓdicēdū scri-
pturis eorū, siue sint intellectæ siue nō, vbi nō inueniunt ꝙ fidē
aliqd asserere: vt patet per Augu. in. ij. de doctrina xpiana prout
allegat. &i scd'a scd'æ. q. cxxj. arti. j. i mssione ad tertiū argumētū.
¶ In eodem cap. vbi dicitur in postil. quia Ioseph & Maria
fuerunt ex eadem tribu.

ADDITIO. II.

Circa genealogiā xpi a matthęo traditā
nō solū infideliū seu hæreticorū vehe-
mens murmuratio sed & fideliū nō modica admiratio cōsurgit.
Illi ei temerarie calūniātes: isti ꝓ timorose admirātes frequēter
quærūt. Cū intētio euāgeliste in hmōi genealogia circa hoc prin
cipalr verset: vt xpm ex dauid & abraā ſm carnē descēdēte ostēn
dat qūo de hoc ꝑ descēsum ioseph virū Mariæ ab ipsis dauid &
abraā nos instruere intēdit. Alienū em̄ a fide totaliter est xpm ex
semine ioseph descēdisse. Vnde stant simul ꝙ btā virgo nō descē
disset a dauid: & ꝑ ꝓphās nec xps, & tn̄ ioseph de ipso descēderat.
Quæ qdē quæstio in glo. or. mouet: vbi sic. Quid ad xpm gene-
ratio ex dauid deducta ad ioseph, cū xps nō ex semine ioseph?
Cui qdē qōni glo. sic rndet. Nō est ꝓsuetudo scripturarū vt ordo
mulierū in gnationib⁹ exaṙ. Et ideo nō per mariā sed ꝑ ioseph
inducit: cū de vna & eadē ioseph & maria tribu fuerūt. Vñ & ea
quasi ꝓpinquā cogebat accipe in vxorē ne trib⁹ in aliā se cōsun
deret. Vñ simul etiā tāq̄ de vna stirpe, ꝓfitebant in bethleē cū fin
guli in suas, ꝓfitebant ciuitates: hæc in glo. Matth. j. Et idē in alia
glo. Luc. iij. sub alijs ÿbis. Quā sniam sequtur postillator & cęteri
expositores Irales quos vidi in hac materia. Sed iis nō obstātib⁹
qm̄ non cessat animū pulsare. Qđ em̄ ꝑsupponit in glo. pro hac
respōsione. s. nō esse cōsuetū in scripturis ordinē mulierū texere:
nō videt stare, ꝓpter tria. ¶ Primū: qa ꝛriū hui⁹ iuenit. j. Paral. ij.
vbi in genealogia filioꝝ israel & ſpalr iesse, interponit mulieres
scilicet saruia & abigail: a qb⁹ ꝓr suā texit genealogiā: vt ibidē
patet. ¶ Secūdo: nam dato ꝙ hoc nō esset assuetū in scripturis vt
glo. dicit: hoc haberet locū vbi per parētes masculos tm̄ gnātio
posset deduci vsq̄ ad illū q̄ genealogizari intēdit: qđ est cōe cæ-
teris hoīb⁹. Sed vbi genealogizat talis q̄ parētē masculū nō ha-
buit: vt est solus xps: cōsuetudo hmōi nō debuit habere locū, cū
B subest causa manifesta ꝛrium faciēdi. Necessitas igit vrgebat vt
mulier in genealogia illi⁹ texeret cuius generatio ſm carnē non
poterat deduci nisi per mulierē. In ꝓpria em̄ materia posset ostē-
di ꝙ euāgelista prætermisit cōem ordinē obseruare ꝓpter singu
laritatē excellētiæ xpi. Nā cæteræ genealogiæ in sacra scriptura
traditæ cōsueuerūt intitulari ab illo a quo originē deducūt: non
aūt ab illo in quē terminū seu finē accipiūt. vñ Gen. xxxvj. a. Hę
sunt gnātiones esau & Nu. iij. a. Hæ sunt gnātiones aaron &c. In
q̄bus tituli gnātionis a primis parētib⁹ accipiunt: nō aūt ab vlti
mo in quē terminant. Quā ꝓsuetudinē si euangelista obseruasset,
potr⁹ dixisset. Liber gnātionis dauid vel abraæ, cꝰ liber gnātiōis
iesu xpi: sed talē cōsuetudinē obseruare nō curauit, ꝓpter excellē
tiam singularē ipsi⁹ xpi. Pari modo nō debuisset curare de obser
uatione cōsuetudinis in nō texēdo ordinē mulierū: & hoc, ꝓpter
excellētiā dignitatis mr̄is xpi. Nec valet dicere ꝙ in genealogijs
allegatis nō ītēdebat accedere ad aliquē vnū principalē: sed solū
multiplicationē a primo parēte descēdētē ostēdere. Nā ruth vlti-
mo vbi dauid principalr intēdit genealogiari: nō intitulat ge
nealogia a dauid quē intēdit: sed a phares a quo ītēdit. Dicit em:
Hæ sunt gnātiones phares &c. Tertio: nam sicut deduxit euāge-
lista genealogiā vsq̄ ad ioseph virum mariæ potuisset deducere
vsq̄ ad ioachim patrem mariæ: vt dicendo: barpanthera genuit
ioachim patrē Mariæ de qua nat⁹ est Iesus: nō em̄ minus cōsuetū
est in genealogijs introducere patrē talis fœminæ cꝰ introducere
talis fœminæ virū. Vnde & si vtrūq̄ sit insuetū per primū: tn̄ fie
ret rcē⁹ descēsus ad xpm: per secūdū aūt minime. Qđ etiā secūdo
ꝓtinet in glo. s. ꝙ Ioseph & Maria de eadē tribu fuerāt: & ideo eā
quasi ꝓpinquā cogebat accipe ne trib⁹ in aliā se cōsunderet: nō
satisfecit qōni ꝓpter duo. Primo: qa hæc assertio videt esse de ge
nere apocryphoꝝ: quæ i sacra scriptura nullū habēt fundamētū.
Vñ & talia eadē facilitate cōtēnunt q̄ approbant iuxta doctrinā
Hiero. Secūdo: nā posito ꝙ Maria esset eiusdē trib⁹ cū ioseph: ex
hoc nō seq̄ret ipsam descēdisse a dauid. Trib⁹ em̄ iuda diuidit ꝑ
multas familias ꝓter familiā dauid. Descēderes em̄ de zaram fre
phares sunt de tribu iuda: nō tn̄ descēdūt a dauid. Sicr cū iesse ha-
buit multos filios & filias ꝓter dauid: cōingere potuit ab illis
multos descēdere: q̄ quidē nō solū essent de tribu iuda: sed etiā de
familia iesse & bethalamitaṙ: & tn̄ tales nō descēderāt per dauid.
Cum igit illa lex quæ iubet accipere ꝓpinquā, nō cogit accipere
propinquam

propinquā eiusdē familiæ: sed sufficit ꝙ sit propinqtas in eadē C
tribu, ne hæreditas vnius tribus in aliā trāseat: vt patet ad literā
Nume. vlti. Ideo ex hac ꝓpinqtate quā glo. vult introducere t. ō
habem⁹ necessariū ꝙ maria descēdat a dauid: sed solū ꝙ sit de tri
bu iuda: ex quo nō haberet intētū. Qđ etiā tertio ꝓtinet in glo. s.
ꝙ simul in bethleē ambo ꝛiuges, ꝓfitebant: ex quo vult ꝛcludere
ꝙ vterq̄ esset de familia dauid: nō videt valere, ꝓpter duo. Prio:
nā ſm magistrū historiarū dubiū est ad literā an mulieres, ꝓfiteri
tenebanr in illa descriptiōe: de qua agit Lucę. ij. an solū viri. Vñ
nō habet efficax argumētū de hoc ꝙ btā virgo, ꝓfiteret i bethlē:
sed ꝙ ioseph portās secū ꝛiugē vt obsequiū part⁹ ei appropin-
quāte necessitate impēderet, ꝓfitebar. Cōfirmar aūt opinio illa
quę tenet ꝙ solū viri, ꝓfiteri tenebanr. per illud Matth. xvij. vbi
agit de solutiōe tributi per xpm. Ibi em̄ apparet manifeste ꝙ tm̄
capita domoꝝ: seu familiarū cēsum cæsari tribuebāt: & nō alij de
familia seu domo. Vñ pro petro tm̄ q̄ caput alioꝝ erat, solui mā-
dauit tributū, nō pro alijs aplis: vt habet i glo. ibidē. ¶ Scd'o nā
dato ꝙ btā virgo teneret, ꝓfiteri in bethleē: ex hoc nō seq̄t ipam
descēdisse a dauid. Nā poruit discedere de ieſe q̄ erat bethalami-
tanus ꝑ alios filios ipsi⁹ iesse ꝓter dauid, & sic teneret ibidē profi
teri sicut & ioseph: non tn̄ ex hoc ꝙ a dauid descēderet. Quæstio
igit ꝑfata min⁹ sufficiēter soluta remanere videt: & sic admiratio
ꝑdicta in suo stat vigore. Maioꝝ tn̄ semp reuerētia salua doctoꝝ:
seu expositorū: vlteri⁹ videt hic aliqd esse dicēdū. Ad cui⁹ euidē-
tiam ꝓsupponēda sunt q̄dā vera gnalia: deinde subiūgēda sunt
aliquæ cōclusiones ad ꝓpositū. ¶ Primo ꝓsupponit ꝙ filij⁹ put in
bonis pr̄nis succedit: tripliꝛ posset dici. Primo ſm verā gnātionē
naturalē ſm quā filij⁹ plærūq̄ succedit pr̄i nō solū in bonis natu
ralib⁹ corporis: vt in bona cōplexione seu habitudine corporali
put legit Gen. vj. de gigātib⁹ q̄ potēres viros i fœculū genuerūt
id est magnos in corpe & robustos: sed etiā in bonis aiæ vt i vir-
tutib⁹. Qnc̄ ſm naturalē inclinationē filij succedūt suis genito-
rib⁹, put aptitudinē ad certas virtutes aliq̄ habēt a natura, saltē
ſm aptitudinē & ichoationē: vt in prima scd'æ. q. lxiij. ar. j. in cōr
pore. q. Vñ Cassio. in quadā epla: Laudabilis vena sua feruat ori
ginē: & fidel⁹ posteris tradit q̄ in se gliosa trāsgressiōe ꝑmeruit.
Ad qđ facit illud Ioh. viij. e. Si filij abraæ estis &c. Scd'o dr filij⁹
alicui⁹ etiā ille quē nō genuit naturaliꝛ: sed tm̄ ſm famā publicā
& cōem ppīi æstimationē illius dr filij⁹. Quod cōtingit cū vxor
alicui⁹ filiū parit quē nō ex marito habuit: reputar tn̄ in ppīo sic
ne ꝺdictione sui mariti filij⁹. Qui qđē filij⁹ licet in bonis supradi-
ctis nō habeat naturaliꝛ succedere tali ficto pri: succedit tn̄ ciuiliꝛ: D
nō solū in bonis minorib⁹ fortunæ vt in diuitijs: sed etiā in no-
bilitate seu gnis claritudine: q̄ maiora sunt seu magis desiderabi
lia bona saltē ad magnanimos q̄ diuitiæ. Hoies em̄ hmōi, ꝓpter
honores & generis claritudines obseruādas, iactură i cęteris reb⁹
fortunæ patiunr: vt in prima scd'æ. q. ij. ar. ij. Hæc aūt successio
per iura cōia seu cōem gētiū ꝛsuetudinē patet: q̄ dictant vt ille q̄
pro filio legitimo alicui⁹ ſm famā publicā habet: debeat sibi suc
cedere in generis nobilitate & hmōi. Tertio dr filius alicui⁹ etiā
ille q̄ neutro ꝑdictoꝝ modoꝝ descēdit, sed per legalē adoptionē
tm̄ est ab aliquo in filiū assumpt⁹: q̄ qdē illi⁹ tali pr̄i habet succe-
dere saltē in minorib⁹ reb⁹ fortunæ: vt in diuitijs, put iura, volūt
cōia. Quæ qdē tres filiationes seu filiationes supradictæ qnc̄ cō
currūt in eadē ꝑsona: qnc̄ in trib⁹ distinctis vt satis patet. Scd'o
ꝓsupponit ꝙ filiatio ſm verā gnātionē naturalē spāliter cū a re-
motis parētib⁹ per lōgā parētelæ lineā successiua in tēpoꝝ: antiq̄
diuturnitate descēdit, a nemine est infallibiliꝛ cognoscibilis nisi
per diuinā reuelationē seu sacrā scripturā diuinit⁹ traditā. Quod
inductiue, pbar. Nā ꝙ aliqs sit filij⁹ alicui⁹ ſm verā gnātionē na-
turalē per experiētiā sensualē: qua, ꝓprie singularia cognoscūtur
haberi nō pōt nisi forte a parētib⁹: vtpote a mr̄e q̄ de hoc posset
certiorē notitiā hr̄e: cū cæteri hoies & etiā pr̄ certā noticiā experi
mētalē de hoc cōiter nō habēt. Mater ꝙ o & si certā noticiā experi
mētalē de filio suo cui⁹ pr̄is ſm verā gnātionē habeat: non tn̄
totalē noticiā de viro suo nec de seipsa: & multo min⁹ de antiqs
parētib⁹ viri sui nec suis ꝑ lineā parētelæ ascēdēdo ꝑ experiētiā
habere pōt. Pari igiṙ rōne cōstat ꝙ apud neminē pōt esse experi-
mētalis cognitio de aliquo vtrū descēdat a certo remoto, pgeni-
tore mō ꝑdicto. Fama aūt publica seu cōis æstimatio ppīi q̄tū-
cūq̄ fine ꝺdictione in ppīo sit extēsa infallibilē cognitionē non
causant. Sicr nec testes vel legitima documenta seu instra: cū oia
hmōi sint fallibilia: vt frequēter patet: & etiam in sacris historijs
testiū fallacia nōnūq̄ reperiṙ per chronicas etiā antiquorū q̄ in
sacris scripturis nō sunt inserte: noticia hmōi fallibilis haberi nō
pōt: cū taliū certitudo, certitudinē q̄ per famā publicā habet nō
excedit: vt est manifestū. Sicr nec ꝑ aliquā verā scientiā naturalē
seu liberalē artē hoc est cognoscibile: vt patet intuēti. Restat ergo

Universidad de Deusto
Biblioteca

E q̄ hoc tantū sit cognoscibile per diuinam reuelationē ꝑm quam ꝓphetæ: vt ait Grego. q̄nc̄: de ꝓterito: q̄nc̄: de futuro vaticinant. Et ista mō moyses de noe ꝓphetare censet: de quo dicit genuisse tres filios & hmōi. ¶ Tertio ꝓsupponit q̄ vt aliq̄s sit filiꝰ alteri ꝑm cōem æstimationē & famā publicam tm: vel ꝑm adoptionē legalē hoc posset aliter cognosci q̄ per diuinā reuelationē, ꝓbat. Nā ꝓpter testes idoneos vel legitima documenta vel chronicas antiquor: autēticas: talis filiatio sufficiēter posset ꝓbari vt de se patet. ¶ Quarto supponit q̄ miraculor: dei q̄dā sunt ad fidei cōfirmationē: & talia debēt esse manifesta. Alia v̄o sunt miracula q̄ nō ꝑ sui manifestationē sed ꝓ fidē habentē: & ista debēt esse occulta: vt fides eor: magis sit meritoria: vt est sacrm altaris & virginis partꝰ. Veritas istius ꝓsuppositi patet in tertia parte. q. xxix. arti. ij. in rñsione ad secm ar. ¶ His ꝓsuppositis. Prima cōclusio sit ista: q̄ xp̄s ꝓut ex ꝓnostics ꝓphetarū habet, habuit esse filiꝰ dauid & abrāꝰ ꝑm verā gnationē naturalē: & sic cōueniēs fuit hoc ꝑ sacrā euāgelicā: doctrinā: traditionē tesificari. Prima pars ꝓbat. nam de ꝓmissiōe facta abrae. Gen. xxvj. a. legit. Bñdicent in semine tuo oēs gētes terræ. Qd̄ expōit apls ad Gal. iij. c. In semine q̄ ēxp̄s. In ps. aūt de ꝓmissiōe facta dauid dr. De fructu vē tris tui ponā sup̄ sedē tuā: q̄ v̄ba manifeste denotāt verā filiationē naturalē. Ille em̄ q̄ ꝑm famā publicā tm hmōi filiꝰ reputat aliꝰ cuius: nō vere dr de semine eiꝰ nec de fructu vētris sui: vt est manifestū. Et ide etiā est q̄ cū ex tali filiatiōe in laudabili vena filij parētib⁹ in virtutib⁹ succedūt vt in primo ꝓsuppositō dictū est: idcirco principales virtutes regiæ q̄ de ipso dauid legunt attribuebant ꝓphetice q̄si ꝓ modū successiōis deberi xp̄o. De dauid em̄ legit fuisse in oīb⁹ vijs suis prudēte seu sapiēte. i. Reg. xxvij. Sisr̄ q̄ fuit faciēs iudiciū & iustitiā omi pplo. ij. Reg. viij. d. Quæ q̄dē virtutes q̄si ꝓ modū germinariæ successiōis ꝑdicant a Hieremia xp̄o venire. Vnde Hiere. xxiij. a. Suscitabo dauid germen iustū: & regnabit rex & sapiēs erit: & faciet iudiciū & iustitiā in terra. Vñ licet em̄ altiori & excellentiori mō xp̄s habuit virtutes q̄ dauid & cæteri sancti: vt in tertia parte. q. vij. arti. ij. in rñsione ad. ij. arg. Nec ipsi xp̄o ꝑ successionē dauid debebant ꝑsertim cū multi ꝓgenitores nō eiusdē laudabilitatis inter dauid & xp̄m interfuerūt. Denotat tñ per ꝓphetā in verbis ꝑdictis q̄ xp̄o etiā pertinebat successio in talib⁹ virtutib⁹ ꝑm verā gnationē naturalē humanā: inq̄tū erat ex vero & ꝓprio germine ipsi⁹ dauid, ꝓut in primo ꝓsuppositō fuit tactū. Sc̄a pars cōclusionis ꝓbat. Nā illa quæ in vaticinijs ꝓphetarū inueniunt tradita de xp̄o, in euāgelijs pro maiori & principaliori parte ꝓpleta esse explicant Mat. j. d. Vt adimpleret qd̄ scriptū est per ꝓphetam &c. Et sic de q̄plurimis q̄ in ꝓcessu euāgelior: silib⁹ legunt. ¶ Cōclusio sc̄a q̄ xp̄m ꝑm veram gnationē naturalē a dauid & abrāā descēdisse sufficiēter tradit, q̄tū ad fideliū informationē spectat, ꝑ Matthæū in primo titulo sui euāgelij dicentē. Liber gnationis ieſu xp̄i filij dauid filij abrāā. Etiā si de genealogia xp̄i nihil āpliꝰ tradidisset, probat. Nā ex solis istis v̄bis manifeste asserit euāgelista xp̄m a dauid & abraam descēdisse per verā gnationē naturalē: sed talis assertio est sufficiēs testimoniū apud fideles ad hoc ostēdēdū: etiā si nihil amplꝰ de hoc declarasset. Igit cōclusio vera. Cōsequētia de se patet: & assumptū pro prima parte, ꝓbat. Nā esto q̄ filiꝰ dici posset etiā ille q̄ tm ꝑm famā publicā vel legitimā adoptionē est filiꝰ vt in primo ꝓsuppositō: nūq̄ tñ ab aliquo dr generari q̄ ꝑm famā tm vel adoptionē sit eius filiꝰ: licet em̄ pater dicat hm curā, ætatē, seu genituram & hmōi: & per ꝑns filiꝰ tanq̄ ei⁹ correlativus: generare tñ seu gnatio nō eodē modo æquocat. Cū igit dicit. Liber generatiōis ieſu xp̄i: manifeste loq̄t de genealogia q̄ est per viā gnationis: nō aūt de illa q̄ ꝑm famā vel adoptionē tm dicit. Talis em̄ filiatio, nō per generationē: sed per aliū modū ꝓcedit. Sc̄a ꝟo pars assumpti ꝓbat. Nā apud fideles euāgelia xp̄i recipiētes, sufficiēter filiatio ꝑdicta ꝑ illa v̄ba tituli cōprobat. Nā si hoc nō esset verū nec titulus ille veritatē cōtineret qd̄ absit a fideliū cordib⁹ cogitare: cū ꝑm Augu. Si vnū falsum in sacra scriptura esset, reputū, tota ei⁹ auctoritas ifirmaret. Apud infideles aūt qui euāgeliū negāt vel de sui v̄itate dubitāt: nec tota genealogia sequēs sufficit ad hoc eis, ꝓbādū. Tales em̄ a fide alieni, v̄bis euāgelistarū nō ꝑstant fidē: & ideo totā illā lineā negabūt: nisi forte hebræi q̄ auctoritate vete. test. aliquā partē genealogiæ matthei recipe. s. vsq̄ zorobabel vel aliud & hmōi, nō vltra: cū apud eos de cæteris historia autētica nō habeat. Sic igit tota genealogia per extēsum in euāgelijs tradita nō sufficit ad ꝓuincēdos infideles de hoc quod xp̄s a dauid descēdit: & si ꝑ Ioachim & Mariā fierent descēsus. vñ apls. j. ad Timo. j. ꝓhiber genealogijs intēdere vbi glo. dicit q̄ infideles habebāt genealogias q̄b⁹ narrat xp̄m descēdisse a dauid. vñ sicut apud tales non sufficeret illa narratio in euāgelijs cōtēta de genealogia xp̄i q̄tūcūq̄ extēsa tradat, ad verā

generationē naturalē eius ostēdēdā, sic apud fideles sola verba tituli sufficiūt ad hoc fundādū: q̄ qdē rō includit in v̄bis Augu. cōtra faustū manichæū volētē, ꝓbare xp̄m nō esse filiū dauid, cū nō esset cōcæpt⁹ ex ioseph: ad quē seriē gnationis Matthæꝰ, ꝓducit: vbi Augu. sic ait. Sic ergo nos credim⁹ etiā mariā fuisse in cognatiōe dauid: q̄a scripturis credim⁹: q̄ vtrūq̄ dicūt. s. xp̄m ex semine dauid esse ꝑm carnē, & ei⁹ matrē mariā ẏginē esse. Hæc ille. Si tū q̄rat q̄ sit vtilitas seu necessitas tradēdi tā extēsam genealogiā vbi solꝰ prim⁹ titulus sufficit. Ad hoc rūdet ꝑ sequētē tertiā cōclusionē. ¶ Tertia cōclusio q̄ cōueniēs fuit: vt xp̄s etiā ꝑm publicā famā & cōem ppli æstimationē a dauid descēderet: & q̄ hoc cōsonat antiquor: ꝓpheticis traditiōib⁹. Pria pars, ꝓbat: nā hoc fuit cōueniēs dupl̄r. Primo ad fideliū in cōi xp̄m illo tpe recipiētiū instructionē. Secḳo ad ꝓfutationē ifideliū: xp̄m nō recipiētiū: primū patet sic: nā, ꝓut in sc̄a sc̄ę q. i. ar. vij. in rñsione. iij. arg. habet. Cognitio fidei in hoib⁹ oportuit vt ab impfecto ad perfectū ꝓcederet: & ideo xp̄s fuit prius cognit⁹ sub rōne saluatoris in cōi, etiā apud electos, q̄ cognoscerē esse deus & hō. In prima em̄ vocatione apl̄or: Ioh. j. Andreas dicebat. Inuenim⁹ messiā. i. christū: sed postea xp̄o interrogāte. Vos quē me esse dicitis? Petrus rñdit. Tu es filiꝰ dei. Mat. xvj. c. Ex quo videt q̄ pri⁹ sequebant ipsum tāq̄ xp̄m anteq̄ cognoscerēt ei⁹ deitatē. Vteri⁹ etiā tāq̄ min⁹ plene informatis de fide suæ deitatis, eisdē dicebat apostolis. Tanto tpe vobiscū sum & nō cognouistis me. Ioh. xiiij. b. Sisr̄ & pari rōne prius xp̄s fuit cognit⁹ tāq̄ filiꝰ Ioseph: q̄ cognoscerē esse sine pre in terris. Nō em̄ solū apud æmulos qui ipsum spernētes dicebāt. Nōne filiꝰ fabri est. Mat. xiij. sed etiā apud simplices discipulos & cognatos cōiter filiꝰ ioseph reputabat anteq̄ mysteriū virginitatis esset diuulgatū. In taliū em̄ ꝑsona euāgelista dicebat. Nōn cognouerūt parētes ei⁹. Luc. ij. g. vnde nō solū simplices seu idiotæ prout apls fuerūt in principio: sed etiā nathanael q̄ ꝑm glo. peritissim⁹ scripturarū erat cū audiuit a Philippo. Iob. j. g. Quē scripsit moyses in lege & ꝓphetis inuenim⁹ iesum filiū ioseph a nazareth: nō fuit admirat⁹ de hoc q̄ xp̄s esset filiꝰ ioseph: sed de hoc q̄ a nazareth esset, cū de bethleē spectabat messias. Et qd̄ magis attētione dignū est q̄ ipsa eadē beata virgo huius mysterij diuini super oēs cōscia, istū modū loquēdi observabat di. Ego & pater tuus dolētes quærebamus te. Luc. ij. g. Ex quo seqtur q̄ ad instructionē fideliū in cōi qui xp̄m venientē in mūdo recæperūt: cōueniēs modus fuit vt eis ꝑsentaret prius sub rōne regis. s. messiæ filij dauid sine reuelatione mysterij deitatis & virginitatis matris: q̄ ex eis a principio oīa ista arcana reuelarent: sic em̄, ꝓcesserūt ab impfecto ad perfectū q̄ est modus hoib⁹ in cōi maxie cōnaturalis. Sc̄m probat: nam si xp̄s ꝑm verā generationē naturalē tm a dauid descēdisset & nō ꝑm famā publicā & cōem ppli æstimationē: hoc nō sufficeret ad refutādos infideles: præcipue hebræos qui ex illa stirpe tm saluatorē spectabant: vt auctoritates sacræ scripturæ testant: & xp̄s eos exhortādo dicebat. Scrutamini scripturas Iohā. v. f. Vnde si eum rationabiliter ignorassent a dauid descēdisse: ꝑtim cū cōis fama & ppli æstimatio hoc nō testaret, redderent excusabiles. Non em̄ ipsi tenebant cognoscere verā generationē naturalē xp̄i fm quā a dauid descendit. Talis enim incognoscibilis est nisi per diuinā reuelationē: vt in secūdo præsupposito fuit ostēsum. Diuina tñ scriptura intēdit eos inexcusabiles reddere. vnde glo. sup illud Mat. ij. a. Vbi est qui natus est. Cōfusio iudęor: est vt xp̄i natiuitatē a gentilibus discāt: & si nō credūt, inexcusabiles sunt. Hæc in glo. Cōueniens igit modus fuit vt etiam xp̄s ꝑm publicā famā a dauid descēderet, vt sic ipm refutātes saltē sub rōne saluatoris spectati in cōi recipere, inexcusabiles essent: qd̄ est intētū. ¶ Secūda vero pars cōclusionis, ꝓbatur. Nā, ꝓphetæ per modū successiōis ipsi⁹ dauid xp̄o regiam dignitatē attribuebāt. Esaiæ. ix. b. Super solium dauid & super regnū eius sedebit. Quæ quidē verba & illa licet nō de sede seu regno tpali principaliter intelligant, ꝓut verba Esa. denotāt ibidē dicētis. Sedebit in æternū. Nec em̄ cōcedēdū est q̄ in regno tpali dauitico iechonias a quo xp̄s descēdit, habuit successorē prophetāte Hieremia. xxij. g. de ipso iechonia. Nō erit de semine eiꝰ q̄ sedeat super thronū dauid: cū hoc tñ stat q̄ ꝑm intellectū minus principale seu figuratiuū quē totus ppl̄s in cōi principaliter intēdebat de regia dignitate: etiā tēporali, quæ xp̄o debebatur ꝑsecutionē dauid, talia verba intelligunt: per quod significabat successio ipsius xp̄i hoīs in regno vniuersali supra omnē creatu ā: iuxta illud. Data est mihi oīs potestas in cœlo & in ter. Mat. xxviij. d. Ratio aūt hui⁹ figuratiuę locutiōis seu duplicis intellect⁹ talis est. Nā sicut nostra cognitio de impfecto ad pfectū naturaliter ꝓcedit vt tactū est: sic eo modo naturale est nobis ex cognitione corporaliū in spūaliū cognitionē deuenire, Inuisibilia em̄ dei a creatura mūdi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciū

A tur ad Rom. i. c. Q̄d nō solū habet locū in puris naturalibus: sed etiā in supnaturalib⁹: vt in ministris eccl̄æ: ꝓcipue in sacris q̄b⁹ sacra iuisibilia ꝑ signa visibilia ꝓdunt: & iō ex diuina ꝓdinatione vt ppl̄s de sensibilib⁹ ad insensibilia ꝓnaturali modo reduceret: xp̄m quē ꝓstituit hæredē vniuersoꝝ: etiā in regia dignitate tpali vt legitimū ipsi⁹ dauid successorē fecit: sic ius hereditariū in ipso regno eidē ꝓineret ex tali successione: Quā q̄dē successionē tpalē cōtēporanei xp̄i diligēter attēdebāt: vt testat sacra historia. Nā apli qui fuerūt sup cæteros de mysterijs xp̄i eruditi, etiā post resurrectionē: q̄n iam ipsi⁹ glia erat eis magis manifestata ab eo quærebāt: Sr̄in hoc tpe restituitur⁹ es regnū Israel. Act. j. a. Quod intelligit ad literā de regno tpali, credētes talē restōnem ad xp̄m pertinuisse: nec xp̄s pro tunc ist⁹ intellectū figuratiuū seu minus principalē ab eis exclusit exp̄sse: vt ibidē patet. Forti⁹ ergo sentiendū est de cæteris qui regnū dei ignorabāt. Cūi igit successio in regia dignitate tpali, ad illū etiā q̄ ꝑm famā publicā est filiꝰ, pertinet: vt in primo ꝓsuppositō: nō aūt ad illū tm q̄ ꝑm verā generationē naturalē tm modo descēdit sequtur q̄ ꝓphetæ testātes ipm fore legitimū successorē in regno dauid tpali, ꝓsequēter præmōstrabāt ipm ꝑm famā publicā a dauid descensurū qd̄ est intentū. ¶ Quarta cōclusio q̄ ꝑdictus descēsus xp̄i a dauid ꝑm publicam famā & cōem ppli æstimationē q̄tū ad ꝓteporaneos xp̄i attrahēdos vel iuste reprobādos ptinebat, sufficiēter tradit ꝑ Matthæū euāgelistā, cū dicit: Abraam genuit isaac &c. Et cōueniētius per ioseph q̄si ꝑ solā virginē gloriosam hmōi descēsus traderetur. ¶ Prima pars cōclusionis, ꝓbat. Nā oēs ꝓteporanei xp̄i: exceptis paucissimis q̄bus mysteriū virginitatis fuit reuelatū, credebant christū esse filiū ioseph, & fama publica hoc testabat: vt patet ex iam dictis. Qui quidē ioseph de directo genealogizatur a dauid per matthæū: vt pater in litera. Igit prima pars cōclusionis vera. Sc̄a ꝟo, ꝓbat: nam si talis descensus ꝑm publicā famā per virginē gloriosam declarareť & nō per ioseph, oportuisset q̄ ꝓteporanei xp̄i reputarēt xp̄m nō descēdere a ioseph & ꝓsequēter credere virginē gloriosam nō legitime xp̄m ꝓcæpisse, vel mysteriū ẏginitatis esset statim eis reuelādū: quoꝝ primū esset falsissimū & derogatiuū honori ipsi⁹ beatę virginis: quæ vt ab infamia suspitionis esset immunis, diuina præordinatiōe fuit desp̄ata: vt sancti doctores tradūt. Secūdū ꝟo esset etiā ꝓtra dictamen eius dē diuinæ præordinatiōis quæ virginitatē matris ex certis rōnibus vt dictū est voluit esse occultā: & sic sc̄a pars cōclusionis vera.

B ¶ Quinta cōclusio q̄ cōueniēs fuit vt xp̄i genealogia nō tm ꝑm ꝑdictas filiationes: sed etiā ꝑm filiationē legalē. f. ꝑm adoptionē tradereť: vt Lucas tradit in. iij. cap̄. ꝓbat: Nam vt doctores dicūt prout postillator Lucæ. iij. tractat: licet oēs sapientes hebræor: cōcorditer tenerēt xp̄m descēsurū esse a dauid: aliq̄ tm eor: opinabātur ipm descēdere ab eo per nathan ei⁹ filiū adoptiuū, ꝑpter excellentiā sanctitatis & ꝓphetiæ: aln ꝟo per salomonē ꝑpter dignitatē regiā & excellētia sapientiæ. Sc̄m veritatē aūt vt oīno tolleretur errādi occasio per vtrūq̄: descēdit per salomonē. s. ꝑm lineā naturalis generatiōis: per nathan ꝟo ꝑm lineā adoptiōis legalis. Nathan em̄ filius adoptiuus fuit dauid. vnde cōuenienter Lucas seqtur lineā adoptiuā per nathan & quosdā alios: vt nobis ostendat q̄ etiā ꝑm lineā adoptionis xp̄s a dauid descēdit: idcirco nō tanter ptermisit hoc v̄bū genuit. & loco ei⁹ vtitur hoc v̄bo fuit.

¶ Sexta cōclusio q̄ gnatio xp̄i vera a dauid ꝑ virginē gloriosam descēdēs cū exp̄ssiōe virginitatis arcanæ q̄tū ad fideles fide diuulgata certificādos ptinet, sufficiēter tradit per Matthæū. i. Nam in prædicto cap̄. postq̄ matthæus se expediuit de genealogia christi summarie in primo titu. & ꝓnr in singulari per extēsam successio nem ꝯquā successionē in tres quaterdenas ex certis causis mystice intellectis diuisit, ꝓut in glo. ordi. sufficiēter tradit) statim ipsam materiā gnationis xp̄i quasi alio modo resumēs subdit, Christi aūt generatio sic erat: Cū esset despōsata mater ieſu maria ioseph anteq̄ conuenirēt, inuēta est in vtero hīs de spūsc̄to: vbi manifeste tradit v̄itatē gnationis xp̄i, quā a dauid descēdisse in titulo præmiserat ꝑ mariā ẏginē nō ex virili semie sed spūsc̄ti inspiratiōe ꝓcessisse: cū q̄ etiā oñdit ei⁹ ẏginitatē occultā esse illis tpib⁹ nisi cui deus ex causa voluit reuelare sicut ioseph. ¶ Colligit ergo ex ꝓmissis q̄ descēsus xp̄i a dauid & abraā in euāgelio q̄dupliciter tradit. Nā aut ꝑm verā gnationē naturalē: & hoc summarie q̄tū sufficit ad certificādos fideles in cōi de impletiōe ꝓmissionū quę patrib⁹ fuerūt factæ: & hoc dupl̄r: q̄a aut sine mysterij ẏginitatis reuelatiōe: & sic. i. primo titulo matthæi, ꝓut in sc̄a ꝓclusiōe: aut cū declaratiōe virginitatis sicut ibi: Gnatio aūt xp̄i &c. Matth. i. ꝓut i sexta ꝓclusiōe: Aut ꝑm publicā æstimationē: & hoc extēse ꝑ singla descēdēdo & ascēdēdo: qd̄ sufficit & regrit ad certificādos xp̄i ꝓteporaneos. Et de hoc q̄ xp̄s fuerat legitim⁹ successor ipsius dauid, hoc dupl̄r: q̄a aut ꝑm lineā naturalis gnatiōis publice æstimatam per

matā ꝑ salomonē quā matthę⁹ tradit, ꝓut in quarta cōclusiōe. aut C ꝑm lineā adoptiuā: & sic Luc. iij, ꝓout in q̄nta cōclusiōe. Qui q̄dē quadruplex descensus in xp̄o cōcurrit, ꝓut traditio euāgelica patrat fideliter. Et hæc ad murmurationes ꝓsidorū cōprimēdas & ad miraciones tollendas fideliū in ꝑdictis sufficiāt ꝑm lrāle expositionem: omissis tñ q̄ꝑplurimis alnq̄s in hac materia a doctorib⁹ traditis quæ ad mysticam pertinent declarationem.

¶ Sequuntur notulæ breues venerabilis ac religiosi patris fratris Matthiæ dorinck professoris sacræ theologiæ eximi ministri ꝓuinciæ Saxonię ordinis minorū: q̄bus postilla fratris Nicolai de Lyra valide ab impugnationibus dñi Burg. defensat: & prio dr ca euangelium Matthæi.

REPLICA. Et q̄a de veteri testamēto nō pl⁹ repperi tactū ꝑ Bur. ideo accedendum est ad nouū &c. In nouo testamēto primo occurrit euangeliū Matthęi: in cuius prio capło dr. Iudas genuit phares & zaran de thamar. quem passum exponēs btūs Hieroñ. dicit notandum in genealogia saluatoris nullā sanctarū assumi mulierū: sed eas tm q̄s scriptura reph̄ēt: vt ꝓpp peccatores venerat de peccatricib⁹ nascens &c. Postil. autē ab hoc dicto beati Hiero. cum reuerētia declinat motus ex certis rationibus: Quarum prima est: q̄a non videtur rōnabile mulieres ratiōe illa poni in genealogia saluatoris, q̄ ratione viri ex ea ꝑ termittunt. s. ochozias: ioas & amasias, ꝓpter pctm ꝑtermittunt: vt dicit idē beatus Hieronymus: igitur propter peccata non ponunt ibi rationabiliter mulieres. Item virgo gloriosa ponitur in ipsa genealogia, quę tñ est & semp fuit sanctissima. Item q̄a dicit beat⁹ Hier. ruth & raab in genealogia posita tanq̄ per scripturā sacrā repræhēsas: Qd̄ nō videt verum: q̄a scriptura eas commendat, Raab cōmēdat Iosue. ij. & ponitur in catalogo iustorum ad Heb. xj. Q̄. aūt dicta iuit meretrix, non fuit ratione vitij: sed officij: q̄a vbi nos habem⁹ meretrix: hebraę⁹ habet hospita: vel fuit eiscognomē. Similiter et ruth cōmēdat in scriptura Ruth. i. et. iij. Nec alicubi legit de illarum duarū mulierū repræhēsione prout beatus Hier. allegat. Exponit igit postillator illū passum sic ꝙ illæ mulieres ideo hic nominant: q̄a viris suis fuerunt accidentaliter cōiunctę. Nā quæ fuerūt primo & pricipaliter cōiunctæ: siue bonæ siue malę nō hic nominant: immo q̄ iter illas quatuor fuit magis famosa peccatrix. f. bethsabee directe nō nominat: sed dicit ea q̄ fuit vriæ: quæ pricipaliter & directi⁹ nominari debuit si peccatum ratio nominationis fuit. ¶ In hac re Burg. assumit beatum Hieronymū in sui defensionē, quem tamē ex leuibus causis consueuit improbare: vt patet in multis locis sui corruptorij. Et puto defensionē Bur. beato Hierony. nō placere: q̄a maiora incōuenientia contingūt defensori q̄ defenso: vt patebit. Dicit nāq̄ Burg. prio q̄ verba beati Hiero. sunt sane intelligenda de peccatoribus & peccatricib⁹ finaliter pœnitentibus & sic iustificatis & tales dicit fuisse illas quatuor mulieres in genealogia christi nominatas. Secundo dicit Burg. q̄ raab & ruth fuerunt famosæ peccatrices: q̄a nationes earū in scripturis reprehenduntur. Tertio dicit q̄ & si illæ quatuor mulieres fuerunt iniustæ: non tamen fuerunt dicēdæ sanctæ: saltem in vita earū, ꝓpter ꝓcedentia peccata. Ex his tribus dictis putat Burgē. accipere velle sufficientrem responsionē ad argumēta postil. facta cōtra beatum Hier. Sed certe ex ineptę dictis apta respōsio fieri nō pōt. ¶ Nūc aūt primū dictū ꝓpositi est ineptū: Nā multę mulieres patrū noiatur⁹ in scriptura, sunt repræhēsę, tñ finaliter iustæ: sicut sara, rachel, lia & cæterę, ideo ꝑm primū dictū Burg. q̄plures debebant nominari. Cęterū si solæ quattuor finaliter iustificatæ debebant nominari: sequit q̄ finaliter ipœnitētes, noiari non debuissent: & sic achaz & multi nominati, nominari nō debebāt, per argumētū a cōtrario sensu: quod Burg. sæpe grandi pendit. Nec ꝑm dictum Bur. est aptū propositio. Nā si quis ex mala fama nationis, deberet dici famosus peccator, maxime ioh q̄ natione fuit gētilis: & ramen in scripturis dicitur fuisse simplex & rectus timens deum & recedens a malo & cætera q̄ de eo dicūtur Iob. j. Poterāt etiā illæ duę mulieres naturaliter facere quę erāt legis sicut iob & nō idolatrare. Vñ de gentilitate ad iudaismū conuersas scriptura nō reprehendit: sed magis cōmēdat vt probat postillator. Nec tertiū dictum videtur proposito cōuenire. Nam beatus Hieron. in hac vita iustificatas & cū finali iustitia defunctas vtiq̄ debuit dicere sanctas: nec hoc omittere, ꝓpter peccata ꝓcedentia si qua fuerunt: quia petrum: paulum: matthæū: & magdalenā & cæteros vere sanctos dicere catholicū est: quorū tamē peccata sacra scriptura cōmemorat: sed nō illarū. s. raab & ruth. Cū igitur dicta Bur., ꝓut visum est, sunt proposito impertinētia: responsa ex eis accæpta valere non pōt. ¶ Idcirco cū primū arguit de tribus regib⁹ ꝑpter peccatū prætermissis: ꝰndet Burg. q̄ illi fuerūt finaliter impœnitētes: qd̄ in mulieribꝰ nō habet locū: Sed ostēsum est supra primū dictū Burgēn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnde sumit illa respõsio nõ esse rationabilis: nec per õnes solutio.

¶ Ad secũdũ argumentũ de beata virgine sine peccato in genealogia posita, respõdet Burgen. ꝙ secus est de beata virgine quam necesse habuit euãgelista ponere: & de illis mulieribꝫ quas euangelista volũtarie noluit & sine defectu potuisset prætermittere. Sed puto beatus Hiero. ficte voluisse dicere: quia illa respõsio plus inuoluit ꝙ̃ soluit: nam dicẽs euãgelistã ꝓ sola volũtate illas mu liere nominasse: necesse habet dicere ꝙ sine rõne: Q3 si sic: frustra bea. Hieronymus quæreret rõnem cuiꝰ nõ est ratio sed volũtas. Nec verisimile ꝙ sola volũtate quinimmo ex rõnabili necessitate eas noluerit expiserat euangelista: quæ rõnabilitas infra ostendetur.

¶ Ad tertiũ argumentũ postil. Burg. respõdet qđ facit pro beato Hiero. qa in scriptura cõmendant: hoc est argumẽtũ iustificationis earũ finalis: sed per hoc nõ excludit quin prius fuerãt famosæ peccatrices: vt dicit Burgen. cuius oppositũ tamen ostẽsum est in correctiõe secũdi dicti. ō. Nec aliqua scriptura habet ꝙ personæ aliarũ vnꝯ fuerint reprehẽsibiles: sed potiꝰ in scriptura cõmẽdant. vnde potest sumi argumẽtũ qđ est Burg. in vet. testa. valde familiare: sed ipse cõsueuit arguere ab auctoritate negatiue: qđ nõ vult: hic arguitur aũt simul cõstructiue & destructiue per hoc ꝙ nõ legitur ꝙ sint reprehẽsibiles sed cõmẽdandæ. Arguo ĩñ ex dictis cõtra Burgen. aliter: Oĩs denoiatio debet fieri a pricipaliori & dignio ri: sed ĩdes & iustitia sunt digniora virtꝰ: igit noiatio debet fieri potius a virtutibus ꝙ̃ a virtꝰ: sed cõstat ex scriptura raab & ruth fuisse virtuosas: igitur earũ noiatio debet potiꝰ sumi a virtutibus ꝙ̃ a peccatis si qua præcesserũt. Nã in cõmemoratione sanctorꝫ virtutũ fit mẽtio de per se: vitiorũ aũt si quæ fuerãt per accidẽs & recitatiue igit illæ sanctæ mulieres in xpi genealogia sctã potiꝰ debebãt noiari ex cõuersione ꝙ̃ prauitate trãsgressionis: Nec illa tertia ratio postil. facit pro beato Hiero., put Burg. dixit: sed otra: specialiter: qa dicit quas scripturas reprehẽdit: qđ nusq̃ reperit, sed ꝛ̃rium: qa vtrãq; scriptura commẽdat notabiliter satis. Patet igit ꝙ Burgen. volẽs pro beato Hiero. certare: plus eũ inuoluit.

¶ Cõsequẽter videndũ est qũo cõtra postil. irrationabiliter moueatur dupl̃r. Primo dicit ꝙ nihil pertinet ad rõnem genealogiæ consũãtio viri & mulieris per se vel per accidẽs & nihil refert. Nã necessariũ videt vxores secũdarias nõ principales in hmõi genealogia noiari: quaten9 ex tali noiatione ostendaꝝ verũ fuisse matrimoniũ & nihil illegitimatis interueniſse. Q2 aũt verũ matrimoniũ sit inter virũ & vxorẽ principalẽ, nemo dubitat: nec ꝓlem ex eis suscꝑta fore legitimã: prolẽ aũt ex occasionalꝫ & secũdario coniũcta: posset ꝓbabiliter dubitare fore legitimã: idcirco in generatiõe ex pricipali & per se coniũcta in tota genealogia, de muliere nulla fit mẽtio: qa ibi ꝓlis legitimitas est clara: In gnatione aũt ex occasionalꝫ ꝯiũctis necesse fuit de mulieribꝫ fieri mẽtionẽ: Tum vt ex hoc innuaꝝ ꝯiũctionẽ fuisse legitimã: Tum vt ostẽdatur prolẽ ex sic ꝯiũctorꝫ gnatione, nullã incurrere notã. necessariũ igit fuit in xpi genealogia hoc obseruare, ne herodes aut alĩ xpi persecutores velamen excusatiõis possent assumere quasi natum illegitime persequerẽtur: Hæc est enim ratio sanctorꝫ doctorũ de matris xpi desponsatione. ¶ Nec valet ꝙ Burgen. secundo obĵcit cõtra postil. rationẽ de lia quæ fuit iacob præter intẽtionẽ ꝯiũcta: & ĩñ nõ noiatur in genealogia xpi: quod tñ oporteret si ratio postillatoris valeret. Rñdeo ꝙ̃ quis lia fuerit ꝯiũcta præter eius intentionẽ: nõ ĩñ ex hoc fuit vxor eiꝰ occasionalis nec secũdaria: sed principalis, ꝑter sequẽtẽ rationẽ. Rachel emꝫ̃ quis fuit plus dilecta: fuit ĩñ vxor secũdaria: & ideo xp̃s si fuisset natus per lineã rachel, spãliter noiari in genealogia debuisset, ꝑter rationẽ prædictam. Sed qa per lineã liæ quæ fuit prima & principalis vxor, christus natus est: idcirco eam noiari nõ oportebat. Cõfirmat hęc respõsio: qa fm magistrũ in quarto, dist. xxx. & doctores. Error in persona coniũcta dirimit etiã ꝛ̃ctum matrimoniũ, nisi post coniunctionẽ interuenerit ratihabitio. Cũ igit in coniũctione iacob & liæ interuenit error ꝓsonæ potuit legitime post coniũctionẽ eam refutare: quod tñ nõ fecit: sed potius ratum habẽs factũ, pro coniũctiõe rachel vltro seruiuit. Et lia prima & principalis vxor fuit: per cõs quẽs non nominãda. ¶ Sed finaliter in hac materia Burgẽ. valde mouet cõtra postillatoris excusationẽ: qua se excusat de hoc qđ declinat hic dictũ beati Hiero. asserẽs cõtra pietatẽ militare, sãõꝝ opinionibꝰ ꝛ̃ire: inducẽs ad hoc canonẽ decretales dist. xx. Sed reuera in quo Burg. excusationẽ postillatoris reĵcit: ipse magis venit inculpãdus. Persæpe qdẽ beatũ Hiero. beato Augu. cæteris ꝙ̃ doctoribꝰ etiã sine magna rõne obĵcit: & ipsoꝝ dictis, infideliũ iudæorũ dicta anteponit. Et si aliquãdo pro ipsis certare videat, in odium id facere videt postillatoris, salua pace: qui nõ nisi scriptura aut ratione cogẽribꝰ interdũ a sanctoꝝ decli nat sentẽtiꝭ. Nec id quod Burgẽ. assumit facit ꝓtra pietatẽ: qa hic honor, hæc reuerẽtia solis debet canonicis scripturis: vt quicqd in eis repertũ fuerit, sine hæsitatiõe verũ esse credat: vt dicit btus Aug. in de vnico baptismo. Scriptis aũt alĩs qbuscũq; rationabiliter cõtradicere licet dicente eodẽ Aug. in epla ad Hiero. Aliorũ scripta ita lego vt ꝙ̃talibet sanctitate ꝙ̃tave doctrina polleat, nõ ideo verũ putẽ: qa ipsi ita senserũt &c. Et in epla ad Fortunatum dicit: Tales esse velle lectores suoꝝ scriptorũ, qualis ipse est aliorũ i quo sua scripta ꝙ̃tus corrigẽda subĵcit sicut ipse aliorũ scripta vbi id certa rõ vel auctoritas exegit refutauit. Nec putãdum hãc Aug. humilitatẽ beato Hiero. & cæteris sanctis doctoribus defuisse. Canon decretales, ꝓtra postillã inductus, ꝓ ipso militat: Dicitur nãq; in ipso: quo qs maiori rõni initit: eo maioris auctoritatis ei9 verba esse videnꝫ. Igit postilla. si nulla temeritate pmotus interdũ sctorũ sententias cũ reuerẽtia ꝙ̃ sctis doctoribꝰ debetur) decliner: meliori rõne aut auctoritate psuasus, nequaq; debet ob hoc a ꝗitatis amore criminari: qm̃ in his q̃ fidei non sunt: nec sacris lr̃is obuiãt: neq; sctã, neq; scholastici doctores mutuum cõsensum expetunt: sed sibi mutuo alĩs & alĩs ratiõibus persuasi, sine temeritate immo vtiliter contradicunt.

¶ In eodem ca. vbi dicitur ioseph virum mariæ. vbi oẽs docto res concordant ꝙ sufficiẽter deducitur genealogia ꝓ ioseph virũ mariæ: qa erant de vna tribu &c. vbi Burg. facit multa argumenta: aliqua satis cõpetentia, ꝙ nõ sufficit declaratio glosę & docto rũ. Ipse igit longã digressionẽ facit in qua, putat satisfacere nõ so lum ꝙ̃ dicti: sed ꝙ̃stioni q̃ fieri cõsueuit in hac materia. cui placet vi deat. Mihi aũt videt ꝙ non amplĩ9 ꝙ̃ postil. factũ cõcludat. Cum em̃ christũ natũ ex semine dauid & abraã fm ꝓmissa vtriusq; facta nõ nisi auctoritate scripturæ habeat: igitur solũ creditũ est apud recipientẽ sacrũ cano. Sic & apud christianũ habet solũ auctoritate Matthæi & Lucæ: igitur ex sola fide. Frustra igit Burg. videtur tã ꝓlixa digressiõe laborasse: ꝑsertim cũ ꝙ̃tuor suæ suppositiões et sex conclusiones citra vel vltra ea quæ fidei sunt nihil concludunt. Nã in pria suppositione sua dicit de filiatione & successiõe fm formam vulgarẽ quæ modicũ facit ad ꝓpositũ deducendũ. Nã a zorababel nulla apud catholicos nec puto apud iudæos hr̃ historia autentica: vnde talis fama vulgaris auctoritatiue confirmari potuerit vsq; ad christũ & parentes ei9. Et si habet ĩñ qa i canone nõ est: ea facilitate cõtẽnit qua ꝓbat fm regulã beati Hier.

¶ In scꝺo ꝑ suppositio dicit Bur. dubiũ esse quocũq; naturaliter genito: an sit legitime natus. In quo nihil dicit ꝓtinẽs ad quæstionis motæ solutionẽ, qa ꝓ nullã naturalẽ cognitionẽ ꝓssum9 ad legitimã christi gnationem puenire. Et ꝓpter idẽ nõ valet suppositio sua tertia: qa testimoniũ vel ꝓbatio per instr̃m, pertinet ad humanã & naturalẽ cognitionẽ. Et qa de substantia instrumẽtorum sunt testes, sicut ad naturalis generationis cognitionem non possunt honesti testes adduci: ita nec in instrumenta formari: immo testes qcũq; adducerenꝫ, essent dubij ex secũdo suppositio. Ex illis igitur trib9 suppositionibus nihil fidei afferẽ nisi negatiue. ꝙ vidĕlicet xpi gnatio nõ põt haberi per famã publicam: nec ꝙ testes & instrumẽta, nec per naturalẽ cognitionẽ. Sufficisset igit quarta suppositio ꝙ põt sciri fidei auctoritate. Et ad hoc tẽdit prima conclusio Bur. quæ assumit, ꝓmissiones factas patribus & testimoniũ euãgeliorũ: quæ omnia sola fide recipimus. Secunda sua cõclusio solũ pertinet ad fideles: & nõ nisi propter fidem. Et tertia cõclusio resoluitur ad idem: quia vult ex publica fama dicere cõueniens christum esse filium dauid. Sed vnde fama nisi ex ꝓphetis? Sed qui ꝺ prophetia nisi credamus: Totum igitur resoluitur in fidẽ ꝙ cõsequẽs apud insidelem nihil facit. ¶ Per ꝓbationes de sancto Tho. ꝙ Bur. ex sua digressione sumptas, non ꝓbatur iudæorũ inexcusabilitas: qa nec per scripturã ꝑter interruptionem a ꝛ̃e zorobabel: nec ꝙ famã ex scripturis sufficienter factã, iesum filiũ dauid fore scire poterãt, sed aliunde: qđ ostendere nõ est præsentis speculationis. Nec quarta cõclusio nisi ꝙ resolutionẽ ad fidẽ, ꝓcedit. Similiter & quinta: qa vtriusq; linęę tam naturalis ꝙ̃ adoptiuæ testimoniũ nõ habemus nisi ex scriptura: testimoniũ autem scripturæ ad fidem resoluitur. Nũc autẽ scriptura veteris testamẽti in vtraq; linea deficit: qa a zorobabel vsq; ad parentes xpi: vt prædictũ est: auctoritatem non habemus. Credẽdũ est igit Matthæo & Lucæ in vtraq; linea: Et ecce fides: Et ad hoc finaliter resoluit Burgen. suam quintam conclusionẽ. Sed vnde Matthæus & Lucas tantæ fidei sunt auctoritatis: nisi ex auctoritate vniuersalis ecclesiæ teste beato Augusti. contra adamantium dicẽtem: Non crederẽ euãgelio nisi ecclesiæ auctoritas me nus cõmoueret: Qui igit credit ecclię, credit Matthęo & Lucæ: & si tra ad credit xpm filiũ dauid fm ꝓmissa facta patribus. Et hæc est summa ꝙ quam soluit qua ſtio quæ ꝙ Bur. sic diffinit ꝛ̃tractata: qui aũt his nõ credit quoniã nõ ex scriptura q̃ interrupta est circa genealogiam: nec ratione nec fama cõuinci poterit &c. Remanebit dubius digressione Bur. non obstante.

Linea generationis christi iosephę quomodo ꝑ possit.

Augustinus

duę bethleem.

Geñ. 49. b.

Dañ. 9. f.

Magi christum quærẽtes quot fuerint.

Allego.

Herodes quare turbatur in aduentu magorũ.

Diuisio.

Cap. II.

¶ Vm ergo natus. Q2uis Matthæus natiuitatẽ prætermittat: tñ aduentũ magorũ referẽs: breuiter eam cõmemorat sic dicẽs: Cum ergo &c. Quatuor hic ponunt̃ a prophetis roborata: natiuitas, nomen, locus, & tẽpus. De natiuitate dñi in bethleẽ matthæus & lucas consentiũt. Sed quomodo & qua occasione ad eũ venerint ioseph & maria, lucas exponit: matthæus prætexit: sicut & cætera vsq; ad circũcisionẽ: sicut econtra de aduẽtu magorũ lucas tacet: & matthæus exponit. b ¶ Bethleẽ iudæ. Ad differẽtiã illius quæ est in galilæa in tribu zabulon. Duæ em̃ sunt bethleẽ. Bethleẽ prius dicta est ephrata. Bethleẽ domus panis: quia ibi nasciturus erat panis viuus qui de cœlo descendit: qui ponit in præsepio: vt irrationabiles pastos, faciat socios angelorũ. Significat aũt ecclesiã quæ est domus in qua panis viuus comeditur. c ¶ In diebus herodis. Hoc non ponit tm̃ pro tẽpore: sed vt videatur impletũ: Non deficiet princeps de iuda &c. In dieb9 herodis regis. Finito. s. regno iudæorũ: quãdoꝯiam herodes alienigena in gente iudęorũ regnũ sibi occupauerat impleta ꝓphetia quæ dicit: Cum venerit sanctus sanctorũ cessabit vnctio vestra. d ¶ Ecce magi. Magi nõ malefici: sed philosophi chaldæorũ: qui de singulis philosophantur. Et fuerunt (vt dicitur) de genere balaã: & successores doctrinarũ eius. In istis fides gentiũ vt primitiæ, deo cõsecratur. Hi prædicant natiuitatẽ: locũ nesciũt. Iudæi locũ insinuãt: tẽpus aduẽtus non cognoscunt. e ¶ Venerunt magi, non post annũ: quia tunc nõ inueniretur in præsepio: sed in ægypto: sed. xiĵ. die. Fuerũt autem de terra persarũ vbi & saba fluuius a quo regio nominatur: iuxta quã & arabia est: vbi magi fuerũt reges. Qui & tria munera obtulisse dicunt: nõ ideo nõ plures ꝙ̃tes fuisse prohibantur: sed vt per eos gẽtes quæ ex trib9 filiis noe natæ sunt, venturæ ad fidem præsignirent: vel tot fuerũt principes: qui multos duxerãt in suo comitatu. ¶ Ideo magi apud hierosolymã præcipue natũ regẽ quærũt: qa per balaã de israel nasciturũ audierũt. Noua em̃ stella nouũ hoiem indicabat. Stella xp̃s quẽ seq debemus: qui nisi in cordib9 oriat, rex iudæorũ in oriẽte non quærit. f ¶ Vbi est qui nat9 est rex iudæorũ. Cõfusio iudæorũ est vbi christi natiuitatẽ a gẽtibus discunt: & si nõ credũt: inexcusabiles sunt. g ¶ Vidim9 em̃ stellã eius &c. Hæc stella dñicæ natiuitatis nũcia nũq; pri9 apparuit: sed eam tunc puer creauit: & magis, præuiã deputauit: quæ mox peracto officio esse desĩt. ¶ Christũ nondũ loquẽtẽ: muta stella ꝓdicat: postea loquẽtẽ loquẽtes apli nũciauerunt. ¶ Iudæis, tanꝯ ratione vtẽtibus, substãtia rõnalis id est angelus ortũ christi nũciauit. Magos vero primitias gẽtiũ nondũ ratione vtentiũ, irrationalis, i. stella perduxit. ¶ Pastorib9 angeli: magis stella: vtrisq; tm̃ loqtur lingua cœlorũ: qa iam cessabat lingua, ꝓphetarũ. ¶ Vtrũ stella orta sit in oriẽte: an ipsi ibi positi natã ad occidentẽ viderint, ambiguũ est. Potuit em̃ nasci in oriente: & eos in hierusalẽ perducere. Sed dum humanũ quasi ex lege quærũt auxiliũ, diuino deseruntur. Per stellã intellexerunt eum in iudæa natũ: & ideo hierusalẽ veniũt: vbi locũ discentes, tunc aggressi iter primũ habẽt stellã præuiã quam recognoscũt. ¶ Alleg. Stella est illuminatio fidei quæ ad xp̃m ducit. Dũ diuertunt ad iudæos, eam amittũt: qa dum a malis ꝓfiliũ quærũt, verã illuminationẽ perdũt. h ¶ Audiẽs aũt herodes rex. Rex dicit: vt ex collatiõe eius q quærit, hic intelligat extraneus: qa iam defecerat ꝓprius. Audiẽs autem herodes. alium regẽ iudæorꝫ ꝙ̃ se quæri: volebat em̃ cũ esset alienigena legitim9 rex videri: & ideo codices qbus genealogia texitur, cremauit. i ¶ Turbat9 est: & oĩs hierosolymorum. &c. Vel quia exitiũ regni sui timet: vel ꝑter iram romanorꝫ si hoc paterer: qui decreuerãt ne quis rex vel dñs sine eorũ cõsilio diceret. ¶ Nato rege cœli, rex terræ turbat9 est: quia nimirũ terrena altitudo cõfundit cũ cœlestis celsitudo prædicat.

Cum illo propter

NICO. DE LYRA

¶ Vm ergo natus esset ihesus in bethleẽ &c. Cap. II. Hic secũdo ostẽdit euãgelista ipsum iesum esse verũ deum & verum hoiem ex illustratione cœlesti & veneratione regali. Et diuidit in duas partes: qa primo ponit hui9 rei manifestatio. scꝺo, ipsi9 xpi manifestationi persecutio, ibi: Qui cũ recessissent. Item prima in tres: qa primo ponitur christi inqsitio sollicita. scꝺo, eius inuentio certa, ibi: Qui cũ audissent regẽ. tertio, eius adoratio deuota, ibi: Et procidẽtes. Prima adhuc in duas: qa primo ponit inquisitio christi ex deuotione. Et ista facta est a magis. scꝺo, ponit inquisitio christi ex malignatione. Et hæc fuit inqsitio herodis, ibi: Audiẽs autẽ rex.

¶ Circa inquisitionẽ magorum quærẽtium xp̃m natũ: euangelista tria notat: videlicet natiuitatis locum, cum dicit.

a ¶ Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iudæ. vt ostendat impletam esse prophetiã Micheæ. v. vt videbit̃. ſ. eo. ca. Additur aũt iudæ: ad distinctionem alteri9 bethleem q̃ est in tribu zabulon. secũdo notat tempus, cum dicit In diebus herodis. prophetauerat enim patriarcha iacob Geñ. xlix. b. Non auseretur, sceptrũ de iuda: et dux de femore eius, donec veniat q mittendus est &c. vbi translatio chaldaica habet sic: Donec veniat messias. vbi manifeste ostẽditur illo tpe christum esse nasciturum qñ deficeret rex & dux de ppo iudæorum. Et hoc impletum est in herode: qa vsq; ad transmigrationem babylonis habuerũt reges de tribu iuda & postea duces. vt patet de zorababel Esdræ. ĵ. & sic vsq; ad herodem qui fuit idumęę natione: & p consequẽs alienigena: sed regnum iudæorum fuit sibi datum a romanis imperatoribus: & cũ hoc ad iutorium ad ipsum acquirendũ: & capto antigono ibi dẽ regnante et postea interfecto: herodes occupauit regnũ: vt narrat Iosephus libro antiquitatum. patet igit ꝙ per hoc ꝙ dicitur.

b ¶ In diebus herodis regis. Ostenditur tempus præfinitum christi nascentis. Tertio, scriptura circa natiuitatem christi notat euidens cœleste signum., ꝓphetatũ enim fuerat ꝓ balaam Num̃. xxiĵ. c. Orietur stella ex iacob & consurget virga de israel &c. vbi ostẽdit ꝙ ortus nouæ stellę apparẽtis erat signũ christi nascẽtis: & ideo in hora natiuitatis christi appuit stella noua i oriẽtali terra vbi quondã habitauit balaã: Quæ qdẽ terra est ꝛ̃pte oriẽtalis respectu hierusalẽ: vt habet in eodẽ li. Nu. xxiĵ. & ideo isti magi, dicti sunt magi nõ a magica arte: sed a magnitudie sciẽtiæ: & ideo dicti sunt etiã reges: quia illo tpe philosophi sapiẽtes regnabant. Isti ergo videntes: nouã stellã cognouerũt ꝓ diuinã inspirationẽ ꝙ illa erat q̃ ꝓdicta fuerat ꝓ balaã: & iõ stati mouerunt se de locis suis vt venirẽt ad venerandum puerũ natũ: & sequẽtes stellã venerũt in iudæã die tertiadecima: qa illa terra vbi habitabat balaam nõ multũ distabat a iudæa: ipsis aũt iudæã intrãtib9 stella diuĩa disposĩtiõe disparuit: vt necesse haberẽt recurrere ad ciuitatẽ regiã: videlicet hierusalẽ: & ibidẽ inquirere de xp̃o nato: Et hoc factũ est a deo duplici de cã. Vna, ꝑter ipsos magos: vt q pri9 fuerãt cõmoniti cœlesti signo, cõfirmarent̃ etiã dicto ꝓphetico ex doctorũ hebraicorũ rñso: vt. ĵ. patebit. Alia causa fuit ꝓp christũ: vt ei9 natiuitas in ciuitate regia nunciaret̃: & ꝓ ipsis iudæi christũ nõ recipientes inexcusabiles haberent̃. Per hoc etiã figurabat ꝙ fides christi erat a gẽtilibus deuote recipiẽda: & a iudęis ꝓ maiori parte in ĩĩdelitate remanẽtib9 refutãda: qa magi q genti les erãt ipm̃ christũ deuote q̃sierũt: & inuẽtũ adorauerũt. Sacerdotes aũt iudæorũ audiẽtes xp̃m natũ ꝓ cœleste signũ in nullo moti sunt ad ipm̃ q̃rẽdũ seu venerãdũ. Dicit igit: c ¶ Vidim9 stellam eius &c. & patet sensus ꝓ ꝓdicta. d ¶ Audiens autẽ hero. Hic ponitur inqsitio herodis ex malignatiõe. & prio ponit eius inqsitio de xp̃o a iudæis. scꝺo ab ipsis magis, ibi: Tunc herodes. Dicit ergo: Audiẽs aũt hero. ſ. xp̃m natũ ꝓ euidẽs cœleste signũ? e ¶ Turbatus est. Nec mirũ: qa erat alienigena vt dictũ est: & iõ timebat ꝑdere regnũ: & nõ solũ ipse turbatus est. sed. f ¶ Et oĩs hier. cũ il. Hic accipit ꝑs pro toto. vñ oĩs hierosolyma, accipitur hic ꝓ illa ꝑte q̃ fauebat sibi: sicut cõiter dr̃ qñ maiores ciuitatis aliq̃ faciũt, ꝙ tota ciuitas facit: sic in ꝓposito illi q erãt ibidẽ maiores & i regalib9 officijs assistẽtes: illi cũ rege turbati sunt. Sequ̇t:

Et congre

Moraliter. a ¶ Cum ergo natus esset ihesus &c. Sequitur: Moraliter.

c ¶ Vidimus enim stellam eius &c. Per stellã signatur virgo maria quæ interꝑtat maris stella. Hæc aũt stella apparet magis condescendendo sibi deuotis: & eos nauigantes per huius mundi mare turbulentũ dirigit ad portum salutis qui christus est. Et ipsum inuenientes venerantur: offerẽtes ei munera. ſ. aurũ charitatis: & thus deuotæ orationis: & myrrhã carnis mortificationis: qa cum caro rationabiliter castigatur: ad cœlestia ſpiritus eleuat̃.

¶ Quinta pars. b iĵ ✠ Et respõso

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Cum illo.propter sauorem:quia sæpe populus plus eis in-
Prouer. 29.b. iuste fauet quos crudeles sustinet. Vnde salomon.Rex iniustus
omnes ministros impios habet. b ¶Et congregans omnes
principes &c.Nota diligentiam inquirentis: vt si inuenerit,fa-
ciat quod post se velle ostendit:sinautem excusatus sit romanis.
Explorabat etiam si rex eorum tristes vel
lætos faciat iudæos. c ¶Vbi christus. A
iudæis quærit locū:a magis tm̃pus: vt de
vtroq; fiat certus. d ¶In bethleem iu-
dæ &c. Locum natiuitatis exprimūt:quem
testimonio scripturæ didicerūt:vt ipsa eor;
scientia illis fieret ad testimoniū dānatio-
nis,nobis ad adiutorium fidei.¶Ex hoc pa-
tet,quia non ex ignorantia:sed ex cordis du
ricia credere noluerunt. Et tu bethleem.
Hoc sic ponit vt ab eis dictum est,quia & si
non verba: veritatem sensus quodāmodo
Mich.5.a ponunt.¶In hebræo sic est:Et tu bethleem
ephrata parua es in milibus iuda:ex te mihi
Ioh.7.f. egredietur qui sit dominator in israel: &
egressus eius ab initio a diebus æternitatis.
Et est sensus: Et si sis paruus viculus com-
parata ciuitatibus iudæ vbi tanta milia:tñ
non es minima:quia ex te egredief magnus
christus:qui nō tantū de dauid:quia egres-
sus eius ex mea constat substantia: natus a
diebus æternitatis: quia in principio erat
verbū.¶Antigtus ephrata:postea bethleē.
Mystice. Mystice est dicta ephrata:quæ furorem vi-
dit:quod præmonstrat insaniā herodis qui
ibi pueros occidit. Vel ephrata frugifera:
quæ colit agrum vitæ. Merito in eo loco
christus nascitur:qui totius ecclesiæ typum
gerit:& ex nomine innuit christum pabu-
lum vitæ cunctis. Terra iuda. In hebræo:
ephrata: Bethleem:est dom⁹ panis:ephrata
speculum:Quæ sunt domus istæ, nisi fide-
lium mentes panem angelorū manducan-
tes:& q̃tum in hac vita mortali conceditur
F gloriam domini speculātes? In quibus xps
iam per fidem natus:de gentilitate velut de
longinquo venientibus, per falsorum do-
ctorum demonstrationem aliquādo quæ-
ritur:& inuentus adoratur. e ¶Clam vo-
catis magis. Remotis sacerdotibus & scri-
bis:timebat enim ne iudei quasi ex dei ora-
culo promissum occultarent:si se velle eum
perimere sentirent.Ideo eriam promisit se
adorare ne quis sentiret dolū eius:sed sine
suspitione ob gratiam fauoris ei renuncia-
rent. f ¶Adorem eum.Herodes deuotio-
nem promittit:sed gladium acuit: malicia
cordis depingens colore humilitatis.Finxit
se vultu & verbis adorare eum quem in-
uida mente cogitabat occidere. Cuius per-
sonam repr̃sentant hypocrite:qui dum si-
cte deum quærunt: nunq̃ merentur inue-
nire. g ¶Et ecce stella quam viderāt in
oriente &c. Ingressi iudæam deseruntur in-
dicio stellæ:vt cogantur ex lege inquirere.Vel diuino deseruntur
Luc.16.g auxilio qui quærunt humanū. Nec debebat signum infidelibus
datum apparere domesticis legis & pphetarum:quia si moysen
& prophetas non audiunt:neq; si quis ex mor.&c. ¶Non tenuit
æthereas vias:Sed multum domui vicina:aliter nō discernerent
domum.¶Moraliter.Stella,est bona exhortatio ducens ad chri-
Moralr. stum. Vel potius fides quem mentis illuminatio per quam in-
grediens christum videt qui est stella matutina:& eo viso gau-
det gaudio & adorare non desinit. h ¶Gauisi sunt gaudio
magno valde. Gaudio gaudet: qui propter deum (qui verum
gaudium est) gaudet. Addit & magno:qui nihil est maius. Et
valde gauisi:quia de magno potest alius plus, alius minus gau-
dere. i ¶Et intrantes domum. Tres magi vno itinere deum
veniunt adorare:quia in vno christo(qui est via) inseparabilis
trinitas ab eis erat adoranda. k ¶Puerum cum maria. Sæpe
puer nominatur:vt eum agnoscant,de quo dictū est. Puer natus
est nobis.¶Cur non & ioseph cum maria inuentus est a magis?
Esa.9.b. Ne aliqua inde malæ suspitionis occasio daretur gentibus:quę
primitias suas statim nato saluatore ad eum adorandū miserūt.
☞ Adorauerunt

a ¶Et congregās omnes princi.&c.qa em̃ volebat xp̃m G
perdere:ideo voluit de loco natiuitatis christi diligenter ingrere
ab illis qui scripturas prophetarum prædictas de xp̃o nouerant
& genealogias descendētes a dauid sciebāt. b ¶At illi dixerunt
ei:in bethleem &c. Sicut enim periti in lege responderunt per
prophetiam quę habetur Michææ.v.quę
nō potest exponi nisi de christo. vnde in
eadem auctoritate vbi dr̃:Ex te egredie-
tur qui sit dominator &c.translatio chal-
daica habet.Ex te egredietur messias. Ad
euidentiam igitur huius ꝓphetiæ viden
dum est qualiter scribitur Michææ.v.qa
videt in aliquib⁹ discordare ab eo quod
hic dicitur:Scribit em̃ Michæa.v.a.Et tu
bethleem ephrata paruulus es in milibus
iuda:ex te enim mihi egredief qui sit do-
minator in israel &c.Matthęus autē euan
gelista aliter scripsit:qa debebat scribere
responsionem iudęorū herodi factā:hero
des aūt erat alienigena & ignorabat scri- †Mic.5.a
pturas prophetarū:& ideo scribæ sibi mē-
dētes aliqua verba in auctoritate scripta
mutauerunt vt planius regi loquerentur:
tamen eandem sententiam tenuerunt:qđ
patet discurrēti per singula:Scribitur em̃
in michæa sic:Et tu bethleem ephrata.Ipi
autem responderunt:Et tu bethleem ter-
ra iuda:Cui? ratio fuit:qa ista ciuitas an-
tiquitus vocata est ephrata ab vxore ca-
leph:sed postea est ibi facta fames magna
tpe elimelech & noemi vxoris suæ:pro-
pter quam famem iuerunt ad peregrinan
dum in terram moab:vt habet Ruth.i.a.
Transeunte autem fame facta est maxima
abūdantia in eadem ciuitate:sicut frequē
ter fit mutatio a contrario in cōtrarium &
tunc vocata est ciuitas bethleem.i. dom⁹
panis:propter abūdantiæ euentum. He-
rodes autem ignorabat istam historiam:
& ideo nō dixerūt:Et tu bethleem ephra-
ta:quia nesciuisset quid esset dictū:sed di
xerunt:Tu bethleem terra iuda.i. quæ si
ta es in tribu iuda ad differentiā alterius q̃
sita est in terra zabulon sicut prædictum
est.Similiter quod sequitur in auctorita-
te.¶Paruulus es in milibus iuda mutaue
runt dicentes:Nequaquā minima es in
princi.iu.&c.Licet enim videatur esse cō
trarietas in verbis:tamen est eadem sen-
tentia. quia cum dicitur:Paruulus es &c.
hoc est dictum:Tu bethleem paruulus
es vicus in situ &ambitu murorum respe
ctu milium ad te pertinentium:et ratione
christi ex te nasciturj: & ista paruitas so-
nat in dignitatem: sicut si diceretur:Pari-
sius est parua ciuitas in situ respectu mul-
titudinis ad eam pertinentis. Scribæ au-
tem iudæorum respondentes herodi:hāc
dignitatem planius expresserunt dicētes:

Nequaquā minima es &c.Qđ autem sequitur in auctoritate
hic & ibi satis concordat vt patet intuēti. c ¶Tunc herodes clā
vo.&c. Hic ponit inquisitio herodis facta ab ipsis magis. Cogni
to enim loco natiuitatis christi ex iudæorū responso voluit scire
tps natiuitatis ab ipsis magis per signum stellæ orientis quæ ap
paruerat eis:vt si ad ipm̃ nō redirent ex temporis & loci cogni
tione posset christū interficere:sicut postea attēptauit,pueros inter
ficiēdo:& hoc est qđ dicit:Tunc herodes clam.Dicit clam.i. oc
culte.qa cum esset alienigena nō cōsidebat de iudęis:& iō voluit
suū cōsiliū eos latere.Sequitur: d ¶Et mit.eos &c.Spōdet falsū
obsequiū vt facili⁹ eos decipiat:et ad redeūdū ad ipsum inducat.
e ¶Qui cū audissent. Posita ipsius christi inquisitiōe sollicita
hic consequenter ponitur eius inuētio certa. Dicit igitur:Qui cū
audissent re.abierunt.recedētes.s.de hierusalem vt irent versus
bethleē edocti de hoc per ꝓphetiā. f ¶Et ecce stella quam &c.
Quia em̃ vt dictū est disparuerat vt christi natiuitas p ipsos in re
gia ciuitate publicaret:& vt prophetia de loco natiuitatis christi
impleta monstraretur:ideo hoc peracto iterum eis apparuit:&
repletos gaudio ad locum determinatū vbi puer erat deduxit: Ex
☞ prædictis

A ☞ a ¶Adorauerunt. Sic cōstitentes deū: quē factū esse hōiem intel
ligunt:& moriturū qđ per myrrhā ostendunt. b ¶Et aper.&c.
Fidem suā mysticis ꝓtestantur muneribus: Munera clausa,tides est
cordis:munera apta,cōfessio est oris:In thure cōsunditur arrius:q
soli patri sacrificandum esse contendit.In myrrha manichæus:q
christum mortuū nō credit.In auro vtercq;
quia & manichæus de semine dauid regē
natum nō credit:& arrius sōlā ei seruitutē
Moralr. ascribit.¶Moraliter.Et apertis.Magnum
religionis sacramentū hic aperitur vt fide
præuia thesauros nostros in via non pan
damus donec pteritis hostibus soli deo ex
Esa.39.a occultis cordium offeramus.Ezechias qa
thesauros alienigenis ꝓdidit condemnat
Quot qs in posteris. c ¶Obtulerūt ei &c. Quæ
q; magorum dona obtulerit. ritur an singuli singula:an vnusq;q; tria
qđ magis fatēdū est: qa cōgruit mysterio
quia ois vere xp̃ianus christū,deū,regē,& pas-
sum cōfitet. ¶Dicit ꝓ reges persarum
Regū per semp cū muneribꝰ solēt adorare:quo mo
sarū qs ri re & isti munera obtulerūt. Sed magis di-
tus sit in uina inspiratione est factū: vt i hoc sit my
oblatio- sterium oīm. vñ & figurāliter tria dicunt:
nibus. Aurū ad tributū:thus,ad sacrificiū: myr
rha ad sepulturā ptinet mortuoꝝ. Vel per
hæc tria in eodē xp̃o intimant: regia pote
stas,diuina maiestas humana mortalitas.
Moralr. ¶Moralr. Nos ergo thus offerimus:si cō
gitationes carnis in corde per studiū ora-
tionis incendimus: Aurū,dum superna sa
pientia resplendemus: Myrrham,si carnis
Ro.10.b. vitia per abstinētiam mortificamus. Hæc
munera ex thesauro animi cōdita,ꝑ serun
tur:cū corde credit ad iusti.ore aūt cōfessio
fit ad salu. Aurū est perfecta sapiētia, thus
oratio mūda,myrrha operatio bona. Pri-
mum ergo fides christo offerenda,deinde
oratio:tertio loco opatio. Infirma est ora-
Mystice. tio quam nō munit elemosyna. Mystice.
B ¶Tres magi, significant gentilem pp̃m de
tribus filiis noe procreatū ad fidem christi
venientē: Stella propheticū sermonē ortū
christi veraciter ꝓfitentē. Herodes diabo-
lum qui cognita diuinitate xp̃i persequit
eum in mēbris suis:a quo magi pergunt:dum ab idolatria gentes
recedunt:& ad domū in qua xps est.i.ad catholicā ecclesiā perue-
niunt:in quā intrantes per fidē:inueniunt xp̃m cū matre sua.i.ec
clesia. Ioseph semoto.i.iudæoꝝ ppō ꝓpter pfidiā:& apertis the-
sauris suis.i.litteraꝝ peritia obtulerunt ei munera.i.physicā:ethi
cam:logicā. Vel,historiā:tropologiā & allegoriā.vel,sanctæ tri-
nitatis fidē. d ¶Et mīso accepto. Sicut moyses tacēs clamabat
sic isti pio affectu interrogabant qđ diuina iuberet volūtas. Hæc
mīso nō fit per angelū:sed per ipm̃ deū:qa nullus alius viā reuer
Ioh.14.a sionis instituit nisi ille qui dicit:Ego sum via,veritas & vita. Nō
loquit puer ad eos:ne diuinitas ante tps reuelaret: & vera huma-
nitas habeat.vñ & mox in ægyptū mittit: qa & fides nutrienda
erat ad pmiū:& vita doctrinæ ꝓparāda est ad eundum. e ¶Per
alia viā re.In hoc forma datur credētibus: vt deuoti ad deum ve
niant:& qđ iubeat,intēdant.s.ne ad diabolū redeat:sed ꝑ semitas
Ioo.c. virtutū ad patriā veniāt:& q ceciderūt cōtemnēdo,resurgāt obe
diendo. f ¶Fuge in ægyptū. Mira humilitas xp̃i: Fugit q refu
gium est aliorꝝ & virtus:fugiendo instruit suos. vñ: Si vos pſecu
ti fuerint in vna ciuitate:fugite in aliam. g ¶Qui consurgens.
Ioseph figura p̃dicatoꝝ,qui christum cum matre.i. fidem christi
& ecclīæ tulerunt ad gentes,relicto herode.i.iudæoꝝ infidelitate.
h ¶Nocte:qa occulte p fugā ad illustrandā ægyptū descēdit:re
licta nocte iudæis. Nocte tulit in ægyptum:qa nocte ignorantiæ
his a quibus ipse recessit reliquit incredulis:Qn̄ redit: noctis non
fit mentio:qa in fine mundi,iudei fidem tanꝙ christū ab ægypto
reuertentē suscipientes illuminabunt. Hic datur exēplū fidelibus
vitandi rabiē pſecutoꝝ vbi est oportunū, sicut ipse ait:Si vos pſe
cuti fuerint &c.Significat autē hæc fuga dñi electos improbitate
malorꝝ a sedibus suis sæpius esse pellendos. Fugit vt homo: quē
pauloante stella deū monstrauit. i ¶In ægyptum. Omnigenū
deum monstra venerantē:qa xps a iudæis no recæptus: per p̃dica
tionem nāsit ad gētes. Fugit in ægyptum sicut natus est: vt corru
ptam repararet naturam. Sic fugit: vt fugaces reuocaret. Quod fu
git:sacramenti fuit non tim oris: vt exemplū fugiendi daret suis.
☞ Nonsu git

prædictis pater ꝙ illa stella nō erat de stellis existētibus in or-
be nec de stellis cometis:quæ aliq̃n apparēt in suprema aeris par-
te:qa illæ lucent tm̃ de nocte:ista aūt de die. Item ex motu:qa illæ
reuoluūtur fm̃ motum mobilis primi in die naturali: ista autem
mouebatur fm̃ ꝙ expediebat magorum itinerationi: vnde in tre
decim diebus non est mota nisi a terra in
qua habitabant magi vsq; ad ciuitatem
bethleem. Tertio hoc apparet ex situ:quia
si fuisset sita in orbe seu etiam in suprema
aeris parte,vbi generanꝝ cometæ: nō pos-
set determinatum locū vbi erat puer osten-
dere:& ideo patet ꝙ erat in ꝓpinqua aeris
parte. a ¶Et procidentes .Hic describi
tur ipsius christi inuenti adoratio deuota.
ex quo patet ꝙ cognouerunt ipsius diui-
nitatem per diuinam reuelationem: cum
enim viderent puerum pannis vilibus in
uolutum in gremio pauperis matris p̃sti
tum nullum regię dignitatis habentem si
gnum:non est verisimile ꝙ talem reueren
tiam ei exhibuissent, nisi in eo aliquod su
pra hominē cognouissent: Et hoc est qđ
dicit:Et procidentes adorauerunt eum:
adoratione.s.latriæ. b ¶Et apertis the
sauris suis.nō ꝙ tunc aperuerunt: sed qa
prius aperuerant: quando scilicet de terra
sua recesserunt:& inde munera apportaue
runt. c ¶Aurum,thus & myrrham. Ista
tria obtulit quilibet ipsorum:tum quia de
talibus faciebant exenia reges arabū: tum
quia per aurum signabant regiam digni-
tatem:per myrrham hominis mortalita- †7.q.1.c.
tem:quia myrrha solent inungi corpora aduersi-
mortuorum,per thus ipsius diui nitatem: tas.&.23.
quia thus ad honorem diuinum concre- q.3.cū.
matur. Vel aliter fm̃ alios obtulerunt aut
rum ad sustētationem pauperis matris &
filij:thus contra fetorem loci & myrrham
ad consolidandum mēbra pueri. d ¶Et
responso accepto. scilicet ab angelo ex D
diuina reuelatione. e ¶Per aliam viam
reuersi &c. peracto scilicet obsequio:quia
descenderunt ad mare: & inde per nauem
transfretātem in charsis abierunt propter
quod herodes iratus,postea naues tharsensium incēdit:fm̃ ꝙ fue-
rat prophetatum per dauid: In spiritu vehementi conteret naues pē.47.b
tharsis. f ¶Qui cum recessissent:ecce angelus domini appa-
ruit in somnis. Hic ponitur ipsius christi nati persecutio. Et prio
describit euāgelista quoddam antecedens ipsam persecutionem.
secundo ponitur ipsa persecutio ibi. Tunc herodes videns .tertio
ponitur quoddā consequens ad ipsam ibi: Defuncto herode. Cir
ca primam igitur partem sciendum ꝙ deus prævidēs herodis per
secutionem futuram,per angelum admonuit ioseph vt puerū in
ægyptum portaret. Ad cuius igtellectum notandum ꝙ herodes
credidit primo magos fuisse delusos ex apparitione stellę phanta
sticæ: & ideo non curauit tunc de pueri inquisione: sed postea ob
lato puero in tēplo:& a symeone iusto p̃dicato & manifestato:&
similiter ab anna prophetissa coram toto populo:vt habet Lucæ
ij.e. Sed matthæus illud dimittit. Tunc fama pueri nati crescente,
voluit herodes ipsum perdere:sed interim portatus est per ioseph
in ægyptum. g ¶Qui consurgens accæpit puerum &c. Non
dicit filium suum:quia erat tantum nutritius. h ¶Nocte:pro-
pter timorem herodis:vt negocium fieret magis occulte. licet em̃
de hoc non haberet diuinam reuelationē: nō tamen propter hoc
debebat omittere:qđ poterat facere fm̃ humanam viā. Sequitur:
☞ vt adimpleret

☞ d ¶Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodē Moralr.
per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Per hoc admo-
nemur ꝙ cū malis hoibus nō cōtrahamus aliquā societatem: Pro
uer.xiij.d. Qui cum sapientibus gradit:sapiēs erit. Amicus stulto-
rum filius efficiet. Per herodem vero qui sub specie religionis vo
luit occidere xp̃m, signat hypocrita:qui quātum est in se, christū
occidit:fm̃ illud Heb. vi.b. Rursum crucifigentes sibimetipsi fi-
lium dei. Nā fm̃ Hiero. Simulata sanctitas, duplex est iniquitas.
Per scribas autem & sacerdotes qui locum natiuitatis xp̃i ex Mi
chæa prophęta declarauerunt: & tamē ipsum natum nō adorauē
runt:sed magis pſecuti sunt, signant doctores bonę doctrinę:sed
malæ vitę:qa quē prædicant sana doctrina:pſequunt mala vita.

B ℣ Esa.19.a. Non fugit mortē qui mori venerat. Nec insidias exp̃auit qui venerat aperire versutias diaboli. De hac fuga prædixit Esaias: Ecce dñs ascendet super nubem leuem. i. carnem sine peccato: ingredietur ægyptum & cō. si. eius. Septem autem annis in ægypto latuit. ℣ ægyptum & cō. si. eius. Septem autem annis in ægypto latuit. a ¶ Ex ægypto vo. fi. meū. In Osee iuxta hebraicam veritatem hoc inuenitur: vel in libro Numerorum: vt qui dam asserunt: qa totū dispositione dei factū est. b ¶ Tunch. . vi. Verisimile est q̃ cū herodi nihil renunciatū esset a magis credidit illos fallaci stella de eōs esse: & ideo ad se nō esse reuersos. vñ & tandiu quieuit a pueri inquisitione. Deinde vulgatis his quæ in tēplo facta dicta ve fuerant: se a magis sensit illusum & in mortem christi properans, pueros occidit. Verisimile est post annū & quattuor dies a natiuitate christi herodē in pueros desæuisse: qđ forsitā ideo distulit: quia romam p̃fectus est vel ibi accusatus vel vt romanos cōfuleret super his quæ de christo dicebant. Ideo forsitan tādiu ab inquisitione pueri se cōtinuit vt sollicitus eum deprehenderet: neq; elabi aliquo mō posset. c ¶ Occidit oēs pueros. Quam cito christus apparuit mundo, incæpit in eum persecutio: quę figurauit persecutionē sanctorum: & dum infans quæritur infantes occiduntur in quibus forma martyrij nascitur: vbi infantia ecclesiæ dedicatur. Figurat mors paruulorum passionem oīm martyrum: qui parui. id est humiles & innocentes occisi sunt: qui non in iudæa tm sed vbiq; passi sunt ab impijs: quos significat herodes. Quod bimi: qa doctrina & operatione perfecti. Illis occisis xp̃s euasit quia corpora possunt perimi diuinitas nō contingi. d ¶ Et in oibus fini. Non est contentus vastatione bethleē: sed adiacentia loca vastauit: nec vllam miam ætatis habuit a filio vnius noctis vsq; ad filium duorum annorum quin omnes occideret. e ¶ Abima. Ideo a bimatu vt sicut præoccupauerat herodes fines ciuitatis: ita & præoccuparet alium annum. Ideo etiam a bimatu: quia timebat ne puer cui fabulabantur sidera, paulo supra ætatem vel infra speciem sibi conformaret. f ¶ Tunc adimpletum. Adimpletum dicitur: qa anteqũ fieret, legētibus erat semiplenum: quia qđ in īra sonabat aliquid futurū occulte promittebat. Iohannes chrysost. in. vn. homel. dicit, q̃ stella per annum apparuit: sicut in destructione romanoꝝ signa apparuerunt in cœlo qū vox angelorum audita est. Transeamus ab his sedibus. g ¶ Vox in rama. i. in excelso longe lateq; diffusa est. Allego. Vel, vox ecclesiæ de membrorum gementis vsq; ad solium superni ascēdit iudicis. Vox in rama. Propter vxorem Ioatæ fornicatione peremptā fm numerum tribuum in duodecim partes diuisam: ois israel tribū beniamin præter trecentos viros deleuit: eorum qui superfuerūt ploratus & vlulatus auditus est vsq; rama: qui est locus iuxta gabaa duodecimo miliario a bethleē. Audita: Exaggerat, vt hyperbolice rachel iam mortua doleti affectu filios iam flere dicatur. Vnde per hoc de chaldæis historia texitur, q̃ fisis esset ab eis cladi priori pp̃o iudæoꝝ futura vastatio. Sed verius reuelante per euangelistam spū, prophetia de nece pueroꝝ accipit. Dicit ergo q̃ tūc completum sit qđ dictum est: qa etsi ad imminentē captiuitatem sermo prophetiæ respicit: tū in eo sicut in vmbra, futura veritas cædis infantium pronunciat. h ¶ Rachel. Quia sepulta est iuxta bethleem: & ex terreno corporis hospitio matris nomē accepit. Vel qa multi de beniamin & ioseph occisi sunt. De rachel nat⁹ est beniamin ad cuius sortē nō pertinet bethleē: sed ad tribum tantū iuda. Sed quia contiguę tribus sunt iuda & beniamin in finibus bethleē: multi quoq; de tribu beniamin occisi sunt. Nota q̃ melius per rachel (cū si per bethleē p̃loraſſe diceret) figura sacramēti inducitur: quia per eam in omnibus schema ecclesiæ commendatur quæ plorat non tam morte trāſlatos, q̃ supplicio peremptos. Rachel. Id est ecclesia suos teneros agnos plorat peremptos: neq; vult consolari in præsenti, quia non sunt: sed omnem spem & cō solationem ad æternam transmittit vitam. Vel plorat: & non recipit consolationem fm duplicem quorundam intelligentiam: siue q̃ vsq; in finē infidelitatis: quia iudæa contra ecclesiam sæuit.

erat ibi vsq; ad ōbitum herodis: vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicen-

a ¶ cōsubstantialem. quia verbū caro factum est & habitauit in nobis.

tē: Ex ægypto vocaui filiū meum b

a ¶ inde accumulatur ira iam turbato per natiuitatem.

b Tunc herodes videns qm̃ illūsus c

esset a magis, iratus est valde: & d

a ¶ lingua vius est pro gladio. b ¶ vt hic qui natus erat non effugeret.

c mittens occidit ōmnes pueros

a ¶ vt in tāta multitudine latere nō posset.

d qui erant in bethleem & in ōmni-

a ¶ vt neq; loco neq; tempore celaret.

e bus finibus eius a bimātu & infra, e

a ¶ ab ortu stellę.

secundū tempus quod exquisie-

rat a magis. Tunc adimpletum f

est qđ dictum est p hieremiā pphē

a ¶ in excelso. ¶ Longe lateq; resonans planctus vsq; ad deum peruenit.

g tam dicentem: † Vox in rāma au- g

dita est, ploratus & vlulatus mul-

h tus: rachel plorans filios suos, h

a ¶ tamē. b ¶ eo modo vt in mundum reuocarentur. c ¶ reuocādi.

ēt noluit consolāri: quia non sunt. i

a ¶ de quo prædictum est.

i Defuncto autē hērode: ecce appa- k

ruit angel⁹ domini in somnis &c. Quia sopita iudæorum perfidia: helia & enoch p̃dicantibus, iudæa verbū dei recipiet. De functo rege illico cōplices eius pereūt: sic cessante persecutione ecclesia ad cœlestia

℣ inuitatur

NICO. DE LY.

✠ a ¶ Vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetā: scilicet Osee. xi. b ¶ Ex ægypto vocaui filium meū. Ista autem auctoritas habet duplicem sensum literalem: quia verificata est ad literam de populo israel vocato a domino de ægypto, perfectius tamen de domino nostro iesu christo: qui est filius dei naturalis: † Hie.3.g &.31.c. alij autem sunt tantum filij per adoptionem: sicut & illa auctoritas quæ habetur j. paral. xxij. c. Ego ero illi in patrem: & ipse erit mihi in filium ad literam intelligitur de salomone: tamē minus proprie: de domino autem nostro iesu christo proprijssime: vt dicit apostolus ad Hebræos j. b. dicens. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu &c. Et iterum: Ego ero illi in patrem &c. & hoc modo al legat euangelista hic quod habet Osee. xj. vt visum est. c ¶ Tunc herodes videns qm̃ &c. Hic ponit ipsa persecutio. Herodes em̃ videns se esse illusum a magis per famam pueri crescentem iratus est valde: timens principatum suum perdere: & ideo tunc occasione ipsius voluit oēs pueros de bethleem interficere: ne puer sibi incognitus euaderet: sed fuit impeditus ab executione huius facti: quia citatus est ad curiam romanam ad petitionem suorum filiorum ipsum accusantium: & ideo non fuit ausus tunc pueros interficere: ne cum alijs facinoribus suis accusaretur de tanta crudelitate. Eundo autem romam & remanendo in curia & redeundo in iudæam apposuit annum & plus: & ideo sere post duos annos ad regnum suum reuersus & in regno confirmatus: quia sniam pro se contra filios habebat: tunc adimpleuit de nece puerorum quod prius concæperat: & hoc est quod dicit:

Innocentium occisio q̃n̄ herodem facta sit.

Allego. Iudi.19.g &.20.

Ioseph q̃ remagis, iudæā intrare fortē midabat q̃ galilęā

d ¶ Et mittens occidit omnes pueros qui erant &c. Sequitur:

e ¶ A bimatu & infra. Qui duo anni fere: transierant ab ortu stellæ & a magorum inquisitione. f ¶ Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam prophetam. xxxj. ca. g ¶ Vox in rama audita est &c. Rama aliquando est nomen proprium loci: & sic non accipitur hic: aliqn̄ est nomen commune: & significat excelsum: & sic accipitur hic, fm q̃ patet Hiere. xxxj. c. vbi dicitur: Vox in excelsis. Sequitur: h ¶ Rachel plorans filios suos. Licet autem iudas non sit natus de rachel: sed de lia: sicut hī Gen. xxix. tamen dicitur hic mater puerorum de bethleem: quæ erat sita in sorte iudę: quia ipsa rachel sepulta est iuxta bethleem. vt habet Gen. xxxv. & ideo ratione sepulturę dicta est mater ipsius bethleem: & habitantium in ea: & ideo dicitur hic plorare metaphorice ratione prædicta. i ¶ Et noluit consolari quia non sunt. subintelligitur viuentes. k ¶ Defuncto herode. Hic ponitur illud quod est consequens ad persecutionem: quia mortuo herode qui puerum persequebatur angelus monuit ioseph vt puer in terram israel reportaretur: Non nominauit autem angelus aliquam ciuitatem determinato vt ex responsione angeli instructus eum de

✠ loco

A ℣ inuitatur. a ¶ In terrā israel. Nō determinat in quā partē vt dubitante ioseph angelus reuertat: & frequenti eius allocutione ioseph certior reddat. Quia nō distinxit in quā partē: ideo ioseph intellexit iudæā q̃ dignior pars regni erat. b ¶ Defuncti. Tradunt q dam qa fecit herodes sup̃ funus suū nobiliores iudæoꝝ occidere: vt sic cogeret iudæos mortem suam flere.

Iosephus

Allego.

Allego. c ¶ Qui consur. Allego. Ioseph gerit figuram apostoꝝ quoꝝ officio xp̃s circunfertur. Apli primū venerūt in terrā israel: qa primū p̃dicauerūt iudæis. Sed pro herode id est manēte hæreditaria infidelitate, metuunt & recedunt admoniti gratiā gentibus p̃dicare & ad eas xp̃m transferre. Nominata terra israel visum est ioseph nō ali cubi talē puerū debere habitare: nisi in hierusalem vbi erat tēplū & celebratio pphetarum. Tamē angelus intelligi voluit galilæam: quā & iudæi incolebāt: qđ ostendit sic fuisse p̃destinatū: quia nazareus vocabitur. d ¶ Timuit illo ire. Si timuit iudæam pro archelao hærede paternæ crudelitatis: cur non & galilæam vbi hærodes alius frater eius regnabat? Quia archelaus post patrem monarchiam totius regni obtinuit: sed insolescens a tyberio cæsare deiectus est lugdunum in exilium: & tunc diuisum est regnum in quattuor tetrarchias quarum vnam. i. galilæam herodes frater eius obtinuit. Quærit: quare nō timuit ioseph ire in galilæam sicut in iudæam: cū ibi regnaret archelaus? Sed melius potuit ire in nazareth (quę remota erat) latere q̃ in hierusalem, vbi erat caput regni & assidebat archelaus. e ¶ Secessit in partes galilææ. Q̃ christus illuc nō transferret vbi regnabat archelaus: significat, qa illis absconderetur christus in quibus regnabit antichristus. f ¶ Nazareth. Nazareth, germen nouellum vel flos campi interpretatur: de cui⁹ radice germinis sanctussanctorum ad significandum æternitatis suę substantiam, ascendisse legitur. Sicut ergo elegit tempus quo nasceretur & locum: ita & ciuitatem in qua coalesceret: cuius nomen indicio est q̃ ipse sanctitas in sanctitate nutritus, sanctussanctorum recte dicit: vnde & discipuli eius pri⁹ nazarei dicti sunt sed postea a christo christiani vocati sunt. Nazareth galilææ quo transfertur partē eiusdem gentis quæ fidem suscæptura erat, significat. vñ flos interpretat: qa ecclia quo ardentius a terrenis ad cœlestia transmigrat: eo magis virtutū flore & germine abundat.

ruit angel⁹ dñi in somnis ioseph ī

a ¶ non filium tuum.

ægypto dicens: Surge & accipe p̃ue a

a ¶ non comugem.

rū & mātrē ei⁹ & vade in terrā isrl: a

a ¶ quia scribæ & pharisæi mortē christi meditabantur cum herode. b ¶ viram.

b Defuncti sunt em̃ qui q̃rebāt aiam c

c pueri. Qui consurgēs accæpit puerum & matrem eius: & venit in ter-

a ¶ herodes philippus: archelaos & lysanias fratres fuerunt.

ram israel. Audiēs autem quod ar- b

a ¶ de qua putabat se admonitum.

chelaus regnaret in iudæa pro he- d

rode patre suo, timuit illo ire. Et c

¶ non putat angelus præceptum: sed manifestius corrigit errorem pietatis.

e admonitus in somnis fecessit in

a ¶ quæ & ipsa terra est israel: qa & ipsam populus israel incolebat.

partes galilææ. Et veniens habita- d

¶ quæ est in galilæa.

fuit in ciuitate quæ vocatur naza- f

reth: vt adimpleretur quod dictū e

a ¶ nazareus: id est sanctus: qđ conuenit christo.

est per prophetas: quoniam nāza- f

reus vocabitur. g

a ¶ cū adhuc habitaret in nazareth.

NICO. DE LY.

loco: ioseph ex frequēti locutione cū angelo magis cōsolarē sequit: b ¶ Audiēs aūt q̃ ar. &c. Ad euidētiā huius norādū fm q̃ refert Iosephus antiq. xvij. ca. x. Herodes moriēs condidit testamētum in quo ordinauit archelaū filiū regni sui successorē: ita tū q̃ coronā sibi nō imponeret: nisi per romanū imperatorē. Ad accipiendū igitur diadema venit romā: sed & fratres eius philippus & herodes illuc venerūt petētes paternæ hæreditatis partē. Finaliter decreuit imperator vt archelaus haberet medietatē regni pater ni: quæ dicta est iudęa. Aliā aūt medietatē diuisit in duas partes & vnam dedit herodi: & factus est tetrarcha galilææ. aliā dedit philippo: & factus est tetrarcha iturææ & traconitidis regionis: vt tāgitur Luc. iij. Igitur quia archelaus fuerat a patre substitutus quantum in se fuit: ideo fauebat factis a patre. propter quod ioseph.

Timuit

c ¶ Timuit illo ire &c. Secessit in pres galilææ: vbi dñabat alius filius: qui portione sibi debita a patre fuerat priuatus q̃tum in se fuit: vt visum est, p̃ter qđ ioseph cū puero ibidem securius mā-

fit. d ¶ Et veniēs habita. &c. na. vt ibi christus nutriretur: q in bethleem fuerat natus: vt prædictum est. e ¶ Vt adimpleretur &c. Esaiæ. xj. Egredietur virga de radice iesse: & flos de radice eius ascendet. Hebraica veritas sic habet: Et nazarenus de radice eius consurget: & ideo dicit: f ¶ Quoniam nazareus vocabitur &c. quia in nazareth fuit concæptus & nutritus: licet in bethleem fuerit natus: vt habetur supra & Lucæ. ij. expressius.

✠ a ¶ Surge & accipe puerū. Per transitum dñi in ægyptū, p̃pter p̃secutionē herodis, significatus fuit transitus apstoꝝ ad p̃dicandū gentibus, p̃pter p̃secutionē contra eos motā a iudæis: sicut dī Act. xiij. g. Tūc cōstāter paulus & barnabas dixerūt: Vobis oportebat primū loq; verbum dei: sed qm̃ repellitis illud & indignos vos iudicat vitæ æter. ecce cō. ad gen. Sic enim p̃cepit nobis dñs. Per reditū aūt eius in iudęa defuncto herode, signatur illuminatio iudæorum in mundi fine. Moralr.

¶ In ca. ij. vbi dī in postil. Quia ista ciuitas antiquitus vocata est ephrata ab vxore caleph.

ADDITIO. I. Immo per magna tpa ante caleph. s. tpe iacob patriarchæ, vocata est ephrata bethleem. vnde Gen. xlviij. b. Sepeliui eā iuxta viam ephratæ: quæ alio nomine appellabatur bethleem.

¶ In eo. ij. ca. vbi dī in postil. Et nazare⁹ de radice eius consurget &c.

ADDITIO. II. Hebraica ꝓitas ī illo loco Esaiæ nō dicit: Nazarenus de radice eius consurget: sed dicit: Neter de radice eius cōsurget quod si transferatur in latinum diceretur: Nazarenus seu nazareus de radice eius cō surget cum, c, littera: quod non competit christo: sed bene nazareus: qui significat cōsecrationem & sanctificationem: vnde hæc auctoritas euangelistæ. s. nazareus vocabitur: nō fundat in hac auctoritate Esa. per postil. allegata: qđ etiam habet in glo. scilicet in Pō. cxxxj. prout in additione su per illum Pō. latius habetur.

† Luc.3.a

REPLICA. In ca. ij. dī: Nazareus vocabitur. Burg. dicit ille ꝓlud fm hebraicam veritatē nō fundari in dicto Esa. sed in dicto Pō. Memento dñe dauid. Ibi efflorebit sanctificatio mea. Sed respondeat hic beatus Hieronymus a quo concordātia illa recæpta est.

Ca. III.

IN diebus aūt illis. Hic tertio ostendit euāgelista ipm christū esse verū deū & verū hoiem ex testimonio iohannis & etiā dei pris: Et diuidit in duas pres: qa prio ponit testimoniū iohānis. sed o ponit testimoniū dei patris, ibi: Baptizatus aūt iesus. Item prima in duas qa primo ponit idoneitas iohannis ad testificandum. sed o ponitur ipsius testimoniū, ibi: Ego quidem baptizo vos. Iterum prima in tres: qa primo ostenditur eius idoneitas ad testificandū ex auctoritate sacræ scripturæ. sed o, ex sanctitate vitæ, ibi: ipse aūt iohannes &c. tertio, ex veritate doctrinæ, ibi: Videns aūt multos. Circa primū præmittit tēpus p̃dicationis iohānis: locus: & modus & tēpus, cum dicit: g ¶ In diebus aūt illis, i. in diebus christi: Nec est hoc referendū ad dies xp̃i prædictos immediate. s. ad dies puericiæ: qñ fuit reportatus de ægypto: tunc enim erat in quinto anno a sua natiuitate: sed referendum est ad dies xp̃i: qñ fuit ætatis perfectæ. Erat em̃ incipiens trigesimū annū qñ venit ad baptismum: de quo hic agitur: & ideo euangelista Matthæus transit totū tpus intermediū a quinto anno xp̃i vsq; ad baptismū: tunc em̃ incępit iohannes p̃dicare: & sic patet tēpus: & locus designatur cū dicitur:

Diuisio.

Luc.3.a.

✠ In deserto

Moraliter.

✠ In diebus illis venit iohannes baptista præ dicans in deserto iudææ &c. In iohanne describit euangelij prædicator: & primo quantum ad doctrinam, cum dicitur:

Moralr.

✠ Dicens

E ☞ a ¶ In deserto iudææ. qa iudæi a deo deserti erãt gbus necessaria est pœnitẽtia vt redeãt. b ¶ Pœnitẽtiã. Hoc pco nũciat qđ ipsũ p seipsa veritas. Pnia pcedit sequit̃ ꝓmissio regni: Qui vere pœniteat punit in se ꝓteritos errores: deinde erigit animũ ad cœleste regnũ. Si gratis in baptismo fit remissio cur p̃dicat pnia, Sed ideo primo p̃dicauit ibi: & postea ad regionẽ circa iordanẽ descẽdit modus autẽ p̃dicationis subdit, cum dr̃: b ¶ Pœnitentiam agite. Ista erat debita dispositio ad inchoationẽ nouæ vitæ q̃ per christũ erat danda & ideo dr̃: c ¶ Appropinquabit em̃ regnũ cœlorum. Alij aũt ꝓphetæ ꝓmittebant bona temporalia obseruantibus legẽ: iste aũt cœlestia: qa erat præcursor xpi per quem facta est veritas & gra & aperta est cœlestis porta: & ad hoc cõfirmãdum inducit esaiæ testimoniũ: Esa.xl. dicens illis: d ¶ Hic est enim. s. iohannes de quo scriptum est: e ¶ Vox cla. in deser. &c. quia iohãnes fuit ille de quo p̃dictum fuerat, q̃ per vocẽ p̃dicationis debebat clamare in deserto iudææ: ꝓpter p̃parationẽ ppli in aduentu ipsius xpi. Ad hoc em̃ ordinata erat p̃dicatio iohãnis: vt per suã p̃dicationẽ ppl'm cõgregaret: & pplo congregato xpi aduentũ denũciaret. f ¶ Ipe aũt iohannes. Hic ostendit idoneitas iohannis ad testificandum de christo ex sanctitate: hoc aũt ostenditur ex vilitate vestitus. Ipse aũt ſo. &c. Et ex austeritate victꝰ cum dicit: h ¶ Esca autem eius locustæ. quæ sunt parua aialia volitantia per modum saltus: & reperiunt̃ in deserto iudææ & frixa cum oleo sunt cibus pauperũ. Sequitur: i ¶ Et mel silue tre. Hoc aũt mel ibidẽ reperit in truncis arborum: vel fm Raba. sunt folia arborum alba & tenera q̃ manibus contrita habent saporem quasi mellis: talibus vescebatur iohannes: ex q̃ bus paret austeritas eius in victu & vestitu: Et quia in moralibus magis mouent facta q̃ verba: & vita sancta q̃ loquela cõposita: & ideo statim subditur exhortatio nis suæ efficacia, cum dr̃. k ¶ Tunc exibat ad eũ hierosolyma. Hic accipitur cõtinens pro contento. l. ppls de hierusalẽ. l ¶ Et oĩs iudæa. i. multi: sicut fm cõmunem modum dicimus: tota ciuitas currit illuc. i. multi quia non oẽs currunt: immo aliq̃n plures remanẽt & est quædam figura quæ vocatur hyperbole. i. locutio multum expressiua. m ¶ Et baptizabantur ab eo in iordane. Baptismus em̃ iohãnis ad hoc erat ordinatus quasi quæda ꝓparatio & quædam ꝓfiguratio baptismi ipsius xpi de proximo venturi: & ideo iohannes non solum p̃dicabat, sed etiã baptizabat: quia sicut sua p̃dicatione nunciabat xpm de proximo venturum: sic suo baptismo assuefaciebat hoies ad libentius suscipiendum xpi baptismũ. vñ baptismus iohãnis erat quędã ꝓtestatio credẽdi in xpm venturũ & faciendi opa pniæ: vt deuotius reciperent ipm: & hoc est qđ dr̃ Act.xix.a. Iohãnes baptizauit baptismo pniæ ppli'm: dicens in eũ q̃ venturus esset post ipm vt crederẽt: hoc est in iesum. iõ sequit̃. n ¶ Confi. pec. sua. delenda. s. per xpm venturũ: qa hoc nõ poterat facere iohãnes: sed denũciabat hoc per xpm fiendũ: vt habetur eodem ca. o ¶ Videns aũt multos phariseorũ. Hic ostenditur idoneitas iohannis ad ferendũ testimonium de christo exveritate

a ¶ sic notans desertũ pœnitẽtibus cõuenire.
b ¶ puniat q̃sq; mala prioris vitæ: qa appropinquabit salus quã perdidimus: & facultas redeundi vnde cecidimus.

a in deserto iudææ, & dicens: † Pœni- b
a ¶ opere. ¶ hac. pmissione erigunt animi: regnum dei intra vos est.
c tentiã agite: appropinq̃abit em̃ c
a ¶ sic prædicauit: Sic em̃ propheta de eo prædixit.
regnũ cœlorũ. Hic est enim de quo d
dictũ est p esaiam ꝓphetã dicentẽ:
¶ pco verbi: verbũ pceait. a ¶ qa solatiũ redẽptionis nũciat iudeę iã deserte. b ¶ praua abijcite opa, recta facite. ¶ nõ. p terrenis fuiẽtes. c ¶ Fides est via qua verbũ ad cor ascendit.
d † Vox clamãtis in deserto, ꝑate viã e
i a ¶ .i. mores in melius mutate & sic viã est semitę rectę. ¶ bñ viuẽdo. b ¶ strictas sed mũdas.
g dñi: rectas facite semitas eius. Ipse f
autẽ iohannes habebat vestim. entũg
a ¶ nõ de lana: qa hoc austeritatis iudaicũ est, illud luxurię mollicies. b ¶ zona est corporalis cõtinentia.
de pilis camelorum: & zonam pel- h
a ¶ Lumbi: voluptas pctî: qa pctm̃ in voluptate sit. ¶ vbi magis regnat luxuria. b ¶ nõ studio parata: sicut conueniret heremitæ.
liceam circa lumbos suos. Esca au- h
a ¶ minuta aialia. b ¶ de trucis vel de herbis.
tem eius erat locustæ & mel silue- i
a ¶ propter nouitatẽ p̃dicationis & asperitatem vestitus & cibi.
stre. Tunc exibat ad eum hieroso- k
lyma & ois iudæa: & omnis regio l
a ¶ baptismo pcurrente, nõ pctã dimittẽte.
circa iordanẽ & baptizabantur abm
eo in iordane confitentes peccata n
sua. Videns autem multos phario

Triplex modus pniæ

Typice,

Moraſr,

Diuiſio

✱ doctrinæ

Moraſr.

NICO. DE LY.

✱ a ¶ In deserto. Ibi em̃ iohannes nutritus fuit: vt dr̃ Lucę. i. & ideo

A ☞ tionum p̃ferunt iusticiã. vñ & pharisæi. i. diuisi a ppło p̃ priuatam iusticiã dicũtur. Saducæi. i. iusti vẽdicãt em̃ sibi qđ nõ sunt hi negãt resurrectionẽ: dicẽtes aiam interire cũ corpore. Quinq; libros moy si recipiũt: ꝓphetas respuũt: Hos veniẽtes ad baptismum iohannes increpat: qa maxime indigebant correctione & pœnitentia. a ¶ Progenies viperarum qs &c. i. venenativenenatorũ filij: qa bonisiuidẽt eos q̃sq; ꝓsequunt̃: ꝓxios leđũt vt patres eorũ. Vipera patrẽ suũ occidit: sic iudæi ꝓphetas q̃ erant pres eor. b ¶ Facite ergo fru. dũ. &c. Bed. Quasi diceret: Quare prius venena non deponitis vt sic ad baptismũ veniatis. Facite fructum nõ qualemcũq; sed dignũ. Nõ em̃ par debet esse fructus boni operis eius qui nihil vel min⁹ peccauit: & ei⁹ q̃ grauiꝰ cecidit. Sed iudęi de abraã gl'iãtes nolũt se agnoscere pctores. vñ subdit. Et ne velitis &c. Ad hũ illitarẽ prouocat. In superbia em̃ nulla est pœnitentia. Discretio est in pnia, q̃ timorem dei: & merum pœnarũ añ oculos ponit: recolens antiquæ turpitudinis. Sic dolor cordis in fletus erumpit: qa sine dolore nulla sunt vulnera si vitalia mẽbrorũ nõ fuerint circummortua: gra est̃ sentit: sentiẽs ẽ̃ rit sanitatẽ. c ¶ Dico em̃ vo. A carne retrahit vt cogitent opera p̃destinationis dei. Prima sunt rudimenta fidei credere deũ posse quicquid voluerit: vt q̃ oia de nihilo creauit, possit de lapidib⁹ vt de puluere filios abraę formare. d ¶ De lapidibus istis. Demõstratiue ad illos la pides quos iosue de iordane transferre fecit ad quos quasi digitũ extendens ait. Iosue fue duodecim lapides de medio iordanis in terrã transportari fecit: & alios ex terra in eodem alueo restitui: per quos excæcatio iudæorum & gẽtiũ ad lucẽ trãsformatio præsignatur. Vel gentiles lapides vocat: & est sensus: Ne gloriemini de semine carnis: quia hi tm̃ sunt filij dei: q̃ per gratiam sunt illuminati, & interius suscitati Suscitare signanter dicit: quia christus saram. id est ecclesiam accæpit: & suscitat p gratiã filios abraæ defuncto sine liberis: ne tãtus patriarcha priuaret̃ ꝓmissis. In cui⁹ rei præsagiũ olim deus de sara genuit filiũ. e ¶ Iam em̃ securis. Ne aũt viderent̃ immunes si sea talib⁹ sacramẽtis separarẽt, cõminat̃. f ¶ Securis. xps qui ex manubrio cõstat & ferro. i. humanitate qua tenet̃: & diuinitate qua incidit. Posita est. qa & si per patientiã expectat: videt tñ quid est facturus. Ad radicẽ. i. sinẽ iudaici ppli vt auferat de terra viuentiũ eos qui in xpo nõ credũt. Vel securis sentẽtia iudicij: vel prædicatio euangelij. g ¶ Ad radicem. Nota non ad ramos: sed ad radicẽ. Cum em̃ filij malorũ tolluntur: quid aliud q̃ rami infructuosæ arboris abscidunt̃: Cũ tota, pgenies simul cũ parẽte tollit̃: arbor radicitus abscinditur: ne quid remaneat de vñ iterũ aliq̃d germinis oriatur. Radices sunt cogitationes q̃bus plantati vel surſum cœlo sustolluntur, vel ad ima inferni mittunt̃. Arbor humanũ genus. Huius rami, alij sunt aridi. i. pagani incendio apti. Alij viridęs: sed sine fructu vt hypocritæ qui speciẽ sanctitatis ꝓtẽdũt sed intus vacui: alij fructuosi, sed venenosi. i. hæretici qui p̃dicando fructũ pariunt: sed mortalem. Alij. i. catholici: q̃ bonũ fructũ ferũt. h ¶ Ois ergo arbor quæ non facit fructũ bonũ, excidetur & in ignem mittetur. vt gentiles, hypocritæ: q̃ nullũ & hæretici q̃ malũ. i ¶ Ego quidẽ baptizo vos in aqua in pœnitẽtiam. Ne videatur sua auctoritate minari incipit aperire quãtæ sit dignitatis: cuius psentia cõminant̃: vel cui⁹ beneficij psuadet. Ego quidem baptizo vos in aqua. id est tantum corpora lauo: quia peccata soluere nequeo vt sicut nascendo, prædicando, præcurro: sic baptizando vt pœnitentes quos ego hoc signaculo ab impœnitentibus discerno, ad baptismum christi dirigam. ☞ Posſme

a ¶ Venientes ad bap. suũ. nõ credentes fm veritatem: sed magis ad simulationẽ & insidiationẽ: fm qđ hr̃. Jxxj. vbi dicitur ꝙ quærente dño ab eis. Baptismus iohannis vnde erat, de cœlo an ab hominibus? Non fuerunt ausi respondere de cœlo: qa statim dixisset eis, quare nõ credidistis ei. Ex quo patet ꝙ sicte veniẽbat. Et hoc idem dicit Ioseph⁹ in libro antiqtatum. xix. & ideo iohannes cõfidenter arguebat vitã eorũ dicẽs. b ¶ Progenies viperarum. quia venenum erroris & hypocrisis a suis progenitoribus traxerant. c ¶ Quis demonstrabit vobis fu. a vẽtura ira. q. d. licet falsitas vestra lateat in conspectu ppli: tñ nõ poterit latere in iudicio dei: quia tunc erũt manifesta absc̃ondita cordis vestri. d ¶ Facite ergo fructũ dignũ pœnitentiæ. qa aliter non potestis illud iudicium euadere. Et nõ solũ dicit fructum pœnitentiæ: sed dignũ pœnitentiæ. fm peccati modũ. vñ dr̃ Apo. xvij. b. ¶ Quantũ se glorificauit & in deliti⁹ fuit tantum illi date tormentũ & luctum. e ¶ Et ne velitis dicere intra vos &c. Pharisæi enim de hoc gloriabant: qa de abraam descenderant. & ideo ex promissione facta abraæ, sine operib⁹ salutẽ consequi p̃sumebant: & hoc est manifeste falsum: quia non dicunt filij abraæ ex carnali propagatione: sed magis ex fidei imitatione: vt dicit Rom. iij. Et quia pharisæi & legisperiti fidem abraę de christo respuerunt: ideo nomẽ filiationis abraæ perdiderũt: Et hoc est ꝙ dicit iohãnes. Et ne velitis dicere in. vos: p falsam. s. æstimationem. f ¶ Patrẽ habemus abraã. quia non est sic fm veritatem. Econtrario gentiles fidem christi deuote ad p̃dicationem apostolorũ recæperũt: iõ filij abraæ ††. 7. c. facti sunt. Et hoc est qđ subdit iohãnes. g ¶ Potens est deus de lapidibus istis &c. Dicitur autem ꝙ iohannes demõstrauit illos lapides quos filij israel de fundo iordanis abstulerãt: vt habetur Iosue. iiij. in memoriam miraculi ꝙ dñs in transitu eorum aquas iordanis siccauit: Sed per illos lapides iohannes gentiles significauit: eo ꝙ colebant idola de lapidib⁹ facta. vñ dr̃ in Pſ. Similes illis fiãt qui faciũt ea. Filij ergo abraæ de lapidibus suscitati sunt: qñ iudæis per infidelitatẽ a filiatione abraæ decidentibus: gentiles fidem christi recipiẽtes in locũ eorũ substituti sunt & hoc erat p̃dictum Osee. j. d. Et erit vbi dicetur eis: Non ppłs meus vos ibi dicetur. Filij dei viuẽtis. Et quia doctor veritatis non solum debet vitia cõsidenter arguere: sed etiam pœnam prædicere: ideo subdit iohannes. h ¶ Iam enim securis. id est scueritas diuinæ iusticiæ. i ¶ Ad radicem arborum posita est: Arbor ista hõ est: qui est quasi arbor cõuersa. Radix huius arboris est voluntas mala: ex qua sicut ex radice prodeunt omnia peccata: quia non potest esse peccatum nisi sit voluntarium. k ¶ Omnis ergo ar. quæ non fa. &c. per sententiam extremi iudicij. l ¶ Et in ignẽ mittet̃. f. inferni. m ¶ Ego quidem baptizo vos. Ostensa idoneitate iohannis ad testificandum: hic consequenter ponitur ipsius testimonium. Et ponitur primo testimonium ipsius de christo in eius absentia: & secũdo in eius præsentia, ibi: Tunc venit iesus. In prima parte fert testimonium

a Ne velitis dicere intra vos abrahã. f ¶ quia non filij carnis hi sunt i semine: sed qui filij dei. vnde subdit: Potens est &c.
c Dicõ enim vobis † qm̃ potens est g
a ¶ gentibus quorũ corda erãt insensibilia.
deus de lapidibus istis suscitare d
a ¶ si aũt vox xpi: ergo semen abraæ estis.
filios abrãæ. Iam enim securis h
gad radicem arborum posita est, i
h † Omnis ergo arbor quæ nõ facit k
a ¶ per securim. ¶ gehennæ.
fructum bonũ excidẽtur: & in ignẽ l
a ¶ redit ad se, modum sui baptismi determinans.
i mittetur. † Egõ quidem baptizom

Ioſue.4.a.

B

H

Diuiſio

✱ eo. s. a iohãne.

Moraſr.

NICO. DE LYRA

✱ doctrinæ q cõsistit in hoc ꝙ aliqs nõ timet vitia magnorũ cõsidenter atguere: qđ faciebat iohannes. Quod notatur cũ dicitur: Vidẽs aũt multos phariseorũ & saducæorũ. Isti em̃ famosi erant in populo: sicut, hoies literati & religiosi: vt patebit. j. Venientes

✱ Tunc veni

E a ¶Post me venturus. Et si moneo dignos fructus pœnitētiæ facere superbiā abijcere: nō tñ possum a pctis soluere. b ¶Fortior me est. ga ego baptizo pœnitentiā: ille in remissionem. Ego spm̄ habeo: ille dat. Ego regnū cœlorū pdico: ille dat. c ¶Cuius non sum dī. cal. por. Alij scribūt: Cuius nō sum dignus corrigia cal. sol. Potuit autem iohannes vtrūq; dicere: vel cōtextim vel diuerso tpe vt alius euangelista hoc ali⁹ illud assumeret. Oēs tamē verū narrauerunt. Intendit autē in hoc ostendere excellentiam xp̄i & suā humanitatē. Vel sm allegoriam: Calciamentum est incarnationis mysteriū corrigia mysterij ligatura. Non ergo valet iohannes corrigiā soluere: ga incarnationis mysterium nō sufficit inuestigare. Vel, Non sum dign⁹ sol. cor. cal. ei⁹. i. nomen spōsi mihi nō v surpo nec spōsus credi vel dici: sed amic⁹ spōsi volo. Mos ei erat vt si gs eam quæ sibi cōpeteret accipere in vxorē nollet ille ei calciamentū soluere: qui ad hanc spōsus iure propinqtatis accederet. Iohānes ergo qui nō spōsus, ait: Nō sum di. cor. cal. soluere. Ac si dicat: Ego redemptoris vestigia nō valeo denudare: ga nomen spōsi nō mihi v surpo. Vel simp̄r se humiliat vel euāgelij sacra nō est dignus circunferre p̄dicādo qđ nō sibi deputatū ap̄lis est cōmissum. Nō sum dign⁹ explicare naturā diuinitatis ad hūanitatē. Vel nō sum dignus euangelij p̄dicationē portare vel nomen sponsi v surpare Iohānes vt purus homo spm̄ dare nō poterat: quo remittit culpa. Christ⁹ vero dat ga deus: & baptizat in verbo: de quo dicit. Et vos mundi estis, ꝓpter verbū qđ⁹ locut⁹ sum vobis, &: alibi: Mūdās eos lauacro aq̄ in verbo vitæ sc̄tificate. d ¶In spūsancto. Vel spū sc̄tificationis: & igne. i. pbatiōe tribulationis. Vel spū in pñti abluit post si qua macula surrepit, igne purgatorio ad purū exuret: qđ⁹ de leuioribus credēdū est pctis. Vnde in leutico, sup altare sem per ignis missus de cœlo ardebat. i. igni diuini amoris: qui oēs i christo. i. qui sup altare offerunt⁹ quasi rebaptizat & exurit carnis eorū vitia. e ¶Cui⁹ ventilabrū. Ventilabrū in manu est examē iudicij quo discernuntur leues & vacui a frustis. Iohā. 5. d. ctu boni operis. In manu: ga pater nō iudicat quēq̄: sed omne iudiciū dedit filio. f ¶Permundabit. i. quotidie a varijs tēptationibus mundat. Vel, Per mundabit. dum ob manifesta pcā peruersus de eccl̄a ejicitur vel post mortē damnat. g ¶Palcas aūt. Palæ de origie vñ & triticū oriūt i. de semine zizania vero de diuersa. Paleę ergo sunt q fidei sacramentis imbuunt: sed solidi nō sunt zizania vero q & ope & pro fessione fecernunt ab electis. De his dr̄: Qui non credit, iā iudicatus est: & ideo nō fit hic mētio de illis. h ¶Inextinguibili. ga nō extinguet nec; extinguet cruciatos: sed ęternaliter puniet. Dicitur aūt ad differentiā illius de quo dr̄. Igne nos examinasti &c. i ¶Tūc venit. Quādo iohānes p̄dicabat & baptizabat. s. qñ ies triginta erat annorū. oſtēdes nullū debere sacerdotē vel p̄dicatorē fieri nisi virilis ætatis. Sicut ioseph tricenari⁹ regnū ægypti suscæpit. Dauid regnū ea ætate inchoauit: Ezechiel, pphetiā promeruit. Venit iesus hic de causis vt baptismā iohānis cōprobaret: & vt ꝙa homo erat ꝺoēm impleret iusticiā & legis hūilitatē & vt aquas sanctificās per colūbā in lauacro aduēt⁹ spūsancti ostenderet. Venit em̄ nō necessitate ablutionis: sed vt nemo q̄tūlibet sc̄tūs baptismi gr̄am supfluā iudicaret. k ¶A galilæa in iordanem. Galilæa transmigratio: iordanis, descēsus. Qui ergo vult baptizari, transmigret a vitijs: & descendentes humiliētur. l ¶Sine modo. Sine modo me a te baptizari: vt postea qđ⁹ a me quæris, in spiritu baptizeris. Sic em̄ decet nos dare exemplū impl̄ēdæ oīs iusticiæ: vt discāt oēs neminē sine vnda baptismi esse perfectum. m ¶Sic em̄ decet. i. per humilitatis exēplum reducere ad vitā: & ostēdere ꝙ nullus perfecte sit iustus sine baptismate. Si em̄ de spūsancto natus non dedignor quanto magis necesse est aliꝭ q̄uis iustis etiam a minoribus baptizarij. Hinc decet impleri primū

a ¶tm̄ non spiritu, b ¶docendo pœnitere.
vos in aqua in pœnitentiam: qui a
a ¶ad prædicandum & ad baptizandum.
a
b aūt post me vēnt⁹ est: fortior meb
c est: cuius nō sum dignus calcamenc
a ¶quia sanctificat a peccatis: & accendit amore dei.
ta portare. † Ipse vos baptizābit d
a ¶tribulatiōe vel purgatorio igne. b ¶i. discretio iudicij. ¶q nō credūt: hoc vētilabro non remouentur: ga iam iudicati sunt.
d in spūsancto & igne. Cuius vētilā- e
a ¶potestate. b ¶a paleis. c ¶pñtē ecclesiā.
f brū in mānu sua: & pmūdābit āreā g
a ¶immobiles a spe æternorum.
suam: & cōgregabit triticū suū in h
a ¶cœleste. ¶leues.
g horreū: paleas autem comburet k
a ¶vt qui latuerat, manifestaretur.
h igni inextinguibili. † Tunc vēnitm
a ¶ga i nazareth habitauerat. b ¶ga in eo figura baptismi p̄essit: & ex noīe dēicensum de superbia exigit.
i iesus a gālilæa in iordānem ad io/
a ¶maior ad minorem. b ¶dns a seruo: nullus ergo debigneturinferiorem.
hannē: vt baptizaretur ab eo. Ion
a ¶humilitatem regis imitatur miles.
hānes autē p̄hibebat eum, dicens:
a ¶qui ego. b ¶q nō eges. ¶terrenus a cœlesti. c ¶ab originali pctō mundari: ga tu es agnus dei qui tollis pcā mundi. d ¶cui⁹ generatio non est vitiosa.
† Egō a tē debeo baptizāri: & tū ve/o
nis ad me? Rndens autē iesus dixit p
a ¶impleri illud ad qđ veni. ¶subdit quare veniat baptizari. ¶ga vita mea morū est disciplina. ¶sic id est, dū ego superior & nō indigens a te suscipio.
dei. Sinē modo: Sic em̄ decet nos inq

G

NICO. DE LYRA

monium de christo ꝙtum ad excellētiam suæ diuinitatis dicens: Ego quidē baptizo vos in aqua. i. lauo tantūmodo corpora. Quę quidē lauatio est signū p̄cæ †Luc. 3. c
nitētiæ fiendæ. Ideo dicit: In pœnitētiā.
a ¶Qui autem post me venturus est. s. christus. b ¶Fortior me est. ga ipse habet virtutem diuinitatis. c ¶Cuius nō sum dignus calciamenta por. Nō quia christus calciatus incesserit, cum discipulos suos ad prædicandum sine calciamentis ire iussit: vt habet Luc. xxij. d. Quādo missi vos sine pera & calciamentis &c. sed est modus communis loquendi qñ aliqs se cōparat alicui improportiōabiliter excedenti: quod est in proposito quod declarat per factum dicēs. d ¶Ipse vos baptizabit in spūsancto: gratiā sanctificationis conferendo quod nō pōt facere nisi †mar. 1. c
deus. Additur aūt. e ¶Et igne. Quia sub Luc. 3. d
per baptizatos de nouo i primitiua eccle Ioh. 1. d.
sia frequēter apparebat. s. in signo visibili sicut apparuit sup apostolos in linguis igneis. Ostendit consequēter iohānes in christo iudiciariam potestatem cū dicit: 78. dist. c
f ¶Cuius ventilabrum. Ad cuius intel pbyter
lectum sciendum ꝙ ventilabrum est in- 1. q. 1. c. d
strumentum quo solebāt purgari blada dist.
in palestina: & est factum sicut pala cum qua proijcitur granum paleis commixtū in altum: & ventus paleas tollit: & granū in area cadit. Iohānes ergo metaphorice loquens per ventilabrum intelligit diuinum iudicium: quo christ⁹. g ¶Permūdabit. i. 4. c. d.
dabit aream suam. i. ecclesiā in qua sunt aquam.
cōmixti mali cum bonis: sed in iudicio se parabunt. h ¶Et congregabit triticū. scilicet iustos & electos. i ¶In horreum suum. i. in æternā beatitudinem. k ¶Paleas autem. i. homines vanos & falsos. l ¶Comburet igni inextinguibili. i. in

poena infernali sensibili. m ¶Tunc venit iesus. Hic ponitur testimonium iohannis de christo in ipsius p̄sentia. Venit em̄ christus ad baptismū iohannis. vt prædicationē eius approbaret. Secundo vt tactu suæ carnis vim regenerativā aquis cōferret. Tertio vt ppl's testimoniū iohānis de christo & etiā dei patris audiret. n ¶Iohannes autem prohibebat eum. ex reuerentia, cum sciret eum esse deum verum & hominē lauacro nō indigētē: sed alios a peccato lauantem: ideo dicit. o ¶Ego a te debeo baptizari. id est ab originali peccato mundari: non quia tūc iohannes haberet originale pctm̄: quia fuit in vtero matris sanctificat⁹: sed loquebantur in persona generis humani. Vel aliter: Ego a te. ga sanctificati in vtero indigent baptismo xp̄i ad hoc vt sint xp̄o i corporati: ga in baptismo xp̄i character imprimit⁹ p quē xp̄o cō figurantur. p ¶Rndens aūt &c. Sequit: q ¶Sic enim decet nos imple. Omne iu. i. humilitatē. Vnde ibi accipit iusticia non prout est virtus sp̄alis sed generaliter, put includit oēm virtutē.

✻ Baptizatus

✻ m ¶Tunc venit iesus a galilæa in iordanē ad iohannem Moralit.
&c. Galilæa vero trāsmigratio interpretat. Per hoc igit ꝙ iesus de galilæa venit ad iohannē, signatur ꝙ eius membra si debeāt lauari per gratiam: oportet ea transmigrare de vitijs ad virtutes. n ¶Iohannes autem prohibebat eū dicens: Ego a te &c. Per hoc designatur ꝙ quilibet inferior si velit superiorem corrigere ex charitate: debet hoc facere cum humilitate & reuerentia. Superior aūt debet talem correctionē humiliter suscipere: qđ⁹ insinuat iesus, dicens: Sic enim decet nos adimplere omnem &c.

✻ Baptizatus

A Omnem iusticiā. i. humilitatē quæ est oīs iusticia. Et p̄fecta humilitas habet tres gradus. Primus est subdere se maiori. & se non præferre, æquali: Hic vocat sufficiens: ga sufficit aliquē sic humiliari: & iste gradus omni iusto est necessarius. Sec⁹ gradus, est subdere se æquali: nec præferre se minori: hic dr̄ abundans. Tertius est: sub
esse minori in quo est oīs iusticia. Hūc xp̄s impleuit: qui v nam partē tm̄ habet ga in vnitate consistit & perficitur. Alij duobus modis distinguuntur: quia minus perfecti non sic in vnitate cumulantur. a ¶Tunc dimisit. Cum tali ordine cognouisset implendam iusticiam. Dimisit: quia vera est humilitas quam nō deserit comes obedētia. ¶Spūs in momento eū docuit qđ⁹ pri⁹ nesciuit: & iō qđ⁹ prius timuit humilit̄ deuotus impleuit. b ¶Baptizatus aūt &c. Christus aquas baptismi sc̄tificauit: ga cuius est creare, eiusdem est & sc̄tificare. ¶ Sicut hō ꝓstat duobus. i. corpe & aīa: ita duobus renascitur: aqua quæ purgat sordes & spū in colūba: filius in hoie: p̄ in voce: ita trinitatis pñtia baptismum consecrauit.
homo ex duob⁹ cō stat & ex duob⁹ re nascitur.
a ¶docere ꝓsummationē iusticię. i. ad baptismū inuitare: ga baptism⁹ est ꝓsummatio oīs iusticię. ¶me suscipiendo: te baptizando.
b ¶. i. omne p̄ceptū iustificans. ¶consensit.
a plēre ōnem iusticiā. Tnnc dimib sit eum. Baptizatus autem iesus a
a ¶sine mora. b ¶quia baptizati ad patriam per virtutes ascendere debent. c ¶quę est fundamentum ascensionis.
cōfestim ascēdit de aqua. Et ec
a ¶iesus vidit & baptista, vt iohannes ait.
c ce aperti sunt ei cœli: & vidit spm̄b
a ¶spūs in colūba: filius in hoie: p̄ in voce: ita trinitatis pñtia baptismum consecrauit.
d dei descēdētē sicut colūbam: & ve
a ¶ad quē illa vox fiebat. b ¶hæc vox nō vt ei dicet qđ⁹ nesciat: sed ꝙ auditoribꝰ pficiat.
nientē sup se. Et ecce vox de cœlis c
a ¶demōstratiue ad hoies. b ¶consubstantialis. ¶sic q baptizatur ostenditur filius dei.
dicens: † Hic est filius me⁹ dilect⁹ a
a ¶in quo adam displicuit. vnde: Pœnitet me fecisse hominem.
e in quo mihi cōplacui. Ca. IIII. c

f † Vnciesus ductus est in f
¶locum certaminis.
desertum a spiritu: vt tenb taretur a diabolo; & cumg

B

Quaꝫ spiritus i columba. Colūbæ natura.

nisi qui ad desertum exierit. i. bono studere cœperit. i ¶Et cū ieC
iunasset. Ieiunat vt tentet: tentat ga ieiunat, & exemplum ieiunandi nobis dat: & ꝙ ieiunat diuinæ est potentiæ. Moyses & helias ie Exo. 24.
iunauerunt non ex virtute vt christus: sed moyses sustentatus alio d.
quo dei: helias autem fortitudine cibi. Nec dicuntur illi duo esu- 3. Re. 19.
risse: sed christus vt homo esurit: vt celet deus: Significat aūt desiderium nostræ salutis. ¶Ecce cōuenit legi: cū per moysen ac cipit: & pphetis qui p heliā. xl. dieb⁹: quatuor ptes sunt mūdi de qbus xp̄s suos congregat: & decē p̄cepta legis qbus suo⁹ cōtra mūdi oblectamēta armat. Ieiunat quadraginta diebus añ mortem cibo indigēs. q. d. in tempore agonis abstinere a desideriis sæculi comedit post resurrectiōem. xl. diebus cibo non indigēs. q. d. Ego sum vobis consolatio & cibus oībus diebus. Vñ: Ecce ego vo. sum. o. d, &c. Similiter enim dum viam dñm carpimus: a vanitate sęcu j. 28. d.
li ieiunamus: & futuri promissione refici-
mur. In

NICO. DE LYRA.

a ¶Baptizatus autem &c. Hic ponitur testimonium dei patris de christo quia baptizato christo aperti sunt cœli: non ꝙ cœlū tūc fuerit diuisum: sed ga videbatur aperiri: sicut in coruscatiōe vī fieri: & per hoc signabat gloriā cœlestem credēt̄bus † di. 19. c.
in xp̄in apiri. b ¶Et vidit spm̄ &c. sicut scd̄m. de colum. Ad denotandū plenitudinē gratię conse. di.
in ipso. c ¶Et ecce vox &c. Vox. s. pris. 3. c. fi.
d ¶Hic est filius meus. Naturalis. scilicet alij autem sunt adoptiui. e ¶In quo mi- †mar. 1. b
hi complacui. i. in quo voluntas mea cō- Luc. 4. a.
plebitur de salute generis hūani: & sic ap- De cōse.
paret efficacia huius testimonij. Patet etiā di. 5. c. q̄.
ꝙ in baptismo christi tota trinitas appa- dragesi-
ruit large ac partitionem accipiendo pater. mo.
scilicet in voce filius in carne, spiritus sanctus in columbæ specie: Differenter tamen: quia filius apparuit in D
carne sibi vnita in vnitate suppositi: in apparitione autem aliarū personarum erat vnio per modum signi.
✻ a ¶Baptizatus aūt &c. Per hoc ostendit ꝙ omnis lotus a pec Moralit.
catis gratia diuina debet conari cum auxilio dei ascendere de virtute in virtutē: & sic aperiunt sibi cœli p spē certā. & efficitur dei filius adoptiuus. & p ꝺns hæres ad hæreditandum vitam æternā.
¶In ca. ij, vbi dr̄ in postil. Quando fuit reportatus de ægypto: tunc enim erat in. v. anno a sua natiuitate &c.

ADDITIO. Alter autem habetur in decretis. xxiij. q. iij. §. Q; vero iniuriam. Ibi enim expresse legit ꝙ christus fugiens in ægyptum latuit ibi per septennium.

REPLICA. Et ꝙ postilla. in. ij. c. dicit christum fuisse in qn to anno reductum de ęgypto propter canonē. Q; vero. xiij. q. iij. intelligitur non præcise. existens enim. vij. annorum, est etiam. v. annorum: sed non præcise. Ca. IIII.

Vnc iesus &c. Hic quarto ostendit euangelista in christo veritatem deitatis & humanitatis ex dæmonis tentatione: & ex sanctorū angelorū administratione: & primo ponitur primū. scd̄o scd̄m, ibi. Tūc reliqt &c. Pria diuidit in tres ꝑs ꝑm triplicē tentationē & triplicē xp̄i victoriā scd̄a ibi: Tunc assumpsit eū tertia ibi: Iterū assumpsit eum. Diuisio.
Prima ergo tētatio fuit de carnis cōcupiscentia. Accepit aūt tēn- Triplex
tor occasionē tentādi prio de hoc ex esurie ipsius xp̄i. Post baptis- tentatio.
mū enim xp̄i immediate ductus est a spū. s. sancto. ga humanitas xp̄i erat organum diuinitatis. & ideo ad oīa agenda mouebatur instinctu spūsancti. hoc igitur motu iuit in desertum locum. s. aptō oīoni: vt ibi spm̄ in oīone offerret ꝓ nobis deo p̄ri. g ¶Et cum
icīunasset. Vt carnem innocentē pro nobis maceraret: & exēplū
c ✻ fidelibus
Moraliter. f ¶Tunc iesus &c. Per hoc insinuat ꝙ aggrediēs de Moralit.
sertum pnīæ fortius tentat ab hoste Eccī. ij. a. Fili accedens ad seruitutē dei, sta in iusticia & timore: & præpara animā tuā ad tētatiohe. i. ad resistendū tentationi q̄ iminet tibi. Illos em̄ deus fortiꝰ tentari p̄mittit quos fortiores esse cognoscit. j. Cor. x. c. Fidelis aūt deus est q non patiet vos tētari sup ra id qđ⁹ potestis. Per hoc aūt ꝙ iesus voluit tētari triplici tētatione: oñdit ꝙ oīs tētatio, vel est a carne vel a mundo vel ab hoste. Diabolus tm̄ vtitur aliquādo car-

¶Quinta pars. c ✻ ne & mundo

mur. In pugna christi prius ꝫ gulam ieiunando:per quam victus est primus hō. Gula libidines inflāmat:cōcupiscentiā carnis nutrit q repugnat legi mētis:Hæc nisi prius refrænet:frustra ꝫ alia laborat. a ¶ Quadraginta dī. hic numerus totū tps designat quo xps cum suis dimicat. In hoc numero duæ leges p abstinentiā cōplentur:qa in .xl. decalogus mandatorum &.iiii. euāgelia resonāt. Vnde institutū est nos hoc numero actius dimicare ad diluēda peccata q fiūt dī motu carnis violatur charitas:& sic quādiu hic sumus semp peccatorem:qa hoc numero pñs vita ostēditur. b ¶ Postea esurijt. Hoc est veræ humanitatis:& p hoc est occasio tētandi. Latet ptās:patet infirmitas. c ¶ Et accedēs. Quia esuries est signum infirmitatis. Et sic nobis in abstinentia nō deest tentatio. Per exteriorem infirmitatem christum tentat in quo nullam legem peccati inueniebat. d ¶ Si filius dei es. Aliud horum explorātis est:aliud tentantis cum deum confiteri videtur,& homini illudere conat. Sic em̄ tentat vt exploret quod veretur. Sic explorat vt tentando decipiat. Si filius dei es. Nouerat filium dei venisse in mundū seu per prophetas seu per angelos nunciātes: seu per iohannem demonstrantē:sed quia humilia in eo videbat quod de deitate suspicatus est,ex superbia ei in dubiū venit. Vnde & calli de exqrit:Nec idigmum fuit christum tentari qui venerat occidi: vt tentationes superando nobis ptātem daret superandi tentationes:sicut sua morte tulit nostram mortalitatem. ¶ Christus nō nisi post baptismum se tentari permisit:insinuans ad se euntes grauiores passuros tentationem. ¶ Suadet esuriem pane de lapidibus facto releuare:non ꝙ eius curet salutem:sed ex mutatiōe cognoscat virtutem & si purus homo esset:panis oblectamēto illuderet esuriem patienti. ¶ Tribus modis fit tentatio. Suggestione: delectatione: consensu. Christus vero sola suggestione tentatus fuit:quia delectatio peccati mentem eius nō momordit. e ¶ Scriptum est. Non vtitur ptāte:sed scripturarum auctoritate:docēs nos magis doctrina ꝙm miraculis pugnare. f ¶ Non in solo pane. q.d. Persuasio tua tētatio est:quia agis de cibo corporis & non de cibo mētis. Inferior pars hominis pane sustētatur. alia verbo dei reficitur:qa vero agis de inferiori:patet ꝙ tentator sis. g ¶ Sed in omni verbo. Omne verbum,charitas:in qua complentur omnia q̄ procedunt de ore dei:qa cuiuscūq; ministerio dicanť:non eius sunt fed dei:sed si aduersum qd inseritur hoc non est dei. De vno verbo.i. fapīa dei. Christus ter tentatus. Prima & vltima tentatio in deserto:media quoq; historialiter,vltima fuit postq̄ regressus est hierusalem. Quia matthæus non fm ordinem historiæ:sed fm tentationē adæ prosequit:Lucas: vt resgesta est. ¶ Quia ex responsione christi victus & incertus remāsit: post primam ad secundam accessit tentationē. ¶ Q; ꝓmisit se assumi non infirmitas fuit sed patientia:in diabolo;o non virtus sed supbia. ¶ Nota hæc oia corporeis sensibus esse cōpleta:Nec mirū si se ꝓmisit circūferri:si sic accipiť assumptio:q ꝓmisit se crucifigi. i ¶ Supra pīn. In palæstina desup plana erant tecta:& ibi erat sedes doctorū vnde populo loquerenť, vbi multos cœpit vana gloria honore magisterij inflatos. Io eo igiť loco xp̄m tentat:in quo multos decæperat. Dum aūt nō consentit,docet eos q in sublimi sunt vana gloria non moueri. ¶ Diabolus alta petit:ad alta semper ducit eleuando ꝓ iactantiā vt ꝑcipitare possit. ¶ In hoc ꝙ christus se in altū tolli ꝓmisit:sed monēti cedere nō obediuit:ondit vt cuicūq; bona & alta ꝑanti obediamus:sed ꝑcipitare voluit cōtraem̄. k ¶ Si filius. In oibus tētationib⁹ hoc agit:vt intelligat si filij dei sit. Sed christus. Sic rñsum tēperat vt ābiguū relinquat. Quia verba adinuicē conferunť:in specie hoīs diabolum apparuisse verisimile est. l ¶ Mitte. Hæc vox conuenit illi qui omes præcipitare tatagit:in quo infirmus ostēdit,ꝙ nulli nocere possit:nisi pri⁹ille se deorsum miserit. ¶ Suggerebat enī vt aliquo signo exploraret quantū apud deum posset. Sed nemo debet tētare deum quando habet ex hūmana rōne qd faciat. Vñ q̄uis oia posset:ait tñ suis:Si vos p̄secuti fuerint in vna ciuitate,fugite in aliā. Et ipse idē fugit & abijt & latuit. Nunc aūt poterat aliter de templo descendere ꝙm per iactantiam se præcipitare. Po ꝺ deficit humana ratio:commendet se homo deo,nō tētando:sed deuote ꝓtētēdo. m ¶ Quia angelis suis mā. &c. Bed'. Quod bene dī de corpore: diabolus male interpretať de capite. Q; si hoc dicit de christo:cur nō & hoc quod ibi contra se dicitur:Super aspidem & basiliscum ambulabis:& conculcabis leonem & draconem. Sed de auxilio angelorū quasi ad infirmum loquitur de ꝙ sua cōculcatione tacet. a ¶ Iterū assumpsit &c. Hæc tētatio ordine præcessit:sed narratur præpostere fm ꝙ factū est ade. b ¶ Mōtem excel. Isido. Mons iste supbiam significat:p quam cecidit,& alios ruere facit. c ¶ Excelsum val. qa eum ad summū superbiæ trahere voluit. Tentaturus de auaricia in montem duxit. qa auaricia & ambitio semper alta petit. d ¶ Ostēdit &c. Non ꝙ visum eius qui omia videt ampliauerit:sed vanitatē mundanæ pompe quā amabat quasi speciosam ostendēs facere amari volebat. Vel sciens diabolus ꝙ christus regnum sibi tolleret: ostēdit ei oia regna mundi nō persasvī mœdos:sed quo in hoibus regnaret mundanis. Vī per gulam vel p auariciā vel p alia:vt suadēs qd' volebat eū sibi subijceret. Lucas dicit i momento sibi oia ostā:in quo non tā celeritas cōspectus ꝙ caducæ fragilitas potestatis exprimit. ¶ Moy si ondit deus in momento totā terrā,ꝓmissionis virtute deitatis eius:ita mō actū est. Ondit ei. e ¶ Omia regna. s. ptes terræ in qbus vnūqd' ꝙ regnū positū erat. Sicut si aliq dicant sup mōtes: Ecce ibi roma:nō ipsam ondendo:sed partē terræ in qua posita est. Oia regna. Oia cōcupiscibilia in mūdo in qbus hoies regnant. Vel simplr totus mundus illo suggerēte ab eo in monte visus est. f ¶ Et gloriam eorū. Ra. Nō ꝙ eā ꝓcupiscentiæ oculo intueret sicut nos:sed sic hæc onsio fuit in mente sicut medici vident morbos sine læsione. g ¶ Hæc oia tibi da. Hæc de arrogantia dicit:nō ꝙ totus mūdus suus sit. ¶ A principio qd' dei erat vt sibi vsurparet diabolus laborauit. vñ vt in eis coleret idola inuenit. In his tribus notantur gula, auaricia, superbia. ¶ Ra. Lucas auaricia me diam ponit:vltimā superbiam fm morē ptis tpis:qa superbia post oēs virtutes seq̄uit. Id his tribus, gula, auaricia, superbia: oia vitia sibi fœderata,sunt perempta. Victus de gula non tantum de libidine vel cæteris quæ de gula nascuntur. Sic ēt in alijs oibus:q̄ in mundo sunt vt armis vtať diabolus ꝓ nos. Nam nihil in mundo est nisi concupiscentia carnis,& ꝓcupiscentia oculorum & supbia vitæ. In his tribus omnia genera tentationum comprehenduntur. h ¶ Scriptū est. Dauid goliā tribus lapidibus de torrēte ꝓstrauit:& christus diabolū tribus testimonijs de lege. i ¶ Dñm deū tuum. Hoc vī ad diabolum dicitur:nō qa ex deuotione sit impleturus:sed ecōtra,q̄ ipse moliebať scriptum,oñ datur:ꝙ nō ipse sed deus sit adorādus. Vel,non dicit sed sibi fm humanitatē & cuilibet homini hoc præceptū esse insinuat. sīr & illud: Non tentabis dñm deum tuū. ¶ Dñm deū. s. filiū & patrē & spm̄sctm̄:q est vnus deus. De⁹ adoratur:& spāliter ei ꝓpter se seruit. ¶ Hic ostendit ꝙ hō christus vt deus & dns sit adorādus ex debito. k ¶ Seruies. Græce latreosis. Inter seruitus dr. Seruitus cōis deo & homini & cuicūq; græce dulia dr. Illa vero q̄ soli deo debeť: latria distincte. vñ idolatria quæ qd' soli deo debet,idolis dat: Nota diabolū in his vinci in quibus adā vicit. Quē de gula tētauit:dū de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria,cum dixit: Eritis sicut dij. De auaricia cū ait. Scientes bonum & malum. l ¶ Accesserunt. Non quasi tunc primum adeuntes. sed agonē dñi procul aspicientes:ne videat eorum præsidio eguisse vel vicisse. Sed vt illevictus abijt parati ad obsequium venerunt. Sicut in hoc agone militia nostra pstruit:ita in obsequio angelorū gloriosa remuneratio docet. m ¶ Cum au. au. &c. Hic matthæus sicut marcus & lucas ptermittit primum aduentum dñi in galilæa:postq̄ baptizatus est:vbi aquam mutauit in vinum & cū mre & discipulis capharnaū mansit:a qua ascendit hierm pro pter pascha. Indevenit in iudæa & baptizabat:cū iohānes in ennō iuxta salim baptizaret. Postq̄ vero tradit⁹ fuit iohānes:iterū abijt in galilæam:cum audissent pharisei ꝙ baptizaret:& plures faceret discipulos ꝙ iohānes fecerat. de quo reditu incipiūt tres euangelistæ scribe stæ. Iohannes vero probato aliorum euangelio de veritate dicto rum vidit aliqua deesse:& maxime q̄ primo anno p̄dicationis suæ gesserat iesus:ꝓ quibus a fratribus rogatus scripsit euangeliū, qd' alij prætererat

aliꝫ ꝓterierant ante traditionē iohānis colligens. s. gesta vni⁹ anni in quo & passus est post carcerē iohannis. Vnde ēt dicit: Hoc fecit initium signorū iesus. Et iterū. Nondū iohannes missus erat in carcerē. n ¶ Iohānes tra. Qd' erat ꝓpter euangeliū. Iesus hoc fecit per fectius prædicans ad tempus cedit & fugit:vt sit exemplum suis.

NICO. DE LYRA.

✠ fidelibus daret:& p hoc ꝙ post baptismum talia egit:nobis ostēdit ꝙ q inchoat nouā vitā,debet seipm deo offerre per ieiunium & orationē. Sequit: a ¶ Quadraginta die. non vltra transijt vt virtus diuinitatis diabolo celaretur:quia mōyses et helias ieiunauerūt tot diebus. b ¶ Postea esu. per hoc in se & veritatem humanæ infirmitatis ostendit & occasionem tentatori dedit. ideo sequitur: c ¶ Et accedens. Ad euidentiā huius tentationis aduertendum ꝙ diabolus sciebat prædictum ꝓphetas ꝙ christus futur⁹ erat verus homo & verus deus:vt habetur expresse. Esa. ix. b. Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis: Ecce vera humanitas. Et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius: deus fortis:pater futuri sæculi:princeps pacis. Ecce manifesta eius diuinitas:& pluribus alijs locis idē exprimitur:quos omito propter prolixitatē. Si r sciebat tps nativitatis christi esse completum. Tum,ꝓpter hebdomadas Danielis:in quib⁹ erat determinate p̄fixus terminus sui aduentus: Tū propter translationē regni iudæorū ad herodem alienigenam:prout fuerat prædictū per iacob patriarcham Gen. xlix. vt. s. ex. positum est plenius. c. præce. sed nesciebat certitudinaliter ꝙ iesus nazaren⁹ esset ipse christus de quo talia fuerant dicta. Verum tamen propter eminentiā sanctitatis eius: & ꝓpter cōpletionem tpis respectu christi aduentus habebat quādam coniecturā ꝙ ipse esset vere christus:& ideo de hoc voluit experiētiam accipere per tentationem. quia tentare est accipere experientiam de aliquo ignorato. Intrēdebat etiam vlterius per hanc tētationē inducere eum ad peccatum si inueniretur pura homo:sed neutrum obtinuit vt patebit. Dicit igitur tētādo. d ¶ Si filius dei es. s. naturalis:& per consequēs ei æqualis in potestate. e ¶ Dic vt lapides isti &c. Luc. iii. a. dicitur: Dic lapidi huic &c. & idem est:qa singulare includitur in plurali:& ideo si demōstrauit plures lapides necessario demonstrauit vnum. Vel aliter dicendū ꝙ lucas accipit singulare pro plurali:sicut accipitur Exodi. viii. f. Venit musca grauissima in domos pharaonis. i. multitudo muscarum. f ¶ Qui respondens dicit. Sic respondit iesus ꝙ nec diuinitatem eius poterat perpendere:nec ipsum ad gulam inducere, dicens. g ¶ Scriptum est. Deut. viii. a. h ¶ Non in solo pane vi uit &c. scilicet corporali. i ¶ Sed in omni verbo &c. qd' verificatur nō solū de vita spūali:sed ēt de corporali:sicut patet de moyse qui ieiunauit. xl. diebus. &. xl. no ꝺibus verbo dei spūalr & corporaliter sustētatus. k ¶ Tunc assumpsit eum diabolus. Hic secundo tētat eum de supbia & ad eundē finē sicut prius. Dicit ergo Matthæus. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatē. i. hierusalē quæ dicebatur sancta:quia diuino cultui deputata,ꝓpter tēplum quod erat ibi:nec erat licitum in lege sacrificare deo alibi. l ¶ Et statuit eum su. pīn. tē. Istud pinnaculum erat tēpli tectum: qd' erat desup planū sicut fiebant tūc domus palæstinorū. Erat em̄ intentio dēmonis illuc eū portantis vt a ppō ciuitatis ipse iesus quasi volare videret:& sic in vanā gliam ferret:sed diuina virtute fecit ꝙ nullus eū vidit:qa in potestate ei⁹ erat videri & nō videri. m ¶ Et dixit ei. Si filius dei es, mitte te deorsum. q. d. virtute ꝓpria potes sine periculo:& etiam propter ministerium angelorum tibi seruientium. n ¶ Scriptum est enim. de te. s. in Psal. Quia ✠ angelis suis &c. a ¶ Iterū assumpsit &c. Hæc tētatio ordine præcessit:sed narratur præpostere fm ꝙ factū est ade. b ¶ Mōtem excel. Isido. Mons iste supbiam significat:p quam cecidit,& alios ruere facit. c ¶ Excelsum val. qa eum ad summū superbiæ trahere voluit. Tentaturus de auaricia in montem duxit. qa auaricia & ambitio semper alta petit. d ¶ Ostēdit &c. Non ꝙ visum eius qui omia videt ampliauerit:sed vanitatē mundanæ pompe quā amabat quasi speciosam ostendēs facere amari volebat. Vel sciens diabolus ꝙ christus regnum sibi tolleret: ostēdit ei oia regna mundi nō persasvī mœdos:sed quo in hoibus regnaret mundanis. Vī per gulam vel p auariciā vel p alia:vt suadēs qd' volebat eū sibi subijceret. Lucas dicit i momento sibi oia ostā:in quo non tā celeritas cōspectus ꝙ caducæ fragilitas potestatis exprimit. ¶ Moy si ondit deus in momento totā terrā,ꝓmissionis virtute deitatis eius:ita mō actū est. Ondit ei. e ¶ Omia regna. s. ptes terræ in qbus vnūqd' ꝙ regnū positū erat. Sicut si aliq dicant sup mōtes: Ecce ibi roma:nō ipsam ondendo:sed partē terræ in qua posita est. Oia regna. Oia cōcupiscibilia in mūdo in qbus hoies regnant. Vel simplr totus mundus illo suggerēte ab eo in monte visus est. f ¶ Et gloriam eorū. Ra. Nō ꝙ eā ꝓcupiscentiæ oculo intueret sicut nos:sed sic hæc onsio fuit in mente sicut medici vident morbos sine læsione. g ¶ Hæc oia tibi da. Hæc de arrogantia dicit:nō ꝙ totus mūdus suus sit. ¶ A principio qd' dei erat vt sibi vsurparet diabolus laborauit. vñ vt in eis coleret idola inuenit. In his tribus notantur gula, auaricia, superbia. ¶ Ra. Lucas auaricia me diam ponit:vltimā superbiam fm morē ptis tpis:qa superbia post oēs virtutes seq̄uit. Id his tribus, gula, auaricia, superbia: oia vitia sibi fœderata,sunt perempta. Victus de gula non tantum de libidine vel cæteris quæ de gula nascuntur. Sic ēt in alijs oibus:q̄ in mundo sunt vt armis vtať diabolus ꝓ nos. Nam nihil in mundo est nisi concupiscentia carnis,& ꝓcupiscentia oculorum & supbia vitæ. In his tribus omnia genera tentationum comprehenduntur. h ¶ Scriptū est. Dauid goliā tribus lapidibus de torrēte ꝓstrauit:& christus diabolū tribus testimonijs de lege. i ¶ Dñm deū tuum. Hoc vī ad diabolum dicitur:nō qa ex deuotione sit impleturus:sed ecōtra,q̄ ipse moliebať scriptum,oñ datur:ꝙ nō ipse sed deus sit adorādus. Vel,non dicit sed sibi fm humanitatē & cuilibet homini hoc præceptū esse insinuat. sīr & illud: Non tentabis dñm deum tuū. ¶ Dñm deū. s. filiū & patrē & spm̄sctm̄:q est vnus deus. De⁹ adoratur:& spāliter ei ꝓpter se seruit. ¶ Hic ostendit ꝙ hō christus vt deus & dns sit adorādus ex debito. k ¶ Seruies. Græce latreosis. Inter seruitus dr. Seruitus cōis deo & homini & cuicūq; græce dulia dr: Illa vero q̄ soli deo debeť: latria distincte. vñ idolatria quæ qd' soli deo debet,idolis dat: Nota diabolū in his vinci in quibus adā vicit. Quē de gula tētauit:dū de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria,cum dixit: Eritis sicut dij. De auaricia cū ait. Scientes bonum & malum. l ¶ Accesserunt. Non quasi tunc primum adeuntes. sed agonē dñi procul aspicientes:ne videat eorum præsidio eguisse vel vicisse. Sed vt illevictus abijt parati ad obsequium venerunt. Sicut in hoc agone militia nostra pstruit:ita in obsequio angelorū gloriosa remuneratio docet. m ¶ Cum au. au. &c. Hic matthæus sicut marcus & lucas ptermittit primum aduentum dñi in galilæa:postq̄ baptizatus est:vbi aquam mutauit in vinum & cū mre & discipulis capharnaū mansit:a qua ascendit hierm pro pter pascha. Indevenit in iudæa & baptizabat:cū iohānes in ennō iuxta salim baptizaret. Postq̄ vero tradit⁹ fuit iohānes:iterū abijt in galilæam:cum audissent pharisei ꝙ baptizaret:& plures faceret discipulos ꝙ iohānes fecerat. de quo reditu incipiūt tres euangelistæ scribe stæ. Iohannes vero probato aliorum euangelio de veritate dictorum vidit aliqua deesse:& maxime q̄ primo anno p̄dicationis suæ gesserat iesus:ꝓ quibus a fratribus rogatus scripsit euangeliū, qd' alij prætererat

NICO. DE LY. ✠ In galilæa ✠ angelis suis &c. a ¶ Ait illi iesus. Sic rñdet ei ꝓ scripturā ꝙ totaliter euacuat ei⁹ tentationē. b ¶ Non tē. do. de. tuū. Deu. vi. c. Tētare em̄ deum est ꝙrere experimentum de dei virtute absq; ineuitabili necessitate:& hoc est pctm̄:qa q̄cunq; hō aliq̄d pōt facere fm viā humanā ad euadendum periculū:non debet illud omittere:q̄ rēdo diuinū experimentū:& ꝓpter hoc ꝓbatio ferri cādētis & monomachiæ tanq; illicita ꝓhibenť in iure. Per hoc ergo rñdet iesus diabolo tētanti ipm̄:qa cū posset de pinaculo tēpli descēdere ꝓ viā humanā. s. ꝙ gradus ad hoc fctōs i tēplo nō debebat ꝓ aliū locum descēdere:qa hoc esset deū tentare. c ¶ Iterū assum. cū dī. &c. Hic tertio retētat eū de concupiscentia oculorū seu auaricia:qa posuit eū in monte excelsum,quis aūt fuit ille mōs nō noiať nec multū refert ad ꝓpositum. d ¶ Et ostē. ei &c. Non est sic intelligendū ꝙ ex illo loco possent oia regna & oēs ciuitates determinate videri: sed oñendo diuersas ptes orbis dixit ei tale regnū est in tali situ,& tale in tali enarrando in breuibus magnitudinē & gloriā illorum regnorū & ideo ostēsio fuit magis ad auditum ꝙ ad visum quo facto dixit ei. e ¶ Hæc oia tibi da. Ex hoc loco & alijs si milibus dixerūt manichæi ꝙ diabolus est dñs istorū corpaliū inferiorū sicut factor & creator eorū:sed hoc patet mānifeste falsum Gen. i. vbi describunť facta a deo:& iō dicendū ꝙ diabolus mētiebať:qa mēdax est & pr̄ mendacij:vt hī Ioh. viii. f. Creaturæ em̄ corporales nō sunt in ptāte ipsius nisi quantū sibi ꝓmittit a deo. sequit. f ¶ Vade sa. Hic increpauit eū & non. s. ad oñdendum ꝙ ꝓprias iniurias debet hō portare: sed dei iniuriam nullo mō debet tolerare. hoc aūt maxime fit qñ cultus debitus deo, impendit diabolo:qd' diabolus facere fugerebat:& iō hanc veritatē p scripturā cōfirmat Deu. vi. g ¶ Dñm deum tuū ado rabis. Adoratione. s. latriæ q̄ soli deo debetur:hoies aūt venerari possunt veneratione duliæ. h ¶ Tūc reliquit eū. Hic oñdit diuinitas ex ministerio sctōꝝ angelorū. reliq̄rant em̄ angeli ipm̄ iesum ad tps vt diuinitas eius diabolū magis lateret:& vt ꝓueniētius locū tētādi hēret: & vt victoria ipsi⁹ xp̄i excellētior apperet,ex hoc ꝙ solus ipm̄ deo uinceret:Et iō victo tētatore & præcōsuſiōe recedēte. i ¶ Accesserūt an. &c. Sicut vero dño serui sui. Ex quo appet diuinitas xp̄i: qa nulla natura est supra angelicā nisi diuina. Sequitur sed'a pars totius euāgeliꝫ. k ¶ Cū aūt &c. Supius declarauit matthæus personā ipsi⁹ mediatoris oñ dendo in ipso veritatē humanę naturę & diuinæ. hic incipit agere de opibus xp̄i. De christo aūt int' alia tria fuerāt ꝓ ꝓphetas p̄dicta. Primū ꝙ esset legislator nouę legis Hiere. xxxi. f. Ecce dies veniunt dicit dñs:& feriam domui israel & domui iuda fœdus nouū &c. Sec'm est qd' esset christus redēptor per meritum suæ passionis Esa. liii. b. Ipse aūt vulneratus est propter iniquitates nras &c. Tertiū est ꝙ esset mortis destructor p gloriā suæ resurrectiōis: Psal. xv. c. Non derelinques animam meam in inferno:nec dabis sanctum tuum videre corruptionē. Quod non potest intelligi de dauid,cum sepultus fuerit & incineratus:sed de christo tm̄:vt ostendit beatus petrus Act'. ij. Igitur residuum huius ✠ euāgeliꝫ diuiditur ✠ ne & mundo tētationes eorū accendendo. k ¶ Cum autē audisset iesus &c. Per hoc aūt ꝙ cessante p̄dicatiōe iohānis xp̄s iuit ad prædicandum: significauit ꝙ lege cessante secutum est euangelium. Per hoc aūt ꝙ audita iohannis incarceratiōe secessit:ostēdit ꝙ licitū est prædicatori a ꝓsecutoribus elongari. Vnde dicit apls infra. x. c. Cum aūt persequentur vos in ciuitate ista,fugite in aliā.

¶ Quinta pars.

✠ Et relicta ci-

E ℣ a ¶ In galilæam. Quæ sunt galilææ. vna dr̃ iudæoꝝ, altera gentiū propter inhabitationē gentiū quā ptē dedit salom̃on regi tyri q̃ gentes ibi posuit. b ¶ Nazareth. Vñ xp̃s nazare⁹ dr̃: vicus est in galilæa iuxta montē thabor. Capharnaū oppidū in galilæa gētiū iuxta stagnū genezareth sitū in terra zabulō & neptalim: vbi prima captiuitas hebreorum ab assyrijs. Vbi ergo prima legis oblitio: ibi prima euangelij p̃dicatio: vt & de loco quasi medio afflueret ad gentes & ad iudæos. ¶ Allegorice. Q̃ relicta nazareth transit capharnaū: significat q̃ de flore figurarum legis ad fructum spiritualium qui in euangelio est trāsire nos docet. Hæc vero spūalia sunt in vila pulcherrima. i. ecclesia: quæ maritima: q̃ iuxta fluctus sæculi posita quotidie tūditur: & hoīes illecebris mundi iuolutos, retibus euāgelij capit. In finibus aūt zabulon & neptalim sita est: q̃ a in medio gētiū ad diffrandū verbū dei fortiter cōfluit: vt credentibus refugium: periclitantib⁹ ostendat fidei portum. c ¶ In finibus za. Zabulon habitaculū fortitudinis. Neptalim, dilatatio. ¶ In his tribubus fuere viculi de q̃ bus apli. vñ: Principes zabulon & princ. nepta. d ¶ Terra zabulon &c. Ra. Q̃d primo positum est prætermittit euangelista. scilicet. Primo tpe alleuiata est terra zabulon & terra neptalim sicut & q̃d in medio est. f. Nouissimo aggrauata est via maris. Quod ideo facit: q̃a intendit ostendere initium prædicationis christi: & ideo q̃d⁹ mysticum est tangit. e ¶ Via maris &c. Ecclesia quæ iuxta mare sæculi, ipsa est trās iordanem. i. per baptismum de pristinis erroribus eruta. Galilæa. i. transmigratio est facta: & quæ prius sub gentili ritu in vmbra mortis & carnis luxu est versata: christo p̃dicante per fidem christi illuminata est. ¶ Galilæa gentium quæ est in tribu neptalim: vicina tyrijs dr̃ ad differentiam galilææ illius quæ est in tribu zabulon, q̃ est iuxta tyberiadem. In illa autem quæ dr̃ gē

Allegorice.

Pā.67.f.

Esa.9.a.

F

3.Re.9.b.

a ¶ a iudæa post pascha.

a esset: fecerãt in galilæa: & relicta ci/a

a ¶ los interpretatur.

b uitate nazareth † venit & habitauit b

¶ villa pulcherrima.

c in capharnaũ maritima in finibus c

¶ zabulon quæ est in galilæa iudæorũ sicut neptalim gentium.

zabulon & neptalim: vt adimplere

¶ dicentem.

tur q̃d dictum est p esaiam pphetã:

¶ circuncisio. ¶ præputium.

d † Terra zabulon & terra neptalim,

a ¶ qui est iuxta mare: & est trans iordanẽ ga

e via maris trãs iordanẽ galilææ gẽ/

lilææ gentium. f. populus qui ambulabat: vel populus vidit lucem &c.

a ¶ ad mysticum maxime est respiciendum.

f tium: pꝰpulus qui † ambulabat d

a ¶ audiuit xp̃i prædicationem & miracula.

in tenebris vidit lucem magnã:

¶ vel habitantibus.

g & sedentibus in regione vmbræ e

a ¶ agnitio veritatis vel prædicatio christi.

b ¶ Euacuata voce, ipsum verbum venit.

h mortis lux orta est eis. Exinde cœ/ f

pit Iesus prædicare, & dicere:

¶ consona prædicatio discipuli & magistri.

¶ pœnitentia est correctio malę mentis.

i † Pœnitentiam agite: Appropin/h

ga primo in q̃nali tangit xp̃i prędicatio: & sc̃d⁹ subiungit ex hoc sequens populi ad xp̃m adunatio, ibi: Ambulans aūt iesus. In prima parte describit p̃dicatio xp̃i quantū ad tria. f. quantū ad tps locum: & modum. Tẽpus aūt tangit cū dr̃: Cum audisset iesus q̃d iohannes traditus esset &c. ex quo patet q̃ matthæus hic omittit oīa opera xp̃i q̃ fecit ante incarcerationem iohannis: sed illa describit iohānes vt patet. i. c. ij. iij. & iiij. licet em̃ ante icarcerationem iohannis p̃dicauerit: non tñ ita publice. Locum aūt huius p̃dicationis tangit cū subdit: a ¶ Et relicta ciuitate naza. Causa aūt quare reliquit ciuitatẽ nazareth. Lucas exprimit. iiij. c. quia. f. ingressus est synagogã i die sabbati & legit ibi illud Esaie: Spūs dñi sup̃ &c. Esa. lxi. & dixit ibi aliq̃ exquibus iudæi scandalizati duxerunt eũ ad supercilium montis & voluerunt eum p̃cipitare. ipse aūt virtute diuina p̃ mediũ illoꝝ ibat non visus ab eis. b ¶ Venit & habitauit in caphar. ad prędicandum: vt hic dicitur: c ¶ Maritima. quia supra littus maris galilææ sita est. Ex hoc aūt ostendit matthęus euangelista prophetiã impletam: Esaiæ. ix. a. Primo tpe alleuiata est terra zabulon & terra nepta. &c. Ad cui⁹ euidentiam considerandum q̃ illã, pphetiam exponũt aliqui de captiuitate decẽ tribuũ. Fuerunt enim primo captiuati tẽpore phacee filij romeliæ per tiglathphalasar regẽ assyriorum qui captiuauit duas tribus vltra iordanem & transiens iordanem de za bulon & neptalim & de galilęa, multos captiuauit: vt habetur. iiij. Reg. xv. & de hoc exponunt primam partem pphetiæ. Primo tpe alleuiata est terra zabulõ &c. quia captiuatis malis hoibus alleuiata est terra ponderibus peccatorum. Sc̃d⁹ fuerunt captiuati filij israel qui remanserant tempore Osee per salmanasar regem assyriorũ: vt habetur. iiij. Re. xvij. & de hoc exponũt sc̃d⁹m partem pphetiæ. Et nouissime aggrauata est tota terra. f. per dñi flagellationem. Dicitur aūt illa terra via maris: q̃a ibi est via publica ad portandum merces a iordane ad mare mediterraneum. Addit autem galilææ gentium ad differentiam alterius galilææ quę vocabatur galilæa iudęoꝝ. Scribitur em̃. iij. Reg. ix. q̃ salomon dedit hyrã in galilęa. xx. oppida: & q̃a erat gentilis. ideo dicta est illa terra galilęa gentium. Alio aūt nomine dicta est chabul. per illam ergo galilæam transibat via illa de qua est hic mẽtio. Sed ista expositio nõ videtur vera. Primo quia vr̃ implicare contraria in mõ loquẽdi: q̃a primam captiuitatem vocat alleuiationem terræ: & sc̃d⁹m vocat aggrauationem: & tñ sunt eiusdem rõnis. Secundo q̃a si loquemur de captiuitate sc̃d⁹a quæ fuit totius terrę non loqueret⁹ solum de galilęa gentiũ: sed de samaria quę erat ciuitas regia & principaliter fuit obsessa & capta p̃ salmanasar: vt patet. iiij. Reg. xvij. Tertio q̃a illud q̃d sequitur Esa. ix. b. Paruulus natus est nobis &c. exponitur de christo tam a iudęis q̃m a christianis. ergo & illud quod immediate prępon̄itur: Primo tpe alleuiata est ter. &c. de xp̃o intelligitur: & sic exponit Matthæus euāgel⁹. q̃a christus in terra zabulon & neptalim: primo p̃dicauit publice: vt dictũ est: q̃a ciuitas capharnaum ibi est sita: & alia loca vbi primo prędicauit: & sic illa terra prio illuminata est doctrina christi: & io per Esa. dicta est primo alleuiata: sed postea ad vomitũ sunt reuersi homines illi⁹ terræ. propter q̃d⁹ illis ciuitatibus exprobrat christus Mat. xj. vt patet intuenti. propter q̃d⁹ p Esa. dr̃. Nouissimo aggrauata est: & hoc est q̃d⁹ dicit Matthęus breuiter accipiens auctoritatẽ Esa. Terra zabulon & terra nep. &c. d ¶ Populus qui amb. in te. ignorantię. f. e ¶ Et sedentibus in re. vm. mor. Vmbra mortis dr̃ p̃ctm̃ mortale q̃d⁹ est quasi figura & vmbra gehẽne: f ¶ Lux orta est. q̃a illuminatio doctrinę xp̃i primo facta est in locis p̃dictis. g ¶ Exinde cœpit iesus. Posito tpe & loco prædicationis christi, euangelista describit modum quem tenuit. Tenuit aūt talem modũ qualẽ tenuit iohannes di. h ¶ Pœnitentiam agite &c. hoc auem fecit

Mat.1.b

Mat.1.b

H

Mat.1.b

NICO. DE LYRA.

Diuisio.

✠ euangelij diuidit in tres partes: q̃a primo determinat euangelista de christi legislatione. sc̃d⁹o, de ipsius passione cap. xxvj. Et factum est cum consummasset, tertio, de ipsius resurrectione ca. vlt. Vespere aūt sabbati. Circa primũ aduertendũ q̃ lex non imponit nisi multitudini: & io legislatiõe p̃cedit populi adunatio. Et ideo circa primũ duo facit: q̃a primo ostendit populi adunationem ad xp̃m per eius p̃dicationem: & sc̃d⁹o describit christi legislationem capitu. sequen. Videns iesus turbas. Prima adhuc in duas partes: q̃a primo in

✠ christus primo vt p̃dicationem iohānis approbaret: sc̃d⁹o: vt nostrã supbiã cõfutaret: q̃a aliq̃n dedignamur accipe dicta aliorũ.

a ¶ Ambulans aūt. Descripta in generali, p̃dicatione christi: hic ponit⁹ ad ipm̃ adunatio populi: & primo aliquas spãlium personarum: vtpote apl̃orum. sc̃d⁹o, turbarũ cõmuniũ, ibi. Et circũibat iesus. Ad euidentiã primi sciendum q̃ ista apl̃i leguntur ter vocati a christo. ¶ Prima vocatio fuit imediate post baptismũ xp̃i: vt habetur Ioh. j. d. q̃n duo discipuli iohānis audierunt ipm̃ dicentẽ de christo. Ecce agnus dei, & secuti sunt iesum: & ibi dicit Andreas frater simonis petri erat vnus ex duobus q̃ secuti fuerant iesum. & ibi subditur q̃n̄o vocauit fratrem suũ simonem ad iesum. Sc̃d⁹a vocatio fuit i captura piscium: quam describit Lucas. v. a. dicens q̃ christ⁹ propter turbas irruẽtes ascendit in nauem Petri ad prædicandum: & finita prædicatione iussit laxari rætę in capturam piscium: & petrus visa multitudine piscium captorum, sciens q̃ non poterat esse virtute humana procidit ad genua iesu: Sed ille duæ vocationes non fuerunt ꝓprie ad apl̃atũ: sed ad quandã familiaritatẽ. Tertia autem vocatio fuit ista quam describit Matthęus q̃n relictis oībus secuti sunt iesum, ampli⁹ ad prædicta negocia non reuersuri sed intendentes doctrinæ christi: & hoc est quod Ioh.1.a Apostoli⁹ rum tria vocatio.

Ioh.1.f.

j.16.c.

Ioh.2.c.

†Esa.9.a

Ro.3.f.

j.20.b.

Concordia euangelistarũ de vocatiõe apostolorũ. Luc.5.b.

Mystice.

Obediẽtia perfecta.

Mat.1.b Luc.5.b. Mat.1.b

Quęstio.

Simplices hoies primo vocauit ad prædicatiõem ces ad p̃ euangelię. Dicendum q̃ sicut a principio dicatio aliquos simplices vocauit: vt patet in istis nem euã prædictis. ita fiẽt aliquos ĩratos vocauit a gelĩ ele

Moralit.

Moralit.

A ℣ incæpisse: vel fm̃ alios incæpit kalendis man: vt in eodem anno fuerit baptizat⁹ & ieiunauerit: & aliquãtis diebꝰ interpositis: q̃b⁹ fecit q̃ iohannes scripsit⁹ baptista incarcerato prædicare incæpit.

a ¶ Quivocatur petrus. Vel q̃n primum andreas adduxit eũ hoc nomen indutum est ei dum dicitur: Tu vocaberis cephas: q̃d⁹ interpretatur petrus. c̃p̃s: hic videtur de futuro promittere. Vel q̃n confessus est: Tu es xp̃s filius dei viui. dictum est ei. Tu es petr⁹: & super hanc petrã ædificabo ecclesiã meã.

¶ Beda. Petrus: agnoscẽs Andreas, virilis: quod doctoribus conuenit: q̃a hi soli magisterio sunt apti: qui sapientiæ luce illustrantur: & præceptis dei obediũt: & aliis viriliter suggerũt. ¶ Bene primũ petrum qui vocatur obediens: & andream qui vocatur fortis, ponit: q̃a sine obedientia nullus intrat: sine fortitudine nullus perseverat: & hæ germanæ sunt virtutes. Quia vero primus hõ inobediens exiuit: secundus obediens ingressus est. ¶ Raba. Matthæus dicit post habitatiõem capharnaum discipulos vocasse. Iohannes dicit ꝓpost aquã in vinum conuersam venit iesus capharnaum & mater eius & fratres & discipuli. Sed incertum est vtrũ illi iam adhæsissent vt hic recapitulando dicatur quasi pri⁹ factum: an descendisse cum eo dicant discipuli: non q̃ tunc discipuli: sed quia futuri. Ante autem q̃m veniret iesus in tegiathphalasar regẽ assyriorum qui captiuauit duas tribus vltra iordanem & transiens iordanem de za bulon & neptalim & de galilęa, multos captiuauit: vt habetur. iiij. Reg. xv. & de hoc exponunt primam partem pphetiæ. Primo tpe alleuiata est terra zabulõ &c. quia captiuatis malis hoibus alleuiata est terra ponderibus peccatorum. Sc̃d⁹o fuerunt captiuati filij israel qui remanserant tempore Osee per salmanasar regem assyriorũ: vt habetur. iiij. Re. xvij. & de hoc exponũt sc̃d⁹m partem pphetiæ. Et nouissime aggrauata est tota terra. f. per dñi flagellationem. Dicitur aūt illa terra via maris: q̃a ibi est via publica ad portandum merces a iordane ad mare mediterraneum. Addit autem galilææ gentium ad differentiam alterius galilææ quę vocabatur galilæa iudęoꝝ. Scribitur em̃. iij. Reg. ix. q̃ salomon dedit hyrã in galilęa. xx. oppida: & q̃a erat gentilis. ideo dicta est illa terra galilęa gentium. Alio aūt nomine dicta est chabul. per illam ergo galilæam transibat via illa de qua est hic mẽtio. Sed ista expositio nõ videtur vera. Primo quia vr̃ implicare contraria in mõ loquẽdi: q̃a primam captiuitatem vocat alleuiationem terræ: & sc̃d⁹m vocat aggrauationem: & tñ sunt eiusdem rõnis. Secundo q̃a si loqueretur de captiuitate sc̃d⁹a quæ fuit totius terrę non loqueret⁹ solum de galilęa gentiũ: sed de samaria quę erat ciuitas regia & principaliter fuit obsessa & capta p̃ salmanasar: vt patet. iiij. Reg. xvij. Tertio q̃a illud q̃d sequitur Esa. ix. b. Paruulus natus est nobis &c. exponitur de christo tam a iudęis q̃m a christianis. ergo & illud quod immediate prępon̄itur: Primo tpe alleuiata est ter. &c. de xp̃o intelligitur: & sic exponit Matthæus euãgel⁹. q̃a christus in terra zabulon & neptalim: primo p̃dicauit publice: vt dictũ est: q̃a ciuitas capharnaum ibi est sita: & alia loca vbi primo prędicauit: & sic illa terra prio illuminata est doctrina christi: & io per Esa. dicta est primo alleuiata: sed postea ad vomitũ sunt reuersi homines illi⁹ terræ. propter q̃d⁹ illis ciuitatibus exprobrat christus Mat. xj. vt patet intuenti. propter q̃d⁹ p Esa. dr̃. Nouissimo aggrauata est: & hoc est q̃d⁹ dicit Matthęus breuiter accipiens auctoritatẽ Esa. Terra zabulon & terra nep. &c. d ¶ Populus qui amb. in te. ignorantię. f. e ¶ Et sedentibus in re. vm. mor. Vmbra mortis dr̃ p̃ctm̃ mortale q̃d⁹ est quasi figura & vmbra gehẽne: f ¶ Lux orta est. q̃a illuminatio doctrinę xp̃i primo facta est in locis p̃dictis. g ¶ Exinde cœpit iesus. Posito tpe & loco prædicationis christi, euangelista describit modum quem tenuit. Tenuit aūt talem modũ qualẽ tenuit iohannes di. h ¶ Pœnitentiam agite &c. hoc auem fecit

Ioh.1.f.

j.16.c.

Ioh.2.c.

†Esa.9.a

Ro.3.f.

j.20.b.

Concordia euangelistarũ de vocatiõe apostolorũ. Luc.5.b.

Mystice.

Obediẽtia perfecta.

Mat.1.b Luc.5.b. Mat.1.b

Quęstio.

Moralit.

Moralit.

✠ christus primo vt p̃dicationem iohānis approbaret: sc̃d⁹o: vt nostrã supbiã cõfutaret: q̃a aliq̃n dedignamur accipe dicta aliorũ.

a ¶ Ambulans aūt. Descripta in generali, p̃dicatione christi: hic ponit⁹ ad ipm̃ adunatio populi: & primo aliquas spãlium personarum: vtpote apl̃orum. sc̃d⁹o, turbarũ cõmuniũ, ibi. Et circũibat iesus. Ad euidentiã primi sciendum q̃ ista apl̃i leguntur ter vocati a christo. ¶ Prima vocatio fuit imediate post baptismũ xp̃i: vt habetur Ioh. j. d. q̃n duo discipuli iohānis audierunt ipm̃ dicentẽ de christo. Ecce agnus dei, & secuti sunt iesum: & ibi dicit Andreas frater simonis petri erat vnus ex duobus q̃ secuti fuerant iesum. & ibi subditur q̃n̄o vocauit fratrem suũ simonem ad iesum. Sc̃d⁹a vocatio fuit i captura piscium: quam describit Lucas. v. a. dicens q̃ christ⁹ propter turbas irruẽtes ascendit in nauem Petri ad prædicandum: & finita prædicatione iussit laxari rætę in capturam piscium: & petrus visa multitudine piscium captorum, sciens q̃ non poterat esse virtute humana procidit ad genua iesu: Sed ille duæ vocationes non fuerunt ꝓprie ad apl̃atũ: sed ad quandã familiaritatẽ. Tertia autem vocatio fuit ista quam describit Matthęus q̃n relictis oībus secuti sunt iesum, ampli⁹ ad prædicta negocia non reuersuri sed intendentes doctrinæ christi: & hoc est quod Ioh.1.a Apostoli⁹ rum tria vocatio.

a ¶ Et relicta ciui. &c. capharnaũ &c. Erat em̃ maior & populosior. Et per hoc dedit p̃dicatoribus exemplũ vt declinẽt ad loca in quibus possint facere maiorẽ fructũ. g ¶ Exinde cœ. ie. p̃di. & dicc. Pniam agite &c. Per hoc ea approbauit doctrinam io-

✠ hannis: qui sic incæperat p̃dicare. Sed moderni doctores faciũt ꝑrium. nam vnus reprobat quantũ potest dictũ alterius nõ solum doctores hoc faciũt: sed ẽt baccalaurei dicta suoꝝ doctoꝝ arroganter ipugnant quantum p̃nt: a ¶ Ambulãs aūt &c. sequit⁹ postea: d ¶ Illi autem statim relictis rætibus & patre secuti sunt eum. Per hoc aūt ostenditur q̃ perfecti sectatores xp̃i relictis rebus possessiis & ẽt parentibus quantũ ad carnalẽ affectum aio prompto se quunt eum. e ¶ Et circũibat iesus totam galilæam docens &c. Per hoc ostendit q̃ prędicator euangelij debet esse diligens & feruidus ad salutem animarũ: & q̃ ei⁹ doctrina sit cõis & sana. io dr̃:

¶ Docens in

¶ Quinta pars.

✠ Docens in

E ℣ a ¶ Docēs in synago. &c. Docēs de moribꝰ, vitę actiuę subditos. Prædicans de futuris, vitę cōtemplatiuæ præcipit. ¶ Docens naturales iusticias: castitatem. s. & humilitatē & fidē quæ hō naturaliter habet. Prædicans euangeliū regni. ad euangeliū pertinet mysteriū iusticiæ: bonum initium: beatitudinis promissio: peccatoꝝ remissio: adoptio: resurrectio: cœlestis hæreditas angelorum societas. b ¶ In synagogis. Ne ociosus doctor in vacuum discurrat: sed vbi sunt plures p̄dicet. c ¶ Euāgelium regni. Quia iusticia est molesta viuenti in carne labor iusticiæ non suscipit: nisi merces eperis expectet. Ideo christus euangelizat beatitudinē: vt excitet ad boni operis patientiam. d ¶ Et sanans. Curare lāguorem & infirmitatem non fuit magnū: cum postea morituri. Sed ideo factum: vt sic erigerētur ad regnū. Moraliter instrues prædicatores etiam terrena subsidia a subditis ministrare & sic ad regnum trahere.

e ¶ Et abiit opinio. Opera salutis sine fama boni odoris non satis relucent auditoribꝰ: nec fama sine opere proficit: sine quibus forma veri sacerdotis non cōmendat. ¶ Fama propter ꝓximum est necessaria: & maxime p̄dicatoribus. Hęc prędicta bona opera sequitur. Abiit opinio eius. i. fama eius in totam syriam. Syria est omis regio ab euphrate vsq; ad mare magnum: a cappadocia vsq; in ægyptum in qua est prouincia palestina in qua iudæi habitant. Syria interpretatur elata. Galilæa, volubilis vel rotata. i. mundus qui & superbus & ad ima semper rotatur: in quo fama christi innotuit per p̄dicationē apꝰlorum p quos salu. sunt dęmoniaci. i. idolatrę. lunatici instabiles. paralytici. i. remissi & torpentes. paralysis græce: latine dissolutio. f ¶ In totam syriam. Vsq; ad fastigium verę laudis per ꝛcremēta boni operis. Decebat magistrum pontificum testimonium laudis habere ab his quæ foris sunt, vnde talibꝰ infirmitates morum liberius panduntur.

g ¶ Dæmonia habebant. Allegorice. Dę moniaci idolatræ Lunatici: instabiles. Paralytici: dissoluti & fluentes. Lunaticos dicit illos quorū morbus in ascensione crescit lunæ: non ꝙ hęc insania sit per lunam: sed diabolus qui insaniam facit, lunaria tpa seruat: vt ista met creaturā in creatoris blasphemiam. h ¶ Lunaticos & paralyticos. Inter hos fuerunt quidā de qbus marcus & lucas plenius agunt. i ¶ Curauit. Curat corpora: vt paratius audiant inuisibilia. Aliter parum erat mox moriturꝰ curam impendere. k ¶ Secutæ sunt eum turbæ multæ &c. Quadriparitæ turbæ. s. Alij ꝓpter cœlestē mysterium vt discipuli. Alij, ob curationē infirmitatum. Alij sola fama & curiositate: experiri volentes si verū esset qđ dicebatur. Alij, per inuidiā: volentes eū accusare & in aliquo capere.

Ca. V.

Luc. 6.c. IDens aūt iesus turbas. Huic rei cōsentit lucas dicēs. Factum est aūt in illis diebus exiit in montem orare & erat pernoctans in oratione dei: & cū dies factus esset, vocauit discipulos & elegit. xij. ex ipsis quos & apostolos nominauit. Sed lucas dicit post descensum de mōte in loco campestri eundē sermonē turbis p̄dicasse stando: quē matthæꝰ dicit habitū in mōte discipulis sedendo. Potuit aūt esse vt in mōte xij. eligeret: qđ matthæus tacet: lucas dicit: & electis sermonē illū tunc hēt quem matthæus dicit, lucas ꝓterit. Et postq̄ descendit & alterum serm. onem similem turbis faceret quem matthæus tacet: lucas dicit: Vel potuit dñs primo esse cū solis discipulis in eminētia montis: qñ ex eis xij. elegit: deinde cū eis descēdisse in aliquam æqualitatem: quę in esset in monte: & multas turbas capere posset & ibi stetisse donec turbæ congregarent: & post cū sedisset, ꝓpius discipulos v enisse: & ita illis & cęteris vnū sermonē habuisse: quē dicit matthæus & lucas diuerso narrādi ordine: sed eadē rerū veritate. ¶ Turba q̄ sequebat nō ascēdit. Vnde alius sermo eis fit in cā pestri. Nō em oēs oia p̄sit: qđ verius putat: q̄uis idē vtrisq; simul possit videri factꝰ. m ¶ Ascendit. Docēs suos ascēdere nec in turba remanere: altiorē doctrinā vult eis scribaꝝ & pharisæorū. ¶ Ascēdit ipse mōs in mōtē: vt altiora virtutū culmia doceret: & ecclesiā supra quā sederꝫ p̄dicās p̄ceptū dñi, sublimius ędificaret: q̄ eadē doctrina vsq; ad finē sæculi pleniꝰ erudiret.

℣ Apostos præmi.

Luc. 6.c. Virgilius bucco.

a docens in synagogis eorū & prædi- a
a ¶ nō fabulas: sed q̄ ad regnū ęternū valent.
b ¶ quo reges fiūt: quo dat regnum. c ¶ beni-
c cans euāgelium regni: & sanāns c
gnus sit doctor dare quæcuq; beneficia pōt.
a ¶ corpoꝝ vel morbū inueteratū. b ¶ aliam vt aiarū. ¶ nō em pauciores morbi aiam vexāt q̄ corpus. ¶ sic. a ¶ fama quā iudęi obscurant. ¶ Fama propter eos qui foris sunt quę renda est: non tamen amanda.

f in populo. Et abiit ōpinio ei ꝓin totā f
tā syriā: & obtulerunt ei oēs male
a ¶ grauibus. b ¶ grauioribus & acutis.
habentes variis languoribus & tor- g
mentis cōprehensos: & q̄ dæmonia f
h habebant & lunaticos & paralyti- h
cos: & curauit eos. Et secutæ sunt k
a ¶ qui transmigrant ad virtutes. b ¶ q̄dam regio est. x. tribuum: qui decē p̄cepta seruāt.
eū turbæ multæ de gālilæa & ꝺecaꝺ l
a ¶ quos visio pacis & confessio illustrat.
poli & hierosolymis, & de iudæa m
a ¶ qui baptismo transposito, terram ꝓmis-

MIssionis itrant gressu fidei christū sequentes.

& trāns iordanem. o

Idens autem Ca. V. p

a ¶ quasi multitudinē vitās vt solis discipulis loqueretur.

m iesus turbas, ascēdit in montem. q

¶ iudæorum.

trans iordanem. qui interpretatur riuus iudicij. per hoc enim signatur ꝙ illi christum sequuntur qui de vitis ad virtutes transmigrant: & qui decalogum obseruant: & qui pacifice cum alijs habitant: & qui peccata confitentur humiliter: & qui ꝺiuina iudicia formidant.

Ca. V.

IDens autem iesus turbas. Descripta aduentione populi per prædicationem christi. hic ponitur ipsius legislatio: quæ vt dictum est debet ferri populo aduenato. Et primo ponitur huius legis datio ab ore christi qui est legifer noster: Et secundo ponitur prædictæ legis promulgatio per missionem discipulorum ad prædicandum capitu. x. Conuocatis &c. Tertio ponitur ꝺm legem datam & promulgatam iudicatio. capitu. xxiij. Et egressus iesus &c. vbi agitur de aduentu christi ad iudicium. Ista autem tria prædicta pertinent proprie ad legem. Prima in duas: quia primo ponitur legis explicatio. Secundo, describitur ipsius explicatæ confirmatio per miracula: capitulo. viij. Cum autem descendisset Iesus de monte. Prima adhuc in duas: quia primo lex euangelica explicatur. secundo, adimplendum populus incitatur: circa finem. vij. capitu. Omnis ergo. Prima adhuc in duas: quia primo lex datur: & secundo ostenditur qualiter obseruetur, ibi. Petite & accipietis. post principium. vij. capiť. Prima adhuc in duas: quia primo præmittitur quædam breuis prefatio: & secundo, subditur legis explicatio, ibi: Beati pauperes. Circa primū quasi per modum prologi ostenditur primo congregatio populi, cū dicit. p ¶ Videns autem iesus turbas. vt ostendatur tempus cōgruum ad ferendum legem populo congregato: Secundo subditur locus aptus, cum dicitur. q ¶ Ascendit in montem. quia in tali loco multi possunt audire ex hoc etiam designatur excellētia legis euāgelicæ propter eminentiam mōtis in quo data est lex euangelica.

✠ Tertio tangi-

Moraliter. p ¶ Videns autem iesus turb. licet pñs capitulū & duo sequentia ꝺtineāt moralia: & sic posset sufficere literalis expositio: iñ ꝓpter reuerentiā euangelij intrēdo breuiter aliqua addere

✠ & maxime

A ℣ Apostolos præeminentius abducit: vt a mōte prius suscipiāt mōtes pacem populo. a ¶ Sedisset. Sessio humanitatis per quam cognoscitur. Vnde: Et mundus eum non cognouit ante incarnationem. b ¶ Accesserunt. Vt vicinius audiāt: qui adimplendū aio properant. c ¶ Et aperiens. Aperitio oris, ꝓfunditatē significat sacramenti. Quasi aby ssum quasi thesaurū aperuit quasi fluuiū padisi. In hoc monte nouū testamentū in cordibus filioꝝ scribit incipiens a beatitudine; q in monte sinai vetus testamentū in lapidibꝰ seruis dedit incipiēs a terrore. d ¶ Beati paupes. Sententiarū numerus diligenter est attendendus. Incipit em beatitudo ab humilitate. Beati pau. spū. & in. vij. est sapia. i. contēplatio veritatis pacificans totū hoiem suscipiens dei sititudinē. Beati pací. qñ filiū dei. Octaua ad caput redit: qa consummationem oñdit. In prima igit &. viij. regnū cœlorū noiat. Septē ergo sunt q̄ pficiunt. Octaua clarificat: & qđ pfectū est demonstrat. His. vij. gradibus congruit septi formis operatio spūssti quam Esaias describit. Sed ille a summo: hic ab imo: quia ibi docet filius dei descensurus ad ima, hic hō de imis ad sititudinē dei ascensurus. In his primus est timor, q hic congruit hoibꝰ humilibus de qbus dr. Beati pau. i. nō inflati nō alta sapiētes: sed timētes. Sed a est pietas q̄ cōuenit mitibus. Qui em pie quærit honorat sctā: nō reprehendit, nō resistit, qđ est mitē fieri. Tertia scia, quæ cōuenit lugentibus. Quarta fortitudo q̄ conuenit esurientibus & sitientibꝰ: qa desiderātes gaudiū laborāt de veris bonis: a terrenis cupiētes auerti. Quinta cōsiliū: qđ cōuenit misericordibus: qa vnū remediū est de tantis malis erui: dimittere alijs & cōmodare sicut nobis volumus fieri. Sexta intellectus: q̄ conuenit mūdis corde: q purgato oculo pñt videre quod oculus nō vider. Septima patiētia: q̄ uenit pacificis in qbꝰ nullus motus est rebellis: sed oia obtēperāt spūi. Vnū prēmiū diuersę nominā pro cōpetentia singulorꝝ. Pauperibus regnū cœlorꝝ qđ est pfectæ sapiæ. q. diceret. Initium sapiæ timor dñi. Mitibus hęreditas quasi testamentū pris cū pietate q̄rentibꝰ. Lugētibus, ꝓsolatio: quasi scientibus qbus mersi sunt. Esurientibus & sitientibus saturitas: quasi certātibus & laborātibꝰ refectio. Misericordibꝰ, mia quā alijs ipendunt. Mūdis corde, quasi purgato oculo visio dei. Pacificis dei similitudo: quasi formatis ad imaginem dei. Hæ singulæ beatitudies vt impleanť postulāt suffragiū. vij. donoꝝ: q̄ dona vt habeāť in orone dñica. vij. p cibus oramus. Ecce qualr sapiētia dei cuncta puidit. Virtus beatitudinis pcipiť ex dono spūssancti: donum, prece oronis quā xps cōposuit impetrať. ¶ Septē q̄ppe sunt dona: sed vnus spūs. Septē petitiones: sed vna oro. Vnā petij a domino hanc requirā. Septem virtutum beatitudines vna charitas.

Ioh. 1.a.

Exo. 31.d.

Ordo bū tudinū & donorū quo di uersificať

Esa. 11.a.

Septēnarij bū tudinū donorum & petitionū, alterna pro motio.

pō. 26.b.

¶ Hiero. Beati paupes spū. Quia nō necessitas sed fides & deuotio pauptatis bnōs facit: vt ꝓptis oibus deo viuant. Hæc habet duas partes rerū abdicationem: & spūs contritionem: vt etiā bonus se inutilē & cæteris reputet inferiorē. Bitudo iam in spe pueniendi. ¶ Pauperes spū. hi sunt q oia habēt & nihil possidēt. ¶ Paup spū: est humilis corde pauperem hñs spm: nutrix cuius est humilitas. ¶ Sicut initiū sapiæ timor dūi: sic paupertas est principiū bitudinis. e ¶ Beati mites. Mites sunt q malis moribꝰ dnanť: perfecta virtus est morū possessio. ¶ Mitis est qđ mētis asperitas seu amaritudo nō afficit: sed simplicitas fidei ad oēm iniuriā sustinendam instruit patienter. ¶ Mitis est qđ non rancor vel ira afficit: sed oia æquanimiter sustinet. Huius virtutis quasi magne magistrū se facit dñs: qđ nō faceret nisi via summæ pfectiōis ista virtus eēt, vñ dñs: Discite a me: qa mitis &c, hæc possidet terrā viuētiū & delectabiť in multitudine pacis. Māsuetus nō irritat vel irritať: nō nocet vel nocere cogitat. ¶ Qui cedunt ꝓbis & vincūt in bono malū:

℣ hi possidebunt

NICO. DE LYRA.

✠ Tertio tangiť modus ꝙueniens, cū dr: a ¶ Et cū sedisset. Sedendo em & in quiete data est lex euangelica. lex aūt vetus data est in terroribus ad designandum differentiam legis & euangelij: qa illa erat lex terroris: euangelium aūt lex amoris. quarto ostenditur huius legis excellētia, cū dr: b ¶ Et aperiēs. Quia mosaica lex a deo data est mediantibus angelis: vt. ō. declaratū est. lex aūt euāgelica immediate p seipm incarnatū, ꝓpter qđ Augu. exponēs hunc locum di cit

Proū. 9.c B

Matt. 5.c. C

Ca. V. NICO. DE LYRA. 18

locū dicit: Tūc aperuit os suū: q aī in lege aperuit ora ꝓphetarū.

c ¶ Beati pau. spū. Hic ponit ipsius legis explicatio: & qa intētio legislatoris est facere ciues bonos p assuefactionē bonorū operū. vt habeť. ij. Ethi. iō prio in hac lege dirigitur pfecte humana ꝓperatio. scd'o rectificať interior intētio. c. se. Et cū oratis noli. &c. tertio ordinať humana affectio. c. vij. Nolite iudicare. Circa primū considerandū q̄ lex est de opibus virtutū: virtutes aūt quædā sunt cōes seu humanæ. q̄dā aūt sunt excellētes seu heroicę: vt dr. vij. ethicoꝝ & tales dicunť quasi diuinæ: vt ibidē dr. Et ideo ducitur exēplū de Hectore q ꝓpter excellentiā virturis dicebať quodāmō filius dei & non filiꝰ hois mortalis. Lex aūt euāgelica est excellētissima: & iō describit ꝙ tutes fm excellētissimū gradū: vt videbiť. Considerandū ēt q̄ licet virtutes sint ꝓnexę: tñ aliq̄ sunt magis ꝓprię ꝓplatiuoꝝ: aliq̄ actiuoꝝ & aliq̄ platoꝝ: & iō prio describi debent virtutes q̄ pficiunt in vita ꝓplatiua: & scd'o q̄ pficiūt in vita ꝓplatiua, ibi: Vos estis sal terre. tertio in vita actiua seu subditorū ibi: Audistis qa dic. est antiqs. Pria in duas: qa primo describit virtutes q̄ pficiūt ad bene agendū. & scd'o illā q̄ pficit ad bñ patiendū ibi: Bti q̄ psecutionē. Pria i tres: qa primo describit illas q̄ pficiunt hoiem respectu sui. scd'o respectu ꝓximi, ibi: Beati q esuriunt. tertio respectu dei, ibi: Beati mundo corde. Pria in duas: qa prio ordinat hoiem respectu extrinsecoꝝ bonoꝝ. & scd'o respectu intrinsecorū motuū ibi: Beati mites. Ad euidentiā dicendoꝝ sciendū q̄ bitudo dr dupliciter. vno mō in re sicut hr in pria, alio mō in spe sicut hr in viatis in viris excellētib⁹ in virtute: q ꝓpter excellētia virtutis videntur vitā humanā excellere: & ad vitā beatā quodāmō appropinquare: & tales dicunť bti quodāmō: qa qđ parū distat quasi nihil reputať. ij. physicoꝝ. & hoc mō ethicoꝝ. i. dicunť pueri fœlices non q̄ exerceāt actus virtutū in qbus ꝓsistit fœlicitas fm pm: sed qa hñt ad hoc bonā dispōnē, dñr tales de ꝓpinquo ad hoc dispositi. Igit qa virtutes quas hic describit legislator dñs nr iesus xpus sunt fic eminētes: iō dicunť bitudines. Pria igit bitudo dr pauptas spūs respectu em extrinsecoꝝ bonoꝝ: q̄ sunt diuitiæ & honores: bn se habet hō mō humano & cōi: qñ nō q̄rit talia vltra gradū sui meriti: sed fm ꝺecentiā status & pḟone: & hoc facit virť politica q̄ talibus vtiť moderate: Sed pauptas q̄ spūs bitudo dr: facit hoc excellentius: qa facit hoiem talia totalr cōtenere & a se abiicere quantū possibile est vt cōtēplationi diuinæ liberiꝰ possit inhærere: qa fm qđ dr libro de ecclesiasticis dogmatibꝰ. Bonū est facultates cū dispensatiōe pauperibꝰ erogare: sed melius est intentione sequendi xpm totum simul donare & absolutū a sollicitudine cū xpo egero igitur pauptas spūs facit ꝓtenere p̄dicta, non tanq̄ mala simpliciter: qa his pōt hō bene vti p virtutē politicā: vt visum est: sed tā q̄ minora bona maioris boni ipeditiua sicut ꝓtēnit matrimoniū tāq̄ min⁹ bonū, ꝓpter virginitatē seruādā igit, Beati pau. spū: qa pauptas absoluta non dicit nisi carentiā diuitiarū & bonorū qđ nō est virtuosum: sed pōt esse in malis hoibus: vt patet ad sensum sed paupertas spūs. f. volūtarie assumpta ad liberiꝰ sequendū xpm illa est virtus excellēs seu pfecta. addiť aūt ꝑmiū correspōdēs, cum subdiť: d ¶ Quñ ipsorū &c. In regno em intelligiť oimoda sufficientia & excellētia: q̄ bene repromittiť in cœlis, illis qui talia contemperūt in terris. e ¶ Beati mites. Hic pficit hoiem respectu in trinsecorū motuū: & primo respectu motuū irascibilis: scd'o respectu motuū cōcupiscibilis. ibi: Beati q lugent. Circa primū ꝙsiderādum ꝙ circa passiōes irascibilis bn se habet qs mō humano & cōi qñ eas refrenat sic ꝙ nō nimis impetuose excedit: tū aliquale perturbationē earū sentit. Mititas aūt q̄ est bitudo facit hoc excellentius: qa reddit hoiem totaliter tranquillum a moribus irascibilis

✠ per oimodam

✠ & maxime de verbis sanctorum. Sequiť. b ¶ Et aperiens os suum docebat &c. Aug. Tunc aperuit os suum qui in lege veteri aperuit ora ꝓphetarū. Et in hoc appet eminētia euāgelij qđ est tradituī immediate a deo hoie. vetus aūt testa. a deo: per hoies tm. Ideo dicit apl's Heb. i. a. Multifarie multisq; modis olim deus loquēs patribus in ꝓphetis: nouissime diebꝰ istis locut⁹ est nobis in filio quē cōstituit hæredē vniuersoꝝ, p quē fecit & sęcula. c ¶ Beati pauperes spiritu. Ambro. Inde incipit bitudo dei iudicio, vbi erum na æstimatur humana. e ¶ Beati mites. Glo. Quoniam seipsas in præsenti possident: hæreditatem patris in futuro possidebunt.

¶ Quinta pars.

E hi possidebũt terram viuentiũ. Immites de terrenis rixantur. Congrua ascensio. Prius est contemptus sæculi cui dant æterna: inde mores temperat mãsuetudo & lenitas & nõ est mitis qui pri⁹ pauper nõ fuerat. Impossibile est enim scd̃m gradũ ascendere, nisi primum apprehenderis: qa inter diuitias, curas, odia, animus non est mitis. Sed huius incõdn materia vix ad purum delebit: & iõ hæc lenitas sæpe corrũpit vel extrahit. vñ subdit: a ¶ Beati q lu. p suis vel aliox̃ pctis: q est ab irriguo inferiori: sed q fit ab irriguo supiori est ex desiderio cœlestis priæ: Ille lauat pnãtes sordes. Ille accedit acrius æternorũ amatores. Qui aũt pctã depofuit, mores mansuetudine correxit. fleuit ẽt, iam põt esurire & sitire iustitiã: qd̃ prius non poterat. Hæc virtus sine spũ fortitudinis nõ implet: qa per eã esuriendo ad satietatẽ qñq; veniemus: Beati qui lu. Restat post prædicta ruinæ collãuionẽ luctu purgare. Luctus p pctis vel p desiderio cœlestiũ cõsolationẽ meretur: & non alius. ¶ Hi sciæ spũ illustrant: vt sciant qbus malis inuoluant. b ¶ Bti qui esu. Amatores veri boni qbus non satis est p iusti sunt: sed semp sitiunt op⁹ iustitiæ. ¶ Iustitia est sua cuiq; tribuere. Sibi: & proximis, & deo. Hæc iustitia non plene implebitur donec deus sit oĩa in oĩbus: ideo hic possumus esurire non saturari. Iustitiæ lumen est mia: miæ virtus iustitia. hæc mia eget spũ cõsilij: sine quo nemo circũspecte misereꝫ. Initiũ est sui misereri finis est pro alio mori. Ordo ẽm est misereri deinde vt vnusquisq; incipiat a se finem xp̃s in sinuat. p pctoribus mortuus ex mia. c ¶ Beati misericor. Misericordia nasci t̃ de pcedentib⁹: qa si pcesserit vera humilitas & animus mãsuescat. & suos & alioꝝ casus fleat, & iustitiã esuriat: post nascit vera misericordia. Tũc ẽm miserias alienas saciet suas & p viribus iuuabit: & si iuuandi facultas deest: cõpassio nõ deerit. De hac dr̃: Estote misericordes sicut & pr̃ vester misericors est. i. ad hoc misereamini ad qd̃ & deus: vt bonitas redũdet in oĩb⁹. Misericordia sine iustitia, remissio & tepiditas. Iustitia sine mia, fæueritas & austeritas dr̃. d ¶ Beati mundo corde. Mundicia cordis sexto loco ponit: vt hõ sexta die conditus p hanc restituat̃: & depulsis vitiis præceptũ dñi illuminet oculos vt deus possit videri. Præmissis ergo quinq; gradibus, purgandus est mentis oculus: ne in vno mandatoꝝ offensus animus fiat oĩm reus. Ideo homo se a mũdo exuat: æterna diligat amplectat̃ deũ quoadusq; possit videre eum quẽ tm̃ videt quantũ sæculo morit̃. In futuro sicut est, oculo mentis videbit. lõ spũs intelligentiæ huic graduj aptat̃: qa intellectus mẽtis oculus est: & expletio mãdatoꝝ dei apit intellectũ. e ¶ Beati pacifici. Raba. Pacifici sunt q oẽs motus animi cõponũt & rõni subiũciunt: qa his nihil repugnat q fit̃s pri suo sunt q est summa quies. De hac pace eiectus est q puerfis dñatur. hac pace int⁹ firmata: quæcũq; interius pcitauerit q eiectus est foras, auget gloriã: & cũ deficit: in noteſcere facit quãta firmitas iterius fit. vñ sequit: Beati q persecutionem &c. ¶ Hæc pax nõ nisi bona voluntate nutritur. vñ: Et in terra pax hoibus bonæ voluntatis. Hanc mundus dare nõ põt: sed iesus q ait: Pacem meã do vobis. Hęc pax superat oĩm sensum: sed fide capit: vñ & ea illustramur: & ei reconciliati ab omni qui ab ea dissentit nos abducimus. Cũ aũt deus erit oĩa in oĩbus: tunc bti tudo adoptionis dabitur. ¶ In pñti vero homo

Luc.2.b. Ioh.14.d phil.4.b Eph.1.d.

pacatus: &

NICO. DE LYRA.

c per oĩmodam subiectionẽ ad regulã rõnis vel diuinę legis & hoc est qd̃ dicit: Beati mites. Addit aũt pmiũ corrũdens, cum dr̃: a ¶ Qũm ipsi possi. ter. ad hoc ẽm hoies feroces mouẽt bella & lites sequentes motus irascibilis: vt quasi securi possideant terrã deuictis inimicis: & iõ illis qui sunt totaliter quietati a motib⁹ irascibilis modo pdicto bene, pmittitur possessio pacifica terræ viuentium. b ¶ Beati qui lu. Hic pficit hoiem respectu motuũ concupiscibilis qui circa omnia concupiscibilia: sicut sunt delectatiões ciborũ & venereorũ in sensu gustus & tactus. & similiter melodiarum spectaculoꝝ. odoꝝ, in sensu auditus: visus & olfactus in talibus bene se habet homo modo cõi & humano: moderate talibus vrendo & superflua resecando: qd̃ fit p tẽperantiã q est virtus politica. Sed excellẽtius se habet hõ in talib⁹ p btitudinẽ luct⁹ oĩa talia a se penit⁹ abdicãdo: & luctũ volũtarie in hac vita assumẽdo: tam

Luc.6.e.

pro transgressio

minem respectu, pximi in his q habent rationem doni. in talibus aũt bñ se habet hõ mõ cõi & humano p liberalitatẽ q est virt⁹ politica in mediocribus & paruis donis. & p magnificentiã in excellentibus donis & magnis: Sed excellẽtius hoc fit p btitudinẽ quæ vocat̃ mia qñ defectũ alterius totaliter accipit quasi suũ. vñ dr̃. misericors quasi hñs cor miserũ. qñ. s. accipit cordi defectũ alteri⁹ quasi suũ. & hoc est qd̃ dicit: Bti misericor. Addit aũt pmiũ cõueniens cum dr̃: g ¶ Qũm ipsi mi. cõr. In cœlesti ẽm patria q libet miam consequet̃: qa vltra cõdignũ sibi retribuit: scd̃m q dr̃ ad Ro. viij. d. Nõ sunt cõdignæ passio. huius tpis ad futu. glo. q̃ reue. ĩ nobis. h ¶ Beati mũdo corde. Hic ordinat̃ homo respectu dei & primo quantũ ad intellectũ speculando. scd̃o, quãtum ad effectum ipm amando, ibi: Bti pacifici. Circa primũ aduertendũ q in speculatione diuina bñ habet se hõ mõ cõi & humano p virtutes intellectuales q̃ sunt scientiæ speculatiuæ: & potissime p metaphisicam quę docet, pprietates diuinas ex creaturis ꝓsiderare: vt patet. xij. metaphysicę: vbi oñditur vnũ esse deũ æternũ, actum purũ viuentẽ vita nobilissima, sempiterna & optima: sed hoc est solũ ꝓsiderando deũ ex, pprietatibus creaturarũ: sed excellẽti⁹ hoc habet p btitudinẽ q̃ est mũdicia cordis p quã mens humana deo ꝓiungit̃: & sic de occultis & diuinis supra modũ humanũ illustrat̃ sicut fuerũt apli q absq; humano studio fuerũt de diuinis excellẽtissime illustrati. & hoc est qd̃ dicit. Beati mundo cor. Addit aũt pmiũ cõueniẽs cũ dr̃: i ¶ Qũm ipsi deũ vi. qa visio de ænigmatica p fidẽ in pñti: & facie ad faciẽ in futuro, bñ repromittit̃ hũtibus talẽ mundiciã. ꝑm qd̃ dr̃. j. Cor. xiij. d. Videmus nũc per speculũ in ænigmate: tũc aũt facie ad faciẽ. k ¶ Bti pacifici. Hic ponitur btitudo ordinans hoiem respectu dei quantũ ad effectũ qd̃ fit mõ cõi & humano p amorẽ naturalẽ q̃n diligit deũ sicut principiũ suũ efficiẽs & ꝓseruatiuum: licet ꝑter hoc alia diligat. Sed excellẽti⁹ hoc fit p btitudinẽ quæ est pax: qñ. s. hõ totaliter p affectũ mentis deo cõiungit̃: sicut bonitati summę: & sic nihil aliud extra ipm q̃rit: sed in ipso q etat̃ & pacificat̃ & hoc est qd̃ dicit: Bti pacifici. Addit aũt præmiũ cõueniens cum dicitur: l ¶ Qũm filꝫ dei vocab. Filiatio enim dei importat

c assimilationem ad deũ

b ¶ Bti qui lu. & c. s. pro miseriꝫ pñtibus mundanoꝝ, & p dilatione futuroꝝ bonoꝝ. Isti cũ filia caleph habent irriguũ inferi⁹ & irriguũ supius. d ¶ Beati q esu. & si. &c. Chryſ. Esurit autem iustitiã qui ẽm dei iustitiã desiderat conuersari. Sitit aũt iustitiã q scientiã ei⁹ acqrere cupit. f ¶ Bti mi. &c. glo. Iusticia & misericordia cõiunct̃ sunt: vt altera alterã debeat tpare. nã iustitia sine mia crudelitas est: mia sine iustitia dissoluit. h ¶ Beati mũd. cor. &c. Glo. Sexto loco ponit cordis mũdicia: qa sexto die cõditus est hõ ad imaginem dei: qua capax est ipsius per cognitionem & amorẽ. k ¶ Beati pa. s. interna pace & fraterna. l ¶ Qũm fil. dei vo. in pa-

c ce superna

Diuisio.

Moralit. Ioſ.15.d.

A pacatus: & si bellum gerat cũ vitiis: in nullo pacẽ abrumpit: quã
pſ.118.x. deus dedit. vñ: Pax multa diligentibus legẽ tuã &c. Qui aũt ab ea diuidit, iræ est filius. Per hãc filij efficimur quo nihil amplius promittit̃. In hac est sapia donoꝝ maxima ẽm incrementum virtutũ: sunt & incremẽta pmioꝝ: qa & alia claritas solis &c. ¶ Pax est vni

Eph.2.c. genitus dei filius. De quo dr̃: Qui est pax nr̃a. Qui pacem diligit, filius est pacis. Btĩ pacifici. Pax a nobis incipit: qa dum lex carnis repugnat legi mentis: non mõ alteri, sed nec nobis possum⁹ esse pacifici. Sed postq̃ intus spũs imperat vt totus hõ spiritui seruiat: tunc pax ad alios deriuatur vt pacem cum oĩbus habeamus. Vera quidẽ

Phil.4.a pax est vbi nihil repugnat. Pax dei omnẽ sensum superat. q̃ & si capi non põt vt est: tñ pro capacitate nr̃a capi potest: non quãta est, sed quantũ ad reconciliationem adoptionis sufficit. Infinitas æternæ pacis: & si non põt intelligi: & qũo filijs iræ pax cõueniat: & qũo de⁹ pax seuere iudicat: & quãta & qualis sit pax tot⁹ trinitatis: vbi vna virtus: vna opatio: tñ q̃ est, & q̃ tanta, & talis est, quanta prędicat fide capimus. Ad gradum pacis qui purgatus est, intendit & dirigitur. a ¶ Beati qui persecutionem. In pdictis septẽ est perfectio. In octaua per fectionis ostensio & probatio. Qui prædicta habent, pati possunt persecutionem: & recte tenet pdicta quæ accæpit qui pro eis paratus est mori. ¶ Qui vsq; ad sapientiã per prædicta consecndunt perfecti & robo

Ro.8.g. rati, non cedunt persecutioni: qa nec mors nec vita põt separare a xp̃o. Quorum mẽtes præmissaꝝ beatitudinũ illustrant exercitia: earũ mũdicia cor ad deum gubernat: vt reformetur imago pro peccato deleta.

B ¶ Octaua sñia quę ad caput redit: perfectũ q̃ hominem declarat, & significat circumcisionem octaua die: & resurrectionem domini post sabbatum, qui est octauus & primus dies: & octauas quas iu nouo testamẽto celebramus, & numeꝝ pẽtecostes. Nam in septenario numero, septies multiplicato, quo fiunt. xlix. quasi octauus additur vnus: vt q̃nquaginta cõpleant: & tanq̃ redeat̃ ad caput: quo die missus est spũssanctus: quo in regnũ cœlorum ducimur: & hæreditatẽ accipimus: consolamur & pascimur: & misericordiã consequmur: & mũdamur & pacificamur: & ita psecutiões exteri⁹ illatas & molestias p veritate & iustitia sustinemus. Octaua verę circũcisionis btitudo martyrio terminat̃: quæ probatũ reddit & suppleꝫ pcedentib⁹

Mystice. donis. Octaua, pmissio non est alia q̃ prima, verbis iterata. Mysti cum est in numero qd̃ iterat̃ in, pmissione. j. vij. prius sonat: & postea cõnumerat̃ extra: vt glia resurrectionis his octo gradibus con secretur. Octaua est dies resurrectiõis q̃ & prima in qua & lux creata. ¶ Gñaliter oĩm dr̃ regnum cœloꝝ: & si spãlitas numeretur meritoꝝ: qa licet illius iure possit dici q nouissimus erit: tñ vniuersorum dignitas oĩbus cõis erit dũ p charitatem qd̃ in alijs est: ẽt vlti

Beat⁹ qs dicitur. mus possidebit. ¶ Beatus dr̃ q nihil mali vult: & oĩa habet q̃ vult. Et iõ omnis ibi beatus: qa non vult amplius cũ nihil iniustę vult.

b ¶ Beati estis cum maledixerint. Hucusq; gñaliter sentẽtias posuit quasi ad absentes: cum & præsentes pertinerẽt: nunc ad eos verba conuertit (cũ quis & hoc alijs conueniat) pdicens quanta proꝺoĩe eius essent passuri: qa dignitatem gradus eoꝝ eis intimarevolebat dicens: Vos estis sal terræ: vos estis lux mundi: vt ex tristicia humilitatem: ex lætis acciperent cõsolationẽ. ¶ Sicut moyses decem præceꝑta ꝓponens, postea p partes explicat: sic christ⁹ quasi virtutũ genera octo btitudines ꝓponit. ex qbus pendent oĩa quæ in monte dixit dñs. Sed qa obscure plura paucis verbis concluserat, exponit latius. vnde de octaua beatitudine latius prosequitur partes psecutionũ: spãliter apl̃os & eoꝝ sequaces, p iustitia passuros exprimens. c ¶ Maledixerint. Antiqua trãslatio habet: Cũ oderint vos homines: & dixerint omne malũ & expulerint. Idem tamen sensus in nr̃a. cum maledicta ex odio cordis fiant. Qui gloriam cœli optat: non timet opprobrium in terra. Quãtũ quisq; de laude hoĩm lætatur: tm̃ de opprobrio tristat̃. Quẽ laus extollit: vituperatio deprimit: vbi qs quærit laudari tm̃ apud deũ: non timet confundi in conspectu hominum. d ¶ Mentientes. Hoc addit ne glorietur de quo vere mala dicuntur: Et iã addit: Propter me: qa aliqñ falsa dicuntur quod accidit temeritate hoĩm: non tamẽ propter christum

pter christum hoc patiuntur quem non sequuntur. e ¶ Quoniã C
merces vestra copiosa est in cœlis. Hæc sñia vr̃ad hoc respicere quod dictum est ibi: docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est &c. Necnõ & ad hoc: Vos estis sal terræ: &c:

f ¶ In cœlis. Non in volubilibus: cũ non in rebus volubilibus merces ęterna eẽ debeat: sed in spiritualibus firmamentis vbi †1.Pe.1.c habitat sempiterna iustitia. Iam ergo sen- 4.3.dist.c. tiunt hanc mercedem qui spiritualib⁹ bo- scimus. nis gaudent. Sed perficietur cum mortale 23.qõ.5. hoc induet immortalitatem. g ¶ Sic ĩm ad fi. 24. persecu. Temperat exemplo rigorem pas q.1.c.a re sionis. Tribus modis fit persecutio: odio cta. de re cordis, dictis, factis. h ¶ Vos estis sal ter nũ.c. ver ræ. Hic iam ostenditur apostolicum offi rum. cium. f. q̃ sunt sal terræ, & lux mũdi. Hoc Tribus specialiter ad apostolos: qui prædicti⁹ virmodis fitutibus, paupertate. f. & alijs debent ornapsecutio ri: vt sint sal optimum: condientes alios doctrina, & vitæ suæ exemplo. Sal, salus a corruptione. vnde propheta: Posui te in Esa.42.a lucem gentium: vt sis salus mea vsq; ad extre. terræ. ¶ Vbi corruptio culpæ desiccatur sale sapientiæ, vermes non demoliuntur. Vos estis sal ter. quia terra: id est humana natura per eos conditur verbi sapiẽtia: Sal facit sterilem terram. Vnde: Ira victorum destructas vrbes sale seminabat: ne quod in eis germen oriretur. Ita apostoli destructo regno peccati: germen vitiorum compescebant. Sal cibos condit, carnes siccat: prædicatio vero a vermibus & a putredine vitiorum illæsam seruat suo creatori humanam naturam: Vt non est cibus sapidus nisi sale conditus: ita D sermo non est vtilis sine documento apostolicæ doctrinæ. Vnde in Leuitico: In om Leui.2.d ni sacrificio sal offer: id est in omni quod dicis vel facis, apostolicam sapientiam habe. Ex aqua & igne sal conficitur: ita isti ex †Mar.9. g. aqua spũssancti & igne tribulationis. Vel, Lu.14.g. per aquã baptismi, & igne charitatis in saporem sapiẽ sunt nati. 93.dist.c.

Q si sal &c. facerdotes.

NICO. DE LYRA.

c assimilationem ad deum: proprium aũt est ipsius dei q̃ seipso fruitur: & in seipso quietat̃: Et iõ qui prædicto mõ sunt pacifici re ct̃e filij dei vocabunt̃. a ¶ Beati q persecutionẽ patiunt̃. Hic ponitur btitudo pficiens hoiem ad bñ patiendũ. Sicut ẽm ad virtutẽ pertinet bñ agere: ita & bene pati. In hoc aũt bene se habet homo modo communi & humano q̃n pro tribulatione imminente non recedit a virtute: licet hoc sustineat cũ aliqua angustia et dolore: & hoc fit p fortitudinẽ q̃ est virtus politica: Sed excellẽtius hoc fit p beatitudinem quæ potest dici quædã fortitudo diuina q̃n talia sustinet non solum patienter, sed ẽt lætanter: sicut martyres quanto acerbioribus tormentis cruciabant̃: tanto magis in dño lætabantur. Et hoc est quod dicit: Beati qui persecutionem patiuntur. Et sequitur: Gaudete & exultate: quoniam &c. b ¶ Vos estis sal terræ. Hic ponuntur virtutes prælatorum. Ad cuius euidentiã considerandum q̃ prælati sunt successores apostolorum: & iõ debent esse perfecti in vita contemplatiua & actiua: & ideo virtutes contemplatiuorum quæ sunt pdictæ, supponunt̃ esse in eis: & sint illæ q̃ sequunt̃ de actiuis: sed hic exprimuntur aliqua spãlia q̃ debent esse in eis præ cæteris. Et primo quantũ ad eoꝝ vitam. Secun Diuisio. do: quantũ ad eoꝝ doctrinam, ibi: Nolite putare. Circa primũ ad- Ad quauertendum q̃ prælati præ cæteris debent esse excellentes quantũ tuor prælati dead quatuor. Primum est: discretio in agẽdis: quia sunt ductores & bẽt alios gubernatores alioꝝ. Et hoc designatur cum dicitur: Vos estis sal excellere terræ. Sicut enim sale condiuntur omnia cibaria: ita discretione prælatorum debent dirigi & ordinari omnia opera subditorum.

Q si sal &c.

c ce superna. a ¶ Beati qui persecutionem patiuntur propter Moralit. iustitiam. f. legalẽ quæ includit oĩm virtutẽ. b ¶ Vos estis sal terræ &c. Hæc verba dicuntur episcopis qui sunt successores apostolorum. Sal ẽm in scriptura discretionem significat quę debet in eis esse p excellentiam, propter qd̃ dicunt sal in abstracto: sicut excellenter liberalis, liberalitas nominatur. Ipsorum aũt discretiõe debent opera subditoꝝ sic condiri: vt coram deo sapida reddãtur.

c v Vos estis lux

E ☞ a ¶Q, si sal &c.i.si vos p quos alīq̄ odiēdi sunt:aduersis vel pspe-
ris cesseritis:p quos a vobis error auferet:cū vos deus tollere alijs
Lu.14.g. elegerit: Ad nihilū valet:ga(vt ali⁹ euāgelista ait)nec terræ vtilis
est:quā suo iniectu germiare ,phibet:nec sterq̄linio q̄ⁿ non fœcū
dare finit. Sic q̄ retro vadit:nec ipse fructum
Lu.14.f. excolere:sed ab ecclesia ejcit: &in hęc verba ridet. Hic homo cœpit ædificare,& nō
potuit cōsummare. Si sal euanuerit.i.si timore vel cupidine doctor saporē sapien
tiæ omiserit:p quem fatuitas eius emenda
bitur. Hoc solis aplis conuenit. Quod seq
turibus magistris. Ad nihilum valet vl
tra &c.In fine de oībus concludit sic: Nisi
abundauerit iustitia &c. b ¶Et concul
cetur ab hominibus. Sanctus & verꝰ mi
nister christi & si a malis ridetur,conculca
ri non potest:ga mente fixus in cœlo ma
net. c ¶Vos estis lux mundi. Prius sal q̄
lux:quia prius vita q̄ doctrina. vita ducit
ad scientiā veritatis. Qui deum timet,scię
tia non caret. d ¶Lux mundi. Alia cau
sa est quare non debent deficere:quia illu
minati a christo verbo & exemplo:quocū
q̄ illati mundanis lucem fidei & scientiæ
debent ministrare. Et sicut(quia sunt)sal
debent corruptionem pellere:sic & tene
bras(quia lux sūt)fugare. ¶Lux tenebras
soluit:&postea illustrat:sic apostoli depul
sis vitijs deducunt ad lumen fidei& cogni
tionis. Lux mundi. Hæc est eadem gratia
qua mundi corde fiūt:quorum corda mū
dantur fide & intellectu. Sic q̄ sal vocātur
pacificis congruit:quia sine sapientia non
tenetur condimentum pacis. Hæc summa
& præcipua spāliter apostolis deputātur:
vt eos cętera assecutos plene cognoscatur.
Vnde sequitur. e ¶Non potest ciuitas
abscondi su.&c.quia apostoli fundamen
ta sunt:apte ciuitas dicuntur. Supra mon
tem.locus montem iustitiæ innuit qui ex
celsus est:quo propalamini,ne vos absco
datis. Non est enim facultas subterfugien
di vel clam aliquid faciendi.ideo subditos
misericorditer intus consilio regite:& ex
tra ꝫ aduersarios pro iusticia pugnādo de
fendite:qd̄ pertinet ad spiritum consilij& fortitudinis. f ¶Neq̄ accendunt lucer
nam. Domesticis exemplis docet:ne celēt lucem verbi sibi cōmissam. Nō accendūt
i.non iō data est doctrina prædicatiōis vt celent eam & subijciant seruituti corporis
dum aliqua timent. Sed corpus suū minis
terio dei subijciant:vt per vocem & cętera corporis officia lux excellentior cæteris
appareat. Vnde dr̄:Castigo corpus meum
1.Co.9.d &c. Vel christus lucernam accendit:dū testamēta humanæ naturæ flāma suæ diui
nitatis īpleuit:quā nec credētibus absconditus nec modio.i.mensura legis:vel termi
nis vnius gentis incluſit. Sed sup cādelabrū,i.ecclesiā fidē suæ in
carnationis affixit vbi omnes possint intueri qui domo:id est ecclesia sunt vel mundo. Vnde subdit. Sic luceat &c. g ¶Candelabrum. Sicut lucerna, christus:cādelabrum, crux est:sup quā erat
ꝫ euandus. Candelabrum ecclia,q̄ iæ verbum vitæ pītis baiulat.
h ¶Sic luceat. Et hæc oia ita agite vt nō finē bonis opis in laudi
bus hoim p̄stituatis. i ¶Vt videāt &c. Opera requirovt videant
& sic doctrina confirmet:& hoc nō ad gloriā vestrā. k ¶Nolite
putare. Posteā hortatus est eos oia pati p veritate, &non celare,&
gloriā dei facere:icipit docere quid docturi sint. Quasi diceret:qd
est ꝑ vetas absconditi. pro quo iubes omnia patiī an est aliquid cō
tra legem? Inquit. Non veni soluere legē, sed adim. vel faciēdo
quod dicit:vel supplendo:quod deerat & imperfectum erat: No
lite putare. Hactenus docuit vt sale condiant animas ad incorru
ptionis sanitatem:vt illuminent ad veritatis intelligentiā. vt acq
sitos ab hostibus defendant:defensos ad amorem diuinitatis acce
dant: Nunc vt cœlestis oratoris q̄a poterant æstimare q̄ vetera præcepta vellet abolere ,ante interrogata præscius occurrit,dicens:
Nolite putare. Soluit qui spiritualiter facere verat. Adiplet christusdum

a ¶aliorum fortitudo. b ¶i.si doctor errauerit. ¶in tribulatione defecerit. c ¶.i.per quos infirmus populus confirmabitur.
a †Qd̄ si sal euanuerit,in quo sallie- a b
a ¶sal insatuatum.i.tribulationi cedentes.
tur? Ad nihilum valet vltra:nisi vt c
a ¶ab officio docendi:vel ecclesia. b ¶dū vi
ta eius contēnitur quæ ad nihilum valet.
b mittatur foras: & conculcētur ab
a ¶irrideatur ab hoibus carnalibus. b ¶per
cipientes in christo lucem veritatis.
c ¶per quos oēs illuminanī a tenebris igno
rantię. d ¶noīe mundi vel vniuersi,q̄ sunt
hominibus. †Vos estis lux mundi. d
de mundo electi accipiunt. a ¶.q.d.aspicite quo positi estis. b ¶soliditas aplica doctrię.
c ¶celari. ¶non licet clam esse bonos.
e †Non potest ciuitas abscodi supra e
a ¶christum:vel ecclesiam. ¶ipse mons manifestat eam. b ¶alia similitudo.
f montem posita:nec accenduntlu f
a ¶timoris vel commodo vitæ præsentis.
cernam & ponunt eam sub mādio:
a ¶.i.vitæ integritatem.
g sed super candelabrum:vt luceat
a ¶ecclesia vel mundo.
h oībus qui ī domo sunt. †Sic luceat g
a ¶vt dico:non sub modio posita:sed super candelabrum. b ¶Vere docet:qui facit qd̄ docet:aliter condemnat seipsum.
i lux vestra cōram hominibus,vtvi- i
deant opera vestra bona:& glorifi
a ¶in vobis. b ¶non vos. c ¶cuius opus est qd̄ cœli faciūt. d ¶qui vos faciet cœlestes.
cent patrem vestrum q̄ in cēlis est.
k Nolite putare qm̄ veni soluere le- k
a ¶Christus est legis & prophetarum virtus per quem omnia implentur.
gem aut pphetas. †Nō veni soluere
a ¶implet q̄ figuras cessare docet posteā res facta est. ¶Implentur ne.
sed adiplere. † Amē q̄ppe dico vob
a ¶anteq̄. b ¶qa non oīa ia sed sensim fiēt.
c ¶.i. donec elementa mutentur de hac mutabili forma in immutabilitatē. d ¶non remanebit qn impleatur in capite vel in corpore.
l donec trānseat cœlum & terra:iota i

inchoationē vitæ agendę supaddit plura ad pfectionē moraliū pceptor.: & q̄ figuris tegebant & futura significabāt,in se pficit & in ecclia sine quo figuræ essent vacuæ & sine effectu.q.d.iō non debetis pcontari de veteribꝰ pceptis & mirari de nouis,nec passionibus terreri. ¶Christus legem impleuit: ga exteriores legis figuras soluens:ipleuit veritatē interiorem. l ¶Iota. Hic ostendit q̄ G

NICO. DE LYRA.

c ☼ a ¶Q, si sal &c.i.si discretio in plātis defecerit. b ¶In quo salīe .q.d.in nullo opera subditor condient seu dirigent.iō subdit: c ¶Ad nihilū &c.ga talis debet repelli a plātione ne officiū plator in conspectu hoīm reddat vile. Sed m in quo debent pcellere plāti,est clara noticia in scripturis intelligendis. Et hoc est quod dicit. d ¶Vos estis &c. Sicut em lux est manifestatiua oīm occultor:sic plāti p intelligētiam sacræ scripturæ debēt ex officio notificare alijs oia opa virtutū:in cuius signū portāt mitrā in capite:in qua duo sunt cornua:ga debēt scire duo testamenta. Tertiū in quo debent pcellere est substantia in oppōsoribus pauperū reprimēdis. Vñ dicit salvator Ioh.x.b. Bonus pastor animam suā dat ꝓ ouibus suis. mercēnari⁹ aūt &q non est pastor vider lupū venientē & dimittit oues & fugit. Qd̄ exponens Grego. dicit: Lupus etem sup oues venit:cū q̄libet iniustus & raptor hdeles quosq; atq; humiles opprimit:sed q̄ pastor videbat esse & non erat,relinqt oues & fugit:ga dū sibi ab eo piculū metuit, resistere iniusticiæ nō pōsumit:fugit aūt nō mutādo locū, sed subtrahēdo solatiū. & iō pastor bonus ciuitati in mōte posite cōpat:ga ad ipm debent hē opōssi refugiū quasi ad quoddā fortaliciū. Et hoc est qd̄ dicit saluator: e ¶Nō pōt ciuitas &c.ga bonus platus in pſecutiōe nō debet se absc̄odere:sed ad defensionem gregis se manifeste oñdere. Quartū in quo debet plātus excellere:est sānitatis euidētia in exēplis dādis:ga sm qd̄ dr̄ in pastorali: Tātū debet excellere actionē ppli actio p̄sulis:quātū distat a grege vita pastoris: & iō cōparat hic lucernæ sup cādelabrū,illuminati totā domū. Sed ītio recta subdit: g ¶Sic lu.lux &c. Et glorificēt patrē vestrum.ga nō debēt de hoc glīa ppriā q̄rere:sed gloriā dei & ædificationem populi. h ¶Nolite putare. Hic oñdit eminētiam plātor quantū ad doctrinā. Et prio ponit modū docendi ipsi xp̄o ,ppriū. Sec'o ostēdit quasi debet ei cōformari doctrina prælator,ibi: Qui ergo soluerit. Circa primū aduertendū q̄ xp̄s nō solūmō erat doctor legis & euāgeliī,sed ēt institutor. Aliter tñ ga vetus testamentū dedit mediantibꝰ angelis.nouū aūt p seipm: vt.s.in ꝓlogo visum est:ergo p suam doctrinā non debuit legem destruere,sed magis eā pficere & adimplere: Et hoc est quod dicit: Nolite putare qm̄ veni soluere &c. i ¶Iota vnū aut apex &c. id est modicū non transibit qd̄ nō impleatur:ga iota est minima litera hebraica. ¶Quæritur hic quomodo verum sit q̄ christus legem impleuerit & non soluerit. Videtur em q̄ ipse soluerit māda

☼ ta moralia

d ¶Vos estis lux mū. &c. Debent em alios illuminare de credendis. e ¶Non pōt ci. Dr̄ enim ciuitas in monte posita:nā esse debet forte refugium iniuste oppressis. f ¶Neq̄ accendunt lucernam. Debent ēt esse lucerna sup candelabrū posita:vt alijs luceant p sanctæ vitę exēpla. h ¶Nolite putare qm̄ veni sol. &c. Hic informant doctores vt non soluant legē diuinā, &c. doctrinam philosophicā pponendo:nec studeant ipsam vel docēt speculatiue tm̄:sed ēt practice ipsam opere adiplendo. Nec eā male iterpretentur:sicut doctores iudęor.qui præcepto diuino negatiuo dicebant tm̄ actum exteriorē esse, phibitū. Contra quos dicit saluator. ¶Omnis qui irascitur fratri suo,reus erit iudic. Et sic de alijs.

☼ Siergo offers

A ☞ ditur q̄ quæ minima putant in lege sacramentis spūalibus plena
Iota. sunt: & omnia recapitulanturin euangelio. Iota minor est cæteris
literis. Apex est litteræ aliqua summa picula, significat minimū
præceptū: vel minimam pręcepti particulam. Apex autem ponit
iota græcū: non ioth hebraeū: ga iota decē significat.i.decalogum:
cuiꝰ apex est euangelij pfectio. ¶Iota apud
græcos decima litera, decem significat: per
quam decē præcepta agendæ vitę accipi
mus quorum xp̄s nullum soluit: sed pręce
pit plenius adimpleri: nec apicē.i. nec mi
nima significansium. a ¶Oia fiant. Spi
ritualiter impleant: vl impfecta pficiant:
& significantia, implerione consumētur.
b ¶Qui ergo soluerit. Minima sūt crux
christi & passio: quam qui erubescit, mini
mus est: q̄ confiteī, magnus. Vl pharisęos
notat, qui mandata dei dimiserunt ꝓ suis
traditionibus: quæ nihil valent dum vel
minimum quod in lege est, prętereunt.
Moralit. ¶Moraliter aūt soluit q̄ non iplet: sed tenet sicut infirmis data sunt. Vel qui nō intelligit spiritualiter. Soluere est non agere
quod recte intelligit: vnō intelligere qd̄
deprauat: aut minuere integritatē superadditionis xp̄i. c ¶Minimus vocabitur in
regno cœlorū. In regno cœlor minim⁹:
vocabitur qui erit in eo indignus: in quo
nullus minimus sed oēs magni. d ¶Qui
Ro.2.c. aūt fecerit. Qui nō soluerit: & sic docet: nō minimus: non tñ magnus: sed sī facit qd̄ docet. Soli enim factores legis iusti sunt apud
deū. e ¶Dico aūt vobis. Cū ait, dico: magnā vim & pfundā intelligentiam cogitandi incussit: ostēdit quō superaddit: Et non q̄
prius mandauerat, absoluit. Plus etiā est diligere inimicos q̄ non
odisse: Non cupere, q̄ non adulterari: non
irasci, q̄ non occidere.
☞ Nisi: id est non

NICO. DE LYRA.

B c ☼ ta moralia: ga pceptum de obseruatione sabbati morale erat
saltem quantū ad vocationem a coparalibus opibus: sed ipse sabbato curauit: Ioh.v. Et sanato pcepit tollere lectum suū in sabbato ergo &c. ¶Item videtur q̄ iudicialia non ipleuerit: ga mulierē
deprehensam in adulterio quæ in lege præcipiebatur lapidari, impunitam abire permisit: vt habetur Ioh̄. viij. Item cerimonialia de abstinentia ciborum in lege prohibitorum non seruauit: quia
Argumē tum. dicitur. j. xv. b. Quod intrat in os non coinquinat &c. Ipse autem fecit, q̄ alijs facienda dixit: ergo talibus vsus fuit. ergo &c. Contra
per illud quod hic dicitur. Nō veni soluere legem, sed adimplere.
¶Dicendum q̄ xp̄s legem & pphetas adimpleuit. Et primo declaro de lege. Sec'o: de prophetis. In lege aūt quædam erant per modum præcepti: & quędā per modum ꝓmissi obseruantibus legē:
& vtraq; adimpleuit. De pręceptis patet sic. Pręcepta enim erāt in
Pręcepto triplici differentia. Quædā erant moralia. scilicet præcepta decalorum tri- gi. Et alia moralia in lege posita q̄ faciebant ad eor declarationē:
plex dif- & ista impleuit christus ea obseruando perfecte: & ad obseruatio
ferentia. nem eorū alios incitando. j. xix. c. Si vis ad vitā ingredi, serua mādata. Secundo: ea impleuit, sanum intellectum eorum declarādo:
& errorē phariſæorum circa hoc excludendo: vt patebit. j. in pśenti capitulo. Tertio: adimpleuit ea, consilia apponendo: quę faciūt
ad perfectiorem mandatorum obseruantiam. Perfectius enim ob
Pręcepta iudicia- seruat mandatum hoc. Non occides. Ille qui cauet ab ira inordinata: q̄ ille qui cauet tantum ab interfectione. Alia erant pręcepta le
lia. gis iudicialia: & ista impleuit, rigorem eorum perviam misericor
diæ temperando, in aliquibus per seipsum: & alijs dimisit temperamentum, suis ministris. scilicet ecclesiæ prelatis & principibus
terrenis catholicis: vt de talibus ordinent sm quod viderint vtile
communitati fidelium sm varietatem temporum & locorum & personarum: & istud non fuit destruere legem, sed magis adimplere: quia sic ordinauit meliorem modum obseruationis iusticię: Sicut non destruitur puer quando fit vir: licet enim trāseat puericia,
tamen remanet melior status eiusdem personæ ætate mutata. Lex
autem vetus habuit quasi statum pueri respectu nouæ legis. propter hoc dicitur ad Galathas. iij. d. Lex pædagogus noster fuit in
christo: id est regulativa statua pueriliis. propter hoc erat lex timoris: sicut pueri sub disciplina & timore custodiuntur. lex autē euan
Pręcepta gelica est lex amoris: & ideo non debet esse tantus rigor pœnacerimoia- rum: quia proprium hominum perfectorum est magis deduci ad
lia. virtutem amore iusticiæ q̄ timore pœnæ. Tertia præcepta erant cerimonialia. Et ista diuidebantur in tria: quia quædam pertinebant ad sacramēta

ditur q̄ quæ minima putant in lege sacramentis spūalibus plena sunt: & omnia recapitulanturin euangelio. Iota minor est cæteris literis. Apex est litteræ aliqua summa picula, significat minimū pręcepti particulam. Apex autem ponit iota græcū: non ioth hebraeū: ga iota decē significat.i.decalogum: cuiꝰ apex est euangelij pfectio. ¶Iota apud græcos decima litera, decem significat: per quam decē præcepta agendæ vitę accipimus quorum xp̄s nullum soluit: sed pręcepit plenius adimpleri: nec apicē.i. nec minima significansium. a ¶Oia fiant. Spiritualiter impleant: vl impfecta pficiant: & significantia, implerione consumētur. b ¶Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis: & docuerit sic b cut soluit. a ¶despectissimus est in ecclesia sanctorū. b ¶ab illis qui sunt in regno cœlorum. c homines, minimus vocabitur in c d regno cœlorum: qui autem fece- d ¶sic. a ¶licet in præsenti abiectus: econtra licet ille hic præfatus, tñ vilis. rit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Dicō aūt a ¶Quomodo ergo faciendum. e

vnum, aut apex vnus non prætera- ¶quin. a ribit a lege donec omnia fiant. a ¶quia omnia fient ergo. b ¶vel nō agēdo vel non credendo vt pharisæi.

cepta adimpleuit, ea ob- b seruando & obseruationem meliorem declarando. per talem en im abstinentiam a corporalibus cibis: signi ficabatur abstinentia a spiritualibus immundicijs. Hanc aut ē immundiciā instituit christus in lege euangelica quæ est mūdissima. & per consequens debuit cessare figuralis abstinentia. propter qd̄ dicitur Act.x.c. Quod deus purificauit, tu ne commune dixeris. ga nullus cibus coinquinat homines qui cum gratiarumactione percipitur: Dimisit tamen deus in ordinatione ecclesiæ de aliquibus abstinentijs faciendis pro loco & tempore. Patet ergo ex prędictis qualiter christus legem adimpleuit quantum ad oia genera pręceptorum. Secundo impleuit legem quantum ad promissa: promittens tamen obseruantibus meliora. Lex enim mosayca promittebat solum bona temporalia & transitoria. sabundantiā & excellētiam temporalē: vt patet: Deut.xxvj.d. Custodias oīa præcepta eius: & faciet te excellentiorē cunctis gētibus: sed christus obseruātibus dei mandata promisit bona spūalia & æterna. s. gratiam in pñti quę pręcellit omnibus bonis tēporalibus: & etiam gloriā in futuro. j. xix. d. Omnis qui reliquerit &c. cētuplū accipiet. s. in pręsenti: ga bona spūalia q̄ hic recipiunt, intantū excellunt bona tēporalia: ac si centenarius numerus paruo numero compareī: & vita æternam possidebit. s. in futuro. Patet igitur q̄ christus adimpleuit legem quantū ad pręcepta & promissa. Similiter adimpleuit prophetias: ga principaliter locuti sunt de christo, & de aduentu eius: & de his q̄ pertinent ad ipm: & ideo adimpleuit, pphetias nascendo conuersando in mundo, & moriendo, & resurgendo, & alia opera nr̄ę salutis faciendo: ,pter qd̄ iminente sua passione dixit Luc.xxiij. s. Oportet ipleri ea quę scripta sunt in lege & ,pphetis & psalmis &c. Patet ergo ex p̄dictis q̄ christus impleuit legē & ,pphetas. ¶Ad primū dicendum q̄ xp̄s curando infirmū sabbato non fecit ꝺ legē: ga licitū erat facere in die sabbati ea q̄ ad gloriam dei pertinebāt: sicut ornare templū & sacrificia offerre: & laudes divinas dicere & hmōi. & multo forti⁹ sanare hoiem miraculose ad ostensionē diuinę virtutis erat licitū & eadem rōne q̄ sanat⁹ subito portaret lectum suum in die sabbati, faciebat ad magnificationem miraculi. Per hoc enim ostēdebatur q̄ diuina virtute erat sic subito perfecte sanatus q̄ erat ad pristina opera plenarie restitut⁹.

Solutio.

Ad alia duo patet ex p̄dictis in corpore quęstioīs. a ¶Qui ergo soluerit &c. Hic ,pr̄ oñdit qualis debeat esse doctrina prelatoꝝ p conformitatem ad xp̄m: & ponit quandā diuisionē trimembrem doctoꝝ. Quidā em̄ sunt qui male viuūt & male docent: sicut hęretici. Et de istis dr̄: Qui ergo soluerit vnum de mādatis istis: male. s. viuendo. b ¶Et docuerit sic homines. alios similiter p salsam doctrinam corrumpendo. c ¶Minimus vocabitur in regno cœlorum. i. in ecclesia militante: quia decidit a vera fide. Alij sunt qui bene viuunt & bn̄ docent: & tales doctores debēt esse plati ecclię: ,pter qd̄ dicit: d ¶Qui autem fecerit & docuerit &c. Alij sunt doctores qui bn̄ docent & male viuunt. de qbus dicit. j. xxiij, Sup cathedrā moy si sederūt scribę & phariſei: quod dicunt, facite: opera autem eorum nolite facere: dicunt enim & nō faciūt: & quia hoc non sufficit ad salutem: ideo dicit pręlatis ecclesię.

probatio q̄ xp̄s legem non soluit, sed ipleuit. Moralis.

☼ Nisi abundauerit

Universidad de Navarra
Biblioteca

E ☞ a ¶ Nisi.i. non solū minima legis ꝓcepta impleueritis,sed & ea q̄ addo:qa dum fiunt addita ad perfectionē,ēt hæc plenius aguntur q̄ præmissa fuerāt ad inchoationē:qa qui nō videt mulierē ad cōcu piscendū eā,nec fornicat,nec occidit q̄ non irascit. b ¶ Iusticia vestra.iusticiam phariſæorū vocat oīa illa ad cultū dei actualiter præcepta:seu figuratū mystica tm̄ ad literā instituta. ¶ Iusticia illoꝝ mādata moysi ipsius illorum iusticia christi.Illa a pœna liberant,ista saluant. ¶ Quidam in hac expositione laborant:volentes notare superabundantiā esse in nouo q̄ non obseruatur in veteri testamento:cū & in illo mali actus & mala concupiscentia prohiberētur.Sed non ſm hoc hic agit:immo in hoc abundātia maior q̄ scribarū & phariſæorum ostendit:qa illi ſm opera magis iusti appellari,q̄ ſm voluntatem affectabant.

c ¶ Audistis.Exponit quæ est iusticia phariſæorum: quam qui adimpler,nō statim mag̃nus,sed aliquem gradum consendit.

d ¶ Ego aūt.Perfectionem quā venit implere,incipit explanare:& quo iusticia eorum debeat superabundare. e ¶ Omnis qui irascitur.Quia nesciebant homicidiū esse nisi peremptionem:aperit omnē motum animi ad nocendū in homicidiū cōputari.Mandatum christi nō est contrariū legi:sed latius legem in se continens.Qui non irascitur:non occidit.Sed non ecōtra: licentia irascendi causa homicidij. Tolle iram,& homicidium nō fit. ¶ Superaddit̄o christi non irasci:non ꝓcupiscere a quibus difficile est abstinere & io magna sunt in remuneratiōe,Ira est omnis malus motus ad nocendum.Subitus autem motꝰ cui

F Gradꝰ in peccatis. non cōsentitur propassio est.Accedēte cōsensu,passio est & mors in domo.Omnis qui irascitur.Gradus sunt isti peccatoꝝ. Primo est irasci:& hunc motum animo retinere:plus est si vocem commotio ipa extorsit qua seriatur ille cui irascitur.plus ēt si certa vituperatio increpuit.Similit̄ gradus sunt i pœna:nam minus est iudicium quando adhuc cum reo agitur:& est desensioni locus.Plus est concilium:qñ iudices inter se conferunt quo supplicio damnent quem constat esse damnādum. Plus est ēt

Gradꝰ in pœna. gehenna,vbi nulla sentētię dilatio.Et ita ꝙ propriis & certis modis exprimi non potuit quibusdam similitudinibus distinctū est. His enim tribus iudicio,concilio,gehenna:diuersæ mansiones in æterna damnatione pro modo peccati signanter exprimunt.Qui irascitur.Addunt quidam,sine causa:sicut & ad dicere racha vltra tue:qa naturale est irasci:ita tamen ne sine causa fiat.Cui sensui vi

Pſ.4.a. detur aptari:Irascimini & nolite peccare.Sed oīs occasio irę tollitur,dum inimicos diligere iubemur.Qui non irascitur:non soluit legem,sed adimpiet:vt intus sicut extra seruetur innocētia.Ira proprie est commotio passionis.Ira quæ ex causa & non ex passione est,iudicium est non commotio illicita. ¶ Omnis occasio iræ infirmis.s.auſertur vel tollitur.Si enim cum causa,non fratri irascitur sed vitio.Iusta ira mater est disciplinæ.Et ira quæ est cū causa,iudicium est non ira. ¶ Racha.Vel racha verbum hebręum:& interpretatur cenos.i.vacuus:quod dicimus sine cerebro:qd̄ est magna contumelia.Qui ergo hæc dicit fratri qui spiritu sancto plenꝰ

Racha. est:luiturus est contumeliā spūſſancti iudicio sanctorum iudicū. Non em̄ modicus furor est quem deus sale sapientiæ condiuit,infatuatum dicere & salliēti deo derogare. f ¶ Si ergo offers.Explanat ampliorē iusticiam oñendo q̄ si nō licet fratri irasci:multo minus in animo retinere qd̄ in odium queat conuerti.Sic q̄cq̄ mali contra ꝓximum in aio habemus:deo placite offerre nō possumus.Si ergo offers.ſm ſram hoc absurdum est.Est ergo in interiori tēplo altare:id est fides:cui quodlibet munus:id est psalmus, hymnus,oratio,& huiusmodi:nisi sit innixum non est deo placiturum.Et ibi.id est cum in corde (quod est rēplum interioris) tale munus oblaturus es:si in mentem venerit q̄ frater tuus habet aliquid aduersum te quem tu læsisti.Si enim ipse te læsit:non ipse, sed tu habes aduersus eum:nec tunc oportet te veniam petere:sed dare sicut vis tibi dimitti. g ¶ Relinque ibi.Non ait refert:qa quod recte offertur,immutari non licet.Sed relinque donec placa bilius offeras:

a ¶ qd̄ fit spū cōsilij & gr̄a misericordię dei.

a vobis:quia nisi abūndauerit iusti/a a ¶ quæ est in præceptis vitæ inchoatiuis & mysticis iuxta literam.

cia vestra plus q̄ scribarum & phariſæorum,non intrabitis in regnū

c cœlorum. Audistis quia dictum b estanti quis: † Non occides:Qui a ¶ vt iudicio pūat legis. ¶ accusatiōe legis.

autem occiderit,reus erit iudicio: a ¶ plus impono non irasci.

g Ego autē dico vobis:quia oīs irascitur frātri suo,rēus erit iudi/c a ¶ non fratri irascitur qui peccato irascitur.

cio.† Qui autem dixerit fratri suo b ¶ i est dignus accusatione.c ¶ quod supra de homicidio.

q irascitur frātri suo,b rēus erit iudi a ¶ qui de motu ꝓpit in vocē idignatiōis.

cio.† Qui autem dixerit fratri suo a ¶ interiectio idignationē exprimēs. b ¶ cōsensu iudicum de danda sententia in eum.

racha,reus erit concilio.† Qui au/d a ¶ qui vsq; ad conuitia procesſerit.b ¶ eq̄ in deum credenti quem deus salem vocat.

tem dixerit fatue:reus erit gehen/e a ¶ qa non licet irasci:ergo multo min̄ odio habere. b ¶ boni operis sacrificium.

f næ ignis : Si ergo offers mūus f a ¶ in hde:vel ad christum ad quem nisi per fidem attingat,nemo digne offert.

tuum ad altare:& ibi recordatus a ¶ quem læsisti.

fueris:quia frater tuus habet ali/ ¶ coram deo.

g quid aduersum te : relinque ibi

tiochus epiphanes mortuus fuerat in montibus miſere ꝓpter hoc ꝙ voluerat spoliare templum dianæ in perſide dicens ꝙ volūtas mala non est pctm̄ nisi exeat in effectum.Et eodem mō dicebāt iudæi de hoc præcepto:Non occides:qa per hoc prohibet occidendi factum,& non occidendi ꝓpositū.Et hoc est qd̄ dicit:Audistis quia dictum est antiquis &c.hoc est:sic interpretabant̄ p̄ceptū hoc.Sed hunc errorem excludit saluator dicens. c ¶ Ego autem dico vobis:quia omnis qui irascit fratri suo &c.Vbi saluator ponit triplicem gradum iræ.Primus est in corde.Et notatur cū di Triplex citur:Omnis qui irascitur.Scd's est in ore per verbum contume irę gradꝰ. liosum,confusum tamen:qd̄ notatur cum dr̄:Qui autē dixerit racha.Tertius gradus est qñ procedit ad contumeliam determinatam.quod notatur cum dr̄:Qui autem dixerit fatue.Primꝰ gradus est minoris culpæ q̄ secundus:& secundus q̄ tertius.& iō primo minor pœna determinatur,cum dicitur: d ¶ Reus erit concilio.Quia minus est ꝙ iudices debeant congregari ad determinationem pœnę alicuius:q̄ ꝙ iam sit adiudicatus,qd̄ ponitur in secundo:cum dr̄:Reus erit iudicio.Et hoc est minus q̄ ꝙ aliqs sit iam extremæ pœnę determinatus:qd̄ ponitur in tertio gradu,cū dicitur: e ¶ Reus erit gehē.&c.Considerādum tñ ꝙ licet ira sit pctm̄,vt hic dr̄:non tamen oīs ira.Ira em̄ est appetitus vindictæ. Vindicta aūt si sit iusta,non est pctm̄ eam appetere,sed tm̄ si sit in iusta.Et hoc ꝓtingit quadruplr̄.Vel qñ appetitur pœna eius q nō meruit vel plus q̄ meruit.Vel si apperat̄ ordine debito ptermissō. Vel qa appetit̄ ꝓpter indebitū finē:vt qñ appetit solum ꝓp vindictam,non ꝓpter iusticiā. f ¶ Si ergo offer.hoc ex p̄dictis iserē duplex correlariū.Primū respicit placationem diuinę offensę.Et ſm euasionē pœnę infligēdę.Scd'm ponit ibi:Esto cōsentiēs &c.

✳ Circa primum

✳ f ¶ Si ergo offers munus tuū ad altare:& ibi recor.Chrys. Moralit. Plus em̄ diligit deus fidelium concordiam q̄ munera sibi oblata.

✳ Esto consentiēs

A ☞ a ¶ Vade.Nō pedibus:sed animo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es.Vel petēdo veniam si præsens est. b ¶ Offeres.Hoc ex spiritu pietatis quo mitis sit:& diuinum verbum pie intelligit,intelligendo obedit,& ad implendum cor erigit. c ¶ Esto consentiens.Sicut iam præcepit fratri reconciliari: & post iubet inimicos diligi:ita hic dū curRo.12.d. rimus in via huius sæculi:ad pacē & concordiam hortatur:sicut dicitur:Si fieri potest quod ex vobis est:cum oibus hominibus pacem habentes.Et pro cōsentiens exgræco:habetur benignus vel beniuolus. Cito:ne differas in crastinum.Dū es in via:dum adhuc licet operari. ¶ Si fratrem læsisti,reconciliare ei.Si aduersarius extiterit,esto beniuolus vt fiat amicus. ¶ Aduersarius est aliquis homo:vel diuinꝰ sermo.Esto beniuolus & consentiens verbo euangelij:quod mandat multa contraria carni:cum quo in via.i.christo recte gradimur dum ei obediendo ad vitam æternā pertingim̄. ¶ Aliter.Aduersarius est deꝰ: vel magis sermo diuinus qui contradicit peccare volentibus.Qui ad hoc datus est, vt nobiscum sit in via cui oportet nos consentire:ne oderimus ꝙ deꝰ nobis nō parcit donec sanemur. d ¶ In via cū eo.Sermo diuinꝰ,nobiscū est in xpi via. Aduersariꝰ

Pſ.118.d. nobiscū i via scīa.Sermo diuinꝰ nobis via est qua currim̄.vñ:Via mandatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilatasti cor meū. e ¶ Ne forte tradat.Sic temperauit vt pniæ locum nō auferret:putaretur enī ꝙ si obħsset aduersarius & non posset ei in via esse beniuolus, necessario iudici traderetur.Sed & locum pœnitentiæ reliquit:& impœnitentē iudi

Ioh.5.d. cī tradit,dicens:Iudex tradat te ministro. ¶ Tradat:id est causa sit cur tradaris in manus christi:cui pater omne iudiciū dedit.

B Christꝰ ministro.i.angelo:qui colliget zizania. f ¶ Nouissimum quadrantem.i. minuta peccata:qa nihil erit impunitū.Vel per quadrantē nouissimum,significātur terrena peccata:qa prima pars mundi,cœlū. Scd'a:aer. Tertia:aqua.Quarta nouissima terra.ergo donec reddas nouissimū quadrantē.i.donec luas pcta quæ de terrā contraxisti. ¶ Primus quadrās est ignis quo charitas significat.Scd's:aer quo spirat̄,quo significat̄ vita.Tertius:aqua,qua renascimur.Nouissimus terra,per quam carnalis vita.Vnde:Terra es & in terrā ibis.

Geñ.3.d. i.exolues qd̄ esse voluisti. ¶ Quadrans genus numi est qui habet

Mar.12.d duo minuta.Vnde alius euangelista dicit illam pauperculā misſe

Mat.5.b. se in corbonā quadrantē.Alius duo minuta qd̄ idem est. g ¶ Audistis.Adhuc q̄ dixit:Non veni soluere legem sed adimplere.Addit:Quantū debeat abundare iusticia apostolorum plus q̄ phariſæorum.Minor iusticia est,non mœchari corpore.Maior iusticia est,non mœchari & corde.Non ait:qui concupierit:sed qui viderit ad concupiscendū eā.i.hoc fine & aio attenderit vt eā concupiscat qd̄ iam non est titillari:sed plene consentire libidini vt si facultas sit,peragat̄.Hic noīe mœchantiū omnem carnalē delectationem accipe:qñ aia relicta superiori lege,turpi voluntate inferiorū,pstituta corrumpit̄. h ¶ Viderit mulierem.Beda.Magna superadditio.Visus ponit̄ ꝓ omni motu qui est ad delectationē: non solū corporalis:sed interior q est in concupiscētia in qua aperiuntur illi oculi qui ꝓ pœna peccati primis parētibus male aperti legūtur:tunc itur ad affectum cordis:nec deest voluntas,se ꝙ occasio peccati.Sicut ergo bona voluntas cum deest copia agēdi remunerat̄:sic deliberatio cum molimine vitioꝝ damnatur:qa nō ſm ꝙ qsq; potuit & non licuit:sed ſm ꝙ voluit & ꝓpositum est cōscientia accusatur vel defendit̄. i ¶ Ad concupiscendum.Vt trā

Propat fio. seat in affectum cordis:vt facere disponat vbi non deest volūtas, sed occasio:quod passio dicitur:quæ est mors in domo.Propassio

Passio. est animi subitus affectus vel iræ vel amoris.Passio quædam animi forma vel deliberatio ex consensu.vnde dicitur aliquis iracūdus vel amator. ¶ Propassio est subitus motus sine deliberatione boni vel mali operis.Passio est affectio deliberati animi si fit locꝰ perficiendi.Q. si oculus tuus.Oculus potest accipi dilectus amicus consiliarius,quasi iter demonstrans:Dexter qui in diuinis. Qui vero in his quæ ad corpus pertinent,consulit:similiter oculus. Scandalizat:id est si in hæresim aliquam trahere vult. Simiſ militer dextera manus dr̄ amicus q est amicus in diuinis.Sinistra qui in huiꝰ vitæ necessarijs.Sicut visus oculo:ita manui cōuenit actio.Vel,in oculo & in manu dextera possunt accipi fratres,vxor filij,propinqui:qui si sunt impedimento,debemus a nobis sepa/ re ne dum ipsos lucrari volumus,nosipsi peamus.Vñ in Leuiti/ co de magno sacerdote dr̄:Cui? aīa cultui dei mācipata est.ne sup patrē & matrē vel filias pollueat̄.i.nullus affectū sciat nisi eiꝰ cuius cultui dedicat̄. ¶ Vel oculus est mentis visus.dexter dignior exterior:qui purgandus est ne scādalizet.Quia si ille sem̄ in propiciatorium respicit:exterior frenatur lege eius,Hic scandalizat concupiscendo illicita:sed est eruendus ne per eum in vitium labamur. ¶ Isido. Si contemplatio vertitur in tædium vel in arrogantiā: dimitte eā:& trāsi ad actiuā:qa melius est per actiuā saluari q̄ ꝓ templatiuā perirg. ☞ Erue eum

Le.27.a.

NICO. DE LYRA.

✳ Circa primū aduertendū ꝙ munꝰ deo oblatū non ꝓficit ipsi offerenti,nisi sit in charitate.charitatem autem nō habet,nisi proximo læso ab eo velit satisfacere.Et iō dicit:Si offers munus tuum &c.Sequit:

a ¶ Vade prius reconciliari &c.Et potest hoc intelligi dupliciter.V no modo pedibus corporis.& hoc debet fieri si commode possit haberi ipsius fratris offensi præ- † Exodi. sentia.Si autem non possit,sufficit ire ad 20.c. eum pedibus mentis quod fit quando habet propositum satisfaciendi loco & tempore competenti.Et hoc modo vtitur ecclesia romana quæ reum confitentem absoluit:& sibi satisfactionem læso fiendam imponit. b ¶ Esto consentiens. Hoc est † 32. q.5. secundum correlarium quia si ille q offen & capi.si dit fratrem,vult pœnam gehennæ eu de paul9. & re debet ei in hac vita mortali satisfacere. c.qui vi/

derit. Et hoc est quod dicit:Esto consentiēs aduersario tuo:Id est fratri Iæso qui habet aduersum te.Esto ꝙ sentiens per ipsius placationē. c ¶ Dū es in via cum eo.Id est in pūi vita. d ¶ Ne forte tradat &c.tradat te ministro.i.diabolo qui est executor diuinæ iusticię. e ¶ Et in carcerē mittaris.i.in pœnā infernalē. f ¶ Amen.i.fideliter. g ¶ Dico tibi:non exies inde donec reddas nouissimum quadrantē.i.nunq̄ exibis:qa in inferno nunq̄ est possibilis redditio.h ¶ Audistis quia dictum est antiquis. Hic consequenter saluator dat intellectum præcepti negatiui quo prohibetur nocumentum alicui ratione personæ sibi coniunctę:scilicet vxoris.Et primo ponit huius præcepti intellectum.Secundo :infert quoddam correlarium,ibi:Si ergo oculus tuus.Circa primum aduertē dum ꝙ iudæi per illud præceptum:Non concupisces vxorem ꝓximi tui:intelligebant signa exteriora tantum prohibita.vt sunt tactus impudici:& oscula & huiusmodi.Et ideo sic exponebant. Non concupisces vxorem proximi tui &c.Id est signa concupiscētis non facies.Similiter per illud præceptum: i ¶ Non mœchaberis.intelligebant actum mœchiæ tantum esse prohibitū:& sic concupiscentia latens omnino in corde non expressa signo vel facto,nullum est peccatum.Sed hoc est irrationabile:quia actus exteriores vel signa non habēt rationem peccati nisi inquantū sunt voluntarij:vt prædictum est.Et ideo saluator excludens hunc errorem,dicit: k ¶ Omnis qui viderit mulierem ad concupiscēdum eam.Quia videre absolute non est malum:sed ex eo sequitur concupiscentia interior.Et ista cōcupiscentia sic ꝓcedit:qa primo ex aspectu mulieris causatur concupiscentia in appetitu sensitiuo qui dr̄ sensualitas:& ꝓuenit actum rationis:& sic non est peccatum nec veniale nec mortale.Cuius ratio est:qa talis

✳ motus sensualitatis

✳ b ¶ Esto consentiens aduersario tuo &c.Moraliter aduersa- Moralit. rius peccatoris potest dici præceptum diuinum quod accusat ipsum.Est etiam cum hominibus in vita præsenti.Prouer.vj.c.Cū ambulaueris,tecum gradiantur &c.Munus aūt hominis discordātis a præcepto diuino non est acceptum deo.Ipse ēt per pceptum qd̄ trāsgreditur coram summo iudice accusatur & ēt condēnatur. i ¶ Non mœchaberis &c.Omne peccatum mortale mœchia spiritualis est qua peccator cū diabolo relicto sponso,ꝓprio fornicat̄.

✳ Q. si oculus

E ℣a ¶Eruc eum &c. Ad ſram nullum mẽbrũ erui p̃cipit: ſed interior viſus qui dexter: & exterior q̃ ſiniſter dr̃: per ſtudium pij laboris ſi nocet eſt reuocãdus vel remouẽdus: & ẽt longe faciendus: vt. ſ. nec in memoria habeat. Eruit oculus cũ frangit malus vſus. Proiciẽr, cum ex toto annihilatur nec itrare p̃mittit. b ¶Dextera manus tua. Proſpera operatio, vel aliquis adiutor ſtrenuus intra vitæ negocia: q̃ ſi ſcãdalum eſt in lege dei: melius eſt illo prẽſciſo ſaluari q̃m cum illo damnari. ¶Dextera manus, eſt actio: oculus contemplatio in qua ſcandalizamur: dum ex infirmitate ad p̃rum contemplati non valemus. In hac, pro deſidia & torporis ocio: in alia, pro ſæculi frequentia & occupationis tædio illaqueamur. Et nota ſi quis non p̃t frui contemplatiua non torpeat ocio ab actiua: vł ne dum occupatur actibus: areſcat ab interna dulcedine: cum melius in contemplatiua poſſit proficere. Si dextera tua. i. ſi dũ exequeris opera miſericordiæ in actiua, cadis in alia vitia: dimitte eam actiuã & transi ad aliud. c ¶Abſcide eam &c. Si quis hoc prædicat de membris: affectu pietatis non debet audiri. Sed vt improbitas mor& prauitas actionum inde reſecetur: vt q̃c quid in oculo mẽtis de via iuſticiæ & morum probitate nos ſubuertit: & quicquid contra operationem virtutum extra pulſat, procul pellatur. d ¶In gehennã. Nomen gehennæ in veteribus libris non iue nitur: ſed prius a dño ponitur. Cuius noĩs occaſio eſt. Idolum baal fuit iuxta hieruſalem ad radicẽ montis moria, vbi ſiloa fuit hæc vallis irrigua fuit & nemoroſa & plena delitijs: & lucus in ea idolis conſecrat⁹: p̃opulus autem iſrael a deo inſaniuit: vt relicto templo ibi immolarẽt: & filios ſuos incenderent dæmoniis. Et dicebatur locus iſte gehẽnon, i. vallis ennõ. Comminatur aũt deus ſe impleturum locum illum cadaueribus: vt vocetur poliandrum, i. tumulus mortuorũ. huius ergo loci nomine futura ſupplicia deſignantur. e ¶Det illi. Scripſit Moyſes in Deuteronomio: q̃ ſi vxor nõ placet viro propter aliquam fœditatẽ, dimittat eã. Qđ xps exponit ob duriciam maritor: dici: non vt concedaĩ diſcidiũ ſed vt tollaĩ homicidium. Melius eĩ diuidi: q̃m p odiũ ſanguinẽ fundi. Chriſt⁹ vero ſolã fornicationem excæpit: cæteras moleſtias iubet, p fide coniugij & caſtitate ſuſtineri. Non eſt dimittere contẽpta carnalitate cũ vxore ſpũaliter viuere. Hic iubet vxorẽ non dimitti: q̃ alibi dicit:

Gẽtem platiuus ab operibus actiuæ vitæ nõ abſtineat.

Deu.24.a. Repudij libell⁹ q̃ ditatẽ, dimittat eã. Qđ xps exponit ob dureа moyſe p̃miſſus.

Luc.14.f. Qui nõ oderit patrẽ & matrẽ & ſi. &c. non p̃t meus eſſe diſcipulus. Iõ dictum eſt: q̃a in regno dei nulla eſt cõditio vitæ p̃tis: quã qui nõ oderit: & vt finiatur optauerit: nondũ diligit regnum dei. Odit ergo non hoĩes quos potius vult ſecũ p̃manere: ſed corrupti bilem cõiunctionẽ in vxore: legẽ miſerã naſcendi & moriendi in parentibus. Amat vero æternum eſſe ſibi & omnibus illis. Sicut diligit inimicum, nõ in hoc q̃ inimicus & malus, ſed q̃ homo vt ſecum ſit ſaluus. ¶Iohãnes Chriſoſto. Permiſit moyſes dari libellum repudij ne propter odium funderetur ſanguis. Permiſit fieri mala ne fierent peiora: & hoc permittendo non dei iuſticiam demonſtrauit: ſed a peccato abſtulit culpam peccãdi: vt quaſi p̃m legem agentibus, peccatum non videatur eſſe peccatum. Si ergo permiſſum eſt repudiũ: malũ quidẽ, tñ licitum. Hac ratione apli præceperunt ſcĩas nuptias, p̃pter incontinentiã hoĩm: Permiſit non p̃cepit: Qđ permittimus nolentes, p̃cipimus: q̃a malas hoĩm voluntates ad plenum prohibere non poſſumus. f ¶Cauſa fornicationis. Quia in hoc fides caſtitatis & connubij rũpitur: & ille non facit eam mœchari: ſed ipſa cauſa eſt reatus ſibi. Si autem pro fornicatione dimittit: a fornicatione debet eſſe immunis: nec aliã ducere licet dum illa viuit. ¶Fornicationis cauſa. Fœminæ, q̃ fornicata eſt: vel viri, ne fornicetur. ſ. ſi vxor cogat ad idolatriam, vel

NICO. DE LYRA.

℣ad auariciã

℣* motus ſenſualitatis non eſt in poteſtate hoĩs: & per p̃ns nõ eſt peccatum: ſed retentio huius concupiſcentiæ poſt q̃m percæpta eſt, bene eſt peccatum. vnde dicit Auguſtinus: Non eſt in poteſtate noſtra quibus viſis tangamur: ſed eſt in poteſtate noſtra ea reſpuere vel accæ-

in corde ſuo :† Qđ ſi oculus tuus a ¶ne noceat errore vel exemplo.

a dexter ſcandalizat te: eruẽ eum &b a ¶ne aſpicias quo male pereas.

p̃ſtice abs te. Expedit enim tibi c a ¶ille quem habes vt vnum membrum.

vt pereat vnũm membrorũ tuorum ¶tu & ipſe.

quã totũ corpus tuum mittaĩ in ged ¶operatio proſpera.

b hennam. Et ſi dextera manus tua e

c ſcandalizat te: abſcide eam & p̃ice abs te. Expedit enim tibi vt pereat a ¶ille quẽ tu habes vt membrum. ¶actiua vel contemplatiua vita, ſiue adiutor.

vnũm membrorum tuorũ q̃ totum a ¶tu cum illo. ¶tu cũ illa vł illo. b ¶ita abũdantior iuſticia: q̃a ibi licet dimittere: hic nõ niſi cauſa fornicationis.

d cõrpus † eat in gehẽnã. Dictũm eſt f aũt: † Quicunq; dimiſerit vxorem g a ¶permiſſio fuit non præceptum. ¶non ſoluo ſed ſuppleo.

e ſuã: dẽt illi libellum repudii. Egõ autem dico vobis: quia omnis qui a ¶non concubinam.

f dimiſerit vxorem ſuã excæpta cauſa fornicationis eam mœchari fa- a ¶quia debet manere innupta vł viro recõcit: & qui dimiſſam duxerit, adulfiliari. a ¶Item in hoc non ſoluo: ſed ſuppleo legem.

terat. Iterum audiſtis: quia di- h

rẽ vel accæptare. Et ſic patet q̃ p̃dictus modus ſenſualitatis nõ eſt p̃ctũ: ſeũ materia exercẽdæ virtutis ſi ei reſiſtaĩ p̃rõẽ. Si autem teneaĩ per delectationẽ moroſam abſq; cõſenſu tñ, tunc eſt peccatum ſed veniale. Si aũt ſequatur conſenſus in aio, tunc eſt p̃ctũ mortale, ẽt anteq̃ exprimaĩ facto vel ſigno. Et iõ de tali cõcupiſcentia q̃ eſt cõſenſus dicit ſaluator: Iã mœchatus eſt eã in corde ſuo. a ¶Q2 ſi oculus tuus. † 7.18.b. Hic ex p̃dictis p̃cluditur correlarium. ſ. q̃ illud qđ facit hoĩem ruere in talẽ cõſenſum illud. † 24.q.3.c. p̃dictũ, eſt ſollicite vitandũ: & q̃a aſpectus ipudicꝰ eſt hmõi. Iõ dicit: Q2 ſi ocu. t. dex. ſcan. &c. i. facit te ruere in prædictũ conſenſum. b ¶Erue cũ &c. Non eſt ſic intelligendũ q̃ hõ ad vitandũ cõcupiſcentiã debeat ſe aliquo mẽbro ſibi a deo dato priuare: q̃a p hoc nõ ſanaĩ cõcupiſcentia q̃ interius viget. Siſr q̃a p vĩã aliã p̃t adhiberi aliq̃ remediũ efficacius. ſ. p volũtatẽ actꝰ mẽbrorũ illicitos reprimentẽ: q̃a membra corporis mouenĩ ad actus ſuos p volũtatem & iõ erutio oculi hic accipiĩ metaphorice. Oculus eñ erutus nõ p̃t exire in actũ vidẽdi & p ẽns ille bñ ſibi oculum eruit q̃ ipm ab actu vidẽdi impudico p volũtatẽ reprimit. ¶Alr exponiĩ: Oculus dexter. i. viſitatio bõa de gne ſi ſit alicui occaſio ruinæ, debet eã relinquere, & a ſe reſcindere. Verbi gra: Si aliquis vadit ad aliq̃ collegium mulierum cã p̃dicationis vel cõſilij dãdi: hoc eſt bonũ de genere: tñ ſi ex hoc p cipiat occaſionẽ ruinę ſibi imminentis p ortum alicuius familiaritatis malæ vel tẽtatiõis piculoſæ, debet illud opus bonũ de genere dimittere. Rõ aũt ſubdit: c ¶Expedit eñ tibi vt vnũ mẽ. pe. Prędicto mõ. ſ. actũ illicitũ q̃uis delectabilẽ deſerẽdo. Vł ſi accipiĩ p bono de gne, melius eſt illud dimittere. d ¶Q2 totum corpus. i. q̃ tota cõgeries bonoꝝ operũ p grauẽ lapſum peat occaſione illi⁹ p̃ticularis boni. e ¶Et ſi dextera &c. Sicut dictũ eſt de oculo; ſic de manu dupliter p̃t intelligi. Vno mõ ſic: q̃a ſi eſt occaſio ruinæ p tactũ ipudicũ, abſcindenda eſt, p̃hibendo talẽ actũ p volũtatis iperium. Alio mõ ſic: q̃ p manũ itelligaĩ bonũ opus de genere: qđ eſt reliquẽ dum ſi ſit occaſio ruinę: ſicut ſi aliquis alicui mulieri det elemoſynam: & ex hoc p̃hat cum ea familiaritatem periculoſam: debet p̃mum dimittere q̃uis ſit bonũ de genere: ne perdat maius bonum continentiæ. f ¶Dictum eſt &c. Hic dat intellectum cuiuſdã per miſſi in lege. ſ. de libelli repudij datione. de quo ſcribitur Deuter. xxiij. a. Si accæperit hõ vxorem, & non inuenerit gratiam añ oculos eius, p̃pter aliquam fœditatem: ſcribat libellũ repudij quẽ dabit in manu illius, & dimittet de domo ſua. Credebãt aũt iudei q̃ hoc eſſet ſimpliciter licitũ. ſed hoc eſt falſum: q̃a cum ſm totã vitã indiuiſibilitas ſit de rõne cõiunctionis matrimonialis. vt dicetur j. xix. iõ hoc p̃mittebaĩ: non q̃a licitũ, ſed ad euitandũ maius malũ ſcilicet vxoricidiũ. Minus eñ malũ erat q̃ vxores dimitterẽt: q̃m q̃ eas interficerẽt: & iõ non erat licitũ vxorẽ dimittere, niſi, p̃pter fornicationẽ: tũc eñ licitũ eſt eã dimittere quãtũ ad cohabitationẽ & debiti redditionẽ: manet tñ vinculum p totam vitã. Et iõ dicit q̃ ſi dimiſſa nubat alteri, committit adulteriũ: & ſiſr qui eam duxerit. h ¶Iterum audiſtis &c. Hic dat intellectũ cuiuſdã præcepti primæ tabulæ quo, p̃hibetur periurium. Circa hoc aũt errabãt iudæi credentes q̃ ſolũ iuramentũ mẽdax eſſet, p̃hibitũ: & q̃ iuramentũ iuramẽtũ illicitũ eſſet ſeruandũ: ſicut Act. xxiij. e. dr̃ q̃ quidam iudæi iurauerunt inter ſe interficere Paulum anteq̃ comederent vel biberẽt & liciti obſeruatio credebãt ſe teneri ad impletionem iuramenti. vnde Iudic. xj. a. Ieptheꝝ ex p̃miſſione dño facta īmolauit filiã ſuã. vbi dicunt cõmuniter doctores q̃ non placuit deo. Ex quo patet q̃ iuramentum vł votum de illicito factũ non eſt obligatoriũ. Similiter iuramentũ

℣* incautum

℣* ¶Q2 ſi oculus &c. Iſte eſt q̃ ſiliarius: Manus dextera eſt ſpecialis amicus: q̃ debẽt a ſe p̃ſcindi ſi ſint in piculũ ſcãdali. g ¶Qui cũq; dĩ. vxorẽ &c. Vxor nullo mõ dimittenda eſt de ſurſum deſcendẽs ſapia. de qua dr̃ Sap. viij. a. Hãc q̃ ſtui mihi ſponſam aſſumere. Multi tñ dãt ſibi libellũ repudij, & aſſumunt ſibi ſapiẽtiam mundanam quæ terrena eſt: animalis & diabolica: vt dicit Iaco. iij. d.

℣* reddes

A ℣ad auariciam: vel ad alias illicitas concupiſcentias. Non ẽm fornicatio eſt tantum ſtupri: ſed generaliter quę a lege dei aberrare facit

Per quæ a iurandũ. ¶Reddes autem. Si iurare contigerit: per creatorẽ iurabis: non per creaturam. Hoc enim per quod iurat quilibet, veneratur: hoc amat, hoc timet. ideo lex p̃cipit vt non iuretur niſi per deũ. Iudæi ẽm p angelos & hierſm & elementa iurantes: creaturas venerabantur honore dei. Sicut ergo victimas deo īmolabant: ne eas idolis immolarent: ſic paruulis cõceſſum eſt iurare p deũ, nõ q̃ recte hoc fiat. Sed q̃a melius eſt hoc deo exhiberi q̃m creaturis. Chriſtus vero omnino iurare prohibet. i. ne quis quaſi bonum appetat iuſ iurandũ, & aſſiduitate iurandi labatur in periuriũ.

Ro.9.a. Iurat enim Paulus dum deũ teſtem facit, non q̃ bonum ſit iurare: ſed q̃ neceſſariũ, dum niſi iuretur homines ſunt p̃pigri credere, qđ eſt eis vtile. ¶Qui non iurat, peierare non poteſt: ſicut qui non loquitur, non poteſt mentiri. b ¶Ego autem dico vobis. Docet nil tam vile in creaturis qđ quis peierare debeat: dũ a ſummo vſq; ad imum iuramẽtum vętat. i. a cœlo vſq; ad capillum. In deum peierare conuincit, cuius thronus eſt cœlũ: & cuius eſt q̃cquid eſt. In cœlo dicitur deus ſedere terrãq; calcare: non q̃ habeat membra ſic locata: ſed q̃a in corpore mundi maxima ſpecies eſt cœli: minima terræ. Dicit ſedere quaſi excellentiori præſentior pulchritudini: minimam iudicet & ordinet in iſimis. Sedes enim dei iudiciũ ſignificat. Myſtice. Cœlum eſt aĩa iuſti: terra, peccatoris. Et q̃a ſpiritualis oĩa iudicat: & a nemine iudicatur: ſedere dicitur: Peccator: quia per iuſticiam in infimis ordinatur: & ſub lege ponitur, ſcabellum pedum dicitur. c ¶Per cœlũ quia. Illi: vel cœlum plus aliquid ſuſpicabantur: vel per illud iurãtes non putabãt ſe iuramento teneri: ideo ſniam ſic temperatvt & cœlũ creatura dei credaĩ: non plus aliquid: & q̃a thronus eius eſt, periurium timeaĩ. Sic & de terra: q̃a ſcabellum pedũ eius. Qui ergo p creaturã iurat: illi debet iuramẽtum qui eam creauit & regit: nec aliĩ recte putatur reddi. ¶Non iuremus p creaturas vt veneremur eas vltra q̃m debemus. Non iuremus per eas vt viles exiſtimemus: vt ſcilicet cum per eas iuremus

Ge.42.c Ro.13.a. nihil iurare putemus. d ¶Neq; per terram. Aliꝝ. Per ſalutẽ p̃na raonis: qui dei iudicio poſitus eſt in infimis. Non eſt poteſtas niſi a deo: & in hoc deum iuras. e ¶Neq; per caput tuũ. Quod non eſt tuum opus, ſed dei: & ita in minimis deum iurando, periurium incurrere potes. ¶Qui per caput iurat, illi debet cuius figura & poteſtas in eo manet. f ¶Quia non potes vnum capillũ &c. Hæc prædicta cum ſint ardua & difficilia: nemo ſine ſpiritu fortitudinis ſeruat. Compellit ad perfectionem, dum tollit iurandi occaſionem. g ¶Eſt, eſt: non, non. Ideo bis dicit: vt quod ore dicis, operibus probes: Quod verbis negas: factis non comprobes vel confirmes. ¶Non penitus iurare, p̃hibuit: ſed occaſione periurij. Qđ perfectius eſt docuit: oſtendens q̃ vlterius eſt a malo eſſe: Apoſtolus iurat, vt fidem perſuadeat: eccleſia etiam pro fœdere pacis ac fidei ſuos iurare concedit. Sed chriſt⁹ quod perfectius eſt docuit: qđ infirmitatis indulſit: quod ſuperfluũ ſum reſecauit. ¶Veritas euã gelij iuramentum non recipit: ſed alterius infirmitas id cogit: dũ Veritati non credit. h ¶A malo eſt. Non quidem malum quia & ſi non bonum: tamen neceſſarium: ſed a malo eſt: non tuo ſed illius a quo cogeris iurare: id eſt ab infirmitate illius quæ malum eſt. i ¶Audiſtis quia dictum eſt: oculum pro oculo: dẽtem pro dente. Auguſtinus. Lex modum vltionis inſtituit: oculum pro oculo. Quod ſi dici poteſt iniuſtorum iuſticia eſt. non quia iniqua eſt vltio quam lex ſtatuit: ſed quia vitioſa eſt libido vlciſcendi: magiſtr a l iudicem pertinet hoc inter hom ines diſcernere: q̃m bonum hominem ſibi expetere. hic enim redderet malum pro malo. Iudex non: ſed pro dilectione iuſticiæ, iuſtum pro iniuſto: quod eſt bonum pro malo: quod etiã deus iudex facit. ¶Q2 dicit, oculum pro oculo: non alterum vult tollere: ſed vtrũq; conſeruare: dum minatur talionem. Quã etiam cum modo facit, vt iniuriam vindicta non tranſeat: & hæc eſt pacis inchoatio: & quaſi iuſticiæ inceptio. ¶Perfecta pax eſt nullam velle vindictam quam facit gratia euangelij: quæ iubet

Mar.1.a. Lu.16.d. Lex vltionem inſtituit.

Perfecta pax.

℣non tm nihil

ctum eſt antiquis: † Non periurabis: reddes autem domino iuramẽta a ¶longe facio a p̃iurio dũ iurare prohibeo.

tua. Egõ autem dico vobis: non b ¶Imo fidelis p̃ iuramẽto debet hr̃i. ¶iuſtũ.

c iurare omnino: neq; per cœlũ, quia d a ¶& ita in eũ deũ iuras. b ¶per peccatorem.

d thrõn⁹ dei eſt: neq; per terrã, qa e ſcabellum eſt pedum ei⁹: neq; per f a ¶quando iuras per eam, non propter eam: ſed quia culturę dei deputata eſt.

hieroſolymam: qa ciuitas eſt regis a ¶quamuis ad te nihil magis videatur pere magni. Neq; per caput tuũ iurabis: q tinere. a ¶Quaſi dicat. Quomodo noſtrum eſt qui poteſtatem faciendi vel commutandi non habemus.

f ris: quia non potes vnũ capillũ al h a ¶qui iurare prohibuit: loqui docet. ¶quãdo neceſſitas non cogit.

bũ facere aut nigrum. † Sic aũt ſer i a ¶de re quæ eſt. b ¶de re quæ non eſt.

g mo veſter, eſt eſt, nõn non: qđ autẽ k a ¶quia aliquando neceſſe eſt iurare: & Paulus iurat licet a malo fiat. b ¶Neq; hic

h his ãbundantius eſt, a malo eſt. Aũ i legem ſoluo. a ¶ſcilicet reddet. b ¶in lege retributio.

diſtis q̃a dictum eſt: † oculũ p̃ ocu m

cẽ incautũ quod fit ſine neceſſitate credebãt eſſe licitũ: immo ẽt per ſe bonũ: p̃pter hoc qđ ſcribit Deuẽ. vj. c. Dñm deũ tuũ timebis. Sequitur: Et p nomẽ illius iurabis: hoc patet eſſe falſum: q̃a nomen tantę ſctitatis accipere ſine cã, importat irreuerentiam diuini noĩs. Quod aũt dr̃ Deuẽ. vj. b. Per nomẽ illius iurabis, non eſt dictũ propter hoc q̃ cõſuetudo iurandi ſit licita ſine neceſſitate vt ipſi dicebant: † Le.19.c ſed ad excludendam iurationem per idola 22.q.1.c. vt ibidem dicitur quę in nullo caſu eſt li habem⁹. cita. q.d. ſi occurrat neceſſitas iurãdi: tunc & capi. ſi iurabis per nomen dei & non per nomen pecca tũ. idoli: propter qđ dicit ſaluator: b ¶Ego autem dico vobis: non iurare omnino. i. ex quacũq; cauſa: q̃a hæc eſt incauta iuratio. Per hoc tm nõ excluditur iuratio in neceſſitate: quia negatio ibi præponit ſigno vniuerſali affirmatiuo: quod æquipollet ſuo p̃dictorio: poſtpoſita autem æquipollet ſuo cõtrario. vnde, Non omnis: valet, quidam non: oĩs nõ: valet, nullus. Hic aũt non dicitur: omnino non iurare: quia eſſet ſenſus: q̃ in nullo caſu eſſet iurandum: qđ eſt falſum: quia quilibet tenetur ſuperiori requirenti per iuramentum dicere veritatem: aliter periret veritas iuſticiæ in multis. Sed dicitur hic: c ¶Non iurare omnino. Er ideo non eſt ſenſus q̃ in nullo caſu eſſet iurandum: ſed quãdocũq; deeſt neceſſitas. Non ergo excluditur omne iuramentum vt viſum eſt: ſed excludit iuramẽtum incautum. Er q̃a non ſolũ incaute iu- † Iac.5.e. rare p nomẽ dñi eſt illicitũ: ſed etiam iura 22.q.1.c. re per creaturas eodẽm mõ eſt illicitũ: inẽ ita ergo. tum in eis relucet virtus diuina. Ideo ſubet. c. ſi p ec dit: d ¶Neq; p cœlum: q̃a thronus dei q.5.c.fin. eſt. i. principaliter ibi relucet gloria dei. e ¶Neq; per terrã: quia ſcabellum pedũ De elect. eſt. i. infima creatura ſicut ſcabellum eſt c. ſignifinferior pars ſedis. f ¶Neq; per hieroſo caſtri. De lymam: q̃a ciui. eſt regis magni. i. ipſius iureiu. c. dei qui eſt rex regũ: ad cuius cultũ erat de- & ſi x ps. putata ciuitas hieroſolyma. g ¶Neq; per caput tuũ. quia. ſ. eſt † Exo.21. opus diuinum, non tuũ: Quod p̃bat dicens: h ¶Quia nõ potes c. vnum capillum &c. Vult dicere in oĩbus iſtis: q̃ ſicut p deũ non deu.19.d. eſt iurandũ incaute & ſine neceſſitate: ita nec per creaturas: q̃a cum. D quælibet creatura ſit opus diuinum: qui iurat per creaturam: iurat per deum. Sequitur: i ¶Sit autem ſermo veſter, eſt eſt, non nõ. ſimpliciter affirmando veritatem & negando falſitatem. & patet q̃ loquitur in communi mõ loquendi inter hoĩes. Per hoc q̃ dicit Sermo veſter &c. Secus aũt eſt in caſu vbi requiritur veritas a ſuperiori per iuramentũ. Q2 aũt ſubdit. k ¶Quod aũt bis abundantius eſt a malo eſt. q̃a ſemp eſt ibi malũ culpæ, vel ex pte iurantis q̃n iurat ſine neceſſitate: vt dictũ eſt. Si aũt iuret in neceſſitate requiſitus. tunc ſemp eſt ibi malum pœnę a parte reqrentis: q̃a ex infirmitate humana q̃ eſt quædam pœna generi humano inflicta, p̃cedit q̃ hoĩes non credũt ſibi mutuo ſimpliciverbo abſq; iuramento. Siſr ex parte reqrentis, aliq̃n eſt ibi malũ culpæ: q̃n. ſ. requirit iuramentũ ſine neceſſitate. l ¶Audiſtis. Hic conſequenter ponit intellectum cuiuſdã præcepti iudicialis: Errabant enim ibidẽ iudæi credentes q̃ vindicta eſſet propter ſe appetenda. hoc eſt falſum q̃a velle pœnã alicuius abſolute: nõ p̃t habere rõnem boni ſed ſolum inquantũ appetitur p̃p aliud. ſ. propter ordinẽ iuſticiæ ſeruandum, vel propter illius correptionem qui deliquit, vel propter terrorem aliorum: vt videntes talem puniri a malis coerceantur: vel propter aliquod huiuſmodi. Vbi ergo nullum bonum tale ex pœna alicuius æſtimatur euenire: ſed magis timetur de ſcãdalo vel de maiori malo ſuſcitando: tũc tenetur homo deſiſtere a

℣* vindicta q̃renda

℣* a ¶Reddes aũt dño &c. In iuramento vero debite facto con- Moralr. currentib⁹ tribus comitibus q̃ ſunt iuſticia, veritas, & iudicium, fit deo reuerẽtia. Heb. vj. c. Hoĩes p maiorẽ ſui iurant. Et iõ alig dixerũt q̃ iuramẽtũ p deũ eẽt frequẽtãdũ: qđ eẽt falſũ: q̃a ex tali frequẽtatiõe acgrit habit⁹ quo de facili fit iuramentũ illicitũ. Iõ ſubdit: b ¶Ego aũt dico &c. non iu. o. i. ex omni cã vel mõ: ſed ſolũ con currentib⁹ trib⁹ p̃miſſis. m ¶Oculũ p oculo &c. Sed m dei iudicium p oculo corpis impudice reſpiciente excæcabit oculus mẽtis in tenebris gehẽnæ. Pro dente vero detractoris mordente, redditur deus ſerpentis antiqui crucians æternaliter in loco inferni.

℣* Sed ſi quis

E nõ tm̃ nihil mali reddi, sed nec resistit, vt sustineatur, bonũq; repe-
datur. a ¶ Non resistere malo. Iusticia legis, rudes instruit in ini-
tio iusticie: non plusq; est illatum reddere. Iusticia euãgelij (quę
ducit homines ad regnum) est non resistere malo. Non resistere.
j.ad.d. vt ipse idē: Discite a me: quia mitis sum & humilis corde. Et Da-
Pe.7.a. uid: Si reddidi retribuentibus mihi mala.
Thre.3.d Et Hiere. Et maxillam dedi per. Ecce idem
Malũ te dñs legis & euangelij. ¶ Malum tpale dis-
porale sit cit: qđ tribus modis fit. Cruciatu corporũ.
triplicit. de quo dicit: Si quis te percusserit. Dado re
rum. vnde ait: Et ei qui vult tecũ &c. Angarijs operum. vñ ait: Et quicũq; angaria-
uerit te &c. b ¶ Præbe illi &c. Non tan-
tum non repercutias: sed si vult alterã ferre, patienter feras. hoc de iniuria corporis.
De necessarijs autẽ si perdideris vnũ, sine
tolli & reliquum. Quid ergo de superfluis.
Et quicũq; angariauerit te, vade cum eo.
Hoc non tam pedibus q̃ parato animo.
¶ Historialiter enim hęc nec in iesu nec in
sanctis inuenimus: sed si quis cogit te ser-
uire & solatium sibi impendere: compas-
sionis affectu, paratus esto multo plus im-
pendere. Ita docet verus medicus, quos ad
salutem ægrotorum dirigit manuete to-
lerare, quod illi intulerint ex infirmitate.
Et tria ponit. Quia in hoc numero notat
perfectio: vt qui hoc impleuerit perfectã
iusticiam se habere nouerit. Nec in his vin-
dicta prohibetur quę fit ad correctionem:
quæ & ipsa pertinet ad misericordiã, nec
impedit propositum mansuetudinis. Sed
hoc non conceditur nisi ei cui potestas or-
dine data est & sine ira vt pater in filium.
Mystice. ¶ Mystice. Hereticus disputando si dextrũ
dogma vulneraverit præbe ei & alteram
dexteram. Iustus enim non habet sinistrã.
id est oppone ei aliud de scripturis testi-
F monium. Et rãdiu dexteras para donec la-
cescat. Vel si quis contẽnit in te nobilitatẽ
dei: q̃ xpianus es: quæ est dextera: tolerabi
lius sit tibi contẽni nobilitatem sæculi, q̃
est sinistra. ¶ Alteram dicit: nõ sinistram,
sed alterã dexteram: qa iustus totus dexter
Iudi.3.b. est. Sicut de aioth legit: vtraq; manu, p dextera vsus est: dũ interior
& exterior virtus deo offert. c ¶ Et ei qvult &c. Consiliũ est añ-
Luc.6.e. q̃ contẽdas. Licet qdam infirmis sua repetere: sed non ptẽdere. Lu-
cas ecõuerso: Qui aufert vestẽ, ẽt tunicam noli ꝓhibere. Quod nõ
de his solis: sed de oĩbus temporalibus faciendũ est. b ¶ Tunicã
tuam tollere. Vt tunica, est anima quã si quis perdere noluerit di
mittat pallium. i. corpus ad martyriũ. Spũaliter, doctor tunicã tol
lit: cum interiora vitia facit cõiteri: vt est inuidia, superbia, & hu
iusmodi. Ille addit. Et pallium. qui & exteriora vt furtum & forni
cationem non erubescit confiteri. e ¶ Mille passus. Hoc est iter
sabbati, quo designatur perfectio spũalis: quia non licet in sabba-
to seruile opus facere. f ¶ Alia duo. Vadit & alia duo qui dũ cor
pore tantum in seruitutẽ redigitur, spiritu & anima. i. rõne & vo-
luntate redigi est paratus. g ¶ Da ei. Quę honeste & iuste pũt da
ri. Si deest facultas: da ei affectũ verbo vel obsequio. Da ei. Ita sci-
Duo pręcepta nera. licet vt nec tibi noceat, nec alij: pẽsanda est emptio iusticia. Ita em̃ omi
standi ge petenti dabis: & si non id qđ petit: sed meliius cum iniuste petentẽ
correxeris. h ¶ Et volenti mutuare. Duo genera pstandi cõple-
ctitur. Vel enim beniuole damus: vel reddituro cõmodamus. Et
quandoq; qui donat, non vult commodare, quasi nihil mercedis
in eo sit cum rem accẽptam debitor persoluit: Sed vere ille qui ẽt
hoc iubet, retribuit. Dicit ergo: Ne auertas. id est ne alienes volũ
2.Co.9.b tatem tuam. Hilarem em̃ datorẽ diligit deus. Sic & spiritualis do-
ctor verbi diuini fœnus auditoribus debet accommodare vt boni
operis retributionem ab illis possit accipere: & a deo mercedẽ spe
rare. i ¶ Audistis. Qui legem implere venit: in fine ad charita-
In toto corpe legis nõ est s̃. tem plenam perducit: quæ est impletio legis. k ¶ Odio habe-
bis inimicum tuum. Forsitan intelligendum est iuxta hoc quod
Scriptum hoc sed depraua no iudeo rum est. ☞ Diligite inimi-

NICO. DE LYRA.

☞ vindicta quærenda: & hoc est necessitatis. Si aũt circa talem ca
sum desistat a vindicta quęrenda, est supererogationis. Et quantũ
ad vtrũq; dicit. a ¶ Ego autem dico vobis &c. Istud non resiste
re, in aliquo casu est pœceptũ & in aliquo consilium: vt visum est:
& aliqñ non resistere esset malum: quando. s. per hoc non daretur
audacia malis hominibus simplices opprimendi: & põ eorũ ma-
liciæ sine periculo occurri. b ¶ Sed si qs te percusserit in dex te-
ram maxillã &c. Loquitur in illo casu in
quo ex iesistentia surgeret maius malum:
tunc debet habere animum præparatũ ad
sustinendum maius malum sibi illatum:
q̃ p ex resistentia sua suscitaret mai⁹ scan-
dalum & maius malum. ¶ Exemplum ha
bemus in hoc p ecclesia non repetit deci- †Lu.6.d
mas in terris in quibus non consueuerunt 23.q.1.c.
dari: propter scandalum euitandum. vnde
præelegit læsionem talis damni: ad euitã-
dum periculum maioris mali: & si hoc fa
cit ecclesia: multo fortius debet hoc facere
vna singularis persona. Et eodẽ modo in- †14.q.
telligendũ est quod sequit: c ¶ Et ei qui c.1.
vult tecum in iudicio contendere. Simi
liter aliud verbum quod sequitur: d ¶ Et
quicũq; te angariauerit &c. In casu autẽ
vbi non occurrit tale malum. sic sustinere
non est necessitatis: sed aliquando est sup-
erogatiõis: & in aliquo casu esset malum:
vt in prædictis est determinatũ. e ¶ Qui †23.q.
petit a te, da ei. Semper enim petenti dan c.1.
dum est: quia dari debet res vel verbum:
q̃m q̃ dicit Augustinus: quia si iuste petit,
non debet sibi denegari quod petit: Si aũt
irrationabiliter petit: dãdum est verbum:
docendo eum de irrationabilitate suæ pe-
titionis: Doctrina enim est quoddam do-
num bonum. vnde Augustinus exponẽs
hoc verbum dicit: Tunc enim melius ali-
quid dabis cum iniuste petentem correxe-
ris. Et eodem modo exponitur quod sub- †Le.19.
ditur: f ¶ Et volenti mutuare, ne auer
taris. Mutuando si rationabiliter petit. vt
rationem reddendo si irrationabiliter pe- H
tit. g ¶ Audistis quia dictum est: Hic dat intel-
lectum præcepti de dilectione proximi su
per quod fundatur lex inquãtum ordinat
ad proximũ: quia i pręcepto charitatis to-
ta lex pendet & prophetæ. In hoc autem præcepto iudæi errabãt.
Ex hoc enim q̃ præceptum est: Leuitici. xix. d. Diliges amicum
tuum sicut teipsum. arguebant a contrario sensu: q̃ debebant
odire inimicum: sed hoc est falsum: quia omnis homo ex cha-
ritate diligendus est: inquantum ad imaginem dei creatus est: &
capax ipsius per cognitionem & amorem. Amicitia enim cha-
ritatis fundatur super communicationem supernæ beatitudinis:
& ideo omnis creatura intellectualis quæ in actu vel potentia
est beata, est ex charitate diligenda. Mali autem homines quã-
diu sunt in via: sunt in potentia veniendi ad beatitudinem: &
ideo licet eorum malicia sit odienda: ipsa tamen natura possi-
bilis beatificari, est diligenda. Et hoc est quod dicit saluator.
☞ Diligite
✳ b ¶ Sed si quis te percusserit in dexteram maxillã &c. Hier. Moralis
Iusti nihil habent sinistrum. Est ergo sensus moralis. Si hæreticus
te per vnam auctoritatem sacræ scripturæ impugnauerit, obij̃ce ei
aliam vnde confusus sit. c ¶ Et ei qui vult tecũ in iudicio cõ-
tendere & tunicam tuam tollere, dimitt. &c. Ioseph in manibus
ægyptiæ dimisit pallium, ne tunicam amitteret castitatis quæ cin
gulo constingitur austeritatis. d ¶ Et quicũq; te angariauerit
mille passus &c. Moraliter in via dei proficisci primo est angario
sum: sed per assuefactionẽ & dei auxilium leue fit & gaudiosum:
ita q̃ tunc homo plus facit q̃ sit ab eo requisitum: Et quia non so
lum oportet bene pati: sed etiam bene agere. Subditur: e ¶ Qui
petit a te, da illi &c. Quod exponit Augustinus, dicens: Domum
si petit id quod potest & debet dare: vel verbum te excusando: si
aliter petit, & tunc ei aliquid melius dabis, cum petentem iniuste
correxeris. Vel aliter potest intelligi de scientia quæ non est pe-
tenti deneganda: quoniam auarum dedignatur possessorem & in
alios transl ata crescit. g ¶ Diliges proximum tuum, & odio
habebis inimicum tuum. Secm̃ Augusti. Inimicus iste diabo-
lus intelligendus est, qui præcisus est totaliter a dei consortio &
sanctorum. Homo viator quantumcunq; malus potest ad deum
reuerti: ideo diligendus est ex charitate. Propter quod subditur:
✳ Diligite

A Ecclesia trib⁹ modis impugnatur. a ¶ Diligite inimicos. Contra ecclesiã pugnatur tribus modis odio, verbis, cruciatu corporis. Ecclesia ecõtra diligit, benefacit, orat. Hoc est nouũ mãdatũ: hoc de filijs iræ facit filios dei. Vnde sequitur: Vt sitis filij. Adoptio filiorum sola charitate acquiritur.
b ¶ Benefacite. Ministrãdo cibum mentis vel corporis. Quod facit etiã qui dicit: cum hmõi nec cibũ su-
1.Corin. 5.d. mere. Oia em̃ ea in spectãt vt fratres siant. Singulis singula opponunt: vt oẽs partes malitiæ bonitate vincant. Vident cõtra esse imprecationes, pphetarũ: quæ nõ di cunt voto optantiũ, sed spũ præuidentiũ.
c ¶ Orate pro persequentibus & calumpniantibus vos: vt sitis filii patris
1.Ioh.5.d Iohãnes dixisset: Si qs scit fratrẽ suũ peccare nõ ad mortem: oret & dabit deus illi vitam, subdit: Est aũt peccatũ ad mortẽ nõ pro illo dico vt roget quis. Vbi aperte ostẽdit quosdã fratres esse pro qb⁹ orare non iubemur. Peccatũ ad mortẽ est, cum
Peccatũ ad mortẽ post agnitionẽ dei per gratiã christi oppugnat aliquis fraternitatem, & aduersus ipsam gratiã qua recõciliat⁹ est deo, inuidiæ fastib⁹ agitat: quod fortasse est pctm̃ in spiritũ scm̃. Peccatũ nõ ad mortẽ est si
Peccatũ non ad mortem. Luc.23.e. qs nõ amorẽ a fratre alienauerit: sed officia fraternitati debita per aliquam animi infirmitatẽ nõ exhibuit. Vnde xps ait: Pater ignosce illis: nõ enim sciunt qd faciũt. Nondũ em̃ gratiæ spũssancti participes societatem inierãt fraternitatis. Hæc differentia a iuda petrũ negantẽ diuidit: non quia nõ sit ignoscendũ peccati: sed quia tanta est labes illius pcti vt deprecãdi hu
j.27.b. militatẽ subire nõ possit: etiam si peccatũ suum mala cõfictia agnoscere & enume
B rare cogatur: vt iudas cum dixit: Peccaui: facilius desperans cucurrit ad laqueũ, q̃ humilitate veniam petit. Quod propter magnitudinem peccati iam ex dãnatione peccati tales habere credendũ est: & huic pœnitẽtiæ nõ ignoscit deus: cum & si pec casse fateantur: & fecisse mala vehemẽter eos pœniteat: tm̃ hmõi affectiones mẽtis habẽt: vt se nõ humiliẽt ad petẽdã veniã.
1.Ioh.3.c. ¶ Mouere aũt põt q̃ iohãnes in epistola de dilectione dei & pximi tantũ monere videtur vt fratres diligam⁹: cũ dns dicat & pro inimicis orandũ. Sed fratres intelligunt nõ solũ qui iam credũt: sed q crediturus sunt pro qbus orandũ est: vt fraterno fœdere nobis socientur. d ¶ Filij. non degeneres. q̃si diceret: Accepta potestate operibus agite: vt sitis filij renascẽdo per charitatẽ. e ¶ Patris. Iam dicit pater. Videte vt sitis filij renati ex deo qui est charitas.
1.Ioh.3.a. Sap.5.b. Amos 4.c. f ¶ Qui solem suum &c. hunc visibilem. Nam inquiunt in libro Salomonis: Sol iusticiæ non illuxit nobis. Et de pluuia doctrinæ propheta dicit: Super vnam ciuitatem pluit: & nõ super alterã. Solem suũ. Quasi di. Quem fecit: cuius ꝓprie sunt omnia quæ de nihilo creauit: Quid ergo nos faciem⁹ de his quæ de munere eius accæpimus? g ¶ Publicani hoc faciunt. Exactores romanorũ quos iudæi sic vocant: quia de re publica curã gerebant. Dicuntur & nomẽ traxisse a publio romano rege qui prius eos ordinauit. h ¶ Et si salutaueritis. Si pro his tantum oratis qui aliqua affinitate vobis sint coniuncti: quid amplius habet beneficium vestrũ q̃ infidelium? Oportet fratres diligere & humiliter salutare: sed parum est. i ¶ Perfecti. in charitate dei & proximi. Cumulus perfectionis diligere etiã inimicos, & orare pro illis: sicut & christus fecit.

NICO. DE LYRA

✳ a ¶ Diligite inimicos vestros. bona scilicet gratiæ & gloriæ eis optando. Alia vero non sunt eis optanda nisi in quadam generalitate: inquãtum valent ad eorum salutem. quod soli deo est notũ q̃a oibus aliis potest hõ bene vel male vti: & ideo circa hoc non est determinate aliquid petendum. Sequit: b ¶ Bñfacite. Bñfacere est effectũ dilectionis. & ideo sicut tenemur diligere inimicos q̃tũ ad bona gratię & gloriæ: ita tenemur in effectu salutẽ eorum

corũ modo debito & possibili procurare. c ¶ Et orate pro per- C
sequentibus. optãdo. s. eis bona gr̃iæ & gl̃iæ. Alia aũt bona in-
spãli optare vel facere: non est necessitatis, sed supererogationis.
Ad prædicta aũt facidea etiam inimicis: hortatur nõ exẽplo dei.
d ¶ Qui solem suum facit oriri &c. Beneficia enim cõia non 9
subtrahit malis hoibus: q tñ ei inçtũ in
eis est, inimicant. Arguit etiam hoc exem
plo gentilium infidelitũ. qui suos amicos
diligunt, & eis bene faciũt. Si ergo supra
ipsos mercedẽ britudinis volumus habe
re: debemus plus ꝓpter deum facere dile-
ctionem etiam ad inimicos, extendendo 9
mõ pdicto. & hoc est qđ cõcludit in fine.
e ¶ Estote ergo vos perfecti. legem scie
licet euangelicam quæ eũ lex amoris con
seruando, vt sitis pfecti. f ¶ Sicut & pa
ter vester cœlestis &c. qui beneficia lar-
giturr etiam malis hoibus: ita ꝙ propter
eorum maliciam non deserit beneficen-
tiam circa ipsos: ita nec vos circa inimicos
modo tamen prædicto intelligendo qa †28.di.c.
aliquando est necessitatis, aliquando su- fi.
pererogationis. De pœ.
✳ a ¶ Diligite inimicos vc. &c. Et qm̃ di.2.cap.
valde difficile est in bonis operibus patẽ intãrum.
ter factis vanam gl̃iam totalr euitare: iõ De cõse.
subditur: Attendite &c. di.4.ca.
¶ In ca.v. vbi dr̃ in postil. Prima ergo nec quę
beatitudo dicitur paupertas spiritus. c̃.
ADDITIO.1. Circa hãc beatitudinem declarationẽ q̃dã a sctis doctoribus tradũtur etiam †Lu.6.e
ad sensum Ir̃alẽ prinentia: q̃ videnr̃ ab
inuicem discordare. Nã Aug. in libro de
sermone dñi in monte: attribuit beatitu
dines hic enumeratas donis spũssancti: Am
brosius aũt sup Lucã: attribuit beatitudi-
nes ibi enumeratas quatuor virtutib⁹ car
dinalibus. & sic beatitudines hmõi non
distinguerenr̃ a virtutib⁹ seu a donis: qđ
videtur incõueniẽs: cũ q̃dam enumeran-
tur inter britudines q̃ nec sunt virtutes
nec dona, sicut paupertas & luctus. Sanct⁹ †22.q.3.
Tho. ꝙ o in pria sc̃d̃ę. art. j.ĩ cor. q. sancto ca.sex.
rum snias concordãs: concludit beatitu- D
nes distingui a donis & virtutibus. Non
sicut alij habitus distincti ab eis: sed sicut
actus distinguunt̃ ab habitibus. Et quia
dona spũssancti eminentiora sunt virtu-
tibus cardinalibus. idcirco Ambro. expo
nens beatitudines turbis propositas, attri
buit eas virtutibus cardinalibus. Augu.
autem exponens beatitudines discipulis
propositas in monte: tanq̃ pfectionibus attribuit eas donis spiri
tus sancti. Consequẽter circa pmia quæ attribuuntur hmõi beati-
tudinib⁹. videtur inter sctos aliqua differentia. Ambro. em̃ super
Lucam: tenet hmõi præmia ad futurã beatitudinẽ ptinere. Aug.
ꝙ o in sermõe dñi, asserit ea ad pñtẽ pertinere vitã. Chrisõ. vero
in suis homelijs q̃dã dicit ad futurã pertinere vitã: quædam vero
ad præsentẽ. Sanct⁹ Tho. vero. q. ea. arti. ij. in cor. q. cõcordãs san
ctorũ sententias dicit: q̃ spes futuræ britudinis põt esse in nobis
ꝓpter duo. Primo ꝓpter aliquã præparationẽ ad futurã beatitu-
dinẽ per modũ meriti. Secd̃o per quandam inchoationẽ futuræ
beatitudinis imperfectã: vt in viris sanctis etiam in hac vita. Et
exemplificando dicit q̃ aliter habeẽ spes fructificationis arboris
cum viresceit frõdib⁹: & aliter cũ iam primordia fructuũ incipiũt
apparere. Vnde in proposito ea q̃ ponuntur: tanq̃ præmia põt
intelligi, vel ipsa beatitudo perfecta: & sic pertinet ad vitã futurã
vel aliqua inchoatio beatitudinis, sicut est in viris sctis, etiam in
hac vita: & sic pertinet ad præsentem vitã. Nam regnũ cœlorum
vt dicit Aug. põt intelligi perfecte sapĩę initiũ: sm̃ q̃ incipit in
viris sanctis spũs regnare. Possessio em̃ terre significat affectũ bo
num animæ requescentis per spẽ in stabilitate hæreditatis eternæ
p terrã significatæ. Cõsolanr̃ etiã in hac vita sancti, sctm̃ spm̃ qui
paracletus dr̃, participando. Saturanr̃ etiã in hac vita illo cibo de
q̃ dns dicit: Cibus meus est, vt faciã volũtatẽ pris mei. In hac etiã Ioh.4.e.
vita cõsequunt̃ hoies misericordiã dei. similr̃ & purgato oculo
mentis per donũ intellectus deus quodãmodo p fidẽ videri põt.
¶ Quinta pars. d Similiter & in

E Similiter & in hac vita qui motus suos pacificāt ad similitudinē dei accedētes: filij dei nominant: tñ hæc oia perfectius erūt in patria. Hæc & multa alia ad hanc materiā pertinentia: reperies notabiliter tradita a sancto Tho. parte &. q. alleg.

¶ In eo. cap. vbi dicit in postil. Beati mūdo cor. qm ipsi deū vi.

ADDITIO. II. Mundicia cordis seu purificatio sequtur fidē verā: sicut effectus sequtur suā causam. Primū enim principiū purificationis cordis est fides: iuxta illud apli Petri, Fide purificans corda eor. Act. xv. c. Non ergo recte dicit q premiū cōueniēs mūdis corde est visio dei ænigmatica per fidē in præsenti: prout ait postillator: in quo etiā videtur ariane modū suæ expositionis in hac parte: fm quē præmia hic promissa referunt ad aliā vitā tm. Meli⁹ ergo videret dixisse & magis ꝓprie, q mūdi corde sunt illi: quorū corda per verā fidē mūdant seu purificant. Tales em de occultis & diuinis supra mūdū cōem humanū illustrant. iuxta illud: Plurima supra sensum hominis ostēsa sunt tibi: Eccli. iij. Quibus cōueniēter addit premiū, cum dicit: Qm ipsi deū videbūt. Habētibus em talē mūdiciā per fidē fm quā nunc per speculū in ænigmate deū videt: recte promittitur visio dei simpliciter: quæ est facie ad faciē: fm auctoritatem apli per ipsum alleg. i. ad Cor. xiij. Nā sicut mūdicia oculi corporalis disponit ad clare videndū: sic mundicia oculi intellectualis per fidem ad claram dei visionem disponit.

¶ In eo. cap. vbi dr in postil. Beati q persecutionē patiunt &c.

ADDITIO. III. Nulla videt facta mētio in litera circa hanc beatitudinē de hoc q hmōi patiētes lætanter sustinēt persecutiones. Non em dixit: Beati qui persecutionē patiunt lætāter seu gaudēter: sed solū beatificauit persecutionē patiētes propter iusticiā: vt patet in litera. Illud etiā qd sequtur: Gaudete & exultate &c. refertur ad sequentē beatitudinē in qua dicit: Beati eritis cum maledixerint vobis &c. Nec etiam ibi dicit: q talia tolerent gaudēter: sed exhortat eos ad hoc vt gaudeant. Vnde meli⁹ videt hic dici fm sanctū Tho. vbi. ē. arti. iij. in responsione ad. v. argu. q octaua beatitudo est firmitas quædam oim beatitudinū prædictarū: ac si diceret: Beati qui sic firmiter habēt ad prædictos actus beatitudinū: vt ab ipsoꝝ iusticia nō recedant ꝓpter persecutiones. Et ideo in repromittēdo præmiū huius beatitudinis redit ad caput. s. q. sicut in prima beatitudie fuit repromissum regnū cœloꝝ: sic & in hac octaua idē repromittit: vt intelligat huic octauæ beatitudini cōueniēter oia præmia attribui tanq omniū aliarum firmitatem habenti.

F ¶ In eodē cap. vbi dicit in postil. Et ideo primo minor pœna determinatur, cum dicitur: reus erit concilio.

ADDITIO. IIII. In bibliis nostris cōiter habet sic: Oīs qui irascit fratri suo, reus erit iudicio. Qui aūt dixerit fratri suo racha: reus erit cōcilio. Et super talē literam videt fundari glo. ordi. & sentētiæ sctoꝝ doctorū de hac materia loquentiū. Vnde mirādū est vnde postillator habuit vt iste ordo trāsmutaret. Imponit em reū fore ꝯcilio ei qui irascit: & reū fore iudicio ei q dixerit racha: qd videt nullū habere fundamētū in litera. Circa intellectū tñ huius triplicis distinctionis quā saluator noster hic posuit: plures sunt & diuersæ, tam sanctorum q̄ aliorum exponentiū sentētiæ: prout in glossis possent haberi: saluatamen semper sanctorū & doctorum reuerētia: iste passus aliter pōt exponi. Ad cuius euidentiā sciendū: q hoc dictum racha est hebraicum, vt Hiero. dicit: & idē significat quod vacuus seu vacuū. Et potest dupliciter intelligi. Vno modo idem dicit quod homo vacuus quo ad cerebrū vel intellectū. & sic (vt Chryso. dicit) q̄tū ad sensum verbi idē est dicere, fatue & racha. Alio modo potest intelligi de vacuitate seu inopia tēporaliū facultatū. Et isto modo accipit Iudic. xi. vbi legit: Cōgregatiq sunt iepthe viri inopes. Vnde vbi trāslatio nostra habet inopes: hebraica veritas habet requin: quod est plurale huius noīs singularis racha. Et isto modo intelligēdo nō est vocabulū cōtumeliosum. Possibile em est hoiem esse inopē sine aliquo vitio seu culpa sua. Primo aūt modo intelligēdo idē est qd stultus seu fatuus: qd est manifeste contumeliosum seu cōuitiuū. Vñ recte qui racha dixerit fratri suo, reus est cōcilio: hoc est, requritur cōgregatio iudicū ad examinādū seu ingrendū per circūstātias facti: quo prædictoꝝ modorū intelligendū sit verbū prædictū. Si primo, vt puniat: fi vo icd o, vt liberet. Vnde in hac triplici distinctiōe saluator noster nobis ostēdit q iusticia euāgelica abūdātior debet esse in his q̄ cōmittunt in ꝓximū, plus q̄ iusticia phariseoꝝ in trib⁹. Primo in hoc q reatus iniuriātis facto (sicut homicidæ) æqpareat reatui ei⁹ q occidit tñ ex ꝓposito cordis. Vñ sicut fm pharisæos: q occiderit, re⁹ erit iudicio: sic euāgelio: Qis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Secūdū: quia cū quis verba profert ꝓximo quæ possunt intelligi ad contumeliā dicta: licet habeāt alium intellectum quo possint intelligi sine iuiuria: nihilomin⁹ ingrenda seu examināda sunt. G & ideo. Qui dixerit racha, re⁹ erit concilio. s. ad examinādū quō debeāt intelligi. Tertio: q dixerit verba manifeste cōtumeliosa: vt Fatue: reus erit gehēnæ ignis. In quo ostenditur magna excellentia euāgelicæ iusticiæ respectu phariseicæ. Illi em †i talib⁹ ver Als † ex. bis cōdēnabant saltē ad mortē vel grauē pœnam: Saluator vero inq̄t: Qui charitati ꝓximi non parcit eos cōdemnat in gehēnā ignis: q est maxima & noua cōdēnatio & proprie euangelica: sicut & regnū cœlorū est maxima & noua repromissio euāgelica. Pœna em ignis æterni gehēnæ, sicut & præmiū regni cœlorū in antiquis documentis minime iuuenitur ita clare traditum.

REPLICA In cap. v. vbi agit de beatitudinibus spāli, cū dr: Bti mūdo corde. postil. dicit q̄ p mundiciā cordis ꝓ pmio repromittit visio dei per fidem ænigmaticā i præsenti, & per aspectū facialē beatificā in futuro: Bur. putat ꝓpriū huius demōstrare, & arguit sic: Fides est præuiū principium cordis mundiciæ: Igitur nō sequitur eā tanq repromissa. Antecedēs patet p illud petri Act. xv. c. Fide purificās corda eorū. Sed istud argumentū potius videt tentatiuū q̄ demonstratio: qa laborat i æquocis. Nā purificatio allegata, fuit spūsanctī infusio in signo visibili: & fuit fidei præcedētis testimoniū: vt clare habet ex litera allegata: Fides aūt per illam purificationē confirmatā p̄cessit illā purificationē: non vt purificationis principiū sed solū vt tē pore prior: Nō autem omne prius tpe est principii & cā posterioris. Illa autem fides sic prior tpe purificatione hic allegata habuit suam mundiciā cordis p̄uiam tanq beatitudinem de qua hic sermo: cui mūdiciæ illa visio per fidem repromittitur. Nā si est fides formata: necessario, p̄supponit suam formā tanq principiū, q̄ est dicta mūdicia. Quod sic patet. Nam fm apl̄m: christ⁹ per fidē habitat in cordib⁹ nostris: nō aūt habitat i cordibus subditis pctis. Igit requrit cordis mūdiciā nō vt sit illius purificatiōis principiū sed vt ab hmōi purificatione sumat p̄cedētis purificationis testimoniū. Secus est de fide informi: p quā christ⁹ nō inhabitat i paululis em baptizatis mūdatio ab originali p̄cedit fidem formatā. Hęc igitur fides p̄cedit purificationē per Burg. allegatam. Hæc resolutio materiæ patet: si auctoritas per Burg. trūcatim allegata debite videat. Dicit enim petrus ibi: Elegit deus p os meum gentes audire euangeliū & credere. Ecce fides ex auditu: & mundicia cordis ꝓ christi inhabitatiōe per fidē præreq sita: quā mundiciā ipsa fides sequit tāq repromissa vt visio dei ænigmatica: put dicit postil. & sequit in loco allegato. Et q nouit corda deus testimoniū perhibuit, dans eis spūsctm sicut & nobis: et nihil discernit inter nos & illos. fide purificans corda eorū. Ex q̄bus patet fidē icipiētiū p̄cedere fidem perfectorum, & claritatem vel mūdiciā cordis incipiētiū p̄cedere illam purificationē pfectorū. Sūt enim grad⁹ hmōi virtutib⁹ iuxta status incipiētiū, pficientiū & pfectorū: etiā sunt grad⁹ illuminationū hierarchicarū & tetrarchicarū: iō in pūti mundo corde, ꝓmittit illustratio visiōis ænigmaticę q̄ p fidē est mundiori corde clarior, mūdissimo clarissima: & hoc fi in hac vita poni pōt clarissima: & in futuro fm gradū fīr repromittit mūdis cordibus visio facialis. Nec in hoc mō dicēdi postil, cecidit a modo cōmuni suæ expositiōis: qa q̄uis repromissa nouę legis re ferat ad futurū: tamē repromissorū prægustationem nō excludit. Et ita resolut hanc materiā sicut Thomas concordādo dicta sctōrū doctorū: put Burgen. eū allegat circa primum huius capituli.

¶ In eo. ca. vbi dicit: Bti q p̄secutionē patiuntur &c. postil. addit per modū glo. lætanter: qa si cum tristicia & difficultate: plus vī ad virtutē fortitudinis q̄ ad beatitudinē ptinere. Circa quod rationabiliter additū arguit Bur. argumentum suum consuetū hæreticis modernis familiare: dicens: Lętāter nō habet in lra. igitur &c. Et vt postillator nō habeat viam euadēdi illud quod sequit: Gaudete & exultate. Burg. exponit de hortatione christi, nō de lętitia passorū. Quod dicere modicū valet: qa illa exhortatio nō habet respectū ad actum, sed ad præmiū promissum. vnde & si hic in lra nō exprimit: tñ habetur ex alio passu scripturæ: qa lætāter pati pertinent ad hāc beatitudinem: qa dr Act. v. g. Ibāt apli gaudentes. Etiā si debemus distinguere beatitudines a donis & virtutibus fm actuum excellētiam: prout doctores communiter distinguunt: dicentes q̄ virtutum actus sunt modo humano: btitudinū autem modo superhumano: oportet hmōi subintelligere, q̄ hæc btitudo si habet modū suphumanū q̄ pati sit gaudēter: qa cū agone pati est modus humanus: & p ons virtutis actus, nō btitudinis ¶ In eo. ca. vbi dr: Qui irascitur fratri suo &c. postil. attēdens variam sanctorū et aliorū in hac pte expositionem, posuit suam. Et vt esset intelligibilior: trāsposuit pœnas ex rōnabili ordie. i quo puto eum non esse reprehēsibilem. Bur. tamē seruato ordine pœnarum ponit aliam expositionē satis cōpetentē. V trobiq est eadem veritas sententiæ cum diuersa tamen applicatione.

A ¶ Ttendite &c. Qui hucusq præcæpit de misericordia: nunc præcipit de cordis mūdicia qua deus videt. Si em non simplici intētiōe sed pro hoim laude, nō ꝓbant a deo opa mīæ. Laus hoim nō debet appeti, sed subseq: vt exēplo alios inuitet. Hacten⁹ de iusticia euāgelij quæ est sup iusticiā scribarū & phariseoꝝ. Nūc qua mūdicia cordis eadē iusticia debeat impleri: qd in elemosyna seruat & ostone. Non em monet hic vel orare vel elemosynā facere: sed q̄ aīo debem⁹ facere. agit em hic de mūdādo corde. b ¶ Vt videamini. Nō ꝓhibet videri vt de⁹ laudet: sed videri vt ipsi laudent. c ¶ Apud pa. cui⁹ gloriā silij quærere debēt: & oia bona ad hoc vt placeant ei referre. d ¶ Cū er. fa. &c. a toto in partes vt exponat q̄ bona nō sint pro hoim laude facięda. e ¶ Tuba ca. forsitā ꝓuocādi gra hoc fecerūt: vt oēs irēt quasi ad spectaculū. f ¶ Ante te. Ante se tuba canit q ante alios vult laudari: vt appareat maior illis. g ¶ Recæperūt merce. &c. a deo cordis inspectore fallaciæ suppliciū. de qb⁹ dr: Recedite a me operarij dolosi: nomē em meū habuistis, sed opa meā nō feciſtis. h ¶ Nesciat si. Sinistra vitia: dextera, vtutes. Qd ergo agit virt⁹, nesciat elatio, vel vana gloria, seu aliqd vitiū: sed lux rectæ operatiōis fuget tenebras pctī. ¶ Sinistra est delectatio laudis, dextera intētio iplēdi p̄cepta dei. Cū ergo ꝓsciæ facietis elemosynā pro p̄cepto dei iplēdo miscet se laudis appetitio: iam sinistra est ꝓscia opis dextrę. Cū ꝙ sola cupiditate alicui⁹ terreni volūt aliq misericordes videri: sola sinistra opat: qd ꝓhibet dns dū nec pmisceri pmittit. In bona aūt ꝓscia multi faciūt elemosynā, q nō habēt aliqd qd exteri⁹ dent. i ¶ In abscon. In abscōdito elemosyna sit: q̄ nullis miscet tenebris, lux int⁹ est, tenebrę extra. k ¶ Vī det in abscon. Videre dei est approbare. Illa aūt tm approbat quę sunt abscōdita: quę extra sūt nō placēt ei nec approbat. l ¶ Et cū ora. Ad supiora coniūgit hæc sniа. Supra dixerat: Attendite ne iusticiā vestrā faciatis corā hoibus: hic subdit: Et cū oratis. Nō ꝓhibet orare, sed in orādo hypocritis fisses eē. m ¶ In angulis &c. quasi abscōsores precū: & tñ in plateis vt videant: & per hoc amplior gloria. ¶ Allegorice. In angulo orat q in abscōdito se orare simulat: & tñ in platea cum famam captat. ¶ Anguli platęarum sunt vbi via per transitū viæ ducitur: & quadriuium reddit. Non enim nefas est videri, sed appetere videri. n ¶ Recæperūt mercedem. In his non solum vera merces praua intentione

Allego.

NICO. DE LYRA

Diuisio.

Ttendite. Postq̄ saluator regulauit hoīs Cap. VI. operationē: hic regulat ipsi⁹ affectionē, & prio respectu dei. scd o respectu ꝓximi, ibi ca. se, Nolite. Pria i duas: qa prio regulat affectionē hoīs excludēdo ab opib⁹ ei⁹ intērionē vanę glīæ. Scd o sollicitudinē auariciæ, ibi: Nolite thesaurizare. Pria i duas: qa prio dat ītētionē suā i gnali. scd o applicat magis i spāli, ibi: Cū facis elemosynā. Circa primā prē aduertendū: q fm q dicit Phs. ij. ethicoꝝ. Bonū ptingit vno mō: malū aūt omnifariā: qa ad hoc q act⁹ hūan⁹ sit bon⁹, requrit bonitas generis & circūstātiarę. sed reddit mal⁹ ex q̄libet defectu istoꝝ. & iō nō sufficit q actio sit bona de gne: sed requrit q̄ fiat recta intētione. bonitatis ei finis est circūstātia principalis. & iō op⁹ q̄tūcūq bonū de genere: si fiat intētiōe vanæ glīæ, reddit malū. ꝓpter qd dicit saluator. a ¶ Attendite. i. diligēter cōsiderate. b ¶ Ne iu. ve. i. opa bona de gne q̄cūq fuerit illa: qa oīa ptinēt sub iusticia gnali dicta. c ¶ Faciatis co. ho. vt vī. ab eis, gloriā. f. & laudē hūanā ex talib⁹ q̄rēdo. Per hoc aūt nō, phibet q opa bōa fiāt corā hoīb⁹ ad ꝓximoꝝ ędificationē & dei gloriā: qd ē bonū & meritoriū: vt s. dictum est. Sed qa hic loqtur de ipsectis q de facili in vanā gloriā efferunt. iō cōsulit corū bona opa occultāda. supra aūt loqbat ꝑtis q sunt i statu pfecti ōis: ꝓpter qd nō est asīmādū q̄ de facili ferant in vanā gliam. iō dixit eorū opa in publico fieda ad aliorū ædificationē Sic luceat lux vra: vt. ē. di. q̄ū est. Aliqd em bn est cōsulendū viris pfectis de quorū securitate cōfidit: qd nō est cōsulēdū impfectis & puulisde quoꝝ debilitate timet. c ¶ Amē dí. vo. i. firmiter & fideliter asſero. f ¶ Recæperūt merce. suā. Ex quo enim intētio fertur ad hoies tm: nō est aliqd a deo iuste expectādū: d ¶ Cū er. &c. Hic applicat in spāli. & prio excludit intētionē vanæ glīæ ab operib⁹ mīæ. scd o ab actibus latriæ, ibi: Et cū oratis. tertio ab opib⁹ pnię ibi: Cū ieiunatis. Dicit ergo prio. Cū ergo fa. cle. noli tu. ca. aīn te. hoc est ad laudem hoim manifestare. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q apud iudæos vtebantur tubis si cur apud catholicos cāpanis. & ideo sicut videm⁹ q in aliqb⁹ locis pulsāt cāpana ꝓ elemosyna recipiēda: ita apud iudæos ad hoc faciendū vtebant tuba: sed hypocritæ nō faciebāt hoc prīcipalī ꝓpter paucos orare. Dicit stātes: vt magis apparēt ex mō se habēdi. In synagogis & in angulis platearū: ex ratiōe loci: qa synagoga est locus cōis vbi cōueniebāt iudæi ad audiendum ẏbū dei vel aliqua ratione hmōi: Et dr a syn qd est con, et goge qd ē ppl's qa ibi cōueniebat ppl's. l ¶ Et inī angu. platæa. Platææ ist dicebāt atria ✻ quæ erāt

Iudęi vte tubis vt christia ni campa nis.

Quare oratio priuata fienda sit i secreto.

Moralr.

Moraliter. a ¶ Attendite ne iustīcīā vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis: alioquin mercedem &c. Et illud quod sequitur: d ¶ Cum ergo facis ele. Chrīs. Si bonorū quæ facis vis inspectores habere: ecce habes non solum angelos et archangelos, sed etiam deum vniuersorum. k ¶ Cum oratis non eri. sicut hypo. &c. Chrīs. Est autem oratio quoddam spūale tributū: quod effert anima deo de visceribꝰ suis. Quanto ergo

¶ Quinta pars. d ñ ✻ glorioſo-

Depœ. di. 3. c. 2. uendum.

Oratio duplex.

D

Universidad de Navarra
Biblioteca

E tione euacuatur:sed vitium simulationis & irrisionis contra deū augetur. a ¶Tu aūt cum orauerīs &c. Hoc simp'r intellectū, docet vanā gloriā mundi fugiendā. Sed magis videtur præcipi, vt inclusa pectoris cogitatione, labiisq; cōpressis oret deum. Cubiculum autem est cordis secretum. Ostium, carnalis sensus: per quem hæc exteriora improbe se ingerūt: & turbæ phantasmatum orantibus obstrepunt. Parum est ergo cubiculū intrare: si importunis cogitationibus ostium patet. Sed resistendum est carnali sensui: vt oratio spiritualis ex intimis cordis diuigatur ad deum. ¶ Cubiculum est secretius mentis arcanū: ad hoc pulsat sapientia dicēs. Sto ad ostium & pulso: fides aperit: spiritus intrat & exaudit. ¶ In fide interiori & dilectione oratur deus: non strepitu verborum, sed deuotione virtutū. Intra. totum hominē interiorem colligē. Io in se. b ¶ Clauso ostio. Sensibus clausis: ne turbæ phantasmatū exteriorū occurrant. ¶ Vel ostium vocat amorem vel timorē huius sæculi. Sicut enim oīe bonum ex timore & amore est dei: sic oē malum ex amore & timore sæculi. His clausis, id est ablatis ora: c ¶ Patrem. Quem intus habes per fidē. vnde: Apud me oratio deo vitæ meæ. d ¶ Orantes autem nolite multum loqui sicut &c. Sicut hypocritarum est ostendi & placere hominibus: ita gentilium est multiloquium a quibus & cœpit. Hi enim exercendæ linguæ magis operā dant, q̄ mēti mundandæ: vt hoc nugatorij officij genus, etiam ad deum prece flectēdū transferant: putantes q̄ sicut orator iudicē: ita &, pfi deum flectere queant. ¶ Gentibus erat necessaria verbor; multiplicitas propter dæmones, qui nescirent quid illi peterent, nisi illor; verbis instructi. Damnat autem multiloquium de infidelitate, sed non multas lachrymas, non multas obsecrationes in cordis puritate: quod sancti faciunt. Et iesus legitur fecisse qui pernoctauit in oratione. Sed verbotenus sine affectione vacuas aures dei implere malum est, quasi in hoc audiamur. e ¶ Putant enim. Putantes q̄ persuasibilibus verbis deus mulceatur: Vel si absens est vocetur: & quod nescit, verbis ambagibus doceatur. f ¶ Nolite. Non enim apud deū agendum est verbis, sed rebus, intētione cordis, affectu simplici: Quæ cum dicimus: non eum docemus: sed nos, tempore orandi recordamur. g ¶ Scit enim. Cur ergo scienti loquimur? Non vt nostræ faciamus indiciū voluntatis: sed vt excitemus piæ deuotionis obsequium. ¶ Ideo non est opus narrare sed obsecrare: quod est obsequium iusticiæ. Vult enim deus rogari & venerari: vt bonitas eius deriuetur ad plurimos: & status iusticiæ seruetur apud subiectos. h ¶ Pater noster. Beda. Inter cætera salutaria monita & diuina, quibus cōsuluit credentibus: formam orandi proposuit: disciplinā tradidit. In hac oratione non docetur quæ nesciat deus: sed quæ vult præstare suppliciter veneratus. Vnde & orationem composuit breuibus verbis: vt sit nobis fiducia cito annuendi, q̄ breuiter vult rogari. Quibus nec opus esset ad eum qui omn[illegible]uit: sed vt noster affectus qui cum deo agit discerneret res quas oraret: non verba quæ diceret. Vnde non his solum verbis oratur, sed & aliis contentis sub eodem, & non alio sensu: quibus etiam cor nostrum accenditur. Et hi sunt viri adoratores: qui filij per gratiam adorāt patrem in spiritu & veritate.

Apo.3,a.

Pō.4.i.b.

Oſonis dñicæ excellentia

¶ Nulla oratio magis spiritualis est: q̄ illa quæ ex ore filij qui est veritas, processit. Pater noster. Cui non timore, sed amore hæreditatis seruimus. Dum pater dicitur: de adoptione cogitemus vt patri pium affectum rependamus. Dum dicitur noster: fraternitatis admonemur: cum sit communis adoptio omnibus. Nemo dicat meus: quod proprie filio conuenit: cui pater est per naturam. Vnde alibi: Vado ad patrem meū: specialiter per naturā & vestrum coniūctum per gratiam. Pater noster dicitur. quod commune omnibus: nemo dicat meus: quod solum christo conuenit: qui filius est per naturam: aliis conceditur cōmunis gratia adoptionis. ¶ Monetur nobilis & diues, non superbire contra minores. Non enim vere possunt dicere, pater noster, nisi fratres sint. Cauendū q̄ etiam est cuiq; a sordibus: ne tanto patre sit indignus. Antiquis, vt seruis dicitur dominus: nunc per gratiam pagnus. Antiquis, vt seruis dicitur dominus: nunc per gratiam pater; in quo fiducia. Quid negabit filijs qui iam dedit q̄ pater est?

Joh.7.d.

F

a ¶ non extra quęrendo deum. ¶ quē diligis fides teneas.

a Tu autē cum oraueris: intrā in cu a ¶ repulsis oib⁹ q̄ iprobe se ingerūt. b ¶ sic ora vt filius: fm q̄ renat⁹, & ad quod renat⁹.

b biculum tuum: & clāuso ostio ōra b ¶ qui adoratur in spiritu & veritate.

c patrem tuū in abscōdito: †& pater a ¶ i cordis itimo. b ¶ fructū oīonis & mer tuus q videt in abscōndito rēddet cedē fidei. a ¶ vult deus vt orēt: ideo vt de siderāti deri: & ne vilescat quod dederit.

d tibi. Orantes autem nolite multū d e loqui sicut ethnici faciūt. Putant e enim q̄ in multiloquio suo exau a ¶ verbis cor accēdit & in precib⁹ serenat.

f diātur. Nōlite ergo assimilari eis. g Scit em̄ paterveſter qd opus vobis f a ¶ Ergo docendi estis quid petatis: & si alijs verbis tamen: Sic. ¶ vt doceo & quomodo doceo & quid doceo.

sit antequā petatis eum. Sic ergo g a ¶ de malis remouēdis & bonis acq̄rendis. b ¶ Breuis captatio p̄mittit: P̄r nr̄ q̄ es in.

h vos orābitis. † Pāter noster qui es k

F

Luc.6.a.

Ro.7.d.

Mar.14.d.

Ro.7.d.

Ioh.7.d.

Ioh.6.e.

Ro.8.f.

Pō.83.a.

Ecclī.44.

Ioh.17.c.

Ioh.25.c.

Ro.7.d.

Pō.83.a.

Ioh.6.e.

Ro.8.f.

Universidad de Navarra Biblioteca

Scientiæ donum quotidianis vtilitatis.

Mar. 11.c

Oratiõis dñicæ cõpẽdiositas.

Esa. 10.f.

Mar. 11.c

Iciunijũ q̃re & quo mõ sit faciendũ.

Allego.

Mar. 11.c

Mor. in 24.c.

Mor. in 24.c.

Mor. in 24.c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶ Lucerna. Prosequit mundiciã cordis: Sicut oculus membra ad operandum dirigit: sic intentio & lux fidei omnes virtutes Lucerna est lumen in testa: sic charitas in fide. Cum fides cessabit: sola charitas lux erit. De exteriori docet officium interioris homis: intentione mentis & luce fidei oẽs virtutes illustrant: vt reddant lucidũ corpus. Ite ad mundiciã cordis per se hoc capitulũ est: vel grã prioꝛ operũ q̃ palam apparent. b ¶ Si fuerit o. Si pura intentione quæ potes bona agis: opera sunt lucis, etiã si non ita hoibus videat. Si autẽ sua intentio est, prauũ est quicq̃d agit & si videat rectum. Oculus vnus & simplex est. s. charitas q̃ mõ lucet in fide sicut in testa. c ¶ Si aũt ocu. tuus ne. Si intẽtio nõ est ex fide totꝰ hõ interior tenebrosus est. Quia qd̃ nõ est ex fide pãm est. d ¶ Tenebrosum erit. Qñ quidẽ intentio sequẽs opus informat. Ergo si bona quæ agis ga mala intentione fiunt: tenebræ sunt qd ea quæ per se mala sunt: & mala intentione fiunt. e ¶ Si ergo lu. Intentio qua facimus quodcũq; q̃ in nobis est nota: lumẽ dr: exitus vero rei incertus est: vt cũ quid alicui do vel ago: nescio vtrũ cedat ei bono an malo: & ideo tenebras vocat. Dicit ergo. Si intentio qua facis q̃ tibi nota est) appetitu tpalium sordidat: quãto magis ipm factũ cuius dubius est exitꝰ: quia & si bene cedat alij: quod non bona intentione facis nihil tibi proderit: quia quõ feceris ti bi imputatur non quomodo illi euenerit. f ¶ Nemo põt. Q. Non poteritis ad ocũ hoim bona agere & ex his deo placere: Non simul in cœlo & in terra thesaurizare: nec & vitijs & virtutibꝰ deseruire. Quic quid facis, vel ex amore dei: vel seruitute diaboli. ¶ Cum regnum dei & diaboli dissideant inter se: in vtroq; nemo potest simul militare: vnde qui baptizantur: diabolo abrenunciant & operibus eius.

F g ¶ Aut enim vnum odio. Nihil est medium: Quicq̃d em facis, aut ex amore dei vel ex seruitute diaboli. Augu. Diabolus enim semper est odio habendus: deus vero diligendus. Nec em aperte aliqs vnq̃ deũ odio habuit: sed oẽs se eum amare fatent: & diaboli nomẽ execrant: q̃uis vitiosi eum quasi tyrannũ sup se dñantem sustineãt: deũ vero odio nõ habẽt: sed contemnunt: victi cõcupiscẽtia sua: & persuasione diabolica. h ¶ Aut vnum su. Aug. Non quidẽ diligit: nemo em diabolũ diligit. Sed sua cupiditate implicat̃ patit̃ eũ: vt si qs ancillæ alienę cõjunctus ꝓpter suã cupiditatẽ durã patit̃ seruitutẽ: & si nõ lamet illum cuius ancillã diligit. i ¶ Alterũ con. Non quidẽ odio habebit: nullius em conscia deum põt odisse. Idẽ in retractatione rei eiusdem. Nõ video fuisse dicendũ: Multi em sunt de q̃bus scriptũ est: Supbia eoꝝ qui te oderunt &c. k ¶ Et mammonæ. Mãmona syra lingua, diuitiæ: quibus seruire, deum negare est. Nõ dicit habere: qd̃ fieri licet vt bñ dispenset: sed seruire qd̃ est auari. Dicitur hoc nomen esse dæmonis qui præest diuitijs: nõ ꝙ in eius ditione sint: sed ꝙ his vtitur ad decipiendum: irretiendo laqueis diuitiarum. l ¶ Idco. Quia non potestis deo seruire & mãmonæ. Ne sitis solliciti quod est seruire diuitijs. Cõtemptum sæculi: & fiduciam futuroꝝ: toto sermone præcepit: dum & mala sustinere & non vl cisci

NICO.DE LY.

a ¶ Lucer na corporis tui. Metaphorica est locutio ac si diceret: sicut oculus corpalis dirigit opa corpalia: ga dirigit pedẽ ad ambulãdũ: manꝰ ad operãdũ: & sic de aljs: ita oculus mẽtis ꝓintẽtionẽ rectã dirigit opa hũana: incẽtũ in eis est rõ boni moralis: & tum corpus tuũ. i. cõgeries operationũ. d ¶ Lucidũ erit. i. sancta & bona. dum tñ opus sit licitũ de gñe. e ¶ Si aũt ocul̃ tuus fuerit nequã. i. intẽtio puersa & mala. f ¶ Totũ corpus tuũ te. erit. i. tota cõgeries opationũ tuaꝝ erit mala etiã si actio sit de genere bona: Sicut dare elemosynã mulierculæ: vt possit eã ad amorem illicitũ attrahere: est malũ simplr: ꝓpter maliciam intẽtionis puersæ: ꝓpter qd̃ subdit: g ¶ Si ergo lumẽ &c. i. si actio bona de genere q̃ est quasi quoddã lumẽ est: sic mala ꝓpter defectũ intẽtionis

a rus tuus: ibi est & cor tuum. † Luc a cerna corporis tui est oculus tuus. a ¶ intentio cuiꝰ merito opa lucis an tenebrarum sunt, discernunt. b ¶ vnus & purus: de quo in canticis. Vulneraſti cor meũ in vno oculoꝝ tuorum. i. charitate. c ¶. i. in cõgeries virtutũ: vel actio tota.

b Si fuerit oculus tuus simplex: tõ b c tum corpus tuũ lucidũ erit. Si autq̃ ¶ intentio peruersa.

tem oculus tuus nequam fuerit: to f d tum corpus tuũ tenebrosum erit.

e Si ergo lumen quod in te est, tene g a ¶ mala q̃ fiunt intentione peruersa.

bræ sunt: ipsæ tenebræ quãtæ erũt? h a ¶ Q. nõ possum thesaurizare & deo seruire. b ¶. i. in cœlo & in terra thesaurizare. ¶ vitijs & virtutibus. c ¶ inter se dissidentibus.

f †Nemo põt duobus dominis serui ¶. i. diabolum.

g uire: Aut enim vnum odio habe ¶. i. deum. ¶. i. diabolum.

h bit & alterum diliget: aut vnum a ¶ deũ postponit & si diligat eius mandata.

i sustinebit: & alterum contemnet. a ¶ Exprimit qui sunt duo dñi. b ¶ Bonus dispensator nõ est seruus. c ¶. i. diuitijs. Habere quidẽ licet eas sed nõ seruire eis.

k Nõn potestis deo seruire & mãm k a ¶ Ne cura eoꝝ: retrahamini ab ęternalis ga nihil sunt.

l monæ. Idẽo dico vobis: ne solli l monae. Idẽo dico vobis: ne solliciti sitis aiæ vestræ quid manducetis: neq; corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est q̃ esca: & corpus plus q̃ vestimentum? Respicite volatilia cœli: quoniam non serunt neq; metunt neq; congregant in horrea: & pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum vnum? Et de vestimentis quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neq; nent. Dico autem vobis quoniam nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem fœnum agri quod hodie est & cras in clibanum mittit deus sic vestire, quanto magis vos modicæ fidei? Nolite ergo solliciti esse, dicentes: quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia horum omnium indigetis. Quærite autem primum regnum dei & iustitiam eius: & hæc omnia adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malitia sua.

NICO.DE LY.

Matthei. 6. Nolite solliciti esse. Hic ostendit quomodo sollicitudo sit euitanda. Et primo ponit sollicitudinis euitandæ documentum. Secundo assignat rationem documenti. ibi: Respicite volatilia. Tertio ostendit quomodo sollicitudo sit euitanda. ibi: Quærite autem primum. Circa primum tria facit. Primo ponit documentum. Secundo ostendit quomodo sollicitudo sit euitanda. ibi: Sufficit diei. Tertio ostendit quomodo sollicitudo sit euitanda. ibi: Nolite ergo solliciti esse

E a ¶ Hæc em̄ oia. Quid ergo ampli⁹ habet a gentili cui⁹ iusfidelitas animum sollicitat: & curis vitæ huius fatigat; b ¶ Gentes. Quib⁹ de futuris cura nō est: sed filiorū est q̄rere regnū. c ¶ Scit em̄ pater. Prouisa sunt hęc a deo: qui nouit nobis hæc in via sua esse necessaria. Pater vester. Sic filios de bonitate & prouidentia patris securos reddit: absq; cura sæculi.

d ¶ Quærite ergo pri. Hic aperte ostendit ista nō esse petenda tanq̄ bona nostra: & si necessaria, Regnum aūt dei petēdum est: & in eo finis noster est ponendus: propter quē oia faciamus: verbi gra. Māducemus vt euāgelizemus: nō euāgelizemus vt māducemus. Cū dicit primū significat hoc posterius: nō tpe sed dignitate. Illud em̄ petendū est: hoc, ppter illud necessariū ergo primū quærite regnū dei. i. pponite oibus rebus cæteris. Vt autē hoc quæratis non debet subesse sollicitudo ne illa desint: Scit em̄ (vt dixit) pr̄ vester qa his indiget: & ideo nō subdit: deinde ista quærite: sed ait: hæc apponent. i. cōsequētur sine vllo impedimēto: si illa quæritis. Nec ait: illa dabunt: sed apponent: qa aliud est qd principaliter datur: aliud qd superaddit: qa in intētione æternitas: inv su debet esse tēporalitas: & illud datur: hoc supaddit. Regnum dei quęramus sectādo iusticiā eius. Iusticia vero regni est oia quæ xps docuit obseruare. Regnū quærere, est ipsam iusticiam operibus implere: ideo tantū vt deus glorificet: & vt nos ei per oia placeamus. Regnū dei summū bonū est: & ideo quęrēdum. Quæritur autē fide spe & charitate.

e ¶ Et hæc oia. Quia oia sunt filiorum & ideo hæc oia adiicient: etiā non quærentibus: quibus si subtrahunt, ad ꝓbationem est: si dantur, ad gratiarūactionē: qa omia cooperantur in bonū.

Ro.8.c. F

f ¶ Sollicíti. Timore: mœrore & anxietate cura: quæ mētem perturbant.

1.Thes.2 b.

g ¶ In crastinum. i. in futurum: de præsentibus concedit: vñ apostolus: Nocte ac die operabamur ne quem grauaremus. De futuris quæ diuina procurat ordinatio: non conuenit sollicitari sed præsentia grate suscipientes: curā futurorū quæ incerta est deo relinquamus: cui de nobis cura est. Curā autē p̄sentiū malicia vocat: qa pœnalis est: p tinet em̄ ad hanc mortalitatem quā peccādo meruimus: q̄ in se satis onerosa est: Nec debemus sup addere malū nostræ sollicitudinis. Nemo debet scādalizari si quē iustorū viderit necessaria sibi suisc; ꝓcurarē: nec iudicet eū de crastino cogitare: qa ille q hoc p̄cepit cui ministrabāt angeli: propter hoc exēplū dandū loculos habuit: vñ necessaria vsibus p̄beret: quorum custos erat Iudas. Hinc sequit: Nolite iudica. &c.

h ¶ Dies. Non quē fecit dñs: sed cui male dixit iob & hieremias scilicet quē diabolus inuenit.

i ¶ Sufficit. Et qa cura p̄ti mens obruitur: non debet geminari malicia diei. Ca. VII.

Iob.3.a. Hiere.20 d.

MOlite iu. De dubijs: qa de manifestis iudicatur: & non de illis de quibus incertum est quo aio fiant: de quibus nemo sine periculo iudicat. Iudicium temerariū est q̄ nō quibus cōmissum nō est, iudicant: siue sit de manifestis siue de occultis. Cōmittit aūt iudiciū: vel magistris ecclesiæ vel principibus terræ. Hi ergo si de manifestis iudicēt: q̄. s. sunt cōuicta vel cōfessa: nō temere iudicāt. Si aūt de incertis: temere iudicant: hæc iudicia, phibet.

k ¶ Nolite iu. Duo sunt in ꝙbus temerarium iudiciū cauendum est. Sunt em̄ quędā media & incerta quo aio fiant: quæ & bene & male p̄n̄ fieri. Nescimus em̄ qualis futurus est qui nūc apparet malus: de cuius correctione desperare eumq; abiectum reprehendere, temerarium iudicium est.

l ¶ In quo enim. Quasi diceret: In qua voluntate beneficeris, in ea iudicabēris: & in qua malevolueris, in ea iudicaberis; & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. ¶ Quid aūt vides festucā &c. Ca. VII.

NICO.DE LY.

✻ b ¶ Hæc em̄ oia gen. i. gētiles diuinā ꝓuidentiā circa actus humanos negātes: circa talia immoderate sollicitant: sed vos nolite sic dicere.

a ¶ Quid māducabimus &c. nō qa non debeat hō sollicitari moderate: sed intēdit excludere sollicitudinē immoderatam: quæ ꝓcedit ex gentilū errore. ideo sequit:

c ¶ Scit em̄ pater vester. i. diuina ꝓuidentia se extendit ad oia c̄tumcūq; minima: & p oīs circa ea q̄ sunt homini necessaria: & sic seruiētibus sibi talia sufficienter ministrabit: ꝓpter qd concludit.

d ¶ Quærite &c. i. cœlestia bona. e ¶ Et iusticiā eius. per quā præuenit ad illa.

f ¶ Et hæc oia adiicientur vo. &c. Hic ꝓmittit xps regulam affectūs hoīs circa ꝓximū & prio respectu mali scd'o respectu boni ibi: Nolite sātū dare ca. Pria i duas: qa prio oñdit q ꝓximo nō est temerarie iudicādus, ibi: Quid vides se. Circa primū aduertēdū q iudiciū vno mō est actus iusticiæ q̄ p tinet ad iudicē fæcularē vel ecclīasticū: & de hoc nō loquit hic. Alio mō accipit iudiciū prout aliqs aliqb⁹ signis male iudicat de ꝓximo. Et qa istud vt in plurib⁹ ꝓcedit ex mala affectiōe: qa q male afficit ad aliquē male interꝑtat facta ei⁹: & hoc ꝓhibet di.

k ¶ Noli. iu. &c. i. vt nō icurratis p̄tm mortale p qd̄ fitis digni in iudicio cōdēnari. Ad intellectū huius sciendū q aliqs pōt iudicare malū de ꝓximo multipl'r. Vno mō ex euidētia facti cū aliqs iudicat aliquē homicidā: qa vidit eū interfi aliqs de ꝓximo male iudicat. si aliquis iudicet aliquē fornicatorē: qa vidit cū aliqua: nudū cum nuda: solū cū sola: & hoc fīri nullo est p̄tm. Tertio mō ex signis leuib⁹: & i hoc iudicio triplex est grad⁹. Primus est q̄ leuibus signis aliqs dubitare icipit de bonitate frīs: & hoc p̄tm veniale est qa ꝓcedit ex hūana infirmitate, & hoc nō vocat iudiciū ꝓprie: sed suspicio. Scd's grad⁹ est q̄ ex talib⁹ signis firmiter tenet in aio q frater sit mal⁹: & hoc ꝓprie dr iudiciū: qa iudiciū iportat firmā sētiā: & hoc est p̄tm mortale, si malū qd̄ iudicat de frē ex leuib⁹ signis sit de gne p̄ti mortalis: p̄tm em̄ mortale est qd̄ ꝛriatur charitati. Q2 aūt aliqs p̄dicto mō iudicet fratrē est cōtra charitatē fraternā. Terti⁹ gradus est q̄ ex leuib⁹ signis nō solū p̄dicto mō iudicat: sed ēt ꝓcedit ad punitionē frīs sicut de facto: & hoc est graui⁹ qa nō est solū ꝛ charitatē: sed ēt ꝛ iusticiæ æqtatē: & de talibus intelligitur verbū p̄dictū: Nolite iu. &c.

l ¶ In quo enim. i. ꝑm mensuram temeritatis in iudicando malū de fratre: secundū hoc erit vindicta pœnę.

a ¶ Quid aūt vi. &c. Hic ostēdit q ꝓximus nō est temere arguēdus. Hoc aūt cōtingit q̄n ille q arguit est in cōfirmibus vel maioribus: qa talis correctio nō ꝓcedit a charitate: sed ex ꝓsumptione: qa ordo charitatis incipita seipso. Aduertendū tū q crimina arguentis aut sunt publica: aut occulta: si publica peccat dupliciter: arguendo: p̄cō. s. p̄sumptionis: & p̄cō scandali. Si aūt sint occulta: tunc peccat primo mō tm. Si tū iste qui arguit prio pœniteat & postea fratrē hūiliter arguat: nō peccat. Dicit ergo: Quid aūt &c. i. p̄tm min⁹ in oculo fratris tui. i. in cōuersatione & conscientia eius.

c ¶ Et tra. i. maius peccatū.

d ¶ In ocu. tu. i. in teipso non consideras Trabs enim est adulteriū respectu fornicationis simplicis: & sic de aliis.

e ¶ Aut quomodo dicis &c. hoc dicunt mali prædicatores & mali sacerdotes qui sunt irrepti maioribus peccatis: q̄ illi quos volunt corrigere.

f ¶ Ejice pri. &c. quia hic est ordo charitatis ꝙa seipso incipiat.

g ¶ Noli. san. da. ca. Hic regulat affectum hoīs ad proximū respectu boni conferendi: quia malis hoībus in p̄cō obstinatis ex affectione carnali, non sunt sacramenta ministrāda: vel secreta fidei reuelanda infidelib⁹ obstinatis: qa ex p̄dictis sequit cōtemptus sacramentorū eccl'æ: & deriſio fidei catholicæ & occisio ministrorū: & hoc est qd̄ dicit:

h ¶ Ne. forte &c. videlicet diuina sacra: vel fidei secreta: q̄ dicunt hic margaritæ, ꝓpter eorū p̄ciositatē: & p̄cōres dñr porci, ꝓpter eorū immūdicia.

i ¶ Et canes. i. obstinati infideles.

k ¶ Dirumpāt vos. hoc est interficiant.

l ¶ Petite & dabitur. Postq̄ saluator dedit legem euangelicam: hic ostendit eam obseruabilem: Hæc em̄ est vna de cōditionibus legis. s. q̄ sit obseruabilis. Ad obseruationē ipsius tria faciunt: imploratio diuini auxilij: conatus liberi arbitrij: euitatio mali cōfortij: & ideo ista tria ponit per ordinem: sed ꝙm ponit, ibi: Intrate per angustā portā: tertium ibi: Attēdite a fal. p. Prima adhuc in duas: qa primo ostēdit qd requirit ad hoc ꝙ oro sit exaudibilis ex parte oronis: & sed'o ex parte ipsius orantis ibi: Oia ergo. Circa primū sciendum q oratio est exaudibilis tribus concurrentibus. Primum est q̄ sit: pia id est de ✻ pertinentibus

✻ b ¶ Quid aūt v. &c. Chryſ. Laici p̄tm, modicū est & festuca q̄tū ad p̄tm sacerdotis qd̄ trabi cōparāt.

g ¶ Noli. san. da. ca. Chryſ. Quia baptismus & alia sacra nō sunt dāda nisi fidē habentib⁹: mysteria vitatis q̄ sunt margaritæ, nō sunt dāde nisi desiderātibus veritatē, & cū hūana rōne viuētib⁹: si em̄ porcis eas miseris. i. scenosæ vitæ delectatiōe grauatis: nō intelligēt p̄ciositatē earū: sed æstimabūt eas ſſes fabulis mūdialibus: & eas actib⁹ suis carnalibus cōculcabūt.

l ¶ Petite & da. vo. &c. Remigius. Petimus orando: quærimus recte viuendo: pulsamus perseuerando.

✻ Aut quia

A beraberis: & in qua male: in eadem punieris. De his em̄ agitur in quibus vel temere iudicātes offendimus: vel recte agētes excusamur: & ideo addit: In qua mensura. Et iuste quos⁹ voluntas non habuit finem peccandi: q̄uis cū fine peccauerint: nō habēt finem vltionis: & quibus iudiciū fuit sine misericordia, sine mīa iudicabuntur. In quo em̄. Non q̄ deus temere iudicet nos: & iniqua mēsura repēdat: sed est ac dicat: ipsa temeritas iudicandi: & in qua mēsura tibi nocet, te punit: & sæpe nō illum de quo hæc agis: tale est. Qui gladio percusserit: gladio. i. p̄cō hui⁹ rei peribit.

a ¶ In qua mensura. Pōt in hac mensura in qua aliud mensuratum est, vt triticum aliud mensurari: vt hordeum: & alia quātitas: vt si vnus modius de vno centū de alio. Ita facit deus: & non inique vt illi in æternū. Et ipsa infamia vel malū qd̄ intuleris: causa est cur pœnam debitam incurras. Iuste q æternal⁹ peccato perfrui volūt æternam pœnam inueniunt: & quoꝛ⁹ voluntas non habuit finem peccandi: nec habebit finem torquendi.

b ¶ Quid autē vi. Ecce moderamen iudicij: vt pręuentus maioribus, alium non iudicet de minoribus. Quid autem. Multi em̄ ꝓuenti maioribus, leuiora in fratre magis volunt vituperare & damnare q̄ emēdare. Vt si ple ni odio vel inuidia vel malicia: damnent, in eo q̄ delinquit ira: q̄ est vt festuca: odium vt trabs. Iratus alicui vult aliquando eum corrigi: qui odit hic velle nequit: & ideo impossibile dr vt festucam fratri demat q trabē gestat: prius ergo trabs odij, inuidię, simulationis & rotius maliciæ reiscienda est: vt sic misericorditer respectu dei non nostri: fratrem possimus increpare: vt siue prosit illi correctio siue non nos tamen de simplicitate nr̄i oculi simus securi. Quid autem. Oculus qui in paradiso post culpam est reseratus, aperte videt non vt proficiat: sed vñ in deterius cadat. Videt enim iactantiā vanę laudis: dum sibi cæcus alijs vult mederi. Quid autem. Aperꝛ⁹ oculus male vider. s. iactantiam sui dum alij vult mederi. Sed cæcus si nō valet intueri dum in hoc deterius cadat. Vix inueniturus aliqs ad hoc vitio alienus: quia vnusquisq; suis fauens: aliena facile reprehendit: & aliena grauius tolerando quam sua sumit auctoritatem arguendi sine exemplo suæ emendationis. Saltem in eo quod temere iudicant, in oculo habent trabem.

c ¶ Aut quomodo dicis fratri &c. i. non poteris minus (vt ira) in fratre emēdare: donec maius. i. odiū vel inuidiam pepuleris de corde tuo.

d ¶ Hypocrita ejisce. Hi enim odio & liuore susc̄piunt oia accusare: & volunt videri consultores sine exēplo emēdationis suæ. Nō em̄ idoneus doctor alij mederi: qui nondum se sanauerit. Aug. Nota si vis aliquē reprehendere: primū vide vtrū similis sis ei. Q2 si es: pariter ingemisce & non eum tibi pariter obtemperare: sed pariter cōnari mone. Q2 si non es similis: tū qa olim fuisti vel esse potuisti: condescende, & nō ex odio: sed ex mia argue. Raro ergo & nō sine magna necessitate obiurgationes sunt adhibendæ: & nō nisi respectu dei: remota prius ab oculo trabe.

e ¶ Nolite san. Purgato oculo possunt dispensatores ecclesiæ alios castigare: sed nō sanctū canibus dare: qa sicut periculosum est abscōdere: ita, pdigum est canibus dare. Talibus mystica nō sunt aperienda: sed velo tegenda sanctasanctorum apertiora vero & quasi viliora, dici possunt: Nolite. Eadem res dr sanctū & margarita. i. euāgeliū sacra ecclīastica. Sanctum. qa natura inuiolabile: nec debet ab aliquo corrumpi. Margarita. q̄ in abscōdito latet: & de figuris. q. aptis cōchis eruit: gemma est p̄ciosa q̄ nō pōt corrūpi. Canes vero sunt q oblatrāt: & qd integrū est dilacerāt. Porci q vilipendūt & cōculcāt. Vel canes ad vomitū reuersi porci nondū conuersi: sed in luto vitioꝛ⁹ versati. Nolite. Non sunt dispēsatores: sed, pdigi extirpatores q tollunt panē filioꝛ⁹ & mittunt canibus: ignorātes q̄ res absconsa auidius quæritur: celata, venerabilius conspicit: diu q̄sita charius tenet: sine fastidio fit percepta cum mensura. Ideo nec crudeles quærētibus oportet esse dispensatores nec incautos deludentibus vel faciles.

f ¶ Et conuersi &c. Ne forte cōuersi adhuc aliqd audire dirumpant: nō

Iudicādi alios vitiū patens abest.

Reprehēsorū doctrina.

g vōs. † Pētite & dabitur vobis: 1 quas cōculcant: sed vos indignatione. Non em̄ facile pōt inueniri qd talibus gratū sit:

g ¶ Petite. His gradibus via, veritas & vita legitime certātibus pātur. Christus est via qua ambulat: veritas quę inuenit: ostium ad qd pulsat: vt ad ipm per ipm ingrediamur. Aug. Idē est perēdū qd & quærēdū: & ad qd vt ingrediamur est pulsandū. i. pauis viuus & regnū cœleste & cōstitutio eius.

Docuit qd petamus mō p̄bet cōsidēciam vt nihil hæsitantes petamus. Petimus fide: per eā christum cuntes. Quærimus spe: qua attingimus vsq; ad interiora. Pulsamus charitate: dum laboribus insudamus vt qd petimus & quærimus cōsequamur.

†Mar.4. c.

Primum pete vt habeas: posit quære vt inuenias: inuenta obserua vt introeas. A principio sermonis filios regni iusticiam docuit: & animos a sollicitudine remouit.

De accu. c.quasr. †Luc.8.f

Regnum aūt primū quęrere, est ante oia & super oia deum diligere: & deinde opus dilectionis perficere. Augu. Petite. Quasi conscius suæ infirmitatis dicat. Quod sanctū iubes abscondere, quas ve margaritas dare vetas: quas me habere non sentio?

†1.q.1.c. multi.3. q.7.§.idē testat.

☞ Contra hæc

NICO.DE LY.

✻ suram temeritatis in iudicando malū de fratre: secundū hoc erit vindicta pœnę.

a ¶ Quid aūt vi. &c. Hic ostēdit q ꝓximus nō est temere arguēdus. Hoc aūt cōtingit q̄n ille q arguit est in cōfirmibus vel maioribus: qa talis correctio nō ꝓcedit a charitate: sed ex ꝓsumptione: qa ordo charitatis incipita seipso. Aduertendū tū q crimina arguentis aut sunt publica: aut occulta: si publica peccat dupliciter: arguendo: p̄cō. s. p̄sumptionis: & p̄cō scandali. Si aūt sint occulta: tunc peccat primo mō tm. Si tū iste qui arguit prio pœniteat & postea fratrē hūiliter arguat: nō peccat. Dicit ergo: Quid aūt &c. i. p̄tm min⁹ in oculo fratris tui. i. in cōuersatione & conscientia eius.

†32.q.6. in prin.

†43. di.c 2.11.q.3.c nolite.1. &.c. qñ. 23.q.4.c quidam. 24.q.1.c. quia hæc sola. De pœ. di.1.c. nō nullis. al'† habet canes.

c ¶ Et tra. i. maius peccatū.

d ¶ In ocu. tu. i. in teipso non consideras Trabs enim est adulteriū respectu fornicationis simplicis: & sic de aliis.

e ¶ Aut quomodo dicis &c. hoc dicunt mali prædicatores & mali sacerdotes qui sunt irreprehensibiles maioribus peccatis: q̄ illi quos volunt corrigere.

†Lu.11.b Ioh.16.c.

f ¶ Ejice pri. &c. quia hic est ordo charitatis ꝙa seipso incipiat.

g ¶ Noli. san. da. ca. Hic regulat affectum hoīs ad proximū respectu boni conferendi: quia malis hoībus in p̄cō obstinatis ex affectione carnali, non sunt sacramenta ministrāda: vel secreta fidei reuelanda infidelib⁹ obstinatis: qa ex p̄dictis sequit cōtemptus sacramentorū eccl'æ: & deriſio fidei catholicæ & occisio ministrorū: & hoc est qd̄ dicit:

h ¶ Ne. forte &c. videlicet diuina sacra: vel fidei secreta: q̄ dicunt hic margaritæ, ꝓpter eorū p̄ciositatē: & p̄cōres dñr porci, ꝓpter eorū immūdicia.

i ¶ Et canes. i. obstinati infideles.

k ¶ Dirumpāt vos. hoc est interficiant.

l ¶ Petite & dabitur. Diuisio. Postq̄ saluator dedit legem euangelicam: hic ostendit eam obseruabilem: Hæc em̄ est vna de cōditionibus legis. s. q̄ sit obseruabilis. Ad obseruationē ipsius tria faciunt: imploratio diuini auxilij: conatus liberi arbitrij: euitatio mali cōfortij: & ideo ista tria ponit per ordinem: sed ꝙm ponit, ibi: Intrate per angustā portā: tertium ibi: Attēdite a fal. p. Prima adhuc in duas: qa primo ostēdit qd requirit ad hoc ꝙ oro sit exaudibilis ex parte oronis: & sed'o ex parte ipsius orantis ibi: Oia ergo. Circa primū sciendum q oratio est exaudibilis tribus concurrentibus. Primum est q̄ sit: pia id est de ✻ pertinentibus

✻ b ¶ Quid aūt v. &c. Chryſ. Laici p̄tm, modicū est & festuca q̄tū ad p̄tm sacerdotis qd̄ trabi cōparāt. Moraſr.

g ¶ Noli. san. da. ca. Chryſ. Quia baptismus & alia sacra nō sunt dāda nisi fidē habentib⁹: mysteria vitatis q̄ sunt margaritæ, nō sunt dāde nisi desiderātibus veritatē, & cū hūana rōne viuētib⁹: si em̄ porcis eas miseris. i. scenosæ vitæ delectatiōe grauatis: nō intelligēt p̄ciositatē earū: sed æstimabūt eas ſſes fabulis mūdialibus: & eas actib⁹ suis carnalibus cōculcabūt.

l ¶ Petite & da. vo. &c. Remigius. Petimus orando: quærimus recte viuendo: pulsamus perseuerando.

✻ Aut quia

E Cōtra hæc subjicit: Petite. q. infirmus pedibus prius petat vt sane
tur: post, quærat vt inueniat viā quæ ad propositū ducat. deinde
cū illuc venerit vt aperiat, pulset. Sic prius est petitio sanitatis vt
vires dent aio: quibus q̄d̄ accipit implere possit. Viribus acceptis:
secunda est inquisitio viæ. Quid enim sunt vires per deuia euntes?
Cum autem via ad destinatum perduxerit
tertia est pulsatio vt q̄d̄ clausum est pos
sit aperiri: & hoc bene congruit. Cum em̄
beata vita actione & cognitione cōpleat:
actio desiderat facultatem virtū, cognitio
manifestationem rerū. Horū primū petit
secūdo quærit: illud vt detur: hoc vt inue
niatur. Sed in hoc secūdo prius est cognitio
viæ q̄ possessionis. Et q̄ verā viā inuene
rit, perueniet ad possessionē q̄ tm̄ pulsanti
aperiet. Aug. Operose quidē quid ista tria
inter se differant, exponēdum putaui. Sed
longe melius ad instantissimam petitio-
nem oia referuntur. Hoc quippe ostendit
vbi eodem verbo omnia conclusit dicēs.
Quāto magis pater vester qui in cœlis est
dabit bona petentibus se: Non enim dixit
petentibus & quærentibus & pulsantib⁹.
a ¶ Ois em̄ &c. Vt p̄beat cōstantiā perse
uerandi: diligentiā quærēdi: fiducia impe
trandi, addit: Omīs &c. Supra docuit q̄d
petamus, regnum. s. Hic dat cōsidentiam
vt nihil hæsitantes petamus. Nō denegat
se petentibus q̄ spōte obtulit se nō petēti
bus: & quærētes inueniēt eū q̄ nō quærēti
bus dedit vt inuenirent: & pulsantib⁹ ape
riet q̄ clamat: Ecce ego sto ad ostiū & pul
so. b ¶ Aut quis. Explanat q̄d petendū
sit & ex humana circa filios beniuolētia di
ligentiam patris circa nos cōmendat. Pe
tēntibus xp̄um recta fide non datur lapis
offensionis nec duricia cordis. Ita si petie-
ritis patrem vestrum charitatem sine qua
nil sunt cætera: vt sine pane inops est mē
sa: cui contraria est cordis duricia. c ¶ Si
piscem. Per piscem fides quæ subfluentis
spūssancti nutritur. Piscem dicit inuisibi
lium fidem vel propter aquam baptismi:
vel quia de inuisibilib⁹ locis capitur: vel
quia fluctibus huius mundi non frangit̄.
In euangelio lucæ sequitur cōparatio oui
& scorpionis. In quo spes accipitur: qa in
eo nondum est fœtus perfectus: sed fouen
do speratur. In scorpione cuius aculeus re
tro timendus est accipit contrariū spei. s.
retro aspicere, cum spes se debeat in ante-
riora extēdere. d ¶ Si ergo vos. Quādo
quidem patres bona tribuunt filijs: ergo
multo magis pater noster q̄ bonus est in-
cōparabiliter bona dabit petētib⁹ se filijs.
e ¶ Nostis bona. Secundū sensum eorū
bona qui ea pro bonis habent: q̄q̄ & in rerū natura bona sunt: &
ad vitā istam pertinentia: quæ malus nō de suo dat. Domini em̄
est terra &c. Vel apōli mali dicunt: q̄tum ad se respectu dei qui so
lus bonus ex quo oēs boni. Constat q̄ a deo non nisi bona perci-
pimus qualiacumq̄ nobis videantur. Oia em̄ electis in bonum
cooperant & oīm bonoꝝ spūalium distributor est: vt onera chari
tatis impleant̄. f ¶ Dabit bona. i. spūssancti vel sempiterna
quæ non dantur nisi filijs. g ¶ Petentibus se. Oim bonorum
spiritualium distributorem: vt opera charitatis impleant̄. Vnde
subdit: h ¶ Omnia ergo &c. Quia amare amantem naturæ est
non amantem vero cogi beneficijs ad amorem: perfectionis xp̄i
est. Cū nos priores vt nobis fieri velim⁹, aljs facere iuberet: mox
eundem sensum astruit dicens: Oia ergo quæ &c. i. bona q̄ vul
tis accipere ab aljs: eadē facite illis: vt charitas, proximi impleat̄ quę
sine dilectione recte nō p̄t perfici. Et ideo addit: Hæc est lex &
pphetæ. qa nec deus sine proximo nec proximus diligitur sine deo.
Quia nō ex odio vel ex inuidia iudicādus est, proximo ergo qua cha
ritate velletis moneri, facite aljs. i ¶ Vt fa. vobis ho. Quia ad-
dit, hoīes: dicit tm̄ de dilectione proximi. Vnde nec subdit: tota lex:
relinquit vero de dilectione dei. Q. si dixisset: Oia quæcūq̄ vul
tis fieri vobis, facite aljs: vtrumq̄ cōplexus esset: in q̄bus tota lex
propter salutem hoīm scriptum est in pphetis & lege. k ¶ In-
trate.

a ¶ spe. b ¶ vitam. c ¶ charitate. ¶ ad ostium
quod est christus: & inuento instate.
q̄rite & inuenietis: pulsate & aperie a b
¶ Nō em̄ diffidendū. a ¶ pie & perseuerāter.
b ¶ qui nō accipit cōstat eū nō bene petere.
a tur vobis. Ois enim qui petit, acci
¶ pie & perseueranter.
pit: & qui quærit, inuenit: & pul
a ¶ pie & perseueranter. b ¶ Ostendit per sise
quid sit petendum.
b santi aperietur. Aut quis est ex c
vobis homo quem si filius suus
a ¶ charitatē: vel christum qui est panis q̄ de
cœlo descendit. b ¶ cordis duriciam.
petierit panem: nūquid lapidem
a ¶ inuisibiliū fidē inter aḡs scripturę latitan
c porriget ei? Aut si piscem petierit
tem. a ¶ infidelitatē. ¶ venenū perfidiæ.
nunquid serpentem porriget ei?
¶ amatores sæculi.
d Si ergo vos cum sitis mali: no-
¶ vtilia. ¶ non vestra.
stis bona data dare filiis vestris:
¶ cuius est omne quod est.
quanto magis pater vester qui in d
¶ in sanctis. a ¶ æterna quę dant filijs suis tantū.
¶ p̄in sanctū bonum.
cœlis est dabit bona petentibus e
a ¶ qa regnū cœlorꝝ q̄rendū est & iustitia ei⁹:
ergo &c. b ¶ voluntas hic de bonis tm̄ dr̄.
hse? †Omnia ergo quæcunq̄ vultis f
¶ dictante charitate.
1 vt faciant vobis homines: & vos
a ¶ id est, diligere proximum tuum sicut teipm.
b ¶ tum ad proximū diligendū. c ¶ i. in hoc
vno impletur. d ¶ spūaliter intellecta.
facite illis. Hęc est enim lex & pro g
a ¶ ad vitā. b ¶ & si hęc dura: labores, iejunia
tamē amantibus iugum suaue est. ¶ charitatē.
k phetæ. ¶ Intrate per angustam porh
a ¶ quā pauci inueniūt. b ¶ sæculi voluptas.
c ¶ vbi nulla corporis angustia.
mtām: quia lata porta & spaciosa i

GLO.ORDI.

G

H

B

F

Apo.3.d

Luc.11.b.

Pſ.23.

pertinentibus ad salutem: Sed m est q̄
sit perseverans. i. nō interrupta per aliq̄d
orationi contrariū: qa nō cessat orare qui
nō cessat bene facere: Tertiū est q̄ oret pro
se: qa licet aliquis pie & pseueranter oret
pro alio: tū effectus orationis posset impe
diri propter maliciam illius pro quo ora
tur: sed tribus p̄dictis cōcurrentibus semp
exauditur: & hoc est quod notatur in trib⁹
verbis hic positis. Petite. scilicet pie.
a ¶ Quærite. perseueranter. b ¶ Pulsa
te & aperietur vo. Ex quo patet q̄ loquit̄
de oratione facta pro se cum dicit: Et ape
rietur vobis. Et quia istis tribus concurrē
tibus semper exauditur: ideo subdit: Ois
enim qui petit &c. Sequitur: c ¶ Aut
quis ex vobis homo. vbi declaratur q̄d
dictum est per exēplum quia si homines
qui tam proni sunt ad malum: & ideo di
cuntur mali: tamen filijs suis petētibus ab
eis bona dant illis multo fortius. d ¶ Pa
ter vester qui in cœlis est. qui ex natura
sua est bonus: per essentiam. e ¶ Dabit
bona petentibus se. s. gratiam & gloriā.
f ¶ Omnia ergo. Hic ostenditur per q̄d
oīo est exaudibilis a parte orantis: Quod
sit q̄n iuste viuit. faciendo alteri quod sibi
vult fieri: & hoc est q̄d̄ dr̄: Oia ergo quæ
cumq̄ vultis &c. Oia em̄ p̄cepta ordinā
tia hoiem ad proximum non sunt nisi quæ
dam conclusiones deriuatæ ex isto princi
pio: sicut in speculatiuis hoc principium.
De quolibet affirmatio vel negatio se ha
bet ad oīa quæ sequunt ex ipso: & propter
hoc subditur: g ¶ Hæc est em̄ lex & pro
phetæ: Intrate per angu. Hic ponitur se
cundum q̄ requirit ad legis euāgelicæ im
pletionem. s. liberi arbitrij conatus: qa lex
datur de actibus virtutum: & maxime lex
euangelica quæ est perfectissima. Virtus
aūt est circa bonum: & difficile: & ideo ad
impletionem eius requiritur conatus hoīs: & hoc designat, cū di
citur: h ¶ Intrate per an. portā: qa lex euāgelica est porta intrā
di ad gloriā. Dicit aūt angusta, ppter artitudinem virtutis quę cō
fistit in medio: & p̄m q̄ dr̄. n. ethicoꝝ. Difficile est attingere mediū
sed facile est deuiare a medio: sicut sagittantibus difficile est percu
tere signum: sed facile est deuiare a signo. Et sic est de bono virtu
tis: quia bonum contingit vno modo: malum aūt omnifariā. Ad
hoc em̄ q̄ actus sit virtuosus oportet q̄ sit bonus de genere & ex
omnibus circunstantijs quod difficile est cōcurrere: sed actus effi
citur malus ex singulis defectibus: q̄d̄ facile est contingere: & hæc
designantur, cum dicitur: i ¶ Lata porta &c. quia multi inue
niuntur defectuosi: p̄m q̄ scribitur Eccs. j. d. Stultorum infinitus
est numerus
c ¶ Aut quis ex vo. homo quē si petierit filius su. pa. &c.
Remigius. Per panem intelligit̄ spūalis doctrina: per piscem ba
ptismatis vnda: per lapidem, ignorantia: per serpentem, diaboli
astutia designatur. f ¶ Omnia ergo quæcunq̄ vultis vt fa
ciant vobis homines &c. Aug. Voluntas nam̄q̄ non est nisi in
bonis. Nam in malis cupiditas dicitur proprie: non voluntas.
g ¶ Hæc est enim lex & prophetæ: Roma. xiij. c. Qui proximū
diligit, legem impleuit. i ¶ Lata est porta quæ ducit ad per
ditionem &c. Id est diabolus extensione superbiæ dilatatus.
Qz angusta

Allegori ce.

Fructus malæ ar boris.

Moraliz.

†Luc.6.d

i.di.pe deret. 50.di.pe q.1.c.pla cuit.

†Luc.11. c.

Pſs.

†Lu.6.g

A Qz a ¶ Quā angusta. Satis angustum est oīa p̄termittere, vnū solū
diligere, vn i quærere: ad vn i quotidie pulsare: p̄spera nō abire
aduersa non timere. b ¶ Et pauci sunt. Si pauci inueniūt paucio
res per eā intrare contēdunt. Nemo intrat sine labore: & sine ani
mi puritate. c ¶ Attendite. Cū dixisset artam viā a paucis inue
niri, ne forte sui implicarent erroribus
pseudo, ppheraꝝ, adiecit: Attēdite. Atten
di. Quod supra latā portā dixit, falsos p̄
phetas aperti⁹ dicit. Attendite. Licet hoc
de oibus, q̄ aliud habitu & sermone aliud
opere ostēdunt, possit accipi: tū specialiter
de hæreticis q̄ quadā pietatis veste tecti,
venenato aio & intētioe nocēdi lupi sunt
rapaces, vel exterius si copia datur p̄seq̄n
do vel interius corrumpendo. d ¶ Ad
vos in vc. In cōspectu hoim similes mini
stris iusticiæ dum ieiunant, orant, elemo
synas dāt, sed non sunt eorū fructus qa p
vitio eis reputatur. e ¶ A fructibus co
rum. Hieron. Non a veste, sed ab operi
bus, q̄d̄ manifestis accipitur. Quomo
do ab eis, quia vt spina non facit vuā, sic
bona arbor bonū fructum, mala malū et
non econuerso. A fructibus corū. quia si
deles opprimunt, deū si nō verbis factis
blasphemant. Maxime aūt per impatien
tiā discernunt in tēpore aduersitatis. Ieiu
nia enim & oīones sunt simulatis sicut et
bonis: sed nō debēt oues pelles suas depo
nere, & si aliquando eis lupi se contegāt.
f ¶ Numquid. Allegori. Spinæ & tribuli
sunt hæretici: a quibus nullus sapientum
sanctitatē vel veritatē poterit iuenire, sed
conscindunt & cruentant approximātes.
Vel spinæ & tribuli, curæ sunt sæculi, pū
ctionesq̄ vitiorū. Vua & ficus dulcedo no
uæ cōuersatiōis quā xp̄s in nobis efunxit
& feruor dilectionis, qui lætificat cor ho
minis. Non ergo de spinis & tribulis vua
& fic⁹, qa mēs adhuc veteris hois consue
tudine pressa poterat simulare nō ferre fru
ctus noui hois. Q̄d̄ si aliqn̄ dicta vel facta
malorū prosunt bonis nō hoc faciūt ma
li, sed fit de illis consilio dei, quia non eo
rū fruct⁹ est, sed vitis q̄ super spinas aliqn̄
exuberat. Sed carpendus est botrus, spina
cauēda. Vitis, christus. Sui, palmites q̄ fe
runt vuas. i. opera spūs quæ inebriāt mē
tē. g ¶ Sic. idest p̄m p̄dictam impossibi
litatem, quia de mala radice nō potest fru
ctus suauitatis erumpere: Expectādi sunt
boni fructus de bona arbore. Arbor bōa
vel mala, non natura, quæ in omnib⁹ bo
na a deo est creata, sed voluntas bona vel m
mala. Fructus, opera quæ nec bona malæ
volūtatis possunt esse, nec mala bonę vo
luntatis. Fructus bonæ arboris, gaudium
pax, patientia, longanimitas &c. quos fru
ctus non nisi bona voluntas parturit. Sic
cōtrario malos mala intentio nutrit.
h ¶ Non potest &c. Non ait, non potest
mala arbor bona fieri, vel bona mala, qa
paulus de persecutore factus apostolus, et anima manēte integra
natura: affectu volūtatis corrumpitur, vel in melī⁹ mutat̄. ¶ Vo
luntas vniuscuiusq̄ arbor bona vel mala. Et sicut arbor radicat
in terra, sic volūtas in aia. ¶ Fructus malæ arboris sunt opa car
nis. f. fornicatio, immūdicia, luxuria. i ¶ Omnis arbor. Hac sen
tētia hypocritas & pseudo prophetas damnat. & quod supra do
cuit de cordis mūdicia: hoc exēplo cōfirmat: q̄ nemo de mala in
tentione fructum bonum percipit, nec de bona nisi bonū metit.
k ¶ Igitur ex fruc. Quasi di. A falsis prophetis attendite: & ex
fructibus eos cognoscite. ¶ Ex fructibus. Quia licet dicant: Dñe
dñe: non cōtinuo sunt credendi. Hoc aūt dicūt vt a vobis recipiā
tur. Vere dicere dñs iesus: est in corde credere: ore confiteri: operi
bus attestari: nam vnū sine altero, negare est. l ¶ Non omnis
qui dicit. Sicut caudi sunt qui habēt speciem bonæ vitę, ppter
dogma neq̄æ: sic & hi ecōtrario: qui cū integra fidei & doctrinæ
sint turpiter viuūt. Vtrūq̄ enim necesse est, vt & opus sermōe, &
sermo

¶ errantium.
via est quæ ducit ad perditionē: &
a ¶ nō quærunt eam: quia sponte se offert.
multi sunt q̄ intrant per eam.
¶ sed. ¶ in ingressu. ¶ in progressu.
a Quā angusta porta & arta via quæa
¶ quia.
b ducit ad vitā: & pauci sunt qui iue
a ¶ Et qa pauci inueniunt: ergo.
¶ diligenter cauete.
b ¶ quid ergo ab illis vbi nec spes. ¶ q̄ in hu
militate ambulant ex falsa religione.
c niunt eā. Attēdite a falsis pphētis b
¶ vt decipiant.
d qui veniunt ad vos in vestimentis d
a ¶ & ideo cauete ne vos dilanient blādit̄js
& simulationibus.
ouib⁹: intrinsecus autē sunt lupi ra
a ¶ Quō illi dignoscunt̄r.
e paces. †A fructib⁹ eorū cognoscē
a ¶ & ¶ sup eas pēdeāt vites, nō tm̄ de eis: qa n
f tis eos. Nūnqd colligūt de spinis
sunt in vite. ¶ Nō. ¶ vt de spi
gvuas, aut de tribulis ficus? Sic
nis nō colligūtur vuæ. a ¶ voluntas bona.
omnis arbor bona fructus bonos e
¶ voluntas mala.
facit: mala aūt arbor fructus malos f
a ¶ Nō em̄ alr̄. b ¶ dū bona est. ¶ qa a radice:
h facit. †Nōn potest arbor bona fru
fructus arboris pullular. a ¶ dum mala est.
ctus malos facere: neq; arbor ma
¶ Sed non impune. ¶ aia.
i la fructus bonos facere. †Omis arg
a ¶ de numero fidelīū separabitur.
bor q̄ non facit fructū bonū, excide
a ¶ q̄ parat⁹ est diabolo & ag̃elis ei⁹. b ¶ qa
mala arbor non p̄t facere fructū bonum.
k tur, & in ignē mittetur. Igitur ex h
fructibus eorum cognoscetis eos.
¶ p̄fitentur se nosse deū, factis autē negant.
l †Nō ois q̄ dicit mihi dñe dñe, in i
trabit i regnū cœlorū, sed q̄ facit vo k
a ¶ Qui modo sanctos p fidē inhabitat, per
ducit eos ad visionem pacis.
lūtatē patris mei q̄ in cēlis est: ipe
nitrabit in regnū cœlorū. Multi di i
cent mihi in illa die: domine dñe

fermo operib⁹ p̄probet. m ¶ Qui dicit do. do. iter regni dei est C
obedientia, non nois nūcupatio. Nō est hoc illud vere & pprie
dicere vbi, platio discordat a volūtate. de q̄ Apls ait: Nemo p̄t 1.Cor.12.
dicere dñs iesus nisi in. s. s. n ¶ Multi dicēt. Maxime aut̄ cauēda.
dū est ab his qui, ppter nomen xp̄i etiā miracula hāt: q̄ cū ppter
infideles dñs fecerit: monuit tm̄ ne a talib⁹
decipiamur: putantes ibi esse inuisibilem
sapientiā vbi est visibile miraculū. vn ad
iungit: Multi di. &c. Quā mūdo ergo &
simplici oculo op⁹ est vt iueniat via sapię
iter tot deceptiōes: ¶ Nō solū q̄ vbertē
nominātur: nō recipiunt, sed etiā hi qui sine
operib⁹, ppherāt: & dęmonia ejiciūt & vir
tutes faciunt. Sicut cauere monuit a falsis
prophetis, ita ab his q̄ dæmonia ejiciunt
& virtutes faciunt. Prophetare, virtutes
facere, dæmones ejicere: interdum non est
Qz meriti illius

NICO. DE LYRA.

est nūerus, & pauci valde iueniunt̄ vir
tuosi. & hoc est q̄d̄ subdit: a ¶ Quā an
gusta &c. & patet. b ¶ Attendite a fal. Hic ponit tertiū q̄d̄ req̄rit ad ipletionē
legis euāgelicæ. f. vitatio falsæ doctrinæ
dicēs. Attēdite. i. diligenter cauete. c ¶ A
falsis. p. i. doctoribus hæreticis. Prophe
ta em̄ vno mō idē est q̄d̄, plocutor: & qa †De reg.
venenū nō, ppinat nisi melle tinctū. ideo iur. c.2.
subditur. d ¶ Qui veniūt ad vos in ve
stimētis ouiū. qa falsam doctrinā palliāt
apparētia virtutū. Et qa nō p̄t vitari nisi
cognoscanť, & nō possunt cognosci ex ap
parētia exteriori. ideo subditur & debēt eo
gnosci. i. ab opib⁹, ppter q̄d̄ dicit: A fru
ctibus eorū &c. Segtur: e ¶ Ois arbor
&c. Arbor bōa dr̄ hic hō habēs volūtatē
bonā: & talis vt sic semp facit opus bonū.
Et si ir arbor mala est hō hns malā volūta †Lu.6.g
tē. & iste semp facit malū actū. Sicut em̄ se
dēs iquātū sedēs nō p̄t ābulare: vn in sen
su cōpositio falsa est. qa seq̄ret q̄ sedereret D
ambularet simul: in sensu tm̄ diuiso est ve
ra qa ille q̄ sedet nūc p̄t postea ambula- †5.3.c.
re, sic habēs bonā voluntatē: dū retinet eā De deci.
non potest male agere: qa ad bonitatē vo c.cuius.
lūtatis req̄runt oēs circūstātiæ bonæ: hō
tm̄ habens bonā volūtatē nūc p̄t eam di
mittere, & sic male agere. et ppter hoc sub
ditur: g ¶ Ois ar. q̄ nō fa. fru. bonū ex
cī. f. in morte quādo a vita p̄senti separa
bitur. h ¶ Et in ignē mittet̄. f. gehennæ: †Lu.6.g
& sic apparebit fructus talis arboris. pro
pter quod repetit. Igit̄ ex fructi. co. &c.
i ¶ Non ois qui dicit. Ostēso qd requi
rit ad legis impletionē. ostendit cōsequē
ter q̄ alia non sufficiūt sine istis ad salutē:
quia inter alia illa q̄ videnť magis suffice
re ad hoc, est cōtessio fidei vel opatio mi
raculorū vel, pphetia, vel ista cōiuncta si
mul. & tm̄ nō sufficiūt. Confessio em̄ fidei
sine opibus nō sufficit: qa talis fides mor
tua ē vt dr̄ Iac. ij. & hoc est q̄d̄ dicit. Nō ois q̄ dicit mihi dñe dñe
&c. cōfitēdo fidē catholicā nisi assint opa. ideo subdit: k ¶ Sed q
facit voluntatem &c. Similiter, pphetia nō sufficit ad salutē. qa
aliqn̄ datur malis hominib⁹, sicut ipsi balaā, vt patet Nu. xxiij.
Et ideo dicit: l ¶ Multi dicēt mihi in illa die. f. iudicij extremi.
Nōne in noie
a ¶ Quā angusta porta & arta via quæ ducit ad vitā. hoc Moraliz.
est xp̄s humilitate cōstrictus. b ¶ Attendite a falsis prophetis
&c. Hoc exponi potest de dęmonibus in angelos lucis se transfe
rentibus vt iustos decipiant. ideo dicitur. j. Ioh. iiij. a. Nolite cre
dere omni spiritui, sed probate spūs vtrum ex deo sint. e ¶ Om
nis arbor bona fructus &c. hoc est homo radicatus in charitate.
f ¶ Mala aūt arbor &c. hoc est, homo radicatus in iniquitate.
i ¶ Non omnis qui dicit mihi domine dñe &c. Hoc em̄ facto
dicunť hypocritæ sanctitatē exterius simulantes. l ¶ Multi di
cent mihi in illa die &c. Isti sunt bene docētes & male viuētes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meriti illi⁹ qui operat, sed inuocatio nominis christi hoc agit ad dānationē inuocātis: vel ob vtilitatē eorū q videt vel audiūt: & licet despiciant q faciunt: deus tn cuius iuocatio facit, honoratur. ¶ Nunquā nouī vos. Nō nouit lux tenebras. i. non aspicit: ga si aspiceret tenebræ non essent: b ¶ Qui operamini iniquitatem. Nō q operati estis ne tollat pœnitentiā: sed q in iudicio, licet nō habeatis faculatem peccandi tamen habetis affectum.

c ¶ Ois ergo q au. Q. Omnia prædicta bn tenēda sūt: qa q tenet assimilabit xpo: qui nō tenet, diabolo. d ¶ Qui au. hæc. q. in mōte habita sunt. Qd dicit vt ostendat sermonē in mōte habitum oībus pcæ pris, quibus christiana vita informat esse perfectū. e ¶ Assimilabitur. Quia sicut christus de personis varijs vnam ecclesiā construit, erudit, regit, in vitam dedicatus æternā sic iste varijs virtutibus perpetuā māsionē sibi ædificat, & in futura dedicatione cū christo lætabitur. f ¶ Viro. Illi q dicit vt sapiēs architectus fundamētū posui in christo. g ¶ Qui ædifi. Ille ædificat in christo: qui quod audit ab illo facit. h ¶ Supra petram. a qua petr⁹ nomen accæpit pro firmitate fidei. i. super se ipsum ædificauit ecclesiā. i ¶ Et descen-

Hō trib⁹ modis diaboloi oblectamentis, pugnat. dit &c. Trib⁹ modis diabol⁹ impugnat, a carnis cōcupiscentia, exterioribus mundi tus impulsionū laxat. k ¶ Pluuia. Concupiscētia, a qua qsq; tentat: q̄ sensum rigorē fidei emollit quę si nō pficit maiora flumina eueniunt. l ¶ Qui audit verba mea &c. exterius. Et ideo nō habet excusationē, sed est ruina eius magna: quia monita salutis cōtēpsit. m ¶ Viro stulto &c. de quo dr: Inimic⁹ homo hoc fecit: cuius opera oia istabilia sunt & ruinę patēt. n ¶ Super arenam. Qualiacunq; sint q̄ super cōcupiscentiā vitiorū fundant: non stabunt. o ¶ Et cecidit &c. Ois conscientia q̄ fixa in deū spe nō pmanet: in tentationibus nō valet subsistere: & tanto amplius agitur quāto plus in his quæ mūdi sunt a superioribꝰ disiūgit: & vere oēs male vel ficte boni, ingruēte qualibet tētatione peiores fiūt. p ¶ Turbæ. vel aliq in turba, quia infideles, vel potius omnes de excellentia sapientiæ. Ca. VIII.

Vm aūt descen. Post descēsionē dñi de mōte q̄tū interuallū fuerit ātēq; capharnaum intraret nō apparet. In ipo aūt interuallo leprosus mūdat⁹ est: qd Matthæ⁹ suo loco dicit (Lucas ꝟo alibi recordat⁹) q̄ post ꝟba illa dicit xp̄m intrasse capharnaū nō tn ondit post q̄tū tpis interuallū. q ¶ Cū aūt de. Secundū Lucam & in cāpestri loco sermonē quē iā forsitā ō. habuerat eis fecisset. ¶ Secutæ sunt eū turbæ. Alij propter charitatem, alij pro

Phil.2. a pter doctrinā, alij propter admirationē & curationem. ¶ Mystice aūt. Cum autem descendisset. i. cum se exinaniret formam

☞ serui

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Nonne in nomine tuo, ppheta uim⁹. Silr nec eiectio dęmonum, quia aliq̄ p malos homines talia fiūt ad inuocationē nominis xp̄i, ad declarationē virtutis christi, licet ipsi inuocantes sint mali, sicut habetur Act. xix. ꝙ quidā infideles ejiciebant dæmones dicēdo. Adiuro vos per xp̄m quē paulus pdicat. Verūtn quia tales indigne assumūt nomē xp̄i: ideo sup ipsos aliq̄n dat prās dęmoni: sicut in eodē ca. dr. & hoc est ꝙ dr. b ¶ Et in nomine tuo dæ. eiecimus. Silr nec miraculorū operatio: q̄ silr aliq̄n per malos fiūt ad inuocationem nois christi, nō ppter merita inuocātiū, sed ad

a ¶ vt balaam et caiphas. b ¶ quasi organo nostro tu prophetasti.

nonne in nomine tuo prophetauim⁹: & in nomine tuo dæmonia eiecimus: & in tuo nomine virtutes multas fecimus: & tunc cōfitebor illis: quia nunquā nouī vos. † Discēdite a me oēs q̄ operamini iniquitatē.

a ¶ vt actib⁹ apl̄oꝝ filij sacerdotis exorcistę.

a ¶ ecce nō magnū est virtutes opari.

a ¶ qui aliq̄n dicere dissimulauit.

a ¶ in nullo approbaui sed reprobaui.

a ¶ qa non hos nouit: igitur eos q̄ mandata eius custodiūt. & hoc est ergo. b ¶ intelligit. c ¶ non sonū.

q̄ † Ois ergo q̄ audit verba mea hæc & facit ea: assimilabitur viro sapienti qui ædificauit domum suam super petram: & descendit plūuia & venerūt flūmina, & flauerūt vēti, & irruerunt in domum illam: & non cecidit. Fundata enim erat

a ¶ in futurū, puidenti.

a ¶ aug. argētū vl lapi. pciosos. ¶ vnā cœlestē ti qui ædificauit domū suam su pra petram: & descendit plūuia & venerūt flūmina, & flauerūt vēti, & irruerunt in domum illam: & non cecidit. Fundata enim erat

a ¶ christū. a ¶ aereæ ptātis impugnatio. a ¶ potentum persecutio. b ¶ minæ blanditiæ vel maligni spiritus.

a ¶ quæ ergo cadit non ędificatur in christo.

suprā petram. † Et omnis qui audit verba mea hæc & non facit ea:

a ¶ gētili vel iudæo vel diabolo.

b ¶ quæ non prouider.

mſimilis erit viro stulto q̄ ædificauit domū suā super arenam: & descendit pluuia & venerūt flumina: & flauerunt ventimaligni spiritus.

a ¶ in spe terrenorū q̄ arenæ cōparantur propterea qa labiles & a vēto sunt cito mutabiles. ¶ quæ est fluida.

n & cecidit: fuitq; ruina eius magna.

a ¶ qa nihil iperfectionis habet hic sermo.

† Et factū est cū cōsummasset iesus sup verba hæc: admirabant turbæ super doctrina eius. † Erat em docēs

a ¶ vt dns moysi addebat quæ min⁹ erant, vel commutabat figuras in lucem.

eos sicut ptātem habēs, & nō sicut

a ¶ qui tantum ea quę in lege data sunt infirmis docuerunt.

Scribæ & pharisæi.

Capitulum. VIII.

† Vm autem descendisset

A ☞ serui accipiēs, secutæ sunt eū turbæ multæ, qa q̄ pri⁹ iudęa nos erat: tūc in vniuersa terra mirabilis fact⁹ est. Qd aūt post pcepta manū extēdēs, leprosum sanat: significat eos q̄ de illis pcæptis iplēdis dubitāt: suo auxilio ab hmōi varietate mūdare. Nō exprimit cert⁹ curatiōis loc⁹, vt ostēdat nō vnū pplm alicui⁹ ciuitatis sed omnes sanare. a ¶ Adorabat eum. priusq̄ peteret, cultum diuinitatis ostēdit. b ¶ Si vis potes. De volūtate non (quasi pietatis i credul⁹) dubito: sed qua si meæ colluuiōis cōscius nō præsumo. c ¶ Extendēs. Post sermonē & miracula facit quib⁹ sermo apud auditores confirmat. d ¶ Tetigit. Non quin sine tactu sanare posset, licet vt idicet se nō subiectū esse legi, sed dūm legis, qui non timet contagiū. Tetigit. propter humilitatē, vt nos doceret nullū spernere, p̄ aliqua corpis maculatiōe. ¶ Apparet supra legem (q̄ leprosum excludit) esse gratiā, quæ sanat eū, vt ait. Non veni soluere legem sed adimplere &c. e ¶ Volo. Eo sanauit genere quo fuerat obsecratus, deinde imperat: Mundare. Ecce potestas. f ¶ Vide neminī dixe. Taceri iussit: nec tamen taceri potuit. Non q̄ aliquid voluit et non potuit: sed dat exemplum: vt sui in magnis quæ faciunt, latere velint:

Mar.1.d. sed vt profint alijs, prodātur inuiti. Nec dixe. Hunc tamen Marc⁹, vbiq; hoc prædicasse dicit quasi euangelista factus sit. g ¶ Vade. Mittit ad sacerdotes propter humilitatē, vt sacerdotibus deferat honorē: quibus lex iubet mundatos munera offerre: & vt videntes credant ei: vel si non credūt, inexcusabiles sint: & ne legē frangere videretur. h ¶ Ostende te sacer. vt sacerdos non legis ordini se fd gra

B dei supra legem curatum esse intelligat. i ¶ Offer. qa legē nō soluo, qa nō dum cępit verum sacrificium. k ¶ In testimoniū. i. dño credant si impietatis lepra discedat. In testi. spiritualis curationis: offerendū est munus spirituale hō ipse.

Typice. ¶ Typice. Leprosus, gen⁹ humanum significat plenū lepra, qd extenta manu, idest verbo dei humanā cōtingēte naturā: a prisci erroris varietate mūdat, vt diu abominabiles & sequestrati iā queant tēplo red

1.Co.3.d di. Templū dei sanctū est quod estis vos. Et sacerdoti offerri: de

Pś.109.a quo dr: Tu es sacerdos in æternū fm ordinem melchisedech. Et

Ro.12.a. offerāt, p emūdatiōe corpora sua, hostiā viuentē, sanctā, deo pla-

Luc.7.a. centē. l ¶ Accessit ad eū centu. Lucas rēvr gesta est narrās: dicit eū misisse seniores iudæoꝝ. Sed matthæ⁹ causa breuitatis, eū cuius fides laudatur, cuius desiderijū & volūtas defertur, maluit prudenter dicere accessisse, q̄ eos per quos mādabat. Vt mulier quia credidit, magis dr tetigisse christum, q̄ turbæ quæ cōprimebant. Ita cēturio quo magis credidit, eo magis accessit. Tria dicit: iacet paralyticus, torq̄tur, & vt animæ suæ angustias indicet, & dñm ad misericordiā cōmoueret. Et hæc ei glia ꝙ sic rogauit, p seruo,

☞ In quo disca

NICO. DE LYRA.

Diuisio. ✠ mo describit curatio leprosi, & 2do paralytici, ibi: Cū aūt introisset capharnaum. tertio, laborātis calore febrili, ibi: Et cū venisset iesus. Pria in duas: qa prio ponit curatio leprosi. 2do, miraculi manifestatio, ibi: Et ait illi ie. Ad euidentiā dicēdoꝝ ꝺ side randū: ꝙ duplex est doctrina. Quædā q̄ non excedit facultatē intellect⁹ humani, & ista debet p rōnes demōstratiuas confirmari. Alia est doctrina excedēs facultatē humanā, & ideo non pōt ꝑfirmari per rōnē euidentē, ppter qd oportet ꝙ cōfirmet per opera diuinæ ꝟtutis ostēsiua. qa cū deus nō possit esse testis falsitatis: si talia inducunt ad confirmationem alicuius doctrinæ, sequitur eā infallibilem veritatē cōtinere. Talis autem est doctrina euāgelica, & ideo ei⁹ cōfirmatio facta est per miracula. & hoc est qd dicit Cum aūt descēdisset iesus de monte. in quo legē euangelicam promulgauerat. a ¶ Secutæ sunt eum turbæ. &c. qa aliq̄ sequebant eū ex deuotione propter sanctitatem suæ doctrinæ. aliqui aūt ex curiositate: vt viderēt miracula & audirent noua, aliquī vt ei insidiarent: sicut pharisæi, & alij. vt ab eo curarētur, sicut infirmi: de quibus erat

tiesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ: & ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine si vis potes me mundare. † Et extendens iesus manū tetigit eum, dicens: Volo mundare. Et continuo mundata est lepra eius. Et ait illi iesus: Vide nemini dixeris: sed vade ostende te sacerdoti: & offer munus quod præcæpit moyses: in testimonium illis. † Cum aūt introisset capharnaum: accessit ad eum centurio, rogans eū & dicens:

a ¶ quia dixit & facta sunt. ¶ nihil est mediū inter præceptum & opus.

a ¶ forma nri est ne nos iactem⁹ de bōis operibus, b ¶ nō erat necesse vt sermone iactaret quod corpore præferebat.

a ¶ Disciplina nri est vt nos ostēdam⁹ sacerdotibus: sed † vade ostēde te sacerdoti nostro. a ¶ nō debēt auferri signa priusq̄ veniant significata.

i & ☞ offer mun⁹ quod præcæpit moyses. f

a ¶ alienigena. b ¶ per internuncios. c ¶ nullus alius pro seruo.

a ¶. s. vt credāt ꝟtutē dei magnā ec. b ¶ Hoc miraculū factū est sanato leproso continue.

k ses i testimoniū illis. † Cum aūt introisset capharnaum: accessit ad

a ¶ fide & desiderio. s.

l centurio, rogans eū & dicens:

quibus erat iste de quo sequtur: c ¶ Dñe si vis. vbi cōfitetur eius potētiā, in quo apparet huj⁹ leprosi fides & deuotio: ex q̄ secutā eius curatio. vnde subditur: d ¶ Et extendens. ic. manum &c. Licet aūt posset curare soloverbo: tn appposuit manū: quia humanitas xp̄i erat quasi organū seu instrumētū ipsius diuinitatis. & iō sicut artifex mediāte instrumēto opat: sic ꝟtus diuina in xp̄o per applicationē hūanitatis sanabat eum. Et ideo qa iesus erat iudæus: ipse non venit ad eum in persona propria, reputans se indignum ad hoc impetrandū, sed misit ad iesum principes iudæoꝝ, vt dicitur Luc. vij. vt p eos curationē seruī sui facilius impetraret. Et quia qd ꝑ amicos facimus, quodammodo per nosipsos facimus. ideo Matthæus dicit eū venisse ad iesum, non quia in persona propria venerit, sed per intermedios. & sic est intelligendū quod dr hic: k ¶ Accessit ad eum centurio. s. per amicos. Dicitur autem centurio, quia habebat centū homines in armis sub se, ad custodiā illius terræ: ne forte vellent contra romanos rebellare. Iste ergo cēturio auditis christi miraculis firmiter credidit ꝙ poterat sanare seruū ei⁹, qui erat ei valde charus, vt dr Lu. vij. Ideo de ei⁹ sanatione erat valde sollicitus. Iesus aūt sciens eius fidem & deuotionem: respondit ei per internunciū. s. Ego veniam. Cum autem esset in via misit centurio nūcios obuiam ei, vt dicit Lucas, dicentes ex parte eius.

✠ Dñe nō sum

Moraliter. b ¶ Ecce lepro. ve. Per istū leprosum qui confitebat se immundū, & christū potētē ad se mundādū dicēs: Dñe si vis potes me mū. significat pctōr vere pœnitēs, & ad dei misericordiam confidēter recurrens ideo subditur: d ¶ Et extendens iesus manum &c. p qd̄ significat ꝙ talis man⁹ diuinæ misericordiæ ꝑtendit ei⁹ crimina relaxādo. e ¶ Et ait illi iesus: vide nemi. dixe. sed vade ostēde te sacer. per hoc innuens ꝙ ecclesiæ ministri nō debēt gloriā hoīm quærere sed dei. h ¶ Et offer mu. &c. nā a pctis mundatus debet esse deo valde gratus. i ¶ Cū autem intro. ca. ac. ad eum cen. &c. Iste gētilis erat, in christum tā credebat: aliter eum pro sanatione sui pueri nō rogasset ideo p ipm primitiæ gentiū significantur credentes in xp̄m, & laborantes ad conuersionē aliorum. de quibus fuit Lucas euāgelista, & Dionysius areopagita, & alij plures. p hoc aūt ꝙ christ⁹ subdidit:

¶ Quinta pars.

✠ Non inueni

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ In quo discam sic misereri cõseruis. a ¶ Ego veniã. Magna humilitas q̃ seruũ dignatur visitare: quod fides cẽturionis meruit: qui ex gentib⁹ credit: & humilitas, q̃ se indignũ iudicat: cui⁹ rectũ intret & prudẽtia, q̃ vltra carnẽ diuinitatẽ latentẽ videt. Ad filiũ reguli venire noluit: ne diuitias honorare videretur. hic seruilẽ cõ

ditionẽ ne spernere videatur, mox ire cõsensit. ¶ Quis verbo curare potuit propter humilitatẽ visitare dignatur: & tũ in me d⁹ stinere verbo sanat: ne nõ, pter hũilitatẽ, sed ob imperitiã viriũ corporaliter ire putaret. b ¶ Nõ sum dign⁹. Propter conscientiam vitæ gentilis, magis timet grauari præsentia q̃ iuuari. q̃ & si erat fide prædit⁹, nõdũ in erat sacramẽtis imbutus. Sed quod nec infirmitas nostra præsumit, gratia dare nouit. c ¶ Nam & ego &c. Si ego homo sub alio possum iperare minoribꝰ, quanto magis tu q̃ sup oia: habẽs famulantes angelos, potes p eorũ ministeria sine corporis præsentia dicere infirmitati, vt recedat, & recedet: & sanitati, vt veniat, & veniet. Mira fides in gentili.

Mystice. ¶ Mystice. Centurio, significat electos ex gentibus, quasi centenario militeviritutũ stipatos: q̃ nihil terrenũ, sed sola æterna salutis gaudia sibi suisq̃ quærũt. Cẽtenari⁹ em, q̃ a leua trãsit ad dextrã in cœlestis vitę significationẽ poni sueuit. Talis ergo meriti viri pro his necesse est vt supplicẽt q̃ adhuc seruitutis spũ teneni: vt perfecta charitas foras mittat timorẽ. Domus autẽ in quã nõ audet eũ inuitare: gẽtilitas est, p ter setorẽ idolatriæ, nec in em gẽtibus corporalis psentia xpi exhibita est. sed verbũ fidei misit eis p apostos. & ab ifidelitate sanauit. ¶ Vel milites & serui cẽturiõis: virtutes sunt naturales: quãq̃ copiã multi ad deũ veniẽtes secũ deferũt: vt, corneli⁹ dr vir iustus & timens deũ. d ¶ Ab oriente & oc. yc. & re. &c. Vel oriens, qui illuminati statim trãseunt. Occidẽs: q̃ passiones vsq̃ ad mortẽ tolerant. Per istas duas partes oẽs partes mũdi ex quib⁹ gẽtes vocandæ erãt designant. e ¶ Filij autẽ &c. qa in hoc mũdo fruunt bñficijs dei. fm illud: Pluit super iustos & iniustos. Nũc videnẽ in facie dñi, sed tũc minime. f ¶ In tenebras exteriores. Quia a dño foras expellent. i. in æternã nocte, qa hic spẽte ceciderũt in exteriores. i. in cæcitatẽ mentis. Per fletũ qui est oculorũ, & stridorẽ dentiũ: nota verã resurrectionẽ corporũ. Dẽtes stridẽt: qui hic de edacitate gaudebãt. Oculi flent, q̃ per concupiscẽtias vagabãtur. Fletus de ardore: stridor dentium de frigore solet excitari, quia ibi transibunt ab aquis niuiũ ad calorẽ nimiũ. Vel, stridor prodit indignantis affectum quo sero pœniter quod deliquit pertinaciter.

g ¶ Fletus & stridor dẽtiũ. Per hoc ostẽdit magnitudo tormentorꝝ. Per fletũ, tormentũ aiæ, p stridorem dentiũ, corporis.

a ¶ seruus. b ¶ non in vno tantũ miserabilis: q̃ iacet: sed q̃ est paraliticꝰ, & q̃rorquet. hæc enim omnia cũ dolore nominauit.

Domine puer meus iacet in do-
a ¶ repẽtina diaboli aggressione.
mo paralyticus: & male torquea ¶ .i. vir
tute. virtus em xpi psens fuit q̃ suscitauit eũ.
a tur. Et ait illi iesus: Ego veniam
& curabo eum. Et respondens cen
b turio ait: † Domine, non sum dia
a ¶ Ecce humilitas.
gnus vt intres sub tectum meum:
¶ magna fides: q̃ dei dicere: credit esse facere.
sed tm dic verbo & sanabitur puerb
a ¶ ecce prudẽtia. b ¶ .i. habens aliũ dñm.
c me⁹: Nã & ego hõ sum sub pstesta c
te † constitutus habẽs sub me mili
a ¶ Mira fides in gẽtili.
tes: & dico huic vade, & vadit: & d
alio, veni, & venit: & seruo meo, fac
a ¶ ita angeli tibi seruiunt. b ¶ q̃ suã intelligit maiestatem.
hoc, & facit. Audiens autem iesus e
a ¶ non vt turbati animi, sed docẽtis nos q̃s opus est moneri de hmõi & mirari.
miratus est: & sequẽtibus se dixit: f g
† Amen dico vobis, nõ inueni tanh i
a ¶ & si a. pphetis edocti. ¶ pñis tpis: inuenit em in antiqs. b ¶ vñ p̃dico vobis q̃ mul. ad exẽplũ istius, in quo fides gẽtiũ præfigurat.
tam fidem in israẽl. Dicõ autem vo k
¶ ex omni gente,
d bis: q̃ multi ab oriente & occiden
¶ ad fidẽ. ¶ requescent fœliciter epulaturi.
te venient: & recumbẽt cum abraã
& isaac & iacob in regno cœlorum:
¶ iudæi in quibus ante regnabat dominus.
¶ a facie dñi.
f filii autem regni eiicientur in tene l
g bras exteriores: † Ibi erit fletus & n
stridor dentium. Et dixit iesus cen o
a ¶ cuiꝰ sicut credit ita fit. ¶ p mẽsura fidei qa credidit oia posse: idicat p fidẽ meruisse.
turioni: vade & sicut credidisti fiat q
a ¶ p̃batur fides dñi dũ sanitas
serui sequitur.
tibi. Et sanatus est puer ex illa ho-

☞ Et cum

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Dñe non sum dignus. Erat em hõ gentilis: & abominabile erat iudæis comedere & bibere cum gentilibus: & etiã dos eos intrare: vt habet Act. x⁰. Et forte iste q̃ gentilis erat idola in domo sua habebat: & ideo ex humilitate christũ ab ingressu domꝰ suæ repellebat, dicens: Dñe &c. Et ex altera parte firmiter credebat q̃ absens solo verbo seruũ suum curare poterat, pter qd dixit: b ¶ Tm dic verbo &c. Quod p̃bat p hoc qd subdit. c ¶ Nam & ego hõ sum. i. licet habeã aliquos sub me qui mihi debeant obedire: tũ sum subditꝰ maiori potestati, videlicet p̃sidi & iperatori: & tm subditi obediũt mihi ad nutum. d ¶ Et dico huic vade: & vadit &c. Et ex hoc intelligitur sequẽs cõclusio scilicet hæc. Ergo tu q̃ non es subiectꝰ alicui potestati, potes p̃cipere infirmitati, & eã ejicere: & sic solo verbo seruum meũ curare.

Audiens.

est & obscurus. Itẽ non lucet ad ostẽdendũ dãnatis aliqd ad eorũ p̃solationẽ, sed ad eor⁹ desolationẽ ideo dicunt ibi eẽ tenebre exteriores. Sequit. n ¶ Ibi erit fle. In fletu duo sunt. s. tristicia animi ex qua p̃cedit fletꝰ & fm hoc fletꝰ ẽ in dãnatis generaliter, tã i dæmonibꝰ q̃ in hoibꝰ. Aliud est ex pte corpis. s. lachrymarũ resolutio, & turbatio cerebri & oculorꝝ. & ista nõ p̃nt eẽ in spiritibꝰ separatis, sed post resurrectionẽ quãtũ ad aliqd erũt in hoibꝰ dãnatis, qa ibi erit p̃dicta cerebri & oculorꝝ turbatio, sed nõ erit ibi lachrymarũ fluxꝰ a capite vel resolutio: qa cessante motu cœli, cessabit oĩs gñatio & corruptio. Ex q̃ patet vlteri⁹ q̃ ibi erit. o ¶ Stridor dẽtiũ. qa nõ iportat aliquã corruptionẽ, sed tm doloris ostẽsionẽ. sequit. p ¶ Et dix. ie. centu. vade & si. cre. s. perfecte: sic. q ¶ Fiat tibi. in sanatione serui tui. vnde sequit: Et sana. est &c.

✠ i ¶ Non inueni tantam fidem in israel. significatur deuotio gentilium ad christi fidem, & obduratio iudæorum. Mora

✠ Et cum venisset

A ☞ a ¶ Et cum venisset. Qñ hoc sit factũ nõ expressit Matthæus, mõ em necesse est vt post illud factũ credat post quod narrat. Lucas & marcꝰ prius de hoc narrant q̃m de leproso: sed nil obstat narrãti diuersitas, vbi eadẽ dicunt: maxime cũ idẽ euãgelista eo ordine crediderit se debere ire: q̃ deꝰ voluit narrãda recordatiõi eiꝰ sug-

Febris gerere. b ¶ Et febricit. Febris græce, feruor latine dr, & si qñ hæc passio faciat tremere, naturæ est humanæ. c ¶ Et tetiLuc.4.f. git. Lucas dicit q̃ rogauerunt, p ea. Christus mõ rogatꝰ, mõ vltro curat: ostẽdẽs se cõtra vitiorũ quoq; passiões: & p̃cibꝰ fideliũ semp annuere, & ea nõnũq̃ q̃ ipsi in se nõ intelligũt: vel intelligẽda dare, vel picetẽtibus etiã nõ intellecta dimittere: vt

Ps.18.d. Delicta qs intelligit: ab oc. m. mũ. me. d. d ¶ Et surrexit & mi. Naturale est febrici tãtibus incipiẽte sanitate lassescere: et molestiam egritudinis sentire. Sed sanitas q̃ a dño datur hæc tota simul redit: & etiam eo robore confirmat, vt adiutoribus suis cõtinuo ministrare sufficiat. ¶ Domus petri, circũcisio est eiꝰ apostolatui p̃missa. Socrus synagoga: q̃ q̃dãmõ mr est ecclie pectro cõmissæ. Hęc febricitabat, qa inuidiæ æstibꝰ laborabat p̃sequẽs ecclesiã. Cuius manũ tangit dñs, q̃n carnalia eius opa in

Moralit. spũalem vsum cõuertit: & ita erecta mini strat in spũ. ¶ Morali. Quæq; aĩa q̃ concupiscẽtiæ carnis seruit, q̃si febribꝰ æstuat. Sed manu misericordiæ tacta, p̃tinẽtiã lasciuiã refrænat: & sicut seruierat imũdiciæ mõ seruit iusticiæ. e ¶ Vespe aũt facCasus solis, mors est xpi, per quam plures sanauit dæmoniacos q̃ añ viuens in carne ægrotos. f ¶ Videns autẽ iesus. Manifestũ est aliũ esse diẽ q̃ iussit ire trans fretũ, nõ eũ q̃ sequit illũ: in quo socrus petri sanata est: q̃ die lucas marcusq; eum in desertũ exisse affirmant. Iussit ire trans fretum: significans vt amaros sęculi fluctus transeamus. g ¶ Et

B accedens. Qd matthæus dicit hoc factum quando iussit ire trans fretum: Lucas vero ambulãribꝰ illis i via, nõ est cõtrariũ, qa via ãbulabãt vt venirẽt ad fretũ: h ¶ Magister. quasi vnꝰ sit de pluribus. Et ipse literator erat, non spiritualis auditor. ¶ Magister. Non dixit dñe, sed magister. vnũ de pluribꝰ magistris æstimãs.

☞ Vulpes foueas

NICO. DE LYRA.

Diuisio. ✠ a ¶ Et cum venis. Hic ponit tertiũ miraculũ de sanatione socrus petri. & primo ponit hoc miraculũ in speciali, & secõ ex hoc cõcludunt multa miracula in gñali ibi: Vespere aũt facto. In prima igit parte dicit sic: Et cũ venisset iesus in domum petri. Saluator enim noster cum corpus passibile ad nostrã salutẽ accæpisset: aliquando declinabat ad loca familiaria sibi & deuotorũ ad quietem habẽdam post labores: & isto modo venit ad domũ petri. b ¶ Vidit socrum eius iacẽtẽ & fe. &c. & surre. ministra. Qd nõ potuit fieri nisi diuina virtute. Natura em nõ opat in instanti. & ideo licet a febribus virtute naturæ possit hõ curari: nõ tm ita subito & pfecte: q̃ possit statim opa ꝰsuenta facere: sicut dr hic. Et surrexit & ministrabat eis. d ¶ Vespere aũt fac. Hic ponunt ad confirmationẽ legis euãgelicæ multa miracula in generali, qa audito hoc miraculo: oẽs q̃ in eadẽ villa detinebant varijs lãguoribꝰ: sunt xpo oblati & ab eo curati. & sic adipleta est, p phetia Esa. liij. vbi dr sic: Vere lãguores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portauit. Ad cuius intellectũ considerandũ, q̃ xps q̃ venerat ad salutẽ humani generis, intantũ accæpit infirmitates nras inquãtũ valebat ad opus nræ salutis. Ad hoc aũt non faciũt defectꝰ scientię & græ: sed magis ꝓtrariant, & ideo christꝰ nõ accæpit defectũ ignorãtiæ, & fomitis inclinãtis ad pcm, qa contrariant plenitudini scientiæ & græ quæ fuerũt in anima xpi ab instanti cõcæptionis. Aliorũ aũt defectuũ qui nõ repugnãt scientiæ & græ: aliq sunt, q̃ sequũtur totã naturã hũanã, & sunt materiæ exercẽdæ virtutis: sicut passibilitas, mortalitas, fames, sitis, & similia, & talia assumpsit christus in ꝓpria p̃sona: qa faciebãt ad opus nostræ redẽptionis. Alij sunt defectus qui non sequũtur totã naturã hũanã, sed aliquã in particulari, & hos nõ assumpsit xps in ꝓpria persona, qa hmõi cõtingũt dupliciter. Vno mõ ex debilitate ỹtutis formatiuæ & ex defectu materiæ: sicut sũt partus monstruosi

tus mõstruosi, & hi nõ habuerunt locũ in christo: qa corpus eius fuit formatũ ex purissimis sanguinibꝰ virginis Marię: & sic non habuit locũ defectꝰ vel inordinatio materiæ. Fuit etiã formatum virtute spiritussancti infinita: et ideo nõ habuit ibi locũ defectus virtutis deformatiuæ.

a ¶ Ostendit nõ seq ordine prædictũ miraculũ, quia ante sermonẽ montis fuit factum.

a ra: † Et cũm venisset iesus in domũ a
petri, vidit socrum eius iacentem b
b & febricitatẽ: & tetigit manũ eius:
d & dimisit eã febris: & surrexit & mi c
e nistrabat eis. Vespere autem facto d
obtulerunt ei multos dæmonia habẽtes: & eiiciebat spiritus verbo: &
¶ per iram & odium.
oẽs male habẽtes curauit: vt adimpleretur quod dictũ est per esaiã p
phetã, dicẽtem: † Ipse infirmitates e
a ¶ nõ vt sibi haberet sed vt a nobis auferret.
b ¶ a nobis. s. abstulit.
¶ Q. suscepit vt medicus.
nostras accæpit: & ægrõtationes no f
a ¶ sustinuit i cruce. b ¶ post sanationẽ istorf
stras portauit. Videns autem ie g
sus turbas multas circum se: iussit th
g discipulos ire trans fretum. † Et i
a ¶ literæ occidentis seruus. b ¶ hoc desiderans quod simon magus voluit emere: vt de miraculis lucraretur.
accedens vnus scriba, dixit illi:
h Magister, sequar te quocunq; k

posthea effundat populo in prædicatione. vñ & moyses aliquãdo ascendebat in montẽ ad dominum, & aliquãdo descendebat ad populum, & hoc habetur Luc. vj. c. In dieb⁹ illis exijt in mõtem iesus solꝰ orare: & erat ibi pernoctãs in oratione dei. Tertia causa fuit ad fugiendũ populi applausum. Iohã. vj. b. Iesus aũt cum cognouisset quia venturi essent vt raperent eum, & facerent eum regem: fugit iterũ solus in montẽ. Ista ergo triplici de causa, vel saltem aliqua earum dicitur hic: Videns iesus turbas multas circum se. nimis scilicet opprimentes & applaudentes. h ¶ Iussit discipulos ire trans fretum. idest vltra mare galilææ in locum magis secretum. i ¶ Et accedens. Hic ponitur quorundam discipulorum accessus ad christũ: Quorum vnus accedebat ficte, & ideo repellitur. Secundus vere, & ideo recipitur, ibi: Alius autem de discipulis. Circa primũ considerandum: q̃ vnus de his qui audierãt prædicationẽ christi & viderãt miracula, q̃ erat scriba, id est literatus, cõsideravit q̃ si esset familiaris christo, q̃ posset magnam pecuniã colligere ab his qui a christo curarentur p ipsius suggestionẽ & introductionẽ ideo voluit se ei coniungere, dicẽs.

k ¶ Magister sequar te quocunq; ieris. Iesus autẽ videns eius animũ, nõ respõdit ad eius verba tantũ, sed ad ipsi⁹ animũ, dicẽs:

✠ Vulpes foueas

✠ a ¶ Et cum venisset iesus in domum symonis petri &c. Mora
Per socrũ petri quæ mulier erat, sensualitas significatur, quæ mulier ab augustino vocatur. ipsa vero iacet febricitãs cõcupiscẽtiæ calore. Per christũ autem qui est imago patris, ratio, fm quã homo factus est ad imaginẽ dei, significat. Igitur moraliter socrus petri sanatur, cũ sensualitas per rationem ad debitũ ordinẽ moralis virtutis reuocatur, ideo subditur: c ¶ Et ministrabat eis. qa sensualitas reformata virtute morali: ministrat & seruit rõni.

d ¶ Vespere autẽ fa. obtu. ei mul. dæmonia ha. &c. Per quod significatur ꝓ hora mũdi vespertina christus venit dæmones eẽ cere, & infirmitates hominum curare. g ¶ Videns autem iesus turbas. circum se &c. per hoc docuit prædicatorẽ euangelij applausum populi declinare. i ¶ Et accedens vnus scriba &c. Ista fm literalẽ sensum seq xpm volebat, quia p hoc habere miraculorũ gratiã sperabat, & ea vti ad lucrũ tpale, ꝓpter qd christus repulit ipsum. Ergo per eũ significantur quærẽtes intrare religionem possessiones habentiũ: nõ ex deuotiõe qd est bonũ. sed vt ex paupere bꝰ diuites fiãt, & ex cõtẽptibilibꝰ honorati, ideo de talibꝰ dr:

¶ Quinta pars.

✠ Vulpes foueas

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Vulpes so.ha.Q.Quid me propter lucra seculi vis seq: cum ita sim pauper vt nec hospitiolū qd meū sit habeā? Vel iste miraculis ꝓmot⁹, ꝑpe inanē iactātiā seq voluit: quā significāt aues cœli. Fimitr ob sequītū discipuli q̄ vulpes. Reclinatio capitis, hūiliaté suā significat, quæ i illo simulatorē & superbo locū nō habe

Mystice. bat. Vel, vulpes, hæreticos significāt: qui nō virtute dei ꝓfi, dolis seducere nituntur. aues malignos spūs elatos: q in cordib⁹ iudaici ppli nidos & foueas. i. domicilia habēt. In talibus diuinitati christi non est locus. b ¶Filius aūt ho. Cū hominesvo cēnt cū filiū dei, ipse seipsum vocat filiū hois, humilitatis cā. c ¶Alius aūt. Nota hunc vocatū esse a iesu. d ¶Dñe. Ille q ingessit se: vocat eū magister, vt elat⁹ pharisæ⁹, alter q recæptus est, dñm vocat

Luc.9.g. humiliter, sicut publicā⁹. e ¶Dimitte mor. Addit Lucas: Tu aūt vade & annuncia regnū dei. In quo notaꝫ prætermitten da esse minora bona pro maioribus.

f ¶Suos. q culpa exierūt vt ipsi cum cul

Mortuos pa viuunt. Mortuos sepelire, est pctōres sepelire. in peccato fouere. g ¶Et ascēdente eo. Qui magna fecit i terra, trāsit ad mare: vt & ibi faciat: & dñs terræ & maris appeat. h ¶Ecce motus. Non ex se orta est tēpestas, sed eius imperio, vt discipuli magis timeant & rogent: & rogantibus ostēdat potentiam. i ¶Dormiebat. Dormit in nobis dñs. i. fides domini, cū negligentius agimus, & ideo tēpestas. Sivero fides resurgit: imperat ventis & fluctibus.

k ¶Suscitauerunt. Primū est iesus in tribulationibus orationibus excitandus, vt post incrapationem surgens imperet ventis & mari, & sit tranquillitas magna.

l ¶Modicæ fidei. Si nouistis potentem

F in terra: cur nō creditis etiā in mari? Qui parū credit, arguitur: q nihil contēnitur.

☞ Imperauit

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶Vulpes foueas habent: & vo

a ¶dolo sitas latet in te profunda.

a ieris. Et dicit ei iesus: Vulpes fo

a ¶elatio nidū fecit cor tuum.

ueas habent: & volucres cœli ni

bdos: filius autem hominis nonb

a ¶in te locū mea humilitas.

b ¶humilitatem mortis.

habet vbi caput suum reclinet.

a ¶quē ad discipulatū vocabat, dignō in quo diuinitas quiescat. ¶non duodecim.

c Aliꝰ a m de discipulis eius.

a ¶non re esse discipulus: sed expleta pietate paterni funeris vult liberior sequi.

d ait illi. Dñe permitte me prid

mum ire & sepelire patrem meum.

Iesus autem ait illi: Sequere me e

a ¶illi carne mortuos cōdār, tu aūt mortuos anima resuscita. b ¶culpa, vel non credētes.

e & dimittē mortuos sepelire mor

f ¶natura. ¶carne.

g tuos suos. Et ascendente eo in na g

a ¶infirmi & spretores mūdi.

uiculam, secuti sunt eum discipuli

a ¶vt magna virtus liberatoris videatur.

h li eius: Et ecce motus magnus fa h

a ¶tanto magis cōturbat timor discipulos.

ctus est in mari, ita vt nauicula

a ¶als mergeretur. a ¶Hic hō ostēditur.

operiretur fluctibus: Ipse vero i

a ¶vt apostolos suscitare faceret. b ¶semper vult rogari. ¶adeo territi vt non modestē irruerent & suscitarent.

i dormiebat. Et accesserunt ad eum

k discipuli eius & suscitauerunt eū:

a ¶Q. adhuc paruuli & infirmi.

dicentes: Domine: salua nos, peri

mus. Et dixit eis Iesus: † Quid m

l timidi estis modicæ fidei? n

ponuntur quædam miracula ad discipulorum cōfirmationem & prio in creatura corpali. scḋo in spūali: vt ostēdat xps dñs totius creaturæ. secun. dū ponitur ibi. Et cū venisset iesus trās fretū. Primū miraculū fuit in sedatiōe subita tēpestatis ipsius maris ꝑ imperium ipsius christi. vnde dicit sic: Et ascēdēte eo. i. christo.

h ¶In nauiculam. vt iret in locum remotū ꝓpter causas ꝑdictas. i ¶Secuti sunt eum discipuli eius. transiretantes. s. cum eo. k ¶Et ecce motus magnus &c. Hoc est factum virtute diuina, vt manifestaretur virtus christi discipulis eius. l ¶Ipse vero dormiebat. duplici de cā. Prima: vt veritas humanæ naturæ in eo ostēderet. Scḋa: vt discipuli in periculo positi ad ipsum recurrerēt. ideo sequitur: Et accesserunt & suscitauerūt eum &c. Sequitur: m ¶Et dixit ei iesus. Quid timidi estis. q. d. nō debetis timere: cum sim præsens vobiscum quem vidistis tot miracula facere. n ¶Modicæ fidei. discipulos aūt suos dicit eē modicæ fidei, quia si perfectā fidē haberent, cognoscerent eū tātā vir

☞ tutem habentem

✳ a ¶Vulpes foueas ha. i. dolosi dæmones & ſupbi habēt in vobis habitaculū, sed non xps. ¶Alius autem de discī. eius ait illi: dñe permitte me &c. & per hoc ꝓ dixit ei. e ¶Sequere me &c. oñdit ꝓ carnalis affectꝰ a seqntib⁹ xpm, ē totaliter dimittēd⁹.

g ¶Et ascēdē. eo in n. Morali. Nauicula fluctib⁹ opta: est ecclia militās in persecutiōib⁹ posita. Xpi ꝙ dormitio, ē diuina pmissio. vnde qñ videt hoies tribulatiōes iniustas durare: dicunt deū dormire. qui excitat, qñ bonor⁹ ꝑcibus pulsat. & sic ipo ꝑcipiēte fit trāqllitas magna ꝑ cessationē ꝑsecutiōis: vl dādo patiētiā tribulatis. & hęc trāqllitas virtutis melior est q̄ trāqllitas corpalis.

✳ Et cū venisset

A ☞ a ¶Imperauit. Cui imperat: i perantē sentit. Nota ꝙ omnis creatura creatorē sentit. Quæ a pud nos insensibilia: isti sunt sensibi-

Allegoria ce. lia. ¶Allego. Mystice. Mare, astꝰ sæculi. Nauicula, crux xp̄i: cuius beneficio ad litt⁹ patriæ cœlestis venim⁹: in q̄ vna xps cū suis passus est. Vñ post ait. Qui vult post me venire: abne. semetipm &

Luc.9.c. tol. crucē suā & sequat̄ me. Dormit dū illi nauigāt q̄ a illis scīm calcātib⁹ & ad cœlū trēdētib⁹: ips subito dñicæ passiōis aduēit. quā Marcus etiā ꝑ horā solis ad occasum eūtis significat, dū dicit, hæc imminente nocte gesta fuisse. Susciant eū: dū visa morte resurrectionē quærūt, ne eo diutius sopito, mēs eoꝝ pereat. Suscitatus increpat de

Lu.24.d parua fide dī. O stulti & tar. cor. ad credendū nōne sic oportuit pati christū & ventū, i. diaboli superbiā strauit. Aquā sedat. i. rabiē iudaici populi labefecit. Vel, nauicula est ꝑsens eccliа: in qua xps cum suis mare

Quid nauicula. seculi trāsit: ventos dęmonū aquas ꝑsecutorū compescit: vñ miremur & gras agamus. b ¶In regionem geraza. Geraza vrbs est arabiæ iuxta mōtē galaad: nō lōge a stagno tyberiadis: in q̄ porci ꝑcipitati sunt. Geraza iterꝑtat colonū enciens, vel aduena, ꝙ pinquās. Hæc ē gētilitas q̄ diabolū a se eiecit: & q̄ priⁿ lōge: mō facta

Mar.5.a. est, ꝙpe: post resurrectionē a christo visita ta ꝙ pdicatores. c ¶Duo ha. Marcus & Lucas dicūt vnū: qa eoꝝ vn⁹ fuit clarior & famosior, ꝙ quo dolebat maxime illa regio & quo sanato fama exijt latior. Sicut per vnū, ita ꝙ duos accipe gētes: q de duobus filijs noe exierūt. Monumēta animaꝝ sūt corpa per q̄ fœditatē corporū ostēdebāt.

discrepātia euāgelistarū. d ¶Sæui. Marcꝰ dicit ꝙ null⁹ iā dæmonia cū ꝑoterat ligare. Lucas, ruptis catenis in deserto agi: qa gētes nullo vinculo legum poterāt cohiberi. vñ deterius sæuiebāt in se, vel in alios. Nec patuit in eis via ꝓphetis & sanctis auctoribus. vel per duos: iudæos & gētes accipe: q nō habitabāt in domo. i. in ꝓscientia sua nō requiescebant in monumētis manebāt. i. in opib⁹ mortuis delectabant, nec sinūt per viā fidei quam impugnāt, aliquem trāsire. è ¶Iesu filij dei. Hila. Magis suspicati q̄ nosse creden di sunt. ¶Ambro. Iesu fili dei. tū eis innotuit q̄tū voluit, tantū voluit quātū oportuit. nō sicut āgelis ꝑ hoc ꝙ estvita & lux: sed eis terrendis ꝑ q̄dā virtutis effecta, potentiā eius timēt ad pœnā, sed non nouerūt, diuini cōsilij dispensationē. Si em cognouissent: nunq̄ dñm gloriæ crucifixissent. ¶Credebant dęmones aliquādo illum dei filiū esse: videtes signa iterū, ꝓpter nimiā infirmitatē quā videbāt in eo, nō credebāt. f ¶Ante tēpus. Sciebāt em sibi futuram in de iudicio dānationē. Verba dæmonū diuerse relata nihil habent scrupuli: cū ad vnā sniam redigi, vel oia pnt dicta intelligi. Nec quod hic plura liter, apud alios singulariter. quia & ibi dī qd' legio noīat: quia

Mar.5.b. Lucæ.8.e multa sūt dæmonia. Marcꝰ dicit porcos ire circa mōtē. Lucas i mō re fuisse, quia de tāto grege alij in monte: alij circa montem erant fuerūt em duo milia, vt Marcꝰ ait. g ¶Torquere nos. Præsentia christi tortura est eis. Vel, torquent dū de corporib⁹ eijciūtur, in quoꝝ tortura delectabant, sicut præsentia dei refectio āgelorꝝ.

h ¶Mitte nos. Nota multo mīn⁹ eos sua potestate nocere hoībus qui nec pecorib⁹ possunt. ¶Nisi q̄s more porci vixerit diabolus in eū potestatē nō accipit nisi forte ad ꝓbandū. i ¶Et ecce &c. Dignior hō bestijs. cū, ꝓpter salutē duorum hoīm duo milia porcorū perierūt. Liberato populo gētium: icreduli agūt malos ritus in abditis: cæca & ꝓfunda curiositate submersi. k ¶Pastores autem. Quia etiā quidā principes impiorum' & si fugiūt fidem christi, tm potentiam eius mirando nunciare non cessant.

☞ Exijt obuiā

NICO. DE LYRA.

☞ tutem habentem in dormiendo, quantam in vigilādo: quia somn⁹ & vigilia sunt passiōes sensitiuæ partis, ſm quā nō cōpetebat christo facere miracula: sed magis ꝙ tute diuina: q̄ ꝓ somnū i nullo impediebat. a ¶Tunc surgēs &c. Ex quo patet ei⁹ diuinitas: qa miracula faciebat ipe rādo sicut dñs creaturæ. vñ sequitur:

b ¶Porro hoies mi. sunt. ex effectu ꝙ tutē diuinitatis ei⁹ cognoscētes ac etiā cōfitētes. c ¶Dicētes: qualis est hic. q. d. nō est hō purus, sed verus de⁹. d ¶Quia venti & ma. obe. ei. sicut creatura creatori. e ¶Et cum venisset. Hic ponit miraculū in creatura spūali in dæmonū eiectione: Et diuidit in duas partes ꝙa primo describit miraculi opatio, & secūdo ipsi⁹ diuulgatio, ibi: Pastores aūt fugerunt. Describendo miraculum euangelista, primo tāgit locū. Et cū venisset iesus trans fretum in regionē &c. i. vltra mare galilææ: qd' alibi dī stagnū genezareth: a quadā ciuitate sic noiatū: q̄ vocat̄ genezar vel genezareth. & est in alio littore ex †Mar.5. oppositō galilææ. Cū esset igit ibi i regio a. ne gerazenorū. f ¶Occurrerunt. ei duo Luc.8.d. hoies &c. Mar. v. a. dī ꝙ erat vn⁹ & Lucæ vīj. d. Dicendum ꝙ non est contradictio, quia fm veritatem erant duo dæmoniaci: sed vnus erat famosior & sæuior altero: qa in eo erat legio dæmonū, vt ibidē dī, & ideo de illo faciūt mentionē Marcus & Lucas, nec tū negāt quin fuerit alius cū eo quia vnitas concluditur in binario. Matthæus aūt facit mentionē de vtroq̄. Sequitur: g ¶Dęmonumentis exeūtes. In talibus enim locis habitant dæmoniaci aliquādo, vt per hoc dæmones ingerāt terrorē hoībus de aiab⁹ defunctoꝝ. h ¶Sæui nimis &c. nō quia dæmoniaci possint, ni †Mar.5. si q̄tū ꝑmittit eis deus: sequit: i ¶Quid b. Luc.8.e. nobis &c. Hoc dicunt magis ex coniectura q̄ ꝑ certitudinē, qa ille dæmon qui tē tauit eū in deserto erat acutioris ingenij: & tamen nō potuit scire ꝑ certitudinē, vtrū iesus esset ille qui erat promissus ad salutem mūdi, & deiectionem diaboli, & multo minus isti poterant hoc scire ꝑ certitudinem. k ¶Venisti huc ante temp⁹ torquere nos. Ad cuius euidentiā cōsiderandū, ꝙ vsq; ad iudiciū est tēpus meriti & demeriti hoīm: & ideo sicut ad illud tēpus sancti angeli habitāt inter nos ad nostra defensionem: ita mali ad nostram tentationē & impugnationem. Licet aūt secū portent ignē sui, tū reputāt se torqueri et affligi qñ eijciunt ab hoīb⁹, ne eis noceāt propter odiū qd' erga nos habent. Et quia si non possunt hoibus nocere in ꝑsona: tū appetūt eis nocere in substātia. iō rogabant iesum dicētes: Si eijcis nos hic: mit-

D. te nos in gregem porcorum. m ¶Et ait illis. Ite. cōcedendo eis petitionē ipsorū, vt patet per sequentē effectum. n ¶At illi exeuntes abierunt in porcos. Sed quæritur hic. quare permisit Quæstio eos intrare in porcos & ꝑcipitare eos. Dicēdum ꝙ forte homines illius terræ peccauerāt, & ideo demeruerant istud damnū sibi fieri. Vel aliter dicēdū: ꝙ xps aliqua fecit ad significandum quoddam aliud: sicut Mat.xxj. & Mar.xi. maledixit ficui non habenti fructum sed folia tantū, & tamē nulla ratio fuit ex parte arboris, quia vt ibidē dicitur: nō erat tempus ficorum, & ideo ratio maledictionis fuit ad significandum maledictionem iudæorū, quorū fructum boni operis q̄rebat christus, & tamen non inuenit in eis nisi folia tantum. i. apparentiā bonorū operum. Sic christus permisit dæmones intrare in porcos ad significandū ꝙ dæmones habitāt in mūdis hoīb⁹, sicut porcus est aial immūdū. o ¶Pastores aūt fugerunt. Hic ponitur miraculi diuulgatio: quia pastores fugientes venerūt in ciuitatē: & nunciauerūt hæc oia. Sequit.

☞ Et ecce tota

✳ e ¶Et cū venisset ic. trans fre. Per duos nimis sæuos pñt⁹ in- Morali. telligi paulus & cōstantinus ante suā cōuersionē: q̄ persecuti sunt acriter ecclesiā: sicut patet de paulo. Act. vīj. & ix. Et de constantino dī in legēda sancti silvestri. Cōstantinus imperator cū multas strages martyrū desisset &c. sed per xpm sanati, fuerūt valde māsueti. l ¶Si eijcis nos hinc, mit. nos in por. per hoc aūt ꝙ ꝑmisit: significat ꝙ hoies vitā porcinam ducentes: in ptāte dæmonū traduntur: & in infernum cum eis finaliter demerguntur.

¶Quinta pars

E ☞ a ¶ Exſit obuiã. Beda. Prodeuntes, ſignãt quoſdã conſuetudine ligatos, mirari qdẽ & venerari legẽ xpi: ſed nole pati. vnde trãſi
Lucę. 8.e re rogant. ¶ Et inuenerũt hoiem (vt Lucas ait) veſtitum & ſana
mente ſedere ad pedes ieſu. b ¶ Rogabant eum. Rogant nõ de
Ibi. 5.b. ſuperbia, ſed de humilitate: iudicãtes ſe indignos: vt petrus fecit
3.Reg.17. & vidua de helia. Timebant ne deſtrueret
b. eos p̃ſentia ſanctitatis eius: & ꝓpter pctã
ſua, ſicut deſtruxerat porcos. Ca. IX.

nunciauerunt hæc oĩa, & de his q
dæmonia habuerant. Et ecce tota a
a ciuitas exiit obuiã ieſu: & viſo eo b
rogabãt eum vt tranſiret a finibus
eorum. Ca. IX.

a ¶ de terra gerazenorum.

Mar.2.a. TAſcendes &c. c ¶ In ciui
tatem ſuam. Ne putes hanc e
ſe nazareth: quia Marcus dicit
hoc eſſe factũ i capharnaũ. Sed
cũ nazareth ſit i galilæa: i qcũ
qꝫ oppido galilææ ſit: dr ee in ſua ciuitate.
Sicut regnũ i tot ciuitatib⁹ ꝓſtitutũ dr ro
mana ciuitas: ita galilæa dr ciuitas xpi: in
qua eſt capharnaum quaſi metropolis.
d ¶ Offerebant. Doctores ſunt, q ſubleuãt, & offerunt chriſto monẽdo & interce
dendo. e ¶ Fidem illorum. Quantũ va
let apud deũ fides propria: apud quem ſic
valuit aliena, vt intus & extra ſanaret ho
Lu.5.d. minem. f ¶ Confi. filí. Lucas dicit Hõ. q.
q peccaſti. Ego deus q dimitto. Et vtrũq
dixit ieſus: quod vterq; euangeliſta teſta
tur. Humilis dñs filiũ vocat: quẽ ſacerdo
tes dedignarentur tangere. Vel modo di
miſſis pctis ſuis filius. ¶ Prius ſanat ani
ma: nec gr̃as agit: qui pl⁹ deſiderauit cura
corporis. Ecce mod⁹ curationis: prius di
mittit pctã tollens cauſam morbi: poſtcu
rat corpus. g ¶ Quid eſt facilius. Nota
infirmitates aliqn cõingere ꝓpter pecca
ta. & ideo prius dimittunt vt ſal⁹ reſtituatur. Quinq; modis infirmitates contin
F guũt: vel vt iuſtis merita per patientiã au
Iob.2.b. geant, vt Iob. vel ad cuſtodiã virtutum:
2.Cor.12 ne ſuphia tẽret, vt paulo: vel ad corrigen
b. da pctã, ſicut mariæ lepra: & huic paralyti
Nũe.12.c co: vel ad gl̃iam dei: vt de cæco nato & de
Ioh.9.a. lazaro: vel ad initiũ pœnæ, vt herodi: q̃ri
Ibi.11.e. nus hic videat qđ i iferno feq̃t vñ: Dupli
Act.12.d ci ↄtritiõe ↄteret eos dñs. ¶ Beda. Quid eſt
Hie.17.c. facilius. Sed quoniã hoc ſpĩale non creditis: probet ſigno viſibi
li quod nõ minoris cõſtat eſſe potentiæ: vt in filio hois latẽtem
cognoſcatis potentiã maieſtatis: quæ põt dimittere pctã vt de⁹.
☞ Tuncait

NICO. DE LYRA.

☆ a ¶ Et ecce tota ciui. ex. ob. ieſu. ad faciendum ſibi reuerẽ
tiã. b ¶ Et viſo eo roga. vt trãſi. a finibus eorũ. reputabãt em
ſe indignos tanto doctore: ſicut ſuperi⁹ eſt dictũ de centurione: qꝫ
reputabat ſe indignũ tanto hoſpite. Itẽ qa chriſt⁹ dimittebat eis
illos curatos a dæmonibus ad eorũ inſtructionẽ. vñ Mar. v. dicit
qꝫ chriſtus noluit ꝓ ille q habebat legionẽ ſequeretur ipſum, ſed
magis p̃dicaret miraculum factum. & idẽ intelligendũ eſt de alio
q erat cũ eo. Vel aliter põt itelligi. qꝫ iſti gerazeni ex pctis ſuis ti
mebãt offendere chriſtũ p̃ſentiã. & per ons incurrere maiorẽ pœ
nam p̃cedenti. & ideo rogabant eũ diſcedere. Cap. IX.

Diuiſio. ET aſcẽdens ꝛc. In ca. p̃cedenti poſita ſunt q̃dã miracu
la ad ↄfirmationẽ euãgelicę legis, hic ↄñr declarat vir
tus ipſi⁹ legiſlatoris. Et diuidit i tres p̃tes: qa prio po
nit ad hoc, miraculi ꝓpetratio. ſcdo, crẽdẽtium voca
tio, ibi: Et cũ trãſiret inde. & tertio, eoꝝ ↄfirmatio, ibi:
Hæc illo loq̃nte. Pria i duas. qa primo i opatiõe miraculi ad de
clarationẽ ſuæ deitatis fides credẽtiũ approbat. et ſcdo ifidelitas
negantiũ reprobat, ibi: Et ecce quidã de ſcribis. Circa primũ eua
geliſta notat locum vbi factũ eſt hoc miraculũ dicẽs. Et aſcẽdẽs
ieſus in na. vt. ſ. per nauigiũ de terra gerazenoꝝ rediret i galilęã
vñ illuc iuerat: vt patet in ca. p̃cedenti. d ¶ Et venit in ci. ſuã.
ſ. in capharnaũ: quia ibi factũ eſt in hoc miraculũ: vt Marc⁹ dixit
expl̃se. ꝛ. ca. Dicit aũt capharnaũ ciuitas dñi: nõ quia ibi fuerit na
tus vel cõceptus. Sed quia erat pricipalis ciuitas galilęæ, ꝓpt qđ
cẽturio ibi manebat ad cuſtodiã tot⁹ terræ: vt dictũ eſt ca. p̃cedẽ
ti. Nazareth aũt vbi chriſt⁹ fuit nutritus & ꝓcept⁹, erat quoddã
oppidũ vl̃ vicus reſpectu illius: & iõ dr ciuitas ipſi⁹ chriſti: ſicut
pariſius dr ciuitas alicui⁹ nati i aliquo oppido iuxta pariſi⁹. Vel
ſm alios dr ciuitas dñi, qa in principio ſuæ prædicationis multa
miracula ibi fecit. e ¶ Et ecce offerebant ei paralyticum. Mo
dus autẽ offerendi hic tacetur: ſed exprimitur Mar. ꝛ. quia non po
tentes intrare ad chriſti præſentiam propter turbã circũſtãtẽ: de
tecto dom⁹ ſubmiſerũt eũ in lecto ante ieſum, & hoc fuit magnũ
ſignum fidei ipſorum, ꝓpter qđ ſequit. f ¶ Videns autẽ ieſus
fidẽ il. ſ. paralytici & offerentiũ. qđ patet
ex hoc qđ ſequit: g ¶ Dixit paraly. Cõ
fide fili: re. ti. pec. t. Licet enim ſanitas coꝛ
poralis vel aliquid hmõi deſ alicui, ꝓpter
alienã fidẽ. remiſſio tñ pctõꝝ: non dat ali
cui ſine ꝓpria fide. Ideo nõ vident bñ di
cere q dicũt, qꝫ ly illoꝝ, refer̃t tm̃ ad offerẽ
tes: ita qꝫ ꝓpter fidẽ offertium tm̃ ſit ſana
tus. Dicit autem ieſus: Remittuntur tibi
peccata, ad modum boni medici: qui pri
mo remouet cãm morbi: & tũc poſtea in
tendit curationi. Infirmitas aũt hæc fuerat
inflicta paralytico propter pctm̃, & ideo
xps primo remouet cauſam dicens. Re
mittuntur &c. & ex hoc inſinuat eũ a pa- †Mar. 2.
ralyſi curandũ: ſicut ſtatim patuit per effe a.
ctũ. Ad maiorẽ p̃dictorũ intelligẽtiã ſciẽ- Lu.5.d.
dũ: qꝫ infirmitas corporalis inſligitur ali- Iohã.5.a
cui a deo multis de cauſis. Vno mõ, ꝓpter Multis
pctã punitionẽ, ſed nõ, ꝓpter purgationẽ. de cauſis
Et talis infirmitas eſt q̃ddã pambulũ pœ ifirmitas
næ gehẽnæ: & ſic inflicta eſt herodi: Act. a deo all
xij. d. vbi dr, qꝫ percuſſit eũ angelus dñi, eo cui fligit
qꝫ nõ dediſſet honorẽ deo, & conſumptus
a vermib⁹ expirauit. Eodẽ mõ fuit de pha
raone: q ꝓ flagella induratꝰ eſt. Scdo mo
do infligit ad pctã cõmiſſi purgationẽ. ſi
cut nabuchodonoſor amentia ſeptẽ anno
rũ: vt habet Dañ. iij. Et ſili⁹ mariæ magda
lenę vexatio dæmonũ. Tertio mõ nõ pro
pter pctm cõmiſſum, ſed ad gloriã dei ma
niſeſtandũ: ſicut de cæco nato dicitur Ioh.
ix. c. Neq; hic peccauit neq; parentes eius. H
ſ. vt cæcus naſceretur: ſed vt manifeſtaren- †Mar. 2.
tur opera dei in illo. Quarto, ꝓpter humi b.
liationẽ alicuius ne in ſuperbiam eleuet: Lu.5.c.
ſicut Paulus apſs dicit de ſeipſo. ñ. Corin.
xij. b. Ne magnitudo reuelationum extol
lat me: datus eſt mihi ſtimulus carnis meę, angelus ſathanæ qui
me colaphizet. Quinto inſligitur, ꝓpter alicuius probationẽ: &
patientiæ declarationẽ: ſicut patet de Iob. ñ. Vnde versus: Iob, p
bat: inclinat paulum, ſeſe manifeſtat In cæco purgat mariam pu
nit herodem: Et patet ſententia ex dictis. h ¶ Et ecce quidã de
ſcribis. Hic ponitur reprehenſio negantium chriſti diuinitatem.
& primo ponitur eorũ negatio, cũ dicitur: Et ecce quidã de ſcri
bis. i. legiſperitis. i ¶ Dixerunt intra ſe. ſ. cogitãdo: qa verbũ
intrinſecũ eſt cõceptus mẽtis. k ¶ Hic blaſphemat. Blaſphe
mare eſt creaturæ attribuere illud quod eſt ꝓprium dei. Dimitte
re aũt peccatũ ſoli deo cõuenit. Per hoc ergo qꝫ chriſto blaſphe
miã ↄponebãt i hoc qꝫ pctã dimittebat, patet: qa negabãt ipm̃ eẽ
deũ: dicentes eum eſſe purum hoiem. ſed chriſtus ↄñr eos conue
niẽter redarguit: oſtẽdens ſe eſſe deũ dupliciter. Primo qa m̃dit
eoꝝ cogitationib⁹: quas cognoſcere per certitudinẽ ſoli deo pro
priũ ẽ, ꝓpterq; dicit: Et cũ vidiſ. ieſus cogi. corũ dixit: t ¶ Vt
quid cogi. mala &c. imponendo. ſ. falſo mihi blaſphemiã. Secũ
do hoc idem oſtẽdit ſanando paralyticũ p imperiũ tanꝯ, ꝓpriæ
virtute: quod eſt eiuſdẽ p̃tatis ſicut & pctã dimittere. Licet em pa
ralyſis virtute naturæ aliqn poſſit curari, nõ tm̃ ſubito nec ita pfe
cte: vt ſtatim hõ poſſit lectũ in quo iacet portare: ſicut dr hic, ꝓpt
quod dr. m ¶ Quid eſt facilius &c. q. d. æqualis poteſtatis eſt
vtrũq. Ex quo concludit virtutẽ ſuæ diuinitatis perfectã, dicẽs.

☆ Vt autem Moraliter. c ¶ Et aſcendẽs ieſus in &c. Sequitur. e ¶ Et ecce Moralit.
offerebant ei paralyticum &c. Per paralyſim quæ priuat ſum
membrorũ corporalium, ſignificatur peccatũ mortale: quod pri
uat actũ meritoriũ. Exiſtens enim in pctõ mortali, priuat greſſu
meritorię affectiõis & tactu operationis: & guſtu ſuauitatis cęle
ſtis & viſu diuinę cõtẽplationis, & auditu diuini ſermõis: & odo
ratu diuinę conſolatiõis. & cũ ſupuenit cõſuetudo tũc iacet i lecto.
Hũc aũt offerũt xp̃o orantes deuote ꝓ ipſo. & ipſe offert qñ ipſis
in orãdo ↄfirmat. xps aũt fidẽ illoꝝ: aſpicit cũ preces eorũ exau
dit. & paralyticus curat qñ pctm̃ a deo ſibi dimittit: & donat ſibi
gratia per quã ad actus meritorios reſtituit: et inde de⁹ glorificat.

☆ Et cum tranſ

A ☞ a ¶ Tunc ait para. &c. Ecce per remiſſionẽ pœnæ, dimiſſionem C
culpæ intellige. d ¶ Surge. Surgere, eſt animã a carnalibus deſi
derijs abſtrahere. Lectum tollere, eſt carnem a terrenis deſideriis
ad voluntatem ſpiritus attollere. Domũ ire, eſt ad paradiſum re
dire, vel ad internã ſui cuſtodiam ne iterum peccet. e ¶ Tolle.

¶ quod ſolus deus nouit.

lius dicere: dimittunt tibi pctã tua.
a ¶ qđ ipſi viderent.
an dicere ſurge & ambula? Vt autẽ a
a ¶ qa idẽ eſt filius hois & deus. b ¶ Non ad
blaſphemãtes, ſed ad diſcipulos: & ſuntver
ba matthei vel chriſti.
ſciatis, qm̃ filiꝰ hois habet ptãtẽm

¶ poſitus.

a dimittẽdi pctã in terra: tũc ait para b
¶ vt maius miraculum ſit.
lytico: Surge tolle lectum tuum: &
a ¶ ne chriſtiana fide curatus moreris in per
fidia iudæorum.
d vãde in domũ tuam. Et ſurrexit &
abiit in domũ ſuam: Videntes autẽ c
a ¶ iam quodãmõ credentes.
turbæ timuerunt: & glorificauerũt d
a ¶ i. hoiem tã potẽter operantẽ inter hoies.
deũ q dedit ptãtem talẽ hoibus. e
a ¶ de galilæa. b ¶ non tam corporeo cꝫ miſe
rentis intuitu.
e Et cũ trãſiret inde ieſus: vidit ho f
a ¶ pertinaciter lucris inhiantem.
minẽ ſedẽtẽ in telonæo: matthæũ
a ¶ amodo. b ¶ non lucra.
nomine: et ait illi: Sequere mẽ. g
h Et ſurgens ſecutuseſt cũ. Et factum h
¶ eius matthæi.
k eſt diſcũbẽte eo in domo: ecce mul k
¶ qui publicavectigalia exigũt & cõducũt,
& qui lucra ſæculi per negocia ſectantur.
t ũ publicani & peccatores veniẽtes
¶ vt ab eo ſpiritualiter paſcerentur.
diſcumbebant cũ ieſu & diſcipulis
a ¶ Dupl̃ errabãt, qa & ſe iuſtos putabãt cũ
ſint ſuperbi, & illos reos: cum iã pœniteãt.
eius. Et videtes phãriſæi dicebant l
m diſcipulis eius: † Quare cũ publi m
¶ quos lex damnat.
canis & peccatoribus mãducat ma
giſter veſter? At ieſus audiens, ait: n
a ¶ Q. Vos declino, qa nõ egere vos putatis.
b ¶ qui gratiam non quærunt.
o † Nõn eſt opus valẽtibus medi o
a ¶ hos iuuo, qa pœnitendo dant lo
cũ gratiæ, ſed ſi ſanari vultis, Eun. &c.
b ¶ a temeritate vitupe
rationis.
pcus, ſed mãle habentibus. Eũ o

ſpondit eis primo per rõnẽ: qa ſenſibiliter videmus, qꝫ medicus familiarius ſe debet habere ad infirmum: q eo indiget cꝫ ad ſanũ. Cum ergo chriſtus ſit verus medicus aiarũ: vt dicitur in pſ. Miſit verbum ſuũ & ſanauit eos. ideo familiariter ſe debuit habere ad peccatores qui ſunt infirmi infirmitate ſpũali: Scdo, m̃det per au ctoritatem quæ habetur Oſee. vj. o ¶ Euntes autem diſcite. quaſi dicat ite & diligenter cõſiderate illud quod ſcribit Oſee. vj.

☆ Quid eſt
☆ f ¶ Et cum tranſiret inde ieſus: vidit h. ſc. in &c. Vocatio Moralit.
matthæi ad apoſtolatũ, ſignificat vocationẽ hoĩs ſæcularis ad re
ligionis ſtatum: phariſæi vero murmurantes ſunt hoies maligni,
religionis ſtatui detrahentes: quibus bene dr: o ¶ Euntes autẽ
diſcite quid eſt miam &c. Opus em magnę miſericordiæ eſt pec
catores ad pœnitentiã inducere ad religionis habitũ aſſumendo.

☞ miſericordiam

e v ☆ Tunc acceſſerunt

Universidad de Sevilla Biblioteca

E misericordia quærãt: & nõ cõceptis pauper curis p sacrificia deũ placare cõsidãt. Vñ & suũ misericordię exemplũ dat. Nõ cũ. Vñ
Luc.15.a. tres parabolæ addũtur apud lucam de oue & drachma: & duob⁹
Luc.5.f. filijs. a ¶ Non enim veni vocare iu. Nonne nathanael & petrũ & andreã & alios iustos vocauit? Lucas apertius dicit: Non
cm̃ veni vocare iustos: sed pec. in pceti. Vocat ergo iustos ire, vt magis p
ficiãt, pctores vt corrigant. Vel non vocat iustos dũ iusticię dei nõ sunt subiecti
sed q pcã cõfitentur. Non cũ ve. vo. iu.
Lucas expõsius dicit: in pniam: qa quos
opib⁹ iusticiæ deditos inuenit: vt nathanael, & petrum et andreã: non ad pniam
pteritos: iuitat sed ad pfectũ vitę pfectio
ris vocat: illis vo ad pniam q peccatis
grauioribꝰ inuoluti erãt. Vel nõ eos vocat q iustos se reputant: qa & hi si cõuertunt: iam non iusti sibi videnꝰ. b ¶ Discipuli. Iohanes, marcus & lucas ita hoc
narrãt. q. alij aliq de hoc q̃rit. Vñ sciẽ-
Discipli iohãnis tripl'r rephẽdẽdi sunt. dũ hoca plurib⁹ esse quæstũ. Tribus de causis rephẽdẽdi sunt discipuli iohãnis
qa de ieiunio se iactãt, & qa calũniãtur
quę sciebãt a magro eę pdicatũ: & iũgũt
pharisæis ꝙs mgr eoꝝ ad ẽnauerat. Spũa
liter discipuli iohãnis & pharisæoꝝ ieiunãt, qa q opa legis vl' traditionẽ hoim se
quit: vl' q etiã voclẽ xpi tantũ aure pcipit
abstinensa bonis: ieiuno corde tabescit.
Luc.1.b. Sed q xp̃o adhæret: reficit. Iohanes vinũ
& sicerã nõ bibit: qa abstinẽtia meritũ
auget: cui nulla est potẽtia naturæ. Dñs
aũt q pcã pot cõdonare: cur a pctoribꝰ
declinaret: ꝙs abstinẽtib⁹ poterat facere
iustiores: ieiunauit & xp̃s: ne præceptũ
dẽclinęs. Manducat cũ pctoribus, vt gratiã & pãtem itelligas. c ¶ Nũq d pos.
Q. facturi estis, vt iugẽtes ieiunãt. quia
estis sponsum occisuri, Nũquid pos. De
vtroq: luctu vel ieiunio: qđ est i tribulatiõe vel gaudio nder: Cum ablatus erit
sponsus: tũc erũt in mœrore & luctu do
nec p spm̃sctm cõsolatio tribuat. Quo
dono pcepto: ieiuniũ, qđ fit p leticiã iã
renouati in vitã spũalẽ: celebrabũt, nec
solum a cibis, sed ab omnibus terrenis.
d ¶ Lugere. Hoc verbo exprimit illud
ieiuniũ qđ pertinet ad humilitatẽ tribulatiõis. illud alterũ qđ pertinet ad gaudiũ mẽris ad spũalia suspensæ. & ideo a cibis corporeis alienatę sequẽtib⁹ similitudinib⁹ de pão nouo & vino nouo signat: ostendẽs cp carnalib⁹, & ob hoc veterẽ sensum adhuc trahẽtibus hoc genꝰ ieiunij nõ ꝙgruat, qa dum ita carnales sunt, perfectionẽ nouæ vitæ hre nõ possunt. Qđ hic ait lugere. marc⁹ & lucas dicũt ieiunare: vnde & ipse: Postea ieiunabũt, non lugebunt.
e ¶ Et tunc ic. & c. Luctus de absentia spõsi: nec añ incarnationẽ
defuit in patribus, nec post passionem, nisi quãdiu in carne cũ discipulis cõuersat⁹ est. Allego. Quandiu nobiscũ est: lętamur, cum
Allego. ꝑpter pcã recedit: tunc indicendus est ieiunij luctus. f ¶ Ieiunabunt. A mundi amore: non solum a cibis. Spirituale enim ieiunij cum sit pars vitæ nouæ, nõ dr eis ꝙuenit, q palia dediti sunt
veteri vitæ. g ¶ Nemo aũt immit. commiss. q. carnales nondũ
fide passionis, & resurrectionis solidati nõ possunt sueriora ꝓtinẽtiæ pcepta sustinere, ne p austeritatẽ eriã fidem pdãt. Sũt ergo
discipuli q̃si vet⁹ vestis cui incõueniẽter nouus pannus assuit. i. aliqua ps doctrinæ q̃ ad nouę vitæ rẽperatiã ptinet: qa si hoc fiat
ipsa doctrina quodãmodo scindit, cuius pars de ieiunio ciborũ importune tradit. cũ illa doceat generale ieiuniũ ab omnib⁹ vo
lupratibus: cui⁹ pannũ. i. partẽ q̃ ad cibos pertinet, dicit nõ oportere hominib⁹ adhuc veteri vsui deditis impertiri: qa & illinc vidętur q. concisio fieri. & ipsi vetustati non conuenit. h ¶ Tollit enim i pfectio nouæ vitę quæ vna est, diuiditur, & veteri fides quã habet, auferꝰ, cui pfectio nouæ debebat. i ¶ Neq; mittunt. Fosdẽ discipulos veteribꝰ vtrib⁹ comparat: quos nouo vino. i. spiritalib⁹ præceptis facilius dirũpi, q̃si posse continere dicit. Sed post ascensionẽ accepto spũ, facti sunt vtres noui. Alter, Vtres veteres sunt scribę & pharisæi. Pannus nouus, & vinũ nouũ præcepta euangelij, quæ non possunt sustinere iudæi, ne maior fiat scissura, cũ quib⁹ galathæ præcepta legis miscebãt: in vtres veteres.

a ¶ diligentius scripturas inquirite.
b ¶ Testimonium de propheta.

tes autem discitẽ quid est † misericordia
a ¶ sine misericordia. ¶ sine ꝓpassioe delinqn
cordiam volo & non sacrificium.
tiũ. a ¶ Misericordiam sequimini sicut ego.
b ¶ falso se iustificantes: dum in hoc sunt.
a Nõn enim veni vocare iustos, sed ꝙ
a ¶ peccata attendentes.
pctores: Tunc accesserunt ad eum d
a ¶ Supba interrogatio & plena de superci
discipuli iohãnis dicẽtes. † Quare e
lio pharisæorum.
nos & pharisæi iciunam⁹ freq̃nter,
b discipuli aũt tui non iciunant? Et ꝙ
a ¶ Auert ieiuniũ tristicię a discipulis, ꝓpter
psentia sua. b ¶ i. dñi. c ¶ apñ. ¶ quos de
c ait illis iesus. Nũqd pssunt filii h
ecclia genuit. a ¶ christi. b ¶ ieiunio affligi,
dũ eos oportet de spõsi psentia gratulari: Spirituali em ieiunio nõdũ sunt apti: donec me
d sponsi lũgere q̃diu cũ illis est ipon
assumpto spũsancto sint confirmati. a ¶ ipe
fus. Venient aũt dies cũ ãfuerit ei
passionis. ¶ non solũ a cibis.
f ab eis sponsus & tunc iciunabũt. k
¶ partem.
g Nemo aũt immittit cõmissurã pan h
a ¶ si aũt hoc solũ eis importune tradit quibus prævalet vetus cõsuetudo: cito q̃ quod habent auferetur.
h ni rudis in vestimentũ vet⁹: Tollit ꝙ
¶ veteri. s.
cm̃ plenitudinẽ eius ayestimento:
i & peior scissura fit: Neq; mittunt: ꝙ

a ¶ Quid est. q. d. si hanc scripturã cõsideretis, inuenietis me facere fm ipam
ꝓpter qđ excludit. b ¶ Nõ cũ ve. vo. iu.
& c. licet aliꝰ iustos vocauerit ad augmẽtũ grãe: vt petrũ, andreã, & ꝙsẽtes. c ¶ Sed
pctores. supple vocare ad pœnitentiam.
d ¶ Tunc accesserunt. Hic rephendit iohannis discipulos, & prio ponit eoꝝ interrogatio † Mar.2.
maligna: sed o, xp̃i respõsio benigna, ibi: c.
Et ait illis iesus. Circa primũ notandũ, cp Discipli
discipuli iohãnis i trib⁹ deficiebãt, primo iohãnis i
qa de sua abstinẽtia se iactabant dicentes. trib⁹ defi
e ¶ Quare nos & phari. ic. fre. quia talia ciebant.
sunt fienda in secreto: vt. s. dictum est ca.
vj. c. Tu aũt cũ ieiunas &c. Sed o, qa pha
risæis se coniũgebant dicẽtes: Nos & pharisæi. qa audierãt iohanem magistrũ suũ
pharisęos, redarguentem & dicentem. ã. c.
iij. d. Progenies viperarũ qs demõstrabit
vobis fugere aventura ira? Tertio qa christũ arguebant ex defectu abstinẽtiæ i discipulis dicentes. f ¶ Discipuli autem tui
& c. Defectũ enim discipulorũ retorq̃bãt
in magistrũ: de quo tñ audierãt iohanem
dicentẽ: Ecce agn⁹ dei: ecce q tollit peccata
mũdi. Ioh. i. d. g ¶ Et ait illis ie. Hic ponitur christi rõsio in qua ostendit, cp ieiuniũ corporale nõ cõpetebat suis discipulis, p illo tpe: qa duplex est ieiuniũ. Quod
dã q̃ ordinat ad carnis refrenationem, et
ad ꝓtemplationẽ disponit: & istud nõ cõpetebat discipulis xp̃i qñ erat cũ eis corpo
raliter & hoc est qđ dicit: h ¶ Nunqd pũt
filij spõsi. i. xp̃i q est spõsus ecclesiæ. Lugere &c. Sequit: i ¶ Venient autẽ dies
&c. q̃tũ ad psentiã corporalem. s. i. passione & ascensione in cœlum. k ¶ Et tunc iciu. q. d. tũc cõpetet eis
tale ieiunium. Aliud est ieiuniũ qđ ex plenitudine & perfectiõe
contemplationis, pcedit: quale fuit moysi ieiuniũ in mõte, q̃to
em aia est in contemplatione magis eleuata, tãto est pauciori alimento ꝓtenta, vñ & x. ethicoꝝ dicit Philosoph⁹: cp fœlix cõtem- Philoso
platiu⁹ est paucissimis ꝓtent⁹. Et tale ieiuniũ nõ cõpetebat discipulis, qa adhuc erãt rudes & imperfecti, sed pri⁹ debuerũt p charitatem spũsancti inouari, qđ factũ est die pentecostes, qñ fuerunt pergrãm sancti spũs innouati, & tunc debuerunt incipere nouum modũ viuendi: & hoc est qđ dicit saluator per duplex exẽplum. Primũ ponit hic: l ¶ Nemo aũt im. cõ. i. iunctura seu supplementum. m ¶ Pãni rudis. s. noui, qa in nouitate est spissior: n ¶ In
vestimẽtũ vc. quia hoc causat deformitatẽ, ꝓpter quod subdit.
o ¶ Tollit cm̃ ple. i. vniformitatem seu pulchritudinem a vestimento. p ¶ Et peior scis. fit. qa ꝓpter deformitatem nõ ꝓuẽgit
solide cũ veteri pãno, & sic de facili causat ruptura maior inveteri: Sed m exẽplũ ponit ad hæc. d. q ¶ Neq; mit. vi. qa tũc est i
ebullitiõe: cætera patẽt. Ex his vult ꝛcludere cp ea q̃ sũt pfectiõis
magnæ, nõ sunt ponẽda hoib⁹ donec spoliati fuerint veteri vita.
✠ Hæc illo
✠ d ¶ Tũc accesse. ad eũ dis. io. &c. Per istos qui iactauerũt se
de frequenti ieiunio significant hypocritę dicentes cũ pharisæo Moralis
Lu. xviij. b. ieiuno bis in sabbato, qbus respondetur: h ¶ Nun
quid pũt filij spõsi lugere quãdiu cum illis est spon. q. d. Nõ
isti filij sunt de nouo p baptismũ ex ecclia et christo regenerati et
istis nõ sunt ieiunia ponẽda, qa sicut dr Gal. v. d. Fructus spũs.
est charitas, gaudiũ, pax &c. sed cũ auferet ab eis spõsus p mortalẽ pctm, tũc ieiunãdũ est eis p pniæ effectũ. l ¶ Nemo aũt immit.
commiss. pãni ru. &c. hic dr nou⁹ pannus rudis. Per quẽ & pervinum significatur nouitas sacramentorum ecclesiasticorũ, q̃ non
sunt administrãda hoibus in vetustate peccatorũ manentibus.
✠ Hæc illo

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Quid est. q. d. si hanc scripturã cõsideretis. inuenietis me facere fm ipam ꝓpter qđ excludit. b ¶ Nõ cũ ve. vo. iu. & c. licet aliꝰ iustos vocauerit ad augmẽtũ grãe: vt petrũ, andreã, & ꝙsẽtes. c ¶ Sed pctores. supple vocare ad pœnitentiam.
d ¶ Tunc accesserunt. Hic rephendit iohannis discipulos, & prio ponit eoꝝ interrogatio † Mar.2.
maligna: sed o, xp̃i respõsio benigna, ibi: c.
Et ait illis iesus. Circa primũ notandũ, cp Discipli
discipuli iohãnis i trib⁹ deficiebãt, primo iohãnis i
qa de sua abstinẽtia se iactabant dicentes. trib⁹ defi
e ¶ Quare nos & phari. ic. fre. quia talia ciebant.
sunt fienda in secreto: vt. s. dictum est ca.
vj. c. Tu aũt cũ ieiunas &c. Sed o, qa pharisæis se coniũgebant dicẽtes: Nos & pharisæi. qa audierãt iohanem magistrũ suũ
pharisęos, redarguentem & dicentem. ã. c.
iij. d. Progenies viperarũ qs demõstrabit
vobis fugere aventura ira? Tertio qa christũ arguebant ex defectu abstinẽtiæ i discipulis dicentes. f ¶ Discipuli autem tui
& c. Defectũ enim discipulorũ retorq̃bãt
in magistrũ: de quo tñ audierãt iohanem
dicentẽ: Ecce agn⁹ dei: ecce q tollit peccata
mũdi. Ioh. i. d. g ¶ Et ait illis ie. Hic ponitur christi rõsio in qua ostendit, cp ieiuniũ corporale nõ cõpetebat suis discipulis, p illo tpe: qa duplex est ieiuniũ. Quod
dã q̃ ordinat ad carnis refrenationem, et
ad ꝓtemplationẽ disponit: & istud nõ cõpetebat discipulis xp̃i qñ erat cũ eis corpo
raliter & hoc est qđ dicit: h ¶ Nunqd pũt
filij spõsi. i. xp̃i q est spõsus ecclesiæ. Lugere &c. Sequit: i ¶ Venient autẽ dies
&c. q̃tũ ad psentiã corporalem. s. i. passione & ascensione in cœlum. k ¶ Et tunc iciu. q. d. tũc cõpetet eis
tale ieiunium. Aliud est ieiuniũ qđ ex plenitudine & perfectiõe
contemplationis, pcedit: quale fuit moysi ieiuniũ in mõte, q̃to
em aia est in contemplatione magis eleuata, tãto est pauciori alimento ꝓtenta, vñ & x. ethicoꝝ dicit Philosoph⁹: cp fœlix cõtem- Philoso
platiu⁹ est paucissimis ꝓtent⁹. Et tale ieiuniũ nõ cõpetebat discipulis, qa adhuc erãt rudes & imperfecti, sed pri⁹ debuerũt p charitatem spũsancti inouari, qđ factũ est die pentecostes, qñ fuerunt pergrãm sancti spũs innouati, & tunc debuerunt incipere nouum modũ viuendi: & hoc est qđ dicit saluator per duplex exẽplum. Primũ ponit hic: l ¶ Nemo aũt im. cõ. i. iunctura seu supplementum. m ¶ Pãni rudis. s. noui, qa in nouitate est spissior: n ¶ In
vestimẽtũ vc. quia hoc causat deformitatẽ, ꝓpter quod subdit.
o ¶ Tollit cm̃ ple. i. vniformitatem seu pulchritudinem a vestimento. p ¶ Et peior scis. fit. qa ꝓpter deformitatem nõ ꝓuẽgit
solide cũ veteri pãno, & sic de facili causat ruptura maior inveteri: Sed m exẽplũ ponit ad hæc. d. q ¶ Neq; mit. vi. qa tũc est i
ebullitiõe: cætera patẽt. Ex his vult ꝛcludere cp ea q̃ sũt pfectiõis
magnæ, nõ sunt ponẽda hoib⁹ donec spoliati fuerint veteri vita.
✠ Hæc illo
✠ d ¶ Tũc accesse. ad eũ dis. io. &c. Per istos qui iactauerũt se
de frequenti ieiunio significant hypocritę dicentes cũ pharisæo Moralis
Lu. xviij. b. ieiuno bis in sabbato, qbus respondetur: h ¶ Nun
quid pũt filij spõsi lugere quãdiu cum illis est spon. q. d. Nõ
isti filij sunt de nouo p baptismũ ex ecclia et christo regenerati et
istis nõ sunt ieiunia ponẽda, qa sicut dr Gal. v. d. Fructus spũs.
est charitas, gaudiũ, pax &c. sed cũ auferet ab eis spõsus p mortalẽ pctm, tũc ieiunãdũ est eis p pniæ effectũ. l ¶ Nemo aũt immit.
commiss. pãni ru. &c. hic dr nou⁹ pannus rudis. Per quẽ & pervinum significatur nouitas sacramentorum ecclesiasticorũ, q̃ non
sunt administrãda hoibus in vetustate peccatorũ manentibus.
✠ Hæc illo

Mar.5.c. a ¶ Ecce princeps vnus accessit. Marcus & lucas dicũt archisy
Luc.8.f. nagogum nomine iairum & filiam nõ mortuam: sed morti pro
A ximã. Sed Matthæus causa breuitatis dicit rogasse, quod constat
factum esse: nec attendit verba patris: sed quod cogitauit & voluit. Ita enim desperabat vt potius vellet reuiuiscere quam non
purabat viuã inueniri posse. Vtrunq; em
petitum est, vt vel moriẽtem saluaret: vel
mortuam suscitaret. Ecce princeps. Archisynagogus, moysen significat. Dicit
iairus. i. illuminans vel illuminatus, quia
accæpit verba vitæ dare nobis. ¶ Videns
dñm in carne venturũ, cadit ad pedes eius
dicens: Quod infirmũ est dei, fortiꝰ est hominib⁹. Pro filia rogat: idest pro synagoga quæ sola lege instructa vnica ei erat, q̃
lege & ꝓphetis educata, postq̃ filios deo
generare debuit spirituales, erroribus langues in pctis moritur. Prius pro ea patres
rogauerũt: tũ magna fides gentiũ pri⁹ impetrauit. Synagoga in ciuitate legis & in
domo in qua vnius dei cultus est, morit
& suscitatur. Hæc non in domo nõ in vrbe a qua p legẽ excludebatur, sed in itinere pergente domino sanat. Vnde & apoAct.13.g stoli: Vobis oportebat primum prædica
ri verbũ dei, sed qm̃ reiillud, & in &c. ec.
Mar.5.c. cõ. ad gentes. Secundũ marcũ & lucã mu-
Luc.8.f. lier oẽm substantiã in medicos erogauit:
nec curari potuit: quia quanto magis gentilitas vires naturalis indrustriæ ad philo
sophos expẽdit: q recte viuendi precepta
hominib⁹ se dare promittebãt, tãto min⁹
poterat a sordibus liberari, sed vbi cœlestem medicũ cognouit adesse: cœpit remedũ sperare & q̃rere. b ¶ Mulier quæ. Salutem iudæis parată, spe certa præripuit
B gentilitas. c ¶ Duodecim annis. Duodecim annis fluxit: sicut & illa filia creuerat duodenis: quia ex quo synagoga cœpit deo famulari: cœpit gẽilitas idolatria
et peccato pollui. d ¶ Accessit. Credidit: quia his trib⁹ fide, verbo & opere omnis
salus acqritur. e ¶ Si tetigero tantum.
Fimbriã non vestẽ. Quia nõ vidit in carne dominũ, sed susceꝑit per apostolos in
carnationis verbum. Beatus qui vel extremam partem verbi fide tangit. f ¶ Confide filia. Credidit vtiq; quæ petijt, sed in
culcat robur & perseuerantia fide. g ¶ Videns eam. Vidisset tibicines. Tibicines sunt carmẽ lugubre canẽtes. ¶ Hi sunt magistri mœrore suo subditos demulcẽtes, & turbam iudęorũ aduersus doctrinã xp̃i calcitrantiũ:
☞ Et tur.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Hæc il. lo. Hic ponunt q̃da miracula ad discipulorũ cõfirmationẽ. Et di- Diuisio.
uidit i duas partes: qa prio narrata ad hæc
q̃da miracula in speciali: secũdo, multa cõcludit in generali, ibi: Et circũibat: Prima
in tres: fm tria miracula quę narrat. secunda ibi: Et transeunte, tertia ibi: Egressis aũt illis. Prima in tres ga
primo incipit narrare primũ miraculũ. secũdo interponit quod
dã aliud in medio factũ, ibi: Et ecce mulier. tertio reuertit ad primũ, ibi. Et cũ venisset. Primũ aũt miraculũ fuit de suscitatiõe cuiusdã puellæ defunctæ, & hoc incipit narrare dicẽs. Hæc illo loquẽte ad eos. hoc est ad iohannis discipulos: reprehendẽdo eos.
vt patet ex præcedentibus. b ¶ Ecce vnus princeps accessit.
Qualis autem fuit princeps iste non exprimitur hic. sed habetur
Marci. v. & Lucæ. viij. vbi dicitur cp erat princeps synagogæ. Iu
Iudæi tẽ- dæi enim habebant tantum vnũ templum vbi poterant offerre
plũ vnũ & immolare. scilicet in hierusalem, sed in aliꝭ ciuitatibus & vil
tñ habue lis habebant loca determinata in quibus conueniebat populus
rũt hie- ad orandum & audiendum verbum dei, & tractandũ de his quæ
rusalem pertinebant ad cõem vtilitatem populi: & ille qui præerat cuius
vbi offe- auctoritate congregatio fiebat dicebat princeps synagogæ. talis
rebant. erat iste qui accessit ad iesum. c ¶ Et adora. cum. faciẽdo, scilicet sibi reuerentiam
fibi reuerentiã debitã. d. d ¶ Dñe filia &c. Marcus aũt dicit cp dixit eam esse in extremis. Lucas aũt cp moriebaꝰ, & hoc est verũ
quãdo pr recessit ab ea & venit ad iesum, sed añ ꝙ iesus veniret ad
domum patris eius, filia mortua est: propter quod nũcij superuenerunt de domo, qui dixerunt: Noli vexare magistrum: quia de- C
functa est filia tua: credentes cp christ⁹ non
posset suscitare eam a mortuis: licet posset
eam sanare. Matthæus igitur ista omittit,
vt breuius scribat, & accipit patris verbũ
ab illo tempore quo recæpit nunciũ qa
assecuratus per christũ dicentẽ sibi: Confide. vt dicit Marcus: credidit ipsam suscitãdam per ipsum. e ¶ Et surgens iesus se
quebatur. pergens. s. ad domum eius propter fidei suæ meritum. f ¶ Et ecce mulier. Hic interponitur miraculum de sanatione mulieris emorroissę, qđ fecit xp̃s in
via eũdi ad suscitationem puellę. Qđ fecit christus duplici de causa. Prima fuit, vt
ostẽderet nobis, cp nõ solũ in termio, sed † Mar.5.
in via debem⁹ bonis operib⁹ occupari. Se c.
cũda fuit vt per miraculũ factũ in viã ar- Luc.8.f.
chisynagogę hoc videns certificaret de suscitatione filiæ suæ in termino: Dicit igit
euangelista. Et ecce mulier quæ fluxum
sanguis. patiebatur. xij. an. Hoc exprimit
vt ostẽdat infirmitatis prolixitatẽ, & curationis difficultatem. g ¶ Accessit retro.
Christus enim erat in turba magna vt dicunt marcus & lucas, & ideo non poterat
de facili habere accessum ad eum. h ¶ Et
tetigit fimbriam. Christus enim portabat vestimentum suũ ad modũ iudæoꝝ. †5.dist.c.
Ad cui⁹ euidentiã sciendũ cp populus iu- ad eius.
daicus de quo xp̃s erat nasciturus fm carnẽ debebat pollere quadã sanctitate spi- De pœnã. di.3.e.inẽ
ciali præ alijs populis, & ab eis distingui, hęc hircũ
et ideo data est eis circũcisio, vt quoddam
signũ distinctiuũ in carne. Similiter data D
est eis lex, vt haberent quendam specialẽ
modum viuendi. Similiter præceptum
fuit eis in habitu distingui, vt patet Nume.
xv. d. Loquere filijs israel vt faciant sibi
fimbrias per quatuor angulos palliorum
ponẽtes in eis vittas hyacinthinas. Vittæ
enim hyacinthinæ quæ erant cœlestis coloris designabant, cp debebant habere cõ
uersationem eminentem præcæteris: fm
cp Paul⁹ dicit ad Phil. iij. Nostra aũt conuersatio in cœlis est: vnde sequitur ibidẽ
Nume. xv. d. Vt recordentẽ mandatorum
dei, & fiant sancti domino deo suo. Talẽr † Mar.3.
go vestem portabat christ⁹, sicut & alia le b.
galia obseruauit vsq; ad passionẽ, & ideo
mulier tetigit fimbriã: qa illud quod est i
angulo pallij qđ est a parte posteriori, facilẽ põt attingi. i ¶ Dicebat em fir. &c. f. credendo. k ¶ Si tetigero tantum ve
stimentũ eius salua ero. non qa vestimẽta habeant aliquã virtutẽ sanãdi: sed qa p
hoc declaratur virtus illorũ quoꝝ sunt vestimenta. l ¶ At iesus &c. & vi. appro
ficatur archiepiscop⁹, cuius filia dicitur quælibet suffraganeorũ Moralit.
suorũ ecclesia: q̃ tũc morit q̃n errore aliquo in fide vel moribus
deprauatur & rũc archiepiscop⁹ debet erga deũ q̃si põ pro suscitatione eius laborare. f ¶ Et ec. &c. Hæc mulier gentilitatẽ significat, q̃ fœdata fuit effusiõe sanguinis martyrũ rẽporibus. xij.
imperatorũ, quorũ nero prim⁹ q perseꝗtionẽ primã mouit ꝛra
ecclesiã. Hæc aũt mulier fimbriã vestimẽti christi tetigit: qñ constantin⁹ fidẽ incarnationis credidit, & alij gẽtiles eius exẽplo. Humanitas em vestimẽtũ diuinitatis est in xp̃o: de quo dr phil. ij. a.
In similitudinẽ hoim factus est: & habitu inuẽtus vt homo. Et tũc a
fluxu sanguis sanata fuit: qa fũdere sanguinẽ catholicũ cessauit.
✠ Et transeunte

E ℣ a ¶Et turbam tumultuantem &c. Quia synagoga lætitiã dominicę inhabitatiõis pro infidelitate amisit. q. inter flẽtes & eiulantes mortua iacet. Solum iudiciũ patebat cum expulit gentes dicens: Non fum missus nisi ad oues q perierũt: Non ꝙ sine misericordia esset deus: vel eius iudiciũ: sed post patuit i suscæptiõe.

Isa.5.c. b ¶Non est enim mor. Vobis mortua est. deo autem qui suscitare potest: dormit tam in anima q̃m in corpore. c ¶Et cum ejecta esset. idest cum reprobati essent irrisores: intrauit in electorum mentes. Moraliter. Turba curarum ejcienda est vt anima resurgat. Secundũ lucam ejecta turba nullus adhibetur nisi petrus: iacob⁹ & iohannes: & pater & mater puellæ: quia blasphemis & irrisoribus nõ sunt reuelãda mysteria: sed fidelibus q̃ honorent. Vñ Lucę.7.e alibi: Iustificata est sapientia a filijs suis. d ¶Et tenuit ma. ciꝰ. Nisi prius manꝰ iudæorum quę sanguine plenæ sunt, mũdãre sint, a morte non resurgunt. Tenuit manũ leprosam moysi: ꝙ quod carnalia Moraliter. opa spiritaliter intelligi fecit. Moraliter. Puella signat peccati delectationem adhuc corde tectam: nondum opere perpetratam: cuius facilem correctionem dominus ostendit dicẽdo puellę, Surge. Nã in alijs duobus quos suscitauit: aliquam videtur fecisse moram. Vel in dicẽdo, vel in Luc.7.c. expectando, vt: Iuuenis tibi dico surge. Pro lazaro fremuit spiritu: turbauit se: fle Ioh.11.c. uit: clamauit. Pro quo sunt deuotæ sorores. i. sollicitæ cogitatiões. Puella iam in domo paucis arbitris surgit: & eis vt nemini manifestent, p̃cipitur. Iuuenis extra portã multa turba comitãte. Lazarꝰ quoq; foras multis, quia publica noxa publico eget remedio: leuis leuiori: & secreta potest deleri pœnitentia. e ¶Transeunte inde. i. de domo principis in suã domum.

F Domus principis synagoga est: sua domus cœlestis hierusalem. f ¶Duo cæci &c. Duo cæci, duo populi insẽ dõec christũ cœperũt seq. ¶Hæc de duob⁹ cæcis: & de muto dęmoniaco solꝰ matthæꝰ ponit. Illi aũt duo cęci de qb⁹ alij narrãt, nõ sunt isti: sed ille factũ est: Ita vt si matthæus nõ illius etiã facti meminisset: posset putari qđ nũc dicit dictũ fuisse de illis. Sed scire debemꝰ q̃dam facta esse fissa: quod ꝓbat cũ idẽ euãgelista vtrãq; cõmemorat: vt si qñ talia singula apud singulos inueniemus: atq; in eis cõtrarium, quod solui nõ possit, occurrat: nõ esse hoc idẽ factum: sed aliud simile. g ¶Hoiem mutũ. Significat gentilẽ populum, vel omne genus hominũ: ã ducto p p̃dicationẽ ad christũ, & ablata idolatria confessus est christum.

†De pœ. plures. ¶Raboth græce: vsitatius latine: sed tñ in di.3.c.sũt differenter, & mutus & surdus dicunt. ℣ Phari.

a ¶dimittite psuasiões: qa quicquid mẽtiami a & turbã tumultuantẽ: dicebat: Rẽa ni de christo, electio salua erit.

a ¶nõ fornicata est post deos alienos.

b cedite nõ est emꝫ mortua puella, sed b a ¶qa deo viuunt omnia. b ¶qđ faciunt iudæi assensum dare nolentes veritati.

c dormit: & deridebãt cũ. Et cum eie c d cta eẽt turba, intrauit, & tenuit ma d a ¶nõ emꝫ digni erãt videre qđ nõ credebãt. nũ eius, & dixit: Puella surgẽ. Eth

a ¶de morte infidelitatis.

b ¶qa in omnẽ terram exiuit sonus eorum.

surrexit puella: & exiit fama hæc e in vniuersam terram illam. Et i ¶transire volente de mundo ad patrem.

e transeunte inde iesu, secuti sunt k a ¶fm humanitatẽ assumptã. b ¶aliq ex iudæis & gentib⁹ q fuerãt sine lumine vitatis.

f cum duo cęci clamantes: & dicen a ¶quã verã credimus assumpsisse carnem. tes: † Miserere nostri fili dauid.

a ¶cũ cœlos ascẽdisset. b ¶domus in qua cæcos illuminauit sancta ecclesia est. c ¶in vnitatem fidei conuenerunt.

Cum autem veniſſet dõmum, ac cesserunt ad eum cæci, & dicit eis a ¶fidẽ cõfessiõ promat. ¶Nõ quasi nescius iterrogat, sed vt fides orãdo iperet quod ipiesus: Creditis quia hoc possum i se vult dare.

facere vobis? Dicunt ei: Vtiq ¶Confessio oris tactũ meretur pietatis.

dñe. Tũc tetigit oculos eorum di a ¶i. sicut fides illuminat mẽtẽ, ita oculis re cens: Secũdum fidẽm vestram fiat stituat lucẽ. a ¶non tñ in itinere sanati sunt: sed postq̃ venit domum. i. cœlos ascendit.

vobis. Et ꝑaperti sunt oculi eorũ. Etm comminatus est illis iesus, dicens: ¶exemplum fugiendę iactantiæ.

Videte ne quis sciat. Illi autem exn a ¶propter memoriã gratię, non p̃ũ tacere. ¶Nota aliquod iustũ inter se esse ꝓtrarium.

euntes diffamãuerunt eum in to ta terra illa. † Egressis autem illis: o a ¶prædicatores.

b ¶a confessione fidei.

NICO. DE LYRA.

ecce obtulerunt ei hoiem mutum p q

✻ die excitant diuersas passiones in homine: aliquę emꝫ excitãt audaciã: sicut patet in bellicis tubis, & aliquæ deuotionẽ: vt patet in cãticis ecclẽsticis. & aliquæ læticiam: sicut patet in diuersis instrumentis musicis, & aliæ excitant fletum & lamentationẽ: & talibus vtebantur antiquit⁹ in sepulturis magnarum personarum, vt prouocaret multitudo ad fletũ: Et tales dicuntur hic tibicines: carmẽ scilicet lugubre cantantes.

a ¶Et turbam tumultuantem. i. lachrymantem & eiulantem: & illud vocatur tumultus: quia causat sonum cõsusum. Sequit:

b ¶Non est mortua puel. qa licet esset mortua fm viã naturæ tñ non erat mortua illi qui poterat eã suscitare.

c ¶Sed dormit. Quod dicit, qa poterat eã ita faciliter suscitare: sicut homo potest alium hominem a somno excitare.

d ¶Et deridebant cum. credentes ꝙ loqueretur ex ignorantia: quia sciebant eam mortuam.

e ¶Et cum ejecta esset turba. Ex quo enim erant incredituli: nõ erant digni videre miraculũ: qa scriptũ est. ẽ. vii. ca. Nolite.

Nolite sanctũ dare canibus. f ¶Intrauit, cum petro & iohanne, & patre & matre puellę, vt expressius dicitur Marci. v. ad hoc vt isti essent testes miraculi. g ¶Et tenuit manũ eius. per tactũ enim curabat, vt ostenderet, ꝙ illa humanitas erat instrumentũ diuinitatis miracula facientis, vt dictum est. ẽ. h ¶Et surrexit puella. ad vitam perfecte restituta. i ¶Et transeunte inde iesu. Hic ponitur secundũ miraculum principale in illuminatione cæcorum. k ¶Secuti sunt eũ duo cæci &c. Vocabant autem eum filiũ dauid. Vulgata enim fama erat apud iudęos Vulgata q̃ christꝰ nasciturus erat de semine dauid fama iter secũdũ carnẽ, & ideo quia credebãt firmi iudæos ter ipsum esse christũ promissum ipsi dauid fuit xp̃m uid: ideo vocant eum sic filium dauid. Se futurũ fi quitur: l ¶Creditis quia hoc possum liũ dauid facere vobis. Nõ quærit hoc quasi ignorans eorũ fidẽ: qa oia sciebat per certitudinẽ: sed vt ꝑfessio exterior addatur fidei interiori. & sic sint digniores illuminati: qa fm ꝙ scribitur ad Ro. x. b. Corde emꝫ creditur ad iustitiam: ore aũt fit cõfessio ad salutem. Sequitur: m ¶Et comminatus est illis iesus dicens: Videte ne quis sciat: Illi autem exeuntes diffamauerunt. j. xp̃i p̃c publice nunciauerunt. Sed quæritur quo prũn se modo fecerũt contrarium eius quod dixe uãres au rat eis: Quia aut christus voluit fieri illud peccauo quod dixit eis aut non: Si noluit: sequitur runt. ꝙ fecerint, contra præceptum eius: & sic †7.20.d. peccauerunt: qđ nonvidetur qa nõ fuissent digni sanatione. Sinaut̃ voluit: sequitur Duplex ꝙ christus mendax vel duplex in verbis volũtas fuit: qđ est impossibile. Sciendũ ꝙ in christo christo. ponitur duplex voluntas: ſicut & natura, vna diuina, & est duplex: vna signi H & altera beneplaciti. Voluntas enim beneplaciti est qua vult aliquid simpliciter & absolute, & sic christus voluit miraculũ publicari: quia contra voluntatẽ beneplaciti nihil fit, sed bene fit contra voluntem signi. Alia fuit in christo volũtas humana: & sic christus quodammodo voluit, & quodammodo noluit miraculum publicari: qa voluit publicari ad dei gloriã. Noluit autem hoc vt ostẽderet humanã laudẽ esse fugiendam: sicut etiã sunt aliqua q̃ sunt partim voluntaria & partim inuolũtaria: vt dr. iij. ethicorũ: sicut ille q proiecit merces in mari: vult & non vult ꝓpter diuersis respectib⁹: qa nõ vult absolute: vult tamen in casu tali positus.

o ¶Egressis autem il. Hic ponitur tertium miraculũ principale de dæmonis ejectione. Egressis autẽ illis. i. cæcis iã illuminatis. p ¶Obtulerunt ei. hoies. s. illius terrę. q ¶Hoiem mu. dæmo. ha. Dicit aũt dæmoniũ mutũ nõ formaliter, † Mar.7 sed effective tm: Ad cuiꝰ intellectũ cõsidebrandũ, ꝙ natura corporalis obedit spũali Luc.4.b ad motũ localem, voces aũt significatiuę formanť per motũ linguę & labioꝝ & ali

✻ orũ instru

✻ i ¶Et transeunte inde iesu secu. &c. per istos significatur fi Moralit. deles simplices & ignari q sequunť dñm quãdo deuotevadũt ad sermonem audiendũ: & ab eo illuminanť: qñ ab eo p̃dicatorẽ instruunt de necessarijs ad salutẽ. Per hoc aũt qđ dicitur: n ¶Videte ne quis sciat &c. ostendit ꝙ p̃dicator debet cauere ne laus hominum possit sibi nocere: qa tamẽ diuinum recipiens beneficiũ debet ex hoc ipsum laudare: subditur: Illi autem exeũtes diffamauerunt eum &c. o ¶Egressis autem il. ecce obtulerunt ei hominem mutũ dæmonium habentem &c. Per illũ significat homo possessus a dæmone per peccatũ mortale. Et dicit mutus: qa loqui nõ potast meritorie: sed deo curandꝰ offertur, qñ iusti, p eo deprecantur. Sed tunc dæmon ejicit quando pcãm ipsi? a deo per infusionẽ gratię relaxat: & tũc soluit eius lingua ad dei præconia persoluẽda. Pharisæi autem dæmoniorũ principi hæc attribuentes, sunt homines maligni bonũ deprauare studentes.

✻ Et circumibat

A ℣ a ¶Phari. aũt &c. In pharisæis infidelitas iudæorum signatur. ℣ Misertus

NICO. DE LYRA.

✻ orũ instrumẽtoꝝ naturaliũ, & iõ qa dęmõ ꝓvolũtate sua po testt ista localiter mouere, põt p liguã hois diuersa ꝙba formare & sic arreptiti aliqñ loquunť idioma eis ignotũ: ficut puꝰ laicus latinũ: & hoc ẽ manifestũ signũ ꝙ sic loq̃ns sit dæmoniacꝰ, qa talis locutio nõ põt ꝓcedere nisi ab aliq̃ intellectu, & iõ cũ non ꝓcedat ab intellectu hois tale idioma ignorãtis: sequitur ꝙ ꝓcedat ab intellectu angeli vel dæmonis liguã sic mouẽtis, & sicut dæmõ põt mouere liguã ad loquẽdũ idioma ĩcognitũ: ita põt ipedire liguã ne a mouear ad loq̃ndũ idioma cognitũ: et sic reddit hoiem mutũ: talis aũt erat iste, obla tus xp̃o propter qđ sequit: a ¶Et ejecto dæmonio &c. quia amoto ipedimẽto habuit officiũ loquẽdi sicut prius. b ¶Et miratæ sunt turbæ. quia admiratio ꝓsurgit ex ispectione rei ĩsolitæ: qđ fuit i, ꝓposito. Sequit: c ¶Nunquã appa. sic &c. licet emꝫ invete. testa. aliq leganť arrepti a dæmonibus: nõ tñ legit aliqs curatus qui cũ obsessione dæmonis fact⁹ fuisset mutꝰ. d ¶Pharisæi aũt &c. In prũ. Odiũ emꝫ & iuidia faciũt interpretari facta in deteriorępartẽ & puerti iudicia. Pharisæi ãt obediebãt christũ qa acriter arguebat eorũ vitia: vt patet p euangelij decursum, & ideo miracula a christo facta virtute diuina dicebãt esse facta arte magica: eodẽ mõ ejectionẽ dæmonũ factã per christum, dicebãt fieri virtute cuiusdã superioris dæmonis: cui inseriores obediebant ad nutũ de dionyſi⁹ corporib⁹ exeundo. Sicut emꝫ in angelis sunt ordines, & alij sunt de ãgelis alijs superiores, sic in dæmonibus cũ in eis remã serint naturalia integra fm Dionysium. Dicebãt emꝫ pharisæi, ꝙ xp̃s habebat ali quem dæmonẽ superiorem quẽ vocabãt beelzebub sibi familiarẽ & priuatũ, & sic dæmones inseriores de corporib⁹ obsessis ejciebat p illũ: sed illud inferi⁹ rationabiliter reprobat a christo: vt videbit. xij. ca. e ¶Et circũibat. Hic ponũtur miracula in generali, quia euãgelistæ non poterãt omnia facta christi scribere in particulari, vt dicit Ioh. vlti. d. Multa quidẽ & alia signa fecit iesus in conspectu discipulorum, q̃ non sunt scripta in libro hoc: q̃ si scribanť per singula, non arbitror totum mundũ capere eos qui scribẽdi sunt libros. Propter hoc emꝫ in ecclesia dr̃ in martyrilogio. Et aliorum plurimorum sanctorũ &c. hac. s. de causa quia Karolus magnus fecit inquiri diligẽter obit⁹ & actus martyrum & aliorum sanctorum: & inuentum est, ꝙ diebus singulis occurrebant plus q̃ trecenta festa: propter hoc statutum est: vt in fine martyrilogij adderet prædicta clausula, vt in generali saltem memoria sanctorum fieret in ecclesia in die transitus eorũ: Ita simili ter euangelistæ qui non poterant omnia miracula christi in particulari scribere: ideo frequẽter multa cõcludunt in quadã generalitate, sicut dr̃ hic. Et circũibat iesus &c. idest in locis communibus eorũ in quibus sapientes ꝓuenĩũt, ꝙ qđ ostenditur sanitas doctrinæ eius q̃ non erat in latebris & angulis: sicut est doctrina hæreticoꝝ. g ¶Et prædicans euãgelium &c. i. legẽ nouam q̃ immediate introducit ad regnum: quod non faciebat lex vetus. h ¶Et curans omnẽ languorẽ. i. infirmitatẽ prolixã. i ¶Et omnem infirmi. quãtũcũq; alias incurabilẽ: Ex quo patent multa miracula hic in quodã gñali inclusa ad confirmationam legis euangelicæ a christo facta.

Moralit. ✻ e ¶Et circũibat iesus omnẽ ciuitã. &c. In hoc datur forma p̃dicatoribus euangelij: vt solliciti sint discurrere ꝓ p̃dicatione verbi diuini. f ¶Docẽs in synagogis. nõ in latibulis sicut faciũt hæretici. g ¶Prædicãs euãge. & nõ fabulosa inutiliavel curiosa: h ¶Et curans &c. s. spiritualem.

¶In ca. ix. vbi dicitur in postilla. Et ideo non videntur bene dicere qui dicunt ꝙ ly illorum.

ADDITIO Sancti doctores & magnæ auctoritatis hoc tenent qđ reprobat postillator. vñ Hier. su per illud verbũ: Videns aũt iesus fidem illorũ, dixit: Non eius q̃ offerebat: sed eoꝝ q̃ offerebãt. qđ etiam videt sentire Chrysostomus iohanes ep̃s: q̃ i hoc loco sic dicit. Quantũ valet apud deũ fides ꝓpria

des ꝓpria apđ quẽ sic valuit aliena, vt ut⁹ & extra sanaret hoiem: C Quã sniam glo. or. interlinearis i hoc loco sequtur: Nõ ergo modi cæ audaciæ videt tãtis sctõꝝ auctoritatibus ꝓire: ꝑsertim cũ si sane intelligenť: manifestã cõtineãt veritatẽ. Ad cuiꝰ euidentiã sciẽdũ ꝙ meritũ dupliciter põt ꝓsiderari, purcõiter doctores distinguũt s. de ꝺdignovel de ꝺgruo. Cõdignũ emꝫ at Meritũ tẽdit fm ꝓportionẽ ęqlitatis. Cõgruũ vo dupl⁹ põt attẽdit fm æq̃litatẽ ꝓportionis. Si aũt loq̃ ꝓsiderari mur de ꝺdigno, null⁹ põt mereri alteri primã grãm nisi sol⁹ xp̃s: de quo ad Hęb. ij. c. Qui multos filios i gl̃iã adduxerat &c. Si aũt loq̃mur de merito ꝺgrui, põt aliqs mereri alteri primã grãm. Cõgruũ est emꝫ fm amicitiæ ꝓportionẽ: vt de ꝺipleat hois iusti seu sti volũtatẽ in saluatiõe alteri⁹: ꝑsertim nõ ponẽtis impedimẽtũ: vñ i, ꝓposito remissio pctõꝝ fuit cõcessa paralytico ꝓpter meritũ fidei offertiũ: nõ de ꝺdigno sed de ꝺgruo: et sic fuit intelligẽda auctoritas sctõꝝ, pur sctũs Tho. in pria sckæ. qõ. †Lu.13.c. vl. ar. vj. i rnsiõe ad primũ argumẽtũ hoc declarat. Nec ex hoc sequit ꝙ remissio peccatoꝝ fuisset palytico data sine ꝓpria fide nã i iustificatiõe ipũ q̃ hr̃ ꝓ primã grãm fides ꝓpria requir. vñ Rom. v. a. Iustificati igit ex fide &c. sed talisfides nõ ꝑcedit primã grãm ꝓ modũ meriti: alioqn nõ posset sibi mereri primã grãm. qđ ẽ ꝺ eodem determiatiõnẽ doctoꝝ. Qđ ãt allegat postillator ꝓ opiniõe sua, ex hoc ꝙ dr̃. Cõfide fili, remittũt tibi &c. valet. Tũ qa hoc itelligit facta dimissiõep quã fuit filiꝰ adopriõis. Tũ qa hoc fuit dictũ ad oñdẽdũ hu militatẽ xp̃i, vñ gl. sup illud ybũ. Hũis †Mar.6. dñs filium vocat, quẽ facerdotes rangere e. dedignantur.

REPLICA. In ca. ix. vbi dr̃. Vt vi dit fidẽ illoꝝ: exponit postillator. i. paralytici & offertiũ, addẽs nõ bũ dictũ: q exponũt de fide offerentiũ tm. Et ponit ad hoc rõnẽ: Sed Bur. dicit hoc fore magnæ audaciæ sctõꝝ auctoritatibus D contraire: Addẽs ꝙ dicta illoꝝ doctoꝝ si sane intelligant manifestã ꝓtinẽt veritatẽ: Et volẽs hoc declarare inuoluit, & se & doctoriũ dicta i multis min⁹ ꝓbabiliter dictis: de qb⁹ p singula iudicare nõ ẽ ꝑtis, ꝓpositi. Dr̃ igit hic, ꝙ audacia nõ ẽ reprehẽsibilis, negare i dictis sctõꝝ, qđ in factis dei cornđẽter se habẽtib⁹ cõcedere nõ audem⁹: Verificare emꝫ qđ formalẽ icludit ꝓtradictionẽ si deo nõ ꝓcedim⁹, nec doctori ꝙtũcũq; sctõ in hoc gerimus morẽ. Nũc aũt, sicut ptm nõ esse ptm apud deũ censet impossibile: ita. Iustũ nõ esse iustũ circa idẽ &, ꝙ eodẽ filiũ rõne videt inopinabile. Paralytic⁹ aũt (de q̃ fmo) curatus est, nõ solũ a morbo corpis, sed etiã mẽtis: vt vult btus Aug. li. lxxvij. quęstionũ. q. viij. igit fuit iustificat⁹. Doctores aũt ꝑ Burg. adducti negare videnť eius fidẽ. Si igit in curatiõe nõ habuit fidẽ, nec ꝙ iusticia & sic fuit iust⁹ sic curat⁹ fuit iust⁹, curat⁹ iuit iniustus: quæ est formalis ꝺdictio. Pãt igit doctores aliter itelligi q̃ Bur. ibi volũt itelligi: sic ꝙ hi q dicũt xp̃m ad offerẽtiũ fidẽ respexisse: nõ oblati subaudiãt pricipaliter: cũ hoc stat ꝙ etiã respexit fidẽ paralytici miori fortasse affectione formatã: nec valet rnsio Bur. ad argumẽtũ posttil. cũ dr̃ per hoc ꝙ dr̃. Cõfide fili, fides sit exacta post dimissionẽ pctõꝝ: qa ꝙ dimissionẽ pctõꝝ fuit iust⁹ & filiꝰ adoptiõis vt dicit Bur. frustra igit post iustificationẽ exigebat fides fine q̃ nemo iust⁹ qa iust⁹ Heb.11.d ex fide viuit: ipossibile ẽ sine fide placere deo. Exigeret igit fides añ iustificationẽ q̃tin⁹ ex fide iustificaret ꝑuia: Fui igit fides & oblati & offertiũ: ad qua xp̃s dr̃ hic respexisse fm postillatorem.

Vidẽs aũt. Postq̃ matthæꝰ descripsit legis euã- C.X. gelicæ dationẽ, & eiꝰ cõfirmationẽ: Hic ꝓnr̃ põit eius ꝓmulgationẽ, Et diuidit i duas ptes qa prio ponitur Diuisio. eiꝰ ꝓmulgatio apud ꝓpinquos. s. iudæos, secõ apud extraneos. s. gẽtiles. ca. xv. Pria in duas, qa prio ꝓmulgat manifeste, secõ, parabolice. ca. xiij. Itẽ pria in tres, qa prio de scribit ꝓmulgantiũ ipsam. s. apsoꝝ institutio: secõ, dubitantiũ cõfirmatio. ca. se. tertio ipugnãtiũ ꝓfutatio. ca. xij. Iterũ prima in duas, qa prio ponit institutiõis ratio. secõ, ipsa institutio: ibi: Et conuocatis. Circa primum sciendũ ꝙ sicut paret ex ꝑcedentibus multi sequebãtur christũ. Tũ ꝓpter eius p̃dicationẽ audiendam. Tũ ꝓpter infirmitatẽ & curationẽ habẽdã. Christ⁹ aũt sta pauper Lucę.9.d erat: ꝙ nec domicilijũ vbi caput reclinaret hẽbat, & iõ tur bę seqn tes eũ iacebãt vexati sup terrã sub diuo, propter quod christus.

✻ Misertus

E ☞ a ¶Misertus. Viam veritatis aperiendo. & molestias corpales auferendo. b ¶Et cōuocatis. A curatiōe socrus petri vsq; huc continuationem habuerūt relata miracula: & fuerūt añ sermonē in mōte habitū facta qđ ex electiōe matthæi quæ iter ipsa refert indubitāter habem⁹. Fuit em̄ vnus de duodecim electis in monte ad apostolatum: Hic aūt redit ad ordinē rei sicut gesta est post curatū centurionis seruum. c ¶Duodecim discipulis. Hi sunt operarij qui mittendi erāt, & qui totū orbis partes ad fidem trinitatis vocarent. Quorū prædicatio vt pondus haberet auctoritatis, datur eis potestas curādæ omnis infirmitatis. d ¶Duodecim autem. Catalogus apostolorū ideo hic ponitur, vt præter hos q pseudo futuri erāt, excludantur. Et vt tam nomina eorum q̄ eis credentium in libro vitæ esse scripta sīgnificentur. e ¶Petrus & andreas. Apostolorū paria iugaq; sociat petrū & andream fratres non tam carne q̄ spiritu. ¶Primus scribitur symon cognomento petrus: ad differentiā alterius simonisqui dicitur chananęus a chana vico galilææ: vbi domin⁹ aquas cōuertit in vinū. Voluit dñs apostolorū principē pri⁹ alio nomine vocari: vt ex ipsa cōmutatione nominis sacramenti viuacitas cōmēdaretur. Idē est latine petr⁹ & græce quod syrice cephas: nomen deriuatum a petra: quod est christus in quē credebat. ¶Hiero. Rab. Symon .i. obediens qui propter primatum aplīci ordinis vocat petrus .i. firmus. Andreas græce virilis: quia viriliter christo adhæsit. Philippus os lampadis qui lumen inuentum prædicauit nathanaeli. Bartholomæus fili⁹ suspendentis aquas .i. dei: qui mētes doctorum sursum eleuat vnde inseri⁹ aquas distillat. Iacob⁹ supplātator, Iohannes dei gratia: vel in q̄ est gratia: qa & ille curā carnis dño vocāte supplantauit & ipsam carnē herode trucidāte contempsit: Iste ob precipui amoris gratiā supra pectus dñi recubuit. Iacobus sane & Iohānes ob eximiū virtutis & animi culmen: filij tonitrui (vt in euāgelio marci scriptū est) cognominati sunt: quorū vn⁹ a cœlestib⁹ intonat: In principio erat verbū. Et ambo sæpe seorsum duci, & aliq̄n sonū de nube terrificū audire meruerūt. Hic est fili⁹ dilect⁹. Thomas & matthæ⁹. Cæteri matthęū pri⁹ ponūt. & prudēter tacēt publicanum. Iste & se postponit & publicanū dicit: vt, Vbi abūdauit delictū. superabūda. & grā. Thomas abyssus: vel gemin⁹, græce dydimus: qa quo cæteris diuti⁹ dubitauit: eo alti⁹ veritatē resurrectionis agnouit. Matthæ⁹ donatus. Iacobus alphei q & frater dñi: qa filius mater terę eius mariæ: q̄ maria cleophę dicitur. Vel qa alphæ⁹ cleophas etiam dictus est: vel eo defuncto post natum iacobum cleophæ nupsit. Thadeus corculus .i. cordis cultor. Alio noīe dicitur iudas frater iacobi fratris domini, vt in epistola sua dicit. Simon ad differentiā chananæus a canavico qđ interpretat zelus. Vnde & zelotes. idest æmulator. Iudas scarioth̄is a vico vbi ortus est. Vel ex tribu ysachar: præsagiū suæ damnationis nomē accæpit.

☞ quia ysachar

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶Misertus est eis quia erat &c. Sacerdotes enim eorum & doctores intenti auaricię non vacabant debito modo eorū doctrinæ & hęc fuit occasio mittēdi apostolos ad prędicandū populo, & sanādum infirmos, vt nō esset necesse, q̄ turbę currerēt post xp̄m tanto labore. ppter qđ subdit: c ¶Messis quidem multa. i. multitudo p̄parata ad hoc q̄ p certā fidē colligat, & in horreū reponat. d ¶Operarij aūt pauci. i. doctores & prædicatores verbi: qa adhuc discipuli christi nō p̄dicauerāt. e ¶Rogate ergo dominum messis. i. ip̄m christū. f ¶Vt mittat operarios. i. p̄dicatores ad eruiendū populū. Ex quo patet q̄ licet christus velit aliquid facere: tū vult a iustis exorari. g ¶Et conuocatis. Hic ponitur prædicatorum institutio. Et diuiditur in duas partes: qa primo describitur informatio p̄dicantium: secundo, ip̄os recipientiū in fine cap̄. Qui recipit propheram &c. Prima in tres qa primo describitur institutio ap̄lorum q̄ctū ad collationē potestatis. s. c'o, q̄tū ad formā doctrinæ, ibi: Hos duodecim: tertio, q̄tū ad veritatem vitæ, ibi: Gratis accæpistis. Item prima in duas qa primo

¶cōpassus est. a ¶p varios errores dæmonū.
a misertus est eis, qui erant vexatia ¶vana securitate torpentes: & hoc ex vitio doctor⁹ q eos in viā veritatis nō adduxerāt.
& iacentes sicut oues non habētes pastorē. Tunc dicit discipulis suis. b
a ¶tuba populorū suscipiendo verbo & serendo fructui apta. ¶prædicatores.
†Messis quidē multa: operarii au⁹ tem pauci: Rogate ergo dñm messe
a p̄dicatores ad cōgreganda electorū eccle
sis vt mittat operarios in messem f
sūa. a ¶vnde dr̄: Nō vos me elegistis: sed ego
h suā. †Et cōuocatis duodecim discig elegi vos per gratiā, a ¶tā visibiliter in corpore q̄ inuisibiliter in anima vexantium.
pulis suis, dedit illis potestātē spirituū h
mūdorū vt eicerēt eos, & curarēt
¶tam intrinsecus q̄ extrinsecus.
oēm languorē & omnē infirmitatē
¶alis discipulorū.
d †Duodecim autē noīa ap̄lorū hæc i
e sunt. Primus simon q dicit petr⁹: k
a ¶os lampadis: qa oris officio lumen quo intus illustratus est: mox inuento fratri prodidit.
& andreas frater eius: philippus l

F a¶ syrū nomen. b ¶ad differentiā: quia sequitur iacobus alphei.
& bartholomæ⁹: iacob⁹ zebedæi & a
a ¶donat⁹ vel assumpt⁹ a massa perditorum.
iohānes frēi⁹: thomas & mātthæ⁹
a ¶Iustus in principio accusator sui est.
b ¶ idest doctus.
públican⁹, & iacobus alphēi: & tha b
¶æmulator.
dæus: simō chananæ⁹, & iudas sca c
riothis, q & tradidit eū. Hos duo f
¶principaliter.
decim misit ihesus p̄cipiēs eis: & dig
a ¶non pri⁹ ad extraneos: sed ad proprios.
cens. In viā gentiū ne abieritis: & h i
in ciuitates samaritanorum ne in
a ¶vt ab eis repulsi ordine ad gētiū vocationem transeatis.
traueritis: sed potius īte ad oues q̄h
perierūt dom⁹ israel. Eūtes aūt p̄dic
a ¶vt magnitudinem promissorum probaret magnitudo signorum.
e gnū cœlorū infirmos curate: mor⁊m
¶hæreticos.
tuos suscitate: leprosos mūdate dæ
a ¶Sicut ego sine precio do vobis talē potestatē & vos gratis date: ne euāgelij gratia corrūpatur venalitate.
f mones eicite: Grātis accepistis n

Allego. Luc.6.c. 12.di.ỹ.1. Luc.17.e. Ioh.12.a Mar.3.b. Ioh.1.a. 1.17.a. Rom.5.d Iudæ.a.

NICO. DE LYRA.

☞ ctu alterius iacobi triplici rōne. s. rōne vocatiōis. qa prior vocatus a xp̄o. Scd'o rōne familiaritatis: qa xp̄s ipsum ad secreta sua admittebat, vt patet in transfiguratione Matth. xvij. & in suscitatione puellę Marci. v. Tertio rōne passionis, qa prim⁹ iter ap̄los est ad dei gloriā trāslatus p martyriū vt habet Act. xij. a ¶Et iohānes frater eius &c. & iacob alphæi. s. filius. Et iste iacob⁹ dicit iacob⁹ minor respectu alteri⁹: & hoc ex eisdē rationib⁹ quibus alter dicitur maior. b ¶Et thadæus. Iste act. i. vocatur iudas iacobi, qa frater fuit iacobi minoris. c ¶ Simon chananæus. dicit aūt iste chananæus: nō qa esset de genere chanaan, sed sic nominatus a chana: q̄ est quędam villula galilęæ vbi fuerunt illæ nuptiæ: de quib⁹ habetur Ioh. ij. d ¶Et iu. scarī. dicitur scariothis nō qa de genere isachar, vt dicūt alij: sed a loco vnde nat⁹ fuit scarioth: q est qđā vic⁹ in iudæa. e ¶Qui & tra. cū. Istud additur ad differentiā iudæ fratris iacobi: & ad ostēdendū prophetiā dauid cōpletā, q̄ dicit q̄ christus esset tradēdus a discipulo: p̄m q dr̄ in p̄s. Etem homo pacis meę i q̄ sperabā. Et ad excusationē bonorū q̄n in congregatiōe eorū aliqs malē reperīt. f ¶Hos duodecim. Hic traditur ap̄lis forma doctrinæ: & prio quātū ad locū dicitur: Regnū dei intra vos est &c. ¶Ecce qđ debēat p̄dicare: Appropinquabit reg. cœlo. e ¶Infir. cu. Ecclesia infirmos statu boni operis cōfortat. mortuos in p̄ctis, vel fine fide, suscitat: leprosos erroribus aspersos mundat: dæmones per exorcismos fugat. f ¶Gratis accæpi. Ne iudas qui loculos habebat de prædicta potestate pecuniam congregare vellet: nequitiā eius supprimit dñs dicēs: Gratis accæ. Damnat etiā hic perfidiam simoniacæ hæreseos. Dona spūalia p̄cio vilescunt

Pś.40.c Moralit. Moralit. Moralit. Diuisio.

☞ Aurum nec p

NICO. DE LYRA.

☞ ctu alterius Moraliter. b ¶Tūc dixit dis. s. &c. & hoc ostēdit q̄ habētes gr̄am p̄dicādi: n̄ debēt alios ab hoc impedire, sed magis, p̄mouere. g ¶Et cōuocatis duo. disci. suis &c. sicut natura dando formā substantialē, dat, p̄rietates p̄sequētes, vt igni leuitatē: terræ vero grauitatē sic auctor naturę statuēs hoiem i aliq̄ dignitatis gradu, si ille faciat quod in se est, dat ei gr̄am exequēdi in effectu: Exemplū de saule. i. Reg. x. b. Cū em̄ vnxisset eum samuel de mandato dñi, dixit ei: Insiliet in te spūs dñi, & mutaberis in virum alterum. Et similiter. i. Reg. xvj. c. inūcto dauid dr̄. Spūs domini directus est in dauid &c. Et eo dē mō istī. utis ap̄lis christ⁹ dedit ei gratiam signorū q̄ tunc fuit necessaria ad confirmandū doctrinam eorū.

✳ Hos duo

A ☞ quia isachar (quod dicitur merces) per ditionis præmiū insinuat Scarioth, interpretatur memoria mortis: qa nō repente persuasus: sed diutius meditatus peregit scel⁹: Qui, puide inter apostolos eligitur: quia quāta est veritas quā nec a duersarius minister infirmat: & ad iudicium humanæ infirmitatis voluit deseri & p di: modestęq; tulit: Duo & duo nominati exprimuntur, vt iugalis societas approbetur. Hi sunt. xij. filij iacob. xij. principes plæbis israel. xij. fontes reperti in helim. xij. lapides in veste sacerdotis. xij. panes, p positionis. xij. exploratores a moyse missi. xij. lapides altaris. xij. lapides a iordane eleuati. xij. boues sub mari æneo. xij. stellæ in corona sponsæ. xij. fundamenta. xij. portæ ciuitatis. Multis alijs figuris p̄nota ti sunt, apti ad dispensanda diuina mysteria. a ¶Thomas. Abyssus: quia altitudinem diuinæ virtutis in resurrectione certa fide penetrauit. Vel thomas geminus: quod est græce dydimus: propter dubiū cor in credendo. b ¶Et iudas scarioth̄is qui &c. Magnū i nobis exemplū docētrinæ, cū q omnia nouerat nō dubitaret proditorē in discipulū eligere: atq; apostolū ordinare. Habet em̄ xp̄s conscīū mūdicię testē: cū suū nō dubitet eligere proditorē. c ¶Invīā &c. Post resurrectionē dicit: Docete oēs gentes. Sed hoc ante, quia pri⁹ oporter iudæis prædicari ne causam habeāt nō recipiēdi: quia ad gētes apostolos mīsit. ¶Allego. Nesimus similes hæreticis. d ¶Appro. reg. Per fidem propest regnū. Sicut em̄ fit peccās terra: ita iust⁹ fit cœlum in quo de⁹ p̄sidet. Vnde dicitur: Regnū dei intra vos est &c. ¶Ecce qđ debēat p̄dicare: Appropinquabit reg. cœlo. e ¶Infir. cu. Ecclesia infirmos statu boni operis cōfortat. mortuos in pctis, vel fide, suscitat: leprosos erroribus aspersos mundat: dæmones per exorcismos fugat. f ¶Gratis accæpi. Ne iudas qui loculos habebat de prædicta potestate pecuniam congregare vellet: nequitiā eius supprimit dñs dicēs: Gratis accæ. Damnat etiā hic perfidiam simoniacæ hæreseos. Dona spūalia p̄cio vilescunt

Ioh.12.a

☞ Aurum nec p

NICO. DE LYRA.

☞ ctu alterius iacobi triplici rōne. s. rōne vocatiōis. qa prior vocatus a xp̄o. Scd'o rōne familiaritatis: qa xp̄s ipsum ad secreta sua admittebat, vt patet in transfiguratione Matth. xvij. & in suscitatione puellę Marci. v. Tertio rōne passionis, qa prim⁹ iter ap̄los est ad dei gloriā trāslatus p martyriū vt habet Act. xij. a ¶Et iohānes frater eius &c. & iacob alphæi. s. filius. Et iste iacob⁹ dicit iacob⁹ minor respectu alteri⁹: & hoc ex eisdē rationib⁹ quibus alter dicitur maior. b ¶Et thadæus. Iste act. i. vocatur iudas iacobi, qa frater fuit iacobi minoris. c ¶ Simon chananæus. dicit aūt iste chananæus: nō qa esset de genere chanaan, sed sic nominatus a chana: q̄ est quędam villula galilęæ vbi fuerunt illæ nuptiæ: de quib⁹ habetur Ioh. ij. d ¶Et iu. scarī. dicitur scariothis nō qa de genere isachar, vt dicūt alij: sed a loco vnde nat⁹ fuit scarioth: q est qđā vic⁹ in iudæa. e ¶Qui & tra. cū. Istud additur ad differentiā iudæ fratris iacobi: & ad ostēdendū prophetiā dauid cōpletā, q̄ dicit q̄ christus esset tradēdus a discipulo: p̄m q dr̄ in p̄s. Etem homo pacis meę i q̄ sperabā. Et ad excusationē bonorū q̄n in congregatiōe eorū aliqs malē reperīt. f ¶Hos duodecim. Hic traditur ap̄lis forma doctrinæ: & prio quātū ad locū dicitur: h ¶In viā gētium ne abieri. vbi, phibuit eis ne irēt ad prædicādum gētilibus extra terrā, p̄missiōis. i ¶Et in ciui. licet isti eēnt in terra, p̄missiōis: tū erāt partim gētiles & partim iudæi vt habetur. iiij. Reg. xvij. Ductis em̄ decē tribub⁹ in captiuitatē per regē assyriorū, missi sunt ab eo gētiles ad habitādū in samaria, & in alijs ciuitatib⁹, ppinquis: sed dñs misit leones q interficiebāt eos & iō sup hoc habito p̄silio, rex assyriorū misit vnū de captiuis sacerdotib⁹ ad eos: vt doceret eos colere dñm: vñ & ipsi recæperūt libros moy si tm̄, & nihilominꝰ cū hoc idola colebāt. Rō aūt qua re apostoli fuerūt, phibiti p̄dicare p̄dictis gētilibus, fuit: qa non erat magnū tēp⁹ v sq; ad christi passionē. & cōueniēs erat vt ei⁹ ad

Pś.40.c Moralit. Moralit. Moralit. Diuisio.

uentus primo denunciaret iudæis: quibus pricipaliter erat missus, ideo illud tempus, quod erat v sq; ad passionem christi futurū erat necessarium ad manifestādū iudæis per apostolos christi aduentū: & hoc est qđ subdit. k ¶Sed potius īte ad oues &c. Et patet per christi passionē aliq⁹ b iudęis cōuersis ad fidē & aliis, p maiori pte in infidelitate remanētib⁹ ap̄li iuerūt ad p̄dicādū gētilib⁹: & hic erat modus a deo institut⁹: vt habet Act. xiij. g. qđ barnabas & paulus dixerunt iudæis: Vobis oportebat primū loq; v̄bū dei: sed qm̄ repellitis illud, & indignos vos iudicatis v te æternæ. ecce conuertimur ad gentes: sic em̄ præcepit nobis dñs: Scd'o traditur forma doctrinę quātū ad docēdi actū cū dr̄.

l ¶Eūtes aūt &c. appro. re. cœ. i. christ⁹ q est dator regni cœlo⁹. Sciendū em̄ q̄ re Regnum gnū cœlorū quinq; modis accipit in hoc cœlo⁹ ac euangelio. Primo pro ecclesia militāte. ō. cipit qn v. b. Qui soluerit vnum de mandatis istis q̄ modis minimis: et docuerit sic hoies: minim⁹ vocabitur in regno cœlo⁹ vt Greg. exponit q̄ regnū cœlorū ibi dicit ecclia p̄sentis tēporis. Scd'o, pro ecclesia triumphante eo. ca. Beati paupes spiritu: qm̄ ipsoꝝ ē regnū cœlo⁹. Tertio, p lege moy si. j. xx'. d. Auferetur a vobis regnū dei, & dabit gēti facienti fructū ei⁹, qa ver⁹ intellectus veteris⁹ testamēti est ablat⁹ a iudæis suis pctis exigētibus, & dat⁹ est christianis. Quarto, p euāgelio christi. j. xiij. q. oīs scriba doct⁹ in re †Mar.6. gno cœlo⁹ similis est hoī patrifamilias q̄ p b. fert de thesauro suo noua & vetera: qa do Lu.9.a.et ctores catholici testimonia, p̄ferūt de no 10.b. uo testamēto: & p p̄s de veteri qđ icluditur in ip̄o sicut rota i medio rotæ vt habet figura Ezech. j. Quito accipit, p ipso xp̄o j. xij. c. Si digito dei ejcio dæmonia profecto puenit in vos regnū dei. i. christus dator illius regni. Per ejectionē em̄ dęmonū virtute dei probauit se esse christū, & hoc mō accipit hic regnū cœlorum. i. xp̄s. Ista erat prædicatio apostolorū pro illo tpe: qa denunciabāt iudæis christū venisse. Et quia doctrina non est efficax nisi assit, p batio sequitur modus conueniens ad, p bandū veritatem huius doctrinæ. s. opera facta diuina virtute cum dicit: Infirmos cura &c.

n ¶Gratis accæpistis. Hic informantur apostoli quantum ad Diuisio. veritatem vitæ: Et diuiditur in quatuor partes: Primo ostenditur q̄ non debēt moueri ad prædicandū cupiditate, secundo, q̄ nec terreri aduersitate, ibi: Ecce ego mitto vos tertio: nec retrahi carnalitate, ibi: Nolite arbitrari, quarto: q̄ nec amore p̄sentis vitæ ibi: Et qui non accipit crucē. Prima in duas quia primo retrahit eos a cupiditate. secundo, quia in vita mortali q̄libet indiget necessarijs, ostendit qualiter debeāt habere necessaria vitę, ibi: Dign⁹ est operari⁹. Circa primū scīēdū q̄ cupiditas ostendit̄ in duobus: In male accipiendo. & hoc prohibet di. Gratis accæ. s. gra

✳ tiam a deo

✳ f ¶Hos duodecim misit ihesus. Per istum numerū qui com Moralit. ponitur ex denario & binario: significatur q̄ apostoli & eorum successores qui sunt episcopi, debent præ cæteris implere decalogum legis, & duo præcepta charitatis. g ¶Præcipiens eis & dicens. In viam gentium ne abieritis: Idest modum viuendi eorum non tenueritis. Quia sicut dicit Grego. in pastorali: Tantum transcendere debet actionem populi actio præsulis, quantum distat a grege vita pastoris. i ¶Et in ciuitates samaritanorum ne &c. per quas significanter conuenticula, & doctrinæ hæreticorum. Quia sicut samaritani partim tenebant: vetus testamentum & partim negabāt: sic hæretici partim tenent fidem xp̄i & partim negant. l ¶Euntes autem prædicate dicentes: quia appropinquabit regnum cœlorum. Vetus enim testamentum promittebat bona transitoria & terrena: sed euangelium promittit cœlestia & æterna. m ¶Infirmos curate mortuos suscita. &c. Moraliter: Infirmi sunt acidiosi in quibus non est vigor bñ Moralit. operandi. Mortui vero sunt qui digna mortis opera faciunt. Leprosi sunt luxuriosi: nam luxuria est vitium contagiosum sicut lepra. Dæmoniaci sunt fortilegi. Istos curare debent p̄dicatores euangelij. Et subditur modus curandi cum dicitur: n ¶Gratis accæpistis gratis da. per hoc excluditur ab eis vitium simoniæ-

✳ Nolite possidere.

E ☞ a ¶Aurum neq; ar. Qui hæc habeẽt, viderent nõ causa salutis prædicare sed lucri. b ¶Neq; pecuniam. Duo sunt genera ne-
Duo sũt genꝰ necessariorũ. cessariorũ: vnũ quo emuntur necessaria: aliud ipa necessaria. Per pecuniam in zonis, illud vnde emunt, Per perã quod emitur, qđ ibi reponit. ¶De hoc in passiõe. Quãdo misi vos sine sacculo & pera nũqd defuit vobis aliqd: At illi dixe-
Plato. runt: Non. c ¶Neq; calci. Et plato dicit duas corporum summitates nõ esse velãdas, nec assuetã fieri debere mollicie capitis & pedũ. Cum aũt hæc habuerint firmitatem: cætera robustiora sunt. d ¶Neq; virgam. Matthæus & lucas dicũt ne. virgam. Marcus nõ nisi virgam: quo nõie significat potestas accipiendi necessaria de qua & hic: Dignus est o.ci.s. Qua vti possunt: nec ĩ nobedientes sunt, qui de suo
Mar.6.b iure cedunt. Marcꝰ dicit eos calciari sandaliis vel soleis: vt neq; pes sit tectus nec ad terram nudus. i. nec occulterur euangeliũ: nec terrenis cõmodis inhiatur. Nõ indui duabus tunicis: simpliciter, non duplici-
Luc.10.a ter ambulare. Lucas dicit, neminem saluteritis. vt sub quanta festinatione iter prædicatiõis pergere debeat, ostendatur.
Allego. ¶Allego. Per aurũ, ostenditur sapiẽtia sę
Quid per cularis. Per argentum, facũdia rhetorica.
aurę & argẽtũ &c. Per pecuniam zonæ, sapiẽtia abscõdita.
Per peram, onus fœculi. Per calciamenta,
significatur. mortuorum operum exempla: ne sua opera per exempla stultorum tegant, sed sanctã terrã ingressur⁹ sensus habeat nudos: & a malorũ exemplis alienos: Nec debet alicuius pdio carnalis inniti. Qui salutat in via, occasiõe itineris facit: nõ studio salutis: Hic est qui nõ amore æternæ patrię: sed pmiorum ambitu salutem pdicat.
e ¶D gnꝰ est. Vñ ergo necessaria: Tãtũ accipite cꝝtum ad necessitatem sufficit: vt inde securi æternis melius vacetis. f ¶Interrogate quis. Testimonio vicinorum eligendus est hospes: ne eius infamia prædicatio lædatur. g ¶Dignus sit. Vt sciat se magis accipere gratiam cꝝ dare.
h ¶Ibi manete. Ambro. Dat constãtiæ generale mandatum vt hospitalis necessitudinis iure custodiant: Ideo domus eligenda: vt mutandi hospitij necessitudinis violandæ causa non suppetat.
i ¶Excutite pulue. Per excussionem pulueris intelligitur amissio itineris. Excutite pulueremꝝ. ad conteris foras de domo vel ciuitate, ☞stationem ter.

a ¶q alios ad ꝓtemptũ diuitiarę hortamini.
a gratis date. Nõlite possidere aurũ
b neq; argentum, neq; pecuniam in
c a ¶nõ cellariũ secũ vehãt. ¶nec ipsa necessazonis vestris. †Nõ perã in via, neq;
d ria. a ¶nil ꝓter indumentũ quo ꝓtẽt⁹ esse po
e duas tunicas neq; calciamẽta neq;
f tes. a ¶auxilium baculi. ¶nec minima.
h ¶Ecce ẽgo pcipit nihil ferre: qa oĩa debent
e virgam. Dignus ẽ em̃ operarius ci
h eis. a ¶Quõ accipiemus
bo suo. In quancũq; autẽ ciuitatẽ
k f aut castellũ itraueritis: interrogate
a ¶non est cursitandum per domos.
g quis in ea dignꝰ sit, & ibi mãnete dom
¶ad alia migraturi.
nec exeatis. Intrãtes autem in do-
a ¶pacẽ hospiti pcaminiv ꝓpitatur omnis re
mum, salutate eam, dicentes: Paxo
pugnatia contra veritatem. a ¶si fuerint ibi
huic domui. Et si quidem fuerit do
p pdestinati ad vitam. a ¶quã optatis.
mus illa dignaveniet pax vestra: q
super eam: si autẽ nõ fuerit digna, r
¶prædicationis merces a deo vobis recompensabitur.
pax vestra ad vos reuertetur. † Et
s quicunq; non recæperit vos, neq;
¶obedierit.
audierit sermones vestros: exeuntes foras de domo vel ciuitate,
a ¶i signũ tenenti laboris inanitẽ expẽti: vlvt
oñdatis appetitũ ẽ reno: ñ eẽ i affectib⁹ vris.
x excutite pulueremꝝ de pedibus x
i ¶Excutite pulue. Per excussionem pulueris intelligitur amissio itineris. Excutite pulueremꝝ. ad conteris foras de domo vel ciuitate, ☞stationem ter.

NICO. DE LYRA.

☞ tiã a deo vobis collatã siue sit grã gratũ faciẽs, siue sit grã gratis data. a ¶Gratis date. eodẽ mõ sicut accepistis. Pro spũalib⁹ em̃ actib⁹ vt, p administratiõe sacramẽtorũ & pdicatiõe & ꝯsimilib⁹ nõ debet accipi qsi pciũ. Sed ꝯo, oñdit cupiditas in male possidẽdo, & hãc excludit cũ dicit: b ¶Nolite possidere. au. &c. Prædicator em̃ vbi diuini debet esse absolutus a sollicitudine. Tpalia em̃ in sui acqsitione molestãt animũ: & adhuc plꝰ sui possessiõe qa sunt iã qsi mẽbra icorporata ipi habẽti, & ideo magis trahũt aim hois ad inordinatã dilectiõnẽ sui: & qa hoc suffocat vbũ dei iõ nõ debet eẽi pdicatorib⁹ euãgeliũ. Sequit: c ¶Neq; pecuniã &c. ad ꝓpidẽdũ. s. vobis de necessariis in via. d ¶Nõ perã. i. repositoriũ ciborũ ad portãdũ i via. Hoc totũ dicit ad excludẽdum sollicitudinẽ tẽporaliũ a pdicatorib⁹ verbi diuini, sequit. e ¶Neq; duas tuni. i. vestes supfluas. Terra enim promissionis calida erat multũ: & de cõmuni cursu sufficit vna tunica: illud em̃ ꝙ esset ibi sufficiens vel etiam superfluũ esset in regione frigida necessariũ: & iõ ꝓ hoc nõ excludit qn pdicatores euãgeliũ hẽant sufficiens tegumentum. f ¶Neq; calcia. integra. s. qa apli vrebant sandaliis: vt habet Mar.vj.b. Ex quo patet ꝙ sandalia nõ cõputant, ꝓprie inter calciamẽta. g ¶Neq; virgam. Cõtrarium videtur haberi Mar.vj. vbi dicit: ꝙ dñs pcæpit apls vt non portarẽt aliquid in via nisi virgam tantũ. Dicendũ ꝙ virga hic & ibi accipit æquoce. Hic em̃ virga accipit metaphorice: vnde sensus est. Neq; virgã. i. nõ innitamini subsidio tẽporali: sicut corpꝰ inniti-
tur baculo sustẽtati. In marco aũt accipitur virga ad literam: qa

doctores hebræorũ in signũ doctrinæ portabãt virgã in manu & qa cõsuetũ erat apud iudæos prouideri eis de victu a ꝓlo quẽ docebãt: ideo xps voluit ꝙ hoc sufficeret apls̃ ꝓ aliqua, puisiõe: ꝙ hoc em̃ ostẽdebat, ꝙ ppls cui ꝓdicabãt debebãt eis ꝓuidere. vñ sequit: h ¶Dignꝰ est em̃ operarius. vbi ostẽditur qualiter debeant habere victum. s. a populo cui prædicabant: Et diuiditur in duas partes: quia primo ostenditur, qualiter debent se habere ad recipientes ipsos, & secundo: qualiter ad non recipientes, ibi: Et quicunq; non recæperint. Circa primum sciẽdum, ꝙ de iure naturali est & diuino & etiã humano: vt illi qui seruiunt communitati in spiritualibus: vt in diuino cultu & do-
†Mar.6. c.2. sens. ctrina eis a communitate prouideatur in temporalibus: & hoc est quod dicit: Dignus est enim operarius. idest prædicator qui operatur opus dei ad vtilitatẽ populi. i ¶Cibo suo: idest victu conuenienti, in quo intelligitur vestimentũ & domicilium: sine quibus non viuit decẽter genus humanum. k ¶In quancunq; autem ciuitatem aut castellum intraueritis: interrogate quis in ea dignus sit. idest fidelis & bonæ famæ ostendens ꝙ prædicator verbi diuini non debet ad loca mala & suspecta declinare quia per hoc impediretur doctrina eius tãq; suspecta. m ¶Et ibi manete donec exeatis. transituri: scilicet alibi ad prædicandum. Non est tamen intelligendum: ꝙ per hoc velit excludere causas honestas exeundi: vt ad docendum vel huiusmodi: cũ propter intrauerint ciuitatẽ: sed per hoc vult excludere discursus curiosos: & inutiles q non debent esse in prædicatore, sed magis cessante necessitate exeundi debet vacare contemplationi: vt ibi hauriat quod postea populo in prædicatione effundat.
†Mar.6. b. n ¶Intrantes autem in domum salutate eam. Idest homines habitantes in ea: quia parietes non sunt salutandi: Modus salutationis subiungitur cum dicitur.
o ¶Dicentes: pax huic domui. quia prædicator verbi diuini debet habitantibus domum quam intrat, pacem optare, & non solum optare, ĩmmo euangelium christi prædicare: quod est euãgelium veræ pacis. p ¶Et si quidem fuerit dom⁹ est em̃ operarius. vbi ostẽditur qualiter debeant habere victum. s. a populo cui prædicabant: Et diuiditur in duas partes: quia primo ostenditur, qualiter debent se habere ad recipientes ipsos, & secundo: qualiter ad non recipientes, ibi: Et quicunq; non recæperint. Circa primum sciẽdum, ꝙ de iure naturali est & diuino & etiã humano: vt illi qui seruiunt communitati in spiritualibus: vt in diuino cultu & do-
†Mar.6. b.20.q.3. c.ꝑsens. tr

Universidad de Deusto
Biblioteca

amissæ charitatis. a ¶Qui aũt &c. Docet virtutẽ lõganimitatis & patiẽtiæ. Nõ em cœpisse vel facere: sed perficere virtutis est. Vnde canda hostiæ iubẽt offerri. Hoc idẽ lucas exprimit. In patiẽtia vra possidebitis vestras: ga dñs nobis dñari dicim⁹: hoc ipsum incipim⁹ possidere qd sum⁹. b ¶Cũ aũt. Hoc ad illud

Luc.21.d

Mystice.

tps ptinet qd dictũ est. In viã gentiũ ne abieritis. Q. psecutiões nõ debẽt timere, sed declinare vt tribulationis occasio, sit euãgelij seminariũ. ¶ Mystice. Cũ vos psequent⁹ in vno testimonio: fugite ad alia volumina. Quia cũ quis sit cõtẽtiosus persecutor ante præsidiũ saluatoris aduenit cũ illi cõcedat victoria: c ¶Nõ est dis. Nec indigemini tolerare qd tolero, qui dñs sum faciẽs qd volo: & magister docens qd vtile scio. d ¶Si patiẽsa. Ostẽdit calũnias suas: vt suo exẽplo ferãt iniurias. vnde dicit: Sufficit discípulo &c. e ¶Beelzebub. Beel ipse est belzebub musca, id est de⁹ muscæ, pro spurcitia sanguinis immolati. Idolũ est accaron: nomine cuius spurcissimi idoli principem dæmoniorũ appellant: qui musca dicitur

Beelzebub idolũ diuersa nomina in diuersis gẽtibus fortitũ est.

ppter immũditiã. ¶ Beelzebub idolum apud diuersas gẽtes diuersis noibus nuncupatum. Ninus rex assyriorũ conditor ninive ciuitatis post mortẽ patris sui beli composuit statuã in honore ipsius eiq; diuinos honores iussit psolui ab hoibus. Cuius simulacri similitudinem chaldæi susciperites, vocabãt bel: vt in daniele legitur. Inde palestini illud accipientes vocabant baal. Moabitæ vero beelphegor: atq; ita per diuersitatẽ gentium diuersa ei dabant noia. At iudæi vnius dei cultores vocabant beelzebub ob derisionẽ gentilium baal vir: zebub musca: vir muscas: siue habẽs muscas. f ¶Ne ergo ti. cos. Eorũ fæuiciã vel blasphemias: ga veniet dies cũ deus iudicabit occulta hoim: vbi & nequitia discooperiet: & vestra intẽtio modo soli deo cognita, ab oibus scietur. g ¶Qd dico. Hoc est: in quo volo vos cõstãtes esse. ¶ Vel, qd dico in tenebris. i. dũ adhuc in timore estis: dicitis in lumie id est in fiducia veritatis accepto spũsctõ. Et qd in aure auditis. i. qd secreto audistis, super tecta. i. calcato carnis domicilio prædicate. h ¶Super tecta. Logtur iuxta mortẽ palestinæ: vbi solẽt in tectis residere quę nõ sunt cacuminata: sed æqualia. vnde lex pcipit vt q nouã

☞ domum

NICO. DE LYRA

✠ patẽt vsq; ibi: b ¶Cũ aũt perse. &c. vbi ostẽdit quare debent se habere in tali tribulatiõe: ga aliq̃n discípuli xpi debẽt fugere. Ad cui⁹ euidẽtiã sciẽdũ q; p secutio aliq̃n est psonalis: vt q̃n aliq̃s querit ad mortẽ: nõ ga fidelis principaliter: sed, ppter odium psonæ determinatæ: & tũc est semp fugiẽdũ: sicut paul⁹ q̃rebat ad mortẽ in damasco: vt hĩ Act. ix. qd patet: ga alĩ fideles pmittebant ibi pacifice habitare: sed q̃rebãt solũ paulũ interficere: iõ demissus a fratrib⁹ p murũ, fugit p secutionẽ psonalẽ. Aliq̃n aũt nõ solũ est p secutio psonæ: sed etiã fidei & iusticiæ: & tũc si hõ pcipiat, pbabiliter q; ex fuga sua sequat derisio fidei & depssio iusticiæ: fuga est mala & est pcm mortale. Si aũt nõ apparet hoc pbabiliter, sed magis ontrariũ: vt pote ga ex fuga tali põt alibi fieri vtilitas ecclesiæ: ex remãsione aũt nõ haberet nisi occisio ministroꝝ ecclĩæ a canib⁹. i. obstinatis infidelib⁹: & oculcatio margaritarũ. i. articulorũ fidei ab ipsis: tũc est fugiẽdũ & alibi, pficiẽdũ: ppter qd subdit: c ¶Amen dí. vo. nõ cõ. ci. if. prædicãdo. s. ibi aduẽtũ vel fidẽ xpi. d ¶Donec vc. fi. ho. a mortuis. s. refurgẽdo: ga denũciato aduẽtu xpi per apstos p ciuitates iudææ immediate passus est xps: & a mortuis resurgẽs discipulis apparuit. Vel si intelligat de aduẽtu xpi ad iudicium: tũc intelligẽda est consũmatio pdicatiõis apstoꝝ p totũ orbẽ. q̃tũ ad quersiõis effectũ: ga vbiq; dispersi sunt filij israel fm pdestinationẽ: vt dr in epla ad Rom. ix. Licet em pdicatio apstoꝝ discurrerit p totũ orbẽ a tpe

Ps. 18. a.

ipsoꝝ: fm q; dr in Ps. in oẽm terrã exi. &c. ñ effectũ cõuersionis fideliũ quantũ ad eos qui generaliter conuertendi sunt ad fidem habebit plenarie effectũ suũ circa finẽ mũdi. e ¶Nõ est discípu. &c. Ostensa magnitudine tribulationis imminentis: hortat discípulos ad ipsius tolerantiã: & hoc triplici rõne: primo exemplo sui, scd'o ex cõsideratione diuini iudicij, ibi: Nihil optũ. tertio ex meditatione diuinæ, puidẽtiæ & cõsilij, ibi: Et nolite timere. Circa primũ hortat eos exẽplo sui: ga multa & grauia a iudæis passus est sine causa, & p veritate fidei: & multo fortius debẽt hoc pati ei⁹ discípuli. et hoc est q; dicit. Non est discípul⁹ super magistrum &c. Sequit: f ¶Sufficit discípulo &c. Id est si nõ pl⁹ conculcetur et condemnatur q̃m magister eius. & iõ cõcludit: g ¶Si patrẽfa. id est christũ: qui est pater noster. h ¶Beelzebub voca. Sicut enim patet ex præcedentibus, dicebant christum facere miracula in virtute cuiusdam dæmonis sibi familiaris nomine beelzebub: & sic christum quodãmodo vocabant beelzebub inquãtũ opera ei⁹ ipsi beelzebub attribuebãt: qd erat magna blasphemia contra eum. i ¶Quantomagis do. ei⁹. diffamabunt imponendo apostolis: qui sunt de domo christi, q; faciant miracula in virtute dæmonis. Q. enim apostoli facerent miracula virtute dæmonis dixerunt iudæi & gentiles: vt patet multipliciter ex legendis eorum. k ¶Ne ergo timeritis eos: omittendo fidei veritatem propter persecutionis timorem. l ¶Nihil em̃ oper. Hic hortatur eos ad idem ex consideratione diuini iudicij: in quo oia manifestabuntur: quia bona & mala oim omnibus erunt manifesta. Cui⁹ rõ est: ga tale erit iudicium q; videbitur ab oibus iustũ: qd nõ posset esse nisi merita & demerita oim viderenẽ ab omnibus manifeste. Consideratio huius manifestationis debet dare magnã audaciam in prædicatione veritatis: & hoc est quod dicit: Nihil opertum. i. in presenti tpe. m ¶Qd nõ reuc. in iudicio. n ¶Et occul. quia secreta cordis quæ soli deo sunt nota: tunc erũt nobis manifesta: & hoc debet pdicatores mouere ad prædicãdũ veritatem secure, ppter qd dicit: o ¶Qd dí. vo. in tenebris. i. in locis priuatis: licet ei xps vt cõ-

a ¶Non tm̃ amicis. b ¶quia amatores mũdi sunt inimici dei.

oibus hoibus ppter nomen meum. a Qui aũt pseuerauerit vsq; in finẽ

a ¶nõ debetis desistere: sed ad ips declinare vt alijs possitis prodesse. ¶ non ante.

b hic salu⁹ erit. Cũm aũt persequent b vos in ciuitate ista, fugite in aliã:

a ¶nõ mirũ si agbusdã fugitius: qui cõsummatio israel non fiet in fide: donec christus a

Amẽn dico vobis: nõ cõsummabi c mortuis resurgat.

tis ciuitates israel: donec veniat d filiꝰ hois. †Non est discípulus sup e magistrũ: nec seruus sup dñm suũ.

a ¶ pdictio ẽ discípli nõ vlcisci iniurias sibi

Sufficit discípulo vt sit sicut ma- f ego feci. a ¶ pri⁹ faciẽs q; docẽs. ¶ q potui.

gister eius: & † seruo sicut dñs ei⁹.

a ¶ cui famulentur cœlestia & terrestria.

Si patrẽfamilias beelzebub voca- g uerũt: quãtõmagis domesticos ei⁹: i

a ¶ quid mirum de famulis.

Ne ergo timueritis eos. †Nihil em̃ k

a ¶ corde. ¶ hoc ad bonos. b ¶ hoc ad malos.

opertũ qd nõ reuelet: & occultũ qd l

a ¶ dicatur. ¶ in mysterio.

g nõ sciat. Qd dico vobis i tenebris o

a ¶ pdicate apte. b ¶ spũsctõ. c ¶ priuatim.

dicite in lumine: & qd in aure audi p

a ¶ palam, publice. ¶ calcate carnalia.

h tis prædicate sup tecta. †Et nolite q

ter filiũ: & in surgẽt filii in parẽtes & morte eos afficiẽt: & eritis odio a

a ¶ quia amatores mũdi sunt inimici dei.

oibus hoibus ppter nomen meũ. a Qui aũt pseuerauerit vsq; in finẽ

a ¶ nõ debetis desistere: sed ad ips declinare vt alijs possitis prodesse. ¶ non ante.

b hic salu⁹ erit. Cũm aũt persequent b vos in ciuitate ista, fugite in aliã:

a ¶ nõ mirũ si agbusdã fugitius: qui cõsummatio israel non fiet in fide: donec christus a

Amẽn dico vobis: nõ cõsummabi c mortuis resurgat.

tis ciuitates israel: donec veniat d filiꝰ hois. †Non est discípulus sup e magistrũ: nec seruus sup dñm suũ.

a ¶ pdictio ẽ discípli nõ vlcisci iniurias sibi

Sufficit discípulo vt sit sicut ma- f ego feci. a ¶ pri⁹ faciẽs q; docẽs. ¶ q potui.

gister eius: & † seruo sicut dñs ei⁹.

a ¶ cui famulentur cœlestia & terrestria.

Si patrẽfamilias beelzebub voca- g uerũt: quãtõmagis domesticos ei⁹: i

a ¶ quid mirum de famulis.

Ne ergo timueritis eos. †Nihil em̃ k

a ¶ corde. ¶ hoc ad bonos. b ¶ hoc ad malos.

opertũ qd nõ reuelet: & occultũ qd l

a ¶ dictum. ¶ in mysterio.

g nõ sciat. Qd dico vobis i tenebris o

a ¶ pdicate apte. b ¶ spũsctõ. c ¶ priuatim.

dicite in lumine: & qd in aure audi p

a ¶ palam, publice. ¶ calcate carnalia.

h tis prædicate sup tecta. †Et nolite q

ter pdicauerit in cõib⁹ locis: vt in tẽplo & synagogis: tm̃ aliqñ docebat discípulos separatim a turbis: vt hĩ Mar. iiij. a. Seorsum autẽ discípulis suis disserebat oia. p ¶ Dicite in lu. i. palã: ga postea apli palã pplo pdicauerũt ea q̃ a xpo seorsum didicerũt: ppter qd' seqt. q ¶ Et qd in au. i. in secreto. r ¶ Præ. su. tc. i. publice. In palæstina ei tecta domorũ erãt plana desup: & ibi conueniebãt hoies in diebꝰ festiuis ad ludẽdũ & cõfabulãdũ & per hoc dignat quẽlibet locũ publicũ: vbi cõueniũt hoies. Vel fm alios tecta ista dicebãt q dã deambulatoria facta circa tẽplũ: sup q̃ ascẽdebãt doctores & inde docebãt pplm. s ¶ Et noli. Hic hortat eos ad tolerãtiã tribulatiõis ex cõsideratione diuinę prouidẽtiæ seu cõsilij ad cuius euidẽtiã sciendũ q; aliq dixerũt diuinã, puidẽtiã tm̃ se extẽdere ad incorpalia, & nõ ad ista inferiora: ex quorũ psona dr Iob. xxij. b. Circa cardines cœli pambulat neq; nra cõsiderat. Aliq aũt dixerũt q; se extẽdit circa inferiora ista: excæptis actibus hũanis: & hoc ne tollerẽt ab hoie libertatẽ arbitrij: sed vtrũq; ẽ falsũ fm ph̃m. i. de aia vbi reph̃dit ẽpedoclẽ, dicẽs: q; de⁹ ẽet ispiritissim⁹ si aliqd ignoraret qd' nos cognoscerem⁹: qd' seq̃bat ad dictũ ẽpedoclis ga dicebat oia cõponi ex amicitia & lite: excepto deo i quo lis nõ erat. Ex quo seq̃bat q; de⁹ litẽ nõ cognoscebat: ga ponebat simile simili cognosci, & idẽ icõueniẽs seq̃bat

✠ dictũ

✠ a ¶ Et eritis odio omnibus hominibus. Sequentes enim christum frequẽter sunt odiosi etiã carnalib⁹ amicis. b ¶ Cum autem persequentur vos in ciuitate ista. Qui enim proficere non potest in vno loco: debet ad aliũ transire. c ¶ Non est discípulus &c. Istud ad hoc inducit: vt patet per literam sequẽtẽ q; christi discípulus patiẽter toleret blasphemiã sibi irrogatam cum christ⁹ patiẽter tulerit similẽ & maiorem. l ¶ Nihil enim opertum quod non reueletur. scilicet in die iudicij, vbi patientia martyrum præmiabitur: & persecutorum nequitia punie-

✠ Nonne duo

A ☞ domũ ædificat: murũ tecti ponat in gyro: ne fundat sanguis innoxius habẽte aliquo. Ergo in tectis prædicat, qd' cũctis audiẽtibus palã dicit: & est: qd' vos eruditi in paruo iudææ loco: in toLuc.12.a. to mũdo dicite. a ¶ Nõne duo passe. Lucas: Nõne q̃nq; passeres veneũt dipõdio: Nec multũ distat vt duo asse & quinq; dipondio. Dipõdi⁹ em̃ est ex duob⁹ assib⁹. Qd' aũt in numeris est vn⁹ hoc in põderas: & qd' duo hoc dipõdius. b ¶ Et vn⁹ ex illis nõ ca. Quõ ergo aplꝰ, Nunqd de bob⁹ cura est deo, Sed aliud est cura: aliud sciẽtia. c ¶ Numerati sunt. hoc est scia dei numerũ illorũ cõprehẽdit. Nũerati. Non actu cõputationis sed facultate cognitionis: A sititudine pecunię: quæ numeratur vt seruet. Vbi magna, puidẽtia dei q; nec parua ociosaq; dicta eũ lateãt.

Gal. 5. a. d ¶ Qui cõfite. Vel cõfitẽt qs iesum ea fide: quæ per dilectionẽ operat: Negat q præceptis dei nõ obedit. e ¶ Qui aũt negauerit. Negatur a filio apud patrem cui nõ manifestat⁹ in diuinitatis potẽtia filij & pater. Cõfitẽt a filio apud patrẽ, q per filiũ habet accessum ad patrẽ. f ¶ Pacem mit. Missum est bellũ bonũ vt rumperetur pax mala. g ¶ Veni enim &c. Hic lucas ait: Erunt quinq; in vna domo diuisi: tres in duo: & duo in tres diuidenẽ. Quõ ergo quinq; cũ sex personarũ noia subijcit patris, filij, matris, filiæ, socrus & nurus. Sed mr filij, ipsa, est socrus vxoris ei⁹: ideoq; illa ipsa: & in filiã sua & in nurum dicit esse diuisa. Possum⁹ & patrem intelligere diabolũ: cui⁹ eram⁹ aliq̃n filij nõ natura sed imitatiõe: vt iudæis dictũ

Lu.12.g.

Io.8.e. Pã.44.c est: Vos ex patre diabolo estis. Sed posticã voce audiuimus monẽtis. Obli. po. tu. & do. pa. tui. Venit gladi⁹ dñi separare nos ab inuicẽ: & ostẽdere alĩ patrẽ cui dicere mus: Pr̃ noster q es in cœlis. Mater, synagoga: filia, primitiua ecclesia. Socr⁹ eadẽ synagoga: nurus, primitiua eccl̃ia de gentibus. Spõsus eccl̃iæ, filij⁹ est: dicẽte apl̃o: Rom.9.a Quoꝝ pres ex qb⁹ xps fm carnẽ. Socrus igitur. i. mater spõsi, & in nurũ & in filiũ diuisa est synagoga carnalis: qa ecclesiã persequi nõ cessat: sed & ipsa in matrẽ & in socrũ diuisa est, volẽs recipere circũcisionem, cæteraq; carnalia obseruantias. h ¶ Separare. i. priuatos carnis affectus extinguere: qb⁹ita inuicẽ diligunt vt deo minus seruiãt. Vel penit⁹ auertant: non q; nõ sint honorãdi pater & mr̃: sed post deum: hic est ordo charitatis. i ¶ Qui amat pa. Post deum amandi sunt: sed si vtrũq; nõ potest seruari: odiũ in suos pietas est in deum. k ¶ Et qui nõ accí. &c. Crux duob⁹ modis portat: cũ vel per abstinentiã corpus afficit: vel cũ per cõpassionem, proxim affligit animus. Peccata proximoꝝ, frixoriũ sunt sanctoꝝ. Crux semp est portãda vt amor xpi ostẽdatur.

☞ Et sequitur:

NICO. DE LYRA

✠ dictũ istorũ: qa nos habem⁹ notitiã de istis inferioribus & de humanis actibus & per pns deus talia cognoscit & ad finẽ debitũ deducit: qa cũ sit agẽs vniuersale & primũ, oia quæ subiacẽt ei⁹ cognitioni, ordinanť per ipsum. Et qa natura nobilior principali⁹ cadit sub ordie, puidẽtię: seq̃t q; natura hũana q̃ imortatis est ex parte aiæ spãli mõ cadit sub ei⁹ ordinatiõe: ppter q; iusti nõ debẽt mortẽ timere: qa de⁹ ordinabit ad finẽ vltimũ. & hoc est qd' dicit: Nolite time, &c. & patet vsq; ibi: a ¶ Nõne duo passe. Ad euidẽtiã hui⁹ sciendũ q; passeres abũdãt i terra, pmissiõis: & ideo de ipsis fiebat oblatio pauperũ q nõ poterãt alia hre: vñ erãt pauci valoris qa duo habebãt p asse. As assis ẽ gen⁹ numi, vñ ẽ mẽsura i põderib⁹: vt dicit glo. sup istũ locũ. In vnoq; em̃ gne illud qd' minimũ est, mẽsura est aliorũ. Dipondius aut ẽ valet duplex as. & ideo dr Luc. xij. q; gn C q; passeres habebanť, p dipondio: hic dr q; duo, p asse: qa passer impar nõ poterat cõpetenter diuidi: iõ remanebat vendẽti. dicit ergo: Nõne duo pas. vc. i. vendũt: qa veneo nis, habet sensum passiui sub voce actiua. b ¶ Asse. i. pro asse. & tm̃ vn⁹ ex illis quãtũcũq; sit parui valoris, vtvilsum est. c ¶ Nõ cadet super ter. i. nõ morietur. d ¶ Sine pr̃e vc. i. sine prouidentia dei patris: p ons supple nec; vos moriemini: quin de⁹ ordinet de morte vestra propter quod cõcludit: e ¶ Vestri autem ca. capi. oẽs nu. sunt: in die pscientia: iõ concludit. f ¶ Nolite &c. me. ef. i. maioris reputationis apud deũ: qa ad imaginẽ dei factus: qd' nõ cõpetit creaturæ irrõnabili. g ¶ Omnis ergo qui cõfi. Ostẽdo q; debẽt tribulationes sustinere cõstãter. hic hortatur eos ad cõfitẽdũ nomẽ christi cofidẽter dicẽs: Omnis ergo &c. & patet, & sequitur: h ¶ Qui aũt nega. &c. Negatio aut tẽ nois christi semp est pcm mortale. & iõ negãs ipsum, dign⁹ est damnatiõe. Silr & nõ ꝓfiteri seu tacere aliqñ est pcm mortale vt qñ. f. ex taciturnitate alicui⁹ tollit honor deo debit⁹: sicut i casu quo aliqsin terrogatus de fide ex taciturnitate sua ingerit opinionẽ alĩs q; ipse nõ sit christianus: vel q; fides sit ita derisibilis q; null⁹ audeat eã cõfiteri: tũc tacere vel nõ confiteri, pcm mortale est. Si aũt aliquis nõ interrogatus ex feruore fidei publice, ꝓfitetur fidẽ christi ad declarationem veritatis fidei: & ad cõfirmationem trepidantium: sicut legunť aliq martyres feciss̃e: hoc est donũ supererogationis. i ¶ No. ar. hic ostẽdit q; pdicatores euãgelij nõ debẽt tm̃ pediri ex amicorũ carnalitate. Ad cui⁹ euidẽtiã sciendũ q; charitas est ordinata sic: q; homo debet diligere deũ super oĩa: etiã supra se ipsum: & iõ, p nulla amicitia cuiuscũq; pximi debet retardari qn̄ ꝓsequit ea q̃ ptinẽt ad honorẽ diuinũ: propter q; dicit: Nolite ar. quia vene. pa. mit. in terrã. & loquit de pace mala q̃ est contra deũ: k ¶ Nõ ve. pa. mit. s. talẽ q̃ dicta est. l ¶ Sed gla. hoc est diuisionẽ talis cõ cordię. Aduertẽdũ tñ q; ista q̃ dicũt hic a xpo sunt facta occasionaliter: quia ad xpi pdicationẽ. et apl̃orũ aliq cõuersi sunt ad fidẽ et alĩ i ifidelitate remanẽtes quãtũcũq; ex eis cõiũcti: psecuti sunt istos ad mortẽ pp qd' seqt: m ¶ Veni enim sepa. &c. et patet. o ¶ Et qui non ac. cru. s. Hic oñ dit q; pdicator verbi diuini non debet retrahi propter dulcedinem pscntis vitæ q̃ est breuis et transitoria: & ad merendũ vitã æternã ordinata: et iõ quia finis melior est his q̃ sunt ad finẽ: immo ea q̃ sunt ad finẽ, non sunt nisi, ppter assecutionẽ finis ideo de ipsis nõ curat: dũ tñ finis habeat: ppter qd' de vita ꝓsenti non est curandũ sed de assecutiõe vitæ æternæ: & hoc est quod dicit: Qui non ac. cru. su. & sequ. me: scilicet voluntarie mortem tolerãdo

✠ Non est

✠ a ¶ Nonne duo passe. &c. Hylarius, Mystice aũt corpus & aia asse venduntur cũ pro minima delectatione diabolo trahuntur. h ¶ Qui aũt ne. me &c. Remigius. Negabit autem se negantẽ: ga p ipm nõ habebit accessum ad patrẽ: et sic p oppositũ itelligit ꝓfiteri se cõfitẽtẽ: ga dabit ei accessũ ad patrẽ. i ¶ Nolite arbi. &c. Hier. ad fidẽ christi tot⁹ orbis, i se diuisus est: vnaq; dom⁹ fideles habuit et infideles: et bonũ bellũ mixtum est: vt pax mala rũperet. n ¶ Qui amat pa. &c. Hylari⁹. Illi em̃ g; domesticas dilectiones hoim, ei⁹ dilectiõi ꝓtulerint, futurorũ bonorũ indigni erunt hæreditate. o ¶ Et qui nõ ac. cru. &c. Gre. Duob⁹ modis crucẽ dñi baiulam⁹: Cũ aũt p abstinentiã carnẽ affligim⁹: aut cũ p ꝓpassionẽ, pximi necessitatẽ illi⁹ nram putam⁹.

†Lu.12.g

†Mar. 8. d. Luc.9.c. De pœ. distin. 3. c. ad huc.

†i.16.d. Morali. Mar.8.d. uc.9.c. &.17.g.

†Lu.14.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ꝙ a ¶Et seqūtur me. Aliqs enim carnē macerat pro inani gloria: vel pximo carnaliter compatit vt culpæ faueat: Hic crucē ferre videt, sed ꝺnm nō sequtur. b ¶Qui inuenit. Nomine aīæ vita præsens designat. c ¶Qui reci. &c. Cū ad p̄dicationē mittit: æs zonæ tollit: pericula nō timēda dicit: affectū subiectū religiōi. Vñ ergo sumptus: Austeritatē mādator: spe tēperat, ꝓmissorū. Qui recipit. (inquit) vos. Ad suscæptionem magistror: puocat discipl̄os. Dicit ergo aliqs ergo: & pseudo ꝓphetas & iudā proditorē suscipiemus: Hoc dñs ꝓcurās dicit: nō personas esse suscipiēdas: sed noīa: & mercedē nō carere suscipientē: licet indignus sit qui suscipit. Non ait mercedē de ꝓpheta vel iusto: sed prophetæ & iusti mercedē: quia dum eos sustentat qui aliter nō possent quod eorū est facere: & ipse est q in hoc nomine facit, nō pro eis solū: sed eoꝝdem mercedē habebit. i. talem qualē & ipsi. ¶ Quia xp̄s in apostolis deus aūt in christo: ergo qui apostolos recipit, recipit deum. Hoc dicit ne apostoloꝝ suscæptio vilis habeatur his a qbus supra dixit, debere stipēdia accipere. d ¶Et quicūqꝫ. Qui periculū non suscipientiū testimonio excussi puleris denūciauit: meritum recipientiū vltra speratū cōmēdat. Nota deum magis ad pium affectū respicere q̄ ad quantitatē rei exhibitæ. e ¶Vnī exminimi. Minimi sunt qui nihil penitus habent in hoc mundo: & iudices erunt cum christo.

Cap. XI.

IOhānes aūt. Et dum christus prædicaret: & p̄dicationē suā varijs signis cōfirmaret Iohānes eiꝰ opera audiuit positꝰ in vinculis ab herode. Sed, cum audiſſ. mit. duos de discipu. suis ait illi: Tu es qui ven. es, an alium expec. Iohānes interficiendus ab herode interrogat non quia dubitet: qui aliꝭ dixerat: ecce agnus dei. Qui & vocem patris audiuerat: Hic est filius meus dilectus. Sed vt missi signa vidētes crederēt & di. tis eius opera christi fidem facerēt: ne aliꝰ christus expectaretur. Q̄ autem discipuli Iohānis aduersus christum superbirēt: & aliquid liuoris haberēt supra innotuit ibi: Quare nos & pharisæi ieiunamus? & vbi Iohāni dixerūt: Magister eui testimoniū dedisti: Ecce discipuli eius baptizāt: & plures veniūt ad eū. Hæc oia eadē de Iohāne Lucas ponit: non ipso ordine, sed quis ordinem rei gestæ teneat, nō apparet. g ¶Tu es qui ven. Nō ait qui veniſti. Q. Cū ad inferna descēsurus sum. debeo te nūciare inferis, q nūciaui supis. An ꝓueniat filio dei mori, an aliū ad hæc sacra missurꝰ es.

Qui non

NICO. DE LYRA

a ¶Non est me dignꝰ. i. vita æterna: quia in conjunctione ad christum per visionē & fruitionē cōsistit vita æterna. b ¶Qui inuc. aīam. i. vitā p̄sentē: quæ causat ab aīa existēte in corpe. vnde est ibi p̄dicatio per causam: Qui amat igit vitā p̄sentē inordinate, pdet eā. Res em̄ pditur q̄n nō attingit finē debitū: sicut medicina perdit q̄n per eam sanitas nō acgrit: Et eodē modo vita p̄sens q̄ finaliter ad cōsecutionem vitæ æternę ordinat, recte pdit q̄n per ipsam ad æternā vitā nō puenitur: qđ cōtingit illi q inordinate amat ipsam & ecōtrario. c ¶Qui perdi. aīam &c. vitam præsentē ꝓpter christū conēnendo. Talis em̄ dicit perdere nō ſm veritatē: vt patet ex prædictis: sed ſm hoim opinionē. Iste inquā. d ¶Inuenict eam. accipiēdo pro trāſitoria æternam. e ¶Qui recipit vos. Postq̄ saluator hortatus est p̄dicantes: hic hortatur recipientes ipsos ostendens magnitudinē præmij ipsorum. ¶Qui recipit vos in noīe meo rc. Ea enim quæ fiunt christi fidelibus reputat sibi fieri christus: & hoc tam in malis. Act. ix. e. Saule saule quid me psequeris. i. fideles meos: q̄ etiam in bonis: sicut hic patet: qa in discipulis suis dicit se esse receptū. g ¶Qui re. ꝓphe. id dei nūcium. h ¶In no. pro. i. inquātū dei nuncius. i ¶Mercedem pro. ac. id est ab eo cuius est nūcius. Et sīr: k ¶Qui re. iu. &c. qđ nō pōt esse nisi ꝓpter deū: a quo iusticiatur oīs vere iustus. l ¶Merc. iu. acci. i. a deo q iustificat ipsum: Sec⁹ est autem si recipit ipm̄ inq̄tū amicꝰ vel cōpatriota vel hmōi: qa non recipit eū pure in noīe dei. m ¶Et quicumqꝫ po. de. &c. ca. a. frī. Hoc dicit ad ostēdendū q̄ qlibet quātūcūqꝫ pauper, pōt facere opa miæ qa dare calicē aquæ frigidæ pōt qlibet quantūcūqꝫ pauper. n ¶Inno. dīsci. id est quando est fidelis denūcians fidē christi. o ¶Amen. i. fideliter. p ¶Dico vobis nō p. mer. f. quia in his q̄ dant ꝓpter christum, nō tātū pensat quātitas doni quātū pēsat quātitas bonæ volūtatis ex q̄ datur Sequit: q ¶Et fa. est cū cō. &c. modum scilicet p̄dicādi et viuēdi p̄dictū. r ¶Trāsiit in. vt do. & prædica. in ci. f. iudęorū.

Et sic patet conclusio huius capituli.

✳ a ¶Qui inuc. ani. su. in delectationi bus illicitis nutriens eam. c ¶Perdet eā quantum ad vitā futurā. d ¶Qui reci. vos. corporaliter: f ¶Me recipit. spūaliter: & per consequens recipit patrem & spm̄ſtm: qui cum filio per gr̄am inhabitant recipientis mentem. g ¶Qui reci. pro. i. quia dei nuncius est. i ¶Mercedem ꝓ. re. i. a deo recipiet mercedem eui⁹ est nunci⁹. k ¶Et q re. i. ꝓpter iusticiam suā: nō ꝓpter consanguinitatē vel affinitatē. l ¶Merce. iust. acci. i. particeps erit meriti suæ iusticiæ.

¶In ca. x. vbi dicitur in postilla: Nolite possidere aurum &c.

ADDITIO. Qualiter sint intelligenda ſm doctores

ista q̄ aplis ad prædicādū missis a christo iniunguntꝰ habes infra in additiōe super Iohannem. xn. vide ibi. Cap. XI.

IOhannes autē. Posita instructiōe p̄dicādū: Hic cōsequēter ponit cōfirmatio dubitantiū: Et diuidit i tres: qa prio salvator nr̄ cōfirmat dubios de suo aduētu. secꝺo cōdēnat incredulos seu puersos, ibi: Cui si. tertio ꝓmēdat deuotos, ibi: in ill. tē. re. ie. Prima in duas: qa ad cōfirmationē ꝓpsorū ostēdit Iohānē esse ꝓphetā ſcm̄, ibi: Illis aūt abeuntibꝰ. prīa in duas qa prio mouet dubitatio. secꝺo ponit eiꝰ rnſio, ibi: & rndens ie. Circa primū cōsideradū q̄ herodes antipas i carcerauit iohānē: ꝓpt hoc q̄ reprehēdebat eū, eo q̄ abstulerat fratri suo philippo vxorē suam noie herodiadem: vt habet Mar. vi. Iohānes ergo i carcere cōstitutꝰ misit discipulos suos ad iesum: quærēs vtrū ipse esset christꝰ an nō: Sed qa quæstio est dubitabilis, ꝓpositio mirabile est q̄ iohannes qui baptizauerat christū, & viderat spiritum sanctum descendere sup eū: vt de eo dixerat: Ecce agnus dei &c. vt habet Ioh. i. de hoc quasi dubitans quærebat. Ad hoc respondet beatus Grego. dicens q̄ iohannes non dubitauit ipsum esse huius mundi saluatorem: sed dubitauit vtrum sicut natus erat in hūanitate nostra: ita etiā moreretur pro salute humana: Sed hæc responsio

✳ non videtur

Moraliter. s ¶Iohannes aūt &c. Per iohannem qui misit discipulos ad christum dicendo: t ¶Tu es qui vēturus. &c. licet ipse de hoc nullatenus dubitaret: sed vt eiꝰ discipuli de hoc dubio certificarentur ꝓ opa xp̄i: significat bonꝰ doctor & hūilis: q̄ quis nō dubitet, q̄ de veritate alicui⁹ cōclusionis: tū discipulos dubitantes remittit ad sapiētiorē: vt ꝓ eū certi⁹ informent ꝺ multos doctores & pfessores q̄ designant sic remittere ne videāt aliq̄ ignorare.

✳ Illis aūt

A ¶Qui nō fu. Qui de diuinitatis potētia nō dubitauerit, hoc nō cōtra iohannē quē mox a deo cōmēdat. b ¶De iohā. Præcursor xp̄i de xp̄o certificare discupulos voluit: qa sensit eos dubitare. De præcursore xp̄s turbas dubitātes ne dubitent docuit, mollē leuēq̄ putātes. c ¶Ecce qui. Qui ponūt puluinaria sub cubito: q̄ vitā peccātiū palpāt, nō pungūt. ¶Nota. Rigida vita & prædicatio debet declinare molliū palatia quę frequētāt mollib⁹ induti adulantes. d ¶Plus quā prophe. Beda. qa angelus non natura sed officio. e ¶Maior io. In hoc nō ꝓferꝫ p̄riarchis: & cūctis hoīb⁹: sed eq̄lis cæteris sctis ostēdit. f ¶Qui aūt mīnor &c. i. oīs sctūs qui iam est cū deo maior est eo q adhuc in mūdo. Vel, ego quē mīnorē facit multorū opinio in eccl̄ia sctōꝝ: illi plat⁹ sum. Vel, nouissimus angelus cœli melior est quouis hoīe. g ¶In regno cœ. Regnū cœlorꝫ duob⁹ modis accipit: Aut supnū in quo nōdū sum⁹: Aut p̄sens eccl̄ia in q̄ adhuc viuim⁹ & iā quodā mō regnam⁹.

6.10.a. h ¶A diebus io. &c. Apl̄os dñs ad oues quæ per do. israel ire iusserat: vt ad regnū reducerenē. Sed hæc p̄dicatio ad ꝓfectū publicanoꝝ & pctōꝝ versa est q credidērunt. Cæterū iohānī a plæbe non credit: xp̄i opa nō auctorizanť: qa crux est scandalo. Iā ꝓphetia cessat: iā lex explet: xp̄s aliꝭ p̄dicat: & ab aliꝭ recipit. sui respuit inimici accipiūt. Itaq̄ regnū cœlorū vim patit: qa gēs israel patrib⁹ debita: a prophetis nunciata. a xp̄o oblata: fide gentiū occupat & rapit. Vel a diebꝰ iohānis qui pniam p̄dicauit, qua peccator reuiuiſcit & nō ante: qa lex pœnā intulit & nō per pniam viuificauit. Patria cœlestis vim patit dū pctōr ad eā q̄si in alienū locū intrat ꝓ pniam. Grādis violētia est i terra nasci & cœlū cape: & hīc ꝓ vtutē qđ nō possumus ꝓ naturā. i ¶Oēs em̄. Nō ꝓ post iohānē nō fuerint aliq vt agabus: sed qa quicqđ ꝓphetauerunt, de dño vaticinati sunt. Oēs em̄, ꝓp. qa q̄cqđ illi dixerūt de vēturo locuti sunt: hic ꝓ vo veniētē oñdit. k ¶Et si vul. Vt min⁹ excusabiles sitis: qa eū nō receꝑistis. Ipse est helias i ꝓtute: nō in pſona: par in vitæ seueritate: mētis rigore: p̄cedēs xp̄i primū aduentū: vt ille

Act. xi. d.

secundum.

NICO. DE LYRA

✳ nō videtur cōuenīre: qa iohannes nō fuit min⁹ illumīat⁹ q̄ ꝓphetæ ve. test. qa hic dr plus q̄, ꝓpheta: vt sequtur in isto ca. ꝓphetæ aūt cognouerūt xp̄m nō tm̄ nasciturū in carne, ꝓpter nos: sed etiā moriturū vt hīr Esa. liij. c. Tāq̄ ouis ad occisionem duceť &c. & in plurib⁹ aliꝭ locis: q̄ ꝓpter ꝓlixitatē vitādā omitto ergo multo fortiꝰ iohānes q fuit plus q̄ ꝓpheta cognouit. itē iohānes de xp̄o p̄dixerat: Ecce agnꝰ dei. Ioh. ſ. d. qđ nō dixisset vt vī: nisi vidisset eū imolādū ꝓ salute mūdi. Et iō aliter dicendū q̄ iohānes nō dubitauit de prædictis sed certitudinalr cognouit: sed discipuli eiꝰ q nō erāt sic illumīati, dubitauerūt: & iō iohannes ꝓ discipulos suos qōnem ꝓposuit nō ꝓpť sui dubitationē sed discipulorꝫ hæsitātiū. a ¶Et tūdēs iesus. Hic ponit xp̄i rnſio: & qa eiꝰ rnſio nō erat ad cōfirmationē iohānis q nō dubitauit: sed ad cōfirmationē discipulorꝫ: dubitātiū: iō xp̄s nō rndit ꝓ ꝓba sed ꝓ facta: facēs i ꝓspectu discipulorꝫ: iohānis miracula multa manifeste declarātia q̄ ipse esset xp̄s: & hoc ē qđ dr: b ¶Renūciate io. quæ au. & vi. Cæci vidēt: ad præceptū meū. Et cætera quę sequūtur patent

¶Nō ad interrogata sed ad scādalū nūciorū. a ¶Nō rndit iohāni: qa nō dubitabat: sed illis. Et respōdēs iesus ait illis. Euntes a

a ¶cessent verba loquantur opa. ¶p mira-

renunciate iohāni quæ audistis & b

cula. ¶per doctrinā euāgelij illuminātur.

vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, ¶pauperes spiritu vel opibus intus illuminantur: vt in prædicatiōe nulla distantia sit inter pauperes & diuites.

pauperes euangelizantur. Et beaꝫ d

¶in hoc nuncios percutit: sicut post ostēdit.

atus est qui non fuerit scandali-

a ¶ne turbę iohannē liuore motū suspicenť & vt sciāt eū quæsisse nō sibi sed discipulis.

zatus in me. Illis aūtem abeun-e

a ¶q nesciebāt mysteriū interrogatiōis eiꝰ.

tibus, cœpit iesus dicere ad tūr-

bas de iohanne: Quid existis in-f

a ¶qui omni vento agatur vt leuitate mentis de meambigat quem prędicauit.

desertum videre arundinē vento

¶non. ¶an vana gloria ducꝰ

agitatam: Sed quid existis videre: g

lucra quærat pro dapibus vel vestib⁹ q locu

re: Hominem mollibus vestitum: g

stis viuit: & pilis camelorū indutum.

c ✝Ecce qui mollibus vestiuntur in h

a ¶vbi aliquid venentur.

dōmibus regū sunt. Sed quid exi-i

a ¶qui me nō tm̄ vt venturū ꝓdixit: sed etiā digito demonstrauit. ¶ponit quod erat.

stis videre: Prophetam: Etiam di-i

d co vobis & plus quā prophetam.

¶in malachia.

Hic est enim de quo scriptum est, k

a ¶Verba patris ad filium. b ¶nuncium.

✝Ecce ēgo mitto angelum meum l

a ¶manifestationem tuā. b ¶peruia reddet tibi corda auditorū pniam p̄dicādo baptizā

ante faciēm tuam qui præparabit m

do. a ¶vt summā virtutū eiꝰ comprehēdā.

viam tuam ante te: Amēn dico vo-o

bis: non surrexit inter natos mu-

a ¶Non virginis. b ¶& si æqualis.

lierum maior iohanne baptista: e

a ¶tempore. b ¶in cordibus aspectorum.

✝Qui autem minor est in regno p

a ¶dignitate. b ¶alia cōmēdatio iohannis.

h cœlorum, maior est illo. A diebus q r

a ¶cūtum dicetur nunc. i. ſemper.

vsq̄ nunc regnum cœlorum vim

a ¶quibus non erat promissum.

patitur: & violenti ✝rapiunt illud. s

a ¶præcidentes. ¶vbi xp̄i tempus ostendi-i

✝Omnes enim prophetæ: & lex t

tur quē iohānes ostēdit. a ¶vel p̄dicauerūt.

vsq̄ ad iohannem prophetaue-k

krunt: & si vultis recipere, ipse est v

¶Qui nta pars.

patēr vsq̄ ibi. c ¶Pauperes euā. id est de nūciāt hīre regnū cœlorū vt. ē. dictū ē ca. v. Bū pauperes &c. d ¶Et bt̄ūs q &c. ſ. dubitādo de deitate: qa me vidit i passibili carne. e ¶Illis aūt abeun. Hic ꝓnr ostēdit iohānē eē ꝓphetā ſctm̄: & hoc ne ex q̄stiōe, ꝓposita aliqui crederēt eū dubitasse & ignorasse eū fuisse xp̄m & cōmēdat eū de q̄tuor. prio de soliditate fidei & ꝓstātiæ, cū dicit. f ¶Quid exi. ſn deser. &c. q. d, nō qa iohānes ita constās erat q̄ nec timore nec fauore a veritate declinabat secundo ab austeritate pniæ cū dicit: g ¶Hoīem mol. ve. q. d. nō qa ſic. ē. dictū est. Iohānes habebat vestimētū de pilis camelorū. & esca eiꝰ erāt locustę & mel silueſtre. Ad hoc ēt manebat i deserto vt austerā vitā duceret: nō solū ex victu & vestitu: sed ēt ex loco: ꝓ qđ subdit: h ¶Hīc ce q mol. ve. &c. Ad hoc ei multi magnatib⁹ adulāt vt cū ipſis cōmorātes deliriꝰ vtanť: sed hoīes veritatis talia aspernantur. vñ narrat Valeriꝰ ma. lib. iiij. q. qđ dixit diogeni olera lauāti: Si tu dionysio adulari velles ista nō ederes, Cui rndit: Si tu ista edere velles dionysio adulari nolles. Et sequť: hic veridicꝰ ꝓtātis annunciator malēs olerib⁹ fustētari q̄ magnatibus adulari. Tertio cōmēdat eū saluator a clariate notīciæ cū dicit: i ¶Prophe. dicit em̄. ſ. Reg. ix. b. q em̄ dr̄ hodie, ꝓpheta: olim apellabat videbat qa ꝓphetæ videbāt ea q̄ aliꝭ erāt occulta sed nō solū iohānes, ꝓpheta fuit: sed etiā plꝰ q̄, ꝓpheta: qa nō solū xp̄m ꝓuidit vēturū & ꝓdixit sicut aliꝭ ꝓphetę: sed etiā ipm̄ digito oñdit q̄rto cōmēdat eū ab auctę doctrię. k ¶Hic ē &c. Malach. iij. l ¶Ecce ego mit. ange. i. iohānē q duxit vitā angelicā m ¶Ante fa. &c. i. ante xp̄m: qa filiꝰ dr̄ figura dei patris: & ꝓ pnis facies eiꝰ. n ¶Qui præ. ví. i. corda audiētiū ad recipiēdū xp̄m ꝓ p̄dicationē suā & baptiſma suū: & vt cōphē dat summā cōmēdationē iohānis subdit: o ¶Amen dí. vo. non sur. ma. &c. nō negat quin eq̄lis surrexit inter natos mulierū. xp̄s em̄ maior fuit sed nō, ꝓprie dr̄ filiꝰ mīleris sed ꝺginis: qa mulier de cōi cursu accipit ꝓ fœmia corrupta. p ¶Qui autē mí. &c. i. i brītudine. q ¶Maior ē il. qa qlibet btūs q̄tūcūqꝫ minim⁹ maiorē actu q̄ qcūqꝫ viator pur⁹ licet aliqs viator sit maior i potētia aliū btō. Et qa dixerat q iohānes erat plꝰ q̄, ꝓpheta: iō ꝓnr declarat hoc di. r ¶A díe. &c. qa iohēs incępit p̄dicare ꝓsecutionē regni cœlestis p pniam q̄n ee nō poterat. s ¶Et vío. ra. il. Nō ei pōt hō natꝰ i terra rapę cœlū nisi sibi faciat violētiā coercēdo a delectabilib⁹ pro priū appetitū. t ¶Oēs em̄, ꝓ. &c. qa i lege & prophetis ꝓmissa de xp̄o erat sub figuris & ænigmatib⁹ tradita sed a iohāne est mānifeste oñsa dicēte: ec. agnꝰ dei &c. v ¶Et si vul. &c. n i pſona sed i spū: qa fuit filius heliæ: & hoc i trib⁹. Prio i austeritate pniæ qa de helia scribit. iiij. Reg. j. ꝓ erat vir pilosus & zona pellicea accinctꝰ renib⁹. Dicitur aūt ibi pilosus: propter hoc q̄ habebat vestē hirsutā & asperam. Similiter de iohanne dictum est supra. iij. q̄ habebat vestimētū ver. pau-

✳ e ¶Illis aūt &c. ꝓ hoc aūt q̄ xp̄s cō lisper-mēdauit iohānē de mētis constātia & de

✝Mal. 3. a Mar. 1. a.

✝Lu. 7. f.

✝Lu. 16. d. De pœ. di. 2. si ei.

✝ 21. q. 4. ca. 1.

✝ Als ✝ diri piunt.

Moraliter.

✳ enim ꝓ. &

E secundū. a ¶Cuí aūt &c. Laudato iohāne trāsit ad increpādū illos q̄ nec p̄dicatiōe iohānis moti sunt: vel ipsi⁹ xp̄i p̄dicationē despiciūt. Iohānes talis ac tantus vt dixit: & a deo dignus vt ei debeat credi sed vos cui estis assimilādi qui noluistis credere ei.
b ¶ Sīlis est puc. Pueri doctores sunt humiles spū. Forū, syna-
Pū.80.a. goga vel ipsa hierūm: vbi iura p̄ceptorū dei recōdebant. Coeḡles cōtribules quos solebāt exprobrare q̄ ad laudes dei nō assurrexerūt corde deuoto: mēbrorū agilitate q̄d notat salt⁹. Nec p lamēta p̄phetarū exclusis iā factis vel faciēdis: ad pœnitentiā uersi sunt. c ¶ Ccci. vo. &c. vt
Iohel.2.c Dauid. Exultate deo adiutori nr̄o: iubilate deo iacob. & cætera hmōi. d ¶ Lamē tauim⁹. Vt, cōuertimini ad me in to. cor. vr̄o in ieiu. & fle. & pl. & hmōi. e ¶ Venít cm̄. Sicut tūc ita & nūc vtrāq; viā salutis respuitis. Lamētauim⁹ ad iohānē: ceci nim⁹ ad xp̄m. Hæc est summa gnatio ista nec plorat cū iohāne plorāte: neq; gaudet cū xp̄o gaudēte: nec mirū si duplicē viā salutis p̄tēnūt cū & ieiuniū & saturitatē piter spnūt si ieiuniū placet cur iohānes displicet: si saturitas: cur fili⁹ hois. f ¶ Et
Ro.14.c. iustifi. est. Oīēdit filios sapiæ itelligere: nec in abstinēdo: nec i māducādo ēe iusticiā: sed in eḡnimitate tolerādi inopiā: & tēperātiā nō se corrūpēdi p̄ abūdātiā. Nō est regnū dei esca & panis q̄rū nō vsus sed ocupiscētia rephēdit, in q̄bus dā libris hr̄. iustificata ē sapia ab opib⁹ suis: q̄a sapia non quærit vocis testimoniū sed operū.
g ¶ Tūc cœ. Qui hacten⁹ iudæos cōtra icrepuit: nūc noiatim ciuitates exprimit: q̄ræ frequēter audita doctria & visis tot signis credere noluer̄t q̄b⁹ nō optat mala sed p̄dicit vēturа. h ¶ Væ tibí co. Supra vbi legit̄ q̄a circumibat iesus ciuitates &
5.4.d. oēs vicos curās oēm lāguorē: itelligēdū ē iter alias ēt i corozaim & bethsaida dūm fecisse⁹ tutes. corozaim iterp̄tat̄ mysteriū meū: bethsaida dom⁹ fructuū vl venatorū. i ¶ Sī in ty. Hoc ipletū mō videm⁹: q̄a corozaī & bethsaida pūre dño credere uoluer̄t. Tyr⁹ & sidō postea p̄dicātib⁹ apl̄is
Act.21.a. crediderunt: adeo deuoti vt paulum tyro abeuntē oēs cū vxorib⁹ & liberis vsq; ad naues p̄sequerēt. Cur ergo nō crediturис
Pū.24.b p̄dicauit credituros euitauit: ipse scit cui⁹ viæ sunt mia & v̄ias. ppōsuit tū sines iudææ nō excedere: ne iustā pharisæis & sacerdotib⁹ p̄secutionis occasionē daret. Et erant tūc qui in corozaim essent vocādi,

☞ nec tamen

NICO. DE LYRA

☞ vestimētū de pilis camelorū, secūdo, in soliditate cōstātiæ. De helia em̄ scribit q̄ ipse ostāter arguebat regē achab. iij. Regum. xxij. & ochoziam regem. iiij. Reg. i. Sīr iohānes cōstāter arguebat herodē. Mar. vi. Tertio in auctoritate doctrinæ: q̄a sicut helias vēt⁹ est per p̄dicationē suā: denūciās christi aduētū secūdum: ita iohānes p̄euenit primū: vt dictū est. ē. iij. ca. Et hoc nō tā cū subdit: a ¶ Cuí ha. au. &c. ad denūciādū q̄ illud quod immediate p̄ponit mystice est itelligēdū. b ¶ Cuí aūt si. &c. hic p̄r exprimit p̄denatio obstinarorū: & primo in gñali respectu iudæorū cōiter. scd'o in spāli respectu aliquorū: q̄b⁹ spāliter benefícia cōtulerat ibi: Tunc cœpit exprobrare. Ad euidēcia primi aduertendū q̄ multū valde facit ad virtutē q̄ aliq̄ a puericia sua sint cōsueti operib⁹ virtuosis. & iō expedit q̄ pueri exerceant in ludis honestis & inducētib⁹ ad virtutem & retrahētib⁹ a vitijs: p̄pter q̄d pueri hebræoꝝ habebāt talē ludū. diuidebant em̄ in medio ciuitatis in duas p̄tes æḡles: & illi q̄ erāt ex vna p̄te cantabant carmē lætitiæ: & alij ex opposita carmē lugubre: postea exprobrabāt sibi mutuo. Et exultātes dicebāt alijs q̄re sibi nō congaudebāt & ecōuerso alij. s. lamētātes q̄re sibi nō p̄atiebant: & hoc fiebat ad exprimēdū vanā lætitiā & defectū p̄fessiōis & amicitiæ adinuicē in hac mūdo. Et hoc mō sicut videm⁹ frequēter q̄ in ea

a hoc esse mysticū & indigere intelligētia ostendit cum subdit Qui habet.
a q̄ cordis. b ¶ quod dixit mystice intelligat.
a bet aūres audiendi aūdiat. † Cuí b autem símilem æstimabo genera-
a ¶ tor monita salutis audientē & nō obedi-
tem. b ¶ iudaicam. c ¶ huic toti negocio.
d ¶ sicut dauid & hieremiæ.
¶ vbi lex & iura promunt.
hélias qui venturus est. Qui ha-
a q̄ cordis. b ¶ quod dixit mystice intelligat.
a bet aūres audiendi aūdiat. † Cuí b autem símilem æstimabo genera-
a ¶ tor monita salutis audientē & nō obedi-
tem. b ¶ iudaicam. c ¶ huic toti negocio.
d ¶ sicut dauid & hieremiæ.
¶ vbi lex & iura promunt.
sedentibus in forō: qui clamantes d
¶ ḡtum ad monitos.
c coæqualibus dicūt: Cecinímus e
a ¶ nō assurrexistis operando.
d vobis & non saltástis: lamenta-
a ¶ pnię lachrymas necessarias vobis p̄dixi-
mus & nō acq̄euistis nec adhuc acq̄escitis.
¶ per compassionem. b ¶ exponit p̄dictā similitudinem.
c uímus & non planxístis. † Venit f
a ¶ exēplo abstinētiæ suæ pœnitētiā vobis
indicens & noluistis humiliari cū eo.
enim iohannes: neq; mánducans g
neq; bibēs, & dicunt: dæmonium h
a ¶ cibo & potu lætitiā futuri regni p̄signās
habet. Venit fili⁹ hominis mándu- k
& noluistis cū illo gaudere: sed calūniati estis
cans & bibēs, & dicunt: ecce homo m
vorax & potator vini: publicano- n
a ¶ cęd me puteris. ego tū dei virt⁹ & dei sa-
rum & pctōrū amic⁹. † Et iústificata q
pientia iuste facere intelligor ab apostolis.
a ¶ quibus pater reuelauit quæ prudentibus
abscondit.
g est sapiētia a filiís suis. Tūc cœpit r
exprobrare ciuitatibus in quibus
factæ sunt plurimæ virtutes ei⁹: ga
a ¶ quæ quondam mysteriū dei renuisti.
h nō egíssent pníam. † Væ tibí cōro t
a ¶ quę fructum gignere debuisti ad quā spi-
rituales venatores missi sunt. b ¶ in ciuitati
bus gentium quas diabolus venator in an-
guistia tentationem comprehendit.
i zaim: væ tibi bēthsaida: ga si ī tyrō v

ꝑpter eorū ingratitudinē: q̄a illis p̄dicauerat xp̄s frequēter & inter eos miracula fecerat: & licet ei⁹ p̄dicationē prio recæpissent de uote: tñ postea ad vomitū reuersi infidelitate remāserūt: sicut p̄dictū fuerat p Esa. ix. a. Primo tpe alleuiata est &c. sicut expositū est ca. iij. & hoc est q̄ dicit. Tūc cœ. ex. &c. t ¶ Væ tí. co. &c. ista erat vna de ciuitatib⁹ i q̄b⁹ p̄dicta fecerat: v ¶ Væ tí. beth. de ista ciuitate erat petr⁹ et andreas. x ¶ Quía si ī ty. &c. q̄d patet: q̄a recę-

☞ perunt præ-

☞ cēm p. & lex &c. p legē et ꝑpheras significant doctores ve. te. per iohannē vero doctores noui, ꝑpter q̄d debēt ei assimilari in tribus prędictis. s. mentis cōstantia: aust era vita: et sana doctrina
b ¶ Cuí aūt si. &c. Sequit: e ¶ Ccci. vo. &c. Illi vero nō saltāt ad caurū q̄ audientes p̄dicationē de gaudijs cęlestibus & mō eleuant ad ipsa p deuotiōis affectū: et illi nō plāḡūt ad lamētationē q̄ p̄dicationē audiūt de punittōe pctōrū et nō mouent ad aliquā cōtritionē. f ¶ Vc. cēm &c. abstinētia iohannis fuit alijs exēplū pœnitētiæ: Māducatio vero xp̄i fuit alijs exēplū cōdescensionis et miæ. p illos igit̄ q̄ vtrūq; i malū interpretabant significantur detractores, bonos actus aliorū nequiter deprauantes. s ¶ Tūc

☞ cœpit ex

A nectū de cōtemptu grauius puniendi. Tyrus angustia. Sidō venātio. a ¶ Et tu capharnaū. Non solū corozaim & bethsaidę væ erit: sed & tibi capharnaū. b ¶ Nunqd vsq; in cœlū exalta. Nō ne tu es q̄ fama hospitij mei, & signoꝝ in te factoꝝ famosa efficeris: vel ꝫ p̄dicationē meā supbissime restitisti. Capharnaū interpretatur villa pulcherrima: in qua cōdemnāt
Eze.16.b p̄fida hierūm cui dr̄. Iustificata est sodoma soror tua ex te. i. ex tui cōparatione, cū illa exēplo loth nō est correcta: tu filij dei ꝑ bis & miraculis semp extitisti ingrata. c ¶ Rñdens &c. Rñdēs tacite obiectiōi: q̄si q̄reret q̄ rō q̄ iudaicus ppl's dei cultor, dei filiū in carne venientē tā obstinat⁹ reiecit quę gentilitas tā ꝑna recæpit. d ¶ Dñe cœ. Qui facis cœlos, & relings in terrenitate quos vis: vel ad lr̄am. e ¶ Paruulis. Sapientibus & prudētib⁹: nō apponit in sipiētes & hebetes: sed paruulos vt probet se tumorē dānare: nō acumē. f ¶ Ita pater. Blādiētis affectu loquit̄: vt incæptū in aplis bñficium cōpleat. Hic exēplū humilitatis accipimus: ne temere discutere p̄sumam⁹ supna cōsilia de vocatione horū: & repulsiōe illoꝝ cū em̄ vtrūq; attulisset: nō mox rōnē reddidit: sed sic deo placitum dixit ostēdēs
Mystice. q̄a iniustū esse nō pōt: q̄d' iusto placet. In oib⁹ ergo q̄ exterius disponunt: apte cā rōnis est: occultę iustitię voluntatis. g ¶ Qūm sic &c. ne qs iterū q̄rat cur humiles eligat: sapiētes reprobet. h ¶ Oīa mi. &c. Tradentem patrē & accipientē filiū mystice intellige. Alioqn fis vaga fragilitatē nostrā accipis, cū ceperit habere q̄ accæpit: incipiet nō habere q̄ dedit ꝑ oia coomnipotēs tem nota p tradita filiū cui p̄ natura dia p vnius substātiæ iure sunt, ꝑpria nō data p
B gratiā. Tradita aūt oia nō cœlū & terra & cætera q̄ fecit: sed hi q̄ p filiū accessum hñt ad patrē: & ante rebelles: dūm postea sentire cœperūt. Tradita aūt non alia sunt q̄ q̄ in filio soli nota sunt pri. Nota vero filio soli esse q̄ pris sunt atq; ita in hoc mutuæ cognitionis secreto intelligit nō aliud in filio q̄ q̄d' in pre agnoscibile sit extitisse.
i ¶ Et ne. no. fi. ni. pater cui fi. vo. seip̄m reuelare. Et nemo nouit patrē nisi fili⁹: & cui patrē voluit reuelare. Ad vtrūq; em̄ illud subditū referē. verbo em̄ suo p̄ se declarat. Et verbū seip̄m declarat: q̄a mentis nr̄æ lumē est. k ¶ Nisi fi. Mutua cognitio q̄ est æqualitate naturæ: illa aūt tantilla q̄ in nobis est dignatione reuelantis est.

☞ Tollite

NICO. DE LY.

☞ perūt p̄dicatiōes apl̄oꝝ & deuote crediderūt: vt patet Act. xx. i. b. vbi paulū cōduxerūt vsq; ad nauē ex deuotiōe p hoc tñ intelligit aliq̄ varialitas in diuina p̄destinatiōe: sed tm̄ in hoim volūtate. a ¶ Vc
rūtm̄ dico vo. ty. & sido. &c. Quia grauiꝰ est auditā fidē repellere q̄ mori in gētilitate. Illi aūt erāt gētiles q̄ habitabāt in tyro & sidone. b ¶ Et tu. ca. nū. &c. hoc dicit improperādo: ga p̄dicationē xp̄i & miracula debuisset exaltari ad diuia: sed ga ꝑpt pctm ingratitudinis semp peiora priorib⁹ inferunt, iō sequit: Vsq; in infer. de. c ¶ Quia si in so. q̄ tñ fuerūt hoies pessimi: vt hr̄ Gen. xiij. d ¶ Factæ fu. ga fecissent pniam sicut niniuitę ad p̄dicationē Ione. Dicit aūt forte: nō ad notandū dubitationē ex pte sua sed ad denotandū mutabilitatē liberi arbitrij ex pte hois. e ¶ Verumtm̄ di. vo. &c. ga repugnatio veritatis agnitæ q̄ fuit in istis: ga veritatē dei cognitā p̄ p̄dicationē xp̄i postea impugnauerūt: cū sit species pctī in spm̄ctm: grauiꝰ est pctm̄ q̄ sit vitiū luxurię ꝫ natura q̄ erāt infecti isti sodomitę. f ¶ In il. tē. Hic p̄r ponit cā: sit vitiū luxurię ꝫ natura q̄ mendatio: & circa deuotionē prio ponit principiū motiuū sc'd'o ipm mediū, ibi: Oīa mi. tra. sunt. Circa primū aduertēdū q̄ posset ab aliquo quæri: q̄ fuit cā q̄ iudæi īrati & in pp'o famosi, p maiori parte in infidelitate remāserūt. simplices aūt & illiterati ad fidē vocati sunt. Huic q̄stioni tacitę mīder xp̄s p modū diuinę laudis, dicens: g ¶ Cōfi. ti. i. ad gloriā tuā declaro. h ¶ Quía absconhæc. i. mysteria fide. i ¶ A sa. & pru. i. in sapia humana cōfidentibus: & istis sunt sapientes in oculis suis tm: sed nō simplr. k ¶ Et re. ca par. i. hūilibus & sic patet q̄ cā a pre credentiū fuit eoꝝ hūilitas: q̄ ad sapiam disponit: vt dr̄ Prouer. xj. a. Vbi hūilitas ibi sapientia. Ex parte aūt nō credentiū fuit eoꝝ supbia: q̄ est itellect⁹ excęcatiua: sed ex pte dei cā fuit simplex volūtas diuina: & hoc est q̄d' subdit: l ¶ Quīn sic fu. &c. Q. em̄ aliq̄ sint electi, & aliq̄ reprobati: bene pōt assignari cā in gñali ēt ex pte dei vt in electis appeat dei mia: in alijs aūt ei⁹ iusticia: q̄a sicut ad gl'iā regis terreni & decorē sui regni nō solū p̄inet aula in q̄ strenui milites honorant: sed ēt patibulū in q̄ malefactores puniunt: sic ad gl'iā dei nō solū p̄tinet p̄miatio btōr̄: sed etiā punitio reproborū in spāli tñ nō pōt assignari rō ex pte dei q̄re istū eligat & illū dimittat nisi eius simplex volūtas. vñ dicit Aug. sup Iohtēm
re illū trahat: illū aūt dimittat: noli velle di iudicare si non vis errare. m ¶ Oīa mi. t. sunt. hic ponit p̄dictę vocatiōis medium xp̄s ei⁹ mediator est dei & hoim. Debit⁹ est aūt p̄cessus vt ab extremo in extremū, p̄cedatur p mediū & iō ois p̄cessus gr̄ę deriuatur ad nos p xp̄m & hoc est q̄d' dicit: Oīa mi. t. f. q̄d' verū est in xp̄o: q̄a fm naturā diuinam habet esse a p̄re: & p̄ pōs posse. licet habeat idē esse nūero & posse cū ipso: & sic oīa sūt sibi tradita a p̄re ab æterno fm aūt natūrā hūanā oia tradita sunt in p̄rate xp̄i & dñio a deo p̄re. Sed hoc intelligendū est dupl'r. V no mō q̄tū ad auctoritatem: & sic oīa creata sunt sibi subdita ab initiū cōceptionis: q̄a eoip̄o q̄ natura hūana v̄bo ꝛ vnita: omia creata sunt subiecta sibi. Alio mō q̄tū ad effectū & sic in iudicio oia erūt subiecta pedib⁹ ei⁹: q̄a tūc ei⁹ volūtas p̄fecte implebit̄ in oīb⁹ vt hr̄ ad Heb. x. Et q̄a fm diuinā naturā idē est cū p̄re: iō subdit:
n ¶ Et ne. no. fi. eodē mō: nō tñ p hoc excludit spūsc̄tūs q̄a dictio exclusiua addita vni p̄sonę i diuinis respectu termini essentialis nō excludit alia sed potiꝰ includit: q̄a licet alia sit p̄sona p̄ris: alia filij: & alia spiritussancti tñ istę tres p̄sonę sunt vn⁹ de⁹: ita q̄ nec in diuinitate nec in essentialibus hñt aliet atē aliquā: dictio aūt exclusiua solum excludit q̄d' alietatē importat. Notícia aūt absolute sumpta, essentialr̄ accipit: & iō cōis est trib⁹: & iō cū dr̄: q̄ nemo no. fi. ni. p̄r &c. p hāc dictionē exclusiuā nisi ab hac notícia non excludit spūsc̄tūs: sed magis includit vt dictū est. Sciēdū ēt q̄ hęc dictio nemo nō accipit, ꝑprie. i. nullus hō q̄d' patet p hoc q̄ ab ista vniuersali negatiua excipit p̄r p dictionē exclusiuā cū subditur. o ¶ Ní. pa. g tñ p̄r nō est hō. sol⁹ ei⁹ fili⁹ in diuinis est hō: & iō dicēdū q̄ nemo, fili⁹ in diuinis est hō: & iō dicēdū q̄ nemo, ibi accipit magis large. i. nullū supposituꝫ naturæ itellectualis: & sic hō excipit pater: qui licet nō sit hō: est tñ natura intellectualis & tñ ipse cognoscit filiū p̄fecte: Et ga xp̄s est mediator dei & hoiō notícia diuinoꝝ ad nos deriuat p ipm̄: ꝑpt q̄d' subdit: p ¶ Et cui &c. nō qa isti q̄b⁹ fit reuelatio mediāte filio habeāt notícia cōprehēsionis sicut filij: q̄a hoc est impossibile creaturæ illud ei q̄d' cōprehendit totaliter & p̄fecte cognoscit: & q̄a vt dictū est dei filij est mediator dei & hoim: iō p̄r onēdit ꝑ familiariter & secure possumus accedere ad ipsum, di. q ¶ Venite ad me &c. sub onere legis: q̄d' onus fuit importabile patribus antiquis: vt hr̄ Act. xv.

☞ Et ego refi-

☞ cœ. ex &c. per istas ciuitates in q̄b⁹ xp̄s frequēter p̄dicauerat & miracula fecerat: significāt illi q̄ frequēter audiūt dei v̄bū & vident exēpla v̄tutū: & tñ in pctis suis obdurant: ꝑpter q̄d' ceteris paribus alijs grauiꝰ punient. f ¶ In il. tē. &c. sequit: k ¶ Et rc. &c. magn⁹ honor ex hoc est hūilib⁹ veris: q̄a sūt de secreto p̄silio sumi regis: & q̄m hūilib⁹ oia patiēter sustinētibus freq̄nē iponunt grauia deo indigēt recreatiōe diuina ꝑpt q̄d' subdit: Venite ad me &c.

E a ¶Tollite iugũ &c. Iugũ xpi: euãgeliũ est: qđ iudæos & gentes in vna fide cõiungit. Tollite sup vos. i. in honore habete nõ subtus vt cõtemnatis. Qui laboratis, difficultate legis: & onerati peccatis. s. reficia fi iugũ tollitis. i. p̃cepta mea. Et qđ iugo ei⁹ suauius qđ onere leuius, phabilẽ fieri abstinere a malo: bonũ velle: amare oẽs: æterna seq̃: p̃tib⁹ nõ capi nolle aliꝫ facere qđ pati nõvis. b ¶Discite a me: docẽte vbo & exẽplo: vt sitis hũiles mẽtibus: mites motibus: Humiles, vt neminẽ cõtemnãt mites: vt nullũ lædãt. Corde, vt idẽ extra in ope sit & in corde: ne latet ser pens in specie colũbæ. c ¶Iugũ ei meũ. Quõ euãgeliũ lege leui? est: cũ ibi opa hic & ꝓcupiscẽtia dãnat? Sed in lege multa iubent: q̃ apls impleri nõ posse dicit: hic voluntas q̃rit q̃ in arbitrio nro est: & q̃ sola sufficere põt & p̃miũ hre. Itẽ quõ iugũ xpi suaue: cũ. s. dr: Arta via est q̃ ducit ad vitã. Sed angusta: qa nõ nisi angusto initio ingrit. pceſſu vo tpis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat. d ¶Onus meũ le. qa illud momẽtaneũ nr̃e tribulatiõis æternũ pondus gliæ operat in cœlis. Ca. XII.

6.7.b. IN illo tpe. narrata p̃dictione & miraculis vni⁹ anni ante q̃stionẽ iohannis factis trãsit ad illa quæ facta sunt alio anno. s. post mortẽ iohãnis: qñ iam in

Allego. oĩbus xp̃o cõtradicit. f ¶Abiit iesus p̃ sata. Allego. Sata, sunt auditores: per quæ discipuli transeunt, cũ sollicite doctores inspiciunt quõ vnũquemq; attrahere possint quoꝝ salutem esuriunt. Spicas vellunt, dum singulos hoies a terrena intẽtione retrahũt. ☞ Fricant

NICO.DE LY.

a ¶Et ego re. vos. in pñi per gratiã: & in futuro per gloriã.
b ¶Tollite. voluntarie. s. c ¶Iugũ meũ su. i. legẽ euangelicã: q̃ dr iugũ a iũgo gis: qa lex euãgelica est lex amoris: & p̃ pñs iungit fideles adinuicem, iudæos & gẽtiles: qa amor est vis vnitiua fm Diony. pñr ostẽdit qualiter nutriãt amor iste dicẽs. d ¶Discite a me & c. nullũ lædendo. e ¶Et humilis corde, neminẽ cõtemnendo: Istis aũt duobus maxime nutrit dilectio: prẽmiũ aũt amoris subiungit, cũ di. f ¶Et inuenietis re. a. ve. quia fm ꝓ dicit Aug. lib. confes. Inquietũ est cor meũ donec requiescat in te: Quæ quidẽ quies hic inchoat: sed in patria pficiet: vbi charitas cõsummatur. Et ne ex iugo legis euangelicæ aliq terreant, ideo subdit: g ¶Iugũ enim &c. quia fm ꝓ dr. i. Ioh. v. a. Mãdata eius grauia nõ sunt qđ exponens Aug. dicit scilicet amanti.

¶In ca. xj. vbi dr in postilla: Et ideo aliter dicendum ꝓ iohãnes non dubitauit de prædictis.

ADDITIO. Hæc rõ posillatoris nõ videt cõsona lr̃æ sequenti, cum dicit: Euntes renũciate iohãni q̃ audistis & vidistis &c. Si em iohãnes nõ ꝓponebat hãc q̃stionẽ, ꝓpter se: sed tm̃ ꝓpter discipulos: cũ hoc nõ latebat xp̃m: qui cogitationes hoim pfecte cognoscebat: supfluũ & impertinẽs vr̃ dicere Renũciate iohãni: iohãnes em de hoc certus erat, sed potiꝰ debuisset dicere: Attendite q̃ audistis & vidistis: dirigendo verba sua discipulis q̃ hoc indigebãt vt dicit postillator: nõ aũt iohãnes. Sed meliori iudicio semp saluo ad hãc admirationẽ tollendã a fr̃ posset dici. Pro cuius declaratione attendendũ ꝙ nõ est incõueniens, vt gs sciens aliquã veritatẽ certitudinal⁹ per vnũ modũ vlterius pficiat sciẽdo eandẽ veritatẽ p aliũ modũ: licet scd's modus sciendi nõ sit ita pfectus sicut primus: Quod patet ex hoc: nã xp̃s q nõ solũ fm sciam increatã: sed etiã fm sciam infusam oĩa cognouit: vt cõiter tenet: fm tm̃ sciam acq̃sitã. s. experimẽtalẽ legit, pfecisse: Luc. ij. g. Iesus proficiebat scia & ætate &c. Si⁹ dicendũ est ꝙ licet iohãnes certitudinal⁹ cognouisset xp̃m per diuinã reuelationẽ & per spm̃ sanctũ sub forma visibili descendentẽ: & hmõi: adhuc tm̃ poterat ꝓficere in ipsius cognitione experimẽtali: hoc est cũ experientiã haberet ꝙ opa ipsi⁹ xp̃i manifeste cõmoderent his q̃ de eo in ꝓpheticis scripturis pnosticata fuerũt iuxta illud Ioh. x. a. Opa quæ ego facio testimoniũ phibent de me: sed cũ q̃libet cognitionis pfectio sit appetibilis seu desiderabilis, p̃sertim cognitio xp̃i. idcirco iohãnes nõ dubitando de xp̃o an esset xp̃s: sed potius desiderando habere ipsius cognitionẽ experimentalẽ ex opibus quã iam habuerat ex reuelatione diuina, dicebat: Es tu an aliũ expectamus: hoc est dicere: desidero te cognoscere esse xp̃m ex operib⁹ per te factis: sicut te iam cognoui per inspirationem seu diuinam reuelationem

G uelationẽ. vñ notanter dicit euangelista: Cũ audisset iohãnes opa xp̃i &c. licet em̃ videret xp̃m & ip̃m vere cognouerat, vt dictũ est nõ tm̃ videret opa xp̃i ꝑ sertim illa q̃ testimoniũ de ipso ꝓhibebant. s. miracula. Ad qđ xp̃s tanq̃ sciẽs cogitationẽ cordis ipsius iohãnis, ꝓprie nũdit: Renunciate iohãni &c. Vbi attẽdendũ ꝙ nõ solũ dixit renũciate iohãni q̃ vidistis: licet forte hoc videret̃ sufficere: sed dixit q̃ vidistis & audistis: ad denotandũ ꝙ ea q̃ audieranta ꝓphetis per xp̃m fiẽda, videbant per ipsum impleta. vñ dicit. Cæci vidẽt & claudi. am. &c. Hæc ei miracula in ꝓpria forma legunt̃ in ꝓpheticis vaticiniis. vñ Esa. xxxv. b. Ioquẽs de xp̃o ait: Deus venit & saluauit nos. Sequitur. Tũc aperient̃ oculi eoꝝ. Sil'r Esa. lxj. a. Ad annunciandum seu euãgelizãdũ pauperib⁹ misit me. Ex qb⁹ patet ꝙ xp̃s in hac mssione satisfaciebat de fiderio iohãnis recte ordinato circa cognitionẽ xp̃i ostendẽdo ꝙ opa sua miraculosa cõmendebãt vaticiniis ꝓphetæ: & sic ꝓterat de xp̃o noticiã experimentalẽ habere ex operibus: de quo iam habuerat noticiã diuinitus reuelatam.

REPLICA. In ca. xj. vbi agit de q̃stione iohãnis baptistę ad iesum: de qua post. dicit: cũ q̃stio sit dubitabilis, ꝓpositio, nõ mouet in ꝓsona iohannis q̃ fuit ꝓ diuinã reuelationẽ & oc-

†Mar.11.b. Luc.6.c cultã visionẽ certificat⁹: sed mouet in ꝓsona discipulorꝰ iohãnis hæsitantiũ: sed Burg. dicit aliter dictũ nõ esse cõsonũ lr̃æ: q̃ dicit mẽdo: Euntes renũciate iohãni: quæ mdet iohãni, nõ discipulis eius. Ad qđ põt dici dupl̃r: Prio ꝙ remisit xp̃s discipulos ad iohannẽ vt ex relatione discipulorꝰ hæsitantiũ iohãnes materiã acciperet eos pleni⁹ informãdi. scd'o dici põt ꝙ xp̃s tenuit modũ curialẽ. nã direcẽ mdendo ad

E sui simile de que: & cõclusit q licet sabbato bene facere. Postremo circũspectis eis (cũ ita dixit) extẽde. a ¶ Sabbatis &c. ꝓcipue docet & operaꝫ iesus: nõ solũ ꝓpter speciale sabbatũ: sed & ꝓpter celebriorem ppl'm cõuentũ: q̃rens saluteꝫ oĩm. b ¶ Quis erit. Cõpetenti exẽplo soluit q̃stionẽ: vt eos ostẽdat sabbatũ violare in operibus charitatis. Arguit eos qui legem male interpretant q dicit in sabbato a bonis opibus feriandũ. Sed a malis tm̃ feriandũ est. Leuit. 23 a. vñ dr̃: Oẽ opus fuile nõ f. in eo. i. pctm̃, sic & in æterna regie a malis tm̃ feriabunt nõ a bonis. c ¶ Extẽde. Quia nil plus valet curationi, elemosynarũ largitate. vñ dr̃: Eccl. 4. d Nõ sit manus tua ad accipiendũ porrecta: sed ad dandũ collecta. Quia frustra, p pctis rogaturus, manus ad deũ expandit, q has ad pauperes pro posse nõ extendit. d ¶ Sicut alte. Hõ ante aduentũ xp̃i dexterã habẽt languidã: qa ab elemosynis torpebat sinistrã sanã: qa suæ vtilitati intendebat: sed veniente xp̃o dextra sanaꝫ vt sinistra: qa qd̃ congregauerat auide mõ distribuit charitate. e ¶ Recessit. Nota exẽplũ. Si vos p se, su. in, v. c. f. in aliã. f ¶ Secutĩ s. Docti, visis virtutibus psequunt: indocti opinione ei⁹ ductiamãdo sequunt. vñ & curari merent̃. g ¶ Et ꝓcepit. Nõ timore: ne ꝑditus occideret sed parcẽdo iudęis ne inuidia trucidarent̃ in eius innocẽtia & §.10.c. mãsuetudine. Hic mystice nos instruit: ne cũ aliquid magnificamus, laudẽ foris quę ramus. h ¶ Aiæ meæ. Per animam oĩs affectus demõstrat. i ¶ Arundinem. Iudæos oĩ vento cedentes: q abinuicẽ discrepando dissipati sunt: nõ mox dãnabit: sed supportabit. Arũdinẽ quas. Qui peccanti nõ porrigit manũ: nec portat onus fratris. quassatũ calamum confringit. Et qui fidei modicã scintillã cõtemnit in puulis lignũ Mystice. fumigans extinguit: Quod xp̃s non fecit qui potius venit quærere qd̃ perierat: Patientiã namq; seruauit: donec iudicĩũ qd̃ in eo agebaꝫ adictoriã pueniret: & expulso mundi principe ad regnũ rediret in dextera patris sedens: donec ponat inimicos sub pedibus. k ¶ Linũ fu. Gentes, quas naturalis legis ardore fere extincto: fumus erroris amarissimus: & odoris noxius inuoluit: quas nõ extinxit: sed de parua scintilla in magnum ardorem ignis dei suscitauit. l ¶ Donec. Tandiu ꝑdicatio eius nullis insidijs superata mundo lucet donec ponat in terra iudicium: & impleatur: §.16.b. fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.

Et curauit

NICO. DE LY.

a ¶ Vt ac. cũ. aliquo dictor̃ modo. Mar. in. & Luc. vi. dr̃ ꝙ ipse xp̃s interrogauit eos. Dicendũ ꝙ nõ cõtrarianť: qa prio interrogauerũt eũ maliciose: vt dictũ est Et hoc scribit Matthæus. Postea aũt statuto hoie infirmo in medio q̃ęsiuit a pharisæis: fi licet sabbato curare: quasi repetendo q̃stionem ab eis motam anteq̃ solueret eam. Et hoc secundum scribunt marcus & lucas qd̃ tacuit matthæ⁹: & omittũt illud primũ qd̃ ipse exp̃sit. Sequit. b ¶ Ipse aũt dixit. vbi xp̃s soluit q̃stionẽ prio verbo: ostẽdẽs p locũ a minori ꝙ licitũ erat sanare hoiem in die sabbati: qa brutũ aial lapsum in foueã licitũ erat in die sabbati extrahere: ergo multo fortius hoiem q melior est, cũ sit ad imaginẽ dei fact⁹? si infirmitatẽ ceciderit, licitũ est sabbato curare: & hoc est qd̃ dr̃: c ¶ Quis erit ex vo. & patet ex dictis. sed'o soluit q̃stionẽ facto hoiem habẽtẽ manũ aridã sanãdo. d ¶ Tũc ait hoi &c. & pater. f ¶ Exeuntes aũt. Hic ponit ipsor̃ pharisæor̃ cõtra xp̃m machinatio: & ipsius xp̃i humilis declinatio. Hoies enim in malicia obstinati per rõnẽ nõ possunt cõpelci: & ideo pharisæi nõ potentes xp̃o respõdere per rõnẽ: incæperũt cogitare aduersus eũ fraudem. g ¶ Iesus autem sci, s. machinationes eorum: quia nihil latebat ipsum. h ¶ Recessit inde. Nõ qa timeret mortẽ: sed qa futurũ erat vt aliqui infirmi xp̃iani nõ auderent stare in psecutione: ideo ne fuga eor̃ imputaret̃ in pctm̃ voluit ostẽdere facto ꝙ fugere psecutionẽ aliq̃n est licitũ. sicut, s, plenius dictũ est ca. x. Sequit: i ¶ Et se. sunt eũ mul. insir. s, ex eo ꝙ viderant ꝑdictum hoiem sanatũ. k ¶ Et cu. cos oẽs. Ex quo patet eius benignitas: qa psecutus a iudæis, bñficia sanitatum eis impẽdit. l ¶ Et p. eis. i. sanatis. m ¶ Nema. cũ fa. pharisæis eũ manutestando: nõ qa mortem timeret vt dictũ est sed vt ostenderet ꝙ sicut aliquando est licitum in psecutione fugere: ita licitũ est se occultare ad cedẽdũ malitiæ: Et vt ostẽderet magnitudinẽ suæ potẽtiæ: & hoc confirmat dicto esa. xlij. ꝑm trãslationem. lxx. n ¶ Ecce puer meus. i. xp̃s q fuit puer in forma serui. o ¶ Quem elegi. Hoc duplicatur ad ostendũ ꝙ ipse fuit electus ad ꝑsciendũ opus nr̃æ redẽptionis & nullus alius: qa per nullũ aliũ poterat ita cõpetẽter fieri. p ¶ Dilectus &c. hoc dr̃ metaphorice de deo: ad exprimẽdũ magnitudinem paternæ dilectõis ad filiũ: sicut apud hoies ille q multũ diligit dr̃ haberi cordi. q ¶ Ponã spm̃ &c. qa spũsanctus requiescit sup eũ in humana natura: vt hr̃ Esa. xi. a. Egredieť virga de radice ieſſe &c. sequit & requiescet sup eũ spũs sap. &c. r ¶ Et iudicium. nun. qa xp̃s futurũ iudiciũ nunciauit hoibus p suã ꝑdicationẽ: vt hr̃. j. Silr in iudicio futuro sniam iudicij feret in hũanita te: qa in eadẽ forma in qua iudicatus est coram pilato: in ea sedebit in iudicio hoc excepto: qꝺ tũc apparebit in forma gl'iosa: & hoc est qꝺ dr̃ Act. i. b. Hic iesus q assumpt⁹ est a vobis sic veniet. s. ad iudiciũ: sicut vidistis eũ ascendentẽ. i. in forma humanitatis gl'iosa in qua ascẽdit in cœlũ sequitur: s ¶ Nõ contẽ. s. vt vindicet vt patet ex ꝑ cẽtis: qa psecutionẽ pharisæor̃: declinauit humiliter absq; cõtentiõe. t ¶ Neq; clamabit. vt. s. liberetur sicut patuit in sua passione. v ¶ Neq; audiet. alĩ. &c. Quod patet ex sua taciturnitate cor̃ pilato: qa hoc fuerat ꝑdictum Esa. liij. c. Sicut agnus cor̃ tondente se obmutescet & non aperuit os suum. x ¶ Arũ. quas. p arũdinẽ q̃ssatã intelligit ppls iudaic⁹a fide & pietate vacu⁹. y ¶ Et linũ f. p hoc intelliguntur gẽtiles in qb⁹ claritas rõnis naturalis erat extincta p cõsuetudinem peccãdi: remanẽte fumo volũtatis malefaciẽdi. Vult ergo dicere ꝙ xp̃s p fortitudinẽ deitatis noluit resistere iudæis & gẽtilib⁹ eũ crucifigẽtibus: qa iudæi crucifixerũt linguis suis, ijm iniuste accusando: gẽtiles v'o manibus ipm̃ crucifigẽdo: qa milites pilati q erãt gẽtiles hoc fecerũt: vt hr̃ Ioh. xix. sequit. z ¶ Donec eiciat ad victoriam iudiciũ. i. donec veniat ad exequendũ extremũ iudiciũ in quo manifestabitur sua victoria. Tunc em̃ inimici eius ponent̃ plenarie sub pedibus eius: vt hr̃ in psal. viij. b. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius: qa ꝑs

E ☞ a ¶ Oēpctm. Quod humana fragilitate ꝓhīt, remissibile est: si cō
gregatio nō deserat. Si ꝩo diabolica obstinatione de dispersione
ad cōgregationē nunc redit: pctm insolubile iudicat. Hiero. Oē
pctm &c. Non oīa pcta oibus remittunt: sed his q in vita pœni
Nouacia ni. Origenis errores refellunt tent, Refutant hic Nouatianus: pœnitentibus eis qui in martyrio
lapsi sunt veniā negans: & Origenes: oēs
veniā ꝓsecuturos post vniuersale iudiciū
transactis licet multis sæculis asserens.
b ¶ Spūs aūt blas. Qui manifeste opera
dei intelligit: cū de virtute negare nō pos-
sit: si stimulatus inuidia calūniat: & dicit
esse beelzebub: isti nō dimittet. Nō ꝙ & ei
negetur remissio si pœniteret: sed quia hic
blasphemus: exigentibus meritis suis ma
lis: sicut nunc ad remissionem: ita nec ad
pniam peruenturus sit. Sicut iohānes euan
gelista de quibusdā blasphemiæ suę meri
to excæcatis ait: ꝓpterea nō poterāt crede
re. Quod iterū dixit Esaias. Excæcauit ocu
los eor: & indurauit cor eor: vt nō videāt
oculis: & intelligant corde & conuertant:
& sanē eos. Qui spūsanctū nō esse vel mi
norem patre credunt: & dicunt: ga non in
uidia diabolica: sed hūana ignorantia hoc
faciunt, irremissibili crimine non tenent.
Sed qui in silitudine diaboli cōtra cōscię-
tiam suā maiestatē dei operant: nō ha
bent remissionem in ęternū: sicut Marcus
aperte declarat: qui posito hoc testimonio
dni subiūxit: Qm dicebāt spm immundū
habet. c ¶ Et qcūq; Amb. Etiā q scāda
lizatus infirmitate carnis meę: purū homi
nem vel voratorē suspicat⁹ fuerit: remissibile erit. d ¶ Qui aūt.
Gr̄am sctispūs qua pnia inspirat: & ad cōgregationē redit nō co
gnoscēs impœnitēti corde ꝓmāserit: cū hoc iā nō sit humanū sed
diabolicū, irremissibile erit. e ¶ Neq; in hoc sæ. Quædā em cul
pæ in hoc sęculo laxant: q̄dā ꝩo cpuę. s.) etiā in futuro. Quæ qdē
post mortē grauāt sed & dimittunt: si hō bonis actibus in vita vt
ibi dimittant, ꝓmeruerit. f ¶ Neq; in fu. Quia sunt q̄dā leuia: q̄
si in hac vita nōdū sunt remissa: post mortē grauāt: sed & remittū
tur si digni sunt. g ¶ Aut fa. Nihil ei mediū q̄n boni autoris bo
na tm̄ sint opa: & mali mala. Coartat eos hincinde cōplexione: &
vtroq; cornu ꝓmit. Si malus est diabolus, nō facit bona. Si bona
sunt: nō sunt diaboli. Adhuc, ꝓbat op⁹ suū nō esse diaboli: qa bo
num: diabolus ꝩo malus: q negt facere bonū. Quasi si diabolus
malus est: bona facere pōt. Si bona sunt q̄ videtis: nō est diabolus
Mystice. q ea fecit. Nō em̄ pōt ex malo bonū: vel ex bono malū nasci. Aut
fa. ar. bo. Mystice arbor bona, xp̄s: fructus, p̄dicatio euāgelij: cura
tiones redēptio. Arbor mala diabolus & sui. i. scribæ & pharisæi:
& cęteri mali fructus: inuidia, detractio, blasphemia, hęresis & hu
iusmodi. Vñ sequit. h ¶ Progenies viperarū quo. po. bo. lo.
&c. Ostendit eos malam arborem: & fructus afferre blasphemię.

☞ Ex abundan.

NICO. DE LY.

✳ a ¶ Spargit. & hic est diabolus q diuersas sectas & hæreses
& schismata quantū pōt introducit. b ¶ Ideo dico vo. Declara
Diuisio. ta pharisæor: falsitate: hic ꝑūr ostēdit grauitatē pctī ipsor: Ad cu
ius euidentiā aduertendū ꝙ pharisæi & legisperiti ex cōsideratio
ne operationis xp̄i: & ex cōsideratione scripturar: in q bus de ad
Scriptu ris docen tibus ope rationis bus q: mi raculosis legisperi ti & pha risæi ieſū esse xp̄m cognoue runt. uentu xp̄i erat ꝑs determinatū: vt hr̄ Dañ. ix. & cōsimilium. Prio
cognouerūt ipsum esse xp̄m: vt hr̄. i. xxi. Agricolæ videntes filiū
dixerūt intra se. hic est hæres: & glo. ibidē dicit ꝙ primo cognoue
runt ipm esse xp̄m ꝑm veritatē: qa tm̄ incæpit vitia eor: reprehen
dere: & cōtra simulationē eor: publice ꝑdicare: ideo concæperunt
odiū & inuidiā cōtra ipm ex q bus excæcati a pria notitia cecide-
runt in errorē: qa talia peruertūt iudiciū rōnis rectū: & extūc incæ
perunt oia facta eius interꝑtari in malū: & prio vocauerūt eū vo
racem & potatorē, & pctor: amicū: & in tātā insaniā ꝓruperūt: ꝙ
miracula q̄ nullo mō poterāt fieri nisi ꝩ tute diuina, dæmoni attri
buebant: vt patet ex dictis. Et licet primū esset graue pctm̄: tm̄ erat
solū blasphemia ꝓ eius humanitatē. Sed ꝙ m̄ fuit incōparabiliter
grauius: qa erat ꝓ eius diuinitatē: vñ talis blasphemia est pctm̄ in
spm̄sctm̄: qa est impugnatio veritatis agnitæ: qa sicut visum est
ipsi prio ꝩ itatē cognouerūt de xp̄o sed excæcati errore & inuidia
impugnauerūt: & talis error causat⁹ ex malicia nō excusat: & hoc
est qd̄ dicit. c ¶ Omne pec. ꝓce. s. ex ignorantia & infirmitate.
d ¶ Et blas. ex talibus ꝓcedens. e ¶ Remittetur ho. i. remissi-
bile est

a spargit. Ideo dico vobis: † Omne a
¶ facti. ¶ dicti. b c
peccatū & blasphemia remittetur ꝺ
¶ Est spūs blasphemiæ contra veritatem: cū
eam cognoueris induratio.
b hoibus: spūs aūt † blasphemiæ non f
c remittet. Et quicumq; dixerit ver g
bum contra filiū hois, remittet ei:
d qui autem dixerit † verbū cōtra spi
e ritūsctm̄ non remittet ei, neq; ī hoc
a ¶ id est existimat: vel
iudicate.
f sæculo neq; in futuro. Aut făciteh
arborē bonā: & fructū eius bonum:
g aut facite arborem malam: & fructū i
a ¶ vtrū aūt bonus sit autor an malus ex fru
ctu cognoscitur.
eius malum. Siq̄dem ex fructu
a ¶ filij diaboli eius veneno corrupti.
harbor cognoscitur. Prōgenies vi k
bile est pctm̄ de se: qa directe nō obuiat principio p qd̄ fit remissio
pctōr: sicut obuiat pctm̄ in spm̄sctm̄. Cui⁹ sex sunt spēs: desperatio: ꝑsumptio: obstinatio: finalis impœnitētia: inuidētia fraternæ
grāe: impugnatio ꝩitatis agnitę. Cuius sufficiētia sic accipit ꝑm ꝙ
remouet ab hoīe principiū: p qd̄ fit remissio pctī: & hoc cōtingit
tripliciter. Vno modo ex parte ipsius dei.
alio modo ex parte donor: ipsius. alio mō
ex parte pctī ipsius. Ex parte ipsi⁹ dei prin
cipium per qd̄ remittit pctm̄, est ipsa dei
misericordia: & hæc tollit per desperatio-
nem: sicut fecit cain. Alio mō, timor iudi
cior: dei est principiū per qd̄ aliqs relinq̄t a
pctō: & hic tollit per ꝑsumptionē per quā
aliqs ꝑsumit cōseq; glīā sine meritis quā-
tumcumq; agat male. Ex parte aūt donor:
dei duo sunt q̄ maxime faciunt hoīem re-
trahi a pctō. Primū est veritatis cognitio:
& hæc tollit per hoc ꝙ aliqs veritatē agni
tam impugnat: & sic viā salutis a se scien
ter repellit. Sed ꝑm est grāe diuinæ collatio
& hæc repellit ab hoīe quantum est in se
per inuidentiā fraternæ gratiæ. Et nō acci
pitur hic inuidentia prout est pctī circunstan
lis impœnitentia prout est pctī circunstan
tia. s. qua aliquis in pctō mortali moritur: sed q̄n aliquis tantę ma
liciæ est ꝙ elegit de peccato suo nunc pœnitere: ita ꝙ non vellet
tionis quæ in pctō est: ex cuius cōsideratione solet homo ꝑm ele
ctionem pctī refugere: & hæc tollit per obstinationē: q̄n. s. hō sti
mat ꝓpositū inhærendi oīno pctō. Ex p̄dictis aūt patet ꝙ pctm̄ in
spm̄sanctū ita irremissibile dr̄: qa de difficili est remissibile: & hoc
est qd̄ subditur. f ¶ Spūs aūt blas. Dicit aūt spūs blasphemiæ
q̄n aliquis ex certa malicia blasphemat contra deum: sicut erat in
ꝓposito q̄n miracula diuinitus facta attribuebāt diabolo: vt vi
sum est: & erat quædam spēs pctī in spm̄sanctū: quæ tacta est, vi
delicet impugnatio veritatis agnitæ. Et per ea quæ dicta sunt ap
paret sṅia illius quod sequitur. g ¶ Et quicūq; &c. Vult dicere
ꝙ blasphemia quæ erat cōtra humanitatem nō erat sic irremissi-
bilis sicut illa quæ erat contra diuinitatē. h ¶ Aut facite. Osten
so ꝙ miracula a xp̄o facta nō poterant attribui ipsi dæmoni. ꝑr
ostendit ꝙ oportebat ea attribui diuinæ virtuti. Ad cuius euiden
tiam sciēdū ꝑm ꝙ dicit Hiero. licet virtute magica possint aliqua
miracula fieri: tm̄ illa pertinēt ad curiositatē tm̄ & vanitatem: sicut
Simon magus faciebat statuas ambulare, loqui, & ridere & consi
milia: vt habeā in itinerario clementis: sed illa quæ sunt salubria:
vt curatio languidor: illuminatio cęcor: & hmōi: nō pnt magi-
cis artibus fieri: & ideo oportet talia attribui diuinæ virtuti, talia
aūt faciebat xp̄s: & ideo ex hoc cōcludit ꝙ miracula sua erant vir
tute diuina facta: & hoc est qd̄ dicit. Aut faci. ar. bo. & fru. eius
bo. Arbor em̄ hic accipit principiū ipsor: operū: fructus aūt ipsa
opera. Inter aūt arborē & fructū semp est similitudo: qa arbor bona
fructū bonū, ꝓducit: ergo qa opera miraculosa quæ xp̄us faciebat
non erant curiosa & vana sed salubria. Cōcludit quod principiū
per quod talia faciebat erat sanctū & bonū: & hoc est quod dicit:
Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum. q. d. ex bo
nitate operum quæ ego facio potestis ꝑpendere ꝙ virtus per quā
ego facio non est mala, sed bona. i ¶ Aut facite ar. &c. quasi di
cat ex operibus quæ fiunt per artem magicam cum sint mala, va
na, & curiosa: potestis perpendere quod fiunt virtute maligna.
k ¶ Progenies viperarum. Post ꝙ ostendit eorum falsitatē osten
dit huius falsitatis radicē. radix. s. ista erat inuidia & odium quia li
cet pharisæi primo cognouerūt xp̄m vt dictum est: tamē tantum
odium concæperunt erga eum ex hoc ꝙ reprehendebat vitia eo-
rum: ꝙ omnia facta eius interpretabantur in malum ad diffamā
dum ipsum: & hoc est qd̄ dicit. Progenies viperarū. qa venenū
inuidię ex vestris parētibus traxistis: q persecuti sunt ꝓpheras ex
✳ inuidia & vos
✳ h ¶ Aut facite arbo. bo. &c. Aug. Hoc præceptū salubre est Mo
cui obedientia necessaria est. Quod autem dicit. i ¶ Aut facite
arbo. ma. nō est præceptum vt faciatis: sed monitio vt caueatis.

✳ Bonus homo

A ☞ a ¶ Ex abun. cūm. Homo sæpe fallitur: q
pēsat cor ex ore & ope. Sed deus opus &
ꝩba ex corde qd̄ nouit, iudicat. Illi ergo
ex abun. cor. os lo. q scit ex qua intētione
exit. b ¶ Bon⁹ hō. Thesaur⁹ cordis intē
tio est: ex qua de⁹ iudicat opa: vt & aliq̄n
minora maiorē maiora minorē habeant
mercedē. Hoc in loco: vel iudæos ostēdit
de quali thesauro proferant blasphemiā.
Vel cū superiorib⁹ hæret. ꝙ sicut bonus
hō nō pōt, pferre mala: vel malus bona:
sic nec christus mala: nec diabolus bona
opera pōt facere. c ¶ Verbum ocio. Si
de ociosō verbo reddet hō rōnem in die
iudicij: quāto magis vos qui opera sancti
Prouer. 18. d spūs dicitis esse beelzebub? d ¶ Ex ver c
bis em̄. Mors & vita in manib⁹ linguæ.
e ¶ Tūc respon. Cum scribæ & pharisæi
verba nullatenus possent improbare: in
operib⁹ quærūt tētare: quærētes signa vi
dere: quasi nō fuerint signa quæ viderāt.
Tunc responderūt. Quidā calūniabant
in beelzebub ēsse dæmonia: quibus
hucusq; rndit. Alij tētātes, signū de cœlo
quęrebāt adhuc inuidētes & locū calūnię
ingrētes. ¶ Qui calūniaris ea quæ vides
& vtilitatē sentis: qd facies de his quæ de
cœlo? Dices & magos in ægypto signa
fecisse de cœlo. f ¶ Signū quærit &c.
Signū quærit de cœlo: qd̄ indigna est vi
dere. Discipulis signū dedit de cœlo: qb⁹
& gloriā æternæ bītudinis pri⁹ in mōte
figuraliter: & post veraciter in cœlū sub-
leuatus ostendit. g ¶ Nisi signū. Ostē
dit iudæos ad instar niniuitarū crimino-
sos: & nisi pœniteāt subuersiōi, ꝑximos.
Sed sicut illis & denūciat suppliciū: & de
mōstretur remediū, ita iudæi non debent
desperare veniā: si saltē post ęc xp̄s resur-
rexit a mortuis, cōmoniti egerint pniam:
B qa mors xp̄i reconciliatio est mūdi. Vnde
sequitur h ¶ Sicut em̄ fu. io. Ionas. i. do-
les significat illū q dolores nr̄os portauit
vel colūba. Piscis qui vocauit in pelago:
mors quā passus est in mūdo. Sicut ejectꝰ
est in aridam: sic xp̄s surrexit in gloriam.
i ¶ Trib⁹ die. more antiquor: qui die cū
nocte pcedēte cōputabāt. Partē diei qua
sepul⁹ est cū pterita nocte, ꝙ nocte & die
accipe: hoc est ꝙ toto die p synecdochen.
Sabbati nocte & die integre. Nocte dñi-
cam cū eadē die illucescēte. partē ꝙ toto:
& ita habes tres dies & tres noctes. Primi
dies propter futurū hoīs lapsum a luce in
Mystice. Tres mor tui trib⁹ cōparāt. Mar. 5. d. nocte. Isti ꝓpter hois reparationē a tene-
bris ad lucē cōputantur. ¶ Mystice. Tres
dies, tria tempora, ante legē, sub lege, sub
grā. Tres noctes, tres mortui quos suscī-
tauit dn̄s. Sic ergo sibi cōueniūt: vt vnus
dies sit ante legē, q̄n pctm̄ latebat. Cuius
Luc. 7. b. nox est: cū puella in domo iacēs tāq; pec-
catū in cōscięntia latebat. Sed⁹ sub lege, q
pctm̄, ꝓtulit in publicū. Nox, adolescens
filij? viduæ foris portā: tāq; pctm̄ aiæ ma
nifestū. Terti⁹ sub gratia, q̄n volūtatē dñi
Ioh. 11. f. dieb⁹ & noctib⁹ iacet fides christi in cor-
dibus eorū qui habitāt in terra. k ¶ Vi
rí niniuitæ &c. Et est sensus: Ionas pau-
cis diebus & sine signis prædicauit genti
incredulæ & profecit: ego lōgo tēpore,
& ꝑplo dei, & cōplurib⁹ signis in vanū
prædico. Eo magis indigni sunt venia: q
ex lege sunt infideles: quo pl⁹ est fidei in
his qui legē nescierunt. Niniue speciosa:
signat gentilitatē quam christus amauit
fœdam: vt faceret pulchrā. In niniuitis &
☞ regina au

a ¶ fructus vester est blasphemia.
perarum: quō potestis bōna loqui a
a ¶ cum sitis arbor mala. b ¶ non enim pōt
de ore vestro ꝓcedere nisi malicia. quę abun
dat in cordis intentione.
a cū sitis mali? † Ex abundātia enim b
a ¶ quia tantum boni quis facit q̄tum inten
b cordis os loq̄t. Bonus hō de bono c
dit. a ¶ tantum quoq; mali q̄tum intrēdit.
thesauro profert bona. Mālus aūt d
homo de malo thesauro profert
mala. Dico autem vobis: † quoniā e
a ¶ qd̄ sine vtilitate loquētis dicit: & audiē-
c omne verbū ociosum quod locu
tis: vt de friuolis & fabulis. Scurrilia nō sūt
ti fuerint homines, reddent ratio
ociosa: sed criminosa.
d nem de eo in die iudicii. Ex ver g
a ¶ si bona & bona intentione.
bis enim tuis iustificaberis, & ex h
¶ malis.
e verbis tuis condēnaberis. † Tunc i
a ¶ quærentes adhuc calumniam.
responderunt ei quidam de scri k
bis & pharisæis, dicentes: Magi
a ¶ de cœlo vt alius euangelista ait.
ster volumus a te signum vidēre.
Qui respondens, ait illis: † Ge l
a ¶ malos fructus faciens. b ¶ quæ dimisso
viro multis amatoribus se copulauerat.
f neratio mala & adultera signum m
a ¶ potentię qua indigna est.
quærit: & signum non dabitur ei o
a ¶ de ꝓfundo: nō de sublimi passionis non
nisi signum ionæ prophetæ. † Si p
gloriæ. a ¶ Exponit signum ionę.
cūt enim fuit ionas in ventre ce q
¶ vt niniuen a subuersione liberaret.
i ti tribus diebus & tribus nocti r
a ¶ mundum redempturus.
bus: sic erit filius hominis in cor
a ¶ in sepulchro. ¶ synecdoche.
dē terræ tribus diebus & tribus
a ¶ qui sunt assyrij: gens incredula.
k noctibus. † Viri niniuitæ resurgēt r
a ¶ in cōmuni omnium resurrectiōe. b ¶ q
est populus dei.
in iudicio cum generatione istā,
a ¶ nō poterāt sed comparatione.
& condēmnabunt eam: quia pœni
a ¶ nō vidēres signa. b ¶ paucis diebꝰ facta.
tentiam egerunt in prædicatione
a ¶ minoris me. ¶ qa tāto tempore signa fa-
cio. ¶ in medio vestrum.
ionæ. Et ecce plus quā ionas hic.
¶ Non tātum gens niniuitarum cōdēnabit
eam sed etiam, Regina.
† Regina austri surget in iudicio s
a ¶ quæ dei sapientiam sibi loquētē nō mo
do non audit: sed & blasphemat. b ¶ cōpa
ratione facti melioris.
cum generatione ista, & condēna
a ¶ cum magna difficultate imperio relicto.
bit eam: quia venit a finibus ter v
¶ quem fama nouerat.
ræ, audire sapientiam salomo x
¶ inter vos.
nis. Et ecce plus quā salomon hic. y

✳ inuidia: & vos ex eadē rōne pſegmi C
ni me, ꝓpter qd̄ subdit. a ¶ Quō po.
&c. q. d. nō poteſtis de me bōa loq iuidia
phibēte: & io subdit: b ¶ Ex abūdan.
em̄ &c. qa verbū exteri⁹ est significatiuū
interioris cōcæpt⁹: & io subdit: c ¶ Bon⁹ †Lu. 6. g.
hō de bo. the. i. de bona volūtate: q̄ sicut
thesaur⁹ abscōdit⁹ latet iteri⁹ ī mēte, pro
fert bona, verba. s. & facta. d ¶ Mal⁹ aūt
&c. i. de mala voluntate, pfert mala quia
cōtrariæ causę hūt cōtrarios effect⁹. Et ne
crederēt sola verba remanere impunita,
ideo subdit: e ¶ Dico au. vo. &c. et mul †22. q. 5.
to forti⁹ si fuerit nociuū et blasphemato cap. quo
riū, quale erat ꝩbū pharisęorū tale reddet tiens.
eos cōdēnabiles in die iudicij, ꝓpter quod
sequit. g ¶ Ex verbis em̄ tu. iu. si fue
rint sctā et bona et bonitati mētis cōsona
h ¶ Et ex verbis tuis con. s. si fuerit ma
la et ꝑdictis cōtraria. i ¶ Tūc re. ci. qdā.
hic ponit cōsutatio tētātiū ei⁹ ptārē. Et di Diuisio.
uiditur in tres ptes: ga primo ponit eorū uiditur in tres ptes: ga primo ponit eorū
cōsutatio. sed⁹ o denūciat eorū cōdēnatio
ibi: Viri niniuitę: et tertio eorū exęcatio,
ibi. Cū aūt imūd⁹ spūs. Circa primū scię- †Mar. 8.
dū ꝑm ꝙ dr̄ Luc. xi. Aliq volentes expiri b.
xp̄i ptātē petebāt sibi signa fieri in corpo Luc. 11. d.
ribus cœlestibus: qd̄ petebāt nō ex deuo
tione: sed magis ex curiositate et calūnia
tione et hoc est qd̄ dr̄. k ¶ Mgr̄ &c. non
quod cūq; sed de cœlo: et hr̄ Lu. xi. q respō
dēs ait illis. l ¶ Generatio ma. qa ex pse †Lu. 11. d
cutorib⁹, ꝓpārū desceūderāt. m ¶ Et adul
tera. quia patres eorum idolatræ fuerant.
n ¶ Signum. q̄ de cœlo. s. o ¶ Et sig. D
nō da. ei. de cœlestib⁹. qa sūt indigni ꝓp
eorū curiositatē et maliciam. p ¶ Nisi si
gnū io. p. q. d. terreni sūt et ifimi: et iō de
terra et fimis signū habebūt et hoc est qd̄
subdit: q ¶ Sicut enim fuit io. et patet. †Ionæ
r ¶ Viri ni. hic exprimit eorū cōdēnatio 2. b.
qa gētiles pctōres egerūt pniam ad ꝑdica
tionē prophetarum: et pharisæi obstinati
sunt ī ꝑdicatiōe xp̄i: q tm̄ erat dñs, ꝓpheta
rū. et iō ex facto illorū appebit cōdēnatio
iusta eorū. et hoc est qd̄ dicit: Viri ni. &c.
hoc ē dictū ex facto eorū appebit iusta cō
dēnatio istorū segr̄. s ¶ Regina au. i. re
gina saba de q̄ hr̄. iij. Reg. x. hr̄ dicitur hęc
regina austri: qa regnū ei⁹ est ī australi pa
te respectu hierꝰm. t ¶ Sur. i iu. hoc est ex †Ionæ
facto suo ondeē istorū iusta cōdemnatio. 3. b.
v ¶ Quia ve. a fi. ter. i. a longinqs parti Luc. 11. d.
bus: x ¶ Audire sapi. sa. quia nō fuit ni
si solū figura xp̄i. y ¶ Et ecce plus quā
sa. hic. i. xp̄s pnialiter posit⁹: cuius prędi
✳ cationem iu
✳ c ¶ Bon⁹ hō &c. Iste thesaurus est Moral⁹.
fides charitate formata de qua, pcedit opa
tio bona malus thesaurus est infidelitas
aut volūtas mala de qua, pcedit actio pra
ua. f ¶ Qm̄ omne verb. o. Greg. Verbum
ociosū est qd̄ vtilitate rectitudinis aut ra
tione iustæ necessitatis caret. i ¶ Tunc
rndērūt &c. p istos qui q̄rebāt signū de
cœlo significant curiosi theologi nitētes †3. Regū
ꝓfūptuose ītima diuinitatis pscrutari & 10. a.
sic opprimūt a glīa: qa p hoc aliqn labūt 2. par. 9. a
in erronea documēta. io dr̄ eis. l ¶ Ge 8. q. 1. ca.
neratio ma. &c. qa q̄rūt ea q̄ nō sunt sci vereor.
bilia nec ad fidē vt mores vtilia. et iō nō
dabitur eis signū nisi signum ionæ, pphe
tæ quē deglutiuit cetus: et sic deglutit eos
diabolus et deludit. r ¶ Viri nini. &c.
per niniuitas significant peccatores sado
cē prædicatoris pniam agētes: et p reginā
austri simplices sapientiā christi deuote
q̄rentes: quor⁹ salus ꝑm sniam saluatoris
¶ Qui ita pars. g ✳ præponitur

E regina austri, fides ecclesiæ signat: quæ nō minus per pœnitētiā peractæ in fidelitate q̄p̄ industria discēde sapiæ deo ociliat. Duæ enim ptes sunt ecclīæ: q̄ peccare nescit: & q̄ peccare desistit. Pnia enim pctm̄ abolet: sapia cauet. a ¶ Cū aut̄ &c. Q. Vos nō estis fides niniuitis vel reginæ austri: q̄a me p̄dicāte pniam, nō pœnituistis: & me docēte sapiam, nō didicistis: Sed estis fides homini a quo diabol⁹ excl̄usus iterū ingreditur.

¶ Distat inter opa mea q̄ polluta mūdo: & fathanæ, q̄ mūdata grauī⁹ cōtaminat.

k ¶ Ambulat per lo. Explorat corda fidelium a mollicie fluxæ cogitatiōis purgata si quos gressus ibi figere possit: qd̄ q̄a negat ad humida redit. c ¶ Reuertar in domū. Sub v̄mbra dormit: in secreto calami, & locis humētib⁹. V̄mbra tenebrosa, p̄scientia. Calam⁹ foris nitidus: int⁹ vacuus: simulator. Locus humidus: lasciua mollīcq̄ mēs. d ¶ Septē alī. spī. Septē vitia, septē virtutib⁹ spūalib⁹ p̄ria. Nequiores. q̄a nō modo habet vitia sed & bona simulat. Tāto negores, quāto callidiores. Septē: q̄a tot erāt grāe cū x̄po desti natæ. ¶ Septē vitia, septē dæmonia: septē spiritib⁹ p̄ria: spūi sapiæ & intellect⁹ &c.

e ¶ Sic erit & gene. Qd̄ de vna sola re dixit: hoc in hac tota gēte fit. Immundus spūs a iudæis exiuit, qñ legē accæperunt. Ambulauit ad gētes: quæ cū postea dño crederēt: non inuēto loco in eis dixit. Reuertar in iudeos vacātes p̄sidio dei & angelorū, increpationib⁹ & correctionibus mūdatos: ornatos supfluis obseruationibus. Addunt septē: q̄a multo maiore numero dæmonū possidentē blasphemātes iesum, q̄p̄ in egypto possessi fuerūt. Cōtra septē spūs virtutū, est numerus vitiorū.

Mystice. f ¶ Ecce mater ei⁹ &c. Mystice. Mater & fratres ppl's est iudæoꝝ: q̄ iesu int⁹ docēte nō p̄t intrare: q̄a spūaliter ei⁹ v̄ba intelligere negligūt: sed turba gētilis cōfluēs, interna mysteria capit. Foris stantes nec ipsi agnoscunt parētes. Quō ergo agnoscemur si foris stam⁹? Foris stāt cognati: cū iudæi spūalē sensum nō quærētes: in litera se fixerūt & x̄pm poti⁹ ad carnalia docēda q̄gūt exire: q̄p̄ ipsi ad discēda spiritualia p̄sentiāt intrare. Sed iesus eos nō agnoscit: q̄a in carnalib⁹ eis nō assensit. Fratres dñi sunt cōsobrini ei⁹: filij mariæ materteræ ei⁹: q̄ dr̄ mr̄ iacobi minoris & ioseph: & iudæ & simonis. g ¶ Dixit aut̄ ei. Insidiose, vtrū spūali operi carnē p̄erat: & iō se nosse dissimulat matrē & p̄ximos p̄ cognationē: sed p cōiūctionē spūs esse sibi p̄ximos dixit: h ¶ Quæ est mater mea? Nō recusat obsequa mr̄is sed p̄fert misteria p̄ris. fratres nō cōtēnit: sed opus spūale præfert cognationi: vt & nos carni spm̄ p̄feram⁹. V̄n q̄ amat patrē aut matrē plus q̄p̄ me, non est me dignus.

i ¶ Ecce mater. Hi sunt mr̄ mea, q̄ me in credētiū cordib⁹ generāt. Hi sunt fratres q̄ faciūt opa p̄ris mei. Frater & soror credēdo, mater prædicādo. Cap. XIII.

IN illo die &c. per hoc indicat hoc gestū cōsequēter, nisi forte dies ponat̄ p tpe more scripturæ. Marc⁹ eundē tenet ordinē. Lucas i aliud trāsit sed nec repugnat huic. Nō solum facta & dicta dñi, sed itinera & loca plena sunt sacramentis. Post

NICO. DE LYRA

✠ cationē iudæi cōtemserunt. a ¶ Cum autem immūdus. Hic ponit eorū excæcatio & possessio a diabolo. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄p̄ diaboli ptās fuit ejecta quodāmodo a ppō iudaico per legis dationē q̄ exclusi debat cultū dæmonū & iducebat ad cō sēdū vnū deū verū, & sic ejecti⁹ trāsit ad possid ēdū pleni⁹ gētiles fine lege & prophetarū oraculis viuētes. & iō eos tenebat̄ idolatria subiectos. Sed adueniēte christi p̄dicatione & ap̄lorū, iudæi p maiori parte fuerunt increduli: gentiles aut̄ deuote fidem x̄pi & ap̄lorū accæperūt. & sic diabolus ejectus ab eis per fidē x̄pi reuersus ē ad possidēdū pplm iudaicū errore excæcatū: & sic facta nouissima huius ppli peiora prioribus: quia status populi iudaici peior est modo q̄ fuerit a principio ante legē datā. hoc est ergo qd̄ dicit. Cū aut̄ immūd. spī. ex. ab hoīe. i. a populo iudaico viuēte sub lege naturæ: q̄a ejectus est p̄ suscēptionē legis mosaicæ. b ¶ Ambulat per loca arida. id est corda gentilium.

c ¶ Quærens re. i. in ipsis perpetuā mansionem. d ¶ Et nō inuc. q̄a prædicātib⁹ apostolis inde ejec⁹ fuit. e ¶ Tūc dicit reuer. in do. meā. i. iudaicum populum.

f ¶ Et veniēs in eam va. i. fide & bonis operibus vacuam. g ¶ Scopis munda⁹ datā. q̄a ppl's iudaicus habebat quandā exteriorē mūdiciā. h ¶ Et orna. propter legis apparentiā. i ¶ Tunc va. &c. per hoc qd̄ dicit, septē alios: itelligit vniuersitatē vitiorū. hoc est dicēdo: q̄p̄ añ legē datā fuerāt p̄ctis irretiti & a diabolo possessi: sed post aduētum christi in p̄to suo obstinati, sunt peiores facti: q̄a ex ingratitudine peccata eorū sunt q̄si duplicata: Et hoc loquēdo quasi de vno hoīe, dici p̄ sīlitudinē intelligatur de toto ppl'o iudaico: patet p hoc quod dicit: Sic erit & ge. hu. pes. k ¶ Adhuc eo lo. Hic vltimo ponitur cōsutatio infidiatiū ipsius insirmitati assumptę in hoc q̄p̄ ipso p̄dicāte dixit ei q̄ dā isidiator q̄p mr̄ sua & fratres ei⁹ expectabāt eū foris: vt si p̄p hoc dimitteret p̄dicationē, argueret ipm eē purū hoīem motū ppter affectionē carnalē. Sciēdū tn̄ q̄p hic dicuntur fratres cognati eius germani fm morē scripturæ: q̄ frequēter noīat cōsanguineos fratres. Iesus aut̄ illū insidiatorē cōsutauit: ostendēs q̄p spiritualis occupatio est carnali affectioni p̄ponenda, di.

l ¶ Quæ est &c. q. d. p̄dicatio nō est iterūpēda seu dimittēda. m ¶ Et ex. m. qua si ad. ptestandū v̄itatē. n ¶ Ecce ma. &c. d. Q. d. intrātū est mihi aliqs. ppinqu⁹ inquā tum est spūalib⁹ actib⁹ intētus. & pater.

✠ ppōnit saluti eorū q̄ sunt multū lrati de sua tm̄ sciētia p̄sumētes. a ¶ Cū aut̄ immūd. &c. p istū significat pctōr curatus p dei bonitatē: sed pp ingratitudinē suā sequētē dimittit cadere i hypocrisis prauitatē. & sic fiūt nouissima hoīs illi⁹ peiora priorib⁹. q̄a sicut dicit Hier. Sīlata sctitas duplex est iniqtas. k ¶ Adhuc eo. &c. p hoc aut̄ q̄p saluator a p̄dicatiōe nō destitit pp aduētū suę mr̄is & fratrū sibi loq volētiū, declarauit manifeste q̄p op⁹ dei pponendū est negocijs familiariū personarū. Per hoc aut̄ q̄p subdidit: o ¶ Quicū. &c. oñdit q̄p ppiqtas charitatis p̄ponēda est ppingtati cōsanguinitatis. Ca. XIII.

IN illo die. Postq̄ descripta est. pmulgatio euangelij facta manifeste: hic oñr ponit pro⁹ mulgatio legis euāgelicæ facta pabolice. Et diuidit i duas partes. q̄a prio ponit parabolica, pmulgatio. scd̄o ponit huj⁹ pmulgatiōis p miracula ɔfirmatio ca. fe. In il. tpe. Pria i duas: q̄a prio ponit x̄pi p̄dicātis multiplex documētum. scd̄o populi audientis impedimētū, ibi: Et factū est &c. Prima in duas: q̄a primo præponit q̄dā p̄fatio. scd̄o, subiūgit euangelij pabolica, pmulgatio, ibi. Ecce exiit: In prīa pte describit, pmulgationis tps, loc⁹ & mod⁹. Tps, cum dr̄: p ¶ In il. die. quia fm q̄p dicit Aug. ibi accipit dies p tpe fm modū loquēdi scripturę: & est sensus: In il. d. i. paucis interpositis iter illa q̄ narrāt i fine p̄cedētis ca. & illa q̄ subsequunt in p̄ncipio ca. Locus aut̄ notatur, cū dr̄: q ¶ Exiens de do. &c. q̄a dom⁹ in qua erat christus cū discipulis

A ✠ tis. Post sermonē in domo vbi dæmoniū habere dictus est: exit ad mare: & docet: quia relicta perfida iudæa: quæ dom⁹ dñi fuit: ad gentes tumidis amarisq̄ fluctib⁹ similes colligēdas per ap̄los trāsit: & externis interna cōtulit: ad quæ iudæi nō intrauerūt, foris in litera sixi. a ¶ Turba sta. Hi sunt, q̄ nuper audire venerūt qui & a fluctib⁹ maris secreti sunt necdū cœlestib⁹ mysteriis quæ desiderāt imbuti cū x̄po ascēdūt. b ¶ Locut⁹ est multa. q̄a turba nō vnius est fniæ: sed diuersarū volūtatū loqtur eis multis parabolis vt iuxta varias voluptates diuersas recipiāt disciplinas. c ¶ Qui semi. Ipse x̄ps qui verbū v̄itatis q̄ apud patrē vidit hoīb⁹ per se vel p suos seminauit. Qui discipulis sacra loquebat exijt seminare dei v̄bū in turbas. d ¶ Secus viā. Via, est mens malæ cogitationū sedulo meatu trita & arefacta. Vbi dupl'r perit semen: quia & trāsitu cogitationū cōculcat: vt lucas ait: Luc.8.a. & a volucrib⁹ rapit. Dæmones dicuntur volucres: seu q̄a cœlestis spūalisq̄ nature: seu q̄a p aera volitāt. e ¶ Et venerūt. Sed m lucā ab hoībus cōculcatū est: quia praua persuasione impiorū sublatū est. f ¶ Et comederūt. Quia a mētibus hominū illud surripuerūt. g ¶ In petrosa. Petrosa cito quærūt germinare: sed non figitur radix: quia non est alta terra: id est quia parū ineſt desiderij salutaris. In hac expositiōe dñi discim⁹: q̄a res nō semper in eadē significatione ponūtur. Nā petra hic pro duricia: terra, p leuitate mētis: sol pro feruore persecutionis. Cū sol alibi in Mat.13.f. bono: Fulgebūt iusti sicut sol: & petra in fundamēto, pro fortitudine fidei: & terra pro terrenis cogitationibus. h ¶ Altitudinē terræ. Altitudo terræ est animi disciplinis cœlestib⁹ eruditi: & intētionib⁹ probati. i ¶ Sexagesimū.

B Quia in numero senario mūdi ornatus expletus est: per hunc bona operatio signatur. k ¶ Qui habet aures audiendi &c. Quotiēs hæc admonitio in euan- Luc.8.b. Apocal. 2.b. gelio vel in apocalypsi Iohannis interponitur: mysticū quod dicit insinuatur.

l ¶ Et accedētes. Quomodo accedūt discipuli cum

NICO. DE LYRA

✠ scipulis suis nō poterāt capere multitudinē quæ venerat ad audiēdū eius doctrinā: exijt ad loca spaciosa iuxta mare. Modus aut̄ tangitur in duobus. primo in hoc q̄p, a ¶ Ascendit nauiculam. vt sic auditores essent ante faciē suā: vt possent magis attēre audire. Sed'a in hoc qd̄ dicit: †Marci 4.b. b ¶ Et locutus est mul. in pa. Nō dicit omnia: quia si oīa loqueret̄ in parabolis multitudo recessisset vacua sine vtilitate: & ideo aliqua parabolice loquebatur, ea scilicet quę erāt secreta & nō debebāt sciri a turba: sed solū a discipulis: vt videbitur. i. eodem cap̄. alia aut̄ loquebaḃ manifeste ita q̄p turba poterat capere. c ¶ Ecce exijt. Diuisio. Hic ponit decursus ecclesiæ a p̄dicatione x̄pi vsq; ad finē mūdi in septem parabolis sibi succedētibus. Et diuidit in duas partes: q̄a primo decursus ecclesię in istis parabolis describit: & secūdo, intētio principalis concluditur, ibi: Intellexistis hæc oīa. Prima diuiditur in septē partes fm septē parabolas. secūda incipit, ibi: Alia parabolā. tertia, ibi: Alia parabolā. quarta, ibi: Alia parabolā locutus est. quinta, ibi: Sise est regnū cœlorū. sexta, ibi: Iterū simile est regnū cœlorū homini negociatori. septima, ibi: Iterū simile est regnū cœlorū. Prima diuiditur in duas: quia primo parabola ponit: & secūdo eius intellectus quærit, ibi: Et accedētes discipuli. Parabola ergo prima est de semine proiecto in terrā: cuius quarta pars tantū fecit fructū, & in hoc denotat̄ prædicatio christi qui p̄dicauit iudæis indifferenter bonis & malis: & pauci cōparatiue ad eius prædicationem crediderunt. pro maiori aut̄ parte in infidelitate remāserūt: & hoc est qd̄ dicitur. Ecce exijt. christus s

christus scilicet fm humanitatē q̄ de vtero matris exijt in mūdū ad docendū: vel de loco arto vt de domo ad locū spaciosum vt visum est. Sed'm tamē diuinitatē nō potuit exire: nec de loco ad locū progredi: quia sic est vbiq̄. c ¶ Et dum semi. i. doctrinā in differenter spargit: Cōparatur aut̄ eius doctrina semini: q̄a sicut semen interrā bonā, p̄iectū, resurgit multiplicatum: sic verbū diuinū in corde deuoto receptū facit multitudinē bonorum operū. f ¶ Quædā ceciderūt secus viā. id est sup corda expolita tentationib⁹ dæ Als † in monū: & p̄ cōsequēs cōtrita & cōculcata ab eis p malū consensum & factū. g ¶ Et venerūt volu. Id est dæmones per peccatum supbiæ alta petētes. Vñ de diabolo scribitur Iob. xli. d. Ipse est rex sup oēs filios supbiæ: P̄cta em̄ carnalia non pos- †Lu.8.a. sunt in dæmonibus esse. h ¶ Et comederūt. i. fructū impediuerūt. i ¶ Alia au- Als nō habet tem ceci. in pe. i. super corda humore fi- dei & deuotionis carentia. k ¶ Sole autem † semorto æstuauerunt. quia aduenīente men suū. tribulatione & p̄secutione tales prius verbum receptū reiiciūt. l ¶ Alia autem ceciderunt in spī. i. in corda solliciturdinibus diuitiarū lacerata, & ideo sollicitudo talis impediuit fructū prædicationis: Vt enim apparet ex decursu vtriusq; restamē ti: iudæi fuerūt semp auari: & oīno vitio cupiditatis fuerāt excæcati: & semp elongati ab agnitione veritatis. Ex prædictis patet q̄p̄ dicator verbi diuini non debet cessare a p̄dicatiōe: licet videat paucos p̄ficere: q̄a tres huius seminis partes dicuntur hic infructuosæ, quarta aut̄ pars tātū fructū facere: & tn̄ intelligit̄ ad literam de p̄dicatiōe christi q̄ est exēplū omniū p̄dicatorū: & ideo licet auditores nō p̄ficiāt: p̄dicator tn̄ faciens qd̄ in se est non p̄dit meritū suū. m ¶ Alia vero ceciderunt in terram bo. id est in cor fidele & deuotum. D n ¶ Et dabāt fru. &c. In hoc tanguntur Virtus q̄ tres grad⁹ qui possunt signari in qualibet libet trivirtute (v̄bi grā) In virtute castitatis. Pri busgradi mus gradus est castitas cōiugalis, per quē bus disti gradū vitaē illicitus concubitus: licito ta guitur. men cōcubitu retēto in mr̄imoniali actu: Sed's grad⁹ est castitas vidualis: per quem euitatur de cætero omnis cōcubit⁹: vt ani mus possit decætero liberius deo seruire: licet possit licite matrimoniū contrahere: Tertiꝰ est castitas virginalis: qui est superior istis p quē oīs cōcubitus simpl'r euitatur vt mēs ipsa tanq̄ spōso suo soli deo per amorē copulet: fm q̄p dr̄. i. Cori. vii. f. Virgo cogitat q̄ dñi sūt: vt sit sctā corpore & spū: q̄ aut̄ nupta est, cogitat quę sunt mundi: quō placeat viro. Sic'r in virtute fortitudinis p̄nt tres gradus assignari. Primus gradus q̄n, ppter bonū virtutis susti net constanter detrimentum in exterioribus bonis. vt in possessionibus et in diui corporis vt flagellatiōis & hmōi. Tertius aut̄ gradus est q̄n pro pter virtutē cōtēnit etiā totā vitā p martyriū. Sequit: o ¶ Qui habet aures audiendi &c. fm Hiero. v. bi cumq; ponitur hoc verbum designatur my sticus intellectus: quia sub verbis paraboli cis alius sensus est per intellectum requirendus. p ¶ Et accedentes discipuli. Hic consequenter quæritur hui⁹ parabolæ in Diuisio. telleā⁹. Et primo quærit: Secūdo, intellectus aperitur, ibi. Ergo audite. Primo ergo dicitur sic: Et accedētes &c. quia ap̄li percipiebāt christum my stice loqui. & ideo quæsierūt intellectū. Ad uertendū tamē q̄p nō quæsierunt cūm cū esset in actu p̄dicādi: sed ✠ postea

Moraliter. d ¶ Exijt qui seminat seminare &c. Gregorius Moraſr. homel. viij. dicit: Hęc lectio expositione non indiget sed ammonitione: Quam enim veritas per semetipsam exposuit, hāc exponere humana fragilitas non præsumit. ideo de alia expositiōe tacco transiens ad illud quod saluator exponendū reliquit: scilicet

¶ Q uinta pars. g ¶ ✠ Et facit illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Vſ Not.

scipuli cum dñs in nauí sederet: Sed forte intelligendū q dudū cum ipso nauem cōscederint: & ibi stantes quærūt. a ¶ Vobis datum est. Nota nō solū verba dñi sed & facta, parabolas esse id est signa mysticarū rerū quæ nō intelligebāt multi qui soris sunt. b ¶ Qui cm̄ habet i. apostolis habētib⁹ fidē si qd minus

¶ per ænigmata.

Quare in parabolis loqueris eis? a ¶ solis & vestris sequacibus qui ad me introeūt: nō his q foris sunt.

a Qui ꝛndēs, ait illis: † Quia vōbis b

a ¶ abdita scripturarum.

datum est nosse mysteria regni cœ-

¶ q clausis sensib⁹ non curant intrare.

lorum: illis autem non est datum. c

¶ Vos vestro intendite: q a, Qui habet verbi amorē, dabitur ei sensus intelligendi.

b Qui enim habet, dabitur ei & abū- d

¶ intelligentia. a ¶ amorem verbi æterni.

dabit: qui autem nō habet, & g

a ¶ vel naturali ingenio: vel studio literæ.

c † quod habēt, auferetur ab eo. e

¶ Nunc reddit causam apostolis quare turbæ loquitur in parabolis.

d Ideo in parabolis loquor eis: q p

a ¶ videre se præsumētes ingenio suo.

b ¶ priuantur spirituali intellectu.

e vidēntes nō vident: & audien- f

¶ foris. ¶ intus. ¶ expo-

tes non audiunt, neq; intelligunt: m

sitionem literæ & si exponatur eis.

vt adimpleatur in eis prophetia o

¶ exteriori.

Esaiæ dicētis. † Auditu audietis & p

¶ oculo corporis.

nō intellīgetis: & vidētes videbitis r

¶ oculo mentis. ¶ abundantia maliciæ.

& nō videbitis. Incrassatū est enim s

¶ iudæorū. ¶ als ei⁹. a ¶ quia ingrate susce-

perunt verba dei.

cor populi huiꝰ: & auribꝰ grauiter v

a ¶ intuitum mētis per inuidiam auerterūt.

g audierūt: & oculos suos clauserūt: x

a ¶ nō ad horā: sed cū tanta mentis impœni-

tudine vt nunq̄ conuertātur ad fidē.

ne qn̄ oculis videāt & auribus au-

¶ ad pœnitētiam.

diāt, & corde itelligāt: & cōuertant

a ¶ reddā innocētes. b ¶ nō scribarū. c ¶ in-

i & sanē eos. † Vestri aut beati oculi y

teriores. a ¶ per fidē quod visuri sunt q̄nq̄

per speciem. b ¶ interiores. ¶ obediunt.

† quia vidēt: & aures vestræ, † qa z

audiūt. Amen quippe dico vobis: a

k qa multi ꝓphetæ & iusti cupierūt b

¶ in præsentia.

videre quæ videtis & nō viderūt:

¶ nisi a lōge p aliquas species visionū vos aūt i pūtia quescētes. & q vultis iterrogātes. & audire quæ auditis & non au-

a ¶ qa vobis datū ē nosse mysteriū regni dei.

l dierunt. † Vōs ergo audite para- c

bolam seminantis. Omnis qui a

Luc.10. d

Ioh.12. f.

Esa.6. c.

Ioh.12. f.

Excæcatio iudeorū vñ & quanto tempore

NICO. DE LYRA

✠ postea quādo fuit i domo sine turba, fm q̄ habet Marci. iiij. b. Et cū esset singularis, interrogauerūt eū &c. a ¶ Quare in parabolis loqueris eis. volētes scire intellectum, cōuenienter petierunt ab eo quare locut⁹ fuerat turbis sic parabolice: vt ostenderent se non de ipsis solum: sed etiam de aliis sollicitos esse. b ¶ Qui respōdens, ait &c. Apostoli enim erant quasi fundatores ecclesiæ post christum. Vnde Apocal. xxi. d. dicitur, q̄ murus ciuitatis habebat fundamenta duodecim: & in ipsis duodecim nomina apostolorum & agni scripta: & ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclesiæ de q̄bus erat processus ecclesiæ a prædicatione christi vsq; ad finē mūdi: quia ista erāt futura in diuina

runt apostoli. & ideo dicuntur beati: quia in eis fuit completum quod antiquis patribus fuerat promissum. c ¶ Vos ergo. Ostenso q̄ apostoli debebant scire secreta ecclesiæ. hic consequenter eis aperit intellectum parabolę, dicens. d ¶ Omnis qui audit verbum regni. id est cuāgelij quod introducit ad cœleste regnum.

✠ Et non

A Vſ Pſ.117.c. Christus est lapis vnctus a iacob: & lapis reprobaꝰ ab ædificātib⁹: q fact⁹ est in caput anguli. Sed illud etiam in reb⁹ gestis factū est: hoc aūt tm̄ i figuris p̄dictū. Illud ḡppe scripsit narrator rerū p̄teritarū: hoc pnūciator tm̄modo futurorꝝ. a ¶ Sup petrosa. Super petrā & in spinis seminatur q bene accipiūt: sed vel aduersa terrēdo vel ꝓspera blandiēdo retardāt eos ne perficiāt. Diuitiꝫ iūgit sollicitudo custodiæ quæ affligit: & voluptas quę effluere facit. b ¶ Aliud quide cēte. Tres differētiæ sunt in bona terra sicut fuere in mala. Triginta em̄ refertur ad nuptias. Sexaginta ad viduas. Centū qui numerꝰ iam est in dextera ad virginitatem. Vel centū quod transfertur ad dexteram, significat æternā beatitudinē. Siquidē triginta & sexaginta cōtinētur in læua: sed centum cōtinētur in dextera. Q̄uis enim magna sit fides quæ cognitionē dei reuelat: magna opera q̄b⁹ fides ne sit otiosa cōsummat: tñ ambo in hac vita sunt necessaria: præmiū ꝑo fidei & operationis in futuro speratur. Vel bona terra fert fructū centesimū martyrū propter sanctitatē vitę vel contemptū mortis. Sexaginta virginum ꝓpter ociū interius: qa no impugnāt contra cōsuetudinē carnis. Solet enim cōcedi ociū sexagenarijs post militiā. Tricesimū coniugatorꝝ: quia hæc est ætas præliātiū: & his est maior cōflictus ne libidine superentur. c ¶ Aliam parabolā. Quasi diues paterfamilias inuitatos diuersis reficit cibis: vt vnusquisq; ꝑm naturā stomachi sui varia alimēta susciperet. Vnde & dixit aliam parabolā & non alterā: vt plures sequi intelligantur. Hæc parabola proponitur dimissis turbis domi roganti-
B bus discipulis exponit. Et docet hic bonam voluntatē, & cautelā, & patientiā & discretionē, & longanimitatē, & iusticiā. d ¶ Homines. Qui alijs ad tutelā & custodiam deputati sunt prelati in ecclesia. Vel cū dormitionē mortis accipiēt apostoli. e ¶ Cū aūt creuisset. Quia cū spiritualis esse cœperit, tunc iudicat omnia: & tunc ei apparēt errores. Sed donec maturescat qui herba est: potest eū mouere quare sub noie xpi multæ sunt hæreses. Vnde dicit: Nōne bonū semē seminasti. f ¶ Vis imus &c. Cū spūalis homo audit hoc esse a diabolo q nihil valet cōtra voluntatē dei: potest ei volūtas suboriri vt tales auferat de mundo si facultatē haberet. Sed cōsulit iustitiam dei an facere debeat: & an deus velit esse hoc officium

Vſ hominum. Sed

NICO. DE LYRA

✠ a ¶ Et nō intel. qa nō radicat intra mētē tētationib⁹ dæmonū peruia: & hæc est pars seminis quę cadit iuxta viā: vt. ē. dictū est. b ¶ Venit malus. i. diabolus: nō quia sit malus per essentiā: vt dixerūt manichei q posuerūt duo principia: vnū bonū simpliciter: & alterū malū: sed quia est in malo obstinatꝰ, & ad malū semper intentus. c ¶ Qui aūt seminatus &c. id est supra cor humore fidei & deuotionis carēs. d ¶ Hic est q ver. dei au. &c. quia tales ad horā aliqn̄ ex aliqua passiōe moti, cū gaudio suscipiūt prædicationē: sed qa nō fundat⁹ in humore fidei & deuotionis, cito euanescit: ꝓpter quod sequitur. e ¶ Nō habet aūt in se ra. sed est tpalis. id est ad modicū tp̄s stans. f ¶ Facta aūt tribu. &c. ꝓpter ꝙbū euāgelij suscæptū.

Continuo scan-

a ¶ per qd̄ promittitur regnū. b ¶ i. actū nō producit. ¶ nulla fide nulla saltē occasiōe vti

audit verbum regni & nō intel- a

litatis capit. ¶ diabolus.

ligit, venit malus & rapit quod b

seminatum est in corde eius: hic

a ¶ vbi meatus cogitationū verbum abolet

est qui secus viam seminatus est.

nec quicq̄ boni incipit. a ¶ in duricia, ꝓter

a Qui autem super petrosa semina- c

ue mentis. ¶ ad tempus.

tus est: hic est qui verbum audit: & d

a ¶ qa & vtilitatē ꝓbāt: & desideriū gustāt.

cōtinuo cum gaudio accipit illud.

a ¶ cœpit sed nō ꝑseuerauit. b ¶ charitatis.

Non habet autem in se rādicem: e

sed est tēporalis. Facta autem tri- f

¶ in loco suo. ¶ de loco. ad locum.

bulatione & persecutione propter

a ¶ fidei. ¶ dīstat em̄ inter hunc: & eū q multis pœnis cōpellitur christū negare. b ¶ trāquillitatem mentis perdit.

vērbū cōtinuo scandālizatur. Qui g

autem seminatus est in spinis: hic

a ¶ spes acquirendi: timor pdendi. b ¶ qa, p

est qui verbum dei audit: & solli- h

a ¶ spes acquirendi: timor pdendi. b ¶ qa, p mittunt qd̄ nō dant voluptatē et iocūditatē.

citūdo istius sæculi & fallācia di- i

a ¶ qa dū bonū desideriū ad cor intrare non sinit: quasi aditum vitalis status claudit.

uitiarum suffocāt verbum, & sine k

fructu efficitur. Qui vero in terrā i

¶ fidelem & deuotam conscientiam.

bonam seminatus est: hic est qui

a ¶ foris. b ¶ intus ędificāt.

c ¶ boni operis perducit ad maturitatem.

audit verbū & intēllīgit & frūctum k

baffert & facit aliud quidē cēteſimū: m

aliud autē sexagesimū: aliud vero n

tricesimū. † Alia parabolā propo- o

¶ sedens in naui.

suit ille, dicens: Simile factum est p

a ¶ ecclesia, b ¶ Bonū nō seminat nisi bonꝰ

regnum cœlorū homini qui semi- q

qui semē bonę volūtatis ad bona opera studet producere. ¶ mundo.

nauit bonum semen in agro suo.

a ¶ cautelā amouer. ¶ i. inertia & icuria tor

d † Cum autem dormirēt homines: r

perent. ¶ diabolꝰ. ¶ præcedēte nomine xpi.

venit inimicus eius & superseminā- s

a ¶ q̄ nō de semie tritici: paleę vero sūt hi, q & si nō vita fide sunt de ecclesia. ¶ hæreticos p̄miscuit electis. b ¶ i. latuit & occultissimꝰ

uit zizānia i medio tritici: & ābiit. t

factꝰ est. a ¶ proficeret. b ¶ bonæ spei opa

e Cum autem creuisset herba & frū- u

mōstraret. a ¶ manifestauerūt se hæreticō-

ctum fecisset: tunc appāruerunt & v

rum dogmata. ¶ custodes messis.

zizania. Accedētes aūt serui p̄fissa- x

milias dixerūt ei: Dñe nōne bonū

semen seminasti in agro tuo? Vn-

de ergo habet zizania? Et ait illis: y

Inimicꝰ homo hoc fecit. Serui aūt z

a ¶ de officio. b ¶ vt excommu-

f dixerūt ei: † Vis, imus & cōlligim⁹ y

Continuo scā dalś, cadēdo ab eo qd̄ C
cœperat. h ¶ Qui aūt seminatus est in spinis. hic est qui perditur propter sollicitudinem diuitiarum. Et paret. Istis autem tribus de causis p̄dictis, prædicatio xpi & apl̄orū fuit iudæis. p maiori parte inutilis & infructuosa: non propter defectum doctrinæ, sed ꝓpter impedimētū suæ maliciæ. i ¶ Qui vero in terrā bonā se. est. hic est q audit verbū dei fideliter & deuote. k ¶ Et intelligit. qa talib⁹ dat intellectus sacræ scripturæ. l ¶ Et fructum affert. adimplendo ope. n ¶ Aliud quidem centesi. &c. sicut. ē. expositū est. Per hāc autē quartā partē seminis q̄ accedens in terrā bonā fecit fructū ꝑm triplicē virtutis gradū, intelligitur p̄ditatio christi et apostolorꝝ: quātū ad illos iudeosq; eā fideliter & deuote receperūt & in fide remāserūt. o ¶ Alia parabolā. Hic ponitur secūda parabola: in q̄ describit⁹ statꝰ ecclię sequēs imediate post mortē christi & apostolorū: qa diabolꝰ inuidet fidei seminatæ in cordib⁹ fideliū: & ideo inter fideles cōmouit aliquos ad p̄sidiā hęresis: quasi seminās zizaniā in medio tritici ad ipsius destructionē: & hoc est qd̄ dr̄: p ¶ Si le fa
D ctum est reg. cœ. i. status eccl̄ię militātis. q ¶ Hoi q &c. Hō iste christus est, Ager aūt ecclia labore & sanguine christi excolta. Bonū semē est sancta doctrina & fides catholica: r ¶ Cū aūt dormirent homines venit ínimicꝰ &c. Post dormitionē christi & apl̄orꝝ per mortem, istas hęreses inter fideles seminauit diabolꝰ, p maiorꝝ parte: qa etiā aliquæ hęreses viuētib⁹ apostolis fuerūt seminatę: vt pateti epl̄is pauli. &. i. canonica Iohā. ij. c. Nūc antichristi multi facti sunt: Sequtur: Ex nobis prodierunt. sed nō erāt ex nobis. s ¶ Cū autem cre. her. & fru. fe. &c. qa cū fides catholica p orbē iciperet multiplicari: tunc hæreses q̄ primo latuerant manifestę apparuerunt in p̄secutione fideliū. t ¶ Accedētes autem serui &c. Serui isti sunt p̄res antiqui; q fuerūt in primitiua ecclesia, q admirātes p̄sidiā hęresis isurgētē: ad deū accesserūt per oꝝonē, inquirētes vñ talis persidia oriret: qb⁹ fuit diuinit⁹ reuelatum q̄ hoc erat ex diaboli opere deo p̄mittēte: & hoc vt stabilitas fideliū ꝓbaret. Vñ seqt: v ¶ Inimic⁹ hō. i. diabolus: hoc fecit. x ¶ Serui aūt dixerūt. i. fideli p̄res per orationem diuinum ꝛsilių q̄sierūt. y ¶ Vis im⁹ & col. separādo eos a cōitate ecclesię p excōicationē, & tādem dimittēdo iustis

✠ Et ait non tanda.

✠ m ¶ Et facit aliud qdē &c. p. qd̄ sal uator oñdit triplicē gradū i virtute: vtpote in virtute castitatis. p fructū cēteſimū: gradū castitatis virginalis. p sexagesimū: gradū castitatis vidualis. p tricesimum: gradū castitatis cōiugalis: & sic posset triplex gradus in alijs virtutibus assignari: o ¶ Alia para. &c. i. de zizania seminata in medio tritici. & de ista pōt dici sicut de p̄cedēti: qm̄ ipsam exponit saluator sic & primā. & i hoc ca. iterpositis tñ duab⁹ alijs parabolis. & iō de alia exponit de pertranseo: excæpto eo qd̄ saluator in exposituum dimisit. f. r ¶ Cū aūt dor. ho. hæc autem dormitio superiorū negligentiam significat circa custodiā gregis sui & similiter negligentiam cuiuslibet circa custodiam suæ ꝓpriæ personæ. V trāq; em̄ negligentiā explorat diabol⁹: & sic p suggestiōes malas zizaniā seminat i hūanis cordib⁹. c. notādū

¶ Qui nta pars. g iij ✠ Aliā para-

Mar.4. c.

De, ele. ciæ ſeculari exterminandos per mortem, licet devi

Moralr.

Iua.5.b

Alb⁹ q⁹ alb⁹ q⁹

Mar.

Luc.8.b

Esa.6. Ioh.12. act.28.b

E hoim. Sed veritas respõdet: Non nosse hoiem in hac vita qualis futurus sit qui modo errat: & qd bonis cõferat eius error: & ideo eos nõ esse tollẽdos: ne forte interficiant q forte futuri sunt: vel ne bonis obsit: qb' prosunt &c. Tunc vo oportune fieri: cũ iam nõ est cõmutãdæ vitæ ps & pficiẽdi alijs: & tunc nõ ab hoibus sed ab angelis dicit fieri. a ¶ Et ait nõ &c. Ecce patrẽtia. Non em audito dolore exarsit in iram, nec mox vlciscí voluit: ita & nos læsi patiẽter feramus. b ¶ Ne forte. Hic dat locus pœnitẽtiæ: & monemur nõ cito amputare: qa q errat hodie, cras forte defendet veritatẽ. Si ergo modo auelleret: triticũ qd' futurũ erat, eradicaret, Vel necesse est vt mali pmixti sint bonis per quos exerceanť. Vel quoꝝ cõparatione nitant ad meli?: qbus sublatis altitudo charitatis marcescit: qd' est eradicari. ¶ Ibi patiẽter tolerãdi sunt mali: vbi aliqui inueniũtur qbus adiuuent boni. ¶ Augu. Multitudo nõ est excõicãda: nec princeps populi. c ¶ Sinite. Hoc videt ꝓrium illi apostolico. Auferte malum ex vobis. Sed sicut inter lolium & triticum ꝯdiu herba est, parũ distat: ita monet dñs ne de ambiguo iudicemus: qd' dñs in die iudicij nõ suspicioſe sed manifeſte dãnabit. ¶ In patiendo iusticiã meditemur. In iudicãdo iusticiã nõ negligam⁹. d ¶ Et in tempore. Qui longanimiter tulit per iustitiã, digna retribuit. discretæ em sunt virtutes: sed nõ ꝓriæ. e ¶ Et alli. In hac vita nõ est alligatio: alioquin non tot ab errore resilirẽt. f ¶ Simile est regnũ. Regnũ cœlorꝝ, prædicatio est euãgelij: de qua alibi: Auferetur a vobis regnũ dei: & dabit gẽti faciẽti fructũ eius. Vel noticia scripturarũ. g ¶ Grano sinapis. Grano sinapis comparat vel feruore fidei: quia dicit venena expellere. i. omnia dogmata prauitatis. Potest in grano sinapis humilitas dñicæ incarnationis intelligi. Quo accepto homo misit in hortum suũ: quia corp⁹ crucifixi saluatoris accipiẽs Ioseph in horto sepeliuit. Expãdit ramos in quibus volucres cœli requiescent: quia prædicatores dispersi in mundũ in quorum dictis & cõsolationibus fideles ab huius vitæ fatigatione respirarent. h ¶ Cum autem cre. Toto mundo vel in animo singulorũ: quia nemo repente perfectus. ¶ Creuerit & factum est in arborem: quia surrexit & ascendit in cœlũ. Vel creuerit id est mentibus hominũ quantæ sit virturis innotuerit. Cætera apparent olera quæ cito crescũt & corruũt: nõ viuida, sed marcida: illa nõ olus: sed arbor sit vbi folia cum fructu: & in eius diuersis sentẽtijs spirituales quiescunt. i ¶ Oleribus. Id est dogmatibus philosophorum quæ cito crescunt & corruunt, nil vitale promittentia.

In farinæ

NICO. DE LYRA

Et ait non. a ¶ Ne forte colligentes &c. Ex quo patet ꝙ dñs nõ vult hæreticos permitti viuere absolute: sed in casu tm: scilicet qñ nõ possunt separari a fidelibus sine periculo fideliũ. Et hoc cõtingit duplici de causa. Vna, qñ non bene cognoscũtur nec bene distinguũtur a fidelibus. Alia quãdo habẽt rãtos defensores ꝙ si cõtra eos ꝓcedatur: maius periculũ in ecclesia, ꝓbabiliter timetur: vt schismatis vel interfectionis fideliũ a fautoribꝰ hæreticoꝝ. tunc em ꝑmittẽdi sunt ꝓpter maius periculũ euitãdum: vbi aũt nõ occurrũt ista pericula, sunt separãdi ab ecclesia & iusticiæ sæculari relinquẽdi: vt exterminent per mortẽ: ne per eos totũ corpus ecclesiæ corrũpant. Sequitur. b ¶ Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. id est vsq; ad mundi cõsummationẽ: quod duobus modis intelligitur. Vno modo quia in casu sunt permittẽdi vt visum est. Alio modo qa quantũcũq; ecclesia hæreticos persequatur: nunq; iñ ab eis perfecte mũdabitur vsq; ad finem mũdi. c ¶ Et in tempore messis. id est iudicij. d ¶ Dicam messoribus. id est angelis. e ¶ Colligite primum zizaniam &c. quia

a ¶ Et ait: Non. † Ne forte colligentes a
¶ Si nec tu reddas vicem malis: vt scandalizes bonos: sed patere.

tes zizania eradicetis simul cum
a ¶ Lõganimitas est q vsq; ad finẽ necessaria est. b ¶ in ecclesia.

c eis & triticũ. Sinitẽ vtraq; crẽscere b
¶ iudicium.

d vsq; ad messem & in tẽpore messis c
a ¶ non vobis. b ¶ separate a bonis.

dicam messoribus: Cõllligite pri- d
¶ hic vagos.

e mum zizania & alligate ea in fasci- e
a ¶ non vnum faceem. quia pro modo peruersitatis suæ vnusquisq; punietur.

culos ad comburendũ: triticũ autẽ f
a ¶ vt quis vnitatẽ amauerit. b ¶ in cœlestes mansiones.

cõgẽgate in hor̃reum meũ. Aliam g
parabolam proposuit eis, dicens: h

g † Simile est regnum cœlorum gra- i
a ¶ quanto plus territur: tanto plus redoleat.
b ¶ acceptum habens.

no sinapis: quod accipiẽs homo
a ¶ deus iniusto, vel iustus vir in corde suo granum prædicationis fouet. b ¶ hęc ꝑdicatio primo humilima est omniũ disciplina-

seminãuit in agro suo: quod mi- k
rum pro scandalo crucis.

nimum quidem est omnibus semi h
nibus. Cum autẽ creuerit, maius i
est omnibus oleribus: & fit arbor:
ita vt volucres cœli veniant & ha- m
a ¶ vt pro varietate morborum varia sit medicina.

bitent in ramis eius. Aliam para- o
bolam locutus est eis. † Simile est
a ¶ vita iustorũ. b ¶ charitas ꝓ feruore vel sancta doctrina.

rẽgnum cœlorum fermẽto quod

A a ¶ In farinæ sa. Vt spũs, anima, & corpus in vnũ redacta, nõ discrepẽt inter se. Vel tres aiæ virtutes in vnũ rediguntur: vt in ratione possideam⁹ prudẽtiã: in ira odium vitiorũ: in cupiditate desiderium virtutũ. Vel, mulier, ecclesia: fidẽ hoim farinæ tribus satis misceť, credulitati patris & filij & spũssancti. Cũq; in vnũ fuerit fermentatũ: non nos ad triplicẽ deum sed vnius deitatis noticiã perducit: quia non est diuersa natura in singulis. ¶ Satũ est genus mẽsurę iuxta morẽ palæstinorꝝ: modiũ & dimidiũ capiens. ¶ Possunt in satis trib⁹ illi dñici seminis fructus intelligi: tricesimus scilicet sexagesim⁹ & centesimus, id est coniugatorũ, continentiũ, & virginũ. Vel fata tria genera hominũ: noe: daniel: & iob. b ¶ Donec fermentatũ &c. Tandiu charitas in mente recõdita crescere debet: donec mentẽ totam in sui perfectionẽ cõmutet: vt nihil præter deum diligat vel recolat: quod hic incipitur: in alia vita perficitur. c ¶ In parabolis ad turbas. Quia quicquid ibi dicitur de exercitu israel & omnia signa occulta sunt sacramenta. d ¶ Thesauro &c. Thesaurus, potest accipi verbum dei qui in carne christi abscõditur. Vel scriptura, in qua reposita est noticia saluatoris. Vel, duo testamenta in ecclesia: pro quorum intelligentia omnibus renunciatur: vt in ocio discant. ¶ Terrenis regnum cœlorũ similatur: vt per cognita surgat ad incognita animus & diligat. e ¶ Absconditꝰ. Vt feruetur a malignis spiritibus & laudibus hoim. Sic sit opus in publico: vt intentio maneat occulta.

Negociatori

NICO. DE LYRA

B Diuisio. a ¶ Hæc oĩa. Hic ꝑñr reddit ratio prædictæ parabolæ & aliarũ. Et diuidit in duo: quia primo ponitur dicta ratio. & secũdo, quærit⁹ cuiusdã parabolæ prædictæ interꝑtatio, ibi: Tũc dimissis turbis. Ratio autẽ quare loquebatur parabolice turbis. ẽ. est assignata: & iterũ hic alia assignatur, scilicet vt scriptura quę hoc prædixerat pẽ. lxxvij. impleret. Et patet litera excepto hoc qd' dicit ibi ꝙ: b ¶ Sine parabolis nõ loquebatur eis. Quod nõ est intelligendũ ꝙ nihil loqueretur nisi parabolice vt expositum est in principio huius capꝰ. sed quia cum hoc aliqua dicebat clare: illa scilicet quę debebat turba scire: aliqua etiam interponebat parabolice: quæ scilicet pertinebãt ad secreta ecclesiæ. c ¶ Tunc dimiſ. tur. Hic ponit interpretatio parabolę de zizania in medio tritici seminata. Et notat euangelista locũ, vbi facta est interpretatio ista dicẽs: Tunc dimissis turbis cum venit in domum. Vnde ex hoc etiam patet ꝙ alias parabolas eis ibidem exposuit: licet non fiat hic mentio de aliarũ expositione parabolarũ. Vnde dicitur Mar. iiij. d. Seorsum autem discipulis disserebat omnia. Interpretata est autem parabola prædicta a christo sicut superius exposita est. Et pater vsq; ibi: d ¶ Mittet filius hominis angelos. id est christus qui iudicabit mũdum in forma humana: in qua iudicatus est corã pilato: sed tunc apparebit in forma gloriosa. e ¶ Et colligent de regno ciꝰ oĩa scãdala. id est hæreticos qui generant scandalum in ecclesia. f ¶ Et eos qui faciunt iniquitatem. quia non solum damnabuntur hæretici: sed etiam

a ¶ a gratia dei. b ¶ mater ecclesia vel sapia dei. c ¶ cõmẽdat hoib⁹ de trib⁹ noe filijs, ori ginẽ ducẽtib⁹ quos ecclesia ad fidei vnitatẽ colligit.

a a ccæptũ mulier ab scõdit in farinæ
b satis trib⁹ donec fermẽtatũ est totũ.
a ¶ nõ ga nihil proprie: sed qa nihil vbi nõ sit aliquid parabolę.

c † Hæc oĩa locut⁹ est iesus in para- a
a ¶ non ad discipulos quibus volebat apta

bolis ad turbas & sine pabolis nõb
loqui. ¶ & sic impletum est.

loquebat eis: vt implereť qd' dictũ
a ¶ in ps. lxxxvij. exꝑsona domini. b ¶ q

est per prophetã dicẽtẽ: † Aperiã
priꝰ apui ora ꝓphetarũ. a ¶ de, pfũdo eliciã.

in parabolis os meum: eructuabo
abscondita a cõstitutione mundi.
¶ Mystice. ¶ a tulmutuatibus feceſſit ad ele

Tũc dimissis turbis venit in domũ e
ctorũ corda: q digni erãt istrui. ¶ familiares.

& accesserũt ad eũ discipuli ei⁹ dicẽtes: Edissere nobis parabolã ziza-
niorũ agri. Qui respõdẽs ait: Qui
seminat bonũ semen, est filij⁹ hoĩs.
Ager aũt est mũd⁹. Bonũ vero semẽ
¶ omnes iusti.

hi sunt filij regni. Zizania aũt filij
¶ omnia scandala.

sunt nequã. Inimic⁹ aũt qui semi-
nauit ea, est diabolus. Messis vero cõsummatio sæculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo
colligũtur zizania: & igni combu-
a ¶ filius hoĩs consummabit.

runtur: sic erit in cõsummatione
a ¶ bonos quorũ officio vindicta implebit

sæculi. Mittet filius hoĩs angelos d
a ¶ pri⁹: qa in tribulatione præcedẽte separa

suos: & cõlligent de regno eius e
buntur impi ą pijs. ¶ non qui fecerunt:

omnia scandala, & eos qui faciunt f
iniquitatem: & mittent eos in ca-
¶ Nota duplicem pœnã.

minum ignis. Ibi erit fletus & g
a ¶ quorum vita hic æstimatur insania.

stridor dentium. Tũc iusti fulge- h
¶ sine defectu.

bũt sicut sol in regno patris eorũ.
¶ quia mystice omnia.

Qui habet aures audiẽdi audiat. i
¶ conuersatio iustorum.

d Simile est regnum cœlorum the- k
a ¶ thesaurus cœleste desiderium est.
b ¶ ager est cœlestis studij disciplina.

saũro abscondito in agrõ: quẽ qui
a ¶ qui impetrat a gratia dei. b ¶ deprædari

desiderat qui thesaurũ publice portat i via.

e inuenit homo, absconditꝰ: & præ
a ¶ incipit ire: cum incipit diligere:
b ¶ omnibus terrenis renunciat.

gaudio illius vadit & vendit vni- a
a ¶ per contemptum terrenorũ venit ad stu

dium æternorum.

uersa quæ habet & emit agrũ illũ.
Iterũ simile est regnũ cœlorũ homini l
¶ Quinta pars.

fidem tenẽtes, habẽtes tamen opera mala. C
g ¶ Ibi erit fletus &c. In hoc signatur duplex pœna inferni. vna ex parte mẽtis scilicet tristicia vehemẽs quæ signat⁹ per fletũ: & alia ex parte corpis quę signatur ꝑ stridorẽ dentiũ. h ¶ Tũc iusti fũl. per dotẽ. f. claritatis redũdantis ex gloria animę ad corpus. i ¶ Qui habet aures &c. exponarur sicut. ē. expositum est in eodẽ ca. k ¶ Simile est regnũ cœ. Hic ponitꝰ quinta parabola dẽignans ecclesiæ statũ sequentem post prædictũ: quia diuulgata fide in orbe terrarũ per prædicationẽ sanctorũ: multi valentes viri & literati i doctrinis philosophorũ cõdiuersi ad fidẽ catholicam incæperũt se exercere & suã sciẽtiam cõuertere ad vtilitatem & regimen animarum. sicut Aug. & multi alij valentes episcopi: & hoc signat ꝑ thesaurũ absconditum in agro qui ager omnib⁹ vẽditis emitur vt thesaurus ibidẽ absconditꝰ habeatur: Ager enim iste labor est posit⁹ in exercitio vitæ actiuæ: & operibus miseri cordiæ in regimine ecclesiæ. Thesaurus autem est ꝑmiũ cœleste. Ageraũt omnib⁹ vẽditis emitur vt thesaurus habeatur: qa propter magnitudinem prædicti cœlestis prædictus labor est suscipiend⁹ ex charitate alijs dimissis. vñ dicit Augu. in epistola ad Valeriũ: Cogitet religiosa prudentia nihil esse in hac vita maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, piculosi⁹ episcopi aut præbyteri aut diaconi officio: sed apud deum nihil beatius. si eo modo militetur quo imperator noster iubet. Ad intellectum autem huius parabolæ maiorem sciendũ ꝙ aliqua sunt quæ nũq; fuerunt in possessione alicuius: vt lapides ꝑcioſi in litore maris & hmõi. & talia sunt ipsius inuenĩctis: Alia autẽ sunt q̃ aliqñ fuerũt in possessione alicuius: sed tantum tempus est elapsum ꝙ nõ est memoria: sicut thesauri antiquitus in terra ocultati. et idem iudicium deberet esse sicut de prædictis: sed propter pacem cõmunẽ hominũ. statutum fuit antiquitus vt medietas inuentoris esset et medietas illius cuius est ager in quo inuenit. & ideo hic dr ꝙ ille q̃ inuenit thesaurum vendit oĩa & emit agrum vt habeat ius possidendi totum. l ¶ Iterũ silẽ est regnum cœlorum. Hic ponitur sexta parabola in qua declaratur status ecclesiæ immediate sequẽs præce-
dentẽ: quia

tiã christũ. Per tria vero sata significã- Moraliter.
tur tres regulæ religiosorũ. s. regula beati Aug. & regula bti benedicti. et regula beati francisci. quæ fundant⁹ in ꝑfectione charitatis. & ex earũ doctrina inducit⁹ ad charitatem totus orbis. Mulier autem absconsens hoc fermẽtũ in trib⁹ satis est diuina sapientia per quã oĩa suauiter disponũt.,
k ¶ Silẽ est regnum cœlorum thesau. absconsum in agro &c. Thesaurus iste sapiẽtia est de qua dr Sap. vij. b. Infinitus em thesaurus est hoĩbus &c. Ager autem est sacra scriptura sub sensu literali sẽsus mysticos habẽs absconditos tanq; thesaurũ preciosum quem inuenit q̃ sollicite eam studet & deuote & sic pro isto thesaurovẽdit oĩa quæ habet: qa in eius comparatione ea paruipendit: Sap. vij. a. Et præposui illã regnis & sedibus & diuitias nihil esse dixi in cõparatiõe illius &c. l ¶ Iterum simile est regnũ cœlorum hoĩ neg. quærenti bonas margaritas &c. Istæ margaritæ sunt virtutes inter quas vna est preciosa. s. charitas. sicut dicit. ī. Corin. xiij. b.

Præsbyterij & diaconat⁹ officium ardum est opib⁹ commitãtib⁹

D

Maior autem

E a ¶Negociatori. Beatitudinē qua exuti sumus culpa primi hominis: debem⁹ oēs intelligēdo recte: & operādo bene negociari. b ¶Bonas margaritas. Bonæ margaritæ, lex & ꝓphetæ. Vna preciosa: scientia saluatoris, pro qua homo vt paulus oībus mysteriis legis & observationibus renūciauit. id est christo qui præest oībus hoībus vel spūali præcepto dilectionis. Vel intellecto verbo quod erat apud deū penetrata carnis testudine. Vel cœlestis vitæ dulcedine pro qua oīa vilescūt. d ¶Sagenæ

Pier.16.c tuit. Impletur hieremię vaticinium. Ecce ego mitto ad vos piscatores multos. Post q̄ audierunt petrus & andreas, iacobus & iohannes. Sequimini me: faciā vos piscatores hominū: contexuerunt sibi sagenā ex veteri & nouo testamento: & in mare sæculi miserūt: quæ vsq; hodie trahitur, & in fluctibus tundit: capiens quicquid incidit bonos & malos: quos ad littus trahit: id est ad finem mundi: vt tunc fiat diuisio. Vnde sequitur: Sic erit in consummatione sæculi &c. Sagenæ comparatur ecclesia vel prædicatio euangelica: quæ a fluctibus sæculi ad cœlū trahit. e ¶Et

5.4.c. secus littus. Littus, finis sæculi: in quo boni ad cœlū, mali ad tenebras mittētur: in præsenti em erant permixti. f ¶Ideo oīs scriba. Quia intelligitis mysteria quæ vobis reuelo: ideo facia vos prędicatores: & eritis mihi similes qui de thesauro scientiæ meæ noua & vetera profero: vt vos similiter sactatis. g ¶Qui profert de thesauro suo. Vetus erat pro culpa ad infernū descendere. Nouum est per aduētum christi vt conuersus in regno viuat: hoc ergo in cōclusione ponit quod prædixit. Prius enim de regni similitudine thesaurū & bonā margaritā, ptulit: post de malorū cōbustione narrauit: nunc cōcludēs subiūgit: Ideo omnis scrib. Ac si aperte dicat. Ille in sancta ecclesia doctus

F est prædicator: qui noua scit proferre de suauitate regni: & vetusta de terrore supplicij: vt pœnæ terreāt quos præmia nō inuitāt. ¶Apostoli sunt scribæ & notarij christi verba eius signātes in tabulis cordis: & pollent opib⁹ patrisfamilias ejicientes de thesauro doctrinarū suarū noua & vetera: quia quicqd in euāgelio prędicat. legis & prophetarū vocibus approbant. h ¶Vt mira. Magna cæcitas quem verbis & factis christum cognoscunt ob generis noticiam contemnunt. i ¶Fabri filius. Non sine re voluit dici faber fabri

☞ filius

NICO. DE LYRA

dentem: quia post statum prædictū incœperūt aliqui cōceptis mūdi delitijs, diuitijs & honoribus intendere vitæ cōtemplatiuæ: sicut beatus benedict⁹ & alij sequētes ipsum in gradib⁹ diuersis: & statibus religionū. Et iste status figurat⁹ per margaritā quæ inuenitur in cōchilijs maris: quia religio fundat⁹ & nutritur in humore deuotionis. Ista aūt margarita dicit vna & preciosa. a ¶Vna. quia hoīem vnit. Actiua aūt vita magis diuidit. propter hoc dicitur ꝙ martha erat circa multa occupata: maria vero circa vnum. Dicit etiam. b ¶Preciosa. quia vita contemplatiua simpliciter & absolute melior est q̄ actiua: licet in casu actiua sit magis fructifera: ꝓpter quod dicitur Lucæ. x. g. Maria optimā partem elegit &c. Ista autem margarita vēditis oībus est emēda: in quo designatur ꝙ ad statum religionis requiritur relinquere terrena: saltem quantū ad ꝓprietatē: & in particulari. Et quia iste status duraturus est vsq; ad finē mundi: ideo nō ponitur alia parabola post istam: nisi illa quæ signat finem mūdi. & hoc declaratur, cum subditur. c ¶Iterū simile est regnū cœlorū. id est

status ecclesiæ militātis: Sicut em̄ non distinguūtur boni pisces G a malis q̄diu sagena est intra aquam sic in ecclesia admixti sunt mali cū bonis: sed in fine mūdi trahetur ad litus per apertum iudiciū: quia tunc erunt manifesta abscondita cordium. & tunc iudicio diuino & ministerio angelorū separabunt mali de medio iustorum & mittentur in infernū: vt sic ecclesia purgata offeratur deo patri sine macula & ruga. d ¶Intellexistis &c. Hic ponit principalis conclusio. Ad hoc enim in parabolis prædictis præscriptus est processus ecclesiæ militantis: vt apostoli qui erant ipsius fundatores post christum per sanguinem suum vt. ē. dictū est intelligerēt hmōi ꝓcessum. & hoc est q̄d dicit: Intellexistis. q. d. ad vos ꝓtinet intelligere. e ¶Dicunt ei &c. scriba. id est doctor. g ¶Doct⁹. i. ratus & a deo inspiratus. h ¶In reg. cœ. i. in ecclesia militāte. i ¶Similis est ho. qa sicut paterfamilias habet pascere filios pane corporali. sic iste paruulos fideles pane spirituali. k ¶Qui profert &c. i. de scientia in corde abscondita. l ¶Noua & vetera. id est auctoritates vel processus noui & veteris testamenti. Ex quo patet ꝙ episcopi qui successores sunt apl̄orum, debent habere noticiā vtriusq; testamēti: in cuius signū portant mitrā in capite cū duplici cornu. m ¶Et factum est. Postq̄ euangelista de scripsit christi multiplex documentum hic describit ppīi doctrinā ei⁹ recipere de bentis impedimentum: quia illi de patria sua propter paupertatem generis, ei inuidebant & ipsum despiciebāt: & in hoc irrationabiliter mouebant: qa dauid q fuit radix regū & eximi⁹ prophetarū: fuit pastor ouium & ideo isti ex malicia sua facti sunt inepti ad recipiendū doctrinā xp̄i & ei⁹ miracula. & hoc est q̄d dicit. n ¶Cū cōsum. iesus &c. docens discipulos suos H & turbas. o ¶Transit inde. & veni. in pa. su. i. in galilæam vbi fuerat concept⁹ &c. 25.c & nutritus. licet fuisset in bethleem natus vt. ē. dictum est. p ¶Docebat eos in synagogis eorum ita vt mirarentur. quia non viderant eum literas discentem nec in lege studentē: ꝓp q̄d dicebāt. q ¶Vñ huic sapientia. i. noticia scripturarum. r ¶Et virtutes. q. d. non habet hęc a deo vel exercitij studio: sed magis a diabolo: quod arguunt ex ignobilitate seu infirmitate parentum. s ¶Nonne hic est fabri filius. Id est ioseph qui vt dicitur: erat faber lignarius & ipse putabatur eius filius. vt habetur Lucæ. iij.

☞ Et fratres

✳ Maior autem horū est charitas: ꝓpter quod ad habendum ipsam, oīa sunt exponenda. Cañ. viij. c. Si dederit homo omnē substantiā domus suæ ꝙ dilectione: quasi nihil despiciet eam. c ¶Iterum simile &c. Ista ꝙgena regularis est disciplina: mittens eam, est inducens sæculares ad regligionis ingressum. Trahens aūt ad littus est recipiens ad professionis votum: & illos q. ꝓbati sunt de bonitate debet recipere: alios autem reijcere. f ¶Omnis scriba. &c. Sequtur: Profert de thesauro suo noua. Thesaur⁹ iste est sacra scriptura cōtinens nouū & vetus testamentū: quorū differentia ſm Augu. est timor & amor. ergo p̄dicator doctus de thesauro suo, ꝓfert vetera: qñ prædicat terrētia ad incussionē diuini timoris. & noua qñ prædicat demulcentia: inducēs ad amplexū diuini amoris: q ¶Vñ huic sapiētia. Hoc aūt dicebāt de xp̄o cōtēptibiliter, ꝓpter paupertatē parētū, vnde subdit. s ¶Nōne hic &c. Istis similes sunt illi qui doctrinam pauperū religiosorū ꝓtenūt & diuitū venerātur: ſm illud Eccli. xiij. d. Diues locutus est & oēs tacuerunt: & verbū illius vsq; ad nubes perducent: pauper locutus est, & dicunt quis est hic.

a ¶q cū sit paup multis laborib⁹ negociat.

b negociatori quærenti bonas mar-

a ¶bonos homines cum quibus viuat. vel bona præcepta: vel bonos intellectus.

c gāritas. Inuēta autē vna preciosa

b ¶renunciat oīb⁹ suis & sibipsi. ¶Talis cōpa

margarita, abiit & vendidit omnia

rauit. a ¶Terret timore pœnę quos. præmij amore inuitauit.

quæ habuit, & emit eam. Itēr̄ simi c

le est regnū cœlorū sagenæ missæ in

a ¶in mundum. b ¶quæ ad veniā vocat omnis generis homines.

mare & ex oīi gēnere pisciū cōgre

¶vniuersaliter.

gāti. Quā cū impleta esset educen-

a ¶in fine sæculi. b ¶qa tūc verū iudiciū secernendorum patebit.

tes, & secus littus sedentes, elege-

¶in æterna tabernacula.

runt bonos in vasa: † malos autē

¶in infernum.

foras miserūt. Sic erit in cōsumma

¶ad opus sibi iniunctum.

tione sæculi. Exibūt angeli & sepa-

a ¶Aperte dicit de tormentis malorū, ne qs se excuset per ignorantiam.

rabunt mālos de medio iustorum:

& mittent eos in caminum ignis:

† ibi erit fletus & stridor dentium.

¶hęc ad apostolos qui sunt futuri magistri: quos non vult audire tantum vt populum.

Intellexistis hæc omnia? Dicūt ei: q

a ¶intelligentibus dignum testimonium reddet: dicens eos similes esse sibi.

f Etiā. Ait illis. Idēo omnis scriba f

doctus in regno cœlorū similis est g

g homini patrifamilias qui profert

a ¶nouum testamentum ꝓponit dignitate.

de thesauro suo nōua & vetera. Et h

factum est cum cōsummasset iesus n

parabolas istas, transiit inde. Et o

a ¶vt ibi doceat apertius. b ¶galilæam vel specialiter nazareth.

veniens in patriam suam doce-p

¶conuenientibus.

bat eos in synagogis eorum: ita

h vt mirarentur & dicerent, † Vndeq

¶græci sapiētia: iudæi signa petūt. ¶ad doctrinam: ¶tanta. ¶ad miracula.

huic sapientia hæc & virtutes? r

i Nonne hic est fabri filius? Nonnes

A ☞ filius: nō illi⁹ quē putant: sed fabricatores oīm. Sed huius sacramēti iudæi ignari, diuinę virtutis opa carnalis ꝓsapiæ contēplationē cōtēnunt. Nō enim cōsiderāt præsentia eius opera: sed fragilē

Deu.18.c recordātur infantiā. a ¶Propheta. Christus dicitur propheta. vñ moy ses dicit. Prophetam suscitabit vobis domin⁹ de semine vestro. b ¶In patria &c. Id est in populo iudæorum maiora autē facit in gentibus. c ¶Et non fecit ibi. Fecit virtutes aliquas: sed non multas: ne incredulos condemnaret. Vel despectus pauca facit: ne penitus excusabiles sint: maiora autē in gentibus facit. Ca. XIIII.

Luc.9.a. IN illo tpe. Audiuit herodes. Lucas vero ita. Audiuit herodes te. oia q̄ fiebāt ab eo: & hæsitabat eo ꝙ diceret a quibusdam ꝙ iohānes resurrexit a q̄busdā vero quia helias apparuit. Q̄ ergo ait. Hic est iohānes. Vel cōfirmatus quorundam sentētia post hæsitationem dixit. vel adhuc dubius hęc em̄ verba ad vtrūq; se habent. c ¶Et ait. Nota inuidiam iudæorum. Hic alienigena dicit resurrexisse iohannem, qui nullum signum fecit. Illi iesum tot virtutibus approbatum non resurrexisse contendunt. f ¶Et ideo &c. Senserunt enim q̄d maioris virtutis sunt futuri sancti a mortuis resurgentes: q̄ fragili carne grauati. g ¶Herodes enim. Quia dixit de opinione resurrectionis cū nihil de morte dixisset: reuertitur & narrat qualiter & cur obierit. Herodes iste & philippus fratres fuerūt filij herodis: sub quo

B dominus fugit in ægyptum. h ¶Herodiadem vxorem. Herodias filia arethę regis quā ipse pater tulit philippo: & in dolorem eius dedit herodi inimico illius. i ¶Non licet. Herodes forsitan legem iudæorum tenebat: & ideo iohannes eum ab adulterio prohibebat. k ¶Timuit populum. Populum timebat: sed amor supe rabat: pro quo & deum postponebat. Timor dei corrigit: timor hominum differt: sed voluntatem non aufert. vnde & auditores reddit ad crimen quos aliquando suspendit a crimine. l ¶Cum iuramento. iuramento: ad hoc forte iurauit vt occasionem pararet: qua videretur facere inuitus quod faciebat spontaneus. Non enim hoc impleſſet de aliquo amato, quod impleuit de propheta: quod & ante fecisset: si excusabiliter posset. ¶Beda. Si quid nos forte incaute iurasse contigerit: quod ob-

☞ seruatum. s. 1

NICO. DE LY.

a ¶Et fratres eius iacobus &c. Dicuntur autem fratres xp̄i: quia erant ei⁹ cognati germani: nō quia essent de Maria & ioseph post natiuitatem christi generati. vt dicit Eluidius hæreticus, qui dicit mariam esse cognitam a ioseph post natiuitatem christi: sed hoc. ē. improbatum est. j. cap. Sequit. b ¶Vnde ergo huic omnia ista &c. quasi dicat si nō habet exercitio vel ex genere: habet ergo ex dæmone. Et ideo sequitur. c ¶Et scandalizabantur in eo. Attribuentes virtuti dæmonis quod debebat attribui virtuti diuinitatis. d ¶Iesus autem dixit &c. quia inuidia magis est ad patriotas & ad propinquos q̄ ad extraneos. Cuius ratio est: quia inuidia est tristicia de excellentia alterius in q̄tum apprehenditur: vt proprij boni diminutiua: excellentia autē alicuius distantis multum non apprehenditur vt proprij boni diminutiua: propter quod inter artifices eiusdē artis est magis inuidia: & eadem ratione inter compatriotas. Sequitur. e ¶Et non fecit ibi multas virtutes. Quia erant indigni. Causa subditur. f ¶Propter incredulitatē eorū. Non tamen nullas:

C quia ibi aliquas virtutes fecit: vt non haberent excusationem de ꝑtō suo videntes opera diuinitatis in eo.

Capitulum. XIIII.

IN illo tempore. Posita ꝓmulgatione euangelij parabolica: hic ponitur huius ꝓmulgationis confirmatio.

Et hoc ex

mater eius dicitur maria: & fra-a

a ¶cognati more scripturæ.

¶iustus.

trēs eius iacobus & ioseph & si-

mon & iudas & sorores eius non

ne omnes apud nos sunt? Vndeb

a ¶quia huic magna: huic humilia.

ergo huic oīa ista? Et scanda-c

lizabantur in eo. Iesus autem di-d

¶vel ego vel quilibet alius.

xit eis: † Non est propheta sine ho-

a ¶quia mos est ciuibus ciues

inuidere: & recordari fragilitatem infantiæ.

bnore, nisi in patria sua & in do-

c mo sua. Et non fecit ibi virtutes e

multas propter incredulitatem il- f

lorum. Ca. XIIII.

d IN illo tempore: audi- g

uit herodes tetrarcha fa- h

mam iesu & ait pueris

e suis: † Hic est iohannes baptista i

f ipse surrexit a mortuis: & ideo vir

gtutes operantur in eo. Herodes k

enim tenuit iohannem & alligauit

eum: & posuit in carcerem propter

¶gentilis populi.

hherodiadem vxorem fratris sui.

a ¶fratre adhuc viuente: mortuo enim non prohibebat lex.

i Dicebat enim illi iohannes: † Non l

licet tibi habere eam. Et volēs eum

a ¶facile a iusticia deuiat qui non habet deū in causis.

k occidere timūit populum: quia si-

a ¶non tm̄ populus: sed & herodes.

cut prophetam eum habēbant.

Die autem natalis herodis, sal- m

¶triclinio. n

tauit filia herodiadis in medio: &

placuit herodi. † Vnde cum iura-o

mento pollicitus est ei dare quod

Et hoc ex duob⁹. Prīo ex fama noīs. Secūdo ex eius miraculis, ibi Qd̄ cū audisset iesus. Prima in duas: qa primo ostēdit famā ipsi⁹ xp̄i. Sed'o ex hoc incidēter narrat mortē iohānis, ibi. Herodes enim. Circa primū aduertendū ꝙ miracula christi fuerūt intantū C euidentia ꝙ nō solū fama eius fuit inter vulgares hoīes: sed inter magnas personas & principes. Et hoc est q̄d dicit. h ¶Audiuit herodes &c. Dicit autē tetrarcha: qa habebat quartā partem regni iudææ. Mortuo em̄ herode ascaloni ta qui interfecit innocētes: diuisum est regnum eius in duas medietates: ita ꝙ archelaus filius eius habuit medietatem. vt. ē. dictum est. ij. ca. Alia autem medietas diuisa fuit in duas partes: & vna data est herodi: & altera philippo: qui erāt iuniores. Et iō dicit tetrarcha a quarta parte regni a tetras quod est quattuor: & archos q̄d̄ est princeps: qa principabat in quarta parte: nō tm̄ dicebatur rex: qa romani abstulerant a iu- †Mar.6. dæis nomē regiū ad frangendū eos: super a. biam. Vñ dixerūt coram pilato Ioh. xix. c. Luc.4.d. Non habemus regē, nisi cæsarē. Sequitur. Ioh.4.f. i ¶Hic est iohānes baptista. Opinio em̄ 1.q.1.c. oīm loquentiū de immortalitate aīæ & re pauliani surrectione fuit ꝙ post resurrectionem hō stæ. sit excellentioris virtutis q̄ ante: & ideo li De imor cet iohānes baptista in vita sua nō fecisset talitate miracula: iste m̄ herodes credens eū surre- aię loquē xisse a mortuis, asserebat eū facere miracu- tium opi la. k ¶Herodes em̄. Quia fecerat men- nio. tionem de morte iohānis: ideo hic incidēter †Mar.6. ostēdit modū mortis. Et diuidit in b. duas: qa primo ostēdit interfectionis eius Luc. 9.a. causam. Et sc̄'o modum & ordinem, ibi. Diuisio. Die autē natalis. Causa aūt fuit ista: qa herodias quæ fuit filia aristoboli & soror herodis aggrippæ & neptis eiusdem herodis & philippi fratris sui: ſm ꝙ dicit Iosephus & magister in historijs fuit coniuncta matrimonialiter philippo fratri herodis: qa D hoc erat licitum ſm legem. Ipsam aūt adamauit herodes amore illicito & ideo eā ab †26. di.c stulit fraudulēter fratri suo: de volūtate tm̄ vna. ipsius herodiadis: & hoc erat ei illicitū vt viuente eius fratre haberet eius vxorē. Iohannes autem vir sanctus & iustus de hoc arguebat herodem, ꝓpter q̄d̄ ab eodem captus est & incarceratus: qa non audebat eū interficere, ne seditionem populi excitaret contra se: quia omnes reputabant iohannem sanctū, ꝓphetam. m ¶Die autem natalis. Hic ponitur modus mortis ipsi⁹. Herodias em̄ timens ne ad prædicationē iohannis herodes pœniteret, & ipsam fra- †22.q.4. tri redderet: & per cōsequēs cū priori mari- c. est etiā. to a quo recesserat cū periculo remaneret: &.c. vnus ideo excogitauit modum quomodo inter quisq;. & conscius fuit vt videbitur. Et hoc est quod dicitur. Die aūt natalis. Ista erat cōsuetudo apud antiquos: ꝙ principes solennizabant diem suæ natiuitatis: & diem etiam natalis imperij sui: in quo. s. coronabant. In illo ergo festo. n ¶Saltauit filia herodiadis. i. tripudiauit: & hoc fuit ex dispositione matris & ipsius herodis. o ¶Vnde cum iuramento pollicitus est ei dare quod pe.

✳ At illa

Moraliter. g ¶In illo tēpore. Audiuit herodes tetrarcha fa- Moralr. mam &c. Sequitur. i ¶Hic est iohānes &c. Oēs credentes resurrectionē mortuorū: dixerūt eos fore maioris virtutis post resurrectionē q̄ ante. Per q̄d̄ moraliter significat ꝙ resurgētes de morte culpæ, maiora virtutū opa debent facere q̄ ante vt sic ostendant se deo gratos de sua resurrectione. l ¶Dicebat em̄. Non omittens dicere veritatē propter potestatem herodis, nec propter insidiationem herodiadis. Et in hoc dedit exēplū p̄dicatoribus euangelij vt, ꝓpter talia nō omittāt ꝓstāriā veritatē p̄dicādi. m ¶Die autem natalis &c. Per hoc ꝙ in cōuiuio iohannes præcipit decollari ad saltatricis petitionem & suæ matris adulteræ monitionē: ostēdit ꝙ multa mala fiunt, ꝓpter crapulā & mulier: malitiā. Eccli. xix. a. Vinū & mulieres apostatare faciunt etiam sapientes.

 ✳ Quod cum

Universidad de Lleida Biblioteca

E ☞ seruatum:scilicet peiorẽ vertatur in exitũ libere illud consilio salubriori mutandũ nouerimus: ac magis instãte necessitate peri-
1.Reg.25.b. randum nobis:q̃ ꝑ vitando periurio in aliud crimẽ grauius esse diuertendũ. Denic̃ iurauit per dominũ dauid occidere nabal vi-
rum stultũ & impium:atq̃ omnia quæ ad illum pertinerẽt demo
liri: sed ad primam intercessionẽ abigail fœminæ prudentis mox remisit minas:re-
uocauit ensem in vaginam:nec aliq̃ cul-
pæ se tali periurio contraxisse doluit,Isido-
Iuramẽti fractio to rus. Non est cõseruandum sacramentum quo malum incaute promittit̃ velut si qs
Ierahitt. ipsam adulteræ perpetuam cum ea manen
or stupro di fidem polliceatur:tolerabilius enim est
continua to. non implere sacramentum q̃ manere in
stupro. a ¶ Contristatus. Vt discumbẽ-
tibus videbatur, Talis quippe erat tristi-
cia herodis qualis pœnitẽtia videlicet pha
raonis. b ¶ Et decollauit. Minutus est
Ioh.3.d. iohannes capite:exaltatus est in cruce chri
stus:quia illius fama decreuit:istius creuit.
vnde illum oportet crescere: me autẽ mi-
nui. In truncato capite iohannis, ostendũ
Moralr. Rom.1.b tur iudęi christum q̃ qui est caput omnium
prophetarum) ꝓdidisse, Moraliter. Mors
iohannis finem significat legis:qua finita
merito migratur ad christum qui est finis
legis ad iusticiam omni credenti. c ¶ Et
sepelierunt. Iohannes apud sebasten occi
sus apud macherontam sepultus est. Nar-
Iosephus rat Iosephus vinctum iohannem in castel
lum macherontam adductum :ibiq̃ trun-
De obitu & sepul tura iohã nis baptistæ. catum. Et Ecclesiastica historia sepultum
eum in sebaste vrbe palestinæ quæ quon
dam samaria dicta fuerat:& a tempore Iu-
lĩ principis paganos inuidẽtes christia
nis:qui sepulchrum eius pia sollicitudine
F frequentabant: inuasisse monumentum:
ossa dispersisse per campos: & rursum col
lecta igne cremasse ac denuo dispersisse.
Affuerunt tunc temporis ibidem de hiero
solymis monachi,qui mixti paganis ossa
legentes:maximam eorum partem cõgre
gauerũt:& ad patrem suum hierosolymã
detulerunt: at ille misit ea beato Athana-
sio alexandriæ episcopo:ibiq̃ seruata vsq̃
ad tempora theophili eiusdem vrbis epi-
scopi. Iohannes figuram legis tenet. Hero
des significat populum iudaicum, qui si-
bi velut vxorem gentilis populi de eodẽ
parente progeniti sociauit infidelitatem.
Quod quia vetat iohannes tanq̃ lex clau
sa tenetur:& vocem dare non permittitur.
Ad vltimum in natali herodis:id est in ex
pletione naturalis voluptatis saltat filia.i.
exultat praua volũtas ex infidelitate orta.
Et postulat addi ad delitias suas caput iohannis.i. auferri xp̃m de
intellectu legis:& per filiã defertur matri:qa per prauã voluntatẽ
satisfit infidelitati. Quo facto discipuli iohãnis.i.auditores legis
corpus iohãnis sepeliunt.i.carnales in se obseruantias extinguũt
& sic a lege ad euangelium venientes:verbi dei auditores solliciti
fiunt. d ¶ Quod cum audisset iesus. Postq̃ apud iudęos lex &
propheta caput perdit & vocẽ:iesus transit ad desertũ ecclesiæ lo
cum quæ ante nõ habebat virũ. e ¶ Secessit. Nõ fugit timore:
sed secessit parcens inimicis ne homicidium homicidio iungerẽt:
dans exemplũ vitandæ temeritatis. Vel, secessit. vt ꝓbaret fidem
credentium. vnde. Et cũ audissent turbæ &c. f ¶ Pedestres de
ciuitatibus. Et exiens vidit &c. Proprio labore, vt ardorẽ men
tis ostenderent. Relinquunt ciuitates. id est pristinas conuersatio-
nes. Habent voluntatẽ:sed non vires perueniendi. Ideo Iesus ob-
uiam exit, & misertus curat: vt plena fides statim præmium ha-
beat. Ecce quantum delectatur deuotione credentium. g ¶ Ve-
spere autem facto. Recedit Iesus de iudæa:vadit in desertũ, turbę
sequuntur:quibus obuiat & curat. Hoc nõ mane, vel meridie:sed
vespere quando sol iusticiæ occubuit & finis mundi appropin-
quauit. h ¶ Discipuli. Carnales:& de futuro miraculo refectio
5.10.a, nis ignari: quibus dictum erat. In viam gentium ne abieritis.
Mystice, ¶ Mystice. Fastidiunt iudæi gentes recipi & murmurant quo-
Esa.40.a rum voce vtitur Esaias. Ecce gentes quasi stilla situlæ. Iterum:
Omnes gentes quasi nõ sint:sed sunt coram eo. Sed dñs per apo-
stolos reficere decreuit. vnde subdit. Iesus aẽt &c. i ¶ Dimitte
turbas. Diu est ꝙ idola sequitur:ideoq̃ non est a nobis pascenda
pane verbi dei. Dimittetur &c. His Marcus & Lucas consen-
tiunt hoc prætermisso:non habent necesse ire. Iohannes ait:pro- Ioh.6.a
spectis turbis dominum quæsiuisse a phi
☞ lippo tentan

NICO.DE LY.

✠ a ¶ At illa ꝑmonita a matre. Peti-
uit caput iohannis. b ¶ Et contristatus
est rex. Hoc tm̃ fuit ꝑm apparentiã: ad re-
primendũ ppli seditionẽ. Quod patet pri
mo:qa voluit eũ prio occidere:sed retarda
tus fuit tm̃ ex ppli timore. Sc̃o:qa si vel-
let eũ viuere, nõ interfecisset eũ, ꝓpter iura
mentũ:qa in ꝓmissione facta in gñali etiã
cũ iuramẽto nõ intelligit aliquod illicitũ
sub obligatione cadere cuiusmodi erat in
terfectio iohannis. Tertio:qa nõ est veris
mile q̃ ꝓpter saltationẽ vnius puellæ ꝓ-
misisset sub iuramẽto etiam medietatẽ re-
gni sui dare:vt hĩ Mar.vj. Et ideo creden-
dum est q̃ totũ fuit fictitiũ :vt haberet oc
casionẽ apparẽtẽ interficiẽdi iohannẽ. Ita
ei ardebat libidine in herodiadẽ q̃ voluit
fingere tantã malicię. Et ideo qđ sequitur.
Et contristatus est rex propter iusiuran
dum &c. Totũ est intelligendum ꝑm ap-
parentiam, ad reprimendũ populi seditio
nem. Et eodẽ modo exponendũ est de ista
materia: quod dicitur Mar.vj. Sequitur. Capuꝫ
c ¶ Et allatum est caput eius. Primo em̃ hãis ꝓ
allatum est in ꝓsentia herodis. Postea in ꝓsentia est.
hierusalem. Et post in aquitaniã apud eu-
golistium: nunc autẽ dicit esse ambianis.
d ¶ Et accedẽtes discipuli eius, tulerũt
corpus eius. s. de carcere. e ¶ Et sepelie
runt illud. s. in sebaste ciuitate quæ antiq
tus samaria dicebaꝫ. f ¶ Quod cum au H
disset iesus. Hic ponit cõfirmatio ꝓdictæ
doctrinæ ex xp̃i miraculis. Et hoc quadru
plic̃iter. Prio ex sanatione languoris mul
tiplicis. Sc̃o:in multiplicatiõe panis, ibi.
Vespere aũt facto. Tertio in calcatiõe ma-
ris, ibi. Et statim impulit. Quarto in sana
tione infirmoꝝ: ad tactũ suæ vestis, ibi. Et
cũ transfretasset. In prima parte dicit sic.
Quod cũ audisset iesus. s. mortẽ Iohan-
nis propter doctrinam veritatis. g ¶ Se
cessit inde, nõ timens mortẽ: sed vt ostẽ
deret q̃ aliq̃n est cedendũ maliciæ huma-
næ. h ¶ In locum desertum. vt daret ꝑ-
dicatoribus verbi diuini exemplum aliq̃n
recedendi a turbis & redire ad locum soli
tarium ad corrigendum proprios defectus qui contrahunt ex con
uersatione cum hominibus:& ad vacandum orationi vt ibi præ
dicator hauriat quod postea ppls effundat. i ¶ Et cũ audissent
turbæ: secutæ sunt &c. Ex quo patet q̃ pauperes sequebant chri
stum equos non habentes. Sequitur. k ¶ Et curauit lan. &c. In
quo verbo miracula multa includit:quia noie languoris intelli-
gitur oĩs infirmitas. l ¶ Vespere autẽ facto &c. Hic ꝙñr ponit
sc̃m miraculum de multiplicatione panis. Dicit ergo. Vespere
autem facto. Ex quo patet deuotio ppli ad christũ: quia nec pro
pter noctẽ imminentẽ recedebãt ab eo. Sequit. m ¶ Et hora iam
præterijt. Redeundi scilicet ad propria & quiescendi. Sequitur:
☞ Date illis
✠ f ¶ Quod cũ audisset iesus, secessit inde in nauicula &c. Mora
Non ꝓpter timorẽ herodis: sed vt ostenderet q̃ aliquando dan-
dus est iræ locus & condescendens fidelibus infirmis qui fugituri
erant tempore persecutionis. i ¶ Et cũ audissent turbæ: secutæ
sunt eum pedestres &c. Adhuc populares & pedestres magis va
dunt ad sermones cũ diuites & equestres. l ¶ Vespere autem fa
cto accesserunt discipuli eius, dicentes: Desertus &c. Per hoc
autem q̃ pauit eos corporaliter, significatur q̃ prælati & curati de
bent subditos pascere verbo doctrinæ & sacramento eucharistię.
Vnde & iohannes euãgelista describens hoc miraculum ꝑmittit
q̃ ꝓpe erat pascha iudæoꝝ: in quo fideles pascuntur eucharistia.
✠ Et statim

A ☞ lippo tentãdo. Vñ ememꝰ panes vt mã.i. Intelligit ergo discipu
Ioh.6.a. los prius rogasse:vt dimitteret turbas. Post hæc ꝙ verba dñi in
spexisse multitudinẽ & dixisse ꝑ philippo:qđ iohannes memorat: &
istiꝑ termittũt. Deinde quod ꝑ philippus apud iohãnem respõdet:
Mar.6.c. hoc marcus a discipulis esse respõsum cõmemorat: volẽs hoc in-
telligi ex ore cæterorum philippũ respon
disse. a ¶ Date illis. Prouocat ad dandũ
vt illis se non habere testãtibus notior sit
magnitudo signi: vbi etiam innuit q̃ per
eos sunt pascẽda ieiuna corda. b ¶ Quin
q̃ panes & duos pisces. Per q̃nq̃ panes
& duos pisces :totum vetus testamentum
significatur. Per quinq̃ panes, quinq̃ li-
bri moysi:qui bene hordeacei :q̃ cibus est
1.Cor.2.d. iumentorum: rudibus emꝫ aspera & grossa
danda. Animalis enim homo nõ percipit
Luc.24.f ea quæ sunt spiritus dei: intus tamen latet
medulla suauissimi sensus. Per duos pi-
sces, prophetæ & psalmi. vnde & post re
surrectionem ait. Quæ scripta sunt in lege
& propheris & psalmis de me. Discubue-
re autem alĳ quinquageni, alĳ centeni. Di
uersi discubitus diuersi sunt ecclesiarũ cõ-
uentus qui vnam faciunt catholicam. Iu-
bilæi requies, quingenarĳ mysterio conti
nentur. Quinquagenarius enim bis du-
centũ facit: quia prius a malis actibus quie
sciturvt post anima plenius quiescat in co
gitatione. Quidam igitur quinquageni:
quia quidam sunt qui a malis actibus ha-
bent requiem. Quidam centeni: quia sunt
qui a malis actibus & prauis cogitationi-
bus habent requiem mentis. c ¶ Accæ-
ptis quinq̃ &c. Accæpit q̃nq̃ panes non
nouos creauit: quia veniens in carne non
alia q̃ prædicta erat, ꝑdicauit & opere im-
B pleuit. c ¶ Benedixit &c. Cum aperiens
sensum vt intelligerẽt scripturas: dono in
terne suauitatis multiplicauit. Fregit cum
mysteria legis in mediũ protulit. e ¶ Re
liquias &c. Secretiora quæ a rudibus ca-
pi nequeunt: nõ sunt negligẽter habenda:
sed a duodecim apl̃is q̃ per cophinos duo
decim significant: & ab eoꝝ successoribus
diligenter inquirenda. Cophinis seruilia
1.Cor.1.d. opera geruntur: & deus infirma mũdi ele
git vt confundat fortia. f ¶ Quinq̃ mi-
lia. Pro quinq̃ sensibus corporis: hi sunt
q̃ in sæculari habitu exterioribus rectevti
nouerũt. Hi q̃nq̃ panibus. i. legalibꝰ præ-
cæptis adhuc necesse est vt instituantur.
Nam q̃ mundo integre renunciant, quat-
tuor milia sunt: & septẽ panibus. i. euãge-
lica ꝓfectione sublimes & spũali gratia re
Ioh.6.a. ficiuntur. Quod aliqui narratur. Hoc mi-
raculum panũ scripturus iohannes ꝓmisit:
Mar.6.d. quia proximũ erat pascha dies festus iu
dæorum. Matthæus vero & Marcus hoc
mox occiso iohanne cõmemorãt factum.
Vñ colligit iohannẽ imminẽte eadẽ festiuitate fuisse decollatũ &
anno seq̃nte cũ denuo pascha rediret: mysteriũ dñicę passiõis esse
cõpletum. g ¶ Excæptis mulieribus. Sexus fragilis & minor
Ioh.6.b. ætas sunt numero indigni. Significat infirmos in fide nondũ ido
neos pugnę. h ¶ Et statim. Quia vt ait iohãnes vẽturi erant vt
facerent eũ regẽ q̃ miraculũ panũ viderãt, quos fugit: docens nos
fugere de bonis nostris fauorẽ. Crucifixoribus vero promptus oc
currit vt parati simus ad aduersa, cauti ad blanda: ꝑ qbus ne nos
Mar.6.f. emolliant, oremus. i ¶ Præcedere eum trans. Quo præcederẽt
marcus ostẽdit ad bethsaidã quæ est in galilæa: ciuitas andreæ &
petri & philippi, ppe stagnũ genezareth qđ dicit & mare galilęę.
Dicitur & tyberiadis, a ciuitate tyberiade. Sed quõ dicit Marcus
peracto miraculo panũ, isse ad bethsaidam: cũ lucas dicat hoc ꝑm
factum esse in locis bethsaidę. Sed lucas ait in desertis locis nõ vi-
cinis ciuitati, tũ pertinentibus ad eã. Marcus de ipsis cõfinibus ci
uitatis. Vnde Lucas non dicit in desertũ locum qui est bethsaida:
sed qui est bethsaidæ. Iohannes autem dicit manducasse panẽ iux
ta tyberiadem: & inde discipulos venisse trans mare in capha-
naum, quæ ambæ sunt ciuitates in galilæa. k ¶ Ascendit in.
Pauit turbã vt deus:ascẽdit orare vt hõ. Nõ q̃ oia nõ habẽs in po
testate: sed vt formã hois impleret. In hoc officiũ pietatis est: sequi
tur insigne potestatis, miraculũ. l ¶ Vespere autẽ. Merito dr̃ hæc
tẽpestas esse in vespere: qa dum ecclesia in tribulatione est: dr̃ esse
quasi in nocte: & sol iusticiæ se absc̃disse videt. m ¶ Nauicu-
la autẽ. Nauis in medio mari: solus iesus
in terra: quia aliq̃n ita est ecclesia non mo-
do afflicta: sed & fœdata vt prorsus videa
tur derelicta a deo: sed deus eam non relin
quit. vnde Marcus ait. Vidit eos laborare Mar.6.f.
tes remigando. Et si non pũs: & si differt,
tamen videt & corroborat. n ¶ Quar-
ta autem. Tota nocte periclitantur: quia
cum se homo cõsiderat, nihil inuenit nisi
tenebras angustiarũ & æstus hostium. Sed
quarta vigilia dominus venit: id est iã di-
luculo cum mentem ad præsidium dei eri
git, quasi inter tenebras ortum lucis dri
☞ vides

NICO.DE LY.

✠ a ¶ Date illis vos man. Iohã.vj.a.
dicit q̃ petiuit a philippo: vnde ememus
panes. Et hoc est verum: qa primo interro
gauit eũ tentans eum: qa sciebat quid esset
facturus: vt ibidem dicitur. Et postea dixit
illis quod hic ponit. b ¶ Et cũ iussisset
turbã discumbere sup fœnũ. i. super her
bam agri. c ¶ Aspiciens in cœlũ bene-
dixit. in quo dedit exẽplũ ante comestio-
nem ad laudẽ dei bñdicere cibũ. d ¶ Et
māducauerũt. Ex quo patet q̃ panes fue
runt multiplicati inter manus ipsiꝰ: qa ex
tam modico cibo non potuisset tã magna
multitudo saturari, nec tãtæ reliq̃æ rema-
nere: qa plus remãsit q̃ a principio fuerit.
De mõ aũt multiplicationis est dubitatio
inter doctores: qa nõ determinat i lr̃a. Di- D
cunt em̃ aliq̃ hoc fuit sine additione ali †Mar.6.
cuius materiæ: sicut de costa adæ formatũ f.
est corpus mulieris. Sicut em̃ deus põt de aff iussit
nihilo aliq̃d facere: ita modicũ corpus in
ma.gnũ cõuertere sine additione materiæ.
Alĳ autem dicunt q̃ hoc fuit per conuer- †Lu.5.c.
sionem alicuius materiæ præexistẽtis: vt &.6.b.
aeris vel hmõi in substãtiã panis & pisces Ioh.6.b.
& hoc videtur Aug. sentire super Ioh.vj.
ca. dicẽs. Inde multiplicauit quinq̃ panes.
vnde ex paucis granis creat segetes. Certũ
est autem q̃ segetes creantur ex conuersio
ne materiæ præexistentis in segetẽ. e ¶ Et
statim &c. Hic ponitur tertium miraculũ
de calcatione maris: vt sicut ostenderat se †1.q.4.c
dominum terræ in multiplicatione panis ecclia.v.
ita ostenderet se dominum maris. Dicit er turbat.&
go. Et statim &c. Causa hic tacet sed Ioh. 24.q.1.c.
vj. habetur: quia turbæ quæ viderant mi- non tur
raculum de multiplicatione panis: volue batur.
runt venire & facere eum regem ipse autẽ
præsciens præcepit discipulos suos vltra mare galilææ transfre-
tare: & ipse solus fugit in montem: vt posset ibi patrem orare. Et
in hoc dedit nobis exemplum humilitatis: quia quæsitus ad ho-
norem fugit: vt hic habetur: quæsitus autem ad montem vltro se
Ioh.6.b. obtulit: vt habetur Iohã.xviij. g ¶ Nauicula autem in medio
mari &c. Ex quo insinuatur q̃ illi qui carẽt christi societate expo
nuntur tentationibus. Sequitur. h ¶ Quarta autem vigilia no
ctis venit ad eos &c. Ista erat consuetudo antiquitus in exerciti-
bus quod nox in quattuor partes diuidebatur: & in qualibet par-
te diuersi milites sibi succedentes vigilabant ad custodiam exerci
✠ tus. quarta Morałr.
✠ e ¶ Et statim cõpu. ſe. &c. Per ascẽsionẽ in nauicula, signifi-
catur, ꝑmotio ad aiaꝝ curã quã nullus debet assumere nisi cõpul-
sus supioris auctoritate. Heb.v.a. Nec quisq̃ assumit sibi honorẽ
sed qui vocat a deo tanq̃ aaron. f ¶ Et dimissa turba &c. sicut
dixerat. ꝫ. vi.a. Tu autem cũ oraueris, intra in cubiculum tuum &
clauso ostio ora patrẽ tuũ in abscondito. g ¶ Nauicula autẽ in
medio mari &c. i. ecclia turbabat̃ persecutionibus. h ¶ Quar-
ta autem vigilia noctis &c. Permittit enim suos aliquando per-
✠ turbari: sed

Universidad de Navarra Biblioteca

E ☞ vide qui diem nunciat. Lucifer ad plus tres horas noctis. id est tam vigiliam matutinam illuminat: adest dominus qui sopitis periculis protegit. a ¶Venit ad eos &c. Marcus ait volens præterire eos: pro quibus tamen liberandis venit. Quod fit vt ad horam turbati: sed mox liberati, amplius stupeant & gratias agant: quod idem sæpe fit in passionibus sanctorum. b ¶Et videntes &c. Quia sæpe fit vt cum aliquia subito diutinę tribulationis oritur sedatio: non statim credatur vera liberatio. Ideo q; permanente priori formidine intensa, ad liberationem dirigit oratio. c ¶Ego sum. Nō supponit: quis ga ex voce sibi nota poterant eum cognoscere. Vel quia ipse est qui dixit. Qui est, mitte me ad vos. d ¶Domine si tu es: Si tu es ille liberator: iube me venire ad tuā imitationem superādo pressuras. e ¶Et descendens. De humano desperans adiutorio: mente calcat pressuras vt iesu sit cōformis. f ¶Ambulabat super. Ecce homo super aquas ambulat. Ne ergo dubites christum verum corpus esse: quia super aquas ambulauit. Super mare ambulare fecit: vt ostēdat diuinam potestatem. Mergi facit ne infirmitatem obliuiscat, ne putet se æqualē deo: & ne superbiat. g ¶Et cum cœpisset &c. Paululum relinquitur tentationi vt augeatur fides: vt enim crediditse eius imperio posse fluctibus sustētari: sic dum mergit posse eius virtute saluari. h ¶Cessauit ventus. In quocumq; deus per gratiā adest mox vniuersa bella quiescunt. i ¶Et adorauerūt &c. Viso signo filium dei confitentur: cur ergo Arrius creaturam esse prædicat. k ¶In terram genezar. Allegori. Genezar interpretatur, hortus principum. Per typum ergo apostolorum & nauis intelligendum est ecclesiam de persecutionibus liberatā a domino duci ad littus, i. quierem vbi paradisi restituetur hæreditas & primæ stolę iocunditas. l ¶Fimbriam vesti. &c. id est minimum mandatum: vel caro qua ad verbum dei venimus: quam qui credēdo tangit, ab omni morbo impietatis sanat. Vt ex veste fimbria: ita ex ipso virtus spiritus sancti: quę apostolis data, salutem his qui tangunt ministrat. Ca.XV.

TVnc accesserunt. homines genesar minus docti credunt: sed qui sapientes videntur ad pugnam veniunt. n ¶Non enī lauant manus. Intus nihil arguunt qui intus liuore polluti sunt. In vanū q dē sua baptismata seruāt: q suoꝝ cordium & corporū sordes abluere negligūt.

☞ Quare &

NICO. DE LY.

✠ tus. quarta ergo vigilia est vltia pars noctis. Ex quo patet in tribus partibus p̄cedentibus in periculo fuerant. a ¶Venit ad eos ambu. super mare. Ex periculo em̄ præcedenti longo magis desiderabant aduentū christi. b ¶Et vi. cum &c. tur. propter visionē insolitā. c ¶Dicentes: q a phantasma est. i. apparitio rei nō existentis. d ¶Et præ timore cla. timentes ne esset apparitio alicuius spiritꝰ maligni nocere volentis: & ideo iesus assecurauit eos, dicēs. Ego sum. Sequit. e ¶Respondens aūt petrus &c. intantū desiderabat societatem xpi q̄ nolebat expectare aduentū eius vsq; ad nauē: sed volebat occurrere supra aquam: oblitus p̄ amore xpi aquæ periculū. Et in hoc apparuit maius miraculū: q a nō solus xps vtute diuinitatis supra aquas ambulauit: sed etiā petrus eadem

a ta autem vigilia noctis, venit ad a ¶& si pondus carnis habēs. ¶comprimens pressura sæculi.

b eos ambulans supra mare: † Et vib dentes eum supra mare ambulantem turbati sunt, dicentes: quia c a¶magni timoris indiciū est ꝓfusus clamor phantasma est: Et præ timōre clad & incerta vox. ¶q a, ppe est oīb⁹ timētib⁹ eū. mauerunt. Statimq; iesus locutus a¶contra desperationem.

est eis, dicens: Hābete fiduciam, ¶non phantasma.

c ego sum, nolite timere. Rūdens e a¶qa vbiq; ardētissime fidei est. b¶in psona pūris eccliæ & laborātis. c¶in tua iussiod aūt pētrus dixit: Dñe si tu es, iube ne fiūt aq̄ solidę & corpus leue ꝫ naturam.

me venire ad te sup aquas. At ipse ait: veni. Et descendens petrus de f nauicula ambulabat sup† aquā vt veniret ad iesum: Vidēs vero ven- f ¶persecutionem vehementem.

g tum validū timuit. Et cum cœpisset mergi, clamauit dicens: Dñe sala ¶impendēs auxiliū: q a nō est volentis neq; currētis: sed dei miserentis.

uum me fac: Et cōtinuo iesus ex̄ten ¶sic nullus p̄destinatus perit.

dens manū apphendit eū, & ait illi: ¶qa vel parū timuit. a¶ardebat fides: sed humana infirmitas in pfundū trahit: & in hoc ei ostenditur q̄ nō dño æqualis sit.

Modicæ fidei quare dubitasti? Et h cum ascēdisset in nauiculā, cessauit ¶nauę & vectores.

ventus: Qui autem in nauicula i erant, venerūt & adorauerunt eum dicentes: Vere filius dei es. Et cum k transfretassent, venerunt in terram a¶ita notatā a vicinia loci. ¶Genesar generans auram ex crispantibus vndis. b¶alij ru more: alij quoq; facie.

genēzar. † Et cum cognouissent eū viri loci illi⁹, miserūt in vniuersam a¶magna fides q̄ nō cōtēti salute suoꝝ, sed aliorū quærebant salutem.

regionem illā: & obtulerūt ei oēs male habentes: & rogabant eum vt m l vel fimbriam vestimēti eius tangerent. Et quicūq; tetigerunt salui fa- n ctī sunt. Ca.XV.

TVnc accesserunt ad eum o ab hierosolymis scribæ & a¶mira stultitia: filius dei tradi- pharisæi dicētes: † Quare tionibus hoim nō est subiectus.

discipuli tui trāsgrediunt traditio ¶non dei.

nnes seniorū? Nō em̄ lauant manus

A ☞ a ¶Quare & vos. Si vos mādata dei cōtemnitis ꝓpter traditiones hoim, quare arguitis discipulos q mandata hoim dimittunt vt scita dei custodiant. b ¶Vos aūt dicitis. Vestra aūt traditio cōtraria est. Hoc filios dicere parētib⁹ cōpellitis: q d deo oblatum erā, in tuos cōsumo cibos: tibiq; p̄dest o pater vt timeat cōsecrata comedere. Vel q d deo offero, tibi ipsi pro deest. Impietatē sub noīe pietatis inducunt qui docēt q̄ oblatio dñi, q verus est pater, obsequijs parentū præferat: & hoc pro lucris suis. vñ & patres ne sacrilegij crimen incurrāt: deo cōsecrata deuitāt: & egestate cōficiunt. c ¶Quicumq; dixerit. s. vita æterna dign⁹ erit. Vel, dixerit. i. dicere poterit. d ¶Proderit &c. Q. Nō: immo sacrilegus esses si acciperes: quia deo deuotui. Vel, tibi, p̄derit. si deo dedero. e ¶Bene prophetauit. Præuidit Esaias in spiritu simulationem iudæorum q̄ in dolo re pugnarent euangelio. f ¶Labijs me honorat. Magister, scimus quia verax es. Vel exteriorem mundiciam commendando: interior, & quæ vera est, in eis non est.

Esa.29.d

Mar:12.b

☞Non

NICO. DE LY.

Diuisio. ✠Præsens capitula diuidit in tres partes q̄a prio recedit a iudæis, cōfutato prius errore eorū. Sc̄o transit ad gentiles, cōmendato in eis fidei amore, ibi. Egressus inde. Tertio: reuertit ad iudæos, collato eis ampliori munere, ibi. Et cū transisset: hoc aūt factum est vt per xpi facta ostēderet nobis q d futurū esset in eccl'ia: q a in aduētu xpi iudæi, p maiori parte sunt excæcati, & gentium ppli illuminati: sed iterū xps in fine reuertet ad iudæos q̄ cōuertentur in fine mūdi. Prima in tres: q a primo xps arguit iudęos de falsa legis expositione. Sc̄o de

B apparēti sanctitate, ibi Hypocritæ. Tertio de vana superstitione, ibi. Audite & intelligite. Prima in duas: q a primo ponit iudæoꝝ maligna interrogatio ad xpi dephensionē. Sc̄o ponit eius rnsio vera ad eoꝝ cōsutationē, ibi. Ipse aūt rndēs. Ad euidentiā primæ partis aduertendum q̄ a tpe moysi de voluntate dei cōstituti sunt lxx. senes, ętate & moribus maturi: & scia p̄diti ad regimen ipsius ppli: & moy ses erat sup eos: ita q̄ in vniuerso erant. lxxj. vt habetur Num. xi. Et ex illo tpe statutū est q̄ tot essent ad regimen ppli ordinati: & isti dicebant iudices ordinarij: q a per impositionē manus instituebant. vt hīr in glossis hebraicis in multis locis: & isti residebant in hierlm: & ad eos fiebat recursus de ciuitatibus in ambiguis & difficilibus: & eoꝝ determinatio habebat p lege firma quā nō licebat transgredi: vt hīr Deut. xxvij. Isti etiā statuebāt ali qua quæ ptinebāt ad regimē ppli: & in statutis eoꝝ erāt aliqua q̄ cadebāt sub p̄cepto tanq; necessitatis: & aliqua sub monitione tā q̄ cuiusdā decētiæ & honestatis. De talib⁹ aūt erat istud statutum q d' hic tāgit: videlicet q̄ accedētes ad mēsam pri⁹ lauarēt manus suas: verūtū pharisæi & scribę intellectū huiꝰ mādati volebāt trahere ad quādā falsitatē: videlicet q̄ p hoc acq̄rereť q̄dā mundicia spūalis. Mouebanť aūt ad hoc: q a in lege aliq; immundiciæ p corporales ablutiones dicebanť emūdari. Et q a discipuli xpi aliqua q̄ nō erāt necessaria: sed magis cuiusdā superstitionis incętū intelle ctus sic trahebať nō obseruabāt: q a xps in discipulis suis arguebant tanq; cōtemptorē doctrinæ senioꝝ: vt sic redderent eū ppō odiosum. a ¶Ipse aūt. Hic ponit xpi rnsio vera ad ipsoꝝ cōsutationē, dicēs. b ¶Quare & vos &c. Nō rndet dicendo q̄ lotio manuū q̄ faciebat ad honestatē essęt mala: vel q̄ apli ipsam omittendo bene facerēt vt facit ad honestatē: licet bene facerēt omitten do, ꝓpter superstitionē, sed q̄si clauū clauo retundēdo dicit eos defi cere: q a faciebāt trāsgredi mādatū dñi, ꝓpter mādatū hoim. Quod ꝓbat dicēs. c ¶Nā deus dixit. Exo. xx. d ¶Honora patrē & matrē. Honor iste nō solum mō intelligit reuerentia, sed & administratio necessariorū: hāc aūt exclu debāt per suā doctrinā falsam: q a sacerdotes q̄ erant cupidi vt bona q̄ essent administrāda parētibus cōuerterenť in lucra eoꝝ: dicebāt q̄ meli⁹ erat illa deo offerre. Tū q a est p̄ principalis & spūalis. Tū q a licet p talē oblationē parētes sustinerēt detrimētū corpale: cōsequebanť tñ bonū spūale inq̄tū illud q d' erat in eoꝝ necessitatē cōuertēdū deo' offerebāť: & ex hoc sequebať q̄ p̄ceptū de honore parentū inq̄tū intelligit in hoc administratio necessariorū, euacuabať p talē expositionē

suas cum panem manducant. Ipse a autem respondens, ait illis: Quab re & vos transgredimini mandatū dei propter traditionem vestram? ¶imbecillitati cōsulēs. a¶dando necessaria.

Nam deus dixit: † Honōra patrem c a¶debitis obsequijs parētes indignos iudi- & matrem: Et qui māledixerit pa- cauerit. ¶æterna.

b tri vel matri, morte moriatur. Vos e c autem dicitis: Quicumq; dixerit f patri vel matri, munus quodcūq; ¶deo deuotum.

d est ex me tibi proderit: & non ho- g h norificabit patrem suum aut ma- ¶ita.

trem suam: & irritum fecistis man k ¶de sustentādis parētibus. ¶q̄ vestræ serui datum dei propter traditionem ve- auariciæ. a¶simulatores. b¶qa bene cōue- nit moribus eorum.

e stram. Hypocritæ: bene prophēta- l ¶in persona domini.

uit de vobis esaias dicens: † Po- m f pulus hic labijs me honorat: cor

falsam. Et hoc est q d' dicit saluator. e ¶Vos aūt dī. falso. s. expo- C nendo mādatū dei. f ¶Quicūq; di. pa. &. q d' est ex me. deo cō secratū. s. & oblatū. g ¶Tibi, p̄de. magis supple ęs si expēderes in necessitates tuas: & est cōstructio defectiua: & est sensus. Quicū q̄ dī. &c. i. licite: & bñ pōt dicere q d' dictū est. Et impleuit p̄ceptū diuinū: & est dign⁹ vita æterna q d' est falsum: q a fm vitatē est trāsgressor p̄cepti. Et hoc est q d' subdit. h ¶Et non honorifi. &c. illud q d' erat sibi debitū subtrahēdo. i ¶Et irritū feci. vos sacerdotes & phari- sæi. k ¶Mādatū dei &c. Ad maiorē intellectū cōsiderādū q̄ pr̄ per se teneť, quidere filijs: q a est causa eoꝝ q̄ tum ad esse & ideo debet eis nutrimētū & documentū: filius aūt teneť, p̄uidere parētib⁹ de necessa- rijs p accidēs. s. si indigeāt & ipse sit potēs: ideo si pr̄ iam necessitatē incurrerit. bona de q bus filij pōt sibi adminístrare iā sunt sibi debita. De alieno autē nullus pōt deo sacrificiū facere: & iō talia deo offerre non est licitū: q a hoc est trāsgredi p̄ceptum de honore parētū. Secus aūt esset si filij bona sua deo vouisset vel cōsecrasset aūt p̄ parētes essent in necessitate positi: quia tūc nō esset licitū de eis, p̄uidere parētib⁹ q a si ect deo votū factū de aliquo immolaticio nō posset, immutari. Si aūt de alio nō immolaticio nō poterat mutari nisi per redēptionem. Ex dictis paret falsitas illi⁹ opinionis q̄ dicit q̄ filius post, pfessionē facta in religione teneť exire clausturū, ꝓpter necessitatem parētū etiā ꝫ voluntatē sui superioris q a per talē, pfessionē est deo iā cōsecrat⁹: & ideo, ꝓpter necessitatē parentū nō debet ꝫ votū tale facere. Hoc etiam patet alia ratione q a filius cum venerit ad ætatē adultā: sicut pōt inuitis parentibus licite matrimoniū cōtrahere vel ad facerdotiū promoueri: ita etiam religionē ingredi cessante tūc necessitate, parentū: sed per sacerdotiū excusať de hoc q̄ nō teneť subuenire patri p vsum armorum si ab hostibus inuadať: q a iam nō est sibi licitū pugnare corporaliter. Si ť p matrimoniū excusať q̄ nō teneť manere cū patre: q a est obligat⁹ vxori. Ergo multo fortius per professionē factā in religione excusať a subueniendo parentibus nisi fm modū cōuenientem suæ regulæ. Et per ꝓns nō debet, ꝓpter hoc cōtra votum obediętię facere: immo esset inobediēs hoc faciēdo. Per hoc patet solutio cuiusdā rōnis quę solet ad oppositū induci q̄ talis est. Votum factū de his q̄ sunt superogationis nō p̄iudicat illis quę sunt de necessitate p̄cepti: cū p̄ceptū implere sit necessitatis: vouere autem talia, nō: sed votū religionis est de his q̄ sunt superogationis: subuenire aūt parētib⁹ in necessitate, est de necessitate p̄cepti: ergo per votū religiōis p. pfessionē solēnizatū nō absoluit aliqs quin teneať administrare parētib⁹ sicut ante: ergo p. ꝓns teneť exire clausturum, ꝓpter necessitatē parētū etiā cōtra voluntatē superioꝝ. Dicendū q̄ per, pfessionē nō absoluit a p̄cepto: bū tñ absoluit ab ali quo mō implēdi p̄ceptū: q a p̄ceptū de honore parētū est affirmatiuum: & ideo nō obligat ad semp sed p. loco & tpe & alijs debitis circūstantijs, quæ aliq̄n variant fm cōditionē ipsius implētis: p̄ceptū: q a aliqs modus subueniēdi patri, efficit inconueniens & illicitus ipsi filio p assumptionē alicuius status liciti: immo etiā pfecti: sicut subuenire patri per defensionē armoꝝ efficit illicitū per sacerdotij statū: teneť tñ ei subuenire alijs modis suo statui cōuenientibus. Ita eodē mō post votū obediętiæ subuenire patri cōtra voluntatē superioris efficitur illicitū ipsi religios⁹: tenetur tamen ei subuenire modis cōuenientibus, pfessioni suæ. l ¶Hypocritæ. Hic redarguit saluator iudæos de falsa sanctitatis simulatione: quia ad hoc q̄ essent in reuerētia populi, ostendebant sanctitatem in verbis & in exteriori conuersatione: cum tamē corrupti essent intentione: sicut fuerat prophetatum per Esa. xxix. licet sub alijs verbis ponať q̄ hic. Sentētia tamen est eadem. Sequitur.

An liceat filio exigione religio re religioꝝ nē vt p̄t subuēiat Eccs.3.b. Deu.5.b. †Exo.20 b. †Esa.29. d.

✠ Sine causa

✠ b ¶Quare & vos. Si se fit hodie & in multis locis in qb⁹ ma Moral'. ior sollicitudo hīr circa custodiā mādatoꝝ hoim q̄ circa custodiā diuinoꝝ: p̄ceptoꝝ: q a grauiꝰ iatis punit trāsgredięs mādatū principis vl' plati q d' tū frequēter nō est malū nisi q a, phibitū: q̄ trāsgrediens dei mādatū q d' de se semp est illicitū. m ¶Ppls hic la. &c. Hoc pōt dici de doctorib⁹ & p̄dicatorib⁹ q̄ docēt bñ & viuūt male. Cætera sunt ita, moralia q̄ nō indigēt alia moralitate vsq; ibi:

✠Et egressus

Universidad de Navarra Biblioteca

E ☞ a ¶Non qđ intrat &c. Nihil est extra hoiem qđ interi⁹ inqnet nec idolothuū in hoc cp dei creatura est. V no ꝑmone oīs supstitio obſuationū elidit cū in discernēdis cibis religio puteť. b ¶Tūc accedē. &c. Phariſæoꝝ magna est religio in cibis: q audito ꝙ bo hoc, scandalizati sunt. id est indignati sunt. sunt. Scandalon vel scādalum græce nos offendiculum vel ruinam vel impactionē pedis possumus dicere. V nde. Qui scandalizauerit aliquem: id est occasionem ruinę dederit. d ¶Sinite. permittite suo arbitrio: quia irreuocabiles sunt. vnde Paulus Tūi.3.c. Hæreticū hoiem post primā & secundam correctionem deuita. e ¶Edissere. quod aperte est dictū putāt apſi per parabolam dictū. Vitiosus est auditor qui vel obscura manifeste vel manifeste dicta obscure vult intelligere. f ¶De corde &c. Non eni⁹ a diabolo immittunť: sed ex propria voluntate nascuntur. Diabolus em̄ incentor est nō auctor: qa nec interiora nisi per habitus & gestus nouit. g ¶Non lotis. Esa.1.e. Spūalia dicta, pphetaꝝ, de cordis & corporis castigatione. vt hæ. Lauamini, mundi esto pharisæi carnaliter de solo corpore ac cipiebant quod vanum est fieri. h ¶Et egressus índe iesus &c. Relictis calūniatoribus intrat fines tyri & sidonis vt filiā liberaret & ꝑ fidē gentilis fœminæ pfidiā scribaꝝ argueret. Relictis calūniatoribus significat cp post resurrectionē relicturus esset pfidiā iudæoꝝ: ꝑ pdicationē itur⁹ ad Mar.7.c. gentes. i ¶Et ecce mulier. Idem marcus dicit: nisi cp ait iesum fuisse in domo cum mulier venit Matthæus per ista verba. Dimitte eam: quia clamat post nos: innuit cp post ambulantem iesum preces emisit. Venit ergo mulier in domum vbi erat iesus: F sed qa matthæus ait. Non respondit ei verbum dedit intelligere: qa ambo tacuerunt & in silentio egressum esse iesum: & ita cętera cōtexuntur quæ in nullo discordant.

☞Clamauit

NICO.DE LY.

✻ a ¶Sine causa. i. frustra. b ¶Colunt me. Sic enim medicina dicit sine causa, vel frustra, ꝑpinari quæ non confert sanitatem: sic cultus diuinus qui non ducit ad veram fœlicitatē. Sequitur. c ¶Docentes doctrinas & mādata hominum. quia propter suam auariciā docebant trāsgredi mandatum dei propter traditionem suam: vt visum est in falsa expositione ꝑcepti de honore parentum: & hoc etiā faciebant, ꝑpter suam superbiam: vt, ꝑpter doctrinæ auctoritatem ppl'us deferret eis maiorem reuerentiam. f ¶Audite & intelli. Hic saluator arguit iudæos dī vana superstitione. Et diuiditur in duas partes & primo facit qđ dictū est in generali. Secundo magis explicat intētionē suā in ꝑticulari, ibi. R̄ndens autem petrus. Prima in duas: qa prīo in generali ponit suū documentū. Scđo ex hoc subiungit pharisęoꝝ scādalū, ibi. Tūc accedētes. Circa primum aduertēdum cp sicut dictum est. Lotio manuum ante comestionem vel cibarioꝝ apositionē faciebat ad quandā honestatē & mundiciā corpalē: & in hoc erat bonū: sed si omitteret dicere cp ex hoc incurreret immundicia spūalis: hoc est falsum & supstitiosum: qa immūdicia spūalis, puenit ab interiori delectatione & cōsensu mētis: nō ab ipsis rebus corporalibus. Et hoc est cp dicitur hic. d ¶Conuocatis &c. Reuocādo eos a falsa doctrina eorum. e ¶Dixit eis. Audite. aure corporis. g ¶Et intelligite. aure mentis. h ¶Non quod intrat in os. i. cibus corporalis. i ¶Coinquinat hoiem. spūaliter. s. nisi incūtū per delectationē male

male afficiť ad cibū. k ¶Sed quod ꝓcedit ex ore. i. verba quę sunt malicię interioris significatiua. l ¶Hoc coinquat hominem. Considerandum cp christus nō dicit hic contra legē licet em̄ aliqui cibi in lege reputarenť immundi vt caro porcina & hmōi: hoc tn̄ non erat ꝑm eos naturā: quia oīs creatura dei bona est. 1.ad Timo. iiij. vñ Gen̄. i. d. Vidit deus cuncta quæ fecerat & erant valde bona. Dicit tn̄ porcus immūdus, & agn⁹ mūdus. vt dicit Aug. ⁊ faustū: qa ꝑ aialia immunda ꝑm le gem signanť quædā vitia q̄ sunt euitāda: & iō qa lex euāgelica q̄ spūalis est, inchoata erat ꝑ xp̄m: iō & illa obseruatio figuralis ciborum nō erat amplius obseruanda. m ¶Tūc acce. disci. eius. Hic ex doctrina xp̄i ponit pharisæoꝝ scandalizatio: qa per doctrinā xp̄i videbant eoꝝ simulationem & doctrinā reprobatā: & ideo nō poterant resistere ꝑ rōnē vel scripturā. iō ex inuidia mouebanť cōtra xp̄m ad mouēdū seditionē. Et qa veritas vitæ iusticię & doctrinæ nō est dimittēda, ꝓpter scandalum aliorꝝ: qa tale scandalū ꝓcedit ex malicia ipsius scādalizati. Vñ dicit būs Grego. Sī de veritate scādalū oriť, rectiꝰ oriri ꝑmittitur q̄ ꝑ veritas relinquat. Ideo sequitur. n ¶Oīs plantatio. i. doctrina ab hoie inuenta quę non est legi ipsius dei consona. o ¶Eradicabiť. qa nō habet firmū fundamentū xp̄m: cor figētes in terrenis.

¶carnalis cupiditas cui cōsulunt.

Omnis plātatio quā nō plantauit n
a ¶de terra viuentium.
pater meus cœlestis erādicabitur. o
a ¶traditionibus tenebrosis luce mandatoꝝ dei priuati. b ¶qa nō solū sibi nō, ꝑspiciunt: sed etiam alios in ꝑcipitium trahunt.

d Sinite illos: cęci sunt & dūces cęcoꝝ rum. † Cæcus aūt si cæco ducatum r
præstet, ambo in foueam cadunt.
¶ad prædicta.

Respondens autem petrus, dixit s
¶quasi mystica sit in hoc intelligentia.
ei: Edissere nobis parabolam istā: t v
¶increpatiue. ¶putatis mysticū
At ille dixit: † Adhuc & vos sine in x
quod est proprie dictum.
tellectu estis: Nō intelligitis: quia y
omne quod in os intrat in ventrē
¶post digestiones.
vadit: & in secessum emittiť. Quæ z
¶vt verba turpia & nociua. ¶de cordis imautem procedunt de ore, de corde b
mundicia. a ¶inquinatū cogitatione magis inquināt sordida locutione.
exeunt: & ea coinquinant hominē. c
f De corde em̄ exeunt cogitationes d
malæ, homicidia, adulteria, fornie
cationes, furta, falsa testimonia, &
¶intus latentia.
blasphemiæ. Hæc sunt q̄ coinqnāt f
¶exteriora autem.
g hoiem. Nō lotis aūt manibus mang
h ducare non coinquinat hoiem. Et h
egressus inde ieſus secessit in par-
¶quæ fuerunt ciuitates gentilium.
i tes tyri & sidonis. Et ecce mulier i

A ☞ a ¶Clamauit dī. &c. Per fidē clamat. vñ nouit vocare filiū dauid: xp̄i incarnationē, cōfitens. Rogat, ꝑ filia. i. ꝑ ppl'o suo nondū credēte vt ipsa fraude diaboli absoluanť. Vel filia est aia vel conscientia cuiuslibet intra ecclesiā diabolo mancipata: ꝑ qua mater ecclia rogat: vel ipse homo, ꝑ fœdata cōscia. Non de supbia, sed ne sit contrarius spiæ suæ. In viam gentiū ne abieritis. Vñ vitat calūniā iudæoꝝ: gentiū aūt salus, passionis & resurrectionis tempori seruať. Qui Mystice. non rñdit. Mystice. Sī ad primā petitionē ecclesiæ dñs salutē aīæ differt dare: non est desperandum: vel a petendo cessandū: sed magis precibus insistendū: & ad deū & ad sanctos donec orēt, ꝑ ecclīa: & tūc pficiet oratio. c ¶Non sum missus. q. d. prius oportet me sacramētū mei aduētus cōplere in iudæis: & sic adducere alias oues: & hoc desino petitionem huius differendo. d ¶Panem filiorum. verbum salutis qđ prius debetur iudæis, nō est bonū dare canibus vel gentibus canina rabie latrantibus semper. e ¶Etiā dñe. Sub persona mulieris: mira fides ecclię, & patięntia & humilitas prædicať. Fides: qa cređit posse sanari filiam. Patięntia: qa totiēs despecta in ꝓcibus perstat. Humilitas: qa se nō canib⁹ sed carellis cōparat. f ¶Nam & catelli. Mensa est sacra scriptura: micę puerorum: sunt interna mysteria quibus humiles recipiuntur sub mensa qa scripturę humiliter subditi carelli, gentes humiles. Paruuli, edunt nō panes, nō crustas. i. nō lr̄æ supficiem: sed medullā. g ¶Magna est fides. Sic superius de centurione. Nō inueni tantam fidē in isr̄l: q sīc, vt hæc chananæa, fidem gentiū ꝑsignabat. Magna est fides gētium q̄ in auditu auris obediūt: & iō salutem sibi suiscę impetrat. Q, puerū cęturionis & filiā chananææ nō veniēs ad eos sanat significat gētes ad quas nō venit ꝑ pñtiam saluādas ꝑ verbū suū. h ¶Et sanata est &c. Vbi dať exēplū cathezizandi & baptizādi infantes q nec sapere, nec facere aliqđ pñt: sed per fidē & cōfessionē parentum liberantur a diabolo. i ¶Et cū transisset &c. Cum in filia chananitidis salutem gentium prefignasset: reuertitur in iudeam: quia cum plenitudo gentiū intrauerit, tūc oīs israel saluus fiet. k ¶In montem &c. Dñs in mōte, verbū in alto sedet quia in sua maiestate non posset intelligi.

☞Cæcos

NICO.DE LY.

✻ nis ante filios israel: nec potuerūt per eos totaliter extirpari. vñ ista mulier ab illis qui remanserāt, descenderat. Ista autē audierat miracula & famam iesu xp̄i: & ideo firmiter credebat cp filiā suā sanare poterat. a ¶A finibus illis. qa xp̄m sequebať in via ad impetrandū suæ filiæ sanationē. Marcus m̄ dicit. vij. ca. cp venit ad iesum intra domum: & hoc est verū prio: sed qa eā ibi nō exaudiuit, secuta est eū in itinere clamās. b ¶Miserere mei dñe fili dauid. Audierat enim xp̄m, ꝑmissum iudæis descēdere de genere dauid. c ¶Qui non respondit ei verbum. nō, ꝓpter indignationē, sed vt ex perseuerantia eius in prece ostēderet fides eius & deuotio discipulis. d ¶Et accedentes discipuli &c. Moti erant ad hoc vidētes eius fidem & deuotionē. e ¶Ipse aūt respondit. Primo negatiue, tamē sine improperio dicens. f ¶Non sum missus &c. qa xp̄s erat primo & principaliter missus iudæis tanq̄ apſs eoꝝ. Et ideo in, ꝑpria persona nō prædicauit nisi iudæis nec fecit miracula nisi in casu ex aliqua speciali causa. vt. s. ostenderet ecclesiam in fide gentium esse fundandā: sicut hr̄ hic & Ioh. iiij. vbi xp̄s ꝑdicuit samaritanis deuote eum recipientibus. Post mortē aūt christi fides prædicata est publice gentilibus. Et hoc est quod dicit apſs Rom. xv.b. Dico autem xp̄m iesum ministrum fuisse circuncisionis. i. apſm iudæoꝝ propter veritatē dei, ad confirmandas ꝑmissiones patrum: quia antiquis patribus iudæoꝝ fuerat facta promissio de christo, sicut abrę & dauid: qa tamen iudæi pro maiori parte fidē christi repulerūt & gentiles eā suscæperūt: ideo apſs subdit ibidē Roma.xv.c. gentes aūt sup misericordia honorare deū &c. Sequitur. g ¶At illa venit & adorauit eum. adoratione latrię, dicēs: h ¶Dñe adiuua me. Infirmitatē em̄ filiæ suæ reputabat suā: & per cōsequens sanationē. i ¶Qui nō rñdit.

a ¶ecclesia de gentibus.
b ¶a pristina cōuersatione.

chānanæa a finibūs illis egressa a
a ¶per fidē: vñ nouit clamare filiū dauid.
a clāmauit dicens ei: Miserere mei b
domine fili dauid, filia mea ma-
ble a dæmonio vexatur. Qui non c
¶vt probaret patientiā & longanimitatē.
respondit ei verbum. Et accedētes d
a ¶mysteriū ignari vel mia moti: vel importunitate eius carere cupientes.
discipuli eius rogabant eum, dicē-
a ¶quam tenes non exaudiendo.
tes: Dimitte eam, quia clamat post
c nos. Ipse aūt rñdens ait: † Nō sum f
a ¶corporali missione.
missus nisi ad oues q̄ perierunt do
a ¶quæ a longe clamabat cōsecuta est eam.
mus israel. At illa venit & adorauit g
¶vt deum. ¶supra fili dauid.
eum dicēs: † Dñe adiuua me. Qui h
respondens ait: Non est bonum k
d sumere panem filiorum & mittere l
¶verum est.
e canibus. At illa dixit: Etiam do m
¶Nō mereor panē vel sedere ad mensam
sed cōtēta sum reliquijs. ¶quas iudæi vilipē
f mine. Nam & catelli edūt de micis n
debant. a ¶iudæorum quibus scriptura primo loco apposita est.
quæ cadunt de mensa dominorum
suorum. Tunc respondēs iesus ait o
g illi: O mulier magna est fides tua: p
h fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia q
i eius ex illa hora: Et cū transisset in s
de iesus, venit secus mare galilææ:
a ¶vt auditores erigat ad supna. b ¶quia requies nō nisi in cœlestibus est quærenda.
k & ascendens in montē sedēbat ibi.
a ¶mēte deuota. b ¶regnātē in cœlo. c ¶fideliū. d ¶quos secū ducit doctrina & exēplo.
Et ācceſſerunt ad ēum tūrbæ mūltæ r v
pere libros qui scribendi essent. Dicit ergo. t ¶Et accesserunt ad eum. scilicet cū reuersus fuisset ad iudæos. v ¶Turbæ multæ. quia de multis ciuitatibus & castellis & villis venerant ad impetrandum sanationem infirmorum. Et hoc est quod sequitur.

☞Habentes

✻ p ¶O mulier magna &c. Pōt ratio superior intelligi, q̄ le- Moraliter.
gibus æternis inspicię dis & cōsulendis intendit ſm Augu. xij. de trini. p filiā eius ratio inferior: p dæmoniū autē ipsa sensualitas q̄ etiā per serpentē significať. vt dicit Aug. ibidē. Sic igit filia mulieris chananææ a dæmonio vexať: qñ p sensualitatē inferior rō ad cōsensum pcti mortalis impellit: cuius sanatio per matrē. i. rōnē superiorē a dño petit. nā ratio superior semp ad optima deprecať & sicut dñs distulit exaudire petitionē mulieris chananææ: vt ei⁹ fides clarius appareret: sic & dñs aliqñ dimittit impulsum ratiōis inferioris per sensualitatē diutius protrahi vt augeať meritū tentati propter qđ paulo petenti stimulū carnis a se auferri, dixit dñs ī. Cor. xij. c. Virtus in infirmitate perficit &c. s ¶Et cū transi. &c. Sequit. t ¶Et accesserunt &c. Cæcos aūt illuminat cū ignorantibus cognitionem suæ salutis infundit. Mutos etiā curat cū eorum linguas in laudē sui creatoris soluit. Similiter claudos cū in via iusticiæ gressus eorum dirigit. Debiles fortificat, cum pigros & accidiosos operari bonū viriliter facit. Turbæ vero mirā-

✻tur & deum

E Ua ¶ Cæcos. Cæci sunt q non intelligunt
Qui dica etiã ſi obediãt iubentibus. Surdi qui nõ
tur cęci q obediunt etiam ſi intelligant. b ¶ Ieſus
surdi. autem. Cõuocat diſcipulos vt doceat ma
giſtros cũ minoribus cõicare conſilia ſua.
Vel vt ex locutione intelligant ſigni ma
gnitudinem. c ¶ Miſereor tur. Turba
triduo ſuſtinet dñm: quia fideles pœniten
tes ſe ad dñm in ope & ſermone & cogita
tione cõuertũt q in pſentis vitæ via deiec
rent ſi in ſua cõſcia ſine doctrinæ pabulo
dimitterent. In ſuperiori ſigno ꝓpinqui
memorant & vicini q nq; ſenſuũ: & eorũ
nõ recordat dñs: ſed diſcipuli i veſpera iã
inclinato ſole. Hic dñs ſe miſereri dicit &
quære: q a triduo iam pfeuerãt mecũ. In to
to ſæculo tertiũ tps eſt quo gra datur. pri
mum ante legẽ. ſecd'm ſub lege. tertiũ ſub
gra. quartũ eſt in futuro: vbi dies erit ſine
nocte, ad qd' tendẽs refici in via. d ¶ In
deſerto pa. Panes p̃dicatores: deſertũ eſſe
id eſt inſœcundos dicũt. Q. vñ nobis tãta
facundia vt poſſimus tam auidis auditori
bus ſufficere. e ¶ Et accipies. V t oſtẽdat
ſe cõgaudere de ſalute hominũ: & nos ad
agẽdas gratias informat eriã de tpalibus.
f ¶ Septẽ panes. Septiformis ſpũ paſcit
adiuncta aplica auctoritate: quaſi paucos
piſciũ ſapore q nos reſiciunt exemplo ſuę
vitę vel mortis. Septem panes, ſcriptura
noui teſtamẽti in quo gratia ſpũſancti &
reuelat & datur. Nec ſunt hordeacei. vt. 8.
quia hic nõ (vt in lege) virale alimentum
aiæ figuris: quaſi tenaciſſima palea tegit.
Hic non duos piſces (vt in lege duo vnge
batur rex & ſacerdos) ſed pauci. i. ſancti no
ui teſtamenti qui de fluctibus ſæculi ſunt
erepti: & ſuſtinent turbulentũ mare & exẽ
plo ſuo nos reſiciunt: ne in via deficiam⁹.
Ibi ſupra fœnũ: vt deſideria carnis cõpri
mantur: hic ſuper terram: vbi & ipſe mun
dus relinqui præcipitur. Vel mons in quo
dñs reficit eſt altitudo xp̃i. Ibi ergo fœnũ
ſuper terrã: q a ibi celſitudo xp̃i, ꝑpter car
nales: carnali ſpe & deſiderio tegit. hic re
mota oĩ cupiditate carnali: conuiuas noui
teſtamenti ſpei permanentis ſoliditas con
tinet. ibi quinq; milia: quia carnales q nq;
ſenſibus ſubditi: hic quattuor, ꝑpter quat
uor virtutes quibus ſpũaliter viuit: pru
dentiam, tẽperantiã, fortitudinẽ, iuſticiã.
Quarũ prima, cognitio eſt rerũ appetẽda
rum & vitandar. Scd'a, refrænatio cupidi
tatis ab his quæ tpaliter delectant. Tertia
firmitas cõtra moleſtias ſæculi. Quarta q̃
per oẽs diffundit dilectio dei & ꝓximi. Et
ibi & hic mulieres & paruuli excępti ſunt
q a in veteri & nouo teſtamẽto nõ mittun
tur ad numerũ q nõ perdurãt occurrere in
virum pfectũ, vel in firmitate viriũ vel le
uitate mẽtis. V t raç refectio in monte ce
lebrata eſt: q a vtriuſq; teſtamẽti ſcriptura
altitudinẽ cœleſtiũ præceptor⁹ mandat &
præmio⁹: vt raç altitudinẽ chriſti p̃dicat.
g ¶ Et quod. Altiora myſteria quæ non
capit cõis turba apſi ſuſtollunt & implent
ſeptẽ ſportas, i. pfector⁹ corda ſeptiformi
ſpiritus gratia ad intelligẽdum illuſtrata.
h ¶ Septẽ ſpor. &c. Sportæ iunco & pal
marum ſolẽs ſolẽt cõtexi: & ſignificãt ſan
ctos q radicẽ cordis in ipſo fonte vitę col
locant ne areſcãt vt iuncus in aqua: & pal
mam æterne retributiõis in corde retinẽt.
i ¶ Et dimiſ. tur. Hic docet q̃ p̃dicatores
miniſtrato turbæ verbo ipſi intra cubicu
lum cordis virtutum debent refici pomis.
k ¶ In fines magedan. Magedan q̃ alio
noie dicit dalmanuta, quæ eſt regio circa
geraſam

a ¶ a confeſſione xp̃i. b ¶ claudos per deuia
prauí operis non recte euntes.
habentes ſecum mutos, claudos, a
a ¶ a lumine fidei. b ¶ ſarcina peccator⁹.
a cæcos, debiles & alios multos: & p̃
a ¶ ga mediatori per humilẽ aduentũ curan
dos ſubiiciũt ſcti p̃dicatores. b ¶ quaſi cõſitẽ
iecerunt eos ad pedes eius & cu
do humanitatẽ xp̃i. a ¶ ga fideles ineſtimabi
li gaudio exultant q̃n hæc vident.
rauit eos: ita vt turbæ mirarentur
¶ chriſtũ cõſitẽtes.
videntes mutos loquentes, clau
¶ per bona opera. ¶ credendo.
dos ambulantes, cæcos videntes: &
a ¶ dicunt: Quis deus magnus ſicut deus no
ſter? b ¶ deum nõ recentem.
b magnificabant deum iſrael. Ieſus e
autem conuocatis diſcipulis ſuis dixit:
a ¶ cõpatiẽ vt hõ: paſcit vt deus. b ¶ in fide tri
nitatis lucidi pro ſuis ſuor⁹q; p̃tis inſtanter
c †Miſereor turbæ: ga triduo iam p̃ g
ſupplicant. a ¶ pro curatione ſuor⁹.
b ¶ pabulum ſcripturæ.
ſeuerant mecũ: & nõ habẽt qd' man h
a ¶ prius aufert debilitatẽ: poſt cibos offert fa
mis. b ¶ a ſacra admonitione vacuos.
ducent: & dimittere eos iciunos i
a ¶ perit q̃ ſine cœleſti pane ad patriã tendit.
nolo, ne deficiant in via. Et dicunt k
a ¶ rudes in fide: q non recordant q nq; pani
bus quinq; milia hoĩm ſatiata fuiſſe.
a ei diſcipuli: Vnde ergo nobis in
a ¶ ipſi apli deſertũ: ga adhuc infœcundi.
deſerto panes tantos vt ſature
a ¶ nõ ignarus: ſed docẽdo reſponſurus.
mus turbam tantam? Et ait illis l
ieſus: Quot panes habetis? Atm
a ¶ ſcriptura noui teſtamẽti. b ¶ ſanctũ illius
temporis quo ea cõdita eſt: vel quor⁹ fidem
illi dixerunt, ſeptẽm, & paucos pi n
vitam & paſſionis continet.
ſciculos. Et præcæpit turbæ vt diſ
a ¶ ſuper ipſius mõtis ſoliditatẽ: nullo fœno
interpoſito. b ¶ primũ cõplens in ſe p̃cepta
quæ dabat & ſẽt⁹ vitã in ſe p̃figurans.
c cumberent ſuper terrã. Et acci
f piens ſeptem panes & piſces & gra
a ¶ ſacramẽta aperuit. b ¶ ga miniſterio apo
ſtol⁹ voluit eccl'iæ diſtribui cibaria vitæ.
tias agens frẽgit & dedit diſcipu
lis ſuis: & diſcipuli dederunt po
a ¶ audiendo & exẽpla intuẽdo. b ¶ memorię
pulo: & comederunt õmnes & ſatũ
recondendo & operando. a ¶ vt eſt: Sivis per
fectus eſſe vende omnia &c.
grati ſunt: & quod ſuperfuit de fra
a ¶ ſpiritualium ſummam perfectio.
g mentis tulerunt ſẽptem ſportas
plenas. Erant autem qui manduca
a ¶ Noui teſtamenti ꝑſ⁹: non quinq; ſenſi
bus obnoxius: ſed quattuor animi virtutib⁹
exornatus.
cauerunt quattuor milia † homi
a ¶ excæptis leuibus & infirmis qui in viriũ
perfectum non creuerunt.
num: extra paruulos & mulieres?
i Et dimiſſa turba aſcendit in naui o
k culam: & venit in fines magedan. p

A Moralit. ✠ qua ad patriã ꝑgimus. ergo ne fideles in hac vía deficiãt: paſcẽ
di ſunt p̃ platos, doctores & curatos pane ſanæ doctrinæ & ſacræ
ſcripturæ & euchariſtiæ quo augeãt ſeptiformis gra ſpũſcãi., ꝑpter
qd' dr̃ hic q̃ fuerunt ſeptẽ panes, & pauci piſces. p̃ quos ſignifican
tur ſacræ ſcript. turæ ſniæ a piſcatoribus eccleſiæ cũ labore queſitę.
¶ In c. xv. vbi dr̃ in poſt. Vos aũt dicitis falſe exponẽdo mãdatũ.

ADDITIO I. Hæc expoſitio nõ vr̃ valere ꝑpter duo: pri
mo quia non ꝓſonat lr̃æ. ſecd'o qa p̃ſuppo
nit falſum. Primũ patet de ſe lr̃am bñ aſpiciẽti. qd' ẽt ipſe poſtil
lator vr̃ fateri cũ dicit: q̃ hæc eſt cõſtructio defectiua. Vbi ergo cõ
ſtructio deficit: manifeſtũ eſt q̃ lr̃a non bñ ꝓcordat ſenſui ſibi dato.
Scd'm patet primo: qa nuſq; inuenitur hebr æos aſſerere q̃ melius
eſt deo offerre q̃ ſubuenire parẽtibus in neceſſitate poſitis. im
mo cõiter tenent q̃ melius eſt elemoſynas largiri q̃ ſacrificia vo
luntaria offerre: prout ex multis auctoritatibus veteris teſtamenti
deduci põt. V nde a fortiori melius eſt ſubuenire parentibus in ne
ceſſitate oſtitutis q̃ offerre & hmõi. Scd'o: qa Rabbi Moyſes ægy
ptianus q̃ inter eos magnæ reputationis eſt) in ſuo libro de dire
ctione perplexo⁹: vbi de cauſis ſacrificio⁹ tra ctans: ſcripſiſſe tra
dit. ur: q̃ ſacrificia nõ fuerunt p̃cepta populo iſraelitico ex intentu
principali: hoc eſt, quaſi fuiſſent per ſe intenta a deo: ſed ex intẽtu
ſcd'ario quaſi p̃ accidens vel idirecte: vt. ſ. q̃ p̃ hmõi ſacrificia, ho
mines retraherent a ſacrificijs idolorum. Ad quod allegant illud
Hiere. vij. f. Non ſum locutus cũ pribus vr̃is: nec præcepi eis in die
qua eduxi eos de terra egypti, de verbo holocauſtomatũ & victima
rum. Et alias auctoritates q̃ hic ſonant. Sed cõſtat q̃ p̃ceptum de
honoratione parentũ eſt p̃ ſe principaſr intentũ, ranq; conſonum
& cõformẽ iuri naturali. Illud aũt qd' eſt p̃ ſe: ſemper pferẽ ei qd' p
accidens eſt. Et ió nunq; ẽt ſm eos cõcederet: q̃ ꝑpter ſacrificia offe
renda, p̃termittendũ eſſet p̃ceptum de honoratione parentũ. Vñ
ad iſtũ paſſum bñ intelligendũ: recurrendũ eſt ad traditiones pha
riſaicas ſeu talmudicas: quas xp̃s intẽdebat in ꝓpoſito reprobare.
Ad cuius euidentiã ſciendum: q̃ circa materiam votorum vn⁹ li
bera talmudicis eſt cõpoſitus q̃ intitulat nedarim, i. vota in quo
libro plura erronea ſcripſerunt ſine aliquo fulcimento ſacræ ſcri
Error tal mudico- rum. pturæ, inter q̃ vnus error talis eſt. Tuadam eñ, q̃ ſicut quilibet po
teſt conſecrare bona ſua deo: ſic q̃ facta hmõi conſecratione p vo
tum, poſtea non licet alicui talibus bonis vti niſi in dei obſequiũ
B ſ. in ſeruitio altaris vel tẽpli & hmõi. Sic quilibet põt conſecrare
bona ſua ſingulariter: hoc eſt reſpectu vnius pſonę tm̃. verbi gra.
Si quis dicit alicui, ꝓximo: volo ſeu voueo q̃ bona mea ſint cõſe
crata reſpectu tui: tunc dicunt q̃ illa bona ſint conſecrata reſpectu
illius hõis tm̃: ſic q̃ nullo mõ põt eis vti: ac ſi eſſent ſimplr deo cõ
ſecrata: dñs tñ illor⁹ bonorũ: & ẽt alij hoies q̃cunq; põt vti talibus
bonis acſi non eſſent conſecrata ſed mere † ꝓpria. Votum autem
alias † pro phana. hmõi ſm eos multipliciter oretenus exprimit: & ſpãliter cũ verbis ſigni
ficantibus aliquã rẽ conſecratã. V t ſi dicat alig⁹: ſicut tẽplũ, ſic eſt
res mea: tũc illa res eſt cõſecrata tanq̃ templũ. Siſr ſi dicat, ſicut al
tare vel ſicut corbona & hmõi. Siſr ſi dicat: Munus ſit, vel eſt talis
res: idẽ eſt iudiciũ. intellig itur eñ de munere deo oblato. Ex q̃bus
inferunt q̃ ſi dicat q̃s patri ſuo Munus qd' cũq; eſt ex me, tibi, ꝑde
rit: tunc pr̃ nullo mõ põt vti aliquo bono filij ſui, ẽt filio volente,
& patre in neceſſitate exiſtente. & hoc ideo: q̃ ſm traditionem ſuã
p̃dicta omnia bona filij ſui, ſunt conſecrata reſpectu patris: V nde
manifeſte phariſæi irritũ fecerunt mandatũ dei propter traditiões
ſuas: vt xp̃s dicit. Nam ſm traditionẽ illã (quæ nullius fundamen
ti eſt) filius excuſareẽ a ſubuentione p̃ris: qd' eſt manifeſte ꝰ dei p̃
ceptum. V erba aũt euangelij ſm p̃dicta oſtruunt plane & ſine de
fectu ſic: Quicũq; dixerit patri vel matri. Munus qd' cũq; eſt ex me
tibi, ꝑderit &c. Cuius ſenſus eſt: q̃ filius vouet, vt ſit tanq̃ munus
altari conſecratũ: quicquid ſit de bonis ſuis patri ꝓderit. & ſic fi
lius taliter vouens nullo mõ poteſt ꝓdeſſe patri ſm eos: qd' eſt de
directo contra p̃ceptũ diuinũ. Et hoc eſt qd' legit Mar. vij. b. Cor
ban quodcũq; ex me tibi, ꝑderit: & vltra non dimittis eum quicq̃
facere patri ſuo aut matri. Ex quo patet q̃ non perſuadendo pha
riſæi hoc dicebant, ſed potius cogẽdo: qd' patet ex hoc q̃ dicit. Nõ
dimittis eum &c. q̃ a ex virtute illius voti p̃tenſi: iam non poterat
filius, ꝑdeſſe patri. & ſic irritum fiebat mandatũ dei per ſuã falſam
traditionem. Et ſic iſte error non, ꝓcedebat ex auaricia ſacerdotũ:
ſed ex eo q̃ male interpretabantur ſacram ſcripturam: & traditio
nes ſuas diuinis præceptis præferebant.
¶ In eo. ca. vbi dr̃ in poſtil. Iſtud eſt per ſynecdochen.

ADDITIO II. Attendendũ q̃ nõ dixit xp̃s. Totum qd'
in os intrat: ſed omne quod in os intrat.
Vñ ad ſane intelligenda verba xp̃i in hoc loco. non requirit vr̃ in
telligant per ſynecdochen: ſed ſufficit q̃ fiat ibi diſtributio, p̃ ſpe
ciebus ſingulor⁹: ſicut cũ dr̃: Omne aĩal fuit in arca noe. Cuius itel
lectus cõiter eſt: q̃ de qualibet ſpecie aĩalium fuit aliq̃d aĩal in ar
ca noe

Mar. 8. b

Mor. mundis

ca noe. Et in propoſito de qualibet ſpecie ciborum aliq̃d emittit C
licet aliquid ad nutritionem retineatur. Sed adhuc hoc non videt
ſufficere ad amouendum ſcandalum phariſęorum: qui videbant
credere q̃ ea q̃ remanebant in corpore, poſſent hominem coinqui
nare alioquin nihil faceret contra eos: q̃ cibus intrans per os emit
teretur in ſeceſſum vel non. V nde melius videtur dici ſm Hiero. ſ.
q̃ quicquid ex alimento generatur: poteſt etiam per calorem natu
ralem reſolui. & per occultos quoſdam poros emitti.

REPLICA. In ca. xv. vbi agitur de traditionibus ſenio⁹ in
firmantibus obſeruantiam diuino⁹ p̃ceptor⁹
Bur. in duobus redarguit poſtil. primo: qa vt dicit expoſitio eiũs
non ꝓſonat lr̃æ. ſecd'o vt dicit poſtil. ꝓſupponit falſum. Primũ, p
bat q̃ hoc' qa poſtil. dicit conſtructionem lr̃æ defectuam cum dr̃:
Munus qd' cũq; eſt ex me, tibi, ꝑderit. Ex quo arguit Bur. igit' ſen
ſus ei datus non cõſonat lr̃æ. V bi dico q̃ hoc argumentum venit
ex diſſimulatione grãmatic⁹: rhetoric⁹ ambarum artiũ ignorãtia.
Sępe enim in veteri teſta. facit Burgẽ. mentionẽ de grãmatica he
br̃orum: hic aũt grãmatica latinor⁹ videtur ignoraſſe. Eſt em̃ in
grãmatica apoſiopeſis defectiua or⁹ qua ſępe vtit' ſcriptura. Eſt ẽt
in rhetorica p̃ciſio color verbor⁹. qua ſępe vtit' ſcriptura: & coinci
dit cũ apoſiopeſi: ꝑter q̃ q̃ hic excuſatur defectus figura: ibi oſtẽdi
tur ornatus rhetoricus & or⁹onis trũcatione. Argumentũ igit' Bur
gen. vr̃ tentatiuum cum dr̃: Oratio vel conſtructio eſt defectiua.
igit' ſenſus datus non conſonat lr̃æ. Nam p̃ conſonantia habenda
in lr̃a ſupplenr. quod p̃ figuram vel colorẽ truncatum eſt. Secun
do dicit Bur. poſtil. ꝓſupponere falſum: in eo q̃ dicit iudęorũ ſcri
bas & ſacerdotes, ꝑpter auariciam feciſſe inter ęteras traditiones
ẽt illam q̃ melius eſt offerre deo q̃ ſubuenire parentibus &c. Hoc
dicit Bur. falſum. Primo vt dicit, nuſq; reperit iudęos hoc ſenſiſſe
quinimo ꝓponderant elemoſynam ſpontaneis ſacrificijs, multo
fortius honorẽ parentum &c. V bi dico q̃ ſi ꝓſequentia valeat: an
tecedens eſt mihi valde dubiũ, ꝑpter dicta bti Hiero. & ꝑpter glo.
ſup Mat. & Mar. & Scolaſticam hiſtoriã: & ꝑpter dicta alio⁹ do
ctor⁹: quor⁹ multi ſciuerunt hebraicũ, & ꝓcorditer dicunt ſicut po
ſtil. qui ab eis recæpit: Sed dato (q̃uis non ꝓceſſo) q̃ iudęorum ꝓ
ceres ſicut dicit Bur. ſenſiſſent: non tñ ſequitur: igitur ſic facerent
vel docerent auaricia cæcati. Nec hodie eo⁹ docti docẽt vel faciũt
id qd' ſentiunt: imo potius p talmudicas & erroneas doctrinas ſim
plicem populum decipiunt: & veram lr̃am corrũpunt. Scd'o dicit
Bur. dictum poſtil. falſum. Allegat ad id probandũ Rabbi Moy D
ſen ægyptium ſatis bñ dicentem: ſed non allegat bñ facientem: q
traditionibus humanis diuina p̃cepta ꝓponderat. Et q̃ Bur. non
vltra in ſua expoſitiõe ad talmud remittit. & librum quẽ noĩar ne
darim, nihil aliud eſt q̃: fideles chriſti retrahere a ſanctorum veris
expoſitionibus: & remittere ad videndũ vana ſcripta errorib⁹ ple
na, put ipſe Bur. met teſtat in multis locis. Nec eſt cautũ ſimplices
ſenſum lr̃aleм ſępe cupiẽtes hmõi erroribus occupare. ¶ In eodẽ
capitulo. vbi dr̃: Omne qd' intrat in os &c. Dicit poſtil. intelligen
dũ ſm ſynecdochẽ. Bur. facit inutilẽ obiectionẽ. & inciditin id q̃d
improbare putat. Dicit enim q̃ non oportet dici per ſynecdochẽ.
qa nõ dr̃, Totum qd' intrat, ſed omne. diſtributio debet accipi vt
dicit pro ſpẽbus ſingulorum. vt ſit ſenſus: de qualiber ſpecie cibo
rum aliquid mittit in ſeceſſum: licet aliquid ad nutriendũ retinea
tur. Nunc aũt & apud pḥos & theologos, totũ vniuerſale, & omne:
pro eodẽ accipiunt. Qui em̃ dicit omne, nihil excipit. Sic & ſilr de
toto vniuerſali, & ſpãliter omne eſt totum in quantitate ſm logi
cos. vnde reſolutio Bur. qua dicit de omni ſpecie cibo⁹ aliq̃d mit
ti idẽ eſt ſicut dicere debere intelligi ſm partẽ: & ſic omne capitur
p ſynecdochen: quod voluit improbare. Sed mouet Burg. hic du
bium: quia per vtrãq; expoſitionem non videtur tolli ſcandalum
a phariſęis. & propter hoc dubiũ dicit allegando beatum Hier. q̃
vniuerſaliter debeat accipi: q̃ quicquid intrat in os & ex alimẽto
gñatur, poteſt etiam per calorem naturalẽ reſolui & per occultos,
quoſdam poros emitti. Sed illud videtur fruſtra dici per Burgen.
Primum: quia chriſtus dicit: omne qd' intrat &c. p̃ hoc noluit nec
curauit tollere ſcandalũ phariſęor⁹: qa dixit: Sinite eos: cęci ſunt &
duces cæcorum: ſed ſolum voluit inſtruere diſcipulos petẽtes. Et
non eſt veriſiſe q̃ de illis occultis modis digerendi & egerendi cu
rauit diſcipulos inſtruere: ſed innuere argumento a maiori. ſ. vt ſi
impurũ nutrimenti qd' in ſeceſſum emittitur, non coinq̃nat: igit'
multo magis id qd' purum eſt nõ coinquinat: iuxta illam regulã.
Si id quod magis videtur ineſſe non ineſt, nec quod minus. Sedſi
ex cibis deberet homo inq̃nari: magis videtur hoc ver⁹ de impu
ris qd' tñ non eſt: vt dr̃ in lr̃a. Et ſubintelligendũ eſt moraliter: qa ex
his q̃ naturalia ſunt, nec laudãdus q̃s eſt nec vituperandus. Si igit'
per naturalem digeſtionem vel indigeſtionem ex puro vel impu
ro cibo gñaretur corruptus humor vilem faciens hoiem: ex hoc tñ
non dr̃ moraliter inquinari q̃uis naturaliter, de qua hic nõ dicit.

¶ Quinta pars. h

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ca.XVI.

Et accesserunt ad eum pharisæi & saducæi tentantes: & rogauerunt eum vt signum de cœlo ostenderet eis. At ille respondens, ait eis, a ¶ Ita in morte mea debetis resurrectionem peccatoꝝ per meum sanguinem intelligere. b † Facto vespere dicitis, serenum erit: rubicundum est enim cœlum: d a ¶ futurum iudicium prœuidere per prœcedentes tribulationes sanctorum. c & mane, hodie tempestas: rutilat enim triste cœlum. Faciem ergo cœli ¶ ex istis signis. d iudicare nostis: signa aũt tẽporum non potestis scire: † Gnatio mala & adultera signũ quærit, & signũ ¶ de cœlo. ¶ hoc potestatis suę signum cõstitutum esse demonstrat. b ¶ de inferiori. e nõ dabit ei nisi signũm ionæ pphe a ¶ vt infidelibus, non dimittis. ¶ iudæis. ¶ ad gentes. tæ. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans frætum obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: † Intuemini & cauete a fermento pharisæorum & saducæorum. ¶ id est a vanis traditionibus quibus videntur quod non sunt. mento pharisæorum & saducæorũ. At illi cogitabant inter se, dicẽtes: o a ¶ non vult vt de panibus eoꝝ accipiamꝰ. b ¶ cogitationes eorum. qa ppanes non accæpimus. Sciens p h autem iesus dixit: Quid cogitatis iter vos modicæ fidei: quia panes ¶ neq; mysterium itelligitis: neq; virtutem in memoria habetis. nõ habetis? Nondum intelligitis, q a ¶ expensorum. neq; recordamini quiq; panum in quinq; milia hoim: & quot cophi a ¶ expensorum. nos sumpsistis? Neq; septẽ panum in quatuor milia hominũ: & quot sportas sumpsistis. Quare non r

Et accesserunt ad Ca. XVI. a a ¶ legis fiducia insolentes dedignantes opera virtutum.

Et accesserunt ad eum pharisæi & saducæi tentantes: & rogauerunt b eum vt signum de cœlo ostenderet eis. At ille respondens, ait eis, c a ¶ Ita in morte mea debetis resurrectionem peccatoꝝ per meum sanguinem intelligere. b † Facto vespere dicitis, serenum erit: rubicundum est enim cœlum: d a ¶ futurum iudicium prœuidere per prœcedentes tribulationes sanctorum. c & mane, hodie tempestas: rutilat enim triste cœlum. Faciẽ ergo cœli ¶ ex istis signis. d iudicare nostis: signa aũt tẽporum non potestis scire: † Gnatio mala & adultera signũ quærit, & signũ ¶ de cœlo. ¶ hoc potestatis suę signum cõstitutum esse demonstrat. b ¶ de inferiori. e nõ dabit ei nisi signũm ionæ pphe a ¶ vt infidelibus, non dimittis. ¶ iudæis. ¶ ad gentes. tæ. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans frætum obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: † Intuemini & cauete a fermento pharisæorum & saducæorũ. At illi cogitabant inter se, dicẽtes: o a ¶ non vult vt de panibus eoꝝ accipiamꝰ. b ¶ cogitationes eorum. qa pãnes non accæpimus. Sciens p h autem iesus dixit: Quid cogitatis iter vos modicæ fidei: quia panes ¶ neq; mysterium itelligitis: neq; virtutem in memoria habetis. nõ habetis? Nondum intelligitis, q a ¶ expensorum. neq; recordamini quiq; panum in quinq; milia hoim: & quot cophinos a ¶ expensorum. nos sumpsistis? Neq; septẽ pãnum in quatuor milia hominũ: & quot sportas sumpsistis. Quare non r

Ioh.6.d. 3.Re.18.f.

Act.1.a.

Co.5.b

F

Mar.16.b

B

6.5.b.

Luc.12.

Mat.16.

Luc.12.

Mat.16.

Luc.12.

Mat.16

extra facile vincit. a ¶ Et tibi.vt oībus ostaret:qa absq; ea cōfessione ac fide nullus regnū cœlorū posset intrare. Qui p cæteris confessus est p cæteris donat clauibus. Claues sunt discernendi scia & potētia:qua dign⁹ recipe,indignos excludere debet a regno. vñ subdit. b ¶ Et qd'cūq; liga.i.quē in pctis psistentem æternis pœnis adiudicaueris:vel quem humilē & vere pœnitētē absolueris:fic erit & in cœlis. ¶ Et quodcūq; li. Hiero. Habent quidem eandē iudiciariā ptātē alij apli,q̄bus post resurrectionē ait: Accipite spm̄sctm quoꝝ re. &c. Habet ēt oīs ecclesia in ps̄byteris & epis:sed iō petrus spāliter accipit vt oēs intelligant:q̄ quicunq; ab vnitate fidei & societate eius se sepauerit:nec a pctis solui nec cœlū pōt ingredi. Hunc locum quidā non intelligentes:aliq̄ sibi sumunt de su percilio pharisæorū:vt dānare innoxios, vel soluere se noxios putent:cū apud deū non sīa sacerdotī,sed reoꝝ vita quærat. Vñ in leuitico oīdere se sacerdotib⁹ iubentur leprosi:quos illi nō faciūt leprosos:sed discernunt q̄ mundi vel immūdi sunt,ita & hic. ¶ Nota christum per se intus viuisi care:ministris ptātem soluēdi post vitam reddit am tribuere. Non em̄ aliquē soluere pōt,nisi viuat quē soluunt. Sed ad qd̄ soluendi ptātem accipiunt:cū a deo iam liberatus & viuificat⁹ quē soluunt:quæritur. Dicunt quidā ministros soluere.i.solutos demōstrare recōciliatos ecclesiæ:quos p̄ de crimine manifestos vel cōuictos ab introitu ecclesiæ priuauerant. Alij:a quadam iportunitate bñ operandi:q̄ post remissionē & satisfactionē adhuc remanet: & est fex & rēliquię pcedentiū pctōrū,non tñ pctm̄ ab hac purgat hō cū reconciliat ecclesiæ,p iudicium sacerdotis. Vt enim in hoīe post febris purgationē debilitas quædā remanet quę febris non est:a qua non cito purgat. Sic in homine post criminalē remissionē pro qua iudiciū ecclesiæ subiit:ipsius peccati debilitas remanet. Alij:veritati & euāgelio adhęrentes:ministros ecclesiæ a peccato soluere dicunt. Dicit em̄ veritas: Accipite spm̄sctm:quorūcūq; re. &c. De hoc iterū Aug.⁹ q̄nq; hæreses. Nec eos audiamus qui negāt catholicā ecclesiā non oia peccata posse dimittere. Illi em̄ in petro petrā non intelligunt:& nō intelligentes ecclesiæ datas esse claues regni cœlorū:ipi eas de propria manu amiserunt. His opponit q̄ solus deus lazarū suscitauit:aplis soluendū tradidit. Item, q̄ solius dei dimittere pctm̄ est. Ad hoc dicūt q̄ deus pri⁹ lazarū suscitauit:hoc est, q̄ ipse a se,nō ab alio peccatum dimittit. Qz discipuli resuscitatū soluunt:hoc est q̄ nō a se,sed a deo habēt q̄ peccata dimittunt:sic dr̄:solus deus pctm̄ dimittit:qa hoc qd' p ipm̄ facimus,ipse facit. c ¶ Vt neminī di. Supra aduentum suum prædicare præcepit:hic ne dicant eū esse iesum. Sed aliud est pdicare xp̄m:qd' est cōe nomē dignitatis:aliud iesum:qd' est ꝓprium saluatoris,q.d. non p̄dest publice p̄dicari maiestatē pplis:q viduri sunt me multa pati.qd' tunc demū licebit,cū resurrectio potentiā deitatis ostenderit. d ¶ Iesus. saluator:ne scandalizarentur in eo quem paulo post visuri sunt conspui & crucifigi. e ¶ Exinde. Ecce causa prohibitæ prædicationis.q.d. tunc me prædicare cum ista passus fuero:qa non ante prodest. f ¶ Absit a te. Non vult petr⁹ destrui confessionē suam:nec putat filiū dei posse occidi. g ¶ Vade post me. Supra:omnia illa gloriosa in futurum promissa sunt, ne in præsenti data. Edificabo ecclesiam meam: & tibi dabo cla. &c. Quæ si statim dedisset:nūquam posset locum error inuenisset in eo. h ¶ Quia non sapis. Non placet tibi vt per mortē meam mundum redimam quæ est voluntas patris: sed carnaliter hæc ☞ sapis

NICO. DE LYRA.

✻ & alij inferiores inuenti sunt apostatasse a fide,ꝓpter qd' ecclesia confitit in illis ꝓsonis in qbus est noticia vera & cōfessio fidei & veritatis. a ¶ Et tibi dabo. non solū pro te,sed etiam ꝓ alijs. Sicut em̄ confessio petri erat confessio aliorū:ita ptās hæc data petro intelligitur dari alijs:licet petro principalius inquantum erat aliorum capitaneus. b ¶ Claues regni cœl. Iste claues non sunt materiales sed ptās spūalis duplex. Vna est ptās discernendi peccatum a non peccato:ficut in veteri lege sacerdotes iudicabant inter leprā & non leprā. Aduertendum ēt:q̄ licet hō non possit hoc bñ iudicare sine scia:tñ scientia non dr̄ clauis,sed ptās iudicandi per cessē q̄ scientiā p̄habitā:& iō licet scia non sit clauis:tñ necessario ꝓexigit ad debitum vsum huius clauis. Alia clauis est potestas admittendi ad regnum vel excludendi sm̄ verum iudicium p̄habitū:qa debent indigni excludi, & digni recipi. c ¶ Et quodcunq; liga. &c. qa supposito hic in terra debito vsu clauis:deus illud approbat in cœlis,aliter nō. d ¶ Tunc præcæ. discip. su. &c. Hoc videtur esse contrarium ei quod est dictum ca.x. q. misit discipulos ad denunciandum aduentum suū. Dicendū q̄ tunc denunciauerunt aduentū eius tanq̄ cuiusdā sancti,ꝓphetę a deo missi. & istud non p̄cipit hic tacere:sed postq̄ cognouerant hic diuinitatem ipsius:vt patet ex confessione p̄dicta:præcæpit vt eius diuinitatem alijs non diuulgarent:ne vulgares hoīes qui viderent eum pati:tā ignominiose scandalizarenī de eorum prędicatione:sed postq̄ resurrexit a mortuis:habita perfecta victoria mortis voluit hoc publice prædicari. e ¶ Exinde cœ. Hic ostē dit se esse mūdi redemptorē per suam passionem:& hoc est qd' dicitur:Exinde.idest postq̄ se ostenderat habere verā naturā diuinam,sm̄ quam est impassibilis:& humanam in qua poterat vere pati. f ¶ Cœpit iesus osten. &c. qa erat præordinatū a deo patre q̄ ibi compleretur mysterium redēptionis nostræ. Illud aūt quod p̄ordinatū est a deo,insallibiliter euenit:quia licet nō sit necessitas consequentis:est tamē ibi necessitas consequentiæ. Modus aūt nræ redemptionis subiungitur cum dr̄: g ¶ Et mul. pa. a se. &c. qa ab istis iudicat⁹ est ad mortem,& p̄sidi traditus. h ¶ Et oc. a gētilibus q eum crucifixerunt manibus propr̄is vt habetur Iohā. xix. i ¶ Et ter. dicre. Hoc p̄dixit vt minus tristarentur de ei⁹ morte. Oportebat aūt ista impleri. quia a deo erant p̄ordinata. k ¶ Et assu. cū pe. in secreto. s. qa inferior non debet superiorem publice arguere. l ¶ Absit a te dn̄e. q. d. indecens est q̄ tu tā ignominiose patiaris. m ¶ Qui cōuersus. id est facie versa erga petrum. vt eum de sua temeritate efficacius argueret. n ¶ Dixit petro: va. &c. i. aduersarie: inquantum per istam increpationem suam volebat salutem humani generis quodammodo impedire: & per cōsequens christo aduersabatur: qui erat huius salutis nuncius. o ¶ Scandalum es mi. Scādalum ibi improprie accipitur: quia scandalum actiuum proprie dictum: est dictū alicuius vel factum minus rectum, p̄bens occasionem ruinę alteri. Scandalū aūt passiuū: est ruina alicuius ex tali facto vel dicto. Neutrū aūt potuit hīe locum in xp̄o: & iō scandalum hic accipitur ꝓ impedimento. q. d. Scandalū mihi es. i. quantū est in te, vis me a salute mūdi impedire. Cuius rō subditur. p ¶ Quia non sapis ea quæ dei sunt. quærendo. s. impedimentū præordinationis diuinæ. q ¶ Sed ea quæ hoīm. quia illud qd' dictum est petrus dicebat xp̄o motus ex affectu humano. r ¶ Tunc iesus dixit. Hic proponit christ⁹ suæ imitationis exemplum. Et diuiditur in duas partes: qa primo facit ✻ quod dictum c ¶ Et quodcūq; liga. &c. Hiero. Istum locum eꝑi & presbyteri male intelligentes aliq̄d de pharisæoꝝ assumūt superciliovt vel dānent innocentes, vel soluere se noxios arbitrent cum apud dm̄ non sīa sacerdotum, sed eoꝝ vita quæratur. g ¶ Tūc præcæ. disci. &c. dans alijs exemplū vt non quęrant, sed magis sugiāt gloriam hoīm. e ¶ Exinde cœpit osten. &c. Ad hoc em̄ ignominiam suæ passionis, & resurrectionis suæ gloriam p̄dixit: vt eius exemplo timorem passionis tolleret: & eos ad considerandum suę resurrectionis gloriam eleuaret. k ¶ Et assumens eum pet. &c. Hoc fecit petrus ex affectu carnali, propter quod christus dicit ei. n ¶ Vade post me &c. quasi dicat non debes impedire passionem meam, sed magis sequi. ideo subditur. r ¶ Tunc ait discī. suis: si quis vult post me ve. &c. Maximus in sermone de sancto Iohanne baptista. Duo autem abstinentię & crucis sunt genera. vnū corporale

sapis. a ¶ Si quis vult. Prædicta aplis passione & resurrectione: hortatur ad sequendum tam eos q̄ turbam. b ¶ Abneget se. qd' per vetustatē est, vt capiat qd' vltra se est. Remotis vitijs, virt⁹ sequatur: tollat crucē suam & sequat̄ me. Quod erat p vetustatē: abnegauerat ille q dicebat. Viuo aūt ego, iam non ego. Quod ꝓ vltra se erat, cœpat: viuit vero in me christ⁹. c ¶ Tollat crucē suā. Crux tollit vel cum per abstinentiā corpus, vel cū p cōpassionē ꝓximi animus affligit. Crucē abstinentiæ dr̄ habuit paulus dū dicebat. Castigo corpus meū & in ser. &c. Cōpassionis quoq; cū ait. Quis infirmat & ego nō infirmor? d ¶ Quid em̄ pro. Ecclesia habet tps persecutionis: habet & tps pacis. Hæc tpa desiderat in pcæptis. Nā tpe psecutionis ponē gnat in pcæptis & tpe pacis frāgēda sunt terrena da est aīa: & tpe pacis frāgēda sunt terrena qd agen desideria. Nam quid prodest homini &c. dum sit. e ¶ Aut quā. Nec lucra, nec timor, nec aliquid aliud retrahat a salute: quia quam cō muta. da. homo. ¶ Calicē salutaris accipiā & nomen domini inuocabo. Vel nihil terrenum pro anima perdita poterit hō dare. f ¶ Filius aūt. Nec durū videat hoc pati: qa non sunt condignę passiones hui⁹ tp̄is ad futuram gl̄iam q̄ re. in nobis. g ¶ Sunt quidā &c. qa rudes erāt apli: etiam in præsenti vita promittit eis aliqua consolatio: vt certi⁹ credant de futuro. h ¶ In regno suo. in regno būdinis æternæ: vel ostendendo suam ptātem in præsenti ecclesia.

NICO. DE LYRA.

✻ qd' dictum est ꝓponendo. s. exēplum suæ imitationis, scil⁹, ꝓmittit ex hoc gloriam futuræ resurrectionis, ibi. Filij em̄ hominis dicit⁹ igit. a ¶ Si qs vult ve. meam doctrinā & facta sequēdo. b ¶ Abneget semetip̄sum. i. affectum humanū: non solum meā passionē non ipediendo, sed etiā me in hoc imitādo. c ¶ Et tollat cru. suā. id est paratus sit in aio volūtarie crucē portare i qua crucifigāt ignominiose. Ad hoc aūt rationem inducit dicēs. d ¶ Qui em̄ vo. aīam &c. Hoc aūt potest dupl̄r intelligi. Perdere em̄ habet duplicē significationem. Vno mō idem est qd' amittere & in isto sensu cum dr̄ hic. Perdet eam subintelligendū est, in alia vita. q. d. Qui enim vo. animam suam sal. fa. i. delitijs & voluptatibus occupare in hac vita: qa hoc est vitā suā saluare sm̄ opinionē carnalium: talis perdet eā in alia vita: qa obligat se eā ad pœnā inferni. Alio mō p̄dereidē est qd' destruere: & tunc cū dr̄, p̄det eā: subintelligit in hac vita. & est sensus. Qui em̄ vo. animā suā sal. fa. quantū ad meritum vitæ æternæ. e ¶ Perdet eā. i. destruat corpus laborib⁹ & passionibus exponendo: ex qbus sequit̄ separatio aīæ a corpore. Et hoc est aīam p̄dere sm̄ æstimationē falsam carnaliū licet sit saluare eā sm̄ veritatē. sm̄ hunc sensum vltimū sequitur. f ¶ Qui aut̄ per di. animā suā, ꝓpter me. hoc est, ꝓpter deū, mortem sustinendo. g ¶ Inueniet eam. in bītudine, deo fruendo. Et q. a aīa cū sit imortalis ꝓponenda est oībus corruptibilibus & trāsitorijs: ideo subdit. h ¶ Quid em̄ prodest &c. q. d. nihil. immo per talia p̄dit multum qa perdit illud qd' est imortale & diuinū in eo. i ¶ Filius enim hoīs. qa inuitauerat eos ad imitandū exemplū suæ passionis. ideo ne terrerentur morte corporali & tranſitoria: ꝓmittit eis prēmium futuræ resurrectionis: qd' complebit in aduentu xp̄i ad iudiciū qa tūc resurgēt hoīes ad vitā imortalē. & hoc est qd' dicit. Filius em̄ hoīs. i. christus ver⁹ homo. k ¶ Venturus est. ad iudiciū. scilicet. l ¶ In gloria patris sui. qa i forma gl̄iosa iudicabit. m ¶ Et tūc reddet vnicuiq; &c. iustis gloriam animæ & corporis alijs autem pœnam vniuscuiusq;. t vt sint de futura gl̄ia aīæ & corpis magis certi: promittit eis q̄ aliquibus eoꝝ ostendet in hac vita p̄senti qd' ostendit in sua trāsfiguratione: vt patebit in ca. sequēti. & hoc est quod dicit. n ¶ Amen. i. fideliter. o ¶ Sunt quidam de hic stantibus. s. petrus, iacobus & iohannes vt videbit. p ¶ Qui nō gustabunt mortē. de vita præsenti recedendo. q ¶ Donec videāt filiū hom̄. ve. in regno suo. scilicet apparētē eis in forma corpis gloriosa: qualem habebit post resurrectionem, cū adeptus fuerit potestatem

¶ Q. Ego vere patiar: & si quis vult me imitari: renunciet voluptatibus suis.

a b is. ✝ Si quis vult post me venire: ab b c neget semetip̄sum: & tollat crucem c ¶ faciendo hoc ex charitate. suam: & sequatur me. Qui enim vo d ¶ hic. luerit animam suam saluam facere a ¶ in futuro. ¶ quasi dicat agricolę: si frumētum seruas, perdis: si seminas, renouas. re, perdet eā: Qui aūt p̄diderit aniē f a ¶ nō ꝓpter vanā gloriā vel aliud qd' libet. mam suā prōpter me, inueniet eā. g a ¶ cum deest persecutio: custodiatur cor: qa pacis tpe licet viuere licet & ambire. d ✝ Quid em̄ p̄dest homini si mundū h vniuersum lucret⁹: animæ vero suæ a ¶. q. d. Quid retribuam dño ꝓ oībus &c. e detrimentum patiat⁹? Aut quā da a ¶ nihil dabit pro anima: qa filius hominis sm̄ opera dabit. b ¶ quam ipse redemit. bit hō cōmutationem pro aīa sua? a ¶ qui prius venit humilis. f Filius em̄ hoīs venturus est in gloi k ria patris sui cum angelis suis: & m a ¶ omni conditioni omni sexui. ¶ stella em̄ differt a stella in claritate. ✝ tunc reddet vnicuiq; sm̄ opera a ¶ Quod quia incertum est. g eius? Amen dico vobis: sunt quidā o a ¶ a sanctis

B mors: quasi libando gustatur: vitā vero possidam de hic stantibus qui non gu ꝓ stabunt mortem, donec videant filiū homīs venientē in rēgno suo.

Perdere duplicit accipitur

potestatem regni. tunc enim dixit discipulis suis. Mat. vlti. d. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.

✻ porale, & aliud spūale. Vnū est a potu & cibus temperare appetitum gulæ: a delectationibus & molestijs suauitatib⁹ coercere: & ab his q̄ tactu, gustu, visu decipiunt, sensum virtūr reuocare, ac violenter abstrahere. Alterū abstinētię & crucis genus est ꝓciosius atq; sublimi⁹ motus animi regere & p̄turbatiōes illi⁹ modestiæ trangllitate placare: iræ ac supbię im ✝ Mar. 8. pletus quasi ferā bestiā refrænare, litigare d. quotidie ꝓ vitia: increpare se q̄dā cēsurā & Luc. 9. c. austeritate⁹ tutis & rixā quodāmō cū hoie interiore ꝓferere. d ¶ Qui cūm vol. aīam suam sal. fa. i. vitā aialem voluptatib⁹ exponere. e ¶ Perdet eā. ēternalr̄. f ¶ Qui aūt perdi. i. a voluptatibus retraxerit. Inueniet eam. ad glīā ordinatā. h ¶ Quid enim pro. homini. &c. q. d. nihil. sed multum nocet. nā anima rōnalis imagine trinitatis insignita preciosior est oībus terrenis. i ¶ Filius em̄ hoīs &c. Hiero. Times mortē: audi gloriā triūphantis: veteris crucē, ausculta angelorū misteria. o ¶ Sunt ✝ De fiquidā de hic stantī. Cum xp̄o hic stāt qui mo. cap. pro ipso passiones patiēter sustinēt. & isti mathę⁹. mortē culpæ vel gehēnæ non gustant: sed cū ipso transeunt ad gloriam sempiternā. ¶ In cap. xvj. vbi dicitur in postilla. Signa autem temporum non potestis.

ADDITIO. I. Hęc mīsio sm̄ expositionē postil. non videtur ptinere ad ꝓpositū. Putabant enī pharisæi signū de cœlo in quo declararet tps christi aduentus: vt patet ex dictis suis. Dicere aūt q̄ hoc nō possent cognoscere ꝓ constellationes siderū seu per faciem cœli nihil videtur ad ꝓpositum facere: cum ipsi supnaturalia signa petebant: non signa q̄ ✝ Ro. 2. a. sm̄ cursum temporū naturalē apparēt. Vñ Mar. 9. a. iste passus melius exponitur per Chryſ. su Luc. 9. d. per Mat. vbi sic ait. Sicut ergo ī cœlo aliud quidem est signū serenitatis, aliud pluuię: ita & in me putare oportet. Nā nūc in primo aduentu signis quæ in terra sunt opus est: quæ aūt in cœlo sunt: conseruantur tēpori secundi aduentus, qñ virtutes cœlorū mouebunt̄, hæc Chryſ. Quæ quidē expositio proprie vid etur applicari proposito: vt patet seriem literæ bene intuenti. D ¶ In eo. ca. vbi dicitur in postil. Et iō licet scia non sit clauis: tñ necessario præexigit. Licet scientia discernendi pctm̄ a peccato sm̄ magistrū in. iiij. di. xvij. sit clauis: non tñ in hoc tenetur cōiter a doctoribus: vt ibidē tractatur. Nā prout cōiter tenet: in sacerdotis ordinatione non infundit habitus scientiæ de nouo: sed imprimit sacerdotalis character: in quo fundātur hæ duæ ptātes. s. discernendi & ligandi seu soluendi: q̄ quidē ptātes vnū sunt in radice: sed distinguunt̄ penes earū actus. Qz aūt dicit postillator q̄ scia necessario ꝓexigitur ad debitū vsum clauis: non vr verum. Qz quis em̄ claues ecclesię recipe non debeat nisi habens sciæ habitum ꝓuenientē seu sufficientē ad executionē huius ptātis ex hoc tñ non sequit q̄ si sacerdos nō habeat talem sciam, q̄ nō habeat claues. Esset em̄ maxime piculosum: cū q̄plurimi & in numerabiles sacerdotes curam animarū hñtes: talem scientiā non habeāt: vt quotidie cōstat p experientiā: & sic tales nec ligarēt nec soluerent qd' crudelissimū esset opinari. Hoc tñ manifeste sequetur ex dictis postil. dicentis: qd' scia necessario præexigitur ad debitum vsum clauiū. Nihil aūt est sine eo qd' necessario ꝓexigitur. Vñ videtur dicendum prout dictum est. s. q̄ sacerdos de cōgruitate debet hīe scīam sufficientē, non tñ de necessitate. Et sit sacerdos qui nō habet talē sciam actualiter nec habituaḷr: pōt tñ vti clauiū ptāte: sm̄ quā ligat & soluit tanq̄ habens diuinā ptātem vt iudex ecclesiasticus. Quod intelligendū est semper claue non errante.

REPLICA. In ca. xvj. vbi dr̄. Signa aūt tēpoꝝ scire nō potestis. Quod exponit postil. ad intentionem beati Hiero. glo. ord. & aliorū. Bur. aūt adducit expositionem Chryſ. & ob hoc abijcit expositionē postil. sine rōne quasi eiusdē passus nō possint esse plures expositiones, fidei tñ veritate p oia seruata. Cū ¶ Quinta pars. h in enim postil.

Enim postil. dicit: ꝙ signa tēporū in diuina p̄scientia definitor; nō
p̄t sciri ex his q̄ in cœlestibus corpibus fiūt: intelligit ēt si fiāt p̄ter cursum cōem naturæ, de quo rō redditur: ga hmōi tpa aduentus
xp̄i & signa, nō depēdēt ex his q̄ in corpib⁹ cœlor; fieri p̄t: sed ex
diuina p̄scia. vñ ēt cœli ortū habuerūt. ¶ In eo. cap̄. vbi circa collationē clauium postil. dicit: licet scia non sit
clauis: tū necessario pexigit. de quo dicto a
Burg. facit magnū strepitū: iponēs postil. b
falsum, sed falle. Nam postil. nō dicit sciēti-am necessario pexigi ad suscæptionē clauium, nec ad vsum clauiū: sed declarando
sic dicit sciam necessario p̄exigi ad legitimū & debitū vsum eaꝝ & sic Burg. in fine
huiꝰ corruptorij venit in eādē sniam cum
postil. dicēs vsū clauiū seq̄ clauē, clauē in
nō errante. vbi igit clauis errat: certum est
vsum nō eē legitimū. vtēdo aūt auctoritate discernēdi absq̄ scia & discretiōe, cōmittit error. Ad euitandū igit errorem necessario exigit discretio q̄ scia dici pōt, non
clauis: q̄ est snia postil. bñ visa, non trūcatim. Qđ aūt dicit Burg. de idētitate clauiū
in radice, & earum fm actus distinctiōe: habet tractat. libro. iiij. di. xvij. & xix.

GLO. ORDI.

Mar.9.a. Luc.9.d. ET post di. sex. Ca. XVII.
Idē marc⁹ dicit, sed lucas octo.
Hi ergo ponūt medios: lucas addit & primū quo ꝓmisit, &
extremū quo cōpleuit. Et illi post sex mundi ætates ge-
F Ps̄.30.f. scendu ab omni labore. & hic octauo rpe designat esse resurgēdū.
Tres ducit: ga q̄ fidē trinitatis firmiter seruauerint, in æternavisione gaudebūt. In monte ēt fm Lucā oraturus: ga q̄ resurrectionem
expectāt: mētes in excelsis habitare, & pcibus cōtinuis debent insistere. Seorsum ga iusti & nūc aio sunt ab impijs separati & in futuro oīmodo separabunt: cū absconder eos in absc̄dito faciei suæ
a cōtur. hoim. h ¶ Petrū & ia. Noia istor; ꝙueniūt. Quisq; debet
esse petrus. i. firmus in fide. Inde iacobus. i. supplātator vitior;. Inde iohānes. i. oīa grāe diuinæ ascribēs ꝙ supbiam vitę: q̄ solet oriri
ex virtutibus. c ¶ In montē &c. Facta sunt alba qđ nō an: ga non
dū apparuit g̀d erimus: sed cū apparuerit simes ei erimus. Marc⁹ ait:
Mar.9.a. Qualia fullo sup̄ ter. non po. t. i. deus in hac vita tā claros negt facere: ga nullus sine p. tō. Nullus mūdator sui in terra faciet qđ de⁹
in cœlo, mundans vestē suam ab omni inquinamento. Fullo est doctor animarū, vel mūdator sui corporis. d ¶ Trāsfiguratus est.
Spēm quam habebat p naturā, oñdit: nō amittēs carnē quā assum-
Quale corp⁹ deberit di-scipulis i cœna. Luc. 9.d. pserat voluntate. Illud aūt corpus qđ habuit per naturā: dedit discipulis suis in cœna, non mortale, non corruptibile. e ¶ Respōduit. In exemplū futuræ beatitudinis & claritatis quam videbūt
iusti, prius sublatis ipīs. f ¶ Et ecce apparuerūt &c. Quales vel
quid locuti lucas dicit. Visi in maiestate: & dicebant excessum eiꝰ
quē cōpleturus erat in hierfm. i. passionē & resurrectionē. Significant oracula legis & ꝓphetiæ: q̄ in dño cōpleta: & nunc doctis &
in futuro omnibus electis patebunt. Et bñ visi in maiestate: ga tūc

apertius

NICO. DE LYRA.

ET post dies sex. Fundata ecclesia gentiū in fide in p̄ce. c. hic ponit eiusdē fundationis confirmatio. Et diuidit in duas ptes: quia primo declarat gloriam futuræ resurrectionis, & sc̄o efficacia suę passionis, ibi Cōuersantibus aūt. Procedit aūt hoc mō, ordine. l. retrogrado ad p̄cedens ca. vt cōtinuet principiū huius. c. ad finem p̄cedentis: vbi ꝓmiserat gloriā futuræ resurrectionis, vt visum est. Prima diuidit in duas ptes: ga primo ostendit gl̄ia futurę
Diuisio. resurrectiōis, sc̄o ex hoc subdit solutio duplicis q̄nis, ibi. Et in-terrogauerūt discipuli: Pria in tres: ga primo ad declarationē futuræ resurrectiōis describit xp̄i transfiguratio. sc̄o subiūgit huius
transfiguratiōis testificatio, ibi. Et ecce apparuerūt. tertio circa hoc
ponit discipulor; instructio, ibi. Et descendentibus illis. Circa xp̄i
transfigurationē euāgelista notat quatuor videlicet tp̄s determinatū confortiū locū & modum. Quantū ad tp̄s dicit sic. a ¶ Et post
dies sex. s. a ꝓmissione p̄cedenti discipulis facta qñ dixit. Sunt qdam de hic stantibus &c. Considerandum tñ ꝙ Luc. ix. dr̄ post dies
octo. quia Matthæus non cōputat diē in qua xp̄s fecit eis promisionem: nec vltimā in qua transfiguratus est: sed cōputat tm tp̄s in
ter mediū: & iō fm veritatē cōputando totū tp̄s a ꝓmissione facta
vsq; ad
xp̄m: vt hr̄ Act. xij. Considerandum tñ ꝙ beatus Amb. sup Lu. & Augu. super epīam ad Gal. vidēt dicere ꝙ iacobus iste qui fuit in transfiguratione, fuit ille iacobus q̄ primo rexit ecclesiā hierosolymitanā: & ille non fuit frater iohannis & filius zebedæi, sed filius alphæi. Sed dicendum ꝙ cū textus exp̄sse dicat istum fratrē iohannis. & per ꝺ̄ns filium zebedæi. ꝙ Aug. & Amb. non loquunt assērendo, sed magis opinionē aliorꝰ referendo. Si tñ loquerent assertiue: non esset curandū de dictis eor; q̄n sacra scriptura expresse dicit ꝺ̄rium sicut hic. V̄nde Augu. in epīa ad Vincentium Donatistā dicit de doctrina sanctor; quæ est extra scripturā canonicam. Hoc genus scripturarū ab illis q̄ canonicæ noiant, distinguendum est: non em̄ ex eis ita testimoniū, pferendū vt ꝺ̄rium sentire nō liceat: maxime vbi aliter senserunt ꝙ veritas se habeat: nos in illo genere sumus, vt non dedignemur ēt ab apīo dictum suscipere si quid aliud sapitis deus illud reuelauit. Cōsequēter euāgelista designat locum di. c ¶ Et dux. il. in mon. excel. ad designandū ꝙ illi sunt apti ad contemplandū cœlestia qui eminent in contemplatiua vita. Subdit aūt. d ¶ Seorsum. ad denotandum ꝙ contemplatiui debent esse a tumultu sęculariū segregati. Consequenter describit transfigurationis modum di. e ¶ Et transfi. est. non ꝙ mutauerit lineamenta corporis vel figurā: sed ꝓpter claritatis vultus ei⁹ immensitatē. & hoc est qđ subdit: f ¶ Et resplen. fac. &c. Ad cuius euidentiā cōsiderandū: ꝙ anima xp̄i a principio creatiōis fuit gloriosa p apertam visionē & pfectam fruitionē. Verūm ex diuina dispōne fiebat vt gl̄ia aiæ non redūdaret ad corpus: vt sic corp⁹ esset passibile & mortale ad implendum preciū redēptionis humanę. Et eodem mō ex diuina ordinatione factū est vt gl̄ia animæ redūdaret ad corpus in hora transfigurationis vt oñderet discipulis gl̄ia futuræ resurrectionis: non tm aiæ sed corporis: vt sic aiarent ad se quendum xp̄m in acerbitate passionis: ad qđ eos inuitauerat in. c. p̄ce. Et sic patet ꝙ claritas illa in hora trāsfigurationis fuit claritas gl̄ię quantū ad essentiā, sed nō quantū ad modū: ga fuit eiusdē rōnis cū illa claritate q̄ est in corpib⁹ gl̄iosis, sed nō fuit ibi p modū qualitatis ꝓmanētis, sicut est in illis: sed p modū passionis trāseuntis. & iō illa claritas nō debet dici dos gl̄ię: ga dos de sua rōne ipōrtat qualitatē ꝓmanentē. Et est sīfe de lumine eleuāte aīam pauli ad
videndū in raptu diuinā eētiā: qđ fuit eiusdē rōnis cū lumine eleuante aīas beator;. Verūm̄ ga nō fuit in paulo p modū qualitatis ꝓmanentis, sed p modū passiōis trāseuntis: iō ex tali eleuatiōe siue visione non fuit paulus btūs: quia btūs do importat permanētiā. g ¶ Et ecce. Hic ponitur transfigurationis testificatio. Et primo

✻ testificatio

Moraliter. a ¶ Et post dies sex &c. Origenes. Sex diebus fact⁹ est visibilis mundus. igitur qui transcendit omnes res mundi visibiles potest excelsum montē ascendere: & aspicere gloriam verbi dei. g ¶ Et ecce apparuerunt. Orige. Si quis intelligit spiritualem legem conuenientem sermonibus iesu: & in ꝓphetis absconditam dei sapientiā: ille videt moysen & heliā in gloria cum iesu.

✻ Dñe bonum

Moralit.

A ☞ apertius videt quāta dignitate veritatis: oīs diuinor; non solū sensus, sed ēt sermo fuerit prolatus. Vel moyses & helias significant oēs cum christo regnaturos. Mortuus moyses, mortuos. helias viuus, eos qui viui inuenient. Quibus conuenit in maiestate videri pro gloria quā habebunt: & excessum memorare: ga vnica materia laudis fit fidelibus passio xp̄i. Et ga gustata dulcedine cœlesti vilescunt infimapetrus visa dñi, & sanctorum maiestate: solis his perpetuo vult hærere dicens: Bonū est nos hic esse: faciamus hic &c. Secūdū alium euangelistā nesciebat quid diceret: apo.21.g. in eo ꝙ in cœlis tabernacula quærit, vbi nulla aduersitatis aura est timenda: ga de⁹ omnipotens templum eiꝰ est & agn⁹. Sed in hoc sciebat quid diceret: bonum est nos hic esse: ga vere solum hominis bonū est intrare in gaudium dñi sui. Q̄s si petrus vi-j.25.b. dens glorificatā humanitatem tāto afficit gaudio, vt nunc̄ vult ab eius ituitu secerni: quid putandū est de his qui diuinitatē videre meruerunt? a ¶ Adhuc eo lo. Vt discat qui tabernaculū queſiuit, in resurrectione non regmine domor;: sed spūssancti gratia, ptegēdos esse. b ¶ Ecce nu. lu. &c. Sicut baptizato dño, sic & clarificato mysterium sanctę trinitatis ostenditur: ga gloriā eius quā in baptismo ꝓfitemur credendo: in resurrectione laudabimus videndo. Spūssanctus ibi in colūba, hic in nube lucida. Quia qui mō simplici corde fidem seruat: tunc apta visione qđ' crediderit, cō templabit: & ea grā qua illustrabit, protegetur. c ¶ Et cc. vox &c. Quia iprudēter quæsiuit, rnsionē dñi non meruit. Sed vox
B patris de filio testat: docetq; petrū: & in eo cæteros veritatē. d ¶ Hic est fi. Moyses & helias sunt serui: & nobis cum debent in cordibus dño præparare tabernaculum.
e ¶ Ipsum audite. Hocīa pater præcipit: quod moyses incarnationi testimonium dans prędixit: Prophetam susci. &c. Quasi Deu.18.c di. iste est quem moyses promisit. f ¶ Et audientes. Altiore enim sensu vnāvtriusq; intellexerunt deitatem. Timuerunt: vel qa se errasse cognouerūt: vl qa nubes operuit eos: vl qa vocē p̄ris audierūt. g ¶ Surgite. Pulso metu, doctrina daf: quo manēte non audirēt. g ¶ Leuantes aūt oc. &c. Ablata nube vident iesum, & moysen & heliam euanuisse: ga post̄ legis & ꝓphetarū vmbra discessit: q̄ velamento suo apīos texerat: ver. lumē in euangelio repit. i ¶ Nisi so. iesum &c. Si em̄ moyses & helias cū iesu perseuerassent vox p̄ris videret incerta cui potiꝰ dedisset testimoniū. k ¶ Nemini dixeritis visiō. &c. Ne gl̄ia futuri regni p̄ oñsa incredibilis esset: & apud rudes sequēs crux scādalū faceret.

☞ Q̄ heliam

NICO. DE LYRA.

Diuisio. ☞ testificatio humana. sc̄o diuina, ibi: Adhuc eo loquente. Pria in duas: ga primo ponit testificatio eminentiū virorū in ve. testa. sc̄o eminentiū in nouo, ibi: Rūdēs aūt petrus. Dicit ergo primo ꝙ moyses & helias apparuerūt illis: hoc est ipīs discipulis. a ¶ Loquentes cū eo. De quo aūt loquerent Lucas exprimit. ix. c. dicens ꝙ loquebant cū iesu de excessu quē expleturus erat in hierfm: qui quidē excessus fuit in sua passiōe in qua sustinuit dolorē excessiuū & ignominiā excessiuā, ꝓpter amorē excessiuū ad nos. Rō aūt qua
Quare moyses & helias xpo ap-paruerūt re moyses & helias magis apparuerūt ꝙ alij fuit: qa moyses erat legislator: & helias maximus æmulator ꝓ honore diuino: fm ꝙ de eo scribit. iij. Reg. xix. Zelatus sum ꝓ dño exercituū: & iō per testimoniū istor; apparuit ꝙ xp̄s non erat dissolutor legis vt imponebant sibi iudæi: sed magis adipletor. Sitr nec blasphemator diuini nois: vt iponebant ei iudæi: qa dicebat se filiū dei: sed magis con-fessor veritatis. Considerandū ēt ꝙ moyses & helias non fuerunt ibi fm apparentiā phantasticā: sed fm veritatē: ga helias fuit adductus ibi de loco quodā eminenti ad quē fuerat raptus: vt hr̄. iiij. Regū. ij. & sic apparuit ibi in aīa & corpe. Moyses aūt fuit ad dus⁹ ibi de limbo sanctorum patrum: non ga surrexit: sed qa anima apparuit ibi i quodā corpe sibi adaptato sicut apparēt angeli in corporibus assūptis. Per hoc ēt ostenditur, ꝙ xp̄s erat dñs vitæ & mortis qa habebat testimoniū ab helia qui erat adhucviuus: & a moyse qui iā fuerat mortuus. b ¶ Respondens autem pe. Hic ponit testimonium apsorum qui fuerunt eminentes in nō. test. Ad cuiꝰ euidentiam sciendum ꝙ beatitudo essentialiter cōsistit in aspectu claro ipsius diuinitatis & perfecta eius fruitione: accidentaliter autem cōsistit in aspectu humanitatis christi & delectatione cōsequente per quam sicut per instrumentū cōiunctum diuinitati sunt sancti adducti ad gloriam. Isti aūt apli qui admissi fuerūt ad videndum trāsfigurationem christi, nō viderūt ipsius diuinitatem sicut paulus in raptu: sed tantum eius humanitatē in forma gloriosa: & tamen in eius aspectu fuerūt sic delectati ꝙ voluissent ibi perpetuo manere propter quod dixit petrus: Domine bonū est nos hic esse. d ¶ Faciamus hic tria taber. ad manendum. s. hic continue. e ¶ Tibi vnum &c. Nō loquitur de tabernaculo faciendo pro se: & sociis suis: quia volebat cum christo esse in suo tabernaculo: & socij sui cum alijs duobus. Lucas †De con autem dicit, ꝙ loquebatur petrus nesciens se. di. 3. c. quid diceret: Sicut em̄ ex magnitudine pas fina. sionis vt timoris vel amoris aliquis ꝓrupit in aliqua verba sine præmeditatione: ita similiter ex magnitudine deuotionis & delectationis ex parte dixit pe. rus illa verba quæ tamen non erant rationabilia: ga in solo aspectu humanitatis christi nō cōsistit beatitudinis essentia vt iam dictum est: & ideo illud non debebat sufficere profinali beatitudine. f ¶ Adhuc eo loq. Hic D
ponitur testificatio diuina. Sicut em̄ in baptismo christi in quo cōsistit regeneratio & principium vitę spiritualis apparuit tota trinitas: filius in carne: pater in voce: spiritussanctus in specie columbæ: ita similiter conueniens fuit quod appareret in transfiguratione, per quam ostensus est termin⁹, seu perfectio vitę spiritualis: videlicet gloria futuræ resurrectionis: & ideo sicut filiꝰ apparuit ibi in carne, decorata tamen claritate gloriæ: ita spiritussanctus in lucida nube per quam significata est plenitudo veritatis in christi prædicatione: propter quod dictum est: k ¶ Ipsum audite. pater autē apparuit in voce, di. h ¶ Hic est fi. meꝰ. scilicet naturalis: alij autem sunt adoptiui.
i ¶ In quo mihi &c. i. in quo diuinū beneplacitum cōplebitur de redēptione mūdi. Sequtur: l ¶ Et audientes discipuli cecciderunt in faciem suam & timuerunt valde. Hoc aūt factum est ad declarationē humanæ fragilitatis iuxta excellentiā diuinæ maiestatis. m ¶ Et accessit iesus. ad cōsolandum eos. s. n ¶ Et tetigit eos. familiariter & dulciter eos consolando. Sequitur: o ¶ Leuantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Iesum. quia moyses & helias iam recesserant: reducti voluntate diuina ad loca vnde fuerunt adducti. p ¶ Et descendētibus illis de mōte præcæpit iesus &c. Hic ponitur discipulorum instructio de visione prædicta: quia præcæpit eis iesus ne visionē prædictam alijs diuulgarent ante resurrectionem suam: ne alij audiētes christum eis apparuisse in forma gloriosa scandalizarentur: postea videntes ipsum pati tam ignominiose. r ¶ Et interrogauerunt eum. Hic ponitur solutio duplicis quæstionis subortæ ex prædictis. Secunda ponit, ibi: Et cum venisset ad turbam. Circa primū aduertendū ꝙ discipuli audierāt a pharisæis & legispitis ꝙ helias debebat ve-

c✻ nire circa

✻ c ¶ Dñe bonum est nos hic esse. scilicet in contēplatiōis dul- Moralit.
cedine. d ¶ Faciamus hic tria tabernacula. quæ contemplatiuus moraliter facit quando legem & prophetas & euangeliū practice legendo disponit: scilicet corde credendo: ore confitendo, & opere ādimplendo. g ¶ Et ecce nubes lucida. i. cognitio vera: iō subditur: h ¶ Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene compla. &c. l ¶ Et audientes discī. cccī. in facie suam &c. nam sic illuminati veneranf dei maiestatē. q ¶ Nemini dixeritis visionem em̄ donec filius hominis a mortuis resurgat. quia diuina mysteria non sunt semper sed loco & tempore debitis publicāda.

h iiij ✻ Quid ergo

E a ¶ Q̃ hellam oporteat pri.ve. Traditio pharisæorum est iuxta Malach. malachiam pphetam: q̃ helias veniat ante aduentū saluatoris: & vlti.b. reducat corda patrum ad filios, & filiorū ad patres: & restituet oia in antiquū statū. Estimant ergo apli transformationē gl̃ię vltimā hanc esse quā viderant & dicunt: Si iā venisti in gl̃ia quō p̃cursor tuus nō apparet: maxime q̃a & heliā videram rece ssisse. b ¶ Oia. Vtiq; illa q̃ pphe ta p̃dixit. i. corda patrū ad fidē filioꝝ & ecōuerso restituet: ēt hoc quod morti debet & Mar.9. a soluet. s. morietꝫ vt in Marco apertius demonstratur. c ¶ Tunc intellexerūt &c. Ex indicio passionis suæ quam sæpe dixerat: & præcursoris sui quam completā videbant. d ¶ Et cum venisset. Loca rebus congruunt. In monte orat: transformatur: arcana maiestatis aperit: inferius turba occurit: miseros audit: infirmos cōfortat, docet, castigat. e ¶ Quia lunaticꝰ est. Hunc Mar.9.c. marcus surdum & mutum dicit: quē matthæus lunaticum. Non q̃ luna dęmonib⁹ seruiat. sed dæmon lunę cursum obseruās corripit hoīes: vt per creaturā infametꝫ creatorem. ¶ Typice: Lunaticus est qui per horarum momenta mutatur in vitia: nec perstat in iceptoꝫ: sed crescit & decrescit: & nūc in ignem libidinis vel irę ferꝫ: nūc i aquas Typice, cupiditatis quæ non valēt extinguere charitatem. f ¶ Et obtuli &c. Latenter accusat discipulos cum sæpe impossibilitas curandi non ex vitio curantium: sed eorum qui curandi sunt prouenit. g ¶ Respōdens. Non tędio superatus qui mitis est in verba erūpit: sed sicut medicus ęgroto cōtra sua p̃cepta agenti. h ¶ Et increpauit. q̃ iratus est nō homini, sed vitio: & pvnū hoīem iudæos arguit infidelitatis. Vñ addit: Afferte illum huc ad me. i ¶ Et exiit ab eo dæ. Marcus dicit de isto: quia cum vidisset dñm statim spūs conturbauit eum & elisus in terra volutabatur spumans: & domino iubente vt exeat: clamans & discerpens exit. Quia sæpe dum conuerti ad dominū post p̃ā volumus: magis a diabolo impugnamur: vt vel odiū virtutis incutiat: vel expulsionis suæ vindicet iniuriam. Exiturus discerpit, & furēti clamore intuentes terruit: quia plærūq; dum de corde expellit, acriores tentationes excitat q̃ prius qui possidebat quietus. k ¶ Propter incre. Ecce qui non exaudimur non est impossibilitas præstantis: sed culpa deprecātis. Nam ex opposito si fides vra tā feruēs esset q̃ tribulata, magis & magis caleſceret.

☞ Sicut

NICO. DE LYRA.

✠ nire circa mundi cōsummationem: vt hr̃ Malach. vlti. & ideo quia heliam viderant, credebant finē mundi ppinquū: mirabantur in q̃ ipse ita cito recesserat, & nihil docuerat vel prædicauerat: cum tamen scriptū sit Malach. vlt. q̃ deberet conuertere corda patrū ad filios: & ideo quærebant intellectū huius quō sit intelligendus eius aduentus ante xp̃m. Et saluator breuiter rn̄det, q̃ duplex ipsius est aduentus. Vnus ad iudiciū in fine mundi: & hunc pueniet helias in ppria p̃sona p̃dicando iudæis & puertendo ad xp̃m: & falsitatē antixp̃i detegendo: & hoc est qd̃ dicit: b ¶ Helias quidē venturus est. in fine mūdi scilicet. c ¶ Et restituet omnia. quia oēs iudæi qui tunc inuenientur, ad christum conuertent. Alius est aduētus ipsius christi in mundū: qui iam præcessit & hunc p̃uenit in spū helias. i. iohannes baptista qui habuit zelum veritatis sicut helias: & hoc est qd̃ dicit saluator. d ¶ Dico autem vobis quia helias iam venit. i. iohannes baptista qui venit in spiritu & virtute Heliæ: vt habetur Lucæ. j. e ¶ Et non cognouerunt eum: id est facta eius & doctrinam non approbauerunt: quia pharisæi & legisperiti baptisma suum & doctrinam contempserunt. Herodes autem de eorum consilio vt probabiliter creditur eum incarcerauit. f ¶ Sed fecerunt in eo quæcunq; voluerunt. Ipsum incarcerando & interficiendo. g ¶ Sic & filius hominis passurus est ab eis. Quia per consilium pharisæorum captus est & morti adiudicatus: & manibus crucifigentium ipsum traditus. h ¶ Et cum venisset ad turbam: accessit ad eum homo &c. Hic ponitur solutio secundæ quæstionis: Et primo ponitur quæstionis occasio. secūdo, quæstionis dissolutio, ibi: Tunc ascenderunt. Circa primum con- †Mar. fiderandum q̃ aliq; discipuli videtes: q̃ nō b. eēnt admissi ad secreta christi, sicut alij tres discipuli prędicti, aliquod humanum passi, incurrerunt quendam motum turbationis & inuidiæ: sicut clarius videbitur capitulo sequenti. & ideo ex hoc factum est, q̃ in absentia christi non habuerunt tantam virtutem dæmones expellendi sicut ante: & propter hoc quendam dæmoniacū per lunationes afflictum eis oblatum nō potuerunt curare. Alia autem causa fuit incredulitas patris qui perfectę non credebat: sed christus adueniens ipsum solo verbo curauit: & hoc est quod dicitur:

Et cum venisset ad turbam. rediens de monte vbi fuerat transfiguratus. i ¶ Accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum &c. Duplici enim de causa Quar. d. dæmon aliquando p̃m varietatem lumō aſſligit hominem magis q̃ alio tempore. Vna est vt per hoc creatura dei scilicet ipsa luna infametur. Alia causa est: natio- quia propter moliciem cerebri in nouilunio quando abundāt humida super quę als †Mar. luna habet dominium: cerebrum est abtius vt in ipso dæmon aliquid operetur. †Mar. Sequitur: l ¶ Nam sæpe cadit in ignē. c. Quia diabolus volebat eum comburere Luc.9.c. vel submergere: si deus permisisset.

m ¶ Et obtuli cum discipulis tuis, & nō potuerunt cura. &c. Causæ huius iam dictæ sunt. o ¶ Respondēs autem iesus ait: O generatio incredula & peruersa. Hoc dixit propter discipulos: & propter patrem pueri rationibus dictis: p ¶ Vsq; quo patiar vos. Id est defectus & malicias vestras. q ¶ Et increpauit illum iesus. scilicet dæmonem affligentem puerum. r ¶ Et exiit ab eo. Non audens re- †Mar. sistere christi præcepto. s ¶ Et curatus e. est puer ex illa hora. Quia extunc non afflixit eum dęmon. t ¶ Tunc accesserūt. Videntes discipuli q̃ non potuissent curare puerum: cum tamen alias pluries eiecissent dæmonia de corporibus obsessis. Ideo accesserunt ad Iesum secreto: Probabiliter enim timebant q̃ ex culpa eorum erat in parte: & ideo nolebant de hoc iesum publice interrogare: sed magis in secreto. v ¶ Et dixerunt ei: Quare nos non potuimus eiicere illum? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quip̃a pe dico vobis: Si habueritis fi- b

a ¶ cum iam te in gloria videremus.

discipuli, dicentes: † Quid ergo a scribæ dicunt q̃ heliam oporteat ¶ ante aduentum domini.

primum venire? At ille respon- a ¶ præcursor iudicis: vnde constat hunc nō esse secundum aduentum.

dens, ait illis: Helias quidem venb turus est: & restituet omnia. Dico § a ¶ præcursor redemptoris: vnde constat primum aduentum completum. ¶ non corpore: sed virtute & spiritu.

autem vobis: quia helias iam ve- a ¶ amauerunt. ¶ spreuerunt: decollauerunt. pharisæi enim consenserunt.

nit: & non cognouerunt eum, sed § fecerunt in eo quæcunq; voluerūt. Sic & filius hominis passurus est g a ¶ a iudæis herode consentiente.

c ab eis. Tunc intellexerunt discipuli: quia de iohāne baptista dixisset d eis. Et cum venisset ad † turbam: ac h cessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum, dicens: † Domi k e ne miserere filio meo q̃a lunaticus

a ¶ deprecans exponit omnia incommoda ęgroti.

est: & male patitur: Nām sæpe cadit l a ¶ in aquam voluptatis quæ emolit.

f in ignē, & crebro in aquā. Et obm tuli eum discipulis tuis, & non po g tuerunt curare eum. Respondens o autem iesus ait: † O generatio incredula & puersa: quousq; ero vobiscum. Vsq; quo patiar vos? Afferp a ¶ per ipsum iudæos arguit.

h te huc illum ad me: Et increpauit q a ¶ puerum non dæmonem: vt ostēderet tradi tum esse immundo spiritui propter peccatum suum vel parentum.

i illum Iesus, & exiit ab eo dæmor a ¶ qua ibi nullus moribꝰ prævalet vbi omnipotentis interuenit manus.

nium, & curatus est puer ex illa ho q ra. Tunc accesserunt discipuli ad r Iesum secreto, & dixerunt: Quare nos non potuimus eiicere illum? Dicit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quip̃a pe dico vobis: Si habueritis fi- b

a ¶ quod minimum contra montem. ¶ vnde alibi: Quæcūq; in nomine meo petie. credi. quia accipietis.

a dem sicut grānum sinapis: dice- c a ¶ superbo diabolo. b ¶ ab obsesso corpore in altū maris: id est in profundum inferni.

tis monti huic: trānsi hinc, & tran- d a ¶ nulla incommoditas insanabilis.

sibit: & nihil ip̃ossibile erit vobis. Hoc autem genus non eiicitur ni- e si per orationem & ieiunium. Con f uersantibus autem eis in galilæa g dixit illis Iesus: † Filius hominis h tradēdus est in manus hominum:

a ¶ si hoc contristat. ¶ hoc lætificet.

& occident eum: & tertia die re- i surget: Et contristati sunt vehe- k menter. Et cum venissent caphar- l

¶ exactores tributi.

naum: accesserunt qui didrachmam accipiebant ad petrum: & dixerunt ei: Magister vester non n ¶ vere non.

soluit didrachmam? ait: Etiam: Et cum intrasset in domum prævenit g eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur simon? Reges terræ a quibus p ¶ de terris.

bus accipiunt tributum vel cen- ¶ de capitibus.

sum: a filiis suis, an ab alienis? At ille dixit: Ab alienis. Dixit illi q ¶ quanto magis dominus regum.

i li Iesus: Ergo liberi sunt filii. r

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Amen. id est fideliter. b ¶ Dico vobis si habuerit fidem &c. quod est modicum in quantitate: sed maximum in virtute. c ¶ Dice. i. dicere ex gratia. d ¶ Mōti huic: transi hinc, & transibit &c. Licet apostoli non legantur montes transtulisse ad literam: legūtur tamē maiora fecisse in virtute fidei, vt mortuos suscitasse, & cæcos illuminasse: & consimilia: quæ non possunt fieri nisi virtute supnaturali & diuina. Translatio aūt montis ad alium locum aliquando fit virtute naturali: sicut in terremotu vehementi: Vel pōt dici q̃ mons hic accipitur metaphorice: id est diabolus qui potest dici mons propter superbiam: qa ipse est rex super omnes filios superbiæ: vt dicitur in Iob. & sic est sensus. Si habuissetis fidem feruētem. s. charitatem: potuissetis dixisse monti huic. i. diabolo transi hinc: id est de obsesso luMontis trāslatio quō itel ligēda sit Iob.41.b natico: & transisset de corpore exeundo: & sic in hoc ostendit causam quare non potuerūt eum eiicere: & hoc est quod subditur. e ¶ Hoc autem genus non eiicitur &c. Oratio autem quæ est mentis eleuatio in deum: & ieiunium per quod refrænatur caro, sunt effectus fidei formatæ per charitatem. Sciendum etiam, q̃ si cut in diuersis rebus corporalibus administrandis diuersi angeli a deo præponuntur & diuersorum ordinum: sic etiam in diuersis tentationibus diuersi dæmones habent specialem effectum: qa aliqui potissime tentāt de diuitijs congregandis: aliqui de honoribus appetendis. Vnde & alii dicuntur spiritus superbiæ: & aliqui spiritus luxuriæ. Iste autem dæmon habebat virtutem tentandi potissime de vitio carnis quod vitium potissime refrænatur per orationem & ieiunium: & p consequens dæmon de talibus tentans, per talia superatur. f ¶ Conuersantibus autem illis. Hic declarat se esse precium nostræ redemptionis: Et diuiditur in duo: quia primo ostendit suam futuram passionem, secundo ex quodam facto declarat suæ passionis efficaciam, ibi: Et cum venissent. In prima parte dicit sic: Cōuersantibus autem eis. i. iesu & discipulis suis. g ¶ In galilæa. q̃ erat terra vbi fuerat concæptus & nutritus. h ¶ Dixit illis iesus: filius hominis tradendus est in manus homi. qa per instinctum dæmonis intrantis. cor iudæ, traditus est in manus iudæorum: vt habetur Iohan. xiij. Et a iudæis traditus est in manus gentilium. i ¶ Et occident eum: & tertia die resurget. cum morte sua prædixit resurrectionem suam ne in passione eius incurrerent desperationem k ¶ Et contristati sunt vehementer. quia eius societas ita erat dulcis & grata q̃ non mirum est si contristati sunt passione eius audita. l ¶ Et cum venissent. Hinc ostenditur passionis eius efficacia quæ est libertas vera quia per passionem christi sumus a seruitute diaboli liberati: & ista libertas sic declaratur: cum dicitur: Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didrachmam accipiebant. Capharnaum erat ciuitas principalis in galilæa: & ideo ibi manebant qui tributum colligebant ex parte romanorum quibus iudæa erat subiecta: & quiliber capitaneus domus soluebat didrachma: & va- †Mar.9. let didrachma duplex drachma. Drachma e. autem est octaua pars vnciæ: & valet sex Luc.9.c. obolos: obolus autem valet quantum vnus paruus turonensis: & sic quilibet capitaneus soluebat annuatim quasi duodecim turonenses: ista autem possunt colligi ex his quæ dicunt Papias & Isidorus de ponderibus. Isti igitur qui didrachmā accipiebant a quolibet capitaneo dixerūt Petro: m ¶ Magister vester non solD uit didrachmam. non faciebant mentionem de apostolis: quia non accipiebant nisi a capitaneis vt dictum est. n ¶ Ait etiam. Quasi dicat: hoc est verum. o ¶ Et cum intrasset domum prævenit eum iesus. ea quę facta erant in eius absentia sibi prædicendo: Et in hoc ostendit q̃ nihil latebat ipsum. Sequitur: p ¶ Reges terræ. a quibus accipiūt tributum vel &c. Hoc autem interrogauit non ignorans qd erat responsurus: sed vt ex sua responsione melius informaret eum de veritate. q ¶ At ille dixit: ab alienis. dixit illi iesus. concludendo veritatem. r ¶ Ergo liberi sunt filij. Ipse autem christus erat filius dei ſm naturam diuinam: & per consequens nulli subiectus. Similiter ſm naturam humanam erat filius dauid: & per consequens libera a tributo. Et ex hoc sequitur, q̃ apostoli qui erant de eius familia, essent liberi. Verumtamen ne scandalizarentur illi qui colligebant, voluit tributum reddere. Ad cuius euidentiam considerandum, q̃ scandalum aliquando oritur ex malicia, quale fuit scandalum pharisæorum: Et tale est contemnendum: sicut dictum est supra. xv. capitulo. Aliquando oritur ex ignorantia: & tale scandalum vitandum est. Salua tamen triplici veritate. scilicet iusticię: vitę & doctrinę. &

✠ tale erat

✠ e ¶ Hoc autem genus non eiicitur nisi per orationem & Moralię. ieiunium. Per ieiunium enim curantur pestes corporis: & p orationem pestes mentis. f ¶ Conuersantibus autem eis in galilæa dixit illis iesus: filius hominis tradēdus est &c. Galilæa volubilis interpretatur: & iō per hoc q̃ dominus ibi p̃dixit passionē suam discipulis significauit q̃ memores esse debem⁹ mortis christi: & etiam nostrę: q̃diu sumus in volubilitate vitę præsentis. l ¶ Et cum venissent capharnaum: accesserunt qui didrachmam &c. Didrachma continet duplex drachma: Et pvnū potest intelligi pœnalitas corpis. scilicet fames & sitis, & hmōi. Per aliud aūt pœnalitas mentis: scilicet timor: tristitia: & hmōi. Hoc autem duplex drachma debet reddere quilibet imperatori omnium pro peccato primorum parentum: quod facit patienter tolerando pœnalitates dictas: Licet autem christus non habuerit peccatum: tamen reddere voluit pro salute omnium: & quia carnem assumpsit similem peccatrici.

E Allegorice.

a ¶ Et cum pisce. Allego. Christus est piscis in hoc mari moratus qui primus morti, p redemptione se obtulit: vt id qd in ore eius. i. in confessione fuerat inuentū: p petro & dño daret. Et bñ idipm preciū sed diuisum: ga p petro quasi p pctore. Dñs aut pctm no fecit. Stather dr qui habet duo didrachmata: vt ostenderet sibi tuto dem eodē precio dns & seruus liberantur.

Christus quare & vñ tributū soluit,

Sed & simplr intellectus ædificat: dum do minus tāt fuit paupertatis, vt vnde daret tributa, non haberet. Iudas quidē cōia in loculis habebat: sed res pauperum in suos vsus conuertere nefas duxit: idipsum dans exemplum nobis. ¶ Christus est piscis: ma re: mudus, hamus, mors. Christus gerebat precium nostræ redemptionis. Q. aut precium in ore piscis inuentū est: significat redemptionē nostram ore xpi prænunciatā esse. Ille censum soluit qui nil possidebat: tu qui lucrū sæculi sequeris: cur sæculi ob sequium non agnosces?

Ca. XVIII.

IN illa hora &c. Quispu. Ex æqualitate precij qua in tributi redditione dño fuerat comparatus arbitrati sunt petrū oib⁹ aplis̄ plātū. c ¶ In regno cœ. Vel regnum dei, doctrina est euangelij cui obedire simplr & sine vlla retractatione debemus sicut puer non dicit doctoribus.

Mar. 9. e. d ¶ Et aduocans. Scm marcum puerum iesus cōplectit: significās humiles dignos suo complexu & dilectione. e ¶ Paruulum &c. Paruulum ætate: vt similitudinē demonstraret. Vel se statuit in medio qui non venit ministrari, sed ministrare. Vel: Paruulum. i. spīm sanctum posuit in cordibus; eos: vt humilitate superbiam vitarent.

f ¶ Quicūq; ergo &c. Inuitat discipulos suos, & omnes alios dominus: vt qd puer habet per naturam. i. innocētiam & humilitatem: hoc habeant discipuli & oēs alij p virtutem. g ¶ Sicut paruulus iste. Innocēs erit sicut iste puul⁹: q nō pseueret ira Iesus nō meminit: visam mlierē nō cupit.

Qui autē

NICO. DE LYRA.

tale erat istud scandalum: qa illi q colligebant tributū erāt, gētiles legem prophetas ignorantes: & ppter hoc ignorabāt qp christus esset immunis a tributo. Tum qa filius dei fm naturā diuinā. Tum qa filius dauid fm humanā: qa non tenebant talia scire: dare aut eis tributum non est ō veritatem vitæ, iustitiæ & doctrinæ: ideo xps voluit dare, ppter scandalum vitandū, eadem rōne ecclia in aliqbus terris, vbi non est ꝺsuetū decimas dare: non repetit decimas ad scandalū vitandū: & hoc est qd dicit xps. a ¶ Vt autē non scandalizemus eos, va. ad ma. & mitte ha. Ex quo patet qp christus erat ita pauper, qp non habebat vnde posset soluere tributum. Sequit. b ¶ Et cum pisce &c. Ex quo patet ei⁹ diuinitas futura contingentia certitudinaliter prædicendo. c ¶ Illum su. da cis pro me & te. Stather em valet duplex didrachma: Christus em voluit dare tributum pro se & pro petro: quia iam petrum fecerat capitaneum super alios aplos: vt habetur in præcedenti capitulo.

Ca. XVIII.

IN illa hora &c. Superius sunt data est ecclesia gentium in fide: hic consequenter fundatur in moribus: Et diuiditur in tres partes fm tres status diuersos in ecclesia. Primo enim describuntur virtutes actiuorum: & secundo religiosorum seu contemplatiuorum: sequenti capitulo: & tertio prelatorum. xx. ca. Prima in duas: qa primo describitur virtutum fundamentum. scd'o ædificiū desuper constructum, ibi: Et qui susceperit. Ad euidentiam primę partis aduertendum, qp saluator describendo virtutes actiuorum; cōuenienter incipit ab humilitate duplicī de causa: Prio quia est fundamentum aliarum virtutum: vt dictum est. Secundo, qa habuit occasionem ex præhabitis immediate in præcedenti capitulo. Dictum est em, qp saluator assumpsit secū petrum: iacobum & iohannem a lijs dimissis: & duxit eos in montē seorsum: & transfiguratus est ante eos: iō alij aliquid humanū passi, motū cuiusdam inuidiæ incurrerunt. Item quia pro petro iusserat solui tributum, qd' solū a capitaneis colligebatur: iō in hoc cum principalem alijs constituerat & capitaneum: propter qd' alij aliquo mō indignati: ga nō

Diuisio.

erant adhuc confirmati per missionem spūssancti. in via positi cœperunt inter se altercari de maioritate, quis eorum esset maior vt habetur expressius Mar. ix. & postea dū venisset ad domum, iesus quæsiuit ab eis, de quo in via disputauerant: & tunc ipsi præ verecundia tacuerunt: videntes motum supbiæ in eis deprehensum a saluatore: & post paululū factū est qd' hic describit a matthæo: d ¶ In illa ho. hoc

†u. q. est post tps modicū. e ¶ Accesserunt dis. magis ad iesum. videntes se esse deprehensos ab & q. ipso de contentione maioritatis dicentes. ter

f ¶ Quispu. maior est in regno cœlorū. 23. q. non fecerant tunc quæstionem quis esset maior inter eos de quo prius contenderāt: fed quis esset maior in ecclesia militante p meritum: & quis in ecclesia triumphante per præmiū. Et qa in moralib⁹ magis mouent facta qp verba: ideo docens eos de humilitate posuit eis exemplum sensibile: & hoc est qp dicitur: g ¶ Et aduocans iesus paruulum. ætate & malicia. s. beatū mar- †Mar. cialem qui postea a beato petro missus in e. galliam prędicauit lemouicensibus fidem Luc. 9. catholicam. h ¶ Statuit cum in medio eorum. vt ab oibus videretur & attēte cō sideraretur. i ¶ Et dixit amen. i. fideliter. k ¶ Dico vobis nisi conuer. fue. ab elatione. s. superbiæ & ambitione maioritatis.

l ¶ Et efficia. sicut paruuli. i. humiles & simplices sine malicia peccati. m ¶ Non intra. in re. cœlo. Dæmones enim abiecti fuerunt per superbiam, & ideo oportet homines illuc venire per viam contrariam. s. per humilitatem. Concludit ergo intentū dicens: n ¶ Quicūq; ergo hu. sc. &c. q. d. ille qui erit humilior: erit maior hic per gratiā: qui humilitas est recta dispositio ad gratiam suscipiendam: fm qp dicit beatus Iacob. iiij. b. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: & talis etiam erit maior in ecclesia triumphante. Aduertendum tamen qp ex hoc non sequitur, qp tus humilitas sit maxima virtutum: quia vir tutes theologicæ sunt maiores qp morales videlicet fides, spes, & charitas. Humilitas aut est virtus moralis. Et iterum in virtutibus moralibus prudentia quę dirigit alias virtutes morales: & ponit in eis medium: est maior alijs. Et iterū iustitia quæ importat rectum ordinem ad alterum est maior qp humilitas: quæ facit hoiem esse bene subditum huic ordini. Sed, p tanto dicitur, qp maioritas in regno, corresp̄det humilitati, sicut thesaurus cœlestis dispersioni thesauri terreni, ppter deū: vt habetur. j. sequenti cap. Item qa sicut dictum est: humilitas est fundamentum aliarū virtutum: sicut ergo ex magnitudine fundamenti, pietī aguitur magnitudo ædificij supædificandi. sic in proposito ex magnitudine humilitatis arguit magnitudo fœlicitatis: licet humilitas nō sit maior inter alias virtutes: qa illa q̄ sunt priora gnatione non sunt maiora simplr. Item qa virtutes sunt connexæ & maxie virtutes infusæ q̄ connexæ sunt in gratia & charitate: & iō inquātum crescit vna virtus in eodē hoie: tm crescit altera proportionabiliter: fm illud qd' est formale in virtute: Sicut digiti manus æqualiter crescunt, licet in se nō sunt æquales. Ille autem qui habet maiorem humilitatem loquendo de vera humilitate: per consequens habet alias virtutes maiores: & ideo ille qui est magis humilis est maior in merito & præmio: non ppter humilitatem tm: sed ppter alias virtutes humilitati connexas: quæ sunt etiā maiores ipsa humilitate. o ¶ Et qui suscæ. Hic docet ꝺstruere ædificiū virtutum sup humilitatis fundamentū. Istud aut ędificiū ꝺsistit in cōiactiōe

ad proximum

Moraliter. d ¶ In illa hora accesserunt discipuli &c. Sequitur: Mora

g ¶ Et aduocans iesus paruulum &c. Moraliter paruulus in medio statuitur: cum vere humilis in statu ponitur dignitatis: quia tunc sicut lucerna super cādelabrum ponitur alijs in exemplum: quia plus honoratus: plus reputat se indignum. Ideo subditur.

k ¶ Nisi conuersi fueritis. scilicet a superbiæ fastu. l ¶ Et efficiamini sicut par. imitantes eius humilitatem, & non aspirantes ad dignitatem. m ¶ Non intra. in reg. cœ. nam angusta est porta: vt dr. s. vij. c. propter qd' grossi per superbiam tranſire non ptt per ipsam: sed humiles tm. Ideo concluditur: n ¶ Quicūq; ergo hu. se &c. Et qui suscæperit vnum paruulum talem in noīe

meo, me

A a ¶ Qui aut scandali. &c. Et si hoc generaliter dr contra omnes: tm hic spāliter contra apstos qui hic de dignitate videnf contēdere: & in hoc poterant alios pdere. Mola asinaria fm ritum dr prouinciæ, vbi ista pœna est maior criminū. Expedit ei: quia multo vtilius est innoxium grauissima pœna vitam finire: qp lædēdo fratrē mereri mortē ppetuam. Vel p molam asinariam secularis vitę circuitus, & labor exprimit: p. pfundū maris, extrema damnatio. Quicūq; ergo spēm sanctitatis habens verbo vel exemplo cęteros destruit: meli⁹ esset ei, vt eū sub exteriori habitu ad mortem terrena acta cōstringerent, qp sacra officia cæteris in culpa imitabilem ostenderēt qa si solus caderet, tolerabilior eum pœna cruciaret. ¶ Aliter. Asinus ad molā gentilis, cæcus ad lapidem quē adorat: Hic cum persecutionē christiano intulerit: hac pœna plectitur, vt cum sui sacrilegij mola, ju dicādi sæculi fluctibus mergatur. Nota qp inquantum potes sine peccato vitare scandalum proximi debes. Q. si deveritate est pro scandalo veritas relinqui non debet. Quicūq; speciem sanctitatis habens, verbo vel exemplo elationis vel alteri⁹ vitij: causa ruinæ firmo fuerit cui maxime nos oportet consulere: expedit &c. b ¶ Expedit. Quia multo melius est pro culpa breuem suscipere pœnam: qp æternis seruari

Nau. 1. c. fm aliam translationem.

cruciatibus. Non enim iudicabit deus bis in idipsum. c ¶ Væ homini. Quia nō sufficit dicatur fm vtilitatem quæ inde prouenit: sed fm exitum quem intendit. d ¶ Si aut manus tua. Docuit supra ne scādalizem⁹ credentes: nunc quantum cauere debemus eos qui scandalizare nos possunt: quia parum distat in vitio fallere vel falli: scandalizare vel scandalizari: si ex negligentia: Si ex inuincibili ignorantia distat: quia tunc falli, peccatum non imputatur. ¶ Inemendabiles amici sunt a nobis alienandi: ne per immunditiam eorum: & ipsi pol luti pereamus. Omnis affectus, omnis pro pinquitas amputetur: ne per occasionem pietatis pareas scandalis. e ¶ Bonum tibi est ad vitā ingre. &c. Melius est vitam solitariā ducere: qp ob vitæ pūtis necessaria vitā æternam perdere.

Videte

NICO. DE LYRA.

ad proximū: & hoc contingit dupl'r. s. ratione corporis: & rōne aiæ. Primo ergo docet cōiactionē charitatiuā ad hoiem ex pte corporis, vt ex notioribus, pcedat ad minus nota: bona aut corpis sunt nobis magis nota. Scd'o docet cōiactionē ad. pximū ex parte aiæ, ibi: Qui aut scandalizauerit. Dicit ergo prio. Et q suf. v. p. tahumilē. s. & fidelē. a ¶ In noīe meo. hoc est, ppter deū: ip̄m ad hospitiū recipiendo & necessaria corpis ministrādo: & p hoc intelligunf oia alia bñficia q̄ ipendunf, ppter deū ex pte corpis. b ¶ Melius. suscæ. qa vbi vnū, ppter alterū, vtrobiq; tm vnū: & iō qui recipit pximum, ppter xp̄m, dr xp̄m recipere. Exemplū huius habemus in legenda bti martini: vbi dr qp xps se vestitū ostendit illa parte chlamy dis quā beatus martinus dederat pauperi, ppter christum.

c ¶ Qui aut scā. Hic docet cōiactionē charitatiuam ad. pximū ex parte aiæ. Quæ cōsistit in duobus. prio ex. pximo inferat nocumētum. scd'o vt ei ꝑbeat bñficium, ibi: Venit em filius hoīs saluare. Prima in duas: qa prio admonet ne. pximū scādalizemus. scd'o, ne eū. ꝓtēnamus, ibi: Videte ne ꝓtēnatis. Pria in duas: qa primo docet vitare scandalū actiuum. scd'o, passiuū, ibi: Si aut manus tua. Circa primū aduertendū qp scandalū actiue dictū: est dictū vel factum minus rectū, ꝑbens occasionē alteri ruinæ. Scādalizare igit aliquē est facere eū ruere in pctm mortale ex dicto vel facto suo malo: & hoc est, pprie inferre ei nocumentū ex parte aiæ: quod est recte cōtra charitatē: & iō talis faciēs aliū sic rueret, si faciat hoc de intētione seu ex aduertētia semp peccat mortaliter, ēt si factum vel dictū exquo ruit alius, nō esset de genere peccati mortalis: Sicut dicens mēdaciū iocosum mulier, intentione ꝓtrahēdi eā ad adulterium, est pctm mortale ex intentione finis. Qui aut scan. vnum &c. Dicit autem pusillis: qa nullus scandalizatur passiue: nisi inquātum pusillus. i. paruæ virtutis: qa hō perfectę virtutis ex dicto vl facto malo alterius

a ¶ humilem | meæ innocentiæ imitatorem.

b ¶ ne putent se honorari.

vnū paruulū talem in nōie meo, a me suscæpit. † Qui aut scandalizab

a ¶ magnus enim non potest moueri.

uerit vnum de pūsillis his q in me b credunt: expedit ei vt suspendatur d mola asinaria in collo eius, & de

¶ ergo.

mergat in pfundū maris. Væ mūdo e

a ¶ q non cauet. b ¶ tm. ¶ vtile. c ¶ vt qui probati sunt meliores fiant.

ab scandalis: Necesse est enim vt vē f c niant scādala: † Verūtm væ homini g d per quē scandalū venit: † Si autem h

a ¶ quantūcūq; vtilis adiutor. b ¶ discursor in tuos vsus. c ¶ scādalizat q dicto vel facto miti⁹ recto occasionē dat ruinæ. ¶ Iedit te in causa animæ.

mānus tua vel pes tuus scandali-

a ¶ rumpe affectu. b ¶ deuita ei⁹ societatem quem castigare nequis.

zat te: abscidē eū & proicē abs te. k e Bonū tibi est ad vitam ingredi de- l

a ¶ sine pernicioso adiutore vel discursore.

b ¶ cum his.

B bilem vel claudum, q̄ duas manus vel duos pedes habentem mitti in

a ¶ puisor in ofilijs in errorē vult te iducere.

ignē æternū. Et si oculus tuus scan n dalizat te: erue eum &, piice abs te: Bonū tibi est cum vno oculo in vi-

meo, me suscæpit. nam ab eo vere suscipitur qui ei conforma Moralit.

tur. c ¶ Qui autem scandalizauerit &c. Sequitur: d ¶ Expedit vt suspendatur mola asinaria in collo eius &c. Eligibilē em est corporaliter affligi: qp æternaliter cruciari. i ¶ Si autem manus tua vel pes tuus scandalīza. &c. Per manum quę est organū organorum, intelligi potest opus bonum de genere, quod tamen non est necessarium ad salutem: & si tale bonum sit occasio ruinæ: vtpote superbiæ, vel alterius mali, debet dimitti. Per pedem vero potest intelligi gressus honestus non tamen ad salutem necessarius, & si sit occasio mali, debet dimitti. n ¶ Et si oculus tuus scandalizat te &c. Per oculum potest intelligi scientia sęcularis: quæ licet sit bona tamen si sit occasio mali debet dimitti: sicut dicit beatus Greg. de sancto Benedicto qui liberiori genere ex prouincia murciæ ortus: romæ liberalibus literarum studijs traditus fuit: sed cum in eis multos ire per abruptam vitiorum cerneret: eum quem quasi in ingressu mundi posuerat ꝑdē, retraxit: Et subditur ibidē: Recessit ergo scienter nescius: & sapiēter indoctus.

Videte

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ a ¶ Videte ne contemnatis &c. Sic præcipio vobis seueritatem dimittendi omnes amicitias vt admisceā clementiā: vt quæratis eorum salutē. Sed si p̄sistant in malis: melius est solū saluari: q̄ dānari cū pluribus. Q̄uis ꝑ scandalis oīs rūpēdus, est affectus: q̄rite tñ salutē infirmoꝝ: quantū potestis. b ¶ Quia angeli eorum &c. Cur non sunt cōtēnendi: qa pro eis quotidie mittunt angeli. Magna dignitas aīarū vt vnaquæq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatū. c ¶ Semp vident &c. Visione dei manifesta ꝑfruuntur: ro non est spernendū ab hoīe, qd̄ apud deū tantæ curæ est: ergo vos nolite spernere, quantū in vobis est. ¶ Et si em̄ missi ve-
Angeli q̄ intus desinit ꝑ ꝺtemplationē. Mittūtur mittūtur ad hoīm salutē. & tñ semp vident faciē ꝑa ad hoīm tris: qa quo libet missi veniant: intra ip̄m salutem, currūt q vbiq; est. d ¶ Si fuerit alicui centum &c. Dñs centū oues habuit: dū ratiōalis naturæ numerus angelorꝝ & hoīm iteger. i. in sua ꝑfectione manst: sed vna erra-
Luc.15.a. uit: cū hō peccauit. ¶ Quis perdita, oēs peccatores q per pniam reconciliant deo. Nonagintanouē sunt supbi: quos reliq̄ri mōtibus q tumorē vel sollicitudinē gerūt in aīo: q solos se videri volūt: q de se p̄sumentes penitētibus p̄ponunt se: q̄bus ad
Phil.2.a. p̄fectionē vnitas deest. e ¶ Nonne relinquet &c. Greg. Quia seip̄m exinaniuit formam serui accipiens: angelica natura persistēre in summa bītudine, Alij in nonagintanouē, iustoꝝ numeꝝ putant intelligi: in
Mar. 2.c. vno pctōrū: vñ alibi: Non veni vocare iustos: sed pctōres. In luca scr̄ipt̄ū est: Maius
Luc.5.f. gaudium est sup̄ vno pec. pœ. agē. q̄ sup nonagintanouē iust. q̄ non in. pœ. Quiavt quotidie experimur: qui illicita non commiserunt: in rebus licitis sæpe sibi præbēt vsum ad cœlestia anxie non anhelant. Et
F qa secuti sunt: ad bona agenda pigri remanent. Econtra autē plærūq; peccator facit. Maius ergo gaudium de eo q̄ de stante iusto: vt dux in prelio: Plus enim militē illū diligit qui post fugam reuersus hostē fortiter premit: q̄ eum qui nunq; fugit nec vn
q̄ fortiter egit. Sed & sunt quidam iusti, de quibus est tantum gaudium vt eis nullus pœnitens præponi possit. qui & si nō sint malorum conscij sibi: tamē licita respuūt: in omnibus se humiliant. Quantum ergo gaudium est si humiliter plangat iustus cū tantum sit si quod male gessit, damnat' institutus. f ¶ Gaudebit super eam magis &c. Magis dominus gaudet de nostra reparatione (quia magis nos gaudere facit) q̄ de angelorum immutabilitate. Maior enim dei virtus & humilitas in nostra reparatione cognoscit̄ur: q̄ in nostra creatione.
g ¶ Si autem peccauerit in te frā. &c. Si enim in deum: nō est nostri arbitrij. ¶ Hoc ordine scandala vitare debemus: ne quem lēdamus: & peccantem zelo iustitiæ corripiamus: & pœnitenti misericordiæ viscera pandamus. h ¶ Corripe eum inter te &c. Nō
passim iubet peccanti dimittere: sed ꝑnitenti. Ita peccat qui videns fratrem peccare, tacet: sicut qui pœnitenti non indulget. Nā

℣ q dixit:

NICO. DE LYRA.

℣ & debilis qui continet manū ab illicito tactu: Et sicut testimonio saluatoris illa castratio: quæ est per membrorū genitaliū continentiā: est meritoria & laudabilis: non aūt illa q̄ per membrorū ampurationē. Sic in ꝓposito claudicatio vel debilitas seu cæcitas quæ est p̄ cohibitionem manus ab illicito tactu: & oculi ab illicito visu: & pedis ab illicito gressu: est meritoria & laudabilis: non aūt illa q̄ esset p̄ membroꝝ priuationē. Cætera patēt. a ¶ Videte ne contēnatis &c. Hic oñr̄ ꝓhibet ne, ꝑximum cōtēnamus: Cuius rationem assignat: qa quantūcūq; homo sit paruus in hoc mūdo: tamen habet angelum assignatum a deo ad sui custodiam: & ideo si homines tm̄ a deo honorantur, q̄ ad eius imaginem sunt facti: multo fortius a nobis sunt honorandi: & hoc est quod dicit: Vide
te ne contēnatis. Sequitur. c ¶ Quia angeli eorum. i. assignati eis, d ¶ In cœlis semp vident faciem patris. Quia quantūcūq; mittant ad spalium reg. administrationē: tñ semp deo inhærent ꝑ apertā visionem. e ¶ Qui in cœlis est. Licet em̄ deus sit vbiq; ꝑ essentiā, p̄nīam & potētiā: tñ specialiter dr̄ esse in cœlis vbi adest beatis per apertā visionē. f ¶ Venit enī filius hoīs. Ostenso q̄ non est ꝓximo inferendū nocumentū ex parte aiæ hic oñdit q̄ ei est būficium impē-
dendū: & primo in affectu: sec'o in effectu Diuitis ibi: Si aūt peccauerit. Primum oñdit exēplo saluatoris qui ad salutem hoīm descēdit de cœlis dicens: Venit em̄ filius hoīs saluare quod perierat. & inducit ad hoc exemplum de illo qui habet cētum oues: vna em̄ errāte dimittit nonagintanouē & vadit ad q̄rendū illā quæ errauerat: & cum inuenit eam gaudet speciali gaudio de inuentione eius: Non qa magis diligat illā ꝑ Luc. solam q̄ nonagintanouem: sed qa sicut dictum est habet spālem rationem gaudēdi de inuentione eius quā nō habebat ī alijs. Sic deus de reuersione peccantium ad salutem habet spālem rationem gaudij, quam non habet de ꝑmanentibus in iusticia. Ceteris tñ paribus ꝑmanētes in iusticia sunt magis dilecti deo. Hoc autem inducit saluator ad considerandum q̄ similiter debemus gaudere in affectu de salute proximo rum. Considerandum etiam, q̄ alia ratiōe aliq̄n deus magis diligit peccatores reuertentes q̄ remanentes in iusticia: non quia peccauerūt: sed quia ex peccato commisso humiliores efficiuntur & sanctiores & in bono seruentiores. V nde dicit beatus Gre- † Gō. go. in moralibus q̄ princeps militiæ plus quia eum militem diligit qui post fugam fortiter hostem premit q̄ q̄ nunq̄ fugit nec vn q̄ aliquid fortiter egit. Et eodem modo est de peccatore post pœnitentiam viriliter age-
te: & de iusto tepido in sua iusticia permanente. g ¶ Si aūt peccauerit &c. Hic cō sequenter ostēdit q̄ debemus esse benefici Diui. proximo ex parte aiæ in effectu: Et hoc dupliciter. Primo, defectus eorum charitatiue corrigendo: & secundo, offensam̄ misericorditer remittendo, ibi: Iterū dico vo- † Luc. bis: Ad euidentiam primi aduertendum, q̄ duplex est correptio. V na quę est ad pec- † Gal. cantis punitionem propter conseruationē iu- 2.q.1. stitiæ. & ista non ordinatur semper ad peccantis correctionem delinquentis: quia aliquando ꝓ-
dō sibi infligitur pœna mortis: & ideo principaliter est ad conseruationem iustitiæ & terrorem aliorum: & talis correptio non pertinet ad singulares personas: sed ad iudicem ad quem pertinet conseruare iusticiam inter homines: & propter hoc talis correptio est actus iusticiæ. Alia est correctio quæ ordinatur ad fratris peccantis emendationem: & hæc est actus charitatis, & pertinet ad omnes: qa sicut dicitur in Ecclesiastico: V nicuiq; mandauit deus de proxi Eccli. mo. Et ideo sicut quilibet tenetur proximum ex charitate diligere ita tenetur defectus eius charitatiue ad emendationem eius corrigere: si tamen probabiliter credat, q̄ ex sua correctione debeat se emendare: Et de tali correctione loquitur hic saluator: non de prima quæ est actus iusticiæ, Tangit autem debitum modum huius correctionis dicens. Si autem peccauerit in te frater tuus. Et intelligitur istud in te: dupliciter: vel quia te solum læsit: vel quia te rer: tunc non haberet locum illud quod subditur: h ¶ Vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Quia peccata publica sunt in publico arguenda: ſm q̄ dicitur. j. ad Timothe. v. d. Peccan-
℣ tem coram ✳ a ¶ Videte ne contemnatis &c. Graue ergo est contemnere quem deus honorat angelo custode: & propter cuius salutem dei filius voluit in mundum venire: Et hæ rationes tanguntur, cū dicitur: b ¶ Dico enim vobis: qa an. eorum &c. Si autem peccauerit in te frater tuus. i. te sciente: vñ Augu. Quid est in te peccauit nisi tu scis quia peccauit? h ¶ Vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Hieronymus. Corripiendus enim est seorsum frater: ne si semel verecundiam amiserit, permaneat in peccato.

✳ Si te audi

A ℣ qui dicit: si pœnitet dimitte. præmisit: si difficilis sit venia nec remissa īdulgētia. Vt detestatiōi eū habeat. Et qui nō potuit opprobrijs: & vt rubore sequestrationis emendetur: sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Sed ne qs superb⁹ stratione, subdit. Amen dico vobis. Potestatē tribuit apostolus: vt sciant qui a talibus, dñantur: humanā sniam diuina sentētia corroborari. b ¶ Sicut ethnicus. Detestabilior est qui sub noīe fidelis agit opa infideliū: q̄ aperte gentilis. Nec ideo salus ei⁹ negligēda est: nam & ethnicos id est gentiles & publicanos in nūero quidē fratrū non deputamus: sed tñ eorū salutē semp inqrimus. ¶ Typice. publicani sunt qui lucra sæculi sectantur & exigunt vectigalia negociatiōis per fraudes per surta & p periuria. c ¶ Amē dico &c. A deo vestra snia cōfirmat diuina vel ad recipiendū pœnitentē: vel ad abjciendū contumacem. d ¶ Si duo. Typice. Vbi spiritus, aia & corpus cōsenserint: vt non sit inter eos bellum: carne cupiente cōtra spiritū & spū cōtra carnē: quicq̄d petunt fiet. Quia si corpus vult quæ spūs vult tm̄ bonarū rerū est petitio. e ¶ Ibi sum in me. Ois sermo. ē. ad cōcordiā ꝓuocat & pacē: quē adeo cōmēdat vt dicat deum in medio esse eorū qui pax & charitas sedem sibi in pacificis cōstituit: & vnitatis merito oīa petenda impetrāda esse confirmat. f ¶ Tunc accedēs. Dixerat videre ne contem. v. de pu. i. adiecerat: si peccat, corripe: & præmiū promiserat. Si duo ex vobis. Prouocatus ergo petrus quærit quotiens dimittat. g ¶ Septuagiesſep. Hierony. i. ccccxc. vicibus. i. totiēs in die quotiēs ille peccare potest. Augustinus. Typice. xi. per se trāsgressionē signat: qa iam est extra decalogū. Cum vero multiplicat per. vñ. iam oīs intelligitur transgressio, propter. vñ. vitia. ¶ Nota. Aliter datur venia petēti fratri: vt nobis. s. socia charitate cōicet: sicut ioseph fratribus. Aliter inimico persequenti vt bonum ei velimus: & si licet faciamus: vt dauid lugēs saul. h ¶ Ideo assimilatum. vt scias dimittendum esse cōseruis: ostendam per similitudinē: qa si ille rex & dñs dimisit seruo: mſto magis homo ꝑseruis suis. ¶ Mos erat syriorū per parabolas loqui.

℣ Et vxorē

NICO. DE LYRA

✳ Peccantē corā oībus argue vt cæteri timorē habeāt: sed q̄ñ sunt secreta, tūc habet locū correctio fraterna: quæ est actus charitatis, quę debet fieri primo in secreto. Cui? ratio est. Sicut em̄ me dicus corporalis si debito modo, p̄cedat: nitit inducere sanitatē cum minori diſpēdio corporis: vt sine mēbri abscisione: & si nō possit: tunc abscindit mēbrū min⁹ nobile: vt cōseruet magis nobile vel totū corpus. Sic ille qui fratrē peccantē occulte corripit charitatiue debet tentare si possit fratrē emēdare absq; detrimēto suæ famæ: quia fama computat inter maiora bona hoīs citra virtutes: & ideo corrigens fratrē debet quantū potest cōseruare eius famā. Alia causa est: qa amissa fama vel læsa efficit homo inuerecūdus. & per ꝑnis min⁹ a peccato retrahit q̄ prius. Est ergo debitus ꝓcessus in correctiōe charitatiua: vt hō corrigat fratrē suū inter se & ipsum solū: vt sic possit eū saluare cū oīmoda integritate suę famę. Et hoc est q̄ sequtur: a ¶ Si te audierit lucra. eris &c. Eum scilicet cum integritate famæ ad salutem reducendo. b ¶ Si autem non. Quia enim fama est minus bonū q̄ sit bona vita: si non possit seruari bona vita fratris sine detrimento suæ famæ: tūc, p̄cedēdū est ad salutē bonæ vitę cū aliq̄li læsione suę famæ: & ideo adducēdus est vn⁹ alī⁹ vel duo ad fcīēdū. s. fratris delictū: vt & corā eis arguat: & si se nō correxerit, nunc simp'r cōtēnenda est eius fama vt cōseruet bona vita vel saltē ordo iusticiæ ad terrorē aliorū: & hoc est quod sequtur. c ¶ Q̄d si non audierit eos, se corrigēdo. d ¶ Dic ecclesiæ, i. ꝑlato per denūciationem

a ¶ per alteri⁹ salutem salus tibi acquiritur. solum. Si te audierit lucratus eris a fratrē tuū. Si autem te nō audierit b a ¶ studio corrigendi vel conuincendi sub testibus.
adhibē tecū vnū vel duos † vt in ore duorū vel triū testiū stēt oē verbū.
a ¶ adhuc incorrigibilis extiterit.
b ¶ vt obiurgatio plurimorum eū corrigat. ¶ hic auctoritas de manifesta vocatione.
a † Q̄d si nō audierit eos dic ecclīæ. ¶ † Si aūt ecclesia nō audierit: sit tibi ℣ a ¶ gētilis. b ¶ exactor publicorū vectigaliū
b sicut ethnicus & publican⁹. † Amē g
a ¶ vinculo anathematis.
dico vobis q̄cūq; alligāueritis sup h
a ¶ diuino iudicio.
terrā: erūt ligata & in cœlo: & q̄cūq; solueritis sup terrā erūt soluta & in d cœlo. † Iterū dico vobis: qa si duo ℣ ex vobis cōsenserit sup terrā: de oī
a ¶ quæsita pro salute corrigendorum.
rē quacūq; petierint fiet illis a pre a ¶. i. fātis. ¶ In oībus quæ iudicādo agūt meo qui in cēlis est. Vbi em̄ sunt m in terra ad salutem hominum assum coopator. a ¶ mouit ad concordiā: nūc ꝑmiū pol
duo vel tres cōgrēgati ī noīe meo: licetur: quod est in medio eorum.
f ibi sum in medio eorū. Tunc acce- g dens petrus ad eū dixit: Dñe, quo- p tiens peccabit in me frater me⁹, &
a ¶ pœnitenti quidem.
dimittā ei. † Vsq; septies: Dicit q illi ihesus: Nō dico tibi vsq; septies h sed vsq; septuagiesſepties. Iō assi- s
a ¶ vita iustoꝝ. b ¶ huic toti negocio. ¶ Tymilatū est rēgnum cœlorū hōmini t
pice christo qui merita cuiusq; examinar.
regi, qui voluit rationem ponere v

Fraternæ correptionis modę ramen.

✳ a ¶ Si te au. lu. &c. Per salutē em̄ alteri⁹ nobis quoq; acgrit salus. b ¶ Si aūt &c. adhi. te. Glosa vt si dixerit non esse p̄m, ꝑbent illud esse peccatū. c ¶ Q̄d si nō au. eos &c. Chry. i. his q ecclesiæ p̄sident. e ¶ Si autem eccl'iam &c. Aug. i. gētilis & paganus in numero fratrū nō cōputādus. g ¶ Amen dico vobis &c. Aug. de verbis dñi in monte. Cōpiſti habere fratrem tuum tanq̄ ethnicū & publicanū liga illum in terra: sed vt iuste liges eū vide: nam insusta vincula disrūpit iusticia. i ¶ Iterū dī. vo. q̄ si duo &c. Subintelligendū est si petierint pic, p̄ seueranter, & p se. p ¶ Dñe quotiēs pec. &c. subdit. q ¶ Vsq; sep. i. quadringentis nonaginta vicibus vel vt dicit Au. oīno cīēscumq; peccauerit, ignoscas. s ¶ Ideo assimilatum est regnum cœlorum &c. i. christo qui est rex regū. v ¶ Qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Huius enim regis serui sunt omnes homines: & cū eis ratiōnē ponit, nā omniū actus diligēter discutit.

¶ Quinta pars. i ✳ Oblatus est

† Deute. 19.d. 2.Corin. 13.a.

† De iure iu. c. quē admodū † 24.q.1. ca. oībus &. 26.q. 7.c.erga. 35.q.8.c. fi. † Io.20.e † 1.q.1.c. cum. † 20.di.c. de quib⁹ scriptura 24.q.1.c. audiui- mus. & c.alien⁹.

† De pœ. dist.3.ca. septies.

Mor. fr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E

a ¶ Et uxorē eius. Cū non solū populū sed eriā prelatos & subditos simul cū tota familia vel substātia eorū pro magnitudine delictorū tradidit exteris nationib⁹: vt quod noluerūt voto, soluāt tormēto. ¶ Iussit pro cupiditate & opib⁹ q. vxore & filijs pœnas soluere. b ¶ Misertus autē. Misericors dñs nō solū captiuitatē iudaicam absoluit: sed etiam peccatorū omniū veniam in aduentu christi se dare promisit: si persisterēt in incæpto. c ¶ Dimisit ei. i. pondere carnaliū observationum absoluit: & debitum dimisit. i. priores trāsgressiones. d ¶ Inuenit vnum. gentilē populū: quasi sibi debitorē fatigabat: gratiā christi non esse eis ad salutē dicens carnales observantias ab eis non modo persuasionibus sed etiam tormentis expetebat. e ¶ Serue nequā. Sæpe debita dimisti tibi: quādo in angustijs rogasti: sed liberatus compassionē non habuisti: quin potius ꝓphetas & apostolos persequeris: & ingratus & de iustitia præsumens spernis gentes: indignas tua sotietate in christo iudicās. f ¶ Sic & pater me⁹. Si nō dimiseritis ex corde quod in vos delinquitur: & hoc quod per pœnitentiā dimissum erat a vobis exigitur. ¶ Repetet: vel de mala voluptate dānādo: a qua oīe malū vel de inobedictia: quæ est origo totius mali. Quotiēs enim quis peccat, inobediēs efficitur. ¶ Incipit narrare quæ dñs in iudæa fecit & docuit & passus est: primo trans iordanem ad oriētem, post & citra iordanē quando venit a hiericho in hierusalem. g ¶ Sermones &c. Quos in galilæa post tributū: de humilitate & innocentia, & correctione, & venia, habuit. h ¶ Venit in fines iud. Omnis iudæoꝝ prouincia ad distinctionem aliarū gentiū iudæa dicitur: sed specialiter meridiana plaga ad differentiam samariæ galilææ: decapolis: & cæterarū regionū eiusdē ꝓuinciæ. i ¶ Et secutæ sunt. Galilæos maluit curare in iudæa vt gentes in eam veniam quæ iudææ parabatur, admitteret.

NICO. DE LYRA

✻ de factis humanis. a ¶ Oblatus est ei vnus qui debe. ei decē milia talenta. id est obligat⁹ ad magnam pœnā, ꝓpter multa peccata. c ¶ Cū aūt nō haberet vnde red. quia peccator non habet vnde satisfaciat deo pro pctō. d ¶ Iussit eum dñs venūdari &c. quia omnia sua sunt pœnæ æternæ ꝓpter peccatū suum obligata. e ¶ Procidēs autē ser. id est peccator per pœnitētiā. f ¶ Patientiā habe. pœnam æternā in temporalē cōmutādo. g ¶ Et omnia reddā tibi. opera meritoria faciēdo. h ¶ Misertus aūt dñs &c. quia dñs paratꝰ est misereri & parcere vere pœnitentibus. i ¶ Egressus autem seruus ille a fa. dñi. scilicet per residiuū peccati. k ¶ Inuenit vnum de conser. id est de hoib⁹: qui sunt serui dei cū ipso. l ¶ Qui debebat cen. dena. id est modicū eū offenderat: quia offensa in hoiem modica est respectu offensæ commissę in deū. m ¶ Et tenens suffocabat eum. id est strāgulabat. Et dicitur a sub & faux cis, dicēs. n ¶ Redde quod de. In quo ostendit austeritas in repetēdo vindictā a proximo. o ¶ Et procidēs cōser. per pœnitentiā. p ¶ Rogabat eū dicens. Patientiā &c. q. d. paratus sum ꝑm possibilitatem meam satisfacere. q ¶ Ille autem no

cū seruis suis. Et cū cœpisset ratio
a ¶ ppls iudaicus q decalogo cōstrict⁹ mul-
nem ponere oblat⁹ est ei vnus qui b
tarum transgressionum reus erat.
debebat ei decē milia talēta. Cum c
a ¶ viribus suis hoc explere nō posset. b ¶ p
aūt nō haberet vnde redderet, iussit d
misit iusto iudicio malignoꝝ spirituū seruū
a eum dñs venūdari: & vxorē eius &
filios: & oīa quæ habebat: & reddi.
fieri. ¶ cū spōte nollet mal⁹: coactus populꝰ
Procidens aūt seruus ille, rogabat e
ille pœniter. ¶ parce peccatis.
eum dicens: Patientiā habe in me f
a ¶ credendo in te, qui es finis legis.
b & omnia reddam tibi. Misert⁹ au- g
c tem dñs serui illius dimisit eum &
a ¶ in libertatem fidei vel de captiuitate libe
debitū dimisit ei. Egressus autem i
d seruus ille, inuenit vnū de conser- k
ratus. a ¶ i. recognoscebat ab eo salutē ꝑ-
suis qui debebat ei centū dena l
stitam sibi. a ¶ nō sinebat eū reddere rōnē.
rios: & tenens suffocabat eū dicēs: m
a ¶ obserua carnales obseruantias.
Redde quod debes. Et procidēs con n
seruus eius rogabat eum dicens: p
a ¶ parce peccatis.
Patientiam habe in me: & omnia
a ¶ qcqd lex ꝓcipit spūaliter implebo. b ¶ spūa-
reddam tibi. Ille autem nōluit: sed q
lia. a ¶ a spūali intellectu recessit. b ¶ arta tri
abiit & misit eum in carcerē donec
bulationē. a ¶ hoc intendēs vt legē carnaliter
impleret: quod videbatur debere.
redderet debitū. Videtes autē con- r
a ¶ angeli q referūt deo gesta hoim: vel ꝑdi-
catores euangeliū. b ¶ ꝓp afflictionē xpiani
serui ei⁹ quæ fiebāt: cōtristāti sunt
ppli. a ¶ ꝓ salute credētiū ꝺ dolū ꝓsecutorū
dominum implorant.
valde: & venerūt: & nārrauerūt dño s
suo omnia quæ facta fuerāt. Tunc t
vocauit illum dñs suus: & ait illi:
¶ omnes præuaricationes.
e †Serue nequā, oē debitum dimisi v
tibi: quoniam rogasti me. Nonne x
a ¶ dignas misericordia gentes reputare: qm
omnes peccauerunt & egent gratia dei.
ergo oportuit & te misereri cōserui
tui sicut & ego tui miser⁹ sum. Et y
a ¶ iusta animaduersione. b ¶ in man⁹ roma-
irātus dñs ei⁹ tradidit eū tortoribꝰ
norum, vel tartareis ministris. ¶ in ppetuū.
quoadusq; redderet vniuersū de- z
a ¶ repeteret a vobis dimissa.
f bitū. †Sic & pr̄ meus cœlestis faciet a
vobis: si non remiseritis vnusq; q
¶ nō ficta pace.
fratri suo de cordibus vrīs. Et factū b
g est cū cōsummasset iesus sermones
h istos, migrauit a galilæa & venit in c
a ¶ de galilæa. ¶ ex pietate vt doceant & instr
i fines iudææ trās iordanē: & secutæ d
mi sanentur. ¶ in iudæa.
sūt eū turbæ mltæ & curauit eos ibi, e

autem noluit. In quo notatur crudelitas G
in modo repetendi vindictam. r ¶ Vidēs
tes aūt cōser. ejus. Isti sunt qui videntes
crudelitatem hominum erga ꝓximos cō-
tristantur: quia ad eandem virtutem perti
net gaudere de bono: et tristari de oppositō malo. s ¶ Et ve. & narra. domino.
quia in oratione petunt a dño talia vindi-
cari ad declarationem iusticiæ, nō ex liuo
re vindictæ. t ¶ Tunc vocauit illum do
minus suus. Ista autem vocatio fit in mor
te: vbi oportet de omnibus rationem red
dere stricte. v ¶ Serue nequā, omne de-
di. &c. i. offensa magna in me cōmissam.
x ¶ Nonne ergo opor. &c. paruam re-
mittendo. y ¶ Et iratus dñs &c. id est
dęmonibus: qui in hoc sunt executores di-
uinæ iusticiæ. z ¶ Quoadusq; &c. id est
æternaliter: quia in inferno semp est red-
ditio absq; quietatione, cum pœna semp
remaneat æterna a parte finis. a ¶ Sic &
pater meus cœlestis &c. Hic inducit ap-
plicatio parabolæ ad propositum eodem
modo quo dictum est: b ¶ Et factum est
cum con. Hic ponitur cōfirmatio doctri-
næ præcedētis per operationem miracu-
lorum, cū dicit: Et factum est cū cōsum-
masset iesus &c. Sequitur: c ¶ Et venit
in fines iudææ trans iordanem. vbi erat
possessio duarum tribuum & dimidiæ. s.
ruben & gad & dimidiæ tribus manasse.
d ¶ Et secutæ sunt eū turba. mul. Ex quo
patet deuotio populi ad eum: quia multi
sequebantur. Aliqui causa ꝑdicationis au
diendæ: aliq causa curatiōis impetrādæ.
e ¶ Et curauit eos ibi. Et sic patet q euā-
gelista in vno verbo multa miracula sa-
nitatum includit. quia propter multitu-
dinem miraculorum non poterant oīa in
particulari describi: vt dicitur Iohā. vlti.
✻ a ¶ Oblatus est ei vnus. i. quilibet Mor.
peccator: quia præsentialiter sibi assistit. H
b ¶ Qui debe. ei de. mi. &c. i. debitum
valde magnum: quia tāta est offensa quā
tus est ille qui offenditur. c ¶ Cum aūt
non ha. vñ red. qa pctōr nō habet vnde
posset satisfacere deo. d ¶ Iussit eum
dñs eius ve. &c. per hoc significatur de-
terminatio eius ad pœnā debitā. Per vxo
rem autem ei⁹ significatur delectatio pra
ua & p filios actus mali ꝓcedentes inde:
ꝓ quibus est puniendus. e ¶ Procidens
autem &c. vt sibi daret spaciū vitæ: i quo
posset per pniam satisfacere. g ¶ Miser
tus aūt dñs &c. plus eī dat dñs q rogef.
h ¶ Egressus autem ser. ille. Egreditur
autem a domino peccatum reiterando.
k ¶ Inuenit vnum de conseruis suis. id
est de peccatorib⁹: qui ei tenebatur in mo
dico respectiue: & crudeliter cogebat eum
reddere. r ¶ Videtes autem &c. ꝓ quos
oēs christiani & angeli sancti intelligunt.
vñ Apoca. xxij. b. dixit angel⁹ btō iohāni
Cōserv⁹ tuus sum & frarrū tuorū. Et corā
deo repsentāt facta hoim. v ¶ Serue ne
quam &c. nonne oportuit & te misere-
ri conserui tui &c. q. d. sic Remigius: Ser
uus iste nullum legitur responsum domi
no dedisse. in quo demōstrat q in die iu-
dicij & statim post hāc vitā cessabit oīs ex
cusatio pcti. y ¶ Et iratus dñs &c. i. dæ
monibus. z ¶ Quoadusq; red. &c. i. vs
q in ppetuū. nā in inferno nulla est redē-
ptio. Et factū est &c. Sequt: c ¶ Et venit
&c. Orig. Sanauit dñs turbas trans iorda
nem: vbi dabatur baptism⁹. Vere enim a
spūalibus infirmitatibus curant & saluā
tur homines in baptismo.

ADDITIO MATTHEI CA. XIX. ADDITIO 58

A ¶ In eodem cap. xviij. vbi dicitur in postil. Sicut digiti manus æqualiter crescunt.

ADDITIO. I. Hæc ratio nulla, ꝓpriā præeminētiā attri-buit hūilitati inter cæteras ✝tutes. De q̄li-bet em̄ alia ✝tute vere posset dici q̄ illa crescēte cæteræ crescunt ꝓportionabiliꝝ ꝓpꝫ cōnexionē ✝tutū: vt postil. allegat. Sed ꝓba xpi dicētis. Discite a me, qa mi. sum & hu. cor. Mat. xj. d. denotāt quādā excellētiæ singularitatē in ipsa hūilitate existere: quā doctrinā cōiter doc. sequunt. Aug. em̄ de ✝a religione dicit: q̄ tota vita xpi i terris disciplina morū fuit ad imitādū ꝓcipue hūilitatē suā. Sic̄ Greg. in pastorali dicit q̄ in argumētū redēptionis nr̄æ inuēta est hūilitas xp̄i. Ex qb⁹ patet q̄ hūilitas cōmēdanda est ex aliquo singulari sibi inter cæteras ✝tutes, ꝓprie ptinēti. Et ō dicēdū fm Tho. in. ij. q. clxj. arti. v. in rōsione ad tertiū argumētū q̄ hūilitas cōmēdat ex hoc q̄ p illā maxīe remouet impedimētū hūanæ salutis q̄ cōsistit in hoc q̄ hō ad cœlestia tēdat a qb⁹ impedit, dū in terrenis magnificari studet. Et sic hūilitas est q̄dā, ꝓpria dispositio ad liberū accessum hoīs in spūalia & diuina bona.

¶ In eo. cap. vbi dicitur in postil. Venit em̄ filius hois &c.

ADDITIO. II. Melius videt ꝓtinuari hoc dictū xp̄i cū ꝑcēdētib⁹ sic. s. vt p aliā rōnem fortiorē ostēdat q̄ nō sunt pusilli cōtēnēdi: q̄ sic patet. Nā posset qs dicere q̄ ille, ꝓxim⁹ nō est ꝓtenēdus: qui. s. est iustus seu de quo rōnabiliter ꝑsumi debet q̄ est in statu gr̄æ: sed pravus seu peccator vi deret debere ꝓtēni cū sit a deo remot⁹. Ad qd̄ remouēdū saluator inducit exēplū de seipso q̄ venit saluare qd̄ perierat. Ad qd̄ etiā inducit exēplū de centū ouibus, vt patet in lr̄a. Et hæc videt esse sñia Chryso. q̄ in hoc loco sic dicit. Rursus aliā rōnem ponit q̄re pusilli nō sunt cōtēnēdi priori maiorē dicēs. Venit em̄ filij hois saluare qd̄ perierat. q. d. fm remigiū nō ꝓtenat pusillos. s. peccatores: qa ego pro hoibus homo fieri dignatus sum.

¶ In eo. cap. vbi dicitur in postil. Si duo ex &c.

ADDITIO. III. Licet verū sit q̄ oratio nō est accæpta in aīo non tū ex hoc sequtur q̄ oīo semp sit accæpta corā deo illi⁹ qui nō tenet tale odiū ꝓra fratrē. Pōt em̄ in alijs sic deficere vt nō audiat. Sed xp̄s dixit. Si duo ex vobis cōsenserint de oīi re quā petierint, fiet illis. Ex qb⁹ sequtur q̄ oīo cōsentiētiū semp audiat: vnde aliter videt dicēdū. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q̄ hmōi cōsensus q̄ facit orationē efficacē fm doctores, nō solū extēdit se ad excludēdū odiū fraternū: sed etiā ad includendū oīa quæ ad petitionē (quæ est digna exaudiri) regrunt. s. vt orans sibi ipsi cōsentiat. Vnde B

tiat. Vnde Hieron. dicit: Vbi spūs & aīa corpusq; cōsenserint & C
nō intra se bellū diuersarū habuerint volūtatū: nulli dubiū q̄n
bonarū rerū postulatio sit vbi corp⁹ vult habere ea quæ vult spi-
ritus: Hæc Hiero. Si ergo in hoc cōsensu etiā includitur, q̄ orātes si-
bi ipsis consentiant in oībus his q̄ adverā doctrinā & bonæ vitę
cōuersationē pertinent. Vnde Orige. in hoc loco. Ista est causa, p
pter quā nō exaudiunt orantes: qa nō cōsentim⁹ nobis p oia su
per terram nec dogmate nec cōuersatiōe. Sicut em̄ in musicis nisi fuerit cōuenientia vocū, non delectant audientē: sic in eccl'ia nisi cōsensum habuerint orantes: nec delectat de⁹: nec audit voces
eorū: Hæc ille. Vbi igitur cōsensus p̄dictis modis est: necesse est impetrare qd̄ petitur. Includitur em̄ hic tam idoneitas petitiōis q̄ petētis. Et ideo sequitur in lr̄a: Vbi em̄ duo sunt vel tres congregati in nōie meo, ibi sum in medio eorū. Vbi notandū q̄ sen
tentia horū verborū, est reddit iua rōnis ꝓcēdētiū. Non em̄ dixit iterū dico vobis. i. vbi em̄ sunt duo vel tres &c. sicut immediate ꝓcēdēti cōclusione vbi denotatur distinctio illius dicti a ꝓcēdētibus, sed dixit: Vbi em̄ sunt q̄si reddituū rōnis de hmōi petitiōis efficacia: vt intelligatur sic. Ratio quare talis cōsensus est efficax talis est qa tales cōgregati sunt in nōie meo. Vbi em̄ talis cōsensus est tales cōgregantur in nōie xp̄i: qui est vera pax, & vera cōcordia: & per cōsequens est in medio eorū, qa vt ait Orige. Mox enim vt aliqui consenserint, christus inuenitur in eis.

REPLICA. In ca. xviij. vbi postillator cōmēdat hūilitatem cū debito moderamine: Bur. vult hūilitatem habere singularē excellentiā inter cæteras virtutes: patet hoc ex dicto btī Aug. de vera religiōe, dicētis q̄ tota vita xp̄i in terris disciplina moris fuit ad imitandū ꝓcipue hūilitatē suā: Sed p hoc nō pōt Bur. aliquā inferre hūilitatis ꝓgatiuā: qa beatus Aug. vult p hoc ostendere imitationē humilitatis faciliorē. Vita em̄ christi in multis exist it potius admirabilis q̄ imitabilis q̄ ad humilitatem t men faciliter imitabilis. Ideo idem btūs Aug. in sermo. cōi de martyribus dicit: Christ⁹ dñs nō dixit. Discite a me mortuos suscitare: sup aquas siccis pedibus ābulare: nō hoc dixit. Sed qd ait. Discite a me, qa mitis sum & humilis corde. Et ad eū dem sensum ptinet qd̄ Burgē. de btō Greg. postillatorē allegat. Nec ꝓcludit suū ꝓpositū p dictū. s. Tho. ex sed'a sed'e. q. clxj. Nā cum dixisset, q̄ humilitas est q̄dā, ꝓpria dispositio ad liberū accessum hoīs ad spūalia & diuina bona, subdit idem scūs Tho. ibidē. Igit̄ sicut perfectio potior est dispositiōe: ita & charitas. & illę virtutes q̄bus homo directe mouet in deū, sunt potiores hūi litate: & ita dictum sancti Tho. potius est cū postilla. q̄ cū Burg. qui hic & alibi est truncator auctoritatum &c. D

GLO. ORDI.

Et accesserūt Cap. XIX. a
ad &c. Si liceret hoi &c. Q. complexione capiat. Si dicere t. Dimittēda est quacūq; ex causa: & ducēda alia pudicitię prædicator ꝺ se facit. Si dicit nō est dimittenda ꝺ doctrinā moysi & dei facit. Ideo rīsum tēperat naturalē legē: primāq; dei sniam secūdo opponēs: quæ nō volūtate dei, sed peccātium necessitate cōcessa est.

☞ Et fœminam

NICO. DE LYRA

Et accesserūt Cap. XIX. a
¶ ex liuore vt decipiant.
ad eum pharisæi tētantes b
eum, & dicētes: † Si licet d
a ¶ earum causarum quę scribebant in libro repudij.
hoi dimittere vxorē suam quācūq;
a ¶ non sua respōdit, sed historiæ veteris & mandatorum dei recordatur.
ex causa. Qui respōdens, ait illis. e

Diuisio.

NICO. DE LYRA

Tacces. &c. Hic p̄ir saluator docet vir- Ca. XIX.
tutes ꝓtēplatiuorū seu religiosorū. Et diuidit in tres partes. qa primo docet cōtinētiā. Secūdo obedictiā, ibi: Tunc oblati sunt ei paruuli. Tertio, paupertatē volūtariā, ibi: Et ecce vn⁹. In istis aūt trib⁹ cōsistit pfectio religiosorū. Prima diuidit in duas ptes: qa primo docet xp̄s illud qd̄ est necessitatis in cōtinētia, vidēlicet cōtinētiā ꝓiugalē. Sec'o, illud qd̄ est pfectionis. s. cōtinētiā ab omni actu venereo, ibi: Dicunt ei discipuli. Prima in duas: qa primo circa hoc ponit pharisæoꝝ dolosa interrogatio. & secūdo, ponit ipsius xp̄i vera respōsio, ibi: Qui rndens. Dicit ergo. a ¶ Et accesserunt ad eum. i. ad iesum. b ¶ Pharisæi. Qui in ppō iudæoꝝ præ alijs videbant religiosi: vt dictū est. ō. & dicēt inferi⁹. xxi. cap. c ¶ Tētates eū. Capere. s. in ꝙbis. d ¶ Et dicētes. Si licet hoi di. &c. i. ex leui causa: vt ꝓpter aliquā fœditatē seu turpitudinē corporalē. Hanc qnem ꝓposuerūt xp̄o ad capiendū eū: qa rīsio ad vtrāq; partē erat calūniabilis: qa si diceret q̄ licet vehemēter laxare frena cōcupiscētię carnali: dicēdo q̄ hō ꝓ libito volūtatis suę possit vxorē dimittere & aliā ducere: & etiā ꝺ dictamē legis naturæ: qa insepa rabilitas est de ratione matrimonij: vt dicēt post. Si aūt diceret q̄ non licet;

¶ ex causa. Qui respondens, ait illis. e
non licet: videbat dicere contra moysen dicentem Deute. xxiiij. a. Si accæperit hō vxorē & nō inuenerit grām añ oculos ei⁹ propter aliquā fœditatē scribet libellum repudij &c. e ¶ Qui re. Hic ponitur xp̄i †26. dist. respōsio. Et diuidit in duas partes: qa primo ponit respōsio. sec'o, 28. q. 1. c. dam sibi facta obiectio, ibi: Dicūt illi. Ad nunquid euidētiā primi aduertendum q̄ indiuisibilitas est de ratione matrimonij: ꝓpter quod ponit in diffinitione eius tanq; formale cum dicitur: Matrimoniū est cōiunctio maris & fœminæ inter legitimas personas indiuiduā vitæ cōsuetudinē retinēs. i. indiuisibilitatē fm totā vitam alterius coniugū. Rō aūt huius est: qa mrimoniū, est cōiunctio maris & fœminæ ad educationē, plis ad cultū diuinū mplendū. Ad hoc aūt q̄ ples sit apta ad cultū diuinū, & possit sibi sufficere post emācipationē a parētib⁹, requrit magn⁹ tpis tractus: qa oporet filiū gnari, educari et doceri, et sibi de necessarijs vitæ a parētib⁹, ꝓuideri: Quia fm q̄ dicit apls. ij. Corin. xij. parētes debēt thesaurizare filijs: & nō filij parētib⁹: Antecē aūt homo possit generare de cōi cursu, est. xvij. annorū vel. xx. Añcē. q̄ filius genitus sit educatus & edoctus a pre sciēs & potēs se & familiā regere: oportet q̄ sit. xx. annorū vel circiter. Et sic patet q̄ licet vir nō generaret nisi vnū filiū in vxore: tū antecē filij ecē disposite ad recedendū a patre. Iā pater esset. xl. annorū vel circiter: nūc aūt ita est q̄ masculus & fœmina debēt simul cohabitare ꝓpter indiuisibiliter q̄dā intēdūt gnationi & educatiōi, plis: sicut videm⁹ in brutis animalib⁹ et auib⁹ q̄ determinat⁹ mas, determinatę fœminę ipsepa ✻ biliter

Moraliter. a ¶ Et accesse. &c. Origeñ. Tentato autem dño, Moralr.
nullus discipulorū ei⁹ q̄ posit⁹ est ad docēdū, grauiter ferat si tētatus fuerit a q̄busdā: sed tētātib⁹ respondeat dogmata pietatis.

¶ Quinta pars. i ij ✻ Propter hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Et fœmina &c. Non ait fœminas: vt vnũ coniugiũ sit, non plura: q̃d ex repudio priorũ q̃rebat. b ¶Adhærebit vxo. &c. Si malis morib⁹: si luxuriosa: seu quodlibet hmõi sit vxor, velimus nolimus substinẽda est. Cum em̃ liberi essem⁹: volẽtes nos subiecim⁹ seruituti. Si ancilla libero, vel seru⁹ liberæ supponit, non reputat̃ iugũ posit̃: detectũ fuerit: ſic & de cõsanguineis. c ¶Et erũt duo in car. &c. Præmiũ nuptiarũ est ex duob⁹ vna caro. Castitas ꝓiugalis spũi vnus spũs efficit. Salubri cõsilio dei factũ est vt portionẽ sui corporis vir amplecteret in fœmina: ne a se putaret diuersum esse q̃d de se cognosceret fabricatũ. d ¶Homo nõ separet. Homo separat, qñ pro desiderio secũdæ primã dimittit. Deus separat, qui & ꝓiũgit. qñ ex cõsensu, ꝓpter culpã dei: eo q̃ ꝑs in arto sit: sic habem⁹ vxores q̃si nõ habẽtes. e ¶Quũ moy. Seruus constrictus in firmitate permisit: ego aũt magister & dñs præcipio. Moyses rudib⁹ in quibus lex naturalis hebetata erat, idulget. Nõ enim indulgeret nisi haberet postea perfectos quos argueret de rudib⁹ enim paulatim boni esse cœperũt. Cõsilio fuit hois, nõ dei imperiũ: q̃ maluit indulgere diuortiũ q̃ desiderio secũdæ nuptiæ: seri homicidiũ vel pdurare odiũ. f ¶Nisi ob fornicationẽ. Augu. Vxor vt dimittat̃ vna carnalis causa est fornicatio: vna spũalis: timor dñi: vt viua ea, alia ducat̃, nulla causa in lege dei est. g ¶Et aliam duxe. &c. Quia poterat accidere vt aliqs calũniã faceret inocẽti: & ob sed⁹ crimẽ impingeret primę vxori: sic priorẽ dimittere iubet vt ea viuẽte secũdã nõ habeat. Et ne vxor idem faciat viro: eadẽ cautela ꝓcipit ne sed⁹ habeat virũ. Et qa adultera non timet opprobriũ: viro dr̃: ꝙ si talẽ ducit, sub adulterij crimine sit. Dicit scriptura. Qui adulterã tenet, stult⁹ & ipi⁹ est.

F ☞ Non expe. prouerb. 18.d.

NICO. DE LYRA

✠ biliter coniũgitur tempore quo intendũt generationi & educationi filiorũ. Verũtamen quia in alijs aialibus & auibus filij nati in modico tẽpore sunt sufficientes victum sibi quærere: ideo masculꝰ & fœmina nõ coniũguñt inseparabiliter per totã vitã: sed tm̃ tẽpore educatiõis filiorũ. Cũ ergo natura humana debeat magis esse ordinata q̃ natura brutoꝝ: ideo de dictamine naturali est ꝙ vir & vxor inseparabiliter coniũgunt̃ q̃diu stat necessaria educatio & doctrina filiorũ: & hoc est fm totã vitã coniugatoꝝ: quia sicut visum est, homo habet quadraginta annos ante q̃ primus filius eius sit sufficiẽter educatus: & sic sola occasione primi filij, dictat natura ꝙ tm̃ debeat cum vxore inseparabiliter habitare. Et quia interim ante q̃ prim⁹ sit sufficiẽter educat⁹, nascunt filij alij: vel saltẽ possunt nasci: q̃bus ꝓsimilr oporteret parẽtes ꝓuideri: ad quod regritur vlterior tractus tẽporis magnus. I deo sicut natura dictat in alijs aialibus q̃ masculus & fœmina inseparabiliter cohabitẽt tẽpore determinato a natura in generatiõe & educatiõe filioꝝ: ita dictat in natura humana vt vir & vxor inseparabiliter cohabitent per totã vitã: & sic patet ꝙ indiuisibilitas matrimonij non solũ est de iure diuino, sed etiã de iure naturali. Hanc autem veritatem declarat saluator per scripturam veteris testamẽti, dicens. a ¶Non legistis: quia qui fe. ho. ab initio. scilicet quando solum currebat lex naturæ ante datam legẽ per moysen. b ¶Masculũ & fœminã fecit eos. In hoc tãgit materia ipsi⁹ matrimonij, s. masculus & fœmina: qa matrimoniũ ordinatur ad generationẽ & educationẽ prolis. Ad hoc autẽ requiritur determinatũ actiuũ & passiuũ: & hoc in aialibus perfectis: quia non generatur ex putrefactione. In masculo autem est virtus actiua: & in fœmina virtus passiua. Homo autem est perfectissimũ animaliũ & propter hoc ad perfectionẽ eius regritur distinctio sexuum videlicet maris & fœminæ. Sequitur. c ¶Et dixit: propter hoc dimittet homo patrem & matrem. In quo tangitur debita cõditio materiæ prædictæ: quia matrimonium debet esse inter personas legitimas ad ꝙendum: tangit autẽ hic legitimas per hoc ꝙ excluduntur personæ illegitimæ quæ sunt pater & mater, ꝓlæ em̃ personæ sunt excludẽdæ fm dictamen legis naturæ

Nuptiæ cum præ missũ q̃d est.

†Nõ legistis: quia q̃ fecit hoiem ab a initio: masculũ & fœminã fecit eos. b Et dixit. † Propter hoc dimittet c homo patrẽ & matrẽ: & adhærebit e

a ¶non vxoribus. b ¶non tres. c ¶in carnali copula.

c vxori suæ: & erũt duo in carne vna. f

¶qa vnum facit carnalis coniunctio.

Itaq; iã nõ sunt duo, sed vna caro.

a ¶faciendo vnam carnem. b ¶sed deus.

d Quod ergo deus cõiũxit, hõmo g non separet. Dicũnt illi. † Quid k

deus sic ordinauit: quare moyses supordina

ergo moyses mãdauit dari libellũ repudii & dimittere. Et ait illis. l

uit. ¶non deus.

e Quoniam moyses ad duriciam ¶non imperauit.

cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras: ab initiõ autẽ

a ¶non sic habuit lex naturalis. ¶doctrina christi concordat legi naturali: quia iã est tẽpus perfectionis.

non fuit sic. † Dico autem vobis: m quia quicumq; dimiserit vxorem

a ¶quæ vnam carnẽ diuidit in altera & separat. ¶id est mœchiam facit.

g suam nisi ob fornicatiõnẽ: & aliã o duxerit: mœchat̃. Et qui dimissam p

NICO. DE LYRA

do separãtur sic, ꝓpter diuinũ cultũ altero religionem intrante. i ¶Dicunt illi. Hic remouetur quædam obiectio quam fecerũt ei pharisæi de auctoritate moysi supra allegata. k ¶Quid ergo mãdauit moyses &c. q. d. Manifeste dicis contra legem moysi Deut. xxiij. l ¶Ait illis quoniam moyses &c. quasi diceret nõ dico contra moysen: quia moyses nõ scripsit hoc ranq; licitũ & bonum: sed permisit propter maius malum vitãdũ: ne. s. vxores eis ingratas occiderẽt: qa minus erat dimittere q̃ occidere. sicut Deute. xv. cõcessit dare ad vsuram extraneis ne fratres grauarent. Sicut ergo qui nõ dat ad vsurã nec extraneo nec propinquo facit magis fm intentionem moysi: ita ille qui docet vxorẽ nõ dimittendam, non dicit cõtra eius intentionẽ: sed magis supplet et perficit illius legis datæ imperfectionẽ sicut. ē. dictum est. v. ca. m ¶Ab initio autem non fuit sic. id est in statu naturæ institutæ: sed in hoibus lapsis per peccatum permissum est, ꝓpter maiꝰ malum euitandũ: nõ tanq; licitum, sed sicut minus malũ. & hoc est quod subdit: n ¶Dico autem vobis q̃a quicũ q̃s dimiserit vxorem suam nisi ob fornicationem: supplendum est peccat & facit contra legem matrimonij. Tunc em̃ dimittenda est si in peccato ꝑseueret: ne vir videat̃ esse fautor malitię eius: Et hoc intelligendũ est quãtũ ad cohabitationẽ & debiti redditionẽ: nõ tm̃ q̃tum ad vinculũ: qd̃ nõ soluitur nisi ꝙ mortẽ: Et ꝓpter hoc subditur: o ¶Et aliam duxerit. hoc est dictum: si dimisit vxorem propter fornicationẽ, aliam duxerit. p ¶Mœchatur. quia remanet adhuc vinculum matrimonij cum prima: & sic patet ꝙ litera huius versus ꝑdicti defectiua est: & sunt ea q̃ ꝑdicta sunt interponenda ad habendũ sensum ꝑfectũ: sicut ꝓtingit i ꝑplurib⁹ locis sacræ scripturæ. q ¶Et q. dr̃. a viro prio. ꝓpter fornicationẽ.

✠ Duxerit

✠ c ¶Propter hoc dimittet homo patrem & matrem. Remigius. Mysteriũ hoc dixit esse apostol⁹ in christo & ecclia: Dominus enim iesus christus quasi patrẽ deseruit cũ de cœlis ad terrã descendit: & matrem, id est synagogam deseruit propter eius infidelitatem: & adhæsit vxori suę: scilicet ecclesię: Et sunt duo in carne vna: id est christus & ecclesia in vno corpore qui dixit illis.

✠ Non oẽs

A ☞ a ¶Non expedit. Videbant graue pondus vxorũ: ꝙ iracundæ ebriosæ & hmõi: quę quidẽ sunt sustinẽdæ: quia cũ essem⁹ liberi subiecim⁹ nos seruituti. b ¶Non oẽs. Quasi cõsentit ꝙ nõ expedit: sed infirmitatẽ vides, dicit. Non oẽs capiũt. Nõ dicit: nõ possunt capere: sed, non oẽs volũt capere. Non oẽs ca. i. non oẽs

duxerit, mœchatur. Dicũt ei discipuli a b

a ¶vt nullo modo sit dimittẽda nisi pro fornicatione. c

puli eius. Si ità est causa hominis d

a ¶id est bonum est continere.

a cũ vxore, nõ expẽdit nubere. Qui e

b dixit illis. Non oẽs capiũt verbum f

a ¶quia non valem⁹ nisi ex gratia dei.

c istud: sed quibus datum est. Sunt g h

a ¶continentes. b ¶sine instrumẽtis vel frienim eunuchi qui de matris vtero

gidę naturæ. a ¶quorum neuter præmiũ habet: qa necessitate abstinet, non voluntate.

d sic nati sunt: & sunt eunuchi qui fa i

cti sunt ab hoibus: & sunt eunuchi

a ¶qui voluntate se deuouerunt castitati.

qui seipsos castrauerunt propter k

e regnũ cœlorũ. Qui põt capere, ca. l

a ¶cum de castitate esset sermo.

piat. † Tunc oblati sunt ei paruulim

a ¶vt eis manu & voce benediceret. ¶quasi laudaret castos necessitate, nõ virtute cõtinẽ

vt manus eis imponeret & oraret. n

tię. a ¶infirmi fide. b ¶timẽtes deũ impor

tunitate offerentium lassari.

Discipuli aũt increpabat eos. Iesus o p

a ¶non em̃ personarum accæptor est deus.

f vero ait illis. Sinite paruulos & q

nolite eos ꝓhibere ad me venire: g

talium est enim regnum cœlorum. r

a ¶vt humiles sua benedictione dignos significaret.

Et cum impositisset eis manus, s

i abiit inde. Et ecce vnus accedens t

ait illi. † Magister bone quid bonum v

faciam vt habeam vitam æternam.

a ¶quid me vocas bonũ magistrũ quasi aliquem hominem.

k Qui dixit ei. Quid me interrogas x

de bono. Vnus est bonus deus. y

a ¶viam quæ ducit ad vitam.

Si autem vis ad vitam ingredi, z

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Duxerit. accipiẽs eum in matrimonium. b ¶Mœchatur. Quia remanet adhuc vinculũ illius dimissæ cum viro priori: & ex hoc vbo patet intellectꝰ literę immediate ꝓcedẽtis quę defectiua est: qa eadẽ ratione qua vxor dimissa, ꝓpter fornicationẽ nõ põt duci ab altero viro, sic nec vir eã dimittens põt ducere alterã: qa æqualiter manet vinculũ matrimonij ex vtraq; parte. c ¶Dicũt ei discipuli. Posito eo ꝙ est necessitatis in virtute cõtinẽtiæ: ꝓpter ponitur id qd̃ est superogatiõis & cõsilij: videlicet cõtinẽtia ab oi actu venereo discipuli em̃ audiẽtes ꝙ vinculũ matrimonij est indissolubile dixerũt: d ¶Si ita est causa hois cum vxore, ꝙ nõ possit eã dimittere nisi mõ ꝓdicto. e ¶Non expedit nubere. Acsi dicãt: Melius est simpl⁹ continere: & hoc duplici de causa. Primo qa ex tali indiuisibilate matrimonij possunt multa grauia sequi: qa si vxor incurrat lepram, vel aliquã infirmitatẽ horribilẽ: oportet tñ illi debitũ reddere. Secũda causa est: qa maius meritũ est cõtinere simpliciter q̃ ꝓiugalis cõtinẽtia. vñ. ē. dictũ est. xiij. ca. ꝙ cõtinẽtia virginalis habet fructum centesimũ: vidualis sexagesimũ: & cõiugalis tricesimũ. & istum intellectũ nõ det saluator cõsequẽter. f ¶Non omnes capiunt verbum istud. qa altus est status ad quem infirmi nõ possunt ascendere. g ¶Sed quibus da. est. s. a deo ex speciali munere. qa fm ꝙ scribit Sap. viij. d. Nemo potest eẽ cõtinẽs nisi de⁹ det: sed qa nõ ois cõtinẽtia est laudabilis: ideo cõsequenter ostẽdit q̃ sit laudabilis & q̃ nõ, dicẽs: h ¶Sũt em̃ eunu. &c. Quia cõtinẽtia quæ est ex naturali frigiditate contracta a parẽtib⁹: vel priuatione mẽbrorũ genitaliũ nõ est laudibilis nisi in q̃tũ ꝙ vo lũtatẽ accæptatur: nec illa quæ est per violentiam: sicut in illis q bus secanꝰ genitalia. & hoc est qd̃ dicit. i ¶Et sunt eunu. &c. Sed illa

Eunucho rũ genera quot sint.

Continẽtia ꝓfectiua est matrimonio.

Maris & fœminæ coniunctio: q̃re inspara bilis,

Diuisio.

Moralr.

†Marci 10.b. Luc. 18.c.

†Marci 10.c. Luc. 18.d.

¶Quinta pars. i iij ✠ Si vis

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ bonum esse negat, sed magistrū absq; deo nullū bonū esse dicit.
a ¶ Serua man. Iste quæ fierat, quid faciāc̄ cōtra nō ait, disce: q; deus eum docuerat factor rōnalis creaturæ: ostēdēs q; ille nō est bonus q; quærit de bono sed qui facit qđ bonū est. ¶ Beda. Ecce actiua vita quę ad legē pertinet. Nota q; iustitia legis suo tēpore
Legis ve teris ob seruatio quō ęter nā vitam præstitit
observata nō solum bona terræ: sed vitā æternā dabat. b ¶ Dicit illi adolescēs. Beda. Non est putandus iste (vt quidam aiunt) vel dñm tētasse: vel de sua vita mētitus esse: sed simpliciter vt vixit cōfessus est; alioquin (vt alius euangelista ait) nō intuitus arcana cordis eius diligere eum diceretur iesus. Diligit enim eos qui mādata legis custodiūt: sed quod ibi minus est his qui pfecti volūt esse, adiūgit. vnde sequitur: Si vis pfectus esse. c ¶ Oīa hæc. Hieron. Mentitur. Si em̄ diligeret pximū suū sicut seipsum, opere compleret non esset tristis cum sua pauperib⁹ dare iuberetur. d ¶ Diues difficī. Diuites nō manentes, sed qui esse desierunt, intrabunt. de oībus turius est nec habere nec amare diuitias. e ¶ Facili⁹ est came. Mystice. Facilius est christū pro dilectoribꝰ sæculi pati: q̄ dilectores sæculi ad christū conuerti. Camelus dicit christus: quia spōte humiliatus, infirmitatis nostræ onera sustulit. Acus est punctio per quā angustias passionis significat: qua passione velut acu nostræ naturæ quasi scissa vestimēta restartire dignatus est, id est reparare post lapsum. ¶ Aliter. Facilius est gentilē populū gibbo peccatorū deformē, per angustæ viæ vitā ingredi: q̄ iudæum de meritis suis gloriantem: & ad subeundū leue onus xp̄i se humiliare nolētē. f ¶ Quā diuitem &c. Isidor⁹. Nullus diues intrabit: id est cōfidens in diuitijs: vt iesus ſm
Mystice.
☞ marcum

F

NICO. DE LYRA

e☞ lutem: qđ ampli⁹ est: nō est necessitatis sed supererogationis. a ¶ Dicit illi. scilicet adolescēs. b ¶ Quæ. scilicet sunt illa mādata: quoꝝ obseruātia est necessaria ad salutē. c ¶ Iesus aūt di. nō ho. fa. hoc est præceptū decalogi per qđ̄ phibetur nocumētū pximi in pſona ppria. d ¶ Non adultera. per hoc phibet nocumētū pximi in persona sibi coniūcta. e ¶ Non facies furtū. Per hoc phibet nocumētū proximi in re possessa. f ¶ Non fal. testi. díces. per hoc phibetur nocumentū pximi in fama. g ¶ Honora patrē tuum & matrē. per hoc præceptū affirmatiuū intelligit⁹ omne beneficiū pximo reddēdū: q; noīe patris & matris intelligit⁹ oīs proxim⁹: & hoc est qđ subdit. h ¶ Diliges pximū tuū sicut teipsum. q; obseruātia mādatoꝝ: nō est meritoria vitæ æternæ nisi fiat ex charitate. Aduertendū q; licet ponant hic solūmodo
Præcepta primæ tabulæ necessario i secūdis p̄ceptis intelligunt Diuisio.
p̄cepta scd'æ tabulæ q̄ ordināt hoīem ad pximū intelligunt tū cū hoc p̄cepta primæ tabulæ ordināria hoīem ad deū: q; hō magis teneť deo q̄ pximo: & ideo si obseruātia mādatoꝝ: scd'æ tabulæ necessaria est ad salutē: multo forti⁹ obseruātiæ mādatorū primę tabulę. Per p̄dicta etiā ostēdit saluator q; obseruātia præceptorū cerimonialiū & iudicialiū nō erat ampli⁹ necessaria ad salutē. i ¶ Dixit illi ado. Hic ꝓr ostēdit qd sit superogatiōis scilicet abiectio oīm tpaliū per pauptatē volūtariā. Et diuidit in duas partes: q; primo docet pauptatis volūtariæ meritū. scd'o, vt eā alliciat oñdit ei⁹ pmiū, ibi: Tūc m̄dens petr⁹. Pria in duas: q; primo docet pauptatis volūtariæ meritū. Scd'o, qđ sit huius pfectiōis retardatiuū, ibi: Cū audisset aūt adolescēs. Circa primū aduertēdū q; adolescēs iste volebat ad ſtatū pfectionis ascēdere: ideo dicit. k ¶ Oīa hæc custo. mandata implēdo. l ¶ Quid adhuc mihi deest. ad perfectionē vitæ. Hiero. aūt dicit q; iste iuuenis mēdaciter & ficte loquebat. Qđ probat per hoc qđ subdit postea. Cū au disset verbū, abiit tristis: qđ nō feciſſet si ad xp̄m ex deuotiōe accessi⁹isset. Sed beda & aliq; alij expositores dicūt ꝓriū: videlicet q; simplici animo venit christū petēs de salute æterna: & q; verū dixit se obseruasse mandata. Quod probatur per hoc q; dicitur Mar. x. c. Iesus aūt intuit⁹ eū dilexit: Qđ nō esset verū si veniſſet fictus. Q; autē arguit Hiero. ꝓriū ex hoc qđ sequitur Abiit tristis &c. nō est ꝓtra ista. qa aliquis potēs est ſtatum interiorem seruare: qui tamē nō est potēs ſtatum altiorem ascendere. m ¶ Ait illis iesus. Si vis perfectus esse. i. ascendere ad ſtatum pfectiōis supra cōmunē ſtatū salutis necessarium. o ¶ Vade. cōtemnendo omnia temporalia. p ¶ Et ven. quæ. &c. ꝓpter deum: qa abijcere tēporalia propter ostentationem nō est meritoriū sicut aliq; phi fecerunt. q ¶ Et habebis the. in cœlo. Hoc non dr̄: qa paupertas sit maior virt⁹ q̄ continentia vel obedientia. sed dicitur ꝓ quandam correspondētiam: quia thesaurus cœlestis sic respondet volūtariæ pauperta, sicut exaltatio humiliationi: sicut dictum est ca. præceden. Sequitur: r ¶ Et veni se. me. quia in sequela christi p opa charitatis consistit perfectio principaliter: in paupertate aūt̄ voluntaria consistit inchoatiue per modum remouentis prohibens & disponentis: quia per hoc aufertur cura temporaliū quæ impedit animū a dilectione dei: & disponitur anim⁹ ad libere deo vacandum. s ¶ Cum audisset autem. Hic ꝓr ostēdit qd sit huiꝰ pfectionis impedimētū: videlicet nimia dilectio terrenarū possessionū: & hoc est qđ subditur: Cum audisset autem adolescens verbum. i. christi de pfectione pauperta-
Mystice. d
tis volūtariæ. t ¶ Abiit tristis. quia nimis amabat possessiones terrenas: & ideo non poterat ad perfectionem voluntariæ paupertatis ascēdere. Cōsequēter ostendit quō diuitiæ faciūt difficultatē in attingēdo perfectionē, dicens: v ¶ Amen dico vobis quia diues &c. Non dixit impossibile, sed difficile: qa difficile est diuitias possidere & non teneri nimis amore earū quia ſm q̄ dicit Augu. in epistola ad paulinum: Bona terrena diligunt alti⁹ adepta quę concupita. Aliud enim est nolle incorporare q; desunt: aliud iā incorporata dimittere: illa em̄ velut extranea iā repudiā do quitur: ista velut membra præscindūtur &c. Et Chrysosto. super Matth. Appositio diuitiarum maiorem apponit flammam, et vehementior fit cupido. Et quia cupiditas est venenum charitatis: ideo possessio diuitiarum reddit hominem difficilem ad perfectionem acquirendam: non tamē facit impossibilem. quia abraam fuit valde diues vt habet Genē. xiij. & tamē fuit pfectus: vt habet Genē. xvij. ideo dicitur Eccli. xxxi. a. Beatus vir diues qui inuētus est sine macula &c. Sequitur Quis est hic & laudabimus eū: q. d. Vix & cū difficultate inuenit consequenter ostēdit qualiter diuitiæ faciūt impossibilitatē ad pfectionē & ad regnū cœlorū cōsequendū. qñ. s. homo cōstituit ſi nē in diuitijs. Et hoc est qđ dicit. x ¶ Facilius est came. intrare in reg. cœlo. Primū est impossibile. vt patet manifeste: ergo & scd'm. Q; aūt loq̄tur de diuite cōstituēte ſinē in diuitijs: patet p illud qđ habet mar. x. c. vbi dr̄: Q; difficile est cōfidētes in pecunijs regnū dei introire &c. & sequit ibidem: Facilius est ca. &c. Ex quo patet q̄ illud qđ dicit diuitē impossibile itrare in regnū
☞ dei, intelligitur
Moral.
✳ n ¶ Si vis perfect⁹ esse: vade & vēde &c. Genadius de eccle siasticis dogmatibus: Bonū esse facultates cum dispensatiōe erogare: sed melius est intentione sequēdi christū totū simul donare & absolutum a sollicitudine cū christo egere. ¶ Orige. nō tamen sic intelligendū est q̄ in ipso tpe quo bona sua tradidit paupib⁹ fiat oīno pfect⁹: sed ex illa die incipiat speculatio dei: adducēs eū ad omnes virtutes: ideo subdit: r ¶ Et veni sc. me. Hier. Seqē enim dominū qui imitator est eius: & per illius vestigia graditur s ¶ Cum audisset autem ado. ver. abiit tri. &c. Chrysо. Non enim ſſr detinent⁹ qui pauca habēt & q multis abūdant: quoniā adiectio diuitiarū maiorē accēdit flammā & violentior est cupido ideo seqt̄. v ¶ Amen dico vo. quia di. dif. intra in re. cœlo. Chryſ. Qđ quidem dixit nō pecunijs detrahens: sed eisqui deti nentur ab ipsis: & discipulos pauperes existentes non debere ve
✳ recūdari

A ☞ marcum exponit. a ¶ Mirabantur. Quia in numero diuitum deputabant oēs qui amāt diuitias: & ſi nō habeāt. Aliter em̄ cum ſit maior turba pauperū: non dicerent. Quis poterit saluus esse. b ¶ Deum. qui ab amore terreno⁹ ad charitatē æternorū conuerit. Non q̄ cupidi & superbi intrēt. c ¶ In generatione &c. Duæ sunt regenerationes. prima ex aqua & spiritu sancto. secūda in resurrectione. Ita & duæ adoptiones, & duæ resurrectiones. d ¶ Filius hoīs &c. id est cū ſerui forma quę iudicata est, iudiciariā exercuerit potestatē, eritis & vos mecum iudices. e ¶ Super sedes duodecim &c. Per duodecim sedes, vniuersitas iudicantiū. Per duodecim tribus, vniuersitas iudicādoꝝ: intelligitur. Qui reliquerūt oīa & secuti sunt dñm: hi iudices erunt q licita habentes rectę vſi sunt. Iudicabūtur: quibus dicetur. Venite benedicti patris mei. Esuriui enim & dedistis mihi māducare. Duo enim sunt ordines bonoꝝ. f ¶ Centuplum. i. qui carnalia pro dño dimiserit, ſpiritualia accipiet: quæ comparatione & merito sui ita erunt quasi paruo numero
25. c.
Mar. 10. d
centenarius compareť. Marcus ait. Cēties tantū nunc in tpe hoc cū persecutionib⁹ fratres & sorores: & in futuro vitā æternā id est in hac vita persecutionibus plena gaudiū regni degustāt: & omniū electorū sincera dilectione fruunt. ¶ Sed qa multi tepescunt vel retrocedunt subdit: Multi autem erunt primi &c.

NICO. DE LYRA

B

c☞ dei: intelligitur nō de quocūq; diuite: sed de diuite cōsidēte in diuitijs & in ipsis finē cōstituēte: & hoc debet hic subintelligi. a ¶ Auditis autē &c. Quia talem perfectionē pauptatis volūtariæ & aliarū virtutū null⁹ docuerat ante xp̄m. sequtur: Quis ergo poterit saluus esse. Ad qđ respōdens. b ¶ Iesus dixit illis apud ho. &c. Quia hō nō pōt ad hoc attingere ex virtute ppria: sed solū ex diuina gra: quod habeť ad Rom. v. ſ. d. Gratia dei vita æterna: & per hoc excludit error Pelagij: qui posuit hoīem ex sola libertate arbitrij posse mereri. Et quia licet meritū vitæ æternæ nō possit esse virtute naturæ: pōt tñ esse virtute gratiæ diuinæ: ideo seqt̄: c ¶ Apud deū aūt oīa possibilia sunt.

Expositio de porta ac hierm abiſcitur.

Aliter autē exponit ab aliqbus illud. Facilius est camelū &c. dicentib⁹ q̄ quędā porta erat in hierusalē quę vocabať porta acus: per quā nō poterāt cameli trāsire nisi pri⁹ depositō onere. Sic nec diues in regnū cœlorū nisi depositā sarcina terrenoꝝ: sed qa hoc de scriptura nō habet auctoritatē: ideo eadē facilitate pōtēnt qua pbatur. nō em̄ inuenit scriptū in aliqua scriptura auctētica q̄ in hierusalem fuerit aliqua porta sic noiata: & ideo prior expositio melior videť. d ¶ Tunc rñdens petrus. Hic ꝓr ostēdit volūtariæ pauptatis præmiū: & p̄mittit interrogatio petri. e ¶ Ecce nos reli. &c. Licet aūt petrus esset pauper: tñ asserit considēter se reliqsse oīa: qa licet est pauper in actu: tñ habebat multa in potētia. Et qa per paupertatē volūtariā nō solūmodo relinquunt possessa in actu: sed etiā possibilitas acq̄rendi & possidēdi: & ista possibilitas aliquo modo se extendit ad oīa: ideo cōueniēter petrus dixit se reliqsse oīa. f ¶ Quid ergo erit nobis. in præmio retributionis pro tali volūtaria paupertate. Cōsequēter ponitur respōsio xp̄i. g ¶ Amen. i. fideliter. h ¶ Dico vobis. qa vos qui secuti estis me dimissis oīb⁹ terrenis. k ¶ In regeneratiōe. id est in iudicio tpe resurrectionis mortuoꝝ: quæ quidē resurrectio dicit regeneratio: qa terminat ad esse secūdario accæptum. l ¶ Cum sederit filius hoīs. Quia sicut in forma hoīs fuit iudicat⁹ corā pilato: ita in forma humana iudicabit: sicut dr̄ Act. i. b. Hic iesus q assumpt⁹ est a vobis in cœlū: sic veniet ad iudiciū. ſ. qa sicut in humanitate ascēdit: ita in humanitate descēdet ad iudiciū: qa tñ apparebit in forma hūanitatis gloriosa: ideo subdit. m ¶ In sede maiestatis suæ. In primo em̄ aduētu sedit in sede humilitatis. n ¶ Sede. & vos &c. Aduertēdū q̄ iudicare accipitur tripli. V no modo principaliter: sicut iudex qui pfert sententiam
tiam: & hoc modo sol⁹ christus iudicabit. alio modo, p sedere in loco eminēti iuxta iudicē: sicut accessores iudicis: & hoc mō apli & alij pfecti cū christo iudicabūt tertio modo large accipit. ſ. pro sentētiā iudicis approbare: & hoc modo oēs electi iudicabūt: qa sententia iudicis approbabūt. Cōsiderādū etiā q̄ licet iudiciaria potestas q̄ spetit alicui p modū assessoris conueniat apostolis & viris perfectis rōne suæ perfectionis supra alios eminētis: tñ magis attribuit voluntariæ paupertati q̄ alijs virtutib⁹: & hoc p quādā correspondentiā: sicut. ō. dictū est: qa sicut exaltatio correspōdet humilitati sic iudiciaria potestas paupertati: qa pauperes in hoc mundo cōculcātur & peruerſe iudicantur: qa etiā eorū bona in malū interpretanť, ideo econtrario eminētia sedis iudiciariæ competit eis in regeneratiōe. p ¶ Et oīs qui re. do. vel fratres &c. Nō est sic intelligēdum vt aliqui dixerunt q̄ post aliquam reuolutionem temporum post iudicium centuplū oīm q̄ hic dimittuntur propter deum reddantur in eadem ſpecie. vt cētū agri, p vno agro dimisso: sed est sensus q̄ qui corporalia, p christo dimiserit, ſpiritualia bona recipiet hic in p̄senti quæ ita excedūt bona tpalia, sicut centenarius numerus vnitatē. r ¶ Et vitā æter. possidebit: in futuro. ſ., ꝓpter qđ̄ cōcluditur in fine: s ¶ Multi aūt &c. Quia illi qui sūt hic primi in honore alios iudicantes iniuste: tunc erūt nouiſſimi & inferiores & iudicio aliorum subiecti: & ecōtrario volūtarie pauperes qui sūt hic nouiſſimi: in iudicio futuro erunt primi: quia sicut dictū est, erunt iudicis assessores.
Mora⁹r.
✳ recundari propter inopiā. c ¶ Apud deum omnia possi. sunt. Remigius. Hoc nō est sic intelligēdū q̄ possibile sit apud deum vt diues cupidus, auarus, & superbus intret in regnū cœlorū. sed vt conuertat & sic intret. e ¶ Ecce nos re. oīa &c. Greg. homel. xxx. Multū dimisit qui cum re possessa etiam concupiscentijs renunciauit. Tanta ergo a sequentibus dimissa sunt, quanta a non sequētibus cōcupisci potuerunt. i ¶ Vos qui secuti estis me. Hieronⁱ. Non dicit qui reliquistis omnia: Hoc enim & socrates philosoph⁹ fecit & multi alij diuitias cōtēpserūt: sed q̄ secuti estis me qđ̄, ꝓprie apl'oꝝ est atq; credētii
†28. q. 1. §. 1.
D
†Marci 10. f. Luc. 13. f.
Alſ. †regnante.

k ¶ In regeneratione &c. Segtur. n ¶ Sedebitis & vos sup sedes duodecim. Chry so. Quod fuit ex tunc quo gentes credere cœperūt i christo † regenerate. Extūc em̄ apli sederūt sup duodecim thronos. i. in oībus christianis. Oīs em̄ qui recipit verbū petri, sit thronus petri: & idem de alijs apl'is est dicendū. o ¶ Iudicantes duodecim tribus i srael. Hier. i. cōdēnātes: nā apl'is credentib⁹, iudæi cōmuniter credere noluerunt. Et oīs qui reli. do. &c. sequitur: q ¶ Centuplum accipiet. Orig. etiā in hoc sęculo qa, p fratrib⁹ carnalib⁹ multos inuenit ſm fidē: Sic'r patres, ſ. episcopos & sacerdotes: & filios. ſ. iuniores credētes: & sorores. ſ. oēs qui se xp̄o exhibuerūt virgines castas & agros: qa de agris mistorum fideliū pascitur sufficiēter. et de hoc mō Aug. xx. de ciui. dei exponit illud apostoli: tanq̄ nihil habentes & omnia possidētes s ¶ Multi autem erunt primi nouiſſimi &c. Orig. Per hoc exhortatur eos qui nuper venerunt ad verbū vt festinēt ad perfectū ascendere præ multis qui videntur senuisse in fide.

¶ In ca. xix. vbi dicitur in postilla. Et sic patet q̄ indiuisibilitas matrimonij non solum est de iure diuino, sed etiam naturali.

ADDITIO I. Mirū videtur q̄ astruere nitiť postillator ‘videlicet q̄ de iure naturæ matrimoniū est indiuisibile inducēs ad, pbationē huius cōclusionis instinctū animalium: vt patet in litera postillę: qđ̄ tamē nō videť veritate fulciri. Ad qđ̄, pbandū primo est euacuāda rō eius: scd'o sunt alia quæ pręsupponēda ad veritatē materiæ clarius lucidandā. tertio sunt aliq; cōclusiones formā dæ. Circa primū dicēdū est q̄ ratio postillatoris nō, pbat intētū suū: nec eget alia solutiōe nisi interemptiōe. negať em̄ animalia bruta ita simul adhęrere vt cōiunctio sua in aliquo indiuisibilitatē sapiat: q nimmo oīa fere alia vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

E pro maiori parte abinuicē post copulā discedūt & vnus masculus sufficit pluribꝫ fœminis vt aries qui sufficit centū ouibus: & vnus equus multis equabꝫ: & vnus taurus q sufficit multis vaccis: & sic de similibꝫ. ideo nō pōt sumi ad indiuisibilitatē mrimonij efficax argumētū ab aialibꝫ brutis: & sic ratio huiꝰ cessat. ¶ Circa secūdū primo ꝓsupponēdū est ꝙ ius naturale dr multis modis. Interdū em ius naturale ponit pro diuino: interdū pro illo iure quod est cōe oibꝫ hoibus: qđ ius gētiū appellat: sed ꝓprie sumpto vocabulo. Ius naturale primeuū est: qđ ꝓuenit o aiali. Hinc est ꝙ soler dici. Ius naturale est qđ natura oia aialia docuit: & iō licet ꝓmiscue vtamur illo ꝓbo, ius naturale: ꝓprie tn loquēdo ius naturale solūmodo dr illud qđ cōuenit oi aiali. Ad loquēdū igit ꝓprie in hac materia ne incertitudo vocabulo⁹ aliquā ambiguitatē vel errorē pariat: cū dixerim⁹ ius naturale: intelligim⁹ de iure naturali primæuo cōgruēti oi aiali: & de hoc videt intelexisse postillator. Scđo est ꝓsupponēdū ꝙ ex hoc iure est maris & fœminæ ꝓiūctio: liberoꝝ ꝓcreatio & educatio: & ꝓprij corporis defensio: & filiaꝝ que ptinēt ad ꝓseruationē indiuidui & spēi: qđ manifeste dicunt iura: cū de iure naturali loquunt. Tertio est ꝓsupponēdū ꝙ est aliud ius qđ dr gētiū: & ex hoc defecēdit cōsensus, & fuerūt inducti ꝛctus: dnia distincta: introducta bella: seruitutes: & cætera hmōi. Quarto est ꝓsupponēdū ꝙ est aliud ius qđ dicit ciuile seu humanū: & ex hoc iure fuit data forma ꝛctibus & ægtas naturalis: q erat in cōfuso, fuit reducta ad certas formas: vt patet in diuersis casibꝫ determinatis per legūlatores. Quinto præsupponitur qđ est ius diuinū. s. ꝙ in vtroq; testō cōtinet: & quātū ad ꝓsentem materiā ptinet: nō est cōstituēda spēs in iure canonico: qa adhæret iuri diuino. Sexto ꝓsupponendū est ꝙ hō est alligat⁹ oibꝫ iuribꝫ istis, diuersis tn respectibꝫ. Iuri primæuo naturali alligat inq̃tū est aiali. Iuri ꝙ gētiū inq̃tū est aial rationale. Iuri aūt ciuili inq̃tū est aial ciuile. Nam vt Aristo. ait, a natura est ciuile aial hō & oim aggregabiliꝫ: iuri ꝙ diuino vtriusq; q testamēti inq̃tū est aial catholicū & fidele. ¶ His ergo ꝓsuppositis circa tertiū ponēdæ sunt aliquæ ꝛclusiones. Quarū prima est ꝙ de iure naturali primæuo non est indissolubilitas mrimonij. Qđ patet: qa de hoc iure nō est mrimoniū: ergo nec eiꝰ indissolubilitas. Antecedēs, ꝓbat auctoritate principaliū glosatorꝝ vtriusq; iuris. Iohānes ei teutonicꝰ glosator decreti, in. c. ius naturale. di. i. cū textus loquēs de iure naturali dicerer. Ex hoc iure est maris & fœminæ ꝓiūctio: quā nos mrimoniū appellam⁹: exponēs dicit, ꝓiūctio. s. corporū, nō aliorꝝ. q. d. coitus est a iure naturæ sed matrimoniū nō. Hoc idē notat Accursi⁹, §. iñ. insti. de iure naturali. Patet etiā hoc manifeste per tōnem. nam si verū esset ꝙ mrimonium esset de iure naturæ: sequeret ꝙ cōbinatus esset matrimonium: qa ius naturale primæuū qđ cōpetit hoi vt aiali: nō facit inter illa differētia. Nec obstat ꝙ aliq dicūt rationē naturalē inducere mrimoniū ex eo ꝙ ratio dicat ꝙ certi fint parētes ꝓpter educationē liberoꝝ. Nā fateor hoc: sed aliud est ratio naturalis, aliud instinct⁹ naturalis. Instinct⁹ em naturalis est cōis oi aiali: & iste est a iure naturæ. Ratio naturalis est ꝓpria hois: & ista est a iure gentiū: afs em sequeret ꝙ aialia bruta haberēt rationē naturalē: cū ius naturale sit (vt dictum est) quod natura oia aialia docuit. Coit⁹ ergo est ab instinctu naturali q descēdit a iure naturæ cōi omni aiali. Matrimoniū ꝙ quod est quædā qualitas iustificatiua coitus, descēdit a ꝙsensu: qui ꝓuenit a iure gentiū. Forma enim essentialis mrimonij prout est de iure gentiū, cōsensus est: vnde legistæ solēt dicere. Nuptias nō ꝓcubit⁹, sed cōsensus facit. Sequitur ergo ꝙ a iure naturali primæuo nō est indissibilitas matrimonij, cū de tali iure nō est matrimoniū vt fuit assumptū. Secūda cōclusio est ꝙ de iure gentiū est matrimoniū: sed nō indissibilitas mrimonij. Prima pars cōclusionis patet ex supradictis. Cū em matrimoniū formet cōsensu: & ꝙsensus sit a iure gentiū: ergo & matrimoniū. Secūda pars ꝓbat per rōnem ejusdē iuris. Fundamentū em in iure gentiū est: vt quicqđ hoies cōsentiūt de agēdis, per eos seruet. vnde & legislator dicit: ꝙ nihil tam ꝛgruū naturali ægtati est sicut ea quæ placita sunt inter hoies seruare. Hinc ergo est ꝙ matrimoniū descēdit ex hoc iure vt cōsensus seruetur: sed in diuorrio est cōsensus vtriusq; ꝛigis ad discedendū: ergo seruandus est. Facit ad hoc regula iuris ciuilis quæ dicit ꝙ nihil est naturale q̃ ꝙ illa quæ vno genere ligant eodē genere soluent. Cum ergo ius gentiū dūtaxat respiciat naturalē rationē sequtur ꝙ mrimoniū qđ ex hoc iure cōsensu firmat, ꝛrio cōsensu tollat: & sic patet ꝙ attēto hoc iure mrimoniū nō est indissibile. Tertia ꝛclusio est ꝙ de iure ciuili nō est mrimoniū originaliter: sed est data forma accidētialis mrimonio, & additæ solēnitates & ritus: sed tn ex hoc iure nō est indissibilitas mrimonij. Quæ cōclusio pro vtraq; parte patet ex ꝓdictis: & etiā qa iuristæ ciuiles tractant de ritu nuptiarū & de diuorrijs & de repudijs & de alijs materijs tangentibꝫ mrimonia. Quarta cōclusio est ꝙ de iure diuino cōsistēti in veteri testō, matrimoniū nō est indissibile: cū ex iure hoc ꝑmittat diuortiū: ꝓut manifeste patet Deute. xxiij. Quinta cōclusio est, ꝙ de iure diuino cōsistēte i lege euāgelica, & de iure canonico qđ ei⁹ vestigia sequt, mrimoniū est indissibile vn veritas ait: vt patet in eodē ca. s. Mar. xix. Qđ de⁹ cōiūxit: hō nō separet &c. Ex oibus his ꝛclusiōibꝫ elicit vna cōclusio: vide licet ꝙ nec de iure naturæ nec gētiū, nec de ciuili nec diuino: ꝓut est in veteri testō, est indissibilitas matrimonij: sed de lege euāgelica: quā lex canonica sequt. Ad diffinitionē matrimonij quā inducit postil. ꝓ fundanda sua opinione: dicendū ꝙ illa diffinitio dat fm legē euagelicā seu canonicā quæ eā sequit. Posset etiā dici ꝙ cū in illa diffinitione ponit, indissibilitatē vitæ cōsuetudinē retinēs: intelligit durante matrimonio: nō aūt post sepationē le gitimā q̃ fm iura p̃dicta separationē ꝑmittēdā fieri posset: vt ex p̃dictis patet: & sic p̃dicta diffinitio cōpetit matrimonio etiā fm iura ciuilia & hmōi. Rō aūt huiꝰ differentiæ inter vet⁹ testamētū & nouū circa indissibilitatē matrimonij pōt esse duplex. Vna generalis sumpta ex imperfectione vete. le. quæ nihil ad pfectā adduxit: vt ad Heb. vij. vnde matrimoniū vete. le. tanc̃ imperfectū erat dissolubile: nouæ vero legis qa pfectū, indissolubile. Alia vero rō magis spālis; put in prima scđæ. q. cij. ar. v. i respōsione. iij. argumēti. Matrimoniū fuit in ve. le., put erat in officiū naturæ: nō aūt, put est sacramentū cōiūctionis xp̃i ecclesiæ: q̃ nō dū erat facta. vnde in ve. le. dabat libellus repudij: qđ est contra sacramēti rōnē. nō aūt in no. le. Quā qđē rōnē idē sanct⁹ doctor ampli⁹ videt declarare super. iiij. dist. xxxij. in pria. q. vbi dicit ꝙ tria bona matrimonij. s. ples, fides, et sacramētū cōpetūt hoi fm triplicē rōnem. Nā bonū, plis cōpetit hoi fm naturam sui generis. vnde procreatio, & educatio prolis cōis est aialibus vt in viij. ethi. Bonum aūt fidei qđ requiritur ad cōgruam cōicationē operū q̃ sunt necessaria in vita humana, cōpetit hoi fm naturam suæ speciei. s. inquātum homo. Bonū aūt sacramēti cōpetit hoi inquantū est catholicus: & quantū apud fideles: qa significat cōiunctionē xp̃i & ecclesiæ. Ex qbus cōcludit ꝙ pluralitas vxorū nec tollit nec ipedit primū finē: cū vn⁹ vir sufficiat pluribꝫ vxoribus sœcūdādis, etiā æducādis filijs ex eis natis: sed scđm finē q est fides: & si nō totaliter tollit multū tn impedit eo ꝙ nō facile pōt esse pax ī familia vbi vni viro plures vxores iūgunt: vt ibi dem declarat. Tertiū aūt finē. s. sacramētū pluralitas vxorum totaliter tollit: eo ꝙ sicut xp̃s est vnus: ita vna ecclesia. Ex quib⁹ patet satis ꝙ dissolubilitas matrimonij nō est cōtra legē naturæ: ni si inquantū matrimoniū est sacramentū: quod solū est apud fideles catholicos. De hac materia pleni⁹ habet supra Deu. xxiiij. in additione. n. vide ibi.

¶ In eo. ca. vbi dicitur in postilla: Et sic patet ꝙ litera hui⁹ versus ꝓsupposito vero intellectu eorū q̃ tradunt circa libellū repudij. s. Deu. xxiiij. In additionibus ibi positis non est defectiua: sed plane sonat veritatē. Ad qđ sciendū est, put ibidē fuit dictū. nullo mō licebat in vete. testa. repudiare vxorē nisi ꝓpter turpitudinē fornicationis: ꝓut veritas ībi dē testat: tn fm pharisæos cā doctrinā q̃ sæpe mādata dei irritabāt, ꝓpter suas falsas traditiones. vt. s. c. xv. ex multis alijs causis licere repudiū asserebāt, etiā ꝙ solo libito voluntatis viri. Cuius doctrię falsitatē xp̃s ondit in hoc lo. di. Dico aūt vobis ꝙ quicūq; dimiserit vxorē suā, nisi ob fornicationē & aliā duxerit, mœchatur. Ex quo manifeste hꝫ ꝛrio sensu ꝙ q dimiserit vxorē suā ob fornicationē etiā si aliā duxerit nō mœchat: qđ est verū eo ꝙ libell⁹ repudij ex cā legitima ī lege determinata. s. fornicatiōe, licitus erat: vt pater. s. in additionibꝫ supradictis. Qđ aūt subdit. Et q dimissam duxerit, mœchatur: intelligitur plane de illa de qua immediate ante loquit. s. de dimissa nō ob fornicationē: talis em dimissio nulla est: quia contra formā in lege datā: & sic manet vinculū vxoris sic dimissę cū viro priori: & ꝓ ꝑns secund⁹ eā ducens mœchat. vn̄ ꝓsuppositā veritate nō oportet supplere nec iterponere aliqua nisi solū illa q̃ ex lra plano sensu acceꝑta intelligēda sunt. Illud etiā qđ post. dicit ꝙ eadē rōne vxor dimissa ab altero viro nō pōt duci, sicut nec vir eā dimittēs pōt ducere alteram: qa æqualiter manet vinculū matrimonij ex vtraq; parte vt dicit. manifestū est veritatē nō obtinere fm le. ve. fm quā pluralitas vxorū fuit licita seu ꝑmissa: nunc̃ aūt pluralitas virorum.

REPLICA. In ca. xix. vbi postillator dicit de indissibilitate mrimonij Bur. hoc sicut Deu. xxiiij. grandem facit cōtra postillatorem cōmotionē. ad quā sedandā clario ri modo redigam factum Burg. hic & Deu. xxiiij. inter cætera dicta. Primū dictū eius ꝙ in ve. le. non fuit licitū dimittere vxorē, nisi ꝓpter

A nisi ꝓpter fornicationē. Hoc dictum hr in sua digressione. Deut. xxiiij. Scđm dictū est: Indissolubilitas matrimonij solū ptinet ad legē euāgelij. Tertiū dictū, dare libellū repudij in ve. le. nō solum fuit licitū sed etiā fuit diuinū pcæptū. Quartū dictum eius: ꝙ ius naturæ in quo disponit de indissibilitate mrimonij solū intelligitur de iure expresso in euāgelio & iure canonico ꝓm sequente. Quintū dictū eius est tale: aliqđ est ius naturale qđ est cōe oi aiali & hoc dr ꝓprie ius naturale. Sic quoq; dicit postillatorē accepisse ius naturale qñ dicit indissibilitatē ꝓiugi esse de iure nature: qđ tn nō vr verū vt dicit Burg. Ex qbus dictis elicit certas cōclusiones: q̃ qa ꝓlixę sunt, habeant ꝙ insertis: qa etiā ītēgent in ptractatione istius digressionis. Quantū ad istā materiā prio videndū de veritate & cōnexione doctoꝝ Burg. Scđo, rndebit ad rōnes eiusdem factas cōtra postillatorē. Quo ad primū dictū Burgē. vr falsum: qa dare libellū repudij fuit ꝑmissum in ve. le. nō solū ꝓpter fornicationē sed ēt, ꝓpter quācūq; fœditatē: patet hoc Deu. xxiiij. vbi dr: Si accæperit hō vxorē & nō inuenerit gram añ oculos eiꝰ per aliquā fœditatē, scribet libellū repudij &c. Probat etiā ꝙ canonem. priuilegia. di. iiij. vbi dr ꝙ q̃dā ꝑmittunt vt licita: vt petere ꝑmiū quædā aūt ꝑmittunt vt illicita: sicut dare libellū repudij ne fiant grauiora. Videamus insup quō illud primū dictū cū tertio cōcordet. Nam primū dictum vult traditionē libelli fore illicitā ꝓterq̃ in casu fornicationis. In tertio aūt dicto dicit ipsam non solum simpliciter licitā: sed expresse a deo mandatā: qđ tn nullibi legit: immo rotunda lra hic cōtradicit: qa dr hic ꝓpter duricia cordis vr ꝑmisit vobis moyses &c. Et idē tanc̃ minus malū ꝑmittitur ex canone priuilegia: supra allegato. Nullū aūt malū in lege generaliter ꝓcipitur: Et dico generaliter, ꝓpter præceptū factum abraæ de occisione filij qđ nō erat regulare: nec gñale sed ad certā dum singulare. Sitr & præceptum datū Osee prout patet in locis suis. Sitr & scđm dictū Burg. falsum est & contra lram euangelij præsentē in qua xp̃s indissolubilitatē matrimonij sub euangelio ꝓbat per indissolubilitatē eiusdē sub lege naturæ quæ fuit ꝑ adā inspirante deo, ꝑmulgata. Dicit em tentantibus pharisæis: Quia qui fecit hoiem ab initio, masculū & fœminam fecit eos: & dixit: Propter hoc dimittet hō patrem & matrē & adhærebit vxori suæ & erūt duo in carne vna: itaq; iā nō sunt duo sed vna caro. Quod ergo deus cōiunxit homo nō separet. Quid planius nisi ꝙ matrimonij inseparabilitas sub lege euangelica & canonica ortū habet ex inseparabilitate sub lege naturæ per xp̃m hic allegata. Vñ patet etiā quartum dictū Bur. esse falsum: qa in ea re (de qua sermo) lex euangelica & canonica se fundant super legem naturæ & matrimonij institutionem primariam. Sic & tertium dictum falsum est & repugnans primo vt supra ostensum est. Quintum autē dictum de iure naturæ primeuo cōi omi aiali est confictū: qa nullū tale ius reperit in scripturis sacris nec̃ canonibus. Nā ius sumptū in sua maxima generalitate solum ad vocalia extēdi probat Gratianus auctoritate beati Isido. ñ. etymo. dicentis. Ius generale nomen est. lex autem iuris est species. Ius autē dictū quia iustum est. Omne aūt ius legibus & moribus constat. Nunc aūt iustū & iusticia ad sola rōnabilia pertinēt. Hoc aūt ius generalissime accæptū vbi supra, distinguit in ius naturale gentium & ciuile. Ius natura le dicit cōmune omni nationi: sola aūt rōnabilia per nationes distinguuntur: & ideo cōmune: qa vbiq; ex instinctu naturæ est: nō cōstitutione aliqua: vt maris & fœminæ cōiunctio: liberoꝝ successio: puerorꝝ educatio: cōis oim possessio: & oium una libertas: acq̃stio eoꝝ q̃ cœlo, terra, mariq; capiunt: depositi vel accōmodati restitutio: violētiæ pervim repulsio: & hoc & si qđ sit huic est, nunc̃ iniustū sed naturale, æquūq; habetur. Hæc inq̃ oia iuris naturalis portiones, solis rationabilibus cōueniunt. Cōiunctio aūt maris & fœminæ in irrationabilibus non est fm ius naturale: sed fm instinctū naturæ. Aliud est em dicere de iure naturali & de instinctu naturali. qa se habēt sicut inferius & superius: Nam oē ius naturale est instinctus naturalis: sed nō ecōuerso: qa al's extenderetur ius naturale nō solum ad irrationabilia sed etiam ad insensibilia: quia instinctus naturalis ab appetitu naturali nō videt distinguī. Ius igitur naturale sic distinctū ab aliꝫ, primatum obtinet & tempore & dignitate. Cœpit em ab exordio naturæ rationabilis nec ꝛpe variatur: sed immutabile permanet: vt dicitur. v. dist. ca. i. Fingit igit Burg. tale ius naturale primeuū: immo impropriſſime diceretur ius iuxta p̃dicta: idcirco falsum imponit posti latori ꝙ ita accæperit ius in proposito. Et quia fundamentum Burgeñ. falsum est: nimirū falsę sunt cōclusiones suæ in eo fundatæ. Pria namq; cōclusio fundatur super fuo ficto iure naturali: & scđa cōclusio. s. ꝙ matrimoniū est de iure gētium: sed nō indissibilitas. Nam ex lra euāgelij matrimoniū est a prima institutione naturę rōnalis: quæ ius gentiū longe præcessit. Sed nec tertia cōclusio est vera quo ad hoc ꝙ ex iure ciuili nō est matrimoniū indissibile.

Nec quarta

C Nec quarta cōclusio: quæ duæ innituntꝫ eidē medio: videlicet qa in iure ciuili tractāt de diuortijs & repudijs: & in ve. test. sitr: quæ media nō, ꝑbant bene illas cōclusiones: nā & si diuortiū in lege ꝑmissum est, ꝓpter maius malū vitandū: ex hoc arguere igit matrimonium est diuisibile cōsequētia nō valet: nec formaliter nec legaliter. Non formaliter: qa arguit a fm qd ad simpliciter: Sicut si argueret. Antixp̃s est permissibile ens: igit est ens, sicut in ꝓposito. Nec legaliter valet cōsequētia. Nō em sequit: Lex apud legislatorem nō est necessaria: igit nō est necessaria. Sicut lex quęcūq; nō ligat deū qu n possit vel mutare vel dispēsare: stat tn legē esse solidam in se: Sicut necessario ignis calidus est & calefactibilis materia debita approximata: nō tn sequit: in fornace triū pueroꝝ: nō fuit calefactibilis: igit nō fuit calefactibilis. Ita est de mrimonio qđ ex causis in lra expressis Deut. xxiiij. fuerat separabile: nō tn sequit: igitur non est indissibile. Iura aūt quæ dicunt de diuortijs & repudijs &c. non ꝑbant matrimonij diuisibilitatē: qa ptinēt ad illegitime cōtractū matrimonii qđ nō meretur dici matrimoniū: m: qđ de sua formali rōne est cōiunctio legitima: ꝓsonaꝝ: & si qua iura aliter de repudijs & diuortijs sentirent, essent abolenda tanc̃ naturali nō cōsona qđ hic in lra per xp̃m allegatur. Quinta autē cōclusio q̃uis in se vera: tn nō ad intētionē Burg. ꝙ videlicet originaliter & primo matrimoniū ex euangelio habeat suā indissibilitatem: nam sicut supra dictū est euangeliū & canones quo ad id se referūt ad legē naturalē per xp̃m hic allegatā. Et his patet falsitas cōclusionis per Burg. collectæ ex illis quinq; ineptis conclusionibus: vt patet. Nec valet rnsio Burg. ad argumentū postil. cū dicit diffinitionē allegatā in postil. tm̄ intelligi debere de coniunctis in lege euāgelica tm̄. Huius rnsionis falsitas ostensa est. & immo debet intelligi in oi lege iusta & consona legi naturali & primæuæ a deo institutæ in exordio rōnalis creaturæ. Diuortiū autē & repudiū intelligenda sunt permissiue ex quibus non sequit diuisibilitas nisi peraccidēs: vt ꝑdictū est & fm quid. Et ad hoc rendere videtur scđa responsio quā dat Burg. ad idem argumētum: qa dicit ꝙ illa diffinitio ren. t durante mrimonio: sed diuortio facto fm ꝑmissionē iuriū nō tenet: vñ patet ꝙ institatia Bur. ad diffinitionem matrimonij est fm qd. Nec valet differētia legis no. & ve. quā assignat Burg. quo ad hoc: qa q̃uis vetus lex fuit imperfecta: tn in ea fuerat verū matrimoniū de sui natura & institutiōe in solubili q̃uis ꝓpter malicīā eoꝝ q erāt sub lege: nō aūt, ꝓpter ipsius legis imperfectionē diuortiū permittebatur fm modū prius dictū. Nec ex hoc debet dici matrimoniū solubile nisi fm qd. & solutione ꝑmissa. Nec valet qđ Burg. de sancto Tho. adducit: ꝙ videlicet in ve. lege. ideo repudiū erat licitū: qa matrimoniū, ꝓtunc fuit in officiū: nō aūt erat sacramentū significatiuū cōiunctionis xp̃i & ecclesiæ: q̃ nondū erāt falsum est em in veteri lege ecclesiam (quæ incipit ab abel iusto fm beatū Grego.) deo nō fuisse cōiunctam: qa vetus testamentū frequēter ostēdit synagogā deo despōsatam: q̃ despōsatio est in vna spōsa vsq; ad nouissimū iustū. Cui ecclīæ totali xp̃s vt spōnsus fm deitatē ab initio cōiunctus est: cui iustę cōiunctio indissolubilis est vsq; ad cōsummationē sæculi: Mat. vlt. Et ita oporter sanctū Tho. & Burg. sentire: nisi velint errone dicere cū Helyndio xp̃m ante mariam non fuisse: Christus em & si ex tpe est factus homo, æternaliter tamen fuit xp̃s: quia a patre vnctus: nō vnctione vt dicit, puectionē: sed vt significat vngendi per generationē, cōicationē. Est em deus vngens sicut est lumen: & sicut filius est lumen de lumine: ita est vngens ab vngēte: ſnia est Hila. xj. de trinitate prope mediū. Item fm sanctū doctorem & magistrū in. iiij. matrimonium fuit sacramentum ante peccatum: igitur alicuius sacræ rei signum: & non nisi coniunctionis dei ad aiam iustam quæ est ecclesia: vel in ecclesia fuit ab exordio rōnalis creaturæ sponsus & sponsa mystica & eoꝝ cōiunctio: quādo igit institutū fuit matrimoniū nō deficit eius sacrū signū, put sanctus Tho. dixit & Burg. Sic igitur patet dicta Burg. nō habere connexionem nec veritatem. Quantū ad secundū articulū restat respondere argumentis Burg. factis cōtra postillatorem sed prænotandum ꝙ factum Burgē. fundatur super falsa imaginatione: Imaginatur enim ꝙ quia deus præcepit dari libellum repudij ꝙ ergo præcæpisset diuortium. Sed hoc falsum est: nam libellū præcæpit dare nō simpliciter sed ex suppositione: vt supposito ꝙ qs habeat odiū cōtra vxorem & voluerit eā repudiare: det illi libellum. Nō igit in hoc conditionato præcæpto datur modus dimittendi vxorem: sed datur modus temperandi furorē: & ita xp̃us in hoc respōdet pharisæis, ꝓponētibus fallacia fm plures interrogationes vt vnā dicētibus: Quid ergo mādauit moyses dare libellū & dimittere. Sed dns ihesus hanc multiplicē quæstionē distinxit tacite concedens ꝙ moyses bene mandauit dare libellū sed negauit ꝙ moyses mādauit dimittere vxorem: vnde dixit ad illā partem quæstionis moyses, ad cordis vestri duriciam permisit dimittere

E vxorem: ab initio autem sic nō fuit Glo. interli. siſr & in arg. & est beati Hiero. Moyses permisit nō deus ga contra legē naturalem: Hæc in glo. sparsim: & magistro lib. iiij. circa hāc materiā. Sic interpretatur responsio xpi: Et hoc est qd' beatus Augu. de sermone dñi in monte vult. Nō inquit qui pcæpit dare libellū: pcæpit vt vxor dimittatur: sed qui dimiserit: inquit: det libellū vt iracundia temeraria m proiiciendi vxorē libelli coactio temperaret. Per hoc ad argumenta: Et primo ad glo. Iohānis teutonici & Accurſij dico cp vbi glo. directe vadit cōtra textum, sequenda est lra: & glo. spernenda: nisi haberet euidentē probationē qualiter non est hic. Quod aūt glo. corrumpat lram patet: ga vt dicit Burgē. lra habet cp de iure naturali est cōiunctio maris & fœminæ quā matrimonium appellamus: Glo. cōiunctio corpoꝝ, nō animoꝝ: vt allegat Burg. Talis aūt glo. destruit textū: ga cōiunctio corpoꝝ sine coniunctione aioꝝ nō est matrimoniū: ga stat verū matrimoniū sine cōiunctione corpoꝝ: Stat etiā cōiunctionē corpoꝝ esse sine matrimonio: ga in stupro, adulterio &c. Male igit glosat cōiunctio matrimonialis: dicēdo eā cōiunctionē corpoꝝ tm. Alij volētes saluare glosas dicūt cp loquuntur nō de iure sed instinctu naturali: sed nec sic est cōiunctio illa sacramentū & matrimoniū sicut textus accipit: ga talis cōiunctio se extēdit ad irrōnabilia & adulteria & cætera pcta de qbus vadit argumentū Burg. qd' valde pōderat cuius modicū valeat. In declaratione aūt huius inualidi argumēti Burgē. ponit tria inopinabilia: primū, cp instinctus naturalis est a iure naturæ. sed m, cp rō naturalis est a iure gentiū. tertiū, cp m rimonium est qualitas iustificatiua coitus: & hoc a iure gētiū, pter cō sensum. Primū aūt videt irrationabile. Nam ius naturale sequit instinctū naturę nō cuiuscūq; sed rōnabilis naturę: nō igit instinctus ille est a iure naturali. Siſr sed m falsum vr: ga ius gentiū est a naturali rōne & eius recto dictamine. Nō igit naturalis rō est a iure gentiū: ga dictamē rectæ rōnis pceſſit & gentes & ius gentiū. Sic & tertiū dictū nō videt verū. Quis em coitus sit ex instinctu naturæ: tm nō ex lege naturæ gnaliter: ga sic oīs esset iustus & ordinatus: & tūc nō esset adulteria & cætera mala. Qui igit gnalio nem pcæpit q̄ sine coitu per naturā fieri non pōt, hic rōnale dedit ordinē per institutionē m rimonij quā institutionē hic xps allegauit. Si igit coitus cadit sub dei pcæpto pcipietus gnationē nō fuit de se malus: sic nec hodie est malus. Iustificatio igit m rimonij nō respicit directe coitū: sed eius vsum: vsus aūt irrationabilium nō pōt esse deordinatus: ga illa agūt ſm impetū naturæ. Natura autē nō ponit laudē nec vituperiū. Rationabilia aūt agunt ſm, phæresim & electionē q̄ pōt deordinari. Illi aūt cōuenienter datur ordo per matrimoniū: non ad iustificandū coitū q ex instinctu naturæ bonus est & per deū mādatus: sed ad, phibendū abusum q factus fuiſſet & fieret nisi lex m rimonialis interueniret. Ad primū argumentum qd' Burg. facit circa Deut. xxiiij. dico cp lex naturæ satis exprimit matrimonij indissolubilitatē, put hic a xpo allegat: nō igitur oportuit in lege mosaica de hmōi singulare mandatum dare. Ad sed m dico cp deus pcipiēdo dationē libelli nō dat modum repudiandi: sed dat modū temperādi ptinax odiū: per oīs dat magis modū impediēdi dimissionē. Ad tertiū dico cp q̄tūcumq; fiat repudiū, semp manet vinculū: sed cp in veteri lege post repudiū permittebat vterq; nubere alteri: hoc fuit ad vitandū maius malum. Repudiū em pmittebat ad vitandū vxoricidiū: Alteri nubere pmittebat ne remaneret odiū & vitaret incōtinentia. De iustitia em legis naturæ & euāgelij q̄uis videat vinculū rumpi: nō tm rumpitur etiā facto diuortio in casu fornicationis: nā pmissio de nubendo per euangeliū correcta est: pmissio aūt de diuortio manet in casu fornicationis: sed illa nō tollit vinculū ga separatione legitima facta, neuter nubere pōt sine mœchia vt dr in lra hic: & ita fuit in veteri lege de iusticia: secus fuit de permissione ex causis sæpe dictis. Ad quartū assumptū negat: videlicet cp repudiū fit de expresso mandato dei. Probatio aūt nō valet: ga nō sequit: Deus pcæpit dare libellū: ergo pcæpit repudiū: sicut patet ex dictis. Et cū postillator nōdet rōnibus alterius opinionis. Burg. replicat sed nihil cōcludit cū em arguit: cp sicut pluralitas vxoꝝ nō fuit in veteri lege illicita, sic nec repudiū. Nōdet postillator cp non est sise: ga pluralitas vxoꝝ nō fuit, phibita nec vnitas vxorū est de lege naturæ sicut inseparabilitas: & ideo pter maius bonū pluralitas fuit licita & sancta patribus sanctis: Secus est de repudio qd' concessum est, pter malus malū vitandū: hoc tamē minus malū, nō facit fore licitū. Ibi replicat Burg. per illud apli: Nō sunt facienda mala vt eueniant bona: quasi habere plures vxores, pter maius bonū: deberet esse malum: quod falsum est. Sed adhuc replicans Burg. arguit sic: Pluralitas viroꝝ est mala ga cōtra legem naturę: igitur pluralitas vxorū: cōsequentia ſstam negat Scotus circa. iiij. dist. xxxij. in. q. de bigamia. Sed quod incidentaliter dicit Burg. cp in repudio nō permittit aliquod malum: hoc redarguit hic plana litterа: vide eam bene. Sed & Burg. hic calumniat exemplum postil. qd' ponit de animalibus brutis: quoꝝ cōiunctio in parte & ſ nō in toto manuducit ad videndum inseparabilitatē matrimonij: Quod exemplū & ſi non ſit in toto ſise: nō igit calumniari debet: ga exēpla & ſimilitudines non semp currunt quattuor pedibus, put patet supra Osee. j. & j. Mat. xx. in additione Burg. & patet totum. ¶ In eodem ca. vbi dicitur: Quicūq; dimiserit vxorem &c. postillator dicit versum illū supplendū: quia oratio defectiua est. Burg. dicit eum plane esse intelligendū. Supposito cp verum sit totum qd' ipse per suas digressiones hic & Deut. xxiiij. disseruit: sed suppositum nō cōcedit: igitur nec reliquū. Sed cp obiſcit cōtra postillatorem de pari iure viri & vxoris quo ad posse nubere alteri, allegans causam diuersitatis: quia pluralitas vxoꝝ fuit in veteri testamento licita, nō autē viroꝝ: nō valet propter superius dicta & vide ibi Scotumin loco supra allegato.

GLO. ORDI. Ca. XX.

Burg. ponit tria inopinabilia.

Simile est regnū cœlorū &c. Ostēdit p parabolā: ga primi erūt nouissimi & a nouissimi primi. Pr iste familias cōditor nr est: q habet vineā, vniuersalē ecclīa: q̄ ab abel vsq; ad vltimum electū q in fine nascitur? est: quot quot sctōs, ptulit: tot palmites misit hic pr exijt ad excolendā vineā mane hora tertia sexta, nona, vndecima, operarios conduxit a mundi huius initio vsq; ad finem ad erudiendā fideliū plebē pdicatores mittere nō desistit. Simile est regnum cœlorū. Non hoi solū: sed toti negocio ab hoie gesto: & in filiabus ſlr. b ¶ Primo mane. Manifeste ccepit a primo iusto æterna mercede prædicatores ad plantandam ecclesiam inuitare.

☞ Conuentione

NICO. DE LY.

In ꝑlatis debēt eē ꝙttuor.

Simile est regnū cœlorū. Hic pr saluator Ca. XX. docet virtutes ꝑlatoꝝ. In ꝑlatis aūt præ cæteris virtutibus debēt esse quattuor. ſ. feruor ad cōtinue laborandum in agro dñico: vigor ad se martyrio exponēdū, p grege sibi cōmisso: humilitatis tenor etiā in statu alto pietatis dulcor cōtinue subditis bñfaciēdo. primū tangit in pria pte ca. sed m ibi. Et ascēdēs iesus. tertiū: Tūc accessit ad eū. quartū. Et egredientibus illis, primū ostendit in parabola illoꝝ q vocati sunt ad operandū in vinea a mane vsq; ad vesperā. Ex quo patet cp ꝑlati debēt cōtinuo laborare per doctrinā in ecclīa debent etiā opari ibidē sine inuidia & mutua ꝛmulatione: qd' patet p hoc: ga laborantes

¶ Exponit per simile.
¶ præsens ecclesia.

Simile est re- Ca. XX. a
gnum cœlōrū hoī patrifa- b
¶ paterfamilias, conditor: q possidet electos in mundo: vt dñs subditos in domo.

milias, q exiit primo mane conducere operarios in vineam suam.

a ¶ Conuentione aūt facta. i. cōfirmata, pmissione cp ad imaginem dei reformandi essent si ecclesiā ædificādo mandatis decalogi insisterent. b ¶ Ex denario diurno mſ. eos in vi. &c. Denarius habet imaginē regis: qui olim pro decē numis cōputabatur. Quāto plus aliqs in culru ecclesiæ laborat decalogi mandatis insistendo: tanto plus informat in imaginē regis dei. Prædicatores sunt oparij: etiam vnusquisq; dum fide recta in bono opere persistit. Mane hora tertia sexta & nona antiquus & hebraicus ppſs qui fide recta deū colуit in electis: ad vndecimā gentiles vocantur. Possunt etiā diuersitates horarū in vnoquoq; notari per momēta ætatū. Mane ppe intellectus nostri puericia est: hora tertia, adolescētia: ga iam sol in altū, pfecit. Sexta, iuuētus: cū plenitudo roboris solidatur. Nona senectus: qū sol. i. calor ætatis descēdit. Vndecima, decrepita ætas. In oībus his aliqui ad bonā vitam perducuntur. Qui sibi viuit vt ociosus, redarguitur: qui & vsq; ad vltimam ætatē differt recte ei dicitur: Quid hic statis tota die ocio. id est vel in vltimis resipiscite. c ¶ Anno uissimis. Quia qui in aduentu dñi vocati sunt ad regnum: sine aliqua tarditate perueniunt æquales his qui ab initio mundi cœperunt: oēs quidē idem cœlū: sed stella differt a stella in claritate. A nouissimis in cæpit dum prius latronē q̄ petrū in paradisum introduxit. Quia prius aliquādo remunerantur sero veniētes: ga prius de corpore exeunt q̄ qui in puericia vocati sunt. d ¶ Et accipientes. Quia antiqui patres in infernum descendentes a gloria dilati sunt quasi: ergo post murmurationem denarium accipiunt: qui post longa inferni tempora ad gaudia peruenerunt. Et accipientes. Hi sunt qui in initio nascentis ecclesiæ vocatis ex gentibus se pponebant: quasi ppſs dei ab initio mūdi: & illi canes qui pondus obseruationū portabant. Sed qui nō venit supbos vocare iustos: sed humiles pœnitētes: cui magis placet humilis confessio malorꝝ, q̄ superba gloriatio bonorū subdit: Amice nō facio tibi iniuriā. Non dolēt quasi fraudati sua mercede sed (vtu inuidorum) cp illi plus q̄ merentur, accipiunt: & non tam ipſi plus accipere q̄ alios nihil vel minus accipere desiderant quasi alterius consortio sibi præmium minuatur. e ¶ Murmu. &c. Quærit mō accipiētes murmurasse dicantur: cum illa in bntitudine oīs inuidia & murmuratio prorſus remo-

NICO. DE LY.

mundi nascituris est: vt dicit Grego. Operarij aūt sunt doctores & ꝑlati a deo missi ad culturā huius vineę p pdicationē & doctrinā. primo ergo mane deus pater operarios cōduxit: qa a pricipio mūdi vsq; ad noe aliquos sctōs patres ad eruditionē hoim misit: videlicet adā, seth, & enoch & alios iustos. a ¶ Conuentione autē facta. Cōuentio ista est p missionē vitæ æternę pro labore: Quæ quidē vita æterna dr denarius diurnus: q est æqualis oībus: quia æterna erit æqualis oībus a parte finis. b ¶ Et egressus circ. ho. ter. &c. Hora tertia intelligitur mundi discursus a tpe noe vsq; ad abraam: in quo aliq sancti ad eruditionē aliorꝝ missi sunt a deo: vt noe, sem, heber, thare & abrāā & cōsortes. c ¶ Iterum autem exijt circ. sex. ho. & no. Hora sexta fuit ab abrāā vsq; ad moysen: in qua missi sunt abraam, isaac & iacob: & xij. patriarchę. Hora nona a moyse vsq; ad christum: videlicet tempore legis in quo ad eruditionem ppli missi sunt moyses & aaron, iosue, iudices, reges, pphetæ & sacerdotes. d ¶ Circa vnde. vero exijt. Vndecima hora intelligitur a tempore christi vsq; ad finē mundi: in quo gentiles

cere operarios in vineam suam.
a Conuētione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus
¶ a noe vsq; ad abraam.
circa horam tertiā, vidit alios stantes
a ¶ quasi venales si quis digne emere vellet: a bono tamen opere cessantes.
& dixit illis: Ite & vos in vineam meam: & quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt.
a ¶ ab abraā vsq; ad moysen.
Iterum autē exiit circa sextā & nonam horam: & fecit similiter.
a ¶ a moyse vsq; ad aduentum dñi.
a ¶ ab aduētu dñi vsq; ad finē mūdi. b ¶ per seipm apparuit q̄ prius per patres innotuit.
Circa vndecimam vero exiit & invenit alios stantes: & dixit illis.
a ¶ omni tpe pro salute laborare negligitis.
Quid hic statis tota die ociosi?
a ¶ vias vitæ nemo nobis prædicauit.
Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cū sero aūt factū esset, dicit dominus vineæ, pcuratori suo: Voca operarios & redde illis mercedem: incipiēs a nouissimis vsq; ad primos. Cum venissent ergo qui circa vndecimam horam venerant
a ¶ eandē æternitatē cū his qui ab initio mūdi
accæperunt singulos denarios. Et accipientes autem & primi, arbitrati
a ¶ digniorem locum in regno: qui prius in tabernaculo.
sunt quod plus essent accepturi: Et
a ¶ conformitatē claritatis corporis xpi.
accæperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patremfamilias, dicentes: Hi nouissimi vna hora fecerunt: & pares illos nobis fecisti: qui portauimus pondus diei

gentiles vocati sunt per ꝑdicationē apl̄oꝝ & aliorꝝ eccl̄ię doctoꝝ & ꝓpter hoc dr huc: e ¶ Quid hic statis to. die &c. qa q a principio mūdi vsq; tūc laborare in bonis moribus neglexerāt, quasi tota die ociosi stabāt. f ¶ Dicūt ei: qa ne. nos cōduxit. i. nullus doctor: nullus ꝓpheta ad nos instruēdū venit: qa lex & ꝓphetę filijs isr̄ dati fuerant: vt illi speciali sctitate fulgerent: ex quibus xpus ſm carnem erat nasciturus. g ¶ Ite & vos in vi. meam. Interponit hic cōiunctio copulatiua: quia gentiles iudæis adiuncti sunt vt vna ecclesia ex ambobus fieret. h ¶ Cum se. autē fa. esset. Hic describit vocatio ad recipiendum pmiū. Sero aūt ab aliqbus hic dr finis mundi: in quo vocabunt iusti ad recæptionem pmij: vt hr. j. xxv. c. Venite benedicti pa. mei &c. Sed illud qd' sequit vide tur cōtradicere q̄ aliq accipientes pmium murmurabant aduersus patrēfamilias qa nullus in fine mundi pmium æternū recæpturus murmurabit cōtra deū: sed erit suo pmio cōtentus. Ad qd' nōdet brūs Grego. cp ista murmuratio nō est aliud q̄ dilatio pmij quā sustinuerunt pres sancti in limbo vsq; ad passionē xpi: sed hęc rāsio nō vide tur cōuenies: qa murmuratores hic dicuntur nequā: qd' non pōt dici de sctis pribus in limbo existentibus: & in fine parabolę cōcludit: Multi sunt vocati: pauci vero electi. Ex quo patet cp ista parabola non solū extēdit se ad electos: cuiusmodi sunt illi q in fine mūdi recipiēt pmiū. Et ideo dicendum cp sero hic accipit p tpe gr̄æ: qd' incepit a xpo. vñ Iohā. j. b. dr: Gratia & veritas per iesum xpm facta est: & ideo cū dr: Qui se. aūt fa. esset. i. cū tps gratiæ aduenisset. i ¶ Dicit dñs vi. i. deus pater. k ¶ Procuratori suo. i. hoi xpo. q missus est ad pcurationem salutis humanæ. l ¶ Vocaoperarios & red. &c. Illa merces bñ intelligitur gr̄a: qa est quædā inchoatio glorię cū gloria nō sit aliud q̄ gr̄a consummata. m ¶ Incipiēs a no. qa in primitiua ecclesia gratia xpi data est gentilibus: qui vltimo venerant ad fidē iudæis p maiori parte in infidelitate remanētibus. n ¶ Cum venissent ergo qui cir. vnde. horā vc. i. gentiles. o ¶ Accæpe. singu. denā. i. donum gratiæ: q̄ est quædā inchoatio & arra gloriæ. p ¶ Venientes aūt & pri. i. iudæi qui a principio legis datæ deo seruierant. q ¶ Arbitrati sunt q̄ plus essent accæpturi: qa in primitiua ecclia credebant cp plus deberent habere de xpi gratia vñ reputabant gentiles indignos gratia dei: ſm cp dicitur Act. x. vbi petr⁹ vidit lintheū submissum de, cœlo: in quo erāt a ialia quadrupedia & serpētia & vōlatilia immunda ſm legem: Et dictū est petro: Occide & manduca: in q̄ signabāt incorporatio gentiliū intra ecclesiam per fidē & gr̄am: sicut patet ex lra cōsequenti: qa a deo missus est petrus ad pdicandum cornelio, centurioni, & alijs gentilibus. ppter qd' petro abominationem habente de manducatione immūdoꝝ ſm legem: in quo signabāt (vt dictū est) vocatio gētilium ad fidē dictum est sibi a deo: Quod deus purificauit: tu ne cōmune dixeris: Et. j. eo. cap. dixit petrus cornelio & amicis suis: Vos scitis qm abominatio sit viro iudæo cōiungi aut accedere ad alienigenā: sed mihi ostendit deus neminē cōmunem aut immundū dicere hoiem. r ¶ Accæperunt aūt & ipsi spīm. dena. i., cōsimilē gratiā sicut & gentiles & non maiorē: vnde Act. x. dr cp pdicante petro cecidit spūssanctus sup oēs qui audiebant verbū videlicet super cornelium & amic os eius: qa vt ibidē dr. Recæperūt spūsanctum in signo visibili & donum linguaꝝ: sicut receperant apli & alij discipuli qui erant iudæi in die pentecostes. s ¶ Et sci. &c. Hi no. &c. qa ad lram in primitiua ecclia quersi iudæi murmuraverunt de

Universidad de Deusto Biblioteca

sus remouēda sit: Sed hic est mos diuinæ scripturæ vt eū de multis in collectione agat: quædam tm̄ quibusdā de illa collectione: & nō toti collectioni tribuat: luxta illud ꝓphetæ: Eduxit eos cum au.&ar. Et inde: Et induxit eos in mon. cum tamē illi qui de ægypto exierunt omes præter caleph & iosue propter incredulitatem suam in deserto perierunt: quorum filij in montem sanctificationis inducti sunt. Ita ergo & de primis accipiētibus, quidam & non omnes murmurant: qui tamē post acciperunt. Sicut sæpe cōtingit cꝫ multi dño per longa tempora seruierūt alij aūt mox in principio suę cōuersionis martyrio vel aliquo mō ad denariū recipiendū trāslati sunt. Quod audientes qui diu laborauerūt scilicet cꝫ alij statim ad præmiū transferūtur: ipsi autē tanto tpe in labore detinenē: de dilatione præmij quasi murmurare videntur. Pōt etiā dici de malis qui in principio quidē boni fuerūt: sed bonū qđ incœperunt ad finē nō pduxerunt. Vñ, nō illi q denarium accæperūt, sed isti q in bonitate nō perstiterunt, ꝑmio priuati murmurāt: quia denario carebāt q̄ in principio boni, ꝑ quo etiā pricipio cū primis accipiētib⁹ cōnumerant: se promeruisse crediderant.

a ¶ Aut non licet mihi &c. Stulta q̄stio cōtra bonitatem dei. Quærendū esset. Nō si daret, quod nō deberet: sed si non qđ deberet. b ¶ An oculus tuus &c. Vere iudæi prauam intentionē habuerūt qui prohibuerunt apl̄os gentibus loqui, vt saluę fierent. c ¶ Sic erunt nouissimi primi. Aug. i iudæi de capite vertentur in caudā: & gentes de cauda in caput. Vnde Moyses Deut. Aduena qui tecum moratur, ascendet sup te: ille erit in caput: & tu eris in caudam. Sed tamen nec oēs primi nec omnes nouissimi ad numerum electorum pertinent. d ¶ Ecce ascendimus &c. Hieroñ. Hoc sępe eis dixerat: sed quia multis interpositis poterat labi de memoria iturus hierusalem: & apostolos secum duxturus, ad tentationē eos parat: ne de ignominia crucis scandalizentur & passionis pœnam & resurrectionis gloriam prædicit vt cum morientē viderint, resurrecturū non dubitent. e ¶ Ad illudē. & fla. &c. Ideo dñs in mundo noluit prosperari, sed grauia pati vt ostēderet nos q̄ per delectationē cecidimus, cū q̄ amaritudine redire debeamus.

Tunc

NICO. DE LY.

uerunt de hoc cꝫ consilij sua fiebat gentibus sicut & ipsis. vnde Act. xj. dr̄ cū petrus rediſſet in hierusalem baptizato cornelio & amicis eius: disceptabant aduersus illū q erāt ex circuncisione dicētes: Quare cōmunicasti cum illis qui habēt præputiū & manducasti cū illis. Et ibidē. vj. a. dr̄: In diebus illis crescente numero discipulorū: factum est murmur græcorū: aduersus hebræos: eo cꝫ despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorū. a ¶ At illi respondens. Per diuinam reuelationē apostolis factam. b ¶ Vnicuique eorum dixit. Sicut autem aliquando accipitur numerus indeterminatus ꝑ determinato: ita etiam aliquando sumitur vnitas pro numero: sicut supra dictū est cꝫ petrus loquebat pro omibus apostolis: ita simiſiter qđ hic dicitur vni, intelligitur esse dictū multitudini eorū q̄ de grā data gentibus murmurabāt seu admirabant: & hoc factū est Act. xj. vbi petrus rōnem reddidit iudæis murmurantibus de hoc quod baptizauerat cornelium, dicēs, cꝫ ex diuina reuelatione secerat: & qa viderat spm̄ sanctū descendentē super gentiles sicut super iudæos: vt habetur ibidem. Sequitur. c ¶ Amice non facio tibi iniuriam. qa iniuria non habet locum vbi est mera gratia: & ideo si det gratiam cuicumq; voluerit, non faciet alicui iniuriam. d ¶ Nonne ex denario &c. Quia ad hoc aliquis venit ad fidē vt habeat gratiā in pñti: & gloriam in futuro. e ¶ Tolle quod tuū est & vade. i. gratiam quam meruisti credendo legi & ꝓphetis; de christo: quia licet prima gratia non cadat sub merito: augmētum tamen gratiæ cadit sub merito: quod quidem augmētum datum est iudæis credentibus in christum. f ¶ Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. i. gentili vocato immediate ab idolatria sicut iudæo vocato a legis obseruātia. g ¶ Aut nō licet mihi quod volo facere. Quasi diceret: Sic qa dei volūtas nullo modo potest esse distorta. h ¶ An oculus tuus nequam est &c. Quia talis inuidia & iudicium ꝓcedebat ex humano defectu. i ¶ Quia ego bonus sum: per essentiam: & ideo non possum male agere. k ¶ Sic erunt nouissimi primi. quia gentiles qui a iudæis erant quasi viles reputati, sunt conuersi deuote ad fidem christi. l ¶ Et primi nouissimi. Quia iudæi qui fuerant populus peculiaris ipsius dei, ꝓpter infidelitatem sunt ab eo deiecti: & hoc est qđ subdit: m ¶ Multi enim sunt vocati. ad fidem christi per legem & prophetas. n ¶ Pauci vero electi. Quia pauci de iudæis comparatiue crediderunt in christū: & de credentibus multi reuersi sunt ab ecclesia & adhuc reuertūtur ad vomitum. Moraliter autem potest exponi parabola ista de vocatis ad gratiā fm̄ diuersas ætates: Ita quod hora prima signat puericiam: hora tertia, iuuentutem: quia sicut tunc sol incipit ascendere & calorem ostendere: sic in iuuentute calor naturalis in homine. Hora sexta, ætatem virilem: quia tūc homo est in statu perfecto: sicut sol in cœli medio. Hora nona, senectutē, in qua calor naturalis incipit in homine refrigescere. Vndecima vero, signat senium: quia tunc homo est prope mortis occasum. Vocantur ergo operarij omnib⁹ istis horis: quia aliqui vocantur ad fidem per gratiam operantem in pueritia: alij in iuuentute, & sic de alijs ætatibus: & omes habent denarium diurnum: quia q̄tumcū c. cꝫ homo tarde ad gratiam vocetur: dum tamen in ea perseueret, habet gloriam æternam. Contingit etiam quandoq; quod ille qui vocatur in senectute: consequitur tantam gratiam & gloriam a deo sicut ille qui in iuuentute vocatur: tum ex diuina liberalitate: tum ex ipsius vocari feruēti voluntate & operatione. o ¶ Et ascendens ihesus hierosolymam. Hic saluator ostendit quod in prælatis debet esse vigor ad tolerādum martyrium si necesse sit pro grege sibi commisso: & hoc docet per exemplum sui: qui voluntarie venit in hierusalem ad sustinendum mortē pro salute mūdi. vnde beatus Gregorius exponēs illud Ioh. x. b. Ego sum pastor bonus: & animā meam pono pro ouibus meis dicit de sē & aliꝫ prælatis. In hoc ostensa est nobis via quam sequamur: Et hoc est quod dicit hic: Et ascendēs ihesus hierosolymam. Quæ respectu totius terræ promissionis est in alto sita: & propter hoc venientes illuc ab aliꝫ partibus ibant ascendendo. ꝓ ¶ Assumpsit duodecim discipulos &c. Et hoc duplici de causa: Vna est, quia secretum mysterium suæ passionis futurum volebat apostolis communiter præ aliꝫ reuelare: ne videntes eum postea mori ignominiose, scandalizarentur. Secunda est quia secreta mysteria sunt tantū maioribus reuelanda & detegenda: cuiusmodi erant apostoli. Sequitur. q ¶ Et filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis. id est legisperitis: quia eis per iudam fuit traditus & venditus. r ¶ Et condemnabunt eum morte. Quia ipsi iudicauerunt eum esse reum mortis: licet non haberent potestatem interficiēdi: qa iudiciū sanguinis erat eis ablatum a romanis qui dominabant eis: & ideo sequitur: s ¶ Et tradent eū gentibus. videlicet pilato ꝑsidi & suis militibus ad pficiendū illud qđ nō poterāt: videlicet xꝑi mortē & hoc est qđ subdit. t ¶ Ad illudendū & flagellandū & crucifigendum. Ista em̄ tria inflicta sunt xꝑo per ordinē: vt videbitur infra.

✳ Tertia

✳ murmurandi: licet iniuste: propter quod merito arguunt a domino. o ¶ Et ascendens ihesus hierosolymam assumpsit &c. Hierony. Dominus crebro de passione sua discipulis ante ꝓdixit ne cum veniret persecutio & crucis ignominia, scandalizarētur.

✳ Et tertia

a ¶ Tunc accessit ad eū &c. Audita resurrectione putauit eū illico (immemor secundi aduētus) regnaturū: & auiditate fœminea ꝑsentia cupit, immemor futurorū. b ¶ Dic vt. Bonū desideriū: sed incōsiderata petitio. Et ideo non voluntas, nō ꝓpositū culpatur: sed ignorantia: & si impetrare non debet simplicitas: nō meretur confundi. c ¶ Nescitis. Qui sedē gloriæ petitis vel quæritis: quam nondū meruistis: delectat culmē honoris quos nondum exercuit via laboris. d ¶ Potestis. Et hoc sciebat cꝫ eius passionem poterant imitari. Sed hoc dicit, vt eo interrogāte & illis respondētibus oēs audiamus: quia nemo potest cum xꝑo regnare nisi passionem eius sit imitatus. e ¶ Calicem quidem. Vt iacobus ab herode truncatus: & iohannes in feruētis olei doliū missus: & in parthmos relegatus, aio nō defuit martyrio. f ¶ Non est meū. Hoc est regnū cœlorum nō est dantis, sed accipiētis. Nō em̄ personaꝝ accæptio est apud deū: Sed quicumq; dignus est accipit qđ nō paratū per sonæ est sed vitæ. Si itaq; tales estis q̄ consequamini: qđ victoribus pater parauit accipietis. Vel nō est meū dare superbis qđ adhuc estis: sed aliꝫ gbus paratū est. Ergo & vos nolite esse qđ estis: sed estote aliꝫ. i. humiliamini qui iam vultis exaltari & est paratum vobis. g ¶ Et audiētes. Vt illi carnaliter petierunt esse sup oēs: sic & isti carnaliter contristati sunt esse aliquē aī se. h ¶ Scitis. Ac si dicat: Vos more sæcularium petitis: per ꝑlationem venire vultis ad requiē vel regni possessionē. Scitis qa prīn. gen. Humilis & mitis magister nec immodicæ cupiditatis duos arguit: nec decem indignationis & liuoris: sed cōueniēti exēplo docet eos frustra immoderata q̄sisse: aut istos super eoꝝ desiderio doluisse cum ad summa nō potētia sed humilitate veniatur. i ¶ Egredientibus. Mystice. Christo de pñtis vitæ defectu ad cœlos redeunte & oibus electis iam cœlū cū eo ingredientibus, cœpit vterq; ppīs diu perfidia cæcus, spem salutis & illuminationis habere visum: & desideranter quærere. Nisi ab hierusalē descendisset in hiericho populus vsq; hodie in tenebris sederet: sed ideo descendit vt multos secum traheret.

Et ecce duo

NICO.DE LY.

a ¶ Tertia die resur. Hoc autē subdit xꝑs ne apl̄i eius morte audita absorberentur præ tristicia. b ¶ Tunc. Hic ostēdit tertio cꝫ in ꝑlatis debet esse tenor humilitatis: quia non debent appetere præesse. Et diuiditur in duas partes: qa primo ponitur huius documēti occasio. fcḋo subiūgitur humilitatis instructio ibi: Iesus autē vocauit eos. Circa primū aduertēdum cꝫ iudæi æstimabant xꝑm per ꝓphetas promissum, regnaturū tēporaliter in hierusalem: quia scripturas de regno xꝑi carnaliter intelligēbāt: & ideo regnum ablatū eis per romanos, credebant sibi restituēdum per xꝑm, ꝓpter qđ apl̄i dicebant xꝑo Act. j. a. Dñe si in tempore hoc restitues regnū israel: & hoc modo iacobus & iohannes filij zebedei & mater eorum audientes xꝑm post mortē tertia die resurrecturū, credide runt ipm̄ immediate post resurrectionē regnaturum in hierlm̄ tpaliter: & ideo cupiētes ei esse collaterales p̄ cæteris: qa erant eius cognati germani, informauerunt matrē suā de petitione sequenti: & hoc est quod dicitur hic: Tunc, id est audita resurrectione christi futura. c ¶ Accessit ad eum. id est ad christum. d ¶ Mater filiorum zebedei cum filijs suis: consciis de petitione matris: e ¶ Adorans & petens aliquid ab eo. Nō petijt primo in speciali & determinate: sed tantum in generali: vt concessione

Universidad de Deusto Biblioteca

cōcessione facta in generali primo: minus posset postea sibi denegari in speciali. f ¶ Qui dixit ei: Quid vis: Non petit vt inscius sed vt petitio sua postea cōueniētius ostēdat irrationabilis. g ¶ Ait illi. Dic vt &c. i. sint tibi collaterales & maiores in regno tuo post re: Quod quidem regnum credebant tēporale vt dictum est: nec est mirū si ralia apostoli credebant & appetebant, qui adhuc carnales erant & nondū illuminati ꝓfecte: nec cōfirmati p gram spūssancti. h ¶ Respondens autē &c. Respondet filius & nō matri: qa sciebat ipsam esse missam a filio & informatam de petitione faciēda, ꝑ eis. i ¶ Potestis bibere ca. quē &c. i. sustinere mortem ignominiosam & crudelem quā ego passurus sum: & per quā debeo venire ad regnū non tpale vt creditis: sed æternum. k ¶ Dicunt es: pos. Loquunt sicut inexpti, ꝓprie fragilitatis: Quod patuit ꝑ effectū qa in passione xꝑi fugerūt p timore mortis. l ¶ Ait il. Calicē &c. qa iacobus, ꝓpter xꝑm ab herode est occisus vt hīc Act. xij. & iohānes in doliū feruētis olei, ꝓpter xꝑm missus est: & sic patet cꝫ habuit promptam voluntatē moriēdi, ꝓpter xꝑm: Fuit etiā missus in exiliū, ꝓpter ipm. Exiliū aūt quædā mors est ciuilis. m ¶ Sedere aūt &c. dare vobis: in illo supple statu in quo estis. i. nondū humilitatis & adhuc carnalibus. n ¶ Sed qbus pa. est a patre. i. vere humilibus & spūalia sapiētibus. o ¶ Et audiē. de. ſalꝫ apl̄i. p ¶ Indignati sunt &c. aliqđ humanū passi: qa adhuc erāt carnales sicut & illi: & ideo indignati sunt cꝫ excellentiam sup alios habere voluerunt. q ¶ Iesus aūt. Hic ꝙr instruit discipulos suos de humilitate ex ꝓhabita occasiōe vt ambitionē iacobi & iohānis reprimeret & indignationē aliorū sederet. r ¶ Et ait: Scitis quia prīn. gen. q. d. maioritas in regno meo non eodē mō acqrit sicut in regno terreno qa in regno terreno acquirit per ambitionē & prātē: sed in regno meo cōtrario mō acquirit: videlicet per humilitatem. ꝓpter qđ dicit: t ¶ Quicūq; vo. &c. mini. i. se exerceat in obsequijs humilitatis: Et qa in moralibus magis mouent facta cꝫ verba: ideo inducit sup̄ius exemplum dicēs: Sicut filius hois non venit ministrari, sed ministrare. v ¶ Et egredientibus. Hic ꝙr ostendit saluator qđ in ꝑlatis debet esse ꝓfectatis dulcorad cōtinue benefaciendum subditis: quia xꝑs non solum in domo & in quiete existens: sed etiā in via ambulans non cessabat ppīm docere & infirmos curare: & hoc est qđ dr̄ hic. Et egre. illis. i. christo & eius discipulis.

✳ Ab hiericho

✳ a ¶ Et tertia die re. Chryso. Quod q dem huius grā dicit: vt cū viderent tristia resurrectionē expectarēt. b ¶ Tūc accessit ad eū &c. Per istos q per matrē petierūt a xꝑo p̄ cæteris discipulis aliꝫ honorari: eo cꝫ erāt eius cōsanguinei: significans ambitiosi: q habēres ꝑlatū cōsanguineū volūt per hoc in ecclia p̄ cæteris, ꝓmoueri: q bus bene rñdet: Nescitis qđ petatis. Nā honores ecclīæ nō sunt dispensandi ex ꝓpinquitate sanguinis sed ex idoneitate personarōne sciæ & virtutis: ideo subdit: i ¶ Potestis bi. ca. &c. i. sustinere martyriū propter deū. o ¶ Et audi. de. &c. Chryso. Si audiē. de. ſalꝫ apl̄i. p ¶ Indignati sunt &c. aliqđ humanū passi: qa adhuc erāt carnales sicut & illi: & ideo indignati sunt cꝫ excellentiam sup alios habere voluerunt. q ¶ Iesus aūt. Hic ꝙr instruit discipulos suos de humilitate ex ꝓhabita occasiōe vt ambitionē iacobi & iohānis reprimeret & indignationē aliorū sederet. r ¶ Et ait: Scitis quia prīn. gen. q. d. maioritas in regno meo non eodē mō acqrit sicut in regno terreno qa in regno terreno acquirit per ambitionē & prātē: sed in regno meo cōtrario mō acquirit: videlicet per humilitatem. ꝓpter qđ dicit: t ¶ Quicūq; vo. &c. mini. i. se exerceat in obsequijs humilitatis: Et qa in moralibus magis mouent facta cꝫ verba: ideo inducit sup̄ius exemplum dicēs: Sicut filius hois non venit ministrari, sed ministrare. v ¶ Et egredientibus. Hic ꝙr ostendit saluator qđ in ꝑlatis debet esse ꝓfectatis dulcorad cōtinue benefaciendum subditis: quia xꝑs non solum in domo & in quiete existens: sed etiā in via ambulans non cessabat ppīm docere & infirmos curare: & hoc est qđ dr̄ hic. Et egre. illis. i. christo & eius discipulis.

✳ Ab hiericho

✳ a ¶ Et tertia die resurget. †Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedæi cum filiis suis, adorans & petens a ¶ non de ignorantia: sed vt illa palā ꝓferat: & ipsa sit occasio docendi. aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis: Ait illi: Dic vt sedeant hi duo filii mei, vnus ad dexteram tuam: & vnus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem ie. a ¶ Matre petente, filijs respondet quoꝝ voluntate illa petierat. sus, dixit: Nescitis quid petatis: a ¶ quid ante humilitatem passionis vultis exaltari. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum: Dicunt ei: Pōssumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram

¶ nondum humilitatis.

non est meum dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et omnes audientes decem indignati sunt p a ¶ nō matri quā ipsi miserant ad grandia petenda: ignorantes mensuram suā immodica cupiditate exarserunt.

de dūobus fratribus: Iesus autem vocauit eos ad se, & ait: †Scitis quia principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos:

a ¶ cum ecōtra ad summā virtutū veniatur: non imperando sed ministrando.

Non ita erit inter vos: † Sed quicumq; voluerit inter vos maior fie

a ¶ non primatū ambiēdo: sed humiliter deuitando.

ri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse: erit

a ¶ quod charitas non conditio exigit.

b ¶ Exemplū ponit vt si verbis non credūt: erubescant ad opera.

vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare: & dare animam suam in re

a ¶ nō oibus sed ꝑdestinatis. b ¶ post resurrectionem gentes credunt in eum.

demptionem pro multis. † Et egre

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Mar.10.g Luc.18.f.

a ¶Et eccę duo cæci. De istis vnum cōmemorat marcus: qa fuerat in illa ciuitate famosissimus: q ex magna fœlicitate eiectus, notissimæ erat miseriæ. Cæcus nempe & mēdicus. vñ & nomē eius memorat: & nomē pris eius barthymeus thymei filij, qd' in alijs nō facile occurrit: nisi in iairo q & in illo loco nobilis fuit. Famositas aut illuminati: magnam famam miraculo comparauit. Veniēs hiericho vnū illuminat qd' lucas ait: quia morti propinquans, sumē euangelij prædicauit iudæis: exiens duos: qa post resurrectionē iudæis & gentibus: De qbus marcus vnū ponit q gentibus scribit. b ¶Et stetit iesus. Trāsiens audit: stans illuminat: qa p humanitatem misertus per verbi æternitatē (quæ non mouet) lumē reddit. Quia cæci sequi non poterāt: stat & iubet vocari: ne turba prohibeat. Ca.XXI.

ET cū appro. Hic prætermittit matthæus ea q̄ facta sunt ānq̄ intraret hierosolymā q alij, prout lixius tractāt. c ¶Et cū aphic. &c. Dīs spūaliter hierusalem appropinquauit qñ incarnatus ecclesiā in qua est visio pacis visitauit: quam per confessionem sibi recōciliauit. Bethphage ēm domus buccæ dr'. d ¶Bethphage. Bethphage erat viculus sacerdotum in monte oliueti: in cuius montis latere est ciuitas bethania. Bethphage, domus buccæ. Bethania, domus obedientiæ. Has dominus pergens hierusalem sua præsentia sublimat: quia multos ante passionem docendo donis

NICO.DE LY.

a ¶Ab hiericho. Nomen ciuitatis est: quæ corā filijs israēl corruit: vt hr̄ in lib. Iosue. vj. cap. sed postea reædificata est. b ¶Secuta est &c. tur. Desiderantes audire doctrinā eius etiā in via. c ¶Et eccę duo cæci sc. Marcus dicit q̄ erat vn⁹: Nō est hic contradictio: qa licet essent duo fm veritatem: vt dicit hic Matthæus tñ vnus erat famosior altero: vel importunius clamabat: & ideo de illo tm̄ facit Marcus mentionem. Sequitur: d ¶Miserere nostri fili dauid. Vocāt eū filiū dauid: qa credebant ipm̄ esse xp̄m per pphetas, p̄missum & notū erat apud oēs iudæos q̄ xp̄s nasci turus erat de semine dauid. e ¶Turba autem &c. vt tacc. Quia per clamorē suū impediebant turbā ab audiendo xp̄i doctrinā. f ¶At illi ma. cla. &c. Timētes ne ab increpatione alior̄ impediret auditio & exaditio petitionis ipsor̄. g ¶Et ste. iesus. In hoc apparet eius clæmentia: qa nō dedignatus est stare & alloq̄ psonas viles & pauperes: h ¶Quid vul. &c. Nō petit: qa ignoret eor̄ volūtates: sed qa ad miraculor̄ opationē, vult habere sanandor̄ cōfessionē: vt ex hoc magis appareat euidentia miraculi. i ¶Tetigit oculos &c. vi. cō. i. subito. Ex quo apparet q̄ illa illuminatio fuit miraculosa, nō naturalis: qa natura nō opat̄ in instāti. k ¶Et secu. funt eum. Fide. f. & moribus: qa illi q illuminati sunt a xp̄o corpaliter ab ipo illuminati sunt etiam mētaliter: qa totū hoiem simul fecit saluum: vt dr̄ Ioh. vij. c. Totū hoiem saluum feci in sabbato.

Moraſr. ✳ c ¶Et cc. duo cæ. Per quos mystice significant duo pplī. f. gētiles, q erant excæcati per idolatriā: & iudæi p doctrinā puersam: mādatū dei transgredientes, ppter traditiones hoim: sed aduenientе iesu & eor̄ oculos mentales tangēte, illuminati sunt plures de iudæis & de gentib⁹ pluriores, eū p fidē & opa sancta sequētes.

¶In ca. xx. vbi dicitur in postilla: Sed hæc responsio non videtur conueniens &c.

ADITIO. Nō vī hęc rūsio bti Greg. rōnabilī excludenda ppter illas dissimilitudines quas allegat postil. Nā ea q̄ parabolice dicunt, nō sunt totaliter applicabilia intētui. vñ ipsemet postil. Luc. xvj. exp̄sse dicit, q̄ silitudo parabolica nō currit semp q̄ttuor pedib⁹: immo si teneret in oib⁹ iā nō esset silitudo, sed magis idētitas: p̄sertim cū ad tollēdas sisitudines hui⁹ parabolæ sufficit snia Chryso. q in hoc loco sic dicit: Nō oportet ea q̄ in parabolis sunt fm totū qd' dr̄ inuestigare: sed intētionē propter quā cōposita est intelligere & nihil vltra scrutari. Nō em̄ inducit hoc

a ¶luna: & significat defectum nr̄æ mortalitatis. b ¶vterq; ppls sine xp̄o cæcus.

a ¶iam voto xp̄m cognoscere cupientes: adueniēs eius pconia audierunt.

a ¶magno desiderio illuminari postulauerunt, confessi dauid filiū.

a ¶orando, pulsando insistebāt: donec strepitum turbæ vincerent.

a ¶qa fides incarnationis tpalis ad ęternā intelligenda nos pparat. b ¶transeunte iesu cæci admoniti sunt vt illuminent: & astante illuminati sunt.

a ¶Non ignorat, sed audire vult confessionē qui nouerat intentionem.

a ¶Oculos tangit, q radijs suæ lucis cōsciam illustrat.

a ¶fide. b ¶imitatione.

ti sunt eū. Ca.XXI.

a ¶salute data credentib⁹ ingredi cupit pacis vrbē & visiōis dei. a ¶domus buccæ interpretat. d hierosolymis & venissent bethphām

ducit hoc vt oñdat alijs inuidię morsus: sed vt oñdat hos tāto potitos esse honore, q̄ etiā inuidia alijs poterant generare: Hæc ille. Vñ in hoc loco murmuratores illi q dicunt nequā, nō de sctis intelligendū est: sed de alijs hoibus nequā q in sīa casu cōsueuerunt murmurare. Sil'r & qd' dicit in fine: Multi sunt vocati, pauci v̄o electi. fm eundē Chryso. nō ad supiores sanctos ptinet, sed ad gentes ex ipsis gētibus: licet multi sunt vocati, pauci tñ electi. Et aduertendū q̄ in ipsa expositione postillatoris inueniunt maiores dissimilitudines in principali seu finali ptę ipsius parabolæ. Dicit em̄: Quod cū sero factū esset intelligitur de tpe gr̄æ qd' incipit a xp̄o: qd' nō pōt stare. Prio qa illud sero iā non erat tp̄s operādi: sed potius recipiēdi mercedē operationis: quod patet ex hoc q̄ dicit dñs vineæ. i. deus. Procuratori suo. i. xp̄o. Voca operarios, & redde illis mercedē. Ex quo patet q̄ iam nō erat tp̄s operādi, sed mercedē recipiēdi. Nō em̄ dixit voca operarios vt laborent, sed vt mercedē recipiāt laboris p̄teriti qd' nō competit tpe gr̄æ in quo magis oportet laborare, q̄ in p̄dictis tpib⁹. s. antiquæ legis & hmōi. Vñ apostus. ij. Cor. vj. a. Exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia: in tribulationibus, in necessitatib⁹, in angustijs &c. Quorum similia non leguntur dicta antigs per modum exhortationis, licet aliqñ per modum pœnæ. Sed'o, qa licet gr̄a sit quædā inchoatio glīæ: nō tñ dr̄ merces sed potius principiū merendi. Merces aut̄ copiosa est in cœlis. ē. v. b. Vnde snia sanctorum valde ort̄: fm quā per illud dr̄. Cum aut̄ sero factū esset: intelligit, cū dies totius mundi ad vesperū p̄summationis inclinata esset.

REPLICA. In ca. xx. vbi dicit, sero: qñ operarij vocant ad recipiendum mercedē, oportet accipere p tpe gratiæ, qd' a xp̄o incipit. Propter hoc q̄ dr̄ quosdam murmurasse: qd' in æterna beatitudine locum non habet, Burg. obj̄cit: q̄ tempus gratiæ, non est tempus recipiendi sed merendi. Ad hoc pōt dici: q̄ tēpus gratiæ fuit & est tēpus recipiendi quo ad prægustationem gloriæ quæ copiosa fuit in primitiua eccl'ia: Et sicut putat Burgen. soluere argumētum postillatoris: per hoc quia parabolæ non dicunt omnimodam similitudinē: per idem soluitur argumentum eius. Ca.XXI.

ET cum appro. &c. Postq̄ descripta ē ædificatio ecclię gētiliū i fide & morib⁹, hic describit reprobatio synagogæ iudæor̄. Et hoc triplici rōne: qa prio fuerūt ptē ptores diuinæ maiestatis. Sed'o, qa fuerūt ddictores diuinę ytatis: ca. seq. Tertio: qa fuerūt q̄tū in se fuit derogatores seu dānatores diuinæ bōitatis. xxiij. ca. Pria diuidit in tres qa prio ostēdit propositū signo celebri. Sed'o, facto parenti, ibi: Et ingressus iesus. Tertio v̄bo rōnabili, ibi: Quid aut̄ vobis videtur. Pria in duas: qa prio ponit veritatis adimpletio. Sed'o iudęorū cōtradictio, ibi: Cū intrasset. Iterū pria in duas: qa primo ostenditur propositū p duplex celebre signū xp̄i. Secundū ponit ibi: Plurima aut̄ turba. Circa primū aduertendū: q̄ signū aduentus xp̄i in hierusalē ad redēptionē pplī fuerat prędictū: & celebri fama diuulgatū Zach. ix. videlicet q̄ xp̄s ventur⁹ erat in hierlm in pauptate & hūilitate sedēs sup asīnā & pullū eius. Et ideo legisperiti hoc vidētes in ipo adimpletū, ostendūtur cōtemptores suæ maiestatis: qa nō recæperūt eū: sed magis tāq̄ decęptorē p̄secuti sunt. Et hoc est q̄d' dr̄ hic: 1 ¶Et cum appro. &c. f. iesus & discipuli ei⁹. m ¶Et venissent bethpha. Mons olioueti est prope hierusalē distans ab ea per vnū miliare: qa dr̄ Acę. j. q̄ distat ✳ tantum ab ea

Moraliter. 1 ¶Et cum ap. hic. &c. Per asīnā quæ erat onerib⁹ assueta, significat iudæa: q̄ legis onerib⁹ erat subiecta. De quo dicit Petrus Acę. xv. b. Quid tentatis imponere iugū super ceruicē discipulorū: quod nec̄ nos, nec̄ patres nostri portare potuim⁹? Per pullū v̄o de quo dr̄ Mar. xj. a in quo nemo sedit: significatur pplś gentilis qui nō erat subiectus onerib⁹ legis. Christus autem sup. vtrūq; sedit: qa ex ambobus vnā ecclesiā sibi subiectā fecit.

✳ Et imposuerūt

cendo donis piæ confessionis & obedientiæ impleuit. Si aūt sunt illæ ciuitates in monte oliuarum. i. in christo dño a quo vnctio & lux oībus venit: vnde: Non pōt ciuitas absconditi super montem posita. a ¶Ad montem &c. Ad sublimitatē misericordiæ respiciens. Oleos, misericordia interpretat̄. Olei natura lucis ministra est & laborum & doloꝝ solamen: & excellit cæteris liquoribus. b ¶Misit. qa lucernam quam accæpit non vult sub modio abscondi. c ¶Duos dī. Duo propter scientiā veritatis & mundiciā operis: & sacramentum geminæ dilectionis p̄dicaturi. Quidam dicunt hos duos petrū & philippum q primū gentiles ad xp̄m adduxerunt: philipp⁹ samariā quā asīnā interpretant: petrus cornelium quasi samarię pullū. d ¶Et pullū. Pullus est pplś gētium cui nullus doctoꝝ frænū correctionis imposuit liber & lasciuus: q & ipse vinculis peccatoꝝ irretitus erat. Oēs em̄ peccauerūt & egerunt gratia dei. Alij de solo pullo: matheus q hebręis scribit: & de asīna dicit: docens nō desperari salutē hebræis si pœniteāt. Marcus dicit pullū añ ianuā in biuio inuentū: Ianua xp̄s extra quā ppls gentiū stabat ligatus nō in vna via fidei, sed in diuersis erroribus. e ¶Dicit filiæ sion. Filia sion, est hierusalem ista in monte sion.

Mystice. Mystice. Ecclesia pertinēs ad supernā hierusalem quæ est mater oium nostrū cuius

Ioh.19.c. nō minima pars tunc erat in populo israēl. f ¶Rex. Ne dicatis: Nō habemus regē nisi cæsarē. g ¶Tibi. si credis: cōtra te sī nō credis. h ¶Super asīnam & pul. Nō ad litteram super vtrumq; sedit. Sed in p̄cordijs vtriusq; populi. Potuit dñs sup vtrūq; ascendere: descendens de vno & ascendens super alium. i ¶Et adduxerūt. Sic & apli mundum virtute christi a poteſtate diaboli soluerunt & imposuerunt vestimenta super eū. Sed cætera turba. i. iudæi: vestimenta. i. legis mandata sternunt quæ a christianis erāt conculcanda: in via. i. in christo. k ¶Super eos ve. Vestes apl̄or̄ sunt præcepta diuina & gratia spūalis qui bus turpitudo carnis nostræ tegitur. His prius nudi ppli: sed modo per apl̄os ornati christum habent sessorem. Minor turba nō ponit vestes sup asīnam: sed in via nec vbi offendat: quia sancti martyres carnē exuentes simplicioribus viā per exemplū suo sanguine parāt. Moraliter. Item Iesus

Moraſr. asello insidens hierlm tendit: non solū qñ cuiusq; fidelis aīam regēs ad pacis intimæ visionem ducit: sed etiam cū sanctæ eccl'iæ vniuersaliter p̄sidet: & eam in superne pacis desiderium accendit. Multi sternunt vestimēta sua in via: qa corpora sua domant vt ei iter ad mentē parent: vel exēpla bona sequētibus p̄beant. l ¶Ramos de &c. Ramos vel frondes cedunt: qa verba & sententias de libris patrum excerpserunt vel exempla. m ¶Osanna. Hiero. Osi. i. salua: saluifica anna interiectio deprecantis: quasi salua obsecro. Osanna totum hebraicum est: & significat q̄ aduētus xp̄i salus mundi sit. vnde sequitur: Benedict⁹. Osanna. i. salua. n ¶In ex. quia aduentus xp̄i nō tantum hoim: sed totius mundi salus est: terrena cōlungens cœlestibus:

Phil'.2.b infer. In excel. quia & angeloꝝ salus quorum numerum implet. o ¶Cum intrasset. Frequenter ingressus est ciuitatem hierusalem: sed nō cū his laudibus, nō rex vocatur: Quod semper fugerat nisi modo cū ascendit passurus: Quod ideo factū est vt amplius illoꝝ aduersum se excitaret inuidiam: qa iam tempus passionis instabat.

Intrauit iesus

c ✳ tantum ab ea iter sabbati: qd' cōtinet mille passus: qui faciunt vnum miliare. Bethphage est quædā villa parua in decliui mōtis olioueti versus hierlm: & erat villa sacerdotū: quia licet sacerdotes non haberent hæreditates ad excolendum: habebant tamē domos ad aīalia nutriendum & ad manendum tpe quo nō vacabāt cultui diuino in hierusalem ex illo loco. C Bethphage.

a ¶Mons olioueti significat eccl'iā vel celsitudinē dñicę dilectiōis. b ¶qñ miæ recordat⁹ ē.

a ¶Misit duos dī. &c. in castel. i. in hierusalem quę erat clausa triplici muro cum propugnaculis & fortalicijs ad modū castri: vt hr̄. in. Regū & ideo dicitur castellū. b ¶Et statim in asī. &c. Ista asīna erat cōmunis pauperibus nō habentibus aīalia: & qui operabatur in ea dabat sibi pabulū & facto ope reducebat ad locū determinatum vt alius indigēs posset accipere eā, & pullus eius nutriebat̄ cum ea pro cōsimili opere. c ¶Hoc aūt &c. quod dī. est per pro. Zach. ix. c. Dicite fi. sion &c. hoc est ciuitati hierlm quę dicebat filia sion quia in monte sion erat fortaliciū ciuitatis illi⁹ & ꝓtegebat̄ ciuitas ab illa parte: sicut filia a matre. Cōsiderandū etiā q̄ hic accipit cōtinens pro cōtento. s. ciuitas, p habitantibus in ciuitate. d ¶Ecce rex &c. i. xp̄us: quia hæc auctoritas a doctoribus hebræis exponit̄ ad ſram de xp̄o. e ¶Sedens super asī. &c. Nō qa sederit sup vtrūq; simul sed successiue: qa primo sedit sup pullum: qa tñ non erat domitus: qa adhuc nō fuerat applicatus humanis vsib⁹ vt hr̄ Mar. xj. & Luc. xix. ideo postea sedit super asinam. Hoc aūt factū est in figura: qa per pullū significabat̄ ppls gentilis q nō fuerat subiectus iugo legis per asīnā v̄o ppls iudaic⁹ q laborauerat sub lege: ad hoc aūt veniebat xp̄s vt vtrūq; pplm̄ subiugaret sibi per fidē catholicā. g ¶Plurima autem tur. Hic ponit fed'm signū qd' per zachariam fuerat dictū: q̄ xp̄o adueniente super asīnā & pullum ciuitas hierosolyma exultaret & lætaret: & hoc factū fuit tunc: vt dr̄ hic: & hoc patet in tribus. Primo qa dicit hic. Plurima aūt tur. stra. ve. sua in via. & hoc fuit in signum exultationis hoꝝ noris: & ne asīna & pullus offenderent ad lapides. Sed'o in eo quod dr̄: h ¶Alij autem cæ. ra. de. ar. &c. Viriditas ramorum erat signum lætitiæ & exultationis. tertio in eo qd' dicitur: i ¶Clamabant dicen. osan. fi. dauid. Osanna est verbū hebraicum compositū ex osi qd'est salua: & anna quod est aduerbium optandi: & valet vtinam & dr̄ osanna remota vltia līa primæ dictionis: vnde est ibi cōpositio ex corrupto & integro: & iō osanna tm̄ valet q̄tū vtinā, vel obsecro salua: & de qua salute intelligat̄: subdit: k ¶Osanna in excelsis. quia xp̄s veniebat ad dandū salutē cœlestem & æternam. l ¶Et cū intraſſ. Hic ponitur iudæoꝝ indignatio: qa principes sacerdotum & maiores indignabantur de reuerentia christo exhibita: & ideo dicitur:

✳ Cōmota est

f ¶Et impo. super eos ves. fua. &c. f. apl̄i: per quoꝝ vestimēta significat̄ eorum doctrina: qua recæpta a iudæis & gētibus sedit in eis xp̄us. g ¶Plurima autē tur. &c. Grego. Homel. xxiij. Quid sunt terrena oia nisi quædā corporis induměta. Vestimenta igit̄ in via sternere: est in via vitæ p̄tis bona terrena pauperib⁹ erogare. Ramos de arboribus cedere: est fōꝝ exēpla accipere. Osanna clamare: est salutē supernam a dño postulare nā osanna interpretatur obsecro salua. l ¶Et cum intraſſet hiero. &c. Per hoc significatum fuit q̄ intrante iesu hierusalem cœlestem, angeli dicturi erant: Quis est iste rex gloriæ.

✳ Et intrauit

D

†Mar.11. a. Luc.19.c. Esa.62.d

Quid p pullū significat. †Zach.9 c.

†Ioh.12. b. als †frondes. Moraſr. †23.q.3. §.1.

E a ¶Intrauit iesus &c. Ingressus vrbē primo templū adīt dans formā religionis: vt quoquo imus, primo domū orationis (si ibi est) adeamus: & per orones dei cōmendati: sic ad agenda negocia secedemus. Appropinquante passionis tpe appropinquauit iesus loco vbi posset inueniri ostendēs se nō inuitū pati. Hic introitus in hierusalē factus est ante dies paschæ in quo passio cōplenda erat: dicit ēm iohannes cp ante sex dies paschæ venit bethaniā vbi cœna facta a sorore lazari oleo perunctus est: & in crastino asino insidens obuiā re turba cum palmis venit hierusalē. Ecce quantū conuenit veteri vmbræ. ibi dr de cimo die mensis primi tollat vnusquisq; agnū. i. domi introducat, & seruet vsq; ad xiiij. diem qua immolabit ad vesperam & dns decimo die eius mensis. i. ante quinq; dies paschæ: ciuitate in qua passurus erat intrauit: certā pstolās horā immolationis & xiiij. die ad vesperā cōprehensus & ligatus sacramenta victimationis inchoauit.

Mar.11.b. Luc.19.g Ioh.2.c.

b ¶Et ejiciebat. Augu. Eiecerat & ante alia vice qd iohānes solus dicit: sed de hac vltima eiectione dicūt & alij. c ¶Mēsas numulariorum. Quia de oibus partibus ad templū veniebant: vendebant sacerdotes nō habentibus oia aīalia etiam columbas quas pauperes offerunt vt vendita postea reciperent oblationes. Sed quia aliqui nihil habebant vnde emerent: posuerunt numularios qui mutuo darent: & quia lex vetat vsurā pro ea varias species. i. poma, vuas & huiusc̄modi accipiebant: hos ejecit. Sic & mystice quotidie de ecclesia ejicit. Et habet vnius criminis reos vendentes & ementes ecclesiastica officia. d ¶Et cathedras vendentium. Quæ magistrorum sunt. i. sacerdotium eorum destruit, q de impositione manus per quam spūssan ctus datur preciū accipiūt. Hinc est cp hæresis simonis damnatur. Ad litteram autē absurdum est dicere institores columbarum in cathedris sedere.

Latro. e ¶Latronū &c. Latro est qui lucra sectatur: q & non dantes cor poraliter persequit: & dantes necat spūaliter: & dū lęsionē proximi cogitat, quasi latro sedet in spelūca.

Mystice. f ¶Et accesserūt. Mystice. Simplices pctōres ad se per pniam accedentes: prius cæcos in cognitione & claudos in operatione illuminādo & in vtā rectitudinis dirigendo

NICO.DE LY.

a ¶Commota est vni. ciuitas. Quia factum maiorū dicit esse factū totius ciuitatis: dicens: b ¶Quis est hic. q. d. iste non est talis ac tantus cp talia deberent sibi exhiberi. c ¶Populi autem. i. simplices & vulgares quasi rōnem de contrario reddentes. d ¶Dicebant: Hic est iesus &c. Et vocant eū ꝓphetā: non quēcumq; sed illū q dictus fuerat p moysen ꝓpheta: Deut. xviij. & replicatur Act. vij. e. Prophetā suscitabit vo. deus de fra. vris &c. & ideo merito debet honorari. e ¶Et intrauit. Hic scd'o ostendit cp iudæi fuerūt cōtemptores diuinæ maiestatis in facto patēti. Et diuiditur in duas: quia primo ostendit christi diuinitas ex duplici facto: scd'o, subiungitur iudæorum impugnatio ibi: Videtes aūt principes. Prima in duas fm duplex factū a xp̄o ostensum. Scd'm ponitur, ibi & accesserunt ad eum. Ad euidentiam primi considerandum cp principes sacerdotum qui erant auari per astutias suas diuersas conabantur excoriare pplm. igitur qa de longinquis partibus aliqui veniebāt in hierlm causa deuotionis: qa nō erat eis licitum alibi sacrificiū offerre: & nō poterāt ex tam longinquo aīalia adducere: & ideo sacerdotes statuerāt in tēplo aliquos de sua familia q vendebant in atrijs tēpli illa quæ porerāt in tēplo offerri ne venientes a longe haberent excusationē cessandi ab oblationibus. Si ir qa aliqui veniebāt ad tēplū qui nō habebāt pecuniā vñ possent aialia offerenda emere. iō sacerdotes statuerant ibi numularios q sub certa cautione pecuniā traderēt & sic nullꝰ excusareť quin posset sacrificiū offerre. Licet ēm ꝓ illa accōmodatione pecuniæ nō reciperēt pecuniā vltra sortē: recipiebāt tñ aliqua munera vel xenia: & sic patet cp peccabāt ex facto: qd erat illicitū. s. aliqd recipere vltra sortem q̄tumcūq; modicū. Ei ex loco: qa talia exercebant in locis oroni deputatis: & ideo xp̄us talia tanq illicita de templo eiecit: & in hoc se dñm templi ostēdit: & hoc est qd dr hic:

Et intrauit iesus &c. Templū aūt aliqñ accipiť ꝓprie pro domo templi: qđ diuidebať in duas partes. Vna pars vocabať sc̄m vbi erat altare thymiamatis, mēsa, & cādelabrū. Alia pars erat sanctū sanctoꝝ: vbi erat arca testamēti & duo cherubin. illā partē q dicebatur sc̄m, intrabāt quotidie sacerdotes ad offerēdū incensum & nulli aliꝰ intra sc̄m sc̄toꝝ: solus summus pontifex intrabat & semel in anno. Aliqñ aūt accipiť tēplū large q̄dā platea quadrata ante tēplū clausa muro: & dicebať atriū sacerdotum qa sub diuo erat altare holocaustoꝝ: & illud intrabant nō solum sacerdotes: sed etiā leuitę eos adiuuantes in excoriatione hostiaꝝ & ablutione, & consimilibus: vulgares aūt hoies illuc nō intrabant: sed ad ostium illius atrij aialia viua offerebant sacerdotibus. Ista aūt duo loca nō intrauit xp̄s qa nō erat sacerdos nec leuita: sed ꝑter ista duo loca erāt adhuc duo alia loca vbi hoies sub diuo erant in oratione: & in vno orabāt viri, & in alio mulieres & ista atria noie templi vocabant.

a ¶mirans frequentiam: nesciens veritatem.

solymam: cōmota est vniuersa a ciuitas dicens: Quis est hic: Pop̄ b

a ¶a minoribus incipit cōsessio vt ad maiores perueniat. ¶sicut & moyses eum prophetam dixit.

pūli autem dicebant: Hic est ie-d sus propheta a nazareth galilææ.

a Et intrauit iesus in templum dei c

¶ardore spiritus concitatus.

b †& eiiciebat omnes vendentes & f

a ¶altaria dei sic vocat propter auariciam sacerdotum.

c ementes in templo: & mēsas nu-g d mulariorū & cathedras vendentiū h

a ¶gratiam sanctispūs vt ordines &c.

columbas euertit, & dicit eis: Scri-i

¶Vñ Aug. Nemo in oratorio aliqd agat nisi ad quod factū est vnde & nomen habet.

ptum est† dom⁹ mea dom⁹ oroniś k vocabitur: vos aūt fecistis illā spe-l

a ¶calumniatoribus virtutis potentiā ostendit vt in his facta corporaliter melius fiāt in

f luncam latronum. Et accesserūt ad m illis spiritualiter.

a ¶testes vocis puerorum.

cū cęci & claudi in tēplo, & sanauit n eos. Videntes aūt principes sacer-o

rapiunt, congregantur: & hoc fecerunt sacerdotes de templo vtvi sum est. m ¶Et accesserunt. Hic ponitur scd'um factum ostensiuum suæ diuinitatis in curatione infirmitatū incurabilium: qđ non pōt fieri nisi virtute diuina, & hoc est quod dicit: Et accessęrunt ad eum &c. A priuatione ēm in habitu non fit regressus per naturam. n ¶Et sanauit eos &c. Virtute propria qđ non poterat facere virtus creata. o ¶Videntes autem principes. Hic pñr ponitur contra xp̄m iudæoꝝ indignatio & diuiditur in duas partes: qa primo ex indignatione impugnant eius famā: & scd'o eius doctrinā ibi: Et cū venisset in tēplum. Pria in duas: qa primo ponitur iudæorum impugnatio: scd'o ponitur christi responsio ibi Iesus autem dixit eis. Circa primum sciendū cp sicut frequenter dictum est: principes sacerdotum cōcæperāt rancorē & odiū contra christum: propter hoc cp manifeste reprehendebat auariciā & alia eorum vitia. Et videntes miracula quæ fecit: infirmos sanando.

Et pueros

✻ e ¶Et intrauit iesus in templū dęs. Chryso. Hoc erat prom boni filij intrare domū patris. Et tu imitator xp̄i factus cū aliquam ciuitatem fueris ingressus primum ad ecclesiam curras. f ¶Et ejiciebat omes vendentes & emen. &c. Nam mercatores ejici debent de ecclesia. g ¶Et mensas numulariorū &c. Chryso. Significans cp in templo dei nō debent esse numi nisi spirituales habentes imaginem dei. h ¶Et cathedras vendentium columbas euertit. id est dignitates ecclesiæ obtentas simoniace. k ¶Domus mea domus orationis vocabitur. Sed nunc domꝰ dissolutionis potest vocari, & domus cupiditatis. ideo subditur: l ¶Vos autē fecistis illam speluncam latronum. Magni latrones in speluncis suis existentes: qñ sciunt aliquos parū habentes transire: nō exeunt de speluncis sed mittunt famulos suos ad illos spoliandum: sed qñ sciunt hoies transire multum pecuniosos currunt illuc de primis. Sic multi canonici qñ sciunt magnum lucrū temporale currunt ad ecclesiam: sed qñ modicū est lucrum remanent in domibus suis & recreationibꝰ, & ad ecclesiā clericos suos mittunt. m ¶Et accesserunt ad eum cæci & claudi in tēplo. Moraliter cæci sunt ignorantes claudi vero, rectitudinem iusticię dimittentes. Et isti curantur aliqñ per pauperes p̄dicatores: christi sectatores per eorum bona consilia & hortamenta. de quo tamen indignantur aliqñ mali sacerdotes. Contra quos subditur:

✻Nunq̄ le-

A ¶ nis dirigendo quotidie sanat. a ¶Mirabilia quæ. Vt flagello vnius & vilis tot ejeci: mēsas subuerti: quo nihil mirabili⁹ egit. Igneum & fidereū aliqd radiat ex eius oculis: lucet in facie maiestas deitatis. b ¶Dixit eis &c. Nō paret calūniæ: nō ait: bene faciūt vel malevel ætati parcite: sed ꝛēperat: & se tacēte verba puerorū testimonio scripturę cōfirmat. c ¶Infantiū & lactentiū. Testes miraculorū christi infantes dicunť: nō ætate sed simplicitate. Lactentes. quasi lacte. i. miraculoꝝ suauitate delectati: q̄ dicuntur lac. panis vero doctrina perfecta.

d ¶Abijt fo. Quia pauper nullicę adulatus: nullum in tāta vrbe inuenit hospitē: sed apud lazarū receptus est. e ¶Fici arborem. Sicut multa dixit in parabolis ita & fecit: Cur enim in ficu fructū quæreret cuius tēpus nondū esse q̄libet sciret: & ob id æternæ sterilitati dānaret: nisi qa plębē quā docebat vbo, terruit hic facto ç ne qs habēs folia. i. vba iusticiæ sine fructu operū mereať excidi. f ¶Folia. traditiōes pharisæorū sine fructu veritatis, vnde alius euangelista: nondū erat tēpus saluationis Mar.11.b Israel: eo cp pp̄s gētiū nōdū subintrasset, vel qa ꝑterijt tps fidei cū spreť ad gentes transijt. g ¶Nunquā ex. Non facit iniuriā creator possidenti: si creatura sua ad ārbitriū suū vtitur, & ad vtilitatem aliorū.

h ¶Et videntes. Passurus dns & scandalum crucis portaturus: discipulorum animos debuit signi anticipatione signare: vnde & mirabatur cp ficus aruit: potuit ea dē virtute inimicos siccare, nisi p patientiā eorū expectasset salutē. i ¶Fidem &c. nō hæsi. Perfectā fidē habet q per dilectionē operať: hic potest mōtes transferre. Alij de Mystice. peccato veniā obtinent, si ipsi alijs dimittunt. ¶Mystice. Per prædicationē apostoloꝝ dns q est mons a iudæis est ablatꝰ & in mare gentium missus. ¶Exclusionem suam de electis, amplius sęuiendo vindicat in reprobis. k ¶Accipietis &c. Et si differatur ad tēpus oportunum: & si non his quibus petitur, tamē qui digne petit.

Interroga

NICO.DE LYRA.

✻ a ¶Et pueros in templo cla. &c. ipsum. f. esse christū verū. b ¶Indignati sunt. verūtamē qa nō audebāt miracula manifeste impugnare. ideo arguunt eū de applausu ppli qui sustinebat circa se.

c ¶Et dixerunt ei: au. quid isti dicunt: q. d. si tu esses iustus & bonus, tu non sustineres talem applausum ppli. d ¶Iesus autem dixit eis. Hic ponitur christi responsio: vbi christus ostendit eos iuste reprobādos a deo, & primo facto. scd'o, euidenti signo, ibi. Mane aūt reuertens. In prima ergo parte dicitur fic. Iesus aūt dixit eis. quasi diceret: bn̄ scio qd isti dicūt, me christum cōfitēdo: & cp hoc debeam sustinere patet: qa hoc est ex diuina præordinatiōe fm cp scribitur in p̄s. propter qđ subdit.

e ¶Nunquā legistis: quia ex ore infan. &c. q. d. vos qui estis legisperiti debere tis scire hanc scripturam, & per cōsequēs me non reprehēdere. f ¶Et relictis illis. tanq excæcatis per inuidiā. g ¶Abijt foras extra ci. & in hoc cp dimisit eos corporaliter, ostendit facto eos esse dimittendos a deo spiritualiter propter eorum excæcationem. h ¶Mane autem reuer. Diuisio. Hic consequenter ostendit eos iuste reprobandos a deo euidenti signo: in hoc videlicet cp arborem fici habentem folia tantum, maledixit: & per hoc ostendit sacerdotes illos esse maledictos a deo: in quibꝰ nō erāt opera veritatis: sed tantū exterior apparētia sanctitatis. Sicut em̄ prophetæ nō solum

A dotū & scribæ mirabilia q̄ fecit, & a pueros in templo clamātes & dicē

a ¶non ausi manum mittere: opera calūniabantur & testimonium populi.

tes: osanna filio dauid: indignāt b

a ¶quasi ascribis tibi hæc esse scripta de te.

ti sunt & dixerunt ei: Audis q̄id c

a ¶perfidis contemptoribus.

bisti dicunt? Iesus autem dixit eis: d

Vtiq; Nunquā legistis: †qā ex ore e

a ¶ꝑfectio laudis est fieri ab idoctis, i quibꝰ sola veritas operatur, non ingenium hoīs.

c infantiū & lactētiū pⁿfecisti laudē?

a ¶incredulis & contradicentibus.

d †Et relictis illis abiit foras extra f

a ¶in domū obedięntię vocationę gentium.

¶prefigurans. b ¶vsq; ad cōsummationem sęculi.

ciuitatē in bethāniā: ibiq; mānsit.

¶more studiosi operatoris q mane surgit.

Mane autē reuertens in ciuitatem h

a ¶pro veritate carnis vel salutem credētiū.

b ¶synagogam.

e esuriit: & videns ficī arborem vnā i

a ¶nō in via spūs: sed lręe. b ¶immobilem sine pedibus euangelij.

secus viam venit ad eam: & nihil i

a ¶i. eloquia legis & propheratū.

f inuenit in ea nisi folia tm̄: & ait illi: m

¶tali.

g Nunquā ex te fructus nascatur in

a ¶dānanda. b ¶folia & trūcus aruit, sola radix viuit, quæ in fine mundi pullulabit.

sempiternum. Et arefacta est con-n

tinuo ficulnea. Et videntes discip-o

a ¶qñ maledicta est.

puli mirati sunt, dicentes: Quo-p modo continuo aruit? Respon-q dēs autem iesus ait eis. † Amen dico

a ¶quæ non frangatur aduersis.

vobis: si habueritis fidē & r

a ¶vos accępturos quod petitis.

non hæsitaueritis: non solum deq

a ¶& ad lrām qñ ratio exigit ita in multis factū est: vel superbo diabolo.

ficulnea facietis: sed & si mōnti

a ¶de prædestinatis.

huic dixeritis: tolle & iacta te in

a ¶in turbulentos infideles.

¶quæ ad salutem pertinent.

māre: fiet. † Et omnia quæcūq; per

¶non hęsitantes.

k tieritis in oratione credentes: ac-s cipietis. Et cum venissęt in tem-t

a ¶Q. si diceret se christum: arrogantem & superbum & sacrilegum inuaderent.

plum, accesserunt ad eum docen-u tem, principes sacerdotum et se-x niores populi, dicentes: † In qua

nō solū ỹbis sed aliqñ factis ꝓphetabāt: sicut Esaias iuit discalciatus in signū cp ppl's sic duceret captiuos: ita xp̄s maledixit ficui: non propter malicię arboris vel delectū eius: qa nō erat tempus ficorū. vt dr Mar. xj. sed ad significandū cp sacerdotes q erāt sine fructu bonorū operū essent maledicēdi a deo. Dicit ergo. Mane autem re. in ci. i. in hierusalem i ¶Esurijt. Ista autem esuries nō fuit naturalis: quia in sero precedenti comederat: nec erat adhuc hora comedendi: sed sicut maledictio arboris erat figurativa: sic ista esuries signabat desiderium christi de salute populi. k ¶Et videns ficī arborem vnam secus viam. Per hoc autem arborem ista nō erat in via, sed extra significabāt cp sacerdotes erant extra viā iusticiæ.

C

l ¶Venit ad eā & nil. inuē. &c. quia christus in sacerdotib⁹ nō inuenit fructū pietatis, sed tm̄ apparentiā sanctitatis. m ¶Et ait il. numquā ex te fru. na. in sem. & arefa. est conti. fi. quia sacerdotes ex maledictione dei fuerunt reprobati, & honore fi dei & deuotiōis totaliter priuati. n ¶Et ví. di. mi. sunt. de subita arboris exsiccatione. o ¶Rndens autē ie. ait cis si habueritis fidem. Ad miracula em̄ facienda requirit fides vel saltē signū fidei, qa etiam aliqui mali ad inuocationē christi legunt fecisse miracula, vt dictū est. ō. vi. ca. q ¶Non †Mar.11. solū de fi. &c. iac. te in ma. & fi. Hoc est b. aliquid ꝑquale vel maius, licet em̄ apli & discipuli xp̄i nō legant trāstulisse mōtes de loco ad locū: tm̄ legūtur maiora fecisse, sicut est suscitare mortuos, & illuminare cæcos, & ōsimilia q̄ nō pnt fieri nisi virtute diuina. Euersio autē montiū & præcipitatio eorū in mari aliqñ fit virtute natur: sicut patet in terremotu. r ¶Et oīa quæcunq; pe. in oratione. dū tn̄ oratio sit, p se ad salutē & perseuerās. s ¶Credentes ac cipietis. qa oīs talis oratio semp exaudiť: licet aliqñ exauditio differať vt dictū est. ō. vñ. cap. t ¶Et cum venis. in tem. D Postq̄ sacerdotes impugnauerunt xp̄i fāmā & gl'iam: hic impugnant eius doctrinā. Et diuidit in duas, qa primo ponitur eor⁹ Diuisio. impugnatio. scd'o, ponit ipsius xp̄i causa euasio, ibi. Respōdens iesus dixit. Dicit ergo. Cū venisset in tē. i. in atrium tēpli, vbi cōueniebāt hoies ad orandū & verbū dei audiendū. vt. ō. dictū est. v ¶Accesserunt ad eū do. prin. sacer. & se. Ex quo patet cp nō venerūt ex ignorātia sed ex malicia. x ¶Dicētes. In qua ptāte hæc facis. Aliqui exponunt hoc de miraculis a christo factis. quasi dicerent: tu non facis virtute diuina, sed arte magica. vnde. ō. di †Mar.11. cebant. xij. b. In beelzebub pricipe dæmo e. niorum ejcit dæmones, sed hoc nō videť Lu.17.b. verū, qa illa die nō legiť aliqđ miraculū

✻ fecisse in

✻ e ¶Nunquā legistis &c. q. d. si sacrę Moralr. scripturę noticiā haberetis nō indignare mini sed gauderetis, & ita fit ꝫmuniter cp bene literati nō indignanť sed gaudēt, qa per hoc impositio sibi onere sublęuātur.

f ¶Et relictis il. &c. Chryso. vt ibi manet corporaliter vbi habitabāt spiritualiter. k ¶Et vidēs fi. ar. &c. Per arborem istam fructu vacuā sed folia habentem, significať doctor vel prædicator vanꝰ & cu †Ioh.14. riosus quærens auditorum applausum et b. &. 16. c non fructū propter qđ dei maledictionē incurrit. & per deuotionis defectū exsiccatur, & igne gehēnæ finaliter cōcrematur.

p ¶Amen di. vo. si ha. fi. &c. hoc fecerūt apostoli mystice qñ dæmones qui mōtes dici possunt rōne supbię, ejciebāt fuæ fidei virtute. r ¶Et oīa q̄cunq; pe. &c. †Mar.11. hoc em̄ fit semp qñ oratio est pro se perfecta. uerans: & de pertinentibus ad salutem. Lu.20.a.

¶Quinta pars. k ✻Baptismꝰ

E a ¶Interroga.&c. Poterat apte confutare eos: sed ideo interrogat, vt quo vel silentio vel fnia dānent, & in qua ptāte hoc facit: cognoscāt p se. fm illud. Deus cōteret dētes eorū in ore ipsorum.
Ps.57.a. b ¶Nec ego di. vo. Duab⁹ de causis occultatur veritas, vel quia nō sunt capaces auditores vnde. Habeo multa vobis dicere: sed
Ioh.16.c. nō potestis portare modo. Vel qa sunt ptēptores. vñ. Nolite sanctum dare &c. c ¶Homo quidam. Facta
s.7.a. sacerdotibus cauta respōsione, statim infert parabolā qua & illos ipietatis arguat: & ad gētes regnū dei transferendum doceat.
¶Vt simplr hæc parabola est nō de gētibus & de iudæis: sed de pctōrib⁹ & iustis vt postea dñs disserit. Amē dico vobis: qa
s.co.b. publica. & mere. præcc. vos in regno dei.
d ¶Vade hodie &c. ex q hō odit⁹ est, legē habuit. Qd' ubi nōvis fieri, alq ne feceris.
s.7.d. e ¶Dicūt ei: prim⁹. In qbusdā codicib⁹ habet. p prim⁹, nouissimus. Intelligūt em veritatem sed tergiuersando vel subtersugiendo nolunt dicere quod sentiunt: vt & de baptismo iohannis. f ¶Iohannes in via iusticiæ &c. Iohannem iudæi
contemnētes

NICO. DE LYRA.

Duplex quæstio.
✻ fecisse in tēplo. ideo intelligit melius de actu docendi quē exercebat actualiter & hoc signat, cū dicitur. Accesse. ad &c. & ideo fecerunt sibi duplicem quæstionē ad terrendum eū & ad capiendum. Prima fuit. In qua ptāte hæc facis. i. qua auctoritate doces ppīm: qa auctoritatem docendi in templo habebāt sacerdotes & legisdoctores ad hoc assignati a principibus sacerdotū & non alij. Christus autē neutram auctoritatem habebat. Secunda quæstio est.
a ¶Quis tibi de. &c. quia potestatē docēdi nō habebat a sacerdotibus: nec ab imperatore cui erāt subiecti: & sic a nullo vi
F debatur habere: sed magis sibi vsurpare.
b ¶Rñdens iesus &c. Hic ponitur christi cauta euasio: qa quasi retundens clauū clauo, ppōsuit eis aliā q̄stionem per quā coacti sunt recedere absq; christi respōsione. Quæstio autem ista fuit. c ¶Baptismus iohannis &c. e cœlo. i. ex diuina ordinatione. d ¶An ex homi. idest ex humana fictione. e ¶At illi cogi. inter se. viā. s. respōdēdi: sed nō habebāt, ppter qd' sequitur. f ¶Si dixeri. e cœlo. i. ex diuina ordinatiōe. g ¶Dicet nobis &c. qua re nō recæperāt baptismū iohānis: sed magis spreuerant. Similiter & testimonium iohānis de christo: qd' ipsi audierāt p nuncios ad iohannē missos. vt hr Ioh. j. a. Si autē dixerimus ex hoibus, hoc est, ex humana fictione. h ¶Timemus turbam. ne. s. lapidet nos tanq; blasphemos. Cuius ratio subditur. i ¶Oēs enim habebant. idest reputabāt. k ¶Iohā. si. pro. sanctū s. & verū, & per cōsequēs vba eius & facta ex inspiratione diuina. l ¶Et respondētes iesu di. ne. Aut illis &c. Ex sui enim tacitumitate compulsi sunt a sua petitione cessare. Sed quæritur hic: quare non respondit eis manifeste: qa statim poterat dicere q̄ ipse non haberet auctoritatem docendi a sacerdotibus vel a cæsare, habebat tamen immediate a deo patre quod erat mai⁹. Sicut & multi ꝓphetæ legunt̄ immediate missi ad docēdū ppīm: & non ex auctoritate regū vel sacerdotū. Dicēdū q̄ licet posset prædicto mō respōdere noluit tū, duplici de causa. Prima, quia prædixerat supra, vñ. a. Nolite sanctum dare canibus: nec margaritas ponere ante porcos, illi autem erant in malicia obstinati, & ideo non erant digni vt eis veritas manifestaretur
a quasi nō dei: sed beelzebub: vt supra.
b filium dei negant: quem nō suis sed alienis viribus operari putant.
pōtestate hæc facis? & q̄s tibi dedit hāc potestatē? Respondens aūt̄ iesus dixit eis: Interrogabo vos & ego vnum sermonē: quem si dixeritis mihi: & ego dicā vobis in qua
¶Dicite mihi.
ptāte hæc facio. Baptism⁹ iohānis c
a ¶ex statuto dei. b ¶an fictione hominum.
vñ erat: e cœlō an ex hōibus? At illi cogitabant inter se, dicentes: Si f
dixerim⁹ e cœlo: dicet nobis: Quag
¶qui dixit. Ecce
agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. ¶q
mihi testimonium perhibuit & in qua pote
state hæc facio demonstrauit.
re ergo nō credidistis illi? Si aūt
a ¶timēt lapidationē: sed magis veritatis cō
dixerim⁹ ex hoib⁹: timēm⁹ turbā. h
fessionē. a ¶cuius baptisma susceperāt.
†Oēs em̄ habebāt iōhānē sicut ꝓ
phetam. Et respondentes iesu di
xerunt: Nescimus: Ait illis & ipse:
a ¶Non ego dico vobis: quia non vultis fateri quod vtiq; scitis.
b Nec ego dico vobis in qua potesta
te hæc facio. Quid autem vobis vi
detur? Homo quidam habebat n
a ¶de⁹, qui paternæ diligit oēs quos creauit.
c
a ¶populos. b ¶gentilem qui a noe. ¶quia prius fuit gentilis q̄ iudæus.
duos filios & accedēs ad primum o
a ¶non in auribus: sed dans intellectū in sensibus. b ¶in tēpore huius sæculi. c ¶Quod ti
bi non vis, alij ne feceris.
d dixit: Fili: vade hodie opera
ri in vineam meam. Ille autem r
a ¶superbe cū bonū reliquit et malū elegit.
b ¶hic liberū arbitriū. c ¶in aduentu xpi.
respondens ait: Nolo. Postea s
a ¶sermonis cōtumaciam labore correxit.
autem pœnitentia motus abiit.
¶iudæum qui ab abraam.
Accedens autem ad alterum dixit
¶moysi.
similiter. At ille respondens ait: x
a ¶omnia quæcunq; dixeris, faciemus.
b ¶quia filiū extra vineam interfecit.
Eō domine: & non iuit: Quis ex y
duobus fecit voluntatem patris?
a ¶vt suo iudicio damnentur.
e Dicūt ei: Primus. Dicit illis ie
a ¶vt matthæus.
sus: Amen dico vobis: quia pū b
¶vt maria.
blicani & meretrices præcedunt
a ¶in cœlo, vel ecclesia. b ¶Quare?
vos in † regno dei. Venit enim ad d
¶prædicata. i. christo vel præceptis dei.
f vos iohannes in via iusticiæ: & e

A cōtenentes: nec viā iusticię comprehēderunt: nec de operibus malis pœnitentiā egerūt. a ¶Vos autem. Grego. Quia aperte nolebant respondere sapientiæ: in parabolis capiunt̄. b ¶Vineā.
Esa.5.b de qua Esaiæ. Vinea dñi sabba. &c. c ¶Fodit. In fossione timor
notatur: qa præcepta illa legalia nō amore sed timore seruabāt.
d ¶Tempus fructuum. Bene temp⁹ fructuum: nō fructus, quia nullus fuit in illo cōtumaci populo. e ¶Nouissime. Vide
patrissamilias patientiā qui expectat ad
pœnitentiam. f ¶Verebuntur. Quasi
facia quod meū est: ipsi videant quod suū
est. h ¶Hic est hæres. Pater principes
sacerdotum non per ignorantiam: sed per
Ps.2.b. inuidiam occidisse iesum: cum scirēt eum
Ioh.11.f esse, cui dicitur. Postula a me & dabo tibi
gē. hæ. tu. vñ & ꝑsulētes sibi, aiebant. Si di
mittimus eum sic &c. h ¶Et habebim⁹
hæreditatem. Hæreditas christi quam re
surgens possedit: ecclesia est quā moliebā
tur prēripere iudæi: dum fide eius extincta
iusticiā quę ex lege est: gētib⁹ psuadere co
nabantur. i ¶Eiecerunt extra vi. Mar-
Mar.12.a cus mutat hunc ordinem, dicens. Occiderunt & eiecerūt extra vineā: quasi vile ca
dauer. In quo notat pertinaciā, quia occiso dño & resuscitato: a suis finibus eū excluserunt & gētibus misererūt. k ¶Quid
Lu.20.b. facī. agrī. Hiero. Alij videntes cōtra se di-
Mar.12.a fm Marcum dñs a se dixisset. Malos male
Mystice. per. & vi. suam lo. agri. alie. q. r. e. f. t. suis.
¶Mystice. Cuius vinea locatur colenda
cum mysteriū baptismi datur, quod operando exerceat. Mittitur seruus vnus & alter, cū lex, psalmus, prophetia, legit̄: quorū monitu bene operet. Sed missus cædit,
ejicit: cū sermo cōtenitur: vel cq̄d' pei⁹ est)
blasphemat. Hæredē quātū ad se occidit
qui filiū dei conculcauerit: & spiritui gratiæ contumeliam fecerit. Perdito malovi
nea alij dat: cū donū gratiæ quod supbus
B perdit: humi-

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶Publicani autē & mere. credidit ad prædicationē eius pœnitentiam agēdo. b ¶Vos autem vidē. istorū scilicet pœnitentiam. c ¶Nec pœnitentiā habuistis ad imitationē eorū. Ex quo sequit aggrauatio peccati sacerdotum & pharisæorū.
d ¶Aliam para. Hic consequenter ostenditur qualiter ipsi impugnauerunt christum
Diuisio. legis latorē. Et diuiditur in duas: quia prio ostendendū propositū proponit quandā parabolā. secundo, cōfirmat suum propositum per scripturam, ibi. Dicit illis iesus
nunquā legistis. Circa primum dicit sic.
e ¶Homo erat paterfa. Iste homo deus
est: ratione hius prædictis. Qui dicit paterfamilias, qa sic gubernat totam creaturā sicut paterfamilias gubernat subditos i domo. f ¶Qui plantauit vineam. domū, scilicet israel: fm quod dicitur Esa. v. b. Vinea domini exercituum domus israel est.
g ¶Et sepem circūdedit ei. scilicet clausuram legis & mandatorum. h ¶Et fodit in ea torcular. dando doctrinam prophetarū, in qua exprimitur & declaratur magis virt⁹ legis. i ¶Et ædificauit turrim. scilicet templum in hierusalē, quod erat ędificatum ad modū turris. vnde templum dicitur turris. Michæ. iij. c. Et turris nebulosa &c. k ¶Et locauit eam agricolis. videlicet sacerdotibus & principibus, qui habēt officium seruandi cultum diuinū & iusticiam in hominibus. l ¶Et pere. pfectus est. fm libertatē arbitrij. fm. qd' dicit Eccli. xv. c. Deus ab initio cō
stituit hominem
credidistis ei. Publicani autem a
et meretrices crediderunt ei:
a ¶viam iusticiæ quam prędicauit.
a vos autem videntes, nec pœni ꝑ b
a ¶saltem post completam eius prophetiā.
tentiam habuistis postea vt cre ꝑ
a ¶vbi mortem suam eis imp⁹operauit.
deretis ei. Aliam parabolam au d
a ¶a⁹s: locutus est. b ¶dominus sabaoth.
ditē. † Homo erat paterfamilias e
a ¶cōmunitionē. f. terrā promissionis. ¶murum vrbis: vel angelorū custodiā, vel bellicosoꝝ virorū, vt dauid & machabæorum.
b qui plantauit vineam: & sepem ꝑ
a ¶ipse fuit ei tormēta legalia p q̄ cogeretur
c circumdedit ei: & fodit in ea torcu ꝑ
ad bene viuendum. a ¶templum.
lar: & ædificauit turrim: & loca ꝑ i
a ¶qui supra, operarij in vinea.
b ¶non mutando locum: sed
operandi relinquent liberum arbitrium.
uit eam agricolis: & peregre pro ꝑ
dfectus est. Cum autem tempus m
fructuum appropinquasset: mi n
a ¶moysen & aaron legisferos. b ¶qui se ma
le colebant.
sit seruos suos ad agricolas vt ac ꝑ
¶vt inquirerent fructum legis.
ciperent fructus eius. Et agricoꝝ
a ¶legis custodibus.
læ apprehensis seruis eius, alium r
a ¶vt Hieremiam. b ¶vt Esaiam.
ceciderunt: alium occiderunt: s
a ¶vt zachariam quē occiderūt iter rē. & al.
alium vero lapidauerunt. Iterum ꝑ v
a ¶prophetarum choros.
misit alios seruos plures priori ꝑ
a ¶adhuc locū dat pœnitētiæ.
c bus, & fecerunt illis similiter. Nō ꝑ x y
uissime aūt misit ad eos filiū suum
a ¶nō de ignorātia, sed semp abigere dī de⁹
vt libera voluntas homini reseruetur.
f dicēs: Verebuntur forsitan filium z
meū. Agricolæ autē videntes filium a
b
dixerunt intra se: Hic est hæres, ve à
g nite occidamus eum: & habebim⁹
hæreditatem eius. Et apprehēsum e
a ¶qa extra portā passus ē. vel pri⁹a cordib⁹
incredulorum repulsus. deinde crucifigitur.
i eum eiecerunt extra vineā, & occi ꝑ
¶iudicauerit.
derunt. Cum ergo venerit dñs vi ꝑ f
a ¶nō ignorās quęrit, vt sua respōsione eos
condemner.
k neæ: quid faciet agricolis illis? g
Aiunt illi: Malos male perdet: et h
a ¶ecclesiam de alijs nationibus eliget.
vineam suam locabit aliis agricoꝝ
stituit hoiem & reliquit eū in manu consilij sui. m ¶Cū autē C
tēpus fructuū appropinquasset. quia post legē susceptam debebant facere fructū bonorū operum. n ¶Misit seruos suos. Id'
est primos prophetas. o ¶Ad agricolas. i. ad reges & sacerdotes principaliter & ad alios eis subiectos consequenter. p ¶Vt
acciperent fructus. per prædicationem suam eos ad fructū bonorū operum reducendo. q ¶Et agricolæ apprehensis seruis ciūs. quia reges multi & sacerdotes ꝓphetas sibi missos a domino turpiter cōprehēderūt & incarcerauerūt ac occiderūt & hoc est quod subditur. r ¶Alium ceciderunt. sicut esaiam qui serratus fuit cū serra ex præcepto manasse regis iuda.
s ¶Alium occiderunt. sicut amos quem
osias vecte p tēpora transfixit. t ¶Aliū
vero lapidauerunt. vt zachariam quem ioas †Mar.12
rex iuda lapidari iussit inter templum & a.
altare. v ¶Iterum misit alios seruos Lu.20.b.
plures prioribus. multiplicando. f. prophetas ad populi correctionem. x ¶Et
fecerunt illis similiter. eos. f. occidēdo in
tātū q̄ impleuerunt hierm sanguine prophetarū v. k. ad os. vt dicitur. iiij. Reg. xxj.
y ¶Nouissime aūt misit ad eos filium
suū. ꝑ nobis incarnatū, dicēs. z ¶Verebuntur forte filium meū. hoc non dr qa
deus ignoraret cōtēptū quem iudæi factu
ri erāt xpm. sed p hoc exprimit qd deberet
fieri, ac si diceret. Verebuntur filium meum. idest in reuerentia deberent habere.
a ¶Agricolæ autē. i. facerdotes & legisperiti. b ¶Videtes filium. i. dñm iesum
christum opera diuinitatis facientē: & omnia q̄ prædicta erant de ipso adimplentē?
c ¶Dixerunt intra se. hic est hæres. quia
de ipso verā noticiā habuerūt, vt iam dicitur. d ¶Venite occidamus eum & habebimus hæreditatē. propter hoc tractauerunt de morte eius: ne occasione xpi venirent romani & auferrēt eis locū & gētē, D
vt habetur Ioh. xj. & sic occiderūt eum vt pacifice possiderent ciuitatē & tēplū, ꝓtra
riū m accidit eis, qa per hoc in vindictam
mortis christi perdiderunt locū & gētē, qa
per titū & vespasianū destructa est ciuitas & tēplū & populus occisus & captiuat⁹.
e ¶Et apprehēsum eū eiecerūt extra vineam & occ. quia christus extra ciuitatē hierusalem crucifixus est. f ¶Cum ergo venerit dñs vineæ quid faciet agri. illis?
Venit dñs ad iudicādū & vindicandum illud factum qñ ex eius ordinatione venit
cōtra eos exercit⁹ romanorū. g ¶Aiunt
illi: malos male perdet &c. Lucas vo ista
verba refert quasi a christo dicta, & facerdotes dixerūt contrariū. Absit, vt hr Luc.
xx. Dicendū q̄ non est contradictio, qa in
turba illa erāt aliq q ꝑsentiebāt doctrinæ
christi, & illi dixerunt. Malos male perdet. vt hic dicit matthæ⁹. Et hanc rñsionē
quasi approbādo tanq; verā christus repetit: vt dicit Lucas. Et tunc ꝓr sacerdotes
vidēres q̄ erat dictum contra eos, dixerūt
Absit. Malos aūt dñs perdidit qñ ciuitatem & tēplum per romanos destruxit. Sequitur. h ¶Et vineā suam locabit alijs
agricolis. quia christus ecclesiam suam re
gēdā tradidit apostolis & alijs discipulis.
✻ Qui reddant
✻ g ¶Et sepem circū. ei. idest doctrinā Moralr.
euangelicam. h ¶Et fodit in ea torcu.
Idest martyrum patientiam qua roborata
est ecclesia. i ¶Et ædificauit turrim.
Idest cōtemplationem cōfessorū & docto
rum. k ¶Et locauit eam &c. Rab. Moraliter hæc vinea cuiq; locatur cum baptismi mysterium sibi datur vt bñ operando in ea exerceatur. Mittitur seruus vnus alter tertius cum lex:
¶Quinta pars. k ij ✻ psalm⁹: ꝓphetia

E rit perdit. humilis accipit. a ¶ Lapidē quem. Qđ vinea alijs loca-
bitur: affirmat, pphetico exēplo. Timōi i. christū cui⁹ fidē &
iusticiam cōtempserūt. b ¶ Edificantes. Qui de subdita plæbe
quasi deo domū struere videbant. c ¶ Et q ce. &c. Qui credit &
tū peccat: cadit sup illū lapidē & nō cōterit: sed cōstringit: qa p
patientia ad salutē reseruat: sed cui lapis
irruit. i. qui negat, penit⁹ cōterit: vt nec
tosta remaneat. Vel cadit sup eū q modo
ptenit, & iniurijs afficit, necdū penitus
interijt: sed quasi & nō ambulat rectē?
Cadit super illū lapis: qñ veniēs in iudi
cio opprimit, cū dicit. Ite in ignē ęternū.
d ¶ Et quærētes eū &c. Quasi mentien
tē interhcere q̄rūt, in q̄ vera, pbanť: q̄ di
xerat. Ipse est em hæres: illi praui coloni
qui solo humano terrore retardanť do-
Mystice. nec veniret hora eius. ¶ Mystice. Princi
pes & scribæ quærunt manum mittere i
iesum: nec audent timore: cum quilibet
solo noie frater: fidei & pacis veritatem
(quā nō diligit), ppter bonos cohabitā
tes vel erubescit: vel timet impugnare q
tamen (sicut de stultissima auium stru-
Iob.39.c. thione dominus ait) cum tēpus venerit
in altum alas erigit: ga persequēdo eccle
siam quasi deum cruci adhęrere: & ostēn
tui gaudebit habere.

NICO. DE LYRA.

a ¶ Qui reddāt ei fru. &c. qa ad p̄
dicationē eoꝝ credidit multitudo gētiū.
b ¶ Dicit illis iesus. Hic cōfirmat pa-
rabolam per sacram scripturā. c ¶ Nun
quā legistis in scripturis. id est in psal-
mis. q. d. Vos qui estis legisperiti debe-
retis hoc scire. d ¶ Lapidē quē repro.
&c. Ad litterā dicitur de ædificatione tē
pli salomonis: qui qdem lapis pluries
oblatus est in ædificatione: & qa nō po-
terat cōuenienter collocari: ideo pluries
reiectus est quasi reprobatus ab ædificā
tibus vltimo autē positus est in consum
matione angli vbi cōiungebanť parietes tēpli: & de illo scribit
in pō. e ¶ A dño factum &c. qa illud nō fuit a casu sed ex diuia
prædordinatiōe: qa lapis iste figurabat xp̄m qui multotiēs & mul
tipliciter reprobatus est a principib⁹ sacerdotū, & tñ factus est in
caput anguli coniungēs iudæos et gētiles, quasi duos parietes in
vnā ecclesiā. Qđ aūt christus dicat lapis in scriptura habeť Dañ.
ij.g. Lapis qui percusserat statuā, factus est mons magn⁹ & imple
uit vniuersam terrā. Qđ etiā sit lapis angularis hī Esa.xxviij.d.
Ecce ego mittā in fundamētis sion lapidē angularem probatum
preciosum &c. Et ex auctoritate cōcluditur reprobatio iudæorū.
f ¶ Ideo dico vobis. qui christum reprobatis. g ¶ Auferetur
a vobis &c. idest regimē ecclesiæ. h ¶ Et dabitur gēti. i. apostо
lis & eorū successoribus. i ¶ Et q cecī. &c. Ille aūt cadit super la
pidē q credens peccat p lubricitatē carnis seu alijs pctis: & ille cō
fringeť sed nō cōminuit: qa nō peccat tā grauiter sicut ille q pec
cat pctō infidelitatis. k ¶ Sup quē vero &c. Super illū vero ca
dit lapis in quo inuenitur pctm infidelitatis. Et iste cōterit: qa ex
pondere diuini iudicij grauissime punitur. l ¶ Et cum audissent
príncí. &c. Hic ponit cōclusio huius ca. vbi ostēditur obstinatio
sacerdotū: qa audientes doctrinā eius nō fuerūt cōtriti: sed magis
ad occidendū eū incitati. m ¶ Et quærētes eū &c. s. ad occiden
dum. n ¶ Timuerunt turbas. ex quo patet q̄ solo timore retra
cti fuerunt ab eius morte. Occasione dictoꝝ: in hoc cap̄, quæritur
vtrū iudæi cognouerunt iesum nazarenum esse xp̄m sibi, pmit-
sum. Et arguit primo q nō p illud qđ dicitur. j. Cor. ij. b. Si em
cognouissent, nūq̄ dñm gliæ cruci fixissent &c. Itē Act. iij. c. dicit
petrus loquens iudæis. Scio fratres q per ignorantiam fecistis si
cut & principes vestri. Item Lucæ. xxiij. e. dicebat iesus in cruce
Pater dimitte illis: qa nesciūt quid faciūt. Contrariū arguitur per
illud qđ habeť Ioh. xv. d. Nūc aūt viderunt & oderūt me & pr̄em
meū, qđ aūt videtur manifeste, cognoscit. Itē sup illud qđ dictū
est in præsenti ca. Agricolæ videtes filium: dixerunt intra se. Hic
est hæres. dicit Hier. Manifeste probat dñs his verbis iudæorum
principes nō per ignorantiā, sed per inuidiā dei filiū crucifixisse.
Respōsio. Dicendū q̄ in pplo iudæorū aliqui erant maiores scię
tes scripturas legis & prophetaꝝ: aliqui autem minores sicut laici & vulgares

a ¶ verbi vel facti pro compe
tentia temporis.

lis qui reddant ei frūctum tempo-a
ribus suis. Dicit illis iesus. Nun-b
a q̄ legistis in scripturis: † Lapidem d
¶ suas traditiones.
b quem reprobauerunt ædifican-
a ¶ duos populos in se vno condens.
tes: hic factus est: in caput auguli?
¶ non humanis viribus sed dei potentia.
A domino factū est istud: & est mi-e
a ¶ concludo ex vestra confessione & pphetica
rabile in oculis nostris. Ideō dico
auctoritate. ¶ iudæis.
vobis: † quia auferetur a vobis g
a ¶ sacra scriptura.
¶ vt non sitis quod esse præsumebatis.
b ¶ gentilibus.
regnū dei & dabitur gēnti facien-h
¶ opera.
ti fructus eius. Et qui ceciderit su-i
per lapidem istū: cōfringeť: sup quē-k
vero ceciderit conteret eū. † Et cum l
audissent principes sacerdotum et
pharisæi parabolas eius, cognoue
¶ illas parabolas.
runt q̄ de ipsis diceret: & quærētes m
eum tenere, timuerunt turbas: quo n
niā sicut prophetam eum habebāt.

MORALITER MATTHEI CA. XXI. ADDITIO 67

A ✻ differentia bonorum hominū & malorum. bonus em cōprehensus in peccato gemit: malus autem fremit: nō quia peccauit: sed quia comprehensus est in peccato.

¶ In capitulo xxij. vbi dr̄ in posilla: In qua potestate hoc facis: idest qua auctoritate doces populum.

ADDITIO. I. Ad maiorē harū q̄stionū declarationē attendendū est q̄ auctoritas docēdi apud hebręos duplex erat: qa aut fm deriuationē generis, vt in sacerdotibus. luxta illud Aggæi. ij. c. Interroga sacerdotes legem. Aut fm graduationē. Sicut cū quis accipit gradum in scientia ab alio graduato habente ad hoc potestatē. Et tales erāt illi septuaginta viri qui ordinarie iudicabant populū. vt in libro thalmudico q̄ dicit chāhedrin, tractat. Et qa principes sacerdotū hāc quæstionē mouētes sciebant christum non descendere per lineam masculinam ab aaron sacerdote: & p cōsequens non habere auctoritatē docēdi sacerdotalē. Idcirco dimisso hoc membro circa secundum quærebāt. s. Quis dedit tibi hāc ptātē: quia talis potestas ab ipsismet seniorib⁹ & sacerdotibus cōcedenda erat & non ab alio. Ab imperatore em nō ptinebat talis licētia iperrari: qđ patet ex hoc. Nā cū christus Lu.xx.c. & .j.xxij.b. respōdisset pharisæis. Quæ sunt dei, date deo. Ex hoc nō fuerūt indignati herodiani qui ibi erant, sed potius contēti de respōsione xp̄i. Sed cōstat q̄ doctrina diuinæ legis non est cæsaris, sed dei. Hoc etiam patet per communem dictrinā eorū fm quā nullus recipiebat: nec hodie tēpore captiuitatis eorū auctoritatē docendi legem recipiunt ab aliquo principe quis sint subiecti. Et ideo ex his quæstionibus tacite seipsos glorificabant, & christū vilipendebāt: quasi dicerent. Nullā pōt habere potestatē docendi, nisi a nobis meritpis qui sumus doctores legis. vnde christus in sua cauta respōsione nō solū eis silētium imposuit, sed etiam ipsorū errorē exprobrauit. Errabāt em i hoc q̄ nullā potestatem docendi attribuebāt deo: sed hominibus aut ex deriuatione generis vel graduatione personæ, vt dictū est. vñ christus ostendit eis q̄ est alia auctoritas docendi ꝑter illas, & illis altior. s. ex deo. Et ideo quærit de baptismo iohānis in quo nō a doctrina fuit diuulgata vtrū esset ex eo an ex hominibus: in q̄ includitur q̄ possibile est aliquā doctrinam esse ex deo tm: sicut patet de baptismo iohannis: et per consequens remanebant confusi: eo q̄ præsupponebant q̄ omnis auctoritas docendi erat ab hominibus modo prædicto.

B ¶ In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Iudæi ab abraā vel ipso heber.

ADDITIO. II. Hebræi nō dicunť ab abraā rōne ꝓpriꝝ noīs vt manifeste patet p lras hebraicas vt ipsemet postillator tradit Genē. xiiij. Cuius rō est: qa abraā inci pit ab aleph lra: heber ✻ o p ain. Et ideo si hebræus diceretur ab abraā, incipereť ab aleph qđ nō est verū, sed incipit per ain. Nec etiā dicunť hebræi ab heber: qa si sic ammonitæ & moabitæ qui de loth descendūt. Silr & hismaelitæ & madianitæ q descēderūt ab abraā. Silr & edomitæ, q̄ descendūt de isaac, omnes dicerētur hebręi, cū omnes p̄dicti descendunt ab heber: vt manifestū est in lra Genē. xj. & .xvj. & in alijs. Sed hæc denoīatio accipit ab abraā non ratione proprij noīs, sed alia rōne. Ad cuius euidentiā attendendū q̄ inter mesopotamiā & terrā promissionis transit fluui⁹ euphrates qui cū sit magnus & vnus de quatuor fluminibus paradisi: vt habeť Genē. ij. Idcirco in limitationib⁹ terræ promissionis vocatur fluuius simpliciter, nō exprimēdo nomē proprium qđ est euphrates, vt habetur Exo. xxiij. d. vbi dicit: Ponā terminos &c. A deserto vsq̄ ad fluuiū: qđ intelligitur de euphrate qui termina bat terrā, pmissiōis ex parte mesopotamiæ, vt patet ibidē. Et qa abraā natus fuit in mesopotamia vbi thare pater ei⁹ & alij cognati seruiebāt idolis: & inde adduct⁹ fuit diuina directione in terrā chanaā vbi segregatus ad cultū diuinū, ædificauit altaria dño in uocans nomen ei⁹, vt habeť Genē. xij. Idcirco abraam veniens in terrā promissionis, hebræus vocabať. i. transfluuialis. Heber em cū ain scripta, hebraice transfluuialis significat. Et ideo sicut illi q̄ veniunt de partibus vltramontanis cōmuniter vltramontani dicuntur: sic abraā in initio suæ vocationis ad fidem in terra promissionis existens hebræus vocabať: hoc est transfluuialis, vnde Genē. xiiij. b. Venit vnus de his qui euaserāt & nūciauit abraæ hebręo, qđ idem est dicere. vt fi dicatur abraæ transfluuiali. Ex qui bus patet q̄ abraā dictus est hebræus: eo q̄ ex partibus transfluualib⁹ in terrā sanctā venit. Fit qa ista trāsportatio fuit facta in principio sui accessus ad fidē vel saltē fuę publicatiōis, ideo inde cognominatus est cū sua posteritate, quasi a principio suæ fidelitatis. Quæ quidē ratio pōt haberi Iosue. xxiij. vbi sic. Hæc dicit dñs. Trans fluuiū habitauerūt patres vestri ab initio: thare pater abraā et nachor seruieruntq̄ dīs alienis. Et sequitur. Tuli patrem vestrum abraaā de mesopotamiæ finibus, vbi in hebræo habeť De heber fluuij. i. de transfluuio, & adduxi eū in terram chanaan:

vbi. s. segregatus a parēti⁹ idolatris se publicauit diuino cultui mācipatū. Ex prædictis patet quare hismaelitę, idumitæ & hmōi nō dicunť hebræi, licet descendant ab abraā. Nam illi soli qui se quūtur abraā in separatiōe ab idolatria & cognitiōe dei hebræi debent dici tanq̄: sequētes rōnē illius denoīationis. Et hoc est qđ sequitur in præallegata auctoritate. s. Iosue. xxiiij. vbi loquēs de trāsportatiōe abraæ a partib⁹ transfluuialibus: subiungit. Multiplicauiq̄ semen eius & dedi ei isaac: nullā faciens mentionem de hismaele & alijs. Cōsequenter dicit de isaac. Illiq̄ dedi iacob, & esau dedi montē seir. Et ad excludendū esau subiūgit. Esau dedi montē seir. Iacob ✻ o & filij eius descēderūt in ægyptū. Ex quib⁹ patet q̄ illi tantūmodo noiandi sunt transfluuiales, q̄ descēdunt ab abraā per isaac & iacob alijs exclusa rōne prædicta.

¶ In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Lapidē quē reprobauerūt &c.

ADDITIO. III. Fundamentū huiꝰ expositiōis quā dicit Hrālem, est ficticiū seu fabulosum, nusq̄ em legit i scripturis autēticis q̄ hoc origīsset i ædificatiōe tēpli salomonis. s. q̄ aliqs lapis pluries fuisset reprobatus in ædificio, & deide i caput āguli collocat⁹: licet magr̄ historiar⁹ hoc videat dicere. vñ Rabbi abraā hebræ⁹ q̄ iter alios expositores hebrāorū magis videť seq̄ literalē sensum: hoc nō expōit de lapide materiali, sed de spūali. Dicit em q̄ lapis iste est pplꝰ israeliticus q̄ reprobatus a gentibus in captiuitate existēs in posterū erit caput oīm nō virtute ꝓpria, sed a dño factū est istud. Cuius expositio licet falsa sit in hoc q̄ dicit q̄ pplꝰ ille q mō captiuus est, erit sublimat⁹, put ipse credit tpe sui messiæ. Tū habeť in dictis suis quoddā verū. s. q̄ hæc lra nō tractat de ædificatiōe tēpli salomonis. Sitr Ra. Sa. exponit hāc auctoritatē dicta de xp̄o. vnde tenendum est q̄ ad literam lapis iste est christus: qui dicitur lapis absci sus sine manib⁹. Dañ. ij. g. Vt etiam apl̄s Petrus exponit Act. iiij. Non em esset christi argumentū efficax si ex sensu mystico sume ret: prout dicit Augustinus cōtra Vincentiū donatistam. Et quia ipsemet postilla. reuocat illa quæ in hoc loco posuit de sensu literali isti⁹ versus psalmistæ in expositione ipsius psalmi. Vbi de hoc largius tractat. Ideo ista ad præsens sufficiant.

¶ In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Sed hoc nō videť conuenienter dictū.

ADDITIO. IIII. Hāc qōnē diffuse tractat sctūs Tho. i. iij. parte. q. xlvij. ar. v. i cor. qōnis sub forma p̄dicta. vñ in solutiōe principali tenet eādē opinionē quā hic postil. conat̄ iprobare: q̄ quidē improbatio nō videť rōnabilis. Ad cui⁹ declarationē attendendū q̄ licet oia q̄ i sacris scripturis credēda traduntur, sunt a fidelib⁹ tanq̄ vera certissime amplecten da: cū sint a deo reuelata: cui⁹ testimoniū fidele est q̄dā tñ de his q̄ ibidē etiam expresse traduntur sunt exponenda aliter vt nō credā tur sub ꝓpria ✻ bor̄ significatiōe: eo q̄ si fic acciperenť repugnarent rōni naturali: seu etiā alteri auctoritati diuinæ. Verbi gratia. Licet de deo in scripturis sacris dicātur expresse aliqua ✻ ba quæ in prima significatiōe signāt illius localē motionē seu altercatio nem vel passionē & hmōi, vt cū dr̄ in pſona dei. Descendit de⁹ vt videret ciuitatē. Genē. xviij. c. Similiter Exo. iij. b. Descēdi vt liberarem eū de manu ægyptiorū. Quę locutiōes in propria signi-ficatiōe signāt deū localiter moueri. Silr & alibi sæpe legitur deū iratū fuisse vel pœnituisse & hmōi, nullo mō tñ talia sub ꝓpria significatiōe sunt dicenda de deo: cū manifestē rōni naturali repugnant q̄ deū penitus imobilē atq̄ immutabilē demōstrār. Similiter & ꝛa auctoritatē sacræ scripturę dicētē Malach. iij. b. Ego do min⁹ & nō mutor. Vñ oportet hæc & sīlia de deo intelligi, nō in ꝓpria verborū significatiōe, sed translatiue seu metaphorice: prout Ambrosius declarat in. ij. libro de trinitate. Silr contingit secūdū opinionē hebræoꝝ circa ea q̄ in scripturis sacris veteris testamēti traduntur denotantia deitatē christi. Dicunt em omnia talia non in ꝓpria significatiōe esse intelligēda, sed similitudinarie seu metaphorice: quorū motiuū est, quia credunt q̄ deum incarnari implicat cōpositionem seu naturarū confusionem in deo quæ manifeste sunt impossibilia, cū sint cōtra simplicitatē deitatis. Et hoc cōtingit eis non solū antiquis, sed modernis: eo q̄ nō possunt capere seu intelligere habitudinē naturæ assumptę ad ✻ bū fm veram catholicā traditionē. Nec de hoc videtur esse multum mirandū, cū hæretici qui non solū auctoritates veteris testamenti recipiūt sed etiā noui, in quo expressius mysteriū deitatis christi traditur q̄ in antiquo, vt cum dicit. Ego & pater vnum sumus vel antequ abraā fieret, ego sum & hmōi. In q̄bus verbis & similib⁹ clari⁹ ex primit deitas christi. Sed hoc non obstante deitatem christi negare conant, peruerse exponētes p̄dictas auctoritates. vt Arrius & Sabellius & eorum sequaces. Ex quibus patet manifeste q̄ licet scripturæ sacræ prophetarū quæ mentionē expressam faciunt de diuinitate christi sint satis euidentes ad huiusmodi mysterium fidelibus ostendendum, non tamen ex his sumitur argumentum

Universidad de Deusto
Biblioteca

efficax ad hoc vt principes iudæor⁹ habuissent cognitionē de ei⁹ diuinitate. Hoc em̄ mysterium tm̄ excedit capacitatem humanā q̄ raro vel nūq̄ sine auxilio diuino itelligi posset. Inde est q̄ petro exp̄sse confitenti deitatem xp̄i dicendo. Tu es xp̄s filius dei viui. Matth.xvj.c. christus m̄dit. Caro & sanguis no reuelauit tibi &c. Ex quo patet q̄ ad mysteriū icarnatiōis intelligēdū seu veraciter cōtinendū, reuelatio diuina requirit propter ei⁹ summā excellētiam. Secus est de alijs cōditionib⁹ xp̄i in ꝓphetis antiq cōtentis vt de ꝓpe sui aduētus, & de signis eiusdē. Silr de virtutibus ipsius xp̄i, & de eius excellentia respectu aliorū, ꝓpheraꝝ: & de mō adue ntēdi & hmōi: nā talia in ꝓpria significatiōe p̄ñ accipi: nō em̄ ex cedūt cōem hūanæ itelligētiæ capacitatē. Et sic patet q̄ obiectio postillatoris in hoc passu est iualida. ¶ Silr & ei⁹ opinio nō videt rōnabilis ex trib⁹. Primo q̄ p̄supponit falsum. s.q̄ auctoritates antiq testamēti solæ sufficiūt ad cogēdū hebr̄os ipsas recipiētes vt cognoscāt deitatē xp̄i. Cui⁹ oppositū patet ex dictis. Sc̄o: q̄ exēplū q̄ inducit de incōtinētę cuius actualis cognitio particularis seu ꝑsideratio impedii seu corrūpit, ꝓpter passionē imineṫ: vt hr̄ in. vij. Ethicoꝝ nō videt ad ꝓpositū facere. Nam incontinēs semp habet æstimationē veram vniuersali: adueniēte tm̄ passiōe, corrūpit æstimatio vera particularis. Sed in ꝓposito vtraq̄ æstimatio est particularis seu singularis. Si em̄ principes iudæorū æstimassent xp̄m esse deū anteq̄ p passionē ipedirei: deide aduenīente passiōe ipediret hmōi ꝑsideratio: ita q̄ crederēt ip̄m nō eē deū, put opinat̄ postillator: manifestū est q̄ vtraq̄ hab̄ æstimatio nū est singularis seu pticularis: cū in vtraq̄ æstimatiōe xp̄s supponit vt subiectū: q̄ est ꝑsona singularis. Tū igit aut simul & semel ęstimauerūt xp̄m esse deū: & xp̄m nō esse deū q̄ sūt cōtradictoria & p p̄ñs inęstimabilia circa idē, aut prim⁹ habit⁹ totaliter corrūperēt: & tm̄ remanet et in eis actualis ꝑsideratio fm quā ip̄m iudicarent hoiem purū. Cuius oppositū dr̄e incōtinētu. s.q̄ semp remanet in eo vera æstimatio saltē in vniuersali. vt philosoph⁹ eodē loco manifestę ondit: & sic exēplū nō facit ad ꝓpositū. Tertio, q̄ hęc opinio nō ꝑsonat sacris scripturis q̄ circa hæc allegāt. Nā i parabola xp̄i cū agricolę dixissent. Hic ē hæres: nō p̄t rōnabiliter itelligi q̄ ipsi ęstimassent eū hæredē diuinitate: eo modo quo apl's ait ad Hebr. i. a. Quē ꝓstituit hæredē vniuersoꝝ. Nulla em̄ amētia ad tātā p̄t cōiter deuenire insaniā vt credat diuinā maiestatē in ꝓpria ꝑsona superare. Cōis em̄ conceptus est etiam apud idolatras q̄ de⁹ seu dñ transcēdunt oēs ptātes. vñ ridiculum esset dicere q̄ eo ipso q̄ principes illi credebāt ip̄m esse hæredē. s. deū verū, auderent eū interficere. Hoc etiā videt ꝺtra opinionem ipsius postil. met. q̄ dicit q̄ q̄n eū interficere voluerunt: iam non æstimabant ip̄m deū esse, ꝓpter impedimētū passiōis, inuidiæ & hmōi: & sic iā nō dicerēt de ipo. Hic est hæres. Oportet igit dicere vt p hoc q̄ dicebant. Hic est hæres: intelligēbāt q̄ erat hō tātæ excellētiæ q̄ poterat vocari filius dei: nō p naturā: sed p ꝑsonalē adoptionē: seu excellentiā respectu, ꝓpheraꝝ: aliorū: qd̄ verificat de xp̄o etiā fm humanā naturā ꝺsiderato: ꝺtra quē non obstante tanta excellentia potuerūt æstimare: vt eū possent superare sicut & alios antea missos, nam magis & minus non variant spēm fm philosophū. Silr auctoritas bti Petri dicētis Act.iij.c. Scio q̄ per ignorātiā fecistis sicut & principes vestri. Videt facere ꝺtra opinionē postil. nā fm eum debuisset dicere: per odiū seu inuidiam fecistis. Hæc em̄ fuit causa principalis sui erroris fm postil. magis q̄ ignorātia. Sc̄m vero primā opinionē q̄ est sēti Tho. hæc auctoritas, ꝓprie ꝑsonat: eo em̄ q̄ habuerāt ignorantiā de xp̄o. s. de eius diuinitate, ausi sunt ipsum inuadere tanq̄ hoiem purū: cui consonat auctoritas apl'i dicētis. Si em̄ cognouissent, nunq̄ dñm glorię crucifixissent. Qd̄ denotat manifeste ipos nūq̄ cognouisse ip̄m fuisse dñm gloriæ. Et notandū q̄ hæc ignorātia non excusat principes iudęoꝝ a crimine: sed magis aggrauat cū esset quodāmodo ignorātia affectata. Nā licet nō attigissent ex scripturis prophetarum ad cognoscēdum xp̄i diuinitatē: eo q̄ scripturæ de hoc loq̄ntes sunt quodāmodo exponibiles, vt dictū est, debuissent tn̄ assētire suæ doctrinæ: fm quā filiū dei se fatebaṫ. Tenebant em̄ crede re & obedire xp̄o in lege promisso. Iuxta illud Deut.xviij.c. Prophetā suscitabit tibi &c. ipsum audies. Qd̄ intelligitur de christo ad literā, & sic eius deitatē tenebantur credere tanq̄ ab eo dogma tizatam, & per miracula confirmatā. Vnde Ioh.xv.d.dr̄: Si nō venissem & locutus eis fuissem, p̄tm̄ non habuissent, nunc autē excusationē non habent &c. Fuerunt enim impediti ab acquiescendo doctrinæ xp̄i per inuidiam & odiū ipsius: & sic nec habitualiter nec actualiter crediderunt ipsum esse deum. Nam per scripturas antiquas de deitate loquētes non omnino conuincebātur: vt dictū est. Nec etiā p doctrinā xp̄i de se hoc testantis, impediēbāt⁹ cāoris & odij passionibus. Sicut em̄ homo cōmuniter natus est credere suo amico: sic & discredere inimico. Ex quibus bene attē

tis sequitur correlarie q̄ catholicus disputās cū hebræis vel eis prædicādo ꝓsuadens de mysteriis xp̄i, nō debet conari ad probā dum deitatem xp̄i ex sacris scripturis ab eis accæptis. Possent em̄ hæc declinare p varias expositiōes vt etiā postillator dicit in hoc capitulo, sed potius est, ꝓcedendū ad probandū q̄ ipse sit verus christus in lege promissus: cui est audiendum & obediendum ex præcæpto diuino. Quo ostēso, deitas christi facili⁹ probatur per doctrinā noui testamēti a christo diuulgatam. Et iste etiā est processus sciētificus: q̄a fm philosophū. j. physicoꝝ. Connaturale est nobis a magis notis ad minus nota procedere.

REPLICA. In cap.xxi. vbi postil. dicit hebr̄os dictos ab heber. Burgen. obiicit cuius obiectio correcta est Gen.x.&.xij. ¶ In eo.ca. vbi dr̄. Lapidē quē reprobauerūt &c. quem passum exponit postillator per figuram de lapide materiali in ædificio rēpli: put Scholastica historia narrat, sed exponit de xp̄o tanq̄ figurato principaliter intēto. sed Burgen. vult narrationē illam esse fictā: & vult prima fr̄alē expositionē eē de xp̄o. Si Burg. accipit primā, pro principali: hoc nō negat postillator: Sed q̄ figura sit ficta nō, ꝓbat sufficiēter Burg. per Rabbi Abraā qui minoris est auctoritatis apud sanctā ecclesiam q̄ Scholastica historia: imo pl⁹ fictū videt q̄ ille Rabbi exponit lapidē de ꝓpso israelitico. Aliæ aūt expositiōes adductæ nō sūt fr̄ales, sed figuratiuæ. Oportet igit aliquā assignare figurā: q̄ & si ficta foret: ga tn̄ nihil habet absurditatis, p̄tm̄ nō videt ꝺmittī: quia nō ois fictio p̄tm̄ ē: patet Exo.vij.c.i.j. correctorio. ¶ In eo.ca.vbi regrit postillator: an doctores & principes iudæorū nouerāt xp̄m in lege promissum &c. Recitat etiā opiniones quorundam dicētiū q̄ no uerunt eū esse verū messiam &c. sed nō nouerūt eū esse deū. Hanc tn̄ opinionē postillator reprobat optimis rōnibus. Burgen. autē dicit fm̄ Tho. tenere opinionem illam quam reprobat postillator. & ideo p̄ sancto Tho. certās magnā facit cōmotionē q̄ stat in certis dictis. Primū: q̄a iudei antiqui & moderni nō potuerūt: nec hodie p̄nt videre & intelligere modū vnionis naturæ humanæ adverbū sine cōpositiōe & naturaꝝ ꝑsuiōe: igit nō potuerūt eū cognoscere deū nec eius deitatē. Sc̄m dictum. Sicut hæretici male exponētes scripturas negāt xp̄i deitatem: sic non est mirum q̄ hebræi ꝓpter falsas expositiones hoc idem negant. Tertiū dictū: q̄ mysteriū deitatis xp̄i non p̄t intelligi sine speciali reuelatione, ꝓbat hoc q̄a dictū fuit Petro Matth.xvj.c. Caro & sanguis nō reuelauit tibi. Quartū dictū: tēpus aduent⁹ xp̄i &c. cætera: quæ in scriptura de xp̄o traduntur, nō excedūt cōem intelligētiæ capacitatē: sicut eius diuinitas. Ex quibus dictis conat Burg. cōcludere q̄ opinio postillatoris est irrationabilis: & obiectio ei⁹ ꝺtra opositā opinionē inualida. Hic prio videndū est de irrationabilitate illoꝝ quatuor dictoꝝ Burg. Sc̄o de rōnabilitate opinionis postillatoris. Tertio de obiectionū valore ꝺtra opinionē oppositā. Quo ad primū articulū vr̄ primū dictū Burg. valde irrationabile: q̄a ex eo sequit nullū christianū cognoscere xp̄m esse deum. Probaṫ ex dicto suo primo: q̄a nullus christianus p̄t intelligere modū vnionis humanæ naturæ ad verbū: igit fm illationē Burgen. nullus xp̄ianus p̄t scire xp̄m esse deum. Antecedēs est beati Leonis papę dicētis. Deū & hoiem in vnā cōueniſſe q̄si eorundem feriendi. Altilia ab alendo: idest pinguia interna

guia interna

NICO. DE LYRA.

Trīdens &c. Cap. XXII. Postq̄ ondit iudæos iuste reprobatos tāq̄ ꝓtectores diuinę maiestatis: hic ꝓr̄ ostēdit eos iuste reprobatos tāq̄ ꝺctores diuinę veritatis: cui⁹ dixerūt tripliciter. primo ipsam refutando: secūdo ipsam impugnādo, ibi: Tūc abeūtes pharisæi. tertio contrariū errorē amplexādo ibi: Cōgregatis aūt phariseis: Primū ostendit p parabolā inuitatorū ad nuptias & nolentium venire. & ideo ipsis reprobatis alij sunt vocati in q̄ designat vocatio iudæoꝝ ad fidē xp̄i vt videbiṫ quā repellentes, iuste a deo reprobati sunt. & gētiles loco eorum merito sunt vocati. Et ideo prima diuisiō in duas partes: q̄a prio describit iudęoꝝ reprobatio digna. Sc̄o, gētiū vocatio benigna ibi: Tunc ait seruis. Circa primū dr̄ sic. b ¶ Simile factum &c. i. stat⁹ ecclesiæ militātis. c ¶ Hoī regi q̄ fecit nup. &c. Nuptiæ iste nō possunt itelligi beatitudo æterna in ecclesia triūphāte: q̄a infra dr̄ q̄ serui vocauerūt ad nuptias bonos & malos: & impleę sunt nuptiæ. Dicit etiā ꝓr̄ ibidē q̄ inuctus est ibi homo nō habens vestem nuptialē, & propter hoc eiectus in tenebras exteriores. Ad beatitudinē vero cœlestē nō admittent boni cū malis, sed solū boni,

A valet: vbi sacra scriptura plane dicit aliquid ad fidē & mores ptinēs, ibi fides debet adhiberi: vt dicit beatus Augu. xj. de ciuitate ca. in. Cū igitur sacra scriptura prout autenticea doctoribus hebr̄oꝝ exponitur clare dicit christū fore deū, ei fides est accōmodanda. Non igitur apud doctos & principes iudęoꝝ ad id sciēdū necessaria erat spālis reuelatio: sed sufficere potuit fides acquisita non impedita per prauā volūtatē. ¶ Nec Burgen. ꝓbat suū ꝓpositū per ea quæ dicebant petro: q̄a petrus ante missionem spiritussancti fuit idiota ignorās scripturas de deitate christi loquētes. & ideo petro fuit facta spālis reuelatio prout dicit auctoritas allegata. Secus est de principibus & doctoribus iudæoꝝ. Ad falsificandū etiam hoc tertiū dictū Burgen. valet sc̄da quæstio, plogi doctoris subtilis. ¶ Sed quartum dictum videt cōtradicere secundo. Nam Burgen. fundat secundū dictū super falsa expositiōe litteræ sonantis deitatem christi: ex ea concludens q̄ per sacrā scripturā a iudæis receptam, nō potest efficaciter probari christū esse deum. Nunc autē tempus sui assumptionis in scripturis ita fuit occultatum in cōputatione hebdomadarū a daniele descriptarū q̄ nō solum apud hebr̄os: quinimmo apud catholicos doctores in expositione multa est diuersitas. Similiter & passus de Gen. & alijs locis sonātes tēpus aduēt⁹ christi, hebræi antiq & moderni expo nūt corrupte: igitur non p̄t sumi argumentū efficax ex scriptura de christi aduētu, sicut nec de ei⁹ deitate q̄d est oppositū quarti dicti. Et fortasse ex scripturis plani⁹ & efficacius argumētum potest sumi de christi deitate q̄ de sui aduentus tpe. Quia autem habemus hebræoꝝ expositores. de primo. de sc̄o aūt nō, ꝓpter igitur Burgen. inepta dicta nō debuit dicere opiniones quorundam postillatoris irrationabilem. ¶ Quantū ad secundū articulū dico q̄ positio postilla. est multū rationabilis: q̄a fundat̄ super expositionē litteræ apud doctores hebr̄oꝝ: autētica trāslatione chaldaica & cæteris q̄ rōnabiliter null⁹ iudæ⁹ intelligēs audet negare: Sed si quis negat nō facit hoc ratiocinādo: sed ꝓteruiēdo prauitate affectionis: qd̄ non facit probationē apud vtentes rōne minus efficacem prout. ē. dictū est in ꝓbatione secūdi dicti Burgen. ¶ Quo ad tertiū articulū dico q̄ argumenta Burgen. cōtra postil. non valent. ¶ Nō primū. q̄a falsē reportat postil. quasi dixerit q̄ sola auctoritas literæ sufficiat nā postil. non fundat probabilitatē positionis suæ sup nuda lr̄a: q̄ sicut dicit Burg. varie pōt & corrūpi & exponi: sed fundat (sicut dictū est) sup auctoritatib⁹ iudæorū quas declinare eorū docti nō cōsueuerūt. ¶ Sc̄m Burg. argumentū est sophisma pertinēs advicū straminū. Putat em̄ Burg. q̄ quia xp̄s est suppositū singulare, q̄ iudæi vel alij non possent de eo habere æstimationem in vniuersali: quod falsum est: q̄a de vnico sup posito possunt multa vniuersalia demonstrariua concludi: vide licet q̄ sortes est risibilis: corporeus: sensibilis &c. Non solum in prædicamentis qualitatis: sed etiā quantitatis. Non aduertit Burg. Auicē. v. meta. suæ qui dicit q̄ omne vniuersale respectu subiecti in quo est, singulare est: q̄a oē recæptum recipitur per modū recipientis. Vniuersale igitur comparatum ad intellectum singulare est: & tamen de tali est scientia proprie dicta, q̄ est considerātio in vniuersali, cum qua stat ignorantia in particulari. sicut exēplificat postil. de incontinenti. Est igitur exemplū illud bene ad propositum. Si igitur docti iudæorū habuerūt æstimationē vera de christi deitate in vniuersali. particularis autē æstimatio fuit ꝓpter odiū illius ꝑsonę prædicta. ¶ Silr tertiū argumentum Burgē. concludit solū de actuali æstimatione in singulari. de qua apl's dicit: Si cognouissent &c. Non autē concludit de vniuersali cōsideratione pcedente passiones exeęcantes fm quam dixerūt: Hic est hæres. Per idē dicitur ad oēs auctoritates adductas pro opinione. s. Tho. Nam ignorantia de qua loquitur beatus petr⁹: silr & paulus, intelligitur ignorātia affectata quo ad doctos iudæorū prout etiā Burg. dicit in notabili: sed ignorantia affectata nō procedit primo ex rationis errore sed volūtatis prauitate peruertente iudiciū rationis circa particulare cuius vniuersale nouerat prout vult exemplum de incōtinente, vnde patet rationes postillatoris pro sua positione non esse inualidas: sed potius Burgē. rationes in contrarium minime valere.

GLO. ORDI.

B Trīdens &c. Cap. XXII. a ¶ Simile factū &c. Itergarguit p parabolas nō tacet: quia exasperati fūt: sed peiorē irā dei p aliā pabolā dicit eis eē vēturā. b ¶ Nuptias &c. Nuptiarū tha lam⁹ est virginis vter⁹. ¶ De iuitatis ad nuptias sol⁹ matthæus narrat. Aliud fuit ex pte lucas dicit de cœna. i. æterno cōuiuio: de q̄ nemo ingressus repellit: sicut de p̄ti ecclia. c ¶ Tauri. Quia pri⁹, ꝓpheę & post apli ab infidelib⁹ passi sunt: q̄ vobis mō sunt in exēplū q̄d sit vobis credēdum. Venite fide. cæteris concordando. ¶ Tauri sunt patres veteris testamenti: quib⁹ indulta est licētia inimicos q̄si eorundem feriendi. Altilia ab alendo: idest pinguia interna

NICO. DE LYRA.

Trīdens &c. Cap. XXII. Postq̄ ondit iudæos iuste reprobatos tāq̄ ꝓtectores diuinę maiestatis: hic ꝓr̄ ostēdit eos iuste reprobatos tāq̄ ꝺctores diuinę veritatis: cui⁹ dixerūt tripliciter. primo ipsam refutando: secūdo ipsam impugnādo, ibi: Tūc abeūtes pharisæi. tertio contrariū errorē amplexādo ibi: Cōgregatis aūt phariseis: Primū ostendit p parabolā inuitatorū ad nuptias & nolentium venire. & ideo ipsis reprobatis alij sunt vocati in q̄ designat vocatio iudæoꝝ ad fidē xp̄i vt videbiṫ quā repellentes, iuste a deo reprobati sunt. & gētiles loco eorum merito sunt vocati. Et ideo prima diuisiō in duas partes: q̄a prio describit iudęoꝝ reprobatio digna. Sc̄o, gētiū vocatio benigna ibi: Tunc ait seruis. Circa primū dr̄ sic. b ¶ Simile factum &c. i. stat⁹ ecclesiæ militātis. c ¶ Hoī regi q̄ fecit nup. &c. Nuptiæ iste nō possunt itelligi beatitudo æterna in ecclesia triūphāte: q̄a infra dr̄ q̄ serui vocauerūt ad nuptias bonos & malos: & impleę sunt nuptiæ. Dicit etiā ꝓr̄ ibidē q̄ inuctus est ibi homo nō habens vestem nuptialē, & propter hoc eiectus in tenebras exteriores. Ad beatitudinē vero cœlestē nō admittent boni cū malis, sed solū boni,

NICO. DE LYRA.

Trīdens &c. Cap. XXII. a ¶ Similitudinis eorum praue cogitatio Trīdens &c. Cap. XXII. a ni de morte sua. sus dixit iterū in parabo⁊ a ¶ hic de persecutione apostolorū arguit. b ¶ congregatio iustorum. ¶ præsens ecclesia. a lis eis, dicēs: † Sile ē factū est rēgnum b ¶ deo patri. ¶ per incarnatio⁊ b cœlorū homini regi q̄ fecit nuptias c nis mysterium ecclesiam filio copulauit. a ¶ prius, ꝓpheras prænūcios incarnatiōi filio suo. Et misit seruos suos vo⁊ d a ¶ iudæos q̄bus in pr̄iarchis hoc ꝓmiserat. care inuitatos ad nuptias: & nole⁊ e a ¶ i. credere. b ¶ apostolos qui asserūt factū. vnde hic dicitur: Prandiū paratum est, idest mysterium incarnationis impletum. bāt venire. Iterū misit alios seruos f dicens: Dicite inuitatis: ecce prandg ¶ doctrinam iusticiæ & mensam scripturarum ex omnibus prophetis ordinaui. ¶ introitus regni apertus in fide meæ incarnationis: qui ante fuerat clausus. c diū meū paraui: tauri mei & altig h

NICO. DE LYRA.

solū boni, nullus etiā ibi recæptus ejicieṫ & ideo per istas nuptias intelligtur ꝓbi incarnatio. Tunc em̄ deus pater fecit nuptias filio suo q̄n naturā humanā copulauit naturæ diuinæ in suo supposito. Quę quidē nuptiæ celebratæ sunt in vtero virginali. de quo xp̄s: Exiit tanquā sponsus procedēs de thalamo suo. d ¶ Et misit † Lu.14. fer. su. &c. Isti inuitati sunt iudæi quib⁹ d. data est lex in qua facta est promissio de incarnatiōe xp̄i: vt patet Gen. penulti. b. Nō auferet sceptrū de iuda &c. & Deute. xviij.c. Prophetam suscitabo eis de medio fratrū suorum &c. Serui aūt qui⁹ missi sunt ad vocandū inuitatos istos, fuerunt prophetę q̄ clarius denunciauerunt ea de xp̄o q̄ obscuri⁹ erant posita in lege. hortabant em̄ pp̄m iudaicū expectare christi aduentū: & tēdere in ip̄m per fidē & bōa opera. e ¶ Et nole. vc. quia nolebāt verbis, ꝓpheraꝝ obedire: vt patet ex decursu libri Regū. & Parali. f ¶ Iterum misit ali. ser. &c. Isti serui secūdo missi, fuerunt illi qui de propinquo denūciauerūt aduētum xp̄i: vt Iohānes baptista & discipuli xp̄i missi ab eo in oēm ciuitatē & locū q̄ ipe erat ventur⁹: vt hr̄ Luc.x. g ¶ Ecce prādiū &c. videlicet sacra eccl'a, & doctri nā, gb⁹ refician̄tur et potissime sacro eucha

Moraliter. b ¶ Simile est reg. cœ. &c. Istud nuptiale conuiuiū est eucharistiæ sacr̄m ad qd̄ xp̄s inuitauit iudæos Iohan.vj.d. dicens: Nō moyses dedit vobis panem de cœlo: sed pater meus dat vobis panē verū de cœlo. Et istud conuiuiū in cœna dñi fuit paratū. Per tauros & altilia significant spūālia dona q̄ cōferunt in huius sacri pcæptiōe deuota. d ¶ Et misit ser. s. apl'os, alios q̄ discipulos. g ¶ Dicite inui. i. iudæis a xp̄o iam inuitatis. quorum aliq renuerunt venire per negligētiā: & aliqui per occupationē terre nam: & aliqui per inimicitiā: q̄a xp̄i seruos occiderūt. s. ſtephanū iacobū fratrē iohānis & iacobū iustū: vt habet in actib⁹ apl'oꝝ.

Illi aūt ne.

Moralit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ guia interna charitate: noui testamẽti præcones: contemplatiois penna superna petentes. Occisa: vel ab eo quod fuerant: vel per mortem carnis iam in requie positi.
a ¶ Altus in villam. In villam ire, est terreno labori immoderate incumbere. Negociari vero, terrenis lucris inhiare.
b ¶ Rex autem. Supra homo dum inuitabat & opera clementiæ agebat: nũc in vltiõe rex tm. c ¶ Et missis. Missis exercitibus: ideſt angelis per quos iudicium exercebit: persequentes perdit: & ciuitatẽ idest carnem in qua habitauerunt cũ anima in gehenna cremabit. d ¶ Nuptiæ quidem para. Omne sacramentum incarnatiõis peractum est natiuitas & passio &c.
e ¶ Ad exit⁹ &c. Actiones, sunt viæ: exitus, defectus actionũ: quia plerumq; facile conuertuntur quos in terrenis actib⁹ prospera nulla comitantur. f ¶ Vt videret discumbentes. i. vt videri faciat iudicandorum merita & discernat. g ¶ Non vestitum veste nuptiali. Confutatis autem pharisæis supponit nõ oẽs qui sunt in ecclesia, esse dignos regno, ne torpeant fui.
h ¶ Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nup. Amicus quia ad nuptias inuitatus. Quomodo impudẽtiæ arguitur.
i ¶ Ligatis manibus & pedibus. ligantur pœna qui hic a malo noluerunt ligari: ideſt cohiberi. ¶ Manus quæ nõ extẽdit ad elemosynam. Pedes tardi ad bonum.
¶ Ibi singula mẽbra pœnis subiicientur, q̃ hic singulis virtꝰ seruierunt.
k ¶ Extorio. &c. quia hic interiores habent tenebras cordis.
l ¶ Multi autem sunt vocati. Repulso vno in quo omne corpus malorum exprimitur, generalis sententia infertur. Multi autem sunt voca. Q. Et si de vno dixi: de multis est intelligendum.

F ☞ Cum herodi-

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Illi autem ne. qa iudæi p̃dicationẽ xp̃i & apl̃oꝝ cõtempserũt: qa pauci cõparatiue de iudæis crediderunt. Causa autẽ huiꝰ fuit cupiditas rerũ temporaliũ. Propter hoc eã facerdotes conspirauerũt in mortem xp̃i ne perderent ciuitatẽ & tẽplũ. in quo quidẽ templo hauriebãt pecuniã ppli vt visum est capitulo præcedenti sub obtẽtu cultꝰ diuini. & hoc est qđ subditur: b ¶ Et abierunt: alius in vil. ſua alius in negociationem suam. Per laborem vineæ intelligitur omnis occupatio corporalis circa terrena impediẽs diuina. Per negociationem vero, occupatio mentalis circa talia. c ¶ Reliqui vero te. ser. eius & cõtu. af. occiderunt. qa iohannes baptiſta ab eis est incarceratus & occisus. Sili⁹ iacobus frater iohannis, & stephanus & alĩ discipuli xp̃i, & ſſi prophetæ multi in testamento veteri. d ¶ Rex autẽ cũ audiſſet. ratus est: qa a deo merito pro talibus sunt puniti. e ¶ Et missis ex. fu. ſ. exercitu romanorũ sub principibus tito & vespaſiano q ex diuina ordinatiõe venerũt cõtra hierusalẽ. xlij. anno. post xp̃i passionem. f ¶ Perdidit ho. il. quia in vltionem sanguinis christi & suorum discipulorũ ab exercitu romanorũ sunt trucidati: & captiuati de iudæis vſq; ad decies centũ milia: vt dicit Ioſephus in libro de iudaico bello. g ¶ Et ciuitatem il. succendit. quia tũc hierusalem succẽſa est & templum in ea. h ¶ Tunc ait ser. ſu. Hic consequenter describitur vocatio gẽtium benigna, qa iudæis repellentibus fidẽ christi ab apostolis p̃dicatã: apostoli de mandato dñi to domini transtulerũt ad prædicandũ gentibus per totũ mũdũ: & ip̃i fideuote susceperunt fidẽ xp̃i ad p̃dicationẽ apostolorũ. et hoc est quod dicitur Act. xiij. g. vbi paul⁹ loq̃ns iudæis induratis. dixit sic: Vobis oportebat primũ loqui verbum dei, sed q̃m repellitis illud & iudicatis vos indignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce cõuertimur ad gẽtes: sic em̃ p̃cepit nobis deus, & hoc est qđ dr̃: Tunc ait ser. ideſt apostolis suis & alĩs discipulis per diuinam reuelationem. i ¶ Nuptiæ quidem parate. ideſt mysteria christi impleta sunt. k ¶ Sed qui inuitati erant. ſ. iudæi vt visum est. l ¶ Non fuerunt dĩ. propter suã incredulitatem. m ¶ Ite ergo ad exit⁹ vias. ad dispersionẽ gentiũ. n ¶ Et quoſcũq; inue. vo. ad nup. q̃a nullus volens fidẽ catholicam recipere repellendus est. o ¶ Et egressi ser. eius in vi. cõ. omnes quos inue. bo. & ma. qa in ecclesia militãte admixti sunt boni cum malis. p ¶ Et imple. ſũt inu. dĩ. quia fides catholica diffusa est per orbem vniuersum. q ¶ Intra. autem rex vt vi. dĩ. discernendo. ſ. merita & demerita credentium. Intrat autem dupliciter generaliter intrabit in futuro iudicio: specialiter in morte cuiuslibet hoĩs. r ¶ Et vi. ibi ho. nõ vestĩ. ve. nu. Iſta vestis nuptialis, est charitas q̃ diuidit inter filios regni & perditionis, vt dicit Aug. Dicitur aũt vestis nuptialis ſm Greg. quia ea indutus xp̃s ad nuptias venit quando ex charitate incarnari voluit. Sequitur: s ¶ Amice quomõ huc intra. Vocat autẽ amic⁹ peccator propter naturã q̃ ad imaginẽ dei facta est. & ꝓpter fidẽ ip̃or mẽ q̃ dei donũ est, licet nõ sufficiat ad salutem. t ¶ At ille ob. quia nullus põt respõdere deo: sed ꝓpria arguẽte ꝯscientia quinciẽ & mu⁹ efficit. v ¶ Tunc dixit rex mi. i. angelis executoribꝰ diuinæ iustitiæ. x ¶ Ligatis mani. & pe. qa post mortẽ nõ potest peccator bonũ operari nec ad salutẽ reuerti. y ¶ Mittite eũ in te. ex. Tenebræ enim in teriores sunt tenebræ mẽtales quas solũ habent mõ pctõres. Tenebræ vero exteriores sunt tenebræ corporales quas cũ p̃dictis habebũt post mortẽ: qñ in infernũ detrudent p diuinã iniam. z ¶ Ibi erit fle. & strid. dentium. Expositũ est ca. xiij. a ¶ Multi autẽ sunt vo. ſ. ad fidẽ catholicã. b ¶ Pauci vero ele. ſ. ad gloriã, qa pauci sunt. ſ. comparatiue respectu illorũ q̃ sunt vocati ad fidem.
c ¶ Tunc abeun pha. Hic ostenduntur iudæi otradictores diuinæ veritatis ip̃am ip̃ugnãdo. & diuidit in tres partes, qa prĩo ip̃ugnauerũt xp̃m de veritate iustitiæ. ſecũdo, de veritate doctrinæ ibi: In illo die. tertio de veritate vitæ, ibi. Pharisæi aũt au. Prima in duos, qa primo ponitur pharisæorum fallax interrogatio. ſecũdo ip̃sius xp̃i vera responsio ibi. Cognita aũt iesus neqtia eorũ. Circa primũ aduertendũ q̃ pharisæi malicioſe cõ

✠ e ¶ Et missis exer. ſu. i. romanis qui dicuntur exercitus dei, qa venerũt eius instinctu in vltionem mortis christi. f ¶ Perdidit ho. il. partim occidendo: partim captiuando. Tunc ait ser. ſu. Sequitur: m ¶ Ite ergo ad exi. vi. &c. hoc fuit impletum Actuũ xiij. a. cum paulus & barnabas constãter dixerunt iudæis: Vobis oportebat primũ loqui vbiũ dei: ſed q̃m repellitis illud & iudicatis vos iudicatis vitæ æternæ ecce cõuertimur ad gẽtes: ſic enim nobis præcepit deus. Sed qui veniunt ad cõuiuiũ carentes veste charitatis quæ est nuptiale vestimentum, mittuntur in tenebras exteriores ligatis manibus & pedibus. per quod impossibilis exitus designatur. Tunc ab eun. phari. &c. Sequitur:

✠ Magister

A ☞ a ¶ Cum herodianis dicentes. Tanq̃ ignotis vt facilius decideret, qa timebant turbas: Qđ p se nõ audẽr: præſidis manibus attẽtãt. Cũ herodianis. i. militibus herodis. Sub cæsare augusto quando descriptio facta est: iudæa facta est tributaria. His tribuitis ꝓpositus est herodes antipatris filius alienigena & proselyt⁹, rex iudæis ab augusto cõſtitutus. Erat ergo seditio in ppl̃o alĩs dicentibus debere dari tributa pro securitate & quiete cũ romani pro omnibus militent pharisæis cõtra nitentib⁹, non debere populum dei qui decimas soluit & cætera quæ lex dicit: humanis legibus subiacere. Mittunt igitur pharisæi ſi possent decipere. b ¶ Nõ est tibi cura &c. Illuc prouocantvt deum magis timeat q̃m cæſarem, & ideo non debere solui tributa dicat: vt herodiani quaſi auctorem seditionis teneant. c ¶ Hypocritæ: Quia aliud sunt, & aliud simulant. d ¶ Reddite ergo. Vel sicut cæſar exigit impreſſionem ſuæ imaginis: sic & deus animam lumine ſui vultus signatam. e ¶ Saducæi, qui dicũt &c. Duæ fuerũt hæreſes erant hæreſes in iudæis. Pharisæorũ qui ꝓferebant iuſticiam traditionum et obſeruationum: & saducæorum, qui & ipſi vendicabãt ſibi qđ nondũ erant, ideſt iuſti. Saducæi namq; iuſti interpretãtur qui reſurrectionem corporum non credunt et animas interire putant cũ corpore. turpitudinem ſabulæ fingunt quæ deliramẽti eos arguat qui reſurrectionem aſſerũt. Potest autem fieri vt in gente eoꝝ hoc aliqñ accideret. ¶ Mystice. Hi omnes ſeptem reprobi ſunt qui tota hac vita quæ ſeptem diebus est. ſteriles a bono opere ſunt: qui bus miſere mortuis: ad vltimum munda conuerſatio q̃ ſine fructu est, transibit.

B ☞ Erratis

NICO. DE LYRA.

✠ ſpirabãt cõtra xp̃m, quorum malicia primo ostẽdit. & hoc quadruꝑliciter. Prio in hoc qđ dicitur: a ¶ Conſilium mierunt. vt ex collocutione cõi melius perpenderẽt qualiter poſſent eum decipere. Secũdo cũ dicitur: b ¶ Vt caperent eum in ſermone. Quia non poterant eum capere in malo opere. Et qa facilius capitur homo in verbis quam in factis. Tertio, cum ſubditur: c ¶ Et mittunt ei diſcipulos ſuos. i. hoĩes christo icognitos ſm æſtimationẽ eorum vt corã ip̃ſis audacius loquerentur, & laxarent linguam ad aliquid dicẽdum vnde poſſet capi. Quarto, cũ ſubditur: d ¶ Cum herodianis. iſti enim herodiani erant milites herodis, quia ista quæſtio fuit facta christo feria quarta ante paſſionem ſuam. Et de herode legitur q̃m ip̃e erat in hieruſalem cum exercitu ſuo in die paſchionis: qa venerat in hieruſalẽ propter ſolennitatem paſchalem. Sic ergo milites herodis miſſi ſunt cum diſcipulis pharisæorum vt diſcipuli poſſent eum capere in ſermone & milites ſtatim raperent eũ vt puniret in corpore. Sic ergo patet qualiter malicioſe agebãt cõtra eũ verbo, qa primo cõmendãt eũ verbis, vt facili⁹ inducant eũ ad dicendũ aliquid cõtra poteſtatẽ cæſaris de quo volebãt ſibi facere q̃ſtionem vt videbitur. Dicunt ergo ſici

e ¶ Magiſter ſcimus quia verax es. In vita. f ¶ Et viam dei in veritate doces. In ſana doctrina. g ¶ Et non est tibi cura de aliquo. In quo apparet tua iuſticia: & ſic eum commendãt: licet fallaciter de veritate vitę, doctrinę et iuſticiæ. q. d. non dimittes timore cuiuſcunq; hoĩs etiam imperatoris dicere veritatẽ: & ric ꝓponũt qõnẽ brigoſam apud eos, dicentes: h ¶ Licet cẽſum dare cæſa. an non? iſta quæſtio habuit ortum habuit ortũ a tpe natiuitatis christi, qa ꝓut habet Luc. ij. c. Cæſar auguſt⁹ p̃cepit vt deſcriberet vniuerſus orbis. Et hęc deſcriptio prio facta est in iudæa: quæ est in medio terrę habitabilis, & iſta deſcriptione oẽs ibant ad ciuitates de quib⁹ erãt oriundi: vt profiterẽtur ſe reddituros tributum cæſari. Tunc ſurrexit quidam nomine iudas, natiõe galilæus: q dicebat hoc eſſe iudæis illicitũ: qp. ſ. recognoſcerent aliquẽ dñm i terris, ſed ſolũ deũ q i cœlis ẽ, & multos traxit ad ſe: vt habet Act. v. Et Ioſephus idẽ refert. xx. lib. antiq tatũ, & ex tũc aliq huic opinioni adhærebãt, qa iſta opinio erat ꝓ libertate ppli, & ꝓ honore ipſi⁹ dei videbãt: ecõtrario alĩ aſſerebãt qp erat licitũ dare tributũ romanis, qa ꝓ defẽſiõe p̃riæ militabãt: & ab hoſtib⁹ & a latronib⁹ defẽdebãt, & pacẽ iter hoĩes cõſeruabãt & iuſticiã. Hãc aũt qõnẽ malicioſe ꝓpoſuerũt xp̃o: vt ſi diceret nõ eẽ licitũ, ſtati caperẽt tãq̃ p̃ri⁹ imperatori: Si aũt diceret eẽ licitũ, videret eẽ p̃ri⁹ libertati ppli et diuino honori: & ſic incurreret maliuolẽtiã ppli. i ¶ Cognita aũt &c. Hic ponit xp̃i miſio. Prio rñdet ad eorũ intentionẽ. k ¶ Quid mẽtẽ. &c. q. d. nõ q̃ritis veritatẽ addiſcere: ſed me i ꝑbis capere. Et ꝓpt hoc vocat eos hypocritas: qa aliud ꝑtẽdebãt: & aliud intẽdebãt. Conſequẽter rñdet ad qõnẽ. l ¶ Oſtẽdite mi. nu. &c. i. numũ q̃ dat ãnue. p cẽſu imperatori. m ¶ At illi obtulerũt &c. qa iſte nũm⁹ qui dabat annuo cẽſu a quolibet capitaneo dom⁹ valebat decẽ nũmos vſuales. Et ideo vocabat denarĩ⁹. & erat de argẽto. n ¶ Cuius ẽ imago &c. qa imago cęſaris erat ipſa in illo denario: & nomẽ ei⁹ i circuitu. o ¶ Tunc ait illis: Reddi. &c. qa reddere debitũ oibus ẽſt bonũ & iuſtũ: nõ est aũt incõueniẽs nec ꝓtradictio q̃ hõ ſit ſubdit⁹ hoĩ in tpalib⁹, & deo imediate i ſpũalib⁹ & maxime, qa iurauerãt iudęi ſeruare fidelitatẽ & reddere tributũ romanis a tpe põpeij. q iudęa fecit tributariã romanis: & audiẽtes mirati ſunt, & relicto eo abierũt ſicut ꝓfuſi. q ¶ In illo die. Hic oñr oſtẽdit quõ ip̃ugnauerũt xp̃m iudęi in vitate doctrinę ad quã ꝓtĩet reſurrectio mortuoꝝ q̃

✠ e ¶ Magiſter ſcim⁹ &c. Chry ſo. Hæc hypocritarũ pria ſimulatio: qa laudãt ip̃s ꝑdere volũt. p ¶ Reddite ergo q̃ ſunt cæſaris &c. Orige. Mũdi princeps diabolus cæſar dici põt, nõ ei deo reddere poſſumus q̃ ſua ſunt: niſi pri⁹ principi mũdi reddiderim⁹ quę ſunt ſua. ideſt niſi depoſuerim⁹ malicią vniuerſam. In illa die accesſerunt &c. Sequitur: r ¶ Erant apud &c. Per iſtos ſeptẽ qui non reliquerũt ſemen, deſignatur vniuerſitas deſtructionũ q ex ſuis opibus nõ relinquũt aliquid memoria dignum:

✠ In reſurrectiõe

Ioſeph⁹.
† Mar. 12
† 23. q. 1.
† Mar. 12
† Mar. 12
Mystice.
Mystice.
Moraliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ b ¶Erratis. Ideo quia nescitis scripturas. Vnde sequitur, vt nesciant virtutem dei. b ¶In resurrectione. Resurgent quidem corpora quæ possent nubere & nubi: quod de his dicitur q habẽt membra genitalia: sed alia ratione nõ nubent. c ¶De resurrectione &c. Hoc quidem de resurrectionis cõditionibus quæstionis proposite reddidit. De ipsa vero resurrectione contra infidelitatem eorum ita ait: De resurrectione autẽ mortuorum: ita testimonium ponit: Quod videtur ambiguũ, vel nõ satis ad resurrectionis pertinet veritatẽ: qa illi prophetas (vbi aperta sunt testimonia) non recipiunt sed tantum quinq; libros moysi. Et hic de resurrectione: & alibi de diuinitate quædã coram contemptoribus inuenitur dominus dixisse: non vt daret sanctum canibus, & mitteret margaritas ante porcos, sed quia inter eos qui tẽtabant, erant aliqui qui vtiliter audiebãt: quos pro aliorum immundicia negligi non oportebat. d ¶Non legistis. In moyse quem recipitis: aliogn posset aperiora de resurrectione testimonia prophetarũ dare: sed prophetas saducæi non recipiunt. e ¶Deus abraã &c. qui iam mortui erant quando hæc dicebat ergo per hoc animas probat permanere post mortẽ, nõ em diceret deus non existentiũ. Et sic introducit & corporũ resurrectio quę cum animabus bona vel mala gesserunt. Deus abraã & isaac & iacob. Per hoc, pbat æternitatẽ animarũ. Et statim infert: Nõ est deus mortuorum, sed viuentiũ. vt cũ, pbauerit aias permanere post mortẽ, cõsequenter introduceret etiã corporum resurrectio quæ cũ animabus bona vel mala gesserũt. f ¶Silentiũ. Notavenena inuidiæ supari posse, sed difficile conquiescere. g ¶Conuenerunt. vt multitudine vincerent quẽ non poterant ratione. In tentando conueniunt, qui in doctrina contrarij sunt. Iam confutati erant in ostensione denarij: iam viderant etiam saducæos obmutescere, sed tamen maliuolentia & liuor nutrit impudentiã. h ¶Tentans eum &c. Marcus ait: q ei sapienter respondenti, dominus dixerit: Mat.12.c Non lõge es a regno dei. Potuit enim fieri vt qui tentans venit responso domini co conuersus fit. Vel tentatio non est mala quasi volentis decipere, sed cautavolẽtis amplius experiri ignotum.

☞ Diliges dñm

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶In resur. ergo cuius erit de septẽ vxor? quasi dicerẽt: impossibile est q detur alicui eorum determinate. Cuius causa subditur: b ¶Omnes enim habuerunt eam. Et per consequens eadẽ ratione si debeat assignari vni, & alteri. Item non videtur possibile q detur septem fratribus simul: quia est cõtra legem Moysi q duo fratres simul coniũgant vni mulieri matrimonialiter, & ex hoc intendũt concludere q impossibile sit animam immortalem esse & hominem resurgere. c ¶Respondens autem Iesus. Hic ponitur christi responsio. Vbi tria facit per ordinem: quia primo ostendit eorũ errorem: & erroris causam, dicens. d ¶Erratis. In hoc supple q resurrectionem negatis. e ¶Nescietes scripturas. Ipsi enim non recipiebãt scripturas prophetarum in quibus fit expressa mẽtio de resurrectione mortuorum: vt habetur Danielis. xij. a. Multi qui dormiũt puluere terræ euigilabũt &c. Et Ezechie. xxxvij. a. Facta est super me manus domini &c. Et ex ignorantia istarum scripturarum procedebat error eorum. Secũda causa tangitur cum subditur: f ¶Neq; virtutem dei. Si em bene considerassent virtutẽ dei: quæ potest aliquid ex nihilo facere, quod ipsi habebant necesse cõcedere, ex quo recipiebãt libros moysi, vbi fit expressa mentio de creatione mũdi: nõ negarẽt qn posset resuscitare mortuos. Secundo soluit argumentum eorũ dicens: g ¶In resurrectione enim neq; nubent. idest viri non accipient vxores: h ¶Neq; nubentur. i. mulieres non accipiẽtur a viris, qa homines non resurgẽt ad vitam carnalẽ cibis & venereis vtentem

lier defuncta est: In resurrectione a ¶opinabantur q̃ si resurgerent q̃ ita tunc sicut nunc in hoc sæculo viuerent.

ergo cũius erit de septem vxor? Oẽs enim habuerunt eã. Respon- b dens aũt iesus, ait illis. Erratis nesciẽtes a ¶quę resurrectionẽ asserunt. b ¶qua põt corpora suscitare.

scientes scripturas: neq; virtutẽ dei f ¶viri, pducẽr.

In resurrectione enim neq; nubẽt g neq; nubentur: sed erunt sicut an- h geli dei in cœlo. De resurrectione a ¶in moyse quẽ recæpistis.

autem mortuorum nõ legistis, quod dictum est a deo, dicente vo- i bis: †Ego sum deus abraam, k deus isaac: & deus iacob. Non est deus mortuorum, sed viuentium.

a ¶simpliciter gradientes miracu †Et audientes tũrbæ mirabantur la venerantes sequuntur doctrinam.

in doctrina eius. Pharisæi au- l dierunt a ¶sapienti responsioni.

tem audientes q̃ silẽtium im- m a ¶nõ habentibus quid dicerent.

posuisset saducæis, conuenerunt n ¶Conuenerunt in vnum. Ad inuadendum ipsum christum alio modo: et ad ipsum venerũt in magna multitudine ad magis eum terrendum. n ¶Et interrogauit eum vnus ex eis: vt si ꝑfusus esset, solus videretur confundi: si autem vincoret, oẽs viderẽtur per eũ vicisse, fm quod dicit Chrysosto. o ¶Tentans eum. Capere. scilicet in sermone. Marcus tamẽ videtur cõtrarium dicere. xij. ca. vbi dicitur q̃ christus dixit isti legis doctori quærenti de primo mandato legis, Non longe es a regno dei. Dicendũ q̃ iste in principio venit mala intentiõe cũ aliis, sed postea audita christi responsione vera: pœnituit, & xpi responsionẽ approbauit, dicẽs: Magister in veritate bñ dixisti &c. vt habetur Mar. xij. Et tũc christus videns eius pœnitentiã, intulit verba præmissa, dicens: Non longe es a regno dei &c. Simile autẽ habetur Ioh. vij. vbi dicitur q̃ principes & pharisei miserũt ministros vt comprehenderẽt iesum. Illi auem audientes christi prædicationẽ pœnituerunt, & sic ad principes redierũt, & cũ quærerẽt ab eis quare non adduxissent eum. Responderũt: Nunq̃ locutus est sic homo, cõsequenter, pponitur quæstio: p ¶Magister quod est mandatum magnum in lege? Credebat enim q̃ statim rnderet de mãdato prio primæ tabulæ: Nõ habebis deos alienos. Et tunc habuisset argumentũ contra eũ de pœpto charitatis quod est maius sicut & charitas est maior virtus ipsa fide.

☞ Ait illi iesus.

✠ g ¶In resurrectione enim &c. Resurrectio spiritualis est a morte culpę ad vitam gratiæ quæ est arra glorię, & ideo qñ hæc resurrectio firmata est per propositum cauendi recidiuũ firmatiũ professiõe religionis. & etiam obseruatum, tũc est similitudo ad angelicã vitã, qa per castitatẽ fit conformitas angelicæ puritati. Angeli similiter nihil propriũ possidẽt in hoc mũdo & obediũt continue ipsi deo. p ¶Magister quod est mandatum magnum in legę? Chrysosto. Dẽ magno mãdato interrogat q̃ minimũ non obseruat. Et istis sunt similes multi studẽtes q̃ quærũt alta & subtilia: cũ tñ adhuc ignorent cõem doctrinã & pria rudimenta volẽtes volare antẽq̃ alas habeãt & sic invanũ laborant.

✠ In his

A ☞ a ¶Diliges dñm deũ tuũ. Fictã cõsiderationẽ interrogatis dñs primo exo.20. responsio percutit. Deus tuus vnus est. Non assumes nomen dei Ibidẽ. b tui in vanũ. Obserua diẽ sabbati. Hæc tria ad dilectionẽ dei pertinent. Cuius cogites vnitatẽ: veritatẽ: voluntatem. b ¶Ex toto corde. Integritas fidei exprimitur. In tota aia, perfecta obedientia exigitur: In tota mente, perseuerãtia ostenditur. c ¶In his duo. Nam ideo duæ tabulæ legis datæ sunt in qb⁹ erant x. pcepta legis q̃ sunt decachordũ psalterii. Tria in vna q̃ sunt ad deũ: septem in altera q̃ sunt ad ꝓximũ. In prima pri- Deut.5.a mũ est: Ego sum dñs deus tuus q eduxi te de terra ægypti. Nõ habebis deos alienos: quia christ⁹ cũ patre & filio & spũ- Exo.20. sancto vnus est deus. Secundũ. Non assumes nomẽ dei tui in vanũ. i. nomen xpi nõ debeti vanũ accipi: vt putem⁹ eũ factũ per quẽ oia facta sunt. Qd̃ ꝯo vnus Ibidem. deꝰ est pr & filius & spũssanct⁹. In spiritusancto. idest in domo dei reges nobis ꝓmittit. Vñ tertiũ sequitur. Memẽto vt diem sabbati sanctifices: in eo non faci- Ibidem. es omne op⁹. In altera tabula. Honora patrẽ & matrẽ. Et: Non occides. Nõ mœchaberis: Non furaberis: Non falsum testimonium dices: Non concupiscesvxorẽ, ꝓximi tui: Non concupisces rem ꝓximi tui. d ¶De christo. siue venit siue futurum creditis: quem purum hominẽ asseritis. e ¶Dixit do. Istud dicere est æqualem sibi filium generare. f ¶Domino. Non fm q̃ de eo natus: sed q̃ de patre semp fuit. g ¶Quomodo. Repugnantia sunt hęc fm vestrũ intellectum.

☞ Et nemo

NICO. DE LYRA.

B ✠ a ¶Ait illi iesus. Hic ponit christi responsio. b ¶Diliges dñm deum tuum &c. Hoc est maximũ & primum mandatum. Hic tria sunt videnda de ipso præcepto charitatis. Primũ est quali- Ibidem. ter sit intelligẽdũ. Secm: qualiter sit pri- Dilectio mũ. Tertiũ: qualiter sit iplendũ. ¶Circa mis pcæ- primũ sciẽdũ q̃ istud pcæptũ i quatuor ptũ qua- locis traditur i scriptura. s. Deut. vj. vbi tuor lo- ponuntur tria: Diliges dñm deũ tuũ ex cis traditur toto corde tuo: & ex tota aia tua: & ex tota fortitudine tua. & hoc Matth. xxij. vbi dimittitur fortitudo, & duobus aliis additur vnũ: q̃ deus diligaꝰ ex toto corde & ex tota aia, & ex tota mẽte. Mar. autẽ xij. ponunt̃ ista tria: & addit quartum. s. ex tota virtute: qd̃ est idẽ cũ eo qd̃ dicitur Deut. vj. Et ex tota fortitudine. Et eo dẽ modo Luc. x. habet: nisi qd̃ dicit ibi, ex oibus viribus tuis: quod idem cũ eo quod dr: ex virtute vel ex fortitudine. Et sic patet q̃ quatuor ista sũt de rõne isti⁹ pcepti. s. diligere deũ ex toto corde: ex tota mẽte: ex tota aia: & ex tota fortitudine. Cui⁹ rõ est: qa diligere est actꝰ voluntatis. Duplex est aũt actꝰ ipsius vnus est elicit⁹. & alter imperat⁹. Actus aũt elicitus est qui immediate egredit ab ipsa voluntate: & iste actus tangitur cũ dicit: Diliges dñm deũ tuũ: ex toto corde. i. ex tota voluntate: qa sicut ex corde oritur motus ad alias partes corporis: ita volũtas mouet alias potẽtias aiæ. Actꝰ aũt imperatus volũtatis est actꝰ alterius potentiæ motæ ad suũ actũ per ipsam voluntatẽ. Per volũtatẽ aũt i forma tã charitate mouet intellectus ad assentiẽdũ his q̃ sunt fidei et ad meditãdũ de deo dilecto. Et iste actus significatur, cũ subdit. In tota mẽte. Ibi em accipit mẽs pro ipso intellectu. vt leri⁹ p volũtatẽ mouet̃ appetit⁹ sensitiu⁹: vt ꝓformet superiori parti: qa sicut Philosophus. sphera suꝑior mouet inferiores suo motu: ita volũtas appetitũ sensitiuũ: vt habet. ñ. de aia. Et iste actus notat: cũ dicitur: Et in tota aia. Per aiam em hic itelligit pars sensitiua: fm q̃ scribitur Gen. j. c. Fac⁹ est hõ in aiam viuentẽ. i. vitã aialem & sensibilẽ corpori dãtẽ: vt dicit glo. Vlteri⁹ p volũtatẽ mouent potẽtiæ motiuæ & executiuæ ad operandũ ex dilectione. Et hoc notat cũ subdit. Ex tota fortitudine tua. vel, ex omnibus viribꝰ tuis: qd̃ idem est. patet ergo

¶. i. diligere debes.

a gnum in lege? Ait illi iesus: †Dili- a b ges dominum deum tuum ex to

a ¶intellectu: vt nullũ in cõsessione diuinitatis relinquas errori locũ. b ¶idest volũtate: vt nihil ei contrarium velis.

to cõrde tuo: & in tõta anima tua: a ¶. i. memoria nil reminiscẽs quomin⁹ de & in tõta mente tua. Hoc est maxi- eo sentias. a ¶dignitate. b ¶ordine.

mum & primum mandatum. Se- c a ¶& si in executiõe sit primum. b ¶nõ par. ¶quia de dilectione.

cũdum aũt simile est huic: † Dili- a ¶in ꝓximo q̃ dei bonitate factus est. b ¶Idest tuam substantiam.

ges proximum tuũ sicut teipsum. a ¶. i. ad hęc duo refertur totus decalogus: & monita prophetarum ibi habent finem.

c In his duobus mandatis vni- d a ¶qa illo ferẽ vbi habet finẽ. b ¶qui ad ten

uersa lex pẽdet & prophetæ. Cõn tandũ venerant: occasionẽ dederũt sue congregatis autem pharisæis, inter- futationis.

rogauit eos iesus, dicens: Quid e dvobis videtur de christo, cuius fi- g a ¶fm carnẽ. b ¶nõ reprehendunt̃ q̃ dauid

lius est? Dicunt ei: dauid. Ait illi h filiũ dicũt, sed qa filiũ dei esse non credunt. a ¶si purus est homo.

lis: Quomodo ergo dauid in spi i a ¶nõ de corde suo sed in spũsctõ. b ¶q nõ

ritu vocat eum dominum, dicens: k ante eum fm vos. ¶pater. ¶filio.

f †Dixit dominus domino meo, sel ¶non ad horam.

de a dextris meis: donec ponamm ¶inobedientes. ¶subijciam tibi volentes vel nolentes.

inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo dauid vocat eum n a ¶qd̃ est fm deitatẽ. b ¶qd̃ est fm carnẽ.

g dominum, quomodo filius eius

licet diuinitatẽ negando. h ¶Ait illis. Arguendo. s. in cõtrariũ. i ¶Quõ ergo dauid in spũ. i. spiritusancto inspirat⁹. k ¶Vocat eum dñm &c. Qd̃ em ista scriptura itelligaꝰ de christo patet: qa ipsi pharisæi nõ negauerũt hoc: imo ꝓcesserũt. l ¶Sede a dextris &c. Sedere aũt a dextris vno mõ accipitur ꝓ equalitate: & sic christus fm q̃ de⁹, sedet ad dexterã. Alio modo est esse in potioribus bonis. & hoc modo ꝓuenit christo fm humanitatẽ: qavt sic i gliã pest angelis. m ¶Donec ponã imi. &c. Istud cõplebit in iudicio qũ oia perfecte subijcient hoi xpo. n ¶Si ergo dauid &c. q. d. cũ fm naturã hũanã sit filiꝰ dauid, & ꝓ põs eo inferior: oportet ponere in eo aliã naturã ꝓ quã sit dñs eius & eo superior. Hęc aũt est diuina. & sic in christo duæ sunt naturæ: diuina & hũana.

☞ Et nemo poterat

✠ d ¶In his &c. qa tota sacra scriptura ad dilectionẽ dei et ꝓximi ordinaꝰ. f ¶Quid vo. ví. de chri. Christus græce dr vnctus latine: qd̃ ꝓpetit epis & regib⁹: ꝓpter qd debẽt imitari dauid tãq; boni filij i mãsuetudine & iustitia ipsius. Dicit em de ipo. ij. Reg. xxiij. a. spe ẽ em quasi tenerrim⁹ ligni vermicul⁹: q licet sit mollissim⁹, tñ perforat lignũ durũ. Sic reges & epi debent esse molles & suaues ergo bonos, & efficaciter punire rebelles obstinatos.

Mat.12.c

Deut.6.

Diuisio.

Moralit.

E a ¶Et nemo poterat &c. Nota venena inuidiæ superari posse: sed difficile conquiescere. Ca. XXIII.

TVnc locutus est. Illis cōsutatis q doloſi sunt: instruit eos q idonei sunt: ni hilomin⁹ hortās eos subiici illis ,pter, sacerdotiū & nois dignitatē: nō opa, sed doctrinā ꝓsiderātes. c ¶Onera gra uia. Legis mādata permixtis suis traditionib⁹ ſm ea suadēter viuere, & nō venire ad facilē & delectabilē gratiam christi. vñ. ō. Venite ad me q laboratis & onerati estis. d ¶Oia vero. Dixit tales doctores audiēdos esse, nō imitādos nūc ostēdit cām propter q̄d nō possunt credere christo. i. qa oia faciūt vt videantur ab hoibus. Nō pōt em̄ xp̄o cœlestia p̄dicanti credere q̄ gliam terrenā cupit. e ¶Dilatant. nō vt faciēdo sint iusti: sed vt dicē do appareāt iusti. Dilatāt em̄ phylacteria. Datis mādatis p moy⁹ en intulit domin⁹: ligabis ea in manu tua & erunt immota ante oculos

NICO. DE LYRA.

a ¶Et nemo poterat ei respondere. Quia nō poterāt ſcripturā negare. Cōsiderādū tū q̄ iudei moderni diuinitatem christi negātes dicūt p̄dictam auctoritatē dictā esse ad literā de abraā: & q̄ eliezer dispensator domus abraæ fecit hunc psalmū: agēs deo grās de victoria quā habuit abraam de quinq; regibus, vt habet Genē. xiiij. post quā victoriā apparuit dñs abraæ dicēs: Noli timere abraam: ego protector tuus sum: & merces tua magna nimis, Dicunt ergo q̄ eliezer loquitur sic: Dixit dominus. i. deus cœli qui est dñs omnium. Dño meo: abraā. Sede a dextris meis &c. quia confortauit eum, vt visum est ,pmittendo ei auxiliū & præmiū. Sed ista expositio patet falsa. Primo per titulū Pſ. vbi ponit Pſ. dauid etiam in hebræo: q̄ non ponitur in Pſ. factis ab aliis. Itē per illud quod subditur in Pſ. eodē. Ex vtero ante luciferum genui te. Quod non potest dici de abraam q̄ sit genitus ex vtero deiuel substantia & ante luciferum : idest ante mundi creationem. sed solum potest verificari de filio dei. Et iterum in fine Pſal. dicitur: Tu es sacerdos &c. quod non potest verificari de abraam qui nō fuit sacerdos: & dato q̄ fuisset: tamē sacerdotiū eius nō potuisset fuisse in æternum: sed solum christi sacerdotium est æternum.

¶In capitulo, xxij. vbi dicitur in postilla, Quia anima non potest perfecte esse quietata.

ADDITIO Perfecta hominis beatitudo cū invisione diuinæ essentiæ principaliter ꝓsistit in aia) nō depēdet a corpore. Vnde sine corpore potest anima esse beata: vt in prima secūdæ quæstione quarta articulo. v. in cor. q. licet verū est q̄ perfectius habebit anima suam propriā operationē in qua fœlicitas cōsistit, cū fit vnita corpori glorioſo, q̄ separata: & hoc denotāt verba Aug. xij. super Genesim ad lram si recte intelligātur. Similiter dicēdū est q̄ anima separata in visiōe diuinæ essentiæ totaliter q̄scit ex parte appetibilis cū habet illud quod suo sufficit appetitui: licet nō totaliter q̄scit ex parte appetētis: quia illud bonū non possidet ſm omnem modū quo possideret vellet vñ corpore resumpto beatitudo nō crescit intensiue sed extēsiue tantū: vt in quæstione p̄allegata. Nec est necessariū q̄ deducātio ista intelligāt in verbis saluatoris quia ad concludendū contra saducæos sufficit probare q̄ anima sit immortalis. Nā ex immortalitate animæ quam ipsi credebāt, procedebant ad negandū resurrectionem.

Ca. XXIII.

Diuiſio. TVnc locut⁹ est iesus ad turbas &c. Hic ostēdit tertio iudæos esse iuste reprobatos, quia fuerunt fictores bonitatis. Et diuidit i duas ptes, ga saluator prīo ponit hui⁹ fictiōis motiuū. Sed'o: cōcludit hui⁹ motiui multiplicē effectū, ibi: Væ aūt vobis scribæ & pharisæi. Priaī duas, qa prīo saluator hmōi motiuū ostēdit. Sed'o: hoc motiuū a suis discipulis excludit ibi: Vos aūt. Motiuū autē fuit superbia pharisæorum est? Et nemo poterat ei rndere ver a ¶ga ꝓsutati sunt verbis. ¶ sed aperte cōpræ bū: nec⁹ ausus fuit quisq̄ ex illa die hensum tradunt romanę poteſtati.

eū ampli⁹ iterrogare. Ca. XXIII.

¶vt confusio illorum istis fit disciplina. cō futatur malus vt corrigatur bonus: quicqd facit malus, propter bonos fit.

TVnc locutus est iesus b ad turbas et ad discipulos suos, dicens: † Super cathedram moysi sederunt scribæ & d a ¶ pter cathedrā, non vitam. b ¶ ad cathe pharisæi. † Omniā ergo quæcunq; e dram pertinentia. ¶ in corde. ¶ in opere. dixerint vobis, seruate & facite: ¶ doctrinam tenere non vitam.

ſm opera vero eorum nolite face; f ¶ga nō cōcordat vita cum doctrina.

re. Dicūt enim & nō faciunt. † Alli g ¶ vndecūq; traditiōes colligāt, q̄ ꝓsciam nō leuāt: sed grauāt quas suis viribꝰ iplere non g gāt enim onera grauia & importa possunt. a ¶ quasi ad hoc fortes sint.

bilia & imponūt in hūmeros homi a ¶ idest nec in minimis perficiunt: quæ sine gratia implenda docere præsumunt.

num: digitō aūt suo nolūt ea moueh ¶ & hoc per partes ostendit, dilatant &c.

a re. Omnia vero opa sua faciunt vt i a ¶ eo fine vt veneni gloriā, & ideo nō possunt ctedere christo cœlestia p̄dicāti. b ¶ per partes ostendit.

e videāntur ab hoibus. Dilātant em̄ k phylacteria sua: & magnificant fim a ¶ Q. mercedem suæ religionis gulā sequūtur: & in publico gloriam quærunt.

brias. † Amānt aūt ꝓios recubitus a a ¶ magistros primos sedere non vetat: sed eos arguit qui hæc habita vel non habita in debite appetunt.

in cœnis: & primās cathedras in sy b nagogis, & salutatiōes i foro: & vo c a ¶ magistri. b ¶ i. ne quod deo debetur vocari ab hoibus rabbi. Vōs aūt nolī a bis p̄sumatis: nec alios rabbi vocetis. ne diuinum hominibus honorem deferatis.

b te vocari rabbi: Vnus est enim ma d gister vester: omnes autem vos fra e ¶ ab vno facti vnius naturæ.

tres estis. Et patrem nolite vocare f vobis super terram: vnus est enim a ¶ auctor naturæ: qa ex ipso sunt omnia.

c pāter vester q̄ in cœlis est. † Nec vo g a ¶ ne appetatis vocari. b ¶ repetit ꝓpr̄ filiū per quē sunt oia: vel p quē recōciliati sum⁹.

cēmini magistri: quia māgister ve a ¶ cui quicquid scitis attribuendum est.

b ¶ De primatu non sit contentio inter vos.

d ster vnus est christus. Qui maior h est vestrum, erit minister vester. i a ¶ incaute eleuauerit. b ¶ a dño: & si nō corā

† Qui aūt se exaltauerit, hūmilia k hoibus. a ¶ de bn̄ factis prouide. b ¶ a deo.

bitur: & qui se humiliauerit, exal l a ¶ qui habetis noticiam legis & ꝓphetarū.

tabitur. Væ autem vōbis scribæ & m a ¶ qui aduentum christi doctrinę simulatio

e pharisæi hypocritæ: qui clauditis ne absconditis: qui aperit regnum cœlorū.

regnum cœlorum ante homines: a ¶ non creditis. b ¶ credere volentes.

Vos em̄ nō intrātis: nec introeun n o a ¶ qui vestra superstitione nihil intenditis nisi vt prædam de subiecta plębe faciatis.

tes sinitis intrare. † Væ vōbis scri p bæ & pharisæi hypocritæ q comedi tis domos viduarum, oīones lon

NICO. DE LYRA.

bebat decalogus mandatoꝝ: & ponebatur illa charta in capite ad modum coronæ. Per hoc significabatur q̄ debebant legem in memoria habere: ſm q̄ hī Deute. vj. Dicebantur autem phylacteria a phylaxe quod est seruare: & tora quod est lex: qa erant quædam signa seruandæ legis. Pharisæi igitur vt viderent præ cęteris religiosi: faciebant sibi phylacteria magis lata: & scribebāt in eis decalogum de grossiori litera: & eadē ratione faciebant fimbrias maiores in palįs suis. Quæ autem essent istæ fimbriæ: dictum est. ō. ix. capi. super illud verbum: Tetigit fimbriā vestimenti eius.

Diuiſio. a ¶ Amant aūt. Hic ꝓr ostendit superbia eoꝝ ex ambitiōe digni
Pharisæi amāt pri mos recu bitūs cę- na. tatis, cum dicit: Amant aūt primos in cœ. & hoc duplici de causa scilicet ratiōe gulæ: qa ibi ponunt fercula meliora. & rōne supbię qa est locus honorabilior. b ¶ Et primas cathedras in synagogis. vbi c. nueniebant hoies ad audiendum verbum dei. Et salutationes in foro. i. in loco patenti. c ¶ Et vocari ab hominibus rabbi. Desiderare em̄ scientiā & actum docendi non est malū sed meritorium: sed desiderare nomen tm̄: hoc est malū & supbię peccatum. Si tū desideret nomen & auctoritas magisterij ad hoc quod scientia iam habita aliqs melius possit vti: nō est malū: sed est bonum: qa bonus doctor debet q̄rere illa q̄ faciunt ad efficaciam suę doctrinæ. Verūm qa hō non est magister principalis: sed solus deꝰ. iō dicit. d ¶ Vnus est em̄ magister vester. qa solus deus pōt interius docere intellectum illuminādo seu speciem intelligibilem infundendo: hō aūt docet tm̄ exterius aliqua, pponendo: ex quib⁹ formantur phantasmata debitata quibus intellectus agens facil⁹ abstrahit speciem intelligibilem: sicut in sanatione homis natura agit tantum principaliter: medicus aūt aliqua administrat ex qb⁹ natura iuuatur. e ¶ Omnes autem vos fratres estis. qa vna filiū dei per creationem & adoptionem gratiæ. f ¶ Et patrem nolite vocare vocare &c. Licet em̄ aliquis possit vocari pater in terra rōne gñationis, doctrinæ siue ætatis: tm̄ solus deus est pr̄ principalis: qa ab eo solo habemus animā ītellectiuā, q̄ est forma hois. pr̄ aūt est ille qui dat formā. g ¶ Nec vocemini magistri &c. sicut iam. ō. expositum est. h ¶ Qui maior est vestrū. i. vult esse ſm veritatem

i ¶ Erit minister vester. i. paratus ad officia humilitatis ſm decentiam sui status: pter hoc papa vocat se seruum seruorum.

k ¶ Qui autem se exaltauerit. in præsenti per superbiā. l ¶ Humiliabitur. in futuro per gehennæ pœnam. m ¶ Væ aūt † Mar. 12. vobis scribæ &c. Positę saluator ostendit d. hypocritis motiuū quod est superbia: hic Luc. 11. f. ostendit eius multiplicem effectum. Et di- &. 20. g. uiditur in duas partes: quia prīo describit Diuiſio. ex multiplici effectu hypocrisis culpā. secūdo subiungit pœnam, ibi: Serpentes genimina. Circa primum aduertendum: q̄ hypocrisis est simulatio falsa: & ideo opponitur veritati. Veritas aūt triplex est, doctrinæ, iusticiæ, & vitæ. Et ideo diuiditur in tres partes: qa primo ostēdit qualiter pharisæi corrūpebant p hypocrisim veritatē doctrinæ. sed'o idem ostenditur de veritate iusticiæ ibi. Væ vobis scribę & pharisęi hypocritæ q decimatis. tertio idē ostendit de vitate vitę ibi. Væ vobis scribę & pharisæi. hypo. q mūda. Circa primū cōsideran dū: q̄ doctrina legis ad tria ordinabat: vi † Iac. 3. a. delicet ad cognitionem christi in lege. promissi. sed'o ad salutis cōsecutionē p mādatorum impletionem: vt. ō. dictum est. ix. c. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Tertio ad cultum vnius dei obseruandū. Et iō Diuiſio. diuidit in tres partes: ſm q̄ ista tria per hypocrisim corrumpebāt pharisæi. sed'a ibi: Væ vobis scribæ & phari. hypo. q circū. D tertia ibi: Væ vobis duces cæci. ¶ Consi de Væ in sarandum aūt q̄ in oībus istis effectibus hypocrisis ꝓponit hanc dictionem væ: q̄ ma ptura cuiusdictionem significat. Cuius ratio est: qa ius nota sicut in lege veteris testamenti ponuntur sit. benedictiones obseruantibus legē: & ma- † Lu. 14. c ledictiones transgredientibus eam: vt habetur Deut. xxvij. ita in euangelio ponūtur beatitudines vt habitū est. v. ca. & hoc &. 18. c. respectu iustoꝝ. & hic contrariæ ponūtur maledictiones ꝓ hypocritas falso iusticiā simulantes. dicit ergo: Væ aūt vobis scribæ & pharisæi. qui clauditis re. cœlorū &c. Regnū cœloꝝ hic accipit pro beatitudine æterna: Ostiū p q̄d intrat ad ipsam, christ⁹ est: ſm q̄ ipsemet dicit Iohā. x. b. Ego sum ostium: p me si quis introierit saluabitur. † Antiq Clauis aūt qua aperit hoc ostium vel clau libri non ditur est doctria: propter quod auctoritas habent. docendi vocatur clauis scięt̄ię: vt habetur Væ vo- Luc. xj. & ideo per sanam doctrinam apebis & c. vſ & scribæ auctoritates quæ sunt in lege & ꝓphetis de xp̄o corrū- ximū vę. pebant: vt visum est p̄ce. ca. ideo claudebant regnum cœlorū ante homines eos a fide & noticia christi veri auertendo. ideo sequitur.

n ¶ Vos em̄ non intratis. quia a cognitione quam habuerunt de christo p odium & rancorē q̄ersi sunt in errorē: vt visum est cap̄. p̄ce. & ca. xxj. o ¶ Nec introeuntes. id est intrare volētes: quales erant simplices populi. p ¶ Sinitis intrare &c. Quia p istos pharisæos fuerunt decæpti: & a fide christi pro maiori parte auersi.

✻ Væ vobis

✻ a ¶ Amant primos recu. in cœ. &c. Ista recīpe cum exhibētur Moraliſ. ordinate nō est malū: sed ipsa cōcupiscere. f ¶ Et patrem no. &c. non excludit exhibitionem honoris debiti sed indebiti. i. vt ꝓpter adulationem vel aliquid hmōi non fiat. m ¶ Væ autem vobis scribæ & pha. hy. qui clau. reg. cœ. ante hoies &c. Hoc faciūt illi qui nequiter repellunt p̄dicatores & ꝓfessores viam salutis aperire p̄cōribus volentes & similiter illi qui fulminant indiscrete sniascōicationis, susp̄ensionis aut interdicti. p ¶ Væ vobis scribæ & pharisæi hypo. qui co. domos vi. &c. Isti sunt begbardi sanctā tatem simulantes propter quæstum, non ꝓpter salutem animaꝝ.

¶ Quinta pars.

E ☞ a ¶Circūitis. In toto orbe euāgelio detrahitis: & si quis vobis ad hæret: duplæ pœnæ filius est: qa necp remissionē pctōrum accipit: & in eoꝝ societatem incidit qui xp̃m sunt psecuti: Quisqꝫ eius filius dr̃ cuius opa agit. b ¶Proselytū. Proselyti sunt de gentib⁹ in synagogā recæpti: quoꝝ raritas per vnum significatur: qa vix

a ¶Q. Seruus domini voluntatem sciens, & gas orantes: propter hoc amplius non faciens vapulabit plagis multis.

accipietis iudiciū. Væ vobis scribæ a & pharisæi hypocritæ qui circūitis b

¶ totum orbem.

b mare & aridam, vt faciatis vnū pro

¶ ad legē conuertaris vnū aduenā de gētib⁹.

selytum: & cum fuerit factus: faci- c

a ¶ dū videns vitia vīa reuertitur gentilis factus: & p̄ purificatione, maiori pœna dign⁹.

tis eum filium gehēnæ duplo quā d

a ¶ scribæ & pharisæi. b ¶ aliorum. c ¶ stulti.

vos. Væ vobis dūces cēci, qui dici- e

a ¶ si conuictus fuerit mendaci: non tenetur criminis reus.

e tis: qcūnqꝫ iurauerit p templum ni

a ¶ reus periurij non tenetur. b ¶ in pecunia quę sacerdotibus offertur: si coniungitur: statim in quo iurauerit cogitur exoluere.

hil est: qui autem iurauerit ī auro

a ¶ proterui. b ¶ a vero lumine: q putatis maius sanctificatum q̃ sanctificans.

templi debitor est. Stulti & cēci: qd f

em̃ maius est, aurū an templū qd̃ sanctificat aurum? Et qcunqꝫ iurauerit g

¶ non est reus periurij.

in altari nihil est: quicūqꝫ aūt iura- h

a ¶ in oblationibus & victimis, & cæteris q̃ offeruntur: hæc mox repetuntur.

ueriti dōno qd̃ ē sup illud, debet.

¶ sanctificatum

Cæci, qd em̃ maius est: donū an altare quod sanctificat donum? Qui k

a ¶ ex quo oblatorum sanctificatio deriuat.

ergo iurat in altari: iurat in eo, & in omnibus quæ sunt super illud:

a ¶ astringitur sacramento continentis & cōtenti & sanctificantis & sanctificati.

Et quicūqꝫ iurauerit in templo iu- l

rat in illo, & in eo qui habitat in

dipso. Et qui iurat in cœlo: iurat in m

throno dei, & in eo qui sedet super

a ¶ Hic arguit eos auaritiæ: qa nihil p̄termittunt de his quæ ad commodum suum sunt.

eum? † Væ vobis scribæ & pharisæi n

a ¶ q quæritis decimā. ¶ diligēter exigitis de cimas cunctaꝝ rerꝝ. b ¶ i. viliora olera.

f hypocritæ qui decimātis mēnthā o

¶ incorrecta.

& anethū & cīminum: & reliquistis p

tum valet illud donū. Et iste er ror fili⁹ procedebat ex cupiditate. p pter quod subditur: i ¶ Cæci: quid em̃ maius est, donum an altare quod sanctificat donum? q.d. ipsum altare: qa si quis fecisset tunc oblationem deo alibi q̃ in hierlm & q̃ in altari quod erat in tēplo nō erat accæptabilis deo: immo in hoc incurrebat crimen sacrilegij.

Addit ēt secūdam rōnē ad hoc: k ¶ Qui ergo iu. &c. Ex quo paret qꝫ iuramentum qd̃ fit in altari includit illud: qd̃ fit in dono qd̃ est super altare: & non econuerso: & sic se habet ad illud sicut totū ad partē. Addit etiam tertiam rationem ad hoc dicens: l ¶ Et qui. iu. &c. Quia enim templū erat ordinatum ad diuinū cultum: iō deus speciali modo habitabat in templo: iō iurans per templū iurat per deū qui colitur in templo: & hoc est maius q̃ iurare in dono qd̃ sibi offertur. Confirmat aūt vltimū dictū per exemplum. m ¶ Et qui iu. in cœ. &c. qa sicut dictum est, ā. c. v. qui iurat per cœlum: iurat quodāmodo per ipsum deū inquātum virtus diuina relucet spāli modo in cœlo. n ¶ Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ qui decimatis. Hic ostendit qualiter pharisæi corrumpebant veritatem iustitiæ per hypocrisim: qa illa quę erant parui ponderis, multum reputabant ad simulationem sanctitatis: & illa q̃ erāt maioris necessitatis ad salutem contemnebant: & hoc est quod dicit: o ¶ Decimatis menthā &c. Hoc potest intelligi dupliciter. V no modo respectu sui: qa licet ministri templi acciperent decimas a populo tamen de illis accæptis a populo, & de his quæ habebant ex labore suo, decimas reddebant summo sacerdoti: vt habetur Nu. xviij. Et ideo ad simulationem sanctitatis reddebant eis decimas de minimis. Hoc ēt faciebant ratione cupiditatis: vt per exemplum sui inducerent populum ad reddendum sibi decimas de omnibus vsq̃ ad minima. Alter potest intelligi respectu aliorꝫ qꝫ per doctrinam suam inducebant ad decimas strictæ soluēdum sibi: vt sit sensus. Qui decimatis &c. hoc est qui decimare docetis. p ¶ Et reliquistis quæ grauiora sunt legis. Hoc similiter itelligitur dupliciter. V no modo respectu sui: quia quę erant magnę necessitatis facere omittebāt. Alio modo respectu aliorū: quia alios ad talia obseruanda inducere negligebant. Similiter faciunt facerdotes ecclesiæ & prælati: qui sollicite arguunt & argui procurant subiectos de traditione decimarum &

✳ consilium

✳ a ¶ Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ qui circūitis mare & aridam vt facia. &c. Isti sunt similes aliqui religiosi qui cum magna diligentia inducunt sæculares ad religionis ingressum & postea male nutriuntur: & sic peiores fiunt q̃ in sęculo propter exempla mala quæ vidēt: & frequenter reuertuntur ad sæculum. e ¶ Væ vobis duces cæci qui dicitis &c. Chrys. Multi autem christiani sic insipienter itelligunt: Etenim si aliqua causa fuerit: modi cum videtur facere qui iurat per deum: qui vero iurat per euangelium: maius aliquid facisse videtur. Quibus similiter respondendum est. Scripturę p pter deum sunt & non deus propter scripturas. Maior est ergo dē⁹ qui sanctificat euangelium, q̃ euangelium qd̃ sanctificatur a deo. ¶ Augusti. Templum autem & altare ipsum christum intelligimus: aurum & donum laudes & sacrificia quæ per eum offerim⁹: non enim ille per hæc: sed ista per illum sanctificantur. h ¶ Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ qui decimatis mēthā &c. Per hoc arguit illos qui modica diligenter obseruant, & negligūt maiora: sicut aliqui religiosi plus ponderant & puniūt silentij fractionem, vel inclinationis omissionem, q̃ defraudationem proximi, vel aliquid huiusmodi pro monasterij sui vtilitate temporali.

✳ Væ vobis

A ☞ a ¶ Hæc oportu. facere. Ne elemosynas fructuū terræ videretur respuere, hæc addidit. b ¶ Duces cæci. Opinione religionis in minimis quæ lucrum habent diligentiā ostenditis: sed magna præ

Mystice. Luc. 23. c. cepta de iudicio fide: & mia deuoratis & negligitis. c ¶ Excolantes. Mystice. Culicis noie seditiosus homicida barrabas signatur qa hoc aial strependo ingetat & sanguine delectatur. Cameli noie ꝓpter humilitatē ad subeunda onera dñs intelligit. Colāt ergo iudæi culicē. i. minima obseruant quia barrabā qui non soluerat sabbatū dimiserunt: & camelū glutiunt. i. maiora contemnunt: qa xp̃m spūaliter sabbatum insinuātem per iudiciū & miam & fidē q̃ę illi cō tenunt occiderunt. d ¶ Væ vobis. Diuersis silitudinibus simulationis & mendacij arguit pharisæos: q aliud hostibus oñdūt, aliud domi agunt. e ¶ Qui mun. Frustra sanctitatem exterius p̄tenditis: sicut si quis

Luc. 11. e. calicē mūdet exteri⁹: int⁹ aūt relinquat sordes: cū eius vsus sit interior Lucas ita: Stulte qui fecit qd̃ deforis est: ēt id qd̃ intus est fecit. i. qui vtrāq; naturam hois fecit vtrāq; mundari voluit. Nemo igitur putet fornicationem & hmōi corpalia vitia solummō grauia esse: & auaritiā: & supbiā: & irā & cætera spūalia leuia esse. f ¶ Calicis. p̄ similitudinē non q̃ in calice & parapside sit eoꝝ supfitio. g ¶ Qui ædificatis. extruis memoriam occisoꝝ, ꝓpter fauorē vulgi vt iusti videamini, arguitis ēt facinora patrum vestrorum. h ¶ Itaq; qa scelera patrum detestamini, p̄ spē quidē scēratis: dū xp̃m p̄sequendo & apl̃os eadē facitis: facto probatis vos esse filios: non solū carne sed imitatione iniqua: & patet eos scientes pcare. ¶ Id est q̃ vos loquimini dū patres dānatis: similiter em̃ facitis. i ¶ Et vos. Probato q̃ filij sunt homicidarum: ponit id ad qd̃ tendebat. Et vos implete mē. s. qd̃ illis defuit implete. Illi propheras: vos dominū prophetarum occidite. Non iubet: sed qd̃ facturi sunt ostendit. k ¶ Quo fugietis. Hier. Sepulchra sanctorum ædificando: an potius corda a malicia mundando? Libera būt vos sancti quorū sepulchra ornatis nō certe. Sāi non sunt amici inimicis dei frustra sanctos honorant qs̃ēritatem spernūt.

☞ Sapientes

NICO. DE LYRA.

✳ a ¶ Væ vo. scrī. Hic ostendit qualiter corrūpebant veritatē doctrinæ in his quæ ptinent ad salutē: dicebant em̃ q̃ obseruare legē erat necessariū oībus ad salutē: qd̃ est falsum: qa multi gētiles sunt saluati vt Iob, & plures alij. Ex suppositione aūt huius falsi discurrebant alīq doctores hebrei per diuersas ciuitates & castra: vt possent conuertere aliquos de gentilitate ad iudaismum. & hoc est qd̃ dr̃ hic: b ¶ Quī circūitis mare &c. Proselytus enim legis dicebatur ille qui de gentilitate ad iudaismum conuertebatur. c ¶ Et cū fue. fa. &c. qa pmalā vitā suā ip̃m in moribus corrumpebant: sed addit: d ¶ Duplo quā vos. quia ille sic in moribus deptauat⁹ ad gentilē ritum reuertebatur: & sic erat apostata a lege quam obseruare, p̄miserat: & sic in moribꝰ & fide peccabat. Sic aūt faciunt illi q̃ multum laborant ad hoc vt possint aliquē ad statum religionis adducere: & cum adductus fuerit: per mala exempla faciunt ip̃m apostatare: & sic fiunt nouissima eius peiora prioribus. e ¶ Væ vo. du. cæ. Hic oñr ostendit qualiter corrūpebant veritatē doctrinæ in his q̃ ptinent ad actum latriæ cuius actus est iurare mō debito: & iuramentum obseruare. Pharisæi enim & scribę ex cupiditate moti: dicebāt q̃ illi qui iurabāt per templum dei: nec peccabant: nec erant in aliquo obligati: sed illi q̃ iurabant p̄ aurū tēpli: erant obligati ad soluendū sacerdotibus certā portionem auri. Et iste error procedebat ex cupiditate, vt dictū est. In rebus em̃ materialibus non est aliqua sctās: nisi inquantū ordinant ad cultū diuinū: ad hoc aūt directe ordinabat templū. Aurum aūt quo operiebantur parietes templi interius: magis ordinabat ad templi decorem. propter hoc dr̃: Duces cæci. qa erant in errore: & alios in errorem inducebāt. f ¶ Quid em̃ ma. est: aurū an tem. &c. q. d. nulli dubium q̃ templum est maius, ratione prædicta. g ¶ Et quicunqꝫ iu. in al. &c. id est non peccat: nec est in aliquo obligatus. h ¶ Quicunqꝫ autem iura. debet. id est obligatus est ad soluendum tantū quantum valet

¶ si negligātur. a ¶ id est vt recte inter hos iudicetur. ¶ in discussione causarum.

quæ grauiora sunt legis, iudiciū a

a ¶ in pauperes & viduas. b ¶ in deū. c ¶ ma- a & misericordiā & fidē m. Hęc oporb

iora. a ¶ vos vel populum. ¶ principaliter. b ¶ minora. i. decimas terrenoꝝ fructuum exigere, vel illos dare.

tuit facēre: & illā non omittere. Du g

a ¶ aliquem liquorē magis pur⁹ facere vt lac.

c ces cæci excōlantes culicem: came- f

¶ onera.

d lum autem glutientes. † Væ vobis g

e scribæ & ¶ pharisæi hypocritæ: qui

¶ illud. ¶ omnia fallaciter faciunt.

f mundatis qd̃ deforis est calicis & a

a ¶ vas quadratum est. b ¶ in conscientias.

paropsidis: intus aūt pleni † estis h

a ¶ auaricia. b ¶ sordibus vitiorum.

rapina & īmunditiā. Pharisæe cæce i

a ¶ qui intus non vides. b ¶ cor & conscientiam fraude & malis desideriꝭ.

mundā prius qd̃ intus est calicis & a

a ¶ vt possis foris veraciter oñdere sctitatē per

parapsidis vt fiat & id quod de fo- a

opera. a ¶ non est mundū qd̃ intus est sordidum. b ¶ Item alia similitudine eos arguit.

ris est mundum. † Vę vobis scribæ k & pharisæi hypocritæ: qa sile- s

a ¶ id qd̃ supra similitudo calicis. ¶ vos em̃ estis sepulchra quibus alios mortificatis.

sepulchris dealbatis: q̃ a foris pa- a

a ¶ sic pueri magri q alia docent & alia faciūt. a ¶ putredine & fœtore. ¶ Oēs supiores similitudines breuiter hic exponit.

rēt hoibus speciosa: intus vero ple a

na sunt ossib⁹ mortuorū & oi spurciūt. a ¶ putredine & fœtore. ¶ Oēs supiores similitudines breuiter hic exponit.

citiā. Sic & vos a foris quidem pa- a

a ¶ habitu vestis: phylacteria longa oīone.

rētis homibus iusti: intus aūt ple

¶ amore vanæ laudis. ¶ odio veritatis.

ni estis hypocrisi & iniqtate. † Væm

vobis scribæ & pharisæi hypocri-

¶ hypocritę oīa fallaciē faciūt, ꝓpter opinionem vulgi. a ¶ aliorꝫ: si nō veritas: ope ambitiose ornādo monumēta iustorꝫ quos a pa

& ornatis monumēta iustōrū, & di- g

citis: Si fuissem⁹ in diebꝰ patrū nr̃ō

tribus nō negāt occisos esse. ¶ effundendo.

rū, nō essem⁹ socii eorū in sanguie h

h ꝓphetarū. † Itaq; testimonio estis n

vobismetipsis, qa filii estis eorum i

i q̃ ꝓphetas occiderūt: & vos imple- o

¶ a patribus cœptam.

te mensuram patrum vestrorum. p

¶ dolosi, homicidæ. ¶ de homicidis nati.

Serpentes, genimina viperarum q r

¶ non enim ædificando sepulchra.

k quomodo fugietis a iudicio gehē s

¶ vt impleatis quod patribus defuit de me & meis.

næ? Ideo ecce ego mitto ad vos t

A fis † fūt.

Luc. 11. f

Luc. 11. g

Moralit.

Luc. 11. f

Luc. 11. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Sapientes.qui sciunt quē,pferant sermonē. b ¶Scribas:in lege peritos. c ¶Vt vc.su.vos.Non hos tantum pntes dicit. sed oēm generationē malor̄ pcedētē & futurā:qa oēs vna ciuitas sunt, vnū corpus diaboli. d ¶Abel iusti &c.Iusticia abel approbata est per munerū accæptionem. e ¶Vsq; ad &c.Cur vsq; ad hunc:cū multi post hunc occisi ante natalē christi:& xpo nato mox pueri ab hac generatiōe sunt peremptī? Sed quia abel pastor ouium fuit:necatus q̄; in agro:zacharias sacerdos necatus est in atrio templi vtriusq; gradus martyres & laicos & officio altaris mancipatos:sub eorū voluit intimare vocabulis.Zacharias q occisus est a rege ioas inter templum & altare:vt historia regum narrat:filius fuit ioiadę:& in euāgelio quo vtuntur nazarei pro filio barachiæ legitur filius ioiadæ.Sed vt iusticia ioiadę sacerdotis prædicetur:ipse barachias vocatur.i.benedictus dñi.¶Iste zacharias de duodecim pphetis vnus erat:sicut pater iohannis de prophetis vnus erat. f ¶Super gc.quæ a primo paricida vsq; ad vltimum pditionis filiū computat:Quasi istes erūt in pœna sicut sunt & in culpa. g ¶Hierusalē &c.Q.Rei estis sanguis:& merito:qa multotiens nisi ad vos congregandos:& nolui istis. h ¶Quoties.A csi dicat:Ego volui & tu noluistis:& quotquot cōgregaui mea voluntate semper efficaci:te nolēte feci:qa semper ingrata fuisti. i ¶Gallina.Hoc animal magnū affectum habet in filios ita vt eorū infirmitate affecta,infirmetur:& eos alis protegens contra miluum pugnet.Sic & si sapientia per carnē infirmata,protegit nos & defendit a diabolo. k ¶Relinquetur.Ciuitas auxilio dei nudata suæ ditioni relinquetur:quę bene derelicta est cū a deo derelinquitur: l ¶Benedictus qui venit &c.Hoc turbæ dixerunt dño venienti hierusalem.Quod aūt his transactis hic dominus dicit:cogit mystice intelligi de aduentu claritatis suæ:vbi confitebuntur filium quem crucifixerunt.

Ge.4.b.

2.Pa.24.f.

Gallinæ affect⁹ in pullos.

NICO. DE LYRA.

a ¶Et ex il.oc.qa iacobus frater iohānis ab eis occisus est Act.xij. & stephanus Act.vij.& multi alij. b ¶Et crucifigetis pertrum & andreā fratrē eius:& multos alios. c ¶Flagellabitis.Hoc patet etiam in actibus apl̄orum.xvj.vbi dr̄ q̄ paulus & sylas flagellis cæsi sunt.&.ij.Cor.xj.e.dicit paulus: Ter virgis cæsus sum &c. d ¶Et persequemini.de ciuit.dei.Hoc patet Act.xiij. g.vbi dr̄ q̄ iudęi paulum & barnabam eiecerunt de finibus suis. e ¶Vt veniat sup. vos &c.De isto abel nulla est ambiguitas quin fuerit ille quē cain frater eius occidit.

Opiniones de zacharia oc

De zacharia autem sunt opiniones.Vna est q̄ ipse fuerit pater iohānis baptistæ & hæc fuit opinio Origenis dicētis q̄ propter hoc occisus est in tēplo dñi: quia beata virgo post partū filij sui venit adorare in hierl̄m:& steterit in illa pte vbi virgines pstiterant stare in oīone.in quo loco non erat licitū mulieribus cognitis a viro orare.& ideo ministri tēpli voluerant eam repellere.At zacharias pater iohannis qui eā virginem sciebat:opposuit se eis dicēs q̄ erat digna stare in loco illo. & ideo ipm zachariam tanq̄ legi ꝺdicentem interfecerūt.Hoc aūt reprobat Hiero.tanq̄ apocryphum:& dicit q̄ iste zacharias fuit filius ioiadæ sacerdotis q̄ interfect⁹ est in templo:vt habet.ij.Paral. xxiij.Sed contra hoc videt q̄ iste dr̄ hic barachiæ filius:ille autem dicitur filius ioiadæ..Ad q̄d rndet Hiero.q̄ saluator voluit hic ex primere sanctitatē ioiadæ sacerdotis.ideo vocauit eū barachiā.i. benedictū dñi:sicut aliq̄n contingit q̄ aliquē liberalem hoīem vocamus alexandrū:ad exprimēdū liberalitatē eius:q̄uis hoc nō sit proprīū nomē eius.aliter possumus dicere:q̄ ioiada fuit binomi⁹, sicut pater dauid vocatus est iesse & isai:& multi alij in sacra scriptura. Saluator hic exprimit vnum nomē eius:aliud exprimitur: ij.Paral. xxiij.Sequitur. g ¶Amen,i. fideliter. h ¶Dico vobis &c.

a¶qui ventura dicant. b¶qa scripturas exponunt. c¶moralium latores.

a,b pphetas & sapientes & scribas:& a a¶vt paulum. b¶vt petrum.

ex illis occidetis & crucifigetis:& b a¶vt apostolos in actibus apostolorum.

ex eis flagellabitis i synagogis ve c strīs:& persequemini de ciuitate d ¶de iudæa ad gentes.

e in ciuitatem: vt veniat super vos e a¶debita vltio pro effusiōe sanguinis iusti.

ōmnis sanguis iustus qui effusus d est super terrā,a sanguine abel iu ¶cuiuslibet laici. ¶sacerdotis.

esti vsq; ad sanguinem zachariæ fi f a¶benedicti domini.¶quem occidit vestra generatio in atrijs templi sub diuo.

Iii barachiæ† quē occidistis itertē a¶Ne miremini super his quæ dico. plum & altare. Amēn dico vobis: g ¶scelera.

f venient hæc oīa sup generationem a¶hoies,non saxa,plangit affectu patris.

g istam:Hierl̄m hierl̄m quæ occidis h a¶dominum nunciantes prophetarum. b¶duricia cordis a te repellis.vel corporaliter vt stephanum.

pphetas & lapidas eos q ad te missi a¶per prophetas missos a me hactenus. ¶in vnitatem fidei.

h si sunt:quōtiensvolui congregare m ¶patriarcharum hæredes.

i filios tuos quēadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & p a¶in proximo. b¶templum,vel ciuitas romanis tollentibus gentem & locum.

k noluisti.Eccē relinq̄t vobis dom⁹ q a¶nisi pniam egeritis,& cōfessi fueritis me filiū oipotētis pris:meā faciē nō videbitis.

vra deserta:Dico enim vobis non r ¶post passionem.

me videbitis amo do donec dicas ¶confitemini filium omnipotentis quē benedictum.i.a peccato immunem misit pater ad glorificandum nomen suum.

1 tis:Bñdictus qui venit i noīe dñi:

ADDITIO.

Quis abel fit minimus iustus & zacharias maximus:fiue intelligat simpl̄r siue respectu occiforum tm̄:ex scripturis nō habet auctoritatē,vñ s̄m Hiero.eadē facilitate contēnitur qua approbat.Nec ēt ex hoc q̄ p̄supponit abel fuisse simplicē pastorē & illiteratū:& q̄ zacharias fuit sacerdos & legisperitus:sequit̄ q̄ abel fuit minimus iustus,& zacharias maximus.Non em̄ excellentia iusticiæ sequit̄ literaturā.Quod pater in pluribus:p̄sertim cum antiqui patres,licet non legant lr̄as didicisse:fuerunt tm̄ in diuinis maxime illustrati:Qd̄ patet de adā & patriarchis:Et forte ex his q̄ legunt de vtroq;.s.de abel & zacharia plura ad rōnem iusticiæ p̄tinentia legunt de abel q̄ de zacharia. In hoc em̄ q̄ fuerūt ambo sine culpa occisi,æquales vident̄.sed de abel sup hoc legit̄.q̄ tam ipse q̄ munera eius fuerunt deo acceptæ: Gen.iij.b.qd̄ est maximū testimoniū fuæ iusticiæ.vnde Hier. in hoc loco de abel dicit:Iustus aūt nō ex hoīm s̄nia,sed ex genesis testimonio comprobat vbi accepta eius a deo narrant munera.vñ planior pōt rō assignari circa noīationem istor̄ duor̄.s.q̄ loquendo de tpibus præteritis ante passionem christi:qñ ista dicebātur a christo

christo:abel fuit prim⁹ iustus q̄ sine culpa legit occisus: zacharias vero vltimus.vñ q̄uenienter noīat extrema ad hoc vt oēs interme dij includant. Quicūq; em̄ fuerit iste zacharias s̄m diuersitatē opinantiū,ipse tm̄ fuit vltimus iustus occisus: de quo in scripturis expl̄sa mētio habet̄.Si aūt obijciat de iohāne baptista.rndet q̄ ille nō fuit occisus a iudęis sed ab herode alienigena hic aūt agit̄ de occisionib⁹ factis p hebræos & eor̄ pdecessores:iter quas occisio abel debet cōputari:cū tunc tpis oēs fideles erant sub vna lege naturali:cui succesſit lex scripta.quod patet in hoc quod dr̄.Hierl̄m hierusalem quæ occidis prophetas &c.

a
b

REPLICA.

In ca.xxiij.vbi posti.reddit rationem noīationis illor̄.s.abel & zachariæ.qa vt ingt̄ p eos significant oēs iusti a q̄busc̄q; occisi,siue magni,siue parui:sic q̄ magni significant per zachariā magnum sacerdotē & doctorem,per abel aūt parui & illiterati Bur.nolens intelligere postil.putat q̄ velit dixisse iusticiam sequi literaturam:qd̄ non est verum.Nam q̄ comparat paruos iustos abel: hoc est p quandā similitudinē,nō ꝓprietatē: Non igit̄ sequit̄ eum ergo fuisse paruū iustum sicut xp̄s cōparat oui,leoni &c.nō io dr̄ ouis vel leo.Ista aūt translatio pōt habere rationē,qa numerus q̄cunq; incipit a minimo:Numerus igit̄ fact⁹ incipit ab abel: recte igit̄ minimi denoiant̄ ab illo.Rō aūt assignata per Burg.ad idem:non est obiectionis expers:sed transeat.

c
d
e
f
g
h
i
k
l

GLO. ORDI.

Tegressus ca.XXIIII. iesus &c.Non relin̄.hic la.super lapi.Mystice recedente dño de templo oīa legis ædificia & cōpositio mandator̄ ita destructa est vt nihil possit a iudęis impleri.Diutius aūt puisum est vt crescente euāgelij grā:templū illud cū suis cerimonijs tolleretur ne q̄s infirmus in fide illis stāib⁹ iudaismi occasionem.hr̄et.Idem q̄ ominatus est verbo,oñdit signo:dum egredit̄ ab illis sancta cōmunione. b ¶Sedente autē.Vbi marcus ait contra templū.Sed & contra tēplum cū de ruina eius & excidio gentis disputat vt & corpis situs v̄bis suis cōgruat.

Mystice.

Mystice.

Discipuli xp̄i q̄ fuerunt

¶Mystice.Seder in monte oliueti.i.in ecclesia quietus manēs:superborum derestat̄ arrogantiā. c ¶Dic nobis &c.Quia dixit oia destruenda:& tp̄s & signa destructionis q̄runt.¶Tria q̄runt quo tpe struenda hierl̄m fier̄ quo vēturus xp̄s.quo cōsummatio sęculi ventura fier̄ d ¶Videte ne.Cū hæc fient:ne putemus instare diē dñi:cuius sigñ q̄ ps̄picue ponit̄ in sequētib⁹.¶Præmunit ne turbet̄, vel deficiant p deceptionē:vt p simonē magū,vel p tribulationem & p̄secutionē:vt p neronē.Nota hæc venientia aī excidiū hierl̄m:ſ̄t̄ia sunt & eadē fere his q̄ fient in cōsummatione sæculi: & loquit̄ ira de vno quasi de alio. e ¶Multi cim̄ ve.Imminente hierl̄m excidio multi fuer̄t principes q̄ se dicerent esse xp̄os:& tēpus libertatis ꝓpe esse.Multi in ecclesia tpib⁹ apl̄or̄. qui ꝓter alia falsa dicerent instare diem dñi. f ¶Auditur̄.Hæc in iudæa a passione dñi abundauer̄t:qbus ne territi apli,hierl̄m & iudæa deserant admonent̄:qa nō statim finis,sed post q̄dragintaduos ānos:

Consurget

NICO. DE LYRA.

Tegressus ihesus. Post q̄ posita est Ca.XXIIII. legis euangelicæ ꝓmulgatio & confirmatio p miraculaq; hic oñr̄ ponitur iudiciū s̄m legem illā.Et qa lex euāgelica est perfectissima & extrema:io sibi corrīn det iudiciū extremū qd̄ erit p̄fectissimū.Et diuidit in duas partes.qa prio ponunt q̄ædā antecedētia ipm iudiciū:scd'o ipm iudicium describit ca.seq.Prima in duas:qa prio circa hoc ab apl̄is ponit quæstio:& scd'o ponit q̄nis solutio,ibi:Et rndens ihesus. Prima in duas:qa prio ponit q̄nis occasio.scd'o habita occasiōe formaf q̄stio,ibi:Sedente aūt eo sup mōtē olivieti.Circa primum consideranda sunt:q̄ xp̄s in fine ca.p̄cedentis dixerat q̄ domus templi relinqueretur, deserta.ideo in p̄cipio huius ca.dicitur q̄ ihesus egressus de templo ibat.In hoc ostēdebat p factū q̄ templū esset a diuina p̄fectione relinquendū. b ¶Et accesserunt discipuli ei? vt ostenderent ei ædi.templi. Non qa ostenderent sibi aliq̄d incognitū,cū frequenter in templo fuisset vt patet ex p̄cedentib⁹:sed vt ex nobilitate ædificior̄ q̄ erant facta ad diuinū cultū,quocarēt eū ad miam:& p oñs mitigaret pœnā prædictam. c ¶Ipse aūt rndens ait illis videtis.hæc oīa.q.d.Quantumcunq; sunt magna & fortia. d ¶Amen.i.fideli?. e ¶Dico vobis:non relin̄.hic la.&c.Non est sic intelligendū quin remaneret lapis sup lapidem,saltem in fundamentis:sed est modus loquendi ad exprimendum magnitudinem destructionis quæ completa est sub tito & vespasiano:vt dictum est præcedenti ca. f ¶Sedēte autem eo.Ex prædictis formatur duplex quæstio.Quia enī audierant a christo euersionem illam:credebant propinquam esse mundi consummationē ideo quæsierunt prio. g ¶Dic nobis qñ hæc erunt.i.destructio ciuitatis & templi. scd'o quæsierunt. h ¶Et quod si.&c.s.& consumma.sæcu.vtrūq; enim simul fiet. & propter hoc est quæstio vna. Notādum etiam q̄ istæ quæstiones fuerunt sibi factę super montem olivieti.& hoc rationabiliter: quia locus iste distat solū a ciuitate p vnū miliare.& sic ciuitas illa & tēplum ex illo loco clarissime videntur:& occasione hui? de tempore destructionis illius ibi quærit. Sisr etiam iudicium extremū futurū est circa illum locum:vt habetur Iohel.iij.iō cōuenienter fit ibi quæstio de futuro iudicio. i ¶Et rndens. Hic ponitur vtriusq; q̄stionis solutio.& primo primę,scd'o scd'ę ibi: a. Orate aūt.Circa primum duo facit qa circa ea quæ pertinent ad destructionem ciuitatis & templi primo scribit initium:& scd'o finalē exitū,ibi:Cum ergo videritis.Circa quod considerādum q̄ inchoatio & signū destructionis futuræ fuerūt clades & pestilentiæ quæ fuerunt in iudæa ante bellū romanorum contra eos:vt dicit Iosephus libro de iudaico bello.Diuidit ergo in duas partes:quia primo tanguntur mala q̄ contigerunt iudæis in generali.secundo, mala quæ contigerunt christi discipulis in spāli, ibi:Tunc tradent vos.Circa primum quatuor tanguntur.Primum est seductio erroris quod notatur cū dicitur: k ¶Videte ne quis vos seducat.Ista aūt prædixit:qa minę iacula feriunt quæ præuidentur. l ¶Multi enim venient in nomine meo.id est ascribentes sibi nomen meum.quod patet p hoc quod subditur: m ¶Dicentes ego sum christus &c.De talib⁹ fuit simon magus:qui per hoc seducebat samaritanos:de quo habetur Act.viij.b.q̄ samaritani dicebant de illo:Hic est virtus dei quæ dr̄ magna.Hiero.ēt dicit super locum illū:q̄ ante destructionem ciuitatis plures apparuer̄t qui dicebant se esse xp̄os. n ¶Audituri enim estis.Hic ponitur scd'm quod est concussio timoris, cum dicit:Audituri enim estis prælia.Scd'm enim q̄ refert Iosephus lib.antiquitatum.xx. post passionem christi ante destructionem ciuitatis multæ seditiones & multa prælia fuerunt apud iudæos:qa samaritani q̄ partim tenebāt ritū gētilē:insurgebāt ꝓ iudæos,& ecōuerso.Itē in pp̄o iudæor̄ erāt plurimi q̄ incitabāt populū ad rebellandū contra romanos,alij aūt contrarium.Sequit̄:

Consurget

Et opiniones Moraliter. a ¶Et egressus ihesus de tē.&c.Sequitur: e ¶Non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur.Origenes.Omnis homo qui suscipiens est verbum dei,templum sit:Si post pœnā adhuc saluat ex parte vestigia fidei & religionis templū est ex parte destructum & ex parte consistens.Qui aūt post q̄ peccauit,curam sui non habet:paulatim minuitur:donec ad plenum recedat a deo viuente:& sic non relinquetur lapis super lapidē mandator̄ dei qui non destruatur. f ¶Sedente autem eo super mōtem olivieti.Contra templū sedens,de ruina iudaicæ gentis disputat:vt etiam ipso situ corporis monstret q̄ quietus in ecclesia manens,superbiam condēnat. l ¶Multi venient in noīe meo dicentes ego sum christus.Id est,Multi videntur plus dicere facto.qa sua statuta districtius faciunt observari q̄ præcepta dei.

¶Quinta pars. 1 iij

Mar.13.a.

Mar.13.a.

Lu.19.g. &.21.b.

Eph.5.b.

Col.2.d.

Iosephus

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Mystice.

a ¶ Consurget enim gens &c. Mystice. Regnū surget in regnum: & pestilentia eorum quorū sermo vt cancer serpit. Et fames, verbi dei commotio terræ, & a fide separatio. Vltima enim tribulatio multis præueniet: & per crebra mala indicant mala ppetua. Et iō post bella & seditiones non statim finis: qa multa mala debent præcurrere: vt nūcient mala sine fine. Eorū aūt alia e cœlo, alia e terra, alia ab elementis, alia ab hoibus. Surget gens. Ecce prurbatio hoim. Terremotus: Ecce respectus iræ desup. Pestilentia: Ecce inæqualitas corporū. Fames: Ecce sterilitas terræ. Terrores de cœlo & tē pestates, sm Lucā. Ecce inæqualitas aeris.

Luc.21.c. Oia ergo consummanda conturbant vt q

Sap̄.5.d. in oibus deliquim⁹, in oibus feriamur. vñ: Pugnabit pro eo orbis terræ contra insensatos. b ¶ Hæc aūt omnia ini. Hæc autē omnia sunt initia, non cōsummatio: quasi præconia antichristi vel exciđ vrbis. Hęc partim ad euersionem iudæorū: partim ad diem iudicij pertinent: quia ita apostoli interrogauerant de vtroq. c ¶ Tunc trad. Quo merito hæc iudæis eueniant, subdit: quia post occisionem christi: nois & fidei eius præcones persecuti sunt. d ¶ Et mul. pscu. Quidam hoc ad euersionem iudæorum referunt. Sed tunc inter eos: quia nullꝰ erat fidelis, ad quem fieret exhortatio: meliꝰ hoc accipitur de hæreticis quorum primus simō magus fuit. Extremus maior oīb⁹ antichristus est. Diligenter intuēdum est qđ signo⁹ ad excidiū vrbis: qđ ad diē dñi referatur. Rñdit eni dñs quæ ex illo tpe erant secutura, siue de excidio hierlm siue de aduentu suo. e ¶ Et prædicabitur &c. Quia nouerat dñs corda discipulorū de excidio & ptitione suæ gentis contristanda hæc solatio releuat: vt scirēt multo plures socios gaudij æterni de toto orbe colligendos. ¶ Adhuc tenete hoc signum q̄ non in stet dies dñi vel desolatio hierusalem ante q̄ apostoli toto orbe dispsi sint p̄ter duos iacobos: qui prius in iudæa interfecti sunt. Dispersi inquam: vt si dolerent de perditione suæ gentis solatium habeant plures socios de omni gente collectos.

☞ Abominati

NICO. DE LYRA.

Signa ex cidij hierusalē in cœlo.

✻ a ¶ Et opi. pliorum. qa ante destructionē ciuitatis multa signa apparuerūt: q̄ interpretabant ab aliqbus in bonū & pacem ciuitatis: ab alijs aūt in ꝓium & destructionē: & inter alia ponit vnū. l. Et sidus sterit sup ciuitatē p annū sīle gladio. Quā apparitionem q̄dam dicebant significare auxilium sibi affuturū ꝓ inimicos. Aliqui econtrario dicebant significare vindictam dei contra mala habitantiū in ciuitate: & per hoc erant diuersæ opiniones de plīs inter eos. b ¶ Videte ne tur. recedendo de iudæa, ꝓpter talia: Voluit em̄ xps ꝙ discipuli sui manerēt aliquanculū in iudæa post mortē suā ad pdicandū fidem catholicā. c ¶ Oportet eim̄ hæc fīe. qa sunt a deo pordinata. d ¶ Sed nondū est fi. quia post auditionē taliū stetit adhuc ciuitas p longum tpus. l. xl. annis post passionem xpi. e ¶ Consurget em̄ gens. Hic ponit tertiū, videlicet disturbatio pacis, cum dr. Consurget gens in gentem. quia gens iudæorum erat diu: sa intra se, vt patet. f ¶ Et regnum aduer. regnū. qa regnū iudæoꝝ contra regnum romanorū rebellauit: & hoc patet ex pdictis. g ¶ Et erunt pesti. Hic ponit quartum. s. pturbatio orbis seu elementoꝝ: ex quibus cōsurgunt pestilentiæ in aere: & mari: & p̄ oīs sterilitas & tames in terra. Q̄ autē hoc acciderit illo tpe: patet Act. xj. d. vbi dr ꝙ ꝓpheta agabus pdixit famē magnā futurā: q̄ facta est iperante claudio, ꝓpter qđ fideles q erant antiochiæ, miserūt auxiliū de facultatibus suis fidelib⁹ q erant in iudæa & hierusalē per manus barnabæ & sauli. Sequit. h ¶ Hæc aūt omnia. i. quatuor prædicta. i ¶ Initia sunt do. qui quidem dolores fuerunt cōsummati in destructione ciuitatis & tē pli p romanos. k ¶ Tunc tra. Hic ponit mala q̄ contigerunt xpi discipulis in spāli: vbi ponunt quatuor. Primum est violentia afflictionis

a ¶ expectationes vt rumores. ¶ in luca: seditiones. ¶ quæ ad ciues. b ¶ iudæā deseratis. ¶ quantum ad prælia.

& opiniones pliorū: videte ne tur- a

a ¶ constat hæc oia contigisse tpe iudaicę fe- ditionis ante vltimā prouinciæ euersionē.

bemini. Oportet eni hæc fieri: sed q

a ¶ Auduri eltis p̄. & opi. &c. Cōsur. ei gēs.

a nondum est finis. †Consurgēt em̄ e

gens contra gentē: & regnum in re f

¶ hæ sunt partes præliorum.

gnū: & erunt pestilentiæ & fames & g

b terremotus per loca. Hæc autē oīa h

a ¶ futuroꝝ. b ¶ ministris. c ¶ exercendos.

c initia sunt dolorū. Tūc trādent vos i

a ¶ per apostos oīm credentiū persona signat.

in tribulationem: & occident vos: 1

a ¶ in fine mūdi similes aplis, tribulatiōib⁹

& eritis odio omnibus gentibus m

sunt ꝓbandi. a ¶ ppter assertionē veritatis.

propter nomen meum. Et tunc scā- n

a ¶ discedent a fide timore, vel portentis, vt immanitate tormentorum.

dalizabuntur multi: & inuicem

a ¶ gladio dñi ab inuicē separante eos: qđ in principio p̄dicatiōis factū est, maxie tpe an tixpi est futurū. b ¶ fr i fidelis srem fidelem.

tradent: & odio habebunt inuicē.

d † Et multi pseudo prophetæ sur- p

a ¶ vt miraculis seducant. ¶ hoc tpe iudaicæ

gent: & seducent multos: † & quo q

vastitatis: plene tpe antixpi. a ¶ vnde apls: Erunt homines aman. se. b ¶ infideliras.

niam abundabit iniquitas, refrige

a ¶ pro tribulatiōe: quæ ante tribulationem videbatur calere, vel calebat vt cūq; in pace.

scet charitas multorū. † Qui autem r

a ¶ in fide & charitate. ¶ quocunq; tempore incipiat.

¶ præsentis vitæ.

perseuerauerit vsq; in finem, hic

e saluus erit. Et prædicabitur hoc s

a ¶ dificatoriū ecclesię añ finē mundi, sicut ante destructionem hierusalem per apostos.

euangeliū regni in vniuerso orbe t

clima nr̄æ terræ habitabilis. Quod aūt est vltra: sm auctores astronomiæ ponit extra climara. Hierlm aūt de qua exierūt apli & alij xpi discipuli ad p̄dicandū: est in medio terræ habitabilis: qa est in quarto climate vbi prio publicata est fides catholica: & iō sicut a hierlm vsq; ad fines terr̄ habitabil' ex pte gallię vbi p̄dicata est fides per sanctū Sauinianū & socios eius: sīr ex parte hispaniæ vbi paulus prædicauit: eadem ratione ꝓbabile est ꝙ a hierlm vsq; ad alios terminos terræ habitabilis perueniet p̄dicatio fidei per alios

✻ apstos &

✻ e ¶ Consurget em̄ gens &c. Hier. Mystice aūt videtur regnū contra regnū consurgere & pestilentia, eoꝝ quoꝝ sermo serpit vt cancer, & fames audiēdi verbū dei, & ꝓmotio vniuersæ terræ i hæreticis magis intelligi: qui contra se inuicem dimicantes: ecclesiæ victoria faciunt. k ¶ Tunc tra. &c. Qđ nunc impleť mystice: qa pauperes religiosi per hoies malos: & spāliter per clericos puersos tribulant: & per detractiones eoꝝ, linguarum gladij⁹ occidunt: & plures infirmi scandalizant, odientes statū suū: & fratres suos nequiter accusant ab ordine recedētes. p ¶ Et mul. pscu. &c. i. pdicatores q̄ sua sunt tū quærentes: surgūt & multos simplices seducunt: & sic frigescēte charitate abūdat iniqtas. r ¶ Qui aūt pse. s. in doctrina xpi: & a talibus verbo & facto p̄dicat euāgeliū regni.

✻ Cum ergo

A ☞ a ¶ Abominationem &c. Vel si de excidio vrbis: abominatio. i. idolum. Pilatus em̄ posuit imaginē cæsaris in tēplo desolato. Vel hoc dr̄ de statua adrianæ q̄stris q̄ in ipso sctō: loco longo tpe stetit. b ¶ Tunc qui in iudæa. Hæc ad lr̄am facta sunt cū appropinquante exterminio iudæoꝝ: oraculo moniti oēs xpiani fugerūt in

Mystice. regnum aggrippæ qui parebat romanis.

¶ Mystice. Tunc. i. cū hæreses & flagitia regnare cœperint inter sctos & pacē eorū distrahere: quanto plures vidēt seq prauꝛ: tā to alius virtutes petāt. c ¶ Væ aūt præg.

Luc.21.d &c. ga sarcina grauatæ fugere nō poterūt. In isto, q in iudæa sunt fugiant ad montes: cōcordat Luc. cętera videtur aliter dicere: ita & q in medio eius discedant. Sed qūo cum p̄dixit euāgelista circūdari hierlm ab exercitu: q in medio sunt. i. cū ita vrgebit periculum vt euadi non possit: discedant. i. nō capiant' desiderio huius scīi in aliā vitā migrate parati: Idem qđ alij dixerūt, in tecto est nō descēdat tollere aliqd de domo sua

Luc.21.d. hoc est nullo affectu inclinent' ad carnē. Et hoc qđ lucas ait: & q in regionibus non intrent i eā. i. q iā bono ꝓposito cordis extra illam facti sunt: nō eā rursus carnali cupiditate desiderent. Hoc aliq & q in agro nō reuertat' tollere tunicā suā hoc est iterū inuolui curis qbus exutus erat. Graues aīę p̄tis & q̄ nutriunt. i. imperitę animi ꝑ spem effugere nō poterūt: Vel, væ illis q sua germina nō produxerunt in virū pfectum. d ¶ Orate aūt. Si de captiuitate: orent ne fuga eoꝝ fiat hyeme vel sabbato: qa in altero, p̄hibet du ricia frigoꝝ ad solitudines fugere & in desertis latitare. In altero trāsgressio legis est si fugere volunt: vel mors, si remanēt. Spiritualiter aūt præcipitur, vt non frigescat fi

Luc.21.f. des in deum & charitas: nec; ociosi in opere torpeamus virtutum sabbato. Hanc sniam lucas illustrat. Dicit enim. Attendite vobis ne grauent' corda vestra in crapula & ebrietate & curis huiꝰ vitę: & superueniat in vos dies illa repentina. Vigilate itaq; omni tēpore: vt digni habeamini fugere ista oīa quę futura sunt. Ad hyemē ptinent curę q̄ tristes sunt: vt hyems crapula & ebrietas ad sabbatum: qa in eis delitijs affluere mos erat iudeis, ignaris veri sabbati. e ¶ Et nisi &c. Quæ ergo spes electis nisi gra dei: quæ dat patientiam pns: vt citius debeat potentiam impijs. Quanto enim erit hæc tribulatio grauior: tāto erit breuitate moderatior. Vel dierum nomine ipsa mala significantur. f ¶ Breuiati. non mēsura: sed numero: ne mora temporum fides concutiat' credentium. Erunt em̄ hæc mala tribus annis

☞ & dimidio

NICO. DE LYRA.

✻ apstos & discipulos ad hoc missos: & sic patet ꝙ viuente petro fides xpi p̄dicata est in vniuerso mūdo: qa cognitio fidei peruenit ad oēs ptes orbis. Petrus ꝙ martyrizauꝰ est sub nerone. post iperiū aūt neronis destructa est ciuitas hierosolymitana scđo anno iperij vespasiani: vt hr̄ lib. de iudaico bello. in fine. a ¶ In testimonio omni gē. q. d. ad hoc p̄dicāda est fides in vniuerso orbe: vt testimoniū xpi audiret' in omni gēte: sm ꝙ dictū fuit apīs Act. j. a. Eritis mihi testes in hierlm & iudæa & samaria: & vsq; ad vltimū terrę. b ¶ Et tunc v. consum. qa post p̄dicationem euangelij prædictā facta est consummatio destructionis ciuitatis a xpo prædicta. Cōsiderandum aūt ꝙ alia est p̄dicatio euangelij futura in oibus genti bus quantū ad efficaciā: sic ꝙ oēs gētes recipiēt fidē xpi: & hoc erit in ꝓsummatione sęculi. c ¶ Cū ergo vi. Hic describit excidiū ciuitatis quantū ad ei⁹ terminū. Et ponunt ibi duo. Primū est ꝓphetię impletio: quę hr̄ Dan. ix. g. vbi dr̄ ꝙ destructa ciuitate & tēplo ponet abominatio in desolatione. i. idolū (qđ noīe abominationis intelligit in veteri test.) debebat poni in tēplo desolato. hoc autē impletū est qñ ælius adrianus imaginē suam fecit statui, vbi stetit arca testamenti: vt scribit in Scholastica historia. & hoc est qđ dicit: Cum ergo vide. &c. Sequit: d ¶ Qui legit intel. q. d. q legit ꝓpheti am

¶ suæ damnationis. ¶ non credentibus.

in testimoniū omnibus gentibus: a

a ¶ post hęc oia. b ¶ nō statim sed non prius.

et tūc veniet consūmatio. † Cū ergo b

a ¶ hoiem pcti, q aduersat' & extollitur supra omne qđ dr̄ deus q destruet & ad solitudinē rediget suscepturos se.

a videritis abominationē desolatio

a ¶ prędicta.

nis q̄ dictā ē a daniele ꝓpheta stātē

a ¶ in tēplo dei: vel vbi nō debet sm marcū. quod idē signat. b ¶ illam prophetiam vel sequentia.

b in loco scto: q lēgit itelligat. † Tunc q

a ¶ in cōfessiōe fidei. ¶ vel dimissa occidentę lr̄a & iudaica prauitate ęternis appropiēt mōtib⁹. b ¶ virtutū culmen altius ascendant.

q in iudæa sunt fugiāt ad montes: f

a ¶ qui excedit carnem aio non redeat ad ali quos actus pristinæ conuersationis.

Et qui in tecto nō descēdat tollereg

a ¶ carne vel mūdo. b ¶ qui operāt in ecclia. ¶ qui exierit ciuitatem huius mundi.

aliqd de domo sua: & q in agrō, nō h

a ¶ i. rē sęcularē qua se exuit vt nudus xpm sequatur. b ¶ væ ambitiosis parituroꝝ.

c reuertat' tollere tūnicam suā. † Vē i

a ¶ diuitias quas adepti sunt fouētib⁹: qa sarcina grauati fugere nō poterunt. b ¶ q initia fidei habent: & egēt nutrimēto magistroꝝ.

autem pgnantibus & nutrientibus

a ¶ nō tūc prio icipiatis declinare a malo cū morte pueniēte iudiciū dei nō potestis effu-

d in illis diebus. Orate autem vt nō k

gere. a ¶ qa hęc tpa nō sunt itineri pueniētia.

fiat fuga vestra hyeme vel sabba- l

a ¶ Hoc proprie tpibus antichristi. b ¶ Cui? non concutiatur fides cum persecutor pietatis erit operator virtutum:

to. Erit ēnim tunc tribulatio mā- m

gna qualis non fuit ab initio mū- n

di vsq; mō neq; fiet. Et nisi breuia- ꝙ

ti fuissent dies illi, non fieret sal- q

Aliter aūt exponit' ab aliquibus de tpe qđ fuit añ destructionē ciuitatis imediate: qa fideles qui erāt in hierlm: admoniti sunt p angelū vt fugerent in regnū agrippæ vltra iordanē: qa rex agrippa erat confœderatus †Da.9.g romāis: & iō ibi fideles saluati sunt vt scribitur i Scholastica historia. sequit: g ¶ Et qui in tecto &c. q. d. melius est ꝙ saluet vi tam suam q̄ rem possessam. i ¶ Væ autē pg. &c. ga prægnantes non pñt bene fugere aggrauatæ pondere: nec sīr nutrientes p ter curā circa paruulos. k ¶ Orate autē. Hic incipit soluere scđam qōnem de consummatione sęculi. Et diuiditur in tres par Diuisio. tes: qa circa consummationem sæculi. prio †Mar.13. oñdit tribulationis magnitudinem. scđo, b. tpis incertitudinem, ibi: De die autē illa & Luc.21.d hora. tertio, excitat nr̄am sollicitudinē, ibi: Vigilate itaq;. Prima adhuc in duas: qa pri mo tangit tribulationem futuram tpe antichristi. & scđo, aduentū ipsius christi ad iudicium ibi: Statim autē. Prima in duas: sm ꝙ tribulationē futuram tpe antichristi describit ex duobus. Primū est violentia afflictionis. scđm est vehementia seductionis: qđ tangitur ibi: Tunc si qs vobis dixerit. Circa primū aduertendū: ꝙ qa p̄dixerat tribulationem iudęoꝝ ex destructione ciuitatis hierosolymitanæ: vt patet ex p̄dictis: & nunc p̄dicit tribulationē fidelium futurā sub †Mar.13. antichristo maiorem. iō conuertit se ad di b. scipulos suos: in qbus admonet fideles pro Luc.12.d illo tpe futuros, dicēs: Orate āt vt nō fiat fu. vc. hyc. i. tpe cōpetenti ex aeris importunitate. l ¶ Vel sabbato. i. tpe incōpetē ti ad fugam ex quacūq; alia cā: qa tunc non erit sabbatū obseruandū in quo nō erat licitum iudæis ambulare vltra mille passus. Per sabbatum ergo intelligit tpis inconueniens ad fugam mō prædicto. & subiungitur rō, cum dr̄: m ¶ Erit em̄ tunc. i. tēpore ātichristi. n ¶ Tribulatio magna &c. de præterito. o ¶ Neq; fiet. de futuro. Ex quo patet ꝙ loquitur hic de tribulatiōe antichristi: q̄ ab oibus doctoribus dr̄ maxia. p ¶ Et nisi bre. fu. di. illi. Nō est intelligēdum ꝙ dies sint breuiores tpe ātichristi q̄ sint mō: qa quātitas diei causatur ex motu solis q est vniformis, sed dies hic accipiun tur ꝓ tpe: quia tps illius tribulationis erit breue: qa nō durabit vltra tres annos cū di

midio: vt hr̄ Dañ. xij. c. vbi dr̄: ꝙ durabit per tps & tpa & dimidiū tpis. Causa aūt huius breuitatis subdit' cum dr̄: q ¶ Non fieret sal. oīs caro. Caro autem hic accipitur pro hoie: sm ꝙ habet Geñ. vj. a. Non permanebit spūs meus in hoie in æternum: qa caro est. Sensus ergo est iste: Oīs caro non fieret salua. i. nullus hō fieret saluus, si esset longum p̄dictæ tribulationis tps. Negatio enim posita huic signo vniuersali oīs: facit ipsum æqpollere signo vniuersali negatiuo: qa omnis non valet nullus. propter qđ subdit:

✻ Sed propter

✻ c ¶ Cum ergo videritis abominationem desolationis &c. Moralit. Abominatio stans in loco scto est ꝑlatus malus in ecclesia. de quo dr̄: Zach. xj. d. O pastor & idolū derelinquēs gregē. e ¶ Tūc qui in iudæa sunt. i. in cōfessione veritatis. f ¶ Fugiant ad mōtes. i. quęrāt auxiliū a deo vt, puideat de pastore bono. g ¶ Et qui in tecto &c. per quē significatur bonus cōtemplatiuus. h ¶ Et qui in agro &c. i. bonus actiuus. q. d. isti nō dimittāt occupationē suā bonam ꝓpter prelati malicia. i ¶ Væ aūt pgnantibus & nutrientibus &c. i. q libet debet optare vt nō impediat fuga tanti mali ecclesię. m ¶ Erit em̄ tunc tribulatio magna qualis &c. s. figurati ue: qa malus prelatus est antichristi figura: qui sedebit in templo dei: vt dicitur. ij. Thessal. ij. b. Ideo dicitur. j. Iohā. ij. c. iā antichristi multi sunt. Tamen dies taliū aliqn breuiant' per bonoꝝ orones.

¶ Quinta pars.

✻ Tunc si qs

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ & dimidio tantū. a ¶ Ecce hic christus. Habet vna q̄q̄ hæresis. Vel certas mundi partes. vñ dr: Ecce hic, ecce illic: Vel in occultis aut in obscuris cōuenticulis curiositatē hoim decipit: vnde dr: Ecce in cubilib⁹, ecce in deserto. ¶ Multi erūt q non credūt christum esse cōem salutem oim, sed quorūdam. vnde dr, hic aut illic.
b ¶ Si fieri pos. i. si aliquo mō fieri posset, vt dei prænitio mutaretur: & ideo nō de veris intelligi potest electis. c ¶ Electi. Nō q̄ diuina electio frustretur: sed qui iudicio humano videnť electi. d ¶ Ecce in deserto &c. Multi etiam credunt non venire in publicū, sed in deserto. Multi credunt xp̄m dedisse secretiora præcepta fidei alijs, non omnibus. vnde dr, in penetralibus. ¶ Nolite credere q̄ christus in deserto v'l in penetralibus, sed q̄ fides eius ab oriente in occidentem, in catholicis fulget clara & manifesta, Ne ergo credatur schismaticis: nomine orientis & occidēs totum orbē designat.
e ¶ Sicut enim ful. Pro manifestatione & claritate inter nubila, vel noctem huius seculi. Srultum est ergo eum quærere in paruo loco: vel in abscondito: qui totius mūdi lumen est. Et ne loci in quo futur⁹ est esemus ignari, ait: Vbicūq; fuerit corpus. i. in cœlum quo hic leuauit corpus susceptū quia rapiemur obuiam christo i aera: & sic semper cum dño erimus. De naturali exēplo christi astruit sacramentum. Aquilæ & vultures dicuntur transmarina sentire cadauera ibiq; congregari. Nonne ergo nos rationales congregabimur ad eum qui vt fulgur erit. Vel per corpus qđ significatius dicitur cadauer q̄m morte cadat. passionē xp̄i intellige ad quam prouocamur vt vbicūq; legitur, congregemur & per illam venire possimus ad verbum dei. ¶ Vel sc̄i sunt aquilæ qui innouantur cōsumpta vetustate ad petram qui est christus. f ¶ Sol obF Mystice. scu. &c. Mystice. Ecclesia speciosa vt luna electa vt sol: & quæ nostem illuminat vt stellæ: tunc non apparebit: impijs vltra modum fœuientibus. Et cadent multi qui fulgere videbantur: & firmissimi turbabunť. ¶ Vel, sol & luna & stellæ ad tempus suo lumine priuabuntur: vt vicinum indicent aduentū dñi. Sed pacto die iudicij mundo innouato maius lumē recipient. ¶ Vel superueniente claritate veri luminis: videbūtur obscurari, & nullus esse luminis: & angeli
Ioh.26.c in tenebras reputabūtur. ¶ Iob dixit: Colū næ cœli cōtremiscūt: & pauēt aduētū eius,
☞ In nubibus

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Sed propter ele. bre. ne ex tribulatiōis magnitudie cadāt a ꝓpositate. b ¶ Tūc. Hic consequenter ostenditur magnitudo tribulationis ex vehemētia seductionis ga multi discipuli antichristi venient ad seducendum populum dicendo q̄ ipse sit vere christus in lege & in propheris promissus: & ideo hoc prædicit, ne fideles tunc decipiantur, di. Tunc. i. tēpore antichristi. c ¶ Si quis vo. &c. Et ga non solūmō habebunt verba ad decipiendū sed ēt signa: qđ est difficilius ad euadēdū. iō subdit: d ¶ Surgent em̄ &c. per hoc intelligit antichristū & discipulos eius: q̄ sunt in mēbra ipsius. e ¶ Et da. sig. &c. ga virtute demonum p̄t multa mirabilia fieri q̄n p̄mittūtur a deo. f ¶ Ita vt in erro. &c. Hoc dicit: ga p̄destinatio licet sit certa: tamen nō tollit libertatē arbitrij. Ista em propositio, Prædestinatus pōt damnari, falsa est in sensu cōpositio: tū in sensu diuiso vera est: sicut dīctum declarať primo sententiarum. g ¶ Ecce prædixi vobis. q. d. Ad hoc ista prædico nunc: vt caueatis pronunc: ga minus iacula ferīūt quæ p̄uidenť: fm q̄ dicit beatus Gregorius. h ¶ Si ergo dī. vob. ec. in de. est: christus supple, tāq; hō religiosus in loco deserto existens. i ¶ Nolite exire ad vi. s. eum: ne seducamini. Et si dixerit:
k ¶ Ecce in penetralibus. id est in locis occultis. l ¶ Nolite credere. Ratio aūt subditur. m ¶ Sicut em̄ ful. &c. ga licet aduētus christi in carne fuerit occultus: tū aduentus eius ad iudiciū erit ita manifestus q̄ non potent aliquem latere. propter quod subditur.
n ¶ Vbicūq; fuerit cor. i. christus in humanitate: ga sicut. ē. freq̄nter dictum est: iudicabit in forma humana, gl̄iosa tamen. o ¶ Illic congrega. & aquilæ. i. sc̄i occurrentes obuiam xp̄o venienti ad iudiciū: fm q̄ dr. i. ad Thessal. iiij. p ¶ Statim aūt. Descripta tribulatione quę futura est per antichristum: describit aduentū xp̄i ad iudicium. Et diuiditur in duas partes: qa primo describit quædam signa præcedētia iudicium. Secundo, describit iudicis aduentum, ibi: Et tunc apparebit. Circa primum †Mat.
aduertendum: q̄ prout dicunt doctores & c. sancti: post tribulationem antichristi ante- Luc.
q̄m appareant manifesta signa iudicij erit tēpus breue: in quo poterunt illi qui fuerunt decepti per antichristum pœnitere. & hoc signatur Apoca. vij. a. Factum est silētium in cœlo quasi media hora. Istud enim tpus non durabit vt dicunt, ni si per. xl. dies vel circiter. & hoc est q̄ dicitur hic: Statim aūt &c. i. paruo tēpore elapso post tribulationem antichristi: apparebunt signa manifesta propinqui iudicij: & hoc est quod subdit: q ¶ Sol obscura. non per priuationē sui luminis cum sit ei naturalis. Corpa aūt cœlestia tunc manebunt in sua natura inte
k gra: sed ista obscuritas erit respectu nostri per interpositionem alicuius corporis opaci, quēadmodum fit in eclypsi. r ¶ Et lu- Qđ
Col. 2. a. non da. &c. Quod potest dupliciter intelligi. Vno modo: ga erit interposita inter ter- ligitur
ram & solem: & sic pars lunæ quæ est vſus Luna
terram, obscurabitur: cum nō habeat lumē dabit
nisi a sole. Alio modo per interpositionem men.
nubium obscurarum. s ¶ Et stellæ cadēt †Luc.
de cœlo. non quantum ad earum substantiam cum sint icorruptibiles: sed fm appa-
rentiā: ga veræ stellæ abscondentur p nu- H
bium densitatem: & de nubibus versus ter †Luc.
ram descendent exhalationes ignitæ: q̄ di- 24. d.
cuntur stellæ cadētes. t ¶ Et virtutes cœ- qui vi
lorum com. Virtutes hic accipiuntur ange
li qui sunt de medio ordine secundę hierar
chiæ ad quorum officium spectat coopari aliquo mō ad miracula: fm q̄ dicit Beatus †Iohā.
Dionysius. Et ipsi tunc frequentius solito g.
mouebuntur ex diuina voluntate ad facie- Mat.
dum miraculosas transmutationes in ele
mentis ad incutiendum hominibus terrorem iudicis venientis. v ¶ Et tunc. Hic describit iudicis aduentū: & circa hoc duo facit: ga primo facit q̄d dictū est. Sc̄d̄o, indu
cit exēplū ab arbore fici: Dicit ergo: Tunc. i. imediate post signa prædicta: x ¶ Pare
bit sig. fi. ho. &c. i. crux, claui, & lācea quæ sunt passionis xp̄i instrumenta. ¶ Vel alr. Signum. i. dest cicatrices quæ apparebunt in christi corpore. Ista autem apparebūt in cœlo. i. in aere: qui aliquando vocatur cœlum in scriptura. y ¶ Et tunc plangent &c. i. aliq de oibus tribubus & nationib⁹:
✠ Et videbunt
✠ c ¶ Tunc si quis &c. Nunc aūt fit hoc mystice: nam adulato- Mora
res multi fabdāt malos prælatos & principes tanq̄ sint boni christiani. Christus enim græce dr̄ vnctus latine. Ep̄i vero & reges sal
tem aliqui sunt vncti. l ¶ Nolite credere. s. talibus adulatoribus: quia prophetæ sunt antichristi. n ¶ Vbicunq; fuerit corp⁹ &c. Id est vbi est bonus prælatus: ibi congregantur bonæ personæ. p ¶ Statim autem post tri. s. electionis vel prouisionis peruersæ: nam talis prouisio est ecclesiæ magna tribulatio. q ¶ Sol obscurabitur. quod fit moraliter quando malus præficitur. r ¶ Et luna non dabit lumen suum: id est ecclesia quæ lumen habet a bono pastore sicut luna a sole propter quod ipso subtracto deficit lumen ecclesiæ. s ¶ Et stellæ cadent de cœlo. id est religiosi de cōtemplationis excelso. t ¶ Et virtutes cœlorum commouebunť. nam perfecti de dei patientia in permissione mali prælati mirank.
✠ Et videbunt

A ☞ a ¶ In nubibus. Vel in nubib⁹. i. in sanctis: sicut quotidie facit dū prædicatores & angelos mittit. b ¶ Cum vir. Secundus aduentus non in humilitate vt prior: sed in gloria demonstrabit. c ¶ A summis cœ. Ne qs putaret a quatuor plagis terræ, & nō a cunctis finibus eius: simul & mediterraneis regionibus electos esse cōgregādos, subdit: A summo terrę vſq; ad summum cœli. i. ab extremis terræ finibus p di
rectum vſq; ad vltimos terminos ei⁹: vbi longe aspicientibus circulus cœli, terræ vi
Mystice. detur insidere. d ¶ Ab arbo. &c. Mystice. A populo israel, in quo cæcitas ex parte cō
tigit: & fuit ficus damnata. Sed cū de arido ligno ramus fidei & charitatis in eo, virue
rit. & folia. i. verba p̄dicationis exorta fue
rint: ꝓpe est æstas, quæ expectať. i. æterna
feueritas: & renascentium desiderata nouitas. Cum em̄ randē ablata p̄fidia israel oīs saluus fiet: ꝓpe esse die iudicij non dubitan
dum est. e ¶ Cœlum & ter. Innouabunť, deposita priori forma: permanente aūt sub
Eccls. 1. a stantia. vnde dr̄: Terra in æternum stabit.
f ¶ De die. Ne forte auditis signis, quæ
rent etiam illi⁹ diei certum terminum ait: De die nouissima: post quot annos v'l dies ventura sit: nolite esse solliciti. Nulli diffi
nitū est, q̄ vel in die vel in nocte iudicium futurū sit. Sed, p manifestatione dī̄ dies: vel pro occultatione nox. g ¶ Nemo sit &c. In quibusdam codicib⁹ additur: neq; filius: Qui quidem oia scit cum patre: sed non sa
cit hoies scire: sicut Apls ait: in eo ee absc
ditos thesauros sapientiæ & scientię. Non facit scire: qa iutiliter sciret: Sed semp sim⁹ incerti de aduētu iudicis: vt sic quotidie vi
uamus quasi in alia die iudicandi simus. Neq; electi angeli quēq; scire fecerunt. Vel nulli sanctorū angelorū cōcessit deus noti
cia diei hui⁹: neq; filio adoptiuo. i. neq; vlli sanctorū hoim. h ¶ Sicut autem in die.
B Subditū aduentus sui diem plurimis affir
mat exemplis: Nam & fulguri cito oīa trās
Luc. 17. f. uolanti comparauit: & diebus noe: vel loth
Mystice. fm alium euangelistā æquiparat. Mystice.
Gen. 6. c. Noe arcā ædificauit: cū dūs ecclesiam construit quā ꝓsummatā ingredit: cū eā in die iudicij pītia visionis suæ ætern⁹ habitator illustrat. Sed cū ædificat arca: iniqui luxuriank. Cū intrať, intereūt: qa q hic sctis cer
tantibus insultāt, illis coronatis punienť.
☞ Come.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Et vi. fi. ho. ga sicut dictum est in forma hois iudicabit. b ¶ Venientem in nu. cœli. sicut in nube ascendit in cœlū ab apſis: propter qđ dicitur Act. i. b. Iesus qui assumptus est a vobis sic veniet. c ¶ Cum virtute mul. ga primus eius aduentus fuit in infirmitate. Sc̄d̄s erit in virtute. d ¶ Et mase. ga veniet vt dñs qui primo venit vt seruus. e ¶ Et mit. ang. su. ga ministerio angelorū colligenť cineres mortuorū. f ¶ Cū tu. Sicut em̄ in datione legis auditus est sonitus terribilis: vt hī Exo. xix. c. ita audietur tunc sonitus consiſis, virtute angelorū factus in elemētis. g ¶ Et voce magna. Illa vox erit vox xp̄i vocātis mortuos ad iudicium ex cuius virtute suscitabunť. h ¶ Et cū ele. Licet enim omnes ad
ducank ad iudicium: tū electi specialiter adducenť ministerio sanctorum angelorū: qa erunt concines eorū. i ¶ A quatuor ven. i. a quatuor partibus mundi vñ oriunť principales venti: & p hoc in
telligunt aliæ partes orbis min⁹ principales. k ¶ A summis cœ. &c. Iste modus loquendi est fm apparentiā: qa summum cœli vī esse super cenith capitis nr̄i. Terminus aūt cœli vī vbi terminatur aſpectus nostr: qa ibi vī cœlum coniungi terræ: licet fm veritatē sit aliquā distat a terra vndiq; Est ergo sensus: A summis cœlorū &c, id est ab omni loco qui sub cœlo est, adducentur electi ad locū iudicij. l ¶ Ab arbore autem. Hic ad declarationem prędictorum adducit exemplum: quia sicut viriditas arboris incipiens est signū æstatis propinquæ: ita signa prædicta erant signa ipsius iudicis immediate
¶ sero accusante conscientia.
plangēt oēs tribus terræ: & videbūt a
¶ ad iudicandum.
a filium hominis venientem in nu- b
a ¶ Sic veniet quēad modū vidistis eū eūtē in cœlū. ¶ q q̄si humilis & infirm⁹ iudicat⁹ est.
c bibus cœli cū virtutē multa & ma- c
iestate. † Et mittet angelos suos cū d
a ¶ de qua apls loquit. b ¶ tā apta & tā intēsa voce q̄ vbicūq; a mortuis audiať. c ¶ ad iu
tūba & vōce magna: & congregābūt g
dicium. a ¶ i. mundi climatibus orien
te occidente aquilone austro.
c electos ei⁹ a quatuor vēntis a sum i
mis cœlorum vſq; ad terminos eo-
a ¶ Sub exemplo arboris docet de aduētu cō summationis.
d rum: † Ab arbore autē fici discite l
parabolā: cū iam ramus eius tener
¶ intelligitis æstatis aduentum.
fuerit & folia nata: scitis qa prope
est æstas: Ita & vos cum videritis
a ¶ quæ scripta sunt quæ dixi supra. b ¶ Ne putetis iam esse cōsummationem mūdi sed præcursiones quasdam quæ ostendunt q̄ ꝓ
hēc oīa, scitōte qa ꝓpe est in ianuis:
pe sit in ianuis. a ¶ credite quæ dixi. b ¶ de morte ad immortalitatē donec veniat dies
† Amēn dico vobis quia nō prætē- m
domini. a ¶ Vel omne genus homi
num. Vel genus iudæorum quæ nō deficiet donec veniat dies domini.
ribit hæc generatio donec omnia n
a ¶ aereum non ethereum. b ¶ innouabunť.
e fiant. † Cœlum & terra trānsibunt. o
a ¶ sed sicut dicuntur fine vlla imminutione
verba autē mea nōn præteribunt, p
implebuntur. ¶ Ne apostoli quærerent certam horam aduētus christi qui intelligitur etiam in morte vniuscuiusq;.
De die autē illa & hora nemo scit: q
a ¶ in quo filius & ſpīritussanctus intelligiť.
neq; angeli cœlorum, nisi pāter so- r s
a ¶ sic repentinus interritus incredulis super
h lus. † Sicut autem in diebus noe: t
ueniet cum dixerint pax &c.
ita erit & aduentus filii hominis. v
Sicut enim erant in diebus an- x
charitatis. k ¶ A summis cœlorum. i. a maioribus vſq; ad minores: qa prædicatio debet esse cōis. l ¶ Ab arbo. autem fici discı. &c. Per ficum cuius dulcis est fructus, significatur bonus prælatus: qui in institutiōe sua incipit virescere per opera bona: et hoc est signum fructificationis bonæ in se: & in alijs de proximo futuræ. q ¶ De die autem illa & hora nemo scit: neq; an. &c. Istud ad literam exponitur de die iudicij generaliter. Moraliter autem potest exponi de die iudicij particularis, qui est dies mortis cuiuslibet hominis: Diem autem mortis suæ nullus scit nisi deus sibi reuelaue
rit: ideo subditur. t ¶ Sicut autem fuit in diebus noe &c. Erant enim tunc comedentes & bibentes in securitate: diluuium non timentes. Sic etiam multi de morte sua non cogitant: quamuis certi
tudinaliter sint morituri. ideo subditur: v ¶ Ita erit & aduent⁹ filij hominis. ad particulare iudicium venientis: Nam aliq mo
riuntur repente in prandijs & festiuitatibus magnis: & de operantibus in agro vnus aliquando fulguratur, & alij relinquuntur: & sic est in alijs sequentibus exemplis: & ideo concluditur.
I v ✠ Vigilate

E ☞ a ¶ Comedentes & bibẽ. nubẽ. &c. Non alimenta & nuptiæ: sed immoderatus licitorum vsus arguit. Post bella fames: terremotus &c. nũc breuis sequetur pax: vt fidelis probet: an transactis malis speret iudicẽ venturũ. vnde dr̃: Cum enim dixerint pax & securitas: tunc repente iterius supueniet.

1. Te. 5. a. Luc. 12. e. b ¶ Tunc. Lucas in illa nocte. i. illa i tribulatione qua phanr̃: in qua alij manẽt: alij cadunt. c ¶ Duo erunt in agro &c. Duæ differẽtiæ pdictor̃: sunt in ecclesia quasi in agro laborantiũ: eor̃ q sincere xp̃m annũciant: & eorum qui verbum dei adulterant. d ¶ Duæ molentes in mo. &c. Duæ differentiæ sequentiũ orbẽ rerũ mobiliũ: q fœminino genere designant: ga maiorũ consilio regunt fœminæ a viris. e ¶ Duo in lecto. q ociũ eligunt & quiẽ: q significãtur noie lecti: nec sæcularibus nec ecclesiasticis negociis occupati. f ¶ Vnus assũ. qui propter deum continere studet: vt sine sollicitudine viuẽs cogitet quæ dei sunt. Qui aũt humana laude: vl aliqua vitior̃ corruptione monasticam vitam elegerit: relinquet a deo. Non sunt alia genera hoim̃ q̃ hęc tria in ecclesia. Vñ ezechiel tres viros liberatos vidit: noe, Daniel, & iob. id est rectores vt noe: continentes vt daniel: coniugatos vt iob. Et fm hęc tria genera hoim̃: tres suppo nit parabolas. In prima agit de laborantibus in agro: quod est vbi dicit. Vigilate ergo. In scda agit de existentibus in lecto q̃ est vbi dicit. Simile est regnum cœlor̃ decem virginibus. In tertia agit de molentibus in mola: q̃ est vbi dicit. Sicut em̃ homo peregre profi. &c. g ¶ Si sciret pater familias qua hora fur ven. &c. Nesciente patre familias: fur domũ perfodit: qa dum a sui custodia spũs dormit: iprouisa mors carnis habitaculũ irrumpit & ad suppliciũ trahit. Furi autem resistere si vigilaret: quia aduentum iudicis occulte venientẽ præcauens occurreret pœnitẽdo. h ¶ Quis putas est fidelis seruus. Tribus similitudinibus fulguris: furis: & submersionis pentapolis: terrorem iudicij introduxit cõiter ad oẽs vt vigilarent & parati essent. Nũc specialiter ad prælatos loquitur qui humiles, prudentes: non appetentes bonum ꝓpter lucrum tpale: sed verbo & exemplo & ope debent pascere oues. Quis putas est &c. q. d. Admonendi estis: nam q̃ rarus est, domino propter dũm seruiens: oues christi non ad lucrum: sed amore xp̃i pascẽs. i ¶ Prudens in futuro sibi prouidens. k ¶ Quẽ constĩ. &c. Q̃ rarus qui sit vocatus a deo tanq̃ aaron & non magis se ingesserit: & q non magis se pascat q̃ oues. l ¶ Beat⁹ ille &c. Eterna autẽ beatitudine glorificandus est: qui domino veniẽte ad iudicium repertus fuerit fideliter annonam verbi mistrãs & in cura gregis vigilans. ¶ Rarus inuenit fidelis vel prudens sed qui talis inuenit beatus est. m ¶ Super omnia. i. super oia cœlestis regni gaudia: cæteros. i. bonos audidores facier discumbere: & transiens ministrabit eis. n ¶ Percute. conseruos. iurg̃s afficere vel infirmorum conscientias prauo verbo vel exẽplo vitiare. Vnde Lucas ait: seruos vel ancillas quor̃ q̃ta infirmior est ętas vl sex⁹: tãto facilior est ruina.

Ezec. 14. e. Tria sũt gña hominum. Luc. 12. f.

☞ Cum hypocri.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Donec venit diluuium & tulit oẽs. i. perdidit: excepto noe & his qui cum eo erant in arca. b ¶ Ita erit aduen. filij hominis. qa hominib⁹ in securitate existẽtibus: & de nullo timẽtibus: subito veniet tribulatio ¶ gulæ dediti. ¶ ebriati dediti.

te diluuiũ comedentes & bibentes, ¶ & his toti dediti & iudicia dei contẽnentes nubentes & nuptui tradentes: vsq̃ quo perstiterunt vsq̃ in eum diem.

ad eũ diẽ quo intrauit in arcã noe: a ¶ cognoscere noluerunt q̃uis noe pdicẽte. & nõ cognouerũt doec venit diluvia ¶ tanq̃ fur comprehendit filios noctis.

uiũ & tulit oẽs: ita erit & aduentus b a ¶ in illa consummatione. b ¶ prædicatores. c ¶ inuenientur in se mente pares, sed nõ eque metentes fructus.

filii hoĩs. Tunc duo erunt in agro: c vnus assumet & ✝ vnus reliquetur. ¶ occupati sæcularibus. ¶ qui habuerunt tã q̃ non habentes.

d Duæ molentes in mola: vna assu- a ¶ qui in incerto diuitiarũ sperauerunt. b ¶ continentes, non occupati ecclesiasticis vel sæcularibus.

metur & ✝ altera relinquet. Duo in f lecto: vnus assumet: & ✝ alter relin- a ¶ Ecce quo tendant quę dixit. ¶ sollicti estote: Hęc enim causa cur nescirevult nos diem aduentus sui.

quet. ✝ Vigilate ergo: quia nescitis d qua hora dominus vester ventu- ¶ Probat q̃ debent vigilare & sobrij esse.

rus sit. Illud aũt scitote, quoniam ¶ spiritus.

si sciret paterfamilias qua hora g a ¶ deus in morte. b ¶ in illa hora quæ sibi esset suspecta.

fur venturus esset: vigilãret vtiq̃, ¶ id est corpus.

& nõ sineret perfodi domum suã. ¶ sine macula & ruga.

Ideo & vos estote parati: qa nescitis qua hora filius hominis ventu- a ¶ Difficultatem ostendit: non impossibilitatem virtutis.

rus est. ✝ Quis putas est fidelis ser- h ¶ bene erogando pecuniam domini sui.

uus & prudens quem constituit f a ¶ christus. b ¶ discernens capacitatem singulorum. ¶ ecclesiam.

dominus super familiam suam: vt g a ¶ pro capacitate auditorum. b ¶ sermonis diuini: vel exempli sui.

det illis cibum in tempore. ✝ Bea- h tus ille seruus quem cum venerit a ¶ christus. b ¶ cibum ministrantem.

dominus eius inuenerit sic faciẽ tem. Amen dico vobis: quoniam i a ¶ pro tempore & cæteris supra dicta. ¶ nõ vt soli: sed vt præ cæteris habeant æterna præmia. ¶ Tum pro vita sua. Tum pro gregis custodia.

super omnia bona sua constituet k ¶ Econtra si dissimulauerit iudicium dei.

eum. Si autem dixerit malus ser- l ¶ in proximo vẽturum securitatem sibi ꝑ sibi faciens.

uus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire: & cœperit a ¶ iniurijs afficere. b ¶ Ipse autem sit deditꝰ gulæ vel ebrietati vel sacinoribus & illecebris sæculi plenus sit.

percutere cõseruos suos: mãducẽt

tribulatio antichristi. Vel fm alios istud refertur ad ꝑs post mortem antichristi ipso mortuo, & per ꝯs hoibus in securitate existentibus: subito apparebunt signa iudicij & iudicis aduenientis. c ¶ Tũc duo erũt &c. Per existentes in agro intelligunt prælati quor̃ officium est laborare in agro militantis ecclesiæ. Per molentes in molavbi est magnus labor corporalis intelligunter actiui. Per existentes in lecto intelligunter contemplatiui q sunt in requie contemplationis. De istis tribus dr̃: Vnus assumet: & alter relinquetur. qa istorum trium status aliqui stabunt in fide in persecutiõe antichristi & aliqui cadent. Et sic̃ aduenie te iudicio aliqui assumentur ad gloriã: alij qui relinquentur ad pœnam. d ¶ Vigila ergo. Hic ex prædictis excitat nostram sollicitudinem: Quia enim ꝑs iudicij est icertum: ideo semp debem⁹ esse parati ad ip̃m expectandum. quia in tali statu in quo aliquis capietur in morte, quę etiam nobis in certa est: ita etiam in tali statu præsentabit in iudicio. Ad hoc etiã adducit duplex exẽplum. Primũ est de patrefamilias qui sollicitus est de custodia domus: & multo forti⁹ nos debemus esse solliciti ne perdamus vitam æternam: Quod erit si inueniamur im parati per carentiã gratiæ in morte: & hoc est q̃ dicit: Illud aũt &c. & patet lr̃a. Secũ dum exemplum ponit ibi: e ¶ Quis putas. de seruo patrisfamilias qui sollicitꝰ est regere domum sibi commissam: non solũ in præsentia domini: sed etiam in absentia vt sic veniens dominus eum remuneret. Si autem in contrarijs actibus ipsum iueniat æternaliter puniat. Iste autẽ seruus est quilibet christianus qui est dispensator dñi sui: Quod potest itelligi tripl̃r. Vno modo in dispensatione spũalium: q̃ꝰ proprie pertinet ad ꝓlatos. Alio modo in regimine temporalium: q̃ꝰ ptinet ad principes sæculares & iudices. Tertio modo in bono vsu gratiarum sibi a deo collatarum: & hoc ptinet ad oẽs: hoc ergo est q̃ꝰ dicit: Quis putas est fidelis seruus &c. f ¶ Quẽ cõstituit dñs super familiam suam. Et põt respoderi, vt patet ex ꝓdictis. Hic est bonus prælatus vel bonus iudex, vel etiam bon⁹ sim plex christianus q̃ vt dicit in ecclesiastico. Cuilibet mandauit deus de proximo suo. g ¶ Vt det illis cibũ in tpe. i. auxiliũ ideſt in tpe necessitatis: ad q̃ꝰ libet prædictorum tenetur: vt visum est. h ¶ Beat⁹ ille ser. quem cum ve. dñs ciꝰ. q̃rens in mortе rationem seruitij sui: inuenerit sic faciẽtem. i. in actibus charitatis se exercentẽ q̃ꝰ per talia meretur beatitudinem: ꝓpter q̃ꝰ subditur: i ¶ Amen dico vobis. quoniã super oĩa bo. sua con. cum. q̃ꝰ bitudo est status oĩm bonor̃ congregatiõe perfect⁹: vt dr̃. in. de consolatiõe. l ¶ Si aũt dix. malus seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus. hoc dicunt illi qui nõ cogitant de morte. m ¶ Et cœperit percutere conseruos suos. id est occupare se in actibus malis & charitati contrarijs.

✠ Veniet dñs

✠ d ¶ Vigilate ergo. vos ad mortem solicite præparando. e ¶ Quis putas est fidelis seruus &c. hic est bonus prælat⁹ qui subditos suos pascit pabulo sacræ scripturæ & eucharistię: quem si dominus inueniret vigilantem super personæ suę gregisq̃ sui custodiam. k ¶ Super oĩa bo. &c. dãbo ei seip̃m, & p ꝯs omne bonum. l ¶ Si aũt dixe. ma. &c. de aduentu eius in morte nihil cogitando. m ¶ Et cœperit percutere conseruos &c. i. viuere iniuriose & gulose.

✠ Veniet dñs

A ☞ a ¶ Cum hypocri. &c. Cum illis. s. qui erant in agro: & qui molebant: & nihilominus derelicti sunt. Qui dicũtur hypocritæ, & in agro: & in mola: id est qui bona videbãtur facere: sed exitus diuersæ voluntatis apparuit. b ¶ Fletus. Per similitudinem mẽbrorum magnitudo ostenditur tormentorum.

Ca. XXV.

TVnc simile erit &c. Decẽ virgines. Virgines sunt omnes q̃ ea luxu sæculi continent.

d ¶ Et spon. &c. Omnes simul sunt sponsa: quæ mõ desponsata est virgo a corruptione sęculi. Nubet cũ mortalis immortali cõiunget. e ¶ Quia q̃. quia quinqueperita est continentia in carnalibus illecebris: videlicet vt in q̃nq̃ sensus ptineant se a voluptatib⁹. f ¶ Moram autem &c. Quia non est parum temporis inter priorem & secundum aduentũ christi. g ¶ Dormitauerunt & dormi. qa postea suscitandi. h ¶ Media autem nocte. i. nullo sciente vel sperante. Vnde:

1. Tes. 5. a Dies domini sicut fur in nocte veniet.

☞ Date

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Veniet dñs ser. il. die in qua nõ sper. quia nihil est incertius hora mortis. b ¶ Et diuidet eum. separando animam a corpore in morte. c ¶ Partemq̃ eius po. cum hypo. i. cum falsis christianis separando ip̃sum a beatis, & coniungẽdo condemnatis. d ¶ Illic erit fletus & stridor dentium. hoc supra expositum est ca. xiij.

Moralit. ✠ a ¶ Veniet dominus ser. illius &c. repetens mortis debitum repentinæ sicut frequenter accidere consueuit.

¶ In capit. xxiiij. vbi dicitur in postilla. Hmõi autem est noticia diei iudicij.

B ADDITIO. Quæcũq̃ noticia deo attributa, etiam si non importaret respectum ad creaturam: necessarium est q̃ sit communis trib⁹ personis: eadem enim est cum essentia diuina.

REPLICA. In capi. xxiiij. vbi dicit de noticia diei iudicij, q̃ pater solus &c. dicit postil. q̃ per hoc nõ excludit̃ filius & spũs sanctus: ga oĩs respectus dei ad extra est cõis tribus: talis autẽ est noticia diei iudicij. Burg. dicit quæcũq̃ noticia deo attribuitur, etiam si non importaret respectum ad extra: necesse est vt sit cõmunis tribus personis: eadẽ em̃ est cũ essentia diuina. Sed si ratio Bur. valet: paternitas erit cõis tribus personis: ga est eadẽ essentia diuina. Sed dictum in se non videt̃ scholasticum: quia per noticiã generatur verbũ si igitur illa est communis tribus: tres personæ generant verbum. Item verbum est noticia, per paternum intelligere expressa, & ideo dicitur sapientia. Si igitur illa noticia est communis tribus: patervt̃q̃ erit sapiens sapientia genita quod negat beatus Augu. j. Retrac. ca. xxv.

Ca. XXV.

Diuisio. TVnc simile erit &c. Data lege euangelica: posit̃q̃ salvator oñdit quædã antecedentia iudiciũ extremũ: hic describit ip̃m iudicium. Et ga vniuersitas iudicãda distinguit in tres status: videlicet actiuor̃ contemplatiuorũ: & ẽt prælator̃. Ideo diuidit in tres ptes fm tres parabolas quas hic ponit ad istos tres status ptinẽtes. Prima ptinet ad cõẽplatiuos. scda ad ꝓlatos, ibi. Sicut em̃ hõ pegre &c. tertia ad actiuos, ibi. Cum aũt venerit filius hoĩs. Prima in duas: ga primo circa vitã cõtemplatiuã ponitur meritũ. & scd̃o ponit circa hoc examinatiõis iudiciũ, ibi. Media aũt nocte. Dicit ergo primo. e ¶ Simile erit regnum cœlorũ. i. ecclesia militans quantum ad statum contemplatiuũ. f ¶ Decẽ virg. i. per quas signat̃ vniuersitas contemplatiuor̃. Numerus em̃ denarius est prim⁹ digitus vel primus limes numeror̃. vñ & numeri sequẽtes cõponunt̃ ex denario plures sumpto vel aliqua ꝑte eius: sicut patet viginti bis decẽ. xxx. ter decẽ: & sic ꝯ. Similiter. xj. vnũ & decẽ, &. xij. duo de decem: & sic consequenter

2ñr. Propter quod dixerunt aliqui philosophi q̃ numeri non procedunt in infinitũ: sed solũ vsq̃ ad decẽ. vt habetur. iij. Physico. & ideo denarius numerus bene significat vniuersitatem. Virginitas autem quæ tenet supremum gradum in virtute castitatis, significat vitã contemplatiuam: qa castitas eleuat mentẽ a carnalib⁹. Et sicut disponit intellectũ ad cõtemplationẽ veritatis: sic econtrario luxuria deprimit mentẽ & causat hebetudinem intellect⁹ & sic reddit hoĩem quasi bestialẽ propter q̃d̃ j. Ethicorum vita voluptuosa vocatur vita pecudũ. g ¶ Quæ accipientes lampades. Lampades istæ, sunt opera vitæ contẽplatiuæ quæ sunt bona de gñe. h ¶ Exierunt obuiã spõ. &c. Ad hoc debet ordinari exercitium vitæ contemplatiuæ, vt homo possit secure & decenter obuiare christo venienti ad iudiciũ q̃ tũc coniũget sibi ecclesiã totaliter mundatam nõ habentẽ maculam nec̃ rugam. i ¶ Quinq̃ autem ex &c. Prudentia aũt est virtus directiua operum humanor̃ in fine debitũ. Propter q̃d̃ a philosophis, & a sanctis dicit̃ aurigа virtutum. Virgines aũt prudentes sunt contẽplatiui seu religiosi, opera sua bona de genere ad finẽ debitum ordinantes: videlicet ad gloriam dei principaliter ad perfectionem sui, & ædificationẽ ꝓximi consequẽter. Et quia satuiras est priuatio prudentiæ contraria: ideo fatuæ virgines dicuntur cõtemplatiui a prædicto fine deuiantes: ꝓ priam gloriã & fauorem hoim, vel ꝑ̃ium q̃d̃ q̃dẽ. principaliter intendentes. Et merito dicũtur 23. q. 1. c. virgines fatuæ: qa bonum opus de genere si paul⁹. perdunt ꝓpter defectum intẽtionis rectæ. De sacra k ¶ Sed quinq̃ fatuæ &c. Oleum istud est vnc. cap. spuale gaudium q̃d̃ oritur ex operibus bonis, factis propter deum. De quo dicit apostolus ad Philip. iiij. a. Gaudete in dño semper. Hoc autẽ oleum non habent virgines fatuæ propter defectũ intentionis rectæ: licet habeãt lãpades: id est opera bona de genere. l ¶ Prudentes vero accẽ. &c. quia ꝓpter rectitudinem intentionis gaudẽt in dño de suis opibus bonis. Dicitur aũt gaudium istud oleum: qa nutrit & fouet ignẽ charitatis. Ex hoc enim, q̃ aliqs delectatur in ope: fortius & melius operat̃: fm p̃m: & per consequens disponitur, vt ei maior charitas infundatur. m ¶ Moram autem facientẽ spõ. &c. Mora ista est decursus tẽporis ab ascensione christi vsq̃ ad diem iudicij. Quod tempus ꝓpter longitudinẽ vocatur hic mora: iam enim durauit per mille ducentos, & septuagita quinq̃ annos: & residuum est nobis icertum. In hoc autem temporis interuallo moriũtur omnes tam boni q̃ mali. Quæ quidem mors signatur hic ꝑ dormitionem: qa ita faciliter excitabuntur a morte ꝑ xp̃m ad iudiciũ venientem: sicut hõ purus excitat aliũ dormientẽ. n ¶ Media autem nocte. Hic ponitur exa prædicta opa cõtemplantiũ. Dicit ergo. Media aũt no. Non est intelligendũ ꝓ hoc q̃ iudiciũ extremũ fit celebrandum de nocte. Sed de die prout dicit Aplꝰ. 1. Corinth. iij. c. Dies dñi decla. &c. Sed quia ꝑs iudicij est nobis occultũ: vt patet ex præce. capi. ideo hoc signatur per hoc q̃d̃ dicitur: Media autem nocte. qa ill̃a quæ fiũt media nocte sunt hoibus occulta. o ¶ Clamor factus est. i. vox christi vel angelor̃ ad vocandum mortuos ad iudicium: vt dicetur. j. eod. capi. p ¶ Tunc surrexerunt omnes vir. il. quia omnes resurgent boni & mali vt appareant in iudicio xp̃i.

✠ Et orna.

Moraliter. e ¶ Tunc simile erit &c. Per quas intelligi põt vniuersitas fidelium qui propter integritatem fidei virgines nominãtur: fm illud. ꝯ. Corinth. xj. a. Despondi vos vni viro virginem ca. &c. i ¶ Quinq̃ autem ex eis &c. i. bonis operibus vacuæ: quia fides sine operibus mortua est. k ¶ Et quinq̃ prudentes. i. opera bona habentes: & sic accæperunt oleum ad ornatum suarũ lampadarũ: propter quod a christo dicuntur recæptæ: aliq̃ ỹo excluſæ.

Moralit. Iaco. 2. d.

✠ Sicut enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

B ℣ a ¶ Date nobis de oleo &c. quorum facta aliena fulciūtur laude eadem subtracta deficiunt: & de cōsuetudine id semper inquirunt vñ gaudere animus soleat. Itaq; hominum q corda non videt testimoniū volūt hre apud deū q cordis ispector est. b ¶ Extinguunt &c. i. aduētu iudicis intus obscurant: & a deo nō habēt mercedē: qa recæperunt laudē. c ¶ Ne forte &c. qa qsq; p seipōē redder nec alieno testimonio iuuatur qs apud deū cui secreta patēt, & vix sibi qsq; sufficit vt ei phibeat testimoniū ꝺscientia sua. Ne forte. v nusq; sqs p suis opib⁹ mercedem suscipiet: nec pñs in die iudicij aliorū virtutes alior⁹ vitia subleuare. d ¶ Adven. &c. Vendētes sunt adulatores: q dant laudē & accipiūt aliquā mercedē. e ¶ Dū autem irent &c. inclinantib⁹ se illis in ea q̄ foris sunt & solita gaudia reqrentibus: cū interna nō nouerūt, venit ille qui iudicat.

f ¶ Et clausa est ia. &c. Post iudicium magna est eius seueritas cuius est añ iesfabilis misericordia. g ¶ Nouissime ve. &c. perverā pniam: p infructuosas lachrymas pulsant foris relictæ. Non dicitur qꝺ emerunt oleum: qa nullo iam remanente gaudio de alienis laudibus: in angustijs redeūt ad imploratiōem dei. h ¶ Vigilate. videlicet vt testimonium bonæ conscīæ nobis præpa remus: ne cum fatuis virginib⁹ foris remaneamus. i ¶ Nescitis diem neq; ho. Nō solum diem iudicij: sed diē mortis cuiusq; vel horā in qua q paratus inuenīt: & tunc paratus inuenīet. t qa paratos nos inuenire dēsiderat: subjcit aliā de eadē re parabolam. k ¶ Peregre proficiscens vocauit &c. Locus carnis terra est: ergo xp̄s carnem nostram ad peregrina duxit qñ cœlū ascendit. l ¶ Et profectus est statim. non locū mutans: sed liberā eis prātē operandi permittēs. m ¶ Operatus est in eis &c. A visibilibus se custodiendo: alios pro posse exhortando: vt de visibilibus ad inuisibilia transeant. Vel vtriq; sexui prædicando: & de bonis moribus informādo: geminauit accepta talenta. n ¶ Posuit autem &c. Cœpit singulorum actus discutere accusante conscientia vnumquēq; vel excusante. o ¶ Ecce alia quinq. quotquot ab errore conuertit: tot dño obtulit: testimoniū sibi dante ꝺscīa qꝺ p gratiā sibi datā nō tm sibi, ꝓfuit: sed etiam quos potuit lucrifecit.

℣ Super

NICO. DE LYRA.

℣ a ¶ Et ornaue. Iam. su. Iste ornatus nō est aliud q̄ recursus ad mentem cogitando de iustīcia suorum operum & bonitate circunstantiarum. b ¶ Fatuæ autem sa. dda. n. &c. Ista petitio vana & rūsio negatiua significat qꝺ nullus ad alium q̄tumcūq; iustum poterit recurrere, p auxilio habēdo nec aliqs q̄tumcunq; iustus poterit alīū iuuare: sed sibi soli sufficiet iustīcia sua: & hoc est qd̄ subditur. c ¶ Ne forte &c. Expro bratio est prēteritę fatuitatis i hoc qꝺ bona opa de genere dederunt, ꝓpter fauorē laudis humanæ: qa venditores olei sunt adulatores ſm Augu. q. d. Considerate qd valuit vobis pro tali fauore continenter viure. d ¶ Dum aūt irent eme. p hoc insinuatur remorsus proprię conscīe dicentis testimonium de ꝓdictis contra se. e ¶ Venit sponsus. i. christus ad remunerationem bonorum. f ¶ Et quæ paratæ erant. p opera charitate formata. g ¶ Intrauerunt cum eo ad nup. id est ad gloriam celestem alijs relictis ad pœnam. h ¶ Et clausa est ianua. qa

¶ cōtinētes. ¶ numerauerunt secū opa sua p
nes virgines illæ: & ornauerunt lā a
quibus remunerationē expectant. a ¶ sua fiducia decæpte intus vacuę dicunt ꝓximis.
pades suas. Fatuæ autem sapienti b
a ¶ testimoniū laudū: dicēdo de opibus nr̄is
a bus dixerunt: Date nobis de oleo
qd̄ vidistis. a ¶ opa nr̄a q̄ hoīb⁹ clara videbyt̄o: qa lāpades nr̄æ extinguuntur:
bant. a ¶ nō de auaricia sed timore: qa i illo
c Rñderunt prudentes, dicentes: Ne c
die testioniū cuiusq; vix sufficiet sibi, nedū sibi & proximo.
forte non sufficiat nobis & vobis.
a ¶ increpādo. ¶ ite. i. mō videam⁹ qd vos aduuēt q vobis laudes vēdēt ꝺsueuerāt. b ¶ venaminū laudes vr̄o more. ¶ nō dant ꝺsilium
sed ex obliquo cōmemorāt crimen earum.
d itē potius ad vendētes & emitēvo
e bis. Dum aūt irēt emere: venit spō q
a ¶ quibus ꝺscia dabat bonum testimoniū.
sus, & q̄ parātæ erant, intrauerunt g
a ¶ vbi munda aīa verbo decopulatur.
b ¶ aditus regni cœlestis: qa precibus postea
f cum eo ad nuptiās & clausa est iā h
nullis patebit aditus post iudicium.
g nua. Nouissime veroveniūt & reliq̄ k
a ¶ Dolore repulsionis compulsę appellationem ingeminant dominationis.
virgines, dicētes: † Dñe dñe, aperi
nobis. At ille respondēs, ait: Amē l
a ¶ ideo vos desero: qa per vitæ meritū non
recognosco. b ¶ Ecce quo parabola rendit.
h dico vobis, nēsciovos. Vigilāte itam
i q̄ qa nescitis diem neq; horā: † Sic k
cut em̄ hō peregre proficiscens vocauit
a ¶ dedit dona hoibus naturalia & gratuita.
cauit seruos suos & trādidit illis q
a ¶ exteriorum sciam q̄tumcunq; sensibus acq̄sitā.
bona sua. Et vni dedit quinq; talē r
a ¶ intellectū & operationem. b ¶ intellectū.
ta: alii autem duo: alii vero vnum
a ¶ nō, p largitate vel pcitate: alīj plus: alīj mi
l vnicuiq; ſm ꝓpriā virtutem: & pfe s
nus sed, p viribⁱ accipiētiū. a ¶ Promouit.
b ¶ scīētia exteriorę & ſi mystica nō penetret.
ctus est statim. Abiit aūt q quinq; tā t
¶ dum sea visibiliumvoluptate custodit: ab
his etiam alios amouendo compescit.
mlenta accæpat: & opatus est in eis: &
lucratus est alia quinq. Similr qui
a ¶ intellectū & opationē. b ¶ ꝓdicādo, & mira opando: tales instruit q itidē florēt scīa &
ope. a ¶ itellectū. b ¶ p se: sed nō rediēs p se.
Qui aūt vnum accæpat, abiens fo
a ¶ terrenis actibus se applicauit nec lucrum
spirituale quæsiuit.
dit i tērrā: & absc̄dit pecuniā dñi
a ¶ quod est ab ascensione dñi vsq; ad secundum aduentum. b ¶ ad iudicandum.
sui. Post multum vero tpis vēnit v
n dñs seruorū illorū: & posuit rōnē x
¶ præparans se ad reddendam rōnem.
cum eis. Et accedēs q quinq; talenta accæpat: obtulit alia quinq; talē
ta dicens. Dñe quinq; talenta tra
o didisti mihi ecce alia qnq; superlu

nua. qa post iudicium non erit alicui aditꝰ
G possibilis ad gloriam: propter qd̄ subdit.
i ¶ Nouissime vero. id est nimis tarde.
k ¶ Veniunt & reliquæ virgi. di. domine
dñe ape. n. Per hoc qꝺ vocant eum dñm, signatur qꝺ crediderunt in christum. Sed qa
fides earum fuit informis. ideo subditur.
l ¶ At ille ñdens, ait. Amen dico vobis.
nescio vos. noticia. s. approbationis qua
soli electi a deo cognoscunt. Et in fine huius parabolæ ad nostram instructionē concluditur. m ¶ Vigilate itaq; ad habēdū.
scilicet fidē formatā charitate. n ¶ Quia
nescitis diem neq; horam. s. mortis, nec p
consequens status pro die iudicij. Quia sicut dictum est in tali statu præsentabit̄ qui
libet in iudicio in quo inuenietur in morte. o ¶ Sicut enim homo peregre. Hic ponitur secunda parabola quæ pūnet ad præsentes. Et primo circa statum eorum describitur meritum: & demeritū proprie actionis. Secundo, iudiciū discretionis, ibi. Post multum vero temporis. Dicit ergo primo.
Sicut homo peregre proficīscēs. Homo
iste est iesus christus, qui licet ſm diuinitatem non possit proficīsci de loco ad locum
qa sic est vbiq;, semper, & de necessitate ſm
tn naturam humanam peregre ꝓfectus est
qñ ascendit in cœlum: qa locus, ꝓpri⁹ oīm
cōpositorū ex elementis, vbi naturaliē gescunt est terra: vt habetur. ij. de generatiōe:
qa elementa grauia excedunt in eis ſm q̄titatem molis. p ¶ Vocauit seruos suos.
i. prælatos ecclesię qui spāli modo sunt ei⁹
serui. q ¶ Et tradi. il. bo. sua. Bona scili † Matt.
cet naturæ: bona gratiæ gratis datæ: bona d.
scientiæ: bona potētiæ: & bona opulentię. Luc.19.
& dicuntur talenta: qa per bonū vsum talium potest hō sibi acquirere cœleste præmium. r ¶ Et vni dedit quinq; tal. &c. † Luca
qa aliqui habent oia ista a deo sibi collata. b.
alīj plura istorū: & alīj vnum tm. t ¶ Abiit H
aūt &c. Quia aliqui sunt q ista talēta multiplicant & geminant bene vtendo prędictis ad sui perfectionē & ꝓximi ædificationem. Alīj aūt absc̄dunt in terra q prædictis vtuntur ad mundi gloriam & tēporale lucrum seu quæstum. v ¶ Post multum vero tpis. Hic ponitur circa prædicta examinationis iudicium. Post multum vero
temporis venit dñs seruorū illorū. quia
magnum tempus est ab ascensione xp̄i in
cœlum vsq; ad aduentum eius ad iudiciū:
vt prædictum est. x ¶ Et posuit rationē
cum eis &c. quia tunc districte exiget ratiō
nem de bonis ab eo collatis: bene operantes remunerando. Propter quod sequitur.
℣ Euge
✳ o ¶ Sicut enim homo peregre profi⁹ Moralit.
ciscens &c. Hoc communiter exponit de
christo qui ascendens in cœlum suis fidelibus bona sua dedit: de quib⁹ rationem exiget in iudicio finali. Potest etiā exponi de
christo nobiscum existente in huius mūdi
peregrinatione: sicut ipse dicit in fine hui⁹
euangelij. Eccę ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationē sęculi. Ipse etiam dat nobis bona sua, inæqualiter tamen ſm sapientiæ suæ ordinem.
s ¶ Et profectus est statim. Per hoc nō intelligitur eius recessus ab ecclesia: sed quia
dimittit nos agere pro libertate nostra. Illi
vero duplicant talenta: qui ex eis faciunt
opera bona. Illi vero absc̄dunt, q viuūt
ociose, vel ex eis temporalia tantum lucra
quærunt. Venit autem dominus rationem
quęrere in cuiuslibet hominis morte: & duplicātes talenta remunerat: alios vo dānat.
✳ Cum aūt ve.

A ℣ a ¶ Super pau. Pauca sunt bona præsentis vitæ quāuis multa videant̄: qa nō sine alicuius molestiæ admixtione sunt multa autem bona æterna quæ sunt sine omni corruptionis molestia. b ¶ Intra in gaudiū domini tui. Admixtus choris angelorum sic intus lætare de munere, vt iam nō sit qꝺ exterius doleas de corruptione. c ¶ Qui duo talenta accæperat. Iste virib⁹ suis qc
quid in lege dei didicerat, in euangelio duplicauit: Siue conscientiam & opera præsentis vitæ, futuræ beatitudinis typos intellexit. d ¶ Durus es. Quia ardua est via
quæ ducit ad vitā: & qa quanto gradus altior: tanto casus grauior. e ¶ Et timens abij &c. Et timēs aggredi altioris vitę gradum: ne alterius salutem quærens ipse pericliterer. f ¶ Absc̄ondi talentum tuum.
non prædicaui quod te donante intellexi.
g ¶ In terra. in carnali vita subsistens: sicut habui, sic tenui nō augens vel minuēs.
¶ Nota qꝺ piger seruus inertiam non excusat: sed superbit calumniando dominū. Et
dicit se prudenter fecisse: ne dum lucra quærit, periclitetur etiam de sorte: & vocat eum
durum cui tamen non seruit ad lucrū. Cui
similes sunt in ecclesia qui melioris vitæ
vias aggredi metuunt & iacere in ignauia
non verentur: & cum se peccatores considerant: sanctitatis viam arripere timent: &
tamen in iniquitatibus remanere non timent. Quorum petrus adhuc infirmus spem tenuit cum viso piscium miraculo di
Luc.5.b. xit. Exi a me dñe: qa homo pctōr sum. Immo si peccatores: deūa te non repellas. Qꝺ
faciunt hi qui videntes se infirmos nolunt
ad meliora ꝓgredi. Peccatores quidē se fatentur & dñm repellunt: & velut in pertur
batione consilium non habent. Dum moriuntur, & vitā timent: hac sibi blandiētes
ꝗuersitate: quasi dicerent. Sufficit mihi de
me ratiōem reddere, quid opus est alīs ministrare: vt de eis quoq; cogar rationē reddere. Cum ēt hi inexcusabiles sint, qui non
audita lege vel euangelio dormierunt: cū
per creaturam deū cognoscere potuerunt.
Vnde dicitur Meto vbi non semino: &c.
h ¶ Sciebas qd̄. Quare ista cogitatio non
incussit tibi timorem: vt scires me mea dilegentius quęsiturum? Quod dixit pro excusatione, vertitur in culpam. i ¶ Numula
tīs. Vel cæteris doctorib⁹ vt aplīs & epīs.
Vel cūctis credentibus qui pñt pecuniam
duplicare. k ¶ Et date ei &c. Hoc in eccl̄ia
fieri plārūq; videmus: qa plārīq; dum bñ
ministrant exteriora q̄ accipiunt p adiun
ctam gratiā: ad intellectū quoq; my sticum
perducunt. l ¶ Omni em̄. Multi ei natura
licet sapientes & acuti, ſi sint desides, pdūt
bonum naturæ & præmiū qd̄ erat eis promissum vī transire ad alios: qui qd̄ habēt
minus p naturam, acquirunt p industriā.
Vel qui habet fidem & bonā voluntatem,
ēt ſi minimus habet in opere, dabit̄ ei a bono iudice. Sed qui fidē non habet, ēt virtutes quas naturaliter habet, perdit: sine qua
nō sunt virtutes. Vel qui habet amorē verbi, datur ei sensus intelligendi. Qui vo nō
habet etiā ſi naturali studio calleat, deficit.
Vel qui non habet charitatem: amittit omne bonum quod habet. Nota qꝺ hoc quod
cuiq; datur in rebus mundanis vel spūalibus pro talento imputatur de quo est rōnē
redditurus. m ¶ Cum autem. Tradendus
in ꝓximo cruci, præmisit gloriā triumphātis, vt secutura scandala hac ꝓmissione cōpensaret. Post ꝑabolas de fine mūdi, nunc
exequitur dominus modum futuri iudicij.
℣ Omnes

a ¶ non tua quærens sed quæ iesu christi.
cratus sum. Ait illī dñs eius: Eūge a
a serue bone & fidelis: quia super b
pauca fuisti fidelis, supra multa d
a ¶ gaudens dñs in gaudium intrare iubet.
b te cōstituam: intrā in gaudium do
c mini tui. Accessit autē & qui duo
talenta accæperat, & ait: Domine
duo talenta tradidisti mihi: ecce
alia duo lucratus sum. Ait illī do
a ¶ non tua quærens: sed quæ iesu christi.
minus eius: Eugē serue bone & fi
delis: quia supra pauca fuisti fide
lis, supra multa te constituam in
a ¶ accipe quod oculus non vidit nec auris
audiuit. b ¶ infelicissimum habens a
trā in gaudium domini tui. Accē e
sua conscientia testimonium.
dens autem & qui vnum talentum
accæperat ait: Domine: scio quia f
a ¶ als austerus. b ¶ nō parcis: sed p cidis falce iudicij tui eos qbus legem non cōmisisti.
d homo dūrus es: mētis vbi non se g
a ¶ in regno tuo bonos etiam ex gentibus &
ex eorum comparatiōe qui naturalem legē
minasti, & cōgregas vbi non spar
seruam: dānans eos q negligunt scripturas.
¶ per liberum arbitrium.
f sisti: & timens abij & absc̄ondi ta h
g lentum tuum in terra: Ecce habes i
quod tuum est. Respondēs autem k
dominus eius dixit ei: Serue ma
a ¶ superbe qui calumniam facis domino.
b ¶ qui lucrum facere neglexisti.
h lē & pigēr, sciebas quia meto vbi l
a ¶ quia etiam ab his exigo quibus nō commisi ad erogandum.
non semino: & congrēgo vbi non
¶ diuinum sermonem.
sparsi. Oportuit ergo te pecuniā
a ¶ Numularij sunt qui prædicationem auditam valent verbis & opere exercere.
b ¶ id est merita discutiens.
i meam cōmittere numulāriis: & vē
niens ego recæpissem vtiq; quod
a ¶ & te per gratiam bene dispensatam & per te acquisitos.
meum est cum vsurā. Tollite itaq; m
a ¶ intellectum. b ¶ quæ exteriora bñ administrauit sed intellectu adhuc vacuus fuit.
k ab eo talēntum & date ēi qui ha n
l bet decem talenta: † Omni enim
a ¶ studium verbi erogādi, dabitur gratia su
per gratiam.
habēnti dabitur & abundabit. Ei o p
a ¶ hoc studium vel charitatem.
autem qui non habēt: & quod
a ¶ vel naturali ingenio vel litera
li studio. b ¶ quia nulla dulcedine in
ternæ sapientiæ gaudebit.
vidētur hābere, auferētur ab eo.
a ¶ infructuosum qui sponte & negligentia
suacorruit in interiores tenebras.
Et inutilē seruum eiicite in te q
a ¶ non delectatio vt in istis fuit.
nebras exteriores: illic erit fletus & r
a ¶ in secundo aduentu.
strīdor dentium. Cum aūt vēnerit s

a ✳ ¶ Euge. interiectio est gaudentis. C
b ¶ Serue bone & fidelis. quærens in suis
actibus gloriam dñi non suam. c ¶ Quia
super pauca fui. &c. Bona enim in hac vita collata homini, parua sunt respectu bonorum gloriæ: quia ibi confertur homini
bonum infinitum: propter hoc sequitur.
d ¶ Supra multa te constituam &c. & patet. e ¶ Accedens autem & qui &c. quia
mali licet (multi) apparebūt in extremo iudicio diuino conspectui. f ¶ Ait: domīe
scio quia homo durus &c. Tum quia de⁹
a seruis suis requirit opera ardua. s. opa virtutis. Tum quia in iudicio durus erit, qui
modo est pius & mansuetus. g ¶ Metis
vbi non seminasti &c. Hoc itelligitur dupliciter. Vno modo: quia non solum requi Ecclesiæ
rit in prælatis ecclesię bona in propria per plati de
sona: sed etiam in aliena: quia eorum offm subditis
est inducere alios ad bonum. Alio modo, ratiōem
quia reqrit ab homine opera meritoria vi- reddent.
tæ æternæ & tamen non seminauit in natura hominis principiū sufficiens huius operis. Homo enim ex puris naturalibus non
potest mereri vitam æternam: immo contrarium dicere est hæresis pelagiana: nō tamen deus iniuste requirit opera meritoria
vitæ æternæ: quia si homo faciat quod in
se est deus infundit sibi gratiam per quam
potest prædictum opus exercere. h ¶ Et ti
mens abīt & absc̄on. ta. quia ex pusillanimitate aliqui refugiūt aggredi opera virtutum, & declinant ad vitia, & ad sola terrena quærenda: curantes tm de corpore, & Terrena
nullo modo de anima: ꝓpter quod sequit. querētes
i ¶ Ecce habes &c. quia aliqui ad tanta in aiæ salu-
stiam deueniunt, qꝺ dicunt deus fecit ani- tem con-
mam, curet de ea si voluerit. Alīj autē præ temnūt.
sumentes credunt habere gloriam sine me D
rito dicens. Deus non fecit animam, p damnatiōe: ipsa saluabit & trahet ad se. k ¶ Respondens autem dñs &c. Ex verbo enim
suo eum condēnat: quia in iudicio cōscientia vniuscuiusq; testificabitur contra se.
l ¶ Sciebas quia &c. quasi diceret: ex quo
sciebas me esse durum in repetendo multiplicationem talentorum tibi traditoꝝ per
exercitium bonorum operum: ex hoc ostēdis te iuste condemnandum: propter quod
sequitur. m ¶ Tollite itaq; &c. quia bona diuinitus collata non cedēt ad gloriam
male operantibus vel ociosis: sed magis ad
pœnam. n ¶ Et da. ei decem talen. qa dānatio reproborum cedet in gloriam electorum: ſm qꝺ scribitur in Pſ. Lætabit̄ iustus Pſ.57.b.
cum viderit vin. &c. propter quod ēt seqr.
o ¶ Habenti dabitur &c. quia ei qui repe
rietur in gratia dabitur gloria: & abūdauit † .ē.13.b.
non solum de sua & aliorum glorificatiōe: Mar. 4.c
sed etiam de impletione diuinæ iustīciæ in Luc. 8.c.
malorum reprobatione. p ¶ Et aūt qui
non habet &c. qa ei qui non inuentus fuerit in gratia in morte, bona naturæ & gratiæ quæ habuit, cedent ei ad pœnā. q ¶ Et o
inutilem &c. Peccatores enim modo solū
habent tenebras interiores quæ sunt tenebræ mētis: in inferno aūt habebunt cū hoc
tenebras corpales quę sunt tenebręexterio
res. r ¶ Illic erit fle. &c. i. dolor mentis & corpis. Et ad ista reducī ois pœna ifernal.
s ¶ Cū aūt ve. &c. Hic ponit tertia parabola q ptiet ad actiuos: ad quos ptinet se exercere in actib⁹ miæ pro quo exercitio remunerabuntur: desistētes autem a talibus cōdēnabunt̄. Dicit ergo. Cū aūt venerit &c.
℣ Licet enim
✳ s ¶ Cū aūt ve. Hoc etiam pōt exponi Moralit.
de aduētu xp̄i ad iudiciū ꝑticulare sicut est
✳ pars præcedens

E ☞ a ¶ Oēs angeli &c. Qui testes sunt humanorū actuum sub quorū
In iudi cio erunt duo ordines. §.19.d.
custodia bene vel male egerunt. b ¶ Oues ab hæd. Duo ordines erunt in iudicio: electorū. s. & reproborum: sed electorū: alij iudicabunt: quibus dr̄: Sedebitis & vos super se. duo. iudi. tri. israel. Alij iudicabuntur: quibus dr̄ Esuriui & dedistis mihi manducare. Item reproborū: alij qui extra ecclesiā sunt non iudicabunt. Alij qui iudicabuntur: quibus dr̄: Esuriui & non dedistis mihi māducare &c. c ¶ Hædos. Hædus est aīal petulcū & olidū: qui p̄ p̄cīs offerebat in lege & significat peccatores. Nec dicit capras quę possunt habere fœtus. d ¶ Bene dicti patris. Bñficio p̄ris mei promoti ad obtinendā gloriam in qua sine corruptione regnetis: ad quā prædestinati estis a cōstitutione mundi. ¶ Ad lr̄am nota opa misericordię. Mystice: charitatis p̄fectionem. Qui esurientē & sitientem iusticiam, panem verbi reficit: vel potu sapientię refrigerat: charitatis agit opa. Et q̄ errantē in domo matris ecclesię reuocat: & qui infirmum in fide assumit: & q̄ tribulatione aliq̄ seu carcere tristiciæ oppresso subuenit cōpatiēdo vel consolando verā dilectionē adimplet. e ¶ Tunc r̄ndebunt. nō diffidentes de verbis dñi: sed vel stupentes pro magnitudine maiestatis regis. Vel qa parum vī illis omne bonū qd̄ fecerunt, vñ dr̄. Non sunt ꝺdignę passiones huiꝰ. t. ad su. glo. &c. f ¶ Dēnis fratribus. Fratres mei & mater sunt q̄ faciunt voluntatem patris mei. g ¶ Non dedistis &c. Quid meretur qui aliena rapuit. si æternaliter damnatur q̄ de suo non dedit. h ¶ Dñe quando. Excusare se satagunt quasi deū fallere possint: qui hoīes ☞ fallebant

NICO. DE LYRA.

F ✻ Licet enim idem sit filius dei & hominis: facit tamē mētionem de filio hominis qa in forma humana veniet ad iudicium. a ¶ In maiestate sua. quia tunc apparebit in forma hoīs gloriosa: qui in primo aduē tu apparuit in forma passibili & infirma. b ¶ Et omnes angeli eius cū eo. Tum ꝓpter honorem iudicis. Tum propter executionem iudicij: qa ministerio sanctorū angelorū deducentur electi ad cœlum p̄ malos angelos reprobi trahent ad infernum. c ¶ Tūc sedebit super sedem maiestatis suæ. per hoc signat potestatem iudiciariā quæ data est christo homini. d ¶ Et congregabuntur ante eum oēs gentes. quia nullus tunc poterit latere. e ¶ Et separabit eos ab inuicē. quia iusticia cuiuslibet & malicia apparebit oībus manifestę, & talis distinctio vocatur separatio: & cum hoc forte distinguent p̄m situm. f ¶ Sicut pastor segregat oues ab hæ. Per oues intelliguntur iusti propter eorum innocentiā: per hædos reprobi, propter eorum nequitiam. Hædus enim qñ crescit, est aial fœtidum & luxuriosum. vnde & in lege hircus offerebatur pro peccato principis. vt habetur Leuit. iiij. g ¶ Et statuet oues quidē a dextris. id est potioribus bonis: qa sancti transiturū ad gloriam. h ¶ Hædos autem a sinistris. quia mali dimittent ad pœnā: vl qa forte sic erūt dispositi p̄m̄ situ in iudicio: quia dextera est locus honorabilior: & ideo conuenit electis. i ¶ Tūc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei. i. a patre meo. k ¶ Possidete. id est æternaliter tenete. l ¶ Paratum vobis regnum a constitutione mundi. quia a principio mundi factum est cœlū empyreū qd̄ est locus btōrū. m ¶ Esuriui enī & dedistis mihi mā. &c.
Sex opa mīæ,
Hic tanguntur sex opera misericordiæ quæ sunt necessaria ex parte corporis. Et intelligitur per hoc septimum qd̄ est sepelire mortuos. Sufficiētia aūt istorum hoc mō accipitur. qa homo in vita præsenti primo indiget ex parte corporis alimento sine quo non potest esse. Et hoc alimentum duplex est. Vnum est calidum & siccū: & hoc vocatur cibus: & sic vnū opus misericordię est pascere esurientē. Vnde dicit p̄hs. n. de aīa: q̄ esuries est appetitꝰ calidi & sicci. Et aliud est alimētū corporis frigidū & humidū: & illud vocat potus: & sic ꝫm opus
Misericordiæ
diæ ꝺ
petitus frigidi & humidi. ¶ Sccō indiget
rum:
aliquo, sine quo non potest bene esse: vide
palis
licet indumento & domicilio in quo possit requiescere. Et sic est duplex opus misericordiæ. s. vestire nudum: & colligere vel recipere hospitē. ¶ Tertio indiget post vitam istam sepultura: & sic ponitur quintū opus misericordiæ: scilicet sepelire mortuum. Ista autem quinq̄ p̄dicta, sunt omnibus communia. Alia sunt duo opera misericordiæ quæ impenduntur alicui ex ali quo accidente superueniente: vt si aliquis incurrit in infirmitatem vel capiatur ab hostibus: & sic accipiuntur duo opera quæ sunt visitare infirmum: & redimere captiuum. Et in nomine redemptionis intelligit ꝺ ne beneficium eis impēsum. Ista autem septem opera misericordię habentur in vno versu. Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo. & patet sententia ex prædictis. Ista autem septem impensa christi fidelibus propter christum sibi reputat totum factum: quia fideles sunt membra eius. Et contrario fidelibus denegata, sibi reputat denegari: propter quod faciētibus opera misericordiæ reddit vitam æternam: denegantibus autem pœnam. Ex istis patet litera. Aduertendum tamen quando dicitur. b ¶ Domine quando vidimus te esurientem, aut sitientem &c. Non est q̄ procedens ex ignorantia: quia iusti certitu
✻ dinaliter co
Mon
✻ pars præcedens: nam a tempore ascensionis sedet in maiestate ad dexteram dei patris, & angeli sunt cum eo: omnes etiam gentes congregate sunt ante eum: qa nuda & aperta sunt oculis eius omnia. Heb. iiij. Ipse etiam segregat oues ab hædis, omniū merita & demerita discernendo: & ponit bonos ad dexteram dādo eis gratiam quæ est arra glorię: & per oppositum malos ad sinistram, arram gloriæ denegando, & sic dicit bonis. k ¶ Possidete paratum vobis regnum a constitutione mūdi. ſm q̄ dicitur. Lucæ. xvj. e. Regnum dei est intra vos. m ¶ Esuriui. In membris meis desideranibus eucharistiam. n ¶ Et dedistis mihi māducare. Vos sacerdotes bene ministrando. o ¶ Sitiui. Potum sapientiæ salutaris. p ¶ Et dedistis mihi bibere. Vos doctores & prædicatores ecclesiæ. q ¶ Hospes eram. Exclusus a communitate ecclesiæ. r ¶ Et collegistis me. Vos pīi iudices absoluentes me. s ¶ Nudus. Operimento virtutum. r ¶ Et cooperuistis me. Reducendo me ad virtutis bonum. v ¶ Infirmus. Infirmitate passionis inordinatæ. x ¶ Et visitastis me. Supportando charitatiue. y ¶ In carcere eram. Ligatus praua consuetudine. z ¶ Et venistis ad me. Soluendum a rali ligamine. t. contrario vero dicit malis.
a ¶ Esuriui enim & nō dedistis mihi māducare: sitiui & nō dedistis mihi &c. Expositio patet ex dictis per negationem collationis dictorum beneficiorū, & sicut cōferentes digni sunt præmiatione: ita denegantes & dare potentes punitione. Ideo cōcluditur in fine. Et ibūt hi in supplicium æternum. Iusti autem in vitam æternā.

A ☞ fallebant. Sed non habent excusationem qui p̄uerti a malis & agere elemosynas noluerunt: vñ subdit. Q̄diu nō fecī. vni de minoribus &c. a ¶ In suppliciū æternum &c. Frustra ergo Origenes sponder liberationē post multos annos malis hominibus & ipsis dæmonibus.

Ca. XXVI.

ET fac. est cū consum. De consummatione seculi, & discretione iudicij: vel ab initio euangelij vsq̄ ad passionē oīa faciēdo & p̄dicando compleuerat. Post sermonē quo se vērurū in claritate p̄dixit passurū se oñdit vt sacramentū crucis admixtū esse gloriæ æternitatis admonear.
c ¶ Scitis qa &c. Sicut ex iohannis narra-
Ioh.12.a. tione colligit: ante sex dies paschæ venit iesus bethaniā: ibiq̄ factum est illud cōuiuium in quo de vnguento precioso fit cōmemoratio. Inde venit hierm̄ sedens super asellum: postea gerunt ea q̄ narrant: post hūc aduentū hierosolymis acta vel gesta. Ex illo ergo die quo venit iesus bethaniā vsq̄ ad diē, quo oia ista gesta & dicta sunt, intelligimus esse ꝺ summatū quatriduum: vt occurreret dies quē ante biduū paschæ
Mystice. marthæus & marcus diffinierunt. ¶ Mysti
c
Exo.12.d ce. Post duos dies clari luminis vet. & no. test. vere: pascha p mundū celebrā. Pascha qd̄ hebraice dr̄ phase, non a passione: sed a transitu noīat: qa exterminator viso sanguine in foribus israel, transiuit eos: & de auxilium prębens eis, desuper ambulauit.
Mystice. ¶ Mystice. Quia in ea festiuitate agnus dei de hoc mundo erat transiturus vel nos salubri transitu quasi de ægypto huius mūdi educturus. Pascha ꝓprie solus dies dr̄: quo agn⁹ ad vesperā occidebat: id est. xiij. luna primi mensis. Decima quinta luna q̄ egressi sunt de ægypto erant azyma septē diebus. Sed indifferenter & pascha ꝓ diebus azymoꝝ, & dies azymoꝝ pro pascha
mar.14.a ait marcus. Erat pascha & azyma post bi-
Luc.22.b duū. Lucas: dies festus azymorum q̄ dr̄ pa-
Mystice. scha. ¶ Mystice. Vno die agno immolato septem dies azymoꝝ sequūtur: qa christo semel passo, p totum tempus sæculi viuēdum est in azymis sinceritatis & veritatis.
d ¶ Cum aūt &c. Habito cōsilio ordo narrationis illuc trāsit. Tūc abiit vnus ex duodecim: vt factum iudæ coniungat ad cōsilium facerdotū. Redit aīe ad eum die qui eratante sex dies paschæ dicens. Cum autē &c. e ¶ Simonis &c. Permanet priſtinū nomen vt virtus curantis appareat. Per eā domū accipe illam partem ppli q̄ credidit domino & curata est. Simon. i. obediens. f ¶ Accessit. Hierony. Diligenter obserua: quæ de duabus super caput. Siquidem peccatrix super pedes: & ea quę dicitur non fuisse peccatrix, super caput.
Ioh.11.a. g ¶ Mulier habens. Maria Magdalena soror lazari modo iusta & familiaris: quæ quondam peccatrix venit & pedes lachrymis lauit, nunc caput & pedes vnxit, pedes nunc. vt Iohannes dicit.

NICO. DE LYRA.

Mīficor
diæ
Vnguēti
✻ dinaliter cognoscent q̄ opera mīæ facta membris christi, xp̄s sibi reputat fieri & ꝓ talibus certitudinaliter se saluari. Et similiter
Spiritua
lia in iu
dicio sub
fallegitur
tur
pro magnitudine gratiæ, q̄ fiet electis, & magnitudine miseriæ q̄ infligetur reprobis. Confiderandū ēt, q̄ hic non fit mentio de opi bus mīæ ex parte aiæ: qa illa ptinent ꝓ maiori pte ad prælatos ad quos ptinet alios instruere, & dirigere in salutē: hic aūt agit de iudicio circa statū actiuorū, vt visum est. Cætera patent ex dictis.

ET fact̄ū est. Post matthæus euāgelista Ca. XXVI.
Diuisio, nis.
in principio sui euangelij declarauit personam mediatoris, & vlterius legē euangelicā a deo datam ad instructionē hoīs transgressoris: hic p̄n̄ describit ipsū mediatoris passionē per quā solutum est preciū nr̄ę redēptio
Et diuiditur in duas: qa primo oñdit maligna xp̄i comprehēsio ꝓ exploratione iudæoꝝ. sec̄o, eius iniusta ꝺemnatio ꝓ executionem gentilium capso sequēti. Prima diuiditur in quatuor partes: quia vidimus esurientem, aut sitientē, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, vel in carcere: & non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis, dicens: Amen dico vobis:
¶ solatium charitatis.
quādiu non fecistis vni de mino
a ¶ humilibus spiritu. ¶ capiti vos exhibuisse gaudeatis.
ribūshis, nec mihi fecistis: † Et ibūt
a hi in supplicium æternū: Iusti aūt in vitam æternam. Ca. XXVI.

ET factum est cum consuma
b massset iesus sermōes hos omnes: dixit discipulis
suis: † Scitis quia post biduum
a ¶ prænouit & non declinauit, sed etiam cę teris ire nolentibus pergit intrepidus.
duum pascha fiet: & filius homi
a ¶ qui debuerunt se parare ad pascha contra
nis tradetur vt crucifigatur. Tunc
verum agnum se armant.
congregati sunt principes sacer
dotum & seniores populi in atriū principis sacerdotum qui dicebatur cayphas: & consilium fecerunt
a ¶ nam si palam timebant ne eis tolleretur.
vt Iesum dōlo tenerent & occiderent. Dicebant autem: Non in diem
a ¶ non timentes seditionem: sed ne auxilio festo: † Ne forte tumultus fieret in
populi de suis manibus tolleretur.
d populo. Cum autem esset Iesus
a ¶ mūdum redempturus moratur in domo obedientiæ.
e in bēthania in domo simonis le
a ¶ olim: sed postea a christo mundati.
p
g prosi: accessit ad eum mulier
q
tes: quia primo describitur christi venditio facta non ex eius ignorantia: sed magis ex præscientia & voluntate. Sccō ipsius venditi traditio: non ex dispicentia: sed ex charitate, ibi. Prima autem die azymoꝝ. Tertio ipsius traditi cōprehensio: non ex ipsius ipotentia: sed ex sua mititate ibi. Adhuc eo loquente quarto, cōprehensi illusio: nō ex eius iniusticia: sed ex eius humilitate, ibi. Princeps aūt sacerdotū. ¶ Circa primū quatuor p ordinem ponunt. Primū est ipsius venditiōis p̄nūciatio. sec̄m, vēditionis cōsultatio, ibi. Tunc ꝰgregati sunt. tertiū venditionis occasio, ibi. Cum aūt esset iesus: quartū, venditionis modus & ordo, ibi. Tūc abiit vnus ex duodecim. Circa primū considerandū, q̄ ea q̄ p̄dicta sunt cap. p̄cedenti: p̄dicauit xp̄s feria tertia añ passionē suā: & eadē die p̄dixit discipulis suis passionē suā futurā post duos dies: sicut postea fuit completum. Ex quo patet
† Ioh. 5.e
q̄ nō fuit ex ignorantia traditus: sed ex sua p̄scientia & voluntate: vt dictū est. hoc est ergo qd̄ dr̄ hic. Et factū est cū cō. ser. qui cōtinent ca. p̄cedenti. b ¶ Dixit. eadē die scilicet. c ¶ Discipulis. in secreto: & non corā turbis. d ¶ Scitis qa post bi. pa. fiet.
† Mar. 14. a.
id est imolabit agnus paschalis q̄ debebat immolari vespere feriæ quintæ a quo inci piebat solēnitas sequentis diei. e ¶ Et filius hoīs tra. qa eadē nocte traditus est a iuda iudæis. f ¶ Vt crucifigatur. qa vlterius iudæi tradiderūt ipm̄ pilato ad crucifigendum. g ¶ Tunc cō. sunt. Hic ponitur ipsius venditionis consultatio quæ facta est feria quarta ante passionem: & tunc iesus nō venit in hierm̄ sicut fecerat alijs tribus diebus p̄cedētibus: sed mansit in bethania: vt daret iudæis locū tractandi liberiꝰ de morte sua: & hoc est qd̄ dr̄ hic. Tūc. id est sequēti die postq̄ dixit iesus apostolis verba prēmissa. h ¶ Congregati sunt prin. sa. q̄ cōceperant erga xp̄m rancorē & odiū: vt patet ex præmissis. i ¶ Et se. populi. Isti erāt iudices ordinarij de ꝟbus. s. dictū est. xv. c. in prin. k ¶ In at. prin. &c. q. di. ca. Iste est q̄ primus dederat iudæis cōsiliū
mar.14.a
de morte xp̄i: vt habetur Ioh. xj. l ¶ Et cō silium fec. &c. Prius em̄ determinauerant ip̄m interficere, sed consiliū q̄rebāt de mō faciendi qualiter possent facere occulte: & sine populi seditione: & hoc est ꝙ subdit. m ¶ Dicebant autem &c. i. in solennitate paschali i̊mminente de, ꝓximo: vt visum est. n ¶ Ne for. &c. Multi em̄ propter solennitatē paschæ venerant in hierusalem. Et qa aliqui reputabant iesum esse verum christum: alij autem seducti a facerdotibus reputabāt eum magū: & ideo si occideretur durante solennitate paschali timebant periculosam seditionem populi: propter quod consulebant mortem eius vsq̄ post festum differri: tamen istud consilium postea mutauerunt: qa inuenerunt oportunitatem eum capiēdi per iudam. vt dicetur infra. o ¶ Cum autem &c. hic ponitur venditionis xp̄i occasio. Iudas em̄ cupidus, motus fuit ad xp̄i venditionem, vt posset recuperare per hoc valorem vnguēti super caput eius effusi. & hoc est quod dr̄. Cum autem &c. illud fuit factū sexto die añ passionem xp̄i. vt thr̄ Ioh. xij. sed hic recolit a matthæo: qa fuit occasio venditionis christi, vt dictum est iam. p ¶ In d. si. &c. Iste enim tunc nō erat leprosus: qa iam fuerat curatus a christo: retinuerat tn̄ nomen leprosi: sicut matthæus post vocationē ad statū apl̄icum adhuc vocabatur publicanus, vt dictum est. s. x. ca. q ¶ Accessit ad eum mulier. Ista fuit maria soror lazari. vt dicitur Iohan. xij.
✻ Habens
Moraliter. a ¶ Et fa. Sequitur. d ¶ Scitis qa post bi. &c. Moraliter exponendo xp̄s post biduum mortis suæ die tertia transiit ad gloriā corporis: & nos eius mēbra post biduū cōfessiōis & satisfactionis transibim̄ ad gliam p̄ris. Tunc cōgre. sunt &c. Sequit. m ¶ Dicebant autem non in die festo &c. Sic hæretici de proditione verbi dei tractant in occultis, timentes contra se fieri tumultum a christianis. q ¶ Accessit ad eum mul. i. Corin. c. xj. a. dicit caput christi deus: itaq̄ christi caput vngit qui ad honorem dei
✻ oīa opera

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ a ¶ Vnguenti pretiosi. Marcus: nardi spicati. i. de spicis & foliis cō fecti qđ pretiosius est. Iohānes nardi pistici. i. fidelis nō adulterati aliis herbis: pistis græce: fides latine. ¶ Mystice. Hęc deuotio marię fidē significat ecclesiæ: qī dū deitatē xp̄i prædicat: caput vngit: dū humanitatē, pedes. De hoc vnguento in domo simonis leprosi in bethania dicunt & matthæus & marcus & iohannes. Lucas vero aliud dicit fuisse huic factum añ in domo alterius simonis pharisæi non leprosi: nec; in bethania: sed de eadem muliere quæ tunc accessit peccatrix.

mar. 14. a. Ioh. 12. a. Luc. 7. f.

b ¶ Discipuli indignati. Iohannes dicit hæc iudā locutū: & hoc gr̄a cupiditatis, alij potuerunt verbis eius cōsentire: vel ēt idē dicere: sed ꝓpter curā pauperū. c ¶ Opus eī bonū. sicut maria piæ deuotionis adepta est gloriam: ita econtra iudas p̄dicēs p fidiæ infamiā: sed dīs qui bona laudat tacendo hæc p̄terijt. d ¶ Me aūt non semper hab. Corporali p̄nātia: alioquin dicit alibi. oībus diebus vitæ vobiscū sum vsq; ad cō summationem sæculi. e ¶ Mittens eī. Officiū est sepulturæ qđ vos poditionē esse putatis. Nec mirū si mihi dat fidei odorē: p qua mox fusur⁹ sum sanguinē. f ¶ Tūc abijt vnus &c. Præmissa est cā quæ compulit iudā ad vendendū dīm. Cum eī fur esset, & loculos haberet: & vidisset vnguentum sup caput & pedes dñi effusum quod putauerunt esse vendendū & p̄ciū sibi esse tradendū vt aliq̄d inde furaret: qđ p dideratin effusiōe vnguēti, voluit recōpensare in vēditione magri. ¶ Qñ cōgregati sunt principes. Vbi patet q̄ nō inuitus nec; coactꝰ sed spōte inijt p̄siliū sceleratoꝝ. Quarta fēria cōgregati sunt principes sacerdotū &c. Iudas accessit vt venderet magistrū. Et hoc ostendit, pphetia esaiæ. q̄ legit quarta feria vbi dicitur. Ecce merces eius cum eo.

Isa. 40. c F

g ¶ Quid vultis &c. quasi vile mancipiū tradens: ponit in ptāte ementiū quantūve lint dare. h ¶ Et exinde quærebat opportunitatem. Multi hodie sunt qui factū iudæ execrant, & idem faciunt. Nā cū p̄ mu nere falsum testimoniū dicunt: qa veritatē negant, deum qui veritas est vendunt: dū charitatē violant, deum qui charitas est, p̄dunt: p̄sertim cū nō ignorātia sed opportunitate faciendi q̄sita hoc faciunt. i ¶ Prīa aūt die &c. i. quartadecima die primi mēsis: qñ abiecto fermento agnum immolāt ad vesperam: quod exponit apls. Etenim pascha no. im. est &c. Qui licet die sequēti

1. Co. 5. b.

℣ id est. xv.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Habens alaba. i. vasculū factū de alabastro qđ est genus marmoris candidi: qa tale vasculū optime ꝑseruat vnguēta q̄n terra illa: & hoc est qđ dr̄. b ¶ Vnguenti p̄ciosi. i. contētiui vnguēti. Aduertendū tn̄ cp vnguentū hic vocat lachryma fluēs de arboribus q̄ est multū p̄ciosa in terra illa: qa valet ad multa medicinalia. c ¶ Et effudit sup ca. ip, sicut effundit aqua rosacea, ꝓpter refrigerium & odorē. d ¶ Recūbentis. i. residentis in mensa: qa faciebāt magnū festū xp̄o & discipulis eius: & lazarus q̄ fuerat resuscitatus ab eo, erat vnus de recūbentib⁹: sicut hr̄ Ioh. xij. a. e ¶ Videntes aūt dīsci. &c. Hic ponit plurale, p singulari p̄m cōem modum loquēdi: qa qđ vnus de aliqua societate facit tota societas dr̄ facere. Solus eī iudas murmurauit. vt hr̄ exp̄ssius Ioh̄ā. xij. Vel si forte aliq̄ cū eo murmurauerunt, fuerūt ab eo incitati. f ¶ Dicentes: vt quid perditio hæc. putabat eī iudas vnguentū perditum ꝓpter hoc cp non hēbat apud se preciū. g ¶ Potuit eī istud venū. multo. Istud exp̄ssius ponit Ioh. xij. a. vbi dr̄ cp poterat vendi p trecentis denarijs. h ¶ Et dari pau. Non dicebat hoc iudas cō patiens pauperibus. vt hr̄ Ioh. xij. sed qa dolebat cp vnguentū nō fuerat sibi traditum: vt eius precium sibi retineret & furaretur.

i ¶ Sciens aūt iesus cog i. s. malignā iudæ. k ¶ Ait illis: qd molesti estis hu. mu. q. d. sine causa. Cuius rō subditur. l ¶ Opus eī bonum operata est in me: nam semper pau. ha. vobiscum. q. d. Semp potestis recupare ad faciendū illis elemosynam. m ¶ Me autem non aūt non &c. Sed ꝓrium vr Mat. vlt. d. vbi dicit discipulis suis. Ecce ego vobiscū sum vsq; ad cōsumma. sæculi. Sed hic intelligit de esse cū hoībus p gr̄am, & ēt sacramentalr̄ in sacramēto altaris: sed istis modis nō p̄nt sibi corpalia obseqa exhiberi. Seqt̄. n ¶ Mittens eiī hæc vn. hoc in cor. me. ad se. mc. fe. q. d. In hoc facto p̄figurauit sepulturam meā futuram de, ppinquo. vñ Ioh. xij. dr̄ cp p̄cæpit partē vnguēti ad sepultur̄ suā reseruari: vñ credendū est, cp hęc mulier hoc fecit edocta a spūsancto. Sequit̄. o ¶ Amē dico vobis: vbi p̄dicatum fuerit hoc patet adiplerū. q ¶ Tūc abijt. Hic ꝓn̄ describit venditiōis christi a. Diuis modus & ordo. Et primo quantū ad tp̄us. cū dr̄ Tūc. i. feria quarta qn̄ principes sacerdotum fuerunt congregati ad tractandum de morte xp̄i. vt dictum est. r ¶ Abijt vn⁹ ex duo. i. ex principalibus christi, discipulis. s ¶ Qui dicebatur iudas sca. Hoc dicitur ad differentiam alterius iudę qui fuit frater iacobi minoris. Et notandum cp sacrioth est nomen villæ, de qua oriundus iudas proditor, ꝓpter quod inde cognomina tur. t ¶ Ad principes sacerdotum. quos audierat esse congregatos ad tradendū de morte xp̄i. v ¶ Quid vultis mihi da. & ego vo. cū tra. occulte scilicet & sine strepitu: propter quod mutauerūt consilium prædictum. x ¶ At illi constituerūt ei. id est ex pacto firmiter, p̄miserūt. y ¶ Trigінta argenteos. Argenteus nūmus valebat decē nūmos vsuales: & per ꝓn̄s triginta argenteі valebant trecentos de nummis vsualib⁹: vt patet manifeste si multiplicētur triginta per decē: & sic inventa ꝓportio recuperauit valorem prædicti vnguenti. z ¶ Et exinde quærebat opor. s. tp̄is & loci. a ¶ Vt eū traderet. s. occulte: qđ adimpleuit in nocte diei sequētis. vt. s. patebit.

Scarioth. Mat. Luc. Ioh. Mat. Luc.

b ¶ Prima aūt die azy. Hic describitur ip̄sius christi venditio vbi quatuor tāguntur: quia primo p̄mittit paschale cōuiuium ad, ꝑditoris reuocatiōem. scd'o, in stituitur eucharistiæ sacramentum ad fidelium refectionē, ibi. Cœnantibus autē. tertio prędicit discipulorū scandalū ad ipsorū p̄munitionem, ibi. Tunc dixit illis: quarto subiungit christi desiderium ad nostram rēdēptionē, ibi. Tunc venit iesus. Dicit ergo sic. Prima aūt die azymorū. Ista dies fuit feria quinta qę erat vigilia paschę in qua immolabat agnus paschalis ad vesperam

a abijt. b ¶ pascha. c ¶ Ecce oportunitas.

i Primā autem die azimorum accesse

¶ memoria mortis.

q dicebat iudas scarioth ad principes sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradā? At illi cōstituerunt ei trigin a ¶ idē p̄ciū quo ioseph vendit⁹ est a fribus. h tā argenteos. Et exinde quærebat a ¶ cp sine turbis eum tradere posset qđ lucas aperte ait.

oportunitatem vt eum traderet. a

immolabāt agnus paschalis ad vesperam vesci panib⁹ azymis vsq; ad vesperā vigesimæ primę diei eiusdē mēsis: vt hr̄ Exo. xij. Aduertendū tn̄ est qꝫ græci dicūt xp̄m cœnasse cū discipulis suis añ passionem suā tertiadecima die primi mensis ita q̄ anticipauit imolationē agni paschalis p vnā diē: qa p̄uidebat se passurū in crastinū qñ debebat agn⁹ imolari p̄m legē: hoc aūt, pbāt ex euāgelio Ioh. xvij. vbi dr̄ cp iudæi ducētes xp̄m ad pilatū nō intrauerunt in p̄toriū, vt nō p̄taminarent: sed vt māducarēt pascha. ex quo ꝓcludūt cp eadē die passus est in qua imolabant agnū paschalē. s. quartadecima die mēsis primi: & p ꝓn̄s die tertiadecima cœnauit cū apls. Ex quo vlterius ꝓcludunt, cp xp̄s cōfecit corpus suū in pane fermētato: qa iudęi nō vescebant azymis ante vesperā quartę decimæ diei. Ex quo vlterius in tārā insaniā, prumpūt cp dicūt Matthęū Marcū & Lucā falsum scripsisse: qa describūt xp̄m cœnasse cū apls p̄ria die azymoꝝ in qua agn⁹ paschalis imolabat, ꝑpter quod dicunt vlterius, cp iohannes q̄ scripsit posterior in hoc correxit eos. xij. capit̄. dicens: Ante diem festum paschæ &c.

✠ vbi ꝓn̄

✠ oīa opa sua facit: p̄m illud. j. Cor. x. g. Oīa in gl̄iam dei facite. e ¶ Videntes aūt discip. indig. sunt &c. Per hoc designantur detractores bonorum opera denigrantes. q ¶ Tunc abijt vnus de duo. &c. Per istum significat hęresiarcha: qui verbum dei, pmittit tradere in conclaui. b ¶ Prima autem die azymo. &c. Sequitur.

✠ Tempus meum

A ℣ id est. xv. luna sit crucifixus: tamen ea nocte passionis suæ tētus a iud. eis, celebrauit exordiū. a ¶ Vbi vis &c. Nō erat eis certa dom⁹. In quo improbat ædificatio supfluoꝝ. b ¶ Ad quēdā.

Mar. 14. b.

Eundē significat quem marcus & lucas dicūt patrēfamilias. Qui ergo ait ad quendā tanq̄ ex persona sua (& non dñi) studio breuitatis illum compendio insinuauit. Ad quendā. Non ad quēlibet: sed ad aliquē certū quē ex persona sua loquēs rēcte posuisset. Modo aūt cū verba dñi posuit, Ite in ciuitatē: interponit ipse: ad quēdā: non quia dñs hoc dixerit: sed vt ipse nobis insinuaret tacito noīe, ꝓprio suisse ibi quēdam ad quē mittebanť. c ¶ Et fecerūt di. si. &c. In alio euāgelio scribit. Inuenerunt cœnaculū gran. stra. Cœnaculū, lexpūalis est: quæ de angustijs literæ egredіens in sublimi loco recipit saluatorē. Nā qui literā segtur, in imo pascha facit. Sed q̄ aquæ baiulū. i. præconē gr̄æ in domū eccl̄ię seqtur: hic per spm̄ literā trāscēdens in alto mentis xp̄o refectionē parat. d ¶ Quia vnus. Qui p̄dixit de passione prędicit de, pditore: vt vides se nō latere, pœniteret facti. ¶ Mittit crimen in numero: vt agat cōscius pniam: nō tn̄ designat speciaľr: ne impudētior fieret, e ¶ Cœperunt singuli dicere: nunq̄d ego sum domine? At ipse respondens ait: Qui intingit mecum manū in parapside: hic me tradet. Filius quidē hominis vadit, sicut a ¶ qui latenter notatus nō resipiscit manifestius arguitur: nō tamen ex nomine. f spondēs ait: Qū intingit mecum manū in parapside: hic me tradet. Filius quidē hominis vadit, sicut a ¶ homo pacis meæ: qui, ede. pa. m. mag. s. m. su.

Mar. 14. b. Luc. 22. a

scriptum est de illo. Vae aūt hoī illi per quē filius hoīs tradetur. Bonū p erat ei si nat⁹ nō fuisset homo ille. a ¶ ne tacendo videretur, se prodere alijs interrogantibus.

Rēspondēs aūt iudas qui tradidit q eum, dixit. Nunq̄d ego sum rabbi? a ¶ tu, pditisti nō ego. b ¶ finito veteri pascha transit ad nouum.

k Ait illi. Tū dixisti. † Cœnantib⁹ aūt r

ferunt discipuli ad iesum dicētes.

a Vbi vis paremus tibi comedere a pascha? At iesus dixit: Ite in ci b uitatem ad quendam, & dicite ei. Magister dicit: tempus meū prope g est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis iesus: & para a ¶ qñ ver⁹ sol ad occasum, ꝑparabat.

uerunt pascha. † Vēspere aūt facto e a ¶ quia eis æternā requiem præparabat: & per eos alijs.

discūmbebat cum duodecim discipulis suis. Et edētibus illis dixit. g Amen dico vobis: quia vnus ve h a ¶ quia non erant sibi huius reatus conscij.

strum me tradit⁹ est. Et cōtristāti i valde cœperūt singuli dicere: nunq̄d ego sum domine? At ipse re l a ¶ qui latenter notatus nō resipiscit

manifestius arguitur: nō tamen ex nomine.

f spondēs ait: Qui intingit mecum g manū in parapside: hic me tradet. Filius quidē hominis vadit, sicut n a ¶ homo pacis meæ: qui, ede. pa. m. mag. s. m. su.

scriptum est de illo. Vae aūt hoī illi o h per quē filius hoīs tradetur. Bonū p erat ei si nat⁹ nō fuisset homo ille. a ¶ ne tacendo videretur, se prodere alijs interrogantibus.

Rēspondēs aūt iudas qui tradidit q eum, dixit. Nunq̄d ego sum rabbi? a ¶ tu, pditisti nō ego. b ¶ finito veteri pascha transit ad nouum.

k Ait illi. Tū dixisti. † Cœnantib⁹ aūt r

vespere diei præcedētis. & ꝓpter hoc illa eadem die icipiebāt comedere azymos panes in vespere: vt patet ex p̄dictis. Ex quo patet cp iohannes nō cōtradicit alijs sed magis cōuenit cū eis. Seqt̄.

a ¶ Vbi vis parem⁹ tibi comede. pas. i. agnum paschalem.

b ¶ At iesus dixit: Ite in ciuitatem ad quendam. Matthæus hic loqtur generaliter qa christi⁹ non exp̄sserit illis nomen illius ad quē debebāt ire: tn̄ dedit eis signū p qđ' poterāt determinate cognoscere p̄m cp hr̄ Marci. xiij, b. vbi dr̄ sic: Occurret vobis hō, lagenā aq̄ baiulās, seqmini eū: & quocūq; introierit dicite dño domus &c. c ¶ Tps meum. s. patiendi. d ¶ Prope est: apud te fa. pascum dis. meis. q. d. prouide mihi de loco & cibo. vnde creditur q̄ ille erat discipulus xp̄i, occultus tn̄: Pater etiam cp christus ita pauper erat cp nec domicilium habebat. nec vnde posset cibum paschalem emere. Sequitur. e ¶ Vespere autem facto. qa illa erat hora comedendi agnum paschalem. f ¶ Discūbebat cum duodi. suis. Ex quo patet cp ꝙtum erat in se, reuocabat, pditorē amore primo, cū esset vnus ex duodecim. & tn̄ illū nō repulit a conuiuio agni paschalis: licet eius, pditio nō lateret eū. g ¶ Et edentibus illis. Hic secūdo reuocat, pditorē dolore, p̄dicendo coram eo passionē suam q̄ debebat esse discipl̄is suis materia doloris: & hoc est qđ dicitur. h ¶ Amē dico vobis. quia vn⁹ vestrum. i. xij. discipulorū principalium. i ¶ Me traditurus est. & cōtri. val. &c. Non solū, ꝑpter mortē magistri sui futurā ꝓtristati sunt: sed qa qlibet timebat de se ne esset ille. q debebat eū tradere, ꝑpter quod, k ¶ Cœperunt sin. di. nunquid ego sum dñe. quia quilibet debet sibi timere de pctō futuro cp̄tūcūq; sit sanctus. l ¶ At ipse respondens ait. Qui intinmecū in para. hic me tra. per hoc non poterant perpendere quis esset determinate: qa omnes comedebant in eodem vase in quo erant carnes agni paschalis positæ. m ¶ Filius qdē hoīs va. ad passionem s. n ¶ Sicut scri. est de ꝙl. Esaiæ. liij. c. vbi dr̄ sic: tanq̄ ouis ad occisionem ducetur &c. & Danielis. ix. Post hebdomadas lxxij. occidetur christus: & in plurib⁹ alijs locis simile hr̄: o ¶ Væ autem. Hic tertio reuocat proditorē timore, prædicēdo ei pœnam dānationis suæ di. Væ aūt ho

† Marci 14. c. Lu. 22. b.

m ini illi per quem filius hoīs tradetur. p ¶ Bonum erat ei si natus non fuisset hō ille. Min⁹ enim malū accipit hic, p bono. Minus aūt malum est non esse simp̄r q̄ esse dānatū qa & si non sit min⁹ malū rōne pœnæ adiunctæ q̄ nō priuat totū esse creatū: min⁹ tn̄ malū est rōne culpæ mortalis q̄ inseparabiľr adhæret dānatis. & ipsa nō solū priuat quoddā eē creatū sicut pœna: sed etiā priuat bonū infinitū. s. diuinū propter qđ' eē miserū miseria culpæ mortalis æternaliter. hoc est pei⁹ q̄ sit nō eē simp̄r. q ¶ Rndēs aūt iudas. Hic quarto reuocat, pditorē pudore: qa illi sibi dixit se suū, pditionē cognoscere. & hoc est qđ' dr̄: Rndēs autē iuda tra. cū dī. Nūquid ego sum rab. Si eī iudas alijs de hoc q̄rentibus tacuisset, reddidisset se eis suspectum. r ¶ Ait il. tu dix. & i hoc delictū suū alijs nō publicauit: sed cōscię æ iudę significauit se ei⁹ delictū scire. Poterat eī per hoc verbū mētē iudę sic movere, cp alios latebat. s ¶ Cœnantibus. Hic instituitur eucharistię

NICO. DE LYRA

Scripture sacra impmis. tes falsi

✠ vbi ꝓn̄ agitur quō lauit pedes discipulorū suoꝝ: & eadē nota te traditus est. Sed ista sunt falsa & erronea. Dicere eī cp in scriptura canonica sit aliquid falsum est erroneum: cum sit tradita a p̄uſancto: & iterum si cōcedant esse falsa in aliquo loco: per con sequens nō potest habere aliqđ firmitatis in alijs locis: vt arguit Aug. in epistola ad Hieronymū. Itē cp dicūt christū cōfecisse in fermētato. hoc est cōtra Chryso. qui fuit doctor græcus: qui dicit super Matth. Apertissime dñs demōstrauit: quia a principio circūcisionis suæ vsq; ad diem paschæ extremū, non erat cōtrarius diuinarū legū. In lege aūt præcipiebat cp carnes agni paschalis comederūt cū panibus azymis: ergo in illa cœna vltima in qua cōfecit corpus suum erant panes azymi: & propter hoc bene scribit matthæus q̄ scribit. Prima dies azymorum &c. Q. aūt arguūt de iohāne q̄ dicit cp iudæi nō introierāt prætoriū ne impedirent a māducatione paschæ. Dicendū cp pascha accipit nō pro agno paschali q̄ fuerat immolat⁹ nocte præcedēti: sed pro azymis panibus q̄bus vtebanť septē diebus: ad quoꝝ comestionē req̄rebat cp homo esset mūdus. Ad scd'm cp arguūt de euāgelio Ioh. xiij. a. Ante diē festū &c. dicēdū cp quintadecima dies mēsis primi illa erat dies festiuitatis paschalis: quæ tamen festiuitas incipiebat a vespere diei

Mor.

✠ Et accipiens

populi dei de ægypto agebant: transit ad nouũ quod in sui memoriã, ecclesiã frequentare volebat. Vt videlicet pro carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguinis sacramentũ substitueret.

Ps.109.a Ipsum q̃ esse mõstraret, cui iurauit dñs & non pœnitebit eum: tu es sacerdos &c. a ¶ Accæpit. Hierony. Post q̃ typicum pascha fuerat impletũ: & agni carnes cum apsis comederat: assumit panẽ. b ¶ Et benedixit &c. Quia hoĩem assumptum ita mori subdidit: vt ei immortalitatis potentiã ineſſe: & ideo cito resurrecturũ esse monstrarer. Fregit. vt ostendat corporis sui fractionẽ nõ fine sua sponte fore. Benedixit pri⁹: qa naturã quã assumpsit cũ patre & spũsancto gratia diuinæ virtutis impleuit. ¶ Ideo post cœnã corpus suum dedit: qa necesse erat pascha typicũ prius cõsummari: & sic veri paschæ sacramẽta post substitui. Nos ꝟo pro reuerẽtia tãi sacramẽti prius reſicimur dominicæ passionis sacramentis q̃ᵗ corporalibus esc̃is.

c ¶ Gratias egit. Ostẽdit qđ quisq̃ facere debet in flagello culpæ, ppriæ: cum ipse æquanimiter tulit alienæ: qa panis corpus cõfirmat: vinũ sanguinẽ operaf.

Mystice. ¶ Mystice. Hoc ad corpus: illud ad sanguinẽ christi referẽ. Verũ nec panis sine aqua cõficiẽ: nec vinũ sine aqua offertur per aquã ppls signat: q̃ nec sine xpi passione saluaf, nec sine eius amore xps passus est. Oportet ergo vt nos ei vniamur vt ipse in nobis maneat: & nos in ipso.

d ¶ Non bibã. Nõ delectabor cerimoniis huius ppli: in quibus sacra paschalis agni p̃cipua sunt. ¶ Post passionẽ nõ assumam carnẽ: donec assumã eam nouã q̃ modo mortalis est. e ¶ De hoc genimine vitis. Vitis est humana natura: genimina eius mortalitas & legis vetustas. Mortalitatẽ bibit xps & legis vetustatẽ dũ ipsi placuit: & ipse obseruando impleuit. De genimine vitis eiusdem bibit in resurrectione factus immortalis: qa immortalitas est genimẽ illius vitis quã in resurrectione bibẽt sui. Ideo dixit vobiscũ. Immortalitate em̃ resurrectionis eadẽ remanebit substantia: & si q̃litas sit mutata. Si aũt vitẽ de cuius vetustate nũc passionis calicem bibit: iudæos accipis: signat etiã gentem ad corpus xp̃i per nouitatẽ vitæ accessurã: cũ post gentes ingressas oĩs israel saluus fiet. ¶ Vinea domini sabaoth domus israel est de qua semper bibit: quia non defuerunt aliqui quorũ pietate delectaretur: sed passo dño tempus erat vt illa legalis obseruantia cessaret & in spiritũ transiret.

Esa.5.b.

f ¶ Nouũ in reg.pa. Dicens illud nouũ hoc vetus ostẽdit corpus. s. de veteri ad quod immortalitate immutabit. V obiscum per hoc & suis immortalitas p̃mittitur: & si nõ eodẽ tpe. De hoc genimine: qa eadẽ corpora resurrectura. Erit aũt dies meæ resurrectionis: cũ in regno dei. i. immortalitatis gloria sublimat⁹: de salute eiſdẽ ppli spũali gratia regenerati: nouo vobiscũ gaudio

Ps.21.f. Ioha.11.e persundar. g ¶ Et hym. &c. Hoc est qđ Pſ. dicit. Edẽt paupes & saturabunt &c. Vel' hymnũ fm Iohan. patri gratias agẽs cantabat: in quo pro se & discipulis & credituris p̃cabat. h ¶ Exierunt in mõtẽ oliueti &c. vt per sacramentorum percæptionem & suam intercessionẽ ad altiora charismata q̃bus corde perungamur nos cõscendere doceat: vbi laboris refectio, doloris solatiũ.

i ¶ Omnes vos. Prædicit illis quid passuri sunt: vt post euentum non desperent: sed pœnitẽtia liberẽtur. a ¶ Postquã aũt. Sicut prædixit locũ passiõis: sic p̃dixit locũ resurrectiõis: vt sicut sunt tristes ex passione: sic lætenẽ glorificati resurrectiõe vel visione. b ¶ Præcedã vos &c. Vt infirmitatẽ eorum, spõsione reditus sui cõsolaret. c ¶ Et si oẽs. Non est mendaciũ nec temeritas, sed fides & ardẽs dilectio: intantũ vt imbecillitatẽ suã: & fidẽ verboꝝ dei nõ cõtuereť. d ¶ Antequã gal. Tres ita simp̃r, solus marcus: anteq̃ gallus bis vocẽ dederit. Tertia negatio petri si tota post primũ gallicantũ inciperet: mẽtiri videreñ tres q dicũt. Antequã gallus cantet. Itẽ si tota ante, supfluet deũ. c ¶ Deditq̃ dis. &c. inter quos erat q̃ᵗ re iudas vt dicunt sancti cõiter: licet Hilari⁹ dicat cõtrariũ. Rõ aũt q̃re christus dedit ei corp⁹ suũ fuit: qa pctm ei⁹ erat discipulis dañs occultũ: & propter hoc in ecclesia obseruaẽ q̃ pctõri occulto eucharistia nõ negaẽ. d ¶ Et ait. Ac. & co. hoc est cor. m. Si em̃ verbũ christi tãtæ est virtutis q̃ secit de nihilo oẽm creaturã: nõ est mirũ si vnã creaturã cõuertit i aliã. e ¶ Et ac. ca. sepatim consecrabat sanguinẽ a corpe rõne p̃dicta. f ¶ Gra. egit. eadem ratione sicut in cõsecratione corpis dictũ est. Sequitur. g ¶ Hic est em̃ &c. i. ad p̃firmationẽ dicto. re. ga sicut vet⁹ te. cõfirmatũ est in sanguine a iali⁹ imolatorũ: vt hr̃ Exo. xxiiij. ita nouũ test. sanguine xp̃i cõfirmatũ est. In quo appet excellẽtia noui test. respectu veteris: vt arguit apostol⁹ ad Hebr̃os. ix.

h ¶ Qui pro mul. ef. &c. Dicit autem p multis: qa sanguis christi pro oĩb⁹ effusus fuit q̃tũ ad sufficiẽtiã. q̃tũ autem ad effica cã nõ fuit effusus p omnibus: i ¶ Dico autem, hic p̃r p̃dicit æternæ vitæ ichoatio qa p̃ceptio hui⁹ sacri dat vitã æternã de fm q̃ dicit saluator Ioh. vi. f. Qui mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ habet vitã æternã. Dicit ergo: ¶ Dico aũt vobis &c. hoc ẽ ab hora q̃ instituit hoc sacr̃m

k ¶ De hoc g. vi. &c. hoc est de vino qđ gnaẽ i vite. l ¶ Vsq; i &c. i. nouo mõ hoc fuit impletũ qñ post resurrectionẽ suã comedit et bibit cũ apostis suis ad declarationẽ suę resurrectiõis: vt hr̃ Lu. vl. Et tũc bibit nouo modo: qa corp⁹ suum nõ erat tunc passibile & mortale: sed gloriosum: nõ indigẽs cibo vl' potu, sed solũ comedit ad declarãdũ veritatẽ suę resurrectiõis vt di. tũ est.

m ¶ In re. pa. &c. i. ego tunc existẽs in regno patris mei bibam tunc vobiscũ mõ p̃dicto. Licet em̃ christ⁹ fuerit beat⁹ ex pte aiæ ab instanti cõceptionis: ex parte tñ corporis erat viator & passibilis ante resurrectionẽ suã: sed cõpleta resurrectiõe fuit bt̃us in anima & in corpore.

n ¶ Et hymno &c. Hic p̃r ponit pro p̃dictis gr̃aruãctio. Dicit ergo. Et hymno. i. cãtico diuinę laudis. Dicto, p sacri institutione & nouæ vitæ denũciatiõe. f. in loco vbi ista erãt facta.

o ¶ Exierũt in mõ. &c. hoc est versus mõtẽ olivet. i. ga loc⁹ ad quẽ christ⁹ exiit & in quo fuit capt⁹ erat sit⁹ in pede mõtis olieti. vt dictum est.

p ¶ Tũc dicit il. Hic p̃dicit discipulorũ scãdalũ ad eorũ præmunitionẽ: & prio p̃dicit i gñali re specta oĩm. fcr̃o, in speciali respectu petri, ibi: Respõdẽs aũt. Dicit igit. q ¶ Oẽs vos scã. &c. i. ruinã in pctm.

r ¶ In me. i. recedentes a me, ppter timorẽ humanum.

s ¶ In ista nocte. Futura em̃ cõtingẽtia prædicit eis certitudinaliter & determinato tẽpore vt cognoscãt ipsum esse deũ q põt talia cognoscere, ppria virtute.

t ¶ Scriptũ est em̃. Zach. xiij. v ¶ Percutiã pa. id est xp̃m.

x ¶ Et dispergentur oues. i. discipuli ex timore fugientes. Ad

✻ e ¶ Et accípi. ca. &c. ad significandũ pfectã animæ refectionẽ sicut ex cibo & potu sit pfecta corporis refectio separatim tñ fecit corporis & sanguinis cõsecrationẽ: quia sanguis ei⁹ erat in cruce a corpe separãd⁹.

n ¶ Et hym. &c. Merito de tãto cõiuio gr̃æ reddẽdę erant deo.

p ¶ Tũc dicit illis &c. Rñdẽs aũt p. Remi. Quod ille prædixit p̃ideo do: ipse denegat amãdo. Vbi mo. ral' i istru imur vt q̃tũ cõfidimus de fidei seruore: tantũ timeam⁹ de humana fragilitate: videl' tñ petrus accusabilis: ga cõtradixit:

✻ Et qm̃ alij⁹ tum non desperent: sed pœnitẽtia liberẽtur. a ¶ Postquã aũt. Sicut prædixit locũ passiõis: sic p̃dixit locũ resurrectiõis: vt sicut sunt tristes ex passione: sic lætenẽ glorificati resurrectiõe vel visione. b ¶ Præcedã vos &c. Vt infirmitatẽ eorum, spõsione reditus sui cõsolaret. c ¶ Et si oẽs. Non est mendaciũ nec temeritas, sed fides & ardẽs dilectio: intantũ vt imbecillitatẽ suã: & fidẽ verboꝝ dei nõ cõtuereť. d ¶ Antequã gal. Tres ita simp̃r, solus marcus: anteq̃ gallus bis vocẽ dederit. Tertia negatio petri si tota post primũ gallicantũ inciperet: mẽtiri videreñ tres q dicũt. Antequã gallus cantet. Itẽ si tota ante, supfluet deũ. c ¶ Deditq̃ dis. &c. inter quos erat q̃ᵗ re iudas vt dicunt sancti cõiter: licet Hilari⁹ dicat cõtrariũ. Rõ aũt q̃re christus dedit ei corp⁹ suũ fuit: qa pctm ei⁹ erat discipulis dañs occultũ: & propter hoc in ecclesia obseruaẽ q̃ pctõri occulto eucharistia nõ negaẽ. d ¶ Et ait. Ac. & co. hoc est cor. m. Si em̃ verbũ christi tãtæ est virtutis q̃ secit de nihilo oẽm creaturã: nõ est mirũ si vnã creaturã cõuertit i aliã. e ¶ Et ac. ca. sepatim consecrabat sanguinẽ a corpe rõne p̃dicta. f ¶ Gra. egit. eadem ratione sicut in cõsecratione corpis dictũ est. Sequitur. g ¶ Hic est em̃ &c. i. ad p̃firmationẽ dicto. re. ga sicut vet⁹ te. cõfirmatũ est in sanguine a iali⁹ imolatorũ: vt hr̃ Exo. xxiiij. ita nouũ test. sanguine xp̃i cõfirmatũ est. In quo appet excellẽtia noui test. respectu veteris: vt arguit apostol⁹ ad Hebr̃os. ix.

h ¶ Qui pro mul. ef. &c. Dicit autem p multis: qa sanguis christi pro oĩb⁹ effusus fuit q̃tũ ad sufficiẽtiã. q̃tũ autem ad effica cã nõ fuit effusus p omnibus: i ¶ Dico autem, hic p̃r p̃dicit æternæ vitæ ichoatio qa p̃ceptio hui⁹ sacri dat vitã æternã de fm q̃ dicit saluator Ioh. vi. f. Qui mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ habet vitã æternã. Dicit ergo: ¶ Dico aũt vobis &c. hoc ẽ ab hora q̃ instituit hoc sacr̃m

k ¶ De hoc g. vi. &c. hoc est de vino qđ gnaẽ i vite. l ¶ Vsq; i &c. i. nouo mõ hoc fuit impletũ qñ post resurrectionẽ suã comedit et bibit cũ apostis suis ad declarationẽ suę resurrectiõis: vt hr̃ Lu. vl. Et tũc bibit nouo modo: qa corp⁹ suum nõ erat tunc passibile & mortale: sed gloriosum: nõ indigẽs cibo vl' potu, sed solũ comedit ad declarãdũ veritatẽ suę resurrectiõis vt di. tũ est.

m ¶ In re. pa. &c. i. ego tunc existẽs in regno patris mei bibam tunc vobiscũ mõ p̃dicto. Licet em̃ christ⁹ fuerit beat⁹ ex pte aiæ ab instanti cõceptionis: ex parte tñ corporis erat viator & passibilis ante resurrectionẽ suã: sed cõpleta resurrectiõe fuit bt̃us in anima & in corpore.

n ¶ Et hymno &c. Hic p̃r ponit pro p̃dictis gr̃aruãctio. Dicit ergo. Et hymno. i. cãtico diuinę laudis. Dicto, p sacri institutione & nouæ vitæ denũciatiõe. f. in loco vbi ista erãt facta.

o ¶ Exierũt in mõ. &c. hoc est versus mõtẽ olivet. i. ga loc⁹ ad quẽ christ⁹ exiit & in quo fuit capt⁹ erat sit⁹ in pede mõtis olieti. vt dictum est.

p ¶ Tũc dicit il. Hic p̃dicit discipulorũ scãdalũ ad eorũ præmunitionẽ: & prio p̃dicit i gñali respectu oĩm. fcr̃o, in speciali respectu petri, ibi: Respõdẽs aũt. Dicit igit. q ¶ Oẽs vos scã. &c. i. ruinã in pctm.

r ¶ In me. i. recedentes a me, ppter timorẽ humanum.

s ¶ In ista nocte. Futura em̃ cõtingẽtia prædicit eis certitudinaliter & determinato tẽpore vt cognoscãt ipsum esse deũ q põt talia cognoscere, ppria virtute.

t ¶ Scriptũ est em̃. Zach. xiij. v ¶ Percutiã pa. id est xp̃m.

x ¶ Et dispergentur oues. i. discipuli ex timore fugientes. Ad

✻ e ¶ Et accípi. ca. &c. ad significandũ pfectã animæ refectionẽ sicut ex cibo & potu sit pfecta corporis refectio separatim tñ fecit corporis & sanguinis cõsecrationẽ: quia sanguis ei⁹ erat in cruce a corpe separãd⁹.

n ¶ Et hym. &c. Merito de tãto cõiuio gr̃æ reddẽdę erant deo.

p ¶ Tũc dicit illis &c. Rñdẽs aũt p. Remi. Quod ille prædixit p̃ideo do: ipse denegat amãdo. Vbi mo. ral' i istru imur vt q̃tũ cõfidimus de fidei seruore: tantũ timeam⁹ de humana fragilitate: videl' tñ petrus accusabilis: ga cõtradixit:

✻ Et qm̃ alij⁹ a oues gregis. Postq̃ aũt resurrexero præcedã vos in galilæa. † Respõdens autem petrus, ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunq̃ scandalizabor. Ait illi ¶ petrus ex ardore promittit: christus vt de⁹ ventura prædicit.

Mar.14.d. Ibidem.

Luc.22.d Ioh.18.a.

Orantiũ dispositio.

iesus. Amen dico tibi: quia in hac a ¶ Marcus dicit: anteq̃ gallus bis vocem dederit. ceteri: anteq̃ gallus cantet. b ¶ timor erit causa ter me negandi.

d nocte anteq̃ gallus cantet, ter me negabis. † Ait illi petrus. Etiam si e a ¶ intellexit em̃ q̃ timore mortis p̃diceret eũ opõrtuerit me mori tecum, non te negaturum. a ¶ ex amore & ardore eodem. negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt. Tunc venit iesus cũ illis in villam quæ dicitur † gethsemani. Et dixit discipulis suis: i ¶ nõ moueamini sicut nec loco ita nec mẽte. f Sedete hic donec vadam illuc & a ¶ cuius oro oĩm redẽptio. b ¶ ꝓgressus parum. c ¶ qb⁹ secretiora manifestarat. orem. Et assumpto petro & dúob⁹ filiis zebedæi, cœpit contristari & m ¶ ne puterur irrationalis anima christi: Aialia mœrẽt sed nõ norũt cur & quousq; h mœstus esse. Tunc ait illis. † Tristis est anima mea vsq; ad mortem. a ¶ pondus tribulationis. b ¶ a somno infidelitatis & torpore mentis: ne ingruente

Sustinẽte hic & vigilate mecum. o diabolus obrepat.

NICO. DE LYRA

Diuisio. c✻ sacramẽtũ ad dñicæ passionis recordationẽ. Et diuidit in tres partes: qa primo describit huius sacri institutio. scdo p̃dicat imutã eucha dit gratiarũactio, ibi: Et hymno dicto. Circa primũ aduertẽdũ q̃ christię gr̃e istud sacr̃m duplici sub specie institutũ est. s. panis & vini: qa pa sub spe nis quertit in corp⁹ xp̃i: & vinũ in sanguinẽ. & istę querſiões fiũt cie panis sepatim: qa xp̃i sanguis fuit sepat⁹a corpe vel a carne in passiõe. & vini. Hoc aũt sacr̃m vt dictũ est: institutũ est quasi quoddã memoriale illi⁹ passiõis: & ideo cõsecratio carnis & sanguinis fit sub spẽbus distinctis. ¶ Considerandũ etiã q̃ sub vtraq; specie est totus christus: quia sub specie panis est tantum corpus ex vi cõuersionis vel sacramenti: sanguis aũt & aĩa & diuinitas sunt ibi ex concomitãtia naturali & inseparabili. Sim̃ sub specie vini sanguis tãtũ est ibi ex vi sacri. cætera aũt ex cõcomitãtia vt dissuꝰ tractat iiij. sniar. Dicit ergo: Cœnãtib⁹ aũt illis id est post q̃ comederant carnes agni paschalis añ q̃ surgerẽt de cœna. a ¶ Accæpit iesus pa. &c. qa vbi terminatur figura: ibi debet incipere veritas, agn⁹ aũt paschalis erat figura hui⁹ sacri: & iõ istitutũ est post comestionem agni. b ¶ Et benedixit. in hoc dedit nobis exemp̃lum q̃ ante sumptionẽ hui⁹ sacri debet mẽs eleuari ad deũ. c ¶ Deditq̃ dis. &c. inter quos erat q̃ᵗ re iudas vt dicunt sancti cõiter: licet Hilari⁹ dicat cõtrariũ. Rõ aũt q̃re christus dedit ei corp⁹ suũ fuit: qa pctm ei⁹ erat discipulis dañs occultũ: & propter hoc in ecclesia obseruaẽ q̃ pctõri occulto eucharistia nõ negaẽ. d ¶ Et ait. Ac. & co. hoc est cor. m. Si em̃ verbũ christi tãtæ est virtutis q̃ secit de nihilo oẽm creaturã: nõ est mirũ si vnã creaturã cõuertit i aliã. e ¶ Et ac. ca. sepatim consecrabat sanguinẽ a corpe rõne p̃dicta. f ¶ Gra. egit. eadem ratione sicut in cõsecratione corpis dictũ est. Sequitur. g ¶ Hic est em̃ &c. i. ad p̃firmationẽ dicto. re. ga sicut vet⁹ te. cõfirmatũ est in sanguine a iali⁹ imolatorũ: vt hr̃ Exo. xxiiij. ita nouũ test. sanguine xp̃i cõfirmatũ est. In quo appet excellẽtia noui test. respectu veteris: vt arguit apostol⁹ ad Hebr̃os. ix.

h ¶ Qui pro mul. ef. &c. Dicit autem p multis: qa sanguis christi pro oĩb⁹ effusus fuit q̃tũ ad sufficiẽtiã. q̃tũ autem ad effica cã nõ fuit effusus p omnibus: i ¶ Dico autem, hic p̃r p̃dicit æternæ vitæ ichoatio qa p̃ceptio hui⁹ sacri dat vitã æternã de fm q̃ dicit saluator Ioh. vi. f. Qui mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ habet vitã æternã. Dicit ergo: ¶ Dico aũt vobis &c. hoc ẽ ab hora q̃ instituit hoc sacr̃m

k ¶ De hoc g. vi. &c. hoc est de vino qđ gnaẽ i vite. l ¶ Vsq; i &c. i. nouo mõ hoc fuit impletũ qñ post resurrectionẽ suã comedit et bibit cũ apostis suis ad declarationẽ suę resurrectiõis: vt hr̃ Lu. vl. Et tũc bibit nouo modo: qa corp⁹ suum nõ erat tunc passibile & mortale: sed gloriosum: nõ indigẽs cibo vl' potu, sed solũ comedit ad declarãdũ veritatẽ suę resurrectiõis vt di. tũ est.

m ¶ In re. pa. &c. i. ego tunc existẽs in regno patris mei bibam tunc vobiscũ mõ p̃dicto. Licet em̃ christ⁹ fuerit beat⁹ ex pte aiæ ab instanti cõceptionis: ex parte tñ corporis erat viator & passibilis ante resurrectionẽ suã: sed cõpleta resurrectiõe fuit bt̃us in anima & in corpore.

n ¶ Et hymno &c. Hic p̃r ponit pro p̃dictis gr̃aruãctio. Dicit ergo. Et hymno. i. cãtico diuinę laudis. Dicto, p sacri institutione & nouæ vitæ denũciatiõe. f. in loco vbi ista erãt facta.

o ¶ Exierũt in mõ. &c. hoc est versus mõtẽ olivet. i. ga loc⁹ ad quẽ christ⁹ exiit & in quo fuit capt⁹ erat sit⁹ in pede mõtis olieti. vt dictum est.

p ¶ Tũc dicit il. Hic p̃dicit discipulorũ scãdalũ ad eorũ præmunitionẽ: & prio p̃dicit i gñali respectu oĩm. fcr̃o, in speciali respectu petri, ibi: Respõdẽs aũt. Dicit igit. q ¶ Oẽs vos scã. &c. i. ruinã in pctm.

r ¶ In me. i. recedentes a me, ppter timorẽ humanum.

s ¶ In ista nocte. Futura em̃ cõtingẽtia prædicit eis certitudinaliter & determinato tẽpore vt cognoscãt ipsum esse deũ q põt talia cognoscere, ppria virtute.

t ¶ Scriptũ est em̃. Zach. xiij. v ¶ Percutiã pa. id est xp̃m.

x ¶ Et dispergentur oues. i. discipuli ex timore fugientes. Ad

✻ e ¶ Et accípi. ca. &c. ad significandũ pfectã animæ refectionẽ sicut ex cibo & potu sit pfecta corporis refectio separatim tñ fecit corporis & sanguinis cõsecrationẽ: quia sanguis ei⁹ erat in cruce a corpe separãd⁹.

n ¶ Et hym. &c. Merito de tãto cõiuio gr̃æ reddẽdę erant deo.

p ¶ Tũc dicit illis &c. Rñdẽs aũt p. Remi. Quod ille prædixit p̃ideo do: ipse denegat amãdo. Vbi mo. ral' i istru imur vt q̃tũ cõfidimus de fidei seruore: tantũ timeam⁹ de humana fragilitate: videl' tñ petrus accusabilis: ga cõtradixit:

✻ Et qm̃ alij⁹ ## NICO. DE LYRA

✻ uertẽdũ tñ q̃ Zach. xiij. mutanť ꝟba: licet sit eadẽ sñia: qa ibi ponit ꝓphetia ac si ꝓpheta loq̃t ad dñm di. Percutiã pa. &c. qa idẽ estꝰ bũ dñi & ꝓphetæ instrumẽtal'r. a ¶ Postquã aũt re. hoc addit ad ꝓsolationẽ eorũ: vt q audita eius morte erãt desolati: audita ei⁹ futura resurrectiõe essent aliq̃liter cõsolati. b ¶ Præcedã vos in galilæa. Nõ solũ p̃mittit eis visionẽ suã i brũtudine & i loco multũ distãti: sed in ꝓpinqua regiõe. s. in galilæa. c ¶ Rñdẽs aũt. Hic specialiter p̃dicit scãdalũ petri. Rñdẽs aũt pe. qa erat cæteris feruẽtior. d ¶ Ait illi: & si oẽs &c. In hoc nõ mẽtiebatur: qa sic habebat in mẽte: p̃sumptuose loq̃bat nõ cõsideras debilitatẽ fragilitatis suæ: ꝓpter qđ grauius cæteris permissus est cadere: & iterũ qa futur⁹ erat pastor ecclesiæ: vt ex suo casu sciret alios condescendere. e ¶ Ait illi se. amẽ di. ti. quia in hac. mar. xiiij. c. dicit expressius. Anteq̃ gall⁹ bis vocẽ dederit, ter me es negatur⁹. Aug. in lib. de cõcordia euãgelistarũ dicit q̃ tertia negatio petri fuit inchoatae iam ante primũ cãtũ galli: añ q̃ tñ esset cõsummata, gallus cantauit: qa negatio fm totalitatẽ suam accæpta habet aliquẽ tractũ tpis. in hoc em̃ includit verbũ illoꝝ q dicebãt petro. Tu ex illis es. & argumẽtũ qđ adducebãt ex loq̃la eius. & negatio petri sequens: & sic patet q̃ bene potuit inchoari illa negatio anteq̃ gallus primo cantaret & post determinari. Matheꝰ ergo lucas & iohannes qui dicũt petrũ ter negasse christũ ante primũ gallicãtum loquuntur habendo respectum ad negationis inchoationẽ. Marcus aũt q dicit tertiam negationem petri esse post primũ gallicãtũ & ante scdm̃: logt habẽdo respectum ad negationẽ totius cõsummationem. f ¶ Ait illi pe. etiã si opor. &c. Petrus & alij discipuli hoc dicẽbant fore: dixerũt tñ falsum: qa cõtrariũ accidit. g ¶ Tũc ve. ſe. Hic p̃r ostẽdit christus desideriũ ad nram redẽptionẽ. Qđ ostendit tripl'r christus. Primo anxiando. secũdo orando, ibi: Et progressus pusillũ. tertio, p̃ditori occurrendo, ibi: Ecce appropinquabit. Circa primum aduertẽdũ, q̃ anxietas aĩ est passio causata ex apprehensiõe magni mali de proximo imminẽtis impossibilis ad euadẽdũ. christus aũt videbat mortẽ acerbissimã sibi de ꝓximo imminẽrẽ & nõ euasibile: qa sciebat hoc esse determinatũ a deo p̃e. a cuius determinatione nõ poterat declinare cũ nõ posset peccare. Ista tñ necessitas libertatẽ arbitrij non tollebat. Igitur ex tali morte sic imminẽte christ⁹ habebat materiã maximæ anxietatis. Itẽ ps sensitiua nõ alleuiabatur a tali anxietate ex cõtẽplatiõe diuinæ essentię seu promptitudine volũtatis q̃ erat in superiori parte aię. qa diuina virtute fiebat vt ex superiori parte aĩæ nõ fieret influentia in inferiorem: vt sic esset sibi dolor partis sensitiuę maxim⁹ ad nram redẽptionẽ: Ex quo ergo ex tali anxietate christ⁹ nõ fugiebat sed magis venit ad locũ vbi ꝓditorẽ venturũ sciebat: ostẽdit desideriũ ad nostrã redẽptionẽ & hoc est qđ dr̃ hic. Tũc ve. ſe. cũ il. i. discipulis suis. h ¶ In villã &c. Illa em̃ villa erat ista in pede mõtis olieti. & ꝓpter hoc dr̃ Lu. xxij. q̃ venit in mõtẽ oliuarũ. Imo etiã illius villæ erat qdã hort⁹ cõtẽplationi aptus: & illuc itrauit iesus: vt dicit Ioh. xviij. & est vltra torrentẽ cedron vt dicit ibidẽ: qa vallis iosaphat est intermedia inter mõtẽ olieti & ciuitatẽ hierl'm. torrẽs aũt cedrõ currit p mediũ illi⁹ vallis: & sic patet q̃ euãgelistæ cõcordãt de loco: licet ipm diuersimode nominẽt. i ¶ Et dixit di. su. se. hic. hoc dixit octo apostis. qa iudas non erat ibi: & tres secũ duxit. vñ sequt. l ¶ Et assum. pe. & duo. fi. zebedæi. Isti em̃ tres erant magis familiares ipsi xpo: & ad eius secreta magis admittebantur q̃ alij. Ratio autem tacta est. ē. xvij. m ¶ Cœpit cõ. & mœ. esse. hoc fuit ad ostẽdendũ veritatẽ hũanæ naturæ: Et q̃ ista tristicia fuerit maxia: subdit. n ¶ Tristis est aĩa mea vsq; ad mor. & pot li vsq; accipi dupl'r. V no modo intẽsiue: qa tm̃ intensa erat q̃tũ poterat esse vt visum est. Alio mõ extẽsiue: qa duravit vsq; ad horã mortis: o ¶ Sustine. hic & vi

✻ gilate

✻ Et qm̃ alijs se ꝓposuit di. d ¶ Et si oẽs scan. &c. & tertio qm̃ totũ sibi attribuit. s. q̃ esset fortiter pfecturat⁹. vt hoc igit in eo sanaret, pmisit fieri casum ei⁹ nõ impellens ad negadũ: sed esset bi deferẽs: & hũanã naturã de fragilitate cõuincens. g ¶ Tũc ve. ſe. cũ il. i. nvil. quæ dicit gethsemani &c. q̃ interpt̃at vallis pinguedinis. Remigi⁹. Pulchre appropinquãs passioni in valle pinguedinis orasse dicit: vt demõstraret q̃ p vallẽ hũilitatis & p pinguedinẽ charitatis mortẽ p nobis suscæpit. Moraliter etiam nos instruxit vt nõ gestem⁹ cor aridũ a pinguedine charitatis.

k ¶ Sedete hic. vadam illuc & orẽ. Chryſ. Confuetudo illi erat si ne discipulis orare. hoc autẽ faciebat erudiens nos in oratiõib⁹

¶ Quinta pars m ij

✻ quietem con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ a ¶ Si possibile est. Hoc nō pro timore sed pro misericordia: ne iudicij qui excusationē ignorātiæ nō habēt, me occidāt. vnde ait: iste. i. populi iudæor̄ non simpl̄r calix. Si possibile est. vt sine interitu iud eor̄ credāt gētiles: passionē recuso. Sin aūt illi excandi sunt vt gētes intrēt: fiat, nō mea, sed tua volūtas. b ¶ Nō sicut ego volo. Augu. Trāsfigurat in se suos: qui nihil aliud vult q̄m pater, vt ibi: Esurij & dedi mihi mā. Et, qd me perse queris? Docet aūt eos priuatā volūtatem corrigere & dirigere iuxta diuinā. ¶ Ambro. Hoīem quē v̄itate corpis demōstrabat: æquabat affectu: vt diceret. Sed non sicut ego volo, sed sicut tu. Susc̄epit voluntatē meā: susc̄epit tristiciā meā. Cōsidēter tristiciā nomino qui crucem prædico. c ¶ Caro aūt. Non de se vtiq̄ hoc dicit: sed de his qui dixerūt se nūq̄ negaturos. d ¶ Iterū secūdo &c. Sc̄o orat. i. si nō pōt̄ ninie saluari aliter: nisi aruerit curbita. i. ppl̄s iudæor̄ q pri⁹ fuit eius tabernaculū: vt me occidat. e ¶ Orauit ter. Trib⁹ vicib⁹ orauit: vt & nos a prætēritis pctis veniā, & a pūtib⁹ malis tutelā, & a futuris periculis cautelā orem⁹ & vt oēm oīonem ad patrē & filiū & spm̄sc̄m dirigam⁹. Itē sicut est trina tētatio cupiditatis: ita & timoris. Est em̄ cupisc̄entia carnis: cupisc̄entia oculor̄, & ambitio sæculi. Est & timor mortis, & timor vilitatis & timor doloris. q̄ quē oia docet nos debere muniri oīone. Vñ & ꝑpter trinā tētationem passiōis: pōt intelligi dñs ter orasse. f ¶ Dormite. Primo reuertēs obsurgat, sc̄o silet. & tertio quiescere iubet. Quia primo post resurrectionē diffidētes reꝑhēdit. Sc̄o, misso spū grauatos ad ꝓtuendā euāgelij libertatē oculos visitauit. Tertio claritatis suæ reditū securę qeti eos restituit. Dormite iam & re. Huic videt repugnare qd̄ connectit. Ecce appropin. Sed sciēdū post illa verba filiusse dñm vt fieret qd̄ ꝓmiserat. Et post, ſm Marcū intulit. Sufficit q̄ tā req̄uistis. Addidit q̄. Ecce ap. Surgite eam⁹. Vltro nos offeram⁹: nō timētes inueniāt: vt cōfidētiā & gaudiū passuri videāt. ¶ Post q̄ in hortū dñm cū discipulis igressum dixit iohānes nō cōmemorat qd illic egerit, donec traditor venit. g ¶ Cū gla. & fu. Factū cō gruit mutatę mēti. Iā em̄ venit cū fustib⁹: qui q̄diu cū pace fuit, trāquillius se egit. h ¶ Dedit eis sig. Putabat signa quę vi derat, nō diuinit⁹ sed magice facta. & quē in mōte trāformatū audierat: timebat ne tali modo nūc de manib⁹ eor̄ laberet: & ideo dabat signū. i ¶ Quēcūq̄ oscu. Habebat adhuc aliqd de verecūdia discipuli cū nō eū palā tradidit ꝓsecutorib⁹: sed per signū osculi. k ¶ Et oscu. est. Susc̄epit dñs osculū: nō q̄ simulare nos doceat: sed

℣ ne prodi-

NICO. DE LYRA

℣ gilate mecū. tāq̄ amici speciales qui debēt in angustijs amicis assistere. a ¶ Et progressus. Hic ostēdit xp̄i desideriū ad

Oro quō nostrā redēptionē: q̄a per orationē offere & vbi fie bat spiritū deo patri pro nobis. Quæ qdē ri debeat. oratio ostendit perfecta: q̄a solitaria cū dicit. Et progressus pu. recedēs aliquātulū a ꝓdictis trib⁹ ap̄lis: q̄a oratio est eleuatio mētis in deū: qd̄ melius fit q̄n homo est sequestrat⁹ ab alijs. Secūdo, q̄tia humilis. qd̄ notat cū dicit. Procidit in faciē suam. Tertio, quia deuota: cum dicit. Pater mi. Quarto, quia recta: quia noluit cōtraire prædestinationi diuinæ: quod notat cū dicitur. b ¶ Si possibile est &c. Sed volūtatē suā supponit volūtati diuinę, di. c ¶ Veritatem non sicut ego &c. Quinto, charitatiua: quia in agonia mortis positus dulciter suos discipulos visitabat. vnde sequtur. Et venit ad discī. su. &c. d ¶ Et dicit petro. Sic &c. q. d.

non ostendis

Triplici tiore triplex con cupiscentia reprimitur.

F

mar. 14. e

Ioh. 18. a.

a ¶ vt hūilitatē mētis habitu corpis ostēdat. Et progressus pusillū † & procidit a in faciē suam orans & dicēs. Pater a ¶. s. vt me non moriente mors moriatur. a mi, si possibile est transeat a me ca/b a ¶ quasi in se reuersus hoc dicit. b ¶ humano affectu. b lix iste. Vērūtn̄ non sicut ego vōlo: c a ¶ docet hūanæ volūtati volūtatē dei ꝓpo sed sicūt tu vis. † Et venit ad discipulos suos & inuenit eos dormientes, a ¶ p̄ tristicia somnū vicere nō possunt. b ¶ qa præ cęteris erat gloriat⁹: p̄ cæteris erat increpād⁹ miēntes, & dicit petro. Sic, non d potuistis vna hora vigilare mecū. a ¶ Nō: ne tētemini: sed ne tētatiōe supemi- Vigilate & orate vt nō intretis e ni. ¶ ideo orandum. in tentationem. Spiritus quidem f a ¶ ad contendum. b ¶ ad tolerandum. ¶ quia nōdum indutiv̄tute ex alto. c prōmptus est: caro autem infirmā. g ¶ similiter. d Iterū secūdo abiit: & orauit dicēs: h Pater mi, si nō pōt hic calix trāsire nisi bibam illū: fiat volūtas tua. Et ¶ vicina iam negatione. venit iterū, & inuenit eos dormiē/ a ¶ languescebant enim eorum oculi vicina negatione. tes. Erant ēnim oculi eorum gra/ uati. Et relictis illis, iterū abiit & i e orauit tertio eūdē sermonē dicēs: Tunc venit ad discipulos suos: & k f dicit illis. Dormite iā & requescite, m ¶ interposito aliquo silentio ait. Ecce appropinquabit hora, & filiꝰ n hoīs tradet in manus peccatorū. Surgite eam⁹. Ecce appropinqua/ o bit q me tradet. † Adhuc eo loquē/ p te, ecce iudas vn⁹ de duodecim ve/ q nit & cū eo turba multa cū gladiis & fustib⁹ missi a principib⁹ sacer/ dotū & seniorib⁹ populi. Qui aūt s h tradidit eū: dedit eis signū, dicēs. i Quēcūq̄ osculatus fuero, ipse est t tenete eum. Et cōfestim accedēs ad a ¶ impudēs confidentia, magistrū vocare & osculum iungere ei quem tradidit. k iesum dixit. Auē rabbi. Et oscula/v

Fiat voluntas tua. f ¶ Spiritus quidem promptus est &c. Hilarius. Itaq̄ ꝓtrum de ardore fidei confidimus: tantum de carnis fragilitate timeamus. n ¶ Ecce appropinquabit hora & filiꝰ hominis tradetur in manus peccatorum &c. Orige. Sed & nūc in manus peccatorum iesus traditur: quando hi videntur in christum credere, habent eum in manibus suis cum sint peccatores: sed & quotiēscunq̄ iustus habens in se iesum, in potestate traditur peccatorū. t ¶ Quēcūq̄ osculatus &c. Hieron. Dic sacerdos, dic clerice quomodo eis dē labꝫ deoscularis filiū tenerę virginis, quibus deosculatus es filiā meretricis. O iuda: osculo fi culpę

⁂ lium hoīs

A ℣ ne proditionē fugere videat. vnde. Cū his q oderūt pacē erā pa. a ¶ Seruū prin. sa. Mystice. Seruus, est ppl̄s iudæor̄ principib⁹ Pāli. 9. a. Mystice. facerdotū indebite mācipat⁹: qui in dñi passione dexterā aurē. i. spūalē intelligētiā perdidit: sinistra. i. vilitate literæ cōtētus: nō petro tollēte: sed diuino iudicio ablatā pandēte: quæ auris in his qui credere maluerūt, pietate dei restituitur. Vel auris amputata & sanata: signi/ficat auditū ablata vetustate innouatū: vt sit in nouitate spūs: & nō in vetustate lr̄æ: quod cui dat a xp̄o: dat & regnare cū eo. Vñ bene malchus dr̄: qd̄ est rex vel regnaturus. Q. seru⁹ inuēt⁹ est, prinet ad vetustatē quæ in seruitutē gñat: sed cū accessit Luc. 22. f. sanitas, figurata est libertas. Lucas addit qd̄ dñs tangēs aurē sanauit: q nec hostibus pietatis obliuiscit. b ¶ Gladio peribūt. Gladio illo quo igneus vertit ante paradisum: id est diuinæ vindictæ: & gladio spūs. i. verbi dei. c ¶ An pu. q. d. nō a seruū principis sacerdotū, ampu/ indigeo auxilio apſoꝝ duodecim q pos/ tauit auriculam eius. Tunc ait illi h sum habere duodecim legiones angelor̄ in q̄bus sunt. lxxij. milia q̄bus oīm gētiū lingua exprimit. Innuit aūt nō esse verē/ dum si ꝓ iesum oēs nationes insurgāt: cū multo fortiores ipse habeat exercit⁹ angelorū. Aliter. Hic numer⁹ significat omne genus hoīm cū romano imperio contra iudæos creaturum. Hi sunt angeli dei qui post resurrectionē anno quadragesimo/ secūdo, cū tito & vespasiano perdiderūt homicidas illos: & ciuitatē illorū succenderunt. d ¶ Existis cum gla. Stultū est cū gladijs & fustib⁹ quærere eū q vltro se tradit: & in nocte per ꝓditorē inuestigare quasi latitantē: q quotidie in templo docebat. Sed in tenebris cōgregamini: q̄a potestas vr̄a in tenebris est. e ¶ Tunc dí/ B om. re. &c. Sicut petrus q negationē lachrymis abluit: & cōfessione dei fundit⁹ extirpauit: recuperationē eorū significat qui ſn martyrio labunt̄. Ita cæteri q fugerunt cautelā fugiēdi, docent eos qui min⁹ idonei sunt ferēdis aduersis: q̄bus tutius mar. 14. e est latere q̄ se discrimini committere. Ita etiā adolescēs qui ſm marcū relicta syndone nudus ꝓfugit: illoꝝ opus & animū designat: q vt securiores sint omnia quæ in mundo habent abnegāt: & deo potius famulari nudi q̄ hærendo mundi rebus materiā tentandi & a deo reuocandi dare Ceū. 39. c didicerūt. Iuxta exemplū ioseph q relicto adulteræ pallio maluit nud⁹ deo q̄ indutus meretricis cupiditatib⁹ fuire. f ¶ Ad caīpham. Cōuenit nomen actioni. Caiphas. i. inuestigator vel sagax ad implendam scilicet doli sui nequitiā. Vel vomēs ore: q̄a impudēs ad ꝓferēdū mendaciū & ad peręēdū homicidiū. g ¶ A longe &c. Merito a longe: q in ꝓximo fuerat negaturus: significat ecclesiā imitaturā: passionem christi longe differēter: quia ecclesia sic patitur pro se: sed christus pro ecclesia.

℣ Duo fal-

NICO. DE LYRA

⁂ a ¶ Dixitq̄ illi iesus. Amice. q. d. tu ostēdis amicitiā signo & agis ꝓditionē de facto: qd̄ patet ex hoc. Seqr̄. b ¶ Tūc accesſ. s. q erāt in comitiua iudæ. c ¶ Et manꝰ inic. in ie. violētas: q̄tū erat ex pte ipsoꝝ. d ¶ Et tenuerūt eū. q̄n em̄ voluit, tētus est & non ante. e ¶ Et ecce vn⁹. Hic describit ipſi⁹ xp̄i patiētia: & hoc dupl̄r. pri mo facto. sc̄o, v̄bo, ibi: In illa hora. Patiētia aūt xp̄i facto ostēdit in hoc q discipl̄os suos ꝓhibuit a defensiōe ei⁹. & hoc est qd̄ dicit: Et ecce vn⁹ ex his q erāt cū iesu. Iste fuit petr⁹. vñ hr̄ Ioh. xviij. f ¶ Extē. ma. ex. gla. suū. Habebat em̄ duos gladios: vt habet Lucę. xxij. d. quos credo fuisse duos cultellos magnos q̄b⁹ vsi fuerāt in decisione agni paschalis. g ¶ Et percutiēs ser. &c.

quem tamen

tus est eū. Dixitq̄ illi iesus. Amí/a ¶ Ironice. ¶ vt supra. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem. ce ad quid venisti. Tunc accesserūt b & manus iniecerūt in iesum & te/ § ¶ petrus eodē ardore mētis q̄ cętera zelat⁹ sicut phinees. nuerunt eum. † Et ecce vnus ex his e qui erant cum iesu, extendēs manū f exemit gladiū suum: & percutiens g seruū principis sacerdotū, ampu/ tauit auriculam eius. Tunc ait illi h ¶ cesset vindicta: exhibeatur patiētia. vt patientam nostros doceam⁹: non vindictā. iesus. † Cōuerte gladiū tuū in locū i a ¶ Nam econtrario. ¶ Si eōs tunc & iudæi. b ¶ exercuerint vindictam: ipsa vindicta erit eis causa perditionis. suū. † Omnēs enim q̄i accꝑerint k gladiū gladio peribūt. An putas: l quia nō possum rogare patrē meū, & exhibebit mihi modo pluſquām duodecim legiōes angelorū. Quō n a ¶ Quibus est Tanq̄ ouis ad occi. du. est &c. ergo implebūtur scripturæ. Quia o sic oportet fieri. In illa hora q iesus turbis. † Tanq̄ ad latronem q d existis cum gladiis & fustib⁹ com/ prehēdere me: quotidie apud vos: r sedebā docens in templo: & nō me t a ¶ promptum animū ostendit ad patiendū vt sua passione asserat ad ꝓphetarum dicta. tenuistis. Hōc aūt totū factū est, vt v a ¶ tanq̄ ouis ad occ. dux⁹ est. adimplerētur scripturæ ꝓphetarū. ¶ timorē mortis ostendēres. e † Tūc discipli oēs relicto eo fugēr̄t. y f † At illi tenētes iesum duxerūt ad z a ¶ qui pōtificatū illius anni precio sibi acq fierat ab herode romanorū principe: pri⁹ cū ad annam: vt iohannes ait. caīphā principē sacerdotū vbi scri/a a ¶ in hoc diuersus a cæteris. bæ & seniores ꝓuenerāt. † Pet⁹ aūt b a ¶ hoc est deuotionis. b ¶ hoc timoris natu d rę est: q̄ negat obreptionis est: q̄ pœniter, si dei est. g sequebat eum a lōge vsq̄ ad atriū e a ¶ p discipulū notū pōtifici. principis sacerdotū. Et ingressus f a ¶ expectans, vel amore discipuli, vel hūana curiositate. intro, sedebat cum ministris vtg

⁂ lium hominis tradis. Et ecce vn⁹ &c. Seqr̄tur. g ¶ Et per/ cutiens ser. prin. sacer. &c. Hiero. Populus iudæorum seruus sactus est impietatis & deuotionis sacerdotū: dexteraq̄ perdidit auriculā: vt literę veritatē audiat in sinistrā. i ¶ Conuerte gladium in lo. su: &c. Raban⁹. Oportuit vt auctor gratiæ fideles patiētiam suo doceret exemplo: & potius ad sustinendū aduersa fortiter instrueret q̄ ad vindicādū, ꝓuocaret. x ¶ Tūc discī. omnes relicto eo fugerunt. sicut prædixerat eos scandalum passuros.

¶ Quinta pars.

C

Ro. 13. a.

† Marci 14. c. Luc. 22. e Ioh. 18. b 22. q. 3. c. pro mēbris. et. q. ſi. &. c. 2. &. 24. q. 1. c. ſi petrus.

† 23. q. 1. §. 1. &. q. ſi. §. 1.

D

† Marci 14. f. Luc. 22. f. Ioh. 18. c.

† Marci 14. e. † Marci 14. f. Luc. 22. f. Ioh. 18. c.

† Marci 14. f. Luc. 22. f. Ioh. 18. e.

Moraliter.

E a ¶ Duo falsi testes &c. Quia nō eo sensu quo dñs qui dixit de templo corpis sui: sed in verbis quibusdā additis vel mutatis quasi iniustā calumniā faciūt. Dñs dixerat. Soluite templū hoc. Cōmutāt. Ego dissoluā templū hoc manufactū. Vos inquit soluite: nō ego: quia nō est licitū vt nobis mortē inferamus. Itē dñs dixerat. Et ego suscitabo: qđ de animali tēplo dicit. Illi inuertūt. Aliud manufactum ædificabo: vt ꝓprie de tēplo iudaico dictum videatur. b ¶ Tu dixisti &c.

Mar.14.f Marcus. Ego sum: quod idem est. Et est similis contra pilatū & caipham responsio: vt a propria sententia condemnētur.

Phil.2.c. c ¶ Filiū hominis &c. Me in forma quā iudicatis exaltatum & habentem nomen quod est super omne nomen. d ¶ Sci-

Ioh.19.d. ditv̄ vestimēta &c. Furor qui fecit de solio surgere, facit & vestem scindere. Magno mysterio: cum vestis domini nec a militibus scindi potuit. Significat enim sacerdotium eorum pro scelerib⁹ pontificū esse penitus soluendū. Sed soliditas ecclesiæ (quæ vestis dei dicit) vsq; in finē sæculi indirupta manebit. ¶ Mos est iudæorum cū aliquid blasphemiæ audiunt scin-

ack.14.b. dunt vestimēta. ¶ Quod paulus & barnabas fecerūt in licaonia: cū dicti sunt iupiter & apollo. e ¶ Tunc expuerunt &c. Sicut tunc cōsputus est saluuis infidelitū: ita nunc opprobrijs exhonoratur falsorū fideliū: & colaphis. i. blasphemijs eorūdem cedit. f ¶ Prophetiza nobis christe &c. Dicunt contumeliā ei, qui se prophetiā haberi voluit a populis. ¶ Velauerunt enim faciem eius ꝑm Marcū: non vt eor⁹ scelera nō videat: sed vt a seipsis gratiam cognitionis ei⁹ absc̄ōdāt. Sicut verum fuit: super faciē moysi quod vsq; ho-

☞ die manet

NICO. DE LYRA

F ☞ dere: tū volebat videre quid finaliter fieret de eo. a ¶ Príncipes. Hęc est quarta pars principalis hui⁹ cap̄. in qua describitur ipsius christi apprehēsi illusio: vbi quatuor tanguntur per ordinē. Primū est eius accusatio maligna per falsos testes. Secundū: accusati iniusta condēnatio per malos iudices, ibi: Et surgens. tertiū: condēnati vituperatio per malignos apparitores, ibi: Tunc expuerūt. quartum: petri negatio per tres vices, ibi: Petrus autem sedebat. Circa primū dicit sic: Príncipes autem sacerdotū &c. quia verū nō potuerant inuenire. b ¶ Vt eum mor. &c. per pilatum præfidē. quia ipsi nō habebant altam iusticiam. c ¶ Et non inuc. vnde possent eum accusare tanq; dignū morte coram pilato. d ¶ Cum multi fal. &c. ad id quod dictū est. ꝑcurandū. e ¶ Nouissime autem venerunt &c. Sed queri⁹ quō isti dicūtur falsi testes: quia Iohā. j. d. scribitur q̄ christus dixit iudæis. Soluite templū hoc & in tribus diebus excitabo illud. quod videt idem esse cum eo quod hic dicit. Dicendū q̄ illa verba quæ dixit christus Iohan. ij. intelligūtur de templo corporis sui: vt ibidē dicitur. & hoc sonāt verba ibidē posita: quia dixit ibi. Soluite templū hoc: nō præcipiendo eis sed prædicēdo eis quid essent facturi dissoluēdo corpus eius: quod erat templū spirituale dei. vn de sensus est. Soluite. i. soluetis corpus meū per mortē quā mihi inferetis. vnde seqtur ibidem. Et in tribus diebꝰ excitabo illud. Excitare enim est a somno mortis reuocare: quod non competit templo materiali sed templo spirituali. s. suo corpori. Isti autem testes loquebant ac si de templo materiali x̄ps intellexisset cum dicebat: in tribus diebus reædificabo illud: qa reædificare ꝓprie respicit templū materiale. Itē, Nō dixit destruā, vel possum destruere vt ipsi imponūt: sed dixit. Soluite. i. soluetis, mortē mihi inferendo:

a ¶ quid iudicaret pontifex de iesu.

videret finē. † Príncipes aūt sacer- a
dotū & oīe cōsiliū q̄rebant falsum
testimoniū cōtra iesum, vt eū mor- b

a ¶ quia non erant vt marcus ait: cōue-

ti traderēt. Et nō inuenerūt: cum g
nientia testimonia.

multi falsi testes accessissent. Nou- e
a uissime autem venerunt duo falsi
testes, & dixerūt. Hic dixit. † Pos- f
sum destruere templū dei: & post

a ¶ Motu corporis indicat infantiam mētis.

triduū reædificare illud. Et surgēs g
a ¶ iratus, quia nō inueniebat calūniæ locū.

princeps sacerdotū, ait illi. Nihil h
respōdes ad ea quæ isti aduersum

a ¶ Sciēs vt de⁹, quicquid respondisset torquendum in calumniam.

te testificantur. Iesus autē tacebat. i
Et princeps sacerdotū ait illi. Ad- k
iuro te per deum viuū vt dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit

a ¶ dicisti in lege. b ¶ q̄uis vt hominē cō

b illi iesus. Tū dixisti. † Verūtamen, l
demnatis: tamen dico.

c dico vobis: amodo videbitis filiū m
hominis sedentem a dextris vir-

a ¶ ad iudicium in nube vel mirabiliter operantem in sanctis.

tutis dei & vēnientem in nubibus
cœli. † Tunc princeps sacerdotum n
d scidit vestimenta sua dicens. Blas- o
phemauit. Quid adhuc egemus
testibus. Ecce nunc audistis blas-
phemiā. Quid vobis videtur. At

a ¶ quia eum blas-

phemum putauerunt: ideo morti addixerūt.

illi respōdentes dixerunt. Reus est

a ¶ significat eos q̄ gratiæ ei⁹ pœnitentiam respuunt.

e mortis. † Tunc expuerunt in faciē p
a ¶ Colaphis cedūt qui honores suis pferūt.

eius: & cōlaphis eum ceciderunt. q
a ¶ Significat eos qui eū venisse negāt. tāq; pñtia eius a se repellentes. ¶ als alapas.

Alii autem pālmas in faciem eius
f dederunt, dicentes. Prophetiza r
nobis christe. Quis est qui te per-

a ¶ non appropinquabat iesu: ne ministris aliqua suspicio oriret.

cussit? Petrus vero sedēbat foris s

a ¶ ad iudicium in atrio.

A ☞ die manet. a ¶ Vna ancilla. Cur prima ancilla prodit cum viri magis poterant cognoscere: nisi vt iste sexus ostendat in necē dñi peccasse: & per passionē redēptus? Et ideo, mulier pria resurrectionis mysteriū accæpit: & mandata custodiuit: vt veterē ꝓuaricationis aboleret errorē. Sicut ꝑ fœminā hostis antiquꝰ primū parētē seduxit: ita per mulierē ad magistrū negādum quem x̄ps filium dei cōfessus fuerat principē ecclesiæ cōpellit. b ¶ Exeunte autē. Hic marcus adimplet qđ iste breuitatis causa omisit. Exiit inquit foras ante atrium & gallus cantauit: quo reuerso in atrio fit negatio. Exeunte autem. In hac secunda negatione a duobus compellitur. Ab ancilla: vt ait matthæus & marcus. Et ab alio: vt ait lucas dicens: Et post pusillū ait ali⁹: Et tu de illis es. In hoc pusillo exijt & reuersus stans ad focum: vt Iohānes ait: Iterum negat. Exeunte aūt illo. i. cum exiret: hoc est cū exurgeret vt exiret: aiaduertit eum ancilla, & dixit his qui circa ignem erant: Quibus rediens iurat petrus. Non noui hoiem. i. nō sum eius discipulus: in quo & ipsum x̄pm negauit. Nota: primū ait: Nescio quid dicis. Sed o! cum iuramento negauit. Tertio cœpit detestari & iurare quia nō nouisset hoiem: qa perseuerare in pēā dat incrementū scelerū: & qui minima spernit cadit in maiora. c ¶ Non noui ho. Q2 noxia prauoꝝ colloquia quę cogunt petrū negare x̄pm, vel hoiem se nosse quem cōfessus est inter discipulos dei filium? d ¶ Qui stabant. Iohannes & lucas vnū dicunt cognatum malchi. Sed vel est plurale pro singulari. Vel vnus erat q eum viderat: & ꝓpue dicebat quē secuti cæteri simul arguebāt. e ¶ Et continuo gal. can. Post tertiā negationē sequit̄ gallicanus. Sacramenta rerū per statū tēporū designant. Media nocte negat in gallican tu pœnitet: post resurrectionem sub luce quę ter negauerat, ter se amare, pfessus est: Quia qđ in tenebris obliuionis errauit: speratæ iā lucis rememoratione correxit: & eiusdē veræ lucis pñtia plene quicquid mutauerat erexit. Mystice. Gallus, aliqs doctor est: qui somnolētos in crepans, ait: Euigilate iusti & nolite peccare. Quod petrus ante primum gallicantū negat, eos significat q x̄pm añ resurrectionē deū nō putauerūt esse, morte eius turbati. Q2 bis ante scd'm gallicantum negat illos significat q nunc in illo: fm hoiem vel fm deū in vtraq; substantia errant: & ideo veritatē negant. Primus gallicantus, est dñi resurrectio in seipso. Scd's, est eiusdē in corpore ecclīæ. f ¶ Recordatus est. In alio euāgelio dr: Respexit dñs petrum: & intuitu prouocauit ad lachrymas: quasi in mentē ei reducens quod tiens negauerat, & qđ ei ꝑdixerat: nec potuit in tenebris pmanere: quem lux mundi respexit. g ¶ Et egressus. Ab impioꝝ cōsilio seclusus culpā lauat: qđ nō intus. Ob hoc hæsitare permissus est: vt in ecclesiæ principe remediū pñæ conderetur: & nemo auderet de sua virtute confidere.

Mystice.

Luc.22.f. Ioh.18.e.

Ioh.18.e. Luc.22.f.

Euāgelistarū cōcordia de negationibus petri.

NICO.DE LY.

☞ a ¶ Et accessit ad eum vna ancilla. De istis negationibꝰ pe- a
cilla, dicēs. † Et tu cum iesu galilæo b
a ¶ Quia manifestare se expauit qui adhuc nolebat mori.

Mar.14.g.

eras. At ille nēgauit coram om- b
nibus, dicens: Nescio quid dicis:
b Exeunte autem illo ianuā, vidit eū
¶ cum quibus calefaciebat se petrus.

alia ancilla, & ait his qui erant ibi: Et hic erat cum iesu nazareno. Et
a ¶ ab illis inq̄situs qbꝰ ancilla ꝓpalauerat.

iterum nēgauit cum iuramēto: qa
a ¶ lucas ait: quasi facto inter-

uallo vnius horæ.

c non noui hominem. Et pōst pusil- c
d lum accesserūt qui stabāt, & dixerūt
petro: Vere & tu ex illis es. † Nā & d
¶ hieroſolymitæ & galilæi æq̄ sunt hebræi vniꝰ linguę: sed q̄dꝰ puincia habet suū sonū.

Ioh.18.e. Luc.22.f.

loquela tua manifestū te facit. Tūc e
cœpit detestari & iurare: qa nō no e
uisset hoiem. Et cōtinuo gallus can

a ¶ respiciente se dño.

f tauit. † Et recordatꝰ est pētrus verbi f
iesu, qđ dixerat: priusq̄ gallus can

a ¶ vt haberet liberū locum flendi.

g tet: ter me negabis. Et ēgressus fo- g
ras, fleuit amare.

Mat.14.g. Luc.22.g

Mat.14.g. Luc.22.g

Mat.14.g. Luc.22.g

Tres christi gratiæ. † Mat.14.g. Luc.22.g

Mat.14.g. Luc.22.g

Mat.14.g. Luc.22.g

Universidad de Deusto
Biblioteca

E paschalis nihil aliud figurabat nisi passionē xp̃i: ad cui⁹ agni immolationē sola.xiiij.luna erat tp̃s determinatū intm̃ q̃ impediti a cōsecutione agni ,pter euētū cōtaminationis nō poterāt defectū supplere in.xv.sequēti, nec in alia q̃cūq;:sed in.xiiij.luna mensis sc̄i:vt lr̃ Nu.ix.ergo nullo mō dicēdū vr̃ q̃ res principal'r figurata esset in.xv.luna.vñ & idē Chry.exp̃sse dicit xp̃m reseruasse suā occisionē sextę ferię q̃n vetus pascha fiebat. Nec vr̃ rōni consonū q̄d Remigius & alij doctores dicūt.s.q̃ xp̃s fuit ligat⁹ & tentus in xiiij.in vesperis:& q̃ tūc incæperūt passiōis exordia. Nā immolatio xp̃i,pria nō fuit nisi in ara crucis:vt cōis doctria eccl̃ie testat. Itē feria sexta in qua xp̃s fuit passus nō fuit celebris nec solēnis in obseruātia hebræor̃ ergo nec fuit.xv.luna mēsis primi n̄ūtia patet.nā Exo.xij.de eadē die.f.xv.legit: Dies pria erit sct̄a ac solēnis nihil opis facietis in ea excæptis his q̃ ad vescēdū ptinēt.Ex qbus ꝟbis manifeste elicit q̃ qcq̃ opis,phibet in sabbato,est ,phibitū in.xv.luna primi mēsis excęptis his q̃ ad vescēdū ptinēt.Sed assūptum ,phat.nam multa fecerūt hebræi in eadē sexta feria:q̃ nullo mō licebāt fieri in sabbato:nec in tali solēnitate videlicet accusare,flagellare,testes p̃tare & examinare, sniam diffinitiuā ferre:q̃ oia exercuerūt circa p̃sonā xp̃i vt euāgeliste testant:Quæ q̄dē iudicialia eriā apud nos in solēnib⁹ dieb⁹ festiuis sunt illicita:multo magis apud eos q̃ nimis r̃alicant. Itē angariauerūt patrē alexādri & rufi. Mar.xv.q̄d'est manifeste ,phibitū in dieb⁹ festiuis:p̃sertim extra ciuitatē:Hiere.xvij.q̄d'licet de sabbato dicat:idē tñ est de prima die solēnitatis paschalis:vt dictū est. Nec est dicēdū q̃ hoc cōmisissent ex odio xp̃i.nā ipsi tenebant iustificare facta sua: & per legē mosaicā ea reuelare,dicētes:Nos legē habe.&c. Præterea verba assumpti patet exp̃sse in sepultura xp̃i. Fuit em̃ sepultus p̃ io seph ab arimathia & nicodemū q̃ iusti erāt :& nullo mō q̄d' nō liceret in tpe solēni fecissent.vñ sup illud Ioh.xix.ibi: propter para sceuen iudæor̃:qa iuxta erat monumētū &c. Au. Acceleratā vult intelligi sepulturā ne aduesperaret:q̃n iā facere aliq̃d non liceret. Sed cōtat q̃ si feria sexta fuisset.xv.luna sic erat illicitū in eadē se pelire sicut erat in sabbato.hoc idē patet.Luc.xxiij.qa dies erat pa sceuæ &sabbatū illucescebat.Ex quo videt q̃ sepultura illa licita erat in sexta feria:nō tñ in die sabbati.Ex quo patet q̃ feria sexta illa nō erat pria die solēnitatis paschalis apud hebr̃os q̄d' fuit assūptum &c.Necvalet dicere q̃ ioseph ab arimathia ex deuotiōe xp̃i festū violasset pro eius sepultura.Nā de magdalena quæ xp̃m ter uentius diligebat: & de cæteris mulieribus ip̃m sequētibus legit Mar.xvj.Et cū trāsisset sabbatū emerunt aromata vbi manisestę: apparet q̃ ab emptione aromatū ,p̃ sepultura dñi ptinentiū :(q̄d' est valde leuius opus q̃ sepultura) mulieres deuotæ,pter observantiam sabbati abstinuerunt.Idē Hiero.sup illud Mat.xxvij.a. Venit maria magdalena &c. Sepulto nāq; feria sexta dñō mulieres p̃parauerūt aromata &vnguēta q̃diu licuit opari.f.vsq; ad solis occasum.Sabbato siluerūt.i.quieuerūt ab opando ſm legis mandatum:vt Lucas ait hęc Hiero. Ex quo sequit q̃ feria sexta illa nō erat celebris solēnitas azymor̃.Nā si sic oia p̃dicta fuissent illicita sicut in sabbato:vt dictum est. Præterea Ioh.xix.f.Erat dies illa magna dies sabbati.ergo in illa die sabbati cōcurrebāt duę festiuitates.f.sabbatina & paschalis: & p̃ q̃ns dies sabbati erat.xv.luna apud eos cōsequētia patet:qa tota celebritas hebdomadæ azymorum erat solū in pria die &. vij.vt patet Leuit.xxiij. Cōcordat Beda dicēs.Erat magna dies illa sabbati.i.,pter solēnitatē paschalē. Ad cuius difficultatis declarationē aliqua sunt circa festiuitates legis antiquę p̃supponēda:quor̃ q̃dā sumunt ex sacra scriptura vel in ea hñt aliq̃d' fundamētū q̃dā ex regulis kalēdarij hebr̃or̃ apud eos diuulgatis & vsq; in hodiernum diē infallibiliter obseruatis. Primū p̃supponēdum est q̃ dies naturalis apud hebræos incipit ab occasu solis diei sabbati:& terminat̃ in occasum solis diei dñi cæ:& sic de alijs. Et sic intelligit illud : A vespere vsq; ad vesperā celebrabitis sabbata vr̃a:Leuit.xxiij. Sct̄'m est q̃ mēsis apud eos est lunaris & p̃cipit ex †.xxx.diebus &.xij.horis naturalib⁹ & duabus tertijs vnius horę cū †trib⁹ minutis:q̃ quidē cōputatio cōcordat cū ptolemęo & alijs astronomis ſm cursum mediū lunæ q est inuariabilis. Tertiū est q̃ annus hebraicus incipit a kalēdis seu nouilunio:q̄d' est ,ppe æquinoctiū vernale. Vñ Exo.xij.a. mēsis iste vobis pricipiū mēsiū prim⁹ erit in mēsibus anni.Et.f.Exo.xiij.a. Hodie ingrediemini in mēse nouar̃ frugū. Quartū q̃ oia festa hebræor̃ ꝑter sabbatū exordiū cōputationis: & per q̃ns mobilitatē per diuersas ferias hebdomadæ sumūt a neomenia primi mēsis p̃dicti verbi gr̃a. Sit p̃dicta neomenia in quinta feria,tūc dies solēnitatis azymor̃ erit ſtiī q̃nta feria qa in.xv. luna & dies immolationis agni solēnitatis paschalis iuxta illud Nūe.xxviij.d.Numerabitis ergo ab altero die sabbati &c.septē hebdomadas plenas:& festū tubar̃ erit in die sabbati .Nam sex menses lunares q cōputabantur a neomenia primi mensis vsq; ad neomeniā septimi cum

centum.lxx.& septē dies integri qui reuoluti per hebdomadas in sexta feria finiunt & sic neomenia mensis septimi sequētis erit in sabbato.Cōsequēter festū expiationis erit feria sct̄a. nā est in decima die a festo tubar̃. Cōsequēter festū scenophegiæ seu taberna culor̃ erit in sabbato:qa in.xv.festo tubar̃ & sic de ſtibus q̃ oia Leuit.xxiij.&in alijs locis habent. Quintū est q̃ in quacūq; die cōiunctio luminariū ſm mediū cursum supradictū ,ppe æquoctiū vernale occurrerit:in ea dē die est kalēdas seu neomenia mēsis primi p̃dicta:nisi in certis casib⁹ in q̃b⁹ repellēda est seu trāsferēda ad sequentē diē:& q̃nq; ad subsequentē. Qui q̄dē casus duo sunt. Primus:q̃n talis cōiunctio trāfcēdit.xvij.horā eius dē diei in qua est. Cuius repulsionis rō est:qa tūc magis declinat talis cōiunctio ad diē sequētē q̃ ad illā in qua est: cū iā trāsit tres quartas partes illi⁹ diei:& attingit quartā vltimā: & talis cōiunctio vocat apud eos nouiluniū vetus seu antiquū. Verbi gr̃a . Si nouiluniū æquoctij vernalis esset in.xvij.hora sabbati vel infra tūc kalendas seu neomenia esset fiēda in eadē die sabbati:& per q̃ns principiū cōputationis festiuitatū totiusanni esset ab eadē die sabbati. Si aūt cōiunctio esset vltra.xvij.horā:tūc talis neomenia esset trāsferenda seu repellēda ad diem dñicā immediate sequentē:& per q̃ns paschalia festa & alię festiuitates illius anni trāsferent̃ ad ferias corrñdentes diei dñicæ & nō sabbati: vt patet ex dictis. Sct̄'s casus est q̃n nouiluniū vernale occurrit in sct̄a feria quarta vel sexta. In his em̃ tribus ferijs nō p̃t figi kalēdas seu neomenia æquoctij vernalis. Cuius rō patebit.j. Sexto p̃supponēdū est q̃ q̃nq; oportet q̃ fiāt duę repulsæ de eadē neomenia. Hoc patet ex duob⁹ casib⁹ supradictis nam si nouiluniū vernale occurrat in die dñica vltra.xvij. horā: tunc in eadē die nō est neomenia figēda ,pter antiquitatē seu vetustatem nouiluniū ſm primū casum. Nec in sct̄a feria sequēti ,ppē hoc q̃ est vna de tribus ferijs interdictis iuxta sct̄m casum : & sic oportet q̃ transferat̃ ad tertiā feriā : & hoc cōtingit apud eos satis frequēter. Nec sentiēdū est erroneū seu q̃ mētē legis loquētis simpliciter de pria die mensis . nā cōputatio mensiū q̃tū expectat ad cultū festiuitatū sufficit q̃ fit vniformiter regulata & apud omes cōiter suscępta & aliquatr̃ veritati ,ppinq̃:,put gratiosius & remotius cōtingit i cōputo nr̄o circa festiuitatē paschalē &alia festa mobilia ipsam sequētia.Rō aūt q̃re p̃dict̄e tres ferię. f.sct̄a,quarta & sexta,repellunt̃ ne in aliqua ear̃ neomenia primi mēsis figat̃ q̃tū ad sct̄am & quartā feriā vna est & est talis.Nā cū festū expiatiōis fit celeberrimū sicut dies sabbati intm̃ q̃ cibaria nō p̃mittunt̃ in eadē die parari:sicut nec in sabbato:vt ex sacra lr̃a pōt haberi:inde est q̃ ex eor̃ traditiōe antiq̃ seu ꝟsuetudine immutabili q̃ vsq; hodie durat hr̃ q̃ dies expiationis nunq̃ cōcurreret in dieveneris nec in die dñica.Nā si dies sabbati a parte añ vel a parte post cōtinuaretur cū festo expiationis:tūc essent duo dies naturales cōtinui celeberrimi in qbus nullo mō liceret parare cibaria:q̄d' esset grave & valde onerosum toti ppl̃o.Ex quo sequit q̃ neomenia p̃dicta primi mēsis nō p̃t esse in sct̄a feria.nam sic:festū expiationis occurreret in sexta feria,& cōtinuaret̃ cū die sabbati a pte ante q̄d' est cōtra p̃dicta.Sili' nec neomenia primi mēsis habet esse in quarta feria.nā si sic festū expiationis esset in dñica:& p̃ q̃ns cōtinuatur cū sabbato a parte post:q̄d'est cōtra p̃dicta.vñ patet rō repulsę sct̄'æ feriæ & quartæ. Sed rō quare feria sexta excludit ad hoc vt in eadē neomenia primi mensis nō figat̃ apud eos talis est:Nā in festo tabernaculor̃ seu scenophegiæ q̄d' festū ſm eos & etiam ſm doctores nr̄os p̃ceptū fuit ad cōmemorandū beneficiū diuinę ,protectionis & deductionis:q̄d' habuerūt per desertū vbi in tabernaculis habitauerūt in quo habebāt lætari per septem dies corā dño sumentes fructū arboris pulcherrimæ ſpatulasq; palmarum &c. prout legit Leuit.xxiij.ad significandū q̃ per aridam terrā deserti deduxit eos deus ad terrā delitiosam:prout sanctus Tho .pria secundæ.q.ciij.art.iiij.in rñsione ad.x.ar.ponit.in qua lætitia prout tradit in eor̃ codicibus apud eos autenticis circumibant altare solenniter cum hmōi ſpatulis &ramis semel in prima die & in alijs diebus vsq; ad sextā inclusiue.In septima aūt circumibant septies in memoriā captionis hiericho quæ fuit prima ciuitas terræ promissionis ab eis capta per hmōi circunitiones septenarias : vt hr̃ Iosue.vj.Vñ & in illa septima die ,pcedebant in hmōi lætitia intantum q̃ quædam ibi facta nō licebat fieri in die sabbati :Cuius circūitionis memoria hodie fit inter eos in gyro rotuli legis cum altare non habeant.Sed si neomenia primi mensis fuisset in sexta feria:sequeret̃ q̃ festum tabernaculor̃ cōcurreret in die dñica: vt patet computanti:& sic septima dies tabernaculorum esset in die sabbati vnde cessarent illa quæ dicta sunt.Ex quibus oibus elicitur quædam regula in kalendarijs eorum vbiq; & apud omes diulgata & vsq; in hodiernū diem infallibiliter obseruata. Quod prima dies solennitatis paschalis nunq̃ est feria secunda :quarta: nec sexta.Septimū est q̃ anno quo christus passus fuit, concurrit coniunctio

A cōiunctio luminariū ,ppe æquoctiū vernale iuxta verā cōputationem hebr̃or̃ q̃ est ſm mediū cursum solis & lunæ:vt dictū est in feria qnta post.xix.horā cū certis minutis.hoc est certissime calculatum per me & cū peritis hebræor̃ diligētissime repertū & concordatum. Quibus p̃suppositis pater solutio dubij p̃dicti. Nā in anno passionis xp̃i licet cōiunctio luminariū : vt dictū est fuit feria qnta,nō potuit in ea neomenia figi ,pter ipsius vetustatē: qa fuit vltra.xvij.horam:vt patet in septimo p̃supposito:& per q̃ns occurrit primus casus repellēdi supradictus.habuit ergo trāsferri ad sequentē diē:sed qa sequēs erat sexta feria:nec in ea poterat neomenia assignari:vt dictū est.nā est sct̄'s casus repulsionis iā dict⁹. habuit ergo repelli seu trāsferri in neomenia ad diē sabbati:& per q̃ns.xv.luna fuit eodē anno ſm hebraicā cōputationē legitimā & assūeta in die sabbati in qua concurrunt duæ festiuitates solennes apud eos sabbatina.f.& paschalis q̃ est prima dies solēnitatis azymorum & sic erat magna dies illa sabbati ſm Ioh.& in feria sexta immediate pcedēti fuit ſm eos.xiij.luna in qua legitime erat pascha immolandū. Vñ in eadē sexta feria fuit immolatus verus agn⁹ paschalis ab eis:sili' & typicus ,p cuius typici māducatione vt nō cōtaminarent̃ nō intrauerūt ptoriū ſm Ioh.Christus aūt in hmōi neomenia primā repulsam tenuit & nō sct̄am . Pria em̃ est rōnabilis in se & sine respectu ad festa futura :sed solū ,ppter vetustatē cōiunctionis . vñ neomenia illius anni apud ip̃m fuit trāslata ad sextā feriā:sed de sexta ad septimā nullaten⁹ debuit trāsferri apud eū,nam rō illius repulsæ ex festis futuris in mēse septimo depēdebat:vt patet ex iam dictis:q̃ festa.f.futura cū xp̃s sciuisset p̃ passionem suā de ,ppinquo imminentē cassari, sicut & cætera legis cærimonialia nullā vim habebāt trāsferēdi seu repellēdi p̃tē neomeniam:vt patet intuēti. Nā cessante causa p̃sertim finali,cessare habet effectus. Fuit ergo iuxta verissimā & infallibilē noticiam xp̃i neomenia tpe suæ passionis in sexta feria. Sili' & pria dies paschalis solennitatis hoc est.xv.luna apud eū vñ & in feria qnta p̃cedēti fuit vera.xiij.luna in qua pascha cū discipulis tpe determinato ſm legis veritatē manducauit. In hoc eriā videt cōcordare magister historiar̃, dicēs:Q; si rabulā cōputi diligenter retro percurramus,inueniemus q̃ tpe passionis xp̃i feria sexta fuit. xv. luna. Et hoc est verum licet tabula nostri cōputi sit grossior q̃ hebraica in hac materia.Ex qbus hr̃ q̃ tpe passionis xp̃i duplex fuit. xiij. luna sicut & neomenia primi mensis.Vna.f.vera simul & legitima ſm verā cōputationem xp̃i cuncta legis mysteria tam p̃tia q̃ futura scientis. Alia vero legitima tm̃ ſm cōem & assūetā cōputationem aliorū oim ꝑter xp̃m:& in vtraq; .xiiij. vter q̃ agnus fuit immolatus verus & typicus.In.xiiij.em vera & legitima quæ fuit festa quinta,xp̃s manducauit agnū typicū: & q̃n verū agnū sub sacramento discipulis tradidit.In.xiiij. vero legitima tm̃ q̃ fuit sexta feria,agnus verus fuit immolatus q̃n aūt typicus:& sic reddendo singula singulis:oia veraciter concordantur. Nam matthæus marcus & lucas q de cœna dñi notabilem mentionē fecerūt expriB mendo in illa agnū paschalē solenniter xp̃m cum discipulis mādūcasse:& in eadē sacrm eucharistiæ institui sse vt patet ex eor̃ dictis.quilibet eor̃ ipsam feriā quintā notat tanq̃ ,ppriā ad immolationem agni:& per q̃ns.xiiij.lunā ſm verā cōputationē xp̃i præ dictam ſm quā autoritates Chry so.& Hiero.ad partē affirmatiuā supra inductæ & sibes obtinent veritatē. Sed iohannes q de cœna dñi breuissime se expediuit,solū,dicens:Cœna facta &c, Ioh.xiij. nihil exprimens de agni mandūcatione.nec de sacrī institutione: cum iam cum iam de hoc sacrō p lus cæteris tradiderat fecit potius mentionem de sct̄a.xiiij.f.legitima tm̃:quę fuit sexta feria:vt dictum est. C
Ad excludendū errorē qui insurgere posset ex hoc q̃ principale figuratum nō corrñderet figuræ in tpe tam districte per legē determinato:vñ & vocat eū parasceue paschæ.i.vigilia. Et dicit q̃ hebraei nondum mandūcauerant pascha tpe passionis xp̃i:quod habet veritatē ſm legitimam cōputationē hebræor̃ & cæteror̃ mysteria passionis ,ptunc ignorantiā. Et ideo in illa sexta feria licuit eis iudicialia exercere,sepelire,angariare & hmōi. Et sanctis mueribus in eadem sexta feria aromata præparare tanq̃ in die non festiuo. Ex quo clarius patet error græcor̃ dicentium q̃ iohannes correxit alios euangelistas asserentes quintā feriā protunc,† .xiij. als †xiiij. lunam. Nam vt ex iam dictis patet . Iohānes nō correxit alios:sicut nec ipsi falsum aliquod asseruerūt:sed potius vt de more euangelistarum est,illud q̄d' alij ꝑtermiserunt,ipse declarauit.† .xij. als †xiiij. lunam ,ptunc etiam fuisse feria sexta ſm aliā cōputationem legitimam:cui cōcordant historiæ hebræor̃ dicentium manifeste q̃ in vigilia paschæ xp̃s fuit patibulo suspensus :& q̃ a fæculis nunq̃ fuit inter eos prima dies paschalis feria sexta. Et attendendū q̃ ex verbis euangelij p̃dicta differentia duplicis neomeniæ seu.xiij. lunæ aliqualiter posset notari.Nam Mat.xxvj.legitur: Magister dicit:Tempus meū prope est,apud te facio pascha cum discipulis meis.vñ si ly tempus meū prope est diligenter intelligat̃ : nō habet referri ad tempus passionis sicut cōiter exponit. Nam licet sit verum q̃ tempus passionis erat prope nō tñ cōsonat cum lr̃a sequenti.Dato em̃ q̃ tempus passionis esset ,ptunc remotius:adhuc xp̃s habebat pascha mandūcare cum discipulis suis vt legē adimpleret.Sed verus intellectus iuxta p̃dicta videt talis:Magister dicit:Tempus meū.i.tp̃s mandūcandi pascha ſm verā meā computationem prope est.i.hodie feria quinta:licet aliquor̃ tēpus iuxta ipsor̃ assūetā cōputationē fuisset remotius.f.in feria sexta.Et ideo sequitur.Apud te facio &c. Et notandū etiā videt q̃ in mandūcatione paschæ cum xp̃o nō fit mentio de alijs discumbentibus vel cōuescentibus nisi de duodecim discipulis tm̃: sicut & illis tm̃ secrete passionē futurā denunciauit Matt.xx.c.cōcordat p̃dictis.Nā ex passione futura quā solis apſis secreto expresse p̃nosticauit,diuersitas huius paschalis tpis depębebat:vt dictum est. Et ideo nimirum si sanctę mulieres & ioseph ab arimathia & hmōi potius sequerent̃ hebraicā computationem cōem q̃ xp̃i veram cōputationem. Nam mysteria passionis & p̃cipue legaliū euacuatio absD condita fuit etiam apſis post refurrectionē vsq; ad tp̃s. Et sic iuxta sniam philosophi.c.Eth.oia vera cōsonant vero. Diuina igitur ꝓidentia circa hæc deuote attendenda est quæ paschalia festa sic in antiquis p̃ordinauit vt tpe passionis xp̃i duplex.xiiij. luna occurreret ad agni immolationē præsignata vt in prima xp̃s sacrificium adimpleret legale & nouū instituerent:& in sct̄a se deo in sacrificium offerret vespertinum:vt vtriq; tpe præsignato pro humana salute perficeret:Quam nobis concedat &c.

REPLICA. In capitulo.xxvj.cū postillator soluisset omes difficultates circa cœnam dñi & esum agni paschalis moueri cōsueras p̃sertim a græcis.Burg.facit vnā longam singularē cōputationē in qua multa ponit multis dubia : cui placet videat.Et finalr̃ in eodē capitulo dicit q̃s fuerit ille hymnus de quo dr̃:Et hymno dicto &c. Et dicit q̃ fuit magnū alleluia q̄d' incipit a psalmo:Laudate pueri:vsq; ad.Beati immaculati , exclusiue.Idem dicit circa psalmū.Laudate pueri:si verū est placet.Autoritatem aūt ad id sacri canonis nō habemus.

GLO.ORDI.

Mar.14.f Matthę⁹ & marcus cōtexuerūt narrationē de his quæ cū dño facta sunt vsq; ad mane:sed po a stea redeūt vsq; ad negationē Petri narrandā:qua terminata redeūt iterū ad mane vt inde cætera contexerent.

Peccaui

NICO.DE LY.

Diuisio. Matthęus aūt. C.XXVII. Postq̃ q̃lr̃ passio xp̃i fuit p iudæos inchoata, hic ostēdit q̃lr̃ fuit p gētiles cōsummata .Et diuidit in duas ptes qa prio describit ipsi⁹ xp̃i crudelis occisio.Sct'o ei⁹ fidelis & deuota tumulatio,ibi: Cū sero factū esset.Pria adhuc in duas : qa prio describit ipsi⁹ xp̃i iniqua cōdēnatio,Sct'o ipsi⁹ ſnię iniq̃ executio,ibi:Et posit̃ illuferunt ei.Pria in quatuor:qa prio describit ipsius xp̃i corā p̃side p̃natio.

¶ Vide q̃ solliciti in malo tota nocte vigilauerunt vt facerēt homicidium.

† Aneau. Ca.XXVII. a tem facto † cōsilium inie⁄b runt oēs principes sacerdotū & seniores ppli aduersus iesum , vt eū a ¶ quę vinxerāt in horto:vt Iohānes ait. morti traderēt. Et vinctū adduxe c a ¶ mos erat vt quę morti adiudicassent,liga tum iudici traderent. runt eū:& trādiderūt pontio pilato d

pñatio.Sct'o:ipsius pñati diligēs interrogatio,ibi:Iesus aūt stetit.Tertio :innocentiæ eius declaratio ibi: Per diē aūt solēnē. Quarto:innocētis cōdemnatio,ibi:Videś aūt pilatus. Pria adhuc in duas:qa prio describitur ipsius xp̃i pñatio:vt dictum est. Sct'o:incidentaliter subdit iudæ desperatio,ibi:Tunc videś. Circa primū dicit sic. a ¶ Mane aūt facto. Quia a media nocte vsq; ad illā horā illuserunt eū cōspuendo & palmis cedēdo:vt visum est. b ¶ Cōsilium inie.&c. Nō em̃ ex testimonijs pręhabitis habebant aliq̃d vñ posset accusari corā pilato:sicut reus mortis:& ideo vtlerius cōsulebāt qualr̃ eū sicut dignū morte accusarent:vt patebit.f.Sequitur. c ¶ Et vinctū adduxerunt. Illi enim qui reputabantur digni morte,ducebātur coram iudice ligati. d ¶ Et tradiderunt pontio pilato. Aliqui dicunt quod pilatus erat proprium nomen eius compositum ex noie matris quę

dicebatur

† Mar.15. a. Luc.23.a. Ioh.18.c. als † cōcilium.

Universidad de Navarra Biblioteca

E Vg Pnia iudæ infructuosa.
a ¶Peccaui tradens &c. Quasi in potestate sua esset mutare pse
curos sniam: licet aũt mutauerit voluitatẽ: tñ prime voluitatis exi
tum nõ mutauit. b ¶Quid ad nos. Quid ad nos prinet de hoc
tu videris: tu scias quid fecisti. Vel quid videris pertinere ad nos.
Quid ad nos prinet preciũ accæptũ: tu istud, pbaueras: tu indefac
qđ vis. Quid ad mortẽ peccãt tantã
habẽt ignorantiã & cæcitatẽ: vt nec
turbẽtur in sceleribus suis: nec pniæ
dolere crucient. c ¶Et pfectis &c.
Sicut phia ei⁹ fuit infructuosa: sic &
hæc oblatio in tẽplo est execrabilis.
d ¶Et abiens. Hieroñ. Nihil, pfuit
iudę egisse pniam per quã scelus cor
rigere non potuit. Sed qñ frater sic
peccat in fratrem vt emẽdare valeat
qđ peccauit, põt ei dimitti. Sinaũt p
manent opera, frustra voce assumit
Ps. 108.a pnia. Hoc est qđ de eo dr: Et oratio
eius fiat in pctm: vt nõ solũ emenda
re nequerit, pditionis nefas: sed pro
prij homicidij scelus addiderit. Leo
papa. Sceleratior oibus o iuda & in
fœlicior extitisti quẽ nõ pnia reuoca
uit ad dñm: sed desperatio traxit ad
laqueũ: Expectasses cõfessionẽ crimi
nis tui: & donec sanguis xpi pro
oib⁹ effunderet, informis læti suspẽ
dium distulisses. e ¶Nõ licet eos.
Vere colantes culicem, & camelum
glutiẽtes. si eñ ideo nõ mittũt pecu
niã in corbonã. i. in gazophylaciũ. i.
inter dona dei: qa pciũ sanguinis est
cur ergo ipe sanguis effunditr? Et qđ
pmũ eis si inde ager emit in sepultu
ram pauperũ? f ¶Emerũt ex illis.
Allego. F Alleg. Magnũ mysteriũ est in factis
iniquitatis. Figulus est deus in cui⁹ ma
Rom.9.e nu est ex eodẽ luto facere aliud vas
in honorẽ: aliud in cõtumeliã. Ager
eius sæculũ qđ vniuersum pcio eius
emit vt ei cõmortui sepeliant pere
grini. Nõ vtiq; ifrl, sed alieni: q in pcio sanguinis xpi sepulti æternã re
quiẽ sortient. Illi qdẽ fecerũt aliavo
luntate, vt æternũ relinqrẽt fuæ ne
quitię monimentũ. Sed nos q pegri
ni eram⁹ a lege & pphetis: praua eo
rum studia susc æpim⁹ in salutẽ: & in
pcio sanguinis christi req escimus.
Euãgeli starũ excusatio i alternata pphetiarum alle gatione.
g ¶Per hieremiã. Hiero. Hoc nõ in
hieremia: sed in zacharia legit: tamẽ
alijs verbis. Legi nup hieremię apo
criphũ in q hæc yba scripta repperi.
Sed tñ magis mihi videtur hoc sum
ptum de zacharia more apl⁹, q yb⁹ ordine pmisso: sensus
tñ de veteri testamento, pferunt. Per hieremiã prophetam. Sed
hoc in hieremia nõ inuenitur: sed in zacharia fere fm sensum, nõ
fm verba. Vnde quidã codices nõ habẽt, per hieremiam, sed tñ,
per pphetã. Tñ secreto dei cõsilio factũ est vt aio matthæi pro za
charia occurreret hieremias, quia oẽs pphetæ vno spũ sunt locu
ti: ita vt singula sint oĩa & oia singulo⁹. Quare ergo matthæus
hoc emendaret qđ spũ regente fecerat: vt per hoc ammoneremur
tantã inter pphetas esse cõcordiã: vt vni deputetur cõgrue qđ ab
alio dicitur. Vel apud hieremiam inuenit de empto agro: sed nõ
sub hoc noie precij. Apud zachariam de triginta argẽteis & nihil
Hier.32.e de emptione agri. Vtrũq; ergo interpretat euangelista ad hoc qđ
Zach.11. de dño complerũ est: & confert in vnum triginta argenteos quod
c. est in zacharia: & agrũ emptũ quod est in hieremia. Quod subdit:
Quem appreciauerunt &c. Apud neutrum inuenit: sed ex per
sona euangelistæ accipiendum est: qa hoc ex reuelatione dñi co
gnouit ad hanc rem, quæ de pcio xpi facta est hmõi pertinere pro
phetiam. Liber quippe empti agri apud hieremiã iubet mitti in
Hier.32.c vas fictile. Et hic emitur ager figuli de precio dñi in sepulturã pe
regrinorum: id est ad permansionẽ quietis eo⁹ qui peregrinãtur
cum domino & confepeliuntur ei per baptismum: nam & illam
emptionem agri hoc significare hieremiæ dominus dicit: qa erit
permansio de captiuitate liberatorum in illa terra. h ¶A filijs
israel &c. A qbus minus oportuerat: qui magnificare debuerant.

tu es rex

præsidi. Tunc videns iudas qui eũ a
¶magnitudinẽ auariciæ, impietatis pondus
excludit.
tradidit q̃ damnatus esset, pœnitẽb
tia ductus retulit triginta argẽteos c
principibus sacerdotum & seniori
a¶ q̃cto magis qui emerunt.
bus, dicens: †Peccaui trãdens san
guinem iustum: At illi dixerunt: d
¶ emisse se audiũt: & tñ extra reatũ se credunt
& in vendente scelus constituunt.
bQuid ad nos? Tu videris. Et pro e
iectis argenteis in templo recessit
a¶ vt ostẽderet se perosum cœli & terræ.
& abiens lãquæo se suspẽdit. Prin f
cipes aũt sacerdotũ accæptis argen
a¶ oblatio impio⁹ abominabilis est dño q
teis: dixerunt: Nõn licet eos mitte/g
offertur ex scelere. a¶ corbonã interpretatur
oblatio. ¶ gazophylacium.
re in corbonã: qa preciũ sanguinis
f est. Consilio aũt inito, emerunt ex h
illis agrum figuli in sepulturã pe/i
¶huius sæculi.
regrinorum: propter hoc vocatus k
est ager ille acheldemach † hoc est
ager sanguinis vsq; in hodiernum
diẽ. Tunc implẽtũ est qđ dictũ est p l
g hieremiã, pphetã, dicentem. † Et ac m
¶ quod in zacharia: appenderunt. i. alq rei cõ
parauerunt.
cæperunt triginta argenteos: pre/
a¶ noc. s. b ¶ illius christi. c ¶. s. me. d ¶ id est
non pluris precij me facientes, q̃ vile mancipium.
ciũm appreciati q̃m appreciaue/n
h runt a filijs israel: & dederunt eos o
a¶ constitutum mihi reuelauit.
in agrũ figuli: sicut constituit mihi p

dæ & passionis christi. l ¶Tunc implẽtum est quod dictum
est per hieremiam. Quia fm q̃ dicit Hiero. licet autoritas sequẽs
non sit in libro hieremiæ quem habemus: tamen Hierony. vidit
autoritatem istam de verbo ad verbum in quodã libello hebrai
co qui dicebatur esse hieremiæ prophetæ. Multi enim libri, pphe
tarum non habentur. Vel aliter, si hieremiam non est de textu: vt
dicit Hiero. nec etiam in antiquis libris est: & tunc quod dicit per
prophetam intelligere debemus zachariam: quia zachariæ. xi. ha
betur ista sententia: licet verba aliquantulũ sint mutata. m ¶Et
accæperunt triginta argenteos: precium appreciati. id est ips
ius xpi. n ¶Quem appreciauerunt a filijs israel. Quia istud
precium fuit constitutum inter iudam & sacerdotes qui erant de
filijs israel. o ¶Et dederunt eos in agrum figuli. Hoc est pro
agro figuli. p ¶Sicut constituit mihi dominus. Hoc est addi
tum ab euangelista: quia ista prædicta erant a deo prædestinata.

✠ Iesus autem

Moraliter. a ¶Tunc videns iudas qui eum tra. q̃ dam. esset &c. Orige. Si aũt locum pniæ requisisset, & tps pniæ obseruasset: forsitan inuenisset eum qui dicit: Nolo mortẽ pctoris: sed magis vt conuertatur & viuat. h ¶Emerunt ex illis agrum fi. in se pul. pe. Aug. Peregrinis inq̃t qui sine domo: patria: & toto orbe exules iactantur, requies christi sanguine prouidetur. Istos autem peregrinos dicimus esse deuotissimos xpianos qui renunciantes sæculo & nihil possidẽtes in mundo, in xpi sanguine requiescũt.

✠ Iesus aũt

A Vg Luc.23.a. Luc.20.d
a ¶Tu es rex iudæorũ. Scd̃m lucã duo obiecerant. s. q̃ prohibe
bat dari censum cæsari: & q̃ diceret se regẽ. De regno ergo pilatus
ga nescit, interrogat. De tributis: qa audierat eũ mdisse: Reddite q̃
sunt cæsaris cæsari: quasi apertũ mendaciũ inuidio⁹ negligit. Vñ
Mar.14.f Marcus: Et nõ erãt cõuenientia testimonia eo⁹. In hoc q̃ pilatus
nihil aliud criminis interrogat nisi an sit
rex iudæorum: arguũtur impietatis iudæi
qui nec falso inuenire potuerunt qđ obij
cerent saluatori. b ¶Tu dicis. Sacerdo
ti, quasi de pteritis mdit: qa lex oĩs ventu
rum christum pdicauerat. Tu dixisti qua
si venturum christum ex lege ipse dixisset.
Huic legis ignaro dr: Tu dicis. qa per si
dem pntis confessionis salus gentium est.
Nota q̃ pilato aliqua ex parte rndet q̃ in
ustus ferebat sententiam, pharisæos vero in
dignos suo sermone iudicauit. c ¶Qui
di. barra. Barrabas in euangelio fm he
Ioh.8.f. bræos filius patris vel magister eo⁹ inter
pretatur. Ipse est antixps quem illi xpo p
ferunt, quibus dicit: Vos ex patre diabolo
estis. Pilatus qui os malleatoris interpre
tatur, diabolum significat: qui est malleus
vniuersæ terræ per quem dñs vasa sua per
mittit, pbari: & ad vltimum cõterit qñ in
extrema damnatione cõfringet. d ¶Quẽ
vultis &c. Populo volens satisfacere dat
optionem: q̃uis nõ dubitet xpm eligendũ
sciens per inuidiã traditũ. e ¶Qui dicit
christus. Idem qđ Marcus ait, regẽ iudæo
rum, quo⁹ rex xps vocabat. f ¶Pro tri
bunali &c. Tribunal sedes iudicũ: vt so
lium regũ: cathedra doctor⁹. g ¶Vxor
eius. Vxor viri gentilis hoc in visione in
telligit: quod iudæi vigilantes intelligere
noluerunt. h ¶Nihil tibi &c. Nunc de
B mum diabolus intelligẽs per christum se
spolia amissurum: sicut primum per mu
lierem mortem in corbonam. Corban hebrai
ce idem est quod oblatio. Corbonam aũt erat
locus ad ponendum oblationes factas in tẽplo
pro reparatione templi & alijs necessarijs. Ma
gna igitur apparet sacerdotũ excæcatio qui oc
cisionem christi reputabant sibi licitam: immo
tanq̃ sacrificium deo facerent: & tamẽ precium
venditionis eius reputabant nefarium & indi
gnum applicari ad vsus templi. h ¶Consi
lio autem inito emerunt ex illis agrum figu
li. quia ille cuius ille ager erat, figulus fuit: ideo
sic vocabatur. Vel forte quia ibi erat terra apta
ad faciendum vasa fictilia: i ¶In sepulturam
peregrinorum. quia non habebant proprium
sepulchrum. k ¶Propter hoc vocatus est
ager ille acheldemach &c. Hoc ex dei ordina
tione factum est ad memoriam perditionis iu
dæi ac
cusauerũt
xpm co
ram pila
to de tri
bus.

dñs. † Iesus aũt stetit ante præsidẽ: a
& interrogauit eum præses, dicẽs:
a Tu es rex iudæorum: Dixit illi ie/b
¶ sic temperat vt sermo eius ca' umnię nõ pa
teat: & tamen verum dicat.
bsus. Tu dicis: Et cum accusaretur a c
principibus sacerdotũ & seniorib⁹
¶ vt verũ patientię det exẽplum: sicut flagel
latus ante, ita modo si let accusatus.
nihil rndit: Tunc dicit illi pilatus: d
a¶ ethnicus est qui cõdemnat iesum: sed cau
sam refert in pplm iudæorum.
Num audis quãta aduersum te di/
a¶ ne crimen diluẽs dimittere† a præside: &
cunt testimonia: Et non respondit f
crucis vtilitas differretur.
ei ad vllum verbũ: ita vt miraretur: g
hses vehemẽter. † Per diẽ autem so h
a¶ non imperiali sanctione: sed ductus ppli
lennem cõsueuerat hses dimittere i
cõsuetudine cui placere volebat.
ppo vnum vinctũ quẽ voluissent.
a¶ propter seditionem & homicidiũ.
Habebat autem tunc vnũ vinctũ k
a¶ vulgatum in malicia.
b¶ barrabas filius magistri:
vel barrabas filius patris: qđ rectius.
c insignẽm q̃ dicebat barrabas. Con
gregatis ergo illis dixit pilatus:
d Quẽ vultis dimittã vobis: barrabã l
e an iesum q̃ dicit christus: Sciebat m
a¶ rimentes, ne oĩs crederent in eum.
eñ q̃ per inuidiã tradidissent eum.
¶ In pilato & vxore eius, xpm iustũ cõitẽti
bus, gentilis ppli testimonium est.
f Sedente autem illo † pro tribunali n
h misit ad eũ vxor eius dicens: Nihil o
tibi & iusto illi: Multa enim passa p
sum hodie p visum ppter eũ. † Prin q
a¶ egressa est iniquitas a seni
bus & iudicibus.

NICO.DE LY.

✠ a ¶Iesus aũt stetit. Hic ponit ipsius
pñtari interrogatio. Ad cuius euidentiam
cõsiderandũ q̃ iudæi accusauerunt xpm
coram pilato de tribus: vt hr Luc.xxiij.a.
Primum fuit, q̃ subuertebat gentẽ iudæo
rũ a cultu legis. Scd̃m, q̃ auertebat pplm
a redditione tributi imperatori romano.
Tertium, q̃ dicebat se esse regẽ & sic vole
bat sibi vsurpare regnũ. De primo nõ cu
rauit pilatus: quia erat hõ gentilis: & ideo
non curabat de obseruatione seu violatione iudaicæ legis. Scd̃m
sciebat esse falsum: qa audierat a xpo rnsum fuisse iudæis: Reddi
te quæ sunt cæsaris cæsa. &c. vt. 8. habitũ est. xxij. De tertio aũt in
terrogauit ipm xpm: qa cõtra imperatorẽ videbat esse directe q̃
aliqs diceret se esse regẽ iudæo⁹: q̃ seruiebat imperatori romano
sub tributo. ppter qđ romani abstulerant a iudæis nomẽ regiũ a
tpe pompei: & hoc est qđ dr hic. Et interrogauit eũ præses, di
cens: Tu es rex &c. b ¶Dixit illi iesus: Tu dicis. s. veritatem
qui. non negauit se esse regem: sed magis consensit: verum tamẽ
exposuit dictum suũ, dicens: Regnum meũ nõ est de hoc mundo:
vt habetur Ioh. xviij. g. Et in hoc satisfecit pilato: quia regnũ im
peratoris non potest esse nisi in hoc mundo: & sic regnum xpi nõ
erat contrariũ imperatori. c ¶Et cũ accusaretur &c. Quæ dicta

fu. 1:

næ non solent ita mane surgere sicut viri sui. q ¶Principes.
Descripta christi innocentia: hic subiungitur iudæo⁹ resistẽtia in
tantum eñ odiebant eum q̃ pelegerunt liberare hoiem pestiferũ
ne christus liberaretur. Et hoc est quod subdit hic. Principes au
tem sacerdotum & seniores persuaserunt populis. Falsas ratio
nes inducendo. r ¶Vt peterẽt barrabam &c. Et patet v sq; ibi:

✠ Quid eñ

✠ s ¶Iesus aũt ste. ante p. &c. Sequit: f ¶Et non rñ. ei &c.
Ratio dicta est ca. pce. fm Aug. Hie. Vel ideo nihil rndit ne crimẽ
diluens dimitteret a pside & crucis vtilitas differret. q ¶Princi
pes &c. Orige. Est & nunc videre quõ ppls iudæo⁹ a senioribus
suis & iudaicæ culturę doctoribꝰ suadet & excitat aduersus iesum
vt perdãt eũ: & hodie in locis pluribus sit idẽ aduersus mẽbra ei⁹.

✠ Innocẽs ego

C
a Mar.15. a. Luc.23.a. Ioh.18.f. Diuisio.
†Mar.15. a. Luc.23.a. Ioh.18.g
†Mar.15. b. Luc.23.c.
D
als † in.
†Mar.15. a. Luc.23.c. Ioh.18.g
†Mar.15. b. Luc.23.c.
Mora fr.

dicerẽt,crucifigat:nõ stat im acq̃uit:sed iuxta suggestionẽ vxoris
ait.Quid enim mali fecit? Quo dicto pilatus absoluit christum.
a ¶ Lauit manus. Gentiliꝫ ppm ab implemtate iudæoꝝ alienum
designãs:q̃ clamauerũt:Crucifige crucifige eũ. b ¶ Sanguis eiꝰ
super &c. Perseuerat vsq; hodie imprecatio: & sanguis xpi nõ au
ferturabeis. c ¶ Tunc dimisit illis bar. Bar-
rabas latro seditiosus, & homicidioꝝ au-
ctor: dimissus est ppõ iudæoꝝ. Isido. Dia-
bolus qui iã olim ob superbiã a patria lu-
cis expulsus : & in tenebraꝝ carcere fuerat
missus. Et ideo iudæi pacẽ hñe non pñt: ga
seditionũ principẽ eligere maluerũt. Vel
barrabas typum gerebat antixpi. d ¶ Ie-
sum vero fla. Ideo credẽdus est pilatus ie-
sum flagellasse & militibꝰ ad illudendũ de-
disse: vt satiati pœnis eius & opprobriꝫ iu
dæi mortẽ eius vltra nõ sitirẽt. Iesum ve
ro. Seruiẽs romanis legibꝰ q̃ crucifigẽ dos
prius iubẽt flagellari. e ¶ Chlamydem
coc. quæcũq; fecerũt licet alia mẽte: tñ no
bis sacra dederũt Chlamy dẽ idẽ qd' mar-
cus dicit purpurã in qua xpi caro passioni
bus obiecta infinuat. vñ propheta. Quare
ergo rubri est indu. tuã. In spinea corona,
nroꝝ suscepto pctoꝝ: q̃ per spinas notã-
tur. In calamo: venenata occidit aialia. lu-
xta lucã apud herodẽ alba veste induit: in
quo innocẽtia & castitas assumptæ huma
nitatis exprimit: & glia regni immortalis
quã per passionẽ accæpit. Vel induit pur-
pura. i. sanctis martyribus: albaveste, alijs
sanctis: ga ꝯo solet calamo scriptura fieri:
caput xpi percutiunt calamo, q̃ diuinitati
illius cõtradicẽtes errorẽ suum auctoritate
scripturæ sanctæ cõfirmare conant. In fa-
ciem spuũt, q̃ iesum in carnem venisse de
negant. Vt illi falso adorabãt: ita hodie q̃
credũt sed puerilis actibus verba eiꝰ & pro
missa regni despiciũt q̃si fabulosa. Hiero.
In chlamyde coccinea opa gentiũ cruenta
sustentat. In corona spinea, maledictũ sol
uit antiquũ. In calamo, venenata occidit
aialia. Vel calamũ tenet in manu, vt sacri-
legium scriberet iudæoꝝ. In suis vestibus
nõ illudiꝫ: sed in his quę, pter pctã nostra
portauit. Cũ crucifigeret suũ recæpit orna
mẽtum statim: ga elemẽta turbant: & crea
tori testimoniũ dat creatura. f ¶ Exeun-
tes aũt. Primo dñs crucẽ suã portauit: qd'
iohannes refert anteq̃ iste veniret obuius
cui imposita est. Et hoc cõgruo ordine my
steriꝫ: ga christus passus est pro nobis, no-
re. exẽ. vt se. ve. eius. Et quia simon de cy-
renis est: quæ est in libya : per eum gentes
signantur qui primo peregrini a testamẽ-
to dei : nunc obediendo ciues sunt & do-
mestici

Isidorus.

Crucifi-
genẽt Ie-
ge rõana
prius fla-
gellaban
tur.

Mar.15.b

Esa.63.a.

Luc.23.b

Ioh.19.c.

1.Pet.1.d.

NICO.DE LY.

a ¶ Quid enim mali fecit. q.d. nõ al-
legatis cãm iusticiẽ suæ mortis. b ¶ At
illi magis cla. per clamorẽ aũr & tumultũ
ppli voluerunt obtinere qd' nõ poterant
per rõnem habere, dicentes: c ¶ Crucifi
gatur. i. morte turpissima & acerbissima
moriatur. d ¶ Videns aũt. Declarata xpi innocentia: vt visum
est: hic ponit ipsius innocentis iniusta condẽnatio quæ, pcessit ex
iudicis ex timore, ne si dimitteret eũ cõtra clamorẽ ppli accusaret
postea ad cæsarẽ: & hoc est qd' dr hic: Videsaũt pi. q̃ni. psi. ostẽ
dendo xpi innocentiam ad eius liberationẽ. e ¶ Sed magis tu-
mu. po. s. clamantis ad cõtrarium per seductionẽ sacerdotũ: vt vi-
sum est. f ¶ Accæpta aqua la. ma. co. p. ad hoc vt iudæi totam
pctm̃ super se acciperent & ipse immunis esset a pctõ: Sed hoc nõ
fuit sufficit ad oimodã eius excusationẽ: ga cũ esset iudex tenebat ex
officio seruare iusticiã : & ideo grauiter peccauit faciẽdo cõtra eã,
ad habendũ ppli fauorẽ: minus tamen peccauit q̃ iudæi : ga eius
mortium fuit minus malũ: iudæi emim ad occidendum christũ mo
ti sunt per rancorem & odium pilatus aũt propter timorẽ cæsaris
& fauorẽ iudæoꝝ habendũ. h ¶ Tũc dimisit illis bar. Facta rũsione
a iudæis q̃ totũ pctm̃ reciperẽt super se & filios suos. i ¶ Iesum
aũt &c. licet ista flagellatio xpi ponatur hic post sniam iudicis: mi
fuit aũ facta: vt hr̃ Ioh. xix. ga ad hãc intentionẽ eũ pcæpit pilatꝰ fla
gellari & illudi vt iudæi essent satiati sanguine eiꝰ videntes eũ sic
punitũ etiã vltra cõdignũ : & ĩ ponit hic
q̃si p recapitulationẽ. k ¶ Tũc mi. i. post
flagellationem immediate & ante sniam.
l ¶ Susci. ie. in præ. vt magis illi illude-
rent in loco patenti & corã multitudine.
m ¶ Et exue. . s. vestimẽtis suis. n ¶ Chla
my. coc. i. rubeã in sititudinẽ purpurę qua
vtunt reges. o ¶ Circũdederũt eũ. ipm
vestiẽdo. p ¶ Et plectẽtes co. de spi. i. de
iuncis marinis ad modũ spinaꝝ acutis. Et
ego, q̃ hæc scripsi audiui a quodã q̃ fuerat
vltra mare cũ scto ludouico rege frãciæ ꝙ
in littore maris senserat puncturas iuncoꝝ
rum p̃ tolulares intermedios. q ¶ Posue
runt su. ca. eiꝰ. p sititudine coronæ regiꝫ.
r ¶ Et arũdinẽ in de. ciꝰ. p sceptro regio.
s ¶ Et genuflc. aũ eũ il. ei. facto sitr & ver
bo. vñ sequit. t ¶ Dicẽtes: Aue rex iu.
q. d. voluisti regnare & non potuisti: & sic
eoꝝ illusio accusationi iudæoꝝ corrñdẽ-
bat. v ¶ Et expuẽtes in eũ. tanq̃m in pso
nam cõtemptibilẽ & vilẽ. x ¶ Accæpe-
runt arũdinẽ. de manu eiꝰ. y ¶ Et percutie
bant ca. eius. Et rõne cõtẽptus & rõne do
loris insligẽdi: ga ex tali pcussione aculei
coronæ intrabãt caput eiꝰ. z ¶ Et post-
quã. Postq̃ descripta est ipsius xpi cõdẽna
tio iniusta: hic ponit iniq̃ snię executio. Et
prio ponit ipsiꝰ xpi iudicati crucifixio. Se
cundo: crucifixi illusio, ibi: Prætereuntes.
Tertio: illius expiratio, ibi: A sexta aũr ho
ra. Circa xpi crucifixionẽ q̃tuor tanguntur:
loci vilitas: iudæoꝝ crudelitas, ibi: Et dede
runt militum cupiditas, ibi: Postq̃ aũt: La
tronũ societas, ibi: Tũc crucifixi sunt. Cir-
ca primũ dicit sic. Et postquã il. ga chla-
mydẽ illã coccineã imposuerunt sibi solũ
ad deridendũ eũ sicut regẽ falsum. a ¶ Et
induerũt eũ ve. eiꝰ. qbꝰ spoliauerũt eũ: vt
ꝓdictũ est: & hoc fecerũt vt ducꝰ ad mortẽ
magis cognoscerẽt ĩ ꝓpria vestẽ q̃ in alie
na. c ¶ Exeũtes &c. hoc nõ est contra id
quꝺ dr̃ Ioh. xix. c. Et baiulans sibi crucẽ &c.
Ipse emim prio portauit crucẽ suã, qñ exiuit
de domo pilati: vt dicit Iohanes : sed quia
erat fatigatus ex præcedenti labore ieiu
nio & vigiliis, ideo milites coegerũt simonẽ ad portandũ eius crucem vt citiꝰ possent puenire ad locũ crucifixiõis, vt dr̃ hic: a ¶ Et venerũt
i locũ q̃ dicit golgoltha: qd' est cal. locꝰ. Ille locꝰ nõ ẽ sic noiatꝰ
a caluaria ad æ ibi sepulti, vt dicũt aliq: qa adã fuit sepulturꝰ hebrõ
vt habetꝰ Iosue. xiiij, ꝓpter ꝙ hebron dicebat antiqtus cariathar
be. i. ciuitas q̃uor, q̃a q̃tuor magni patriarchæ sũt ibi sepulti cũ
vxoribꝰ suis. s. adam & eua: abraã & sara: isaac & rebecca: iacob et
lia. Dicit ergo caluarie locꝰ: qa locꝰ ille erat plenꝰ capitibus mor
tuoꝝ: q̃ ibi decollabant. qa ibi malefactores puniebant: & sic pa
ter loci vilitas in quo xps crucifixus est. b ¶ Et dederunt. Hic
consequenter ponit iudæoꝝ crudelitas, cũ dr̃: Et dederunt ei ví
num cũ felle mixtum. Iohannes aũt dicit ꝙ dederũt ei acetum. Ad
euidentiam aũt huius considerandũ ꝙ aliqui dicunt hoc esse fa-
ctũ vt citiꝰ moreretꝰ, & sic milites de eiꝰ custodia citiꝰ expedirentur
ga debebant eã custodire quousq; expirasset. Dicũt emꝫ exũtes
in tormẽto si potenꝫ acero cirius moriuntur: Sed hoc nõ videtur
multũ ꝓbabile: qa acetum est frigidũ: & p̃ ꝰ̃ videt magis mor
tem taliũ differre, ꝓpter qd' aliter dicendũ est. Scribit emꝫ in q̃dã
libro hebraico q̃ apud eos intitulaꝫ liber Iudicum ordinariorũ,
ꝙ̃ a salomon dixerat: Prouer. xxxj. a. Date siceram: idest potum
inebriatiuum mœrentibus & vinũ his q̃ amaro, sunt animo vt
bibant & obliuiscant̃ egestatis suæ & doloris sui no recordenꝫ amplius. Ideo ex occasione huiꝰ verbi seniores iudæoꝝ statuerant vt
pdẽnatis ad mortẽ daretur vinũ aromaticũ ad bibẽdũ vt facilius
tolerarẽt passionẽ. In hierſm aũt erant matronæ deuotæ & cõpaꝫ
siuæ q̃ hoc vinũ dabãt ex deuotiõe. Iudæi ergo ex nimia crudeli-
tate mori, tale vinũ dari ꝙ̃ christo & alijs
duobus cũ eo crucifixis accæperũt sibi: ſm
ꝙ dictũ erat Amos. vj. c. Vinũ dãnatorum
bibebant, & loco eius posuerunt acetũ cũ †Mar. 15
felle mixtum. c ¶ Et cum gustaſ. nõ. bi. b.
Marcus dicit. Et nõ accæpit, a hon accæ- Lu. 23. c.
pit ad bibẽdũ: sed solũ ad gustãdũ modi- Ioh. 19. d
cũ: vt sic ipleret i eo qd' scriptũ est in Ps.
lxviij. e. Dederunt in escam meã fel, & ſi
ti mea potauerũt me aceto. d ¶ Postquã
crucifixerunt eum. Hic ponit militũ eru
cifigẽtiũ cupiditas i hoc ꝙ̃ abstulerũt sibi
vestimẽta sua oĩa: cũ ĩ dãnatis ad mortẽ
dimittat aliqd' vestimentũ ad carnis suæ
operimẽtũ. & hoc est qd' dicit. e ¶ Diui
serunt sibi vesti. ciꝰ. in q̃uor ptes: ſm ꝙ
dr̃ Ioh. xix. ga quatuor erãt milites ipsum
crucifigentes. f ¶ Sortem mittẽtes. Ista †ps. 21. d
fors fuit missa super tunicã dñi inconsuti
lem quę erat facta quasi reticulato ope. et
iõ nõ poterat bi diuidi cũ nõ haberet ali
quã suturã. & ideo miserũt sortes q̃s habe
ret eã in tegrã. g ¶ Vt adimpleret quod
dictũ est ꝙ̃ ppheta di. Diuiserũt sibi &c.
ſm †Hiero. in tud non est de textu matthæi:
nec est in antiqs libris: sed tñ in euãgelio †Mar. 15
iohãis. Expositio tamẽ huiꝰ auctoritatis c.
patet ex dictis. h ¶ Et sedẽtes seruabãt Luc. 23. e.
cum. ne aliquis raperet eũ de cruce antẽq̃ 30. 19. d.
esset mortuus. i ¶ Et imposuerunt sup aĩ. †nãza
caput eius &c. Iste erat modus iudæoꝝ ꝙ̃ renus.
super capita crucifixoꝝ ponebatur causa
cõdemnationis ipsoꝝ. Ipse aũt accusat' †Mar. 15.
fuerat ꝙ̃ sibi volebat vsurpare regniũ iu- c.
dæorũ vt visum est. k ¶ Tunc crucifi. sunt
cũ eo &c. Hic describit latronũ societas.
Ad hoc emꝫ crucifixi sunt cũ christo ex itẽ
tiõe iudæoꝝ: vt xps videret particeps &
magister i malefactis eoꝝ. Sed ex intẽtiõe †Mar. 15.
dei hoc pmittẽtis factũ est vt ipleret qd' de c.
christo scriptũ erat: Esa. liij. d. Et cũ scelera
tis reputatus est. l ¶ Prætereuntes autẽ.
Hic describit ipsius christi crucifixi deri-
sio: quia primo fuit derisus a prætereunti
bus: hoc est a vulgaribꝰ hoibus circa locũ
crucis cõcurrẽtibꝰ, dicẽtibus: m ¶ Vah.
Interiectio est insultantis seu deridentis.
Qui destruis tẽplũ dei &c. Imponebant †Lu. 23. e
emꝫ sibi ꝙ̃ hoc dixerat: Sed hoc falsum erat
vt visum est ca. ꝓcedẽ. n ¶ Salua temet-
ipsum. q. d. nõ potes. ex quo patet falsitas
tua. Sedꝰ fuit derisus a sacerdotibꝰ. & hoc
est quod dicitur: p ¶ Similiter & prin.
idest iudicibus ordinarijs. r ¶ Dicebant: alios saluos fecit. q. d.
non est verum, quia si posset facere talia, saluaret semetipsum.
s ¶ Si rex israel est. non qcũ ꝙ̃ ; sed messias promissus in lege.
t ¶ Descendat nunc de cru. ga alij reges non possent talia face
re. v ¶ Et credimꝰ ei. Falsum dixerunt: qa maiora fecit qñ laza-
rum suscitauit, & qñ post mortẽ de sepulchro surrexit, & tñ non
crediderũt ei. Tertio fuit derisus a latronibꝰ. & hoc est qd' dicitur:

✠ Idipsum

✠ b ¶ Et dederũt ei ví. bi. cũ felle mixtũ &c. Hoc moraliter Moral.
faciũt q̃ membra eiꝰ amaritudinibꝰ afflig̃it. e ¶ Diuiserũt vesti.
ciꝰ &c. Hoc negter attrãt q̃ ecclias spoliant. k ¶ Tunc crucifi.
sunt &c. Remigius. Per istos duos latrones designant oẽs q̃ artio
ris vitæ ꝓtinentiã apprehendũt. Quicũq; enim intenti ꝺo placẽdi
deo hoc faciũt, designant ꝓ illũ q̃ a dextris xpi crucifixꝰ ẽ. Quiꝰo
ꝓ appetitu laudis hũanæ, vel aliq̃ minꝰ digna intẽtiõe, ꝓ illũ q̃ a
sinistris. l ¶ Prætereũtes &c. Sic & mõ q̃ viã ptergrediũt iusti
ciæ, nõ cessant ipm blasphemare. o ¶ Si filiꝰ dei es &c. Raba. Si
autem tũc de cruce descẽderet, virtutẽ patiẽtię non demõstraret:
sed expectauit paulũ irrisionẽ sustinuit, & q̃ de cruce descẽdere

E ſſnat. a ¶ Idipſum aũt & latro. Prius vterq; blaſphemauit deinde, viſis ſignis vnus crediditꝫ vterq; populus deꝫ prius blaſphemauit, fed alter ſignis territus pœnituit, & tũc iudæos arguit.

Lu.23.f. ¶ Vſitate dicitur: Et ruſtici inſultãt mihi: ſi vnus hoc facit: ita & hic. Lucas eñ ait vnum fideliter dixiſſe. Memento mei domine dum &c. ¶ Moralem ſanctæ crucis figurã

Eph.3.d. deſcribit paulus vbi ait: In charitate radicati & fundati: vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit longitudo: latitudo: ſublimitas & profundum. Cognoſcere etiam ſupereminentem ſcientię charitatẽ chriſti. In latitudine q̃ppe opera charitatis ſignificat. In longitudine, pſeuerantiam cõuerſationis ſanctæ vſq; in finem. In altitudine, ſpem cœleſtium præmiorũ. In profundo, inſcrutabilia iudicia dei. Quãdo iſta gratia inter hoies venit, et hæc coaptantur ſacramento crucis, vt in latitudine accipiat trãſuerſum lignũ quo extenduntur manus propter operũ ſignificationẽ. In longitudine ab ipſo vſq; in terrã vbi, totũ corpus erat, ſignificat perſiſtere. i. longanimiter permanere. In altitudine ab ipſo trãſuerſo ligno ſurſum vſq; vbi caput erat, ꝓpter ſpectationẽ ſupnogne illa bona opera, & in eis perſeuerantia propter beneficia dei terrena ad ipalia faciẽda credatur, ſed propter illud ſempiter-

Gal.5.a. nũ quod deſup ſperat fides q̃ p dilectionẽ operatur. In profundo aũt pars illa quæ in terra abdita deſoſſa latet: ſed inde conſurgit omne illud quod eminet. Sicut ex occulta dei voluntate vocatur hõ ad participationẽ tãtæ gratiæ. ali⁹ ſic: ali⁹ aũt ſic. Supereminentẽ vero ſcientiæ charitatem chriſti eã, pfecto vbi pax illa eſt q̃ pcellit omnem intellectũ. b ¶ A ſexta autem hora. Nota ſole a centro mundi receſſuro

Geñ.2.b. crucifigitur dñs: qa ꝓpter pcta moritur: et adam poſt meridiẽ cũ peccaſſet, vocẽ dñi audiuit. Et ordo eſt rõnis, vt quo tpe ꝑua

F ricanti adæ clauſit, eo tẽpore pœnitenti latroni ianuã reſeret paradiſi. Quod marc⁹

Mar.15.c ait hora tertia crucifixiſſe dñm, ideo eſt vt iudeos q̃ ſe excuſant, magis crucifixiſſe oſtendat linguis q̃p milites quorũ manib⁹ factũ eſt: q hora tertia vt crucifigeret, inclamauerũt: Qñ eñ crucifixus eſt: hora erat ⅔ ſexta. i. non adhuc plene ſexta. c ¶ Et circa horã no. &c. Cũ inclinata eſt dies ad veſperã, & tepefactus eſt ſol a feruore: paſſionẽ conſummat, oſtendens ſe mori propter peccata nr̃a q̃bus a diuina luce & dilectiõi hãc nocte cecidimus. Mane ſurrexit dñs, docens reſuſcitatos in anima ſe eſſe, p ductũrũ in lucẽ æternæ ſœlicitatis. d ¶ Eli eli lãma. &c. Quoꝝ ſuſcipit naturã, eorũdẽ plorat miſeriã. In quo oſtẽdit quãtam ipſi flere debent q̃ peccant. Ne mireris verborum ſimilitudinem, & querimonias derelicti: cum formam ſerui ſciens ſcãdalũ crucis videas. e ¶ Quidã aũt &c. Non oẽs forſitan romani hebræi ſermonis ignorãtes proprietatem. Vel aliq̃ iudæi xp̃m minorem helia reputantes vt eius auxiliũ depeſcetur. f ¶ Et cõtinuo

Pſ.68.c. cur. &c. Quare acetũ ſit ei datũ Iohannes oſtendit dicens: Sciens ieſus q̃ oia alia conſummata ſunt vt & hoc impleret. Et in ſiti mea potauerunt me aceto. dicit: Sitio. Iudæi erant acetũ degenerantes a vino patriarcharũ de pleno vaſe, de iniquitate huius ſæculi impleti, cor habentes vt ſpongiã cauernoſis & tortuoſis latibulis fraudulentum vt ſpongia. Spõgia herba eſt vacua & cauernoſa. Hiſopus humilis herba & purgans pectus, humilitatẽ chriſti ſignificat. Spongiã ergo hiſopo circũponũt, qa humilitatẽ chriſti circũdederunt, & ſe circũueniſſe putauerũt. Arundo ſignificat ſcripturã q̃ hoc facto implebaſ. Imponunt ergo ſpõgiam arundini i. euentũ rei præmiſſę prophetiæ adiungunt. g ¶ Sine: videa. qa vocẽ dñi male intelligebant: fruſtra heliæ expectabãt aduentũ.

☞ Et ecce

NICO. DE LYRA.

✠ n ¶ Idipſum. i. verba p̃miſſa. b ¶ Et latrones impropꝫ rabant ei. cõtrariũ videt Luc.xxiij.f. vbi dicitur q̃p vnus increpabat eũ. alter autem rogabat eum, dicens: Domine memento mei dum veneris in regnum tuũ. Dicendũ q̃p matthæ⁹ loquit p̃m illũ modum loquendi, quo ſocietas dicit aliquid facere quãdo vnus de ſocietate

Confidit in † deũ: liberet eũ nũc ſi

a vult: Dixit eñ, qa filiꝰ dei ſum. Ida

¶ plurale pro ſingulari.

ipſum aũt & latrones q̃ crucifixi b

erãt cũ eo ꝓperabãt ei. † A ſexta c

¶ compatiuntur elementa conditori ſuo.

a ¶ ne ſol pendẽtem dñm videret: vel ne im

pn̄ ſua fruerentur luce.

aũt hora tẽnebræ factæ ſunt ſuper d

a ¶ ne putetur cõſueta eclipſis per tres horas tenebræ factæ ſunt.

vniuerſã terra vſq; ad horã nõnã. e

c † Et circa horam nonã clamauit ie⁊ f

a ¶ ſuſceptæ naturæ in primis parentib⁹ cor

ruptæ deplorat miſeriam.

d ſus voce magna, dicens: Eli ẽli

lãma azabtani: hoc eſt: Deus meus, g

a ¶ humana natura erat derelicta: ſed non dei filius.

deus meus, vt qd̃ derelíquiſti me?

e Quidã autẽ illic ſtantes & audien h

¶ ex eo q̃ dixit eli.

f tes dicẽbant, heliam vocat iſte. † Et i

cõtinuo currẽs vn⁹ ex eis accẽptã

ſpongiam impleuit aceto: & impo

ſuit arundini et dabat ei bibere.

g † Cæteri vero dicebant: Sine: vi⁊

deamus an veniat helias liberans

a ¶ quid dixerit lucas aperit. Pater in manus tuas cõmendo ſpiritum meum.

cum: Ieſus autem iterum clamans k

eclipſi naturali. d ¶ Super vniuerſam terram. Hic accipiẽ pro toto: Eclipſis enim ſolis nõ põt eſſe vniuerſalis. & ꝓpter hoc quando dicitur ſuper vniuerſam terram: intelligendum eſt de terra iudææ. e ¶ Vſq; ad horam no. Ex quo patet q̃p luna fuit immobilis ſub ſole per tres horas. Et in hoc fuit quartũ miraculum illius eclipſis: quia in naturali eclipſi luna cõtinue mouetur ſub ſole. f ¶ Et circa horã nonã clamauit &c. Eli eli lamma azabtani. Eli in hebræo idem eſt quod deus, iota litera hebraica adiuncta facit ſignare cum hoc meus, & ideo eli idem eſt quod deus meus, lammavna eſt dictio per ſe, & idem valet quod quare in latino. azabatani nõ eſt vera litera, quia non ſignat idem quod de reliquiſti me, ſed deber ꝓponi ibi quædã litera quæ vocatur ain: & ſonat ſicut, a, formatũ in gutture. vnde debet ſic ſcribi azzabtani & tunc ſignificat idẽ quod derelíquiſti me ſed per ignorantiã ſcriptorũ corrupta eſt litera in latinis libris. Dicit autẽ chriſtus ſe derelictũ a deo patre: quia dimittebat eum in manibus occidentium. h ¶ Quidam autem illic ſtantes. ſcilicet milites ipſum cuſtodientes qui erant gentiles propter quod linguam hebraicã ignorabãt. dicebant: i ¶ Heliam vocat iſte. Cætera patent vſq; ibi: k ¶ Ieſus autem iterum clamans voce magna emiſit ſpiritum. Ex quo patet q̃p illa vox non fuit naturalis ſed miraculoſa: quia homo magno cruciatu & longo afflictus: & ex tali afflictione morti ſic proximus, nõ poſſet ſic clamare ꝓ tute naturæ.

✠ noluit, de ſepulchro reſurrexit. c ¶ A ſexta &c. Orige. Sicut moyſe extẽdẽte manꝰ cœlũ, factę ſunt tenebrę ſup ægyptios: ſic & xp̃o hora ſexta manꝰ extendente in cruce ad cœlũ ſup pp̃m q̃ clamauerat: Crucifige eũ: factæ ſunt tenebrę, et oĩ lumine priuati ſunt in ſignũ futurarę tenebrarũ q̃ ap̃hẽſurarę erãt iudaicã gentẽ. g ¶ Deus meus: deus meus vt quid derelíquſti me? ☞ Glo. Subtraxit protectionẽ ſed nõ ſoluit vnionẽ. Sic martyres in martirio carnificũ dereliquit: quos tamen charitate firmiſſima ſibi iũxit. k ¶ Ieſus aũt iterũ clamãs voce magna emiſit ſpiritum. Oſtendẽs ex clamore ſupnaturali q̃p ex maxima charitate tradidit nr̃æ ſalutis pretium.

✠ Ecce velum

A ſſ a ¶ Et ecce velũ templi &c. Vt arca teſtamẽti & omnia ſacramen-

Ioſeph⁹. ta legis q̃ regebant appareant & ad gẽtes tranſeant. Ioſephus ait

1.Co.13.c mus. de his ſedibus. ¶ Velũ qd̃ dicebat exteri⁹: qa nunc ex parte videmus. Cũ aũt venerit qd̃ pfectũ eſt, tũc velũ interius dirũpet.

b ¶ Terra mota eſt. Oĩa elementa ſuum dñm crucifixũ demonſtrant. Terra mouetur dñm ſuũ pendentẽ ferre non ſuſtinẽs:

c ¶ Petræ. i. corda gentilium: vel vaticinia ꝓphetarũ: q̃ petræ dicunt a petra xp̃o vt qcq̃d in eis duro legis velamine clauſum erat: ſciſſum pateret gentibus. ¶ My-

Myſtice. ſtice. Corda terrenorum per paſſionẽ chriſti commutantur, Petræ ſciſſæ ſunt: quia duricia iudaica ex parte erat emollienda.

Roñ.8.f d ¶ Et monumẽta. Et tamẽ cũ monumẽta aperta ſunt, nõ añ ſurrexerunt q̃p dñs reſurgeret vt eẽt primogenit⁹ ex multis fratribus. e ¶ Corpora ſanctorũ. Hi credẽdi ſunt cũ dño aſcẽdẽte ſimul aſcẽdiſſe cũ corpore. f ¶ In ſctãm ciui. &c. Hieron ſm q̃ſtã dr̃. ꝓt tẽplũ: & ſctã ſctõr̃: qd̃ nulla alia. g ¶ Centurio aũt. Hi in ſcandalo crucis ꝓfitenẽ filiũ dei. Arri⁹ in eccłia prædicat creaturã: quẽ cæci iudæi nec tot mirabilia credũt. ¶ In cẽturiõe fides eccleſię de-

culis credũt. ¶ In cẽturiõe fides eccleſię de ſignat. q̃ velo cœleſtiũ myſteriorum per mortẽ dñi reſerato: ieſum filiũ dei tacente

Lu.23.g. ſynagoga cõfirmat. h ¶ Mulieres mul

Ioh.19.f. tæ. Matthæus et Lucas dicũt mariam magdalenam a longe ſteriſſe. Iohannes vero iuxta crucẽ: qa tanto interuallo aberat: vt & iuxta diceret: quia ꝑſto erat in cõſpectu ei⁹: & longe cõparatione turbæ ꝓprioris. Poſſumus etiã dicere q̃p illę q̃ erant cũ matre dñi poſtq̃ eã cõmẽdauit diſcipulo, abire cœperant iã: vt a denſitate turbæ exueB rent ſe, & cætera quæ facta ſunt: longius intuerentur. i ¶ Miniſtrantes ei. Cõſuetudinis hebraicę erat vt mulieres de ſubſtantia ſua præcæptoribus ſuis miniſtrarent, qd̃ & dñs accæpit vt exemplum daret apſtis. k ¶ Iacobi. Iacobus alphæi minor dr̃, ad differentiã iacobi qui inter primos apoſtolos vocatus eſt & electꝰ a dño. l ¶ Hõ diues. quia ad p̃ſidem niſi diues accedere non poterat: nõ q̃ diuitias commendet euangeliſta. Dictus eſt & decurio: quia fuit de ordine curiæ & officium curiæ miniſtrabat: ꝓ hoc potuit habere facultatem: per hoc q̃p diſcipulus, hoc miniſterio dignꝰ fuit. m ¶ Diſcipulus. Et ſi occultus. vitãs prius inimicitias iudæorũ: in hoc extremo officio nihil curat de illis.

☞ In fin done

¶ non alius extorſit.

a voce magna emiſit ſpiritũ. † Et eccea

a ¶ in nouũ & vetus teſtamentũ.

velũ templi ſciſſum eſt in dũas ptes,

a ¶ ab initio mundi qñ hõ conditus eſt vſq; ad cõſummationem ſæculi.

ba ſummo vſq; deorſum. Et terra b

g mota eſt: & petræ ſciſſæ ſunt: & mo g

a ¶ in typum futuræ reſurrectionis.

e numenta apẽrta ſunt: & multa cor⁊ e

pora ſanctorũ q̃ dormierant, ſurre

a ¶ quo ordine hoc & qñ conſiderandũ eſt.

b ¶ ad teſtimoniũ dominicę reſurrectionis.

xerũt. Et exeũntes de mõnumẽtis f

f poſt reſurrectionẽ cius, venerũt in g

a ¶ ꝑ antiquo noĩeꝝ matthæus publican⁹.

ſanctã ciuitatem: & apparuerunt h

¶ i. idoneis. ¶ nõ oĩb⁹: qa nõ gnalis reſurre

g multis, † Cẽturio aũt & q̃ cum eo i

ctio. ¶ milites.

erant cuſtodientes ieſum, viſo ter⁊

remotu & his quæ fiebant: timue-

runt valde, dicentes: Vere filiusk

h dei erat iſte. Erant autem ibi mulie l

res multæ a longe quæ ſecutæ erãt m

ieſum a galilæa miniſtrantes ei. n

a ¶ de qua dñs eiecerat ſeptem dæmonia.

Inter quas erat maria magdale o

a ¶ ſoror matris domini. b ¶ minoris.

k næ, & maria iacobi & ioſeph materp

¶ quæ regnũ ſuis poſtulauerat filiis.

& mater filiorum zebedei. † Cũ ſeq

ro autẽ factũ eſſet venit quidã hoꝛ r

a ¶ ipſa eſt ramatha: helchanę & ſa

muelis ciuitas.

mo diues ab arimathia nomine ⅔ t

mioſeph: qui & ipſe diſcipulus erat u

¶ Ecce ioſeph dignus apud ſæculum.

ieſu. Hic accẽſſit ad pilatum: & pe x ỹ

tiit corpus ieſu. Tũc pilatus iuſſit z

reddi corpus. † Et accẽpto cor⁊ a

rio autẽ. Hic ponitur aſſiſtentiũ confeſſio. & primo centurionis & ſuę ſocietatis q̃ videntes ſigna p̃dicta in morte chriſti confeſſi ſunt veritatem ſuę diuinitatis dicẽtes: k ¶ Vere filius dei erat iſte. & per cõſequens eiuſdem naturæ cũ eo. Sed o ponit cõfeſſio mulierũ deuotarũ: q̃ cõfitebanꝰ eũ facto inc̃tũ aſſiſtebant ipſi mo-

C rienti. qd̃ non audebant facere apſtis: qa ſolus Iohannes legit ibi ſteriſſe: & hoc eſt qd̃ dr̃: I ¶ Erant autẽ ibi mulie. multæ a longe. Cõtrariũ videtur Iohã. xix. vbi dr̃ † Mar.15. q̃ ſtabant iuxta crucẽ. Dicendũ q̃p erãt lõge. d. ge reſpectu militũ chriſtum crucifigentiũ Luc.23.f. & cuſtodiẽtiũ, ſed ꝓpe erãt reſpectu aliorũ aſtãtiũ. Nõ erãt eñ ita lõge q̃n poſſent eũ loquentem audire qñ dixit matri ſuæ: Mulier ecce filius tuus &c. m ¶ Quæ ſecu. erant &c. Ex deuotione quã habebãt ad audiendũ verbũ ei⁹. n ¶ Miniſtrantes ei. neceſſaria vitæ ſuæ de facultatibus ſuis. iſte enim erat mos iudæorum q̃p nec ceſſaria vitæ adminiſtrabãt doctoribus.

o ¶ Inter quas erat maria magdalenæ: ſic nominata a magdalo caſtello. p ¶ Et maria iacobi & ioſeph mater. iſta erat ſoror mariæ matris chriſti. Et mater filiorũ zebedei. ſ. iacobi & iohannis. q ¶ Cum Diuiſio. ſero autem factum eſſet. Hic deſcribitur ipſi⁹ chriſti mortui deuota tumulatio vbi †Mar.15. duo ponuntur. primũ eſt ſepelientium de d. uotio. ſed m iudæorũ malignantium ma Lu.23.g. chinatio, ibi: Altera autẽ die. Circa primũ. aduertendum q̃p licet mors chriſti fuerit ignominioſa, vt patet ex p̃dictis. ſepultura tñ eius fuit nobilis & ſumptuoſa. Cuiꝰ rõe: qa paſſibilitatẽ & hũanitatẽ aſſũpſit xp̃s, ꝓpter noſtrã redẽptionẽ. & ideo ipſa cõpleta in ſua morte, p̃dicta debuerũt ceſſare. & ea q̃ ſeq̃bant quodãmodo ad gl̃iã ſuæ reſurrectionis pertinere. Vtrũq; autẽ fuerat p̃dictũ p eſaiã, pphetã de ſturpiudi-

D ne mortis eiꝰ: Eſa. liij. c. Tanq̃ ouis ad occiſionẽ ducẽt. Et ſequit ibidẽ: Cũ ſceleratis reputatus eſt. De nobilitate ſepulturæ eius dicitur Eſa. xj. c. Radix ieſſe qui ſtat in ſignũ ppl̃orũ: ipſm gẽtes deprecabuntur: & †Mar.15. erit ſepulchrũ eius gl̃oſum: hoc eſt ergo b. qd̃ dr̃ hic: Cũ ſero autẽ factum eſſet. qa Luc.23.g circa veſperã feriæ ſextæ depoſitus eſt de Ioh.19.g cruce. r ¶ Venit qdam hõ diues. & ꝓpter hoc potuit de facili accedere ad pilatũ, & qa erat nobilis & vnus de curia, vt habetur Luc. xxiij. s ¶ Ab arimathia. Iſta eſt ciuitas quæ. j. Regum dicitur rama tha. De qua fuit oriundus ſamuel.

t ¶ Nomine ioſeph. Nomẽ aũt eius expri mitur quia erat hõ famoſus. v ¶ Qui & †De ꝛſe. ipſe diſci. erat ieſu. occulte tñ ne expelle di.i.c.cõ retur de ſynagoga: quia fm q̃p dr̃ Iohan. ſulto.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Ecce velũ templi &c. Hic ſcd̃o declaratur perturbatio elemẽtoꝝ: iterumq; qa ad motũ terrę & aeris velũ templi ſciſſum eſt. Illud aũt velũ erat fm aliquos in introitu templi, phibens aſpectũ eorũ q̃ erant intra templũ: & iõ per talẽ ſciſſionẽ declarata eſt impletio veritatis in morte xp̃i, q̃ latebat in figuris veteris teſtamenti. Sed m alios vero nõ fuit velũ qd̃ erat in introitu templi: ſed velũ qd̃ erat intra tẽplũ inter ſctm & ſctãm ſctõr̃: & ſciſſio eiꝰ idẽ ſignificat qd̃ prius dictum eſt: & hoc dicunt cõius doctores. De vtroq; vero velo dictũ fuit plenius Exod. xxvj. b ¶ Et terra mo. eſt. quaſi non potens ſuſtinere mortẽ xp̃i. c ¶ Et petræ ſciſſæ ſunt. in ſignũ huius q̃p corda quãtũcũq; dura deberent chriſto morienti cõpati. d ¶ Et monumenta aperta ſunt. ex terremotu ad denotãdum q̃p reſurrectio chriſti propinqua erat & aliorum cũ ipſo reſurgentiũ. e ¶ Et multa corpora ſanctorum qui dormierant ſurrexerunt. nõ tunc qñ monumenta aperta ſunt. ſ. hora mortis chriſti: ſed poſtea quando reſurexit: quia cũ eo ſurrexerunt tanq̃ teſtes ſuæ reſurrectionis: & hoc eſt qd̃ ſubdit: f ¶ Et exeũtes de monumentis poſt reſurrectionẽ eius. i. chriſti. g ¶ Venerunt in ſanctã ciuita. i. hieruſalem: Quæ dicebatur ſancta propter templum diuino cultui deputatum quod erat ibi. h ¶ Et apparuerunt multis. ad declarationem dñicæ reſurrectionis. i ¶ Centurio autem

xij. ſ. Ex pricipib⁹ multi crediderũt in ieſum: ſed ꝓpter phariſæos nõ cõfitebanꝰ, ne de ſynagoga eẽcerenꝰ. x ¶ Hic accẽſſit ad pi. depoſito eñ timore cõfidenter. y ¶ Petijt corpus ieſu. ad ſepeliẽdum honorifice. z ¶ Tunc pilatus iuſ. reddi cor. Tum qa ioſeph erat hõ valens & nobilis: ꝓpter qd̃ pilatus petitioni eius volentius acqeſcere: Tum qa ſciebat xp̃m crucifixũ iniuſte. a ¶ Et accẽpto corpe ioſ. ũnuol. &c. hoc eſt in pãno lineo mũdo: Propter qd̃ corpus xp̃i non conſecratur in altari ſuper pannum ſericũ ſed lineum: qa corpus xp̃i in ſepulchro tali pãno fuerat inuolutum.

☞ Et poſuit

✠ a ¶ Ecce velũ tẽplí &c. Dei tẽplũ eſt fidelis aĩa. i. Cor. iij. d. Morałr. Templũ dei ſanctũ eſt qd̃ eſtis vos. Cuius velũ ſcindit qñ velamen hypocriſis diſſipat. terra mouet: qñ terrenũ deſiderium i amorem cœleſtiũ cõmutat: & petræ ſcinduntꝰ qñ duricia cordis p pietatem emollit: & mortui reſurgũt qñ ſomnꝰ pigritiæ ad boni opis exercitium excitat. q ¶ Cũ ſero &c. Sequit: Et petijt cor. ſc. Ille corpꝰ ieſu poſtulat q̃p digna receptione euchariſtię deũ ſupplici ter exorat: & ſuoluit ſyndone mũda: qñ recipit mẽte pura: & ponit in monumẽto nouo. i. corde p gram renouato. Et aduoluit ſaxũ magnũ ad oſtiũ: qñ ponit diligẽs obſtaculũ ꝛ pcti recidiuũ: & mulieres ſedẽt cõtra ſepulchrũ: cũ aiæ deuotæ cõſiderãt paſſionis xp̃i

¶ Quinta pars.

✠ myſteriũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Mystice, uis, q̃ pura mente eũ suscipit. Hinc etiã mos ecclĩæ habet vt sacri ficiũ altaris non serico: nõ panno tincto: sed puro lineo celebret.
b ¶ In monu. &c. qa si monumento vbi alius positus esset, poneret: alius forte esset resurrexisse fingeretur. In petra: ne si ex multis lapidibus ædificatum esset suffossis tumuli fundamentis, ablatus furto diceretur.
c ¶ Erant autẽ ibi. Alijs notis iesu ad sua redeuntibus, solæ mulieres quæ arti⁹ amabant, obsequium funeris inspiciebãt: expectãtes qd̃, p̃miserat iesus. & ideo primę resurrectionẽ vidẽt. d ¶ Post parasceuẽ. Parasceuę. i. præparatio: hoc nomine dicitur sexta sabbati. i. in qua præparabãtur necessaria sabbato: vt de manna dictũ est:
exo.16.b sexta die colligetis duplũ: qa sexta die hõ
Gen.2.a. fact⁹ est, & in septima requieuit dñs. Ideo sexta die iesus, p̃ hoie moritur: vñ & dixit:
Mar.15.d Cõsummatũ est. i. sexta die pro redẽptiõe
Ioh.19.f. mũdi op⁹ expletũ est, & in sabbato quiit in sepulchro. Ita & nos in hac sexta ætate pro dño pati debem⁹, & in septima q̃ est
Gen.2.a. octaua resurrectionis veniat. In Genesi septimus dies vesperã habere nõ legit, qa i illo sæculo reges aiarũ nullo mœrore cõsumit: sed gaudio futuræ resurrectiõis augetur. Nostrũ pascha est immolatio christi. i. parasceuę. i. præparatio eius ab hora captionis. e ¶ Post tres dies. A parte totũ: pars sexti diei q̃ crucifixus est cũ sua nocte, p̃ uno die: Sabbatũ integre. Terti⁹ dies a parte p̃ria. i. nocte tot⁹ cũ suo diurno: & sic est triduum. f ¶ Munierunt sepulcrum &c. Diligẽtia eor⁹ nostrę, p̃tuit fidei. Nã quãto ampli⁹ seruabat: tanto magis virtus resurrectionis ostenditur.

F Mar.16.a Lu.24.a Ioh.20.a

Espere autem C.XXVIII. sabbati &c. Marcus ait: Valde mane. in q̃ discordat a Luca & Iohanne. Matthæus a p̃ria parte noctis. i. a vespera noctem significat: cui⁹ fine venerũt ad monumẽtũ. Ideo autẽ sic nominat: quia ab eo tempore licebat facere quod vellẽt trãsacto sabbato. Vespere aũt sabbati. i. nocte diei sabbati. Vespere quidem cœperunt venire. i. aromata præparare: sed lucescẽte mane peruenerunt. Qd̃ matthæus causa breuitatis ponit obscuri⁹, alij aperti⁹. Vespere solet rene bescere. sed mystice dicit lucescere, p gloria resurrectionis. Hucusq; die nox pcedere dicebat, nunc ordo mutatur, & nox qua resurrexit diei q̃ se ostẽdit adiũcta est. h Cõgrue prius die nox sequebat: qa hõ a luce in tenebras ceciderat. Nunc dies sequitur noctem, quia post resurrectionẽ a peccatis advitam reducimur. Vespere. i. nocte q̃ lucescit. i. q̃ terminatur luce, qd̃ nõ pria ps noctis ẽ: sed extrema ps noctis ẽ diluculũ q̃ venerũt. ¶ Hier. Qd̃ diuersa tpa istarũ mulierũ euãgelijs describũt: nõ mẽdacij signũ ẽ, sed sedulæ visitatiõis offim. dũ crebro abeũt & recurrũt: & nõ patiunt a sepulchro dñi diu abesse vel lõgi⁹. Sepulto dño q̃diu licuit eis opari. i. vsq; ad occasum solis vnguẽta parabãt, & qa præ ãgustia tpis op⁹ expletum nõ potuerũt trãsacto sabbato. i. occidẽte sole vel hora qua licẽtia operãdi redijt, emerũt aromata. Et qa nocte p̃occupãte sepulchrum adire nõ potuerũt, mane adeũt. h ¶ Maria magdalenæ & altera ma. Duæ vnĩ⁹ nois & deuotiõis mulieres, duas significãt plæbes pari deuotione christi passionẽ & resurrectionem amplectentes.

Terremo

NICO.DE LYRA.

a ¶ Et posuit illud in monumento suo. quod erat sumptuose factum. b ¶ Nouo. quia si aliquis fuisset ibi ante sepultus, calumniari posset a iudæis q̃ ille surrexisset & non christus.
c ¶ Quod excideratⁱ petra. Eadẽ ratione factũ est hoc, ne christus fuisset sepult⁹, in terra, dicereť a iudæis q̃ discipuli rapuissent corpus eius fodientes in terra desubtus per viam subterraneam

Et aduoluit

¶ maioris meriti apud deum.

a pore ioseph inuoluit illud in t syn
a ¶ in simplici sepultura dñi. odẽnaꝫ ãbitio
b done munda: & posuit illud i mõ a
diuitum, qui nec mortui diuitijs carent.
numẽto suo nouo: qd̃ excideratⁱ b
a ¶ vt non posset aperi
ri sepulchrum sine auxilio multorum.
in petra. Et aduoluit saxum mã d
gnum ad ostium monumenti: & e
c abiit. Erant aũt ibi maria magda f
lenæ & altera maria sedentes cõtra
d sepulchrũ. Altera aũt die q̃ est post
¶ præparationem paschę.
parasceuẽ: cõuenerũt principes sa h
cerdotũ & pharisæi ad pilatum di
a ¶ nõ sufficit scel⁹ mortis: nisi post mortẽ fama ei⁹ lacerent. ¶ qd̃ erant, dño imponunt.
centes: Dñe, recordati sumus qa sẽ
ductor ille dixit, adhuc viuens:
e post tres dies resurgam. Iube ergo i
custodiri sepulchrũ usq; in diẽ tertiũ: ne forte veniant discipuli ei⁹ &
furẽtur eũ, & dicãt plæbi: surrexit
a mortuis: & erit nouissimus error k
a ¶ ignoranter verũ dicũt: qa peior est contẽptus pœnitẽtiæ, q̃ error ignorãtiæ. b ¶ Q. diceret: Sufficit vobis, q̃ in nece cõsensi innocentis, vobis cũ permaneat error.
peior priore. Ait illis pilatus: Hã l
betis custodiã. † Ite custodite sicut
a ¶ Quanto diligentius seruatur, tãto magis virtus resurrectionis ostẽditur.
f scitis: Illi aũt abeũtes mũnierũt sem
pulchrum signantes lapidẽ cũ cu n
stodibus. Ca. XXVIII.

† Espere autem sabbati o
¶ qñ primum licuit operari.
quæ lucescit in prima sab p
bati, venit maria ma q
gdalenæ et altera maria videre

dentem angelũ: sc̃o, per apparentẽ dñm, ibi: Et exierunt: tertio, p̃ testimoniũ militũ custodietiũ, ibi: Quæ cũ abijssent. Circa primã tria notanť. Mulierum deuotio, Angeli apparitio, ibi: Et ecce terremotus. Et: Resurrectionis manifestatio, ibi: Scio em. Ad euidentiam primi considerandum q̃ denominatio fit a nobiliori, ideo apud iudæos omnes dies hebdomadæ denominabantur a sabbato: ita q̃ dies immediate sequens sabbatũ dicebat prima sabbati id est prima a sabbato; alia secunda sabbati: & sic ꝺ̃nr. Ab illa aũt hora qua christus fuerat sepultus, nõ poterant mulieres emere aromata ad inũgendum christum vsq; ad vesperã diei sequẽtis: quia solennitas sabbati incæpta erat ab hora sepulturæ: in qua non licebat aliquid emere vsq; ad vesperam sequentis diei. s. sabbati: & tunc. s. vespere sabbati emerũt aromata: & p̃parauerũt se ad veniendum: nõ tñ venerunt, ppter noctẽ de, p̃ximo imminẽtẽ: sed in mane sequẽti venerũt in prima hora diei sequentis quæ dicebat prima sabbati. Sic ergo cõstruẽda est lra: o ¶ Vespere autem sabbati quæ. s. vespera. p ¶ Lucescit in prima sab. i. incipit illucescere in principio diei sequẽtis. q ¶ Venit maria &c. p̃mittit aũt ibi: Vespere aũt sabbati: non qa illa hora venerũt ad monumentũ vt dictũ est: sed qa tũc se p̃parauerũt ad veniendũ videre sepulchrũ. i. q

liter possent

A ☞ a ¶ Terremotus. Sicut in passione, & in resurrectione fit motus terræ: significat aũt corda terrenorũ per fidem passiõis & resurrectionis ad pœnitentiã mouenda. b ¶ Reuoluit la. Clauso potuit exire sepulchro q̃ clauso natus est virginis vtero. Reuolutio lapidis significat reseratiõnẽ sacramentorũ xp̃i: quæ velo literæ tegebanť, quo ablato, resurrectio: mortis abolitio: vita æterna cœpit toto orbe p̃dicari. c ¶ Sedebat. Regnantem indicans, q̃ in natiuitate stando, bellaturum significauerat. Sup lapidẽ quo monumẽtũ clauebať, vt claustra infernorũ superata doceret. Marcus dicit. Introeuntes mulieres in monumentũ, iuuenem vidisse in dextris cooperta stola cãdida. Qd̃ põt moueri: nisi intelligam⁹, vel matthæũ tacuisse de illo angelo quẽ intrantes viderãt, vel marcũ de illo quẽ foris super lapidẽ viderunt, vt duos viderint, & vt a duobus singulatim eadẽ audierint. Aut certe intrantes in monumentum: hoc in aliqua septa maceriæ debemus accipere (qa locũ tunc fuisse munitũ credibile est). s. in aliq̃ spacio ante petrã, qua excisa loc⁹ factus est sepulturę, vt ipm viderint in eodem spacio sedentẽ a dextris: quẽ dicit matthæus sedẽtem super lapidem. d ¶ Sicut fulgur. In candore vestis: significat blandum iustis: in terrore fulguris, significat terribilẽ futurũ reprobis. e ¶ Nolite timere. Quæ vestros concipit videtis. Illi timeant qui ad eorum societatem nõ pertinent. f ¶ Et cito euntes. Nec concessum est nobis hoc gaudium occulto cordis tenere, sed similiter amantibus pandere. g ¶ Et ecce præcedet. quia iam a morte ad vitã trãsmigrauerat: cuius resurrectionis gloriã post læti videbimus, si modo a vitijs ad virtutes
Lu.24.c. transmigramus. ¶ Exierunt cito currẽtes nunciare. Lucas idem dicit: Regressæ nunciauerũt omnia illis vndecim & cæteris
mar.16.b oĩbus. Sed marc⁹ ait, fugerunt exeũtes. In
B uaserat enim eos timor, & nemini quicq̃ dixerũt. Nemini scilicet non apostolorũ sed angelor⁹: qb⁹ nõ fuerunt ausæ aliquid nũdere. Vel certe ipsis custodib⁹ quos iacẽtes viderunt. h ¶ Cum timore & gaudio. Duplex est affectus in eis: timoris & gaudij. Alter de magnitudine miraculi: alter ex desiderio resurgentis, & vterq; gradum fœmineũ concitabat. i ¶ Ecce iesus occ. l
Ioh.20.e nesciebat adhuc resurrexisse filiũ dei audit merito: Noli metange re: nõdũ em ascẽdi ad p̃rem meũ. l ¶ Nũciate. Vt mulier mortis ꝺ̃ra serp̃tis ꝺba narrauit, ita mõ ꝺba viuificatoris, vt a q̃ tũc mors mõ ab ea vita. m ¶ Fratrib⁹ meis. Añ etiã seruos vocauit, mõ fratres, & vt post resurrectionẽ eãdẽ humanitatẽ resumpsisse, & illos idẽ sperare doceat. n ¶ Vt eãt in gali. Non tñ ibi solũmodo
Ioh.20.d ibi primũ vis⁹ est a discipulis. Lucas em & iohãnes satis apte diriæ magdalenæ. q̃n dictũ ẽ ei: Noli me tãgere. Deinde eidẽ & alij
Lu.24.b mariæ currẽtib⁹ nũciare aplis: q̃n & pedes ei⁹ tenuerũt. visus est ẽt
ipo die duobus discipulis in via. Visus est etiã & petro. Qd̃ quo
Ioh.20.e in medio eor⁹ dixit: Pax vobis: Tũ specialiter matthæus & marcus scribunt dixisse angelũ, vel ipsum dñm q̃ in galilæa videndus esset. ¶ Mystice quidem: quia galilæa dicitur transmigratio.

Præcedet

NICO.DE LYRA.

liter possent ingredi ad vngendum xp̃m. a ¶ Et ecce terremotus. Hic describit angelica apparitio; non ad hoc q̃ angelus ꝑpararet

ꝑpararet exitũ de sepulchro dño resurgẽti, qa christus exijt clauso sepulchro sicut ĩtrauit ad discipulos ianuis clausis, sed vt oñderet sepulchrũ vacuũ & resurrexisse dñm. hoc est ergo qd̃ dr̃: Et ecce terremot⁹ fact⁹ est magn⁹. Cui⁹ cã subdit: b ¶ Angelus aũt
i. virtute ei⁹ fact⁹ est ille terremotus: qa corporalia obediunt angelis ad nutũ q̃tum ad motũ localẽ. c ¶ Et accedens rc. la. vt ostenderet christi resurrectionem completam. e ¶ Erat aũt aspect⁹ eius sicut ful. ad inuctiendum terrorem custodibus.
f ¶ Vesti. eius sicut nix. ad dandũ confolationem mulieribus, propter qd̃ subdit:
g ¶ Præ timore aũt eius exterriti sunt cu. &c. & illud qd̃ sequit: Rñdens aũt an gelus dixit mulieribꝰ: nolite timere &c.
h ¶ Scio em. Hic ponit dñicæ resurrectionis manifestatio: q̃ quidẽ resurrectio primo manifestatur mulieribus ip̃m deuote q̃rẽtib⁹. Et hoc est qd̃ dr̃: Scio em q̃ iesũ q crucifix⁹ est. Hoc addit ad differentiam aliorũ: qa multi erant q̃ vocabanť noie iesu. i ¶ Quæritis. i. sepulchro sicut mortuũ. k ¶ Non est hic: surre. em, sicut dr̃. Hoc autem addidit angelus, vt reduceret †Mar.16
ad memoriam verba christi dicta ante pas b.
sionem suam. vt sic magis crederent resur Lu.24.a.
rectionẽ eius factã. l ¶ Venite & vi. lo. vacuum scilicet. m ¶ Vbi positus erat. & patet lra. Sequit: o ¶ Præcedet vos i gali. ibi cũ vi. nõ solũ in beatitudine: sed in ꝓpinquo tpe & ꝓpinq̃ regione antecẽ ascẽdat in cœlũ. q ¶ Et exierũt. Hic põit manifestatio dñicæ resurrectiõis p̃ ip̃m domino apparentẽ mulieribꝰ de sepulchro
reuertẽtib⁹: & hoc ẽ qd̃ dr̃ Exierunt citõ. ad denunciandum bonos rumores christi
discipulis. r ¶ Cum timore. ex insolita angeli visione. s ¶ Et gaudio magno. ex christi resurrectione. t ¶ Currentes †Mar.16
nuncia. discipulis: Mar. xvi. dr̃ q̃ fugerũt b.
de monumento timentes, & nemini quic Lu.24.a
q̃ dixerunt: Dicendum q̃ verbum marci D
intelligendũ est de militib⁹ qui iacebãt p timore sicut mortui, & nemini illorũ mulieres aliqd dixerunt, sed ꝺba angeli cum eis loquẽtis apostolis dixerũt: x ¶ Et ecce ie. oc. il. reuertẽtibus. s. de monumento anteq̃ venirẽt ad apostolos. x ¶ Dicẽs: Auete. ꝺbũ est consolatorium. y ¶ Illæ aũt accesserunt. & tenuerunt pedes eius. ex deuotione. z ¶ Et adorauerunt eum. adoratione latriæ. a ¶ Tunc ait illis nolite timere. Hoc dicit ad earum perfectam ꝺsolationem, quia timor qui inuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. b ¶ Ite & nunciate &c. Discipulos suos vocat fratres eos amicabili⁹ noians solito, vt securi⁹ accedant ad eũ & non timeãt accedere. ppter hoc q̃ reliq̃rant eum in
¶ sua captione

Moraliter. a ¶ Et ecce terremo. &c. Beda. Qd̃ terremotus re Moraliter.
surgẽte dño sicut & ipso moriẽte in cruce factus est magn⁹: significat terrena pri⁹ corda, p̃ fidẽ passiõis ac resurrectiõis ei⁹ ad p̃niam pcutiendo salubri pauore cõmota. b ¶ Angel⁹ em dñi i desc. de cœlo. Angelus iste significat bonũ p̃latũ. de quo dr̃ Malach. ij. b. Angelus dñi exercituũ est q̃ descẽdit de altitudine contẽplatiõis diuinæ, ppter reuelationẽ necessitatis fr̃næ. d ¶ Reuoluit lapi. impedimentum tollens accedẽdi ad christi monumentũ, qa monet mẽtes subditor⁹ ad cõsiderationẽ mortis xp̃i p compassionẽ & resurrectiõis eius p̃ cœlestium amorẽ. e ¶ Aspect⁹ eius sicut ful. nam obstinatos terret. f ¶ Et vestimẽtum eius sicut nix. qa pœnitẽtes demulcet: i cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs ip̃o die duobus discipulis in via. Visus est etiã & petro. Qd̃ quo factũ sit, euãgelista nõ declarat. Visus est etiã & discipulis simul, cũ loq̃rent reuerfis illis q̃ cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs in medio eor⁹ dixit: Pax vobis: Tũ specialiter matthæus & marcus scribunt dixisse angelũ, vel ipsum dñm q̃ in galilæa videndus esset. ¶ Mystice quidem: quia galilæa dicitur transmigratio.

Præcedet

NICO.DE LYRA.

a ¶ vt maledictũ eu æ in mulieribꝰ solueret. ꝺ currit illis, dicens: Auẽte. Illæ aũt accesserunt & tenuerunt pedes ei⁹: & adorauerunt eum. Tunc ait illis iesus: Nolite timere. Ite nuncia ꝺ te fratribus meis vt eãt in galilæã:

¶ quia sic intente.

i re discipulis eius. Et ecce iesus oc u
k
l

¶ præbens obsequium dño suo.

est magnus. Angel⁹ em̃ dñi descen b
a ¶ nõ vt egressuro ianuas apiat, sed vt egres
sum eius pandat iam factum.
b dit de cœlo, & accedens reũoluit la d
c pidẽ & sedebat super eũ. Erat aũte e
¶ ipso habitu terribilem futurum reprobis
d aspectus ei⁹ sicut fulgur: & vestimẽt f
& blandum significat iustis.

¶ quia terribilis imp̃is.

ta ei⁹ sicut nix. Præ timore autem g
eius exterriti sunt custodes: & facti
a ¶ qa vitã viuere desperabãt. ¶ qa blãdus iu
sunt velut mortui. Respõdẽs autẽ e
angelus dixit mulieribꝰ: † Nolite
timere vos. Scio enim q̃ iesum qui h
stis. a ¶ qa multi hoc noĩe dicebantur: deterominat qui cruci. est. b ¶ per p̃sentiam carnis.
crucifixus est, quæritis: nõn est hic: k
a ¶ impossibile est nõ fieri q̃ dixit.
Surrexit enim sicut dixit: Venite l
a ¶ & si verbis non creditis.
& videte locũ vbi positus erat dom
minus. Et cito cũtes dicite discipu n
g lis eius quia surrexit: & ecce præceo
detvos in galilæam: Ibi eum vide p
bitis, ecce prædixi vobis. † Et exieq
h rũt cito de monumẽto cum timore r
& gaudio magno currentes nũcia s t

¶ quia sic intente.

i re discipulis eius. Et ecce iesus oc u
a ¶ vt maledictũ eu æ in mulieribꝰ solueret. ꝺ
currit illis, dicens: Auẽte. Illæ aũt ꝺ y
k accesserunt & tenuerunt pedes ei⁹: z
& adorauerunt eum. Tunc ait illis a
iesus: Nolite timere. Ite nuncia ꝺ b
te fratribus meis vt eãt in galilæã:

lationem, quia timor qui inuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. b ¶ Ite & nunciate &c. Discipulos suos vocat fratres eos amicabili⁹ noians solito, vt securi⁹ accedant ad eũ & non timeãt accedere. ppter hoc q̃ reliq̃rant eum in
¶ sua captione

Moraliter. a ¶ Et ecce terremo. &c. Beda. Qd̃ terremotus re Moraliter.
surgẽte dño sicut & ipso moriẽte in cruce factus est magn⁹: significat terrena pri⁹ corda, p̃ fidẽ passiõis ac resurrectiõis ei⁹ ad p̃niam pcutiendo salubri pauore cõmota. b ¶ Angel⁹ em̃ dñi i desc. de cœlo. Angelus iste significat bonũ p̃latũ. de quo dr̃ Malach. ij. b. Angelus dñi exercituũ est q̃ descẽdit de altitudine contẽplatiõis diuinæ, ppter reuelationẽ necessitatis fr̃næ. d ¶ Reuoluit lapi. impedimentum tollens accedẽdi ad christi monumentũ, qa monet mẽtes subditor⁹ ad cõsiderationẽ mortis xp̃i p compassionẽ & resurrectiõis eius p̃ cœlestium amorẽ. e ¶ Aspect⁹ eius sicut ful. nam obstinatos terret. f ¶ Et vestimẽtum eius sicut nix. qa pœnitẽtes demulcet: i cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs ip̃o die duobus discipulis in via. Visus est etiã & petro. Qd̃ quo factũ sit, euãgelista nõ declarat. Visus est etiã & discipulis simul, cũ loq̃rent reuerfis illis q̃ cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs in medio eor⁹ dixit: Pax vobis: Tũ specialiter matthæus & marcus scribunt dixisse angelũ, vel ipsum dñm q̃ in galilæa videndus esset. ¶ Mystice quidem: quia galilæa dicitur transmigratio.

Præcedet

NICO.DE LYRA.

a ¶ Et ecce terremotus. Hic describit angelica apparitio; non ad hoc q̃ angelus ꝑpararet exitũ de sepulchro dño resurgẽti, qa christus exijt clauso sepulchro sicut ĩtrauit ad discipulos ianuis clausis, sed vt oñderet sepulchrũ vacuũ & resurrexisse dñm. hoc est ergo qd̃ dr̃: Et ecce terremot⁹ fact⁹ est magn⁹. Cui⁹ cã subdit: b ¶ Angelus aũt
i. virtute ei⁹ fact⁹ est ille terremotus: qa corporalia obediunt angelis ad nutũ q̃tum ad motũ localẽ. c ¶ Et accedens rc. la. vt ostenderet christi resurrectionem completam. e ¶ Erat aũt aspect⁹ eius sicut ful. ad inuctiendum terrorem custodibus.
f ¶ Vesti. eius sicut nix. ad dandũ confolationem mulieribus, propter qd̃ subdit:
g ¶ Præ timore aũt eius exterriti sunt cu. &c. & illud qd̃ sequit: Rñdens aũt an gelus dixit mulieribꝰ: nolite timere &c.
h ¶ Scio em̃. Hic ponit dñicæ resurrectionis manifestatio: q̃ quidẽ resurrectio primo manifestatur mulieribus ip̃m deuote q̃rẽtib⁹. Et hoc est qd̃ dr̃: Scio em̃ q̃ iesũ q crucifix⁹ est. Hoc addit ad differentiam aliorũ: qa multi erant q̃ vocabanť noie iesu. i ¶ Quæritis. i. sepulchro sicut mortuũ. k ¶ Non est hic: surre. em̃, sicut dr̃. Hoc autem addidit angelus, vt reduceret †Mar.16
ad memoriam verba christi dicta ante pas b.
sionem suam. vt sic magis crederent resur Lu.24.a.
rectionẽ eius factã. l ¶ Venite & vi. lo. vacuum scilicet. m ¶ Vbi positus erat. & patet lra. Sequit: o ¶ Præcedet vos i gali. ibi cũ vi. nõ solũ in beatitudine: sed in ꝓpinquo tpe & ꝓpinq̃ regione antecẽ ascẽdat in cœlũ. q ¶ Et exierũt. Hic põit manifestatio dñicæ resurrectiõis p̃ ip̃m domino apparentẽ mulieribꝰ de sepulchro
reuertẽtib⁹: & hoc ẽ qd̃ dr̃ Exierunt citõ. ad denunciandum bonos rumores christi
discipulis. r ¶ Cum timore. ex insolita angeli visione. s ¶ Et gaudio magno. ex christi resurrectione. t ¶ Currentes †Mar.16
nuncia. discipulis: Mar. xvi. dr̃ q̃ fugerũt b.
de monumento timentes, & nemini quic Lu.24.a
q̃ dixerunt: Dicendum q̃ verbum marci D
intelligendũ est de militib⁹ qui iacebãt p timore sicut mortui, & nemini illorũ mulieres aliqd dixerunt, sed ꝺba angeli cum eis loquẽtis apostolis dixerũt: x ¶ Et ecce ie. oc. il. reuertẽtibus. s. de monumento anteq̃ venirẽt ad apostolos. x ¶ Dicẽs: Auete. ꝺbũ est consolatorium. y ¶ Illæ aũt accesserunt. & tenuerunt pedes eius. ex deuotione. z ¶ Et adorauerunt eum. adoratione latriæ. a ¶ Tunc ait illis nolite timere. Hoc dicit ad earum perfectam ꝺsolationem, quia timor qui inuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. b ¶ Ite & nunciate &c. Discipulos suos vocat fratres eos amicabili⁹ noians solito, vt securi⁹ accedant ad eũ & non timeãt accedere. ppter hoc q̃ reliq̃rant eum in
¶ sua captione

Moraliter. a ¶ Et ecce terremo. &c. Beda. Qd̃ terremotus re Moraliter.
surgẽte dño sicut & ipso moriẽte in cruce factus est magn⁹: significat terrena pri⁹ corda, p̃ fidẽ passiõis ac resurrectiõis ei⁹ ad p̃niam pcutiendo salubri pauore cõmota. b ¶ Angel⁹ em̃ dñi i desc. de cœlo. Angelus iste significat bonũ p̃latũ. de quo dr̃ Malach. ij. b. Angelus dñi exercituũ est q̃ descẽdit de altitudine contẽplatiõis diuinæ, ppter reuelationẽ necessitatis fr̃næ. d ¶ Reuoluit lapi. impedimentum tollens accedẽdi ad christi monumentũ, qa monet mẽtes subditor⁹ ad cõsiderationẽ mortis xp̃i p compassionẽ & resurrectiõis eius p̃ cœlestium amorẽ. e ¶ Aspect⁹ eius sicut ful. nam obstinatos terret. f ¶ Et vestimẽtum eius sicut nix. qa pœnitẽtes demulcet: i cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs ip̃o die duobus discipulis in via. Visus est etiã & petro. Qd̃ quo factũ sit, euãgelista nõ declarat. Visus est etiã & discipulis simul, cũ loq̃rent reuerfis illis q̃ cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs in medio eor⁹ dixit: Pax vobis: Tũ specialiter matthæus & marcus scribunt dixisse angelũ, vel ipsum dñm q̃ in galilæa videndus esset. ¶ Mystice quidem: quia galilæa dicitur transmigratio.

Præcedet

NICO.DE LYRA.

liter possent ingredi ad vngendum xp̃m. a ¶ Et ecce terremotus. Hic describit angelica apparitio; non ad hoc q̃ angelus ꝑpararet exitũ de sepulchro dño resurgẽti, qa christus exijt clauso sepulchro sicut ĩtrauit ad discipulos ianuis clausis, sed vt oñderet sepulchrũ vacuũ & resurrexisse dñm. hoc est ergo qd̃ dr̃: Et ecce terremot⁹ fact⁹ est magn⁹. Cui⁹ cã subdit: b ¶ Angelus aũt
i. virtute ei⁹ fact⁹ est ille terremotus: qa corporalia obediunt angelis ad nutũ q̃tum ad motũ localẽ. c ¶ Et accedens rc. la. vt ostenderet christi resurrectionem completam. e ¶ Erat aũt aspect⁹ eius sicut ful. ad inuctiendum terrorem custodibus.
f ¶ Vesti. eius sicut nix. ad dandũ confolationem mulieribus, propter qd̃ subdit:
g ¶ Præ timore aũt eius exterriti sunt cu. &c. & illud qd̃ sequit: Rñdens aũt an gelus dixit mulieribꝰ: nolite timere &c.
h ¶ Scio em̃. Hic ponit dñicæ resurrectionis manifestatio: q̃ quidẽ resurrectio primo manifestatur mulieribus ip̃m deuote q̃rẽtib⁹. Et hoc est qd̃ dr̃: Scio em̃ q̃ iesũ q crucifix⁹ est. Hoc addit ad differentiam aliorũ: qa multi erant q̃ vocabanť noie iesu. i ¶ Quæritis. i. sepulchro sicut mortuũ. k ¶ Non est hic: surre. em̃, sicut dr̃. Hoc autem addidit angelus, vt reduceret †Mar.16
ad memoriam verba christi dicta ante pas b.
sionem suam. vt sic magis crederent resur Lu.24.a.
rectionẽ eius factã. l ¶ Venite & vi. lo. vacuum scilicet. m ¶ Vbi positus erat. & patet lra. Sequit: o ¶ Præcedet vos i gali. ibi cũ vi. nõ solũ in beatitudine: sed in ꝓpinquo tpe & ꝓpinq̃ regione antecẽ ascẽdat in cœlũ. q ¶ Et exierũt. Hic põit manifestatio dñicæ resurrectiõis p̃ ip̃m domino apparentẽ mulieribꝰ de sepulchro
reuertẽtib⁹: & hoc ẽ qd̃ dr̃ Exierunt citõ. ad denunciandum bonos rumores christi
discipulis. r ¶ Cum timore. ex insolita angeli visione. s ¶ Et gaudio magno. ex christi resurrectione. t ¶ Currentes †Mar.16
nuncia. discipulis: Mar. xvi. dr̃ q̃ fugerũt b.
de monumento timentes, & nemini quic Lu.24.a
q̃ dixerunt: Dicendum q̃ verbum marci D
intelligendũ est de militib⁹ qui iacebãt p timore sicut mortui, & nemini illorũ mulieres aliqd dixerunt, sed ꝺba angeli cum eis loquẽtis apostolis dixerũt: x ¶ Et ecce ie. oc. il. reuertẽtibus. s. de monumento anteq̃ venirẽt ad apostolos. x ¶ Dicẽs: Auete. ꝺbũ est consolatorium. y ¶ Illæ aũt accesserunt. & tenuerunt pedes eius. ex deuotione. z ¶ Et adorauerunt eum. adoratione latriæ. a ¶ Tunc ait illis nolite timere. Hoc dicit ad earum perfectam ꝺsolationem, quia timor qui inuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. b ¶ Ite & nunciate &c. Discipulos suos vocat fratres eos amicabili⁹ noians solito, vt securi⁹ accedant ad eũ & non timeãt accedere. ppter hoc q̃ reliq̃rant eum in
¶ sua captione

Moraliter. a ¶ Et ecce terremo. &c. Beda. Qd̃ terremotus re Moraliter.
surgẽte dño sicut & ipso moriẽte in cruce factus est magn⁹: significat terrena pri⁹ corda, p̃ fidẽ passiõis ac resurrectiõis ei⁹ ad p̃niam pcutiendo salubri pauore cõmota. b ¶ Angel⁹ em̃ dñi i desc. de cœlo. Angelus iste significat bonũ p̃latũ. de quo dr̃ Malach. ij. b. Angelus dñi exercituũ est q̃ descẽdit de altitudine contẽplatiõis diuinæ, ppter reuelationẽ necessitatis fr̃næ. d ¶ Reuoluit lapi. impedimentum tollens accedẽdi ad christi monumentũ, qa monet mẽtes subditor⁹ ad cõsiderationẽ mortis xp̃i p compassionẽ & resurrectiõis eius p̃ cœlestium amorẽ. e ¶ Aspect⁹ eius sicut ful. nam obstinatos terret. f ¶ Et vestimẽtum eius sicut nix. qa pœnitẽtes demulcet: i cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs ip̃o die duobus discipulis in via. Visus est etiã & petro. Qd̃ quo factũ sit, euãgelista nõ declarat. Visus est etiã & discipulis simul, cũ loq̃rent reuerfis illis q̃ cognouerũt eũ i fractiõe panis: qñ stãs in medio eor⁹ dixit: Pax vobis: Tũ specialiter matthæus & marcus scribunt dixisse angelũ, vel ipsum dñm q̃ in galilæa videndus esset. ¶ Mystice quidem: quia galilæa dicitur transmigratio.

Præcedet

NICO.DE LYRA.

liter possent ingredi ad vngendum xp̃m. a ¶ Et ecce terremotus. Hic describit angelica apparitio; non ad hoc q̃ angelus ꝑpararet exitũ de sepulchro dño resurgẽti, qa christus exijt clauso sepulchro sicut ĩtrauit ad discipulos ianuis clausis, sed vt oñderet sepulchrũ vacuũ & resurrexisse dñm. hoc est ergo qd̃ dr̃: Et ecce terremot⁹ fact⁹ est magn⁹. Cui⁹ cã subdit: b ¶ Angelus aũt
i. virtute ei⁹ fact⁹ est ille terremotus: qa corporalia obediunt angelis ad nutũ q̃tum ad motũ localẽ. c ¶ Et accedens rc. la. vt ostenderet christi resurrectionem completam. e ¶ Erat aũt aspect⁹ eius sicut ful. ad inuctiendum terrorem custodibus.
f ¶ Vesti. eius sicut nix. ad dandũ confolationem mulieribus, propter qd̃ subdit:
g ¶ Præ timore aũt eius exterriti sunt cu. &c. & illud qd̃ sequit: Rñdens aũt an gelus dixit mulieribꝰ: nolite timere &c.
h ¶ Scio em̃. Hic ponit dñicæ resurrectionis manifestatio: q̃ quidẽ resurrectio primo manifestatur mulieribus ip̃m deuote q̃rẽtib⁹. Et hoc est qd̃ dr̃: Scio em̃ q̃ iesũ q crucifix⁹ est. Hoc addit ad differentiam aliorũ: qa multi erant q̃ vocabanť noie iesu. i ¶ Quæritis. i. sepulchro sicut mortuũ. k ¶ Non est hic: surre. em̃, sicut dr̃. Hoc autem addidit angelus, vt reduceret †Mar.16
ad memoriam verba christi dicta ante pas b.
sionem suam. vt sic magis crederent resur Lu.24.a.
rectionẽ eius factã. l ¶ Venite & vi. lo. vacuum scilicet. m ¶ Vbi positus erat. & patet lra. Sequit: o ¶ Præcedet vos i gali. ibi cũ vi. nõ solũ in beatitudine: sed in ꝓpinquo tpe & ꝓpinq̃ regione antecẽ ascẽdat in cœlũ. q ¶ Et exierũt. Hic põit manifestatio dñicæ resurrectiõis p̃ ip̃m domino apparentẽ mulieribꝰ de sepulchro
reuertẽtib⁹: & hoc ẽ qd̃ dr̃ Exierunt citõ. ad denunciandum bonos rumores christi
discipulis. r ¶ Cum timore. ex insolita angeli visione. s ¶ Et gaudio magno. ex christi resurrectione. t ¶ Currentes †Mar.16
nuncia. discipulis: Mar. xvi. dr̃ q̃ fugerũt b.
de monumento timentes, & nemini quic Lu.24.a
q̃ dixerunt: Dicendum q̃ verbum marci D
intelligendũ est de militib⁹ qui iacebãt p timore sicut mortui, & nemini illorũ mulieres aliqd dixerunt, sed ꝺba angeli cum eis loquẽtis apostolis dixerũt: x ¶ Et ecce ie. oc. il. reuertẽtibus. s. de monumento anteq̃ venirẽt ad apostolos. x ¶ Dicẽs: Auete. ꝺbũ est consolatorium. y ¶ Illæ aũt accesserunt. & tenuerunt pedes eius. ex deuotione. z ¶ Et adorauerunt eum. adoratione latriæ. a ¶ Tunc ait illis nolite timere. Hoc dicit ad earum perfectam ꝺsolationem, quia timor qui inuaserat eas ex aspectu angeli: adhuc non totaliter recesserat ab eis. b ¶ Ite & nunciate &c. Discipulos suos vocat fratres eos amicabili⁹ noians solito, vt securi⁹ accedant ad eũ & non timeãt accedere. ppter hoc q̃ reliq̃rant eum in
¶ sua captione

Moraliter. a ¶ Et ecce terremo. &c. Beda. Qd̃ terremotus re Moraliter.
surgẽte dño sicut & ipso moriẽte in cruce factus est magn⁹: significat terrena pri⁹ corda, p̃ fidẽ passiõis ac resurrectiõis ei⁹ ad p̃niam pcutiendo salubri pauore cõmota. b ¶ Angel⁹ em̃ dñi i desc. de cœlo. Angelus iste significat bonũ p̃latũ. de quo dr̃ Malach. ij. b. Angelus dñi exercituũ est q̃ descẽdit de altitudine contẽplatiõis diuinæ, ppter reuelationẽ necessitatis fr̃næ. d ¶ Reuoluit lapi. impedimentum tollens accedẽdi ad christi monumentũ, qa monet mẽtes subditor⁹ ad cõsideration

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ Præcedet ergo vos in galileam.i. gratia dei transmigratura a iudeis ad gẽtes p̃cedet vos, viã in cordib⁹ eorũ p̃parando: & ibi videbitis eũ.i. membra eius & viuũ corpus eius ibi inuenietis. Vel galilæa dr̃ reuelatio: nõ in forma serui sed in ea in qua patri est equa
1.Ioh.3.a. lis. Illic nos p̃cessit, cũ similes ei erimus: ibi videbimus eum sicuti est. Et hæc est beata reuelatio vel transmigratio de isto sæculo ad æternitatem.
a ¶ Pecuniam copiosam. Hierony. Qui rebus ecclesię abutuntur in aliis rebus q̃bus suã expleãt voluntatem: similes sunt scribarũ & pharisæorũ & sacerdotũ redimentiũ mendaciũ & sanguinẽ saluatoris.
b ¶ Furati sunt eum nobis dor. Augu. Si dormierunt, quõ viderunt? Si nõ viderũt quõ testes esse potuerunt? ¶ Auaricia q̃ captiuauit discipulũ comitem dñi, decepit & milites custodes sepulchri, & sic iudæos seduxit, vnde subdit: Et diuulgatũ est &c. c ¶ Abierunt &c. A hierlm in ga. In monte: qa corpus de communi terra susceptũ iã super oia terrena erat eleuatum. Et monet nos vt fi eum videre volumus, ad superna de infimis eleuemur. Præcessit christus primitiæ dormientium se-
Lu.24.f. quũtur alij in suo ordine, & videntes eum adorant. i. sine fine laudant. d ¶ Quidã autem dubitauerunt, vt Lucas ait: existimantes se spiritũ videre quem moriendo tradidit. e ¶ Et accæ. &c. Et ideo pi⁹ magister & illos ad fidem cõfortat: & dubios ad fidem vocat, intimans ad quãtã puenerit gloriam. f ¶ Data est &c. Hoc nõ de coæterna p̃is diuinitate, sed de assumpta
Heb.2.b dicit humanitate i qua minor angelis: i q̃ e. iã gloria & honore coronat⁹ ẽ & oib⁹ superpositũ. g ¶ Eũtes &c. qa iam in lucẽ venit qđ hactenus qbusdã de causis dubiũ hoibus fuerat. h ¶ Docete. Cõgruus ordo. Primo enim docendus est auditor.
F Deinde fidei sacramentis imbuendus: tũc ad seruandã mãdata instruend⁹. Quia nisi prius anima fidem recipiat: non est dandus baptismus: nec valet mundari: si post, non insistat bonis operibus.

☞ Et ecce

NICO. DE LYRA.

☞ sua captione. a ¶ Quæ cum abiissent. Hic declaratur resurrectio christi per testimoniũ custodum. qui vt dicitur hic
b ¶ Venerunt in ciuitatẽ. de sepulchro christi quod erat aliquãtulũ extra hierusalẽ: vt dicitur Ioh. xix. c ¶ Et nũ. principa. a quibus erant positi ad custodiẽdũ sepulchrum christi. d ¶ Omnia quæ facta fuerant. s. christi resurrectionem: & angelicã terribilẽ apparitionẽ. e ¶ Et congre. cũ senioribus &c. Istud mendaciũ militũ emerũt care: qđ adhuc tenet iudæos in errore. vũ sequit̃ postea. g ¶ Et diuulgatũ &c. tanq̃ verũ: quod tñ erat falsum apud iudæos vsq; in hodiernum diem. h ¶ Vndecim autẽ discí. Hic ponit resurrectionis manifestatæ diuulgatio. & primo q̃tum ad christi discipulos, secundo q̃tũ ad oẽs populos, ibi: Euntes ergo. In prima ergo parte dicit sic: Vndecim autẽ discí. qa iudas erat mortu⁹. vt visum est cap̃cedenti. i ¶ Abierunt in galilæã &c. fm mandatum christi & angeli. k ¶ In monte. s. thabor in quo trãsfiguratus fuit corã iacobo, petro & iohãne: vt habitũ est. ũ. cap. xvij. Ibi enim paucis ostenderat gloriã suæ resurrectionis, vt ibidem dictũ est, & ideo ibi resurrectionẽ apletã manifestauit omnib⁹ discipulis suis. Vñ probabiliter credit̃ q̃ illa fuit manifestatio de q̃ scribit apostol⁹. j. Cor. xv. a. Deinde visus est plus q̃ quingentis fratribus simul: hic tamen nõ exprimunt̃ nisi vndecim apostoli qui erãt p̃cipales christi discipuli. Prius tñ visus est septies p̃fonis specialibus. Primo, mariæ magdalenæ manẽti iuxta sepulchrũ alijs receden tibus: vt dicit̃ Ioh. xx. & Mar. xvj. Secundo, ipsi mariæ magdalenæ cũ alijs mulieribus a sepulchro reuertẽtibus, quia post̃q̃ viderat christum, secuta est alias & inuenit eas in itinere. & tunc apparuit eis christus. Tertio, petro: fm quod habetur Lucæ vltimo.

licet nõ habeat exp̃sse ex euãgelio qñ facta ẽ ei ista apparitio. Probabile tamẽ est q̃ hoc fuit quãdo ipse & iohannes cucurrerũt ad monumentum. & non inuento corpore christi abiit petrus mirans secum quod factum fuerat: vt dicitur Lucæ vlti. & ideo dũ esset in tali admiratione solitarius creditur christus sibi apparuisse. Quarto, apparuit duobus discipulis euntibus in emaus, vt habetur Lucæ vlti
mo. Quinto, apparuit decem apostolis absente thoma vt habetur Iohannis. xx. Et istæ quinq; apparitiones factæ sunt ipsa die resurrectionis, vt patet euangelia intuenti. Sexto, apparuit vndecim apostolis, existente ibi thoma vt habetur Iohan. xx. & fuit octaua die post resurrectionem: vt habetur ibidem. Septimo, apparuit petro & socijs suis ad mare tyberiadis, vt habetur Iohan. vltimo. Et octauo, in monte thabor: vt hic dicitur: apparuit apostolis & multis alijs. Et iterũ bis apparuit discipulis in die ascensiõis: semel in hierusalem, ipsis conuescentibus. & semel in monte oliueti hora suæ ascensionis: vt habetur Marci vltimo: & Lucæ vlti. & Act. j. Sequitur: 1 ¶ Etvidentes eum adorauerunt. adorationẽ latriæ. m ¶ Quidam autem dubitauerunt. Ex quo patet q̃ ibi erant alij q̃ apostoli q̃i iam erant certificati de eius resurrectione. etiam Thomas qui inter alios fuit magis incredulus. & hæc patent ex præcedentibus. n ¶ Et accedens ieſus locutus est eis. ad certificandum eos qui dubitabant de sua resurrectione, dicens: o ¶ Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. quia licet christus quantum ad diuinitatem ab æterno habuerit hanc potestatem. & inquantum homo ab instanti concæptionis haberet potestatem in cœlo & in terra auctoritatiue, tamen executiue non habuit ante resurrectionem suam, sed voluit esse passibilis ti subiectus propter nostram redemptionem. p ¶ Euntes ergo. Hic ponitur diuulgatio dominicæ resurrectionis q̃tum ad omnes populos quæ facta est per prædicationem apostolorum per vniuersum orbem: Et hoc est quod dicitur: q ¶ Docete oẽs gẽtes. prius enim dixerat eis q̃ solũ prædicarent iudæis vt supra dicit̃ x. ca. quia ante christi resurrectionẽ fides christi non erat diuulgãda per vniuersum orbem. vt ibidem dictum est. r ¶ Baptizantes eos. Præposuit docere: quia catheziſmus debet præcedere baptiſmum vñ adulti prius debent instrui de his q̃ prinent ad fidẽ, q̃ baptizent̃. s ¶ In nomine. propter vnitatẽ substantiæ. t ¶ Patris & filij. ꝑpter distinctionem personarũ. Ista est forma baptiſmi
☞ mi instituta a christo: sed familiari cõsilio spiritus sancti quodãmodo mutata est in primitiua ecclesia, quando apostoli baptizabant in nomine christi, vt habetur Act. x. &, xix. vt nomen xpi quod tunc erat odiosum, magnificaretur: & hoc diffusius tractatur in quarto sententiarum. a ¶ Docentes eos seruare omnia quæcunq; mandaui vobis. videlicet sacramenta a christo instituta: & alia ad fidem catholicam pertinentia. b ¶ Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus. & hoc dupliciter. Vno modo assistendo eis in operibus miraculosis ad confirmationem doctrinæ. Alio modo existendo in sacramento eucharistię vbi est totus christus, vt patet ex prædictis capi. xxvj. c ¶ Vsq; ad consummationem sæculi. Ex quo patet q̃ fides catholica non deficiet vsq; ad finẽ mundi q̃tũcunq; tribulationibus agitetur. Advertendũ etiam q̃ licet deus non assistat continue doctoribus ecclesię per operationem miraculorum: quia non est necesse cum fides catholica sit sufficiẽter cõfirmata per miracula facta in primitiua ecclesia. tamen aliquando hoc modo assistit ecclesiæ faciẽdo miracula aliqua ad consolationẽ fidelium. Assistit etiam ecclesię semp ipsam dirigendo per occultos instinct⁹ spiritus sancti, vt sic non deficiat fides petri. Ad laudem & gloriam domini nostri iesu christi: Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Incipit procemiũ venerabilis patris fratris Nicolai de Lyra in euangelium Marci. C

Acies leonis a dextris ipsoꝝ q̃tuor Ezech. j. ca. Secũdũ q̃ dictũ fuit in principio euangelij fm Matthæũ p q̃tuor facies q̃s vidit Ezechiel ꝓpheta in aiali vno, desiꝛ gnant̃ q̃tuor euãgelistæ seu q̃tuor euãgelia ab eis scripta de dño nro iesu christo. & sicut in facie hois designat̃ euãgeliũ Matthæi. sic in facie leonis designat̃ euangeliũ Marci, de q̃ dr̃ verbũ propositũ. Facies leonis &c. In quo qdẽ verbo circa marci euãgeliũ possũ⁹ quatuor notare: videlicet: Proceden da circa di modũ, cũ dr̃: Facies. Speciale subiectũ Marci ecũ dr̃: leonis: Ordinẽ vel situ, cũ dr̃: a dexꝛ tris. Ipsius cũ alijs certũ numerũ, cũ dicit ipsoꝝ quatuor. ¶ Circa primũ p̃siderãdũ q̃ licet facies sit breuis pars corporis: tñ in ea cõtinent̃ oẽs sensus: videlicet visus, auditus &c. sic in euangelio Marci licet sit breue resꝑctu alioꝝ: tñ in eo breuiter cõtinent̃ sentẽtiæ aliorũ triũ euãgelioꝝ: fm qđ dicit Greg. sup Ezech. Si quæras quid Marcus de incarnatione dñi senserit. hoc nimirũ qđ Matthæus Lucas & Iohãnes. & ideo talis modus ꝑcedẽdi in quo sub quodã cõpẽdio ꝓtinent alioꝝ: sniæ, cõperenter per faciem designanꝫ de q̃ pọ̃t accipi illud qđ dr̃ Hester. xv. d. Facies tua plena gratiarum: quia mod⁹ ꝑcedẽdi ipsius sancti Marci euãgelistæ: licet sit breuis vt dictũ est: tñ plenus est sentẽtiarũ gratioſaꝝ: & sic patet primũ. ¶ Circa scd̃m considerandũ q̃ licet Marcus de omnib⁹ christi gestis scribat, sicut & alij: tñ specialiter versat & imorat circa resurrectionẽ & regnũ xp̃i qđ assecutus est xp̃s in sua bñdicta resurrectione: fm qđ dixit apl̃s immediate post resurrectionẽ suã. Matth. vlti. d. Data est mihi oĩs potestas in cœlo & in terra. Qđ qdem regnũ p leonẽ cõueniẽter designat̃, qui est rex aialiũ, vt dicit Isidoro libro Etymo. xij. & ideo speciale subiectũ circa quod specialiter imorat̃. ¶ Marci euangeliũ designat̃ in noie leonis, & hoc ꝑpter tria q̃ in resurrectiõe xp̃i reperiunt̃ & ꝓprietatib⁹ leonis assimilã tur. Primũ est, resurrectionis efficiens principiũ qđ in alijs hoibus est extrinsecũ: sed in xp̃o fuit extrinsecũ: fm quod ipse dicit leone de. Ioh. x. d. Potestatẽ habeo ponẽdi animã meã: & potestatẽ habeo iterum sumendi eã, qa propria virtute resurrexit: Et simile huius ꝓprietate leonis reperit̃. Dormit em̃ oculis apertis fm q̃ dicit Isidoro. vbi. ō. Licet aũt caro christi in sepulchro dormierit perverã mortẽ & aĩæ separationẽ: tamẽ diuinitas vtriq; coniuncta vigilabat fm qđ dicit Cant. v. Ego dormio & cor meũ vigilat. & virtute huius deitatis sic vigilãtis surrexit a somno mortis. vñ pọ̃t exponi de eo qđ dr̃ Hiere. iiij. b. Ascẽdit leo de cubili suo: qa xp̃s q est leo de tribu iuda, de sepulchro ascẽdit virtute ꝓpria. Scd'o assimilat̃ leoni ꝓpter tps & modũ: quia resurrectio xp̃i facta est post triduũ, qđ tñ accipit̃ p synecdochen: ita silr leo nat⁹ de nouo trib⁹ die⁹ dicitur dormire fm Isidoro vbi. ō. & postea fremitu et rugitu patris excitatur, sic xp̃s post triduũ dormitionis in sepulchro virtute dei patris fuit excitatus a mortis somno: fm qđ dr̃ Act. iij. c. Hũc deus suscitauit a mortuis &c. & ideo de hoc potest exponi illud Gen. xlix. b. Catulus leonis iuda. & sub dif̃: Requiescens accubuisti vt leo. s. in sepulchro & sub dif̃: Quis suscitabit eum. s. de somno mortis post triduũ? Ad quod pọ̃t respõderi, de⁹ p̃r: vt patet ex p̃dictis. Nec istud dictũ ꝓtrariat ei qđ ꝓmissum est. s. q̃ xp̃s resurrexit virtute propria: qa vna & eadẽ simpliciter est ptãs pris & filij. Tertio assimilatur resurrectio leoni ꝓpter assecutũ imperium, qa licet xp̃s ante resurrectionẽ suã humilis & abiectus apparuerit, tñ in resurrectiõe dominũ obtinuit: fm q̃ dicit apl̃s ad Phil. ij. a. Humiliauit semetipsum factus obediẽs vsq; ad mortẽ, mortẽ autem crucis. Propter quod & deus exaltauit illũ & donauit illi nomen qđ est sup omne nomen, vt in nomine iesu oẽge nu flectat̃, cœlestiũ, terrestriũ & infernoꝝ &c. Et i leone iuenit̃ hui⁹modi silitudo iq̃tũ ē rex aialiũ, vt ꝑdictũ ē, & iõ nomẽ leonis dr̃ a leon græce qđ signat regẽ latine. et de hoc dr̃ Apoc. v. b. Ecce vicit leo de tribu iuda, qa p suã bñdictã passionẽ & resurrectionẽ subiecit sibi nomẽ creaturã, & sic patet secũdũ. ¶ Tertio inverbo pãssumpto notat̃ hui⁹ euãgelij fit⁹ vel ordo, cũ dr̃: A dextris. In illa em̃ visione imaginaria. Ezechieli prophetæ ostẽsa fit apparebat animal habens quatuor facies: q̃ facies hominis erat in directo aspectu, ꝓphetę. facies autẽ leonis in dextera parte: & bouis in sinistra. & ideo sicut euãgeliũ matthæi qđ designat̃ p faciẽ hois, ponitur primum ita euãgelium marci rationabiliter ponit̃ secũdũ: qa dextera pars prior est sinistra: & de hoc pọ̃t exponi qđ dicit̃ Deutero. xxxiij. d. In dextera eius ignea lex. i. lex euangelica

Quinque tria euãgeliũ marci in

¶ Quinta pars. π iiij ☞ a marco

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Quatuor i euange lijs.

¶Incipit quædam introductio circa hunc prologum.

Mat.10.a Pō.33.c. Ioh.13.d. Ioh.8.c. Ioh.1.b.

Hieronymus. Quatuor sunt qualitates de quibus sancta euangelia cōtexūtur. Prædicta: mandata, testimonia exempla. In præceptis, iustitia: in mandatis, charitas: in testimonijs, fides: in exēplis, perfectio: Præceptra huiusmodi: In viam gentiū ne abieritis: hoc est: diuertere a malo. Mandata vt hoc. Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem: hoc est facere bonum & charitatem implere. Testimonia que in ore duorum vel trium testium. vt hoc: Iohannes testimonium perhibet de me: sed habeo testimonium maius ioMat.11.d. hanne. Est enim pater qui testimonium Ibid.5.g. perhibet de me. Exempla vt hoc: Discite Ioh.13.b. a me: quia mitis sum & humilis corde. Et: Estote perfecti sicut & pater vester &c. Et alibi: Exemplum enim dedi vobis vt &

Pō.18.c. vos ita faciatis. De his enim dauid: Præceptum domini lucidum illumi. Historiā maxime præcepta continent. Et alibi:

Ibi.118.m Latū mandatū tuum nimis, quia q diligit

Ibidem. proximū totam legē impleuit. Itē: Testi-

Pō.18.b. monia tua intellexi. Et alibi: Testimoniū domini fidele. quia plus fide animi q̄ oculis carnis testimonium indiget. Quarto:

Ibidē.c. Iudicia domini ve. iu. in se. Vt sic. s. sint iudiciorum nostrorum exempla iustificata sicut in iudicijs dei cōparata habemus.

Ibi.118.p Mat.7.a. Vnde idem alibi: A iudicijs enim tuis timui. In quo enim iudicio iudicauerimus: iudicabitur de nobis. In his quatuor qualitatibus sunt, timor, fides, spes, charitas: Timore nanq̄ incipimus: fide seruamus quæ incipimus, spe erigimur, charitate cō

1.tim.1.a. summamur. Finis enim præceptī est charitas. Hi sunt quatuor menses quos chri-

Ioh.4.e. stus ante messem prædixit dicens: Nonne quatuor menses sunt vsq̄ ad messem: Vt

F & nos per præcepta domini atq̄ mandata, ac testimonia, & exēpla, maturos post iudicium metamus fructus cum gaudio. qui in lachrymis timoris semina pœnitentiæ iactauimus in terra, nostros portantes charitatis manipulos cum gaudio metamus in cœlo. ¶Hieronymus. Marcus euangelista dei: petri discipulus, leuiticus genere & sacerdos, in italia hoc scripsit euangelium, primus alexandriæ episcopus, cuius per singula opus euangelij dicta scire, & in se disponere, & disciplinam in se legis agnoscere: & diuinam domini in carne intelligere naturam. Qui seminat post matthæum, qui fremit vt leo, qui volat vt aquila: qui discit vt homo, qui immolat vt sacerdos, qui irrigat vt flumen, qui floresci vt ager, qui feruet vt vinum. Christus enim de quo loquitur, vt hō nascendo, vitulus moriendo, leo resurgēdo,

aq̄la ascendendo

NICO. DE LYRA.

a marco descripta q̄ dicit ignea, quia accēdit animos fidelium ad amorē cœlestium incipiū describit resurrectionē xp̄i: p quā intro ducimur ad cœlestia: qa tūc faluator nr̄ deuicta morte eternitatis nobis aditū reseravit. sicut dr̄ in Collecta paschę, & in signū hui⁹ angelus resurrectionis christi nūcius q̄ perennē vitā ei⁹ nunciare venerat: recte in dextera sedebat: fm q̄d dicit btūs Greg. Homel. xij. Et sic patet tertiū. ¶Quarto in⁹ bo præassumpto describit numerus determinatus euangeliorum, cū dicit: Ipsorum quatuor. Circa quod considerandum q̄ licet plura euangelia & a plurib⁹ fuerint scripta: q̄tuor tm̄ tm̄ sunt approbata: fm q̄ dr̄i, plogo sup matthæū, & hoc propter figurā sacramenti: qa iste quaternari⁹ numer⁹ multipliciter fuit in lege figuratus. Primo in quatuor fluminibus de paradiso exeūtibus. Gen. ij. Item in quatuor patriarchis principalibus a quibus denominata est caria tharbe: idest ciuitas quatuor: Gen. xxiij. quia quatuor principales patriarchę sunt ibi sepulti cum suis vxoribus. Tertio in quatuor circulis arcæ testamenti: Exo. xxv. Quarto in quatuor pedibus mensæ propositionis, ibidem. Quinto in quatuor cornib⁹ altaris holocaustorum. Exo. xxvij. Sexto in quatuor ordinib⁹ lapidum rationalis. Exo. xxviij. Septimo in quatuor deambulatorijs domus Salomonis. iij. Regum. vj. Octauo in quatuor ventis mortuos viuificantib⁹: Ezech. xxxvij. Nono in quatuor minimis terræ, præ cęteris tm̄ sapientibus. Prouerb. xxx. Decimo in quatuor viris in fornace dei laudātib⁹. Dan. iij. Vndecimo in quatuor fabris cornua heresum dejcientibus: Zach. j. Duodecimo in quatuor quadrigis per orbē discurrentib⁹. Zach. vj. Tertiodecimo in quatuor aialibus ocularis ante & retro: Apocal. iiij. de quibus ibidē subditur: q̄ requiem non habent die ac nocte dicētia: Sanct⁹, sanctus, sanctus dominus deus omnipotens: Cui est honor & gloria in sęcula sęculorum. Amen.

Incipit prologus beati Hieronymi in euangelium fm Marcum.

Marcus euangelista dei a electus & petri in ba⁄b ptismate filius atq̄ in diuino sermone discipulus: sacerdotium in israel a⁄c gens, secundū carnem leuita, conuersus ad fidem christi euangelium in italia scripsit: ostendens q̄ in eo quid & generi suo deberet

¶confirmationem.

& christo. Nā initium principii in⁄f a⁄q̄ est de iohanne baptista q̄ est de genere h marci, quia de tribu leuitica: & ita ostendit marcus q̄ debeat generi suo.

vōce propheticæ exclamatiōis in⁄

¶.i. dignitatis.

stituens, ordinem leuiticæ electio⁄i a¶.i. sola gratia dei creatū.

nis ostendit: vt prædicās prædest⁄k natum iohannē filium zachariæ in ¶.i. ad hoc emissum vt esset vox & āgel⁹ annūciās q̄ notant in illis duab⁹ auctoritatib⁹. Vox clamantis. Et: Ecce ego mit. an.

voce angeli annunciantis emis⁄l sum: Non solum verbum carnē fa⁄n

¶Explicit procemium venerabilis patris, fratris Nicolai de Lyra i Marcum euangelistam.

¶Sequitur ciusdē postilla in ꝓlogū.

Marcus euangelista. Euangelio marci beatus Hieronymus præmittit prologū istū: Qui diuiditur in tres partes: Dquia in primo hieronymus ostēdit scriptoris auctoritatē. sc̄d⁹, scribendi modum & ordinem, ibi: Nā initiū principij. tertio, ordinis rationem, ibi: Deniq̄. Circa primū ostenditur auctoritas beati marci scriptoris hui⁹ euangelij. primo, q̄tū ad officiū post ei⁹ conuersionem ad fidē catholicā. cum dicitur: a ¶Marcus euāgelista dei electi⁹. Ad officiū enim scribēdi euāgelium fuit a deo electi⁹ & assumpt⁹. secundo, q̄tum ad eruditionē in fide catholica plenioręcū dicitur: b ¶Et petri in baptismate filij⁹ atq̄ in diuino sermone discipul⁹. Ex hoc em̄ q̄ fuit filius spiritualis beati Petri fuit ei magis familiaris, & per cōsequēs specialius ab eo eruditus de factis & doctrina christi fm q̄ petrus videbat in xp̄o, & audierat ab ipso, ꝓpter quod certius poterat scribere euangelium a petro auditū: q̄ cęteri discipuli eius, tertio ostēdit ei⁹ auctoritas ex statu quē habuit aū̄ quersionē: cū subdit: c ¶Sacerdotiū &c. quia ad sacerdotes & leuitas pertinebat scire præ cæteris scripturas veteris testamēti q̄ de christo testimoniū perhibent. d ¶In italia scripsit. vbi tunc vigebat studiū qd⁹ a græcia fuerat romā translatū: & in eadē ciuitate marcus rogatus a fratrib⁹ scripsit istud euangelium: vt dicit Hiero. in libro illustriū viroꝝ, & ex solēnitate loci scriptoris oīdit auctoritas qa i talib⁹ locis nō solēt scribere nisi hoies autētici. e ¶Ostendens in eo &c. Sacerdotes em̄ leuitici qui debent intelligere scripturas ꝓphetaꝝ testimoniū de xp̄o perhibētiū, ex hoc redduntur magis idonei ad scribendū euāgeliū. f ¶Et christo. qa licet breuiter scripserit euāgelium: tm̄ sufficienter christo reddidit debitū, ei⁹ euangeliū cōplete scribendo. g ¶Nā initium. Hic ꝓnter oīdit hieronymus scripturæ ipsius marci ordinem. Circa q̄d⁹ scriendū q̄ marc⁹ in principio sui euangelij ponit quādā ꝓfationē vsq̄ ad illū locū: Fuit in deserto iohānes. vbi prę̄missa præfatiōe incipit narrationē. Primo ergo ostendit hieronymus ordinem scripturę Marci quātū ad præfationem seu prologū. Secūdo, q̄tū ad narrationē seu tractatum, ibi: Deniq̄ cū perfecti. Circa primum sciendū q̄ marcus in præfatiōne sui euangelij ponit duas prophetias Prima habet Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelū meum. & loquitur de aduentu christi in mundo, ad quē denunciādū ꝓmissus est iohānes baptista in hac ꝓphetia designat⁹ per angelū. Angelus em̄ interpretat nūcius. Secūda habet Esaię. xl. a. Vox clamantis in deserto parate viam dñi. Et loquit̄ de aduentu christi in corde humano per fidē & deuotionem: & de istis duob⁹ ostēdit hic. Hieronym⁹: licet ob scure q̄ cōtineant in præfatione ipsi⁹ marci euāgelistæ: cū dr̄. Nā initium principij. i. initiale principiū: seu ꝓlogū a quo incipit suū euāgelium. h ¶In voce propheticæ exclamationis instituens. qa ꝓlogū suū inchoat a prophetis, vt dictū est. i ¶Ordinem leuiticæ electionis ostendit. i. suæ electionis ad scribendum euangelium ostendit ordinem per hoc q̄ a principio sui operis allegat prophetias quarū intellectū sacerdotes leuitici generis de qbus fuerat: debebāt habere. k ¶Vt ꝓdicans iohan. prædestinatum. i. a deo præordinatū. l ¶Emisit fum in voce ange. i. significatū noie āgeli, vt dictū est. m ¶Annunciantis. s. iohānis. n ¶Non solū verbum carnem factum. i. aduentū christi in carnem: per quā in mūdo visibilis apparuit.

Sed & cor-

A aquila ascendendo. ¶Hiero. Marcum pene intactū: maiores nostri prętulerunt: qa pene eadē q̄ matthæ⁹ narrat: licet quibusdā distinctis: testimonijs, vt alteri⁹ ala alā alterius tangat animalis & rotam eadē via sequatur. & versus a diuinitē vultibus sese animantibus perdide. i. in primis parentib⁹ genus humanū perdidit verbū dei mētes viuificās vita gratiæ. i ¶Inueniret. per fidem verbi incarnari: quam prædicatur iohannes, prout traditur in euangelio marci. Aliter exponitur ab aliquib⁹ ab illo loco. Caro deberet agnoscere. idest patet carnalis iohānis baptistæ. s. zacharias deberet agnoscere, q̄ angelus ei apparens verum sibi annunciauerat, quia propter dubium verbi eius factus est mut⁹. ¶Atq̄ in se verbum vo. idest loquelam articulatā. Quod in consonantibus per dictionem rat. qa licet muti possint sonare vocales saltem aliquas: nō tamē cū eis possunt sonare cōsonantes. Inueniret: qa zacharias in natiuitate filij firmiter credendo recuperauit loquelā quā p dilectū verbis angeli descredendo. k ¶Deniq̄ cū perfecti euangelij &c. Hic ꝓnr oīdit ordinē scripturæ marci q̄tum ad narrationē seu tractatum sui euangelij: ostendens eum ordinate scripsisse per hoc q̄ aliq̄ omisit, eo q̄ sufficienter erāt a matthæo expressa: aliqua etiā ab eodē matthæo dicta breuiter tetigit, vt vitaret ꝓlixitatē & verboꝝ matthæi oīderet firmitatē: qa matthæi dicta ad pfectā euangelij descriptionē. & hoc est q̄d dr̄: Deniq̄ cū p. &c. i. narrationem euangelij incipiens. & dicit pfecti euāgelij, qa lex mosaica licet ēet bona, tm̄ fuit ipsfecta, qa ppter iudi & imꝑfecto fuit data, iō dr̄ Heb. vij. c. Nihil ad pfectū adduxit lex, sed euāgeliū imꝑfectionē legis supplevit. vl̄ aliter dr̄: Perfe. euā. vt ꝓtinuet̄ lra cū hoc q̄d sequit: l ¶Ab bap. &c. incho. qa xp̄s tpe p̄dicatiōis suæ inceperat. xxx. suæ ætatis annū: vt hr̄ Lu. iij. q̄d est tp̄s ætatis pfectę, & fm hoc pōt dici: Perfecti euangelij opus

¶ecclesiam.

a ctū: sed & corpus dñi in omnia per a¶.i. p̄dicationem filij dei. ¶quod ostendit ibi an̄ faciē tuā, & ante te. s. hoiem, & hoc est quod christo debet. b ¶Iohannis. c ¶.i. charismatum impletum donis.

vērbum diuinæ vōcis animātū in a¶hoc ibi: Qui p̄parabit viā tuā. Et ibi: Parate viā dñi: rectas facite semitas: Et hoc item

initiō euangelicæ p̄dicationis ostē debet christo. a¶Iohanni.

g deret: vt qui hæc †legens sciret cui a¶principium carnis. † lege

b¶in virtute domini & operatione.

e initiū m carnis i dominō: & iesu ad a¶se esse habi.

f uenientis habitaculū caro de⁄ a¶vt in se inueniret illa caro. b¶filium dei.

gberet agnoscere: ātq̄ in se verbum ¶iohannis. ¶.i. adā & eua & diabolo.

h vocis quod in consonantibus per a¶illa caro. b¶.i. recuperet in christo.

i didērat, inuēniret. Deniq̄ cū perfe⁄ cti euangelii opus intraffent: a baptismo domini prædicare deum i choans: non laborauit natiuitatem a¶.i. matthęo: pluralis pro singulari: vel qa plures ante eum scripserunt.

tem carnis quam in prioribus vi⁄n derat dicere: sed totius exprimens o a¶non numerū iejunij: sed iejunij numerū qd̄ quasi subest numero p mysterio nūeri.

expositionem deserti, iei⁄unium p numeri, tentationum diaboli, con⁄ gregationem bestiarum, & ministerium protulit angelorum: vt instiq⁄ tuēs nos ad intelligendum singu⁄ a¶id est matthæi dicta destitueret. e

la in breui compingēs, ne auctori⁄u latem factæ rei demeret: & perfici⁄ a¶id est prætermissum ab eo suppleret. z

endi operis plenitudinem nōn negaret. Deniq̄ amputasse sibi post fidem pollicem dicitur, vt sacerdotio reprobus haberetur: sed tātum a ¶fidelibus volentibus ipsum pastorem. consentiens fidei prædestinata pobtuit electio: vt nec sic in opere verc bi perderet qd̄ priusmeruerat ī gednere. Nam alexandriæ epūs fuit: e Cuius p singula op⁹ fuit scire euā⁄ g

bet nullum aure prę̄cisa aptari in episcopū. quod cum theophilo episcopo hoc dictum fuisset, respondit, a iudæis lex ista seruatur: Ego autem si dederitis mihi aliquem auribus truncatum sed moribus probum, nō dubito eū episcopum facere: hoc tamē modo non obseruatur. f ¶Cuius per singula opus. Hic consequenter redditur ratio ex studiositate. Homines enim studiosi magis possunt cogitata ordinare & ordinatius scribere. Marcus autem fuit valde studiosus. fm q̄ dicitur hic: Cuius per singula opus scire. s. prophetias de christo prænunciatas. g ¶Euangelij in se dicta disponere: non solum intelligendo sed etiam operādo.

n v Et discipli-

Mutilati an & qū ad ordies di sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ In octauo canone cū luca comitatur in tredecim capitulis. In prioris vero quæ maxime vtcunq; explanare disponendo, decē & octo incedit spaciatim capitulis: quæ simul omnia ducētatriginta tria sunt capitula. Marcus, excelsus mandato: Lucas iste consurgēs, vel ipse eleuans. ¶ Beda. Marcus petri discipulus, rogatu romanorum euangelium scripsit, vt quod petrus vero prædicauerat, cōseruaret in perpetuum literarum memoria. Primo, expulsio dæmonis in synagoga ab homine. Secundo, liberatio socrus simonis a febre. Tertio, leprosum mundauit. Quarto, paralyticum curauit. Quinto, in synagoga manum aridam curauit. Sexto, dæmoniacum a legione possessum, liberauit. Septimo, fluxum sanguinis tactus a muliere, restrinxit. Octauo, filiam Iairi in domo suscitauit. Nono, quinq; panibus quinq; milia hominum satiauit. Decimo, a filia syropheniſſe dæmonium expulit. Vndecimo, surdi & muti hominis aures & linguam aperuit. Duodecimo, cæcum extra vicum bethsaide illuminauit. Tredecimo, quatuor milia septem panibus saturauit. Quartodecimo, hominem a surdo & muto spiritu (quod discipuli nequibant) liberauit.

Marcꝰ q̄re euāgelium scripserit.

NICO. DE LYRA.

a ¶ Et discipulinam in se legis agnoscere: non solū litera liter intelligendo. sed etiā spūaliter. b ¶ Et diuinā in carne dñi intelligere naturam: ꝯtum ad distinctionē naturarū, vt supposīti vnitatē. Et qm̄ vitā & doctrinā beati marci debemus imitari, ideo cōcludit Hiero. c ¶ Quæ in nos primum opor. re. doctrinam beati marci imitādo. d ¶ Dehinc inquisita volumꝰ agnosci. supple ab aliis: quia perfectionē quam aliqs habet debet aliis tradere: ſm illud. j. Petri. iij. b. Vnusquisq; prout accæpit gratiam in alterutrū illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ dei: qa hoc cedit ad magnum meritū: vñ subdit. e ¶ Habentes mercedem &c. Sed quia iste labor sine dei adiutorio nō proficit ideo subditur. f ¶ Qui plan. primo erudiēdo. g ¶ Et qui rigat &c. illam eruditionē fouendo & nutriēdo, vnde dicit Apls. j. Cor. iij. b. Ego plantaui: apollo rigauit: deus autē incrementū dedit, qui est benedictus in sæcula sæculorū. Amen.

Quæstio ¶ Occasione cuiusdam dicti in hoc prologo pōt quæri vtrū licitum sit alicui seipsum mutilare. Et arguitur ꝙ sic: quia beatꝰ marcus amputauit sibi pollicē (vt dictū est) nec tū ex hoc reprobatur. Item occidere seipsum peius est ꝙ mutilare. Sanson aūt seipsum interfecit: vt habetur ludi. xvj. g. Et tū numeratur inter sanctos vt habetur Heb. xj. f. Item razias seipm̄ interfecit: vt habetur. ij. Machab. xiiij. g. Et tamen scriptura videtur ex hoc ipsum commendare: qa ibidē dicitur eligēs nobiliter potius mori ꝙ̄ subditꝰ fieri pctōribus. Itē minus bonū est cōtēnendū propter conseruationē maioris boni: sicut ad cōseruationē vitæ aliquis proiicit merces in mari: sed virtus castitatis est magis bonū ꝙ̄ membrū corpale: ergo licite potest sibi qs abscindere virilia, ꝑpter cōseruationē castitatis. Contrariū arguitur p illud qd̄ habet in decretis distinc. lv. ca. Siquis amputauit sibi virilia: clericus nō fiat: qa homicida sui ē. Responsio. quælibet pars corporis ordinatur ad totū, & ideo de ipso ordinandum est, put respicit bonū toti corporis, & vlteri⁹ put respicit bonū hois & cōmunitatis: qa sicut pars corporis ordinat ad totū corpus, sic corpus ad hoiem: cuius est pars & vnus homo ad totā cōmunitatē. Ergo si membrū aliquod sit noxiū corpori: vtpote qa propter aliquā ægritudinē est alior⁹ membrorū corruptiuū licite potest abscindi: ne inficiat alia mēbra: & hoc ab eo cuius est si habeat artem mendicandi: vel ab alio devolunte ei⁹ qa cuilibet est ꝑmissa cura salutis sui corporis, sicut etiā homicida vel raptor per iudicē licite occiditur: & a cōmunitate hoīm abscinditur inquātū eius vita esset in nocumentū communitatis qa iudicibus committit cura salutis cōitatis. Si autem mēbrū sit sanum tūc regulariter nō est licitū alicui seipm̄ mutilare. Primo qa hō naturaliter amat seipm̄, & per cōsequens oīa q̄ sunt de intergritate ipsius. Et ideo mutilare seipm̄ est agere contra charitatem quam quilibet tenet habere ad seipm̄. Itē hō singularis est pars cōitatis, & ideo iferre sibi nocumentū p mutilationē est agere cōtra cōmune bonū. Itē deus est institutor naturæ: instituendo mēbra in corpore, & ideo mutilans seipm̄ agit contra deū: in casu tamē licitū est, videlicet ex præcepto dei occulto, quod alio mō vocatur instinctus spūssancti: qa deus est auctor naturæ & dñs vitæ & mortis humanę: & per consequens omniū membrorū, & ideo ꝑ principiat homini auferri sibi vitā vel membrorū aliquod: nō solū licitum: sed etiā debitū est hoc fieri: & hoc modo dicit Augu. j. de ciui. dei ꝙ sanson interfecit seipsum cū philistæis. Quod probat ex hoc ꝙ dominus ad hoc agendum restituit sibi miraculose pristinam fortitudinē. vnde dicit ibi dē Aug. ꝙ ille hoc latēter iusserat fieri: qui per ipsum miracula faciebat. Et hoc etiā modo dicit Aug. de quibusdā sanctis mulierib⁹: q̄ rēpore pſecutionis seipsas occiderunt de quibus ecclesia memoriam facit. Iudæi vero & aliqui christiani in hoc ipsos sequentes dicūt ꝙ etiā sine tali præcepto diuino vel instinctu licitū est alicui se occidere vel mutilare in casu. s. quando videt rōne suæ vitæ vel alicuius membri imminere sibi ludibriū in cōtēptū dei: qa debet negligere vitam propriam: multo fortius aliquā partem sui corporis, sed ad i. præcauendum cōtemptum honoris diuini: & hoc modo dicūt ꝙ sanson interfecit seipm̄ considerans ꝙ philistei exercebant in eo ludibriū ad laudem idolorum suorum & in diuinum contemptum: & razias, vt habetur. ij. Machab. xiiij. Et eodem modo Sed istud dictū videtur esse exp̄sse contra dictum saluatoris Iohā. vlti. s. dicentis petro: Cum esses iunior cingebas te & ambulabas vbi volebas: cū autem senueris extendes manus tuas & alius te cinget & ducet quo tu nō vis. Et subditur: Hoc autem dixit signi ficās qua morte clarificaturus esset deū: Super quē locū dicit Augustinus ꝙ hic satis exp̄sit non a seipso sed ab alio debere occidi qui vestigia sequtur christi. Et eodē modo dicendū de mutilatiōe. Ratio etiā q̄ inducitur ꝓ oppōsito nō valet: qa licet intētio ſidelis sit exercere ludibriū in sanctis ad dei contemptū: tamē ex diuina ordinatione quæ ex malis elicit bona, ordinat ad dei gl̄iam & meritum electorū. Quod patet in martyribus, qui quāto maiora ludibria & magis exquisita tormenta sustinuerūt: tāto gloriosius de tyrannis triūphauerunt ad tyrannorū confusionem: & ꝑ prium meritū & dei gloriam qui in martyrib⁹ triūphabat. Ex dictis patet ad primū argumentū ꝙ marcus creditur sibi amputasse pollicem instinctu spiritussancti. Et eodem modo dicendū ad secundū & tertium. Ad quartū dicendū ꝙ non est licitū sibi amputare virilia ꝑpter obseruantiā castitatis. Tum quia hoc nō est efficax remedium. Tū quia per hoc non abscinditur concupiscētiæ interiores: Tū quia per aliam viam habetur melius remediū videlicet per conatū liberi arbitrij resistendo tentationib⁹ cū adiutorio dei: ſm illud. i. Cor. x. c. Fidelis deus est qui non patietur vos tentari super illud qd̄ potestis: sed faciet cum tentatione prouentum vt possitis sustinere.

¶ Marci in prologo secundo vbi dicitur in postilla. Ratio etiā quæ inducitur pro oppōsito.

ADDITIO. Hæc ratio est valida & cōsona auctoritatib⁹ sanctor: i postilla allegatis: licet postillator eā reiicere videat. j. Reg. xxxi. vbi videt tenere cū hebræis & aliis min⁹ bene sentientibus, q̄ asserūt ꝙ saul posset excusari ab occisione sui. eo ꝙ timebat ne in ipm̄ q̄ erat principalis in pp̄o, fieret ludibria in contēptū dei: quā assertionē seu opinionē ibidē recitat tanq̄ verā vel saltē tolerabilē, q̄ manifeste contrariat his q̄ in hoc loco tenet, q̄ manifeste sunt vera: prout patet legenti ea quæ hic & alibi a postillatore ponuntur &c.

REPLICA. In prologo circa euāgeliū sancti marci postillator mouet q̄stionē. An sit licitū quēq; seipm̄ mutilare. Et ꝛndet ꝙ nō nisi interueniat instinctꝰ diuinus: Et addit ꝙ iudæi & quidā christiani in hoc eos sequētes dicūt ꝙ licitū sit nō solū se mutilare: verumetiā occidere sine tali instinctu, ad ꝓcauendū ludibriū & cōtēptū honoris diuini. sed illū modū dicēdi reprobat postillator: & excludit rōnē ei⁹: qa ludibria et talescontēptus de⁹ scit cōuertere in bonū patiētis &c. Hic putat Burg. postil. velle inuoluere in ꝓtradictorijs: commendās illum modū dicendi hic. Sed dicit eū sentire oppositū illius. j. Reg. vl. Sed diligenter plegēti qd̄ postil. sentit de saul & aliis se interficiētib⁹, patet ꝙ Burg. ei falsum ꝛponit. Postil. em opinionē hebræorū & aliquor⁹ latinor⁹ ibi recitat: sed finaliter in hoc resident ꝙ beatus Augu. j. de ciui. nullā personā excusat sese occidētem: nisi interueniat instinctus diuinus instinctus. Ita de saul dici pōt si viæ aliæ nō sufficiāt. vñ patet Burg. Frustra postillatorem notasse.

A ☞ Initium euangelij &c. Isid⁹. Euangelium bona annūciatio: qd̄ ꝑpriae regnū dei & remissionem pctorum ꝓinet. vñ: Pœnitemini & credite euāgelio & appropinquabit regnum cœlorum. ¶ Hiero. Quatuor euangelia vnū sunt: & vnū quatuor: Itaq; & marci dicitur liber euangeliū & similiter alio rū: qa vnum oia: & omnia vnū. b ¶ Iesu christi. Hier. Iesus, hebraice: sother, græce: saluator, latine. Christus græce: messias hebraice: vnctus latine. i. rex sacerdos: dicitur de genere dauid regis, & leuitico.

Mat. 1. a, c ¶ Filij dei. Be. Matthæus dicit: filij dauid filij abraam. Marcus dicit, filij dei, vt paulatim a minoribus ad maiora surgamus. Et matthæus qui humanam generationem scribit cōueniēter eum filiū hois dixit. Marcus autem q̄ suū librū ab initio euangelicæ ꝓdicatiōis inchoat cōueniēter eū filiū dei appellat. Euāgelist⁹ enim soli⁹ spūs scriptor est, sed diuersum sibi scribēdi & initiū & finē statuerūt. Matthæus, a natiuitate ꝛcipit in resurrectione finit. Marcus ab initio ꝓdicatiōis christi vsq; ad ascensionē & discipulorū ꝓdicationē peruenit. Lucas, a natiuitate iohānis vsq; ad ascensionē dñi, cū discipuli in hierlm expectāt aducētū spūssancti. Iohānes ab æternitate verbi dei inchoat: in resurrectione dñi cō summat. d ¶ Sicut scriptū &c. Marcus ꝓphetarū testimonia ꝑmittit: qbus hæc vetera & nō noua: sed a ꝓphetis pscita & ꝓdicta asserit in quo & iudæos q̄ legē & ꝓphetas fusc̄perāt, ad euāgeliū iuitat, & gētiles q̄ euāgeliū tenebāt ad veneratione legis et ꝓphetar⁹. puocat: ne qs iuxta hæreticos alterū sine altero suscipiat. e ¶ Ecce mitt. an. Be. Angel⁹ dr iohānes nō socie tate naturæ: vt mentitur Origē. sed officij dignitate: Sicut & sacerdotes de quibus dicit: Labia sacer. custo. scīē. & legem exquirunt ex ore ei⁹, qa angel⁹ dñi exercituū est.

Mal. 2. b. cit: Mal. 3. a. ¶ Be. Nota ꝙ hoc testimoniū: Ecce ego mit. an. &c. malachiæ est vtrūq; tū dicit esaiæ ēē qa & si nō ꝛba, sensus tñ inuenit i esaia: et manifestat⁹ in hoc ꝙ fu: Vox cla. in deser. Angel⁹ em̄ q̄ mittit ante fa. d. est vox clamātis in deserto: ꝑparate aūt viā dicēs: Parate viam do. &. Potuit aūt ꝓ malachia esaiæ nomē diuinit⁹ occurrere, nec voluit marcꝰ emēdare: qa oēs ꝓphetę vno spū locuti sūt q̄si vno ore. f ¶ Clamātis. Isi. Ad iudæos surdos ꝑpter pctā longe posi tos indignationis clamore dignos. g ¶ In deserto. In deserto fit vox & clamor, qa deserta domus iudę vacās scopata sine spiritu dei: ꝓphetā, rege, sacerdote. Vñ iesus & iohannes quę runt qd̄ in deserto amissum est. Vbi vicit diabolus: ibi vincit, vbi cecidit homo: ibi resurgit. h ¶ Parate. Isid⁹. Pœnitentiā agite & prædicate. Vñ parasceue ante sabbatū dr. i. pniā ante requiē. Hinc & inde. ij. a. tiū prædicatiōis iohānis & christi: Pniam agite &c. qa in die septima requiescit deus ab oibus operib⁹ suis. Necesse est enim nobis septē vitia tanq̄ septē gentes delere p pœnitentiā, vt possīdeam⁹ septē virtutes terrā desiderabilē. i ¶ Viam dñi. Hier. Via domini qua adhoies ingredit, pœnitentia est: p quā ad nos deus descēdit: & nos ad illū ascendimus. Vnde angeli ascendentes descēdētes q; memorantur super filium hominis. k ¶ Rectas facite semitas eius. Isid⁹. Præcipit vt regia via cūtes, proximos diligamus vt nos, & nos vt proximos. Qui se diligit & nō proximū ad dexterā declinat: Qui proximū nō se: ad sinistram. Multi bene agūt et nō corrigunt vt heli. Alij corrigūt sed nō bene agūt: vt scribæ & pharisęi q̄ sedebāt sup cathedrā moysi. Hinc os turturis ad ascellas in lege torqueri iubetur, vt non ſpareat os ab opere: nec opus ab ore. ¶ Semitæ post viā: quia mādata moralia post pœnitentiam ſm marcum vel matthæū explanant. Paratvia per fidē & baptismū & pœnitentiā. ¶ Rectæ semitæ per austera indicia vestis, zonę, cibi, potus, vocis humillimæ, Vnde: l ¶ Fuit iohannes &c. Isi. Iohānes: Gratia dei. A gratia dei incipit, vñ sequit: m ¶ Baptizans &c. Per baptismum peccata dimittuntur. vnde: Quod gratis accæpistis, gratis date. Et apostolus: Gratia saluati estis. ¶ Baptizans &c. Baptismū pœnitentiæ dedit, baptismum in remissionem pctorum ꝓdicauit: tū nō dedit: Sicut ꝓdicatiōe sua christi ꝓdicationē ꝓcurrit: sic baptismo pniæ baptismū remissiōis.

☞ Qd̄ cōsummat

¶ Incipit euangelium ſm Marcū.

a Nitiū euāgelii iesu xpi filij dei, sicut scriptū ē i esaia pro a ¶ spūs ad pręm filio p malachiā, vel vox pris ad filiū de iohāne. b ¶ iohānē. ¶ angelꝰ nunci⁹, qui nunciat de christo: Post me venit qui ante me factus est.

e pheta. † Ecce mittō ângelū meū ām ¶ pœnitentiam. faciē tuā: qui præparabit viam tuā a ¶ filium, vel ante præsentiā aut incarnatiōnē. b ¶ iohānes: de q̄ clamat dñs ad iudæos: Inter natos mu. nō sur. ma. io. ba. &c. c ¶ ad surdos obturātes aures voci. ¶ xpi. d ¶ iudęa.

f ante tē. † Vox clamāntis i deserto: h Parate viam domini: rectas facite ſ a ¶ q̄s icuruastis declinādo ad dexterā vel ad l semitas eius. Fuit iohannes in de f sinistrā. a ¶ Be. Vt ita baptismū pniæ, q̄ peccata soluunt, suo baptismate q̄ pctā solui nō m serto baptizans & prædicāns bag possent, præcurreret.

ptismum pœnitētiæ in remissionē ¶ ideo. peccatorū. † Et egrediebaṫ ad illū h

Incipit prologus in postilla venerabilis patris fratris Nicolai de Lyra in euangelium Marci.

C

Nitium euāgelij &c. Euāgeliū ſm Marcū in duas partes diuidi: i. ſ. in prologū & tractatū. sed a ibi: Fuit in deserto iohānes. Sicut patet ex prædictis Marcus breuitati studuit in scribēdo, & ego similiter intendo breuitati studere ipsum exponendo ea quæ repetit dicta in matthæo omittendo, & ad expositionē ibi positam remittendo, maxime vbi esset immorandum. Dicit ergo: a ¶ Initium euangelij. Euangelium idem est quod bona annunciatio: quia ibi annūciatur inenarrabile bonum: quod ab antiquis patribus fuit summe desideratum secundum ꝙ dicit saluator Luc. x. d. Multi prophetæ & reges voluerunt videre q̄ vos videtis & non viderunt: & audire quæ vos auditis & non audierunt.

Diuisio.

b ¶ Iesu. idest saluatoris. c ¶ Christi. idest vnctī quia est rex & sacerdos, qui bus in lege debebatur vnctio. d ¶ Filij dei. Matthæus autem in principio sui euangelij dicit: Filij dauid filij abraam: quia eius genealogiam secūdum humanam naturam enarrare volebat, vt patet in principio euangelij sui. Marcus vero illam tanq̄ sufficiēter enarratam dimittens, vocat eum filium dei. ſ. naturalem, non adoptiuum diuinam naturam (in qua est idem patri) ostendens. Sciendū etiam ꝙ marcus ante conuersionem ad fidem erat instructus in lege & prophetis de christo testimonium perhibentibus: & ideo a prophetijs de christo incipit suum euangelium, sub vno contextu duas prophetias coniungens: Quarum prima scribitur Malach. iij. Secunda Esa. xl. quarū intellectus paret ex prædictis in prologo, veruntamen marcus hic solum exprimit esaiam prophetam dicens: e ¶ Sicut scriptum est in esaia

† Mal. 3. a Mat. 11. b Luc. 7. d. † Esa. 40 a. Mat. 3. b. Joh. 1. c. D

propheta: quia licet ambo prophetæ vno spiritu prophetauerint. Esaias tamen principalior est altero: ideo solus nominatur. Et quia auctoritas vltima est ipsius esaiæ: res autem denominant a fine. Itē quia marcus breuitati studebat. vt dictum est in prologo. f ¶ Fuit iohannes in deserto. Hic ponitur tractatꝰ siue narratio. Circa quod considerandum ꝙ intentio euangelistæ est ostendere reductionem peccatoris in deum per opus mediatoris: & ideo primo ostendit personā mediatoris. sed o, reductionē peccatoris, ibi: Et statim spūs expulit. ¶ Circa primum mediator ostenditur dupliciter. Primo verbo præcursoris. secundo, facto & verbo dei patris, ibi: Et factum est in diebus. Circa primū describit locus vbi iohannes prædicabat, cū dicitur: Fuit iohānes in deserto, quia prædicabat pœnitentiam agendam: vt homines essent disposīti ad christi de proximo venturi recæptionem. Et sic loci cōditio congruebat suæ prædicationi. Asperitas enim deserti, austeritatē pœnitētiæ designat. g ¶ Et prædicās baptismum. Hoc exponitur dupliciter: Vno modo de baptismo christi virtute cuius dimittūtur peccata. Et quia tale baptismum iohannes dare non poterat: ideo ipsum prædicabat dandū per christū in proximo venturū. & ſm hoc li, baptizās, refertur ad baptismū iohannis. Et quod sequitur: Prædicans baptismum &c. ad baptismum christi futurum. Alio modo exponitur de baptismo iohānis: & sic baptizans & prædicans referūtur ad prædicationē iohannis & baptismum eius, quia licet baptismo iohannis non dimitterentur peccata, tamē susceptio illius baptismi erat quędam protestatio agendi veram pœnitentiam de peccato. per quam dimittuntur peccata. h ¶ Et egrediebatur ad illum omnis iudææ re. &c. i. multi de illa regione & de hierosolymis. Et ē hypbo

✳ lica locutio

Moraliter. a ¶ Initium euangelij iesu christi filij dei sicut scriptum est in esaia &c. Per hoc quod marcus euangelium a verbis propheticis inchoauit: prædicatorem euangelij. sermonem incipere a sacra scriptura debere, non a poeticis verbis aut philosophicis, demonstrauit. f ¶ Fuit iohannes in deserto baptizans & prædicans &c. Hierony. Vestis autem iohannis, cibus & potus austeram vitam prædicantium designat.

Moralit.

✳ Veniet

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ Quod cōsummaꝫ p sponsum,initiatur per paranymphū. Vñ cathecumini.i.instructi icipiūt per sacerdotē:chrismātur per epm. Nūc per amicū sponsi inducitur sponsa vt rebecca isaac, per puerum pallio albo velata. a ¶In iorda.flumi.Hier.iordanis aliena descensio:vbi peccata absoluuntur. Arca em̄ per eū in terram
aliēnam transiuit:& media parte in mare
fluente,altera ad mōtis formam erigitur.
Sic nos olim alienati a deo per baptismū
Lu.14.c. humiliati erigimur ad alta: Quia qui se
humiliat exal. Pars quæ fluit in mare amarū
icat:qa arca dei.i.corpus christi non mūdatis non proficit,sed in deterius mutat.
Pā.95.b b ¶ Cōfitentes peccata sua. Hiero.con
fessio & pulchritudo in cōspectu ei⁹. idest
sponsi. Vñ desilit spōsa de camelo,cum se
humiliat ecclesia christo qui figuratur per
Ge.18.b. isaac in cui⁹ natiuitate risum fecit deus sa
ræ. Sicut ad mariā dr̄,q̄ est prīceps cū deo:
Lu.1.d.e. Benedicta tu in mulieribus. ¶Beda. Con
fitētes peccata sua baprizantur. Debēt em̄
melioris vitæ nouitatem promittere:qui
Act.9.d. te paulo dr̄: Multi ꝙ veniebant confitentes
& annūciātes actus suos. Et petro dicitur:
Act.10.b Macta & manduca. Q. Occide mala quæ
in eis erāt:& sic mūdatos christianam reli
gionē ꝓmittētes in eccliæ mēbra ꝓmuta.
c ¶Et erat io.ve.pī.ca. Hiero. Vestis ꝓphetæ & cibus et por⁹ totā austerā vitā ꝓdicantiū significāt,& gentes ad gr̄am dei
q̄ est iohānes,intus & foris esse iungēdas
Pili cameli,diuites gentiū:zona pellicea,
pauperes mundo mortui locustæ,sapientes huius mundi,qui stipulas aridas relinquentes iudæis frumenta mystica trahūt,
& in calore fidei saltus inhabitant. Melli
F siluestri fideles de inculta silua præparati
Ro.10.c. comparantur:quia omnia a gratia euāgeliī:in qua non est distinctio iudæi & græ-
Moralit. ci. ¶Beda.Moraliter. Vestitus pilis came.
quia peccata non fouit:sed aspere increpa
Luc.3.b. uit,dicens. Genimina viperarum &c. Zo
Gal.5.d. na pellicea circa lumbos, quia carnē suā
crucifixerunt cū vitijs &c. Locustas & mel
silue.c.quia prædicatio eius adeo dulcis fuit, vt etiā christus putaretur. Sed cito hæc opinio decidit,qa eum non christū sed xpi p̄cursorem esse innotuit. In melle em̄ dulcedo,in locusta alacer volatus sed cito deciduus. d ¶Fortior me. Hierony. Quis fortior
Mat.18.c est gratia qua abluunt pctā? Ille qui septies & vsq; septuagiessepties pctā dimittit. Gratia quidē prior est:sed semel remittit peccata per baptismū. Misericordia vero in miseros ab adā vsq; ad
christū, per septuaginta septē generationes, & vsq; ad centum qua
dragintaquatuor milia peruenit. e ¶ Soluere corrigiā calcia.
Beda. Modus fuit apud veteres vt siquis eam quæ sibi compereret,accipere vxorē nollet:ille ei calciamenta solueret:qui ad hanc
sponsus iure ꝓpinquitatis veniret. Christus autem spōsus est ec-
Ioh.3.d. clesiæ:de quo dicit idē iohannes: Qui habet spōsam: sponsus est.
Quia ergo hoies iohānē christū esse putabāt recte se indignū solu
ere corrigiam dicit. Q. Ego redēptoris vestigia nudare non va-
Ioh.1.a. leo:qa sponsi nomē mihi nō vsurpo. ¶Hiero. Corrigia calciamē
torum,mysterium.s.incarnationis quō verbū caro factū est: vñ
caro christi:vnde aia,vnde spūs sumit exordium,vt verus homo
Pā.18.b. fiat p oia absq; pctō,vt verus de⁹ in deo vero sine prīcipio.i.filiꝰ
hois qui est in cœlo,& quomodo tanq̄ spōsus procedēs de thalamo suo.i.de vginali vtero clausum reliquēs: Vñ aduenīēte vero
spōso:dom⁹ iohānis dom⁹ discalciati dr̄: Vñ i specie colūbæ spūs
Cāti.2.d sctūs descendit. De sponsa dr̄: Sponsa mea, amica mea, proxima
mea, dilecta mea, colūba mea. Sponsa in patriarchis:amica in ꝓphetis:ꝓxima in maria & ioseph, dilecta in iohanne baptista co-
Mat.10.b lumba in christo & aplis quibus dr̄: Estote prudentes sicut serpētes &c. Calx extrema pars corpis. In fine em̄ ad iusticiam est salua
Pā.59.b. tor incarnat⁹. vnde: In i dumēa extendā calciamētū meū: quia nisi
iungat scientia spūs, nemo p gratiā remissiōis inuestigat, incarnationis mysterium. f ¶Ego bap. vos aqua. Beda. Nondum iohannes dicit deū aut dei filiū esse aperte, qa rudes erant auditores:
sed paulatim per humanitatē glorificatā ad fidem diuinitatis du-
Iohā.1.e. cit dicens: Ille vero baptizabit in spūsctō. Sed postea vero cū capaciores iam viderent, dei filiū iam aperte p̄dicat dicens: Testimoniū phibui
oīs iudææ regio:& hierosolymitæ
vniuersi:& baptizabantur ab illo a
¶vel is. a¶aliter non valet baptismus.
b in iordane,flumine cōfitētes pecca
a¶merito egrediebant & baptizabant a iohāne, qa iohānes erat vestitus &c. b¶conue
c ta sua. † Et erat iohānes vestitus pilis
niens vestis prædicatori.
a¶diuites gentiū. b¶pauperes.
lis cameli: & zona pellicea circa
¶Habitatores solitudinis non decet ciborū
delitias quærere,sed mīn necessitatē supplere.
a¶sapientes. b¶fideles.
lumbos eius: et locustas & mel
siluestre edebat: et prædicabat di-d
a¶misericordia. ¶gratia.
cens: † Venit fortior me post me: e
a¶per gr̄am remissionis. b¶explicare.
e cui⁹ nō sum dign⁹ ꝓcubēs solūere
a¶qua fecit sibi de nra mortalitate. ¶i.mysterium incarnationis dei.
corrigiam calciamentorum eius.
a¶qa. b¶hō purus. b¶nō spiritu. c¶deus.
f Ego baptizaui vos aqua: ille vero g
a¶Bed. Nō solū in die baptismi,sed q̄tidie
cū per gr̄am spūs ꝓficim⁹. b¶q̄ sup aquas.
c¶cum iohannes baptizaret.
baptizābit vos spiritusanctō. Et fā h
ctū est in diebus illis venit iesus a k
¶flos. ¶rota.
nazareth galilææ: & baptizat⁹ est ī l

A ☞ veniētem iesum ad baptismū in iordane accꝑtū a iohāne enarrat,& statim de aqua ascēdisse,apertos cœlos vidisse:spm̄ vt colūbam descendisse:in ipso mansisse, voce de cœlis facta patri i dile
cto filio complacuisse:& spm̄ eum in desertum expulisse: tentatū
a sathana:q̄draginta dieb⁹ & quadraginta noctib⁹ cū bestijs ange
lis ministrātib⁹ commoratū. Quem ordinem nobis sequendū ad consortia angeli
ca festinantib⁹ prius opere q̄m voce ostēdit
christus. Debemus em̄ devolubilitate mū
di penduli,voluptatis,odore, floris mun
dicia tracti cū adolescentibus post spōsum
currere:& sic per baptismi sacramenta de
duobus fontibus dilectionis dei & proxi
mi gratia remissionis absoluimur:& ascē
dentes:spe cœlestia secreta mundis cordis
oculis intuemur. Deinde spm̄ sctm̄ spū cō
trito & humiliato:cū simplici corde descē
dentē ad mansuetos:& cū charitate nunq̄
Mat.5.a. cadēte manētē suscipimus & vox a deo ad
nos dilectos dirigitur. Beati pacifici:quoniam filij dei vocabūtur. Et tunc in nobis
Ioh.17.b q̄n efficiemur vnus spiritus cū deo. Vnde:
complacet patri cū filio & spiritusancto
Vt sint vnum sicut & nos vnum sumus.
Rom.5.a Tunc spūs nos expellit in desertū. xl. dierū numero tentādos a sa
Ephe.6.b thana:vt patientia probationē,probatio spem: spes autē charita
tem generet:cū nobis nō sit colluctatio aduersus carnē & sanguinem:sed ad prin.re.te. Et tūc bestiæ erūt pacatæ nobis:cū in arca
Luc.1.a. ūæ nōæ mūda cū imūdis māsuefacim⁹:& cū leonib⁹ sicut daniel
Mar.16.a cubamus,cū spūs nō sit aduersus carnē:nec caro aduersus spiritū.
Apo.2.b Post hæc angeli ministri q̄ vident semp̄ facie patris in cœlis mit
Ibi.2.b. tunt in solatiū dicentes: Exaudita est oratio tua: Et: Nolite timere:iesum q̄rentes nazarenū, Et: Ego quos amo arguo &c. Et: Vincenti dabo edere de li lig. vitæ: qd' est in. p.d.m. a ¶Vidit aper.
Beda. Mysterium trinitatis in baptismo demonstratur: filius baptizatur:spūs est in columba: pater in voce sonat: Aperiunt cœli
B non reseratione elementoꝝ:sed spūalibus oculis. Sedit columba
super iesum, ne putaret vox ad iohannē facta, non ad eū. Pulchre
autē addidit:& manētē in ipso. hoc em̄ ꝓpriū est christo vt semel
eum implens spūs, semp̄ in illo maneat. Fidelibus vero aliqñ cō
fertur ad miracula facienda: aliqñ tollit: Quibus nō ad operationē
iusticiæ ad amorē dei, pximi ꝙseruandū nunq̄ abest. Vnde apud
Ioh.1.b. nos manebit & in nobis erit iuxta mensurā fidei spiritus. De xpo
autē dr̄: Plenū gr̄æ & veritatis. b ¶Manentē in ipso &c. Manet
in eo spūs, nō ex quo baptizat⁹. sed ex quo cōcæpt⁹. Qd' autē in baptismo descēdit, significat nobis gratiā spūalem in baptismo da
ri gbus in remissionē pctōrū ex aqua & spū regeneratis solet am
plior spūs gr̄a p impositionē manus epi cœli⁹ dari. c ¶Tu es
filius meus dil. Be. Nō qd' nesciebat docet: sed nobis qd' credere
debeamus ostendit: ipm̄. s.q quasi homo cū aliis ad baptizādum
venit verū esse dei filiū, & ideo in spū baptizari posse: nos quoq̄ p aquā ab solutiōis & spū sanctificatiōis dei filios effici. Quot
Ioh.1.a. quot em̄ recæperūt eū, dedit eis ptātem filios dei fieri. Bene autē
in specie colūbæ descendit spūs: quę simplex animal & sine felle
qa simplices q̄rit: nec habitat in mētibus impuris. d ¶Spirit⁹.
Be. Ne dubiū quis spūs, lucas consulte præmittit: Iesus plen⁹ spiritusancto regressus est a iordane, deide intulit, & agebatur a spū
in desertum, ne putet immundus spūs quicq̄ contra eū potuisse.
☞ Quadraginta

NICO. DE LYRA.

☞ iohānes ipm̄ esse christū in lege & ꝓpheris promissum ppūs denūciaret: ipm̄ q̄ dr̄ Iohā.j.c. Sed vt manifestet in israel: ꝓpterea veni ego in aqua baptizās. & ideo dixit de eo: Ecce agn⁹ dei ecce
q̄ tollit pctā mūdi. a ¶Et statim ascen. de aqua, vidit apertos cœlos & spm̄ tanquā colūbā descē. &c. In baptismo em̄ xpi ap
paruit tota trinitas: pater in voce: spūsanctus in colūbæ specie: et
filiꝰ in carne, verūtn caro vnita erat filio i vnitate suppositi: vox
aūt & colūba nō habebāt vnitatē suppositi cū patre & spūsancto:
sed tm̄ in repsentatiōe signi, & cū p talē apparitionē trinitatis ba
ptizato christo signi ficatū fuit q̄ baptism⁹ christi deberet conferri in noie patris & filij & spūsancti: tm̄ in primitiua eccl'ia ad tēp⁹
collatus fuit in noie christi, vt habet Act.ij.& xix. vt nomen christi in maiori reuerētia haberet. Et ad excludendū errorē illoꝝ qui
ꝙtutē baptismi attribuebāt ministris: ipm̄ q̄ habet.j. Cor.i.b. dicētes: Ego sum pauli: ego aūt apollo: ego ꝙo cephæ &c. sed cessantibus illis causis redit eccliæ ad formam prædictam. b ¶Tu
es filius meus &c. præ cæteris, qa filiꝰ es naturalis: alij autem adoptiui

ptiui. c ¶In te complacui: ad perficiendū in te opus redēptionis humanæ. Ad maiorē intellectū dictoꝝ pōt quæri hic vtrū cō Anfuerit
ueniens fuit cœlū aperiri christo baptizato, & vocem patris audiri cōueniēs
ri. Arguit q̄ nō: qa talis apertio nō fuit ī ipm̄ veritatē: cū corpa cœlestia sint icorruptibilia. Nec ī ipm̄ apparētia tm̄: qa falsitas fuisset ī xpi
in operib⁹ diuinis: qd' nō cōuenit. Ite christi baptisto baptizato nō fuit apta ianua cœlestis mo.
sed in passione cū ergo talis apertio cœli fi
gnificaret apertionē beatitudinis: videt
q̄ non debuit fieri christo baptizato: sed
ipso passo. Item vox patris super christū
erat q̄dā approbatio suæ prædicationis.
vnde Mat.xvij.a. vbi filiis vox facta est super ipm̄ in transfiguratione. additur ipm̄
audite: sed non prædicauit imediate post † Mat.3.
baptismū sed post incarcerationem iohā b.
nis: vt dr̄.j.eo.ca. ergo &c. Rūsio: dicendū Lucæ.3.e
q̄ christus baptizatus fuit a iohanne non
vt baptismo idigeret: sed vt virtutē regenerādi aquis cōferret: & vt testimonio iohannis manifestaretur: vt dictum est. Et
propter vtrumq; cōueniens fuit cœlū aperiri: vocē patris audiri: quia cum testimonio iohānis quod erat humanū, fuit testimonium dei patris & spūsancti apparentiū in voce & columba
silr creaturę irrōnabilis & insensibilis testimoniū per illā aptionē cœlestē. Itē cōueniēs fuit ad significādū vtutē baptismi dandi
per xpm̄ per quē est introit⁹ in regnū dei: ꝙ dr̄ Iohā.iij.a. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spūsctō nō pōt introire in re. dei.
¶Ad primū dicēdū q̄ illa aptio nō fuit in corpe cœlesti sed ī aere: sicut scler fieri in coruscatiōe in qua videt cœlū aperi: & sic dicūt hoies vulgares. Cœlū aperiri in coruscatiōe scriptura aūt sacra
cōiter tenet modū loquēdi vulgarē. Nec fuit ibi falsitas aliqua: qa
sufficiēs erat ad significādū aptionē ianuæ p baptismū: sicut ꝙm
aliquos docē. colūba illa nō fuit vera colūba: & tñ nō fuit ibi falsitas aliq̄ rōne dicta: qa sufficiebat ad rep̄sentādū vel significādū
spm̄sanctū. Ad sc'm dicendū q̄ licet per xpi passionē ianua cœli sit apta q̄tū ad remotionē impedimēti ꝙalis: qd' erat ex pctō
adæ, tm̄ applicat virt⁹ passionis q̄tū ad singulares p̄sonas beatitudinē intrantes per baptismū, p quē incorporant xpo & efficiunt
participes redēptionis factæ per passionē: & ideo ꝙueniēcius fuit
cœlū aperiri in baptismo q̄ in passione: qa p baptismū ē imedia
te ingressus ad btitudinē, vt visum est. ¶Ad tertiū dicēdū q̄ licet
xp̄s incæperit prædicare publice & cōiter post incarcerationem
iohānis, vt dr̄.j.eo.ca. tñ aū incarcerationē dicta docuit & miracula aliq̄ fecit & discipulos habuit vt habet Ioh.ij.& iij. licet nō ita
publice prædicauerit sicut post. d ¶Et statim spūs. Hic consequenter describitur reductio peccatoris in deum per opus media Diuisio.
toris. Et primo per ipsius prædicationem. secundo per passionis
redemptionem: ca.xiij. tertio: per resurrectionis glorificationem
ca.xvj. Circa primū ponit⁹ p̄dicatio christi per viam amoris. s. cū
prædicatione curādo & miracula faciēdo secūdo per viā timoris
terrorē futuri iudicij incutiēdo: ca.xiij. Adhuc circa primū ꝓmittitur christi p̄dicatio p seipm̄ tm̄. Sc'o, cū hoc per discipulos. secū
da pars incipit circa mediū. in. ca. ibi: Et ascendens in montem.
Adhuc circa primū ꝓmittit xpi prædicatio. sc'o ex hoc ponitur iudæoꝝ æmulatio, se. ca. Adhuc circa primū ꝓmittit p̄dicatoris
debita disposit⁹io. sc'o p̄dicationis executio ibi: Posteq̄ aūt traditus est iohānes. tertio, sequēs aliquoꝝ conuersio, ibi: Et ꝓteriēs
secus mare. quarto cōuersorum cōfirmatio ibi: Et ingrediunt⁹ capharnaū. ¶Circa primū sciendū q̄ debita disposit⁹io prædicatoris est mortificatio carnis vt sit subdita spiritui: ꝙm q̄ dicit Paul⁹
j.Cor.ix.d. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo, ne forte cum aliis prædicauerim: ipse reprobus efficiar. Et solitudo con
templationis vt ibi hauriatur qd' postea ꝓpio per doctrinā effundat. Et licet xp̄s talibus nō indigeret, cū in carne eius nulla fuerit
rebellio: & ab instāti suæ ꝙceptiōis fuerit repletꝰ gr̄a virtutibus
& scientijs, verūtn egit talia prębēs aliis formā & exēplū: & ideo prīo
ꝓmittit solitudo deserti cū dr̄: Et sta. &c. ꝙ est loc⁹ aptus contēplatiōi, ꝓpē segregationē a tumultu seculariū spūsātis te a q̄ dr̄ expulsus in desertū i telligit ꝙ spūs diuin⁹ & etiā hūanus: qa xpi voluntas
erat oīo ꝙformis volūtati diuinæ. & seqū maceratio carnis, cū dr̄.
☞ Et erat
✳ a ¶Et statim ascē. de aqua, vidit cœ. &c. Per hoc designatū Moralit.
fuit q̄ baptizat⁹ baptismo christi recipit: spūsctm̄ & efficit dei filiꝰ adoptiuus. d ¶Et statim spiritus expulit eum in deser. &c.
Per hoc i sinuat q̄ illi q̄ sunt dei filij adoptiui sequunt institutū
spiritussancti. Roma. viij.c. Qui spiritu dei aguntur, hi filij dei sunt.
✳ Eratq̄ cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Quadraginta die.Beda. Totū tēpus eius diabolus tētat.Quadripertit⁹ em mūd⁹ p̄ obseruantiā decē p̄ceptorū cōtra diabolū certādo dño famulat. Quater vero decē quadraginta faciunt.V bicq; & semp adest aduersari⁹: q; iter nr̄m i pedire nō cessat. b ¶Eratq; cū &c. Nos quoq; si in eremo sanctę puersationis bestiales hominū mores impolluta mēte toleramus: ministeriū angelor⁹ meremur:a qb⁹ corpore absoluti i cœlū trāsferamur. c ¶Postquā au. lsī. Accępim⁹ gratiā p̄ gr̄a carnalia decollantur spūalia viuificant. Cessante vmbra adest veritas.Iohānes in carcere,lex in iudæa iesus in galilæa sal⁹ in gētibus.¶Be. Nemo putet traditū iohānē statim post tētationē.xl.dierū & ieiuniū dñi. Inuenitur Ioh.2.b. em in euāgelio iohannis dñm ante multa docuisse et miracula fecisse,& hoc fecit initiū signorū ie,in chana galilææ. Et iterū: Iohā.3.c Necdū erat missus in carcerem iohannes. Ferē aūt ga cū alior⁹ legisset iohānes euāgelia & p̄basset eos vere historiā texuisse sed vni⁹ anni tm in q̄ & passus est post carcerē iohānis p̄termisso āno cui⁹ acta a tribus exposita fuerāt,supioris tēporis ante q̄ traderetur iohannes gesta narrauit.

Mat.5.a d ¶Prædicās cuā.Hiero.Beati pauperes spū,qm ip.&c.Regno t̄reno,succedit pauptas pauptati x̄pianor⁹regnū sempiternū Ioh.18.g vñ:Regnū meū nō ē de hoc mūdo,ois em honor terren⁹,spuma,fum⁹,sōn⁹.e ¶Pœnitemini.Hier.Amaritudinē radicis,dulcedo pomi cōpensat:pericula maris spes por⁹delectat:dolorē medicinæ spes salutis mitigat.Qui desiderat nucleū: nucem frāgat:p̄niam agat q vult ęterno adhęrere bono.Præconia x̄pi narrare p̄nt q ad pal mā idulgētiæ puenire meruerūt.Vñ post pniam p̄dicatores eligunt. f ¶Vidit si F mo.Hiero.Simō obediēs: andreas virilis iacob⁹ supplātator:iohānes gr̄a.His noībus i imaginē dei puertimur:Obedientia vt obediam⁹,virilitate vt pugnem⁹:supplātatione vt p̄seuerem⁹:gr̄a vt conserue

Pś.126.a mus.Nisi em dñs ædi.do.in va.la.qui&c. Hæ quatuor ỹtutes cardinales dicuntur. Per prudētiā obedim⁹, p iusticiā viriliter agim⁹:p tēperātiā serpētes calcam⁹:p fortitudinē dei gr̄am meremur.¶Hier.Quē nō inebriat eloquētia sæcularis: Difficile hoies potētes,& nobiles,& diuites,& multo his difficilius eloquentes credunt deo. Obcæcatur mēs eorū diuitijs & opibus at q; luxuria,& circūdati vitijs non possunt videre virtutes:simplicitatem q; scripturę sanctæ,nō ex maiestate sen suū,sed ex verborū iudicāt vilitate.¶Hiero. Vocantur quatuor piscatores,simō,andreas,iacob⁹, & iohannes.Relictis oibus sequunt. Hac quadriga vehimur ad æthera vt helias. 4.re.2.b his quatuor angulis cōstruitur pria ecclia mē dei cognoscit a nobis.Quib⁹ etiā sīr p̄cipitur,vt audiam⁹ dominū vocatē,& obliuiscamur pp̄m vitio⁹:& domū paternę tra ditioīs,q̄ est stultitia deo,& ræte aranearū quos nos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis.Nauē pristinæ uersatioīs fugia ephe.4.e mus.Pellib⁹ em mortuis tegif adā p̄ nr̄ p̄m carnē, quo depōsito Cāti.2.b cū actib⁹ suis nouū sequētes,pellib⁹ salomonis tegimur,q b⁹ spō sa se gloriat formosam.¶Be.Quæritur,quō primū petrū & andreā & post pusillū iacobū & iohānē vocauerit,sicut narrat mat thæus & marcus,cū dicat lucas in magna captura piscium socios petri fuisse iacobū et iohānē,& iesum dixisse petro:Ex hoc iā eris hoies capiēs,& sil⁹ eū secutos fuisse subductis ad terrā nauib⁹.Sed qđ dicit lucas:prio factū est & petro p̄dictū ē q hoies eēt captur⁹ nō q extūc nō esset piscatur⁹. Ad capturā em pisciū redierunt, & postea sicut matthæ⁹ & marc⁹ narrāt,bini vocati sunt.Primo petr⁹ & andreas,deinde & alij.Tūc em non subducētis ad terrā nauibus tanq; cura redeūdi,sed tanq; vocantē & iubētem secuti sunt. g ¶Et ingrediuntur &c.Hieron.Marcus dicta euangelij in semetipso significat quo mēbra eius diabolus tētat.Quadripertit⁹ em mūd⁹ p̄ obseruantiā decē p̄ceptorū cōtra diabolū certādo dño famulat. Quater vero decē quadraginta faciunt.Vbicq; & semp adest aduersari⁹: q; iter nr̄m i pedire nō cessat. b ¶Eratq; cū &c. Nos quoq; si in eremo sanctę puersationis bestiales hominū mores impolluta mēte toleramus: ministeriū angelor⁹ meremur:a qb⁹ corpore absoluti i cœlū trāsferamur. c ¶Postquā au. lsī. Accępim⁹ gratiā p̄ gr̄a carnalia decollantur spūalia viuificant. Cessante vmbra adest veritas.Iohānes in carcere,lex in iudæa iesus in galilæa sal⁹ in gētibus.¶Be. Nemo putet traditū iohānē statim post tētationē.xl.dierū & ieiuniū dñi. Inuenitur Ioh.2.b. em in euāgelio iohannis dñm ante multa docuisse et miracula fecisse,& hoc fecit initiū signorū ie,in chana galilææ. Et iterū: Iohā.3.c Necdū erat missus in carcerem iohannes. Ferē aūt ga cū alior⁹ legisset iohānes euāgelia & p̄basset eos vere historiā texuisse sed vni⁹ anni tm in q̄ & passus est post carcerē iohānis p̄termisso āno cui⁹ acta a tribus exposita fuerāt,supioris tēporis ante q̄ traderetur iohannes gesta narrauit.

Mat.5.a d ¶Prædicās cuā.Hiero.Beati pauperes spū,qm ip.&c.Regno t̄reno,succedit pauptas pauptati x̄pianor⁹regnū sempiternū Ioh.18.g vñ:Regnū meū nō ē de hoc mūdo,ois em honor terren⁹,spuma,fum⁹,sōn⁹.e ¶Pœnitemini.Hier.Amaritudinē radicis,dulcedo pomi cōpensat:pericula maris spes por⁹delectat:dolorē medicinæ spes salutis mitigat.Qui desiderat nucleū: nucem frāgat:p̄niam agat q vult ęterno adhęrere bono.Præconia x̄pi narrare p̄nt q ad palmā idulgētiæ puenire meruerūt.Vñ post pniam p̄dicatores eligunt. f ¶Vidit simo.Hiero.Simō obediēs: andreas virilis iacob⁹ supplātator:iohānes gr̄a.His noībus i imaginē dei puertimur:Obedientia vt obediam⁹,virilitate vt pugnem⁹:supplātatione vt p̄seuerem⁹:gr̄a vt conserue

Pś.126.a mus.Nisi em dñs ædi.do.in va.la.qui&c. Hæ quatuor ỹtutes cardinales dicuntur. Per prudētiā obedim⁹, p iusticiā viriliter agim⁹:p tēperātiā serpētes calcam⁹:p fortitudinē dei gr̄am meremur.¶Hier.Quē nō inebriat eloquētia sæcularis: Difficile hoies potētes,& nobiles,& diuites,& multo his difficilius eloquentes credunt deo. Obcæcatur mēs eorū diuitijs & opibus at q; luxuria,& circūdati vitijs non possunt videre virtutes:simplicitatem q; scripturę sanctæ,nō ex maiestate sen suū,sed ex verborū iudicāt vilitate.¶Hiero. Vocantur quatuor piscatores,simō,andreas,iacob⁹, & iohannes.Relictis oibus sequunt. Hac quadriga vehimur ad æthera vt helias. 4.re.2.b his quatuor angulis cōstruitur pria ecclia mē dei cognoscit a nobis.Quib⁹ etiā sīr p̄cipitur,vt audiam⁹ dominū vocatē,& obliuiscamur pp̄m vitio⁹:& domū paternę traditioīs,q̄ est stultitia deo,& ræte aranearū quos nos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis.Nauē pristinæ uersatioīs fugia ephe.4.e mus.Pellib⁹ em mortuis tegif adā p̄ nr̄ p̄m carnē, quo depōsito Cāti.2.b cū actib⁹ suis nouū sequētes,pellib⁹ salomonis tegimur,q b⁹ spōsa se gloriat formosam.¶Be.Quæritur,quō primū petrū & andreā & post pusillū iacobū & iohānē vocauerit,sicut narrat mathæus & marcus,cū dicat lucas in magna captura piscium socios petri fuisse iacobū et iohānē,& iesum dixisse petro:Ex hoc iā eris hoies capiēs,& sil⁹ eū secutos fuisse subductis ad terrā nauib⁹.Sed qđ dicit lucas:prio factū est & petro p̄dictū ē q hoies eēt captur⁹ nō q extūc nō esset piscatur⁹. Ad capturā em pisciū redierunt, & postea sicut matthæ⁹ & marc⁹ narrāt,bini vocati sunt.Primo petr⁹ & andreas,deinde & alij.Tūc em non subducētis ad terrā nauibus tanq; cura redeūdi,sed tanq; vocantē & iubētem secuti sunt. g ¶Et ingrediuntur &c.Hieron.Marcus dicta euangelij in semetipso

a ¶vt & nos mūdi illecebras fugiamus.

a tum. †Et erat in deserto quadragi a ¶in prosperis. ¶in aduersis.

ta diebus & quadraginta noctibus ¶vt nos post baptismū nō solū ad bōa agēda:sed etiā ad mala toleranda accingamur.

¶vt homo.

b & tentabatur a sathana. Eratq; cum b ¶vt deo.

bestiis: & angeli ministrabant illi. d ¶lex.

c Postq; aūt traditus est iohānes, ve c f ¶euāgeliū. ¶gētes. ¶qđ ducit ad regnum.

d nit iesus in galilæa p̄dicās euange a ¶hoc.b ¶Beda.de qua:V bi venit plenitudo tp̄is in quo misit deus filiū suū in ter.&c.

liū regni dei,& dicēs: Quoniam b impletū est temp⁹,& appropinqua g dei.qa per christū aperta est ianua cœli.

i ¶Pœnitemini & cre.euā.quia sine pe

e bit regnū dei. †Pœnitēmini & cre i ¶aliter nō intelligeretis.¶nō fiunt operavt sit fides,sed fides vt sequantur opera.

dite euangelio. Et præteriēs secus k ¶mūdum volubilē.¶prius mittūtur piscatores ad prædicandū vt fides credentiū in virtute dei putetur esse:non in eloquētia vel doctrina hominum. ¶obediens.

f mare galilææ vidit simonem & an ¶virilis.a ¶mundanis intentos lucris.

dream fratrem eius, mittentes ræ tia in mare. Erant enim piscatores a ¶cum rætibus euangelij.

Et dixit eis iesus : † Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. Et † protinus relictis ræ ¶oīno. ¶post vocationem horū.

tibus secuti sunt eū. Et, pgressus in ¶supplantatorem ¶fugitiui.

de pusillum, vidit iacobū zebedæi ¶gratiam.

& iohannem fratrem eius, & ipsos cōponentes rætia in naui: & statim a ¶Obliuiscere pp̄m tuū & domū p̄ris tui.

vocauit illos. Et relicto patre suo zebedæo in naui cum mercenariis

g secuti sunt eum. †Et ingrediuntur

c ✠ a ¶Et erat in deser.&c.in quibusie iunauit,vt hr̄ Mat.iiij. b ¶Et tentaba a tur a sa.Modus aūt & ordo huius tētatiōis hic tacet,sed exprimitur Matth.iiij. c ¶Eratq; cū be.nō tm nocebāt ei:sed magis applaudebant. d ¶Et an.mi. illi.p hoc ostēdebat dñs terrestriū & cœlestiū. e ¶Postquā autem tra.est. Hic p̄r describitur christi p̄dicatio.Et primo q̄tum.D ad tēpus,cū dicit: Postquā tra.est iohan. &c.Sicut em iohānes erat christi præcursor,ita p̄dicatio ipsi⁹ erat præuia p̄dicatioī christi,& ideo xp̄s nō p̄dicauit cōter & publice añq; icarceraret iohānes finita eius p̄dicatione.scd'o,q̄tū ad locū,cū sub dit: f ¶Ve.ie.in ga.&c. Quare aūt ibi primo p̄dicauerit loquēdo de publica & cōi p̄dicatioē.matthę⁹ expressit.iiij.ca. circa mediū:& ibi est positiū. g ¶Impleto tem.s.redēptioīs hūanæ p̄.ppheras p̄ dictæ. h ¶Et appropinquauit regnū

Gen.3.a. i ¶Pœnitemini & cre.euā.quia sine pe nitētia p̄teriti delicti & fide x̄pi nō habet vita beata. k ¶Et p̄teriēs. Hic p̄r describit p̄dicationis christi fructus.s. aliquoni cōuersio ad ip̄m:videlicet petri ,andreę & iacobi & iohānis.patet litera v s q; ibi: l ¶Et relicto p̄re suo &c.Dicunt ār hic mercēnarij aliq; hoies q; in piscatioē iuuabāt zebedeū p̄ mercede.Sciēdū aūt q̄ ista vocatio de qua loquit hic marc⁹ : fuit illa q̄ vocati sunt p̄dicti ad discipulatū christi vlterius ad ꝓpria negocia non reuersuri. Prius em vocati fuerant saltē tres illorum ad quādā christi familiaritatem,postea ut reuersi sunt ad ꝓpria negocia:de q̄ loqtur Luc.4.f. Moralit. Moralit. Iohā.j.dicēs q̄ duo discipuli iohānis bapti ste audiētes eū dicentē de x̄po:Ecce agnus dei,secuti sunt eū.Et ibidē subditur q̄ unus dicēs doc.q̄ fuit iohannes euangelista.Et de vocatione petri subditur ibidē. Ista autē vocatio iohānis & andreæ fuit instrūmentaliter ꝙ ho iohānis baptistæ:principaliter autē x̄pi inspiratioē.Si aūt q̄ratur:quō hoies sæcularib⁹ implicati ad solū christi ꝙ hu relictis oibus sequebant eū. Dicēdū q̄ humanitas christi istrumētū erat diuinitatis ꝓiūctū:sicut man⁹ est instrūm artificis.et ro sicut verbū x̄pi inquātū vox,mouebat aures:ita inq̄tū instrūm diuinitatis mouebat mētem. m ¶Et ingrediuntur caphar. Hic p̄r ponit ꝓuersoꝝ ꝓfirmatio p̄ opera miraculosa.Et describunt hic tria miracula.Primum est de dæmoniaco curato.Secundū est de leproso mūdato,ibi,Et venit ad eū.Circa primū dr̄: Et ingrediuntur caphar.In illa em ciuitate in principio suæ prædicatiōis pluries x̄p̄s p̄dicauit,& multa miracula fecit:ꝓpter qđ Luc. x.c.Exprobrabat illi ciuitati:qa p̄ hoc nō fuerūt ad deū ꝓuerti.

✠ Et statim

c ¶Eratq; cū bestijs.s.pacifice. d ¶Et angeli ministrabāt illi.Per hoc moraliter insinuat q̄ illi quorū sensualitas sub ratione pacifice tenetur per angelorum ministerium ad cœlestia transferentur. f ¶Venit iesus in gali.prædi.&c.Per hoc insinuat q̄ prædicator euangelij pri⁹ debet transmigrare de carnalibus ad spiritualia,& de terrenis ad meditandum cœlestia:qa galilea migratio interpretatur. k ¶Et p̄teriēs secus mare galilææ vidit simonem & andream &c.Per hoc autem q̄ petrus & andreas relictis rætibus,& iacobus & iohannes relicto patre vocātes dominum statim sunt secuti:nobis ostenditur q̄ nō cupiditas corporalis nec affectio carnalis retrahere nos debēt a sequela christi.

✠ Et stupebant

A ✠ a ¶Capharnaum.Hiero.Capharnaū villa cōsolationis:sabbatū requies.Hō in spiritu immūdo gen⁹ humanū:in quo immūdicia regnauit ab adam v s q; ad moysen. Nā qui sine lege peccauerunt, sine lege peribūt.Qui sciens sanctū dei,obmutescere iubet: Rom.1.c. Dum scientes quidē deū nō sicut deū glorificauerunt aut gratias egerūt,sed euanuerunt in cogitationibus suis.Spiritus discerpēs hoiem,exit ab eo: quia appropinquante salute, appropinquat tentatio.Pharao dimissus ab israel persequitur eum diabolus contempt⁹ suo gitin scandala.¶Beda:q̄ sabbato maxime curat & docet,ostēdit se non sub lege esse,sed supra,& docet nos verum sabbatum:vt saluti.s.animarum studentes, ab omni opere seruili.i.ab omnibus illicitis abstineamus. b ¶Erat enim.Beda.Scribæ dicebāt quæ scripta erant in moyse & ꝓphetis.Iesus vt de⁹ & dñs,ipsius moysi libere q̄ deerant legi addebat:vel commu

Mat.5.c. tabat,vñ in matthęo,Audistis q̄ dictum est antiquis &c.Ego autem dico vobis: c ¶Quid nobis & c.Beda.Nō est hic vo luntatis cōfessio,sed necessitatis extorsio: sicut seruus fugitiuus vsum dominum timet,& de verberibus deprecatur.Dæmones enim in terris dum cernentes,se contra nuo iudicandos credebant esse. d ¶Obmutescе.Beda.Congruo ordine lingua

Gen.3.a. serpētina quæ prima virtus sparsit, ne vltra spargat primo obcluditur: deinde fœmina quæ prima seducta est,a carnalis cōcupiscentiæ febre curat.tertio vir q̄ malæ coniugi obediuit,ab erroris lepra mūdat: vt sic idē ordo restaurationis in domino, q̄ perditionis in protoplasto. e ¶Discer

Luc.4.f. B pens.Beda,vel cōuexans:sicut qdā codices habent. Lucas aūt dicit:qa nihil ei nocuit.Sed qđ marc⁹ ait: discerpēs, idem est quod lucas:cū proiecisset eum in mediū. Qđ vero addidit, nihil q̄ nocuit:intelligē dum est,qa illa iactatio non eum debilita uit,sicut exeūt dæmōes āputatis vel auul sis aliqbus membris. ¶Beda. Moraliter. Virū a dæmonio liberatū, animū ab immunda cogitatione purgatū intelligim⁹. Fœminā ỹ o a febrib⁹ p̄ñr curatam, carnē a cupiscētiæ feruore p cōtinētiæ præceptа frænatam. f ¶Quidnam est hoc q̄ &c. Per ea q̄ vident ad ingressionē eorū q̄ audierāt,excitātur. Ad hoc enim & ip̄e docmin⁹ signa facit & discipulis facere dedit: vt per hoc euangelio certi⁹ credar̄,dū qui cœlestia promittūt terrenis: cœlestia & di

Luc.4.f. uina opera operētur in terris. g ¶Et statim dicunt ei &c.Lucas dicit quia rogauerunt pro illa.Modo enim saluator rogat⁹ modo vltro curat,vt contra vitio⁹ quo q̄ passiones:et se precib⁹ fidelium semper adesse:& quæ non intelliguntur,vel intelligenda dare:vel non intellecta dimittere pie petentibus ostendat,dar⁹ vnde:Delicta quis intelligit?ab occultis meis munda me.

Ps.18.d.

✠ Apprehensa

NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Et statim &c.Synagoga em̄ est loc⁹ vbi ꝓueniebant legispiti et cōis ppls ad audiendū doctrinā legis:maxime diebus sabbatorū:i qb⁹ diuinis erat vacādū, & ideo tali loco & tpe docebat x̄p̄s,qa erāt ꝓueniētia doctrinæ ei⁹. b ¶Et stupebāt sup doc.ei⁹. l.ad mirabāt:Tū qa legē & ꝓphetas nō didicerat, & cū clarissime docebat. Tū qa doctrinā suā diuinis opib⁹ ꝓfirmabat.vñ subdit: c ¶Erat em̄ doctrina ei⁹ quasi po.ha.s.faciēdi miracula.Qđ sta im ostēdit ꝙ factū cū subdit: e ¶Et erat &c.hō i spi.im.i. obsessus a dæmone. f ¶Et exclama.dolens de christi doctrina,q̄ erat aiarū sal⁹ & medicina.Et qa de salute hoim torq̄tur diabol⁹ inuidia mot⁹,ideo subdit: g ¶Venisti ꝑdere &c.i.diminuere & auferre potestatē nr̄am nocēdi hoibus. h ¶Scio quia sis sanctus dei.i.christus ad salutē hoim̄ missus.Per ꝓphetias em̄ de x̄po dictas quæ determinauerāt tēpus,locū & modū veniēdi ipsius x̄pi

fm̄ q̄ plenius declarauī in quadā quæstione de aduētu messiæ;cōpletas in eo:& p̄ alias circunstantias sciebant ip̄m esse christū in lege ꝓmissum.vñ.j.eo.ca.dicit:q̄ nō sinebat eos loqui:qm̄ sciebant eum.s.esse christū:ꝑm q̄ expresse dicitur Luc.iiij. verūtam̄ nesciebant ip̄m esse deū: Nec p̄ tentationē christi in deserto diabolus potuit scire de christo vtrum esset dei filius per naturā,habēs eandem naturā numero cū p̄re,licet ad hūc finē tripliciter eū tētauerit:vt dictū fuit plenius Matth. iiij.Si em̄ cognouissent dæmones ip̄sum esse deum, nunq; induxissent iudæos ad d. ip̄sum crucifigendū,ꝑm q̄ dr̄.i.ad Cori.ij. b.Si cognouissent,nunq; dominum glorię crucifixissent.Aliqui aūt doctores dicūt q̄ nō solū non cognouerūt dæmones ip̄sum esse deū(vt dictū est)sed nec etiam cognouerunt certitudinaliter ip̄sum esse x̄p̄m in lege,p̄missum,sed tm̄ hoc cognouerūt quadā cōiectura probabili multū: q̄ in hoc loco & in alijs locis euāgelij plurib⁹ noie scientiæ exprimitur.Sed primū dictū magis videt cōsonū textui & dictis sanctorum. i ¶Obmutesce.Compellebat enim christus dæmones ad tacendum de ip̄so:neveris falsa miscerent,& ne vide retur q̄rere testimoniū ab ipsis: Maxime als† ex. qa pharisæi dicebant ip̄m in beelzebub als† duce principe dæmoniorū ejcere dæmonia:vt xans. hr̄ Mar.xij.vbi dictum pharisæorum plenius excluditur, sicut ibidem exponit. k ¶Et discer.&c.Cōtrariū videt haberi Lucæ.iiij.vbi dr̄ de isto dæmone q̄ exiuit ab illo & nihil ei nocuit.Dicēdū q̄ dæmones ab obsessis corporib⁹ solent exire nō solū cū afflictione corpis:sed etiā cū mutilatione alicuius membri. Per hoc ergo q̄ Lucas dicit q̄ nihil ei nocuit,intelligendū est q̄tum ad mutilationē: quia exiuit absq; mutilatiōe mēbri.Quod aūt dicit marcus discerpēs eū:intelligendū est q̄tum ad afflictionē,qa licet in exitu nō mutilauerit eū,tū multū afflixit,& hoc idem hr̄ Lu. iiij. f.vbi dicit.Et cū p̄iecisset illud dæmo †Mat.8. niū in mediū,per qđ intelligit obsessi al⁹ b. hilq; ei nocuit.per qđ excludit mutilatio. Lu.4.f. l ¶Quænā doctrina hæc noua. qa præceptis veteris legis addebat nouitatem cōsiliorum,& etiā qa nouo modo ꝓfirmabat.doctrinam suā.s.per operationē miraculorū,& ideo subditur: m ¶Quia in potestate &c. Sequit: n ¶Et protinus egredientes.Hic ponitur secundum mi- Diuisio. raculū:Et diuiditur in duas partes:in principalem & incidentalem, secundum ibi: Vespere aūt facto. Circa primum dicitur. Et protinus egredientes de synagoga. s.post christi prædicationem & eius confirmationem per expulsionem dæmonis.

✠ Vespere autē

✠ b ¶Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens Moralit. quasi potestatem habens.i.suam doctrinam cōfirmās operib⁹ miraculorū. d ¶Et non sicut scribæ: qui suam doctrinā affirmabāt iactātia verborū.Per hoc ostēditur q̄ prædicator euāgelij non debet doctrinā suam ostentare verborum affluētia:sed eam firmare per opera sancta. e ¶Et erat in synagoga eorum homo in spū immundo:per quē significatur homo pollutus carnis vitio:de quo dicitur: k ¶Et discerpens eum &c. quia vitium carnale non curatur nisi carnis afflictiōe,vt per quæ peccat quis, per hæc & torqueat. p ¶Recumbebat autem socrus simonis febricitans:per quā significatur mulier calore luxuriæ laborās, quæ manu eius apprehēsa sanat̄,qa talis mulier ei⁹ repressa liberatē eū,tū multū afflixit,& hoc idem hr̄ Lu.

✠ Vespere autem

o ¶Venerunt in do.si.vt sibi acciperent refectionem post laborem. p ¶Recumbebat aūt socrus simo.&c. Licet enim virtute naturæ febris posset curari,non tamen in instāti: Christus autem sanauit eā hic subito,& ita p̄fecte ꝙ illa mulier ministrabat eis. Ex q̄ ostēdit illa curatio miraculosa ad discipulorū ꝓfirmationē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

B Mat.3.b a ¶ Apprehẽsa. Socrus petri febricitans apprehensa manu leva tur. Febris, intẽperãtia est: de qua nos filij synagoge per manum disciplinæ: & leuationẽ desiderij sanamur: & huius qui sanat nos ad vesperũ declinãtis a nobis ministramus voluntati. b ¶ Mi

Rom.6.d nistrabat eis. Be. Tropo. i, membra q̃ seruierãt immundiciæ ser uiant iustitiæ. c ¶ Vespere autem. Beda. Occasus solis mors christi. Afferebant ad eum omnes male habentes. Plures em per apostolos post mortem suam sanauit q̃ cum in carne viuens iudæis prædicauit.

Moralit. d ¶ Ad ianuã &c. Hiero. ianua regni, moraliter pœnitentia est cum fide quæ operatur salutem varijs languoribus. Varia em sunt vitia quibus languescit ciuitas mundi. e ¶ Quoniam sciebant eum. Beda.

Luc.4.g Lucas dicit apertius: exibant damonia a multis clamãtia & dicẽtia: qa tu es filius dei & increpans non sinebat ea loqui q̃a sciebãt eũ xp̃m. Demõia ergo xp̃m eẽ sciũt & filiũ dei esse cõfitenf. In ieiunio em fatigatũ hoiem diabolus putauit: nec tẽtando potuit eum experiri, an esset filius dei. Sed postea p signorũ potentiã vel potiꝰ suspicatꝰ est, vel intellexit. Nõ igit eũ qa ignoraret crucifigi p suasit: sed qa morte illius

1.Cor.2.b. dãnãdũ se eẽ nõ puidit. vñ Paulus: Nemo principũ huius sæculi cognouit. Si em cognouissent, nũquã dñm gloriæ crucifixisset. f ¶ Et diluculo &c. Be. Sicut p occasum solis mors sic p diluculũ resurrectio xp̃i: cuius manifesta luce abijt in desertum gẽtiũ & in fidelibus orabat: qa eorũ corda ad oronẽ excitabat. g ¶ Et erat p̃dicans in synago. Beda. In hac prædicatione intelligitur etiã sermo ille habitus in mõte quẽ refert matthæꝰ, nã marcus adiũgit. Et venit ad eũ le. de quo talia dicit, Quibꝰ in

F telligit ille esse quẽ matthæus dicit sanatũ

Mat.8.a. post q̃ dñs descendit de monte. Sic enim matthæus ait: Cũ autem descendisset iesus de mõte se. sunt eũ turba. m. & ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Dñe si vis potes me mundare. h ¶ Et genuflexo. Beda. Humilis, pudibundus. Debet enim quisq̃ de maculis vitæ suæ erubescere: sed cõfessionẽ verecũdia non reprimat ostendat vulnus remedium poscat. ¶ Hieroñ. Leprosus genuflexo domini volũtatẽ de-

Eze.18.g precãs mũdat, qui nõ vult mortem peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat. Lepra nostra p̃cm primi parentis: quæ a capite in

1.Tim.6.b. cæpit, qũ regna mundi desiderauit radix

4.re.5.g. oim malorum cupiditas, vnde: Giezi auaricia secutus, lepra suffundit. Hęc vero sacerdoti secundum ordinem melchisedech

Luc.11.f. ostensa, oblatione mundat, dicenti: Date elemosynam: & ecce omnia munda sunt. ¶ Be. Leprosus genus humanum significat: qui ꝑm Luc. lepra plenus fuisse perhibetur. Omnes em peccauerũt & egent illa

Luc.11.f. Rom.3.c gloria dei. s. vt extenta manu saluatoris. s. incarnato verbo: humanãq̃ cõtingẽte natura a varietate prisci erroris mundent: & qui diu a populo dei secreti erant a templo dei reddant & vero sacerdoti offerrẽ qui est in æternum ꝑm

rom.12.a ordinẽ melchisedech) corpora sua hostiã viuentem. f. d. p. i ¶ Si vis potes &c. Be. In voluntate tribuit potestatẽ, nec dubitat vt incredulus de voluntate dñi: sed colluuionis suæ cõsciꝰ non præsumit. ¶ Bed. Qui exclusus a lege dñi se potestati curari postulat supra legem iudicat gratiam esse. Vt enim in domino potestatis auctoritas sic in illo fidei constantia. k ¶ Extendit manum. Beda. Leprosum tangi lex prohibet, sed qa dñs legis est, nõ obsequitur legi. sed legem facit. Non ideo tangit, qa sine tactu curare nõ poterat, sed sic probat, qa legi subiectus nõ erat. l ¶ Volo: mundare &c. Beda. Illud mirabile quo rogatur eo sanat genere. Volo: mundare: et cum dixisset: statim discessit ab eo lepra. Beda.

Ps.32.b. Nihil medium inter opus & præceptum. Dixit & facta sunt. Vides quia voluntas potestas est. Itaq̃ tanq̃ potestatem habens sanandi: a ¶ nõ remanẽte molestia ægritudis vt solet sanitas q̃ datur imperio dñi tota simul redit. a apprehensa manu eius: & cõtinuo dimisit eam febris, & ministrabat eis. † Vespere autem facto cum a ¶ Beda. Morte. b ¶ Beda. Christꝰ qui dicit: q̃diu in mundo sunt, lux sum mundi. occidisset sol: afferebant ad eum omnes male habentes & dæmonia habentes: & erat omnis ciuitas cõb ¶ pœnitentiam. gregata ad ianuam. Et curauit c multos qui vexabantur variis ¶ vitijs. languoribus. Et dæmonia multa d a ¶ Beda. Petõri dixit: quare tu enarras iustitias meas &c. ¶ ne qs dũ audit prædicantẽ: sequatur errantem: & falsa veris miscentem. eiiciebat: & nõn sinebat ea loqui: e q̃uoniam sciebãt eum. Et diluculo f a ¶ a morte. b ¶ gentes. valde surgẽs, egressus abiit in dẽ ¶ Beda: in suis. sertum locũ vbi q̃ orabat. Et p̃secu ¶ obediens. tus est eũ simon & q̃ cũ eo erant. Et cũ inuenissent eũ, dixerunt ei: quia a ¶ iam facto sermone. b ¶ nõ decet ociosum esse prædicatorem. oẽsquærũt te. Et ãt illis: Eãmus in h proximos vicos & ciuitates: vt ibi g prædicẽ: Ad hoc enim veni. Et erat prædicãs in synagogis eorũ: & i oi galilæa & dæmonia eiciẽs: † Et ve i h nit ad eum leprosus deꝑcans eũ: & ¶ ostendit vulnus: remedium postulat. i genuflexo dixit: Si vis potes me k mundare. Iesus autẽ misertus eius l a ¶ miæ affectũ. ¶ in hoc hũilitas. b ¶ gra superat legẽ, nõ timet ꝓaminari q̃ alios liberat. ¶ nullũ sĩ, ernam? & si maculosum videa k extendit mãnũ suã: & tãgẽs eum: mus. a ¶ In hoc pietas. b ¶ In hoc potestas. c ¶ Be. Nihil mediũ inter præceptũ & opus. l ait illi. Vôlo: Mundãre. Et cũm m a ¶ Illud: Volo: mundare. dixisset: statim discessit ab eo lepra

a ¶ Vespere autem fa. Hic ponitur pars incidentalis: occasione enim huius sanationis illi qui habebant infirmos in illa villa, adduxerunt eos ad christũ quærentes remedium: & hoc est quod dicitur: Vespere autem facto. Dicit autem Theophilus expositor q̃ ita tarde adduxerunt eos ad christum: quia illa dies erat dies sabbati: & credebant curationes non esse licitas durante die sabbati quæ finiebatur in vespere illius diei. b ¶ Et erat omnis ciuitas congregata ad ianuam. idest multi de ciuitate: Et est modus loquẽdi hyperbolicus: sicut. ō. dictum est. c ¶ Et curauit multos. idest omnes qui fuerũt ibi adducti: qui erant multi. Aliter exponitur. Multos. idest plures de adductis: quorũ fides & deuotio curationem merebatur. d ¶ Et dæmonia multa eiiciebat &c. Eodem modo dupliciter exponitur. s. omnia vel plura. e ¶ Et non sinebat ea loqui: ex causis prædictis. f ¶ Quoniã sciẽbãt eũ. Iam dictum est qualiter hoc sit intelligendum. g ¶ Et diluculo valde surgẽs &c. In hoc dans exemplum vt prædicator & mirabilium diuinorum operator debeat fugere populi applausum. verũtn qa nõ debet omittere salutem animarum: ideo subditur: h ¶ Eamus in proximos vicos & ciuitates vt ibi prædicem. Certa ratio patet. i ¶ Et venit ad eum leprosus. Hic ponitur tertium miraculum delet proso mundato: cui? fides exprimit cũ dr. k ¶ Si vis potes me mundare. cõfidẽdo enim in christo diuinã potentiã meruit ratiõnẽ: ideo subdit: l ¶ Iesus autẽ misertus eius &c. Licet enim ꝑm determinationem legis ex tactu leprosi contraheret immũdicia: tamen hoc in christo locũ nõ habuit, quia ex tactu lepram curauit. m ¶ Ait illi: volo. Hic est punctus & q̃ subditur: n ¶ Mundare: imperatiuum est, vt ostendat se per modum imperij lepram curare tanq̃ dominus creaturæ.

✻ a ¶ Vespere autem facto cum occidisset sol: afferebãt ad eum omnes male habentes &c. Beda. Mystice solis occubitus passionem mortemq̃ significat illius qui dicit: Quãdiu sum in mũdo, lux sum mundi, & sole occidente plures q̃ante dẽ moniaci & ægroti sanãtur, quia q̃ cẽpora liter in carne viuẽs pauceos iudæorum docuit omnibus per orbẽ gentibus fidei salutiferã dona transmittit. e ¶ Et non sinebat ea loqui &c. Theophilus: In hoc docens nos non credere dæmonibus etiam si vera dicant, quia si aliquos credentes sibi inuenerint, veritatibus mendacia miscent. Vnde in collatione moysi abbatis dicitur q̃ quidam anachorita decæptus fuit a dæmone in angelũ lucis se transformante. qui post plura vera quæ sibi dixerat, picit seipsum in puteũ ad eius verbum. Nam ei dixit q̃ tanti meriti erat apud deũ, q̃ ex hoc nullũ pateretur malũ: qđ fuit falsum: nã ex hoc lætaliter fuit vulneratus & cito post mortuus: g ¶ Et diluculo valde sur. abijt in de. &c. Per hoc ostendens q̃ prædictor euãgelij redire debet ad orationis secretum, vt ibi hauriat qđ postea populis effundat. ideo sequit: h ¶ Eamus in proximos vicos & ciui. vt ibi prædicem &c. & venit ad eũ leprosus &c. Per lepra quæ morbus est cõtagiosus originalis culpa significatur: quæ per carnalẽ generationẽ ad posteros deriuatur: q̃ manu christi tactus sanat: qa virtute eius per baptismũ emundatur. Per oblationem aũt muneris & diuulgationẽ opis: significat q̃ baptizatus tenetur deo fideliter seruire: & eum iugiter collaudare.

A a ¶ Vide nemini dixeris. Beda. Non qa voluit qđ nõ potuit: qa oĩa

Ps.113.b. quæcũq̃ voluit fecit. Sed docet nostra beneficia reprimi: nõ tm a mercede pecuniæ, sed etiã gr̃æ. b ¶ Onde te prin. sa. Beda. vt intelligat nõ legis ordine, sed gratia quę sup legẽ est esse curatũ. Offerre iubet vt ostẽdat qa nõ legẽ soluit sed implet: dũ ꝑm legẽ gradiẽs supra legẽ sanat: quos remedia legis nõ sanabãt. Nec ante sacrificiũ significãs, cessare debebat: cũ nõdũ significatũ cõfirmatũ erat ꝓstõne apstoꝝ & fide credẽtiũ. c ¶ At ille egressus. Beda. Vnꝰ salvatio multos ad dñm cogit. Non põt tacere bñficiũ, etiã iussus ab eo q̃ dedit. Præcepit dñs absc̃di. Vult ei vt in bonis q̃ agimꝰ latere velimꝰ: qđ est hũilitatis: & inuiti ꝑdamur vt aliꝭ ꝑsimꝰ: qđ magnę est sub limitatis: cũ etiã si ipi velimꝰ: opa nõ pũ taceri. d ¶ Ita vt iã nõ &c. Hiero. Non oibꝰ manifestat? est iesus q̃ latis atq̃ platæis seruiũt laudibꝰ: & ꝑpꝛiis voluptatibꝰ: sed his q̃ foris cũ petro exeũt: & i desertis locis sunt: q̃ elegit dñs ad orandũ & Ps.118.h. reficiẽdũ ppꝛim: qui deserũt delectationes mundi & oĩa q̃ possidẽt, vt dicãt. Portio mea dñs. Gl'ia vero dñi manifestat his q̃ conueniunt vndiq̃. i. per plana & ardua quos nihil põt separare a charitate dei.

NICO. DE LYRA

a ¶ Et cõminatꝰ est ei. phibẽdo ne hanc curationẽ diuulgaret donec ostẽdisset se sacerdotibꝰ: & sacrificiũ in lege ꝑceptũ ꝑ sua emũdatiõe obtulisset. Legalia em habuerũt cursum suũ & obligationẽ vsq̃ ad xp̃i passionẽ: in q̃ oblatũ est vnũ ꝑfectũ sacrificiũ euacuatiuũ legaliũ. & ideo vsq̃ tunc xp̃s legalia seruauit: sicut declaratũ fuit Mat. v. sup illud ✝ bũ. Nõ veni soluere legẽ sed adimplere: & sibꝰ aliꝭ seruãda mãdauit, vt hic patet. b ¶ At ille egress. cœ. &c. s. B post facta oblationẽ ꝑdictã. c ¶ Vt iã nõ pos. &c. ꝑpter presura hoim sibi occurrentiũ ad q̃rẽdũ sanitates, & videndũ miracla. ¶ In ca. i. vbi dr i postil. lõ nõ ẽ credibile q̃ calciamẽtis vteret.

ADDITIO. I.

Vti calciamẽtis manifestũ est esse de cõhoim ꝓsuetudine: nõ solũ rudiũ seu impsetoꝝ, sed etiã ꝑfectoꝝ: vt patet de moyse. Exo. iij. b. cui in reuerẽtiã terræ sanctę dr ꝑ angelũ. Solue calciamẽta de pedibꝰ tuis. Sibꝰ de iosue legit iosꝰ. v. d. Vñ nõ est incredibile q̃ xp̃s q̃ non solitariã duxit vitã, sed cũ hoibꝰ cõuersat? est: vt Baruch. iiij. d. calciamẽtis vteret. Cõueniẽtissimũ em est vt q̃s cũ eis qbꝰ quersat, saltẽ i licitis & honestis ꝓformet. vñ. i. Cor. ix. d. Oibꝰ oĩa fa. sum. Nec obstat illud qđ postil. allegat: q̃ xp̃s ipsoluit discipulis ad ꝑdicãdũ missis sine calciamẽtis icedere. ¶ Primo, qa nõ oĩa q̃ ipsis dicipulis ad ꝑdicãdũ missis ipsoluit xp̃s ipse seruauit. Præceperat eis: i ciuitates samaritanoꝝ nõ itraueritis. Mat. x. a. qđ tñ ipse xp̃s nõ seruauit: vt hr̃ Ioh. iiij. Sibꝰ Mat. x. a. In viã gẽtiũ ne abieris. xp̃s aũt abijt in viã gentiũ: vt patet Mat. xv. b. vbi legit. Secessit in partes tyri & sidonis. Vñ illud qđ legit Act. i. a. Cœpit iesus facere & docere. itelligit de his q̃ simplr sunt bona ꝑm legẽ naturalẽ vel diuinã: seu de his q̃ ptinẽt ad pfectionẽ vitæ. Vsus autẽ calciamẽtoꝝ: de se nec est bonꝰ nec malus ꝑm vtrãq̃ legẽ ꝑdictã. vñ ꝑm Augu. de doc. christiana. In oibꝰ nõ vsus rerũ, sed libido vtẽtis in culpa est. ¶ Scdo: qa illud qđ dr Luc. x. a. Nolite portare perã nec calciamẽta: a doctoribꝰ intelligit nõ vt lr̃a sonat, sed figuratiue. vñ in glo. ibidẽ: vtrũq̃ de mortui aialis corio sit. vñ nihil mortale vult esse i illis q̃s ad ꝑdicãdũ mittit. hęc i glo. Quę qdẽ glo. nõ mystica tm cẽsenda est, sed potiꝰ ꝛalis. Nã cætera q̃ xp̃s ꝓhibuit discipulis ad ꝑdicationẽ missis: ad literã intellecta sunt ipeditiua officij ꝑdicationis: inq̃tũ aliq̃a follicitudinẽ superfluã secũ trahũt: ficut est possidere aurũ & argẽtũ: vel portare facculũ vel perã & hmõi. Sed calciamẽta manifestiũ est q̃ nõ impediũt ad itinerandũ, sed potiꝰ expediũt. vñ dũs q̃ israelitis exeũti bus de egypto, ad festinationẽ exeũdi & ãbulãdi hortabat in esu agni paschalis: ꝑcipiebat eos hr̃e calciamẽta in pedibꝰ: vt patet Exo. xij. b. Cuiꝰ rõ est: ne nudis pedibꝰ ambulãdo p offensionẽ lapidũ vel hmõi, ipedirenẽ ab itinere. Ex qbꝰ vr̃ seq̃ q̃ xp̃s nõ ꝓhibuit ꝑdicatoribꝰ materiaꝭ calciamẽta: sed itelligẽdũ ẽ, put i glo. allegata. Hoc ei patet. i. vi. ca. manifeste: vbi xp̃s discipulis ad ꝑdicandũ missis iubet calciari sandaliis. vbi Aug. de ꝑsonu euãgelistarũ dicit: q̃ marcus dicẽdo calciari sandaliꝭ: aliqd hoc calciamẽtũ mysticę significatiõis admonet. & iõ nulla ꝑdictionẽ iclusit: si vno loco calciãmẽta discipulis, phibeanr̃, & i alio eisdẽ ꝑci

piantur

a ¶ Vide nemini dixeris: sed vade b ostende te principi sacerdotum: & offer pro emundatione tua: quæ a ¶ ꝑm legẽ offerri. b ¶ si deo credat: si impietatis lepra discedat. ¶ salutis. præcepit moyses in testimonium a ¶ prohibitus est dicere: At ille egress. b ¶ sed nec ad horam potuit abscondi. c illis. At illẽ egressus cẽpit prædicare & diffamare fermonẽ, ita vt iam c non posset manifeste in ciuitatem ¶ tumultuosas carnalium mẽtes fugit. secretos a mundanis curis visitat. introire: sed foris in desertis locis ¶ Allego. Hi sunt quos nihil potest separare a charitate christi. esse: & conueniebãt ad eũ vndiq̃.

& mũdatus est. Et comminatus est ei: statimq̃ eiecit illum, & dicit ei.

¶ In eo. ca. vbi dicitur in postil. dicendũ q̃ illa apertio nõ fuit ꝛn corpore cœlesti sed in aere.

ADDITIO. II.

Meliꝰ dicẽdũ est ꝑm Hier. sup Mat. dicẽtẽ: q̃ nõ reseratiõe elemẽtorũ, sed spũali bus oculis cœli apti sunt: sicut ezechiel i prio sui voluminis apertos eẽ ꝓmemorat. ꝑm quã sniam nec i corpe cœlesti nec i aere aptio illa fuit facta: sed tm respectu ipsiꝰ xp̃i hãc aptionẽ spũalr̃ ꝑsiderãtis. Qđ etiã ipe modꝰ loquẽdi euãgelistaꝝ testat. Dr ei Mat. iij. d. Et ecce apti sunt ei cœli. vbi Chry. Qđ corpalr̃ apiꝭ, oibus aptũ est. Sibꝰ & marcꝰ dicit de xp̃o tm: Vidit cœlos aptos: q̃si ipa aptio cœlorũ ad visionẽ xp̃i referat. s. itellectualẽ. put xp̃s baptiD mo ja sctificato vidit aptũ eẽ cœlũ hoibꝰ. qđ tñ antea videratꝛ sicdũ: vñ i hac aptiõe ꝑm Tho. i. iij. p. q. xxix. ar. v. i cor. qõnis. Tria sunt ꝓsiderãda q̃ ptinẽt ad efficaciã nr̃i baptismi. Primꝰ qdẽ principalis virtꝰ ex q̃ baptismꝰ efficaciã habet. Quæ qdẽ est virtꝰ cœlestis. s. diuina. qđ rectẽ signat ꝑ aptionẽ cœlorũ. Sedo, ad efficaciã baptismi opat fides ecclesiæ & eiꝰ q̃ baptizat. Baptismꝰ em est fidei sacrm: ꝑ fidẽ aũt cognoscimꝰ cœlestia: q̃ sensum & hũanam yõnẽ exceduũt: ad qđ significandũ apti sunt cœli. Tertio: qa ꝑ baptismũ aperit nobis introitus regni cœlestis, put in postil.

¶ In eo. ca. vbi dicit postil. Si eĩ cognouissent dæmones ipm esse deum, nunq̃ induxissent &c.

ADDITIO. III.

Nõ videt rõ q̃re dæmões nõ induxissent iudæos ad crucifigẽdũ xp̃m: etiã si cognouissent ipm eẽ deũ. Dæmones em cũ sint i termino dãnationis: quãto ad maiora pctã hoies trahere pnt. tm ad illud magis conant. & iõ Be. i hoc loco loq̃ns de diabolo sic dicit. Nõ igitur iõ iudeis eũ crucifigere ꝑsuasit: qa dei filiũ nẽ putauit: Ex q̃ patet q̃ ẽt si filiũ dei ipm eẽ putasset: ad huc ꝑsuasisset vt crucifigeret. Dicnũ ãt apli. i. ad Co. ij. b. di. Si ei cognouisset nũq̃ dñm gl'ię crucifixissent &c. ñ facit ad ꝓpositũ. Logr̃ ei de hoibꝰ q̃ tãq̃ viatores q̃tũcũq̃ viles sint nõdũ tm cõiter attigũt ad t'minũ dãnationis.

REPLICA.

In prio cap. vbi dr̃: Nõ sum dignus soluere corrigiã calciamẽti &c. postil. hoc exponẽs dicit p hoc significari vile obsequiũ. q. d. nõ sum dignꝰ ei in minimo obseq̃ũ ꝑstare. Nõ ei ad lr̃am xp̃s calciamẽta soluẽda habuit q apꝭs ne portarẽt interdixit: qa cœpit iesus facere & docere &c. Bur. hoc dictũ egre ferẽs fortasse, ꝑter postil. nudipedẽ calciamẽtorũ vsũ grãdipẽdit nõ attẽdẽs q̃ sctus Dionysiꝰ ca. xv. angelicę hierar. singulari mysterio describit angelos discalciatos: vt ostẽderet ad diuinas illuminationes suscipẽdas & cõicãdas nudipedes eẽ aptiores. Attẽdat Burgẽ. primũ ecclię electũ & deputatũ rectorẽ moy sen nõ nisi nudipedẽ ad diuina cõsciplãda accedere potuisse: Exo. iij. a. Et ꝓphetarũ disertissimũ esaiã ad dei pcæptũ nudipedẽ incessisse: Esa. xx. b. Et mgr̃m vnicũ nudipedẽ sedisse: vt patet ex mariæ pnia: q̃ pedes eiꝰ lauit: Luc. vij. g. Apꝭ osq̃ caciatosnõ fuisse. Et q̃uis oim illaꝝ res: sint rõnes mystice ꝑ docto

res & glosam assignatæ verum est tamen ad literā illā contigisse & movisi & esaiæ & apostolis p̄cepta fuisse. Ecclesiæ catholicæ vsus est in picturis & imaginib⁹ aliquoꝝ sctoꝝ depictis cū calceis: imagines tñ apsoꝝ & xp̄i nudipedes apparēt: quæ picturæ libri laicoꝝ dicunt, & rerū gestarū rememoratiue. Vnde Burgē. se inaniter fatigat in cōmēdatione calciamētoꝝ in suggillationē postil. quasi dixerit vel senserit euāgelicos p̄dicatores sub præcepto xp̄i astrictos ad abiectionē calceoꝝ: qđ tñ non intēdit: sed dicit apsos phibitos. Constat aūt prædicatores verbi dei multa licēter facere: quæ facere apīs nō licebat. Constat em apsos reliquisse oīa quæ eorū successores nō relinquūt, sed quidā thesaurizant. Cōstat etiā apsos vota emisisse: quæ successores eoꝝ nō emiserūt. Constat apsos in illatis cōtumeliis fuisse gaudētes: successores eorū iniurias acriter vindicantes: & sic de multis alīs. Frustra etiā Burgēn. se fatigat ad persuadēdū xp̄m incessisse calciatū: qa vt dicit: cōueniēntissimū fuit se p̄formare cū his cū quibus conuersabat in licitis & honestis. Allegat ad hoc apm. i. Cor. ix. d. Oibus oīa factꝰ sum. Et sicut Burgēn. subsumit de calciamētis: ita & ego subsumo de diuitiīs & possessiōib⁹: quæ sunt honestæ & licitæ. igitur cōueniebat xp̄m fuisse diuitē & p̄prietariū: sicut Burg. arguit eū calciatū: cū ꝓns est ꝓtra xp̄i p̄fessionē. Dixit em: Vulpes foueas hñt &c. filiꝰ aūt hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Ita subsumi pōt de nuptiis & multis alīs licitis & honestis. patet igit principiū Burgē. modicū virtutis hñe. Ite si, ꝓpter cōuersari cū hoīb⁹, put allegat Burgē. Baruch. iij. christus debuit esse calciatꝰ: igit fuit calciatꝰ ante cē incarnatꝰ. Tenet ꝓntia: qa illa cōuersatio cū hoīb⁹ allegata: exponit ad literā de cōuersatione cū iudæis in deserto. Apīs etiā per Burgē. allegatus: per totū capm probat oppositū intēctionis suæ: qa ꝓbat ibi auctoritatib⁹ & rationib⁹ a licitis abstinēdū a veris p̄dicatorib⁹: sicut accipere sumptus necessarios ab his qb⁹ p̄dicant. Vide Boñ. in apologia. Nec valet rñsum Burgē. ad argumētū postillatoris: qa facit glosam nouā illius dicti. Cœpit iesus facere & docere. Et puto suā glosam fore errori ꝓpinquā: illud. i. dictum intelligēdū esse solū de his quæ simplr sunt bona ſm legē naturalē & diuinā: qa ſm illā glosam xp̄s nō fecisset nec docuisset opa supererogatiōis nec; cō descēsionis, nec; cōsilia: quæ nō sunt simplr bona ad legē naturalem & diuinā pertinētia: alīs em nō possent omitti sine peccato quod falsum est: vt patet Mat. xix. Melius autem glosatur illud dictum: ꝙ cœpit iesus facere & docere: id est quicq; ad virtutem & austeritatē vitæ pertinet: quod christꝰ docuit, ipse primo fecit. Et quia nuditas pedi tio austeritatis est & apīs præcepit: ideo fecit: quod est argumentū postil. ¶ Sed huic rationi Burgē. dat instantiam dicens:

F

GLO. ORDI.

℣ Iterū intra. &c. Cap. II. Segtur: a ¶ Ita vt non &c. Beda. Prædicante dño, in domo nō capiunt, nec; ad ianuā quia prædicante in iudæa xp̄o gentiles ad audiendū nondū intrare voluerūt: ad quos tamen (cētsi foris positos) doctrinæ suæ verba dixerit per prædicatores suos. b ¶ Paralyticum. Hieronymus. Paralysis typus est corporis quo piger iacet in mollicie carnis, habens desiderium salutis: sed turbis ignauis & duplis cogitationibus, ac si eneruatis membris offenditur. Quem portant quatuor quas supradiximus virtutes ad regulas diuinitatis & sapientiæ in domo carnis christi paratas. Cui vice muneris dicitur portare carnem quæ se portabat: vt per aliam viam cum magis in suam regionem redeat. c ¶ A quatuor &c. Beda. Quia quatuor virtutibus ad dominū fiducia mentis erigitur. De quibus dicitur in libro sapienti æ. Sobrietatem & sapientiam docet & scientiam & virtutem, quas alī prudentiam, fortitudinem, temperantiam & iustitiam nuncupant. d ctum vbi erat. Tectum domus in qua tas est scripturæ: in qua corrigit adolescentior viam suam: in cuneē a xp̄o sunt ⁊ quatuor suæ salutis ꝓcuratores. s. monēs secrete p̄dicans publice oras, p eo: & inuitās exēplo: & sicante deū locā et dictorū meritis si tñ obicē nō ponat: sed magis cōsensū sanā. & tollit lectū malæ consuetudinis p exercitiū boni opis & sic ꝓce-

Paralysis.

Sap. 8. d.

Pſ. 118. b.

Luc. 5. c.

Iti ecclesiæ ꝓficiat. Et sic patet q̄ nō fuit ibi ꝓtra xp̄i ꝓfessionē. Dixit em: Vulpes foueas hñt &c. filiꝰ aūt hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Ita subsumi pōt de nuptiis & multis alīs licitis & honestis. patet igit principiū Burgē. modicū virtutis hñe. Ite si, ꝓpter cōuersari cū hoīb⁹, put allegat Burgē. Baruch. iij. christus debuit esse calciatꝰ: igit fuit calciatꝰ ante cē incarnatꝰ. Tenet ꝓntia: qa illa cōuersatio cū hoīb⁹ allegata: exponit ad literā de cōuersatione cū iudæis in deserto. Apīs etiā per Burgē. allegatus: per totū capm probat oppositū intēctionis suæ: qa ꝓbat ibi auctoritatib⁹ & rationib⁹ a licitis abstinēdū a veris p̄dicatorib⁹: sicut accipere sumptus necessarios ab his qb⁹ p̄dicant. Vide Boñ. in apologia. Nec valet rñsum Burgē. ad argumētū postillatoris: qa facit glosam nouā illius dicti. Cœpit iesus facere & docere. Et puto suā glosam fore errori ꝓpinquā: illud. i. dictum intelligēdū esse solū de his quæ simplr sunt bona ſm legē naturalē & diuinā: qa ſm illā glosam xp̄s nō fecisset nec docuisset opa supererogatiōis nec; cō descēsionis, nec; cōsilia: quæ nō sunt simplr bona ad legē naturalem & diuinā pertinētia: alīs em nō possent omitti sine peccato quod falsum est: vt patet Mat. xix. Melius autem glosatur illud dictum: ꝙ cœpit iesus facere & docere: id est quicq; ad virtutem & austeritatē vitæ pertinet: quod christꝰ docuit, ipse primo fecit. Et quia nuditas pedi tio austeritatis est & apīs præcepit: ideo fecit: quod est argumentū postil. ¶ Sed huic rationi Burgē. dat instantiam dicens:

GLO. ORDI.

Iterū intra. Cap. II. a ¶ Beda. ciuitatem.

uit capharnaum post dies octo: & a ¶ Beda. in iudæa. ¶ ideo.

auditum est ꝙ in domo esset, & con a uenerunt multi, ita vt non † ca- ¶ scilicet domus. a ¶ Beda. tamen.

perent neq; ad ianuam: et loque- a ¶ Beda. per astopolos. ¶ doctores.

batur eis verbum. † Et venerunt b a ¶ Be. Alle. iam mollicie carnis torpentē.

ferentes ad eum paralyticum, qui a ¶ qa quatuor libri euangelij ois doctri-

c a quatuor portabatur. Et cum c na firmatur.

non possent offerre eum illi præ a ¶ cogitationum. ¶ domus.

d turba: nudauerūt tectum vbi erat,

¶ Nudauerunt tectum vbi erat. Tectum domus in qua christus docet, sublimitas est scripturæ: in qua corrigit adolescentior viam suam: in cuneē a xp̄o sunt ⁊ quatuor suæ salutis ꝓcuratores. s. monēs secrete p̄dicans publice oras, p eo: & inuitās exēplo: & sicante deū locā et dictorū meritis si tñ obicē nō ponat: sed magis cōsensū sanā. & tollit lectū malæ consuetudinis p exercitiū boni opis & sic ꝓce-

Pſ. 118. b.

Luc. 5. c.

Iterū intrauit capharnaum post dies octo. Postq̄ descripta est christi p̄dicatio: hic p̄n describitur in sur- gēs ex ea iudeoꝝ emulatione: et hoc i ⁊ruor cap̄ib⁹. s. i paralytici curatiōe, i matthei vocatiōe, i discipuloꝝ christi argutione, & in manus aridæ sanatione. sed cūda pars incipit, ibi: Et cum p̄teriret vi p̄dit leui: tertia, ibi: Et erāt discipuli iohannis. quarta in principio se. c. Circa primū p̄mittitur æmulationis occasio, secundo, æmulorū puersa cogitatio, ibi. Erant aūt illic quidā de scribis, tertio, ipsorum cōfutatio, ibi: Quo statī cognito, iesus. ibi. Luc.

in principio capituli: hoc excæpto q̄ ibi tacetur modꝰ offerēdi paralyticū ipsi christo: q hic exprimit cū dicit: c ¶ Et cū nō posl. of. eū &c. nu. tec. scilicet domꝰ i qua erat christus. Ad cuius intellectum sciendum: q̄ domus in terra illa habent plana tecta: & ibi ascendunt hoies causa recreationis ad habendū aerē & cōfabulandum

dens de virg

NICO. DE LYRA

Iterū intrauit in Ca. II. capharnaum post dies octo. Postq̄ descripta est christi p̄dicatio: hic p̄n describitur insurgēs ex ea iudeoꝝ emulatione: et hoc i ⁊ruor cap̄ib⁹. s. i paralytici curatiōe, i matthei vocatiōe, i discipuloꝝ christi argutione, & in manus aridæ sanatione. sed cūda pars incipit, ibi: Et cum p̄teriret vi p̄dit leui: tertia, ibi: Et erāt discipuli iohannis. quarta in principio se. c. Circa primū p̄mittitur æmulationis occasio, secundo, æmulorū puersa cogitatio, ibi. Erant aūt illic quidā de scribis, tertio, ipsorum cōfutatio, ibi: Quo statī cognito, iesus. ibi. Luc.

in principio capituli: hoc excæpto q̄ ibi tacetur modꝰ offerēdi paralyticū ipsi christo: q hic exprimit cū dicit: c ¶ Et cū nō posl. of. eū &c. nu. tec. scilicet domꝰ i qua erat christus. Ad cuius intellectum sciendum: q̄ domus in terra illa habent plana tecta: & ibi ascendunt hoies causa recreationis ad habendū aerē & cōfabulandum

dens de virg

Moraliter. a ¶ Et iterū intr. in caph. Sequitur: b ¶ Et venerunt fe. ad eum pa. &c. per quam significatur turpi marcentis ocio. Lecꝰ in quo iacet eū praua cōsuetudo: portatores eiꝰ vt fa-

A ☞ a a ¶ Cum aūt vidisset &c. Beda. Multū valet apud deū fides ꝓpria, vbi tm valuit aliena: vt hō interiꝰ & exteriꝰ sanaꝰ repēte exurgeret: alorūq; meritis sua ei relaxarentur errata. b ¶ Fili. Mira humilitas: desp̄ctū ab oibus, dissolutū totis artubus: filiū vocat. Aut certe ideo: quia dimittuntur ei peccata. c ¶ Dimittuntur tibi peccata. Ostēdit ꝓpter p̄ta fuisse morbo percussum: eridéo nō posse sanari nisi priꝰ his dimissis. Ioh. 5. c. Sicut paralytico ad piscinā. Ecce sanus factꝰ es iam noli pec. ne deterius Quibꝰ de tibi cō. Beda. Quinq; de causis assiciuntur hoies molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augēda vt iob & marmolestijs tyres. Aut ꝓpter hūilitatē cōseruādā carnis. vt paulus ab angelo sathanæ. Aut 2. Corin. ob p̄ta intelligēda aut corrigenda: 12. b. vt maria soror moy. s. Et hic paraNu. 12. c. lytici q nō nisi dimissis peccatis potuit curari: aut ad gloriam dei: sicut Ioh. 9. a. cæcꝰ: de quo. Neq; hic peccauit neq; Ioh. 11. b. parētes eius &c. & lazarus: cuiꝰ infirmitas nō fuit ad mortē: sed pro gl̄ia dei: aut ad initiū æternę dānationis, vt herodes. d ¶ Quis pōt di. Beda. Verū dicūt. Solus deus hoc pōt: solus etiā per eos dimittit qbus potestatem dimittēdi p̄ta tribuit, ideo vere deus. Verū nestant: sed personā christi negādo fallūtur. Errant igit: qa vt deū esse: & p̄ta dimittere credunt: christū tñ esse eum nō credūt. Sed demētius arriani: qui & christū esse & peccata dimittere negare non audēt deum esse negare non timent. e ¶ Quid est. Beda. Q. Qua portētia cordis occulta intueor, eadē peccata dimitto. Q. Ex vobis intelligite qd consequat paralyticus. f ¶ Filius B hoīs. Beda. Solus deus dimittit peccata: & filius hoīs habet potestatem dimittēdi peccata: ergo idem deus & filius hoīs est. Ita homo christus per diuinitatē dimittit peccata per humanitatē pro p̄toribꝰ potest mori. g ¶ Vade in domū tuā. Beda. Qui lāguerat, grabatum domū reportat cum anima peccatorum remissione curata, se ad diuturnā sui custodiam cum ipso corpore refert: ne qd iterū vnde feriat, admittat. h ¶ Et egressus &c. Beda. Post curationē paralytici in capharnaū ad mare egreditur: quia non solū ciues sed & maris habitatores instruit: & fluctuagos mū di motus fidei firmitate cōtenere docet. Ibi turbam multā erudit: ibi publicanū apostolū facit: ibi peccatores per pœnitentiā correctos: suo dignos reddidit conuiuio, & auditu suorum arcanorum: & ab vndis cupiditatum separatos: ad solitudinē quietæ cōuersationis quæ est in spe cœlestiū pertrahit. Nam sectur. Et cū p̄teriret, vidit leui &c. i ¶ Leui. Hiero. Leui additus: quia a telonæo negociorū secularium sequitur solum Luc. 14. g verbū quod dicit: quia. Qui non renunciat oibus quæ possidet: nō pōt meus esse discipul⁹. ¶ Beda. Marcus & lucas verecūdiæ causa & honore euāgelistæ nomen vulgatū nō ponunt. Ipse cm hoc quod scriptū est: Pro. 18. c. Justus in primis accusator est sui) Matthæū se & publicanū nominat: vt ostendat nullū cōuersum debere de Luc. 5. f. stolus & euangelista de publicano sit factus repente. k ¶ Secutus est eum &c. Beda. Lucas plenius. Et relictis oibus secutꝰ est eum. Sequitur. Qui vt pauperē christū nō tam corporis gressu q̄ mentis affectu posset seq: oīa relinquit: sicut matthæus qui nō solū lucra vectigaliū: sed etiā periculū qđ propter impfectas rōnes accidere poterat, a principibus sæculi cōtēnit, cupidus sequendi. Qui em exteriꝰ vocauit: vt mox sequeretur, intus accēdit: & modum docuit: Meritis ergo qui obediendo humana cōtempsit negocia: diuinorū dispensator factus est talentorum. l ¶ Et factum est dum &c. Beda. Lucas. Fecit eis con Luc. 5. f. uiuium magnū leui in domo sua. Qui ei xp̄m intꝰ recipit: voluptatū delectatur vbertate: & dominus libenter ingreditur: & in eius recumbit affectu. Hoc est spūale conuiuiū bonorū pauperum: quo diues eget: paup epulat. m ¶ Publicani &c. Qui publica vectigalia exigūt: vel sæculi lucra sectantes: qui exemplo publicani conuersi iam de salute p̄sumunt: nec vt pharisęi calumniantur in vitijs permanentes, sed pœnitentes. Vnde enim &c. ¶ Beda. Moraliter. Ad conuiuiū peccatorū †Luc. 5. d vadit: vt docēdi occasionē habeat: Moral. & spirituales cibos impertiat. Eundo ad peccatores domini humilitas ostenditur: in cōuersione pœnitentium paret doctrinæ eius potentia. ¶ Beda. Per vocationem matthæi fides gentiū: quę relictis lucris sæcu- †Matth. li: epulis charitatis & operum bono- 9. a. rum: cum dño cōuiuantur. Per pha- Luc. 5. e. risæorum supercilium, de salute gētium iudeorum inuidia designatur quibus dicitur. Publicani & meretrices præcedent vos in regno dei.

☞ Non ne

NICO. DE LYRA

D

ad inuicē: qa de tecto vnius domus pōt de facili transiri ad tectum †Matth. alterius domꝰ. & propter hoc dicit 9. a. saluator Mat. x. c. Qđ i aure auditis Luc. 5. e. id est in secreto. p̄dicate super tecta Ioh. 5. b. id est in publico vbi conueniūt homines. Et i quolibet tecto vna clausura quæ aperitur quādo homines de domo ascendunt super tectum: & clauditur quando descendunt. Illi igitur qui portabāt istum paraly- Alīs †honoticum: non potentes ingredi domū rificarent. in qua xp̄s erat ꝓpter turbam: quæ †Matth. nō solum erat intra domū: sed etiā 5. a. ad ostiū: p alia domū contiguā por- Luc. 5. f. tauerūt illum paralyticū sup tectū domꝰ in qua erat xp̄s: & aperientes clausurā tecti p̄dictam. a ¶ Submiserunt &c. paralyticum in lecto ante xp̄m. Cętera exponuntur sicut exposita sunt Mat. ix. b ¶ Et cum p̄teriret: vidit leui &c. Hic describitur æmulatio iudæorum contra christū in matthæi vocatiōe. Et pri- †Matth. mo ponitur æmulorum murmura 9. b tio scḋo. eoꝝ cōfutatio, ibi: Hoc au- Luc. 5. f. dito iesus. Circa primum dicitur. c ¶ Vidit leui alphei sedentem ad telonæ. Matthæus enim ante vocatio

nē leui

dens de virtute in virtutē: vadit Moral. ad domū suā cœlestē. illi vero q in de murmurāt: significāt dæmones †Matth. q inde valde dolent. b ¶ Et cum 9. b. præ. &c. Ibi sedent aliq cupidita- Luc. 5. f. te lucri p̄tē cāpsoriam, & aliq per

Et erant

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶ Non necesse &c. Beda. Se medicū dicit, qui miro medicādi genere vulneraꝝ est, ꝓpter iniquitates nostras: & liuore eius sanati sumus. b ¶ Et erāt dic. Beda. Aliꝫ euāgelistę dicūt phariſæos & discipulos iohānis hoc quęſiſſe. Hic videt dicere ꝙ aliꝫ quęſierūt quos eiusdē dei cura mouiſſet. Vnde colligit hoc a plurib⁹ fuiſſe
Esa.53.a.

christi: Aliter doctorē sui. pfectus fructus nō pascūt. Vellere itaq; spicas est ab oī intentiōe terrena radicē mētis eruere. Fricare manibus exēplis virtutū a cōcupiscētia carnis quasi aristarū folliculis mentē exuere. Grana māducare est purgatū quēq; ꝑ ꝓdicatorū ora ecclīæ incorporare. Hoc discipuli ante dn̄m faciūt: qa ꝑcedit sermo doctoris: subsequit gr̄a supnę visitatiōis. Et bn̄ sabbatis: qa ꝓdicatores ꝑ spę getis laborāt: et audītores admonēt vt a curis sæculi feriantes ꝑ eternā requie laborent. ¶ Beda. Moraliter. Per sata cum domino ambulant: qui eloquia sacrādīo obtēperantes meditantur. In satis esurīūt cum in eis illa inuenire desiderant: quib⁹ amplius accēsi amore dei q̄si pane pascā tur & hoc sabbatis. vnde: Gustate & vidē te qm̄ suauis est dn̄s: Vellūt spicas & conterunt: qa testimonia scripturaꝝ assumūt & pscrutant donec medullā dilectiōis extrahant q̄ sub vilitate literæ q̄si sub arista horrore velat. Hoc dn̄s sabbati ꝓbat sulti defensores sabbati iprobāt: q; sola lr̄æ supficiē diligūt mētis refectionē nesciūt: requiem animarū non norūt. vnde & ait illis. Nūquā legistis quid &c. h ¶ Sub abiathar principe &c. Non te turbet ꝙ ☞ aliꝫ dicunt q. d. Luce.

Marci. 2.a.

NICO. DE LYRA.

✠ nē leui vocabāt: & erat filiꝰ alphæi. Cætera exponantur sicut. ē. exposita sunt Mat. ix. a ¶ Et erant discipu. iohan. Hic describit ęmulatio iudęorum contra christum in discipulorū christi arguitiōe: vo lentium torquere apparēt defectum (licet nō existēt) discipulorū xp̄i in mgr̄m. Et ponit duplex casus. Sed's ponit ibi. Et factū est iterū. Prim⁹ casus est de hoc qd arguebāt discipulos christi, eo ꝙ non ieiunabant sicut discipuli iohānis & phariſæi: sed xp̄s eos cōsuetat discipulos suos rōnabiliter excusādo. & expositio lr̄æ patet ex his q̄ dicta sunt. Mat. ix. parū ante me diū capituli. b ¶ Et fac. est iterum. Hic ponit sed's casus: quia arguebant christi discipulos, eo ꝙ euellebant spicas & comedebant in die sabbati: sed christus cōsuetat eos excusando ꝑ scripturas vete. testa. Et patet expositio hui⁹ lr̄æ ex dictis Mat. xij. in principio: hoc excepto qd̄ hic addit.

c ¶ Sub abia. Et videt hoc falsum: quia princeps sacerdotū tunc erat achimelech vt hr̄. i. Reg. xxij. Dicendum ꝙ abiathar erat filius achimelech: & tunc agebat sacerdotiū sub pr̄e. verūtamē magis hic ex primit abiathar ꝙ pr̄ ei⁹ achimelech: qa interfecto achimelech a saule abiathar filius eius fugit ad dauid vt ibidē dicit & fuit socius itineris & laboris ipsius: & ꝑ ons ma ioris nois & auctoritatis fuerat ꝙ pr̄ ei⁹ ꝑpter quod hic exprimitur tacito patre.

✠ a ¶ Et erant disci. io. &c. Per istos autem qui ꝑpter suū ieiuniū se discipulis christi pferebant: significant hypocritæ ꝑpter apparentiam suæ religiositatis alios cōtēnētes: di. illud Luce. xviij. b. Nō sum sicut cæteri hoim, rap. adul. &c. Sequitur ibidem: Ieiuno bis in sabbato &c.

b ¶ Et fac. est ite. cū dn̄s &c. Per sata significantur sacri libri in qbus sunt semina verbi dei. Luc. viij. b. Semē est verbū dei. Igit ꝑ sata discipuli cū christo ambulant cū sacras scripturas deuote studēt & ꝓhoc sit sabbatis: qa studiū hoc quietē exigit mētis. Spicas aūt vellūt: cum ibidē vitæ panē inueniūt: sed tūc māducant cū ſ bi ꝑ impletionē opis incorporāt. & hæc refectio a malignantibus reprobatur: sed a christo veraciter approbatur.

Mat.12.a

Moraſr. Luc.3.b Eccl.4.d

A ☞ 1.Regum 21.a. aliꝫ dicūt achimelech: ambo enim tunc illic aderant, achimelech pater, & abiathar filiꝰ qui occiſo patre a saule: comes exiliꝫ dauid factus est: & eo regnāte summus pōtifex maioris nois q̄m pater: & ideo dign⁹ cui⁹ dn̄s mētionē faceret quasi summi sacerdotis, etiā patre viuente. a ¶ Panes propositionis. Beda. Q. Si dauid & achimelech a nobis nō reprehēdūtur: sed pro fame excusant: cur in his causam improbatis, quam in ęteris probatiss q̄uis sit magna distātia: hi spicas cōfricant: illi panes leuiticos comedunt: & accedebat sabbato neomeniarū dies: quādo in conuiuio requisitus fugit ex aula regis. ¶ Beda. Figurate ꝙ dauid & pueri eius panes sanctificatos comedunt: significat sacerdotalē cibum in vsum transiturū populorū: quia oēs sacerdotū vitam debemus imitari: & omnes filiꝫ ecclesiæ sacerdotes sunt inuncti in sacerdotiū sanctū, offerētes seipsos spūales hostias deo. b ¶ Et dedit eis &c. Hoc secutus. Misericordiā volo & nō sacrificium: melius iudicauit a famis periculo hoīes liberare, q̄m sacrificium offerre. Hostia deo placabilis, hominum salus. c ¶ Homo propter sabbatum. Beda. Ita sabbatū custodiri præceptum est: vt si necessitas fuerit non sit reus qui violauerit. Sabbato circuncidi non est prohibitū: quia necessariū. Iosue muros hiericho septem diebus circumit. Machabæi in sabbato pugnāt. Quod nō est licitum in lege: necessitas licitum facit. Sic & hodie in ieiuniꝭ: si quis ieiuniū fregerit egrotus, reus nō tenetur. d ¶ Itaq; dominus. Q. Si dauid rex & sacerdotes (ſm alium euāgelistam) propter templi ministeriū sabbatum violantes, crimine carent: quanto magis filius hominis verus rex & sacerdos: & ideo dominus sabbati in sabbato vulsarū spicarū crimine non tenetur reus.

Esa.4.e. Ose.6.b Ioſ.6.a. 1.Mach. 2.e. Mat.12.a

B Cap. III.

T introiuit &c. Sequitur. Manum aridam. Beda. Quæ ad fructum vetitū extensa est: a bono opere aruit per manus christi in cruce extēsas: bonorum operum succis restitura est. ¶ Hiero. Homo iste significat auaros: qui nolētes dare, volūt accipere, prædari & nō largiri: qbus dicēt vt extēdāt manꝰ suas. i. qui furabāt iam nō furet: magis aūt laboret operās manib⁹ suis qd̄ bonū est: vt habeat vnde tribuat necessitatē patienti. f ¶ Et obseruabāt. Beda. Quia discipulos ꝓbabiliter excusaverat, ipsum obseruāt: vt si in sabbato curet, trāsgressiōis: si nō curet, crudelitatis aut imbecillitatis arguāt. g ¶ Licet sabbatis. Beda. Arguit ꝙ legis ꝑcepto praua interptatione violāt, æstimātes in sabbato a bono feriandū: cū lex dicat. Omne opus seruile nō fa. in eo. i. peccatū. Hoc ꝑcepto figurāt: qa qui per sex sæculi ætates bona fecerint: in septima a malis tm̄ feriabūt. Non erit ociosus boni operis fructꝰ, in laude dei quiescere. ¶ Matthæus dicit illos interrogasse: marcꝰ & lucas interrogatos fuisse. Sed illi q. prius interrogauerūt: & iesus cognita neqtia eoꝝ: statuit in medio eoꝝ: sanandū: & interrogauit: qd̄ marcus & lucas dicūt. Et tunc illis tacētib⁹ similitudinē præposuit de oue: & concluſit ꝙ licet sabbato benefacere. Et sic circūſpiciēs &c. h ¶ Animam. Beda. Hoīem totū per partē significat. Vel qa ꝑpter aīam hoc faciebat: vel ꝙ hæc manus sanatio, animæ salutē significat.

Mat.12.a

i ¶ Perdere. Beda. Nō ꝙ summe pi⁹ quēq; possit ꝑdere: sed ei⁹ nō saluare est perdere. Sicut dicit induraſſe cor pharaonis: nō ꝙ obduraūit, sed obduratū non emolliuit. k ¶ Extende manū. Beda. Moraliter. Infructuosa debilitas aīæ: nō melius curatur q̄m elemosynæ largitione. Vnde. Qui habet duas tunicas, det vnā non habēti: & qui habet escas similiter faciat. Et in ecclesiastico. Fili nō sit manus tua porrecta ad capiendū & ad dandū collecta. Frustra em in oratione manus ad dn̄m expādit: qui eas ad rogātē viduā non extēdit. l ¶ Et restī. est manus illi. Magnū studiū nequitiæ in crimen reputāt: ꝙ ad verbū illius sanata est manus. Necq; in sabbato pōt quinci laborasse, q̄ dixit & facta sunt: cū ipſi in sabbatis cibos portēt: calices porrigāt, & cætera victui necessaria. m ¶ Exeuntes. Qui per se nō pūt, socios iniqtatis quærūt.

Marci. 3.b Luce.6.b

T introiuit iterū. Hic ponitur quartus casus de sanatione habētis manum aridam. Vbi primo ponitur iudęorū insidiatio, scd'o, eorū cōsultatio ibi. Et ait hoī. tertio, eorū obstinatio, ibi: Exeuntes autem. Expositio primarū duarū partiū patet ex dictis: Mat. xij. vbi casus iste plenius ponit, hoc excepto qd̄ subdit hic. b ¶ Licet sab. benefa. &c. Circa qd̄ sciēdū: ꝙ aliq; sunt actꝰ boni in genere entis. q. tamē ex se nō habent bonitatē i gñe moris: sicut ędificare domū vel hmōi: & talia nō erāt licita i die sabbati. Aliꝫ autem sunt actꝰ boni in gñe moris: ſm se: sicut sunt opa virtutū: & talia licita sunt in die sabbati. de quib⁹ erat sanatio manus aridæ: quia erat opus pietatis: & cū hoc erat ad gloriam dei manifestandam inquantū fiebat miraculose. & ideo de talibus nulli debet esse dubiū quī possint fieri in die sabbati: nō solū licite: sed etiam laudabiliter: & hoc est ꝙ dr̄. Licet sab. bene. &c. q. d. certum est omnib⁹ ꝙ sic. c ¶ Animā saluam facere: id est hominē curare. Et accipitur hic aīa ꝑ ipso hoīe: qa est pricipalior pars hois. Et ꝑ talē modū loquendi dicit Exo. ſ. a. Omnes animæ quæ egresſę sunt de femore iacob &c. d ¶ At illi tacebant. Non potentes contradicere verbis eius: nec tamē volētes cōfiteri veritatem. e ¶ Et cir. eos, &c. propter eorum cæcitatē & malitiā. Ad maiorem intellectū huius dicti quærit: vtrum ira fuerit in christo? Arguitur prio ꝙ nō: qa non est nisi duplex ira ſm doctores catholicos. ſ. ira ꝑ vitiū: & ira ꝑ zelum: sed neutra fuit in xp̄o: ergo &c. Probatio minoris. qa Grego. dicit. v. mora. ꝙ ira ꝑ vitiū excæcat oculum mentis: ira per zelū ipſum turbat: sed oculꝰ mentis in christo non fuit excæatus nec turbatus. ergo &c. Item ira opponitur mānsuetudini: vt habetur. iiij. Ethi. sed christus fuit maxime mānsuetus. ergo ira in ipso nō habuit locum. Contrarium dr̄ in litera: Et circūſpiciēs eos &c. Dicendū ꝙ ira est appetitus vindictæ, ꝑpter illatam iniuriā sibi vel alteri: vt habet. ij. Rethoricæ. Talis aūt vindicta pōt apperi ꝑter ordinem rōnis: & sic est vitiosa: & vocat ira per vitiū, de q̄ dr̄ Iac. ſ. c. Ira viri iusticiam dei non operat. Alio mō potest apperi ſm ordinē rectę rōnis: & hoc est laudabile: ſm ꝙ dr̄ Pſ. lvij. b. Lætabitur iustus cū viderit vindictā &c. Istud em laudabiliter appetit de quo quis iuste lætat & talis ira est per zelū: ſm ꝙ dicit Aug. ſuper Iohā. ij. Zelo domꝰ dei comeditur: qui omnia puersa q̄ vider, emendare cupit: etsi emēdare nō potest, tolerat & gemit: & talis ira fuit in christo. vū Ioh. ij. illud Pſ. lxviij. b. Zelus domꝰ tuę comedit me. introducitur tanq̄ dictū de xp̄o. Ad primum dicendum, ꝙ ira ꝑ zelum in nobis aliqualiter bene turbat oculū mētis: qa potētiæ aīæ sic se habēt: ꝙ vna intensa in actu suo alia remittitur: Et ideo motꝰ irę q̄ est in irascibili parte q̄uis sit moderatꝰ ratiōe impedit intellectū a cōtēplatione veritatis: & sic dicit turbare oculū mentis. Talis tū turbatio nō est pctm: verūtamē in christo nō habuit locū: qa virtute diuina quęlibet potētia ꝓmittebatur agere illud qd̄ erat sibi, ꝓpriū: ita ꝙ vna nō impediebat aliā in actu suo. Et ideo sicut gaudiū fruitiōis in aīa christi nō impediebat dolorem passiōis in parte inferiori: sic ecōuerso motus iræ in ꝑte inferiori nullo �modo impediebat actu mētis siue rōnis. Ad scd'm dicēdū: ꝙ ira q̄ est ꝑter rōnē opponunt mānsuetudini, nō aūt illa q̄ est moderata rōne: qa de ratione mānsuetudinis est ꝙ faciat talē moderationē. f ¶ Exeūtes aūt &c. Hic describit iudęorū obstiatiō: qa nec verbis christi nec factis refillerunt a malo suo: sed magis obstinati ✠ sunt incitati.

Moraliter. a ¶ Et intr. iterū &c. ha. m. arī. &c. Per manū quæ est organū organorū: vt dr̄. iij. de anima: ꝓueniēter intelligit ꝙ ꝓ meritoriū, & ideo manus est arida: quæ est ad hoc opus inualidata sed cū ad verbū christi surgit ꝙ gr̄am: tūc manū extendit ad sanctam operationē. f ¶ Exeuntes aūt &c. Per phariſæos qui diuisi interpretātur: discholi. q. dissensiones faciūt significant. Per herodianos aūt superbi: qa gloriosi in pellibus interpretant. Isti

Moraſr.

¶ Quinta pars. o iij ✠ vero cōsiliū

¶ cum peccatoribus iustus.

& bibit magister vester? Hoc audi ¶ magister pro discipulis respondit.

a to iesus, ait illis. Nō necesse habēt ¶ superbi. ¶ humiles.

sani medico: sed qui male habent.

a ¶ iō vos declino. b ¶ vos qui tanq̄ iusti sugitis peccatores: qui vestrā iusticiā statuētes: iusticiæ dei non estis subiecti.

Nō enim veni vocare iustos: sed

a ¶ qui se ꝓtōr esagnoscunt Nō p legē iusti ficari se videntes: christi gratię colla submittunt. ideo ad peccatores declino.

b peccatores. Et erāt discipuli iohā

a ¶ Causam quæstionis sequētis præmittit.

nis & phariſæi ieiunātes: & veniūt & dicūt illi. ? Quare discipuli iohānis & phariſæorū ieiunāt: tui autē ¶ ideo.

discipuli non ieiunant? Et ait illis ¶ i. debent. ¶ apli.

c iesus. Nunquid possunt filii nu

a ¶ xp̄i & eccl̄æ. b ¶ xp̄s. c ¶ corpis pūtia,

ptiārū quādiu sponsus est cum illis ¶ Nō. a ¶ quia. b ¶ cuius pl⁹ ꝓcit pśentia q̄ corporalis abstinentia.

ieiunare? Quāto tpe habēt sponsum secū nō possunt ieiunare. Venient

a ¶ ascensionis. ¶ passiōis. b ¶ corporaliter.

aūt dies cū auferetur ab eis sponsus:

a ¶ Beda. tā a cibis q̄ a mundi amore.

& tunc ieiunabunt in illis diebus.

a ¶ ideo nō ieiunant: quia. b ¶ seueriora præcepta nouæ vitæ.

d Nēmo assumēntum panni rudis

a ¶ apīs veteri cōsuetudini deditis. b ¶ si assuit vestimento veteri: aliōquin

fuit. a ¶ repugnat noua vita veteri.

aufert supplementū nouū a veteri,

a ¶ qa si qd boni inerat: nimio q̄si pōdere pr̄ & maior scissura fit. Et nemo mittit

sum perit: a ¶ spū alia pręcepta. b ¶ apīos.

vinum † nouum in vtres veteres:

¶ nō possunt pati: qa carnales adhuc.

alioquin dirumpet vinū vtres: &

a ¶ doctrina spūalis memoriæ nō cōmēdat.

¶ qui habent perdunt.

vinum effundetur & vtres peribūt.

¶ spiritualis doctrina. ¶ spirituales.

e Sed vinum nouū in vtres nouos

f mitti debet. † Et factū est iterū cum

b sabbatis ambularet p sata: & discig puli eius cœperūt pgredi & vellere spicas. Phariſæi autem dicebāt ei. Ecce qd faciūt discipuli tui sabba

a ¶ veterem historiā obiicit.

tis qd̄ nō licet. Et ait illis. † Nūq̄

a ¶ in nobe. b ¶ fugiens saule.

legistis qd fecerit dauid qn̄ necessitatē habuit, & esurīt ipse & q cū eo erant: quō introiuit in domū dei

h sub abiathar principe sacerdotū: e

Mat.12.a

Marci. 2.a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Cum herodianis &c. Ministri herodis propter inimicitias Allego. quas ipse aduersus iohānē exercebat: iesum insidijs & odijs persequebant quē iohānes prædicabat. b ¶Secessit. Fugit vt hō: quia nondū venerat hora eius: & passionis eius extra hierlm nō erat locus. ¶Beda. Allego. De synagoga secedit ad mare &c. Iuxta dæm relingt: ad gētes venit cū discipulis, ſ. prædicatūrb? apīs corda gētiū aditt: & sic multos ad se venientes suscæpit: & desiderata salutē dedit. vnde apte subdit: & dixit discī. suis. c ¶Et mul. tur. Beda. Magistri plebis & ministri regis odio persequitur: vulgus indoctum dilectione sequitur: & plurimi sanari merentur. d ¶Nauicula. Ecclesia de gētib? cōgregata fluctus sæculi mēte trāsgressa: quæ quāto sinū cordis gratiæ recipiēdæ dilatat: tāto flu? scī securi? calcat. e ¶Ne cōpri. Cōprimūr, q ecclesiæ pacē turbāt. Tāgūt, qui tidē vero corde & dilectione suscipiūt: q tetigere sanati esse phibent: fugiens comprimētes nauiculā ascendit. f ¶Et spūs im. &c. d. &c. Beda. Vt erq; & plagas habētes, & immundi spūs. Sed infirmi pia intētione salutis: dæmoniaci, vel potī? in eis dæmones: nō solū timore coacti ad ꝓcidēdū: verūetiā ad confitēdū maiestatē ei?. Præsentia em ei? perterriti: quē filiū dei esse iāiāq; nouerāt, celare nō poterāt. Saniores arrianis: qui etiā hodie negāt filiū dei esse. g ¶Ne manifestarent. Beda. Nō solū dæmones, q inuiti: vel ab eo sanati, q sponte cōfitent: sed & apīs toto orbe post passionē prædicaturi: ante passionē tacere iubentur: ne diuina maiestate prædicata passio differret: & sic sal? mūdi. h ¶Et ascēdēs. Beda. Postq; immūdos spūs se pdicare, phibuit: sctōs elegit q eū prædicarēt, & nefandos spūs eijcerēt. ¶Mons iste significat altitudinē iusticiæ qua instruēdi: & quā prædicaturi erāt: per locū admonet ad cœlestia erigi: sic & legē in mōte dedit. ¶Hiero. Cōsuetudo diuinæ scripturæ est allegorice log: sed nos sic excelsa sensib? nostris applicemus: vt historiæ veritatē cernam?. Christus em solus spūaliter mōs est: cœlestiū rerū q̄litate copiosus: ex quo fluūt aquæ viuę: & qcq̄d summe bonū credit: in hoc fundat q est mōs oīm mōtiū, & sanctus sctōr: quos quotidie ad se inuitat. In mōtem vocāt excelsi & merito & verbo: vt locus ꝙruat meritis altis. i ¶Vt essent duodec. &c. Specie iacob dilexit de?: cum videret excelsus gētes: & separaret filios adam. Statuit terminos ppl̄or: iuxta numerū filioꝝ israel: vt sint super thronos duodecim iudicantes duodecim tribus
Ioh.14.b israel. Quib? data est potestas quā filī? accæpit a patre ſm carnē: vt opa quæ ipse fecit & ipsi faciāt: & maiora hoꝝ facient.
Mat.10.a ¶Beda. Dedit etiā ptātem mortuos suscitādi: sicut Matthæus dicit: vt virt? ostēsa fidē verbo daret: & noua facerēt q noua pdicabāt: nūc aūt qa numerus fideliū creuit: multi vitā virtutū tenēt: & signa virtutū non habēt: qa frustra foras miraculū ostenditur: si deest qui intus operet: qa linguæ in signū sunt nō
Iohā.1.f. fidelibus, sed infidelib?. k ¶Et imposuit. Beda. Non modo primū: sed cū adducto ab andrea dixit. Tu vocaberis cephas, qd̄ interpretāt petrus. Sed hic euāgelista te attentū reddit dicēs, ꝙ eū dñs sic cognominauerit. Aliter em putares sic vocari casu, non ꝓuidētia dei. Voluit aūt eū deus pri? alio noīe vocari: vt ex mutatiōe noīs viuacitas sacramēti notaret. i. græce vel latine petr?,
1. Corin. c.b. qd̄ syriace cephas, & in vtraq; lingua a petra dictū. de qua: Petra aūt erat christus. Sicut em a xpo luce lux mūdi vocant apli, sic a petra petrus. Simon ponēs mœrorē negationis. f. viso dño post
Ioh. 21. f. resurrectionē. Vel audiēs tristiciā mortis. f. cum ei dicit. Alius te cinget & ducet quo tu non vis. ¶Hierony. Et imposuit simoni nomen petrus.

a ¶Hie. Similis similem quærit. b ¶quia soli non possunt.
a autem statim phārisæi: cū herodiana ¶Gens sine consilio. ¶Magna insania: q salute indigent, de nece saluatoris cōsiliant.
nis cōsiliū faciebāt aduersus eum
a ¶qa rōne vicūt mortē machinātur. b ¶iō
c ¶medicus cedit insano populo.
quōmodo cū perderēt. Et iēsus cū
a ¶odientibus cedit amantibus accedit.
ꝫ discipulis suis secessit ad mare, †&
¶rota. ¶confessio.
multa turba a galilæa & iudæa se
¶visio pacis.
cuta est eū, & ab hierosolymis, & ab
¶sanguinea. ¶aliena descensio.
idumæa & trans iordanē, & q circa
¶angustia. ¶venatio piscis.
tyrū & sidonem: multitudo magna
a ¶qa. Beda. opinionem virtutum.
audiētes quæ faciebat, venerūt ad
¶ideo. a ¶ecclesia de gentibus congregata.
d eū. Et dixit discipulis suis, vt in nā
uicula sibi deseruirēt, ꝓpter turbā
a ¶discordes. b ¶Ideo conſluebant: quia.
e ne cōprimerēt eū. Multos em sanabat: ita vt irruerēt in eum vt illum
¶fideles.
tāgerēt quotquot habebāt plagas. d
f Et spūs immūdi cum illū videbāt, e
¶dæmones.
procidebāt ei †& clamabāt dicētes.
Tu es filius dei. Et vehemēter cō
a ¶Pctōri dixit de?: Quare tu enarras iustias meas &c. b ¶dæmonibus & curatis.
c ¶deum esse. ne differretur passio.
gminābatur ēis, ne mānifestarent
hillum. † Et ascendens in montem h
a ¶gratia. ¶Nō meriti sed diuinę gratię est.
b ¶Nō vos me elegistis sed ego elegi vos.
vocāuit ad sē quos voluit ipse: &
¶libero arbitrio.
i venerunt ad eum. Et fecit vt essent i
a ¶vt ter quaterni fidem charitatis per quatuor ptes orbis p̄dicarēt: vñ ab oriēte portę tres ab aq lone portę tres ab austro portę tres ab occasu portę tres.
duodecim cum illo: & vt mitteret eos prædicare. Et dedit illis potek statem curandi infirmitates, & eiī l
k ciendi dæmonia. † Et imposuit simonē petrus. de obedientia ascēdit ad agnitionē. Qui eū habet G dabitur ei & abun. Et iacobum. q supplātata habet desideria carnis. Et iohānem: qa grā accæpit qd̄ alij per laborē. Et impo. cis noia, boarner. qd̄ est filij toni. quorū sublime meritū in mōte meretur audire tonitruum patris p nubē de filio tonātis. Hic est filius meus dilectus vt per nubē carnis & ipsi christi ignem ac fulgura in pluuiam spargerent in terris: quoniā dñs in pluuiā fulgura fecit: vt extinguat misericordia quod iudicium exurit. vnde: Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine.
☞ Iacobū

NICO. DE LYRA

c✠ sunt incipientes machinari in mortē christi. a ¶Cū herodia. hoc exponit duppliciter: quia dicunt aliqui ꝙ isti herodiani fuerūt qdā iudæi fingētes quādā sectā nouam: dicētes de herode aschalonita ꝙ ipse erat messias moti ex falso intellectu illius qd̄ dicit Gen. xlix. b. Non auferetur sceptrum de iuda: vbi dicit ꝙ ablatio regni a tribu iuda erat signū aduentus messiæ. Iste autē herodes obtinuit regnū illud, cū tñ esset alienigena: qa pater eius fuit idumæus: ſm ꝙ dicit Iosephus & alij historiographi. Et quia messiam promissum illi intelligebant regnare tēporaliter nec videbāt alium regnare tūc iudæa nisi herodē. ideo dixerūt eū esse messiā: cū tamē ꝓphetia iacob p̄dicta esset: ſm veritatem intelligenda de christo q natus fuit tpe ēti herodis: vt hī Matt. ij. a. Isti igitur habebāt occasionē p̄sequēdi christum: eo ꝙ ipsum esse christum sicut erat ſm veritatē erat cōtrarij sectæ suæ. Alij autem dicunt ꝙ isti herodiani erāt milites herodis antipæ q fuit filius p̄dicti herodis: & dñabat i galilęa, nō sicut rex: sed vt tetrarcha vt habet Luc. iij. Et iste incerauit iohannem ex quo habebāt aliquā occasionem persequendi xp̄m quē p̄dicauerat iohannes. Et ex his patet malicia phariseorū q cū puerfis hoibus tractabāt cōsiliū ad p̄dendum xp̄m. b ¶Et ie. hoc expositū est Mat. xij. c ¶Et dixit iesus discipulis suis &c. si bi de ser. infirmatem ostendens in se carnis. d ¶Quotquot ha. pla. id est infirmitates varias. e ¶Et spi. immū. & in hoc ostēdebat virtutem suæ deitatis vtrū ꝓpter necesse est ꝓfiteri fuisse in christo. ſ. infirmitatē carnis: & potēt̄iam deitatis & iō vtrūq; manifestabat christus in opibus suis. f ¶Tu es fi. def. cōiecturaliter loqbantur. g ¶Et vehemē. Cuius causa assignata est. ſ. in. j. ca. h ¶Et ascen. Postq; descripta est christi prædicatio per seipm tm hic ꝓfr describitur eius prędicatio etiā per apostolos. & primo describit ꝑtis collatio. scd'o dictæ collationis executio. vj. ca. ibi: Et vocauit. xij. Circa primū mo potestas ꝓfertur. scd'o dubiū remouet ibi: Et veniūt ad domum. Circa primum describit electio apostolorū: & numer? & nomina eorū: & ptās eis collata. & patet ✠ sententia ex

✠ vero cōsiliū faciunt cōtra iesum: q cū humilibus & charitatē habētibus cōmorat: & ideo recedit ab eis se elōgando: & humiles eum sequunntur: & a deo salutē consequuntur. h ¶Et ascendēs &c. Per hoc aūt ꝓ apīos instituit in mōte: significauit ꝓ epi scopi q sunt apīor successores, i supiori gradu sunt eccl̄ę. vñ dicuntur ab epi qd̄ est supra & scopos intentio: qa supra gregem dñicum debēt intēdere: vt eū dirigere valeāt ad superna. i ¶Et fecit vt essent duodecim. ad significādū ꝓ quilibet eorum, per quatuor partes suæ diocesis fidē trinitatis debet prædicare. duodecim em cōsurgunt ex ductu quaternarij per ternarium. k ¶Et dedit il. po. curādi infirmitates peccatorū. l ¶Et eijciēdi dæmonia. id est excommunicandi superbos & rebelles de ecclesia. ✠ Et cōue.

A ☞ a ¶Iacobū. Qui curā carnis dño vocante supplātauit: & ipsam carne herode trucidante cōtempsit. b ¶Iohānē. Beda. In quo est grā: vel dñi grā: q ob amoris p̄cipui grām quā virginali gloria ꝓmeruit: supra redēptoris sui pectus in cœna recubuit. c ¶Filij to. Bed. Quoꝝ vnus in tonās: vocē theologā (quā nemo pri? edere nouerat) emisit: In principio erat verbū &c. quā tanto pondere grauidā religtvt si aliquāto plus intonare voluisset: nec ipse mūdus capere potuisset. d ¶Et andreā. Hiero. Qui viriliter vim facit perditionis suæ: vt respōnsum mortis semper in se habeat: & animam semper in manibus suis. e ¶Et philip. Hieron. Qui os lampadis est q illuminat ore qd̄ accepit: cui datū est opus oris illuminari. Hoc locutiōis genę fæpe scriptura cōmemorat qñ noia ꝓpter mysteria sunt posita, qd̄ nunc euāgelista, ex dei pſona vehemēter affectās interserit. f ¶Et bartho. Hiero. Qui eum filius suspendentis aquas: illius. ſ. qui dixit. Mandabo nubibus meis ne pluāt. Nomē vero filij dei per pacē & dilectionē acqrit. Beati enim pacifi. qm fi. d. v. Et. Diligite inimicos vestros: vt sitis filij dei. g ¶Et matthæum. Qui est donatus: cui nō solum remissio pcōr?: sed etiā in apſor? nūero esse datur: vt leo & bos simul comedāt: & lup? cū agno. Nota ꝓ alij euāgelistæ matthæi præponunt: & publicanū nō dicunt. Ipse post thomā se ponit & publicanū se dicit: h ¶Et thomam. Hiero. Qui est abyssus. Multi enim profunda sciunt: sed nō præsunt. Vnde: Scio hominem in christo &c. vsq; quæ nō licet homini loq. Beda. Thomas abyssus: quia altitudinem virtutis in resurrectione penetrauit. Vel geminꝰ græce qd̄ dr dydimus. i. dubius, ꝓpter dubiū cor: qa resurrectionē vix credidit. i ¶Et
Ps.90.b. ia. al. i. docti vel millesimi: cuius a latere
Eph. 6.b cadent mille: & decem milia a dextris tuis. Hiero. Iacobum alphei: cui non est collusatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes po. te. &c. Bed. Iacobū alphei qui & frater domini dicitur qa maria alphei fuit soror matris domini: quam
Ioh.19.c. iohannes mariam cleophæ dicit: fortasse: quia idē alpheus & cleophas. Vel defuncto alpheo post natum iacobum cleophæ nupsit: Qui merito filius alphei. id est docti. Inde em post resurrectionē: statim hierosolymos ordinatur ep̄s tanq; doct? vel
Luc.6.c. doctū filius. k ¶Tadeū. Custos cordis.
Act.1.b. Hunc lucas in euāgelio, & in actibus apostolorum iudam iacobi noīat: qa frater iacobi fratris dñi. Vñ dr filius mariæ: matris iacobi, & ioseph & iudæ & simonis. Hieron. Et ta deū qui est corculus. i. cordis cultor q feruat cor suū omni custodia: Mundicia nam; cordis videt deus vt per vitrū mundū. l ¶Et simonem. Bed. Simon chananæus a chana vico galilææ: qui & simō zelotes. i. æmulator. Chana zelus: chananæus zelotes. Et simonē chananæum. qui & zelotes. Simon: ponens vel habens tristiciā. Beati nam; q lugent: qm ip. conso. Trinū luctū implet q cōsolationē quærit futuram. De-
Apo.5.a. flet propria pcta cū dauid & maria: Cum paulo flet cum flentib?:
Nu.25.b Et flet multū cū iohanne qui dicebat: Et ego flebam multum: qa
Ps.108.b nemo dignus inuentus est q ape. lib. & f. f. eius. Zelotes autē dicit quem comedit zelus domus dei, vt phinees: & cessauit cassatio.
m ¶Et iudā sca. Qui nō delet pctm suū p pniam: nec illud delet per memoriā. Vñ & pctm matris eius nō deleatur: Flat cōtra dñm semp. Iudas cōsiliens vel gloriosus: scarioth memoria mortis. Cō fessores multi sunt in ecclesia supbi & gloriosi: quoꝝ primus simon magus, & alij hæretici: quoꝝ memoria mortalis in ecclesia celebratur vt deleatur. Hiero. Iudas scarioth a vico in quo ortus: aut a tribu ſachar. Isachar merces: preciū. ſ. p̄ditionis: scarioth memoria mortis: quia non repente: sed p̄meditatus deum tradidit. Hic ꝓuide inter apostolos eligitur: quia magna vis veritatis quā nec aduersarius minister infirmat. Voluit dñs prodi a discipulo: vt tua a socio proditus modestę seras: tuum errasse iudicium: tuum perisse beneficium. Hieron. Hi enim apli circa tabernaculum dñi per quadrū

a ¶vocauit ad se. b ¶supplantatorē.
a moni nomē petrus: et iacobum ze
¶fugitiui.
b bedei & iohānem fratrem iacobi: &
imposuit eis nomina boanerges a
a ¶Beda. virilis: a græco aner. qd̄ est vir quia viriliter dño adhæsit.
ꝗ quod est filii tonitrui. Et andream
a ¶os lāpadis vel lāpadarę. b ¶filij? suspēdentis aquas p̄dicatores ad ecclesiia vñ vberius inebrient corda terrenoꝝ. ¶Syrum est.
c & philippum & bartholomæum &
g ¶donatus. b ¶abyssus vel geminꝰ græce dicimus. c ¶ad differentiā iacobi zebedei.
h matthæum & thomam & iacobū al
a ¶doctī vel millesimi. b ¶corculus. i. cordis custos. c ¶ponens tristiciā. d ¶ad differentiā simonis petri.
k phei & tadeū & simonē chananæum
a ¶huius casus cōfirmat alios in humilitate. b ¶memoria mortis.
m & iudam scarioth: qui & tradidit il
a ¶Fœlix occupatio saluatoris fœlix studiū
n lum. Et veniūt ad domū: & cōuenit ꝗ turbę cōfluentis. a ¶idiotę minus eruditi.
iterum turbā ita vt nō possent neq;
¶etiam.
o panem manducare. Et cū audissent d
a ¶discipuli. b ¶quē facit? alij magnū sui de spiciunt qa nō est ꝓpheta sine honore nisi in pria sua. c ¶tanq; furiosum. d ¶qa sapiētiæ
sui exierunt tenere eū. Dicēbāt em eius altitudinē capere nō poterāt: alieno sensu locutum putabant.
a ¶ex hoc errabāt discipuli. b ¶sapientes.
p qm in furōrē versus est. † Et scribę e
q q ab hierosolymis descenderāt, di
a ¶hoc. b ¶Hiero. patit ipse qd̄ nos pati docuit dicēs. Beati eritis cū maledixerint vobis
ho. c ¶vir muscarum.
r cębant, quōniā beelzębub habet: &
qa in principe dæmoniorū eiicit dæ

C

Hier. 9.a
1. Cor. 1. d.

1. Cor. 11. g.
Ioh. 6. f.

Ioh. 1. a.

D

NICO. DE LY.

c✠ snia ex his quæ dicta sunt matt. x. hoc excæpto. a ¶Boanerges &c. fi. to. Sic em vocati sunt a xpo: quia in transfiguratione xp̄i audierūt verbū dei p̄ris dicentis de xpo: Hic est filius meus dile. &c. Quod quidē verbū vocat tonitruū ſm illū modum loquēdi Iob. xxvj. d. Cū vix paruam stillā sermonis eius audierimus: tonitruū magnitudinis illius quis poterit intueri? b ¶Et vc. Hic p̄r remouetur dubium: Ex hoc em ꝓ cōtulerat potestatē prædicandi apīis: posset aliqs credere ꝓ in pſona propria vellet a p̄dicatione cessare: qd̄ remotur p hoc ꝓ seruētius prædicauit ꝓ prius. Et iste seruor primo ostendit in generali. scd'o in spāli seq. ca. A duc circa primum dictus seruor prio ostendit. scd'o, irrationabilis locutio: ex hoc in surgēs repellit, ibi: Et cum audissent sui. Circa primū dr: c ¶Et cōue. ite. tur. ad audiendū verbū dei ab ipso: & ipse ita feruēter intendebat p̄dicationi, ꝓ ipse & discipuli eius nō habebat tps manducandi. d ¶Et cum au dis. Hic irrationabilis locutio insurgēs ex prædicto seruore repellitur: & hoc in tribus casibus. Scd's ponitur, ibi: Et scribæ. Tertius, ibi: Et veniūt mater ei?. Circa primū sciendū, q illi q erāt de cognatione sua ex pte matris videntes insolitū seruorē in eo: qa sicut dictū est, ꝓpter seruorē p̄dicādi omittebat horā comedendi. Videbant etiam in vultu eius insolitā claritatem ex vtute diuinitatis, p̄cedentē. Ite audiebāt eū loquentē de diuinis ardua & insolita: & p ꝑns eis nō intelligibilia: ideo credebat eū loqui sicut arreptitiū vel furiosum: ideo volueruūt eū tenere & ligare ne sibi vel alijs posset nocere: & isti mouebant pietate: Circa casum scd'm q ponit, cū dr: e ¶Et scribæ. cōsiderandū ꝓ isti moti cōtra xp̄m inuidia & malignitate dicebant ipm xp̄m habere quendam dæmonē priuatū, alijs dæmonibus superiorē: per cuius virtutē expellebat dęmones inferiores a corporib? obsessis ab eis: & ideo xp̄s illoꝝ & istoꝝ irrōnabilia verba repellit: cū dr.
✠ Et conuocatis
✠ c ¶Et comenit iterū tur. &c. Hoc est contra illos q dimittunt opus p̄dicationis propter saturiratem comestionis. d ¶Et cū au. &c. exi. te. eū. Sisr illi qui sunt feruidi ad sequendum xp̄m a mundanis hoibus insanire putanē, & ab eis ꝓtū p̄r retinentur.

Matt. 12. b.
Luc. 11. b. &c.

Mora. r.

o iiij ✠ Quō pōt

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Quō pōt &c. Beda. Eligant qđ' volunt. Si sathanas sathanā nō pōt eijcere nihil cōtra dīm dicūt. Si autē pōt recedant a regno eius quod diuisum stare nō potest.
b ¶Et tunc do. &c. Beda. Domum diripuit: quia oēs mūdi partes a diabolo possessas, apl̄is & eor̄ successoribus quasi diuisas quinicias vt pp̄fos ad fidē cōuerterēt distribuit. c ¶Qui aūt blasphe. Hiero. quia nō meretur pœnitentiam agere vt recipiatur, qui xp̄m intelligēs, principē dæmoniorū esse dicebat: quia nunq̄ soluitur a carcere qui quadrantē verbi nouissimū nō soluerit ante finē vitæ. Quattuor nāq̄ partibus fundat denarius æternæ vitæ: vt qđ' corde credis, ore cōfitearis: & qđ' consideris, opere cōpleas: & qđ' cōpleueris, docere nō cessaueris. Qui em̄ fecerit & docuerit: hic magnus vocabit' in regno cœlorū.

Denarius quattuor partibus.

Mat. 5. c.

Ibid. 12. c

Beda. Matthæus dicit: Qui blasphemauerit in sp̄m̄ sanctū vel verbū dixerit contra sp̄m̄ sanctū: nō habebit remissionē neq̄ in hoc sæculo neq̄ in futuro. Vbi ostendit q̄dam relaxari in futuro. Quod de minimis intelligendū est: vt de sermone ocioso: de risu nimio: quorū etiā hæc vita veniā promeruit. d ¶Inæter. Hoc cōtra origenē: qui oibus pc̄oribus veniā promittit post iudicium transactis innumeris sæculis.
e ¶Reus erit æter. de. Beda. Nō ga sp̄m nō esse, vel ga esse: sed nō deū esse vel deū esse: sed minorē patre & filio: ga hoc nō in uidia diabolica: sed hūana ignorantia: sed qm̄ dīce. &c.
f ¶Fratres. Hiero. Nō fle mariæ semp̄ virginis: vt mētitur helvidius: vel ioseph ex alia vxore, sicut alij garriunt: sed cognati. Beda. Mystice. Mater & fratres pp̄s iudæorū, ex quibus xp̄s sm̄ carnem: foris stāt in litterali sensu. Turba in domo: gentes in sp̄uali mysterio. Foris vo lunt iudæi videre xp̄m: qa sp̄ualem intelligentiam nō quærentes: potius ad carnalia docenda eum exire cogunt vel quærunt.

Mystice.

F

g ¶Quæ est mater. Bed. Nō refutat obsequi matri: q dicit: Honora patrē & matrem: sed ostendit se plus debere paternis mysterijs: q̄ maternis affectibus: idē exemplo mōstrauit qđ' verbo ait: Qui amat patrem aut matrem plus q̄m me: nō est me dignus. Nec fratres iniuriose contemnit: sed opus sp̄uale p̄fecit cognationi: docēs meliorem esse copulam cordium q̄m corporū.

Exo. 20. b.

Mat. 10. d

h ¶Ecce mater mea &c. Hieroñ. Vt sciamus nos esse & fratres eius & matrē si voluntatem patris eius fecerimus, vt cohæredes simus: qa non in sexibus, sed in factis discernit. Soror & frater credēdo, mater p̄dicando, dum per prædicationem amor christi quasi ipse christus in corde auditoris generatur.

Ca. IIII.

ITerū cœpit docere ad. Beda. Exiens de domo vbi dęmonium habere dicitur: docet ad mare vt ostēderet se ob pfidiæ culpā iudæam relicturū & ad gentes transiturum. Vñ apte præmittitur quia prædicante eo in domo: mater & fratres foris steterunt. Hieroñ. Cœpit docere i ad mare: vt locus indicet auditores amaros & instabiles. Et ideo in parabolis loq̄tur: vt qui non intelligerent ab apostolis quos cōtemnebāt: inq̄rentes discerēt mysterium regni quo carebant. Mare mūdus est: qui gustatus amarus est, & vitioꝝ fluctibus inquietus: sed ab ipso dño eripiuntur prædestinati qui amara dulcificat: tristia cōuertit in gaudium: ægritudinem in salutem.
k ¶Nauim ascendens sederet in mari.

a ¶vt ꝓbet rōne: qa neq̄ mēte captus est. neq̄ in beelzebub ejcit dæmones. b ¶vt nō intelligant monia. Et conūocatis eis in parabō donec capiantur. ¶Hoc.

a lis dicebat illis: Quomodo potest sa/b ¶sicut dicitis me in beelzebub ejcere dęmonia.

¶Nullo modo quia. ¶Causa p̄missa.

thanas sathanam ejicere? Et si regnū c a ¶vt dæmones pugnēt ꝰ se. b ¶discordia maxīe in se diuidātur, non pōtest stare reres dilabunt'. a ¶Aliter, ꝓbat idē. b ¶contra.

gnum illud. Et si domus supēr semet d ¶pugnando.

ipsam diſpertiatur: non pōt dom⁹ illa ¶ergo. ¶de cuius regno estis. ¶contra.

stare. Et si sathanas cōsurrexerit in semetip̄m, diſpertit⁹ est, & nō poterit sta a ¶vos dicitis: qa i beelzebub ejcio dęmōia: sed nēo pōt. &c. b ¶hoies a diabolo deceptos. c ¶dia re: sed finē habet. Nēmo pōt vāsa fort e boli. a ¶Bed. mūdū in maligno positū in q̄ vsq̄ ad aductū saluatoris quasi in pctō imperio sine dictione gesebat. a ¶diabolū. b ¶a seductione cōpescat. c ¶ereptos a diabolo ecclīæ adunauit: & per distinctas graduū dignitates ordinauit.

tis ingressus in dōmū diripe, nisi pri⁹ b fortē alligēt: & tūc dōmū eius diripiet ¶Dicitis me immundū sp̄m habere: sed. ¶hæc ꝰ nouatianū q̄ in martyrio lapsis veniā negat.

†amē dico vobis: qm̄ oīa dimittentur a ¶digne pœnitētib⁹. b ¶in quoslibet. c ¶in deū.

filiis hoim̄ pc̄cata & blāsphemiæ qui a ¶.i.q intelligēs opa dei, eū negare nō possit: ex c busblasphemauerunt. †Qui aūt blasinuidia cōtradicit: & opa sp̄us sc̄ti dicit esse beelzebub. a ¶ga pœnitere digne nō pōt.

phemauerit in sp̄m̄ sc̄tū nō habet re a ¶ga sīs diabolo, ꝰ cōscīam suā maiestatē dei oppugnat. b ¶qa ipe delinqt q nunq̄ pœniter. d missionē i æternū: sed re⁹ erit æterni dē licti qm̄ dicebāt: sp̄m immūdū habet. a ¶eo p̄dicante. b ¶pp̄s iudæoꝝ. c ¶in īra.

f †Et vēniūt māter ei⁹ & fratres: & foris f a ¶foras. b ¶Bed. in sp̄uali intelligētia gescebat. stantes miserūt ad eū vocātes eū. Et sē ¶gentilium.

debat circa eum turba: & dicūt ei: Ecce mater tua & fratres tui foris q̄rūt te. Et a ¶nos quoq̄ si foris stemus, nō cognoscemur.

g rndēs eis ait: Quæ est mater mea & fra ¶vt attentos faciat.

tres mei? Et circunspiciēs eos q̄ in cir h cūitu ei⁹ sedebāt ait: Ecce mater mea & fratres mei. Qui em̄ fecerit volūtatem a ¶propter vtrūq̄ sexum fideliū.

dei: ip̄e frater me⁹ & sorōr mea & mr̄ est.

¶eodē die. vñ Matthæ⁹ post supiorem sm̄onē cōtinuo subiūxit. In illo die exiēs de domo sedebat iuxta mare &c. ¶gētes tumidas & amaras.

Ca. IIII. g

†ITerum cœpit docere ad mare: & congregata a ¶Beda. frequētia pp̄loꝝ ad fidē cōfluentū.

k est ad eū turbā multa: ita vt in nauim ascendēs sederet in mari: & oīs turba ¶infideliū.

circa mare sup terrā erat: & docebat illos in parabolis multa & docebat illis

in mari. Beda. Ecclesiā: quæ est in mari inter infideles: quā deus gratia suæ visitationis illustrat: & dilectam sibi mansionem consecrat. l ¶Et dōmis turba circa mare. Hiero. Hi sunt qui nuper ad audiendum verbum venerunt: & inde pietate animi, ab amaritudine reproborum tanq̄ a mari, secuti sunt: sed nondum cum domino in naui sunt: quia nondū cœlestibus mysteriis vel sacramentis quæ desiderāt, imbuti sunt. m ¶In para. mul. Parabola est rerū natura discrepātium sibi sub aliqua sīlitudine facta cōparatio. In q̄ More suæ prudētię loquit: vt q̄ cœlestia ca.

NICO. DE LY.

☙ a ¶Et conuocatis eis. Quia rationabiliter loquento, ostendit se nō esse furiosum: Et vera & sancta docendo: ostendit se non habere dæmonem priuatum, cum sit pater mendacij. vt habetur Ioh. viij. Cætera patēt ex his quæ dicta sunt Mat. xij. f ¶Et venerunt mater eius & fratres. Hic consequenter ponitur tertius casus: ip̄o em prædicante nunciatum fuit sibi iniosę, q̄ mater eius & fratres stabāt foris ad tentandum si ex affectu carnali ad matrem dimitteret, vel interrumperet p̄dicationē: & ip̄se hoc verbum malignū repulit rōnabiliter vt pater ex his quæ dicta sunt Mat. xij.

✳ b ¶Quomodo potest sathanas c sathanam ejcere? Hoc autem mora liter fit quando vitiū vnum aliud expellit. vt prodigalitas auariciam, vel econuerso. c ¶Et si re. in se diuisa. Regnum animæ diuiditur: q̄n sensitiuus rationi contrariatur. d ¶Et si domus super se. Hoc contingit quando in eodem homine habitus malꝰ ad aliquid declinat cui conscientia recalcitrat. e ¶Nemo pōt vasa for. &c. Iste fortis est fomes qui fortiter inclinat ad malum sed per rationem fortiter alligatur, q̄n virtutis habitus in ira scibili & cōcupiscibili per bonū exercitium confirmatur & tunc eius vasa d. id est opera dissipant. f ¶Et venīūt mater eius & fra. foris stan. Christi mater, & eius fratres possunt dici synagoga & iudæi: qui foris stare dicuntur christo prædicante: quia gētibus christo credētibus, synagoga cum iudæis extra fidem mansit pro maiori parte.

ITerū cœ. Ca. IIII. Hic o̅n ostēdit feruor p̄dicandi in speciali. Et primo describit feruor p̄dicationis. scd'o, ex hoc insurgēs liuor æmulationis: in principio. vj. ca. Circa primum euangelista primo describit prædicationis typū. scd'o, prædicationis fructū, ibi: Et dice. Sic est regnum dei. tertio, cōfirmās miraculū, ibi: Et ait in illa die. Circa primū primo describitur prædicationis christi tēpus & modus. scd'o, p̄dicationis parabola siue typus, ibi: Ecce exijt seminans. tertio huius parabolæ aperitur intellectus, ibi: Et cum esset singularis. Et ista pars diuiditur in duas: quia primo aperitur intellectus parabolæ

✳apl̄is spe.

Moraliter. g ¶Et iterum cœpit docere ad mare. Sequitur:

✳Ecce exijt

A ☞ stia capere nō poterāt: p̄ sīlitudinem terrenam auditam percipere potuissent. Græce similitudo dicitur, q̄n quod intelligi volum⁹ per aliq̄s comparationes indicamus vt ferrum, aliquem durum: velocem ventis cōparamus & auibus. Idem fit in tricesimo, sexagesimo & cētesimo fructu: id est lege, ꝓphetia, & euangelium: q̄ in ore triū testium mysterium regni in monte ostēsum. id est moysi, & heliæ, & iesu confirmat: a ¶Aliud cecī. se. Lucas: Et cęciderūt. Vía, mens meatu carnalium cogitatio num trita. vnde semē perit: nec fructum affert: & a volucribus rapitur: id est a dęmonibus. Quiv olucres cœli dicuntur: siue quia cœlestis & spiritualis naturæ: vel quia in aere habitāt. b ¶Hi autem sunt. Differētias ponit eorum qui audiunt verbū. Sunt autem quidam vt gentiles q nec audiunt. c ¶Reliqua con. &c. suffocatur ver. Quod præceptum est: p̄cipitur enim: Concupiscestis sapientiā: serua mandata &c. Et alibi: Beatus vir qui timet dīm: in mandatis eius volet nimis. Hæc cōcupiscētiæ bonæ: q reliqua cōcupiscit: & aberrat. d ¶Lucerna &c. Hiero. Lucerna, ꝙbū dei. Modius aut lectus: audi tus inobedientium. Candelabrum, apostoli: quos illuminauit verbū dei. Abscondit & occultum quod palam fit cū a domino tractat. ¶Bed. Modius, vita nostra diuina p̄scientia mensurata. Lectus, caro: in qua quiescit anima. Lucerna, verbū qđ' illuminat. Qui ergo amore præsentis vitæ & carnalis illecebræ occultat verbum dei: quasi sub modio vel lecto lucernam operit quia ei carnis concupiscentias præponit. e ¶Nonne vt super. Beda. Vt dominetur p̄dicatio veritatis, subsit feruitus corporis: per quam tamen excelsior appareat doctrina tanq̄ per candelabrū lucerna. f ¶Nonne est emī aliquid &c. Q. Nolite erubescere euāgelium: qa nihil occultum modo, quod non fiat palam in iudicio: quando illuminabit deus absc̄mo describitur prædicationis christi tēpus & modus. scd'o, p̄dicationis parabola siue typus, ibi: Ecce exijt seminans. tertio huius parabolæ aperitur intellectus, ibi: Et cum esset singularis. Et ista pars diuiditur in duas: quia primo aperitur intellectus parabolæ

✳apl̄is specialit. scd'o p̄dicit aperiendus per apl̄os oib⁹ gñaliter, ibi: Nūqđ venit lucerna: Tres primæ partes sunt Matt. xiij. paucis exceptis.

Mat. 17. a

Luc. 8. a.

Pue. 7. a

Pū. 11. a.

B

b ¶Et cū esset sīn. id est extra pressurā turbatum tūc expo suit parabolā apl̄is.
c ¶Nunquid. Hic ostenditur doctrina euangelica per apostolos publicanda. Quod factū est post ascensionem christi ad cœlos: tūc enim dispersi sunt per orbem, vt in omnem terram exiret sonus prædicationis eor̄: & etiam ante passionem christi missi sūt ad prædicādum: nō tamen ita diffuse: & hoc est quod dicit: Nūquid ve. lucerna. id est doctrina euāgelica sm̄ illud Pū. Lucerna pedib⁹ meis verbum tuū &c. d ¶Vt sub modio ponat. &c. i. occulte in latebris doceatur: sicut doctrinæ suspectæ hæreticorum & hoim malorum. q. d. Nō. e ¶Nonne vt super cande. po. hoc est in palam, & publice doceat'. quasi dicat. Sic. f ¶Non est emī alī. absconditū. &c. qa illa quæ xp̄us docuit apostolos secrete: voluit per apostolos prædicari publice & manifestē̄m q̄ dicitur eis Matt. x. c. Quod in aure auditis, prædicate super tecta.

†Mat. 13. a.

Luc. 8. a.

C

†Mat. 13. b.

Pū. 118. a.

D

g ¶Si quis habet aures audiendi. id est desiderium intelligendi doctrinam xp̄i. h ¶Audiat. quasi dicat talis potest, p̄scere non solum sibi ītelligēdo sed etiam alijs ip̄os docendo, iō subdit: i ¶In qua mensura. &c. Quod exponit sic. Bed. Si solerter.

†Mat. 5.

c ✳omnia

h. ✳ a ¶Ecce exijt seminans ad. &c. Si cut docet quis verbo, sic etiam exemplo Mat. xiij. parabolam istam exposui de verbo doctrinæ. Hic autem exponi potest de ex

Luc. 8. c. Mor. fr. †Mat. 10 c. Luc. 8. c. †Mat. 7. a. Luc. 6. f.

✳emplo

a ¶christus. ¶de sinu p̄ris in mundū: vel de iudea ad gentes. vñ Abacuk: egressus in doctrina sua. Audite. † Ecce exiit seminās ad seminādum. Et a es in salutem po. t. a ¶verbum per se vel per suos. b ¶circa.

a dum seminat: aliud cecidit sec⁹ viā: & venerūt volucres & come a ¶Beda. duriciam proteruę mentis. b ¶Beda. leuitatē animi obedientis.

derunt illud. Aliud vero cecidit sup petrosa vbi nō habuit terrā a ¶Bed. ga audito verbo ad horā delectant. b ¶ probitatē animi cœlesti disciplina exercitati, & ad obediendū regulariter instituti.

multā: & statim exortū est: qm̄ nō habebat altitudinē terræ: & q̄n a ¶feruor p̄secutionis. b ¶firmi desiderij. c ¶ qa hmōi ad horā tm̄ audito sermone delectantur.

exortus est sōl, exæstuauit: & eo q̄ nō habebat rādicē, exāruit. Et a ¶corda duitiaꝝ: cura sollicita. b ¶ multiplicatę sunt diuitiæ. c ¶ nec pōt fructificare verbum. ¶ideo.

aliud cecidit in spinas: & ascēderūt spinę & suffocāuerūt illud & ¶fidelem mentem.

fructū nō dedit. Et aliud cecidit i terrā bonā, & dabat fructū ascē a ¶fidē sanctæ trinitatis. ¶in cōiugatis qđ' significat index & pollex ad significādum tricenarium quasi blando osculo iuncti. b ¶in viduis.

dentē & crescētē & afferebat vnū trigintā: & vnū sexagintā: & vnū a ¶in virginibus. b ¶ significat se alta dixisse. c ¶ cordis. d ¶ intelligat.

centū. Et dicebat. Q̄ui habet aures audiendi, audiat. Et cū esset b a ¶secretus a turba. b ¶ discipuli.

singularis, interrogauerūt eū hi qui cū eo erant duodecim para a ¶ qui mecū, nō his qui foris sunt. b ¶ secreta scripturarū.

bolam. † Et dicebat eis: Vōbis datum est † nosse mysterium regni a ¶nolunt accedere. b ¶ nō in naui mecū. c ¶ nō mō verba: sed & facta qa non poterant capere sp̄ualia quæ in eis tegebantur.

dei: Illis autem q̄i foris sunt: ōmnia in parabolis fiunt: vt vi a ¶exterius. b ¶ exteriora. c ¶ corde. d ¶ exterius. ¶ corde.

dentes videant, & nō videant: & audiētes audiāt & nō intelligāt: a ¶.i. vt non. b ¶Q. Ideo nō cōuertunt' nec remittunt' eis pctā. c ¶ Excitat attentio

nēq̄ conuertantur & dimittantur eis peccata. Et ait illis: Nēsci a ¶memorię mander. ¶ nō se subtrahat: nō auditu ad fabulas cōuertat. b ¶ Q. Oia

tis parabolā hanc: Et quō oēs parabolas cognoscetis: Qui semi quæ potestis solerter facite qa: In qua mēsu. mē. sue. reme. vo.

nem. ¶in quibus.

b nat, verbū seminat. Hi aūt sunt q circa viā vbi seminat verbū: & a ¶quia nulla fide, nullo intellectu: vel tentandę vtilitatis occasione pcipiunt.

cū audierint, cōfestim venit sathanas & aufert verbū qđ' semina ¶Bed. hi vtilitatē ꝓbant desideriū gustāt: sed aduersa impediūt q̄ formidant.

tum est i †cordib⁹ eorū. Et hi sunt sīl'r q sup petrosa seminant: q cū audierint verbū: statim cū gaudio accipiūt illud: & nō habent ¶fidē firmā. a ¶ad tps credunt. ¶ergo. b ¶interiori. c ¶de loco in locum.

radicē in se, sed tēporāles sunt: deinde orta tribulatiōne & psecū ¶diuitijs quæ diuersis

tione ꝓpter verbū: cōfestim scandalizant: & alii sunt q in spinis curis pungunt: quia permultis indigent qui permulta possident.

a ¶curarum. b ¶appetitus deficiens.

seminant: hi sunt q verbū audiunt: & erūnæ sæculi: & decēptio di a ¶acquirendi. b ¶id est strangulant guttur mentis, nec bonū desideriū ad cor trā sire sinunt.

c uitiarū, & circa reliqua cōcupiscētiæ introeūtes, suffōcant verbū ¶fidelem conscientiam.

& sine fructu efficit'. Et hi sunt q sup terrā bonā seminati sunt: q a ¶Beda. hi excipiūt: cōseruāt & fructificāt. b ¶ fidē trinitatis in electoꝝ cordib⁹.

c ¶perfectionē bonę opationis: qa sex diēb⁹ ornatus mūdi expletus est.

audiūt verbū & sūscipiūt: & fructificāt, vnū trigintā: vnum sexā a ¶Bed. perpetuā beatitudinē qa centenarius a leua transfertur in dexterā digitali cōputatione. b ¶Q. Vobis datū est. n. m. t. fed cæteris per vos idem mysteriū reue landum: & ideo carnali timore nō abscondatis. ¶verbi dei.

d ginta, & vnum cēntū. Et dicebat illis: † Nūnquid venit lucerna c a ¶vita vestra. b ¶Carne. c ¶corpus. d ¶vt dīcetur.

e vt sub modio ponatur, aut sub lectō? Nōne vt sup candēlabrum g ¶alīs reueletur.

f ponat? † Nō est emī aliqd absconditū qđ' nō manifestet: nec factū f a ¶intelligendi verbum dei.

est occultum, sed vt in palā veniat: Si qs habet aures audiendi, g

gaudiat. Et dicebat illis. Vidēte quid audiatis. † In qua mensura h i

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Qui em̄ habet dabit͂ il. ſ.qui fidē habet: habebit virtutē: & qui habet opus verbi: habebit intelligentiā myſterij. Et eōtra q nō habet fidē, deficit virtute: & qui non habet opus verbi eius in telligentia caret: & q nō intelligit, iā auditū perdit, ac ſi nō audiſſet. b ¶Sic eſt regnū. Hiero. Scriptura diuina per terrenas ſimilitudines monſtrat cœleſtia ſacramenta: ſicut totum euangelium corpus conſtat. Regnum dei, eſt eccleſia quæ regit͂ a deo: & ipſa regit͂ hoies & vitia calcat: vt centurio habēs ſub ſe milites. Homo iaciens ſemen: filius hoīs eſt. Semen, eſt verbū. Terra, corda humana. Dormitio hoīs: mors eſt ſaluatoris. Exurget ſemen nocte & die: poſt ſomnum chriſti numerus credentium, per proſpera & aduerſa, magis magiſq; germinauit in fide: & creuit in opere, dum neſ. il. Tropica eſt iſta locutio, & in diuinis creberrima: neſcit. i. neſciere nos facit quis fructū in fine afferat, dum dicit: Qui pſeuerauerit vſq; in finē: hic ſaluus erit. Vltro em̄ terra fructifi. dum voluntatem noſtrā deus expectat dicēs: Si vis puerre vitam, ſerua mandata. Primū herbam. i. timorem. Initium ſapiæ timor dñi. Deinde ſpi. i. pniam lachrymoſam: Deinde plenū fru. in ſpi. i. charitatem. Plenitudo em̄ legis eſt charitas. Et cū ex ſe pro. Falx, eſt mors: vel iudiciū qđ ſecat oia. Qm̄ adeſt meſſis. id ſt cōſummatio ſæculi: in qua iuſti gaudebunt qui in lachrymis ſeminauerūt. c ¶Sicut granum. Hiero. Hoc ſemen iterum cōparat grano ſinapis: quod minimū in timore eſt: magnū in charitate, quæ maior eſt oibus oleribus: qa deus charitas eſt, & oīs caro ſænum: & qui infirmus eſt, olera manducet. Et facit ramos miſericordiæ & compaſſōis: Cuius ſub vmbra pauperes chriſti qui ſunt cœli ai alia, delectanť habitare. d ¶Seminatum fuę. A xpo ſiue ab hoie in terra vel in agro. i. in corde ſuo. Hic homo eſt ſenſus noſter & animus, qui fouens granum p dictionis humore fidei: facit pullulare in agro pectoris ſui. e ¶Minus eſt &c. quaſi contemptibilia prædicans: & primo nō credit: quia p dicat deū hoiem mortuum, crucifixū hoc eloquentiæ & ſapientiæ philoſophoꝝ cōparatū minus inuenit. f ¶Aſcendit in arborē. Quę altitudine, ampliſudine, anno ſitate tranſcendit herbaꝝ naturam. Altra eſt qa ad cœleſtia ſuſtollit. Ampla: qa totū mū dū occupauit: Annoſa: qa nō poterit finiri. g ¶Oleribus. Bed. Philoſophicis diſciplinis: quæ quāto apertius excreſcunt, viliores fiunt: quia ſicut olera herbaꝝ cito decident. h ¶Sine parabola. Bed. Non p nullū ſermonem turbis apertum faceret: ſed qa nullus ſermo eius inuenitur in quo aliqđ parabolæ nō inueniatur. i ¶Seorſum autem diſci. Hiero. Illi em̄ digni erāt audire myſteria in intimo penetrali ſapiētiæ: q remotis cogitationū tumultibꝰ in ſolitudine vtutū pmanebat. Sapia em̄ eſt in tpe ocij diſcēda.

☞ In naui.

NICO.DE LY.

✻ oīa quæ valetis bona facere ac pximis intimare ſtudetis: aderit diuina pietas quæ vobis in pſenti ſenſum altiora capiēdi cōferet, & in futuro retributionem æternā adijciet: & ideo ſubditur: Et adijcietur vobis. a ¶Qui em̄ ha. da. illi &c. qa habēs fidem & grām ex vſu talis grāe mereť, q iterū ſibi detur gratia ad augmentum præcedentis. b ¶Et qui non habet. ſ. fidē & gratiā: quales erant ſcribæ & phariſæi. c ¶Etiā quod habet au. ab eo. Quia noticia legis quā habebant ablata fuit ab eis inceptum non valuit eis ad ſalutem: ſed magis ſuit eis in augmentū ſuæ damnationis: ſm dictū ſaluatoris Lucæ

a ¶in pñti ſenſus intelligendi: & effectus operādi: & in futuro dona æternę retribu

mēſi fueritis: rēmetietur vobis

tionis adijcient. a ¶Q. verbo qđ audiſtis operam date: Qui enim habet &c.

a & adijcietur vobis. † Qui enim a

a ¶amorē verbi. b ¶ſenſus intelligendi quod amat. ¶amorem.

habet dabit͂ illi: & qui nō habet b

a ¶naturali ingenio vel lrāę exercitio.
b ¶Be. i. nulla vere ſapię dulcedine gaudet

etiam quod habet auferť ab eo. c

debit. ¶eccleſia.

b Et dicebat: † Sic eſt regnum dei, q

¶filius hominis.

quemadmodum ſi homo iaciat

¶verbum. ¶corda. ¶moriatur.

ſementem in terram & dormiat:

¶aduerſis. ¶proſperis.

& exurgat nocte & die & ſemen

a ¶in opere. b ¶neſcire facit.

germinat & increſcāt dum nēſcit

¶quia in arbitrio hoīs eſt.

ille. Vltro enim terra fructificat

a ¶timorē. b ¶pniam lachrymoſam.

primum herbā: deinde ſpicam:

¶charitatem.

deinde plenū frumentū in ſpica. f

Et cū ex ſe, pduxerit fructus ſta g

¶mortem vel iudiciū. ¶finis ſæculi.

tim mittit falcem, qm̄ adeſt meſ h

ſis. Et dicebat: Cui aſſimilabi i

a ¶Beda. Prædicatio euāgelij: q̄ ducit ad regnū dei: de qua dicitur: Auferetur a vobis regnum &c.

mus regnum dei: aut cui para

c bolæ comparabimus illud: † Sic i

d cut granum ſinapis, qđ cū ſemi

a ¶Beda in corde credētis: vel in mundo. b ¶in timore.

e natum fuerit in terrā, minus eſt

oībus ſeminib⁹ quæ ſunt in ter

f ra: & cum natum fuerit, aſcendit

a ¶primo parua. b ¶charitate.

in arborem: & fit maius oīm̄bus

a ¶omnis caro fœnum.
b ¶dicatores ex ipſa p dicatione naſcētes. ¶ramos miæ & compaſſionis.

g ōleribus: & facit magnos rā

a ¶ptectione dei, de qua ſub vmbra illi⁹

mos: ita vt poſſint ſub vmbrā

quā deſidera. fedi. &c. a ¶ſancti.

eius aues cēli habitare. Et tali m

bus multis parabolis loquebat

¶Lac potum dedi vobis: non eſcam.

tur eius verbum prout poterant

h audire: † Sine parabola autem

¶a turba.

i non loquebatur eis. Seorſum n

¶ſpūalibus ſpūalia dignis intelligere.

¶aperte.

autem diſcipulis ſuis diſſerebat

A ☞ Allego. a ¶In naui. Beda. Allegorice. Mare: ſæculi æſtus. Nauicula, crux qua mundi fluctus aſcendimus: & ad littus patriæ cœleſtis pueni mus. A liq̄ naues quæ cū dño fuiſſe: nec in altū ducte: nec tēpeſtatē pertuliſſe dicuntur: eos ſignificāt q ita fide dñicæ crucis imbuun tur: vt tanq̄ rudes nondū tribulatione pulſati: ſuſcepta fidei myſteria in pace cōſeruēt. Vel eos qui poſt tribulationū crebras procellas ad tempus pacis ſerenitate vtuntur. Erant em̄ forſitan illæ naues nuper factæ: & in portū tū deductæ: vel poſt maris pericula ad portū reductæ. b ¶In puppi. Hiero. Puppis mortuis pellibus viuos cōtinet: & fluctus arcet: & ligno ſolidatur: id eſt cruce & morte dñi ſaluať eccleſia. Hier. Puppis initium eſt ſanctæ eccleſiæ in qua dñs dormit morte corpali: qua nunq̄ dormiet, qui cuſto. iſrael. Comminatur ventō & mari. de quo dr̄: Tu dñaris poteſtati maris. Ventus & mare, dæmones & perſecutores ſunt: quibus dicit: tace: qñ cōpeſcit edicta iniquoꝝ regum vt voluerit: qa nō eſt hoīs: vt dirigat greſſus ſuos. Tranquillitas mag. pax eccleſiæ poſt preſſuras ſiue theorica poſt actiuam vitam. c ¶Dormiens. Beda. Diſcipulis nauigantibꝰ xps obdormit: quia fidelibꝰ regni futuri quietem meditantibus, & ſpūſanctī ſecundo ſtatu vel remigio, ppri conatus: mūdi fluctus poſt terga iactātibꝰ ſubito xpi paſſio adueniť: quo aſcēdente puppim crucis, vt ſomnū mortis caperet: fluctus blaſphemātium dæmoniacis excitati procellis aſſurgunť: quibus tñ nō turbať eius patientia: ſed diſcipuli turbantur: trepidant: periclitanť. ¶Moraliter. Cū ſigno crucis imbuti, mundum reliquere diſponimus: nauem cum ieſu cōſcendimus: mare tranſire conamur. Sed qui non dormitabit nec̄ dormiet cuſtodiens iſrael: nobis nauigātibꝰ dormit: qa inter medios virtutū niſus: vel dæmonum vel hominū prauoꝝ vel noſtraꝝ cogitationū impetu, fidei ſplēdor obtenebre ſcit: ſpei celſitudo tabeſcit: amoris flāma refrigeſcit. Sed ad gubernatorem recurramus: illum ſedulo excitemus: qui non ſeruit, ſed imperat vētis: q oīa ſedabit: q portum ſalutis idulgebit. d ¶Tace, obmutesce: Et ceſſauit vētus: & facta eſt trā

B a ¶pax in eccliā poſt preſſuras: vel theorica

c ¶litās magna. Et ait illis: † Quid poſt actiuā. ¶ideo timidi: qa nec &c.

f **timidi eſtis. Necdū habetis fidē. Et**

timuerūt timore magno: & dicebāt

¶Vere mirabilis.

ad alterutrū. † Quis putas ē iſte: qa

& ventus & mare obediūt ei. Ca. V.

g

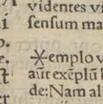

Tvenerunt trās fretum c matris in regionem gerasenorum. Et ↑ exeunti ei de naui ſtatim occurrit d

¶Be. gentes, q̄ dæmoniacis illuſę doctrinis

h **de monumētis hō in ſpū immūdo**

idola colunt. a ¶qa gentes mortuis opibꝰ. i. pctis delectanť. b ¶Bed. pſidoꝝ corpora animæ pctis mortuæ ſunt ſepulchra.

q dōmiciliū habebat i mōnumētis.

a ¶legibus diuinis qa non erat dignus.

¶vel deus, vel homo.

i **Et neq̄ cātenis iam qſq̄ poterat eū**

ligare: qm̄ ſæpe cōpedibus & catenis vinctus dirupiſſet catenas & cōpedes comminuiſſet: & nemo pote

¶aduerſis. ¶proſperis.

rat eū domare. Et ſemp nocte ac die e

¶in fœditate operū. ¶in faſtibus ſuperbiæ.

in monumētis & in montibus erat

a ¶Beda. per verba duriſſimę infidelitatis.
b ¶Bed. idolis. ¶qm̄ arreptis cautibus ſeipſos furibundi concidebant.

clāmās: & cōcidēs ſe lāpidibus. Vi

dens aūt ieſum a longe cucurrit, &

omnia. Et ait illis in die illa cum a

a ¶appropinquante occaſu veri ſolis.

ſerō eſſet factū: Trāſeamus contra.

† Et dimittentes turbā aſſumunt eū

a ita vt erat in naui: & aliæ naues erāt

¶vel cū eo. a ¶a pſecutoꝝ, vel dæmoniorꝝ.

cum illo. Et facta eſt procella ma b

gna venti: & fluctus mittebat in

¶eccleſiam.

nauim: ita vt impleretur nauis. Et

a ¶al's naui. b ¶corpus cui diuinitas ſicut caput inclinata recumbit. c ¶corporaliter vt

b erat ipſe in pūppi ſup cēruical dōr

homo. a ¶Be. Ne diutius reſurrectione dilata perirent omnino. b ¶diſcipuli turbati precantes reſurrectionem.

miens. Et excitant eū & dicūt illi:

¶Q. Non eſt tibi curę.

Magiſter, non ad te pertinet qa pe

a ¶a morte: per mortē deſtruxit eū qui habebat mortis imperium.

rimus? Et exūrgens cōminatus eſt

a ¶diabolo. b ¶perſecutoribus.

c ¶Be. Iudæoꝝ rabi p reſurrectionē repſſit:

quæ caput quatiens clamauit: Si filius dei eſt deſcendat nunc de cruce. ¶imperat vt deus.

d ventō: & dixit mari: Tace, obmutesce: Et ceſſauit vētus: & facta eſt trā

e ¶llitās magna. Et ait illis: † Quid

f timidi eſtis. Necdū habetis fidē. Et

timuerūt timore magno: & dicebāt

¶Vere mirabilis.

ad alterutrū. † Quis putas ē iſte: qa

& ventus & mare obediūt ei. Ca. V.

g

Tvenerunt trās fretum c matris in regionem gerasenorum. Et ↑ exeunti ei de naui ſtatim occurrit d

¶Be. gentes, q̄ dæmoniacis illuſę doctrinis

h **de monumētis hō in ſpū immūdo**

idola colunt. a ¶qa gentes mortuis opibꝰ. i. pctis delectanť. b ¶Bed. pſidoꝝ corpora animæ pctis mortuæ ſunt ſepulchra.

q dōmiciliū habebat i mōnumētis.

a ¶legibus diuinis qa non erat dignus.

¶vel deus, vel homo.

i **Et neq̄ cātenis iam qſq̄ poterat eū**

ligare: qm̄ ſæpe cōpedibus & catenis vinctus dirupiſſet catenas & cōpedes comminuiſſet: & nemo pote

¶aduerſis. ¶proſperis.

rat eū domare. Et ſemp nocte ac die e

¶in fœditate operū. ¶in faſtibus ſuperbiæ.

in monumētis & in montibus erat

a ¶Beda. per verba duriſſimę infidelitatis.
b ¶Bed. idolis. ¶qm̄ arreptis cautibus ſeipſos furibundi concidebant.

clāmās: & cōcidēs ſe lāpidibus. Vi

dens aūt ieſum a longe cucurrit, &

nexp̄i. h ¶Homo in ſpū. Iſido. Homo iſte deſperatiſſimus eſt C
ppſis gentiū quē numerat apſ's. Elatus, ſuperbus, immundus, ſanguinarius, idolatra, ignominioſus: nec lege naturę, nec dei nec humano timore ligatus: cui legio nomē eſt. i. decē milia quæ cadunt a dextera patris quæ eſt xps. Huic grex porcorum creditur: hi ſine reſpectu miſericordiæ ſimul in inferno per imperium immaturę mortis ſuffocantur. Ab his multi fugiunt qui paſcebant eos: Flagellato enim ſtulto Prouer.
ſapiens ſapiētior fit vel prudētior. i ¶Et 19.d.
necp̄ catenis &c. Beda. Catenis & cōpedibus graues, & duræ leges gentiū ſignātur: quibus peccata in re eorum publica cohibebantur: Ruptis catenis (vt lucas ſcribit) †Mat.8.
ſubito agebatur a dęmonio in deſerto: qa d.
eſam tranſgreſſis illis legibus ad ea ſcelera cupiditate rapiebantur quæ iam vulgarem excederent conſuetudinem. Luc.8.c.

☞ Torque.

NICO.DE LY.

✻ a ¶Et ait illis in illa die. Hic cōſequēter deſcribunť miracula doctrinæ xpi cōfirmatiua. Et primo deſcribit͂ miraculū factū in mari. ſcđo in terra in principio ſequentis capituli. Sūa primæ partis patet ex his quæ dicta ſunt Mat. viij.

✻ b ¶Et facta eſt, pcel. magna &c. Na Moraliť.
uis quam xps ingreditť eſt aia iuſti: quæ ab eo per grām inhabitat. Procella vero ſurgens eſt tribulatio: quæ frequēter inſurgit pie viuētibus in xpo. Sed chriſtus dormit cum talia permittit ſm vulgare dictū: ſed excitatur cum oratio patientis exaudiť. Et fit tranquillitas exterius cū pſecutio ceſſat vel interius qñ deus ſuſtinēti patientiā bonam præſtat: Et hæc tranquillitas melior D
eſt cp̄ prima: ſicut dictum fuit paulo. ij. Corint. xij. c. Sufficit tibi gratia mea. Propter quod ſubiunxit: Libēter igitur gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus chriſti. Ca. V. †Mat.8.c.

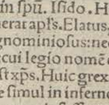

Tvenerunt trans fre. Hic oñr Diuiſio.
deſcribuntur chriſti miracula facta in terra ad doctrinæ ſuæ confirmationem. Et primo deſcribitur dęmoniaci curatio. ſecūdo filiæ archiſynagogi reſuſcitatio ibi: †Lu.8.d.
Et cum aſcendiſſet ieſus in nauim. Pria in duas: quia primo deſcribitur curatio dæmoniaci. ſecundo: deuotio ipſius curati, ibi: Cumq̄ aſcenderet. Expoſitio primæ partis patet ex dictis Matthæi. viij. paucis †Mat.8.
excæptis quæ diſcurrentur. d ¶Occur d.
rit ei de monumentis homo in ſpirit. imꝰ Luc.8.d.
mundo, id eſt obſeſſus a dæmone. Matth. viij. dicitur quod erant duo. Ad quod diAfs† exeū
cendum cp̄ ſm veritatem duo erant dęmoniaci. vt dicit Matthæus: ſed vnus erat ſete.
nior altero. in quo erat legio dæmonum. vt dicit. ī. & iſte ſolus nominať hic a Marco & alius tacetur: quia non erat ita famoſus in malo. e ¶Et ſemper &c. in mo. ſ. gentiliū damnatoꝝ: ſup quoꝝ alias dæmones iam habebāt poteſtatē: & ideo habitabant vbi corpora eoꝝ erant ſepultra, tanq̄
✻ habituri Moraliť.
Moraliter. e ¶Et venerunt trans fretum. Sequiť: d ¶Statim oc. &c. Per iſtū dęmoniacū diabolus ſignificať qui in monumentis & in monibus. i. in fœdis & in ſuperbis hoībus habitat & cōcidit ſe lapidibus. i. hoībus in fide ſtabilib⁹ quos acriter tentat. Sed cōcidit: nā ab eis deuincit. Nomen eius legio: qa multis in malū ſociať. Eius aūt electio p xpm: ſignificauit dñs num multitudinē deuincendā p ipm. Q. aūt dæmones electi porcos intrauerunt: ſignificat, cp̄ intrāt ducētes vitā porcinā: &
✻ eos præcipi.

E ☞ a ¶Torqueas.Beda. Magnum tormentum ei a læsione,hominis cessare: & tanto dimittit grauius quanto possidet diutius.
b ¶Quod tibi nomẽ est.Beda.Nõ quasi nescius nesciusinterrogat:sed vt cõfessa publica peste quã toleraverat: virtus curantis gratior appareat.Sed etiam sacerdotes nostri rpis q per exorcismũ dæmones ejciunt solet dicere: nõ alr patiẽtes posse curari, nisi q̃tum sapere possunt omẽ qđ a dæmonibus visu, auditu, vel quolibet sensu corporis aut animi vigilantes dormientesve ptulerunt, patenter cõfiteanr.
c ¶Legio &c.Bed. Significat ppm̃ gentilem innumeris idolatriæ cultibus mancipatum:cui contra est:Multitudinis cred.e.cor vnũ & aia vna.Vñ bene in babylonis cõstructione,linguarum vnitas per spm̃ superbiæ scissa:in hierlm per gratiam spiritussti linguarum varietas est adunata:& ila cõfusio,& hæc pacis visio dr:qa electos in pluribus linguis & gentibus vna fides & pietas toto orbe pacificando cõfirmat: reprobos aut plures sectæ q̃ linguæ dissociando cõfundunt. d ¶Mitte nos.Bed.
Luc.8.a. Lucas:Et rogabat eum ne imperaret illis, vt in abyssum irent.Sciebant ergo aliquãdo futurum vt per aduentũ eius mitterentur in abyssum:nõ futura p̃diuinantes:sed ꝓphetarũ in se dicta recolentes:ideoq; gloriam christi quã mirabanr: ad suam rendere timebant damnationẽ. e ¶In porcos.
Beda. Porci significant hoies immundos qui vocis & rõnis expertes in mõte superbiæ pascunr:& luculentis actibus oblectatur:quibus per cultũ idoloꝝ possunt dæmones dñari.Nam nisi qs porci more vixerit:in eum diabolus potestatem nõ accipit,nisi forte ad ꝓbandũ:nõ aũt ad perdẽdum. f ¶Grex præcipitatus est.Beda.
Quia iam clarificata ecclia, & liberato populo gentiũ a dæmonum dñatione in abditis agunt sacrilegos ritus qui christo credere noluerunt, cæca & profunda curiositate submersi. g ¶Ad duo milia.Beda.
Erubescat manichæus si de eadem substãtia,& ex eodem auctore hominum bestiarumq; sunt animæ: qm̃ ob vnius hois salutẽ duo mi.porcoꝝ suffocanr. h ¶Qui aũt &c.Quia quidã primates impiorum q̃uis christianã legẽ fugiãt:potentiã tamẽ eius stupendo & mirando per gentes prædicant. i ¶Et vident illum.Bed.Lucas:
Luc.15.d. sedentem ad pedes eius:quod signat eos q̃ a peccatis correcti sunt fixa mentis intentione vestigia saluatoris quæ sequanr intueri. k ¶Vestitum.Virtutum studio:
Luc.15.d. quod vesana mente perdiderat.Vnde filius prodigus ad patrem rediens, mox stola prima cum anulo induitur:quia quisqs vero corde pœnituerit:põt donãre christi gratia pristina iustitiæ opera de qbus ceciderat cũ anulo inuiolatæ fidei recuperare.
l ¶Et timuerunt.Multi em̃ antiqua suauitate delectati honorare se,sed pati nolle christianã legẽ dicunr:qa eam implere nõ põnt,admirantes tm̃ fidelẽ ppl̃m a pristina conuersatione sanatũ. m ¶Et ro.cœpe
Luc.5.b. runt eum.Rab.Vt petrus. Exi a me domi
2.Re.6.b ne qa homo peccator sum&c.Ne tangant arcam dei.vt Oza. n ¶Vade in do. tu.
Beda. Sic quisq; post resurrectionẽ peccatorum in cõscientiã bonã redeat & ꝓpter alios;salutem euãgelio seruiat: vt post cũ christo quiescat:nedum præpropere vult iam esse cum xpo:negligat prædicationis mysterium fraternæ redemptioni accommodatum.Hiere. Homo sanatus mittitur in domũ

adorauit eum: & clamans voce
a ¶Beda.Q.nihil cõe nobis. ¶hoc contra iudæos qui dicunt. In beelzebub ejcit dæmo.
magna, dixit: Quid mihi & tibi
a ¶hoc contra arrium qui negat filium dei.
¶credunt & contemiscunt filium dei.
¶Jals summi.
iesu fili dei altissimi? Adiuro te per
a deum ne me torqueas.Dicebat em̃
illi:Exi spiritus immunde ab hoie
b isto.Et interrogabat eum. Quod a
c tibi nomen est? † Et dicit ei: Le-b
gio mihi nomen est: quia multi sumus.Et deprecabaꝝ eum multum c
a ¶sed mitteret in gregem porcorum:& hoc
ne se expelleret extra regionem. d
est.Erat em̃ &c.
Erat autem ibi circa montem grex
porcorũ magnus pascens in agris.
Et deprecabantur eum spiritus, d
dicentes: † Mitte nos in porcos,
a ¶vt porcorum perditio hoibus esset salutis occasio:pastores em̃ videntes statim nun
ciauerunt ciuitati.
vt in eos introeamus. Et cõcessit
a ¶Beda. Accepta potestate a deo,aliter em̃ nec pecoribus nocerent.
sit eis statim iesus. Et exũentes
spiritus immundi introierunt in
f porcos: & magno impetu grex
g præcipitatus est in mare ad duo
milia & suffocati sunt in mari.
h Qui autem pascebant eos fugerunt & nunciauerunt in ciuitatem & in agros. Et egressi sunt vi-
dere quid esset factum: & veniunt
i ad iesum: & vident illum qui a
k dæmonio vexabatur sedentem ve-
l stitum & sanæ mentis, & timuerunt. Et narrauerunt illis qui viderant qualiter factum esset ei
qui dæmonium habuerat: & de
a ¶cõcñ fragilitatis suæ,adhuc infirmi,pon
m porcis. Et rõgare cœperunt eum
dus sapientiæ eius sustinere non poterant.
vt discederet de finibus eorum.
† Cumq; ascenderet nauim, cœ-e
pit illum deprecari qui a dæmo-
a ¶dissolui & esse cum
christo multo melius est.
nio vexatus fuerat vt esset cũ illo.
a ¶quia manere in carne ꝓpter alios necessarium est.
Et non admisit eum, sed ait illi: f
n Vade in domum tuam ad tuos &
annuncia illis quanta tibi fecerit
dominus:& misertꝰ sit tui. Et abiit g
& cœpit prædicare in decapoli quã
ta sibi fecisset iesus:& omnes mira
bantur. Et cum transcendisset iesus h
in nauirursus trans fretum, con-
uenit turba multa † ad eum: & erat
¶moyses legislator.
o circa mare. Et venit quidam de ar-i

in domum suam.i.in spũalem legis obseruantiam:& ꝑdicat in decapoli.i. obseruat decalogũ dum a romano nũc regno cõuertuntur iudæi.i. sunt de ecclesia. qui etiã in littera tm̃ pendẽt decalogi:qa moralia ad lrãm obseruanda sunt. ¶Beda. Matthæus duos. Marcus & Lucas vnũ a dæmone curatum dicunt: qa vnus eoꝝ clarioris nois & famosioris:& ideo curatio eius est famosior. Alleg. Duo:gentes significãt de duobus filijs Noe. Cum em̃ Noe tres filios genuerit: vnus assumptus est in possessionẽ dei:duo idolis dediti. o ¶Et venit quidam de ar.&c. Hiero. Post hæc. Iairus archisynagogus venit: quia cum intrauerit plenitudo gentiũ tunc oĩs israel saluus fit. Iairus:illuminãs vel illuminatus.i.iudaicus ꝑ̃s vmbra lr̃æ deposita spũ illustratus & illuminatus: procidẽs ad pedes.i.ad incarnationẽ iesu se humilians,rogat pro filia:q; sibi vitã,alios viuere facit. Abraã & moyses & samuel rogãt pro plẽbe mortua:& sequitur iesus preces eorum. Beda. Iairus, illuminans vel illuminatus: qua
¶ hoc posset,a spiritu sancto illuminat⁹ est.
☞ Qm̃ filia

NICO.DE LY.

c✠ habituri potestatẽ super ea post finale iudiciũ. a ¶Et interrogabat eũ: quod tu.no.est. Interrogauit aũt xps nõ qa ignoraret: sed vt multitudo dæmonum in illo hoie habitantiũ ex cõfessione eoꝝ appareret.vñ subditur: b ¶Legio mi.nomen est. Legio aũt ꝓprie dr numerus determinatus armatoꝝ in exercitu. Et cõtinet sex milia sexcentos sexaginta sex: & inde dr legio in dæmonibus q militãt cõtra nos. c ¶Et deprecabatur. ſ.legio dæmonum. d ¶Ne se ex.&c.i.extra hoim habitationem.vñ & Lu.viij.c.dr in abyssum:locus em̃ inferni debeꝫ dæmonibus :permittuntur tm̃ inter hoies habitare vsq; ad iudicium vt gloriosior sit electoꝝ victoria in demonum tentantiũ superatione. e ¶Cumq; ascen. hic describit curati deuotio: qa gratus de beneficio sibi collato, voluit sequi christum. Iesus autem. f ¶Non admisit eum.i. nõ recæpit eum ad apostatum vel discipulatum ꝓpter horrorẽ ꝑcedentis ꝑfessionis. Item ne ascriberet dæmoni, quãsi faceret si esset discipulus xpi. Ex hoc loco accipit q̃ dæmoniaci & furiosi post curationem non promouentur in ecclesia deꝫ
g ¶Et abiit & cœpit prædicare in decapo. quã &c. Nomẽ est regionis: & dr a decem quod est decẽ: & polis quod est ciuitas.
h ¶Et cũ ascen. ie. in nauim. Hic ꝓpõ describitur resuscitatio filiæ archisynagogi. Et primo describitur huius facti inchoatio. ſc.o interponit mulieris sanguifluæ curatio,ibi:Et mulier quæ erat in ꝓfluuio sanguinis:tertio, describit ꝑdicti facti cõsummatio,ibi: Adhuc eo loquente:Sententiæ sunt Mat.ix.excæptis aliquibus quæ exponentur. Q;tum ad primã partẽ dicit hic

✠ Deprecabatur
✠ eos præcipitant in gehennam. i ¶Et
venit quidam de archisynagogis. Per quem intelligi potest vnus de sacerdotibus curatis :qui si habeat aliquam personam in periculo mortis spiritualis,cui non potest aut nescit succurrere, debet ad iesum vel ad verbum dei.Ecce quo eendebat interrogatio: vt re.i.ad illum qui habet zelum salutis animarum:& scit & potest remedium adhibere.Et si aliqui velint impedire dicentes:

✠ Qm̃ filia

A ☞ a ¶Quoniã filia mea.Beda. Lucas:qa filia vnica erat illi sere
Luc.8.f. annorũ.xij. & hæc moriebat.Filia archisynagogi:est synagoga
sola legali institutione composita:quasi vnica moysi nata. Hęc.xij.anno.i.tẽpore pubertatis appropinquãte moriebaꝝ:qa nobiliter a prophetis educata,postq̃ ad intelligibiles annos peruenit:& spiritualem deo sobolẽ generare debuit: subito errorũ languore cõsternata spũales vias desperabiliter omisit. b ¶Et cõprimebant.Dũ ad puellã sanãdã vadit:a turba
a ¶ comprimit: quia iudæis salutis monita
prædẽs:qbꝰ ægrã eoꝝ cõscitiã erigeret, noxia carnaliũ ꝓpoꝝ ꝓsuetudine grauatus est. c ¶Et mulier &c.Pergente dño ad filiã archisynagogi:morbosa mulier annis.xij. præripit sanitatem:& post filia sanata est:& suscitata est:qa sic dispẽsatus & illuminatus: procidẽs ad pedes.i.ad
Rom.11.c exemplum israel:deinde plenitudo gẽtiũ:& sic oĩs
Nota. israel saluꝰ fiet. ¶Beda. Notãdũ q̃ puella duodenis & mulier.xij. annis sanguine fluxit. i. q̃ hæc nata fuit illa infirmari cœpit.Vna em̃ pene eadẽq; sæculi ætate, & synagoga in patriarchis nasci & gẽtes cœperũt idolatria fœdari. ¶Beda. Mulier sanguinaria a dño curata, ecclesia est de gẽtibꝰ ingẽti carnaliũ delectationũ fluxu polluta:& iam a cœtu fideliũ segregata. Hæc dũ xps iudæã sanare discerneret,iã paratam alisq; ꝓmissam salutẽ spe certa prævenit. d ¶Multa perpessa a cõplu-
medicis. Bed. Falsis theologis:philosophis:legũ fæcularium doctoribꝰ:q sevtilia viuẽdi ꝑcepta dare ꝓmittebãt. Dæmones quoq; quasi hoibꝰ ꝓsulẽdo se pro deo
B colẽdos ingerebãt:qbus audiẽdis:quãto magis naturalis industriæ vires expẽdebãtur,tãto mins sanari poterãt. Sed cũ audissent ppm̃ iudæorũ ægrotasse:& verũ
Ioh.12.d. medicũ de cœlo venisse:cœperũt lãguoris
Ose.11.d sui & spare & ingrere remediũ. e ¶Venit in tur.re. Beda. Si qs mihi ministrat, me sequat. Et alibi. Post dñm deũ ambulabis. Vel qa deũ ꝑsentẽ i carne nõ vident: sed post ad fidei agnitiõis gratiã puenit: & tactu.i.participatiõe sacroꝝ ei⁹ meruit sanari a pctis. Frons qppe sanguinis,origo pctí: primordiũ immũdæ cogitatiõis: ex quo oẽ pctm̃ orit. Sed dñs nõ solũ opa sed & ꝓha mala & cogitationũ radicẽ sanat.
Mat.23.a ¶Archisynagogo. Archisynagogꝰ,cœtꝰ est doctorũ legis de qbꝰ: Super ca.mo.ſ.scri. et pha. Qui si credere voluerit,etiã subiecta eis synagoga salua erit. l ¶Et nõ admi. Beda. blasphemis & irrisoribꝰ non sunt reuelãda mysteria:sed fidelibꝰ q honorẽt. Vnde alibi
☞ Iustifica

NICO. DE LYRA

c✠ a ¶Deꝑcabaꝝ eum mul. dí.quoniã &c. Matth. ix.c. dr q̃ archisynagogus dixit
†Mat. 9.c. xpo. Filia mea modo defuncta est. Ad quod
Luc.8.f. dicendum qđ euangelistæ repetendo dicta alicuius vel aliquorum,aliq̃ repetũt eadẽ verba:aliq̃ vero sniam ꝓ alia verba. Filia autẽ archisynagogi laborabat in extremis: fm̃ q̃ dicit hic marcus: verũtamẽ erat ita,ꝓpinqua morti q̃ reputabatur mortua: vnde etiã fm̃ cõem modũ loquẽdi de aliquo q̃ sic est morti ꝓpinquus dr q̃ mortuꝰ est:qa qđ modicũ distat,quasi nihil reputatur: & hoc modo loquẽdi vsus est matthæus. Circa secũdã partẽ dr. d ¶Et fuerat mul.per. scilicet nõ solum in facultatibꝰ sed etiã in corpe vt patet per literã sequẽtem. e ¶Et statim
ſc.in se.&c. Non est intelligendũ q̃ aliq̃ virtus existẽs in christo migrauerit extra ipm̃: sed talis exitus intelligitur p modũ causæ ꝓducentis effectum in quẽ dr exire inq̃tũ causa relucet in effectu. Et p talẽ modũ loquẽdi dr Sap̃.vij.d. de sapientia increata q̃ per natiões in animas sanctas se trãsfert:& amicos dei & ꝓphetas cõstituit: Quæ trãslatio non potest intelligi,q̃ sapiẽtia increata sit aliquibi vbi prius non erat:cum de necessitate sit vbiq; ꝑsens:sed qa causat ibi nouũ effectũ. Vtrũ aũt talis virtus in christo fuerit virtus diuina tm̃:vel cũ hoc hũana:dicẽt in fine huius ca. f ¶Quis teti. Nõ q̃rit ex ignorãtia sed vtq̃ cõfessionẽ mulieris sanatę appareat fides eius,& a christo cõmẽdet.& qa manifestatio miraculi dictæ sanationis cedebat ad gloriã dei,& archisynagogi assecurationẽ: vtq̃ hoc certificaret de futura suscitatione filiæ suæ. g ¶Turbam compri.te. Licet in tali pressura eum tangerent corporaliter:nõ tamẽ tãgebãt eũ cum tali deuotiõe & fide sicut illa mulier tetigerat:& de tali tactu singulariter q̃rebat.Circa tertiam partẽ dicitur sic. h ¶Quid vltra ve.ma. Licet enim credẽret ipsum posse eã sanare:nõ tamẽ a mortuis suscitare:ex quo patet q̃ eorũ fides erat
†Matth. 9.c. Luce.9.f. imperfecta. i ¶Et non admisit &c.ostendens q̃ in operibus miraculorum nõ debet faciens quærere ostẽtationem:in hoc dans exemplum eius discipulis qui erant facturi
✠ miracu-
✠ b ¶Qm̃ filia&c.i.q̃ impossibile sit reme Morakr.
diũ adhibere:propter hoc dimittere non debet: quia de nullo desperandũ est vita præsenti durante. c ¶Et mulier quæ erat in proflu. san. &c. humanitas christi dr eius vestimentũ Phil.ij.a. In similitudinẽ hoim factus est & habitu inuentus vt homo. Cui⁹ fimbria sũt pedes tãq̃ extremitates. Mulier xij.ãnis sanguinisflua fuit: Magdalena multo tẽpore peccatis polluta:sed tangẽdo christi pedes fuit simpliciter emundata.

exemplum

¶Quinta pars. p

E Vſ iuſtificata eſt ſapiẽtia ab om.fi.ſu. a ¶Flẽtes & vlulan.Beda.
Luc.7.c. Lætẽtur oẽs qui ſperãt in dño: & in æternũ exultabũt cp ha.in.e.
Pſ.5.c. Hanc lætitiã merito infidelitatis ſynagoga amiſit: & ideo inter
flentes & vlulãtes mortua iacet. Sed ieſus eam funditus interire
nõ patitur. vnde ſequr: Et ingreſſus eſt &c. b ¶Nõ eſt mor.
Mihi in cuius diſpõne & anima recæpta
viuit: & caro ſuſcitãda geſcit. Hinc mors
eſt chriſtianis vt mortui qui reſurrecturi
nõ dubitant dormiẽtes vocentur. vnde:
1.Te.4.c Nolumus vos ignorare fra.de dor. ¶Be-
ezec.18.a da. Cum aia quæ peccauerit moriat: ea tñ
quã dñs ad vitã æternã præuidet, nobis
quidam mortua fuiſſe: ſed ei ob dormiſſe
nõ incõgrue dici poteſt. c ¶Eiectis oĩ-
Moralr. bus. Beda. Moraliter. Turba ejcitur vt b
puella ſuſcitet: quia niſi ſæculariũ curarũ
multitudo a corde ejiciatur: aia quæ intus
iacet mortua, nõ ſuſcitat. Dũ enim ſe per
vniuerſas cogitationes ſpargit: ad conſi-
derationem ſui ſeſe nullatenus colligit.
d ¶Thabita cu. In ſyro ſermone quem
euangeliſta ponit: non plus eſt cp puella
ſurge. Sed forte ad vim dñicæ iuſſionis
exprimendã hoc addidit: tibi dico ſurge:
& magis ſenſum loquẽtis cp verba intĩ-
mare curauit. Sic ſæpe apoſtoli & euange
liſtæ cum aliquod teſtimoniũ aſſumunt:
magis ſenſum cp verba ponũt. ¶Hiero.
Ad puellã dicitur thabita cumi. i. puella
ſurge. Archiſynagogo dicitur. Filia tua
mortua eſt. Ieſus. Nõ eſt mortua, ſed dor-
mit: vtrũq; eſt: mortua vobis: ſed mihi
dormit. Annorũ xij. erat puella: & annis
xij. mulier perpeſſa. peccata incredentiũ
apparẽt in initio fidei credentiũ. vnde di-
Gal.3.a. cit: Credidit abrãã deo & repu. eſt ei ad iu.
Mora.r. ¶Beda. Moraliter. Q. chriſtus tres mor-
F tuos ſuſcitauit: tria genera animarũ ſigni
ficat. Puellã ſuſcitat adhuc in domo clau-
Mat.9.c. ſam. i. animã cõſenſum tantũ, nõ actum
delectationi male præbentem. Iuuenem
Luc.7.c. ſuſcitat iam extra portam delatum. i. peccatorẽ qui conſenſum
Ioh.11.c. produxit ad actum. Suſcitat lazarũ iam fetentẽ: & longa conſue
tudine peccandi aĩam male olentẽ: & alios fama corrumpentẽ.
Puellã paucis alloqtur: qa eam facile ſuſcitat quã & mortuã ne-
gat & aĩam ſimilẽ cito reſuſcitari demõſtrat. Iuuenẽ plurib⁹ cor-
roborat, cum dicit. Tibi dico ſurge: qa tales aĩæ aliqñ difficilius
reuiuiſcunt. Ad monumentũ lazari fremit, turbatur, lachrymat:
magna voce clamat. Lazare, veni foras. Similiter longa conſue
Mortui tudine peccãdi preſſus: vix & quaſi cum labore ſuſcitat. Notãdũ
per xp̃m quoq; cp publica noxa publico eget remedio. Leuia aũt & ſecre-
quot & ta poſſunt deleri pnĩa q̃ui & ſecreta. Puella in domo iacẽs paucis
quõ ſuſci arbitris ſurgit: & eis præcipitur vt nemini dicant. Iuuenis extra
tati ſunt. portam turba multa comitãte & vidẽte. Lazarus de monumẽto
vocat⁹ intãtũ innotuit: vt ꝑpter hoc turbę cũ palmis dño occur
rerent: & multi abierũt ex iudæis: & crediderũt in ieſum. Quartũ
mortuũ annũciãte diſcipulo audiuit: ſed qa viui q pro eo preca-
Mat.8.c. rentur, deſuerũt: Dimitte inqt mortuos ſepelire mortuos ſuos.

NICO.DE LYRA

Miracula. verũtñ qa in operibus miraculoſis manifeſtat dei
gloria. ideo aliqñ faciebat miracula valde publice: ſicut patet in
lazari ſuſcitatione: & cœci illuminatiõe: oſtẽdẽs exẽplũ diſcipu-
lis vt in talib⁹ q̃rerẽt dei gloriã tm & nõ ꝓpriã. a ¶Thabita
cumi. Duæ ſunt dictiones hebraicæ: quarũ prima eſt nomen. &
ſecũda verbũ vt patet per interpretationẽ. Sciẽdũ aũt cp thabita
nõ eſt nomen cõe: ſed eſt propriũ nomen illius puellæ quæ fuit
ſuſcitata: & hoc patet per ſimile Act.ix.f. vbi dicit: In ioppe aũt
fuit quędã diſcipula noĩe thabita, & ideo marc⁹ pro noĩe ꝓprio
poſuit cõe interpretãdo. f. puella. Sciendũ etiã cp illud quod ibi
interponitur. f. tibi dico. nõ eſt de ſignificato ſermonis hebraici
hic poſiti: ſed additũ fuit ab euãgeliſta ad maiorẽ expreſſionẽ cp
ad vbũ chriſti in illa puella ſuſcitabat. b ¶Et præcæpit illis
vehe. &c. Cauſa iam eſt exẽplũ alijs vt
nõ quæreret oſtẽtationẽ in operib⁹ miraculoſis. c ¶Et juſſit
dare illi man. ad probationẽ verę reſurrectionis ſicut & chriſtus
poſt reſurrectionẽ ſuã mãducauit eum apoſtolis: vt habet Lucæ
xxiiij. ¶Ad maiorẽ euidentiã eor⁹ quæ dicta ſunt hic & alibi de
miraculis

miraculis chriſti: quæriť vtrũ chriſtus fecerit miracula ſola diui G
na virtute. Et arguiť primo cp ſic: Dicit enim Leo papa i epła ad
Flauianũ: Cum in chriſto ſint duæ naturæ: vna earũ eſt. f. diuina
q̃ fulget miraculis: altera ſcilicet humana quæ ſuccũbit iniurijs.
ergo ſicut ſe habet hũana natura ad ſuccumbendũ iniurijs: ſic ſe
habet diuina ad agendum in operib⁹ mi-
raculoſis. ſed ſola natura humana iniurijs
ſuccumbit: quia talia pati repugnat deita
ti: ergo ſola natura diuina agit in operib⁹
miraculoſis. ¶Et cõfirmatur auctoritate
pſ.cxxxv.a. Qui facit mirabilia magna
ſolus. ergo ſola diuinitas eſt principium
agendi miraculum. ¶Item opera miracu
loſa excedunt totam virtutẽ naturæ crea
tæ, natura aũt humana in chriſto creata
eſt. ergo vtvidẽt in nullo attingit opera
miraculoſa. ¶Contra quia chriſtus per ta
ctum corpis ſanabat miraculoſe: vt dictũ
eſt de muliere patiente fluxum ſanguinis Ma
& infra. vj.g. Quotquot autẽ tangebãt eũ
ſalui fiebãt: ſi ergo talis tactꝰ nil ageret i
ſanatiõe prędicta: fruſtra adhiberet quod
nõ cõuenit ipſi chriſto. f. aliqd fruſtra age
re: ergo ille tactꝰ aliqd faciebat. & certũ eſt
cp ꝓtinebat ad hũanitatẽ ergo &c. Rñſio
in hac q̃ſtiõe ſic eſt ꝓcedẽdũ: qa priovidẽ
dũ eſt q̃liter viri ſcti viui vel defũcti quo
rũ miracula ſcripta ſũt i illis opati fuerũt:
ſcĩo q̃liter xp̃s in ꝑſtũ hõ operatus fuerit.
¶Circa primũ aliqd eſt certũ: videlicet cp
miracula nõ ꝓt fieri aliqua virtute tanq̃
principalr agẽte niſi virtute diuina: quia ſi
cut dictũ eſt: opatio miraculoſa excedit o
tã facultatẽ virtutis creatæ. Sil'r certũ eſt cp
ſcti viri ad miracula poſſunt opari meri
torie: qa frequenter exptũ eſt miracula fa
cta: fuiſſe a deo ad ꝑces ſctorum. ¶Sed du
bitũ eſt vtrũ viri ſancti miraculis aliquan
do operati ſunt per aliquã virtutem in eis
exiſtentem: nõ quia illa ſit principalis ra
tio agendi, ſed tantũ inſtrumentalis vt ſic
deus tãq̃ principaliter agẽs fecerit miracula p ſanctos tanq̃ per
quædam inſtrumenta. Et hanc quæſtionẽ relinquit Augu. xxij.
lib. de ciui. dei inſoluta: vbi enarratis multis miraculis martyrũ
dicit ſic: Siue eĩ deus per ſeipſum miro modo quo res tẽporales
operatur æternus: ſiue per ſuos miniſtros iſta faciat: & eadẽ ipſa
q̃ p miniſtros facit ſiue quædam faciat etiã per martyrũ ſpiritus:
ſiue per homines adhuc in corpore cõſtituros: ſiue deus iſta p an
gelos quibus inuiſibiliter, immutabiliter, incorporalr imperat
operet: quæ per martyres fieri dicunt eis, orantibus tãtũ & impe
rantib⁹: nõ etiã operãtib⁹ fiant ſiue alia iſtis: ſiue alia illis mo
dis: q nullo modo cõprehendi a mortalibus poſſunt: ei tñ attеſta
tur fides hæc in qua carnis in æternũ reſurrectio ꝓdicatur. Beaꝰ
tamen Grego. hãc queſtionẽ determinare videť. ñ. lib. dialogo⁹:
vbi dicit ſic: Qui deuota mente deo adhærent: cum rerum neceſ
ſitas expoſcit. exhibere ſigna modo vtroq; ſolẽt vt mira quæq;
aliquãdo ex ꝑce faciant: aliquãdo ex ptãte conceſſa illis a deo. Et
hoc probat cõſequenter ratione & exemplo. Ratio autem talis
eſt: Cui conceditur illud qđ eſt maius, nõ eſt mirum ſi aliqñ cõce
datur qđ eſt minus: ſed maior eſt ptãs filios dei fieri, etiam p ado
ptionẽ cũ hoc ſolũ ſanctis cõcedatur cp miracula operari. qđ etiã
aliqñ malis conceditur: vt habetur Mat.vij. Sed primũ conceditť
hominibus ſanctis ſm cp dť Ioh.i.a. Quotquot autem recæperũt
eum dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Item probat hoc exẽplo
quia petꝰ ſuſcitauit thabitam orando. vt habetur Act.ix.g. ana
niam vero & ſaphirã morti tradidit ſubito abſq; oratione, ſed ſo
lũ culpã eorũ increpando Act.v.a. & ſic videtur illud factũ feciť
ſe ex aliqua poteſtate ſibi cõceſſa a deo tanq̃ inſtrumentũ diui
næ iuſticiæ. Idẽ ad hoc videť facere cp gratia dei diuidiť ꝑ gra
tis datã & per gratiã gratũ faciẽtem. & licet aliquãdo ab aliq
bus dictum fuerit cp gratia gratum faciẽs nihil ponit in anima:
tñ de gratia gratis data ab hoibus conceditur cp aliqd ponit i ani
ma & hoc ꝑet manifeſte de gratijs gratis datis quæ vocant ſer
mo ſapię & ſermo ſcientiæ. f. Corin.xii.a. qa ſignificant quaſdã
eminẽtes cognitiões diuinorũ & humanorũ quæ ponũt aliquid
in aĩa. Similiter fides ꝓphetia: genera linguarũ: & interpretatio
ſermonũ. Et eadẽ rõne videť cp gratia ſanitatũ & operatio virtu
tum. i. miraculorũ quæ ponunt gr̃æ gratis datæ: dicant aliquam
autem coniunctũ magis participat efficaciã agentis principalis
cp ſeparatum

virtutẽ

A Vſ ET egreſſus &c. Segtur. a ¶Vnde huic Cãp. VI.
Ioh.5.e. hæc oĩa. Mira cæcitas. In factis & dictis xp̃m cogno-
ſcere poſſint: ob ſolã generis notitiã ptẽnũt. b ¶Fa-
ber. Beda. Qui opať igni & ſpũ. vñ: Ipſe baptizabit
vos in igne & ſpiritu. Faber eſt q fabricať eſt aurorã
& ſolẽ. Hier. Filiꝰ fabri vocať: et hoc myſti
cũ. f. fabri qui fabricať eſt aurorã & ſolẽ:
eccleſiã primã & ſequẽtẽ in quarũ figura
mulier & puella ſanantur. c ¶Non eſt
pro. &c. Prope naturale eſt cíues ciuibus
inuidere: qa nõ opa ſed inſantiã quã vi-
3.Reg.12. dere recõdanť. ¶Iſido. Comitať ſæpe vi-
d litas originẽ. Vt qs eſt filiꝰ iſai. Sed humi
Pſ.137.b lia dñs reſpicit: & alta a longe cognoſcit.
d ¶Et nõ po. ibi vir. vl. Ne ciues incre-
dulos peius cõdẽnaret: faciẽs multas vir-
tutes. Vel quia in patria ſua deſpicitur:
paucas ibi virtutes fecit & ſigna: ne peni-
tus excuſabiles ſint. Maiora quotidie in
gentibus ſigna facit non tam in corporũ
ſanatione cp animarũ. e ¶Et mirabať.
Beda. Non quaſi de improuiſo: ſed quaſi
mirandũ oſtẽdit: qa nec ꝓphetis credunt
Miſſio nõ cõuenit ipſi chriſto. f. aliqd fruſtra age
apoſto re: ergo ille tactꝰ aliqd faciebat. & certũ eſt
lorum. cp ꝓtinebat ad hũanitatẽ ergo &c. Rñſio
in hac q̃ſtiõe ſic eſt ꝓcedẽdũ: qa priovidẽ
dũ eſt q̃liter viri ſcti viui vel defũcti quo
rũ miracula ſcripta ſũt i illis opati fuerũt:
ſcĩo q̃liter xp̃s in ꝑſtũ hõ operatus fuerit.
Act.3.a. ¶Circa primũ aliqd eſt certũ: videlicet cp
centes. In ieſu nomine ſurge & ambula.
h ¶Ne quid tolle. &c. Tanta ſit in dño
fiducia: vt nihil deeſſe certiſſime ſciãt ne
Mat.10.a dum ſibi ꝓuident tẽporalia: minus alijs
Luc.10.b prouideãt æterna. ¶Beda. ¶Matthæus &
B lucas memorãt dñm diſcipulis dixiſſe: vt
nec virgã ferrent. Marcus ne qd tollerent
niſi virgã. Sed illi realiter virgam acci-
piunt. Marcus per virgam poteſtatẽ ac-
cipiendi neceſſaria a ſubditis intelligit.
Calciatos

NICO. DE LYRA

virtutẽ in aĩa exiſtentẽ. Dicũt tamen
aliqui cp iſta virtus operãtis miracula nõ
eſt aliqua virtus mãſiua per modũ habi-
tus ſed per modũ paſſionis trãſeũtis: ſicut
& ꝓphetia: ꝑpter qđ tales nõ poſſunt fa
cere miracula quotiẽſcũq; volũt nec ꝓ-
phetare. Sed quicquid ſit de cõcluſione. ratiõñ valet: quia ſicut
dictum eſt talis virtus operandi miracula nõ eſt principalis: ſed
tantũ inſtrumẽtalis. Inſtrumentũ autem operari nõ poteſt q̃uis
ſit perfectũ per formã ſuam niſi moueatur actualiter per manũ
artificis: ſicut patet cp ſecuris non poteſt ſecare niſi per manum
artificis moueať: & ideo dato cp talis virtus ſit mãſiua nõ poteſt
tamen operari ad miracula abſq; motione diuinæ virtutis prin-
cipaliter agentis ſi tñ talis virtus ſit manſiua vel per modũ paſ-
ſionis trãſeũtis ſolũ ſicut eſt motio iſtrumẽti cũ mouеť ab agẽte
principali: nihil dico modo. Itẽ ad cõcluſionẽ inducť illud quod
a ſanctis doctorib⁹ catholicis dicit de ſacramẽtis nouæ legis vi
delicet cp efficiũt qđ figurãt: ita cp tãq̃ quædã inſtrumẽta diuinę
miſericordiæ agunt ad inductionẽ gratiæ ipſam inſtrumẽtaliter
attingẽdo: vel ſaltẽ aliquã diſpõnem ad ipſam: vt characterẽ vel
aliqd ſimile correſpõdẽs in ſacramẽtis quæ nõ imprimũt chara-
cterẽ: ita cp in ſacramẽtis eſt aliqua virtꝰ ad efficiẽdũ modo præ-
dicto: & tñ ſacramẽta cõſiſtũt in q̃busdã rebꝰ ſenſibilibꝰ: & ideo
multo fortius videť cp in aĩabus ſanctorũ virorũ defunctorũ vel
viuentiũ poſſit poni aliqua virtꝰ diuinitus eis cõceſſa in operibꝰ
miraculoſis per modũ prædictũ. Ex dictis patet qđ dicẽdũ ſit de
humanitate xp̃i quæ eſt organũ ſeu inſtrm ꝓiũctũ ipſi deitatis:
ſicut manus eſt inſtrm artificis. Hoĩes aũt aliq̃ ſpũcũq; ſancti nõ
ſunt ſic ꝓiũcti. & ideo ſunt quaſi quædã inſtrumẽta deitatis ſepa
rata: & adhuc plus ſeparata ſunt eccleſiæ ſacramẽta. inſtrumentũ
autem coniunctũ magis participat efficaciã agentis principalis
cp ſeparatum

ET egreſſus inde Cap. VI. a
a ¶nazareth vbi natus fuit.
abiit in pãtriam ſuã: & ſe-
quebãtur eũ diſcipuli ſui.
a ¶male ſabbatum celebrat qui vacat a bonis
operibus.
†Et factõ ſabbato cœpit in ſynagoga
a ¶vt pluribus proficiat.
dõcere: & multi audiẽtes admirabã-
atur in doctrina eius, dicentes. Vnde b
¶.i. doctrina.
huic hæc oĩa. Et quæ eſt ſapĩa quæ
¶vel huic. a ¶Beda. ſanitates.
¶miracula.
data eſt illi: & virtutes tales quæ per
manus eius efficiũtur. †Nõne hic eſt c
¶cognatus.
b faber filiꝰ mariæ frater iacobi & ioſ
ſeph & iudæ & ſimonis. Nõne & ſo-
rores eius hic nobiſcũ ſunt. Et ſcan-
¶hac de causa. ¶ergo.
dalizabãtur in illo. † Et dicebat eis
¶prophetã ſuſcitabit vobis deꝰ.
c ieſus: qa nõ eſt ꝓpheta ſine honore
niſi in patria ſua: & in cognatione
d ſua & in domo ſua. Et nõ poterat ibi d
virtutẽ vllã facere, niſi paucos infir-
e mos impoſitis manibus curauit: & e
mirabať ꝑpter incredulitatẽ illorũ.
Et circumibat caſtella in circumitu f
f docens. Et conuocauit duodecim: & g
¶charitate concordes.
g cœpit eos mittere bínos: & dabat il-
lis poteſtatẽ ſpirituũ immũdorũ. Et h
h ꝑcæpit eis ne qd tollerẽt in via niſi
a ¶poteſtatem viuendi de euangelio.
¶onus ſæculi. ¶delitias.
virgã tãtũ, nõ peram, nõ panẽ, neq;
rabať propter &c. Fides eĩ credẽtiũ eſt meritoria de cõgruo cp
eis fiãt miracula ſicut patet ca. ꝑcedẽti de muliere ſanguiniflua
cui dictũ eſt a xp̃o. Fides tua ſaluã te fecit: & in multis alijs locis i
euãgelio ſimile habetur. f ¶Et circũibat caſtella &c. quia ſui
doctrinã ei⁹ repulerãt: conuenienter ad alios docendos tranſiuit
& ita fecerunt apoſtoli: ſm cp dicitur Act.xiij.g. Vobis oportе
bat primum loqui ſcilicet iudæis verbũ dei. ſed quia repellitis
illud & indignos vos iudicatis ęternæ vitę: ecce cõuertimur ad
gẽtes: ſic enim præcæpit nobis deus. g ¶Et conuocauit duode
cim. Superius. iij. ca. deſcripta eſt collatio poteſtatis prędicãdi fa
cta apoſtolis. hic deſcribitur executio dictæ poteſtatis. & prio de
ſcribitur apoſtolorum miſſio ad prędicandum. ſecundo, eorũ re
uerſio ad chriſtum, ibi: Et conuenientes apoſtoli ad ieſum. Pri
ma in duas. quia primo deſcribitur dicta miſſio. ſecundo ex hoc
ſurgens herodis opinio, ibi: Et audiuit rex herodes. Expoſitio
primę partis patet ex dictis Matthęi. x. exceptis quę ſequuntur.
Sed calciatos

Moraliter. a ¶Et egreſſus inde abijt in patriam ſuam &c. Moralr.
b ¶Vnde huic hæc oĩa. Iſti ſiſles ſunt ruſticꝰ q crucifixũ adora
re nolebat: eo cp lignũ creauerat in horto ſuo. g ¶Et cõuo. duo
decim. Sequiť: h ¶Et ꝑcæpit eis ne quid tol. &c. Bed. Per-
perã onera ſeculi. p. panẽ delitiæ corpales p æs in zona, ſapiæ oc
cultatio deſignať: qa q̃ſqs officiũ doctoris accipit, neq; onerib⁹
ſæcularib⁹ negocijs deprimi, neq; delitijs carnalib⁹ reſolui, neq;
cõmiſſum ſibi talẽtũ ꝓbi ſub ocio lenti corpis debet abſcõdere.

¶Quinta pars. p ij Quocũq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

B a ¶Calciatos sanda. Beda. Vt pes neq; tectus sit neq; nudus ad terrā, id est nec euangelīū occulteturnec terrenis cōmodis innitatur. b ¶Ne inde duabus tu. Beda. Quod est vt simpliciter ambulēt nō dupliciter. c ¶Excutite puluerē. Beda. Puluis excutit de pedibus in testimoniū laboris sui q̄ ingressi sunt ciuitatē: q̄ prædicatio vsq; ad illos peruenerit. Vel q̄ nihil ab eis accæperit ad victum necessariū qui euangelium spreuerunt. d ¶Et vngebant. Beda. Iacobus dicit. Infirmatur quis in vobis: indu. p. ec. o. super. e. vn. e. o. &c. Vnde pater ab apostolis hunc morem esse traditum vt energumini: & alij ægroti vngantur oleo a pontifice consecrato. e ¶Et audiuit. Beda. Lucas. Audiuit herodes tetrarcha omnia quæ fiebant ab eo & hæsitabat eo q̄ dicebatur a quibusdam q̄ iohānes resurrexit a mortuis, a quibusdam vero q̄ helias apparuit. Vnde intelligendum aut confirmatum eum ex aliorū verbis credendo dixisse: aut adhuc hæsitando. Quē ego decolla. &c. f ¶Quia iohānes baptista &c. Beda. Mira contra dīm inuidia iudæorum: iohānem (de quo dictum est: quia nullum signū fecit) potuisse resurgere nullo attestante credunt. Iesum signis & virtutib⁹ approbatum, cuius mortē elemēta tremuerunt: & resurrectionem & ascensionē angeli & apli: viri & fœminæ prædicauerunt non resurrexisse: sed subleuatum esse furtim credere maluerunt. g ¶Philippi fratris sui. Bed. Vetus historia narrat philippum maioris herodis fuisse filium: & fratrem herodis sub quo passus est dominus & duxisse hærodiadem filiam archelaī & postea arethā ortis simultatibus filiam suam tuliſse & herodi inimico philippi in dolorem ipsi⁹ nuptijs copulasse. Egisippus vel iosephus tamē lōge aliter. h ¶Non licet tibi &c. Beda. Qui venerat in spiritu & virtute heliæ herodem arguit & herodiadē: sicut Helias achab & iezabel, malens apud regem periclitari, q̄ immemor esse præceptī dei. ¶Beda. Soli herodes & pharao leguntur natalis sui diem celebrasse & vterq; solēnitatem sanguine fœdasse. Sed herodes tanto nequius quāto sanctum & veritatis doctorē regis cœlestis præconē occidit: & pro voto saltatricis caput occisi ante cōuiuas inferre nō puduit. Pharao peccatē eunuchū occidit. Vtriusq; tamen exemplo melius est & vtilius nobis diem mortis semper cōmemorādo timere, q̄ diem natiuitatis luxuriando celebrare. Hō enim ad laborē nascitur & sanctī per mortē trāseunt ad requiē. i ¶Et iu. Beda. Nō excusat a periurio per iuramentū. Ideo eīm forte iurauit vt occasionē inueniret occidēdi: & si illa patris aut matris interitū postulasset: nō vtiq; p̄cessisset herodes. k ¶Et cōtri. Beda. Cōsueto more scripturę contristat⁹: nō re, sed multor⁹ opiniōe. Sicut & ipse iosephab ipsa q̄q; maria dicit pr̄ iesu: sic cōtristatus herodes: q̄a hoc discūbētes putabāt. Dissimulator mētis suę tristiciā p̄serebat in facie, lęticiā celabat i mēte. Scel⁹ iuramēto excusabat: vt sub occasiōe pietatis ipi⁹ fieret.

Ioco. 5. c.

Luc. 9. a.

Ge. 4. o. d

Iob. 5. b.

F

1. Re. 18. c. & 21. f.

Caput eius

a ¶occultam sapientiam.

a in zona ēs: sed calciatos sandaliis: & a ¶ne alia induti, aliā i futuro reseruēt: nō q̄ vna tunica in locis glacialibus cōtenti esse debeam⁹.

b ne induerētur duabus tunicis. † Et dí a ¶alienū est a p̄dicatore per domos cursitare. & hospitij iura murare.

cebat eis. † Quōcūq; introieritis do b mū, illic manete donec exeatis inde. Et qcūq; nō recæperint vos nec audierint vos, exeūtes inde, excutite puluerem de pedib⁹ vr̄is in testimoniū illis. a ¶accæpta ptāte & auditis præceptis a domino. b ¶q̄ est prima via salutis.

† Et ēxeūtes p̄dicabāt vt pnīām agerēt c & dæmonia mīta eiiciebāt: & vngebāt c ¶ic.

c oleo mīltos ægros & sanabant. † Et au d a ¶qa tor signa fiebant. b ¶pelliceus. c ¶Hier. nō est fas lucernam abscondi sub modio.

dixit rex herodes mānifestū eīm factū a ¶christi. b ¶Be. bn̄ sentit de resurrectione q̄. d. maioris potentiæ sunt futuri post resurrectionē.

f est nomē ei⁹ & dicebat. Quia iōhānes baptista resurrexit a mortuis: & propterea virtutes opant in illo. Alii aūt dicebāt: qa helias est: alii vero dicebāt a ¶esset. b ¶non dn̄s prophetarg.

qa ppheta est quasi vnūs ex ppheīs. a ¶Beda. hæc pronunciatio vel affirmatiua vel dubitatiua.

Quo audito herodes ait. Quēm ego a ¶Hiero. Non p ironiā: exp̄sse ꝓnunciat.

decollaui iohānē: hic ā mortuis resurrexit. † Ipse ei herodes misit ac tenuit e iohānē & vinxit eum in carcerē ꝓpter a ¶Beda terrarchę ituręe & traconitidis regiōis.

g herodiadē vxorē philippi frātris sui: quia duxerat eā. Dicebat eīm iohānes h herodi. Nō licet tibi habere vxorē fra ¶adhuc viuentis.

tris tui. Herodias aūt insidiabat illi: f & volebat eū occidere, nec poterat. Heg ¶ideo. ¶vel enim.

rodes aūt metuebat iohānē, sciēs eum virū iustū & sanctū & custodiebat eū. Et audito eo multa faciebat: & libēter h eū audiebat. Et cū dies oportun⁹ accidisset: herodes natalis suæ cœnā fecit principib⁹ & tribunis & primis galilææ. Cūq; introisset filia ipsi⁹ herodiadis & saltasset & placuisset herodi: simulq; recūbētib⁹, rex ait puellæ. Pete a me quod vis & dabo tibi. Et iurauit illi: qa qcqd petieris dabo tibi, licet dimidiū regni mei. Quæ cū exisset dixit matri suæ: Quid petam? At illa dixit: a ¶Beda. timebat ne herodes aliqn̄ resipisceret vel fratri amicus fieret.

caput iohānis baptistæ. Cūq; itroisset statim cū festinatione ad regē, petiuit ¶in altari.

dicēs: Volo vt ptin⁹ des mihi in disco ¶dignū saltatiōe sanguis p̄miū. ¶opiniōe: nō re k caput iohānis baptistæ. Et cōtristat⁹ est i

a ¶Sed calciatos sandaliis. Mat. x. dicitur q̄ non portarent calciamenta. Ex quo patet q̄ sandalia nō dicuntur calciamenta propriē: qa illis poterant vti apostoli: vt hic dicitur: c ¶Et vngebāt † Non oleo multos &c. Ex hoc loco patet q̄ vn 12. b. actio extrema quæ est infirmor⁹, fuit instituta a christo. d ¶Et audiuit rex herodes. Hic cōsequēter describit opinio herodis de iesu. Et diuidit in duas partes. s. Diuisionem principalē & incidentalē. Sed⁹ a ibi: Ipse enim herodes. Circa primum sciendū q̄ apostolis p̄dicantibus aduentum xpi & eius miracula. qa nō solū erant p̄dicātes sed etiam facientes miracula in nomine eius: herodes audiuit famā de iesu & credidit: licet falsō q̄ ipse esset iohannes baptista quem ipse decollauerat & q̄ a mortuis surrexisset. Ex quo patet q̄ iste herodes non fuit de secta saduceorū qui negabant resurrectionē: sed de secta pharisæorū q eam confitebantur. vt hr Act. 14. xxiij. Cætera patēt ex dictis Matth. xiiij. Luce e ¶Ipse eīm herodes. Hic ponitur pars incidentalis. Intentio enim principalis euangelistæ erat describere gesta christi. Et quia propter opinionem herodis de christo fecerat mentionem de decollatione iohannis baptistæ. ideo incidentaliter hic describit modum dictæ decollationis. Et primo describit⁹ eius incarceratio. secundo, incarcerati decollatio, ibi: Herodias aūt. tertio, decollati tumulatio ibi: Quo audito discipuli eius vene. &c. Sententia aūt istarū trium partium patet ex dictis Mat. xiiij. excæptis quæ sequuntur circa partem sed⁹am. f ¶Herodias autem insidiabat &c. Ipsa enim timebat ne herodes ad prædicationem iohannis de peccato suo pœniteret: & eam marito suo redderet, & ideo quærebat mortem iohannis. g ¶Herodes autem me tuebat iohānem. Solo enim metu tenebatur ab interfectione iohannis: quia p pter sanctitatem eius quæ erat nota toti populo timebāt si iohannem interficeret ne totus populus insurgeret contra eum: vt plenius patet Matthæi. xiiij. h ¶Et libenter eum audiebat &c. Totum istud erat simulatorium. vt ex tali auditu iohannis obtemperatione dictis eius in aliquibus retineret populum rebellione contra ipsum. Et similiter q postea iurauit dare puellæ saltanti quic quid peteret fuit malicioſe factum: vt ratione iuramenti & multitudine magnorum cum eo comedentium haberet occasionem decapitādi iohannem ablq; rebellione populi q habuit eum exculsatum saltem i parte propter ista. Et hāc sententiam tenet Beda super locum istum & quod subditur: i ¶Et contristatus est rex. dicit Beda q̄ licet contristaretur in facie: lętabatur tamē in corde.

Ecclus. 1. b. Deut. 13. c

Matt. 14. b.

Rom. 9. f

Co. 11. d

Hier. 31. e

Ioh. 3. a

B

Matt. 14. b.

Et conue

b ¶Quocumq; introieritis in do mum &c. Theophilus ne de gula contingeret eos reprehendi ab aliis in alios transeuntes. d ¶Et audiuit rex herodes &c. Sequitur postea. i ¶Et contristatus est rex &c. Beda. Dissimulator mentis suæ tristiciam præfert in facie: cum læticiam haberet in mente: sed luscę excusat iuramento: vt sub occasione pietatis magis impius fieret & ideo p ipsum signantur illi qui sub specie religionis iustitiæ machinantur opus facere malignantis. Per herodiadem vero signatur

luxuria.

A a ¶Caput eius in disco. Beda. Hiero. Caput legis quod est xp̄s a corpore abscidit: ꝓprio. i. a iudaico populo: & datur puellæ de gētib⁹, i. romanæ ecclesiæ: & puella dat matri suæ adulteræ. i. synagogæ in fine creditur. Corpus iohānis sepelit: caput in disco locat: littera humo tegit: spūs in altari honorat ac sumit. ¶ Beda.

Iohā. 3. b

Iosephus antiquita. lib. 18. ca. 14.

a ¶Be. vult omnes simul sceleris sui esse cōsortes vt in luxurioso conuiuio cruente epule deserrentur.

rex, propter iusiurandū & p̄pter simul recumbētes noluit eam contristari: sed misso spiculatore præ ¶altari.

cepit afferri caput eius in disco: & decollauit eū in carcere. Et attulit a ¶christū. b ¶legis.

a caput eius in disco: & dedit illud a ¶ecclesia de gentibus. ¶synagogę.

puellæ: & puella dedit matri suæ. † Quo audito, discipli ei⁹ venerūt ¶litteram.

b & tulerūt corpus eius: & posuerūt c illud in monumēto. Et cōueniētes a a ¶riui ad fontem. ¶gratias agentes.

d ap̄li ad iesum, renūciauerūt illi oīa b quæ egerāt & docuerāt. Et ait illis: a ¶ne malis consentiatis.

e venite seōrsum in desertū locū: & e a ¶Hic breuis requies sanctis longus labor. ¶Ideo oportuit discipulos requiescere: Erāt em &c. b ¶Fœlix studiū discentiū.

f requiescite pusillum. Erant enim ¶vt latro. ¶vtiudas.

qui veniebant & redibāt multi. Et ¶Fœlix labor docentiū. ¶quia nondum est conuiuium horum.

nec spaciū manducandi habebant. a ¶nō solū discipuli: sed cū domino vt Matheus dicit.

h Et ascēndētes in nauim abierūt in f a ¶Ignis nō absc̄ditur q̄ semp̄ lucet.

desertū locū seorsum. Et videront g eos abeuntes & cognouerūt multi i & pedestres de oibus ciuitatibus h cucurrerūt illuc & præuenerūt eos.

† Et exiēs vidit turbā multā iesus: k & misertus est super eos: quia erāt i sicut oues non habētes pastorem: l & cœpit illos docere multa. Et cum k a ¶vespere: vnde lucas. Dies autem cœperat decli.

iam hora mūlta fieret, accesserunt discipuli ei⁹, dicētes: Desertus est locus hic: & iam hora p̄teriit: dimitte illos vt eūtes in p̄xīmas villas & vīcos emāt sibi cibos quos

proprio labore pedum iter deserti arripiunt & saluti desiderū C ostēdunt. Rursus ipse excipiendo fatigatos: docendo insciōs, sanādo ægrotos: recreando ieiunos: q̄tum deuotione credentiū de lectet insinuat: i ¶Et pedestres. Nota quia non in aliam maris ripam sine iordanis nauigio puenerūt. Sed trāsito aliquo freto vel stagno, p̄ximos eiusdē regionis locos adierūt quo etiā pedestres indigenæ p uenire potuerunt. k ¶Et misertus &c. Beda. Quō miser⁹ fit matthæ⁹, pleni⁹ exponit hoc mō. Et misertus est eis: & curauit languores eorū. Hoc est em pauperū non habentiū pastorem veraciter misereri: & viā veritatis aperire. & languidos curare & ieiunos reficiendo ad laudē supnę largitatis aiare: q̄ sequētia eū fecisse declarant. l ¶Et cum iam ho. Die declinata saluator turbas refici: qa vel fine sæculi propinquante: vel cū sol iusticię p nobis occubuit a diutina spiritalis inediæ sum⁹ liberati fame. ¶Be. Alle. Christum deserta gentiū petentē multæ fidelīū cateruæ relictis mœnib⁹ prīsæ cōuersationis: negle ctoq; variorū dogmatū p̄sidio sequunt: et cū primū not⁹ i iudęade⁹ trūc exaltatus est sup cœlos & super omnē terrā glia ei⁹. Date illis

Allego.

† Matth. 14. b. Pō. 75. a.

a ¶Et conuenientes. Hic describit reuersio aplorū ad christum: vbi primo describit cōdescensio christi ad aplos reduentes. Sed⁹ ad pplm ipm sequētē, ibi: Et viderūt Circa primū dr: Et conuent. ap̄li ad se. de prædicatione redeuntes ad ipsum. b ¶Renūciauerūt il. oīa quæ ege. miracula faciendo. c ¶Et docuerāt. p̄dicando ostendentes q̄ mādatū ei⁹ executi fuerant fideliter. d ¶Et ait illis. compatiendo eis de laboribus suis. e ¶Venite se. &c. vt. s. post laborem quescerent aliquantulū in hoc ostēdit christ⁹ q̄ p̄dicatores verbi diuini post laborem possunt recipe recreationē competentem f ¶Et ascenden. in na. vt segregati a turbis possent quiescere. g ¶Et viderunt eos. Hic p̄r describitur cōdescensio ipsi⁹ christi ad pplm ipm sequētem. Et primo describitur dicta condescensio: secundo, pharisæorū cōsultatio cap. sequenti. Circa primū primo describit condescensio christi ad pplos ipsos pascēdo, sed⁹o, ad discipulos eos de periculo liberādo, ibi: Et coegit discipl⁹ suos. tertio, ad infirmos ipsos curando, ibi: Et cum transfretassent. Sen tentia aūt istarum triū partiū patet ex his q̄ dicta sunt Matt. xiiij. vsq; ad finē illius ca. excæptis q̄ sequunt. Quātū ad primā partē dr: i ¶Erant si. &c. Sacerdotes em illius tēporis & principes erant sicut lupi rapaces spoliātes pplm bonis tēporalib⁹ & g malū exēplū spiritualibus: sed christus tanq̄ bonus pastor pascebat eos spiritualiter cōtinue verbo doctriæ suæ: & ali qn̄ corporaliter f⁹m qd⁹ dr consequenter.

† Matth. 9. d.

Mystice

Eūntes ema

luxuria. Per saltatricē dissolutio libidi nosa per quas iohannis. i. hoīs gratiosi fre

Moraliter.

quenter procuratur mors spiritualis: & aliqn̄ corporalis. d ¶Et ait il. veni. se. &c. Theophilus. Quiescere facit christ⁹ discipulos suos vt discāt p̄positi q̄ q laborāt in ope & sermōe, requiē proměrenī: & q̄ nō debēt cōtinue laborare. h ¶Et pedestres &c. Adhuc tp̄ib⁹ istis pauperes & mediocres p̄sonę magis currūt ad sermones q̄m magnæ. k ¶Et cū iam ho. &c. Beda. Mystice: declinata die: turbas saluator reficit: qa cū sol iusticiæ pro nobis occubuit, a spiritualib⁹ inediæ tabe sum⁹ saluati. Prouocat apostolos ad fractionē panis: insinuans q̄ quotidie p eos sint corda nr̄a pascenda: eorū. s. lris & exēplis. Per q̄nq; panes q̄nq; libri moysi. p duos pisces prophetæ. & psalmi figurantur. Duodecim cophini

Quinta pars.

sunt duode

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ 3 ¶Date illis. Prouocat apl̃os ad fractionẽ panis: vt illis se nõ habere testãtibus: magnitudo signi notesceret. Et insinuãs quia quotidie per eos iejuna corda sunt pascenda, cum eorũ exemplis vel verbis ad amanda cœlestia suscitamur. Notãdũ ꝙ hoc panũ miraculũ iohãnes scripturus præmisit ꝙ proximũ esset pascha. Iohã.6.a Mat.14.b.

a ¶Q. vestrum est officium. Allego.

a mãducent. Et ñdens ait illis. Date illis manducare. Et dixerunt ei: †Eũtes emamus ducẽtis denariis a panes & dabimus illis mãducare: & dicit eis. Quot panes habetis? b Ite & videte: & cum cognouissent ¶libros moysi. ¶prophetas & psalmos.

b dicunt. Quinq; & duos pisces: & præcepit illis vt accũbere facerent ¶diuersos ordines. ¶continentem carnem.

c oẽs ſm ordinem supra viridem fœnũ. a ¶pectam requiem.

d Et discubuerũt in partes p cẽtenos ¶requiem.

e & quinquagenos. Et accæptis quinq; panibus & duobus piscibus in a ¶sursum dirigendam faciem mẽtis significat ad lucem scientiæ quærendam.

f tuẽns in cœlum benedixit & fregit ¶qui sunt dispensatores verbi. panes: & dedit discipulis suis vt ¶aperirent. ponerent ante eos: & duos pisces diuisit omnibus: & manducauerunt g oẽs, & saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorũ duodecim cophinos plenos & de piscibus. F

h Erant aũt qui mãducauerunt quinq; a ¶quia sicut Iohannes post hanc refectionẽ statim continuat: venturi erant vt caperent & facerent eum regem. milia virorum. † Et statim coegit i discipulos suos ascẽdere nauim: vt præcederent eum trans fretum ad k bethsaidam: dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos, a ¶Beda. pro se obsecrat: sed pro me impetrat. l abiit in mõtem orare. Et cum sero

emolliendo decipiant crebris a dño precib⁹ implorem⁹. k ¶Ad bethsaidam. Bethsaida ciuitas est in galilæa andreæ & petri & philippi prope stagnum genesareth. Sed marcus dicit peracta refectione venisse trans fretum ad bethsaidã: Lucas ꝙ in locis bethsaidæ factũ fuerit miraculum. Ait enim: assumptis illis se cess. seor. in locum desertũ qui est bethsaidæ. Quod cum cognouissent turbę: secutæ sunt illũ: & excepit eos &c. vsq; ad refectionẽ illam. Sed forsitan Lucas desertum locum q est bethsaidæ, nõ ipsius vi- † Matt. cinię ciuitatis dixit: sed loca deserti ad eã 14.b. ptinentis. Marcus em̃ dicit aperte ꝙ pce- Luc.9. derent eũ ad bethsaidã vbi ipsius fines ci Iohã. uitatis notat. Lucas vero q non dicit in desertum locũ qui est bethsaida: sed qui est bethsaidæ: forte non ipsam ciuitatem sed locum desertũ ad ipsam ptinẽtẽ intelligit voluit. Iohannes dicit turbas mãducasse panem iuxta tyberiadẽ: & ascendentes naui in capharnaum trans mare quæ ambæ sunt ciuitates galilææ iuxta stagnũ genesareth: quod etiã tyberiadis a tyberiade ciuitate sic vocat. l ¶Abiit in mon. &c. Bed. Bene orat qui deum orando quærit: a terrenis ad superiora progrediens: verticem curiæ sublimioris ascendit. Qui de diuitijs, aut honore sæculi, aut de morte inimici orat in imo iacens viles ad deum preces mittit. Orat aũt dñs non pro se sed p me. Nam & si omnia posuerit pater in manu filij: filius tamen vt formam hominis impleret obsecrat patrẽ pro nobis: qui aduocatus est nobis, vñ: Aduocatum habem⁹ apud patrem iesum christũ. Si aduocatus est: debet pro nostris interuenire peccatis. Non ergo quasi infirm⁹ obsecrat: sed quasi pro impetrat. Omnia quę vult potest: quia ad uocatus & iudex noster est: alterum pateris officium: alterum potestatis insigne.

☞ Et ipse so-

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Eũtes emamus ducen. &c. Ioh. vi. a. dicitur ꝙ iesus quæsiuit a philippo. Vnde ememus panes vt manducent hi: et ibidem subditur: Hoc autem dixit tentãs eum. Ipse enim sciebat quid esset factus rus: & tunc philippus respondit vt ibidem dicitur: Ducẽtorum denariorum panes non sufficiunt eis &c. q. d. i. Tantum precium non habemus cum pauperes simus. Et hic marcus dicit discipulos generaliter hoc rnũdisse: licet aliquo modo subaliꝰ verbis. Euntes emamus ducentis denarijs. q. d. si vellemus eis dare ad mandu-

a ¶Et ipse solus &c. Qui aliqñ oĩno in periculis ecclesiam deseruisse videt. vnde: Vtqđ dñe re. lon. &c. Sed qa differt auxiliũ nõ aufert subsidiũ. vnde sequr. b ¶Et circa quar. Beda. Stationes & vigiliæ militares, horarũ spacio diuidũtur: patet ergo eos tota nocte laborasse: & diluculo appropinquãte auxiliũ hausisse: quia cũ pressuris obsita humana fragilitas paruitatẽ viriũ suarũ cõsideret: in se nihil nisi tenebras angustiarũ: & horũ infurgẽtiũ æstus cernit. Cũ ꝙ mẽtẽ ad superni psidij lumen: & ad ppetuæ retributiõis dona erigit: quasi ĩter vmbras noctis repente ortũ luciferi cõspicit q diẽ proximũ. i. christũ nunciet. Lucifer nãq; tres horas noctis. i. totã vigiliã matutinã illuminare dr. c ¶Et volebãt præ. &c. Beda. Vt ad horã. s. cõturbati: sed ꝓtinuo liberati: plus liberationis suæ miraculũ stuperent: & ereptori suo maiores gratias referrẽt. Sic sæpe diuina pietas in tribulatione videt fideles deseruisse, quasi laborantes in mari discipulos puteat iesus voluisse præterire. vnde: Quare me dere. & quare cõtri. ince. dũ affli. me inimic⁹. Sed cõtinuo dñs adest, quasi diceret. Cũ trãsieris per aquas, tecũ ero: & flumina nõ operient te: cũ ambulaueris in igne: nõ cõburaris: & flãma nõ ardebit in te. vnde sequr: Et statim locut⁹ est &c. d ¶Putauerũt phan. Beda. Adhuc hæretici putãt phantasma esse: nec veram carnem de virgine assumpsisse. Theodorus em̃ pharanitan⁹ eps scripsit põdus corporale fm carnẽ nõ habuisse dñm: sed absq; pondere & carne supra mare ambulasse. Fides aũt catholica & pondus eũ ſm carnẽ habuisse prædicat: & onus corporeũ & cum pondere & onere corporali incedere supra aquas nõ insusis pedib⁹. vnde Dionys⁹ in opusculis de diuinis noibus ita ait: Ignoramus qualiter de virgineis sanguinib⁹ alia lege præter naturalẽ formabat: & qualiter nõ insusis pedibus corporale pondus habentibus & materiale onus, deambulabat in humidã & instabilem substantiã. e ¶Nolite timere. Prima subuẽtio, est pellere timorẽ. secũda, tẽpestatẽ psentiæ suæ virtute compescere. Nec mirũ si dño ascendẽte in nauim cessat ventus: quia in quocũq; corde p gratiã sui amoris adest mox vniuersa vitiorũ & aduersantis mũdi & malignor⁹ spiritui bella quiescunt. f ¶Non enim &c. Beda. Miraculo panũ ꝙ esset rerũ cõditor, ostẽdit. Ambulando super vndas: ꝙ totũ corpus habebat libertum ab omni grauedine peccati. Placãdo ventos & vndas ꝙ elemẽtis dñarẽt, ostẽdit. Sed carnales adhuc discipuli magnitudine quidẽ virtutũ stupebãt: sed diuinę maiestatis veritatem non cognoscebant. g ¶Cognouerũt. Rumore, nõ facie vel magnitudine signor⁹: etiam vultu pluribus notus erat. h ¶Fimbriam. Beda. Minimũ mandatũ quod qui trãsgressus fuerit: minimus vocabitur in regno cœlorũ: vel assumptionem carnis per quam venimus ad verbum dei.

a ¶sic ecclesia in fluctibus sæculi tendens ad litus patriæ cœlestis.

a esset, erat nãuis in medio mari: & a ¶pietatis aspectu. s. corroborat. ipse solus in terra. Et vidẽs eos laborantes in remigãdo: erat enim ¶flatus dæmonum.

b vẽtus cõtrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ¶comprimẽs omnia pericula mundi.

c ambulans supra mare, & volebat b ¶ad horã vt gratior esset liberatio. ꝓterire eos. † At illi vt viderunt eũ d ambulantẽ supra mare, putauerũt ¶non enim putabant verum corpus super aquas incedere posse. phãtasma eẽ, & exclamauerũt. Oẽs em̃ viderũt eũ & cõturbati sunt. Et ¶Isid. videbimus eum sicuti est.

statim locut⁹ est cũ eis, & dixit illis. e Cõfidite: ego sum: nolite timere. ¶ecclesiam. † Et ascendit ad illos in nauim & cessauit vẽtus. Et pl⁹ magis intra se a ¶magnitudie miraculoꝝ, & nõ cognitione deitatis & hoc est: Non enim &c.

f stupẽbant. Non em̃ intellexerũt de ¶quare. panibus: erat em̃ cor eorũ obcæcatum. † Et cũ trãsfretassent, venerũt in terrã genesareth, & applicuerũt. Cũq; egressi essent de naui cõtinuo c ¶incole. ¶Mira fides: nõ præsentiũ tãtum salute ꝓẽti sunt: mittũt ad illos per circuitũ: vt currãt omnes ad medicum.

g cognouerũt eũ: & percurrẽtes vniuersam regionẽ illã, cœperũt ĩ grabatis eos q se male habebãt circũ- ¶infirmos. ferre vbi audiebãt eũ esse: & quocũq; introibat in vicos vel in villas aut ciuitates, in plateis ponebãt in h firmos: & depcabant eũ vt vel fimbriã vestimẽti ei⁹ tãgerẽt: & quot- a ¶hoc i futuro. ¶qñ ausugier dolor & gemit⁹ quot tangebãt eum, salui fiebãt.

NICO. DE LYRA

✠ b ¶Et volebat præte. eos. eo mõ sicut post resurrectionẽ suã ambulãs cũ duobus discipulis suis euntibus in emaus finxit se longius ire: vt habet Lucæ vlti. Nec rñ fuit ibi aliqua duplicitas seu falsitas: fm ꝙ dicit beat⁹ Grego. Hoc em̃ fecit vt sic ostenderet se eis exterius qualis apud eos erat in mẽtibus eor⁹ interius: erant em̃ dubij in fide resurrectionis christi, & tardi ad credendũ: vt ibidẽ dicit: & propter hoc dubiũ, erãt aliquãtulũ elõgati a veritate: & ideo apparuit eis in peregrina effigie: & finxit se lõgius ire: qa tales apparitiones fiunt cõiter fm dispositionẽ interiorũ ipsorũ qbus fiunt. Et eodẽ modo dicit hic ꝙ volebat ꝓterire eos: quia erant paruæ fidei fm ꝙ dicit in textu: qa putabãt phãtasma esse: & ta men

cepta: quod est manifeste contra rõnẽ: vnde aliter dicendum est. Ad quod sciẽdum ꝙ calciamẽta seu sandalia possunt dupliciter portari. Vno mõ in pedibus prout cõmunius fit. Alio modo ligata sub cingulo vel recondita in sacculo vel in pera & hmõi: put pauperes itinerantes qñq; faciunt: vt cũ corrũpunt vel deficiũt calciamẽta seu sandalia q habent in pedib⁹, puideãt sibi de alijs q̃ secum portãt modo prædicto. Prio modo nũq; fuit, plubi tum apl̃s vti sandalijs nec calciamẽtis scilicet in pedib⁹: qa hoc pertinet ad velocius seu expeditius incedendũ. Vnde israelitici vt citius exirent de ægypto & nõ defidiose ambularẽt: præcipiebatur a dño vt haberent calciamenta in pedib⁹: put ipse mei- po stillator dicit Exo. xij. Secundo vero modo ꝓhibitũ est apl̃is eũtibus ad prædicandum scilicet portare calciamẽta in sacculo vel huiusmodi: qa hoc est impedimẽtũ itineranti sicut & alia superflua vel duplicia quę omnino, phibebãt apl̃is eũtibꝰ ad p̃dicãdũ

¶Quinta pars. p iiij vt in præsenti:

ADDITIO. I.

Cũ xp̃s etiã in hac vita summũ gradũ cõtẽplationis attigit nullo modo dici potuerit ociosus etiam si aliqñ ab omni actiõe seu exercitio corpali cessasset: hoc enim ptinet ad ꝓtẽplatiuã vitã ab exteriori actione quiescere fm Gregoriũ in. vi. moraliũ. & ideo irrõnabile est attribuere christo occupationem in artibus mechanicis ad remouẽdũ ab eo ociositatẽ nec ex hoc ꝙ illi de nazareth ipm̃ fabrũ vocabãt cõcludit ipm̃ fuisse fabrũ. sicut nec sequit ipm̃ habuisse sorores: licet ipsi dixissent. Nõne sorores ei⁹ hic nobiscũ sunt: sed fabrum ipm̃ dicebãt ad vilipẽdẽdã doctrinam christi: Frequẽter enim hi q occupãtur in actionibus corporalib⁹ deficiũt ab intellectualib⁹. Vel dicendũ fm Aug. ꝙ eo ipso fabrũ christũ credebant, quo fabri filiũ qa cõiter filij credũt habere artẽ ꝓpriis

†Matth. 14.d.

¶In eo. ca. vi. vbi dr ĩ postil. Ex quo patet ꝙ sandalia non dicuntur calciamenta.

ADDITIO. II.

Manifestũ est ex communi modo loquẽdi ꝙ sandalia sunt quædam species calciamenti. Calciamentũ enim se habet vt genus ad oĩa quibus pes induit. Vnde si apl̃i prohibentur ne aliquo modo portarent calciamenta prout intelligit postillator: ex consequenti non possent portare sandalia cum sint q̃dã species calciamenti. & sic essent eis imiuncta contraria præcepta: quod est manifeste contra rõnẽ: vnde aliter dicendum est.

†Matth. 14.c.

Moralr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in p̄senti cap̄. Veritas aũt hui⁹ distinctiõis. s. de duplici modo portãdi calciamẽta: patet ex mõ loquẽdi sacrę scripturę. Nã Mat. x.b. vbi calciamẽta eis, phibebãt, nõ phibet eis portare i pedib⁹. Dicit em. Nec calciamẽta: nec virgã. Sic̃r Luc.x.a.dicit. Nec perã, nec calciamẽta: nõ exprimẽs in pedib⁹: fm Marcũ in hoc cap̄. nõ ꝓmittit apl̃s portare sandalia simp̃r: qa hoc esset ꝺ aliud p̄ceptũ de directo: sed ꝓmittit eis calciari sandaliis, qđ est portare sandalia primo modo. vñ exp̃sse dicit: Sed calciatos sandaliis. Sic̃r apl̃s ad Ephe. vi.c. in eadẽ materia dicit. Calciati pedes in ꝓparatione euãgelij. Nõ em̃ dicit ꝙ portẽt calciamẽta: qđ põt intelligi secũdo modo portãdi: sed ꝙ portẽt in pedib⁹: & sic in his duob⁹ præceptis nulla est ꝺdictio: etiã si sandalia & calciamẽta pro eodem sumant. & de hac materia vide. ē. cap̄. i. in additione secũda.

REPLICA. In cap̄. vi. vbi dicitur. Nõne hic est faber. dicit postillator ꝙ nõ est verisimile xp̃m a iuuentute vsq; ad tricesimũ annũ fuisse ociosum. Burg. dicit xp̃m non debuisse opari opera mechanica: qa impediuisset opera intellectualia in qb⁹ xp̃s summũ gradũ tenuit: ideo ociosus dici nõ potuit hic dico ꝙ ad factũ ꝙ & fi xp̃s nihil opãdo corporaliter ociosus nõ fuit: præbuisset tñ exemplũ ociosis q ab eo sumerẽt velamen excusatiõis. Laborauit igit sicut & orauit: nõ ad suffragiũ: sed ad exemplũ. Nec talis labor in xp̃o potuit remittere summũ gradũ intellectualis intellectualis ꝓtẽplationis: vt Burg. arguit: sicut nec dolor summus in passione potuit remittere summã fruitionẽ de quo alibi. ¶ In eodẽ cap. vbi conceduntur apl̃is sandalia: postillator volẽs saluare literã Mat.x. vbi prohibentur calciamẽta: dicit sandalia proprie nõ esse nec dici calciamenta. Bur. vult ꝙ sandalia sint cõtenta vt species sub genere calciamentorũ. Et soluit eã contrarietatem quã mouit postillator de Mat.x. & hic ꝙ portare in pedib⁹ vel in sacculo &c. Sed non videtur maturum de hoc oportere fieri mãdatũ qđ raro & per viles personas fieri cõsueuit. s. portare calciamẽta in dorso ligata. Ridiculosa igit videt distinctio Bur. Satis enim dictũ arbitror de vsu calciamentorũ in pedibus christi & apostolorum super Mat.x. ¶ De sandaliis autem hic ꝓcessit secus est: quia nõ pertinẽt ad gen⁹ calciamentorũ. Gen⁹ dico logicũ sed, ꝑpter similitudinẽ vsus respectu pedũ, modũ hũt calciamenti: q alio noie dicunt caligæ: iuxta illud Act. xij. b. vbi dicit: Petro calcia te caligas tuas: græcus sermo habet sandalia, vbi nos caligas: Et vt quidã volunt: sandalia sunt in soleis integra: superius aperta & sic cum nõ sint calciamenta, habent tamen aliquid simile: quia pedum contra asperitatem viæ sunt munimenta, & sic, phibitis calciamentis, cõceduntur sandalia sine cõtrarietate. Ad plenam enim calciationẽ regrunt multa: scilicet caligæ, ligaturę &c. Ab huiusmodi curiositate sunt apostoli, phibiti & ceteris quæ in litera enumerantur, sandaliis concessis.

Mat.11.d.

ET conuertuntur. Cap̄. VII. a Beda. Patet ꝙ vsit cõfessio dñi ad patrẽ qua dr: Quia abscõdisti hæc a sapientib⁹ & prudẽtibus: & revelasti ea parvulis. Indocti veniũt: infirmos adducũt vt vel simbria ei⁹ cõtingãt: & ideo cupita salute potiunt. Pharisei v̄o & scribę q doctores ppli esse debebãt: nõ ad v̄bũ audiẽdũ: nõ q̄si ad medicũ: sed ad qõnum pugnas ꝙcurrũt. b ¶ Cõmunib⁹. Hiero. Immũdis vel cõib⁹ manib⁹ ꝯmunionẽ gẽtiũ significat. Mũdicia pharisæor̄ sterilis est: cõio apfor̄ nõ lota, extẽditur palmites suos vsq; ad mare. c ¶ Nõ lotis. De nõ lotis corporis manib⁹ vituperãt cũ in eor̄ operib⁹ nihil imũdiciæ inueniãt. Ipsi aũ exteri⁹ loti: ꝺficiæ liuore intus sunt polluti. d ¶ Phari. &c. Beda. Superstitiosa hoim traditio, cribri⁹ lauari, ob mãducãdũ & hmõi. Sed necessaria doctrina v̄itatis eos jubet: q panẽ vitæ q de cœlo descẽdit mãducare desiderãt: crebro elemosynarũ aliorũq; iusticiæ fructuũ lamẽto sua ꝙ purgare. e ¶ Baptismata calicũ. Frustra vasor̄ baptismata seruãt qui cordiũ suorũ & corporũ sordes negligũt. Nõ ei hoc de materialib⁹ manib⁹ dictũ est, sed pro mẽtiũ emũdatiõe, & operũ castigatiõe, & aliarum sanctimonia & salute. f ¶ Quare discipuli. Mira stulticia filiũ dei arguũt: qa non seruat præcepta hoim. Man⁹ aũt id est opa nõ corpis sed aiæ lauandę sunt vt fiat in illis verbũ dei. g ¶ Bene prophetauit. Hiero. Latratũ pharisæorũ reprimit furca rõnis. i. moysi et esaiæ increpatione: vt & nos hereticos v̄bis scripturæ vincere possimus. h ¶ Bene irritũ fc. Falsam calũniã vera ratione confutat: quasi vos ꝑpter traditionẽ hoim præcepta dei cõtẽniris & negligitis: quare ergo meos discipulos arguitis qui iussa seniorũ paruipendũt: vt custodiant mãdata dei. i ¶ Vos autem dicitis. Beda. Consulens dñs imbecillitati: vel ætatum vel penuriæ patrentũ: præcepit vt filij honorarẽt parentes etiã in necessarijs huius vitæ. Hãc aũt legẽ scribæ & pharisæi subuertẽtes, vt impietatẽ sub noie pietatis inducerẽt, docuerũt filios suos: vt si qs ea q̄ parẽtibus offerẽda sunt deo vouere voluerit q verus pater est: oblatio dñi ꝓponat. a ¶ Tibi, ꝑde. &c. Isid. In tuos vsus cõsumit: qđ sacrilegiũ est. Vel interrogatiue. Q. Proderit tibi? Nõ debet: Hoc metuentes patres afficiebantur in media. b ¶ Nihil est extra &c. coinqui. Be. Nec idolothitũ inq̃tũ cibus est: inq̃tũ dei creatura est: sed dæmoniorũ inuocatio hoc facit immundũ. Vñ: Nõ poteritis bibere calicẽ dñi & calicem dæmoniorũ. Iudæi se partẽ dei iactant: cões cibos vocant q bus omes hoies vtunt: vt ostrea, lepores: & hmõi aialia quæ vngula nõ findunt, nec ruminant nec squamosa in piscib⁹ sunt. c ¶ Et vos impru. Corripiunt: qa quæ ꝙ se patẽt mystica putant. Ex quo auertimus vitiosum esse auditorem: qui obscura manifeste, aut manifeste dicta obscure vult intelligere. d ¶ Et in secess. Be. Hinc calumniant qui dam hæretici ꝙ dñs physice ignarus putet oẽs cibos in ventrẽ ire & in secessum digeri cũ statim infusæ escæ per artus & venas & medullas, neruosq; fundant. Vñ & multos q vitio stomachi perpetẽ vomitum sustinent: post cœnas & prandia statim euomere dicunt: & in corpulẽtos esse: qa ad primum tactum liquidior cibus & potus per membra funditur. Sed q̃uis tenuissim⁹ humor & liquẽs esca, cũ in venis & artubus coꝯta fuerit & digesta: per occultos meatus (quos græci poros vocant) ad inferiora dilabitur & in secessum vadit. Aug. Quædã sic accedunt vt etiam mutent & mutentur sicut & ipse cibus amittens speciem suam in corpus nostrum vertitur: & nos refecti in robur mutamur. e ¶ De corde hoim. Beda. Animæ locus principalis non iuxta platonem in cerebro sed iuxta xp̃m in corde est. Arguuntur etiam ex hac ſnia qui cogitationes a diabolo immitti putant: non ex propria nasci voluntate. Diabolus incentor & adiutor malarum cogitationum esse potest auctor esse non põt. Si aũt in in fidẽs semp positus leuẽ cogitationũ nãrum scintillã suis fomitibus inflãmauerit non debemus opinari eum quoq; cordis occulta rimari: sed ex corpis habitu & gestibus æstimare qd versemus intrinsecus: vt si pulchram mulierẽ nos crebro viderit inspicere: intelligit nos amare. f ¶ Et inde sur. &c. Relictis scribis & pharisæis caluminiatoribus: in partes tyri & sidonis secessit: vt tyrios sidonios q; curaret. g ¶ Nominem vo. sci. Beda. Q. quis latere nõ potuerit: non tamen factum est quod voluit: Sed exemplũ eis dabat qbus sanandi infirmos gratiã conferebat: vt in miraculis humani fauoris gloriã q̃tum possent, declinarent: nec tamẽ a pio opere virtutũ cessarent: cum hoc fieri vel fides bonorum iuste expectaret: vel incredulitas prauorũ necessario cogeret. Ob hanc em̃ causam tyri & sidonis fines intrabat: vt filiã syrophœnissæ a dæmonio liberaret: & per fidẽ gentilis fœminæ scribarum & pharisæorum perfidiam argueret. h ¶ Mulier enim. Marcus dicit dominum fuisse in domo cũ venit ad eũ mulier. Matthæus dicit ꝙ clamat post nos. Per quod innuit ꝙ post am bulantem ꝑces emiserit. Venit ergo ad eũ mulier in domum sed quia matthæus ait: Non rñdit ei verbum: dedit intelligere ꝙ ambo tacuerunt: & cũ filẽtio ingressi sunt. Et ita cætera cõtexunt quæ in nullo dissentiunt. Hiero. Alleg. Mulier, est mater nra romana eccl̃ia. Nata, dæmoniaca, occidentalis barbaries: cuius fides fecit de cane ouem. Micas intellectus quærit: nõ panem infractũ litteræ cupit. ¶ Beda. Allegorice. Mulier gentilis, sed cum fide ad dominum veniens, eccl̃esiam significat de gentibus collectam: quę pro filia dæmoniaca dominum rogat: id est pro suis populis nondum credentibus: vt & ipsi a diaboli fraudibus absoluantur. Quæ bñ fm Matthæum de finibus suis egressa: fm Marcum ingressa ad dominum atq; Mat.15.b

¶ filius.

rit homo patri aut matri corban, a ¶ quod deo voui.

a quod est donũ quodcũq; ex me tibi ¶ alias prosuerit. a ¶ sic.

proderit: & vltra non dimittitis boni. a ¶ qui debet sustentari necessarijs huius vitæ.

eum qcq̃ facere pãtri suo aut matri a ¶ quasi in hoc rescinditis.

b ¶ de parentibus.

rescindentes v̄rbum dei per traditionem vestram quam tradidistis. ¶ vestræ auariciæ. ¶ non deus.

a ¶ contra mandatum dei.

Et similia huiusmodi multa fa ¶ cõsutatis supbis humiles aduocat & docet.

citis. Et aduocans iterum turbas, b dicebat illis: Audite me omnes & intelligite: Nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare: sed quæ de a ¶ de corde hominis.

hominẽ procedũt, illa sunt quæ coinquinant hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum a ¶ alias communicant: Commune em̃ dicunt iudæi immundum.

¶ relicta. ¶ attentos facit.

introisset in domum a turba, interrogabant eum discipuli eius parabolã. Et ait illis: † Sic & vos imprudentes estis? Nõ intelligitis: qa oẽ extrinsecus introiẽs in hominem

¶ exponere.

c ¶ vel communicare.

non põt eum coinquinare: qa non intrat in cor eius, sed in ventrẽ vadit & in secessum exit purgans omnes escas. Dicebat autem quoniã quæ de homine exeunt, illa † coinquinant hominẽ. † Ab intus enim

¶ in quo est sedes animæ.

de corde hominum cogitationes malæ procedunt: Adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaricię, nequitiæ, dolus, impudicitia, ¶ inuidia.

oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia: Omnia mala hæc ab intus procedunt: & coinquinant hominem. Et inde surgens abiit in fines tyri & sidonis: & ingressus domum neminem voluit scire: & non potuit latere. † Mu a ¶ id est romana eccl̃ia. b ¶ ideo. c ¶ in auditu auris obediuit mihi.

liér enim statim vt audiuit de eo,

c ✻ a ¶ Corbã quod est do. Corbã nõ fignificat donũ gnaliter accæptũ: sed donũ deo oblatũ vel offerẽdũ. Pharisæi & sacerdotes auaricia moti dicebãt ꝙ melius erat filijs offerre deo bona sua q̃, puidere parẽtibus in necessitate positis: & sic euacuabãt p̄ceptũ dei de honore parentũ: vt plenius dictũ fuit Mat. xv. c. c ¶ Si qs habet &c. id est si qs habet voluntatẽ audiendi verã doctrinã: audiat meã & nõ pharisæorum. d ¶ In secessum &c. Natura em̃ quæ est sagax, impuritatẽ q est i alimẽto susceptо emittit p secessum: retinẽs illud qđ est ibi purũ ad corporis nutrimẽtũ: & sic purgat̃ esca corpis nutritiua. e ¶ De corde hominũ &c. i. cõsensus deliberatiui ad mala agenda: q̃ explicat magis in priculari, cũ subdit: f ¶ Adulteria. In qbus est violatio thori alieni. g ¶ Fornicationes. i. illiciti cõcubitus p̃sonæ a matrimonio solutæ. h ¶ Homicidia. qbus inferr nocumentum in p̃sonas ꝓximor̄. i ¶ Furta. qbus res alienæ subtrahunt. k ¶ Auaricię. inq̃tũ aliqua iniuste retinent. l ¶ Nequitiæ. Quæ cõsistunt in calũnijs, ꝓximor̄. m ¶ Dolus. in deceptione eor̄. n ¶ Impudicitia. q̃tũ ad tactus & aspect⁹ immũdos. o ¶ Oculus malus. q̃tum ad odiũ & inuidiã: qa nõ pmittunt videre recto oculo bonũ ꝓximi. p ¶ Blasphemia. i. iniuriæ in deũ. q ¶ Superbia. dei vel ꝓximi cõtemptus. r ¶ Stultitia. i. quælibet iniuria in ꝓximo. s ¶ Et inde surgẽs. Hic p̃r describit cõsolatio pp̃or̄. Et prio gẽtilium. Sed o galilæor̄, ibi: Et iterũ exiẽs. Circa primũ dr: Et inde surgens &c. Vbi habitant gentiles ad quos transiit xp̃us ad bñfaciendũ eis: relinquẽs iudæã, ꝑpter malitiam phariseor̄ & ingratitudinẽ. t ¶ Et ing. &c. ne. vo. i. noluit manifestari aduentum eius per discipulos suos: ostendens ꝙ p̃dicator & opator miraculor̄ non debet quærere, ꝓpriã ostentationẽ. v ¶ Et non potuit latere. Illud nõ posse nõ referr̃ ad eius potentiã absolutã, sed ad cõgruentiã. Nõ em̃ erat cõgruũ ꝙ adu ẽtus medici lateret infirmos. Nec fuit decẽs ꝙ manifestiare tur per suos discipulos: vt dictum est. Et iõ manifestatus fuit per alios qui famã eius audierant & aliqui eũ viderant: quia non solum de iudæa, sed etiam de nationibus alijs multi veniebant ad eum ꝑpter miracula & sanitates quę operabat̃: vt habetur ē. iij. cap̄. x ¶ Mulier enim statim &c. Non est intelligendum quod curauerit filiam eius existens in domo: quia tunc noluit facere, sed magis in via cum ipsa clamaret post eos: vt habetur Matth. xv. c.

✻ erat enim

✻ b ¶ Et aduocãs iterum turbas &c. Hoc est ita morale ꝙ non indiget alia moralitate. Et inde surgens &c. Sequitur. x ¶ Mulier enim &c. Peccatrix aia bene mulier dicit fragilis & infirma: cuius filia est operatio a dæmone possessa. Peccatores dicunt catelli: ꝑpter qđ nõ sunt digni recipere panẽ dei: sed cũ humiliter cõsitentur p̄cã. de quor̄ numero est mulier ista eius filia sanat: nã operatio praua deletur.

Mat.15.b

Mat.15.c.

Allego.

Mora'r.

†Mat.15.b.

†Mat.15.c.

E minū atq; ad pedes ꝓcidisse dr̄: vt ex vtroq; colligat̄: qa illi soli fideliter & recte ꝓ errātibus orant: q̄ priscas suæ ꝑdiæ mansiones relinquūt, atq; in domū dei.i. ecclesiā pia se deuotione trāsferunt. a ¶ Sine prius satura. filios. Q. Futurū est vt & vos gentes salutē cōsequamini: sed prius oportet iudæos qui antiqua electione filij dei noiant̄, pane cœlesti refici & sic rādē gētib⁹ vitæ pabula ministrari. b ¶ Filiorū & mit. ca. Beda. Mira cōuersio, nam israel quondam filius: nos canes. Pro diuersitate fidei ordo noīm mutatur.

Pſ. 21. c. De illis dicitur: Circumdederunt me canes
Ioh. 10. c. multi. De nobis: Alias oues habeo quę nō sunt ex hoc ouili. c ¶ De mícis. Non integros cibos digna sum recipere: reliquijs catellorū cōtenta sum: vt sic veniam ad panem integrū. Beda. Allegorice. De micis
Allego. Pſ. 22. b. &c. Mensa, scriptura. vñ: Parasti in cōspe-
meo men. &c. Micæ puerorū interna mysteria q̄bus humiliū corda reficiunt: ſm illud: Et adipe fru. sati. te. Conuersi em̄ ad fidem catelli. i. q̄ in gentibus erant despecti
ꝑs. 147. a non lr̄æ superficiē: sed spūaliū sensuū inquirunt medullā. Et hoc sub mensa dn̄orū suorū. i. dum verbis dei humiliter subditi: ad implēda q̄ scripta sunt, cūcta cordis & corporis officia supponunt: vt ad speranda superna quæ a dño, ꝓmissa sunt ꝑmia in cœlo, merito se humilitatis erigant.

d ¶ Propter hunc ser. Beda. Hinc datur exēplū cathezizādi & baptizādi infantes: qa per fidē & cōfessionē parētū, in baptismo liberant̄ a dæmonio paruuli: q̄ necdū per se sapere vel aliq̄d agere boni pūt aut mali. e ¶ Tyrſ. Hieron̄. Tyrus angustia,
Esa. 23. e. significans iudæam cui dn̄s. Coangustatū est stratum: breue est palliū tuū: vtrumq; operire nō pōt vt transferat se ad alias gentes. f ¶ Sidonem. Hiero. Sidon, venatio fera indomita: nostra regio vel natio est.

F g ¶ Decapoleos. Beda. Regio decēvrbiū trans iordanem ad oriētem. Quod autem dicitur: Venit ad mare gali. inter me. fide. Non ipsos eum intrasse significat: neq; enim mare trāsnauigasse dr̄: sed vsq; ad mare venisse: atq; ad locum qui medios fines decapoleos longe trans mare positos respiciebat. Hiero. Saluator ad saluandas
Luc. 18. d. gentes ab apſis deducitur: & docet qd̄ adolescenti interroganti mādit: Nosti mandata, hæc fac & viues. h ¶ Surdum & mutum. Beda. Qui. s. nec aures verbis dei audiendis: nec os proloquendis aperit. Quales necesse est vt hi qui audire & loqui verbum dei longo vsu didicerunt dn̄o sanandos offerant: vt eos quos humana fragilitas nequit gratiæ dextera saluet. Hierony. Genus humanum tanq̄ vnus hō varia pe-
ste absumptus in protoplasto: cæcat̄ dum videt: surdus fit dum audit dum odorat emungit: obmutescit dum loquit: mācus fit dum manus exigit: incuruatur dum erigitur: hydropicus fit dum cōcupiscit: claudus dum progreditur: lepra sustunditur dum mundatur: dæmone implet̄ dum diuinitatem appetit: moritur morte dum audacter excusat. i ¶ Et deprecabā. Incarnationem dn̄i, ꝓphetæ & ꝓiarchæ cupiebāt.

k ¶ Et apprehendens eū &c. Seorsum a turbulentis cogitationibus & actib⁹ inordinatis sermonibusq; incōpositis educit qui sanari meret. Digiti q̄ in aures mittū-
Exo. 8. e. Pſ. 8. a. tur: verba spūſſcti. de quo dr̄: Digitus dei est hic & opera digitorū tuorū sunt cœli. Tetigit linguā &c. Spuma de carne dn̄i, diuina sapientia: quæ soluit ignorātiā humani gn̄is: vt dicat. Credo in deū patrē oipotentē &c. l ¶ Seorsum de tur. Bed. Prima salutis via est de turba educi. De turba educit dn̄s infirmū, cū mentē pctis lāguidam visitando illustrat: & a cōsuetæ conuersationis moribus aduocat: & ad sequenda præcepta sua prouocat. Digitos autem in auriculas mittit: cū ꝑ dona spūſſcti aures cordis ad intelligēda & suscipiēda vba salutis aperit. Et qa cognitionē veritatis debet sequi cōfessio. Sequit: Et expuēs te. lín. eius. Cū. s. ad cōfessionē fidei ora cathezizator̄ instruit. Sputū nāq; dn̄i est sapor sapiæ q̄ dicit: Ego ex ore altissimi ꝓdij primogenita. Vñ: sputo eius terræ
Eccli. 24. a. cōmixto cęcus illuminat. Sputum em̄ qđ a ex capite dn̄i descendit: diuinā eius naturā exprimit quæ ex deo est. Portio terræ cui sputū immixtū est, humanā significat naturam. Sic ergo ex sputo ac terra cōpositio medicamento oculos cæci nati aperuit qa genus humanū per cōfessionē vtriusq; substantiæ naturæ ab ingenitis errorū tenebris eruit. Expuens ergo linguā muti vt loq̄ valeat, tāgit: cū ora diu bruta ad verba sapiæ ꝓfe-
renda cōtactu suę pietatis iformat. m ¶ Et
Pſ. 118. c. suſpicies &c. Hiero. Ingemuit. Gemere nos docuit, & in cœlū thesaurū nr̄i cordis erigere: qđ per cōpunctionē cordis a frīuo
† Mat. 15. c. Pſ. 50. a. ge. cor. mei: Dn̄e ante te oīe desi. meū &c. Et ait illi: Effeta: quod est adape. Corde credit ad iusti. &c. Et statim apertæ &c. Aures apertæ sunt ad hymnos & cātica & psalmos. Soluit lingua vt eructet verbū bonū: qđ nō pñs nec minæ nec verba cohibere vel ꝓhibere. Vñ Paulus: Ego vinctus sum: sed verbū dei non est alligatū in
2. Tim. 2. me. Et præcēpit illis ne cui diceret. Nō b. in virtutibus gloriandū esse docuit: sed in cruce & in humiliatione. Quanto aūt eis pcī. &c. Ciuitas in monte posita vndiq;
Mat. 5. circunspecta, absc̄ odi non pōt: humilitas semp̄ pcedit gloriā. n ¶ Adaperire. Ad aures ꝓprie. Aures em̄ ad audiendum aperiendæ: lingua vt loqui possit erat soluenda. Vnde sequitur: Statim apertæ &c.

H ✠ Et loquebat

NICO. DE LY.

c✠ a ¶ Erat em̄ nu. gen. syro. i. de syria phœnicis. Est em̄ syria nomē generale ꝓuinciæ: phœnix aūt nomē cuiusdā ſpecialis cōtratæ in illa ꝓuincia. Et inde cōponitur syrophœnissa. i. de tali cōtrata oriūda.
b ¶ Propter hunc ſer. i. propter tuæ fidei cōfessionē. c ¶ Exijt dæmo. a filia tua. qa cōfessio fidei de congruo est meritoria miraculi. Cætera patent ex dictis Mat. xv.
d ¶ Et iterū exiens. Hic ꝓn̄ describit cō solatio galilæoꝝ. Et prīo in curatione dæmoniaci. Sc̄d'o: in ministratione alimenti in pricipio sequētis capituli. Circa primā
Moraſr. partem determinat̄ locus vbi xp̄s fecit sequentem curationē, cum dicit: e ¶ Inter medios fi. deca. Decapolis est nomen regionis vnā pars est vltra iordanē alia citra vt patet in descriptione terræ sanctæ. Igitur mare galilææ qđ est quidā lacus per quem transit iordanis fluuius. respicit terminos vtriusq; partis regionis prædictæ. f ¶ Et addu. ei sur. & mu. Non erat talis a natiui tate: nec ab infirmitate superueniente sed a dæmone ipm̄ obsidēte: eius auditū impediente & loquelā. g ¶ Misit digi. su. in au. eius. Christus aliqn̄ sanauit infirmos tangēdo corpaliter vt ostēderet hūanitatē suā esse diuinitatis instr̄m mō supradicto ca. v. h ¶ Et suſpiciens in cœ. inge. Vt ostenderet se verum hominem, a deo quæ
Moraſr. rens auxilium. i ¶ Et ait illi. Effeta &c. Ostēdens se verū deum

c✠ curando

✠ f ¶ Et adducunt ei surdū & mu. &c. Spūaliter surdus est inobediēs: mutus laudes dei debitas omittēs: sed tactu xp̄i vtrumq; tollit impedimentū: qa cū xp̄s sua gra tāgit cor hoīs fit humiliter obediēs & deuote deū laudans. Q. aūt xp̄s surſum aſpiciēs ingemuit: fuit ad ostēdendū qđ remediū est inde cū deuotiōe q̄rēdū.

✠ Et ꝓcæpit

A ✠ a ¶ Et loquebat̄ rec. Be. Ille sol⁹ recte loquit̄ vel dn̄m cōfitēdo: vel alijs ꝑdicādo: Cuius auditū vt cœlestibus possit auscultare & obsecūdare mādatis, diuina gra refera: Cui⁹ linguā dn̄s tactu sapientiæ q̄ ipse est, ad loquēdū instruit: Hic talis dicere pōt: Dn̄e labia mea aperies &c. b ¶ Quāto aūt &c. Sciebat ille q̄ oīa nouit
Pſ. 5. a. d aſſ seruēt ius. a ¶ qui nō est in altis g'oriandum: sed in cruce & humilitate.

a eius & loquebaꝝ recte. Et præcēpit a

¶ humilitas præcedit gloriā.

b illis ne cui dicerēt. Quanto aūt eis b ꝓcipiebat: tanto magis plus ꝑdicabant: & eo amplius admirabant̄, di c

¶ hoc. s.

centes: Bn̄ oīa fecit & surdos fecit d audire: & mutos loqui.

NIllis die⁹ Ca. VIII. e iterū cū turba multa esset † cū ieſu nec haberēt qđ a ¶ materiam miraculi ꝓmittit. ¶. f. suis. manducārēt: cōuocatis discipulis c ait illis. † Misereor sup turbā: qa ec f d ce iam triduo sustinent me: nec ha

¶ deo.

e bent qđ manducent: & si dimisero eos ieiunos in domū suā, deficiēt ī a ¶ Iudæi de. ꝑpe, lege & ꝓphetis edocti: gentes de longe veniunt ad xp̄m. nullis doctoribus de eius fide ꝓmonīte.

f via. Quid em̄ ex eis de longe venerunt. Et nūdent ei discipuli sui: vñ istos qs poterit h̄ saturare panib⁹ in solitudine: & interrogabat eos: Quot panes habetis: Qui dixe-
g runt: Septem. Et præcæpit turbæ di h scumbere super terrā: & accipiens a ¶ Hier. septē dona spūſſcti. b ¶ Ostēdit q̄tū gaudeat de salute nr̄a. Et nos docet gras agere de carnali & spūali refectione.

c ¶ sacramenta aperuit.

septē̄ panes grātias agens, frē a ¶ quia spūalem scīētiam tradidit eis: & per eos aliꝭ.

git: & dābat discipulis suis vt apponerent: & appoſuerunt turbæ:

¶ libros noui testamenti.

i & habebant pisciculos paucos: & ipſos benedixit & iuſſit apponi. Et a ¶ attente audiēdo. b ¶ Edent pauperes & saturabuntur.

¶ plene perficiendo.

k māducāuerūt & saturāti sunt: & su-

¶ Mysticus intellectus.

l ſtulerunt quod superauerat de fra

¶ primas ecclesias.

mgmentis septē sportas. † Erant aūt qui manducauerant quasi quat-
a ¶ annus noui testamēti. ¶ vt in ipso nūcro se doceant pastos esse euangelij pcæptis.

n tuor milia, & dimiſit eos: & statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in partes dalmanuta: & exierunt pharisæi & cœperunt cō-

mons in quo fit refectio: xp̄i altitudinē significat: ibi supra terrā reficit: qa xp̄i celsitudo ibi, ꝑpter carnales hoīes & hierlm̄ terrenā carnali spe & desiderio regit. hoc aūt remota oī cupiditate carnali cōiuas nouī testamēti spei ꝓmanētis firmam ētū tanq̄ ipſi⁹ mōtis soliditas nullo sœno inter posito cōtinet. i ¶ Pſciculos. Be. Sētōs illi⁹ tp̄is p q̄s eadē cōdita est scriptura: vel quoꝝ ipſa scriptura: fidem vitā & passiones cōtinet: q̄ de fluctib⁹ sæculi erepti & diuina bñdictiōe cōsecrati refectionē nobis ne in hui⁹ mūdi excursu deficiam⁹ vitæ suæ & mortis suæ excēpto p̄ buere. k ¶ Māducauerūt. Be. Sunt mīti q̄ cq̄is oīa sua relicq̄re: & alcīora hui⁹ mūdi nequeāt implere: tñ esuriētes & sitiētes iusticiā saturant̄: cū audiētes mādata dei, ad vitā pueniūt æternā. l ¶ Quod supera. Be. Altiora pcepta vel exhortamēta, & cōfilia: q̄ gñalis fidelīū multitudo neq̄t attingere sicut hic. Si vis pfect⁹ esse: vade & vē
Mat. 19. c de oīa q̄ ha. &c. m ¶ Septē spor. Septem sporte: spūſſcti gra septiformi repleti. Fiūt
al† nō habet cum iesu. aſſ nō ha ber cum nascīt sup aquas: palma victorē coronat. Sancti q̄q; ne ab humore æternitatis arescant in ipso vitæ fonte se collocāt: & æternæ retributionis palmā expectāt. n ¶ Et
† Mat. 15. d. statim. Pro hoc in matheo habem⁹: Ascēdit in nauiculam: & venit in fines mage-
Mat. 15. d dan. Sed non est dubitandū eundē locum

✠ esse sub

NICO. DE LY.

c✠ curādo per imperiū. a ¶ Et pcæ. &c. Ostēdēs q̄ bñfactor de suis bñficijs ꝓpriā laudē nō debet q̄rere. b ¶ Quāto aūt eis ꝑ. &c. qa bñficiatus de bñficijs acceptis debet se gratū ostēdere: & bñfactorē laudare
D q̄uis hoc bñfactor nō q̄rit. c ¶ Et eo am. ad. de tāta eius hūilitate. d ¶ Bn̄ oīa fecit &c. licet non exprimat hic nisi vnū surdū & murū esse curatū: tñ plures fuerūt cęci & claudi & muti curati vt hr̄ Mat. xv. Sed inter illos erat vnus cuius cura fuit mirabilior inter cæteros qa in ipso tria miracula cōcurrerūt: ſm q̄ dicit Hier. qa audit⁹ fuit ei redditus, & affatus, & a dæmone fuit liberatus & hic solus exprimit̄ a marco.

✠ a ¶ Et pcæpit &c. ad ostendendū q̄ Moraſr. hō de suis bonis actib⁹ nō debet q̄rere laudes hominum. Ca. VIII.

IN diebus il. Hic ꝓn̄ ponit cō solatio galilæoꝝ: in alimēti dilatione. Et patet sn̄ia ex his q̄ dicta sunt Mat. xv. hoc excæpto.
g ¶ Venit in partes dalma. Mat. xv. d. di citur: Et venit in fines magedan. Dicendū est q̄ eadem est regio dupliciter vocata.
h ¶ Et exierunt phari. &c. Hic ꝓn̄ describitur confutatio pharisæoꝝ in miraculis. Et primo ponitur dicta confutatio. Secundo, discipulorum reprehensio ibi: Et præcipiebat eis. Sententia primæ partis patet
† Mat. 16 b. Ioh. 6. d. Moraſr. ex dictis Matthæi. xv. hoc excæpto.

✠ Si dabitur

Moraliter. e ¶ In il. diebus. Sequitur: f ¶ Misereor sup turbā &c. Triduo vero dn̄m sustinēt: q̄ cōtriti, cōfessi & satisfactes ꝓ suo posse dei bonitatē expectāt quorum misereſ, & pascit eos septē panibus. i. septē donis spūſſcti ne deficiāt in via hui⁹
g h mūdi. Per septē sportas remanētes, signifi cantur septem dotes quæ reseruant dādæ post hāc vitā: quæ sunt clara dei visio: fruitio: tentio: q̄tum ad aīam. Impassibilitas: subtilitas, agilitas, & claritas: quantum ad corpus in refurrectiōe.
h ¶ Et exierunt pharisæi &c. Isiis signum de cœlo quærentibus christus non dedit, quoniam irrisores erant & indigni. Apostolis autem dedit: quando ipsis videntibus ascendit in cœlum.

✠ Videte &

Esa. 40. a mur quæ est fœnū: Ois caro fœnum. In nouo autem testamento ipſam quoq; & facultates tēporales relinquere iubemur: vel quia

esse sub vtroq; nomine. Nam plærique codices habent magedan
E ☞ niam ſm marcum. a ¶ Quærentes ab. Quasi ea quæ viderant,
non fuissent signa. Sed quid quæritat, per hoc determinatur: de cœ
lo: vel in morem heliæ ignem de sublimi vel ad similitudinem
samuelis æstiuo tempore mugire tonitrua: vel fulgura, vel im-
bres: quasi non possent & hæc calumniari
qui ea calumniabantur quæ oculis vide-
rant manu tangebant: vtilitate sentiebāt.
Vel signa de cœlo, manna: vt qui paucis
panibus multa hominum milia satiauit:
nunc sicut moyses manna cœlitus missio,
populum omnem passim reficiat. Vñ io-
Ioh.6.c. hannes post edulium panum turbas quæ
fisse dicit: Quid operaris? Pres nostri man
ducauerunt manna in deserto &c. b ¶ Si
dabitur. Augu. de concordia euangelistā-
rum. In marco ita scriptum esse edicit: & si
gnum non dabitur ei. Beda. Generationi
isti. i. tentantium deum & contradicentiū
verbis eius, non dabitur signum de cœlo
q̄ tentantes quærūt: gbus iñ multa cœle
stia signa dabat in terra. Gñationi aūt que
rentium dñm signum de cœlo ostēdit: qñ
cernētibus aplis in cœlū ascendit: spīm mi
sit ad impositionē manuū aplorū: gratiam
sancti spūs de cœlo plurimis credentibus
infudit. c ¶ Ascendens na. Beda. Septē
sportis mō impletis statim ascēderunt in
nauiculā & venerūt in fines magedan: &
ibi nauigātibus dictū est: cp cauerent a fer-
mento pharisæorū & saduceorū. Sed scri-
ptura dicit cp oblīti sunt panes tollere in q̄
ostenditur q̄ modicā curā carnis haberent
intenti dñi pīnciæ. d ¶ Quid cogi. Bed.
Accepta occasione docet quid significent
quinq; panes, & septē, & pauci pisciculi:
quinq; milia hoīm aut quattuor. Si eīm fer
F mentum pharisæorū & herodis traditiōes
puersas & hæretica signat dogmata: quare
cibi gbus nutritus est ppls dei nō verā
doctrinā integrāq; significat? e ¶ Et ex-
pueris &c. Bed. Sputum ab intus a capite
dñi pcedit. Manus vero mēbra corporis
exterius posita. Expuens ergo in oculos cę
ci: manus suas imponit vt videat quia cæ
citatem humani generis & per inuisibilia
diuinæ pietatis dona: & per ostēsa a foris
sacramēta assumptæ hūanitatis absterſit.
Quem vno verbo totū simul curare pote
rat: paulatim curat: vt magnitudinem hu-
manæ cæcitatis ostēdat: & quæ vix & qua
si per gradus ad lucem redeat: & gratiam
suam nobis indicat: per quam singula per
fectionis incrementa adiuuat. f ¶ Video
1.Reg.24. homines. Hieroñ. Omnes æstimat sibi su
c. periores, se indignum iudicans: vt dauid
se vocari hominem: sed canem mortuum
& pulicem vnum. Primo autē videt ho
mines quasi arbores ambulantes. i. formā
corporum: itavt non sit facile an homo sit
an arbor discerni: quia primus profectus
virtutis est cæteroq; vires vitam mores in
spicere: bonum imitari: malū cauere. Sed
qa longa obscuritate despuit: & inter bo-
num & malū fidē & perfidiam: sinceritatē
& simulationem adhuc discernere nescit:
homines cernit ambulantes sicut arbores
quia facta eorum absq; luce discretionis
videt. Huic dominus secunda impositio-
ne manuum, lucem omnia clare videndi re
stituit: scilicet quid credendū: quō viuen-
dum: quæ pmia sint sperāda. g ¶ Deīn-
de iterum &c. Hiero. Vt clare videret om
nia. i. per opera visibilia, inuisibilia intel-
ligeret & quæ oculus non vidit: & clarum
aiæ suæ statum post rubiginē peccatī mū-
Mat.5.a. di cordis oculo contemplerur. Beati enim
mundo corde: quoniā ipi deum videbūt.
☞ Et misit

a quirere cum eo, quærentes ab illo si
gnum de cœlo tentantes eum. Et in-
a ¶ pro infidelitate eorum. ¶ vt verus homo.
gemiscens spū ait. † Quid generatio
¶ incredula.
ista signum quærit? Amē dico vobis:
¶ i. nō dabit: sicut illud est: si dauid mentiar.
¶ apostopesis. ¶ vt infideles.
b si dabit generationi isti signū. Et di-a
c mittēs eos ascēdēs iterū nauim, abiit
¶ discipuli.
trans fretum. Et obliti sunt sumere
a ¶ Mystice. Christū panē vitæ: cuius q reficiū-
tur amore, minus curant de terreno pane.
panes: & nisi vnū pānē non habebāt
secū in naui. † Et pcipiebat eis, dicēs b
a ¶ .i. legē dei traditionib⁹ hoīm posponere: ¶
bis pdicare: factis ipugnare: dñm tētare: do trī-
Videte & cauete a fermēto pharisæo c
næ ei⁹ vel opib⁹ nō credere. a ¶ q̄ est adulteriū
homicidiū, temeritas iurādi simulario regiōis.
rum & fermentō herodis. Et cogita-d
a ¶ quasi hoc ideo dicit: qa pa-
bant ad alterutrū dicentes: qa panes
non habemus. Quo cognito, iesus
¶ me ideo hoc dixisse qa pa-
d ait illis: Quid cogitatis: qa panes nō
habetis? Nondū cognoscitis nec in-
a ¶ spūalem sensum. b ¶ post tot miracula.
telligitis? Adhuc cæcatū habetis cor
vestrum: † Oculos habentes non vi-
¶ interitus.
detis: & aures habentes nō auditis.
† Nec recordamini qñ quinq; panes
fregi i qnq; milia: & quot cophinos
fragmentorū plenos sustulistis. Di-
cunt ei: Duodecim: Qñ & septem pa
nes in qttuor milia: quot sportas fra
gmentorum tulistis? Et dicunt ei: Se
ptem. Et dicebat eis: Quō nondum
a ¶ post tot miracula. b ¶ Hiero. dom⁹ vallis. i.
mundus qui est vallis lachrymarum.
intelligitis? Et veniunt bethsaida: & e
a ¶ qui nō videt quod fuit, qd̄ est, qd̄ erit.
adducūt ei cēcū: & rogabāt eū vt tan-
a ¶ vt iam ratione de cęcitate cordis agat tiens
cū hieremia subuersionē ciuitatis dei. i. aīę sue.
¶ tāgit q cōpungit. b ¶ vt ad bonū op⁹ proret
geret illū. Et apprehēnsa manu cæci
a ¶ ciuitatē malor: Corrumpūt bonos mores
e eduxit eum extra vicū: & expuēs in
cōl. ma. a ¶ vt videat voluntatē dñi per flatum
spiritussancti. b ¶ misericordiæ.
oculos ei⁹ impositis mānib⁹ suis in-f
a ¶ Maiestatē: A magnitudine eīm creaturæ co-
gnoscitur creator.
terrogauit eū si aliq̄d videret. Et aspi
f ciens ait: Video hoies velut arbores
g ambulantes. Deinde iterū imposuit
a ¶ mundo corde.
manus sup oculos ei⁹ & cœpit vide-
re: & restitutus est: ita vt clare videret g
☞ Interrogabat

a ¶ Et misit il. Hiero. Vt videret in se quod ante non vidit. non
Mystice. enim putat desperans homo de salute: oīno posse se quod facere
illuminatus per spem pōt perficere. Mystice. Admonet dñs omes
qui agnitione veritatis illustrantur, vt ad cor redeant: & q̄tum si
bi donatum fuerat sollicita mente perpendant: & beneficijs dei di
¶ cor.
a oīa. Et misit illum in domū suā, di-
cens: Vade in domū tuā: & si in vi-
¶ Hiero. i. cæcitatē tui cordis pdica: nō virtu
tem. vñ Paulus: Blasphemus fui & persecu⁹
sum ecclesiam dei.
b cum itroieris, nemini dixeris. † Et a
egressus est iesus & discipuli ei⁹ in
a ¶ nec in eundo docere cessat.
castella cæsareæ philippi: & in viā ī
terrogabat discipl̄os suos dicēs eis
Quē me dicūt esse hoies? Qui rñde
runt ei, dicētes. Alii iohannē bapti
a ¶ nō dñm, ¶ phetarū opinantes.
stā: alii heliā: alii vero q̄si vnū de ¶ p-
¶ Vos qui dij.
phetis. Tūc dicit illi: Vos vero quē
a ¶ Beda. vnus ¶ p oībus: oēs eīm idē sciebāt.
me esse dicitis? Rñdēs pētrus ait ei:
Tu es christus. Et comminatus est
a ¶ eum filiū dei esse. b ¶ pmunit ne passione
deficiant. Causa quare non dicant.
eis: ne cui dicerent de illo. † Et cē-c
gpit docere illos, qm̄ oportet filium
a ¶ nota q̄ ei quē tot pati oporteat: filiū hois
appellat: qa passo in carne xp̄o diuinitas im
hois mīta pāti: & reprobari a senio
ribus & a sūmis sacerdotib⁹ & scri-
passibilis mās fit. ¶ spe resurrectiōis cōfortat.
bis & occidi: & post tres dies resur
¶ de morte: resurrectione. ¶ eorsum.
h gere. Et palā verbū loq̄bat. Et appre
hendēs eū petr⁹, cœpit increpare eū:
¶ ad discipulos.
Qui cōuersus & vidēs discipulos
suos comminatus est petro, dicēs:
a ¶ nō contra. b ¶ aduersarius siue cōtrarius:
¶ qa contraria loqueris voluntati meæ.
i Vade rētro me sathāna: quoniam d
¶ vt pro salute hoīm moriar.
k non sapis q̄ dei sunt: sed quæ sunt
¶ pri⁹ solis discipulis loq̄bat altiora arcana.
hominum. Et cōuocata turbā cum e
a ¶ siue discipulus siue alius.
l discipulis suis: dixit eis. Si q̄is f
a ¶ alter factus ex altero. b ¶ veterē hominē
exuat, nouū induat. vñ Paulus: Viuo ego iā
nō ego: viuit aūt in me christus.
my vult me sequi, deneget semētipum
n & tollat crucem suam & sequat⁹ me.
¶ ac si dicat agricolæ: frumentū si suas pdis.
o † Qui ei voluerit aīam suā saluā fa
¶ si seminas, renouas.
cere pdet eā: Qui āt pderit aīam
suā pp̄ter me & euangeliū, saluā eā
a ¶ Q. In aduersitate pdēda est aia: in pace au-
tem cor muniendū oī custodia. b ¶ ipe pacis
qa licet viuere: licet ambire.
faciet. Q̄id eīm pderit hoi si lūcre
tur mundū totum: & detrimentū fa
ci at aiæ suæ? Aut gd dabit hō com-
p mutationis p aīa sua? Qui eīm me g
Quæ dei

C

† Mat.9. b. Luc.9.c. 1.Cor.9. d. 2.Cor.11 g.

† Mat.16 c. Luc.9.e. Diuisio.

D

† Mat.16 d. Luc.17.g

NICO. DE LY.

illuminatione huius cæci successiue fa
ctam propter paruitatē fidei ipsius cæci &
offerentiū ipm xp̄o. Et pōt esse cp ista cau-
sa & prædicta cōcurrerūt ad istū effectum.
a ¶ Et egressus est &c. Hic pōr describit
increpatio petri specialiter. Et primo po-
nitur increpatio petri. Secō: incitatio ad
palmam martyrij, ibi: Et cōuocata turba.
Circa primū pmittit de christo hominum
falsa opinio. Secō, subditur discipulorū
vera cognitio, ibi: Tūc dixit illis. Vosve-
ro &c. quia petrus p se & alijs aplis rñdit.
Tertio, ponit xp̄i passionis pnūciatio ibi:
Et cœpit eos docere. Quarto: describit pe-
tri increpatio, ibi: Et apprehendens petrus
eū. Petrus eīm ex zelo xp̄i volebat impedi
re eius passionē: Et quia iste zelus erat in-
discretus: qa passio xp̄i erat ordinata ad sa
lutem generis humani: ideo meruit durā
reprehensionē. Snia aūt partiū istaꝝ patet
ex dictis Matt.xvi. c ¶ Et conuocata &c.
quia christus increpauerat petrum volen-
tem impedire passionem ei⁹: ideo hic pōr
inuitat fideles ad tolerātiam passionis. Et
primo facit hoc verbo. Secundo: facto in
principio sequentis ca. Snia primæ partis
patet ex dictis Matt.xvi. hoc excepto qđ
subditur. g ¶ Qui enim me confessus
fuerit & verba mea &c. Hæc est vera lit-
tera: qa sic habent antiqui libri & correcti
✱ & etiam græci:
✱ b ¶ Interrogabat discī. &c. Per hoc Moralr.
ostendens cp doctores debent inquirere de
sua fama: vt si bona sit, bonis operibus au
geatur: si vero mala, occasio tollat. Nam
bona fama doctoris multū facit ad doctri
næ fructum: & mala ad detrimentū. Greg.
Cuius vita despicitur restat vt eius prædi
catio contemnatur: c ¶ Et cœ. do. &c.
Sequit: d ¶ Vade retro me &c. Per hoc
ostendit quod illi qui detinentur affectu
carnali, adhuc apti non sunt eum seq; pro
pter quod petenti quod permitteret eum
primo sepelire patrem suum, dixit: Dmit-
te mortuos sepelire mortuos suos Matth.
viij.c. f ¶ Si quis vult me sequi, dene-
get &c. Beda. Persecutionis tempore po-
nenda est anima. Pacis autem tempore
frangenda sunt desideria terrena.
✱ Et dicebat illis

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞a ¶Amē dico &c. Beda. Cū de futura vita loqueret: ideo necessarium fuit vt hoc ꝓmitteret de pñi vita: vt rudes adhuc discipuli hac cōsolatiōe cōfortarentʼ: sicut de iudaico pplo dr̄: Dedit illis regiones gentiū &c. la. po. pos. vt custodiāt iustificationes eiꝰ: & legē eius req. b ¶Regnū dei &c. i. ecclesiā ꝫ mundi huius gloriā erectam. Vel futurā in cœlis bitudinē: quā in mōte viderūt. Quod pia prouisione factum est: vt æternū gaudiū: tametsi ad breue momentū ꝓlibatū: ad aduersa ferenda fortius animaret. Ca. IX.

ETAMEN post dies &c. Hiero. Post cōmationē crucis resurrectiōis gr̄ia ostēdit: vñ sequit. c ¶Et post dies &c. Vt nō timerent opprobria crucis: qui oculis suis viderāt gloriam futuræ resurrectionis. Beda. Et post dies sex. Lucas: Factum est autē post hæc verba fere dies octo &c. Octauo die resurrectionis gloriam manifestat vt ostēsa cœlestis vitæ dulcedine, cunctorum corda q̄ hoc audire possunt refoueat & octonario numero verum tēpore resurrectionis gaudiū doceat esse venturū. Ipse enim post sextam sabbati qua crucē ascendit: & septimā qua in sepulchro quieuit, a mortuis resurrexit: & nos post sex huius sæculi ætates in qbus pro dño pati gaudemus & septimā aiarum quæ interim in alia vita agitur: octaua ætate resurgemus. Quod aūt matthæus & marcus dñm post sex dies transfiguratum dicunt: nec tpe, nec mysterio discrepant. Illi em̄ medios dies tantum ponunt. Vnde & absolute post sex dies dicunt factū. Hic primū quō hoc dñs promisit & vltimū quo cōpleuit, adiungit: & iō tēperantius ponit: fere dies octo. Et mysti ce. Illi post sex mundi ætates sctis ab oī labore qescendū: hic ꝫo tpe octauo significat esse resurgendū. Vñ sextus psalmʼ ꝓ octaua inscribit. Dñe in furore tuo &c. qa per sex ætates qbus operari licet precibus est insistēdū: ne in octauo retributiōis tpe ab irato iudice corripiamur. d ¶In mōtem ex. Beda. In montem vt oraret: fm lucam. In montem oraturus vt sic transfigurandus ascendit: docēs eos qui fructum resurrectionis expectant: qui regem in decore suo videre desiderant: mentē in excelsis habere: & continuis precibus incumbere. Tres solummō discipulos secū ducit: vel qa multi vocati pauci vero electi. Vel qa q̄ fidē sanctę trinitatis incorrupta mēte seruauerint: tūc æterna eius visiōe merebunt lætari. e ¶Transfiguratus. Beda. nō veram substantiā carnis amisit: sed gloriam futuræ, vel nostræ resurrectionis ostēdit. Talis post iudicium cunctis apparebit electis: In iudicio in forma serui & bonis & malis: vt impi quem spreuere: quē iudæi negauere: milites quem crucifixere: pilatus herodesq; quem iudicauere nequeant iudicē agnoscere. f ¶Et vestī. Vestimenta dñi sancti. Vñ: Qui in christo bapti. e. christi. in. Hæc dño in mundo manente videbanʼ despecta: sed ipso montē petente, nouo candore refulgent. Quia nūc quidē filij sumus dei: sed nondū apparuit qdʼ erimus. Cū ergo apparuerit, sūles ei erimus: qa videbimʼ eū sicuti est. vñ subdit: Qualia fullo. g ¶Et apparuit illis &c. moyses sanctus mortuus: helias viuus in cœlū raptus: visi in maiestate cū dño (vt Lucas dicit) futurā in illo oīm sctōꝝ gloriā significant: q tpe iudicij vel viui in carne reperienē vel mortui. h ¶Helias cū moyse. Beda. Legislator, & eximius ꝓphetaꝫ apparet: Loquūtur cū dño in carne viuente ostēdentes ipm esse quem lex & prophetæ promiserunt: Nō in infimis fed in monte cū illo: qa q terrena desideria mēte transeunt solui maiestatē scripturæ sanctæ quæ in dño impleta est pspiciūt. i ¶Rabbi. Quāuis stupefactus, insitū tamē affectum sibi indicat: oblitus sanctis regnū promitti: nō in terris, sed in cœlis: & se & coapostolos mortali carne indutos immortalis vitæ statū subire nō posse: & domū manufactā necessariam nō esse. Legi quoq; & ꝓphetis & euangelio tria tabernacula facere cupit, cū nō possint separari: vnū habētia tabernaculū. i. ecclesiam dei. k ¶Bonū est nos hic esse. Multo ergo melius chorīs sctōꝝ interesse: deitatis ꝓpriū visiōe: Si sic delectat humanitas xpi trāsfigurata: & duoꝝ societas ad punctū ostensa. I ¶Nubes obumbrās. Vñ qa quę

¶corde: ore: opere.
†cōfessus fuerit & verba mea in generatione ista adultera & peccatrici: b ce: & filius hominis †confitebit eū c cum venerit in gloria patris sui cū angelis sanctis: Et dicebat illis: d
¶consolatoria promissio.
a ¶Amē dico vobis: qa sunt quidam a ¶discipulis. b ¶ad horam habituri vitam æternam.
de hic stantibus qui nō gustabūt a ¶corporalem. b ¶ecclesiam.
b mortem donec videant regnum dei
¶als venientis vel viuentis.
veniens in virtute. Ca. IX.

ET post dies sex †assūpsit e ¶Mīti vocati: pauci vo electi. iesus petrū & iacobū & iohannem: & ducit illos d in mōtē excelsum seorsum solos: & f
a ¶nō substātiā verā carnis amisit. ¶gloriā resurrectionis ostendit. b ¶sancti.
f trāsfigurat⁹ est corā ipis: & vestimēta ei⁹ facta sunt splēdētia & cādida
a ¶de quo: Ampli⁹ laua me ab iniqtate mea. b ¶nō pōt in terra claritatē dare fidelib⁹ suis
nimis vēlut nix: qualia fullo super quam eis conseruat in cœlis.
g terrā nō pōt cādida facere. Et appag
h ruit illis helias cū moyse: & erāt loquentes cum iesu. Et ñdens pe/
¶stupefactus tanta claritate.
trus, ait iesu: Rabbi bonum est nos
¶q̄uis stupefactus insitum tamē sibi affectū indicat.
hic esse: & faciamus tria tabernacula: tibi vnum: & moysi vnum: & he
¶quasi stupefactus.
liæ vnū. Non em̄ sciebat qd diceret. Erant em̄ timore exterriti. Et facta
i est nubes obumbrans eos: & venit h
a ¶partis pro filio respondentis.
my of de nube, dicens: † Hic est fi/

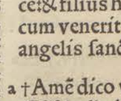

NICO. DE LY.

c ✻ & etiā græci. Et hoc patet per illud qdʼ hr̄ Luc. ix. vbi eadē fnia ponit̄ per alia verba sic: Quia me eruberit & meos sermones. a ¶In gene. ista adul. qa iudæi descenderant a pribus q̄ ad idolatriā declinauerant dimisso deo q̄ eos despōsauerat in datione legis in mōte sinai. Et ideo filijab eis desc̄dentes adultera gnatio vocantur. b ¶Et peccatrice. qa sicut patres eos ꝓ secuti fuerāt ꝓphetas eos occidēdo: ita ipsi Luc. persequebant xpm̄ mortē eius quærēdo. c ¶Et si. ho. confun. Hæc est vera ira: qa sic habēt græci & antiq. Et patet per illud qdʼ hr̄ Luc. ix. c. vbi dr̄: Et filius hoīs erubescet eum. i. nō recognoscet eū de suis scelere. cut hō nō libenter recognoscit illū de quo erubescit. Et per talē modū loquendi dicit Hiero. de quadam sancta: Quia non est eō fusa christū: christus non cōfundetur eam. Nec est curādum si est impropria locutio fm regulas grammaticæ quibus nō subiacet theologia.

✻ d ¶Et di. il. &c. q non g. m. Gustare mortē est incurrere culpā mortalē: qdʼ nō facit̄ illi q regnū dei semp attēdit: vel q seueritatē venientis iudicis cōtremiscunt.

ET post dies. Hic po Ca. IX. nitur incitatio ad martyriū &c. to. Illud em̄ qdʼ maxie excitat ad tolerantiā martyrij est magnitudo ꝓmij: q̄ magis mouet visa q̄ audita: iō xpc ostēdit trib⁹ principalibus suis discipulis gloriā resurrectionis in transfiguratione: in qua ostēdit se eis in claritate gl̄iæ. Et prio describit̄ ista ostensio. Secʼo ex hoc mouet q̄stio, ibi: Et interrogabāt eū. Sn̄ia ista: ptiū patet ex dictis Mat. xvij. exceptis q̄ sequunt. f ¶Et trāsfiguratus &c. nō est intelligēdū ꝙ figura corporis xpi fuerit mutata: sed quia figura est in extremitatibus corpis: & fuit claritas in extremitate corpis: & ideo vocat trāsfiguratio: & p talē modū loquendi dicit apls Philipēn. d. Saluatorē expectamus dñm nostrū iesum xpm̄ qui reformabit corpus humilitatis nr̄æ cōfiguratū corpi claritatis suæ. h ¶Et venit &c. Sicut in baptismo xpi auditū est testimoniū pris de filio eius naturali: sic & in trāsfiguratiōe. Cui? rō est: qa hoīes fiunt filij dei adoptiui p assimilationē ad filiationē naturalē ipsius xpi. Quæ quidē assimilatio fit dupliʼr. Vno mō in pñti per gratiā alio mō in futuro & pfecti⁹ p gloriā: fm illud. 1. Ioh. iij. a. Nūc filij dei sumus & nondū apparuit qd erim⁹: Scimus qm̄ cū apparuerit ✻ miles ei

Moraliter. c ¶Et post dies sex &c. Sex dieb⁹ factus est mūdus Gen. j. ꝓpter qdʼ p sex dies figurari pōt tot⁹ mundi decursus: quo cōpleto xps suos vere discipulos. i. electos ducet in montē excelsum. i. in cœlū empyreum gl̄iosos in aia & corpore, videntes eius gloriā singularē. g ¶Et ap. illis he. cū moy. i. legē & prophetas cum euāgelio cōcordantes. Quod aūt petrus dixit: Faciamus hic tria tabernacula: nesciuit quid diceret. nam omnium erit vna gloria: sicut vnus denarius diurnus: licet in illa sint diuersi gradus.

✻ Præcepit illis

A ☞ in colūba: qa quā pcipit fidē q̄s̄gs simplici corde seruat: tunc luce aperte visionis quā crediderat cōtēplabit: ipsaq; illustrabit gr̄a & in ppetuū, ptegeť. a ¶Et statim cir. Beda. Cū fieret vox sup filium hoīs inuētus est ipse solus. Quia cū manifestauerit seipsum 1. Cor. 15 electis: erit deus oīa in oībus: immo ipse cū suis vnus p oīa xps. i. caput cū corpe splēdebit. vñ: Nemo ascēdit in cœlū, nisi q descēdit de cœlo filius hoīs qui est in cœlo. b ¶Præcepit illis. Non vult gloriā regni futuri & triumphi quā in mōte ostēderat publicēpdicari: ne & incredibile esset p magnitudine: & post tāta gloriā apud rudes aios sequens crux scandalū faceret. c ¶Verbum conti. Hierony. i. cum absorpta mors fuerit in victoria: non erūt in memoria priora, cū abstulerit dñs sordē filiæ sion: auferēs oēm lachrymam ab oculis sanctorū. Mal. 4. b d ¶Quid ergo. Traduntscribę fm malachiam ꝙ helias veniat ante aduentum saluatoris: & reducat corda patrum ad filios: & filiorū ad patres eorū: & restituat oīa in antiquum statum. Existimant ergo discipuli hāc aduētus gloriā esse, quā viderāt in monte & dicūt: Si iam veniēti in gloria: quare p̄cursor tuus non apparet: maxime quia vident necessisse heliam. e ¶Restituet &c. scilicet conuertet cor patrum ad filios: & cor filiorum ad patres. Restituet enim morti quod debet: & diuino iudicio sustulit. vñ addit: f ¶Et quomō scri. est. Q. Sicut de christi passione prophetæ multifarie scripserūt: sic & helias multa passurus est. Restituet ergo omnia. Primo, corda hominum illius tēporis ad credendum in christo: refistendū antixpo. Deinde ponet animam pro christo. g ¶Turbam magnam. Hieron. Non est requies sub sole: semper occidit paruulos inuidia: magnos percutiunt fulgura: montes: alij discentes cum fide: alij inuidentes cum fastu ad ecclesiā veniūt. h ¶Cōquirentes. Beda. Quid cōquirent, euāgelista nō dicit. Sed pōt intelligi de hoc quæstionē motā fuisse quare discipuli dęmoniacū non potuerint curare. Hoc enim ex sequētibus concipi pōt. i ¶Et interrogauit eos &c. Beda. Nota q̄ loca rebus congruunt. In monte orat. Trāsformatur: discipulis arcana suę maiestatis aperit: in imo autem excipitur: miserorū fletu pulsatur. Sursum discipulis mysteria regni referat: deorsum turbis pœnā infidelitatis exprobrat. Sursum vocem patris his qui audire poterant pandit: deorsum malos spūs expellit. Nunc pro meritoꝝ qualitate alijs ascendere: alijs nō desistit descendere. Et interrogauit. Hierony. Scit & interrogat: vt confessio pariat salutē: & murmur cordis nostri fermonibus sol- uatur priusvt est: Dic iniquitates tuas prius vt iustificeris. k ¶Et dixi discipulis tuis. Latēter culpam obliquat in discipulos: cū sæpe curatio non curantium, sed curandorum impediatur viri. l ¶O generatio incredu. Non homini

¶moyses & helias serui: huic faciendum tabernaculū huic seruiēdū: nō illis. ¶Et moyses tanq̄ meipm audieris.
a ¶Vt cœpit a lius meus charissimus: audite illum. Et stā filius designari: mox serui discesserūt: ne ad illos vox facta putaretur.
tim circūspiciētes, neminē amplius viderūt
¶post transfigurationem.
nisi iesu tm̄ secū. † Et descēdētibus illis de b mōte, ꝓcæpit illis ne cui quæ vidissent narā rarent, nisi cū filius hominis a mortuis re
¶nemini dicentes.
c surrexerit. Et verbū cōtinuerūt apud se, cō b ¶hoc.
quirētes quid esset cū a mortuis resurrexe
a ¶Q. Si iam apparuisti in gloria: Quid ergo &c.
d rit. Et interrogabant eū, dicētes: Quid ergo dicūt pharisæi & scribæ: qa heliā oportet venire primum: Qui ñdens ait illis:
a ¶ nō aliter est secundus aduētus: nisi ille ꝓcedat.
¶Q. Non est hic aduentus quē putatis, quem ꝓcedet helias: Helias enim cum venerit &c.
e Helias cum venerit primo restituet oīa: & quō scriptū est in filiū hoīs: vt multa patia
a ¶Sic & helias. ¶Q. venturus est helias ipse in corpe
tur & cōtēnat: Sed dico vobis: qa & helias d sed etiam venit in spū & virtute. s. iohannes.
a ¶ spreuerunt: decollauerunt.
venit: & fecerunt illi quæcūq; voluerūt: sic
¶de monte.
cut scriptū est de eo. Et veniēs ad discipu- e los suos, vidit turbam magnā circa eos: & f
¶disputantes.
h scribas conquirētes cū illis. Et confestim
a ¶ indoc ti, non scribę sapientes. b ¶quasi stultus. ¶timor non est in charitate.
oīs pplus videns † iesum stupefactus est & a ¶quasi seruī.
i expauerūt: & accurrētes salutabāt eū. Et in terrogauit eos: † Quid inter vos cōquiri/
a ¶ depcādo per cōquæstionē exponit incōmoda filij.
tis: Et ñdens vnus de turba, dixit: Magi/g ster attuli filiū meū ad te habētem spiritū h mutū. qvbicūq; eū apphenderit, allidit illū k
a ¶Hiero. Alle. peccatoꝝ spuma, stultitia.
b ¶iracundia. ¶ignauia.
k & spumāt & stridēt dētib⁹ & arescit. Et dixi, h discipulis tuis vt eicerēt illū & nō potuēr
a ¶Q. Incredulitas vestra impedit salutem.
l Qui ñdēs eis dixit, † O gnatio incrēdula q̄diu apud vos ero: Quādiu vos patiar:
a ¶ puerū non dæmonē: vt ostēdat illū dæmonio traditum propter pctm̄ suum vel parentum.
Afferte illū ad me. Et attulerunt eū. Et cū o m vidisset eū, statim spūs cōturbauit eū: & elisus in terra volutabat spumās. Et interro/p
a ¶ Nō quasi ignorās interrogauit: sed vt diuturnitas infirmitatis ostēsa curationē gratiorem faciat.
gauit patrē ei⁹: Quātū tpis est ex quo ei h n accidit? At ille ait: Ab infantia. Et frequē/

NICO. DE LY.

homini irascitur, sed vitio. Nō tædio affectus hoc dicit: sed vt me dicus ægro contra præcepta agenti. Et arguit per vnum iudæos increditatis. m ¶Statim spiritus. Quia dum post peccatum ad dominum conuerti volumus magis a diabolo impugnamur: vt vel excutiat virtutem: vel vindicet suam expulsionem.
n ¶Ab infantia &c. Hieron. Significat gentilem populum cui a natiuitate increuit cultus idolorum: vt stulte immolarer filios
☞ suos dæmo/

NICO. DE LY.

c ✻ miles ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. In baptismo vero xpi data est aqs virtus regenerādi per gr̄am. In trāsfiguratione vero ostēsa est claritas gl̄iæ in corpo re xpi. Et qa in istis duobus vt dictum est assimilat hoīes filio dei naturali: iō cōueniens fuit vt in baptismo xpi & ei⁹ trāsfiguratione audiret testimoniū pris de eius †Mat. 17 naturali filiatione. b ¶Et verbū cō. fm b. ꝓcæptū xpi. c ¶Conquirentes &c. Vidēbatur em̄ eis incōueniēs ꝙ xps morereť & resurgeret a mortuis: postq̄ viderant eū in claritate gloriosa ad quam alij venient post resurrectionē: ideo terminus resurrectionis vel finis iam videbat eis cōpletus in xpo. e ¶Et ve. &c. hic ostēdit discipulorum xpi imperitia in hoc ꝙ nō poterāt curare dæmoniacū eis oblatū. Vbi sic, ꝓceditur: qa circa hāc curationē prio ostēditur discipulorū impotētia. secʼo xpi efficacia, ibi: Qui ñdens eis dixit: O generatio &c. Tertio vtriusq; causa, ibi: Et cū introisset in do. Snia ista; partiū patet ex dictis Mat. xvij. excęptis quæ sequuntur: Et ve. ad dis. su. s. quos dimiserat: assumptis tm̄ secū tribus corā qbus transfiguratus fuit. f ¶Vidit turbā &c. cōqui. &c. quia deridebant eos eo ꝙ tentauerant curare dæmoniacum eis oblatum & non potuerāt: vt patet in īra sequenti. k ¶Allidit illū. id est ad terram proiecit. l ¶Et spumat &c. Ad ostendendū vehemētiā passionis. o ¶Et cum vidisset &c. Videns enim se cito ejiciendū, faciebat peius qdʼ poterat. p ¶Et interroga. &c. non ex ignorantia: sed vt ex mīsione patris appareret omībus diuturnitas passionis & difficultas curationis: vt ex his miraculum esset euidens.
✻ Si quid
✻ a ¶Præcæpit il. &c. per hoc ostendēs ꝙ secreta diuina nō nisi debito tpe publicanda. Helias cum vene. &c. Sequitur: Moraliter. als⁹ eū.
d ¶Sed dico vobis qa &c. per hoc ostendit duplicē heliā: sicut & aduentū xpi duplicem. Officium primi helię facit hō monens fratrē charitative: sicut & primus aduentus fuit in māsuetudine. Officiū vero secʼi facit ꝑlatus corripiens ex autoritate: quia secʼs aduentus erit in potēcia & maiestate. g ¶Magister attu. &c. Per istum ab infantia vexatum a dæmone, significatur pctōr ab infantia nutritus peruerse: sicutrefert beatus Gregorius de puero quin quenni: quem cū teneret pater in sinu suo, vidit dæmones in specie mauroꝝ venientes ad rapiendum ipm: & tūc deū blasphemauit & statim expirauit. Et qm̄ in tali ęta te crescēte crescit malicia, subdit: h ¶Habentem spm̄ mutum. Quia talis non audit correctionē ad bonum. i ¶Qui vbi cumq; apprehenderit &c. Quia cedit cui libet tentationi dæmonum. l ¶Et spumat. per gastrimargiam. m ¶Et stridet dentibus. Per iracundiam. n ¶Et arescit. per ignauiam. Hunc discipuli curare non possunt: quia contemnit moniciones hominum: sed solus deus aliquando de gratia speciali curat eum. Ideo subditur. †Mat. 17 c. Luc. 9. c.
✻ Ego tibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ suos dæmonis. vñ sequit: Et frequenter eũ in ignẽ & in aquam misit. Alij enim ignem: alij aquã venerabant. a ¶ Adiuua incre. &c. Hiero. Credulitas nostra vt rostrata lingua infirma est ni si innixa adiutorio dei. Fides cum lachrymis optata vota capit: Mat.15.c. vt est: Fiat tibi ſm fidem tuã. b ¶ Surde & mute spũs. Spiritui imputat qđ homini pſtat dum ille audiret nec; loqueret qđ pec- ps.70.a. cator pœnitens audit & loquit. Exi ab eo & amplius ne introeas &c. Exiens ab homine nunq; reuertit: ſi cor suum seruauerit clauis humilitatis: & ostium obtinuerit homo munitatis. vñ: Esto mihi in deũ ptectorem & in locũ mu. vt sal. me facias.

c ¶ Discerpens &c. Hiero. Discerpit diabolus appropinquantes ad salutem: quod est ei esca dilecta: quos in ventrem suum trahere desiderat per terrores & damna: vt iob. d ¶ Factus &c. Isid. Rab. &c. Sana- Col.3.a. tis enim dicitur: Mortui enim estis: & vita vestra ab. est cum christo ie. d. Vnde infirmitas christianos: non est mors: sed mortis similitudo. e ¶ Hoc. Hiero. Stulticia ad luxuriam carnis pertinet & ieiunio sanatur. Ira & ignauia oratione depellitur. Medicina cuiusq; vulneris adhibenda est ei. Non sanat oculum quod calcaneum: ie iunio passiones corporis: oratione sananť pestes mentis. f ¶ Occident &c. Prospe ris miscet tristia: vt cum venerint: nõ impremeditatis ferantur animis. Si cõtristat eos, quia occidendus est: debet lætificare: qa die tertia resurrecturus est. g ¶ Ignorabant. Nõ tam ingenŋ tarditate q̃ amore: quia deum verũ cognouerãt moriturũ credere nequibãt. Et quia eis in figuris loqui consueuerat: horrentes eius mortẽ: in his quoq; eum loqui figurate putabant.

h ¶ Capharnaum. Hiero. Villa consolationis: Congruit prædictæ sententiæ occi- Joh.12.d. sus die tertia resurget. Granũ frumẽti mo- F ritur: vt multiplicius colligatur: ſi nõ moritur, solũ manet. i ¶ Quid in &c. Hieronymus. In via tractabãt de principatu: ſimilis tractatio loco. Principatus enim vi ingreditur, sic deseritur: & dum tenetur, labitur: & incertum in qua mansione. i. in qua die finiaťr. vñ dicit: qui vult esse prim⁹ &c. ¶ Bed. Hinc exorta videtur disputatio: qa viderant petrum & iacobum & iohãnem seorsum ductos in montem: & aliquod secretum ibi esse creditum eis: sed & petro si Mat.16.c cut matthæus dicit: claues regni cœlorum promissas: & ecclesiam super petrã fidei a qua ipse nomẽ acceperit ædificandã. Putabant ergo vel illos tres cæteris: vel oĩbus petrum esse prælatum. k ¶ Et residens &c. Illi euntes disputabant de principatu: & ipse sedens docet humilitatem. Principes enim laborant: humiles quiesunt. Defiderium glorię: vult humilitate sanare & primo simplici monet imperio: mox innocentiæ puerilis exẽplo. l ¶ Complexus. Significat hũiles dignos esse suo cõplexu: qui iure possunt gloriari & dicere: Cañ.2.b. Leua eius sub capite meo: & dextera illius am. me. m ¶ Quisquis vnum ex. Vel simpliciter pauperes christi ab his quive lint esse maiores: pro eius honore ostendit esse recipiendos. Vel ipsos malicia paruulos esse suadet: vt tanq; paruuli simplices sint. n ¶ Et quicumq;. Quia in pueris se recipi docebat, vt caput in mẽbris: ne putaretur hoc solum esse quod videbatur, adiunxit. Et quicumq; &c. o ¶ Respõdit illi. Quia dixerat: quisquis vnum ex hmõi pu. recæperit, me recipit: intelligit iohannes ꝙ in nomine eius eos non recipiant: qui non sincere ambulant. vnde ait.

☞ Magister vi

CA. IX.

a ¶ Si qđ po. Ex quo patet qđ pr̃ erat dubius in fide dubitãs de xpi potestate. b ¶ Oia pos. sunt cre. Fides em̃ credẽtis meret de cõgruo vt ei detur bñficiũ per oipotentiã dei. c ¶ Credo dñe adiu. incre. meam. qui dixit: Credo: nõ erat oĩno incredulus: sed vocauit incredulitatẽ suã fidei suæ imperfectionẽ: quã perebat a christo suppleri & perfici. d ¶ Surde & mute spũs. Nõ formaliter, sed effectiue: qa in puero obsesso audidit impediebat & loquelã. g ¶ Et factus est ſi. m. vt per hoc magis declararet xpi virtus: qa ad tactũ xpi surrexit pfecte curatus. i ¶ Hoc ge. in nul. põt ex. ni. in ora. &c. Dæmões em̃ nõ sunt æquales in virtute naturali: & iõ vn⁹ ab alio põt diffi cilius expelli: ad expulsionẽ aũt isti⁹ negre batur in expellẽte subiectio carnis ad spm q̃ fit per ieiuniũ: & magna eleuatio spũs in deũ q̃ fit p or̃onẽ. talia aũt adhuc nõ erant in aplis: qa p tpe illo nõ cõperebat eis ieiunare vt dictũ est. ō. ca. ij. Nec erat adhuc in deũ pfecte eleuati: qa fuerũt rudes & imperfecti vsq; q̃ recæperũt post passionẽ xpi pleniorẽ grã spũsancti. Mat. xvij. dixit illis xps q̃ nõ potuerãt illũ ejicere, ꝓpter in credulitatẽ suã: quæ cã ibi est exposita. Et tenẽdũ q̃ vtraq; cã. s. illa q̃ hic exprimit: & illa q̃ in matthæo ponit simul cõcurrerũt in discipulis: ꝓpter q̃s illũ dæmoně expellere nõ potuerũt. k ¶ Et inde pfecti. Hic oñr exprimit discipulos: xpi supbia: vbi prio exprimit ipsi⁹ xpi humiliatio. Sed o exprimit discipulos: ambitio, ibi: Qui cũ domi essent. Circa primũ describit humiliatio xpi p hoc q̃ pdixit eis ignominiam suæ passiõis quã volũtarie erat passur⁹ & hoc debebat discipulis exẽplũ esse hũilitionis: verũtñ tanq; adhuc rudes nõ capiebant ad plenũ vbũ ei⁹. Iõ sequit. m ¶ At illi ignorabãt ver. qa frequẽter loquebat eis in pabolis: ꝓpter qđ dubitabãt si hoc verbũ esset pabolicũ. n ¶ Qui cũ domi essent. Hic reprimit ambitio discipulos. Et diuidit in partẽ principalẽ & incidentalẽ. Sed a, ibi: Et tñ dit illi iohãnes. Et primę p. patet sñia ex dictis Mat. xvij. excepris q̃ sequunť. o ¶ Interrogabat eos. Non ex ignorãtia, sed vt ex doctrina sequẽti ap pareret xp̃m nõ ignorare. ꝙ ba q̃ dixerũt inter se ipso absente. p ¶ At illi ta. verecũdia ducti. Cui⁹ cã subdit cũ dr̃: q ¶ Si q̃ dẽ in via inter se dis. qs corũ ma. &c. qđ ꝓ in eis erat verecũdũ & reꝓhensibile: cui ma gister eos: esset humillimus & immediate eis pdixerat humiliationẽ suæ passionis. s ¶ Rñdit illi iohãnes. Hæc est pars incidentalis ex hoc em̃ ꝙ xpus dixerat discipulos in nõie eius, q̃uis sint paruæ re putationis: ideo iohãnes mouit q̃stionem de quodam efficiente dæmonia in nomine

✻ christi q m

e ¶ Ego tibi præcipio. Et non alius, f ¶ Exi ab eo &c. am. &c. qđ, sit q̃n ex dei adiutorio nõ patiť recidiũ ad qđ desigñ dum subdit: h ¶ Iesus aũt te. ma. eius &c. Docebat aũt discí. suos. Sequitur. i ¶ Et occisus tertia die re. Theophilus. Postq; vero dixerat qđ erat triste: adiũxit quod debet lætificare vt discerem⁹ ex hoc ꝙ post angustias læticiæ subsequenntur. q ¶ Si quidem in via inter se disputauerant quis eorum maior esset &c. Hiero. Vbi notandũ ꝙ illi euntes disputabãt de principatu: ipse vero sedens docet humilitatem: quia principes laborant, & humiles requiescunt. r ¶ Et accipiens puerum statuit eum &c. Beda. In quo malicia paruulos esse suadet: vt simplicitatem sine arrogantia: charitatem sine inuidia: deuotionem sine iracundia conseruent.

✻ Magister vi

A ☞ Magister vi. quem &c. Q. Hic in nomine tuo non debet suscipi. a ¶ Et phibuimus eũ. Putauit eũ excludẽdũ a bñficio qui nõ vnit officio. sed docetur neminẽ a bono, qđ ex parte habet arcendũ: sed Phil.1.c. ad hoc potius qđ nõ habet, puocandum. vñ: Nolite phibere eũ &c. b ¶ Noli. prohi. eũ. Be. Hinc apls: Sed siue occasione sieve ritate xps annunciet: & in hoc gaudeo sem per & gaudebo. Tales quãuis signa faciãt: & ob aliorum salutem censeantur esse non Mat.7.d prohibendi, non tamen eis secura conscitia. Immo cum dixerint: In nomine tuo, p phetauimus, & dæmonia eiecimus &c. dicetur eis: qa nunq; noui vos: discedite a me qui operamini iniquitatem. Iraq; hęreticis & scismaticis & malis catholicis non sacramenta cõia in quibus nobiscũ sunt: non ꝫ, sed diuisionẽ pacꝫ veritati contrariam qua aduersum nos sunt: & dñm non sequuntur nobiscũ: detestari & prohibere debemus.

c ¶ Frigidæ &c. ne pauptate & pœnuria ligNal.6.b. norum aligs se excusẽt. Similr dicit Apls ad Gal. Cõicet aũtis qui cathezizatur ꝙ bo Ibidem. ni qui se. ca. in oĩb⁹ bonis. Et ne quis se paupertate excuset, ait: Nolite erra. deus nõ irr. Quæ enim seminauerit homo, hæc & me- d ter. d ¶ Et quisquis scã. Q. cũ hoc genere sit: potest tñ ſm consequentiam sermõis contra apl̃os dici, qui de primatu disputabant: & eos quos ad fidem vocabant: exemplo suo perdere poterant. ¶ Beda. Nota ꝙ in bono opere nostro aliquando cauendũ est scãdalum proximi, aliqñ pro nihilo habendum: inquantũ sine pcto possumus vitare proximorum scandalũ debemus. Si ãt pro veritate scãdalum sumit: vtilius nasci permittit cũ veritas relinquať. e ¶ Mola B asinaria. Hiero. Sed o morem prouinciæ. asinaria. Hiero. Sed o morem prouinciæ. Hęc enim pœna maiorum criminum erat. Et reuera est melius innoxium pœna atrocissima temporali tantũ finire vitã corpoream, cũ lædendo fratrẽ, mortẽ aiæ mereri perpetuam. Per molã asinariam, fæcularis vitæ circũitus & labor, per ꝓfundũ maris: extrema dãnatio. Melius est vt solus pereat sub habitu exteriori, non simulando se bonum: cũ simulando se bonum corrumpere alios. Leuius ergo est ſi sub exteriori habitu ad mortem terrena acta constringant cũ ſi sacra officia culpam cæteris imitabilẽ de monstrent: qa ſi solus caderet: tolerabilior vtcũq; eu m inferni pœna cruciaret. f ¶ Et ſi scãdalizauerit &c. Quia. ō. docuit ne scãdalizemus eos qui credũt in eum: admonet quantum debemus eos cauere qui ſscandalizant. ¶ Scandalon græce, offendiculũ vel ruina vel impactio pedis. Vel vt alij, scrupulus. Ille ergo scandalizat fratrem: qui ei dicto vel facto occasionem ruinæ præbet. g ¶ Manus tua &c. Amicus: cuius ope & consilio indigemus quotidie. Sed ſi hic læ dere in causa animæ volueriť: excludendus est a nra societate: ne ſi cum perdito in hac vita partem hr̃e volumus: simul cum illo pream⁹. h ¶ Q. duas manus. Hierony. Duæ manus principatus, humilitas & supbia. Abscide superbiam: tene humilẽ principatum. i ¶ Vbi vermis &c. Bed. Fetor vermium de corruptione carnis & sanguinis. ideoq; caro recens sale cõditur: vt exicato humore sanguineo, vermis eẽ neq̃at. Caro ergo & sanguis vermes creant: qa de lectario carnalis cui condimentum continentię non resistit: pœnã luxuriosis generat æternam. Debemus ergo corpus continentiæ, & mentẽ ꝓdimento sapiæ ab erroris & vitiorũ labe castigare.

☞ Omnis enim

NICO. DE LYRA.

✻ christi qui tñ nõ erat de societate eius quę, phibuerant discipuli vtrũ bñ vel male fecissent ad sciendũ ſi essent hoc als facturi in casu

dit illi iohãnes, dicẽs: † Magr̃ vidi- a mus quendã in nõie tuo eiicientẽ a dæmonia q nõ seq̃t nos: & phibuimus eũ. Iesus aũt ait: Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui facit b virtutem in nõie meo, & possit cito male loq de me. Qui em̃ non est ad ¶ Q. dico: qſqs vnũ ex hmõi &c. sed ne pauptatis excusationẽ prẽdatis. Quisquis enim. uersum vos, pro vobis est. Quis- c qs em̃ potũ dederit vobis calicem a ¶ Ieuissimo em̃ pcepto excusationẽ diluit. aquæ frigidæ in nõie meo: qa christi estis: amen dico vobis, non perdet d mercedẽ suam. Et qſqs scandaliza- d a ¶ magni nullo modo mouẽtur: pusilli occasiones quærunt.

uerit vnũ ex his pusillis credentibus in me: bonũ est ei magis ſi circũ e daret̃ mola asinaria collo ei⁹: & in f mare mitteretur. † Et ſi scandaliza- e guerit te manus tua, abscide illam. ¶ quia. ¶ sine cupito principatu.

Bonũ est tibi debilẽ ĩtroire in vitã, h q̃ duas manus habentẽ ire in gehẽ a ¶ Inferni pœnas enumerat vt exterreat.

nã in ignẽm inextinguibilem: vbi a ¶ Hiero. pœna exterius sęuiens inconsumpta. vñ. ꝓpheta: Ambulate in lumine ignis vrĩ in flãmis qua succẽdistis vobis. b ¶ Amicus necessarius cui⁹ tibi quotidianis vsibus seruit discursus.

ignis non extinguiť. Et ſi pes tuus a ¶ cum corrigere nequeas ampura a societate tua. b ¶ quia.

te scãdalizat: amputã illum. Bonũ est tibi claudum in vitam æternam introire: q̃ duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextin- i guibilis: vbi vermis eorũ non mo- f a ¶ qui tibi, puidet. ¶ In oculo: nr̃i carnalię amici spiritaliter aduersarij significantur.

riť: & ignis nõ extinguiť. Qđ ſi ocu- g lus tuus scandalizat te: eiice eum. ¶ quia.

† Bonũ est tibi luscũ introire in re- † Mat.18 gnum dei q̃ duos oculos habentẽ mitti in gehẽnã ignis: vbi vermis eorũ nõ moriť & ignis nõ extinguitur. Omnis enim mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent: cũ sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent: quia nimirum & ſi solus caderet: vtcũq; hũc tolerabilior inferni pœna cruciaret. e ¶ Et ſi scandalizauerit te manus tua, abscide illam &c. Sãctus Iob. xxix. c. dicit: Oculus fui cæco & pes claudo. i. ꝓfiliarius ignorãtium & adiutor impotẽtum. Ergo manum abscindere, & oculum eruere ne scandalizent: est hoiem quantũcũq; sibi vtilẽ in tpalib⁹ a sua societate expellere: ſi sit sibi ad periculum ruinæ in spũalib⁹.

¶ Quinta pars.

Moraliť. ✻ a ¶ Magister vidimus quendam in nõie tuo eiicientem dæmonia &c. Per istum qui non erat de societate apostolorũ, significatur laicus bonus: qui non habet prædicandi officium: tamen bonis verbis & exemplis agit ad expulsionẽ dæmonis de cordibus proximorum: quamuis nõ sequatur christum per statũ religionis & clericatum. d ¶ Et quisquis scandalizaue- † Mat.18 rit vnum ex his pusillis credentibus in b. me &c. Grego. Per molam asinariam sęcularis vitæ circumitus & labor exprimitur. Per profundum maris extrema damnatio designatur. Qui ergo ad sæcularitatis speciem deductus: verbo cæteros destruit vel exemplo: melius profecto erat vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent: cũ sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent: quia nimirum & ſi solus caderet: vtcũq; hũc tolerabilior inferni pœna cruciaret. e ¶ Et ſi scandalizauerit te manus tua, abscide illam &c. Sãctus Iob. xxix. c. dicit: Oculus fui cæco & pes claudo. i. ꝓfiliarius ignorãtium & adiutor impotẽtum. Ergo manum abscindere, & oculum eruere ne scandalizent: est hoiem quantũcũq; sibi vtilẽ in tpalib⁹ a sua societate expellere: ſi sit sibi ad periculum ruinæ in spũalib⁹.

q ✻ Omnis em̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶ Ois ei igne &c. Quia tertio mētionē fecit ignis & vermis: ostēdit quo vtrumq; valeamus vitare. Ois eiñ igne. Mire dictum est: Quod em sale sallit: vermis putredinem arcet. Qd vero igne. i. in
Leui. 2. d igne: aspso sale carnē quoq; psumit. Hæc ꝑm legē in hostijs fiebat q in altari cremabantur: vbi in omni victima & sacrificio sal offeri pceptū est. Sal, dulcedo sapiæ, ignis, scti spūs gra. Ois eiñ igne sal. qa ois electi sapientia condit: vt digna victima dei efficiatur. altaribus. vñ bene addit: b ¶ Et omnis victima sale sal. Ille em vere dñi victima est: q corpus & animā avitijs emundādo p amorē spūs sci deo cōsecrat: Nec solū sale aspergitur, sed igne consumit: qñ non pāi tm contagio pellit: sed ēt præsentis vitæ delectatio tollitur: & futuræ vitæ cōuersatio
Phil. 3. d. tota mente suspirat: vnde: Nra cōuersatio
Ro. 12. a. in cœliest. Et, Obsecro per misericordiam dei: vt exhibeatis corpa vra hostiā sanctā &c. Aliter. Altare dei, cor bonorum: hostię & sacrificia, bona opa fideliū. In omnibus sacrificijs sal: qa nullum opus bonū sine sapientia. Ignis sacrificia in altari consumit.
Mat. 3. c. de quo. Ipse vos baptizabit in spiritu sco & igne. Vel: ignis, tribulationes: Respicit hoc ad superiora: vbi scandalizantia membra euelli pcepta sunt: qa hoc est igne salliri, & tentationibus exerceri ob xpi amorē dilectos & proximos nobis obnegare. Ois victima sale sal. Hiero. Victima genus humanum: qd hic sapientiæ sale vel ratione sallitur: dum corruptio sanguinis custodia putredinis, & mater vermiū hic consumit: & post purgatorio igne examinabitur.
c ¶ Q. si sal. i. si quis semel condimētis veritatis refectus ad apostasiam redierit: quo alio doctore corrigitur: qui eam quam gustauit sapientiam, vel aduersis territus, vel
Eccl. 12. c prosperis illectus respuit? Vnde: Quis medebitur incantatori a serpente percusso? In hoc iudam & socios eius signi ficare credit: qui philargyria corruptus: & apostolatum
F perdere, & dñm tradere non dubitauit. Quia autē sunt multi quos dum maior scientia erigit, ab alijs societate disiungit: & quo plus sapiunt: eo plus a concordiæ virtute disipiūt subiungit: d ¶ Habete in vobis sal & pa. &c. Bed. Habere sal sine pace: nō virtutis est donum, sed damnationis argumentum. Quo enim quisq; melius sapit, eo deterius delinquit. Ca. X.

Tinde exur. &c. Hucusq; ea q̄ i galilea fecit & docuit. Hinc narrat q̄ in iudæa fecit & docuit & passus est. Et primo q̄ trans iordanē ad oriētē: deinde quę cis iordanem qñ venit hiericho, & bethaniā & hierlm. Cū em ois iudæor; prouincia gñaliter ad distinctionē aliarū gentiū iudæa dicta sit: spālius tamen meridiana plaga dr iudęa ad distinctionē galilææ, decapolis, & cæterar; in eadē ꝓuincia regionum. f ¶ Pharisæi interrogabant. Magna distātia inter turbas & pharisæos. Hæ ꝓueniūt vt doceant & infirmi curent: sicut Mathæus aperte dicit: Illi vt tentando decipiāt. Has em deuotio pietatis: illos adducit stimulus liuoris. g ¶ Si licet vl. &c. Beda. Cornuto syllogismo tentauit: & quicquid ñdeat: capere putant. Si dicit dimittendā & aliam ducendam: pudicitiæ pdicator sibi videt contraire. Si non dimittendam, reus sacrilegii, & contra doctrinā moysi, & per moysen contra doctrinā dei facere. Igitur dñs rñsum sic temperauit: vt transeat decipulam: scripturā sane intellectā, in testimoniū adducens & naturalē legē, primāq; dei sniam scd'ę opponens: q̄ non voluntate dei, sed peccantiū necessitate cōcessa est.

☞ Ad duriciam

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶ Ois em̄ igne. Hic ponitur declaratio cuiusdam dicti. Dixerat enim christus: qp ad euitandū scandalū pes esset amputādus: & manus & oculus eruendus. Quæ quidē mutilatio non est intelligenda p abscissionē vel eruptionē alicuius mēbri, sed p restrictionē ab actu malo: qd' fit p maceratione carnis & disciplinā: vbi necessaria est discretio sapię, vnde dr: Ois eiñ igne sal. In quo docet modum acqrendi discretionem sapiæ: quæ acquiritur tribulationis igne. qa vexatio dat intellectum: & hoc est qp dicitur: Ois eiñ igne sallietur. i. tribulationis igne sapiens efficietur. Sicut em per ignē decoquentē materia ꝓteritur in sal: sic per ignem tribulationis acquiritur sal discretionis. b ¶ Et omnis victi. &c. Sicut em̄ in legeveteri sal ponebat in omni sacrificio dei: sic in omni tpe bono requit discretio. c ¶ Bonū est sal. i. discretio bona est per quā opa humana habent bonitatē. d ¶ Q. si sal insul. fu. &c. Hic accipit sal pro hoibus discretionē hūtibus: eo qp aliqs excellēs in aliqua p
prietate non solum denoīat ab ea concreti ue, sed ēt abstractiue: sicut metallicus vel sapiēs dr ipsa liberalitas vl sapia: Et per talem modū loquendi xps dixit apostolis qui cæteros præcellere debebant sapientia: Vos estis sal terræ: Mat. v. b. Dicit ergo saluator: Q. si sal insul. &c. qa si ille qui debet alios dirigere per eminentiā suæ discretionis & sapientię fuerit insulsus per defectū discretiōis: iste defectus redūdat in alios. e ¶ Habete in vo. sal. id est discretionem. f ¶ Et pac. habe. in vos. q. d. per sapientiam pax inter homines acquiritur, & etiam conseruatur.

✳ a ¶ Ois eiñ ig. sal. Per ignē intellige re possumus spūsancti virtutē: q dat' fuit apīs in specie ignis per quem ois sallietur qa eius discretione ad bonum dirigit: quia sicut dr Sap. xiij. Incertæ sunt ꝓuidentiæ nostræ. b ¶ Et omnis victi. sale sal. i. opus discretionis cōiugalis timorem dei: vt vxor dimittatur: sicut deo acceptum conditur spūsancti directio lumine. d ¶ Q. si sal insul. fu. &c. i. si humana discretio careat spiritu sancto, non profici: sed aliquando magis officit: quia facit hominem nimis confidere de seipso.
¶ In cap. ix. vbi dr in posti. Et sitis claritas gloriæ quam tunc in corpore suo habuit: est in extremitate corporis.

ADDITIO.

Q. figura sit in extremitatib corporis: patet ex diffinitione. Figura em est quę termino vel terminis comprehendit: vt ait Geometra: Sed q̄ sitis se habeat claritas gliæ: vt scilicet sit tm in extremitatibus corpis: hoc nō est verū. Claritas em glię non solū extremitates ꝓtinet: sed totū corpus penetrat: cū totū corpus sit gliosum sicut & totū agile. Et ideo in trāsfiguratione legit: resplenduit facies ei⁹ sicut sol. Sed ꝑstat qp claritas solis nō est tm in extremitatib⁹ ei⁹, sed ēt in oīb⁹ ptib⁹ suis intrinsecis. Rō aūt q̄re assumptio claritatis trāsfiguratio dr: licet figura nō mutet: est qa sicut color q̄ pticipat claritatē impfecte) in supficie corpis colorati attendit sic & claritas q̄ est pfecte lucida: in ei⁹ supficie attendi potest.

REPLICA.

In ca. ix. vbi dr de transfiguratione posti. dicit claritatē transfigurati fuisse in forma & figura corpis, per q̄s in extremitate. Bur. aūt dicit hoc nō esse verū: quia (vt inquit) claritas gliæ non solū extremitates cōtinet, sed totum corpus penetrat: cū totū corpus sit gliosum sicut & totū agile. Sed Bur. hic vnū supponit satis dubiū: qp videlicet si corp⁹ xpi in trāsfiguratione fuerit gliosum: nō fuit vere passibile & formaliter: qd' cū glioso corpore simul stare non pōt: qa omne corpus gliosum impassibile est. Cum em xpi trāsfiguratio fuit facta ad ondendū gliā resurrectionis ipsius apīs: quoz; oculi ꝓfundū corporis videre non potuerūt: sed solū superficiē corpis & figurā, sufficere debuit claritas extremitatū. Et dato qp redūdantia gliæ in corpus passibile ex singulari dispensatiōe fuerit penetratiua: ab oculis tm non gliificatis videri nō potuit nisi supficietenus: nisi Bur. aliud ponat miraculū circa miraculū quod cōiter ponit in amotione obicis redūdātiæ gliæ. s. qp oculi apīorū fuissent miraculose eleuati ad videndū claritatē existentē in ꝓfundo corporis. Nec rō Bur. concludit: qua vult ex ira, qp resplenduit facies eius sicut sol. Sol aūt habet claritatem non mō in supficie, sed ēt in ꝓfundo, nā sm Bur. in multis locis silitudo mō est recipiēda oīmode: qa afs esset idēritas, nō silitudo: q̄ currat quatuor pedib⁹. Argumentū aūt a silī nō valet gñaliter.

Tinde ex. Hic ponit ꝓfutatio phariseoz; de aliquibus in lege ꝓmissis. & primo, describit ꝓfutatio phalisęoz;

✳ secundo fa

Moraliter. g ¶ Et inde ex. sequitur: h ¶ Si licet vl. &c. Vxor ista pōt intelligi sapia pḥica: & hæc nō est a doctoribus theologis simplr repellenda: nā in multis valet ad fidei ꝓfolationē, & dilatando cū hæreticis ad eius defensionē: sed si fornicet, est repudianda: Et hoc fit qñ propter rationes philosophicas incipit quis dubitare de fide

A ☞ a ¶ Ad duriciam cor. Be. Nunqd deus ꝓrius sibi est: vt aliqd ante
Repudij libellum iuisserit, & idē post nouo fregerit imperio? Nō. Sed moyses videns ꝓpter desiderium scd'arū nuptiarū vxores primas interfici, aut i magnam vitā duci: maluit indulgere discidiū propter discordiā, q̄ permittere moy fieri. lam odia & homicidia pseuerare nuptiarū copulam. b ¶ Et erūt &c. præmiū nuptiaz; est e duobus vnā carnē fieri. Castitas iūcta spūi, vnus spūs efficitur. c ¶ Hō non separet. desiderio scd'æ vxoris. Deus separat q piūgit: qñ ex ꝓsensu vtriusq; ꝑpē seruitutē dei ceo qp tps breue fit) sic hnt vxores quasi non hntes. d ¶ Et in do-
1. Co. 7. e mo &c. Hiero. Non discipuli interrogauerunt prius sed pharisęi. Sed scd'a interrogatio ab alijs. i. ab aplis iterum dicta est: qa de eadē re de qua pharisæi. ¶ Hier. Iterata sniaverbi, non sastidiū, sed esurię & sitim præ-
Ecc. 24. c stat. vñ: Qui me comedūt, adhuc esuriunt: & qui me bibunt, adhuc sitiunt. Mellisflua sapientiæ eloqa gustata, diligentib⁹ multi modū saporē reddunt. Qd' significatū est qñ dns pluit manna ad ꝫmanducandū, sub
Exo. 16. e sole liquescens, vt est hoc: Fulgebunt iusti
Mat. 13. f. sicut sol in regno patris eoz;. Ad ignē dura
Luc. 9. c. tur vt panis cor hois confirmet: vt est: Si qs vult post me venire &c. e ¶ Quicūq; di-
Mat. 5. c. miserit. Beda. Matthæus plenius: Quicūq; dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicatio-
Septuagin. nem & aliā duxerit, mœchat'. Vna ergo fornis cōiugalis timor dei: vt vxor dimittatur: sicut
ę multi religionis cā feciss leguntur. Nulla
fornica autem causa est dei lege præscripta: vt alia ducatur viuente ea quæ est relicta. f ¶ Di-
1. Co. 14. d. scipuli aūt cō. of. Non quia nollent eis & manu & voce saluatoris benedici: sed non dum plenam fidem habentes, putabant eū more hoim offerentiū importunitate lassari. g ¶ Talium em̄ est &c. Taliū, significanter dicit non istorum. Q. dicat: Mores regnant, non ętas. His promittitur regnū cęlorum qui similem habēt simplicitatem & innocentiā: quibus cōgruit illud apli: Nolite effici paruuli sensibus, sed malicia paruuli estote. h ¶ Quisquis non. Qui non perseuerat in ira: Ieſus non meminit: videspulchram mulierem non concupiscit: non aliud habet in ore, aliud i corde. Q. Si tales non fueritis: non intrabitis in regnum cęlorum. i ¶ Regnum dei &c. i. doctrinam euāgelij sicut paruuli accipere iubemur. i. sicut ꝑuulus doctoribus non contradicit rationes aduersus eos nō cōponit, sed fideliter suscipit, cum metu obtemperat & gesicit: ita & nos obediēdo simplr, & sine omni contradictiōe verba dñi debemus suscipere. k ¶ Procurrens quidā g. Be. audierat credo iste a dño tm eos qui volunt puris esse similes, introitu regni cœlestis cē dignos: & iō certior esse desiderat. nō p parabolas sed aperte: quibus operū meritis vitā æternam cōsequi possit. l ¶ Quid me dicis bonū. Bed. Quia magistrum vocauerat bonum, & non deum, vel dei filium: dicit quę quis sanctum hoiem, cōparatiōe dei
non esse bonum. De quo: Confitemini domino quoniam bonus. Vnus aūt deus bonus: non pater solus, sed & filius, qui ꝺicit:
Ego sum pastor bonus. Et spiritussanctus bonus est. de quo: Pater de cœlo dabit spm bonum petentibus se. V na. s. & individua trinitas: pater & filius & spiritussanct⁹: solus & vnus deus bonus est. Non igitur bonum re negat, sed deum esse significat. Nec se magistrum bonū non esse, sed absq; deo nullum bonū esse testatur. m ¶ Ne adul. Bed. Hęc est puerilis interrogatio: castitas: q̄ nec bis imitāda proponitur, si regnū dei intrare velimus. Notādum sane qp iustitia legis suo tpe custodita, nō solum bona tpalia, sed
lia, sed ēt vitam conferebat ętērnā. n ¶ Magister: oīa &c. Be. Nō
C putandus est voto tentantis (vt quidā putant) dñm interrogasse: &

NICO. DE LYRA.

☞ de sua vita

scd'o sacerdotum: se. ca. Prima in duas: qa primo describit pharisæoz; cōsultatio. scd'o discipuloz; instructio, ibi: Et offerebāt illi paruulos. Snia primæ partis patet ex dictis Mat. xix. Licet em̄ mat
Diuisio. thęus idē sub alio referat ordine nō tñ differt quantū ad veritatē: vt dicit Aug.
† Deute. & hoc inuenit frequēter in vet. test. vt pote libris Re. & Paral. qp eadē dicta & facta ex
24. a. primunt hic & ibi, sub alio tamen ordine.
Mat. 5. c. & 19. a. a ¶ Quid vo. p. Mat. xix. dicit: qp pharisæi hoc dixerūt xpo quasi ei obiciendo. Et dicēdū qp xps primo q̄stiuit hoc ab eis, vt hic dr: qa anteq; diceret suā sniam: vt volebat qp audirēt eoz; falsa opinio: qua credebāt hoc esse licitū: & iō tunc quasi obiciendo dixerunt. b ¶ Moyses pmisit &c. Et i domo ite. dixi. &c. qa discipuli adhuc rudes ad plenū non intellexerunt verbū xpi. iō cum venissent ad domū iterum interrogauerūt eū. & ipse idē repetit qd' prius dixerat in ꝑ-
† Ge. 2. d. sentia pharisæoz;. c ¶ Et offerebant. Hic
Mat. 9. a. & 19. a. pōr describit instructio discipuloz;. & prīo
Eph. 5. g. ponit dicta instructio. scd'o instructiōis cō-
1. Corin. firmatio, ibi: Et ꝓficiscēte eo de hie. Prima
6. d. in tres: qa prīo instruit discipulos de humilitate: q̄ est fundamentū aliaz; virtutū. secūdo, de voluntaria pauptate, ibi: Et cū egressus esset. tertio, de tolerāda aduersitate, ibi: Et assūmēs iterū duodecim. Primū aūt docet p hoc qp dicit nullū intrare in regnū cęlorū nisi puerū. i. humilē eo mō loquēdi q̄
† Mat. 5. c dr. 1. Reg. xv. c. Cū esses paruulus in oculis
& 19. b. Lu. 16. c tuis. Et paret snia ex dictis: Mat. xix. g ¶ Et cum egress. esset. Hic ꝓnr docet discipulos de voluntaria pauptate. Circa qd' prīo mouetur qō. scd'o ponitur qōnis solutio, ibi: Ieſus aūt dixit ei. In qua solutione xps primo oñdit qd sit necessariū ad salutē, videlicet obseruatio mandatoz;. scd'o, qd regrit ad maiorē pfectionē: quę cōsistit in obseruatione consiliorz;. In qua pfectiōe: primū est abrenūciatio tpalium: vt qs libere possit sequi xpm. & hoc ponit ibi: Ieſus aūt intuitus &c. Snia duaz; partiū primarū patet ex dictis Mat. xix. l ¶ Ieſus aūt in. Hic docetur voluntaria paupertas. & primo quātum ad eius perfectionē. scd'o, quantum ad eius difficultatē, ibi: Qui cōtristatus. tertio, quantum ad eius remunerationem, ibi: Et post hæc ccepit ei pe. di. Snia istarū ptium patet ex dictis Mat. xix. excęptis q̄sequentur. Ieſus autem int. eum: d. eum. Propter bonam conuersationē suam ꝓterita, ostendit sibi vultū amicabilē. Verūtamen ad pfectionē maiorē nō potuit ascēdere pp ipe dimentū diuitiaz;. Aliq em̄ sunt apti ad bñ viuendū in inferiori statu, nō tñ in maiori
☞ & perfectiori

✳ bitare de fide q̄ est supra rōnem. c ¶ Et
Moralit. offere. &c. Paruuli pñt dici pauperes & ge
† Mat. 19 neris infimi. p discipulos aūt ipedientes ne
b. offerant xpo, significant ecclesiæ rectores
Lu. 10. d. vel religiosi: q̄ ꝓpter pauptatē, vel generis
& 18. d. infirmitatē repellūt eos. a debita ꝓmotiōe vel receptione ad religionē: cum tñ absint apti: pp qd' ipedientes arguunt ore xpi. iō subditur: d ¶ Taliū est r. dei. Mat. v. Beati pauper. spū: qm̄ ipsoz;. &c. e ¶ Quisqs
† Exodi. non re. re. dei ve. par. i. sine superbia & do
20. b. Io. f ¶ Nō intrabit &c. Seq̄t: h ¶ Magister bo. quid &c. Ipsum interrogabat. quia licet crederet eū hoiem purum: tñ eū repu-
† Ecci. 3. tabat in lege peritū: ꝓpter qd' ñdit dicens: b.
i ¶ Quid me. dī. bo. ex quo credis me hominem purū. k ¶ Præcepta no. &c. q. d.
¶ Quinta pars. q ñ ✳ eorū ob-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ de sua vita mentitū esse:cū se legis mandata custodisse dixerit:sed simplr confessus.Si ēm mentiret:nunqd intuitus argo cordis ei? eū diligere dicereturiesus.Diligit ēm eos qui mandata legis etiam minora custodiunt:& qđ in lege minus fuerat:his q ptecti esse de siderant oñdit:qa non venit soluere legē sed adimplere.vñ addit:

Mat.5.b. Vade:q̄cunq; habes vende:& da pau.&c.

a ¶Et vc.sc.mc.Be.q.d.Post contemptas diuitias saluatorē imitare.i. relictis malis fac bona.Facilius faculus contemnit q̄ cō cupiscentia vel voluptas. b ¶ Q̄ difficile. Beda.Qui multiplicandis diuitijs incūbunt:patet quia vitæ alterius gaudia quærere contēnunt.Sed aliud est pecuniam habere,aliud amare.Multi habēt,& nō amāt & multi non hñt & amant.Item alij & habent & amant.Alij vero non hñe nec amare se gaudent:qui utiores sunt:& quidē cū

Gal.6.d. apso dicere pñt:Mihi mūdus crucifixus est & ego mundo.Vnde & salomon non ait,

Eccls.5.b. Qui habet:sed qui amat diuitias,fructū nō capiet ex eis.Et ipse dñs in his verbis discipulis obstupentibus dicens:Filioli &c.nō ait,impossibile.(Quod ei impossibile est: oīno fieri non pōt:qđ difficile,cum labore pōt fieri)sed cū magno labore iuuante dei gratia,vt pecunias habētes:vel ēt in eis cō fidentes exutis philargyriæ retinaculis intrare possint regnum dei. c ¶ Facilius est ca.Beda.Q̄o ergo in euangelio matthæ? & zachæus & ioseph,& in veteri testamento q̄plurimi diuites intrauerē.Forte quia diuitias pro nihilo habuere:vel ex toto cōtemnere didicerunt.vnde Dauid:Vnic? &

Pś.24.c. pauper sum ego.Et idē:Diuitiæ si affluant:

Ibid.61.c nolite cor apponere.Nam ait,nolite suscipere.¶ Allego.Facilius est xp̄m pati pro di

Allegori ce. lectoribus sæculi,q̄ eos ad christum posse conuerti.Camelus enim christus est:q̄ spōte humiliatus infirmitatis nostrę onera sustulit.In quo enim melius intelligit.Quāto maior es,humilia te in omnibus.c Acus,

Ecci.3.c. punctiones.i.dolores,passiones.Foramen acus,angustia passionis:qua(velut scissa) vestimenta nostræ naturæ quodammodo resartire.i.reparare dignatus est.Vnde post

Gal.3.d. lapsum melius induti gaudeamus.Ad hoc testimonium apostoli:Quicūq; baptizati estis in christo:christum induistis. d ¶ Et quis po.Cum plures sint pauperes q̄ diuites:non hoc dixissent,nisi in diuitū numero intellexissent cunctos,qui diuitias adipisci vellent. e ¶ Apud deum &c.Qui a cupiditate terrenorum ad charitatem æternorum conuertere potest,& superbos facere humiles. f ¶ Ecce nos dimisimus.Grādis fiducia.Piscator erat:diues non erat:vi ctum manu & arte quærebat:& tamen con fidenter dicit.Ecce nos reliquimus omnia &c. g ¶ Et secuti sumus.Quia non sufficit fic dimittere:iungit quod perfectū est: & secuti sumus te.Q.Fecimus quod iussisti:Quid ergo dabis præmiū? h ¶ Cēties tantum.Bed.Hac occasione quidam iudaicam mille annorum fabulam post resurrectionem iustoꝝ dogmatizant:qñ oia quæ ppter deū dimisimus:multiplici nobis fœnore sunt reddēda,insuper & vita æterna. Nec vident q̄ sint inepti,saltem in centenis vxoribus ſm alios euangelistas:presertim cum dominus dicat:nec nubēt nec̄ nubentur:& ea reddenda in hoc tpe:cum per

Lu.20.f. secutionibus,quæ post resurrectionē oīno iustis nullæ erunt.Sensus ergo est:Qui propter euangelium christi carnalia reliquerit spiritualia bona recipiet:quæ sui merito & comparatione ita erūt,quasi paruo numero centenarius comparatus:quia a fratrib? & sororibus(quib? spūali glutino colligatur

CA. X.

tut)multo gratiorem ēt in hac vita recipiet charitatem.vñ Multi

Act.4.a tudinis crelerat cor vnū & aīa vna:& erāt illis oia cōia.Aliter:Cē tenarius a læua transtatus in dexterā:licet eandē in sexu digiter. videak tenere significationē vel figurā quā denarius in læua:numerum tñ quantitatis magnitudine superuadit:qa omnes qui pter regnū dei tpalia spernūt:ēt in hac vita pſecutionibus plenā,regni gaudiū fide cer ta pgustant:& in expectatione patriæ cœlestis quæ per dexterā significatur,oīm pariter electorum verissima dilectione fruunt.

i ¶ Multi aūt.qa multi incipiūt sed nō perficiunt.Terribilis sententia subditur:Multi aūt&c. ¶ Latro in cruce confessor,eodem die quo,p pctis suis crucifixus est gra fidei cum christo in paradiso gaudet.Quotidie quoq; videmus multos laicos magnis virtutē meritis excellere:& alios a prima ætate spūali studio seruētes,ad extremū ocio tor

☞ pescere

NICO. DE LYRA.

c✠ & perfectiori. g ¶ Propter me.i.propter amorem mei. h ¶ Et propter euangelium.i.doctrinam christi. i ¶ Qui nō ac.&c.quia pro tpalibus accipit in presenti bona spūalia,quę tñ excedunt tpalia quantum centenarius vnitatē.Aliter aūt potest exponi de religiosis:qui pro vno patre carnali vel fratre dimisso,hñt spūales patres & fratres multos,& possessiones & agros:ine quantū ex possessionibus oīm fidelū fuit cienter sustentantur:ſm illud apli.ſ. Coꝛ. vi.b.Quasi nihil hñtes & oia possidentes. l ¶ Et nouissimi pri.&c.qa reprobatis iudæis quib? data fuit lex tanq; populo a deo prælecto,gentiles sunt vocati.Potest etiā exponi aliter:qa aliqui tarde venientes ad fidem vel religionem:aliquando ita feruēt de operantur:q̄ præcedunt meritis illos q venerunt in iuuentute. m ¶ Erāt autem in via ascē.&c.Hic ꝓñr christus instruit discipulos de tolerāda aduersitate.Et primo ponitur eorum istructio.scḋo,reprimitur ipsorum ambitio,ibi: Et accedunt. Primi docet xp̄s exemplo sui:quia prompte & hilariter ascendebat in hierusalē vbi erat paturus mortem:ſm q̄ discipulis iam prædixerat:& hoc adhuc replicat.& patet sententia ex dictis Matth.xx. hoc excæpto.

✠ Et stupebant.

✠ eorum obseruatio sufficit ad saluā:sed non ad euangelicā pfectiōem ideo subdit:

a ¶ Vnum tibi deest &c.Beda.Non patet tantum sicut ananias & saphira,Act.v.b.

b ¶ Et da pauperibus.Non amicis carnalibus,nisi fuerint indigentes. c ¶ Et habebis thesau.in cœ.Chryso.Ostendit q̄ pl? redditurum quāto maius est cœlū q̄ terra. d ¶ Qui contrista.abiit mœrens.impeditus a perfectione quam quærebat,possessionū amore.Beda.Inter pecunias habere,& amare, multa distantia est.vnde:Salomon non ait.Qui habet,sed qui amat diuitias:fructum non capiat ex eis.Et accipit amare pro finem in diuitijs ponere.Et de talibus subditur. e ¶ Q̄ difficile qui pecunias habent &c.Et accipitur hic difficile pro impossibili:sicut patet ex litera sequenti:& declaratum fuit plenius Mat.xix. f ¶ Ecce nos dimisimus omnia & secuti sumus te &c.Hoc moraliter facit qui inordinatum amorem ad omnia terrena deponit: & talis nunc recipit centies tantum.qa pro adiectione carnalis amoris recipit charitatis donū:quo se & omnia ordinat in deū. k ¶ Multi autem erunt &c. quia deterni circa terrenoꝝ amorem inordinatū,primi, sunt i hoc scło:sed erūt nouissimi i futuro.

✠ Quia ecce

A ☞ pescere. a ¶ Et stupebant.Ideo.s.qa meminerant q̄ se passurum multa a summis sacerdotibus & scribis prædixerat,& occidendū. Metuebant ergo ne vel ipsi cum eo occiderentur:vel ille cuius vita

†Mat.20 d. Luc.18.f. animos ex passione perturbandos:longe gloriam prædicit:vt cum morientem videant resurrecturum non dubitarent.Pagano quoq; demētiam (qui eius crucem irridentes aperte confutat:cum & passionis tps quasi futurorum præscius.ostendit: & locum mortis quasi itrepidus adit. c ¶ Et accedunt &c.Audita resurrectione,immemores secundi aduentus:putant eum more hoim regnare.Matthæus dicit matrem postulasse:sed marcus dicit ipsos: desiderium eorum volens aperire,quorū consilio mater petebat.Et in vtroq; euangelista,dominus non matri,sed ipsis respōdit. d ¶ Aut baptismo.Idem quod calix.Vnde alibi de passione sua dicit:Baptismo habeo baptizari:& quomodo coartor vsq; dum perficiatur. e ¶ Calicem quidem.Beda.Iacobus ab herode capite truncatus. Iohannes in feruentis olei dolium missus.Inde ad coronā martyrij athleta christi processit,statimq; in parthmos relegatus.Itaq; & martyrio animo non defuit & calicem confessionis bibit quem biberunt in camino tres pueri, licet persecutor sanguinem non suderit. f ¶ Sedere autem ad dexterā meā

Act.10.e vel ad sinistram non est &c.Q.Valsit vt hoc tribuam vobis:Sed regnum cœlorū non est dantis,sed accipientis. Non enim personarum accæptio est apud deum sed quicūq; dignus fuerit,accipiet quod non

B personæ sed vitę paratum est. g ¶ Vobis sed quibus para.&c.Adhuc superbis.Q. Si vultis accipe:nolite esse quod estis.alijs paratum est,quod est:prius humiliamini qui iam vultis exaltari. h ¶ Indignati sunt. Non de matre,sed de filijs:qui ignorantes mensuram suam,immodica cupiditate ardebant. i ¶ Iesus autem vocans eos.Humilis magister,& pius & mitis nec cupiditatis immodicæ duos arguit: nec decem indignationis increpat & liuoris:sed docet maiorem esse qui minor fuerit,& dominum qui seruus sit.Frustra igitur aut illi ad maiora suspirant: aut hi super desiderio eorum dolēt:cum ad summratem virtutum non potentia sed humilitas ducat.Suis deinde q̄ proponit exemplum.vt si dicta paruipēderent,ad opera erubescerēt. Nam & filius hominis non venit vt &c.

k ¶ Et veniunt hiericho.Hieronymus.Hiericho luna vel anathema:quod congruit christi,præparatio est cœlestis hierusalē. vnde hiericho deserentes:hierusalem,id est visioni pacis appropinquant. l ¶ Et proficiscente eo de hiericho & discipulis eius:& plurima multitudi.&c.Beda. Quia ascendente ad cœlos domino,& fidelibus sequentibus cunctis:scilicet electis ab initio mundi cum illo regnum cœleste ingredientibus:mox gentium populus diu perfidia cæcus:audito christi aduentu,cœpit lumen salutis sperare.luxta viam sedens mendicat:quia nondum veritatis iter agnoscens:fedula desiderij inquisitione ad hoc venire contendit,vt Cornelius qui deum quem colebat:crebris precibus vt se illuminare dignaretur,orabat.Transeundo audit:stando illuminat:quia per humanitatem miseretur:in qua natus passus,

sus,resurrexit,ascendit,quæ est actio tpalis & transitoria.Et stans cæcum illuminat:quia verbi æternitas non transit:quæ in se manens oia renouat.Stare dei,est incōmutabili dispensatione mutabilia cuncta disponere.Quare ergo transiens audit:stans illuminat:quia qui propter nos temporalia pertulit:inde nobis lumen tribuit,vnde transitum mutabilitatis habere nescit. ¶ Beda.Matthæus in hoc loco dicit duos cæcos secusviam sedentes illuminatos.Lucas:cū appropinquaret hiericho,vnum illuminatum pari ordine:sed Lucas scribit quod Matthæus omisit.Q; autem hoc loco Matthæus duos dicit:marcus dicit vnum:alterum non negat.Sciendum est vnum eorum fuisse notissimum: vñ nomen eius & patris cōmemorat marcus:quod in alijs nō facit,nisi cum iairum expressit nomine:qa & ille nobilis fuit:Ita & iste ex aliqua fœlicitate deiectus,notissimæ & famosissimæ miseriæ fuit: qui non solum cæcus,verūetiā mendicus sedebat. †Mat.20 Huius ergo illuminationē marc? describit: c. qa hoc miraculo maiorē famā cōparauit. ¶ Beda.Appropinquans ergo hiericho cæcum vnum illuminauit:quia in carne veniens,& passioni propinquās:non multos

☞ ad fidem

NICO. DE LYRA.

c✠ a ¶ Et stupebant.Ex hoc q̄ ita prompte & hilariter ibat ad locum passionis.

b ¶ Et sequentes timebant.quia nōdum erant perfecti vsq; ad tolerātiam martyrij. Quod patuit per effectum:qa petrus inter alios seruētior:postea timore mortis negauit christum: d ¶ Et accedunt.Hic consequenter reprimitur discipulorum ambitio.Et primo duorum in speciali.secundo omnium in generali,ibi: Audientes decē. Sententia primæ partis patet ex dictis Mat. xx.excepto quod sequitur: e ¶ Filij zebedæi dicentes:Magister volumus vt &c. Matt.xx.dicitur:q̄ mater eorum formauit istam petitionem.Sed quia suit inducta ad hoc per filios:ideo dicūtur hic eam fecisse: Quia qđ per amicos facimus:quodammodo als nō hado per nosipsos facimus. g ¶ Aut baptizari† quē mo quo ego baptizor.Tinctura em̄ san egobibo guinis sui in sua benedicta passione vocat hic baptismum. h ¶ Et audientes decē indignati sunt &c.Hic reprimitur ambitio discipulorum in generali.Et patet sententia ex dictis Matth.xx. excæpto qđ sequ.

✠ Cæcus sedebat

✠ c ¶ Quia ecce ascendimus hieroso Moraliter. lymam &c.Frequenter prædixit discipulis †93.dist. passionem suam:per hoc significās q̄ multi adiaconi totiens esset passurus in membris suis. vñ sunt. Act.ix.a.dixit:Saule saule quid me perse- 9.q.3.ca. queris:Et petro imminente sua passiōe dixit nullꝰ prius:Vado romam iterum crucifigi. d ¶ Et mas. accedunt &c.Isti credebāt christum in hierusalem temporaliter regnaturum.Et quo †Mat.20 niam erant eius cognati:volebāt esse post d. eum primi.Et ipsis quātū ad hoc,sunt fisles q terrenis honoribus sunt multum sollicitati,& de cœlestibus negligētes qđ est valde fatuū.Iō dñs dixit illis: f ¶ Nescitis quid pe.Sicut fatuus q petit caseū & negligit aurū. h ¶ Et audientes de.&c.humanū qd passi.propter qđ christus vtrosq; reprimēs cœpit eos docere de humilitate:per quam †Mat.20 honor cœlestis acquirit,&cōtēnit terren?. d. i ¶ Et proficiscente eo de hie.&c.Sequitur. Luc.18.f.

¶ Quinta pars. q in Barthimeus

E ad fidem adduxit. Non em primo: sed paucis annis anteq̃ pateret lumen verbi exhibuit. Sed de hiericho ꝓficiscens cæcos illumina uit: qa resurgens a mortuis atq; ascendens in cœlũ, spm̃ sc̃m apostis misit eosq; ad illuminationẽ oim populorũ in mundũ dispersit.

Typice. ¶ Typice. Vnũ, appropinquans hiericho illuminat: qa añ passionem suã vni tm̃ iudæo: ppl̃o prædicauit.

Et ꝓficiscens de hiericho duos: qa post resurrectionẽ per apostos & iudeis & gentibus ꝓdicauit: & æternæ diuinitatis & assumptę humanitatis arcana patefecit. Marcus vnũ scribit: qa ad gẽtes q̃bus scribebat, respicit qui oino a luce erant alieni: quorũ cæcitas quanto famosior, tãto illuminatio gratiosior. Matthæus duos: qa hebræis credẽtib9 scribebat euangeliũ qđ ad gentium quoq; notitiã erat puerũ: vt ad easdẽ vnã fidei gratiam ptinere doceret. Hinc ẽ est q̃ Mat Mat.21.a thæus asinã & pullũ refert: alij tres q̃ gentibus scribũt. quersis: asinũ tm̃ ad dom̃ ductũ dicunt. ¶ Cęci quos dñs illuminauit: hoies sunt supnæ lucis cui xps est) nescij: sed ipso donante ad ꝓfitendã cæcitatẽ & perendam veritatis lucẽ sunt cõpuncti. Hiericho, luna: q̃ defectũ nostræ mutabilitatis significat. Luc.10.e. cat. vñ: Hõ qdã descendebat ab hierlm̃ in hiericho. a ¶ Barthimæus cæ. Hiero. Ce citas iudæorũ quæ illustrabit in fine in aduentu heliæ & enoch. b ¶ Qui cũ audi. &c. Populus gentium audita fama christi: cuius partiçeps q̃rebat fieri: ꝺicebant multi. primo iudæi post etiam gentiles ne illuminandus sananduscq; mundus christũ inuocaret: nec tamen ad vitam prędordinatos æternam poterat impugnantiũ furor prohibere. c ¶ Filí dauid. Hiero. Per merita patriarcharũ illuminat iudaicus populus: cui adest misericors deus & miseratorilluminansceos & erigens elisos. d ¶ At ille mul. ma. Ingraueſcente bello vitioꝝ: manus leuandæ sunt ad lapidem adiutorij cũ clamore. i. ad iesum. ¶ Hie. Conueniẽs ordo salutis. Audimus primo: deinde clamamus per fidem: vocamur per apostos: surgimus per pniam: exuimur per baptismũ: in terrogamur per voluntatẽ. vñ: Qui proiecto vestimento suo: exilire nudus vereri homine dr̃: vt hinnulus saliẽs super montes, segniciẽ deponens, patriarchas & prophetas, apstos in altis considerans. e ¶ Et vocant &c. Beda. Allego. Cæcum clamãtem dñs vocat: dum populo gẽtium scientiam veritatis desideranti: per sanctos ꝓdicatores verbum fidei cõmittit: Qui vocãtes cæcum ai æquiorem esse & surgere: ad eũq; venire p̃cipiunt: cũ ꝓdicando spem salutis habere. de vitiorũ torpore surgere, arq; ad virtutum studia q̃bus illuminari mereat, accingi iubent. Q. Accedite ad eum & il. Et, Surge qui dor. &c. Allegorice. Ps.33.a. Eph.5.d. j.ii.c. f ¶ Qui profectove. suo. i. abiectis mundi curis: expedito mentis gressu ad datorem lucis properat. g ¶ Exiliens. Promptã voluntatẽ cõpletione desideriũ remunerat. vnde: Quodcũq; petieritis in oratione, credentes accipietis. h ¶ Quid tibí vís &c. Scit quid velit: sed peti vult: quod & se dare & nos petere p̃nosc̃it: qui importune admonet ad orandũ: & tm̃ dicit: Scit nãq; pater vester qd opus sit anteq̃ petatis eum: Ad hoc ergo requirit vt petatur: & cor ad orationem excitet: vnde cæcus: Mat.6.b i ¶ Rabboni, vt vi. Non aurũ quærit, sed lumen. Cæcus em̃ diuitias hr̃e potest. sed non videre qđ habet. Exẽplo huius non falsas diuitias q̃ramus, sed lucẽ quã cũ solis angelis videre possumus ad quã via fides est. Vnde illuminato cęco dr̃: Vade, fides tua saluũ te fecit. k ¶ Vidit & se. Be. Moraliter. Videt & sequitur, qui qđ bene itelligit, operatur, sequi, imitari. vñ: Si quis mihi ministrat, Moralię. Ioh.12.d. me sequat. l ¶ In vía. Consideremus qua via graditur: & sequamur per humilitatem, per labores. ¶ Via quæ dicit: Ego sum via, Ioh.14.a veritas & vita. Hęc est via angusta q̃ ducit ad ardua hierosolymę & bethanię ad montem oliuarũ: q̃ est mons luminis & consolationis. Ca. XI.

T cum appropinquarent hierosolymæ & bethaniæ ad montem oliuarum, mit- g a ¶ charitate iunctos. ¶ propter dilectionem dei & proximi.

tit duos ex discípulís suís, & ait il lís: Ite in castellum qđ contra vos h est. Et statim introeuntes illuc in- i

a ¶ Hiero. Qui scripturam seruat, nec cõpler a us thimæi barthimæus cęcus sedea iuxta mensam mendicans esurit.

b bat iuxta viã mendicans. Qui cum b audisset qa iesus nazaren9 † est: cœ c pit clamare & dicere: Iesu fili da- a ¶ peccatoris. b ¶ Dæmones cõpescunt clamorem pauperis quem exaudiuit domin9.

uid miserere mẽi. Et cõminabant d illi multi vt taceret. At ille multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Et stans iesus præcæpit illũ

¶ qui transiens audiuit. ¶ per apostolos.

e vocari. Et vocant cæcum, dicentes a ¶ .i. perseuera in oratione. b ¶ per pniam. ei: Animæquíor esto: surgẽ, vo- c a ¶ per baptismum. b ¶ nudus veteri hoie.

f cat te. Qui proiecto vẽstimento d ¶ vt hinnulus super montes.

g suo: exiliens venit ad eũ. Et rñdens h Iesus dixit illi: Quid tibí vis fa- ¶ magister.

i ciam? Cæcus autẽ dixit ei: Rabbo- e a ¶ Vnã petij a dño, hanc regrãvtvi. vo. do. ni: vt videam. Iesus autem dixit ei: ¶ vide.

† Vade: fides tua te saluum fecit. k Et confestim vidit: & sequebatur l eum in via. Ca. XI.

T cum appropinqua- f a ¶ visiõi pacis: in qua immobilis fœlicitas quæ est mater omnium nostrum.

m rent hierosolymæ & bethaniæ ad montem oliuarum, mit- g

tit duos ex discípulís suís, & ait il lís: Ite in castellum qđ contra vos h est. Et statim introeuntes illuc in- i

a ¶ Cæcus sedebat. Matth. xx. dicitur ꝙ erant duo cæci: sed quia vnus erat magis notus, & clamabat altero fortius: ideo hic solus exprimitur. c ¶ Animæquior esto. id est magis quietus animo: acsi dicant: appropinquat tua illuminatio. d ¶ Qui ꝓiecto vestimento suo &c. In quo mendicabat: vt celerius veniret ad xp̃m. e ¶ Rabboni. id est magister mi.

✳ a ¶ Barthimæus cæ. se. Barthimęus qui filius pinguedinis in ꝓterpretat: significat hoiem in deliciis carnalibus nutritũ: ió dr̃ cæcus. s. sapiæ luce priuatus. de qua dr̃ Iob. xxviij. ꝙ non inuenit in terra suauiter viuentiũ: qa delitiæ carnales hebetant intellectum. b ¶ Qui cũ audisset &c. Talis em̃ cũ audit de saluatore: deber clamare per orationẽ deuotam: vt ab eo recipiat sapiæ lumen: q̃ dat omnibus affluenter, faltem de necessariis ad salutem. Ca. XI.

T cum appropinquarent. Hic ꝓ̃r describitur, confir- Phil.2.d matio sacerdotũ. Et primo ponit aduentus xp̃i ad templum. sed o, subditur consuratio sacerdotũ, ibi. Et alia die. Snia primæ ptis patet ex dictis Mat. xxj. exceptis q̃ sequunt. f ¶ Et cũ ap. hiero. &c. Mons em̃ oliueti est medius inter hierlm̃ & bethaniam: & ideo est propinquus vrique. i ¶ Inuenietis pul. ligã. Cum ipso asina erat similiter: sm̃ ꝙ dicit matthæus. Sed marcus hic tacet de ea: qa non oportet ꝙ oia a quo-

Moraliter. f ¶ Et cum appropinquarent hiero. &c. Sequitur. g ¶ Mittit duos ex discípulis &c. Per binarium insinuans ꝙ discipuli sui habere debent geminam charitatem. s. dei & proximi. h ¶ Ite in ca. &c. i. in mundum ad prædicandũ. i ¶ Illuc invenietis pullum liga. &c. i. hoiem dissolutum, praua ꝓsuetudine ligatum. ✳ Super

A ra tra ianuã in biuio ligatus erat. Bene in biuio: qa non adhuc vnam vitæ fidei q̃ vitã certus tenebat: sed plures sectas. Vñ Lucas ait qa Luc.19.c. dixerunt dñi eius ad illos: Quid soluitis pullum? Nõ vni quippe superstitioni deditus erat: sed ꝓ libitu immundoꝝ spirituum rapta batur varijs erroribus. Cõis em̃ est qui immũdus est: qui aũt mundus & sanctus est solius dei est. a ¶ Pullũ li. Hiero. Pullus ligatus & indomitus quẽ soluunt & domant: ppl̃s gẽtilis est. Añ tanuã fidei, cũ vinculis pcẽoꝝ suoꝝ in biuio stat: in libertate arbitrij dubitat inter mor- Allegorice. tẽ & vitã. b ¶ Et dimi. Be. Alleg. Qui in soluendo ꝺicebant: audito noie dñi dimiserunt: Quia magistri erroꝝ q̃ prius docto ribus ꝺicebant: posteq̃ p miracula virtus fidei dñicæ apparuit: amplius resistere non valebant: & sic liber, credentiũ ppl̃s ad dominum ducebat. Et impo. illi ve. sua. doctrinam. s. virtutum: vel scripturarũ discretionẽ: vel ecclesiasticoꝝ dogmatũ varietates q̃bus hoim̃ corda, nuda, ante & frigida: Ro.6.b.1 quo xp̃o sessore fiãt digna, operiũr. c ¶ Et sedit. Hiero. Cœpit regnare vt non regnet pctm̃ in mortali vel lasciua carne: sed iusticia & pax & gaudiũ in spũsto. d ¶ Multi autem stra. &c. Quia multi martyres sue proprie carnis amictu exuentes: simplicioribus viam suo sanguine parant: vt ioseph ad supernã ciuitatẽ ad quam ducit iesus, Moralit. incedant. ¶ Moraliter. Saluator noster asino sedens, hierusalem tendit: qñ animã cuiusq; fidelis regens: quasi iumentũ suũ ad pacis æternæ visionẽ ducit. In pullo ẽt sedet: cũ ecclesiæ vniuersaſr præsidet: eãq; in supnæ pacis desiderio accendit. ¶ Hieroñ. Multi &c. Pedes, sunt extremi quos ad iungendum cõstituit apl̃s: qui & si nõ sunt dorsum in quo sedit dñs: tñ cũ militib9 a iohã B ps.91.c. ne instruunt. e ¶ Alij aũt &c. Hiero. Iusti 2.Corin. vt palma florebũt: angusti in radicibus: la 2.d. ti in floribus & fructibus: qm̃ bonus odor Allegori xp̃i sunt, & sternunt viam mandatoꝝ dei bona fama. ¶ Be. Allego. Alij aũt. Frondes ce. vel ramos de arboribus cædunt qui in doctrina veritatis verba & sniam patrũ de eorum excerpũt libris. Et hęc in via dei ad animum auditoris venientis humili pdicatione submittunt. f ¶ Et q̃ præibant &c. Pręcessit iudaicus ppl̃s: secutus est gentilis. Et quia oẽs qui fideles sunt vel fuerũt, in xp̃m crediderũt & credũt: & q̃ peunt, & q̃ sequũtur, osanna clamãt: qđ salua nos latine dr̃: ab ipo em̃ oẽs priores ẽt salutem q̃sierunt. g ¶ Bñdictus qui ve. in no. Qm̃ vna fides vna spes oim̃. Illi expectabant & venturũ credebant: & nos venisse credimus. Et qui præibant &c. Hiero. Præsunt ꝓphetæ: sequuntur apli. Abyssus abyssum inuocat. i. Ps.2.1.b. lex legẽ alterã. h ¶ Benedictũ. Scd'm ioIoh.6.b. hannẽ: Cũ turbæ eũ rapere vellẽt, & facere regẽ fugit: & regnũ adhuc victurus noluit. Nunc aũt iã passurus regẽ non refugit se dici: Nõ hymnos filio dei & rege dignos: nõ eos reprimit qui regnũ dauid in eo restaurãdũ, & priscæ bñdictionis donũ ꝓclamant: qa. s. non tpalis & terreni: sed ęterni in cœlis rex esset imperij: ad qđ per contẽptũ mortis & gl̃iam resurrectiõis, & triumphũ ascensiõis pueniret. Vñ discipulus post resurrectionem Mar.2.8.d ait: Data est mihi oĩs ptãs in cœl. & in terra. i ¶ Regnũ pat. &c. Be. Per hoc qđ iungit: osanna in excelsis: qđ est salus: significat ꝙ Phil.2.d aduentus xp̃i non solũ hoim̃ salus, sed totius mũdi: terrena iũgẽs Luc.i.e. cœlestibus: vt ei omne genu flectat, cœleſtiũ, terrestriũ & infernorum. ¶ Hie. Hoc gabrieli ꝓsonat. qui ait: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabit. &, Dabit illi dñs deus sedẽ dauid patris sui. Vt scilicet gentẽ quã dauid tpaliter rexit & exempla iusticiæ ꝓbuit: & spũalibus hymnis ad fidẽ, & dei amorẽ accendit: ipse factis, v̄ bis, donis, & pmissis regnũ cœleste regeret: & ad visionẽ dei introduceret. k ¶ Osanna in excelsis. Hiero. Saluifica vt iusti ædificẽtur in ruinã angelorum: & terreni saluentur ab eo benedicto vincẽte in noie dñi. i. patris sui: qm̃ filius de patre nomen fusc pit: & pa-

¶ gentes. ¶ peccatis.

a uenietis pullũ ligatum: sup quem a ¶ rationabilium doctorum corrigendo. nemo adhuc hõminũ sedit. Solui- b te illum & adducite. Et si quis vo bis dixerit qd facitis, dícite qa domino necessarius est: & cõtinuo ilc lũ dimittet huc. † Et abeuntes inue

¶ fidei.

nerũt pullũ ligatum ante ianuam foris in biuio, & soluunt eum: Et q dam de illic stantibus, dicebant il- a ¶ Q. Quis potest dimittere peccata? lis: Quid facitis soluẽtes pullum?

¶ quia domino necessarius est.

Qui dixerũt eis sicut præcæperat ¶ pullum.

b illis Iesus: & dimiserunt eis. Et du c xerunt pullum ad Iesum, & ꝺimpo d a ¶ per baptismum. b ¶ id est primam stolam immortalitatis.

e nũnt illi vestimenta sua & sedit su- e a ¶ Hi sunt qui corpora sua per abstinentiã domant: vt menti iter parent: vel bona exẽ d per eum. † Multi autem straverunt f pla sequentibus præbeant.

¶ vt in offenso pede pullus transiret.

e vestimenta sua in via. Alíi autem g ¶ sententias. ¶ de libris.

frondes cædebant de arboribus & ¶ prophetæ, patriarchę.

f sternebant in via. Et qui præibant ¶ apostoli.

& qui sequebant clamabant dícen ¶ saluifica.

g tes: Osanna benedictus q̃ venit in h nomíe domini: benedictum quod h

i venit regnum patris nostri dauid: a ¶ mane venit ad iudæos christus.

osanna in excelsis: Et introíuit hie k a ¶ si quis eũ hospitio susciperet: Tantæ em̃ rosolymã in templum: & circũspẽ- l paupertatis fuit, & ita nulli adulat9: vt in tãta vrbe nullum hospitium inueniret.

¶ In vespera mundi visitat nos.

ctis oĩbus cum iam vespera esset

futuram pro salute mundi: Iohannẽ. xj. licet hoc non intelligeret. l ¶ Et cir. oi. &c. cx. in bc. licet fuisset honorifice recæpt9 a cõi populo & pdicasset per totã diẽvsq; ad vespãs: nullus tñ iuitauit eum

ad hospitium

✳ a ¶ Sup quẽ ne. qa nulli voluit obedire. b ¶ Soluite il. mo Moralię. nitis vestris extrahentes eũ de sua praua ꝓsuetudine. c ¶ Et duxerunt pullũ. ad confessionem fidei xp̃ianæ. Sequitur. d ¶ Et ipo. illi vc. sua. i. virtutum opera. e ¶ Et sedit super eum. per obediẽtiæ actum. f ¶ Multi aũt stra. &c. Nam qñ aliquis insolẽs perfecte conuertit ad deum: alij solẽt dã sibi fiscienda. g ¶ Alij aũt frondes &c. per quas significatur lætitia: propter qđ per istos significantur illi qui gaudẽt & deũ laudant de mutatione rali. k ¶ Et introíuit hierosolymã. in templum. Bed. formam nobis religionis quam sequamur demonstrans: vt cum quęlibet loca in quibus sit domus orationis intram9, ad hanc primo diuertamus. l ¶ Et circũspe. oĩbus &c. qa nullus recæpit eum in domũ suam.

E a ¶Cū ꝓ vidisset. Be. Sicut p parabolas loquit ita facit: ideo esuriens in ficu fructū qrit cuius nō dū tps esse nouit: Eā ū ppetua sterilitate dānauit: vt oñeret plæbē quā docebat ꝓpter folia. i. verba iustitiæ quæ hēbat sine fructu. i. bono opere non posse saluari sed excidi: & in ignē mitti. Esuriens ergo dñs vidit ficum folia habentē: & fructū in ea quæsiuit & non inuenit: qa salutem humanī gñis desiderans vidit iudæā hñtem eloqa legis & ꝓphetarū: qñ sic

Moralit. piendo miracula faciēdo: & nō inuenit: iō dānauit. b ¶Iā non amplius. Be. Morali mat.25.d ter. Tu quoq; si non vis audire in iudicio a xpo: Discedite a me maledi. in ig. eter. quia esu. & nō dedi, mi. mā. Arbor sterilis eē caueto: sed potius xpō pauperi & esurīēti fructū pietatis quo indiget, offer. c ¶Cœpit eis. In ipsa re oñdit qđ per figurā in ficu fecit. Ficus em nō peccauit si ante tps fructū non habuit sed sacerdotes. d ¶Vendentes. Be. Ea. s. quæ qui de longinquo veneṙūt ab indigenis offerenda emebant. Si ergo hoc, phibet: quāto magis risum & vani

Allegori ce. loquiū & hmōi. e ¶Et ca. vē. Be. Alleg. Colūbas vendūt q de ipositiōe manuum munus accipiūt ꝓ quā spūs dat qui ꝓ colūbam significat qui in spē colūbe sup xpm apparuit. Hoc cathedras euertit: qa sacerdotiū talium dñs deseruit. Hic canones tales a sacerdotio priuari precipiunt. Omnes em tales vel ante dei oculos vel ante huma nos semper priuātur sacerdotio. f ¶Et nō

†Lu.19.g si. Futuri iudicij exemplum pmittit: quando oēs reprobos ab ecclesia repellit: & ne vltra ad eā turbandā intrent æterno verbe

Moralit. re compescit. g ¶Domus mea. Moralit. In præsenti, domus dñi cor est. Eiectio cordis purificatio vt non tm pētā quæ inerāt tollat cōpunctio diuinitus immissa: sed ne vltra repetant, adiuuet diuina gra perseue rans. h ¶Vos aūt fc. Ad hoc enim in tēplo erant: vt vel non dantes corporaliter perfequerentur vel dantes spūaliter necarent. Templū & domus dei mens est & cōscientia fideliū: quæ si in lesione ꝓximi pauersas cogitationes ꝓfert: quasi in spelūca latrones residēt: & simplr gradientes iter ficiunt & sic mens ia nō domus dei: sed spe

Allegori ce. lūca est latronū. i ¶Aridā factā. Bed. Allego. A radicibus aresacta est ficus, vt ostēderet gens impia: nō ad tps, vel ex pte corripienda externoꝝ incursibus: & p pniam liberanda sicut sæpe factū est: sed omni & æterna dānatiōe ferienda. ¶Aliter aresacta est a radicibus vt oñdat non solū humano extrinsecus: sed diuino intus fauore fundatus destituendā: nā & vitā pdidit in cœlis: & prīā in terris. k ¶Recordatus petrus. Petrus agnoscit aridam: & absciſam radicē cui succedit oliua pulcherrima fructifera vocata a dño. Vñ sequitur. Amē dico vo. l ¶Quicūq; dixe. huic monti. Be. Solent quidam dicere ꝙ nostri nondum plenā fidem habuerunt qui montes transferre non potuerunt. Quibus rīdemus ꝙ nec oia facta christi sunt scripta & hoc tamē legim⁹ factū ꝑcibus gregorij neocesarię ponti epi. Sed mons, diabolus: propter superbiā qua

Esa.14.c. se ō deū erexit dicens: Similis ero altissimo hic ad præceptum ꝑdicatoꝝ ab electis expulsus in mare. i. in infidelium amaras & turbulentas mentes vesaniā suā exercere p mittit qui tāto acrius in eos quos possidet sæuit quāto a pioꝝ læsiōe se expulsum gemit. ¶Hiero. Sed hoc factū est qñ dixerunt apli: Digne transferimur ad gentes: qa vos indignos iudicatis. ¶Bed. Notanda est distinctio deprecantium: Qui perfectam fidem habet orando vel iubendo etiam pōt transferre vel corporales montes v̄ etiam spirituales

spiritual es: vt Paulus de elima mago quem oculis & arte nefan

ad hospitiū in domum suā: & iō cū discipulis redit in bethaniam: vbi manebant martha: maria & lazarus. b ¶Et alia die. Hic ꝙr describitur confutatio sacerdotū: & primo signo sensibili & sc̄o facto mirabili, ibi: Et cū introissent. tertio verbo rōnabili, ibi: Et veniūt rursum. Sn̄ia prime partis patet ex dictis Mat. xxj. d ¶Et cum introissent in templū. Hic ponit confutatio sacerdotū facto mirabili. & primo describitur dicta confutatio. sc̄o incidēter ponit assi di discipulos: instructio, ibi: Et cum vesperā esset. Circa primū sciendū: ꝙ satis mirabile factū fuit: ꝙ vnus hō pauper oēs vendētes & ementes eiiceret de templo: & nullus ei resisteret: Sed m enim ꝙ dicunt sc̄ī, qđ̄ fulgor mirabilis egrediebatur de vultu ei⁹ & oculis: quo territi sacerdotes & etiā alij non valebant resistere ei: Et ista eiectio fuit signum, ꝙ sacerdotes essent ejiciendi de templo & officio tanq̄ indigni. g ¶Et non sinebat vt quisquam transferret vas per templum. Et loquit de vasis humanis vsibus applicādis: quia vasa diuino cultui deputata ibi debebant esse & non alia. Cætera patent ex dictis Mat. xxj. i ¶Et cum vesperā esset. Hic incidenter describitur discī dilectorum instructio: eo ꝙ petrus fecit mentionem de arefactione ficus subita ad maledictionem christi: & ideo instruit eos occasione huius de efficacia fidei. Secūdo de efficacia oratiōis, ibi: Propterea dico vobis. Sententia primæ partis patet ex dictis Mat. xxj. k ¶Propterea dico vobis. Hic instruit discipulos de efficacia orationis quæ procedit ex duobus: videlicet ex fidei certitudine: quod noratur, cū dicitur: I ¶Quæ cūq; oran. pe. &c. Ex hoc est intelligendū, quando quis orat pie pro se: & perseuerans. Ceterum: Nisi enim quis pie oret. i. de pertinentibus ad salutem oratio eius non est exaudibilis. Item si oret pro alio de pertinentibus ad salutem: potest carere effectu ex demerito illius pro quo orat. Item si orat pie pro se, non tamen perseueranter, potest carere effectu: quia deus non statim dat bene congruo tempore detur: & vt ex dilatione ne carius habeatur. Secundum ex quo oratio habet efficaciam, est dispositio orantis scilicet quando non retinet iram. vel rancorem contra illum qui sibi iniuriam fecit vnde dicitur Ecclesiastici. xxviij. a. Homo homini seruat iram: & a deo quærit medelam. q. d. frustra. propter hoc. Et subditur.

✳ a ¶Abiit in bethaniam. quamuis gaudioſe recepissent eum in mane: & iō p istos significant illi q cum gaudio recipiunt prædicationis verbū: & tm non faciunt fructū.

c ¶Cūq; vidisset ficum &c. iō per ipsam significatur hy pocrita hūs tm apparentiam fœtatis & non opa. ꝓpter qđ̄ dei maledictionē incurrit. d ¶Et cū introisset i templum: cœpit eiicere vendentes. Actiuum nō habuit adulatores qui laudes falsas vendunt præsatis: & ipsi eas emunt ecclesiasticis beneficijs indebite collatis. e ¶Et mensas &c. Isti sunt pœnitentes & curati qui magis student pecunijs leuandis cq̄ animabus saluandis. f ¶Et cathe. &c. i. ecclesiastica sacramenta in qbus datur gratia: sic igitur dolet aliqn̄ ꝓcedit ex ignorantia, vel infirmitate illius qui scandalizatur: Et tūc dicta vel facta bona: occultanda sunt vel differēda quousq; infirmi vel ignorantes instruant: nisi sint talia bona quę sint de necessitate salutis: q̄ non sunt omittenda propter scandalum alterius. Sequit:

✳ Neq; ego dico

A ☞ da priuauit: & de phitonissa in philippis. Qui aūt ad fastigium tantæ perfectionis ascendere nequeunt: petant sibi pctā dimitti, quo ad vitā mereant intrare perpetuam: & sine dubio impetrabunt: si ñ in se peccantibus primo dimittunt. a ¶Et cum sta. &c. Hiero. Marcus suo more, septē versus orationis dominicæ vna oratione comprehendit. Is nāq; cui dimissa sunt oīa quid amplius rogabit nisi ꝙ perseueret in eo quod obtinuit. b ¶In qua po. &c. Dei dubitant prāte: & volunt subintelligi diaboli, esse, qđ̄ facit. c ¶Interrogabo. Poterat adepta responsione calumniā tentatorum confutare: sed prudēter interrogat vt vel silentio suo vel sn̄ia condemnent.

Ps.131.c. d ¶Si dixerimus. Hieroñ. De lucerna mūdi obscurantur. vnde dicitur: Paraui lucernā christo meo: inimicos eius indu. confu. e ¶Quare ergo &c. Q. Quem confitemini de cœlo habuisse propheriam: mihi testimonium perhibuit: & ab illo audistis in q̄ tia veritatis occultatur quærentibus cū aut is qui quærit minus intelligit: aut odio aut cōtemptu veritatis indignus est cui debeat

Ioh.16.c. aperiri. Propter alterū dicitur: Adhuc multa habeo vobis dicere quæ nō potestis portare modo. Propter alterum: Nolite sanctū

Mat.7.a. dare canibus. Ca. XII.

Et cœ. il. &c. Sequit: Lacū. siue torcular aut altare: aut illa torcularia quorum titulo quidā psalmi ꝓnotant. i ¶Peregre pfe. Dās liberū arbitriū operādi: nō mutatione loci: qa vbiq; de⁹: & oia cōplet.

B NICO. DE LYRA. ☞ Seruū

✳ a ¶Et cum stabi. ad orandū &c. Sciēdum tñ ꝙ hoc itelligit de remissione offensæ: quia homo tenetur esse in charitate: sed remissio iniuriæ non est de necessitate. Pōt enim aliquis petere fm ordinem iusticiæ recompensationem pro iniuria sibi facta.

b ¶Et veniunt rur. hiero. Hic ponitur cōfutatio sacerdotum scribarum & seniorum verbo rationabili: & patet sententia ex dictis Matt. xxj. ¶Ad euidentiam dictorum & dicendorum quæritur vtrum christus in Pdicationibus suis debuit vitare offensionem vel scandalū sacerdotū: scribarum & pharisæoꝝ. ¶Et arguitur primo ꝙ sic. j. ad Tim. v. a. dicitur: Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrē: prædicti aūt erant seniores populi & pres: ergo &c. ¶Item. j. ad Corinth. x. g. dicitur: Sine offensione esto iudæis & gentibus: & ecclesiæ dei: cū igit facta xpi: & dicta fuerint nobis data ꝓ exēplari: videtur ꝙ debuit cauere ab offensiōe prædictorum. ¶Contra. Esa. viij. fuerat ꝓphetarum, ꝙ christus foret in lapidē offensionis, & petram scandali duabus domib⁹ israel. ¶Responsio: Duplex est scandalum actiuum & passiuum. Actiuum nō habuit in christo locum: qa tale scandalum est dictum vel factū alicuius minus rectū, pbēs alteri occasionē ruinæ: vt hī ex verbis Hieronymi super Matt. Oia aūt facta & dicta christi fuerunt rectissima: & ideo quæstio ista itelligitur de scandalo passiuo: Quod est quando aliqs ex dicto vel facto alteri⁹ bono scā dalizat ex ipfectiōe sua. Et istud scādalum ꝓcedit ex ignorantia, vel infirmitate illius qui scandalizatur: Et tūc dicta vel facta bona: occultanda sunt vel differēda quousq; infirmi vel ignorantes instruant: nisi sint talia bona quę sint de necessitate salutis: q̄ non sunt omittenda propter scandalum alterius. Si aūt infirmi vel ignorantes post instructionem debitā in scandalo pmaneant: iam tale scandalū non ꝓcedit ex infirmitate vel ignorātia sed malicia. Et tale scandalū est contrēnendū: maxime qñ est contra bonū cōe: qa bonum cōe semp est ꝓferēdum vtilitati & paci quorūcūq; pharisæoꝝ: qa sua malicia nitebant impedire doctrinam xpi: in qua consistebat salꝰ populi. Item suis malis exemplis & moribus trahebatur populus ad peccandū. Item per doctrinam suam malā euacuabant dei mandata propter suas traditiones: vt dictū est. ō. & ideo christus in publico debuit vitia eorum reprehendere: nec ab hoc cessare propter eorum scandalum: Propter quod Mat. xv. b. cum discipuli dixissent christo. Scis quia iudæi audito hoc verbo scandalizati sunt: respōdit: Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum. Si cæcus cæco ducatum præstet: ambo in soueam cadunt. ¶Ad primum dicendum, ꝙ loquitur de senib⁹ honestate & moribus: non de senibus ætate, malicia corruptis: quia tales sunt acriter argueṙ guendi: sicut daniel dure increpauit illos senes impudicos: Dañ. xiij. ¶Ad secundū dicendum, ꝙ homo debet esse sine offensiōe iudæis & gentibus: ita ꝙ dicto suo vel facto minus recto non prębeat alicui occasionem ruinæ. Sed si de veritate scādalum sumitur: rectius oriri permittitur cq̄ ꝙ veritas relinquatur: fm ꝙ dicit beatus Grego. sup Ezechielem.

✳ c ¶Neq; ego dico vo. Be. quasi dicat. Non dico vobis quod scio: quia non vultis dicere quod scitis. Duabus autem causis maxie scientia veritatis est occultanda quę de causis rentibus: Cum scilicet is qui quærit aut nō scia verum est capax ad intelligendum quod quærit: tatis oportunitas aut indignus est, vt ei debeat aperiri: & hic cultāda. vtrūq; concurrebat. Ca. XII.

Et cœpit illis in pa. Hic consequenter ponitur confutatio sacerdotum & seniorum in parabolis. Et primo ponit confutatio sacerdotū. sc̄o, pharisæorū & herodianoꝝ, ibi: Et mittunt ad eū. tertio, saducæorum, ibi: Et venerūt ad eū saducæi quarto, scribarum, ibi: Quo ergo dicūt scribæ. Sententia primæ partis patet ex dictis Mat. xxj. excæptis quę sequuntur. c ¶Vineam pastī. homo. id est coluit. Et dicitur a pastus pasta pastum & est ꝓprie modus colendi quo ponitur fimus vel pinguedo terræ circa radicem vineæ vel arboris. Radices enim fm philosophum. ij. de anima sunt ori similes: quia sicut in animalibus pos sumitur alimentum vndē animalia nutriuntur: sic per radices trahitur alimētum terrenæ scientiæ. g ¶Et fodit lacum. Lacus proprie dicitur locus vbi recipiuntur aquæ a riuulo, & ibi colliguntur: Et ad similitudinem huius, locus vbi recipiturvinum fluens a torculari: dicitur hic lacus. †Mat.21. c.

✳ Hic est hæ d.

Moraliter. d ¶Et cœpit illis in parabo Lu.20.b. lis loquī: vineam pastī mauit homo: id est Moralit. christus plantauit ecclesiam sanguine suo. f ¶Et circūdedit sæpē. Id est euangelicam doctrinā. g ¶Et fodit lacum. Id est abundantiæ spiritussancti defluxū. h ¶Et ædificauit turrim: Id est spiritualem angelorum custodiam. i ¶Et locauit eam agricolis: Id est christianis. k ¶Et peregre ꝓfectus est. Beda. Non loci mutatione: sed abire dicitur a vinea: quia vinitoribus liberum operandi arbitriū derequit. l ¶Et misit seruos suos ad agricolas: Id est bonos episcopos ad malos christianos arguendum. Et aliquos ceciderunt vt iohannem damascenum: cui absciderunt manū: & sanctum Brictiū contumelijs

✳ afflictum

E ☞ a ¶ Seruum. Primo missus est moyses q fructum legis quã dede-
Ps. 105, e rat a cultoribus inquirebat: sed cæsum dimiserũt & vacuũ. vñ: Ir-
Ibi. e. ritauerunt moyse in ca. & a san. dñi. Et vexatus est moyses ꝑpter
eos &c. b ¶ Et iterum misit alium ser. Dauid & alios psalmistas
qui missi sunt post moysen vt cultores vineæ ad exercitium boni
operis excitarẽt. Sed ipm quoq; dauid qui
caput psalmodiæ & fons in spũ sancto cla-
3. Re. 12. d ruerat abiecerũt dicentes: Quæ nobis pars
in dauid: aut q̃ hæreditas in filio isai. c ¶ Et
Nu. 16. a. rursum alium. Prophetarũ chor; cum suis
socijs: q̃ suis attestationibus ppm cõuene-
runt & mala huic vineæ ventura p̃dixerũt.
Et rursum aliũ mi. &c. His tribus seruorũ
gradibus oẽs doctores q sub lege & ꝓphe-
Lu. 24. f. tis fuerãt, intelligim⁹. vñ alibi: Necesse est
impleri oĩa quæ scripta sunt in lege moysi
& prophetis & psalmis de me. d ¶ Quia
reuerebuntur. Non hoc ignorando dicit
qa oĩa nouit: sed semper ambigere dr̃ deus
vt libera voluntas homini reseruet. ¶ Be.
Interrogemus arriũ & eunomium: ecce pr̃
dr̃ ignorare & sniam tẽperat: & quantũ in
nobis est: dr̃ esse mentitus: Quicq̃d p patre
fr̃inerint hoc intelligant pro filio: q̃ se dicit
ignorare ꝓ summationis diẽ. e ¶ Coloni
aũt. Beda. Probat iudæor; principes nõ p
ignorantiam xp̃m crucifixisse: qa intellexe
runt eũ esse: de quo dr̃. Postula a me & da.
Ps. 2. b. tibi gen. hære. tuã &c. Vñ si consulentes di
Ioh. 12. c. cebant: Ecce mũdus totus post eũ a. & si di-
mittimus eũ: sic oẽs credẽt in eũ. Hereditas
ergo filij dei ecclesia est de cunctis gentib⁹
ei data, quam sanguine acquisiuit resurgẽ-
do possedit. Hanc mali coloni ꝓripere mo
liebantur: cum eũ crucifigentes fidẽ eius ex g
tinguere: & suam iusticiã q̃ ex lege est præ
ferre nitebanr̃. f ¶ Et cẽ. Notat⁹ ptinaciã
eor; qui nec crucifixo ac resuscitato domi-
no ad p̃dicationẽ apl̃or; credere voluerũt:
F sed quasi vile cadauer, piecerunt qa quan-
tum in se erat a suis finibus excludentes gẽ
Mat. 21. d tibus susciꝑiendũ dederunt. g ¶ Veniet
&c. Be. Auferẽt a vobis regnum dei: & da-
bitur genti facienti fructũ eius. Hoc aũt di-
uinitus fuisse, ꝓcuratum ꝓphetico testimo
nio vel exẽplo, ꝓbat dicẽs: Nec scripturã
hanc legistis &c. ¶ Hiero. Vinea dar̃ alijs
Mat. 8. b ab oriente & occidente & austro & aqlone
venientibus & recũbentibus cum abraam
isaac & iacob in regno cœlorum. ¶ Beda.
Moralit. Moraliter, Cuicũq; fidelium mysterium ba-
ptismi, qd̃ operando exerceat, cõmittit: q̃si
vinea qa excolat, ei locatur. Mittit̃ seruus
vnus: & alter: & tertius qui de fructu acci-
piant: cũ lex psalmodia: ꝓphetia: quarum
ammonitionẽ ad bñ agendũ ppls sequat̃
legit. Sed missus seruus cõtumelijs affect⁹
vel cædus ejicit̃: cũ sermo auditus vel con-
tenit̃ vel blasphemat̃. Missum hæredẽ quã
tum in se est, occidit: qui & filium dei con-
culcat: & spũi gratiæ quo sanctificat⁹ est cõ
tumeliã facit. Perdito malo cultore vinea
dar̃ alij: cum dono gr̃æ qd̃ supbus spernit
humilis ditat̃. Manum mittere in iesum: ti
more turbæ retinenr̃, cum q̃libet solo noĩe
sup eam qđ̃ nin diligit ecclesiasticæ fidei
& pacis vnitatẽ ꝓpter cohabitantiũ multi
tudinẽ aut erubescit: aut timet impugnare.
Cũ aũt ꝑps fuerit ꝓsecuta ecclesiã quasi
dñm crucifigere & ostẽtatui hr̃e gaudebit.
h ¶ Lapidem quem re. Hiero. Lapis repro
bus, quem gessit angulus coniungens in
cœna agnum cum pane: finiens vetus no-
uum inchoãs testamentũ hic p̃stat mira in
oculis nr̃is. i ¶ Et mit. ad &c. Be. Turbã
timebant: atq; quod per se non poterãt ter-
renæ potestatis manibus efficere tentabãt:
vel vt ipsi a morte eius viderentur immu-
nes. Nup

a ¶ non in ꝓuentu, fruct⁹: qa null⁹ erat. b ¶ p
tpẽ serũ: vt ab agricolis acciperet
phetas. a ¶ Fructus vineæ obedientia.
de fructu vineæ. Qui apprehẽsum
a ¶ alij ꝓphetę cẽsi: alij vulnerati: alij occisi.
eum cẽciderunt & dimiserunt va-
b cuum. Et iterum misit aliũ seruum
ad illos, & illũ in capite vulneraue
c runt: & cõtumelijs affecerũt. Et rur
sum aliũ misit: & illũ occidẽt & plu
res alios quosdã cædẽtes, alios ve-
ro occidẽtes. Adhuc ergo vnũ hñs a
a ¶ christum vnigenitum.
filiũ charissimũ: & illum misit ad
¶ per ironiam.
d eos nouissimũ, dicẽs: qa reuerebũt
e filiũ meũ. Coloni aũt dixerũt ad iui-
cẽ: † hic est hæres: Venite occidam⁹ b
eũ: & nr̃a erit hæreditas: & apprehẽdẽ
f tes eũ occiderũt, & eiecerũt extra vi
a ¶ id est plæbem: dicentes: quia samaritan⁹
es tu: & dæmonium habes.
nẽam. Quid ergo faciet dñs vineæ?
Veniet & ꝑdet colonos & dabit vi-
¶ Q. quo alio mõ implebit̃ hæc scriptura?
neã aliis. Nec scripturã hãc legistis
¶ xp̃m. a ¶ magri: q se & alios deo dignam
h † Lapidẽ quẽ reprobauerũt ædificã
domum ædificare debebant. a ¶ duos ꝓdens
in semetipso ex vtroq; populo vnam ciuita
tem & vnum templum sibi ædificans.
tes, hic factus est in caput ãguli: A
dño factũ est istud: & est mirabile in
a ¶ quasi mentitũ ꝺ se: in quo magis probat
eũ vera dixisse: ipse em̃ est hæres: illi mali co
oculis nr̃is. † Et q̃rebat eũ tenere: & g
loni. a ¶ ad modicũ timore retardãtur: quia
nondum venerat hora eius.
timuerũt turbã. Cognouerũt ei qm̃
¶ id est propter. ¶ als, direxit.
ad eos parabolã hanc dixerit. Et re
i licto illo abierunt. † Et mittunt ad e
a ¶ militibus herodis q hierosolymis erãt il
eũ quosdã ex phariseis & hẽrodia
nis vt eũ caperẽt in verbo: Qui ve-
lis dieb⁹. a ¶ Melliti sermõib⁹ circũdãt sicut
apes mel portãtes in ore: aculeum in dorso.
k niẽtes dicunt ei: Mãgister, scim⁹ qa f
verax es, & non curas quẽq̃. Nec ei
vides in faciẽ hoĩm: sed in veritate
viam dei doces. Licet dari † tributũ
l cæsari: an̄ non dabimus? Qui sciẽs
versutiã eorũ, ait illis: Quid me tẽ-
a ¶ sapientia sapienter agit vt suis sermoni-
bus capiantur.
m tatis? Affẽrte mihi dẽariũ vt videã.
At illi obtulerũt ei. Et ait illis: Cu-
ius est imago hæc & inscriptio. Di
cunt ei: cæsaris. Rñdens autẽ iesus
¶ quod necessitatis.
n ait illis: † Reddite ergo quæ sunt g

nes. Nuper enim iudæa sub augusto cæsare quãdo in toto orbe ce-
lebrata est descriptio, stipendiaria facta erat. Vnde seditio magna. Luc.
Alij dicebant romanis ꝓ oĩbus militantibus debere tributa ꝑsol-
uere: subiacere legibus humanis. Cuius seditionis fomes adeo
inualuit: vt post resurrectionem dñi priam
& gentẽ & regnum & oĩa ꝑdere maluerint
q̃ esse tributarij. k ¶ Magister scimus.
Beda. Blanda & fraudulenta interrogatio
ad hoc prouocat respondentem vt magis
deum q̃ cæsarem timeat: & dicat non debe
re tributa solui vt audientes herodiani se
ditionis contra romanos auctorem teneãt.
l ¶ Qui sciens versu. Qui putant interro
gationem saluatoris ignorationẽ esse non
dispensationem: ex hoc loco discant, ꝓ po
tuit scire cuius imago esset. Sed interrogat:
vt ad sermonem eorum cõpetenter respõ
deat. m ¶ Denarium. Denarius genus
nummi: qui pro decem nummis compu-
tatur: & habet imaginẽ cæsaris. n ¶ Red
dite ergo quæ sunt cæsa. cæsa. Hoc ipse
fecit pro se & pro Petro soluendo tributa.
Quæ sunt dei deo. Hoc quoq; fecit pa-
tris implens voluntatem. Aliter: Reddite quæ sunt cæsaris cæsa. impressionem
suæ imaginis. Quæ sunt dei deo. animam
mam lumie vultus eius illustratam, vnde: Psal.
Signatũ est sup nos lumen vultus tui &c. Psal.
☞ Sadu.

NICO. DE LYRA.

☞ b ¶ Hic est hæres. Ex hoc dicit Bed. ꝙ sacerdotes & legisperiti habuerunt cognitionem de iesu: ꝙ ipse erat vere christus
in lege promissus: sed ista cognitio postea
ex inuidia fuit in eis obscurata & hoc ple-
nius fuit declaratum Matt. xxi. in quæstio-
ne quadam de hoc mota in fine huius ca-
pituli. c ¶ Et quærebant cum tenere.
Ex quo patet eorum obstinatio in malo.
d ¶ Et timuerunt turbam. Ex quo patet:
ꝙ ex solo timore populi retardabantur a
morte eius. e ¶ Et mit. ad eum. hic ꝓprie
scribitur consultatio pharisæorum & hero-
dianorum: & patet sñia ex dictis Mat. xxii.
✳ Et venerunt.
✳ afflictum: & sanctum Thomam can.
tuariensem occisum: & de pluribus alijs
similia leguntur. a ¶ Adhuc ergo vnum
habens filium &c. Hic est christus qui mit-
titur inuisibiliter a patre quando aliquem
instigat ad bonum: sed aliqui sunt ingrati
eius instinctum non solum repellẽtes, sed
& pessime agentes: propter quod quandã
in eis est occidunt eum: de quibus dicitur b
Hebr. vi. a. Rursus crucifigentes filiũ dei. Luc.
Et sic dei iusticia mali perduntur: & vina
locatur alij: cum eorum loco boni subro
gantur. c ¶ Et quærebant eum tenere:
& timuerunt turbam &c. Rabanus. Hoc
quotidie geritur in ecclesia cum quilibet
solo nomine super eam quam diligit ec-
clesiasticæ fidei & pacis vnitatem ꝓpter
cohabitantium fratrum bonorum multi-
tudinem aut erubescit aut timet impugna-
re. f ¶ Magister, scimus quia verax es
& non curas quenquam. Nec enim vi-
des in facies hominum &c. Communi-
ter dicitur: Quid bene scit vngere bene scit
pungere propter: quod minutores vngunt
oleo oliuæ lanceolas suas: vt melius pos-
sint venam pungere: & sic fecerũt isti: & fa-
militer alij proditores. g ¶ Reddite ergo
quæ sunt cæ. &c. Per herodianos qui gros-
riantes in pellibus interpretant: ꝓlati bene
forrati significantur. Per phariseos qui in
terpretantur diuisi: significantur religio-
si habi

A ☞ a ¶ Saducæi &c. Due hereses erãt i iudæis:
pharisæorum & saduceorum. Pharisæi tra
ditionum & obseruationũ (quas illi deute
rosis vocant) iusticiã præferebant: vñ & di
uisi vocantur a populo. Saducęi aũt. i. iusti:
& corporis & aię resurrectionem negabãt.
Saducæi &c. Beda. Qui resurrectionẽ cor
porũ esse negant: vel nõ credunt: aias iudi-
cãtes interire cũ corporibus: rectę hmõi fa-
bulã fingunt: quæ deliramenti arguat eos
qui asserunt resurrectionem corporũ. Po-
tuit aũt & in gente eorum aliqñ hoc accide
re. b ¶ Septem er. &c. Bed. Turpitudinẽ
Mystice. fabulæ opponunt: vt resurrectionẽ negẽt.
Sed mystice, septem fratres sine filijs defun
cti, oĩbus reprobis congruũt: qui ꝓ totam
vitam (quæ septem diebus voluitur) a bo
no opere steriles sunt: quibus viritim mo-
rientibus, ad vltimũ & ipsa mundana quer b
satio moritur. i. transit: quasi vxor insecũ
da: quam illi sine fructu boni operis exege
runt. ¶ Hierony. Mulier sterilis, nec relin-
quens semen ex septẽ fratribus, nouissime
moriens, synagogã significat relictã quasi
mortuã a spiritu septiformi: qui septẽ pri-
archas impleuit: qui non reliquerunt ei se-
men abrahæ qđ̃ christus est: Licet em̃ iudęis
natus: tñ gẽtib⁹ datus. Hęc mulier mortua
christo: nulli de septẽ in resurrectione iun-
getur. Septenario em̃ ꝑfectorũ vniuersitas
Esa. 4. a. significat: Sicut versa vice ꝓ Esaiam dicit.
Apoc. 1. a. Apprehendent septẽ mulieres virũ vnum.
Mat. 25. g Septẽ sunt ecclesiæ quas dñs vnus amat: ar
guit: castigat: adorãt em̃ vana fide. Hę sunt
septẽ sportæ fragmẽtis panum plenæ: Pa-
nes, verba spũssanct̃i. Sportæ vero eccliæ.
Panes iesus benedicens fregit: & discipuli
Gen. 2. a. eius diuiserunt turbæ: cum die septimo be
nedixit opera sua, requiescens in eis. Vnde
luce facta primo die, qui est sapientiæ: & fir
B mamento in sct̃o, qui est intellectus: & ari
da tertio qui est consiliñ: & luminib⁹ quar-
to q̃ sunt virtutes: & volatilibus & piscib⁹
quinto, q̃ sunt sciæ: aiatis & aia viuente se-
xto. i. hoie ad imaginẽ dei facto qđ̃ est pie-
Gen. 1. b. tatis: septimo die spũ timoris dñi q ꝓmanet
Gen. 5. f. sctus in sctm̃ sæculi: & repletorbẽ terrarũ:
Gen. 4. d. sancta ecclesia replet non hñs maculã nec
Gen. 8. a. rugã, locę ecclia septiformi. i. ꝑfecto timo-
re replet, qa iustus vix saluabit̃: qui rogat:
Mat. 2. a. Non intres in iudiciũ cũ seruo tuo oĩs viuens. De
non iustifi. in cõspectu tuo oĩs viuens. De
his septẽ qualitatibus spũs, commemorat
dauid: Quid negligentia nra peperit: quid
diligentia q̃ fieri: qđ̃ diuina ꝓuidentia cõ-
tulerit quid inimici instigatio fraudauerit:
quid obliuio lubrica subtraxerit: quid hu-
mana fragilitas intulerit: quid ignorantia
Psal. 5. d. improuida fefellerit: Hos omnes affect⁹ in
Psal. 16. f. psalmis inuenimus. Primus: Concępit do-
lorẽ & peperit iniquitatẽ. Secundus: Prę-
Psal. 50. b ni in maturitate & clamaui: Tertius. Incer-
ta & occulta sapientiæ tuę &c, Quartus est:
Psal. 16. c. Inimici mei animam meã circumdederũt.
Psal. 30. d. Quintus: Obliuioni datus sum tanq̃ mor-
Psal. 37. b. tuus ac. Sextus: Quoniã iumbi mei imple-
Psal. 24. b ti sunt illusionibus. Septimus: Delicta iu-
uentutis meæ & ignorantias meas &c. Hos
affectus spũs septiformis eneruat vel elimi
nar & illuminat. Vñ septem lucernę ab au
stro ardentes: & aquilonares tenebras in ta
bernaculo dñi illuminãtes. Spiritus sapiẽ-
tiæ in pigro negligentiam repellit. Spiritꝰ
intellectus diligentiam rationabiliter quæ
rit. Spũs, consiliñ diuinã, puidentiã pruden
tiã in pellibus interpretant: ꝓlati bene
forrati significantur. Per phariseos qui in
terpretantur diuisi: significantur religio-
si habitu & vita ab alijs diuisi: & isti
reddere debent deo deuotionem: & mun-
do vitam exemplarem. b ¶ Magister:
moyses scripsit nobis: vt si cuius &c.
Exponatur vt supra. Matt. v. d ¶ Inter-
rogauit eum: quod esset primum om-
nium mandatum &c. Iste quærebat de pri
mitate dignitatis: vt patet ex sequentibus:
propter quod sibi similes sunt nouitij: qui
statum ardua religionis volunt facere: &
non potentes receduntare religione.
✳ Quomodo

a ¶ nummum tributum pecuniã. b ¶ Quod
voluntatis. ¶ vos & decimas: primitias.
cæsaris cæsari: & quæ sunt dei deo.
a ¶ quia infidiarum calliditate præ
ualere non poterant.
b ¶ id est super sapientia eius.
Et mirabantur super eo. † Et ve- a
c nerunt ad eum saducæi qui dicũt
resurrectionem non esse: & inter-
rogabant eum, dicentes: Magister, b
† Moyses scripsit nobis: vt si cu-
ius frater mortuus fuerit, & dimi
serit vxorem & filios non relique
rit accipiat frater eius vxorem ip-
sius & resuscitet semen fratri suo:
d Septẽ ergo fratres erant: & primus b
accepit vxorem & mortuus est: nõ
relicto semine. Et secundus ac-
¶ ipse.
cepit eam & mortuus est: & nec
reliquit semen. Et tertius simili-
ter. Et accęperunt eam similiter se
ptem: & non reliquerunt semen.
Nouissima omnium defuncta est &
¶ mundana conuersatio.
mulier: In resurrectione ergo cum
resurrexerint cui⁹ de his erit vxor?
Septem enim habuerũt eam † vxo- c
rem. Et respondens iesus, ait illis:
¶ quia.
Nonne ideo erratis non scientes
a ¶ ideo. b ¶ christum.
scripturas nẽq; virtutẽm dei? Cum c
enim a mortuis resurrexerint: nec;
a ¶ nemo ibi mo-
tur: nemo nascitur: nec infans nec senex ibi:
nubent nec; nubentur: sed sunt si-
a ¶ soluta quæstione probat resur
rectionem esse.
cut angeli dei in cœlis. De mor- d
tuis autem q; resurgant non legi-
stis in libro Moysi super rubum:
quomodo illi dixerit de⁹: iquiẽs:
a ¶ Hic probat æternitatem animarum.
† ego sum deus Abraam & deus
¶ Hic resurrectionem corporum.
Isaac & deus Iacob? Non est deus
mortuorum: sed viuorum. Vos er-
go multum erratis. † Et accessit vn⁹ c
de scribis qui audierat illos con-
quirentes: & videns quoniam be-
ne illis respondẽrit: interrogauit d
a ¶ cum in diuersis libris diuerse ordinent.
† eum quod primũm esset omniũ e
mandatum. Iesus autem respondit f
ei: quia primum omnium manda
tum est. † Audi israel, domin⁹ deus
a ¶ dñi gentium multi sunt.
tuus deus vnus est. Et diliges dñm
deum tuũ ex toto corde tuo: & ex
tota anima tua: & ex tota mẽte tua:
¶ i. maximum.
& ex tota virtute tua: Hoc est pri-
mum mandatũ. Secundum autem

fragilitatem clemẽter indulget. Spũs timo C
ris improuidam ignorantiam ardenter &
bene decoquit & bene repler. Sapia domũ
ædificat. Intellectus gubernacula inuenit.
Cõsiliũm bona discreta facit: Virtus in pa-
tientia animam possidet. Scientia diuitiæ
fidei & salutis munera acquirunt. Pietate, ꝙ † Mat. 22
speritas præsentis vitæ & futuræ consistit: c.
Timore humilitas ꝓseruat: & omne pctm̃ Luc. 20. e
expellit: quia initium sapientię timor dñi. Act. 23. b
c ¶ Neq; nu. neq; nu. &c. Be. Grego. idio- c
mati latina cõsuetudo non mđet: Nubere Eccl̃i. i. b.
enim proprie mulieres dr̃: & viri ducere. † Deute.
Sed nos simpl̃r dictũ intelligamus neq; nu 25. b.
bent viri neq; nubent mulieres. d ¶ De
mor. aũt &c. sup ru. &c. Hie. In quo silitu
do vr̃a: in quo ignis ardebat: sed nõ ei⁹ ꝓpi-
nas consumebat: sic vos eloquiũ meum in
flãmat nec ꝓpinas sub maledicto germina-
tas absumit. Inquiens: Deus abraã & deus
isaac & deus ia. Ter deum noiando trinita-
tem significat deũ iterans vnã substantiã.
Viuunt aũt qui vẽdicãt portionẽ suã quã
elegerant. Mortui v̊o sunt q qđ̃ vendicaue
runt pdiderũt. ¶ Be. Cũ multa apertiora te
stimonia de resurrectiõe posset, pferre: hoc
tñ, ꝓtulit q̃uis ambiguum: qa saducęi, nec
angelos: nec spm̃: nec resurrectionẽ corpo-
rum confitent̃: & aĩas interitũ mentiunt̃:
Tantũ quinq; libros moysi recipiunt: pro
phetas respuunt. Stultũ ergo erat eor; testi
moniũ, pferre: quor; auctoritatẽ nolebãt re
cipere. Porro ad æternitatẽ animar; ꝑban- Als non
dã ponit exemplũ: Ego sum deus abraã & hẽt † vxo
deus isaac & deus iac. Et infert: Deus nõ rem.
est mor. sed vi. v tcũ, ꝑbauerit aias manere
post mortẽ non em̃ poterat deus esse eor; q
non subsisterent nisi inducerẽt corpor; re-
surrectio: q̃ cum aiabus vel bona vel mala
gesserunt. e ¶ Interrogauit iesum. Hier. D
Quid sibi vult hæc quæstio: cum hoc sciãt
omnes periti in lege. Sed diuerse in exodo
& leuitico & Deute. ordinantur. mandata.
De his enim duobus verbibus super pectо
ra spõsæ leuatis aliter nr̃a ifantia. f ¶ Pri
mum omniũm &c. Maximum qđ̃ ante oĩa
debemus in corde: quasi vnicũ pietatis fun
damẽtum locare: hoc est. f. cognitio atq; cõ
fessio diuinæ vnitatis cum executione diui
næ opationis q̃ in dilectione dei & pxim⁹
ꝑficit: hęc est fides q̃ ꝓ dilectionẽ operatur.
☞ Bene ma.

NICO. DE LYRA.

c ✳ a ¶ Et ve. ad eũ sa. Hic ꝓpr̃ ponit cõ- † exo. 3. b
futatio saducæorum: Et diuidit in duas: in Mat. 22. c
partẽ principalẽ & incidentalem. sđ̃a ibi: Diuisio.
Et accessit vnus de scribis. Sententia primę
partis patet ex dictis Mat. xxii. c ¶ Et ac- † Mat. 22
cess. Hęc est pars incidentalis: Quia em̃ xp̃s d.
confutauerat ratiõabiliter pharisæos: & sa
ducæos: hoc videns quidam scriba quæsi-
uit ab eo. e ¶ Quod esset pr̃i. &c. qa de
hoc erant tunc quæstiones apud sapientes.
f ¶ Iesus autem respondit ei. & pater sen- als ties⁹.
tẽtia ex dictis Mat. xxii, exceptis q̃ sequunt.
c ✳ Bene ma.
✳ si habitu & vita ab alijs diuisi: & isti Moralit.
reddere debent deo deuotionem: & mun- † Deute.
do vitam exemplarem. b ¶ Magister: 6. c.
moyses scripsit nobis: vt in cuius &c. mat. 22. d
Exponatur vt supra. Matt. v. d ¶ Inter- Luc. 10. e.
rogauit eum: quod esset primum om-
nium mandatum &c. Iste quærebat de pri
mitate dignitatis: vt patet ex sequentibus:
propter quod sibi similes sunt nouitij: qui
statum ardua religionis volunt facere: &
non potentes receduntare religione.
✳ Quomodo

E ☞ a ¶Bene magister. Bed. Ostendit scriba in hac ñsione inter scribas & phariæos grauē qōnem diu versatā esse: qđ esset primum mandatum & maximū in lege. Alij hostias & sacrificia laudabāt. Alij fidei & dilectionis opa præferebant: ga plurimi patrū añ legē absq; omni sacrificio; ꝓsuetudine, ex fide tm q̄ per dilectionē operatur deo placuerāt: nemo aūt absq; fide & dilectiōe. In qua snia scriba iste declarat se fuisse. b ¶ Non longe &c. Isid. Q̄uis ad tentandum venerit: Longior nāq; est ignorantia q̄ scia vt saducæis dr: Erratis nescientes scripturas neq; virtutem dei. ¶ Be. Mat thæus dicit: ga tentando quærebat: cui ſm Marcū dr: Non lōge es a regno dei. cum scriptura dicat: In simplicitate cordis quærite illum qm̄ inuenietur ab his qui nō tentāt eum. Sed forte audito ñro dñi mox ad pietatis gratiam redn̄t & quem prius tentādo decipiendum putauit: mox amplectendo sequendum cognouit. Aut certe tentationem accipiamus non malam quasi decipere volentis inimicum: sed cautam quasi experiri amplius volentis ignotum: ſm illud: Qui facile credit leuis est corde & mobilis rabitur. c ¶ Et nemo. quia in sermonib⁹ confutanē: vltra non interrogant: sed apte comprehensum romanæ ptāti tradūt. Vñ patet venena iuidiæ superari posse: sed difficile quiescere. d ¶ Sede a dextris &c. Non in hoc infirmitatē filij sed ga alter in altero operaē oñdit. Nam & filius subjicit inimicos pri: & deū, patrē glorificat sup terram. e ¶ Cauete. Bed. Nota ga nō vetat eos qui huj⁹ officij sunt in foro salutari: primo sedere: sed ga hoc amātes quasi improbos docet esse cauendos: animum. s. nō gradum redarguens: Q̄uis & hoc nō culpa creat eum in foro, litibus inresse: qui in cathedra moysi magister vult appellari. Duabus de causis vanæ gloriæ cupidos cauere iubemur ne eorum simulatiōe seducamur: vel æmulatione ad idem inflammemur.

F f ¶ Qui deuo. do. &c. Quasi patroni in iudicio futuri: ab infirmis & peccatorum cōscientia turbatis pecuniam accipere nō dubitant: cū ꝓmendet deo oīonem man⁹ por
Ecci. 4. d Pſ. 103. a recta ad dandū: non collecta ad accipiendū quibus illud congruit: Oſo eius fiat in peccatū. g ¶ Gazophylaciū. Be. Phylaxe græce: seruare latine. Gaza persice: diuitiæ. Gazophylacium locus quo diuitiæ seruātur: & arca. s. in qua populi donaria congregabantur ad vſus templi. Vñ in lib. Reg. Iusit ioiada pōtifex gazophylacium vnum: aperuitq; foramen desuper &c. & porticus in quibus seruabantur. Vñ: Hæc ꝙba locutus est iesus in gazophylacio: docens in tēplo. h ¶ Aſpiciebat qūo. Sicut appetitores primatus & vanæ gloriæ cauendos esse dixit: & simulatione orantibus prolixi⁹ iudicium prædixit, sic etiam offerentes iusto examie discernit: vt retribuat singulis: ſm cor & opera. quod & hodie facit in eccl̄ia.

i ¶ Diuites. Bed. Allego. Diuites iudæi de iustitia legis elati. Vidua pauper: ecclesia q̄ ſpm superbiæ, & temporales rerum concupiscentias quasi mundi diuitias abiecit. Vidua: quia eius vir pro ea mortuus est: & ab eius oculis occult⁹ in cœlo est. Hæc duo minuta offert: quia in conſpectu diuinæ maiestatis qua oblationes deuotę nostræ operationis quasi certo numero conscriptę: & cōsignatę seruantur: vel dilectionem dei vel proximi: vel fidei orationisq; munera deo offert. Quæ respectu fragilitatis minuta: sed merito piæ intentionis accepta: cunctis superborum iudæorum operibus præstant.

☞ Vidua pau.

NICO. DE LYRA.

✲ a ¶ Bene magister in veritate dixisti. Ex dictis videt, ꝙ ille scriba interrogauerat xp̄m non ad capiendū eū in verbo sicut alij p̄cedentes: sed ad audiendū veritatē quā scire desiderabat propter varietatē opinionū. Vel aliter pōt dici: ꝙ a principio maliciose q̄siuit: sed ex xp̄i ñsione contritus xp̄m cōmendauit & xp̄s eum: videns ip̄m emendatū: Et hanc sc̄am expositionē posui Mat. xxii. Aug. ⁊ o libro de ꝓsensu euangelistaꝝ ponit⁹ trū dicēs: Nec moueat quēq; ꝙ matheus dicit tentātē fuisse a quo dñs interrogatus est. Fieri em̄ potuit vt q̄uis tentās ac cesserit, dñi tñ responsione correct⁹ sit: aut certe ipsam tentationē non accipiam⁹ malam tanq; decipere volētis inimicū: sed tanq; experiri volētis ampli⁹ ignotū. b ¶ Et diligere proximum tanquam seipm̄ maius est &c. Circa hoc enim tunc erant opiniones doctorum: quia quidam dicebat sacrificia & oblatiōes magis esse accæpta deo q̄ exercitium in operib⁹ charitatis. Alij aūt dicebant cōtrarium: Et huius opinionis q̄ vera est, videtur fuisse iste scriba: & ꝓpter hoc eius dictum approbatur a christo cum subditur: c ¶ Non longe es a regno dei. i. a veritate euangelij: quę in pluribus locis vocatur regnum dei: & inde credendū est: ꝙ iste cōuersus fuit ad xp̄m. d ¶ Et respōdens iesus. Hic describitur confutatio scribarum. & primo ponitur dicta confutatio. secundo discipulorum instructio ibi. Et sedens iesus contra gazophylacium. Sententia primæ partis patet ex dictis Matt. xxii. excepto quod subditur: g ¶ Qui deuorant domos viduarum. bona earum sibi attrahendo fallaciter per simulationē de templo egre
Luc. 21. b diturq; a fundata in gētib⁹ xp̄i ecclesia iudæa fuę pfidiæ pœnas erat luitura & ædificia ruitura. f ¶ Vides has &c. Diuinitus aūt ꝓcuratū est vt patefacta per orbē fidei euāgelicæ gratia: ipsum tēplū cum cerimonijs tolleret: ne forte aliqs paruus adhuc: ac lactēs in fide: si videret manere illa a ꝓphetis facta a dño instituta: admirando sanctū sæculare: paulatim ad iudaismū relaberet. Auferr ergo vmbra & palmā tenet veritas p orbē declarata.

¶ Hiero. Prænūciat cladē nouissimi tpis id est destructionē tēpli cū plæbe & litera
Luc. 21. b sua. De qua. Lapis super lapidē nō relinquetur. i. testimonia ꝓphetarū sup eos in quos iudæi retorquebāt ea vt in esdrā: in zorobabel: in machabæos. g ¶ Et cū se.
Mystice. Beda. Mystice: in sētis qetus manet, dum supbos detestat amētiā. Mōs em̄ oliuarū fructiferā ecclesiæ celsitudinē significat. Mōs ille nō infructuosas arbores sed oliueta gignit q̄bus lumē alitur: vmbra fugaē reqes laſſis tribuit: infirmitas soluit:
h ¶ Et ñdens. Beda. A tpe dñicæ passionis in populo iudæor⁹ q̄ latronē fedi
tiosum elegerunt xp̄m saluatorē abiecerūt: nec bella hostiū: nec seditiones ciuiū cessauerūt. Sed apli ne his adu ersitatib⁹ terreant: & ne hierosolymā iudææq; deseraī, admonent: ga nō statim finis. In quadragesimū em̄ annū desolatio, puinciæ & vltimū vrbis ac tēpli excidiū, ꝓtelatū est. i ¶ Multi em̄ venient. Imminēte excidio multi venerūt qui se esse christos & iam tempus libertatis adesse mētirent. Multi etiā in ecclesia tpibus apſor⁹ inter cætera die dñi instare minati sunt. Multi in noie xp̄i venere antichristi: quor⁹ prim⁹ fimon magus: cui ausculabāt oēs q erāt in samaria a minimo vsq; ad maximū dicētes. Hic est virtus dei quæ vocat

☞ magna

NICO. DE LYRA

✲ a ¶ Vidua pauper &c. non absolute loquendo sed considerata facultate sua: plus est enim vni puero ferre quin. q; ꝙ viro
Quantitas meriti diſſicitur penſatur forti ferre viginti. Et eodem modo plus est pauperi dare modicū ꝙ diuiti multum modo prædicto.

¶ In cap. xii. vbi dicitur in postilla, ꝙ quantitas meriti non accipitur ſm quantitatem doni.

ADDITIO De q̄titate meriti quō accipi debet, ppriе hr̄ in pria pte. q. xcv. arti. iiij. in cor. q. vbi sic quantitas

A ☞ a ¶ Vidua pauper. Hiero. Hæc paupcula me & similes signat: qui mitto qđ possum: & desidero qđ non possum vobis explanare. Non quantū: sed ex quāto desiderat de⁹. Vnusquisq; quaLeuit. 21. drāte pōt offerre. Hæc est torta panis in leuitico quæ est volūtas prompta. Quadrās: ga ex trib⁹ cōsistit: cogitatu: verbo & facto.

b ¶ Quadrās &c. Quadrātē vocāt calculatores quartā partē cuiusq; rei. i. loci tēporis pecuniæ. Forsitā ergo hic quartā partem sicli. i. quinq; obolos significat.
Moralr. c ¶ Vidua hæc pauper pl⁹ &c. Moraliter intimat ꝙ sic accæptabile deo qđ offert bono aīo: q nō offertēti substātiā sed pēsat cōscientiā. Nec ppēdit quātū offeras in ei⁹ sacrificio sed ex quāto. d ¶ Oēs cīn ex eo. Beda. Allego. Iudæus ex abundāti
Allego. mittit in munera: ga de iusticia sua præsumit & dicit. Deus gratias tibi ago: ga nō
Mat. 18. b sum sicut cęteri hoies &c. Oēm victū suū in dei munera mittit ecclesia: qa oē quod
Ibidem. Pſ. 58. b vicit dicit nō sui eē meriti: sed diuini muneris dicēs. De⁹, ppici⁹ est mihi peccatori. Et iterū: Fortitudinē meā ad te custodiā: ga tu de⁹ suscæptor me⁹: deus me⁹, misericordia ei⁹ præueniet me. Cap. XIII.

ET cū egrederet. Beda. Recedēte de templo dño oia legis
e ædificia & cōpositio mādato rum ita destructa est: vt nihil a iudæis impleri possit: & capite sublato vniuersa inter se mēbra compugnēt. Apte post laudatā in paupercula muliere ecclesiæ deuotionē de tēplo egre ditur: ga fundata in gētib⁹ xp̄i ecclesia iudæa fuę pfidiæ pœnas erat luitura & ædificia ruitura. f ¶ Vides has &c. Diuinitus aūt ꝓcuratū est vt patefacta per orbē fidei euāgelicæ gratia: ipsum tēplū cum
B cerimonijs tolleret: ne forte aliqs paruus adhuc: ac lactēs in fide: si videret manere illa a ꝓphetis facta a dño instituta: admirando sanctū sæculare: paulatim ad iudaismū relaberet. Auferr ergo vmbra & palmā tenet veritas p orbē declarata.

¶ Hiero. Prænūciat cladē nouissimi tpis id est destructionē tēpli cū plæbe & litera
Luc. 21. b sua. De qua. Lapis super lapidē nō relinquetur. i. testimonia ꝓphetarū sup eos in quos iudæi retorquebāt ea vt in esdrā: in zorobabel: in machabæos. g ¶ Et cū se.
Mystice. Beda. Mystice: in sētis qetus manet, dum supbos detestat amētiā. Mōs em̄ oliuarū fructiferā ecclesiæ celsitudinē significat. Mōs ille nō infructuosas arbores sed oliueta gignit q̄bus lumē alitur: vmbra fugaē reqes laſſis tribuit: infirmitas soluit:
h ¶ Et ñdens. Beda. A tpe dñicæ passionis in populo iudæor⁹ q̄ latronē fediꝝ tiosum elegerunt xp̄m saluatorē abiecerūt: nec bella hostiū: nec seditiones ciuiū cessauerūt. Sed apli ne his adu ersitatib⁹ terreant: & ne hierosolymā iudææq; deseraī, admonent: ga nō statim finis. In quadragesimū em̄ annū desolatio, puinciæ & vltimū vrbis ac tēpli excidiū, ꝓtelatū est. i ¶ Multi em̄ venient. Imminēte excidio multi venerūt qui se esse christos & iam tempus libertatis adesse mētirent. Multi etiā in ecclesia tpibus apſor⁹ inter cætera die dñi instare minati sunt. Multi in noie xp̄i venere antichristi: quor⁹ prim⁹ fimon magus: cui ausculabāt oēs q erāt in samaria a minimo vsq; ad maximū dicētes. Hic est virtus dei quæ vocat

☞ magna

NICO. DE LYRA

✲ a ¶ Vidua pauper &c. non absolute loquendo sed considerata facultate sua: plus est enim vni puero ferre quin. q; ꝙ viro
Quantitas meriti diſſicitur penſatur forti ferre viginti. Et eodem modo plus est pauperi dare modicū ꝙ diuiti multum modo prædicto.

¶ In cap. xii. vbi dicitur in postilla, ꝙ quantitas meriti non accipitur ſm quantitatem doni.

ADDITIO De q̄titate meriti quō accipi debet, ppriе hr̄ in pria pte. q. xcv. arti. iiij. in cor. q. vbi sic quantitas

quātitas meriti ex duob⁹ pōt pensari. Vno modo ex radice charitatis! & gr̄æ & talis quātitas meriti respondet ꝓmio essentiali: qđ cōsistit in dei fruitione: Qui em̄ ex maiori charitate aliquid facit: fruetur deo perfectius. Alio modo potest pēsari quantitas meriti ex quātitate operis: Quæ quidem est duplex. s. absoluta & proportionabilis. Vidua em̄ q̄ misit duo æra minuta in gazophilacium, minus opusfecit quātitate absoluta: q̄ illi q̄ magna munera posuerūt: sed quantitate proportionabili viduas plus fecit ſm ſniam dñi qa magis eius facultatem superabundabat: vtracq; tamen quantitas meriti respondet premio accidētali: quod est gaudium de bono creato. Hæc sanctus Thomas. Quibus bene consideratis & ad ꝓpositum applicatis patet ꝙ hęc vidua commendatur a christo ex hoc solum ꝙ quātitate, ꝓportionabili plus fecit q̄ alq̄ qui maiora obtulerunt: non autem de quantitate meriti essentialis: quæ consistit in radice charitatis: quæ quidem charitas est causa proxima deuotionis. Hoc em̄ soli deo est notū. Vnde non dixit christus hæc vidua plus meruit: sed dixit, plus omnibus misit.

REPLICA, In ca. xij. vbi postillator dicit ꝙ quantitas †Matth. meriti nō accipiť ſm quantitatem doni. 24. a. Ibi Bur. dicit satis bene & conformiter cū Luc. 21. b sancto thoma & postillatore. Sed addit de suo ꝙ christus non commendauit viduā de quantitate meriti essentialis: quod cōsistit in radice charitatis: quæ est causa ꝓxima deuotionis. Sed sic dicendo videtur christum non directe reprobasse errorem sacerdotum dicentium ꝙ plus mereretur qui plus offert. Hoc autem probat christus esse falsum de vidua quæ obtulit minuta duo: quia maioris meriti est ex magna deuotiōe offerre modicum: q̄ remissa deuotione multum: quia deus plus pensat affectum q̄ censum: ſm btm Grego. Si igitur vidua commendatur ex deuotione: quæ ſm Bur. causatur ex charitate: seq̄t ꝙ eius commēdatio pertinet ad quātitatē meriti essentialis: cui⁹ oppositū dicit Burgē. Cap. XIII.

ET cum egrederetur de templo. Superius a primo capitu Diuiſio. lo vsq; huc docuit christus ꝓ viam amoris miracula faciēdo: & beneficia cōferēdo. Hic incipit docere per viam timoris terrorē futuri iudicij incutiendo. Et circa hoc, pri †Matth. mo duplex quęstio proponitur, scđo, sol 24. a. uitur, ibi: Et respondens iesus. Circa pri Luc. 21. b mum præponit quęstionis occasiō: ꝙ hoc Eph. 5. b. ꝙ christ⁹ templum prædixit destruendū:

ctabāt multa. †Cū venisset aūt vna ¶ ecclesia. ¶ spiritu. a ¶ dilectionem dei & proximi.

a vidua †pauper, misit duo minuta, a
b quod est quadrās. Et cōuocans discipulos suos ait illis. †Amē dico
c vobis: qm̄ vidua hæc pauper plus oibus misit: qui miserūt in gazo
d phylacium. Oēs enim ex eo quod abūdabat illis miserūt: hæc vero de pœnuria sua oīa quæ habuit, misit
a ¶ Hiero. quia tota voluptas corporis victu consistit. vnde: Totus labor hominis in ore suo est.

tōtum victum suum. Cap. XIII.

¶ facto ostendens quæ verbo dixerat.

ET cum egrederetur de templo, ait illi vnus ex
b discipulis suis. Magister
¶ Hiero. Quæ enumerat potius spernenda sunt ꝙ tractanda.

aspice quales lapides & quales structuræ! Et respondens iesus ait
f illi. Vides has omnes magnas ædificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui nō destruatur.

¶ de ruina templi & exilio gētis disputans.

g Et cum sederet in monte oliuarum c
a ipse situs corpis congruis verbis. b ¶ qa prædixerat omnia esse destruenda: discipuli secreto tempus & signa destructionis quæsierunt: & cum se. in mōte.

cōtra templū, interrogabant eum separatim petrus & iacob⁹ & iohānes & andreas. Dic nobis quando d
ista fient: & quod signū erit quan e
do hæc omnia incipient consum
h mari? Et respōdēs iesus cœpit illis f
dicere. † Videte ne quis vos seduci cat. Multi enim venient in nomi g
ne meo dicentes, quia ego sum: &

et ideo discipuli quæsierunt ab ipso primo de tempore huius de structionis: quod notatur cum dicitur: d ¶ Dic nobis quādo hæc fient. Et quia post destructionem templi credebāt de propinquo vltimum iudicium fieri: ideo de hoc quæsierunt secundo: quod notatur cum dicitur. e ¶ Et quod signum erit quando hæc omnia incipient consummari. tunc enim erit consummatio huius mundi. f ¶ Et respondens iesus. Hic ponitur dictæ quæstionis duplicis solutio & primo, primæ secundo, secundæ, ibi: Orate ergo. Circa primum præmittitur dictæ destructionis templi inchoatio. & secundo, consummatio, ibi. Cum autem videritis. Adhuc circa primum prædicitur quid eueniendum sit oībus generaliter. secundo quid discipulis christi specialiter ibi: Videte autem vosmetipsos. Circa primum prędicuntur pericula. s.

✲ seductio

Moraliter. b ¶ Et cum egrederetur de templo. Templū dei Moralr. quælibet religio potest dici. quæ sic destruit ꝙ nō remanet lapis super lapidē: qū nō remanet ibi cōformitas alīqua ad primū fundatorē. c ¶ Et cū sederet in monte oliuarū cōtra tēplū. p hoc significauit ꝙ cultus nouī testa. abiiceret cerimonias iudęorum. g ¶ Multi em̄ venient in noie meo &c. Athanas⁹. Invnaquaq; hęresi diabol⁹ figurat⁹ dicit: Ego sum xp̄s: & apud me ꝙ vitas est.

✲ Cum autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

E magna eo ꝙ multo tempore magicis artibus demẽtasset eos. a ¶ Exurget cẽm. Beda. Hæc omnia ante vltimos & acerbissimos dolores: quibus omnis vastata est prouincia tẽpore iudaicæ seditionis cõstat ad literã cõtigisse. Potest vero regnũ super regnũ: & pestilẽtiæ eor; quoꝝ sermo serpit vt cancer: & fames audiẽdi verbũ dei. & cõmotio vniuersæ terræ: & a vera fide separatio: in hæreticis magis intelligi; quæ se inuicẽ dimicãtes: ecclesiæ victoriã faciũt. b ¶ Videte autem. Beda. Quare hæc omnia inferantur, dicit. Videte &c. Ea enim vel sola vel maxima causa est excidij: quia post occisionẽ dñi nominis quoꝝ ac fidei precones simul & cõfessores impia crudelitate vexabãt. c ¶ Et in oẽs gen. Beda. Quia mouerat dñs corda discipulor; de perditione suæ gentis tristãda. hoc modo cõsolat vt sciãt amissis iudeis se socios regni cœlestis ex toto orbe habituros. Sicut em̃ ecclesiasticæ historię testant. multo ante excidiũ iudææ: oẽs apli ad prædicandũ euãgelij per totũ orbẽ sunt dispersi excẽptis iacobo zebedæi: & iacobo fratre dñi: q priusin iudæa pro verbo euãgelij sanguinem fuderũt. d ¶ Cum aũt videritis &c. Beda. Potest abominatio intelligi vel antichristꝰ, vel imago cæsaris quã pilatꝰ in tẽplo posuit vel statua adriani equestris: quæ in ipso sancto sanctor; loco multo tẽpore stetit. Abominatio quoꝝ fm̃ scripturã idolũ nũcupat: & ideo addit desolationis: quia in desolato templo atq; deserto idolũ positum est. ¶ Beda. Iuxta spũalem sensum cũ viderimꝰ abominationẽ desolationis stare vbi nõ debet. i. hæreses & flagitia regnare in eis qui cœlestibꝰ mysteriis sunt cõsecrati: cũ operãtes iniqtatẽ, loquentes mendaciũ: viros sanguinum & dolosos: pacẽ fideliũ turbare perpendimus. Tunc qui in iudæa. i. in pfessione veræ fidei persistimus ad mõtes fugiam̃. i. ad culmina virtutũ. Tunc qui super tectũ qui. s. excedit aio carnalia: & tanq̃ in aura libera spiritualiter viuit: non descẽdat in domũ ad infirmos. s. actus pristinæ cõuersationis: vt ea quæ reliquerat mũdi desideria carnis ve repetat. Domus em̃ nostra, vel hic mũdus, vel caro, in qua degim̃. e ¶ Tũc qui in iudæa &c. Beda. Hæc facta sunt, cum appropinquãte romano bello & iudææ exterminio qui in prouincia erant christiani ammoniti oraculo (vt Ecclesiastica narrat historia) trans iordanem fecedentes: sub agrippæ regno manebant ad tempus in pella ciuitate: qui cum ea quæ sibi obtẽperare voluit parte iudæoꝝ: semper parebat imperio romanoꝝ. f ¶ Væ autem præg. Quia vel vteri pẽdere vel filiorũ farcina grauatę fugere nõ poterũt. Vnde in libro historiarũ legitur vxorem ionathę turbatã fuga: filiũ sinu suo lapsũ recæpisse perpetuo claudũ. g ¶ Orate autem. Hieronym. Vt non fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Isido. ne siniatur fructus operis vestri cum fine tẽporis. Hyeme enim finitur fructus: sabbato tempus. Beda. ¶ Orate autem &c. Si de captiuitate a tito & vespasiano facto hæc accipimus: orare debent ne fiat fuga eorũ hyeme vel sabbato. Hyeme enim prohibet frigus fugere ad solitudinem, & in montibus desertis latere. In sabbato autem, aut transgressio legis si fugiunt aut mors, si remanẽt. Si de consummatione mũdi intelligitur: præcipitur vt fides & charitas nostra in christũ non refrigescat: nec; vt ociosi

multos seducẽt. Cũ audieritis aũt a ¶ hostium. b ¶ seditiones ciuium.
bella & opiniões bellorum: ne timueritis. † Oportet em̃ hæc fieri: b sed nõdũ finis. Exurget enim gens super gentẽ: & regnũ super regnũ: a ¶ Lu. terremotus magni erũt per loca & pestilentiæ & fames.
& erũnt terremotꝰ p loca & fames. c Initiũ dolorũ hæc. Videte aũt vosmetipsos. † Tradẽt em̃ vos in cõciliis, & in synagogis vapulabitis: & a ¶ constãtes animos tam bona causa dabit.
ante reges & pſides stãbitis, ppter ¶ Hiero. vt clamet ecclesia: A finibus ter. ad te do. cla. ¶ Q. Ne de perditione vestræ gentis tristemini:
c me in testimoniũ illis. Et in oẽs gẽ; q socios de omnibꝰ gentibus estis habituri.
tes primũ oportet pdicari euange; ¶ ante pſides.
liũ. † Et cum duxerint vos tradẽtes c a ¶ volũtatẽ tm̃ offerte: ego loquar qui sum in vobis, & gratia spiritussancti in respõdeo aderit. b ¶ ante pſides.
nõlite pcogitare qd lõqmini: sed ¶ a. ¶ spiritu.
qd datũ fuerit vobis in illa hora id loquamini. Nõ em̃ vos estis loquẽ ¶ Qd continet oia scientiã habet vocis.
a ¶ hoc in pfecutionibꝰ frequẽter visum est.
tes, sed spũs ꝑ̃ us. † Trãdet aũt frater d a ¶ nõ est eorũ fide affectus quorum diuersa est fides.
fratrẽ in mortẽ: & pater filiũ: & cõsurgẽt filii in parẽtes & morte afficient eos. Eritis odio oibus ppter a ¶ tam bona constanter cã tuenda fuit. ¶ nõ em̃ martyrem facit pœna sed causa.
nom̃ẽ meũ. † Qui aũt sustinuerit in a ¶ Finis non pugna coronat.
d finẽm ꝫ salvꝰ erit. † Cũ aũt videritis e a ¶ antichristũ: vel imaginẽ adriani vel cęsaris. b ¶ Matth. in loco sũ: qui idem est: qa
abominationẽ desolationis stãtẽ in loco sancto abominatio stare non debet.
a ¶ prophetas qui hoc prædixerunt.
e vbi nõ debet: q lẽgit intelligat. Tũc f q in iudæa sunt, fugiãt in mõtes: & q g sup tectũ nõ descẽdat in domũ, nec introeat vt tollat qd de domo sua:
& q in agro erit non reuertat retro f tollere vestimẽtũ suũ. † Væ aũt præ; gnãtibꝰ & nutriẽtibꝰ in illis diebꝰ. k a ¶ Matthęꝰ aũt: Orate aũt vt nõ fiat fuga vra hyeme vel sabbato. iõ orãdũ. Erũt ei. ¶ Hęc propriead antichristum quãdo crebriora &
g Orãte vero vt hyeme nõ fiãt. Erũt h acerbiora tormenta inferentꝰ fidelibꝰ: & qd em̃ dies illi tributatiõis tales q̃les grauius est: signa quoqꝝ comitabuntur.
nõ fuerũt ab initio creaturæ quã cõ h didit deꝰ vsq; nũc, neq; fiẽt. † Et nisi breuiasset dñs dies: nõ fuisset salua

vt ociosi in opere dei torpeamus virtutũ G sabbato: Hæc enim dñi locutio partim ad captiuitatem iudaicam: partim ad diem iudicij pertinet. vnde Matthæus: Dic nobis quando hæc erunt & signum aduentꝰ tui & consummationis sæculi. h ¶ Et nisi breuiasset. Q. Quod in tantis malis refugium? Quæ spes electis? Hoc solum scilicet vt deus qui dat virtutem patiendi breuiet potentiam perfequẽdi. Et hoc est: Et nisi breuiasset &c. ¶ Beda. Et nisi breuiasset dominus dies. Hæc tribulatio quanto cæteris grauior: tanto breui; ¶ tate mo;

NICO. DE LYRA

✠ seductio erroris ibi: Videte ne quis vos seducat. incussio timoris, ibi: Cum audieritis. commotio plæbis, ibi: Surget gens &c. turbatio orbis, ibi: Et erunt terre motus. Et patet sententia istarum partiũ ex dictis Mat. xxiiij. vsq; ibi. c ¶ Et cum duxerint vos traden. &c. Cuius sententia patet ex dictis Mat. x. e ¶ Cum aũt videritis abominationem. Hic prædicitur consummatio desolationis templi. & patet sententia ex dictis Matthæi. xxiiij. ¶ Orate vero. Hic soluitur secunda qstio: In cuius solutione saluator primo excitat discipulorum deuotionem: quæ est necessaria tempore magnæ tribulationis. Secundo prædicit tribulationem futurã ante iudicium ibi: Erunt enim diesilli tribulationis. tertio prædicit iudicis aduentum ibi: Et tunc videbunt filium ho. quarto excitat attentionem credẽtium ibi: Videte vigilate &c. & ideo cõcludit in fine. ✠ Quod

✠ a ¶ Cum autẽ audieritis bella &c. Ambro. Sunt autem & alia bella quæ vir sentit christianus. s. diuersarum prælia cupiditatum studiorũ consli ctus. multo ſem grauiores sunt hostes domestici q̃s extranei. b ¶ Oportet enim hæc. sed nondũ est finis. Magnitudo malorum pcedentiũ generale iudiciũ est figura sequentiũ incomparabiliter grauiorum. d ¶ Tra; det autem frater fratrem in mortem: & pater filiũ &c. Spiritualiter aũt vnusq; q; tradit ꝓximum suum in mortẽ: qñ vn; in ducit alterũ in culpã mortalem. e ¶ Cũ g aũt vi. abo. des. per quã potest intelligi simoniæ vitium: qd est deo abominabile. Est etiã desolatiuũ ecclię: qa p hoc indigni ꝓmouent: & digni repellunt. Quę qdẽ abominatio stat vbi nõ debet: qñ in ecclię platis locũ habet. f ¶ Tũc q in iu. i. in cõfessione veritatis. eo ꝙ iudæa cõfessio interpꝛat. g ¶ Fugiãt in mũ. i. recurrant ad ciues cœlestes p orationem deuotã vt deus amoueat pestem istam. h ¶ Et qui sup te. i. bonus cõtẽplatiuus. Et q in agro. i. bonus actiuus. neuter istorũ stat sed magis fugiat talẽ ꝓmotionẽ vel potẽdanationẽ: iõ sequitur: i ¶ Væ aũt pg; nãtibꝰ. ¶ Hiero. Fisci, parabola. i., ppheria. i. illis qui cõceperũt in aũo taliter promoueri. k ¶ Et nutrientibus. s. promotis simoniace, se laute nutrientibus de bonis ecclesiæ. l ¶ Orate vero vt hyeme non fiant. i. vt dictæ promotiones simoniacæ non fugiantur repide: sed in charitate feruore. m ¶ Erunt enim dies illi tribulationis tales quales non fuerunt ab initio creaturæ &c. scilicet maiores q̃s tẽporibus tyrannorum. de qua beatus Bernar. exponit illud Esa. xxxviij. c. Eccem pace amaritudo mea amarissima: dicens ꝙ hoc dicere potest mo; dernis temporibus ecclesia: quia maiora mala spiritualiter ✠ patit sub

A tate moderatior. Tribꝰ annis. s. & dimidio q̃rum ex Daniele & apocalypsi iohã nõnnũlꝰ pũ ecclesia per orbẽ impugnatura est. a ¶ Et tũc si qs a vobis dixerit. Ecce hic est christus ecce illic ne crediderit̃is. Exurgent b eñ pseudo xpi & pseudo ppheteæ & dabũt signa & portẽta ad seducẽdos si fieri potest etiã electos. Vos ergo videte. Ecce prædixi vobis b omnia. Sed in illis diebus post tri; ¶ ad gelida corda. bulationem illam † sol cõtenebra; c bitur: & luna non dabit splendorẽ c suũ: & stellæ cœli erunt decidentes d & virtutes quæ sunt in cœlis mo; e uebũtur. † Et tunc videbũt filium f hois veniẽtẽ in nubibus cũ virtute multa & gloria. Et tunc mittet an; a ¶ vt triticũ ventilatũ de area totius terræ. gelos suos: & congrẽgabit electos f suos a quatuor vẽtis, a ſmo terræ ¶ prophetia.
g vsq; ad ſmmũ cœli. † A ficu autẽ g discite parabolã. Cũ iã ramus eius ¶ verba. tener fuerit & nata fuerint folia co gnoscitis: qa in proximo sit æstas. Sic & vos cũ videritis hæc fieri: scito te qꝫ in ꝓximo sit in ostiis. Amẽ dico vobis: quoniã non transibit a ¶ vel omne genus hominum: vel speciali ter iudæorum.
generatio hæc donec oĩa ista fiant. h † Cœlum & terra trãsibunt: verba a ¶ Q. signa illius diei prænuncia. dixi: De die autem il.
autẽ mea nõ transibũt. De diẽ autẽ illa vel hora nemo scit: neq; angeli ¶ Hiero. i. corpus eius in terra positũ: qd est ecclesia. ¶ nobis. ¶ in quo & filius.
i in cœlo, neq; filius, nisi pr̃. Videte ¶ Hiero. vigilia opus est mentis ante mortem corporis.
vigilate & orate. Nescitis enim qñ a ¶ iudicꝫ. b ¶ Hiero. corpꝰ christi in cœlũ delatũ relinquẽs domũ. i. ecclesiam.
tẽpus sit. † Sicut hõmo q peregre h ¶ locus carnis proprie terra est.
profectus reliquit domũ suam: & i a ¶ Hiero. octo talenta fm̃ Matt. decẽ mnas fm̃ Lucam.
dedit seruis suis põtestatẽ cuiusq; a ¶ qui ducit in domum cœli.
k opis: & iánitori pcepit vt vigilet. k l † Vigilate ergo: nescitis em̃ quãdo a ¶ quãdo occisa sunt primogenita ęgypti.
dñs domus veniat: sero, an mẽdia l nocte, an gallicantu, an mane: ne cum venerit repente inueniat vos a ¶ Hierony. Hoc fine cõcludit sermonẽ vt commune omnium præceptum nouissimi per primos audiant.
m dormientes. Quod autem vobis m a ¶ generale bonum non singulare.
dico õmnibus dico, vigilate.

aeris ętherisq; cõsinia non puenit. Ecẽs. C Generatio pteriꝫ & gnatio aduenit: terra Ecẽs. 1. a. vero in æternum stat. Sic ergo cœlũ & terra trãseũt fm̃ imaginẽ: manent in æternũ † Matth. fm̃ essentiã. i ¶ Neq; filius. In eo enim 24. b. sunt oẽs thesauri sapiæ & scię absconditi Luc. 17. d Ideo absconditi: quia nobis scire non expe Act. 1. a. dit. vñ ait: Nõ est vestrum nosse tpa, vel mo. quæ p. p. in sp. In quo oñdit q̃ sciat sed nosse aplis nõ expediat: vt semper incerti de aduẽtu iudicis sic quotidie viuãt quasi alia die iudicãdi. Scit ergo filius fi bi: sed nõ nobis: vt semp simus solliciti. Vñ: Videte, vigilate &c. ¶ Hilarius. Filiꝰ & spũssanctus: qa nõ sunt a se, de die illa nesciunt a se pater autem qa a se est: scit a † Iohe. 3. se. k ¶ Et sanitori præcepit &c. Hier. c. ei. s. qui prædicat. Cui dicitur: Si nõ annũ mat. 24. ciaueris iniquitatem suam sangui e. nem eius de manu tua requiram. l ¶ Vi; Ezec. 3. e. gilate &c. Præmisso patrissamilias exẽ; † Matth. plo cur cõsummationis diẽ reticeat dicit: 24. c. Vigilate &c. Qui dormit: non corpora Lucę. 21. e sed phantasias videt: cum euigilat nihil habet de his quę viderat. Sic sunt quos mundi amor rapit in vita: deserit postvitam. m ¶ Quod aũt vobis dí. Nõ solum rectores ecclię: sed & oẽs vigilare pcipimur: ianuas cordiũ custodiẽtes: ne antiqui hostis mala suggestio subintret: ne † Matth. nos dñs dormientes inueniat. vnde: Pau; 24. c. lus: Vigilate iusti & nolite peccare. Lucę. 21. f

NICO. DE LYRA

✠ m ¶ Q d aũt vo. d. o. d. ostẽdens q 1. Corin. nõ loqbat ꝓ discipulis tm̃: sed ꝓ oib; fi 15. c. ✠ delibus

✠ patif sub pace principũ christianorũ Moral'. ꝓpter simonias & alia mala clericorũ q̃ patereꝰ ex psecutione tyrannoꝝ: & dñs per suã gratiã breuiet ista mala. a ¶ Tunc si D quis vo. dixerit. ecce &c. de episcopo: vel facerdote male ꝓmoto qui xps. i. vnctus † Matth. dici põt: eo ꝙ per vnctionẽ est institutus. 24. c. b ¶ Ne crediderit̃is. quia sic commen; Lucę. 21. f dantes eos de scientia vel vita sunt mẽdaces. Sequit̃: c ¶ Sol cõtenebrabitur. id est christus fm̃ apparentiã hoĩm: vnde dicunt qñ fiũt tales puerſę promotiones, q̃ christus dormit, eo ꝙ talia mala pmittit. d ¶ Et stel. cœli &c. nã hoies boni & literati per dicta deprimuntur in eccclesia dei. e ¶ Et virtutes quæ sũt &c. nã hoies contẽplatiui mirant aliq̃n ꝓpter põdera de patientia dei. f ¶ Et tunc vidébunt filiũ hoĩs &c. qa nõ sunt a se, de die illa nesciunt a se pater autem qa a se est: scit a † Iohe. 3. se. k ¶ Et sanitori præcepit &c. Hier. c. ei. s. qui prædicat. Cui dicitur: Si nõ annũ mat. 24. ciaueris iniquitatem suam sangui e. nem eius de manu tua requiram. l ¶ Vi; Ezec. 3. e. gilate &c. Præmisso patrissamilias exẽ; † Matth. plo cur cõsummationis diẽ reticeat dicit: 24. c. Vigilate &c. Qui dormit: non corpora Lucę. 21. e sed phantasias videt: cum euigilat nihil habet de his quę viderat. Sic sunt quos mundi amor rapit in vita: deserit postvitam. m ¶ Quod aũt vobis dí. Nõ solum rectores ecclię: sed & oẽs vigilare pcipimur: ianuas cordiũ custodiẽtes: ne antiqui hostis mala suggestio subintret: ne † Matth. nos dñs dormientes inueniat. vnde: Pau; 24. c. lus: Vigilate iusti & nolite peccare. Lucę. 21. f

E

BRat autē pas. Hiero. Pascha, transitus interpretat. phase, vel immolatio. In immolatiōe agni & trāsitu per mare vel ægyptū figurat passio christi: & redēptio ppli de inferno qñ polt biduū nos visitat. i. plenissima luna, ætate xpi perfecta: vt parte nulla tenebrosa, carnes agni immaculati

1.Co.5.c. q tollit pcta mūdi: in vna domo quæ est vna ecclesia catholica, calciati charitate: & armati virtute comedam? dicētes. Etem pascha no. immo. est xps. ¶ Beda. Pascha qđ hebraice phase, a trāsitu: nō a passiōe:

Exo.12.d eo cp exterminator vidēs sanguinē in fo- ribus israelitarū trāserit: nec percusserit eos: vel dns auxilio dans eis desuper ambulauerit cui? mysteriū iohānes aperuit.

Ioh.13.a. Ante diē festū paschæ, sciēs iesus qa venit hora ei? vt trāseat de hoc mūdo ad patrē. Vbi ostēdit sic mystice notatū: cp agnus dei q peccata mūdi tollit, de hoc mundo esset trāsiturus. Vel nos salubri trāsitu de ægyptiaca seruitute redempturus est vel eductur us. ¶ Beda. Pascha, sol? dies quo agnus occidebat ad vesperū quartadecima luna primi mēsis. Azima, quindecima luna: quādo filij israel egressi sunt de ægypto: quæ septē celebrantur diebus. i. vsq; ad vicesimūprimū eiusdē mēsis diē ad vesperū. Sed indifferēter alterum pro altero ponit: qa & dies paschę in azymis celebrabat: & nos quasi perpetuū pascha facientes, semper ex hoc mūdo transire præcipimur. Vno quippe die agno immaculato ad vesperū, septē ex ordine dies sequūtur azymoꝝ: quia xps pro nobis semel in fine sæculoꝝ vel temporū passus: per totū huius sæculi tēpus (quod septē diebꝰ agit) in azymis sinceritatis & veritatis nobis præcepit esse viuendū: & omni nisu desideria terrena quasi ægypti retinacula fugere: & velut a mūdana cōuersatione secretā solitudinē: iter. s. admonet

F subire virtutū. b ¶ Et quærebāt summi sa. Hiero. A principi bus egressa est iniq̄tas: qui templū parare: & vasa: & se purificare fm legē ad esum agni debuerāt. c ¶ Nō in die festo. Hieroñ. Vitāt diē festū: qđ cōuenit illis. Non est festiuitas eis qui vitā & miam perdiderūt. d ¶ Et cū esset in do. si. Hiero. Hinnulus ceruorum semper ad lectulū suū redit. i. filius obediēs patri vsq; ad mortem, obedientiā a nobis petit. Simon enim obediēs dicitur.

e ¶ Simonis leprosi. Hierony. Simon leprosus, mūdū infidelē primo, postea fidelē significat. f ¶ Et recūbe. &c. Hiero. Recū bente ipso. i. humiliāte se vt eū tāgeret fides peccatricis: quę de

Ioh.12.a. pedib? afcēdit ad caput: a capite descēdit per fidē. i. a xpo ad mem bra eius. g ¶ Mulier. Beda. Maria magdalena soror lazari quē

Lucę.7.f. suscitauit dns. Hoc iohānes dicit esse factū ante sex dies paschæ

mat.26.a pridie cp asino sedens venerit hierusalē. Ipsa est em nō alia, quæ quondā adhuc peccatrix (vt Lucas scribit) pedes dñi rigauit & vngūto vnxit: nunc iustificata & familiaris facta: nō tm pedes, vt Iohānes dicit: sed & caput, vt Matthæus & Marcus perhibēt, oleo sancto perfudit. h ¶ Alabastrū vnguēti. Alabastrū marmor candidū varijs guttis distinctū vnguēta incorrupta seruat. i ¶ Nardi spicati. Pistica nardus dicitur mixta: quia nō solū de radice sed de spicis & de foliis cōpositū erat: quod est preciosius.

☞ Et fracto

NICO. DE LYRA

✠ delib? p̄sentib? & futuris. Snia aūt istarū partiū patet ex dictis. Mat. xxiiij. ¶ Ad maiorē p̄dictoꝝ itelligētiā quęrit hic: vtrū xps doctrinā suā debuerit tradere scripto. ¶ Et videt cp sic: qa scriptura inuēta est ad hoc vt doctrina memoriæ cōmendet: sed doctrina xpi erat maxime memoriæ cōmēdāda: ergo &c. Itē figura debet resp̄ondere figurato & ecōuerso: sed lex vet? quæ fuit figura legis nouæ fuit data in scripto: ergo &c. ¶ Ad p̄mū arguit: qa nulli libri ab eo scripti habent in canone: sed tm a discipulis suis: vt

Christus an doctrinam suā debuit tradere scripto. aplis & euāgelistis. ¶ Rnsio. Doctrina xpi fuit immediate tradita a deo: qa ipse in vnitate p̄sonæ fuit: & est verus deus & hō. Vetus aūt testm licet fuerit datū a deo: nō tm immediate: sed mediātib? angelis: vt dicit Gal. iij. c. Lex data est p angelos in manu mediatoris. & Act. vij. g. dixit. Stephanus iudæis. Accæpistis legem in disp̄one angeloꝝ. Et ideo doctrinæ xpi debebat excellētissimus modus tradēdi ea: q est in hoc cp doctrina aliqua nō immediate scribit in pelle mortua: sed in mētib? hoim: quę sunt ad imaginē dei factæ. Quod factū est de doctrina christi: quā imp̄ssit mētib? discipulorum

a ¶ Transitus: quod hebraice phase.

Et Rat autem Cap. XIIII. a pascha & azyma post bi- b duum & quærebant summi sacer- b dotes & scribæ quomodo eū dolo ¶ non seditionem timebāt: ne auxilio populi de manibus eorum tolleretur. tenerent & occiderent. Dicebant c enim. Non in die festo, ne forte tu- d mult? fieret in populo. † Et cū esset c

a ¶ Simon enim obediens dicitur. b ¶ Nomen pristinum manet vt virtus curantis appareat. Leprosus ei fuerat. sed a dño curat? ē.

e † bethaniæ ī domo simōis lēprosi

a ¶ Hiero. ecclesia habēs fidē quæ dicit nar. mea de. o. suum.

f & recumberet: venit mūlier habēs d

¶ carnale desiderium.

h alabastrum vnguenti nardi spicati e tate. scd'o, vēditi traditio: non ex ei? displicētia, sed charitate, ibi: Et prima die azymorum. tertio, traditi cōprehēsio: nō ex sua im potētia: sed mititate, ibi: Et adhuc eo loquēte, q̄rto, cōphēsi cōdē natio: nō ex sua iniustitia sed hūilitate, ibi: Summi vero sacerdo tes. ¶ Circa primā ptē p̄mittit venditionis occasio: quæ fuit duplex. Prima sacerdotū inuidia: & hæc ponit in principio. Secunda fuit iudæ auaritia. qui voluit recuperare precium vnguēti ef fusi: quæ ponit, ibi: Et cum esset bethaniæ, &c. Tertio ponit ipsa vēditio, ibi: Et iudas scariothes &c. Scd'a pars principalis incipit, ibi: Et prima die, azymoꝝ: vt dictū est. Et diuiditur in quatuor: qa primo ponit paschale cōuiuiū ad, p̄ditoris reuocationē. scd'o initiuit eucharistię sacramentū ad charitatis vnionē, ibi: Et mā ducantib? illis. tertio, prædicit discipulorū scādalū ad eorū cōfir mationē, ibi: Et ait illis iesus: Omnes vos scandalizabimini &c. quarto, describitur christi desideriū ad nostrā redēptionem, ibi: Et venit ū in prædiū. Tertia pars principalis huius capituli quæ incipit ibi: Et adhuc eo loquēte: diuidit i tres: quia primo describitur iudæ fraudulētia: secundo christi patiētia, ibi: Vnus autem de circūstantibus. tertio discipulorū ignauia, ibi: Tunc discipuli relicto eo fugerūt. Quarta pars principalis quæ incipit, ibi: Sum mi vero sacerdotes. diuiditur in quatuor: quia primo scribit ac cusatio christi per falsos testes. secundo eius condemnatio per in iustos iudices, ibi: Exurgens autem summ? sacerdos. tertio cōdē nati vituperatio per malignos satellites, ibi: Et cœperunt quidē conspuere eum. quarto, negatio petri per tres vices, ibi: Et cum esset petrus. Sententia autem huius totius capituli patet ex dictis Mat. xxvj. vbi ista sunt exposita eodem ordine quo hic ponuntur: & sub eisdem verbis pro magna parte & restant pauca exponenda quæ discurrentur. In prima parte principali dicitur: Erat autem pascha & azyma post biduum. Solennitas autem paschalis iudæorum celebrabatur quintadecima die primi mensis vt habetur Leuitici. xxiij. Hæc solennitas incipiebat a vespere quartædecimæ diei quādo immolabatur agnus: & tunc vescebantur azymis vsq; ad septimum diem. e ¶ Alabastrum vnguenti nardi spicati. Dicunt aliqui cp nardus est herba faciens spicas in cacumine: de quibus extrahitur liquor optimus: sicut aqua rosacea de rosis. & talis liquor vocatur hic vnguentum: Alij dicūt cp est frutex vel arbor paruula: & inde fluit vel extrahitur liquor modo prædicto. In secunda parte principali dicitur.

✠ Et prima

Moraliter. a ¶ Erat autem pascha &c. Theophilus. Voluit Mo enim dominus in paschate crucifigi: qa ipse erat verum pascha. b ¶ Et quære. sum. sa. &c. Adhuc aliqui de istis christum persequun ur in membris suis. c ¶ Et cū esset &c. per hoc ostēdit cp pdicatores nō debent abhorrere peccatores. d ¶ Venit mulier ba. ala. &c. Mulier ista est rationalis anima: quæ frangit alabastrum, cū rationabiliter domat corpus, ppriū. Et qm hoc cedit ad honorē dei effundit sup caput christi. i. Cori. xj. a. Caput xpi deꝰ,

✠ Erant aūt

A ☞ a ¶ Et fracto. Hiero. Domus impleta odore, cœlum & terra est. Fractū alabastrū, carnale est desiderium: quod frāgitur ad caput ex quo omne corpus compaginatū est. ¶ Beda. Mystice. Deuotio Mystice. Cassi. i. d. Mariæ, fidē & pietatē designat ecclesiæ: quę dicit. Dū esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorē suū. Quod ad literā Mariæ manibus cōpleuit: & quotidie spiritua-

1.Co.2.d liter in membris suis implere nō desinit: quæ in toto mundo gloriādo dicit. Deo aūt gratias ago qui semp triūphat nos in

Ibidem. xp̄o iesu. Et odorē notitię suę manifestat per nos in oīi loco: qm xp̄i bonus odor sumus deo cum pote nia diuinitatis eius quæ illi vna est cū patre digna reuerentia cōfitetur, laudat: & prædicat. Caput eius vnguēto perfundit precioso: cū humanitatem digna reuerentia suscipit. In pedes vnguētū pisticum. i. fidele & verū pefun dit: quia illā naturā eius qua terrā contin gere. i. inter hoīes cōuersari dignatus est: pia prædicatione & deuotis venerat? ob sequijs. b ¶ Erant aūt quidam. Beda.

Iohā.12.a Per synecdochen plurale pro singulari posuit. Iohannes iudam hoc dixisse dicit: quia fuerat fur: & loculos habens ea quæ mitte. por. Forsitan & alij discipuli aut senserūt hoc: aut dixerunt: aut iuda dicēte persuasi sunt: & omniū voluntatē matthæus & marcus verbis expresserūt. Sed iudas quia fur: & alij propter curam pauperum. Iohannes autem illum solū commemorare voluit, cuius hac de causa furandi consuetudinem intimare curauit.

c ¶ Vt quid perditio. Hieroñ. Perditus de salute perditionem inuenit: vt in ficu fructifera mortis laqueum naneisceretur.

d ¶ Poterat enim &c. Hiero. Sub præ

B Iudi. 7.b textu auaritiæ mysterium loquitur fidei. Etenim nostra fides trecentis emitur denarijs. i. decē sensib? per corpus & animā & spm triplicatis: vt & nos sicut gedeon trecentorū virorum numerū assumētes: allophylorū castra pauperes spiritu fragilis lagunculis nostris cum tubis & lucernis destruamus. Et sicut abraam cum trecentis viris spoliā diuidam? ad vesperā.

Gen.14.d e ¶ Bonum opus. Hieroñ. Qui credit in deum, reputatur ei in opus iusticię. Aliud enim est credere ei, aliud est credere in eū id est totum se inīcere in illum. f ¶ Me

Ro.4.d. autem non. Bed. Corporali præsentia & familiaritate coniunctū sicut nunc. vnde

2.Co.5.c Apostolus. Et si nouerimus christum fm carnem: sed nunc iam non nouimus. Spiritualiter autē semper est nobiscū. vnde:

mat.28.d Ecce ego vobiscū sum vsq; ad cōsumma tionē sæculi. o. di. ¶ Hiero. Ita intelligendum est, Me aūt non semper habebitis in

2.Co.5.c familiaritate. Vnde & per apostolum. Si corporali p̄sentia vt prius in cōuictu & nouerim? christū fm carnē: sed nunc iam non nouimus. g ¶ Quod habuit hæc fecit. Qđ putatis perditionē esse vnguēti, officiū sepulturæ est. Nec mirū si mihi dedit odorem fidei bonū: cum ego pro ea futurus sum sanguinē meū. h ¶ Amen dico vobis. Beda. Nota in christo noticiam futurorū: passuros post paucos dies præscit euangeliū suū toto orbe prædicandū. ¶ Beda. Notandū cp sicut maria toto orbe quo est ecclesia diffusa gloriā meruit de pio obsequio, qđ nō deuote exhibuit: sic & iudas q ei detraxit, perfidiæ nota longe lateq; infamatur. Sed dns bonum pia laude remunerat: futuras impij cōtumelias tacet. i ¶ Vnus de duodecim &c. Hieroñ. Vnus numero, non merito: nomine non numine: corpore non animo. vnde sponsus ad spōsam. Vulnerasti cor meū soror mea in vno oculorū tuorū: & in vno crine colli tui. Oculus & crinis sapientia est & virtus: qm iudæ cū cæteris discipulorum scādalū ad eorū cōfir

Et Dedi vobis

¶ carnali desiderio.

a preciosi: & fracto alabastro effu- a ¶ Hiero. p synecdo-

b dit super caput eius. Erant autem a chen dicit vnus pro multis & multi p vno. quidam indigne ferentes intra se- c metipsos, & dicētes. Vt quid perd ditio ista vnguenti facta est? Potec rat enim vnguentū istud venūdari plus quā trecentis denariis & dari a ¶ Be. hoc de solo iuda: synechdochicos. pauperibus. Et fremebat in eam. Iesus autem dixit. Sinite eam. b e † Quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semp em pauperes habetis vobiscū: & cum volueritis potestis illis benefacere: me autē nō semper habebitis. a ¶ Hiero. Nō aliunde quæramus quod in nobis habemus. b ¶ i. antecē venire: qui ex cluderer.

g Quod habuit hæc, fecit: præuenit vngere corpus meū in sepulturā. h Amen dico vobis: vbicūq; prædicatum fuerit euāgeliū istud in vniuerso mūdo: & quod fecit hæc, narra ¶ Remi. dānū effusi vnguēti vult compensare precio magistri.

rabitur in memoriā ei?. ¶ Et iūdas c

a ¶ Non inuitatus nō coactus: preciū

i scariothis vn? de duodecim, abiit quoq; in voluntate emētiū posuit. quasi vi- ad summos sacerdotes: vt pderet lis mancipū: Quid vultis mihi dare &c. eū illis. Qui audiētes gauisi sunt a ¶ amiserunt vitam, quā pecuniā ipse reci- & p̄miserūt ei pecuniā se dataros. pit cū vitam amittit. a ¶ Oportunitas dolī nunq; inuenitur: indicant enim hic vel illic

1 Et quærebat quō illū opportune tra m deret. Et prima die azymorum qñ d pascha immolabāt: dicūt ei dīsci- a ¶ Hiero. vt cū volūtate dei dirigam? gres- puli. † Quo vis eamus & paremus sus nostros. a ¶ als. vt manduces. tibi cōmedere pascha. Et mittit e a ¶ charitas non est sola.

duos ex discipulis suis: & dicit eis. ¶ ecclesiam.

n Ite in ciuitatem & occurret vobis f

posteā exiuit, irrauit in eū sathanas. Hic nox nocti idicat sciētiā. Vnūquodq; animal ad sibi simile iungitur. Maria currit ad apostolos: vt dies diei eructet ybū. Iudas ad iudæos, vt nox nocti indicet scientiam. l ¶ Et quærebat &c. Hierony. Promittit se tradere vt magister eius ante dicebat. Tibi dabo hanc potestatē vniuersam. ¶ Be. Multi hodie scelus iudę exhorrent: nec tamen cauent. Cum enim pro muneribus falsum contra quēlibet testimonium dicunt: quia veritatem pro pecunia negant: deum pro pecunia vendunt. Qui dicit: Ego sum via veritas & vita. cum societatem fraternitatis aliqua discordia commaculant, deum produnt quia, Deus charitas est. Et quod peius est: non infirmitate, non ignorātia: sed sicut iudas quærunt opportunitatem: vt amotis arbitris, mendacio veritatem crimine mutēt virtutem. m ¶ Et prima die azymorum. Beda. Quartadecima luna: quando abiecto fermēto agn? occidebat ad vesperum. Quod exponens apostolus ait: Etenim pascha nostrum immolatus est christus. Quamuis enim in sequenti die quindecima luna sit crucifixus: hac tamē nocte qua agnus immolabatur: & discipulis suis corp? sanguinēq; suū dedit: & a iudæis tētus & ligat? ipsi? immolatiōis i. suæ passionis exordium sacrauit. ¶ Isid. Cum amaritudine comeduntur azima, quæ est redēptio nostra. Amaritudo em est passio domini. n ¶ Ite in ciuitatem. Beda. Indicium est præscientiæ diuinitatis cp & cum discipulis suis loquēs quod alibi fit nouit. Pulchre autem paraturis pascha homo lagenam vel amphoram (fm alium euangelistam) aquæ baiulans occurrit: vt ostendatur huius paschæ mysterium pro ablutione mundi esse celebrandum. Aqua enim lauacrum gratiæ: lagena fragiliratem eorum designat: per quos hæc gratia mundo erat ministrāda. Vnde: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Parant pascha discipuli vbi aquæ infertur lagena: vt ad esse tempus in sinuent quo cultoribus veteris paschæ typicus de limine ac postibus cruor auferat & ad tollenda mundi crimina viuifici fōtis baptismā consecretur. ¶ Hyeronymus. Ciuitas est ecclesia quæ muro fidei cingitur: homo occurrens primitiuus populus est: amphora aquæ, lex litteræ.

✠ Homo lage

NICO. DE LYRA

✠ d ¶ Et prima die azymorum. De ista die est controuersia inter græcos & latinos: quæ plenius tractata est Matth. xxvj. & Iohannis. xiij. f ¶ Occurret vo- † Matth. bis homo lagenam aquæ baiulans. 26.b. Ista signum dedit eis ad inueniendum locum pro cœna. Et creditur cp dominus illi? domus esset discipul? christi occult?.

✠ Vbi est re

✳ a ¶ Erāt autem quidam indigne fe- Moralr. rentes. Istis sunt similes illi qui grauius portant expensas. x. solidorū pro christo q̄ quinquaginta vel centum pro munere. ¶ Sinite illam: eius approbando operatione. c ¶ Et iudas scariothis. Beda. Multi hodie scelus iudæ scilicet cp dominum ac magistrum deūq; suū pecunia vēdiderit velut immane ac nefariū abhorrent. Nec tñ cauent: nā cū, p muneribus, charitatis ac veritatis vitā spernunt: deū q veritas & vita est, spernunt. Et primo de azymorū. Seqr. e ¶ Et mit. duos ex dī. suis &c. s. petrū & iohannē: vt dicit Luc. xxij. per petrū significat actio bona: p iohānē p̄templatio deuota: q̄ pparāt pascha id est disponūt ad christi corpus debite sumendum pparant aūt in cœnaculo, i. in hoie p oronē in deū eleuato. Grādi, lōgitudie lōganimitatis: lato, latitudine charitatis: frato varietate virtutis

¶ Quinta pars. r iij ✳ Vespere aūt

E Hō lagenā aquæ. Beda. Cōsulte & aquæ baiuli: & domini dicta sunt vocabula: vt oibus verū pascha celebrare volentib⁹ i. sacramētis christi: imbui eūcp suæ mētis hospitio suscipere quę rēbus facultas dan da signetur. b ¶ Sequimini &c. Hieronym. Qui ducit in altum vbi refectio christi. Vnde raab exploratoribus mādat: vt nō per ima sed per excelsa

Pō.2.c. irent. c ¶ Cœnaculū gran. Hieroñ. Ecclesia magna quæ narrat nomen dñi stratayarietate virtutū & linguarū. vnde: Circūamicta varietate virtutū: in qua parat

Pō.44.c dño pascha. Dñs domus petrus apls cui dñs domū suam credidit: vt sit vna fides sub vno pastore. ¶ Beda. Cœnaculū lex spūalis: quæ de angustijs literæ egredies in sublimi loco recipit saluatorē. Nā qui

2. Corin. adhuc occidentē literā seruauerit: qui in 3.b. agno nō aliud cp pecus intellexit in imo pascha facit: quia maiestatē spūs nō comprehēdit in verbis dei: qui autem baiulū aquæ. i. gratiæ preconē in domū ecclesiæ fuerit secut⁹, per spiritū scientiæ illustrātē, superficiē literæ trāscēdēdo: in alto mētis solio parat refectionem xp̄o: quia cuncta paschæ sacra & cætera legis decreta eius esse sacra cognoscit. d ¶ Vespere autē. Hiero. Vespa diei vesperā indicat mūdi. Circa vndecimā nācp horā veniūt nouissimi q primi denariū accipiūt vitæ æternæ: qa ante crucē abraā erat in inferno: & post crucē latro in paradiso. e ¶ Amen dico vo. Sicut de passiōe p̄dixerat: ita de p̄ditore p̄dicit, dans locū pœnitēdi: vt cū intellexisset cogitationes suas præsciri a deo: pœniteret eū facti sui. Nō tñ ex noie designat, ne aperte redargu⁹ impudētior fiat. Mittit crimen in numerū: vt cōscius pœnitētiā agat. f ¶ Vnus ex vo. Dum falsitas arguit vitas cōprobat & implet.

Pō.40.c. Qui edebat pa. me. ma. super me sup. Oēs tanguntur vt fiat harmonia in cithara. Oēs nerui bene suspēsi cōsona voce respōdēt:

F Nunqd ego sum dñe? Vnus remissus & pecuniæ amore affect⁹ dixit. Nunqd ego sum rabbi. g ¶ Cōtristari. Sciūt vnde-cim. qa nihil mali p̄ra dñm cogitauerāt: sed plus credūt magistro cp̄ sibi: & timētes fragilitatē suā tristes de pctō suo interrogāt: cui⁹ nō habebāt p̄scientiā. h ¶ Vn⁹ ex duodecim. Hieroñ. Separat seorsum ouem lupus quā cupit. Ouis quę de ouili egreditur, lupi patet morsib⁹. i ¶ Qui intin. Bed. Mira dñi patiētia. Prius dixit: vnus ex vobis tradet me: perseuerat proditor in malo. Aperti⁹ arguit: & tamē nō propriē designat: iudas alijs cōtristatis & manū retrahētib⁹ a cibis temeritate & impudētia qua dñm tradit: etiā manū cum magistro i catino mittit: vt audacia bonā cōscientiā mētireť. k ¶ Væ aūt &c. Beda. In sempiternū ve hoi illi q ad mēsam dñi indigne accedit. Ille em in exemplū iudæ filiū hois tradidit nō iud æis quidē peccatoribus: sed tñ pctōribus mēbris. ſ. suis: qui accipere dñici corporis sacrm temerarie p̄sumit. Ille dñm vēdit: q ei⁹ timore & amore neglecto, terrena pro illo & caduca imo & criminosa diligere & curare nō meruit. Væ aūt. Beda. Nec primo nec secūdo correct⁹ pœnitet: sed patiētia dñi nutrit impudētiā suā & thesaurizat sibi iram. Pœna prædicit vt q pudore nō vincitur, timore corrigat.

l ¶ Māducātib⁹. Beda. Finito veteri pascha quod in cōmemoratione liberatiōis populi dei ab ægypto agebat: trāsit ad nouū, quod in suæ redēptionis memoriā, ecclesiā frequētare volebat: vt scilicet pro carne agni ac sanguine sui corporis: ac sanguinis sacramētū substituere: & se esse mōstraret: cui iurauit dñs: & non

Pō.109.d pœnitebit eū: tu es sacerdos in æternū &c. Frangit ipse panē: quē

Ioh.10.d. discipulis porrigit: qa fractio sui corporis spōte sua & p̄curatiōe venit. vnde: Potestatē habeo ponēdi ani. meā &c. Prius cp̄ frāgeret, benedixit: qa naturā humanā quā passurus assumpsit: vna cū p̄re & spūsctō gra diuinę virtutis ipleuit. Bñdixit panē & fregit: quia hoiem

a primitiuus populus. b ¶ legem literæ.

a hōmo lagenā aquæ baiulās. Sequimini eū: & quocūcp introierit, dicite dño domus, qa magister dicit. Vbi a ¶ diuersorium meum.

est refectio mea: vbi pascha cū discipulis meis mādūcē? Et ipse vobis b

c demōstrabit cœnaculū grāde stratū & illic parate nobis. Et abierūt discipuli eius, & venerūt in ciuitatē: & iuenerūt sicut dixerat illis, & pa-

¶ fine mundi.

d rauerūt pascha. Vespere autē facto c venit cū duodecim & discūbētibus

e eis: & mādūcāt⁹ ait iesus. † Amē f dico vobis: qa vnus ex vobis tradet me q mādūcat mecū. At illi cœpe-

g rūt cōtristari & dicere singulatim:

h Nunqd ego? Qui ait illis. Vnus ex i duodecim q intingit manū mecū d in catino. Et filius quidē hominis

k vadit sicut scriptū est de eo. Væ aūt

a ¶ Hiero. multi bonū vt iudas faciūt: nihil eis proficit.

hōmini illi p quē filius hois tradet.

a ¶ simpliciter dictū. b ¶ latēs materno vtero: melius est non esse cp̄ad tormenta esse.

¶ a⁹ fuisset.

Bonum erat ei si natus nō esset homo ille. † Et manducantibus illis e accepit iesus panem & benedicēs fregit & dedit eis, & ait. Sumite: hoc est corpus meum. Et accepto f

a ¶ Hiero. gratia non meritis saluati sumus a deo.

calice grātias agens dedit eis. Et g biberūt ex illo omnes. Et ait illis.

a ¶ nō veteris: de quo: hic sanguis testamēti est. ¶ quod mandauit ad vos deus.

Hic est sanguis meus nouī testamenti: qui pro multis effundet̄ur. p † Amen dico vobis cp̄ iam non bibam de genimine vitis vsq̄ in diē

A Quod est: non vltra carnalib⁹ cerimonijs synagogæ delectabor: in quibus erat & paschalis agni sacramentū quod præcipuū est. Aderit tempus cum in regno dei positus immortali gloria sublimatus, de salute eiusdē ppli baptismo regenerati nouo vobiscū gaudio perfundar. a ¶ Et hymno dicto. Beda. Potest intelligi

Ioh.17. hymnus quē fm̄ Iohā. patri gratias agēs decantabat: in quo & pro se & pro suis discipulis & pro his q per verbū eorū credituri erāt eleuatis sursum oculis p̄cabat. Sepulchre discipulos sacramēto sui corpore & sanguinis imbutos: & hymno di

Exo. ad corp⁹ vinū qd̄ sanguinē opat, ad sanguinē. Sed qa nos in christo: et xp̄m in nobis manere oportet, vinū cū aqua miscet: ga teste Iohāne. Aq̄ ppli sunt, nec̄p aquā

Apo. solā nec̄p vinū solū sicut nec soiū granū d. sine aq̄ cōfessione in panē cuic̄p licet offerre: nec videatur a mēbris caput secernere: vel xp̄m sine nr̄æ redēptionis amore pati potuisse: vel nos sine illius passione saluari. n ¶ Gras agēs. Gras agit & benedixit iā. p̄xim⁹ passioni: q pœnā alienæ iniquitatis suscipit: q nihil dignū passione egit: vt oñdat cp̄ eq̄nimiter vnusq̄sc̄p pro p̄prię culpę flagella sustiere debeat. o ¶ Bi-

Ioh. berūt ex eo oēs. Hieronym. Ebrietas fœlix salutaris satietas: quæ quāto copiosius sumit: tanto sobrietatē mentibus dignat donare. Et iudas bibit: sed nō saturat: nec sitim extinguit ignis æterni. qa qui indigne sumit mysteria christi: hic macula in luna ostēditur q nūc̄p deleť Luna ecclesiæ cōparat merito: q a se nō habet splēdorē sed a sole certis modis suscipit lumē. i. a xp̄o: q pmanet in æternū. Sunt enim quidā in ecclesia q̄s sacrificiū nullū emūdat: sed insipiens cogitatio pducit ad culpas: qui se crudelitatis cœno misceurēt. Sanguis em nouī testamenti q p multis effundit, non omnes emūdat. p ¶ Iā nō bt. Hiero. Hic mutat sacrificiū, sed nō mutat tp̄s: vt nos nunc̄p cœnā iesu ante q̄rtadecimā lunā ſa-

† Mat. ciam⁹. Qui facit in quartadecima resurrectionē: in vndecia cœnā dñi facit: qd̄ nūc̄p inuētū est neci no. nec in ve. te. q ¶ Vi Ioh. tis. Bed. Vitis vel vinea dñi, synagoga. i. Co. vnde Esa. Vinea dñi sabaoth dom⁹ ſ. ſrl &c. est. De hac dñs multo tpe bibit. Q̄uis plus Esa. ribus ramis in amaritudinē cōuersis pñs tñ q̄rūdā cogitationib⁹ sumisc̄p virtutib⁹ delactabat. Sed post passionē domini figuralia i spūalē sensum trāslata sūt. Iur⁹ ergo ad passionē ait. Iam nō bibam de genimine vi. vsq̄ in d. cum il. bi. no. in re. dei.

Quod est

NICO. DE LYRA

a ¶ Vbi est refe. mea. i. agn⁹ paschalis: qa dñs illi⁹ domus nō solum prouidit de loco: sed etiā de agno. b ¶ Vobis de mon. cœ. gran. In illo cœnaculo pascha comederunt: & in illo post resurrectionē

Mat.5.d. primū gallicantū tota in aio eius fuerit: cp̄ eis enim verbis ante primū gallicantū fit cœpta: & ante f. cundū cōpleta: tamen in affectione & timore animi petri ante primū gallicantū tota cœpta est: sicut & illud. Qui viderit mulierem ad concupiscendū eam, iam mœchatus est eam. ¶ Hiero. Gallus cantat: petrus negat ter. Gallus nūcius lucis spūsctūs est. Cuius voce in pphetis & aplis nos de trina negatione qua damnauimus nosse: vocę ancillæ exterriti exhortamur ad amarissimos fletus post lapsum: qui male cogitauim⁹ de deo male locuti sum⁹ ad p̄xim̄ū: & mule feci⁹ ad nosmetipsos. Hiero. Nota cp̄ petrus negat & tertio negat: sed post cp̄ gallus cecinit & discedēti

Pō.21.c. vallis pinguiū: vbi auri pingues obsederūt eū: & vituli multi circūdederūt eū. i ¶ Sedete hic. Isido. Separant in oōne qui separant in passione: qa ille orat: illi dormiūt pinguedine cordis oppressi. k ¶ Donec orem. Beda. Cum dñs in monte orat: admoneť & nos vt orando sublimia, i. cœlestia petamus. Sed cū in valle: & valle: & hoc in valle pinguium vel pinguedinis: monet nos humiliatē in oratiōib⁹ habere: & pinguedine dilectiōis ternæ. Et pulchre appropiās morti in valle pinguium orat: qa p vallē humilitatis & pinguedinē charitatis pro nobis subit̄ mortem, vnde: Humiliauit semetip̄m factus obediēs vsq̄ ad mortem. Et

Phil.2.a. maiorē hac dilectionem nemo habet: vt Ioh.15.b. ponat quis aiam suam pro amicis suis. l ¶ Et cœpit pa. &c. Hiero. Pauere & tristari docemur ante iudiciū mortis qui nō possumus per nos dicere nisi per illū: Ve-

Ioh.14.c. nit princeps huius mundi & in me nō habet quicq̄. m ¶ Tristis est anima. Beda. Non ꝑpter mortē tristis est: qui a eum cōditio corpalis affectus, nō formido mortis offendit. Nam qui corpus suscepit oia debuit subire q̄ sunt corporis vt esurire & sitire, angere & tristaretur. Diuinitas autem nescit commutare p hos affectus:

† Matth. 26.c. Zac.13.d ¶ Beda. Tristis est anima &c. Timet, christus: petrus nō timet, immo dicit: Animā

Ioh.13.d mea. p te ponā. Christ⁹ dicit. Anima mea mat.26.d turbata est vsq̄ ad mortem. Petrus quasi homo vim mortis ignorat. Christus qa deus in corpe cōstitutus exponit fragilitatē carnis: vt hō ver⁹ appeat tristis est aia mea: Suscepit tristiciā hois & voluntatē hois sicut & dolorē hois: qui pro se cp̄ doleret, nō habuit: semota delectatione eterne diuinitatis afficit tædio humanæ infir-

† Matth. 16.d. Lu.22.d. mitatis. n ¶ Sustinete &c. Beda. Non a dormitione præcipit abstinere: cuius nō est tps iminēte discrimīe sed a somno insidelitatis & torpore mētis: o ¶ Et orabat vt si. Be. Hęc vox est sonus infirmitatis nr̄æ. Multi tristāt morte futura: sed habēt rectū cor vt vitēt mortē quātum p̄t. Sed si nō possunt, dicāt qd̄ ipse christus: Pater si fieri po. tran. a me ca. iste. Ecce habes volūtatē hūanā exp̄ssam. vide rectum cor. Sed nō cp̄ ego volo: sed qd̄ tuvis. vī. Nō veni facere volūtatē meā. ſ. quā tpali ter sumpsi ex virgīe: sed vo. ei⁹ q misit me quā scilicet habui ętern⁹ cū patre. Orat trā fire calicē ga hō. sed ꝑpter qd̄ missus est reminiscēs: ꝑicit dispēsationē. & dicit: nō qd̄ ego volo: sed qd̄ tu. Q. si morīť mors me nō moriēte: fm carnē trāseat calix: sed qa aliter nō fiet: nō qd̄ ego volo: sed qd̄ tu. ¶ Hier. Hoc cōtra eutichianos qui dicūt vnū tm̄ in christo operationem: vnā volūtatē: hic aūt ostēdit hūanā cp̄ p infirmitatē carnis recusat passionē: & diuinā quę prōpta est ꝑficere dispēsationē. p ¶ Sed nō quod. Hiero. Vsq̄ in finē nō cessat docere nō patribus obedire: & volūtatē eorū volūtati nr̄æ præponere. q ¶ Et ait

Mat.26.c petr⁹ &c. Qui dixerat: Et si oportеat me mori tecū, nō te ne, & si omnes scādalizati fuerint: sed non ego: nunc tristiciæ magnitudine somnium vincere non potest.

Vt nō

† Matth. 26.d.

NICO. DE LYRA

a ¶ humilitatem mentis ostendit habitu corporis.

a regno dei. Et hymnō dicto exierūt a b in montē oliuarū. Et ait eis iesus. b ¶ Oēs scādalizabimini in me in nocte ista: quia scriptū est. † Percutiā a ¶ apostoli. b ¶ Hiero. ꝑmittitur resurrectio ne desperent.

pastorem & dispergētur ouēs. Sed postq̄ resurrexero, præcedam vos f in galilæam. Petrus autem ait illi. c

a ¶ non est temeritas nec mendacium: sed fides & ardens affectus.

Et si omnes scandalizati fuerint: a ¶ petr⁹ ex ardore fidei promittebat: sed xp̄s vt deus futura prænouerat.

sed nō ego. Et ait illi iesus. † Amen d dico tibi: qa tu hodie in hac nocte g prius q̄ bis gallus vocē dederit, ter me es negatur⁹. At ille ampli⁹ loquebať. Et si oportuerit me simul cōmori † tibi: nō te negabo. Similiter autē & oēs dicebāt. Et veniūt in h prædiū cui nomen † gethsemani: & ait discipulis suis. † Sedete hic do nec orem. Et assumit petrū & iaco-

Mat.26. 1 bum & iohānē secū: & cœpit pauere d. m & tædere. Et ait illis. Tristis est aia n mea vsq̄ ad mortē. Sustinete hic & vigilate. † Et cū p̄cessisset paululū: a ¶ humilitatem mentis ostendit habitu corporis. o p̄cidit super terram & orabat: vt si fieri posset, transiret ab eo hora: a ¶ Hieroñ. hebraice & græce: qa non est distinctio iudæi & græci.

& dixit. Abbā pater: oīa possibilia e sunt tibi: trāsfer calicē hunc a me: p sed non quod ego volo: sed quod tu. Et venit & inuenit eos dormie-

a ¶ Hiero. sicut dormiunt mēte: ita dormiūt corpore.

q tes. Et ait petro. Simon dormis. † Non potuisti vna hora vigilare?

✠ e ¶ Abba pater. idem significant: tamen vnum est græcum, & aliud latinum. In tertia parte principali dicitur.

✠ Et ducite

✠ a ¶ Et hymno dicto exīe. &c. per hoc ostendit cp̄ ascendens ad vitā artiorē, prio debet implorare clemētiā diuinam. b ¶ Et aīt eis se. Oēs scā. &c. Chryſ. Carnale est cadere: sed diabolicū est iacere. c ¶ Petr⁹ aūt ait illi. & si oēs scāda. & c. Cōmuniter accidit cp̄ illi q alijs in virtute se ꝑferunt, turpius alijs cadunt, ideo subditur. d ¶ Amen dico tibi &c. Et veniunt in prædictū quod dicitur gethsemani. qd̄ interpretatur vallis pinguedinis ideo significat humilitatē gratiosam. Per hoc igit̄ cp̄ christus orauit ibi humiliter, significat cp̄ oratio humiliātis se veraciter deo est acceptа: Eccl. xxxv, c. Oīo humiliantis se nubes penetrat &c. Per hoc aūt cp̄ dicitur dominus hic ter orasse, docuit nos orare perfectе qa perfectio cōsistit in tribus. ſ. principio, medio & fine

Moral⁹.

¶ Quinta pars. r iij ✠ Quemcūcp

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Vt nō intretis. Non ait: vt nō tente mini: sed vt nō intretis in tētationē. i. vt tentatio vos non superet: nō teneat intra fuos casses. ¶Hieron. in tentationē intrat qui orare negligit. Ter discipuli dormitat ter domin⁹ orans suscitat. Trina dormitio, tres mortuos quos dñs suscitauit, significat. Primus in domo, secūdus ad sepulchrū. tertius de sepulchro. Trina dñi vigilia tres psonas nos habere in orādo docet: & de præteritis: & de psentib⁹: & futuris veniā rogare. b ¶Spūs quidē pōpt⁹. Temerarios reprimit, qui qcqd crediderint, putant se posse consequi: sed quantū ex mētis ardore cōfidimus: tantū ex fragilitate carnis timeamus: sed tñ fm Aplm spiritu facta carnis mortificemus.
c ¶Dormite iam. Nota q̄ hoc dicto aliquantulū filuit & regeuerūt. vnde dicit. Sufficit. Q. requieuistis, deinde intulit. Ecce venit hora &c.
d ¶Surgeeamus. Postq̄ tertio orauit & apl̄os timorē pnia corrigēdū docuit: secut⁹ ad passionē pgit dicēs. Sur. ea. Q. nos nō inueniāt timētes sed vltimo eamus obuiā vt passuri gaudium & cōfidētiā videāt.
e ¶Signum. Hiero. Dat signū osculi cū veneno diaboli: Sicut cain obtulit sacrificiū subdolū & reprobatū. vnde vinū cum aceto in cruce ponunt.
f ¶Rabbi. Beda. Impudēs & scelerata cōfidētia magistrū vocat & osculum ingerit ei quē tradit. Aliqd tñ habet de verecūdia discipuli: quia nō palā eum persecutorib⁹ tradit, sed signo osculi. Suscipit osculū dñs nō vt doceret nos simulare: sed ne ꝓditionē videāt fugere. Illud etiam complet.
g ¶Vnus autē. Beda. Petrus fm Iohan. eodē ardore mētis quo cæteri. Sciebat em quādo phinees puniēdo sacrilegos meretur cedem iusticiæ & sacerdotij perennis acceperat. Lucas ait: qa dñs tā. auricu. sa. eā. Ipse enim pietatis nūc̄ obliuiscit: hostes etiā suos vulnerari nō patitur.
¶Mystice. Docēs eos qui in suæ mortis cōsensione vulnus animæ cōtraxerunt: si digne pœnituerunt, salutē posse mereri.
h ¶Tanquā ad latronē. Beda. Q. stultū est cum gladijs & fustib⁹ cōprehēdere: qui vltro se vobis tradit: & in nocte quasi latitantē inuestigare per proditorē: cū quotidie in templo docear. Sed ideo aduersum me cōgregamini in tenebris: qa ptās vestra in tenebris est.
i ¶Tunc discī. Beda. Implet qd̄ dixit: q̄ oēs scandalizarent in ipso in illa nocte. Nam & si turba permittēte ad petitionē dñi fugerunt fm Iohan. pauorē tamen mētis ostēdebāt & ad fugā promptiores erāt q̄ ad patiēdi fiduciā.
¶Beda. Tunc discī. &c. Sicut petrus qui negationem lachrymis abluit: & cōfessione dñici amoris trina, funditus extirpauit recuperationē eorū ostēdit: q̄ in martyrio labūtur. Sic discipuli alij qui articulū cōprehensionis fugiēdo ꝑuenerūt: cautelā fugiēdi docēt eos, q̄ se ad supplicia minus sentiūt idoneos: q̄bus tutius est latere: q̄ se discrimini opponere. Ita etiā adolescēs qui relicta syndone nudus profugit ab impijs illorū opus designat & animā: qui vt sē curiores sint oīa mūdana abnēgiūt: & nudi potius dño famulari q̄ mūdo adhęrendo materiā tentādi & a deo reuocādi aduersarijs dare didicerūt.
k ¶Adolescens aūt. Quis iste fuerit, euāgelista nō dicit. Quia vero plus cæteris dominum amauerit, res ipsa indicauit: alijs fugientibus ipse donec ab hoste cōprehenderetur charitatis vinculo astrict⁹ dñm seq̄ nō omisit.

a Vigilate & orate, vt non intretis in b tentationē. Spūs quidē promptus est: caro vero infirma. Et iterū abiēs, eundē sermonē orauit dicēs. Et reuersus denuo inuenit eos dormitē
a ¶languescunt oculi apostolorum negatione victima.
tes. Erant enim oculi eorū grauati: & ignorabāt quid respōderēt ei. Et
c venit tertio: & ait illis. Dormite iā & requiescite. Sufficit. Venit hora: ecce filius hois tradet in manus pec
d catorū. Surgite eam⁹. Ecce qui me tradet, prope est. † Et adhuc eo loquēte venit iudas scarioth vn⁹ de
¶Hier. consfidit de virtute sæculi. qui desperat de auxilio dei.
duodecim & cū eo turba multa cū gladijs & lignis missi a summis sacerdotibus & scribis & senioribus.
e † Dederat aūt traditor eis signum, dicēs. Quēcūq̄ osculat⁹ fuero ipse
a est, tenete eum: & ducite caute. Et cum veniffet, statim accedens ad
f eum ait. Aue rabbi. Et osculat⁹ est
a ¶Hiero. adest ioseph vinctus venditus a fratribus & ferrum perransiuit animam eius.
eū. At illi manus iniecerunt in eū:
g & tenuerūt eum. † Vnus aūt quidā de circūstantibus educēs gladium percussit seruū summi sacerdotis,
¶Hiero. Prædicatio petri auditū regni dei abscidita iudæis.
& amputauit illi auriculam. Et re-
h spondens iesus ait illis. Tanquā ad latronem existis cum gladijs & lignis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis. Sed vt
i impleantur scripturæ. † Tunc dia ¶Hiero. Adimpletum est. Elongasti a me amicum & proximū & notos meos a me.
scipuli eius relinquentes eum, k omnes fugerunt. Adolescens autem quidā sequebatur eum ami-
d ¶nihil idumēti habebat nisi solā syndonē.
ctus syndone super nudo: & tenuef
¶als reiecta.
runt eum. At ille relicta syndone, g nudus profugit ab eis. Et adduxerunt iesum ad summum sacer-
¶Hiero. fit cōgregatio taurorū in vaccis populorum.
dotem. † Et conuenerunt omnes sacerdotes & scribæ & seniores.
a ¶Hiero. vir duplex animo inconstans est in omnib⁹ viis suis. timor retrahit: charitas
o Pētrus autem a longe secutus est
trahit.
eum vsq̄ intro in atrium summi sacerdotis, & sedebat cum ministris i
q & calefaciebat se ad ignem. † Summi vero sacerdotes & omne concilium quærebant aduersus iesum testimoniū, vt eum morti traderēt:
a ¶Mentira est iniqtas sibi vt regina aduersus ioseph: sacerdotes aduersus susannā: sed ignis sine materia defecit.
a nēc inueniebant. Multi enim falsum testimoniū dicebant aduersus
a ¶quod variat incertum est.
eum & conuenientia testimonia non erant. Et qdā surgētes falsum testimonium ferebāt aduersus eū, dicētes: Q̄m nos audiuimus eū dicen-
a ¶dñs dixit: Soluite vos: sed non ego: quia nullus debet sibi inferre mortem.
tem. † Egō dissoluam templum hoc ¶hoc addunt: vt proprie de tēplo iudaicoi deatur dixisse.
manufactum, & post triduum aliud ¶dñs dixit: suscitabo viuificantem al significās & spiritus templum.
non manufactum ædificabo. Et nō erat conueniens testimonium illo
b rum. Et exurgēs summus sacerdos in medium interrogauit iesum, dicens: Non respondes quicq̄ ad ea quæ tibi obiiciuntur ab his? Ille
a ¶sicut ouis ad occisionē ducit: & obmutuit & filuit a bonis. ¶Taciturnitas xpi apologiam ad se soluit.
autem tacebat & nihil respondit. † Rursum summus sacerdos interro-
d gabat eum & dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti. Iesus au-b
a ¶Hiero. vt in excusabiles sint. b ¶Be. Marcus. Ego sum. Matthæus: Tu dixisti: quod idem est.
e tem dixit illi. Egō sum: & videbitis ¶Hiero. in vita regnante sempiterna & virtute diuina.
f filiū hois a dextris sedentem virtu-
g tis dei: & venientē cū nubibus cœli.
h Summus autem sacerdos scindēs c
i vestimēta sua, ait: Quid adhuc desideramus testes? † Audistis blas-
k phemiam: qd vobis videtur? Qui omnes cōdemnauerunt eū esse reū
a ¶ideo. b ¶Faciem mea non auerti a cōspuētibus in me. ¶vt nos lauaret.
mortis. Et cœperunt qdā cōspuere a
a ¶vt velamēta cordiū auferret. b ¶vt caput
i eū & velare faciem eius & colaphis e
nostrum quod adam est sanaret.
a ¶opprobrijs exhonoratur.
meum cædere & dicēre ei: prophetiza. Et ministri alapis eū cædebant. f
¶vt applaudamus ei manibus. ¶Dedi maxillam meam alapis.
nza. Et ministri alapis eū cædebant. f

NICO. DE LYRA

b ¶Et ducite eum caute. ne forte rapiat de manib⁹ vestris: qa p⁹s cōis habebat deuotionem ad eum.
d ¶Adolescens cōtra aliquos q̄ fuit iacob⁹ frater dñi: Alij aūt q̄ fuit iohannes euāgelista. qui iunior erat inter apostolos. Alij autem dicunt q̄ fuit iuuenis de illa domo in qua comederant pascha.
e ¶Amicus syndone, id est veste linea.
f ¶Super nudo. Scilicet corpore: quia non habebat aliam vestem. In quarta parte principali dicitur:

✻ a ¶Quemcūq̄ amicitiæ signis prouenerit: vt eorū dd⁹ latēti⁹ pagat.
c ¶Et am. Hoc signū fuit de mentis aure iudæorū amputanda: sicut paret p effectū quia nihil audire volunt de salute sua.
g ¶At ille re. syn. nu profu. ab eis. Beda. Qui vult fugere minus iniquorum, relinquens mētem q̄ mundi sunt fugiat post christum: sicut ioseph⁹ relicto pallio fugit de dñæ manibus impudicæ.
h ¶Petrus aūt. Merito a longe sequebatur q̄ erat de pximo negaturus, nō em negare posset si christus proximus adhæsisset.
i ¶Et sedebat. Hiero. Artium sæcularis circuitus est. Ministri dæmonia cum quib⁹ q̄ sedet nō pōt flere peccata: Ignis autem desiderium est carnis.
k ¶Summi vero sacer. &c. Modus aūt iudicum iniquorum est aduersus innocentes quærere testimonia & recipere falsa.

✻ Summus sacerdotū. Soliditas vero ecclīæ q̄ vestis est redēptoris sui nusq̄ valet dirūpi. Q̄ quis em iudæi, gētiles, hæretici, mali catholici, humilitatē dñi cōtemnant: eius tn inuiolata pmanet castitas vsq̄ ad cōsummationē sęculi in illis q̄s sors electiōis inuenerit.
k ¶Qui oēs &c. Hiero. Quo reatu suo nostrū reatū solueret, & velamē facieisuæ, velamē cordiū nostrorū auferret & sputis suscæptis facie aīæ nræ lauaret & colaphis quibus in caput percussus est: caput humani generis quod est adam, sanaret: & alapis quibus expalmatus est: maxima laus eius a nostris manibus & labijs plauderet. Vnde: Omnes gentes plaudite manib⁹: Et cruce sua, cruciatum nostrum solueret, & morte sua, nostrā necaret: quia sicut serpente de virga facto, alij absorpti sunt serpentes. Vnde: Ero mors tua o mors: & morsus tuus ero inferne. Opprobria eius nostrum obstruxerunt opprobriū. Vincula eius nos liberos fecerunt. Corona spinea capitis eius, diadema regni adepti sumus. Vulneribus eius sanati sum⁹. Sepultura eius resurgimus. Descensu eius ad inferos ascendimus ad cœlos. Hic inuenitur mel in ore leonis mortui. Hinc propheta: Quid retribuam domino pro oibus quæ retribuit mihi.
l ¶Velare fa. &c. Non vt scelera eo⁹ nō videat: sed vt ipsi quondam moysi fecerunt, a se gratiā cognitionis eius abscondant. Hoc velamentū vsq̄ hodie manet super cor eorum, qd̄ in christum credentibus est ablatū. Vnde eo moriente velum templi scissum est: & sancta sanctorum arcana patefacta.
m ¶Prophetiza. fm alios. Quis te percussit? Hoc faciunt in contumeliā eius qui se prophetam voluit haberi. Sed dispēfauit hoc, vt nos ad tolerandam pro eius nomine irrisionem præpararet: qui pro nobis sustinebat.
n ¶Alapis eum cædebant. Beda. Qui tunc cæsus est alapis: & nunc cæditur blasphemijs falsorum christianorū. Qui consputus saliuis infidelium: nunc velatis fidelium opprobrijs exhonoratur.

¶Et cum Luc. 22. g

NICO. DE LY.

a ¶Audiuimus cum dicentē. Ego dissoluam templum hoc manufactum &c. Falsum enim imposuerunt ei: qa hoc non dixerat: vt habetur Iohannis secundo: sed sic dixerat: Soluite templum hoc &c. prædicens mortem suam: in qua corpus eius quod erat templum deitatis solutum est: Et si de materiali templo intelligatur: adhuc falsum imposuerūt quasi absolute dixerit: quod tamen dixerat conditionate: & ideo bene subditur: Et nō erat conueniens testimonium illorum.
b ¶Iesus autem dixit &c. Interrogatus de veritate diuinorum, respondet qui prius in alijs tacuerat: qa de diuinis nō debet ita taceri veritas si interrogēt sicut de humanis. In quarta parte min⁹ principali dī sic.

✻ Nam & ✻ c ¶Summus aūt sa. sci. &c. per hoc fuit significatū q̄ pscindendum erat sacerdotium iudæorū: sicut & stabilitas sacerdotij xpi: per hoc q̄ eius tunica etiā a crucifigentibus eū non fuit scissa.
d ¶Et cœperunt quidam conspuere eū & velare sa. Hieron. Vt sputaminibus fuscæptis, faciē animæ nostræ lauaret: & velamine faciei suæ velamen cordium nostrorum auferret.
e ¶Et colaphis cum cædere &c. quibus in capite percussus est: caput humani generis quod est Adam, sanaret.
f ¶Et ministri alapis. Quibus expalmatus est laus eius maxima manibus nostris labijsq̄ plauderet: vt dicitur: Omnes gentes plaudite manibus.

✻ Et statim

E ☞ a ¶Et cū esset pe.&c. Ancilla primū petrū prodit:cū viri magis possent eū cognoscere:vt & iste sexus i morte dñi videat percasse:& per passionē dñi redimeretur.Et ideo mulier pria,refurrectionis acceptit mysteriū:& mādata cu stodit:vt veterem puaricationis abolere.errorē. b ¶At ille nega. Nota q negat xp̄m q se negat eius esse discipulum.Dñs em nō dixit:Negabiste discipulum meū:sed me negabis.Negauit ergo eū cū se negauit eius esse discipulum. c ¶Et exijt fo.&c.Hiero.Petr⁹ sine spū,voci ancillæ cessit:cū spū,nec regibus nec principib⁹ terræ cedit.Prima ancilla ritubatio.sec'a cōsensio tertius vir:actus. Hæc trina negatio quā abluit per fletus verbi xp̄i recordatio. Tunc aūt nobis gallus cantat cū p dicator ad cōpunctionē corda nostra reuocat.Tūc incipimus flere:cū ignimur in tus per scintillā scientiæ: & foras eximus extra qd' fuimus. d ¶Gallus cā tauit.De hoc gallicantu alij tacent:nō tñ negant: sicut & alia multa q̄ alij dicunt:alij prætereunt. e ¶Nā & gali. &c.Bed.Eadē lingua galilæis & hiero solymitis est:sed ī quæcūq; pucia & regio habet,ppriū loquendi sonū quē mutare nō possit.Vñ cū apli oibus linguis loq̄rent:inter alios etiā q̄ habitabant iudææ dixisse referunt.Nōne ecce oēs isti q loquunt galilæi sunt:& q̄. n.a.v.l.n.in qua nati sum⁹?Et petr⁹ loquens fratribus in hierl̄m ait:Notū sit ēum est oibus habitātibus in hierl̄m: h ita vt appellaret ager ille lingua eorū acheldemach:qd' ideo dr̄:qa nomē illud alr̄ hierosolymitæ, alr̄ galilæi sonabant. f ¶Et recor.est &c. Bed.Petrus nocte negat: ad gallicantū pœnitet in die quē tertio negauerat,se tertio amare,pfessus est. Quod ei in tenebris obliuionis errauit .speraræ iā lucis rememoratione correxit:& ei⁹ iā adepta pñtia plene totū q̄quid nutauerat,erexit. g ¶Et cœpit flere. Be.☞ noxia prauoꝝ colloqa inter fideles:hoiem se negauit nosse quē inter ꝺ discipulos iā filiū dei fuerat cōfessus.Sed in atrio caiphę pñam agere nō p̄t:egredit foras (vt alij euāgeliste narrāt) vt ab impijs secretus,negationis culpā liberius abluar fletibus. Ca.XV.

Acl. 2.b. Acl.1.c. F

ET confestim &c. Sequitur vīn. iesum &c.Mos erat iudæis vt quē morti adiudicassent: vinctū iudici traderent.Et notandū q̄ nō tūc primū ligauerant: sed mox cōprehēsum nocte in hortovt lohānes dicit:& sic adduxerūt eū ad annā primū.Hier. Adest sanson vinctus a dalila. Sanson interp̄tat solea⁹ qb⁹ occubuit sol in meridie.Dalila situla interp̄tat.i.synagoga q̄ situlæ more,limpidū liquorē nō tenet:& qlias imundas colligit.Sanson noster maxilla verbi sui innumeras cateruas iudæoꝝ & dæmonū hic sternit: & fonte perēnis vitæ sitientib⁹ nobis.i.corpi suo aperit. i ¶Tu es rex iu. Cū pilatus nihil criminis interrogat nisi an sit rex iudæoꝝ: arguit impietas eoꝝ:qui nec falso q̄dem qd' obiciāt,inueniūt. k ¶Tu dicis.Sic rēperat responsum: vt verū dicat:nec iñ calūniæ pateat.Et nota q̄ pilato q inuitus fert sententiā aliqua in parte mderit,Sacerdotib⁹ aūt & principib⁹ rīdere noluerit indignoſ. q̄ p̄mone suo iudicauerit. l ¶Vide in quātis &c. Ethnicus cōdemnat iesum: sed cām refert in pp̄m iudeoꝝ.Vide in quātis te accusant &c. m ¶Vt magis barr.Be.Adhæret iudæis vsq; petitio sua quā toto labore impetrauerunt.Data em optione sibi: p iesu latronem: p saluatore interfectorē elegerūt. Merito ergo salutē & vitā p̄diderūt: & latrocinijs ac seditionib⁹ intīm se subdiderunt:vt regnū & patriā perderēt: & libertatem corpis & aiæ nunq; reciperēt. n ¶Pilatus vero. Multas occasiōes dit pilatus liberādi saluatorē.prio iusto cōferēs latronē,deinde inferēs.Quid ergo vultis facīa regi iu. Cūq; mādissent crucifigatur:nō statim acquieuit:sed fm suggestionem vxoris quæ mandauerat ei (vt matthæus dicit). Nihil tibi & iusto illi.respondens ait: Quid enim mali fecit:quod dicendo iesum absoluit. b. ☞ Atilli

a †Et cū esset petrus in atrio deorsum:ve ¶ritubatio.

nit vna ex ancillis summi sacerdotis:& cum vidisset petrum calefacientem se: aspiciens illū,ait : Et tu cum iesu nazareno eras.At ille negauit,dicens :Neq; b scio neq; nouī quid dicas.†Et exiit fo-

a¶prædicator qui dicit:Vigilate iusti & nolite peccare.

ras ante atrium & gallus cantauit.Rur d

a¶consensus.¶non quæ prius.Vnde Matthæus:Vidit eum alia ancilla.

sus autē cum vidisset illū ancilla, cœpit dicere circunstantibus:quia hic ex illis est.At ille iterum negauit.Et post pusil

¶actus.

lum rursus qui astabant , dicebant petro:Vere ex illis es:nam & galilæus es. a e

ille autem cœpit anathematizare & iurare , quia nescio hominem istum quē dicitis . Et statim iterum gallus cantauit. c f

Et recordatus est petrus verbi qd' dixerat ei iesus:prius quam gallus cangtet bis,ter me negabis . Et cœpit flere.

¶compungi.

Capitulum.XV.

¶Vide quam sint solliciti in malo: tota nocte vigilauerunt vt facerent homicidium.

†T confestim mane consiliū facientes summi sacerdotes cum senioribus & scribis & a¶Non solum ad pilatum,sed etiam ad herodem ductus est vt illuderet ei vterq;.

vniuerso concilio vinciētes iesum dūxerunt & tradiderūt pilato.†Et interro e

gauit eū pilatus:Tu es rex iudæorum. i

At ille respondēs ait illi . Tu dicis.†Et k

accusabant eum summi sacerdotes in multis.Pilatus autem rursum interrogauit,dicens :Non respōdes quicquā? a¶Ne crimen diluens,a præside dimitteretur:& crucis vtilitas differretur.

Vide in quantis te accusant. Iesus autem amplius nihil respondit,ita vt mi- l f

raretur pilatus. †Per diem autem festum solebat dimittere illis vnū ex vinctis quemcumq; petissent . Erat autem qui dicebatur barrabas qui cum seditiosis erat vinctus qui in seditione fecerat homicidium . Et cum ascendisset turba,cœpit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis & dixit:Vultis, dimittam vobis regem iudæorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. † Pontifices autem concitaue- g

¶Hircum emissarium.

runt turbam vt magis barrabam dimitteret eis.Pilatus autem iterum respondens , ait illis :Quid ergo vultis faciam regi iudæorum ? At illi iterum n

clamauerunt: Crucifige eum. Pilatus

NICO.DE LY.

☞ a ¶Nam & galilæus es. Licet em f

esset vna lingua oīm hebræoꝝ:in fm va rias partes iudææ variabat in aliqua p prietate:sicut lingua gallica in picardia & in normādia per quā pcipit in loq̄la de qua natione sit aliquis. b ¶Cœpit anathe.i. maledicere sibijpsi fi cognouisset iesum.vñ anathematizatio signat iurationē quæ est per execrationē.s. qñ aliquis imprecatur sibimetipsi malum pœnæ si ita sit sicut imponitur ei.

☼ c ¶Et statim iterum gal.can.&c. Hieroñ.Gallus lucis nuncius q̄d est nisi spūsctūs: cui⁹ voce in ꝓphetis & apīis nos de trina negatiōe excitamur ad amarissimos post lapsum fletus qui male de deo cogitauimus & male locuti sum⁹ de ꝓximo & malefactmus ad nosipsos?

¶In ca.xiiij.vbi dr̄ in postilla: Abba p. pater idē significant:tñ vnum &c.

ADDITIO. Abba est ꝓprienomen syrum.i.chaldaicum:& frequenter hr̄ in translatione bibliæ chaldaica. Ca.XV.

ET confestim &c. Hic ꝑ̄ describit xp̄i passio per gētiles cōsummata.Et prio describitur ipsi⁹ xp̄i crudelis occisio. Sec'o ei⁹ fidelis & deuota tumulatio,ibi: Et cū ia fero esset factū . Pria in duas:qa prio describit xp̄i iniqua condemnatio. Sec'o iniq̄ snię executio,ibi:Et postq̄ illuserūt ei. Pria in quattuor:qa prio xp̄s a gētili iudici pñtat.Sec'o,ab eo examinatur,ibi:Et interrogauit eū pilat⁹. Tertio eius innocētia declarat,ibi: Per diē aūt festū. quarto,iniq̄ cōdemnat,ibi: Pilat⁹ aūt volēs satisfacere pp̄lo. Snia istaꝝ patīī patet ex dictis mat.xxvij. vbi ista ponunt eodē ordine a pricipio illi⁹a.vsq; ꝑ medium:tñ aliq̄ sunt ibi interposita q̄ hic omittunt: qa marcus breuitati studebat vt dictū fuit a pricipio libri hui⁹.

☼ Postq̄ il. &c. lusti traditi sunt romano exercitui. f ¶Ita vt miraret pilatus. s.de eius patientia quem audierat peritum in lege & potentem ad oia respondere. g ¶Pontifices autem &c. Adhuc enim hodie aliqui magis nituntur saluare & etiam promouere malos homines q̄ bonos.

☼ Pilatus

a ¶At illi magis.Dauid:Circundederūt me ca.m.&c. Esa.Expectaui vt faceret iudiciū:fecerunt aūt iniqui. & iniusti.Hiero.Facta est ingreditas mea mihi sicut leo in silua.dederūt sup me vocē suā. b ¶Barrabā & tra. sc.Hiero.Hi sunt duo hirci.vnus a pōpeius.i. emissarius cū pcto ppli in deserum : vterq; absolutus dimittitur.

Alter pro p̄tis absolutoꝝ: vt agnus occiditur.Pars dñi semp mactat.pars diaboli, qui est magister eoꝝ: effrēgnata in tartara p cipitatur. c ¶Iesum fla.cæ.Vt nos a flagellis liberaret.vñ : Flagellum nō apparuit.Cum prius diceretur: Multa flagella peccatoris.Beda.Iesus fla.cæ.Cæsus est ab ipso pilato.vnde Ioh. apprehēdit pilatus iesum & flagellauit.Et post subiunxit. Et milites plectentes coronā de spinis &c. & militibus illudentī p̄buit.Quod ideo fecit:vt eius pœnis & opprobrijs saturati vltra mortē non sitirent. d ¶Et indu.cum pur.Beda.Matthæus ita:Et ex.eum chla. coc.circ.ei:qd' idem est.Pro regia enim purpura data est ei chlamys ab illudentibus: & est quædam rubra purpura cocco simillima.Potest etiam videri q̄ marcus purpuram cōmemorauit quā chlamys habebat q̄uis esset coccinea.Et indu. Vestimentis suis nudatur.i.iudæis purpura induitur.i. gētili ecclesia de amaris populis collecta. Item ea scandalizante exutus in fine iudai ea rursum induitur plæbe.Cum enim plenitudo gentium subintrauerit:tunc omis israel saluus erit.Quia rex dicebat: & hoc facerdotes & scribę imponebant:qa imperium in pp̄lo surparet:illud ēdo induunt purpura qua reges vtunt ꝓ diademate spineam coronā.ꝓ sceptro regali calamū donant:sicut matthæus dicit.Et adorāt quasi rēge &c.Sicut caiphas nesciēs dixit :Oportet enim vnum hoīem mori pro populo: sic milites oia mystice nescientes faciunt. Purpura:caro eius rubra passionibus.vñ: Quare rubrū est indumētū tuū : & ve.t.si. cal.in tor.Spineā coronā portat:qa ꝓ nobis factus mortalis,nr̄a suscæpit delicta. vñ:Ecce agnus dei,ecce q̄ tollit p̄ta mundi.Quod aūt spinę p̄ta significēt, dñs sic ostendit . Terra tua spinas & tribu.ger.tibi.i.est cōscientia tua,pun ctiones tibi & aculeos vitioꝝ ꝓcreare nō cessabit.Quod vero fm Lucā apud herodē alba veste induitur:& fm alios a militibus pilati cocci neo vel purpureo habitu induitur.in vno innocētia & humanitatis castitas in altero exprimitur veritas passionis per quamvnit ad gloriam regni immortalis. Purpura enim & passionem & regnum significat.Sed qa vt ait Apl̄us: Quotquot baptizati estis,xp̄m indui.& Esa.His velut ornamento indueris.Pōt in vtroq; habitu probrosa quidem inimicoꝝ iudicio:sed dñi electione gloriosissima multitudo electoꝝ designatur in martyres cæteroscq; fideles distinguitur. Alba veste induitur,cū munda cōfessione iustorū circundatur.Purpura vel cocco vestit:cū triūpho gloriosorū martyrū gloriatur. e ¶Et percu.

ca.e.Caput xp̄i deus est.Caput ergo christi pcutiunt:qui eū denegāt esse deū.Et q̄ scripturæ auctoritate errorem suum defendunt (quia scriptura arundine solet fieri) quasi arundine caput eius feriunt.In facie eius spuunt q̄ p̄sentiā gr̄æ eius execrandis verbis ex interna cæcæ mētis insania cōcæptis respuūt & eū in carne venisse negāt. f ¶Adora.eū.Quasi falso se dixisset deū. Sed hodie (quod est grauioris in sanię) quidā eū certa fide vt deū verū adorāt:sed puersis actib⁹ mox verba eius quasi fabulosa despiciunt ac ꝓmissa regni illius tēporalib⁹ illecebris postponunt. g ¶Et educunt illum vt crucifigerent eum. Hiero. Hic educitur abel in agrum a fratre vt perimatur. Hic adest isaac cum lignis,et abraam cum ariete inter vepres hærente. Hic adest ioseph cū talari tunica lita sanguine. Hic adest Moyses cum virga & serpente fuso in ligno. Hic botrus in ligno portatur. Hic adest helisæus cum ligno ad quærendam securim q̄ę in imo demersa est:& natauit ad lignum.i.genus humanū,quod a lignovetito in infernū cecidit:per lignū crucis christi et p̄ baptismū aquæ ad paradisum natauit.

a ¶Quod dicendo,iesum absoluit.

vero dicebat illis:Quid enim ma/ a¶insanię suæ satisfaciētes: nō interrogatio

li fecit ? At illi magis clamabant: ni respondentes præsidis.

Crucifige eum. Pilatus autem vo/ a lens satisfacere pp̄lo , dimisit illis

a¶hircum emissarium. b¶pro peccatis occidendum.

barrabam & tradidit iesum flagel/ b

¶vt nos a cruciatibus liberaret.

lis cæsum vt crucifigeretur.† Mili/ b

tes autem duxerūt eum in atrium prætorii & conuocant totam co/

a¶gentili ecclesia.

hortem :& induunt eum purpura: & imponunt ei plectētes spineam a¶vt reges efficiamur.

coronam : & cœperunt salutare b

eum,† Aue rex iudæorum . Et per/ c

cutiebant caput eius arundine: & conspuebant eum : & ponentes f

genua adorabant eum. † Et postq̄ c

illuserunt ei , exuerunt illum pur/

¶gentili ecclesia. ¶iudæis.

pura,& induerunt eum vestimētis

¶tanq; frater cain abel in agro.

suis: & educunt illū vt crucifigerēt h

cū.† Et angariauerunt quempiam i

prætereuntem simonem cyreneum venientem de villa , patrē alexādri e k

& rufi , vt tolleret crucem eius : Et perducunt eū in golgotha locum: 1

quod est interpretatū , caluariæ lo/

a¶Amara vitis,amarū vinū facit:& ꝓpinat iesu.vñ:Dederūt in escā meā fel: & in siti mea potauerunt me aceto.

cus.† Et dabant ei bibere myrrhā f

Matthæus cū felle mixtū:q̄ idem est. Fel em ꝓ amaritudine posuit. Myrrhatū enim vinum est amarissimū: q̄q; fieri possit vt & felle & myrrha amarissimum redderent vinum. Hiero. Et dabant &c. hoc aceto succus lætalis pomi abstergitur. Et non accæpit. id pro quo patitur. vnde de eo. Quod non rapui tunc exoluebam.

☞ Et non

NICO.DE LY.

☼ c ¶Postq̄. Hic ꝑ̄ describit iniq̄ snię lar.in xp̄m executio vbi prio ponit ipsius xp̄i iudicati crucifixio. sec'o, crucifixi illusio,ibi:Et p̄tereū. blasphemabant. tertio,illusi expiratio,ibi: Et fa. cta ho. sexta. snia istaꝝ partiū patet ex dictis Mar.xxvij. exceptis q̄ sequunt. e ¶Patrē ale. Hic dicit hiero. q̄ nomē isti⁹ simonis hic exprimit rōne filioꝝ suoꝝ: q̄ erāt discipuli xp̄i. f ¶Et da. ei bi. &c. Dicunt alię q̄ ipsud vinū dr̄ myrrhatū ex ꝓprietate myrrhæ q̄ est valde amara : ista tñ amaritudo causabat ex admixtione fellis. Alij aūt dicūt q̄ nō solū fuit ibi mixtio fellis sed etiā myrrhę.

☼ Et non

☼ a ¶Pilatus aūt. Sic faciūt mali iudices ꝓ fauore humano iusticiam subuertētes. b ¶Et cœpe. ita faciūt multi in eccl̄ia deuote salutātes eū i apparētia:sed cū expoliāt bonis & affligūt & pcutiunt in mēbris suis. d ¶Et an. sic mīti portāt hodie in angaria crucē pnię. f ¶Et da. Sitr hodie mīti dāt xp̄o bibere potū amarū & diuidunt sibi vestimēta sua:rapiētes bona simpliciū xp̄ianoꝝ.

☼ Et cum

C
Ionæ.1. &.2.
Ephe.3.
Ioh.19. c.
1.Pet.2. d.
Mat.27. b. Rom.8. c.
Mat.27. d. Ioh.19.a.
Mat.27. d.
Mat.27. d.
Luc.23.d Hie.11.c. Gen.22. c.
Mat.27. d.
Luc.23.d Hie.11.c.
Mor afr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E

a ¶ Et non accepit. Matthæus. Et cū gustasset, noluit bibere. Indicat matthæ⁹ cp̄ nobis amaritudinē mortis gustauerit: sed die tertia resurrexit. b ¶ Et crucifi. &c. Hieron. Hic figitur salus in ligno. Prio, infixa est mors in ligno. lignū primū, sciētiæ boni & mali. Sed m, boni tm: & vitę nobis lignū est. Extēsio primę man⁹ ad lignū, mortē apprehendit: extēsio scd'æ vitā quæ perierat, inuenit. Ligno hoc vehimur per mare vndosum ad terram viuentium. c ¶ Vestimēta sua &c. Bed. Quadripertita vestis xpi f m numerum militū: significat ecclesiā quattuor partibus orbis equaliter. i. cōcorditer distributā. Hier. Vestimēta dñi, mādata sunt q̄b⁹ tegit corpus eius qd' est ecclia: qa diuiduntur inter milites gentiū: vt sint quattuor ordines cū fide vna fides. i. cōiugati: viduati: ꝓpositi: separati. Sortiti sunt tunicā indiuisam quæ est pax & veritas in cunctis in modū regalis amictus vel anuli. d ¶ Mittentes sor. Hiero. Sup tunicā. s. quæ erat incōsutilis. Hæc sortita oim partiū significat vnitatē q̄ vno vinculo charitatis cōtinet: qa q̄ sup eminet oi scię, & sup oia ꝓcepta est, q̄si de sup cōtexta est. In sorte, gra dei cōmendatur sic em in vno ad oēs puenit cū sors oibus placeat: qa dei gra in vnitate ad oēs puenit: & sors solius dei iudicio venit vel cedit. e ¶ Erat aūt ho. ter. Hiero. Hoc ꝓprie marcus. nā sexta hora tenebręs suffudunt terrā vt non qs posset mouere caput. A tricesimo nam; fructu marcus ascēdit ad centesimum. i. a tertia hora crucis vsq̄ ad tertiā resurrectionis quæ post tres dies fuit. Tricesimus fructus in cruce. sexagesimus in inferno. cētesim⁹ in paradiso. Qua si dico cp̄ milites crucifixerunt eū: qd'sa'ctū est hora quasi sexta f m Ioh. sed pri⁹ iudæi hora tertia crucifixerūt eū q̄ magis dicēdi sunt eū crucifixisse: q̄uis nitant hoc dissimulare: cū milites q f m officium suū duci suo paruere. f ¶ Et erat tī. Beda. Titulus ostendit cp̄ nec occidēdo potuerūt efficere q̄ nō esset eis rex. vū: Ego aūt constituta sum rex ab æter. &c. Bñ em simul est rex & pontifex: cū eximiā patri suę carnis hostiā offerret in altari crucis: & regis dignitatē titulo prætenderet: vt cunctis insinuaret cp̄ per crucis patibulū nō p̄diderit sed consummauerit imperiū. Hiero. Q̄. in titulis psalmorum p̄notat. In fine ne corrumpas: & cū trib⁹ linguis: malcus iudæoꝝ: basileos exomolisson, rex cōfessoꝝ: hæ tres linguæ in crucis patibulo cōiunctę sunt: vt ois lingua cōmemoraret p̄dictā iudæoꝝ. g ¶ Et cū eo crucifi. Bed. Sicut dicit apls: Vetus hō noster simul cū illo crucifixus est vt destruatur corpus pcti: vt vltra nō dñet sup nos pctm. Q̄. diu ergo id agūt opa nra vt euacuet corpus pcti: q̄diu exterior hō corrumpit vt interior renouet, ips est crucis. Hæc q̄dē etiā sunt bona opa, tm adhuc laboriosa: quoꝝ merces reges eius. Sed ideo dicit spe gaudētes: vt requię futurā cū hilaritate expectemus in laboribus. Hāc hilaritatem signat crucis latitudo in trāsuersō ligno: vbi signūt man⁹. Per man⁹ em, opa: p latitudinē, hilaritatē operātis intelligimus: qa tristitia facit angustias. Per altitudinem cui caput adiungit, expectationem retributionis de sublimi iustitia dei. Per longitudinem qua totū corpus extēdit, tolerantiā: vī lōganimes dicunt. Per ꝓfundū q̄d' terræ est infixū, ipm sacramē-

Eph.3.d. ti secretū. Vū apls: Vt in charitate radicati & fundati possitis comprehendere cū oibus sātis q̄ sit latitudo, longitudo, sublimitas & ꝓfundū. h ¶ Duos latrones. Bed. Latrones q̄ cū dño crucifixi sunt: signant eos q̄ fide & cōfessione xpi: vel agone sui martyrij: vel quamlibet artē continentiā subeunt. Et q̄ hoc pro æterna glia gerunt: dextri latronis merito & fide signant. Qui aūt ꝓ humanæ glorię vel qualibet minus digna intēctione, sinistri latronis mentē imitat & actus. Hieron. Cū iniqs veritas deputata: vnū relinquit sinistrum:

a ¶ noluit bibere f m matthæū. b ¶ Maledict⁹ ois qui pendet in ligno: factus est maledict⁹ vt nostrū tolleret maledictum.

b tum vinū & nōn accepit. † Et crucifi- a a ¶ in quattuor ordines. ¶ in quattuor partes f m Ioh. b ¶ mandata. ¶ & alia præter tunicā.

¶ als sua.

c figētes eū diuiserūt vestimēta eius

d mittentes sortē sup eis quis qd tol

e leret. Erat aūt hora tertia & crucifi- b

f xerunt eum. † Et erat titulus causæ

¶ Hebraice: græce: & latine.

g eius inscriptus. Rex iudæorum. Et

h cum eo crucifigunt duos latrones:

a ¶ oues a dextris. ¶ hic assumit. b ¶ hædos a sinistris. ¶ hic relinquitur.

vnum a dextris & alium a sinistris eius. Et impleta est scriptura quæ

¶ latronibus.

dicit: † Et cū iniqs reputatus est. Et g prætereuntes blasphemabant eum

i mouentes capita sua, & dicentes:

† Vah q̄ destruis templū dei: & i trib⁹

a ¶ insultāt netarij salutē quā inchoauerat.

diebus reædificas. Saluum fac temetipm descēdens de cruce. † Similr

& summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dicebant:

k Alios saluos fecit, seipsum nō pōt saluum facere: Christus rex israel

l descendat nunc de cruce, vt videa-

¶ fraudulenta promissio.

mus & credamus. † Et qui cum eo

¶ plurale pro singulari.

n crucifixi erant conuitiabant ei. Et

a ¶ sol refugit: quia nō pōt videre mortē xpi & collaborat laborāti: Vel ne impij blasphemantes sua luce fruerentur.

o facta hora sexta tenebræ factæ sunt per totā terrā vsq̄ i horā nonā. † Et

hora nona exclamauit voce ma-

a ¶ Bed. vt homo loquit vt hō fleret: vt homo crucifigitur: vt homo turbatur.

gna iesus dicēns. Eloi eloi lamma azabthani: quod est interpretatum

¶ Hiero. principiū est vicesimi primi psalmi quod em in medio ponit respice in me in hebræo non habetur.

p deus me⁹, de⁹ me⁹: vt qd dereliqsti e

NICO. DE LY.

✠ a ¶ Et non accepit. Cōtrariū tñ videtur Ioh. xix. f. vbi dr: Cū accæ. iesus acetum. Ad qd' dicendū qd' aliq̄d accæpit ad gustandū: modicū tñ ꝓpter adimpletionē ꝓphetiæ dicētis: In siti mea potauerūt me aceto. Et qa illud qd' modicum est quasi nihil reputat. ideo hic dr: q̄ nō accæpit. s. ad pfectę bibendū. b ¶ Erat aūt &c. Ioh. xix. c. dicitur: Erat aūt hora quasi sexta. f m veritatē erat hora media inter sextam & tertiā. mediū vero denominat ab vtroq̄ extremoꝝ: & ideo ab euangelistis aliquā do denominat tertia, aliquā do sexta.

✠ Videns

✠ c ¶ Et cū iniqs repu. est. sic fit hodie ipsius mēbris per iustitiæ submersionē in multis locis. d ¶ Et prætere. blas. &c. Hoc fit: faciunt detractores bona facta membroꝝ christi denigrantes. e ¶ Deus meus vt qd dc. me., ꝓpter qd' nō debet xpianus mirari si a deo ꝓmittit per malos tribulari: qa sic suo capiti cōformat.

✠ Et velum

A

a ¶ Et quidā. Non oēs. Forsitā milites romani nō intelligētes ꝓ prietatem hebrǽi sermonis: ex eo qd' dr eloi. putauerunt heliā ab eo vocari. Vel iudęi solito sibi sermone verba dñi deprauātes im-

Ioh.19.f. becillitatis infamabant eū: cp̄ heliæ vocaret auxilium. b ¶ Currens aūt. Beda. Iohānes plenius dicit. Postea sciēs iesus: quia iam omnia consummata sunt, vt cōsummare tur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo positū erat aceto plenum &c. Q. hoc minus fecistis, date quod estis. Erant enim acetū degenerantes a vino prophetaꝝ & patriarcharum tanq̄ de pleno vase de iniqtate huius mundi pleni: cor habētes sicut spongiam cauernosis & tortuosis latibulis fraudulētum. Ysopo circūposuerunt spongiam aceto plenam. Ysopus herba humilis pectus purgans: christi significat humilitatē quā circundederūt & circunuenisse putauerūt.

Ps.50.b. vnde: Asperges me domine ysopo & mūdabor. Christi em humilitate mundamur.

Phil.2.b qa' nisi humiliasset semetipm factus obediens vsq̄ ad mortem: mortem autem crucis, sanguis eius in mundationē nostram fusus non esset. Per arundinē cui imposita est spongia, scriptura significat: quæ hoc facto impletur: quia arūdine, scribit: sicut locutio (quæ per linguā formatur) lingua dicitur: Vñ linguam græcā & latinam dicimus. Hiero. Currens aūt. Inuenit simili

Esa.5.a. tudinem eoꝝ: Spongiā concauā ætatē aridam ignibus aptam impletā aceto: hoc est malicia & odio vel dolo: de quo dominus plantauit vineam soreth. Et quō conuersa est in amaritudinem vitis alienæ. & expectauit vt faceres vuas: & fecisti spinas.

Luc.23.f. c ¶ Iesus autem vo. ex. Beda. Qui dixerit

B Lucas aperit. Pater in manus tuas commē

Ioh.19.f. do spiritum meum: & hoc dicens expirauit: Quod aūt dicit iohannes: Cum accæpisset acetum, dixit: Cōsummatum est: & inclinato capite tradidit spiritū. Inter hoc

Luc.23.f. quod ait: Consummatū est: & illud: Inclinato capite emisit spiritum: emissa est vox illa magna quā iohānes tacet, cæteri commemorant: In manus tuas &c. Hieron. Iesus autem &c. Infirmata etem carne, mox

Ps.17.c. virtus diuina inualuit quæ dicit: Aperite mihi portas iusticiæ &c. Nos autem cum nulla, vel vna voce morimur qui ꝺ terra sumus. Ille enim cum exaltata voce expirauit qui de cœlo descendit. d ¶ Et velū templi &c. Vtarca testamenti, &ꝺmīa legis sacramēta q̄ tegebant, appareant: & ad

Ps.75.a. gentes transeant. Ante dicebatur. Notus

Ioh.56.b in iudæa deus israa. m. n. e. Nunc autē: Exaltare super cœ. deus: & in oi &c. Et in cuan-

Mat.10.a gelio prius. In viā gētium ne abieritis. Et

Ioh.28.d. post passionem: Ite & docete omnes gētes &c. e ¶ Videns aūt. Ostendit quare centurio mirat: qa vidit eū sic expirasse. i. spiritum emisisse. Nullus em habet potestatē

Arri⁹ ge- emittendi spm, nisi conditor aīaꝝ. f ¶ Vere &c. Hiero. Nota cp̄ centurio ante crucem in ipso scandalo passionis vere filiū dei cōfitetur: & Arrius in ecclesia prædicat creaturā. Vñ merito per centurionem fides ecclesiæ significatur quæ velo mysteriorum cœlestium ꝓ morrē dñi reserato cōtinuo iesum & vere iustū hoiem: & vere filiū dei synagoga tacente cōfirmat. g ¶ Erant aūt. Hiero. Sicut nō excludit muliebris sexus a salute per mariam virginem ita nō repellitur a mysterio crucis scientiæ & resurrectionis p viduam mariā magdalenā & cæteras mares. h ¶ Iacobi mi. Beda. Minorem iacobū dicit iacobum alphei qui & frater dñi: eo cp̄ esset filius mariæ materteræ dñi. De qua iohānes: Stabāt aūt iuxta crucē iesu mater eius: & soror matris eius maria cleophæ: & maria magda. Cleophæ videtur eam dicere a patrevel a cognatione.

Ioh.19.e i ¶ Et cum iam. Bed. Parasceue græce: ꝓparatio latine. Hoc noīe iudæi inter græcos morātes sextā sabbati apꝑellabant: qa in eo quæ sabbato erant necessaria ꝓparabāt. f m q̄ de māna dictū est:

Exo.16.e sexta die colligetis duplū &c. Quia ergo sexta die homo fact⁹ est:

Gen.2.a & tota mundi creatura perfecta est: septima aūt cōditor ab omni opere suo requieuit. Vñ & hūc sabbatū. i. requiem dici voluit: re-

C cte saluator ea dē sexta die crucifixus hoiem restaurauit. Ideoq̄ cū accæpisset acetū dixit: cōsummatū est. i. diei sextæ opus cōpletum est: qd' pro mundi reparatione suscæpi. Sabbato aūt in sepulchro requiescēs, resurrectionis q̄ octaua die futura erat expectabat exitum: vbi nostræ deuotionis & retributionis plucet exemplū: quos in hac sexta ætate, pro dño pati & mūdo necesse est crucifigi. In septima vero ætate. i. cū læti quisq̄ debitum soluerit, corpora quidē in tumu- †Ioh.19.f.

lis aias aūt in secreta pace cum dño gaude re: & post bona opa oportet quiescere: donec octaua veniente ætate: & ipsa corpora resurrectione glorificata cū aiabus, simul in corruptionem æternæ hæreditatis accipiant. k ¶ Venit ioseph. Hiero. Ioseph venit sero parasceue ab arimathia quæ interpretatur deponens: ad deponendū corpus christi in monumēto. Nobilis decurio expectās re. dei. Introiuit ad pila. & petijt cor. iesu. Ioseph inuoluit syndone: in syndone inuolutum corpus posuit in monumentum quod excisum erat de petra: & aduoluit lapidem ad ostium monu- †Mat.27 f.

menti. Mariæ aspiciunt vbi poneret. Hęc oia cōgruunt ad populū iudaicum in fine Luc.23.f. credentem, qui nobilitatur fide: vt abraæ sit filius: Deponit desperationē: expectat regnum dei: intrat ad christianos vt baptizetur: quod significat nomen pilati. id est os malleatoris. i. qui domat gētes feras vt regat eas in virga ferrea: & petit sacrificiū qd' donat pœnitentibus in fine. i. viatico. †Mat.27 f.

Et mundo corde & pctis mortuo, inuoluit in munimine fidei, stabilitū operculo Luc.23.g

spei per opa charitatis cōcludit. Finis em 1.Tim.1. pœpti est charitas. Aspicientibus a longe a.

electis qui sunt stellæ maris: qn̄ si fieri potest, scandalizabunt etiam electi. l ¶ De D curio. Officiū curiæ administrās magnæ dignitatis apud sæculū: maioris apud deū fuisse legit. Talem enim fuisse dicebat qui corpus dñi sepeliret: qui & per iusticiā dignus esset: & per nobilitatē fæcularis potentię facultatem obtineret. Non em ignotus aut mediocris ad præsidem accedere: & crucifixi corpus posset impetrare.

✠ Ioseph

NICO. DE LY.

✠ b ¶ Videns aūt centurio qui ex ad †Mat.27

uerso stabat: quid sic cla. expi. aitt &c. Vi f.

debat em cp̄ illa vox nō poterat naturali- Lu.23.g.

ter formari ab hoie sic propinquo morti: Ioh.19.g

& ideo cōclusit cp̄ esset formata virtute dei dicēs: Vere hic hō filiꝰ dei erat. c ¶ Et cū iam sero factū esset. Hic describit ipsius xpi deuota tumulatio: & patet snia ex diētis Matt. xxvij. excæptis quæ sequuntur.

d ¶ Quia erat parasceue. i. ꝓparatio: qa iam sero factū esset. Hic describit ipsius xpi deuota tumulatio: & patet snia ex diētis Matt. xxvij. excæptis quæ sequuntur.

a me: Et quidam de circunstantibus audientes, dicebant: Ecce heliam

b vocat. † Currēs aūt vnus & implēs

a ¶ ipsos cauos igni apto. b ¶ dolo malicia.

ſpongiam aceto, circumponensq̄

a ¶ amaritudinem. b ¶ dulcedini.

calamo pōtum dabat ei, dicens: Sinite: videamus si veniat helias

¶ qui de cœlo.

c ad deponendum eum. Iesus au-

a ¶ nos cū nulla vel cū vna quæ de terra.

¶ Pater. In manus tuas cōmen. spi. meum.

tem emissa vōce magna expirauit.

¶ Cœlum aperitur.

d † Et velum tēpli scissum est in duo, a

e a summo vsq̄ deorsum. Videns b

a ¶ Nouissimi primi. Gētilis confitet plæbs iudaica cæcata negat vt fiat eius error peior priore.

autem centurio qui ex aduerso stabat: quia sic clamās expirasset, ait:

¶ Beda. Hominem & deū confitetur.

f Vere hic hō filius dei erat. † Erant autem & mulieres de longe aspicientes: inter quas erat maria magda-

a ¶ ad differentiam iacobi zebedei qui inter primos apostolos vocatus est & electus a domino.

h lenæ: & maria iacobi minōris: & ioseph mater & salome. Et cum esset in galilæa sequebantur eum, & mi-

a ¶ Beda. Mos erat vt mulieres ꝓceptoribus de sua substantia ministrarent.

nistrabant ei, & aliæ multæ q̄ simul ascenderant cum eo hierosolymā.

¶ in fine.

i † Et cum iam sero esset factum: qa §

erat parasceue quod est ante sab-

a ¶ Dponens. ¶ Allego. Iudaicus populus deponens desperationē. b ¶ quæ & ramatha ciuitas helcanę & samuelis.

k batum, venit ioseph ab arimathia §

¶ fide.

l nobilis decurio: qui & ipse erat exg

pectās regnum dei. Et audacter in h

tunc erat feria sexta in qua ꝓparabantur ea quę debebant comedi die sequēti. e ¶ Venit ioseph. ad sepeliendum xpm anteq̄ intraret sabbatum: in quo non erat licitū facere talia. f ¶ Ab arimathia. quæ antiquitus dicta est ramatha: de qua fuit samuel: vt habetur. j. Regum. g ¶ Decurio. i. vnus de curialibus. Decuriones Decurio.

enim dicunt qui sunt de curia alicuius magni principis. Dicitur etiā decuriones, qui accipiunt curā plæbis. h ¶ Et audacter introiuit ad pilatum. Prius em erat discipulus xpi occultus, ꝓpter metum iudæoꝝ: sed exēplo mortis christi aiatus ostendit se publice esse christi discipulum petendo eius sepulturam & exequendo.

✠ Et aduoluit

✠ a ¶ Et velum templi scissum est in duo. j. Cor. iij. d. dicitur. Templum dei sanctū est quod estis vos: & ideo velum huius templi scinditur quando per compassionem mortis christi, fidelis ab omni terrenorum inordinato amore separatur. b ¶ Videns autem centurio. Per hoc cp̄ iste gentilis confitebatur in christo veritatem deitatis: significata fuit illuminatio futura gentium, & exc- Moralr.

cætatio iudæorum. c ¶ Venit ioseph ab arimathia. Sequitur:

✠ Et petijt

E Allego. ¶Ioseph aũt &c. Beda. Ex simplici sepultura dñi ambitio diuitum cõdemnat: q̃ nec in tumulis pũt carere diuitis. Allegorice. Corpus xpi, nõ auro, nõ gẽmis, aut serico: sed lineo puro obuoluendum est. Morale aũt: ille in sindone munda iesum inuoluit: q̃ eum pura mente suscipit. Hinc ecclesia sacrificiũ altaris non sericeo nec̃ panno tincto: sed lineo terreno celebrat. sicut corpus dñi in sindone munda sepultũ est. b ¶Quod erat excisum de petra &c. Beda. dicit cp monumentũ dñi domus rotunda fuit de subiacente rupe excisa: tantæ altitudinis vt homo rectus consistens vix extenta manu culmen possit attingere. Et habet introitum ab oriẽte: cui lapis ille magnus aduolutus atq; impositus est. In eius parte aquilonari ipsum sepulchrum. i. locus dñici corpis de eadẽ petra factus est septẽ hũs pedes lõgitudinis: trium palmo: mensura a pauimẽto alti? eminens. Qui. s. locus nõ desup: sed a latere meridiano per totũ patet vñ corpus inferebatur. Color autẽ monumenti & loculi albo & rubeo dr̃ esse pmixtus. c ¶Maria aũt magda. Beda. Lucas dicit: ga astabant oẽs noti eius a lõge: & mulieres quæ secutæ fuerant eum. Sed alijs depositio corpore eius ad sua remeantibus solæ mulieres quæ artius amabant funus subsecutæ quo ponerẽt inspicere curabant: vt ei congruo tẽpore munus deuotionis offerrent. Beda. Moraliter. Sanctæ mulieres die parasceues. i. p̃parationis idem faciunt: cum animę humiles & quo maioris sibi cõscię fragilitatis, eo maiore saluatoris amore feruẽtes, passionis eius vestigijs in hoc sæculo (quo p̃paranda requies futura) diligẽter obsequuntur. Et si forte valeant imitari pia curiositate quo ordine sit eius passio ample. tenda perpendunt. Ca. XVI.

ET cũ transisset &c. Bed. Lucas dicit: quia reuertentes a monumento parauerunt aromata & vnguenta & sabbato siluerũt: ga mandatũ erat vt sabbati silentium a vespera vsq; in vesperã seruare tur. Ideoq; religiosę mulieres sepulto dño dum licuit opari. i. vsq; ad solis occasum vnguẽta parauerũt: vt lucas dicit: Et ga p̃ angustia tpis explere nõ potuerunt: mox transacto sabbato. i. occidẽte sole vbi operandi licẽtia redijt: festinauerũt emere aromata sicut marcus dicit: vt venientes mane vngerent iesum. Neq; vespere sabbati præoccupante iam noctis articulo monumentum adire valuerunt. e ¶Vt veniẽtes vngerent. Moraliter. Sancte mulieres quæ dominum fuerãt secutæ cum aromatibus ad monumentum venerũt & ei quẽ viuentem dilexerũt, etiam mortuo studio humanitatis obsequuntur. Et nos ergo in eum qui mortuus est credentes: si odore virtutum refecti cum opinione bonorum operum: quærimus dñm: ad monumẽtum eius cum aromatibus venimus. Q̃ aũt valde mane veniũt ad monumentum orto iam sole. i. cũ iã cœlũ ab oriẽtis parte albescret: qđ fit solis orientis vicinitate ad lr̃am magnus quærendi & inueniẽdi dñm seruor charitatis ostendit. Mystice aũt nobis exẽplũ datur illuminata facie, decussis vitiorum tenebris, odorem bonor̃ operum dño & or̃onũ suauitatẽ offerre. Hiero. Nũc cũ aromatib? redolentibus cũ sp̃sa & adolescẽtulis q̃ currũt: post eã cõspergim? librũ. i. cubile mentis nr̃æ. Nũc introducit nos rex in cellaria sua. Nunc surgit amica maria: hyems abijt: pluuia recessit: flo. ap. vox turturis audita est in terra nostra: vi. flo. odo. de. redijt sponsus de umbra sub qua dormiũt in meridie. Post tristia sabbata fœlix irradiat dies q̃ primatum in diebus tenet: luce prima in ea lucescen te: & dño in eo cũ triumpho resurgẽte & dicente: Hæc est dies quã fecit dñs &c. f ¶Et valde ma. Hiero. Quod alius dicit diluculo. Diluculum est inter tenebras noctis & diei claritatẽ in qua salus venit in ecclesia declaranda more solis qui cõsurgens roseam p̃mittit aurorã: vt tãtus splendor p̃paratis oculis possit videri: cũ tempus

¶ad xp̃ianos. ¶malleator. ¶viaticum.

troiuit ad pilatum & petiit corpus a iesu. Pilatus autem mirabatur si iam obiisset: & accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset: & cum cognouisset a centurione, donauit corpus ioseph.

a¶cor mundũ, & pctis mortuũ.

a †Ioseph aũt mercatus syndõnem: & deponens eũ inuoluit syndone:

¶in munimine fidei.

b& posuit eũ in monumẽto qđ erat a¶quæ est christus. b¶per opera charitatis. ¶als: in. c¶Operculum fidei.

excisum de pẽtra & ãduoluit lãpidb a¶electi qui sunt stellæ maris.

c dem ad ostiũ monumenti. † Maria c autem magdalenæ & maria ioseph ¶a longe: quia scãdalizabuntur si fieri põt:

aspiciebant vbi poneretur. d etiam electi.

ET Post tristia sabbata, fœlix irradiat dies. Ca. XVI. c

¶electi qui sunt stellæ maris.

trãsisset sabbatum: maria magdalenæ & maria iacobi & salome emerunt aromata vt venientes e f

a¶i. prima a sabbato. Eadẽ, prima sabbati dicitur quæ nunc dñica appellatur.

f vngerẽt iesum. † Et valde mane vnã a¶id est requietionum quæ in sabbatis custodiebantur.

sabbatorũ veniũt ad monumẽtum a¶Post occasum corporis. b¶. i. christo.

g ortõ iam solẽ: & dicebãt ad inuicẽ: h a¶legem mortis.

Quis reuoluet nobis lãpidem ab ostio monumenti? Et respicien a¶originale peccatum. b¶legem mortis.

h tes vidẽrunt reuolutum lãpidem: k ¶i. etiam insantes tangit in vtero gemitus oĩm & oĩbus grauis.

Erat q̃ppe magnus valde. Et introi l

tps dñicę resurrectionis illuxit: vt tũc laudes xp̃i tota cãtaret ecclesia sanctaꝝ fœminarũ: qñ vitã p̃stitit & lumẽ credulitatis infudit. g ¶Et dice. ad m. Hiero. Aglæ cõgregant ad corpus: martyres & apli videt lapidẽ reuolutũ q̃ est lex mortis, q. d. vbi est mors aculeus tuus? h ¶Reuolutũ lapidẽ. Bed. Quõ lapis p angelũ sit reuolutus. Matthæus dicit. Allego. aũt lapidis reuolutio resurrectionẽ sacrorũ xp̃i q̃ Allegetemẽ in lapide scripta est cuius ablato tegmine, glia resurrectionis ostẽsa est: & abolitio mortis antiquæ, & vita nobis speranda perpetua toto orbe cœpit prædicari.

¶Iuuenẽ.

NICO. DE LY.

✻ b ¶Et aduol. la. &c. Circa eũ sepulchrum erat quędã clausura: & ad ostiũ illi? clausurę fuit posit? lapis magnus nõ a solo Luc. ioseph: sed etiã ab alijs q̃ fuerũt cũ eo in se pultura xp̃i. c ¶Maria aũt mag. & maria ioseph. d ¶Aspiciebant vbi po. ad hoc vt transacto sabbato venirent ad vngendũ corpus eius.

✻ a ¶Et petijt corpus ie. &c. Moral?. Ioseph q̃ interpretat accrescẽs, corpus iesu petit qñ psona crescẽs in v̄tutibus eucharistiam sumit. Et iuoluit in syndone, qñ deuotionẽ suã absc̃ondit ab humana laude. Et g. ponit in monumẽto qñ iugiter cogitat de ipso: ga monumẽtũ dr̃ q̃si monẽs mentẽ. per hoc aũt q̃ stẽ mulieres aspiciebãt vbi poneret: significatũ fuit cp religiosæ psonæ q̃ sunt mũdo mortuæ: debẽt cũ eo per cõpassionẽ sepeliri vt resurrectionis eius participes fieri mereantur. Ca. XVI.

ET cũ trã. Posq̃ descripta est reductio pctõris in deũ p xp̃i pditionẽ & suæ passiõis redemptionẽ. Hic oñr describit dicta reductio p suã resurrectionẽ & ascensionẽ. Et prio describit manifestatio suæ resurrectionis. Sccõ, sublimatio suæ p? ascẽsiõis, ibi: Et dñs qdẽ iesus. Pria i duas a. ga prio describit manifestatio resurrectio Iohnis p denũciationẽ angeli. Sccõ, p apparitionem ipsius dñi, ibi: Surgẽs iesus. Circa primã partẽ describit aduẽtus mulierũ ex deuotione ad sepulchrũ vbi audierunt ab angelo resurrexisse dñm & hoc est qđ dr̃. e ¶Et cũ trãsisset &c. Q̃ diu eũ durauerat sabbatũ nõ erat eis licitũ aliq̃ emere: sed in vespere eiusdẽ diei terminabat? est nitas: & tũc emerũt aromata vt in crastino bñ mane venirẽt ad sepulchrũ. iõ subdit: g ¶Et val. ma. vna sab. i. pria dierũ illius hebdomadæ post sabbatũ: sicut dr̃ Gen. 1. a. Et factũ est vepe & mane dies vn?. i. primus. Sciẽdũ etiã cp oẽ dies illi? hebdomadæ vocabant sabbata. p tãto ga erãt festiuaꝝ. Sicut ergo dies festiuus ex vigilia & festo cõstat: sic dies illi? ex die sabbati & die dominico. Vel dicit? sabbata. p tãto ga erãt festiuaꝝ: eo cp solẽnitas paschalis durabat septẽ dieb?. Pria tñ dies & septima erant celebriores intermedijs: ita cp in illis poterãt emi aromata illa. h ¶Orto iã so. i. ad ortũ iam appropinquãte. Sol enim dicit? ortus. Vno mõ pfecte q̃n prio egredit & apparet sup terrã: & sic nõ accipit hic. Alio mõ q̃n lux ei? incipit apparere. s. in aurora: & sic accipit hic ort? solis: & iõ Ioh. xx. dr̃ adhuc cp tenebræ erãt: ga aurora media est inter tenebras noctis & lucẽ plenam diei: & iõ ab vtroq; põt noiari sicut mediũ ab extremis: ga pticipat naturã vtriusq; extremi. i ¶Quis reuol. no. la. q. d. nõ possim? reuoluere p nosp̃sas: ga erat magn? valde & postea subditur. k ¶Viderũt re. la. per angelũ q̃ venerat ad manifestandũ xp̃i resurrectionẽ factã. l ¶Et introeũ. in mo. i. intra clausurã q̃ erat circa monumentũ. Dicit aũt monumentũ quasi mones mentem. Moraliter. e ¶Et cũ tran. Sequit: f ¶Vt veniẽtes vn. ie. Gre. Nos aũt in eũ q̃ mortuus est credẽtes si odores? tutũ referti cũ operatione bonor̃ operũ deũ q̃rimus, ad monumẽtũ ipsi? cũ aromatibus venimus. k ¶Vide. re. lap. per hoc aũt referatio mysteriorũ xp̃i significat: quæ velamine legis in lapide scriptæ tegebantur.

✻ Præcedet

a ¶Iuuenem. Hiero. Non sen̄: nõ insantẽ: sed iocundũ ætate: vt dicit. Lætare iuuenis in adolescẽtia tua: quæ nõ est hic vera dum senio mixta. Beda. Mulieres angelos vidẽt quæ cũ aromatib? venerunt: qa ille mẽtes supernos ciues quærebant: quæ cũ virtutibus ad deũ per sancta desideria veniũt. b ¶Sedentẽ in dex. Bed. Ad meridianam partẽ loci illius vbi positum fuerat corpus iesu. Corpus enim qđ supinum iacens caput habet ad occasum, dextram necesse erat habere ad austrum. Scribit autẽ Matthæus cp angelũ qui reuoluit lapidẽ ab ostio monumẽti: primo viderũt per ipsum lapidem sedentẽ qui eas intrare in locũ vbi positus erat dñs iusserat: & videre cp iam resurrexit a mortuis. Lucas aũt cp intrantes in monumentũ duos angelos stantes ibi inuenerunt. Grego. Per sinistrã vita pñs: per dexterã vita æterna signatur iuxta illud: Leua ei? sub capite meo: & dextera eius amplexabit me. Quia xp̃s iam p̃ sentis vitæ corruptionẽ transierat, recte q̃ eius vitã perennẽ nunciabat in dextera sedebat. Qui in stola cãdida apparuit: ga & suæ & nr̃æ festiuitatis gaudia nũciauit. Illa em dñi resurrectio, & nos ad immortalitatem reduxit: & ad angelor̃ numerũ restituens cœlestis patriæ damna, reparauit.

c ¶Nolite expauc. Greg. Q. Paueant illi qui nõ amant aduentũ dñi vel supernorũ ciuiũ: q̃ virijs pressi de eor̃ societate desperant. Vos aũt qđ timeris quæ vestros conciues videris? Vnde matthæus angelum apparuisse describens ait: Erat aspectus ei? sicut fulgur: & vestimenta eius sicut nix. d ¶Iesum. Saluare. Sed ga multi nõ substantialiter sed nuncupatiue hoc noie dicebantur, determinat per locũ nazarenũ: & causam subdit: crucifixi. Arg̃ addit: e ¶Surrexit, non est hic, p. p̃tiã carnis: q̃ cũ nusq̃ deesset per p̃tiã maiestatis. f ¶Ecce lo. Ostenditur mortalitas mortalibus ad actionem gratiaꝝ debita: vt intelligamus qđ simus & fuerimus: & sciamus qđ erimus. g ¶Et petro. Beda. Petrus vocat ex noie, ne de peret ex negatione. Nisi em eũ angelus noiatim exprimeret q̃ magistrum ter negauerat, inter discipulos venire nõ auderet. Et notandum cur eũ quẽ ecclesiæ suæ oĩpotẽs pferre, ppositi? ad ancillæ vocem negare pmisit. Hoc em actũ est ex magna pietatis dispẽsatione: vt q̃ futurus erat pastor ecclesiæ in sua culpa disceret, quõ alijs misereri deberet. Hiero. Et petro. Qui se indignũ discipulatu iudicat: cũ ter magistrũ negat. Sed pcta p̃terita nõ nocẽt: qñ nõ placent. h ¶Præcc. vos in gal. Breuis sna in syllogismis: sed ingens in quãtitate. p̃missio. ibi est gaudij nr̃i fons: æternitatis nr̃æ origo p̃parata est. Ibi cõgregant dispersiones isr̃l & sanant cõtrici corde. Ibi eũ vi. sicut di. vo. Nõ sicut vidistis. Præcedet. Bñ de redemptore nr̃o dr̃. Galilæa nãq; transmigratio facta interpretatur. Item em a passione ad resurrectionẽ: a morte ad vitã: a pœna ad gloriã trãsmigrauerat. Et bñ post resurrectionẽ in galilæa a discipulis videt: ga resurrectionis eius gloriã post lætã videbimus: si modo a vitijs ad virtutũ celsitudinẽ transmigremus. Qui ergo in sepulchro nunciaꝝ, in trãsmigratione ostendit: Et qui in mortificatione carnis agnoscit: in trãsmigratione mẽtis videt. Bed. Nota cp marcus dicit. Præcedet vos in ga. ibi eũ vi. sicut dixit vobis: nec tñ ibi visum retulit. Matthæus aũt dicit discipulos in galilæa abijsse in montẽ: ibiq; dñm vidisse & adorasse: & pceptum ab eo accepisse eundi: docẽdi: baptizandi oẽs gentes in noie patris & filij & spũsancti. Alij aũt euangelistæ docent eum antea sæpius discipulis visum fuisse: maxime die resurrectionis in hierlm: & ipso die in castello emaus. Quare ergo in galilęa specialiter precessurũ & ibi videndũ p̃dixit: cũ nec̃ ibi solũ nec primũ visus sit? Quia vero specialiter hæc vox nõ euãgelistæ narrãtis: sed angeli ex mãdato dñi, & ipsius dñi est: p̃phetice dictũ intelligendũ est. Galilęa nãq; transmigratio vel reuelatio dr̃. Prius s̃m trãsmigrationis significationem cũ dr̃: Præcedet vos in galilæam: ibi eum videbitis: significat cp gratia xp̃i de ppõ israel erat trãsmigratura ad gentes a quibus, apli nullo mõ p̃dicantes susciperent: nisi eis dñs viã p̃parasset in eor̃ cordibus: & hoc est: Præcedet vos in galilæam. Quod autem gaudentes mirant, victis oĩbus difficultatibus apostoli ostiũ in dño per illuminationẽ fidelium. hoc est: Ibi eum videbitis. i. ibi membra eius inuenietis. ibi corpus eius viuum in eis qui

eis q̃ vos suscæperint cognoscetis. Sccm aũt hoc cp galilæa reuelatio dr̃: nõ intelligendũ est in forma seruj: sed in qua est æqualis patri q̃ dicit: Ego diligã eũ & ostendã ei meip̃m. nõ s̃m hoc cp videbant eũ: nõ etiã s̃m hoc cp cũ cicatricibus videndũ & rangendũ post resurrectionẽ ostendit: sed s̃m ineffabilẽ lucẽ quæ illuminat oẽm ho. ve. in hunc mundũ, s̃m cp lux lucet in tenebris & tenebræ eũ nõ cõpre. Illuc nos p̃cessit vñ ad nos veniẽs nõ recessit & quo p̃cedẽs nos nõ deseruit. Illa em reuelatio vera est galilæa cũ sises ei erimus & vi. e. si. est. Ipsa etiã erit beatior trãsmigratio ex isto sæculo in illã æternitatẽ si eius p̃cepta sic amplectamur vt ad eius dexteram aggregari mereamur. Tũc em ibũt in ignẽ æternũ sin̄ istri: iusti aũt in vitã æternam. Hinc illuc transmigrabunt & ibi eũ videbũt quo mõ nõ vident impij. Tollet em impius vt nõ videat claritatẽ dei: & im pij lumẽ nõ videbũt. Hæc est aũt vita æterna vt cog. te. ve. de. & quẽ mi. iesum xp̃m: sicut in illa æternitate cognoscetur quo & nos p̃ducer, p̃pter formã seruj vt liberi cõ templemur formã dñi. i ¶Fugerũt. Hiero. De futura vita dr̃: Fugiet dolor & gemitus. Imitant mulieres ante resurrectionem oĩm qđ faciunt post. i. cp facturæ sunt, fugiunt mortẽ & pauorẽ. k ¶Et nc. Hiero. Quia illi soli mysteriũ resurrectiõis videt q̃ meruerũt. vñ s̃m Iohannẽ: Petr? aũt sur gens cucurrit ad monumentũ vt videret q̃ audiuit. Bed. Marcus. Et nc. q. d. Lucas: Et regre. a mo. nũ. hæc o. il. vn. Matthæus: Et exierũt ci. de mo. cũ ti. & gau. mag. cur. &c. a. Sed possumus intelligere: ga nemini angelorum quicq̃ dixerũt. i. ad ea q̃ ab illis audierant nihil nũciarunt: aut custodib? quos iacẽtes viderũt. Illud aũt gaudiũ qđ matthæus dixit: nõ repugnat timori de q̃ marcus scribit: vtrumq; em in ea ꝛaõ fuit: sed matthæus timorẽ tacuit. l ¶Sur. aũt.

E ☞ Mat. 28.c. a ¶Apparuit primo ma. mag. Mariæ magdalenæ primo ostenditur de qua eiecerat septē dæmonia: ga meretrices & publicani p̄ cedunt synagogā in regnū dei: vt latro p̄cessit apostos. Apli flent & lugent: ga necdū viderunt: sed cito cōsolabunt. vñ: Et illi audientes &c. Bed. In principio mulier auctor culpæ viro fuit: executor erroris extitit: nunc quæ prima mortem gustauit: resurrectionē primā videt: Erne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret: q̄ viro culpā trāsfuderat: trāsfudit & gratiā. Vñ hæc q̄ lugētibus lætitiā resurrectiōis pria nūciauit a septē dæmonib⁹ curata memorat: vt vbi abūdauit pctm̄ superabundasse & gra mō straretur. Septenarius em̄ p vniuersitate ponit. Quæ aūt a septē dæmonibus hoc est vniuersis scelerib⁹ liberata erat: pria resurgentē dñm vidit: ne qs digne pœnitens de venia desperet: videt ea quondam tot vitijs subdita: nec a deo dilectā: vt ipis euāgelistis & aplis resurrectionē euāgelizaret. b ¶Et illi au. Be. Q̄ disci puli resurrectionē tarde credūt: nō tā est illoꝝ infirmitas q̄ nra firmitas: dubitātibus em̄ resurrectio per multa argumēta mōstrata est. qbus & nos firmius solida

Lu.24.c. mur. c ¶Duo. ex eis. Be. Hoc lucas aptius: Oculi eo. te. ne e. ag. &c. post cognouerūt eū in fractione panis. Et sic luc. ait.

Ibidem. Surgētes eadē hora re. sunt i hierm̄ &c. d ¶Ambulantibus. Fides hic laborat agēs actiuā vitā: illic cōtēplatiua secura visiōe regnat. Hic p speculū cōtuemur imaginē: illic facie ad faciē videbim⁹ veritatem. Vñ post hæc duobus ex eis &c. ambulātib⁹. i. laborātibus ostēsus est in alia effigie. Et illis nūciantib⁹ nō est creditum dum sicut moyses viderūt qd̄ nō

Exo.33.d sufficiebat eis. Vñ moyses dicit: Ostēde mihi teipsum oblitus carnis suæ postulat in ista vita qd̄ post illā speram⁹ in fu-

Lu.24.e. tura. e ¶Nec illis. Bed. Luc. aūt dicit. Inue. aūt cōgre. xj. & eos q̄ cū ipsis erant dicētes: ga sur. dñs vere & ap. Sed notandum ga aliq̄ fuerūt q̄ nō crediderūt. Vñ marcus: nec illis &c. f ¶Nouissime au. Be. Quadragesimo die q̄n erat iā ab eis recessurus in cœlū hoc eis maxie illo die exprobrare voluit: ga his q̄ viderāt eū resurgētem nō crediderunt: ante q̄m eū ipm̄ viderēt: cū post ascēsionē eius p̄dicātib⁹ illis euāgelij gentes q̄ nō viderūt, credituræ essent: Vñ statim adiungit marcus & dixit eis: Euntes in mūdum vni. p̄di. euāg. d ¶Duricia cor. Hiero. vt succedat cor carneū charitate plenū. Hic est q̄ cæteris martyrū mortem huius sæculi libēter affectāt: ga norūt, p tpali interitu ppetuo se esse victuros. h ¶Oi creaturæ. Oi nationi gentiū: Ante em̄

Mat.10.a dictū erat: In viā gentiū ne abieris. vt. s. aplos: prius iudæa repulsa p̄dicatio tūc gētib⁹ in adiutoriū fieret. Hiero. Omni generi humano: qd̄ habet aliq̄d cōe oi creaturæ: angelis, pecoribus, lignis, lapidibus, igni & aquæ, calido & frigido, humido & arido: ga minor mundus hō dr̄: i ¶Q̄ credi. Per alios paruuli credūt sicut ex aliis ea quæ in baptismo eis remittunt̄ p̄ta cōtraxerūt. k ¶Signa aūt. Nunq̄d si signa nō faciamus: non credimus? Sed hæc in exordio necessaria fuerunt vt fides miraculis nutriret. fide aūt ecclesiæ iam confirmata non sunt necessaria. l ¶Dæmonia eiḡ cient &c. Hoc hodie spūaliter facit ecclesia cū per exorcismi gratiam manum credentibus imponit: & malignos spiritus expellit.

☞ Linguis

NICO. DE LY.

Pria apparitio. Maria magdalena apud diuersos alia, & alia dr̄.

✻ aliis. Dixerūt aūt aliq̄ q̄ xp̄s resurrexit media nocte: & tūc hęc dictio mane, nō refert ad surgens: sed ad verbū qd̄ sequit: apparuit: ga illa hora prīo apparuit mariæ magdalenę. Alij aūt dicunt q̄ resurrexit in aurora: & tūc ly mane, refert ad surgēs: ita q̄ determinat horā resurrectionis. Et huius opinionis est Augu. & cōiter tenet. a ¶De qua eiec. septē dæmo. Ex hoc dicunt aliqui q̄ fuerunt duæ mariæ: & q̄libet suis cognominata magdalena. V na earum fuit soror lazari noīata a magdalo castro qd̄ cessit in ptē eius de hrēditate p̄na: & ista nō legit fuisse dæmoniaca. Alia q̄ fuit nata de magdalo: non tū dña illius castri: & ista dr̄ fuisse peccatrix: & ꝑpter pcta sua possessa a dæmonijs. Gre. aūt dicit q̄ fuit eadē: & q̄ per septē dæmonia intelligunt oia vitia: Et vsus eccl̄æ in officio hoc tenet. b ¶Post hæc aūt. Hic describit Scā scā aparitio q̄ facta fuit duob⁹ discipulis p̄ntibus xp̄i euntibus in emaus. Quā apparitionē describit plenius Lu. xxiiij. Et q̄a erāt dubij in fide: vt ibidē, dr̄. ideo xp̄s apparuit eis in alia effigie: vt p hoc designaret q̄ talis erat apud eos in mēte. Dicunt aūt aliq̄ q̄ hoc factū est per aliquā mutationē factā in facie xp̄i: sicut in transfiguratione per claritatē gl̄iæ ad horam vt dictū fuit. ē. ix. ca. Alij vero dicunt q̄ ista mutatio fuit tm̄ in oculis videntium: & huic dicto cōcordat qd̄ dr̄ de ista apparitione Lu. xxiiij. c. Oculi aūt eoꝝ tenebant̄ ne eū agnoscerēt: qualitercūq̄ tn̄ factū sit, nō fuit ibi aliqua falsitas. cuius rō est: ga sicut aliq̄d pōt singi verbis: ita & factis: primū aūt sit si ne falsitate: vt patet in parabolis no. acvere. test. q̄bus aliq̄d fingit verbis ad veritatē aliquam cōueniētius designandā. Et eodē mō hic xp̄s facto apparuit in effigie: vt hic dr̄. Et finxit se lōgius ire: vt thē Luc. xxiiij. d. vt per hoc designaret q̄ erat quodāmō alienus & longinquus ab eoꝝ cordibus q̄bus apparebat propter dubiū in fide: & hoc est q̄d dicit Greg. homel. xiij. ga adhuc in eoꝝ cordibus peregrinus erat eis a fide, ire se lōgius finxit. c ¶Nouissime aūt re. &c. Hic describit ꝓtia apparitio de qua dicūt aliq̄ q̄ nō fuit facta in die ascēsionis dñi: sed ante: q̄a hic scribit. Et expro. incredu. illo. Ante em̄ dicit ascēsionis resurrectio dñi tot argumētis fuerat declarata q̄ iam tunc non erāt increduli. Alij aūt dicunt q̄ facta fuit in die ascēsionis: & ad hoc cōcordat textus, cū dr̄: Nouissime aūt re. &c. sīr q̄ postea subdit: Et dñs q̄dē iesus postq̄ locutus est eis assumptus est in cœlū. Ex quo vī q̄ ista apparitio fuit facta immediate añ ascēsionē suā. Ad argumētū in oppositū pōt dici q̄ increpauit incredulitatem nō aplorū: sed aliquoꝝ aliorū q̄ erāt circa eis q̄ de resurrectione xp̄i nō credebāt ad plenum aplis. Alr etiā dr̄ q̄ increpauit incredulitatē aplorū nō q̄ tūc erat in eis: sed q̄ fuerat añ. sicut patet de thoma q̄ nō credidit alijs discipulis. Ioh. xx. & sīr alij nō crediderūt mariæ magdalenæ: q̄ eū viderat & alijs mulieribus: Et cōueniēter xp̄s recedēs ab aplis increpauit hāc incredulitatē ad designandū q̄ gentes ad quas apli erāt mittendi: vt patet ex sequentibus: essent merito increpādæ a deo & cōdemnādę si nō crederent aplis de his q̄ ipsi viderāt in xp̄o. vñ subdit: d ¶Euntes in mū. v. p. c. oi cre. i. oi hoi q̄ habet cōueniētia cū oi creatura, p esse em̄ cōuenit cū inanimatis, p viuere cū vegetabilib⁹ & plātis, p sentire cū alijs animalibus, p intelligere cū angelis: iō designat̄ noīe oīs creaturę. f ¶Qui credi. & bapti. fue. Nō em̄ sufficit fides absq̄ baptismo per quē aliq̄s incorporat̄ xp̄o ei assit facultas recipiēdi baptismū, si aūt nō assit facultas sufficit baptism⁹ sanguinis vt in martyrib⁹ q̄ pro xp̄o fuerūt interfecti anteqū essent baptizati: vel flaminis, si cut est in habētibus fidē xp̄i q̄ desiderant baptismū: sed pueninte morte añq̄ hoc possint adimplere. g ¶Signa aūt eos q̄ &c. In primitiua eccl̄ia fides erat nutrienda & firmanda miraculis. iō gra mira-

✻ culorum nō

✻ b ¶Post hæc aūt &c. p hoc significat q̄ dubitātibus de fide veritas nō reuelat aperte. e ¶Prædicate euā. oi cre. i. oi hoi in differenter fine accæptione. g ¶Signa aūt eos q̄ &c. In noie em eius dæmonia eijciūt: q̄ dæmonū tentationes fide & signo crucis repellūt: sicut legit de sctā iustina: Linguis loquunt nouis q̄ verba sacra habēt in ore: dimissis friuolis & immūdis: serpētes tollit, qui detractores efficaciter rep̄hendūt mortiferū bibūt: sed eos nō nocet q̄ psuasiones mortiferas audiūt: sed nō cōsentiūt sup̄ egros manus imponūt & bñ hñt: q̄ p bona verba & opa alios a peccatis trahunt & in bono cōfirmāt: Et hæc signa spūalia sunt corporalibus meliora, quanto quæ sunt animæ corporalibus præferuntur.

A ☞ a ¶Linguis loquentur nouis. Hoc fit dum fideles veteris vitæ fæcularia verba relinquunt: & sancta mysteria insonāt, & dei laudes & potentiā quātū valent, extollunt. b ¶Et si mortiferū qd. Dū pestiferas psuasiones audiūt: nec ad operatiōes vsq̄ pducit: ꝙ inde eis nō nocet si mortiferū bibūt. c ¶Sup ægros &c. Dū proximos in bono opere cōfirmatos roborāt exēplo bonę operationis, sup ægros man⁹ iponūt: & bñ habebūt. Hęc miracula tāto maiora q̄to spūalia. p hoc em̄ animę suscitant nō corpora.

a ent: linguis loquentur nouis: ser-
b pentes tollent: & si mortiferū quid
c biberint, non eis nocebit: super
ægros man⁹ imponent: & bene ha-

¶qui de cœlo descendit.

bebūt. Et dominus quidem iesus a
postquā locut⁹ est eis, assumpt⁹ est e
¶Vndevenerat. ¶Præcæptū obedientia, obe
in cœlū: & sedet a dextris dei. Illi f
dientiam signa comitantur.

aūt profecti p̄dicauerūt vbiq̄ do- h
mino cooperante, & sermonē cōfir- i
mante sequētibus signis.

Finit euāgeliū sm̄ Marcū.

d ¶Et sedet &c. Be. Et nūc oia iudicās in fine oim̄ iudex vētur⁹ est. Stephan⁹ aūt vidit eū stātē: qa i certamine habuit eū adiutorē. f ¶Illi aūt. Beda. Nota q̄ marcus euāgeliū suū quāto inchoauit tardi⁹: tāto in lōginqora tpa scribēdo porrexit. Necq̄ em̄ de natiuitate ipsi⁹ dñi aut p̄cursoris ei⁹ necq̄ de īfantia: nec de puritia cuiuslibet hoꝝ aliq̄ commemorās, nec de natiuitate saluatoris aliq̄d scribēs, excæpto q̄ in capite euāgeliū sui filiū dei nominat. Ab initio euāgelicæ p̄dicatiōis qd̄ p iohannē factū est narrādo puenit, q̄ aplī idē euāgeliū ꝙbū p totū orbē seminauerūt.

NICO. DE LYRA.

✻ culoꝝ: nō solū dabaī aplis & alijs maioribꝰ, sed etiā freq̄nter alijs simplicib⁹ credentib⁹. a ¶Linguis loquent̄ no. Hoc factū est in aplis & alijs credentib⁹ qui erant cū eis: q̄n p gram spūsc̄ti in die pētecostes recæperūt donū linguarū. b ¶Serpentes tol. Hoc patet de paulo Act. xxviij. a. q̄ pcussus a vipera i nullo lęsus fuit, sed viperā pendētē ad manū eius in ignē excussit. c ¶Et si mor. quid bibe. &c. Q̄d patet de iohāne euāgelista, qui venenū mortiferū hausit & nihil ei nocuit. d ¶Et dñs q̄dem iesus. Hic describit ascensiōis christi sublimatio, cū dicitur. e ¶Assumptus est in cœ. Nō virtute aliena, sed ꝓpria. Tū rōne deitatis q̄ pōt oia. Tū rōne hūanitatis glorioſæ: ga corp⁹ gloriosum obedit ad nutū animæ q̄tū ad motū localē p dotē agilitatis q̄ erat in corpore xp̄i glorioso. & ideo nubes q̄ suscæpit eū ab oculis aplorū, vt habet Act. j. & angeli assistētes nō fuerūt ibi nisi ad ostēdēdū ꝙ creatura corporalis & spiritualis subiecta est obsequio christi. f ¶Et sedet ad dex. dei. Si referatur ad xp̄m rōne deitatis: sic ista sessio iportat æqualitatē cū p̄re, ga sm̄ diuinitatē filij⁹ est æqualis p̄ri. Si aūt referaī rōne hūanitatis. hoc pōt ēe dupliciter. V no mō inquātū est vnita actualiter ipsi ꝙbo, & sic ista sessio iportat quādā associationē honoris, ga eadē veneratiōe venerat humanitas inquātū vnita ꝙbo cū ipa deitate: sicut vestis regia cū ipō rege qñ est ea actualiter indut⁹. Alio mō sm̄ se, & sic sedere ad dexterā patris designat eē in potiorib⁹ eius bonis: sicut dextera est pars nobilior & potior corporis. Designat etiā quādā iudiciariā pātē q̄ cōicata est ipsi xp̄o hoi: ga sicut fuit iudicatus in forma humana: sic veniet ad iudicādū mūdū: sm̄ q̄ dr̄ Act. j. b. Quemadmodū vidistis eū ascendētē in cœlū. s. in forma humana: cui competit vide ri oculis corpalib⁹ & de loco ad locū moueri: ita veniet i eadē forma ad iudicandū mundū, verūtamen iudicatus fuit in forma humana ꝓpassibili: ascēdit aūt i cœlū & veniet ad iudiciū i forma humana ꝓpassibili & gl̄iosa. g ¶Illi aūt. s. apli & christi discipuli. h ¶Profecti. sm̄ mandatū christi p̄dictū. i ¶Prædicaue. vbiq̄. sm̄ q̄ dr̄ Pō. xviij. a. In oēm ter. exi. so. eo. k ¶Domino cooperan. Eos dirigēdo & protegendo. l ¶Et sermo. confir. sc. si. Sicut em̄ veritas q̄ subiacet facultati naturali intellectꝰ, declarat & firmat ꝑ reductionē ad prima principia p se nota: sic veritas q̄ transcēdit naturale lumen intellectus, cuiusmodi est doctrina fidei catholicæ. saltē q̄tū ad principales articulos fidei) declarat & firmat ꝓ opa miraculosa soli deo possibilia. Cū em̄ talia fiūt ad tē stimoniū veritatis ipsi⁹ doctrinæ, declarata est veritas, cū de non posse esse testis alicuius falsitatis. Et hoc modo declarata est veritas euāgelica corā principibus & potestatibus ac sapiētibus huius mundi ad laudē & gl̄iam dñi nostri iesu christi. Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¶Explicit postilla venerabilis patris, fratris Nicolai de Lyra super marcum.

C Incipit procœmium eiusdē venerabilis patris, fratris Nicolai de Lyra, super Lucam.

Acies bouis a ti. ipsorum quatuor. Sicut fuit dictū in principio euāgelij sm̄ matthæū, Ezechieli, ꝑphetæ in visione a ialis quatuor facies habētis, designatū fuit christi euāgeliū fore quadrifarie describēdū. videlicet a matthæo in facie humana, a marco in facie leonina: a luca in facie bouina: a iohanne in facie aquilina. & ideo in verbo proposito circa euāgelium lucæ quatuor designātur. primum est elegantia stili, cū dicitur: Facies. Materia libri: cum subdit: Bouis. Ordo euangelij: cum dicitur: A fa ministris. præfixio numeri, cum additur: Ip sorum quatuor: Circa primum considerandum ꝙ facies est elegātior & nobilior pars corporis, & ideo conuenienter per faciem notitia & elegātia scripturę designatur, quæ in euangelio lucæ specialiter reperitur, vt patet intuēti propter qd̄ dicit beatus Hiero. Sermo autē lucæ tā in euangelio ꝙ in actib⁹ apostolorū cōprior est et fæculari redolet eloquentia: ꝓpter quod de hoc potest dici illud quod scribit Apoca. j. Facies eius sicut sol lucet in virtute sua: quia sicut claritate solis refulget tota mundi machina: sic ex descriptione euangelij sm̄ lucā tam elegāter tradita, refulget & relucet tota vniuersalis ecclesia. Circa scd̄m cōsiderandū q̄ licet lucas euāgelista describat totū decursum euāgelij: incipiēs a christi miraculosa conceptione: ptransiēs p ei⁹ natiuitatē: ꝓuersationē, mortē, & resurrectionē: terminās ei⁹ euāgeliū in eius ascēsione, vt sic ab eodē inciperet act⁹ aplorū in quo terminauerat xp̄i euāgeliū: tñ eius principalis intētio est circa xp̄i mortē & passionē describēdā, ꝓpter qd̄ ipse lucas designat̄ i facie bouis qui est a ial imolaticiū: tm̄ tradi tionē legis, ꝓpē qd̄ suū euāgeliū incæpit a sacerdotio zachariæ: ad qd̄ officiū spectat imolare: & iō materia principalis hui⁹ libri dēsignat̄ i facie bouis, ga sicut dictū ē. Lucas principaliter describit ie sum xp̄m, p nobis imolatū: ꝓpter qd̄ de hoc pōt exponi qd̄ scribit Prouer. xiiij. V bi plurimæ sūt segetes: ibi manifesta ē fortitudo bouis. In euāgelio em̄ lucę ꝓtinent segetes plurimę. videlicet dñi nr̄i iesu xp̄i ꝙbā q̄ erat in dextera: ga pars dextera prior est & potior sinistra, & sic facies bouis q̄ describitur in sinistra parte erat tertia. prout in principio Matthæi pleni⁹ fuit declaratū, & sic inter quatuor euāgelia euangeliū lucæ tenet tertiū locū: qd̄ nota tur cū dr̄: A sinistris. In figurā huius dr̄ Iudic. vij. e. ꝙ gedeon habebat in dextera tubā, & in sinistra lampadem. Per gedeon vero matthæus euāgelista pōt intelligi: ga gedeō interpretatur circūiēs in vtero, & matthæus describit xp̄m natū de vtero virginali. Per tubā vero in ei⁹ dextera existentē, intelligit euāgeliū marci qd̄ est quasi q̄dā rugit⁹ leonis qui assimilat̄ sono tubæ terribilis, Per lāpadē in sinistra existentē, intelligit euāgeliū lucæ qd̄ procedit lucide & clare. & ideo de hac sinistra pōt exponi qd̄ scribit Prouer. iij. In sinistra illius diuitiæ & gl̄ia. In euangelio em̄ lucæ, virtutū diuitiæ ꝓtinent actualiter, & gl̄ia virtualiter: ga ꝑ exercitiū virtutū acgrit gl̄ia beatorū. Circa quartū ꝓsiderandum ꝙ licet plures scripserit euāgelia, tñ q̄tuor sunt approbata, vt dr̄ in ꝓlogo sup matthęū, & hoc ꝓpt figurā sacramēti ostēsi ezechieli ꝑphetæ in a ialī habēte quatuor facies, & i rota q̄tuor facies habēte: Ezech. j. Et iste quaternarius figuratus est in multis quaternarijs, vt declaratū fuit diffusius in principio euangelij sm̄ Marcum. Et vltimo designat̄ manifeste Apoca. iiij. in quatuor animalibus oculatis ante & retro, ga euāgelistæ respiciūt ad tēpus præteritū & futurū. De quibus a ialibus ibidē subdit ꝙ requiē nō habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus, dñs deus oipotens: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¶Finit prologus auctoris.

¶Quinta pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Incipit postilla eiusdē venerabilis patris, fratris Nicolai de Lyra, sup prologū Hierony. in idem euangelium.

Diuisio.

VCas syrus natione. Euangelio ſm Lucam beatus Hieronymus, plogū p̄mittit. In quo primo exprimit beati Lucę cōmendationē. ſcd̄o, ſuā excusationē, ibi: Qd̄ & legētib⁹. Circa primū p̄mittit cōmendatio bti Lucæ q̄tū ad euangelium ab eo descriptū. ſcd̄o, q̄tū ad descriptionē actuū apl̄orū, ibi: Cui lucæ nō immeri. &c. Prima diuidit in tres partes, qa primo ostendit lucæ scriptoris auctoritas. ſecūdo, scribendi necessitas siue vtilitas, ibi: Qui cum iam essent scripta. tertio, scribendi mod⁹ seu qualitas, ibi: Cui ideo post baptiſmum. Circa primum declaratur Lucæ auctoritas ex patria cum dicitur:

a ¶ Lucas ſy. natio. Fuit em antiquit⁹ ſyria valde nobilis, puincia: Et a ciuit. te p pria cum subditur:

b ¶ Antiochensis. Fuit em antiochia valde nobilis ciuitas a seleuco rege asiæ ædificata: et nomine antiochi p̄ris sui denominata.

c ¶ Arte medi. vt ex medicina corporali designaretur futur⁹ medic⁹ ſpūalis aiarū.

d ¶ Discipulus apo. quia ab ipſis didicit euangeliū. ſm q̄ ipse dicit in ꝓlogo sui euāgelij: vt patebit. ſ.

e ¶ Paulū secutus. qa fuit comes indiuiduus suæ peregrinationis.

f ¶ Vſq; ad cōsum. eius. per martyrium in vrbe roma.

g ¶ Seruiens dño. fuit q̄tum ad exercitiū boni.

h ¶ Sine crí. q̄tū ad euitationē mali: qa vixit sine peccato notabili saltem post suā conuersionem: Qd̄ declarat̄ p hoc quod subditur:

i ¶ Nā nec̄ vxo. vnquā ha. Ex q̄ patet ei⁹ cōtinentia.

k ¶ Septuaginta & quatuor annor⁹ obiit. In ꝓlogo sup act⁹ apostolor⁹ dr̄: Octogintaquatuor annos ætatis agēs &c. Et dicūt aliqui q̄ ista ſtud contigit vitio scriptor⁹: a principio: ex quo alīj libri sequētes in hoc sunt deficientes. Alīj dicūt q̄ in ꝓlogo sup actus apl̄or⁹ cōputant anni suæ ætatis. hic v⁹ cōputant tantum anni conuersionis suæ ad fidē catholicā. Sed hoc nō videt̄ ꝓbabiliter dictū: qa hic dr̄ q̄ añ p̄uersionē fuit arte medicus. Puer autē decē annorū tantū, nō potest illā artē scire, & multo min⁹ exercere: q̄d̄ tñ oportet dicere secundū istos.

l ¶ Plenus ſpīritu ſan. ex quo patet ei⁹ fœlix ꝑsummatio.

m ¶ Qui cum iam essent scri. Hic ꝓsequitur ostendit suæ scripturæ vtilitas: ac etiā necessitas: q̄ fuit duplex. V na propter veros euāgelistas: q licet vera ſcripſissent: tñ aliqua de xp̄o omiserant: quor⁹ noticia est valde vtilis, immo necessaria, vt de cōceptione & natiuitate nostri saluatoris, & etiā sui p̄cursoris, q̄ per lucam fuerūt supleta. vt patebit. ſ. vt sic quatuor euangelistæ in describēdo veritatē euangelij, cōcordarent, & tñ singuli aliqua ꝓpria dicerent. Scd̄a fuit necessitas propter pseudo euangelistas qui sub noīe discipulor⁹ xp̄i: vtpote thomæ & matthiæ scripſerūt euāgelia inferētes hęreses: ut sub nomine discipulorū xp̄i facilius seducerent simplices. quor⁹ falsitas ex descriptione euangelij lucę deprehenditur: sicut & per alia euāgelia a matthæo, marco: & iohanne descripta. Hanc igitur sententiam ponit hic hieronymus satis inuolute: p̄mittens q̄ lucas scripſit post matthæum & marcū, cū dicitur: Qui cum iam essent scripta &c.

n ¶ In achaiæ partib⁹. hoc est in græcia.

o ¶ Significans etiam ipſe in princi. Idest in

Incipit prologus sancti Hieronymi in euangeliū ſm Lucam.

a ¶ VCas syrus natione & ¶ vel antiochensis, arte medi⁊ a ¶ Petri et pauli sed maxie pauli
b cus: discipulus ap̄ostolorum, a ¶ Commendata conuictu.
c ſ postea p̄aulum secutus vſq; ad t cō a ¶ mortē vel fidei: qa idē prædicauit.
d ſ summationem eius seruiēs dño ſi a ¶ mortali. quod ex continentia patet.
e ine crimine. Nam nec̄ vxorē vnq̄ ¶ existens.
f habēs nec̄ filios: septuagintaqua
g tuor ānorū obiit in bithynia plen⁹
h ſpūsancto. Qui cum iam essent scri a ¶ a pseudo & averis. b ¶ hebraice. ſ.
pta euāgelia per mat̄thæū q̄dē i iu⁊ ¶ inspirante.
dæa, p marcū aūt in italia: ſcto insti ¶ græciæ. græce.
gāte spū i achaiæ ptib⁹ hoc ſcripſit n
euāgelium significās etiam ipse in o a ¶ in prologo suo. b ¶ ad differentiā præsen
principio ante t ſuū: alia esse descri tis q̄ hieronymi. a ¶ idest præter hoc q̄ me
pta. Cui extrā ea quæ ordo euange p lius ordinauit. ¶ historice.
licæ dispositionis exposcit: ea ma r ¶ necessaria causa.
xime necessitas laboris fuit: vt pri ¿ a ¶ & maxime. b ¶ ab oīb⁹ ꝓphetis ꝓdicti.
mū græcis fidelibus ōmni ꝓpheta⁊u a ¶ q̄tum ad prophetas.
tione vetūri in carnem dei christi. ¶ & vt.
manifesta esset hūanitas: ne iudai⁊x
cis fabulis attēti, in solo legis desī
derio tenerentur: vel ne hæreticis y
fabulis & ſtultis sollicitationibus
seducti, excideret a veritate, cla⁊z ¶ Alia causa. ſ. tertia.
boraret: Dehincvt in p̄rīcipio euā ¶ sui. ¶ baptiſte. ſ. ¶ præmissa.
gelii iohānis natiuitate p̄sumpta b ¶ ad honorem cuius.
cui euāgelium scriberet: & in quo c a ¶ verbo in ꝓlogo suo & in ipso opere.
electus scriberet, indicaret: cōte⁊d ¶ plene scripta. ¶ euangelistis.
stās i se cōpleta esse, q̄ ab aliis esset f ¶ lucæ.
inchoata. Cui ideo post baptiſ⁊g
mū filii dei a perfectiōe generatio⁊ a ¶ quia matthæus iam scripserat. ¶ Sed.
nis in christo t ipletæ, & rēpetēdæ a
¶ xp̄o: vt iosep̄h, q̄ fuit initiū natiuitatis xp̄i:
principio natiuitatis humanæ po
vñ genealogia incipit a ioseph.
¶ a ſpūsctō. ¶ icire volentib⁹.
testas pmissa est: vt requirentibus a ¶ i. p quē. ſ. p xp̄m. b ¶ ipe vel qlibet deū.
demonstraret in quo apprehen⁊ a ¶ dauid. ¶ i. in principio.
dēs erat p nathan filiū t introitu

NICO. DE LYRA.

Idest in ꝓlogo euāgelij ab eo descripti. vt patebit. ſ. Consequēter ponit causam secundā quare scripſit scilicet ad excludē dū hæreses, cum dicitur: p ¶ Cui extra. Idest præter. q ¶ Ea quæ ordo euangelicæ &c. Idest præter illā causam scribendi illud euangeliū quæ fuit vt veritas euangelij in quatuor euāgelijs ordinaretur propter mysteriū: in scripturas sacra multipliciter designatur. r ¶ Ea maxime necessitas labo. scilicet lucæ scribentis. s ¶ Fuit vt elaboraret qualiter manifesta esset deo attribuenda tāq̄ principali scriptori. f ¶ Completa esse q̄ ab aliis essent incho. licet em matthæus de natiuitate saluatoris scripserit: nō tamen ita perfecte sicut lucas. Matthæus etiam & marcus cōcæptionē & natiuitatem præcursoris tacuerāt: quam lucas expressit, & in multis aliis dicta eorum cōpleuit. g ¶ Cui ideo. Hic cōsequēter describitur modus scribendi euangelistæ lucæ seu qualitas. In describendo enim xp̄i genealogiam. Matthæus inchoauit ab abraam vſq; ad christum descendendo. Lucas autem ordine retrogrado inchoauit a christo ascendendo, non solū vſq; ad abraam, sed etiam ad deū. vt patebit. ſ. iñ. cap. Cuius rō fuit, qa sicut matthæus ostendebat modū qualiter deus venit in mundum, carnē assūmendo a primis descendentibus. ita lucas ostendebat quō per benedictā xp̄i incarnationē redūcimur in deū per verā fidē: q̄ etiā fuit in patribus vere. test. licet nō ita explicita sicut est in fidelibus noui testa. Hanc aūt ſniam ponit beat⁹ Hieronym⁹ multorum intricate, sed ego accipiā verba eius non ſm ordinem scripturæ sed ſententiæ. Cui. ſ. lucæ: potestas permissa est. i. cōcessa: a perfect. generationis in christo ipletæ. idest scribere perfecte genealogiā in christo ipletā, qa ibi terminat descendendo. Et repeten. a princi.

❧ tiuitatis

A ☞ VOniā quidē. Beda. Lucas de oībus q̄ fecit iesus &/do cuit v ſq; in diem qua assumptus est, sermonē factur⁹ prio eor⁹: q de eo falsa scripserūt, redarguit audaciam. Scribit aūt historico stilo. Magis em in describendis reb⁹ q̄ exprimēdis p̄ceptis studiū habuit & historico more de narratiōe sumpsit exordiū: & eā historiam plena digestione prosequitur.

¶ Be. Nota ea cā maxime scripſisse euāgelium, ne pseudo euāgelistis esset facultas p̄dicandi: qui sub noīe xp̄i apostolorū q̄ conati sunt sectas perfidiæ inducere.

b ¶ Multi. Be. Non tam numerositate q̄ hæresum diuersitate. Qui nō spūsctī mu nere donati: sed vacuo labore conati: magis ordinarent narrationem q̄ historiæ te xerēt veritatē.

c ¶ Conati. Amb. Conar, q̄ incipit nec pficit: q̄ suis viribꝫ, nō gr̄ę dei q̄ irrigat, ꝓfidit: q q̄d ab aliis dictū vider, abolere intēdit. Non conar, q̄ diuino spū res & dicta ministrāte, cœpta complet.

d ¶ Copletæ. Ambro. Redundāt pervniuersum mūdū: mētes fideliū rigāt & cōfirmant. ¶ Ambro. Quod redūdat, in nullo deficit, & de completo nemo dubitat, cū fidem affectus astruit, exitus probat.

☞ Nobis

NICO. DE LYRA.

❧ tiuitatis huma. i. retrogrado mō scribere genealogiam predictam, in qua incipit ab hūanitate xp̄i. Post baptiſ. ſi. dein. qa post baptiſmū xp̄i immediate scripſit genealogiam p̄dictam, vt habet. ſ. iñ. cap. Ideo. i. ꝓpter cām q̄ statim dicet p̄dicto mō descripſit genealogiam: Vt requirē. idest scire desiderantibus. Demonſtraret in quo apprehē. erat. i. ipsum deū i q̄ terminat genealogiā: in cuius apprehēsione p aperta visionē cōsistit būtudo. Introitu admiſ. genera. indispara. dei. i. ipsius christi qui ſm deitatem est, indispar a patre, qa sic est ei æqualis. Quē christum. Ponit in introitu, i. in principio. Generatio nis. i. genealogiæ ab eo descriptæ: Recurren. in deum, qa ad ipm terminatur, vt dictum est: Per nathan filium: Sicut enim matthæus: ponit salomonē filium dauid in genealogia christi ab eo descripta: ita lucas ponit nathan filiū dauid duplici de causa. V na est, qa nathan dr̄ fuisse filꝫ dauid adoptiuus, nos autem reducimur in deū per hoc q̄ efficimur filij dei adoptiui: & ideo lucas q̄ scribit genealogiā ascēdēdo in deū: describit eam per nathan filiū adoptiuū. Alia causa est, qa nathan interpretatur donū. & ideo figurat christū, qui est dei filius naturalis, & per hoc q̄ fuit in nobis dat⁹ a patre, efficimur filij dei adoptiui, qa per eū tāq̄ per mediatorē reducimur in deū patrē, ideo subdit. Vt prędicans. ſ. ipse lucas: Hominibus christ. ſuū: qa datus est hoibus a patre pro eorū salute. Opus perfecti hoīs. idest conditiōe naturæ humanæ in ſtatu innocētiæ q̄ fuit p̄ fecta virtutibus & ſcientijs. Recurrere in ſc. i. redire in dignitatem pristinam a qua ecciderat. Faceret per filium. i. p nathan figuratiue, rōne p̄dicta, sed per christū esse & filius dauid ſm carnē. Qui per dauid patrem venien. ſtu christo, idest descendēdo tibus vſq; ad christum per generationes. Iter præbebat in chri. idest viā & modū veniēdi vſq; ad christum. a ¶ Cui lucæ. Posita cōmendatiōe beati lucæ in scribēdo euāgeliū. hic ꝓnr ponit ei⁹ cōmendatio in scribēdo actus apostolor⁹: potestas in ministerio

recurrentis in deum generationis

¶ i. deducto. ¶ als insēparabilis.

admisso: indispārabilis dei: vt p̄dica ¶ i. hoīem in quo ꝑfecta sunt opera sex dierum.

cās hoibus christū suū, ōpus ꝑfecti a ¶ ad statum vnde cecidit. ¶ vel ꝓpter quē omnia sunt perfecta.

hoīs rēdire in se per filiū faceret: q a ¶ christi vel nathan. b ¶ ad deum. c ¶ i. prę beri ostendebat.

per dauid pātrē veniētib⁹ itēr p̄bē bat in christo. Cui lucæ nō imerito a etiā scribēdorū actuū apl̄orū pote⁊b
a ¶ Bene in ministerio: qa bene scripsit.
stas in ministerio dar, ut deo i deū c a ¶ dicta ascensiōe in qua plenus deus esse cō paruit. ¶ iuda. ſ.
plenō & filio perditionis extincto d oratione ab ipſis apostolis facta: e sorte t dñicæ electiōis numerus cō pleretur. Sicq̄ paulus consumma⊽f tionē apostolicis actib⁹ daret: quēg diu cōtra ſtimulū recalcitrantē dom⊽n⁹ elegisset. Quod & legētib⁹ ach ¶ pro q̄uis.
t requētib⁹ deū: & si p singula expe i dita a nobis vtile fuerat: sciēs tamē k q̄ operantē agricolā oporteat pri⊽h mū de fructibus suis edere: vitaui n ¶ laudem humanam. ¶ prout.
mus publicā curiositatē: ne non tā volētibus deū demonstrare videremur q̄ fastidientibus t prodidisse. t Lectorem obsecro studiose pagi⊽ nas recensentē huius libri ea q̄ in⊽ caute cōtra eas ſtili p̄currentis designata vestigio sunt, nō mō cōiungat errori: sed peto meæ ignoscere ignorantiæ: & q̄ obſtinatio legētis ampliata virtus exercitat ad purum dociles, mētis meæ fauoribus mei q̄ memor benigne.

Procœmium beati Lucæ in euangelium suum incipit.

a ¶ vt basilides & appelles & q̄ sub nomine thomę vel matthiæ vel aliorum
a b VOniam quidem mūl⁊g
b apostolorum falsa scripserūt.
c ti conati sunt ordinare ¶ non nos sed in nobis deus fecit.
d t narrationes quæ in nobis t conq a ¶ euangelis.
pletæ sunt rerū sicut tradiderūt: r

cōpleuit dicta eorū qui vera scripserant, & excluſit dicta eor⁹ qui falsa inseruerant. r ¶ Sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipſi viderunt. Ipſi apostoli a quibus didicit veritatem euangelij

¶ Quinta pars.

s ij ❧ Visum

C

D

Diuisio.

† Alij libri non hūt sęctia vsq; ad procœmium.

als † narrationē.

als † completam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ a ¶Nobis. Be. Non solum marcus & lucas auditu didicerunt, quæ scriberent: sed etiã matthæus & iohãnes multa de infantia: puericia: genealogia saluatoris alijs narrantibus didicerunt.
b ¶Viderũt & mi. &c. Ambro. Gemina virt⁹ est in homine pfecto. intentio & actio. vtrãq; norat in apl̃is fuisse, & visionẽ: idest intentionem: & ministeriũ. i. actionẽ: vt per id qđ viderint, diuinæ cognitiõis ĩtelligãt intẽtio: p id qđ ministri fuerũt, eorũ actio declaret. ¶ Ambro. Hoc ꝙ bũ nõ prolatiuũ, sed substãtiuũ: interiori mẽte videt. Vñ moyses dicit, qa ppl̃s videbat vocem: quæ nõ solet videri, sed audiri. Audiuit petrus ꝙ bũ qñ dictum est
exo. 20. c Mat. 4. c. ei. Veni post me: faciem te piscatorẽ ho. Ministrat qñ tollit crucẽ & sequit xp̃m.
c ¶Omnia. Beda. Non oĩa quæ assecutus: sed de oĩbus q̃ ad fidẽ legentium cõfirmandã credit idonea. Ex consulto em multa pterit q̃ alij dicũt vt diuersa ĩ euãgelio gra refulgeret: & ꝓprijs qbusdã libri singuli mysteriorũ gestorũq; miraculis emineret. ¶ Ambro. Prolixiorem notat hũc euãgelij librũ, q̃ aliorũ euangeliorum. vñ & a paulo laudat, qa oĩa assecutus est: nõ ꝙ oĩa scripserit, q̃ nec mũdus capit.
2. Cor. 8. d d ¶ Theophile. Beda. Theophilus, amans deum: vel amatus a deo: Qui amat deum vel a deo vult amari: ad se putet euangelij scribi: & vt bonũ depo sitũ sibi ꝓmendari. Non noua theophilo ꝓmittunt, sed eadẽ qbus est eruditus vt quo quid ordine a dño gestũ dictũve sit, agnoscat: qa pfectẽ nõ solũ iesũ credere, sed & fidẽ ꝓpetuę diuinitatis et tpa neæ dispẽsatiõis illi⁹ debet ordinẽ nosse.

EVit in die. Ambro. Ca. I. Vitulus sacerdotalis hostia. Pervitulũ ergo hoc euãgeliũ figurat, in q̃ a sacerdotib⁹ inchoat, & in vitulo ꝓsummat.
i. ixp̃o q ꝓ mũdi vita immolat. f ¶ Sacerdos quidã &c. Impleuit ordinẽ dixit regẽ & regionẽ in qua fuit: sacerdotem & gentẽ eius & vxorẽ illi⁹ indicat. ¶ Be. Amb. Non
F solũ a parentib⁹ sed etiã a ꝓgenitorib⁹ nobilitas baptistæ monstrat: nõ sæculari ptãte sublimis, sed religiõe. Tales em parentes pnunci⁹ habere debuit, vt quasi iure naturæ infusam fidẽ aduẽt⁹ xp̃i pdicaret. ¶ Amb. Docet diuina scriptura in his q̃s cõmẽdare volumus: non solũ mores: sed etiã parentes oportere laudari, vt quasi hereditario iure puritatẽ habere videant illi quos laudam⁹. Nobilitat itaq; iohãnes baptista parentib⁹, miraculis, moribus, munere, passione, sic samuel, sic isaac a parẽtibus nobilitatẽ pietatis accæpit, quã posteris reliquit. g ¶ Zacharias. Zacharias memor domini: Cui apparet angelus a dextris altaris, q̃a ei qui memor domini est, demonstrat mysteriũ. h ¶ De vice abia. Beda. Abia: pater dñs. Et aptũ fuit vt in tempore officij patrisdo
1. Parali. 24. a. mini ꝓceptus esset iste q patrẽ dñm pdicaret. ¶ Cum dauid cultũ domus dñi ampliaret: ministeria sacerdotũ in. xxiij. sortib⁹ diuisit. In qbus familiam abia de qua zacharias sors octaua contigit, vt preco noui testamenti in octauæ sortis vice nascat, qa p octo, nouũ, sicut p septẽ, testm̃ declaratur vetus. i ¶ Elizabeth. Elizabeth, dei mei saturitas: signat mariã q̃ plena deo fuit. k ¶ Erant autẽ. Beda. Ambro. Plena laudatio quæ genus in maioribus⁹ mores in ęqtate: officiũ in sacerdotio: factum in mandatis: iudiciũ in iustificationibus comprehendit. l ¶ Iusti ante deum. &c. Ambro. Non em oĩs qui iustus est ante hoies: iustus est ante deũ. Aliter enim vident hoies: aliter deus, homines in facie: deus in corde. Ideoq; fieri pot vt aliqs affectata bonitate ppl̃ari: iustus videat mihi: iustus tñ non sit ante deũ: si iusticia non ex mẽtis simplicitate formet, sed adulatione simuletur. m ¶ Mandatis & iusti. &c. Ambro. Be. Prius mãdatũ. fcẽa est iustificatio, cũ enim mandatis cœlestib⁹ obedimus, in mãdatis dei incedimus. Cũ recte & congrue iudicamus: tenere domini iustificationẽ videmur.

☞ Sine querela

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶ Visum est & mĩ. asse. scilicet veritatem euãgelij modo pdicto. b ¶ Oĩa a principio dili. ex ordine tibi scrĩ. quia inçpit euangeliũ suũ a cõceptione p̃cursoris & saluatoris. Qđ autẽ dicit omnia a ¶ nõ solũ corpali: sed potĩ⁹ mẽtis intuitu.
b nobis qui ab initio ipsi viderũt
a ¶ hui⁹ bi qđ caro factũ ẽ. b ¶ Et qm hoc ẽ.
& ministri fuerunt sermõnis : ũi⁹a
a ¶ nõ humana voluntate: sed ꝓ spiritu sancto int⁹ instigãte. Cuius gratia geritur, vt id qđ bonũ est nobis etiã bonũ videatur.
sum est et mihi assecũto a princi⁹
c pio omnia diligenter ex ordine tib
i scribere optime theophile : vt ꝙ
cognoscas eorum verborũ de qui⁹e
bus eruditus es: veritatem. f

Euangeliũ ſm Lucam incipit Capitulum I.

e VIt in diebus g ¶ Ia alienigenæ regnabat.
herodis regis iudææ sacerdosh quidam nomi⁹
ne zacharias de i
f Prol. vice abia: & vxor k illi de filiabus aaron: & nomẽ eius l
a ¶ nõ corã hoib⁹: qa oĩs sterilis i lege male⁹
i elizabeth. Erãt aũt ambo iusti ãtem
k dicta fuit. a ¶ qui nõ fallitur vt homines.
mdeũm incedẽtes in ☉ oĩbus manda n

mo, describitur precursoris & saluatoris cõceptꝰ. Secũdo, vtriusq; ortus. circa medium huius ca. ibi: Exurgens autem maria. Prima adhuc in duas, qa primo describit cõceptus præcursoris, secũdo ipsius saluatoris, ibi: In mense aũt sexto. Circa primũ concæptus p̃cursoris ostendit mirabilis ex tribus. primo ex parentũ conditione. scđo ex angelica nũciatione, ibi: Factũ est autem cũ facerdotio. tertio ex patris increduli punitiõe, ibi: Et dixit zacharias. Circa primũ in describendo conditionẽ in parentũ bũ iohãnis ꝑmittitur tempus regis sub quo fuerunt, cum dicit. g ¶ Fuit in diebus herodis regis iudææ &c. qa iacob patriarcha spiritu ꝓphetę. Vnde postea subditur: Posuerũt oẽs q̃ audierant in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? c ¶ Factũ est autem. Cum ex præceꝑto moysi vno sacerdote decedente, vnus succedere iubeat: tpe dauid statutũ ẽ vt vicissim ministrãtes p octonos dies a sabbato vsq; ad sabbatum temporevicis suæ singuli castimoniæ studerẽt, nec interea domum tangerent. d ¶ In or. vi. Ambro. Zacharias designatur summus sacerdos: qui vno tẽpũ anni tpe solus intrat tẽplũ cum sanguine quẽ offert ꝓ pplo: Qui tũc sorte quærebatur: cum verus sacerdos adhuc ignorebatur qui in ærernũ pmaneret, & tũc vices erãt, nũc ꝓpetuitas. Solus intrat, quia illũ significat cuius sacrificiũ non esset cõmune cũ cæteris. e ¶ Sortꝰ. Beda. Non noua tunc sorte electus quando incensum erat adolendũ: sed prisca sorte prælectus: cum primu ex ordine sui põtificatus in vicẽ abia succederet. Hæc solẽnitas septimo mense celebrabatur, & dies expiationis sue propriationis vocabat, quando solus pontifex introibat in secũdum tabernaculũ cũ sanguine. In quo significatur iesus sacerdos q̃ im
Eph. 4. b B ꝓleta dispensatione carnis, cœli secreta subijt: vt propiciũ faceret nobis partẽ & interpellaret pro pctis eorũ qui adhuc pro foris⁹ expectant orãtes & diligũt aduentũ eius. Pulchre igitur ea die descensio eius per angelũ nunciat: qua ei⁹ p legẽ ascẽsio figurabat: qa qui descẽdit ipse est q̃ ascendit. qui quodãmõ ꝓdicitur dũ ille ꝓmittit ꝑcursurus. f ¶ Ingressus in tẽplũ &c. Ambro. Ingreditur zacharias templũ. i. xp̃s in maria: populus orat libertatem de captiuitate. Apparuit. non dixit: venit, quia ante ibi erat. Zacharias turbatur, idest iudæi aduenięte christo. g ¶ Apparuit. Ambro. Beda. De deo vel de angelis dicitur apparere q̃ non pos
☞ sunt ꝑuideri

A ℣ a ¶ Sine querela &c. Fecte temperata iustitia. Plerũq; durior iusa. Cor. 3. sticia hominum querelam prouocat, vnde apl̃s: Prouidentes bona nõ tm̃ corã deo: sed etiã corã oĩb⁹ hoĩb⁹? Et eccle siastes: Ne sis
Eccls. 7. c multum iustus. Vel, incedentes in oĩbus mandatis & iustificatiõibus dñi sine querela. idest sine cõscientia vanæ laudis. b ¶ Etnõ erat
¶ nõ q̃ nõ peccauerint: sed qa per gratiã dei abluti peccare desierint.
a tis ☞ iustificationib⁹ dñi sine q̃rela. a b
¶ Duæ causæ nõ habẽdi memorantur vt maior appareat virtus.
b Et nõ erat illis filius, eo ꝙ esset eli⁹ c sabeth sterilis: et ãbo processissent
d in diebus suis. Factũ est aũt cũ sacer⁹e dotio fungeret ☥ zacharias i ordie
vicis suæ añ deũ, ſm consuetudinẽ
f sacerdotii sorte exiit vt ĩcẽsum po g
¶ Hic notatur summus.
f neret. Ingressus in tẽplũ dñi: & oĩs h multitudo populi erat foris orans
ghora incensi. Apparuit aũt illi an⁹i

illis. Beđ. Diuinitus procuratũ fuit vt de ꝓuectis diuꝰ fructu coniugũ priuatis, iohãnes nasceretur, vt inopinato ortu prolis & ipsos donum dei gratius afficeret: et cæteros stupor miraculi pararet auditui futuri, ꝓphetę. Vnde postea subditur: Posuerũt oẽs q̃ audierant in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? c ¶ Factũ est autem. Cum ex præceꝑto moysi vno sacerdote decedente, vnus succedere iubeat: tpe dauid statutũ ẽ vt vicissim ministrãtes p octonos dies a sabbato vsq; ad sabbatum temporevicis suæ singuli castimoniæ studerẽt, nec interea domum tangerent. d ¶ In or. vi. Ambro. Zacharias designatur summus sacerdos: qui vno tẽpũ anni tpe solus intrat tẽplũ cum sanguine quẽ offert ꝓ pplo: Qui tũc sorte quærebatur: cum verus sacerdos adhuc ignorebatur qui in ærernũ pmaneret, & tũc vices erãt, nũc ꝓpetuitas. Solus intrat, quia illũ significat cuius sacrificiũ non esset cõmune cũ cæteris. e ¶ Sortꝰ. Beda. Non noua tunc sorte electus quando incensum erat adolendũ: sed prisca sorte prælectus: cum primu ex ordine sui põtificatus in vicẽ abia succederet. Hæc solẽnitas septimo mense celebrabatur, & dies expiationis sue propriationis vocabat, quando solus pontifex introibat in secũdum tabernaculũ cũ sanguine. In quo significatur iesus sacerdos q̃ im
Eph. 4. b B ꝓleta dispensatione carnis, cœli secreta subijt: vt propiciũ faceret nobis partẽ & interpellaret pro pctis eorũ qui adhuc pro foris⁹ expectant orãtes & diligũt aduentũ eius. Pulchre igitur ea die descensio eius per angelũ nunciat: qua ei⁹ p legẽ ascẽsio figurabat: qa qui descẽdit ipse est q̃ ascendit. qui quodãmõ ꝓdicitur dũ ille ꝓmittit ꝑcursurus. f ¶ Ingressus in tẽplũ &c. Ambro. Ingreditur zacharias templũ. i. xp̃s in maria: populus orat libertatem de captiuitate. Apparuit. non dixit: venit, quia ante ibi erat. Zacharias turbatur, idest iudæi aduenięte christo. g ¶ Apparuit. Ambro. Beda. De deo vel de angelis dicitur apparere q̃ non pos
☞ sunt ꝑuideri

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶ Et a iustificationibus dñi. Quãtũ ad obseruantiã ceri
monialiũ. b ¶ Sine querela. Quantum ad obseruantiam iudialium: qa pacifice ad ꝓximos se habebant. c ¶ Et nõ erat eis
filius. Cuius duplex cã sub dit. V na specialis mulieris: scilicet steilitas. Alia communis viro & mulieri. s. seneã⁹. & hoc est ꝙ dici tur: d ¶ Eo ꝙ esset eli. ste. & am. pro. &c. Ita ꝙ transferat tẽpus generandi in patre & ꝓcipiẽdi in matre ſm cursum cõem nature. Ex quo apparet cõceptio p̃cursoris miraculosa: quia nõ fuit per naturã tãtũ: sed ꝑ naturã gratia diuina adiutã. e ¶ Factũ est autẽ. Hic describit ꝓceptio præcursoris mirabilis ex denunciatione angelica. Et primo, describit loci conditio. fecũdo, denũciatio ange li, ibi: Apparuit aũt. Circa primũ dr: ¶ Factũ est autẽ &c. Patri em existẽti in loco sctõ. s. in tẽplo & in diuino officio occupato: facta est diuina denũciatio de ꝓle habenda ad denorandum sanctitatẽ futuram prolis. f ¶ Sortę ex ſit. Quia distributiones hebdomadarũ in quibus successiue debebant viginti quatuor sacerdotes ministrare vt prędictũ est, fuerũt distributæ per sortẽ: vt habeẽt. i. Paral. xxiij. g ¶ Vt incen. poneret &c. Ex hoc loco di
xerũt aliq ꝙ zacharias fuit pontifex vel summus sacerdos, quia incẽsum ponere semel in anno ĩra sctm̃ sctõꝝ. s. i festo expiatiõis soli summo sacerdoti erat licitum. & hoc videt dicere beatus Ambrosius & Beda sup locũ istũ, & tẽpus cõceptiõis ꝑcursoris vide
tur concordare: qa festũ expiationis celebrabatur decima die sebrẽbris: et post illud fuit ꝓceptio bti iohãnis circa finẽ eiusdẽ mẽ
Moralit. sis reuerso zacharia ad domũ suam post cõpletionẽ sui officij, & ficab illo: pe vsq; ad natiuitatẽ bti iohãnis fluxerunt nouẽ men
ses qui cõtinent periodũ a ꝓceptu pueri vsq; ad natiuitatem. Sed qualiter ille zacharias fuerit summus sacerdos nõ legitur. ideo ad declarationẽ hui⁹ dixerũt aliq ꝙ viginquatuor sacerdotes prædicti erãt æquales i ordine & i dignitate, nõ tm̃ simul sed successiue ex iustis accæpit originẽ q̃ nũciare venerat iusticiã consummatã. n ¶ Ante deũ, non sicut hypocritæ q̃ fingũt iusticiã añ mundũ. ✻ Factum est aũt

quod dicitur a ¶ Sine querela &c. Fecte temperata iustitia. Plerũq; durior iusticia hominum querelam prouocat, vnde apl̃s: Prouidentes bona nõ tm̃ corã deo: sed etiã corã oĩb⁹ hoĩb⁹? Et ecclesiastes: Ne sis multum iustus. Vel, incedentes in oĩbus mandatis & iustificatiõibus dñi sine querela. idest sine cõscientia vanæ laudis. b ¶ Etnõ erat
¶ nõ q̃ nõ peccauerint: sed qa per gratiã dei abluti peccare desierint.
a tis ☞ iustificationib⁹ dñi sine q̃rela. a b
¶ Duæ causæ nõ habẽdi memorantur vt maior appareat virtus.
b Et nõ erat illis filius, eo ꝙ esset eli⁹ c sabeth sterilis: et ãbo processissent
d in diebus suis. Factũ est aũt cũ sacer⁹e dotio fungeret ☥ zacharias i ordie
vicis suæ añ deũ, ſm consuetudinẽ
f sacerdotii sorte exiit vt ĩcẽsum po g
¶ Hic notatur summus.
f neret. Ingressus in tẽplũ dñi: & oĩs h multitudo populi erat foris orans
ghora incensi. Apparuit aũt illi an⁹i

sanguine tali, nõ dr̃ hic, sed solũ ad ponendũ incensum. Si em in trasset templũ ad inferendũ sanguinẽ intra sctm̃ sctõꝝ: nõ est veri sile ꝙ euãgelista tacuisset cũ hoc sit maximũ iter oĩa q̃ ad offm̃ fũmi sacerdotis ptinebãt vt hr̃ Heb. ix. & Leui. xvj. & ideo nõ videt ꝙ intrauerit sctm̃ sctõꝝ: qđ erat de officio summi sacerdotis: sed solũ primã ptẽ tẽpli ad quã simplices sacerdotes poterãt ĩgredi, vt dictũ est. ¶ Itẽ angel⁹ apparuit ipsi occupato in solẽniori parte sui officij ꝓpter solennitatẽ nũcij quod nunciare venerat. Hic aũt dr̃ ꝙ apparuit ei stãs a dextris altaris incẽsi. Illud aũt altare non erat ĩtra sctm̃ sctõꝝ. ſm ꝙ dicit Hiero. & oẽs doctores hebræi & catholici. excæpto Augustino, cuius dictum nõ videtur in hoc tenendũ. Tũ qa contrariatur dictis oĩm alioꝝ: quoꝝ aliqui fuerũt valde expti in scripturave. te. Tũ qa text⁹ sacræ scripturæ vr̃ contrariũ dicere Exo. vl. & xxx. vt ibi dẽ pleni⁹ declarabit. Qđ aũt dr̃ D
soli summo sacerdoti licitũ ei ponere incẽsum intra sctm̃ sctõꝝ ĩ die expiatiõis, dicẽdũ ꝙ vere ẽ. sed illud incẽsum nõ ponebat ad offerendũ: sed vt nebula ide cõsurgẽs operiret oraculũ qñ pontifex aspgebat sãguinẽ hirci & vituli ꝓ ira oraculi, vt habet Leui. xvj. nõ aũt hr̃ ex hoc loco ꝙ zacharias posuerit incẽsum hoc mõvt patet ex dictis: sed solũ ꝙ posuerit incẽsum offerẽs ibm̃ sup altare ĩ cẽsi ad cõsummationẽ sacrificij. Qđ aũt dr̃ ꝙ expiatiõis dies cecidit i hebdomada sua: hoc nõ ꝓbat vt patet ex dictis. et dato ꝙ verũ fuerit: nõ tñ ex hoc ꝓcludit ꝙ intrauerit sctm̃ sctõꝝ ad ponẽdũ incẽsum: qa ꝓter illũ ingressum q̃ ptinebat ad summũ põtificẽ tm̃, quotidie intrabãt sacerdotes minores ad offerendũ incẽsum i altari incẽsi: vt ꝑdictũ est: & hoc mõ ingressus ẽ zacharias in hebdomada sui ministerij. Qđ aũt vlteri⁹ dr̃ ꝙ de viginti quatuor sacerdotib⁹ ille erat sum⁹ sacerdos vel põtifex ꝑ annũ: in cui⁹ heb
domada cadebat expiatiõis festũ: videt esse fictitiũ. Tũ qa hoc in nulla scriptura autẽtica habet. Tũ qa vt habet in libris Regum et Parali. post ordinationẽ viginti quatuor sacerdotũ vn⁹ erat sum
mus sacerdos sup eos, nõ solũ vno anno sed ꝓ totã vitã suã: & ita cõiter factũ est vsq; ad tẽs machabæoꝝ: in q̃ græci sup iudæos obtinuerunt dñium, & tũc ex cupiditate græcorũ & ambitiõe iudæoꝝ aliq sunt amoti de sacerdotio añ mortẽ & alij istituti: sicut patet. ij. Machab. iiij. de iasone et menelao et lisimacho, & xiij. capitu. de alchimo. Et eodem modo postea factum est quando romani cœperũt iudęis dñari, qa tũc erat venale sacerdotiũ, vnde dicit Iosephus ꝙ caiphas emit sacerdotiũ vnius anni. potuit etiam esse ꝙ iudæi inter se ordinauerũt propter istas contentiões & ambitiones ꝙ sacerdotiũ vn⁹ duraret tm̃ per annum. Ad dictum vero Ambrosij & Bed⁹. dicẽdũ ꝙ nõ loquunt assertiue. h ¶ Et omnis mul &c. qa nõ erat licitũ ppl̃o ingredi tẽplũ, sed tantũ atriũ. i ¶ Apparuit. Hic consequẽter describitur angeli denunciatio:
✻ & p̃mittitur
Moralit. e ¶ Factũ est aũt &c. Per zachariã q̃ dñi memor intẽpratur bon⁹ ꝓlatus significat: q̃ semper in suo pectore debet gerere dei memoriã, ꝓ sua & suorũ subditorum salute. Hic autem templũ ingreditur per diligentẽ diuini cultus sollicitudinẽ: & offert incẽsum per feruẽtem orationẽ, & ppl̃s orat per eius informationem & angelus apparet ei per diuinam consolationem: ideo subditur

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ Sunt quidem, sed repentino aspectu videntur. nec in potestate nra est illos videre, sed in ptate illoꝝ est apparere & videri qñ volūt. Et bñ, i tẽplo, iuxta altare & a dextris, apparet: qa veri sacerdotis aduẽtū, & ministerium sacrificij vniuersalis, & cœlestis doni gaudium significatur, p̃dicat. a ¶ Et zacharias. Amb. Solemus turbari & a nro affectu alienari, quãdo perstringimur superioris ptatis occursu. Sed sicut humani defectꝰ est terreri ita angelicæ benignitatis est pauentem de suo aspectu blandiendo solari. Cõtra dæmones, si quos sua p̃sentia territos sensérint: ampliore horrore cõcutiũt. b ¶ Quã exau. Exaudita est: magis qꝫ petiisti. Rogasti pro liberatione plæbis, & donatus est tibi præcursor. ¶ Ambro. Multa diuina beneficia hic sunt congesta. Primum deprecationis fructus: deinde sterilis partus. Tum lætitia plurimorum: & magnitudo virtutis: altissimi etiam prophetam promittitur. Quinetiam ne qua esset dubitatio: futuri nomen designatur. Tantis igitur supra votum fluentibus: non immerito diffidentia pœna plectitur silentij. c ¶ Johãnem. Beꝺ. Singularis meriti est indicium quotiens hominibꝰ a deo vel imponit nomen vel mutatur, vt abraã q pater multarũ gentiũ erat futurus, abraam est vocatꝰ.

Gen. 17. a

Ibi. 32. f.

Iacob qui deũ vidit: israel est appellatus. Johãnes ergo interptat in quo est gra vel dñi gra. Primo: gra sterilibus parentibus donat. deinde ipsi iohanni: qui magnus coram domino futur⁹, & spiritu sancto ex vtero matris replendus. Postremo filijs israel: quos ad dominum erat conuersur⁹. d ¶ Gaudium. Beda. Merito gaudet pater qꝫ in senectute natum & qꝫ talis græ accæpit filium. Gaudẽt alij quibus regni cœlestis euangelizaret ingressum. Nato præcursore multi gaudent. Nato dño gaudiũ magnũ nũciatur: qd̃ erit omni populo: quia hic salutẽ multis p̃dicat: ille vo omnibus dixit: qd̃ p dexterã significatur, p̃dicat. a ¶ Et zacharias. Amb.

F Parẽtes p natis, p agãt.

gel⁹ domini stans a dextris altaris a incensi. Et zacharias turbatus est a vidẽs, & timor irruit super cũ. Ait autem ad eum angelus: Ne timeas b b zacharia: quoniã exaudita est † de- c a ¶ facta' pro pp̃li redẽptione nõ pro sobole quã desperabat se posse habere. precatio tua. Et vxor tua eliza- d ¶ Be. Ecce ordo salutis exprimit cũ illi⁹ nati uitas p̃dicitur q̃ p̃conãdo redẽptori sit iterꝫ futur⁹, p̃dicando pœnitentiam & fidẽ christi. beth pariet tibi filium: & vocabis e nomẽ eius iohãnẽ. Et erit tibi gau f diũ & exultatio: & multi in natiui- g a ¶ qa p ei⁹ p̃dicationẽ gaudebũt i vita ẽtna. b ¶ Ambr. nõ virtute corporis, sed animi magnitudine.

tate eius gaũdebunt. Erit enim mã i e gnus coram domino: vinũ & sice- k r am non bibet: & spiritu sancto re- l manens in vtero. plebĩ adhuc ex vtero matris suæ: g ⁊ multos filiorũ israel conuertet n ad dominum deũ ipsorum. Et ipse a ¶ prius natus: prius prædicat: prius moritur: p̃currit p̃co iudicem. ¶ sancto. h præcedet ante illũ in spiritu & vir- ¶ signorum. tute heliæ: vt conuertat corda pa- p trum in filios: & † incredulos ad q prudentiam iustorum, parare dño s plæbem perfectam. Et dixit zacha- t rias ad angelum: Vnde hoc sciam? u

Gen. 17. a

Rom. 1. b

Mal. 4. b

gel⁹ domini stans a dextris altaris
a incensi. Et zacharias turbatus est a
vidẽs, & timor irruit super cũ. Ait
autem ad eum angelus: Ne timeas b
b zacharia: quoniã exaudita est † de- c
a ¶ facta' pro pp̃li redẽptione nõ pro sobole
quã desperabat se posse habere.
precatio tua. Et vxor tua eliza- d
¶ Be. Ecce ordo salutis exprimit cũ illi⁹ nati
uitas p̃dicitur q̃ p̃conãdo redẽptori sit iterꝫ
futur⁹, p̃dicando pœnitentiam & fidẽ christi.
beth pariet tibi filium: & vocabis e
nomẽ eius iohãnẽ. Et erit tibi gau f
diũ & exultatio: & multi in natiui- g
a ¶ qa p ei⁹ p̃dicationẽ gaudebũt i vita ẽtna.
b ¶ Ambr. nõ virtute corporis, sed animi magnitudine.
tate eius gaũdebunt. Erit enim mã i
e gnus coram domino: vinũ & sice- k
r am non bibet: & spiritu sancto re- l
manens in vtero.
plebĩ adhuc ex vtero matris suæ: g
⁊ multos filiorũ israel conuertet n
ad dominum deũ ipsorum. Et ipse
a ¶ prius natus: prius prædicat: prius moritur:
p̃currit p̃co iudicem. ¶ sancto.
h præcedet ante illũ in spiritu & vir- ¶ signorum.
tute heliæ: vt conuertat corda pa- p
trum in filios: & † incredulos ad q
prudentiam iustorum, parare dño s
plæbem perfectam. Et dixit zacha- t
rias ad angelum: Vnde hoc sciam? u

est depcatio tua. Frequẽter em deũ deprecatus fuerat de aduentu messiæ, & de habenda ple. Et ideo angelus vtrumq; sibi denunciat dicens: d ¶ Et vxor tua eliza. pa. tibi filium. Et dicit: Tibi: hoc est, ex re tamẽ cũ virtute naturæ fuit ibi virꝰ gratiæ, vt prædictum est. Angelus autem loquens ioseph de partu mariæ, nõ dixit: pa ꝑ tibi: sed pariet absolute: qa ioseph nihil cooperatus est ibi: e ¶ Et vocabis nomen eius iohã. Prænominatur ab ãge lo propter sanctitatem eius futuram et officij, p̃rietate. Iohãnes enim interptatur, in quo est gra: quia iohannes christũ manifestauit p quem graria & vitas facta est: vt habeẽt Ioh. j. f ¶ Et erit tibi gaudiũ, in mente interius. g ¶ Et exultatio. exterius. Dicitur enim exultatio, quasi extra saltatio. & hoc est, p̃prie quãdo gaudiũ est tantũ interius qꝫ non põt bñ ꝓtineri qꝫ appareat exterius. h ¶ Et multi in natiius gaudẽ. ſm qꝫ dr. j. qꝫ in ortu eius congratulabantur vicini. Et nunc etiam videmus impletum qꝫ dies suæ natiuitatis nõ solum festiuatur ab omnibus christianis, sed etiam a saracenis & aliquibus aliis.
i ¶ Erit em̃ magnꝰ coram dño. Vnde dicit saluator Matth. xj. b. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista. k ¶ Vinum & siceram. i. quẽcũqꝫ potũ inebriatiuum. l ¶ Non bibet. Erat enim nazareus. i. cõsecratus dño p o tam vitam suam: & ideo ab omni inebria tiuo abstinuit: sicut nazarei in veteri lege tempore separationis suæ: vt habetur Nu. vj. m ¶ Et spiritu sancto reple. ꝗ̃ tum ad purgationẽ originalis pcti, & ad operationem boni meritorij. n ¶ Et multos filiorũ israel con. ad dominum. i. ad christũ per suã p̃dicationem. o ¶ Et ipse præcedet &c. Primo, ꝑpter similitudinem vitæ qa vterqꝫ vixit in austeritate victus & vestitus. Sedo, ꝑpter similitudinem in veritate doctrinæ: qa vterqꝫ cõstanter vitia redarguit: etiam personarum magnarum. Tertio, ꝑpter similitudinẽ officij, qa sicut helias præ det aduentũ xp̃i secundum: ita iohannes primum p̃cessit. p ¶ Vt conuertat cor. pa. in fi. s. patrum veteris testamenti ad discipulos xp̃i: quia plures de sacerdotibus & senioribus iudæoꝝ q dã cebant patres pp̃li: conuersi fuerũt p apostolos ad fidem christi. q ¶ Et incredulos. Scillos qui prius fuerant increduli. r ¶ Ad prudẽ. iusto. q̃ prudẽtia non cõsistit in operibus legis ex quibus non iustificatur homo: vt habetur Rom. iij. sed in operibus fidei charitate formatæ deuotiõis. s ¶ Parare dño &c. Per euangelij susceptionẽ, quia neminem ad perfectum adduxerat lex, vt habeẽt Heb. vij. c. &, ꝑpter hoc illa lex dr̃ lex timoris, qa impfectos est timore pœnæ retrahi a malis. Lex aũt euãgelica dr̃: lex amoris qa pfectos est retrahi a malis amore boni. t ¶ Et dixit zacha. Hic ostendit concæptio p̃cursoris mirabilis ex punitione incredulitatis in pre. Et primo ponit dicta punitio. secundo, sequens consolatio, ibi: Et factum est. Circa primum sciendum qꝫ zacharias verbis angeli non credidit: quod ostẽdit verba eius, cũ dicatur: v ¶ Vnde hoc sciam? Et causa incredulitatis subditur:

Sacerdos. Celis castitas.

✳ b ¶ Ne timeas zacha. &c. Et filius ei nasciturus nũciat. i. de bono successore aliqñ certificatur: sicut factum fuit beato marino de successione bti brictij, & beato amatori de successione bti germani. h ¶ Et multi in natiui. eius gau. Magnũ em̃ gaudium debet esse de boni pastoris creatione, quæ est quædam natiuitas. v ¶ Vnde hoc sciã &c. Per hoc autem qꝫ dubitans factus est mutus & fidem calamo cõfitẽs, apertũ est os eius, & loquebat bñdicẽs dñm, significat qꝫ lingua dubitatis in fide facta est muta, sicut eius oratio non est deo accæpta, sed hois in fide firmi est deo grata. ideo dr̃ Iacobi. j. a. Si quis vestrum indiget sapientia, postea dabo

✳ eam a deo

A ☞ bat, impune liceret q̃rere signũ: sed cũ angel⁹ fit q̃ p̃mittit, nõ decet dubitare. ¶ Bed. Propter altitudinẽ p̃missorũ dubitat, signũ ingrẽs quõ credere valeat: cui ãgelj visio & allocutio p̃ signo sufficere debuerat. Vñ tacẽdo merito diffidẽtiæ pœnam luit: cui eadẽ tacitur nitas, & signũ fidei qd̃ quẽsuit: & ifidelitatis eẽt pœna quã meruit. a ¶ Ante deum. Be. Cũ adnos veniunt angeli, sic exterius implẽt ministeriũ: vt tñ añ deũ interi⁹ per contemplationem assistant. Quia & si angelus est spũs circunscript⁹, summ⁹ spũs q de⁹ est, incircũscript⁹ est: intra quẽ currit angel⁹ q̃cũqꝫ mouẽt vel mittat. ¶ Beda. Alleg. Per zachariã sacerdotẽ, sacerdotiũ iudæorum. Per elizabeth, lex signat q̃ sacerdotũ doctrinis exercitata, quasi vinũ auxilio spũales filios deo gignere debebat. Sed quasi sterilis erat, qa neminẽ ad perfectũ ducebat. nec ianuã cœli aperiebat. Ambo erãt iusti, qa lex bona, & mãdatũ iustũ & sctm̃, & sacerdotiũ legale ſm dispẽsationẽ illi⁹ tpis: bonũ, sctm̃ & iustũ. Ambo, p̃cesserãt i diebꝰ suis, qa legalis deuotio tpe moysi quasi i adolescẽtia fuit & efflоruit: sed aduenientẽ xp̃o iam incuruat ad senium: cũ & sacerdotij ordo p ambitiones & cõtentiones põ tificũ confundit, & ipsa lex p traditiões pharisæoꝝ discipina minus habilis est ad generandũ. Ingredit zacharias templũ quia sacerdotũ est intrare in sanctuariũ & intelligere nouissima mysteriorũ cœlestiũ. Foris orat multitudo, quia dũ mystica penetrare negat: necesse est vt humiliter intẽdat doctoris monitis. Dũ altari thymiama imponit nascitur⁹ iohãnem agnoscit, qa dũ doctores altiori flãma diuinæ lectiõis arderẽt gratiam dei p iesũ xp̃m vẽturã, de interiori israrum medulla quasi de vulua elizabeth, p̃dituram reperiũt. Et hoc p angelũ: qa lex p ãgelos ordinata in manu mediatoris. Nõ credẽs mutus fit, qa mutꝰ est q spũalẽ sensum israa nõ intelligit, & talis magr quasi vbi & rõnis expers pplm nõ docet, sed q̃sita citis nutib⁹ innuit: qa nec rõnẽ attẽdit sacrificioꝝ: nec curat scire dicta ꝓphetarũ. Muto p manente zacharia, cõcipit elizabeth iohãnẽ: qa licet pontifices & pharisæi nec ipsi intrent: nec auditores in interiora legis intrare p̃mittant: interiora tñ legis sacris christi abũdãt. Concæptũ elizabeth qnq; mẽsibus occultat: Siue qa moy ses legiter quinq; libris mysteria xp̃i parabolarim designat: Seu qa ipsa lex, christi dispẽsationem qnq; mundi ætatibus p sctõrũ factã vel dicta figurat. Et iõ qa incarnatio christi, vel sexta ſculi ætate futura: vel ad impletionẽ legis erat, p̃futura: rectẽ sexto mẽse cõcepti iohãnis christi icarnatio nunciat. b ¶ Et ipse erat innu. Sine voce corporales actus idicare meliẽs: nec exprimẽs volũtatẽ. Cui simili⁹ ppls iudæorũ actuũ suorũ ipotens reddere rõnẽ. c ¶ Vt imp. sunt &c. abnt in cõplexu vxoꝝ, sed etiam a domoꝝ ingressu abstinebãt. Nostris aũt sacerdotib⁹ qbus nõ carnalis successio, sed spũalis p̃fectio q̃ritur, q quotidie p̃sto debẽt esse altari: ppetua castitas indicitur. d ¶ Occultabat. Amb. Occultat: qa partus sui erubescit ætatem actuũ suorũ ipotens reddere rõnẽ. c ¶ Vt imp. sunt &c. abnt in cõplexu vxoꝝ, sed etiam a domoꝝ ingressu abstinebãt. Nostris aũt sacerdotib⁹ qbus nõ carnalis successio, sed spũalis p̃fectio q̃ritur, q quotidie p̃sto debẽt esse altari: ppetua castitas indicitur. d ¶ Occultabat. Amb. Occultat: qa partus sui erubescit ætatem ne in senectute libidini vacasse videat: quæ etiã in iuuentute nõ debet exerceri nisi causa sobolis. Et rõ lętat carere opprobrio sterilitatis, qa opprobriũ ẽ mulieribꝰ nõ hre filios: nõ hre p̃mia nuptiarũ. Propterea ipsæ nuptiæ celebranẽ, & coitus carnalis i tẽpore congruo generationi excusat. Hinc datur intelligi qꝫ iã non cõueniebant inter se cõiugali cõcubitu, neqꝫ enim ea quę senilẽ nõ erubescęret coitum, erubescęret partũ. ¶ Beda. Erubescit onus parentis q̃diu nescit mysteriũ religiõis, sed quę occultat se quia genuit filium: veniente beata maria exultat: quia genuit prophetã quæ ante erubescebat: bñdicit: & quæ dubitauerat, firmat & clamat: Ecce vt facta est vox salutationis tuæ in &c. Ambro. Occultat se, ꝑpter pudicitiam: vt, pbaret si verũ esset qꝫ cõcæperat. Mẽsibus quinqꝫ. Hoc est, quinqꝫ milib⁹ ſculi, siue qnq; librismoysi. auferre oppro. sterilitatis, & concæptionis in senectute inter homines, quod nõ fuit opprobrium apud deum. e ¶ Quia fecit. Bed'.

†Ego enim sum senex, vtvxor mea a processit in diebus suis. Et rñdens b angelus dixit ei: Ego sum gac a ¶ fortitudo dei. b ¶ as' assisto.

a briẽl q astõ ante deũ: & missus sum q loqui ad te: et hæc tibi euangeliz a ¶ Be. Dat signũ qd̃ rogatur: vt q discredẽdo locutus est: iam tacendo credere discat.

zare. Et ecce eris tacẽs: & non pozf teris loqui vsqꝫ in diem quo hæc fiãt pro eo qꝫ non credidisti verbis meis quæ implebũtur in tempore suo. Et erat plæbs expectans zag charias & mirabant qꝫ tardaret i p̃seh in templo. Egressus aũt non potez ¶ per hoc. s. rat loqui ad illos. Et cognouerunt i b qꝫ visionem vidisset in templo. Et k ipse erat innuens illis, & permanc sit mutus. Et factum est vt impleti ti sunt dies officii eius: abiit in do ¶ officij zacharię. mum suam. Post hos aũt dies conm d cæpit elizabeth vxor eius: & occultabat se mensibus quinqꝫ, dicens: ¶ istis.

e Quia sic fecit mihi dñs in diebus quibus respexit auferre oppro- ¶ qd̃ nõ opprobriũ dñi. ¶ vicesimoquinto die martij dñs cõceptus est & passus.

f briũ meum inter hoies. In mensen autem sexto, missus est angelus o

Ioh. 3. d

† Gen. 18

C

D

Diuisio.

✳ Cui nomẽ

Moralit

✳ Et nomẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

a ¶Gabriel. Beda. Ideo angeli ex noīe aliqñ signantur: vt ex ipso noīe quid ministraturi veniant, demonstretur. Gabriel fortitudo dei: ga illū nūciat q ad debellādū diabolū veniebat. b ¶Ad virginem. Mulier a diabolo seducta mortem intulit: Contra mulierē ab angelo edocta salutē edidit. ¶Beda. De desponsata voluit nasci: vt per ioseph texeret ordo generationis: & ne quasi adultera lapidaret. In q & impudicis virginibus occasio tollit ne dicant matrē dñi fuisse infamatam. Et vt virgo solatiū viri & testē virginitatis haberet: & vt diabolus mysteriū ignoraret. Fides etiam mariæ verbis maior ascribit: & mendacij causa remouet. Videret enim culpā obūbrasse voluisse mendatio innupta ÿgo. Maluit dñs aliquo de suo ortu q̄ de matris pudore dubitare. Sciebat enim lubricam famam pudoris: nec voluit ortus sui fidē matris iiurijs astruere. ¶Amb. Mystice. Maria desponsata, sed virgo: typus est ecclesiæ quæ est immaculata: sed nupta. Concipit nos de spiritu virgo: parit nos sine gemitu virgo. Et ideo fortasse maria alij nupta: ab alio repleta: quia singulę ecclesiæ spiritu quidem replentur: tamen ad speciem temporalis sacerdotis.

Mystice.

c ¶Aue gratia plena. Gregori⁹. Vere gratia plena: quæ prima inter fœminas virginitatis gloriosum munus deo obtulit: q etiā ideo angelico visu & alloquio meruit p frui, q̄ gratiæ totius auctorē mundo edidit. d ¶Dñs te. quam nouo castitatis amore ad cœlestia sustulit: & post mediāte humana natura, omni plenitudine diuinitatis consecrauit. e ¶Benedicta tu in mulieribus. Quæ sine exēplo mulieb⁹ditiōis & ÿgo & mē est, & deū genuit. f ¶Turbata ē &c. Quia

Mulieris verecundia.

F

neſciebat si p̄teritū an futurū eēt qd̄ angel⁹ dixit: ¶Be. Trepidare ÿginū est, & ad oēs viri ingressus pauere, & oēs affat⁹ vereri. Hic discāt mulieres ꝓpositū pudoris imitari. Solā sine comite angelus reperit, ne quo gne de hoīs deprauareť affatu. g ¶Qualis esset. Amb. Ex verecūdia pauet: ex prudētia nouā b̄ndictionis formulā mirat. Erubuit elizabeth de culpa, maria de verecūdia. In muliere enim modus adhibetur: in virgine gratia pudoris augetur.

Quare gra plēa.

h ¶Et ait angelus ei: Ne timeas Maria. Turbatam insolita salutatione q̄ iam familiarius notam vocat ex nomine. Ne timeat iubet, & quare gratia plenam vocauerit, plenius explicat.

☞Iesum

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶Cui nomen naza. Hoc fuit vt adimpleretur prophe ia Esa.xi.a. vbi dicitur: Egredietur virga de radice iesse: & flos de radice eius ascendet. Vbi ꝓm veritatem hebraicam habetur: Et nazareus de radice eius ascender. b ¶Ad virginem desponsatā. Et hoc diuina ordinatione multiplici ratione factum est vt desponsaret anteq̄ ipregnaret. Et accipiunť aliquæ causę ex parte pueri: aliq̄ ex parte mris, & aliq̄ ex parte nr̄a. Ex parte aūt pueri fuit cōueniēs ip̄m de virgine desp̄sata nasci, ne ab infidelib⁹ tāq̄ illegi time natus a b̄iceretur: vñ dicit Ambro. super Lucam. Quid hero di: q̄d iudæis posset ascribi si natū ex adulterio viderenť perseq̄? Scd'o, vt modo ꝓsueto scripturaꝝ genealogia christi describeret per virū. Tertio, vt partus virginis diabolo celaretur. Quarto: vt puer nat⁹ a ioseph nutriret, vnde & pater eius dictus est quia nutriti⁹ eius fuit. Ex parte vero matris accipiunť aliquæ causæ. Primo: quia per desponsationem fuit immunis a pœna lapidatiōis ne tāq̄ adultera calūniaret a iudeis. Scd'o, vt p hoc ab ifamia libe raretur, vnde dicit Ambrosius super Lucam q̄ desponsata est ne temeratæ virginitatis adureretur in famia: cui grauis aluus corrupt̄ę videretur insigne pręferre. Tertio, vt virgini a ioseph exhiberetur ministeriū, vt dicit Hierony mus. Item ex parte nostra accipiuntur quinq̄ causæ. Primo: quia ex testimonio ioseph comprobatū est certius christus ex virgine natum. vnde dicit Amb. super Lucam. Locupletior testis pudoris maritus adhibetur qui posset dolere iniuriam, & vindicare opprobrium si non agnosceret sacramentū. Scd'o, qa p hoc verba virginis virginitatem suā asserentis magis credibilia redduntur. vnde dicit Amb. super Lucā. Fides mariæ verbis magis ascribitur, & mēdacij causa remouetur, culpā enim obumbrare voluisse mēdacia videret inupta pręgnās. Causam aūt mentiendi desp̄sata nō habuit, cū coniugij

Cā ēre maria ÿ⁹ godesp̄sāť viro.

præmiū et

a gabriel a deo in ciuitatem galilææ
a ¶quia nazareus. idest sanctus sanctorū nunciabatur futurus.
b cui nomen nazareth † ad virginem
desponsatam viro cui nomen erat
a ¶ioseph, saluator: quia saluauit ægyptum a fame: sic iste maria ab ifamia. b ¶non solū ad ioseph, sed ad mariā hoc referēdū est.
ioseph: de domo dauid: & nomen
a ¶Be. matia maris stella vel dña: q̄ lucē fluctuātib⁹ in sęculo genuit & dñm toti⁹ mūdi.
virginis maria. Et ingressus an
gelus ad eam dixit: Aue gratia ple
na dñs tecum: bñdicta tu in mulie
a ¶more humanæ fragilitatis: de angelica visione & de insolita salutatione.
tribus. Quæ cū audisset: tŭrbata est
g in sermone ei⁹: & cogitabat qualis
h esset ista salutatio. Et ait angelus
ei: Ne timeas maria: inuenisti enim
a ¶hic verū hominem de substātia maternę carnis angelus asserit.
gratiā apud deū: † Ecce cōcipies in
plenitudo grāe. Itē ista grā no solū impleuit ei⁹ mentē, sed etiam
vētrē: iq̄tū singlari grā dei factū ē vt ꝓciper saluatorē. g ¶Do
min⁹ tecum. Non tm̄ p essentiā, potētiā, & p̄tiā, qualiter est i oībus reb⁹: Nec solū p gram, eo mō quo est in sctis hoīb⁹ sed etiā p
carnis assumption⁹, qa corpus diuinitati vnitū, fuit formatū de
beatę ÿginis purissimis sanguinib⁹, & intravisc̄a ÿginis latuit
nouem mensib⁹. h ¶Bñdicta tu in mu.i. p oīb⁹ mulieribꝰ. i. omnes mulieres: benedicent in te: sicut & viri in filio. i ¶Quæ cū &c. Hic ꝓnr ponit virginis cōsolatio de duob⁹. Prio: de cōceptu ne filij. Scd'o: de mō cōcipiendi, ibi: Dixit aūt maria ad angelum. Circa primū sciēdū q̄ btā virgo solita erat videre angelos, & ideo de apparitiōe angeli nō fuit admirata & turbata, sed de salutatione solita, qa nihil mirabili⁹ est vere humili q̄ sua exaltatio. & ideo cū beata virgo esset humillima, audiēs salutationem tantę excellētiæ turbata fuit nō turbatiōe incredulitatis: sicut zacharias vt supra dictū est, sed turbatiōe admiratiōis. Ideo bñ dr: k ¶Turbata est in ser.ei⁹. f. angeli: nō aūt in visione. l ¶Et co. &c. Qd̄ em turbata fuit virginal ēverecūdiā hūilē oñdit. Qd̄ aūt cogitauit de ista salutatione: declarat prudētia maximā mariæ, & ideo angel⁹ eā cōsolat dicens: m ¶Ne timeas maria: de salutatione insolita. Cui⁹ cā subdit: n ¶Inuenisti em &c. Non solum pro te, sed p toto humano genere. Ideo subdit. o ¶Ecce cōci. in vtero. qa hæc concæptio nō est facta p apertionē clausuri virginalis, sed p virtutē spiritussancti intra vterum virginis corp⁹ filij formātis.

☞Et paries

✻ d ¶Et nomen virginis maria. Quæ interpretať maris stella Mo
Bern̄. O quisqs reintelligis in hui⁹ sæculi, pfluuio iter turbines
et, pcellas magis fluctuare q̄ sup terrā ambulare, respice stellā: vo
ca mariā. e ¶Et ingref. angc. ad eam. Bern̄. Quo ingressus? In
secreto cubiculo vbi orabat p̄rem in absconditō. Itē Ambro. Di
sce ÿginē morib⁹ q̄ sola in intimis penetralib⁹ quā nemo viros
videt, solus angel⁹ repirer. f ¶Aue gratia plena. Hiero. Et bene plena, qa cæteris p pres p̄stat gra. mariæ vero simul tota se
ipsudit plenitudo gr̄æ. i ¶Quæ cū audisset: tur. est &c. Qd̄ turbata fuit: ÿginalis fuit verecūdiæ. Qd̄ non pturbata, constantiæ. Qd̄ cogitauit qualis esset ista salutatio, prudētię. Vñ canit ecclia. Virgo prudentissima quo, pgrederis, quasi aurora valde rutilans &c. m ¶Ne timeas maria. Bern̄. Solēt ÿgines (quæ vere virgines sunt) semp esse pauidæ, & nunq̄ securæ, & vt timēda cauēt, etiam tuta pertimescere. Dicitur em̄. ij. Reg. xiij. c. ꝙ thamar cum fratre suo credēs eē securā, fuit ab eodē violēter deflorata. o ¶Ecce cōcipies in vte. &c. Iam em̄ eū p fidē & deuotionē cōcæperat in corde suo. Et hoc mō debem⁹ eū cōcipere p fidē & deuotionē.

✻& parere

A

a ¶Iesum. Iesus saluator: siue salutaris dicit. Ipse enim saluum faciet, nō ppm̄ israel, sed suū pp̄m: siue ex p̄putio: siue ex circūcisione, in vnū ouile sub vno pastore congregatū. b ¶Hic erit magn⁹. Beda. Amb. nō q̄ añ partū virginis magn⁹ nō fuerit, sed q̄ portētiā quā filius dei naturaliter habet: homo ex tempore erat

B

vtero & paries filium: & vocabis
¶Hic verum deū de deo patre.
a b nomē eius iesum. Hic erit magn⁹ c
& filius altissimi vocabit. Et dabit
c illi dñs deus sedem dauid patris
a ¶in præsenti vita corda ihabitās: regnabit in futuro de exilio ad gloriam vocans.
eius † & regnabit in domo iacob in
a ¶Beda. Esaias: Et pacis eius non erit finis.
¶In sæcula sæculorum laudabunt te.
æternū. & regni eius nō erit finis. g
a ¶Am. Liq̄, ꝙ faciēdū credit: q̄ quō fiet, q̄
d Dixit autē maria ad angelū: Quō
rit. a ¶vt concipiā & pariā. quæ in virginitate permanere disposui. b ¶Ecce tāgit
ipsa vouerat castitatem.
modo fiet istud: quoniam virū nō k
cognosco? Et respondens angelus l
e dixit ei: Spiritus sanctus superue
a ¶cōtra oia incētiua vitiorum. ¶dabit tibi
vmbram contra omnem tribulationem.
niet in te, & virtus altissimi obūm
brabit tibi. † Ideoq̄ & qd̄ nascetur p
a ¶quia non per virilem coitum.
f ex te sanctum, vocabit filius dei, q
g Et ecce elizabeth cognata tua: & r

C

qui solus est altissimus: homo em̄ altus est inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus aūt solus altissimus. Ista etiā filiatio dei accipit hic per naturā: in oībus aūt alijs q̄tūcūq̄ sctis, est tāt⁹ filiatio dei p adoptionē. e ¶Et dabit illi dñs deus sedem da. Cōtrariū videť p hoc qd̄ habetur Hiere. xxij. g. de iechonia rege iuda: Scribe virū istū sterilē: nec erit de semine eius qui sedeat super thronū dauid. Beata aūt virgo maria de qua natus est iesus, descēdit de iechonia. vt patet Matth. j. ga ponitur in christi genealogia. Dicēdū q̄ hieremias loqtur de regno ꝓpali ip⁹ius dauid in quo nullus postea regnauit de semine iechonię: qa iohānes hircan⁹ & alij alij q̄ resumpserunt regiū nomē in iudæa añ herodē ascalonitā: nō fuerunt de tribu † Micheę regia, sed de tribu sacerdotali: christ⁹ etiā qui descēdit de iechonia fm carnē per virginē mariā, non sedit sup thronum dauid loquēdo de tēporali regno, imo istud negauit corā pilato, dicēs: Regnū meū nō est de hoc mundo. Ioh. xviij. g. tñ in resurrectione sua accæpit ptātē etiā incētū hō super oēm creaturā: fm q̄ ipse dicit Matth. xxviij. d. Data est mihi oīs potestas in cœlo & in terra. Incētū em̄ deus non accæpit aliquā potestatē de nouo siue in tpe. Angelus aūt hic loquit̄ de regno spūali & cœlesti, qd̄ figuratū fuit p regnū dauid tpale sicut & cœlestis hierlm per tpalē. vnde & subdit: f ¶Et regnabit in domo iacob in æternū. sup electos: De domo em̄ abrah & isaac aliqui fuerūt reprobati, sicut hismael & esau, sed in domo iacob oēs ei⁹ fi⁹ lij a sctis doctorib⁹ inter electos sunt computati, qa & si aliq peccauerūt, pniam egerunt. g ¶Et regni eius non erit finis. Christus em̄ nō solū incētū deus: sed etiā incētū hō regnabit in ęternū, nō solū super hoies, sed etiā super angelos. h ¶Dixit

† esa. 6. d

D

autem maria ad angelum. Hic ꝓnr ponit consolatio mariæ q̄tū ad modū ꝓcipiēdi: licet em̄ crederet firmiter ÿbū angeli implendū de cōceptiōe filij, pmissi, qa tū angel⁹ ad plenum nō expresserat modū ꝓcipiēdi: ideo de hoc q̄suit btā virgo dicēs: i ¶Quō fiet istud. Tāq̄ em̄ certa de facto, quærit de modo fiēdi. Cui⁹ causa subdit. k ¶Quū virum nō cognosco. i. non cognoscere ꝓpono. Scd'm em̄ q̄ dicūt doctores catholici, btā virgo antеq̄ despōsareť ioseph: habuit obseruātiā castitatis virginalis in desiderio, nō tñ sic vouit exp̄sse: sed cū postea deo ordināte esset ei desp̄sata q̄ erat in simili, ꝓposito, simul emiserunt votū. l ¶Et rñdēs angelus. Ad declarandum modū concipiendi. m ¶Dixit ei: Spiritussanctus superueniet in te. i. nō concipies humano mō, sed diuino: qa non virtute feminis virilis, sed virtute spūssctū. Et hūc vtero mr̄is existēte, eam ab originali purgando vt cōiter dr̄. catholicę Vel fm alios vt cōiter etiā dr̄ a pcto originali pseruādo. Sed in ꝓcæ tenentur ptiōe filij de su pueniet spūssctūs. i. iter: venit ad ꝓferēdū maiorē gr̄æ plenitudinē: q̄ nō solū sctificauit mētē, sed ēt vētrē. n ¶Et virtus altissimi. i. dei filij. q. est dei p̄ris sapiētia & virt⁹, vt dr̄. j. ad Cor. j. o ¶Obumbrabit tibi: qa in btā virgine sub vmbra carnis latuit virt⁹ deitatis. p ¶Ideoq̄ et qd̄ nascet &c. Dicit sanctū, absolute, absq̄ determinatiōe: qa si dixisset sctus deus vel sanctus homo vel aliquid cōsimile, non expressisset sctitatē eius cōplete: qa in eo est sctitas diuina & hūana, & ꝙquid sctitatis pot̄ est cogitari in quacunq̄ creatura: eminētius est in christo: ideo dicit sctm absq̄ determinatiōe. Sicut ēt dñs dixit moysi. Exo. iij. d. Ego sum q̄ sum: sic dices filijs isr̄l. Qui est, misit me ad vos: vt p hoc ostēderet ꝙ plenitudo essendi, immo infinitas est ꝓpria ipi⁹ dei. q ¶Vocabitur filius dei. Nō adoptiuus sicut alij, sed naturalis. Et ad maiorem assertionem declarat angelus dictum suum per exēplū, cū subdit. r ¶Et ecce eli. co. &c. cō. fi. in se. su. Vt q supra naturā cōcæptū dederat sterili: daturus crederet & virgini.

☞Et hic mensis

✻& parere per sctām operationē. f ¶Et reg. in domo iacob. q Moralit.
iterp̄tať supplātator. In illis ei q supplātāt passiōes inordinatas & vitia: regnat xp̄s. In illis aūt q supplātāť ab eis, diabol⁹. m ¶Spiritussanctus &c. pri⁹ em̄ in eā veneratin sua sctificatione & superuenit in filij pcæptiōe. r ¶Et ecce elizabeth &c. quæ senex erat & sterilis: & tamē ex dei dono cōcæpit & peperit filiū maximi va

✻loris. Et per hoc

Exo. vxorem de tribu iuda elizabeth, sororē naason. Et in posteris da-
2. Pa. 23. uid legimus q̄ ioiada pontifex vxorem habuit de tribu regali io-
d. sabeth filiam ioram: vnde vtræq; trib⁹ regalis & sacerdotalis erat
cōiūctæ. Hinc maria & elizabeth cognatæ. Et q̄ruit vt de vtraq;
Pō. 109. a tribu mediator nasceret: q regnat in æternū, & est sacerdos i æternū
fm ordinem melchisedech. Et cōuenit vt
eī altera de spiritu cōceperit, altera spūre-
pleta, pphetauerit. Sed'm carnē quoq; vi-
deant fuisse cognatæ: quę fm deū spūalis
cognationis consortio non carebant.

a ¶Ecce ancilla dñi. Non de singulari-
tate meriti se extollit: sed suæ conditionis
& diuinæ dignationis per oia memor se
ancillā illius esse fatetur, cuius mater eligi
tur, & cum magna deuotione ꝓmissionē
angeli optat ipleri. b ¶Et discessit &c.
Bed'. Accepto virginis cōsensu cœlestia
petit angel⁹: quē ygo sequit q̄ in mōtana
ꝓgredit: sic aia q̄ yb⁹ de cōcepit virtutū
cacumina gressu amoris ascēdit, vt ciuita
tē iuda, i. pfessiōis & laudis arcē penetret:
& vsq; ad perfectionem fidei, spei, & cha-
ritatis, quasi tribus mēsib⁹ in ea ꝓmoret.
c ¶Exurgens. Ambro. Nō incredula de
oraculo, nō incerta denūcio nō dubitans
de exēplo: sed læta pro voto: religiosa ꝓ
officio, festina pro gaudio: visitat eliza-
beth, & eādē humilitatē quā angelo exhi
buit: hoīb⁹ quoq; exhibere curat. Et hoc ēt
minoribꝰ supior vt minor adiuuet: vñ ci
to bōficia aduēt⁹ mariæ & dñicæ pūtiæ de
claranť dū subdit: Et factū est vt audi. sa
luta. ma. d ¶Et itrauit. Hinc discāt san-
ctæ mulieres quā sedulitatē p̄gnātib⁹ de-
beāt exhibere cognatis. e ¶Et saluta. cli.
Be. Prior salutat: ga decet, vt ꝯto castior:
tāto humilior sit. f ¶Vt audiuit salu.
&c. Be. Ambro. Ordine naturæ prior eli-
zabeth audit vocē: sed rōne mysteriꝰ prior
iohānes exultat, ga prior sentit gratiā, ga
sicut illa mariæ: sic iste dñi sentit aduētū.
g ¶Exultauit &c. ga lingua nō poterat:
animo exultāte salutat, & iuæ p̄cursionis
officiū inchoat. Ecce apparet qd' angelus
dixerat, spūsctō replebit adhuc ex vtero
matris suę. h ¶Et repleta est. Ambro. Beda. Non prius repleta
mater q̄ filius, sed filius repletus replet & matrē. Maria ante con-
cæptum: elizabeth post cōcæptum repletur. i ¶Benedicta tu.
Beda. Ambro. Conueniunt verba euangelij cum verbis psalmi
Pś. 131. b. in quo ꝓmittitur dauid: De fructu ventris tui po. sup se. tuam. Et
eadē voce maria benedicit ab elizabeth qua a gabriele: vt & an-
gelis & hoībus veneranda: & cūctis fœminis ꝓferenda monstret.

☞ Et vñ hoc

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Et hic mēsis est sextus illi. s. mensi in quo ipsa concæ-
pit. b ¶Quæ vocatur sterilis. Eius em sterilitas a tanto tpe iā
erat nota q̄ sic vocabat. Verūm q̄a ista exēplum nō est vsq; q̄
pfectū: qa mai⁹ est virginē ꝯcipere q̄ sterilē, ideo angelus inducit
rōnis efficaciam ex dei oipotentia, cū dr: c ¶Quia nō erit &c.
omne ver. i. factū, ga dicere dei, est facere. fm illud Pś. cxlviij. a.
Dixit & facta sunt. Quicq̄d em ꝓta dictionē nō implicat, totū ē
deo possibile: cuius modi est: virginē cōcipe. d ¶Dixit aūt ma
ria. Hic ꝓnr ponitur filij dei cōceptio, qa maria certificata de fa-
cto & de modo fiendi, assensit fide & deuotione dictis humiliter.
e ¶Ecce ancilla dñi. Super qd' verbū dicit Bernardus: Quæ est
tam sublimis humilitas, quæ cedere nescit honoribus: in solesce
re glia nescit: mater dei eligit, & ancillā se nominat. f ¶Fiat mi
hi fm verbū tuum. Qd' statim factū est: ga virtute diuina concæ
pit filiū. g ¶Et discessit angelus ab illa. Peracto munico & sa
filio dei cōcepto. i ¶In diebus illis. Postq̄ descriptus est præ-
cursoris & saluatoris cōceptus, hic cōsequēter describit vtriusq;
Diuisio. ortus. Et primo præcursoris. Secūdo: saluatoris, sequen. ca. Circa
ortum p̄cursoris ꝓmittuntur aliqua p̄cedentia. Secūdo: aliqua
ortū concomitantia, ibi: Man sit aūt. Tertio: quedā ortū cōsequē-
tia, ibi: Et factū est die octaua. Circa primū tria ponuntur. Primū
est exultatio nascituri infantis. Secundum: est inspiratio matris,
ibi: Et repleta est. Tertiū: decantatio virginis, ibi: Et ait maria.

Mirabilis autem

ipsa cōcepit filiū in senectute sua.

¶martius. a ¶concæptione.

Et hic mēsis est sext⁹ illi quæ vo- a b
catur sterilis: qa nō erit ꝓmossibi- c
le apud deum omne verbum. Dr d

¶Ecce prompta obedientia. ¶Vt dicitur: Fi
lius ancillæ tuæ.

a xit autem maria: Ecce ancilla domi e
a ¶fiat sine virili semine ꝓcept⁹ in virgine.

ni, fiāt mihi secundū verbum tuū. f ꝓ
b Et discessit angelus ab illa. Exur- g
gens autem maria in diebus illis i
a ¶nō retardat asperitas itineris. b ¶nō gau-
det diu in publico videri.

abiit in montana cum festinatione k
a ¶vt grandeue p̄gnāti iuuēcula deferuiret.

in ciuitatem iuda: & intrauit in dom
a ¶quasi congratulans de dono quod eam
accepisse didicerat.

e mum zachariæ & salutauit eliza- n
f beth: Et factum est vt audiuit salu o
gtationem mariæ elizabeth, exulta-
a ¶quia sensserat aduentum dñi.

h uit infans in vtero eius. Et repleta p
est spūsancto elizabeth & exclama q
a ¶nō tā clamosa q̄ deuota. b ¶quia magna
dona dei cognouit. c ¶prophetant matres
spiritu paruulorū. d ¶non solū inter mulie-
res bñ dicta: sed inter bñdictas maiori bene-
i uit vōce magna, & dixit: Benedi- r
dictione insignis. a ¶nō si-
cta tu ꝯ inter mulieres, & benedictus s

Mirabilis aūt exultatio pueri nasciturī fuit ꝓpter p̄sentiā dñi sui
in vtero virginali, & iō ꝓmittit aduent⁹ mariæ, cū dr: h ¶Exur
ges aūt maria. A quiete deuotionis & oronis q̄ erat ꝓia oibus
operibus suis. k ¶Abiit in montana. Quia locus vbi manebat
zacharias erat altior gal ilęa a qua recessit maria. l ¶Cum festi
natione. Vt ostenderet q̄ virgo non de
bet morari in loco publico, nec ibi contra
here colloquia. n ¶Et salutauit eliza-
beth. Tum quia erat humillima: tū quia
erat iunior. & ideo prius eam salutauit: &
qa ad eius obsequiū venerat. o ¶Et fa-
est &c. exul. ifās. Cōgaudēs ad p̄tiā dñi.
Hoc aūt duobus modis potuit fieri fm q̄
dicit Aug. vno modo sic: q̄ iohannes nō
dum natus cognosceret per spiritū sanctū
dñm p̄sentē in vtero virginis: & fm hoc
oporter dicere q̄ in eo fuit accelerat⁹ vsus
rationis. Alio modo sic: q̄ iohannes non
cognosceret p̄sentiā saluatoris: sed mater
eius quæ habebat vsum rationis. Illa tū
motio pueri & exultatio facta est a deo ad
declarationē sanctitatis virginis et prolis
in ea existētis, sicut de beato Francisco le-
gitur q̄ aues rōne carentes prædicationē
eius attēte audiebāt: ac si verba eius intelli
gerēt. Quod factū est a deo ad approbatio
nem p̄dicationis viri sancti: Neutrum ta
mē modū determinate asserit Aug. sed di
cit q̄ siue hoc mō siue illo facta fuerit dicta exultatio: attribuēda tñ est diuino mi
raculo. Et hoc satis patet, qa nō poterat fie
ri p̄ naturam. Aliqui aūt alij expositores
dicūt determinate q̄ facta fuit dicta exulta
tio primo mō. Vñ dicit græc' expositor
Propheta parente acutius videt, & audit
salutat: q̄ prophetatū. Et subdit ibidē: Et
in sinuauit gra, q̄ naturæ ignota exiterāt:
reclusus ventre miles agnouit dñm ac re
gem oriturum, ventris tegmine nō obsta
re mystice visioni insexit enim non pal
pebris, sed spiritui. p ¶Et repleta est.
Hic cōsequenter describit inspiratio ma
tris q̄ ostendit, cū subditur: q ¶Et excla
mauit voce magna. Ista magnitudo mag
gis intelligēda est ratione deuotionis in-
terioris q̄ soni exterioris. r ¶Benedicta tu inter mulieres.
i. super omnes mulieres. Cuius ratio subditur: s ¶Et benedi
ctus fructus &c. Per hoc enim q̄ concæperat dei filium contra
xerat quodammodo infinitatē bonitatis inquātū mr est filij hoc
nitatis infinitę. Angelus autem salutans virginē supra non dixit
benedictus fructus ventris tui: quia virgo nondum cōceperat fi
lium dei sed postea cum cōsensit: tūc concæpit: vt supra dictū est.

✠ Et vnde hoc mihi

✠ loris. Et p hoc significat q̄ aliqñ p̄sonæ, puellę ætatis & hōis
operib⁹ steriles ex donis spūssancti faciūt magnū fructū in eccla
dei. sicut patet de sctis Dionysio & Augustino: q̄ prouectę ætatis
vocati fuerūt ad fidē xp̄i. e ¶Ecce ancilla dñi. Ber. Quæ est tam
sublimis humilitas q̄ cedere nescit honoribus & insolescere glo
ria nescit: mater dei eligit: & ancillā se noiat. h ¶Exurgens aūt
maria &c. Ambro. Quo iam deo plena nisi ad mōtana cōscendē
ret cum festīna. Ambro. discite virgines non circuncurs itare per
alienas ædes non demorari in plateis: non aliquos in publico im
miscere sermones: ecce maria in domo sera, festinat in publico.
m ¶Et in. ín do. zacha. Ambro. Discite vos sanctæ mulieres fe
dulitatem quam debeatis p̄gnantibus exhibere cognatis: Maria
quæ ante in ītimis penetralibus versabat: nō eā a publico virgi
nitatis pudor: nō a studio asperitas montiū: non ab officio pfessi
tas itineris retardauit. Discite etiā virgines humilitatem mariæ:
venit ꝓpinqua ad ꝓximā: iunior ad seniorem: nec solū venit: sed
etiam prior salutauit. Decet em vt q̄to castior virgo, tanto sit hu
milior: nouerit deferre senioribus: sit magistra humilitatis in qua
est, pfessio castitatis: qa superior venit ad inferiorē vt inferior ad
iuuetur: maria ad elizabeth: christus ad iohannē. p ¶Et repleta
est spiritu sancto elisabeth. s. audita salutatione mariæ: qa quæ
cumq; ipsa respicit oculo clementiæ vel affatur: recipit a deo do
num gratiæ & in laudē prumpit mariæ. Ideo subdit: q ¶Et ex
clamauit voce magna, & dixit. Origenes. Si autem domin⁹ nec
augmentū nec detrimentū recipere pōt, quid est q̄ maria loquitur:

✠ Magnifica

a ¶Et vnde hoc. Beda. Ambro. Non ignorat spūsctī esse opera
tionem: q̄ mater ꝓphetæ a matre dñi ad p̄fectum sui p̄gnoris
saluetur: sed non sui meriti hoc, sed diuini fatet esse muneris, qa
idē spiritus qui prophetiæ donū dedit pariter humilitatē p̄stitit.
b ¶Mater dñi. Sentio miraculū: mysterium cognosco, mater
dñi yb⁹ fœta, deo plena. c ¶Vt facta.
Ipso momēto quo vox intrat ad aures
corporis virtus spūalis cor intrat audiē
tis, & non solū matrē, sed etiam sobolē
amore aduenientis accendit. d ¶Exul-
tauit. Bed. Reuelāte spū quo ipleta erat
intelligit q̄d exultatio isantis significet
f. venisse matrem illius cui p̄cursor
erat futur⁹. Et q̄ ante on⁹ parentis erube
scebat, dum nesciret mysterium religio
nis, iā benedicit: Et quæ se occultabat,
q̄a cōcæperat filiū: iactat se: q̄a genuit, p
phetā. Et quę i occulto cognouerat: his
qui simul aderant & audiebāt palā euā
gelizat, dicens: Beata quæ credidisti.
Credidit virgo vbi sacerdos negauit.
e ¶Et beata. Apparet mariam nō du-
bitasse, sed credidisse: & ideo, fructum cō
secutam esse. Apparet etiam elizabeth
ipsa yba angeli ad mariā dicta p spm in
tellexisse. f Ambro. Beda. Congrue an-
te iohannē elizabeth & ante dñi genera
tion⁹, pphetat maria vt sicut p̄tm i ini
tio a muliere cœpit: ita in initio salutis
bōa a muliere inchoarēt. f ¶Magnifi
cat anima. Beda. Primo dona sibi spiri
taliter cōcessa profitet, deinde de beneficia
dei quibus generaliter humano generi
in æternū consulere nō desistit, enume-
rat. Q. Tanto munere me dñs sublima-
uit, vt nullo sīguę officio explicare pos
sim, sed totū animi interioris affectū ma
gnis gratiarū laudibus offero. Totū qd'
in ei⁹ magnitudine contēplanda, in eius
pæceptis obseruandis impendo. ¶Bed'.
Moraliter. Quæcūq; anima credit: cōci-
pit & generat yb⁹ dei: & opa dei agno-
scit. Sit ergo in singulis spūs ma
deū magnificet. Sit in singulis spūs ma
riæ: vt exultet in deo: Et si fm carnē vna
est mater xp̄i: fm spiritū omniū fruct⁹ ē
xp̄s. Magnificatur dñs non q̄ ei aliquid humana vox adiungat:
sed qa magnificat in nobis: dum aia nra q̄ ad imaginē dei creata
est: p iusticiā se xp̄o ꝓformat q̄ est imago p̄ris. Et sic dū ip̄m xp̄m
imitādo magnificat: q̄dā ptícipatione magnitudinis ei⁹ fit subli-
mior, vt illā imaginē splēdi do bono: colore factor⁹, & quadam
æmulatiōe yb⁹ tuis i fevideat exprimere. g ¶Et exultauit. Bed'.
Quia terrena nō curo: p̄speritas nō emollit me: aduersitas nō frā
git, sed sola illi⁹ memoria delectat, a q̄ sal⁹ sperat ęterna: illi⁹ diui-
nitate lætor: cui⁹ tpali cōceptiōe mea caro fœtat. h ¶Quia respe
xit. Be. Ecce q̄ vilia de se sentit: & totū grę attribuit, suo iudicio
gētiū britudo ei⁹ pcipua dicat: vt sicut p supbiā euæ mors itrauit
i mūdū: sic p hūilitatē mariæ vitæ introit⁹ pandat. Ideo etiā ma-
gnificat aia mea dñm: qa mihi magna dignat⁹ ē facere nihil meis
meritis tribuo: sed magnitudinē ad illū refero: q essentialiter po-
tēs est: & de paruis & infirmis magnos facit & fortes. i ¶Quia fe
cit mihi magna. qa i me carnē sumpsit: & me a pēis mūdauit &
dona spūsctī mihi ꝓtulit. k ¶Et sanctū. Be. In græco agyon: q.d'
fonat extra terrā: qa nomini ei⁹ sacrati: nō i terrā cōuersionē: sed
in cœlis debēt hre. l ¶Et misericordia. Bed'. A specialibus do
nis ad generalia dei iudicia se cōuertit, & totius humani generis
statū describēs: q̄d supbi: q̄d humiles mereant: q̄d filij adæ p libe
rū arbitriū: q̄d filij dei fiant p gram, explicat. Q. Nō mihi soli fecit
magna, sed etiā oibus timentib⁹ eū: in oī ꝓgenie iudæor⁹ & gen-
tium. Vel in oēs ꝓgenies totius mundi quas crediturus præuidit.
¶Cōmemorata mia in timētibus, subdit q̄d cōtēptores mereantur.

☞ Fecit potētiā

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Et vnde hoc mi. Ista em non poterat scire elizabeth nisi
per reuelationem spūsctī. b ¶Exultauit in gau. &c. Ipsa enim
elizabeth per

elizabeth ꝓ spm̄ sctm̄ cognouit q̄ illa exultatio fuit ꝓpter p̄tiā
dñi i vtero virginali. c ¶Et btā q̄ cre. ga p̄ascēsum fidei ꝓcēpit.
d ¶Perficient in ea &c. q̄ di. & c. p angelū nūciantē: & etiam per
spm̄sctm̄ mētē yginis illustrantē & eā imediate docentē. e ¶Et
ait maria. Hic p̄nr describit decātatio virginis: & p̄mittitur titu-
lus cantici, cum dicitur: Et ait maria. Hoc
em canticū sic intitulat: qa Canticum ma
riæ nominatur: Et subdit ipsum canticū:
f ¶Magnificat &c. q.d. maria: O eliza-
beth tu me magnificas: sed ego totum deo
attribuēs ipsum magnifico in hoc cāt̄ico:
Vbi primo ponit modus cāt̄ici. Secūdo,
subdit causa cantandi, ibi: Quia respexit.
Circa primū declarat laus virginis tanq̄
magna cū dicitur: Magnificat. Secundo:
vt deuota, ibi: g ¶Anima mea. nō tñ la
bia mea. Tertio: vt debita, cum dicitur.
h ¶Dominū. cui debetur laus & honor.
Quarto: vt iocūda, ibi: Et exultauit spū
ritus meus. Quinta: vt recta, ibi: In deo
salu. &c. Et dicit: i ¶In deo. ratiōe crea-
tionis. k ¶Salutari. ratione recreatio-
nis. l ¶Meo. ratione assumptæ humani
tatis: qa sic fuit ipsius virginis & nō alte-
rius. m ¶Quia respexit &c. Hic conse
quēter describit causa cantandi. s. diuina
bñficia collata. Et primo virgo recolit be
neficia sibi collata singulariter. Sed'o be
neficia collata toti mūdo generaliter, ibi:
Et mia eius. Tertio: beneficia collata po
pulo iudæor⁹ spāliter, ibi: Suscæpit israel.
Circa primū dr: Quia respexit humilita
tem ancillæ suæ. q.d. virgo beata: Bene
debeo magnificare & laudare dominum.
Quia respexit humilitatē ancillæ suæ.
qa licet ex oībus virtutib⁹ fuerit dispōsita
ad cōcæptionē filij dei: specialiter tū hoc
fuit ex humilitate. n ¶Ecce em ex hoc
beatam me dicent omnes generatiōes.
i. iudæi & gentiles. Ex omnib⁹ generatio
nibus aliqui sunt conuersi ad fidem q cō-
fitentur istā virginē beatā. Hoc etiā patet Mariā ꝓ
in saracenis. vnde i alchorano mahumeti bigenæ
dicit de maria virgine. Dixerūt angeli: O genitricē
maria deus annūciat tibi verbum ex ipso mahu-
erit nomē eius iesus filius mariæ. Et alibi met scri-
in eodem libro dixerunt angeli: O maria pſit lau-
deus vtiq; elegit te, & purificauit te: & elegit te clarā super mulie dignā.
res fœculoꝝ: Et multa alia ibi dicūt ad laudē yginis. o ¶Quia
fecit mihi ma. in sanctificatiōe, sed maxima in filij dei cæptiōe.
p ¶Qui potēs est. Virtute enim potētiæ dei in finitæ facta sunt
hæc. q ¶Et sanctū nomen eius. qa quicq̄d sanctitatis pōt cogi
tari, totū eminentius est in eo. r ¶Et misericordia eius. Hic re
colit beata virgo beneficia exhibita toti mūdo: cū dicit: Et misē
ricordia eius. i. beneficiū incarnationis qd' ex misericordia dei
factū est. Vñ petebat dauid: Ostēde nobis dñe misericordiam tuā.
q.d. ostēdisti potentiā tuā in creatione mūdi de nihilo: & sapiētiā
tuā in mūdi gubernatione sic ordinata, & iusticiā tuā i peccatorū

✠ punitione: Moralit.

✠ f ¶Magnificat &c. Sed si cōsiderē dñm salutorē imaginē esse inuisibilis dei: & aiam meā factā ad eius imaginē: vt sit ima-
go imaginis: tūc videbo qm̄ in exēplo eorū qui solent imagines
pingere qñ magnificauero aiam meam opere, cogitatiōe, sermo
ne tūc imago dei grandis efficitur, & ipse dñs cuius imago est in
aia mea magnificat. h ¶Et exultauit &c. Theophilus. Ille au-
tem deū magnificat, qui digne sequitur christū, & dū christianus
vocatur, xp̄i nō minuit dignitatē magna & cœlestia operādo: &
tunc spūs eius. i. spūale charisma exultabit & non mortificabit.
m ¶Quia respexit &c. Aug. O vera humilitas q̄ deū hominib⁹
peperit, vitā mortalib⁹ edidit, cœlos inouauit, mūdū purificauit
paradisum aperuit, & hoīm aias liberauit: facta est marię humili
tas, scala cœlestis p quā de⁹ descēdit ad terras. o ¶Quia fecit
mihi &c. Chrys. Dicit aūt q̄ potens est: vt si qs diffidat ꝓcæptio
nis negocio: dū ygo manēs ꝓcæpit: retorq̄at miraculū ad potētiā
operātis. r ¶Et misericordia &c. Be. A specialib⁹ se donis ad
generalia ꝑuertens. totius humani generis statū describit, dicens:
Et misericordia ei⁹ a proge. in ꝓge. timen. cum. q.d. non mihi
soli fecit magna, sed & in omni gēte q̄ timet deū, accæpt⁹ est illi.

✠ Fecit potentiā

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Fecit potẽ. in brachio suo. Beda. id est ipso dei filio per quẽ oĩa facta sunt: per quẽ oĩa pot. per qd brachiũ dispersit superbos mẽte cordis sui. Initiũ tot mali superbiæ: p quã primus hõ exul factus est: in qua perseuerãtib grauior vindicta tuturæ dispõis referuat. b ¶ Deposuit potentes de sede. Beda. Paulus pro superbia de sede legalis doctrinæ depositus
Eccli.10. b. Act.3.a,
ob humilitatẽ ad euangelizandam fidem sublimat. Sic etiã fit sæpe in aliis. Superbi qui supra mensuram se extollũt, idem potentes: qa nõ dei, sed in sua virtute cõfidunt, q deponunt. qa ois qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabit.
c ¶ Esurientes impleuit bonis. Be. Qui æterna toto studio desiderant: saturabuntur cum christus apparuerit in gloria. Sed qui terrenis gaudent in vltimo inanes totius beatitudinis dimittuntur. In præsenti etiã videm humiles diuina gra ipleri: sup bus lumine veritatis priuari. d ¶ Suscæpit israel puerum suum. Post generalem diuinæ pietatis & iusticiæ cõmemorationem ad singularẽ nouæ incarnationis dispẽsationẽ puertit ba. Suscæpit: quasi medic ægrũ. Visibilis inter hoies factus vt faceret israel. i. videntes dñi: puerũ sibi obedientẽ & humilẽ: qa nõ nisi p humilitatem saluandi sunt. e ¶ Memo. misc. suæ: qa cp hominẽ redemit, nõ meritũ est hois, sed donũ diuinæ pietatis. f ¶ Sicut locutus est. Memoriam patrũ quib hæc salus reuelata est faciẽs, abraam nominatim exprimit, cui primo ipsa incarnatio manifestata est. g ¶ Et semini. Non tã carne genitis cp fidei vestigia secutis: quibus aduentus saluatoris in sæcula est promissus, qa ipsa promissio hæreditatis nullo fine claudetur. Nã & vsq in finẽ sæculi credẽtes nõ deerũt: et bñ tudinis erit glia perẽnis. h ¶ Mãsit aũt maria. Be. Tãdiu mãsit donec videret pcursoris natuitatẽ: ppter quã maxime venerat. Nec cã sola familiaritatis tãdiu mãsit: sed vt tãto tpe & elizabeth & iohãnis crescerent, pfect. Nã si in primo aduentu mariæ, spiritusancto sunt repleti, multũ est illis superadditũ tãta mora mansiõis. ¶ Mystice. Aia casta q spiritualis vbi desideriũ concipit: ne cesse eit vt alta exercitus cœlestis iuga subeat, & quasi trium mensium dies ibidem demorata: quousq fidei, spei, & charitatis luce radiet: pseuerare nõ desistat. i ¶ Impletum est. Beda. Verba impletionis, sacra scriptura in bonorũ tam ortu, vel obitu, vel actu ponere cõsueuit, quorũ vitã plenitudinẽ pfectionis hère signat.
Mystice.
Lu.14.c.
Ioh.3.a
Vt: Impleti sunt dies mariæ vt pareret. Impleuit salomon ædificare domũ. Defunctus est abrahã plenus dierũ. Cum venit plenitudo tpis, misit deus filiũ suũ: Sed contra dies impiorum: inanes et vacui. k ¶ Et audierunt. Ambro. Beda. Habet sanctorũ editio læticiam plurimorũ: qa cõmune bonum est. Iusticia eñ communis virtus est, et ideo in ortu iusti futuræ vitæ insigne pmittit & gratia futuræ virtutis exultatione vicinos præfigurante, signat.

☞ Die octauo

NICO. DE LYRA.

☍ punitiõe: sicut in diluuio & subuersiõe sodomæ & gomorrę & ideo ostẽde nobis dñe misericordiã tuã in filij tui incarnatiõe.
a ¶ A, pgenie. S. iudæoꝝ: qa sicut dr Iohã. iiij. c. Salus ex iudæis est. qa incarnatio facta est i virgine iudæa natiõe: sed qa bñficiũ incarnationis ad totũ mundũ diffundit. Ideo subdit: b ¶ In pgenies. S. oim gentiũ. Veriũ qa licet bñficiũ incarnatiõis se extendat ad oẽs cptum ad sufficientiã, nõ tñ cptum ad efficaciã, sed tãtũ ad iustos. Ideo subdit. c ¶ Timentibus eũ. S. amore filiali & casto. d ¶ Fecit potentiã in bra. suo. i. in filio suo. qui vocatur brachiũ dñi. Esa. lij. a. Brachiũ dñi cui reuelatũ est. e ¶ Dispersit sup bos. i. legis peritos & pharisæos q fuerũt supbi. f ¶ Mẽte cordis sui. Spernẽtes consiliũ dei: vt dr. j. vñ. ca. Et ipsi cũ cæteris iudæis. xlij. anno a passione christi fuerunt capti, & captiuati p Titum & Vespasianũ: & per orbẽ dispersi. Et loquit hic virgo de futuro per modũ preteriti, ppter certitudinẽ eũdem futuræ prophetię. g ¶ Deposuit potẽtes de sede. i. iudæos qui erant potentes in lege & prophetis: dimittẽtes eos ex suo demerito in profundo erroris: Pm cp dr Roma. xj. c. Cæcitas ex parte cõtigit in israel. h ¶ Et exal. humiles. i. gentiles humiliter & deuote pdicationẽ apl suscipientes. Et ideo subditur: i ¶ Esurientes impleuit bonis.

qa gẽtiles cũ magno desiderio qd p esurientẽ designatur verbũ dei recæperũt. k ¶ Et diuites di. manes. i. legis peritos diuitijs scripturarũ pri repletos: dimisit inanes per excæcationem eorũ & tallium intellectũ scripturarũ. l ¶ Suscæpit israel puerum suum. Hic recolit btã virgo bñficia exhibita pplo iudæoꝝ: spãliter cordia eius a progenie in progenies timẽtibus eum. Fecit potentiã in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & divites dimisit inanes. Suscæpit israel puerũ suũ: memorari misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros. abraam et semini eius in sæcula. Mãsit autẽ maria cũ illa quasi mẽsibus trib: & reuersa est in domũ suum. Elizabeth aũt impletũ est tẽpus pariendi: & peperit filium. Et audierunt vicini & cognati eius: qa magnificauit dominus misericordiã suã cũ illa, & cõgratulabantur ei. Et factũ est in die octauo: venerunt circucidere puerum: & vocabant eum noĩe patris eius zachariam. Et respõdens mater eius dixit: Nequaq, sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomie. Innuebãt autem patri eius: quem vellet vocari eum. Et ppostulans pugillarẽ: scripsit dicens: Iohannes est nomẽ ei. Et mirati sunt uniuersi. Apertũ est aũt illico os ei & lingua eius, & loquebat benedicens deũ. Et factus est timor super oẽs vicinos eorum, & super omnia montana iudææ diuulgabantur omnia verba hæc. Et posuerunt oẽs qui audierant in corde suo, dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius impletus est spiritusancto: et prophetauit dicens: Benedictus dominus deus israel: quia visitauit & fecit rẽdemptionem plebis suæ. et erexit cõrnu salutis nobis: in domo

quium mariæ non erat vltra sibi necessariũ: qd per alias mulieres poterat fieri. Secundũ respicit matrẽ præcursoris. quod notat cum dicitur: t ¶ Elizabeth autẽ &c. tẽ. pa. s. nouem mensium. v ¶ Et pe. fi. Sicut per angelũ fuit prædictum. x ¶ Et audierunt vicini. i. illi qui erant cohabitantes. i ¶ Et cognati. qui erant ex eius cõsanguinitate & affinitate z ¶ Quia mag. dñs &c. magnã misericordiã ei fecit auferẽdo sterilitatis opprobriũ: & dãdo tñ ac talẽ filiũ sic nũciatũ mirabiliter: & ꝑceptũ supnaturaliter.

☍ Et congratu

✳ d ¶ Fecit potentiam in brachio suo. Orige. Timentibus autem se fecit potẽtiã in brachio suo, qa licet infirmus ad deũ accedens: si timueris eũ, promissam virtutẽ consequeris. g ¶ Deposuit potẽtes &c. Cyrillus. Magna sapiebant dæmones, gentilitas sapientes, pharisæi & scribæ iudæoꝝ, hos tamẽ deposuit: erexitq humiliãtes se sub potẽti manu eius, dans illis virtutem calcandi sup serpẽtes & scorpiones: omnẽq potestatẽ inimici. i ¶ Esurientes impleuit bonis &c. Glosa. Qui æterna toto studio quasi esurientes desiderãt, saturabuntur cum christus apparuerit in gloria. Sed qui terrenis gaudent in fine totius beatitudinis inanes dimittentur. r ¶ Suscæpit israel puerum suum. Beda. Puerum suum obedientẽ. s. & humilem. nam qui contẽnit humiliari: non poterit saluari. n ¶ Sicut locutus est ad patres nostros: abraã & semini eius. Beda. Semini eius dicit: non tam carne progenitis cp fidei eius vestigia secutis, quibus aduentus saluatoris in sæcula est promissus. q ¶ Mansit autem maria cum illa. Moralia est aũt maria dici potest quælibet persona sibi deuota: sicut & diligens deum deus dicit ẽm Augusti. Dicit enim sic: Si terram diligis terra es: si aurum diligis, aurum es: & si diligis deum, deus es. per charitatis vnionem. Hæc igitur maria exurgens ascendit in montem: exurgit acidiæ teporem excutiendo: ascendit in montana diuina meditando: in ciuitatem iudæ, cõfessionem diuinæ laudis exercendo: Intrat domum zacharię ecclesiam deuote frequentando: & salutat elizabeth, id est mariam ad quam habet speciale deuotionem. Elizabeth eñ interpretatur dei abscõsio. Et hoc cõpetit marię in qua deus nouem mẽsibus fuit abscõditus. Esa. xlv. c. Vere tu es deus absconditus saluator isrl. Et ab elizabeth. i. maria reſalutat: qa fui memoꝝ nequaq immemor existit. Et mansit cum tali pſona sibi deuota tribus mẽsibus. i. tribus tẽporibus. s. iuxta, senectute: & medio tẽpore. t ¶ Elizabeth autem &c. Beda. Allego, aũt iohannis celebrata natiuitas: gratia noui testamẽti in choata sublimitas. Cui vicini & cognati patris nomẽ magis q iohannis imponere volebãt: qa iudæi qui ei legis obseruationẽ q

✳ affinitate

A a ¶ Dic octauo. Per circũcisionẽ resurrectio dñi figuratur: quia & octaua die. i. post sabbatum facta est: Et sicut illa a reatu mortis absoluere solebat: sic ista i mortalis vitæ natiuitatẽ, & in auctore nostro exhibuit: & in nobis monstrauit sperandã. b ¶ Et voca. eũ. Bed. Iohãnis celebrata natiuitas est noui testamenti inchoata gra cui iudæi, qui legis obseruatiõe quasi affinitate iuncti erant) nomẽ pris volũt ponere: qa magis iusticiã q ex lege est, volũt suscipere: cp gratiã q ex fide. Qui puerũ noĩe patris vocant: eos figurant q dño noua gratiæ munera declarante: cuperent eũ potius per cõsueta veteris sacerdotij edicta pdicare. Vnde bñ zacharias memor dñi interpretatur: qa memoriã antiquæ obseruatiõis, a dño datæ figurant. Mater q verbis: & pr q scripris cp iohanes voceť, astruũt significat cp ipsa legis doctrina, de suscipienda gratia xpi viua voce instruit, dicendo p legislatorem. Prophetã suscitabit vobis dñs de fratrib vris: ipm audite: & ipm sacerdotium legale cerimoniarũ typis (quasi mutis literarum figuris) gratiã euangelij si recte intelligatur exprimit. c ¶ Innuebãt. Qui innuit qui vocetur hoc nomie. Innuẽbãt i affatum ei eripuit & auditũ: Quod voce nõ poterat manu & lris locutus & nutu interrogatur. a ¶ Ambro. quia lex scripta in tabulis lapideis mysteria loquitur.

Deu.18.c

eum. Et pẽstulans pugillarẽ: scripsit. a ¶ Am. Be. Hoc nomẽ nos nõ iponim: qa ia a deo accæpit. habet suũ nomẽ: qd agnoscimus non qd eligimus. a ¶ de cõuenientia inter patrẽ & matrẽ. b ¶ Amb. Iam soluit fides linguam quã incredulitas ligauerat.

B d Et mirãti sunt vniuersi. Apertũ est aũt illico os ei & lingua eius, & loquebat benedicens deũ. Et factus est timor super oẽs vicinos eorum, & super omnia montana iudææ diuulgabantur omnia verba hæc.
a ¶ Excitati miraculo & timore stupefacti.
Et posuerunt oẽs qui audierant in corde suo, dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius impletus est spiritusancto: et prophetauit dicens: Benedictus dominus deus israel: quia visitauit & fecit rẽdemptionem plebis suæ. et erexit cõrnu salutis nobis: in domo

a ¶ Ambro. Bed. Spiritu, pphetię didicit: qd non didicerat a marito: nõ poterat ignorare prænuncium quæ prophetauerat christum.
a ¶ Ambro. Be. sicut ab angelo zacharię erat prænunciatum.

Mystice.

non est solũ iudæoꝝ: qui erant vicini vel situ loci, vel scientia legis: sed & exteraꝝ gentiũ corda concussit: Nec tm montana iudææ: sed oĩa mundani regni, mũdanæq sapiæ culmina christi fama trãscendit. s ¶ Et zacharias pa. eius ím. est &c. Per zachariam sacerdotem, designat bonus eps: qui spũcto debet esse plenus: & p spũalis iohãnis. i. hoĩs gratiosi coram deo & hoĩbus bonis. Debet etiã deum de suis beneficijs collaudare: ideo subditur dicens: t ¶ Benedictus dominus deus. i. omnium fidelium. y ¶ Quia visitauit. in sua natiuitate: in qua visitauit nos oriẽs ex alto: vt dicitur infra. z ¶ Et fecit redemptionem plæbis suæ. in sua passione.
a ¶ Et erexit cornu salutis nobis. in sua resurrectiõe & ascẽsiõe.

¶ Quinta pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ Iomon cornu olei, sunt in regni gloriã consecrati: vt prius saul sen
I.Re.10.2. ticula. ¶ Cornu.i. christum: quia cornu nec caro nec os. Sic christꝰ
nec caro tm̃, nec os tm̃ diuinitatis. a ¶ Qui a sæcu. &c. Bed. Tota
veteris testa. scriptura de christo prędixit: Et a tempore adæ sancti
patres, suis quiq; factis eius dispensationis testimonium reddunt.
b ¶ Salutem. Erexit nobis salutem ex inimicis: & est explanatio superioris versiculi
in quo breuiter idē præmiserat: Erexit cornu salu. nobis. c ¶ Omnium. Be. Q.d. vt
hominum peruersorum: & spirituum imũ
dorum: de quorũ manu interim, & spe sal-
ui facti sumus: & in futuro re ipsa saluādi.
d ¶ Ad faciendam. Locutꝰ est: & erexit no
bis salutem ad faciendam misericordiã: vt
misericordiam quam patribꝰ promisit im
pleat in nobis: & iuramentũ quod fecit pa-
tribus de deliberatiõe nostra: in nobis per
christum compleatur. e ¶ Et tu puer &c.
Beda. Non mirum si alloquitur infantem
octo dierum. quia qui in vtero matris salu
tationem mariæ audiuit: iam natus patris
vocem agnouit. Vel, propter illos instruẽ-
dos qui aderant: futura filij munera quæ p
angelum dicebat, depromit. ¶ Bed. Cum
de domino loqueretur: repente ad prophe-
tam verba conuertit: vt hoc quoq; benefi-
cium esse dñi designaret: ne cũ publica nu-
meraret: quasi ingratꝰ sua beneficia tacuis-
se videretur: quæ agnoscebat se in filios su
scæpisse. f ¶ Scientiam salutis. Bed. No
men iesu: id est saluatoris exponere: & dili
gentius commẽdare volens: salutis, frequẽ
tat mentionem: cum cornu salutis erigen-
dum: salutem ex inimicis futuram; scien-
tiam salutis plæbi dãdam, commemorat.
Et ne temporalem salutem promitti puta-
res, addit in remissionem peccatorum eorꝝ.
g ¶ Illuminare his. Be. In longa peccato-
rum & ignorantiæ cæcitate depressis: quia
exclusis errorum tenebris attulit veram co
gnitionis suæ lucem: & certũ iter patriꝫ cœ
lestis aperuit. h ¶ Ad dirigendos &c. Vt
per oĩa gressus nostrorꝫ operum: illumina
toris nr̃i gratiæ concordent: donec ad man
sionem ppetuę pacis intremꝰ. i ¶ Et erat
☞ in deser-

NICO. DE LYRA.

✠ resurrexit ad vitam immortalem, edu
cens patres sanctos de limbo inferni, deter
ros ibi: & sua ascensione qua illos ad cœle
stia introduxit. a ¶ In domo dauid pue
ri sui. quia ista adimpleuit christus in car-
ne assumpta de domo dauid. b ¶ Sicut lo
cutus est &c. qui a sæc. sunt prophe. Hoc
est, a mundi principio qui ista prædixerunt: sm q dicitur Act.x.b.
Huic omnes prophetæ testimonium perhibẽt &c. Et sicut promi
serat per prophetas, ita fideliter adimpleuit. c ¶ Salutem ex ini-
micis no. supple, consecuti sumus per christum: videlicet de mun
do, carne & diabolo. d ¶ Ad faciẽdam miseri. cum pa. nostris.
qa mysterium incarnationis impleuit, non propter nostram iusti
ciam: sed propter suam misericordiam adimplendam quam patri
bus promisit. e ¶ Et memorari testa. sui sancti. i. pacti firmissi-
mi qđ habuit cũ patribus veteris testa. de christo venturo: De quo
testamento ad modum rememorãtis seu recordantis se habuit qñ
pactum impleuit, f ¶ Iusturãdum quod iurauit &c. de quo dr
Gen.xxij.c. Per memetipm iuraui &c. Quod iuramẽtum impleuit
deus pater mittendo filiũ. g ¶ Daturum se nobis. qa deus pr̃ de
dit eriam se nobis in filio: qui est eiusdem substantiæ cum patre.
h ¶ Vt sine timore &c. qa per hoc euacuaẽ timor seruilis qui non
est in charitate. k ¶ Et tu puer al. Hic p̃r exprimit in cãtico quæ
pertinent ad prę cursorem dirigens ad ipsum sermonem. Si autem
quæratur quare ad ipsum sermonem dirigeret, cũ puer adhuc non
intelligeret? Dicunt aliqui, q virtute supernaturali intelligebat
patrẽ loquentẽ: sicut intelligit xp̃m in vtero matris existentem: vt
p dictum est: Alij aũt dicunt q sic loquebatur puero, non propter
eius intellectionẽ: sed ꝓpter aliorꝫ instructionẽ de mysterio incar-
nationis qui habebãtur sum rationis. l ¶ Propheta altissi. voca.

Contra hoc videtur illud Joh.i.c. q iohannes baptista negauit se
esse prophetam. Ad qđ dicendum: q verum respondit sm intẽ-
tionem quærentium: qa quærebant si esset vnus de antiquis, pphe
tis vt helias, helisæus, vel hmõi: vt patet ibidem: & sm veritatem
non erat vnus de illis. Aliter etiam dicitur q negauit se esse, pphe
tam tm̃: qa fuit, pphęta, & plus q̃ prophe
ta: sm testimonium saluatoris Matth.xi.
m ¶ Præibis eĩ ante faciẽ dñi. i. añ filiũ
dei: qui est similitudo vel facies dei patris.
Per faciem enim designaẽ notitia sm Gre
go. super Ezechielem. Ea autem quæ ad no
ticiam pertinẽt in diuinis, filio appropriã-
tur. n ¶ Parare vias eius. per prædicatio
nem christum annunciando: & per baptis-
mum assuefaciendo: quia homines per ba-
ptismum iohannis disponebantur ad faci-
lius recipiendũ baptismũ christi. o ¶ Ad
dandam scien. salu. plæ. ei? .i. ad prædica-
dum salutem fidẽdam per christũ. q ¶ Per
viscera misericor. dei nost. i. per intimam
& occultam dei misericordiam facta sunt
hæc. r ¶ Oriens ex alto. id est ex sinu pa
tris in mũdo. s ¶ Illuminare his qui in
tenebris. id est patribus in limbo existenti
bus quos christus illuminauit: quãdo post
passionem suam ad illos descendit. t ¶ Et
in vmbra mortis. id est viuentibus adhuc
in hoc mundo: qui est quædã vmbra mor
tis: quos illuminauit christus per seipsum
prædicando: & apostolos per orbẽ ad præ
dicandum mittendo: vt habetur Mar.vltio
mo. x ¶ Puer autem crescebat. Hic con
sequenter describitur præcursoris nati pro
fectus & cõuersatio, cum dicitur: Puer aũt
crescebat, quantum ad augmẽtum corpo
ris. y ¶ Et confortabatur spiritu. quan
tum ad augmẽtum grãe & virtutis. z ¶ Et
erat in desertis. quantum ad perfectionẽ
conuersationis: Ibi enim habitauit vsq; ad
tempus suæ prædicationis: vt contempla-
tioni liberius vacaret, diuinam sapiẽtiam
hauriendo: quam postea effudit prædican
do: & vt viuens in desertis vitam austeram
duceret: & ne ex cohabitatione cum pecca-
toribus: in tumultu populi maculam ali-
quam, in fama vel vita contraheret.

✠ ✠ Vsq; in diem

✠ a ¶ In domo dauid. quia de illa domo Ma
natus fuit. b ¶ Sicut locutus est per os
sanctorum. Act.x.g. Huic omnes prophe
tæ testimonium perhibent. c ¶ Salutem
ex inimicis nostris. scilicet dæmonibus
& tyrannis. d ¶ Ad faciendam miseri-
cordiam cum patribus nostris. in limbo
prius detentis. e ¶ Et memorari testame
i sui sancti. Et quid sit illud testamentum, subditur: f ¶ Iusiu
randum quod iurauit ad abraam patrem nostrum daturum se
nobis. Gen.xxij.d. Benedicentur in semine tuo omnes gentes ter
ræ. Quod impletum est in christo. h ¶ Vt sine timore. scilicet ser
uili. i ¶ Seruiamus illi: in sanctitate & iustitia coram & c. quia
ipse est sanctus sanctorum. k ¶ Et tu puer propheta altissimi vo
caberis: præibis enim ante faciem domini parare &c. Grego.
Quisquis autem prædicando, a sordibus vitiorum audientiũ cor
da munda: domini venientis ad cor viam præparat. Et sic patet q
per iohannem prædicator euangelij designatur. o ¶ Ad dandã
scientiam salutis: & non curiositatis. p ¶ In remissionem pec-
catorum. quę fit per dominum operantem, & per prædicatorem
disponentem: ideo subditur. q ¶ Per viscera misericordiæ dei
nostri in quib? visitauit nos &c. in sua natiuitate, vt dictum est:
Et adhuc quotidie visitat illustratione suæ gratiæ, ideo subditur.
s ¶ Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis sedent:
id est in culpa mortali: quæ est vmbra pœnæ inferni. v ¶ Ad di
rigendos pedes nostros in viam pacis. scilicet internæ, fraternæ
& supernæ: in qua diriguntur liberati a peccato mortali per do
num gratiæ diuinæ. x ¶ Puer autem crescebat & confortaba
tur &c. Beda. Prædicator pœnitentiæ futurus: vt liberius audi
tores suos a mundi illecebris erudiendi sustollat, in desertis pri
meuam transiuit vitam.

A ☞ in desertis. Beda. Prædicator pœnitentiæ futurus aspera solitudi
nis elegit: vbi primeuam exigit ætatẽ: vt iuuenis liberius ab amo
re mundi auditores suos reuocaret.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Vsq; in diem ostensionis suæ ad israel. Quod factum est anno.xv. imperij
Tyberij cæsaris. Tunc enim exijt de deser-
tis ad prædicandum populis: vt hr̃.j.iij.c.
¶ Lucę in cap.i. vbi dicitur in postil. Ideo saluo meliori iudiciovi
detur melius dicendum eum fuisse simplicem sacerdotem.

in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad israel.

ADDITIO.1. Snia Ambro. & Bed. videtur probabilior non obstãtibus his q̃ per postillatorẽ obij-
ciuntur. Ex his eĩ quæ ab euangelista traduntur in hoc loco: satis
ostenditur zachariam fuisse summũ sacerdotem. ¶ Ad cuius euidẽ
tiam sciendũ q̃ incensum de quo euãgelista hic facit mẽtionẽ, nõ
debet intelligi de cõi incenso: qđ in qualibet die bis concremabaẽ
in altari incensi: vt hr̃ Exo.xxx. Qđ quidem incensum ẽt per sim-
plicem sacerdotem administrabaẽ: sed intelligendũ est de incenso
illo qđ semel in anno. s. in festo expiationis tm̃ per summũ sacer-
dotem in sancta sanctorum administrabaẽ. ¶ Quod quidẽ incen-
sum licet esset eiusdẽ speciei cum alio cõi: tamen quantũ ad eiꝰ ad-
ministrationẽ in templo, a cõi incenso differebat in multis. & spã
liter in tribus. Primo. s. in hoc: q̃ qñ summus sacerdos p̃dicta die
illud incẽsum ministrabat: nulli erat licitũ esse in tabernaculo do-
nec summus sacerdos inde egrederet: vt habeẽ expresse Leui.xvij.
vbi tractans qũo summus sacerdos intrare deberet in sancta: &po
nere super ignẽ aromata: & aspergere sanguinem, & hmõi subdit.
Nullus hoim sit in tabernaculo qñ ponitur ingredit sanctuariũ
&c. dõec egrediebaẽ: qđ de alio incẽso quotidiano minime legit.
Etiõ euangelista notanter dixit: q̃ oĩs multitudo populi erat orãs
foris hora incensi. In quo ostendit q̃ hora istius incensi oĩs multi-
tudo debebat esse foris. f. extra tabernaculũ seu templũ: qđ ptine-
bat in incenso diei expiationis tm̃. Scđo: q̃ in incenso huius festi-
uitatis erat singulare: q̃ nisi administraret rite cum igne, ab altari
holocausti accepto: pontifex erat reus morte tpali: prout de filijs
aaron, nadab & abiu: Leui. x. legitur: Et inde est q̃ Leui. ca. prędlle-
gato: vbi de solẽnitate festi expiationis agitur, præmittit ibidem.
Locutus est dñs ad moysen post mortẽ duoꝝ filioꝝ aaron: qñ offe
rentes ignem alienũ interfecti sunt &c. q.d. cõminatorie: q̃ illa q̃
ibi p̃cipiebantur: oportebat seruari ne contingeret ipsi aaron sicut
& filijs suis supradictis in administratione incensi. Et infra decla-
rans q̃ istud periculũ spãliter erat referendum ad offm̃ proprium
incensi illius festi, subiũgit: Assumptoq; thuribulo qđ de prunis
altaris impleuerat & hauriens manu thymiama in incensum &c.
vapor operiat oraculũ qđ est sup testimonium. i. super arcam: &
non moriaẽ. Ex quo patet q̃ summus sacerdos in officio huius in
censi in die expiationis erat maxime astrictus ad cerimonialia ei?
rite celebranda sub pœna subitæ mortis tpalis, sicut de nadab &
abiu. Et ideo hora in qua istud incensum administrabaẽ: populꝰ attẽ
te aspiciebat orando deum pro summo sacerdote ne periclitaretur
in illo officio: vt & ipe cum eis expiarentur. vñ notanter dicit euã
gelista: Et omis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Nõ
em in cæteris diebus q̃n bis in die incensum concremabaẽ per sim
plicem sacerdotẽ: credendum est q̃ oĩs multitudo populi cõuenis
set ad orandum: esset em̃ valde onerosum. Similiter notanter dicit
euangelista, hora incensi: non faciens mentionem de immolatiõi
bus & distillationibus: & cæteris officijs in illo festo. f. celebrandis
propter rõnem prędictam: qa in illo officio incensi p̃cipue consi-
stebat prædictũ periculum sacerdotale. Hoc idẽ patet ex eo qđ dr
Leui.ca. alleg. qđ denotat euãgelistã, cũ dicit: Vt incensum pone
ret: Non em̃ dixit, incensum offerret: sicut. 6. eo. c. Sacerdotes dei in
censum offerunt. Nec etiã dixit: vt adoleret: sicut Exo. xxx. loquẽs
de quotidiano incenso, dicit: Et adolebit incensum super eo: aarõ
suaue flagrans &c. sed tm̃ dixit, vt incensum poneret vt denotaret
q̃ hoc incensum non administrabaẽ per modũ oblationis seu ad
abolendum: sed tm̃ ponebatur rõne prædicta. Item notanter dixit
euangelista: vt incẽsum poneret ingressus in templum dñi &c. In
quo ostenditur q̃ positio huius incensi erat sibi debita ex ingressu
templi dñi: non ratiõe consumptionis sacrificij: sed ad tuitionem
sacerdotis sanguinem intra sanctasanctorum aspergentis hoc in-
censum ponebatur: quod est singulare in summo sacerdote: & in
festo expiationis, vt dictum est. Ex quibus manifeste patet q̃ offi-
cium huius incensi de quo euangelista loquit, pertinebat tantũ ad
summũ sacerdotẽ: ad quem solum offm̃ festi expiationis ptinebat
vt Leuit. c. allegato. Idem patet per hoc qđ
habetur eo. ca. vbi sic: Et factũ est vt ipleti
sunt dies officij ei?: abijt in domum suam.
Singulare enim erat in summis sacerdoti-
bus: vt per septẽ dies ante festum expiatio-
nis, separentur a propris domibus: & habi
tarent in certis cœnaculis templi: vt deo deuotius manciparentur:
vt hr̃ expresse in Thalmud i libro qui intitulaẽ Ioraa: id est dies ex
piationis. s. vbi tractaẽ principaliter de hoc festo. Quæ quidem se-
paratio sm eos habet fundamentũ Leuit. xxi. vbi de summo sacer
dote ad lr̃am tractans dicit: Et non egrediaẽ de sanctis: vbi hebrai
caveritas habet de sanctuario. Quod intelligitur de tpe celebratio
nis huius festi. De cæteris aũt sacerdotibus nõ legitur simile. Et sic
manifeste patet q̃ zacharias erat summus sacerdos. eo q̃ incensum
ponebat in festo expiationis: quę positio soli summo sacerdoti p
tinebat. Et sic sniæ sanctorum. s. Ambrosij & Bedæ sunt validæ.
Cui concordat magister historiarũ: & nullus sanctorꝫ doctorũ op-
positum asserere videtur. Vnde & in ecclesijs huius regiõis in offi-
cio matutinali natiuitatis beati Iohannis baptistę, expresse legitur
q̃ hęc positio incensi fuit in die expiationis. Est ẽt maxime consoꝫ
num rationi: q̃ concæptio p̃cursoris christi (qui ad dandam scien-
tiam saluti plębi in remissionẽ pctorum venerat) in die expiatio-
nis (qui in memoriã remissiõis peccati vituli agebatur) fuisset an-
nunciata. & q̃n concæptio christi die immolationis agni paschа-
lis: qñ etiam christus passus est, annunciata fuisset. Cum em̃ annũ-
ciatio præcursoris fuit in die expiationis. s. x. luna mensis septimi:
cuius cõcæptio fuit p aliquos paucos dies post, qñ. s. zacharias re-
uersus fuit ad domũ suã: sequitur q̃ sextus mensis a dicta cõcæptio
ne finiret in. xiiij. luna primi mensis fere qñ agnus immolabatur.
Vtrum aũt hoc. xiiij. luna cõcurrisset cũ. viij. kalendas aprilis: pro
ut magister historiarum dicit, vel non. nõ est multũ curandũ. Nã
cõputatio festiuitatum in lege antiqua, solũ respiciebat menses lu
nares. Ad illud aũt quod obijcit postil. de hoc q̃ non fuit facta mẽ
tio q̃ ingressus esset zacharias nisi ad imponendũ tm̃ incensum &c.
Dicendũ: q̃ qa in administratione incensi p̃cipue consistebat peri
culum summi sacerdotis in illo festo: qua rõne & multitudo ppli
in illa hora spãliter orabat vt dictum est. Idcirco de illo officio tm̃
modo fecit mentionẽ: non aũt de aspersione sanguinis, in qua nõ
consistebat eodẽ mõ periculũ tale: Licet ẽt credendũ est q̃ celebraꝫ
set aspersionẽ sanguinis: & fecisset oĩa alia ad hmõi offm̃ pertinen
tia: q̃ tm̃ euangelista ptermisit: non curans tractare nisi de incenso:
in quo tpe ppls orabat. & angelus apparuit. ¶ Ad aliud qđ obijcit
de hoc qđ dicitur: Apparuit ei angelus stãs a dextris altaris incẽsi
&c. Dicendũ q̃ posito q̃ illud altare non sit intra sancta sanctorũ:
sed intra sancta tm̃: ex hoc nõ sequit q̃ zacharias nõ intrasset sctã-
sanctorꝫ: sed q̃ angelus apparuit ei intra sancta. ¶ Ad aliud aũt q̃
dicit: q̃ illud incensum. s. festi expiationis non ponebaẽ ad offeren
dum: sed vt nebula p̃surgens oraculũ &c. Dicendũ q̃ hoc
est verũ: sed magis facit p̃ eum, vt dictum est. ¶ Ad hoc aũt qđ di-
cit vlterius: q̃ præter illũ ingressum qui ptinebat ad summũ sacer
dotẽ tm̃: quotidie ẽtrabãt sacerdotes minores & c. Dicendũ q̃ verũ
est: sed zacharias intrauit vt summus sacerdos ad ponendũ incen-
sum, pertinẽs ad diẽ expiatiõis: vt iã dictum est. ¶ Ad aliud quod
dicit: qđ videtur esse ficticiũ vt summus sacerdos esset ille in cui?
hebdomada cadebat expiationis festũ &c. Dicendũ q̃ verũ est hoc
non esse autenticũ: sed veritas huius nõ requiriẽ ad veritatem sniæ
Ambrosij & Bedæ supradictæ: sed tm̃ requiriẽ q̃ eẽnt plures sum
mi sacerdotes simul & non vnus tm̃: Quod ẽt in ẽplo primo posꝫ
set concedi. Nã in illa ordinatione quã fecit dauid de sacerdotib?:
vt vr̃.i. Paral.xxiiij.a. satis patet q̃ ad hoc erat summus sacerdos
inter filios eleazar, & achimelech inter filios ithamar. & sic erant
duo summi sacerdotes, seu põtifices: licet postil. vr̃ dissentire huic.
Sed quicqd sit de ẽplo primo saltẽ in ẽplo. scđo, p̃sertim versus
finẽ: manifeste patet q̃ erãt plures summi sacerdotes simul. Nã in
passione xp̃i Mar.ca.xiiij. dicitur: q̃ illi qui venerant ad capiendũ
christum: fuerant missi a summis sacerdotib?. Et sic patet q̃ simul
concurrebant plures summi sacerdotes in vnũ: quoꝝ quilibet po
terat celebrare in festo expiationis. Sed ad eligendum quis eoꝝ mi
nistraret, puidebaẽ p sortẽ: qa forte q̃libet retrahebat se a celebra-
tione illius diei timore periculi supradicti. vñ euangelista dicit: Sor
te exijt: vt incẽsum poneret. Non em̃ dixit, vt sacrificaret, vl hmõi
licet essent principalia in illo officio: Sed positionẽ incensi cõme-
morat: vt innueret periculũ quo ab hoc officio retrahebaẽ. Posꝫ
set ẽt illud verbum, sorte exijt (vt quidam dicunt) referri ad primã
electionem zachariæ in pontificatũ: quæ forte per sortẽ fuerat &c.

¶ Quinta pars. r ij In eo. cap.

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil.qa fuit concæptus in septēbris mēse.

ADDITIO.II. ceptus fuit circa mediū mensis septimi: & per p̄s saluator circa medium mensis primi, loquendo de mensibus lunaribus: quibus tunc festa regulabantur.

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil. Licet em̄ ioseph non fue. sal. pater.

ADDITIO.III. De hac materia fuit large tractatū. ē. in additione Mat. j. vbi agitur de genealogia christi. vide ibi.

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil. Mulieres benedicentur in te.

ADDITIO.IIII. Melius videtur dici fm Greg. in glos. vbi sic: Vtricq; in vtrisq; bn̄dicuntur. Velut em̄ per vnā & vnā, fœminā & marē p̄tm simul & tristicia: sic & nūc p vnā & vnū bn̄dictio reuocata est: & lætitia ad singu-

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil. Q̄m vir; nō cognosco. Clos est, pfusa.

ADDITIO.V. Licet em̄ qd' nostri doctores tradūt de proposito btē virginis circa virginitatē, simiter & de eius voto sint tenēda tāq; vera verba: tn̄ beatæ virginis dicētia: Q̄m virū nō cognosco: non vident̄ hoc dicere: nec ex eis dē verbis vr̄ hoc sequi. Possibile em̄ est q̄ aliqua virgo nō cognoscat virū, cōiter loquendo seu intelligendo de viri cognitione: & tamē non habeat p̄positū nec votū virginitatis. Sed p̄dicta virgis verba peramplius vident̄ enucleanda. ¶Ad qd' sciendum: q; fm Augu. in lib. de moribus ecclesiæ, & ēt aliquos philosophos: virtutes multipl̄r considerantur. V no. s. mō prout sunt exēplares: & sic pertinent ad deū in quo p̄existunt oīa rerū rōnes. Alio mō, put sunt politicæ: & sic ptinent ad hoīem inquantū re. te se habet in rebus humanis gerendis: De quibus virtutib⁹. s. politicis, philosophi cōmuniter tractant: Inter quas virtutes. s. politicas & exemplares q̄dam mediæ interponunt. s. virtutes purgatoriæ: q̄ pertinēt ad illos q̄ ui virtutes politicas transcēdentes in diuinā similitudinē connantur tendere. Sunt ēt super hæc virtutes purgati animi: quæ dicuntur virtutes iam quodammō assequētiū diuinam similitudinem quātum in hac vita possibile est q̄ a philosopho in. vij. Ethic. virtutes heroicæ dicunt. s. diuinæ: Sed m quam ꝓsideratione dicūt, q; tēperantia purgati animi attingit: cū iam quis tm̄ assequit diuinā similitudinē: vt terrenas cupiditates nesciat. Et fm hunc modū virginitas vr̄ attribuēda btē virgini: sic. s. vt terrenas ꝓcupiscētias nedū non habeat, seu ꝓponat vel voueat nō habere: sed ēt vt eas penitus nesciat: qd' est altius & p̄fectius q̄ virginitatis, ꝓpositū habere seu vouere. Et hāc sniam proprie sonant ipsius verba: cum dicit: Virum nō cognosco: q̄ proprie, ptinent ad virginitatem purgati animi. s. heroicā: Quæ q̄dem distinctio virtutū quadripertita tractatur ad plenū in prima sed'æ. q. lxj. art. v. in corpore q̄onis.

¶In eo.capit̄. j. vbi dr̄ in postil. Verum tamen quia istud exemplum non est v̄sq; quaq;.

ADDITIO.VI. Hoc exēplum est satis p̄fectū interrogationis virginis marię. Ipsa em̄ (vt dictū est) nō quærebat de facto: sed de mō fiendi. s. vtrū ordine naturali cōceptura erat vl supernaturali: & iō cū angelus ei inducit exēplum de concæptiōe sterilis, q̄ est supernaturalis: sufficiēter erat virgo edocta de modo fiēdi quod erat. s. miraculosum per oīpotētiam diuinam: & ideo subdit: quia non est impossibile &c.

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil. Sed postea cū assensit, tūc ꝓcep. &c.

ADDITIO.VII. Videt postil. sentire q; concæptio filij dei fuit facta statim cum beata virgo dixit: Fiat mihi fm verbū tuū: & nō antea: Et est vera & cōis opinio doctoꝝ. Vnde magister in. iij. di. iij. dicit: Post cōcessum seu cōsensum virginis sctē spūsanctus puenit in ipsam fm verbū dñi: Et. j. Porētiam dei verbi recæptiuā pparans, simul autē & generatiuam. Similiter sanctus Tho. in. iij. parte. q. xxx. art. j. in corpore. q. Inter alias rōnes quas assignat: quare fuit conueniēs virginē annūciari per angelū. V na est, vt oñderet esse quoddā spūale matrimonium inter filiū dei & humanā naturā: vñ p annūciationē spectabat consensus virgis, quē exp̄ssit dicēdo: Ecce ancilla dñi &c. q; requirebat ad illud spūale matrimonium. s. incarnationis inter filiū dei & humanam naturā. Bern̄. ēt super Missus est. homel. iiij. oñdens q; consensus virginis requirebatur ex diuina ordinatione ad incarnationē verbi diuini: quasi alloquens virginē in persona humani generis sic ait: Statim liberabimur si cōsentis. Et infra eam alloquēs dicit: Respōde itaq; citius angelo: immo p angelum dño rñdeverbum proferendum: & cōcipe diuinū: Emitte trāsitoriū: & amplectere sempiternum. Ex quo patet q; ex mente Bernardi est: q; dum beata virgo protulit verbum, tuum: vel saltē in vltimo instanti, plationis cōcæpit verbum æternum. Sed fuerunt q̄dam ab huiꝰ veritate detinentes: q; ui vident̄ asseruisse: q; incarnatio verbi diuini p̄cessit salutationē angelicā. Vñ in q̄busdam ecclesiis ēt cathedralib⁹ & aliis non modicæ auctoritatis in quadam lectione de annūciatione virginis hæc verba cōtinent̄: Missus fuit gabriel ad virginē: & anteqū ad virginē puenisset: inuenit deū virgineis illapsum viscerib⁹, & diuinā maiestatē virgialis vētris breuitate ꝓclusam. Et. j. post paucā subdit. Deniq; & archangelus nō ait: Aue gr̄a replēda, sed plena nec, veniet in te: sed dn̄s tecū. Hæc in p̄dicta lectione. Quæ quidē assertio veritati euangelicæ manifeste repugnat. Testat em̄ euāgelista angelū post salutationē, virgini dixisse: Ecce concipies in vtero. Ex quo patet q; concæptio xp̄i in vtero ēt post salutationē fuit futura: nō ergo añ prædictā salutationem in vtero concæpit, cū talis concæptio nō fuit nisi semel. Legitur ēt. j. Lu. ij. de christo: qvocatum est nomē eius iesus: qd' vocatum est ab angelo priusq; i vtero cōciperetur. Ex quo patet manifeste: q; nūc angelus dixit btē virgini: Vocabis nomē eius iesum. nondum concæptus erat in vtero christus. Sed cōstat q; salutatio p̄cessit prędictā vocationē, ergo nūc virgo fuit salutata: nondū cōceptus erat christus in vtero. Q̄d manifeste euacuat p̄dictam assertionem. Probationes autē quas p̄dicta lectio induci: nihil faciunt ad, ꝓpositum suū oñendum. q. cum dicit, gr̄a plena: intelligit de gratia iustificationis seu s̄tificatiōis: quæ semp fuit in virgine. Sil'r cum dicit, dn̄s tecū. Sed cū hoc stat q; erat replēda p̄ceptione verbi incarnati. & iō angelus ad eam post salutationē q̄rentē: Quo fiet istud, ait: Spūsanctus supueniet in te. qd' sonat de futuro, Sil'r. Et virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. qd' sil'r de futuro sonat. V n̄ si in dictis aliquoꝝ doctoꝝ inueniant̄ verba quæ prima facie sonant q; deus erat cū beata virgine ante missionē angeli seu añ salutationē, hmōi: intelligēda sunt fm gratiam habitualē seu sanctificationē mētis virginis, non autē fm ꝓbi diuini incarnationē: Al'r enim ꝓdicerent euangelicæ veritati: vt dictū est. Quā quidē lectionē tanq; erroneā & euangelicæ veritati inconsonam in ecclesia burgensi: cui ad p̄s indignus & immeritus diuina tn̄ ꝓmissione p̄sum, correxi: & ad ꝓformitatē euāgelicę veritatis & sniæ sanctorū doctorū sub verbis ad hoc ptinētibus reduxi: submittēs tamē me & quæcūq; mea sacrosanctæ sedis apl̄icæ determinationi & correctioni, & cuiuscūq; verius sententis &c.

¶In eo.ca.vbi dr̄ in postil. Quia licet ex oībus virtutibus fuerit dispositа ad cōceptionē filij dei: spāliter tn̄ hoc fuit ex humilitate.

ADDITIO.VIII. Ratio quare virt⁹ humilitatis magis fuit dispositiua ad ꝓceptionē q; aliæ virtutes. Beda declarat dicēs: Decebat em̄ vt sicut p superbiam primę parētis mors intrauit in mundū: ita p humilitatē mariæ, vitæ introitus panderetur. Et nota fm Grego. sup illud: Beatam me dicent: Non aūt beatam se appellat inaniv exalta gloria: sed sacro tacta spiritu: quæ futura sunt prophetauit &c.

¶In eod. capit̄. vbi dicitur in postil. Aliter etiam dicitur q; negauit se esse prophetam tantum &c.

ADDITIO.IX. Aliter ēt posset dici q; negauit se esse prophetā. s. illū, de quo Deut. xviij. d. legit: Prophetam suscitabo eis &c. qd' intelligit ad l'ram de ꝓpositione quam principaliter q̄rebant sacerdotes & leuitę: vt Ioh. j. potest haberi.

REPLICA. In primo ca. euangelij Lucæ postil. dicit quoddam ēt sanctorum sniam esse q; zacharias pater iohannis fuerit summus sacerdos: cui sniæ adhęret Burg. ꝓ postil. qui tenet ꝓrium. Et quāuis hęc veritas opinionū de sacerdotio zacharię non v̄r multum facere ad sensum l'ę: q; siue zacharias pontifex fuerit incensum vt summus sacerdos, siue vt simplex sufficiēs hora incensi fuisse iohannē annunciatum p angelum: tn̄ verisimile est zachariam nō fuisse summū sacerdotem, Maxime ideo: quia tempore dn̄i gręcorum & romanoꝝ super iudęos: summū sacerdotium vendebatur. Ideo dicit Iosephus cayphan summum sacerdotium emisse. Non aūt verisimile q; zacharias cū esset iustus: hmōi simoniacos fecerit vel approbauerit. Ea autē q̄ Burg. pro confirmatione suę opinionis narrat, vident̄ ficta: q; ex scriptura fundamentum non h̄nt. Primum q̄d' dicit: q; tēpore incensi in die expiatiōis tm̄ pp̄s foris orabat. non probat: q; poterant singulis diebus tpe incensi foras orare. Nec sc̄m dictum Burgē. fundat̄ in litera p̄allegata. Dicit em̄ q; filij aaron fuerūt puniti propter excessum factum p eos in festo expiatiōis. Nam ex l'ra pōt haberi oppositum: q; p̄m illoꝝ non fuit factū in die expiatiōis: ga ponere incēsum illa die verius p̄tinebat ad summū sacerdotē: q; solus illo die intrauit in sanctasanctoꝝ. Filij aūt aaron nō fuerunt summi sacerdotes sed simplices: vt patet ex eoꝝ ꝓsecratione & vestitione, Leuit. viij. iō nihil ad eos de depositione incensi illius. Fuit igit̄ error eoꝝ de quotidiana positione incensi p simplices sacerdotes fiendi: In qua contra p̄ceptū dn̄i fuerunt ebrij, & vsi igne alieno prohibito pulniti sunt: vt colligit Leuit. x. a. Nec illud p̄iculū mortis cōminatū est ipsi aaron & filijs eius residuis & eoꝝ successoribus pro solo festo expiationis: sed in omni ministerio q̄d' coram dño facere debuerunt: ideo dr̄ ꝓr vbi. ō. Hoc est q̄d' locutus est dñs: Sanctificabor in his qui appropinquāt mihi: id est qui in tabernaculo faciunt ad quod oīficium

niet in te

qd' officium sacerdotale: Ad obiurgandū aūt vitia punitoꝝ subditur p̄r: Vinū & omne q̄d' inebriare pōt, nō bibetis tu & filij tui q̄n intrabitis tabernaculū testimonij, ne forte moriamini: subitel ligit, sicut filij tui puniti sunt ob ebrietatē & ignē alienū: iō sequit Vt habeatis sciam discernendi inter sctm̄ & ꝓphanū. s. ignē offerēdum. Constat igit̄ illū ingressum tabernaculi nō solū fieri in die expiationis: nec sciam discernēdi esse necessariam solū die illo. Patet igit̄ q; ea q̄ Bur. ꝓ sua opinione adducit: ex plana l'ra non h̄nt, sed potius oppositū. ¶Et q; dicit Bur. plures simul fuisse summos sacerdotes: non h̄t ex l'ra per eū allegata, sed potius oppositū. ¶Nec valet q̄d' allegat ex euangelio plures fuisse summos sacerdotes q; put dictū est hoc. p̄cessit ex auaricia romanoꝝ: & iudęoꝝ ambitione q; emerūt sibi summū sacerdotiū a romanis: & rōanive tāpl̄ recipient. pluries & plibus vēdiderūt: q; p̄t̄ in zacharia nō putat verisimile.

¶In eo.ca.vbi ꝓceptionis virginis, ponit exemplū ꝓceptio sterilis nō vsquaq; simile: vt ingt postil. Bur. aūt dicit ipm exemplū sufficere ad virginis interrogationē: quæ non de facto, sed de mō fiendi quæsuit. hoc tn̄ non vr̄ verum: quæ virgo pri⁹ de facto & de mō fuit sufficienter instructa q̄n angelus dixit: Spūsanctus superueniet in te

GLO. ORDI.

Actū est aūt &c. Ca. II.

Sequit. a ¶Exijt edictum a cæsa. augusto. Bed'. Augustus cæ. annis circa natiuitatē christi in pace regnauit: vt ēt ad literā

Esa. 2. b. complerum videatur illud propheticum. Conflabunt gladios suos in vomeres &c. Pacatissimo autem tempore voluit christ⁹ nasci: quia pacem magnopere quæsuit & amauit: quia pacis amatores semper fuisit. Voluit ēt vt discipuli quos ad prædicandū missurus erat: quocunq; vellent, securi trāsire possent. & ab imminentium seditionū feruore, tremendam romani nominis vmbra proteger̄tur. ¶Nascituro domino describitur mūdus: quia ille apparebat in carne, qui electos suos ascriberet in æternitate in quo nomen augusti vere impleturi, qui suos augere sufficiens: censoribus suæ professionis non pecuniæ, sed fidei oblatione signare præcæpit: qa dum professiō sæcularis obtenditur, spūalis impleturi. Abolito aūt censu synagogæ vetusto: nouus census ecclesiæ paratur: qui tormenta non exigit: sed ausert: q; non vno mīsmate: sed vna signatur fide. ¶Quietissimū & pacatissimū erat regnum qa vna descriptione totū mundū cōclusit. ¶Propterea cē sus datus est: vt sciret rex numerū hoim & magnitudinem. Hic primum iudæa facta est stipēdiaria romanis. b ¶Vniuersus orbis. Be. Ambro. Multæ gentes erant quibus non imperabat augustus: sed his verbis regnum christi exprimit: qui oībus erat iperaturus. Quis em̄ posset totius orbis p̄sessionem exigere, nisi qui totī⁹ orbis habeat imperium. c ¶Prima. Beda, lam diuersis temporib⁹ plæræq; partes terrarum leguntur descriptæ: sed hæc est prima earum quæ totum orbem concluserunt: quę professio est mentium: qa nullius excluditur. Vel certe tunc primum cœpi: qn̄ cirinus a cę sare in syriam missus est, censor patrimoniorum futurus: d ¶Syriæ. Syria in qua iudæa est media, & quasi vmbilicus est totius terræ. Census ergo primū in medio terræ exigit: vt inde postea vsq; ad fines terræ exigeretur & redderet̄ur. e ¶Cirino. Amb. Historico more scribens: vt seriem temporis designet: nomen præsidis tanq; consulis: signi gratia huic libro ascribit. Nā si consules ascribuntur tabulis emptionis: quanto magis redemptori omniū debuit tempus ascribi. Habemus hic omnia quæ in contractib⁹ esse solent. Vocabulum summam ptātem gerētis, diem, locū, causam testes etiam qui adhiberi solent. Hos quoq; natiuitati suæ & generis mihi testes in hierusalem. ¶Be. Sicut imperante augusto & præsidente cirino: ibant singuli in suam ciuitatem vt profiterent̄ census: sic modo imperante christo: per doctores, ecclesiæ p̄sides profiteri debemus censum iusticiæ. Subeamus iugū quod leue est: veniamus ad requiem animarum q; est patria nostra. Et sicut cæsari soluebatur denarius qui decem nūmos habebat: qui etiam nomē cæsaris ritulabat: sic offeram⁹ regi nostro decalogum legis: in quo vultū nostri regis. i. agnitionē voluntatis eius inueniemus: Quē denariū quasi sacculo inclusum portamus in via: cū in occulta cōscientiæ meditatione seruamus. Proferemus aūt cum regē in decore suo ꝓtuebimur: vel ēt, ꝑfirmus: cū ea q; in tenebris discimus in lumine dicimus: & quod in aure audiuimus, prędicamus in tectis. Mat. 10. c

NICO. DE LYRA.

Actum est aūt. Ca. II.

Descripto ortu p̄cursoris hic cō sequēter describit ortus saluatoris. sc̄'o, debitus rius. Et primo describit saluatoris ortus, ibi: Et post q̄ consummati sunt. tertio puericia ortum saluatoris: primo describitur tps. sum pro sc̄'o locus, ibi: Et ibāt oēs. tertio: virginis fiteretur partus, ibi: Factum est autem. quarto: ange vniuersꝰ chorū cantus, ibi: Et pastores erant. Circa pri orbis ter mum dicitur: b ¶Exijt edictum a cæsare augusto. Hic ostenditur tempus natiuitatis christi: qui natus est anno. xlij. augusti cæsaris: qui nominatus fuerat augustus ab augendo: quia notabiliter auxit imperium romanū: & propter hoc in diebus suis alijs gentibus imperio romano subiectis, fuit in orbe pax vniuersalis deo mandauit,

c ¶Vt describeretur vniuersus orbis. Vt per hoc sciretur qualiter terræ diuersæ essent populatę: & quanta tributa singulę possent reddere vt sic tributis indebitis non grauarentur: & sciretur per quem modum singulę terrę sub imperio romano melius regerentur. Ex hoc etiam patet q; christus natus fuit tpe maximę pacis: sicut fuerat prenunciatum a prophetis Pō. lxxj. b. Orietur in diebus eius iusticia & abundantia pacis. Itē Esa. ij. b. Non leuabit gens contra gentem gladiū. Et. ix. b. Vocabit nomē eius admirabilis, consiliarius, deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. d ¶Hæc descriptio prima facta est. Dicitur aūt pria quantum ad generales descriptiones orbis: quia ante istam bn̄ fuerunt aliæ descriptiones partiales: sicut patet. ij. Reg. xxiij. &. j. Paral. xxj. de numeratione populi & descriptione quam fecit Ioab de mandato dauid. Dicitur etiam prima fm alios quantū ad alias partes eiusdem descriptionis: qa syria est in medio terræ habitabilis. & ideo ibi fuit inchoata ista descriptio: vt inde denunciaretur fieri in alijs prouincijs circulariter. e ¶A præside syriæ cirino. Hunc enim cirinum cæsar augustus prętecerat syriæ ad ipsam regendā.

f ¶Et ibant omnes vt profiteretur singuli in suam ciuitatem. Hic describitur natiuitas saluatoris quantum ad locum: quia ista descriptio præcepta erat fieri in principalibus ciuitatibus: & ibi cōueniebant qui ibi habuerant originem: vt sic descriptio fieret nō solum fm numerum personarum: sed etiam fm determinationem genealogiarum vt sciretur numer⁹ determinatus nobiliū & ignobilium. & hoc est quod dicitur: Et ibant omnes vt profiterentur singuli in ciuitatem suam. Profitebantur autem dupliciter se esse subiectos romano imperio. f. scripto: quia eorum noia scribebant de mandato imperatoris. & ēt facto: qa soluebant censum imperatori: propter qd' in nūmismate census, erat imago imperatoris: vt habet Mat. xxij. g ¶Ascendit aūt & io. a galilæa. i q̄ manebat,

Act. 1. a

In iudęam

Moralit. Moraliter. a ¶Factum est aūt &c. Sequit. g ¶Ascendit autē & io. &c. Per mariam, ecclesia designat: & per ioseph sponsum ei⁹ eps., ꝓpter qd' annulū habet sicut sponsus. Et sicut maria fœcundata fuit: non tn̄ a ioseph sponso: sed a spūsancto: sic & ecclia fœcūditatē gr̄æ habet a deo. Ascendit aūt in bethleē ciuitatē suā. f. ecclesiā Bethleē em̄ domus panis interp̄tat: & in ecclesii ciuitate panis viuus in, ppria specie degustat: & p̄fitent oīm iperatori se seruire.

¶Quinta pars. s ij ✳Et peperit

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ 1 ¶ Nazareth.Beda.Quotidie dñs in nazareth concipit:in bethleem nascitur:cum aliquis flore verbi suscepto,se domũ eterni patris operando efficit.Quasi in aluo virginali concipit,in corde credentis per fidẽ:generatur per baptisma.Quotidie dei genitrix ecclesia,suũ comitata doctorẽ:de rota mũdi in ciuitatẽ confessionis & laudis ascendens,censum suæ deuotiõis regi æterno psoluit:Quæ quasi alij despon
sata:sed ab alio fœcundãda:dũ ꝓposito sibi pontifici visibiliter iũgit:sed inuisibili spiritus virtute cumulat.Vnde ioseph auctus interpretãt indicans ipo noie ꝙ instãtia loquentis magistri nihil valet:nisi augmentum superni iuuaminis vt audiatur acceptus. b ¶ Factum est aũt. Alibi concipi:alibi nasci dñs voluit:vt insidiãtis herodis furorem facilius euaderet.¶ Humilitas christi commendãt:qa non solũ incarnari,sed etiam illo tempore nasci voluit quo mox natus censui cæsaris propter nostrã liberationem subderetur. c ¶ Pannis cum inuolu.Vilibus induit pannis:vt stolã immortalitatis reciperemus.Manus & pedes stringunt:vt manus nostræ ad bene operãdum:pedes in viam pacis dirigantur puus factus:vt nos perfecti simus. d ¶ Locus in diuer. Diuersorum est domus inter duos muros,duas ianuas habens.Figurat ecclesiam inter paradisum & mundũ.¶ Be.
Ioh.14.a In diuersorio:vt in via nascit qui ait.Ego sum via,qua ad patriam veritatis & vitę venimus. e ¶ Et pastores.Bed.Nato sum mo pastore,pastores ab insidijs noctis,gentium greges more pecudum prius viuẽtes vigilando defendunt:& in aulam dei congregant.Quibus bene vigilantibus angelus apparet:& eos claritas circũfulget:quia illi præ cæteris sublimia videre merentur: qui fidelibus sollicite præsunt:super quos diuina gratia largius coruscat. f ¶ Et ecce ange.Bed.Et concipiendum:& concæpum:& natum dominum,cœli ciues testãtur:vt & mortales sufficienter imbuant: & suũ auctori seruitiũ impendant. g ¶ Circũfulsit.Bed'.i.ex omni parte illorum fulsit:radios sui luminis aspersit:quod in tota veteris testamenti serie non inuenit.Cõsonat aut̃ qui ait:Nox pcessit: dies autem appro. Abiciamus ergo o.re.&indu.ar.lu.
Ro.13.d. h ¶ Hodie.Cum nox esset:Nõ ait,hac nocte:sed hodie:quia.s.gaudium veneratur nũciare.Vbi tristia geruntur noctis mẽtio solet fieri:vt, Scandalum patiemini in me
☞ nocte ista

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ In iudæam ciui.da. Iudæam hic accipitur adiectiue:quia bethleem est quædam ciuitas in regno iudææ: & vocatur ciuitas dauid:qa inde oriundus fuit:vt habet.i.Re.xvj. b ¶ Eo qđ esset de domo & familia dauid.vt patet ꝑ genealogiã descripta.seq.& Mat.j. c ¶ Vt profiteretur cum ma.des.&c.Ipsa enim erat de eadem tribu cum ioseph:& successerat in hæreditate paterna:iõ iuit ad profitendũ cum eo:licet esset partui propinqua:Hoc etiã diuina dispensatione factũ est:vt sic xps nasceretur in bethleẽ sicut erat prædictum Micheę.v.a.Et tu bethleem ephratha paruulus es in milib⁹ iuda:ex te mihi egredietur qui sit dñator in israel:& egressus eius ab initio a diebus æternitatis. d ¶ Factum est autẽ cum essent &c. Hic consequenter describitur virginis partus,cũ dicitur: e ¶ Et peperit fil.suum primogenĩ.Et dicitur primogenitus:non qa post illum maria alios filios habuerit vt dicit Heluidius hæreticus:sed quia ante illũ alium non habuit.vñ & in lege filius vnigenitus offerebat dño:& redimebat tanq̃ primogenit⁹ qa ab vno mense redimebatur:vt habetur Nume.iij.& tũc primo genitus dicebatur:dato ꝙ nullus sequeret. f ¶ Et pannis cum involuit.per seipsam.Ex hoc patet falsitas quæ scribitur libro de infantia saluatoris.sipsam obstetrices habuisse in partu:q̃ non requntur nisi ꝓpter afflictionem matris in partu:quæ nõ habuit locum in virgine:qa peperit sine dolore:immo cũ maximo gaudio & delectatione:& ideo ꝑ seipsam puerũ natũ recæpit,iuoluit & reclinauit:vt hic dr̃. g ¶ Et reclinauit eũ in præsepio.Ioseph eñ in illo itinere adduxerat secũ asinũ ad portandũ vxorem prægnantẽ & bouem ad vendendũ in bethleem vbi erat ꝙgregatio populi magna vt de precio soluerent expensas in via:& illis duobus animalibus fecit ꝑ seipsũ iuxta se:in quo beata virgo reclinauit filiũ natũ:ſm ꝙ fuerat ꝑdictũ Abacuc.iij.ſm translationẽ.Lxx. quam sequit
Abacuc.3.b offm ecclesiasticũ:Dñe audiui auditũ tuũ, & timui:Consideraui opa tua:& expaui in medio duũ animaliũ.Fuit enim prophetæ admirationis pauor:ꝙ in loco tam humili reclinaret saluator.vñ subdit: h ¶ Quia non erat ei locus in diuersorio. Est enim diuersorium hospitalaria ad quam diuertunt venientes ab extra ad hospitandum. Ciuitas autem bethleem tũc erat plena populo,qui venerat ad prædictam professionem:& illi qui erant potẽtiores occupauerant loca maiora:& ideo licet ioseph erat de nobili genere, vt prædictum est:non tamen erat de ditioribus:& ideo ita parũ
Esa.48.d habuit locum. i ¶ Et pastores. Hic consequenter describitur angelorum cantus exultãtium in natiuitate saluatoris vbi primo describitur natiuitatis huius denunciatio. Secundo,angelorum exultatio,ibi:Et subito facta est cum angelo. Tertio,pastorum deuotio, ibi:Et factum est. ¶ Circa primum præmittitur quibus facta est dicta denunciatio,cum dicitur:Et pastores erant in regione eadem vigilantes.Erant enim simplices & absq̃ cautelis maliciæ:& occupati in officio sanctorum patriarcharum:qui dicuntur fuisse pastores:Genes.xlvij.Talibus autem solent fieri diuinæ illuminationes & consolationes: & non hominibus in sapientia huius mundi,quæ stultecia est apud deum occupatis:ſm ꝙ dicit saluator Matt.xj.d.Confitebor tibi pater domine cœli & terræ:quia abscondisti hęc a sapientibus & prudentibus:& reuelasti ea paruulis:ideo subditur: k ¶ Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. paratus ad reuelandum eis diuina. l ¶ Et claritas dei circunfulsit eos. non tantum exterius in corpore:sed etiam interius in mẽte. m ¶ Et timuerunt. ex insolita visione; sed angelus eos consolatur,dicens: Nolite timere.Cuius causa subditur,cum dicitur:
Luc.2.b Propter qđ dr̃ Ioh.iij.ꝙ datus est ei spũs non ad mensurã,sal.iorũ hoim:sed ſm oẽm plenitudinẽ:Non solũ sufficientiæ:sed etiã redũdantiæ in oẽs alios quantũ ad sufficientiã:ſm ꝙ dr̃ Iohã.i.b.Et de plenitudine eius oẽs nos accepimus. b ¶ Et hoc vobis signũ&c. Per hoc eñ ꝙ angelus dedit eis signũ magnę humilitatis & pauptatis:significatũ fuit pastoribus,ꝙ nõ venerat ad regnandũ tpaliter scribe iudęor̃ credebant xp̃m venturũ.Põt autem aliter dici:ꝙ illud fuit ꝓprium signũ saluatoris nati.Ad cuius intellectũ consideranda:ꝙ illa q̃ fuerunt in veteri testamẽto,fuerunt figurę nouitatis.s.Corinẽ.x.In veteri aũt testamento duo saluatores iudæorũ dr̃.i. implecti tñ ꝑcesserant tanq̃ figuræ saluatoris perfecti iesu christi. Primus fuit moyses:q liberauit eos de seruitute ęgyptiaca:vt habetur Exo.xiij.c.Sed's fuit cyrus:q liberauit eos de captiuitate babylonica:vt habetur.i.Esdræ,i.Et vterq; de nouo natus fuit inuentus in magna paupertate:sicut patet de moyse Exo.j.quem iuenit filia pharaonis positũ in flumine in fiscella iuncea.Similiter de cyro dr̃ in Ecclesiastica historia super Danielem:ꝙ astyages rex mędorum & persarũ vidit in somnis vitem nascentẽ de vtero filię suę tortã asam occupantẽ:& a piectoribus fuit sibi nũsum ꝙ visio ista significabat ex ea puerum nasciturũ qui occuparet regnũ mędor̃ & persarũ, ꝓpter qđ timens ne ipse vel filij⁹ suus ꝑ hoc,regno priuaretur:dedit filiã suam militi paupi:& cũ hoc ẽt cũ filia sua facta fuisset ꝓgnans:fecit tps partus sui explorari:& puerũ natũ sibi apportari:quẽ tradidit cuidã militi.vt secreto interficeret.Qui cõpatiens puero ipm non interfecit:sed in quodã nemore puerũ fortunæ dimisit:Ad quẽ quædã canicula pastoris regis q̃ erat iuxta nemus frequẽter veniebat:& ipm lactabat:& pastor ꝑdictus volẽs scire vbi canicula declinabat:inuenit puerũ ita in pauptate iacẽtem,quẽ accæpit & tradidit vxori suæ nutriendũ.& postea factus est rex persarũ atq̃ mędor̃:ad liberationem iudæor̃.Cũ igit figura & figuratum debeant hr̃e correspondentiam.& ꝑdicti duo qui fuerunt figuræ christi:in maxima paupertate inuenti fuerunt in sua natiuitate:signum conueniens & correspondens figuræ dedit angelus pastoribus dicens:

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Qui est xp̃s dñs. Christus græce idem est qđ vnctus latine. Antiquus aũt in veteri lege vngebanť tm̃ reges & pontifices. Christus aũt rex est & põtifex:& iõ bñ dr̃ xp̃s.i.vnctus,nõ vnctio
Psa.xliij.b. humana sed diuina:qa in humanitate ꝓ nobis assumpta fuit vnctus a deo ꝓe:immo a tota trinitate plenitudine græ:ſm ꝙ dicit Pro.xviij.b. Vnxit te deus,deus tuus oleo lætitiæ ꝑ cõsortib⁹ tuis. Propter qđ dr̃ Ioh.iij.ꝙ datus est ei spũs non ad mensurã,sal.iorũ hoim:sed ſm oẽm plenitudinẽ:Non solũ sufficientiæ:sed et redũdantiæ in oẽs alios quantũ ad sufficientiã:ſm ꝙ dr̃ Iohã.i.b.Et de plenitudine eius oẽs nos accepimus. b ¶ Et hoc vobis signũ&c. Per hoc eñ ꝙ angelus dedit eis signũ magnę humilitatis & pauptatis:significatũ fuit pastoribus,ꝙ nõ venerat ad regnandũ tpaliter scribe iudęor̃ credebant xp̃m venturũ.Põt autem aliter dici:ꝙ illud fuit ꝓprium signũ saluatoris nati.Ad cuius intellectũ considerandũ:ꝙ illa q̃ fuerunt in veteri testamẽto,fuerunt figurę nouitatis.s.Corinẽ.x.In veteri aũt testamento duo saluatores iudæorũ dr̃.i. implecti tñ ꝑcesserant tanq̃ figuræ saluatoris perfecti iesu christi. Primus fuit moyses:q liberauit eos de seruitute ęgyptiaca:vt habetur Exo.xiij.c.Sed's fuit cyrus:q liberauit eos de captiuitate babylonica:vt habetur.i.Esdræ,i.Et vterq; de nouo natus fuit inuentus in magna pauperta:sicut patet de moyse Exo.j.quem iuenit filia pharaonis positũ in flumine in fiscella iuncea.Similiter de cyro dr̃ in Ecclesiastica historia super Danielem:ꝙ astyages rex mędorum & persarũ vidit in somnis vitem nascentẽ de vtero filię suę tortã asam occupantẽ:& a piectoribus fuit sibi nũsum ꝙ visio ista significabat ex ea puerum nasciturũ qui occuparet regnũ mędor̃ & persarũ, ꝓpter qđ timens ne ipse vel filij⁹ suus ꝑ hoc,regno priuaretur

A ℣ nocte ista. a ¶ Infantẽ pannis inuo. Be.Crebris infantia saluatoris & angelor̃ testimonijs:& euangelistar̃ est inculcata:vt mentibus nostris alti⁹ in figať quid ꝑ nobis sit factus:In quo humilitas
2.Co.8.b notatur:qa cũ esset dives pauperauit ꝑ nobis facẽs est:vt inopia sua.nos ditaret. b ¶ Multitudo mil.cor.&c. Amb. Bene angelor̃ noiaťexercitus q̃ sequebanť militiæ ducem: qui ꝑ malignos spũs ad tutelam nostrã angelorum ordinat exercitus. ¶ Be.Vno euangelizante multitudo consonãt in laudẽ prorũpit:vt & officium suũ deo ꝑpendat: & nos instruat:vt quotiens sacrã eruditionem exfratris ore audimus:deo laudes corde,ore,opere reddamus.Quia vero deus & hõ nascitur:hoibus pax cũ ipsis angelis deo canitur gloria:qui ab angelis pronũa redẽptione glorificať. c ¶ Et in terra pax. Qn̄ pec
cãdo eramus a deo extranei:extraneos nos angeli deputabant.Sed qa cognouim⁹ regem nostrũ:recognouerunt nos angeli ciues suos.Et timet angel⁹ adorari ab humana natura quã i suo rege ꝓsiderat. d ¶ Hominibus bo.volũ.Be.qui suscipiunt natũ
Esa.48.d christum:Non his qui audita eius natiuitate sunt turbati & eũ persecuti.Non est pax impijs,dicit dominꝰ. e ¶ Pastores loquebantur.Ambro.Non sit vilis persona pastorum:quia quo vilior ad prudentiam,eo preciosior ad fidem.A pastoribus fidẽ maria colligit.A pastoribus populus ad dei reuerentiam congregatur:Mirati sunt eñ de
Moralit. his quæ dicebantur a pastoribus ad illos. f ¶ Transeamus. Moraliter. Sic nos abiectis carnalibus concupiscentijs, cogitatiõe & desiderio mentis in supernam domũ vi
B ui panis debemus transire,illum amando qui pro nobis caro factus est:vt ad eius visionem perueniamus. g ¶ Et vene.fe.Be. Non cum desidia,christi quærenda est præsentia:Ideo pastores sine mora inueniunt: qa non ficta fide currunt videre quæ audierant.Horum exemplum pastores ecclesiæ, immo cuncti fideles imitari debent.vt fide & virtute proficiant:& cœlesti oraculo ere
g ostendit nobis. Et venerunt festi⁊o ¶ ministros natiuitatis.

nantes:& inuenerunt Mariam &

¶ homo & deus.

saluator:qui est christus dñs in ci⁊a ¶ in bethleẽ vñ dauid natus. b ¶ Signũ salutis fidelib⁹ humilitas saluatoris q̃ est opposita superbię.per quã mors in mundũ itrauit.
uitate dauid. Et hoc vobis signũm:b a Inuenietis infantem pannis in⁊c uolutum & positum in præsepio.
b † Et subito facta est cũ angelo mul⁊d a ¶ ne parua vnius angeli videatur auctoritas. b ¶ quæ christum ducem sequitur.
titudo militiæ cœlestis, laudãtium f deum & dicentium: Gloria in al⁊g a ¶ Pax multa diligentib⁹ legem tuam domine:& non est illis scandalum.
tissimis deo:& in terra pax homi⁊h nibus bonæ voluntatis. Et factum i est vt discesserunt ab eis angeli in a ¶ Credentes verbis angeli pastores testimonium dant vero agno.
e cœlũ: pastores loquebantur adin⁊k fuicẽ: Transeamus usq̃ bethleem: l a ¶ non aspiciamus retro nec ad dexterã vel sinistram nisi in solum christum. b ¶ Bed. Quod in principio apud patrem fac.est caro & sic ostensum nobis quod in deitate nõ poterat videri.¶ Ambro. Cum caro dominivi detur verbum videtur quod est filius.
& videamus hoc verbum quod fam a ¶ caro. b ¶ pater & filij⁹ & spũssanctus fecit
ctum est: quod fecit dominus & n i.incarnari constituit:& sic factum ostendit.

¶ homines natiuitatis.

principaliter per ꝓpheras prædicta fuit futura in aduentu xp̃i:erat pax interior bonæ voluntatis:qa ſm ꝙ dr̃:Prouerb.xvj.c. Non cõtristabit iustum quicquid ei acciderit.Pax aũt temporalis quæ fuit in aduentu christi pacatis oibus gentibus sub ꝑperio romano:fuit figura huius pacis principaliter intentæ. i ¶ Et factum est. Hic ꝓ̃r describitur pastorum deuotio:quia statim post visionem istã: dimisso grege iuerunt ad videndũ puerũ natũ, dicentes: l ¶ Transeamus usq̃ bethleem:& videamus hoc verbum.i.puerum natum per verba angeli nobis significatum. n ¶ Quod fecit dñs. Hoc non est de textu.Græci enim & antiqui non habent,fecit: sed tantum:qđ dñs ostendit nobis. o ¶ Et venerunt festi.ex desiderio videndi christum principaliter:& sc̃dario vt citius redirẽt ad gregẽ quẽ sine custo dia dimiserant. p ¶ Et inue.&c.sicut angel⁹
✠ eis dixerat.

✠ d ¶ Et subito facta est cum angelo multitudo. Bed. Vno an Morali
gelo euangelizante natũ in carne deũ:mox multitudo militiæ cœlestis in laudẽ prorumpit creatoris:vt & christo deuotionẽ ꝑdẽat & suo nos instruant exẽplo:quotiens aliqs fratrum sacræ eruditionis verbũ insonuerit:vt ipsi q̃ pietatis sunt,ad mentẽ reduxerim⁹ deo statim laudes corde,ore & ope reddam⁹. k ¶ Pastores loquebantur ad inuicẽ. Nã de reuelationibus angelicis loq debent pastores ecclesiæ:q̃ continentur in sacra scriptura. ꝑ quod subdit. l ¶ Transeamus usq̃ bethleẽ. Quæ domus panis interpretat : iõ per eã sacra scriptura significať.nã in ea dei ꝙ sunt panes vitæ cõtinent.Et sic in bethleẽ transire est sacrã scripturã diligenter studere. m ¶ Et videamus hoc verbũ quod factum est &c.Nam in ea videtur verbum caro factum. o ¶ Et venerunt festinantes.i. cum desiderio studendi: p ¶ Et inuenerunt mariam & ioseph. Per mariã quæ interpretať amarum mare:significatur amaritudo pnię:& per ioseph qui interpretatur accrescens:significať augmẽtum virtutis & gr̃æ. Et ad hæc duo inducit studiũ sacræ scripturæ.
¶ Quinta pars. c iiij ✠ Et instantẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Videntes autē. Visio dei: cognitio dei est: & hæc est sola vita
Ioh.7.a. hoim vt cognoscāt verū patrem: & quem misit iesum christū esse
vnum deū. b ¶Mirati sunt. Mirantur de mysterio incarnatiōis
& de tanta pastor: attestatiōe: qui fingere audita nescirent sed sim-
plici facundia vera prædicarent. Sic dns non rhetores: sed piscato-
res ad euangelizandum destinauit. Sic & in
vete. testa. suæ dispensationis nuncios pa-
stores ordinauit. Iō non est paruipendēda
pastorū attestatio. c ¶Maria aūt. Amb.
Maria non minus ore pudica q̄ corpore se
creta: quæ nouerat nulli diuulgat: sed taci-
to corde scrutans congruū tp̄s quo hæc de⁹
vulgari velit, reuerenter expectat conferēs
ea quæ viderat circa se acta: & quæ legerat
in scripturis agenda. Ei dictum erat ab an-
gelo: Ecce concipies in vtero: & pa.fi. Præ-
dixit Esa. Ecce virgo concip. & pa.fi. Vide
bat se de stirpe dauid ortam. In nazareth de
spūsancto concæpisse, in bethleem peperis
se. Quorum oim testimonia in diuersis p̄-
phetis legerat. Comparat ergo verba pro-
phetarum factis & in oibus habet argumē
ta fidei. Si maria a pastoribus dixit: debe-
mus a sacerdotib⁹ discere. Si maria añ apo
stoli præceptum magis doceri q̄ docere.
d ¶Et reuersi. Bed. Sic spirituales pastores
modo dormientibus alīs contemplando
cœlestia subuehuntur: modo castra fideliū
lustrant: & probitatis exempla quærendo
circūeunt modo ad publicū pastoralis offi
cij redeunt docēdo: vt quod in priuato gu-
staverunt: alīs prædicādo eructent. e ¶Si
cut dictum. Be. Et in hoc glorificant: q̄ nō
aliter inueniunt q̄ dictum erat: vel sicut di
ctum est ad illos ab angelis referunt laudes
& gloriam deo: Non q̄ angeli imperassent
laudare: sed ipsi laudando offerebāt formā
deuotionis suæ dū dicunt: Gloria in altissimis deo: & in terra pax
hoibus bonæ voluntatis. f ¶Vt circūcideret. Bed. Ritus circūci
sionis ab abraam sumpsit exordium: qñ & nois amplificationē ac
cæpit: ad quā imitationē nomen imponebat pueris in die eor⁹ cir
cūcisionis: Sic ēt factum est ipsi iesu. Octaua die circuncidit iesus:
qa vtraq; nostra innouatio: & in p̄senti, spūs per baptismū: & in
futuro, carnis: & in sua resurrectiōe est p̄figurata: & in nr̄a qñq; est
p̄ficienda. Christus aūt die octaua surrexit: & post sex sæculi huius
ætates: & septimā sabbati q̄ nūc interim in alia vita geritur: quasi
octauo tpe resurgemus: tunc verissime ab omni corruptiōe circū-
cisi: vbi verū p̄putium auferet: qa ibi nec; nubent nec; nubentur.
¶Greg. Qui in similitudine carnis peccati venerat: remediū quo ca-
ro peccati mūdari ꝓsueverat non respuit: sicut baptisma nouę gr̄æ,
non necessitatis: sed exēpli causa subiit. Et nota q̄ idem auxiliū cu
rationis in lege circūcisio p̄stitit q̄d nunc baptisma cōfert tpe gr̄æ
nisi q̄ introitus in regnū nondū patebat. Significat aūt hæc circū-
cisio carnalis illam circūcisionē in die iudicij: cum oibus aīs & car
nis corruptionib⁹ exuti ad faciem creatoris vidēdā ingrediemur.
Significat ēt pūrem circūcisionem. i. ablutionē vitiorū per baptis
mum. Significabat etiam illum de abraam nasciturū qui & in pre
senti p̄ baptismū: & in futuro p̄ resurrectionē ab omni sorde suos
purgaret: erat ēt in abraā signaculum iusticiæ. ¶Beda. Sicut a xp̄o
christiani: sic & in vtraq; nostra circūcisiōe a iesu. i. a saluatore sal-
uati vocamur. Quod nomen, non solū anteq̄ concipiamur in vte
ro ecclesiæ p̄ fidē: sed ēt ante tpa sæcularia a deo nobis vocatū est.
☞ Tulerunt

NICO. DE LYRA.

✠ eis dixerat. b ¶Videntes aūt cog. de ver. qa non solum fue
rant illuminati exterius: sed ēt interius de cognitione verbi incar-
nati: vt p̄dictū est. c ¶Et oēs qui au. mīra. sunt. Et materia admi
rationis subditur, cum dr̄: d ¶Et de his. Et accipitur hic & p̄ius
est de his q̄ dicta erant a pastoribus ad ipsos: sicut superius est ex
pressum e ¶Maria aūt conser. & c. qa prudenter attendebat quo
modo prophetiæ implebantur in puero nato: Et ista collatio erat
ei valde delectabilis: & toti eccl̄æ valde vtilis: qa fm q̄ dicit Hie-
rony. in sermone de assumptione beatæ virginis. Ipsa post ascen-
sionem filij sui remansit ad tempus in terris cum apostolis: vt eos
plenius instrueret de verbo incarnato: de quo erat plenius edocta
per spiritum sanctum: & oīa familiarius viderat & tractauerat: pro
pter quod
Maria a postolos docuit.

pter qd̄ melius exprimere poterat: fm q̄ dicit Hier. Quod melius
nouimus, melius & ꝓferimus. f ¶Et reuersi sunt pastores. re-
deundo ad gregem suum. g ¶Glorificantes & lau. deum. de bñ
ficio toti mundo collato generaliter, & eis ostenso specialiter. ideo
subditur: In oibus quæ audierant & viderant. h ¶Et postquā.

¶hominem natum. ¶in carne.
Ioseph: & infantem positum † in a
a ¶carnem. ¶Recto ordine per cognitionē
præsepio. Vidēntes autem cogno- b
natiuitatis venerunt ad cognitionem verbi.
a ¶quod erat in principio.
uerunt de verbō quod dictum erat
illis de puero hoc: & omnes q̄ au- c
b dierunt mirati sunt: & de his quæ d
dicta erant a pastoribus ad ipsos.
c Maria autem conseruabat omnia e
verba hæc, conferens in corde suo.
d Et reuersi sunt pastores glorifi- f g
cantes & laudantes deum in om-
a ¶ab angelis.
b ¶in bethleem.
nibus quæ audierānt & viderānt:
e sicut dictū est ad illos. Et postq̄ con h
f summati sunt dies octo vt circūci-
deretur puer: vocatū est nomē ei⁹ i
a ¶Non decuit tam gloriosum nomen pri-
mum ab hominibus appellari, sed excellen
tiori natura: ne homo videatur machinator
huius nominis.
Iesus. Quōd vocatum est ab ange-
lo priusquam in vtero conciperet.

Hic ponit debitus ritus circa puerū natum
qa fm ritū veteris legis debebat circūcidi:
& in templo offerri: & iō primo agit de ei⁹ a
circūcisione. scd'o de oblatiōe, ibi: Et post- b
q̄ impleti sunt dies. Circa primū dicitur:
Et postquam consummati sunt &c. Hoc
erat tp̄s determinatum circūcisioni: put ha
betur Genē. xvij. b. ¶Voluit aūt christus cir
cūcidi: quamuis non esset legi subiectus.
Primo vt ostenderet in se veritatem carnis
humanæ: contra Manicheum qui dixit ip⁹ em
sum deum habuisse corpus phantasticum: ma
& contra Valentinum dicentem christum En
corpus de cœlo attulisse. Secūdo, vt appro le
baret circumcisionem quā deus olim insti-
uerat. Tertio, vt ostenderet se esse de gene
re abraæ: qui circuncisionis mandatum ac
cæpit: Genē. xvij. b. Et facta est repromissio
de christo. Quarto vt iudeis excusationem
tolleret de non recipiendo eum, si esset in-
circūcisus. Quinto, vt obedientię virtutem
nobis suo commendaret exemplo, præce-
ptum legis obseruans: cui tamen non erat
subiectus. Sexto, vt qui in similitudinē car
nis peccati venerat: remediū quo caro pec- a
cati consueuerat mundari, non renueret. Se f p
ptimo, vt legis onus in se sustinens alios a
legis onere liberaret: fm illud Galē. iiij. a
Misit deus filium suum factū sub lege: vt
eos qui sub lege erant redimeret. i ¶Vo-
catum est no. eius se. Non dicit, impositū:
quia a deo fuit impositum hoc nomen: sed
per angelum denunciatū mariæ & ioseph:
& per ipsos alīs diuulgatū. ¶Et ga aliquis infidelis, potissime iu-
dæus: q̄ hoc nomen non fuisset conuenienter impositū, posset ar-
guere. ¶Tum quia Esa. lxij. a. dicitur: Vocabit tibi nomē nouum
qd̄ os dñi noiauit. Hoc aūt nomen iesus non erat nouū tunc: quia
ante alīs fuerāt noiati hoc noīe: vt patet de iesu filio ioſedech, & de
iesu naue: & in genealogia xp̄i quæ describitur ca. seq. vbi idē ha-
betur. ¶Item qa Esa. vij. c. dr̄: Vocabitur nomen eius ema. & viij.
a. dr̄: Voca. nomē ei⁹: accelera, spolia detrahe &c. & ix. b. Vocabit
nomen eius admirabilis, consiliarius, deus fortis &c. quæ nomina
sunt alia a noīe iesu. Et similia possunt induci de alīs locis scriptu-
ræ. ¶Ideo dicendum q̄ hoc nomen fuit ꝓprie impositū ei. Nomi
na em̄ si bene ponant: imponi debent a proprietatibus rerū: &
hoc patet de nominibus generū & specierū: de quibus dr̄. iiij. Me⁹ phy
taphy⁹. Ratio quā significat nomen, est definitio: q̄ designat pro-
priam rei naturam. Noīa autem singulor⁹ hoim si bene imponan
tur: imponi debent ab aliqua ꝓprietate eius cui imponitur nomē.
Aliqñ a tempore: sicut noia aliquor⁹ sanctor⁹ imponuntur pueris
natis in festis eor⁹. Vel a cognatione: sicut cum filio imponitur no
men patris vel alicuius de cognatione eius. Aliqñ ab euentu: sicut
moyses vocauit filios suos: vt hī Exo. ij. Aliqñ aūt ex aliqua qua-
litate eius cui nomē imponit: sicut Genē. xxv. b. Primogenit⁹ ilaac
vocatus est esau: qd̄ interp̄tat rubeus vel rufus: qa de vtero matris
exiuit rufus, & totus in morē pellis hispidus. Aliqñ ex aliquo do-
no dei gratuito, sicut Matt. xvj. c. dictum est petro: Tu es petrus &
super hanc petrā ædifi. ecclesiā meam. Et Ioh. j. f. Tu vocaberis ce-
✠ phas: igitur
✠ a ¶Et infantem positum in præsepio. quod est maximū mi- Mor
rabile: cum dicat Hieremi. xxiij. c. Cœlum & terram ego impleo. Eo
c ¶Et omnes qui audierunt &c. Pastores enim ecclesiæ & docto do
res debent alīs communicare quę didicerunt ab angelis: id est per
studium sacræ scripturæ per sanctos angelos reuelatæ. f ¶Et re
uersi sunt pastores &c. nam doctores ecclesiæ post aliorū doctri
nam debent ad considerandū propriam conscientiā reuerti, & lau
dare bonitatē dei. h ¶Et postquam consummati &c. puer. Cui
debemus cōformari nō circūcisione carnis, sed mentis: Rom. ij. d.
Non qui in manifesto iudæus est: nec; quæ in manifesto in carne
est circūcisio: sed q̄ in abscondito iudæus est & circūcisio cordis in
spū non lr̄a: cuius laus non ex hoibus sed ex deo est. j ¶Vocatū
est nomen eius iesus. i. salus: quia fecit salutem in medio terræ.
Ideo dicit. Bern̄. de hoc nomie: q̄ est mel in ore, melos in aure, iu-
✠ bilus in corde

p̄ccatis eorū. ¶Ad primū dicendū, q̄ hoc nomen fuit nouum in C
xp̄o inquantū fuit ei impositū ab hac ꝓprietate: qa est oīm salua- Iesus: q̄r
tor: q̄ nō fuit in aliquo p̄cedenti: licet fecerit salutē in aliquo facto nouo no
particulari: Sicut iesus naue saluauit populū israel, hostes eius de- mine nū
bellando: vt legitur in libro Iosue: & ita p̄t dici de alīs. ¶Rō autē cupatus
huius noīs emanuel quod interpretatur no est.
biscum deus: includitur in nomīe iesu. Per
hoc enim q̄ fuit nobiscum per suam incar-
nationem, fecit nobis salutem: Et eodē mō
potest dici de alio: quia saluauit nos infer-
num spoliando: Et sic de tertio, & de consi
milibus. a ¶Et postquam impleti sunt. †Exo.13.
Hic consequenter agitur de pueri oblatiōe vbi primo describit huius oblationis præ a.&.34.c
sentatio. scd'o præsentanti recæptio. ibi: Et
ecce homo. tertio, recepti cōmendatio, ibi:
Et erat anna. ¶Circa primum sciendum, q̄
in lege vetери circa pueros natos duo fuerāt
in templo. Vnum erat generale oibus: qa
pro filio nato vel filia completis diebus pu
rificationis matris offerebatur sacrificium
vt habet Leui. xij. c. Aliud erat speciale circa primogenitos: quia erant consecrati do
mino, eo q̄ percussit primogenitos egyptio
rum: filios israel saluans: & ideo offereban
tur in templo, & redimebantur: vt habetur
Exo. xiij. Christus autem fuit primogenit⁹
vt dictum est supra: & ideo vtrunq; fuit sa
ctum circa eum, vt hic dicitur. Et primo q̄
tum ad id qd̄ erat speciale primogenitis, cū
dicitur: b ¶Tulerunt illum in hierusalē
vt sisterent eum. Id est offerrent domino.
Cuius causa subdit: c ¶Quia omne ma
sculinum adaperiens vuluam. i. primo na
scens: cuiusmodi erant primogeniti. Secun
do, quantum ad illud qd̄ erat generale: qd̄
notatur cum dicitur: d ¶Et vt darent hostiam &c. par turturū D
aut duos pul. colum. Ista erat oblatio pauperum: fm qd̄ habetur Maria li
Leui. xij. d. Ex quo patet, q̄ supra dictum est de paupertate mariæ bera a le
& ioseph. Sciendum aūt circa hoc q̄ beata virgo non tenebat ad ge & tñ ea
ista quę dicta sunt de purgatione: quia Leui. xij. a. scribitur: Mulier seruauit
si susceæpto semine peperit masculum &c. & iō lex illa ligabat tm & quare.
mulieres de viri semine concipientes: qd̄ non habuit locū in vir-
gine: Hoc ēt patet per hoc q̄d hic dr̄: & accipitur de Exo. & Leuiti-
co. Omne masculinum adaperiens vuluam sanctum dño vocabi
tur. Ex quo patet, q̄ loquitur de masculino concæpto & nato per
apertionē clausuri virginalis. Quod non habuit locū in beata vir-
gine: quæ virgo permansit in concæptu & partu. Verūtamen sicut
eius filius circūcidi voluit & legalia obseruare ex sua humilitate,
quāuis non teneretur: sic beata virgo quæ fuit humilima voluit
obseruare. e ¶Et ecce homo erat in hierusalem. Hic describi-
tur christi præsentati recæptio: vbi primo describitur recipientis
conditio, cum dicitur: Et ecce homo erat in hierusalē. in loco so-
lenni & sacro: Tum qa ibi erat diuinus cultus: Tum qa ibi erat stu
dium legis & prophetarū. f ¶Cui nomen symeon. Ex hoc patet
eius fama: qa inter sacerdotes erat famosus & noiatus. Patet etiam
eius sancta vita, cum dicitur: g ¶Et homo iste iustus. recte se ha
bendo ad proximum. h ¶Et timoratus. quo ad deū. i ¶Expe-
ctans consolationē israel. quantū ad fidei rectitudinem. k ¶Et
spūssanctus erat in eo. quantū ad gratię plenitudinē: qa non solū
habuit gratiam iustificantem, prout hr̄ cōiter a iustis: sed etiā quā-
tum ad illuminationes & consolationes diuinas spāles: iō subdit.
☞ Et respon-
✠ bilus in corde. a ¶Et postquā impleti sunt dies purgatiōis Moralit.
&c. Be. Post tricesimum aūt & tertium circūcisiōis diem, domino
sistitur: Insinuans mystice: Neminē nisi circuncisum vitiꝫ dñi di-
gnum esse cōspectibus: neminem nisi mortalitatis nexibus absо
lutum, supernę ciuitatis gaudia p̄fecte posse subire. Et per hoc etiā
ostenditur, q̄ christianus debet a vitiꝫ circūcidi: & tunc per deuo-
tionem apparere in cōspectu dei, & offerre par turturum. i. castita
tem mentis & corporis: & duos pullos columbarū: id est multipli
cationem operum bonorum: eo q̄ columbę sunt aues in prole fe
cundæ. e ¶Et ecce homo erat in hierusalem &c. Symeon, q̄ qui
obediens interpretatur) bonū religiosum significat. Et hic manet
in hierusalem: quæ interpretatur pacifica: qa manet in pace intra
& fraterna. Et bene dicit iustus. f. ad proximū: & timoratus ad
deū: expectās ꝓsolationē israel: id est diuinæ visionis: eo q̄ isr̄l iter
pretatur videns deū: & spūssctūs est in eo: per suæ gratiæ bñficiū.
r v ✠ Et cū indu-

Et postquā impleti sunt dies pur- a
gationis eius fm legem moysi: tub
a ¶offerrent & consecrarent.
lerunt illum in hierusalem, vt sisteb
rent eum dño: sicut scriptum est in
c lege domini: †Quia omne mascu- c
a ¶Beda. Consueto natiuitatis more loqui-
tur: non q̄ dominus ventris hospitium in-
grediens. vel egrediens deuirginasset.
linum adaperiens vuluam sanctū
domino vocabitur: Et vt darent ho d
stiam fm q̄d dictum est in lege domi
a ¶Turtur, casti-
tatem: columba simplicitatem significat: &
casta & simplex iustorum conuersatio gratū
deo offert sacrificium.
ni: par turturū aut duos pullos
e columbarum. Et ecce homo erat in e
hierusalem cui nomen symeon: f
¶id est signum.
f & homo iste iustus & timoratus g h
expectans consolationem israel: i
& spiritussanctus erat in eo. k

NICO. DE LYRA.

✠ phas: igitur quia homini xp̄o hoc munus gr̄æ collatū erat: vt
per ip̄m omnes saluarent: iō vocatum est conuenienter nomē ei⁹
iesus. i. saluator vel salus. Et hanc rōnē assignauit angelus ioseph.
Mat. j. b. Vocabis nomē ei⁹ iesum: ip̄e em̄ saluū faciet pp̄m suū a
peccatis s

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ a ¶ Puerum &c. Cū puericia post septē annos infantię incipiat, ie
Esa.42.a sus frequēter puer dr: nō tā p ætatē q̄ p seruitio. vñ ppheta: Ecce
&m. Lxx. puer meus: qa filius hominis nō venit ministrari: sed ministrare.
mat.20.d b ¶ Et ipse accæ. Be. Moraliter. V eteranus accipit infantē: docens
Moralit. vt exuentes veterem hoīem qui corrūpit: induamur eum qui fm
Colo.3.b deū creatus est. Iustus fm legem accipit pue
rum in vlnas: vt innuat iusticiam legis gra
tia euangelicæ fidei mutandam. Accipit ēt
senior mundus innocentiam xp̄i anę infan
tiæ: vt renouetur sicut aquila. ¶ Be. Q̄ sy
meon & anna, puecti, iesum excipiūt & lau
dant: significant fidelē synagogā: quę post
longam expectationem, p̄missionum fide
nō ficta eum recæpit qui prænunciabatur.
c ¶ Nunc dimittis ser. tuum do. Ambro.
Phil.3.d. Qui' vult dimitti veniat in hierusalem: cō
uersationem habens in cœlestibus: veniat
in templum: imitet exempla illorę in qbus
deus habitat. Expectet dn̄m: accipiat' in ma
nibus verbū dei, brachiis, fidei, spei, & cha
ritatis amplectatur: tunc dimittetur vt non
videat mortē. qa videret vitā. d ¶ Quia
Luc.10.d vīderunt ocu, &c. Sciebat cp̄ beati oculi q
christum essent visuri: & ideo donec illum
viderent, nolebat morte dissolui: quē tamen
vt vidit mox, optauit in pace dimitti.
e ¶ Quod parasti &c. Et in primo aduen
tu christus ante faciem populorū a deo pa
ratur: vt credant & diligant: & in sc̄o ad
uentu parabitur vt videat eum oīs popul⁹
Rom.2.a & reddat vnicuiq; fm opa sua. f ¶ Ad re
uelationem gētium. V t reuelet cæcis ocu
lis gentilium nulla spe dn̄ici aduentus ere
ctorum: & vt ipse israel glorie: excipiens
suū, p̄missum, & desideratum: & preferē re
Ro.11.c. uelatio gentiū gloriæ israel. Quia cū pleni
tudo gentiū intrauerit: tunc ois israel salu⁹
erit. g ¶ Symeon. Qui interpretat audiēs
F tristiciā: figura est, ppheтarū: qui vindictā
sibi a deo dictā super pp̄m Audiebāt. Anna q̄ gra dr: figura est ecclesiæ. h ¶ Ecce
positus est hic in ruinam & resurrectio
nem mul. in ifra. In ruinam illorum q̄ ste
terant: & resurrectionem illorū qui ceciderant. Vel in ruinā vitioꝝ, & in resurrectio
nē virtutū. ¶ Nō in se tm̄. sed in suis quoq;
p̄dicatoribus positus est in ruinam & resur
rectionem. vñ apls: Christi bonus odor su
mus deo: in his qui salui fiunt: & in his qui
pereunt. Bono em odore: alij saluantur: alij
2.Corin, pereunt. i ¶ In signū cui contradi. &c.
2.d. Oia quę de christo narrant: signum sunt: cp̄
nat⁹ de virgine: cp̄ surrexit: cp̄ clausis ianuis
intrat: cui signo contradicit ab infidelib⁹.
Spūaliter signū est in fide dn̄icæ crucis qd̄
vbiq; contradicitur. k ¶ Gladius. Be. Do
lor dn̄icæ passionis: quia non potuit vide
re crucifigi sine affectu materni doloris & si
speraret resurrecturum, & mortē deuictu
rum. V sq; ad finem sæculi animam eccliæ
gladius tribulationis pertrāsit: cum signo
fidei ab impijs obtradicit: cum multos
ruere videt: cū reuelatis cordium cogitatio
nibus vbi bonū semen seminauerat: zizā
nia germinare cōspicit. l ¶ V t reuelent.
Ante erat incertū: qui iudæorū christi gra
tiam reciperent, qui conspuerent. Sed audi
ta natiuitate reuelant cogitationes: & hero
des & alij turbantur: quidam ad christi ma
gisterium accedūt. m ¶ Et erat anna &c.
Quia per virum & mulierē vita totius mū
di pdita est: in testimoniū vitæ per xp̄m re
deūtis anna, p̄figūrat symeoni. ¶ Cōuenit mysteriis eccliæ cp̄ ana gra

℣ interpretatur:

NICO. DE LYRA.

℣ a ¶ Et rīsum accæ. a spū. in oīonibus suis deuotis ad deum. Tūc em erat opinio cōis apud intelligētes, cp̄ imminebat aduentus xp̄i fm signa a p̄riarchis & ppheтis data: & iō symeō de hoc ferū

tius orabat deū: & in oīone rīsum accæperat, cp̄ xp̄m natū videret
antecē vitā p̄tem finiret. b ¶ Et venit in spū &c. i. per reuelatio
nem spūssancti, vt videret xp̄m sicut erat ei, p̄missum. c ¶ Et cū
inducerent puerum iesum pa. &c. ad faciendū quę prædicta sunt
fm legem. d ¶ Et ipse accæpit eum in vl. suas. cū maximo cor
dis gaudio: fm cp̄ dicitur Prouerbio. xiij. d.
Desideriū fi compleatur delectat animam.
Scō'o, ponitur gratiarum actio cum dicit:
e ¶ Et bene. cū. gratias agendo, p̄ tanto bñ
ficio. f ¶ Et dixit: Nunc dimittis seruū
&c. id est decætero dimittes me de hac vita
transire in cordis quiete. g ¶ Quia vidē
ocu. mei salu. tuum. Lætanter enim vole
bat descendere ad limbum patrum: ex quo
sciebat saluatorem natum. h ¶ Quod pa
rasti ante fa. om. po. i. coram oībus popu
lis quibus mysteriū incarnationis & redē
ptionis prædicatum est per apl̄os fm cp̄ dr̄
P̄s. xviij. a. In omnem terram exiuit sonus
eorum. i ¶ Lumen ad reuelationem gē
tium. quæ prius errorum tenebris tenebā
tur. k ¶ Et gloriam plæ. tuæ israel. Ma
gna est enim gloria iudæis ad fidem christi
conuersis: cp̄ christus fm carnem natus est
de ipsis. Tertio ponitur parentum benedi
ctio, cum dr̄: l ¶ Et erat pater eius. i. io
seph qui meruit vocari pater xp̄i: eo p̄ nu
tritius eius fuit. m ¶ Et mater. f. maria quę
fuit mater eius vera. n ¶ Mirantes super
his quæ dicebantur de illo. tunc a symeo
ne: & prius a magis, & pastoribus & zacha
ria & elizabeth. o ¶ Et benedixit illis sy
meon. Q̄uis enim maria & ioseph essent
maiores symeone in sanctitate: ille tamen
erat maior, quantum ad sacerdotis officiū:
H ad quem spectabat benedicere populū. Et
non solum benedixit: sed etiam futura pro
dixit. p ¶ Ecce positus est hic in ruinam
& in resur. &c. quia in passione christi, quę
futura erat, multi iudæi fuerant excæcati a
veritate cadentes, & multi fuerunt illumi
nati, qui prius erant simplices, & ignoran
tes: vt patet de apl̄is, quib⁹ post passionem
christi data est intelligentia scripturarum:
fm cp̄ dicitur. ſ. vl. g. Et tūc aperuit illis sen
sum, vt intelligerent scripturas. q ¶ Et in
signū. f. scederis iter hoies & deū. r ¶ Cui
contradicetur, a sacerdotibus, & legisperi
tis & multis alijs. s ¶ Et tuam ipsius ani
mā pertransibit gladius. id est dolor pas
sionis eius pertrāsibit animam tuam p cō
passionem. Ex hoc dicit Hierony. in sermo
ne de assumptione beatæ virginis: cp̄ ga in
parte impassibili passa est: plus cp̄ martyr
fuit. t ¶ V t reuelentur ex multis cordi
bus cogitationes. Ly vt, non tenetur hic
causaliter: sed consecutiue seu concomitati
ue. Licet enim beata virgo ex passione filij
maxime afflicta fuerit: tamē in fide immo
bilis, & firmiter sterit. Alij autem discipuli
quantumcūq; solidi dicuntur dubitasse: &
circa hoc mutationes diuersarum cogitatio
num habuisse quousq; viderunt ipsum a
mortuis resurrexisse. ¶ Aliter exponit Orie
genes de reuelatione occultoꝝ peccatoꝝ in
confessione: quæ per effectum passionis in
sacramento pœnitentiæ operantis sanant.
v ¶ Et erat anna, pphetissa filia phanuel
&c. Hic consequenter describitur christi
recæpti confessio seu commendatio: vbi

✻ primo de

✻ c ¶ Et cū inducerent puerum Iesum

✻ ēt mulieribus

parentes eius. Pater enim auctoritatiue: & mater iperatiue induc
cunt iesum: vt dent deuotis dulciter amplexandū: & sic cū symeo
ne de tanto bñficio benedicunt dn̄m, & desiderant exire de mūdo
vt eis detur ad perfecte fruendū: sicut & Paulus dicebat Phil. i. De
siderium habens dissolui, & esse cum christo. v ¶ Et erat anna p
phetissa filia &c. Ista moraliter est exemplar non solū viduis: sed

A ℣ interpretatur: quæ est filia phanuel: qui facies dei dr̄. vñ p̄s. Signa
P̄s.4.b. tum est super nos lumē vultus tui dn̄e. De tribu aser. i. beati: descē
dit: q̄ inter duodecim patriarchas ordine nascendi octauus est pro
Nomen pter mysteriū resurrectionis. ¶ Quinq; sunt annæ. Prima mater sa
anna qn muel: secūda vxor raguel: tertia mater tobię: quarta filia phanuel:
q̄ leguñ habuisse. quinta mater mariæ. a ¶ Processerat in
diebus multis. Beda. Iuxta historiam an
nę, & deuotæ conuersationis, & venerādæ
ætatis digna describitur, quæ domino testi
monium perhibeat: Significat autem eccle
siam quæ in præsenti quasi sponsi domini
cp̄ sui morte est viduata. Septies. xp̄i. octogi
ta quatuor faciunt. Septem ad cursum hui⁹
temporis: duodecim ad perfectionem apo
stolicæ doctrinæ pertinent. Quisquis ergo
totum vitæ tempus apostolicis mācipat in
stitutis: quasi octoginta quatuor annis cœ
lestis limina templi seruare: & domini præ
stolari aduēt̄um, laudatur: dum, a domino
peregrinatur: Septem anni quibus cum vi
ro vixit: significant perfectionem illius tē
poris: quo a domino conuersante in carne
docetur: q̄ anni postea per duodecim mul
tiplicantur propter apostolicam doctrinā.
b ¶ Quæ non discedebat de templo: ie
Moralit. ruiens a deo non recedit. ¶ Vel moralī
ter. Anima a templo non recedit: cum sem
per studet, & castum & immaculatū custo
dire templum corporis sui. Hinc præcipit
sacerdotibus veteris testamenti, vt pro tē
pore ministrationis iugiter maneāt in san
ctis: quatenꝰ anima quæ deo ministrare cu
pit, non quiescat a bonis operibus suis.
c ¶ Et hæc ipsa &c. Prophetauerat symeō:
prophetauerat copulata coniugio: prophe
tauerat virgo, prophetauerat & vidua: ne
qua aut professio deesset aut sexus: & iō ta
lis anna inducitur, & stipendijs viduitatis
& moribus: quæ digna sit nunciare redem
ptorem omnium venisse. Congruus ordo:
non venit ante virum mulier, cuius verba
nō sunt digesta: sed generaliter dictum est,
cp̄ confessa sit domino: & locuta de eo: quę
longa castitate: longisq; ieiunijs ad hoc cul
men peruenerat, vt spiritum prophetię acciperet: sed auctoritatem
docendi mulier non accæpit. d ¶ Omnibus qui &c. Omnibus
fidelibus qui iugo herodis alienigenæ grauati, liberationem ciuis
tatis & populi expectabant: promittebat per aduentum christi in
proximo redemptionem a tyrānide alieni
Mat.2.c. galilæam in ciuitatem suam na. Prætermittit hoc loco lucas quę
a matthæo plenius posita sunt: scilicet puerum ob metū herodis,
delatum esse in ægyptum: & mortuo herode inde relatū: & habitaſ
se in nazareth. Solent enim singuli euangelistæ, sic quædā omitte
re quæ ab alijs commemorata viderint: vel ab alijs commemorā
da spiritu præuiderint: vt continuata suæ narrationis serie: quasi
nulla prætermisisse videantur. f ¶ Puer autem. Be. In eo cp̄ puer
erat. i. homo fragilis, poterat crescere & cōfortari: Non in eo cp̄ ver
Colo.2.b. bum: fm quod plenius sapientia & gratia perhibetur. Sapientia:
qa in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Gra
tia: qua eidem homini christo magna gratia donata est: vt ex quo
homo fieri cœpisset: perfectus esset vt deus. g ¶ Et ibant paren
tes &c. Beda. Merito lucas inter quatuor animaliaviuulo compa
ratur: qui quasi animal hostijs deputatum, circa tēplum: maxime
& hierusalem, narrationis suæ verſatur incessu. In principio sacer
dotem collocat ad aram orantem populo foris stante. Mariam cō
cepto domino, hierusalem mittit ad domum pontificis, ibi bapti
sam natum refert: Illuc dominum natum cum hostia transfert. Il
luc ipsum cum parentibus singulis annis ducit. Duodēnē in tem
plo choris doctorum interfuit: Et post cætera talia, discipulos do
mini in templo laudantes in fine euangelij sui concludit. h ¶ Et
cum factus esset anno &c. V tracta natura christi hic aperitur: & q̄
iuxta maiestatē patri: & q̄ iuxta fragilitatē decebat matri. Ascendit
homo cum hominibus ad offerenda sacrificia: seruat legem quam
seruandam imperauerat: vt nos ad seruandum instruēret. Duo
decēnis audit seniores, & interrogat: vt eorum reprimat auda
ciam: qui

✻ dentibus

a ¶ persona dei. ¶ aula dei.
tissa filia phanuel de tribu aser.
¶ prouectæ ætatis erat.
a Hæc processerat in diebus multis:
¶ Similiter synagoga cum heptatico ante
octauam diem nouī testamenti: a virginita
te: id est a lege naturæ.
& vixerat cum viro suo annis se
a ¶ a tempore amissę virginitatis. b ¶ erat.
ptē a virginitate sua. Et hæc vidua
vsq; ad annos octoginta quatuor,
a ¶ hoc exemplum viduis proponitur quæ
sunt in ecclesia.
b quæ non discedebat de templo: ie
a b ¶ al's orationibus.
iuniis & obsecrationibus seruiens
a ¶ qua symeon accæpit.
c nocte ac die. Et hæc ipsa hora sup
c ¶ laudabat.
ueniens cōfitebat dn̄o, & loqueba
d tur de illo oībus qui expectabant
redemptionem † israel. Et vt per
e fecerunt omnia fm legem domi
ni, reuersi sunt in galilæam in ciui
¶ ætate.
f tatem suam nazareth. Puer autem
k ¶ corpore. ¶ spiritu.
crescebat & confortabatur plenus
a ¶ fm cp̄ homo.
sapientia: & gratia dei erat in illo.
g Et ibant parentes eius per omnes
l ¶ ad immolandas hostias.
annos in hierusalem in die solem
m ni paschæ. Et cum factus esset an
nazareth est in terra galilææ: sicut supra dictum est de bethleem q̄
vocatur ciuitas iudæa. k ¶ Puer autem crescebat & confortaſ
batur &c. Hic consequenter describitur pueri oblati profectus, cp̄
tum ad corpus, cum dicitur: Crescebat. & quantum ad animam, cū
dicitur: Et confortabatur. Aduertendum tamen, cp̄ in corpore chri
sti fuit augmentum reale quantitatis: sed in anima eius non fuit
augmentum reale gratiæ & virtutis: quia totam plenitudinem
gratiæ habuit ab instanti suæ concæptionis: Sed quantum ad osten
sionem in effectu, magis apparebat, fm cp̄ ille crescebat: & fm
cp̄ volebat. l ¶ Et ibant parentes eius. tanquam deuoti & reli
giosi: m ¶ In die solemni paschæ. Ter in anno debebant om
nes masculi apparere in hierusalem coram domino: fm cp̄ ha
betur Exodi. xxiij. scilicet in pascha: pentheosten: & festo taber
naculorum: Sed cum illis qui erant longe a hierusalem cuius
modi erant galilæi, dispensabatur de duobus vltimis festis.
c ✻ Remansit puer
✻ etiam mulieribus alijs. Primo, quantum ad castitatem ante Moralit.
matrimonium, & in matrimonio, & post tempus longum. Se
cundo: quantum ad deuotionem: Nam in obsecrationibus &
ieiunijs dicitur hic seruiens die ac nocte. Tertio: quantum ad lo
quendi modestiam: quia non de fabulis: sed de christi mysterijs
loquebatur: propter quæ & alia bona dono prophetiæ repleba
tur. k ¶ Puer autem crescebat. scilicet fm cp̄ corpus: Nam fm ani
mam ab instanti concæptionis fuit totaliter perfectus. Sed hanc
perfectionem non ostendebat nisi prout conuenientia temporis
exigebat: fm illud Ecclesiastes. viij. a. Tempus & responsionē cor
sapientis intelliget. Et in hoc literatis & sapientibus dedit exem
plum, vt non ostendant sapientiam suam: nisi fm loci & tem
poris oportunitatem. n ¶ Et cum factus esset Iesus annorum
duodecim ascendentibus illis &c. Per hoc ostendit cp̄ a puericia
debent assuefieri homines ad diuina. Et ad idem facit cp̄ alijs rede

Universidad de Deusto
Biblioteca

E anno iubar sumit exordiū: quo oīa loca vel tempora deceat occupari. Non ergo ociose immemor perhibet carnaliū parētū: sed vt ostendat: qa antecē ibi parentes essent: ipse in ciuitate & tēplo dei paterno iure residebat. a ¶Et non cognouerunt. Be. Si queritur quō potuit a parentibus obliuiscendo relinqui: qui tanta parentū prudentia nutriebatur. Rndendū est: qa fi-
lijs israel ad festa cōfluentibus, vel ad propria redeuntibus: mos erat seorsum viros: seorsum fœminas choros ducētes incedere pueri cū quolibet parente indifferenter ire poterant: ideo mariam & ioseph vicissim putasse puerū iesum quem secū non cernebant: cū altero parente reuersum. b ¶Requirebant eum. Metuebāt ne qđ herodes in infantia eius patrare quęsierat: tunc iam in puericia positum, inuenta opportunitate alij interficerent: & ipsi, pditores illius iuenirent. c ¶Post triduū &c. Vna die reuersi sunt ab hierusalem, scđa die quærunt inter cognatos: & nō inueniētes, tertia die regressi hierusalem inueniunt. ¶Post triduū reperit in tēplo: vt esset indicio: qa post triduum illius triumphalis passionis, in sede cœlesti & honore diuino fidei nostræ, se resurgens ostenderet qui mortuus credebat. ¶Quæsitus aduentus christi a patriarchis ante legē: non est inuētus. Quæsitus a prophetis & iustis sub lege, non est inuentus. Quæsitus sub gra, a gentilibus inuenitur. ¶Pater. i. ecclesia. Mater. i. synagoga: p tres leges quærunt christū, & non inueniūt nisi per euangelium. d ¶In medio doct. Be. Quasi fons medius doctoꝝ: sedet: sed quasi exemplar humilitatis pri? interrogat & audit cū instruat: ne paruuli a senioribꝰ doceri erubescant: ne infirmus docere audeat.
e ¶Stupebant aūt. Ecce signum diuinitatis. Apparet qndon ob imperitiæ necessitatem audiebat: sed ad ostendēdum qp homo erat, hoies magistros humiliter audit. Ad pbandum qp deus eisdem loquentibus subliminter videt: diuina lingua sapientiam prodebat: sed ætas, humanam infirmitatē prętendebat. Vñ mirantur iudæi & turbantur sed non mirāt fidelis: qui cum, ppheta clamat: Paruulus natus est nobis: filius da. est nobis. Paruulus factꝰ: vt inter paruulos crescēdo & pficiendo paulatim eos ad capiendā suæ virtutis arcana, pueheret. f ¶Quid est qđ me quærebatis? Bed. Non qp eum quasi filiū quærūt, vituperat: sed qs sit sibi verus pater, insinuat: & qđ potī? debeat ei cui est æternus filius, mentis oculos attollere cogit. Quia em deus & homo est: nūc ex celsa deitatis: nūc infirma pfert humanitatis. Quasi filiꝰ dei in templo commoratur: quasi filius hois cū parentibus quo iubent regredit. g ¶Nesciebatis. Inuentꝰ in tēplo dicit: In his q patris mei sunt oportet me esse. ostendens templū non minus ad se qđ ad patrem pertinere: qa quorum est vna maiestas, horum etiā vna fides: & vna domus non solum materialis, sed etiam spūalis. Alibi eū ad mysterium mater impellit: hic mater arguitur: qa adhuc quę humana sunt exigit. Sed cū hic duodecim describantur annorum: ibi discipulos habere doceatur. Vides matrē didicisse de filio: vt exigeret avalidióre mysterium: quæ stupebat in iunioꝝ miraculū. ¶Ambro. Magister veritatis officiū impleꝰ pietatis. Et miramur si defert honorem patri qui subditus est matri. Ista subiectio non est necessitatis, sed pietatis. Ecce quid parentibus debeamus, ostendit: h ¶Et mater conseruabat. Omnia quæ de domino, vel a dño. facta cognouit, siue quæ intellexit: siue q nondū intelligere potuit: oia in memoria recondebat: vt quando tempus pdicandæ seu scribendę incarnationis eius aduenīret: sufficienter vniuersa prout essent gesta posset explicare quærentibus. Sic nos crebra factorum & dictorum domini meditatione importunos cogitatus repellamus: & alios instruere laboremus. i ¶Proficiebat. Beda. Sicut est carnis ætate proficere: sic est animæ rationalis sapientia & gratia proficere: non

a ¶per duodecim annos significātur duodecim tribus quæ ad christum veniunt.

norum duodecim: ascendentibus illis hierosolymam fm consuetudinem diei festi: cōsummatisq; diebus cum redirent, remansit puer ie-
a sus † in hierusalem: & non cognoꝝ uerant parentes eius. Existimātes a ¶ideſt inter eos qui simul fuerāt comitati. aūt illum esse in cōmitatu, venerūt c
piter diei: & requirebant eum inter d ¶vicinos.
cognatos & notos. Et non inueniē tes, regressi sunt in hierusalē requi
c rentes eū. † Et factū est post triduū, e inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorū: audientem e ¶eos.
illos, & interrogantem. Stupebant g autem omnes qui eum audiebant ¶super responsorum prudentia.
super prudentia & responsis eius. h a ¶hoc. b ¶maria & ioseph: vel quicūq; alij hoc videntes.

Et videntes, admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili qđ fecisti nobis sic? Ecce pr tuus & ego
dolentes quærebamus te. Et ait ad f illos: Quid est q me quærebatis? g Nesciebatis, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi n
non intellexerunt verbum quod ¶Congrua verba: Vere descendit qui humiliatur sub illis.
locutus est ad illos, Et descendito cum eis: & venit nazareth, & erat p
h subditus illis. Et mater eius conq a ¶quasi sub signaculo recondebat.
seruabāt omnia verba hæc in cor a ¶in natura humanitatis.
i de suo. Et iesus proficiebāt sapienr tia & ætate & gratia apud deum & homines.

cere: non qp hoc eguerit suscæptor deus: præsertim cū supra plenꝰ G
fuisse sapiētia describitur: sed quia hoc pro remedio nostræ salutis

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶Remansit puer iesus in hierusalem. Nō a casu vel oblione: sed sua volūtate & ordinatione: vt a puericia ostenderet zelum suum circa spiritualia. b ¶Et non cognouerunt parētes eius &c. Ad solennitatem vero paschę: viri ibant seorsum a mulieribꝰ in vno comitatu: & mulieres in alio: & similiter reuertebantur, vt magis religiose solennizarēt festum ab vxoribus continentes: sicut & in datione legis præceptum fuit, qp continerent per tres dies ab vxoribꝰ suis: prout habetur Exo. xix. Pueri autē indifferenter post hę terant ire in comitatu virorum aut mulierum: & ideo ioseph quando nō vidit puerum iesum in comitatu virorum: existimauit eum esse cum maria in comitatu mulierum: & eodem modo maria credidit eū esse in comitatu virorum. c ¶Venerunt itaq; die ei &c. Et cum die sequenti quærerent in ista comitiua, & in illa non inuenerunt eū: ideo tertia die redierunt in hierusalē: a qua recesserant per vnam dietam: & sic quarta die inuenerunt eum: & hoc est quod subdi stitur: e ¶Post triduum inuenerunt illum in templo. Non in theatro, vel in ludo, sicut solent pueri inueniri: sed in loco oratioꝝ & doctrinæ sacræ deputato. f ¶In medio doctorum. vt melius posset omnes audire, & melius cum eis conferre. g ¶Stupebant. i. valde mirabantur. h ¶Super prudentia & responsis eius. qui alias in auditum fuerat, qp puer talis ætatis, tam sapienter loqueret. i ¶Et dixit mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ioseph autem licet pater eius diceretur tamē non fuit ausus illum arguere: cum firmiter crederet ipsum esse dei filium: sed mater ex maxima dilectione, quam habebat ad illum hoc fecit: quia amor excellēs dominium nescit. k ¶Dolentes quærebamus te. id est dolentes de absentia tuacuius præsentia est nobis dulcissima. Per hoc moraliter designatur qp christus in dolore contritionis quærendus est: & sic inuenitur nisi per peccatum a nobis absenteretur. l ¶Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? scilicet inter consanguineos quasi dicat magis quærendus sum in occupatione circa spiritualia. ideo subditur:
m ¶Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt oportet. &c. Magis enim afficiebatur ad patrem naturalem, & eternum, qp ad matrem naturalem, & patrem putatiuum. n ¶Et ipsi non intellexerunt verbū qđ locutus est ad &c. quia non erāt adhuc assueti audire talia ab eo. o ¶Et descendit cum eis: & venit &c. ad eorum consolationem. q ¶Et erat subditus illis. ad nostrā instructionem, & superbiæ nostræ confusionem. q ¶Et mater eius conseruabat omnia verba hæc. Exponatur sicut. s. r ¶Et iesus proficiebat ætate. Et iste profectus erat realis inquantum erat a parte corporis, vt prædictum est. s ¶Et sapientia. In christo duplex ponitur sapientia. Vna diuina: & hæc non potuit augeri vel diminui cū necessario sit infinita: alia humana: Et hæc ponitur duplex in xpo. Vna habitualis: & ista in christo non fuit augmentata, quia ab instanti concæptionis habuit tantam plenitudinē sapientiæ: quanta pōt conferri naturæ humanæ. Alia experimentalis quæ accipitur per operationem sensuum. Et fm hoc dicunt aliqui qp in christo fuit sapientia, vel scientia acquisita: quia intellectus agens in christo fuit eiusdem naturæ cum alijs hominibus: & ideo cum nō sit ponēdus otiosus, si in eo habuit operationē abstrahendi species intelligibiles a phātasmatibus: & iste species recipiebantur in intellectu possibili ipsius: & sic profecit in tali sapientia seu scientia accepta a sensibilibus. Alij vero dicunt, qp nō profecit in tali scientia, quantum ad habitum: qa duo habitus eiusdem rōnis non possunt esse simul in eodem intellectu: talis autem scia acquisita nō videtur esse alterius rationis, q̄ infusa circa idem obiectum: sicut oculus miraculose datus, est eiusdem rōnis omnino cū oculo dato, vel generato per naturam: Nec tamē propter hoc intellectus agens in christo fuit otiosus: quia nō solum in abstractione specierum intelligibilium necessaria est operatio intellectus agentis: sed etiam in cōsideratione fm habitum scientiæ iam prius acquisitæ: in qua consideratione nō abstrahit de nouo species. Si autem consideretur sapientia christi quantum ad ostensionem in effectu, sic fuit ibi profectus quodammodo, inquantum sapiam suam nō tantum humanam sed etiam diuinam magis ostēdebat fm suum beneplacitum: & prout nostræ saluti expediebat sicut dictū est. s.

¶In capit. ij. vbi dicitur in postilla: Quia duo habitus eiusdē rationis non possent esse simul &c.

ADDITIO. Habitus scię infusę non est idem specie habitui scię acquisitę: licet sint de eodem & circa idem obiectum: Cuius ratio est: Nā habitus nō solum distinguuntur fm naturam aut obiecta: sed etiam fm principia actiua talium habituum seu dispositionum: prout habetur in prima secūdæ. q. liij. arti. ij. in corpo. qōnis. Et inde est, qp habitus scientiarū diuersificantur, non solum fm diuersitatem obiectorū: sed etiam fm diuersa media, quibus demonstrantur conclusiones ipsarum scięrum: Sicut habitus scientiæ astrologiæ de rotūditate terræ: qui demonstrat per media mathematica, est alius ab habitu scientiæ naturalis: de eadem rotūditate terræ, qui demonstratur per medium naturale. Vnde licet cōclusio demōstrata per vtrāq; prædictarum scientiarū circa hoc sit eadem: habitus tamen scię talis conclusionis diuersificantur specie, fm diuersitatem harum scientiarum, prout habetur parte. ij. q. allegata. Cum igitur principium actiuū habitus scię acquisitæ sit lumen naturale intellectus agentis: principium vero actiuum habitus scientię infusę sit lumen supernaturale: sequitur qp tales duo habitus sunt diuersarum rationum: & sic possunt esse simul in eodē intellectu. ¶Nec est simile de oculo miraculose facto &c. prout dicit postillator. Nā res naturales distinguunt specie fm principia intrinseca tm: præcipue fm formā: non autem fm principia extrinseca: sicut est principium efficiēs, Ignis enim generatus ex alio igne idem est specie igni generato ex reflexione solarij radiorum: eo qp forma specifica vtriusq; ignis est eadem specie: licet causa efficiens sit diuersa. In habitibus autē diuersificatis accipitur etiam fm principiū extrinsecū, vt est principium efficiēs: sicut etiam diuersificatur fm obiectum, qđ est extrinsecum: vnde credendum est, qp christus profecit in scientia acquisita: scilicet experimentali: nō solum quātum ad actum, sed etiam quantum ad habitū. Et hæc est opinio, quam sanctus Thomas veriorem esse asserit in hac materia, tertia parte. q. xij. arti. ij. in corpo. q. Quæ quidem opinio magis consonat literæ: Testatur enim euā gelista, qp christus profecit in sapientia. Cum igitur quelibet sapiētia proprie dicta, est habitus: sequitur qp profecit in habitu sapientiali. Similiter prędicta opinio est magis consona rationi. Nā non solum est inconueniens dicere, qp intellectus agens in christo esset otiosus: sed etiam si christo deesset aliqua naturalis actio intelligibilis: humanæ naturæ pertinens: sicut est actio abstractionis intellectualis, quod maxime pertinet ad humanum intellectum.

REPLICA. In capit. ij. vbi iesus dicitur profecisse sapientia postil. excludit vnam opinionem dicentē qp nō profecit fm habitum insusum: sed experimētalem & acquisitum. Et arguit postillator: qa habitus vterq;, est eiusdem rationis circa idem obiectum: duo autem accidentia eiusdem speciei in vno subiecto esse non possunt: qualiter igitur Illi habitus essent in eodē intellectu. Hic Burgē. sumit certamen pro sancto Tho. dicens qp illi habitus non sunt eiusdem speciei: quia habitus non solum distinguūtur per obiecta: sed etiam fm principia actiua talium habituū. Sed hæc Burgē. inuolutio est contra communem philosophoꝝ scholam: Secantur enim scientiæ, quemadmodum secantur & res: vt dicitur. iij. de anima. Nihil enim pertinens ad causam effectiuā ponit distinctionem in scientijs: quia alꝰ scientia a diuersis præcæptoribus tradita caperet distinctionem: quod falsum est: Necvalet quod de sancto Thoma adducit, qp habitus diuersificantur diuersitate mediorum: nam hoc improbat Aristo. i. poste. Nam demonstratio nō variatur per media: sed in post vel latus subsumēdo: vt dicitur ibidem in ca. Augentur autem demonstrationes. Necvalet quod adducit de mediis mathematico & naturali: nam fi eadem cōclusio probatur p diuersa media: ex hoc non variatur scięntia: quia manet eadem cōclusio: quāuis diuersimode probata: Sicut fi eadē conclusio. s. deus est vnus, probaretur ratiōe & auctoritate. s. sacræ scripturæ: vnum esset principium creditum: aliud autē ratiocinatum: eadem tamen esset scientia illius conclusionis, quamuis nō idem principium: ideo in talibus bene diuersificatur intellectꝰ: sed non scientia. Quia intellectus est habitus principiorum: scięntia vero conclusionum ex primo posteriorum: principijs enim existentibus pluribus manet mea cōclusio: per consequens vna scientia. Nec verum est quod Burgē. addu cit, qp principium actiuum scientiæ acquisitæ est lumen naturale intellectus agentis: & scientiæ infusæ lumen supernaturale: quia huiusmodi lumina, & si sint principia manuductiua actuum, non tamen habituum: vnde & si habitus acquisiti sint ab actibus frequētatis: hoc solum est materialiter non efficienter. ideo Aristote. circūloquendo genus causæ materialis dicit habitum ex actibus, nō ab actibus: quia actiuū respectu actus & habitus est potentia cum obiecto tanq; duæ causę partiales concurrentes ad actum eliciendum: ex cuius actus multiplicatione habitus fit: non tanq; a principio actiuo: sed materiali: qa actus non mouet potentiam: sed producitur a potentia, & obiecto concurrentibus fm Burgē. igitur fieret circulatio in causis eiusdē generis prohibita philosophis. Lumina igitur dicta concurrūt in productione actuum non vt principia actiua: sed vt obiecti ostensiua. Sicut lumen concurrit ad visionem coloris: visionem tamen nō efficit sed solum visibile in potentia. vt visio fiat ostēdit: & sic pertinet ad actum, si quam causalitatem habet. Ex quo igitur actꝰ non habet causalitatem actiuam, sed materialem respectu habitꝰ: vt dictum est: nec lumina illa efficiunt habitum. Nec valet quod Burgē. ad probandum inducit: qp videlicet principium effectiuū extrinsecum aliquid faciat ad specificandū habitum, quia vt dicit obiectum distinguit & specificat habitum: & tamen est principiū habitus extrinsecum: Ad hoc dico, qp obiectum se solo nō est principium actiuum respectu habitus: sed est materiale: qa materia circa quam habitus versatur: & sic distinguit & specificat: sed actiuū & motiuum est: non respectu habitus, sed potentiæ: & cū concursu potentiæ est actiuum, respectu actus eliciendi. Existis igitur dictis falsis non bene infert Burgē. qp habitus infusus & acquisitus, circa idem obiectum sint diuersi propter agens naturale & supernaturale. Nam supernaturaliter illuminatus, naturaliter videtur: & supernaturaliter instructus, naturaliter intelligit. Hæc autē opinio Burgē. & sancti Thomę est contra beatum Augustinum. iij. de trinitate, capitulo. ix. & beatum Ambrosiū de incarnatione vbi: quorum sententia est: qp differentia originis nō diuersificat speciem: Et ponunt exemplum de homine creato, & generato q̄ sunt eiusdem speciei. Volens videre huius opinionis pulchram deductionem, videat Scotum circa. iij. distin. xiij, vbi soluūtur omnia argumenta opinionis contrariæ.

Universidad de Deusto Biblioteca

NNo autem. Herodes, philipp⁹, & lisanias Ca. III.
q cum pilato romano pfide regunt iudeā: filij fuerunt
maioris herodis sub q̃ natus est dñs: Inter quos & ipm
archelaus. x. annis regnauit: quo, pter supbiā remoto
regnū in quatuor tetrarchias diuisum est: vt sic minue
ret supbia iudeorum. ¶ Annas & cayphas
erant principes sacerdotū qñ iohannes cœ a
pit p̃dicare: ānas illum annū quo iohānes
inchoat p̃dicare: cayphas illū quo dñs cru
cifixus est, admistrabat: qa tūc pontificat⁹,
nō virtute vl gnis merito: sed romana ptā
te pstabaṫ. Multos legimus pōtifices tunc
fuisse: quos subticet euāgelista: ponens tm
illos q ad dñi ptinēt passionē. Quia v̄o io
hannes illū veniebat p̃dicare: qui ex iudæa
quosdā: & multos ex gentibus redēpturus
erat: p regem gentiū & principes iudæorū
p̃dicationis eius tpa designanṫ. Et qa genti
litas p fidē colligenda: iudea p perfidia dis
pergenda erat: vnus gentiliū: multi iudæo
rum principes describunṫ: qa ad finem re
gni venerat: quæ tot regibus subiacebat.
Sacerdotum ēt facta est memoria: quia ille
nunciatur: qui simul rex & sacerdos erat.
b ¶ Factum est verbū &c. Be. Congrega
turus ecclesiam dei filius primū operat in
seruulo: vt ecclesia nō ab hoīe cœperit: sed
a verbo: vt appareat maior auctoritas io
hannis nouū baptismi ritū instituentis: fa
ctū est verbū do. super iohā. i. ad iohannē.
Quod quidē est desup: sola dei gra: prius
operaī verbum intus: & declarat iohanni q̃
velit ab ipso, pferri: postea profert iohan
nes, Sequit verbū interius operans, sonus
vocis exterius sonās. In deserto. i. in eccle
sia quæ prius deserta: modo plures habet fi
lios. Factū est ergo verbū i deserto: vt quæ
tunc erat deserta, fructū nobis terra genera
ret: Factum est verbū vt iohannes pniam
p̃diceret, nō remissionē daret: Vñ iohānes
est figura legis quæ pctm nunciat: non cō
donat. Iohānes pnuncius christi: ita lex prg
Mat.3.a. nunciat gratiā ecclesiæ. Matthęus & marc⁹
Mar.1.a. cōmendant iohannē ex vestitu, & cibo, & cinctu sufficit. Iuce iohā
nem cōmendare sola cōmemoratione, pphetiæ. Nullo em iudicio
sui eget: qui verbo dei abundat. Vnū itaq; dixit: & oīa declarauit.
c ¶ Præ dicans baptismum pniæ &c. Be. Iohannes baptismum
pniæ prędicauit: & q̃busdam ēt dedit. sed remissionem pctōr̃ da
re non potuit. Non ergo ait: Dans baptismū pniæ in remissiōem
pctōrum: sed p̃dicans: Quia em dare nō potuit baptismū quo pctā
soluerent: p̃dicabat: vt sicut verbo p̃dicationis verbū pris pcurrit
ita baptismū pniæ quo pctā soluūt, p̃curreret suo baptismate quo
pctā solui non pnt. d ¶ Vox clamantis. Vox, qa pnunci⁹ verbi.
In deserto. qa deserte & destituṫ iudęę solatiū redemptiōis annū
ciat. Nullum verbū sine voce audiṫ: nec vox sine intelligentia va
let. e ¶ Parate viam dñi &c. Qui fidē & bona opera p̃dicat: qd
aliud q̃ venienti dño ad corda audientiū viā parat: vt hæc vis gra
tiæ illustret: vt rectas deo semitas faciat: dum mundas cogitatiões
in aio per sermonē p̃dicationis formaṫ. f ¶ Oīs val. In aduentu
dñi humilis gentilitas ipleta est & crescit plenitudinē grāe accipiē
do: Et iudæa supba per errorē p̃fidiæ hoc vñ supbiebat, perdidit.

NICO. DE LYRA. Ca. III.

NNo aūt quintodecimo. Posiq̃ describitus est saluato
ris ortus per suā incarnationē. hic p̃r describitur ei⁹ pro
gressus p suam p̃dicationē. Et circa hoc primo describit
prædicatio pcursoris. sc̃d'o, ipsius saluatoris: seq. c. Circa
primū p̃mittit p̃dicationis iohānis tps. sc̃d'o, subdit p̃dicatiōis
actus, ibi: Et venit in oēm regionē. tertio p̃dicationis fructus, ibi:
Et interrogabant eū. Circa primū p̃sideranḍ, q tps p̃dicatiōis io
hannis describit p noīa, & tps iperatoris: tūc regnantis & pre fidis
iudææ & terrarchæ, & sacerdotū: ad oñendum certitudinē histo
riæ & auctoritaṫ p̃dicationis iohānis baptistę: sicut in scriptis au
tēticis solet fieri, cū dr: Anno aūt quintodecimo imperij tyberij
cæsaris. Iste tyberius successit octauiano augusto: sub quo natus
est christus. s. xiij. anno imperij eius: & sic iohannes baptista p di
midiū annū ante. Augustus aūt iperauit. lvij. ānis: ex quo paret q̃
anno. xv. tyberij iohānes fuit. xxx. annoꝝ. & hoc est tps debitū p̃di
cationi:

Et erūt pra.

ga. hero. &c. Romani volētes frangere iu
dæorū superbiā, & auferre ab eis rebellan
di occasionem: abstulerunt ab eis nomen
regiū diuidētes regnū in plures partes quę
tetrarchiæ dicebantur. d ¶ Et lisania, abi
linæ tetrarcha. Glo. Be. dicit q̃ isti tres huc
nominati. s. herodes, philippus, & lisanias
fuerunt filij herodis, sub quo natus est chri
stus: & ipso mortuo archelaus eius filius: &
frater prædictorum successit ei in regno. x.
annis: quo accusato apud cæsarem, & mis
so in exilium apud viennam, imperator re
gnum tribus fratribus prędictis diuisit per
tetrarchias. Sed q̃ iste lisanias fuerit filius
herodis ex historijs autenticis non habetur
quia nec iosephus nec scholastica historia
ponunt eum inter filios herodis: sed magis
dicunt ipsum fuisse filium prolomæi mae
næi: qui sub libano habitabat & alexādræ Mat.
filiæ aristoboli qui de machabæis descēdē Iohā
rat. e ¶ Sub princi. sacerdo. &c. fm q̃ di
cit iosephus & scholastica historia: Sacerdo
tium tunc non procedebat fm genealogiā,
& dignitatem generis: prout in lege fuerat
statutum: sed passim a romanis vendebat:
ita q̃ nō solum singulis annis murabatur
summus sacerdos: sed etiam aliquando in
eodem ānō: & ideo a. xv. anno tyberij quo
incępit prædicatio iohānis vsq; ad. xvij. a. Mat.
annum tyberij in quo passus est iesus, plu
res fuerūt summi sacerdotes, q̃ isti duo: sed Mat.
quia anna erat summus sacerdos quando Iohā
iohannes incæpit prædicare: & cayphas,
quando passus fuit christus: iō lucas de istis
duobus tantum mentionem facit. f ¶ Fa
ctum est verbum domini super iohannē,
per reuelationem diuinam: per quam hæ
buit mandatum de prædicatione exequenda. g ¶ Et venit. Hic
consequenter ponitur prædicationis actus. Et primo quantum ad Dño
exhortationem boni. secundo quantum ad argutionem mali, ibi:
Dicebat ergo. Circa primum dicitur: Et venit in omnem regionē
iordanis. qa exiuit de deserto vbi pauci habitabant: & venit ad lo
ca magis habitata: vt plures possent venire ad eius prędicationem
& baptizari ab eo in iordane. h ¶ Prædicans baptismum pœni
tentiæ. hoc expositum est Mar. j. vsq; ibi: 1 ¶ Omnis vallis im
plebitur. Hęc auctoritas quæ habetur Esa. xl. exponit a iudæis de
reditu captiuitatis babylonicæ: de qua prædixit esaias: vias rūc eō
planari per hoc q̃ valles eleuarentur ad æqualitatem planicieī, &
colles deprimerentur: vt sic iudæi de babylonia reuerentes in au
dæam, possent de facili transire per viam. Sed quia nec in scriptura
sacra nec̃ in alia historia autētica inuenitur esse impletum: iō illa
scriptura sacra reducenda est ad aliam intellectum in aduentu xpi

adimplenḍ per

Moraliter. a ¶ Anno autem quintodecimo imperij &c. Be. Mo
aūt p̃dicatio iohannis tam solēniter describitur. s. per tpa imperā
toris & pontificum & principū: est ad designandū illius excellen
tiā quē nunciare veniebat: vtpote q̃ summus imperator & pōtifex
& gubernator oīm existebat. f ¶ Factum est verbū dñi sup iohā
nem. per quē significatur p̃dicator euangelij: pter qđ' super eum
debet esse verbum dñi: vt eius instinctū viuendo & docēdo sequa
tur: & nō econuerso sicut faciunt p̃dicantes, pter quæstum: q̃ pro
libito suo formant verbū, put æstimant consequi tpale lucrum.
g ¶ In deserto. Talibus em fiunt reuelationes diuinę. Pś. lxij. a. In
terra deserta inuia & inaquosa. h ¶ Et venit in omnē regionem
iordā. &c. i. ad loca populosa in quibus poterat magis proficere
& in hoc dedit exemplum p̃dicatoribus euangelij, qui non debent
quærere loca recreationis, sed fructificatiōis verbi diuini. i ¶ Vox
clamantis in deserto. Amb. i. in gentium populo qui deserta de
eo q̃ p̃cōrum spinis impleur. k ¶ Parate viam dñi &c. p prę
dicationem em hoīm corda preparanṫ, vt in ipa deus per gratiam
ingrediatur. l ¶ Omnis vallis implebitur &c. Hoc fit qñ pecca
tor lapsus in profundum peccatorū, ad spem suę salutis erigitur.

Et oīs mons

a ¶ Et erunt praua. Be. Praua. i. malorū corda: p iniusticiā distor
ta: ad regulam iusticiæ dirigenṫ. b ¶ Et aspe. i. mmites: & iracū
dæ mentes q̃ infusionē gr̃æ ad mansuetudinē redibunt: vt ibi præ
dicator planā viam inueniat: vbi prius p asperitate gressum pone
re non poterat. c ¶ Et vide. Be. In hac vita oīs homo xp̃m vide
re non potuit: sed in die iudicij in sede ma
iestatis, & electi & reprobi pariter videbūt
vt iusti remunerentur: & mali in æternum
gemant. Vnde & subdit: d ¶ Dicebat er
go ad tur. quæ ex. vt bap. &c. Genimina
vi. quis ostēn. Ventura em ira est ai aduer
sio vltionis extremæ: quā tunc fugere pec
cator non valet: qui nunc ad lamenta pœ
nitentiæ non recurrit. e ¶ Quis ostēdit.
Ambro. Quis ostendit in prudentia mise
ratione dei infusa: vt pniam delictorū age
res: terrorem iudicij proui da deuotione me
tuatis? Ad gñationē ergo non ad successio
nem referenda est cōparatio viperarū. Vel
iō serpentibus comparat: vt ostēdat eos ha
bere naturalem prudentiā prouidēdi futu
Mat.10.b ra. vnde: Estote prudentes sicut serpentes:
Ideoq̃ monentur operis potius q̃ generis
claritatem q̃rere: qa non genus: sed sola fi
des valet: quam ad gentes transferendā pro
phetat. f ¶ Dignos. Beda. Non debet eē
par fructus boni operis eius qnihil vel mi
nus peccauit, & ei⁹ q̃ graui⁹ cecidit. g ¶ Et
ne cœ. Bed. Iō se pctores cognoscere nole
bant: qa de stirpe abrahæ descēdērat. Vñ dr:
Mat.3.b. Ne cœperitis dicere, quia nō filij carnis: hi
sunt in semine: sed q̃ fidei. Vñ subdit: Po
tens est deus de lapidibus istis suscitare &c. h ¶ Dico enim vo. Amb. Qui amisso sensu ratiōis:
lapidibus putāt inesse alicui⁹ rōnē diuini
tatis ipsi in naturā lapidū: non vsu corpis:
sed mētis habitu vertunṫ. Quos aūt lapidi
bus cōparauerat: qa añ deform: es ad vsum:
nudi ad ornatum: steriles ad fructum irrō
nabiles ad profectum. Iam arboribus com
parat: qa processu rōnis iam intelligit in il
lis aliquē clementiorē, pfectum, q̃ rōnabi
li quodā munere naturæ, iā sunt decori ad
vsum: venusti ad aspectum: optimi ad fru
ctum: surgunt cacuminibus: fundunṫ bra
chijs: replenṫ fructibus, vestiunṫ frondib⁹.
i ¶ Iam em̄. Be. lō agite pniam & ne. d. pa.
ha. a. Iam em̄ securis ad radicē ar. &c. Faciet
ergo fructū qui pōt gratiæ: qui debet pnię.
¶ Bed. Arbor, humanum genus: securis, re
demptor: qui vult ex manubrio teneturex
humanitate: sed ferro incidit. i. ex diuinita
te. Qui & si expectet per patientiā: videt tñ
qđ facturus sit per iniusticiā. Nec ad ramos
sed ad radicem ponitur dicit securim. Cū
enim filij malorum tolluūtur: quid aliud q̃
rami infructuosæ arboris abscindunṫ? Cū
tota, pgenies cum parente tollit: arbor radi
citus: abscindit. ne quid remaneat vnde iterū aliq̃d germinis oria
tur. k ¶ Quis ha. &c. Be. Tunica plus vsui necessaria q̃ palliū ad
dignum pniæ fructum pertinet, vt non exteriora min⁹ necessaria:
sed ēt ipsa valde necessaria cum, pximis diuidamus: vt escā quavi
uimus: & tunicā qua vestimur. Ecce quantū valent opera miæ q̃
ad dignū fructum pniæ præ cęteris p̃cipiunṫ. vñ: Date elemosynā
& ecce omnia ma. s. v. De duabus tunicis diuidendis datur præcæ
ptum: quia si vna diuidaṫ: nemo vestitur. In dimidia tunica: & nu
dus remanet qui accipit & qui dedit. Misericordiæ enim ipsius

pro possibilitate

NICO. DE LYRA.

adimpletū: per quem humiles q̃ pervalles intelligunṫ, repleti
sunt bonis spūalibus: & supbi qui p colles intelligunṫ humiliati
sunt sicut. s. expositū est ca. q. án cantico bt̄ virginis. ¶ Aliter ēt ex
ponit hoc. qa iustitiæ vallū, & eleuationē colliū: ita via spūalis qua
pter. p iustitiaṫ vallū, & eleuationē colliū: ita via spūalis qua
de⁹ gradit̄ sup corda fideliū, ipedit̄ p depressionē terrenę cupidita
tis & p eleuationē mundanæ vanitatis: & vtrūq; ipedimentū fuit
amotū g aductū xp̃i i multis. Primū patuit in zachęo q dixit dño.

Ecce dimidium

Ecce dimidium bonoꝝ meorū dñe do pau. &c. vt hī. j. xix. b. & in
matthæo qui dimisso telonæo secutus est xp̃m: vt legitur Mat. ix.
Patet sc̃m in mundi principibus quoꝝ colla sunt subiecta xp̃o.
b ¶ Et erunt pra. &c. i. contra distorta p iniusticiā, per æquitatē iu
sticiæ rectificabunṫ. c ¶ Et aspera in vi. pla. i. corda contra xp̃m
indurata mollificabunṫ: sicut patet de pau
lo qui xp̃m persequens, a christo illustraṫ
staim ad māsuetudinē obedientiæ fuit cō
uersus, dicēs: Domine, quid me vis facere?
Act. ix. a. d ¶ Et vi. omnis ca. sa. dei. id est
xp̃m: Et accipitur hic oīs caro. i. oīs homo:
qa aliqui de oībus hoībus viderūt eū inter
hoies puersantē. Diuidebatur em̄ tunc cōi
tas hoīm in duas partes. s. in iudæos & gē
tiles: & multi de istis, & de illis viderūt eū
in mundo conuersantem. Potest ēt hoc ver
bum intelligi de visu spūali: quo videṫ eū
conuersi ad fidem catholicam ex oībus gē
tibus totius mundi. Videbunt etiam eum
generaliter oēs in forma humana in die iu
dicij. e ¶ Dicebat ergo. Hic p̃r describi †mat.3.b
tur actus prædicationis quantum ad repre
hensiōem mali: & patet sńia ex dictis Mat.
iij. excæptis quę sequuntur: Dicebat ergo
ad tur. &c. Hic accipitur torum pro parte:
qa illud quod sequitur non dixit nisi pha
risæis & saducæis qui cum alijs veniebant
ad iohannē: non ex deuotiōe, sed magis ex
malignitate. vnde subditur: f ¶ Genimi
na vi. Genimē est neutri generis: & dicitur
a gigno is: & ideo filij nati ab aliquo dicun
tur eius genimina. vñ Mat. iij. dicitur. Pro
genies viperarum. k ¶ Et interroga. Hic
p̃r ponitur prędicationis iohannis fructꝰ.
Erat em̄ prædicatio iohannis ordinata ad
hoc q̃ ppłs ad suscæptionē xp̃i ppararetur
& vt xps manifestaretur. Primo ergo poni
tur fructus p̃dicationis eius quantū ad pri
mum. sc̃d'o, quantū ad sc̃d'm, ibi: Existimā
te aūt po. Circa primū sciendū, q̃ ppłs præ
parabatur ad xp̃i suscæptionem. perveram †mat.3.c
pniam: q̃ apparet q̃ hō pararus est corrige D
re vitā suam: & hoc ostendit huic esse factū †Mat.3.
ad p̃dicationē iohannis: primo in vulgaris c.&.7.c.
bus hoibus: cum dr: Et interro. eū tur. di.
Quid ergo facimus. q. d. vitā nostrā cor
rigere parati sumus. l ¶ Respondēs aūt
&c. Qui habet duas tuni. id est vestimen
tum superfluum. n ¶ Det non haben. Il
la enim terra in qua erat iohānes, calida est
& de communi cursu sufficit vna tunica vl
vnum vestimentum: Et ita intelligendum
est de alijs rebus quibus sc̃q; quæ sup fluūt
considerata conuenienti necessitate staṫ &
personæ. Secundo, hoc ostenditur in peda
giog & tributoꝝ collectoribus, cum dicit:

Venerunt

a ¶ Et oīs mon & col. qñ supbus obe- Moraliē.
dientiæ dei subijcitur. b ¶ Et erunt pra. in &c. qñ distortio iusti
ciæ ad rectitudinē reparat. c ¶ Et aspera in vi. pla. qñ p exercitiū
bonum efficitur leue qđ' prius erat durum: & sic disponit auditor
verbi diuini ad videndū salutare dei. e ¶ Dicebat ergo ad tur.
Hoc quantū ad sensum l ralem dicebat pp pharisęos & saducæos
in malū obstinatos: vt patet Mar. iij. de qbus subdit: f ¶ Genimi
na viperarū &c. q. d. nullus: qa superius, erit iudex iratus: Inferi⁹,
horrendū chaos inferni: A dexteris, pctā accusantia: A sinistris, dę
monia ad interitū trahentia: Foris, mundus ardens: Intus, consciē
tia vrens: peccator sic reprehensus quo fugere poterit: latere erit im
possibile. apparere aūt intolerabile. ideo subditur: g ¶ Facite er
go fructum dignum pœni. Hęc est enim via euadendi mala præ
dicta. h ¶ Et ne cœ. dicere patrē habemus abraam. nā sine fru
ctu pœnitentiæ nullus sanctorum per sua merita poterit peccato
res saluare. i ¶ Iam enim securis ad radicem ar. posita est. Ista
securis dici pōt calor naturalis: qui continue cōsumit humidū ra
dicale: quo cōsumpto arbor mala, p quā significaṫ peccator: excī
ditur p mortē: & quantū ad animam mittit in gehēnā. m ¶ Qui
habet duas tuni. &c. Per quas possunt virtutes quæ sunt aiæ ves
tes intelligi: nam hīs eas debet eas applicare ad bonum, pximi.

Et qui habet

de lis implebitur: & oīs mōs & collis a humiliabiṫ. Et erunt praua in dirę b ctа: & aspera in vias planas: & vide c
a ¶ homo iudæus & gentilis vir & mulier iu
uenis & senex. ¶ christum.
bit omnis caro salutare dei. Dicę d
a ¶ Be. Pharisæorum & saduceorum q̃ pœ
nitentia & correctione maxime indigebant.
bat ergo ad turbās quæ exibant vt
a ¶ venenati venenatorū filij: qui bonis in
uidetis & persequimini.
baptizarēt̄ur ab eo. † Gēniminavi⁹ f
a ¶ Bed. Quare non prius deponitis venenū
e perarum, quis ostendit vobis fu
vt sic ad baptismum veniatis? ¶ nemo cum
non pœnitetis: Sed ego demōstro & hoc est.
facite ergo fru. di. ¶ a vindicta.
gere avētura ira? Facite ergo fructꝰ g
¶ pro æqualitate culpæ. ¶ peccatores enim
estis.
g dignos pœnitētiæ: & ne cœperitis h
dicere, patrem habemus abraam:
h Dico enim vobis, quia potest de⁹
a ¶ Beda. de gentilibus quorum corda in
sensibilia.
de lāpidibus istis suscitare filios
a ¶ Si autem vos christi ergo abraæ semē
estis quia semini eius christo per fidem vni
ti. b ¶ seueritas iudiciaria: ad sunditus extir i
Abrāæ. † Iam enim securis ad ra i
pando infructuosos præparata est.
dícem arboris posita est. † Om a
¶ vt gentiles & hypocritæ qui nullū & hæ
retici qui malum.
nis ergo arbor non faciens fructū
bonum excidetur, & in ignem mit
a ¶ Ex verbis iohannis terrore percussi notā
tur qui consilium quærunt.
tetur. Et interrogābant eum tur k
a ¶ Ne excidamur & ne in ignē mittamur.
bā dicentes: Quid ergo facimus?
Respondens autem dicebat illis. l
¶ .i. superfluas.

Qui habet duas tunicas det non m

Universidad de Deusto
Biblioteca

E pro possibilitate humanæ ꝯditiōis seruaꝝ mēsura: vt nō sibi vnus quisq; totū eri piat: sed qđ habet cū paupe partiat. a ¶Publica. Be. Qui vectigalia exigunt: siue qui conductores sunt vectigaliū fisci. vel rerū publicarū. Necnon & hi q̄ huius sæculi lucra p̄ negocia sectant: quos pariter vnūquēq; in suo gradu ab agē

da iniuria coercet: vt dū primo ab alienos se tp̄erant rapentu: tādē ad ꝓpria cū p̄ximis cōicanda p̄ngerēt. b ¶Magister quid fa. &c. Be. Magna vis in sermone iohannis q̄ ēt publicanos & milites ad confiliū salutis suæ cogit: quibus p̄cæpit, ne vltra p̄scriptū exigant. c ¶Neminē cō. Be. Iusto moderamine eos ꝓmouet: ne ab eis calūniando p̄dam reqrant: quibus militādo ꝓ desse debuerant. Docens idcirco stipendia cōstituta militiæ: nedū sumptus quæritur, p̄do grassēt: Nullū offīm: nullū genus: nulla ætas: ab agenda misericordia excluditur oēs in cōe monent, vt cōferant non habenti. Misericordia em̄ plenitudo est virtutū.

Ioh.1.b. d ¶Existimante autē. Be. Non solū cogitabant: sed sicut alius euāgelista declarat: missis ad eū sacerdotibus & leuitis an ēet xp̄us requirebant. Vū & iohannes subdit ꝯfisse. Patet iudæis fuisse notum fm̄ scripturas dn̄icæ incarnatiōis ip̄s adesse: sed mira cęcitas qđ in iohanne sponte credebant hoc in saluatore tantis signis & virtutibus approbato: & ipso etiam iohanne attestante non credunt: quē per mulierē credebant venturum: per virginē veniſſe non credūt. ¶Ambro. Videbat iohannes cordis occulta: sed dei reuelantis gr̄a: quę ꝓphetis palam facit occulta cordis. e ¶Ego quidē. Be. Amb. Cito ꝓbauit se non esse christū qui visibili tm̄ operat officio. Aqua nō spū baptizat qđ solius est xp̄i: necverbo sed ope xp̄m se non esse declarat. Vt sicut natiuitatē christi ita baptiſmum quoq; eius suo p̄curreret: imitatione sacramenti nō virtute. f ¶Veniet autem. ideo baptizo aqua: qa ille venit q̄ baptizabit spū: & oporter, vt illi via p̄pararetur. g ¶Cuius non sum dign9. Beda. Non sum dignus mysteriū incarnationis inuestigare. Vel nomen spōsi mihi non vsurpo: nec sponsus credi: sed amicus sponsi volo: vel non sum dignus portare per totū mundum prædicando calciamenta. i. mysterium incarnationis. Hoc em̄ nō est iohannis p̄currentis' officiū: sed apl̄orum sequentiū. Calciamentū nuptiale: euāgelica prædicatio qua calciati sunt apostoli. g ¶Purgabit. Bed. Purgat: dum vt in p̄nti ob manifesta peccata peruersus de ecclesia ejicitur: vel post mortem damnatur. i ¶Palæas. Palæ sunt qui fidei sacramentis imbuuntur: sed solidi nō sunt Zizania qui & opere & professione ab electis se cernuntur: qui hoc ventilabro non remouentur: qa iam iudicati sunt: sed palææ ventilātur. k ¶Herodes autē. Anteq̄ lucas aliquid narret de actibus iesu: dicit iohannem ab herode captū: vt oñdat se solūmō ea facta descripturum: quæ eo anno gesta sunt.

Luc.3.d. quo iohannes vel captus est vel punitus. Herodes autē tetrarcha. Be. Nō his dieb9 captus est iohānes: sed iuxta euangelistā iohannis post aliqua signa gesta a dn̄o, & post ei9 baptiſmū diffamatū. Sed a luca ad exaggerandā herodis malicią p̄occupatū est: qui cū videret ad p̄dicationē iohānis multos cōfluere, milites credere, publicanos pœnitere: & totum vulgus baptiſmū suſcipere: ipse ecōtrario non solū iohannē p̄tenit: sed & vinculat & occidit. ¶Bed. Notandum ꝙ iohānes euangelista q̄ de diuinitate xp̄i scribere suſcepit,

Iohā.1.,c testat: qa iesus iohāne baptiſta q̄ figura legis est adhuc p̄dicante & baptizāte plures faceret discipulos, & baptizaret: my stice docēs ie sum anteq̄ in carne nasceret, æternū p̄ secula deū: & fideliū p̄ legē doctorē fuiſſe pp̄os. Alij euangelistæ qui humanitatē xp̄i descripsere ab incarceratione iohānis sumūt exordiū dn̄icę p̄dicationis: quos offīm est: post corruptā a iudęis legē: & q̄si in tenebris carceris ignorātia

habenti: & q̄ habet escas: similiter a faciat. Venerunt autē & publicani vt b baptizarentur: & dixerunt ad illū: b Magister, quid faciem9? At ille dixit ad eos: Nihil amplius q̄ quod constitutum est vobis faciatis: † In d terrogabant autem eum & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? c Et ait illis: Neminem concutiatis, e ¶non timore & amore.

neq; calumniam faciatis: & contenti estote stipendiis vestris. Existi- f mante autem populo: & cogitantibus omnibus in cordibus suis de ¶id est an.

iohanne, ne forte ipse esset christ9: respondit iohannes dicens omni- a ¶tingo corpa aqua. & instituo vsum baptizādi. donec veniat q̄ abluat aīas per spm̄.

e bus. † Ego quidem aqua baptizo a ¶& si humilis: & ego magn9 reputor: tamē ille fortior: quia deus.

f vos: veniet autem fortiōr me post g me, cuius non sum dignus solue- ¶ligaturam mysterij.

re corrigiam calciamētorum eius: a ¶Bed'. i. purgatione sanctificatiōis, & probatione tribulationis: vel spiritu qui sancti ficat. & accendit amore dei. vel, hic spū: in futuro igni purgatorio permundabit.

ipse vos baptizabit in spiritu sanc- a ¶discretio iusti examinis. b ¶qa omne iudicium dedit pater filio.

cto & igni. † Cuius vētilābrū in ma a ¶a palęis. b ¶p̄tem ecclesiam.

h nu eius: & † purgābit aream suam a ¶immobiles a spe ęternorum.

& congregabit triticum in horreū i suum: palæas autem cōburet igni ¶Bed'. quia neq; extiguetur: neq; extinguet cruciatos: sed æternaliter puniet. dicitur autē ad differentiā illius de quo dicitur: Igne nos examinasti.

inextinguibili. Multa quidem & k alia exhortans euangelizabat po- pulo. Herodes autem tetrarcha l cum corriperetur ab illo de herodiade vxore fratris sui: & de om- ris ignorātia cæcaq; traditiōe fœdatā, dn̄i in carne apparētis & per carnē opātis quasi aduenientis in galileā cœlestē pādere doctrinā.

NICO. DE LYRA.

✠ b ¶Venerūt autē & pub. Tales em̄ dicunt publicani: qa intromittunt se de negocijs p̄tinentib9 ad publicū. c ¶At ille dixit ad eos: Nihil amplius. Hoc autē dicit: qa collectores taliū solent eē proni ad plus colligendum q̄m̄ sit eis māda- tum: vt qđ est amplius, eis remaneat. Territo, ostendit in militibus, cum dr̄: d ¶Interrogabant autem cum & milites. paratis consilio eiusvti. e ¶Et ait illis: Neminem concu. s. opprimēdo pauperes, & eos q̄ desp̄iciēdo. f ¶Neq; calumniā faciatis. & non imponatis falsum crimē diuitibus, & potentibus, vt occasionem extorquēdi bona eorum habeatis: qa per aliā viā a tali vbus bona rapere non possunt. g ¶Contenti esto. sti. ve. quæ dabant eis ab imperatoribus pro labore militum quem habent sustinere in defensione patriæ. Redditus autē quos habēt multi milites super hoies sibi subditos, habent locū stipendiorū: & iō debent eis esse cōtēti. Ad tria autē dicta inducebat beatus iohannes milites: qa solent esse proni ad vitia contraria. h ¶Existimāte autē po. Hic describitur fructus p̄dicationis iohannis quantū ad xp̄i manifestationem. Et primo manifestat iohānis testimonio. Secō, dei patris signo, ibi: Factum est autē. Iotertio, euangelista scripto, ibi: Et ipse iesus erat inci. Circa primum ostendit in iohanne, doctrinę veritas in christi manifestatione. Secō, mentis stabilitas in herodis reprehensione, ibi: Herodes autem tetrarcha. Sētentia primæ partis patet ex dictis Matt. iij. excæptis quę sequuntur: Existimante autē populo. quia aliqui eorum viderāt, & aliq̄ fama publica audierant mirabilem ei9 conceptum: ortum, & vitæ sanctę meritum, q̄ superius sunt declarata: & ex his opinabatur ipsum esse christum. i ¶Et cogitantibus omnibus in cordibus &c. Non solū cogitauerunt: sed etiam de hierusalem (quę erat metropolis) miserunt iudæi nūcios solennes ad iohannem vt quærerent ab eo, si ipse esset christus: vt habet Ioh. j. k ¶Multa quidem & alia exhortans &c. Ex quo patet, ꝙ non omnia facta & dicta iohannis scripta sunt, sed pauca respectiue, sicut & de christo dicitur Iohan. xxi. g. Multa quidem & alia &c. l ¶Herodes autem tetrarcha cum corriperetur &c. Hic describitur fragilitas mentis in iohanne, qui non timuit facinus herodis tetrarchæ arguere: & sententia huius patet ex dictis Matt. xiiij. & Marc. vj. vbi factum istud plenius continetur.

✠ a ¶Et q̄ habet escas similiter faciat. Spirituales escæ sunt sacræ scripturæ quas habens debent proximum spiritualiter pascere. b ¶Venerunt autem & publicani &c. Per quos possunt intelligi officiales

Mat.3.d. & præpositi qui non debent a populo exigere nisi qđ constituit ēt fm̄ ordinem iusticiæ. d ¶Interrogabant autem cum & milites &c. Per quos possunt intelligi prędicatores quos armat apostolus Ephe. vi. b. dicens: Accipite armaturam dei &c. Et in fine dicit: & gladium spūs quod est verbum dei: Istis dicitur: e ¶Neminem concutiatis. nimis aspere prędicando: & sic ad desperationem inducendo. f ¶Neq; calumniam fa. prædicationem subtrahendo: reputantes eos indignos exhortationis verbo. g ¶Et contenti esto. sti. vest. Quæ stipendia sunt redditus assignati prædicatoribus, possessiones habentibus, & elemosynæ datæ mendicantibus. h ¶Existimante autem populo &c. de iohan. ne for. &c. respondit &c. Per eius responsionem qua se humiliauit, & xp̄m exaltauit. Augu. vero de veteris & noui testa. quæstionibus. Qui formatur prædicator euangelij, vt de bonis operibus suis, non quærat laudem propriam, sed diuinam. l ¶Herodes autē te. &c. ✠ iste qui iohānē

A ✠ a ¶Et iesu baptizato. Beda. Baptizatur dn̄s, non mūdari indigens, sed tactu mundæ carnis aquas mūdans: vt vim abluendi habeāt. Et ideo q̄ ad lauacrū xp̄i venerit: pctā deponit: qa quod innumera sub lege baptiſmata nō poterāt) cōtra prævaricatiōis malū: vim regenerātiuę sanctificatiōis aquæ cōcipit. Vnde cum baptizatū populū diceret: nihil magnū addidit: sed baptizato iesu & orāte dicit aperū cœlū: qa dum ille aquas iordanis subijt: nobis cœli ianua pāndit: & dū caro innoxia aquis frigētib9 tingit: opposita quōdā noxijs romphea ignea restringit: necibi xp̄o cœlū cœpit apiri: sed his ꝙ bis ostēdit vir9 baptiſmi. Orat autē: vt nos ad orādū informet: vt post baptiſmū p̄cib9 & ieiunijs & elemosynis & alijs bonis cœlū nobis aperiat. Quia & si pctā in baptiſmo sunt laxata: nō adhuc caro est solidata. sed in deserto mūdanæ quietiōis hostes occurrūt q̄ sudore nostro vincunt per gratiā xp̄i: donec tandē inducamur in aulā pacis. Nulli inter natos mulier9 secundus est iohānes: cui se xp̄s credit baptizādū: se vidēdū in colūba exhibet spūs sctūs de cœlo p̄ ꝓmēdat filiū. Nō em̄ filio qđ ignoraret: sed iohāni, & cæteris q̄ aderāt qđ ignorabant indicabat. vū & iohānes quę prius virū fortiorē & xp̄m euāgeliza bat: iam edoctus dei filiū apte prædicat. b ¶Sicut colūba in ipsum. Beda. Post diluuiū nō coruus: sed colūba ramū qui pacē redditā nūciaret, detulit: docēs ga sōlis i simplicitate cordis baptizatis: vnctio sancti spūs assit. Et dn̄s nō primū post baptiſmū spūs sctō est vnctus: sed ideo monstrat colūba: vt intelligam9 ꝙ in corpore eius. i. ecclesia: baptizati p̄cipue accipiūt spūs sctm̄. Et q̄ ad exēplū simonis in felle amaritudinis iniqtatis obligatione perdurāt: fortē in spiritu sctō & partē nullate nus hr̄e p̄nt. Vū cū mūdi crimina quōdā in figura baptiſmi diluuio purgarent: nō corui: sed colūbæ ore delat9, oliuæ ramū pacē redditā sæculo nūciauit. c ¶In te cōplacui. Nō aliena in filio: sed sua laudat. q. di. Quæcumq; habes tu, mea sunt. d ¶Annorū trī. Beda. Q̄, tricēnalis baptizāt: nobis etiā cōuenit, ppter mysteriū trinitatis & operationē decalogi: qa decalogus per fidē & meli9 intelligit & ipleť. Beda. Tricesimo anno baptizāt: facit miracula: docet vt reprimat temerarios qui oēm ætatē ad hæc officia idoneā credūt: qđ nō est nisi aliqñ miraculo dei ꝓtingat vt in hieremia & daniele. e ¶Vt pu. fi. ioseph. Beda. Nō per mariā quæ vere genuit: sed per ioseph q̄ alien9 est a generatione texitur ordo generationis: qa nō est mos scripturarū vt generatio texatur per noia mulierū: & ex vna tribu erāt maria & ioseph: vnde & simul cēsent: & sic per ioseph origo mariæ declaratur. Generatio carnis dicturus: præmisit testimonium patris. Tu es filius meus dilec9 vt appareat verum deum & hoīs esse filiū. ¶Amb. In generationib9 viri nomen & persona quæritur: quę etiā in senatu & in reliquis curijs ciuitatū generis asserit dignitatem. f ¶Qui fuit matthæus. ponit, genuit: quia carnis solas successiones numerat. Lucas, non genuit: sed qui fuit: in quo designat se etiā adoptiuos interponere filios: & matthæus a dauid ad christum pauciores. Lucas plures generationes: quia cū per alias personas generatio texatur: potest fieri vt alij longeuā: alij breuiorē trāsegerint vitā cū videam9 plures senes cū suis nepotib9 viuere: multos statim suſcæptis filijs obire. Qui ꝛo. fuit filius heli. qui heli fuit filius mathat. Augu. vero de veteris & noui testa. quæstionibus. Qui christus fuit fili9 mathat. Quī fuit mathat. Beda. Nathan q̄ per

nib9 malis quæ fecit herodes: adiecit & hoc supra omnia: & inclusit a ¶prius autē hoc. ¶Nā quasi transito mari rubro necatos quidē gratulamur egyptios. † iohannem in carcerem. † Factum a est autē cum baptizaretur omnis

a ¶a iohanne: quod alij plenius dicunt.

a populus & iesu baptizato & oran- b te: apertum est cœlum, & descendit d

a ¶qa in natura diuinitatis a mortalibus nō poterat videri. ¶Beda. Quia spūs disciplinę effugiet fictum non ha. in cor. sub. peccatis.

b spiritus sanct9 cōrporali specie si- cut columba in ipsum: & vox de

a ¶non iohannes. b ¶cōsubstantialis.

cœlo facta est. † Tū es filius meus

a ¶placitū meū ꝓstitui. i. p̄ te facere qđ mihi placet. ¶in adam displicuit.

c dilectus: in te † cōplacui mihi. Et ipse iesus erat incipiens quasi e

a ¶qa natura nō erat: sed putabat: qa maria eū genuit quæ ioseph erat desponsata.

annorum triginta: vt putabatur f

a ¶auct9. b ¶fm̄ legē ioseph fili9 est heli: sed fm̄ carnem iacob. ¶deus meus vel scandēs.

filius iōseph qui fuit hēli, qui fuit g

a ¶donans pctā. b ¶additus. c ¶rex meus.

māthat, qui fuit lēui, qui fuit mēl-

a ¶dexter. b ¶auctus: alius iste ioseph.

chi, qui fuit iāmne, q̄ fuit iōseph, f

a ¶domū dei: vel aliquādo. b ¶onerās vel qui fuit māthathiæ, qui fuit āmos,

onerauit. a ¶consolatio vel consolator.

b ¶adiuua me.

qui fuit nāum, qui fuit hēsli, qui

a ¶meridies vel meridianū. b ¶desideriū.

fuit nāge, q̄ fuit māath, q̄ fuit ma-

a ¶domum dei vel aliquādo. b ¶obediēs.

c ¶augmentum.

thāthiæ, qui fuit semēi, qui fuit iō-

a ¶confidens. b ¶dn̄s gratia eius, vel dominus misericors.

seph, qui fuit iūda, qui fuit iōhan-

a ¶misericors. b ¶princeps vel

na, qui fuit rēsa, qui fuit zōroba-

magister babylonis.

a ¶petitio mea deus. b ¶lucerna mea.

bel, qui fuit salāthiel, qui fuit nēri h

a ¶regnum meū. b ¶robustus vel violētus.

qui fuit mēlchi, q̄ fuit āddi, q̄ fuit

a ¶diuinans. b ¶dei mensura.

cōsan, qui fuit hēlmadan, qui fuit

a ¶vigilans vel vigilia: vel pelliceus.

b ¶saluator. c ¶Deus meus adiutor.

hēr, qui fuit iēsu, q̄ fuit eliēser, qui

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Factū est autē. Hic describitur manifestatio xp̄i p̄ signū datū de cœlo a deo patre cū baptizaret a iohanne: & patet sn̄ia ex dictis Matthæi. iij. & Mar. j. excæpto ꝙ hic addit. c ¶Et orante. in quo dedit xp̄s exēplū ꝙ in recæptione sacramentorū debet mens hoīs eleuari in deū. d ¶Et ipse iesus. Hic cōsequenter describitur manifestatio christi euangelistæ scripto: q̄ hic describit eius genealogiam: vt sicut natiuitas eius æterna fuerat manifestata verbo patris dicentis: Tu es filius me9 scilicet naturalis: ita natiuitas eius temporalis manifestaret̄ p̄ descriptionē genealogiæ. In qua descriptione cōsiderādum ꝙ sicut supra dictū est in prologo. Matthæus ostendit qualiter xp̄s venit ad nos ideo describit genealogiam descendendo. Lucas vero qualiter per christum reducimur in deum: ideo eam describit a cēdendo: propter quod eā terminat in ipso deo. Dicit ergo: Et ipse iesus erat incipiens quasi anno rum trīginta. Secundum Aug. & Chryſ. Christus tunc habebat trīginta annos cōpletos: & inceperat tricesimū primum. & fm̄ hoc fic intelligenda est hęc litera: Erat aūt iesus annorū trīginta incipiēs. i. incæperat. xxxj. & fm̄ hoc xp̄s p̄dicauit duob9 annis cū dimidio: fm̄ alios vero doctores quorū opinio cōmunius tenetur: iesus tunc habebat. xxix. annos cōpletos, & incæperat. xxx. & fm̄ hoc est sic intelligēda hæc lr̄a: Erat iesus incipiens annorum trīginta. i. tricesimū annū: de quo habebat. xiij. dies: & fm̄ hoc xp̄s prædicauit tribus annis & dimidio vsq; ad passionem suam. xviij. anno ryberij. f ¶Vt putabatur fi. io. q erat spōsus mariæ: cuius causæ supra exp̄ssæ sunt ca. j. g ¶Qui fuit heli. In matthęo dr̄ ꝙ ioseph fuit filius iacob & ibi ista controuersia soluta est. h ¶Qui fuit neri. Matth. j. dicitur ꝙ ille salathiel fuit filius iechoniæ: Ad quod dicendum ꝙ verum est ꝙ salathiel fuit filius naturalis iechonię, sed fuit filius neri adoptiuus: quia mortuo iechonia nerus adoptauit eum in filium: & ideo matthæus q̄ describit genealogiam christi carnalem, posuit iechoniam. Lucas qui magis describit genealogiam spiritualem, ponit istū

✠ neri

✠ iste qui iohannē ligauit in carcerem eo ꝙ de malis suis arguebat eū charitatiue: et qui similia faciunt, sunt similes frenetici qui piū medicum pcurere vel occidere quærūt. b ¶Et iesu ba. &c. ap. est cœ. &c. Beda. Non ei tunc apertū est cœlum, cuius oculi cernebāt interiora cœlorum. sed virtus baptiſmatis ostenditur: de quo quicumq; egredit ei regni cœlestis ianua aperitur. d ¶Et descendit spiritus sanctus &c. Per apparitionem sanctæ trinitatis in baptiſmo christi, significatum fuit

Moral'r.

a'l's † eū. † Matt. j. d. Mar. i. d. Iohā. i. d. † De cō. di. j. c. fi. A'l's † cō placuit.

¶Quinta pars. v ✠ Qui fuit

ad deum trāsit:per adoptionē efficimur filij dei:credēdo in filiū dei:q per carnalē gnationē ostēdit facꝰ filiꝰ hois. ¶ Beda:Si intelligimus mathæū quadragintaduas gnationes posuisse:vt vnū iechoniæ nomen bis numeret:pro patre & filio:hic numerꝰ pñs ecclesiæ tps designat:quo dño cooperāte in spē futuri sabbati laborat. Septies em seni, quadragintaduo. Sex ad opa:septē ad requiē pertinēt. Vnde pps de ægypto liberatus, quadraginta annis in deserto moratur: sed quia sub spe intrādi in requiē exercetur septies sena. i. quadragintaduo, castrametatur. Quorū vltimo iesu duce aperto iordane: vitātis hostibus, pmissas olim sedes ingreditur. Sic dñs quadragesimasecunda generatione: ex quo mundus priscæ cæcitatis tenebras ab abraam credente discussit: veniens in carne, per baptismum cœli ianuas pādit: & nos perfectæ vitæ cursu sub eiusdē nūeri sacramēto, post siccatū xp̄o duce læti fluuiū, pmissa regna intramꝰ. ¶ Beda. Matthæus qui regiā instituit in xp̄o insinuare personā: præter ipsum xp̄m. xl. hoies in generatiōis serie noīauit: quo numero signat istud tps: quo i hac terra regi nos oportet a xp̄o p laboriosam disciplinā. Necꝫ ei q̄dragintaduæ quę faciūt ter. xiij. sed ꝓpter vnū iechoniā his numeratū. xlj. gnationes fiūt. si ipsum xp̄m annumeramus q tpali vitæ regēdæ tāq; quadragenario numero præsidet regaliter. Quatuor ad mūdi partes: vel tpa referuntur. Decē ad legis decalogū quo cōtra vitia pugnamus. Vnde & ieiuniū ecclesiæ spacio. xl. dierū ꝓsecratur. Et quia ad istā mortalitatē nobis cū participādā descēdentē xp̄m significare voluit, ideo istas generatiōes descēdēdo cōmemorat: ab initio euangelij sui: in quo significatur susceptio peccatorum nostrorū: a dño xp̄o. Lucas qui vitulus tāq; sacerdotē in expiādis peccatis assignans: a baptismo in quo hoīm incipit ascensus, generationis seriē ascēdēdo dispo nit: a quo abolitio peccatorū nostrorū signi ficat a dño xp̄o, Proinde matthæ a dauid p salomonē descēdit: in cuius matrē ille peccauit. Lucas ad dauid per nathan ascendit, per cuius noīs prophetā deus peccatū illius expiauit. Lucas septuaginta septem generationes ponit: quo numero remissio omniū peccatorū significat: quod cōsiderādū est in partibus in qbus multiplicatur. i. vndecim & septem. Per vndecim trāsgressio denarij (quo in vineā xp̄i cōducti sunt remunerādi). i. perfectionis significatur. Et multiplicantur vndecim per septē vt significet illa trangressio ex motu hois fieri. Septem em & tribus & quatuor cōgregātur. tria ad naturam humanæ animæ: ꝓpter triplicē vim referunt. Quatuor ad corpus qđ quatuor cōstat elemētis. Vnde hō non incōgrue per septenariū numerū significat. Per septem vndecim multiplicātur: qa per motū hois transgressio perperatur. Hoc ergo numero omne peccatū intelligit: hoc ipso numero oīm pctōrū remissio accipit: expiāte nos carne sacerdotis: a quo nūc iste numerus inexpit: & recōciliāte nos deo: ad quē nūc iste numerus peruenit: per spm̄ sctm̄, qui in colūbę specie in baptismo vbi iste numerus cōmemorat, apparuit. a ¶ Qui fuit leui &c. Non aūt hi quatuor qui hoc loco inferunt, iacob filij suerūt: sed ꝓ eoꝝ noibus participabāt. Beda. quasi noibus alludēs qđ in illis figurarū est, hoc istis adaptat. ¶ Quatuor gña virtutū cognoscimus fuisse in quatuor filijs iacob: quoꝝ isti posteri sunt. In iuda, per figurā dñicæ passiōis mysteriū, ꝓphetarū. In ioseph ꝓcessisse castitatis exemplum. In simeone vindictā læsi pudoris. In leui officiū sacerdotis. Nō ergo noia tantoꝝ patriarcharū Lucas ꝑtermittenda putauit: vt qa vnus oīa christus iesus in singulis quoq; maioriꝫ genera virtutū diuersa præcederēt. b ¶ Nathan. Beda. Q, matthæus per salomonē. Lucas per nathan texit generationē: ille regalē: iste vt vitulus sacerdotalē ostendit familiā: quia xp̄s rex ex regibus: & sacerdos ex sacerdotibꝰ, fm̄ carnem ex regali & sacerdotali familia

a ¶ dominus exaltās vel est exaltās. b ¶ vt supra.

a fuit iōrim, q fuit mathat, q fuit a ¶ addit⁹. b ¶ audiuit tristiciā vel signū. c ¶ cōtinens.

leui, q fuit simeon, q fuit iuda, ¶ augmētū. ¶ columba vel dolens.

qui fuit ioseph, q fuit iona, qui ¶ dei resurrectio. ¶ rex eius.

fuit heliachim, qui fuit melcha, ¶ viscera mea. ¶ donum.

qui fuit mēna, q fuit mathatha, ¶ Be. per nathan, ꝓphetiæ dignitatē expressam aduertim⁹. ¶ dedit vel dantis. ¶ manu sortis.

b qui fuit nathan, qui fuit dauid, a ¶ incensum. ¶ seruitus.

qui fuit iesse, qui fuit obeth, qui b ¶ sortis. ¶ sensibilis vel pacificus.

fuit booz, qui fuit salmon, qui ¶ auguriū vel serpētin⁹. ¶ ppls̄ volūtari⁹.

fuit naason, qui fuit aminadab, ¶ electꝰ vel excelsus. ¶ sagitta.

qui fuit aram, q fuit esrom, qui ¶ diuisio. ¶ confitens.

fuit phares, qui fuit iudæ, qui ¶ supplātator. ¶ risus vel gaudiū.

fuit iacob, qui fuit isaac, qui fuit a ¶ pater multarū gentiū vel videṡ ppm. b ¶ exploratio vel pastura: siue nequitia.

abraam, qui fuit thare, qui fuit ¶ requieuit lux. ¶ lorum vel corrigia vel dependens vel perfectio.

nachor, qui fuit saruch, qui fuit ¶ egrotās vel pascēs. ¶ diuidēs vel diuisus.

ragau, qui fuit phaleg, qui fuit a ¶ transitus. b ¶ tollens. c ¶ lamentatio vel possessio eorū.

c hēber, qui fuit salē, q fuit cāinan c a ¶ fanās depplationē. ¶ nomēv ꝓnoiat⁹.

qui fuit arphaxat, qui fuit sem, ¶ requies. ¶ humiliatū vel percutiētē vel percussum vel humilem.

d qui fuit noe, q fuit lamech, qui a ¶ mortis emissio vel mortuꝰ est & interrogauit. ¶ dedicatio.

e fuit māthusale, qui fuit enoch, f fuit iōrim, q fuit māthat, q fuit

dotali familia est exortꝰ: q cœlestis rex in dei virtute lætat: & cui iudiciū a deo rege defertur. & sacerdos est in æternū fm̄ ordinem melchisedech. c ¶ Qui fuit sale. Vel sela. Beda. Generatio cainān nō de hebraica veritate: sed habetur de septuaginta interp̄tum editione. In Gen. arphaxat sela. pro sale. filium nullo interposito perhiberi genuisse. Porro arphaxat vixit triginta annos: & genuit sale. Item in paralipomenon. Arphaxat aūt genuit sela: qui & ipse genuit heber. Sed apud septuaginta ita scribitur ꝙ arphaxat centum triginta quinq; annorum genuit cainan: & ipse cainan cū centū triginta annorū esset genuit sela. quoꝝ qđ verius sit deus nouit. d ¶ Noe. Noe iustus: ædificator arcæ: ꝓfiguratæ ædificationē ecclīæ: e ¶ Mathusale. Ambrosi⁹. Anni mathusale vltra diluuiū numerantur, significat xp̄m: cuius vita ętatē nescit f ¶ Qui fuit enoch. Be. A baptizato dei filio vsq; ad deū patrē ascēdēs septuagesimo gradu enoch ponit: qui dilata morte trāslatus i paradisum est vt significet eos qui in gratiam electiōis filiorum ex aqua & spiritu sancto regenerātur: interim post corpis absolutionem æternā suscipiēdos in requiē. Septuagenarius em̄ ꝓpter septimā sabbati illoꝝ requiē significat q iuuante dei

NICO. DE LYRA

✠ neri. a ¶ Qui fuit nathan. De isto nathan dicūt aliqui ꝙ fuit filius dauid naturalis de bethsabee: vt videtur dici. ij. Para. iij. Sed hoc videtur esse contra illud quod dicit salomon Prouer. iiij. a. Ego fui vnigenitus & tenellus coram matre mea. Ille enim filius quem habuit bethsabee de dauid ante salomonem non computatur: quia fuit mortuus incircuncisus. Per hoc ergo ꝙ salomon dicit se vnigenitum matris suæ: videtur ꝙ nathan non fuit natus de bethsabee & dauid, & ideo dicunt aliqui ꝙ iste nathan fuit nathan prophe ta quem propter eminentiam sanctitatis dauid adoptauit in filiū mortuo eius patre naturali: Et fm̄ hoc potest dici ꝙ fuit filius adoptiuus bethsabee vxoris dauid: & fm̄ hoc connumerat inter filios bethsabee. i. Paral. iij. b. De alijs autem tribus ibidem noiatis: dicendum ꝙ fuerūt filij vriæ naturales & adoptiui filij dauid quando accepit matrem eorū: & sic salomon fuit vnigenitus matri suæ respectu dauid: vt dī Prouer. iiij. Causa autem quare Lucas describit xp̄m descendere a dauid per nathan, vna fuit: qa licet oēs sapientes hebrēorum concorditer tenerent xp̄m debere descendere de dauid: aliqui tm̄ eorum opinabantur ipsum descendere ab eo p nathā ꝓpter excellētiā suæ sanctitatis & ꝓphetię. Alij vero ꝓ salomonē ꝓpter dignitatē regiā & suæ excellentiā sapię. Sed fm̄ veritatem autē descēdit per vtrumq; aliter tm̄: qa per salomonē descendo, fuit filius heli adoptiuus seu legalis: prout pleni⁹ fuit declaratum Matthæi. i. Alia causa est: quia Lucas describit christi genealogiā prout in deum reducimur: vt prædictum est. Reducimur autem in deum per xp̄m inquantū efficimur filij dei adoptiui. b ¶ Qui fuit booz. Tres fuerunt immediate sequentes huius nominis. scilicet filius pater & auus: vt plenius declaratū fuit Matthæi. i. c ¶ Qui fuit cainan. fm̄ Hiero. & fm̄ translationē quā vtimur non ponitur aliquis medius inter sale & arphaxat: vt pater Gen. x. Septuaginta autem interpretes ponūt istum cainan medium. Et ad concordiam huius pōt dici ꝙ iste cainan fuit pater sale legalis siue adoptiuus. Arphaxat vero pater naturalis ipsius: & vterq; pr̄ hic ponit: & maxime: qa lucas in describēdo seqt̄ translationē septuaginta quæ suo tpe erat valde autētica.

✠ Qui fuit dei

A uāte dei gra decalogū legis implent: quos in resurrectiōe immutabili dei sapiæ cōtemplādæ per sęcula mōstrat esse iungendos.

a ¶ Seth. Seth posterior adæ filius non sileatur: vt cum duę ppli sint generationes: significet xp̄m in potestiore potius q̄m in priore generatione nūerandū. b ¶ Qui fuit dei. A filio dei gnatio incipit terminatur in filium dei: præcedit creatus in figura: vt sequatur natus in veritate: præit factus ad, imaginē: vt ꝓpter eum imago descendat. Cap. IIII.

IEsus &c. Sequtur: Et agebaꝫ. Ambro. Agebaꝫ in desertum hoc cōsilio: vt diabolū ꝓuocaret. Nā nisi ille certasset: iste mihi nō vicisset. Mysterio: vt adā de exilio liberaret. Exēplo: vt ostenderet nobis diabolū ad meliora tēdētibꝰ inuidere. ¶ Beda. Ne cui in dubiū veniret a quo spū ductus iesus in desertū diceret: præponit qa plenus spūsctō cuius volūtate locū certaminis quo aduersariū sterneret, de victoria certus ingreditur. Sic nos accepta in baptismo remissiōe: & spūsctō illuminati: ꝓtra insidias diaboli accingi: & sęculū debem⁹ deserere: vt quasi māna deserti sola æterna esuriamus. d ¶ In deserto &c. Historialiter in illo deserto qđ est inter hierusalē & hiericho: vbi figuraliter dixerat adā a diabolo victum fuisse. ¶ Beda. Tria sunt quę proficiūt ad ꝓsum salutis. Sacm̄ baptismi: desertum: me certauerit. Nemo ad certamen admittitur virtutis: nisi pri⁹ ablutus a maculis, grāe cœlestis munere cōfecrēt. e ¶ Diebus. xl. &c. Quadraginta dieb⁹ ieiunauit legislator: & propheta: vt ieiuniū xp̄i testimoniū habeat a lege & prophetis. Hoc numero significat excursus huiꝰ sęculi in his qui vocant⁹ per gratiā ad eum q venit lege nō soluere: sed adimplere. Decē sunt ꝓcepta legis & quatuor partes mūdi: & quater decē fiūt quadraginta: & per gram dei. ad impletionē decalogi vocantur de quatuor partibus mūdi. Ieiunat xp̄s ante mortem carnis: quasi clamet. Abstinete a desiderijs sæculi dum estis in agone. Comedit post resurrectionē. q. d. & si nondū habetis corpus immortale: spe immortalitatis iam pascimini: qa dum viā dñi caminus: & a vanitate sæculi ieiunare & refici debem⁹ futuri promissione. ¶ Quadraginta dieb⁹: decē ad decalogū: quo deum & ꝓximū diligere iubemur, referr̄. Sed quia motu corporis qđ de quatuor elemētis cōstat: charitas dei & ꝓximi violat: ad diluēda ꝑtā in. xl. tps pniæ surgit. ¶ Cōgrue exercet ieiuniū in illa anni parte quæ cōtigua est passioni dñicę: qa in ea significat hæc vita laboriosa: cui op⁹ est ꝓtinētia: vt ieiunet a mūdi amicitia. ¶ Bed. nisi ieiunasset: diabolo occasio tētādi nō adesset: fm illud. Filij ac cedēs ad seruitutē dei præpa. ani. tu. ad tē. Quia quāto magis diabol⁹ sibi rebellare ꝑspicit, tāto ampli⁹ expugnare ꝓtēdit. f ¶ Esu rit. Beda. Nō est scriptū de moyse vel helia ꝙ post ieiunia esurierint. Nō ꝙ hoies illi fortiores q̄m hic deus. Sed ideo factū est ne ab eo tentādo pauens hostis aufugeret: qui multa cœlestia signa vīderat in eo. Esurit ergo humilis deus hō: ne inimico innotescat sublimis hō de⁹. Fames dñi pia fraus est: ne caueat diabolus tentare. Esurit aūt nō tam cibū corpis: q̄m salutē aīæ. g ¶ Si filij⁹ dei. Ambro. Nouerat dei filiū vēturū: sed venisse ꝓ infirmitatē corporis nō putabat. Nam fastuosus in deo humilia nō pōt credere. Aliud itaq; explorātis aliud tētātis est: & deo ꝑfitet se credere: & homini conat illudere. Sed cū ille tētat vt exploret: sic explorat vt tentet. Dñs ecōtra sic fallit vt vincat: sic vincit vt fallat. Si em cōuerteret naturā: ꝓderet creatorē. Ergo sicut hō cōe sibi accersit auxiliū: vt diuinæ lectionis pabulo intētus famem corporis neligat. His armis dñs hominē aduersus irritamēta gulæ munit. Huic pani intēri moyses & helias famē ꝓlixioris nō senserūt ieiunij: q hoc ꝙbo nō vescīt: nō viuit. ¶ Grego. Trib⁹ modis sit tētatio: suggestiōe: delectatiōe: cōsensu. Christo aūt suggestiōe, sola: qa delectatio peccati mētē ei⁹ nō momordit. Nec illū idignū est tētari q occidi venerat vt sua tētatione nostras vinceret: sicut sua morte,

¶ descendens siue cōtinens. ¶ laudatus dei: vel laudans deum.

qui fuit iared, q fuit malaleel, qui a ¶ lamentatio vel possessio eorum. b ¶ homo vel desperans vel violentus.

fuit cāinan: qui fuit enōs, qui fuit a ¶ positio siue posuit. b ¶ hō: vel terrenus vel indigena.

a b seth, q fuit ādā, q fuit dei. Ca. IIII. a

IEsus autem plen⁹ spūsan b cto regressus est a iordane: & agebatur in spū in c a ¶ in quo adam exulauerat: nec quomodo redire posset habebat: Dux ergo ad erroneum accedit.

d dēserto dieb⁹ quadraginta: & tēta bat a diabolo. Et nihil māducauit e in diebus illis: & cōsummatis illis f esuriit. Dixit autem illi diabolus. ¶ tentatio a gula. ¶ viui. ¶ duriciam significat diaboli. ¶ qa sciuit scriptū. Ipse dixit & fa. sunt.

g Si filius dei es, dic lapidi huic vt f panis fiat. Et rndit ad illum iesus. a ¶ in Deu. ¶ Q. persuasio tua, tētatio est: qa agis de cibo corporis: & non de cibo mētis.

h † Scriptum est: quia non in pane solo viuit homo: sed in oīi verbo i dei. Et duxit illū diabolus in mon g ¶ Tentatio de ambitione.

k tem excelsum: & ostēdit illi omnia l regna orbis terræ in momēto tēpo ¶ non quia hoc possit. mris, & ait illi. Tibi dabo potestatē ¶ regē te facia horum. hanc vniuersam & gloriam illorū:

h ¶ Scriptū est. Docet magis doctrina q̄ C
miraculis pugnare: humilitate q̄ potentia. nihil pro diaboli arbitrio: nec declarādæ virtutis cōsideratiōe faciendū. i ¶ Et duxit. Lucas sicut res gesta est, exequit: mediā ponēs auariciā, vltimam reprimit: fm̄ ꝙ dicit paulus. i. ad Corin. ix. d. Castigo corpus meū & in seruitutē Matthæus nō sequitur ordinem historiæ sed tentationū adæ. k ¶ Ostēdit. Nō ꝙ visum ei⁹ q omnia vidēt, amplificauerit sed vanitatē hūanæ pōpæ quam amabat q̄si speciosam ostendens: facere amari volebat. Vel sciens diabolus q̄ christus sibi regnū tolleret: ostēdit ei omnia regna mūdi nō perſas: nō indos: sed quō in oīb⁹ terrenis regnaret, vel per gulā: vel per superbiam: aut per alia: vt suadēs qđ volebat, eum sibi subijceret. l ¶ In momē. Amb. Beda. Non tam celeritas cōspectus: q̄ caducæ fragilitas ptātis exprimit. In momēto enim cuncta ꝑtereunt. m ¶ Tibi da. †mar.4. Hæc de arrogantia dicit, non ꝙ totus a. mūdus sit suus: sunt enim aliqui boni. Mar.1.b. ✠ Mihi

NICO. DE LYRA

✠ a ¶ Qui fuit dei. non p generationē sicut alij: sed p formationē de limo terræ & infusionē animæ: vt habetur Gen. i. Morall. ✠ a ¶ Qui fuit adā &c. nam per generationem ꝓpriam efficimur dei filij adoptiui. Cap. IIII.

IEsus aūt. Descripta prædicatione p̄cursoris. hic oīs descri bit p̄dicatio saluatoris. et prio describit eius p̄dicatio p modū amoris miracula faciēdo et beneficia ꝓferēdo: Sed o p vīa timoris terrore futuri iudicij icutiēdo. ca. xxi. Adhuc †deu.8.a circa primū describit primo p̄dicatio saluatoris p seipsum tm̄. Sed o cum hoc per missionē discipulorū. ix. c. Circa primum D p̄mittitur xp̄i prædicatio sed o ex hoc sequens aliquorū cōuersio. c, seq. Prima ad huc in duas: qa primo describitur idonei tas p̄dicatoris. Secūdo executio p̄dicationis, ibi: Et regressus est iesus. Idonea vero dispositio prædicatoris est maceratio carnis per ieiuniū: p qđ carnis incentiuum reprimit: fm̄ ꝙ dicit paulus. i. ad Corin. ix. d. Castigo corpus meū & in seruitutē redigo: ne forte cū aliꝫ prædicauerim: ipse reprobus efficiar: & secūdo, seruor orationis in loco solitudinis vbi diuina sapia hauritur: quæ postea per p̄dicationē effundit. vñ paulus ante q̄ mitteret ad p̄dicādū: in oīone fuit illustrat⁹: fm ꝙ hr Act. ix. c. Ecce enim orat. & postea subdit: Vas electionis est mihi iste vt portet nomē &c. Tertiū est victoria tētationis. Nō em̄ est ad p̄dicādum idoneus q̄ succūbit tētationibus. Ista aūt tria ostēdunt de xp̄o p hoc ꝙ ante p̄dicationē intrauit in desertū oīoni solitariæ aptum & ꝙ ibi ieiunauit & triplicē dæmonis tētationē: deuicit: nō qa istis indigeret, p se sed, p nobis ad dādū exēplū p̄dicatorib⁹ aliꝫ. Et patet fnia p̄dictorū ex dictis Mat. iiij. vbi ista sunt exposita ex ceptis paucis q̄ sequunt. c ¶ Et nihil. Mā. Hic accipiunt dies naturales: qa nihil māducauit de die nec de nocte. f ¶ Dic la. huic vt pa. fi. Hic accipit singulare pro plurali, eo mō loquendi quo dī Exo. viij. f. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. vñ Mat. iiij. a. dicitur. Dic vt lapides isti panes fiant. g ¶ Et duxit il. diabo. &c. Ista tentatio quæ ponit hic secunda. Matth. iiij. ponitur tertia quæ istarū fuit sed a & q̄ tertia, certū nobis nō est vt ✠ dicit Aug.

Moraliter. b ¶ Iesus aūt &c. Sequitur. c ¶ Et agebatur &c. Morall. per hoc significans ꝙ homines spirituales cuiusmodi sunt religiosi: debent in asperitate nutriri. nam acrius solent a dæmone tentari. Eccl. ij. a. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia & timore dei: & præpara aīam tuam ad tētationem. Et hoc significat cū dī hic de xp̄o. d ¶ Et tentabatur a diabolo. Per hoc aūt ꝙ hic primo ponitur tētatio de gula cum dr. f ¶ Dic lapi. huic &c. designat ꝙ hęc tētatio occurrit homini. Primo q̄m ab insantia. Secundo vero ponitur tentatio de cupiditate terrenorū: cum dicit. g ¶ Et duxit illū dia. &c. qa post tentationē gulæ, sequi

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Mihi tradita. Nō a diabolo est potestas: sed obnoxia tamē insidijs diaboli. Nec ideo mala ordiatio potestatū: qa malo sunt obnoxiæ ptāres. ¶ Ambro. Docemur hic oēm ambitionē despicere: qa ois dignitas sæculi diabolicæ subiacet ptāti: ad vsum fragilis: & inanis ad fructū. Nota aūt qa ois ptās a deo: qa ordinatio potestatū a deo: sed a malo ambitio potestatis. Licet ergo diabolus se dicat dare potestatem omnia tū illa ad ꝑs permissa nō abnuit. Iraq; ille qui permisit, ordinauit: nec ptās mala: sed is qui male vtit ptāte qui ambit. b ¶ Tu ergo &c. Beda. Dicens diabolus saluatori: si ꝓcidēs adoraueris me. econtrario audit: ꝙ ipse magis adorare eum debeat, dñm & deum suum. c ¶ Et illi soli seruies. Beda. Græce latria dicit seruit⁹que soli deo debet. Dulia quæ etiā hoib⁹ inuicē exhibet. Iubemur ergo per charitatē seruire iuicē: qđ græce dulia dr. Iubemur deo seruire ſm ꝙ græce latriū dicit. vnde hic: & illi soli seruies d ¶ Et duxit. Nec indignū videat dñm ab illo deferri, qui crucifigit a membris diaboli. e ¶ Supra pñ. tem. &c. In hoc ꝙ christus in altum tolli se permittit: sed monēti cadere nō obedit: ostēdit ꝙ cuiꝙ bona & alta imperāti obediam⁹: sed præcipitare volēti contra eamus. Supra pñ. tēpli. Ita est iactātia: vt dum putat vnusquisq; ad altiora ascēdere, sublimiū vsurpatione ad ultiora ꝓfectus tradatur. Quia vero diabolus sortē sentit: iactantiā prætēdit: quæ etiā sortes decipit. f ¶ Si filⁱ⁹ dei. In oibus tētationibus hoc agit vt intelligat si filⁱ⁹ dei sit. Sed xps fic respōsum tēperat: vt ambiguū relinquat. g ¶ Mitte te de. Quē nec gula nec auaricia vicit, tētat vana gloria, si forte illū vel ipsa victoriæ suæ iactantia valeat deijcere. Mitte. Hæc vox ei cōuenit q oēs præcipitare sat agit. In quo infirm⁹ ostēdit q nulli possit nocere: nisi pri⁹ ille se deorsum miserit h ¶ Scriptū est. Quia scripturæ exēplū prætulerat: scripturarū vincitur exēplis. Vtit aūt diabolus per hæreticos testimonijs scripturæ: nō vt doceat, sed vt fallat. i ¶ Angelis suis. Beda. Hæc ꝓphetia nō xpō est: sed de ſctō viro. Quæ etiā si de xpō esset: illud etiā quod ſequtur debuerat meminisse. Super aſpidē & basiliscū ambulabis: & cōculcabis leonē & draconē. Sed de angelo⁹ auxilio quasi ad infirmū logtur: de sua cōculcatiōe quasi tergiuersator tacet. k ¶ Nō tētabis. Bed. Suggerebatur em quasi hoi, vi signo aliquo exploraret: ꝙtum apud deū valeret: sed pertinet ad sanā doctrinā: qñ habet qd faciat homo: nō tētare deū. Vnde ꝓcipit. Si vos persecuti fuerint in ciuitate vna, fugite in aliā. Qñ ⁊o deficit humana prouidētia: si hō se totū diuinæ cōmittit potēti: nō est dicenda tentatio. Nunc autē poterat christus aliter descendere de templo q̄ per iactantiā se præcipitare. ¶ Dauid goliā tribus lapidibus de torrēte prostrauit. Christus diabolū tribus testimonijs de lege. Notandū q̄ exempla de deuteronomio tm protulerit vt secūdæ legis sacramēta ꝓfirmet. l ¶ Et cōsum. &c. Beda. Trib⁹ tētationibus victis, oēm tētationē dicit cōsummatā: quia in his oīm vitioꝝ origo cōtinet. Quia oīne qđ in mūdo est: cōcupiscētia carnis est: & concupiscētia oculo⁹: & superbia vitæ quæ alijs nōibus: curiositas: gula: vana gloria noiantur. Cū tētatur hō cupiscētia carnis, dicat. Nō in solo pane viuit hō: sed in oīi ⁊bo dei. Cū tētatur auaricia, quā aplūs seruitutē simulacroꝝ noīat deū adoret: pro solis æternis illi seruiat. Si tentat vana gloria: quæ etiā de præcedētib⁹ victoriis solet crescere: nō tentet dñm: quod facit qui de suis viribꝰ ꝓsumit quasi amplius peccare nō possit. ¶ Nota diabolū in his vinci: in quibus vicit adam. Quē de gula tentauit: dum de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria dum dixit. Eritis sicut dij. De auaricia, dū dixit. Sciētes bonū & malū. Nota diabolū nō esse pertinacē in stadio: sed cedere veræ virtuti: & si virtuti: & si nō desinit inuidere: tū formidat instare: ne frequēter triumphetur. m ¶ Et fama exijt. Non tamen a præsentib⁹ propter visa miracula honoratur: sed apud absentes fama diuulgabat. ¶ Be. Nequis puret ea q̄ per ordinē sunt exponēda: ꝓpterea niū cōsestim facta: sed post aliquot a dño miracula, vel in iudæa vel in galilæa patrata: apud iohānē legitur prio adueⁿtu facta. n ¶ Docebat &c. Post miracula ecce, sapia q̄ docet, q̄ doctri na ꝑ miracla ꝓcedētia magnificat. o ¶ Et in synagogis &c. Intrauit xps die sabbati i synagogam: vt ritum legis mosaicæ cumulo

a quia mihi tradita sunt: & cui volo a
do illa. Tu ergo si ꝓcidēs ado/
a ¶ Qui diabolum adorat, ante corruit.
raueris coram me: erūt tua omnia.
Et respōdens iesus dixit illi. Scri/
a ¶ in Deuteronomio. b ¶ Qui solus remunerat fructu amplissimo.
ptum est. † Dominū deum tuū ado/
¶ Caret ambitione deuota religio.
rabis, & illi soli seruies. Et duxit b
e illū in hierusalē, & statuit eū supra
f pinnaculū templi, & dixit illi. † Si
g filiⁱ⁹ dei es, mitte te hinc deorsum.
h † Scriptū est enim: ꝙ angelis suis
mandauit de te, vt cōseruent te: &
quia in manibus tollēt te, ne forte
offendas ad lapidem pedem tuū.
Et respōdēs iesus, ait illi. Dictum
a ¶ O homo. b ¶ patrem & filium: quia
Ego & pater vnum sumus.
k est. † Non tēntabis dominū deum
l tuū. Et cōsummata omni tentatio/c
ne, diabolus recessit ab illo vsq; ad d
a ¶ passionis: qñ nō tantum dolis: sed aperte impugnauit. Sic etiā nos ille antiquus hostis aliquando tētare intermittit: vt quasi securos repente rediens facilius irrumpat.
b ¶ cum iam traditus esset iohannes, iterum venit in galilæam. De primo aduentu tacet.
tēmpus. † Et regressus est iesus in ¶ signis miraculorum.
m virtute spiritus in galilæam: & fa/g
ma exiit per vniuersam regionem
de illo. Et ipse docebat in synago/
gis eorum: & magnificabatur ab h
a ¶ ecclesiam in qua sit homo nō obliuiscit.
oibus. † Et venit nazareth vbi erat i
¶ vnde illis vilescebat.
o nutritus: & intrauit ſm cōsuetudi k
a ¶ quādo omnes consueuerant ad legis monita quieto corde meditāda. Ad publicos autem conuentus accedit, vbi doctrina illius a multis audiatur.

NICO. DE LYRA

dicit Aug. necꝙ refert ad veritatem: qa non oportet ꝙ tacta semp eodē ordine referantur quo facta sunt: vt frequēter dictū est. Sed ꝙ duo euāgelistę varie narrant ordinē, pōt rō assignari: quia vna tētatio est de cupiditate principaliter: alia de elatione. Et frequēter cōtingit ꝙ vnum vitium ex alio nascitur & ecōuerso: ideo matthæus vnā ꝓponit: lucas vero aliā. a ¶ Quia mihi tradita &c. Mētitur hic diabolus ne q̄ mirum: qa mēdax est & pater mendacij vt habetur Ioh. viij. f. Non enim poterat rem habet super creaturas ad libitū suum: sed solū inquātū deus ꝓmittit ſm occultū iudiciū suū ad exercitiū patientiæ electorum. Sicut data est ei ptās affligendi Iob in vastatione bonorū suorū. & in morte prolis, & in infirmitate sui corporis: vt hic Iob. i. c ¶ Et cō &c. recess. tanꝙ victus. d ¶ Vsq; ad tempus. quia appropinquante ꝓpassionis suscitauit ei persecutionē per principes sacerdotum. e ¶ Et regressus est iesus. Descripta idoneitate prædicatoris: hic ꝓnr describitur executio prædicationis: & primo, quātum ad eius doctrinā. secḋo, quātum ad doctrinæ confirmationē, ibi: Et in synagoga erat hō habens dæmoniū. Pria in duas. qa primo describit ꝓ ciuitate sua nazareth ꝓcialiter ibi: Et venit nazareth. Circa primū dicit: Et regressus est iesus. ſa deserto quod intrauerat post baptismū vt doceret populum. f ¶ In virtu. spi. i. in virtute signa & miracula faciēdi: de quo dr. iiij. Regum. c. Spūs heliæ requieuit sup helisæū quādo diuisit aquas miraculose: verūtn vire ꝓ ꝙ fuerāt, euāgelizādi officiū tradidit. Stans legit: qa dū nobis scripturas quæ de ipso erant aperit: in carne dignat⁹ est operari. Sed reddito libro residet: qa pacto dispēsationis officio: discipulos doctrinæ suæ sequaces elegit: secꝙ supnæ quietis solio restituit. Sic prædicator verbi surgat: legar. i. operetur & prædicet. Et residear. i. præmia quietis expectet. ¶ Beda. Reuolutū legit: quia ecclesiā misso spū oēm veritatē docuit. Plicatū ministro reddidit: qa nō oia oibus dicēda: sed pro capacitate audiētiū cōmittit doctori dispēsandū verbū. c ¶ Testimoniū da. Testabant vt ipse dixerat eum esse de quo, ꝓpheræ cecinerāt: vere spūsancti gratia punctū vere se pauperes cæcos, captiuos, cōfractos: illius super oia indigere muneribus. f ¶ Medice. sicut fabri filiū. ita eadē erroris dementia medicū vocant: sed in errore illorū veritas latet. Vere em erat filius fabri: q per ipsum in principio oia fecit: q operat in spūsctō & igni: q in magna domo huiⁱ⁹ mūdi facit vasa diuersi generis. Est & medicⁱ⁹: qa per ipsum oia quę in cœlis & quæ in terra sunt restaurata. Qui de se dicit. Nō est opus valētib⁹ medicⁱ⁹: sed male habētib⁹. g ¶ Cura teipsum. Quia in capharnaū plures te curasse audiuim⁹: cura etiā teipsum: & fac sic in tua ciuitate: vbi cō

a ¶ Et surrexit le. vt nō ꝑdicaret seipsum vbo suo tm: sed etiā testimonio sacræ scripturæ. b ¶ Inuenit Io. Nō a casu sed a ꝓposito: qa sciebat passus scripturæ loquētis de eo. c ¶ Spūs dñi. Hoc scribitur Esa. lxj. a. Sed in trāslatione nostra mutātur aliqualiter

A cœlestis gratiæ adimpleret. a ¶ Et fur. legere. Beda. Qui non venerat ministrari: sed ministrare: lectoris officiū nō dedignatur suscipe. Et, puide lucas gesta dñi scripturus: ab explicatiōe prophetiæ inchoauit: qa oēs ꝓphetiæ ad ipsum pertinēt & in ipso complenḋ. & per ipsum nobis aperiunt. Surrexit igit legere: vt quos noua signoꝝ operatiōe nō cōuertebat vel ꝓphetiæ lectiōis attestatiōe corrigeret. b ¶ Et vt reuoluit. Librū ꝓphetię clausum accipit: sed reuolutū legit: quia mysteriū incarnationis suæ in prophetis obscurū: & pri⁹ suscæpit implēdū: & post mortalib⁹ aperuit intelligēdū. ¶ Accipit librū: vt ostēdat se esse q̄ locut⁹ est in prophetis: & remouet sacrilega perfidoꝝ testimonia: qui aliū veteris dicūt: aliū deū esse noui testamēti. Vel qui dicunt, initiū xpi esse ex virgine. Quō em cœpit ex virgine q̄ ante virginē loquebat⁹? c ¶ Spiritus. Beda. in superioꝝ ꝓphetiæ salutatione loquēs dicebat. Ego dñs in tpe ei⁹ subito faciā illud. Cōsestim q̄ intulit. Spūs dñi super me: ſm q̄ hō. Vnde in pē. Vnxit te de⁹ oleo læticiæ præ cōsortibus tuis. Præ cæteris sanctis vnctus est spūali vnctione qñ in iordane super baptizatū spūs in specie colūbæ descēdit & māsit eū illo. Vnḋ est igit virtute cœlesti: vt pauperta⁊ ꝺditionis humanæ thesauro resurrectionis rigaret æterno: captiuitatē meritis auferret: cæcitatē illuminaret aīarū: cōfractis & cōtritis corde mederet alligādo cōtriones eoꝝ & remittēdo ꝓta vel vt eos q̄ legis pōdere deprimebant releuaret: & in remissiōē gratiæ spūalis admitteret prędicare annū dñi accæptū. Annus iubilæi & veræ libertatis: ꝑs gr̄æ: quo ecclesia in corpore versata pegrinat a dño. vnde apls. Ecce nūc tēpus accę. ecce nunc dies salutis. Et post annū acceptabilē prędicare diē retributionis: qñ filⁱ⁹ hoīs veniet in gloria cū angelis reddere vnicuiq; ſm opera sua. Ad hæc cūcta euāgelizāda bit docuisse in galilęa gnaliter. Secūdo in ciuitate sua nazareth ſpecialiter ibi: Et ve nit in nazareth. Circa primū dicit: Et regressus est iesus. ſa deserto quod intrauerat post baptismū vt doceret populum. f ¶ In virtu. spi. i. in virtute signa & miracula faciēdi: de quo dr. iiij. Regum. c. Spūs heliæ requieuit sup helisæū quādo diuisit aquas miraculose: verūtn vire ꝓ ꝙ fuerāt, euāgelizādi officiū tradidit. Stans legit: qa dū nobis scripturas quæ de ipso erant aperit: in carne dignat⁹ est operari. Sed reddito libro residet: qa pacto dispēsationis officio: discipulos doctrinæ suæ sequaces elegit: secꝙ supnæ quietis solio restituit. Sic prædicator verbi surgat: legar. i. operetur & prædicet. Et residear. i. præmia quietis expectet. ¶ Beda. Reuolutū legit: quia ecclesiā misso spū oēm veritatē docuit. Plicatū ministro reddidit: qa nō oia oibus dicēda: sed pro capacitate audiētiū cōmittit doctori dispēsandū verbū. c ¶ Testimoniū da. Testabant vt ipse dixerat eum esse de quo, ꝓpheræ cecinerāt: vere spūsancti gratia punctū vere se pauperes cæcos, captiuos, cōfractos: illius super oia indigere muneribus. f ¶ Medice. sicut fabri filiū. ita eadē erroris dementia medicū vocant: sed in errore illorū veritas latet. Vere em erat filius fabri: q per ipsum in principio oia fecit: q operat in spūsctō & igni: q in magna domo huiⁱ⁹ mūdi facit vasa diuersi generis. Est & medicⁱ⁹: qa per ipsum oia quę in cœlis & quæ in terra sunt restaurata. Qui de se dicit. Nō est opus valētib⁹ medicⁱ⁹: sed male habētib⁹. g ¶ Cura teipsum. Quia in capharnaū plures te curasse audiuimⁿ: cura etiā teipsum: & fac sic in tua ciuitate: vbi cō

a ¶ si minori reuelatum fuerit, seniori taceat. b ¶ ab illis qui xpi aduentū desiderātes etiā ipsius aduēⁿ manifesta indicia reliquerunt. a & surrexit legere. Et trādit⁹ est illi a
b liber esaiæ ꝓphetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptū b
c erat. † Spūs dñi sup me eo ꝙ vnxit c
¶ vt: Beati pauperes spiritu.
me: euāgelizare pauperibus misit e
me: sanare contritos corde, prædi/ f
a ¶ iudæis de pharaone: gentib⁹ de diabolo g
b ¶ tam iudæis ꝙ gentibus.
care cāptiuis remissionem, & cęcis h
a ¶ Vnxit vel misit. b ¶ iudæos lutū fabricādo: gentes idolis supplicādo.
visum, dimittere confractos in re/i
a ¶ Annus domini quatuor habet tēpora. i. quatuor euāgelia. Duodecim menses. i. duodecim apostolos.
missionē: prædicare annū dñi accæk
a ¶ prædicare. b ¶ iudicij.
ptum et diē rētributionis. Et cum, l
plicuisset librū, reddidit ministro: m
& sedit. Et oīm in synagoga oculi n
erāt intēdētes in eū. Cœpit aūt dicere p
a ¶ Impleta est in hoc: qa sicut illa ꝓdixerat: & magna faciebat: & maiora euāgelizabat.
re ad illos. Quia hodie implēta est
hæc scriptura in auribꝰ vrīs: † & oēs q
illi testimoniū dabāt & mirabātur r
in verbis gr̄æ quæ ꝓcedebāt de ore
a ¶ rn. b ¶ scribę & phariſei inuidētes. c ¶ Beda. Magna cæcitas, eū quem verbis & factis xp̄m esse cognoscūt: ob solā generis noticiā cōtemnūt: quia apud ſe nutritū & per ætatū tempora ꝓfecisse videbant.
ipsius: et dicebant. † Nonne hic est s
filius ioseph? Et ait illis. Vtiq; dicet v
tis mihi hanc similitudinem. Me/x
a ¶ quid, puerbiū cōtinet: apit. ſ. Quāta. a. f.
g dice cura teipsum. Quanta audí/

aliqualiter verba: sed si eadē sñia. Lucas aūt hic allegat scripturā ꝓut habet in trāſlatione. Lxx. Circa ꝙ sciēdū ꝙ iudæi expectāt illa q̄ ꝓmittunt eis. Esa. ca. ꝓdicto: impleri ꝑ messiā quē expectāt futurū & dñarū tori mōdo tpaliter: & eductuꝝ iudæos de captiuitate & posituꝝ eos in maxima gl̄ia & honore sup gētes: sed q̄ ips aduentus xp̄i iā trāſijt. iō xps hunc locū conuenienter de seipso exposuit di. Spūs dñi sup me. i. me deducens: quia humanitas xp̄i organū est ipsi⁹ diuinitatis cōiunctū. & ideo in oibus mouebatur ſm diuinitatis instinctū. d ¶ Eo ꝙ vnxit me ab instāti concæptionis plenitudine gratiæ. Ex hoc enim ꝙ humanitas xp̄i deitati coniungitur, plenitudine gr̄æ replet: ſm ꝙ dr Ioh. j. b. Vidimus eū quasi vnigeniti⁹ a pre plenū gr̄æ & veritatis. e ¶ Euangeli. pau. i. humilib⁹ qbus sana doctrina proficit: nō superbis. f ¶ Sanare contritis ꝙ pniam datur gr̄a sanās vulnera pctōrū. g ¶ Prædi. ca. re. i. detētis in limbo ad quos descēdit & eos inde eripuit. h ¶ Et cæcis vi. i. gentilibus excæcatis ꝙ errorem verā dei cognitionē: ſm ꝙ dixit. Simeon. ē. ij. de xpo. Lumen ad reuelationem gentium &c. i ¶ Dimittere confra. &c. a pondere legis relaxando. de quo dr Act. xv. b. Cur tentatis imponere iugū sup ceruices discipulorū: quod nec⁊ nos nec patres nr̄i portare potuim⁹: k ¶ Prædicare annum dñi. ac. Iste est annus passionis christi quo deus placatus est huma no generi soluta emenda primi peccati. l ¶ Et diē retri. i. diē iudicij: in quo vnicuiq; retribuet ſm opera sua. m ¶ Et cūpli. librū. Hoc fecit ad ostendendum ꝙ libri sacræ scripturæ sunt reuerenter tractā di: vñ & iudæi hanc reuerentiam faciunt libris veteris testamēti, ꝙ nullo mō sede rent iuxta illos: sedendo ita alte sicut illi sunt positi. Ex quo paret ꝙ illi xp̄iani sūt valde reprehendēdi q non solū libros veteris restamēti sed etiā noui: etiā sacra euāgelia ita irreuerenter tractant & irreuerētius ꝙ libros gentiliū damnatorum. Aliqui etiam theologi dicta eorum cū maiori pōdere & certiori quotatione allegant in sermonib⁹ suis & in scholis ꝙ dicta xp̄i & aplorum. n ¶ Et sedit. vt exponeret matureꝙ standō legerat reuerenter & deuote. o ¶ Et omnium &c. oc. ſm. i eū. qa in facie eius qđā fulgor diuinæ gr̄æ relucebat qui animos intuentiū attrahebat p ¶ Cœpit aūt &c. in. est. ſ. in ipso: vt pater ex prædictis. q ¶ Et oēs testi. illi. dabāt. videlicet ꝙ illa scriptura in eo esset i-

E Mar.6.a. ceptus es & nutritus. Quod quare dñs nō fecerit,alius euangelista ostēdit:&exclusat dñm dicēs: Quia nō poterat ibi virtutē facere,nisi cp paucos infirmos curabat:& mirabat ꝓpter incredulitatē eor. Non ergo viluerat dño patria:q amabat ciues:sed incredulitas eorū hoc nō merebat:& patria se despiciētes xp̄m quasi notū. a ¶Amen dico vobis &c. Beda. Non solum dñs est caput ꝓphetarū:quia a moyse propheta nominat:sed & helias & cæteri minores prophetæ minus in patria cp̄ in cæteris ciuitatib⁹ sunt honorati:quia propemodū naturale est ciues ciuibus inuidere. Nec enim cōsiderāt præsentia viri opera:non virtutē:sed fragilē recordant infantiam: quasi non & ipsi per eosdē ætatis gradus ad maturā ætatē peruenerint. ¶Hinc declaratur cp frustra opē misericordiæ cœlestis expectes: si alienæ virtutis fructibus inuides. Aspernator em dīi est inuidor: &ab his qui diuina beneficia in alios persequuntur miracula suæ virtutis auertit.

3.Regū 17.b. 4.Regū 5.b. b ¶In diebus heliæ. Beda. Q. Non est contrariū exemplo prophetarū,cp vobis meis ciuibus fastidiosis diuina beneficia subtraho: quia sicut tēpore famis nemo in iudæa est dign⁹ repert⁹ hospitio heliæ: sed exteræ gentis vidua est quæsita quæ a tanto ꝓpheta visitaretur. Et sicut multis leprosis ibidem existētib⁹: solus naaman syrus qui deuote quæsiuit,est curatus:sic & vos modo qui me ex inuidia spernitis superno munere estis priuati: non causa meæ impotentiæ vel inuidiæ. In diebus heliæ. In quibus helias est operatus. Vel quia diē faciebat illis qui in eius operibus lucem videbant gratiæ spiritualis & cōuertebantur ad dominū. Et ideo apperiebatur cœlum videntibus diuina mysteria. claudebatur quādo fames erat:quia nulla erat cognoscēdæ diuinitatis vbertas. c ¶Viduam. Beda. Vidua ad quam helias mittitur:gentiū figurat ecclesiam: quæ a conditore diutius deserta,populū rectæ fidei nesciuit:quasi pauperem filiū egena stipe nutriebat,id est verbo sæcularis scientiæ absq; humilitatis fructu docebat. Quę bene in sarepta sidoniorū fuisse dicitur. Sidonia enim venatio inutilis. Sarepta incendium vel angustia panis interpretatur. Quibus oibus gentilitas exprimitur: quæ inutili venationi dedita.i.lucris & negocijs sæculi seruiens: incendium carnalium cupiditatū panisq; spiritualis angustias patiebatur: donec helias.i.prophet⁹ cus sermo mittitur ad eum,qui in iudæa sæculo periclitabatur. Clausa cœli ianua:id est cessante scripturarū intelligētia pro perfidia iudæor. Venit ergo prophet⁹ cus sermo ad ecclesiā: vt recæptus pasceretur & reliceret corda credentium. Vbi prius panis spiritualis erat in angustia:ibi farina & oleū ore ꝓphetico benedicitur.i.fructus & hilaritas charitatis: vel gratia dñici corporis & vnctio chrismatis: indefectiuo verbi cœlestis munere fœcundatur:& hactenus hæc munera apud ecclesiā non deficiunt. Hæc mulier mysticū panē factura duo ligna colligit: in quo figurā crucis exprimit:in qua nobis vitæ æternæ præparatur panis. d ¶Naaman syrus. Beda. Naaman qui decor interpretatur, populū significat nationum: olim perfidiæ scelerūq; lepra maculosum: sed sacramēto baptismi ab omi mētis & corporis fœditate purgatū. Qui captæ cōsilio puellæ.i.supnæ in spirationis (gratia quā iudæis seruare nō valētibus rapuere gētiles) cōmonit⁹, septies lauari iubet: quia illud baptisma saluat quod septiformi spiritu regenerat. Vnde caro eius post lauacrum sicut pueri apparuit: quia mater gratia: omnes in vnā parit infantiā. Vel factus est vt puer.i.exuto veteri hoie cōformatus est xp̄o: de quo dicitur. Puer natus est nobis: & filius datus est nobis. Partē sanctæ terræ secum tulisse dicitur: quia oportet baptizatos dñici corporis participatione cōfirmari. e ¶Et exierunt &c. Beda. Quod dñs de eis supra dixerat: hoc ipsi de se verū esse facto ostendērūt: quia ejiciūt extra ciuitatē: nec salutē merent, qui saluatorē pellunt de suis finibus. f ¶Et duxerunt &c. Beda. Peiores iudæi discipuli: diabolo magistro. Ille ꝓ o ait. Mitte te deorsum. isti facto mittere conantur, Sed illorum mente mutata subito: vel obstupefacta descendit: qa adhuc illis locū pœnitētiæ reseruat. Et quia nondum venerat hora passionis: nec elegerat hoc genus mortis. Q. capit a paucis & tenet, voluntatis est: cp a populo non tenetur, sed transit: maiestatis est. A paucis voluit crucifigi. vt non multorū esset sacrilegii: sed in auctores crucis inuidia retorqueret: & a paucis affligeret, p oibus moriturus. ¶Be. Dicitur cp cū dñs de montibus illorū elapsus p mediū illorū deru pis vertice descēderet: atq; sub ipsa rupe lateret: subito ad tactū vestis illi⁹ saxū illud subterfugit: & ad instar cæræ resolutum quēdā sinū quo dñicū corpus recipe retur, effecit. Tātæ vtiq; capacitatis: cp̄tæ ipsum corpus extitit quātiratis. In quovſ cp hodie vniuersa liniamenta & rugæ vestis q a tergo dñi fuerāt. veluti diuini sculptoris expressa manu seruantur. g ¶Et descēdit &c. Be. Nec indignatione commotus nec scelere offensus, nec iniuria violatus: iuxta dæam deserit: sed memor clemētiæ: nunc si docendo: nūc liberādo: nūc sanādo. i fide plæbis corda demulcet. Q. sabbatis maxime sanat & docet: se nō sub lege: sed supra legē eē docet: nec soluit lex si sit renouatio hoīs iā labentis. h ¶Sab. Be. Sabbatis dominicæ medicinæ opa cœpta significāt ibi nouā creaturā icipere: vbi vetus creatura ante definit. In quo etiam se creatorē ostendit. qui opa opibus intexit & prosequit opus qđ iam cœperat. Incipit autē a minorib⁹ vt ad maiora pueniat liberare a dæmōe etiā hoies pñs: sed in dei verbo resurrectionem mortuis imperare solius diuinæ est ptātis. i ¶Qui in po. Bed. Sermo doctoris in prāte sit cum cūcta quæ docet, operā. Qui em facto destruit quod prædicat, contēnitur. Vel fm alium euāgelistā erat docens illos in potestatem habens: & non sicut scribæ qui de præceptis legis alios docebant sed iesus quasi auctor: & impletor legis: vel

☞ mutabat

NICO. DE LYRA

☞ facere miracula ex impotentia vel falsitate aliqua: sed ex eorum malicia. Et ad hoc inducit sacræ scripturę exempla. Cum subditur: a ¶In veri. &c. Multæ vi. &c. clau. est cœ. orationibus heliæ vt habetur iij. Regum. xvij. vbi ista historia diffuse tractatur quæ hic breuiter ponitur. b ¶Et ad nul. il. &c. quia non erāt ita deuotæ sicut illa mulier gētilis sareptana. Et quia helias persecutionem patiebatur in terra israel quæ debuisset sibi esse grata. c ¶Et multi le. &c. & ne. il. mun. est. propter eorum ingratitudinē erga deū: qa regnū israel declinauerat ad idolatriam colendo vitulos aureos quos fecerat hieroboam. d ¶Nisi naaman syrus. cuius historia ponit. iij. Regum. v. vbi describitur bonitas eius an curationē, cū dr: Per illum enim dedit deus salutem syriæ. Et post curationē fuit adhuc melior & valde gratus deo & helisæo, vt habetur ibidē. e ¶Et repleti sunt omnes in synagoga ira. qa ꝓponebat eis gētiles quos abominabant sicut canes. f ¶Et eiecerunt illum extra &c. tanq̄ dignum morte vt illum interficerēt vt patet in litera. g ¶Ipse autem transiens &c. virtute diuinitatis, qua poterat sic se seruare ille sum quando volebat. Dicit autem. Beda cp cum dominus de manibus eorū elapsus de vertice mōtis descenderet, & sub rupe latere vellet: subito ad tactū dñici vestis, saxum illud subterfugit: & instar cæræ solutū quēdā sinū effecit. i. cōcauitatē: in quo dominicū corpus reciperet. In quo loco omnia lineamēta & rugæ vestis & vestigia pedū in rupe apparent adhuc sicut testātur qui viderūt. h ¶Et descendit in capharnaum. vt impenderet aliis doctrinā sacram qua illi de nazareth erant indigni. i ¶Et stupebant in doctrina ei⁹ quia in pōte erat sermo ipsius. s. miracula faciendi: vt patet ex sequētib⁹.

☞ Et in sy.

☞ &. iiij. Reg. in suis locis. e ¶Et re. &c. Per istos significantur illi qui prædicatores veritatis persequūtur: eo cp dicēt eis diffidētia. g ¶Ipse autem transiens per medium &c. nō pcutiēs illos aut impellēs: nec aliquo modo se vindicans. In hoc docens p̄dicatores euāgelij vt nō q̄rāt vindictam de iniurijs factis sibi.

☞ Et in sy.

mutabat vel augebat. a ¶Et in synagoga. Beda. In synagoga est homo habens spm immundū: quia spm sanctum amiserat. Introierat enim diabolus: vnde christus spualiter exierat. Mystice. Homo in synagoga habēs dæmoniū, ppls est iudęor: q adeo im probi vt negent quem diabolus cōfiteť. b ¶Et exclamauit &c. Moraliter. Omnis amaritudo, & ira & clamor, immundi spiritus furor est. Fornicatio, immundicia: cōcupiscentia mala, auaricia, febris illecebrosæ carnis est. c ¶Si ne. Beda. Paululum a me vexando quiescite: cui nulla est societas cū nostra fraude. d ¶Quid nobis & tibi. Bed. Extorta cōfessio non habet meritum: sed est veluti fugitiui serui: qui post multum tempus videns dñm suum: nihil aliud nisi de verberibus deprecatur. Sic dæmones ad se vindicandos dñm venisse credentes: præsentia illius tormentantur. e ¶Iesu nazarene. Bona natura quæ deum confitetur: mala operatio diaboli, quæ deo aduersatur. Nota cp nomen iesu nazareni ab euangelista diabolus primus dixisse inducitur: qa est huius impudētiæ: vt inter homines aliquid prius vsurpet: & ad hoies quasi nouum deferat: quo errorem suæ potentię incutiat. In Genesi etiam diabolus primus deū nominauit. f ¶Scio te &c. Per opera potuit probari filius dei. Sed nonne dixit apostolis, Maiora facietis? Solutio: per opera. id est modum operationis. Alij dicebant: In nomine iesu &c. Ipse dicebat: Tibi di. &c. g ¶Obmutesce. Bed. Quia per linguam serpentinam primo intrauit mors in mundum: prius lingua serpentina occluditur, ne virus vltra spargat. Deinde fœmina quæ prima seducta est a carnalis concupiscentiæ febre est curata. Tertio vir qui dicta coniugis audiuit, a lepra curatur. h ¶Et cum proie. Beda. Curandus permittitur a dæmone in mediū proici: vt virtus patefacta plures ad salutem inuitet. Beda. Marcus ait: Et discerpens eum spiritus immundus, & exclamās voce magna exiit ab eo. Et hoc est quod lucas ait: Et cum proiecisset eum in mediū. Sed nihil nocuit illa iactatio: nec eum debilitauit: sicut solēt exire dæmones quibusdam membris amputatis vel euulsis. Vnde etiā pro tam integra restauratione etiam non credentes admirantur. Beda. Moraliter homo a dæmonio liberatur, cum animus ab immunda cogitatione purgatur. Fœmina a febribus curatur, cum caro a concupiscentiæ feruore refrænatur. i ¶Et virtute. Non vt homines qui in verbo dei dæmonia ejciunt: sed propria potestate virtutes operatur. k ¶In domum simonis &c. Domus petri, circuncisio est eius apostolatui commissa. Socrus, est synagoga quæ quodammodo mater est ecclesiæ petro cōmissæ. Hæc febricitat: quia inuidiæ æstibus laborabat perfequens ecclesiam. Sed iesus stans super eam, sanat: qa vbi timor dei incipit esse: talis æstuatio solet recedere. l ¶Et rogauerunt. Beda. Modo saluator rogatus: mō non rogatus curat ostendens se contra vitiorum quoq; passiones & precibus fidelium semper annuere: & ea nonnunq̄ quæ ipsi non in se intelligunt vel intelligenda dare: vel pie petentibus etiam non intellecta dimittere: vt delicta quis intelligit: ab occultis meis mūda me dñe. m ¶Surgēs. Be. Naturale est febricitantibus incipiēte sanitate lassescere: & molestiā egritudinis sentire. Sed sanitas q̄ dñi dat impio, tota simul redit: & etiā eo roborat firmat: vt suis adiutoribus cōtinuo ministrare sufficiat: & iuxta leges tropologiæ, mēbra q̄ seruierāt immūditiæ, seruiāt iustitię. Cum autem

CA. V.

n ¶Cum autem sol occi. Beda. Solis occubitus, passio xp̄i: per quam plures sanant dæmoniaci, cp̄ ante viuens in carne, ægrotos sanauerat: quia in carne viuens paucos iudæorum docuit: post resurrectionē gentibus appariturus. o ¶Tu es filius dei. Beda. Cum ieiunio fatigatū diabolus videret, verum hominē intellexit: sed qa tentādo nō pualuit: vtrū etiā dei filius esset, dubitabat. Nūc ergo per signoꝝ potentiam iam certior effectus, filiū dei arbitrabatur. Nō ergo eū ideo crucifigit: vt filium dei ignoret: sed qa eius morte se damnandum non puidet. Hoc enim mysteriū a sæculis est abscōditū: qa si cognouissent dñm gloriæ nunq̄ crucifixissent. p ¶Et increpās non sinebat. Beda. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquis audit vera præ dicantem, sequat errantē. Improbus enim magister veris falsa pmiscet: vt specie veritatis testimonium fraudis obtexat. q ¶Facta autem die. Mystice. Manifesta luce resurrectionis, a credētium turmis requiritur: & in gentium deserto inuētus ne abeat, retinet. Ca. V.

Factum est autem. Nec tempore nec loco turba a studio sanādi cohibet: vespere incūbit: & tamen sequit: stagnū occurrit:

☞ & turba

NICO. DE LY.

☞ a ¶Et in synagoga &c. Hic consequenter describit doctrinæ xp̄i confirmatio per miracula xp̄i. Sicut enim illa quoꝝ cognitio subest naturali facultati intellectus: cōfirmant esse vera per reductionem ad prima principia: sic veritas illorū quæ transcendunt naturalē facultatem intellectus, de quibus erat doctrina xp̄i: cōfirmatur per operationem miraculoꝝ: quæ a solo deo possunt fieri: & ideo cum inducuntur ad cōfirmationem alicuius doctrinæ, ostendit esse vera: cum deus testis esse non possit alicuius falsitatis. igitur ad hoc inducuntur hic duo miracula in speciali. Primum est de dæmoniaco curato. Secūdum de socru petri a febribus curata ibi: Surgēs autem de synagoga. Tertio multa ponuntur in generali, ibi: Cum em sol occubuisset: oēs qui habebant infirmos &c. Et patet snia istarum partium vsq; ad finē ca. ex dictis Mar. i. vbi ista posita sunt eodē ordine quo hic & expōsita.

☞ a ¶Et in synagoga &c. Per hoc autē cp xp̄s increpauit dæmonē q̄ suam potestatem cōfitebat & sanctitatē, ei silentiū imponens docuit nos fugere laudes turpium personarum: quia sicut dicit Seneca libro de virtutibus. Tam triste tibi sit laudari a turpibus quam si laudaris ob turpia.

b ¶Socrus autem simonis tenebatur magnis febribus &c. Per quam significatur persona, iracundiæ calore aut concupiscentię laborans: super quā stat iesus, istas passiones mitigat: & tunc ei deuote ministrat. c ¶Cum autem sol occidisset &c. Per hoc significauit cp passio sua in qua iustitiæ sol occidit futura erat medicina omnis spūalis infirmitatis. d ¶Facta autem die, egressus ibat in desertum locū. Dans in hoc exemplum prædicatoribus reuertendi ad solitudinem contemplationis post laborem prædicationis. & vt gratias deo agant de profectu præterito: & se disponant pro futuro. Ca. V.

Factum est autem cum turbæ. Descripta prædicatiōe christi & eius confirmatione: hic consequenter describitur conuersio aliquorum ad ipsum. Et primo describitur eoꝝ vocatio ad discipulatū christi. Secundo eoꝝ promotio ad apostolatū: sequenti capitulo, ibi: Factū

& turba vrget: & ideo ascēdit in nauim petri. a ¶ Secus sta. Be. Stagnū, pñs sæculū designat. Dñs aūt iā nō in stagno: quasi iā nō in carne passibili: sed secus stagnū: ga in ea carne in qua passus est, stabilitatē ppetuæ qetis adipt. b ¶ Genesareth. A ꝓprietate loci, quasi generās aurā: ga crispantibus aquis de se auram emittit.

¶ Cōuentus turbarū, fidē designat ppl̄oꝝ.

be irrueront in eum, vt audirēt ver
a ¶ qui magna fecit in terra, transit ad mare, vt & ibi faciat: & dñs maris terræq; appareat.

b ¶ legem.

a bum dei: & ipse stabat secus stagnū a
b genesareth. Et vidit duas naues b
¶ legem.

d stantes secus stagnū: piscatores au c
¶ a naui in litus.

e tem descenderant & lauabāt rætia.
Ascendens autem in vnam nauim d
b quæ erat simonis, rogauit eum a
¶ ab amore terrenorum.

terra reducere pusillum. Et sedens
docebat de nauicula turbas. Vt
cessauit autē loqui, dixit ad simo
a ¶ ad christum ascendentem in altum.

b ¶ quia boni & gentiles para
ti erant accipere legem.

nem: † Duc in altum: & laxate rētia e
vestra in capturam. Et respondens
¶ sicut humilis.

simon dixit illi: Præceptor per to f
¶ per veterem legem laborantes nullū duximus ad vitam.

tam noctem laborantes, nihil cœ
k pimus: in verbo aūt tuo laxabo ræ
re. Et cum hoc fecissent, conclusę

¶ Pisces sunt qui hanc vitā enauigant.

runt piscīū multitudinē copiosam.
¶ Moraliter. Rumpitur q diuitias & pauperates non sustinet.

l Rumpebaṫ aūt ræte eorū: & annue h
runt sociis qui erāt in alia nauiut
venirēt & adiuuarēt eos. Et venerūt
a ¶ quia ecclesiā & synagogā cōuertit.

m & impleuerūt ambas nauiculas ita
vt † pene mergerent. Quod cum vi i
deret simō petrus, pcidit ad genua
iesu dicens: Exi a me dñe: qa homo k
n pctōr sum. Stupor em̄ circundede l
rat cū, & oēs q cū illo erāt in captu
¶ circundederat stupor.

ra piscīū quam cœperāt. Similiter
autē iacobum & iohannē filios ze
bedei: qui erant socii simonis. † Et m
o ait ad simonem iesus: Noli timere: n

Mystice autem nauis petri ſm matthæum fluctuat: ſm lucam repletur piscibus: & principia fluctuātis ecclīæ: & posteriora eiusdē agnoſcas. Non turbatur ista quæ petrum habet: turbat illa quæ iudam habet in vtraq; tamen petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus ergo proditorē, ne per eū plurimi fluctuemus. k ¶ Exi a me domine &c. Per petrum, qui est socijs per totam noctē laborans nihil cœperat: & in verbo christi cœpit multitudinem piscium copiosam: & tamē sibi nō attribuit, nisi culpam, dicens: Exi a me dñe: quia homo peccator sum, ſignificatur ꝑdicator euangelij: qui ꝓprie innitēs virtuti, nihil profecit: sed innitēs diuinæ virtuti, facit magnum profectum: itā nō debet attribuere sibi nisi defectum: & tunc a deo confortatur dicēte.

n ¶ Noli timere. & maior profectus sibi promittitur cū subdit.

✳ Ex hoc iam

liantur sub illis. Sed cū moribus nō voce cōtradicunt: & nolūt ab illis gubernari quoꝝ vita & ꝑdicatio ipsoꝝ cōtraria est voluntati. n ¶ Stupor em̄ &c. Excusat petrū: non studio malitiæ: sed ex humano defectu hoc dixisse. Admirabatur autem diuina dona: & quo plus meruerat, hoc ꝑsumebat minus. Et talis humilitas mertur piam domini consolationē. o ¶ Noli timere. Beda. Non recedit: sed ad litus perduc it: & viuificandi potestatem tribuit. In quo significatur q̄ spirituales viri & si ꝑtis turbarum commoti: non tamen

☞ debent

NICO. DE LY.

✳ b ¶ Et vidit duas na. &c. Bed. Duæ naues mystice circumcisionē & ꝓpitium significant: quas vidit dñs: nā in vtroq; populo nouit qui sunt eius: & ad futuræ vitæ tranquillitatē quasi ad litus videndo adducit. Hoc est misericordiæ visitando, ꝓuehit. e ¶ Duc in altum & laxa. ræ. &c. Amb. Mystice autem nauis petri ſm matthæum fluctuat: ſm lucam repletur piscibus: & principia fluctuātis ecclīæ: & posteriora eiusdē agnoſcas. Non turbatur ista quæ petrum habet: turbat illa quæ iudam habet in vtraq; tamen petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Cauemus ergo proditorē, ne per eū plurimi fluctuemus. k ¶ Exi a me domine &c. Per petrum, qui est socijs per totam noctē laborans nihil cœperat: & in verbo christi cœpit multitudinem piscium copiosam: & tamē sibi nō attribuit, nisi culpam, dicens: Exi a me dñe: quia homo peccator sum, ſignificatur ꝑdicator euangelij: qui ꝓprie innitēs virtuti, nihil profecit: sed innitēs diuinæ virtuti, facit magnum profectum: itā nō debet attribuere sibi nisi defectum: & tunc a deo confortatur dicēte. n ¶ Noli timere. & maior profectus sibi promittitur cū subdit.

✳ Ex hoc iam

A ☞ debent habere voluntatē dimittēdi ecclīasticū munus vt securius & trāquillius viuāt. Nemo de suæ cōscientia culpæ tremēs: vel de aliorū innocentia stupēs: sanctitatis iter formidet aggredi. a ¶ Ex hoc iam &c. Be. Hoc ad ipm petrū ſpecialiter ptinet: cui exponit qd captura significet piscīū. Sed sicut tunc per rætia pisces: sic per

Mystice. verba aliqñ capiet hoies: in quo petro est typus totius ecclīæ. b ¶ Relictis om. Beda. Mystice finem ſeculi significat quo ad huius mundi salo qui xpō inhæserint, penitus sunt recessuri. c ¶ In vna ciui. Hic duo aduentus in capharnaum notant. Primus incarcerato iohanne qñ fecit cōtinue illa tria miracula. Sed's qñ descēdit de mōte electis apīs, qñ fit istud miraculū de leproso. d ¶ Vir plenus. Amb. Be. Quar

Gen.ab. to signo ex quo in capharnaum venit, isteſ natur. Nam sicut quartum diem sole illuminauit, & clariorem cæteris fecit diebꝰ cum illucescerent elementa mundi: sic & hoc clarius opus debet existimari. Secundum matthæum post nouum testamentū deuotione audiendi ipsum. a ¶ Et ipse sta. &c. lacus magnus est per quē trāſitio r danis fluuius. Et quia ibi extenduṅ aquæ in latitudine magna: aliqñ vocaṫ stagnū aliqñ lacus: & aliqñ mare ſm modum loquendi hebraicū: quo ois cōgregatio magna aquaꝝ vocatur mare: ſm illud Gen. 1. a. Congregationesq; aquarum apellauit maria. c ¶ Piscatores aūt descen. & laxā. ræ. amouentes immundicias vt rætia plus carent: qa nullos pisces cœperant: vt patet ex sequentibus. d ¶ Ascendens aūt in vnam nauim, vt ppli plausum declinaret & de naui ppm sedentem in littore cōuenientius doceret. e ¶ Duc in altum. hoc est ad locum aqua magis ꝓfundū: qui est cōueniētior ad piscādū. f ¶ Præceptor per totā no. labo. ni. cē. q̄uis diligēnam magnā adhibuimus. g ¶ In verbo aūt tu. la. ræ. i. confidens in virtute verbi tui. h ¶ Rumpebatur aūt ræte eorū. Ex quo patet duplex miraculum: quia non solum cœperant magnam multitudinem piscīū supra modum solitū & possibilē per vīs humanā: sed etiā illa multitudo retinebatur in ræte rupto: ideo subditur: i ¶ Quod cū vt. ſimon pe. pro. ad ge. ie. ꝓpter ꝓdicta miracula facta: dicēs: k ¶ Exi a me domine: quia homo peccator sum. Reputabat enim se indignum prę ſentia tam ſanctæ personæ. l ¶ Stupor enim circundederat cum. id est admiratio magna propter facta christi insolita. m ¶ Et ait ad ſimonem iesus. ipsum consolando.

☞ ✳ Ex hoc iam

n ¶ Noli timere ex hoc. id est de cætero.

a ¶ nondū eligitur in apostolatū, sed prædicatur aliquando sit eligendus.

a Ex hoc iam eris hōies capiens. Et b
a ¶ qa adhuc habent voluntatē redeundi.

b subductis ad tērram nauibus, re
lictis omnibus secuti sunt eum.
a ¶ al's: veniſſet in vnam ciuitatem.

c † Et factum est cum ēſſet in vna ciui c
d tatum: & ecce vir plenus lepra, & vi
e dens iesum: & ꝓcidēs in faciē suā:
a ¶ Bed. Amb. Voluntati ptātem tribuit: nec quasi incredulus dubitat: sed suæ colluuiōis conscius non præsumit.

f rogauit eum dicens. Dñe, si vis po
tes me mundare. Et extendēs ma
a ¶ In hoc humilitas. ¶ Bed. Nō ꝙ sine tactu sanare nō posset: sed vt indicet se nō subiectū esse legi. b ¶ In hoc pietas. ¶ Eo gñe sanat q̄ obsecratur. Si vis po. me mun.

g num, tētigit eū iesus dicens: † Vōlo
a ¶ In hoc maiestatis potentia. b ¶ qa dixit & facta sunt. c ¶ Amb. Nihil mediū inter ꝓcæptum & opus qa in ꝓcæpto est opus.

h mūdare. Et cōfestim lēpra di
i cessit ab illo. Et ipse præcēpit illi,
a ¶ nō erat necesse vt sermone iactaret qd' corpore ꝑferebat. b ¶ mittit ad sacerdotes, ꝓpter humilitatē: & vt videntes credant ei, vel nō credentes inexcusabiles sint.

k vt nēmini dicer et: sed vāde, ostenda ¶ non debent auferri signa prius q̄ veniant significata.

l de te sacerdoti: & ōffer pro emun
a ¶ Pro emundatione offerebant tortā panis turtures duos: & sextarium olei.

m dātione tua sicut p̄cēpit moyses in
testimonium illis. † Perambulabat
¶ sanitatis & doctrinæ.

n aūt magis sermo de illo: & cōueniebant turbæ multæ: vt audirent & curarent ab infirmitatibus suis. Ipse d
o aūt secedebat in desertū & orabat.

p Et factum est in vna dierum: & ipse e
q sedebat docens: Et erant pharisæi sedentes: & legisdoctores qui venerant ex oīi castello galilææ & iudææ & hierūm: & virtus dñi erat

in desertis locis esse: & cōueniebāt ad eū vndiq;. o ¶ Et ora. &c. Qñ orat, theoricā vitā: qñ sanat, actiua informat. Beda. Sanat vt deus: orat vt hō. In vrbe miracula facit: in deserto orat: vt & actiue & cōtemplatiue documēta mōstret: ne qs ꝑ cura ꝓximi amorē

C deserti secedit & orat, q exurgentē strepitum vitioꝝ ꝓmit: & quoddam sibi cū dño intra se desertū q̄rit: vt cū illo exteriore tumultu cessante, ꝓ interna desideria silenter loquat. p ¶ Et fa. est &c. Be. Vbi sedēs docuerit, lucas breuiādi gratia ptermīt, sed matthæꝰ in ciuitate sua. marcus in capharnaum hoc eū feciſſe testat. Sed ciuitas xpi dr galilęa: in q̄ erat nazareth & capharnaū: ad distinctionē regionis trāsmarinæ gerasenorum: de qua trāsfretādo venerat galilæam: sicut matthæus scribit. Vel ipsa capharnaum ciuitas xpi est: quā nō nascēdo sed virtutib⁹ illustrādo sua fecerat. q ¶ Et erāt &c. Amb. Inter cęteros remedia debilium, cōueniētib⁹ ex oī pte doctoribꝰ hæc paralytici sanatio describit: vt magna & magnę rei significatiua. vñ orasse ꝑmittit nō ꝓpter suffragiū: sed ꝓpter dandū exemplum in q̄ docet vnusq; ſcę æger petēde salutis ꝑatores adhibere per quos vitę nr̄æ

☞ compago

NICO. DE LY.

✳ a ¶ Ex hoc iam eris ho. ca. per sanā doctrinā trahēdo ad vitā beatam. Verbū em̄ dei hamo piscatoris cōparaṫ: qa sicut hamus nō capit piscē nisi ab ipo capiatur: sic nec verbum dei capit hoiem ad vitam æternā: nisi ipm verbū mētę ipſi⁹ capiaṫ. b ¶ Et sub. &c. se. sunt. s. simon petrus & alij q erāt cū eo. Et licet andreas hic nō nominetur: tñ intelligiṫ ibi fuiſſe: ſm q̄ dicit Aug. vt hr̄ ex verbis Mar. iij. & Mar. j. Dicunt tñ aliqui q̄ isti nō secuti fuerunt xpm tunc ei rotaſr in hæredo: sed causa reuerentiæ aliquantulū secuti sunt eū associando: ad propria tñ reuersuri. Sed postea vocati sunt, nō reuersuri amplius ad propria. De qua vocatione loquit matthęus & marcꝰ. Alij vero dicunt q̄ ista vocatio de qua hic loquit lucas, est eadē cū illa de qua loquit matthæus & marcus: quia vocati sunt ſm pliciter ad societatem xpi: & hoc videt verius: quia hic dr: relictis oibus secuti sunt eū. Qui modus loquēdi, ꝓprie nō cōuenit nisi adhærētibus xpō totaliter. Itē qa hoc dicit petro a xpō: Ex hoc iam eris homines ca. i. de cætero vacabis ꝑdicationi. Et tali modo loquendi vtuntur matthęus & marcus: qui ſm alios describunt vocationem eorum ſimpliciter adhærēdo christo absq; reuersione ad propria. c ¶ Et factum est. Hic ꝓr describitur vocatoꝝ cōfirmatio per opera miraculorū. Et describuntur hic duo miracula. Primum est de leproso sanato, secundū de paralytico cui

†De pœnitē. j. ca. voluiſſet

D

✳ Et ecce viri

Universidad de Deusto Biblioteca

Allego.

cõpago resoluta: actuũq; nostroꝝ clauda
vestigia verbi cœlestis remedio reformẽ-
tur. a ¶ Viri portantes. Allegori. id est
erigẽtes ad superiora animum hominum
quibus exterioris hois debilitate torpentem
quorum rursus adminiculis & attollere &
humiliare, se facilius ante iesum locetur:
dñico dignus videri aspectu. Humilitatẽ
enim respicit deus. b ¶ Et quærebãt &c.
Beda. Desiderant offerre: sed turba inter-
posita recludunt: qa sæpe aĩa posit infir-
mi corporis desidiam ad deũ respiciens: &
diuina gra innouari desideram: pristinæ
cõuersationis obstaculo retardatur. Sæpe
dum cũ deo in oꝛonibus colloquit: turba
cogitationũ interueniẽs: acie mẽtis nexꝰ
videat, intercludit. Sed non est exterius in
infimis vbi turbæ tumultuant remanen-
dum: sed tectum domus in qua xp̃s docet
ascendendum. i. sacræ scripturæ sublimi-
tas est appetẽda & lex dei nocte dieq; me-
ditanda: qa in custodiẽdo mones dei cor
rigit iunior viam suã. Et patefacto tecto. i.
reseratis scripturis, eger submittitur: quia
ad xp̃i humilitatem fidei pietate descendi
tur: & ad xp̃i notiam venit. c ¶ Et per-
tegu. Beda. Domus iesu tegulis tecta de-
scribitur: qa sub cõemptibili litterarũ ve
lamine si assit doctor q referet diuina, spi-
ritualis gr̃æ virtus inuenit. Quod cũ lecto
deponitur: significat ab hoie adhuc in ista
carne constituto xp̃um debere cognosci,
d ¶ Quorum fi. Beda. Multũ valet fides
propria cuiusq; cum per alienam fidẽ ho-
mo interius & exterius sit saluatus. Beda.
Hæc curatio paralytici significat saluatio
nem aĩæ suspirantis ad deum de diuturna
illecebra carnalis inertiæ quæ indiget bo-
nis doctoribus qui eam subleuent & chri
sto offerant: & p ea intercedant. Qui apud
marcũ quattuor fuisse legunt, ꝓpter quat-
tuor euãgelioꝝ libros, seu, ꝓpter quattuor
virtutes: qbus ad ꝓmerẽda hospitatr̃ men
tis fiducia erigitur: quæ sunt, prudẽtia: for
titudo: temperantia: iustitia. e ¶ Homo
remittuntur &c. Tu hõ pctõr, ego deus q
pctã remitto: qui aliog; merito tibi pctã re
laxo. Qui ergo pctis grauatur: adhibeat
ecclesiã quæ pro eo precetur. Quia, p cul
pa aĩæ etiam corpus infirmabatur: ideo sa
naturus corpus priꝰ sanat aĩam. f ¶ Quis
potest dimittere &c. Nemo dimittit pctã
nisi deus qui per eos quoq; dimittit qbus
ptãtem dimittẽdi dedit. Cum ergo xps di
mittat: vere deus probat. Verum testimo-
nium deo reddunt: sed psonã xp̃i negãdo
falluntur. Perfidia em cõsteri põt credere
non põt: Itaq; testimoniũ nõ deest diuini-
tati: fides deest saluti. Deus aũt volens sal-
uos facere pctõres: & occultoꝝ cognitiõe
se deum esse demõstrat: & admiratione fa-
ctorum illis mẽdens: Quid cogitatis mala
in cordibus vestris? Eadẽ maiestate & po-
tentia qua cogitationes vestras intueor:
possum hoibus delicta dimittere. Ex vo-
bis intelligite quid paralyticus consequa-
tur. Sed quia spũalem gratiam nõ cogno-
scitis: nec creditis quod interius factũ est:
probetur signo visibili quod nõ minoris
constet esse potentiæ: vt in filio hominis
latentem cognoscatis potentiam maiesta
tis qua potest peccata dimittere vt deus.

Leui. 13.a g ¶ Vt autẽ co. &c. Ambro. Magnus facer
dos lepram videbat in cordibus iudæoꝝ:
& peiores ostendit illo leproso cui purga
to iussit se offerre sacerdoti. Sed hos sum-
mus sacerdos repudiat: ne alios quoq; eo-
rum lepra cõtamĩet. h ¶ Tibi dico sur.

Beda.

a ad sanandũ eos. † Et ecce viri por-
tantes in lecto hoiem qui erat para
b lyticus: & quærebãt eum inferre &
ponere ante eum. Et non inuenien
tes qua parte illum inferrent præ
c turba: ascẽderunt supra tectum, &
¶ diuinitati cognitam.
per tegulas submiserunt eum cũ le
a ¶ Non paralytici qui sensu carebat.
d cto in medium ante iesum. Quoꝝ
e fidem vt vidit, dixit: Homo, remit
tuntur tibi pctã tua. Et cœperũt co-
gitare scribæ & pharisæi dicentes:
f Quis ẽ hic q loquit blasphemias?
† Quis põt dimittere pctã nisi sol9
g deus? Vt autẽ cognouit iesus cogi-
tationes eorũ, rñdẽs dixit ad illos:
Quid cogitatis † mala in cordibus
a ¶ dicto facere. ¶ qđ solus no-
vris? Quid est facili9 dicere: dimit-
ui, qui dimitto. a ¶ qđ vos etiã videre pote-
stis. ¶ Innuit resurrectionem omnium.
tunc tibi pctã? an dicere: surgẽ & am
¶ qa idem est filius hoĩs & deus.
bula? † Vt aũt sciatis qa fili9 hoĩs ha
bet ptãtẽ in terra dimittẽdi pctã, ait
a ¶ vt qđ fuit testimoniũ infirmitatis sit, pba
h palytico. Tibi dico surge: tolle † le-
tio sanitatis. a ¶ ne xp̃iana fide curatus, more
ris in perfidia iudæoꝝ.
ctum tuũ: & vade in domũ tuã. † Et
a ¶ Be. magna virtꝰ vbi sine mora salꝰ impiũ
comitat: vñ merito q aderãt relictis blasphe
mijs stupẽtes ad laudẽ uertũr rãte maiestatis
cõfestim cõsurgẽs coram illis, tulit le
ctum in quo iacebat: & abiit i domũ
i suã magnificãs deũ. Et stupor appr̃
hendit oẽs: & magnificabãt deum.
Et repleti sunt timore dicentes: qa
vidimus mirabilia hodie. † Et post b
a ¶ non tam corporeo q̃ miserantis intuitu.
hæc exiit: & vidit iesus publicanum
a ¶ leui additus vel assumptus. qa diuina eũ
electio assumpsit & in numero apl̃oꝝ addi-
dit. b ¶ ptinaciter lucris inhiãtẽ. c ¶ relos gre
noie lẽui sedẽtem ad tẽlonæũ, & ait
ce: vectigal. a ¶ Amb. nõ gressu corporis sed
mẽtis affectu. ¶ amodo. b ¶ nõ lucra.
illi: Sequere mẽ. Et relictis oĩbus
a ¶ nõ leuitate ductus: sed virtute operũ & di
uina potentia intus operante: sequit tam cor
pore q̃ mente.
surgẽs secutus est eũ. Et fecit ei con
k uiuiũ magnũ leui in domo sua: Et
a ¶ Be. viderãt publicanũ a pctis ad meliora
cõuersum, locũ inuenisse pniæ: & ob id etiã
ipsi non desperant salutem.
erat tũrba multa publicanorum &
aliorũ qui cũ illis erãt discũbentes
a ¶ Dupliciter erant: qa & se iustos putant cũ
sint supbi: & illos reos cũ iã pœnitẽt. b ¶ de
ieiunio gloriantes. ¶ vel uerunt.
† Et murmurabant phãrisæi & scri- a
bæ eorũ, dicẽtes ad discipulos ei9:
l Quare cũ publicanis & pctõribus
mãducatis & bibitis? Et rñdens ie-

Beda. Surgere, est aĩam a carnalibus desi- C
deriis abstrahere. Lectum tollere, carnẽa † Mar
rennis desideriis ad voluntatem spiritus a. Mat.9.
attollere. Domum ire, ad paradisum redi-
re: vel ad internã sui custodiã ne iterũ pec-
cet. Ecce per remissionẽ pœnæ remissionẽ
culpæ intellige. i ¶ Et stu. Amb. Spectat
surgentẽ increduli: miranꝝ abeuntẽ: & di-
uini opis miracula malũt timere q̃ crede-
re. Nã si crederẽt, nõ timerẽt: sed diligerẽt.
Perfecta em dilectio foras mittit timorẽ. k Leui.3.a.
k ¶ Leui. Bed. Idẽ leui qui & matthæus. d.
Sed lucas & marcus propter honorẽ euan
gelistæ, nomen vulgatũ tacent. Matthæus
autem in sermonis principio: accusator sui
factus, matthæum seu publicanum se no
minat: ne quis a salute desperet pro imma
nitate peccatorum: cum ipse de publicano
in apl̃m: de teloneario in euangelistam sit
mutatus. Beda. Amb. Reliquit propria: q. Mat.9.b
rapiebat aliena. Nec solum lucra reliquit
vectigalium: sed & periculum cõtemnit:
quod poterat venire a principibus sæculi
quia rationes vectigalium incompositas
reliquerit. Et quia in nullo prorsus huius
vitæ respectum vel cogitationẽ sibi reser
uauit, dñicoꝝ talentoꝝ fidelis dispensator
esse meruit. Bed. Per matthæi electionẽ, fi
des gentiũ: quæ prius mũdanis inhiabant
sed nunc corpus xp̃i sedula deuotione re-
ficiunt, exprimit. Per superbiã phariseoꝝ a
insinuat iudeoꝝ: inuidia quæ de gentiũ fa Mat
lute torquetur. l ¶ Quare cũ pu. Amb.
Oĩs quæstio ex lege quę tenax iustitiæ, nõ ag
habet misericordiam. Oẽs ergo declinaue
runt: sed eius austeritatem missus filius de
gratia euangelica temperauit. Prouocat et
go ad pniam pctõres: cuius cibus & potus
& ambulatio & oĩa quæ gessit saluti fer
uiunt. ¶ Amb. Beda. Qui domicilio chri-
stum recipit interno: maximis exuberan-
tium pascitur delectationibus voluptati.
Itaq; dominus ingreditur, & in eius qui
credidit

NICO. DE LY.

b ¶ Et post hæc exĩt. Hic oñr descri Mar.2.c.
bitur vocatio matthæi: & primo describi
tur ista vocatio. scdo describit murmurã
tium cõfutatio, ibi: Et murmurabant filia a
primæ partis patet ex dictis Matth. ix. b.
d ¶ Et mur. Hic cõsequenter describitur
malignantium cõfutatio: & hoc in tribus
casibus. Secundus, ponitur ibi: At illi di-
xerunt: Tertius, in principio sequentis ca
pi. Primus casus est: quia phariseimur-
murabant
✳ a ¶ Et ecce viri &c. para. Paralyti- Mat.9.
cus est pctõr operibus meritoꝝ priuatus
sed iacer in lecto, qñ tenet eum pctã consue
tudo. Ipsum aũt portãtes, sunt iusti pro eo
deprecantes: & sic ponunt eũ ante iesum: q
eum respicit qñ pces eoꝝ exaudit. Et nunc
lectum suũ tollit: qñ a pctõꝝ cõsuetudine
recedit: & vadit in domum suã: qñ bonis
actibus festinat ad patriã cœlestẽ: & ppius
deũ magnificat de tali mutatione: qñ est
dexteræ excelsi. b ¶ Et post hæc exĩt &
vi. ic. &c. Sequitur. c ¶ Et fecit ei cõui-
ma. le. &c. Chryso. Christus quodlibet ge
nus remedij exhibebat: & non solũ dispu
tando, & præstando sanitatũ remedia: vel
etiam redarguendo æmulos: sed etiam co
medendo nõnullos errantium dirigebat.
Inde nos instruẽs q̃ quodlibet opus & co
pus põt nobis vtilitatem afferre. Et publi
canorum participationẽ nõ vitauit: ꝓpter
vtilitatẽ sequentẽ: more boni medici qui
✳ nisi sanie

credidit, recũbit affectu. Sed rursus accẽdit inuidia pfidoꝝ & futu C
ræ pœnæ spes præfigurat. Epulantibus em fidelibus & in regno
cœloꝝ recumbẽtibus: pfidia ieiuna torquebit. Ostẽdit etiã quãtũ
interfit inter æmulos legis & gr̃æ: qa q legẽ sequunt: mẽtis sãmẽ
patienẽ æternã. Qui ẏo in interioribus verbũ receperint: alimẽti
cœlestis & fontis vbertate recreati esurire
& sitire non pũt: & ideo q aio ieiunãt mur
murant, dicentes: quare cum pu. &c. Filij
diaboli venenũ serpẽtis diffundũt. Serpes
primã vocẽ emisit, dicens euæ: quid vtiꝰ
deus dixit: Nolite manducare ex oĩ ligno
hunc imitantur isti. a ¶ Medico. Chri-
stus medicus qui miro medicãdi gñe vul-
neratus est propter iniqtates nostras. Hoc
medicamine serpentis venenum excludi-
tur. Qui hoc medicamẽto vitur, nõ rema
net ieiunus. b ¶ Vocare iustos. Bed. lu-
stos vocat eos qui dei iustitiã ignorantes,
& suam volentes constituere: iustitiæ dei
non sunt subiecti: & de lege præsumentes
gratiã euangelij nõ quærunt. Pctõres qui
sua mala attendentes nec per legẽ se posse
iustificari putantes: xp̃i se gratiæ ꝓniten
do submittunt. c ¶ Quare disci. Beda.
Matthæus dicit ip sos discipulos hoc quæ
sisse. Sed sciendũ qa vtriq; qsierunt. Beda.
Spũaliꝰ discipuli iohãnis & phariseoꝝ: ie-
iunare: qa q opa legis vel traditiones ho-
minum sequit: vel q etiã vocẽ xp̃i tm aus-
re pit: abstinẽs a bonis, ieiuno corde ta
bescit. Sed q xp̃o adhæret, reficit: qa carne
eius epulaꝰ & sanguine. Iohannes vinum
& siceram nõ bibit: qa abstinentia meritũ
auget: cui nulla est potentia naturæ. Dñs
aũt q pctã põt cõdonare: cura pctõribus
declinaret: quos abstinẽtibus poterat face
re iustiores? Ieiunat & christus, ne præcæ-
ptum declines. Manducat cum pctõribus:
vt gratiã & ptãtem intelligas. d ¶ Num
quid po. Bed. Morafr. Qz diu sponsus no-
biscum est & in læticia sumus, nec ieiuna-
re possumus nec lugere. Cũ aũt ꝓpter pec
cata ille recedit: tunc indicendum est ieiu-
nium: & recipiẽdus est luctus. e ¶ Filios
sponsi. Beda. Sponsus, christus: sponsa, ec
clesia. De hoc sancto connubio apostoli
sunt creati per lauacrũ regenerationis. vñ:
Marꝰ filios nuptiarũ eos appellat. Qui lu
gere & ieiunare nõ possunt q̃diu spõsum
in thalamo vident: & sciunt esse cũ spon
sa: sed qñ transierint nuptiæ & passiõis &
resurrectionis tps aduenerit: tũc filij spon
si ieiunabunt, desiderantes iudicis aduen-
tum. f ¶ Venĩet autem. Beda. Q. Factus
ri estis: vt lugentes ieiunent: qa estis spon
sum occisuri. Hic luctus ab sentiæ sponsi,
non tm post mortem sponsi: sed & ante in
carnationem illius per totum huius sęculi
tpus est celebratus: qñ desiderabant sancti
derant sancti aduentũ iudicis: Nec; hic lu-
ctus requieuit nisi q̃diu cũ discipulis dñs in carne cõuersatus est.
g ¶ Tunc ieiũ. De vtroq; ieiunio, qđ est in tribulatione vel gau
dio respõdet: Cũ ablatus erit sponsus tunc erunt in mœrore & lu
ctu: donec per spm̃ spm̃ cõsolatio tribuat: quo dono percepto, ie-
iunium quod fit per læticiam, iam renouati in vitam spũalẽ cele-
brabunt. Et hic prius agit de ieiunio quod pertinet ad humilitatẽ
tribulationis. Illud autem qđ ad gaudiũ mẽtis pertinet, qñ mens
ad spũalia suspenditur: & ideo a cibis corporeis alienatur, sequen
tibus fiftudinibus significat: ostẽdens q̃ carnalibus & ob hoc ad
huc veterem sensum trahentibus, hoc genus ieiunij nõ congruit.
h ¶ In vestimentum. Beda. Veteri vestimento comparantur di
scipuli: qui adhuc sunt vetus homo. Quibus nouus pannus. i. ali
noua vestis. i. doctrina nouæ vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa
particula quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum
illa doceat generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed
ab omni læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij
illa par

a ¶ Iõ vos declino: qa putatis vos nõ egere.
sus dixit ad illos. † Non egẽnt qui
a ¶ qui gratiã nõ quærũt. b ¶ hos iuuo q̃ pœ-
nitendo dant locum gratiæ.
a sani sunt, medico: sed q̃ male habẽt
a ¶ q iustitiæ suę cõfidũt. b ¶ cõuerti volẽtes.
b Nõ em veni vocare iustos, sed pec-
catores in pniam. At illi dixerunt
c ad eum: Quare discipuli iohãnis a
ieiunãt frequẽter & † obsecratiões
faciunt, similiter & pharisæorũ: tui
aũt edunt & bibunt? Quibus ipse
d ait: † Nunqd potestis filios sponsi b
dum cũ illis est spõsus, facere ieiu-
nare? Veniẽt autem dies cũ ablatus
a ¶ ab amore mundi nõ solum
a cibis. ¶ in humilitate tribulationis.
g fuerit ab illis sponsus: tunc ieiũna
a ¶ quare nondũ ieuniat apl̃is ieiunium.
bunt in illis diebus. Dicẽbat aũt &
similitudinem ad illos: † Quia nemo c
a ¶ particulã. b ¶ ablatã. ¶ ieiunio vitioꝝ.
comissũrã a vestimẽto nouo immit
h tit in vestimentum vetus: alioquin
¶ qa incipit displicere & si ante placuerit.
& nouũ rumpit, & veteri nõ † conue
a ¶ ablata. ¶ Vitæ nouę mysteria nõ sunt cõ
mittenda mẽtibus nondũ innouatis.
nit commissura nõuo. Et nemo mit d
k tit vinum nouum in vtres veteres:
¶ Quod si fit: nec rudes mẽtes ꝑ pati possent
& ipsa doctrina nihil ꝓdesset: & ipsę mẽtes põ
dere pctõꝝ suffocant vel ꝑmuntur.
alioquin rumpet vinum nouum
vtres: & ipm effundet: & vtres peri
¶ Noua mysteria innouatis mentibus com-
mittantur.
l bunt. † Sed vinum nouum in vtres
a ¶ doctrina memorię tradit: & mẽs nõ est si
nouos mittendũ est: & vtrãq; cõserv
ne fructu. a ¶ vult em̃ poſtea si innouat: qđ
uanẽ. Et nemo bibens vetus statim e
vult nouũ: dicit em̃, vetus melius9 est. f

ad vitã pfectionis, opa inconsueta sunt eis difficilia: sed paulatis
ue assuefaciendo efficiuntur eis facilia & delectabilia.
✳ nisi sanie tãgeret, a morbo nõ liberaret. a ¶ Quare discipuli &c. Morafr.
p pharisæos: q diuisi interpranẽ: hæretici ab ecclia pcisi significã-
tur. p discipulos ergo iohãnis q se cõiunxerunt pharisæis, signifi
cant simplices xp̃iani: q cũ hæreticis familiaritatẽ cõtrahũt ex ali-
qua occasione: & ex hoc aliqñ trahunt ad eoꝝ mala. b ¶ Nunqd
&c. q. d. Nõ, ꝓpter qđ apud, pharisæos ægypti monachos statu
tum fuit vt nullus ieiunaret a paschate vsq; ad ascẽsionem, ꝓpter
gaudiũ resurrectionis xp̃i quo tpe frequenter discipulis apparuit
& cum eis comedit: vt dr̃ in collationib? patrũ collatione prima
Theonę abbatis. c ¶ Quia nemo com. &c. Peristas si vestitudines
significat q̃ doctrina nouę vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa
particula quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum
illa doceat generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed
ab omni læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij
illa par

murabant de cõiuratione xp̃i cũ pctõribus in cibo & in potu: quã murmuratio-
nem xp̃s ostẽdit irrõnabilẽ: & patet ex dictis Mat. ix. Scdo casus est q̃ arguebãt di-
scipulos xp̃i eo q̃ nõ ieiunabãt sicut phari-
sæi & iohãnis discipuli: sed xp̃s eos excu
sabat rõnabiliter: & patet snia ex dictis Mat.
ix. hoc excæpto. c ¶ Quia nc. com. &c. † Mat.9.
cõmissura idem est q̃ iunctura. Et dr̃ a cõ, c.
qđ est simul: & mitto tis. qua si simul mit- Mar.2.c.
tere. Illa enim quæ cõiunguntur, simul mit
tuntur. d ¶ Et nc. &c. vi. ꝑ sue tudinarie.
e ¶ Statim vult. i. repente. f ¶ Dicit em̃
ve. melius. qa magis sapit sibi, ꝓpter con
suetudinẽ bibẽdi: eo q̃ cõsuetudo est quæ
dam natura: sed paulatim assuefaciẽdo ad
bibendum nouum tandẽ efficit sibi sapi-
dum. Et eo mõ hoibus conuersis de nouo
testamento illius per totum huius sęculi
incarnationem. Post ascensionẽ vero desi
derant sancti aduentũ iudicis: Nec; hic lu-
ctus requieuit nisi q̃diu cũ discipulis dñs in carne cõuersatus est.
g ¶ Tunc ieiũ. De vtroq; ieiunio, qđ est in tribulatione vel gau
dio respõdet: Cũ ablatus erit sponsus tunc erunt in mœrore & lu
ctu: donec per spm̃ spm̃ cõsolatio tribuat: quo dono percepto, ie-
iunium quod fit per læticiam, iam renouati in vitam spũalẽ cele-
brabunt. Et hic prius agit de ieiunio quod pertinet ad humilitatẽ
tribulationis. Illud autem qđ ad gaudiũ mẽtis pertinet, qñ mens
ad spũalia suspenditur: & ideo a cibis corporeis alienatur, sequen
tibus fiftudinibus significat: ostẽdens q̃ carnalibus & ob hoc ad
huc veterem sensum trahentibus, hoc genus ieiunij nõ congruit.
h ¶ In vestimentum. Beda. Veteri vestimento comparantur di
scipuli: qui adhuc sunt vetus homo. Quibus nouus pannus. i. ali
qua nouæ vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa particula
quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum illa doceat
generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed ab omni
læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij illa par
ad vitã pfectionis, opa inconsueta sunt eis difficilia: sed paulatim
ue assuefaciendo efficiuntur eis facilia & delectabilia.
✳ nisi sanie tãgeret, a morbo nõ liberaret. a ¶ Quare discipuli &c. Morafr.
p pharisæos: q diuisi interpranẽ: hæretici ab ecclia pcisi significã-
tur. p discipulos ergo iohãnis q se cõiunxerunt pharisæis, signifi
cant simplices xp̃iani: q cũ hæreticis familiaritatẽ cõtrahũt ex ali-
qua occasione: & ex hoc aliqñ trahunt ad eoꝝ mala. b ¶ Nunqd
&c. q. d. Nõ, ꝓpter qđ apud, pharisæos ægypti monachos statu
tum fuit vt nullus ieiunaret a paschate vsq; ad ascẽsionem, ꝓpter
gaudiũ resurrectionis xp̃i quo tpe frequenter discipulis apparuit
& cum eis comedit: vt dr̃ in collationib? patrũ collatione prima
Theonę abbatis. c ¶ Quia nemo com. &c. Peristas si vestitudines
significat q̃ doctrina nouę vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa
particula quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum
illa doceat generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed
ab omni læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij
illa pars q̃ ad cibos ptinet: nõ debet impertiri hoibus adhuc vete C
ri cõsuetudini deditis: qa & illic videt quasi scissio fieri. Et ipsi ve
stri nõ cõuenit: qa timendũ est ne per nimiã austeritatẽ, etiam
fidem quã habebant, amittãt: qa nõ deberet misceri actus veteris
placet sponso discolor vestis. vnde Apls: Col.3.b.
Exuite veterem hoiem cũ actibus suis &
induite no. i ¶ Vinum no. Vino intus
reficimur: veste foris tegimur. Vestis ergo
sunt bona opera quæ foris agimus: quib? † 2.q.1.c.
coram hoibus lucemus. Vinum, feruor fi multi.
dei, spei, & charitatis: quo in cõspectu dei De pœ.
in nouitate sensus intus reformamur. di.1.ca. ec
k ¶ Inutres &c. Beda. Veteribus etiam clesia. &
vtribus cõparant qui nouo vino. i. spũali di.3.c.ad
bus pcæptis facilius dirumpuntur q̃ con huc.
tinent. Erunt autem nouitres: cum post
ascensionem accepto spũ, desiderio conso
lationis eius orando & sperando innoua-
buntur. Aliter. Aiæ nondũ innouatæ: sed ad† obser
in vetustate maliciæ pseueranti nouorum uatiões.
mysteriorꝝ sacramẽta nõ debent cõmitti.
Afr. Veteres vtres sunt scribæ & phariseі. † Mat.9.
Nouus pannus & nouũ vinũ, pcepta eus b.
gelij: q̃ nõ possunt sustinere iudæi: ne ma- Mar.2.c.
ior scissura fiat: cũ qbus galathę pcæpta le
gis miscebant in vtres veteres vinum no-
uum. Conueniunt autẽ apl̃is, non his qui
tradirionibus maioꝝ deprauati, sincerita-
tem pcæptoꝝ xp̃i nequeunt custodire vñ
subditur: Et nemo b. ve. sta. vc. qa iudæis
veteris vitæ saliuis imbutis: nouæ gratiæ
pcæpta sordebãt: qa maioꝝ traditionibus † Mat.9.
accumulati, dulcedinẽ spũaliũ verborum b.
percipere non valebant. l ¶ Sed vinum Mar.2.d.
nouum. Fragilitatis humanæ cõditionis
aperitur, cũ corpora nostra exuuijs defun-
ctorum aialium cõparant. Sed renouatis
vtribus nouavina cõdunt, cũ sacrã q̃ acce als† cõue
pimus, inuiolata seruam9. Hos vtres si ple nict.
ni sunt, gr̃a feruat: si vacui, tinea & erugo
cõsumit semp ergo sint pleni. D

NICO. DE LY.

murabant de cõiuratione xp̃i cũ pctõribus in cibo & in potu: quã murmuratio-
nem xp̃s ostẽdit irrõnabilẽ: & patet ex dictis Mat. ix. Scdo casus est q̃ arguebãt di-
scipulos xp̃i eo q̃ nõ ieiunabãt sicut phari-
sæi & iohãnis discipuli: sed xp̃s eos excu
sabat rõnabiliter: & patet snia ex dictis Mat.
ix. hoc excæpto. c ¶ Quia nc. com. &c. † Mat.9.
cõmissura idem est q̃ iunctura. Et dr̃ a cõ, c.
qđ est simul: & mitto tis. qua si simul mit- Mar.2.c.
tere. Illa enim quæ cõiunguntur, simul mit
tuntur. d ¶ Et nc. &c. vi. ꝑ sue tudinarie.
e ¶ Statim vult. i. repente. f ¶ Dicit em̃
ve. melius. qa magis sapit sibi, ꝓpter con
suetudinẽ bibẽdi: eo q̃ cõsuetudo est quæ
dam natura: sed paulatim assuefaciẽdo ad
bibendum nouum tandẽ efficit sibi sapi-
dum. Et eo mõ hoibus conuersis de nouo
testamento illius per totum huius sęculi
incarnationem. Post ascensionẽ vero desi
derant sancti aduentũ iudicis: Nec; hic lu-
ctus requieuit nisi q̃diu cũ discipulis dñs in carne cõuersatus est.
g ¶ Tunc ieiũ. De vtroq; ieiunio, qđ est in tribulatione vel gau
dio respõdet: Cũ ablatus erit sponsus tunc erunt in mœrore & lu
ctu: donec per spm̃ spm̃ cõsolatio tribuat: quo dono percepto, ie-
iunium quod fit per læticiam, iam renouati in vitam spũalẽ cele-
brabunt. Et hic prius agit de ieiunio quod pertinet ad humilitatẽ
tribulationis. Illud autem qđ ad gaudiũ mẽtis pertinet, qñ mens
ad spũalia suspenditur: & ideo a cibis corporeis alienatur, sequen
tibus fiftudinibus significat: ostẽdens q̃ carnalibus & ob hoc ad
huc veterem sensum trahentibus, hoc genus ieiunij nõ congruit.
h ¶ In vestimentum. Beda. Veteri vestimento comparantur di
scipuli: qui adhuc sunt vetus homo. Quibus nouus pannus. i. ali
qua nouæ vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa particula
quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum illa doceat
generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed ab omni
læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij illa par
ad vitã pfectionis, opa inconsueta sunt eis difficilia: sed paulatim
ue assuefaciendo efficiuntur eis facilia & delectabilia.
✳ nisi sanie tãgeret, a morbo nõ liberaret. a ¶ Quare discipuli &c. Morafr.
p pharisæos: q diuisi interpranẽ: hæretici ab ecclia pcisi significã-
tur. p discipulos ergo iohãnis q se cõiunxerunt pharisæis, signifi
cant simplices xp̃iani: q cũ hæreticis familiaritatẽ cõtrahũt ex ali-
qua occasione: & ex hoc aliqñ trahunt ad eoꝝ mala. b ¶ Nunqd
&c. q. d. Nõ, ꝓpter qđ apud, pharisæos ægypti monachos statu
tum fuit vt nullus ieiunaret a paschate vsq; ad ascẽsionem, ꝓpter
gaudiũ resurrectionis xp̃i quo tpe frequenter discipulis apparuit
& cum eis comedit: vt dr̃ in collationib? patrũ collatione prima
Theonę abbatis. c ¶ Quia nemo com. &c. Peristas si vestitudines
significat q̃ doctrina nouę vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa
particula quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum
illa doceat generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed
ab omni læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij
illa pars q̃ ad cibos ptinet: nõ debet impertiri hoibus adhuc vete
ri cõsuetudini deditis: qa & illic videt quasi scissio fieri. Et ipsi ve
stri nõ cõuenit: qa timendũ est ne per nimiã austeritatẽ, etiam
fidem quã habebant, amittãt: qa nõ deberet misceri actus veteris
placet sponso discolor vestis. vnde Apls: Col.3.b.
Exuite veterem hoiem cũ actibus suis &
induite no. i ¶ Vinum no. Vino intus
reficimur: veste foris tegimur. Vestis ergo
sunt bona opera quæ foris agimus: quib? † 2.q.1.c.
coram hoibus lucemus. Vinum, feruor fi multi.
dei, spei, & charitatis: quo in cõspectu dei De pœ.
in nouitate sensus intus reformamur. di.1.ca. ec
k ¶ Inutres &c. Beda. Veteribus etiam clesia. &
vtribus cõparant qui nouo vino. i. spũali di.3.c.ad
bus pcæptis facilius dirumpuntur q̃ con huc.
tinent. Erunt autem nouitres: cum post
ascensionem accepto spũ, desiderio conso
lationis eius orando & sperando innoua-
buntur. Aliter. Aiæ nondũ innouatæ: sed ad† obser
in vetustate maliciæ pseueranti nouorum uatiões.
mysteriorꝝ sacramẽta nõ debent cõmitti.
Afr. Veteres vtres sunt scribæ & phariseі. † Mat.9.
Nouus pannus & nouũ vinũ, pcepta eus b.
gelij: q̃ nõ possunt sustinere iudæi: ne ma- Mar.2.c.
ior scissura fiat: cũ qbus galathę pcæpta le
gis miscebant in vtres veteres vinum no-
uum. Conueniunt autẽ apl̃is, non his qui
tradirionibus maioꝝ deprauati, sincerita-
tem pcæptoꝝ xp̃i nequeunt custodire vñ
subditur: Et nemo b. ve. sta. vc. qa iudæis
veteris vitæ saliuis imbutis: nouæ gratiæ
pcæpta sordebãt: qa maioꝝ traditionibus † Mat.9.
accumulati, dulcedinẽ spũaliũ verborum b.
percipere non valebant. l ¶ Sed vinum Mar.2.d.
nouum. Fragilitatis humanæ cõditionis
aperitur, cũ corpora nostra exuuijs defun-
ctorum aialium cõparant. Sed renouatis
vtribus nouavina cõdunt, cũ sacrã q̃ acce als† cõue
pimus, inuiolata seruam9. Hos vtres si ple nict.
ni sunt, gr̃a feruat: si vacui, tinea & erugo
cõsumit semp ergo sint pleni. D

NICO. DE LY.

murabant de cõiuratione xp̃i cũ pctõribus in cibo & in potu: quã murmuratio-
nem xp̃s ostẽdit irrõnabilẽ: & patet ex dictis Mat. ix. Scdo casus est q̃ arguebãt di-
scipulos xp̃i eo q̃ nõ ieiunabãt sicut phari-
sæi & iohãnis discipuli: sed xp̃s eos excu
sabat rõnabiliter: & patet snia ex dictis Mat.
ix. hoc excæpto. c ¶ Quia nc. com. &c. † Mat.9.
cõmissura idem est q̃ iunctura. Et dr̃ a cõ, c.
qđ est simul: & mitto tis. qua si simul mit- Mar.2.c.
tere. Illa enim quæ cõiunguntur, simul mit
tuntur. d ¶ Et nc. &c. vi. ꝑ sue tudinarie.
e ¶ Statim vult. i. repente. f ¶ Dicit em̃
ve. melius. qa magis sapit sibi, ꝓpter con
suetudinẽ bibẽdi: eo q̃ cõsuetudo est quæ
dam natura: sed paulatim assuefaciẽdo ad
bibendum nouum tandẽ efficit sibi sapi-
dum. Et eo mõ hoibus conuersis de nouo
testamento illius per totum huius sęculi
incarnationem. Post ascensionẽ vero desi
derant sancti aduentũ iudicis: Nec; hic lu-
ctus requieuit nisi q̃diu cũ discipulis dñs in carne cõuersatus est.
g ¶ Tunc ieiũ. De vtroq; ieiunio, qđ est in tribulatione vel gau
dio respõdet: Cũ ablatus erit sponsus tunc erunt in mœrore & lu
ctu: donec per spm̃ spm̃ cõsolatio tribuat: quo dono percepto, ie-
iunium quod fit per læticiam, iam renouati in vitam spũalẽ cele-
brabunt. Et hic prius agit de ieiunio quod pertinet ad humilitatẽ
tribulationis. Illud autem qđ ad gaudiũ mẽtis pertinet, qñ mens
ad spũalia suspenditur: & ideo a cibis corporeis alienatur, sequen
tibus fiftudinibus significat: ostẽdens q̃ carnalibus & ob hoc ad
huc veterem sensum trahentibus, hoc genus ieiunij nõ congruit.
h ¶ In vestimentum. Beda. Veteri vestimento comparantur di
scipuli: qui adhuc sunt vetus homo. Quibus nouus pannus. i. ali
qua nouæ vitæ non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa particula
quæ ad ieiunium cibos valet, importune traditur: cum illa doceat
generalẽ ieiunium: non a concupiscẽtia ciboꝝ tm: sed ab omni
læticia temporaliũ delectationũ. Cuius generalis ieiunij illa par

E Actū est aūt ín sab. Ca.VI. a scd'o prio. Be. Diē quo sabbati ra solui cœperat. deuterō. pteron. i. scd'o primū sabbatū vocat. per hoc innuēs obseruantiā legalis sabbati cessaturā: & naturalis sabbati libertatē: quæ vsq; ad moysi tpa cæterorum dictū fisis erat restituenda: qua credentes per gratiā septiformis spūs a malis operibus vacant. Sabbatū ergo grā, ad distinctionē legalis sabbati: scd'o primū dr. i. primū scd'o prælatum. i. superius & dignius inferiori legali. Vel ordine tpis: qa & añ legē hoc sabbatū a patribus ita agebaṫ sicut nunc agit a nobis. Vel scd'o primū dici pōt: vt vnū idēq; nouitestameti sabbatū: & scd'm sit: qa post legale a nobis obseruaṫ: & primū qa ante decreta legis a iustis obseruabaṫ antigs. Scd'o primo. Ad lrām, in altero sabbato qd' post illud fuit primitus scd'm: vel quod occurrit pri⁹, post scd'm ab eo quo præcedētia sunt dicta vel facta. b ¶Per sata &c. Mysti. Ager mundus. Agri seges, humani generis sœcunditas. Spicæ fructus ecclesiæ: qbus saturantur apli nostro se alentes pfectu. c ¶Vellebāt di. &c. Non habētes discipuli spacium manducandi propter importunitatē turbaṫ: esuriebant vt hoies: sed vellētes spicas inediā consolantur: qd' est indiciū austerioris vitæ: non pparatas escas sed cibos simplices quærere. Et nota q apli litterā sabbati iam destruunt ad uersus hebionitas qui alios apl̄os recipiunt: paulū quasi legis transgressorem repudiant. Be. Mystice. Discipuli esuriētes salutē hoim, transeunt per sata. i. per regiones quæ albæ sunt ad messem. Spicas confricant: qa in illis quos in corpus xp̄i volunt traijcere, mortificabant veterē hoiem cum actibus suis, a terrena intentione extrahendo: exēpla operū pro ponendo: aristaṙ integumenta remouendo: & grana mundata per ora p̄dicantiū mēbris ecclesię incorporando. Apud marcū discipuli prægredientes dīm: hoc egisse referunt: qa necesse est vt doctoris sermo præcedat & sic cor auditoris gra supernæ institutionis illustret. Sed hoc putant iudei sabbato nō licere. Christus vero nouæ gratię munere designat esse ocium legis, opus gr̄æ: arguens doctores legis nescire legem. d ¶Dicebant il. &c. Alij dicunt ipsi dño hæc fuisse obiecta. Sed a diuersis, & ipsi dño, & discipulis potuerunt obijci: & cuicūq; obiectū sit, ad ipm maxime respicit. e ¶In sabbatis &c. Sabbata significant feriationes: Vel q̄ in hoc sæculo agunt a vacantibus superstitionibus iudæorū. Vel quæ in futuro agent: qñ in perpetua sollennitate mādabim⁹ bona terræ. f ¶Nec hoc le. &c. Beda. Quō dño ad crimen obiecit quod in seruo pro crimine non tenetur? Verus rex & sacerdos: & ideo dñs sabbati euāgelizans sabbato spicarum noxa non tenetur. g ¶Dauid cū esu. &c. Bed. Si dauid & achimelech excusatione famis mandatum legis transgredientes nō reprehendunt: cur eandē in aplis famē non probatis? Allego. Dauid qui cū socijs fugit a facie saul: significat xp̄m qui cū discipulis latet, principē mundi. Dauid obseruator legis panes cōsecratos mādu cat: & dat illis qui cum illo sunt: significans sacerdotalē cibum ad vsum transiturū pp̄lorum: siue quia oēs filij ecclesiæ sunt sacerdotes, vncti spiritu sancto vt seipsos offerant. h ¶Intrauit in domū. Magna hospitalitatis gratia: proposito mortis periculo: non declinat hospitē animus sacerdotis. Et sic nos debemus aliena pericula in nos transferre. Sed & verum dauid hospitio mentis nec pro periculo mortis veri excludunt sacerdotes.

Homo:

Allego.

E †Actum est autem in sabbato Ca.VI. a a ¶vna dictio est vel duę fuit dictiones. secundo primo cum transiret b per sata, vellebāt discipuli ei⁹ spicas, & manducabant confricantes manib⁹. Quidā autem d pharisæorū dicebāt illis: Quid a ¶fm pcæptum legis. e facitis quod non licēt in sabbatis? Et respondēs iesus ad eos f dixit: †Nec hoc legistis quod b gfecit dauid, cum †esuriret ipe & h qui cum eo erāt: quomodo intrauit in domū dei: & panes ppositionis sumpsit, & māducauit: & dedit his qui cū ipo erāt: quos non licebat māducare nisi tātum sacerdotibus. Et dicea ¶Præest nō subest veteri observatiæ: & ideo nō peccat qui fm eius observationem obseruat. illis: Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. ¶Factum est autem & in alio sab c ¶Bed. Sabbatis maxime curat & docet nō solum ppter insinuandum spiritua bato, vt intraret in synagogam le sabbatum sed etiā propter celebriorē populi conuentum. & doceret. †Et erat ibi homo: & manus eius dextera erat arida. k Observabant autem scribæ & pharisæi, si in sabbato curaret, vt inuenirent vnde accusarent ¶dñs nouit cogitationes hoim: qm̄ vane sunt. eū. Ipse vero sciebat cogitationes eorū: & ait homini qui habebat manum aridā. Surge & sta in medium. Et surgēs stetit l Ait autem ad illos iesus. Interrogo vos si licet † sabbato bene facere an male: animam salvam facere an perdere? Et circūspectis oibus dixit hōi: Extende manum tuam. Et extendit: a ¶quę crimine arueraṫ, sucis bonorum operum salutaribus irrigatur. ¶Quia statim dei imperium sequitur miracula. & restituta est mānus eius. Ipsi e ¶.i. inuidia. autem repleti sunt insipiētia: & colloquebantur ad inuicem: f ¶quō eum perderent. quidnam facerent de iesu. †Factum est autem in illis diebus,

¶Homo: & ma. Bed. Mysti. Hō istehuma num genus significat insœcūditate boni operis aresactū, p manu in primo parente ad lignum extēsa: quā sanat manus innocens in cruce extensa. Et bū manus in synagoga erat arida: qa vbi maius donū scientiæ ibi maior desideri transgressor subiacet culpæ. k ¶Observabant aūt. Bed. Quia destructionē sabbati quam in discipulis arguebant, phabili macrudelitatis vel imbecillitatis si curet, transgressionis arguant. l ¶Interro. vos. Bed. Præueniens calumniā quā sibi parabant: quid eos qui pcepta legis male interpretando, etiā a bonis operibus sabbato feriandū æstimabant: cū lex a seruili opere. i. a malis abstinere pcipiat in sabbato. In quo significat in septima quiete, illos q in sex ætatibus huius sæculi bona fecerūt: nō a bonis sed a malis feriās habituros. m ¶Aiam saluā. Bed. Corpus curaturus de aiæ saluatione interrogat: qa illa miracula ppter aiæ salutē faciebat: & ipsa sanatio manus salutem aię significabat. Vel, noīe aiæ totus hō significabaṫ. n ¶Aut perdere. Nō est autor mali deus: sed quos nō saluat perdere dicit. o ¶Extende. Bed. fructuosæ debilitas aiæ nullo melius ordine curatur: q̄ e lemosynarum largitate. vnde dicitur: Non sit manus tua ad accipiendū pona recta: & ad dandum collecta. Quia frustra peccatis rogaturus manus ad deum extendit qui has ad pauperes pro posse non extendit. p ¶Insipientia. qa solo liuore pmoti sunt: nō em̄ in culpa fuit vel hominis manum exten

¶tendere

NICO. DE LY.

B Actū est. Hic ponit Ca.VI. tertius casus: qa scribę & pharisæi arguebant xp̄m & discipulos eius de violatione sabbati: & hoc in duplici casu. secundus ponit ibi: a ¶Factū est. Snia aūt istarū duarū partiū pot et ex dictis Mar. xij. vbi isti duo casus ponuntur eodē ordine quo hic: & exponunt eodem mō excepto qd' sequit. d ¶Et ait hoi qui &c. Hoc aūt fecit xp̄s vt miraculū esset euidens: & vt manifestius argueret cæcitas malitionabili iracundia: cum magis deberet ex gratia de bñficio diuino. f ¶Et col. ad inuicem. quidnam fa. de ie. iam em̄ tractabāt de morte ipsius: sed xp̄s noluit mori ante tpus p̄fixum a patre vt implerent̄ scripturæ prophetarum de ignominiosa eius morte. g ¶Factum est autē &c. Postq̄ descripta est vocatio plurium ad christi discipulatū: hic consequenter describit promotio aliquor ex illis

¶ad apostolatū

Moraliter. a ¶Factum est aūt &c. Per gestas cōuenienter intelligi pōt figuræ veritatis continentes sub velamine lræ grana spiritalis noui: vt sub pcepto carnalis circuncisionis mundiciā circuncisionis mentalis. Sic ergo spicas vellere est lram occidentem tollere, & spūalem sensum retinere. Quod fecerūt apli, aliq; discipuli: & sic manducabant, incorporando credentes ecclesiæ mystico corpori. b ¶Nec hoc le. quod fe. da. &c. Moralizat autem huius ponit. 1. Reg. loco suo. c ¶Factum est aūt in alio sab. &c. Manus aridæ operandū est inualida: ergo per hoiem manum aridā habentē, significaṫ piger & otiosus: sed cū ad verbū xp̄i stat in medio vitis, manus eius sanaṫ & in bonis opib⁹ vigetur. g ¶Factum est aūt in die il. &c. Postq̄ electionē apl̄orū ponit istructio de opib⁹ pfectiōis, qa, pmoti ad gradū maiorē debent habere maiorē cognitionē: licet autē sermo christi sequens factus fuerit magnæ multitudini, tamen

tendere: vel iesum sanare. Magna insipiētia erat de nece eius tractare: cuius beneficijs plurimum indigebant. a ¶Exijt in montem orare. Mons in quo apl̄os eligit & docet, altitudinem significat iustici æ, quia instituendi erant & prædicaturi, ne in ifimis remaneant: sed ad supna erigant̄. Sic & lex in mōte data fuit. Apostolos p̄eminentius adducit, vt a monte prius montes suscipiant pacē, pp̄lo annūciandā. Sic & moyses solus legē spiritualiter intelligēs: montis vertice in quo deMoralit. erat, ascendit. ¶Moraliter. Qui deum orādo quærit, ad superiora progredit: vticē curiæ sublimis ascendit. Orat autem dñs, nō pro se quasi ipotens, sed p me sicut clemēs. Vñ statim subdit: Et cū dies fa. esset vo. discī. suos. oēs qui eius magisterio discunt iter regni. b ¶Discipulos. De quibus elegit. xij. ap̄s os. i. suo loco missos Mat.10.c. nominauit. vnde: Sicut misit me pater & ego mitto vos. In montem ascendens ad se vocat. eligit quos vult, qa non illo⁊ est studij: sed diuinę gr̄æ, vt in ap̄latū vocarē tur. vñ: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Non sapientes, non diuites, nō nobiles elegit, ne duxisse pro prudentia, ne redemisse diuitijs: ne potentiæ nobilitatisq; auctoritate aliquos ad gratiam traxisse videretur. c ¶Cognominauit. Non mō primū sed lōge priusc̄ ab andrea adductos dicit: Tu vocaberis cephas: quod interpretatur petrus. Sed volēs lucas noīa. xij. apostolor̄ noīare: cum necesse haberet petrum dicere, breuiter voluit innuere q̄ nō hoc noīe antea vocarē: sed ita dñs cognominauit: vt nō casu factū putet: sed ex cōmutatione sacramentum petræ audientibus cōmendaretur. d ¶Matthæum & th. Matthæus cōpari suo thomæ, in ordine causa humilitatis se supponit: cū a cæteris euangelistis se prælatus sit. e ¶Et h descendens. Electurus apostolos dominus in montana subijt. turbas doctur⁹ ad campestria redit, quia non nisi in humili turb æxp̄m videre sufficiunt, & raro inuenitur q̄ vel turba dominū ad altiora sequitur: vel qui spiā debilis in monte curetur. sed extincta febre libidi nū & succēsa luce scientiæ, pedetentim q̄ sq; subijt culmen virtutū. f ¶Maritima. Nō a, p̄ximo mari galilææ: qa hoc nō miraculi loco ponūt, sed a mari magno cognominaṫ. In q̄ etiā tyr⁹ & sidō cōphēdi poterāt. Sed qa sunt ciuitates gētiū, ysulte noīatim ponūt, vt quāta sit virt⁹ xp̄i intimet: q̄ etiā exteras ciuitates excitat. g ¶Vt audirēt. Si dicam⁹ duos eē sermones, ascēdit in montē, et habuit ibi discipulos, & post descēdit & fecit istū ad turbā. Si dici musvnū fuisse: ita intelligendū est: q̄ ascēdit in mōte & post aliquātulū descēdit & ibi fecit sermonē vbi erat planices. h ¶Eū tāgere. Tāgit xp̄m q̄ fideliter credit in eū. Tāgit a xp̄o q̄ firmaṫ ī illo. q̄ sic tāgit & tāgit⁊ spūs ipsi⁹ ⁊ tute sanaṫ. i ¶Et ipe ele. &c. vt q̄ intēcta cordis aureverbū dei percipiūt: lati⁹ saporis intimi lumen accipiant quib⁹ os in mōte sedens aperit, vt magna proferret in eos ſtas in cāpo oculos dirigit, vt audita patēter intelligāt.

☞ Bti pau

NICO. DE LYRA.

Diuisio. ✠ ad apostolatū, & primo describit dicta, p motio. scd'o, p motorū instructio, ibi: Et descēdens iesus de monte. Circa primū dr: Factū est aūt &c. p hoc ostendit christus q̄ promotioni aliquos ideo subdit: b ¶Et elegit duodecim ex ipsis &c. quibus succedunt episcopi in ecclesia dei. c ¶Simonem quem cognominauit. Ante conuersionem enim vocatus est simon, sed postea petrum, mutatū est nomē eius. Et ex hoc inoleuit cōsuetudo q̄ qñ aliquis creatur in papā, mutaṫ nomē eius. d ¶Iacobum alphei: idest filiū alphei: Et iste vocatur iacobus iustus & frater domini, quia erat ei valde similis in facie, & in liniamētis corporis. e ¶Iudā iacobi. i. fratrē iacobi: f ¶Et descendens &c. His consequenter post electionē ap̄lorū ponit istructio de opib⁹ p̄fectiōis, qa, pmoti ad gradū maiorē debent habere maiorē cognitionē: licet autē sermo christi sequens factus fuerit magnæ multitudini, tamen christus sermonē suū ad ap̄los principaliter dirigebat. Dubitaṫ tamen hic vtrū iste sermo fuerit idē cum illo q̄ a matthæo describit. v. c. Et dicunt aliqui q̄ sic. Tum quia hic & ibi eodē mō incipitur, cū dr: Beati pauperes &c. & eodē mō terminaṫ cū dr: Ois qui audit sermones meos & facit: versus finē hui⁹ ca. & Matth. vij. i fine. Item q̄ illa q̄ ponuntur hic fere ibi pō nunt. Alijs aūt videt oppositū. Tū quia hic dicit: Et descendēs iesus Matth. v. a. dicit: Videns iesus turbas ascendit in montem. Item hic dicitur: Stetit in loca campestri &c. ibi aūt dicit: Et cum sedisset accesserūt ad eū discipuli eius. Et aperiens os suū docebat eos &c. Et ideo iste sermo & ille videntur differre q̄tum ad locū: quia iste sermo videtur esse factus in terra plana et campestri. a lius aūt in monte. Item q̄tū †Mat.10. ad faciendi modum: quia iste videt eē fa a. ctus a christo stando: alius autē sedendo. Mar.3.c. Ité quia multa in illo ponunt q̄ hic omittunt. vt patet intuenti: Quivult tenere primam opinionē potest dicere ad ista q̄ vident contrariari. Dicendo q̄ christus primo ascendit cacumen montis ad eligēdū apostolos & ibi docuit eos de aliquibus sedendo: fm q̄ dicit matthæus. sed postea descendit ad aliquam partem montis, planiorē: q̄ hic dr̄ cāpestris, vt ibi conuenien †2.q.7. tius doceret multitudinē, & hoc stādo: fm c.plerūq; q̄ hic dr̄: Qd' aūt dr̄ q̄ hic multa omittuntur quæ in alio ponunt, nō obstat: qa euāgelistæ nō semper vniformiter referūt idē factū christi vel dictū: & quodvnus omittit alius suppler, vr sic conueniant, & cum hoc specialia & singularia dicāt. Qui autē vult tenere secundam opinionē: potest dicere ad primum alterius opinionis. Non esse inconueniens q̄ duo sermones a christo facti diuersis rēporib⁹, eodē modo ici piāt & terminēt̄ur, & eandem materiā saltem pro magna parte contineāt. His præmissis procedendum est ad diuisionē: qa primo describitur instructio christi directa principaliter apostolis. scd'o, cōmuniter facta turbis: ca. viij. Adhuc primo ponitur dicta destructio. scd'o, eius cōfirmatio. ca. sequen. Prima in tres. Quia primo in sermone premittit quasi q̄dam p̄fatio. scd'o subdit ipsa instructio, ibi: Et ipse eleuatis oculis. tertio, infertur intenta cōclusio, ibi: Oīs q̄ venit ad me. Circa primū describitur locus, cū dicit: Et descendens cū illis &c. Et faciendi modus &c. cum dicitur: Stetit in loco. Et expositio patet ex dictis fm duplicem opinionem: Et assistens populus, cum dicit: Et turba discipulorum &c. Et causæ aduentus: cū dicitur: Qui venerāt vt audirent eū & sanarentur. quātū ad illos q̄ erāt infirmi. h ¶Quia virtus de illo exibaṫ & sanabat omnes. Non est intelligēdum q̄ aliqua virtus existens in christo transiret ad alios eadē numero, sed iste exitus intelligiṫ inquantū effectus exit a causa, quia virtus diuina existēs in christo faciebat sanitates in infirmis: Qualiter aūt humanitas christi ad hoc operabatur, dictum fuit Marci. Diuisio. v. i ¶Et ipse eleuatis oculis. Hic consequenter describitur ipsa instructio. & primo de actibus beatitudinum. secundo, de actibus virtutum, ibi: Sed vobis dico. Prima in duas. Quia primo inducit ad actus beatitudinū. Scd'o, retrahit, ab actibus vitiorū contrariorum, ibi: Verūtamē væ vobis. Scd'm opinionē illā q̄ dicit eundē sermonem hic describi. & Matth. v. tres primæ beatitudines hic positæ exponant̄ sicut expositæ sunt ibidem. Hoc addito q̄ scd'a beatitudo hic posita intelligenda est de esurie iusticiæ, sicut ibi ponit: Beati q̄ esuriūt & sitiūt iusticiā &c. Quarta aūt beatitudo hic posita q̄ę ibi ponit octaua, nō est, ppria beatudo dicēda, sed

cōfirmatio

✠ a ¶Et erat pernoctans in oratione dei. Per hoc ostendēs Moralit. q̄ episcopi qui sunt successores apostolorum non sunt eligendi p inductiones & p falsas promissiones, sed per deuotas orationes. g ¶Et oīs turba q̄rebat &c. Beda. Tactus saluatoris est opus saluris, quem tangere est in eum fideliter credere, & ab eo tangi est ab eius vulnere sanari. i ¶Et ipse eleuatis oculis &c. Illa quæ sunt ab hoc loco vsq; ad finem huius capituli sunt de semoralia. propter quod nunc pertranseo: & quia supra Matt. v. vj. & vij. ea tetigi breuiter mystice exponendo.

¶Quinta pars.

E a ¶Beati pauperes. Qui nondū ꝓsummate virtutis arcē cōscendere possūt: generalis interim pfectionis sunt b triundine pfouendi, vt paulatim ad meliora progressi: dū dño in planicie stante libenter aufcultent: ad hunc quandoq; in monte ascendant. Nam quorum cordibus adhuc hos quasi stans affatur. Quos lōgo studio exercitatos etiā dociles inuenit: his quasi quietus residens mystica intimat. ¶ Beda.

Mat.5.a. Quod apud matthæum plenarie per octo beatitudines dr̄ in sermone perfectionis ad apl̄os in summo mōtis, hoc apud lucā temperātius per quatuor cardinales virtutes comprehēditur in leuiore sermone ad turbas in imo. Dicit ergo: Bti pau. spiri. Ecce temperātia: q̄ etiam facit cordis mundiciam: Beati qui nūc esuritis. q compatiunt alīs & miserent, & tribuūt sua: non quærētes aliena. Ecce iusticia: q̄ etiā facit misericordiā. Beati qui nunc fletis. Ecce prudentia: q̄ attēditur q̄ misera hæc terrena: q̄ bta cœlestia: q̄ etiā pacē facit. Beati eritis cum vos ode. Ecce fortitudo q̄ facit etiā māsuetudinē: Fortis est q vicit irā & alios motus animi. Connexæ virtutes vt q vnā habeat, plures hr̄e videatur, sed eius q̄ fuerit v berior: & v berius præmiū. Hospitalitas & hūilitas & sanctitas abrahæ cōmendant, sed qa fide p̄stitit: fide præcæteris eruit principatum. b ¶Qui nunc esu. Qui esurit esurienti compatitur: compatiēdo largit: largiēdo fit iustus: æqualē se inferioribus p̄stat: dolū excludit: veritatem requirit. c ¶Qui nunc &c. Qui propter diuitias hæreditatis xp̄i propter panē vitæ æternæ: propter spem cœlestiū gaudiorū: fletus: esurię, paupertatemq; desiderat beatus est: multo beatior, qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat.

d ¶Gaudete & exultate. Inter odia cordiū: inter probra linguarū, inter man⁹ persequentium, lętiori corde versamini: ituitu supernæ mercedis. e ¶Secundū hæc. Exemplo prophetarum confortat illos, qa vera dicentes persecutionē solēt pati.

Mat.5.a. f ¶Verūtamen væ &c. Matthæ⁹: in mōte, beatitudines solūmodo proborum: lucas vero in campo: etiā væ describit improborū, qa rudes adhuc auditores minis & terroribus ad bona sunt compellendi: per fectos satis est præmiis inuitari. Veruntamē væ. Cum supra regnū cœlorū paupertati cē dicat: ex opposito apparet q̄ ab hoc regno se alienat qui cōsolationē quęrit in temporalibus: Nec tam diuitiæ q̄ amor
Mystice. diuitiarum in culpa est. ¶Mystice. Diues, populus iudaicus: vel hæreticus, vel philosophus mundi: qui vbertate verborum & facundiæ patrocinio delectati, simplicitatem veræ fidei supergressi: thesauros inutiles condiderunt, ꝓm v sum sæculi de generatione christi disputantes, qui in futuro egestatem fidei suæ recognoscent, cibūq; perfidiæ: q̄ in p̄senti ructant æterno macerati ieiunio, causam tā ti, supplicij esse scient. Eritq; tempus cū risus suos lugeant. Quib⁹ bene dicit: Væ cum benedixerint vo. ho. qa dum hic placent potentibus: maledicto ꝓpetuo se subdunt: qa sicut pauperes, esurientes, flentes, ꝓmobritate malo⁹, ꝓbantur: sic diuitiȝ, epulis, risuiq; vacantes: mala obsequentiū clientela: maiorem fouenr ad pœnam. g ¶Qui saturati. Qui inter diuites amplius abundatis: sicut diues qui indebaꝝ purpura & byſſo & epulis: q de digito lazari quærit gutta aquæ. h ¶Væ vobis. Salomon: Cor sapientis
ecclꝭ.7.a vbi est tristitia: cor stultoꝝ, vbi est lætitia docens stulticiam ridētibus: prudentiā flentibus ascribendam. i ¶Benedixerint vobis &c. Magna pars pœnæ est, peccatoꝝ sua scelera nō modo nō argui: sed insuper quasi bene gesta laudari. k ¶Diligite inimicos vestros: benefacite his qui &c. Dicto quid ab inimicis possint pati: supponit qualiter ad ipsos se debeant habere inimicos. Et hic ecclesia non lacte imbuitur: sed validiore charitatis cibo roboratur. Non sufficit non odisse: sed quod vltra humanam

☞ naturam est.

A ☞ naturā est, præcipit diligere. Et cū lex vicissitudinē imperet vitionis: euangelīū inimicitię charitatē: odijs benignitatem: maledictis vota: persequētibus patientiā: esurientibus eriā gratiā remuneratiōis imperrit. a ¶Orate pro calū. Qd' prophetæ vidētur imprecari: nō vota sunt optantiū: sed p̄nūciationes futuroꝝ: ipsi
1.Cor.13.b. enim pro inimicis orabant: b ¶Et q te percusserit &c. Cum charitas patiens sit: debet patientiā verberantis sustinere: cū benigna sit: non debet respondere maledictis. Si non quærit quę sua sunt: non debet resistere rapiēti: si non emulatur, non debet odisse inimicum. c ¶Præbe illi. Medicus animarum quos ad curā dos pro ximos instruit: omnia quæ ad salutē proximorum valere possunt, tolerare præcipit. Et pertinet ad misericordiam vt tanq; a filijs ægrotantibus & freneticis sit salus illorum hoc exigar, multa patiātur donec infirmitas transeat. Quid tam mirum q̄ percutienti maxillam prębere: immo ois indignantis impetus frangitur: ira sedat, & per patientiam ille inuitatur ad pœnitentiam. d ¶Vestimentum &c. Quod de vestimento & tunica dicitur: & in alijs est faciendum: quæ aliquo iure temporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessarijs
1.Co.13.b hoc imperatur: multo magis superflua cō temnere præcipitur. e ¶Ne repetas &c. Quia charitas est patiens: benigna est. nō æmulatur, nō ꝓmittit, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quę sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Et ideo ois iniuria inimici fortiter sustinet, sed etiā amici quoq; gratiam benigne prębeat, vt beneficijs alijs trahantur. Vnde latius instruit subdendo. Et si dili. eos. f ¶Et
Mat.7.b prout vultis. Ne videatur legem dissoluere, in beneficijs vicem seruat: quam negligit in iniurijs. Nec ait prout faciūt sed prout vultis vt faciant vobis homines. et vos faciatis illis, vt vicissitudo sit cumulatior, cum vtrōis actus æquatur. Et nō tantum iam ad amicos opera charitatis extēdite, sed etiā ad inimicos, vt amici esse incipiāt, & prius affectum dilectionis, & post modū opa extēdite charitatis. g ¶Et si diligitis. Quantum vobis gradus professionis eximior, ita necesse est vt cura virtutis sit vberior, vt etiam non amantes, vt paret de hieremia quē ꝓpter veritatem ab eo dictam reputauerūt, ꝓditorē & incarcerauerūt. & tandem lapidauerunt, vt dicunt aliqui. Et de Esaia quē cū serra secauerūt, & de multis alijs. h ¶Verūtamē. Hic ꝓñr retrahit ab actibus virtutis dicens: i ¶Væ vobis diuitibus, diuitijs abutentibus, verūtamē qa multi bene vtunt diuitijs, ꝓm q̄ dr̄ Eccl̄. xxxj. a. Beatus vir diues qui inuent⁹ est sine macula &c. Et beatus Ambro. dicit: Sicut diuitiæ impedimenta sunt reprobis, ita probis sunt adiumenta virtutis, ideo subdit:
Lucifuge p. Philosophi in tres partes diuidunt iustitiā. Vnam in deū, quæ pietas dicit. Alterā
Sophos. Tertiā in mortuos, vt his exequiaꝝ iusta soluāt. Sed dīs, legis oraculū, & ꝓphetiæ fastigiū suppressus in eos q̄q; q lęserint pietatis porrexit officiū.
i ¶Nihil inde sperā. Nō in hoiem spē mercedis figēres: Qui scripsit. Vnam in deū, quæ pietas dicit. Alterā foluāt. Sed dīs, legis oraculū, & ꝓphetiæ fastigiū suppressus in eos q̄q; q lęserint pietatis porrexit officiū.

sentiã. a ¶Nolite iudicare. Sunt quæda mo dia & incerta quo aio fiãt: ga bene & male possunt fieri. Nescit' n' etiam qualis futu rus sit q nũc apparet malus: de cui' correctione desperare eumq; ꝙsi abiectũ reprehendere temerariũ est. De aptis ꝙ bono aio fieri nõ pñt: permittit nobis iudicare. b ¶Eadem quippe mensura &c. Generaliter de omnibus potest accipi qũ mente, manu, lingua aguntur: ga fm opera singulos reddet deus. Ea. dẽ quippe mẽsura qua mẽsus fuerit, remetietur ei. Ambro. Nõ iniqua mẽsura repetet de': sed est ac si dicat: ipsa temeritas iudicãdi et iniqua mẽsura tibi nocet, te punit: & fæpe nõ illũ de q̃ hoc agis. Vel si recte iudicas & meritis tibi pdest, te saluat, & si aliqñ nõ illũ cui hæc impẽdis. c ¶Dicebat autem illis & si. per quam inuitat ad elemosynã dandã: & ad dimittendam iniuriam. d ¶Numquid põt cæcus cæcũ. Si cõtra violentũ ira te cæcauerit. Si contra petentem auarus eris: nunquid vitiata mẽte tua, vitium eius curare poteris: Nec solũ q tibi iniuriã fecit: sed etiam tu qui ferre nescis, reus eris. Sed si improbitas illius te tranquillum inuenit, & ille pœnitebit: & tu de patientia coronaberis: ga cæcum videnti oculo, idest sereno corde ad lumen ducere curasti. e ¶Sicut magister. Deus non suas vlcisciturr iniurias sed tolerando persecutores mitiores reddere voluit: discipuli qui homines sunt, hanc regulam perfectionis debent imitari.

f ¶Quid aũt vides. Vere, peccans peccãtem castigare non valet: ga q superbia vel odio vel alio vitio præuẽti. læuia hęc vel nulla iudicantes: grauiter increpant illos ꝙs a statu mentis videt: vel ira vel aliquo leui pcto perturbatos. hi tales amant magis vituperare & cõdemnare q̃ corrigere & emẽdare. g ¶Non consideras. Apertus oculus male videt, scilicet iactantiam sui, dum alij vult mederi: sed cæcus se nõ valet intueri, dum in hoc deterius cadit.

h ¶Hypocrita ejice &c. Si quem vis reprehendere, primum vide si similis ei sis. Obiurgationes nõ sine malignacessẽ potuisti cõdescẽde: & non ex odio sed misericordia argue. Raro ergo non sine malignacessitate sunt obiurgationes adhibendæ, & nõ nisi respectu dei: remoto ab oculo trabe. ¶Hi enim odio vel liuore omnia accusare suscipiunt, & volunt videri consultores, sine exemplo suæ emendationis. Sed prius debent auferre trabẽ inuidiæ, vel maliciæ, vel simulationis de occulto sui cordis, vt valeant eijcere festucam iræ vel alicuius liuoris culpæ de oculo fratris. i ¶Non est enim. Arbor bona vel mala. non natura, quę a deo in omnib' bona creata est, sed bona vel mala voluntas: Fructus, opera, quæ nec bona male voluntatis possunt esse: nec mala bonę voluntatis. k ¶Neq; arbor mala. Si veram vis habere iusticiam & non fictam: quæ verbis ostendis, factis imple: vt sis bona arbor, & bonis fructibus orneris: Quia & si fingat hypocrita non est bonus qui facit opera mala: & si reprehendit insontem, non ideo malus est qui facit opera bona. Et nota ꝙ de manifestis hic agitur. l ¶Vnaquæq; arbor. Mali suo fructu noscuntur, dum bonos opprimũt: & deum si non verbis, blasphemant factis: Et maxime per impatientiam dinoscuntur in tpe aduersitatis. leiunia enim & oratio: & hmõi sunt simulatis vt & bonis: Sed nõ debent oues pelles suas deponere etiam si aliquãdo lupi eis se contegant. m ¶Cognoscitur. Non a veste: sed ab operibus quæ fiunt ab eis cognoscuntur. Quia vt spina nõ facit vuam: sic bona arbor bonum: mala malum:

la malũ, & non econuerso. n ¶Neq; enim de spi. col. Non de spinis. i. sollicitudinib' mũdi ficus. i. dulcedo resurrectiõis: neq; de rubo. i. punctione vitioꝝ, vua. i. fructus animæ. Quę sicut vua proxima terrenis, corrumpitur: in superioribꝰ maturatur. Vel de carne quæ generat spinas & tribulos: non vindemiamus christũ qui sicut vua pependit in ligno. ¶Spina & rubus, hęreticis: a quibus nullus sapientium sanctitatem vel virtutem: poterit inuenire, sed conscindunt & cruentant apostolos. Vel spinę & rubi curæ sæculi & punctiones vitiorum. Vua & fic' dulcedo nouæ conuersationis quam christus in nobis esurit, & feruor dilectionis qui lætificat cor hominis. ¶Non de spinis & rubis vua vel ficus: quia mens, adhuc hominis veteris pressa consuetudine: potest quidem simulare, sed non ferre fructum nouæ hominis. Quod si quando facta vel dicta malorum prosunt bonis: nõ hoc faciunt mali: sed fit de illis consilio dei.

Proferto

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Nolite iudicare. Qualiter autẽ iudiciũ sit peccatũ: dictum fuit Matth. vij. b ¶Date & dabitur vobis. scilicet bona naturæ, fortunæ, gratiæ & gloriæ: dum ea men datio fiat ex charitate. et ideo subdit: c ¶Mensuram bonam. quantum ad bona fortunæ: q̃ aliqñ cõferunt propter operationẽ pietatis. d ¶Et confertam. quantum ad bona naturæ, sicut sanitas, & huiusmodi: quæ etiã aliquãdo cõferunt ꝓpter opera pietatis. e ¶Et coagitatam. quãtũ ad bona gratiæ. f ¶Et superefluentem. quantũ ad bona gloriæ, & ideo dicit Apostolus homo fragilis. b ¶christũ deũ omnipotentem.

discipulus super mãgistrum. Perfectus autẽ omnis erit, si sit sicut ma

a ¶leuius crimen: vel quicquid turbat oculum mentis.

gister eius. † Quid aũt vides festũcã in oculo fratris tui; trabẽ autem

¶intentione.

g quæ in oculo tuo est nõ cõsideras?

¶Non potes minus vt iram in fratre emendare, donec maius vt odium: vel inuidiam pepuleris de corde tuo.

Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiiciam festucã de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabẽ

h non vides? Hypocrita eiice primũ

a ¶non em̃ est prius doctor alij idoneus me deri: qui non dum se sanauerit.

trabem de oculo tuo, & tũc pẽrspicies vt educas festucam de oculo

¶voluntas.

i fratris tui. † Non est enim arbor

¶opera.

k bona quæ facit fructus malos: neq;

¶voluntas. ¶opera.

q̃ arbor mala faciens fructum bo

l num. Vnaquæq; enim arbor † ex

m fructu suo cognoscitur: Neq; enim de spinis colligunt ficus: neq; de

¶sed.

rubo vindemiant vuam. † Bonus p

a ¶intentione cogitationis.

homo de bono thesauro cordis

a ¶Profert bo. Diligite inimicũ. Oñi petenti tribuit: & hmõi.
b ¶Profert malũ. Odit amicũ: aufert aliena: nõ dat sua: & huiusmodi q̃ de' iudicat fm intentionẽ cordis: Et vere: quia de bono vel malo corde, pœdit: bonus vel malꝰ debet iudicari fructus: ga
c ¶Ex abũ. cor. qd' interi' latet, loquitur os. i. procedit exterius effectus: tam in verbis q̃ in factis. Hoc est quantũ ad diuinũ examẽ cui loquit' oscor dis: ga ex qua intẽtione verba ꝓcedũt nõ ignorat: Quia etiã verba q̃ exterius bona videnť: ga ex mala radice procedunt: nõ bona esse iudicat. vnde subdit: Quid autem voca. me domine domine. Q. Quid folia rectæ confessionis' vos germinare iactatis: q nullos boni operis fructus ostenditis? Ex abundantia cordis os lo. &c. Per oris locutionem, vniuersa quæ actu vel cogitatu de corde proferuntur: dominus significat. Nã & verbum pro facto solet poni. Vñ: Non fuit verbũ qd' non ostenderet eis. d ¶Quid autem. Hæc vocatio videt fuã' bonæ arboris, sed quia nõ ꝓcedit de pinguedine charitatis: deus nõ bonũ iudicat. Quæ autẽ bonorũ malorũ ve fructuum vera discretio sit: sub alia figura supponit: Ois qui ve. &c. e ¶Ois q venit ad me. Postq̃ de aperte malis: de ve re & simulatis bõis diu disputauit bonos auditores verbi sibi ꝑpsis: malos diabolo assimilat. Quia sicut christus variꝭ hominum personis vnam ecclesiam construit: eruditis, gubernat: in vitam æternã perducit: sic bonus auditor siue sit initiatus mysteriꝭ xpi: siue ex toto alienus: quasi in puteum sine fundo præcipitatus non inuenit vbi sere tineat: sed cum venerit in profundũ malorum, contemnit. f ¶Fodit in altum. Fodit in aleũ q̃ pœptis humilitatis terræ oia de suorum cordibus funditus eruit ne propter aliquod fluxibile deo seruiat: vt inconcussam in eis habeat mansionẽ. g ¶Posuit fundamenta. Fundamenta pluraliter, doctores: singulariter fundamẽtum, doctor doctorum christus. ¶Moraliter. Fundamenta domus, intentiones bonæ conuersationis: quas per humilitatem christianam exhaustis superuacuarum cogitationũ ruderibus perfectus auditor in se inserit hoc in se spiritualiter agẽs: quod xps in vniuersa ecclesia generaliter agit.
h ¶Inundatione autem. Hanc inundatę inferi non pręad. eum. Hæc inundatio tribus modis fit: ga tentat quisq; a ꝓpria concupiscentia: vel falsorũ fratrũ improbitate: vel aperta exteriorũ impugnatiõe.
i ¶Illisum est &c. Potest per impetum fluminis, extremi iudicij discrimen intelligi: quando ecclesia vtraq; est consumpta: Ois qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. k ¶Domui illi. Singulę nostræ dom', quotidie: vel imũdoꝝ spirituũ vel ipsorum hoim: vel suę ipsius mẽtis vel carnis inquietudine pulsant. Et quãtũ ꝓpris viribꝰ fidunt, inclinant: quãtũ inuictissimæ petræ adhæret, labefactari nequeũt. l ¶Supra terrã &c. Diabol' ædificas, mundũ qui in maligno positus est, super terrã ædificat: quia ad terrena & ad pcta trahit: vbi nõ est fundamentum: quia malum est sine substantia: & semper in deteriora ꝓcipitat: sic manet accessit ad iesum. Sednõ est intelligẽdũ i psona, ꝓpria: sed ga accessit p amicos & nũcios. Quod em̃ p amicos facimus: facimus ✠ quoãmodo

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Profert bonũ. per doctrinam sanam & vitã exẽplarem. b ¶Ex abũdan. em̃ cordis &c. ga fm ꝙ dicitur. j. Perihermenias. Voces sunt notæ, idest signa earũ passionũ q̃ sunt i aĩa. Et ga mali rectores dicũt se esse vicarios christi. ideo subditur: c ¶Quid autẽ vo. me dñe &c. q. d. talis auctoritas non cedet vobis ad vtilitatem: sed magis ad damnationẽ. d ¶Omnis q venit ad me. Postq̃ saluator prẽmisit suã instructionẽ, hic oñr inducit ad ei' conseruationẽ et patet lra ex dictis Matt. vij.

Philosophus. a'ś habet †firmã. D a'ś †ædificanti. Diuisio. a'ś †complessent. Philosophus. Moralit.

Vm aũt implesset. Cap. VII.

Postq̃ descripta est xpi instructio. hic oñr ponit eiusdẽ istructiõis ꝓfirmatio. & prio signo sensibili. sed o, facto iuisibili, ibi: Rogabat aũt illũ. Pria in duas, ga primo describunt' ꝓdicatio miracula facta corã turbis. sed o, coram discipulis iohannis ibi Et annunciauerũt iohanni. Circa primũ ponunt' duo miracula. primũ est de seruo cẽturionis sanato. sed m de filio viduę resuscitato, ibi: Et factũ est deinceps. Sententia primæ partis patet ex dictis Matt. viij. excæptis q̃ sequunt'. g ¶Erat mori. ex illa infirmitate nisi per xpm fuisset sanat'.
h ¶Qui illi erat preci. i. charus & dilectus: & ꝓpter hoc vocat eius filios. Ioh. iiij. fm Chrysо. Alij ĩ dicunt ꝙ fuit aliud miraculũ ab isto, & etiam alia persona curata hic & ibi: vt ibidẽ pleni' dicet. i ¶Misit ad eum seni. iu. Mar. viij. dicit ꝙ ipse

Moraliter. e ¶Cũ autẽ implesset. &c. Sequitur: f ¶Centurio nis autem cuiusdã ser. ma. habẽs. Per istum centurionem significat ratio vel intellectus: cuius seruus est appetitus sensitiuus: q debet obedire rationi: vt dicit. j. Ethicorũ. sed ex corruptiõe natu ræ, infirmus est ad obediendũ: propter quod homo per rationem cognoscens hanc infirmitatẽ in suo appetitu sensitiuo: per se & p alios rogare debet deum vt sanet seruum suum. Et qñ humilitas rogantis pro se, plus aliq̃n placet deo q̃ ꝑces aliorũ. ideo subdit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruitutis in timore p̄mu̇nitur:dño supplicāt,vt eis paulatim ad
r.Io.4.d. superiora,puectis:perfecta dilectio foras mittat timorem. ¶ Mat
mat. 8.a. thæus dicit cēturion ē accessisse:qđ per fidē intelligendū est. Per
fidē em̄ vere ad deū accedit:q̄ in cēturione a dño commendatur.
Nō inuenit r.fi.in israel. Porro lucas ordine quo gestū est,exequi
tur,vt intelligere cogeremur: quomodo
eum accessisse dicit matthęus. a ¶ Gen
Mystice. tem nostram. Mystice. Gentilis populus
(cuius figuram gestat centurio) non lōge
habet a domo iesum:tametsi sub tecto in
uitare nō audet,qa prope timentes eū salu
tare ipsius. Qui naturali lege recte vtitur:
vt bona quæ nouit,operatur:eo illi q ve
re bon⁹ est appropiat. At illis quos errore
gentilitatis crimina vinxerāt,aptari pōt,
Mar.8.a. quod alibi dicit:Quidā em̄ ex his de lon
ge venerunt. b ¶ Iesus autem ibat. So
lo verbo potenter curaturus,ad humilita
tis commendationem visitare dignatur
Ioh.4.g languentem,& qui ad sanandum regu
lum filium ire noluit,ne diuitias honorasse vi
deretur,ad seruum vadit, ne seruilem con
ditionem spreuisse putaretur. Elucet fides
in operibus dum sanat,sed plus operatur
humilitas in affectibus dum vadit.
c ¶ Non sum arbitratus. Propter vitæ
gentilis conscientiam, grauari se magis
dignatione putauit domini q̄ iuuari, nec
posse habere hospitem christum: cuius &
si fide præditus: nondum tū sacramentis
imbutus. Sed quia quod infirmitas huma
na nō presumit, diuina gratia dare nouit:
in figuram gentilis populi, & suam fidē
nondum cathezizatus a dño laudari & sa
mulum sanari promeruit. d ¶ Nam et
ego. Si ego homo sub alio possum impe
F rare minoribus: quanto magis tu qui su
per omnia habens famulātes angelos po
tes per eorū ministeria sine corporis præ
sentia dicere infirmitati vt recedat,& rece
der, & sanitati vt veniat, & veniet.
e ¶ Nec in israel. Fides istius etiam ele
ctioribus & deum videntibus antefertur.
Etiam in isto vno.fides gentium præferē
israeli. f ¶ Et reuersi sunt. Matthæ⁹ pla
mat.8.b. nius explicat q̄ dicente domino: Sicut cre
didisti fiat tibi: sanatus sit puer. Sed mos
est beato lucæ ab alijs plane exposita bre
uiare. vel etiam de industria præterire quę
breuiter dicta ab alijs, vel omissa solerti⁹
dilucidare. g ¶ Inueneruntseruū. Cre
dente domino sanatur seruus, quia potest
meritum domini etiam seruis suffragari:
nō tm̄ fidei merito, sed etiam studio disci
plinæ. h ¶ Et factum est &c. Post sana
tum infirmum suscitat mortuum qainfir
mitas præcedit mortem. i ¶ Quæ vo n
catur naim. Naim est ciuitas galilææ i se
cūdo miliario a thabor contra meridiē iu
xta endor q̄ est vicus grandis. Naim autē
interpretat fluctus vel cōmotio. k ¶ Cū
autem appro. Beda. Cum verbum caro
factū, gentilem pplm̄ per portas fidei ad
cœlestem hierlm̄ induceret: ecce iudaicus
ppls minor, propter pfidiā defunctus ef
fertur, quem mater ecclesia nil in mundo
quasi propriū possidēs, multis ppl̄o: tur
bis circūsepta, pio affectu plorat, & ad vi
tā pīs lachrymis reuocare laborat. Quod
& interim in paucis iudæorum conuersis
& tandē in plenitudine impetrat. l ¶ Ecce defunctus. Defunct⁹
qui coram multis extra portam effertur: significat criminali
ter peccantē, & peccatū non cordis cubili tegentē, sed iudicio ope
risvel locutiōis: q̄si p ostia suæ ciuitatis alijs propalantem: Quē
sicut vnicū deflet mater ecclesia, quæ licet ex multis collecta p̄so
nis, vna est tū virgo mater ecclesia: singuli autem filij: Porta qua
effertur: aliquis est de sensibus quo aliquis in peccatum corruit:
Vt qui videt ad concupiscendum, qui aurem
ociosis vel turpib⁹
audiendis: qui
audiendis, qui linguam cōmodat litigijs. m ¶ Filius vnicus
ma. Ambro. Adā de terra portarur a quatuor elementis, vnde ho
mo constat. Tāgitur locutus a deo.i.lignū crucis: quia per hoc adā or
per lignū paradisi. Hō a terra portat: qn̄ sola terrena cogitat, vel n
qn̄ æger est: & ambulare nō pōt. Ab aqua portat: quādo luxuriæ &
ri cogitat: vel qn̄ præ nimio frigore corp⁹
tangi non potest. Ab aere portatur quan
do omnia pro laude humana facit, vel qn̄
pro ægritudine stare non potest. Ab igne
portat, qn̄ auariciam cogitat, vel quando
pro nimia febre tāgi non pōt. n ¶ Et tur
ba. Multi cū dño, multi cum vidua, vt vi
so miraculo multi dei laudatores & testes
fiant. o ¶ Tetigit loculum. Loculus
quo effertur, secura desperati peccatoris
est conscientia: quem fert sepeliendum,
vel immunda desideria, vel adulantium
blandimenta, quæ quasi ager terrę pec
cantes obruunt: Sed domino tangente cō
scientiam peccatoris: futuri metu iudicij a
turba carnalium voluptatum, & iniqua
rum laudationū coerceī: & mens ad se re
uersa, deo vocanti ad vitam occurrit, & p
respondet obediendo saluatori. ¶ Locus
lus quo defertur, corpus est humanum.
Portatores, sunt mali mores, qui ipsum
corpus ad mortem trahunt. Sed iesus lo
culū tangit: cū fragilē naturā in ligno cru
cis erigit. Tunc stāt funeris portatores: qa non valent sicut prius
ad mortem trahere: tū ē loquitur iesus. i. monita salutis infundit.
Mar.5.c. Quo verbo audito lāguidus ad vitā erigit: & loquit de eo, bonis
Luce.7. actibus: & sic reddit matri. a ¶ Et resedit. Tres mortuos susci
Ioh.11.f. tauit dñs. Filiam archisynagogi in domo. i. in cogitatione. Filiū
vnicū matris in porta. i. in verbo. Lazarū
in monumento. i. in opere. b ¶ Visita
uit. Dū & verbū semel incorporari cōsti
tuit, & quotidie spm̄ sēm̄ in corda hoim
vt susciteⁿt, mittit. c ¶ Et nūciauerunt.
Ioh.3.c. Ambr. Nō simplici corde: sed inuidia sti a ¶ eis q pēm̄ luxerāt, vitā reducere idicans.
mulāte. Vñ alibi q̄runt dicentes: Rabbi q b ¶ sacerdotali iudicio, sociar⁹ cōioni eccliæ.
bebas: ec. hic ba. & oēs ve. ad eum. Quib⁹
tunc respōdit iohānes: Quia non pōt hō
accipere q̄cq̄ nisi fu. ei da. de cœlo. Quib⁹
verbis se purū hoiem, & iesum dei filiū de
clarabat. ¶ Ambro. Sed quia inuidia ad
huc expelli nequibat: mittit eos ad iesum
vt hac occasione videant signa, & corre
cti credant in iesum, & magistro interro
gante, sibi dicant: Tu es qui venturus es?
¶ Beda. Gregori⁹. Non ait: qui venisti: Q.
Cum ab herode interficiendus, & ad infer
na sum descēsurus: debeo te nūciare infe
ris q nunciaui superis? An cōueniat filio
dei mori: an aliū ad hæc sacramēta missu
rus es? Potuit em̄ vates pius quē venturū
pdixerat: nō credidisse moriturum: nec fi
de sed pietate dubitauit: qa lapsus amoris
Allegori religiosus. ¶ Allegorice. Iohannes figura
ce. est legis: q̄ prænūcia christi pectorib⁹ per
fidorū quasi carceribus luce vacuatis iclu
sa tenebat: ne plenū testimoniū dñicæ di
spēsationis sine euangelij attestatione p
ferret. Mittit ergo discipulos ad christum
B vt supplemētū scientię assequant: qa pleni
tudo legis est xp̄s: vt qa plærūq; nutabāt
dicta sine factis, eo fides plenior gestorū
testificationib⁹ q̄q̄ verborū sponsionib⁹ ex
hiberet: et q̄ tūc in pectorib⁹ iudeor⁹ velut
obscurata lege nutabat eo ipso spectacu
lo dominicæ crucis, & pleno resurrectiōis
testimonio panderetur. Q̄ ergo lex dubie
christū venturum nūciat: euangelium vbi
tot miraculorū exhibitionē veniſſe certis
sime cōfirmat. d ¶ Et respondens dixit.
Sciens iesus neminē sine euangelio plene
posse credere: quia sicut fides a veteri inci
pit testamēto: ita impleturin nouo. Inter
rogat⁹ de se: nō q̄bo alij, sed factis se esse
signauit: nō rūdes ad ea q̄ interrogabātur
sed ad scādalū nūcioꝰ. e ¶ Cæci vidēt.
Hoc factū est vt euidentius esset miraculi
corā multis factū. i ¶ Ecce defunct⁹ ef
ferebatur. ad sepeliendū. Antiquius em̄
loca sepulturæ erant extra ciuitates, ne
ex cadaueribus inficerentur habitatores
ciuitatū. k ¶ Misericordia mo. sup. ei.
Tū quia erat vidua: Tum qa nō habēbat
alium filium a quo posset in senectute su
stentari. l ¶ Noli flere. Quasi dicat. Cū
to consolata eris. m ¶ Et accessit & te
tigit loculum. idest feretrum. Ad hoc em
tetigit, vt ostenderet q̄ corpus suum diui
nitati vnitum: erat instrumentum diuini
tatis etiam in miraculis faciendis. De mo
tatis autē cooperandi ad hoc, dictū fuit mat.v.
c ✻ Et corpus
f ¶ Et ibi
Hi autē qui portabāt, steterunt: &
ait: † Adolescens, tibi dico surge.
a ¶ interna compunctione reuiuiscens.
Et resedit qui erat mortuus: & cœa
pit lōqui: & dedit illum mātri suæ.
¶ Quāto desperatior mors aīæ ad vitā reuo
cat: tāto plures eodē corriguntur & pietas do
Accæpit autē oēs timor, & magni
mini maior intelligitur.
ficabāt deū dicētes: Quia prophe b
ta magnus surrexit in nobis: & qa c
b deus visitauit plæbē suā: † Et exiit
hic ēmo i vniuersam iudæā de eo:
c & omnē circa regionem. Et nuncia d
uerunt iohāni discipuli ei⁹ de om
nibus his: Et conuocauit duos de
discipulis suis iohannes: & misit
¶ hoc dicite.
ad iesum, dicēs: Tu es qui ventur⁹
es an aliū expectamus? Cū autem
venissent ad eum viri dixerunt:
Iohannes baptista misit nos ad
te, dicens: Tu es qui venturus es
an alium expectamus? In ipsa aūt e
hora curauit multos a lāguoribus
& plagis, & spiritibus malis: & cæ
d cis multis donauit visum. Et respō f
dens dixit illis: Eūtes † renunciateg
iohanni quæ vidistis et audistis:
e † Quia cæci vidēt, claudi ambulāt
leprosi mundantur, surdi audiūt,
a ¶ spū vel opibus illuminanē vti p̄dicatio
mortui resurgunt, paūperes euan
ne nulla sit dissētia iter paupes & diuites.
g gelizanē: & beatus est † qui nō fue
¶ In hoc nuncios percunt.
rit scandalizatus in me. Et cum h
discessissent nuncii iohannis, cœ
a ¶ ne turbæ: iohannem liuore motū
suspicarentur: & vt sciant eum quę fisse non
sibi sed discipulis.
b ¶ quæ nesciebant mysterium
interrogationis eius.
pit dicere de iohanne ad turbas:
h Quid existis in desertum videre:
¶ q oi vento agitat vt leuitate mētis de me
arundinem vento agitatam? Sed
ambigar quē p̄dicauit. a ¶ in vana gl̄ia du
k quid existis videre? Hōminem
ctus lucra quærit, p dapib⁹ vel vestib⁹, q lo
custis viuit, & pilis camelorum induitur.
l mollibus vestimētis indutum. Ec
g ¶ Euntes, renunciate iohāni &c. In hoc etiā informauit p̄di
catores euāgelij & doctores vt nō solū⁹ bis doceāt sed etiā factis.
h ¶ Et cū discess. nūcij iohannis &c. Per hoc docuit nos fugere
notam adulationis in cōmendatione aliorū: & maxime magno
rū in eorū p̄sentia: talis erat iohannes baptista sicut dicit postea.
¶ Quinta pars. x iiij ✻ Maiorin

NICO. DE LYRA.

quodāmodo per nosipsos. a ¶ Vt re
niret & sana. Centurio nō rogabat vt ve
niret ad sanandū, vt patet ex litera sequen
ti, sed seniores iudæorum missi, hoc petie
runt p̄ter centurionis intentionem credē
tis q̄ solo verbo posset eum curare absq;
præsentia corporali. b ¶ Diligite eū
gen. Idest iudæos: Fx q̄ patet q̄ erat genti b
lis positus ibi ad custodiā terræ a princi
pibus romanis. c ¶ Et synagogam ipe
ædificauit nobis. Licet em̄ haberent vnū
locū tm̄ ad offerendū sacrificia & oblatio
nes. s. templū qđ erat in hierusalem: tamē
in singulis ciuitatibus & castris habebant
loca: in quibus conueniebāt causa oratio
nis & audiendi verbū dei, quæ synagogę
vocabantur: a ¶ Inuenerunt seruū qui
languerat, sanatum. ex verbo christi qui
sentis. vt habet Mat. viij. f ¶ Et factum
est. Hic consequenter describitur miracu
lū defiliū viduæ resuscitato. g ¶ In ciui
tē q̄ vo. naim. Ciuitas pua est i galilæa ppe
mōtē thabor. h ¶ Et ibant &c. d. e. tur.
Hoc factū est vt euidentius esset miraculi
em ante euangeliū vel rara vel nulla. Vñ
Tobit. c Tobias oculos recæpit: & hoc fuit angeli:
Luce.v.d nō hois medicina. Helias mortuum suscī
Luce.5.d. tauit: ipse tū rogauit & fleuit. Helisæus le
prosum mundari fecit: nō tamē ibi valuit
præpti auctoritas: sed mysterij figura. Sed
qa adhuc ista sunt dñicæ testificatiōis pua
exempla: addit post supradicta de cruce:
& obitu & sepultura: qđ ē plenitudo fidei
Nullū em̄ mai⁹ diuinæ p̄sonæ est testimo
nium, q̄ se totū se vnū obtulisse, p mūdo: hoc
solo: plene dñs declarat: sicut etiā a iohan
Ioha.d. declarat⁹ est: Ecce agn⁹ dei: ecce q tollit
peccata mūdi. f ¶ Beatus est &c. Q. Mi
ra quidem facio: sed abiecta pati non dedi
gnor, & cauēdū est hoibus, ne in me despi
ciant mortē: q̄ signa venerant. g ¶ Qui
non fu. scan. Grego. Qui de potēcia diui
Ps.67.c nitatis non dubitauerit. Hoc nō cōtra iohannē: quem mox adeo
qđ ē rebat: quia deus saluos faciendi: & dñi ex. m. Visis tot si
cōmēdat: sed non credentes a p. fidia reuocat, & iohanni exponit
gnis et virtutib⁹ fidelis nō potuit de morte ei⁹ dubitare: sed admi
rari, sed infidelitū mēs scādalū in illo pertulit: cū & post miracula
morientem vi
C
De pœ
dit.c.fle
at. & dif
3.ca. ad
huc. et di.
6. ca.1.
D
als † nun
ciate.
† Mat. 11.
a.
al. † qcū
q̄.
Mat. 11.
Moralit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Allego. bra soluunt: exteros cœlestis regni, sub iure diabolorū (q sunt reges tenebraꝝ) intra habitacula huius mūdi cōsenescunt. ¶ Allegorice. Iohannes non fuit mollibus indutus, qui vitā peccantiū non blandimentis fouit: sed, aspere increpauit. ¶ Gregori⁹. Nota Rigida vita & prædicatio, debet palatia mollium declinare: quæ frequentāt mollibus induti adulātes. Nemo putet in fluxu & studio vestium peccatum deesse: alioquin de asperitate vestium nō laudaretur. ¶ Officium prophetę est ventura prædicere: non etiam demonstrare. Maior propheta in quo finis prophetarū.

a ¶ Plus quā prophetam. Quia angel⁹. Non natura sed officio, qui supernum iu dicē nunciare mittit. b ¶ Dico autem. In hoc non præfert patriarchis & cunctis hominibus, sed æqualis cæteris sanctis ostenditur. c ¶ Qui autem mínor. Omnis sanctus qui iam est cum deo, maior est eo qui adhuc est in mundo. V el, Ego: quę a tam? Vtiq; dico vobis & plūs quā minorem facit multorum opinio, in ecclesia sanctorū illi plātus sum. Vel nouissimus angelus cœli, melior est quouis homine. d ¶ Et omnis po. Si hoc a domino dictū esse intelligit: Audiens iohannē populus intelligitur esse designatus: Si ab euāgelista dicitur interpositū. Audiēs ipsum dominum: de iohannis magnitudi ne disputantē, restat intelligi. e ¶ Iustificauerunt. Iustificatur deus per baptismū:

Esa.43.d dū homines, ꝓpria pctā cōfitendo se iustificāt. sicut scriptum est: Dic tu iniquitates tu. vt iusti. Et iustificaꝝ in eo, qui non per contumaciam confutatur: sed per iusticiā

Pś.10.b. dei munus agnoscitur. Iustus em domin⁹ & iusticias dilexit. In eo ergo iustificatio

F dei est: si nō ad dignos & noxios: sed ad inocētes per ablutionē factos, etiam ad iustos videat sua munera contulisse. Qui ergo cōfitetur deo peccatum: iustificat deū: In baptismate ergo iustificatur deus, in quo est cōfessio & venia pctōrū. f ¶ Cui ergo simi. &c. Laudato iohanne: transit ad increpandum illos qui nec prędicatio ne iohannis moti sunt, vel ipsius christi prædicationem despiciunt. g ¶ Simi les sunt pueris. Pueri: doctores sunt spiritu humiles. Forum, synagoga, vel ipa hierusalē: in qua iura præceptorum deo cōdebantur, quia cōtribulibus solebant expro brare q nec psalmis allecti ad laudes dei assurrexerunt. co-de deuoto: membrorum agilitate (quod notat saltus) nec threnis (i. lamentationibus prophetarum pro excidiis iā factis vel faciendis) ad pœnitēriā sunt conuersi. h ¶ Cantauimus. Nuptiale carmē, vbi verbo anima: spūi caro nubit. In his nuptiis dauid nos voluit ludere dicens: Exultate deo ad. no. iu. deo ia.

Pś.80.a. Su. psal. & da. tym. Quasi. In ipso actu nu ptiarum positus propheta quadam lætitia saltat. Sed non audiuit populus meus

Ibidē.c. vocē meā: & israel non int. m. i ¶ Venit fi. &c. Venit sicut tunc, ita & nunc: vtrāq; via salutis respuitis. Lamentauimus ad iohannem: cantauimus ad christum.

k ¶ Iustificata est sapientia. Ostendit filios sapientiæ intelligere: nec in abstinendo nec in manducando esse iusticiā: sed in æquanimitate tolerandi inopiā & tempe

Ro.14.c. rātia: non se corrūpēdi p abūdātiā. Nō est regnū dei esca & pot⁹. Quoꝝ, nō vsus: sed concupiscētia reprehenditur. Iustificata &c. Quicquid me puteris: ego tamen dei virt⁹ & dei sapiētia iuste facere intelligor k ab aplis, quibus pater reuelauit quæ prudentibus abscondit. l ¶ Rogabat. Sicut proposuerat verbis: ita factis etiam astruit iustificatā sapientiam ab omnibus filiis, quia

¶ qui ponūt puluinaria sub cubito qui vitā peccantium palpant non pungunt.

ce q in veste ꝓciosa sunt & in de-
¶ vbi aliquid venentur.
litiis, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophe-
a ¶ qui me venturum non tantum
prædixit, sed etiam digito demonstrauit.
-tam? Vtiq; dico vobis & plūs quā
¶ in malachia.
prophetā. Hic est de quo scriptum
¶ nuncium.
est: † Ecce mitto angelum meū an-
a ¶ manifestationem. b ¶ peruia reddat tibi corda auditorū per pœnitentiam prędicando & baptizando.
te faci ēm tuā: qui præparabit viam
a ¶ vt summā virtutum eius comprehēdā.
b tuam ante te. Dico enim vobis:
a ¶ nō virginis. nulla em collatio cū filio dei.
maior inter natos mūlierum pro-
-pheta iohanne baptista nemo est.
a ¶ tempore. b ¶ dignitate.
c † Qui aūt minor ē i regno dei, ma-
-ior est illo. Et omnis populus au- b
-diens & publicani iustificauerunt g
deū, baptizati baptismo iohannis.
a ¶ quo mundū p passionē christi saluare de
Pharisæi autem & legisperiti cōn-
creuit. a ¶ Vel contra: qa gram dei respuit cō
tra seipsum facit. Vel ad seipsos missum dei
consilium stulti & ingrati respuerunt.
filiū dei spreuerunt in semēti ipsos
nō baptizati ab eo. Ait autē domi e
-nus: Cui ergo similes dicam homi f
a ¶ tot monita saluris respuētes. b ¶ iudaicę.
-nes gñatiōis hui⁹? & cui sīles sunt?
a ¶ monitorib⁹. b ¶ vbi lex & iura promunt.
g Sīles sunt pueris sedētib⁹ in forō:
a ¶ ad illos quos monent.
h & loquētib⁹ ad iuicē & dicētib⁹: Cā
-tauim⁹ vobis † tibiis & nō saltastis:
a ¶ vt nō querteremini in toto cordevro ini.
&. f. &c. sed stultus popul⁹ me nō cognouit.
lamentauimus & nō ploraſtis. † Ve
a ¶ exēplo abstinētiæ suæ pœnitentiā vobis
indicens & noluistis humiliari cum illo.
nit em iohānes baptista nēq; man-
ducans panē neq; bibēs vinum, &
i dicitis: dæmonium habet. Venit fi
a ¶ cibo et potu lætitiam futuri sæculi præsignans & noluistis cum illo gaudere: sed calū
niari estis.
lius hoīs mādūcās & bibēs, & dici
tis: Ecce homo deuorator, & bibēs
vinū, amicus publicanorum & pec
k catorum. Et iustificata est sapientia
¶ i. iustis: & post iniusticiam pœnitētibus.
l ab omnibus filiis suis: Rogabat g
mautē illū quidam de pharisæis vt

manducaret cum illo. Et ingressus a
domum pharisæi discubuit. Et ec-b
¶ iam pœnitens.
ce mulier quæ erat i ciuitate pecca-
a ¶ In domo pharisęi peccatrix meretrix venia:
ga cognitio pctī p legē: sic lex mittit ad gratrix vt cognouit q iesus accubuis-
tiam. a ¶ tendit prępripere gratiam hospitis.
a set in domo pharisæi, attulit ala-b
a ¶ genus est marmoris in quo incorrupta seruantur vnguenta.
bastrum vnguenti: et stans re-c
a ¶ oculos quibus terrena concupierat iam per pœnitentiam conterens plorant.
c tro secus pedes eius, lachrymis d
a ¶ quos ad cōpositionē vultus exhibuerat.
d cœpit rigare pedes eius: & capil-e
a ¶ lachrymas.
lis capitis sui tergebat, & osculaf
a ¶ quod sibi pro odore suę carnis adhibuerat.
batur pedes eius: & vnguentōg
a ¶ de falsa iusticia superbus nulla cōpassione naturæ motus, suę fragilitatis oblitus.
vngebat. Videns autem phari-h
a ¶ vnguentum eius vitare deberet.
sæus qui vocauerat eum, ait intra i
¶ medicum reprehendit, qa subuenit.
se, dicens: Hic si esset propheta sciret vtiq; quæ et qualis est mu-k
a ¶ vnguentum eius vitare deberet.
lier qui tangit eum: quia pec-
a ¶ ægram reprehendit de ægritudine.
catrix est. Et respondens iesus, dix-l
¶ conuincens superbum & sub speciemulieris commendans ecclesiæ meritum.
xit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Duo debitores erant m
cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos: & alius quinquaginta. Non habenti-
bus illis vnde redderent: dona-
uit vtrisq;. Quis ergo eum plus diligit? Respondens simon dixit: n
e Estimo quia is cui plus dona-
fuit. At ille dixit ei: Recte iudi-
¶ per misericordiam.
casti. Et cōuersus ad mulierem, di-
a ¶ corporaliter quidem vides: sed mysteriū non vides.
xit simoni. Vidēs hanc mulie-
¶ Iam olim intrauit cum legē dedit.
grem? Intraui in domum tuam: o
h aquam pedibus meis non dedisti:
Hæc autem lachrymis rigauit pe-
des meos: et capillis suis tersit.
Osculum mihi non dedisti: hæc p

fœditate extrahit: pl⁹ debet q plus accepit. Nullus pōt tm̄ diligere q̄tū ea q̄ in pluribus diligit. e ¶ Is cui plus. Sed m hoies pl⁹ fortasse offendit q plus debuerit. Sed p miam dñi causa mutat: vt ampli⁹ diligat q ampli⁹ debuit, si tm̄ gram cōsequat. f ¶ Recte iudicasti. Sua ſnia pharisæus quicit: qa sicut frenetic⁹ funē portat ex quo ligat. g ¶ Intrauī in domū. Intrauī carne assumpta in ppm̄ iudæorū. h ¶ Aquā pe. meis. Aqua extra nos est humor lachrymarum intra nos. In fidelis aūt ppls: nec exteriora pro dño incarnato tribuit. Conuersa gētilitas non solū substātiā: sed et sāguinē p dño fudit. ¶ Osculū, dilectiōis ē signū, & infidelis populus ex dilectiōe ei fuire noluit, cui tm̄ exti more fuiuit. Sed gētilitas vestigia oscularī nō cessat: qa ī ei⁹ amore ꝓtinue suspirat. ¶ Oleo caput meū nō vn. Et si ppls ille ī deū se credere & nō in hoiem fatebat, tamē ipsam potētiā diuinitatis q̄ per miracula apparebat, digna laude prædicare negrexit. Sed gentilitas dum mysterium incarnationis credit: summa laude etiā infima eius prædicat. ¶ Aquā ped ibus. Enumerant bōa peccatricis & mala falsi iusti.

☞ Remittuntur

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶ Et ingref. Legit aūt xp̄s māducasse cū pētorib⁹, vt eos ad pniam puocaret: vt hī Mat. ix. Ite cū amicis familiarib⁹, vt eorū deuotionē nutriret: vt dī Io. xij. de martha & maria. Ite cū cognatis pauperib⁹ vt eoꝝ inopiā suppleret: vt hī Iohā. ij, de nuptijs: vbi deficiēte vino, xp̄s aquā vertit i vinū. Ite cū pharisæis supbiētib⁹ vt eoꝝ supbiā ꝓfutaret: put hic hī: vt videbit, pse quēdo. b ¶ Et ecce mu. de pctis suis plene & pfecte strita. c ¶ Et ītās retro. qa p verecūdia sui pctī nō audebat se anponere.

d ¶ Lachry. &c. Ex q̄ patet magnitudo cōtritiōis ex q tm̄ fleuit q̄ poterāt lauari pedes vni⁹ hois nudis pedib⁹ icedēris. e ¶ Et cap. &c. qb⁹ añ opositionē vult⁹ sui fuerat abusa. f ¶ Et oscu. vt totū deo seruiret in pnia. qcq d ex se deū ꝓtēpserat i culpa: fm̄ q̄ dicit Greg. g ¶ Et vnguē. Ad refrigeriū caloris & mitigationē doloris ex labore itineris. h ¶ Vidēs aūt. Hic ꝓīr pōit pharisæi īdignatio. vñ subdit: i ¶ Ait ītra se &c. si esset p. ver⁹ sciēs occulta. k ¶ Sci retv. &c. Et per cōsequēs non permitteret se tāgi ab ea. l ¶ Et respōdens iesus. Ad cōfutationē illius. Per hoc em̄ q̄ respōdit ad ei⁹ cogitationē q̄ soli deo nota est, ostēdit se pl⁹ q̄ꝫ ꝓphetā. m ¶ Duo debito. Parabola est vt cōuenient⁹ concludat cōtra pharisæū de sua respōsiōe. Quę subdit cū dī: n ¶ Respōdes &c. qa amor ín humanis plærūq; causat ex præcedentib⁹ donis, & p ons maior amor ex maioribꝰ donis. Cōsequēter eū xp̄s redarguit ex triplici defectu pietatis cū dī: o ¶ Intra. &c. pe. meis. q tū erāt fessi et dolēres ex labore itineris, & lutosi seu puluerizati: eo q̄ sine calciamentis incedebat. Sed o: ex defectu charitatis, cū dī: p ¶ Osculū mihi &c. qđ est amicitię signum. Tertio ex defectu

✻ hilaritatis

✻ h ¶ Videns autē pharisæ⁹ q voca- Moralit.
uerat. Per istum qui christum notauit de ignorātia & mulierē de īmūdicia, signifi cat hypocrita de sua falsa iusticia ꝓsumēs & alios ꝓtēnēs, qa sicut dicit Iohannes os aureū: Vera iusticia ꝓpassionē habet: falsa ꝓo indignationē: ppter qđ iste pharisęus arguitur de pietatis omissiōe in modicis respectiue: et mulier ꝓmēdat de maioribꝰ valde cū dī: o ¶ Intra. &c. hæc aūt. l. &c. ppter qđ sibi dī: Remittunt⁹ ti. pctā &c.

¶ Remittuntur ei pcta. In domo pharisæi .i. in custodia legis & pphetæ: nō pharisæus incredul⁹, sed peccatrix pœnitēs glorifi cat: qa ardon charitatis: i ea rubigine delictoꝝ cōbussit. b ¶ Et cœperunt qui simul accubebant. Sanata ægra de salute eius alij ægrotant. c ¶ Fides tua te saluam fecit. Fides saluam fecit: qa quod petijt posse accipere non dubitauit: quia iam spem ab illo accæperat: a quo salutem quærebat.

NICO. DE LYRA.

✻ hilaritatis seu lætitiæ quæ nomine olei designatur, vt dicit Pſ. xliij. b. Propterea vnxit te deus deus tuus &c. Tria autem dicta requirūtur in hospitalitate gratiosa. Et ecōtra laudat mulierem de triplici perfectione opposita: vt patet in litera. Et ideo concluditur. a ¶ Remittuntur ei peccata multa &c. Videtur autem qꝫ deberet dici contrariū, qa primo prædixerat donum esse causam amoris: hic autē contrario infert amorem esse causam doni. Dicendum ad hoc qꝫ primo in parabola loquebatur mō humano vbi amor ex dono causatur. Sed in applicatione parabolæ ad ꝓpositū convertit se ad loquendum de amore dei erga nos: qui nō procedit ex bonis meritis nostris, sed magis causat bonū in nobis. & ideo conuenienter concludit dicto modo. ¶ Vel aliter potest dici qꝫ in peccato sunt duo remittenda. s. culpa & pœna. Culpa autem ex dei liberalitate remittitur: cum nullum bonum meritorium possit esse in nobis sine gratia: quā non habemus ante culpæ remissionem, sed habita gratia, & culpa dimissa: adhuc remanet pœna remittenda ad cuius remissionē facit bonum opus nostrum charitate informatum. Et de hac remissione loquitur dominus. Vnde sequitur: Cui autem minus dimittitur: minus diligit. Remissio autem culpæ, aut nulla est, aut totalis simul, sed remissio pœnæ fit ꝑ partes & nō tota simul de communi cursu: licet aliquando fiat tota simul propter feruorem pœnitentis & ex liberalitate dei, & hoc fuit in proposito in hac muliere. Ideo sequitur, b ¶ Remittūtur tibi peccata. Nō solum quantum ad culpam: sed etiam quantum ad pœnā ex vehementi amore dei & horrore peccari preriti. c ¶ Quis est hic qui &c. Hoc dicebant: qa videbant tm humanitatem exterius apparentem, sed ignorabant deitatē interius latentem: quæ pōt peccata dimittere. d ¶ Fides tua te saluā fecit. Quia ista fides fuit formata charitate, & ideo fecit habentē dignam vita æterna. De ista muliere peccatrice dubitabant aliqui doctores vtrum fuerit maria soror lazari vel alia: De quo dictum est quid sentiāt doctores: Iohannis. xij. Ibi enim hoc posui: qa prius scripsi sup Iohannem ꝗ̄ super Lucam.

¶ In ca. vij. hū dr̄in postil. Videtur aūt ꝙ deberet dici contrarium: quia primo dixerat donum esse causam amoris.

ADDITIO. Stant simul ꝙ donum sit causa amoris, & amor cā doni: etiā loquēdo de amicitia mō humano. Qd̄ sic patet: Nā amicitia humana ſm philosophū in viij. Ethicorū triplex est. f. vtilis, delectabilis, & honesta. Sed constat ꝙ amor in amicitia vtili, causat̄ ex dono seu vtilitate ab amato habita seu ſpectata. In amicitia vero honesta, causatur amor ex virtute amātis, quę amatū diligit, non ꝓpter donū vel vtilitatē habitam vel cōsequendā, sed propter virtutē ipsius amati: ex quo amore causatur ꝙ vult amato bonum, & bonum operatur ei ꝗ̄tū in se est, vt verus amicus: & sic in amicitia honesta amor est causa doni. Vnde nulla contrarietas in hac parabola: nec in ei⁹ applicatione sane intellectis reperif: etiā loquendo vtrobiq; ſm modū humanum. Nam primo in parabola christus loquitur modo humano ſm amicitiam vtilē, vbi amor ex dono causat̄. Vnde rectificat iudicium ſimonis dicentis: ꝙ is cui plus donauit, plus diligit. Secundo vero in applicatione loquitur etiā mō humano ſm amicitiam honestā, quæ procedit ex virtute seu meritis amantis & amati: ſm quam amans certificatus de amicitia quam amatus habet erga amantem (quæ quidē amicitia ſm Philosophum vbi supra: est virtus, vel non sine virtute) prouocatur ad amorem sui amati, & per ꝙs ad ipendendū ei bona. Et de hac amicitia loquitur cū dicit: Remittunt̄ ei pcta multa &c. Qd̄ aūt sequit: Cui autē minus dimittit, min⁹ diligit. Potest vno modo intelligi ſm amicitiam vtilē: & sic corresp̄det principio huius altercationis vbi dicebatur ꝙ is cui pl⁹ donauit, plus diligit &c. Alio mō potest intelligi de amicitia honesta, de qua vltimo loquitur, vt sit sensus. Causa autem quare alicui minus dimittitur est, qa minus diligit. Et sic est amor causa doni. Vnde nulla cōtrarietas in huiusmodi reperitur, cum de diuersis amicitiæ ſpeciebus loquātur, & vtrobi ꝙ ſm modum humanum. Nō est enim verisimile: ꝙ christus loqueretur illi pharisæo de amore diuino, q̄ ptinet ad ꝑdestinationē. vel de remissione culpæ & pœnæ, quorum scientia pertinet ad eos qui iam perfecti sunt in fidei rudimētis. Ille enim pharisæus adhuc erat infidelis et ſa tis ignarus: vt satis patet. Et notandum ꝙ processus christi circa informationem pharisæi: de his amicitijs est cōnaturalis homini. Incipit enim ab imperfecto & magis noto, ad perfectum & min⁹ notū. Amicitia enim vtilis est hominibus magis nota: & est imperfecta tanꝗ̄ deficiēs a ratione veræ amicitiæ ſm philosophū vbi supra. Vnde istam amicitiam tantū modo rudis cognoscebat. Christus vero tradidit sibi noticiam perfectioris amicitiæ. scilicet honestę, quæ haberet veram rationem amicitiæ ſm philosophum. Ire notandū ꝙ ſm vtramq; amicitiam christus pharisæum conuincit, ostendēdo ei ꝙ illa mulier erat dignior ad recipienda beneficia christi: ꝗ̄ ipse pharisæus. Nam ſm primam scilicet amicitiam vtilē sibi ostendit ꝙ plures vtilitates seu obsequia habuit ab illa muliere ꝗ̄ a pharisæo, & hoc cū dicit: Intraui in domum tuā &c. Secundū vero amicitiā honestā, similiter ostēdit ei ꝙ erat dignior, & hoc cū dicit: Quia dilexit multū. In quibus bene consideratis nos docet ꝙ verus pœnitens debet habere exteriora opera pia & deuota & interiora amore feruentia ſm doctores.

REPLICA In cap. vij. vbi in parabola christi innuitur ꝙ more humano loquēdo, amor oritur ex dono cum dicit: Quis plus diligit? Rn̄ūm est: Estimo cui pl⁹ donauit. Et sequitur verbum christi: Recte iudicasti. Postillator exponit hoc de humano amore: in quo amor orif ex dono: sed in applicatione parabolæ christus conuertit stilū ad loquendum de amore dei erga nos: qui nō ex meritis nostris, sed magis causat bonum in nobis: & est donatiuus: ideo dixit: Remittuntur ei peccata multa: qm̄ dilexit multū: vt sic amor nō sit ex dono: sed donū ex amore. Sed Burgen. hic vult absoluere contrarietatem quæ videtur in litera: per amorem vtilem & honestum vtrobiq; dicēdo more humano. Sed ſm primū dictum rectificatur iudicium simonis vt ex vtili surgat amor. Iuxta sed̄m fit applicatio: qa dilectiōe ex meritis & virtute impenduntur ei bona. Hæc autem applicatio Burgen. laborat in æquiuocis: quia amor cōcupiſcētiæ & amor amicitiæ, sunt æquiuocæ, amor: qui a diuersis rationibus. Non est autem verisimile christum amorem æquiuocasse, nec est necessarium amorem honestū esse cām doni: prout Burgen. vult: qa stat illum amorem esse rectum sine omni dono dato vel sperato: alias esset amor mercenarius, ꝙ cōsequens non honestus. Virtus em diligit ꝓpter se, per cōsequens virtuose sine respectu ad donū. Qd̄ aūt Burgen. dicit nō esse verisimile ꝙ xp̄s sit locut⁹ pharisęo de amore pertinente ante prædestinationē & remissionē pœnæ & culpæ hoc est contra beatum Augustinum in sermone de Maria magdalena sic exponente hunc passum: & contra beatum Bernardum super Cant. sermone vicesimo secundo ante mediū. Et vide de hac materia sanctū Thomam prima secundę questione vicesima sexta, articulo quarto. Ratio autem Burgen. ad sic dicendum non valet: quia propter ruditatem vel infidelitatem pharisæi, christus non voluit prętermittere ea quę fidelibus ad instructionem poterant valere. Sæpe em̄ dixit coram perfidis quæ ipsi non intellexerunt, tamen ecclesię prodesse non cessat: Cui datum est nosse mysteria regni dei, cæteris aūt in parabolis, vt videntes non videant: & audientes non intelligant. Quāuis em̄ pharisæus modo nō intellexit: immo impugnauit veritatē dicēdo intra se, Quis est ꝙ hic etiam peccata dimittit? Nihilominus christus dixit coram eo de remissione peccatorum quo ad culpam & quo ad pœnam quātum ad liberalitatem dei præcedentem mulieris dilectionem quæ in peccato existens diligere non poterat, & quo ad pœnam debitā propter mulieris primam dilectionē. Vnde dixit: Remittūtur ei peccata multa: quia dilexit multum.

ET factum est. More aquilæ puocātis ad volandū pullos suos: paulatim dñs discipulos suos ī nido fidei plumis vtutū induit, qb⁹ postea sublimi⁹ volare & alios ī struere valeāt. Pri⁹ docet i synagogis. miracula facit: fāmā vbiq; dispgit, turbas suscipit, eu rat, instruit. hic discipulos facit: ex quibus duodecim elegit: ꝯs prio p̄sente turba docet, & miseris solita p̄stat būficia. iā vo solos ipsos secū retinet: vt eū familiarius audiāt solis illis occultiora exponit mysteria. & sic d̄emū virtutū suarū ostēsiōe q̄si alarū ꝓtectione firmatis dat ipsis potestatem curādi, & mittit prædicare regnū dei.

b ¶ Maria q̄ vocatur magdalena. Cum maria iter faceret cū dño: & ei ministrare cōmemorat celebri eā vocabulo magdalenā vocat: Vbi eandē peccatricem describit: reuerenter eā generali noīe mulierem dicit, ne nomē tātæ famæ, qd̄ hodieve ramur prisci erroris nota susceret. ¶ Maria, amarū mare; ꝓpter institū pniæ rugitū quo ipsa vel nos singula mala deflemus.

Pſ. 60. a. c ¶ Magdalenæ. i. turrēfis: a magdalo. i. turri. de qua dicitur: Tu es spes mea turris for. a fa. ini. d ¶ Dæmonia septem. Eandem ecclesiā de gētibus a sordibus vitiorū mundatā, quā maria significat: significat & iohāna pri⁹ cultū idoloꝝ deditā, sed iā christi pietate redēptā: & grā imple tā: q̄ quasi vxor erat prius diaboli. e ¶ Et iohāna &c. Iohāna dñs gra eius vel dñs misericors, cuius est omne quo viuimus.

f ¶ Procuratoris herodis. cum quilibet malignus spiritus pro regno diaboli ad decipiendum laborat quasi herodis impiissimi procurator existit. g ¶ De facultatibus &c. Antiquus mos erat iudicū, nec ducebatur in culpam vt mulieres sua

1. Co. 9. b substantia pascerent & vestirēt doctores. Hic quia hoc in gentibus scandalum poterat facere: paulus se memorat abstinuisse. Ministrabant ergo dño carnalia: cuius metebant spūalia: vt formā daret p̄dicatoribus ꝙ victu & vestitu deberent eē cōtenti: accipiendo a plæbibus. h ¶ Cum autem turba &c. Quotiens in euangelio turbæ vocabulum interscribitur: sicut diuersitas hominum: ita etiam diuersitas intimatur voluntatum. Non enim omnes eadem voluntate: sed diuersis ex causis christum sequebant̄: Quidam pro bono: quidam pro malo: omnibus tamē dominus beneficia p̄stat, docendo, alendo, sanādo.

i ¶ Exiit qui seminat &c. Exiit filius dei de sinu patris: quo creaturæ non erat accessus, vt seminaret semen suum venit in mundum vt testimonium perhiberet veritati. Vnde secundū alios euangelistas hanc parabolam dicturus de domo exiſs mare adiſſe, quauem cōscendisse memoratur: idipsum situ corporis quod ꝓcessu sermonis insinuans. k ¶ Secus viā. Via est cor fedulo malarum cogitationum trā situ attritum & arefactum: ne semen verobi possit accipere vel germinare: sed a pessimis cogitationib⁹ cōculcatur, & a dæmonibus rapitur: Qui ideo volucres cœli dicuntur, quia cœlestis & spiritualis sunt naturæ: vel quia per aerē dis currunt. l ¶ Supra petram. Petra indomitum cor nullo veræ fidei vomere penetratum: in quo nō est verus amor & perseuerātię virtus. m ¶ Centuplum &c. Cum denarius pro persectione soleat accipi, qa in decē legis ꝓceptis custodia cōtinet, centenarius q̄ per multiplicatū denariū surgit, ꝓ magna p̄fectiōe ponitur. Cor igitur cētuplū facit factum: quod per amorē proximi actiuum, & p amorē dei contemplatiuū adipiscit vitā, & spiritualium ornatur p̄fectione virtutū. n ¶ Qui habet aures. Vbicū Mat. 4. b parabola (sed vt marc⁹ ait) cū esset singularis interrogauerunt eū hi qui cum eo

I ET factū est Cap. VIII. a deinceps & ipse iter faciebat per ciuitates & castella prædicans & euangelizans regnum dei: & duodecim cum illo: & mulieres aliquæ q̄ erāt curatæ a spiritibus malignis & infirmitatibus: † Maria quæ vocatur magdalenæ de qua dæmonia septem exierant: & iohanna vxor chuzæ procuratoris herodis: & su

¶ Lilium propter odoriferum cœlestis vitæ candorem.

sanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Cū augerem turba plurima cōueniret: & de ciuitatibus ꝓperarēt ad eū, dixit p

a ¶ parabolam.

b ¶ cuius est declarare voluntatem patris.

I siliti⁹ dinē. † Exiit qui seminat semi h nare semē suū. Et dū semīat: aliud cecidit secus viā & conculcatū est:

a ¶ vt nec in memoria mens teneat quod opere exercere neglexit.

& volucres cœli cōmederunt illud.

a ¶ vbi non est alitus do terræ ibi est studium disciplinæ.

I Et aliud cecidit supra pētram: et a ¶ ad nutriendas lampades virginum.

natum aruit † quia nō habebat hūmorem. Et aliud cecidit ī ter spinas: & simul exortæ spinæ suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in ter i

a ¶ mite cor & docile. b ¶ cū perfecta bonorum operum plenitudine crescit.

ram bonam: & ortum fecit fructum mcentuplum. Hæc dicens clamabat:

a ¶ intelligentiam mentis. b ¶ spiritualiter hęc verba intelligat.

n Qui habet aures audiendi audiat. o Interrogabant autē eum discipuli p eius q̄ esset hæc parabola. Quibus

CA. VIII. GLO. ORDI. 146

hi q cū eo erāt duodecim parabolā. In quo moraliter instruimur vt si intelligentiā diuinorū ꝙborū assequ volum⁹, se positis terre nox tumultuū curis domū dei. i. occulta scripturæ penetralia orādo & meditando intremus, dicentes: Reuela oculos meos &c. Pſ. 118. p ¶ Hæc parabola. Nota hanc esse primam parabolam quę cū interꝓtatiōe sua posita sit. Et cauendū est a vbicūq; dñs rogat⁹ a discipulis intrinsec⁹ sermones suos disserit, ne vel aliud vel ꝓplus vel

NICO. DE LYRA.

ET factū est &c. Ca. VIII. Descripta istructiōe xp̄i facta aplis principaliꝫ hic oñr ponit eiusdē istructio fcā aplis & turbis cōiter. Et prio p̄mitit q̄si † De pœ. q̄dā p̄fatio. Sed o: subdit dicta instructio, di. 3. c. sūt ibi: Cū aūt plurima turba. Circa primū di plures. cit. b ¶ Ipe iter faciebat per ciuitates. In quo apparet xp̄i diligētia in ope p̄dicatiōis. c ¶ Et duodecim cū illo. i. duodecim aplī de quoꝝ electiōe dictū est. ē. vj. c. nō tñ ibant cū illo ad p̄dicādū: sed magis ad audiendū vt possent ꝙenīcti⁹ p̄dicare ad qd̄ missi sunt poste vt patebit ca. seq. d ¶ Et mulieres aliquæ quæ erant cū. Ideo seq̄bant eū. e ¶ Maria quæ vocatur magdalena. Sic notaꝝ a magdalo castro, & ita est de q̄ est sermo fact⁹ capitulo p̄cedenti. Nō tñ sui cognominis diuersi modeaſſignat a doctoribus diuersis. Illi enim q̄ dicūt ꝙ ista fuit soror lazari: dicūt ꝙ noiata est magdalena: eo ꝙ magdalum castrū cecidit in parte suam de hæreditate † mat. 13. paterna. Fuit em̄ pater eius magnus hō & a. nobilis: habēs dominiū in pluribus locis mar. 4. a inter q̄ erat dictū castrū. Aln vero q̄ dicūt ꝙ ista non fuit soror lazari, sed alia eiusdē nominis: dicunt ꝙ noiata est magdalenę a magdalo castro: eo ꝙ erat inde oriūda.

f ¶ Quæ ministra. &c. Apud iudæos D erat cōsuetū ꝙ mulieres sanctæ & deuotę ministrabāt doctoribꝰ necessaria ex deuotione. Et iō qa xp̄s docebat & p̄dicabat inter iudæos: hoc modo ꝓcipiebat necessaria ab eis. Paul⁹ aūt q̄ p̄dicabat gētilibus iter ꝙs nō erat talis ꝙsuetudo: nō habebat mulieres seq̄ntes ipm & ei ministrātes, vt hr̄. j. Cor. ix. ne forte ex hoc gētiles scāda lizarent. g ¶ Cū aūt. Hic oñr describit Diuisio. ipsius christi doctrina seu instructio. Et primo describitur dicta instructio. Sc̄o instructionis cōfirmatio, ibi: Factū est ār. Prima in duas qa primo describit parabola sūæ p̄dicationis. Sc̄o seruor p̄dicātis, ibi: Venerūt aūt ad illū. prima adhuc in duas, qa primo pabola p̄ponit. Sc̄o, exponit ibi: Interrogabant aūt. Sna aūt istarū duarū partiū patet ex dictis Matth. xiij. Excæpto qd̄ sequitur in parte secūda.

✻ Nemo

Moraliter. a ¶ Et factū est. Sequitur, Moraliť. d ¶ Et mulieres &c. quæ ministrabāt ei necessaria de facultatibus suis tāꝗ̄ gratæ de suis curationibus & factæ sibi deuotæ. Hoc etiam ꝙsuetū erat fieri prædicatoribus iudæorum. h ¶ Exiit qui seminat &c. Semen istud potest dici elemoſyna: De cuius seminatiōe dicitur. ij. Cor. ix. b. Qui parce seminat, parce et metet &c. ¶ Hui⁹ aūt ſemīnis cadit pars secus viā & diabolus tollit illud: Et hoc est qū reciens elemoſynā, in illicitis cōsumit eā. Et aliud supra petrā: qd̄ fit: qū recipiēs de bñficio nō est gratus homini nec ꝺeo: Et aliud cadit inter spinas: per quas significantur sollicitudines vitę p̄sentis: Et hæc pro parte sunt bona ecclesiæ, data clericis & religiosis: qui de illis viuūt carnaliter & pomparice, & implicant sæcularibus negocijs, cū tamē illa bona sint data ad seruiēdū deo deuote & ad ministrandum pauperibus in sua necessitate. i ¶ Et aliud ce. in terrā bonam: & ortum fecit fructum cētu. Ista sunt elemoſynæ recęptæ ad victum & vestitum necessarium deo seruientiū.

✻ Nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

plus vel minus intelligere velimus q̃ ab eo expositū est. Iō autē hāc parabolā p seipm dignat ostēdere vt se figurate loq̃ innotescaret, & rerū significationes etiā in his q̃ exponere noluit: q̃rendas ē docere. a ¶ Vidētes. Doctores iudeor̃ q̃ cū merito puer statis suæ excæcati sunt, mēdaciter se vidētes putār. b ¶ Quod intelligere putat nullā tñ veræ sciētię dulcedinē gustabit. l ¶ Et quicūq; nō &c. Ideo desidiosus ingeniū accipit sepe: vt de negligētia iusti puniat: q̃ scire cōtēpsit q̃ sine labore assequi potuit: & aliq̃n studiosus tarditate intelligētiæ p̃mit vt eo maiora p̃mia iueniat: q̃ studiosi elaborat. m ¶ Venerūt. Quod dixerat in verbo: oñdit in mystico facto. s. q̃ iudæi sola literā sequentes: etiā q̃ videntur habere perdunt. Nam mater synagoga: & fratres ppli iudæorū: de quib⁹ est christ⁹ fm carnē: nem: ipso interius docente nequeūt intrare, re, q̃a eius dicta spūaliter negligunt intelligere. Sed p̃occupās turba domū ingredit, q̃a tardante iudæa cōsluit ad christum gentilitas & illuminatur. n ¶ Foris stāt. Foris stantes, volunt deum videre: qui spiritualem sensum in lege non quærentes, ad custodiā literæ sese fixerunt, & quasi christum ad carnalia docenda potius cogūt exire: q̃ se ad discenda spūalia consentiant intrare: merito ergo nō agnoscūtur. Quo exemplo & nos informamur q̃ non agnoscemur si foris steterimus. ¶ Nō aūt iniuriose negligit matrem, nec mater negatur, quæ etiam de cruce agnoscitur. Sed religiosiores copulæ mentiū mōstrantur

q̃ corpor̃

NICO. DE LYRA.

a ¶ Nemo aūt lucernā &c. Per lucernā saluator hic intelligit doctrinā suā quā negligēa q̃ non est occultāda: nec in latebris tñ docēda sicut doctrinæ suspectæ & malæ occultū &c. q̃a licet xp̃s aliq̃n docuerit discipulos secreto: voluit tñ q̃p per eos talia publice docerentur. vnde dicit Matth. x. c. Quod in aure auditis, p̃dicate super tecta. Iō subdit. c ¶ Videte ergo q̃d audiatis, vt eōrū tr̃ p orbē p̃dicetis. d ¶ Qui cē ha. &c. Hoc subdit ad ostēdendū præmiū p̃dicationis apl̃orū: Qui em̃ p̃dicant ex fide formata charitate, merenē vt sibi detur augmētū gratiæ in p̃senti, & p̃miū gloriæ in futuro. e ¶ Et q̃cunq; nō ha. videlicet fidē charitate formatā. f ¶ Etiam quod putat se ha. &c. q̃a gratiæ gratis datæ nō valebūt ei ad salutē, sed magis cedent ad dānationis suæ augmētū: inquātū abusus fuerit ab eis. ¶ Aliter exponit de legisperitis & sacerdotib⁹ iudæorū q̃ fidē christi nō habuerūt, & ideo noticia legis & p̃phe tarū nō valuit eis ad salutē, sed magis nocuit eis ad augmētū suæ damnationis fm. q̃ dr̃. i. xij. cap. Seruus qui sciuit voluntatem dñi sui & nō fecit, vapulabit multis. g ¶ Venerūt aūt ad illum. Hic p̃sequēter describit feruor xp̃i p̃dicantis ex hoc p̃ propter aduentū matris suæ, ettam exp̃ctantis foris, nō interrupit p̃dicationē. Ille ceteā summe diligeret & honoraret sed respondens nuncianti sibi aduentum dixit

✻ Mater mea

✻ a ¶ Nemo accē. lu. &c. Hæc lucerna dicitur sacra scriptura. Ps̃. cxviij. o. Lucerna pedibus m. ver. t. &c. Hāc aūt lucernā operit vas eq̃ verbis curiosis & extraneis exponit eā ad iactantiā suæ famæ. Ille vero subtus lectū ponit qui ignē hæreseos ex sua expositiōe perversa accēdit: sicut lucer

a ¶ qa fideles estis: sed pharisæis increduli sancta non sunt danda.

ipse dixit: † Vōbis datum est nosse a ¶ intelligentiam scripturarū de quo regno alibi dicitur: Auferetur a vobis regnum dei.

b ¶ qui foris sunt: vt Marcus ait: qui nec̃ intueri: nec̃ cognoscere curant veritatem.

mystēriū regni dei: cæt̄is aut̄ ē in parabolis: † vt vidētes non videāt: & audientes nō intelligant. Est aūt hæc parabola. † Semen est verbum dei. Quod autem secus viam: hi sunt qui audiunt: deinde venit diabolus & tollit verbum de corde eorū, ne credētes salui fiāt. Nā † quod supra petrā: qui cum audierint, cū gaudio suscipiūt verbū: & hi radices non habēt: qa ad tēpus credūt & in tempore tentationis recedūt. † Qd̄ aūt in spinas cecidit: hi sunt q̃ audierunt: & a sollicitudinibus & diuitiis & voluptatibus vitæ eūtes suffocant̄: & non referūt fructū. f Quod aūt in terrā bonā: hi sunt q̃ in corde bono & optimo audientes verbū retinent, & fructum afferunt in patiētia. † Nemo aūt lucernam accendens: operit eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrū ponit: vt intrantes lumen videant. † Nō enim est occultū quod nō manifestet̄: nec absconditū qd̄ nō cognoscaī & in palā veniat. Videte ergo † quid audiatis. c

¶ studiose audite.

a ¶ vt & in vestro pectore cōtinue ruminetis, & aliena ructuare sufficiatis.

k † Qui em̃ habet, dabit̄ illi: & q̃cūq; d nō habet etiā qd̄ putat se hr̃e, aufe f

m retur ab illo. † Venerunt aūt ad il̃ g

¶ cognati.

lū mater & fratres eius, & nō potebamus adire. † eum præturbā. Et nunciatum est illi: Māter tua & frāg

a ¶ quia non habent spiritualem intelligentiam.

tres tui fōris stant: volentes te

videre: Qui respondens dixit ad eos: Mater mea & fratres mei hi a ¶ idē est qui dicto vel facto vel exēplo in cordibus proximorum generant deum.

b ¶ voluntatē patris mei qui in cœlis est.

sunt qui verbum dei audiunt & faciunt. † Factū est autem in vna die b rum, & ipse ascēdit in nauiculam: et discipuli eius: et ait ad illos: a Transfretem⁹ trās stagnū. Et ascen c derunt. Nauigātibus aut̄ illis obdormiuit: & descēdit procella ven c ti in stagnū: & † complebātur & pe d riclitabant̄. Accedentes aūt suscitauerunt eum, dicentes: Præceptor perimus. At ille surgens increpauit ventum & tempestatē aquæ: & e cessauit, et facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Vbi est fides f vestra? Qui timentes mirati sunt ad inuicem, dicentes: † Quis putas

a ¶ dæmonibus.

hic est? Quia & ventis impat & mā b ¶ mundanæ motioni. ¶ velint nolint.

ri: & obediunt ei. Enauigauerunt d g autē ad regionē gerasenorū: quæ: est cōtra galilæam. Et cum † de naui e h egressus esset ad terram: occurrit il livir quidā q̃ habebat dæmonium iam tēporibus multis: & vestimento non induebatur: neq; in domo i manebat: sed in monumentis. Is vt vidit iesum procidit ante illum: & exclamans voce magna, dixit: k † Quid mihi & tibi est iesu fili dei altissimi? Obsecro te ne me torq̃as

rūt. Et nota hūc vnū fuisse celebrioris personæ & maioris sanię de quo regio illa maxime dolebat. Occurrit ergo vir: idest ipse gentilis ppls: q̃ multis tpib⁹: idest ab ipso pene mūdi exordio vexabat a dæmonio: nec vtebat̄ veste naturę suæ idest virtutib⁹ fide & charitate, quibus primi parētes post culpā nudati legūtur: hæc stola redeunti filio offertur. Necq; in domo cōscientiæ quiescebat: sed in mortuis operib⁹ corporis quasi in sepulchris manebat. i ¶ In monumentis. Quid aliud sunt p̃fidorū corpa, nisi q̃dā defunctorū sepulchra in quibus nō habitāt dei verba? k ¶ Iesu fili dei. Arrius contendit esse creaturam: quē dæmon confitetur esse filium dei. Iudæi dicūt: In p̃cipe dæmoniorū ejcit dæmonia: quem dæmonia c. negant aliquid secum commune habere. Mar. 4. d Tormentū est diaboli ab hominis læsione:

ne cessare:

NICO. DE LYRA.

a ¶ Mater mea & fratres mei hi sunt: qui verbum dei audiunt & faciūt. al̃. † ppe quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros maliciose hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de naui egressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a. quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros malicioseh hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de naui egressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a. quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros malicioseh hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de nauigressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a. quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros malicioseh hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de nauigressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a. quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros malicioseh hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de nauigressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a.

quasi dicat: ille est mihi propinquus qui buntur. spiritualibus operibus est magis intētus. In hac etiam responsione christus confutauit illum, qui ei nunciauit aduentū matris suæ: q̃a fm doctores nostros malicioseh hoc fecit, vt si ex hoc p̃dicationem differret: arguere t ipsum esse hominē purum carnali affectione motum. A duerten dum tamen q̃p fratres christi hic dicuntur cognati sui germani: eo modo loquendi † Mat. 8. quo apud hebræos, fratres dicuntur illi q c. Mar. 4. d sunt de eadem cognatione. & hoc modo vocauit abraam loth nepotem, fratrem suum: vt habetur Genesis. xiij. b ¶ Factum est autem in vna die rum: & ipse ascēdit in nauiculam & c. Hic consequēter describitur doctrinæ christi confirmatio, quæ proprie fit per miracula. secundū q̃p dicitur Marci vltimo. d. Sermonem cō firmante sequentibus signis. Et primo describitur miraculum factum in mari. Secū do: factum in terra, ibi: Et cum de nauigressus esset ad terram. Sententia primæ partis patet ex dictis Matthei. viij. Hoc excepto. c ¶ Transfretemus trans stagnum. Matthei octauo. vocatur mare: modo loquendi hebraico, quo omnis cōgregatio aquarum in norabili quantitate vocatur mare. secundum illud Genesis. j. b. Congregationesq̃ aquarum vocauit † Mat. 8. maria. Secundum veritatem: aquæ iordanis fluuij extenduntur ibi in magnalatitudine: ideo frequenter vocatur mare: & ali d. quando lacus: & aliq̃n stagnum sicut hic, Mar. 5. a.

Ingenio sarij. k ¶ Qui em̃ habet &c. Hæc specialiter apostolis, quib⁹ ex negligētibus qd̄ non intelligūt, audiūt dicta videntur. Pōt & generaliter accipi, q̃a & ingeniosus negligēdo, sapiētia vera se priuat, & simplici plex studiosus laborando degustat. Quia qui amorem verbi habet: dabitur ei sensus intelligendi quod amat. Sed qui non habet amorē audiēdi: etiā si naturali ingenio vel labore studioso se intelligere putat, nullā tñ veræ sciētię dulcedinē gustabit.

Mystice, cōsuetudinis. ¶ Mystice aūt docēt fiduciā prædicandi vel patiendi. h ¶ Supra cādela. &c. Quia dixerat ap̃lis. Vobis datū est nosse myste. reg. dei cœ. a. in p. Nūcoñdit per eos dē ap̃los: aliq̃n & cæteris idem mysteriū esse reuelandū, & omnes qui dom̃ dei essent intraturi, flamine fidei illustrandos. Q. Vobis pando mysteria: in vobis accendo lumē fidei. vos aūt hanc eandē lucē aliis pandite, nec timore carnali in cōmodo ab scōdite. Vas is nomine vel lecti: designat caro: in qua aia cōtinet & quiescit. Per lucernam verbū dei. Qui autem meru carnali occultat verbum dei ipsam carnem præponit manifestatiōi veritatis, & ille quasi occultat verbū: q̃ p̃dicare trepidat. Super candelabrum ponit verbum: qui corp⁹ ministerio dei subiicit vt superior sit p̃dicatio veritatis, & inferior seruitus corporis, per ipsam tñ corporis seruitutem excelsior luceat doctrina, quæ officio linguæ & cæterorū membrorū insinuatur. i ¶ Non enim &c. Q. Timor carnalium non vos retardet, sed nec mala opinio quæ de vobis modo habet apud incredulos, q̃a & si viles apparetis: quādoq; claritas vestra apparebit: cū domin⁹ illuminabit abscōdita tenebrarū, tūc & vos coronabimini, & punient̄ vestri aduersarij. k ¶ Qui em̃ habet &c. Hæc specialiter apostolis, quib⁹ ex negligētibus qd̄ non intelligūt, audiūt dicta videntur. Pōt & generaliter accipi, q̃a & ingeniosus negligēdo, sapiētia vera se priuat, & simplici plex studiosus laborando degustat. Quia qui amorem verbi habet: dabitur ei sensus intelligendi quod amat. Sed qui non habet amorē audiēdi: etiā si naturali ingenio vel labore studioso se intelligere putat, nullā tñ veræ sciētię dulcedinē gustabit.

corporū: & corporali necessitudini p̃scriptor̃ cœlestiū forma p̃ferē. Figurat etiā iudæis (de q̃bus fm carnē) ecclesiā de gentibus que credidit anteferendā. ¶ Moraliter. Magister pæcepturus alijs: qui nō reliquerit patrē & matrē, nō est me dign⁹: sentētię suæ ipe prim⁹ se subnicit: nō refutans officiū maternæ pietatis: sed p̃nis ministerijs ampli⁹ q̃ maternis affectibus debere cognoscit. Itaq; qui se intelligit propter diuinū mysteriū in terras venisse: & p̃pter conuētum ecclesiæ relictis parēibus afcēdit in nauē. a ¶ Et ascenderunt. Moraliter. Cū iesu nauim ascendit: qui signo dñicæ crucis imbutus: sæculum relinquere disponit. b ¶ Obdormiuit. In hoc facto verus homo monstratur qui dormit: & verus deus qui furorē coercet maris. c ¶ Et compellebantur. Merito turbatur nauis in qua proditor est cū bonis, & qui suis meritis firmi fuerāt: turbantur alienis. d ¶ Suscitauerunt. Adueret̄ neminem sine tentatione de hac vita transmigrare, cū etiam apostolos (quibus dominus adest) tentationū secularium sepe procella perturber. Sed cum fimus subiecti procellis spiritualis negtiæ: excitemus gubernatorem qui imperat vētis: qui imperat mari: q̃ & si iam nō dormiat corporis sui somno: caueam⁹ tñ ne nostri corporis somno dormiat & gescat. e ¶ Et cessauit &c. Nota q̃p omnis creatura sentit creatorē. Imperat, increpat, sentiūt imperantē: nō q̃ fm hæresim quorundā sint animantia: sed maiestati conditoris sunt sensibilia, quę apud nos sunt insensibilia

¶ Allegorice. Mare vel stagnum tenebrosus est & amarus mundi æstus. Nauicula, arbor crucis: cuius beneficio fideles adiuti: emersis fluctibus mundi: obtinent litus patriæ cœlestis. Ascendunt discipuli amonitiū eo. vnde ipse ait: Si q̃s vult post me venire: abneget semetipsum: & tollat crucem suā: & sequat̄ me. Discipulis nauigantibus. i. sæculum fidelibus calcatib⁹: & futuri sæculi quietem animo meditantibus, & per sancti spiritus flatū: vel etiā per proprij regiminis conatū infidos mūdi fastus certatim post terga iactantib⁹ subito obdormit dñs. idest aduenit tempus dānationis suæ augmētū: inquātū abusus fuerit ab eis. ¶ Aliter exponit de legisperitis & sacerdotib⁹ iudæorū q̃ fidē christi nō habuerūt, & ideo noticia legis & p̃phe tarū nō valuit eis ad salutē, sed magis nocuit eis ad augmētū suæ damnationis fm. q̃ dr̃. i. xij. cap. Seruus qui sciuit voluntatem dñi sui & nō fecit, vapulabit multis. g ¶ Venerūt aūt ad illum. Hic p̃sequēter describit feruor xp̃i p̃dicantis ex hoc p̃ propter aduentū matris suæ, ettam exp̃ctantis foris, nō interrupit p̃dicationē. Ille ceteā summe diligeret & honoraret sed respondens nuncianti sibi aduentum dixit

✻ Mater mea

✻ a ¶ Nemo accē. lu. &c. Hæc lucerna dicitur sacra scriptura. Ps̃. cxviij. o. Lucerna pedibus m. ver. t. &c. Hāc aūt lucernā operit vas eq̃ verbis curiosis & extraneis exponit eā ad iactantiā suæ famæ. Ille vero subtus lectū ponit qui ignē hæreseos ex sua expositiōe perversa accēdit: sicut lucer

Ier. 9. c. Mar. 8. d. B

Allego.

Mat. 8. d. Nō discipuli: sed nautę & alij qui in naui erant mirant̄. Vñ mat thæ⁹. Porro hoies illi mirati sunt, dicētes: Qualis est hic? Q. si discipulos dicim⁹ miratos fuisse merito & ipsi hoies sunt appellati. g ¶ Ad regionē gerasenorū. Gerasa ciuitas arabię iuxta mōtes galaad in tribu manasse: nō longe a stagno tyberiadis, signifikat. vñ gerasa siue gergesi colonū ejciēs. i. diabolū a q̃ p̃rio rem̃ virum. Cum lucas vnum: matthæus duos occurrisse memorat: i. figuram eiusdem gentilis populi est, quia cum Noe tres filios genuerit, & familia soli⁹ fem in possessione dei abscisa est: ex duob⁹ aliis diuersarum nationum populi pullularunt: qui idolis seruiunt. Et

a ¶ dæmonibus.

b ¶ mundanæ motioni. ¶ velint nolint.

e ¶ Et cum &c. Hic describitur miraculum factū in terra. Et primo de curatione dæmoniaci. Secūdo: de suscitatiōe filiæ archisynagogi, ibi: Factū est autē. Sententia aūt primę partis patet ex dictis Matth. viij. & Mar. v. Hoc excepto quod sequitur: f ¶ Et vestimento &c. Amētes em̃ & dæmoniaci multa possunt sustinere q̃ nō p̃t̄ a fs sustinere sicut patet de Nabuchodonosor Danielis iij. q. p. septē annos habitauit cū feris: fœnū quasi bos comedens

✻ Ipse autem

✻ a ¶ Mater mea &c. Et in hoc docuit prædicatorem euange Moralit. liū rōnabiliter reprimere volētes eū malicioſe impedire. b ¶ Factum est aūt &c. ascen. in na. Per quā significatur corpus humanū in quo fm platonicos, anima est sicut nauta in naui. In hac autē nauicula aia gubernat fm partē rationalē. Irascibilis aūt & cōcupiscibilis: sensus p̃ iteriores & exteriores sunt corporalib⁹ organis: & sic debēt p rōnē q̃ nō est virtus organica, gubernari: de tū principalis est gubernator. Turbatur aūt nauis ista corporis infirmitatibus, & mens interior, dæmonum tentationibus: Et de⁹ qui principalis est gubernaror dormire dicit: dū ab eo talia permittuntur: Excitatur autem deuotis precibus partis rationalis q̃ ad optima deprecatur, & tunc iubente domino turbatio quietatur. d ¶ Enauigauerunt autem ad regionem gerasenorum. &c. Per hominem obsessum a dæmone, significatur populus gē

✻ tilis longo

I Alij q. libri non hūt † de naui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ne cessare: & cum diutius posset erat: tantum difficili⁹ dimittit. Caueat ergo aliquis lęsus a diabolo: vt cito eius iugū dirumpat qa tanto facilius cito citius eius dominium euitatur. a ¶ Vinciebatur catenis. Catenę & cōpedes, durę & graues sunt gentiū leges, quibus & in eorū republica cohibebantur peccata. His tamē legibus ruptis ad ea scelera cupidita-
Act.4.f. Gen.11.a. te ducebant quæ vulgarē cōsuetudinē excedebāt: b ¶ Quia intrauerūt &c. Multa dæmonia q vnū premunt, signāt multos cultus idolatriæ in vno gētiū populo. Econtra dī: Multitudinis credētium erat cor vnū & anima vna. Vnde in babylonę vnitas linguarum scissa, in hierusalē est adunata. c ¶ Et rogabant illum. Sciebant dæmones per aduentum domini se aliquando in abyssum mergendos: Non ipsi futura prædiuinantes, sed prophetarū de se dicta recolentes. d ¶ Grex porcorum. Porci, sunt homines. vocis & rationis experres, luxulentis actibus dediti: in monte superbiæ pascētes. Et nisi quis more porci vixerit: diabolus in eo potestatem non accipit: vel ad probandum, tantū nō autem ad perdendum accipit. e ¶ Et rogabāt cum. Aduerte clementiā domini. Nullū prius ipse condēnat: sed vnusq; sp ipse sibi mali auctor est. Non mittunt in porcos dæmones: sed ipsi petunt: qa cœlestis luminis claritatem ferre non poterāt. Vnde & ante tempus dedita sibi tormenta formidant. f ¶ Et permisit illis. Permittit, vt per interfectionē porcoꝝ detur occasio salutis hominibus. Pastores autē videntes statim nunciant. In quo notandū, q nec porcis nisi permissa dæmonia nocere possunt: multominus hominib⁹:
Allegori ce. nisi occulta tamen iustitia dei permittatur. g ¶ Abiit grex. Allegorice. Liberato populo gētium a dominatione dæmonum increduli in abditis agunt suos ritus sacrilegos: cæca & profunda curiositate submersi, & impetu feruntur in præceps qa nullius meriti contēplatione reuocantur: sed ad iferiora p improbitatis, pcliuæ detrusi suffocantur: intercluso vitali commeatu spiritus in aquis voluptatū huius mundi. h ¶ Fugerunt &c. Pastores fugerunt: quia ne: philosophi gentium: nec principes synagogę pereuntibus possunt ꝓferre medicinā, & licet christianā fugiāt legem: potētia tn eius stupendo & miranF do prędicant. i ¶ Exierunt autem. Significat multitudinē sua venusta vita dilectatam: honorare quidem: sed nolle pati religionem christianam: dum dicunt ea eam implere non possunt. Miranť & fidelem populum a pristina conuersatione natum: & sedere ad pedes dñi. i. sano mentis examine vestigia saluatoris quæ sequatur, intueri: & vestitum studijs virtutum quæ decæptus amiserat. k ¶ Et rogauerunt eum. Conscij fragilitatis, præsentia dñi se indignos iudicant: non capiētes verbum dei: & infirma mente pondus sapientiæ non sustinētes, & ideo diuti⁹ mo-
Iesus non fuit, sed regreditur: quia nō dignatur curare inuitos: sed cito deserit infirmos: quibus oneri videt esse sua p̄sentiam. l ¶ Ipse autem &c. Quādo de synagoga ad gentes transiuit, ipse somno nauis tempestate pressa memoratur: hic nec ipse dormit: nec nauis periclitaR. Quia
Ro.6.b. christus resurgēs ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra nō dñabit. Tn in hoc innuit ꝙ passiōis ei⁹ triūphus, & resurrectiōis gl̄ia credituris iudææ pplis itimabit, & cū prædicatio mortis suę vexillo credi ab hebrę̄is cœperit quasi repetita naui in q̄ dormierat, patriā reuisit. ¶ Ipse aūt qui relictis parentibus. idest iudæis, ascenderat nauim, i. post resurrectionē, quasi transacta passionis suæ tempestate gentium, p quā uerat salutē: iam in patriā reuertit. quia postq̄ plenitudo gentiū intrauerit: tunc omnis israel saluus fiet. m ¶ Redi in domum &c. Allego. Post remissionē pēcōrū redeundum est in bonā ꝓsciētiā: & seruiendū euangelio: propter aliorū etiā salutē vt deinde cū xp̄o requiescat: ne cū iā ꝓpevult eē cum xp̄o: negligat mysteriū prædicatiōis accōmodatū fraternæ liberationi. vnā apostolus: Cupio dissolui & esse cum christo. Philomultomelius: manere autem in carne necessarium propter vos. n ¶ Excæpit illum &c. In fine sæculi cū adhuc ad iudęos redibit: per fidei ꝓfessionē libenter excipiet: qa expectāt eū sicut ait ꝓpheta: Dies Christi expectabis me. Non fornicaberis & non eris cum viro: quia nūc synagoga nec est subdita christo viro: nec fornicata cum idolo: longa expectatione spōsi amplexum præstolans. ¶ Huic lectioni consequēter subiungitur mors filiæ archisynagogi: in figuram eiusdem synagogæ: quam dum properat suscitare dominus ꝓ-
præripit sanitatem emorroida mulier in figuram gentiū quæ postq̄ venientes prius sanantur. Venit ergo ad Iesum princeps: scilicet Moyses, qui merito Iairus dicitur, idest illuminatus a deo, vel illuminans alios, dum verba vitæ quæ a spiritu sancto acceperat, aliis ministrat. Cadit ad pedes: quia legislator cum toto populo illo christum in carne venturum lōge ſtibi intelligebat præferendum. Rogat intrare in domum: quia desiderabat eum videre.
Luc.10.d Vnde: Multi reges & ꝓphetæ v. vi. quæ vos vidē. ¶ Huic erat vnica filia: idest synagoga sola legali compositione institu-
ta. Quæ cum ad duodecimū annū peruenisset. i. cū per legis & prophetarū institutionem edocta ad annos intelligibiles peruenisset: vt iam apostolica doctrina viueret & deo spirituales fructus gigneret: morie-
batur erroris languore. Ad hanc sanādā dum carne assumpta properat dei verbū: grauatur noxia consuetudine carnaliū populorū. Et ecce mulier. i. ecclesia de gentibus congregata quę interiorum lapsu criminū deperibat: a cœtu fidelium segrega-
ta: paratam aliis præripit fide salutem, ab annis duodecim. Quo tēpore synagoga in cultu dei creuerat. eodē tēpore gentilitas per orbē idolatriæ sanie fœdabatur: & carnis oblectatione. Quæ substantiam
Mat.5.c. idest naturalis industriæ vires pēderat in medicos, idest philosophos: & legū doctores: qui multa de vitijs & virtutib⁹ disputauerant, & p̄cepta viuendi dederant: nec per eos curari poterat: sed (vt marcus ait) deteri⁹ habebat. Sed vt vidit iudæos ægrotare, & verum medicum vidit adesse properare, & quærit medicinā: accedit p fidē appropinquat retro: post dominū suū amBbulando. Vel, qa in carne dñm nō vidēs: peractis incarnationis sacramentis, p fidē cœpit eius vestigia subsequi. Tangit fimbriam, & vndam sanguinis restringit: qa beatus & vere mundā dus: qui minimam verbi partē: manu fidei continḡit. a ¶ In medicos. Medici: dæmones: q quasi cōsulentes hominibus, pro deo se coli exigūt christus excludere intendebat. Et ex hoc quibus seruierat gentilitas. b ¶ Tetigit fimbriam &c. Fimbriam tāgit: qui in carnationis mysteria perfecte amat & credit, donec ad maiora capienda perueniat. ¶ Si consideremus quātus sit filius dei: vide & intelligamus quātus sit filius dei: vide mus, qua comparatione eius, fimbriam tantūmodo tangimus: superiorē vestimē ti eius partē nequim⁹ attingere. c ¶ Et confestim &c. Suscitaturus mortuam: re
Cdit ad fidem faciendam: prius curat emoroidam. Sic elizabeth sterilis paritura in-
dicatur, vt concæptura virgo credatur.
d ¶ Quis est. Non quærit vt doceatur q̄ nesciat, sed vt fides mulieris appareat.
e ¶ Turbæ te cōprimunt. Quem turbæ diuersis hæresib⁹ affligunt, sola catholica ecclesia fideli corde tangit. nam alij tangē tes non tangunt sicut videntes nō vident audientes non audiunt. Vnde & marię dicitur: Noli me tangere, nondū em ascendi ad patrem meum. f ¶ Nam & ego noui. Non latet quicunq; tangit: Deus non indiget oculis vt videat: nec corporaliter sē tis, sed in se habet cognitionē oim. Etiam virtus quæ ꝓpitiatur oibus iniquitatib⁹ nostris: & sanat oēs infirmitates nostras merseruit, significatur q̄ dæmones inuisi, detractores qui tanḡ porci pascunt: immūdis alioꝝ, & gruniunt contra via bonorū: ꝓpter qd' cū dæmonib⁹ demergunt in infernum. b ¶ Factum est autē cum &c. Hic cōsequenter describit miraculum de resuscitatione filiæ archisynagogi. Circa quod primo ponit dicti miraculi inchoatio. Secundo interponitur mulieris patientis fluxum sanguinis curatio, ibi: Et cognouit dum iret. Tertio: dicit⁹ suscitaturus mortuam: re
Esummatio, ibi: Adhuc illo loquente. Sententia istarū partiū patet ex dictis Matthei & Marci. v. excæpto quod sequitur in prima parte. c ¶ Excæpit illum turba. Licet enim sacerdotes & legisperiti ex odio ipsum despicerent & doctrinā eius: mūnis ppls deuote audiebat verbū eius.

✠ Et ecce vir. Similis longo tempore seruiens dæmonibus in idolis, & vestibus non vrebat: qa nudatus erat virtutum ornamentis: Rupserat etiam catenas & vincula legis naturalis: sed domino iubente per prædicationē apostolorū dæmones sunt ab eis electi, et ad sanam mentem sunt reducti: et virtutum vestibus sunt ornati. Per hoc autem qd' dæmones porcos intrauerunt & in mare demerserūt, significatur ꝙ dæmones inuisi, detractores qui tanḡ porci pascunt: immūdis alioꝝ, & gruniunt contra via bonorū: ꝓpter qd' cū dæmonib⁹ demergunt in infernum. b ¶ Factum est autē cum &c. Hic cōsequenter describit miraculum de resuscitatione filiæ archisynagogi. Circa quod primo ponit dicti miraculi inchoatio. Secundo interponitur mulieris patientis fluxum sanguinis curatio, ibi: Et cognouit dum iret. Tertio: dicit⁹ suscitaturus mortuam: re
Esummatio, ibi: Adhuc illo loquente. Sententia istarū partiū patet ex dictis Matthei & Marci. v. excæpto quod sequitur in prima parte. c ¶ Excæpit illum turba. Licet enim sacerdotes & legisperiti ex odio ipsum despicerent & doctrinā eius: mūnis ppls deuote audiebat verbū eius.

✠ Et ecce vir. Similis longo tempore seruiens dæmonibus in idolis, & vestibus non vrebat: qa nudatus erat virtutum ornamentis: Rupserat etiam catenas & vincula legis naturalis: sed domino iubente per prædicationē apostolorū dæmones sunt ab eis electi, et ad sanam mentem sunt reducti: et virtutum vestibus sunt ornati. Per hoc autem qd' dæmones porcos intrauerunt & in mare demerserūt, significatur ꝙ dæmones inuisi, detractores qui tanḡ porci pascunt: immūdis alioꝝ, & gruniunt contra via bonorū: ꝓpter qd' cū dæmonib⁹ demergunt in infernum. b ¶ Factum est autē cum &c. Hic cōsequenter describit miraculum de resuscitatione filiæ archisynagogi. Circa quod primo ponit dicti miraculi inchoatio. Secundo interponitur mulieris patientis fluxum sanguinis curatio, ibi: Et cognouit dum iret. Tertio: dicit⁹ suscitaturus mortuam: re
Esummatio, ibi: Adhuc illo loquente. Sententia istarū partiū patet ex dictis Matthei & Marci. v. excæpto quod sequitur in prima parte. c ¶ Excæpit illum turba. Licet enim sacerdotes & legisperiti ex odio ipsum despicerent & doctrinā eius: mūnis ppls deuote audiebat verbū eius.

Præcipiebat enim spiritui immundo vt exiret ab homine. Multis enim tēporibus arripiebat illum
a et vinciebatur catenis et compedibus custoditus: & ruptis vincu-
a ¶ in loca, spiritualiū insœcūda virtutum: sicut profugus a lege: di scretus a prophetis: remotus a gratia.
lis agebatur a dæmonio i dēserto.
a ¶ nō vt ignarus inquirit, sed vt confessa pateat quam furens tolerabat virt⁹, curantis gratior eminear.
†Interrogauit aūt illum iesus, dicens. Quod tibi nomen est? At ilA
a ¶ scilicet sumus: non vnus spiritus tantum.
ble dixit: Legio. Quia intrauerunt
c dæmonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis vt in
¶ idest gehennam.
d abyssum irent. †Erat autē ibi grex porcorū multorū pascētiū in mōte: e & rogabant eum vt permitteret eis
f in illos ingredi. Et permisit † illis. Exierūt ergo dæmōia ab homine,
g & intrauerūt i porcos, & ꝓpetu abiit grex ꝑ p̄ceps in stagnū, & suffocatus est. † Qd' vt viderūt factū q pa-
h scebāt, fugerūt & nūciauerūt i ciuitatē & in villas. Exierunt aūt videre quod factum est: & venerunt ad iesum: & inuenerūt hoiem sedentē a quo dæmonia exierant, vestitum ac sana mente ad pedes eius: & timuerunt. Nunciauerunt autem illis & qui viderant quomodo sanꝰ
k fact⁹ esset a legione. Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis gerasenorū, vt discederet ad ipsis: quia timore magno tenebantur.
l † Ipse autem ascendens nauim, reA
uersus est. Et rogabat illum vir a quo dæmonia exierāt: vt cum eo
¶ vt iactantiæ causa viteret, & infidelibus sit exemplo.
effet. Dimisit autem eum iesus, dicens: Redi in domum tuam: & narra quanta tibi fecit deus. Et abiit
m per vniuersam ciuitatem p̄dicans quanta illi fecisset iesus. † Factumb
n est autem cum rediisset iesus: excæc pit illum turba. Erant enim om-
nes expectantes eum. Et ecce vea
a ¶ illuminans: Moyses enim dicitur Iairus qui diuinis præceptis populum instruxit.
nit vir cui nomen Iairus: & ipse princeps synagogæ erat: & cecidit: ad pedes iesu rogans eum vt intra
a ¶ synagoga lege et prophetis instructa.
ret in domū eius: qa filia vnica erat illi fere annorū duodecim, & hæc moriebatur. Et cōtigit dum iret, a turbis cōprimebat. Et mulier quæb
dā erat in fluxu sanguinis ab ānis a duodecim: quæ in medicos erogauerat oēm substātiā suā: nec † ab vlblo potuit curari: accessit retro & tec tigit fimbriam vestimēti eius, & cōfestim stetit fluxꝰ sanguinis eiꝰ. Et
d ait iesus: Quis est q me tetigit? Negātibus aūt oibꝰ, dixit petrꝰ & q cū
a ¶ Q. Multi sunt qui te tetigerunt.
e illo erāt: Præceptor, turbæ te cōprimunt & affligūt, & dicis qs me teti
a ¶ Q. nō quęro de tactu corporis: sed de tactu fidei.
gerit? Et dixit iesus: Tetigit me alif quis: Nā & ego noui virtutē de me
g exisse. † Vidēs aūt mulier qa non latuit: tremēs venit & procidit ante pedes eiꝰ, & ob quā causam tetigerit eū, idicauit coram omni populo: & quēadmodū cōfestim sanata sit.
¶ per fidem.
At ipse dixit illi: Filia, fides tua te
a ¶ non factura est: sed fecit. In eo enim iam saluata es ꝙ credidisti.
h saluam fēcit: Vade in pace. Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagogæ, dicens ei: Quia mortua est filia tua: noli vexare illum: Iesus autē audito hoc verbo, respondit patri puellæ. Noli timere: crede tantū & saluabitur. Et cum venisset ad domum, i non permisit intrare secū quemq̄,
a ¶ petrꝰ iacobꝰ & iohānes. fides spes & charitas, a ¶ pater ēps.
k nisi pētrū & iacobū & iohānē & pa
l trē̄ & mātrē puellæ. Flebāt aūt oēs & plangebant illam. At ille dixit:
m Nolite flere: Non est mortua puel¶ qui non credit deridet.
n la, sed dormit: Et deridebant eum, scientes qa mortua esset. Ipse autē
q tenēs manū eiꝰ, clamauit dicens:
r † Puella surge. Et reuersus est spiA
a ¶ ad testimonium vitę vt nō phantasma sed veritas crederetur.
rit⁹ eiꝰ: & surrexit cōtinuo: & iussit illi dare manducare. Et stupuerunt
s parētes eius: quibus p̄cepit ne alicui dicerent: quod factum erat.

ecclesia gētium a profluuio vitioꝝ & cognominata filia ob fidei meritū: nuncia
C tur, synagoga lęto perfidiæ & inuidiæ soluta: qa in xp̄m nō credidit, & ecclesiā credere doluit. Nuncius iste est: quicūq; credit statū synagogæ a deo destitutū vt restaurari nō possit: ideoq; p restitutiōe illius supplicādū esse nō credidit: sed q̄ i possibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud deū. vñ sequit: Iesus aūt audi⁊.18.e. to hoc ꝙbo. i ¶ Nō permisit &c. Pauli cos arbitros resurrectionis accipit: qanō a multis cōtinuo credita est resurrectio.
¶ Filius viduæ publice suscitat: hic pau ē.7.b. ci admittuntur. In quo moraliter pietas † Mat. 9. domini notat: quia vidua mater vnici c. nō patiebatur moras. & ideo ne ampli⁹ Mar. 5. c. afficeretur, maturitas additur. Significatur etiam in filio viduæ ecclesia cito cre al'. † ab il ditura. In archisynagogi filia iudæi qui lis. crediturī, sed ex plurib⁹ pauci. k ¶ Pa. 5. dif. ca. trem puellæ. Pater puellæ cœtus docto ad eius. rum legis. l. scribæ & pharisæi: qui si cre De pœn. derevoluerint etiam subiecta synagoga di. 3. c. iter salua erit. l ¶ Flebant autē. Flent q synagogam a deo qui vita est, vident alie cū. j. nam & dolent: nec amplius posse viuisi cari putant, & illa quæ sponsi præsentiā qua viuere debet amisit: quasi inter plāgentes mortua iacēs: nec hocipsum qdē quare plangatur intelligit. m ¶ Nolite fle. Fleant mortuos suos, qui putāt mor tuos, vbi est fides resurrectionis non est mortis: sed spes quietis. n ¶ Nō est mor tua &c. Mortua est puella hoibus q fuꝰ † mat. 9. scitare nō possunt. Nō deo cui aia viuit: c. & caro suscitādo quieścit. o ¶ Sed dor mar. 5. c. mit &c. Allego. Cū aia peccans moriat: Allego. si tamen a christo suscitari meretur: nobis quidē mortua fuisse, sed deo dici potest obdormisse. p ¶ Deridebant &c. Merito exclusi sunt, qui deridere cœpere malebant: indigni videre resurrectiD onis miraculum. q ¶ Tenens manum. Tenet manū: quia nisi manus iudæorū cō sanguine plenæ ꝓius fuerint mūdatę: synagoga nō surget. r ¶ Puella surge. Quisquis a morte animæ, a xp̄o manū sibi cōfortāte resipiscit: a sordib⁹ vitiorū debet exurgere: & (sicut marcꝰ ait) in bonis operib⁹ ambulare, & cœlesti pane necesse est vt mox satietur. i. ꝙbi dei & altaris. s ¶ Quibus præcæpit &c. Sicut publica noxa publico eget remedio: ita leuia pctā leuiori & secreta queūt deleri pœnitentia. Vñ, puella i domo iacens, paucis arbitris exurgit, eisdēq; ne miraculū vulgarent interdicitur.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶ Et ecce venit vir cui no. iair⁹. Istud nomen non exprimitur Mat. ix. & Mar. v. & ideo hic supplet. Sciendum tamē ꝙ iste vocabatur iair in idiomate hebræo. Sed noia propria hebraica quādo transferūtur ad latinum, frequenter accipiunt hanc sillabā us in fine: sicut iacob in hebrę̄o: iacob⁹ in latino, & saul saul⁹. Et eodem modo iair iairus.
✠ b ¶ Et mulier quædā erat in fluxu Moralit. sanguinis. Per quā significat ꝙsonapec † mat. 9. catrix a longo tēpore q̄ m̄ remediū quæ c. rit a dño, dicēs. Libera me de sanguinib⁹ mar. 5. d. deus deus salutis meæ &c. Et illa sola dī xp̄m tetigisse. l. spiritualiter p̄ fidē, licet multi eum comprimerent per tactū corporalē, ꝓpter quod ei singulariter dicit: Filia, fides tua te saluam fecit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E

Mar.6.b

Onuocatis aũt &c. Concessa primũ potestate signoꝝ, mittunt p̃dicare regnũ dei, vt magnitudini ꝓmissoꝝ atteste[n]t etiã magnitudo factoꝝ & fidẽ verbis daret virt⁹ ostẽsa, & noua facerẽt q̃ noua prẽdicarẽt. b ¶ Nihil tule. &c. in marco legitur, vt nihil

Ca.IX.

tollerent in via nisi virgã tantũ. Sed sciẽdũ est, qa vtrũq; p̃ceptum est a domino vt nihil nisi virgã ferrent, & vt nec virgã ferrent. Non ferre virgam, est non esse sollicitum de his q̃ necessaria sunt humanæ sustentationi, qa hæc debẽtur prẽdicatoribus ab his quibus p̃dicant qñ sine scanda lo possunt accipi. Nihil ferre nisi virgam est vti illa potestate accipiendi necessaria quæ data est prædicatoribus. c ¶ Duas

a

tunicas. Simplex vestimentũ, est quicq̃d est necessarium alicui ſm qualitatem loci vel tpis. Duplex est, qd̃ vltra necessitatẽ est. Allego. in duabus tunicis duplicitatẽ prohibet. d ¶ Ibi manete. Ne excursetis per domos & inuiolabilis hospitij iura

mat.10.b

muteris. Vnde ſm Matth. domus in qua manere debeant pri⁹ eligẽda est: vt mutãdi hospitij necessitas auferatur. e ¶ Pulueremꝑ pedum &c. Puluis excutitur in testimoniũ, laboris sui: q̃ ingressi sunt in ciuitatem, & vsq; ad illos prædicatio peruenit Vel, excutitur vt nihil ab eis accipiant q̃ euangeliũ spreuerũt, nec etiã necessaria

Allegori ce.

vitæ. ¶ Allego. Ne cõmunicetis inanib⁹ verbis & gestis perfidoꝝ, q̃ pulueri cõparanda sunt: ne castæ mẽtis vestigium pol luãt. Pulueré vero fidelis ppli q̃ humana fragilitate colligit, debet p̃dicator euangelij abolere, & quasi suũ in se suscipere.

2.Cor.11 g. Mar. 6.b

Vnde apostol⁹: Quis infirmat: & ego nõ infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? f ¶ Egressi aũt. In marco legitur Exeuntes prædicabãt vt pœnitentiã agerẽt & demõia multa ejiciebãt, & vngebãt oleo multos ægros & sanabãt. g ¶ Audiuit autẽ. Norandũ ꝙ herodes propter dissonos populi rumores prius hæsitauit sed postea cõfirmato aio dixit pueris suis:

mat.14.a Mar.6.c

vt apud matthæũ & apd̃ marcũ legit: Hic est iohannes baptista: & ipe surrexit a mortuis, & ideo virtutes opant in eo. h ¶ Iohannes surrexit. Qui iohannem cui⁹ nullum signum viderant, resurrexisse dicebãt, per summã maliciã iesum resurrexisse negabant: cuius multa mirabilia opera viderant: in cuius passione multa mirãda contigerant. i ¶ Narrauerunt. Narrant apli domino quæ fecerint: & quomodo docuerint: quõ iohannes dũ ipsi docerent passus sit. Vnde sequitur: k ¶ Et assumptis illis. Non ociosis, non in ciuitate synagogæ. i. sæcularis dignitatis residentibus, sed inter deserta christum quærẽtibus cœlestis gratiæ alimonia impertiit. Qui em̃ non fastidiunt, a christo suscipiũtur, & spiritualiter & corporaliter: etiã si indigẽt curanꝝ. Et nota: qa post q̃ perfecta est mentio passionis iohannis, xp̃s reficit: quia post defectũ legis, euangelicus cibus incipit. Deniq; post q̃ cura ta est mulier quæ gestat figurã ecclesiæ: & post q̃ apli ad prædicãdum sunt missi: fit mẽrito refectionis, qa per apostolos in ecclesia vera refectio fit. l ¶ Secessit seorsum. Decollato iohãne secedit in desertũ: quia relicta iudæa, quæ ꝓphetiæ sibi non credendo caput abstulerat: in desertũ ecclesiæ quæ virũ nõ habebat, verbula largitur. Vnde & bethsaida domus fructuũ interpretatur. Et transeuntẽ ad gentes: multæ cateruæ fideliũ relictis mœnib⁹ prisc̃æ cõuersationis: neglecto variorũ dogmatũ munimine: sequũtur: vt qui prius in iudæa tm̃ erat notus: iam super omnẽ terrã exaltaretur. Secessit. Cum turbæ quidem volũtatem eũdi: sed puerogantes & curantes vbiq;. Audiuit autẽ d herodes tetrarcha oĩa quæ fiebant ab eo: & hæsitabat: eo q̃ diceretur a h quibusdã, qa iohannes surrexit a mortuis: a q̃busdã vero qa helias apparuit: ab aliis aũt qa ꝓpheta vn⁹ de antiquis surrexit: Et ait herodes: ¶ Iohãnẽ ego decollaui, qs autẽ est iste de quo ego audio talia? Et q̃rebat videre eum. Et reuersi apostoli † narrauerunt illi q̃cunq; fecerũt.

a ¶ dum hæc fierent a domino in galileam

a ¶ vt forte si ipse sit iohannes

niendi vires non haberent: ideo egredif dñs de loco suo, & pergit obuiã, & visa turba miserẽ, & curat lãguores, vt fides plena stabilitatem præmiũ cõsequaꝝ. m ¶ Secutæ sunt. Nõ iumentis: nonvehiculis, sed ꝓprio labore pedum vt ardorem mentis ostenderent

☞ Sana Lat.

Onuocatis aũt iesus duodecim &c. Descripta prædicatione xp̃i per seip̃sum: hic ꝙñ describit p̃dicatio facta p̃ missionẽ discipuloꝝ. Et qa p̃dicator ỹ bi dicatio sac

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Completo aũt passionis sacramẽto oportunius dicit apostolis. mat.28.d Eũtes docete oẽs gẽtes, baptizãtes eos ĩ noĩe patris & filij & spi ritussancti. Tũc nõ ꝓdesset eũ publice ꝓdicari dei filiũ: quẽ mox erãt visuri flagellatũ & crucifixũ. Prohibẽt ergo eũ euãgelizare dei filiũ: vt euãgelizarẽt postea crucifixũ. a Quæ ad fidẽ dñicæ natiuitatis vel passio nis pertinẽt, solis seorsum discipulis aperuit: sed hæc ad oẽs. b ¶ Abneget semet ipsum. Nisi gs a seipso deficiat, ad eum q sup se est, nõ appropinquat. Et nouitatẽ ad quã vocat, nõ apprehẽdit: nisi mactet vetustatẽ, in qua natus fuit. Et cũ cessat a vitijs, exquirat etiã virtutes. vnde subiũgitur. c ¶ Et tollat crucem &c. Crux tollitur qñ per abstinentiã corpus afficit: vel per compassionẽ proximi affligitur animus. Quod etiã aliqui philosophi fecerunt. Et sequat̃ me. Hoc solus christianus. e ¶ Nam qui me erubuerit. Sicut persecutionis tẽpore ponẽda est aia: ita in pace frangẽda sunt desideria terrena: vt quãto videt hõ securior: tãto sit ad sui custodiã sollicitior. d ¶ Quid enim ꝓficit. Quia aliqñ tpalia despicimus: sed humana verecũdia præpediti: rectitudinẽ quã habemus in mẽte nõ audemus voce exprimere ꝙgruũ medicamẽtũ subiũgit. Qui me erubuerit. ¶ Persecutionis tpe poterant erubescere fideles substãtijs nudari: hono ribus deiici: verberib⁹ affligi. Pacis tẽpore sæpe veremur a ꝓximis despici: iniurias verborum: pati prius satisfacere illis ꝙbus fuim⁹ irati. Habet ergo christianus etiã in pace: vbi in cõfessione christi veraciter possit probari: scilicet si imitatur humilitatẽ sui capitis. f ¶ Hunc filium hominis. Non sufficit ad ꝓbationẽ fidei vox ꝓfessionis: quã defendit a verecũdia professio generalitatis. g ¶ Aliqui hic stantes. Qui stat cum christo non gustat mortẽ: quia nec tenuem mortis æternæ sensum habebit: qui christi cõsortia meruerit: cui nec in morte interrumpit ordo viuendi. h ¶ Donec vidẽt reg. Quia arduũ erat animã periculis, corpus morti offerre: fustẽtat infirmitatẽ humanæ mẽtis remuneratione præsentiũ: ne frangat desperatione vel tædio. Visa em̃ æterna gloria: & ſ in trãsitu & ad breue momẽtum: fortiores tñ cõtra mũdi aduersa reddũtur. Promittit itaq; futurã gloriã in transitu videndã in terra: vt certius in cœlo speret æterna. Vel ꝓmittit aliquos de discipulis visuros dilatationẽ ecclesię anteq̃ per mortẽ recedant de mũdo: vt in præsenti cõtra mũdi gloriã erecti: certius credantur in cœlo regnaturi. i ¶ Post dies octo. Alij qui sex dies tãtũ numerãt: post sex ætates sæculi sanctis a labore quiescendũ signant. Lucas qui & primũ quo promittitur: & vltimũ quo promissio implet cõnumerat: octaua innuit resurgendũ. Nam sicut christus post sextam sabbati, qua crucem ascẽdit: & post septimã sabbati: qua in sepulchro quieuit: octaua die resurrexit. Sic nos post sex sæculi ætates quibus pro dño patimur & laboramus: & post septimã quietis animarum quæ interim in alia vita geritur: octaua ætate resurgem⁹. k ¶ Assumpsit petrũ &c. tres tantũ dicit: qa multi vocati, pauci electi: & qui fidẽ trinitatis inuiolatã seruãt: æternã merentur visionẽ lætari. ¶ Scit meritorũ cognitor perfectiores fuisse cęteris tres apłos. Signãt illos qui habẽt fidẽ, spem, charitatem. Vel per petrũ, præpositi siue ꝓiugati: per iacobũ, pœnitẽtes vel actuales: per iohannẽ, virgines vt theorici. l ¶ Ascẽdit in mon. In montẽ oraturus ascẽdit: vt innuat: qa qui resurrectionẽ expectãt: mentẽ in excelsis eleuare: & cõtinuis precibus debẽt insistere. ¶ Pro possibilitate cuiusq; minuitur verbũ: aut crescit: & nisi altioris prudentiæ cacumen ascendas: non tibi apparet sapientia: nõ apparet mysteriorũ cognitio nõ apparet ꝙta sit glia: quãta sit spes in dei ꝙbo: sed apparet sermo natus ex virgine, literarũ operus inuolutionib⁹. Sed ascẽde: crede natũ de virgine natum de spiritu sancto, & triumphãtẽ in cruce, mortuos suscitatẽ. iam perfecta G est veri hois forma altera. m ¶ Et facta est. Trãsfiguratus: nõ subtiliam vere carnis amisit: sed gloriam: vel suæ vel nr̃æ resurrectionis ostẽdit. q qualis tũc apłis: talis post iudicium cũctis apparebit electis. Nã in ipso iudicio & bonis & malis in forma serui apparebit vt videãt in quẽ pupugerũt. n ¶ Et

A ficent christi⁹ moriturũ & post victurũ: & vt viuam⁹ xp̃o & moriamur mundo. Etiã apostolis dat signũ de cœlo, vt fides eorum augeatur: Sed scribis tentantibus dare noluit, vt indurarentur: a ¶ Erant autẽ moyses &c. Per moysen, infernales: ꝙ heliam, cœlestes: per apostolos, terrestres ad iudiciũ venturi significant: b ¶ Dicebant excessum. Moyses. i. legislator: & helias, ꝓphetarũ eximi⁹ apparent cũ verbo: vt ostẽdat ipsum esse qui locut⁹ est in lege & ꝓphetis: & quẽ lex & ꝓphetę ꝓmiserũt. Qui nõ in infimis: sed in monte visi sunt: qa soli mente excelsi, maiestatẽ scripturæ quæ in dño impleta est perspiciũt. ¶ Dicebãt excessum ei⁹ quẽ cõpletur⁹ erat in hierusalẽ: qa lex & prophetæ quoscũq; in cacumine fidei inueniunt: dispẽsationis suæ mysteriũ docẽt. Per moysen mortuũ, signant sanctũ: q ab initio mũdi vsq; ad diẽ iudicij defunctũ: in ipso iudicio sunt resuscitãdi. Per heliã viuentẽ q viui inuenient̃ q in maiestate vident̃: qa cũ xp̃o regnabũt glorioſi: qui excessum eius dicũt: qa tunc sancti miam dñi laudabũt: qui pro salute eorũ dignat⁹ est mori. ¶ Tres testes habemus de terra, tres de cœlo moysen & heliam & ipsum patrem. Septim⁹ in medio eorum est dei filius: cũ soleat sufficere testimoniũ triũ: & hic est testimoniũ plurimor̃. c ¶ Gratia est nubes, & obumbrauit eos: quat̃ erant somno. Somno grauãtur: qa splẽdore incomprehẽsibilis deitatis præmit sensus humani corporis. Vel somno grauantur: vt resurrectionis gloriã post corporis quietẽ videret: & sancti eo veri⁹ maiestatẽ dñi videbũt: quo carnis suæ in qua mortẽ vicerãt, immortalitate gaudebunt. Tũc moyses & heliã speculabunt in gloria: qa melius intelligẽt quõ vnũ iota aut vnus apex nõ prætereibit a lege: & quõ dñs legem & ꝓphetas nõ soluerit: sed adimpleuerit. d ¶ Bonum est. Qui ad montana cõscenderat, nõ vult ad terrena descẽdere: sed semp in sublimi perseuerare: & est petrus in persona ingredientium regnũ dei. Bonum est nos hic esse. Bonum est in regno dei esse. Q. Nos soli hac luce fruemur, non iudæi inuidi. Tria tabernacula. i. verba, cogitationes, opera. e ¶ Vnũ moysi. Quo noscũr quos antea non viderunt. Per maiestatem super eos venientem: sicut in futura resurrectione vnusquisq; alterũ cognoscer: & desideravit in altero alter per charitatẽ intelliger. f ¶ Nescíens quid. Et si petrus ex humana infirmitate nescit quid dicat: instici tñ datur ardoris indiciũ dum eos quos videre delectabat: etiã officio sistere quærit. Errabat: quia in terra & in hac mortali carne, fibi & coapostolis suis dari cupiebat regnum: quod in cœlis & carne mortali expoliatis est promissum. Sic erat qui tria tabernacula legi & prophetis & euãgelio facere desiderat: cum hæc ab inuicẽ non discrepent: nõ tria sed vnũ habentia tabernaculũ, i. ecclesiã dei. g ¶ Facta est nubes. Et sipe trus ex infirmitate ignorat: placet in obsequiũ deuotio. Vnde & nubes obumbrat: diuini spũs est ista obumbratio quæ nõ caligat affectibus hoĩm: sed reuelat occulta: cuius ꝓfectus ostẽditur tabernaculũ, nubis accæpit obũbraculũ: vt discat in resurrectione nõ regmine domor̃: sed spũssancti gloria sanctos esse, pregẽdos. h ¶ Et timuerũt. Timent: qa humana fragilitas cõspectũ maioris gloriæ ferre non sustinet: & quanto quis ampliora quæserit, tanto magis ad inferiora collabit̃: si mensurã suam ignoraverit. i ¶ Facta est vox. Vox patris petrũ sublato terrore docet veritatem. Et nota ꝙ sicut dño baptizato: sic & transfigurato, mysterium trinitatis declarat̃: quia gloriã quã in baptismate confitemur, in resurrectione videbimus. Spiritus in columba hic in nube lucida: qa qui nunc simplici corde fidẽ seruat: tunc aperta lucevisionis cõrẽplabit̃ qđ̃ credidit: ipsaq; qua illustrabit̃ gratia protegetur. k ¶ Inuentus est iesus. Non helias, nõ moyses: sed iesus solus. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. l ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. m ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. n ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. o ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. p ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. q ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. r ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. s ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. t ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. u ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. v ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. w ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. x ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. y ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. z ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. cc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. dd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. gg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. oo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. pp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. tt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. fff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. lll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. sss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. www ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. cccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. dddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. gggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. llll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. oooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. pppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ssss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. tttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. wwww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ccccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ddddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. fffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ggggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. lllll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ooooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ppppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. sssss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ttttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuuuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvvvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. wwwww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxxxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyyyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzzzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. cccccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. dddddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeeeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ffffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. gggggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiiiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. llllll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. oooooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. pppppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrrrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ssssss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. tttttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuuuuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvvvvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. wwwwww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxxxxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyyyyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzzzzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaaaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbbbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ccccccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ddddddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeeeeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. fffffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ggggggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhhhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiiiiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjjjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkkkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. lllllll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmmmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnnnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ooooooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ppppppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqqqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrrrrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. sssssss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ttttttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuuuuuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvvvvvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. wwwwwww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxxxxxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyyyyyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzzzzzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaaaaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbbbbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. cccccccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. dddddddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeeeeeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ffffffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. gggggggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhhhhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiiiiiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjjjjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkkkkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. llllllll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmmmmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnnnnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. oooooooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. pppppppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqqqqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrrrrrr ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ssssssss ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. tttttttt ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. uuuuuuuu ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. vvvvvvvv ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. wwwwwwww ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. xxxxxxxx ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. yyyyyyyy ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. zzzzzzzz ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. aaaaaaaaa ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. bbbbbbbbb ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ccccccccc ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ddddddddd ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. eeeeeeeee ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. fffffffff ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ggggggggg ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. hhhhhhhhh ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. iiiiiiiii ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. jjjjjjjjj ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. kkkkkkkkk ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. lllllllll ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. mmmmmmmmm ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. nnnnnnnnn ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ooooooooo ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. ppppppppp ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. qqqqqqqqq ¶ Et ipsi tacuerũt. Quia ꝓpter fidem & ꝓphetiam & legem ad montem ascendit. rrrrrrrrr ¶

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuum. a ¶Vsq; quo ero apud vos & pa.&c.Non est tædio affectus dñs,nec iratus homini sed vitio:sicut medic⁹ quãdo videt ægrotũ cõtra sua præcepta agentẽ increpat illũ.Cur artis suæ sagaciat industriã perire:se aliud iubẽte,illo aliud perpetrãte? Et per istũ vnũ iudæi arguunt infidelitatis. vnde & addit. Adduc huc filiũ tuum. b ¶Et cum accederet.Dum puer ad dñm accedit,eliditur: quia cõuersi ad dñm. Plærisq; a dæmonio grauius pulsantur:vt vel ad vitia reducãtur: vel de sua expulsione diabolus se vindicet. Sicut in principio nascẽtis ecclesiæ multa & grauia opposuit certamina illis quos suo regno subtrahi videbat. c ¶Et increpauit. Nõ puer vim patiẽs:sed diabolus vim inferẽs increpatur:quia qui peccãtem vult sanare vitium debet arguere & depellere: sed hominem amando refouere:donec sanatũ spiritualib⁹ reddat patrib⁹ ecclesiæ. d ¶Ponite vos. Vos qui meo discipulatui adhæretis: quibus arcana mea manifestius aperui: preciosi sanguinis quo mundus redimendus est,euentum mente recõdite:dum cæteri mirantur tanta facta diuinæ alitudinis. e ¶Futurum est vt. Inter magnalia potentiæ diuinæ sæpius replicat abiecta passionis humanæ:ne subito veniens reprehendat:sed leuius feratur præcogitata. f ¶At illi ignorabant. Hæc ignorantia non tam detarditate cp̃ de amore nascit: quia adhuc carnales:& mysteriũ crucis ignari,quẽ deũ cognouerũt: moriturum credere nequeũt: sed sicut per figuras loquentem audire solebant:sic etiam quod de sua traditione loquebatur figuraliter aliud significare putabant. g ¶Intrauit autem cogitatio &c. Quia viderant petrum & iacobum & iohannem in montem seorsum ductos,secretumq; aliquod eis esse traditum. Sed & petro superius claues regni cœlorũ esse promissas:ecclesiãq; super eum esse ædificandã rati sunt. Vel istos tres cæteris:vel omnib⁹ apostolis petrum esse prælatum. Vel quia in tributi solutione petrũ ipsi domino pacificatum viderant:ipsum cæteris præferẽdum arbitrabãtur. Sed sciendum est istam quæstionem & ante tributũ & post tributũ solutum esse factam. h ¶Quicũq; fuscæperit puerum. Vel simpliciter. Pauperes christi ab his qui volunt esse maiores:pro eius docet esse honore suscipiendos. Vel paruulos malicia docet esse:vt puerilis innocentiæ simplicitatẽ cõseruent:vt formã virtutis quam natura duce puer obseruat: ipsi pro nomine christi sequantur ex industria. i ¶Me recí. &c. Qui imitatorem christi recipit,xp̃m recipit:& qui imaginẽ dei recipit, deum recipit. k ¶Iohannes dixit. Iohannes diligens deum:& a dño dilectus: excludendũ puta a beneficio qui nõ vtatur obsequio:ideo docetur neminem a bono quod ex parte habet esse arcendũ: sed ad hoc potius quod nondũ habet esse prouocandũ. Tales etiã ob aliorũ salutẽ admittendi censẽt. Igit̃ in hæreticis vel in malis catholicis,non sacramẽta cõia in ibus nobiscum sumnt,& aduersum nos nõ sunt:sed diuisionẽ paci veritatiq; p̃riam,qua aduersum nos sunt:& dñm nõ sequunt nobiscũ: detestari & ꝓhibere debemus. l ¶Nolite prohibere &c. Non reprehẽditur iohannes: quia amore faciebat: sed docetur vt noue-

¶rit infirmorum

NICO. DE LYRA

a vsq; quo ero apud vos & patiar vos? Adduc huc filiũ tuũ. Et cum accederet elisit illũ dæmoniũ & disipauit. Et increpauit iesus spiritũ immundũ & sanauit puerũ:& reddidit illũ patri eius. Stupebãt autẽ oẽs in magnitudine dei. Oĩbusq; mirãtibus in oĩbus quæ faciebat: dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos:† Filius enim hoĩs: futurũ est vt tradatur in manus hoĩm. At illi ignorabant verbum istud: & erat velatum ante eos:vt non sentirent illud:& timebãt eũ interrogare de hoc verbo. ¶Intrauit aũt cogitatio eos:quis eorum maior esset. At ꝓintelligens causas errorum, vult desiderium gloriæ humilitatis contentione sanare.

iesus vidẽs cogitationes cordis illorũ: apprehẽdens puerũ statuit eum secus se:& ait illis. Quicũq;

¶pauperem.

suscæperit puerũ istum in nomine a ¶nõ solũ ſm q̃ hõ extra videor:sed etiam ſm deitatem qua sum patri æqualis.

i meo me recipit. Et quicũq; mẽ recipit: recipit eum qui me misit. Nã qui minor est inter omnes vos: hic maior est. Respondens autem k iohannes dixit.† Præceptor:vidimus quendã in noĩe tuo eiicientem dæmonia:& ꝓhibuim⁹ eum:quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illos iesus. Nõlite prohibere. Qui enim non est aduersum † vos:pro

¶imminente tempore quo pati debuerat.

†vobis est. Factum est autem dum

¶passionis.

complerentur dies assumptionis eius:& ipse faciem suam firmauit g a ¶obstinata & imperterrita mẽte locũ quo pati decreuerat,petit.

vt irẽt in hierusalẽ. Et misit nũcios h ante conspectum suum:& euntes intrauerũt in ciuitatem samaritanorum vt pararent illi. Et nõ recæ- k

a ¶samaritani:qa conspiciũt eũ ire hierusalem: non recæperũt:quia non coutuntur iudæi samaritanis.

pẽrunt eum:quia facies eius erat euntis hierusalẽ. Cũ vidissent autẽ

¶rit infirmorum

dicitur eis. a ¶Ponite vos in cordibus vestris sermones istos.scilicet ad imitãdũ. b ¶Filius enim hoĩs futurũ est vt tradat in manib⁹ hoĩm. ad sui humiliationẽ ſm illud Phil.ij.a. Humiliauit semetipsum factꝰ obediẽs vsq; ad mortem &c. mortem &c.q.d. Non debetis per ambitionẽ inuicem æmulari: sed magis in vobis humiliari. Cætera quæ in hac parte exponenda sunt:patent ex dictis Mat.xvij. c ¶Intrauit aũt cogitatio &c. Et non solũ cogitatio interior:sed etiam contentio exterior. scꝫm q̃ habetur Marci.ix. e. vbi dicitur: Si quidem inter se in via disputauerant quis eorum maior esset: Quod reprimit saluator verbo & exemplo pueri positi in medio. Et patet sententia ex dictis Matthæi. xviij. & Marci. ix. d ¶Respõdens autem iohannes. Hic incidenti respondet sibi factæ quæstioni. Et patet sententia ex dictis Mar. ix. f ¶Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius. Sc. perius saluator excitauit discipulos ad martyrium verbo: hic hoc idem facto. Et diuiditur in duas:quia primo facit quod dictum est. secundo, remouet aliqua a suis sequacibus,ibi: Factũ est autem. Circa primum dicitur: Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius:id est passionis per quam transiturus erat & assumendus ad gloriam patris: secundum q̃ habetur infra xxiij. d. Oportuit pati christum: & ita intrare in gloriam suam. g ¶Et ipse firmauit faciem suam. Id est firmiter disposuit. h ¶Et misit nũcios ante conspectum suum. Id est præmisit ante se: & ita fecit in hierusalem. constanter & prompte ad sustinendum mortem: vt sic exemplo discipulos animaret. i ¶Et intrauerũt in ciuitatem samaritanorum vt pararent illi. scilicet hospitium. l ¶Et non recæperunt eum. quia facies eius erat cuntis hierusalem &c. ex eius esset in hierusalem ad festum pascha le: in quo & christus passus est. Samaritanis autem displicebat q̃ alios oratione: quia dicebant q̃ locus orationis erat apud eos in monte garizim: vt habetur Iohannis. iiij. Item quia ex vestimentis christi & discipulorum eius, cognouerunt samaritani q̃ erãt iudæi: quia iudei erant distincti ab alijs gentilibus in vestibus: vt habetur Numeri .xv. d. Iudæi autem erant samaritanis odiosi: p̃ contẽnebant eos,nolentes comedere & bibere cũ eis: secundũ q̃ habetur Iohã. p iiij.d. Nõ emũ coutũt iudęi samaritanis.

Vulpis natura.

Domine

c ¶Intrauit autem in eos cogitatio quis eorum esset maior &c. Per puerum quem iesus accipiens docuit iuxta se: significatur innocens & secularis:quem christus vocat ad obtinendam vitæ regularis. Et de isto dicitur q̃ licet sit minor in mundo, tamen est de maioribus in cœlo. e ¶Præceptor:vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dæmonia:& prohibuimus eum. Per hanc eiectionem (licet aliquando fiat a malis hominibus: vt dicitur Matthæi. vij.) significatur opus bonum de genere:non tamen prohibendi sunt hoc facere. Prouerbiorum.iij.b. Noli prohibere eum qui bene facit:si vales & ipse bene fac. Licet enim opus tale non sit meritorium sine charitate: tamen est dispositiuum ad emendationem vitæ. i ¶Et misit nũcios ante conspectum suum &c. Per iacobum & iohannem qui adhuc imperfecti erãt:significantur homines imperfecti nimis dure vindicari: sed magister perfectionis

¶huius

A ¶rit infirmorũ esse firmorũq; distantiã: quia dñs & si remunerat fortiores,nõ excludit infirmos. a ¶Dñe vis &c. Beda. Apostoli adhuc rudes & modum vindicandi ignorãtes nõ ex amore correctionis aliorũ, vel finiẽdæ maliciæ in illis:sed ex odio vindictæ desiderãt. Hanc aũt ignorantiã dñs reprehẽdit. Postq; vero

Act.5. potestatẽ tribuit tales vindictas exercẽdi: sicut petro in ananiã & vxorẽ eius:quorũ mors viuẽtibus vtilẽ metũ mortis incussit:& in illis q̃ puniebãtur: p̃tm qđ̃ augere poterant si viuerẽt,finiuit. Sed hoc raro in nouo testamẽto:vbi ex amore seuitur:sæpius ꝓ in veteri testamẽto vbi timore pmebant,talis ptãs sanctis viris a deo collata est. b ¶Dicimus vt &c.

4.Reg.c. Ad sermonẽ istorũ ignis de cœlo descenderet:quia sunt filij tonitrui. c ¶Et consumat. In similitudine heliæ:qui & propria manu & igne diuinitus imperrato, presbyteros baal morte affecit. Et in hoc

Nu.25.b est autem. Circa primum dicitur: Factũ est autem dum complerentur dies assumptionis eius:id est passionis per quam transiturus erat & assumendus ad gloriam patris: secundum q̃ habetur infra xxiij. d. Oportuit pati christum: & ita intrare in gloriam suam. g ¶Et ipse firmauit faciem suam. Id est firmiter disposuit. h ¶Et misit nũcios ante conspectum suum. Id est præmisit ante se: & ita fecit in hierusalem. constanter & prompte ad sustinendum mortem: vt sic exemplo discipulos animaret. i ¶Et misit nũcios ante conspectum suum. Id est præmisit. vt adueniens eius non lateret. k ¶Et vt pararent illi. scilicet hospitium. l ¶Et non receperunt eum. quia facies eius erat cuntis hierusalem &c. ex eius esset in hierusalem ad festum paschale: in quo & christus passus est. Samaritanis autem displicebat q̃ alios oratione: quia dicebant q̃ locus orationis erat apud eos in monte garizim: vt habetur Iohannis. iiij. Item quia ex vestimentis christi & discipulorum eius, cognouerunt samaritani q̃ erãt iudæi: quia iudei erant distincti ab alijs gentilibus in vestibus: vt habetur Numeri .xv. d. Iudæi autem erant samaritanis odiosi: p̃ contẽnebant eos,nolentes comedere & bibere cũ eis: secundũ q̃ habetur Iohã. p iiij.d. Nõ emũ coutũt iudęi samaritanis.

B

discipuli eius iacobus & iohannes dixerũt.† Dñe vis dicim⁹ vt ignis a descẽdat de cœlo & cõsumat illos? Et conuersus increpauit illos, & b dixit.† Nescitis cuius spirit⁹ estis. c Filius hoĩs nõ venit aĩas perdere, c sed saluare. Et abierũt in aliud castellum. Factũ est aũt ambulãtibus d illis in via, dixit quidam ad illum. e Sequar te quocũq; ieris. Et ait illi f iesus. Vulpes foueas habent:& volucres cœli nidos. Filius autẽ hoĩs h

¶in tuo humili pectore.non

habet diuinitas vbi familiari mansiõe quiescat.

h nõ habet vbi caput suum reclinet. i Ait aũt ad alterũ. Sequere me. Ille k autẽ dixit. Domine, permitte mihi primũ ire & sepelire patrẽ meum. l Dixitq; ei iesus. Sine vt mortui i a ¶non credentes. ¶hoc consoribus relinquitur. ¶id est qui de corpore sine fide exierunt.

sepeliant mortuos suos:tu autem

¶Hoc mandat electis.

vade & annuncia regnũ dei. Et ait k alter. Sequar te dñe:sed permitte mihi primũ renũciare his q̃ domi n sunt. Ait ad illũ iesus.† Nemo mittens manũ suã ad aratrũ & aspiciẽs retro, aptus est regno dei.

C Moral'.

D

†23.q.4. c.ꝙ christus.&.§. præcedẽti &.c. ea vindicta † Matth. 18.b.

Moral'.

†De pœ. di.2.cap. pẽnata.

dei cum vxore loth excluditur. ¶Mora. Omnis arans si retro respiciat:aut inutilẽ aut tortuosum faciet sulcum:aut arãtium boũ fuorũ vestigia. vulnerabit:ita & qui directo tramite ac spirituali vomere vitia mũdana persulcãs,incedit ad regnum dei Si aũt aspectũ suũ ad ipia & vana cõuertit:bꝰ jugos suos, hoc est corpus atq; animã vulnerabit:& optimi itineris periculosum nimis incurrit errorem.

NICO. DE LYRA

a ¶Dñe:vis dĩ.vt ſig.def.& cõ.&c. ꝓpter malicĩã suã:ſm Ambro. Hoc bono zelo dixerũt:licet idiscrete: Et allegauerũt ſi se de helia. vñ sequitur: Sicut helias fecit vt hĩ.iiij.Regũ,i.c. Beda vero dicit,ꝙ hoc dixerãt impatientes:sicut adhuc carnales volentes vindicari. Et ideo reprehendun tur a christo de indiscretiõe ſm Ambr.& de impatientia ſm Bedã. cum subditur.

b ¶Nescitis cuius spũs estis. Quia in nouo testamẽto ꝙ.† est lex amoris:nõ timoris sicut vet⁹ testamentũ procedendũ est suauiter & benigne. vnde subditur:

c ¶Filius hoĩs nõ venit animas ꝑdere. statim inferendo pœnã mortis:sicut vos vultis. Et in hoc dat exẽplũ ꝓphetis vt non statim cũ impetu pctã puniant:sed magis tps & locũ expectent. d ¶Factũ est aũt. Postq; christus incitauit discipulos ad sequendũ ipm eriã vsq; ad martyrium: hic ꝑmremouet aliqua a volẽtibus seq ipm. Primũ,est cupiditas terrenorũ,cum dicit. Vulpes fo.habent &c. Sed ꝫ est carnalitas,ꝓpinquorũ,cũ dr̃:Sine vt mortui sepeliant mortuos suos. Et patet ſnia istorum duorũ ex dictis Matth. viij.c. Tertium est inutilis dilatio:quæ notatur cum dicitur:

k ¶Et ait alter. sequar te dñe: sed permitte mihi primum &c. Sic faciunt qui inutiliter ingressum religionis vel executionem melioris vitæ differũt: Et hoc remouetur exemplo cõuenienti, cũ subdit:

l ¶Nemo mit. ma. suam &c. Arator eñ retro respiciẽs, facit sulcũ tortuosum aut inutilẽ: sic accipiens melioris vitæ statũ: & habens affectũ redeundi ad pristinum statũ: & prædicator verbi diuini retardãs opus prædicationis pro amicis carnalibus vel terrenis negocijs: ineptus est regno dei adipiscendo vel possidendo.

✻buit hoc fieri. e ¶Dixit q.&c. quo. ieris. Iste nõ veraciter loquebat. iõ sibi dr̃. f ¶Vulpes fo. hñt. i. dolosi habent cautelas ad quas refugiũt: ne in suis malicijs cõprehẽdantur. g ¶Et vo. cæ. nidos. i. supbi q̃rũt in altis eleuari. h ¶Filꝰ aũt &c. i. ille q ſm dictamẽ rõnis viuit, talia nõ quærit. i ¶Sine vt mor. &c. Moraliter. Mortui sepeliũt mortuos: qñ pctores in pctis suis mutuo se celãt: & operiunt semetipsos. l ¶Nemo mittẽs &c. Beda: Si aũt secutur⁹ dñm discipulus: qa domui renunciare velit arguitur: quid fiet illis qui nulla vtilitatis gr̃a visitant sæpi⁹ domos illorum quos in mundo reliquerunt.

¶In ca.ix.vbi dicitur in postil. Sicut et in scala iacob angeli de scendebant & ascendebant.

ADDITIO Qđ̃ inducit de scala iacob:nõ facit ad ꝓpositũ suũ. Nã ibi p oppositũ legit:ſ.ꝙ angeli ascẽdebãt & descẽdebãt p eã:ſm quã consideratiõnẽ p̃dicator pri⁹ debet orare: & sic in deũ ascẽdere, q̃ p p̃dicationẽ ad ꝓximũ descẽdat. Et hic est modus rõnabilior. Nã oro potius respiciẽt futurũ q̃ ꝑteritũ, iuxta illud Mat. vij.a. Petite & accipietis. Qđ̃ cõ sonat vniuersalis ecclesiæ cõsuetudini:ſm quã p̃dicatores verbi diuini & etiam auditores prius orant. Vnde nõ est necessariũ ꝙ hęc visio scalæ iacob applicet distinctioni postil. sed potiꝰ applicanda est prædicationis processui debito.

gen. 28.c

REPLICA. In ca.ix. vbi postil. facit aggressum & diuisionẽ huius capituli, dicens. Christꝰ primũ mittit apostolos ad p̃dicandũ: fecũdo docet eos ad orandũ: vt p̃dicator verbi dei primo p̃ p̃dicationẽ descẽdat ad ꝓximũ: sc̃dꝰ p oratiõnẽ ascẽdat ad deũ: sicut in scala iacob vidit angelos descẽdentes & ascen. &c. Istud exẽplũ Burg. egre ferens, dicit scribi per oppositum Gen. xxviij.c. Sed vide ibi correctũ. & etiã dicit ordinẽ illũ esse rõnabilẽ: ꝙ prædicator primũ ascẽdat p orationẽ q̃ descendat per prę-

scendat per prædicationē. Sed nō videt cōueniēs talis ordo: nam qui cōstituit pdicator: debet primū exercere officiū ad quod īstitutus est: & sic primo aliis ꝓficere iuxta materiā instōnis: & ꝑn ad deū instituētē cōuerti in oratione. Et ga facit iuxta instōnem suū debitū orare debet post vt fortiat effectū. Quilibet enim: nō solū prædicator prius debet se exercere in campo actionis cū ad cōtemplationē accedat. Nisi enim prius cū lia cōtraxerit: ad amplexus rachelis

GLO. ORDI.

POst hæc &c. Sicut Cap. X. in aplīs est forma eꝓrū sic in septuagintaduob⁹ forma est præsbyteroꝝ. Secūdi ordinis septuaginta duo mittunt: qui totidē linguarū gentib⁹ euāgeliū prædicarent: vt sicut primo. xij. aplī ꝑpter. xij. tribus israelita & hi ꝑpter exteras gētes destinent imbuēdas. Vel, cū xp̄s se diem: aplos, horas hui⁹ dies nominet. per hunc numerū p̄dicātiū signū dat se fidē sanctæ trinitatis mūdo annūciaturū: sicut sol tri duanū suæ lucis ambitū per septuaginta duas horas efficere solet. b ¶ Mīsit illos &c. Per hoc ꝙ binos mittit: innuitur ꝙ nemo p̄dicātiōis officiū debet suscipere qui erga alium charitatē nō habet. Vel bini mittuntur: fm ꝙ bina a ialia missa sunt in arcam. i. masculus & fœmina: immūda prius in carnali generatiōe: sed mū data eccl̄esię sacro per spūalē gratiā in discipulos p̄dicatiōe. c ¶ Messīs qdē &c. Messis, turba credētiū: operarij, aplī & sequaces eorū. Et licet messis verbo dei sit sata: tū cultura laborē & solicitū munus oparij requirit: ne aues cœli sparsa semina dissipēt. d ¶ Sicut agnos inter lupos.

Lupi natura. Sicut lupus ouibus: sic hæreticus insidiat fidelib⁹. Et sicut lupus ouile circuit nocte, nō audēs intrare: canis somnū, pastoris absentia vel desidia explorās: sic hęreticꝰ nocte suæ interpretatiōis fideles decipe conat: ecclesiā nō intrās: pastores eccl̄æ vel vitare vel necare, vel in exiliū mittere ꝓtēdit. Lupus natura corpis rigidus, se inflectere facile nō pōt: sic hæreticꝰ intētionē duri cordis nō solet ab errore reuocare. Vnde aplūs. Hęreticū hoīem post primā & secūdā correctionē deuita &c. Lupus ꝙ suo impetu ferit: & ideo sæpe illudit: sic hęreticꝰ impetū facit: sed sæpe remanet inanis ne nocere possit. Lupꝰ si priꝰ aliquē viderit: vocē illiꝰ quadā naturę vi eripit: si hō illū priꝰ viderit eū exagitat. Sic quē versuta disputatione hęreticꝰ ꝑuenit: mutū reddit ne cōfiteat ꝙ bū dei: sed si qs cōmēta fraudis eiꝰ agnouerit: nō patiꝰ iactātiā vocis. Sicut lupꝰ, sic & hęreticꝰ guttur inuadit vitalib⁹ vulnꝰ affligit. Qualiter aūt hos effugere possimus: supponit di. e ¶ Nolite ergo por. sac.

Mar. 10.a nec̄ę &c. Inde Matthæus. Nolite possidere aurū nec̄ę argētū, nō peram nec̄ę calciamēta. Vrūc̄ę de corio mortui aialis fit. i. nihil mortale vult esse in illis quos ad p̄dicandū mittit: ne mortis timore retardent ab iūcto itinere. ¶ Nolite ergo &c. Tāta p̄dicatori debet esse fiducia in deo: vt p̄ntis vitę sumpt⁹ & si nō p̄uideat tū sibi non defecturos certissime sciat: ne dum occupat mens ad tpalia, min⁹ ꝑdicet æterna. ¶ Allego. Pecunia in sacco clausa, sapiētia est occulta: quæ ꝓximo nō erogat. Per perā, opa sæculi. Per calciamenta, mortuoꝝ operū exempla figurant: vt p̄dicator onus fæcularīū negotioꝝ non portet: nec stultorū operū exēpla ꝛspiciat: ne sua opa quasi ex mortuis pellib⁹ credat munire. Qui nō amore æternæ patrię, sed p̄mioꝝ ambitu salutē p̄dicat audītoribus: quasi in itinere salutat: qa hāc ex occasiōe, nō ex intētione salutē audiētib⁹ exoptat. Oīs em̄ qui in via salutat: ex occasione itineris salutat, nō ex intētione habēdæ eiusdē salutis. f ¶ Neminē per viā sa. Festinate iubet p̄dēre: ne alicuius obuiꝰ ꝓfabulatiōe reflectant ab iniūcto itinere. Nec simpliciter ait. Neminē salutaueritis: cū sit vsus humanitatis alios salutare: sed addidit: in via: qa nō salutationis sedulitas auferꝝ: sed obstaculū impediē

☞ dæ deuotionis

NICO. DE LYRA

IOst hæc aūt. Positā descripta est publica Cap. X. catio doctrinę xp̄i p p̄dicationē apſoꝝ: hic ꝑn describit eiusdē publicatio p̄ p̄dicationē septuaginta duoꝝ discipulorū. Circa qđ primo describit eorū electio. secūdo ad

a
ROst hæc autem Cap. X. a designauit dñs & alios b septuaginta duos: & misit q illos binos ante faciē suā e

a ¶ vbi verba prædicationis præcurrunt: venit dominus ad mentis habitaculum.

in omnē ciuitatem & locum quo f erat ipse vēturus. Et dicebat illis.

c † Messis quidem multa, operarii g autē pauci. Rogate ergo dñm messis vt mittat operarios in messem

a ¶ Septuaginta duos.

d suam. Ite. Ecce ego mitto vos sicut k

a ¶ fm prophetiā: Lupi & agni simul pascētur. b ¶ lupi scribæ & pharisæi: qui sunt clerici iudęorum.

e agnos inter lupos. Nolite ergo l portare sacculū: nec̄ę peram, nec̄ę m

a ¶ in via nō saluteris sed in domo.

f calciamenta: & neminem per viam n salutaueritis. † In quācūc̄ę domū

plexus rachelis ꝙuenire non meretur. Cui non obstat vsus eccl̄iæ ꝙ p̄dicatiōi ꝑmittit orationē. nā talis oratio est petitio sustragij: illa aūt quæ est portio cōtemplationis: est sursum actio desiderij: sicut p̄dicatiōi ꝑmittitur studium: vt reprimat ꝑsumptio: fic & oratio ꝓ adiutorio, q̄ ad cōtemplationē nō ꝑtinēt: q̄ est ascensus scalæ &c. Contemplatio em̄ orat ꝓ gratia sursum actiōis sed actio orat ꝓ remotione impedimēti frustrationis: Cōtēplatio in solo deo quietatur: actio pro se & aliis sollicitatur.

NICO. DE LYRA

sectꝰ ad prædicādum missio ibi: Ite ecce ego mitto vos. tertio, eorum reuersio, ibi Reuersi sūt aūt. Circa primū dr̄. Post hæc aūt. i. post missionē apſorū ad prædicandum. b ¶ Designauit dñs. iesus. id est signanter elegit. Vel dr̄, designauit: quia quos ab æterno p̄destinauit ad hoc opus tēporaliter ad hoc instituit & applicauit. c ¶ Septuaginta duos. in signū ꝙ post christi resurrectionem & ascensionem in cœlū, p̄dicaturi erāt fidē christi gētib⁹ for⁹ ptuaginta duarū linguarū. d ¶ Et misit illi. bi. Tum ꝑpter mutuā consolationē & ꝑpter mutuā cōseruationē: vt vnus esset custos castitatis alteri⁹ & aliorū bonorū. Tum ꝑpter cōfirmationē veritatis p̄dictæ ab ipſis: vt in ore duorū testiū stares verbū. Tū in signū charitatis q̄ debet esse in p̄dicatore fm ꝙ exponit beatus Greg. dicens. Binos ergo discipulos in prædictionem mittit: vt per hoc nobis tacitus insinuat: ꝙ qui erga alterū charitatē hō habet debet. e ¶ Ante faciem suam. vt aduentus christi nō lateret. f ¶ In oēm ciuitatem & locum. quia indifferenter christus & apostoli p̄dicabant in ciuitatibus & locis magnis & paruis. g ¶ Messis quidē mul. ga multitudo gētium ad fucipiēdū verbū xp̄i p̄ p̄dicationē apſorū erat parata: vt dicit apl's ad Ro. xi. & pater p effectū in actib⁹ apſorū. h ¶ Operarij aūt pau. ga apli & christi discipuli erāt pauci respectu tātæ multitudinis cōuertēdæ. Et adhuc est ita: fm ꝙ exponit Greg. ga licet in ecclesia sint multi curati & ecclesiæ ministri. tū pauci inueniunt apti ad p̄dicandū rōne vitæ sanctæ & sanę doctrinæ. Vnde dicit Greg. sup̄ locū istū: Ecce mūdꝰ facerdotib⁹ plenꝰ est: & tū in mēse dei, rarus valde inuenitur oparius: qa officium quidē facerdotale suscipimus: sed opus officij nō implemus. i ¶ Rogate ergo dominū messis vt mit. ope. in mes. suā. ga nullus tita p̄ad p̄dicationem: verbi diuini nisi p gratiam dei: & nisi ab eo mittatur mediate vel immediate. k ¶ Ite. Ecce ego mit. vos. Hic describitur discipulorū missio ad prædicandū: & pater lra ex dictis Matth. x. vbi ea quæ hic ponuntur, posita sunt: licet non eo dē ordine excæptis quę sequunt. n ¶ Neminē p viā salutaueritis. i. salutū dixeritis in hac vita: in qua quilibet est incert⁹ de salute futura nisi super hoc certificatus fuerit reuelatione diuina. Sed ga hæc expositio licet cōis sit, tamen videtur spiritualis seu mystica ideo aliter potest exponi magis ad literā: dicēdo ꝙ in hoc ostenditur quanta diligentia et festinatione p̄dicator verbi diuini debeat officio sibi iniuncto exercere: quia per hoc intelligitur ꝙ non debeat ex officio sibi iniuncto retardari: ꝑpter familiaritatē

✻ cum aliquo

Moraliter. a ¶ Post hæc designa. dñs &c. Septuaginta duo surgunt ex ductu denarij per septenariū: ideo significāt impletionē decalogi cum septem donis spiritus sancti. Per binarij numerū significat gemina charitas, dei. f. & ꝓximi: q̄ debet esse in prædicatoribus euāgelij. d ¶ Et misit illos binos. in signum mutuę charitatis. f ¶ In omnem ciuitatem & locum quo erat ipse venturus. Grego. Prædicatio præuenit: & sic ad habitaculū nostris domin⁹ venit. g ¶ Messis quidem multa. id est credentium multitudo. h ¶ Operarij autem pauci. quia licet sint multi predicatores quæ stuarij: tamē q̄rētes tm aiarū salutē sunt pauci propter quod rogādus est dominus vt tales multiplicet atq; mittat. k ¶ Ego mitto vos sicut agnos. id est mansuetos etiam inter crudeles. Pē. cxix. b. Cum his qui oderunt pacem eram pacifi. l ¶ Nolite ergo portare sacculū. i. prædicare propter quęstū. m ¶ Nec̄ę calciamenta. id est exempla dare mortifera. nam calciamēta fiunt de pellibus mortuorū. n ¶ Et neminem per viam salu. i. nullū existētem in via p̄sentis vitæ saluū dixeritis † ficut A

✻ aliqui propter

A ☞ dæ deuotionis aboleꝝ: vt quādo diuina mandanꝝ: paulis per sęc̄ strenꝝ humana. a ¶ In cadē aūt. Si pax vestra recipitur: dignū est vt in ea maneatis: carnalia stipendia ab eis accipientes, quibus cœlestia offertis. Ecce q saccū & perā, phibuit: sumpt⁹ ex p̄dicatione cōcedit: sic tū vt oblato cibo & potu sint contenti. b ¶ Manē. Non est de domo in domum vaga facilitate demigrandum: vt in hospitali amore seruetur constantia: ne coalita amicitię ne cessitudo facile resoluatur. c ¶ Dignus est cīm ope. mer. Nota ꝙ vni operi p̄dicatorum duæ mercedes debent: Vna in via quę nos in labore sustentat: Alia in patria q nos in resurrectione remunerat. d ¶ Et in quācumq; ciui. Descripto diuerso domus hospitio: qd etiā in ciuitatibus agere debeant, docet: p̄ns. f. in oībus cōmunicare: ab impiorum per oia societate fecerni.

Pulueris excussio. e ¶ Etiam pulue. Puluerem excutere iubet: Vel ad cōtestationem terreni laboris quem pro illis inaniter suscæperunt: Vel vt ostēdant vsq; adeo se ab ipsis nihil terrenum quærere: vt etiam puluerem de terra eorum non sibi patiātur adhærere. Aliter: Per pedes: ipsum opus & incessus prædicationis significatur: Per puluerem quo aſperguntur: leuitas terrenæ cogitationis, a qua ipsi doctores immunes esse nequeūt cum pro auditoribus solliciti salubribus curis intendunt: & quasi per itinera mundi vix calcaneo terræ puluerē legunt. Qui ergo recipit verbū: ipse afflictiones & curas doctorum, quas pro se tolerabant: in augmentum vertit humilitatis. Ab hoc puluere per bonos auditores iubentur pedes euāgelistarum ablui: & per ipsum saluatorem narrantur abluti. Sed qui spernit doctrinam prædicatoris: ipse labores & pericula, tædiumq; sollicitudinum ad testimonium damnationis sibi inflectit. Hic ergo puluis in contemptores euangelij iubetur extergi. f ¶ Quia sodomis. Sodomitæ, & si in vitijs exardebant & in hospitales erant: tamē apud illos nulli hospites tales quales apud iudæos prophetę quales apostoli reperti sunt. Loth iter eos & si iustus, non tamen aliquid docuit nulla signa fecit. Et ideo cui multum donatū est, multum ab eo quæritur: & potēres potenter tormenta patientur. g ¶ Væ tibi corozaim. Corozaim, bethsaida, capharnaum, & tyberias, ciuitates sunt galilææ, in littore laci geneſareth. Has plangit dominus: quia post tanta miracula & virtutes n̄ pœnituerunt: Et sunt pęiores genti libus, naturale solummō ius dissipāribus: quia post descriptæ legis contemptū filiū quoq; dei conculcare, gratiamq; ingrati ſpernere non timuerunt. h ¶ In cilicio. Aſpera peccati pungentis memoria ꝙua in die iudicij sinistra pars induenda est ſignificatur. In cinere, mortis consideratio: per quam tota humana generis massa in puluerem est redigenda, figuratur: In sessione: humilitas propriæ conscientiæ'. Vnde propheta: Surgite posteā qui sedetis. i. humiliamini sub potenti manu dei: vt. v. m ex. in di. visitationis. i ¶ Et cinere. Implera videmus verba saluatoris: quia cum illæ ciuitates prædictæ, dño præsente crediderunt: tyrus & sidon olim fuerūt amicę dauid & salomoni: & postea euangelizantibus christi discipulis, deuote fidem susceperunt. Quare autem sit prædicatū non crediturис: & non p̄dicatū crediturис: nouit ille qui omnia nouit. k ¶ Et tu caphar. vsq; ad cœ. exal. &c. Vel exaltata es, superbe resistendo meæ p̄dicationi. Vel exaltata es, meo hospitio, & meis signis & virtutibus: & ideo maiori plecteris supplicio: qa his credere noluisti. Et ne aliquis putaret illis tantū ciuitatibus vel personis quæ dominū in carne nō recæperunt conuenire hæc verba: addit:

a ¶ offerte pacem: vt ipse ingressus pacis benedictione celebretur.

intraueritis, primum dicite: Pax a

a ¶ prædestinatus ad vitam sequetur cœleste verbum quod audit.

huic domui. Et si ibi fuerit filius b pacis, requiescet super illū pax ve/ c

a ¶ si audire noluerit. b ¶ laboris vestri fructu non priuabimini.

stra: Sin autem, ad vos reuertetur. d

a In eadem autem domo manete e

edentes & bibentes quæ apud il/ f

c los sunt: Dignus est enim opera/

¶ cibo suo.

rius mercede sua. Nolite transire

d de domo in domum. † Et in quam/ cumq; ciuitatem intraueritis & su/ sceperint vos manducate quæ apponūtur vobis: & curate infirmos g qui in illa sunt: & dicite illis: appropinquabit in vos regnum dei. In quācumq; autem ciuitatem in/ h traueritis, & non suscæperint vos, e xuntes in plateas eius dicite: Etiā puluerem qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. Tamen hoc scitote quia appropinquabit regnum dei. Dico vobis: i

f quia sodomis in die illa remissius g erit quam illi ciuitati. † Væ tibi co/ k rozaim væ tibi bethsaida: quia si in tyro & sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis: olim h in cilicio & cinere sedentes pœnitērent. Verumtamen tyro & sidoni remissius erit in iudicio quam k vobis. Et tu capharnaum vsq; ad cœlum exaltata, vsq; ad infernum l demergeris. † Qui vos audit, me l

a ¶ non faciendo misericordiam vni de fratribus minimis nec mihi fecit. ¶ nolens credere in filium dei.

audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: Qui autem me ſpernit, ſpernit

a ¶ quia ego & pater vnum sumus.

eū qui mē misit. Reuersi sunt aūt sem/ ptuaginta duo cū gaudio, dicētes: n

a ¶ quod in lege non fuit.

Dñe: etiā dæmonia subiiciūt nobis o

a ¶ tunc quando corruit præsens eram.

in noīe tuo. Et ait illis. Videbā sa/ p

addit: l ¶ Qui vos audit, me au. In audiendo vel spernēdo euāgelij prædicatorem, quisq; sciat se non viles personas: sed ipsum saluatorē spernere vel audire: qa in discipulo magister audit: & in filio pater honorat. m ¶ Dñe etiam. Bene confitentur deferētes honorem nomini xp̄i: Sed quia infirma adhuc fide, gaudēt in virtutibus, & de signorum operatione efferuntur: exemplo terrentur: & ad humilitatem re.

☞ lis: cauere

NICO. DE LY.

✻ cum aliquo. Et tali mō loquēdi vsus est helisæus mittens ſestinanter famulum suum ad suſcitationē pueri defuncti vt habetur. iiij. Regū. iij. c. Accinge lūbos tuos &c. Et subdit: Si occurrerit tibi hō, nō salutes eū: & si salutauerit te quispiā, non respondeas ei per hoc em̄ intendebat excludere verba cū aliis retardantia eū ab itinere. f ¶ Edentes & bibē. &c. nihil interrogantes ꝓpter cōsciam: sicut & paulus postea docuit. i. Cor. x. b. g ¶ Et curate in firmos. ga simplicibus hoibus & illiteratis quales erāt discipuli xp̄i, p̄mittentibus regnū dei nō credere: nisi haberēt potestatem miracula faciēdi ad cōfirmationē suæ † Mat. 10. doctrinæ. k ¶ Væ tibi coro. Sententia b. huius partis patet ex dictis Matth. xj.

l ¶ Qui vos audit, me audit. Hoc addit saluator in fine ad ostendendum, ꝙ doctrina discipulorum eius est deuote & reuerenter audienda saltem propter reuerentiam dei: cuius principaliter est doctrina hæc. m ¶ Reuersi sunt autem septuaginta duo. ministerio suæ legationis completo. n ¶ Cum gaudio. tum de sua prædicatione per quā populū ædificauerāt: tum de miraculorū operatione: qua dæmones eiecerant. vnde subditur: Dicentes. o ¶ Dñe etiā dæmonia subiiciuntur nobis. Verumtamen quia ex hoc nimis gloriabantur tanq; adhuc infirmi & imperfecti: ideo hæc gloria reprimitur, cum subditur: p ¶ Et ait illis: Videbam satha. sicut fulgur de cœ. cadētem. Fulgur enim cadit celeriter, Fulgur. manifeste, & cum fetore & inflammatione: sic dæmones de cœlo empireo cecide- † Mat. 10. runt in instanti: & videntibus sanctis angelis, & cū fetore pctī, ꝓpriꝰ: & ad inflāmā- d. dum hoīes per tentationē parati. Et causa Ioh. 13. c. huius ruinæ, elatio fuit siue supbia de sua 8. q. 1. qui excellentia: quasi diceret saluator discipu- vos sper lis: cauere nit.

✻ aliqui propter quęstum aliquos assecutus Moraſr. rant de sua salute futura: cum tamē sit valde dubia. a ¶ Dicite: Pax hu. do. id est inducite inhabitantes ad pacem internam & fraternam. b ¶ Et si ibi fue. filius pacis. id est prædestinatus ad pacem æternā. c ¶ Requiesceat super illum pax ve. id est a vocis nunciata. d ¶ Sin autem, reuer.

litatem reuocant. Quia si diabolus propter superbiā de cœlo est
E ℣ ℟ ℣ ℟ ℣ ℟

Universidad de Deusto
Biblioteca

errantē corrigit:superbū ad humilitatē reuocat:quę singulis expediant,dispensat.Cōtemplatiua:charitatē dei & ꝓximi retinet:sed ab exteriori actione quieſcit:ſoli conditoris deſiderio inhęret:& cęlestis oībus curis ad videndū faciem creatoris inardeſcit: & deſiderat miſceri ſupernis ciuibus de æterna in conſpectu dīi incorruptione gaudentibus. a ¶In domum ſuam &c.Intrante ieſu in domū:vita iniqua,& ſi aliquando fuerat,aufugit: remanent duæ vitę innocētes:laboriosa & ociosa:inter eas medius eſt ipſe fons vitæ.

b ¶Sedens ſecus. Quanto humilius ſedet,tanto amplius capit: Aqua cōfluit ad conuallem de tumoribus collis.Maria ſedet:quia contemplatiua pacaris vitiorum tumultibus:optata iam in xpo mentis gte fruitur.Martha ſtat,qa actiua laboriosa deſudat in certamine. c ¶Martha autē. Intenta erat maria quomodo paſceretur a dño:intenta erat martha quomodo paſceret dominum:hæc cōuiuium parat domino:in conuiuio domini illa iam iocundatur. d ¶Dñe:non eſt tibi curæ.Ex illorum ꝑſona loquit̄ q adhuc diuinæ cōtemplationis ignari:ſolum qđ didicere,frater næ dilectionis opus deo placitum dicunt: ideoq; cunctos,qui xpo deuoti eſſe velint: huic mancipandos autumant. e ¶Et reſpondens. Maria non reſpondet:ſed cauſam ſuam tanq̄ ociosa cōmittit iudici.Si em̄ pararet reſpondendi ſermonē,remitteret audiendi intentionem. f ¶Martha martha. Repetitio indicium eſt dilectionis:vel,forte monendæ intentionis,vt audiret attentius. g ¶Porro vnum eſt&c. Præponitur vnū multis.Nō enim a multis vnum:ſed multa ab vno,& tamē multa ſunt neceſſaria tendentibus ad vnum.

h ¶Maria optimam &c.Non reprehenditur pars marthæ, quia & ipſa bona:ſed laudatur pars mariæ: Quæ quare ſit optima,ſubinfertur: i ¶Quæ nō au.&c.qa cōtemplatiua hic incipit,& in cęlesti ꝑfectiē conſummabit:qa amoris ignis, q hic ardere incipit,illic perficiet:qa amoris ignis, q hic ardere incipit,illic perficiet:qa amoris ignis, q hic ardere incipit,illic perficiet

E a ¶Petite & dabit vobis. Si amicus homo surgit, & dat nō amicitia: sed tædio compulsus, quantomagis dat deus qui sine tædio largissime donat quod petit? Ne ergo animus ab erroris vanitate cōuersus, spirituali inopia diutius tabescat: petamus epulas ver bi: quæramus amicum qui det: pulsemus ostium vbi seruant abscōdita. Magnam enim spem tribuit: qui promittendo nō decipit. Omnis enī qui pe.ac. Op⁹ est pseuerātia, vt cōsequamur Q; si petēti datur, & quærēs inuenit: & pulsanti aperit: cui ergo non datur, & q nō inuenit, & cui nō aperit: apparet q nō bñ q̄sierit, petierit & pulsauerit. b ¶Quærite & inuenietis. Prope est dominus omnibus inuocantibus eū in veritate, & volūtatem timentiū se faciet. Alios qui non ita petunt, redarguit iacobus dicens: Petitis & nō accipitis, eo q̄ male petatis: qa perseuerātis in pctis. c ¶Quis autē ex vobis. Beda. Mystice. Panis signat charitatē propter maiorem appetitum & necessarium vsum: quia sicut sine pane mensa videtur inops: ita sine charitate, alia virtutes nihil sunt: quę in sola charitate perfi iunt. Huic cōtraria duricia cordis, quam lapidi cōparauit. Piscis, fides est inuisibilium. Sicut em piscis sub tegumento aquæ nascitur: viuit, & alitur: sic fides quæ in deū est: inuisibiliter in corde gignit: inuisibili gratia spūs per aquā baptismi cōfecrat: inuisibili auxilio diuinæ ꝓtectionis ne deficiat nutritur: inuisibilium præmiorū intuitu quæq; valet, bona operatur. Vel etiā ideo fides pisci comparatur: qa sicut ille crebris fluctib⁹ maris tunditur nec perimitur ita fides aduersitatibus non frangitur: cui cōtrarius est serpens: propter venenum infidelitatis. Per ouum spei nostræ certitudo figuratur: quia in ouo nondū fœtus perfectus cernitur: sed fouendo speratur. Contra spem, scorpionem ponit: cui⁹ aculæus venenatus retro est timēdus: sicut spei cōtrarium est retro respicere, cum spes futurorum, in ea quæ antea sunt, se extendat.

d ¶Cum sitis mali. Malos vocat sæculi amatores: qui dant illa quæ sm suum sensum iudicant bona: quæ etiā in sua natura sunt bona, & ad vsum infirmæ vitæ pertinentia. Vel apli: qui merito electionis bonitatem humani generis excesserāt, intuitu supernæ bonitatis adhuc sunt mali: ga nondū immunes a delictis, maxime in verbis & in cogitatu: quæ quotidianis oīonib⁹ iubent curari. Vel malos vocat: qa oīs creatura in conspectu diuinæ bonitatis est mala: ga nemo bonus nisi deus: & tū diuinæ bonitatis participatione rōnalis creatura bona fieri pōt: dño ita promittente: dabit spm bonū pe.se. vt per participationem spūs fiant boni q erant mali, dum per gram spūs: fidē, spem & charitatē & cæteras virtutes cōsequent. Vñ matthæus nō dixit: dabit spm bo.pe.s. sed dabit bona petentibus se. Ostendens spm sanctū pleniudinē esse oīm bonoꝝ: ga per eum oīa bona ministrantur. e ¶Quantomagis &c. Aperta cōparatio. Si em homo peccator adhuc fragili carne grauatur: potentibus filijs tempora dare nō abnegat: multo magis pater cœlestis filijs suo timore & amore p̄ditis: nō deficiētia bona largit in cœlis. f ¶Et erat eiiciens. Post prædicatiōis verba quæ humilibus proposuit etiā miracula operatur: vt qui p̄dicanti nō credūt, visis miraculis credant. Matthæus hunc dæmoniacū etiā cæcum fuisse dicit. In quo tria miracula a dño fiunt: videt, loquit, a dæmone liberat. Quod aūt tunc inv no carnaliter factū est, quotidie fit in cōuersione gentium: vt primū expulso dæmone, & omi spurcitia idolatrię fidei lumen videant: deinde tacentia prius ora ad laudē dei laxarentur.

g ¶In beelzebub. Ninus rex conditor niniue: belo patri suo statuam cōsecrauit, eiq; diuinos honores instituit: cuius simulacri simulitudinem suscipiētes chaldæi bel vocabant: palestini suscipiētes, baal dicebāt: moabitę beelphegor. Iudæi autē vnius dei cultores propter derisionem gentilium beelzebub appellabant: Baal enim vir dicit, zebub musca: inde beelzebub, i. vir muscarū: siue habēs muscas: propter sordes cruoris, qui in ēplo eius immolabatur. Asserebāt etiā iudæi in hoc simulacro principē dæmoniorum habitare: per cuius ptātem dicebant iesum dæmonia pellere.

h ¶Signum de cœlo. Vt vel ignē de cœlo descendere faceret: sicut pe helię duo q̄nquaginarij igne de cœlo sunt perempti. Vel vt cōtra cōsuetudinē terræ istius, æstiuo tpe tonitrua audirentur: imbres ruerent: fulgura discurrerent: sicut sub samuele actum est: Vel quæsierunt manna de cœlo: Quæ signa ideo a christo tunc non sunt exhibita qa sūt & illa calumniarent dicētes ex vanis aeris passionibus cōtigisse. Vñ subdit:

i ¶Ipse aūt vt vi. cogi. co. Hoc sibi prium dñs referuauit, vt cogitationes inueniret & iudicet. Proprium est iudeoꝝ: quę verba: sed ad cogitata rñdet: In quo dat cer tum portētiæ suæ signū: qua secreta cordiū rimatur. Iuxta ꝛām patet, q̄ omē regnum solidum, & firmū si per partes diuidit: in solitudinē redigit: vacuatū ab habitatoribus, & domus supra domū cadet cū habitatoribus vnius domus ab alterius domus familia vel opprimunt vel puniunt. Quo autem hæc spūaliter tendāt: exponit cum adiungit. Si autem & satha. in seipsum diuī. est. Si ego vt vos dicitis in principe dæmoniorum ejcio dæmonia: ergo regnū diaboli est diuisum contra se: & ita ponit malitiæ eius stare non posse. Si aūt dæmon dæmonem non potest expellere falso dicitis me in principe dæmoniorum dæmonia ejcere. Si vero potest sicut dicitis: prospicite vobis, vt de regno eius qd diuisum est exeatis ne in ruina eius pariter inuoluamini. In quo autem dominus ejciat dæmones, ne dæmoniorum princi pem existiment: attendant quod sequitur.

☞ Si aūt

NICO. DE LY.

✻ a ¶Petite. p̄seueranter. b ¶Et data bitur vobis. Tribus prædictis concurrentibus: Et patet sententia ex dictis Mat. vij. c ¶Et erat ejciens dæmonium & illud erat mutum. Posita instructione discipulorum de sancta affectione in orando: dilectionem & consequenter describitur confutatio eius qui per dæmonia ejcit. Et primo describit eorum æmulatio. Secundo: eorum confutatio, ibi: Ipse autem vt vidit. Circa primum duo facit. Primo describit eorum æmulationem. Secundo describit eorum malitiam

Universidad de Deusto Biblioteca

E subſtantialem. Niſi em̃ eſſet vna caro cum matre: fruſtra venter ille virginis & vbera beatificarent. a ¶Et vbera. ſm phyſicos. Ex eodē fonte & lacte nutriēdis & ſemen procreādis pueris emanat: ergo de ſemine virginis potuit concipi: qui eius lacte potuit nutriri. b ¶Quinimo. q.d. Non ſolum laudanda maria quia verbū dei portauit in vtero: ſed maxime beata eſt, ga præcepta dei ſeruauit in ope. a & vbera que ſuxiſti. At ille dixit. a
Sic etiā oēs beati ſunt qui verbū dei auditu fidei cōcipiūt: & boni opis cuſtodia in ſuo vel proximoꝝ corde pariūt & nutriunt. c ¶Qui au. &c. In laude eccleſiæ. Ecōtrario dānanť phariſæi qui verbum dei nec audire nec implere: ſed blaſphemare quærebant. d ¶Cœpit dicere &c. Quidā calūniabantur opera eius: quibus hucuſq; reſpōdit. Alij tentantes, ſignū quærebāt de cœlo: & illis hic reſpōdet. e ¶Signum quærit. Diſcipulis ſignum dedit diuinitatis: & prius traſſiguratus in monte: & poſtea ipſis vidēt̄ibus ſubleuatus in cœlū. Sed incredulis de inferiori humanitatis paſſione. f ¶Regina auſtri. Hic condēnata plæbe iudæoꝝ, eccleſię myſteriū exprimit. Quæ in niniuitis per pniam (quæ peccatū abolet) in regina auſtri ſtudiū percipiēdæ ſapiētiæ (quæ peccatū cauet) de totis ſiniḃ orbis cōgregat: vt veri pacifici ẏba cognoſcat. Ex duoḃ em̃ cōſtat eccleſia: vt aut pecca re deſiſtas: aut peccare neſcias. g ¶In iudicio &c. Nō mille annis ante iudicium ſicut iudæi fingūt: ſed in ipſo iudicio ſurget. h ¶Cū viris generationis huius. Beda. Ecce cōis oſtēditur reſurrectio tam bonoꝝ q̄ maloꝝ. i ¶Cōdemnabunt. Nō poteſtate iudicij, ſed cōparatione melioris facti: qa relicto imperio, venit in iudæam audire hoīem ſapientia famoſum: ſed iudæi verā dei ſapiam cū ipſis cōuerſantē, nō audiūt ſed blaſphemāt. k ¶In prædicatione. Ionas paucis diebus: xp̃s longo tpe prædicauit. Ille peregrinis: xp̃s ſuis ciuibus. Ille ſignū nō fecit: xp̃s multa fecit. l ¶Nemo. Qui in figura reginæ & niniuitarū eccleſiā prętulit ſynagogæ: nunc hortatur nos vt fidē noſtrā poti⁹ ad eccleſiā trāſferam⁹. q. d. Quāuis dixerim nullū ſignū nequā generationi dandum niſi ionæ ſignū: tm̄ fidelibus meis nō occultabo lucis meę claritatē: ſed teſtam humanæ naturæ, flamine meæ diuinitatis implebo. i. fide mea illuminabo. Et hanc fidē nō ponā ſub vmbra veteris legis: ſed in claritate noui teſtamēti. Neq; ſub menſura ipſius legis: & intra terminos iudææ gentis cohibebo: ſed conſtituā ſuper eccleſiā in qua ſeptiformis graria ſpirit⁹ reluc̄et. In cuius rei ſignū ſolet in frontibus credentiū ſignū fidei affigi: vt qui eccleſiam voluerit ingredi: lumen veritatis palam queat intueri. Hinc cōdemnantur iudæi qui ſigna exterius quærēdo: apertam lucis ianuam nolunt ingredi credendo.
m ¶Vide ergo nc &c. Poſt inſtitutionē rectæ fidei etiam de bonis operibus & bona intentione inſtruit: vt non tantum opera, ſed etiam cogitationes & cordis intentiones mundentur.

Mat.17.a Act.1.a.

Matth.xij. g ¶Nemo lucer. ac. quia ſicut dictum eſt: in deuota G
oratione requr̄t affectio ſātā & intētio recta. Ideo poſtq̄ ſaluator docuit diſcipulos de ſancta affectione: hic p̄r inſtruit eos de recta intētione. Et ga recta intētio q̄ dirigit oīa ad gl̄iam dei, corrip̄it per hypocriſim: q̄ ordinat oīa ad propriā laudē. iō ſaluator prio diſcipl̄os de recta intētiōe inſtruit. ſecūdo de hypocriſi æmulos arguit. ibi: Et cū loq̄ret. Circa primū ſciēdū q̄ intētio recta eſt actus voluntatis tēdētis i fidē debitā p aliquid ad finē debito mō ordinatū. Sicut cū aliquis dat elemoſynā propter deū p hoc tēdēs in ipm deū: & iō exigit actū charitatis in deū tēdētis ſicut i finē. ꝓpter quē elegit illud qđ eſt ad finē. Præexigit etiā actū fidei vel cognitiōis: cuiꝰ eſt ordinare hoc i illud. Lucerna aūt hic accipit p intētiōe recta, vt videbit: & iō dicit ſaluator: Nemo ac. lu. i. ga intētio eſt recta, in. cludit lumē fidei, & ardorē charitatis, ad modū lucernæ ardētis. h ¶Et in abſcō. &c. ga intētio recta dirigitur ad ſuperna: ideo ſequitur: i ¶Sed ſupra can. &c. Sicut em̃ lucerna i alto poſita, illuminat ea quæ ſunt in domo materiali: ſic intētio recta ea q̄ ſiunt & diſponuntur in domo eccleſiæ & etiā in domo cōſcię: ideo ſubdit:
k ¶Lucer. cor. tui &c. Hæc eſt locutio p metaphoricā: ga corp⁹ accipit hic p cōgregatione opationū. ſicut corp⁹ materiale eſt quędā aggregatio mębrorū diuerſorū. & iō ſi ga oculus dirigit mębra ad opandū vt pz̄ dictū eſt, dirigit varias opatiōes in ſi p ad ambulādū: manū ad ſcribēdū: ſic intētio recta, pur icludit fidē & charitatem: vt p̄dictū eſt, dirigit varias opatiōes in ſi p nē debitū: iō ſubdit: l ¶Si ocu. tu. fuer. i. intētio tua recta ſine plica falſe ſi. ſm. i. mulationis. m ¶Totū cor. tuū. i. congeries opationū tuarum. n ¶Lucidū erit. id eſt meritoriū vitæ æternæ: dum tamen opationes ſint bonæ de genere vel ſaltē indifferētes: aliter non caderent ſub recta intentione. o ¶Si aūt nequā fuerit. id eſt congeries operationū mala erit: quia opus bonum de genere, malum p efficit ex puerſa intētiōe. Sicut cū aliquis dat elemoſynā mulieri pauperculæ, intētione trahēdi eā ad pctm luxurię: iō ſubditur. q ¶Vide ergo &c. i. diligēter attende ne intentio tua ſit peruerſa: ga per hoc corrūperēs elemoſyna opus miſericordię. vñ dr. Miſerere ai æ tuę placēs deo. f ¶Væ vo. Cū ad elemoſynā hortaret phariſæos q corpaliter quotidie elemoſynas faciebāt: dic̄ quæ ga ſine fide erāt deo nō placebāt: dic̄ fe elemoſynas eorū nō ignorare: vt oſtēdat cuiuſmodi elemoſynas abiſtis reqrat. q.d. Cōmonui vos ad dādā elemoſynā: Et hoc dicit Aug. li. de ſancta virginitate. per quā oīa ſunt mūda. Sed ſciatis q elemoſynæ quas facitis ad hoc nō valēt: nec ſunt cuiuſmodi elemoſynas quas facit deo nō ſimulāter. Et hæc regina venit ad ventura ſalomonē ieſum chriſtum: per deuotionē offerēs ei aurū ſapię: gēmas virtutū: et aromata bonæ famæ: iſtis vtendo ad honorem diuinū. e ¶Virtutes &c. Niniuitæ qui interpretant germina pulchritudinis: ideo ſignificant iuuenes exiſtētes in ſtatu potiſſimo iuuentutis: Qui facilent de facili ad vitia declinare & ad bonam monitionē de facili pœnitere. ꝓpter qđ ſubdit: q ꝓpter hoc fecerūt ad prędicationem. f ¶Ionæ. q colūba interpr̄at, ꝓpter qđ p eū ſimpl̄r admonēs, ſignificat. Ex facto ergo iuuenū p̄dictoꝝ ondunt̄ ꝓdēnabiles obſtinati ſenes ſignificati p gnationē iudeorū. g ¶Nemo ac. lu. &c. ſm ſenſum l̄ralē hic accipit lucerna ꝓ itētiōe: q ē actꝰ voluntatis ſupposito tñ actu rōnis. Et iō ad hoc q̄ intētio ſit recta, requr̄t fides lumē i rōne: & feruor charitatis i voluntate: & ſic lucerna nō abſcondit p falſam ſimulationē: nec reſtrigit ſub modio. i. p carnalē affectionē: ſed i alto ponit p debitā in deū eleuationē et ſic corpus. i. congeries opationū, lucidū ē. i. deo gratū. o ¶Si au. &c. ga ſi

Mat.12.b

Mat.7.a.

Deu.30.d.

A nes mundentur. Q. Ego lucernā fidei in veſtris ſenſibus accēdo & in eccleſiā pono. Vos aūt q̄tum ex vobis eſt, lucernas veſtras accēdite. i. intentiōes cordis veſtri mūdate: vt ex intētione mūda placeant etiā opera. ¶Hæc contra hypocriſim phariſæorū ſub dolo ſigna quærentiū ſpecialiter dicta: nos iuxta moralē ſenſum generaliter inſtruūt. a ¶Et cum lo. Nō aūt cū loquereť hæc: ſed cum loquereť. Inquo innuitur nō ſtarim finitis his verbis: ſed aliq̄s interpoſitis ad phariſæū diuertiſſe: ga finito hoc ſermone adhuc eo loquēte: ecce mater & fratres q̄rebāt loq ei. De qb⁹ poſtq̄ nūciāti ſibi mđit. Qui ſevo, pa. m. hic fra. me. & ſo. & mr̄ eſt. Poſtea itrauit ad puiuiū phariſæi. b ¶Quare nō ba. Iudæi frequēter lauāt man⁹ anteq̄ māducent: tenētes traditionē ſenioꝝ: & a foro reuertētes niſi baptizēť nō comedūt.
c ¶Calicis. Marc⁹ refert: iudæos baptiſmata calicis & vrceoꝝ, lectoruꝫ & æramētoꝝ ſolitos obſſuare. Calix, vas vitreū. Catin⁹, ſictile de terra. Per hoc figurāt fragilitas humani corporis: in quo exterius prętēdūt ſcītatē & ſimulāt iuſtitiā: qđ⁹ ſoris erat laubāt: intꝰ neq̄ſſimi. d ¶Qđ autē. Nemo putet fornicationē & hmōi corporalia vitia ſolūmodo grauia eſſe: & ſpūalia vitia eſſe leuia: ſicut auaricīā, irā, ſuperbiā &c. ſicut phariſęi putabāt. e ¶Verūtamen qđ⁹ ſup. Iam bon⁹ doctor quōcontragiū corpis mūdari debeat, docet. Et hic lati⁹ explicať qđ⁹. ſ. breuiter dixerat de mūdādo cordis oculo. Tot⁹ em̃ hic locus ad hoc dirigit: vt nos ad ſtudiū ſimplicitatis inuiter: & ſuperflua iudæoꝝ & terrena odēnet: q ſm corp⁹ itelligēdo legē: vitro & carino ꝓpter fragilitatē cōparanť. In q̄ B grauiter peccāt: ipſis tm̄ abſolutio pctī p̄mittit: ſi miam facere nitanť. Qđ⁹ neceſſario victui & veſtimēto ſupereſt date pauperib⁹. Vel do cōſiliū: qđ⁹ reſtat ſolūmodo poſt tāta ſcelera: date elemoſynā. Pria elemoſyna eſt: mederi aiabus veſtris credēdo in me q̄ corda mūdo: & per fidē mūdatis cordib⁹ oīa etiā exteriora erunt mūda. Qui ordinate vult dare elemoſynā, a ſemetipſo icipit: & eā ſibi primū dat. Eſt em̃ elemoſyna opus miſericordię. vñ dr. Miſerere aiæ tuę placēs deo. f ¶Væ vo. Cū ad elemoſynā hortaret phariſæos q corpaliter quotidie elemoſynas faciebāt: dic̄ quæ ga ſine fide erāt deo nō placebāt: dic̄ ſe elemoſynas eorū nō ignorare: vt oſtēdat cuiuſmodi elemoſynas abiſtis reqrat. q.d. Cōmonui vos ad dādā elemoſynā: Et hoc dicit Aug. li. de ſancta virginitate. per quā oīa ſunt mūda. Sed ſciatis q elemoſynæ quas facitis ad hoc nō valēt: nec ſunt cuiuſmodi elemoſynas quas facit deo nō ſimulāter. Et hæc regina venit ad ventura ſalomonē ieſum chriſtum: per deuotionē offerēs ei aurū ſapię: gēmas virtutū: et aromata bonæ famæ: iſtis vtendo ad honorem diuinū. e ¶Virtutes &c. Niniuitæ qui interpretant germina pulchritudinis: ideo ſignificant iuuenes exiſtētes in ſtatu potiſſimo iuuentutis: Qui facilent de facili ad vitia declinare & ad bonam monitionē de facili pœnitere., ꝓpter qđ⁹ ſubdit: q ꝓpter hoc fecerūt ad prędicationem. f ¶Ionæ. q colūba interpr̄at, ꝓpter qđ⁹ p eū ſimpl̄r admonēs, ſignificat. Ex facto ergo iuuenū p̄dictoꝝ ondunt̄ ꝓdēnabiles obſtinati ſenes ſignificati p gnationē iudeorū. g ¶Nemo ac. lu. &c. ſm ſenſum l̄ralē hic accipit lucerna ꝓ itētiōe: q ē actꝰ voluntatis ſupposito tñ actu rōnis. Et iō ad hoc q̄ intētio ſit recta, requr̄t fides lumē i rōne: & feruor charitatis i voluntate: & ſic lucerna nō abſcondit p falſam ſimulationē: nec reſtrigit ſub modio. i. p carnalē affectionē: ſed i alto ponit p debitā in deū eleuationē et ſic corpus. i. congeries opationū, lucidū ē. i. deo gratū. o ¶Si au. &c. ga ſi

a ¶ſi bonū bona intentione facis, nō habēs in tua conſcientia aliquam partem malę cotenebræ ſunt. Si ergo cōrpus tuum a gitationis.
totū lucidū fuerit nō habēs aliquā b partē tenebrarū: erit lucidū totū, & a ¶hic & in futuro gratia lucis donaberis.
ſicut lucerna fulgoris illūminabit c te. Et cum loqueretur, rogauit eū f quidā phariſæus vt prāderet apud ſe. Et ingreſſus recubuit. Phariſęus autem cœpit intra ſe reputans di- a ¶lauatus more iudæorū.
b cere: quare nō bāptizat⁹ eſſet ante prandiū. Et ait dominus ad illum. i
†Nunc vos phariſæi quod deforis k ſ a ¶animæ turpitudinem retinetis.
est calicis & catini, mūdātis: quod autem intus est veſtrū, plēnum eſt ¶ſed. ¶Q. d. Qui facit vtrāq; naturā, vtrāq; mundari voluit.
rapina & iniquitate: Stulti: nonne qui fecit quod deforis eſt: etiā id e quod deintus eſt fecit? † Verūtamēm quod ſupereſt date elemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis: n
f †Sed væ vobis phariſæis qui deci- a ¶iuſtum iudicium dei conſitentes.
b ¶nō triticum ſolummodo & vinū.
mātis mēntam & rutham & omne golus: & præteritis iudicium & cha- ¶iudicium & charitatem. ¶vel ter.
ritatem dei. Hæc autem oportuit a ¶primo loco. b ¶elemoſynas fructuum.
facēre & illā non omittere. Væ vo- a ¶Arrogantiā redarguit: qua primatus appetunt.
bis phariſæis: qūi diligitis primas cathedras in ſynagogis & ſaluta- ¶Arguit de hypocriſi.
h tiones in foro. Væ vobis qui eſtis s

ad illos diceret. Prima in duas: quia primo arguit phariſæos. & ſecundo legiſperitos, ibi: Reſpōdens autem. Circa primū dicit. f ¶Rogauit il. quidā pha. Vtrū autem ex deuotione ſeu æmulatione ipſum inuitauerit, hic nō dicit: Videť tm̄ ex fine huiꝰ ca. ꝙ malicioſe eum inuitauerit: vt inter epulas aliqđ calūniabile de verbis xp̃i audiretur. g ¶Et ingreſ. recu. Sed hoc videť eſſe contra doctrinam eius: quia mittēs diſcipulos ſuos ad prędicādum dixit: In quācūq; ciuitatem aut caſtellum intrauerit is, interrogate quis dignus ſit & ibi manete: vt habetur Matth. x. b. Iſte aūt phariſæus erat indignus vt videtur ex ſequētibus. Dicendum ꝙ non eſt ſimile de chriſto & de diſcipulis eius: quia ex cohabitatione cū peccatoribꝰ nō poterat peiorari ſicut diſcipuli, quando erant ab eo ſegregati ad exequēdum actū prædicandi: & maxime qa tunc nondum erant confirmati: et ideo chriſtus domum phariſæi intrauit vt haberet occaſionem arguendi vitia phariſæorum. h ¶Phariſæus autem cœpit in ſe reputans diſce. quare nō eſſet baptizatus. id eſt loꝰ ſm traditiones iudæorū. i ¶Et ait dominꝰ ad illum. Per hoc autem quod reſpondit cogitationi eius oſtēdit ſe eſſe deū cui nuda ea apta ſunt ei ſecrera cordiū. k ¶Nūc vos phariſæi quod deforis eſt, mundatis. Quia de mundicia exteriori in vaſis & corporibus ſuis erāt multū ſolliciti & de mundicia interiori ipſius mentis negligentes: cum tamen deberet eſſe econtrario: qa interior mundicia neceſſitatis eſt: exterior aūt ſolummodo honeſtatis q̄ poteſt omitti ſine peccato. & ideo xp̃s prędictam lotionem omiſit: vt haberet occaſionem arguendi phariſęos, de exteriori mundicia tm̄ curātes, & interiorem negligentes. & iō ſequit: l ¶Quod autem intus eſt veſtrum, plenū eſt rapina. aliorum bona violenter accipiendo & iniquitate & fraudibus eos deſpicīēdo. m ¶Verūtamen quod ſupereſt date elemoſynam. quia primo debet fieri reſtitutio: & de eo quod remanet, elemoſynarum largitio. n ¶Et ecce omnia munda ſunt vobis: quia elemoſyna magnam habet virtutem ad pctorum remiſſionem: vt habetur Dani. iiij. c. Peccata tua elemoſynis redime &c. Sed quia phariſæi ex hypocriſi non ſolum quærebant exteriorē mundiciā, ſed etiā apparētē iuſtitiā, iō ſubdit: o ¶Sed væ vobis pha. qui de. men. & ruthā &c. vt per hoc apparerent iuſti quaſi volentes implere mādarum de decimis reddendum etiam circa minima: vt per hoc crederentur multū voluntarij ad implendū diuina mandata: cū tamē eſſent tranſgreſſores in maioribus: ideo ſubditur: p ¶Et prætereritis iudi. iuſtitiā ſubuertendo q ¶Et charitatem dei, opera miſericordiæ omittēdo. Et ga honor eſt p̄miū virtutis ſm Phm: & ex appetitu apparentis iuſtitię ſequit appetitus indebitus honoris, iō ſequitur: r ¶Væ vobis pha. &c. Et qa vitia occulta deo punientur grauius q̄ manifeſta quāto pctores tales volūt hic aliꝰ pferri in honoribus: iō ſequit s ¶Væ vobis. In hoc eſt comminatio pœnæ æternæ. t ¶Qui eſtis vt monumenta. i. ſepulchra. Et dicitur monumentū quaſi monēs mētē: ga viuētes per hoc monenť de ſua morte cogitare.

corrūperenť oīa bona. a ¶Si ergo corpus tuū. i. cōgeries operationū. b ¶Totū lucidū fue. Tūm ex bonitate intētionis. Tum ex bonitate operis de genere. c ¶Erit lu. to. qa oīa cedēt ad vitæ æternæ meritū. d ¶Et ſicut lu. ſul. ſl. te. in pſenti per gratiā, & in futuro p gloriā. e ¶Et cū lo. Hic p̄r arguit æmulos de hypocriſi: quæ eſt corruptiua rectæ intentionis. Et primo ponit xp̃i argutio. ſecūdo, reph̄ēſorū obſtinatio, ibi: Cū aūt hæc

NICO. DE LYRA

NICO. DE LYRA

Matth. 23.c.

†12.q.1. c.qa tua. 16.q.1.c. decimas. De pœ. diſtinc.1. c.medicamētum.

† Matth. 23.c.

Moraſt.

✳Et vobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

E gerunt, occultan. a ¶Respõdens autem. Audito verbo dei, pharisæus ex mala cõscientia sibi cõtumeliã fieri putat: & cõmorata pœna persidorũ, intelligit se dãnandũ. b ¶Væ vo. qui ædi. &c. Non arguunt q exornat monumẽta, pphetæ: sed qa interfectores ppherarũ imitantur: ædificãdo sepulchra, accusant paterna facinora. Sed psequẽdo xp̃m & ap̃los, imitantur scelera patrũ: & sniam dãnationis quã in patres pferebant, in seipsos retorquent. c ¶Profecto. Propter vulgi fauorem captandũ ædificatis: quasi exhoreatis scelera eorũ: sed ipso opere ostendi tis q persidiæ eorũ cõsentitis: qa hoc bonum nõ bene facitis: sed prouana gloria. d ¶Vos autem &c. Propterea quia estis imitatores illorũ: vt impleatis qd̃ patribus defuit. s. vt me & meos persequamini: quem illi persecuti sunt in prophetis. e ¶Prophetas &c. Mẽtiũtur hæretici. q aliũ veteris, aliũ noui testamẽti dicũt institutorẽ. f ¶A generatione. Oẽs mali vna generatio sunt, vna ciuitas, vnũ corpus diaboli: sicut oẽs boni vna generatio & vnũ corpus sunt dicti. g ¶Vsq; ad sanguinẽ zacha. &c. Cur vsq; ad hũc: cũ post hunc multi occisi ante natale xp̃i: & nato christo mox pueri ab hac generatiõe sunt perempti. Sed quia abel pastor ouiũ fuit, necatus q̃ in agro. Zacharias sacerdos necatus in atrio templi, duos ordines martyrũ signãt: laicos, & eos qui altaris officio mãcipantur. h ¶Qui perijt inter alta. &c. Duo erãt altaria in templo. Vnum, incensi interius. Alterũ holocaustorũ exterius: inter quod & templũ zacharias est occisus. Vel, inter al. & ædẽ. hoc est inter consensum populi & sacerdotum: quoꝝ aliq per templũ: aliq per alta re significant. i ¶Qui tulistis clauem. Clauis, humilitas christi: quã qui habẽt, scripturas intelligũt. Hãc legisperiti, nec ipsi in lege & pphetis intelligunt: nec ab aliis intelligi volunt. Intrare clauẽ, est nõ esse contentũ superficie literæ: sed vsq; ad arcana intelligẽda penetrare. Vel doctor si illos quos verbo ædificat exẽplo scandalizat: nec ipse regnũ dei intrat: & illos qui intrare poterant, excludit. k ¶Cum autem hæc. Q̃s vera perfidiæ, simulationis & impietatis suæ crimina audierint ipsi testantur: qui tanto intonante turbine nõ resipiscunt: sed doctorem veritatis aggrediuntur. Cap. XII.

Vltis aũt &c. 1 ¶Attẽdite &c. Ad hoc fermentũ pertnẽt omnia quæ superi⁹ in domo pharisæi disputauit. vnde & Ap̃s. Non in fer. ve. necꝫ in
1.Cor.5.c fermẽto ma. &c. Attendite a fer. Pulcher locus tenẽdæ simplicitatis & æmulandæ fidei: ne more iudæorũ aliud promamus affectu: aliud voce simulem⁹ cũ sciamus in die iudicij nõ posse esse latebram fraudis. Ne-

NICO. DE LYRA

a ¶Quæ nõ patent. scilicet exteri⁹ qualia sunt interius: qa aliq̃n monumẽta pinguntur & ornantur exterius & fetoribus replentur interius. b ¶Respõdens autem. Hic cõsequẽter christus arguit legisperitos. Peccata enim eorũ erant publica & manifesta: & ideo xp̃s cõtumeliã eis non faciebat publice arguendo: prout iste legisperi⁹ imponebat ei: & ideo xp̃s eos arguit de tribus. Primo de immoderata dñatione cum dicitur. c ¶Et vobis le-

gerunt, occultan. a ¶Respõdens autem. Audito verbo dei, pharisæus ex mala cõscientia sibi cõtumeliã fieri putat: & cõmorata pœna persidorũ, intelligit se dãnandũ. b ¶Væ vo. qui ædi. &c. Non arguunt q exornat monumẽta, pphetæ: sed qa interfectores ppherarũ imitantur: ædificãdo sepulchra, accusant paterna facinora. Sed psequẽdo xp̃m & ap̃los, imitantur scelera patrũ: & sniam dãnationis quã in patres pferebant, in seipsos retorquent. c ¶Profecto. Propter vulgi fauorem captandũ ædificatis: quasi exhoreatis scelera eorũ: sed ipso opere ostendi tis q persidiæ eorũ cõsentitis: qa hoc bonum nõ bene facitis: sed prouana gloria. d ¶Vos autem &c. Propterea quia estis imitatores illorũ: vt impleatis qd̃ patribus defuit. s. vt me & meos persequamini: quem illi persecuti sunt in prophetis. e ¶Prophetas &c. Mẽtiũtur hæretici. q aliũ veteris, aliũ noui testamẽti dicũt institutorẽ. f ¶A generatione. Oẽs mali vna generatio sunt, vna ciuitas, vnũ corpus diaboli: sicut oẽs boni vna generatio & vnũ corpus sunt dicti. g ¶Vsq; ad sanguinẽ zacha. &c. Cur vsq; ad hũc: cũ post hunc multi occisi ante natale xp̃i: & nato christo mox pueri ab hac generatiõe sunt perempti. Sed quia abel pastor ouiũ fuit, necatus q̃ in agro. Zacharias sacerdos necatus in atrio templi, duos ordines martyrũ signãt: laicos, & eos qui altaris officio mãcipantur. h ¶Qui perijt inter alta. &c. Duo erãt altaria in templo. Vnum, incensi interius. Alterũ holocaustorũ exterius: inter quod & templũ zacharias est occisus. Vel, inter al. & ædẽ. hoc est inter consensum populi & sacerdotum: quoꝝ aliq̃ per templũ: aliq̃ per alta re significant. i ¶Qui tulistis clauem. Clauis, humilitas christi: quã qui habẽt, scripturas intelligũt. Hãc legisperiti, nec ipsi in lege & pphetis intelligunt: nec ab aliis intelligi volunt. Intrare clauẽ, est nõ esse contentũ superficie literæ: sed vsq; ad arcana intelligẽda penetrare. Vel doctor si illos quos verbo ædificat exẽplo scandalizat: nec ipse regnũ dei intrat: & illos qui intrare poterant, excludit. k ¶Cum autem hæc. Q̃s vera perfidiæ, simulationis & impietatis suæ crimina audierint ipsi testantur: qui tanto intonante turbine nõ resipiscunt: sed doctorem veritatis aggrediuntur. Cap. XII.

Vltis aũt &c. 1 ¶Attẽdite &c. Ad hoc fermentũ pertnẽt omnia quæ superi⁹ in domo pharisæi disputauit. vnde & Ap̃s. Non in fer. ve. necꝫ in
1.Cor.5.c fermẽto ma. &c. Attendite a fer. Pulcher locus tenẽdæ simplicitatis & æmulandæ fidei: ne more iudæorũ aliud promamus affectu: aliud voce simulem⁹ cũ sciamus in die iudicij nõ posse esse latebram fraudis. Ne-

NICO. DE LYRA

a ¶Quæ nõ patent. scilicet exteri⁹ qualia sunt interius: qa aliq̃n monumẽta pinguntur & ornantur exterius & fetoribus replentur interius. b ¶Respõdens autem. Hic cõsequẽter christus arguit legisperitos. Peccata enim eorũ erant publica & manifesta: & ideo xp̃s cõtumeliã eis non faciebat publice arguendo: prout iste legisperi⁹ imponebat ei: & ideo xp̃s eos arguit de tribus. Primo de immoderata dñatione cum dicitur. c ¶Et vobis le-

¶qa suꝑficiẽ terræ cõis ostendit. ¶vel, rent. vt monumenta quæ non patent: & homines ambulantes supra ne
a sciunt. Respõdens autem quidam
b ex legisperitis, ait illi. Magister: Hæc dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. † Et vobis
c ¶sicut pharisæi.
legisperitis væ: quia oneratis ho
a ¶legis. b ¶ſm q̃ intelligius & immines oneribus quæ portare non
ponitis.
¶i. nec in minimis pficitis: quia gratiã meã
possunt: & ipsi vno digito vestro nõ quæritis & iugum leue repellitis: sed lex fine gratia nequit impleri.
¶& hoc legis.
non tangitis sarcinas. Væ vobis
d ¶ambitiose ornando & seruãdo.
qui ædificãtis monumenta prophetarum: patres autem vestri oc
c ciderunt illos. Profecto testificamini q̃ consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam quidem ipsi eos occiderunt: vos au
d ¶ambitiose ornando.
tem ædificatis eorum sepulchra.
¶ab æterno dispositum.
Propterea & sapientia dei dixit. f
a ¶Mat. Ecce ego mitto ad vos. b ¶q prio⁹ prophetas, post apostolos misit.
c † Mittam ad illos pr̃ophetas & g
¶vt iacobum.
apostolos: & ex illis occident: &
a ¶vt nec recæpti ab eis, iuste ad gẽtes migrent.
persequentur: vt inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi
¶i. malorum.
f a generatione ista: a sanguine abel
g vsq; ad sanguinem zachariæ: qui
¶occisus a vestra generatione.
periit inter altare & ædem. Ita dico vobis, requiretur ab hac generatione. † Væ vobis legisperitis, h
¶i. abstulistis.
i qui tulistis clauem scientiæ: ipsi i
non introistis: & eos qui introi
k bant prohibuistis. Cum autẽ hæc, l
ad illos diceret: cœperũt pharisæi n
¶sustinere.
& legisperiti grauiter insistere, & o
os eius opprimere de multis insidiantes ei: & quærentes capere aliquid ex ore eius vt accusarẽt eum. p

Vltis aũt Cap. XII. q
turbis † concurrentibus, ita vt se inuicẽ conculcarent, cœpit dicere ad discí
¶a simulatione.
pulos suos. † Attendite a fermẽto r

Moraliter. q ¶Multis autem turbis &c. Sequit. r ¶Attendi. a fer. &c. eum simpliciter deuitãdo. Et subdit rõ cur dis-

A dis a ¶Neq; abscon. Ideo ne æmulemini simulatores: qa pfecto veniet tẽpus in die iudicij: in quo & vestra virtus & illorum hypocrisis oĩbus reuelabit. vnde sequitur. b ¶Q̃m quæ in te dí. Non solũ in futuro oĩa patebũt: sed etiã in præsenti tpe in tota ecclesia per orbẽ terræ publice prædicabunt, quę in tenebris. i. in vmbra b pressurarũ & carcerũ locuti estis: qñ actus vestri legẽt in excelsis. ¶Q̃m quæ in te. Ambro. Qd̃ in tenebris. i. in timore dixistis: dicet in lumine. i. in fiducia veritatis, accepto spũsctõ. Et qd̃ in aure. i. secreto locuti: super tecta. i. calcato carnis domicilio prædicabit. c ¶Dico aũt vobis. Ambro. Cum gemina sit causa perfidiæ: quę vel ex inolita malicia, vel ex accidẽti metu nascitur: ne quis deum quem corde cognoscit, metu negare cogat: dicit mortem corporis non esse timendã. Præclare autẽ & fidẽ acuendo intexuit: & ipsi fidei virtutũ fundamenta subiecit. Nam sicut fortitudinis incentiuum est fides: ita fidei Persecutorũ duo genera. fundamentũ est fortitudo. d ¶Ostendã autem vobis. quia duo sunt genera persecutorũ. vnũ aperte perfequentiũ: alterũ fraudulẽter blandientiũ. Sicut supra contra hypocrisim: ita hic armat cõtra carnifices. Totus hic locus ad subeũdã pro cõfessione dñi passionẽ vel cõtemptu mortis: vel spe præmij: vel mãsuros in denũciatione supplicij instruit. e ¶Nonne Mat.10.d quinq̃. Ambro. Quinq̃ passeres, quinq̃ corporis sensus: vel duo ſm Mat. corpus & aia: qbus dedit natura gratiã ad æterna subuolãdi: quia etiã caro si cõsentiat legi dei, in naturã spiritualẽ transit. Sed dum B & in occultis & fetidis locis scilicet cibũ quærũt: delictoꝝ laqueis capti, ad supernorũ operũ fructus reuolare nequeũt: sed dipõdio. i. vili terrenæ cupiditatis precio venũdãtur sub peccato: ita vt etiã anima maloꝝ efcis grauata, inclinet in corporis naturã. Sed si deus etiã in fidelib⁹ hoĩbus faciebat vt viderentur horrere crudelitatem patrũ suorum. Cõsistr faciũt qui vita verbis detestantur vt imunes ab eis ignorantibus videanꝝ. h ¶Væ vo. le. q tu, cla. scię. Similes sunt doctores eccl̃ię qui verbis & opinionib⁹ extraneis & curiosis impediunt intelligẽtiam veritatis necessariæ ad salutem. Cap. XII.

Vltis aũt &c. Postq̃ christus induxit discipulos ad oĩmodi instãtiã: hic ꝑ̃ inducit eos ad fidei cõstantiam. Et hoc tripli citer. Primo, dissuadẽdo q̃as a fide retrahentia. Sc̃o, ꝑsuadẽdo quæ dam in fide stabilitia, ibi: Nolite timere. Simplicitatis affectũ inspiraverat. virtutem mentis erexerat: sola fides nutabat: hanc de vilioribus roborat. Quomodo 2.Corin. 9.b. dicit apostolus: Nunquid de bobus cura est deo? Sed aliud est cura, aliud est scientia. h ¶Sed & ca. &c. Non actu cõputationis: sed facultate cognitionis: a similitudine pecuniæ quę numerãt vt seruẽt. Vbi magna prouidentia dei: q̃ nec parua nec ociosa dicta eum lateãt. i ¶Ois qui cũq; &c. Ne quis tpe persecutionis sustinere sibi putaret fidẽ cordis, dicit: Omnis Gal.5.b. quicũq;. k ¶Cõfessus fu. Cõfitetur qs iesum ea charitate quę per dilectionẽ operat: negat q̃ præceptis nõ obedit. l ¶Fi lius hois. Confitetur filius apud patrem illum qui per filium habet accessum ad patrem. Negatur a filio apud patrem: cui nõ manifestãt in diuinitatis portia filius & pater. Et ne putetur vna conditio oĩm & eorũ qui studio & eorũ qui infirmitate vel ignorantia negant, subdit. Et omnis qui dicit verbũ in fi. ho. re. &c. m ¶Co ram angelis. quia dixerat aperta & absco dita esse reuelanda: hanc reuelationem non in vili conciliabulo, sed in conspe-

dis a ¶Neq; abscon. Ideo ne æmulemini simulatores: qa pfecto veniet tẽpus in die iudicij: in quo & vestra virtus & illorum hypocrisis oĩbus reuelabit. vnde sequitur. b ¶Q̃m quæ in te dí. Non solũ in futuro oĩa patebũt: sed etiã in præsenti tpe in tota ecclesia per orbẽ terræ publice prędicabunt, quę in tenebris. i. in vmbra b pressurarũ & carcerũ locuti estis: qñ actus vestri legẽt in excelsis. ¶Q̃m quæ in te. Ambro. Qd̃ in tenebris. i. in timore dixistis: dicet in lumine. i. in fiducia veritatis, accepto spũsctõ. Et qd̃ in aure. i. secreto locuti: super tecta. i. calcato carnis domicilio prædicabit. c ¶Dico aũt vobis. Ambro. Cum gemina sit causa perfidiæ: quę vel ex inolita malicia, vel ex accidẽti metu nascitur: ne quis deum quem corde cognoscit, metu negare cogat: dicit mortem corporis non esse timendã. Præclare autẽ & fidẽ acuendo intexuit: & ipsi fidei virtutũ fundamenta subiecit. Nam sicut fortitudinis incentiuum est fides: ita fidei Persecutorũ duo genera. fundamentũ est fortitudo. d ¶Ostendã autem vobis. quia duo sunt genera persecutorũ. vnũ aperte perfequentiũ: alterũ fraudulẽter blandientiũ. Sicut supra contra hypocrisim: ita hic armat cõtra carnifices. Totus hic locus ad subeũdã pro cõfessione dñi passionẽ vel cõtemptu mortis: vel spe præmij: vel mãsuros in denũciatione supplicij instruit. e ¶Nonne Mat.10.d quinq̃. Ambro. Quinq̃ passeres, quinq̃ corporis sensus: vel duo ſm Mat. corpus & aia: qbus dedit natura gratiã ad æterna subuolãdi: quia etiã caro si cõsentiat legi dei, in naturã spiritualẽ transit. Sed dum B & in occultis & fetidis locis scilicet cibũ quærũt: delictoꝝ laqueis capti, ad supernorũ operũ fructus reuolare nequeũt: sed dipõdio. i. vili terrenæ cupiditatis precio venũdãtur sub peccato: ita vt etiã anima maloꝝ efcis grauata, inclinet in corporis naturã. Sed si deus etiã in fidelib⁹ hoĩbus faciebat vt viderentur horrere crudelitatem patrũ suorum. Cõsistr faciũt qui vita verbis detestantur vt imunes ab eis ignorantibus videanꝝ. h ¶Væ vo. le. q tu, cla. scię. Similes sunt doctores eccl̃ię qui verbis & opinionib⁹ extraneis & curiosis impediunt intelligẽtiam veritatis necessariæ ad salutem. Cap. XII.

Vltis aũt &c. Postq̃ christus induxit discipulos ad oĩmodi instãtiã: hic ꝑ̃ inducit eos ad fidei cõstantiam. Et hoc tripli citer. Primo, dissuadẽdo q̃as a fide retrahentia. Sc̃o, ꝑsuadẽdo quæ dam in fide stabilitia, ibi: Nolite timere. Simplicitatis affectũ inspiraverat. virtutem mentis erexerat: sola fides nutabat: hanc de vilioribus roborat. Quomodo 2.Corin. 9.b. dicit apostolus: Nunquid de bobus cura est deo? Sed aliud est cura, aliud est scientia. h ¶Sed & ca. &c. Non actu cõputationis: sed facultate cognitionis: a similitudine pecuniæ quę numerãt vt seruẽt. Vbi magna prouidentia dei: q̃ nec parua nec ociosa dicta eum lateãt. i ¶Ois qui cũq; &c. Ne quis tpe persecutionis sustinere sibi putaret fidẽ cordis, dicit: Omnis Gal.5.b. quicũq;. k ¶Cõfessus fu. Cõfitetur qs iesum ea charitate quę per dilectionẽ operat: negat q̃ præceptis nõ obedit. l ¶Filius hois. Confitetur filius apud patrem illum qui per filium habet accessum ad patrem. Negatur a filio apud patrem: cui nõ manifestãt in diuinitatis portia filius & pater. Et ne putetur vna conditio oĩm & eorũ qui studio & eorũ qui infirmitate vel ignorantia negant, subdit. Et omnis qui dicit verbũ in fi. ho. re. &c. m ¶Coram angelis. quia dixerat aperta & absco dita esse reuelanda: hanc reuelationem non in vili conciliabulo, sed in conspectu ange-

pharisæorum quod est hypocrisis. † Nihil enim opertũ est quod non a
a ¶nequitia discooperiet: & veltra intentio soli deo modo cognita ab omnibus scietur.
a rẽueleturꝫ neq; absclitũ quod nõ
¶in mysterio.
sciaꝫ. Q̃m quæ in tenebris dixistis: b
¶aperte. ¶priuatim.
in lumine dicent: & qd̃ in aure locuti estis in cubiculis: prædicabit c
¶publice. ¶qui nil terrenum cupitis.
c in tectis. Dico autem vobis amicis d
¶ꝑpter multitudinem vel ferocitatẽ eorũ.
meis: ne terreamini ab his qui oc
a ¶non possunt efficere quin aiam deus reddat corpori quin & ipsum corpus resuscitet.
cidunt corpus: & post hoc non ha
d bent amplius quid faciãt. Ostendam autem vobis quem timeatis.
¶ei seruite in timore.
Timete eum qui postquã occide
a ¶mittendo in æterna supplicia.
rit, habet potestatem mittẽre in ge
a ¶nolite timere mortẽ corporis: q̃ mori nõ potestis sine nutu dei: qd̃ in miorib⁹ liquet.
hennam. Ita dico vobis: hũc ti
f mete. Nonne quinq̃ passeres ve
a ¶sed sunt oĩa sub prouidentia dei: quãto
g neunt dipondio: & vnus ex illis f
magis vos ad imaginem dei facti.
non est in obliuione coram deo?
a ¶vt de massa corporis taceam: nam & minime particulę, dei prouidentia conseruant.
h Sed & capilli capitis vestri omnes
a ¶omnem curam in eũ projcite apud quẽ capillus non peribit.
numerati sunt. Nolite ergo time
a ¶maioris precij. qa rationales: qa æterni.
re: multis passeribus plũris estis
i vos. † Dico autem vobis. Omnis
a ¶ore sit confessio ad salutẽ.
k quicumq; cõfessus fuerit me co
l ram hominibus: & filius hominis
¶venite benedicti patris mei.
confitebitur eum coram angelis
a ¶timore. b ¶deũ vel hoiem esse. c ¶vbi prodesse debet mei nominis cõfessio.
dei. Qui autẽ negauerit mẽ cõram
a ¶nõ ꝓducet ad visionẽ ꝑfectã ꝑfruunt scãti.
hominibus, denẽgabitur coram
n angelis dei. Et omnis qui dicit q
verbum in filium hominis, remit h
o tetur illi: ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit, non re
a ¶cõtra terrores ꝓsolatio. ¶vt me negetis.
p mittetur. † Cũm aũt inducent vos i
a ¶publicos conuent⁹. b ¶principes synagogæ.
in synagogas & ad magistratus &
¶regiam potestatem. ¶de modo proferẽdi.
q potestates: nolite sollicíti esse qua
¶interrogantib⁹. ¶de modo inueniendi.
liter aut quid respõdeatis: aut qd
a ¶discere volẽtib⁹. b ¶qa nõ ex ingenio vel arte vra ꝓba ꝓcedẽte: sed ex spũsctõ gra.
dicãtis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid opor-

cẽtu angelorũ dicit agendã. n ¶Et omnis C
quí dí. &c. Spũsctũ in blasphemia est: cũ quis manifeste opera dei intelligit: & cũ Mat.10.c
de virtute negare non possit, stimulatus inuidia calũniatur: & dicit talia esse beelzebub, huic non dimittetur: non q̃ ei negetur remissio si pœniteat: sed qa hic blasphemus exigentibus malis meritis sicut nunq̃ ad remissionẽ: ita nec ad pœnitentiã peruẽturus est. vnde Iohannes euange
lista: Propterea nõ poterant credere: quia Ioh̃a.12.f
iterum dixit Esa. Excæcauit oculos eorũ: Esa. 6.c.
& indurauit cor eorũ: vt non videant oculis & nõ intelligant corde: & cõuertant & sanẽ eos. Qui spiritumsanctum humana ignorantia minorem patre credunt vel dicunt: irremissibili crimine non tenentur: qa non diabolica inuidia hoc agunt. Sed qui similitudine diaboli ꝑtra suã ꝑsciam dei maiestatẽ oppugnat. non habet remissionem in æternũ: sicut Marcus aperte declarat: qui posito hoc testimonio domini subiũgit: Q̃m dicebãt spm̃ immũdum ha Mar.3.d.
bet. o ¶Et autem qui. Et etiam qui scãdalizatus in infirmitate carnis me purum hominem vel voratorẽ suspicatus fuerit remissibile erit: sed q̃ gr̃am spũsctũ cqua pœnitẽtia inspirat, & ad cõgregationẽ redítur) non cognoscens impœnitẽti corde permanserit: cum hoc iam non sit humanum, sed diabolicum, irremissibile erit. p ¶Cum autem inducent vos in synagogas. Terror talium conuentuum solet auferre libertatem loquendi. q ¶Nolite sollici
tí esse &c. Voluntatem vestram ꝑ christo offerte. Christus vero loquetur pro se.

Magister

NICO. DE LYRA

tamini a fidei veritate. a ¶Nihil D
enim opertũ &c. qa eorũ falsitas in iudicio dei manifestabit. b ¶Q̃m quæ i te. dí. hoc refert ad seductores. modus enim seductorum est in tenebris & occultis docere: sed talia veniẽt in palam in iudicio extremo. & hoc notat cũ dicit: c ¶Prædí † Matth.
cabit ín te: Domus em̃ in terra illa habẽt 10.d.
plana tecta vbi congreganꝫ hoies ad spa- Mar.5.d.
ciandũ & cõfabulandũ. & ideo illa q̃ dicunt De pœ.
ibi: publice dicunt. & hoc modo exponit di.3.c.ad
Theophilus. Be. autem exponit hoc refe- huc.
rendo ad discipulos xp̃i: quorũ ea q̃ passi sunt in tenebris carcerũ & ꝑssurarum declarata sunt ꝓ orbẽ ad gl̃iam eor̃. sed prima expositio magis cõcordat lr̃æ ꝓceden
ti. d ¶Dico aũt vo. Hic describitur secundum retrahẽs a fide qd̃ est sequitia ꝑsecutorũ: quam xp̃s docet non timere. Et pa
tet ſnia ex dictis Matth. x. excæptis quæ se quunt. e ¶Nonne quinq̃ pas. ve. i. vẽ
duntur. f ¶Dipon. Dipondium est spe
cies monetæ: vt valet duplex as: & iõ qn
ꝓ passeres vendebantur dipondio: vt hic
hr̃: & duo asses: vt hr̃ Matth. x. quia quinq̃
passer nõ poterat diuidi: & ideo remanebat vendenti: sicut qñ dank qnq; oua pro † Matth.
vno denario, non dantur nisi duo, ꝓ obo 10.b.
lo. g ¶Et oisq̃ dí. ver. ſn fi. ho. i. contra Mat.13.b
christi humanitatem. h ¶Remittet il.
id est nõ est ita graue ad remittẽdum sicut verbũ blasphemiæ dictũ cõtra deitatem: & hoc fuit expositum diffuse Matth. xij. c.
i ¶Cũ autem indu. vos in fy. &c. Istud
fuit expo.
✳ a ¶Nihil oper. &c. q. d. Hypocrita- Morafr.
rum falsitas manifestabit: & filr fidei veritas: q̃ tpib⁹ eccl̃iæ primitiuę, ꝓpter multitudinẽ ifideliũ ducebat occulte. d ¶Dí
¶Quinta pars. z iij ✳co autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ¶Magíster. Cõmẽdãti gratiã supernæ pacis & vnitatis vult iste ingerere molestiã terrenæ diuisionis. vnde & homo dicit. i. terrenus. Inter quos emˀ hmõi zelus & cõtentio est, hoies sunt & fm hoiem ambulãt. Inter fratres, patrimoniũ: nõ iudex medius, sed pietas debet sequestra diuidere: ꝙuis moniũ nõ sit pecunia hoibus petendum.

1. Corin. 2.a.

b ¶Quis me cõstĩ. Non sum dissentionis deꝰ: sed pacis & vnitatis: q veni hoies pacificare cũ angelis: vt multi vnũ cor & vnã aiam habeãt. Non vt diuidãtur: sed vt habeãt omnia cõia: nec sit aliqs egens inter eos. Ille qui nõ colligit mecũ, est diuisor fraternitatis & dissentionis autor.

¶Quia auaricia plærꝙ solet tẽtare virtutẽ patiẽtiæ quã cõmendabat: & exẽplũ & præceptũ huiꝰ abolẽdæ subiecit: dicẽte dño. Quis me constĩtuˀ. Non dignatur iudex esse litiũ: nec arbiter facultatũ: qui viuoꝝ & mortuoꝝ habet iudiciũ & meritorũ arbitriũ. c ¶Ab omĩ aua. Nemo putaret crimen esse, hereditatẽ diuidere: fructꝰ in horrea cõgregare: sed & hoc auaricię indicat supernˀ iudex. vnde & subiũgit. Hois cuiusdã diuitis. ¶Sicut supra cõtra phariseos & hypocritas: ita hic occasione stultæ petitionis cõtra auariciam disputat. d ¶Non in abũdãtia. Nõ in solo pane viuit homo: sed in verbo dei: sed nec tpalis vita multitudine diuitiarũ prẽditur. e ¶Dixit aũt &c. Post præceptum subdit exemplũ ad declinandã auaricię temporaliũ. f ¶Hominis cuiusdã &c. Non reprehẽdit diues ꝙ terrã coluerit: vel fructus condiderit in horrea: sed ꝙ fiduciam vitæ posuerit in illis: nec pauperibus erogauerit: vt ab eis reciperet in æternis tabernaculis. g ¶Quid fa. Fructus suos & sua bona esse compurãs, non erogat pauperibꝰ quæ supersunt: sed suæ luxuriæ reseruare in futurum studet. ignarus qs ꝓgregatˀ sit vsurus. h ¶Bona mea &c. Ambro. Nõ sunt hois bona, quæ secũ auferre nõ potest. Sola emˀ misericordia comes est defunctorũ. i ¶Requiesce. Ecce cum peste auariciæ iũgitur pestis desidiæ: vt nec pro temporalibus deum interpellaret. k ¶Dixit aũt. Dicere dei est ad hoiem prauas eius machinationes subita aũdeuersione cõpescere. l ¶Stulte. Quia longa tibi tẽpora diuitiarum promittebas: hac nocte prereptus alijs cõgregata relinques. m ¶Repetũt &c. In nocte auertur anima quę in obscuritate cordis quod poterat pari, prẽsidere noluit. n ¶Et non est in deũ dí. In deũ dicit: quia trãsitoria cõtẽnens, pauperibus distribuit: cuius expectatio dñs est: cuius substantia. i. cõscientiæ possessio qua sustẽtatur & pascitur, est apud deum: non in saculis terræ. o ¶Dixitꝙ ad. Apostolos per fidem in spe æternorũ confirmat: quia plures sunt quos torpẽtes facit amor præsentiũ & desperatio futurorũ. p ¶Nolite sollícití. Perfectius esset pauperibꝰ omnia dare: & de mammona iniquitatis amicos facere. Sed quia plærꝙ deuotio fidei infirmitate reuocatur: non prohibet prouidentiam: per quam in futurum vultus panis præparatur: sed vetat sollicitudinẽ quæ mentem perturbat: & ab æternis reuocat. q ¶Quid manducetis: neꝙ corpori quid induamini. Indecorum est homini curare de cibo vel veste: qui militat in regno dei. Nouit rex quemadmodum familiam suam pascat, alat, vestiat. ¶Moraliter. Ad fidem instruit omnia credentibus a deo posse conferri: qui ipsos ex anima & corpore composuit. Cum enim anima indumento corporis vestiatur: & vigore animæ sine nostro labore corpus animetur: absurdum est vt victus copiam nobis defecturam putemus: qui viuendi iugem substantiã a deo cõsequimur.

Deu. 8. a. & 4. a.

Luc. 16. c.

Moralr.

☞Considerate

F

a teat vos dicere. Aít autem ei quí a dam de turba. Magíster, dic fratri b meo vt díuidat mecum hæreditatem. At ílle díxit ei. Homo qs me ¶litium. ¶facultatũ. constítuit iudícem aut díuísorem a ¶tam ad turbas ꝙ ad discipulos.

super vos? Dixitꝙ ad íllos. Vídete & cauete ab omni auaricía: quía non in abũdantía cuíusquã víta eius est ex hís quæ possídet. c Díxit autem símilitudinẽ ad íllos dícẽs. †Hominis cuiusdã díuítis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se, dicẽs. Quid faciam quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit. Hoc faciã: Destruam horrea mea & faciam maiora: & illuc cõgregabo omnia quæ nata sunt mihi & bona mea: & dicã animæ meæ. Anima, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare. ¶a labore. ¶esuriem & sitim pelle. ¶magno apparatu.

d ¶Et dixit. Stulte: hac nocte ánimam tuam repetunt a te: quæ autẽ parásti cuíus erunt? ¶stultus & in nocte rapiendus.

Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues. Dixitꝙ ad discípulos suos. Ideo dico vobis. †Nolite sollícíti esse ánimæ vestræ quid mãducetis: neꝙ corpori quid †induamini. Anima plus est ꝙ esca: & corpus plus est ꝙ vestimentum.

a ¶fuit expositũ Mat. xij. a ¶Aít aũt ei quí. Hic xps dissuadet tertiũ retrahẽs a fide: qđ est immoderata cõcupiscentia terrenorum: vbi ꝓmittit cuiusdã cupidi petitio dicenis xpo: b ¶Magíster dic &c. incõuenienter petebat: qa nõ erat locus neqꝫ tps: nec xps erat tẽporalib⁹ intẽtus: immo ea cõtẽnere docebat: & ꝓpter hoc ꝓmittit ei: c ¶Hõ: carnalis & rudis & terrenus. d ¶Quis me cõ. Siꝛ apostoli vt possent vacare verbo dei curã rẽparare a se abiecerũt dicẽtes Act. vi. a. Non est æquũ nos derelinquere verbũ dei & ministrare mẽsis. & ideo ex hoc xps ꝓnr docuit cauere auariciã q̃ a deo separat. vnde subdit. e ¶Quía nõ in ab. cu. s. ꝙuis: per quã ꝓuigit deo. Nec etiam corporalis quia propter abundantiã & ꝙsfluitatem mors pluriũ accelerat. multo enim plures moriunt ex repletione: ꝙ ex attenuatione. Vitę etiam pauperũ nullˀ insidiat: diuites autem in nullo loco sunt securi: & in oi cibo & potu timẽt intoxicari. f ¶Díxit autẽ sí ad íl. ad suum, ꝓpositũ declarandum. g ¶Ho. cu. d. &c. at. i. multo plures solito cursu. h ¶Et co. quia abundantia diuitiarũ iducit magnã sollicitudinẽ: & perꝓnis animi anxietatẽ: qa nõ supplent indigẽtiã. vt declarat Boe. ꝛ. li. de cõso. vñ sequit: i ¶Quíd fa. &c. Ecce abundãtia cuiusdã fructuũ faciebat eum horreis indigẽtem. k ¶Illuc con. cũ ecotrario deberet dicere: dispergam pauperibus. l ¶Et dícam. anímæ. i. mihimetipsi: fm ꝙ totus homo denoiaꝫ a parte digniori. m ¶Requíes. hic exprimunt quatuor mala quæ sequuntur: scꝫ. quærere, non ait. Nolite quærere vel solliciti esse de cibo vel vestimẽto: sed expressius: quid manducetis aut quid bibatis. In quo videtur arguere ꝙsfluam curã & ꝓuidẽtiã & iustitiã. n ¶Comede bíbe &c. Ambro. Nõ cogitas de dei prouidẽtia & iustitia. q ¶Hac no. ani. t. re. s. dæmones quib⁹ obligata est per pctã. r ¶Quæ autem ꝓpa. &c. quasi diceret nõ erunt tua: qa non portabis tecũ. hoc aũt potissime potest cadere ꝓ ria personis ecclesiasticis: qui non possunt relinquere bona ecclesiæ suis hęredibus. s ¶Sic est. i. sic ꝙstultus & ad sic fm finem veniet. t ¶Qui sibi thesau. bona temporalia. v ¶Et non est in deum dí. i. vana cuius est bonis ꝙsiritualib⁹. x ¶Díxitꝙ ad dí. Hic consequẽter saluator dissuadet quartum retrahens a fide: quod est cura ni mia & ꝙsflua respectu necessariorum. Et patet sententia ex dictis Matthæi. vi.

Mat. 6. d.

☩Nolite to

☩co autem vo. &c. hoc de se morale est ꝓpter qđ pertrãseo vsq; ibi: a ¶Aít aũt ei quí. Et tur. &c. p hoc aũt ꝙ xps noluit de se intromittere de diuisione hæreditatis inter fratres, oñ dit ꝙ ꝓdicatores euangelii non se debent intromittere de negociis secularibus determinandis. g ¶Hominis cu. dí. &c. p istũ intelligitur ois hõ cõgregãs & cõseruãs bona tpalia vt inde viuat ociose. iõ sequit. l ¶Et dícã ani. meæ. mundana spernit, vendat quæ habet & distribuat. Quí non est tantæ virtutis: de his quæ habet elemosynam det. ¶Non prohibetur vt nihil pecuniæ ad vsus necessarios a sanctis reseruet: cum ipse dñs loculos habuisse legatur: sed ne deo propter ista deseratur. p ¶Non deficientem. Temporalia, vel ex sua fragilitate desiciunt: vel si quid solidũ superest: vt lapides precios

Mat. 6. d.

Gen. 30. e

Rom. 8. e

A ¶Considerate. Sancti merito auibus cõparãtur: q nihil in mũdo habẽtes, nec laborãtes sola cõtẽplatiõe æterna petũt: iam sílẽs angelis. b ¶Quanto magís. Si volatilibus nõ laborãtibus, nec communes fructus aliquo sibi dñatu specialius vẽdicãtibus, ꝓuidẽtia dei necessaria largiunt: verũ est causam inopię nostræ auariciã indicare: q cõia quasi ꝓpria vendicam⁹ & alĩs inuidemus. c ¶Si ergo neqꝫ. Si nec in augmẽtatiõe corporis vestri operari potestis: quæ operatio est deo minima ad cõparationẽ ꝙsfluæ creaturæ quid solliciti estis de cæteris maiorib⁹. i. de aiæ cõseruatione? d ¶Considerate lília &c. Aperta comparatio. Lilia non sicut cæteri fructꝰ aliquę agricolarũ cultũ reqrunt. Solet etiã per liliũ cœlestis beatitudo ꝙsignificari: ad quã nos inuitat dñs. Lilia nõ in siluis sed in hortis nascuntur: sic & nos in hortis virtutũ nasci debem⁹.

Mat. 6. d.

e ¶Nec salomon. Ambro. Salomon & hic vestitus & alibi coopertus gloria dicitur: qui infirmitatẽ corporeæ naturę veluti quadã virtute mẽtis adopertã, operũ gloria vestiebat. f ¶Vestíebatur sicut vnum. Quæ purpura regũ: quæ pictura textricii potest floribus compararíˀ ipse fructuũ faciebat eum horreis indigẽtem. Ipse color dicitur vestimẽtũ floris: sicut dicit. Operuit istũ rubor. g ¶Cras ín clibanum. Cras in ꝙscripturis pro futuro ponit dicente iacob. Exaudiet me cras iustitia mea. h ¶Nolíte quærere. non ait. Nolite quærere vel solliciti esse de cibo vel vestimẽto: sed expressius: quid manducetis aut quid bibatis. In quo videtur arguere ꝙsfluam curã & ꝓuidẽtiã & iustitiã. k ¶Et hæc omnía. qa omnia sunt filiorũ: ideo hæc oĩa adijciẽnt vobis: etiã nõ quærẽtibus: vt nec in præsenti nec in futuro desit aliqua gratia fidelibus ꝙsmiles. k ¶Et hæc omnía. qa ꝓpter abundantiã & ꝙsfluitatem delibus: qbus ſ hæc ſubtrahũtur, ad prohationẽ est: ſi dantur ad gratiarũactionẽ: qa oĩa cooꝑanť in bonũ bonis. l ¶Nolíte tí. Regnum quærite: & de regno nascitur quadã ecclesia: per quã puenit⁹ ad regnũ. ¶Vẽdite. Nõ tm nõ timeatis: ne proci quí de tur. &c. ꝓ hoc aũt ꝙ xps noluit de se intromittere de diuisione hæreditatis inter fratres, oñ dit ꝙ ꝓdicatores euangelii non se debent intromittere de negociis secularibus determinandis. g ¶Hominis cu. dí. &c. p istũ intelligitur ois hõ cõgregãs & cõseruãs bona tpalia vt inde viuat ociose. iõ sequit. l ¶Et dícã ani. meæ. mundana spernit, vendat quæ habet & distribuat. Quí non est tantæ virtutis: de his quæ habet elemosynam det. ¶Non prohibetur vt nihil pecuniæ ad vsus necessarios a sanctis reseruet: cum ipse dñs loculos habuisse legatur: sed ne deo propter ista deseratur. p ¶Non deficientem. Temporalia, vel ex sua fragilitate desiciunt: vel si quid solidũ superest: vt lapides precios

a ¶hoc ad escã. Matthęꝰ: volatilia: Hic ergo species pro genere. ¶quorũ aia mortalis. a Considerate cõruos, quía non seminant neqꝫ metunt: qbus non est cellariũ neqꝫ horreũ, & deus pascit a ¶propter rationem: propter mortalitatem ílłos. Quãto magís vos pluris quæ vobis ꝓmittit, plꝰ valetis. a ¶Hoc de vestimẽto. b ¶sua sollicitudie & sagacitate. estís íllís? Quís autem vestrũ cõgítans a ¶Illi ergoˀ curã tegendi corpus relinquite qui illud ad hanc mensuram fecit peruenire. tando potest adíícere ad statúram ¶Q. Nullus. c suam cubítum vnum? Si ergo neqꝫ quod mínimum est: potestis: quid de cæteris sollícíti estís? † Consíderáte lília quomodo crescũt. Non a ¶coloribus se ornando. b ¶vt faciant sibi indumenta.

Mat. 6. d.

labórãt: neqꝫ nẽnt. Dico aũt vobís: e quía nec salomon in omni gloría f sua vestiebatur sicut vnũ ex ístis. ¶si ista q̃ ad vsũ tm corpis sunt & cito deciSi aũt fœnum quod hodie in agro dua igne cremabũt, deꝰ tã venuste adornat quã. ma. &c. a ¶i. in aceruũ: q habet spẽm g est & cras in clibanũ mittitur: deus clibani. a ¶i. vestiet. b ¶qui ad imagínem dei facti estis, ad æterna vocati.

sic vestit: quãto magís vos pusíllæ a ¶ergo. ¶Si eñ de his diffiditis, quõ æterh fidei? Et vos nolite quærere quíd na speretis. a ¶etsi hæc abundauerint, ne manducetís: aut quid bibatís? et índe superbiatis.

i nolite in sublíme tolli. Hæc enim a ¶quibus nulla cura est de futuris: sed filiorum est quærere regnũ dei. b ¶Ne dubites de voluntate patris.

omnía gẽntes mũdi quærũt. Páter a ¶ꝓuidet hęc oĩa i sua via nobẽ necessaria. autẽ vester scit quõníã his índíge a ¶sed tm nõ est in his finis ponẽdˀ: sed in regno propter qđ & ista. b ¶oibus prẽponite hoc sit finis propter hoc omnia agite.

tís. † Verũntamen quærite primũ ¶bona æterna.

k regnũ dei & íustítiã eíus: & hæc oĩa a ¶Nõ dabunt quasi ꝓpter se: sed supaddãtur quasi necessaria ad aliud.

l adíícíẽntur vobís. Nolíte tímere a a ¶qui etiã propter regnũ adiecit tẽporalia. m pusíllus grex: qa complacuit pátrí b n vestro dare vobís regnũ. Vendite d a ¶operando elemosynas.

o quæ possídetís, & dáte elemosynã. a ¶repositiões quaꝝ merces durat in ęternũ

Facite vobis sacculos qui nõ vetepráscunt: thesaurũ non defícíentem g ¶in ꝙsalibus & æternis. a ¶ya ibi aduersus electos dei nulla fraus diaboli ꝓualebit.

qín cœlís: quo fur non appropíat: h a ¶qa diuitię sctoꝝ: futurę icorruptibiles sũt. r neqꝫ tínea cõrrumpit. † Vbi eñ the i saurus vester est: ibi & cor vestrum k

des precioſi: a furibꝰ possunt tolli. Sed data pro christo æternum fructũ cõferunt in cœlis. q ¶Quo fur. Fures sunt hæretici & dęmones: qui ad hoc intẽti sunt, vt spirituálibꝰ nos ꝙsolent. Tinea quę latẽter vestes rodit, inuidia est: quę studiũ vel fructũ bonũ lacerat: & cõpactionẽ vnitatis dissipat. r ¶Vbí eñ the. &c. Vniuersaliter, & de pecunia & de oĩbus voluptatibus. Guloſi thesaurꝰ, est venter: vbi habet cor. sic & de alĩs. Nã si in terra: cor est deorsum. Si in cœlestib⁹, est, in xpo fixũ. Necesse est emˀ vt quo pcesserit dilectionis thesaurus: illic & cogitationis sequatur affectus. ¶Mystice. Si thesaurus boni operis cã tpalis cõmodi cõgeratur, facile corruit: quia si exteriꝰ fit ad fauorẽ hoim, diabolus rapit. vñ: Recæperũt mercedem suam. Si intus fit ad inanem gl̃iam tinea scindit: cũ in se consídentem, & sibi placẽ tem fragilitas humanæ cõditiõis deserit.

Mystice.

Mar. 6. a. † Matth. 6. d.

☞Sint lumbi

NICO. DE LYRA

☩ a ¶Nolíte tím. Hic ꝓr saluator suadet in fide stabilitẽtia: Et sunt ꝙtuor sílicet ꝓstolatio ꝓmi: expectatio iudicii: exgentia officij: & magnitudo bñficij. Et fm hæc ista pars diuidit in quatuor. Sccã in cipit ibi: Sint lũbi vñ ꝓcincti. tertia ibi: A it aũt, quarta ibi: Oi aũt cui multum data est. Circa primũ sciendũ ꝙ spes vitæ æternæ maxime stabilit in fide: ideo dicit saluator ipsis fidelibus: Nolite tímere. ꝙsecutiones præsentis vitæ. b ¶Pusillꝰ grex. & dicit pusillus: qa pauci erant fideles respectu infidelium: & qa pauci sunt electi respectu reproborum. c ¶Quía complacuit pa. vc. da. vo. re. Ex mera ei liberalitate diuina aliquos elegit ad regnũ cœleste, alĩs dimisſis: & quos ab ęter no sic elegit: in tpe vocauit ad fidem & iustificauit: per gr̃am: vt sic digni efficerentur vita beata: fm ꝙ dicit apls Ro. viij. f. Quos aũt ꝓdestinauit, hos & vocauit: q̃s autem vocauit, hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & magnificauit. d ¶Vendite quæ possí. q. d. ex quo vobis paratũ est regnũ cœlorũ, parum debetis curare de terrenis. Sciendũ tamẽ ꝙ vẽdere possessa, ad dandum elemosynã non est necesse nisi in casu extremæ necessitatis: alia est supererogationis. ꝓpter hoc dicitur Matt. xix. c. Si vis ꝑfectus esse: vade & vende omnia quę habes & da pauperibus. Non dicit: si vis saluari: sed, si vis pfectus esse. e ¶Facite vobis saccu. i. repositoria bonorum. f ¶Quí non vetc rascunt. & quæ sint illa, ostendit dicens: g ¶Thesaurum non defí. in cœ. Ibi eñ non potest esse corruptio ab intrinseco: neqꝫ per ꝙs inueteratio quia quod antiquatur & senescit, prope interitũ est: vt hẽ Hebr. viij. d. Similiter nõ potest ibi violẽtia fieri ab extrínseco: iõ subdit. h ¶Quo fur nõ appropiat &c. Iste autem thesaurus acquiritur per prædictam elemosynarum largitionem. vnde Matthæi. xix. c. cum dixisset saluator. Vende omnia quæ habes & da pauperibus. subiunxit: & habebis thesaurum in cœlo. i ¶Vbí eñ thesaurus vester est. id est res a te amata & desiderata. k ¶Ibí & cor vestrum. quia secundum Augustinum anima verius est vbi amat ꝙ vbi animat.

† Matth. 6. e.

☞Sint lumbi

☩ a ¶Nolíte tí. pu. grex. i. cõgregatio humilitũ: qb⁹ pr̃ cœlestis ꝓparauit regnũ. ¶Quinta pars. z iiij

Moralr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ &c. Deo nō placet vnū sine altero: cū qs vel bona agit nondū refrenata luxuria: vel caste viuit nō exercēs se per bona opa. Et vt ab amore tēporaliū possitis removeri: & bona quę agitis simplici intētione ęternoꝝ agatis: cingite lumbos. i. motus carnaliū desideriorū refrenate: & habete lucernas ardētes: vt in opatiōe vestra solo dei amore ardeatis & aliis exēplū præbeatis. b ¶Expectātibꝰ. Siue vitatis mala, siue facitis bona: nihil mūdamini: sed solū aduētū redēptoris expectetis. c ¶Qñ reuertat. Ad nuptias dñs iuit cum post resurrectionē nouꝰ hō angelorꝝ multitudinē sibi copulauit. A qbus reuertit, cū nobis per iudiciū manifestat. Vñ & bene de expectantibus subdit. Vt cum ve. d ¶Cōfestim aperi. Nō vult aperire iudici pulsanti: q timēs videre iratum quē cōtempsit: de corpe exire metuit. Aperit q iudice ꝓtus & securus sustinet: & de ꝓpinqua morte gaudet. vnde subdit. Beati serui illi: quos cū venerit &c. e ¶Vigilātes &c. Vigilat q oculos apertos in vero lumine tenet: vt tenebras negligētię euiter: qui etiā quod credit operāt: qui solliciꝰ est in cura gregis sibi cōmissi. Quid ꝙo vigilantibus debeat, subdit. Amen dico vobis. f ¶Transiēs. Trāsiens ministrat cū de iudicio ad regnū rediens, sua claritate fideles satiabit. Vel post iudiciū trāsibit, cū a cognitione humanitatis quæ in iudicio videbit, ad cognitionē diuinitatis post iudiciū suos illuminabit. g ¶Et si venerit. Vigilias vocat a similitudine excubantiū. In nocte huius mūdi semper debemꝰ esse cōtra hostē solliciti & expectare lucem ventura. i. aduentū iudicis. Prima ergo vigilia custodia puericiæ est: secūda iuuētutis: tertia senectutis. Si qs ꝙo in puericia vigilare neglexerit: non tñ desperet: sed etiā in iuuentute: vel saltē tandē in senectute resipiscat: quia pius iudex moras nostras patiēter expectat. Qui ad excutiendā mentis desidiā exteriorū dānorū similitudinē inducit: vt per hoc animus ad custodiā sui suscitetur. Vnde. h ¶Hoc autē scitote quīm si sci. Nesciente patrefamilias furdomū persodit: ga dum a sui custodia spūs dormit: improuisa mors carnis habitaculum irrumpit & ad supplicia trahit. Furi autē resisteret si vigilaret: qa aduētū iudicis occulte veniētē præcauēs, pœnitēdo occurreret. i ¶Qua hora nō &c. Vltimā horā semp ignorari voluit dñs: vt semp sit suspecta: & ad eam semp præpareꝰ. k ¶Ait autē ei pe. Cum dñs duo ꝓposuerit: s. licet & se subito vēturū: & illos expectādo paratos esse debere: quærit petrus si illa sublimia instituta cœlestis vitæ, quæ sunt necessaria se præparātibꝰ ad apl̄os solū & sibi esse eoꝝ: an ad oēs saluandos pertineāt. l ¶Dixit autē do. Respondēs ad interrogata dñs: primū & secundū iudiciū cūctis affuturū: & singulos ꝓ meritis vel remunerādos vel dānādos dicit. Deinde quod maxime quæ fierat, supponit. s. gratiā virtutū, quā mūdo attulerat: a singulis quātū pōt esse sectandā, qđ est ibi. Ignē veni mittere in terrā. m ¶Quis putas. q. d. Vobis qui disp̄satores estis instituti: hoc speciali⁹ cōuenit de custodia & præparatione: vt & vos & alios præparetis in aduētū iudicis: ga pauci sunt q cōmissam sibi bene administrāt dispēsationē. n ¶Et pru. Qꝫ rarus est dño ꝓpter dñm seruiens: oues christi nō ad lucrū, sed amore christi pascens: prudēs in futuro sibi prouidēs: quem cōstituit, id est qꝫ rarus qui fit vocatus a deo tanq̄ aaron & non magis se ingesserit: & qui nō magis se pascat q̄ oues: o ¶Beatus ille ser. q. d. Pauci sunt fideles. Iste autem qui repertus fuerit fideliter annonam verbi ministrans: & in curā gregis vigilās ęterna beatitudine glorificabit.

Super

NICO. DE LYRA

a ¶Sint lūbi vestri præcincti & lucernæ ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur a nuptiis: vt cum venerit & pulsauerit, cōfestim aperiant ei. †Beati serui illi, quos cum venerit dñs, inuenerit vigilātes. Amen dico vobis quia præcinget se & faciet illos discumbere: & trāsiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia: & si in tertia vigilia venerit: & ita inuenerit, beati sunt serui illi. †Hoc autē scitote quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret vigilaret vtique: & non sineret perfodi domum suam. ¶ergo. ¶Post similitudinē supponit exhortationem. ¶Sine macula & ruga.

i Et vos estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Ait autem ei petrus. Domine: ad nos dicis hanc parabolam an & ad omnes? Dixit autem dominus. †Quis putas est fidelis & prudens dispensator quem constituit dominus †super familiam suam: vt det illis in tempore triticum mensurā. Beatus ille seruus quem cum venerit dominꝰ, inuenerit ita facientem. Vere dico vobis: quia

¶contra noctē huius vitæ.

¶fatis.

¶christus. ¶ecclesiam.

¶discernens capacitatem singulorum.

a ¶Vēdite. facite sacculos qui non ve. sint lūbi vestri ꝑcincti & lucernę ardētes: vigilate. mine: ad nos dicis hanc parabolam an & ad omnes? Dixit autem a ¶difficultatem notat. ꝓ quæ quis &c. non impossibilatem virtutis. b ¶pecuniam domini sui bene erogando.

a ¶properando ad iudicium. b ¶ꝑegritudines mortem propinquam designādo.

¶læti eum suscipendo.

a ¶Vere beati quia. b ¶præparās se ad retributionem.

a ¶i æterna beatitudine refoueri. ¶Nouīt recumbere est in regno quiescere.

a ¶adolescētia. b ¶senecture. ¶. i. nō in vna sola: sed in ꝺ̄ęcięꝫ ætate possum⁹ promereri.

¶saltim tunc.

a ¶Per simile probat q̄ debent vigilare.

a ¶illa hora quæ sibi suspecta esset.

a ¶Sint lumbi ve. &c. cingulo castitatis. b ¶Et lucer. &c. per quas significantur opera bona de genere & ex charitate facta: aliter essent extinctæ. d ¶Et vos similes &c. parati suscipere ipsum. e ¶Vt cum ve. & pul. Pulsat dñs hoīs animū cū eum inducit ad melius proposituꝫ: cui confestim aperit per bonum consensum & sequentē effectum: & tali seruo ministrat dñs gram in præsenti & gloriam in futuro. k ¶Et si vene. in secū. vigi. &c. Per istas tres vigilias possunt intelligi tria tempora. s. iuuentutis, senectutis, & ætatis mediæ: in quibus perseuerantes in bono beati sunt in spe: & postea erūt in re. m ¶Quis putas est fi. &c. iste potest dici quiliber virtuosus: in quo ratio regit vires inferiores debito modo: ꝓpter quod sup. omnia bona cōstituetur in cor. lo.

✻Q. si dixerit

a ¶Sup oīa. Quāta inter bonos auditores & bonos doctores est distantia meritoꝝ: tanta & præmiorum. Auditores bonos facit discumbere & transīēs ministrat: dispēsatores cōstituit sup oīa quæ possidet: nō vt soli: sed vt præ cæteris habeant æterna tum ꝓ sua vita tum ꝓ gregis custodia. b ¶Quod si dixerit seruus. Nota inter vitia serui ascriptum, q̄ tardum putat dñi reditum. In virtutibus boni nō annumeratur q̄ hunc cito sperauerit: sed tantum q̄ fideliter ministrauit. Nihil ergo est melius q̄ vt patienter sustineamus ignorare quod scīri non pōt: sed tamen laboremus vt idonei inueniamur. c ¶Et ede. id est cunctis sceleribus & illecebris sęculi: quæ mentē errare faciunt: occupari: vel ad litteram si fit deditus gulæ & ebrietati. d ¶Partemq̄ &c. Mali cum infidelibus punient: sed differenter. Illi em̄ qui scienter peccāt grauius punient. Minus grauiter: qui peccant ex ignorantia. Et inter iustos tanto quisq̄ tolerabiliorem habebit damnationē: quanto minorem habuit iniquitatem. e ¶Paucis. Mitissima omnium pœna est eoꝝ qui ꝑter originale nullum insuper addiderunt delictū. Ambro. Multi existimantes se minus vapulaturos si nesciant quid operari debeant: auertunt ne audiant veritatem. Sed cum possent scire si vellent studium adhibere non nescīē tes, sed contemptores iudicant. f ¶Omni autem &c. Merito malus cognoscens plus, & non cognoscens minus vapulat: quia illi plus, isti minus commissum est: & ab omni cui plus committitur, plus exigitur. Vtrumq̄ ordinem ꝓlatoꝝ & subditorum innuit multis subiectis sæpe datur cognitio dīuīnæ voluntatis & facultas implendi. Prælatis committitur cum sua salute cura pascendi gregis. g ¶Ignem ve ni mittere in terram. q. d. Tu quærebas: an omnes moneam accīnctis lumbis ardētibus lucernis aduentum domini præstolari? Sed ego qui tantum ob hoc veni in mundū: vt a cupiditatibus mundi ad cœlestia homines accēderem: nil aliud volo: nisi vt incendiū huius iubar vsq̄ ad finem sæculi cunctas mūdi partes illustret: & vt in cordibus fidelium ita ignescat: ne aliquatur. Ignem. q. d. inuito vos ad præparationem vestri & ad custodiam gregis: in quo impetu fluctuum vel flatuum extinguatur. Ignem ve. &c. s. charitatē dei & ꝓximi. h ¶Et qd vo. nisi vt ac. i. augmentet: quia charitas meret augeri vt aucta mereat ꝑficere. Et q̄ a passio xp̄i quā ex maxima charitate ꝓ nobis sustinuit, est maximū charitatis incentiuū. ideo subdit. i ¶Baptismate autē &c. Baptismū appellat sui sanguinis effusionem ex quo baptism⁹ & alia sacramēta ecclīæ habent efficaciā. s ¶Et quō coar. &c. ꝑfi. Quod dupl̄r exponit. Vno mō vt per hoc intelligat magnū desideriū eius ꝓ fideliū nostrā salutē ꝓ suā passionē. Alio mō vt per hoc intelligat tristicia & anxietas animi q̄ fuerūt in eo imminēte passione: vt per hoc ostēderet veritatē hūanæ naturæ. Et q̄ post passionem xp̄i ad p̄dicationē euangelij multi crediderunt aliis personis sibi iunctis in infidelitate remanentibus: & p̄secutibus eos vsq̄ ad mortem: vt patet de sancto Chrysanto & patre eius. ideo sequitur. t ¶Putatis quia pacem &c. & paret sīnia ex dictis Mat. x. d.

✻ Dicebat autē

a ¶Quod si dixerit ser. i. hō malus. c ¶Moram facit &c. promittēdo sibi longā vitā: & sic cum securitate viuit puerse venit dñs auferens eum de p̄senti vita: & eum ponēs in gehennam. h ¶Ille autē seruus qui co. &c. Chryso. Maior status sit maioris pœnæ occasio sacerdos em̄ eadem peccans cū pop ulo, multo grauiora patietur. p ¶Ignem veni mittere &c. i. dei verbū. Hiere. xx. c. Factus est sermo dei quasi ignis exæstuans. q ¶Et qd volo nisi vt accendatur? scilicet per sui diffusionem in cordibus fidelium. r ¶Baptisma autem habeo &c. scilicet in membris meis: quos desidero baptizari spiritu sancto. Quod impletū fuit: vt habetur Act. ij. a. t ¶Putatis quia pacem &c. quasi d. non.

✻Et loquit

a ¶Sup oīa &c. ga beatitudine æterna cōsequet̄ bonū infinitum qđ includit oīa bona. b ¶Quod si dixerit &c. nō cogitā do de aduentu dñi in morte: &ꝑ hoc malis opibus se occupauerit q̄ sunt causa ruinæ subditis: qđ norat cū dr. d ¶Et cœperit &c. pcurit: qñ subditos suo malo exēplo peccare facit. e ¶Veniet dñs &c. ex inspirato repetens debitū mortis. f ¶Et diuidet cū. a p̄sentis vitæ bonis vel: Diuidet eīs se parando animā a corpore. g ¶Par. eius cū infi. i. cū damnatis. Et subdit cām quare tales magis damnant subditis malis di. h ¶Ille autē ser. q co. vo. cuiusmodi sunt plati q sciunt vel debēt scire scripturas sacras in qb⁹ volūtas dñi exprimit. i ¶Vapulabit multis. i. verberabit vel punietꝰ multū: qa talis nō peccat ex ignorātia sed ex certa malicia. k ¶Qui autē non cog. cuiusmodi sunt subditi qui vt in pluribꝰ sunt illiterati. l ¶Vapu. pau. i. minus punietur: qa talis peccat ex ignorātia q̄ diminuit de pctō: nisi fuerit affectata. Sicut cū aliqs vult ignorare illud qđ teneꝰ facere vel vitare: vt licentius peccet. Ex magna em̄ libidine peccādi ꝓuenit, cū aliqs vult ignorare illud cuiꝰ scia posset eum a pctō impedire vel retrahere. Et in persona taliū dicit Ioh. xxj. b. Qui dixerunt deo: recede a nobis: scientiā viarum tuarum nolumus. m ¶Oī autē. Hic ꝓr ponit quartū stabiliens in fide qđ est magnitudo bōificī collati: qa nō solū plati debēt esse stabiliores aliis in fide sed etiā illi q plus cæteris accæperunt a deo de gratijs gratis datis q̄ danḱ ad vtilitatē ecclīæ & ꝓmotionē fidei: cuiusmodi est noticia scripturaꝝ: gra miraculoꝝ: & cōfessia: & hoc est qđ dr. Oī autē &c. s. de p̄dictis gratijs. n ¶Multū quæ. ab eo. nō solū sibi sed etiā aliis ꝓficiendo. o ¶Et cui cō. m. Differt cōmēdatū a dato & iō per cōmendatū nō intelligit hic noticia scripturaꝝ: sed magis docēdi officium qđ est regimini annexū. vñ & subditi dicūtur esse cōmēdati seu accōmodati curæ pastorali: fm q̄ dicit apl̄s. j. Tim. vj. d. Depositum custodi. Et a talibꝰ reqrit: vt. ō. dictū est. Et q̄ a gr̄æ gratis datæ nō valēt ad salutem nisi sint cum charitate. ideo subditur: p ¶Ignē ve. &c. s. charitatē dei & ꝓximi. q ¶Et qd vo. nisi vt ac. i. augmentet: quia charitas meret augeri vt aucta mereat ꝑficī. Et q̄ a passio xp̄i quā ex maxima charitate ꝓ nobis sustinuit, est maximū charitatis incentiuū. iō subdit. r ¶Baptisma autē &c. Baptismū appellat sui sanguinis effusionem ex quo baptism⁹ & alia sacramēta ecclīæ habent efficaciā. s ¶Et quō coar. &c. ꝑfi. Quod dupl̄r exponit. Vno mō vt per hoc intelligat magnū desideriū eius ꝓ fideliū nostrā salutē ꝓ suā passionē. Alio mō vt per hoc intelligat tristicia & anxietas animi q̄ fuerūt in eo imminēte passione: vt per hoc ostēderet veritatē hūanæ naturæ. Et q̄ post passionem xp̄i ad p̄dicationē euangelij multi crediderunt aliis personis sibi iunctis in infidelitate remanentibus: & p̄secutibus eos vsq̄ ad mortem: vt patet de sancto Chrysanto & patre eius. ideo sequitur. t ¶Putatis quia pacem &c. & paret sīnia ex dictis Mat. x. d.

✻ Dicebat autē

a ¶Sup oīa &c. ga beatitudine æterna cōsequet̄ bonū infinitum qđ includit oīa bona. b ¶Quod si dixerit &c. nō cogitā do de aduentu dñi in morte: &ꝑ hoc malis opibus se occupauerit q̄ sunt causa ruinæ subditis: qđ norat cū dr. d ¶Et cœperit &c. pcurit: qñ subditos suo malo exēplo peccare facit. e ¶Veniet dñs &c. ex inspirato repetens debitū mortis. f ¶Et diuidet cū. a p̄sentis vitæ bonis vel: Diuidet eīs se parando animā a corpore. g ¶Par. eius cū infi. i. cū damnatis. Et subdit cām quare tales magis damnant subditis malis di. h ¶Ille autē ser. q co. vo. cuiusmodi sunt plati q sciunt vel debēt scire scripturas sacras in qb⁹ volūtas dñi exprimit. i ¶Vapulabit multis. i. verberabit vel punietꝰ multū: qa talis nō peccat ex ignorātia sed ex certa malicia. k ¶Qui autē non cog. cuiusmodi sunt subditi qui vt in pluribꝰ sunt illiterati. l ¶Vapu. pau. i. minus punietur: qa talis peccat ex ignorātia q̄ diminuit de pctō: nisi fuerit affectata. Sicut cū aliqs vult ignorare illud qđ teneꝰ facere vel vitare: vt licentius peccet. Ex magna em̄ libidine peccādi ꝓuenit, cū aliqs vult ignorare illud cuiꝰ scia posset eum a pctō impedire vel retrahere. Et in persona taliū dicit Ioh. xxj. b. Qui dixerunt deo: recede a nobis: scientiā viarum tuarum nolumus. m ¶Oī autē. Hic ꝓr ponit quartū stabiliens in fide qđ est magnitudo bōificī collati: qa nō solū plati debēt esse stabiliores aliis in fide sed etiā illi q plus cæteris accæperunt a deo de gratijs gratis datis q̄ danḱ ad vtilitatē ecclīæ & ꝓmotionē fidei: cuiusmodi est noticia scripturaꝝ: gra miraculoꝝ: & cōfessia: & hoc est qđ dr. Oī autē &c. s. de p̄dictis gratijs. n ¶Multū quæ. ab eo. nō solū sibi sed etiā aliis ꝓficiendo. o ¶Et cui cō. m. Differt cōmēdatū a dato & iō per cōmendatū nō intelligit hic noticia scripturaꝝ: sed magis docēdi officium qđ est regimini annexū. vñ & subditi dicūtur esse cōmēdati seu accōmodati curæ pastorali: fm q̄ dicit apl̄s. j. Tim. vj. d. Depositum custodi. Et a talibꝰ reqrit: vt. ō. dictū est. Et q̄ a gr̄æ gratis datæ nō valēt ad salutem nisi sint cum charitate. ideo subditur: p ¶Ignē ve. &c. s. charitatē dei & ꝓximi. q ¶Et qd vo. nisi vt accendatur? scilicet per sui diffusionem in cordibus fidelium. r ¶Baptisma autem habeo &c. scilicet in membris meis: quos desidero baptizari spiritu sancto. Quod impletū fuit: vt habetur Act. ij. a. t ¶Putatis quia pacem &c. quasi d. non.

✻Et loquit

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶ In domo vna. Vnusquisq; hō, domus vna est: vel dei vel diaboli. Itaq; hō spūalis: domus spūalis est. b ¶ Diuisi. Prima causa est religionis ad deū scd'a pietatis ad .pximū. Oportet em vt diuinis humana posthabeas. Nō est ergo pignoribus renunciandū sed deus oībus preferendus. Et em naturæ pignora sunt dei beneficia: nec debet plus amari beneficiū qd' accipitur, q̄ deus a quo bñficiū accæptū fertur. c ¶ Tres in duos. id est filius & filia & nurus, in patrem & matrem: & duo in tres. id est pater & mater, vbi etiam socrus intelligitur, in filiū & filiam & nurū.
Allego. Allego. Per tres, significantur qui fidē trinitatis habēt. Per duos, infideles q̄ in terra remanent. Boni ergo cōtraria malis & mala cōtraria bonis sentiēdo atq; agendo, ab inuicem diuidentur. d ¶ Pater in filiū: & filius in patrem. Quō quinq;, cum sex personas numeret: patris & filij: matris & filiæ: socrus & nurus? Sed quæ mater est filij: ipsa est & socrus vxoris ipsius filij: & sic eadē & in filiā sua & in nurū dr diuisa. Pater in filium. Pater noster, erat diabolus: quia eū imitabamur: sed venit ignis q̄ nos ab illo separauit: & ostendit alterū patrem qui est in cœlis. Mater, synagoga: cuius filia primitiua ecclesia: quæ ea de qua genus duxit pro fide cōtradicentē & psecutricem sustinuit: & ipsa ei cōtradicit. Socr synagoga. Nurus, ecclia de gentibus: quia xps, ecclesiæ sponsus: fm carnē, synagoge filius est. Synagoga ergo in nurum & filiā est diuisa: quia credentes de vtroq; populo persequitur. Sed & ille in matrē & socrū sunt diuisæ, quia nolunt carnalem circuncisionem suscipere. e ¶ Dicebat autē & ad turbas. Cum apostolos etiam de suo primo aduentu informasset: insinuans qd in eo factum sit: & de futuro, qualiter eum expectare debeant admonuisset: vertit sermonē ad turbas: in q̄bus pharisæi erāt: vt
Mat.16.a matthæus indicat. Quia nec primum aduentum factum credentes: nec secundum recte expectantes: signum de cœlo quærebāt tentantes. Hos ergo arguit: quia fivel lent attendere, possent ex verbis prophetarum certum vtriusq; aduentus habere indicium. f ¶ Cum videritis nubem ori.
Mystice. Mystice. Nubes ab occasu oriens, carnem xpi a morte resurgētem significat ex quo m tempore imber euangelicæ prædicationis oībus terris est infusus. Auster flans ante æstum, leuiores tribulationes ante iudicium significat. g ¶ Nimbus venit. Ad litteram manifestus est sensus. Qui ex elementorum immutatione aurarum statum possunt p̄noscere: possent etiam tempus vtriusq; aduentus scire. Tum ex dictis prophetarum. Tum ex magnificentia operum. h ¶ Hypocritæ. Et ne aliqui rudes in turba de imperitia sua sibi blandientes se excusarent: dicētes se legem & prophetas ignorare: supponit eos per naturalem rationem posse discernere. vel eum qui opera facit q̄ nullus alius fecerat, supra hominem & deum esse: vel post tot sæculi iniustitias, iustum creatoris iudicium esse venturum. i ¶ Cum autem va. Cum in hac vita præparas te ad placatam faciem iudicis videndam: cuius sermo dei sit contrarius tuæ carni: tamen eo
Mat.5.d. vtere sicut custodia data tibi in hoc tinere: ne contemptus te accuset. Hoc & matthæus ponit: sed ille specialiter de recōcilianda pace dissidentium fratrum: Hic generaliter & de pœnitentia omniū & de emendatione delictorum. k ¶ Cum aduersario. Aduersarius noster in via, est sermo dei contrarius nostris carnalibus desideriis in præsenti vita a quo liberatur qui præcæptis eius humiliter subditur: Alioquin ex sermonis contemptu reus, in examine iudicis tenebitur peccator. quem iudex exactori. id est diabolo tradet: quia permittet vt diabolus animam eius ad pœnam trahat: & ipse exactor qui pœnam exigit pro reatu quem fuggessit: eam retrudet in gehennam. l ¶ Da operam liberari ab illo &c. Hæc etiam ad calcandas mundi illecebras: & ad iudicis aduentū præsto landum pertinent. Quasi dicat: Quandoquidē cōstat districtū iudicem esse vēturū: ergo hic ita viuite: ne in illo iudicio dānemini.

Reddas

bis: sed separationem. † Erūt enim a
b ex hoc quinq; in domo vna diuisi:
¶ als duo. ¶ econtra.
c tres in duos & duo in tres diuiden
d tur. Pater in filium, & filius in patrem suum: mater in filiam, & filia in matrem: socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.
e Dicebat autem & ad turbas: † Cum b videritis nubem orientem ab occ
g casu: statim dicitis nimbus venit: & ita fiet: Et cum austrum flan
tem, dicitis quia æstus erit: & fit.
h Hypocritæ, faciem cœli & terræ no
¶ mei aduentus.
stis probare: hoc autē tempus quo g
¶ cæteris argumētis scripturæ & operum.
modo non probatis? Quid autem f
a ¶ ex naturali ratione. b ¶ me esse deū: & ad iudicium venturum.
& a vobisipsis non iudicatis quod g
k iustum est? † Cum autem vadis cum h
aduersario tuo ad principē in via,
l da operam liberari ab illo: ne for
¶ deum.
te trahat te ad iudicem: & iudex tra
a ¶ diabolo qui pœnam exigit pro reatu quē suggessit.
dat te exactori: & exactor mittat te
¶ inferni.
in carcerem. Dico tibi: non exies
a ¶ .i. nunq; sicut: Donec inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
inde: donec etiam nouissimum mi
a ¶ .i. p minimis pctis puniaris.
nūtum reddas.

m Derant Ca. XIII. i
n autem quidā ipso † tem

m ¶ Reddas. Reddit semp pœnas pro peccatis patiēdo: sed nunq; veniam consequendo. G

Ca. XIII.

Derant autem. Dum magister veritatis præsentes instrueret: qualiter se præparare deberent ad aduentum iudicis: & qualiter qui se non præparant, sunt damnandi: nunciatur ei de galilæis: quod quasi iuste ideo perierunt: q̄ non bene se præparauerunt: † sed

NICO. DE LY. S

b ¶ Dicebat aūt. Hic ꝓpōit ponunturq; attrahentia ad fidē: & primo ostendit propositum. secūdo, remouetur dubium, ibi: Cum aūt vadis. Circa primum sciendū q̄ Duo quorum sanguis sacrificijs est mixtus: significant spūalem mortē eoꝝ qui nō pure offerunt sacrificiū quoꝝ oratio fit in p̄cm sicut de iuda est scriptum: qui inter sacrificia dñici sanguinis proditionē cogitabat
Pilatus ergo sanguinē galilæoꝝ cum sacrificijs miscet: qñ diabolus elemosynam vel aliud bonū inuidia vel ambitione laudis vel qualibet alia peste commaculat: vt offerētibus nihil proficiat. d ¶ Oēs silr &c. Hoc impletum est post passionē dñi qñ romani impœnitētes iudæos incipiendo a galilæa adeo deuastauerunt: vt nō solum atria tēpli, sed etiā interiora domus: quo galilæoꝝ accessus non erat, humano sanguine fœdarentur. e ¶ Sicut illi decem & octo. Isti hierosolymitæ sicut & galilei: non soli pctores fuerūt: sed in terrorē reliquoꝝ puniti sunt: qui ruina turris ꝑsli significant iudæos q̄ pœnitere noluerint cum suis mœnibus esse perituros. Nec frustra decem & octo: qui numerus apud græcos ex iotha & ita exprimit: hoc est hex eisdem lr̄is q̄bus nomē iesus incipit. Significat autem iudæos hinc maxime perituros qui nomen saluatoris recipere noluerint. Illa turris significat illū qui est turris fortitudinis quæ merito in siloa, quia siloa qd' interpretatur missus, significat eū q̄ missus a p̄evenit in mundū: qui oēs sup quos ceciderit, cōteret. f ¶ Dicebat aūt &c. Similitudo infructuosę arboris: cui isti similes nisi pœniteant, cito sunt perituri & eradicandi. Cū ergo siculnea alibi generaliter oīm, hic synagogæ specialiter gestat typū. Sicut sterilis ficus foliis exuberans: spe fructus possessorē deserit: sic doctores synagogæ operibus infœcūdis: iam in vmbra legis gloriantes: subiectis nullum operis boni exēplū ministrant. In sicu loco floris quidā fructꝰ crescentq; alijs succrescētibus decidū: remanēt tñ quędā de illis qui cæmētiori aura siluestrē animū prioris succi exeūtes, cæteris speciē & maturitatē p̄serunt. Sic antiquus synagogæ corruit ppls: cuius loco de antiq religionis pinguedine nouus eccliæ emergit populus: remanserunt tñ ex pplo israel apli qui cæteris præstiterūt. g ¶ Arborem fici. In origine humani generis adam & eua cum go siculneæ intelligunt p̄cta. Erant autē sub arbore fici tanq; sub vmbra mortis: de quibus dictū est. Qui sedebāt sub vmbra mortis, lumen ortum est eis. Quod adam & eua fici foliis se regentes: præsentiam domini vocantis declinabant transgressionis cōscij significat q̄ pplis iudæoꝝ in aduēu saluatoris qui eos vocaturus venerat, exutum se virtutibus cognoscens, pbra cōficiæ formidās a dño recessurus: erat confusus verborum fluentium velut foliorū velaminibus adopertus. h ¶ Quærens fructum. Vinea dñi sabaoth, domus israel est: in qua domo synagoga cōdita est sicut fi
cus in vinea. Sed qui in vinea peccātem a viatoribus permisit dirripi: hanc etiam ficum iussit excidi. In qua quærit fructū non quia deesse nesciret: sed ostendit in figura: qa in synagoga iā fructū habere deberet. Nec ante tps quærit q̄ per triennium venit. Qui per moysen synagogam instituit: ipse in carne apparēs in synagoga
crebris docet

NICO. DELYRA.

c Secundo peccatoꝝ cōuersio ca. xv. Prima in duas: qa prio ponitur informatio pœnitentiū. scd'o cōfutatio impœnitētiū. seq. c. Circa primū prio ponit pniā motiuū. Scd'o, pœnitēdi modū, ibi: Ait autem illi quidā. Prima in duas: qa primo describit motiuū pniæ. Scd'o, ex hoc sequentē fructum ecclesiæ, ibi: Dicebat ergo.

Prima in

Prima in duas: qa circa motiuū pnię. primo ponit xpi instructio. scd'o, instructionis cōfirmatio, ibi: Erat aūt docens: Circa primū inducit xps ad pniam: primo per exēpla. scd'o p rōnē sumptā ex parabola, ibi: Dicebat aūt. Circa primum sciendū q̄ motiuum ad pniam frequēter cōtingit ex morte repētina & horrida aliquorū. C

de quo ponunt hic duo exēpla. Primū est de galilæis a pilato interfectis: dum actu essent occupati in sacrificijs. de q̄b' est duplex opinio. Dicit em Cyrillus q̄ isti fuerunt sequaces iudæ galilæi. de quo dicitur Act. v. g. q̄ auertit pplm in die professionis: qa dum iudæi, p̄sitirent se esse subditos romano imperio: vt dictū est. ē. ij. cap. iste iudas galilęus dicebat q̄ hoc erat eis illicitum. f. recognoscere aliquē dñm p̄ter deū qui eos eduxerat de ęgypto: & fecerat sibi ppm peculiarē: & multi cōsentirūt ei intantū q̄ postea, phibebāt oblationes fieri, p salute imperij romani. de quo pilatus indignatus repente cū multitudine romanorum venit sup eos sacrificantes fm ritū suū: & interfecit eos: ita q̄ sanguis interfectorum fuit mixtus cū sanguine sacrificiorum. In scholastica ꝙo historia dr q̄ fuit q̄dam magus de galilæa q̄ dicebat se esse filium dei & dum multos seduxisset & secū duxisset in montē garizim: p̄mittēs inde se ascensurū in cœlū & dū illi sacrificarent ei sicut filio dei: pilatus supueniens eos cū armis interfecit ne maior seductio fieret: & hoc est qd' dr hic. Ad. aūt quidā &c. nunc̄ dictis duplici de cā. Vna erat: qa aliq eorum volebant notare xpm de cōsilij seductione. Alia cā erat qa alij illā occisionē subitam & horridā horribilib' pctis ipsoꝝ occisoꝝ imputabāt: & fm hoc dicit saluator: a ¶ Puta. q̄ hi &c. pec. fu. q. d. nō est argumentum sufficiens. vnde subditur.

Quare pilatus interfecerit sacrificantes.

b ¶ Non dico vobis. Non negat eos peccatores fuisse & ꝑpter hoc perisse: sed asserit duo. f. q̄ talis mors nō est argumentum sufficiens q̄ grauius peccassent oībus alijs: quia frequēter dñs peccata minus grauia in p̄senti vita punit: & grauiora post vitā p̄nē differt grauius puniēda. Asserit etiā q̄ nisi de pctis propriis pœnituerint, silr peribūt. Quod adimpletū fuit p Titū & Vespasianū in destructione ciuitatis hierusalē & occisione ppli iudaici: q̄ non pœnituerat de occisione xpi & alijs pctis suis. Fideles em qui tunc crediderunt xpo ante aduentū Titi & Vespasiani, per angelū fuerunt admoniti vt recederent de iudæa: & tunc transierūt ad regnū agrippæ, qui tunc erat cōfœderatus romanis. Scd'm aūt exemplū ponitur cum dicitur: c ¶ Sicut illi decem & octo &c. Isti erant hierosolymitani, & dum ædificarēt quādam turrim in loco dicto subito cecidit super eos & oppressit: quā ruinā aliqui imputabāt enormitati pctoꝝ suoꝝ. de quo similē sententiā dicit xps sicut & de primo exēplo. d ¶ Dicebat aūt hanc similitudinē. Hic inducit saluator pniam rōne sumpta ex similitudine arboris q̄ ꝑcindit nisi faciat fructum: ex hoc concludens q̄ silr essent præscindendi de p̄nti vita & puniendi nisi facerent fructū pnię & bonoꝝ operū. & hoc est qd' dr: e ¶ Arborem fici. i. gentem iudaicam.
f ¶ Habebat quidā. i. ipse deus: cuius pfectio & ꝓprietas nō potest a nobis exprimi aliquo determinato nōie: fm q̄ dicitur sexta propositione de causis. Causa prima superior est oīm narratione, ideo dicitur quidam indeterminate. g ¶ Plantatam in vinea sua. id est in iudæa: quæ ꝑseuerabat speciali modo dicebatur hæreditas dei.

Dixit autē

brum: sicut dicit Grego. Homel. x. An nō membrum diaboli pilatus? Per sanguinē galilęoꝝ pctm simplicii, per sacrificia operum de genere bona significant. Igitur diabolus miscet sanguinem simplicium in suis sacrificijs, cum eorū opera de genere bona fœdat peccatis adiunctis. Per turrem cadentem super decem & octo iudæos: significata fuit futura eorum destructio per romanos. Morafr.

e ¶ Arborē fici ha. quidam plantatā &c. per arborē significatur quælibet persona in ecclesia dei plātata vt fructificet ibi: per tres annos in qbus nō facit fructū: significant iuuentus, ætas media & senectus: ꝑpter qd' meruit succidi per mortē de vita p̄senti p cultorem aūt angelus custos huius hois significat: q rogat vt adhuc vno anno. i. vt in seniovіuere dimittatur: vt per eius diligentiam circa talem hoiem fructificet: aliter succidat, & in ignem mittat.

Et eccę

Universidad de Deusto
Biblioteca

cebris docet:fructum fidei quærit,sed in pharisæis non repperit.
2 ¶ Dixit aũt ad cultorẽ vineæ. Cultor vineæ, doctores sunt & apli:quoꝝ pcibus & monitis assidua dei cura suggerit: qbus dñs sæpe de infructuosa gente iudæoꝝ conquerit q̃ p tres annos suæ visitationis.i.in legalibus edictis, ppheticis cõtestationibus cuã geleñ gra, negligens extiterit. b ¶ Ecce anni tres. Nullus in synagoga per tres annos fructus esse potuit:qa nec tpe circuncisionis purificari poterant:q circuncisio, nem animi nõ quærebãt. Nec per legẽ sanctificabant:q carnalia in lege tm̃ sequebãtur. Nec; in gratia iustificabant:q de pctis pœnitere nolebãt. Cũ ergo merito essent excidẽdi:qd̃ quidẽ factũ est per romanos: iubẽ illis q in circũcisione laborabant vt succisionis cladem annunciando, pniam suggerant. Sed apli intelligentes etiam alios de pplo iudæoꝝ sua vocatione posse saluari: orant vt differatur vltio dñicæ crucis. c ¶ Vt q̃d etiã &c. Pòt per terram sterili ficu occupatã iudaica plæbs signari quæ noxia ꝓpositoꝝ vmbra pmit: ne lumen veritatis videat: & exẽplis eoꝝ impedit ur: ne sole dilectionis calescat. vñ: Væ vobis scri. & pha. q cla. re. cce. ante hoies. Terrã occupat, qui locũ quẽ tenet, bonis operibus nõ exercet: qui exemplo prauitatis impedimentũ pstat cæteris. d ¶ Vsq; dum. Donec radicẽ infructuosæ mẽtis humilem: & pfentium pressurarũ, & æternæ dãnationis incutiẽdo metũ. Fossa quippe in imo est: & increpatio: dum mẽtem sibi demõstrat, humiliat. Nouit cultor terram excolere: qui nouit vitia deprehendere. Intellexit duriciam & superbiam iudæorum causam esse sterilitatis. Pollicet itaq; dura corda apostolicis ligonibus esse fodienda & superbientia ad humilitatem reuocãda. e ¶ Mittam stercora &c.i. malos; quę secta, abominationẽ ad animũ reducã: & cõpunctionis gram cũ fructibus boni opis quasi de pinguedine stercoris exsucitẽ. Pecata em̃ carnis stercora dicunt̃ q̃ immittũtur ad radicẽ arboris: qñ prauitatis cõscia tangit cogitatiõis memoria: & dum inde pœnitet: quasi per tactũ stercoris redit ad fœcunditatem operis. f ¶ Et si quidem. Cum pœnitentiæ ordo exigeret vt apponeret: reseruabitur vel aliquid tale: nihil tamen subiunxit:sed suspendit sententiã. Cum vero adhæret. g ¶ Smautẽ.s.non fecerit fructum: continue iudicium ventrę damnationis annexuit: qa procliuiores ad negandum q̃ ad credendum videbat. h ¶ Erat aũt. Hanc sllitudinem de ficulnea dicit dñs docuisse in synagoga. vt intimetur ad ipsam synagogam pertinuisse parabolam. Quod enim fructum quærit in ficulnea nec inuenit: significat q̃ verbũ cõmodat synagogę, nec illa recipit: quã tamen nõ ex toto extirpandam sed reliquias per fidẽ saluãdas intelligẽs: mox ibidẽ primitiuę ecclesiæ sanatio sub specie incuruæ mulieris subsequitur. Idẽ em̃ si gnificat ficulnea reseruata qd̃ mulier erecta. i ¶ Sabbatis. Sabbatis docet: & curuã erigit: quia per verbum prædicationis a temporalibus ad æterna erectos ad quietem resurrectionis perducit. k ¶ Ecce mulier. Hæc mulier nõ nisi post decẽ & octo annos eri potuit: qa humana natura hãc corruptionẽ deponere, & ad induendam incorruptionem æternæ beatitudinis erigi nõ poterit: nisi prius impleuerit legẽ quæ in decẽ pceptis continet̃: & gratiã in qua xpi resurrectio facta est & nostra expectat. l ¶ Annis de cem & octo. Senarius in quo mundi creatura pfecta est: operũ pfectionem signat: q per tres multiplicatos decẽ & octo reddit: & signat eos q in tribus tpibus dñicæ visitationis. s. ante legẽ & sub lege & sub gratia perfectionẽ operũ habẽt. Hoc ergo tpe iudæa a suæ mẽtis rectitudine curuata fuit: quæ magis terrena q̃ cœlestia
Rom.8.f nouerat, operatur. m ¶ Vocauit ad se, & ait illi. Quos prædestinauit: hos & vocauit: & quos vocauit: hos iustificauit. Quos autem iustificauit: illos & magnificauit. n ¶ Quia sabba. cur. De
Geñ. 2.a. ab operibus mũdi sabbato requieuit. Vnde & moyses sabbato a seruili

a nõ inuenit. Dixit aũt ad cultorem a
b vineæ: Ecce ãni tres sunt ex quo veb nio q̃rens fructum in ficulnea hac:
a ¶ annunciat q̃ p dicturi sint locũ & gentẽ: p quo seruando xpm occiderũt & suos.
c & nõ inuenio. Succide ergo illã: vt c

¶ Cur etiam tẽporali cõpia vtitur.

quid etiã terrã occupat? At ille rñ dens dixit ei: Dñe, dimitte illam & d hoc anno vsq; dũ fodiam circa illã e & mittam stercora. Et si quidẽ fece, f rit fructum: si nauũ in futurũ succi h des eam. Erat aũt docens in synago i g ga eorum sabbatis. Et ecce mulier k

¶ amorem terrenorum.

q̃ habebat spm̃ infirmitatis annis m
a ¶ a rectitudine mentis.
decem & octo. Et erat inclinãta: nec n
a ¶ quia qui semper videt quod semper cogitat & vbi diu sponte persistit: ibi etiam cũ noluerit, cadit coactus.
omnino poterat sursum rẽspice re.
a ¶ p destinando per gratiã. b ¶ illustrãdo per doctrinam.
m Quam cum uidisset iesus, vocauit ad se, & ait illi: Mulier dimissa es
a ¶ spualibus donis adiuuando.
ab infirmitate tua. Et impsuit il
a ¶ ad glorificandũ deũ vsq; in finẽ pseuerãdo in bonis operibus.
li manus: & confestim erecta est: o & glorificabat deum: Respondens p
a ¶ vt æmulator lræ legis.
autem archisynagogus indignans n quia sabbato curasset iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite & curamini: & nõ in die sabbati. Respondens autem dominus o ad illum dixit: Hypocritæ, vnus

CA. XIII. GLO. ORDI.

seruili & noxia actione seriandũ pcepit præfigurans tps quo nostra sæcularia opera, nõ vero religiosa. i. laudandi deum cessabũt. In signũ huius rei etiã sabbato dñs curat. Hoc aũt nõ intelligens archisynagogus sallitur & sallit: qa lex in sabbato nõ hominem curare: sed seruilia opera facere. id est peccatis grauari prohibuit.
o ¶ Hypocritæ &c. Merito hypocritas.id est simulatores vocat: qui cum magistri plæbiũ videri appetant: sanationem hois non reuertentur postponere curæ pecoris.

☞ Non soluit

NICO. DE LY.

✠ a ¶ Dixit autem ad cultorem vineæ.i. ad angelũ custodẽ & præpositũ illi genti, qui tũc erat michael: vt habeẽ Dañ. x.c. b ¶ Ecce anni tres sunt. i. tria tẽpora. s. tps legis: tps ꝓpheta rum: & tẽpus ꝓpter quod dicationis xpi: in quib⁹ deus quæ fuit fructum bonoꝝ operum a iudæis: & nõ inuenit nisi in paucis valde: qui quasi nihil cõputantur respectu tantæ multitudinis vt paret p̃dicta tpa cõsideranti. c ¶ Succide ergo illã. In quo ostẽdit ꝓ meruerant occidi & de terra illa eijci: quo à factum est postea per Titũ & Vespasianũ: q multos de illis occiderunt: & alios captiuos deterra eiecerunt. d ¶ Dñe dimitt. illam. qa angeli pro illis quos custodiunt, interpellant diuinam clæmentiã. vñ & destructio ciuitatis & ppli dilata est p. xlij. ãnos post passionem xpi. e ¶ Vsq; dũ fo. cir. il. im mittendo eis terrorem diuinoꝝ iudicioꝝ. f ¶ Et mittam ster. ostendendo eis fœditatem & abominationem pctoꝝ suoꝝ per quæ solent hoies pœnitere de pctis suis. g ¶ Et si quidem fe. fru. quia in illis. xlij. annis dictæ dilationis multi de iudęis pœnituerunt: & cõuersi ad fidem fructum bonorum operũ fecerũt, vt patet Act. ij. & in pluribus alijs locis. h ¶ Smautem in fuc. eam. qa impœnitẽtes & in sua pfidia remanentes fuerunt occisi & captiuati per Titum & Vespasianum: vt prædictũ est. i ¶ Erat autem. Hic pñr ponit doctrinæ xpi cõfirmatio per sequens miraculũ, vbi notatur primo locus cũ dr: Erat autẽ docens in sy. in loco cõi vbi cõueniebãt iudæi: & tempus cũ dr: k ¶ Sabbatis. in ghus homines debebãt intendere diuino cultui & ad audiendum verbum dei. l ¶ Et ecce mu. quæ ha. spm̃ infir. i. infirmitatẽ spũ maligno inflictã vel causatã: qd̃ patet ex hoc qd̃, s. subdit: Hãc autẽ filiã abrahæ quã alligauit sathanas. s. vinculo infirmitatis. m ¶ Annis. xviij. ex quo patet infirmitatis diuturnitas: n ¶ Et erat &c. In quo apparet infirmitatis grauitas & deformitas. Et ista exprimunt vt miraculum sequens, maius & euidentius ostẽdatur. vñ subdit:
o ¶ Et confestim erecta est. Licet em̃ per naturã possent aliquæ infirmitates curari: non tm̃ in instãti. p ¶ Rñdens autẽ archi. princeps synagogæ: & dr ab archos, qd̃ est princeps: & synagoga. q ¶ Sex dies sunt in quib⁹ oportet operari. hoc intelligitur de operibus seruilibus: sed operatio miraculoꝝ quæ ordinata à deo in riam dei & videntiũ deuotionẽ excitandã poterat fieri in die sabbati: & conuenientius illa die q̃ in alijs: eo q̃ illa dies erat ordinata cultui diuino & deuotioni populi: & hoc ostẽdit xps exemplo sensibili, cum dr: Hypocritæ, vnusq; vestrũ &c. Et pauci fa.

✠ Et ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decẽ & octo &c. per quã significat peccatrix pson a: quę logo tpe diabolo procurante sic ad inordinatum amorẽ terrestriũ fuit incuruata, q̃ propter longã cõsuetudinẽ aspicere no pot. s. q̃ natum nõ nos ad triplicẽ deũ: sed ad vnius deitatis noticiã pducit. l ¶ Sata tria &c. Satũ genus est mensuræ iuxta morẽ palestinæ modiũ & dimidiũ capies. Possunt in tribus satis illi dñici seminis fructus intelligi: tricesimus. s. sexagesimus & cent esimus. i. coniugatorum continentiũ & virginum. Vel sata tria: genera hominũ. Noe, Daniel, Iob. m ¶ Donec fermenta &c. Tandiu charitas recondita debet crescere: donec totam mentem in sui perfectionem commuter: vt nihil præter deum diligat: & recolat quod hic accipitur, in alia vita plicitur. n ¶ Et ibat per ci. &c. Vbiq; indifferenter p̃dicabat:

renter p̃dicabat: non personas discernẽs: sed salutem credentibus quærens. o ¶ Contendite intrare per an. &c. Quasi diceret. Vere pauci: & illi cũ magnis laboribus: qa nisi mẽtis intẽtio seruetur: vnda mundi non vincitur: per quã aia ad ima semper reuocatur.

☞ Cum autem

NICO. DE LY.

✠ a ¶ Et cũ hæc &c. Cõsuesi sua rõnabi Quibus li⁹ rñsione cui nõ poterãt cõtradicere. Circa modis q̃d cõsiderandũ q̃ xps cõfundebat aduersarios suos. Aliqñ exẽplis: sicut hic. Aliqñ aduersa miraculis: sicut. ē. v. c. Vt aũt sciatis qa tirios cõsulius hoꝝ habet ptãtem dimittendi in terra dcrit, pctã: ait paralytico. Tibi dico, surge! &c. Aliqñ scripturis: sicut Matt. xxi. b. Nunq̃ legistis: qa ex ore infantiũ & lactentiũ pfecisti laudẽ &c. Aliqñ rõnibus certis: sicut Mat. xxij. c. Cuius est imago hæc & superscriptio &c. Aliqñ testimonijs: vt Ioh. v. e. Vos misistis ad iohannẽ & testimoniũ phibuit veritati &c. b ¶ Diccbat er. Post q̃ saluator posuit pniæ motiuum: hic ꝓñr ostendit sequentẽ ex hoc ecclíæ fructum. Circa qd̃ cõsiderandũ q̃ licet pœnitentes † Mat. 23 & cõuersi ad fidẽ catholicã primo fuerunt d. pauci & abiecti tpibus psecutionis tyran Mar. 4. c norum & hęreticoꝝ: tñ dñs postea induxit aliquos pœnitẽtes ad fidẽ q fuerũt magni hoies scia & vita sicut fuit Ambrosi⁹, Augustinus & consisẽs: per quos ecclesia fuit exaltata valde: put hic cõtinet in duabus parabolis quæ expositæ sunt Matth. xiij, f ¶ Ait aũt illi. Postq̃ saluator. ē. posuit pniæ motiuũ & sequentem fructũ: hic ꝓñr ostẽdit pœnitẽdi modũ. Circa qd̃ sciendũ q̃ in pœnitẽtibus triplex est difficultas ad Difficul opera virtutũ. Vna est ex corruptione natas tri turę per pctm̃ primoꝝ: parentũ ex qua cau plex pœsata est in humana natura pronitas ad ma nitentib⁹ lum & difficultas ad bonũ ꝑm q̃ dr Gene. ad opera vij. d. Sensus & cogitatio humani cordis virtutũ. ꝓna suntad malũ ab adolescẽtia sua. Secũa D est qa ex pctis ꝑteritis causatus est in ipsis † Mat. 13. peccãtibus quidã habitus vel saltẽ dispositio inclinãs ad pctã sília. Tertia est ex difficultate operis virtuosi: qa virtus est circa bonũ arduũ & difficile: & iõ modus pœnitendi ad hoc q̃ sic efficax debet cũ magno conatu fieri: & hoc est qd̃ dr. g ¶ Contendite intrare per angustam &c. Et per † Mat. 9. hoc etiam soluitur quæstio proposita de d. paucitate saluandoꝝ: qa pauci respectiue inueniuntur ita feruide pœnitẽtes q̃ non impediant̃ ꝑpter dictas difficultates: ideo subdit: h ¶ Multi dico vobis quærent intrare & non poterũt. & isti sunt tepidi ꝑdictis difficultatibus impediti. Et qa nõ semp durat ad tps pœnitendi. ideo sequit: † Mat. 7

✠ Cũ autem b.

✠ c ¶ Símile est grano sinapis &c. Gra Matth. num sinapis minimũ, beatũ frãciscum significat humillimũ, ꝑpter qd̃ suos fratres voluit vocare minores. Hoc aũt granũ hõ xps posuit in hortum suũ. s. ecclíæ militãtis: vbi creuit p vitæ meritũ & per suæ religionis augmentũ: & volucres requiescũt in eius ramis: qa multi magni & potentes acquiescunt filioꝝ suorum consilijs & doctrinis. d ¶ Cui sílę æstimabo regnũ dei. Sílę est fermẽto &c. Licet sermentum in scriptura frequẽtius accipiat̃ in malo: tñ hic accipit in bono & ꝑpter virtutẽ alterãdi significat verbũ euangelicũ qũ ad fidẽ transmutauit magnã partẽ mũdi: & adhuc amplius trãsmutabit. vñ in figura huius in pẽrecoste q̃ celebrabat̃ a iudæis, propter bñficiũ legis datæ: q̃ fuit euãgelij figura, offerebant̃ duo panes de simila fermẽtata: vt hr̃ Leui. xxiij. b. Hoc aũt fermentũ posituũ fuit in satis trib⁹. i. in tribus mũdi ptibus a tpe apstoꝝ: & amplio⁹ ponet donec fermentet totũ: e ¶ Et ibat per ciuitates & castella &c. per hoc ostẽdit qualr̃ ꝑdicator euãgelij debet esse diligẽs in ꝑdicatione verbi diuini. g ¶ Contendite intrare per an. &c. Nõ em̃ potest fieri sine conatu magno q̃ homo terren⁹ fiat ciuis in cœlo.

✠ Cum autẽ

a ¶ Non soluit bouem. Mystice. Bos qui cognouit possessorem suũ: & asinus q nouit ꝑsepe dñi sui: iudaicũ & gentilẽ ppm̃ significant: qui vterq; pẽti vinculis absolutus: suũ æstuq; huius mundi per haustũ dñici fontis depositum. In his ergo duobus a alib⁹ vocationem duoꝝ: populoꝝ aduersantibus iudæis prænunciat dñs.
b ¶ Hanc aũt &c. Filia abrae, quæq; fidelis aia. Filia abraæ, ecclesia de vtroq; populo ad fidẽ collecta: quæ tpe legis & dominicæ resurrectionis impleto, per septiformẽ gratiam spũssancti vincula longe captiuitatis erupit: & sic idem est bouẽ vel asinum a præsepio solutos ad potum agi, quod est filiam abraæ a vinculo noxiæ inclinationis erigi. c ¶ Erubescebant oẽs. Qui de dictis saluatoris erubescunt: ficulneæ sterili se similes ostendunt. Qui ergo gaudent de miraculis: pertinent ad filiam abraæ. i. ecclesiam deum de sua erectione glorificantem. d ¶ Aduersarij. Scribę & pharisæi qui nec aperte veritati contradicere possunt: nec ꝑpter inuidiam credere volunt. e ¶ Omnis populus gau. Simplices: humiles verba veritatis & miracula amãtes: & isti sunt figura gentium: quæ excæcatis iudæis congregandæ sunt ad fidem per humilitatem. Vnde & saluator fidem eoꝝ cõmendat sub cõparatione grani sinapis. f ¶ Dicebat ergo. Quãdo q dem aderant gaudentes & glorificantes: dicebat ad cõmẽdationem & instructionem illoꝝ qui per humilitatẽ & fidei feruorem exaltandi sunt in ecclesia. g ¶ Símile est gra. &c. Granum sinapis: res vilis & simplex: sed si teritur: vim suã fundit. Regnũ ergo cœloꝝ. i. fides per quã venitur ad regnum: comparatur grano sinapis: qa prio humilis & quasi abiecta & amari saporis: propter infirmitatẽ xpi & scandalũ crucis sed trita aduersis: gratiã suæ virtutis effundit: & odore suo circunstãtes adimplet: dũ gloriam resurrectionis & ascensionis etiã post mortem ꝑdicauit toto orbe terrarum Vel corpus xpi granũ sinapis: qd̃ accipiẽs ioseph in horto sepeliuit: qd̃ postea in resurrectione & ascensione creuit. Expandit ramos: ꝑdicatores per totũ mundum mittens: in quoꝝ dictis & consolationibus fideles a fatigatione mundi respirãt. Quod accæptũ: quia xpi dona quæ ex diuinitate nobis cũ patre tribuit: ex humanitate nostra bisum accæpit. Vnde: Accæpisti dona in hominibus. h ¶ Et creuit. Creuit in toto mundo vel in aio cuiusq; fidelis: qa nemo repente fit perfectus. Creuit ergo ꝑdicatio: quia mentibus hoim quãtæ virtutis esset innotuit. i ¶ In ar. ma. Crescit non sicut herbæ quæ cito arescunt & corruunt sed sicut arbor quæ longa annositate & opima firmitate gaudet. k ¶ Quod ac. &c. Mulier, ecclia: cuius farina sumus: quorquot timoris & ꝑfei exercitio quasi mola superio
Deu. 6. a. re & inferiore conterimur. vt vnus panis multi simus in xpo. Abscondit ergo ecclesia fermentũ dilectionis farinæ sata tria: quia ꝑcipit vt diligamus deũ toto corde: tota aia: tota virtute. Vel, farinæ sata tria: vt spũs, aia & corpus in vnũ rediganẽ: dicta nõ difcrepẽt inter se. Vel, tres aiæ virtutes in vnũ rediganẽ: vt in rõne possideamus prudentiã: in ira, odiũ vitioꝝ: in cupiditate desiderium virtutũ. Vel, ecclia fidẽ hois farinæ sata tria miscet. id est credulitate ꝑis & filij & spũssancti. Cũq; in vnũ fuerit fermẽtatum nõ nos ad triplicẽ deũ: sed ad vnius deitatis noticiã pducit. l ¶ Sata tria &c. Satũ genus est mensuræ iuxta morẽ palestinæ modiũ & dimidiũ capies. Possunt in tribus satis illi dñici seminis fructus intelligi: tricesimus. s. sexagesimus & cent esimus. i. coniugatorum continentiũ & virginum. Vel sata tria: genera hominũ. Noe, Daniel, Iob. m ¶ Donec fermenta &c. Tandiu charitas recondita debet crescere: donec totam mentem in sui perfectionem commuter: vt nihil præter deum diligat: & recolat quod hic accipitur, in alia vita plicitur. n ¶ Et ibat per ci. &c. Vbiq; indifferenter p̃dicabat:

a quisq; vestrũ sabbato nõ soluit bouem suum aut asinũ a præsepio & b ducit adaquare? Hanc autẽ filiam abraæ quã alligauit sathanas: ecce decem & octo annis non oportuit solui a vinculo isto die sabbati? Et a c cum hæc diceret, erubescebant omnes aduersarii eius & oĩs populus gaudebat in vniuersis quæ gl'iose f fiebãt ab eo. Dicebat ergo: Cui sílę b

a ¶ fides per quã venitur ad regnum.

est regnum dei: & cui sílę esse æstimabo. s. ꝑ teruore fidei. Vel qa venena dr expellere. i. oĩa dogmata prauitatis.
g mabo illud? † Símile est grano sina c

a ¶ accæprabile hñs. b ¶ de⁹ in iusto: vel iusto

pis, quod accæptum hõmo misit in virtute corde suo granũ ꝑdicationis fouet.

a ¶ vbi crescunt germina virtutum.

h hortũ suũ & creuit: & factũ est in ar

a ¶ Vbi folia cum fructu: & in cuius diuersis sentẽtijs, spũales quiescunt: qui pennis virtutum in alta consendunt.

borem magnam: & volucres cœli re

a ¶ vt pro varietate morboꝝ

quieuerunt in ramis eius. Et iterũ rum varia sit medicina.

dixit: Cui símile æstimabo regnũ d

a ¶ charitas pro feruore vel sanctæ doctrinæ.

b ¶ a gratia dei vel sapia.

k dei? † Sílę est fermento quod accæ

a ¶ sancta mater ecclesia.

b ¶ .i. cõmendat hoibus, de tribus noe

l ptum mulier abscõdit in farinæ sa filiꝝ originẽ ducẽtibus: quos ecclesia ad fidei vnitatem colligit.

mta tria: donec fermẽtaretur totum.

n † Et ibat per ciuitates & castella do e cens, & iter faciens in hierusalem. Ait autem illi quidam: Dñe, si pau f ci sunt qui saluan⁹? Ipse autẽ dixit

a ¶ qa ille vnus pro omnibus quæsierat.

b ¶ ad vitam.

o ad illos: † Contendite intrare p an g

a ¶ labores & ieiunia: tñ amãtib⁹ iugũ suaue est. b ¶ salutis & amore ꝑmioꝝ prouocati.

gustam portã: qa multi dico vobis h

Universidad de Deusto
Biblioteca

E

a ¶Cū aūt īn.p. Paterfamilias xp̄s: cū vbiq; ex diuinitate sit: illis iā intus esse dr̄: quos in cœlo pñs sua visione lætificat: sed qua si foris est his quos in hac peregrinatione certantes occultus adiuuat. Intrabit ergo: cū tota ecclesiā ad sui cōtemplationē perducet. Claudet ostiū: cū reprobis locū pnię tollet q foris stātes pulsabūt

a ¶Itineris asperitate perterriti.

a quærunt intrare & nō p̄oterunt. Cū autem intrauerit paterfamilias & b clauserit ostium, & incipietis foris c stare & pulsare ostium, dicētes: Domine aperi nobis. Et respondens a ¶apud vos fidei & dilectionis meę caracterem non approbo.

c dicet vobis: Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te & bibimus: & in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos vnde sitis. k †Discedite a me oēs operarii iniquitatis. Ibi erit fletus & stridor dētiū l cū videritis abraā & isaac & iacob m a ¶a quibus successionē carnis, non fidei tra hitis.

¶quiescentes.

& oēs prophetās in regno dei: vos g autem expelli foras. † Et venient ab oriēte & occidēte & aquilone & austro: & accumbent in regno dei. † Et o

¶vt iudas.

ecce sunt nouissimi q erāt primi: &

¶vt latro.

sunt primi qui erant nouissimi. In p ipsa die accesserunt quidam pharisei ¶de galilæa vbi dominatur herodes: & trāsiit in locū vbi nō habet potestatem.

sæorum, dicentes illi: Exi & vade hinc: qa herodes vult te occidere. h Et ait illis: Ite & dicite vulpi illi: r a ¶vt hoies sua p̄cta & errores damnēt in q̄bus vixerūt. b ¶vt viuant p̄m p̄cepta mea q sunt vera sanitas.

i Ecce ēīcio dæmonia & sanitātes s a ¶Et sic p̄paratos in resurrectione meum glorificabo.

perficio hodie & cras: & tertia die k consummor. Verumtamē oportet

animi ex qua ꝓcedit fletus corporalis: & sm hoc fletus erit in dānatis gñaliter tā dæmonib⁹ q̄m hoib⁹. Aliud ex parte corporis. s. refolutio lachrymarū: turbatio cerebri & oculorū: & quātū ad hoc flet⁹ nō p̄t esse in dæmonibus nec; in aīabus separatis. Sed post resurrectionē in hoībus dānatis erit turbatio cerebri & oculorū non ūfluxus seu resolutio lachrymarū: qa cessante motu cœli: tūc cessabit ois gñatio & corruptio. Stridor aūt dentium non importat aliquā corruptionē: & ideo poterit ibi esse.

m ¶Cum vide. Hoc ꝓprie erit in extremo iudicio: qñ reprobi videbunt electos resurrexisse in corporib⁹ gl̄iosis: & audīt vocē iudicis eos vocātis ad regnū cęleste & cōdemnantis reprobos ad pœnā gehennæ. sm q̄ dicit Mat. xxv. d. Tunc em videbunt se expelli p dæmones executores diuinæ iustitiæ. n ¶Et venient ab ori. & oc. qa ab vniuersis mundi partibus gentiles cōuersi sunt ad fidē q tunc recipiēt gloriam in aīa & corpore. o ¶Et ecce sunt no. qui erāt p. f. iudæi q erāt primi ad recipiendū bñficia dei: erūt posteriores gentibus, ꝓpter suā incredulitatem: & hoc est q̄d dicit apl̄s Ro. xi. c. Cæcitas ex parte cōtigit in isr̄l: donec plenitudo gentium intraret &c. p ¶In ipsa die. Hæc est pars incidentalis. Aliqn em pharisæorū nō pōtentes doctrinæ xp̄i cōtradicere, p cautelā voluerūt terrere eū: & sic eius doctrinā impedire dicentes. q ¶Exi & va. h. qa herodi subiecta: verumtūvr̄ q̄ isti dixerūt falsum ex hoc quod hr̄. i. xxiij. b. Herodes autem viso iesu gauisus est valde: erat aūt ex multo tpe cupiens videre eū &c. Christus tn in sua mīone ostēdit se talibus nō terreri: nec a bonis operibus impediri dicens. r ¶Dicite vulpi illi. i. herodi. Vulpes enim est animal dolosum: rapax: rotuose incedēs, & fetidum. Sic princeps malus qualis erat iste herodes, est dolosus per machinationes mali: rapax: æris alienituose incedēs per peruersitatem iudicij: fetidus per infamiam nomis sui. s ¶Ecce ēīcio dæmonia. & non p̄t mihi resistere cum tamen sint maioris potestatis q̄m herodes. q. d. nō habeo timere eum. t ¶Et sanitātes perficio hodie & cras. quia christus duobus annis prædicauit, ista beneficia conferendo: & in tertio anno suæ prædicationis passus est. Vel: Hodie & cras: ad est paucis diebus vsq; ad tempus passionis

a ¶meæ in hieru.

oſtiū &c. qd' in morte cuiusliber claudit: quia tēpus suū merendi finit. d ¶Dimitte aperi no. per hoc non significat posibilitatem, sed volūtatem: si possibile esset. e ¶Nescio vos. f. per approbationem. g ¶Manducauimus coram te. f. cibum eucharistiæ. h ¶Et bibimus potum. salutaris sapiæ. i ¶Et in plateis no. docuisti. per prædicatores & doctores ecclesię. Et subdit. k ¶Nescio vos vnde sitis. nam dicta bona vel alia non proficiunt defunctis sine gratia. m ¶Cum vide. abraam. per quē significatur bonus p̄latus: eo q̄ interpretat̄ pater multarū gentium. Per isaac q̄ interp̄tat risus: significat deo seruiēs in lętitia: & deuotione iocūdus. Per iacob q̄ supplātator interp̄tat, supplantans vitia per virtutē designat. Per ꝓphetas boni doctores & p̄dicatores intelliguntur: & oēs isti in regno dei recipientur. n ¶Et venient ab oriente &c. per quem significat tēpus iuuētutis per occidentē tēpus senectutis. nā aliqui veniunt ad dei seruitūm in vtroq; tpe. sed aliqn contingit q̄ aliqui tarde venientes magis ꝓficiunt: & primi ideo subditur. o ¶Et ecce sunt nouissimi qui erant primi &c. Beda. Multi prius feruentes: postea torpent: & multi prius tepidi subito inardescunt. p ¶In ipsa die accesserunt quidam pharisæorum. dicē. illi: Exi. &c. Sed m sensum litteralē isti per minas volebant christū expellere de iudæa ne p̄dicaret in ea sed per minas ostēdit se nō timere: nec a p̄dicatione voluit cessare. Per hoc ostendens q̄ prædicator euangelij pro talibus minis non debet p̄dicationis officium

In fletu duo sunt

nis. l ¶Ibi erit fletus. In fletu enim duo sunt: scilicet tristitia animi ex quā tristitia intrandi sed voluntas: si possibile esset. e ¶Nescio vos. f. per approbationem. g ¶Manducauimus coram te. f. cibum eucharistiæ. h ¶Et bibimus potum. salutaris sapiæ. i ¶Et in plateis no. docuisti. per prædicatores & doctores ecclesię. Et subdit. k ¶Nescio vos vnde sitis. nam dicta bona vel alia non proficiunt defunctis sine gratia. m ¶Cum vide. abraam. per quē significatur bonus p̄latus: eo q̄ interpretat̄ pater multarū gentium. Per isaac q̄ interp̄tat risus: significat deo seruiēs in lętitia: & deuotione iocūdus. Per iacob q̄ supplātator interp̄tat, supplantans vitia per virtutē designat. Per ꝓphetas boni doctores & p̄dicatores intelliguntur: & oēs isti in regno dei recipientur. n ¶Et venient ab oriente &c. per quem significat tēpus iuuētutis per occidentē tēpus senectutis. nā aliqui veniunt ad dei seruitūm in vtroq; tpe. sed aliqn contingit q̄ aliqui tarde venientes magis ꝓficiunt: & primi ideo subditur. o ¶Et ecce sunt nouissimi qui erant primi &c. Beda. Multi prius feruentes: postea torpent: & multi prius tepidi subito inardescunt. p ¶In ipsa die accesserunt quidam pharisæorum. dicē. illi: Exi. &c. Sed m sensum litteralē isti per minas volebant christū expellere de iudæa ne p̄dicaret in ea sed per minas ostēdit se nō timere: nec a p̄dicatione voluit cessare. Per hoc ostendens q̄ prædicator euangelij pro talibus minis non debet p̄dicationis officium

Mystice.

Hodie & cras

NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Cum aūt īn. paterfa. iste paterfamilias est xp̄us qui per passionē suam intrauit in gloriam: vt habet. i. xxiiij. d. Oportuit xp̄m pati & ita intrare in gloriam suam. Ex quo etiā ostenditur q̄ alij non habebunt ingressum facilē. b ¶Et clauserit ostium. in morte, peccatori clauditur ostium pniæ. c ¶Incipietis fo. stare &c. In quo ostēdit pœnitētia post mortē sed infructuosa: sm q̄ dicitur Sap. v. a. Dicētes intra se: pœnitentiā agētes &c. f ¶Tunc inci. dicere. Hoc potissime refertur ad iudæos inter quos christus conuersatus fuit: & in plateis eorum docuit. k ¶Nescio vos vnde scitis. quia nescient eos scientia approbationis: sed reprobationis. l ¶Ibi erit fletus. In fletu enim duo sunt: scilicet tristitia animi ex qua ꝓcedit fletus corporalis: & sm hoc fletus erit in dānatis gñaliter tā dæmonib⁹ q̄m hoib⁹. Aliud ex parte corporis. s. refolutio lachrymarū: turbatio cerebri & oculorū: & quātū ad hoc flet⁹ nō p̄t esse in dæmonibus nec; in aīabus separatis. Sed post resurrectionē in hoībus dānatis erit turbatio cerebri & oculorū non ūfluxus seu resolutio lachrymarū: qa cessante motu cœli: tūc cessabit ois gñatio & corruptio. Stridor aūt dentium non importat aliquā corruptionē: & ideo poterit ibi esse.

m ¶Cum vide. Hoc ꝓprie erit in extremo iudicio: qñ reprobi videbunt electos resurrexisse in corporib⁹ gl̄iosis: & audīt vocē iudicis eos vocātis ad regnū cęleste & cōdemnantis reprobos ad pœnā gehennæ. sm q̄ dicit Mat. xxv. d. Tunc em videbunt se expelli p dæmones executores diuinæ iustitiæ. n ¶Et venient ab ori. & oc. qa ab vniuersis mundi partibus gentiles cōuersi sunt ad fidē q tunc recipiēt gloriam in aīa & corpore. o ¶Et ecce sunt no. qui erāt p. f. iudæi q erāt primi ad recipiendū bñficia dei: erūt posteriores gentibus, ꝓpter suā incredulitatem: & hoc est q̄d dicit apl̄s Ro. xi. c. Cæcitas ex parte cōtigit in isr̄l: donec plenitudo gentium intraret &c. p ¶In ipsa die. Hæc est pars incidentalis. Aliqn em pharisæorū nō potentes doctrinæ xp̄i cōtradicere, p cautelā voluerūt terrere eū: & sic eius doctrinā impedire dicentes. q ¶Exi & va. h. qa herodi subiecta: verumtūvr̄ q̄ isti dixerūt falsum ex hoc quod hr̄. i. xxiij. b. Herodes autem viso iesu gauisus est valde: erat aūt ex multo tpe cupiens videre eū &c. Christus tn in sua mīone ostēdit se talibus nō terreri: nec a bonis operibus impediri dicens. r ¶Dicite vulpi illi. i. herodi. Vulpes enim est animal dolosum: rapax: rotuose incedēs, & fetidum. Sic princeps malus qualis erat iste herodes, est dolosus per machinationes mali: rapax: æris alienituose incedēs per peruersitatem iudicij: fetidus per infamiam nomis sui. s ¶Ecce ēīcio dæmonia. & non p̄t mihi resistere cum tamen sint maioris potestatis q̄m herodes. q. d. nō habeo timere eum. t ¶Et sanitātes perficio hodie & cras. quia christus duobus annis prædicauit, ista beneficia conferendo: & in tertio anno suæ prædicationis passus est. Vel: Hodie & cras: ad est paucis diebus vsq; ad tempus passionis

✠ a ¶Cum aūt īntra. paterfa. & claudit oſtiū &c. qd' in morte cuiusliber claudit: quia tēpus suū merendi finit. d ¶Dimitte aperi no. per hoc non significat posibilitatem, sed volūtatem: si possibile esset. e ¶Nescio vos. f. per approbationem. g ¶Manducauimus coram te. f. cibum eucharistiæ. h ¶Et bibimus potum. salutaris sapiæ. i ¶Et in plateis no. docuisti. per prædicatores & doctores ecclesię. Et subdit. k ¶Nescio vos vnde sitis. nam dicta bona vel alia non proficiunt defunctis sine gratia. m ¶Cum vide. abraam. per quē significatur bonus p̄latus: eo q̄ interpretat̄ pater multarū gentium. Per isaac q̄ interp̄tat risus: significat deo seruiēs in lętitia: & deuotione iocūdus. Per iacob q̄ supplātator interp̄tat, supplantans vitia per virtutē designat. Per ꝓphetas boni doctores & p̄dicatores intelliguntur: & oēs isti in regno dei recipientur. n ¶Et venient ab oriente &c. per quem significat tēpus iuuētutis per occidentē tēpus senectutis. nā aliqui veniunt ad dei seruitūm in vtroq; tpe. sed aliqn contingit q̄ aliqui tarde venientes magis ꝓficiunt: & primi ideo subditur. o ¶Et ecce sunt nouissimi qui erant primi &c. Beda. Multi prius feruentes: postea torpent: & multi prius tepidi subito inardescunt. p ¶In ipsa die accesserunt quidam pharisæorum. dicē. illi: Exi. &c. Sed m sensum litteralē isti per minas volebant christū expellere de iudæa ne p̄dicaret in ea sed per minas ostēdit se nō timere: nec a p̄dicatione voluit cessare. Per hoc ostendens q̄ prædicator euangelij pro talibus minis non debet p̄dicationis officium

A ☞ a ¶Hodie &c. Prima dies: est per dei gratiam abrenunciare vanitatibus. Sed a cōcordare veritati, moribus & vita. Tertia est vltima glificatio. b ¶Hierusalē, hie. quæ. Vbi ꝓphetæ mei: ibi: ego caput ꝓphetarum debeo immolari: p quo pcō iuste ipsa destruetur: cui destructioni eor; sicut pius pater cōdoleo. c ¶Quo

a ¶Hæc ambulatio ad litteram intelligitur, qua ibat in hierusalem.

a me hodie & cras & sequēti die ām- a ¶absolute. i. nō conuenit: vel, nō capit hæredes.

bulare: qa nō̄ capit ꝓphetam pe- a ¶hoies: non saxa plāgit affectu patris.

b rire extra hierusalē. † Hierusalem, b a ¶dām prophetarum nunciantes.

hierusalem, quæ occidis prophetas a ¶duricia cordis a te repellis: vel corpaliter vt stephanū. b ¶hactenus ad te missi sunt.

& lāpidas eos qui mittūntur ad te: a ¶in vnitate fidei. b ¶p̄triarchæ: hæredes.

c Quotiens volui cōgregare filiōs c tuos quemadmodum auis nidum

¶in proximo.

suum sub pennis, & noluisti? Ecce f relinquetur vobis domus vestra de g serta. Dico autem vobis: quia non a ¶posit passionē. b ¶hora qua cōiteamini filium oiporteris: quē būdictū. i. a pctō immunem: misit pater ad glorificandū suū nomē. h videbitis me donec vēniat cum di- cetis: benedictus qui venit in noīe domini. Ca. XXIIII.

T factum est cum introisset † iesus i domum cuiusdam principis † pharisæorum sabbato manducare pa- a ¶pharisæi. b ¶si sabbato solueret.

nem: & ipsi obseruābāt eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat f ¶insidiosis obseruatoribus.

ante illum. Et respondens iesus dig- a ¶a legisperitis, legis iudiciū quærit.

xit ad lēgisperitos & pharisæos, ¶opa charitatis facere: vt nō soluat sabbatū

k dicens: † Si licet sabbato curare? l At illi tacuerunt. Ipse vero appre- h ¶abire corporaliter sanatū: vt se transferret ad salutem animarum.

hensum sanauit eum ac dimisit. n Et respondens ad illos dixit: † Cu- k ¶omnes in hac auaricia fixes estis.

o ius vestrum asinus aut bos in pu- a ¶Non aiali, sed suæ auariciæ consulens.

teum cadet: & nō cōtinuo extrāhet ¶nō intelligēs in hoc violationē sabbati.

illum die sabbati? Et non poterant m p ad hæc rndere illi. Dicebat autem & n a ¶ab ipo principe. b ¶aliud mystice significantem. c ¶intelligēs quō illi de primis accubitibus laborarent vnde reprimunt.

ad inuitatos parabolam, intendēs o

Sequitur: e ¶Ecce homo quidam hydropicus &c. Per hydropicum qui cū plus bibit, plus sitit: significat cupidus & auarus q cum plus acquirit, ad acquirendū amplius inardescit. Inuenalis. Crescit amor nummi q̄tum ipsa pecunia crescit. Et iste stat añ ieiunium: cū cōuertit ad deū paratus acq̄sita dispēsare ad honorē diuinum: & sic recuperat sanitatē: qa de cupiditate mutat in libertatē.

NICO.DE LY.

✠ meæ in hierl̄m. a ¶Quia non capit pro. &c. Qui conueniens fuit christū pati in loco passionis ꝓphetaꝝ: q̄ est hierl̄m: vt patet ex decursu veteris testamēti: vñ & de manasse rege iuda dicit iiij. Reg. xxj. c. q̄ impleuit hierl̄m sanguine, ꝓphetaꝝ vsq; ad os: & ideo cōueniēs fuit xp̄m ibidē pati. Tū qa est caput oim, ꝓphetaꝝ. Tum qa oēs ꝓphetæ de eo scripserūt: sm q̄ dr̄ Act. x. g. Huic oēs ꝓphetæ testimoniū phibent. Et ꝓpter dictā occasionē exprobrat cōsequēter ciuitati hierusalē di. b ¶Hic rusalem, hierusalem &c. patet sentētia ex dictis Mat. xxiij.

✠ tionis officiū omittere per qd' dæmones ejciunt cū per hoc pctores pœnitēt & sanitates pficiunt: cū pœnitētes ad operationis anhelāt. b ¶Hierusalē, hie. istud exponetur infra. Ca. XIIII.

Moralit.

Mat. 23 d.

Diuisio.

Hydropici natura & qd sibi cōparatur.

Luc. 23. a.

Rom. 3. c.

Iuuenalis.

Moralit.

In lege

Universidad de Deusto
Biblioteca

in lege phariſæi: vel intẽdẽs in doctrina ſua quõ debeãt accubit9 in eccleſia eligere. a ¶ Cũ inuit. fue. Cum per gratiã fidei vocatus a prædicatore: membris eccleſiæ te iunxeris: non te de meritis gloriãdo: quaſi cæteris ſublimior extollas. b ¶ Ne forte ho. &c. Honoratiori poſt inuitato locũ dat: q de ſuæ cõuerſationis confidentia ſecurior fact9: cito illoꝝ q ſe in xpo ſecuti ſunt agilitate p̃itur: Et cũ rubore nouiſſimum locũ tenet &c. cũ de alijs meliora cognoſcens: qcqd de ſua opatione altũ ſenſerat, humiliat dicens cũ ꝓpheta: Exaltatus aũt humiliat9 ſum & cõfuſus. c ¶ Et tunc &c. Et tunc erubeſcẽs qd9 de te aliqñ maiora p̃ſumpſiſti: incipiẽs ad pniam humiliari: & te minoris cognoſcere meriti. Ne nũc incipias quærere qd9 tibi ſeruat in fine: qa hereditas ad quã feſtinat in principio: in nouiſſima benedictione deficiet. d ¶ Tunc erit tibi gloria coram ſi. &c. Quotidie dñs dum cõuiuas ſuos viſitat: & dijudicat: tãta ſpũs ſui humilibus dona p̃ſtat: vt eos cœtus fidelium cũ admiratione glorificet: ſtupẽſcẽ in autoris ſui laudẽ ꝓſiliat dicẽs: Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui deus &c. e ¶ Dicebat autem. Secundũ ordinẽ lr̃æ. Poſtq̃ monuit inuitatos qualiter debeãt accumbere: monet & inuitatorẽ quos debeat inuitare: ne tpalis expenſio bonoꝝ quã facit: cedat in vacuum vel forſitan augmentet pctm̃: ſed ita expẽdat tpalia vt per hæc pateat via ad æterna. f ¶ Et qui. Principi phariſæorũ loquit̃ q forſitã ſupbire poterat: qa tot ad conuiuiũ quaſi ex miſericordia vocauerat vel ſicut ex verbis dñi põt cõcipi. iõ poti9 inuitauerat: vt ab illis iterum inuitaretur: & ſic nulla ſpecialis retributio ſequeretur. g ¶ Nolí vo. Fratres, amicos & diuites al terũtrũ cõuiuia celebrare: nõ quaſi ſcelus interdicit: ſed oſtẽdit non valere ad p̃mia vitæ. Sunt aũt & quẽdã taliũ diuitũ conuiuia: q̃ nõ ſolũ in pñti retributiões: ſed etiã dãnationẽ pcipiũt in futuro. vñ apls: Nõ in comeſtationibus & ebrietatibus. i. in luxurioſis cõuiuijs: q̃ aut collatione oĩm celebrant: aut vicib9 cõtubernalib9 ſolẽt exhiberi: vbi neminẽ pudeat aliqd inhoneſtum facere vel dicere. h ¶ Ne for. q. d. Si intẽdis inuitare vt inuiteris: ibi potes falli ſed ſi diſtribueris pauperibus de mercede, nõ falleris. i ¶ Voca paupe. Qui pauperes vocat, i futuro p̃miũ pcipiet. Qui amicos & fratres & diuites vocat: recæpit mercedem ſuã. Sed ſi hoc ꝓpter deũ facit: in exẽplum filioꝝ iob: ſicut cætera fraternæ dilectiõis officia: ipſe q iuſſit, remunerat. Qui luxurioſos ꝓpter laſciuiã vocat: pœna nõ carebit. k ¶ In reſur. Cũ oẽs reſurrecturi ſint: tñ ſingulariter & quaſi ꝓpria dr̃ reſurrectio iuſtoꝝ: qui in ea ſunt immutandi. l ¶ Hæc cũ audi. Illectus dulcedine auditæ reſurrectionis in laudẽ ei9 ꝓrumpit: & in ea vere beatos fore aſſerit: & ſi nõ bñ intelligat q̃bus meritis ad illam beatitudinẽ poſſit attingi. m ¶ Beatus qui mã. Si qs manducauerit ex hoc pane: viuet in æternum. Si qs incarnatiõis ſacramẽto pfecte incorporatus: diuinus maieſtatis viſione fruí meruerit: hic æterna bñitudine gaudebit. Sed qa multi fideles q̃ſi orãdo pcipiũt dulcedinẽ vero eius veraciter attingere ſaſtidiunt: torpor eoꝝ redarguit: vñ ſequitur:

Homo quidam

NICO. DE LYRA.

a ¶ Cum ínuita. fue. ad nup. nõ dí. in primo loco. Per primum locũ non ſolũ intelligit hic honorabilior ſeſſio in cõuiuijs ſolẽnibus: ſed etiã quælibet electio vel poſtulatio ſeu ꝓmotio ad aliquã dignitatẽ. Et hoc patet ex hoc qd9 ꝓmittit. Dicebat aũt & dinuitatos parabolam. Parabola eſt alterius rei ſignificatiua. Ad

quomodo primo accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum inuitat9 a ¶ Nuprię xp̃i & eccleſiæ coniunctio.

fueris ad nũptias, non diſcumbas a ¶ Quia poteſt contingere. b ¶ gratioſior in uitatori & alijs occultus.

in primo loco: nẽ forte honõratior a ¶ Per gratiã ſuã, te & illum oſtendẽs.

te ſit inuitatus ab eo: & veniens is ¶ Deus qui corda ſingulorum nouit.

qui te & illum vocauit, dicat tibi: ¶ Intellige te minorem.

Da huic & locum: & tunc incipias cũ rubore nouiſſimũ locum tenere. a ¶ Quãto maior es, humilia te in oĩbus.

Sed cũ vocatus fueris, vade, recum a ¶ Ad iudiciũ, vel quotidie augẽdo humilibus gratiã quam aufert ſuperbis.

in nouiſſimo loco: vt cũ venerit a ¶ Ex humilitate te amicũ recognoſcat: q ex ꝓſumptione poſtponebaris.

qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, a ¶ ad maius p̃miũ æternæ glorię: vel, hic: ad maiora dona ſanctiſpũs recipiendum.

ascendẽ ſuperius. Tũc erit tibi gl'ia a ¶ in eadẽ bñitudine, vel in eadẽ fide q̃ſcendõrã ſimul diſcumbẽtibus: † qa oĩs tibus. a ¶ Incaute de meritis alleuat.

b ¶ A deo: & ſi nõ coram hominib9.

qui ſe exãltat, humiliãbitur: & q ſe a ¶ proinde de bñtiq̃s. b ¶ a deo.

humíliat, exãltabitur dicebat autẽ e ei q ſe inuitauerat: Cũ facis prandium aut cœnam, noli vocare ámicos tuos, neq; fratres tuos: neq; cognatos, neq; vicinos, neq; diuitẽs: ne forte & ipſi te reinuitent: & fiat tibi retributio. † Sed cũ facis cõuiuium voca paupes, debiles, cæcos & claudos, & beatus eris: qa nõ habẽt retribuere tibi. Retribuet9 eĩ tibi in resurrectiõe iuſtorũ. Hæc cũ audiſſet quidã de ſimul diſcũbenti bus, dixit illi: Beatus q manducabit panem in regno dei.

f ¶ Et qui. Principi phariſæorũ loquit̃ q forſitã ſupbire poterat: qa tot ad conuiuiũ quaſi ex miſericordia vocauerat vel ſicut ex verbis dñi põt cõcipi. iõ poti9 inuitauerat: vt ab illis iterum inuitaretur: & ſic nulla ſpecialis retributio ſequeretur. g ¶ Nolí vo. Fratres, amicos & diuites al terũtrũ cõuiuia celebrare: nõ quaſi ſcelus interdicit: ſed oſtẽdit non valere ad p̃mia vitæ. Sunt aũt & quẽdã taliũ diuitũ conuiuia: q̃ nõ ſolũ in pñti retributiões: ſed etiã dãnationẽ pcipiũt in futuro. vñ apls: Nõ in comeſtationibus & ebrietatibus. i. in luxurioſis cõuiuijs: q̃ aut collatione oĩm celebrant: aut vicib9 cõtubernalib9 ſolẽt exhiberi: vbi neminẽ pudeat aliqd inhoneſtum facere vel dicere. h ¶ Ne for. q. d. Si intẽdis inuitare vt inuiteris: ibi potes falli ſed ſi diſtribueris pauperibus de mercede, nõ falleris. i ¶ Voca paupe. Qui pauperes vocat, i futuro p̃miũ pcipiet. Qui amicos & fratres & diuites vocat: recæpit mercedem ſuã. Sed ſi hoc ꝓpter deũ facit: in exẽplum filioꝝ iob: ſicut cætera fraternæ dilectiõis officia: ipſe q iuſſit, remunerat. Qui luxurioſos ꝓpter laſciuiã vocat: pœna nõ carebit. k ¶ In reſur. Cũ oẽs reſurrecturi ſint: tñ ſingulariter & quaſi ꝓpria dr̃ reſurrectio iuſtoꝝ: qui in ea ſunt immutandi. l ¶ Hæc cũ audi. Illectus dulcedine auditæ reſurrectionis in laudẽ ei9 ꝓrumpit: & in ea vere beatos fore aſſerit: & ſi nõ bñ intelligat q̃bus meritis ad illam beatitudinẽ poſſit attingi. m ¶ Beatus qui mã. Si qs manducauerit ex hoc pane: viuet in æternum. Si qs incarnatiõis ſacramẽto pfecte incorporatus: diuinus maieſtatis viſione fruí meruerit: hic æterna bñitudine gaudebit. Sed qa multi fideles q̃ſi orãdo pcipiũt dulcedinẽ vero eius veraciter attingere ſaſtidiunt: torpor eoꝝ redarguit: vñ ſequitur:

Homo quidam

NICO. DE LYRA.

a ¶ Cum ínuita. fue. ad nup. nõ dí. in primo loco. Per primum locũ non ſolũ intelligit hic honorabilior ſeſſio in cõuiuijs ſolẽnibus: ſed etiã quælibet electio vel poſtulatio ſeu ꝓmotio ad aliquã dignitatẽ. Et hoc patet ex hoc qd9 ꝓmittit. Dicebat aũt & dinuitatos parabolam. Parabola eſt alterius rei ſignificatiua. Ad dignitates aũ ſe nullus debet ingerere: ſed alios meliores ſe ꝓponere q̃tũ eſt in ſe: alioquin inuitator principalis. ſ. deus a quo eſt oĩs ptãs, deijciet eũ a ſua dignitate ſaltẽ ſpũaliter ſnia dãnationis. Aliqñ etiã deijcit talis pœna tpalis depoſitionis. Si aũt humiliter refugiẽs ſicut faciebãt pres antiqui: vt Gre. & Ambro. & cõfeſſe dignitates aũ ſe nullus debet ingerere: ſed alios meliores ſe ꝓponere q̃tũ eſt in ſe: alioquin inuitator principalis. ſ. deus a quo eſt oĩs ptãs, deijciet eũ a ſua dignitate ſaltẽ ſpũaliter ſnia dãnationis. Aliqñ etiã deijcit talis pœna tpalis depoſitionis. Si aũt humiliter refugiẽs ſicut faciebãt pres antiqui: vt Gre. & Ambro. & cõfeſſe tandẽ ex obedientia ſuſcæperit, & ex charitate fraterna ea bene vſus fuerit: tandẽ cõleſtem gloriam obtinebit, ideo ſubditur. Et erit tibi glo. &c. Cuius ratio ſubditur cum dr̃: b ¶ Quía oĩs qui ſe ex. ꝓpter quod ſe dignitatibus ingerẽdo. c ¶ Humiliabitur. modo p̃dicto. d ¶ Et qui ſe hu. non ſallaciter & ficte: ſm q̃ dicit Eccli xix. d. Eſt q negter ſe humiliat: & interiora eius plena ſunt dolo: ſed q veraciter & ex corde. e ¶ Exaltabit. ſm q̃ ſcribit Prouerb. xxix. d. Humilẽ ſpũ ſuſcipiet gloria. f ¶ Dícebat. Hic oñr arguit phariſæos de cupiditate: qa faciebant conuiuia nõ mouẽ pietate: ſed magis cupiditate intendẽtes ꝓ hoc cõſeq aliquã vtilitatẽ ſeu honorẽ per adiutoriũ illoꝝ: quos vocabãt ad cõuiuia: & hoc eſt qd9 dr̃: Dícebat aũt & ei qui ſe inuit. vt ꝓ refectione corporali rependere ei ſpũalẽ. ſ. documentũ pietatis. Sciẽdũ tñ q licet diligeret verbũ ad ipm: tñ per hoc alios aſſiſtẽtes q erãt in hoc culpabiles, ſatiſfactionẽ. g ¶ Cum facis prã. aut cœ. noli voca. ami. i. ꝓpter amicitiã cõſanguinitatem. h ¶ Neq; fratres tuos. i. ꝓpter cõſanguinitatem. i ¶ Neq; cognatos. i. propter affinitatem. k ¶ Neq; vícinos. ꝓpter miliaritatem. l ¶ Neq; diuites. ꝓpter aliquam vtilitatẽ conſequendã, ideo ſubditur: m ¶ Ne forte & ipſi te rein. te. i. ꝓreinuitatio intelligit cuiuſcũq; boni qa lis recompenſatio. Notandũ tñ q ſi vocat̃ tur prædicti ad conuiuia propter charitatem mutuam nutriẽdam, meritorum eſt. Si autem ad laſciuiam aut gulam exercendam, pctm̃ eſt. Si autẽ propter liberalitatẽ quandam ſeu vrbanitatem, indifferẽs eſt & poteſt bene fieri & male prout ad finem vlteriorem ordinat̃ qui põt eſſe bon9 vel malus. n ¶ Sed cũ facis con. mous ꝓpter. o ¶ Voca pauperes. carẽtes ſenſu. ꝓ ¶ Debiles: carentes conatu. r ¶ Claudos. carẽtes greſſu. q ¶ Cæcos. ꝓriuatos viſus. s ¶ Et beatus eris. quia deus retribuet tibi. Pietas em̃ ad oĩa vtilis eſt. ꝓmiſſionem habẽs vitæ quæ nunc eſt & futuræ. j. Timo. iiij. c. ideo ſubditur: Retribuetur enim tibi in reſurrec. iuſtorum. Sequitur. t ¶ Hæc cum audiſſet quídam. chriſtũ loquentem de reſurrectione: motus verbo chriſti prorupit in hæc verba.

v ¶ Beatus qui manduca. pa. in re. dei. Dicunt̃ aliqui quod per panem, iſte intelligebat beatitudinem veram quæ conſiſtit in viſione & fruitione deitatis chriſti principaliter & humanitatis ſecundarios qui vocat ſe panem vitæ. Ioh. vi. Alii autem dicunt quod iſte erat rudis & carnalis credens quod reſurrectio futura eſſet adhuc tam cibis corporalibus indigentrem: ſicut credũt ſaraceni & iudæi moderni. Et iſtud videtur verius: quia ſtatim chriſtus reſpondens, propoſuit parabolam de his qui propter ſuam ineptitudinem excludendi ſunt a cõuiuio celeſti.

Ac ipſe dixit

a ¶ Homo quídã. Verbũ incarnatũ ſatietatẽ internæ dulcedinis multis ꝓparauit, ſed pauci veniũt: qa multi qui p̃ fidem ei ſubijciũtur: male viuẽdo ei cõtinuo p̃dicunt. b ¶ Cœnã mag. Hoc cõuiuium. a uiij, nõ prandiũ ſed cœna dr̃: qa poſt prãdiũ de quo matth.9 agit: cœna reſtat, poſt cœnã nullũ cõuiuiũ reſtat. de prãdio multi: de cœna nullus ejicitur. c ¶ Et miſ. ſer. ſuũ ho. Hora cœnę, finis ſeli. vñ apls. Nos ſumus in quos fines ſæculorũ deuenerunt. In hoc fine mittit ſeruus. i. ordo p̃dicatorũ ad inuitatos p legẽ & ꝓphetas: vt repulſo faſtidio ad guſtandã cœnam ſe ꝓparent: qa oĩa iam ſunt parata. Chriſto em̃ immolato introitus regni patet. d ¶ Et cœ. &c. Ideo excuſant: qa nemini intercludit regnũ: niſi cuſantis a ſignificatione ſui vitij dum dicit Eo ꝓbare illa. quia probatio ad curioſitatem ſolet pertinere. h ¶ Vxorem du. qa multi non ꝓpter fœcunditatem: ſed ꝓpter deſideria carnis vxores ducunt. iõ per rem ſuſtam carnis voluptas deſignatur: ꝓpter quam ad cœnam dei ſaſtidioſus venire recuſat. ¶ Tria genera hominum a magna cœna videntur excludi. Gentiles ꝓpter immoderatum affectũ tpalium. Iudei dei: & lubrica facilitate prolabẽtes: lenocinia falſi decoris affectãt: intemeratã negligentes pulchritudinẽ veritatis. Itaq; poſt diuitũ ſaſtidia: conſerit ſe dominus ad gentes. Introducit bonos & malos: vt bonos augeat: malorũ affectus in melius muter. Inuitat pauperes ac debiles: cæcos & claudos: oſtendẽs q̃ debilitas corporis nulli excludit a regno: rariuſq; delinquat: cui deſit illecebra peccandi: & citius ad dñm conuertat: qui non haber in mundo vnde dele tatioribus vijs vocat ad anguſtã quæ ducit ad vitã. Mittit ad vias: cos: cũ illos vocat qui tpaliũ rerũ coartat inopia. Mittit ad vias: cum illos vocat qui iam in quodã bonæ volũtatis tramite conſtitui ſunt, nullis cupiditatibus tpaliũ occupati. Mittit ad ſepes: cũ eos vocat: qui culta ab incultis ſecernunt: & incurſus arcẽt beſtiarum. id eſt bona a malis diſtinguũt: & munimẽta fidei aduerſus diaboli tentamenta tentamẽta obtendũt. Cũ de vicis & platæis vocat iudęos ſignifica tur q tenere legẽ ſuburbana ꝓuerſatione nouerãt. Cũ de vijs & ſepibus vocat. agreſtẽ ꝓpm gentiũ ſignificat. k ¶ Factũ eſt. Multos tales ex iudæis ad cœnã tuã collegimus: ſed iſti locũ ꝓuiũ tui nõ ſplent. ſupereſt locus vbi gentiũ numeroſitas ſuſcipiat. vñ ſub ditur. l ¶ Exí in vías & ſe. &c. Nota q̃ in hac ter-

NICO. DE LYRA.

a ¶ At ípe dixit ei: Hõ quídam &c. Hic oñr xp̃s arguit eos de ingratitudine qa iudæi p̃ cæteris gẽtib9 fuerũt iuitati ad bñtudinẽ cœleſtẽ: primo p ꝓpheras. ſcd'o per ipm xp̃m eis p̃dicantẽ in pſona ꝓpria. tertio p apſos. & tñ renuerũt venire p fidem: & iõ vocati ſunt gẽtiles: ſm q̃ dr̃ Act. xiij. b. Vobis oportebat primũ loqui verbum dei. ſed qm̃ repellitis illud & indignos vos iudicatis æternę vitę: ecce ꝓuertimur ad gẽtes. ſic em̃ nobis p̃cepit de9. & hoc eſt qd'd'r nobis pabolice. b ¶ Hõ qdã &c. i. xp̃s venit ad hõ & verus de9. c ¶ Fecit cœ. mag. i. ſtatuit cœleſtẽ bñtudinẽ q̃ vocat cœna: eo q̃ eſt refectio vltima. d ¶ Et voc. mul. qa vult oẽs hoies ſaluos fieri. ſ. Ti. ij. b. e ¶ Et mí. ſer. i. ſeruos: accipiẽdo ſingulare ꝓ plurali. ſicut Exo. viij. f. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcarũ. f ¶ Et cœperũt ſí. oẽs ex. i. ꝓ mala opa ſe retrahere: & accipit hic oẽs ꝓ maiori pte: qa pauci ſaluanť reſpectiue: vt dictũ eſt ca. p̃ce. g ¶ Villam emí &c. Hic notanť ſupbi per dñium villę emptũ: qa ſupbi volunt alijs dñari. h ¶ Iuga boũ. p hoc aũt intelligunť cupidi terrenis nimis intenti, finẽ ſuũ ibi cõſtituentes. i ¶ Vxorẽ duxí. p hoc itelligunť carnales & laſciui. Ad iſta vero tria vitia reducũtur oĩa excludentia a bñtudine cœleſti: ſm q̃ dicit Iohãnes prima canõica. ij. c. Omne qd' eſt in mũdo, aut eſt cõcupiſcẽtia carnis aut concupiſcentia oculorum: aut ſupbia vitę. m ¶ Exí cito &c. qa principes iudæorũ & ſacerdotes & legiſperiti & maiores illi9 populi pp ſua pctã ſunt dimiſſi a deo. Pauperes aũt & ſimplices & publicani illius ppli ſunt vocati: vt patet in apſis & in pluribus alijs ex decurſu euãgelij. n ¶ Et adhuc locus &c. qa non ſolũ de iudæis: ſed ẽt de gẽtibus ꝓ diuerſas pres orbis multi ſunt vocati ad fidẽ & ad gloriã: vt p̃dictum eſt: & hoc notať cum dr̃: o ¶ Exí invi. &c. i. extra iudæa diſcurrẽdo ad ppſm gẽilem: ſicut fecerũt apſi vt p̃dictum eſt. p ¶ Dico aũt vo. &c. Nõ eſt intelligendũ p hoc q̃ nullus de iudęis ſit ſaluatus: ſed qa pauci cõparatiue: Sicut cõi mõ loq̃ndi dr̃: Nemo eſt in eccl'ia

vel in foro

b ¶ Hõ qdã ſ. &c. Hõ xp̃s fecit magnũ Moralit. cõuiuiũ: qñ inſtituit euchariſtię ſacramẽtũ. d ¶ Et vo. mul. Nã oẽs catholici ad hoc gñaliter ſunt vocati: ſed illi vocati ſunt ſpaliter quibus deus dat ſpãlia dona quaſi ex ſpãli amicitia: vtpote donũ corpalis decẽtię: vel donũ tpalis abũdãtię: vel mũdialis excellẽtię: q̃bꝰ debẽt ad bonũ vti: vt ſint ad dictũ cõuiuiũ ſpãliter ꝓparati. e ¶ Et miſit ſeruũ ſuũ &c. i. ꝓdicatorẽ euãgelicũ. f ¶ Et cœperunt ſimul oẽs excuſare. Excuſatio iſta eſt indiſpoſitio volũtaria: qa corpore decẽtes freq̃nter ex hoc cadũt in luxuriã: diuites in auariciã: excellẽtes in ſupbiã primi ſignificanť p vxorẽ ducẽtes. ſcd'i p iuga boũ emẽtes. tertij p villã emptã vẽdẽtes. & oẽs iſti ad cœnã dñicã ſunt iepti. k ¶ Tũc ſtratus pater familias. ſ. ꝓptores ſuę cœnę. l ¶ Díxit ſeruo ſuo. id eſt p̃dicatori euangelico. m ¶ Exí cito in pla. &c. pau. &c. Per pauperes itelligunť vere humiles qui ſunt pauperes ſpũ: vt expo- Mat. 5. a. nit Augu. Bti pauperes ſpũ. i. non hñtes inflantem ſpm. Per debiles, nihil ſibi virtutis attribuentes. Per cæcos, viſum ab illicitis reprimentes. Per claudos, defectus proprios conſiderantes. Oẽs iſti ſunt ad cœnam dominicam introducendi. n ¶ Et adhuc locus eſt &c. Hoc dicitur eo ꝓ eccleſia plures recipere ſemper eſt parata.

a ¶ Ego ſum panis viuus q de cœlo deſcẽdit. bít pánem in regno dei. At ípe dixit ei: Hõmo quídam fecit cœnam magnam: & vocauit multos: Et mísit ſeruũ ſuũ hora cœnæ dícere ínuitatis vt venírent: qa íã parata ſunt a ¶ qui venire noluerunt.

omnía. Et cœperunt ſíl' oẽs excuſare. a ¶ Magno labore acquiſiui: vel precio fidei quam in deo habeo, hæc recepi.

re. Primus dixit ei: Villam emi, & a ¶ ab interna contẽplatione. b ¶ totũ ſtudiũ neceſſe habeo exíre & vídere illam: ad eã applicare. a ¶ ora, ꝓ me qa pctõr ſum.

Rogo te hábe me excuſatum. Et al ter dixit: Iuga boum emi quíq, & eo probare illa: Rogo te habe me a ¶ Coniugium nõ reprehendit: ſed integritas ad maiorem honorem vocatur.

excuſatum. Et alius dixit: Vxórem i duxí: & ídeo non poſſum venire. Et reuerſus ſeruus nunciauit hæc domíno ſuo. Et tunc íratus pater fa milias, dixit ſeruo ſuo. Exí cito in plateas & vícos ciuitatis: & páupes a ¶ qui in paupertate ſuperbiunt.

a ¶ qui ſuo iudicio apud ſe firmi ſunt. b ¶ q lumen ingenij non habent. c ¶ qui rectos greſſus non habent in opere.

res ac débiles & cécos & cláudos in troduc huc. Et ait ſeruus: Domine factum eſt vt ímperaſti, & adhuc lo cus eſt. Et ait domín9 ſeruo: Exí in vías & ſepes: & compelle ítrare: vt impleatur domus mea. Dico autẽ vobis: q̃ nemo vírorũ illorum qui inexpleti non remanebit. ¶ excuſantium.

a ¶ ordo prædicatorum.

numero prædeſtinatorũ fidelitiũ: q numer9

vocati ſunt, guſtábit cœnam meã. a ¶ & ſi per ſeram pœnitentiam aliquando intrare quærant. vnde dicitur fatuis virginibus: Amẽ dico vobis: neſcio vos: nemo ergo vocatus excuſet ſe.

Si qs venit

hac tertia inuitatione non dr̃ inuita, sed cõpelle intrare. Quis enim huius mũdi aduersitatibus fractꝰ, ad dei amorẽ redeunt: atq; a præsentis vitæ desideriꝭ corrigunt: illi nõ nisi cõpulsi intrãt. Quidã vocant & cõtẽnũt: q donũ intellectus accipiũt: sed ope nõ impletũ. Quidã vocant & veniũt, q accæptã intelligentiã ope adimplẽt. ¶ Notãdũ ꝙ sicut pctores fuerũt q venire noluerũt ita pctores sunt q veniũt: sed supbi pctores resipuunt: humiles eligunt.

a ¶ Ibãt aũt tur. &c. Turbæ q̃ sequunt iesum iter facientẽ in hierm: signãt eos q ad cœnã inuitati vel cõpulsi veniunt, & tota intentione iesum imitant̃ pcedentẽ ad eternæ pacis visionẽ. Hos ergo instruit q̃ since ro amore patriã illam debeant appetere: & pro ea carnalis pietatis affectibus renũciare. b ¶ Si q̃s venit &c. Simul & odisse & diligere possumus: Vt & cognatione cõiũ

Odisse & ctos, ex diuino pcepto diligamus: & quos diligere si aduersarios in via dei patimur: odiendo & mul̃ post fugiendo nesciamus. Et vt hoc odiũ nõ de fumus. affectione, sed de charitate videatur proce dere, addit: c ¶ Adhuc aũt: & animã suã. Tunc bñ animã odimus: cũ eius carnalib̃ desideriꝭ non acqescimus sed reluctamur & frãgimus. Hoc odiũ qualiẽ exhiberi debeat, subdit: d ¶ Et q non baiulat. cru. suã. Crux duobus modis baiulat. cum vel pabstinentiã caro afficit: Vel per compassionẽ pximi affligit animus. Et qui non baiul. &c. Ita debetis odisse: crucẽ baiulare: venire post me: qa ita consummabitur ædificiũ per quod venit ad regnũ. e ¶ Et ve. post me. Aliqs emẽ carnem lacerat ꝓ inani gl̃ia: vel pximo carnaliter cõpatit: vt culpæ faueat: hic crucem ferre vr̃. sed deum non sequ tur. f ¶ Quis enim ex vo. Postcæ dñs sequẽtibus se in hierm dedit sublimia præcepta de contemptu mundi: & de abiectione corporis: supponit præceptum de perseueran tia: ad quam necessaria est cũ humilitate patientia. Et hoc ꝙ simile ædificãtis. g ¶ Turrim ædificare &c. Quia sublimia præcepta dedit: ædificandæ sublimitatis compa rationem subiungit. h ¶ Computat. Ille cõputat sumptus, qui discernit esse erogandum temporalem pecuniam: & cor auertẽdum a cupiditatibus mundi: & animã præparandam contra aduersa mundi. i ¶ Omnes qui vi. Sicut ait apl̃s: Facti sumus spectaculũ mundo, angelis & hominibus. Et in omni quod agimus, cõsiderare occultos aduersarios debemus: qui nostris operibus insidiantur: & nisi contra eos vigilem⁹, patimur irrisores, quos habemus ad malum suasores. k ¶ Aut quis rex. Post similitudinem de turre ædificanda, supponit similitudinem maioris rei: de rege pugnaturo. In quo ostenditur: per implet̃onem præcedentium mãdatorum nullum ad gloriam posse pertingere: nisi fœueri iudicis sniã tẽperetur per misericordiã. In conspectu eñ dei omnis hõ imperfectus. Ergo sicut in superiori ꝓmeditatio erat necessaria, ad cauendum inimicis derisionẽ patet ꝙ ista ꝓ rabola & præcedens vad ad ista intentionem, sic est & ad impetrandam iudicis misericordiã. l ¶ Sí possit. Quasi cum decem milib⁹ occurrit deo: qui offert opera decem mandatorũ quæ exterius gessit: Sed deus quasi cũ duplicato numero contraeunit. cũ vix illũ pr̃eparatũ in solo ope, discutit simul de ope & cogitatione. Et iõ dum adhuc longe est, per dilationẽ iudicꝫ: nos fragilitatis nr̃æ insufficientiam attendentes: ad impetrãdã fœueri iudicis pacẽ debemus ꝓmittere legationẽ lachrymar̃: bonorum operũ: piorum affectuum. m ¶ Sic ergo &c. Infert a ꝓmissis silitudinibus: Qñ q̃dẽ nõ bñ põt ędificare q nõ cõputat sumptus:

NICO. DE LYRA.

nec secure

✻ vel in foro qñ sunt ibi pauci. a ¶ Ibant autẽ. Posita consutatione impœnitentiũ. hic ꝓr̃ ponit institutio sequentium christũ. & primo simpliciverbo. scdo parabolico, ibi: Quis em ex vo. &c. Circa primum dicitur: b ¶ Si quis venit ad me. i. vult venire per fidem credendo: fidẽ credẽdo: sicut sunt scr̃ares: vel statũ pfectionis assumendo: cuiusmodi sunt religiosi. c ¶ Et non odit pa. su. Hic accipit odium large, inquantũ ꝓpter turbationẽ parentũ & amicoꝝ, nõ dimittit venire ad fidẽ catholicã: sicut pater de sancto christanto & multis alijs: Vel de sęculo ad religionem. d ¶ Adhuc aũt & animam suã. i. vitã corporalẽ eã cõtẽnendo propter deũ paratus vitã suam exponere ꝓ fide: cassu necessitatis occurrente. e ¶ Nõ potest meus esse discí. Discipulatꝰ aũt christi dupliciter põt intelligi. Vno mõ generaliter ꝓ ẽm statũ cõem fidelitũ: & ad hoc sufficit fides & les cũ obseruatiõe mandatorũ. Alio mõ cũ ꝓ hoc per obseruantiã cõsiliorꝫ. In vtroq; m statu requirit̃ repressio concupiscentiarum carnaliũ. magis tñ in sęcʼo mõ discipulatus ꝙ primo, iõ sequitur: f ¶ Et qui nõ baiulat cru. su. per carnis macerationem & cõpuiscentiarum repressionem. g ¶ Quis ex vo. Ostendit hic ꝓr̃ duas parabolas ad suum propositum de aggressu status pfectionis: qui consistit in obseruantia cõsiliorum. Et primo ostendit̃ quid requirit̃ in tali aggressu. secʼo qd in debito vsu, ibi: Bonũ est sal. Circa primũ dr̃: Quis eñ ex vobis volẽs turr. ædificare. i. aggredi perfectionem euangelicã: h ¶ Nõne prius sedens. id est q etarius a tumultu passionum deliberans. i ¶ Cõputat sumptus. i. consideret si habeat illud quod ad hoc requiritur: q̃ est promptitudo ad relinquendum omnia propter deum: vt patebit postea. k ¶ Ne posquam posu. fun. quod consistit in obseruantia mandatorũ. l ¶ Et non potuerit perficere. i. perfi. qa non habet promptitudinẽ animi ad relinquendũ oia: qđ est primum in statu pfectionis acquirendæ. Talis fuit ille iuenis de quo dr̃ Mat. xix. c. qui obseruarat mandata: cui dicit xp̃s: Si vis perfectus esse: vade & vende oia quę habes & da pauperibus. Et sequitur ibidem ꝙ abijt tristis eo ꝙ multas habebat possessiões quarum amore fuit impeditus a statu perfectionis. ideo non habuit sumptus ad perficiendam turrim cui⁹ posuerat fundamẽtũ. m ¶ Aut quis rex. Hic põitur sęcda parabola ad idẽ dr̃: Quis rex iturus committere bellũ. Hic accipitur rex, quicũq; vult aggredi sectionis statum: qa debet bene regere operationes & cogitationes suas: & habet committere bellũ: ad rapiendum sibi cœlestem gnum: ẽm ꝙ dr̃ Mat. xj. b. Regnum cœlo. vim patit: & violẽti rapiunt illud. n ¶ Si posse. cum de. mil. &c. s. cum obseruantia cem mandatorũ: Sed qa non sufficit ad fectionis statũ acqrendũ: vt prędictum est qa rex cœlestis. o ¶ Cũ vigin. milib. venit. qa duplam obseruantiam exigit ab eo. s. mandatoꝝ & consiliorum iõ subdit: p ¶ Rogat ea quæ pa. sunt. assentiendo gi cœlesti in obseruantia consiliorꝫ: sicut pit ab euãgelica pauptate. iõ concludit: q ¶ Sic ergo omnis &c. Ex hac conclu

✻ b ¶ Si quis venit ad me &c. Grego. Homeſ. xxxv. Quasi per odium diligitur, qui carnaliter sapiens dũ praua nobis ingerit, non auditur. Et sic odiendi sunt, nõ solum domestici: sed etiam animæ propria, dum pars sensibilis nobis ingerit inhonesta. c ¶ Et qui non ha. &c. Chryſ. Non vt trabem super humeros apponamus, sed vt semper xp̃i mortem præ oculis habeamus. g ¶ Quis enim ex vo. &c. Turris hæc, est ecclesia: q̃ Cant. iiij. b. dr̃ turris davitica quam ædificant boni doctores & prædicatores. Sumptus aut huius ædificationis, sunt scripturarũ sanctarum intelligentia: & exemplaris vitæ: quibus carentes sunt ad hoc ædificium imponentes. m ¶ Aut quis rex itu. &c. Rex veniens contra nos cum. xx. milibus: est dñs noster iesus christus veniens ad iudicium cum angelis & potestatibus: cuius potestati resistere nõ valemus: & ideo dicit huc est longe: mittam⁹ ad eũ legationẽ lachrymar̃: & bonorum operũ: sicut sal. est cõdimentũ ciboꝝ. b ¶ Si aũt sal euanuerit. i. discretio

✻ rum vt eum

nec secure põt occurrere q non ꝓmittit legationẽ: ergo nec meʼpotest esse discipulus q non renũciat oibus. Hac igit conclusiõe ostẽditur ꝙ ędificare turrim: facere pacẽ cũ fortiore: nihil aliud est ꝙ eẽ discipulũ xp̃i. Præparare vero sumptꝰ vel mittere legationẽ ad faciendã pacẽ: nihil aliud est ꝙ renunciare oibus q̃ possidemus. Hoc

Renũcia tũ distat inter renũciare oibus & relinquereoibus, re oia: qa renũciare cõuenit oibus q ita licireliquẽ te vtunt oibus mũdanis quæ possident vt omnia ĩ mente tẽdant ad æterna. Relinq̃re est tm dẽstruere. mõ perfectoꝝ: q oia tpalia posponunt & solis æternis inhiant. a ¶ Bonũ est sal. Vere qui vult meus eẽ discipulus: oportet vt renuncíet oibus: quia ita erit bonũ sal. i. dignus constitui in numero apl̃oꝝ ad cõdiẽda corda auditorũ spũali sapia. Si aũt cõdimento veritatis semel illuminatus iterum ꝙ amorẽ tpalis ad apostasiã redierit: quo alio doctore corrigetur: qui dulcedinem sapientiæ quã gustauit: vel aduersis territus vel, psperis illectus abiecit. b ¶ Neq; in terram. Sal sterilẽ facit terrã. Vñ ira victorum destructas vrbes sale seminabat: ne in eis germen oriretur. Ita apostoli destructo peccati regno, germen vitiorum cõpescũt. Sal cibos cõdit: carnes siccat. Predicatio a vermibus & putredine vitiorum illæsam seruat suo creatori humanam naturam. Sí aũt sal eua. &c. i. si apli per quos alq̃ cõdiẽdi sunt, prosperis vel aduersis cesserint per quos eris error auferetur: cum eos deus elegit tollere alijs: Neq; inter. neq; in sterq. neq; excolere valet: sed ejcitur. Vñ vilis exhortatio subditur: Qui habet aures audiendi audiat.

Ca. XV.

Rant autem &c. Quia non solum iustꝰ ꝓ inertia peccare: sed & pctor per solertiã põt resipiscere: post electionẽ infatuati sa lis, cohors pœnitẽtiũ intus adescendũ recæpti sunt: Vñ dedignantes cõpassionẽ fed dedignationẽ habet: Sed quia ægri erãt: itaq; se esse ægros nescirẽt: quatenʼqđ agnoscerent: cœlestis medicus paradisi sectionis statum: qa debet bene regere operationes & cogitationes suas: & habet committere bellũ: ad rapiendum sibi cœlestem gnum: ẽm ꝙ dr̃ Mat. xj. b. Regnum cœlo. vim patit: & violẽti rapiunt illud. n ¶ Si posse. cum de. mil. &c. s. cum obseruantia cem mandatorũ: Sed qa non sufficit ad fectionis statũ acqrendũ: vt prędictum est qa rex cœlestis. o ¶ Cũ vigin. milib. venit. qa duplam obseruantiam exigit ab eo. s. mandatoꝝ & consiliorum iõ subdit: p ¶ Rogat ea quæ pa. sunt. assentiendo gi cœlesti in obseruantia consiliorꝫ: sicut pit ab euãgelica pauptate. iõ concludit: q ¶ Sic ergo omnis &c. Ex hac conclusiõe patet ꝙ ista ꝓ rabola & præcedens vad ad ista intentionem, sic est & ad impetrandam iudicis misericordiã. l ¶ Si possit. Quasi cum decem milib⁹ occurrit deo: qui offert opera decem mandatorũ quę exterius gessit: Sed deus quasi cũ duplicato numero contraeunit. cũ vix illũ pr̃eparatũ in solo ope, discutit simul de ope & cogitatione. Et iõ dum adhuc longe est, per dilationẽ iudicꝫ: nos fragilitatis nr̃æ insufficientiam attendentes: ad impetrãdã fœueri iudicis pacẽ debemus ꝓmittere legationẽ lachrymar̃: bonorum operũ: piorum affectuum. m ¶ Sic ergo &c. Infert a ꝓmissis silitudinibus: Qñ q̃dẽ nõ bñ põt ędificare q nõ cõputat sumptus:

NICO. DE LYRA

ga gaudiũ

✻ a ¶ Bonũ est sal. Oñso qd regrit in pfectionis aggressu: hic oñr oñdit qd regrit in eius debito vsu. s. discretio quæ regritur in oibus opibus bonis: ẽm ꝙ dicit ap̃s ad Rom. xij. a. Rõabile obsequiũ vr̃m. & hoc est qđ dr̃. Bonũ est sal. i. discretio: q est odimentũ ciboꝝ. b ¶ Si aũt sal eua. i. discretio

vobis qui non renunciat oibus q̃ possidet, non põt meus esse discipulus: Bonũ est sal. † Si aũt sal quo a ¶ qs medicabit incãtatori pcusso a serpẽte. b ꝙ euanuerit, in quo condiet? Neq; i a ¶ quam suo iniectu germinare prohiber. b ¶ agriculturæ ꝓfuturo: qa licet viuacibus glebis imixtũ: nõ fœtare semia frugũ: sed extinguere semina soleꝫ. ¶ qđ nõ sinit fœcunterram neq; in sterqliniũ vtile est, dare. a ¶ ab vnitate eccleliæ fecernendus. b ¶ quibus verbum dei percipere possit. sed forãs mittetur. Qui habet aũd a ¶ obediendo & faciendo quod didicit.

res audiendi aũdiat. Ca. XV.

c Rant autem appropin a ¶ qui publica vectigalia exigũt vel cõducunt: & qui lucra sæculi per negocia sectantur.

quantes ei publicani & peccatores vt audirent illum. † Et b a ¶ Dupl̃ errant: qa & se iustos putant cum sint superbi: & illos reos cum iã pœniteant.

murmurabant pharisæi & scribæ, a ¶ q. d. cõtrarius est legi quę hoc prohibet. dicentes: qũa hic peccatores recipit & manducat cum illis. Et ait h ad illos parabolam istam, dicens: d † Quis ex vobis homo qui ha i e bet centum oues: & si perdiderit k a ¶ Dues pastor cuius nos oẽs cẽtesima portio sum⁹. b ¶ angelicã naturã in summa bti f vnam ex illis, nõne dimittit nõna l tudine existẽtẽ: quasi reliqt: dũ seipm exinaniuit. a ¶ i. in cœlo: qđ desertum est ab homine peccante. b ¶ dũ per pdicationẽ vocat.

gintanouem in deserto & vadit adm a ¶ inuenit dum conuertitur aliquis.

illam quæ perierat donec inueniat illam? Et cum inuenerit eam: imponit in humeros suos gaudens: h & veniens domũ conuocat amicos

discreto defuerit. c ¶ In quo condiet̃r. qa opus bonũ de genere inspidũ est & inutile, si careat discretione. d ¶ Sed foras mittetur. hoc est a pfectione cadet. vñ & in collationibus patrũ collatiõe secunda moysi abbatis declarat̃ per rõnes & exempla: ꝙ illi qui cecidẽrunt a statu pfectionis: hoc fuit cõiter, ꝓpter defectũ discretiõis.

✻ rũ vt eũ placare possimus. a ¶ Bonum est sal. i. discretio: quę condit opera nostra. b ¶ Si aũt sal. &c. i. si discretio ab operibꝰ nostris bonis de genere defuerit: non erunt deo accæpta. In cuius figura, sal in omni sacrificio ponebatur.

¶ In capit. xiiij. vbi dicitur in postil. Sicut credunt saraceni & iudæi moderni.

ADDITIO. I.

Ex traditionibus iudæoꝝ thalmudicis & alijs apud eos autenticis nullo mõ habetur ꝙ in futuro sæculo hoies cibis corpalibus indigẽt. & iõ si forte sint aliq moderni q̃ hoc credãt: hoc cõtingit ex fatuitate eorum. vñ apud pcipuos doctores eoꝝ: & ẽm thalmudicas traditiões, put hr̃ in lib. cathedrũ ca. vlt. in futuro sęlo nõ est cib⁹ nec potus: nec vsus venereoꝝ: sed iusti ibidẽ in capitibus coronati delectant̃ invisiõe diuinę habitatiõis. Qđ si recte intelligeret, bñ adapparet fruitiõi diuinę: in qua sẽti cũ aureolis fruunt̃ visione xp̃i: in quo est vera habitatio diuina. vñ magis redarguẽdi sunt ꝙ nõ recæperũt doctrinã xp̃i: q̃ traditionibꝰ eorum bñ intellectis maxime consonat.

¶ In eo. ca. vbi dicit in postil. luga boum emi quinq; &c.

ADDITIO. II.

Proprius videtur hæc parabola per Augu. exponi in lib. de verbis dñi vbi qđ dr̃: Villã emi. applicat ad supbiã, put post. dicit. Vbi aũt dr̃: Quinq; iuga boũ ad quinq; sensus carnis, q̃ geminati sunt, put ipse declarat. vbi notabiliter exponit illa verba excusationis. s. Et eo probare illa. Non em dixit eo pascere illa: quia ad necessitatẽ naturalem bonũ est vti sensibus: non aũt ead curiositatem & superfluitatẽ. Quod aũt sequit: Vxorẽ duxi. exponit ex carnalitate: in quo etiam postil. concordat. Ca. XV. De pœnitẽtia.

Rant aũt ap. Superꝰ descripta est peccatiũ monitio ad pniam hic ꝓr̃ describitur eoꝝ conuersio ad iustitiã. & primo in gñali. secʼo in spali: capꝫ. xix. Pria in tres: qa primo oñdit ꝙ peccatores redeũtes sunt benigne recipiẽdi. secʼo caute nutriendi. c. xvij. tertio deuote instruẽdi: capꝫ. xvij. Prima in duas: qa primo describit pctorũ recæptio benigna. secʼo docet eorũ satisfactio condigna: ca. se. Circa primũ ostendit conuersio pctoꝝ, cum dr̃: e ¶ Erant autẽ appropin. ei publica. & pecca. &c. ex ꝓposito emendatiõis vitæ. f ¶ Vt audirent il. parati ei obedire. secʼo subdit iniusta murmuratio malignantium, cum dicitur. g ¶ Et murmu. pha. &c. quia hic pec. re. &c. Notantes xp̃m de mala vita: eo ꝙ talibus amicabilem se præbebat. & sequitur christi mãsio, cum dicitur. h ¶ Ait ad il. In mãsione ostendit ꝙ pctores redeuntes sunt dulciter recipiẽdi. & ad hoc inducuntur tres parabolæ. secʼa incipit ibi: Aut q̃ mulier tertia ibi: Hõ quidã habuit duos filios. i ¶ Quis ex vob. hõ &c. Hic ponitur prima parabola de oue perdita & humeris pastoris cum gaudio reportata. Et patet sententia ex dictis Mat. xviij. capꝫ.

✻ Aut quæ mulier.

Moraliter. e ¶ Erãt aũt ap. ei pub. &c. Sequitur: i ¶ Quis ex vobis hõ qui ha. centũ oues. Per hoiem centũ oues habẽtẽ, significatur præsidens monasterio centũ religiosos habẽti in claustro. Quod desertum dr̃: eo ꝙ asperitas vitæ ibi fernat. Per numerum ẽt centenariũ intelligit̃ q libet alius numerus claustral̃i. nã in nouo & veteri testamẽto frequẽter ponit̃ determinatus numer⁹ ꝓ indeterminato. k ¶ Et si perdi. vnam. per apostasiam. l ¶ Nõne di. nonagintanouem in deser. i. in obseruatione claustrali vbi sunt in tuto. m ¶ Et vadit ad illam quæ perierat. vt ad bonum reducat. & gaudet non de illius errore: sed de bona reductione.

Moralit. Mar. 9. g

Mat. 5. b.

† Mat. 9. b.

† 50. di. c. quia sanctas 26. q. 7. c. pœnitẽtem.

Diuisio.

D

¶ Quinta pars.

✻ Qz super

E Ꝙ qa gaudiū eius est vita nr̄a. a ¶ Dico vobis. In nonagintanouē, mat.9.b
iustoꝝ numerus intelligit: in vna oue, pctōꝝ. vñ alibi: Non veni
vo. iu. sed pec. Dicit ergo: Maius gaudiū erit in cœ. sup vno pecca.
pœ. agē. q̄ su. no. no. in. q nō in. p. Quia vt quotidie experimur: q
illicita nō ꝓmiserūt: in rebus licitis sæpe sibi vsum p̄bent: ad cœle
stia anxie nō anhelant. Et qa securi sunt: ad
bona agēda pigri remanēt. Econtra autem
pctōr plærūq; tacit. Maius ergo gaudiū de
eo cp̄ de stante iusto: vt dux in prelio, plus
eū militē diligit, q̄ post fugam reuersus ho
stem fortiter p̄mit: cp̄ eum qui nunq̄ fugit
nec vnq̄ fortiter egit. Sed & sunt q̄dā iusti
de quibus tm̄ gaudiū est, vt eis nullus pœ
nitens p̄poni possit: qui & si non sint sibi
malo: consc̄n: tm̄ licita resp̄uūt: in oibus se
humiliant. Quātū ergo gaudiū est si humi
liter plangit iustus: cū gaudiū sit: si q̄ ma
le gessit, plangit iniustus? b ¶ Gaudium
erit. Angeli: quia rōnales gaudent de recō
ciliato sibi hoie: q̄ incendit nos ad probi
tatem: vt agamus q̄ illis gratū sit: quorū
& affectare patrociniū: & offensam timere
debemus. c ¶ Qz̄ super nonag. &c. Si in
nonagintanouē iustis qui non errauerunt
nec indigent pnia, angeli intelligunt mai?
videtur ipios iustificare cp̄ iustos creare &
conseruare: qa & si vtrūq; æqualis potētię:
hoc maioris misericordiæ & maioris gau
dij. d ¶ Aut quæ mu. Mulier. i. dei sapien
tia. x. drachmas habuit: cum hoies & ange
los ad imaginē suam creauit. Sed vnā per
didit: cum hō a similitudine creatoris recef
sit. Sed dei sapia lucernam ad quærendum
accēdit: cum in carne apparuit: qa lucerna
est lux in testa. i. verbū in carne: Quod vbi
inter hoies claruit: domū euertit: quia con
scientias hoim de reatu suo perturbauit. &
sic drachma reperitur: dum in hoie filiū du
conditoris reparatur. e ¶ Habēs dra. &c.
F Angelorū & hoim̄ natura, quam ad æter
nitatem dn̄s consistere voluit: ad suā siftiā
dinem creauit. Decē ergo drachmas mulier
habuit: cū nouem ordinib⁹ angelo: addi
tus est hō vt compleretur decimus electoꝝ
numerus. Qui nec post culpā a creatore pe
rijt: quia eum sapientia dei per carnē mira
culis coruscans ex lumine testæ reparauit.
f ¶ Conuocat ami. Amicæ & vicinæ sup
næ ptātes: quæ tanto deo iuxta sunt, quanto eum vicinius contemplanť. Quasvocat
dum per exhibitionem gratiæ hoibus im
pensæ ad amorem sui vehementius accen
Triū pa- dit. ¶ Tres parabolæ non ociose proponū
rabolarū tur. ouis: drachmæ: filij vt triplici remedio
ratio. Prouocati: vulnera no
stra curemus. Christus pastor ouē reuehit: cū peccata in suo cor
pore suscæpit. Mulier. i. ecclesia quasi mater drachmā requirit &
suffragatur. Deus pater reconciliatū recipit & vestit. Eadem diuini
operis mia: sed diuersa pro meritis nostris gratia. Ouis a pastore la
psa reuocatur: drachma quę perierat, inuenitur: filius ad patrē pro
prijs vestigijs redit & a patre honoratur: Ouis sumus: petamus pa
scua. drachma sumus: habeam⁹ precium filij sumus: festinemus ad
patrem. g ¶ Homo quidam. Duabus præmissis parabolis: quā
tum ipse cū angelis gaudeat de pœnitentiū salute, insinuat: In hac
tertia non solū gaudium ostendit: sed ēt murmur inuidentiū repre
hendit. ¶ Homo iste deus p̄: habuit duos filios: qa auctor & cre
ator est duarū stirpiū humani generis. i. iudæorū & gentiliū. Maior
filius, qui in cultu vnius dei permansit. Minor, qui vsq; ad colēda
idola deum deseruit. Substantia est omne q̄d viuimus, sapimus,
cogitamus, loquimur. Hæc deus dedit æque oibus. vñ: Erat lux? a
Iohā. 1. a. quæ illu. oēm &c. Huius ergo substantiæ portionē minor filij pe
tit dari cū hō rōnalis suo sensu delectať: p liberū arbitriū se rege
re & a dn̄o creatoris q̄ fluit exire. h ¶ Et dixit ad. Sicut deus non
habet aliū a quo formetur: a quo regatur: sic iste vult sua ptāte vti
vt nullo formante, nullo regente viuat. i ¶ Pater: da. Dimidiū
patrimoniū petentibus dat: nec est culpa p̄ris q̄ dat adolescētiori.
Nulla in regno dei infirma ętas: nec fides grauatur annis: nisi ipse
certe se iudicauerit inidoneum qui posc̄it. Si iste nō recessisset a pa
tre, impedimentum nesciisset ætatis: sed peregre profectus, merito
patrimonium & vicinos, dicens illis: Congratu
lamini mihi: qa inueni oem meā
a quæ perierat. Dicovobis q̄ ita gau
¶ vel coram angelis dei.
dium erit in cœlo super vno pecca
¶ Pœnitentiam agere, est & perperrata mala
plangere: & plangenda non perpetrare.
c tore pœnitentiam agente: q̄ super
nonagintanouem iustis qui nō in
d digent pœnitētia. Aut quæ mulier b
a ¶ drachma est nummus certæ quantitatis
habens imaginem regis.
e hñs drāchmas decem si perdiderit e
drachmam vnā: nonne accendit lu d
cernā & euertit domū & quærit dili
genter donec inueniat eā? Et cū in f
f uenerit conuocat amicas & vicinas
dicēs: Congratulamini mihi: quia
inueni drachmā quā p̄dideram. Ita
dico vobis: gaudiū erit corā ange
lis dei super vno peccatore pœni
a ¶ Hæc parabola de iudæo & gentili. Gene
raliter autem de pœnitente & iusto: vel qui
sibi iustus accipi potest.
g tentiā agente. Ait autem: Hōmo q g
h dā habuit duos filios: & dixit ado h
i lescentior ex illis patri: Pater da k
mihi portionem substātiæ quæ me
k contingit. Et diuisit illis substan l
l tiam. Et nō post multos dies, cōgre
gatis oibus adolescētior filius perm
¶ vsq; ad obliuionem dei.
egre, p̄fectus est in regionē lōgin
a ¶ Luxuria consu
quam: & ibi dissipauit substantiam n
mit omnia bona naturæ.
suam viuendo luxuriose. Et postq̄ o

¶ Et diuisit. Fidelibus suæ gratiæ p̄fectio C
q̄a deo recederet? Qui a deo recedit, exul est patrię ciuis mundi. Re
gio longiqua, est vmbra mortis. a ¶ Et ipse cœpit egc. ga nihil
satis est prodigæ voluptati: qa voluptas semper habet famē sui.
Merito ergo eger: qui thesauros sapiæ, diuitiarūq; cœlestiū altitu
dinē reliq. b ¶ Vni ciuium. Vnus ciuiū
ille est q̄ cōcupiscentijs terrenis merito pra
uitatis suæ ꝓpositus, princeps mundi voca
tur. Qui in villā mittit: quia cupiditati mū
dialis substantiæ subiugat. Porcos pascit:
cum ea quibus immūdi spūs gaudent ope
ratur. c ¶ Vt pasceret por. Porcus immū
dum aial q̄d̄ sordibus delectať. sic diabol⁹
qui in idolis, eruore pecudū pascit & mor
te ipsius hois. Misit ergo in villam. i. suum
fecit famulum: vt pasceret porcos, i. molās
ei animam suam. d ¶ Et cupiebat & c. Ci
bus dæmonū est ebrietas, fornicatio & hu
iusmodi: quæ blāda sunt & ad sui vsum p
uocant. Nec̄ alia cura est luxuriosis: nisi vt
ventrem suum impleant: quorum deus vē
ter est. Sed eis non potest saturari: quia vo
luptas semper habet famem sui. Vñ filiquæ
cibus dæmonum: sunt carmina poetarū &
doctrinæ sæculares sterili suauitate resonā
tes: quæ cum delectēt: in eis nihil est quod
ad vitam pertineat: sed est sonitus & strepi
tus verborum: nulla refectio: vbi studiosi
eorum fame veritatis & virtutum pereāt.
e ¶ Et, ideo: nemo illi da, qui aliq̄d̄ solidū
& rectum q̄rebat. Vnde iste iam ab eis quę
forinsecus illiciunt & seducunt: in conscię
tiæ interiora reducere, faciens intentionem
suā dicit: Quanti mercēnarij &c. Nemo
illi dabat &c. quia diabolus cum aliquem
suum facit: vltra ad vitiorum abundantiā
nō ꝓcurat: scięs esse iā mortuū. f ¶ Quā
g cam illi: Pater, peccaui in cœlū & C
coram te: & iā non sum dignus vo
h cari filius tuus: fac me sicut vnum
a ¶ sicut deliberauit ita implet.
de mercennariis tuis. Et surgens
a ¶ in ecclesia constituť? vbi iā p̄ctōrum fru
i venit ad patrem suum. Cūm aūt adq
ctuosa possit esse ꝓfessio. a ¶ añ oculos hr̄i
non nisi qui diligunť dici solent: impios em̄
& superbos deus non videre dicitur.
huc longe esset, vidit illum pater r
a ¶ dū. p hoie reducēdo verbū in carne misit.
ipsius: & misericordia mōtus est:
¶ ne quis impediat veniente. In occursu p̄
& accurrēs cecidit super collū eius: s
sentia in amplexu clementia. a ¶ in ecclesia
constitutus incipit peccatum confiteri.
& osculatus est eum. Dixitq̄ ei
a ¶ quia cœlestem hierusalem relique.
filius: Pater, peccaui in cœlum &

a ornamenta naturæ. b ¶ bonorum operū
arcę virtutum. ¶ verbi dei. nā indigentia ver
bi veritatis est in obliuione creatoris.
omniā consummasset: facta est fa a
a ¶ ois locus absentre patre penurię est.
mes valida in regiōe illa: & ipse cœb
¶ sponte. ¶ iam illa queatus.
b pit egere. Et abiit & adhæsit vni c c
uium regiōis illius: & misit illum d
c in villam suam vt pasceret porcos. e
d Et cupiebat implere vētrem suum f
¶ Siliq̄ genus leguminis: sonoris sollib⁹ &
vacuis: quod ventrē magis onerat cp̄ reficit.
de siliquis quas porci manduca
e bant: & nemo illi dabat: † In se aūt b
¶ Bene in se reuertitur: qa a se recessit. a ¶ id
est quanti ex iudæis ob p̄sentia bona tm̄ le
gem custodiunt: non ex dilectione.
f reuersus, dixit: Quanti mercenna i
rii in domo patris mei abundant k
a ¶ in idolatria omni veritati destituo.
panibus: ego aūt hic famē pereo: m
a ¶ qa me iacere cognoui. b ¶ q̄ longe recef
sit: ad patrē q̄ sub principe pecorū miserabi
Surgā & ibō ad patrē meum: & di? n
li egestate tabesco. a ¶ corā angelicis spiriti p
bus sanctificq̄ aiabus: in quibus deus seder.
g cam illi: Pater, peccaui in cœlū & C
coram te: & iā non sum dignus vo
h cari filius tuus: fac me sicut vnum
a ¶ sicut deliberauit ita implet.
de mercennariis tuis. Et surgens
a ¶ in ecclesia constituť? vbi iā p̄ctōrum fru
i venit ad patrem suum. Cūm aūt adq
ctuosa possit esse ꝓfessio. a ¶ añ oculos hr̄i
non nisi qui diligunť dici solent: impios em̄
& superbos deus non videre dicitur.
huc longe esset, vidit illum pater r
a ¶ dū. p hoie reducēdo verbū in carne misit.
ipsius: & misericordia mōtus est:
¶ ne quis impediat veniente. In occursu p̄
& accurrēs cecidit super collū eius: s
sentia in amplexu clementia. a ¶ in ecclesia
constitutus incipit peccatum confiteri.
& osculatus est eum. Dixitq̄ ei
a ¶ quia cœlestem hierusalem relique.
filius: Pater, peccaui in cœlum &

a ¶ Facta est fames valida &c. Per defectum v̄bi diuini & sa C
cræ scripturæ: ga gentilibus non est data lex vetus, nec̄ oracula p
phetarum: ꝑm illud Pś. cxlvij. b. Nō fecit taliter omni nationi: &
iudicia sua nō manifestauit eis. Pctōribus ēt iudæis in tali statu lex & p
phetæ nō valebant ad
a ¶ ornamenta naturæ. b ¶ bonorum operū
arcę virtutum. ¶ verbi dei. nā indigentia ver
bi veritatis est in obliuione creatoris.
omniā consummasset: facta est fa a
a ¶ ois locus absentre patre penurię est.
mes valida in regiōe illa: & ipse cœb
¶ sponte. ¶ iam illa queatus.
b pit egere. Et abiit & adhæsit vni c c
uium regiōis illius: & misit illum d
c in villam suam vt pasceret porcos. e
d Et cupiebat implere vētrem suum f
¶ Siliq̄ genus leguminis: sonoris sollib⁹ &
vacuis: quod ventrē magis onerat cp̄ reficit.
de siliquis quas porci manduca
e bant: & nemo illi dabat: † In se aūt b
¶ Bene in se reuertitur: qa a se recessit. a ¶ id
est quanti ex iudæis ob p̄sentia bona tm̄ le
gem custodiunt: non ex dilectione.
f reuersus, dixit: Quanti mercenna i
rii in domo patris mei abundant k
a ¶ in idolatria omni veritati destituo.
panibus: ego aūt hic famē pereo: m
a ¶ qa me iacere cognoui. b ¶ q̄ longe recef
sit: ad patrē q̄ sub principe pecorū miserabi
Surgā & ibō ad patrē meum: & di? n
li egestate tabesco. a ¶ corā angelicis spiriti p
bus sanctificq̄ aiabus: in quibus deus seder.
g cam illi: Pater, peccaui in cœlū & C
coram te: & iā non sum dignus vo
h cari filius tuus: fac me sicut vnum
a ¶ sicut deliberauit ita implet.
de mercennariis tuis. Et surgens
a ¶ in ecclesia constituť? vbi iā p̄ctōrum fru
i venit ad patrem suum. Cūm aūt adq
ctuosa possit esse ꝓfessio. a ¶ añ oculos hr̄i
non nisi qui diligunť dici solent: impios em̄
& superbos deus non videre dicitur.
huc longe esset, vidit illum pater r
a ¶ dū. p hoie reducēdo verbū in carne misit.
ipsius: & misericordia mōtus est:
¶ ne quis impediat veniente. In occursu p̄
& accurrēs cecidit super collū eius: s
sentia in amplexu clementia. a ¶ in ecclesia
constitutus incipit peccatum confiteri.
& osculatus est eum. Dixitq̄ ei
a ¶ quia cœlestem hierusalem relique.
filius: Pater, peccaui in cœlum &

in mortali peccato, fit egens omni spirituali bono. c ¶ Et adhæ
sit vni ciuium regionis &c. id est diabolo: qui ciuis est in regione
vmbræ mortis. d ¶ Et dimisit illum in villam suam. i. in pec
catorum societatē: in qua dn̄atur sicut in propria villa. e ¶ Vt pa
sceret porcos. i. immundicię peccata. f ¶ Et cupiebat implere
ventrem. de cibo porcorum, qui est carnalitas. g ¶ Et nemo illi
dabat. qa nullus vtens ratione, concedit carnaliter viuere. h ¶ In
se aūt re. i. ad propriam conscientiam per rationis dictamē: a qua
recesserat sequendo sensualitatem. i ¶ Dixit: Quanti mercen.
id est deo seruientes. l ¶ Abundant pa. verbi diuini & eucharis
stiæ sacramenti. m ¶ Ego aūt hic fame pe. priuatus omni bono.
n ¶ Surgam. de luto culpæ. o ¶ Et ibo ad patrem. per conatum
operandi bn̄. p ¶ Et dī. ci &c. pec. recognoscendo culpā & perse
do veniā. q ¶ Cū aūt adhuc longe esset. i. attritus & non perfe
cte contritus. ad q̄d̄ requiritur gr̄a dei præueniens. Ideo subditur.
r ¶ Vidit illum pater ipsius. oculo clementiæ. s ¶ Et accurrēs
cecidit super collum eius &c. In signum reconciliationis perfectæ.

¶ Quinta pars. A iij

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gen.3.d. a ¶Cito proferte sto. pri. Stola prima, vestis innocentiæ in qua primus hō conditus: sed post culpā se nudum nouit: & pellicium. i. mortale sumpsit indumētū. b ¶Anu. i. signaculū fidei q signā tur, p missa in cordibus credētiū. c ¶In ma. i. opatione: vt p opa fides clareſcat: & per fidem opera firmēt. d ¶Et calciamenta. i. exempla priora munita in officio prædicā di: vt & opus ornet bene viuētio: & cursus ad æterna pparando. Et calciamenta. Ne coluber inuadat: vt super scorpiōes eat: vt ei conueniat: Q3 speciosi pedes euan. Perdi derat enim dignitatem sponsi: & nudis pe dib9 pascha celebrare nō poterat. e ¶Ad ducite vitul. prædicat christum & mortē eius insinuare: vt & corde credat, occisum imitando: & ore percipiat passionis sacra mentum ad emundationem. f ¶Et cœp. Non solū filius pro quo vitulus occisus est reficitur: sed & pater & serui ei9 qa refectio dei & sanctoꝝ est salus pctōrum. Et nota q post datā stolam, anulū, calciamentū vitu lus immolat: qa nisi qs spem primæ imor talitatis induerit: nisi anulo fidei opa præ munierit: nisi ipsam fidē confitendo pdica uerit cœlestibus non pōt interesse sacramē tis. g ¶Erat aūt fi. eius se. in agro. Filius id est populus israel: q nec ad colenda ido la elongauerat: Nec9 in domo erat: qa inte riora legis nō penetrabat: israli sensu contē tus: terrena operans: terrena expectans. Hic est qui agrū emit: & qnq; iuga boum: legis onere pressus, terrenis sensib9 fruit: & vxo rem ducit, in affectu carnis. h ¶Et cū ve. &c. Appropinquat filius domū: cū aliquis in populo illo spūaliter legē intelligens, la bores seruilis operis improbat: & ecclesiæ libertatē cōsiderat. Audit symphoniam & chorum. i. spiritu plenos vocibus cōsonis euāgelium prædicare. Vocat vnū de seruis: cum sumit ad legendum aliquem de pphe tis. Et eum interrogat: dum in eo scrutatur quæ sint hæc festa ecclesię, in quibus se esse nōvidet. i ¶Audiuit. Symphonia est di versarum ætatū & virtutum velut variag chordarum indiscreta concordia. Vñ: Mul titudinis credentium erat cor vnum & ani ma vna. k ¶Interrogauit quæ hæc es sent. Et nunc quærit israel cur deus lętetur in assumptione gentiū: & ppter inuidiam nescit pris voluntatem & foris stat quāuis p pcones rogeť. l ¶Indignatus est. Indi gnabant iudæi & cōquerebant: qa iesus cū gentibus epulareť. Et adhuc de gentiū salu te indignant: nec volunt introire. Sed cum plenitudo gentiū introierit: egredietur pa ter ad rogandū israel: qñ manifesta erit vo catio iudæorū. m ¶Ecce tot annis. Hier. Iusticiam legis secutus, iusticiæ dei non est subiectus. Quæ em maior est iusticia dei q̄ ignoscere pœnitentibus? n ¶Mandatū tuū nū. præ. Quasi non sit præterire: saluti alterius inuidere: vel de iusticia se iactare. Nunq̄ pręteriui: conuersatus sine querela. Vel iactantia est non veritas: cui pater non consentit: sed alia ratione compescit. Mecum es: lege qua stringe ris: nō quin peccauerit, sed qa deus castigando semp retraxit. Vñ:

Pś.88.e. Si dereliquerint filij eius legem meam: & in iudi. meis nō am. &c.

Visitabo &c. Nec mirum si patri mentitur, qui fratri inuidet: cum

Mat.7.c. & in iudicio impudētius mentientur: Nonne in no. tuo dæ. e. Nū quam dedisti mihi &c. Nullius sanguis prophetæ vel sacerdotis a romano imperio nos liberauit: & pro gentibus gloriosus sanguis fundit. Cum amicis epulatur patre absente: quia semper in agro. s, in fine sæculi hædū. i. antixp̄m immolabit. Et cum amicis dæmo

Pś.73.c. nibus saturabitur. Vnde dr̄: Tu confregisti capita dr̄ ęthio. in no

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Dixit aūt pa. ad ser. su. i. ad apostolos & ecclesiæ minis stros qbus pęcepit pdicare: non solum iudæis, sed ēt gentilibus: & non solum iustis, sed etiā peccatoribus: b ¶Cito proferte stolam primam. a ¶q te deserto idola colui. b ¶cupit p grām fieri qd̄ fatetur idignum se esse per meritū.

corām te. Iām non sum dignus vo a ¶P̄ ex natura: ex substantia: quā aliqñ de cari filius tuus. Dixit autem patēr a dit. nō ergo pr̄ iustis tm̄. a ¶co adiutores i ex colēda vinea. b ¶certificare de hr̄editate im a ad seruos suos: Citō proferte sto b mortalitatis hūda. a ¶i. veste spiritussancti.

Iām primam: & induite illum: & da c menta in pedes eius: & adducite e a ¶Christus vitulus saginat9 oi spūali virtu te opimus: vt p totius mūdi salute sufficiat. b ¶semper christus credentibus immolatur. vitulum saginatum: & occidite: ¶Gaudiū ē cora deo sup vno pctōre pniam

Et manducemus & epulemur: qa g agente. a ¶per infidelitatē. b ¶per fidem.

hic filius me9 mortuus erat et reui h a ¶recedendo a consortio iustoꝝ. b ¶reddi tus matri ecclesiæ. c ¶Hoc in primitiua ec clesia: sed epulę huius festiuitatis iā dilatata

f xit: periērat & iuentus est. Et cœpē i ecclesia in orbe terrarum celebrantur.

g rūt epulari. Erat aūt fili9 ei9 senior k a ¶.i. in terrenis opibus. i. lōgea ꝯsilio pris.

hin agrō. Et cū veniret & appropin l a ¶Symphonia est collatio quorūcūq; sono rum & chorus vocum.

i quaret domui: audiuit symphō m niam & chorū: & vocauit vnū de ser n kuis: & interrogauit quæ hæc eēnt.

¶pphetic9 sermo. a ¶ab extremis terrę. vñ maior exultatio. Vnde: Cantate deo canticū nouum: qa laus eius ab extremis terræ.

Isq; dixit illi: Frater tuus vēnit: & occidit pater tuus vitulū sagina l tum: qa saluum illum recæpit. In o dignatus est aūt & nolebat itroire.

¶etiam hunc bonus pater saluare cupit.

Pater ergo illius egressus cœpit ro p gare illum. At ille respondens di mxit patri suo: Ecce tot annis seruio q

¶quod est de vno deo colendo.

ntibi: & nunq̄ mandatum tuū præter r xit: periērat & iuentus est. Et cœpē i ecclesia in orbe terrarum celebrantur.

g rūt epulari. Erat aūt fili9 ei9 senior k a ¶.i. in terrenis opibus. i. lōgea ꝯsilio pris.

hin agrō. Et cū veniret & appropin l a ¶Symphonia est collatio quorūcūq; sono rum & chorus vocum.

i quaret domui: audiuit symphō m niam & chorū: & vocauit vnū de ser n kuis: & interrogauit quæ hæc eēnt.

¶pphetic9 sermo. a ¶ab extremis terrę. vñ maior exultatio. Vnde: Cantate deo canticū nouum: qa laus eius ab extremis terræ.

Isq; dixit illi: Frater tuus vēnit: & occidit pater tuus vitulū sagina l tum: qa saluum illum recæpit. In o dignatus est aūt & nolebat itroire.

¶etiam hunc bonus pater saluare cupit.

Pater ergo illius egressus cœpit ro p gare illum. At ille respondens di mxit patri suo: Ecce tot annis seruio q

¶quod est de vno deo colendo.

ntibi: & nunq̄ mandatum tuū præter r

lam primā. i. proserendā innocentiā & restituendā nūciate vere cō uersis & pœnitentibus. c ¶Et date anulū in ma. eius. i. prædica te dandū anulū fidei p charitatē operantis. d ¶Et calciamenta in pe. i. sanctoꝝ præcedentiū exēpla: qa calciamēta fiunt de pellibus animalium mortuorū. e ¶Et adducite vi. sa. &c. i. sacramentū eucharistiæ fidelibus administrare: in quo immolatur xp̄s: qui est vitulus saginat9 pp ter gratiæ pinguedinem. f ¶Et manclu cemus. quia in primitiua ecclesia non solū ministri ecclesiæ sumebant hoc sacramen tum: sed etiam totus populus quotidie: vt habetur Act̄. ij. f. Et adhuc semel in anno q libet christianus tenetur reficī hoc sacramē to. Reficitur etiā quotidie: quia sacerdotes non solum sumūt hoc sacramentū pro se: sed etiā pro populo. g ¶Quia hic filius meus mor. erat. morte culpę. h ¶Et reui xit. vita gratiæ. k ¶Erat aūt filius ei9 se nior in agro. quia iudaicus populus in cul tu vnius dei erat occupatus. l ¶Et cū ve. & appro. do. s. ecclesiæ. m ¶Audi. sym phoniam & chorum. qa cum spūssanctus descēdisset super apostolos alios q discipu los in die pentecostes, cœperūt laudare deū varijs linguis: vt habetur Act̄. ij. a. Et tunc iudæi qui erant in hierusalem audiētes vo ces eorum admirati sunt: & cœperunt quæ rere vnde esset tāta gratia & exultatio, ideo subditur. n ¶Et vocauit vnum de ser. & ꝯ interroga. quid hæc essent. quia petrus p c aliis respondit: ostendēs q̄ erat ex dono spūssancti: quod iusticat venientes ad fi dem catholicam: siue sint iudæi: siue sint gē tiles. vnde & similis gratia spūssancti data fuit gentilibus credentibus: sicut & discipu lis christi in die pentecostes data fuerat. vt habetur Act̄. x. de cornelio & aliis gentili bus qui erāt cum eo. o ¶Indignatus no lebat introire: quia iudæi etiam ad fidem conuersi, fuerunt admirati q̄ gētiles quos prius despexerant, ęquarentur eis in gratia dei: vt habetur Act̄. x. g. Vnde cum petrus redīsset hierusalem: illi qui erant conuersi ad fidem catholicam de iudaismo, discepta bant aduersus illum: eo q communicaue rat cum illis: vt habetur Act̄. xj. a. p ¶Pa ter ergo illius &c. cœpit rogare illū: quia deus per apostolos, & specialiter per paulū ostendit rationabiliter & per scripturas q̄ erant gentiles non contemnendi, sed gau denter ad communionem fidelium rece pīdi. q ¶Ecce tot annis seruio tibi, sub lege moysi. r ¶Et nunquam mandatum tuum prætersui. scilicet mandatum de cul tu vnius dei. Licet enim multi de iudæis fuerant idolatræ: tamen aliqui semper re manserunt in fide & cultu vnius dei: & illi possunt dici populus iudaicus sicut & fre quenter pars nominatur nomine totius.

✠ Et nunq̄ a ¶Dixit autem pater ad seruos: id est ecclesiæ ministros: quibus christus præ cæpit benigne recipere pœnitentes & com

fitentes. b ¶Cito proferte stolam primam: & induite illum. administrando sibi ecclesię sacramenta: vt sicut prius spūritualiter adornetur. e ¶Et adducite vitulum saginatum. id est eucha ristiæ sacramentum: christum continēs immolatum. i ¶Et cœpe runt epu. & c. quia peccator vere pœnitens de peccatis, ad matrem christi recipitur cum aliis christianis. k ¶Erat autem filius eius &c. Per quem significatur christianus perseuerās in iusticia: erat se tamen operando & talis aliquando miratur q̄ deus magis reli cit peccatorem conuersum: dando ei virtutem fortius operandi: fe cit dedit sancto Bonifacio martyri. Et talis admiratio indignatio dici potest large loquendo: quia parabola quæ est quædam amouet hanc litudo, non semper currit omni modo. Pater autem amouet hanc admirationem seu indignationem: quādo deus per se vel p alium ostendit iusto, q̄ quicquid operatur, iuste fit: licet hominibus aliquando aliter videatur.

A ☞ æthio. i. nolentibus cōuerti: dedisti eū in quo delectarē. ¶Occidit stil. vi. sa. Confitenē veniſſe xp̄m: sed indiuidua nō vult saluari. Sic de iudæo & gentili: Gñaliter aūt de iusto & pctōre pōt accipi. Sed qūo iustus inuidet fratri: nec vincit de correctiōe pris: Sed ois

Ro.7.d. iusticia in cōparatione dei nō est iusticia, vñ Paulus: Quotquot p

mat.20.c c. m. huius: & in sctōs aūt cadit iuidia. Vnde apli indignati sunt, p petitione mris filioꝝ zebedei: Nec mirū: cū hoc ēt de angelis pu

Iob.25.b tetur. Sidera, q̄ppe nō sunt mūda in conspe ctu eius: & circa angelos suos puersum q d intellexit. Oia mea tua sunt. Oia nō semp

Pś.13.a. Ion.10.b ad totū: sed ad partē maximam refertur. Vt oēs declinauerūt simul iuti. facti sunt. Oēs

4.Co.9.d q venerit, su. sunt. Oibus omia facta sunt. Oēs quæ sua sunt quæ. Oia mea tua sunt: Nō angeli: sed lex & prophetæ: ꝯ̄ illi nil negauerit, quem ad eum hortatur vituli.

a ¶Nunquā &c, hoc non de oibus: sed de his tm̄ qui ad idolatriā nunq̄ versi sunt. q & si talia quærebant: ab vno deo, ñ ea de fiderabant. b ¶Deouauit substantiam &c. Meretrices sunt superstitiōes gentiliū: cū qbus substantiā dissipat: q religiō cōnu bio verbi dei cū dæmone fœda cupiditate fornicat. c ¶Fili, tu semp &c. Non quasi mentienter redarguit: sed secū pseuerātiam eius approbās: & ad perfruitionē potioris exultatiōis iuitās. d ¶Oia mea tua sunt. In æterna btitudine. & oīm singula: & sin gulorum oia. Nostra sunt superiora ad vi dendū: Nostra erūt æqualia ad cōiuendū: Nostra erūt inferiora ad dñandū. Sicut em cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cum angustia charitas tenet. Ca. XVI.

Icebat aūt &c. Postq̄ trib9 pa rabolis murmurantes de pœni tentium ꝓceptione redarguit: supponit duas parabolas de dā da elemosyna & sequenda par simonia. Et congrue post pniam de elemo syna subditur: Iuste enim a deo pœnitens misericordiā expectat: q indigēti fratri mi sericordiam pręstat. Monet ergo apostolos ad clementiā. q. d. Dimittite: & dimittet vo bis: date & dabitur vobis. f ¶Ad discip. Quia pharisæi superbi & auari, sicut peten tibus veniam, ita egentibus pecuniam ne gabant: ideo saluator nūc ad illos: nūc illis audientibus ad discipulos de pietate verba facit. g ¶Homo quidā. Villicus, pprię villæ custos: sed ponit hic pro economo. i. dispēsatore: q vniuersam substantiam do mus dispensat. In hoc quippe dispensatore non oia ad imitā dū debemus sumere. s. vt fraudulenter erga deum agamus: Sed econ trario iste similitudines dantur: vt intelligamus, si laudari potuit a dño cui fraudem faciebat quantomagis placet deo qui ēm ei9 pręceptum opera illa facit: Nec reprehendit villicus in quo discīm9: non ipsi esse domini: sed potius alienarum dispensatores facultatum. Et ideo licet peccauerit: tñ quia sibi in posterum ex indulgen tia rerum dñi quæsiuit auxilia, prædicatur. ¶ Allegorice. Villicus est cui deus aliquas pecunias ad erogandum pauperibus cōmisit: Qui si cogitat talem villicationē cum vita illa finiendā magis de amicis acquirendis q̄ de congregandis diuitijs pertractat. Intelli gens finita vita ista non esse ei locum, vt terram suam deuota com punctione fodiat ad ferendum fructum. Et ibi etiam confusibile erit mendicare: eo modo quo mendicabunt fatuæ virgines.

NICO. DE LYRA.

☞ Cētū cados

✠ a ¶Et nunquā de. mi. hæ. qa toto tpe legis mosaicæ nunq̄ tm̄ beneficiū datū fuit pp̄ō iudaico: quantū datū est tpe euangelij gētili ppō ad fidē quęrso: iō oia bñficia illius tpis modica sunt & quasi nulli9 reputatiōis respectu bñficioꝝ nouę legis. b ¶Fili, tu semp mecū es. qa semp aliq̄ de iudęis adhęserūt deo p fidē: & mul gis. iō subdit: c ¶Et oia mea &c. Cætera patent ex prædictis. Si aūt referat ista parabola ad iustū & pctōrem reuertentē: sic & filius senior ex istens

A ☞ æthio. i. nolentibus cōuerti: dedisti eū in quo delectarē. ¶Occidit stil. vi. sa. Confitenē veniſſe xp̄m: sed indiuidua nō vult saluari. Sic de iudæo & gentili: Gñaliter aūt de iusto & pctōre pōt accipi. Sed qūo iustus inuidet fratri: nec vincit de correctiōe pris: Sed ois

Ro.7.d. iusticia in cōparatione dei nō est iusticia, vñ Paulus: Quotquot p

mat.20.c c. m. huius: & in sctōs aūt cadit iuidia. Vnde apli indignati sunt, p petitione mris filioꝝ zebedei: Nec mirū: cū hoc ēt de angelis pu

Iob.25.b tetur. Sidera, q̄ppe nō sunt mūda in conspe ctu eius: & circa angelos suos puersum q d intellexit. Oia mea tua sunt. Oia nō semp

Pś.13.a. Ion.10.b ad totū: sed ad partē maximam refertur. Vt oēs declinauerūt simul iuti. facti sunt. Oēs

4.Co.9.d q venerit, su. sunt. Oibus omia facta sunt. Oēs quæ sua sunt quæ. Oia mea tua sunt: Nō angeli: sed lex & prophetæ: ꝯ̄ illi nil negauerit, quem ad eum hortatur vituli.

a ¶Nunquā &c, hoc non de oibus: sed de his tm̄ qui ad idolatriā nunq̄ versi sunt. q & si talia quærebant: ab vno deo, ñ ea de fiderabant. b ¶Deouauit substantiam &c. Meretrices sunt superstitiōes gentiliū: cū qbus substantiā dissipat: q religiō cōnu bio verbi dei cū dæmone fœda cupiditate fornicat. c ¶Fili, tu semp &c. Non quasi mentienter redarguit: sed secū pseuerātiam eius approbās: & ad perfruitionē potioris exultatiōis iuitās. d ¶Oia mea tua sunt. In æterna btitudine. & oīm singula: & sin gulorum oia. Nostra sunt superiora ad vi dendū: Nostra erūt æqualia ad cōiuendū: Nostra erūt inferiora ad dñandū. Sicut em cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cum angustia charitas tenet. Ca. XVI.

Icebat aūt &c. Postq̄ trib9 pa rabolis murmurantes de pœni tentium ꝓceptione redarguit: supponit duas parabolas de dā da elemosyna & sequenda par simonia. Et congrue post pniam de elemo syna subditur: Iuste enim a deo pœnitens misericordiā expectat: q indigēti fratri mi sericordiam pręstat. Monet ergo apostolos ad clementiā. q. d. Dimittite: & dimittet vo bis: date & dabitur vobis. f ¶Ad discip. Quia pharisæi superbi & auari, sicut peten tibus veniam, ita egentibus pecuniam ne gabant: ideo saluator nūc ad illos: nūc illis audientibus ad discipulos de pietate verba facit. g ¶Homo quidā. Villicus, pprię villæ custos: sed ponit hic pro economo. i. dispēsatore: q vniuersam substantiam do mus dispensat. In hoc quippe dispensatore non oia ad imitā dū debemus sumere. s. vt fraudulenter erga deum agamus: Sed econ trario iste similitudines dantur: vt intelligamus, si laudari potuit a dño cui fraudem faciebat quantomagis placet deo qui ēm ei9 pręceptum opera illa facit: Nec reprehendit villicus in quo discīm9: non ipsi esse domini: sed potius alienarum dispensatores facultatum. Et ideo licet peccauerit: tñ quia sibi in posterum ex indulgen tia rerum dñi quæsiuit auxilia, prædicatur. ¶ Allegorice. Villicus est cui deus aliquas pecunias ad erogandum pauperibus cōmisit: Qui si cogitat talem villicationē cum vita illa finiendā magis de amicis acquirendis q̄ de congregandis diuitijs pertractat. Intelli gens finita vita ista non esse ei locum, vt terram suam deuota com punctione fodiat ad ferendum fructum. Et ibi etiam confusibile erit mendicare: eo modo quo mendicabunt fatuæ virgines.

NICO. DE LYRA.

☞ Cētū cados

✠ a ¶Et nunquā de. mi. hæ. qa toto tpe legis mosaicæ nunq̄ tm̄ beneficiū datū fuit pp̄ō iudaico: quantū datū est tpe euangelij gētili ppō ad fidē quęrso: iō oia bñficia illius tpis modica sunt & quasi nulli9 reputatiōis respectu bñficioꝝ nouę legis. b ¶Fili, tu semp mecū es. qa semp aliq̄ de iudęis adhęserūt deo p fidē: & mul gis. iō subdit: c ¶Et oia mea &c. Cætera patent ex prædictis. Si aūt referat ista parabola ad iustū & pctōrem reuertentē: sic & filius senior ex istens

¶. i. nunq̄ te mihi ad refectionem dedisti: eo ipso q te hædum. i. peccatorem & legis pro phanatorem existimaui.

a iui: & nunquā dedisti mihi hædum a ¶hoc ex persona principum cum plæbe. Vel ex persona populi hierosolymitani cū aliis tribubus israel.

vt cum ămicis meis epularer: Sed b postquā hic filius tuus qui deuo rauit substantiā suā cū meretricib9 venit occidisti illi vitulū saginatū.

c At ipse dixit illi: Fili, tu semp me b a ¶si desinas inuidere.

d cū es: & oia mea tua sunt. Epulari c aūt & gaudere oportebat: qa frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat & inuentus est. Ca. XVI.

Icebat autem & ad discī d pulos suos: Homo qui e dam erat diues qui habe f bat villicum: & hic diffa g

a ¶Hæc accusatio fit quando nō exercet ope rari pietatis erga illos quib9 debuit. b ¶Dis patio est vel quādo male congregatur. vel non bene expenditur.

mātus est apud illū, quasi dissipās i a ¶Vocat quando incutit timorem æternæ damnationis.

set bona illius: & vocauit illū: & ait a ¶dū viuis cogita qualiter debeas operari.

illi: Quid hoc audio de te? Rēd k ¶a tempore mortis.

de rōnē villicatiōis tuæ: Iā em̄ non l ¶timore perterritus.

poteris villicare. Ait autē villicus m ¶vt pœnas euitem.

intra se: Quid faciam: quia domi nus meus aufert a me villicationē? Fodere non valeo: mendicare eru o ¶tempore huius villicationis.

besco: Scio qd faciam vt cum amo q p

¶ Et ego vobis dico. Circa primū scīēdū q̄ ad hoc inducitur parabola vt p hoc intelligat. q̄ sicut dispē sator faciēs curialitatē de bonis dñi sui, recę ptus dr̄ in domibus illoꝝ: qbus fecit: sic di uites huius mundi si de bonis a deo sibi tra ditis ad dispensationē dent pauperib9: reci pient in domo ipsoꝝ: q̄ est cœlū: sm illud Mat. v. a. Bti pauperes spū: qm̄ ipsoꝝ est re gnū cœloꝝ. Dicit ergo: e ¶Hō qdā. i. pe deus, p nobis humanatus. f ¶Erat di. sm q̄ dr̄. xxi. ppositione libri de causis. Primū est diues per seipm̄: & non est diues mal9 & Psal. cxj. a. Gloria & diuitiæ in domo eius. † De acc. g ¶Qui habebat vīl. i. dispensatorem cui qualr. 2. tradidit bona temporalia ad dispensandū. h ¶Et hic diffamatus est &c. quia nihil la tet eum. i ¶Quasi dissi. bona. qa frequē ter contingit q̄ diuites huius mundi! & ma xime ecclesiæ ministri: quibus tradita sunt bona temporalia ad exponēdū in pijs ope clericorū ribus frequenter cōsumunt ea in illicitis & & dispensa superfluis ꝯ voluntatē dñi tradētis talia eorū tio mala. dispensationi. k ¶Redde rationem. quia de oibus sibi traditis deus exiget rationem vsq; ad minimū quadrantē. l ¶Iā enim &c. qa oia a te auferenē in morte. m ¶Ait aūt &c. qa aliqñ contingit q̄ diuites huius mundi male consumentes bona sibi tradita: timore mortis ducun tur ad pniam & ad cogitandū de vita futura. n ¶Fodere non va leo. i. proprio labore & pœnitentia non possum satisfacere de pec catis: & venire ad vitam beatā. o ¶Mendicare erubesco. quia verecundū debet esse huius mundi diuitibus: petere a pauperibus & religiosis suffragia spiritualia, & non rependere eis in tempora libus bonis. p ¶Scio. quid faciam. qa bona tēporalia eis distri buam. q ¶Vt cum amotus fuero a villicatione. s. in morte,

✠ Recipiant

Moraliter. d ¶Dicebat autem & ad discīp. suos: Homo qui Moralit. dam &c. Parabolam istam literaliter exposui de mala dispēsatio ne bonorum fortunæ. Nunc autem eam exponam de mala dispen satione bonorum naturæ: quæ sunt, claritas intelligentiæ capaci Bona na tas memoriæ, viuacitas sensuum exteriorum: & integritas & sani turæ qua tas membrorum: quibus homo potest bene & male vti. Et malus druplicia vsus, est dispensatio mala: & tanto peior altera, quāto bona natu ralia bonis fortunę sunt potiora: Propter qd̄ a domino iuste repre henditur, dicens. k ¶Quid hoc audio de te &c. Hoc autem dñs ei dicit: quando terrorem mortis immittit. m ¶Ait autem villi cus intra se: Quid faciam: quia dominus &c. Hoc autē dicit qn non solum mortem timet corporalem: sed etiā æternā. q ¶Scio quid faciam &c. Id est per alios bonos procurabo mihi saluiem.

E Centum cados. Cadus græce, amphora dr̄ latine: continens tres vrnas. Chorus modijs .xxx. impletur. Simplr sic potest accipi. Quisquis indigentiā pauperis vel ex dimidia, vel ex quinta parte alleuiat: misericordiæ suæ mercede donandus est. Vel sic accipiat vt dum iudæi decimas dederint sacerdotibus & leuitis suis: super

Cadus. Chorus.

ꝫ.19.b.

a illi quibus misericordiam hic ꝑpendero. tus fuero a villicatione, rēcipiant a me in domos suas. Conuocatis itaq; ꝙ singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: a Centum cados olei. Dixitq; illi: Accipe cautionē tuam, & sede cito ¶ dimidiam partem dimittit. scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero quantū debes? Qui ait: Centum choros tritici. Ait illi: a ¶ quintam partem dimittit. Accipe literas tuas & scribe octo-

Mămona.

a ¶ non de fraude, sed de prouidentia quāuis peccantem laudat.

b ginta. Et laudauit dns villicū iniq- c tatis: quia prudenter fecisset: ga fi- d li huius sæculi prudentiores filiis ¶ carnali. lucis in generatione sua sunt. Et g

1.Io.4.d.

a ¶ non quol libet pauperes sed eos qui possunt vos recipere in æterna tabernacula.

d ego vobis dico: †Facite vobis ămi h cos de mammona iniquitatis: vt i cum defecerītis, recipiant vos in k æterna tabernacula. Qui fidelis l

a ¶ in carnalibus invsus fratrum bn̄ expēsis.

b ¶ in spiritualibus erogandis.

est in minimo, & in maiori fidelis ¶ qui non dat fratribus. est: & qui in modico iniquus est, & m n

f in maiori iniquus est. Si ergo in o

a ¶ i. in diuitijs: quibus prǽest iniquus mammon: vt de eis tentet homines.

iniquo mammona fideles non fui

¶ i. verę vitæ gaudia vel virtutes quib⁹ ad p q stis: quod verum est, quis credet vo vitam venitur. a ¶ alienū est a vobis ꝙd

g bis? Et si in alieno fideles non fui, r fæculi est: ga ꝑter naturā. a ¶ ea q̄ ꝑprie homini deputata sunt xps est: ga vita nr̄a est.

stis quod vestrum est, quis dabit s h vobis? †Nemo seruꝰ potest duob⁹ v

sumus: incognita aūt nequaq; sensibilia aūt bona sunt magis cognita q̄ spūalia: quia sensibilia sunt cognita ꝑ experientiam sensus: illa aūt solum ꝑ fidem. g ¶ Et ego vobis dico. Hic ponit ꝑ dictæ parabolæ applicatio, cum dr̄: h ¶ Facite vobis amicos de mămona iniquitatis. Mammon est nomen dæmonis tentantis de diuitijs male acquirendis. & ideo nomē eius ad diuitias significandas deriuatur, & potest esse primę vel tertiæ declinationis dicendo mammona mămonæ: vel mămon mammonis. Facere igitur amicos de mammona iniquitatis est dare diuitias pauperibus. quæ dicuntur mammona iniquitatis: ga frequēter ad iniquitatē inducunt & impli cant nō ip̄ se sed ex abusu hoīm. vñ dicit beatus Amb. Sicut diuitiæ ipedimēta sunt reprobis: ita probis sunt adiumenta virtutis. ¶ Aliter ēt potest exponi de diuitijs iniquo affectu vel malo actu acquisitis: de quibus potest tñ elemosyna fieri: vt de acquisitis per meretricium. & hmōi. Dare igit talia pauperibus est facere sibi amicos de mammona iniquitatis. i. de diuitijs iniquo actu vel affectu acquisitis. Si aūt iniusto titulo quis acquirant vel possi deantur diuitiæ: de eis non debet dari elemosyna: sed est restitutio facienda. i ¶ Vt cum defecerītis. a ꝑtu vita. k ¶ Recipiant vos in æterna tabernacula. i. per sua merita & suffragia impetrēt apud deū vos finali recipi in beata vita. l ¶ Qui fidelis est in minimo. & i ma

1Co.4.a

iori fidelis est. Bona minima sunt temporalia. Sil⁹ sunt aliena a nobis: quia sunt extra nos. Bona autem spūalia sunt bona maiora. sunt etiam nostra: ga non ꝑtr auferri a nobis, nobis nolentibus. Dicit igitur Salvator: Qui fidelis est in minimo & i ma

B

iori fidelis est. q.d. qui bona tpalia q̄ sunt minima, fideliter dispensauit per elemosynarum largitionem: dignus est vt sibi committatur dispensatio spūalium, q̄ sunt maiora ga fidelitas dispensationis primæ, est argumentū fidelitatis scd'æ. m ¶ Et g in modico iniquus. Bona tpalia (quæ modica sunt) in illicitis cōsumendo: aut male retinendo. n ¶ Et in maiori iniquus est. in dispensatione bonoꝝ spūaliū quæ maiora sunt: ga infidelitas prima est argumentum infidelitatis scd'æ: lō sequit: o ¶ Si ergo in iniquo mā. fide. non fuistis. spalia male dispensando: q̄ sunt magis bona ꝑm apparentiā q̄ ꝑm veritatem. p ¶ Quod verum est. i. bona spūalia q̄ sunt vera bona. q ¶ Quis credet vobis. i. trader vobis ad minus trandū. q.d. nullus sapiens. Et ideo tales si promoueant in ecclesia nō est ex dei ordinatione: sed magis promissione.

r ¶ Et si in alieno fideles non fuistis. i. in tpalibus, quæ sunt aliena a vobis: vt prædictum est. s ¶ Quod vestrum est. i. bona spiritualia quæ sunt habentibus interim sēca: vt prædictū est. t ¶ Quis dabit vobis. scilicet ad dispensandum. q.d. nullus sapiens hoc faceret.

v ¶ Nemo seruus potest duo. do. ser. s. contrarijs. Ideo sequitur

Non potestis deo

✻b ¶ Conuocatis itaq; singulis de. domini sui &c. Oēs aūt quantumcūq; iusti, sunt debitores dei. Homo vero ꝺotatus ꝑ dōnis naturalibus bonis de cursu cōi abundans est in fortunæ diuitijs: quarum tñ non est dns. sed dispēsator: & iō qñ de illis dat pauperibus: donat de bonis dñi sui: & ꝑ eorum merita acquirit salutē sibi. Ideo concluditur: c ¶ Et laudauit dns villicum iniquitatis &c. Dicitur aūt villicus iniquitatis, ꝑpter dissipationē bonoꝝ naturæ: sed laudat a dño: ga prudenter dispensauit bona fortunæ. ꝙ ꝑpter qđ inducit alios ad simile dicens: h ¶ Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cū defe. &c. id est de temporalibus diuitijs. Quæ sic nominantur: non ga sunt malę ꝑm se. sed quia frequenter sunt occasione malī. j. Timo. vj. b. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tētationē & in laqueum diaboli: & desideria multa inutilia & nociua: quę mergunt hominem in interitū & ꝑditionē.

✻ Audiebant aūt

A valet em̄ simul trāsitoria & æterna diligere. Qui ęternitatē diligit tpalia in vsu, non in affectu possidet. Ideo debetis fideliter distribuere: vt dñi tpalib⁹, nō vt serui: ga simul non potestis seruire deo & pecuniæ. a ¶ Aut vnī adhæ. Aug. Nō quidē diliger. Nemo em̄ diligit diabolū: sed sua cupiditate implicitus ei adhæret. vt si quis alienæ ancillæ coniunctus patiē seruiturē. & si non diligit eū, cuius ancillā diligit. Et alterū contē. non ꝙ odio habeat. Nullius em̄ cōscia deū odisse pōt: sed contēnit dum minas eius suis' cupiditatibus postponit: et bonitate eius & impunitate sibi blādit:

C

b ¶ Non potestis deo ser. &c. Non ait: habere diuitias, sed fuire. Seruit qui custodit vt seruus: sed qui seruitutis excussit iugū, distribuit vt dominus. Qui seruit mammonæ: ille vtiq; seruit qui merito suæ peruersitatis rebus istis præpositus, princeps mūdi a domino dicitur: c ¶ Audiebant aūt. Monebat dominus scribas & phariseos nō superbe sapere: nō de sua iustitia præsumere: sed peccatores pœnitentes suscipere: & sua quæ forte inciderent peccata elemosynis redimere. Sed illi præceptorem miģ, humilitatis & parsimoniæ, derident quasi minus vtilia & nunc̄ facienda noxius impe raret: vel certe vtilia: sed a se iā perfecta suppersluus ingereret. vnde eos redarguit:

d ¶ Et ait &c. qui iustif. Dum peccatores quasi infirmos & desperatos contēnitis & vos perfectos in omnibus cunctæq; fragilitatis expertes, elemosynarum remedio nō egere creditis. Sed hæc tumoris altitudo q̄ iuste damnāda sit: videt ille qui illuminat abscondita tenebrarum & manifestat consputantem ꝺ philargyriā deridebant quasi ꝑrium legi & ꝓphetis: cū in lege multi diuites deo placuerunt: & cū lex suis obserua toribus bona terræ, ꝑmittat: qbus occurrit dicens distantiā esse inter legē & euāgeliū: ga in lege carnalibus, ꝑpter terrā ꝑcipiunt minora: & in euangelio spūalibus propter cœlum ꝑcipiunt maiora. lō in euangelizatione regni addit: f ¶ Et oīs in il. vim. Magna vis est: cū de terra genitus cœlum quærit posse idere p virtutē qđ non potuit tenere p naturā: cū linguas ēt deridentiū contēnit: sicut dns irrisus est a pharisæis. Oīs qui vim facit, vehementi. studio properat: non torpenti lentescit affectu. Est ergo fidei religiosa violentia: significies criminosa. Facia mus ergo vim naturæ: vt nō ad terrena demergat: sed ad superna se erigat: g ¶ Facilius est. Q. quis dicā: lex & ꝓphetæ vsq; ad iohannē: tñ non ꝙdico legis destructionē: ga satius est maxima mundi elementa q̄ minima legis ꝑcepta trāsire ga ēt illa quæ læuia vel suꝑstitiosa videnť non vacant a sacramēto. & ꝓphetæ vsq; ad iohannē. tñ non ꝙdico legis destructionē: ga satius est maxima mundi elementa q̄ minima legis ꝑcepta trāsire ga ēt illa quæ læuia vel suꝑstitiosa videnť non vacant a sacramēto. & ꝓphetæ vsq; ad iohannē. ga nō potuit vltra venturū. ꝓpterari: quē admodū ꝑ spūalibus qn oia & in euangelio recapitulanť. Et tñ lex & proph

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶ Et erat quídam. Si qua reprehēsibilia in pauperibus videm⁹ despicere non debemus: qa fortasse quos morū infirmitas vulnerat medicina pauperatis curat. b ¶ Vlceribus plenus. Huius vlcera diues fastidiosus exhorrer: ne inter ꝓciosas epulas, vnguētos q̄ cōiuias, fetorē vlcerū lābētibus canib⁹ sustineat. c ¶ Cupiēs.

a quotidie splendide. Et erat quida ¶ pauper humilis per approbatiōem ex nomine scitur.

mendicus noīe lazarus: q̄ iacebat b ad ianuam eius vlceribus plenus: c cupiens saturari de micis q̄ cade- d bant de mensa diuitis: & nemo illi f a ¶ hos nec a se remouere poterat: nec visita- d dabat. Sed & cānes veniebāt & ling tor erat qui remoueret.

gebant vlcera eius. Factum est autē h vt moreret̄ mendicus & portaretur i e ab angelis in sinū abraæ. Mortuus k f est aūt & diues: & sepultus est in in l g ferno. Eleuās aūt oculos suos cum h esset in tormētis: vidit abraā a lon- n ge & lazarū in sinu eius: & ipse cla- mās dixit: Pater abraā miſere mei o i & mitte lazarū vt intingat extremū p digiti sui in aquā vt refrigeret lin- q a ¶ in qua amplius crucior: In hoc nota: quia sicut mox est: etiam inter conuiuia loquaci- tati studuit. b ¶ torquetur ante iudiciū: qa luxurioso carere delitijs pœna est.

gūam meā: qa crucior in hac flam-

a ¶ Et erat quídā mēdicus noīe la. Exprimit aūt eius nomē: qa erat deo cognitus p approbationem: sicut & moysi dixit Exod. xxxiij. d. Noui te ex noīe. Et ex hoc dicit Amb. hic ꝓ est magis narratio q̄ parabola. b ¶ Qui iacebat ad ianuā eius. vt ex vicinitate magis appareat duricia diuitis: & ꝓ baretur patientia pauperis.

d ¶ Cupiens saturari de micis. Non dicit de preciosis. e ¶ Quæ cadebant de mēsa diuitis. In quo appet maxima duricia: eo ꝓ perire permittebatur, vnde pauper poterat subleuari. f ¶ Et nemo illi dabat. quia tali dño talis familia: & ideo sibi cōformabatur in mentis duricia. g ¶ Sed & canes veniebant & lingebant vlcera eius. Ecce brutalis pietas in lingendo vlcera pauperis, arguit duriciam diuitis: qa curialiores erāt canes pauperi q̄ eorum dñs. h ¶ Factum est autem vt moreretur mendicus. In patientia quæ opus perfectū habet probatus. i ¶ Et portaretur ab ange. in si. abraæ. i. ad limbum sanctorū patrum: vbi descēdebant iusti morientes antec̄ impedimentum gñale gloriꝫ per passionem christi eēt amotū. k ¶ Mortuus est autē & diues. Quia diuitiæ non pñt a morte saluare. l ¶ Et sepultus est in inferno. scilicet damnatorū: quia erat diaboli parochianus ei primitias reddens: bona tēporalia in illicitis consummando: & horas eius audiendo: cātilenis dissolutis & malis verbis intendendo. m ¶ Eleuans oculos suos &c. qa eius oculi aperti erāt ꝓ pœnā, qui ante fuerāt clausi per culpam. n ¶ Vidit abraam a longe. quia multum ē ante apertiōem ianuę coelestis distabat status electorū a statu reproborum: in tantum q̄ impossibilis erat transitus ab vno in alium: vt dr. j. Ex hoc autē loco dicit Grego. super Lucam. Et ponitur a iiij. sentē. in fine. q̄ infideles in inmo. dam sono inferno positi, ante diem iudicij fideles super se in requie attendūt: quorum gaudia post contemplari non possunt. Qualiter autē intelligendum sit dictum beati Gregorij: maiorum discretioni & iudicio dimitto. Sed q̄ damnati vsq̄ in diem iudicij videant gloriā beatorum: vt videntur verba eius sonare: nō habetur ex hoc loco sufficiens argumentum: quia saluator narrauit hic rem gestam: vt prædictum est: & per consequens factam ante christi passionē. Ex quo sequitur, q̄ abraam & lazarus nondum erant in glia cœlesti: sed in limbo sanctorum patrum. o ¶ Pater abraam &c. Hic tales so & pro nihilo vocat patrem: quem in operibus minime voluit imitari. vñ & saluator Ioh. viij. f. dicit iudæis: Vos ex patre diabolo estis &c. p ¶ Mitte lazarū &c. Irrationabilit̄ petit illum ad se iuuandum mitti: cui micas panis noluit mittere esurienti. q ¶ Vt refrigeret linguam meam. Ibi plus cruciabatur: qa per eam plus peccauerat: ſm duo officia naturæ in quibus lingua deseruit: scilicet gustui & loquelæ: vt habetur secūdo de anima. Q. autem per linguam in officio gustus peccasset: patet per illud quod supra dictum est: Epulabatur quotidie splēdide. Similiter in officio loquelæ: quia inter epulas splendidas magis relaxatur lingua ad loquendum inepta. Notandum tamen hic ꝓ lingua, & digitus metaphorice dicuntur in animabus separatis: quales erant animæ lazari. & diuitis. sicut, in deo qui spiritus est, manus dicitur virtus eius ope ratiua. Et similiter in lazaro hic per digitum intelligitur virtus

✲ a ¶ Et erat quidam mendicus. Per quem significatur hō simplex & ignarus, indigens consilio eius. c ¶ Vlceribus plenus. id est pœnitens de suis facinoribus: qd̄ significatur per vlcera in eis. bus putredo erumpit ad exteriora. d ¶ Cupiens saturari de micis. i. de consiliꝭ sui verbis: quę procedunt ex scientia sicut micę de mensa. f ¶ Et nemo illi dabat. quia talis contemnit pauperes, & eos alloqui dedignatur. g ¶ Sed & canes veniebāt & lingebāt vlcera eius. Per canes lupos a gregibus arcentes, significantur prædicatores & confessores, qui debēt tales dulciter cōsolari. h ¶ Factum est autem vt mo. men. &c. quia frequenter contingit q̄ simplices & ignari saluantur & hoies astuti & literati damnantur. Vñ Augu. de paulo simplice dixit: Simplices & illiterati rapiūt cœlū & nos cum literis trahimur ad infernum. o ¶ Pater abraā mi- rere mei &c. Per hoc significatur q̄ damnati vellent ſi fieri posset a beatis adiuuari: sed hoc impeditur per dei ſniam: quæ dicitur hic id est diſtantia magna meritorum & statuum firmata est rigore iu- ſticiæ diuinæ: vt impossibilis sit trāsitus ab vno statu in aliū: Ideo magnum chaos, impossibile pertransiri.

✲ eius auxiliatiuā: per linguā diuitis, virtus concæptus mentis expressiua. a ¶ Fili, recordare: qa recæ. bo. &c. Hoc sibi dicitur ad augmentū futæ pœnæ: qa maximū infortunij genꝰ est fuisse felicem vt dicit Boetius. j. de consolatione. b ¶ Nunc aūt hic cōsolat̄. propter meritū patientiæ. c ¶ Tu vero cruciaris. ppter defectum misericordiæ. d ¶ Et in his oīb⁹ inter nos & vos &c. Id est diſtantia magna meritorum & statuum firmata est rigore iustitiæ diuinæ: vt impossibile sit trāsitus ab vno statu in aliū: Ideo subditur: e ¶ Vt hi qui volunt &c. qa animæ separatę sunt extra statum meriti & demeriti. Q. autem damnati vellent venire ad locum electorum si esset possibile: non est dubiū: sed de electis q̄ vellent ire ad locū damnatorū, vī falsum. Ad qd̄ dicendū q̄ nō vellēt ire illuc ad manendū: vellēt tñ ire illuc si esset possibile ad propinquos suos liberandū. Istud tñ velle intelligitur ſm volūtatē naturalē: non aūt ſm voluntatē deliberatiuā, in qua cōformat ſim pliciter diuinæ iustitię. f ¶ Rogo ergo te pater &c. Dixit hoc non charitate ductꝰ cū illam non hēret: sed timore seruili ne in ipsorum consortio eius pœna augeret: qa fuerat eis occasio peccandi: Tum rōne diuitiarum quas eis dimiserat ad abusum: Tū exēplo malæ vitæ: quod eis dederat ad sequendum. g ¶ Et ait illi abraā: Habēt moysen. qui docuit moralia agenda. h ¶ Et prophetas. qui docuerunt mystica & credēda. Et ista sufficiunt ad salutem. Ideo sequitur: i ¶ Audiāt illos. Ex hoc paret q̄ iste diues & amici eius erant de gente iudæorum: qa gentiles non habebāt doctrinam moysi & prophetarum. k ¶ Non pater abraā &c. ſerit ad eos &c. Moti ex nuncio sic mirabiliter eis apparente. l ¶ Si moysen & prophe. &c. Hoc patuit per effectū: quia lazaro resurgenti & christo testimonium perhibenti non credierunt: sed magis interfecere eum voluerunt: vt habetur Ioha. xxij. c. Similiter nec christo resurgenti: sed magis suaserunt falso ipsum non resurrexisse sed corpus eius a discipulis suis furatum fuisse vt habetur Mat. xxvij. g.

¶ In ca. xvj. vbi dicitur in postil. Lex em̄ permittebat repudium vxoris &c.

ADDITIO. I. De hac permissiōe agitur satis large in additione. ō. Deuteroñ. xxiiij. & Matthæi. xix. Vide ibi.

¶ In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Qualiter aut̄ intelligendum sit dictum beati Greg. maiorum discretioni dimitto &c. †Mat. 18.

ADDITIO. II. Verba beati Gregorij vbi dicit ante diē iudicij: intelligenda sunt ac si dicat: Añ diem passionis christi. In passione em̄ fuit quodammodo iudiciū mundi. Iuxta illud Iohan. xij. c. Nunc iudicium est mundi.

REPLICA. In ca. xvj. tangit postil. de matrimonij indissolubilitate. Sed Burg. se opponit per ea quæ posuit Deutero. xxiiij. & Mat. xix. Sed vide Correc. Mat. xix.

Ca. XVII.

E Taít ad discip. Posteā saluator ostendit q̄ peccatores pœnitentes sunt benigne recipiendi: hic consequēter ostēdit q̄ sunt cauti. †Mat. 18. b.

Diuisio.

Scd'o subditur phariſæorum interrogatio maligna, ibi: Interrogatus aūt a pha. Circa primum ponitur xp̄i instructio. Scd'o instructionis confirmatio, ibi: Et factum est. Prima in duas: quia primo ponitur dicta informatio. Scd'o: apostolorū postulatio, ibi: Et dixerunt apostoli. ¶ Circa primum sciendum q̄ peccatores conuersi ad pniam: primo caute nutriuntur q̄a præbendo eis occasionem reuertendi ad vomitū diligenter cauetur: & talis occasio vocatur scandalum. Et dicitur a scandalon græce, qd̄ est pactio pedis quæ facit hoiem ruere: prout dictū fuit Mat. xvij. vbi iste passus exponitur. Scd'o nutritur caute: q̄n defectus eorum patienter portantur & iniuriæ remittunt̄: qa de nouo conuersi ad pœnitentiam ꝓpter consuetudinem pristinam habent quādam pronitatē recidiuādi. Iō dicit saluator. o ¶ Si pecca. &c. incr. il. dulciter & charitatiue.

✲ Si septies.

Moraliter. ¶ Et ait ad discipulos suos. Impossibile &c. id est difficile. Sic enim vno modo dicitur impossibile: vt habet. v. Metaphy. n ¶ Væ autem homini illi &c. Chry. Per scandalizantis pœnam brauium saluātis addisce: Nisi enim vnius animæ salus esse sibi nimiū curæ, nō cōminaret scandalizātibus tātā pœnam. o ¶ Si peccauerit fra. tu. incre. il. Charitatiue monendo.

✲ Et si pœni-

A a ¶ Quia recæ. Aug. Nota q̄ diues iste aliqd boni habuit: ex quo bonū transitoriū in hac vita recæpit: & lazarus aliqd mali habuit sed ignis inopiā purgauit. b ¶ Et in his oīb⁹. Sicut reprobi a pœnis ad gloriā sanctorū transire volunt ita iusti ꝓ misericordiā mēte ire volūt ad positos in tormētis vt eos liberent. sed non pñt: quia iustorū animæ & si in naturæ suæ bonitate misericordiā fñt: iam tñ auctoris sui iustitiæ cōiunctæ, tanta rectitudine constringūtur: vt nulla ad reprobos compassione moueant̄. ¶ Nota q̄ apud animū iustorū non fuscat bitudinē aspectat pœna reproborū: qa vt iam cōpassio misericordiæ non erit: minuere bonorū lætitiā nō valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiāt: ad maiorē tamē gloriā vident pœnas malorū quas ꝓ gratiā eis seruant: qa q̄ claritatē dei vidēt: nihil in creatura agit̄ qd̄ videre nō possint. c ¶ Rogo ergo te. Post q̄ ardenti de se spes tollit: animus ad ꝓpinquos recurrit: qa reproborum mentē pœna sua q̄nq̄ inutiliter erudit ad charitatē vt iā tunc ēt suos spūaliter diligant: q hic dum pctā diligerent, nec se amabant. Seruat ergo diuiti ad pœnā: & cognitio pauperis quē despexit: & memoria fratrum quos reliqt: vt devisa despecti gloria & de pœna inutiliter amatorū, ampli⁹ torqueatur. d ¶ Vt mittas. Serius diues iste magister incipit esse, cum iam nec discendi tempus habeat nec docendi. e ¶ Si moysen. Qui verba legis despiciunt: redempto ris præcepta qui ex mortuis surrexit: quanto subtiliora sunt, tanto hæc difficiliius implebunt: & cuius dicta implere renuunt: ei proculdubio credere recusant. ¶ Nota q̄ in villici illius superiore, & iustius diuitis præsentis cōparatione, incentiuū fit misericordiæ: & ibi fortasse sanctis, quos amicos dicit qbus tabernacula tribuit: hic vero docet pauperibus conferendum. Ca. XVII.

B f Taít ad discipulos. Sciēdum cum dñs de misericordia loquetur: pharisæi auari in irrisiōe perseuerabant: in quo infirmis auditoribus scandalū, ne attēdere faciebant. Hos ergo increpat loquens apl̄is. s. q̄ illi suo vitio faciebāt vt euenirēt scandala p se, quæ non poterāt non euenire in mūdo erūnis & erroribus plenissimo q.d. Vos ne turbemini si isti de rosores scandala mouent: qa ita necesse est fieri: vt q̄ ꝓ inquannum potes sine peccato vitare scandalū, proximi debes. Q. si de veritate est, pro scandalo veritas relinq non debet. g ¶ Si la. mo. &c. & pro. in ma. &c. ſm ritū. puin faxo i. pfundū demergerent. Et vere vtili⁹. innoxiū pœna grauissima vitā finire, q̄ lædendo fratrē mortē meri perpetuā. Vel p lapidē molarem scaris vitæ circūitus & labor exprimit: p mare, extrema dānatio. Quicūq̄ ergo spēm sanctitatis habens, verbo vel exemplo cæteros destruit: melius esset ei vt eū sub exteriori habitu ad mortē terrena acta constringerēt: qa si sol⁹ caderet tolerabiliori eū pœna cruciaret. h ¶ De pusil. istis. Non ideo consulere oportet vos his: ne occasione vestri recedant a fide & a salute. i ¶ Attendite vobis. Quo ordine scandala declinate & væ perpetuum euitare possimus insinuat. Sed si nos attendim⁹ ne quem lædamus: si pœnitentem zelo iusticiæ corripimus: si

NICO. DE LYRA.

ex corde

subditur

te nutriendi. Circa qd̄ primo ponitur informatio christi benigna.

Ca. XVII.

E Taít ad discipulos suos: Impossibile est vt non veniant scándala. † Væ autem illi per quem veniunt. † Vtiq̄ breuē recipere pœnā q̄ æternis seruari cruciatibus: nō em̄ iudicabit deus bis in idipm. ¶ Melius est pro culpa a ¶ offendicula. glius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius: & proiicatur in mare, q̄ vt scandalizet vnum

a ¶ magnus em̄ moueri non pōt. b ¶ Ergo. ¶ ne quem lædaris.

h de pusillis istis: † Attendite vobis: Si peccauerit in te frater tuus, increo

ex corde pœnitenti dimittimus: Nec iubemur passim peccati: sed
piam agenti dimittere. Primum ergo est peccantem increpare vt
postea pœnitenti possimus dimittere. Ita em̃ peccat q̃ peccantē vi
dens tacet: sicut q̃ pœnitẽti nõ indulget. a ¶Et si pniam egerit,
dimitte illi. Aliter frater pœnitenti: aſr inimico pſequẽti, veniam
dare pcipimur. Fratri concessa remissiõe so
cia charitate cõicamus pſecutori malũ no
bis volenti: vel si põt scienti bona volu
mus & facim̃ qd̃ possum̃. b ¶Septies.
Soletv niuersitas septenario designari. Pr
cipit ergo vt oĩa peccata dimittant vſr sem
per pœnitenti dimittat. c ¶Adauge. Cũ
s. dixisset: Qui fidelis est in minimo: & in
maiori fidelis est: & si in alieno fideles non
fuistis: qd̃ ve. c̃q. da. v. Apli qui in alieno
& in minimo. i. in terreno: contẽptu fue
rant fideles: in suo & maiori fidẽ postulant
augeri: vt qui ex fide iã habent exordia vir
tutis in eadẽ pficiant donec ad pfectionem
veniant. d ¶Sicut granũ sinapis. Fidem
perfectã grano sinapis cõparat: quæ i facie
est humilis & nullarũ virium apparẽs sed
pſsuris trita quantũ intus ferueat ostendit.
Sinapis granũ tritũ & cribratũ tepidę pin
gui mulsæ admixtũ: si ieiunus cõtra solem
vel in balneo gargarises: oẽm noxium hu
morem de capite purgat: & imminentium
imbecillitatũ pericula vitari facit. Sic fides
tentatiõis pistillo, pbata, ab omni leuium
cogitationũ superficie: cribro discretionis
caltigata & pfectæ dilectionis melle dulco
rata. oẽs de corde vitiorũ sentinas: non so
lum ad põs exhaurit: sed & in futurũ ne re
colligi possint, præcauet. e ¶Arbori mo
ro. Per morum colore sanguineo caius fru
ctus & virgulta rubent euangeliũ crucis ex
primitur: q̃ per fidẽ apſorũ de gente iudæo
rum (in qua velut in stirpe generis teneba
tur verbũ pdicationis) est eradicata & i ma
re gentiũ transplantata: cui ẽt conuenit sub
iecta parabola de ministris verbi. Folia mo
ri serpenti subiecta necẽ inferunt & verbũ
crucis vt cuncta salutaria confert, cũcta no
xia tollit. Fruct⁹ mori in flore albet: forma
tus irrutilat: maturitate nigrescit. Sic diabo
lus, flore angelicæ naturæ & potestate ruti
lantis præuaricando tetro inhorruit odore
qui per fidem excluditur. f ¶Quis autẽ.
Seruus arans aut pascens doctor est eccleſię
de quo dr̃: Nemo, mittens manũ ad aratrũ:
& aspiciens retro aptus est regno dei. Et do
min⁹ Petro dicit: Pasce oues meas. Quasi ser
uus de agro regreditur cũ intermisso opere
pdicandi, quasi ad curiã conscientiæ rediẽs
sua dicta vel facta pertractat: cui dñs nõ sta
tim iubet ab hac vita trãsire: & æterna qę
te resoueri: sed domi parare q̃ cœnet: id est Post laborẽ aperte locu
tionis: humilitatem, priæ conuersationis exhibere in tali em̃ con
scia deus cœnat. Vñ: Cœnabo cũ illo & ipse mecum. & pcinge te.
i. fluctuantiũ cogitationũ sinus, quibus gressus operum impedi
ri solet, constringe. g ¶Et ministra mihi. Ministrat conditori q
eius natũ considerans & eius iudicia pertimescens, de suis sevit
utibus humiliat. Minister em̃ a minori statu dr̃. h ¶Sic & vos.
Postq̃ ad perfectionem fidei exhortatus est per quã fiũt mirabilia
opera: ẽt cõtra reꝛ naturam monet, ne qs de suis operibus glorieſ:
sed quãto fides est foris virtutibus excellẽtior tanto pscia intus sit
humilior: q̃a dño iure debemus obsequiũ. i ¶Seruí inutiles. Si
hõ ab hoĩe seruo nõ vniforme: sed multiplex misteriũ exigit: nec
gr̃am habet quãtomagis vos q̃ sine me nihil potestis: nõ vnĩ⁹ vi
sum opis vel laboris exercere debetis: sed semp nouis studijs auge
re prioraꝛ: nec vos iactetis: q̃a bũ seruitis. k ¶Qd̃ debuimus fa.
Mat. 20. b Qui venit ministrari: nõ ministrari: nos debitores sibi fecit: ne nis
opibus pfidentes: sed eius examẽ pauentes: oĩbus ipletis q̃ pcepta
2. Co. 5. b sunt: nos iperfectos esse recognoscam⁹ quãdiu pegrinamur a deo.
Et factum est

NICO. DE LYRA.

✠ b ¶Si septies in die &c. i. totiens quotiens: fm quod expo
situm fuit Mat. xviij. vniuersitas em̃ numero septenario designatur.
c ¶Et dixe. Hic põr ponit apostolos postulatio. Cauere em̃ a fra
dalis & remittere iniurias totiens quotiẽs ꝓcedit ex magnitudine
fidei qua aliqs credit & sperat ꝓ talibus in vita futura remunerari
& iõ apli q̃ erant adhuc iperfecti & ignari audita prædicta christi
doctrina, petierũt augmentũ fidei dicẽtes:
d ¶Dñe a dauge nobis fidem. Auget aũt
fides dupliṫ. Vno modo extensiue. i. qñ plu
ra credibilia cognoscunt̃, & credunt̃ expli
cite q̃ sicut fideles trati cognoscũt & credũt
explicite q̃ simplices implicite credunt̃ere
dendo: de talibus in quoda gñali illud qd̃
tenet ecclesia. Alio mõ auget intensiue: vũ
delicet qñ credibilia clarius cognoscuntur
& firmius feruentiusq̃ tenent̃ & vtrũq; au
gmentũ fidei requiritur in ecclesiæ plantis ꝓ
pter qd̃ apli q̃ post xp̃m fuerũt primi præ
lati in ecclesia dei: petierunt vtrũq; augmẽ
tum fidei qd̃ xp̃s dedit eis: maxime post re
surrectionem suã dando eis gratiam spũs
sancti. Et iõ pdixit eis virtutẽ fidei, dicens:
e ¶Si habueritis fidem sicut granũ sina.
pis. Quod licet sit modicum quãtitate est
ñ maximũ virtute, ppter qd̃ fides ei coma
paratur. f ¶Dicetis huic arbori moro.
Id est dicere poteritis. g ¶Eradicare &
transplantare in mare. Duo mira coniun
git. s. eradicationem subditã arboris de ter
ra solida: & transplantationem eius in aqua
fluida: vt per hoc magis appareat virtus fi
dei. Sed q̃a de talibus operibus q̃ non fiũt
principaliter virtute credentis: sed virtute dei
opãtis nullus debet eleuari: sed magis sub
deo humiliari. Iõ subditur: h ¶Quis aũt
vestrum habens seruum arantem. s. labo
rantẽ in agro. i ¶Qui regresso de agro,
scilicet de labore. k ¶Dicat illi statim:
transi & recũbe. i. quiesce post laborem &
refocillare. q. d. nõ ita dicitur ei a dño suo:
sed magis dicitur ei: l ¶Para qd̃ cœnem.
Ita q̃ post laborẽ in agro requiritur ab eo
labor in domo. Et si in omnibus seruꝰ obe
diat: non tamen propter hoc tenetur sibi re
gratiari dominus: nec seruꝰ in superbia de
bet eleuari: quia ad hoc tenebatur ex condi
tione seruitutis. Et ex hoc concludit christ⁹ ad
q̃ apostoli de bonis operib⁹ non debẽt elevari
uari: sed magis hũiliari. Iõ subdit: m ¶Di
cite: seruí inutiles sumus: quia fm veritã
tem nulla vtilitas prouenit deo de humanis operibus: sed solum ipsis operantibus.
✠ Et factum est
✠ a ¶Et si pniam egerit, dí. il. s. totiens
quotiens: qd̃ per septies significatur eo q̃
p septenariũ vniuersitas figurat. e ¶Si ha
bueritis fidem &c. Cõparat aũt granũ si
napis ipsam fidem eo q̃ granum sinapis tãtæ virtutis est q̃ crescit
in arborem: & sic virtus fidei charitate formata est magna in ope
ratione. Ideo sequitur. f ¶Dicetis huic arbori moro &c. Cuius
fructus liquorem sanguini similem emittit. vnde dr̃. i. Mach. vlt.
Ostenderunt elephantibus sanguinem vuę & mori. Et ideo arbor
morus crucem significat cui⁹ fructus dr̃ ipse christus in ea suo san
guine rubricatus. Hanc autem arborem transtulerunt apli de ter
ra iudææ & plantauerunt in mari. i. in latitudine gentium quę po
test dici mare: eo q̃ est aquarum congregatio. Et Apoc. xvij. dici
citur: Aquæ multæ, populi multi: qñ fidem christi crucifixi pdica
uerunt gentibus: dimissis iudæis: quibus paulus & barnabas contra
ter dixerunt: Act. xiij. g. Vobis oportebat primum loqui verbum
dei: sed qm̃ repellitis illud & indignos vos iudicatis vitæ eternæ: ec
ce cõuertimur ad gentes: sic em̃ pcepit nobis deus. h ¶Quis aũt
vestrum hñs seruũ arantẽ &c. Seruus reuertens de labore significat
pdicatorem vel doctorẽ reuertens post laborẽ ad domũ p̃ quę
conscię: cui non statim dicit xp̃s: transi & recumbe, vocando eum
de pñti vita ad requiẽ patriæ: sed adhuc requirit ab eo aliud bonum
opus in quo dñs delectatur: & cũ hoc fecerit reputet se parũ aut nihil
hil seciſſe, p dño respectu mercedis quã expectat ab eo. sic dicebat
beatus Franciscus etiam post multos labores & magnos. Fratres
incipiamus seruire domino: quia vsq̃ nunc parum profecimus.
✠ Occurrerunt

a ¶Et factum est &c. Post parabolã quæ inuitat ad humilitatẽ
& perseuerantiã in diuersis officijs dei: reprehenditur ingrati de
impẽsis beneficijs. b Occurrerũt ei &c. Leprosi sunt hæretici:
qui quasi varios colores habẽtes in eodẽ corpore, varias sectas:
nunc falsitatis, nunc veritatis permiscẽt in eadẽ pdicatione. Hic
autem quia vitanẽ & ab ecclesia remouẽ
tur longe: necesse habent vt magno cla
more interpellẽt. vnde sequtur. c ¶Qui
stete. a longe. Qui cõtra decalogũ pecca
uerant: nec amãdo deũ (de quo male sen
tiunt) nec proximũ a quo diuidunt̃: sub
denario ad deũ clamãt & sananṫ: dum in
ecclesię societate doctrinã integrã, verãq;
assequũt̃: & oĩa fm catholicæ fidei regulã
disserũt̃: & varietate mẽdacioꝝ q̃si lepra
carẽt. Sed vn⁹ gratias agit. i. q̃ in vnitate
ecclesiæ per humilitatẽ remanẽt. Qui vo
per superbiã elati, mundatori sunt ingrati,
nouẽ sunt: q̃a per vnitatẽ a pfectione de
narij deficiũt. vnde Apli. Qui cũ deũ co
gnouissent non sicut deũ glorisi. aut gr. e.
sed e. in co. suis. d ¶Et leuauerũt vocẽ
di. Quia in vbis saluatoris se erraſſe co
gnoscũt saluãdi præceptorẽ vocãt & per
cognitionẽ præceptoris redeũt ad formã
salutis. e ¶Ite ostẽ. &c. Quisqs hære
tica prauitate vel gẽtili superstitione, vel
iudaica persidia, vel fraterno schismate
per dei gratiã mũdat⁹ caruerit: necesse est
vt ad ecclesiã veniat: colorẽq; fidei verũ
cornelius ad petrũ mittitur. Cætera vitia
dñs in cõsciẽtia p̃ seipm̃ corrigit & sanat.
f ¶Vnus aũt ex illis. Vn⁹ aũt regressus
significat vn⁹ ecclesiæ deuotã in christo
humilitatẽ: qui cadens ad pedes eius gra
tias agens: q̃a repressis p̃sumptionis cogi
tationib⁹, q̃ sit infirmus videt: nihil vir
tutis sibi tribuit, bona quæ agit de miſe
ricordia intelligit. Vnde & samaritan⁹. i.
custos cognominat̃: qui ita bona quæ ac
cepit deo tribuit: vt cũ pẽ. dicere possit.
Fortitudinẽ meã ad te custodiã. g ¶Et
cecidit in faciẽ. Cadit in faciẽ q̃ de perpe
tratis malis erubescit. Ibi em̃ cadit homo,
vbi p̃fundit. Qui in faciẽ cadit videt quo
cadat: qui retro cadit, nõ videt. Boni ergo
in faciẽ cadunt: q̃a humiliãt se in his visibilib⁹, & ad inuisibilia
erigantur. Mali retro cadunt: quia cadũt in inuisibilibus: vbi nõ
videnṫ quid eos sequatur. h ¶Surge. Qui infirmitatem suam
agnoscẽs humiliter ante deũ iacuit: diuina ꝓ solatione surgere ad
fortiora opera & ire crescẽdo vsq̃ ad pfectiora iubeṫ. i ¶Fides
tua. Fides quæ ad agẽdas gratias inclinauit: ecõtra perfidia illos
damnat: q. de accẽptis beneficijs sunt ingrati. k ¶Te saluũ fecit.
In supiori parabola decernit: fidẽ per humilitatẽ debere augeri.
In ista reb⁹ ipsis manifeste ostendit̃, nõ fidei tm̃ agnitã rationem
sed fidei executam operationẽ esse, quæ saluum faciat credẽtem.
l ¶Interrogatus aũt a pharisæis &c. Ideo interrogauit: quia
sicut Lucas inferi⁹ aperuit. Existimabãt q̃ venirẽte dño hieroso
lymam, cõsestim regnũ eius manifestaret. Ita vt & ipsi apli hac
opinione ducti: post resurrectionẽ eius interrogarẽt eum. Dñe si
in tpe hoc restitues regnũ israel? Et alibi cleophas. Nos aũt spe
rabamus q̃ ipse esset redempturus israel. m ¶Non veniet re.
gnum dei cum obseruatiõe. Quia q̃n veniet: nec̃ ab angelis, nec̃ ab hoĩb⁹ põt
obseruari: sicut dñicæ incarnationis tps: & pphetarũ vaticinijs
natꝰ, baptizat⁹, pdicans, moriẽs, resurgẽs, ad cœlos ascẽdẽs comi
tatib⁹ indesinẽter vel angelo⁹ vel hoĩm: vel certe miraculoꝝ sit
declaratus

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Et. factum est. Hic cõsequenter ponitur doctrinæ xp̃i
prædicatæ confirmatio per opera miraculosa in sanatione decem
leprosoꝝ, cum subditur. b ¶Occurrerũt ei viri leprosi. quia
leprosoꝝ, cum subditur: & cũ hoc fecerit reputet se parũ aut nihil
de pñti vita ad requiẽ patriæ: sed adhuc requirit ab eo aliud bonum
opus in quo dñs delectatur: & cũ hoc fecerit reputet se parũ aut nihil
audierãt famã de mirabilib⁹ christi. c ¶Qui steterũt a lõge.
Tum propter christi reuerentiã. Tum quia non debebant appro
pinquare sanis hominibus: ne eos inficerent. d ¶Et leuauerunt vocẽ suam, ex magno desiderio sanitatis. e ¶Dicentes:
iesu præceptor, miserere nostri. i. soloverbo potes curare nos. C
¶Ite, ostendite vos sacerdotibus. Lex em̃ pcepit Leui. xiiij. a.
vt emũdati a lepra, sacerdotibus se offerrẽt: & hoc duplici de cau
sa. Vna erat: q̃a sacerdotes debebant iudicare vtrũ talis esset vere
curatus. Sed̃a erat: q̃a pro sua emũdatione tenebaṫ offerre sacrifi
ciũ determinatum in lege. Legalia autem
tũc cursum suũ habuerũt: vñ & christ⁹ ea
seruauit: vt patet in ei⁹ circũcisiõe & obla
tiõe in tẽplo: et imolatiõe agni paschalis:
& ideo illos quos a lepra sanauit ad sacer
dotes misit. h ¶Et fa. est &c. mũ. sunt.
ex side & obedięti̇a ad christũ meritorie de
ogruo: sed diuia ẏtute effectiue. i ¶Vn⁹
aũt &c. mũ. est. suã sanationẽ virtuti xp̃i
imputans. k ¶Regressus est. tãq̃ grat
gras deo agẽs. l ¶Et hic erat sa. i. deo
gentib⁹ illis q̃ missę fuerũt a rege assyrio
rũ in samariã & alias ciuitates terræ illius
captiuitatis inde iudęis & trãslatis in assy
rios. vt hr̃. iiij. Reg. xvij. Et isti samarita
ni ptim colebãt idola: et ptim deum: et iu
daei nõ cõicabãt cũ eis. sicut nec cũ aliis gẽ
tilib⁹: vt hr̃ Ioh. iiij. b. Et hoc qd̃ dicitur:
Et hic e. sa. &c. innuitur q̃ alij nouẽ erãt
iudæi: nec reuersi sunt ad gras agendum:
qa decæpti a sacerdotib⁹ quib⁹ se repsen
tauerãt. q̃ doctrinæ christi & miraculis de
trahebãt: fm eorũ informationẽ attribue
runt suã sanationẽ obseruatię legis & nõ
virtuti xp̃i: licet a pricipio fideliter & de
uote petiuissent ab eo sanari. ideo subdit:
m ¶Nõ est in. hic a. &c. Et in hoc figura
tũ fuit q̃ gẽtiles venturi erãt deuote ad fi
dem xp̃i, iudæis remanẽtibus in suo erro
re. n ¶Interro. autem. Descripta instru
ctione xp̃i benigna: hic põr ponit phari
sæorũ interrogatio maligna. Christ⁹ em̃
in suis sermonibus frequẽter fecerat men
tionem de aduẽtu regni dei: vt patet ex p̃
dictis in hoc euangelio & in aliis. Et ideo
pharisæi qui doctrinã christi deridebãt vt
dictũ est ca. p̃cedẽti: irrisorie ab eo q̃rebãt
o ¶Qñ venit regnum dei. q. dicerent.
Anteq̃ veniat regnũ de quo loq̃ris, occu
pabit te mors crucis. Sed dominus tanq̃
vere patiens: nõ dedignatus est eis respon
dere rationabiliter & mansuete, dicens.
p ¶Non veniet regnum &c. Per aduentum autem regni dei,
intelligitur aduentus christi ad iudiciũ: q̃a veniet tãq̃ rex ad iu
dicãdum. Venit aũt ad iudicium dupliciter. Vno mõ particulari
ter. s. in morte cuiuslibet: q̃a qualis vnusquisq̃ in morte reperit
talis in iudicio extremo p̃sentabit. s. in parte electorũ vel dãna
torꝝ. Alio mõ vniuersaliter: & sic veniet ad iudiciũ in fine mũdi.
Et neuter aduẽtus est cũ obseruatione tpis: q̃a nihil incertius est
hora mortis. De tpe etiam futuri iudicij apl̃is Act. i. a. Nõ est ves
trum nosse tẽpora vel momenta: & multo fortiꝰ illud tps est in
certũ aliꝭ: fm q̃ dicit Augu. Illud verbũ oĩm calculatiũ digitos
gescere iubet. q ¶Neq̃ dicent &c. i. nõ possunt dicere certitu
dinaliter & determinate tps aduẽtus xp̃i ad iudiciũ. Vñ & illi qui
voluerũt hoc determinare dicere: vt abbas ioachim: & quidã alij
inuenti sunt falsum dixisse: q̃a tpa ab eis determinata transierũt.
✠ Et ait ad
✠ b ¶Occurrerunt ei decẽ viri leprosi. Denarius numerus
vniuersitatẽ significat: eo q̃ est pfectus. Numeri nãq; sequẽtes vs
q̃ ad centũ, sunt ipsius & partiũ eius replicationes. Nã vndecim
sunt decẽ & vnus, & sic vsq̃ ad. xx. qui sunt bis decẽ. xxx. ter decẽ
& sic consequenter. Ergo per decem leprosos occurrẽtes christo:
significatur vniuersitas peccatorum pœnitẽtiũ & confitentium.
f ¶Quos vt vidit. p effectũ remissionis peccatorũ: g ¶Dixit
Ite, ostendite vos sacer. Quia licet peccata remittantur in p̃ri
tione: tũ tenetur ea homo confiteri. i ¶Vn⁹ autem ex illis &c.
Hoc aũt dicitur: ad significãdum q̃ pauci sunt respectiue q̃ grati
sunt de beneficijs largitatis diuinæ. l ¶Et hic erat samaritan⁹.
qui custos interpretatur. nã illi sunt grati deo qui se custodiunt
a peccati recidiuo. p ¶Non veniet regnum dei cũ obseruatione: neq̃ dicent &c. Moraliter: Dei regnum, gratia (q̃ est arra
gloriæ) potest dici. Ipsa vero non venit cum obseruatione: quia
nescit homo vtrũ amore vel odio dign⁹ sit: Eccs. ix. a. iõ subdit.

declaratus indicꝫs. a ¶Ecce enim regnum. Non poterit obseruari: quia regnū meū nō est corporale: vt putatis: sed spirituale: quod fide iam incæpit. b ¶Regnum dei. Vel sic potest accipi rēsp̄sio dñi. Regnū dei intra vos est: qui quādoq; vēturus iudex omniū, nunc etiam regnat in cordibus fideliū. Sed cum hæretici turbant ecclesiā prauis dogmatibus: desiderant fideles: vt dñs vna die ad terras rediens, si fieri posset, veritatē fidei intimaret. Sed non videbunt: quia quod semel euāgelico fulgore est exhibitū: nō est op⁹ corporali visione dñi firmari. c ¶Venient dies. Noluit dicere quādo venirent: sed venturū dixit: vt incuteret oibus terrorē imminētis iudicij, nec securitatē afferret dilationis. Et ne videret cōtristare ap̄los: si eis aliqd denegaret: secūdū aliū euāgelistā dicit. De die autem & hora nemo scit: neq; angeli, neq; filius, nisi pater. d ¶Desideretis &c. Post meā ascensionem: qñ vos in hoc exilio mūdi ingemiscentes desideretis me videre in gloria mea: quæ volūtas laudāda, non tū in hoc mūdo implēda. e ¶Vnū diē filij. Bene vnū diē: quia in illa gloria: de qua ꝓpheta ait. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia: nulla est tenebrarū interruptio, nulla saltē memoria miseriæ vel doloris. Huius diei p̄sentia bonū est desiderare, non tū magnitudine desiderij nobis fingere somnia: quasi instet dies dñi: qđ ab aliqbus faciendū p̄dicit. f ¶Et di. vo. Ecce hic &c. Fuere quidā qui cōputātes curricula ætatū: cōsummationis sæculi, certū annū, diē & horā se dicerēt iuenisse. ¶Multi hæretici fuerūt: & futuri sunt: q se ꝓpos assererēt: quoꝝ prim⁹ simon magus: vltimus antixp̄s. g ¶Nā sicut &c. Nolite illis credere: qa secūdus aduentus repētinus erit: & ita manifestus: cꝫ nullus poterit ignorare de sub cœlo: quia discrimen iudicij sub cœlo: hoc est, in aeris medio gerit. vnde: Rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiā xp̄o in aera. h ¶Primū aūt oportet. Loquēs de gloria aduētus insert etiā de passione: vt cū morientē viderent quē regnaturū audierāt dolorē passionis, spe promissæ claritatis mitigarēt. i ¶Et sicut factū est in diē. Subitū aduētus sui diē plurib⁹ astruit exemplis: & quē fulguri (cito oia trāsuolāti) cōparauerat: diebus noe, vel loth æquiparat: qñ repentinus mortalib⁹ superuenit interitus. k ¶Edebant & bibebāt. Non cōubia vel alimēta dānant: cū in his successibus, in illis naturæ posita sint subsidia: sed immoderat⁹ licitorū vsus arguit. Quia em his se totos dando dei iudicia cōtēnebāt: igne vel aqua perierūt. l ¶Vsq; in diē. Allegorice. Noe arcam ædificat, cū dñs fideles in ecclesia cōgregat. Quā & cōsummatā ingredit: cū hanc in die iudicij p̄sentia sua illustrat. Sed dum arca ædificat iniqui luxuriant: & dum intratur, æterna dānatiōe plectunt. m ¶Similiter sicut. Prætermisso maximo sodomitarū scelere sola ea cōmemorat quæ vel leuia vel nulla esse putarent: vt intelligas quali pœna feriant illicita: si licita & ea sine qb⁹ vita nō ducit: imoderati⁹ acta igne & sulphure puniūtur. n ¶Loth. Alleg. Loth qui interpretat declinās est ꝑpls electoꝝ: qui dum in sodomis, i. inter reprobos vt ad uena morat cꝫtū valet, scelera eoꝝ declinat. Exeūte loth, sodoma perit: qa in consummatione sæculi exibūt angeli: & separabūt malos de medio iustoꝝ: & mittēs eos in caminū ignis. o ¶Filius ho. re. Qui interim apparēs oia videt: tūc apparēs oia iudicabit: qñ cūctos iudicioꝝ suoꝝ oblitos huic sæculo ꝑspexerit mācipatos: vt merito debeant cū ipso quem inhabitant orbe, deleri. p ¶In illa die. Hucusq; de hoc cꝫ regnū. i. christ⁹: nō cū obseruatione: sed inspectu aduenire: Nūc a qualibus ipse aduētus expectari debeat. In tecto est, qui carnalia excedēs velut in aura libera spiritualiter vi-
uit. Vasa ei⁹ in domo sunt cōcupiscentiæ carnales: quas pri⁹ amauerat: sed supna petēs ī mūdo reliq̄rat q̄s imminēte iudicio necesse est ne repetat.
q ¶Et q̄ in agro. Qđ dixerat: Eū qui in agro est, retro nō debere redire. ne de his tm dictū videret q aperte de agro redituri sunt. i. dñm palā negaturi: ostēdit multos qui cum faciem in anteriora videnť re-
¶nere: aio

NICO. DE LYRA

b ¶Et ait ad dicī. Hic ōñr ponitur discipulorū informatio de aduētu christi ad iudiciū: vt ꝓpter immēsitatē p̄scutionū nō credāt cito christū venturū ad iudiciū: nec ꝓpter pacē credāt de lōge vēturū: sed semp sint parati ad eū expectandū & hoc est cꝫ dicitur: c ¶Venient dies qñ desiderabitis videre vnū diē filioīs. i. diem extremi iudicij: qui erit vnus & a iustis desiderandus: quia tūc a malis p̄sentis vitæ liberabunť: & ad requiē gloriæ transferentur. ℣m cꝫ dr. ī. xxi. f. His aūt fieri incipientibus ꝓpinquat redemptio vestra. Qđ expo⁹ nens Greg. dicit: Leuate capita vestra. i. exhilarate corda. d ¶Et non videbitis. nisi post multas tribulationes. e ¶Et dicent vobis: ecce hic, ecce illic. qa ante aduentum christi ad iudiciū: surgent multi pseudo prophetę & multi pseudo christi.
f ¶Nolite ire. assentiendo tali doctrinę.
g ¶Nam sicut ful. co. &c. q. d. aduentus christi ad iudiciū nō erit ambiguū qñ erit de facto: sed erit ita clarus & manifest⁹ qđ null⁹ poterit dubitare: ideo subditur. Ita erit filius hominis in die sua. h ¶Primum opor. &c. In primo enim aduentu venit in humilitate & paucis cognitus: & a multis despectus & reprobatus. Sed in secundo aduētu veniet manifestus & gloriosus in ptāte orbē iudicaturus. Sed quia tp̄s illius aduētus est incertū, vt ꝓdictū est ideo īducit ad hoc duplex exēplū. Primū est de tpe diluuij: vt habeatur Gen. vij. qđ notat cū dr: i ¶Et sicut fa. &c. qa homines illi⁹ tpis erāt in securitate, nihil timētes: ꝙscq; diluuiū subito submersit oēs: excepto noe, & his q cū eo erāt in arca. Secūdū exēplū est de tpe subuersiōis sodomorum: vt habetur Gen. xix. qđ notat cū dr:
k ¶Sil'r sicut &c. qa erant in securitate vsq; ad illā horā q̄ dñs p ignē & sulphur destruxit terrā illā. l ¶Sc̄m hæc erit &c. fi. ho. re. i. hoīes erūt in securitate, nihil timētes de futuro iudicio vsq; ad illud tempus quo christus in humanitate glorificabit: vt pereāt oēs mali: vel cōuersi ad iustitiā: vel amissa per suppliciū potestate nunc contra bonos ꝙdiu hoc ipsum bonis expedit, vel temporaliter aliq̄d possunt. Quē finē cū iusti venire desiderāt: cꝫuis pro inimicis orent: tū nō absurde vindictā desiderare dicuntur.
℣Verūtamen

nere animo tū retro respiciūt. a ¶Memores estote. Vxor loth significat illos qui in tribulatione retro respiciūt: & sea spe diuinæ ꝓmissionis auertūt: & ideo statua salis facta est: qa admonēdo hoīes ne filia faciāt: corda eoꝝ cōdit, ne sint fatui. b ¶Quicūq; &c. Qui vitā carnalē (negando xp̄m) in mūdo saluare voluerit: in futuro perdet eā. Vel qui æternā salutē aīæ quærit: nō dubitet eam dare ad mortē huius tp̄is. c ¶In illa nocte. i. in illa tā tenebrosa tribulatiōe: vt in errorē inducant: si fieri pōt, etiā electi. d ¶Duo in le. illi. f. q ociū eligūt: neq; ꝑcularib⁹, neq; ecclesiasticis negocijs occupati. Vnde est q ꝓpter deū cōtinētiæ studēs, quæ dei sunt, cogitat: assumet, obuiā xp̄o in aera. e ¶Alter relin. q vel humana laude, vel qualibet corruptione statum vitæ quā ibuius est, deserit. De quo hieremias. Viderūt eam hostes: & deriserūt sabbata eius. f ¶Duæ erunt molen. &c. Duæ differētiæ, sequētiū orbem rerū mobiliū. Quæ fœmineo genere designant: qa maiorū cōsilio regunť: vt fœminæ a viris: q tū in vnū molunt: in cꝫtū de suis negocijs ecclesię vsib⁹ deseruiūt. Sed qđ tm, ꝓpter æterna: q habēt tanq; nō habētes: quidā rapiunť: & ad requiē gloriæ transferuntur. ℣m cꝫ dr. ī. xxi. f. His aūt fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra: quoniā appropinquat redemptio vestra. Qđ expo⁹ Greg. dicit: Leuate capita vestra. i. exhilarate corda. d ¶Et non videbitis. nisi post multas tribulationes. e ¶Et dicent vobis: ecce hic, ecce illic. qa ante aduentum christi ad iudiciū: surgent multi pseudo prophetę & multi pseudo christi.
f ¶Nolite ire. assentiendo tali doctrinę.
g ¶Nam sicut ful. co. &c. q. d. aduentus christi ad iudiciū nō erit ambiguū qñ erit de facto: sed erit ita clarus & manifest⁹ qđ null⁹ poterit dubitare: ideo subditur. Ita erit filius hominis in die sua. h ¶Primum opor. &c. In primo enim aduentu venit in humilitate & paucis cognitus: & a multis despectus & reprobatus. Sed in secundo aduētu veniet manifestus & gloriosus in ptāte orbē iudicaturus. Sed quia tp̄s illius aduētus est incertū, vt ꝓdictū est ideo īducit ad hoc duplex exēplū. Primū est de tpe diluuij: vt habetur Gen. vij. qđ notat cū dr: i ¶Et sicut fa. &c. qa homines illi⁹ tpis erāt in securitate, nihil timētes: ꝙscq; diluuiū subito submersit oēs: excepto noe, & his q cū eo erāt in arca. Secūdū exēplū est de tpe subuersiōis sodomorum: vt habetur Gen. xix. qđ notat cū dr:
k ¶Sil'r sicut &c. qa erant in securitate vsq; ad illā horā q̄ dñs p ignē & sulphur destruxit terrā illā. l ¶Sc̄m hæc erit &c. fi. ho. re. i. hoīes erūt in securitate, nihil timētes de futuro iudicio vsq; ad illud tempus quo christus in humanitate glorificabit: vt pereāt oēs mali: vel cōuersi ad iustitiā: vel amissa per suppliciū potestate nunc contra bonos ꝙdiu hoc ipsum bonis expedit, vel temporaliter aliq̄d possunt. Quē finē cū iusti venire desiderāt: cꝫuis pro inimicis orent: tū nō absurde vindictā desiderare dicuntur.
℣Verūtamen

NICO. DE LYRA

alicui intēdere negocijs ꝑsalibꝫ: quia oportebit subito eum ꝑsecūtib⁹ iudicis cōparere. a ¶Memores estote vxoris loth. Quæ nec habuit ſpaciū respiciēdi retro: sed statim cōuersa fuit in statuam salis: vt habetur Gen. xix. f. Sic nec tunc hoies habebunt spacium respiciendi retro: id est spaciū intendēdi alicui negocio: sed oportebit eos statim cōparere cōspectib⁹ iudicis. b ¶Quicūq; quæsierit aiam suā. i. timore mortis deficiet a fide in tribulatione antichristi quæ præcedet iudiciū. c ¶Perdet illam. per ꝑuersionē in terra nō petit a deo de aduersarijs vindictā p gehēnæ pœnā: sed cꝫ desinat eē mali. sicut dr Prouer. xij. a. Verte impios, & non erūt scilicet mali. Vel cꝫ desinat eē potētes iustos persequi.

¶Quinta pars. B ij ✳Dixit autem

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Verūtamen. Dico me sacturū vindictā iustorū: sed illi erunt valde pauci: qa cum in die iudicij in forma filij hois appareuero: tāta erit raritas iustorū: vt nō tā ob clamorē fideliū iniuste dānatorū, qm ob eorū torporē iuste dānādorū: totī iam mūdi fit acceleranda ruina. b ¶Putas. In ꝟbo increpat dubitationis infidelitatem electorū suorū clamantiū ad se die ac nocte: & patiētiā habebit in illis? Dico autē vobis: quia citob faciet vindictā illorū. Verūtamen c filius hominis veniēs putas inue- d

¶de perfecta fide dicit.

niet fidē in terra? Dixit autem & ad e quosdā qui in se confidebāt tanq̄

¶cum tamē parua bona facerent.

iustos: & aspernabantur cæteros pa- a ¶vtiq; fidelis: sed vnus verbotenus, alij & facto.

rabolā istam, dicēs: Duo homines f ascēderūt in templū vt orarēt: vnus g pharisæus, & alter publican⁹. Pha- p risæus stans, hæc apud se orabat. a ¶Si reprehenditur q superbe gratias agit, qd ergo ille qui impugnat gratiam?

Deus grātias ago tibi: qa non sum k a ¶Quid est ceteri homines nisi omnes per ipsum. Q.d. Solus sum iustus.

sicut cæteri hoies, raptores, iniu- a ¶Ecce ex vicino publicando maior tumoris occasio: Qui ascendit orare: non deum rogat sed se laudat: insuper & roganti insultat.

sti, adulteri: velut etiā hic pūblica- e nus. Ieiuno bis in sabbato: deci- h mas do oim quæ possideo. Et pu- n blican⁹ a longe stans nolebat, nec o oculos ad cœlū leuare: sed percu- p g tiebat pect⁹ suū, dicēs. Deus propi q tius esto mihi pctōri. † Amen dico r a ¶ad cōparationē illius.

vobis: descendit hic iustificatus in t ¶plus q̄m ille. ¶Quare?

domū suā ab illo. † Quia oīs qui v a ¶ante ruinā exaltabitur cor & ante gloriā humiliabitur.

se exāltat, humiliabitur: & qui se x i humiliat, exaltabit. Afferebāt aūt a ad illū & infantes vt eos tangeret.

Qd' cū viderēt discipulū, increpa- bant illos. Iesus aūt cōuocās illos

¶Respuēda est vestræ seruitutis officiosa sedulitas vbi diuinitatis est iniuria.

dixit. Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos. Taliū est enim

exaudiet taliū pcū instātiā. Sed illud qd' dr hic de oīone electorū videt esse quasi cōtra illud qd' dr Mat. v. g. Orate, p psequētibus & calūniantib⁹ vos. Ad quod dicēdū: q̄ ad bonos ptinet bona spūalia & æterna: q̄ sunt simp'r bona, optare suis pfectorib⁹ & hoc modo, p eis orare. Sed qa pœnæ tales sunt quędā medicinę ga valent ad emēdationē vitæ: & declaratio- G nē diuinæ iusticiæ. ideo ad sctos bñ pertinet petere a deo hoc mō vindictam de suis pfecutoribus nō ex motu iræ: sed ex zelo iusticiæ. b ¶Dico aūt vo. &c. Licet enī aliqñ tardare videatur ꝟm humanū iudiciū: tñ ꝟm veritatē nō tardat: qa oia operatur ꝟm dispositionē suę sapiētiæ infinitę. c ¶Verūtamē filij⁹ hois ve. l. ad faciendum vindictam. d ¶Putas inueniet fidem in ter. q. d. parum inuenient respectu, loquendo de fide formata charitate. e ¶Dixit autem. Hic consequenter ostēdit q̄ est humiliter orandum: ostendens q̄ humilitas est deo grata. Et primo ostendit hoc verbo. secundo facto, ibi: Afferebant aūt. Primū facit per parabolam publicani & pharisęi, dicens: f ¶Duo homines ascende. in tem. quia ad literam erat in alto sitū. f. in mōte moria: vt habetur. ij. Para. iij. a. g ¶Vnus pharisæus, apparens iustus. h ¶Alter publi. id est publicis negocijs intrētus: q̄ de communi cursu implicant ad pctm. i ¶Pharisæus stans. Ecce iactātia: quia stabat vt ab alijs videret orare: & irreuerentia, cum in oratione deberet se prosternere. k ¶Deus gratias ago &c. rapto, &c. Iste non propter orauit: sed magis se iactauit de iusticia alios condemnando, & orantem iuxta se publicanum despiciendo. l ¶Ieiuno bis in sabbato. idest hebdomada: quę ſ denominatur a die digniori. m ¶Decimas do. Pharisæi enim decimas minimorum, vt ruthæ & mēthę & cymini, ad quas nō tenebantur, vt dicunt aliqui. Sed bāt: vt cæteris iustiores apparerent: vt dictum est. ō. n ¶Et publi. a lon. stans. Ecce dei timor: quasi nō esset dignus apparere pinquare. o ¶Nolebat nec ocu. ad cœ. le. Ecce pudor quasi p pctis ꝑteritis non audens cœlum respicere. p ¶Sed percu. pe. suū. Ecce dolor de pctis cōmissis. q ¶Deus propi. esto mi. pec. Ecce vera & pura cōfessio: Et ista faciunt ad peccatorum remissionem. iō sequit. r ¶Amen. i. fideliter. Dico vo. s ¶Descē. hic. de. g. domo dei q̄ erat in mōte: vt. ō. dictum est. t ¶Iustificatus ab ił. i. præillo remanente in ęcibus suis. Cuius causa subditur. dictur: v ¶Quia omnis qui se ex. per superbiam. x ¶Humiliabitur. per opera nam. y ¶Et qui se humi. per verā pcatorum cōfessionem. z ¶Exaltabitur. Scz in gloria, per remunerationem. Sicut em ponit in stathera materiali vna parte depressa altera eleuatur: & econuerso: sic in stathera diuina iusticiæ decretum est: vt q̄ eleuantur per supbiam in presenti vitā, deprimantur per pœnam cōfusibilē in futura: Et econuerso: q̄ se humiliant in presenti propter deum: in futuro ad gloriam eleuabunt. a ¶Afferebant autem. Hic consequenter facto ostēdit q̄ humilitas est deo grata & accepta: p hoc q̄ pueros christus amicabiliter recepit: et patet ſnia ex dictis Mat. xix. a ¶Et interrogauit. Hæc est pars incidentalis: in qua ponūtur duo incidētia, Scd'm ponit, ibi: Ait aūt petr⁹. Circa primum sciendum q̄ qa iesus immediate dixerat de pueris: Talium est regnum cœlorū: Et in hoc parabolice loquebat: p puericiam intelligens humilitatem & innocētiā. Ideo qđā legis peritus, qui vocat hic princeps: eo q̄ erat dives: vt patet ex sequentibus: petijt ab eo quid faciendo haberet regnum cœlorum q. d. dicas mihi plane & aperte absq; parabola: quid debeo facere ad consequendū regnum cœleste: & hoc modo christus ei respondit. & patet sententia ex dictis Mat. xix. vsq; ibi: c ¶Quæ impossi. sunt &c. Quia ad regnum cœlorum nō possūt homines pertingere propria virtute sed per auxilium diuinæ gratiæ. d ¶Ait autem petrus. Hic ponitur secundum incidens: qa petr⁹ a christo imediate audierat. Qđ difficile qui pecunias habent regnum dei intrabunt: ideo quęsiuit a christo quæ esset sui & aliorum remuneratio: qa oia reliquerant propter christū. & patet christi responsio ex dictis Matth. xix. c. i. e ¶Assumpsit iesus. Postq̄ saluator ostendit orationis efficaciam: hic consequenter inducit discipulos suos ad martyriū toleriantiam exemplo sui. Et patet sententia ex dictis Mat. xx. exceptis quæ sequuntur. f ¶Consummabuntur oia &c. Quia prophetæ scripserunt sed mores: & his q̄ similem haberēt innocētiā & simplicitatē p̄miare promisit. b ¶Magister bone: quid faciendo vitam æternam possideboꝫ Exponatur vt supra, Matthæi. xix. & Marci. x. c ¶Assumpsit autē iesus duodecim &c. Sequitur.

¶Quinta pars. B iij ✻Et ipse

Supbiæ species q̄tuor.

Typice.

Ps. 113. d.

NICO. DE LYRA

✻ non faciet vindictam electorū suorum existentiū in pressura & tribulatione. a ¶Clamātiū die ac nocte. i. orantiū instāter pro sua liberatiōe & declaratiōe diuinæ iusticiæ. q. d. multo plus exaudiet

A ✻ simplicitatē: quam ibi habēt per naturā: qa nō ætas regnat: sed mores. Non em̄ est virtus non posse peccare: sed nolle. Sicut puer nō pseuerat in ira: læsus nō memorat: nō cōcupiscit mulierē: nō cogitat vel loqtur malū: sic vos nisi talē innocētiā & animi puritatē habueritis: non intrabitis in regnum cœlorū. a ¶Regnū dei sicut puer &c. i. doctrinā euāgelij sicut puer iubemur accipere. Puer in discēdo nō contradicit doctorib⁹. Non rationes & verba obponit ad resistēdū: sed fideliter suscipit obtemperat & quiescit. b ¶Et interrogauit cū. Beda. Audierat hic princeps: similes puerorū digitos esse regno: vultq̄ certius instrui, nō per parabolas: sed aptę exponi ꝟbus meritis vitā possit cōsequi. ¶Beda. Non putandus est iste (vt quidam aiunt) vel deum tentasse: vel de sua vita Mar. 10. c meritus esse: sed simpliciter vt dixit confessus est. Alioquin (vt marcus ait) nō intuitus arcana cordis eius diligere eum dignaret iesus. Diligit em̄ eos qui mādata legis custodiūt. Sed qđ' ibi min⁹ est his qui pfecti esse volūt, adiūgit. Oia vēde & da pauperibus. c ¶Magister bone. Quia bonū magistrū dixit: & nō deum vel dei filium cōfessus est: dicit quēuis sanctum hominē comparatione dei bonū nō esse. Christus aūt nō renuit testimoniū bonitatis: sed magistri absq; deo excludit bonitatem. d ¶Dixit aūt. Ambro. Versuta interrogatio, & ideo arguta respōsio. Tentator enim bonū magistrū dicit: qui deū bonū dicere debuisset. Quid me dicis bonū, quę negas deum? Quid bonū dicis: cū nemo bonus nisi solus deus. Nō ergo bonū se negat: sed deum significat. Quid me bonū dicis, cum bonū sentire nō possis qui tentas? Bonus ergo sed recōditus est: & inanem eius iactātiā expones: vt cæteris iustiores apparerent: vt dictum est. ō. n ¶Et publi. a lon. stans. Ecce dei timor: quasi nō esset dignus apparere pinquare. o ¶Nolebat nec ocu. ad cœ. le. Ecce pudor quasi p pctis ꝑteritis non audens cœlum respicere. p ¶Sed percu. pe. suū. Ecce dolor de pctis cōmissis. q ¶Deus propi. esto mi. pec. Ecce vera & pura cōfessio: Et ista faciunt ad peccatorum remissionem. iō sequit. r ¶Amen. i. fideliter. Dico vo. s ¶Descē. hic. de. g. domo dei q̄ erat in mōte: vt. ō. dictum est. t ¶Iustificatus ab ił. i. præillo remanente in ęcibus suis. Cuius causa subditur. dictur: v ¶Quia omnis qui se ex. per superbiam. x ¶Humiliabitur. per opera nam. y ¶Et qui se humi. per verā pcatorum cōfessionem. z ¶Exaltabitur. Scz in gloria, per remunerationem. Sicut em ponit in stathera materiali vna parte depressa altera eleuatur: & econuerso: sic in stathera diuina iusticiæ decretum est: vt q̄ eleuantur per supbiam in presenti vitā, deprimantur per pœnam cōfusibilē in futura: Et econuerso: q̄ se humiliant in presenti propter deum: in futuro ad gloriam eleuabunt. a ¶Afferebant autem. Hic consequenter facto ostēdit q̄ humilitas est deo grata & accepta: p hoc q̄ pueros christus amicabiliter recepit: et patet ſnia ex dictis Mat. xix. a ¶Et interrogauit. Hæc est pars incidentalis: in qua ponūtur duo incidētia, Scd'm ponit, ibi: Ait aūt petr⁹. Circa primum sciendum q̄ qa iesus immediate dixerat de pueris: Talium est regnum cœlorū: Et in hoc parabolice loquebat: p puericiam intelligens humilitatem & innocētiā. Ideo qđā legis peritus, qui vocat hic princeps: eo q̄ erat dives: vt patet ex sequentibus: petijt ab eo quid faciendo haberet regnum cœlorum q. d. dicas mihi plane & aperte absq; parabola: quid debeo facere ad consequendū regnum cœleste: & hoc modo christus ei respondit. & patet sententia ex dictis Mat. xix. vsq; ibi: c ¶Quæ impossi. sunt &c. Quia ad regnum cœlorum nō possūt homines pertingere propria virtute sed per auxilium diuinæ gratiæ. d ¶Ait autem petrus. Hic ponitur secundum incidens: qa petr⁹ a christo imediate audierat. Qđ difficile qui pecunias habent regnum dei intrabunt: ideo quęsiuit a christo quæ esset sui & aliorum remuneratio: qa oia reliquerant propter christū. & patet christi responsio ex dictis Matth. xix. c. i. e ¶Assumpsit iesus. Postq̄ saluator ostendit orationis efficaciam: hic consequenter inducit discipulos suos ad martyriū tolerantiam exemplo sui. Et patet sententia ex dictis Mat. xx. exceptis quæ sequuntur. f ¶Consummabuntur oia &c. Quia prophetæ scripserunt sed mores: & his q̄ similem haberēt innocētiā & simplicitatē p̄miare promisit. b ¶Magister bone: quid faciendo vitam æternam possideboꝫ Exponatur vt supra, Matthæi. xix. & Marci. x. c ¶Assumpsit autē iesus duodecim &c. Sequitur.

Ps. 72. a. Mat. 10. c Mat. 19. c Mystice, bunt. Ibidem. Ambro.

regnum dei. Amē dico vobis: quia a cūq; non accæperit regnū dei sicut b puer: nō intrabit in illud. Et interro- a a ¶Hic dives & superbꝰ: nō voto discētis sed tentantis interrogat.

rogauit cum quidā princeps, di- c cens. Magister bone: quid faciens b d vitam æternam possidebo? Dixit autem ei iesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonꝰ nisi solus deus. a ¶sicut in mādatis continetur.

e Mandata nosti. † Non occides: nō mœchaberis: non furtum facies: non falsum testimoniū dices: honora patrem tuum & matrē. Qui ait. Hæc omnia custodiui a iuuentute mea. Quo audito iesus ait ei. ¶ad perfectionē. ¶non partē.

Adhuc vnum tibi deest. † Omnia quæcūq; habes, vēde & da paupe- ¶sic dando.

ribus: & habebis thesaurū in cœlo: & veni sequere me. His ille audi- a ¶Hæc est tristicia q̄ mortē operat. hæ sunt spinę & tribuli. quę semen dei suffocaueruṅt.

¶possidens cum amore.

f tis cōtristatus est: quia diues erat a ¶Qui multiplicandis diuitijs incumbūt: alterius vitæ gaudia contemnunt.

valde. Videns autem iesus illum tristem factū, dixit. Quam difficile a ¶cum amore possident. & in eis cōsidunt. Nec impossibile sed difficile dixit: qa difficulter diuitiæ contemnūt. De omnibꝰ ergo tutius est: nec habere nec amare diuitias.

qui pecunias hābent, in regnū dei g intrabūt. † Facilꝰ est enim camelū ¶ingentibꝰ membris enormē.

per foramen acus trāsire: q̄ diuitē intrare in regnum dei. Et dixerunt h qui audiebant. Et qs poteſt saluus a ¶vt per se a suis cupiditatibus cōuertant.

fieri? Ait illis. Quæ impossibilia e sunt apud homies: possibilia sunt ¶De⁹ ab amore ad charitatem æternorū cōuertit: non q̄ cupidi & superbi intrēt.

apud deū. Ait autem petrus. Ecce d a ¶etiam voluntatem habendi. b ¶quod p fectius est.

nos dimisimus ōmnia: & secuti su mus te. † Qui dixit eis: Amē dico a ¶non tantum de vobis apostolis: sed & de quibuscūq; fidelibꝰ.

i vobis: † Nēmo est qui reliqt do- ¶omnes affectus carnis meæ charitati postposuerit.

mum, aut parentes, aut fratres, aut vxorē, aut filios propter regnum k dei: & non recipiat multo plura in hoc tempore: & in sæculo futuro l vitā æternā. † Assumpsit aūt iesus e duodecim, & ait illis. Ecce ascēdi- m mus hierosolymā: & consumma- f būtur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. † Tra-

iudæorū: g diues est in lege, egen⁹ in fide. h ¶Quis pōt. Intelligunt in numero diuitū deputādos oēs qui amant diuitias & si non habent, aliter em̄ cum sit turba magis or paupertū, nō dicerēt: Quis pōt saluꝰ fieri? i ¶Nemo. Qui carnalia pro dīo dimiserit, spiritualia accipiet. Marc⁹ ait. Cēties tm̄ nūc in tpe hoc cum persecutiōib⁹ fratres & sorores: & in futuro vitam æternā. i. in hac vita pfecutiōib⁹ plena gaudium regni degustant: & oim electorū sincera dilectiōe fruunt. k ¶Recipiat multo plura i &c. Qui, p dīo omnes diuitias dimiserit: & carnis affectus contempserit: multo plura recipiet in presenti: & a fratribus & sororibus propositi sui glutino spirituali colligatis, multo gratiosiorē i hac vita recipiet charitatē Copula em̄ qua filij & patres & cōiuges & cętera hmōi cōnectuntur fragilis & breuis est. Sed illi soli perpetuæ cōiunctiōis retinet vnitatē. oia quę fratrū sunt, tanq̄ sua credentes. Quia multitudinis credētiū erat cor vnum &c. nec quisq̄ eorum quæ pos. sum esse di. & quam aliquis vxorem in lasciuia possidebat: eandē in odore sanctificationis possidet. l ¶Assumpsit autem iesus duodecim. Præuidens ex passione sua discipulos perturbandos: prædicit & passiōis pœnam: & resurrectionis gloriam: vt cum moriętem cernerent: resurrecturum non dubitarēt. m ¶Et consummabuntur omnia &c. In hoc ostendit quicquid propheтæ prædixerunt: ad suæ dispensatiōis ✻ mysterium

Mat. 10. d † mat. 19. b. Mar. 10. c † exo. 20. b. Mar. 19. c Mar. 10. c Act. 4. f. † 14. q. 1. c. 1. † Matth. 19. c. Mar. 10. c † Matth. 20. c. Mar. 10. c † 28. q. 1. † Matth. Mar. 10. c

NICO. DE LYRA

✻ litas est deo grata & accæpta: p hoc q̄ pueros christus amicabiliter recepit: et patet ſnia ex dictis Mat. xix. a ¶Et interrogauit. Hæc est pars incidentalis: in qua ponūtur duo incidētia, Scd'm ponit, ibi: Ait aūt petr⁹. Circa primum sciendum q̄ qa iesus immediate dixerat de pueris: Talium est regnum cœlorū: Et in hoc parabolice loquebat: p puericiam intelligens humilitatem & innocētiā. Ideo qđā legis peritus, qui vocat hic princeps: eo q̄ erat dives: vt patet ex sequentibus: petijt ab eo quid faciendo haberet regnum cœlorum q. d. dicas mihi plane & aperte absq; parabola: quid debeo facere ad consequendū regnum cœleste: & hoc modo christus ei respondit. & patet sententia ex dictis Mat. xix. vsq; ibi: c ¶Quæ impossi. sunt &c. Quia ad regnum cœlorum nō possūt homines pertingere propria virtute sed per auxilium diuinæ gratiæ. d ¶Ait autem petrus. Hic ponitur secundum incidens: qa petr⁹ a christo imediate audierat. Qđ difficile qui pecunias habent regnum dei intrabunt: ideo quęsiuit a christo quæ esset sui & aliorum remuneratio: qa oia reliquerant propter christū. & patet christi responsio ex dictis Matth. xix. c. i. e ¶Assumpsit iesus. Postq̄ saluator ostendit orationis efficaciam: hic consequenter inducit discipulos suos ad martyriū tolerantiam exemplo sui. Et patet sententia ex dictis Mat. xx. exceptis quæ sequuntur. f ¶Consummabuntur oia &c. Quia prophetæ scripserunt sed mores: & his q̄ similem haberēt innocētiā & simplicitatē p̄miare promisit. b ¶Magister bone: quid faciendo vitam æternam possideboꝫ Exponatur vt supra, Matthæi. xix. & Marci. x. c ¶Assumpsit autē iesus duodecim &c. Sequitur.

mysteriū intendisse. In quo percutit hæreticos: qui dicūt christū legi & ꝓphetis ꝓrium prædicasse: & aliū veteris, alium noui esse deū testamēti. Cōfutat etiā paganorū dementiā: qui eius crucem deridēt: cum ꝓximę suæ passionis, & tps quasi futurū præcisus

Quare iudei, & nō discipuli intellexerunt sermonem passiōis christi.

ostēdit: & locū quasi mortē nō timens adijt.

a ¶Et ipsi nihil. Discipuli sermonē dñicæ passiōis totiēs replicatū: ideo intelligere nō valēt: quia quē maxime videre desiderāt, eius mortē audire nō possunt. Et quē nō solū hoiem innocentē, sed etiā verū deum esse sciunt: mori posse nō putāt. Et quotiēs aliqd de sua passione dicit hoc allegoricū dictum putant: sicut in aliis per parabolas loquētem audire ꝓsueuerāt. Iudæi q eius mortē parabāt quicqd de sua passione loqueret intelligebāt. Hoc em loquebat, quod ipsi perficere optabant. b ¶Cæcus quidā. Cæcus, significat humanū genus: qđ a superna claritate exclusum dānationis suæ patit tenebras: sed a dño appropinquāte hiericho curat. Hiericho luna interpretat̄ per quā defectus imortalitatis intelligit̄. Dum ergo verbū dei infirmitatē nostræ carnis suscipit: hō ad cognoscēda diuina redit. Cæcus sedet iuxta viam: dum incipit credere in ipsum q dicit. Ego sum via.

Ioh. 14.a

Mendicat, dum rogat. vnde sequitur. Et clamauit. c ¶Et qui præibant. Qui iesum præeunt venientē, significāt cæcū carnaliū vitioꝝ: quę dissipāt cogitationē hoīs: & perturbāt vocē orationis: ne iesus ad illuminādū venire possit cor hoīs: sed iam credens, sentiens se grauari phantasmate priorum vitiorū: & vocē orationis suæ impediri: ne pro se exorari possit, ardentius clamat. d ¶Stans aūt. Trāsies, cæcū audit: stans, illuminat: quia per humanitatē suam nostræ cæcitatis vocibus compatit: sed per potentiā diuinitatis lumen nobis gratiæ infundit. e ¶Adducī ad se &c. Qui prætereūtem aliquatenus sentiebat: dū in oratiōe patit̄ phātasmatū turbas: vehemēti⁹ insistēs orationi ducit ad stantem, & recipit lumen: quia deus in corde firmo figit̄: & sic lux amissa reparatur. f ¶Quid tibi vis fa. &c. Non ex ignorātia quærit: sed ideo vt rogetur: vt mentē ad orationē excitet. Qđ intelligēs cæcus subiūgit. Dñe: vt videā. Nō petit cæcus aurū: vel aliqd tpale: sed rm lumē. Imitemur ergo eū: quē mente & corpore audiuimus sanatū: petamus a dño lucem æternæ visionis: & dicet nobis. Respice: fides tua saluū te fe. g ¶Et confestim vi. &c. Vider & sequtur: qui bonū qđ intelligit, operat̄: & iesum præsentē vel prætereuntē imitat. Et hic talis non solū pro impetrato in deū, pficit: sed etiā alios ad laudē dei accēdit. vñ seqt. h ¶Et oīs plæbs vt vi. de. lau. deo. Laudat plæbs deū: nō solū pro ipetrato munere lucis, sed & pro merito fidei impetrātis: ga nō solū laudat q poēter & misericorditer illuminat: sed quia clamorē fidei firmiter clamātis exaudit.

Luc. 18.e.

Mystice.

Gal. 6.c.

¶ Ingressus. Ecce camel⁹ deposita sar. Cap. XIX. cina gibbi per foramen acus trāsit: dū cōtępto censu fraudū, angustā portā quę ducit ad vitā, ascēdit. Et ga deuotiōe fidei ad videndū saluatorē qđ natura minus habebat, ascēsu arboris supplet: iuste qđ rogare non audebat: dñicæ fusceptiōis benedictionē accipit quā desiderabat. ¶Mystice. Zacheus q interpr̄at iustificat⁹: significat credētes ex gētib⁹: q per occupationē tęporaliū depressi erāt: & minimi: sed a dño sanctificati. Qui itrāt̄ hiericho saluatorē videre volūt: dū fidei quā in mūdo attulit, participare quęrūt. Sed turba. i. vitioꝝ cōsuetudo: quæ cæcū clamātē increpabat: eriā hunc suspicientē tardat. Sed sicut amplius clamādo cæcus turbā vicit: ita pusillus terrena relinquēdo, arborē crucis ascēdendo, turbam obstātem k ¶Et ipse dixit. Quis de se desperet, cum venit iste ad deū cui census ex fraude? Per hunc apparet: ga non omnis dives auarus

Præ turba

detur enim gentibus: & illudetur, & flagellabitur: & conspuetur. Et postq̄ flagellauerint, occidēt eum: & die tertia resurget. Et ipsi nihil horum intellexerūt. Erat aūt verbū istud absconditū ab eis: & nō intelligebant quæ dicebantur. Factum est autē cum appropinquaret hiericho: cæcus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam prætereuntē: interrogabat quid hoc esset. Dixerūt autem ei, q̄ iesus nazarenus transiret. Et clamauit dicens. ✝Iesu fili dauid, miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat. Fili dauid miserere mei. Stās autē iesus iussit illum adduci ad se. Et cum approp̄inquasset: interrogauit illum, dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine vt videam. Et iesus dixit illi. Respice: fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit, & sequebatur illū magnificans deum. Et omnis plæbs vt vidit, dedit laudem deo. Cap. XIX.

Ingressus perambulabat hiericho. Et ecce vir nomine zacheus, & hic princeps erat publicanorum: & ipse dives. Et quærebat videre iesum quis esset: & non poterat præ turba: quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem sycomorū vt videret eum:

¶ non malicia sed fide.

NICO. DE LYRA

ꝓphetę scripserūt de passiōe christi futura. vt patet Esa. liij. et Dañ. ix. et i multis aliis locis. a ¶Et ipsi nihil horum intellexe. Tū quia adhuc erāt rudes & imperfecti. Tum quia christus frequenter eis parabolice loquebatur. & ideo nesciebāt si tunc parabolice loqueretur. b ¶Factum est. Postq̄ posita est christi institutio de efficacia orationis, & de tolerantia passionis: hic consequenter describitur dī ꝓpria doctrinæ confirmatio per opus mirabile. Primo quidem ꝓpter culosum. secundum q̄ scribitur Mar. vlti. Marci. x. Hoc excæpto. Factum est autem vt cum appropinquaret iesus hiericho. ideo ꝓpe hiericho adhuc existeret, quia fm quod veritatem non accedebat ad hiericho: sed inde recedebat. vt patet Matthæi. xx. & Marci. x.

✳ a ¶Et ipsi nihil horum intel. Per hoc significatur q̄ homines carnales aspera nolunt audire, sed ad delectabilia sunt intenti: b ¶Factum est autem cum appro. &c. Exponatur vt. 5. Matthæi. xx. & Marci. x.

Ca. XIX.

Ingressus se. Positq̄ descripta est puersio pctōrū in generali: hic ꝓr̄ describit in particulari. s. in cōuersione zachei. Et diuidit in duas: ga prio describitur puersio zachei. secūdo, remissio dubij, ibi: Hoc illis audientibus. Circa primū dr̄: c ¶Et ingressus iesus perambulabat. hieri. Sed m ea q̄ dicta sunt in fine præcedētis ca. ista historia zachei non sequit immediate post illuminationē cæci. q̄ facta fuit in egressu iesu a hiericho: sed post egressum ei⁹ ab hiericho, & progressū per alia loca, regressus fuit ibidem. sicut & in multis aliis locis in euangelio dicitur plures veniſſe ad eundem locum. & in isto progressu accidit historia isti⁹ zachei, cum di

Luc. 19.a

Gen. 12.a

Luc. 19.b

Mat. 10.g

Ioh. 12.b.

Ps. 118. v

Moraliter.

Mat. 20.c

Rom. 1.a.

Mat. 23.a.

Mar. 13.d

† Matth.

Zache⁹, si gētilis an iudæ⁹

als † dñm

A ☞ a ¶Quia inde erat. Isido. Illa parte vbi sycomorus: vel vbi creditur⁹: vt mysteriū seruaret: & gratiā seminaret. Sic em venerat: vt per iudæos trāsiret ad gētes. Vidit itaq̄ zacheum sursum. Iam em sublimitate fidei inter fructꝰ nouorū operū, velut in scēda altitudine operis, eminebat. b ¶Et cū veniſſet. Per præmissos præcones verbi sui: in qbus erat iesus & loquebat: venit ad populū nationū: qui passionis ei⁹ fide iam sublimis, etiā diuinitatē ei⁹ agnoscere ardet. Suspiciēs videt: q̄ a per fidē a terreni seleuatū eligit eligētē se: & amat amantē se. c ¶Descēde. Q descēdere de sycomoro: & sic in domo parare māsionē iubet: hoc est q̄ apl's ait. Et si cognouim⁹ fm carnē xp̄m: sed iam nō nouim⁹. Si em mortu⁹ est ex infirmitate: sed iam viuit ex virtute dei. d ¶Mane. Manebat aliqñ dñs in domo principis pharisęorū. i. in iudæoꝝ synagoga docebat. Sed ga sabbato curantē, pctōres reciprocātē, cōtra auaros disputantē: & cætera digna deo gerentē lingua venenata carpebant: perosus facinora eorū discessit dicens. Relinquet vobis do. ve. de. Hodie tū in domo pusilli zachei oportet illū manere. i. nouæ lucis gratia coruscante in humili credentiū nationū corde quiescere. e ¶Murmurabāt. Manifestū est iudæos semper gentiū odisse: vel nō intellexisse salutē. Vñ & aduersus petrū dicit. Quare introisti ad gentes præputium habentes? f ¶Stans autem &c. Aliis calūniātibus hoiem peccatorē: ipse & zacheus stans. i. in ea quā cœperat fidei veritate persistens nō solū se ex pctōre cōuersum: sed etiam inter innocētes, pbat cōuersatū: cū etiam ante cōuersionē innocēter vixit: & q ante cōuersionē dimidiū, post cōuersionē pōdare & totū. g ¶Si quid aliquē defrau. Primū est fm legē reddere: deinde quod remanet, pauperib⁹ erogare. Hunc fructū vitæ, publican⁹ de sycomoro per sapiētē stulticiā legit q̄ rapta reddit: propinquā relinquit visibilia cōtēnit: eius quē nondū videt, seq̄ vestigia cōcupiscit. h ¶Filj⁹. Non carne: sed fide quia sicut abraā iussu dei, patriam ob spem futuræ hæreditatis deseruit: sic & iste q thesaurū in cœlis acquirit spe. ¶Eo q̄ & ipse filj⁹ sit abraæ. Non solū qui iusti perseuerant: sed etiā qui de iusticia cōuertūtur, ad filios ꝓmissionis pertinent. i ¶Venit enim filius hoīs quærere &c. Etiā murmurātibus sua mysteria nō dedignat exponere: q̄ ꝓpter pnām peccatoꝝ suscipiendā maxime ipse in terrā venerit: vbi & se apellat filium hoīs: vt insinuet nobis dispensationē suæ pietatis. k ¶Hæc illis. Suscepta & cōmēdata pnia publicani diuitis per parabolā docet sibi magis pniam pctōꝝ, q̄ iustitiā placere super borū: lariusq̄ in gētib⁹ de ignorātia legis humilib⁹: q̄ in iudæis de iustitia legis supbiētibus se esse regnaturū. Et ga discipuli audita passione & resurrectiōe hierosolymis implēda, existimabāt regnū dei mox esse venturū: hāc eoꝝ ignorātiā illuminat: docēs se primo regni sui fidē toto orbe diſpersurū: & in fine sæculi iudicem oim, regēq̄ venturū. l ¶Nobilis abiit. Hic est nobilis, qui cæcus clamabat. Miserere mei filj dauid: & cui turbæ clamabant. Osanna filio da. bene, q̄ venit in noīe dñi rex israel: q cōstituꝰ est a patre rex: cui datæ sunt gētes in hæreditatē. m ¶Longinquā. Excæcatos iudæos relinquēs trāsit ad illuminādas gentes: quæ longe (q̄a a finib⁹ terræ) clamant ad dñm: vel ga longe a pctōribus salus. Deus qui vbiq̄ præsens, lōge ab his qui idola colūt: sed & ipsi prope sancti sunt in sanguine. n ¶Vocatis aūt decē &c. Vocat decē seruos: dū eligit discipulos litera decalogi imbuios. Dat decē mnas: dū post resurrectionē surgit & apit sensum: vt spirituali

NICO. DE LYRA

✳ a ¶Suspiciēs se. i. approbās deuotionē illius. b ¶Quia hodie in do. tua &c. In domo materiali, ꝓpter perfectionē christi & suorū discipulorū: & ad ostendēdū benignitatē pctōri reuertēti: & in domo spūali cōsecūtiæ per gratiæ infusionē. c ¶Et cū videret omnes. i. pharisæi & alij malignātes. d ¶Murmurabant. Et hoc irrōnabiliter: ga null⁹ rōnabiliter pōt murmurare si medic⁹ visitet ægrotū ad ipsum sanandum. e ¶Stās aūt za. ad obediendū dño prōptus. vñ subdit: f ¶Ecce di. &c. do. &c. Nō dicit, dabo i futuro: qđ erat paratꝰ statim dare: Ex hoc etiā patet q̄ nō oīa bona sua erāt male acqsita: ga de illis nō posset elemosynā facere. g ¶Et si qđ &c. Lex em i aliqb⁹ pcepit restituere duplū: & i aliqb⁹ qdruplū: & i aliqb⁹ qntuplū vt patet Exo. xxij. & iō p hoc q̄ hic exprimit restitutio media: intelligunt alię duę extremę. s. eg: h ¶Eo q̄ & ipse &c. Dicit hic glo. Bedę. Filj⁹ aūt abraæ zacheus dicitur: nō ga de eius stirpe genit⁹: sed ga ei⁹ fidē imitat⁹ vt sicut ille terrā domūq̄ paternam deseruit: ita iste bona sua partiēda pauperib⁹ reliquerat. Et sic videt dicere q̄ nō fuit iudæ⁹ natione: sed gentilis: ga oēs iudæi natione de stirpe abraæ descenderant. ¶Idē videt dicere Ambro. dicens: Zacheus exiguus meritis sicut ppl's nationum &c. Aliqb⁹ aūt aliis videtur cōtrariū: ga. ō. dr̄ q̄ murmurabāt de christo itrāte domum zachei eo q̄ ad hominē pctōrē diuertisset. Apud iudęos em longe abominabili⁹ fuit ingredi ad gētiles q̄ad iudæos pctōres: ꝓpter qđ petrus etiam post ascensionē xp̄i per reuelationem fuit ꝓmonitus: vt ab scq̄ tali abominatiōe ingrederetur domū cornelij. vt habet Act. x. c. Et iō si zacheus fuisset gētilis magis habuissent occasionem murmurandi, eo q̄ ad hoiem gentilem diuertisset. Et videtur ꝓbabile q̄ hanc causam suæ murmuratiōis exꝑssissent ad colorandū murmurationē suā tanq̄ rōnabilē. Ité ex hoc q̄ zacheus dixit: Si quid alię quē defraudaui, reddo quadruplum. Illa em lex fuit data iudæis & nō gentilib⁹: & nec ad eā tenebant̄ gentiles in aliquo: sed solum ad simplū. nisi forte in aliquo casu ex circūstātia facti: & ideo illā legē ignorabant: propter qđ zacheus qui illam sciuit & fm eam facere voluit: videtur fuisse iudæus ante vocationem suam. Nec valet si cōtra hoc arguat̄, q̄ hic dicit̄ princeps publicanorum: ga & matthæus publicanus fuit: qui tamen iudæus fuit natiōe. vnde & euangelium suum scripsit hebraice: fm

¶ quando in fine sæculi omnis israel saluus erit.

n regnū, & reuerti. Vocatis aūt decem q

¶ Quinta pars.

dicit beatus Hiero. in prologo sup Mat. i ¶Hæc illis audi. Postq̄ descripta est vocatio zachei: hic oñr ponit remotio dubij qđ primo remouet verbo, sed o, facto, ibi: Et his dictis pcedebat. Circa primū sciendum: q̄ iudæi & etiā apli de regno christi carnaliter sentiebāt ante eius ascensionē: credētes eū in regē in regia ciuitate. & hoc est q̄ dr̄: k ¶Eo q̄ esset &c. & qa existi. &c. falso rñ. l ¶Q cō. re. dei &c. Et vocatur hic regnū dei, regnum ipsius dauid. Vnde &. i. Para. xxix. f. Sedit salomō sup̄ soliū dñi in regē, p dauid pr̄e suo &c. Et ideo ad hanc falsam æstimationē remouendā proponit parabolam: ad ostendendū q̄ in primo aduentu non venerat ad regnandum tpaliter: sed magis ad patiendū. Et in secūdo aduentu, reuertet ad iudicandum sicut rex excellentissimus: tunc regnum suū oībus manifestaturus. ideo subdit: m ¶Homo quidam nobilis. i. christus hō nat⁹ fm carnē de semine dauid regis. n ¶Abiit in regionem longinquā. i. ad cœlum empyreū p suā ascensionem. o ¶Accipere sibi regnū. sup ordines angelorū. p ¶Et reuert. s. in fine mūdi ad iudiciū: Tūc em manifestabitur. oībus regnum suū. q ¶Vocatis aūt de. ser. su. &c. i. fidelibus

✳ vniuersis

✳ pharisæos aūt murmurātes, significantur maledici bonorum operum deprauantes. m ¶Homo quidā nobi. Hic est christus fm deitatē dei pris: & fm humanitatē dauid regis filius. n ¶Abiit in regionē longinquā. ascendēs in cœlū empyreū. o ¶Accipere sibi regnū. super ordines angelorum. p ¶Et reuerti. ad generale iudiciū & etiā ad particulare: quod est in cuiuslibet hominis morte. q ¶Vocatis aūt decem seruis &c. i. christianis.

✳ Dedit illis

Moraliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luce.19.a sum: vt spiritualiter intelligant legis dicta. Mna. x. dragmas appendit. Et ois scripturæ sermo, quia vitæ cœlestis perfectionem suggerit: quasi cētenarij numeri pōdere fulget. a ¶ Negociamini dum venio. Verba legis mystica interpatiōe discussa, populis offerte: & ab eis cōfessionē fidei, morūq; ꝓbitatē recipite. b ¶ Et factū est &c. Quotidie xps accepto regno a patre redit: qa peregrinātis in terra ecclesiæ, semper statū ꝓspicit. Huic seruo pecunia negociaturo cōmodat: in altero modū cōsummati operis examinat. Hunc prudenter laborantē ampliori gratia donat: illū luxuriosa sectantē, etiā quod dederat, priuat. In iudicio vero multi qui ad docēdū idonei videbant: ob negligētiā suā inter indoctos reputabunt. Quidā simplicioris obseruationis deuotionē inter apostolicos summa præmia percipiēt. Qui em recipit ꝓphetā in noīe ꝓphetæ, mercedē ꝓphetæ accipiet. c ¶ Venit aūt &c. Primus seruus, ordo doctorū in circūcisione missus: qui vnā mnam negociaturus accæpit: qa vnū deū, vnā fidē, vnū baptisma missus est prædicare. Sed decē acgrit, dum populū sub lege constitutū, docēdo sibimet associat. d ¶ In modico fuisti fidelis &c. Modicū est quicquid in præsenti percipim⁹ donoꝝ ad comparationē futurorū. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. e ¶ Decem ciui. Decē ciuitates: sunt animæ, per legis verba ad gratiā euangelij peruenientes: qbus tunc glorificātes præponit, qui eis pecuniam verbi digne deo cōmēdauerit. vnde apls. Quæ est spes nostra, aut gaudiū, aut corona gloriæ? Nōne vos ante dīm iesum? f ¶ Et alter ve. Bon⁹ ordo. Vocaturus gentes, & iudæos missurus intersici: qui noluerunt super se xpm regnare, hanc præmisit cōparationē: ne diceretur. Nihil dederat populo iudæo: vnde melior posset fieri: vt qd exigerek ab eo qui nihil recæpit? Ex vna mna quinq; facit, qui moralia habet, ꝓpter quinq; sensus. g ¶ Et alter &c. fe. quin. Qui ad præputium missus est: cui dns mnam, vnā eandemq; fidē quę circūcisioni credita est, ad prædicandū cōmisit. Quæ quinq; mnas facit: qa gentes quinq; sensibus corporis mācipatas, ad gratiā fidei euāgelicæ conuertit. h ¶ In sudario. In sudario pecuniam reponit: qui ad prædicādū idoneus officiū prędicādi vel suscipere renuit: vel susceptū nō bene gerit: sed percepta dona sub ocio tpis absōdit secū, dicens. Sufficit mihi vt de me rationē reddā: cur alijs prædicē: vel de alijs cogar reddere ratiōnem? cum etiā apud deū illi sunt inexcusabiles q bus lex data nō est: neq; audito euāgelio dormierūt: qa per creaturā potuerant creatorem cognoscere. i ¶ Metis quod. Metit enim deus vbi non seminauit. i. etiā eos impietatis reos tenet, qbus Legis verbū vel euangelij nō ministrauit. Timens ergo periculū iudicij, requiescā ab administratiōe verbi. ¶ Mystice. Mar. Metis vbi non se. præcidis falce iudicij eos quibus legem non cōmisisti. Et congregas vbi non sparsisti. Congregas in regno tuo bonos, etiā de gentibus. Et de eorum comparatione qui naturalem legem seruant: damnas eos qui negligunt etiam scriptam. ¶ Mystice. Per duos seruos: fideles vtriusq; populi doctores. Per seruum nequā, malos catholicos. Per decē & quinq; mnas, credētes populi. Per inimicos, qui verbū dei vel nunq; audire, vel male interpretādo corrumpere malūt. Per messionē turis nō seminati: quos verbū dei nec audire contigit. His quinq; personis genus hominum in die iudicij discutiendū signatur. k ¶ Sciebas. Quod putauerat pro excusatione dixisse, vertitur in culpam. Si me ita durum & crudelē noueras: quare ista cogitatio non incussit tibi timorē: vt scires me mea diligentius quæsturū? l ¶ Pecuniam. i. euāgeli cā ꝑdicationē: paratisq; fideliū cordib⁹ nō intimasti. m ¶ Meā non tuā. Vñ apls: Si qs loquit, quasi sermones dei. n ¶ Cum vsu. Qui verbi pecuniā a doctore emit credēdo, necesse est vt cum vsuris soluat operādo. Vel, de accæpto verbi scenore vsuras soluit: q ex eo qđ audit, etiam alia studet intelligere. o ¶ Auferte. Collatā gratiam amittit: qui ꝑdicādo alijs cōmunicare negexit. Augeē vero illi q in ea laborauit. Sicut regiū chrisma quod suꝑbiēdo saul amisit dauid obediendo promeruit. Spiritus enim domini qui a saul recessit: diretus est a die illa & deinceps in dauid.

Et abūdabit

NICO. DE LYRA

vniuersis: quorum vniuersitas numero denario designatur: qa est prim⁹ limes nūerorū: vñ & nūeri sequētes sunt replicationes ipsius & partiū eius. Viginti enim sunt bis decē, & triginta ter decē: & sic cōsequenter. a ¶ Dedit eis decem mnas id est vniuersitatē bonorū suorū, diuersimode tamē: quia dedit vnicuiq; plus vel minus secundū propriā virtutē. b ¶ Negociamini dum venio. Quia tempus meum currit vsq; ad diem iudicij: in quo tempore de⁹ dat dona sua ad hoc, q̄ multiplicentur per fructus bonorū operū. c ¶ Et alios. Mat. 21.a Mat. 7.b Mat. 25.b Mat. 11.a Mat. 11.a

ques autem eius oderant illū. Ciues isti sunt iudæi: qui pro maiori parte in odiū christi sunt firmati: d ¶ Et miserunt legationem post il. &c. Nolu. hunc re. qa post ascensionē christi ad cœlos, iudæi conati sunt destruere fidē catholicā: in qua incipit regnum christi: quod complebit & manifestabitur in fine mundi. e ¶ Et factum est vt rediret. f. ad generale iudicium. f ¶ Iussit vocari seruos. quibus dedit pecuniā: quia oportebit omnes cōparere ante iudicē ad reddendū de omnibus recæptis ab eo rationem. g ¶ Venit autē prī. quia tūc electi de suis meritis securi, parati erunt astare iudici. h ¶ In mo alti. dico, fuisti fi. quia bona etiam spūalia q̄ habenē in vita p̄senti: modica sunt respectu bonorū cœlestiū quæ expectantur in vita futura: i ¶ Eris potestatē ha. fu. decem ciuitā. i. gaudebis de felicitate oim qui ꝑpetuā doctrinā vel exemplum vitæ tuæ conuersi sunt ad bonū. k ¶ Et tertij ve. quia licet mali reformident venire ad cōspectū iudicis: tamen oportebit eos ibi dem repræsentari. l ¶ Ecce mna tua quā habui reposi. in suda. Sudarium autem Sudor est pannus in quo inuoluuntur corpora mortuorum. Et ideo mna in sudario reposita, signat donum dei a bonis operibus ociosum tanq; mortuum. m ¶ Timui enim. Ifte timor non est nisi pusillanimitas bene agendi. n ¶ Quia homo austerus. es Licet enim modo tempus sit miser Abstricordiæ: in iudicio tamen erit tempus rigoris iusticiæ. o ¶ Tollis quod non posuisti: & metis quod non se. quia aprælatis ecclesiæ non solum requiruntur bona in p̄sona propria, sed in subditis eorū: quos tenent inducere ad bonū. Et sentētia hui⁹ patet ꝑ pleni⁹ ex dictis Matth.

✻ a ¶ Dedit eis decem mnas. per quas intelligit vniuersitas donorū dei: propter p̄fectionē denarij. c ¶ Ciues aūt ei⁹ odecum. i. mali christiani. Qui dicunt ciues absolute: eo q̄ sunt numero maiori. Matth. xx. c. Multi sunt vocati: pauci vero electi. d ¶ Et miserūt &c. Nolu. hunc reg. &c. Hæc aūt legatio est malorū operę multiplicatio: per quā dicunt facto mali xpiani nolle se christo subijci. e ¶ Et factū est vt re. ꝑticulariter, in cuiusliber hoīs morte: vel generaliꝝ, in mūdi fine. Et operantes bene de donis suis remunerat: sed torpētes a bonis opib⁹ damnat vario

✻ tamen modo

A vt Mystice. a ¶ Et abundabit. Mysti. Cū ois israel saluus erit: tunc plenitudo ꝓphetiæ gratiæ quā mō corpenter exercemus: doctoribus illius tēporis abundanter cōferet. b ¶ Ex his dictis. Finita parabola vadit hierosolymam vt ostenderet de eiusdem maxime ciuitatis euentu parabolā fuisse ꝑmissam: q̄ nō longe post, & ipm occisura ob odium regni eius hostili clade sit peritura. c ¶ Ad bethpha. Bethphage vicus sacerdotum in monte oliueti: & interpretatur domus buccæ. Bethania villa vel ciuitas in latere eiusdem mōtis: & dicitur domus obedientiæ. Has dns hierosolymā venturus p̄sentia sua sublimauit: qa multos ante passionē suā docēdo, piæ cōfessionis donis & obedientiæ spūalis impleuit. Quæ bn in monte oliueti sunt posita. i. in ipso dño qui nos vnctione spūaliū christematum: & conscīæ pietatisq; luce refouet. Et quia nō vult abscondi ciuitatē supra se positam: mittit discipulos in castellū, qđ est cōtra eos: vt per eos totius contrapositi orbis munitiones penetret. d ¶ Introeū. intue. Introeuntes in mundum ꝑdicatores inueniunt populum nationum, perfidiæ vinculis irretitū: liberū & lasciuū. Cui nemo vnq̄ ho. se. i. null⁹ rōnalis doctor frænum correctionis posuit: quivel linguam a malo prohiberet: vel in arctā viā vitæ ire cogeret. Nemo indumēta salutis quib⁹ caleheret, vtilia suadendo cōtulit. Nemo seditq; quia nullus stultitiā eius deprimendo correxit. e ¶ Pullum asi. Tres euangelistæ, qui græce scripserūt, pullum tm̄ commemorāt. Matthæus qui hebraice scripsit etiam asinam soluta & adducta refert: vt hebraæ quoq; gentis si pœnituerit, nō desperandā mōstret esse salutē. f ¶ Alligatus vinculis pfidiæ, in quo ad dictus vel astrictus dño errore famulabat: sed dnatum sibi vendicare nō poterat: quē dñm fecerat non natura, sed culpa: Et ideo cū dns dicit, vnus agnoscit. Nā & si multi dñi & dñi: generaliter tm̄ vnus deus & vnus dns. Marcus ait: Ante ianuā ligatum: quia extra christū q̄cumq; est foris, est in via: q̄ gatus stabat: q nō vnā fidei vitæq; viā tenebat, sed pluribus erroribus deseruiebat de qbus aperte subdit: g ¶ Soluētibus aūt il. pul. Non despicias hunc asellū: qa sicut in vestitu ouiū, sunt lupi rapaces: ita sub exuuijs corporis (qđ nobis est cōe cū beluis) mens deo plena vegetat. h ¶ Dixerunt dñi eius. Multos habebat dños q nō vni superstitioni deditus: sed ꝑ libitu immundorū spirituū raptabat ad varios errores. i ¶ Quid solui. Qui soluendo pullo contradixerāt: audito nomine quiescunt: quia magistri erroꝝ qui doctoribus ad salutē gentiū veniētibus obsistūt: suas tenebras defendunt: donec miraculis attestantibus veri possessoris virtus eminet. Sed posīq; dñicæ fidei ptās apparet: ceden tibus aduersariorꝝ: quærelis, cœtus q deū corde portet, adducitur. k ¶ Vestimēta sua. Vestimēta apl̄oꝝ: doctrina vel mysteria vel discretio scripturarū: & gratia spūalis quibus illi corda hoīm prius nuda & frigida cōteguntur: vt mereant habere sessorem xpm. l ¶ Imposuē. ie. Dum ppls gentiū portat christū: discipuli in via vestimenta sternunt: qa corpis sui exuētes amictū: sim plicib⁹ sanguine suo viā parāt: vt in offensu gressu metis, hierosolymā quo christus ducit tendant. i. ad veram pacis visionem. m ¶ Substernebant ve. iuxta alios euangelistas: non discipuli, sed turba substernebat quæ martyrū exēpla sequens, carnē per abstinentiam edomat: vt dño iter ad mentē paret, & sequētibus bona ꝑbeat exēpla. n ¶ Ad descē. mon. Descendente dño de monte oliueti

te oliueti. i. humiliante se ad infirmitatē nrę carnis, illo q erat in forma dei: cū eo descendūt turbæ. i. humiliant sub manu ei⁹ q̄ misericordia indiget, vt ab eo exaltent. o ¶ Gaudentes lau. dēū. Frequēter ingressus est ciuitatē hierlm: sed nō cū his laudibus nō rex vocat⁹ qđ semper fugerat: nisi mō cū ascēdit passurus. Quod ideo factū est: vt amplius eorū aduersum se excitaret inuidiā: qa iam rpus passionis instabat. p ¶ Sup oibus. Maxime de resurrectione lazari q̄ nuper facta erat. Nam & ꝓterea obuiā venit ei turba: qa hoc signum factū audierāt ab eo. Laudāt etiā de signis & doctrina, q̄ fecit cū ascēdit ad dię scenophegiæ: qđ iohānes narrat. q ¶ Benedictus. Turba post modicum crucifixura regē appellat expectatū ꝑ m carnē dauid filiū venisse declarat: vt aduersum se testimonium extorqueat inuitis. r ¶ Pax in cœ. Sicut nascente dño hoīm & angelorꝝ, agmina cœlestia decantabāt: Gloria in excelsis deo: Et in terra pax. h. Sic eidem moxtriumphaturo hoies cōcinunt: Pax in cœlo: & gloria in excelsis. s ¶ Magister: increpa. Mira inuidentium dementia: quę vera docentē nouerāt: cū magistrū appellari audiunt: discipulos eius q̄si melius edocti redarguendos æstimant: quos ille instituerat: quem deū apparet esse per miracula.

Joh.12.b. † Mat.13. b.&.21.c. Mar.4.b &. 6.8.b. Joh.7.a. Luc.2.b. Lapi

NICO. DE LY.

✻ tis Mat. xxv. vsq; ibi: a ¶ Verumtamen ini. meos. id est iudæos: qui post ascēsionem christi conati sunt fidem catholicam destruere. vt. 6. dictū est. b ¶ Addu cite huc & inter. quia quadragesimo secūdo anno post passionem christi ciuitas hierusalem fuit destructa: & ppls iudæorum occisus per titum & vespasianum. In fine etiā mundi oēs reprobi gnāliter, qui sunt inimici christi, sniā mortis æternæ sunt interficiendi. c ¶ Et his dī. Hic ꝓfr ostēdit facto, quod declarauerāt verbo. In parabola aūt immediate ꝑcedenti duo declarauerat: vnum pertinens ad suam passionem: aliud ad ciuitatis hierosolymitanæ destructionem. Igitur primo facto ostendit primum. sc̄d'o, sec'm, ibi: Et cū appropinquauit, videns ciuitatem fleuit. Prima diuidit in tres: quia primo describit christi humiliatio. sc̄d'o ppli deuotio, ibi: Eunte autē illo. Tertio pharisæorum malignatio, ibi: Et quidam pharisæorum. Circa primū dicitur sic: Et his dictis præcede. ascen. hic. vbi erat passurus: ꝑm q̄ prædixerat facto: ostendens q̄ erat paratissimus se humiliare & obedire vsq; ad mortem contemptibilissimam & acerbissimā: & ideo humiliter voluit illuc venire: sedens super pullū asinæ. sicut fuerat ꝑdictū Zach. ix. c. Cætera parent ex dictis Marci. xxi. d ¶ Eunte autem il. Hic ponit populi deuotio: & patet snia ex dictis Mat. xxi. excæpto qđ subditur: e ¶ Super oi. quas &c. Ex suscitatione enim lazari quam plures viderāt fuerunt moti ad istam deuotionem: vt habet Ioh. xij. f. & etiam ex alijs christi miraculis. f ¶ Et quidam pha. Hic ꝓfr describitur pharisæoꝝ malignatio. Ex inuidia ei quā cōtra christū cōcæperāt, deuotionem ppli ad christū videre nō poterāt. ideo dixerūt: g ¶ Magister: increpa. &c. quasi. d. talem falsum applausum non debes sustinere.

Mar.11.a. Mar.11.a. als† fuerant. Diuisio. als† illū. † Mat.21. a. Mar.11.a. Joh.12.b.

✻ Quibus ipse

✻ tū mō ꝼm quantitatē meriti vel delicti, Moraliter.

Verumtamē &c. Sequit: b ¶ Adducite &c. primo morte ꝑpli: & postea æternali. c ¶ Et his dī. &c. exponatur vt. 8. Matthęi xxi. & Mar. xi. Et vt appropin. vi. ci. fle. &c. Secundum sensum allegoricū: Ciuitas hæc, est ecclesia: quæ tpe antichristi sic angu-

 ✻ stiabitur

Universidad de Deusto Biblioteca

E Vg Rom.11.c Mystice.

a ¶Lapides clamabunt. Crucifixo domino apłis præ timore tacentibus: petræ quæ sciſſæ sunt, ꝓpertis monumẽtis deũ & mundi dñm aperte clamabant. Mysti. Si cæcitas contigerit in israel: vt a laude dei conticeat: ppłs gentium mollito corde lapideo creatorẽ suũ credet & annũciabit. b ¶Et vt appropinquauit &c. Quod dñs ſm historiã semel fecit: hoc quotidie

Pro.2.c. per electos suos in eccleſia agit. Plangit reprobos, qui nesciunt cur planguntur: sed exultant in rebus peſſimis: qui ſi damnationem suam præuiderẽt: ſeipsos cũ electorum lachrymis plangerent. Qui in puerſitate sua die suũ hic habẽt: in qua & pacẽ habent ex abundantia tpalium: & ſupplicia nunc abſcondunt ab oculis eoꝝ: qui refugiunt futura puidere, quæ tẽporaliem læticiam perturbẽt. Sed venient dies quando aias exeuntes a corporibꝰ, dæmones inimici circundabunt vallo: trahentes eas ad ſocietatem suæ damnationis: Et vndiq; circundabunt, & coangustabunt: qñ non ſolum opis, ſed etiã locutionis & cogitationis iniq; tates añ oculos eoꝝ replicabũt. Et ad terram ꝓſternẽt: cũ caro in puluerem redigetur: Filiꝫ etiã cadent: cũ in illa die peribunt oẽs cogitationes eoꝝ, q̃ cogitationes etiam per lapides ſignãtur: cum ſubditur:

Pſ.145.a Et non relin.l.ſ.la. Peruerſus emẽ cum per uerſę cogitationi peruerſioꝝ adiũcit: quaſi lapidem ſuper lapidẽ ſtruit: Sed cũ aia ad ultionẽ rapitur: talis cogitationũ conſtructio diſſipat: & hoc ideo, qa nõ cog.t.v.t. Peruerſam emẽ animam deus viſitat: aliq̃n præcæpto, aliq̃n flagello, aliq̃n miraculo. Sed qa ſuperbiens cõtemnit, nec de malis ſuis erubeſcit: in extremo inimicis tradetur: cum quibus in æterno iudicio damnationis ſatietate colligatur. Ad pacem &c. Dum carnẽ das voluptatibus, mala ventura non proſpiciens: habes bona præſentia quæ ad pacem poſſunt eſſe tpalem: Et cur hoc: ſubdit. ſ. quia nõ ꝓuidet mala quę ei euentura ſunt. Si emẽ ꝓuideret: in preſentibus, ꝓſperis læta non luiſſet. c ¶Et nõ relinquent. Cum hierſm mõ ſit cõſtructa extra portam vbi dñs crucifixus erat: apparet illam hieruſalem ex toto fuiſſe deſtructam. Cui vñ euerſio cõtigerit, ſubdit: Eo ꝙ non cognouit. tem. ví. tuæ. id eſt aduentũ filij dei in carne. d ¶Et ingreſſus. Poſt enumerata mala, ingreſſus templum eiecit vendentes & ementes: per hoc innuẽs, ꝙ ruina ppłi, maxime ex ſacerdotũ culpa fuit dum emẽ vendentes & ementes pcutit:

Morałr. oſtendit vnde radix perditionis proceſſit. Moraliter. Sicut in ciuitate eſt templũ: ſic in plẽbe fideli vita religioſoꝝ. Sed multi dum pro religionis habitu ſacroꝝ ordinũ locũ percipiunt: religionis officium in mercimoniũ terrenę negociationis cõuertunt. In templo vendit qui hoc qđ̃ qbuſdã iure cõpetit, ad ꝓmium largit. Iuſticiam vendit: qui hãc pro ꝓmij accæptione ſeruat. Emit in templo: qa dum hoc qđ̃ proximo iure debet, negat: dato patronis præmio, emit pctm. Quibus dicitur: Feciſtis do.m.ſ.l.qa dum peruer ſi locũ tenent religionis: ibi per malicią occidũt vbi per orationẽ viuificare debuerunt. Sed qa cõtra puerſa per ſacras pagínas nos indeſinẽter inſtruit: recte ſubdit: e ¶Et erat do. quo. in tẽ. Domus dei: eſt cõſcięntia fideliũ: quam facit ſpeluncã latronũ qui relicta ſimplicitate ſanctitatis, illud meditat agere vñ. ꝓximũ innocẽtem poſſit lædere. Sed ecõtra dñs mentes fideliũ ad cauenda mala erudit. Et erat do. &c. f ¶Quærebant illũ perdere. Ideo nõ poterant illũ perdere: qa timebant tumultũ ppłi. vel ideo volebant perdere: quia neglecto ſuo magiſterio, totum ppłm videbant ad eius doctrinam conſuere.

NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Quibus ipſe ait. Rationabiliter ſe excuſando, & prophetando de futuro. b ¶Dico vobis: quia ſi hi tacue. lapides &c. Et hoc fuit implerum in ſua paſſione: quando diſcipulis præ timore iudęorum tacentibus laudem chriſti, lapides ſciſſi ſunt: vt habetur Mat. xxvij. ſ. Quaſi perhibentes teſtimonium ſanctitatis ipſius chriſti morientis. propter qđ̃ centurio, & alij gentiles, qui erãt cũ eo, viſis tot ſignis ſanctitatem chriſti cõfeſſi ſunt dicentes: Vere filius dei erat iſte: vt habetur ibidem. c ¶Et vt appropinquauit. Hic conſequẽter oſtendit facto futuram ciuitatis hieroſolymitanæ deſtructionẽ: in hoc ꝙ fleuit ex cõpaſſione propter malę ſuper ciuitatem, & populũ futura. Et gaſemper in deo cum miſericordia currit iuſticia: ideo in xpo primo oſtẽditur dulcor cõpaſſionis. ſcđ̃o, rigor vltionis. tertio, in principibus iudæoꝝ: malũ obſtinationis. ſcđ̃a, ibi: Et ingreſſus. tertia, ibi: Principes aũt. Circa primũ dr̃: d ¶Vidẽs ciuitatem. ſ. hierſm, in qua diu viguerat cultꝰ diuinus. e ¶Fleuit ſup illã. Tum ꝓpter malą culpæ q̃ ibi multiplicata fuerãt: Tũ ꝓpter mala pœnæ q̃ futura imminebant, dicens: f ¶Quia ſi cogno. Supple mala ꝓdicta. g ¶Et tu. Supple fleres. h ¶Et ſi quidem in hac die tua. i. modico tpłe in quo facies voluntatem tuã. i ¶Quæ ad pacẽ tibi. i. modico tpłe duraturã: & ideo nunc gaudes, qa mala imminentia nõ vides. ideo ſubditur: Nunc aũt abſcondita ſunt &c. k ¶Et circundabunt te inimici tui. ſ. romani. l ¶Vallo. i. cũ exercitu valde forti. m ¶Et coan. te vndiq;. Inſtantiã ꝙ ꝑ anguſtia famis inuẽtę ſunt mulieres filios ꝓprios comediſſe: ſm ꝙ refert Ioſephus libro de iudaico bello. Et cã tãę deſtructionis ſubdit: n ¶Eoq; non cognouiſti tpłs viſitationis tuæ. Prædicationẽ xpi &c. cum dñs eã inuiteret ad emendationẽ vitæ. o ¶Et in. in tẽ. &c. Exponatur ſicut. ē. Mat. xxj. & Mar. xj.

¶In ca. xix. vbi dicit in poſtil. Et ſic videtur dicere: ꝙ non fuit iudæus natione: ſed gentilis.

ADDITIO. Quod aũt zacheus ſit natione hebræus ſatis oſtendit ꝑ rõnes poſtil. Nec Beda cõtrarię videt dicere ſi bene intelligaṫ verba euãgelij: qbꝰ ſniam ſuã adaptat. Nam xpꝰ dixit: ꝙ ſalus facta eſſet huic domui. ſ. zacheo habitatori: eo ꝙ eſſet filius abraæ. Conſtat aũt, ꝙ nõ fuit ſalus facta zacheo, eo ꝙ de ſtirpe abraæ genitus eſſet: ſed qa eius fidẽ eſt imitatus: & ſic referenda ſunt verba Bedæ ad cauſam ſalutis. ſ. zachei: non aũt ad eius ſtirpẽ tm̃. Siſi ex dictis Amb. dicentis: zacheus ex gutta meritis: ſicut ppłs nationum &c. nõ videtur dicere, ꝙ ſit de ppło nationum: ſed ꝙ ſit figura ppłi nationum: non eſt autem inconueniens: vt aliquis de natione iſraelitica figuret nationẽ gentilium. ſicut Lucæ. xv. de filio prodigo.

ET ſa. eſt &c. Seqł: Ca. XX.

a ¶In qua poteſtate hæc facis. De dei ptãte dubitãt: & ſub intelligi volũt diaboli eſſe qđ̃ facit. Vnde addunt: Aut quis eſt qui dedit ti. &c. In quo plane negant dei filium: quem nõ ſuis viribus, ſed alienis ſigna facere credunt. b ¶Interrogabo. Poterat aperta reſpõſione tentatorum calumniam conſutare: ſed prudenter interrogat: vt vel ſuo ſilentio, vel ſua ſentẽtia condemnentur. c ¶Baptiſmum io. &c. Quem confitemini de cœlo habuiſſe prophetiam, mihi perhibuit teſtimoniũ: & ab illo audiſtis in qua poteſtate ego faciam. Quod illi intelligentes: dubitant quid deberent reſpondere. d ¶Neq; ego di. vobis. Propter duas cauſas veritas quærentibus eſt abſcondenda. Vel, quia minus capaces ſunt ad audiendum. vnde dicitur: Multa habeo vobis dicere: ſed non p.p.mõ. Vel, quia ex odio & contemptu quęrunt vnde dicãt: Nolite ſanctũ dare canibꝰ. e ¶Cœpit autem. Principibus ſacerdotum & ſcribis de ſua interrogatione cõſutaris, dominus qđ̃ cœperat, exequit: & illis audientibus, plæbe ꝙ ſua verba libentius audiat, alloquit: inferẽs parabolã qua & illos imperitaris arguat: & regnũ dei ad gentes trãſferendum oſtendat. f ¶Vinearn. Moraliter. Vinea dñi ſabaoth: domus iſrł. Colonicipiendo: ſed magis vſq; ad mortẽ ipſum perſequendo. o ¶Et ingreſſus. Hic ſm ꝙ vendentes & ementes in tẽplo inde ejecit: per hoc deſignans: ꝙ eſſent ejiciendi in gehennã: & pater ſententia ex dictis Matth. xxj. p ¶Principes autẽ. Hic conſequenter deſcribitur obſtinatio principũ iudæorum: & primo, ꝙtum ad interiorẽ machinationem. ſcđ̃o, ꝙtũ ad exteriorẽ inſidiationẽ. ca. ſeq. Circa primũ dicitur: Principes autem ſa. Qui præerãt in ſpũalibus. q ¶Et ſcribæ. Qui intendebãt doctrinæ legis & propheturum. r ¶Et principes plæbis. Qui ꝑſidebant in tpalibus diſponendis. s ¶Quærebãt illũ per. Excogitantes diuerſas vias, & modos quomodo poſſent illum occidere: mori ex rancore & inuidia cõtra ipm. ideo ſubditur: t ¶Et non inueniebant. Cum eſſet ſanctiſſimę ceriã audebant timore populi. ideo ſubditur: v ¶Omnis enim po. ſu. &c. id eſt valde attentus ad audiendã ſanctã eius doctrinam.

✠ ſtiabitur & ꝓſternet, ꝙ pauci audebunt ſe chriſtianos cõfiteri. n ¶Eo ꝙ non &c. Chriſtus emẽ eccleſiã viſitat qñ cum ꝙ xpianos ad bonũ excitat: ſed eccłia, ꝓ maiori ꝑte nõ cognoſcit hoc cũ eſſet ctu: ꝓpter qđ̃ antixpi ꝓſecutio ſup eã veniet ad purgationẽ electorum, & dãnationẽ reproborũ. Sed m vero ſenſum moralẽ: iſta ciuitas eſt aia pctõris: q̃ vallaṫ in morte: & angustiaṫ a ſpiritibus malignis & eius filij, ꝓſternunṫ. i. cogitatiões eius, qbus ꝓmittebaṫ ſibi longã vitã, honores, diuitias, & hmõi, fruſtraṅt. Eo ꝙ non co. &c. cum dñs eã inuitaret ad emendationẽ vitæ. o ¶Et in. in tẽ. &c. Exponatur ſicut. ē. Mat. xxj. & Mar. xj.

a ¶Si exinuidia iſtius iohanni etiam derogauerimus.

illi? Si autem dixẽrimus, ex hominibus: plæbs vniuerſa lapidabit nos. †Certi ſunt enim iohannem prophe-

a ¶timentes lapidationẽ: ſed magis timentes veritatis confeſſionem.

tam eſſe. Et rẽſponderũt ſe neſcire vn-

¶Non dico vobis qđ̃ ſcio: quia vultis fateri quod ſcitis.

d de eſſet. Et ieſus ait illis: Neq; ego dico vobis in qua poteſtate hæc facio.

e †Cœpit autem dicere ad plæbem parabolam hanc: Homo quidam plan-

f rabolam hanc: Homo quidam plan-

b tauit vineam & locauit eam colonis:

g & ipſe peregre fuit multis temporibꝰ.

h Et in tempore illo miſit ad cultores

ſeruum: vt de fructu vineæ darent illi.

Qui cæſum dimiſerũt † eum inanem.

i Et addidit alterum ſeruum mittere. Illi autem hunc quoq; cædentes: & afficientes contumelia: dimiſerunt inanem. Et addidit tertium mittere. Qui

k & illum vulnerantes eiecerunt. Dixit

¶ꝙ ambigit non de ignorantia: ſed vt reſeruetur homini libera voluntas.

autem dominus vineæ: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum: forſitan cum hunc viderint, verebuntur.

l Quem cum vidiſſent coloni: cogitauerunt intra ſe, dicentes: Hic eſt hæres. Occidamus illum vt noſtra fiat

a ¶ga dñs extra portã paſſus eſt: Vel qa priꝰa cordibus iudæorum eſt ejectus & deinde cruci eſt addictus.

m hæreditas. Et ejectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineæ? Veniet & perdet colonos iſtos: & dabit vineam aliis.

o Quo audito: dixerunt illi: Abſit. Ille

p autẽ aſpiciens eos, ait: Quid eſt ergo hoc qđ̃ ſcriptũ eſt: † Lapidẽ quẽ reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in

q caput anguli. Oĩs qui ceciderit ſupra illum lapidem conquaſſabitur: ſupra quem autẽ ceciderit, cõminuet illum.

a nõ ſubiecti: ſed ſuam cõſtituere volẽtes. m ¶Hic eſt hæres. Chriſtꝰ hæres: quia morti, ꝓpriæ ſuperuixit: & teſtamentoꝝ q̃ ipſe cõdidit, quaſi hæreditaria in noſtris, ꝓfectibus emolumẽta conſequiṫ. n ¶Et ejectũ illũ extra ví. &c. Marcus ordinẽ mutat. Occiderunt & ejece. extra ví. In quo pertinacia eoꝝ notaṫ: qui poſt reſurrectionem ꝑdicantibus apłis credere nolue-

Mar.11.d. rant: ſed quaſi vile cadauer ꝓjcientes gentibus ſuſcipiendum dederunt.

o ¶Abſit. Cõtradicunt ſniæ quã cõtra ꝓdidã ſuã dictã cognoſcũt. Quod em in mente gerebant, in parabola cõtineri intelligunt. Negãtibus ergo iudæis iuſtum fore diuinæ ſcientiam legis (quam ipſi ſpernebant) ad gentes

Mat.21. transferri: qđ ſaluator reſpondeat, attẽde. p ¶Quid eſt ergo. Quõ implebitur hæc, ꝓphetia? Niſi quia chriſtus

Eph.2.d. a vobis reprobatus, crediturus gentibus eſt ꝑdicandus: vt in ſe vno angulari lapide, duos condat parietes.

q ¶Ædificantes. Qui ſupra coloni hic ædificantes dicunt: qa q plæbẽ ad ferẽdos fructus excolere: hãc ipſi dño

†Mat.21. inhabitare dignã quaſi domũ conſtituere iubebantur. r ¶Oĩs qui ccci-

Mar.11.a. derit. Qui credit & tñ peccaṫ: cadit ſup lapidẽ: & nõ conterit, ſed cõfringitur: qa per patiẽtiã ad ſalutẽ reſeruaṫ. Sed cui lapis irruit. i. q negat penitus: conteritur, vt nec teſta remaneat. Vel cadit ſup eũ: q mõ cõtemnit, & iniuriis afficit: necdũ penitꝰ interit, ſed quaſ-

†Mat.21 ſatur: vt nõ ambulet rectus. Cadit ſup e. cum lapis: quẽ veniens in iudicio op- D primit. Moraliter. Vinea locatur cum myſteriũ baptiſmi fidelibus ad exercendum opere cõmittiṫ. Mittunṫ tres ſerui, vt de fructu accipiant: Cum lex pſalmodia, ꝓphetia, ad bñ operãdum hortantur. Sed contumeliſs affecti vel cæſi ejiciunṫ: cũ ſermo auditus vel cõtemniṫ, vel etiã blaſphemaṫ. Miſſum hæredẽ occidit: qui filiũ dei cõculcat: & ſpiritui quo ſcẽificaṫ eſt, cõtumeliã facit. Vinea alteri datur: cũ gratia quã

Morałr. ✠ſuperbus

NICO.DE LY.

ET factũ eſt. Ca. XX. Hic ꝙñr deſcribiṫ iudæoꝝ obſtinatio, q̃tum ad inſidiationem exteriorẽ cõtra xpm. Et prio circa hoc deſcribitur eoꝝ malicia inſidians. ſcđ̃o eoꝝ ſuperbia ad hoc incitans, ibi: Audiente omni ppło. Prima in duas partes: quia primo eorum malicia deſcribitur. ſecundo, confutatio concludiṫur, ibi: Reſpondentes autem. Prima adhuc in duas: quia primo deſcribiṫur malicia principum inſidiãdo chriſto per ſeipſos. ſecundo, per miniſtros ibi: Et obſeruantes miſerunt inſidiatores. Circa primum, præmittitur maligna interrogatio. ſecundo, ſubditur interrogantium confutatio, ibi: Reſpondens autem. Et iſta ſecunda

Diuiſio. ✠ pars di,

Moraliter. a ¶Et factum eſt in vna dierum &c. Exponatur vt ſupra Matthæi. xxj. & Marci. xi. Cœpit autem dicere. Sequiṫ: b ¶Homo quidam plantauit vineam. exponatur vt. ſ. Matth. xxj. & Marci. xij. vſq; ibi:

Morałr. †Pſ. 117. c. Mat. 21.d Mar. 12.a Act. 4.b

✠Acceſſerunt aũt

Universidad de Deusto Biblioteca

supbus abijcit,humilis ditat. E Scribæ manū mittere q̄runt: sed timore retinent cū falsus fraternitatē eccl'ię,ꝓpter bonorum mꝭtitudinē, vt erubescit, vel timet impugnare. a ¶ Et quæ.&c. Quasi mētiētē q̄rūt interficere:in q̄ vera,ꝓbant q̄ dixerat. Ipse est em hæres:illi prauí coloni g solo hūano terrore retardant, dōnec veniret hora eiꝰ. b ¶ Et obseruātes. Quod p timore ppli, p se nō pūt:manibꝰ ꝑsidis efficere volunt velut immunes a morte ipsi? videant. c ¶ Licet no. &c. Cū nuper sub augusto iudæa romanis stipēdiaria facta esset:pharisæi q de iusticia sibi applaudebāt:q decimas & primitiua deo dabant: tributa hoi soluēda negabant: pro qua seditione postea regnum & tota patria destructa sunt. d ¶ Cuius ha. imagi. Alia imago dei,alia mūdi. Si ergo xp̄s nō habuit imaginē cæsaris:cur censum dedit? Non de suo dedit: sed mūdo reddidit quæ erant mundi. Et tu fi nō vis esse obnoxius cæsari:noli habere q̄ sunt mūdi. Si habes diuitias, obnoxius es cæsari. Si vis terreno regi nihil, debere, oia tua relinque, & xp̄m sequere. Et bū prius quę cęsaris sunt reddēda decernit. Nō em pōt qs esse dñi: nisi priꝰ mundo renunciauerit. e ¶ Reddite ergo. Sicut cæsar exigit imprestionem suæ imaginis: sic & deus aiam lumine vultus sui signatā. f ¶ Accesserunt &c. Duæ hæreses erant in iudæis. Pharisæorū: q ꝑferebant iusticiā traditionū & obseruationum. vñ & diuisi vocabātur a ppso. Et saducæorū: q & ipsi vendicabāt sibi quod nō erant.i.iusti. g ¶ Magister moy. Qui resurrectione corpoꝝ nō credūt:& aias putant interire cū corporib⁹: turpitudinē fabulæ fingūt, q̄ delyramēti arguit eos q resurrectionem asserūt: Pōt aūt fieri: vt igēre eos: hoc aliq̄n acciderit.

Cæsari mundus obnoxius.

Mystice. Mystice aūt. Hi septem oēs reprobi sunt: q tota hac vita cū septē dieb⁹ est)steriles a bono sunt:q bus miseræ mortis, ad vltimū mundana cōuersatio quæ sine fructu est, transibit. h ¶ Vt accipiat. In lege lr̄æ cogebat nubere inuita. Sed i lege spūs, cōmendat castitas. i ¶ Illi vero q &c. Cū oēs boni & mali sint resurrecturi & absq; nuptiis mansuri: dñs ñr vt ad gloriā resurrectionis incitet, de solis electis disserit. Si aūt in resurrecti ōe nec; ducēt vxores:resurgēt ergo corpa q̄ pūt nubere & ducere. Quod dicitur de his qui habēt membra genitalia: sed nulla voluptate vel necessitate nubendi mancipabuntur. Et nota ꝙ cum

a Et quærebant principes sacerdotū & scribæ mittere in illum manus illa hora:& timuerunt ppl'm. Cognouerunt em, ꝙ ad ipsos dixerit sꝭitudine †hanc. † Et obseruantes miserunt insidiatores qui se iustos simularēt: ¶ vt aliquid velut eo ignorante extorquerent vñ argui posset. vt caperent eum in sermone: & traderent eum principi a¶ Herodis:qui in illis diebus erat hierosolymis. patui & potestati p̄sidis. Et interrogauerunt eum dicentes. † Magister, scimus quia recte dicis & doces: & a¶ nō times ꝓpter personam sed indiscrete dicis veritatē maioribus & minoribus. b¶ Illic prouocant vt deū magis timeat q̄ cæsarē: & dicat non debere solui tributa: vt inde seditionis auctor fiat. non accipis personam:sed viam dei in veritate docs: c Licet nobis tributum dare cæsari:an non? Considerās a¶ Respondet non ſm verba eorum blande sed ſm conscientias eorum aspere. autem dolum †illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostēdite mihi dēnarium. Cuius habet imaginem a¶ qui pro sensu soluitur & habet imaginē cæsaris. b¶ nō de ignorātia interrogat sed vt cōpetenter ad eoꝝ verba respondeat. & inscriptionem? Rñdentes dixerunt ei: Cęsaris. Et ait a¶ Tyberij priuigni augusti: sub quo passus est dñs. illis: † Reddite ergo quæ sunt cæsaris cæsari: & q̄ sunt ¶ tributum, pecuniam. dei deo. Et non potuerūt verbū eius reprehendere coram plębe:& mirāti in responso eius tacuerūt. Accesse c ¶ decimas: victimas. runt aūt quidam saducæorum qui negant esse resurrectionem: & interrogauerunt eum dicentes. † Magister, moyses scripsit nobis: Si frater alicuius mortuus fuerit habens vxorē:& hic sine † liberis fuerit: vt accipiat eam frater eius vxorē & suscitet semē fratri suo. Septē ergo fratres erant: & primus accepit vxorem: & mortuus est sine filiis. Et sequens accepit illā: & ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illam: similr & oēs septem: & nō reliquerunt semē: & mortui sunt. Nouissima oīm mortua est & mulier: In resurrectiōe ergo cuiꝰ eorum erit vxor? Siquidē septē habuerunt eā vxorē. Et ait illis iesus: Filii huius sæculi nubūt & traduntur ad nuptias: illi vero qui digni habebunt sæculo illo, & resurrectione ex mortuis: neq; nubēt neq; ducēt vxores ¶ ecce spiritualis conuersatio. neq; em vltra mori poterunt. Equales em angelis sunt ¶ sine labe corruptionis visione dei fruuntur. & filii sunt dei: cum sint filii resurrectiōis. Quia vero a¶ quē vos recipitis. Alioquin poterat apertiora dare de resurrectiōe testimonia prophetar̄:sed prophetas saducei non recipiunt. resurgēt mortui: † & mōyses ostēdit secus rubū: sicut dicit, dñm dēum abraā, & deū isaac, & deum iacob. Deus a¶ q iam mortui erant qñ hæc dicebat. Probat ergo per hoc aias post mortē permanere: quia nō est deus nō existentium: & sic introducitur corporum resurrectio quæ cū aiabus bene vel male gesserunt. ¶ quorum dñs ō deus est. aūt nō est mortuorū, sed viuorū. Oēs em viuūt ei. Rñdentes aūt quidā scribarū dixerūt: Magister bñ dixisti. Et amplius nō audebāt eū q̄q̄ interrogare. Dixit autē ¶ Non reprehenduntur quia dauid hīum dicunt: sed quia dei filium non credunt. ad illos: Quō dicūt xp̄m filiū esse dauid: & ipse dauid ¶ pater. ¶ filio. dicit in libro psalmorum: † Dixit dñs dño meo: sede a

A a ¶ Donec ponā. Quod a patre subiciunt inimici: nō infirmitatem filij: sed vnitatem naturæ: qua in altero alter operat, significar. Nā & filius subiciet inimicos patri: qa patrē clarificat sup terram. b ¶ Attēdite a scrī. Duplici ratione iubemur attendere a vanæ glorię cupidis: ne vel eoꝝ simulatiōe decipiamur: vel eoꝝ exemplo ad amorem tpaliū inflāmemur. c ¶ Et amant sa. in fo. Non salutari in foro: nec primas sedes vetat eis quibus debetur ex ordine officij: sed eis qui indebite amant. Animum em, nō gradū redarguit. Nec vero caret culpa: si is fori litibus interesse velit, qui desiderat sedere in cathedra moysi. d ¶ Qui deuo. do. Marcus. Sub obtentu prolixæ orationis: qui vt religiosiores appareant, prolixius orant vbi ab infirmis quibuslibet: & peccatoꝝ suoꝝ: cōscięntia turbatis, quasi patroni laudes & pecunias accipiāt: quoꝝ oratio fit in peccatū vt non solū ꝓ alijs nō possint intercedere: sed nec sibi ad salutē, p̄ficere: immo ꝓ ipsis oronibus magis damnabuntur. e ¶ Hi accī. damnati maio. In hoc insinuat illos etiam, qui in angulis stantes orant: vt videantur ab hoibus, damnationem quidē mereri: sed istos maiorē. Ca. XXI.

Phary. d mos. Gazophylacium.

Espiciens aūt vt. Qui appetitores primatus, & vanæ glorię cauēdos esse monuerat: etiā dona ferētes i domū dñi certo examine discernit: vt retribuat sin gulis ſm intentionē cordis. g ¶ In gazophylacium. &c. Gaza, diuitiæ: phylaxe seruare in de gazophylacium: arca habens foramen desup in qua mittebāt sacerdotes donaria ppli: quę cōgregabant ad necessarios vsus templi. Porticus etiā in qua arca seruabatur gazophylacium dicebat. Vnde: Hæc locutus est iesus in gazophylacio docēs in templo. Allego. Diuites qui in gazophylaciū mittunt: sunt iudæi legis elati. Vidua, ecclesia: pro qua vir ipsius mortē peroratione ad hoc apta. secunda. Diabolica ad hoc apta. Ecclesia: pro qua xp̄s in gazophylaciū missionē cauta: & sed'o, ꝓ ipsis. Allego. Diuites qui in gazophylacio docēs in templo. Allego. Diuites qui in gazophylaciū mittunt: sunt iudæi legis elati. Vidua, ecclesia: pro qua vir ipsius mortē per oculos, quasi in parte alteri? regionis vidua duo mittit: ga in cōspectu diuinę maiestatis, vbi nī opis oblationes quasi cernit: b ¶ Miserunt in sꝭ. q &c. Et sub spē iusticiæ facilē. Et sub spē iusticiæ facilē. christum deciperent. Sed dicitur Prouer. j. b. Frustra iacitur rēte ante oculos pennatoꝝ: & ideo frustra in insidias tendebāt christo: cum nulla simulatio posset eum decipere: quia omnia nuda & aperta sunt oculis eius: ſm q̄ dicit Hebræ. iij. d. Cætera patent ex dictis Matt. xxij. c ¶ Accesserūt autem quidā saducæorum. Hic consequenter ponit cōfutatio saducęorum. Et pater ſnia ex dictis Matthæi .xxij. vſq; ibi: d ¶ Omnes enim viuunt ei. b. Quia iusti licet sint defuncti corpore, viuūt tn in aia: resurrecturi ad plenā pticipationē gloriæ: & iniusti sīr ad declarationem diuinæ iusticiæ. e ¶ Rñdens autē quidā &c. hic ex ꝓdictis cōcludit cōfutatio insidiantiū xp̄o. Et primo ex eoꝝ ꝓpria cōfessione. ✻ cū dicit

Mar. 12. a. Matth. 22. a. Mar. 12. a.

c ¶ Accesserunt ad eum quidam saducæorum. Exponatur vt supra Matthæi.xxij. & Mar.xij. vſq; ibi: ✻ Audiente

mult

dextris meis: dōnec ponam inimicos tuos scābellum pedū tuorū. a¶ inobedientes. b¶ subiciā ubi nolentes & volentes. a¶ quomō repugnantia sunt hæc ſm nostrum intellectum. Daūid ergo dominū illum vocat: & ¶ si purus homo est. quomodo filius eius est? Audiēte autem omni populo, dixit discipulis suis: Attendite a scribis qui volunti in publicū procedere qd' reprehendit in diuite qui induebatur purpura & byssō. a¶ cultoribus vestimētis indu lunt ambulare in stolis: & amant salutationes in foro: & primas cathedras in synagogis: & primos di scubitus in cōuiuiis. Qui deuorāt a¶ qui habent affectū religionis: sed nesciūt sibi prouidere. domos viduārū, simulātes longam orationē: Hic accipient dānationē maiorem. Ca. XXI.

Espiciens aūt vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites. Vidit autem & quandam a¶ Non perpendit deus quantū in eius sacrificio sed ex quanto proferatur. viduam pauperculā mittētē m æra minuta duo. Et dixit: Vere dico vobis: quia vidua hæc pauper plus q̄ oēs misit. Nā oēs hi ex abundanti sibi miserūt in munera dei: hæc aūt ex eo qd' deest illi, oēm victum suū quē habuit, misit. Et qbusdā dicentibus de tēplo q̄ bonis lapidib⁹ & donis ornatū eēt, dixit. † Hæc q̄ vi- a¶ hoc quadragesimo secūdo anno post passionem dñi factum est a romanis. detis: veniēt dies i qb⁹ nō rēliqueēt lapis super lapidē q̄ non destruat. Interrogauerunt aūt illū dicentes. Præceptor, qñ hæc erūt: & qd' signū a¶ ne quis ꝓsuadeat quasi hæc mox sint ventura. cū fieri incipiēt? Qui dixit: † Videte a¶ Horū primus fuit simon magus: cui ausultabant oēs qui in samaria erāt dicētes: Hic est virtus dei magna. b¶ ante horū ne seducamini. Multi em veniēt in completionem. a¶ De signis docet: de tēpore non putat intimandum. noie meo, dicētes: q̄ ego sū: & tps ¶ libertatis & pacis. appropinquauit. Nolite ergo ire post a¶ ante excidium. b¶ quæ ad hostes. c¶ quæ ad ciues. eos. Cum aūt audieritis ꝓliā & sēditiones: nolite terreri. Oportet em primū hæc fieri: sed nondū sta-

NICO. DE LY.

✻ cum dicitur: Et amplius nō audebant eū, quicq̄ interrogare. tertio, ex ignorātiæ eoꝝ declaratione, cum dr: Quomodo dicunt christū filiū da. &c. & pater ſnia ex dictis Mat. xxij. a ¶ Audiente aūt &c. Posteq̄ descripta est principum iudęorum malicia: hic sed'o, describit eoꝝ supbia q̄ fuit primū motiuū in eis. Ex supbia em & ꝓsumptione nō poterāt correctionem xp̄i sustinere: nec deuotionē ppli ad christum videre: & patet ſnia ex dictis Mat. xxiij. excepto qd' sequit: b ¶ Volūt am. in sto. id est in cultoribus vestimētis in publicū ꝓcedere, vt p hoc honorabiliores viderēt. c ¶ Qui deuorant do. vi. bona earū ad se trahentes, & consumentes sub falsa specie sanctitatis. d ¶ Hi accī. dam. ma. quia ſm q̄ dicit Hieron. Simulata sanctitas, duplex est iniquitas: & ideo plectenda est maiori pœna.

✻ a ¶ Audiēte aūt oīm &c. Exponatur sicut Mat. xxiij. & Mar. xij. Ca. XXI. Mora. Mar.

Espiciens aūt vi. eos. Descripta doctrina xp̄i p modū amoris būficia conferendo. hic ꝓr describit eius doctrina per modum terroris futuri iudicij horum incutiēdo. Et qa hoc fit per mīsionē saluatoris ad ꝓpositā q̄stionē. iō prio ponitur, q̄stionis occasio. sed'o, eiusdē, ꝓposito, ibi. Interrogauerūt aūt illū. tertio, solutio, ibi: Qui dixit. Circa primū ponit duplex occasio. sed'a, ibi: Et q̄busdā dicētib⁹. Prima occasio fuit ex hoc q̄ xp̄us viduam mittentē duo minuta in gazophylaciū templi: eius oblationē p̄ cęteris cōmēdauit: & pater ſnia ex dictis Mar. xij. f ¶ Et q̄busdam dicē. de tē. Hic ponit sed'a occasio. Munera em illa ponebant in gazophylacio ꝓ sustentatione ædificioꝝ templi & alijs quæ erant necessaria ad ministeriū: & ideo discipuli xp̄i cœperunt loq de structura templi, & alijs quæ ptinebāt ad eius ornatum q̄bus saluator dixit totū fore destruendū: & pater ſra. g ¶ Interrogauc. aūt illum dicen. Hic oīm ponit quæstiōis ꝓpositio. Ex hoc em q̄ xp̄s dixerat templum fore de structuendum: quæsierunt a xp̄o discipuli de tpe huius destructiōis, & de ꝓcedētibus signis: Et qa discipuli post destructionē ciuitatis & templi, credebāt cito futurā esse cōsummationē sæculi: ideo de hoc mouerūt sed'am q̄stionē cū ꝓcedente: vt patet Mat. xxiij. h ¶ Qui dixit. Hic oīm ponitur vtriusq; quæstiōis solutio & prio primæ: secundo, secundæ, ibi: Et erunt signa. Prima in duas: quia circa destructionē ciuitatis primo ꝓmittunt ꝓnostica signa. sed'o, destructio ipsa, ibi: Cū autem vide. Adhuc circa primū ꝓnunciant mala futura ppło iudęoꝝ in gnali. sed'o, xp̄i discipulis i ſpali, ibi: Sed añ hæc oīa: & patet ſnia istaꝝ ptiū ex dictis mat. xxiiij. excęptis q̄ sequūt.

Mora. Matth. 24. a. Mar. 24. a. Matth. 24. a. Mar. 13. a.

✻ Terrores q̄ Moraliter. e ¶ Respiciens autem vidit eos &c. in gazo. &c. Exponatur vt. ō. Mar. xij. f ¶ Et quibusdam dī. de tem. Exponatur sicut. ō. Mat. xxiij. & Mar. xij. g ¶ Interrogauerunt aūt illū. exponatur sicut supra. Matth. xxiij. & Marci. xiij.

✻ Sed ante

E 13 a ¶Tunc dicebat illis. Horū, alia e cœlo, alia e terra, alia ab elementis, alia ab hoibus. Surget gens. Ecce perturbatio hoim, terremotus: Ecce respectus iræ de sup, pestilentiæ: Inæqualitas corporum, fames: Ecce sterilitas terræ, terrores de cœ. Ecce inæqualitas aeris. Qui ergo in oibus deliquerūt, in oibus feriunt. Mystice, Regnum aduersus regnum: & pestilentia eo: quo: sermo, vt cancer serpit: & fames, audiēdi verbū dei: commotio terre a vera fide separatio in hereticis intelligi debet: q cōtra seiuicē dimicātes, eccl'iæ victoriam faciunt. b ¶Et sig. ma. erūt. Hæc etiā eo tpe implera apud iosephū inueniūt qui narrat stellā gladio simile per annū supra hierosolymā pependisse: & currus equites armatos. xl. diebus in aere debellasse & vitulā inter manus immolātium agnā peperisse. Quo autem merito hæc contigerint, subinfertur: Sed ante hæc oīa &c. c ¶Continget autem vobis in testimonium. eorum qui vel persequūtur: vel viuendo non mutantur. Mors enim iustorū bonis est in adiutorium: malis in testimonium damnationis: vt inde puersi sine excusatione pereant: vnde electi exemplum capiunt vt viuant, Quia vero tot terroribus auditis turbari poterant, cōsolationē supponit: Ponite ergo in &c. d ¶Apparentibus &c. Maius tormentum: cū aliqs ab illis patitur de qbus psumebat: quia cū damno corporis mala cruciāt amissę charitatis. Et quia dura sunt quæ pdicunt de afflictione mortis: subditur consolatio de gaudio resurrectionis. e ¶Et capil. q.d. Cur timetis ne pereat quod incisum dolet qnquidē nec illud pōt perire in vobis qd' incisum nō dolet: Caro ei incisa dolet: capillus non dolet. Et capillus. Nō solum ossa vestra. i. fortia gesta: vel dicta renumerabunt: sed etiā capilli. i. cogitationes: quę de corde q̄si de cerebro exeunt, apud iustū iudicem iusta mercede donabunt. Vñ propheta: Reliquiæ cogitationū diem festum agent tibi. f ¶In pa. vestra. Patiētia radix & custos est oium virtutū: In hac ergo aias q̄ corpus possident, possidemus: cum ipsas aias ad patiendū rone regimus. Vera Patiētia vera. aūt patiētia est: aliena mala æquanimiter perpeti: cōtra eū q mala irrogat, nullo dolore moueri. g ¶Et qui in medio. Ecclesiastica historia narrat christianos q in iudæa erant: imminente excidio ab angelo monitos fuisse: & trans iordanem in ciuitate pella: donec desolatio iudææ implere tur habitasse. h ¶Erit em pssu. &c. Hæc pssura & ira vsq; hodie ppło illi per omes gentes dispersо durat: Nō tñ in æternū durabit. Vnde post ordinem pssurę, de misericordia subdit: i ¶Donec implecantur Rom.11.d tempora nationū. i, donec plenitudo gentium intrauerit: & sic omnis israel saluus: & quasi ad solium propriæ natiuitatis garuisurus redeat, Quid enim impletis temporibus nationum, & omni israel saluato sequatur: dns ex ordine ponit. Nam & hęc Mat.24. a. fm matthæum apli quæsierunt: non solū tempus euertendi tēpli: sed & signū aduentus eius: & cōsummationis sæculi. k ¶Et erunt signa in sole & luna. Hæc de ipso Ibi.25.a. aduentu: cum omnes virgines prudentes & fatuæ: in solito clamore suscitatæ: lāpades ornant: id est opera secū numerant: p quibus maximo cum timore iam instantē æterni discriminis expectant euētum. Nā hactenus vniuersus orbis absq; timore iudicis acturus est. vnde Apostolus: Cum dixerint pax & securitas, superueniet eis re- 1.Thes.5.a pentinus interitus. Nec mirum si in expectatione diuini examinis: qui in mundo

☞ floruerunt

a tim finis. Tunc dicebat illis: †Surgetur contigisse tpe iudaicę seditionis antev lrimā prouinciæ euersionem.

get gēs cōtra gentē: & regnū aduersus regnum: & terremotus magni erūt per loca: & pestilentiæ & fames b terroresq; de cœlo & signa magna a

¶Hæc maxima causa fuit iudæis: q̄ polt occisionem dñi nōis etiā eius pcones & cōfessores impia crudelitate vexabant.

erūt. Sed añ hæc oīa iniicient vobis b manus suas: & pśequent tradentes c in synagogas & custodias: trahen- d tes ad reges, & pśides propter nomen meū. Cōtinget aūt vobis in te- e

a ¶Nolite terreri: vos ad certamen accedītis sed ego plior: vos verba editis sed ego sum qui loquor.

stimonium. Pōnite ergo in cordi- f bus vestris nō præmeditari quem- admodum respōdeatis. Ego enim g dabo vobis os & sapientiam: cui h non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarii vestri. Tra- i

a demini autem a parentibus & fratribus & cognatis & amicis: & mor te afficient ex vobis: Et critis odio omnibus† hoibus propter nomen e meum. Et capillus de capite vestro k non peribit. In patiētia vestra possi

a ¶Hucusq; ea q̄ per quadraginta annos nō- dum fine aduenięte futura erant hic finis desolationis quæ a romanis facta est.

debitis animas vestras. † Cūm autem videritis circundari ab exercitu hierusalem: tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius.

a ¶id est tempore ,pximo ante obsidionem dum adhuc fugere licebit: dum miles romanus per galilæam & samariam se diffundere cœperit. b ¶qui extra sunt: non fugiāt in hierusalem.

Tūnc qui in iudæa sunt, fugiānt g ad montes: & qui in medio eius discedant: & qui in regionibus,

a ¶dominici sanguinis.

non intrent in eam: quia dies vltionis hi sunt: vt impleantur omnia quæ scripta sunt. Væ autem ¶quarum vteri vel manus filioꝝ sarcina pgrauatę fugę necessitatem impedirent.

prægnantibus & nutrientibus in h illis diebus. Erit enim pressura magna super terram, & ira populo huic. Et cadent in ore gladii: & captiui ducentur in omnes gentes. Et hierusalem calcabitur a s i gentibus, donec impleantur tem- t k pora nationum. † Et erunt signa v

a ¶Terroresq; de cœlo. Dicit em iosephus libro de iudaico bello: q̄ ante destructionē ciuitatis stella comata in similitudine gladii sup ciuitatē apparuit: & per annū durauit: designās futurā de- ppli occisionem. b ¶Sed ante hæc &c. ma. in. Quia beatus ste phanus, iacobus frater iohannis, petrus & paulus & cęre omes alii apli & quasi innumerabiles xpiani fuerūt pro fide christi occisi. c ¶Tradentes in synagogas. Vbi iudæi habebant potestatem iudicādi. d ¶Trahētes ad re. præ. Vbi gentiles habebant auctoritatem condemnandi ad mortē. e ¶Contin. autē in te. &c. f. veritatis euāgelicæ ibidē cōstater ,pfitendæ. f ¶Ponite ergo &c. Per hoc nō excludit meditatio mdēdi si tps assit & facultas sciæ: sed promittit securitas si ista deficiant. Quod frequenter cōtingebat in primitiua ecclia: qa tunc frequēter fideles subito trahebantur ad iudices: & cum hoc erant illiterati & simplices: quia deus potest tales defectus supplere: ideo sequitur. g ¶Ego em &c. os. i. loquēdi cōstātiam. h ¶Et sapientiā. i. scripturaꝝ: intelligentiam: sicut factū est in multis simplicibꝰ & tñ dabat semp talis intelligētia: dabat tñ loquēdi cōstantia: qain tali casu sufficit ad salutē cōfiteri cōstanter fidē in generali: quod potest facere simplex christianus. h ¶Cui non po. resistere. Sicut patet de beato stephano: de quo scribit Act. vi. c. Nō poterāt resistere sapiæ & spū q̄ loquebatur. i ¶Trademini aūt &c. Sicut legitur de beato chrysanto & multis aliis. k ¶Et capil. &c. Hoc autem ad didit salvator ad declarandū veritatē futuræ resurrectionis: per quā resurgēt in electis: nō solum illa q̄ sunt de necessitate naturæ hūanæ sed etiā ea q̄ faciunt ad decorē cuiusmodi sunt capilli: qa meditatio huius resurrectionis multū facit ad tolerantiā martyrii, de qua saluator loquebat. l ¶Cū autem &c. Hic ꝛ describit destructio ciuitatis Matth. xxiiij. excęptis quæ sequunt. m ¶Circumclarí &c. sab exercitu tyti & vespasiani: per quem destructa est. o ¶Et cadet &c. Refert aūt iosephus q̄ a principio obsidionis, vsq; ad finem cæsa sunt decies centena milia. q ¶Et ca. ducentur: quia fm ipm ducti sunt captiui iudæorū, vsq; ad nouā gintaseptem milia. r ¶In omes gentes &c. qa destructio ciuitatis & ppli facta est in vltionē mortis xpi: vt dictū est. s. c. xxiii. Et p hoc aliq de illo ppło ducti sunt captui in oēs gentes: facta est quędā restificatio innocētiæ xpi & pfidiæ iudæoꝝ. s ¶Donec. cal. a g. i. calcanda dabitur. t ¶Donec ím. &c. tūc em cū plenitudo gentium intrauerit, omis israel saluus fiet: vt habetur ad Roma. xi. c. v ¶Et erunt signa in sole & luna &c. Hic ponitur solutio ſcdæ quæstionis de aduētu christi ad iudicium

✻ vbi primo

✻ b ¶Sed ante hæc oīa. Exponat ſicut Mat.xxiiij. & Mar.xiij. f ¶Ponite ergo &c. ſicut Mat.x. & Marci.xiij. l ¶Cū autem videritis &c. Exponatur ſicut. s. xxiv. n ¶Tunc qui in iu. &c. Exponatur ſicut. s. Mat.xxiiij. & Mar.xiij. vſq; ibi: p ¶In ore gladii. f. diuinæ sententiæ pro ſua incredulitate. q ¶Et capti. ducentur. Nō solum tpalem sub pricipibus terrenis: sed etiam æternam sub spiritibus malignis. s ¶Et hierusalem &c. i. ecclesia gentium ppłm communem qui multum deprimitur a principibus & prælatis. t ¶Donec im. tem. na. i. vsq; ad tempus a dño prænitum. v ¶Et erūt sig. &c. Exponatur ſicut. s. Matth. xxiiij. & Mar. xiij. vſq; ibi: Attendite

✻ Attendite

a floruerunt, exarescent: si fides q̄ sine opibus irruerat, emarcescet: nam virtutes cœlo: mouebunt: angelicæ ptātes tremūt aduentū iudicis. Vñ iob: Colūnæ cœli cōtremiscūt: & pauēt aduentū eius. a ¶Sonitus ma. Appropinquāte extremo iudicio: sonitus maris, & fluctuum confunditur: terrarumq; orbis pmentibus vndiq; colonis inficitur: maxima cœli luminaria nouo horrore pcussis radijs, turbatam saciem velant: qa appropinquante termino suo, elementa quasi pauentia nutant & tremunt. b ¶Et tūc ví. fi. ho. Quē in humilitate positum audire noluerūt: vt virtutē eius tanto tunc districtius sentiāt: cui to nūc corda ad eius patientiam nō inclinat. Qui vero contra reprobos hęc dicta sunt: mox ad cōsolationē electoꝝ supponit. c ¶His aūt fi. inci. i. cū plagæ crebrescūt cū terror iudicij cōmotis virtutibus ostēdit. d ¶Levua. ca. vc. exhilarate corda vra qa dum finitur mundus cui amici nō estis, ppe est redemptio quā quæsistis. Q̄ vero mundus despici debeat: puida cōparatione manifestatur. e ¶Videte ficul. Regnū dei æstati cōparat: qa tunc mœroris nri nubila transibunt: & æterni dies vitæ sub claritate solis sul gebūt. Sicut em ex fructu arboꝝ vicina æstas cognoscit: ita & ex ruina mundi ppe esse cognoscit regnū dei. Ex his ꝓbis ostēdit: qa fructus mūdi ruina est. Ad hoc em crescit vt cadat: ad hoc germinat: vt cūmq; germinauerit, cladibus consumat. f ¶Cœlū & ter. &c. Nihil in corpoꝝ natura cœlo & terra durabilius est: Nihil trā sit velocius q̄ sermo. Verba quo usq; impfecta sunt, verba nō sunt. si pfecta sint: iā oino nō sunt: neq; em pfici: nisi trāseundo possint. Ait ergo: Cœlū & terra trānsibūt. Q. Ome qd' apud vos durabile, & sine mutatione est: ad ęternitatē durabile nō est: & ome q.d' apud me trānsire cernit: fixū & sine tranſitu tenet: qa fmo meus q trāsit: snias manętes exprimit. g ¶Verba aut em mea &c. Et cū ꝓba mea ita absq; dubio sint impleda: videte ne cōtra cōtestationē verbo rum meoꝝ: sitis dediti crapulæ & ebrietati: & sæcularib⁹ curis: sicut q̄dā erūt tpe impatiētis iudicij: De qbus dr: Cū dixerint: pax & securitas: supueniet repētinus interitus. h ¶Erat aūt &c. Quod verbo docuit: exēplo astruit: Qui añ vniuersale iudicium & singuloꝝ incertū exitū, voluptatibus & curis sæculi renunciare, & vigilare monuit & orare: ipse imminēte sua passione doctrinę, vigiliꝝ, pfusq; instat: & eos ꝓqbꝰ passurus erat, verbo, puocat: & oro ne pri cōmendat. Sic & nos cū inter pspera iuste & pie cōuersamur: inter aduersa diuina misericordia nō desperemus. Dies operis formā ꝓbemus. Nōctibus in mente olieuti moramur: quia in tenebris angustiarum gaudij spūalis consolatione respiramus. Et ad nos audiendos ppłs manicat cum, vel obscuris operibus tenebrarū: vel die honeste ambulantes: nos filios lucis imitantur. Ca. XXII.

Appropinquabat &c. Qui dicitur pascha &c. Pascha non a passione, sed a trānsitu noīatur quod illa die transiuit extermi

☞ nator per

NICO. DE LY.

✻ vbi primo describunt signa p̄nostica, cum dicit: Et erunt signa, qa licet talia pluries pceſerint: tñ imminente aduētu iudicis maiora & crebriora fient. In Scholastica historia ponuntur. xv. signa præcedentia quindecim diebus aduentum iudicis: sed vtrum illi dies quindecim futuri sint cōtinue se habētes vel interpolate: ibidem

a ¶sol vertet in tenebras: & luna in sanguinē anteq; veniat dies dñi magn⁹ & manifestus. b ¶hoc est tpe antixpi qñ erit tribulatio magna q̄lis nō fuit ab initio mūdi: neq; fiet.

in solē & luna & stellis: & in tērris a ¶Prænūciat hoc q.d' iohānes inter cętera sęculi mutabilia, mare habituꝝ conspexit.

a pressura gentiū, p̄ cōfusione sonitus maris & fluctuum: arescētibus hoib⁹ p̄ timore & expectatiōe q̄ supuenient vniuerso orbi. † Nā virtutes cœlorū mouebunt: & tūc videbūt b filiū hois venientē in nube cū ptāte c magna & maiestate. His aūt fieri d incipiētib⁹, respicite & leuate capita vestra: qñ appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam & oēs arbores: cū producunt iā ex se fructū: scitis qñ pe est æstas. Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote qñ ppe ¶Et quæ dico sub certam ne expectare.

e regnū dei. Amē dico vobis: qa nō a ¶de mortalitate ad immortalitatē. b ¶i. oē humanum genus: vel gens iudæoꝝ: quæ nō deficiet donec veniat dies iudicij.

hęc omnia fiant. Cēlū & terra trānsibūt: verba aūt mea nō transibūt. † Attendite aūt b vobis ne forte grauent corda vra i ĝ crapula & ebrietate & curis huius e ¶Et ideo.

vitæ: & supueniat in vos repentina f a ¶insperatus: & perpetuo retinens quod semel cœperit.

dies illa. Tanq̄ laqueus em supue- g niet in oēs qui sedent sup faciē ois ¶qbus placent illecebre huius mundi.

terræ. Vigilate itaq; omni tpe, oran h ¶non quibuslā certis diebus vel horis. ¶Hæc est summa beatitudinis, in pītia iudicis sui securū confistere.

tes vt digni habeamini fugere ista i oia q̄ futura sunt, & stare ante filiū k hois. Erat aūt die⁹ docēs in tēplo: i noctibus vero exiēs morabatur in mōte qui vocatur oliueti. Et omis n

a ¶i. mane ire accelerabat.

Appłus manicabāt ad eum in templo audire eum.

Ca. XXII.

Appropinquabat autem dies festus

ibidem sub dubio relinquit. Primo die erigēt mare. xl. cubitis super altitudines montiū, stans in loco suo quasi murus. Sed'o, tm descendet vt vix videri possit. Tertio marinæ beluæ apparentes dicīū p̄ce oēs aquæ. Quinto, herbę & arbores dabūt rorē sanguineū. Sexto, ruent ædificia. Septimo, petræ adinuicem collidētur. Octauo, fiet generalis terremotus. Nono, æquabitur terra. Decimo exibunt homines de cauernis: & ibunt velut amentes, nec mutuo poterūt loqui. Vnde cimo, surgent ossa mortuoꝝ: & stabunt sup sepulchra sua. Duodecimo cadent stellæ. Tertiodecimo morient viuentes vt cū mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit cœlū & terra. Quitodecimo, fiet nouū cœlum & noua terra, & resurgent omnes. Dicitur etiā ibidē q̄ Hiero. inuenit ista in annalibus hebraeoꝝ: in qb⁹ licet sint multa falsa admixta: & ideo de veritate, seu falsitate istoꝝ signoꝝ: c. iudicium maioribus derelinquo. a ¶Le Mar.13.c. uate ca. v. qa dies iudicij, licet reprobis sit terribilis: tamen electis debet esse consolabilis: qa tūc trāsferent ad gloriā. b ¶Attendite aūt. i. diligenter cauete. c ¶Ne for. gra. i. deprimantur ad vitia. d ¶Incra. & ebrie. i. ex sup fluitare cibi & potus. e ¶Et curis hu. ví. i. superflua sollicitudine terrenorū. f ¶Et sup. &c. di. il. id est dies iudicij. g ¶Tanquam la. qui euadi nullo modo poterit. Et ex hoc loco videt: q̄ hoibus existentibus in cōiuijs, & festiuitatibus tanq̄ securis & nihil timentibus de die iudicij venier repente. Et idem habetur Matth. xxiiij. d. vbi dicitur: Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedētes: & bibentes: nubentes & nuptui tradentes vsq; ad eū diem quo intrauit in arcā noe, & non cognouerunt donec venit diluuiū & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. Et hæc veritas euangelij videt falsa in aliquib⁹ dissonare ab illis quindecim signis supra positis, & acceptis de apocryphis iudæorum. h ¶Vigilate itaq; omni tē. oran. Per hoc nō est intelligēdū q̄ oratio sit semp continua: qa oportet eā interrumpi somno & alijs necessitatib⁹ corporis: sed eius continuitas intelligit: q̄ nō interueniat pctm mortale impediens effectum ipsius. ideo subditur: i ¶Et di. ha. &c. qa illi qui tunc inuenientur sine pctō mortali erunt salui. k ¶Et stare ante fi. &c. i. stare secure in iudicio coram christo q iudicabit in forma humana. m ¶Nocti. &c. in mo. &c. vt ibi vacaret orationi. n ¶Et omnis po. manicabat. id est mane accelerabat venire ad prædicatiōis suæ locum, attractus efficacia & dulcedine doctrinæ suæ.

✻ b ¶Attēdite aūt &c. in cra. & ebrie. Moraliter. Crapula vero spūalis, est ingurgitatio doctrinæ puerſæ: Et ebrietas spūalis est diuina curiose scrutari vltra debitā mensurā: & talis inuestigans opprimitur a gloria: sicut bibens vinū vltra debitā mensurā opprimitur ab eo. l ¶Erat aūt &c. In hoc dedit exemplū doctoribus & pdicatoribꝰ euangelij: vt diebus doceant, & noctibus sint in oratione dei: vt ibidē hauriant qd' auditoribus effundēt in mane sequenti. iō subditur: n ¶Et omnis po. ma. i. mane festinabat ad eius doctrinam venire talium enim doctrina est a populo desiderata.

Appropinquabat. Posteaq; euangelista describit christi pdicationem: hic cōsequenter describit ipsius passionē per quam solutum est pctm nostrę re-

✻ demptionis

Moraliter. o ¶Appropinquabat &c. Exponat sicut. s. Mat. Moralr.

E Pascha azyma differũt.

nator p ægyptũ: vel dñs liberãs pplm suũ: quo noie significabaṫ agnum in hac die de mũdo ad patrem transiturũ. Inter pascha ve ro & azyma hoc distat: ꝙ pascha vocatur solus dies in quo agnus occidebatur ad vesperam. i. xiiij. luna primi mensis. Dies azymo rum erant a. xv. luna vsq; ad. xxi. diem eiusdẽ mensis. Sed euãgeli stæ indifferẽter ponũt: & diẽ azymoꝝ pro pascha: & pascha ꝙ diebus azymoꝝ. vnde hic lucas: Dies festus azymoꝝ: qui dicitur pascha: qa & paschæ dies in azymis panibus celebrari ꝓcipiebaṫ. Et nos quasi perpetuum paschã facientes, semp ex hoc mũdo transire præcipimur. vno die immolato agno ad vesperam sequuntur septẽ dies azymorum: qa xps in plenitudine tẽporũ semel, ꝓ nobis passus: toto tpe sæculi qd' septem diebus agiṫ in azymis sinceritatis & veritatis ꝓcepit esse viuendũ. a ¶Et quærebãt &c. Hæc ante biduũ paschæ cõgregatis principibus sacerdotũ & scribis in atriũ caiphæ, matthæus gesta testatur.

Exo.12.b

Mat.26. a. Ioh.13.c.

b ¶Intrauit. Dicit iohannes, ꝙ post buccellam a dño traditã intrauit sathanas in iudã: Sed & ante buccellã inuaserat eum sathanas & quẽ prius intrauerat vt deciperet postmodũ intrauit, vt iam sibi traditũ plenius possideret. c ¶Venit autem dies. Licet sequenti die. i. quintadecima luna sit crucifixus: hac tamen nocte qua agnus immolabatur: & carnis sanguinisq; suis discipulis sacramenta celebranda tradidit: & a iudæis tentus & ligatus: ipsius ĩmmolationis. id est passionis suę sacrauit exordium. d ¶Ecce introeunti. &c. Sicut deus cunctorum ꝓscius, cũ discipulis loquiṫ de his quæ alibi gerunt. Et bñ parauris pascha amphorã aquæ portans occurrit: vt ostendatur: ꝙ huius paschę mysteriũ, ꝓ ablutio ne mundi per aquã baptismi sit celebrãdũ vbi veri paschæ cultoribus typicus de limine cruor aufertur, & ad tollẽda peccata viuifici fontis baptisma conferatur. Amphora significat perfectã mensurã expleti ꝓpis: quo dignum erat hæc geri. e ¶Homo amphoram. Sine noie designatur: vt pauper & ignobilis æstimetur, qui a dño eligiṫ. Cuius sanctitas in hoc apparet: ꝙ in strato eius dñs cum discipulis, cum sublimium virtutum delectatione requieuit.

f ¶Sequimini eum. Cõsultæ prætermittunt noia, vel baiuli aquæ, vel dñi domꝰ vt omnibus volẽtibus imbui sacramẽtis christi (quod est pascha celebrare) christũ suæ mentis hospitio suscipere quẽrentib⁹ facultas danda signetur. g ¶Cœnaculũ magnum. Spũalis est lex, quę de angustijs litteræ egrediens, in sublimi loco recipit saluatorem. Qui i littera remanet, in imis pascha facit: sed qui aquæ baiulum. i. gr̃æ præconem in domũ ecclesiæ sequiṫ, transcendens lr̃æ superficiẽ: in mentis solio refectionem parat xpo: dum cuncta vel paschæ sacramẽta, vel cætera legis decreta de eo intelligit scripta. h ¶Desiderio. Desiderat prio typicũ pascha manducare: & sic passiõis suę mysteria, mũdo declarare vt & ãtiq paschę, ꝓbator existat: & ꝗ ad suę dispẽsatiõis figurã ptinuisse demõstrãs iã aduenięte ỹitate vmbra cessare debeat. In cui⁹rei figura defecit mãna: post cẽ comederũt filij isr̃l de frugib⁹ terr̃ę: nec vsi sunt vltra cibo illo.

Ioſ.6.c.

☞Nõ manducabo. Non vltra mosaicũ pascha celebrabo: donec in ecclesia qd' est regnũ dei spũaliter intellectũ, cõpleatur. In hoc regno vsq; hodie mãducat xps cũ ea q̃ moyses rudi populo carnaliter ob seruãda ꝓcepit, in mẽbris suis spiritualiter exercet.

b ¶Et accepto calice. Hic calix ad verus paschæ cui finẽ impo

c ☞ desideraui. a ¶Hoc pas. mã. vobi. qa tũc finiuit vetus testamentũ, & inchoauit nouũ: quod erat sibi in desiderio. b ¶Dico eũ vo. quia ex hoc nõ man. il. do. imple. in reg. dei &c. qa post illã cœnã nõ comedit nec bibit, donec post resurrectionẽ suã i q̃ implerũ est regnũ dei: qa tũc apta est ianua & xps resurexit ad vitã ĩmortalẽ: & tũc christi⁹ cũ multis comedit & bibit, ad ꝓbãdũ suæ resurrectiõis veritatẽ: vt hr̃. j. xxiiij. f. c ¶Nõ bi. de gene. &c. Generationẽ vitis vocat vinũ: qa exprimiṫ de fructu vitis. d ¶Et accepto pa. Hic ꝛnr̃ institui eucharistiæ sacramentũ post legale cõuiuiũ: cum dr̃: Et accepto pane gratias egiṫ. Per hoc ostẽdit ꝙ i cõsecratione hui⁹ sacr̃i ꝓcexi †Mat.26 giṫ deuotio & oro. e ¶Et fregit & de. c. &c. hoc est cor. meũ. Nõ est hic ĩtelligẽ- mar.14.c dũ ꝙ pri⁹ frãgeret & daret discipulis, & postea diceret ꝙ ba cõsecrationis: sed magis ecõuerso: qa xps dedit aplis suis corpus suũ ꝓsecratũ: et ideo pri⁹ dixit ꝙ ba cõsecratiõis. q̃ sunt: Hoc ẽ corp⁹ meũ. qa ꝙ ba ꝓsecratiõis efficiũt qd' figurãt. postea fregit & dedit. f ¶Hoc faci. i mẽa cõ. qa eucharistiæ ꝓsecratio ẽ q̃da dñice passiõis rememoratio. & ꝓpter hoc ꝓsecrat als †tra corp⁹ sepatim a sanguie: qa i passiõe san detur. guis fuit sepat⁹a corpe, iõ subdit: Silr̃ et calicẽ &c. Cętera aũt q̃ ad ipsud sacr̃m ꝓtinẽt, tractãda sunt in. iiij. sniaꝝ. g ¶Vcrũtamẽ. Hic ꝛnr̃ xps pnũciat traditionẽ sui di. h ¶Ecce ma. tra. &c. Exq̃ patet maxia ingratitudo & ꝓditio iudæ: q̃ ingerebat se comestioni cũ xpo quẽ nõ latebat sua proditio. i ¶Et qdẽ filiꝰ homo. qa licet sit de⁹ & hõ: nõ tñ tradebaṫ & patiebaṫ ſm diuinitatẽ i q̃ impassibilis ẽ, sed als †tra ſm hũanitatẽ: ſm ꝙ diffinitũ ẽ in. pui detur. dẽtia dei ꝓ salute mundi. k ¶Verũtamẽ væ hoi illi &c. qa licet iudas post fa- †Mat.26 ctũ pœnituerit: hoc tñ fuit inutiliter, qa p desperationẽ se suspẽdit, vt hr̃ Matth. xxvij. a. I ¶Et ipsi cœpe. qrere iter sc. fapli. m ¶Quis esset ex eis &c. tñ nesciuerũt, qa hoc xps nõ reuelauit manifeste, sed ĩm iohãni secrete: vt hr̃ Io. xiij. c. n ¶Facta est cõtẽtio. Hic ꝛnr̃ ponit informatio discipulorũ. & prio ostenditur qualis sit aptus ad officiũ ꝓlatiõis. secũdo qd foret eis licitũ tpe ꝓsecutiõis, ibi: Et dixit eis. Adhuc primo ponit informatio discipulorũ in generali. secũdo ipsi⁹ petri i speciali, ibi: Ait aũt dñs simoni. Ad huc primo informat discipulos de prę la tionis aptitudine. secũdo de præmij magnitudine, ibi: Vos autẽ. ¶Circa primũ †Mat.20 d. scidũ: ꝙ cũ apli audierũt christũ prædicantẽ traditionẽ sui ad mortem: crediderũt firmiter hoc eẽ futurũ, & ideo cœpe rũt q̃rere iter se q̃s iter aplos eẽt quenior ad tenẽdũ xpi locũ: & hoc est qd' dr̃: Facta est aũt inter eos cõ. i. disquisitio. o ¶Quis eorum vide. esse maior. id est aptior ad ꝓsidendum alijs loco christi. et ideo christus de hoc eos docuit: videlicet ꝙ ille esset ad hoc aptior, q̃ esset vere humilior per contrariũ ad terrenã dñationem. Et ad hoc inducit exemplũ sui di. q ¶Quis maior est: q recũ. an quį mi. Nõne qui re. q. d. sic. ſm iudiciũ humanum. & infert: r ¶Ego aũt in me. &c. Hoc ostenderat in lotione pedũ suoꝝ discipulorũ. Et ex hoc ĩtẽdit ꝛcludere ꝙ ille est aptus ad succedendũ sibi in regi

Mat.26. a.

Mat.26.

Ioh.13.c.

Mat.26.

Mat.14.c

Mat.20

Mat.10.f

als †fuiniór.

Mat.14.c

D

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶.i. prima dies azymoꝝ: post ĩmmolationẽ agni. f. xv. dies quæ erat solennis.

a azymorũ q̃ dicit̃ pascha. † Et q̃rebãt principes sacerdotũ & scribæ quo

a ¶nõ metuẽtes seditionẽ: sed ne auxilio pplī de suis manibus tolleretur.

iesum interficerẽt. Timẽbant vero e

b plæbẽ. Intrauit aũt sathanas i iudã f qui cognominabaṫ scarioth: vnũ

a ¶nõ a principib⁹ inuitaṫ: nulla necessitate cõstringitur: sed ꝓpria sponte scelerateq; mentis ĩnit consilium.

de duodecim: †& ãbiit & locut⁹ est g cũ principib⁹ sacerdotũ & magistratibus: quẽadmodũ illum traderet eis. Et gauisi sunt: & pacti sunt pe h cuniã illi dare. Et spopõdit. Et q̃re

¶sine turbis.

bat oportunitatẽ, vt traderet illum

¶xiiij. luna.

c sine turbis. Venit autem dies azymorum in qua necesse erat occidi k

¶agnus paschalis.

pascha. Et misit petrum & iohannẽ dicẽs: Euntes parate nobis pascha: vt manducemus. At illi dixerunt:

a ¶qui non habemus tabernaculum.

Vbi ũis paremus? Et dixit ad eos:

d Ecce introeuntibus vobis in ciui l

e tatem, occurret vobis homo am m

f phoram aquæ portans. Sequimini eum in domum in quam intrat: & dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister: Vbi est diuersorium, vbi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet g vobis cœnaculum magnum stratũ: & ibi parate. † Euntes autem inuenerunt sicut dixit illis: & paraue

a ¶.i. quartadecima die primi mẽsis advespe ram: cũ. xv. luna iã terris apparẽte iuxta legis edicta instabat pascha.

runt pascha. Et cũm facta esset hora

¶vel discipuli.

discubuit: & duodecim apostoli cũ h eo. Et ait illis. Desiderio desidera o

NICO. DE LYRA.

demptionis, vbi primo describiṫ maligna christi cõprehẽsio per exploratiõnẽ iudæoꝝ. secũdo, eius cõdemnatio iniusta p executionem gentilium. ca. sequẽti. Prima diuidiṫ in quattuor partes: qa primo describiṫ christi venditio facta nõ ex eius ignorãtia: sed magis ex ꝓscientia & voluntate. Secundo, ipsius venditi traditio nõ ex eius displiciẽtia, sed ex charitate. Tertio traditi cõprehensio nõ ex xpi impotentia, sed ex sua mititate. Quarto, cõprehẽsi illusio: non

Diuisio.

deat, vel amplius cẽ ante. g ¶Et abiṫ & lo. est cũ princi. ĩa. &c. Exponaṫ ficut. ẽ. Mat. xxvj. b. & Mar. xiiij. b. o ¶Et ait illis: Desi. de. hoc pa. man. vo. Hoc est eucharistiæ sacramentum, qd' nos per fidẽ ꝓspaliter mãducamus, & ipse mãducat nobiscũ: ineorporando nos sibi per ĩstud sacramẽtũ. Quod alloquẽs Augusti. dicit Cibus es grandiũ: non mutaberis in me: sed tu me mutabis in te. Cætera moraliter sunt exposita Matt. xxvj. & Mar. xiiij. Facta est & cõtentio inter eos qs eoꝝ videreṫ esse maior &c. Similis cõtentio frequenter fit in ecclia pro dignitatibus obtinẽdis: Et no solũ inter sæculares, sed etiã inter regulares diuitias habentes. Sicut ea nes cõtendũt ad obtinendũ os carnibus & medullis repletũ, propter qd' viliores canib⁹ videnṫ religiosi mẽdicantes: q. ꝓ. Postea ꝓsidẽdis contendũt: cũ nihil annexũ habeãt, nisi miseriã & labo rem, ꝓpter qd' ad repellendum talem ambitionẽ subdit salutare:

✳Sed qui ma

a ¶agnũ mãducat: qa i agno ipse figurabaṫ.

ui hoc pascha mandũcare vobiscũ a anteq̃ patiar. Dico enĩ vobis: qa ex b ¶tempore. ¶vetus pascha.

a hoc nõ mãducabo illud, dõec ipse a ¶ecclesia. b ¶Bis dicitur accẽpisse calicem, prior, vetus: secundus, nouus.

b tur in regnõ dei. † Et accepto calis c ce gras egit & dixit: Accipite & di d uidite ĩter vos. Dico enĩ vobis: q. nõ c bibã de generatiõe vitis, donec re f gnum dei veniat. Et accepto pane d gras egit & fregit, & dedit eis dicẽs, e

a ¶quod iub specie panis apparet.

Hoc est corpus meũ quod ꝓ vobis a ¶quotiẽscũq; mãducabitis pa. hũc & ca. bi. †daṫ. Hoc facitẽ in mea cõmemo f mor, dñi annun. do. veni. a ¶.i. dedit eis.

ratiõnẽ. Similiter & calicẽ postquã a ¶ad distinctionẽ veteris qd' sanguie hircoꝝ cœnauit dicens: Hic est calix nouũ & vitulorũ dedicatũ est. a ¶q̃ a ipossibile est testamẽtũ in sanguine meo: qui ꝓ sanguine hircoꝝ ꝓcta tolli. a ¶Sed tamẽ vni de vobis, ꝓderit: ꝓ quẽ fundet, ipse sanguis. g vobis †fundet. † Verũtamen ecce man⁹ h tradẽtis me, mecũ ẽ in mẽsa. Et qdẽ i ¶homo pacis meæ in quo sperabã: qui æde. pa. meos mag. super me supplan.

filiꝰ hoĩs ſm qd' definitũ est, vadit: Verũtamen væ hoi illi per quẽ tradet: k ¶Nouerãt vndecim, ꝙ n tale cogitauerant sed plus credũt magistro ꝙ sibi, & timentes Et ipsi cœperũt q̃rere iter se: quis essl m fragilitatẽ suã, anxi quærũt de peccato: cui⁹ non habent conscientiam.

i set ex eis qui hoc facturus esset. Fa n cta est aũt & cõtentio inter eos, q so k eorũ videreṫ esse maior. Dixit aũt

a ¶per potentiã eos humiliãtes.

eis: †Reges gentiũ dominãnṫ eo ¶largiendi.

rũ: & q ptãtẽ habent sup eos, benę a ¶quia etiã eorũ quæ distribuitis: nõ auctores, sed dispensatores estis.

fici vocanṫ. Vos aũt nõn sic: Sed p a ¶in virtutibus.

b ¶humili reputatione.

q maiꝰ ẽ i vobis, fiat sicut †mino⁊, ¶gradu dignitatis.

& q præcessor est, sicut ministrator. ¶ſm iudicium sæculi.

l Nã q̃s maior est, q recũbit, an quį ministrat? Nonne qui recumbit? m Ego autem in medio vestrum sum r sicut q̃ ministrat. Vos aũt estis quis

mine ecclesiæ, q̃ est fundatus in vera humilitate. s ¶Vos autẽ. Postq̃ ostendit aptitudinem ꝓlati: hic cõsequẽter ostẽdit magnis

✳ tudinẽ ꝓmi⁊di.

✳ p ¶Sed q ma. &c. Sequiṫ: s ¶Vos autẽ estis q permansi⁊ stis mecũ &c. Permanentibus aũt firmiter in tribulationib⁹ cũ

Moralit.

¶Quinta pars. C ✳ipso, disponit

Et ꝓponit cãm: ga. a ¶Permã. mecũ in tẽta. meis. Infirmitas mea nõ turbauit vos: sed in bono cæpto pseuerastis. Sicut ergo mihi pseuerãtiv sçã ad mortẽ dedit pr nomẽ qđ est sup omne nomen: sic & ego pseuerãtes vos mecũ ducã ad æternũ regnum: Intelligẽd ẽt iudã iã recessisse: & multos alios iã retro abisse, audi
Phil.3.b tis v bis incõphensibilis sacrã: qñ hæc loq
bat dñs. b ¶Et se. super thro. Hæc mutatio dextræ excelsi, vt qui humiles nunc gaudent ministrare conseruis, tunc sublimes sup mẽsam dñi perpetuis dapib9 alãtur, & qui in tentationibus iniuste iudicati cũ dño permanent: illic cũ eo super tentatores suos iusti iudices veniant. Quãto enim hic despectiores, tanto illic maiori culmine potestatis excrescẽt. c ¶Iudicãtes duo. Per duodecim, non duodecim phonæ. sed multitudo iudicantium significatur, propter duas partes septenarij quo vniuersitas significatur. i. tria & quatuor p quas. xij. multiplicant. d ¶Ait autem dñs si. Ne glorienẽ. xij. ꝙ soli de tot milibus cũ dño in tẽtationib9 pmãsisse dicerẽtur: admonet eos eadẽ procella potuisse cõteri nisi diuina gratia fuissent protecti. Cũ vero sathanas expetit tentare: & velut q triticũ purgac ventilando concutere: docetur nullus a diabolo nisi deo permittente tentari. e ¶Ecce sa. Sathanas bonos ad cribrandum petit: cum ad eorum affectionem æstibus anhelat malitiæ. Quo enim inuidens eorum tentationem appetit. f ¶Ego autẽ roga. Nõ vt tẽteris: sed ne deficiat fides tua, vt post lapsum negationis ad pristinũ statum pœnitẽdo resurgas. Vtile est emẽ scẽtis & tentationib9 examinari, vt vel tentati q̃ fortes fuerint appareat: vel cognita per tentationẽ sua infirmitate, fortiores fieri discant, & sic cũ probati fuerint: accipiant coronam vitæ.
g ¶Qui dixit ei: dñe. Quia dominus dixerat se pro petro orasse: conscius ille præsentis affectus & feruentis fidei: sed nescio casus futuri, non credit se ab eo posse deficere. Sed ille qui nouit qđ sit in homine, ne quis de suo statu incaute cõfidat, vel de casu icauti9 diffidat: sicut de9 modũ, tẽpus nũerũ negatiõis ei9 ꝑdicit, & sicut misericors auxiliũ suæ defensionis ꝓmittit. h ¶Qñ missi. Non eadẽ regula viuẽdi persecutionis tpe q̃ pacis discipulos iformat. Missis siq̃dẽ discipulis ad
Mat.10.c ꝑdicandũ ne qđ tollerẽt in via, ꝑcepit: ordinãs. i. vt q euangeliũ nunciar: de euãgelio viuat. Instãte vero mortis articulo, & tota illa gente pastorẽ simul et gregẽ persequẽte ꝙgruã tpi regulã decernit: ꝓmittẽs necessaria victui: donec sopita pseutor9 isania tẽp9 euãgelizãdi redeat. i ¶Sed nũc q. In hoc nobis q̃ꝑ dat exẽplũ: vt nõnũq̃ causa instãte q̃dã de nri, ꝓpositi rigore sine culpa possim9 itermittere. Verbi gra: Si p ihospitales regiões iter agimus: plura viatici cã licet portare q̃ domi hẽam9. k ¶Et q nõ ha. Gladiũ vl habitũ sumerev l nõ habitũ iubet emere vt sciãt legẽtes nõ facultatẽ resistẽdi deesse discipl9is: sed amorẽ mgro potiꝰ iesse patiẽdi. vbi etsi nulla alia cã eẽt euaginãdi gladiũ: sufficere põt illa: vt ãputata fui auricula, tactu dñi sanaret. In q̃ admõemur: ne irã pcussi sustineam9: sed fidẽ resurgẽtis suscipiam9. Quare ꝙ saeculũ et perã & gladiũ tollere iubeat, subdit. s. q̃a ipe passur9: et cũ ini q̃s erat deputãd9. i. cũ latronib9: i q̃rũ medio ẽ crucifix9. Vt cũ iseris ad q̃s ꝓ mortẽ erat descẽsur9: vt educeret eos victos de lacu vbi
Mystice. nõ ẽ aq̃. ¶Mystice. Est gladi9 spũalis: vt vẽdas pximoniũ & emas ỽbũ dei: q̃ nuda mẽtis penetralia vestiunt. Est etiã gladius passionis, vt exuas

a pmãsistis mecũ i tẽtationib9 meis: a
b Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: b
a ¶Beati qui esuriũt & sitiũt iustitia: quoniã ipsi saturabũtur: fruendo. s. desiderato olim & amato gaudio veri boni.
b ¶mensa quæ omnibus sanctis est ad fruendũ ꝓposita est cœlestis vitæ gloria.
vt edãtis & bibatis super mẽsam c
b meã in regno meo: & sedeatis supd
c thronos iudicantes duodecim tri
bus isrl. Ait autẽ dñs Simoni. Simõ e
e ecce sathanas expetiuit vos vt cri
f braret sicut triticũ. †Ego autẽ rogah
ui pro te vt non deficiat fides tua.
a ¶Sicut ergo orando te prohexi ne deficeres sic tu infirmiores fratres exẽplo tuę pœnitentiæ consorta ne de venia desperent.
Et tu aliq̃n conuersus, cõfirmã fres i
g tuos. Qui dixit ei. †Dñe, tecũ para l
tus sum & i carcerẽ & in mortẽ ire.
At ille dixit: Dico tibi petre: non m
cãtabit hodie gallus donec ter abh neges nosse me. Et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo & pera & calciamẽtis: nũqd aliq̃d defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit
i ergo eis: Sed nũc q habet sacculũ,
k tollat sil̃r & perã. Et q nõ habet, vẽdat tunicã suã: & emat gladiũ. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc

sacramẽto eucharistiæ: cuius cõsecrationẽ, acceptionẽ & dispẽsationem xp̃s tradidit apl̃is. Alio mõ de fruitione gl̃iæ ad quã apl̃i erãt ꝑdestinati. d ¶Et sedeatis sup thro. qa in iudicio extremo erunt assessores christi iudicantis: e ¶Ait autẽ. Posita informatione discipulorũ in generali: hic ponit informatio petri in speciali de fragilitate humana cõsiderãda, & de cõstãtia ex dei adiutorio habẽda, cũ dr:
f ¶Simon cc. sa. ex. vos. i. studiose q̃situm pẽtationes subuertere, qa multũ nititur ad subuersionẽ sctorũ. Illos enim pulsa re negligit quos q̃si iure q̃eto possidere sentit, vt dicit Grego. g ¶Vt cribraret. idest tẽrationẽ impulsu cõcuteret. & sicut tali pcussione remanet palea & transfreta rina: sic iudas remansit diabolo ad pœnã æternã: alij vero apl̃i transierũt ad gloriã.
h ¶Ego autẽ &c. vt nõ dc. fi. &c. i. finaliter. Nõ em̃ rogauit ꝙ petr9 nõ caderet, sed vt in casu non remaneret, ideo sequitur.
i ¶Et tu aliq̃n con. s. de pctõ ad gratiã.
k ¶Confirma &c. hoc dr ei: qa ecclia erat sibi ꝓmittẽda vt habeẽt Ioh. vlti. e. vbi ter ꝑ dr ei a xp̃o: Pasce agnos meos. Ex hoc etiã datur intelligi q̃ petr9 ꝓ se & pro alijs ꝓ quibus rogauit, vt non deficeret fides sua: ad finẽ mundi: ꝓ quo tamen rogauit xp̃s, vt fides ecclie nõ deficeret. Et ideo impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, vt nõ tẽtemini: sed ne itretis in tẽtationẽ. Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per ducant intentionem legis, q̃ scripta erat lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
d ¶Orate, ne intretis in tentationem. Impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
Et tu aliq̃n conuersus, cõfirmã fres
g tuos. Qui dixit ei. †Dñe, tecũ para l
tus sum & i carcerẽ & in mortẽ ire.
At ille dixit: Dico tibi petre: non m
cãtabit hodie gallus donec ter abh neges nosse me. Et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo & pera & calciamẽtis: nũqd aliq̃d defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit
i ergo eis: Sed nũc q habet sacculũ,
k tollat sil̃r & perã. Et q nõ habet, vẽdat tunicã suã: & emat gladiũ. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc

ni. suam &c. per hoc innuens, ꝙ licita esset eis defensio moderata tẽpore persecutionis, ideo subdit: r ¶Dico cñ &c. op. im. me. s. mortẽ acerbissimã & ꝓtẽpibilissimã p iudæor9 pfectione.
✳ Et cũ iniquis
✳ ipso, disponit fruitionẽ beatã in cœlesti regno. e ¶Ait autẽ
tem dñs simo. Ecce sa. ex. vos &c. per hoc patet ꝙ diabol9 fidem
les tẽtare nõ põt nisi ex dei licentia: sicut de sctõ Iob dicit Ioh. h
vis. Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
d ¶Orate, ne intretis in tentationem. Impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, vt nõ tẽtemini: sed ne itretis in tẽtationẽ. Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
d ¶Orate, ne intretis in tentationem. Impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, vt nõ tẽtemini: sed ne itretis in tẽtationẽ. Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.

NICO. DE LYRA.

tudinẽ ꝓmi. di. Vos autẽ estis q pman. mecũ. Iã enim iudas exierat de societate eor: accepto pane intãcto: vt habeẽt Ioh. xiij. c.
a ¶In tentationibus meis. qa imminebat agonia suę passiõis.
b ¶Et ego dis. vo. re. qđ intelligit duplr. Vno mõ de regno militatis ecclesiæ: cuius regimen xp̃s tradidit apl̃is. Alio modo de regno triũphãtis ecclię, ad qđ erãt apl̃i assumẽdi post laborẽ ꝑ sentis. c ¶Vt edatis & bi. hoc silr duplr intelligit. Vno mõ de sacramẽto

Agõ nis, vt exuas corp9: & immolatę carnis exuuiꝰ emat tibi corona martyrij. Denię vt scias quia de passione locutus est: ne turbaret discipulos: animos: de se exemplũ supponit. Quomõ adhuc hoc qđ scri. est &c. a ¶Ecce gladij duo. Duo gladij promunt: vnus nouj, alter veteris testamẽti: qbus aduersus diaboli munimur infidias. Et dicit: Satis est. quia nihil deest ei, quem vtriusq̃ testamenti doctrina munierit. b ¶Satis est. Duo gladij sufficiũt ad testimonium sponte passi saluatoris. Vnus qui & apostolis audaciam, certandi pro domino, & euulsa ictu ensis auricula domino etiã mirituro pietatem ꝙ diabol9 fidemedicandi ineẽse doceret. Alter q nequaq̃ exemptus vagina: ostenderet eos non totum quod potuere pro eius defensione facere permissos. c ¶Et egressus ibat. Tradendus a discipulo dñi, sicut & scto Iob dicit Iob. h adit: vbi facile posset inueniri: ne mortem putaretur timuisse. Et bene discipulos sanguinis & corporis sui mysterijs ibutos, in montẽ oliueti educit, vt omnes in morte ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
d ¶Orate, ne intretis in tẽtationem. Impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, vt nõ tẽtemini: sed ne itretis in tẽtationẽ. Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.
d ¶Orate, ne intretis in tentationem. Impossibile est hoiem nõ tentari. nec ait, vt nõ tẽtemini: sed ne itretis in tẽtationẽ. Orate. i. ne tẽtatio vos superet, & itra casu suos teneat. e ¶Et ipse auulsus est. Dato apostolis præcepto orandi, & ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib9 qui solus pro omnibus passurus erat innuens orationẽ suã tantũ q̃tum & passionem a nostra distare. f ¶Iactus est lapis. In hoc mystice innuit, vt in idipsum dirigant lapidem. idest vs̃q ad ipsum per lapide: vs̃q ad illũ enim põt puenire ille lapis: quoniã finis legis est christus omni credenti ad iusticiam. g ¶Orabat. Orat non tam timore patiendi q̃ misericordia prioris populi: ne ab illo bibat calicẽ pro quo pinatum. Vnde & signãter dicit: istũ. i. populi iudeorũ qui nõ habent excusationẽ ignorãtiæ in meam mortẽ, quia quotidie annũciori illis in lege & prophetis. Si ergo fieri potest, vt sine interitu iudæor9 credat multitudo gentium: recusso passionem. Si vero illi excæcandi sunt vt alij videãt: nõ mea, sed tua fiat voluntas. h ¶Pater si vis, Ambro. Pro me ꝺoluit: cum ꝓ se nihil habuit quod doleret. Suscæpit enim tristitiam meam: vt mihi largiretur suam lætitiam. Confidenter ergo tristitiam domino, qui crucẽ ꝑdico. i ¶Vtrũ non mea. Appropinquans dñs passioni, infirmantium vocem & timorem vt abstrahet, in se suscꝑit: & rursus per obedientiã ipsi9 baptizatos designaret, altissimo sanctũ spiritus charismate confirmandos.

NICO. DE LYRA.

a ¶Et cum iniquis deputatus est. Hoc scribit Esa. liij. d.
b ¶Et enim ea quæ sunt de me. scripta supple per prophetas.
c ¶Finẽ habẽt. i. sunt, ꝑpe cõplemẽtũ. d ¶Dñe, ecce duo gladij hic. Non curauerunt apostoli loqui de sacculis vel peris, sed de gladijs. quia erãt animati ad defensionem sui magistri: licet postea fugerũt timore humano pcussi. Dicit autẽ Chrysos. ꝙ illi duo gladij erant duo magni cultelli ad scidendũ carnes agni.
f ¶Satis est. qa vnus euaginãdus sufficienter ostendit licẽtiã se defendendi: & audaciã petri ad defendendũ suũ magistrum et voluntariã passionẽ christi. q cũ haberet qui ꝙ eo pugnaret: ipse tñ hoc ꝓhibuit. Alius non euaginat9 ostẽdit apl̃os non fuisse permissos facere q̃tũ po
†esa.53.d terant ad defensionẽ sui & magistri, vt p
Mar.15.c hoc ostẽderet, ꝙ pfectior est patiẽtia q̃ defensio etiam licita. g ¶Et egressus ibat. Hic ponit traditionis christi executio. & primo ex parte xp̃i se volũtarie offerẽtis. sc̃ḳo ex parte iudæ eum ꝓditorie tradentis, ibi: Adhuc eo loquente. Circa primum dicitur: Et egressus. de loco cœnæ ꝑdictæ. h ¶Ibat ꝝm consue. quia assuetus erat illuc exire de nocte cã orationis.
a‖s†oli i ¶In montem oliuarum. vbi sciebat
ueti. traditorẽ venturum. k ¶Orate, ne intretis in tentationem. Oratio enim ꝝm Damascenũ, est eleuatio mentis in deũ. Quãto autẽ mens eleuatur in deum: tanto faci
†mat.26 lius tentatio ab eo separatur. l ¶Et ipse d.
auulsus est ab eis. quia oratio debet esse mar.14. solitaria. m ¶Et positis genibus ora d.
bat. quia debet esse reuerens & deuota.
n ¶Pater si vis, transfer &c. quia debet †Mat.26 esse discreta: submittendo propriam vod. luntatem voluntati diuinæ. o ¶Appa Mar.14. ruit autẽ illi angelus. visione corporali d. in specie humana. p ¶Confortans eũ: per modũ seruientis, qđ factum fuit ad cõ firmãdũ discipulorũ: ꝙ christ9 sit maior angelis rõne deitatis. p. hoc etiã ostendebat ꝙ in eo vera hũanitas erat, q̃ ꝑforta batur contra tristiciã insurgentẽ in parte sensitiua ex apꝓhensiõe mortis iminẽtis. D
q ¶Et factus in agonia. Erat em̃ ista agonia reluctatio sensualitatis mortem hor †Mat.26 rentis & rõnis ipsam accꝑtãtis, qa virtud. te diuina q̃libet pars permittebatur agere Mar.14. & pati qđ erat sibi ꝓpriũ. r ¶Prolixius d.
orabat. ostendẽs ꝙ in maiori necessitate magis debet hõ oroni insistere. s ¶Et fa. est su. e. si. g. san. Ex vehementi eman xietate sensualitatis q̃ pmittebatur agere & pati qđ erat sibi ꝓpriũ vt dictũ est: fiebat vt nõ solũ humores exirẽt ꝑ sudorem sed cũ hoc aliq̃d de sanguine sudorẽ tingẽ te: ꝝm vero alios supnaturaliter factũ est vt sanguis ꝓ sudore exiret, vt sic christus iã suũ sanguinẽ pro salute nr̃a effundere inciperet. v ¶Inuenit eos dormiẽ. præ tristitia. Tristitia enim est passio causata Tristitia
ex malo ꝑsenti qđ nõ potest repelli. & sic †mat.26 causat aggrauationẽ animi quasi depressi e.
põdere mali ꝑsentis: qđ nõ põt amoueri mar.14.e & sic per oñs impedit vterius motũ spiri Ioh.18.a. tuum a corde ad organa sensuũ exteriorũ. Sed quia hmõi spũs causant opa vigiliæ: inde est ꝙ tristitia impediens talẽ motum spirituũ, causat aggrauationẽ sensuum & spirituũ, causat aggrauationẽ sensuum & inuenit eos dormientes præ tri
a ¶vicina iam negatione.
b ¶apparet quia pro stĩcã. Et ait illis: Quid dormi
illis orauerat: quos monet orationũ suarum vigilando & orando particeps existere.
a ¶i. ne in vos calix meæ passiõis incũbat.
tis? Surgite: orate, nẽ intretis in tentationem. †Adhuc eo loquẽte, x ecce turba: et qui vocabatur iu
a ¶factũ ogruit mutatę mẽti: Iam enim cum fustibus q̃ ꝺiu cũ pace fuit trãqllus se egit.
das vnus de duodecim ãntece

licet postea fugerũt timore humano pcussi. Dicit autẽ Chrysos. ꝙ illi duo gladij erant duo magni cultelli ad scidendũ carnes agni.
f ¶Satis est. qa vnus euaginãdus sufficienter ostendit licẽtiã se defendendi: & audaciã petri ad defendendũ suũ magistrum et voluntariã passionẽ christi. q cũ haberet qui ꝙ eo pugnaret: ipse tñ hoc ꝓhibuit. Alius non euaginat9 ostẽdit apl̃os non fuisse permissos facere q̃tũ po
†esa.53.d terant ad defensionẽ sui & magistri, vt p
Mar.15.c hoc ostẽderet, ꝙ pfectior est patiẽtia q̃ defensio etiam licita. g ¶Et egressus ibat. Hic ponit traditionis christi executio. & primo ex parte xp̃i se volũtarie offerẽtis. sc̃ḳo ex parte iudæ eum ꝓditorie tradentis, ibi: Adhuc eo loquente. Circa primum dicitur: Et egressus. de loco cœnæ ꝑdictæ. h ¶Ibat ꝝm consue. quia assuetus erat illuc exire de nocte cã orationis.
a‖s†oli i ¶In montem oliuarum. vbi sciebat
ueti. traditorẽ venturum. k ¶Orate, ne intretis in tentationem. Oratio enim ꝝm Damascenũ, est eleuatio mentis in deũ. Quãto autẽ mens eleuatur in deum: tanto faci
†mat.26 lius tentatio ab eo separatur. l ¶Et ipse d.
auulsus est ab eis. quia oratio debet esse mar.14. solitaria. m ¶Et positis genibus ora d.
bat. quia debet esse reuerens & deuota.
n ¶Pater si vis, transfer &c. quia debet †Mat.26 esse discreta: submittendo propriam vod. luntatem voluntati diuinæ. o ¶Appa Mar.14. ruit autẽ illi angelus. visione corporali d. in specie humana. p ¶Confortans eũ: per modũ seruientis, qđ factum fuit ad cõ firmãdũ discipulorũ: ꝙ christ9 sit maior angelis rõne deitatis. p. hoc etiã ostendebat ꝙ in eo vera hũanitas erat, q̃ ꝑforta batur contra tristiciã insurgentẽ in parte sensitiua ex apꝓhensiõe mortis iminẽtis. D
q ¶Et factus in agonia. Erat em̃ ista agonia reluctatio sensualitatis mortem hor †Mat.26 rentis & rõnis ipsam accꝑtãtis, qa virtud. te diuina q̃libet pars permittebatur agere Mar.14. & pati qđ erat sibi ꝓpriũ. r ¶Prolixius d.
orabat. ostendẽs ꝙ in maiori necessitate magis debet hõ oroni insistere. s ¶Et fa. est su. e. si. g. san. Ex vehementi eman xietate sensualitatis q̃ pmittebatur agere & pati qđ erat sibi ꝓpriũ vt dictũ est: fiebat vt nõ solũ humores exirẽt ꝑ sudorem sed cũ hoc aliq̃d de sanguine sudorẽ tingẽ te: ꝝm vero alios supnaturaliter factũ est vt sanguis ꝓ sudore exiret, vt sic christus iã suũ sanguinẽ pro salute nr̃a effundere inciperet. v ¶Inuenit eos dormiẽ. præ tristitia. Tristitia enim est passio causata Tristitia
ex malo ꝑsenti qđ nõ potest repelli. & sic †mat.26 causat aggrauationẽ animi quasi depressi e.
põdere mali ꝑsentis: qđ nõ põt amoueri mar.14.e & sic per oñs impedit vterius motũ spiri Ioh.18.a. tuum a corde ad organa sensuũ exteriorũ. Sed quia hmõi spũs causant opa vigiliæ: inde est ꝙ tristitia impediens talẽ motum spirituũ, causat aggrauationẽ sensuum & inuenit eos dormientes præ tri
a ¶vicina iam negatione.
b ¶apparet quia pro stĩcã. Et ait illis: Quid dormi
illis orauerat: quos monet orationũ suarum vigilando & orando particeps existere.
a ¶i. ne in vos calix meæ passiõis incũbat.
tis? Surgite: orate, nẽ intretis in tentationem. †Adhuc eo loquẽte, x ecce turba: et qui vocabatur iu
a ¶factũ ogruit mutatę mẽti: Iam enim cum fustibus q̃ ꝺiu cũ pace fuit trãqllus se egit.
das vnus de duodecim ãntece

cessationem ab actibus ꝓprijs, sicut fit in somno proprie dicto. q Sõni rõ.
causatur ex vaporatione humor9 ex cibis & potibus ascendente versus cerebrum: qui humores ibidẽ ingrossati ex frigiditate cerebri, descendunt versus organa sensuũ: oppilantes meat9 p quos spiritus ꝓgredientes a corde debent ad organa sensuum trãsire, & sic cessant sensus ab actibus vigiliæ. x ¶Adhuc eo loquente. Hic consequenter ponit executio traditionis ex parte iudę tradentis, cum dicitur: y ¶Iudas vnus de duodecim antecedebat eos. tanq̃ ductor illorum qui volebãt comprehẽdere iesum.
✳ Et ꝓpinquauit
✳ e ¶Ecce duo gladij hic. Et qm̃ sufficiunt ad omnem falsitã Moralit.
tẽ fidei cõtrariã destruendã, sequit: f ¶Satis est. Et egressus ibat &c. s. ad locũ vbi sciebat traditorẽ vẽturũ, & obtulit ꝓpriũ spiritũ ꝑ feruorẽ orõnis, ideo subdit: s ¶Et fact9 est sudor &c. ex feruore orandi: & ex apꝓhẽsione iminentis tormẽti. t ¶Et cũ surrexisset &c. Exponatur sicut Mat. xxvj. & Mar. xiiij. vs̃q ibi.

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Vt oscularetur. Suscipit dñs osculū: nō q̄ simulare nos deceat, sed vt nec proditorē refugere videretur, & plus afficeret pro
Ps.119.b ditorē cui amoris officia non negaret. Vnde dr. Cū his qui oderunt pacē, erā paci. b ¶Dñe, si percutimus in gladio. Ordo.
Cum interrogassent dicentes: Domine, si percutimus in gladio.
Tunc respondit: Sinite vsq̄ huc. id est nō vos moueat qđ futurum est. Permittendi sunt hucusq̄ progredi vt me apprehendāt & impleantur quę de me scripta sunt. Sed inter moras verborum interrogantium et respondentis, Petrus auiditate defensiōis maiore q̄motione pro domino percussit. Sed non potuerunt simul dici quæ potuerunt simul fieri. Non ergo dicitur: Sinite vsq̄ huc: quasi dño placuerit factū petri:
mat.26.e cū apud matthæum legatur dixisse: Conuerte gladiū tuū in locū suū: qđ post factū apparet dixisse iesum. c ¶Seruū princi
Mystice. pis sacerdotum. Mystice. Seruus est populus iudæorū: principibus. s. indebite mancipatus qui in passione domini dexteram aurem. i. spiritualē intelligentiā perdidit. Sinistra. i. vilitate literæ contentus, non petro tollente, sed diuino iudicio ablatam pandēte. Quæ auris in his qui credere maluerunt, pietate domini restituitur. Vel auris amputata & sanata, signat auditū ablata vetustate innouatum: vt sit in nouitate
Ro.12.a. spiritus, & non in vetustate literæ. Quod seruus inuentus est: pertinet ad illam vetu
Gal.4.d statem quæ generat in seruitutem, quæ est agar. Sed cum accessit sanitas, figurata est libertas. Vnde & nomen serui malchus. i. rex vel regnaturus: quia regnabit cū christo cui auditus innouatur. d ¶Venerāt ad se principes. Iuxta alios euangelistas, nonveneranter ad iesum principes sacerdotum et magistratus: sed in atrio caiphę expectauerant. Sed quia illi de nece dominī ita agebant vt quasi innoxij viderentur, cū per discipulum tradit⁹, a tribuno: et turbis comprehensus: a p̄side damnatus, a romanis crucifixus, a pp̄lis etiā barrabas est electus: volens euangelista eos maxime esse reos, quorū cōsilio cuncta gerebantur: dicit eos veniesse ad cōp̄hendendū salua
F torem qui suæ iussiōis potestate venerūt. e ¶Quasi ad latronem. Stultum est cum gladijs & fustibus q̄rere, qui vltro se eorū offert manibus: & in nocte quasi latitātē & vestros oculos declinātem inuestigare per proditorem, qui quotidie in templo docet. Sed ideo aduersum me in tenebris congregamini: quia potestas vestra qua contra lucem armamini, in tenebris est.
f ¶Principis sacerdotum. Caiphæ qui pōtificatū vnius anni precio sibi emerat a romano principe: prius tamen ad annā,
Jo.18.b. vt Iohannes ait: g ¶Sequebatur a longe. Merito a lōge qui in proximo fuerat negaturus. Significat ecclesiam imitatorā christi passionem longe differenter: qa ecclesia patitur pro se: christus p̄ ecclesia. h ¶Igne in medio. Ignis cupiditatis instinctu maligni spiritus accensus, in atrio caiphæ ad negandum & blasphemandum deum linguas perfidorum armabat. Quod enim intus in domo principis sacerdotum maligna synodus gerebat, hoc ignis inter frigora noctis foris accensus typice demonstrabat. Hoc frigore ad horam torpens petrus, quasi prunis ministrorum calefieri cupiebat: quia temporalis cōmodi solatium perfidorum societate quę rebat. Sed hanc infidelitatem domino respiciente reliquit: & post
Joh.21.c. resurrectionem in captura piscium: cum prunas positas, & piscē superpositum vidisset, cor suum prunis amoris inflammauit.
i ¶Ancilla quædam. Cur prima ancilla prodit. cum viri magis poterant cognoscere? Nisi vt iste sexus ostendatur in nece domini peccasse: per passionem redempturus. Et ideo mulier prima resurrectionis mysteriū accæpit & mandata custodiet vt vere
G rem p̄uaricationis errorem aboleret. k ¶At ille negauit. Non in monte: non in templo: non in domo sua petrus negat: sed in pretorio iudæorum: in domo principis sacerdotū: vbi nō est veritas vbi christus captus & ligatus. Quid nisi erraret quem intromisit
Cato. ostiaria iudæorū? Eua male induxit adā: Cato Petrum male introduxit fœmina. l ¶Homo: nescio quid dicis &c. Non solum negat christum qui dicit illū non esse christum: sed etiam qui cum sit, negat se esse
christianū: & ita impleturquod dicit dominus: Tu me negabis. m ¶Galilæus est &c. Hierosolymitæ & galilæi æque sunt hebræi & vnius linguæ: sed vnaquę p̄
quincia habet suas, p̄prietates: vernaculū loquēdi sonum mutare non potest, manens ¶Et continuo. Post tertiam negationē
sequitur gallicantus. Sacramenta rerum per statum temporum designantur:

Media nocte

NICO. DE LYRA.

a ¶Et appropinquauit iesu vt osculareturcum. Dederat enim iudas cōprehensorib⁹ istud signū, ne pro iesu capere
Mich.5.a et Isa.50.c tetur maxilla iudicis israel. Et item: Dedimaxillam meam alapis. Sed qui tunc cædebatur colap̄his iudæorū: nunc cæditur blasphemijs falsorum christianorū. Vela
Deu.24.d rent: sed vt a sectatoribus christi discipulis
Joh.5.g. Si enim credaretis moysi: crederētis & mihi. Si aūt & interrogauero, nō respōdebitis mihi: nec dimittetis. h
Ex hoc autē erit filius hois sedens
dextris virtutis dei. Dixerūt autē
oēs: Tu ergo es filius dei? Qui ait: m
Vos dicitis, qa ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audiuimus
de ore eius. Ca. XXIII.

ET surgēs omnis multitudo eorum duxerūt illum
Impij nihil verisimile quod obijcere possent inuenirūt. Et ideo sicut Marcus ait: Non erant conuenientia eorum testimonia.
ad pylatū. Cœperūt aūt illū accusare, q

debat eos: & appropinquauit iesu a
¶vt hoc signo dinoscerent eū quē tenerent.
a vt osculatur eum. Iesus autem
a¶instrumēto pacis mortē irrogas: seruo dominum: discipulus magistrum prodis.
dixit ei: Iuda, osculo filiū hominis b
tradis. †Videntes autem hi qui circa
ipsum erant quod futurū erat: d
b dixerūt ei: Domine, si percutimus e
a¶Petrus eodē ardore mentis quo cætera zelatus fuit phinees.
in gladio? Et percussit vnus ex illis seruum principis sacerdotum: & amputauit auriculam eius dex
a¶i. nō moueat vos quod futurum est.
teram. Rndens aūt iesus ait: Sinite f
a¶nūc pietatis obliuiscit q nec hostes suos vsq̄ huc. †Et cūm tetigisset auricu g
patitur vulnerari.
Iam eius, sanauit eum. Dixit aūt ieh
d sus ad eos q venerant ad se principes sacerdotū & magistratus tēpli
e & seniores: † Quasi ad latronē exi istis cū gladijs & fustib⁹. †Cū quotidie vobiscū fuerim i tēplo: nō ex
a¶nostis nequitiæ vestræ congrua.
tēdistis man⁹ in me: sed hæc est hō k
ra vra & ptās tenebrarū. Cōprehē l
dētes aūt eum: duxerunt ad domū
a¶in hoc diuersus a cæteris.
b¶diuisus ab alijs.
g principis sacerdotū. Petrus vero se
a¶hoc est deuotionis.
b¶hoc est timoris naturæ.
h quębaꝫ eū a lōge. † Accēso aūt igne in medio atrii & circūsedētibus illis, erat petrus in medio eorū. Quę
i cū vidisset ancilla q̄dā sedētem ad lumē: & eū fuisset intuita, dixit: Et
a¶q̄ negat petrus obreptionis est: q̄ pœnitet fidei.
k hic cū illo erat. At ille negauit eum dicens: Mulier, non noui illum. Et post pusillū alius videns eū, dixit: Et tu de illis es. Petr⁹ vero ait: O hō, nō sum. Et iteruallo facto quasi horæ vnius, alj quidā affirmabat dicens: Vere & hic cū illo erat: nam
l & galilæus est. Et ait petrus? Ho
m mo, nescio quid dicis. Et cōtinuo

prehendentes autem eum. Hic consequenter ponitur christi traditi comprehensio: Et subditur petri negatio, cum dicitur:
n ¶Petrus vero. De negatione enim petri varie loquuntur euangelistæ: quæ varietas exposita fuit & concordata mat.xxvj.

✠ g ¶Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Sicut principio auriculæ serui pontificis significauit inobedientiā iudaici populi ad christū: sic eius sanatio significat ei⁹ obedientiā circa finem mūdi: qa tūc tāget christus sua clemētia corda iudæorū. m ¶Cōprehē. aūt eū. Exponatur sicut matt.xxvj. & mar.xiiij. ✠ Et vir

A Media nocte negat: gallicantu pœnitet: Post resurrectionem sub luce quem ter negauerat, ter se amare professus est. quia qui in tenebris obliuionis errauit: speratæ iam lucis rememoratiōe corre
Mystice. xit: & eiusdem veræ lucis p̄sentia plene q̄cquid mutauerat, erexit. ¶Mystice. Gallus aliqs doctorū est q somnolentos increpās ait:
Eccl.5.c Euigilate iusti & n.p. Quod petrus an prīmum gallicantum negat: eos significat q christum ante resurrectionem deū esse nō putauerunt: mortē eius turbati. Quod bis ante secundū gallicantū negat: illos significat q nunc in illo ſm hoiem vel ſm deū in vtraq̄ substantia errant, & ideo veritatē negāt. Prim⁹ gallicant⁹ est domini resurrectio in seipo. Secund⁹ est eiusdē in corpore ecclesiæ. a ¶Et conuersus dominus. Intuitu quo cauit ad lachrymas: quasi in mentem ei reducens quotiens negauerat, qđ ei prædixerat: nec potuit in tenebris remanere: quē lux mundi respexit. b ¶Et egressus fo. Ab impiorū concilio seclusus culpā lauat: quæ nō intus ob hoc permissus est hæsitare, vt in ecclæ p̄cipe cō
Mich.5.a et Isa.50.c tetur maxilla iudicis israel. Et item: Dedimaxillam meam alapis. Sed qui tunc cædebatur colap̄his iudæorū: nunc cæditur blasphemijs falsorum christianorū. Vela
Deu.24.d rent: sed vt a sectatoribus christianorū. Velauerunt facie, non vt eorū scelera non videuerent, sed vt a sectatoribus christianorū. Vela
Joh.5.g. Si enim crederetis moysi: crederētis & mihi. Si aūt & interrogauero, nō respōdebitis mihi: nec dimittetis. h
Ex hoc autē erit filius hois sedens
dextris virtutis dei, & v.d. qa e. s. Sua se ſnia dānant qui eū morti tradūt, quem oris & operis sui testimonio deum esse cognoscunt.

ET surgens oīs mul. &c. Sequitur: Ca. XXIII.
¶Duxerunt illum. Tradiderūt romanæ potestati: vt eo modo iudæi ab eius intersectione alienos se esse ostenderēt, i quo nō eos: inocētia, sed isania mōstrat.
Pilatus autem

NICO. DE LYRA.

a ¶Et virī. Hic p̄ir describit xp̄i cōprehēsi illusio, cū dicit:
b ¶Prophetiza &c. Per hoc em designabant: q̄ esset falsus prophēta, cū ignoraret q̄s eū p̄cuteret, & nō solū illudebāt: sed etiā carnifices interrogabāt. d ¶Si tu es christus. qa si respōdisset, sic
Mat.14.g. tatim ip̄sui ssent q̄ voluisset sibi vsurpare dignitatē regiā cōtra cæsaris ordinationē: q dignitatē regiā a iudęis abstulerat: sicut dicitur. 8. diij. ca. Si aūt dixisset: non, obiecissent cōtra eū de redargutione:

gutione: qa pluries verbis & factis dixerat se ec xp̄m. vñ Joh.x.e. Dicentib⁹ ei iudæis: Si tu es xp̄s, dic no. pa. Respondit eis iesus: Loquor vobis & nō creditis: opa q̄ ego facio i nōie p̄ris mei: hæc Jo.10.e. testimoniū phibēt de me. iō segū: f ¶Si vo. dixe. &c. sicut alis nō credidistis nec y̆bis meis nec factis. g ¶Si aute & interrog. nō respō. sicut cum alis petiuerat ab eis de xp̄o: quō sit filius dauid nō rndērūt, & i plu mat.22.d rib⁹ alijs eius q̄stionib⁹ simile inuenitur.
h ¶Nec⁹ dimit. quia obstinatiōe sciebat eorū. i ¶Ex hoc aūt. i. post passionē †Depœ. meam & resurrectionem. k ¶Erit fi. ho. dist. 1. case. a dex. vir. dei. qđ impletū est i ascēsiōe porro. §. christi. ſm qđ dr Mar. vlti. d. Et dñs qdē hoc idē. iesus postq̄ locutus est eis, assumpt⁹ est in †De pœ. cœlū: & sedet a dextris dei. l ¶Dixerūt di. 1. c. peaūt oēs &c. Mat.xxvj. f. dicitur q̄ summ⁹ trus. sacerdos hoc dixit, dicēdū q̄ ille dixit primo & p̄cipaliter: & iō matthę ip̄m solū ex †Esa.50. primit. alij aūt p̄rīdē dixerūt volētes ex c. hoc p̄cludere cōdēnationē xp̄i fore iustā. mar.26.g
m ¶Tu ergo es filius dei? hoc nō seqbat mar. 14. ex dicto p̄cedenti, qa dixerat: Erit filius g. hominis. verūtn qa hoc erat ver⁹, noluit Joh.18.d negare nec etiā affirmare: ne aperiret locū calūniæ: sed rndit: n ¶Vos dicitis quia ego sum. qđ verbū erat ver⁹: & taliter placētū q̄ calūniā nō haberet ſm veritatē, sed tm ſm iudæos malicię. ex qua concluserunt:
o ¶Quid adhuc desidę. testi. q. d. conuictus est p̄prio verbo. vñ subdit: Ipsi cīm audiuimus de ore eius.
✠ c ¶Et vt fact⁹ est &c. Exponaꝫ sicut Moralit. Mat.xxvj. & Mar.xiiij. e ¶Et ait illis †mat.26 &c. Hoīes enim in malis obstinati veri. f. tatē dicentib⁹ non credūt, nec interroga- mar.14.f ti de veritate rndent: nec ad bonā p̄suasio Joh.10.e. nem a nequitia sua cessant, & tales erant isti. Resīduū huius capituli exponatur sicut Mar.xxvj. & Mar.xiij.
¶In ca.xxij. vbi dicit in posti. Quia iste modus capiendi christū per suum discipulum videtur magis possibilis.

ADDITIO. I. Modus capiendi xp̄m p̄ suum discipulū nō solū videbaꝫ pharisęis magis possibilis & secret⁹: sed cū hoc erat magis quę niēs ad subuertēdū pp̄m quem pharisæi maxie timebāt i captiōe xp̄i. vñ mar.xiiij. a. Nō i die festo: ne forte tumult⁹ fieret in pp̄o. vñ ex hoc p̄ discipul⁹ xp̄i associabat capiētes, erat populo magis p̄suasibile q̄ xp̄s eēt seductor seu malefactor & hmōi.
¶In eodē ca. vbi dr in posti. Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis.

ADDITIO. II. Prout doctores dicūt: cōtra natu guinea rā ē sudare sanguinē: nec i libris medicoꝝ supnatu ralis. q de istis corporalib⁹ passiōib⁹ tractāt, vt credo hoc iuenir. vñ tenēdū est q̄ fuit supnaturale & figuratiuū. Nā sicut Augu. di-

cit: significabat de corpore suo manatura martyria.

ET surgens oīs mul. Post q̄ descripta est xp̄i cōprehensio p malicię iudæorū. Hic p̄ir describit ei⁹ occisio p executionē gētiliū. vbi prio describit sollicita examinatio. Sccō iniqua dēnatio, ibi: Pilat⁹ aūt interrogauit. Tertio ipia occisio, ibi: Et cū ducerēt eū. Quarto de uota tumulatio, ibi: Et eccevir noie ioseph. ¶Circa primū primo describit examinatio corā pilato p̄side. Sccō coram herode, ibi: Pilatus aūt. Circa primū dr: p ¶Et surgēs oīs multi. eorum du Xp̄s de xerūt illū ad pyla. q erat ibi præses loco romanorum. q ¶Cœ trib⁹ acperunt aūt accu. illū. & hoc de tribus. Primo de auersione pp̄i cusatur. a lege moysi seruāda. cū dr: Hūc iuenim⁹ subuertentē gētē nr̄am. Sccō: q̄ p̄ doctrinā suā impediret pp̄m suū reddere cæsari tributū. & hoc notaꝫ cū dicit: Et, p̄hibentē. Tertio q̄ volebat sibi vsurpare regnū iudæoꝝ. ideo sequit: Et dicētē se xp̄m regem esse. primū aūt erat manifeste falsum: qa nō venit soluere legē, sed adipleret: vt habet Mat. v. b. & legē moysi vsq̄ ad mortē seruauit: vt declaratū fuit ibi dē. Similiter secundū: qa iudæis q̄rentibus: Licet

 ✠ nobis cen

a ¶Pilatus aũt. Cum duo obiecta fuerint.ſ.cp tributa reddi;p
hiberet, & ſe chriſtum diceret: pilatus potuit audire cp de tributis
dixerat: Reddite q̃ ſunt cæſaris cæſari. & inde hoc quaſi apertum
mendaciũ: nihil ipendens: ſolũ quæ nesciebat, quæſiuit. b ¶ Tu
dicis. Eodẽ verbo quo principibus ſacerdotum, reſpõdet & præ
ſidi: vt propria ſententia ambo condem
nentur. c ¶ Nihil inuenio. Pridie cp pate
retur dominus: ait diſcipulis: Venit prin
ceps mundi huius & non habet in me qc
cp. Sed qa princeps. i. pilat⁹ eum abſoluit:
in quo nihil dãnationis inuenit, vide qd
agãt iudæi: q non æquitatis amore verum
inueſtigant, ſed inuidiæ ſtimulo iuſtum
damnare laborant. d ¶ Cõmouit po.
Nõ illum, ſed ſe accuſant. Docuiſſe enim
populũ & priſtina corporis ignauia do
cendo commouiſſe: taliq; actu a galilæa
vſq; ad iudæam. i. totã, pmiſſionis terrã: a
fine vſq; ad finẽ pertranſiſſe, non crimi
nis, ſed indicium eſt virtutis. Denicp pila
tus nec interrogãdum ſaluatorẽ de hoc ra
tus, ſed magis nacta occaſiõe, liberũ abeo
iudicando cupit reddere. Vnde ſequit: Pi
latus aũt. e ¶ Et vt cognouit &c. Ne cõ
tra inſontem & quẽ traditũ per inuidiam
nouerat, ſententiã dare cogeretur herodi
mittit audiendum: vt a ſuo terrarcha vel
abſolueretur vel damnaretur: ſed ne qua
iudæis excuſatio remaneret: herodes quo
cp qui natu & regione iudæus erat: qd de
chriſto ſenſerit, oſtendere permiſſus eſt vt
vtraq; regio: & iudæa in qua chriſtus nas
tus: & galilæa in qua nutritus erat: in eius
necẽ coſpiraſſe mõſtrentur. f ¶ At ipſe
nihil. Tacuit & nihil fecit: quia & herodis
incredulitas non merebatur videre diuiſi
na: & dominus iactantiam declinabat. Si
gnificantur aũt in herode oẽs impij, qui
non credunt legi & prophetis: & in euan
gelio xpi opa videre non poſſunt. Princi
pibus ergo ſacerdotum accuſantib⁹ apud
pilatum pauca, apud herodem nulla re
ſponder, ne crimen diluens dimiſſus a pri
cipe crucis vtilitatem differret. Et ideo iu
ſtum erat, vt pilato qui inuitus ſententiã
ferebat, ex aliqua parte reſponderet. Hero
dis vero & cæteris qui cõtra legem innoxiũ
damnabãt ſicut indignis nihil dicit. Vbi
vero tacet quaſi pro grege agnus immo
landus patientiã præſtat, vbi reſpondet,
quaſi paſtor pro ouibus cõtra lupos & la
trones pugnat. g ¶ Et illuſit indutum
veſte. Q̃. in alba veſte ſpernitur & illudi
tur, ſignificat cp pro totius mũdi peccatis
in carne caſta immolat⁹ agnus eſt paſſus

Quare xps i alba veſte illuſus.

& ſepultus: Qd hic alba, iuxta alios euan
geliſtas purpurea vel coccinea veſte illu
ditur indutus: ſignat geminũ martyrij ge
nus, quo in paſſionibus eccleſia adornat, vt ſit cãdid⁹ actiõe rubi
cũd⁹ ſanguine. ipſe emẽ mẽbrorũ floſculus vernãs, in pace lilia gi
gnit: bello roſas. h ¶ Et remiſit ad pilatũ. Ad herodem mitti
tur, ad pilatũ remittitur, & ſi vterq; reũ nõ pronunciat, alienæ ta
mẽ iniqtatis ſtimulis obſequit. i ¶ Et facti ſunt amici. Neſan
dum ſœdus quod herodes & pilatus in occidendo xpm pepige
rũt, ſucceſſores eorũ hæreditario iure cuſtodiunt, dũ iudæi & gen
tiles: ſicut genere & religiõe, ita mẽte quoq; diſſidẽtes, in chriſtia
nis tñ p ſequẽdis, & fide chriſti perimẽda cõſentiũt. In typo hero
dis & pilati q p ieſum amici facti ſunt: iudæorũ gẽtiũq; figura ſer
uatur: vt per paſſionẽ chriſti victriuſq; populi cordia facta ſit ven

tura, ita

NICO. DE LYRA.

nobis cenſum dare cæſari, an' non? Rñdit: Reddite q̃ ſunt cæ
ſaris cæſari: vt habetur Mat. xxij. c. Similiter tertiũ, quia cũ ieſus
ſciret turbas venturas vt eũ raperent & facerent ſuper ſe regem,
fugit, vt habetur Ioh. vj. b. Pilatus autem de primo non curauit
qa gẽtilis erat, & ideo de lege moyſi nõ curabat. ſcd'm reputabat
falſum, qa reſponſionẽ chriſti audierat per relationẽ de tributo
cęſari reddẽdo vt p̃dictũ eſt. ſed de tertio inq̃ſiuit: qa vidẽbat eẽ
cõtra dñm ſuũ. vnde & iudæi corã eo dixerũt. Non habem⁹ regẽ
niſi cæſarẽ. Io. xix. b. & ibidẽ dr̃: Ois emẽ q ſe regẽ facit, contradi
cit cęſari. xps aũt ſe regem eſſe non negauit, nec; affirmauit, ſed
medio modo rñdit dicẽs: Tu dicis, Verũtñ exp̃ſſit: cp ſi eſſet rex re

5.20.d.

Io.14.d.

F

cæſari reddẽdo vt p̃dictũ eſt. ſed de tertio inq̃ſiuit: qa vidẽbat eẽ
cõtra dñm ſuũ. vnde & iudæi corã eo dixerũt. Non habem⁹ regẽ
niſi cæſarẽ. Io. xix. b. & ibidẽ dr̃: Ois emẽ q ſe regẽ facit, contradi
cit cęſari. xps aũt ſe regem eſſe non negauit, nec; affirmauit, ſed
medio modo rñdit dicẽs: Tu dicis, Verũtñ exp̃ſſit: cp ſi eſſet rex re

re dicẽtes. Hũc inuenimus ſubuer
a ¶ Cũ ipſe dixerat: Reddite quæ ſunt cæſaris
cæſari: & quę ſunt dei deo.
tentẽ gentẽ noſtrã: & prohibentẽm
tributa dari cæſari: & dicentem ſe
chriſtum regẽ eſſe. †Pilatus autem
interrogauit †eũ dicens: Tu es rex
iudæorum? At ille reſpondens ait:
b Tu dicis. Ait aũt pilatus ad prin
c cipes ſacerdotum & turbas. Nihil b
iuenio cauſæ in hoc hoie: At illi ĩ g
dualeſcebant, dicentes. Commouit c
populũ docẽs p vniuerſam iudæã:
incipiens a galilæa vſq; huc. Pila g
tus aũt audiẽs galilæam, interroga
uit ſi hõ galilæus eſſet. Et vt cogno
uit quod de herodis poteſtate eẽt,
remiſit eum ad herodẽ: qui & ipſe h
hieroſolymis erat illis diebus. Hei
rodes aũt viſo ieſu gauiſus eſt val
de. Erat enim cupiens ex multo
tẽpore videre eum: eo q audierat k
multa de eo? & ſperabat ſignũ ali⁄l
quod videre ab eo fieri. Interroga m n
bat aũt eum multis ſermonib⁹. At
a ¶ Melior eſt cauſa quæ non defenditur &
probatur. Suſanna tacuit & vicit.
¶ Accuſatur & tacet qui defenſione non
habet. Sta
indiget: ambiunt defendi qui timent vinci:
nec accuſationem confirmat tacendo: ſed de
ſpicit refellendo.
¶ ſed nec his aliquid dicit.
bãt aũt principes ſacerdotũ & ſcri⁄
a ¶ Spreuit herodes & exerci⁄
bæ cõſtãter accuſantes eũ. Spr̃euito
tus: vt omnes in eadem culpa pares mon
ſtrentur.
gaũt illũ herodes cũ exercitu ſuo: & p
h illuſit indutũ veſte alba, & remiſit q
i ad pilatum. Et facti ſunt amici he⁄r

Moraliter. a ¶ Hũc inuenimus ſubuer. gẽ. no. Iſta contra chri
ſtũ ꝓpoſita erãt ſimplr falſa, ꝓpter qd' pilat⁹ rñdit: h ¶ Nihil
inue. cau. in hoc ho. Sed hic eſt modus iniquorũ, cp per mẽdacia
qrũt odẽnationẽ iuſtor. Ex hoc etiã patet: cp aliqn iuſti agitur in
curia laicali cp clericali. Principes em̃ ſacerdotũ chriſtum condem
nauerũt tãq; mortis reũ, quẽ pilat⁹ pnũciat innocẽtẽ & iuſtũ, & ſic
hodie fit in plurib⁹ locis, cp homicidę notorij q p ſæculare iudi
ciũ ſuſpẽderent, p eccl'aſticũ iudicẽ in magnũ ppũ ſcãdalũ liberant.
d ¶ At illi in &c. ſic faciũt maligni q̃rẽtes obtinere per clamo
qd' nõ pñt p rõnẽ. i ¶ Herodes aũt. per hoc aũt cp chriſtus cõ
herode inceſtuoſo & homicida noluit facere miraculũ, nec fuit ei
terrogationẽ⁹ rñdere ſignificauit cp tales digni nõ ſunt operã
dere diuina: nec ei⁹ hr̃e reſpõſa. o ¶ Spreuit aũt illũ he. &c. ne
hodie ſectatores xpi a malis hoib⁹ ſpernunt & ab eis ſæui reputã
tur. r ¶ Et facti ſunt amici hero. & pilatus. hoc fuit ſignum p
iudæorũ principes & romanorũ q̃uenirẽt in p̃ſecutiõe chriſtiano
rum. Cætera exponantur ſicut Matt. xxvij. & Marci. xv. vſq; ibi.

✳ Filiæ hieruſa

tura: ita tñ vt gentilis prius capiat regnum dei: & ad iudæũ fidei
ſuæ deuotionẽ trãſmittat: vt illi quoq; gloria maieſtatis ſuę cor
pus veſtiant xpi, quẽ ante deſpexerant. a ¶ Obtuliſtis. Quantũ
ad in di ſtudiũ dimittendi ieſum pilatus habeat, attẽde. Primo illis accu
ſantibus dicit ſe nihil cauſæ in eo inueniſſe: deinde tamẽ in incæ
pto perſiſtentibus, mittit ad herodem vt
exploret an ille aliqd ſceleris in eo inueni
re poſſit: an dimittendum decernat. Deni
cp herodis agnita voluntate: nec inuento
in ieſu facinore: plæbis ſententiã quærit:
cuivnũ in paſcha oportet dimitti. Iterum
etiã tertio volẽs dimittere, interrogat. Sed
quanto curioſius dimittere quærit: tanto
criminoſiores ad mortem eius inuenit.
b ¶ Sed neq; herodes. Ad exprobran
dam duriciam iudæorum vel gentilium
fatetur. Pilatus: nec ſe, nec herodẽ aliquid
in occidendo chriſto & illudendo iuueniſ
ſe: ſed alienę crudelitatis clamoribus ob
temperaſſe. c ¶ Emẽdatum ergo &c.
Pilat⁹ abſoluit ieſum quem probat iſon
tem, ſed vt implerentur ſcripturæ abſol
uit quidem iudicio, quem tamen crucifi
git myſterio. d ¶ Tolle hunc & dimitt
tenobis barrabam. Quia pro ieſu latro
nem, pro ſaluatore interfectorem, pro da
tore vitæ ademptorem elegerunt. merito
ſalutem perdiderunt & vitã & latrocinijs
& ſeditionibus intantum ſe ſubdiderũt,
vt & patriam regnũq; quod chriſto præ
tulerant, perderent: & hactenus libertatẽ
animæ vel corporis quã vendiderant nõ
reciperent. e ¶ Barrabam &c. Barra
bas, qui filius magiſtri vel patris eorum
interpretatur: ipſe eſt antichriſtus: quem il
li chriſto præferrent. quibus dicitur: Vos
ex patre diabolo eſtis. Pilatus os malle
toris interpretatur: diabolum ſignificat:
qui eſt malleus vniuerſæ materiæ: p quẽ
deus vaſa probare permittit, & tandẽ con
terit, cũ in extrema damnatione ſpringit.
f ¶ Crucifige, crucifige eũ. Magna cru
delitas: non ſolũ occidere ſed crucifigere
q̃rũ, vt manib⁹ & pedibus ad lignũ cõfi
xis, producta morte necaretur: ne dolor ci
tius finiretur, & vt in cruce diu videretur.
g ¶ Corripiam ergo & illum dimittã.
Hanc correptionẽ deridendo & flagellan
do nefandorũ deſiderijs exhibuit: ne vſq;
ad crucifigẽdũ ſæuirẽt. Quod & verba io
hannis euangeliſtæ, & ipſa columna teſta
tur ad quã ligatus fuit dominus: quæ vſq;
hodie dominici ſanguinis cernentib⁹ cer
ta ſigna demonſtrat. Sed licet pilatus hoc
agat: inſatiabilis tamen ſacrilegorum fu
ror non ceſſat: ſed magis inſtat: quia accu
ſationem quam contra dominum detule
rant: ſollicita pilati interrogatione vide
las preces ſe conuertunt, vt quod crimi
nando vel quaſi ratiocinando nequiue
rant: iã poſtulando & vociferando & per
ficiendo perficiunt. h ¶ Dimiſit aũt
illis. Auctor ſeditionis & homicidiorum
iudæis dimittitur. ideſt diabolus: qui ob
culpam a lucis patria depulſus, & in tene
brarum carcerem, fuerat miſſus, et ideo pa
cem habere nõ poſſunt, qa pacis auctorẽ
non elegerũt. i ¶ Apprehenderunt ſi
monem quendam cyrenenſem, venien
tem &c. Prio dñs crucẽ portauit: ſed poſt
ea impoſita eſt ſimoni: quẽ exeũtes obuiã
habuerunt. & hoc congrue: chriſtus enim paſſus eſt, p nobis: vt ſe
quamini veſti. eius. Qui vero eum vult ſequi, tollat crucem ſuã
& ſequatur. Quia vero ſimon non iſraelita, ſed cyrenẽ⁹ erat p eũ
gentiles deſignant: prius peregrini & hoſpites teſtamentor, ſed
nũc in fide ciues & domeſtici dei: & cohæredes chriſti. vñ & ſimõ
obediens. cyrenęæ hæres interpretatur. Sed ſimon venit de villa.

id eſt

ideſt de pago. a quo pagani, qui a ciuitate dei alieni, vrbanæ ſunt
cõuerſationis Pagani vnde.

NICO. DE LYRA.

a ¶ Nam antea inimici erant ad inuicem: propter gali
leos quos pilatus occiderat: miſcens ſan
guinẽ eorũ cũ ſacrificijs, vt dictum eſt ſu
pra. xiij. ca. b ¶ Pilatus autem conuo
catis principibus ſacerdotum et ma
giſtratibus et plæbe dixit ad illos: Ob
tuliſtis &c. Hic conſequenter deſcribit
chriſti cõdemnatio iniuſta. Vbi primo
declaratur chriſti innocẽtia ex triplici cõ
feſſione iudicis cauſam examinantis, &
etiam ex allegatione herodis: qui ipſum
non condemnauerat. Iudæi aũt econtra
rio contra verba iudicis ter reclamaue
runt: vt obtinerẽt per iporunitatem cla
moris qd' nõ poterãt via rõnis. propter
qd' pilatus finaliter declinauit a iuſticia
condemnans ad mortem innocentem ie
ſum: Inclinatus ad hoc ex populi fauore
quẽ quęrebat, & cæſaris timore, cuius in
dignationem formidabat, eo cp dixerãt
iudæi in conſpectu ſuo: Si hunc dimittis
non es amicus cæſaris, vt habet Io. xix.
b. Et ex dictis patet litera paucis exceptis
quæ exponentur. Nam remiſit illum ad
nos. i. ad noſtrum iudicium. Libri antiq
& correcti ſic habent. c ¶ Nam remi
ſi vos ad illum. ſ. ad herodem: vt patet
ex dictis. & litera ſequẽs cõſonat, cũ dr̃.
d ¶ Et ecce nihil dignum morte actũ
eſt ei. ſ. coram herode. e ¶ Emenda
tum ergo. i. verberatum. f ¶ Illum
dimittam: liberum a morte. Sed contra
hoc videtur: quia pilatus ſciebat ipſum
eſſe innocentem: quomodo igitur vole
bat ipſum iniuſte verberare? Dicendum
cp volebat facere, Vt iudæi videntes hãc
flagellationem, ſatiarentur hac pœna: et
ceſſarent a morte ieſu q̃renda. g ¶ Ne
ceſſe autem habebat dimittere eis per
diem feſtum vnum &c. quia in nocte pa
ſchæ angelus domini ſaluauit hebr̃os,
& percuſſit primogenita ægyptiorum,
& ideo in memoriam huius beneficij
in ſolennitate paſchali, ſaluabant vnum
propinquum morti, & aliquos cõdẽna
tos ad mortem interficiebant, ad repræ
ſentandum ſaluationẽ hebræorũ & iter
fectionẽ ægyptiorũ. Et iſtam conſuetu
dinem eis obſeruari impetrauerant ab
imperatore romanor: ſicut fuerat obſer
uata antecp iudæa eſſet romanis ſubie
cta, Et hoc eſt qd' dr̃: Neceſſe autem ha
bebat &c. qa tenebatur obſeruare illud
quod erat ꝓceſſum ab imperatore. Pila
tus ſciens ieſum innocentem volebat eũ
liberare per hanc viam: proponẽs cp nõ
expediret eis dimittere, niſi ieſu aut bar
rabam: cuius liberationem credebat iu
dæos nullo modo pręeligere: propter ni
miam ipſius malitiã: ſed ipi nimio odio
moti contra chriſtum, prælegerunt bar
rabam liberari: petentes ieſum crucifigi
eo cp erat modus mortis aſperior & du
rior. Cætera patent. h ¶ Et cum duce
rent eum. Hic conſequenter deſcribitur
chriſti impia occiſio, cum dicitur: Et cũ
ducerent eum ad crucifigendum: appre
henderũt Simonem &c. quia coegerunt

rodes & pilatus in ipſa die: nã an
a tea inimici erãt ad inuicẽ. Pilatus b
aũt cõuocatis principibus ſacerdo
tũ & magiſtratib⁹ & plæbe: dixit ad
a illos: Obtuliſtis mihi hunc hoiem
quaſi auertẽtẽ pp'lm: & ecce ego co
rã vobis interrogãs, nullã cãm in
uenio in hoie iſto, ex his in quib⁹
b eum accuſatis. Sed neq; herodes.
Nam remiſi vos ad illum: et ecce g
nihil dignum morte actum eſt ei:
¶ flagris & ludibrijs quantum iubetis
afficiam: dummodo ne ſitiatis innoxium
ſanguinem.
c emẽdatum ergo illum dimittam. f
¶ non imperiali legis ſanctione ſed annua
gentis cui per talia gaudebat placere deuic⁹
conſuetudine.
†Neceſſe autem habebat dimitte⁄g
re eis per diem feſtum vnum. Ex⁄
¶ data optione eligendi quem vellent: quia
pontifices excitauerant turbam vt magis pe
terent barrabam.
clamauit autem ſimulvniuerſa tur
b ba dicens: †Tolle hunc: & dimitte
e nobis barrabam. Qui erat pro⁄
pter ſeditionem quandam factã in
ciuitate & homicidiũ miſſus in car
cerem. Iterum autem pilatus locu
tus eſt ad illos: volens dimittere
ieſum. At illi ſuccłamabant dicen⁄
f tes: Crucifige, crucifige eum. Il⁄
le aũt tertio dixit ad illos: Quid
enim mali fecit iſte? Nullam cau⁄
g ſam mortis inuenio in eo. Corri⁄
piam ergo, & †illum dimittam. At
illi inſtabant vocibus magnis: po⁄
ſtulantes vt crucifigeretur: & inua
a ¶ videns quia nihil proficeret: ſed magis
tumultus fieret.
leſcebant voces eorum. Et pilatus
¶ iudex nec iuidiæ cędere debuit nec timori.
adiudicauit fieri petitionem eorũ.
h †Dimiſit aũt illis eũ qui propter
homicidiũ & ſeditionẽ miſſus fue
rat in carcerem, quem petebant: ie
ſum vero tradidit voluntati eorũ.
i †Et cũ ducerẽt eũ, apprehenderunt h
a ¶ a cyrenæ quæ eſt
ciuitas helchiæ.
ſimonẽ quẽdã cyrẽnẽſem venientẽ
de villa: & ipoſuerũt illi crucẽ por⁄

eum ad portandum crucem, vt citius venirent ad locũ crucifixio
nis, qa ieſus videbatur nimis debilitatus ex afflictione præcedẽ
ti, & ideo q̃uis ieſus primo portaſſet crucem ſuã, tamẽ illi qui eũ
ducebãt, accæperũt eã & poſuerunt ſupra ſimonem, ratione præ
dicta. Ille autem inuite portabat. tum quia hoc erat turpe. tum qa
forſitan erat diſcipulus ieſu: occultus tamen.

✳ Sequẽbat

Act.3.c.

D

Exo.12.f.

als † eũ.

†mat.27 b. Mar.16.a Ioh.18.g.

†mat.27 d. mar.15.b

Act.3.d Rom.16.d Eph.2.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõuersationis ignari. Sed simon pago egrediẽs, crucẽ portat post
iesum: cũ ppli gẽtiũ paganis ritibus derelictis, obedienter ample
ctunt vestigia dnicæ passiõis. a ¶Sequebatur aũt il. mul. tur. sed
non eadẽ mente crucẽ sequit: Mali sequunt vt morientẽ lęti aspi
ciant. Mulieres vt quẽ viuere desiderabant: moriturum, moriẽtẽ
& mortuũ plorarent. Nec ideo inducit so
lus mulierũ planctꝰ, qn & multiviri dole
rẽt: sed ga fœminęꝰ sexꝰ ꝙsi ptẽptibilior, li
beriꝰ poterat pfentibꝰ principibus facer-
2.tim.2.c dotũ qd ptra eos senserit ostẽtare. Quiave
ro nouit dñs q sunt eiꝰ: prætermissa furen
tis ppli turba, ad amates & plagẽtes se fœ
minas, oculos & ora quertit. b ¶Quæ
plãg. & la. &c. Tristabantur de vita mor
tali, q morte erat finiẽda non de cæcis, q
medicũ occidebãt. vñ subdit: Cõuersus
autẽ. c ¶Filiæ hieru. Nota cum filias
hierłm vocat: qꝫ non solæ q cũ eo venerãt
a galilæa: sed eiusdem vrbis ciues, ei mul
tæ mulieres adhæserant. d ¶Nolite fle.
Ne lamentemini ne moriturũ: cuius cita
resurrectio mortẽ soluere põt, cuius mors
mortẽ & ipm mortis auctorem destruet.
Vos potius vestrãq; progeniem dignis la
chrymarũ fontibus abluite: ne cũ pfidis
dãnemini invltionẽ meæ crucis. e ¶Ec
ce venient dies. Dies romanę obsidiõis
& captiuitatis. Naturale est imminente ca
ptiuitate nobilia pr agros vrbesq; clade
feruente, cunctos qui euadere queant alta
quæq; vel abdita refugia quibus absconꝫ
Ioseph de bello iudaico. dantur, requirere. Refert iosephus insistẽ
li. 3. c. 10. tibus sibi romanis iudæos cauernas mon
tiũ colliumq; certatim petisse speluncas:
ita vt seipsum testetur munitione quadã
destructę vrbis iotapete in spelunca cum
xl. comitibꝰ proditũ inuẽtũ: atq; ab hosti
bus captũ. f ¶Cadite sup nos. Põt hoc
F mat.19.b ex superfluo intelligi de his qui invtroli
bet sexu seipsos castrauerũt, ꝓpter regnũ
cœlorũ: qui dicunt montibus: ca. su. nos:
& col. o. n. cũ suæ fragilitatis memores in
gruente tentationũ articulo sublimiũ vi
rorꝫ: vel ipsa virginitate vel martyrio: vel
quacũq; alia virtute q̃runt exẽplis moni
tis, precibusq; defendi. g ¶Quia si i vi.
lig. Viride lignum christus & sui electi
ardium impij & pctores. vnde ait. Si ergo
ego q pctm nõ feci qui lignũ vitæ merito
appellaꝰ, duodenos fructus gr̃æ p singu
los mẽses affero: sine igne passiõis de hoc
mundo nõ exeo: q̃ tormenta mouẽt illos
qui fructibus sunt vacui: insuper & lignũ vitæ flãmis dare nõ ti
ment. Et si nũc est tẽpus vt incipiat iudiciũ de domo dei, & oẽs
qui volunt pie viuere in christo persecutionẽ patiuntur: qs finis
2.tim.3.c eorũ q nõ credũt euangelio. h ¶Ducebantur autẽ. Implet qd
Esa.53.d. dictũ est: Et cũ iniquis deputaꝰ est. In morte deputaꝰ cũ iniquis:
Iohã.1.b. vt in resurrectione viuificet iniquos, q ꝓpter hoies homo factꝰ,
hominibus dedit potestatẽ filios dei fieri. i ¶Caluariæ lo. Ex
tra portã hierłm erãt loca in quib⁹ trũcabant capita dãnatorũ: &
dicebantur loca caluariæ. i. decollatorũ. Ibi crucifigit: vt vbi erat
area dãnatorum, erigant vexilla martyrij. k ¶Et latrones &c.
Execrabilis in facto iniqtas iudæoꝝ, q̃ q̃si latronẽ crucifigit oim
redẽptorẽ: bonꝰ tũ in mysterio latro, q insidiatꝰ est diabolo. vt va
sa eiꝰ auferret. Per illũ q a dextris significat mortificatio carnis, p
cœlesti gĥia, per illũ q a sinistris, mortificatio carnis, p aliq mũdi
causa. l ¶Iesus autẽ. ga lucas xp̃i sacerdotiũ scribere disposuit
recte dñs apud deũ, p psecutoribus iure sacerdotis intercedit, et la
troni cõfitenti paradisum pãdit, nec frustra orat, sed p eis q post
passionẽ eius crediderunt, impetrat. Nõ pro eis orat q p inuidiã
& superbiã filiũ dei intellexerunt, negant & crucifigũt, sed p eis
q zelũ dei habẽtes: sed nõ ꝼm sciam nesciẽrũt qd fecerũt. m ¶Di
Ioh.19.c uidẽtes. De his iohãnes latiꝰ. Quadriptita vestis significat eccliã
toto orbe q quatuor partibꝰ sstat diffusam oibꝰ ptibꝰ æqualiter,
i. cõcorditer distributã. Tunica fortita, oim partiũ significat vni
tatem: quæ charitatis vinculo cõtinetur. n ¶Sortes. In sorte dei
gratia commendata est. Sic quippe in vno ad omnes peruenit
cum sors oibus placuit: ga & dei gratia in vnitate ad oẽs peruenit
& cum sors

& cũ sors mitiꝫ, nõ psonæ cuiusq; vel meritis: sed occulto dei iu
dicio creditꝫ: o ¶Alios sal. fe. Sua se snia dãnant q etiã nolentes
ꝙ alios saluos fecerit, ꝓfitent. Poterat qdẽ se saluare, sed quia ipse
christus dei electus de cruce descẽdere noluit. Nã q ideo venit, vt
pro nobis crucifigeret: ideo se de cruce saluare neglexit: qa cũ cete
ris pctoribus etiã crucifixores moriendo
curauit saluare. p ¶Illu. Nota ꝙ iudæi
vocabulum christi & filij dei auctoritate
scripturæ sibi traditum irridẽt. Milites
vero scripturarũ inscij: nõ christo dei ele
cto: sed regi iudæorũ insultant. q ¶Et
ace. offe. Acetũ erãt iudæi, a vino patriar
charum degenerantes. Hoc aceto milites
potãt dñm: quẽ illorũ suggestioni morti
tradunt. r ¶Erat autem &c. Hę tres lin
guę præ cęteris eminebãt. Hebræa, ꝓpter ꝙ
iudæos in lege gloriantes. Græca, propter Gal
gentiliũ sapientiã. Latina, propter roma
nos imperantes. Ergo velint nolint iu
dæi: oẽ regnũ mundi, oĩs mundana sapiẽ
tia, oia diuina legis sacra testantur ꝙ iesus
est imperator credentiũ & confitentium.
☞ Hic est rex

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Sequebatur aũt il. mul. turba,
qa aliq seqbant eũ ad ipm crucifigendũ
aliq ad deridendũ eũ: & aliqui ad videndũ
spectaculũ: & aliqui ad plãgendũ: specialiter
mulieres deuotæ: qbus dixit. b ¶Filiæ
hierłm &c. qa non solũ aliq de galilea fe
mine cutæ fuerãt ipm, sed etiã aliq de hierłm fi
bi adhæserãt per deuotionẽ. c ¶Nolite
flere &c. nõ, phibet cõpassionẽ: sed pdicit
aliã luctus cãm in obsidiõe hierłm futura
ꝓtitꝰ & vespasianũ. iõ subdit: d ¶Qm
ecce di. ve. sxlij, anno. post passionẽ xpi
in quo fuit dicta obsidio. e ¶Beatæ ste
riles. qa agiliores erunt ad fugiendum gr
grauidæ. f ¶Et ventres qui nõ genue
runt. qa mulieres habẽtes pueros in obs
dione fuerunt anxiatæ: nõ solũ pro seꝫ
etiã pro pueris suis, & aliquæ præ famis
anxietate ꝓprios pueros comederunt, sic
ꝙ dicit Iosephus libro de iudaico bello.
g ¶Tunc incipient di. montibus &c.
qa aliq præ horrore miseriæ q̃ tũc fuit in
ppłos iudæorũ, dicebãt: vtinã mõtes cad
rent sup nos. h ¶Quia si in viri, lig.
hæc faciunt. christꝰ hic dr lignũ viride la
ciens fructũ, & p cõsequẽs indignũ absci
sione p mortẽ. ppłs autẽ iudaicus hic dr lũ
mẽ aridũ. Et p consequẽs dignũ absci sione p mor
tem & combustionẽ gehennæ: q̃ est pœna extrema & maxima.
m ¶Pater, dimitte illis: non eñ sciunt quid fa. Erant eñ ibi
aliqui simplices & illiterati a sacerdotibus iudæorum decæpti, q
perfequebantur xp̃m zelo legis: & pro istis orauit xp̃s. Alij aute
erant literati: qui ipsum esse christum probabiliter nouerant, sed
agnoscere debuerãt: sed ex odio & inuidia fuerũt excæcati: & ipm
pśecuti sunt vsq; ad mortẽ: & pro illis nõ orauit. n ¶Erat autẽ
& su. &c. ga istæ erãt tres liguæ pricipales: vt oẽs possent legere.
☞ Neq; tu ti
✠ b ¶Filiæ hierłm &c. ꝼm sensum literalẽ fletus ad quẽ ind
xit christꝰ mulieres, fuit, ꝓpter miseriã p romanos sup iudæos ve
turam. & illa miseria fuit figura miseriæ sup incredulos venturę
spũs malignos: p cuiꝰ euasione flendũ est & orãdũ ante terminũ
huius vitæ. i ¶Ducebant aũt & alij duo &c. Hoc ad literã pro
curatũ fuit p principes iudæorꝫ: vt a vulgaribus christus pariter
passe videret in criminibꝰ eorꝫ. & sic ipsi viderent iuste mortẽ e
ꝓcurasse. Et sic frequẽter saciũt maligni q̃rẽtes opire suã malicia
per infamiã iusti. k ¶Et postquãve. in lo. q vo. cal. &c. Expona
tur sicut Matth. xxvij, & Mar. xv. l ¶Iesus autem dicebat &c.
Beda. Neq; putandum est eum hoc frustra orasse, sed in eis q post
eius passionem crediderunt, qd̃ orabat impetrasse. Notandũ est
ne ꝙ nõ pro eis orat: qui quẽ filium dei intellexerunt, crucifigere
q̃ cõsiteri maluerunt, sed pro eis qui nescierũt quod fecerũt, sci
dei habentes, sed nõ ꝼm scientiã. vñ subdit: m ¶Non eñ scire
quid fa. Cætera exponantur sicut mat. xxvij, et mar. xv. vsq; ha
✠ Vnus aũ

A ☞ a ¶Hic est rex iudæorũ. Titulus qui xp̃m
fra: sed supra crucẽ ponit: ga licet in cruce hois infirmitate dolebat
sup crucẽ rẽ regis maiestate fulgebat, & iõ imolato titulꝰ ẽ supra
positꝰ: vt cũctis legere. i. credere volentib⁹ pateat: qa p crucẽ non
ꝑdidit: sed corroborauit imperium. b ¶Increpabat eum. Ipsa
increpatio futurũ crucis scandalũ, etiã cir
ca credentes reuelat quorum alij a dextris
alij a sinistris. c ¶Domine memẽto mei.
Magna gratia in hoc latrone eminet. Nul
lũ mẽbrũ a supplicio liberę habet: ꝑter cor
Ro.10.b. & linguã, eorũ qd̃ liberę habet, offert: Cor
de credit: ore ꝓfitetur. Fidẽ habuit q regna
turum credidit: quem secum moriẽtem vi
dit. Spem habuit, q aditũ postulauit. Cha
ritatẽ firmiter tenuit: qui latronem & de
sua inigtate arguit: & vitã quã cognouę
rat, ei ꝑdicauit. Magna virtus ꝓfitetur quẽ
videri humana infirmitate morientẽ: quẽ
negabãt apli: quẽ viderant miracula diui
na virtute facientem. d ¶Amen dico ti
bi. Pulcherrimũ affectandæ conuersionis
exemplũ: ꝙ tam cito latroni venia relaxa
tur, & vberior gr̃a ꝙ ꝑcatio. Semper enim
dñs plus tribuit q̃ rogatur. Ille rogabat
Memẽ. m. &c. Dñs ait: Hodie mecum &c.
Cito ignoscit dñs: qa ille cito cõuertitur.
e ¶Et te. Sol retraxit radios ne aut pendẽ
tẽ videret dominũ: aut ne impij blasphe
R.o.4.d. mates sua luce fruerentur. Et nota ꝙ sexta
B hora. i. sole recessuro a centro mũdi cruci
figit diluculo. i. oriẽte sole resurgit: quia
cutæ fuerãt ipm, sed etiã aliq de hierłm fi
bi adhæserãt per deuotionẽ. c ¶Nolite
flere &c. nõ, phibet cõpassionẽ: sed ꝑdicit
aliã luctus cãm in obsidiõe hierłm futura
ꝓtitꝰ & vespasianũ. iõ subdit: d ¶Qm
ecce di. ve. sxlij, anno. post passionẽ xpi
in quo fuit dicta obsidio. e ¶Beatæ ste
riles. qa agiliores erunt ad fugiendum gr
grauidæ. f ¶Et ventres qui nõ genue
runt. qa mulieres habẽtes pueros in obs
dione fuerunt anxiatæ: nõ solũ pro seꝫ
etiã pro pueris suis, & aliquæ præ famis
anxietate ꝓprios pueros comederunt, sic
ꝙ dicit Iosephus libro de iudaico bello.
g ¶Tunc incipient di. montibus &c.
qa aliq præ horrore miseriæ q̃ tũc fuit in
ppło iudæorũ, dicebãt: vtinã mõtes cad
rent sup nos. h ¶Quia si in viri, lig.
hæc faciunt. christꝰ hic dr lignũ viride la
ciens fructũ, & p cõsequẽs indignũ absci
sione p mortẽ. ppłs autẽ iudaicus hic dr lũ
mẽ aridũ. Et p consequẽs dignũ absci sione p mor
tem & combustionẽ gehennæ: q̃ est pœna extrema & maxima.
m ¶Pater, dimitte illis: non eñ sciunt quid fa. Erant eñ ibi
aliqui simplices & illiterati a sacerdotibus iudæorum decæpti, q
perfequebantur xp̃m zelo legis: & pro istis orauit xp̃s. Alij aute
erant literati: qui ipsum esse christum probabiliter nouerant, sed
agnoscere debuerãt: sed ex odio & inuidia fuerũt excæcati: & ipm
pśecuti sunt vsq; ad mortẽ: & pro illis nõ orauit. n ¶Erat autẽ
& su. &c. ga istæ erãt tres liguæ pricipales: vt oẽs possent legere.
☞ Neq; tu ti
✠ b ¶Filiæ hierłm &c. ꝼm sensum literalẽ fletus ad quẽ ind
xit christꝰ mulieres, fuit, ꝓpter miseriã p romanos sup iudæos ve
turam. & illa miseria fuit figura miseriæ sup incredulos venturę
spũs malignos: p cuiꝰ euasione flendũ est & orãdũ ante terminũ
huius vitæ. i ¶Ducebant aũt & alij duo &c. Hoc ad literã pro
curatũ fuit p principes iudæorꝫ: vt a vulgaribus christus pariter
passe videret in criminibꝰ eorꝫ. & sic ipsi viderent iuste mortẽ e
ꝓcurasse. Et sic frequẽter saciũt maligni q̃rẽtes opire suã malicia
per infamiã iusti. k ¶Et postquãve. in lo. q vo. cal. &c. Expona
tur sicut Matth. xxvij, & Mar. xv. l ¶Iesus autem dicebat &c.
Beda. Neq; putandum est eum hoc frustra orasse, sed in eis q post
eius passionem crediderunt, qd̃ orabat impetrasse. Notandũ est
ne ꝙ nõ pro eis orat: qui quẽ filium dei intellexerunt, crucifigere
q̃ cõsiteri maluerunt, sed pro eis qui nescierũt quod fecerũt, sci
dei habentes, sed nõ ꝼm scientiã. vñ subdit: m ¶Non eñ scire
quid fa. Cætera exponantur sicut mat. xxvij, et mar. xv. vsq; ha
✠ Vnus aũ

a hebraicis & latinis: Hic est rex iu
dæorũ. Vnꝰ autẽ de his q pẽdebant a
latronibus blasphemabat eum di
cens: Si tu es christus: saluum fac
a ¶forte & ille quitiatꝰ priꝰ est sed repẽte con
teipsum & nos. Respondẽs autẽ al
uersus. Nec mirũ si conuerso cito ignoscit q
etiã insultantibus veniam dabat.
b ter, increpabat eum dicẽs: Neq; tu
a ¶saltẽ hic deberes quẽrere liberationem.
times deũ, q in eadẽm dãnatiõe es. c
Et nos qdẽ iuste: nam digna factis
recipimꝰ, hic vero nihil mali gessit:
c Et dicebat ad iesum: Dñe, memẽ
to mei cum veneris in regnũ tuũ. e
p Et dixit illi iesus: † Amen dico ti
a ¶Vita est esse cum xp̃o quia vbi xp̃s ibi re
bi: hodie mecum eris in paradiso. f
gnum. a ¶quando crucifixus est.
e † Erat autem fere hora sexta: & teneg
a ¶Tenebræ effusę sunt oculis perfidorum,
vt fidei lumen resurgeret.
bræ factæ sunt in vniuersam terram
vsq; in horã nonam. † Et obscuratꝰ
f est sol, & velũ templi scissum est me
dium. Et clamans voce magna ie
g sus ait: † Pater: in manus tuas com
mẽdo spiritũ meũ. Et hæc dicẽs ex
h pirauit. Videns aũt centurio qd̃ fa
i ctũ fuerat: glorificauit deũ dicens: I
† Vere hic hõ iustus erat. Et omnis m
turba eorum qui simul aderãt ad
spectaculũ istud: & videbant q̃ fie
i bant: percutiẽtes pectora sua reuer n
tebãtur. Stabant autem omnes no o
¶ elongasti a me amicũ & pxi. &. n. m. a noi.
ti eius a longe: et mulieres quæ se
cutæ erãt eum a galilæa hæc viden
tes. † Et ecce vir nomine ioseph q p
¶¶ Decurio est qui de ordine cu
riæ est & officium curiæ administrat.
¶quia & ipse discipulus iesu:
sed occultus vitans prius inimicitias iudæo
rum: sed in hoc extremo officio minus curat
de illis.
erat decuriõ vir bõꝰ et iustus: hic q
nõ consenserat cõsilio & actibꝰ eo
¶Ipsa est ramatha helchanæ & samuelis ci
uitas in regiõe thamitica iuxta decapolim.
rum: ab arimathia ciuitate iudææ: s

✠ b ¶Neq; tu times deum qui in eadẽ dãnatione es. q. d.
licet homines nõ timueris, tũ deberes deũ timere, maxime in ar
ticulo
ticulo mortis, in quo tu es. ideo subdit: c ¶Qui in ea. dãnatioe
es. s. f. mortis. d ¶Dñe, memento mei. Magna fides huius latro
nis: q nec, ꝓpter acerbitatẽ pœnæ quã sustinebat: nec propter in
firmitatẽ carnis quã i christo videbat, pfessionẽ verę fidei omisit.
e ¶Cum veneris in regnum tuũ. Manifeste patet ꝙ nõ loque
batur de regno spali: sed æterno: iõ subdi
tur: f ¶Ho. mecũ eris in pa. Non accipi
tur hic paradisus, ꝓ horto voluptatis nec
ꝓ cœlo empyreo, sed pro fruitione beata
quã habuerũt sancti patres in morte xp̃i q
erãt in limbo detẽti, statim cũ eius aia de
scẽdit ad eos. & eadem die illuc descendit
aia illiꝰ latronis, facta participes bẽ fruitio
nis. h ¶In manus tuas &c. ostendẽs ꝙ
in articulo mortis maxime debemꝰ recur
rere ad deum. i ¶Videns autem centu.
q erat constitutus ad custodiẽdũ christum
in cruce quousq; expirasset. k ¶Quod
factũ fuerat. f. miracula in christi passiõe
facta, vt pote terremotꝰ: petrarum scissio:
obscuritas solis supernaturalis. Et ꝙ cum
clamore magno expirasset, quod nõ pote
rat fieri virtute naturæ. l ¶Glorificauit
deũ: fidei cõfessione, dicẽs: m ¶Vere hic
homo iustus erat. Mat. xxvij. f. dicit. Ve † 26.q.6
re filius dei erat iste. Dicendũ ꝙ vtrũq; di c.si pśbr.
xit cẽturio, sed matthæꝰ expśsit vnũ: lucas De cõse.
aliud: de altero tacendo. n ¶Percutiẽtes dis. 4. ca.
tes pectora sua: pœnitentes & dolẽtes de baptismi
christi pśecutione: & isti fuerũt qui a peri in princ.
tis decepti fuerãt: vt pdictũ est. o ¶Sta. † Matth.
bant aũt oẽs nõ. eius a longe: Contrariũ 27.f.
videtur Iohan. xix. e. vbi dicitur. Stabant Mar. 16.c
iuxta crucẽ iesu mater eius & soror matris
eius &c. Respõdet Augu, ꝙ non erãt ime
diate iuxta illum, ꝓpter turbã cõprimen
tẽ nec ita lõge qn possent eũ videre: iõ pos D
sunt fuisse dici longe & prope diuersis re † ps. 30. b
spectibus. p ¶Et ecce vir. Hic describi De cele.
tur deuota christi tumulatio quę fuit solẽ mis. c. in
nis & preciosa: licet mors fuerit ignomi quadã.
niosa: put de vtrocꝫ fuerat prophetizatũ
per Esa. sicut pleni ꝰ fuit declaratum Matt. † matth.
xxvij. q ¶Decurio. i. existens de curia 27.f.
s. pśidis vel imperatoris. r ¶Hic non mar. 15. d
consenserat consilio & actibus corum.
s. aliorũ iudæorũ christi tẽ persequentium.
s ¶Ab arimathia. Ista est ciuitas quæ
vocata est ramatha: de qua fuit helcha
na pater samuelis: vt habetur. j. Regũ. j. a.
☞ Qui expe
✠ a ¶Vnus autẽ de his qui pen. &c. Moralit.
pistos duos significant illi q ꝓ pctis suis
expiandis cũ xp̃o crucifiguntur per profes † matth.
sionẽ in religiõe factã. Sed alij reuertunt 27.g.
actu etsi non habitu ad vitã secularem: de mar. 15. d
quibus dr ad Rom. xj. d. Nomẽ dei pervos loh. 19. g.
blasphemat inter gẽtes, quia scandalizãt
sæculares. Et isti significant per latronẽ
blasphemantem. alij vero professi crucem
pœnitentiæ ꝓ patientiã deuote sustinent,
& isti significantur per latronẽ christũ cõ
fitentem, & eius gratiã postulantẽ, ꝓpter
qd̃ sibi dicitur: f ¶Hodie mecũ eris in
pa. qa tales iam cũ christo sunt per gratiã
& eiunt per gloriã in futuro. g ¶Erat
autẽ fere ho. sex. Exponatur sicut Matth.
xxvij. & Mar. xv. h ¶Pater, in manus
tuas commendo spiritũ meũ. In hoc docuit nos semper deo cõ
mendare spũs nros: quorũ corpora quotidie tenduũt ad mortem:
& horã penitus ignoramus. i ¶Videns autẽ cen. qd̃ factũ fuc.
&c. Per hoc aũt ꝙ iste gentilis confessus fuit christum tam clare:
significata fuit gloriosa confessio gentilium in eorum cõuersiõe
& duricia iudæorum in infidelitate. Ambro. O duriora saxis pe
ctora iudęorꝫ: iudex arguit: credit minister: prodítor sceꝫ suũ mor
te condemnat, elementa fugiunt: terra concutitur, mõnumẽta re
seranꝫ: iudæorũ tñ auaricia immobilis atq; duricia manent orbe
concusso. p ¶Ecce vir. exponatur vt. s. Mat. xxvij. & Mar. xv.
✠ Et dies

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Hic accessit &c. Non aplī: sed ioseph iusti⁹ & cōsās, & nicodem: in quo nō erat dol⁹, sepeliūt. Talis est etiā sepultura christi: que fraudē iniquitatēq; nō habet. In quo obstruit tergiuersatio iudeoꝝ. Nā si aplī sepelissent: dixerāt nō sepultū quē dixerunt raptum. b ¶Syndone. Ex simplici sepultura domini, ābitio diui

Mystice, quī expectabat & ipe regnum dei. a ¶Si ignotus esset ad principem non accederet, nec corpus impetraret.

a Hic accessit ad pylatum & petiit b b corp⁹ iesu, & depositū inuoluit syn c ꝯ donē: & posuit eum in monumēto d e excīso: in quo nōdum quisq; posi/ e a ¶Parasceue est sexta feria qua p;pararabantur necessaria sabbato.

f tus fuerat. Et dies erat parasce/ f ues & sabbatum illucescebat. Sub g secutae aūt mulieres q̄ cum ipso venerant de galilæa, viderunt monumētum: & quēadmodum positum h erat corpus ei⁹. Et reuertētes para/ i uerunt aromata & vnguēta. Et sabbato qdē siluerunt fm mādatum. m ¶idest prima.

k ✠Na autem. C. XXIIII. n sabbati valde dilucu/ o lo venerunt ad monumentum portantes quae parauerant aromata: et inuene/ p runt lapidem reuolutum a monu-

quo nōdū quisquā positus fuerat. ne posset dici q̄ ille qui pri⁹ ibi fuisset sepultus, resurrexisset & non christus. f ¶Et dies erat parasceues. i. feria sexta: que dicit parasceues. i. præparatio: quia tunc præparabant & coquebant illa q̄ debebāt comedi in sabbato: fm q̄ dicitur Exo. xvj. e. g ¶Et sabbatum illucescebat. quia solēnitas sabbati incæpit a vespere precedentis diei. h ¶Subsecutæ autem. mu. quæ erāt christo deuotæ, vt viderēt altari q̄ die assisunt. b ¶Decli. vultū. Nota q̄ nec sanctę mulieres in terrā ceci/ disse: nec aliqs sctōrū in resurrectiōe dñi ꝓstrat⁹ in terrā adorare legit: vñ mos cōpit in ecclia paschali tpe nō flectī genua i oro̅ne: sed vultu in terrā declinato orare. ¶Exēplo mulierū cū appropinquamus mysteriis cœlestib⁹: cū gaudia supernorū ciuiū cōtēplamur, ad consp̄ctū angelorū debem⁹ vultū in terrā humiliter declinare: nos terrā & puluerem esse recolentes.

c ¶Recordamini. Die tertia sicut ex hoc loco habem⁹, inter discipulos etiā fœminis q̄ eū secūbant dñs resurrecturū se prædixit. Parasceue hora nona expirauit: mane prima sabbati resurrexit. Merito autē vna die & duab⁹ noctibus in sepulchro ia cuit: qa lucē suæ ſimplæ mortis q̄ tātū in carne erat, tenebris duplæ nr̄æ mortis q̄ i corpe erat & aīa apposuit, & vtrāq; nr̄am curauit. Si em̄ vtrāq; suscepisset nos a neutra liberasset. d ¶Et recorda. Sicut mulie/ res i monumēto dñi tātes recordant⁹ verbo rū q̄ de sua dispēsatiōe pfatus erat: sic nos inter dñicæ passiōis mysteria celebrāda: nō solū passiōis fed et resurrectiōis debem⁹ recordari. e ¶Nūciaue. Sicut i principio mu lieres nūciauerūt: vt hic dr̄: & sic in duo bus pīsentiā exhibet. sed de se dubitātib⁹ speciē cognitiōis aufert. C

Peregri.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Qui expectabat & ipse regnum dei. nō temporale & terrenum sed cœleste & æternū. b ¶Hic accessit ad pilatum. erat em̄ de curia, & ꝓpter hoc habebat maiorē accessum. c ¶Et depositum inuol. syn. i. in panno lineo. Et ex hoc ordinatum est q̄ corpus christi non consecrat nisi sup pannū lineū: d ¶Et posuit eū in monu. excīso. i. in vno lapide cōcauato fm quantitatē hominis, ne si ex pluribus lapidibus esset factum, posset dici a iudæis q̄ suffossum fuisset sepulchrū: & corp⁹ inde sublatū. e ¶In quo nondū probatio, ibi: Conturbati vero. Prima in tres, quia primo describitur christi apparitio facta mulieribus. secundo dīscipulis itinerantibus. tertio oībus simul existentibus præter thomam. secūda ibi: Et ecce duo. tertia ibi: Dum aūt hæc loquerentur. Circa primū notatur tēpus apparitionis, cū dicitur. n ¶Vna autem sabbati. i. prima die post sabbatū: Eo modo loquēdi quo dicitur Gen. j. a. Factum est vespere & mane dies vnus. i. primus. vnde ibi cōsueuerunt sabbata dici. o ¶Valde. Quēadmodum. Diluculo. Cōtrarium videt Mar. xvj. a. vbi dr̄: Orto iam sole. Dicendū q̄ duplex est ortus solis. vnus qñ apparet prīo lux eius. Et hic aurora. alius qñ apparet sol super terram. Marc⁹ autem loquitur de primo ortu, non de secundo. Vel potest dici q̄ quando mulieres recesserūt de domo, erat valde diluculo: vt dicit hic lucas, sed qñ venerant ad sepulchrū: incipiebat apparere sol sup terrā, sicut dicit Marcus. q̄a locus sepulchri erat extra ciuitatem hierusalem vt habetur Ioh. xix. g ꝓ ¶Et inuenerunt lapidem reuo. q̄a angelus remouerat lapidem de ostio monumēti, vt hr̄ Mat. xxvij. t ✠Et ingressę

Moraliter. n ¶Vna autē sabbati &c. Beda. Iuxta intellectum mysticū per hoc q̄ mulieres valde diluculo veniunt ad monumentū: datur nobis exemplū, discussis vitiorū tenebris ad domini corpus accedere. nā & sepulchrum illud figurā dñici habebat altaris: in quo corporis mysteria nō in sērico: nō in pānō ornato, sed instar syndonis, qua ioseph eum⁹ inuoluit in lintheo puro debent cōsecrari: vt sicut ipse verā terrenæ naturæ substātiā mortiti pro nobis obtulit: ita & nos in cōmemoratione ipsius purū de terræ germine candidūq; et multimodo quasi mortificatū signe castigatum linū apponamus. Aromata aūt quæ mulieres deferūt significāt odorē virtutū, & orationū suauitatē, quib⁹ altari apponi nare debemus. Reuolutio aūt lapidis, insinuat etiā resurrectionē sacramentoꝝ q̄ tegebat velamine lrāe legis quæ in lapide scripta fuit: cuius ablato tegmine corpus dñi mortuū nō iuenit: sed viuū euangelizatur. q̄a etsi cognouimus fm carnem christū, sed iā non nouimus. Quō autem posito in sepulchro corpore dñi angeli astitisse legunt: ita & tempore cōsecrationis mysterii corporis christi assistere sunt credēdi. Nos ergo exemplo deuotaꝝ mulierum quotiens mysteriis cœlestibus appropinquamus, propter exiguam fidem ꝑsentiam seu ꝓpter reuerentiā sacræ oblatiōis cū oī humilitate vultū declinemus in terrā: nos esse terram & cinerē recolentes.

✠ Et ecce

sepulchro, qui clauso exiuit vtero. a ¶Mente cō. Mente cōsterpus tam venerabile nō inuētū dolebāt. Sicut tētato in solitudine mortē venerūt āgeli: q̄ nō solū⁹ bo, sed etiā fulgēti habitu gl̄iam

mēto: & ingressæ nō iuenerūt corp⁹ a dñi iesu. Et factū est dū mente consternatæ essent de isto: ecce duo vi/ ri steterunt secus illas in veste ful/ d gēti. †Cū timerēt aut̄ & declinarēt f vultum in terram, dixerūt ad illas: g a ¶iam resuscitatū a mortuis.

b ¶i. in monumento: qui locus est proprie mortuorum.

Quid q̄ritis viuēntē cū mortuis?

¶p̄sentia corporis.

c Nō est hic: sed surrexit. Recordami ni qualiter locutus est vobis cū adhuc in galilæa esset, dicens. Quia oportet filiū hoīs tradi in manus hominū pctōrū: & crucifigi: et die d tertia resurgere. † Et recordatæ sūt verborum eius. Et regressæ a monu e mento nunciauerunt hæc oīa illis h vndecim: & cæteris oībus. † Erat au

a ¶ipsa est soror lazari quæ vnxit dominum vnguento.

b ¶vxor chusæ procuratoris herodis.

tem maria magdalenæ & iohanna, a ¶mater iacobi minoris et ioseph, soror matris domini. vnde iacobus frater domini dicitur.

& maria iacobi: & cæteræ quæ cum eis erant: quæ dicebant ad apo/ stolos hæc. Et visa sunt ante illos i f sicut delyramentum verba ista: & g nō crediderunt illis. Petrus autem k surgens cucurrit ad monumen/ tum: & procumbēs vidit lintheami l na sola posita: & abiit secum mirās quod factum fuerat. Et ecce duo n ex illis ibant ipsa die in castellum ꝓ h quod erat in spacio stadiorū sexa/ i gita ab hierl̄m nomine emaus. Et q ipsi loq̄dant⁹ ad inuicē de his oīm/ bus quæ acciderant. † Et factum est r k dum fabularent⁹ & secū quærerēt: & s l ipse iesus appropinquans ibat cū illis. Oculi autem illorum tenebā t tur: ne eum agnoscerent. Et ait ad

bus p̄sentiā exhibet. sed de se dubitātib⁹ speciē cognitiōis aufert.

Peregri.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Et ingress. s. locū monumēti: qa custodes fugerāt timore angeli apparētis, vel iacebāt sicut mortui. b ¶Et factum est dū &c. eo ꝙ non inuenissent corpus domini in sepulchro. c ¶Ecce duo viri. i. duo āgeli, apparētes ī specie viro⁹. d ¶Steterūt se. Ioh. xx. c. dr̄ ꝙ erāt sedētes, vn⁹ ad caput: ali⁹ ad pedes vbi positū fuerat corp⁹ iesu. Dicēdū ꝙ qñ †Mat. 28 maria vidit sola, erāt sedētes: vt ibi dr̄: sed a. qñ apparuerūt istis mulierib⁹ pluribus sic Mar. 16. a mul, stabāt: vt hic dr̄. Facile em̄ est āgelis Ioh. 20. a sic apparētib⁹ mutari de sessiōe in statiōnē. & ecōuerso: e ¶Cū timerēt aut̄. ex vi/ siōe insolita. f ¶Et declinarēt &c. exve recūdia. g ¶Dixerūt ad illas: cōsolādo eas & instruendo de christi resurrectione: fm ꝙ xp̄s eis p̄sentibus p̄dixerat, ideo subditur: Et recordatæ sunt verborum eius. h ¶Nūciauerunt hæc oīa illis vn. quia duodecimus. s. iudas, se susp̄derat: sed adhuc videt ꝙ nō essent vndecim apli: sed tm̄ decē, q̄a thomas erat absens, vt videt Ioh. xx. Dicēdū ꝙ erat cū aliis qñ istę mu⁹ †mat. 28 lieres nūciauerūt: vt hic dr̄. & sic qñ duo b. discipuli regressi de emaus narrabant quę mar. 16. b viderant: vt habetur. s. eo. c. sed tm̄ thomas discredēs discessit ab aliis per aliquod spa †ō. 8. a. cium, & tunc venit iesus & stetit in medio discipulorum di. Pax vobis: Absente thoma: vt dr̄ Ioh. xx. i ¶Et visa &c. i. phantastica & non vera. k ¶Petrus aūt sur. & iohannes cucurrit cū eo: vt habetur Io. xx. vbi iste cursus plenius describitur. l ¶Et, pcū. Iohannis. xx. dr̄ ꝙ ipse intrauit monumentū & vidit lintheamina &c. D Dicēdū ꝙ veniēs ad ostiū monumēti primo inclinauit se ad videndū: vt hic dr̄ postea intrauit, ad certi⁹ cognoscendū veritatem. m ¶Et abiit se. mi. i. cogitans de christi resurrectione. n ¶Et ecce duo &c. Hic ꝓn̄r describitur apparitio facta duobus discipulis itinerāti⁹. Et primo describitur ista appitio, scd'o apparētis cognitio, ibi: Et factū est. tertio cognitiōis relatio, ibi: Et resurgentes. Circa primū dicit: Et ecce duo. s. ex. lxxij. discipl̄is quor⁹ vn⁹ vocat cleophas: vt j. habet: ali⁹ dicit fuisse lucas euāgelista. ꝓpter qd̄ & nomē suū tacuit. o ¶Ibant ipsa die. s. die resurrectionis. p ¶In ca. &c. sta. se. xvj. stadia faciūt vnā leucā. ex q̄ patet ꝙ nō distabat a hierusalē p̄ quor leucas it egre: sed deficiunt q̄tuor stadia. r ¶Et fa. est &c. nō dr̄ hic fabu/ f mar. 16 b. lari a fabula: seda for saris: qa nō loq̄bant de vanis: sed de operib⁹ iesu & morte ei⁹. s ¶Oculi autē &c. quia incredulitas eor⁹ & dubietas demerebatur, ꝙ christus cognitionem sui corporis ab eis retardaret.

✠ Qui sunt

✠ n ¶Et ecce &c. per quos significatur bonus actiuus & cō- Moralit templativus. o ¶Ibant ipsa die. nam ipsa die resurrectiōis apta fuit via brūtudinis. q̄ p emaus significat: eo ꝙ mr̄ dulcedinis ingressū. & exitū xp̄i discipuli p viā cōsequēdæ brūtudinis gradiūtur. q ¶Et ipsi lo. &c. s. de iesu ꝓuersatiōe & ei⁹ morte, ꝓut patet ex lra sequēti. s ¶Et ipse ie. &c. nam ipse dixit Mat. xvij. c. Vbi duo vel tres sunt cōgregati in nōie meo, in medio eor⁹ sum. ꝓpter qd̄ istor⁹ exēplo cū per viā incedim⁹ cōbinati, de salutiferis loq debem⁹: vt christū nobiscū pergentē habeam⁹, et nō solū pergentē: sed etiā nos docentē: sicut isti duob⁹ discipulis cū quibus ibat, scripturas, ꝓpheratū aperiebat. Sed quoniam auditores legis non iustificantur: sed fractores. ideo eorū oculi non fuerunt Ro. 2. b. aperti audiēdo scripturas: sed opa pietatis faciendo ipsum in specie peregrini trahēdo ad hospitiū, & apponēdo cibū: ideo sequit:

✠ Et aperti sunt

a ¶Peregrinus es. Peregrinū putāt, quē non agnoscūt. Et vere peregrinus erat eis: a quorū fragilitate per gloriam resurrectiōis iam longe stabat, a quoꝝ fide resurrectiōis nescia extraneus manebat. b ¶Vir ꝓpheta. Prophetā & magnum fatentē: filiū dei tacent, vel qa nondum perfecte credunt: vel si credunt, timēt tradi in manus iudeorum: nescientes cū quo loquuntur. c ¶Nos autē sperabamus &c. Quodāmodo redarguūt seipsos ꝙ in illum redēptionē speraverint, quem mortuum viderant, nec resurrecturum credebant: et maxime dolent eū sine culpa occisum, quē innocentē nouerāt, & ex hoc tristes incedebāt. d ¶Terruerunt nos. Merito dicuntur terruisse eos ꝙbus de nō inuento corpore plus mœsticiā addiderunt ꝙ de nūciata resurrectione gaudium quo recrearentē afferunt. e ¶Abierūt quidam &c. Cū supra dixerit petrū cucurrisse ad monumentum, & modo dicas cleophas: Quidam ex no. abierūt ad mo. &c. intelligendā est ꝙ duo simul ierunt. Sed petrum solū primo cōmemorauit, qa primitus illi nunciauit maria. f ¶O stulti & tardi cor. Hic gemina humiliandi necessitas incūbit: q nec in scripturis q̄tum oporteт edocti, nec adimplenda quę nouimus q̄tū decet sumus intenti. Nā si moyses & ꝓphetæ de christo locuti sunt, & eū per passionē & gloriā intraturū p̄dixerāt, quō gloriatur le esse christianū q nec in scripturis qualiter ad christum pertinent, inuestigat: nec ꝙ ad gloriā quā cum christo habere cupit ꝑ passiones attingere desiderat? g ¶Et ipse se finxit longius. Talē se exhibuit in corpore, qualis apud illos erat in mente. Probandi erant, si hūc quē nondum vt deū diligebant, saltē vt peregrinū diligerent. Sed qa extranei a charitate esse non possunt cum quibus veritas gradiebat: ad hospitium vocāt: immo cogūt. Quo exēplo colligitur, qa peregrini nō solum ad hospitium sunt vocādi, sed etiam trahendi. h ¶Fregit et porrigebat. Quē in expositione scripturæ non cognouerunt, in fractione panis nouerunt: qa nō auditores legis, sed factores iustificabuntur: et veritas melius operando quā audiendo intelligitur. i ¶Aperti sunt oculi. Subtrahitur carnalibus oculis species infirmitatis, vt mentibus incipiat apparere gloria resurrectionis. vnde subdit. k ¶Et dixerunt ad inuicem: Nōne cor nostrū ardens erat in nobis &c. ¶Mystice. Ideo in christo illis ostensa est alia effigies, ne eum nisi in fractiōe panis cognoscerent, vt omnes intelligant se christum non agnoscere, nisi fiant participes corporis eius: idest ecclesiæ, cuius vnitatem commendat apostolus in sacramento panis dicens. Vnus panis, vnum corpus multi sumus. Cum ergo panem benedictum porrigit: aperiuntur oculi vt eum cognoscant. & remouetur impedimentum quod a sathana in oculis erat: ne agnosceretur iesus: Et hoc impedimentum permittit in esse dñs, donec ad sacramentum panis veniatur. Sed participata vnitate corporis auferet impedimētū inimici: vt ☞ possit christus

Rom.2.a

Mystice.

1.Co.10.b.

illos. Qui sunt hi sermones quos a confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes? Et respondens vnus cui nomē cleophas, dixit ei: a Tu solus peregrinus es in hierusalem, et non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Quib⁹ ipse dixit: Quæ? Et dixerunt? De iesu b nazareno qui fuit vir ꝓpheta, potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes: et principes nostri in damnationem mortis: & crucifixerunt c eum: Nos autē sperabamus quia ipse esset redēpturus israel. Et nūc h ¶promissam resurrectionem tacent: timentes eum cui loquebantur.

super hæc omnia tertia dies est hodie ꝙ hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt d nos: quæ ante lucem fuerūt ad monumentum: & non inuento corpore eius, venerunt dicētes se etiam k visionē angelorū vidisse, q dicunt e eum viuere. Et abierunt quidam l ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt ipm vero non inuenerunt. Etm f ipse dixit ad eos: O stulti & tardi g corde ad credendum in omnibus p quæ locuti sunt prophetæ. Nonneq hæc oportuit pati christum & ita intrare in gloriam suam? Et incipi r ens a moyse & omnib⁹ prophetis, interpretabatur illis in oibus scripturis quæ de ipso erāt. Et appropinquauerunt castello quo ibant, et ipse se finxit longius ire. Et coe ꝛ geruntillum dicentes: Mane nobiscū domine: qm̄ aduesperascit & inclinata est iam dies. Et intrauit u cum illis. Et factum est dum re x cumberet cum eis: accæpit panem y h & bñdixit ac fregit, & porrigebat i illis. Et aperti sunt oculi eorū & cz gnouerūt eū: & ipe cuanuit ex ocua

¶iam certi de resurrectione.

k lis eorum. Et dixerunt ad inuicem

peregrini his diebus venerunt in hierusalem: mirū est ꝙ tu solus inter alios peregrinos ignores ea quæ sunt nota aliis omnibus. c ¶Quibus ipse dixit. Quę nō quærit ex ignorātia: sicut prī di ctum est. d ¶De iesu nazareno: qui fuit vir propheta potens in opere. s. miraculorum. e ¶Et sermone: prædicationis & doctrinæ. f ¶Et quomodo tradiderunt eum &c. quia procurauerunt eius captionē, et persuaserunt populis, vt corāpilato peterent eius crucifixionem & barrabæ dimissionē, vt habetur Matt. xxvij.c. g ¶Nos autē spera. &c. q. d. iam euanescit spes nr̄a. Cui⁹ subdit causa: h ¶Et nunc super hæc oīa tertia dies est hodie, qua ꝓdixit se resurgere: & nō adhuc no apparuit discipulis licet tertia dies sit ꝓpe finem: sicut dicitur infra: A due speraverāt timere ne iciderēt in manus iudeorum: si qd passim dicerēt de xp̄i resurrectione. c ¶Stetit se. in me. &c. Hæc oīa ꝓfecto est illa, de qua iohānes ait: Cū sero esset die illa vna sab. &c. venit iesus & stetit in medio eor & dixit eis: Pax vobis: Qd ꝙ dicit iohānes thomā non fuisse cū illis. cū lucas dicat ipsos duos inuenisse vndecim cōgregatos. & eos q cum eis erāt: intelligēdū est ꝙ thomas ind exisset aīcē dñs eis hoc loquētibus appere. d ¶Spīmvi. &c. Nouerant discipuli fuisse verū hoiem: sed postq̄ mortuus est nō credūt tertio die potuisse veram carnē de sepulchro resurgere. Putāt ergo se videre spm quē emisit in passiōe, sed hunc errorē auferet dñs. e ¶Quid turbati estis. Credebāt apli. sed tm turbant. Primo quia paucoꝝ opinionem sīa maioris partis excludit. Deniq; qa petrus & si crederet resuscitātē: turbari poruit ꝙ clausis ianuis dñs cum corpore suo se improuisus insuderit. f ¶Cogitationes ascendūt. Falsæ: nō desuper descendētes: sed sicut mala herba in corde ascendētes: fidē quā in vobis plātaui exigo: qđ ex vobis ortū est, condēno si nō est veritas resurrectionis: p̄ductus est fructus passionis. g ¶Palpate & vi. Multis documentis p̄suadet resurrectionē: pbendo se & oculis videndū: & manibus contrectandū. qui dū palpando ossa carnēq; monstrat: ista tū suæ vel nr̄æ resurrectiōis signat: in qua corpus nr̄m, & subtile erit p effectum spūa lis potētiæ: & palpabile p veritatē naturæ. Post resurrectionē dñs in corpore suo duo ꝓria ostendit: & palpabile et incorruptibile alterius ꝙ oēs scripturas quæ de christo sunt: explicaret: quia in tam breui tpe non fierent, sed explicauit tm quātū sufficiebat ad propositum ostendendū. Et ideo ly omnib⁹ non facit distributionē pro singulis generum sed pro generibus singulor: sicut dī: Omne animal fuit in arca noe: qa de qualibet specie animalium fuerunt ibi aliquantula: uidua. Et sic christus in proposito de legem & prophetis & agiographis induxit ea qua testimonia. s ¶Et ipse finxit se longius ire. Non fuit ibi aliqua falsitas: qa fuit talis fictio ad designandum veritatem. s. distantiā eius a cordibus eorum. propter fidei defectum. Tales enim apparitiones vt communiter fiunt fecūdum diffinitionem interiorem illorum quib⁹ fit. t ¶Et coegerunt illum. idest obtinuerunt: gauerunt desiderantes ad hucaudire illa. v ¶Et intrauit cū illis. quia per desideriū disponebantur ad fidei complementum. x ¶Et factum est. Hic oīa describit christi apparētis cognitio, qui dicit scribit christi apparētis cognitio, qui dicit y ¶Accæpit panem et benc. ac fregit et por. il. sicut consueuerat facere ante z ¶Et aperti sunt oculi eo. qa volūtarie se eis oñdit effigie rat cognoscibilis ab eis, & cū hoc cognouerūt eū per modū fractiōis panis. a ¶Et ipse eua. ex ocu. co. oñdēs discipulis ꝙ habebat corpus gloriosum qđ subito pōt disparere p. doré agilitatis.

✳a ¶Et apti sunt oc. co. s. cordis & corpis ad cognoscēdū

✳Et surgentes

NICO. DE LYRA.

✳a ¶Qui sunt hi sermones. non quærit ex ignorantia, sed vt ex eorū responsione, incredulitas eorum conueniētius arguatur. b ¶Tu solus peregrinus es in hierusalem &c. Ly solus, nō facit exclusionē aliorū peregrinorum: cū multi valde peregrini & de diuersis partibus venissent in hierusalem ad diem festū paschæ: vt habetur Iohā. xij. b. sed nota exclusionē cognitionis ab isto: sic apparente. s. noticia mortis iesu vt sit sensus: Cum multi peregrini his

sionem. Sic enim frāgebat panem ac si scinderetur cum cultello.

A ☞ possit xp̄s agnosci. a ¶Ardens erat. Exaudito sermone, cor prī corpore icredulitatis & timoris frigidū igne sc̄itspūs est accēsum: vtiā supno desiderio ardeat: & ad credendā veritatem se extēdat. Quot pæptis instruit hō: quasi tot facibus inflāmat. b ¶Surrexit dñs ve. Iā fama erat ꝙ resurrexerat iesus ab illis mulieribus facta: & a simone petro cui apparuerat: hęc loquētes inuenerāt isti duo: sed & ipsi prī⁹ autē lato peterent eius crucifixionem & barrabæ dimissionē, vt habetur Matt. xxvij.c. g ¶Nos autē spera. &c. q. d. iam euanescit spes nr̄a. Cui⁹ subdit causa: h ¶Et nunc super hæc oīa tertia dies est hodie, qua ꝓdixit se resurgere: & nō adhuc no apparuit discipulis licet tertia dies sit ꝓpe finem: sicut dicitur infra: A due speraverāt timere ne iciderēt in manus iudeorum: si qd passim dicerēt de xp̄i resurrectione. c ¶Stetit se. in me. &c. Hæc oīa ꝓfecto est illa, de qua iohānes ait: Cū sero esset die illa vna sab. &c. venit iesus & stetit in medio eor & dixit eis: Pax vobis: Qd ꝙ dicit iohānes thomā non fuisse cū illis. cū lucas dicat ipsos duos inuenisse vndecim cōgregatos. & eos q cum eis erāt: intelligēdū est ꝙ thomas ind exisset aīcē dñs eis hoc loquētibus appere. d ¶Spīmvi. &c. Nouerant discipuli fuisse verū hoiem: sed postq̄ mortuus est nō credūt tertio die potuisse veram carnē de sepulchro resurgere. Putāt ergo se videre spm quē emisit in passiōe, sed hunc errorē auferet dñs. e ¶Quid turbati estis. Credebāt apli. sed tm turbant. Primo quia paucoꝝ opinionem sīa maioris partis excludit. Deniq; qa petrus & si crederet resuscitātē: turbari poruit ꝙ clausis ianuis dñs cum corpore suo se improuisus insuderit. f ¶Cogitationes ascendūt. Falsæ: nō desuper descendētes: sed sicut mala herba in corde ascendētes: fidē quā in vobis plātaui exigo: qđ ex vobis ortū est, condēno si nō est veritas resurrectionis: p̄ductus est fructus passionis. g ¶Palpate & vi. Multis documentis p̄suadet resurrectionē: pbendo se & oculis videndū: & manibus contrectandū. qui dū palpando ossa carnēq; monstrat: ista tū suæ vel nr̄æ resurrectiōis signat: in qua corpus nr̄m, & subtile erit p effectum spūalis potētiæ: & palpabile p veritatē naturæ. Post resurrectionē dñs in corpore suo duo ꝓria ostendit: & palpabile et incorruptibile alterius ꝙ oēs scripturas quæ de christo sunt: explicaret: quia in tam breui tpe non fierent, sed explicauit tm quātū sufficiebat ad propositum ostendendū. Et ideo ly omnib⁹ non facit distributionē pro singulis generum sed pro generibus singulor: sicut dī: Omne animal fuit in arca noe: qa de qualibet specie animalium fuerunt ibi aliquantula: uidua. Et sic christus in proposito de legem & prophetis & agiographis induxit ea qua testimonia. s ¶Et ipse finxit se longius ire. Non fuit ibi aliqua falsitas: qa fuit talis fictio ad designandum veritatem. s. distantiā eius a cordibus eorum. propter fidei defectum. Tales enim apparitiones vt communiter fiunt fecūdum diffinitionem interiorem illorum quib⁹ fit. t ¶Et coegerunt illum. idest obtinuerunt: gauerunt desiderantes ad hucaudire illa. v ¶Et intrauit cū illis. quia per desideriū disponebantur ad fidei complementum. x ¶Et factum est. Hic oīa describit christi apparētis cognitio, qui dicit scribit christi apparētis cognitio, qui dicit y ¶Accæpit panem et benc. ac fregit et por. il. sicut consueuerat facere ante z ¶Et aperti sunt oculi eo. qa volūtarie se eis oñdit effigie rat cognoscibilis ab eis, & cū hoc cognouerūt eū per modū fractiōis panis. a ¶Et ipse eua. ex ocu. co. oñdēs discipulis ꝙ habebat corpus gloriosum qđ subito pōt disparere p. doré agilitatis.

✳a ¶Et apti sunt oc. co. s. cordis & corpis ad cognoscēdū

✳Et surgentes

a Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via: & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem. Et inuenerunt congregatos vndecim: & eos qui cum b ipsis erant dicentes ꝙ surrexit dominus vere & apparuit simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: & quomodo cognouerunt c eum in fractione panis. Dum autē hæc loquuntur stetit Iesus in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis. g Ego sum nolite timere. Conturbati vero & conterriti, existimabant k ¶non carnem. d se spiritum videre. Et dixit eis: 1 f Quid turbati estis: & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes: quia ego ipse g sum. Palpate & videte: quia spiritus carnem & ossa non habet sicut me h videtis habere. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus & pedes. Adhuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio dixit: i Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem k piscis assi & fauum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ locutus sum p ¶in eadem mortali carne. ad vos: cum adhuc essem vobis/ ¶scilicet hæc verba. cum: quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege moysi & prophetis & psalmis de mme. Tunc aperuit illis sensum vt q

corporis cō-

✳a ¶Et surgentes eadem hora re. &c. Quis enim iam esset tarde: vt patet ex prædictis: tamen ex fidei feruore, & remoto iudeorum timore statim regressi sunt in hierusalem ad illos discipulos qui erant inclusi propter metum iudæorum: vt habetur Iohā. xx. e. ad nunciandum eis christi resurrectionem: Ideo subdit: b ¶Et inuenerunt congregatos vndecim. qa ad huc thomas erat cum aliis. c ¶Dicentes quod surrexit dominus vere & apparuit simoni. Quando autem ista apparitio fuerit, non legitur expresse: sed tunc creditur fuisse facta quādo petrus cucurrerat ad monumentum & viderat linrheamina posita: abijt mirans secum quod factum fuerat: vt dictum est. ē. d ¶Et ipsi narrabant. apparitionem eis factam prout descripta est per ordinem, tamē nec ist̄is nec aliis thomas credidit: sed per aliquod spacium ab aliis discessit. & tunc ipso absente facta est ista apparitio quæ sequitur: e ¶Dū aūt hæc loquuntur. Hic describitur tertia apparitio facta omnibus præter thomam, cū dicitur: f ¶Stetit Iesus in medio eorū. Subito enim inter discipulos apparuit: qa ad eos ianuis clausis intrauit: vt habetur Iohan. xx. f. h ¶Ego sum. Non res phantastica seu illusio diabolica. i ¶Conturbati vero. Hic consequenter describitur resurrectionis probatio: per hoc ꝙ ostendit se verum hominem & verum deum: & frm humanitatem vere fuscitatum: vt patebit prosequendo. k ¶Existimabant se spiritum videre. Diuina enim prouidētia permissi sunt dubitare ad maiorē certificationem fidei de dominica resurrectione.

m ¶Videte manus meas & ped. Per cicatrices clauorum ibi remanentes ostendit ꝙ erat idem corpus numero. n ¶Palpate & videte. Per hoc enim ostendebatur habere corpus verum & non phantasticum. o ¶Habetis hic aliquid quod manducetur. Per comestionem enim ostendit se habere corpus viuum anima vegetatiua animatum. p ¶Hæc sunt verba. Per hoc quod loquebatur sensibiliter & etiam rationabiliter: reducens ad memoriam quæ eis dixerat ante mortem suam: ostendit se habere corpus animatum anima sensitiua & intellectiua: & eadē qua prius. q ¶Tūc aperuit illis sensum &c. Sicut per præscientia probauit veritatem suæ resurrectionis quantum ad humanitatem: sic per hoc illam probauit quantum ad deitatem: quia illuminare mētes ignorantiū intellectum sacræ scripturæ & subito est ip sius deitatis

✳ proprium.

✳a ¶Et surgentes eadem hora regressi sunt &c. nam ea quæ sunt ad commūnē salutem, non sunt tacenda sed reuelanda. Tob. xij. b. Opera autem dei reuelare & cōfiteri honorificum est. Ideo subditur:

Moralit.

d ¶Et sic narrabant quæ gesta erant in via: &c. Dum hæc loquerentur, iesus stetit in medio eorum quia cōgregati erant in eius nomine. vt præmittitur: & inuenit congregatos vndecim. g ¶Et dixit eis: Pax vobis. Ex quo patet ꝙ illi sunt pacifici qui vere sunt discipuli christi. l ¶Et dixit eis: Quid turba. estis: &c. frm sensum literalem certificauit eos de sua resurrectione per tria scilicet per visum, dicens: m ¶Videte manus meas & pe. Et per tactū dicens: n ¶Palpate & videte quia spiritus car. & ossa non habet. Et per gustum ibi cum dixit: o ¶Habetis hic aliquid quod mandu. &c. Mystice vero christum resurrexisse vident. qui resurrectionis eius gloriā meditantur. ipsum vero tangunt & palpant: qui sibi charitate copulantur. i. Iohan. iiij. c. Qui manet in charitate: in deo manet & deus in eo. Piscem assum obtulerunt ei qui patientiam igne tribulationis decoctam habent pro nomine christi. Sed illi obtulerunt fauum mellis: qui membris eius exhibent opera pietatis. de quibus dicit Matth. xxv. c. Esuriui & dedistis mihi mandu care. q ¶Tunc aperuit illis sensum vt intellige. scrip. Ex quo patet ꝙ sacræ scripturæ non possunt sufficienter intelligi, nisi ille

Mystice.

¶Quinta pars. D ✳aperiat qui

corporis cõmendatã veritatẽ cõmendat ecclesiæ vnitatẽ.& pdi.in
no.eius &c. a ¶Oporte.christ.pa.&c.fnci.ab hic. Oportebat vt
ministri q pniam & remissionẽ erant pdicaturi in oẽs gentes,inci
perent ab hierosolymis.Nõ solũ qa illis credita sunt eloga dei &
qa eor9 est adoptio filior9,& glia & testamenta & legislatio:sed iõ
et vt gentes varijs erroribus & facinoribus
implicitẽ:hoc maxime indictio diuinę pie
tatis ad spem venię prouocentur:q eis qui
filium dei crucifixerunt venia relaxatur.
b ¶Vos a.se.Postq̃ discipulos de virtute
pdicationis pfecte instruxit:cum repente si
vellet,posset eos roborare,distulit:di.Vos
aũt sc.in ci.vt exemplũ sequentibus daret
ne imperfecti prædicare ante tempus præ
sumant.In ciuitate sedet:qui intra mentis
claustra se constringit:ne loquendo exteri9
euagetur vt cũ diuina virtute perfecte fue
rit indutus tunc quasi a seipso foras exeat,
alios instruendo. c ¶Eduxit aũt eos.Pre
termissis oibus quæ per quadraginta dies
gesta sunt:primo resurrectionis diei tacite
coniungit nouissimum quo ascẽdit in cœ
lum.Et pulchre discipulos discipulos edu
cit in bethaniam:quæ domus obedientiæ
dicitur:qa q.i propter inobedientiã puer
sorum descendit:propter obedientiam cõ
uersorum ascendit.Et qa eadem villa in la
tere montis oliueti est posita:qa obedictis
ecclesiæ domus:aptsco digna hospitio:nõ
alibi q̃ in latere summi montis.i.xpi fun
damenta fidei,spei,& charitatis locauit:de
quo latere sacramentum sanguinis &aquę
quibus nascat & nutriatur,gaudet emanas
se.De cuius vertice.i.deitate,spũalis vnctio
nis munera defideratlucis & pacis promis
sa expectat.Deinde qa bethania iuxta hie
rusalem quasi stadijs quidecim erat iste nu
merus propter septem & octo(quibus con
stat)scripturarũ mysterijs accõmodus:Vel
vitam quæ nunc est,& futuram:vel vetus
& nouum testamentũ vel sabbatũ anima
rum in futuro:& carnis resurrectionẽ con
tinet.Et ideo quib9 vtriusq̃ testamẽti scien
tiam aperuit:quos oẽm viuendi & speran
di regulã edocuit:eos quindecim stadijs in
locum quo eis bñdicerer,& præcepta docendi traderet,eduxit.Re
ctę quindecim stadijs locũ ascensionis a loco passionis secreuit:vt
oc9 pro se vel mori,vel viuere cupientes:& primũ quiescendi post
mortẽ,& in fine a mortuis resuscitandi desiderio pariter & amore
firmaret. d ¶In tẽ.lau.& b.&c.Vtin loco orationis inter laudũ
deuotiones promissum sanctispũs aduentum,paratis per oia cor
dibus expectẽr.Sic nos post celebrata in hierosolymis.i.visiõe pa
cis,passionis & resurrectionis solennia:dño duce petamus bethas
niã:vt mente quieta corporis & sanguinis eius sacramentis ibua
mur:& domus obedientiæ esse curemus:qa sic quotidiana ei9 bñ
dictione sublimamur:quotidie triũphalis ascensionis memores:
laudantes & bñdicentes deũ in hierlm.i.sperata pacis visione ge
stimus:similes hoibus expectantibus dñm suum,qñ reuertat a nu
ptijs.¶Laudantes & bñ.deũ.Lucas q sacerdotium xpi cęteris am
plius exponendũ suscepit:& iõ euangeliũ suũ a ministerio tẽpli p
sacerdotiũ zachariæ cœpit:pulchre hoc in tẽpli deuotione cõple
uit:cum apsos ibi ministros.f.noui sacerdotij futuros:nõ in victi
marum sanguine,sed in laude dei & benedictione concludit.

Luc.12.e.

NICO. DE LYRA.

cæ proprium .& ideo subditur. a ¶Et sic oportebat christ.&c.
Quia sicut ante passionem declarauit se esse verum deum &homi
nem:ita etiam post resurrectionem suã.Resurrectio enim vera,est
ínci.ab hie.Hierosolyma emẽ est in medio terræ habitabilis:quia
est in quarto climate.& ideo ab illo loco conuenienter incæpit pdi
catio euangelij:vt per apsos xpi alioscę discipulos circũquaq; per
orbem dispersos,in oẽm terram exiret sonus prædicationis eorũ:
sm q̃ fuerat prædictum Põ.xviij.a. c ¶Vos aũt te.estis horũ.f.
superius descriptoræ quantũ ad xpi incarnationẽ,prædicationem
passionem & resurrectionẽ. d ¶Et ego mitto.i.mittam de pro
pit.quo. e ¶Promissum patris mei in vos.f.spũsanctum in si
gno visibili ad prædicandũ constanter vbicę veritatem euãgelij.

Vos autem
itelligeret scripturas. Et dixit eis:
†Quoniam sic scriptum est:& sica
a oportebat christum pati:& resurge
re a mortuis:die tertia:& prædica-b
ri in nomine eius pœnitentiam &
a¶non in vna tantum
gente iudęorum:vt in aliqua pte terrarum.
remissiõem peccatorum in omnes
gentes:incipientibus ab hieroso-
a¶qui vidistis & audistis. b¶quæ prædicã
da sunt.
b lyma.Vos autem estis testes hõrũ. c
a¶vt sufficiatis ad testandum. b¶vobis.
c¶auxilium.¶spiritussancti gratiam.
†Et egõ mittã prõmissum patris q
mei in vos:Vos autem sedete in ci f
uitate,quoadusq̃ induamini vir-
g tute ex alto. Eduxit autem eos fo
ras in bethaniam:& eleuatis mani h
bus suis benedixit eis.†Et factum i
est dũ benediceret illis:recessit ab k
eis & ferebatur in cœlum.Et ipsi l
a¶vbi promissionem patris iussi sunt
expectare.
adorantes,regressi sunt in hierusa n
a¶quia dominum post triumphum resurre
ctionis etiam cœlos penetrare vident.
lem cum gaudio magno:& erant o
d semper in templo laudantes & bene-p
dicentes deum.

Finit euangelium sm Lucam.

accæpissent spũsanctum in signo visibili. Alij aũt expositores re
ferunt hoc ad tps post penthecosten:in quo apli spiritu sancto con
fortati,abiecerunt a se metum iudæor9.Dicunt em q̃ apli stabant
in hierlm quasi recluſi in oratiõe positi,quousq̃ reciperent gram
spũssancti eis a xpo promissam.& hoc videtur magis concordare
ei qđ dicitur act.i.b.Tunc reuersi sunt in hierusalem a monte qui
vocatur olueti &c.& sequitur:Et cũ introisserent in cœnaculũ,asce
debant in superiora:vbi manebant petrus & iohannes &c.Et sub
ditur post.Hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione cũ
mulieribus & Maria matre iesu & fratribus eius.In eodem loco re
cæperunt spiritum sanctum in die penthecostes:vt habet Act.ii.a.
& extunc relicto timore iudæor9 confitebatur & prædicabant pu
blice xpm:& ibant cã deuotionis ad templũ.sm q̃ hic dr:Et erãt
semper.i.cõiter vel frequẽter. q ¶In templo lau.& be.deũ.Cui
est honor & gloria in sæcula sæculorum:Amen.

✠ aperiat qui habet clauem Dauid.qui aperit & nemo claudit.
f ¶Vos autem sedete in ciui.&c.Licet enim dedisset eis scripturã
rum intelligentiam,& commisisset prædicatiõis officium:tamẽ
distulit executionem prædicandi vsq; ad sanctispũs recæptionem
in signo visibili:Per hoc insinuans q̃ pdicans actu,debet prius hã
bere sufficientem sacræ scripturæ noticiam,& gratiam spũsancti
per conieckurã.f.q̃ non sit cõscius sibi de pcto mortali. g ¶Edu
xit aũt eos fo.vt viderent eũ ascendentẽ:per hoc significans q̃ glo
uitas tumultuosa non est locus aptus ad diuinorum cõtemplatio
nem. h ¶Et ele.ma.suis &c.Et hoc documentũ habent supiores in ecclesia:vt benedictionẽ dent subditis qñ recedunt a subditis.
p ¶Et erant semper in tẽ.orantes:deuote pro recipiendo spũsancti dono sicut erat eis promissum a christo.& sic debemus orare vt possimus ipsum recipere.Mat.vij.b.Si vos cũ sitis mali,nostis bona data dare filijs vestris:quãto magis pater vester cęlestis dabit spiritum bonum petentibus se.

¶Finit postilla venerabilis patris,fratris
Nicolai de Lyra super lucam.

¶Incipit prologus venerabilis magistri Nicolai de Lyra su
per Iohannem.

Facies aquilæ desuper ipsorum quatuor. Ezech.i.c.
Ezechiel propheta cui aperti sunt cœli,& vidit visiões
dei:vidit quatuor facies in vno animali.Quatuor ingt
facies vni:videlicet facies hominis:facies leonis:facies
bouis & facies aquilæ.In quo designatur vna noticia
de verbo incarnato quadrupliciter descripta:prout diffusius dictũ
est super Matthæum.Descriptio enim matthæi designatur in fa
cie hominis:quia principaliter describit facta ipsius humanitatis.
Descriptio iohannis designatur in facie aquilę:quia principaliter
describit in xpo excellentiam diuinæ naturæ.Descriptio aũt Mar
ci designatur in facie leonis:quia principaliter describit ipsius xpi
regnum.Descriptio autem Lucæ designatur in facie bouis:qui est
animal immolaticium:quia principaliter describit ipsius xpi sa
cerdotium .vnde & a sacerdotio inchoat suum euangelium,dicẽs,
Fuit in diebus herodis regis iudæ sacerdos quidam nomine zacha
rias. Aduertendum tamen q̃ licet quilibet quatuor euangelistarũ
principaliter consideret vnam prędictarum quatuor conditionũ:
tamen alias tres non omittit.quia sm q̃ dicit beatus Grego. super
Ezech.Quicquid in vno repereris,hoc simul in quatuor recogno
sces,propter qđ aliqui doctores visionem.Ezechielis exponentes
dicunt q̃ non solum apparuit ei vnum animal habens quatuor fa
cies prędictas:sed apparuerunt ei quatuor animalia in oibus con
similia.In quo designatur vna noticia verbi incarnati a quatuor
euangelistis concorditer,licet differenter descripta.¶Consideran
dum tamen q̃ Ezechiel propheta inter prædictas facies quatuor:
vidit faciem aquilæ desuper eminentem:in quo designatur euan
gelij Iohannis respectu aliorum excellẽtia:sm q̃ dicitur in verbo
præsumpto.Facies aquilæ desuper &c.In quo designatur euange
lium Iohannis cæteris excellentius in tribus: quia scripsit cæteris
sublimius,subtilius,& etiam perfectius.Sublimitatẽ designat su
perior situs,cum dicitur:Desuper.Sublimitatem acuties visus,cũ
dicitur:Aquilę.Perfectionem seu integritatem designat quaterna
rij typus cum dicitur:Ipsorum quatuor. ¶Ad euidentiã primi ad
uertendum q̃ contemplatio sanctorum & potissime euangelista
rum differt a contemplatione philosophorum. Philosophi enim
ex creaturis contemplari sunt ipsum deum.similiter sancti: tamen
differenti modo & quasi contrario.Contemplatio enim est actus
egrediens ab ipso contemplate:& in deum terminatur tanquã in
obiectum:& ideo contemplationis actus est medius inter contem
plantem & rem contemplatam:& ideo potest ad vtrũq; referri.Si
igitur actus diuinæ contemplationis referatur ad ipsum contẽplã
tem:sic habetur contemplatio philosophorum.Quærebant enim
philosophi deum contemplari ex creaturis:inquantũ talis specula
tio seu contemplatio est ipsius speculantis summa perfectio.Con
templationem em̃ primi & summi intelligibilis posuerunt cœli
citatem hois:vt habetur.x.Ethicorum.Ex quo patet q̃ talis contẽ
platio erat pure speculatiua:quia quęrebant talem speculationem
propter seipsam:& non propter aliam perfectionem.propter qđ
in tali contemplatiõe plus facit subtilitas intellectus q̃ feruor affe
ctus.Si autem referatur actus contemplationis diuinę ad ipsam rẽ
contemplatam.Quod fit qñ talis contemplatio quæritur propter
amorem rei contemplatæ:vt ex tali contemplatione ipse contem
plans inardescat in amorem diuinum:sic habetur contẽplatio san
ctorum & potissime euangelistarum.Ex quo patet q̃ talis contem
platio non est pure speculatiua:quia non quæritur propter ipsum
speculari:sed propter amorem ipsius obiecti contemplati.Et ideo
in tali contemplatione plus facit feruor affectus q̃ subtilitas intel
lectus,propter qđ beatus Diony.vij.ca. cœlestis hierarchiæ dicit:
q̃ in contemplatione diuinorum proprium est amoris calidũ su
perfluens & acutum.quia amans non est contentus amati sup fi
cie:sed nititur quantum possibile est,eius intima penetrare.ppter
quod dicit Hugo commentator ibidem.Vbi scientia foris stat,di
lectio intrat.Igitur quia beatus Iohannes euangelista cæteris euan
gelistis xpm feruentius dilexit:ideo eius secreta intimius penetra
uit.propter quod subtilius scripsit.quod notatur in facie aquilæ:
quæ tantam perspicacitatem habet in visu q̃ solẽ in rota sua ocu
lis irreuerberatis intuetur:vt dicit Augustinus in libro de morib9
ecclesię.Et de hoc potest exponi illud quod scribitur Iob.xxxix.d.
Numquid ad præcæptum tuum eleuabitur aquila:& in arduis po
net nidum suum? Hoc enim verbum dicitur de Iob negative: sed
de deo affirmative:sicut patet ibidem.Et merito quia ad præceptũ
dei,humana aquila nostra:videlicet beatus Iohannes euãgelista,
eleuata est de terrenis ad cœlestia quia ad verbum christi vocantis
dimisit thorum nuptialem:& eleuatus est ad continentiam virgi
nalem,quæ est vita cœlestis,sicut dicit beatus Hieronymus in as
sumptione beatæ virginis.Profecto in carne propter carnẽ viue
re:non terrena vita est,sed cœlestis.vnde in terris angelicã gloriã
acquirere maioris est meriti q̃ habere.Esse enim angelum fœlicita
tis:est esse virginem virtutis:dum hoc obtinere viribus nititur cũ
gratia,qđ angelus habet a natura.Et talis eleuatio fuit dispositio
in Iohanne ad subtilius contemplandum & describẽdum diuina.
Contrariorum enim contrariæ sunt causę.Lasciuia aũt carnalis in
ducit intellectus hebetudinem.vt dicit beatus Grego.xxx.moral.
ergo per oppositum continentia virginalis disponit ad eius subti
litatem.Sed consummatio huius subtilitatis subditur in auctorita
te præmissa,cum dicitur:In arduis ponet nidum suum.Nidus enĩ
est locus vbi volucres se reclinant & quiescunt.Nidus igitur Iohã
nis fuit sinus saluatoris :quia super pectus eius suauiter recubuit:
& inde fluenta euangelij cæterisv berius potauit.Et ideo sequitur:
Oculi eius de longe prospiciunt:qa ipsi adhuc manenti in terra re
uelata sunt secreta cœlestia:& qa subtilius secreta cœlestia cogno
uit per spũs & subtili9 scripsit. ¶Sed o dico q̃ Iohannes cęteris euã
gelistis scripsit sublimius.Et differt hoc membrum a præcedenti:
quia de ifimis potest fieri subtilis descriptio:sed sublimitas descri
ptionis importat altitudinem materiæ:qđ conuenit Iohãi euan
gelistę.quia alijs euangelistis ad describendum xpi humanitatem
intentis:beatus Iohannes ad contemplandum & describendũ eius
diuinitatem principaliter ascendit.propter qđ alij tres euangelistę
figurati sunt per aialia in terra gradientia:videlicet per hoiem,vi
tulum & leonem.Iohannes autem figuratus est per aquilam in al
tum volantem:in quo designauit secundum.f.eius contemplatio
nem & descriptionẽ super alios transcendentẽ.quod notat in ver
bo præassumpto,cum dr:Desuper.Et ideo de hoc põt exponi illud
Põ.xvij.b.Ascendit super cherubin & volauit.Cherubin dicũtur
a plenitudine scientię:& ideo significant euangelistas qui fuerunt
repleti spũ sapientiæ diuinæ.propterea vocantur aialia plena ocu
lis in circũitu & intus:Apoc.iiij.c.Super ista cherubin ascendit &
volauit:qa contemplationem alior9 euangelistarum transcendit
diuinitatem xpi præ cæteris speculando & quantum possibile est
sublimius describendo:propter qđ dicit Aug.q̃ si altius intonuis
set:totus mundus capere non potuisset.¶Tertio in verbo præsum
pto ostenditur contẽplatio & descriptio Iohannis aliis perfectior:
& hoc in duobus in quibus suppleuit illud qđ ab aliis euãgelistis
fuerat dimissum:sm q̃ dicit Hiero.lib.illu.vi.Primum est:quia a
temporibus Iohannis surrexit error hebionitarum: qui dicebant
xpm esse hoiem purum:& per consequens ante mariam nõ fuisse
lium:in cuius principio ostendit diuinam xpi naturã in qua æter
naliter pcessit mariam.Secundum est q̃ cũ Iohannes legisset Mat
thæi,Marci & Lucæ euangelia:illa probauit:& eos vera dixisse fir
mauit:verũtamen tantummodo historiam xpi texuerant quãtum
ad illum annum in quo passus est:videlicet post Iohãis baptistæ
incarcerationem.propter qđ ipse Iohannes euãgelista in suo euã
gelio narrauit gesta superioris anni antecę Iohães baptista in car
cere claudebatur.Ex quo patet q̃ perfectius alijs scripsit:quę quidẽ
perfectio in verbo præassumpto in numero quaternario designa
tur:cum dicitur:Ipsorum quatuor.Quaternarius enim numer9 est
primus numerus quadratus.Q̃ autem per quadratum pfectio de
signetur:patet per pbm.j.Ethi.vbi cõparat virtuosum corpi qua
drato.qa sicut corpus quadratũ bñ sedet in omni latere:sic virtuo
sus se bñ habet in quacũq; fortuna contingente.Quadratura pri9
inuenitur in numeris q̃ in corporibus:sic & vnitas prior est ipso
puncto.& ideo perfectio primo & principaliter designatur in nu
mero quaternario.quæ quidem perfectio in euãgelio Iohãis præ
cęteris inuenitur:vt patet ex dictis.Et ideo de hoc potest exponi
illud Ezech.i.d.Cũq; aspicerem aialia apparuit vna rota hñs qua
tuor facies.Intuenti em̃ diligenter quatuor euangelia,apparet euã
gelium Iohannis alijs perfectius:vt dictum est.& hoc designat,cũ
dicitur:Apparuit vna rota:qa figura circularis est pfectissima.Sed
vlterius dicitur:q̃ hæc rota habet quatuor facies:quia euãgelium
Iohannis continet quatuor partes principales:quia primo descri
bit ipsius dei æternalem processionem, dicens: In principio erat
verbum.Secundo per ipsum generalem rerum productionem di
cens: Omnia per ipsum facta sunt.Tertio: describit eius tempo
ralem incarnationem,dicens.Et verbum caro factum est.Et conse
quenter describit opera quæ xps in carne humana assumpta pere
git.Quarto per ipsum filium dei incarnatum ostendit finalem ge
neris humani glorificationem.propter quod in fine sui euangelij
concludit.Hæc autem scripta sunt vt credaris quoniã iesus est fi
lius dei:& vt credentes vitam habeatis.Et patet ordo huius euãge
lij ad alia:quia prius est ordine perfectionis:licet sit posterius ordi
ne temporis.Patet etiam ordo partium huius euangelij in se.Et in
hoc iste prologus terminatur.

Explicit prologus.

¶Quinta pars. D ij

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Prologus sancti Augustini in euangelium ſm Iohannem.

OMnibus diuinæ ſcripturæ paginis, euangeliū excellit: qa qđ lex & ppheтę futurū pdixerunt: hoc completum dicit euangeliū. Inter ipsos aūt euangelios ſcriptores iohannes eminet in diuinoꝝ mysterioꝝ pfunditate: q a tpe dñicæ aſcenſionis p anos lxv. verbū dei abſq; adminiculo ſcribendi uſq; ad vltima domiciani pdicauit tēpora. Sđ occiſo domiciano, cū pmittente nerua de exilio rediſſet epheſum: compulſus ab epīs aſiæ de coæterna patri diuinitate xpi ſcripſit aduerſus hæreticos: qui eo abſente irruperant in eius eccleſias: qui xpm añ ma riam fuiſſe negabant. Vñ merito in figura quatuor aialium aquilę volanti cōparatur. quæ volat altius cęteris aialibus: & ſolis ra dios irreuerberatis aſpicit luminibus. Cęte ri qppe euangeliſtæ qui tpalē xpi natiuita tem & tpalia eius facta, q̄ geſſit in noie ſuſ ficienter exponūt: & de diuinitate pauca di xerunt: quaſi aialia greſſibilia cū dño am bulāt in terra. Hic aūt pauca de tpalib⁹ ei⁹ geſtis ediſſerēs: ſed diuinitatis potentiā ſub limius contēplans: cū dño ad cœlū volat. Qui ei ſupra pectus dñi in cœna recubuit: cœleſtis hauſtum ſapiæ cæteris excellētius de ipſo dñici pectoris fonte potauit. Legę rat ſi quidē euangelia triū euangeliſtarum & approbauerat ſidem eoꝝ & veritatē: in quibus deeſſe vidit aliqua geſtarum rerum hiſtoriæ: & ea maxime q̄ dñs geſſit primo pdicationis ſuæ tpe. ſ. anteq̄ iohannes ba ptiſta clauderet in carcere. Hæc ergo quaſi dimiſſa ab illis ſcribit iohānes quæ fecit ie ſus anteq̄ iohānes traderet. ſed maxime di uinitatē xpi & trinitatis myſteriū cōmēda re curauit. Tres ſi quidē alij euangeliſtæ di cta & facta dñi tangūt, quæ ad informādos mores vitæ pñtis maxime valent copioſi⁹ conſecuti: circa actiuā vitam ſunt verſati. In qua laborat: vt cor mundet ad videndū deū. Iohānes v̄o pauca dñi facta dicit: v̄ba vero dñi quæ trinitatis vnitatē, & vitę eter næ fœlicitatē inſinuant, diligentius cōſcri bit: & ſic in contēplatiua vita virtute com mendanda, intentionē ſuā & pdicationē tenuit. In qua contēplati ua vacat vt deus: videat. Iſte ſi qđē eſt Iohānes quē dñs de fluctiua ga nuptiarū tēpeſtate vocauit: & cui matrē virginē virgini cōmē dauit. b ¶ Nuptiarū vīnū &c. Vīnū aliud eſt nuptiale: aliud ſpi rituale. Nuptiale vīnū ad lītam poſſumus dicere: qđ de aqua ſub ſtitutum eſt. Spūaliter per vīnum qđ defecit in nuptiis, poſſumus

NICO. DE LYRA.

¶ Eiuſdem Nicolai de Lyra expoſitio prologi beati Hierony mi ſuper Iohannem.

HIc eſt Iohannes. Huic euangelio qđ eſt cæteris pfecti⁹ vt patet ex dictis beatus Hiero. hunc prologū pmittit. In quo principaliter tria facit: qa primo deſcribit ſcriptoris huius euāgelij cōmendationē. Scđo ipſius euāgelij or dinationē: ibi: Tū poſt oēs. Tertio ponit Hiero. ſuā ex Diuiſio. cuſationē, ibi: Quoꝝ tū. Prima diuiditur in quatuor: qa prio deſcri bit ipſi⁹ iohānis ſtatus. Scđo: ſuæ deſcriptiōis modus, ibi: Deniq; manifeſtās. Tertio deſcriptiōis tps & locus, ibi: Hoc aūt euāgeliū. Quarto iohānis obit⁹, ibi. Hic eſt iohānes. Pria in duas: qa primo ponit ipſius iohānis cōmēdatio. Scđo: cuiuſdā dicti in ea, pbatio, ibi: Cui virginitatis. ¶ Circa primū iohānes a quatuor cōmendat: qa primo deſcribit eius cōmendatio ex ꝓprio noie: cū dī: Hic eſt io. qđ interpretat in quo eſt grā: Sicut em iſaac in veteri teſtō, & io hānes baptiſta in nouo ſortiti ſunt ſua, ꝓpria noia ex diuina pordi natiōe, ad ſignificādū ipſoꝝ ꝓprietatē: vt patet Geñ. xvij. c. de iſaac Ioh.21.g. Et Luc. j. de iohāne baptiſta: Ita ſi credēdū eſt q̄ ipſe ex diuina por dinatiōe noiatus ſit iohānes pp plenitudinē grę: q̄uis nō ſit ſcri ptū. qa non oia ſunt ſcripta: vt hīr in fine hui⁹ euāgelij. Scđo cōme dat ex officio cū ſubdit: b ¶ Euāgeliſta. qa ex diuina ordinatiōe habuit offm ſcribendi euangelium. Non em ꝓprie loquēdo dicit euāgeliſta doctor euāgelij v̄l ipſius pdicator: ſed ille qui ex officio eſt eius conſcriptor. Tertio commendatur ex conuictu, cū dicitur: c ¶ Vnus ex diſcipulis domini. Et inter alios fuit de primis xpi diſcipulis: vt. j. patebit: & præ cæteris xpo magis familiaris qđ eſt indiciū ſuæ virtutis. Quarto cōmēdat ex virtutis actu, cum dicit: d ¶ Qui virgo a deo cle. eſt. Actus em magnæ virtutis eſt cōtinē tia virginalis. ꝓpter qđ de ipſa dicit ſaluator Mat. xix. b. Non oēs capiunt verbū iſtud. ga pauci pñt ad hanc pfectionē attingere. ꝓpter qđ idem ſubdit: Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerūt ꝓpter regnū cœlorꝝ: qui pōcu pere capiat. Tempus aūt quo iohānes voca tus eſt ad continentiā virginalē oñdit, cum dī: e ¶ Quē de nu. & c. de gbus nuptiis ag cetur. j. n. c. Sed ꝑ hoc v̄ eſſe illud qđ dicit Mat. iiij. qđ iohannes vocatus eſt cū iacobo fratre ſuo de naui: vbi erant cū zebedeo pa tre eorum. Dicendū q̄ triplex fuit huiꝰ io hannis vocatio. Primo em fuit vocatus ad ipſius noticiam aliqualē. Et de iſta vocatio ne habetur Ioh. j. e. qñ Andreę ꝓtēti: Rab bi, vbi habitas? rñdit ieſus: Veni & vide, quia cū ipſo Andrea erat Iohannes: vt. j. vi debitur. Scđo vocatus eſt ad ipſius xpi fa miliaritatē. Et de hac loquitur hic Hier. ga iſta vocatio de nuptiis facta eſt: & extitit io hannes fuit xpo familiaris propter mundi ciam continentiæ virginalis. Tertio voca tus fuit ad aplatum: qñ relictis rętib⁹ & pa tre, cum fratre ſuo ſecutus eſt ieſum. Et de iſta vocatione loquitur Mat. Ex quo patet q̄ verbum matthæi non contrariat verbo Hiero. f ¶ Cui virgi. Hic ꝓfr, phat quod dam ꝓpoſitum in pcedenti commendatio ne. Cōmendauerat em Hiero. iohānem ex quatuor. ſ. ex noie: ex officio: ex cōuictu: & ex virtutis actu. Tria autem prima erāt ma nifeſta. Non ſic aūt quartum: videlicet virtu ginalis continentia. ideo iſtud probat Hie ro. duplici teſtimonio. Primum eſt ſpecia lis dilectio xpi ad ipſum. quæ erat ſuæ virgi nitatis ſignum: quia ſm q̄ dī Eccli. xiij. c. Omne aial diligit ſibi ſimile: volatilia ad ſibi ſibi ꝓueniūt: ſic oīs caro ad ſibi ſimilē ꝓue get: & oīs hō ſibi ſimili aſſociabit. Dexpo aūt nulli eſt dubiū q̄n fuerit ꝓgo &c. Et hoc eſt qđ dī: Cui virginitatis in hoc duplex teſtimoniū datur in euangelio. Primum autem teſtimonium tangitur, cum dicitur:

g ¶ Q; & præ cæteris dilectus a deo dicitur. Sicut. j. xix. c. Vidit illum diſcipulum quem diligebat ieſus &c. Secundum autem teſtimonium virginitatis Iohannis, ſuit recommēdatio matris xpi in cruce ſibi facta: vt virgo virgini deſeruiret: & eſſet adminicem grata ſocietas: & floridus aſpectus. Fm q̄ dicit Hierony. in ſermo ne de aſſumptione virginis Mariæ. Et hoc eſt qđ dicitur: Et hui matrem ſuam pendens in cruce &c. h ¶ Deniq;. Hic incarnationem ter oſtenditur ſcribendi modus quem tenuit Iohannes inſcribendo iſtud euangelium. quia ſcribendo chriſti naturā incipit ab ema natione incorruptibilis ſverbi. per hoc oſtendit in chriſto naturā diuinam & talis modus incipiendi debebatur iohanni ꝓpter in corruptionem carnis ſuæ. Et hoc eſt quod dicitur: Deniq; manife ſtans in euangelio: incipiendo euangelium. i ¶ Q; erat ipſe. k Incorruptibilis verbi opus ipſi⁹ incorruptiōem carnis ſuæ. k ¶ Incorruptibilis verbi opus ipſi⁹ choans. quia ab hoc ſuum euangelium incæpit, dicens: In principio erat verbum &c. l ¶ Solus verbū carnem factum eſſe nec lumen a tenebris comprehenſum fuiſſe teſtatur. quia alij euan geliſtæ non loquuntur de proprietatibus verbi ſicut iſte. Similiter deſcribendo facta chriſti humanitus geſta, incipit ab illo tempore quo chriſtus inuitatus ad nuptias, deficiente vino aquam conuer tit in vinum: vt habetur. j. ñ. c. Et per hoc deſignatur q̄ in illis qui inuitant chriſtum ad nuptias ſpirituales per aggreſſum continen tiæ virginalis, debet deſcere delectatio carnalis: quæ per vinum deſignatur: vt aqua cōuertatur nouo modo in vinum per chriſti mutādo carnalem delectationem in ſpiritualem. Et hoc modo in cipiendo deſcriptionem operum chriſti oſtendit ſuam virginita tem. Et hoc eſt q̄ dicitur: m ¶ Primum ſignum ponens quod in nup. &c. mutando aquam in vīnū. n ¶ Oſtendens q̄ ipſe erat. ſcilicet ſegregatus a delectatione carnali p continentiā virginalē. o ¶ Vt legem. ſuū euangelium. p ¶ Demonſtraret: qđ v̄bi dīs inuit. ſit. i. in nuptiis ſpūalibus. q ¶ Deficere nuptiarum vinum debe. i. delectatio carnalis. r ¶ Et veteribus immu. i. delectatio carnali q̄ corruptionē iducit, mutata in ſpūalē q̄ renouat ad am

Noua omnia.

A legem coniugij intelligere: q̄ añ aduētū xpi fere ab oibus cuſtodie baur. ga tunc dicebat: Creſcite & multiplicamini. & ſteriles q̄ nō pariebant: magno opprobrio cuſtodiebant. Sed veniente xpo ia in gbuſdā cœpit vīnū illud deficere: & aliud vīnū. ſ. virginitatis creſcere: ſicut in maria, iohāne, ſtephano: & in pluribus alijs. Iō aūt dī vīnū cōiugale ipſa lex cōiugij: quia ſicut vīnū inebriat hoīem: & a ſtatu ſuæ mentis alienat: ſic lex cōiugij alienat hoīem ab his quæ dei ſunt: & ſollicitum eū facit circa mū danas res, quibus ſe & coniugē & prolē nu trire quærat. Caſtitas v̄o dī vīnum ſpūale quia facit ſæculo: illud facit deo ga ga qđ iſtud facit ſæculo: illud facit deo ga facit poſtponere mundana: & cœleſtib⁹ in hiare. Et ideo poſuit hoc: vt demonſtraret q̄ vbi dñs eſt inuitatus, i. in mentibus illo rum ad quos inuitatus venit: vīnū nuptia rum, i. veteris conſuetudinis debet deficere & veteribus immutatis, i. dimiſſis, oīa appareant noua quæ a xpo nouo hoie con ſtituuntur. a ¶ Et hic eſt iohannes. Iohā nes interpretatur grā dei: ſiue in quo eſt grā: vel cui donatū eſt. Cui aūt theologoꝝ do natum eſt ita abſcondita ſummi boni my ſteria penetrare: & ſic humanis mentibus intimare.

NICO. DE LYRA.

a ¶ Noua oīa quæ a xpo inſtituunt. i. reparantur. Apparcant. b ¶ Hoc autē. Hic oñr oſtēditur ips & locus in quo iohā nes ſcrip. ſit iſtud euāgelium. Locus eſt aſia minor: in qua metropolis eſt epheſus in q̄ plurimū iohannes fuit conuerſatus: & hoc eſt quod dicitur: Hoc aūt euāgelium ſcri pſit in aſia. quia de hoc rogat⁹ fuit ab aſiæ epīs ratione prædicta. Tempus aūt deſcri ptionis huius euangelij fuit poſtq̄ iohan nes redierat de relegatione exilij: vbi apoca lypſim ſcripſerat in inſula quæ dicit path mos, & hoc eſt quod dī: c ¶ Poſtea quam in pathmos inſula apocalypſim ſcrip. Sed quia poſſet aliquis credere: quare liber apo calypſis ponitur vltimus in canone: cū fue rit deſcriptus ante illud euangelium. Iō ad hoc rñdet Hier. dicens: q̄ hoc factum eſt vt finis canonicæ ſcripturæ principis reſpon deret: quia ſcriptura canōica incipit a prin cipio incorruptibili, cum dicitur: In principio crea. &c. Et iō con ueniens fuit q̄ finis ipſius incorruptibilis per virginem deſcribe retur. Vnde & liber apocalypſis in finali beatitudine terminatur: quæ conſiſtit in reductione creaturæ ad ipſum ſicut per creatiōem egredietur ab ipſo, de qua creatione agitur in canonis principio. et hoc eſt quod dicitur. d ¶ Vt cui in principio canonis &c. i. ipſi per virginem. i. per Iohannem. f ¶ In apocalypſi redderetur. ſubditur: g ¶ Dicente chriſto. Ego ſum alpha & o. Apoc. vlti. c. Alpha enim eſt prima litera græci alphabeti: O vero vltima & per hoc deſignatur q̄ ipſe chriſtus eſt principium & finis ſacræ ſcripturæ, ac etiam totius ſcripturæ veræ: quia eſt veritas prima: a qua omnis alia veritas deriuatur. h ¶ Hic eſt iohannes. hic ꝓfr, deſcribitur ipſius iohannis ſœlix obitus. quod oſtenditur de duo bus. Primo: quia ex diuina reuelatione præſciit ſe vocatū ad cœ leſte regnum. & hoc eſt quod dī: Hic eſt iohannes qui ſciens ſu perueniſſe diem receſſus ſui. de hoc mundo. i ¶ Conuocatis diſ ſcipulis ſuis in epheſo. quæ erat metropolis illi⁹ terræ. k ¶ Per multa ſignorum experimēta. quia ſenſibiliter viderat multa mi racula virtute chriſti facta. l ¶ Promens chriſtum. qa talis ſunt ſententiens doloꝝ mortis. & hoc eſt quod dicitur: m ¶ Deſcen dens. propria voluntate. n ¶ In defoſſum ſepulturæ ſuæ lo. vt habetur in legenda ſua. o ¶ Facta oratione poſitus eſt ad pa tres ſuos. id eſt ad ſanctos patres veteris teſtamenti: qui iam erant in gloria cœleſti. p ¶ Tam extraneus a dolore mortis. non di cit a morte: qa mortuus fuit per ſeparatiōem animæ a corpore. qa quilibet homo debitor eſt mortis ex primi parentis tranſgreſſiōe ſm q̄ dī Heb. ix. g. Statutum eſt hominibus ſemel mori. ſed do lorem mortis nō ſenſit ex priuilegio ſpeciali in ſignū integritatis virginalis.

¶ i. virginitas appareat.

a noua oīa quæ a chriſto inſtituunt appareant. Hoc autē euangelium b ſcripſit in aſia: poſteaquā in path c mos inſula apocalypſim ſcripſe rat vt cui in principio canonis in d corruptibile principium prænota tur in geneſi: & etiam incorruptibi e lis finis per virginē in apocalypſi f a redderetur, dicente xpo: † Ego ſum g alpha & o. Et hic eſt iohannes: qui h ſciens ſupueniſſe diē receſſus ſui: conuocatis diſcipulis ſuis in ephe i ſo: per multa ſignorum experimē k ta promens chriſtū: deſcendens in l defoſſum ſepulturæ ſuæ locum: fa m n o ¶ angelos.

cta oratione poſitus eſt ad patres ſuos: tam extraneus a dolore mor p tis, q̄ a corruptione carnis inueni q tur alienus. Tamen poſt oēs euan q gelium ſcripſit: & hoc virgini debe batur. Quorum tū vel ſcriptorum r ſ tptis diſpoſitio, vel librorum ordi t v nationi: ideo a nobis per ſingula nō x ¶ per ſingula. ¶ aſs vt neſcientibus deſide rium eſſe videtur.

exponitur: vt ſciēdi deſiderio col lato: & q̄rētibus fructus laboris: & y z deo magiſterii doctrina ſeruetur.

Finit prologus.

¶ Tamē q C

r ¶ Quoꝝ tū. Hic ponit Hiero. ſuam ex cuſationem a diligenti pertractatione ordi nis euangeliſtarū & euangeliorum, dicens q̄ illa in gñali tātūmō tetigit triplici de cā. Primo qa per hoc q̄ in gñali tangitur: exci tatur deſiderium in legentibus ad perfecti⁹ cognoſcendū. Sed̄o ex tali deſiderio hō la borat ad perfectiorem cognitionem quę rē dam. & talis labor eſt ei meritorius. Tertio quia per hoc doctrina magiſterij ipi deo re ſeruatur: qui veritatem reuelat quærentib⁹ taliter. & hoc eſt quod dicitur: Quorum ta † Apoca. men. i. euangeliorum. s ¶ Vel ſcriptorū. 21.c. i. euangeliſtarum. t ¶ Temporis diſpoſi tio. In quo tempore quilibet eorū ſcripſit. v ¶ Vel librorum ordinatio, i. quare euā gelium matthæi ſit primum: marci ſcm: & ſic de alijs. x ¶ Ideo a nobis p ſingula non exponitur: vt ſcīendi deſiderio col lato. In fidelibus iſta legentibus. y ¶ Et quærentibus. horum perfectam cognitio nem. z ¶ Fructus laboris & deo magi ſterij doctri. ſeruet. ga paratus eſt reuelare veritatē fideliter inquirentibus ipſam.

Finit expoſitio prologi.

¶ Poſtilla venerabilis patris fratris Nicolai de Lyra ſuper Iohannem euāge liſtam incipit. Ca. I.

IN principio erat verbum. Se cundum q̄ paret ex pdictis intē tio beati iohannis eſt diuinitatē domini noſtri ieſu xpi pricipa liter declarare ad extinguēdum D hæreſim hebionitarum extunc inſurgentē qui dicunt xpm purum hoīem: & per ꝓns ante mariam nullo modo fuiſſe. Et ideo in hoc euangelio ſic procedit: quia primo di uinitatem xpi per rationem quantum poſ ſibile eſt, probat: ſcđo ipſam per miracula ab ipſo facta manifeſtat in principio ſequē Diuiſio. tis. c. ibi. Tertia die. Prima in duas. qa primo diuinitatem xpi oſtē dit. ſcđo declarat qualiter hoc ſibi inotuit, ibi: Et vidimus. Prima in duas: quia primo declarat ipſius filij dei eternam gñationē. ſecū do tpalem ipſius incarnationem, ibi: Fuit hō. Prima in duas: quia primo determinat de ipo filio dei quantum ad eius eſſe ſeu gñari. ſcđo quantum ad eius operari, ibi: Oia per ipſum. Circa primum quatuor declarat. primū eſt filij a patre eternam gñationem. ſcđm eſt ipſoꝝ perſonalem diſtinctionē, ibi: Et verbū erat apud deum. tertium eſt patris & filij conſubſtantialitatem, ibi: Et deus erat ver bum. quartum eſt ipſoꝝ coæternitatem, ibi: Hoc erat in principio apud deū. ¶ Ad euidentiam iſtoꝝ conſiderandū q̄ beatus iohānes in declaratione iſtoꝝ vtitur noīe verbi: qđ non inuenitur niſi in creatura intellectuali: quæ eſt ad imaginē dei facta. & iō efficacius ducit in cognitionem creatoris q̄ cæterę creaturæ. Et iō ad intelle De ꝓbo ctum dicendorum aliqua ſunt hic pmittēda. primum eſt qualiter tria tractā verbum in nobis inuenit. ſcđm qualiter in deo ponit. tertiū qua tur. liter proprietas filiationis in verbo diuino reperitur. qa beat⁹ Io hannes loquit de filio dei ſub noīe verbi. ¶ Circa primū ſciendum q̄ vox ſignificatiua dī verbum: ſed hoc eſt tantummō large & de noīatiue, inquantū ſignificat interioris mentis conceptū. ſicut vri na dī ſana inquantū eſt ſanitatis indicatiua. & iō ſicut ꝓprie dī ſa nitas qđ per vrinā deſignatur: ita illud ꝓprie dī verbum qđ ꝓvo cem ſignificatur. hoc aūt eſt interior mentis conceptus: fm q̄ dicit pḥs. i. Perihermenias. Voces ſunt notæ. i. ſigna earū paſſionum q̄ ſunt in aīa. & ideo ꝓcæptus mentis interior ēt anteq̄ per vocē de ſignetur, proprie verbum dicitur: & hoc eſt quod dicit Aug. xv. de tri. Quiſquis pōt intelligere verbum: nō ſolum anteq̄ ſonet, vel; etiam anteq̄ ſonorum eius imagines cogitatione inuoluant: po teſt videre aliquam illius verbi ſimilitudinem. de quo dictum eſt. Mētis cō In principio erat verbum. Aduertendū tū q̄ in nobis eſt duplex cæpt⁹ du interior mētis ꝓcæptus. vnus informis & impfectus: ali⁹ formatus plex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN principio erat verbū &c. Cōtra eos qui Ca. I.
propter ꝓpriā ex̄pi natiuitatem dicebāt xp̄m non semper fuisse, incipit de æternitate verbi dicens: In principio erat verbum. Verbum dr̄. Vel qd̄ ꝓsert & transit: vt q̄n dr̄ deus: vel aliquid hmōi: vel cogitatio seu concæ-
ptio mentis q̄ ex mente nata cū ipsa mente
ꝑmanet: vt q̄n cogitas vel diuinā substan-
tiam: vt aliā rem. Hac similitudine ratio et
sapia dei q̄ ex deo nata oia cōprehēdit, ver
bum dr̄: Hoc dr̄ esse in principio ꝓ eos: qui
q̄a ex tpe dicitur nasci ex virgine) dicunt
non semp fuisse. In principio. i. ꝑre qui est
principiū non de principio ipse cum eo est
principium de principio. In quo solum
notaf æternitas verbi qua oīa præcedit.
Sed q̄a aliq; dicebāt q̄ idē deus aliq̄n est ꝑr̄:
aliq̄n filius: vt alter notetur in persona sub
dit. Et verbum erat apud deū: vt aliꝰ apud
alium. Sed q̄a aliq; concederēt: & semp aliū
fuisse, sed non deū esse: subdit: Et deus erat
verbū. Sed q̄a iterum aliq; ēt deum concede
rent, sed factum deū: vt ex hoibus fiunt dñi,
cōtra eos addit: hoc. i. verbū erat apud deū.
in principio. i. ante oīa natꝰ ex deo: in quo
& coomnipotens & consubstantialis & co
æternus indicatur. Postq̄ autē dixit de na-
tura filij, de operatione ipsius supponit oīa
per ipsum facta sunt. oīa. i. q̄cq̄ est siue in
substantia: siue in aliqua naturali ꝓprie-
tate. Ecce auctor bonorū. Et sine ipso factū
est nihil: q̄a non ab eo est q̄d̄ non est naturaliꝫ, sed qd̄ est peruersio
naturæ: vt malū siue idolū. Ecce nō est auctor malorꝫ. Sed ne quis
ista facta sunt mutabilia, ipsa volūtas & rō & sapia dei videret eē
mutabilis: addit qd̄ factū est, in tpe & est mutabile: erat viuēs & ꝑ
manens in ipso: vt arca facta in ope mutaf & perit, arca in mente
artificis permanet: ita vt ex ea alia & alia fieri possit illa prius facta
peūte. & ita cōstat ꝙ creatura nō est coæterna creatori: sed ars & rō
sapia ex qua fit est coæterna deo. Dicto q̄ sit natura verbi: q̄ ēt eius
opatio: supponit q̄d faciat humanæ rōnali creaturæ. & hæc vita. i.
sapia dei in quaviuūt oīa: erat lux quantū in se est: & si iniq; nō sen
tiunt. lux. i. illuminatio hoim: nō pecoꝝ: vel aliaꝝ rerū. Et hęc qui
dē lux lucet quātū in se est in tenebrosis: sicut sol sup cęcū: & tū illi
mali vt cæci nō sentiūt solē. Si em cōprehēderēt, tenebræ nō eēnt.
Vt autē & ipsæ tenebræ possent cōprehēdere ꝑmissus est hō in testi
moniū huius lucis. Et ipa lux. i. verbū factū est caro: quasi mutatū
in lac, ꝓpter paruulos. In forma em deitatis nō posset nosci a puu
lis. Alij euāgeliste describūt xp̄m natū ex tpe. Iohānes affirmat eū
fuisse in pre vt in principio. Nō fuit ante pr̄ q̄ filius. Ecce filiꝰ alia
ꝑsona a ꝑre: vna substantia cū ꝑre. b ¶ Erat. Sum, verbū substāti
uum, dupliceb habet significationē. Aliq̄n em tpales motꝰ fm ana-
logiam aliorꝝ verborꝝ declarat. Aliq̄n substantiā vniuscuiusq; rei
de qua ꝑdicaf, nō vllo tpali motu designat: iō & substātiuū vocaf.
tale est qd̄ dr̄: In principio erat verbū. quasi in pre subsistit filiꝰ.
Non em ꝓ tpe, sed ꝓ substātia ponit, erat. ¶ Quare ponit erat, sub
stantiuū verbū: vt intelligas oia tpa puenisse coæternū pri verbū.
c ¶ Verbū. Vel q̄a ꝑ eū pater mūdo innotuit: vel q̄a ipm dicendo
id est gñando deus pater oia creauit, verbum dicitur. d ¶ Et ver
bum erat. Alij subito inter hoies apparuisse: Iohannes dicit apud
deum semper fuisse. Alij verum hominem: Iohannes verum deū
asserit dicens: deus erat verbum. Alij hoiem inter hoies conuer sa-
tum: Iohannes apud deum manentem dicit: hoc erat in principio
apud deum. Alij dicunt miracula quæ fecit homo in mundo: Iohā
nes per ipsum oia facta testatur: Oia per ipsum facta sunt. Ecce au-
ctor bonorum. Sine ipso factum est nihil. Non est auctor malorꝝ.

Omnia

NICO. DE LYRA.

& ꝓfectus. Cuius rō est: q̄a cognitio nr̄a ꝓcedit de imperfecto
ad ꝓfectū. & iō de re primo habemꝰ ꝓceptū ꝓiusum & iperfectū: vt
hr̄. j. phyꝰ. & talis ꝓceptus nō dr̄ ꝓprie verbū: sed cogitatio. Proce
dendo aūt ꝙuenimus ad hūdū ꝓceptū rei ꝓfectū & determinatū: q
a ꝓphis vocaf diffinitio: a fctis aūt dr̄ ꝓprie verbū: & hoc est q̄d di
cit Augu. ix. de tri. Diffinitio temperantiā. & hoc est verbum eius.
& sic patet primū. f. q̄d sit verbū in nobis. Circa fcm consideran
dum ꝙ deus est intellectualis naturæ. vt ab oibus tā fctis q̄ ꝑ philo-
sophis supponit tanq̄ manifestū: & iō in ipso ponit verbū, nō tū
ad similitudinē verbi large dicti: q̄d̄ est ipsa vox significatiua: vel
cōceptus rei imperfectus: q̄a in deo nihil est sensibile, nec etiā im-
perfectum: &

Incipit euangelium ſm Iohan-
nem. Capitulum. I.

a ¶ In prē q̄ principiū
sine principio est vel in principio oīm crea-
turarū vel temporum. i. cū iciperēt oēs crea-
turæ vel tpa, iā erat
ꝑbū: vel q̄a ab ipso
hñt oia principiū exi
stēdi. ¶ nō in maria
incœpit vt q̄dā vo-
lebāt. ¶ vt idē. i sub
stantia: & si alius in
ꝑsona: qd̄ q̄dam ne
gabāt. b ¶ nota cō-

N principiō erāt a
substātialitatis. a ¶ filiꝰ q̄ est principiū de prin
cipio. b ¶ filiꝰ. ¶ ꝙbū non ꝓlatū: sed semper
apud eū manēs. f. sapia q̄ vel de creandis oia
sciebat: vel de se. c ¶ vt alia persona: non ta-
men alia substantia.

ꝙ verbū: & verbum erāt apud deum: b
lus ꝓcedens ab hoie, non dicit eius filius: sed ille q̄ procedit ab eo
similis in specie. Aduertendū tñ q̄ nō est de ꝓfecta rōne filiatiōis,
q̄ natura specifica in patre & filio numero distinguat: sed hoc con
tingit ex imperfectione illius naturæ: quę ꝓpter suā limitationem
in pluribus suppositis esse non pōt vna numero existēs. Si igitur
in diuinis ponat verbum distinctū personaliꝫ a principio a quo p
cedit: sicut veritas rei se habet: vt magis patebit. f. q̄n oportet dice
re, q̄ in ipso ꝓfecte inueniatur rō filiationis: q̄a deus non solū est
viuens, sed vita p essentiam. & iō verbum in diuinis necessario p
cedit sicut viuens a viuente: & in idētitate naturæ: non solū specifi
cā, sed numerali. Et procedit ēt fm rōnē similitudinis: q̄a de ratiōe
verbi est q̄ sit ꝓfecta similitudo illius cuius est verbū: & ideo verbū
in diuinis & filius idē sunt ꝓ oēm modū, ꝓpter q̄d dicit Au-
gu. vj. de tri. Verbū solus filius accipitur: & eo dicitur verbū quo
filius. ¶ His ꝑlibatis, ꝓcedendū est ad declarationē primæ conclu-
sionis quā inducit Iohānes ad probandū æternā filij generationē:
vt prædictum est. Nec debet aliq̄s admirari q̄ tñ in istis ſtet: quia
verba beati Iohānis continent sniam maximam: imo nobis inco
prehensibilem: iō non pōt paucis verbis ēt modicum declarari. In
ratione aūt ista beatus Iohannes supponit vnum, q̄d̄ ab omnibus
supponitur tanq̄ manifestum. f. q̄ deus sit principium simꝑr pri
mum. & per ꝙs ꝙ sit intellectualis naturæ: aliter non haberet no
titiam sui & aliorꝝ: q̄d̄ est inconueniens maximū: & iō quicq̄d est
ꝓfectionis in natura intellectuali, totum competit ei: mō tñ ſuper
cellenti. In natura aūt intellectuali ꝓfectionis est q̄ sit verbum:
q̄a hoc cōperit ei inquātū est in actu ꝓfecto: vt patet ꝑ ꝓdicta: ergo
in ipso deo, ꝑprie & ꝓfecte est verbū. Verbū aūt de sua rōne dicit
q̄d ꝓcedēs ab eo cuius est verbū: sicut ꝓceptus a cōcipiēte. Cū igit
verbū & filius idē sint: sequit q̄ ibi sit gñatio filij a ꝑre: ex quo est
ibi ꝓcessus verbi a dicente. Huius rōnis Iohannes ponit tantum
modo cōclusionē, omittēs istā deductionē. sicut frequēter factum
philosophi tāgēdo solūmō vnā ꝓpositionē suæ rōnis. & hoc mo
dicit Iohannes. a ¶ In prin. erat verbū. i. in ipso deo q̄ ab oīb⁹
supponit principiū necessario est verbū proprie dictum: vt patet
ꝑ prædicta. b ¶ Et verbum erat. Hic consequenter probat pa
tris & filij personalem distinctionem. Ad cuius intellectū sciendū

Moraliter. a ¶ In principio erat verbum &c. Iohannes euāge
lista tam sublimiter loquitur de diuinis q̄ multa de dictis eius exi
ponere moraliter nescio humanis actibus applicādo: propter q̄d
aliqua ꝙerrā ad fidē: & aliqua alijs exponenda dimittā. Sicut dic
in expositione Iꝝli hic ponūtur quinq; de diuinis ꝑsonis. Primo
necessario intelligit se. & sic reliquitur q̄ filius sit æqualis ꝑtri in
durationē. & hoc est quod breuiter dicit beatus Iohānes: Hoc erat
in principio apud deum. hoc scilicet verbum. de quo locutus fue
rat: erat apud deum a principio ęternitatis. & sic patet quartum q̄d̄
de verbo dei fuerat supra positum. c ¶ Omnia per ipsum. Post
quam euangelista declarauit ipsius verbi esse seu generari: hic cō-
Oia ꝑ ipm fāta sūt. Per primū elidit ꝑsūptio philosophoꝝ q̄ mūd

✻ volunt reci-

a ¶ Oīa ꝑ ipm. Aug. Non est creatura p quē ois creatura facta est.
Malū non est factū ꝑ ipm: nec ipm idolū: q̄a nihil sunt: nulla sua
natura subsistunt. Tñ q̄cq̄ mente ꝓcipiꝫ, dr̄ esse: hoc mō pctm̄ pt
esse. ¶ Ea q̄ sunt, ꝓ ipm facta sunt. Illa aūt sunt q̄ a natura ꝓpria nō
recedūt. i. q̄ ꝓcordant cunctis potētiæ diuinitatis. b ¶ Et sine ipso.
Origenes ita distīguit. Et sine ipso factū est
nihil q̄d̄ fact. um est. Ordo: Nihil q̄d̄ factū
est, factū est sine ipso. ¶ Aug. Quod factum
est erat vita in ipso. Iohannes Chryſ. & sine
ipso factū est nihil quod factū est. Hilarius:
sine ipso factum est nihil q̄d̄ factum est in
ipso. c ¶ Quod factum est &c. Augu. Si
audis mutabilem creaturam per filiū factā
non tū credas mutabilem eius voluntatem
quia non subito aliquid voluit facere: sed
& sic patet aliqualiꝫ sed m. f. qualiter in di-
uinis ponat verbum. ¶ Circa tertiū fciēdū
q̄ de rōne filiationis ꝓpriæ dictæ est q̄ ibi
fit processus viuentis a viuente fm rationē
filiationis in idētitate naturæ: saltem speci
fica vel in propinquo genere: q̄d̄ patet: q̄a
in rebus inanimatis quāuis vnum ꝓcedat
ab alio: sicut ignis ab igne: non tamē ignis
productus ab alio igne dr̄ eius filius. Sifr
res non viua ꝓcedat a viuente: non inueni
tur ibi ratio filiationis: sicut artificiatū pro
cedit ab artifice: non tñ dicitur eius filius. &
iō requiritur sicut dictum est processus vi
uentis a viuente. Item hoc non sufficit nisi
fit ꝓcessus fm similitudinē naturæ: qa pedicu
les, & iō cum vtrūq; fit subsistens incōcibile in natura diuina: q̄
est in supremo intellectualitatis: sequit ꝙ inter verbū & principiū
a quo est verbū, sit distinctio ꝑsonalis. Et hoc est q̄d̄ breuiter tan-
git Iohānes dicēs. Et verbū erat apud deū. Nulla em res dr̄ ꝑprie
esse apud semetipsam, sicut nec aliqs est i seipso: vt dr̄. iiij. phyꝰ. &
iō inter verbū & principiū apud q̄d̄ est verbū. f. patrem, est ꝑsona
lis distinctio. Non em verbū ꝓcedit a patre ꝓ actionem transeun-
tem extra: sed manent ē intra, & iō verbum manet intra illud cuius
est verbū: tñ ab eo distinctum: q̄ distinctio ꝑsonalis est: vt patet ꝑ
ꝓdicta. a ¶ Et deus. Hic ꝙnr̄ probat patris & filij consubstantiali
tatem. verbum em diuinū est q̄ subsistēs in natura diuina vt præ
dictum est. natura aūt diuina non est multiplicabilis: q̄a nullo mō
pōt esse nisi vna & simplicissima, & iō oportet ꝙ verbū & princi-
pium a quo est verbū sint idē penitus in natura: quāuis distinguaf
vt ꝓdictum est in ꝑsona. & hoc est q̄d̄ dicit Iohannes. Et deꝰ erat
verbū. ita ꝙ ly deus, ponaf a parte prędicati. dicendo sic: Verbum
Iohannes: quāuis verbū sit apud deū: non tñ est aliquid extraneæ
naturæ: sicut est verbum nr̄m: sed est naturę diuinę q̄ indiuisibilis
est. iō est eadem oīno in ipso & in patre. b ¶ Hoc erat in princ.
Hic consequenter declaratur quartum. f. coæternitas patris & filij.
Proceſſus contingit multipliciter. Vno modo: q̄a producēs nō habet a prin-
cipio suæ durationis potentiam productiuam perfectam. sicut hō
quo ꝓce- a principio pueritiæ non habet potentiam generandi perfectam.
dit triꝑr & ideo eius filius necessario posterior est durationē. Alio mō con
tingit, ꝓpter modum, ꝓducendi: q̄a q̄n aliq̄d producitur per motū
qui motus est in tpe: oportet ꝙ productum sit posterius producē-
te durationē: q̄a productum primo habet esse in illo instanti in quo
terminatur ille motus. Tertio modo contingit hoc: q̄n aliquid ꝓ-
ducitur libere & non de necessitate naturæ: q̄a tale agens pōt expe-
ctare ad, ꝓducendum suum effectum, sicut creatura ꝙ producuntur a
deo cuius potentia est perfectissima, & sine transmutatione & mo-
tu: tñ non sunt ei coæternæ. q̄a & si ab æterno potuit, ꝓducere crea
turā: vt dicunt aliq: tñ noluit. Nullo aūt istoꝝ modoꝝ pōt poni in
diuinis: ꝙ filius siue verbum q̄d̄ est idem: vt patet ꝑ prædicta: fit
posterior patre: q̄a in diuinis nulla pōt esse potentia, ꝓductiua im-
perfecta: vt de se patet. nec verbum in diuinis, ꝓcedit per mutatio-
nem & motum: q̄a in diuinis non hūt locum: fm ꝙ dicit beatꝰ Ia-
cobus. Apud quem non est trāsmutatio, nec vicissitudinis obum-
bratio. Item filius procedit a patre de necessitate naturæ: quia deus
necessario intelligit se. & sic reliquitur ꝙ filius sit æqualis ꝑtri in
durationē. & hoc est quod breuiter dicit beatus Iohānes: Hoc erat
in principio apud deum. hoc scilicet verbum. de quo locutus fue
rat: erat apud deum a principio ęternitatis. & sic patet quartum q̄d̄
de verbo dei fuerat supra positum. c ¶ Omnia per ipsum. Post
quam euangelista declarauit ipsius verbi esse seu generari: hic cō-
Oia ꝑ ipm facta sūt. Per primū elidit ꝑsūptio philosophoꝝ q̄ mūdum

Diuiſio, ſequenter declarat ſuum agere ſeu operari. Et diuiditur in duas: q̄a primo declarat

a ipse filius erat deus. ¶ ne dicaf esse cū deo
& nō deus. b ¶ hoc idē verbū nō est nouꝰ deꝰ
sed erat apud deū i prin. i. in ꝑre existēs prin
cipiū oīm cum ꝑre. c ¶ ita erat vnum cū ꝑre:
vt oīm creaturæ principiū sua ꝑire essentia.
& deus erat verbū. Hoc erāt in prin b
a ¶ i. ois creatura visibilis & inuisibilis: ois
forma ois cōpago: ois concordia partium.
a cipio apud deū. † Oīa ꝑ ipm facta c
a ¶ nulla res subsistens sine ipso est facta.
b sunt: & sine ipso factum est nihil. d
a ¶ Et omne. b ¶ in tpe. c ¶ in spuali factoris
ratione semper viuit & dixit.

Fuit homo c

NICO. DE LYRA.

Persona. c ꝙ ꝑsona est intellectualis naturę incōmunicabilis existentia:
vel potius subsistentia. Verbū aūt in diuinis nō pōt esse accidēs:
vt patet ex ꝑdictis. & iō oportet ꝙ sit quid subsistens in diuina na
tura. Est ēt incōcibile: q̄a nec intellectus nec natura capit ꝙ proce
dens sit idem ꝑ oēm modū cum eo a quo ꝓcedit. & iō q̄a verbum
in diuinis, ꝓcedit ꝑ actum realē: oportet ꝙ inter ipm & principiū a
quo, ꝓcedit, sit distinctio realis ꝑ ꝓprietates suas alteri incōcibi-
les. & iō cum vtrūq; fit subsistens incōcibile in natura diuina: q̄
est in supremo intellectualitatis: sequit ꝙ inter verbū & principiū
a quo est verbū, sit distinctio ꝑsonalis. Et hoc est q̄d̄ breuiter tan-
git Iohānes dicēs. Et verbū erat apud deū. Nulla em res dr̄ ꝑprie
esse apud semetipsam, sicut nec aliqs est i seipso: vt dr̄. iiij. phyꝰ. &
iō inter verbū & principiū apud q̄d̄ est verbū. f. patrem, est ꝑsona
lis distinctio. Non em verbū ꝓcedit a patre ꝓ actionem transeun-
tem extra: sed manent ē intra, & iō verbum manet intra illud cuius
est verbū: tñ ab eo distinctum: q̄ distinctio ꝑsonalis est: vt patet ꝑ
ꝓdicta. a ¶ Et deus. Hic ꝙnr̄ probat patris & filij consubstantiali
tatem. verbum em diuinū est q̄ subsistēs in natura diuina vt præ
dictum est. natura aūt diuina non est multiplicabilis: q̄a nullo mō
pōt esse nisi vna & simplicissima, & iō oportet ꝙ verbū & princi-
pium a quo est verbū sint idē penitus in natura: quāuis distinguaf
vt ꝓdictum est in ꝑsona. & hoc est q̄d̄ dicit Iohannes. Et deꝰ erat
verbū. ita ꝙ ly deus, ponaf a parte prędicati. dicendo sic: Verbum
Iohannes: quāuis verbū sit apud deū: non tñ est aliquid extraneæ
naturæ: sicut est verbum nr̄m: sed est naturę diuinę q̄ indiuisibilis
est. iō est eadem oīno in ipso & in patre. b ¶ Hoc erat in princ.
Hic consequenter declaratur quartum. f. coæternitas patris & filij.
Proceſſus contingit multipliciter. Vno modo: q̄a producēs nō habet a prin-
cipio suæ durationis potentiam productiuam perfectam. sicut hō
quo ꝓce- a principio pueritiæ non habet potentiam generandi perfectam.
dit triꝑr & ideo eius filius necessario posterior est durationē. Alio mō con
tingit, ꝓpter modum, ꝓducendi: q̄a q̄n aliq̄d producitur per motū
qui motus est in tpe: oportet ꝙ productum sit posterius producē-
te durationē: q̄a productum primo habet esse in illo instanti in quo
terminatur ille motus. Tertio modo contingit hoc: q̄n aliquid ꝓ-
ducitur libere & non de necessitate naturæ: q̄a tale agens pōt expe-
ctare ad, ꝓducendum suum effectum, sicut creatura ꝙ producuntur a
deo cuius potentia est perfectissima, & sine transmutatione & mo-
tu: tñ non sunt ei coæternæ. q̄a & si ab æterno potuit, ꝓducere crea
turā: vt dicunt aliq: tñ noluit. Nullo aūt istoꝝ modoꝝ pōt poni in
diuinis: ꝙ filius siue verbum q̄d̄ est idem: vt patet ꝑ prædicta: fit
posterior patre: q̄a in diuinis nulla pōt esse potentia, ꝓductiua im-
perfecta: vt de se patet. nec verbum in diuinis, ꝓcedit per mutatio-
nem & motum: q̄a in diuinis non hūt locum: fm ꝙ dicit beatꝰ Ia-
cobus. Apud quem non est trāsmutatio, nec vicissitudinis obum-
bratio. Item filius procedit a patre de necessitate naturæ: quia deus
necessario intelligit se. & sic reliquitur ꝙ filius sit æqualis ꝑtri in
durationē. & hoc est quod breuiter dicit beatus Iohānes: Hoc erat
in principio apud deum. hoc scilicet verbum. de quo locutus fue
rat: erat apud deum a principio ęternitatis. & sic patet quartum q̄d̄
de verbo dei fuerat supra positum. c ¶ Omnia per ipsum. Post
quam euangelista declarauit ipsius verbi esse seu generari: hic cō-
Oia ꝑ ipm facta sūt. Per primū elidit ꝑsūptio philosophoꝝ q̄ mūdum

primo declarat hoc quantum ad omnes creaturas in gñali. secū do quantū ad hoīes in spāli, ibi: Et vita erat lux hoīm. Prima in duas ꝙa primo declarat ꝓpositū quantū ad ꝓducendi actum. sc̄o quā tum ad ꝓducendi modū, ibi: Quod factū est. In prima parte oñdit ꝙ actus ꝓducendi ipsius verbi se extēdit ad oēm creaturā in gñali: ga creaturæ ꝓducunt a deo sicut artificiata per artificē. Sap. vij. c. Oim est enim artifex &c. cū deus sit agens ꝑ intellectū. Q̄d̄ aūt ꝓ ducitur ꝑ artem seu intellectum, ꝓducitur per concęptū artis seu intellectus. sicut do mus in re extra ꝓducit a domo q̄ est in aia. vij. Metaph. Verbū aūt in diuinis idem est q̄d̄ concæptus intellectus diuini: vt. ē. dictum est. ergo oia ꝑ ipm producta sunt. & hoc est q̄d̄ dicit Iohānes: Oia ꝑ ipm facta sunt. Et ga posset aliquis credere ꝙ hoc signum oia distribueret solū ꝑ creaturis cor †26. q. 5. poralibus: eo ꝙ in prin. Gen. vbi agitur de c. epi. i. fi. prima rerū, ꝓductione: non fit mentio nisi de corpalibus creaturis. iō ad hoc excludē dum addit. d ¶ Et sine ipso factum est ni hil. quia ēt spūales creaturę sunt a deo sicut ab efficiente. Considerandū tamen ꝙ ma nichæus dixit nihil hīc teneri affirmatiue: & per hoc fm ipsum itel liguntur creaturæ corporales: q̄ parum hñt de entitate: & propter hoc significantur hoc noīe nihil: eo modo loquendi quo dicit ꝑhs ij. phyꝰ. ꝙ illud quod est modicū nihil reputatur. Sic igitur expo nit manichæus dicens: Et sine ipso factum est nihil. i. sine verbo fa cta est corporalis creatura: ga dicit ipsam esse factā a principio ma lo. Posuit enim duo principia vnum simꝑr bonum. aliud simꝑr malum: & ab isto dixit corporalē creaturam ꝓcedere. Sed istud pa tet esse falsum: ga ens & bonum conuertunf. & iō quantum habet nichęi & corpalis creatura de entitate: tñ de bonitate: & per ꝙns a principio confuta bono ꝓcedit. hoc ēt patet ex ordine rerum & connexione earū. qa tio. vniuersi corruptibiles creaturas & incorruptibiles videmus ad in uicem connecti & in vnum ordinari. & iō cōcedendum est eas ab vno principio ꝓduci: & in vnum finē reduci, ꝓpter quod philoso phus. xij. Metaph. ex cōnexione vniuersi, ꝓbat vnitatē primi prin cipij dicens: Entia nolunt male disponi: nec bona pluralitas prin cipatum. vnus ergo princeps. Pluribus etiā aliꝭ modis error ma nichæi posset impugnari: sed dmitto, ꝓpter ꝓlixitatē vitandā: & diffusius habet tractari. ij. sen. Alꝭ aūt dixerunt ꝙ per nihil intelli gitur diabolus: quem dicunt esse sine verbo factum. Sed hoc patet esse falsum: quia diabolus non est natura malus. Si em malum eēt integrum: ſeipſum destrueret. & ideo natura ipsiꝰ bona est. & ideo facta est a verbo, a quo oia bona, ꝓcedunt. Et ideo exponēdum est ly nihil, sicut expositum est. ē. c ¶ Quod factum est in ip. Ostē so ꝙ verbum sit causa prodoctiua rerum. hic consequenter osten ditur per quem modum sit causa earum. Ad cuius intellectū scien dum ꝙ fm philosophum. ij. de anima. quatuor sunt gradus vitæ. Gradꝰ vi seu viuentiū. Vegetatiuum: sensitiuū: motiuum fm locū: & intel- tæ q̄uor lectiuū. Et inter istos gradus, intellectiuū tenet summū locū. & iō ea q̄ sunt in aliquo fm modū intelligibilē: sunt in eo fm modū vi talē. Creaturæ aūt ꝑexistunt in verbo sicut in ꝓceptu artis vel itel-

✻ lectus: vt patet

✻ volunt recipe nisi, ꝓbatū fuerit humana rōne: q̄ tñ est valde de Moraliť.
ficiens. nā rē sensibilē & paruam, vt soliū arboris vel aliq̄d hmōi
humana rō nō cōprehēdit quātū ad eius oēs ꝓditiōes. f. quare sit ta
lis figuræ coloris: & hmōi, ꝓpter q̄d̄ medici de virtute ipsius sana
tiua dicunt ꝙ est a tota ꝑsecie: nesciētes eā noīare: eo ꝙ eā non com
prehēdunt, ꝓpter q̄d̄ dr̄ Eccs. j. b. Cunctæ res difficiles: non ꝑ eas
hō explicare sermōe. Per sc̄m excludit error Sabellij q̄ sicut in di
uinis est vna essentia: ita dixit patris & filij vnā esse ꝑsonā: q̄d̄ est
falsum: qa nulla res gignit seipsam. & iō inter patrē & filium est di
stinctio ꝑsonalis. & eadē rōne inter verbū & eius cuiꝰ est verbū: qa
eo filius quo & verbū. Per tertiū repellit error arriꝰ: q̄ dixit ꝙ ꝑ &
filius essentialiꝫ distinguunt sicut & ꝑsonaliꝫ: q̄d̄ est erroneum. qa
sic filiꝰ non esset deus, ꝑprie, sed tm̄ pricipatiue: cum essentia diui
na sit indiuisibilis: & de ipso dr̄. f. Ioh. v. d. vt cognoscamus verum
deū: & simus in filio eius vero: hic est verꝰ deus & vita ęterna. Per
quartum reprobat error Hebionitaꝝ: q̄ dixerunt xp̄m ān mariam
nō fuisse: & sic eū non fuisse ab æterno: cū tñ xp̄s dicat de seipso. j.
vij. d. Principium q̄ & loquor vobis. Et ibidē. g. Anteq̄ abraā fie
ret, ego sum. Per quintū excludit error manichæi qui posuit duo
principia. vnum bonī: & alterū mali: & hęc inferiora corruptibilia
dixit eē a deo malo: & per ꝙns nō sunt a verbo fm ipm. e ¶ Qd̄
factum est in ipso, vita erat. Nam omnis creatura in verbo ꝑexi-
stit intelligibiliter. Intelligere vero est viuere: & intellectio vita.

¶ Quinta pars. D iiij ✻ Et vita

Universidad de Deusto
Biblioteca

EVT a ¶ Fuit hō missus. Postq̄ sublimi volatu vltra oēm naturam in altitudinē theologiæ ascēdit: ga verbū apud patrē semp fuisse cōtemplatus est: mox ad humilitatē humanæ naturæ & spāliter p̄cursoris verbi descēdit ꝫ illos q̄ dicebant humanā naturā in prio patrē extoto peritura & ad nihilum redactam. b ¶ Hō missus. Homo: non angelus: vt hæretici volunt missus a deo. Ideo potuit dicere de deo:

☞ Erat lux

NICO. DE LYRA.

c✠ lectus: vt patet ex prædictis: & per ꝫ̄s sunt in eo per modū vitæ itellectiuæ. qa in telligere verbi est suū esse & suū viuere, & hoc est qđ dr̄: Quod factū est in ipso, vita erat. quia qđ factū est in re extra, prius erat in verbo p ideā: q̄ idem est cp essentia diuina & vita. Et sic patet modus p quem creaturæ ꝓcedunt a verbo videlicet sicut artificiata ab artifice vel ab arte. propter qđ dicit Boe. iñ. de consol. Tu cuncta superno Ducis ab exēplo pulchrū pulcherrimus ipse Mundum mente gerens: similiq̄ imagine formās. Alio mō exponitur hoc inquantū creaturæ p̄existunt in volūtate verbi. Ad cuius itelectum sciendū qp fm p̄m. i. de aīa. illa dicunt viuentia q̄ mouent seipsa. hoc aūt maxime cōpetit voluntati q̄ mouet alias potentias ad agendū. & iō ea quę sunt in volūtate verbi dicunt vita in ipso. Sic aūt est de creaturis inquantū dependent a volūtate dei. & sic exponitur illud. Quod fa. est in ip. vi. c. qa istæ creaturæ anteq̄ fierent, erāt in voluntate verbi ad ꝓducendū eas vel nō ꝓducēdū: & sic patet modus p quem est cā ꝓductiua creaturarū: quia ꝓducit eas oīno libere. Per qđ excluditur error aliquoꝝ philosophoꝝ dicentiū ipsum deū eas de necessitate ꝓducere. Qđ patet falsum: qa voluntas nō vult aliqđ de necessitate nisi illud bonū ad qđ habet necessariā habitudinē. Voluntas aūt diuina cū sit infinita non habet necessariā habitudinē nisi ad bonū infinitum: & nihil vult de necessitate nisi bonū proprium: & iō nullam creaturā vult de necessitate. sed tm̄ contingenter & libere: & sic eā producit: filius aut̄ siue verbū in diuinis aliter procedit a patre. s. naturali necessitate.

F a ¶ Et vi. erat lux ho. Ostenso qualr̄ verbum se habet ad oēs creaturas in gñali: hic oñr ostēditur qualiter se habet ad hoīes in spāli. Ad cuius intellectū sciendum qp aialia quæ sunt infra hoīes, habēt aliqualem rez̄ sensibilium cognitionē. sicut asinus cognoscit stabulum suū & pabulum: & dñm proprium. & de similibus est sīle iudicium. sed sola creatura intellectualis pōt attingere ad cognoscendum ipm deum. Eo em̄ ipso q̄ facta est ad imaginē dei: est capax ipsius per cognitionē & amorem. vt dicit Aug. xiiij. de tri. Verumtamen cognitio dei & amor pñt dupliciter accipi. Vno mō ꝓ cognitione & amore qui pñt haberi ex naturalibus. Alio modo de cognitione & amore supernaturali. & fm hoc litera ista potest dupliciter exponi. s. de cognitione naturali & supnaturali. Primo igitur exponit̄ de cognitione naturali. Sicut em̄ patet ex p̄dictis: oēs creaturæ sunt ꝓ verbum productæ verūtn humana natura excellētior est in cognitione: inquantum virtute intellectus pōt ad dei cognitionem attingere. effectus in ipm reducendo, per quē modum philosophi habuerunt cognitionē de deo. Omnis aūt cognitio fit in aliquo lumine. & iō natura humana super alias creaturas iferes est a verbo spāliter illustrata. & hoc est qđ dicit: Et vita. id est ipm verbum qđ est vita: vt patet ex p̄dictis. b ¶ Erat lux hominum. inquantū attingit per naturā sibi datam a verbo ad altiorem cognitionis gradum. Subdit aūt modum dicens: c ¶ Et lux in tenebris lucet. Licet enim ipsum verbum quod est lux per essentiam, non possit esse forma intellectus nostri: tn̄ intellectus agens qui est potentia animæ, est quædam lux deriuata a diuina luce: & ideo per ipm potest hō ad diuina cognoscenda quodāmodo attingere: fm q̄ dr̄ P̄s. iiij. b. Multi dicunt: qs ostendit nobis bona? Responder: Signatum est super nos lumen vultus tui dñe. q. d. in lumine intellectus agentis impresso a te aiabus humanis, potest haberi cognitio tuæ bonitatis. Et hoc modo lux diuina in tenebris lucet: inquantū natura humana de se est quædam tenebra: qa ex se lumen non habet: sed a verbo illustratur: eo ꝙ luce ab ipso deriuata modo prædicto informatur. Verūtamen qa talis cognitio dei quæ habetur ex naturalibus est defectiua. ideo sequitur: d ¶ Et tenebræ eam non cōprehenderunt. qa lux diuina siue verbum qđ idem est cognitione naturali p essentiam non videtur qa talis cognitio est tantūmodo per effectū qui non adæquant virtutē primæ causæ: sed in infinitū distant ab ea. ideo per talem cognitionem non potest videri diuina essentia. Alio mō exponit̄ lr̄a de cognitione supnaturali. Hō enim ad quē dam finē supnaturalē ordinat̄: q excedit lumē naturalis rōnis: fm q̄ dicit apl̄us. j. Corinth. xiij. b. Oculus nō vidit: & auris non audiuit necin

a ¶ hęc. i. sapientia dei. b ¶ non aliaꝝ rerum.
c ¶ tamen a tenebris non cerne

& vitā erat lux hōim: & lux in tēne a batur. a ¶ Ante incarnationem: sicut nec ęc b cus comprehendit lucē super se lucentem.

bris lucet: & tenēbræ eā nō cōprehē a

a ¶ Sed vt etiam tenebrę comprehenderent. b ¶ p̄cursor humanati verbi. c ¶ non ab hominibus.

c derūt. Fuit hōmō missus a deō cui d

est in se, illustrat eos luce gr̄æ. Sed ꝙ sunt tenebrosi: hoc est, quia se subtrahunt ab influentia diuinæ lucis siue verbi. & iō sequitur. Et tenę. cā nō cō. qa p̄tōres hanc lucē non cōsequunt: non ꝓpter defectū lucis: vt dictū est: sed ꝓpter ꝓprium defectum. e ¶ Fuit hō. Postq̄ euangelista descripsit seu declarauit æternam verbi emanationem & ipsius operationem: hic ꝙñr declarat eius tpalem incarnationem. Et diuidit in duas partes: quia primo agit de missione Dñi præcursoris. sc̄o, de aduentu redēptoris, ibi: Erat lux vera. Prima in duas: quia primo ponitur cōmendatio p̄cursoris, sc̄o tollit̄ occasio erroris, ibi: Non erat ille lux. Circa primū cōmendatio p̄cursoris ex quatuor describit̄. Primo ex conditione naturali, cum dr̄: Fuit hō. i. viuens vita hoīs fm dictamen rectæ rōnis. Et rationa- e biliter p̄cursor saluatoris fuit homo & non angelus: quia sapientia ꝓuidiuina disponit oia suauiter: vt dicitur Sap. viij. a. qa facit oia fm modum conuenientē & decentē, mouendo quālibet rem fm q̄ natura est moueri. Hoīes autem cōiter loquendo magis sunt apti recipere doctrinam hominis q̄ angeli. Tum propter similitudinem naturæ. Tum propter consuetudinem locutionis & vitæ: q̄ requiritur inter discipulum & doctorem. Si aūt aliqui doceantur cōuenientius ab angelis, hoc est verum de excellētibus viris & a cōi vita hominum segregatis. Aduentus aūt redemptoris annunciandus erat oībus cōiter: non solū excellētibus. & iō p̄cursor aduentū x̄pi prænūcians, magis idoneę fuit hō q̄ angelus. verūtn̄ licet iohānes fuerit hō ex ꝓditione naturali: fuit tn̄ angelus ab officio & puritate virginali: fm q̄ dicit saluator Mat. xj. b. Hic est de quo scriptum est. s. Scdo Mal. iiij. a. Ecce ego mitto angelum meum &c. Secūdo, describitur modus iohannis commendatio ex diuina auctoritate cū subdit: f ¶ Missus a deo. quia non venit proprio capite. De hac missione iohannis dicunt aliqui q̄ fuit tantum per internam inspirationē, sed melius videtur q̄ cum hoc fuerit per expressam dei missionem & exteriorem apparitionem. quia ad ea q̄ sunt multum ardua, solent ꝓphetæ sic mitti: vt patet ex decursu veteris testamenti. Mysterium autem x̄pi inter omnia fuit maximum: quia ad ipsum fuit ordinatum totum vetus testamentum. vt declarauit diffuse super epistolā ad Heb. & ideo non est verisimile quin Iohānes fuerit ad hoc missus per expressam missionem dei & apparitionem exteriorē: licet modus huius apparitionis non sit scriptus. multa enim facta sunt circa mysterium christi quæ nō sunt scripta: vt habetur in fine huius euangelij. Hoc idem videtur innuere qđ ipse iohānes dixit, vt hr̄. j. eod̄. e. Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: super quē videris spm̄ descendentē &c. Tertio describit̄ cōmendatio iohannis ex noie cū dr̄: g ¶ Cui no. erat ꝙ. Istud nomen fuit ei impositum non ex humana disp̄one: sed diuina prædordinatione: vt habeł Lu. i. a. & ideo respondebat proprietati internæ. s. plenitudini gr̄æ. Iohānes em̄ interpretat̄, in quo gratia: & ideo fuit idoneus

✠ ad p̄currendū ab hominibus cognoscunt̄. Per qđ tollitur error dicentiū q̄ diuina prouidentia se nō extendit ad hæc inferiora. in quoꝝ p̄sona dicit Iob. xxij. c. Circa cardines cœli pambulat: nec nostra cōsiderat. Quod reprobatur ibidem cum subditur: Quorum snia longe sita me. Philosophus etiam. i. de anima. reprehendens Empedoclem, habet pro incōueniēti q̄ aliquid cognoscamus: & sit deo ignotū. c ¶ Et lux in tenebris lucet &c. i. in peccatoribus quantum est de se. sicut cæcus lucem solis non videt ipsum illustrātem. e ¶ Fuit homo missus a deo. Per Iohannem p̄cursorem dñi significat prædicator euangelij. ideo dicitur hic homo: id est viuens fm dictamē rationis, & non vita bestiali. g ¶ Cui nomen erat Iohannes. q. d. interpretaī in quo est gratia. Ad hoc enim ꝙ prædicator cōuenienter & vtiliter annuncietverbū dei, requiritur gratia spiritualis.

✠ Hic venit

A ✠ a ¶ Erat lux vera. Ois hō dr̄ illa natura in hoīe quę ad imaginem & ad similitudinē dei facta est. Alia oia quæ sunt hoīe, inferiores partes hoīs sunt: & quodāmō extra hoīem sunt. In illa. s. aia velut in quodā mūdo superiori vera lux lucet: & in illū mundū veniens & p gratiam renascentes illuminat: quia quorum vita & conuersatio in cœlis est: q̄si in alio mūdo sunt.

☞ Et mundus

NICO. DE LYRA.

c✠ ad p̄currendū aīā illū q̄ est auctor gr̄æ fm q̄ dr̄. j. eo. b. Gr̄a & veritas per iesum x̄pm facta est. Sic se iuenit in veteri testō: ga Gen. xv. abraam, isaac & israel sic noīati sunt ex diuina ordinatione: ad designandū eoꝝ proprietatē. Quarto describitur eius commendatio ex officij nobilitate, cum subditur: Quarta commen. a ¶ Hic v. vt te. phi. de lu. i. de filio dei in mundum veniente. hoc aūt testimoniū per hibuit p̄dicādo eius excellentiā: vt hr̄. j. eo. c. Ipse est q̄ post me venturus est: cuius non sum dignus vt soluā corrigiā calciamenti eius. Sīr testimonium phibuit baptizādo in aqua: vt p. hoc designaret illum qui erat venturus baptizare in spūsc̄o. propter qđ forma baptismi iohannis erat in noie venturi: vt hr̄ Act. xix. a. Sicut ei ꝓphetę antiq̄ denunciabant aliq̄s futura: non solum verbis, sed & factis. Qđ patet de hieremia: qui posuit catenā in collo suo vt verbo & facto p̄nunciaret captiuitatē futuram regis & ciuitatis: vt hr̄. xxvij. a. Sic iohannes baptista p̄dicādo & baptizando annunciauit aduentum redēptoris. Finis aūt sui officij tangit, cum subdit: b ¶ Vt oēs cred. per il. Nō dicit in illum: qa ad hoc finaliter p̄dicabat: vt populus crederet in x̄pm vēturum. Notandum ēt ꝙ illud qđ dicitur hic: Oēs cre. &c. referr̄ ad illud qđ. s. dictū est: Fuit hō missus: quia hic loquebaŧ gñaliter omnibus: nō sic aūt loquit̄ angelus, sed solū excellentibus: vt. s. dictū est. c ¶ Non erat ille lux. Hic tollit̄ occasio erroris. Ex hoc enim ꝙ euangelista dixerat de iohanne tot magnifica: posset aliquis credere ꝙ eius aduentus sufficeret ad salutem gn̄is humani sicut & de ipso multi sunt opinati ipm esse x̄pm, ꝓpter excellentiā suæ sc̄itatis: propter qđ facerdotes iudæoꝝ miserunt ab hierosolymis iterogantes si ipse esset x̄ps: vt hr̄ eo. c. & ideo euangelista ostendit ꝙ eius aduentus non erat sufficiens ad saluandū humanū genus, dicens: Non erat ille lux. qui posset mentes hoīm luce gr̄æ illustrare: sed tm̄ erat p̄cursor huius lucis. Ideo subditur: d ¶ Sed vt test. perhi. &c. Modus aūt testificandi iam p̄dictus est in parte immediate p̄cedenti. Sed contra hoc videtur esse illud quod dicitur Eph. v. b. Erat aliq̄n tenebræ: nunc autem lux in dño. & sic rō lucis conuenit cuilibet iusto & per ꝓs iohanni. Dicendum ꝙ lux gratię dupliciter accipitur in scriptura. Vno modo per essentiam: & sic soli deo conuenit: & appropriatur filio in diuinis: sicut & alia quę per ipm dicūtur. Alio modo accipitur lux p participationem: & hoc bn̄ cōuenit iohānī & alijs sc̄tis: & sic loquitur in auctoritate prædicta. e ¶ Erat lux vera. Postq̄ euāgelista declarauit missionē p̄cursoris: hic ꝙñr agit de aduētu redemptoris. Et diuidit in tres: quia primo ostendit̄ necessitas huius aduentus. Sc̄o: inde ꝓs fructꝰ, ibi: Quotquot aūt. Tertio: veniēdi modus, ibi: Et verbū caro factū est. Circa primū p̄siderandū ꝙ rō naturalis est defectiua in cognitione diuinoꝝ: qa nō attingit ad eoꝝ cognitionem. Nisi p effectus q̄ distāt a deo in infinitū. Itē reuelatio de diuinis in veteri testamēto erat iperfecta: quia sub velaminibꝰ & figuris, ꝓpter qđ ante x̄pi aduentum hoīes multipl̄r errabant circa cognitionem diuinoꝝ: vt patet inspicienti illius tp̄is decursum: & iō aduentū x̄pi in mūdū fuit necessari? ad illuminādū hoīes in cognitione diuinoꝝ. fm q̄ ipsemet dicit. j. xvij. g. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundū, vt testimoniū phibeā veritati. Iō videmus ꝙ post eius aduentū idolatria cessauit quasi p totum mundū: sicut fuerat p Zachariā, ꝓphetā p̄dictum. c. xiij. a. Et erit in die illa &c. Et dīs: dispērdā noia idoloꝝ de terra. Qa aūt x̄ps sit lux sufficiēs ad tale illuminationē ostendit triplici rōne. Prima rō, ꝓcedit ex lu cis huius veritate. Secunda ex ipsius præsentialitate. Tertia ex eius manifestatione. Secunda tangitur ibi: In mundo erat. Tertia, ibi: Mundus per ipsum factus est. Circa primum aduertendum ꝙ aliqđ dr̄ verum tripl̄r. Vno mō: qa distinguitur contra falsum. Sc̄o: qa distinguit̄ ꝫ figurale, inquātū figura recedit a ꝓfecta rei veritate. Tertio: qa distinguitur ꝫ participās: qa illud qđ est tale p essentiā. plicit ali quid dr̄. Verū tri

lę p gratiam renascentes illuminat: quia quorum vita & conuersatio in cœlis est. Lumē ergo rōnis naturalis in cognitione diuinoꝝ primo deficit a rōne verę lucis: qa & si p eā philosophi habuerāt de deo aliquā cognitionē: fuit tn̄ ad mixta erroribus multis, ꝓpter quod dr̄ ad Ro. i. c. Cum cognouissent deum, non sicut deū glificauerunt aut gr̄as egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis & obscuratum est insipiēs cor eoꝝ. Et hoc patet i Aristo. q̄ inter alios philosophos dr̄ veri? scripsisse & tn̄ in pluribus deuiauit a veritate, sicut patet de mūdi æternitate: de intelligētiarum numero & eaꝝ fœlicitate: quoꝝ. p̄ secutionē cā breuitatis omitto. Lumē vero cognitionis diuinoꝝ qđ fuit in veteri testamento deficit a rōne verę lucis: qa licet habuerit veritatē absq̄ admixtione falsitatis: tn̄ ipsa erat figuralis & quasi vmbra veritatis. Lumē vero cognitiōis euāgelicæ tertio mō deficit a ꝓfecta lucis ꝫ itate: qa licet vera & apta sit tn̄ est participata. Lux aūt diuina hoc mō dr̄ vera: quia est lux p essentiā. Et ex hoc sequit̄ cp ipsa sit sufficiens ad omnium illuminationē. qa qđ est tale p essentiam: est cā oīm aliorꝝ. sicut ignis est cā caliditatis in oībꝰ aliꝭ: vt hr̄. iij. Metaphi. Talis aūt lux appropriatur filio: vt dictum est. Et sic patet prima rō suæ efficaciæ ad illuminationē gr̄æ: q̄ tangit cum dr̄: Erat lux vera. sine falsitate, sine vmbra & sine participatione: sed lux per essentiā: Ideo sequitur: f ¶ Quæ il. oēm hoīem &c. quantum in se est: qa si aliqui non sunt illuminati: hoc est quia se subtrahunt ab influētia huiꝰ lucis. Potest hoc etiam intelligi de lumine naturalis rōnis qui se extendit ad oēs ēt p̄tōres & est quædā ptic̄patio diuinæ lucis: vt patet ex p̄dictis. g ¶ Venit in hunc mū. Per hoc nō est intelligendū: cp hoies añ fuerūt in alia vita vñ venerint in mundū istū. Vel cp aiæ fuerint a principio mūdi creatæ: sicut intellexerunt aliqui hęretici, sed euāgelista vtif tali mō loquendi: ad denotandū cp aia intellectiua dar̄ ab extrinseco p creationē. Et dr̄ hic ipse hō, eodē mō quo ꝓs principalior rei dicit ipsa res: vt hr̄. x. Ethi. h ¶ In mundo. Hic tangitur sc̄da rō ad idē ex præsentialitate. Ad cuius intellectum sciendum cp aliquid dicit esse alicubi tripl̄r. Vno modo per portēt̄iam: sicut rex est in toto regno. Alio modo per præsentiam: sicut rex est in aula sua: quia oia quæ sunt ibi, patent eius aspectui. Tertio mō per essentiā: sicut rex est in loco suo determinato: cui ꝓportionatum est corpus ei?. Deo? aūt præsens est v bicq̄: hoc triplici mō: quia eius virtus ad oia se extendit: & quia oia sunt nuda & aperta oculis eius: & ēt quia ꝑsens est v bicq̄ p essentiā. Qđ patet: quia nō solū dat esse rebus: sed eas in esse conseruat: coniungens principia rerum ad inuicem. Hoc autē non pōt esse per aliqđ qđ sit mediū inter ꝫm & creaturā. quia nullum est tale mediū. Et iō oportet cp hoc faciat per seipm v bicq̄ præsentialiter & p essentiam existentē. Et sic patet cp cū diuina lux sit idem qđ ipse deus: cp ipa sit efficax ad p̄dictā illuminationē, ꝓpter suā præsentialitatem. Et hæc ratio breuiter tangitur, cum dicitur: In mundo erat. Nomine enim mundi intelligitur vniuersitas creaturarum. i ¶ Et mundus per ꝫpsum factus est. Hic ponitur tertia ratio ad idem ex euidentia lucis diuinę. quia etsi non sit euidens in se: est tamen euidens in suo effectu: scilicet in vniuersitate creaturarum a deo productarum: ex quarum pulchritudine & ordine, lux diuina etiam potest in naturali ratione cognosci: fm cp dr̄ Sap. xiij. b. A magnitudine spēi creaturarum, poterit creator

✠ horum vi

✠ a ¶ Hic ve. in te. vt test. p. de lu. i. de x̄po qui est lux per essentiam: iō in prædicatore debet esse huius lucis participatio per bonā vitā & famā. quia sicut dicit Grego. homel. xxxviij. Cuius vita despicitur, restat vt eius prędicatio contemnatur. b ¶ Vt omnes crederent per illum. Deber enim intendere salutem auditorum, & non propriam laudem vel quæstum. c ¶ Non erat ille lux. Quia prædicator non docet interius mentē illustrando, sed deus. Ideo sequitur: c ¶ Erat lux ve. quæ illu. om. ho. Lumine gratiæ quantū est de se: sed mali non illuminant: eo ꝙ ponūt obicē huic illuminatiōi. de quib? dr̄ Iob. xxiiij. b. Ipsi fuerūt rebelles lumini.

✠ Et mundus

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Et mū. cū nō co. Nō ꝙ creatura nō cognouerit:sed hō ꝙ i mū-
dū mente amādo descēdit. Prius mūdus ipsa creatura dicebat:oīs
em creatura suū creatorem recognoscit:hō vero minime. b ¶Et
sui cū. Ab initio mūdi nullū tps erat in quo recæptores diuini ver
bi nō eēnt. vñ addit: Quotquot aūt re. c ¶Filios dei. Mirabilis
ptās: vt ꝙ filij diaboli erāt: & filij dei & frēs
xpi, ꝙ eū liberati dicant: quo aūt ordie filij
dei fiant, & qūo hæc gnatio distat a carnali
subdit: Qui non ex san. d ¶Et ver. vt aūt
secure credamus hoies nasci ex deo: subdit
deū nasci ex hoie. ex hac suscæptione infir-
mitatis sanat nrā infirmitas vt possīm⁹ fi-
lij dei fieri. Et hoc est: Et ver. ca. fa. est. Qđ
superius erat: inferius descendit. Quid mi-
rum si quod erat inferius: in id quod supi⁹
est ascendit: Nec mirum si homines nascū-
tur ex deo: quia deus ex homine est natus.
✠ Plenum gratię

NICO. DE LYRA

✠ hor⁹ visibili cognosci. ad Ro. i. c. Inuisi
bilia dei a creatura mundi. i. ab hoie: per ea
q̄ facta sunt, intellecta comspiciunt &c. Et
hæc rō tāgit, cū dr: Et mū. p ipm fact⁹ est.
ga noīe mundi, oīs creatura intelligitur: vt
dictū est: quę ducit in cognitionē creatoris
sicut effectus in cognitionem suæ causæ.
a ¶Et mū. cum. Hic remouet quandā obie
ctionem: ga ꝺ prædicta posset obnoi ꝙ hoc
qđ, videmus multos hoies non hr̄e cogni-
tionem dei. Et ipse rndet ꝙ hoc nō est ex de
fectu lucis: sed magis ex malicia hoium ab
ea se auertentiū, dicens. Et mū. cū non co.
Noie mundi intelliguntur pctōres mūdia
liter viuētes. & iō aliter accipit mundus ꝙ
in parte ꝓcedenti: qa ibi accipit ꝙ essentijs
rerū: hic ꝙ malicijs hoim. b ¶In pro. ve.
i. in mundū quem ipse fecerat, venit ꝙ car-
nis assumptionē & sic fuit ibi nouo modo.
Vel alr̄. In pro. ve. i. in iudēa: quæ dicebat
terra dei: vt pateat i plīb⁹ locis veteris testi. c ¶Et sui eū nō re. i. iu
dæi: qa in veteri testō dicunt ppīs peculiaris ipsi⁹ dei: qa pauci de
iudæis cōparatiue crediderūt xpo ꝼm ꝙ fuerat ꝓdictū Esa. viij. c. ꝙ
esset futurus in lapidē offensionis & in petrā scandali duabus do
mibus israel. d ¶Quotquot aūt re. etū. Hic ꝑnr ponit aduentus
xpi vtilitas siue fructus. Et diuidit in duas: qa primo ostendit pro
positum. scđo remouet quoddā dubiū, ibi: Qui non ex sanguini-
bus. Circa primū sciendū ꝙ sicut verbū incarnatū est vere fili⁹ dei
naturalis: ita illi qui fiunt mēbra eius ꝑ fidē formatā, efficiunt filij
adoptiui. Et in hoc apparet vtilitas nobis, pueniens ex suo aduen
tu. Et hoc est quod dr̄: Quotquot aūt re. etū. credēdo. e ¶Dedit
eis po. fi. dei fic. per gnationē baptismi: q non dat nisi ꝓfitentib⁹
fidem xpi per se si sint adulti: vel ꝑ aliū si sint pueli. f ¶Qui nō
ex san. Hic ꝑnr remouet dubiū: qa posset forte aliqs credere ꝙ hæc
gnatio esset ꝙ modū gnationis carnalis. ideo hoc remouet dicens:
Qui nō ex san. &c. Licet em sanguis in latino, plurale nō habeat:
habet tn̄ in græco. & iō translator vt sequeretr veritatē textus, non
curauit de regulis grāmaticæ trāsferens in plurali: Ex sanguinib⁹.
Gnatiōis carnalis sanguis duplex. Ad gnationem em carnalē ocurrit duplex sanguis: qa ex parte ma
tris requirit sanguis mēstruus, ꝙ materia. ex parte viri requirit se
men in quo cōsistit virtus formatiua. hoc aūt semē est residuū ali-
menti sanguinei: qa nutritiua ministrat materiā ipsi gnatiuæ. hoc
tn̄ residuum qđ trāsit in semē, dealbatū est, ꝓpter maiorē digestio
nem. Istos igit̄ sanguines excludit euangelista a gnatione spuali di
cens: Qui non ex sanguinibus nati sunt. g ¶Neq; ex vo. car. Per
carnē hic intelligit fœmina q̄ parum ꝓticipat de rone respectu vi-
ri, ꝓpter hoc noīat caro Gen̄. n. d. Hoc nūc os ex ossibus meis & ca
ro &c. Copula aūt masculi & fœminæ requirit in carnali gnatione.
sic in oi alia actione naturali requirit cōiūctio actiui & passiui. & hęc
copula maris & fœminę excludit a gnatiōe spuali ci dr̄: Neq; ex
vo. car. neq; ex vo. viri. Aliter pōt exponi ita ꝙ ꝙ voluntatē car-
nis intelligatur cōcupiscētia large loquēdo de volūtate: put acci-
pitur ꝙ appetitu sensitiuo. Per volūtatē viri itelligat appetit⁹ itel
lectiuus. qa vterq; appetitus cōcurrit in gnatiōe carnali hominis.
Appetitus sensitiuus vt mouens: intellectiuus vt cōsentiēs. & hoc
remouetur a gnatione spuali, cum dr̄: Neq; ex vo. car. &c. qualit̄
aūt fiat gnatio ista ostenditur, cum dr̄: h ¶Sed ex deo &c. Inquā
tum homies a deo recipientes gratiam, trahuntur quodammodo
ad naturam

ad naturā diuinā: qa per donū grę efficiunt ꝓsortes diuinę naturę:
vt hr̄. ij. Pe. i. a. Per quē maxima & ꝑciosa nobis, ꝓmissa doauit vt
ꝑ hæc efficiamini diuinæ ꝓsortes naturæ. Ex prędictis patet ꝙ filij
carnales ꝺhunt quādā maculā & feditatē ex mō suæ gnationis: nō
fic aūt filij spuales: sed magis nobilitatē. i ¶Et ver. ca. fa. est. Hic
ꝓnr ondit modū verbi in mundū venientis:
qa nō venit vbi prius nō erat: sed ga nouo
mō ibi incæpit eē. sicut rex q̄ pri⁹ est in ali
qua ciuitate ꝑ suā potētiā tm̄ qn̄ venit illuc
sic dei fili⁹ q̄ pri⁹ erat in mūdo ꝑ potentia,
pn̄tiam & essentiā: vt patet ꝑ ꝓdicta: venit
ibi nouo mō. s. p. carnis assūptionē. Et hoc
est qđ dr̄: Et ver. car. fa. est: & ha. in no. Ex
hoc verbo: verbū caro factū est. euchites ac
cæpit occasionē errandi: dicēs ꝙ ex verbo & carne facta est vna natura sicut & vna ꝑsona. Sed hoc manifestum est falsum & impossibile: ga illa natura eēt cōposita ex duabus naturis: ga omne qđ cōponit alteri, est aliquo mō in potentia: potētia aūt nullo mō potest in verbo, cū sit actus purus. ergo &c. Item si eēt possibile vnā naturā ex ambabus fieri: illa tm̄ nō eēt natura hūana nec diuina: ga natura cōposita ex duab⁹ nō est aliqua illarū. sed aliqd aliud resultās ex ipsis: vt patet de mixto ex elementis ga mixtū nō est aliqđ ele mentor̄: nec ipsa fit sūpta: ga tūc mixtū nō esset aliqd vnū: & iō si ex verbo & carne fieret vna natura: seqret ꝙ xps nō eēt hō nec ꝺeus ꝺ scripturā nouī & vet. te. Propter qđ arrius dixit ꝙ ex carne & verbo non est facta vna natura: sed ipm verbū carnē assumpsit: nō tm̄ aiam: ga verbū supplet locū aiæ ꝼm ipm. Sed istud dictū ꝺplicat ꝺdictionē: quia caro non est in specie carnis nisi ꝑ aiam: vt hr̄. diij. meteoror̄. Et iō dicere ꝙ verbū assū pserit carnē & nō aiam, ꝺplicat ꝺdictionē. Nec valet qđ dicit verbū supplere locū aiæ: ga caro illa eēt ꝼm ipm nō est iformata ꝑ verbū: sed tm̄ assumpta. Et si diceret ipam ꝑ verbū iforma ri: hoc tn̄ est ipossibile. Itē seqret ꝙ xps nō eēt hō: ut patet manife ste. ꝓ. qđ Apollinaris dixit ꝙ verbū assumpsit carnē: ga ꝼm ipm assumpsit aiam sensitiuā: q̄ dat eē carnis: nō tn̄ assumpsit aiam intel lectiuā, cū verbū sit maxie itellectiuū. & iō in xpo solūmō pōebat in tellectū verbi. Sed hoc patet falsum: ga licet iste in xpo ponat sālua re carnē: nō tn̄ carnē hūanā: ga caro nō dr̄ hūana nisi ꝑ aiam itellectiuā: et ꝼm ponētes pluralitatē formar̄. Itē xps nō eēt hō: cū hō in ꝺ specie hūana reponat ꝑ aiam itellectiuā: sed magis eēt aial bruti. ga aia sensitiua nō reponit nisi in specie bruti. Hęc aūt oia ꝑ fidem sunt & sacrā scripturā, & iō sunt tāq; hęretica & reprobata. Et licet omitto, ꝓ. qđ dicendū ꝙ cū dr̄: Verbū ca. fa. est. ꝙ carnē intelligit natura humana: sicut freqnter in sacra scriptura. vnde dr̄ Esa. xl. Oīs caro fœnū &c. Et ꝙ ꝙ carnē intelligat natura humana: patet ꝙ illud qđ subdit: Vere fœnū est ppīs. Caro igit̄ ista. i. natura huma na assūpta est a verbo: nō in vnitate naturę, sed in vnitate ꝑsonę vel ꝑsonę. Et iō est sensus: Verbū ca. fa. est. Ac si diceret: de ꝑfecto fa ctus: qa licet fieri repugnet deo vel verbo absolute. pōt tn̄ dici de eo rōne naturę humanę adiūctæ: vt diffusi⁹ declarat. iij. sen. qa ꝓ ꝓ pter qđ dixerunt Mat. viij. d. Qualis est hic: quia venti & mare obe diunt ei. Quarto hoc viderunt ꝓ docendi & operandi modum. Moy ses em & alij, ꝓphetę non dabant ꝓpio ꝓcepta: sed de ꝓceptis dei ipm instruebant. & iō dicebant. Hęc dicit dn̄s. vel aliqd filē. Sicr de moy se scripti est: Locutus est dn̄s ad moysen &c. Christus aūt tanq; deus ꝓpria auctoritate loquēs dabat doctrinā suā: vt patet Mar. v. g. vbi dr̄: Ego aūt dico vobis. vñ in fine illius sermonis dr̄ ꝙ erat docēs sic cut ꝓtatem hn̄s. Et sic ꝓpenderunt ꝓ operandi modū: qa & si alij fe cerunt miracula: hoc fuit tm̄ de ꝓcando. Christus aūt & si miraculis fa ciendis aliqū oraueri: vt in suscitatione lazari: Ioh. xj. e. tn̄ cōiter mi racula faciebat imperando: vt patet ex decursu euangelij. Per qđ' ostē debatur ꝙ illa faciebat virtute ꝓpria sicut deus, ꝓpter quod dr̄ Luc. vi. c. ꝙ virtus exibat de illo & sanabat oēs. Sequitur: c ¶Plenū gra tiæ. Et hoc primo ꝓpter gratiā vnionis. Ille em perfectissime est ple nus gra. qui ꝑfectissime deo cōiungit. natura aūt humana in xpo nō solū conjuncta est deo ꝑ cognitionem & amorem sicut in alijs: sed ꝑ realē vnionem. & hęc dicitur in xpo gratia vnionis: ꝓ quā homo

A ✠ a ¶Plenū gra. Hō xps plenus fuit grā: ga nullus ꝑcedentib⁹ me
ritis ex quo concæptus est, fuit deitas in eo implens hoiem illū om
ni plenitudine redūdante in oēs fīēs. vñ & mater eius non tm̄ dr̄
mr̄ hoīs fed & mr̄ dei. Nec mirū si dr̄: hō etiam deus: cū deus dicat
etiam hō: hæc aūt gra. dr̄ & vitas: ga sic olim, ꝓmissum est: & mō ex
hibitū. f. vt deus sit in hoie implēs eū om
ni bono: & ꝑ eum suos. b ¶Hic erat. Per
demonstratiuū, ꝓnomē innuit xpm assūf
se in illo loco. Sæpe ei ipse dns adhuc igno
tus anteq; baptizaret & ꝓdicaret ad iohānē
solitus erat venire. c ¶Qui post me &c.
Quid post me natus: post me ꝓdicatur⁹ ba
ptizaturus, moriturus. Non ꝙ iam nō esset
natus quando hæc dixit: ga etiam baptiza
tus. Sed venturus in ꝓdicatione, in morte,
sed non in resurrectione. d ¶Ante me fa
ctus est. Ex græco coram me factus est id est
apparuit mihi quidem. f. ga prior me erat.
✠ Et de ple

NICO. DE LYRA.

✠ tæ subsistentiæ. & iō pōt natura in se
ipso sustētare. vt diffusi⁹ declarat. iij. sen. ꝙ
Verbū caro. Considerādū tn̄ ꝙ euāgelista nō fine rō
nō hō ne dicit verbū esse carnē factum magis q̄ ꝓ
pter natā a fa hoiem: ga ꝙ hoc euitat error illor̄ q dixe
runt naturā humanam hr̄e in xpo hyposta
sim ꝓpriam. Si em dixisset: verbū factū est
hō: cū hoc significet naturā humanā i sup
posito dedisset occasionē cogitādi: ꝙ natu
ra humana in xpo subsisteret in ꝓpria hy
postasi. Silr̄ magis dixit: verbū factum esse
carnem ꝙ aiam: ne daret occasio cogitandi
ꝙ illa vnio esset tm̄ ꝼm actum aiæ: vt ꝙ cogitationē & amorē, non tn̄
in vnitate suppositi. a ¶Et vidimus. Posīt ꝺ euangelista declarauit
verbi emanationē & eius incarnationē: hic ꝓnr ondit qualiter ipse &
alij apli habuerunt de hoc cognitionē. Et diuidit in duas partes: quia
primo ponit innotescendi modū. Scđo manifestat ipsum, ibi: Et de
plenitudine. Prima in duas ꝼm duplicē modū innotescendi quē po
nit. Scđa, ibi: Iohannes testimoniū perhibet. Primus aūt innotescen
di modus, est per visum. Sciendū tn̄ ꝙ videre aliqn̄ accipit non solū
pro visione corporali, sed ēt pro cognitione intellectuali. ꝙ quē mo
dum dicimus. Vides tu hoc. i. itelligis: & hoc est ga visus est ſpūalior
inter alios sensus: & plures rerum dr̄ias nobis demōstrat: vt habet. i.
Meta. Et iō noīe visus vtimur aliqn̄ in his q̄ ptinent ad intellectum.
Vtroq; mō videndi habuit iohannes & alij apli noticiā verbi incar
nati: ga cum ipso fuerunt corporaliter conuersati: & sic viderunt sensi
biliter opa virtutem totius creaturę excedētia: sicut est suscitatio mor
tui, illuminatio cęci, & confessio ex ꝙbus visu mentis pceperunt eius
diuinitatē in carnē latentē. Viderunt ēt hoc mentaliter ꝑ interna in
spirationem: qn̄ aperuit eis sensum vt itelligerēt scripturas, vt habet
Luc. vlt. d. Et hoc est qđ dr̄: Et vi. glo. eius. i. excellentiā oēm creatu
ram excedentem. ꝓpter qđ subditur quasi exponendo ꝓdictā gloriā.
b ¶Quasi vnigę. a pa. i. naturalr ab eo ꝓcedentis: & ꝑ ꝓns eandē na
turam numero cū ipso habentis. Hoc em viderunt apli primo ꝑ ꝓris
mā testimoniū in transfiguratione: in qua fuit iohannes cū petro & iaco
bo vbi habetur Mat. xvij. a. Et iō tunc audiuit vocē ꝓris dicētis de xpo.
Hic est filius meus di. &c. Scđo viderūt hoc ꝑ angelos obsequium
ram angelicā nihil est nisi natura diuina. Tertio viderunt hoc ꝑ hoc
ꝙ creaturæ ēt visibiles deificabant ei ad nutū sicut dño & creatori. ꝑ
pter qđ dixerunt Mat. viij. d. Qualis est hic: quia venti & mare obe
diunt ei. Quarto hoc viderunt ꝑ docendi & operandi modū. qa & si alij fe
cerunt miracula: hoc fuit tm̄ de ꝓcando. Christus aūt & si miraculis fa
ciendis aliqn̄ oraueri: vt in suscitatione lazari: Ioh. xj. e. tn̄ cōiter mi
racula faciebat imperando: vt patet ex decursu euangelij. Per qđ' ostē
debatur ꝙ illa faciebat virtute ꝓpria sicut deus, ꝓpter quod dr̄ Luc.
vi. c. ꝙ virtus exibat de illo & sanabat oēs. Sequitur: c ¶Plenū gra
tiæ. Et hoc primo ꝓpter gratiā vnionis. Ille em perfectissime est ple
nus gra. qui ꝑfectissime deo cōiungit. natura aūt humana in xpo nō
solū conjuncta est deo ꝑ cognitionem & amorem sicut in alijs: sed
ꝑ realē vnionem. & hęc dicitur in xpo gratia vnionis: ꝓ quā homo
dicitur

¶ & per hoc sanati. ¶ nos quos elegit. a ¶ i.
cognouimus deum esse gloriosum.. b ¶ ma
iestatem ei⁹ ꝑ humanitatem in qua docuit
& miracula fecit in qua transfiguratus est: in
qua surrexit. ¶ vel altitudinem.
nobis. Et vidimus glōriā eius: glo a
a ¶ non vt cuiusl̄ber sancti. b ¶ vidimus illū
hominem.
a riā quasi vnigēniti a patre: plēnum b
a ¶ ſm humanitatē. b ¶ ſm deitatem. c ¶ Nō
solum ego dico: sed etiam. ¶ baptista. d ¶. s.
ꝙ verbum caro factū est, ga ipse præmissus
ei testatur id ipsum. s. cel situdinem humani
tatis, & æternitatem diuinitatis.
gratiæ & veritatis. Iohānes testimo g
a ¶. s. christo. b ¶ aperte, non obscure vt lex.
niū phibet de ipso: & clāmat dicēs: f
a ¶ verbum substātiale. ¶ ab æterno. b ¶ vo
bis quærentibus: an essem christus.
h Hic erat quem dixi, q post meven h
a ¶. i. mihi præpositus est etiam in humani
tate. Et quod dixi iterū dico. b ¶ curs. c ¶ æter
nitate deitatis.
a tur⁹ est: ante me factus est: ga prior i k

tudo veritatis, inquantum impleuit oēs figuras & promissiones
legis mosaicæ. e ¶ Iohannes test. phī. Hic ponit scđm modū
quo innotuit iohanni & apostolis alijs verbum incarnatum. &
hic modus fuit per auditum: ga audiuit a iohanne testimonium
de christo quod erat efficax, propter iohannis mirabilem nativi
tatem: & propter excellentem vitæ suæ sanctitatē. Et hoc est qđ
dicitur Iohannes testimonium perhibet de ipso. Et bene dicit
perhibet: ad ostendendum ꝙ eius testimonium fuit continuatū
quia non solum semel, sed pluries testificatus est de christo. Et
ideo dicit, perhibet: ad denotandum continuationem huius te
stimonij. Secundo ostenditur istud testimonium clarum, cū sub
ditur: f ¶ Et clamat. Quia iohannes non loquebatur de chri
sto in occulto: sicut faciunt illi qui habent doctrinam suspectā:
sed in palam coram populo. Dicitur autem hoc testimoniū cer
tum & verum: quia eodem modo testificatus est prius de chri
sto in absentia: & post in præsentia. quod notatur cum dicitur:
g ¶ Hic erat quē dixi. Scilicet ante: & idem modo dico. Vl te
rius ostenditur quod de christo dixit, cū dicitur: h ¶ Qui post
me venturus. Patet ꝙ iohannes non loquitur de aduētu christi
in mundum: quia iam erat natus & fere triginta annorum: sed
loquitur de aduentu ad prædicandum: & mysterium nostrę re
demptionis complendum. i ¶ Ante me factus est. Ex hoc lo
co arguit Arrius ꝙ verbum secundum naturam verbi ſt fa
ctum: quia non est dubium ꝙ iohannes præcesserit christum ſm
carnem. Et ideo cum dicit: Ante me factus est. de natura verbi
intelligendum est. Sed litera sequens hoc destruit per hoc quod
subditur: k ¶ Quia prior me erat. Et per consequens habuit
esse ante iohannem: ideo si de factione naturæ loqueretur, ali
ter ordinasset literam, dicens: Prior me erat: quia ante me
factus est. Et ideo sic debet intelligi Ante me factus erat. id
est mihi prælatus. Cuius rationem assignat dicens: Quia prior
me erat. non ſm humanitatem: sed ſm diuinitatem, in qua est
ab æterno. Potest etiam aliter exponi referendo hoc ad christ
stum secundum humanam naturam. Ad cuius intellectum
sciendum ꝙ puer est in fieri secundum cursum naturæ vsq;
✠ ad natiuitatem.

✠ a ¶ Et vidimus gloriam eius &c. Nam fideles videt eam
nūc ꝑ speculū & in enigmate: postea vero videbunt clare & ꝺ ma
nifeste. d ¶ Iohannes testimoniū perhibet. Hic ponit ipsi⁹ io
hannis modus testificandi: per quē significat modus prædicādi
qui debet esse cū affectu magno & etiam in publico. Ideo subdi
tur: f ¶ Et clamat dicens. Habentes enim doctrinam suspe
ctam, magis docent occulte & sine clamore. h ¶ Hic erat quē
dixi, qui post me vēturus est. Quia ꝑdicator quærere debet ho
norem christi: & virtutem prędicationis attribuere. Iō subditur.
✠ Et de plenitudine

Error ar

Diuisio.

Vacuitas

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ a ¶Et de ple. Expositio testimonio p̃cursoris, redit euangelista ad testimonium suæ assertionis, q.d. verbū caro factū est: vidim⁹ gloriā eius ple. gr̃a & veri. & de plenitudine eius nos oēs accæpimus. Gratiā, vt ipsum credamus, & veritatem, qua illum intelligimus.

b ¶ Accæpimus. Aug. Non solū gratiā, q̃ plane gratis dat: non p

Gal. 5. b. Abacuk. 2. a. merito vt fidē q̃ p dilectionē opat: ex qua iustus viuit: sed & p ista, gratiā. i. bituidinē æternā q̃ & merces iustitiæ dr̃. & ẽ gratiā: ga meritū ex gr̃a. c ¶ Gratiā pro gratia. Gr̃a in cōcæptione boni p gr̃am dat. Gratia simp̃r q̃ non est meriti: si postea cū illa opamur in bonis cōsuescimus: & tūc dat gr̃a pro gr̃a priori. d ¶ Per moy. Per moysen seruū p̃nunciatio: p dn̄m iesum salutis impletio. e ¶ Deū nc. vi. v. i. nullus pur⁹ hō viuens in hoc corpe, vidit deum vt est.

Exo. 33. d vñ dictum est moysi: Non videbit me hō & viuet. i. nemo viuens in corpore videbit diuinitatē meā. Vñ ista adiecit de⁹ moysi: Sta in foramine petræ: & cū pertrāsierovidebis posteriora mea. Petra id est xp̃s: foramen crucis patibuli: pertransiero. i. transiero de mundo ad patrē. Posteriora, ort⁹ eius passio, resurrectio, ascensio per quę credita ad eius beatitudinē & visionē perueniem⁹.

Ibidem.

J. 5. c. Q̃ legit deū apparuisse hoibus siue visibi liter carnalibus oculis, siue inuisibiliter, p phetic⁹ visionibus per subiectā creaturam intelligendū est. visiões ẽm prophetarum quadam spūali creatura factę sunt: quibus deum vidisse perhibent. f ¶ Vnigenitus filius &c. Quæ sit summa gratiæ & veritatis, breuiter subdit. s. cognitio ipsius trinitatis. vnde: Hæc est vita æterna vt cognoscant te vnū verum deum: & quē mi. ie. xp̃m. Quæ in hac vita nō plene est: ga nemo in carne vi

J. 17. a. Exo. 33. d dit deum vt est. Vñ nec ipse moyses nedum per eū data sit gratia: sicut ẽt ipse post omnia visa in typo dei dixit: Ostẽde mihi teip̃m:

Lu. 10. d. sed filius qui est in secreto patris narrauit: quia nemo nouit patrē nisi filius: & cui voluerit filius reuelare. Ipse narrat suis quid de trinitate deitatis sentiendum sit: quomodo ad eam perueniendū: & ad ip̃sam introducit. g ¶ Et hoc. Et hæc & cætera sequentia testimonia iohannis, exhibita sunt post baptizatum christum: cum iā iesus veniret inuitare, discipulos; quos iohannes suis testimoniis mittit ad eum. Testimonium contra hoc, q̃ occultus xp̃s: occultus ga humilis: humilis, vt possit s̃pni & occidi: vt redimeret mūdū.

F

NICO. DE LYRA

☞ Tu quis es? ✻ ad natiuitatē. Christus aūt ab instanti cōceptionis habuit corpus oībus liniamentis distinctū: & aiam oībus virtutibus & scientiis p̃fectā: quāuis nōdū habuerit p̃fectā corporis quātitatē. Et hoc fuerat p̃dictū Hiere. xxx. d. Nouū faciet dn̄s super terrā: mulier circūdabit virū: quia xp̃s ab instanti cōceptionis fuit vir p̃fectus mō dicto. Cōstat aūt q̃ xp̃s fuit ante concæptus q̃ iohānes fuerit nat⁹: vt patet Luc. j. d. Et ideo hoc modo lr̃a p̃dicta pōt exponi. Añ me factus est. vt per factū esse intelligat perfectio: ga hoc designat talis locutio; sicut, fieri imperfectionē designat: ga xp̃s etiam ſm humanam naturam ante perfectus fuit q̃ iohannes: vt patet p̃ prædicta.

a ¶ Et de ple. &c. Positis duobus modis quibus verbum incarnatum eis innotuit: hic oñr vtrūq; modum manifestat. Et primo manifestat primū qui est p visum: vt dictū est. Scd'o sc'm qui est per auditū, ibi: Et hoc est testimoniū. Ad intellectum primi sciendum q̃ hæc verba q̃ sequunt, non sunt verba iohannis baptistæ: licet hoc dicat Orige. sed sunt verba iohānis euangelistæ declarātis modum quo cognouerunt verbū incarnatū per visum: ſm Augu. & Chryſ. Dixerat em̃ ō. Vidimus eū plenū gratiæ & veritatis. post set aliqs quærere: qualr hoc vidistis: ideo declarat qualr hoc cognouerunt quasi mdens tacitæ q̃oni. Et diuiditur in duas: quia primo

Diuisio. declarat qualr cognouerūt eū plenū gr̃æ. Sc'o: qualr cognouerūt eum plenū veritatis, ibi: Deū nemo vidit. Dicit igit primo: Bñ dixi q̃ vidimus eū plenum gr̃æ: ga de plenitudine eius nos oēs accæpimus. Hoc potissime apparuit in spūssc̃ti missione super ap̃los in die penthecostes: ex cuius plenitudine linguis oīm loquebant: vt dr̃ Act. ij. a. & ideo experientia quodāmō cognoscebant ip̃m xp̃m esse plenum gratiæ. Et hoc est q̃d' dr̃: Et de plenitudine eius nos omnes accæpimus. Ista dictio copulatiua &, non continuatur literæ immediate p̃cedenti: quæ continet verba iohannis baptistæ, sed verba iohannis euangelistæ q̃n. ō. dixerat. Et vidimus eū quasi vnigenitum a patre, plenum gratiæ & veritatis: quia hic declarat modum per quē hoc cognouerunt; vt dictum est. s. p acceptionem spūssc̃ti de

a ¶ ga illis spūs est datus non ad mensuram: a me erat. Et dē plenitudine eius a nobis ab eo ſm mensuram. a ¶ vt ip̃m credamus & veritatem qua illū intelligamus.

b nos omnes accæpimus. Et grātiam b a ¶ pro bono bonū. b ¶ vere ab eo accipim⁹ ga lex q̃ mala non tollit sed ostendit: & reos

d prō gratia. quiā lex per moysen data c conuincit vt humiliēt se modico. a ¶ q̃ fic sa lus hoi vt erat, p̃missa. b ¶ q̃ est dn̄s liberās.

ta est: sed gratiā & veritas p iesum d a ¶ quæ. ¶ nec moyses. b ¶ hæc gr̃a per xp̃m oīb⁹ est data. i. videre deū q̃ nunc⁹ visus est. c ¶ nullus homo.

e christū factā est. Deum nēmo vidit e ¶ sed. a ¶ in secreto & eum nouit.

f vnḡ. Vnigenitus filiusq; est in sinū f a ¶ .i. per manifestationem suæ incarnatiōis deum inuisibilem demonstrauit. ¶ fidelib⁹. ¶ iterum.

g patris: ipse enārrauit. Et hoc est te g

veteri: ita q̃ lex vetus dr̃ gr̃a prima, magna em̃ gr̃a fuit dare legē spālē pp̃lo duræ cer uicis: q̃ & alia bñficia illi pp̃lo collata propter qd' dr̃ in p̃s. cxlvij. b. Non fecit taliter omni na. &c. Quia ñ ista lex erat imp̃fecta loco illius data est lex noua q̃ est p̃fecta & maior gr̃a. Et sic exponit illud: Et gratiā p gratia. q. d. Non solū accæpimus de plenitudine xp̃i in, recæptiōe spūssc̃ti: sed cū hoc accæpimus gratiā p gr̃a. i. legē nouā loco veteris. ppter qd' subdit quasi exponēdo, c ¶ Quia lex p moy. da. est gratia & veritas &c. Dicit aūt lex noua respectu veteris veritas: ga illa fuit figura & vmbra illius. Dicitur ẽt gratia respectu eius: ga q̃uis lex vetus ex liberalitate diuina fuerit illi pp̃lo data; ppter qd' pōt dici gratia large eo modo loquendi quo quodlibet donū gratis datū dr̃ gratia: non tñ conferebat gratiā iustificātem sicut facit lex noua. e ¶ Deum nc. vi. v. Hic declarat iohānes qualr cognouerūt xp̃m fuisse plenū veritate: videlicet p doctrinā xp̃i: q̃ docuit eos de secretis diuinitatis: q̃ cōprehendi non pōt nisi ab eo in quo est plenitudo veritatis. Et hoc est q̃ dicitur:

h ✻ rum, quæ cōpleta fuerūt in natiuitate xp̃i vt declarauit sup Dan. ix. vel ſm alios (qui dicunt eas fuisse cōpletas. xviij. anno tyberij cæsaris in passione xp̃i) viderunt eas ciro cōplendas. ppter qd' messiam de p̃mo expectabant: Ex altera parte iohānis baptistę mirabilē natiuitatem, & eius excellentē sanctitatē. & iō fuerunt moti ad opinandū ip̃sum esse xp̃m. propter quod miserunt solennes nuncios ad iohannē: volētes super hoc scire veritatem. Verūtñ Chryſ. dicit q̃ malicioſe venerunt. Sed Orig. dicit: simpli citer venerunt ad quærendū veritatē. Et hoc videtur verius: q̃ a in mō quærendi ex hibuerūt iohāni maximā reuerētiā. Et hoc

Iohanni ex quatuor: vt patet in lr̃a. Primo ex p̃sonis mittentib⁹ ad ip̃m nunc̃ios: & hoc notat cū dr̃: a ¶ Q̃n mi. iu. i. illi de tribu iuda: q erant

Esaiæ ex nobiliores in pp̃lo. Sc'o ex loco missiōis, cū dr̃: b ¶ Ab hierosolymis, q̃ erat ciuitas sacerdotalis & regia. & q̃ a studiū legis & pro

Leuitæ. phetæ: & cultus diuin⁹ vigebāt ibi: ſm̃r ip̃sa erat ẽaput regni. Tertio, ex p̃te nūciorū cū subdit: c ¶ Sacerdotes & le. q̃ erāt solēnes p̃sonæ: & maxime qa illi sacerdotes & leuitę q fuerunt missi erant de secta phariſæorū: vt dr̃. j. eo. c. & isti erant magis religiosi & famosi in toto pp̃lo illo. Quarto ex mō interrogādi. cum subditur:

d ¶ Vt inter. eū. Tu quis es? quasi volētes in hoc acqescere dictis eius. Et subditur iohannis responsio. e ¶ Et confessus est. s. veri

Iohānes. a confessus est. quia non sum ego xp̃s. Et in hoc respondit intentioni eor̃. Ad hoc enim quærebant: Tu quis es? vt ñderet eis si esset christus vel non. h ¶ Et interroga. Hic oñr ponitur secūda quæstio. Si

NICO. DE LYRA.

rum: q̃ cōpletę fuerūt in natiuitate xp̃i vt declarauit sup Dan. ix. vel ſm alios (qui dicunt eas fuisse cōpletas. xviij. anno tyberij cæsaris in passione xp̃i) viderunt eas ciro cōplendas. ppter qd' messiam de p̃mo expectabant: Ex altera parte iohānis baptistę mirabilē natiuitatem, & eius excellentē sanctitatē. & iō fuerunt moti ad opinandū ip̃sum esse xp̃m. propter quod miserunt solennes nuncios ad iohannē: volētes super hoc scire veritatem. Verūtñ Chryſ. dicit q̃ malicioſe venerunt. Sed Orig. dicit: simpli citer venerunt ad quærendū veritatē. Et hoc videtur verius: q̃ a in mō quærendi ex hibuerūt iohāni maximā reuerētiā. Et hoc

Iohanni ex quatuor: vt patet in lr̃a. Primo ex p̃sonis mittentib⁹ ad ip̃m nunc̃ios: & hoc notat cū dr̃: a ¶ Q̃n mi. iu. i. illi de tribu iuda: q erant

Esaiæ ex nobiliores in pp̃lo. Sc'o ex loco missiōis, cū dr̃: b ¶ Ab hierosolymis, q̃ erat ciuitas sacerdotalis & regia. & q̃ a studiū legis & pro

Leuitæ. phetæ: & cultus diuin⁹ vigebāt ibi: ſm̃r ip̃sa erat ẽaput regni. Tertio, ex p̃te nūciorū cū subdit: c ¶ Sacerdotes & le. q̃ erāt solēnes p̃sonæ: & maxime qa illi sacerdotes & leuitę q fuerunt missi erant de secta phariſæorū: vt dr̃. j. eo. c. & isti erant magis religiosi & famosi in toto pp̃lo illo. Quarto ex mō interrogādi. cum subditur:

d ¶ Vt inter. eū. Tu quis es? quasi volētes in hoc acqescere dictis eius. Et subditur iohannis responsio. e ¶ Et confessus est. s. veri

Iohānes. a confessus est. quia non sum ego xp̃s. Et in hoc respondit intentioni eor̃. Ad hoc enim quærebant: Tu quis es? vt ñderet eis si esset christus vel non. h ¶ Et interroga. Hic oñr ponitur secūda quæstio. Si

A ☞ a ¶ Tu qui es? Putabāt iudæi iohānē esse xp̃m: q in lege, p̃mitte batur. Aln putabāt eū esse heliā: ppr nimiā abstinētiā & castitatē & solitariā vitā: & aspernimā delicto⁹ reprehensionē: & durissimā futuræ vindictæ terrorē. Aln dicebant eū esse vnū de p̃phetis resuscitatū, ppter p̃phetiæ gratiā. b ¶ Cōfessus est &c. Cōfessus est vt posset a dicit nō q̃ erat xp̃s. Non negauit q̃ erat. i. q̃ esset p̃cursor: vt post interroga tus dicit: Ego vox cla. &c. Ordo verborū: & confessus est: & nō negauit q̃n miserūt.

c ¶ Helias es tu &c. Cum oēs scirēt nomē xp̃i: sciebant ẽt q̃ helias p̃cessurus sit eum: Sed ipse helias p̃cessurus in p̃tate iudicatu rum. Iohannes figuraliter helias, eundē iudicandū: vt sint duo, præcones sicut duo ad uentus eiusdem. vnde: d ¶ Non sum, helias. i. non p̃co: potentiā indicās: sed in quā offenditis oñdo humilitatē. q. d. seruite humili aūc̃ excelsus iudicet. Ecce nec ego xp̃s nec apertæ potentiæ index. e ¶ Ego vox. Non dicit: Ego sum hō: vel iohannes vel filius zachariæ. Non p̃siderat humanā sub sistentiā vel gñationem: sed vltra hæc oīa exaltatus p̃cursor verbi deserit oīa quæ in era mundū cōtinent. Ascendit in altū sacē⁹ vox verbi: nulla in se substantiā fatetur præter abundantiā gr̃æ, qua excedit oēm creaturā vt fit vox verbi. ¶ Vox est interpres animi. Animus aūt. i. intellectus oīm est fi lius dei. Iohannes ergo vox est & interpres huius animi: ga primo mundo eū demonstrauit: Ecce agnus dei. f ¶ Esaías, hoc de iohāne, p̃hetauit: Ego vox clamātis in deserto: in qua verbū sonar. i., p̃phetia, & ostē sio & lucerna verbi p̃tūs. g ¶ Ex phar. i. ex p̃cipibus iudæor⁹ qui doctrinam nō

B ☞ runt sed inuidēr. Qui tñ ad iohannē iō ve nīūt ga audiūt eū p̃dicasse cōem oīm̃ resurrectionē quā & ipsi credebāt. vñ & ipsi in multis xp̃o cōsentiūt. Paulū quoq; apl̃m in multis audierūt. h ¶ Quid ergo b. Au dierant phariſæi in prophetis christum vē turum & baptizaturum: scientes iordanem

4. Reg. 2. b figuram baptismi gessisse: eumq; Heliam & Heliſæum ſticis pedibus transisse: fi ☞ guraq; ba

NICO. DE LYRA.

a ¶ per moysen non gratia: nec per ip̃m̃ iohānem & hoc est quod testatur se nō esse xp̃m. b ¶ vtl ucerne. c ¶ cum eius excellentia moueretur: quia ausus est baptizare.

stimōniū iohānis q̃n miserūnt iu a ¶ sapientes in lege.

dæi ab hieroſolymis sacerdotes: & b a ¶ vt confessionē ip̃ius iohannis scirent q̃s esset. ¶ Quid.

leuitas ad eū vt interrogarēnt eum d a ¶ Ecce humilitas iohannis: qua nihil mai⁹ est: cum posset credi xp̃s. ¶ q̃ non est xp̃s.

a Tu q̃s es. Et cōfessus est: & non ne e a ¶ q̃ erat p̃cursor. b ¶ Quid.

b gauit. Et cōfessus est: ga nō sum ego g g ¶ Remota priori opinione. ¶. i. es.

xp̃s: Et interrogauerūt eū: q̃d ergo? h h ¶ helias: quia non solum propheta sicut ille, sed etiam p̃cursor. ¶ corpore: quia ipse dominus spiritualiter de eo dicit: helias in spiritu & virtute.

Helias es tu? Et dixit: Nōn sum. i i ¶ helisæus. a ¶ quia non prænūcio sed ostē do. ¶ Non sum propheta: quia plus q̃ propheta. Non sum vnus de illis prophetis de

Propheta es tu? Et respondit: Nōn. k k quibus me esse putatis. a ¶ dic q̃ es? ne absq; responso redeamus ad illos q̃ nos miserunt. b ¶ audiuimus de xp̃o te prædicare sed de te ipso nihil manifestum asseris.

Dixerunt ergo ei: Quis es? vt rēm l l sponsum demus his qui miserunt nos. Quid dicis de teipso? Ait: a ¶ sum. b ¶ verbi incarnati. c ¶ in me. d ¶ de serte iudææ solatium annuncians. ¶ Quid.

c †Egō vox clāmantis in deserto: Di n ¶ parate in vobis. a ¶ per fidem: per opera, per quæ dominus ingreditur.

f rigite viam dñi: sicut dixit esaias p g pheta. Et qui missi fuerāt, erant ex o ¶ ex inuidia quærebant.

pharisæis. Et interrogauerūt eum a ¶ Q. audaciæ est. ¶ Hic plene inuidia patet.

h & dixerunt: Quid ergo baptizas ſi p a ¶ qui habet auctoritatem baptismi.

tu nō es, christus, neq; helias, neq; ¶ Heliseus. a ¶ etiam inuidis ex bonitate ve ritatem dicit.

propheta? Rēspondit eis Iohānes q a ¶ per moysen non gratia: nec per ip̃m̃ iohānem & hoc est quod testatur se nō esse xp̃m. b ¶ vtl ucerne. c ¶ cum eius excellentia moueretur: quia ausus est baptizare.

stimōniū iohānis q̃n miserūnt iu a ¶ sapientes in lege.

dæi ab hieroſolymis sacerdotes: & b a ¶ vt confessionē ip̃ius iohannis scirent q̃s esset. ¶ Quid.

leuitas ad eū vt interrogarēnt eum d a ¶ Ecce humilitas iohannis: qua nihil mai⁹ est: cum posset credi xp̃s. ¶ q̃ non est xp̃s.

a Tu q̃s es. Et cōfessus est: & non ne e a ¶ q̃ erat p̃cursor. b ¶ Quid.

b gauit. Et cōfessus est: ga nō sum ego g g ¶ Remota priori opinione. ¶. i. es.

xp̃s: Et interrogauerūt eū: q̃d ergo? h h ¶ helias: quia non solum propheta sicut ille, sed etiam p̃cursor. ¶ corpore: quia ipse dominus spiritualiter de eo dicit: helias in spiritu & virtute.

Helias es tu? Et dixit: Nōn. sum. i i ¶ helisæus. a ¶ quia non prænūcio sed ostē do. ¶ Non sum propheta: quia plus q̃ propheta. Non sum vnus de illis prophetis de

Propheta es tu? Et respondit: Nōn. k k quibus me esse putatis. a ¶ dic q̃ es? ne absq; responso redeamus ad illos q̃ nos miserunt. b ¶ audiuimus de xp̃o te prædicare sed de te ipso nihil manifestum asseris.

Dixerunt ergo ei: Quis es? vt rēm l l sponsum demus his qui miserunt nos. Quid dicis de teipso? Ait: a ¶ sum. b ¶ verbi incarnati. c ¶ in me. d ¶ de serte iudææ solatium annuncians. ¶ Quid.

c †Egō vox clāmantis in deserto: Di n ¶ parate in vobis. a ¶ per fidem: per opera, per quæ dominus ingreditur.

f rigite viam dñi: sicut dixit esaias p g pheta. Et qui missi fuerāt, erant ex o ¶ ex inuidia quærebant.

pharisæis. Et interrogauerūt eum a ¶ Q. audaciæ est. ¶ Hic plene inuidia patet.

h & dixerunt: Quid ergo baptizas ſi p a ¶ qui habet auctoritatem baptismi.

tu nō es, christus, neq; helias, neq; ¶ Heliseus. a ¶ etiam inuidis ex bonitate ve ritatem dicit.

propheta? Rēspondit eis Iohānes q

C

D

Aug.

†Esa. 40. a. Mar. 3. a. Mar. 1. a. Lu. 3. a.

Diuisio.

Morale

✻ p ¶ Quid ergo ba. &c. q. u. tibi v̄surpas officium alienum. q ¶ Rñ. c. io. nō reddēdo iniuriā, p iniuria. sed humilr & vere. di.

✻ Ego bap.

Universidad de Deusto Biblioteca

E Vg gurā: baptismi in helia & helisęo non dubitabāt pceſſiſſe.vñ & nunc eos ſurrexiſſe putabant & baptizaſſe.vñ nec interrogant:es tu vnus ꝓphetar:ſed ſolūmō es tu ꝓphetar ille videlicet q ꝓfigurauit baptiſmū. a ¶Ego ba.in aqua. Non imputeť audaciæ, qđ ago: ga corpora & abluo aqua nō aufero pctā: vt ſicut naſcēdo & pdicādo pcurſor ſum: ſic & baptizādo: ſed iſte medius inter vos eſt qui peccata tollit. b ¶Cuius ego nō ſum dī. Nō. ait non ſoluam. Soluit em qm ipm manifeſtauit & deitatē & humanitate ipſius multa aperuit ſed non ſum dignus: ga indignum ad hoc agēdū ſe reputat in quo ſimplr indicat humilitas. ¶ Myſtice. Ligaturam myſterij incarnati verbi non ſum dignus penetrare vel nomen ſpōſi mihi vſurpare. c ¶Hæc in betha. Duæ ſunt bethaniæ vna trās iordanem: altera citra non lōge a hierlm: vbi lazarus ſuſcitatus eſt. Illa quæ trās iordanē eſt, ſignificat humanam naturam ſub lege naturali ante fluenta grāe: qua grā poſt incarnationem xpi abundans fuit: quæ natura ad hoc creata erat vt legi naturæ obediret: in qua iohannes baptizat quia a peccato non liberat. Baptizat vltra fluenta diuinorum donoꝝ: quę nondum in xpo ichoauerant in humanā naturā deſcēdere. Illa q̄ eſt citra iordanē ſignificat eādem humanā naturam obedientē ſub lege gratiæ quę eſt proxima hierlm. i. viſioni pacis ꝓ charitatem. in qua xps mortuum ſuſcitat: ga a peccato liberat. d ¶Altera dic. Typice. Iohānes. i. populus grāe: altera die. i. poſt legem cognoſcit agnum quo redimitur. e ¶Veniēnte. Non ſolum greſſibus corporis: ſed etiam interioris ſuæ contēplationis acceſſibus: ga dignatus eſt a iohāne cognoſci ſm diuinitatem & humanitatem. f ¶Ecce a. &c. Triaministrat agnus poſſidētibus ſe: lac ſimplicis doctrinæ quo paruuli nutriſtrat. F tur: lanam. i. incrementa virtutū: eſum carnis ſuæ. g ¶Peccata mundi. Pctm mundo dr originale pctm quod eſt cōe toti mundi: quo tota humana natura ſimul & ſemel odita leges diuinas per inobedientiā trāſgreſſa eſt in paradiſo: qđ originale ſingulaq; ſuperaddita grā relaxat. h ¶Poſt me ve. vīr. Chriſtus eſt vir in quo nobis cōgruit & ꝓ nobis ſoluit: & filius dei in quo patri congruit & pctā dimittendo recōciliat nos ei. i ¶Vt ma. Hic eſt agnus qui tollit pctā: qđ non ego: quē ēt melius mō noui: ſed ꝓpterea baptizo vt manifeſtet iſraeli: Ne em ꝓpter inſolentiā minus baptizarē tur a xpo in ſpū vſu baptizandi ei via parauit. vñ poſtq; ad ipm q via eſt, vēnit eſt: baptiſmus eius ceſſat. In baptiſmo ēt iohānis manifeſtatur humilitas xpi: quæ eſt impletio totius juſtitiæ. ſicut em opus eſt xpm naſci & mori: ſic & baptizari. Si em ipſe q non eget, a ſeruo baptizatur: non dedignentur quantumcunq; ſapientes & ſancti a domino baptizari: ſine quo permanent in peccatis.

Myſtice.

Ioh.14.a

NICO. DE LYRA

☞ Baptizans

¶.i.lauo.

a dicens: Ego baptizo in aqua: me a ¶.i.pñs vobis apparet. b ¶corpore. c ¶ga humilis: & ideo ego lucerna pręaccendor. diūs aūt vīm ſtētit quē vos nēſcitis b a ¶ante tpa diffinitū eſt ꝓ poſt me veniret. b ¶ſicut naſcendo ita pdicando. c ¶mihi prę Ipſe eſt qui poſt me venturus eſt: qui c poſitus eſt dignitate. añ me factꝰ eſt cuius ego nō ſum dī d gnus vt ſoluā eiꝰ corrigiā calciamēta. ¶.i.in domo obedientiæ baptizat: vt ſignificet obedientiam conuenire baptizatis. e ti. Hæc i bethania fctā ſunt trās iordanem, vbi erat iohānes baptizās. ¶altera cognitiōe. ¶iuitu mētis & corpis. d Altera die vidit Iohannes ieſum a ¶innocens imolādus, ꝓfiguratus in agno venientem ad ſe, & ait: Ecce agnus e paſchali. a ¶Quid cōfert. b ¶nō de loco ad locum, ſed vt oino nō ſint. ¶ga non cū traduce carnis natus. ¶Hic determinat g dei: ēcce q tollit pctā mūdi. Hic eſt gs ille medius de quo ſupra dixit, ſit. ¶illud. a ¶poſt præconem iudex. ¶natiuitate & cæteris. h de quo dixi: Poſt me venit vir qui ¶dignitate. ¶deitate. añ me factus eſt: ga prior me erat: ¶vſu baptizandi: & oniōe humilitatis xpi. i & ego nesciebam eū. Sed vt manife da cā eſt: qa iuge ſacrificiū qđ figurabat ꝓpetuitatem beatitudinis fiebat de agno: ſicut & xps eſt noſtra beatitudo. Secundo fert teſtimonium iohannes de xpo quantum ad eius diuinitatē, cū ſubdit: I ¶Qui tollit peccata mundi. Quia tollere pctm eſt, ppriū ipſius dei: Dicitur aūt hic pctm, ponēdo ſingulare pro plurali ſm modū idiomatis hebræi. vt patet Exo. viij. f. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcarum. Vel aliter dicitur peccatum in ſingulari: licet ille agnus tulerit oia peccata: tamen ſpeciali modo pro peccato originali occiſus eſt. m ¶Hic eſt de quo dixi. Hic conſequenter tollit ſuſpitio teſtis. Ieſus ei erat cognat⁹ iohānis ex pte matris: & ideo ſi hoc teſtimonium dixiſſet tantum poſtq; ieſus fuit ei notus: poſſent aliqui habere teſtimonium eius ſuſpectū: & ideo teſtimonium iohannis de chriſto fuit aliquo modo antequā noticiam dei terminatam haberet de ipſo. quia primo in generali fuit reuelatus aduentus xpi propinquus de futuro ipſi iohanni: & tuit ſibi præceptum a domino vt baptizaret in nomine venturi & prædicaret eius aduentum & præpararet populum: & tunc incæpit ferre teſtimonium de xpo in ġnali: dicens ꝓcito eſſet venturus: tñ nesciebat qs eſſet determinate: ſed tunc datū fuit ſibi ſignū cognoſcendi ipm ſcilicet per apparitionem ſpūſſancti ſuper eū. & hoc eſt quod dicitur: Hic eſt de quo dixi. q. d. non modo incipio ferre teſtimonium de ipſo: ſed anteq; cognoſcerem ipſum. n ¶Poſt meyenit vir qui ante me factus eſt: quia prior me erat. Exponatur ſicut ſupra. o ¶Et ego nesciebam eum. quantum ad perſonam determinatam. p ¶Sed vt manifeſtetur in iſrael. Id eſt ipſi iſraeli.

✻ Propterea ve.

✻ a ¶Ego baptizo in aqua. corpora tm lauando. ad ſignificandum illius baptiſmū qui lauat aias in ſpū ſancto. e ¶Hæc in dicta ſunt. quæ interpretatur domus obedientiæ. ideo per hoc ſignificatur: ꝓ iohannes ex obedientia dei venerat chriſtum predicare immolandū pro redēptione mundi. o ¶Et ego nesciebā eū. ante reuelationē mihi factā an nō gntodecimo tyberij cæſaris: vt habetur Lu. iij. a. quæ quidē reuelatio facta fuit iohāni in deſerto. vt hr ibidem. & ꝓ hoc ſignificat ꝓ reuelationes diuinæ ſīt habitantibus in deſerto pniæ. Pō. lxij. a. In terra deſerta, iuia & inuia ſa: ſic in ſancto apparui tibi: vt viderē virtutem tuā & gloriā tuā.

✻ Altera die

A Vg a ¶Baptizans. Chriſtus a iohāne baptizat, vt indiceť ois humilitas quæ eſt ois iuſtitia. Sed nō ſolus: ne baptiſma iohānis ſanctius & maius, in quo deus hō baptizatus eſt, videret baptiſmo xpi in quo hoies baptizant. Baptizant aūt alq a iohanne: vt vſus baptizandi ꝑpararet viā baptiſmo xpi. b ¶Et te. Sicut dicit ſe venisſe vt manifeſtaret xpm: ita perhibuit teſtimoniū. ſ. vidi ſpi. In quo didicit qđ prius neſciuit. venerat ēt prædicare pniam. i. facere præparationem prædicationis xpi: ſed tantum de præparatione baptiſmi ponit ſingulariter, qa baptiſmus xpi eſt ſummū ſacramentū inter alia. c ¶Spm de. Non ꝓ mō primum deſcenderit: ſed vt per hoc deſcendere oñdat, & manere in baptizatis aq & non aſt. & vt iohannes ꝑ eum de xpo ex cellentius intelligeret. d ¶Et ego nc. Augu. viſa colūba dicit ſe ꝑ eam didiciſſe qđ prius neſciebat. Sciebat quidem ꝓ erat dominus: ꝓ agnus tollens pctā: ꝓ ab eo deberet baptizari ſicut & confeſſus erat: ſed neſciebat ꝓ ſibi eſſet retenturus & nulli tradiendus baptiſmi. & miniſterium: per qđ cōſtat vnitas eccleſiæ: ne ſint tot baptiſmi quot baptiſtæ. Potuit aūt dñs ptāre baptiſmi alicui ſeruo vice ſua tradere: vt tanta eſſet vis in ſerui baptiſmo quāta in dñi: ſed voluit vt ſpes baptizatorum tm ſit in dño: non in hoīe. & vniank in eo: vt ſit vna colūba & non diuidať per hoīes. Vñ nihil differt baptiſma dñi ſiue per bonū ſiue per malū tradeť miniſtrū. nec iteraťur: qa ſemper eſt baptiſmus dñi. Baptiſmus iohannis iterat̄ur: quia non dñi eſt: ſed hoīs, & ſi ex deo. Baptiſmus iudæ: non iudæ, ſed dñi eſt: nec iteratur. Vt aūt vnitas & fraternitatis pax ſine laniatione in oībus baptizatis ſeruare tur quaſi in vna colūba quæ gemit in erūnis mundi: & ramū qui extra eſt ſi fructum haber, fert ad arcā: iō ſpūs in quo baptizať per colūbā oſtendiť. Vt aūt habita vnitate & pace in ſe ſeruēat̄ ꝫ mala: poſt in igne da tis eſt gentiū: q̄ mō vniunť, olim de vna diuiſæ in numidis ædificatoribus. ¶Nota ꝓ in ſacro baptiſmatis ſicut & in alīs ſolꝰ xps operatur. Alīs vero ſunt miniſtri. Vñ apſ̄s: In labore & mente ſunt differentes in opatione indifferentes. ¶Hiero. Oſtendit iohānē non ſcire per baptiſmum xpi. i. mundū eſſe redēptū. nā ſciebat eum filiū dei eſſe & natū in carne. Aug. dicit iohānē ignorāſſe hoc tm vtrum ſibi retineat vim baptizādi: an alicui ſuorum tribuat. e ¶Et ma. Aug. Spālr dr ſpm manere in xpo, a quo nunq; ꝑ pctm recēſſit: in quo ſemp miraſlr vixit & mirabilr operat̄ eſt. In ſanctos venit: & ꝑ pctā recedit. Manet tñ ſemp in eis ad aliqđ: vt xps eis pmſit. ſ. vt bonis ſemp inſiſtant. Ad aliqđ non manet. ſ. vt ex eo ꝓpheťet: vel miracula faciāt: & iō non qđ dicit, eſt primū ſignū agnoſcendi xpm. f ¶Qui bapti. Baptizat xpus in ſpū: non ſolū & donis ſplendo. g ¶Hic eſt ſi. dei. Hic teſtať filiū dei quē ſuperius viſū vocabat: vt ab eo habeať teſtimonium vtriuſq; naturæ. h ¶Altera die ſte. ſta. Typice. Stat iohānes: ceſſat lex: tñ teſtimonium perhibens chriſto. Ambulat ieſus. i. gratia hinc inde colligēs.

☞ Secuti

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶Propterea veni ego in aqua ba. qa totum officium iohannis baptizando & pdicando erat ordinatū ad manifeſtatiōem xpi. Sed contra illud qđ dr hic: Et ego nc. eum. videť eſſe illud qđ habetur Mat. iij. d. ꝓ iohannes prohibebat ieſum venientē ad baptiſmum dicens: Ego a te debeo baptizari. ergo vt vr ante baptiſmum ipm cognouit. Dicendū ꝓ in baptiſmo cognouit eū dupliciť. Primo q reuelationē diuinā qn venit ab baptiſmū iohānis. & tūc dixit ei iohānes illud Mat. iij. d. Ego a te debeo baptizari. Sed o cognouit eū qn ſpūſſcūs deſcendit ſup eum: in ſigno viſibili a deo ꝓprium ſibi dato: vt dictum eſt. Et ideo cū dicitur hic: Et ego neſcie bam cum, referť ad ꝑſonas precedens baptiſmū, quo iohannes non cognoſcebat ieſum quantū ad ꝑſonam determinatā. b ¶Et teſtī. phī. io. dicens: c ¶Quia vidi ipſi. &c. mā. ſu. Hoc ſuit qn iohannes baptizauit ieſum: vt habetur Mat. iij. d ¶Et ego nc. eū. Iſtud referť ad tps precedēs baptiſmum: vt dictū eſt. Aug. aūt refert neſciebā, ad prātem excellentiæ in baptiſmo quā ſibi xps retinuit. Que cōſiſtit in quatuor: Primū eſt, ꝓ ipſe ſolus baptiſmum inſtitueret. Secundum eſt ꝓ effectū baptiſmi ſine baptiſmo conferre poſſet: Tertiū eſt ꝓ meritum paſſiōis eius in baptiſmo efficaciam hr̄et. Quarto ꝓ ab aliquo tpe baptiſmus conſtetur in iſrael: propterea veni ego a ¶non in ſpiritu peccata tollens. b in aqua baptizans. Et teſtimoniū ꝑ hibuit iohānes, dicēs: † Quia vidi c a ¶corporali ſpecie columbæ. b ¶vt iohannes per eum excellētius de xpo intelligeret. c ſpm deſcendētē q̄ſi cōlūbā de cœlō a ¶comparatione huius cognitiōis. nam ex viſu & auditu: licet corporali: multum ꝓficiebat in cognitione maieſtatis & poteſtatis: reuelatis oculis. d & manſit ſup eum: & ego neſciebā d eum. Sed qui miſit me baptizare e in aqua: ille mihi dixit: Super quē videris ſpm deſcendentem & maa ¶non alius. ¶Quidē b ¶ecce quid didicit. f nētem ſuper eum: hic eſt qui bāptih a ¶in quo eſt remiſſio: Quod non eſt iohannes. b ¶illum ſpiritum. zat in ſpiritu ſancto. Et ego vidi & j g teſtimonium perhibui: qa hic eſt fi ¶vnicus vnde poteſt baptizare. a ¶immobilis in culmine perfectionis. hlius dei. Altera die iterū ſtabat Io- m a ¶firmiter eius adhærentes magiſterio. hannes: & ex diſcipulis eiꝰ duo: & n a ¶ex dilectione. b ¶in carne ad nos venientem. ¶diſcipulis oſtendendo. rēſpiciens ieſum ambulantē dixit: o a ¶Q. Quid me ſequiminiſ illū ſeqmini q eſt agnus dei, preciū mundi. b ¶intellexerūt. Eccē agnus dei. Et audierunt eum p ñ fructum, ibi: Et audierunt. In prima parte dicitur ſic. Altera die iterum ſtabat Iohannes & ex diſcipulis eius duo. Dicit altera die: ad denotādum ꝓ iohannes pluries & frequenter ferebat teſtimonium de chriſto: vt ſupra dictum eſt. Per hoc quod ſubditur: m ¶Stabat. oſtenditur ꝓ ipſe paratus erat ad exercendum ſuum officium: teſtificando de chriſto baptizando & docendo: Vnde ſubditur. n ¶Et reſpiciens Ieſum ambulantem. ſcilicet prope locum vbi ſtabat iohānes: quia chriſtus poſtquam baptizatus eſt a iohanne, ad tempus moratus eſt prope locum: & factus eſt iohanni familiaris: vt ſic iohannes frequenter diceret teſtimonium de chriſto in ſua præſentia: & ſic ab alīs cognoſceretur. vnde ſubdit: p ¶Ecce agnus dei. Breuiter repetit euangeliſta teſtimonium quod fuerat ſuperius dictum: ideo omittit illud quod ſupra dictum eſt. Qui tollit peccata mundi. Et exponatur ſicut ſupra expoſitum ſuit. q ¶Et audierunt. Hic ponitur fructus prædicti teſtimonij. Et diuiditur in tres: qa primo ponitur fructus ſequens ex iohannis teſtificatione. Secundo ex diſcipuli conuerſi prædicatione, ibi: Erat autem

Excellentia baptiſmi in q̄bus conſiſtit.

†mat.3.d Mar.1.b. Lu.3.d.

Diuiſio.

Diuiſio.

☞ andreas

✻ 1 ¶Altera die iterum ſtabat iohannes & c. Sicut dictum eſt, per iohannem prædicator euāgelij deſignatur: & ideo per hoc qđ dicitur hic, ſtabat: ſignificatur ꝓ prædicator euangelij debet ēt cōſtans in prædicatione verbi diuini. n ¶Et reſpiciens ieſum ambulantem dixit. Per quod ſignificatur ꝓ prædicator euāgelij debet diligenter conſiderare proceſſum vitæ chriſti & non ſolum cōſiderare, ſed etiam prædicare. Ideo ſubditur, o ¶Dixit: Ecce agnus dei. Eius innocentiam prædicando: & obedientiam vſq; ad mortem. & audientes debent deuote recipere talem prædicationem: quod ſignificatur per hoc quod ſubditur: q ¶Et audierūt eum duo diſ. lo. & ſecuti ſunt ieſum. Et dominus ieſus ad tales cōuertitur per clementiam: & recipit per gratiā: & inſtruit eos de neceſſarijs ad ſalutē. Per andream vero & philippū qui a xpo edocti fuerunt de ſalute fratrum ſuorum ſolliciti, ſignificantur illi q proximos ſuos quantū bono mō poſſunt, inducunt ad ſequelam xpi contra multos q non ſolū non inducunt, ſed ꝓ ſuo poſſe auertunt.

Moraliſ

✻ Amen

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶ Secuti sunt ꝛc. Secuti sunt vt eū iam potius q̄ iohannem audi
rēt, nō tñ adhuc ei penitus adhærētes: sed vt videat vbi habitat: vt
assidue ad eū veniant: & ab eo erudiant: & postea pfecte sint secu
ti q̄s eos de naui vocauit. Duo sequunt: qa q sequunt gemina cha
Mat.4.d ritate debēt accēdi. b ¶ Cōuer, quasi a tergo viderās: sed, quasi fa

ciem pbuit illis: dū de maiestate descendit
vt posset videri: dum pro vmbra legis euā
gelij lucem exhibuit. c ¶ Quid quæri. In
terrogat non ignorans: sed vt mercedē ha
beant rñdentes. qd rem, non psonā. qd nō
quē: ne se videat oñdere, illi psonā rndēt.
d ¶ Vbi habitas? Mystice. Volunt ostēdi
sibi in qbus xp̄s habitet vt se illis assimilēt
Mystice. vel q incarnationē vident: pie quærūt ostē
di sibi æternam mansionē qūo sit apud pa
trem. e ¶ Veníte. quasi sermone non pōt
explicari: sed opere demonstrāt. venite cre
dendo & operando & intelligetis. venite te
stimonio iohannis & a lege recedite & gra
tiā recipietis. f ¶ Dicit illo. Ostendit nouū
testm, siue pñtem vitā. g ¶ Hora autem
erat. qa ex lege venerāt, decalogus ad xp̄m
misit. hora decima quærūt ab eo doceri: qa
non alius docet legem, nisi qui dedit eam.
Docet aūt cum misericordia & implenī q̄
implere non poterant. vel hora decimave
sperā mundi indicat. h ¶ Frater si. Frater
iunior natu prior credit. non em est ordo fi
dei in annis. Forte ad dignitatē andreas dī
esse frater petri: super quem, i. super cui⁹ fi
dem fundāda erat ecclesia. i ¶ Inuenit hic
pri. Vera pietas statim inuentum thesaurū
nūciat fratri: vt sicut est sanguine, sit & ger
manus in fide. k ¶ Inuenimus messiam
&c. Christus græce messias hebraice: vnct⁹
latine. vere enim vnctus est a spiritu sancto
specialiter: a qua vnctione christiani appel
Gen.35.d lantur. Q̄ iacob erexit lapidem post visio
F nem in titulum quem olei superfusio vn
xit: iam diuinitus per illam petram, futurā
petram. s. xp̄m spiritu sancto vngendū fi
gurāt: intellexit. in qua petra sic limita sun
dari ecclesiam pfigurabat &c. l ¶ Tu es
s. fi, pri⁹ dicit nomē qd̄ habet a parentib⁹:
vt significetur mutatio dū de simōe petrū
facit. In mutatione aūt notat viuacitas my
sterij. sed nec prius nomen caret virtute. Est
em simon obediens filius gr̄æ vel colūbe:
dum venit ad iesum: sequens fratrem, vñ a

a ¶ Sequentes euangelium legem amiserunt
vtentes eius testimonio. ¶ imperio magi.
a duo discipuli loq̄ntē: & secūti sunt
b iesum. Couersus aūt iesus & vidēs a
b ¶ dat fiduciam interrogādi. ¶ magistrum.
c eos sequentes se, dicit eis: Q̄uid q̄
a ¶ quæcunq; vellent. b ¶ hoc nomine fidem
suam indicant: iam sequuntur vt magistrū.
ritis? Qui dixerunt ei: Rabbi: qd̄ c
a ¶ latine. b ¶ nolūt eo trāsitorie vti: sed sci
re locū quo freq̄nter veniat & secreto istrui.
d dicit intērp̄tatū magr̄i: vbi habitas? a
e Dicit eis venite & videte. Venerūt b
& viderunt vbi maneret: & apud eū f
a ¶ Non est nox vbi est lumen xp̄s ad quem
post q̄ peruenitur, ibi est manendum.
g manserunt die illo. Hora autē erat g
a ¶ virilis. quia constans & fortis.
h quasi decima. Erat aūt andreas fra h
¶ obedientis.
ter simonis petri: vnus ex duobus
qui audierant a Iohanne: & secuti i
i fuerant eum. Inuenit hic primum i
k fratrē suū simonē, & dicit ei: Inue k
a ¶ hoc verbo innuit quod diu eum quæsie
runt. a ¶ hebraice.
nimus messiam: qd̄ interpretatum
¶ latine. ¶ non dedignatur maior sequi mi
est christus. Et adduxit eum ad Ie l
norem. ¶ secreto cordis: ex quo cognito mu
sum. Intuitus autem eum iesus di m
rat nomen. a ¶ per spm obedientię. b ¶ i. co
lumbæ: scilicet sanctī spiritus. ex quo humi
lis: dum maior sequitur minorem.
n xit: Tu es simōn filius Iohānna. o
¶ Nondum ponit nomen sed præsignat.
Tu vocaberis cæphas: qd̄ interprep

f ¶ Et apud eum mā. &c. audiētes verba vitæ ab eo. g ¶ Hora G
aūt erat quasi de. i. ꝑpe vesperā. Ex quo patet ardor eorū ad audiē
dū xp̄m: qa cū hora vespertina soleāt homines reuerti ad ꝓpria domi
cilia: tñ oibus dimissis manserūt cū ipso vsq; in crastinū, desiderio
audiendi ispm. h ¶ Erat aūt an. hic ꝓñr ponit fructus ꝓueniēs ex
discipuli conuersione: qa audita xp̄i doctri
na statim iuit ad quærendū fratrem suū ad
audiendum iesum xp̄m. & hoc est quod dr̄.
Erat aūt an. &c. se. fuc. eū. s. xp̄m. Nomen
aūt alterius discipuli hic tacetur: qa modus
scribentiū est tacere ꝓprias laudes: vel falte
loqui de se: sicut de alio. sicut. s. vlti. q. dicit
iohānes euangelista de seipso. Hic est disci
il. &c. non exprimendo nomen suū. Et eo
dem mō loquitur hic: qa probabilr credit
q̄ ipsemet fuerit cum andrea: qa circūstan
tias loci & tp̄is describit quasi ille qui præ
sentialiter vidit. Pōt & taī dici: q̄ solus an
dreas noiat: eo q̄ antiqor & principalior
erat. vñ & hanc progatiuā habuit q̄ fuit pri
mus xp̄i discipulus: qa de duob⁹ primo ad
hærentibus in xp̄o ipse fuit principalis &
primus: sicut & stephanus fuit prim⁹ mar
tyr. Sequitur: i ¶ Inue. hic pri. fra. suum
Si. Nō inuenit eū a casu: sed diligenter q̄si
tum: desiderans eum hr̄e fratrē in religione
fidei sicut & in ꝓpinqtate carnali. Si illos q
ꝓprios amicos retrahunt ab ingressu reli
gionis. vñ sequit: k ¶ Et di. ei &c. xp̄s. i.
vnctus: qa xp̄s est rex & sacerdos vnct⁹ in
humana natura plenitudine gratię: sicut re
ges & sacerdotes in veteri testamento inu
gebant corporali vnctione. Et bn dicit: In
uenimus. qa sufficienter erat instructus a
xp̄o ꝑ testimonia legis & prophetarum: q̄
ipse erat vere xp̄s. Et quia cōsummatio bo
ni opis est p xp̄m: iō sequit: l ¶ Et ad. eū
ad se. Tum qa non ꝓfidebat de se q̄ posset
eū sufficienter instruere. Tū qa libenter ad
magr̄m redibat habita occasione. m ¶ In
tuitus aūt eū ies. Non solū exterius sed ꝑ
interius videns eius deuotionē: qa intuet⁹ fuit
cor. n ¶ Dixit: Tu ex simon. i. vere obe
diens. q. d. nomen tuū est ꝓprietati tuæ cō
sonum. o ¶ Filius iohā. Mat. xvi. c. dicit
bariona. i. filius iohanna. Dicendū q̄ idem
est nomē p̄ris petri iona & iohānæ: aliqua
liter tū diuersificatū: sicut in latino, nicola⁹
& colinus. Vel aliter dicendum q̄ pater pe

tri erat binomius: & sic iona & iohanna sunt duo noīa. Hoc videt
ex eor̄ interptatione: qa iona interpretat colūba: iohanna, in quo
gra. Dicit ergo: filius iohāna. q. d. hoc cognomen cōsonat tuo nos
mini: qa ille q est vere obediēs, est filius gr̄æ spūsācti q ꝑ columbā
designat. p ¶ Tu voc. cæphas. i. capitaneus. Et idē sonat hoc no
men petrus: qa fundamentū habet quodāmō, ꝓprietatē capitis. vñ
Mat. xvi. c. qn dictum est ei a xp̄o: Tu es petrus &c. nō fuit noīs no
ua impositio: sed noīs prius impositi cōmemoratio vel confirma
tio: qa hic sibi fuit impositū ꝑm Aug. Aliqui tñ alij dicunt ecclesi
am: ꝑpter quod dr̄: Tu vocaberis: quasi loquens de futuri noīs impo
sitione. Notādum etiam q̄ mutatio noīs facta a deo, semper facta
est ex aliqua gratia speciali quam a deo consecutus est ille, cui⁹ noī
men mutatur. Sicut iacob vocatus est israel: eo q̄ vidit dominum, &
Gen. xxxij. f. Et abraam vocatus est abraam: qñ facta fuit sibi promi
sio de semine: in qua he nedicendę erant oēs gentes terr̄æ illi⁹. Gen.
xvij. a. Et eodem mō hic simon vocatus est cephas: ex hoc q̄ voca
tus fuit ad xp̄i fidem & vocandus de proximo ad apostolatum &
principatum ap̄lorum. & Matt. xvi. c. vocatus est petrus: quod dicit
est vt dictum est: propter fidelem xp̄i confessionem. qua dixit. Tu
es christus filius dei viui. Sed cōtra illud quod dicitur hic de vocā
tione petri & andreæ: videtur illud esse quod habetur Matt. iiij. c.
Ambulans iesus iuxta mare galileę. vidit duos fratres, simonē qui
vocatur petrus: & andream fratrem eius: mittentes rętę in mare: &
vocauit eos. Ex quo patet, q̄ fuerunt vocati de nau. Dicendum q̄
vocati fuerunt ad fidem & ad christi aliqualem familiaritatem iux
ta iordanem ꝑm modum qui hic scribitur: sed postea super mare
galilææ fuerunt vocati ad apostolatum: & ideo tunc relictis rętibus & naui secuti sunt eum amplius ad propria reuersuri.

In galileam

NICO. DE LYRA

In crastinum

☞ andreas. Tertio: ex xp̄i vocatione, ibi: In crastinū. Fructus aūt primus fuit cōuersio discipulorū iohannis ad xp̄m: q̄ fuit inchoata per iohanē in quantū discipuli testimoniū eius reuerēter audierūt & tanq̄ verissimū executi sunt in ope. & hoc est qd̄ dr̄: Et audi. eū duo disci. lo. & se. sunt ꝛc. desiderantes ei adhærere & eius doctri
a nā audire: sed ista cōuersio cōsummata est ꝑ ipm xp̄m. Vñ subdit.
a ¶ Conuersus aūt iesus &c. ex sua benignitate & misericordia.
b ¶ Videns eos se. se, di. e. Quid quæri. q. d. paratus sum ad volū
tatē vr̄am. nec petit hoc ex ignorātia vt aliqd addiscat. sed vt eorū
mīiōe cōueniēti⁹ eos dirigat. sicut Gen. iij. b. dixit dns: Adam vbi
es: vt ex sua mīsione cōuenientius argueret ipm. Sequit: c ¶ Quid. ei: Rabbi: qd̄ dicitur in. ma. Istud qd̄ dr̄ interpretatū magister:
non est de verbis eor̄: sed est verbū euāgelistæ interprantis nomē
hebraicū qd̄ est rabbi. vñ dixerūt: Rabbi: vbi habitas? q̄rentes do
mū ei⁹ tanq̄ studiosi discipuli: vt possent frequēter cū eo & ab eo
instrui. d ¶ Dicit eis: Ve. & vi. liberaliter ꝓdescēdēs petitioni eo
rū. Sed qa dictū est de domo xp̄i: hic vr̄ ꝓdicere ei qd̄ dr̄ Mat. viij.
c. Fili⁹ hois nō habet vbi caput suū recliner. Dicēdū q̄ in matthęo
dr̄ non habuisse ꝓpriū domicilium: non tñ negat q̄n habuerit sicut
hospes domū accommodatā pro tpe ad manendū. Sic em frequen
ter fuit in domo marthæ: & eodem mō ad tp̄s māsit prope iohānē
post baptismū suum, ratiōibus p̄dictis: tamen in hospitio alieno.
qd̄ patet ex hoc q̄ non erat de loco illo: sed de nazareth. Sequitur:
e ¶ Venerunt & viderunt vbi manc. sicut hospes: vt dictum est.
Et apud eum mā-

A a ¶ In galilæā &c. Galilæa dicitur trāsmigratio: vel reuelatio, Hie.8.b. Trāsmigrat em hō de vitijs ad virtutes: & post de virtute in vir
tutē: & sic sit ei reuelatio: vt videat de⁹ deor̄ in sion. Vocaturus
ergo discipulū ad sequēdū. i. ad imitādū: exit in galilęā: ipso loco
innuēs vt sicut ipse ꝓficiebat sapiētia: & sicut per passiōes intra
uit gloriā: sic & seqūces. b ¶ A bethsaida
ciui. Nō frustra noīat ciuitas: nec frustra
dicit philippi, petri & andreæ. Sonat em
dom⁹ venator⁹: in q̄ notat animⁿ & offm
istor̄. Sūt em venatores ī capiēdis aiab⁹.
vñ philipp⁹ ante q̄ fiat apl̄s spōte vocat
nathanaelē. c ¶ Inuenit phi. &c. Natha
nael peritissim⁹ scripturarū intelligit qd̄
nō alij. s. a nazareth exire singulare naza
renū. Quia aūt doctissim⁹ nō est in apl̄m
electus. Oēs em apl̄i primū de idiotis: vt
cōfundatur sapiētes. d ¶ Quē scripsit
moy. Vt caut⁹ venator multis rōnib⁹ ve
riatē fratri astruit. s. q̄ iesus q̄ pnūciat in
lege & ꝓphetis. Fili⁹ ioseph: q̄ est de do
mo dauid: vt per eū (nō q̄ de eo nat⁹) ceū
maria matre eius (quā sciebat ex ꝓphetis
virginē ꝑperisse) notetur esse ex dauid.
e ¶ Et dixit ei na. Vel dubitādo interro
gat vel affirmat vt legisperitus, a ciuitate
tanti nois posse esse aliquē bonū vel exi
mium doctorē, vel summū saluatorē. Di
citur em nazareth, flos vel mūdiciæ vel
sanctitas. Vtriq; aūt, pnūciationi cōgrue
subdit: veni & vide &c. f ¶ Ecce vere
israelita. Dolus. i. simulatio. Si em habet
peccata cōfitet. Nō ergo negat peccatorē:
sed in eo laudat cōfessionē. Pharisæi autē
sunt dolosi: qui se bonos ꝓdicāt cū sint
mali. g ¶ Vnde me no. Cognoscēs dīm
loqui de sua cōscięntia: nō ex indignatiōe
quærit: sed admirando. vnde: Et ex qua

☞ virtute

NICO. DE LYRA

Diuisio, a ¶ In crastinum. Hic ꝓñr ponitur fructus prouenies ex
christi vocatione. Et diuidit in duas: quia primo describit ipsius
philippi vocatio. Secūdo ex hoc sequēs nathanaelis ꝑuersio, ibi:
Inuenit philippus. Circa primū sciendū: q̄ xp̄s venit ad baptis
mum iohānis: vt virtutē regenerādi tribueret aqs: & vt baptis
mum iohānis: & eius doctrinā approbaret: & vt de christo: per
iohannis testimoniū latum in christi præsentia, populus ipsum
cognosceret: propter quæ christus ad rēpus moratus est & prope
locū illū: vt. s. dictū est: & ideo hoc peracto voluit redire in gali
læam vbi fuerat nutritus: & in illo reditu vocatus est philippus:
& hoc est q̄ dicit hic. In crastinū autem. s. post vocationē petri.
b ¶ Voluit exire in ga. Si enim māsisset prope iordanē postq̄
fuit cognitus a populo: omnes cucurrissent ad eum & dimisissent
iohannē. Quod patet ex effectu: qa duo ex principalioribꝰ discī
pulis iohānis secuti sunt iam eū vt dictū est: & ideo volēs deserre
cessit. Sequr. c ¶ Et inuenit phi. Nō a casu: vel quasi ignorātū:
sed ex sua præordinatione: vt eū vocaret ad fidē & illuminaret.
vnde sequr. d ¶ Et dicit ei iesus: sequere me. Q̄ aūt philip
pus sequut⁹ est eū, statim credēs nō est mirū: qa vox xp̄i nō solū
habebat vim mouēdi auditū: sed etiā animū. Potest etiā, ꝓbabi
liter dici: q̄ philippus erat iam edoct⁹ de xp̄o ab andrea & petro.
vnde subdit. Erat aūt phi. a bethsaida ciui. an. & petri. quasi
reddat ratio quare statim secutus est xp̄m, ex hoc q̄ erat de villa
andreæ & petri: ex quo ꝓbabile est q̄ docuerāt ipsum. e ¶ In
uenit philipp⁹. Hic ponitur ꝓñr nathanaelis cōuersio: quæ ostē
ditur primo inchoata per philippum: & secūdo cōsummata per
christū, ibi: Vidit iesus. Circa primū cōsiderandū: q̄ philippus a
christo instructus, iuit ad quærendū nathanaelē fratrē suū: desi
derans eū habere fratrē in fide, sicut in carne: & hoc est qd̄ dicit
hic. Inuenit christus nathanaelē. Non a casu inuenit eū sed di
genter quęsitum: vt dictum est. Iste autē nathanael erat homo
literatus & eductus in lege & prophetis: & ideo philippus q̄uis
esset parum literat⁹ a principio: tamen iam erat instructus a xp̄o
in scripturis legis & prophetarū loquēbatur de ipso: ideo annun
ciando christum fratri suo quem sciebat literatū: incępit a testi
monio legis & prophetarum, dicens. f ¶ Quem scripsit moy
ses in lege. Hoc habetur Gen. penul. b. Non auferetur sceptrum de iuda

¶ Id est post resurrectionem ad gen
tes.
tatur petrus. In crastinum voluit a
b ¶ a iudæa vbi erat iohannes baptizās.
¶ os lampadis.
a exire in galieæā: & inuenit philip c
pum. Et dicit ei iesus. Sequere me. d
¶ venationis domus.
b Erat aūt philippus a bethsaida ci
c uitate andreæ & petri. Inuenit phi e
¶ fratrem suum.
d lippus nathanael, & dicit ei. Quē f
scripsit moyses in lege & ꝓphetæ, g
a ¶ & hoc nomē a ꝓphetis. vt & maria quę
nō ignorās se virginē dicit: Ego & ꝑ tuus.
¶ id est de semine dauid. b ¶ patriam posuit
vt notet eum de quo propheta. Nazare⁹ vo
cabitur.
inuenim⁹ iesum filiū ioseph a nā h
a ¶ virgulti. k
e zareth. Et dixit ei nathanael. A na l
zareth pōt aliq̄d boni esse? Dicit ei m
philippus veni & vide. Vidit iesus n
nathanael venientē ad se: & dicit de
f eo. Ecce vere israelita: in quo dol⁹ o
g nō est. Dicit ei nathanael. Vnde me q
nosti? Respondit iesus & dixit ei.
Priusq̄ te philippus vocaret: cum r

de iuda &c. Et deut. xviij. c. Prophetā suscitabit vobis de⁹ de fri C
bus vestris &c. quæ ad literā de christo sunt intelligēda: vt patet
ꝑ ꝓdicta. g ¶ Et prophetæ. Oēs em ꝓphetæ de christo loquun
tur: qa ad christū oēs eorū prophetiæ principaliter ordinabātur.
h ¶ Inuenimus iesum. quasi dicat. Hoc nomen congruum est
propheris: quia promittit messiam saluā
torem. Hoc etiam nomē ponitur expresse
de christo: Abacuk vlti. d. Ego autem in
domino gaudebo: & exultabo in deo iesu
meo. Et in apocryphis Esdræ: Et erit post
annos hos: & morietur iesus filius meus
& conuertetur sæculum. i ¶ Filium io
seph. Philipp⁹ hic loquitur ſm cōem mo
dum loquēdi: quia putabatur eius filius:
vt haberur Lucæ. iij. Hoc etiam consonat
scripturæ, quæ clamat vbiq; christum de
scēdere de stirpe dauid: de cuius tribu erat
ioseph propter quod & christi genealo
gia per ipsum computatur: vt patet Mat.
i. & Luc. iij. e. Quamuis enim non fuerit
pater christi: fuit tamen in matrimonio
coniunctus matri eius. quæ erat eiusdem
tribus: prout diffusius declarau. sup Mat.
k ¶ A nazareth. Locus etiam iste conso
nat scripturæ loquenti: de christo. Esaiæ
xi. a. vbi dicitur sic ſm hebraicam verita
tem: Egredietur virga de radice ieſſe: &
nazareus de radice eius ascendet. Et ideo
nathanael vidēs hanc consonantiam: stā
tim respondit: l ¶ A nazareth potest
aliquid boni esse. Affirmatiue ſm Augu
sti. Aliter exponitur hoc ſm Chrysosto
mum negatiue & dubitatiue. Quia sicut
dictum est, iste nathanael erat legisperit⁹:
& ideo vidit q̄ duo prima non habebant
calumniam. scilicet nomē proprium qd̄
est iesus: & genus scilicet dauid Sed de lo
co videbatur esse contra scripturam Mi
cheę. v. a. vbi expresse dicitur christum na
sciturū in bethleem. Et tu bethleem ephra
ta paruulus es in milibus iuda. Ex te mihi egredietur quid sit do
minator in israel: & egressus eius ab initio a diebus æternitatis.
Propter quod legis scribæ respondērunt herodi quærenti vbi
christus nasceretur q̄ bethleem erat natiuitatis suæ locus: vt ha
betur Mat. ij. a. Et dictum suum confirmauerunt per scripturam
prædictam Micheę. v. Et propter hoc nathanael concessis duob⁹
primis tanq̄ manifeste veris: quærit dubitatiue de tertio dicens:
A nazareth potest aliquid boni esse? Et quia philippus nō erat
perfecte instructus: ideo duxit eum ad iesum vt ab illo pleni⁹ au
diret, propter quod sequitur: m ¶ Dicit ei philippus. veni &
vide. id est addisce ab eo. Notandum hic: q̄ ſm veritatem euāge Nota,
lij christus natus fuit in bethleem vt habetur Matthæi. ij. a & Lu.
ij. a. sicut fuerat prædictum per prophetam: sed concæptus fuit et
nutritus in nazareth: vt habetur Lucę. ij. f. & iiij. d. & propter hoc
vocatur a prophetis nazareus & sic patet concordia ꝓphetarum.
n ¶ Vidit iesus. Hic describitur conuersio nathanaelis consum
mata per christum vbi christus ostendit se verum esse messiam
promissum ex tribus signis: quia legisperiti signa quærebant vt
dicitur. i. Corin. i. d. Iudæi signa petunt. Et in plurib⁹ locis in euā
gelio petierunt signa a christo. Secundum ponitur ibi: Respōdit
iesus. Tertium ibi: Respondit nathanael. Primum signū fuit ma
nifestatio occulti: præsentis. s. intentionis cordis: & puritatis con
scientiæ ipsius nathanaelis: quę non poterūt esse nota nisi virtu
te diuina. & hoc est quod dicitur hic: Vidit iesus nathanael ve
nientem ad se. Non solum vidit exterius: sed etiā vidit cor ipsi⁹
interi⁹, vñ sequit: o ¶ Et dicit de eo: Ecce vere israelita: i quo
dolus nō est. Quia sine intentione doli & falsitatis veniebat, vt
veritatem cognosceret. p ¶ Dicit ei nathanael. Hic ponitur
secundum signum: quod est reuelatio occulti præteriti. Videns
autem nathanael q̄ conditionem suæ mentis expresserat: q̄ sibi
vnde ipsam sciebat dicens. q ¶ Vnde me nosti? Respondit ie
sus & dixit ei. p reuelationē alterius occulti. r ¶ Prius quam
philippus te vocaret. cum esses sub ficu vidi te. id est cogno
ui propositum cordis tui. Ad literam prius locuti fuerant ad in
uicem de christo ipse & philippus sub ficu, in tali distātia q̄ xp̄s
eos nō poterat videre oculo corporali: nec aliquis alius erat præ
sens qui potuisset ei referre: & ideo propter hoc signum & præce
dens, nathanael statim cōfessus est ipm esse christū. vñ sequitur.

¶ Quinta pars. E ☞ Respondit ei na-

virtute. a ¶Sub ficu vi. Mystice. Nathanael. i. donū dei: est verus ppīs israel dono dei: q erat sub ficu ab dit⁹. i. sub dit⁹ sub cōsue tudine peccādi & vmbra mortis: vt primi parētes sub ici folijs se texerūt: vbi prius visus esset a dño & q̄ræsitus q̄ dñm videret & quereret & ante etiā q̄ per apl̄os vocaret. b Quia cognouit nathanael xp̄m absentē vidisse q̄ ipse in alio loco gesserat. i. quō & vbi vocat⁹ sit a philippo: qđ est indiciū deitatis fatek nō solū magistrū: sed & dei filiū: & regē israel. i. xp̄m in quo, pbat esse israelita, vt dicit. i. videns deū. c ¶Videbitis cœlū. Nathanael israelita, dr̄ visur⁹ apertū cœlū & angelos dei descē. & ascendentes vt olim patriarcha iacob vidit scalam: & angelos ascē. & descen. q̄ benedictionē vocat⁹ est israel. ¶Augu. Qđ dictū est nathanaeli, modo implet̄ in christianis: qa postq̄ hō de⁹ ascēdit: credēt̄ib⁹ in eū aperiť adit⁹ cœli. Et vidēt angelos. i. p̄dicatores sup eū ascēdētes, dū arcana deitatis cōsiderāt & p̄dicāt: & descēdētes, dū infimis se conp̄erāt: & humana de eo p̄dicāt. Et mai⁹ est eis cœlū aperiri & vtrāq; in eo cognoscere naturā q̄ angelū: q̄ visos. i. p̄scitos esse, dū essent sub vmbra mortis. Si em̄ ibi manerēt: qđ p̄uisset ibi videriť d ¶Angelos dei. Sæpe hoc miraculū apparuit q̄ angeli ascēdebāt & descēdebant super christum. e ¶Super filiū hoīs. Christus dicit se filiū hominis, affirmās quod minus est. s. humanitatē: nathanael petrus filiū dei: quod maius est, affirmātes diuinitatē. Ecce confirmatio vtriusq; naturæ in xp̄o. Isti cōsitētes deitatē, merenť ascēdere: ille asserēs humanitatē, attestat se ad redimēdū venisse. Super filiū hominis. Confirmat se esse hoīem: ne aliqui errarent, credentes ipsum tantū esse deum: vt etiā petrus cum dicit. Absit a te dñe.

Mat.16.d

NICO. DE LYRA

a ¶Respondit ei nathanael & ait. Rabbi: tu es &c. rex israel. id est ille qui expectať vt sit rex israel. Expectāt em̄ oēs iudæi messiā tpalem regē futurū. Et hoc mō videť loqui iste nathanael: qa nō habebat adhuc cognitionē perfectā de xp̄o. Non em̄ videť intellexisse tunc ipsius diuinitatē: qa nō dixisset. Tu es rex israel: sed potiⁱ mūdi. Et p̄ hoc q̄ dicit: Tu es filiⁱ dei. nō fuit cōfessus eius diuinitatē: sicut postea cōfessus est eā per⁹ dicēs. Tu es christ⁹ filius dei viui. Mat. xvi. c. Et ppter hāc cōfessionē dict⁹ est beatus a christo: sed intellexit hāc filiationē per quādā excellētiā gratiæ. b ¶Respōdit iesus. Hic ponit̄ tertiū signū: qđ est revelatio occulti futuri. Modus em̄ cognitionis hūanæ est: vt ab imperfecto ad pfectionē ducať ordinate: vt patet. i. Phisicoꝝ. Et ga gratia p̄ficit naturā: ideo p̄similis ordo est in cognitiōe gratię: qa primo est ipfectior: & postea ad pfectionē deducit⁹, ppter qđ xp̄s ipsum nathanaelē iam xp̄m cognoscētē q̄tum ad gr̄æ excellētiā: vlteriⁱ deducit eū ad cognoscēdū suā diuinitatē p̄ obsequiū angelorū sibi exhibēdū tāq; supiori. Nulla em̄ natura est sup angelicam nisi diuina: & hoc est qđ dicit. Rn̄dit iesus &c. Credis. s. me esse xp̄m, q̄tum ad excellētiā gr̄æ. c ¶Maius his videbitis. cognoscēdo virtutē diuinæ substātiæ. d ¶Et dicit eis. scilicet philippo & nathanaeli. e ¶Amen amē dico vobis. Amen, idē est qđ fideliter: & ideo vbi duplicať, est signū maximæ certitudinis & firmitatis. f ¶Videbitis cœlū apertū &c. in obsequiū diuinitatis in humana natura latētis. Si em̄ quærať: vbi hoc videbunt⁹? Potest dici in ascēsione xp̄i: vt habeť Act. i. b. Cūq; intuerētur in cœlū euntē illū: ecce duo viri asti. &c. i. duo angeli in specie virorꝝ. Sic⁹ in resurrectiōe viderūt apl̄i angelos stantes supra sepulchrū christi: & in passiōe apparuit angelus de cœlo cōfortās eum. Luc xxii. e. Quęrit etiā hic quare nathanael nō fuit vocatus ad apostolatū: cū a xp̄o super alios fuerit cōmēdatus: vt patet ex prædictis. Dicendū est q̄ xp̄s voluit primos fundatores ecclesiæ simplices hoīes eligere: ne prima cōfusio hoim ad fidē, humanę sapiętiæ ascriberet⁹: sed diuinę: & ppter hoc iste nathanael & nisi codem⁹: de quo habeť. s. iii. a. nō sunt instituti apl̄i: qa erāt hoīes literati: fuerūt tñ a principio ad fidē vocati: ne si a principio oēs fuissent simplices: crederenť per oppositū per ignorātiā decæpti. Postq̄ p̄ fides catholica fuit radicata. Paul⁹ vocať est ad apostolatū, q̄uis literaⁱ esset. Vnde dicit. i. Cor. i. d. Videte vocationē vestram fratres: quia nō multi sapientes &c.

Nathanael qua re nō fuerit vocatus ad apostolatum.

Moraℓr. ✳ c ¶Amen amē dico vobis. &c. vi. an. per quos significať p̄dicatores: qui dicunt ascēdere sup̄ filiū hoīs, qñ prædicāt xp̄i deitatem & descendere: descendere: qñ p̄ eius amore quærūt releuare p̄ximi necessitatē. G ¶In ca. i. Iohānis vbi dicit in post. Et hoc patet in arist. q̄ inter alios philosophos videtur verius scripsisse &c.

ADITIO. I.

Licet Aristo. nō demōstrauerit mundi nouitatē: nō in cōcludit cōtrariū: sed fm̄ mentem eius hoc tanq̄ p̄blema neutrū reliquit: vt patet p̄ rōnes eius in de cœlo & mūdo inductī in quo non videtur a veritate deuiasse: Nam cū philosophica inuestigatio solum rationi naturali innitať fm̄ quā mūdū incepisse nō est scibile, nec demōstrabile, put̄ fidei Tho. plene tradit i. i. pte. q. xlvi. arti. ij. in corpe. q. idcirco nō demonstrādo mūdi nouitatem nō deuiat a rōne. Sit̄r circa intelligētias sepatas conatus est a diuenire nūerū corrīdētē nūero cœlestiū motuū p̄ hoc nō excludēs q̄n plures p̄nt eē substātię itellectuales sepatę, orbes nō mouētes: vt patet, p̄cessū suū i hac materia videť a ꝑitate deuiasse. Nā i. i. & vi. ethi. cor⁹ vbi de scelicitate tractat nō logť nisi de scelicitate politica, seu de scelicitate speculativa: q̄ in hac vita p̄ naturā haberi potest nō aūt de scelicitate supnaturali: de qua apl̄s ait. i. Corin. ix. b. & etiā Esa. lxiiij. b. Qđ oculⁱ nō vi. &c. Talis em̄ scelicitas speculationem naturalem transcendit.

a Et die tertia nuptiæ factæ sunt in chana a ¶mater est figura synagogæ.

b Galilææ: & erat mater iesu ibi: vocatus est aūt iesus & discipuli eius c ad nuptias. Et deficiēte vino dicit ꝑ mater iesu ad eum. Vinū nō habēt. a ¶Et dicit ei iesus. Quid mihi & tibi f & mater eius nō fuissent in illa societate. Dicit etiā cōmuniter q̄ istæ nuptiæ fuerūt iohannis euāgelistę: a quibus eum christus vocauit añ cōsummationē matrimonij p̄ copulā carnis. Ex hoc in eccl̄ia obseruať: q̄ ante carnalē copulam potest licite alter conjugū intrare religionē: Hoc aūt videtur p̄ dictū Hiero. in prologo vbi dicit q̄ christ⁹ vocauit eū de nuptijs nubere volētē. Ex q̄ videtur q̄ nuptię fuerūt sue: qa xp̄s nō legit in alijs nuptijs fuisse. Hoc etiā videť p̄ hoc q̄ mater iesu erat ibi tanq̄ i nuptijs nepotis sui. Nō em̄ est verisimile q̄ ipa venisset nisi multū attinuissęt sibi sicut iuit ad elizabeth cognatā suā festinātēr tm̄. vt hr̄ Lu. i. d. qa fm̄ q̄ dicit Ambro. nō libēter stabat in publico: sed magis in orationis secreto. d ¶Et deficiēnte vi. Hic tangit occasio miraculi. e ¶Dicit ma. ie. ad eū: vi. non ha. ad sufficientia. Ex corde enim pijssimo voluit p̄uenire toralē defectum ne appareret cō fusio: iō inuitauit filium quē sciebat ad hoc potenter: sicut a principio edocta fuerat p̄ angelū & p̄ spm̄ sanctū. nō tñ ip̄m inuitauerat ad miracula añ æratē p̄fectā: qa nō decebat vt videbit: f ¶Et dicit ei ie. quid &c. Cū xp̄s maximā reuerētiā mr̄i suæ detulerit mirū videtur q̄ sic extraneæ matri suæ respōdit. iō dicit Aug. q̄ ✳ facere mi-

Nuptiæ licitæ.

Moraℓr. Mystice.

Diuisio.

ADITIO. II.

¶In eo. ca. vbi dr̄ in post̄il. Plenum enim opponitur vacuo. Hæc distinctio postilla. de pleno & vacuo nō bñ videť ꝑsonare rōni: nec ꝑpo sito adaptari. Primū patet: nā licet vacuū opponať pleno, non tñ tot modis dr̄ vacuū sicut dr̄ plenū. nā vacuū opponit̄ pleno per modū priuatiōis: priuatio aūt sicut ęcitas, nō dr̄ tot modis sicut visus. Sed⁹m̄ patet. Nā fm̄ illā distinctionē nō erit distinguēdū inter plenitudinē gr̄æ vniⁱ sc̄ti: & aliā: De q̄libet em̄ sc̄to: verū est dicere q̄ nō patiť virtutis defectū: cū oēs virtutes sint ꝑfectę. Nec dicēdū videť q̄ i sc̄tis sit vacuitas gr̄æ: eo q̄ eorū gr̄a nō redūdat ad corp⁹: sic vt supnaturaliť cōcipiat. ¶Sed ad declarationē huius atrēdendū est q̄ licet in sacra scriptura multis & diuersis attribuat ꝑfectio plenitudo gr̄æ seu spūs: nō tñ vniformiter seu æqualiter i singulis itelligēda est hmōi plenitudo: sed i quolibet eorū exprimit: ꝑfectio vⁱ saltē inuiť illud respectu cui⁹ talis plenitudo gr̄æ attribuať: vt de beata virgine dicit̄ Luc. i. Repleui eū spū dñi &c. ibi. ꝑfectio gr̄a: cū legiť de Beseleel exo. xxxi. a. Repleui eū spū dñi &c. ibi. ꝑfectionē subiūgit: In oi ope ad excogitādū. In quo declarať: q̄ talis plenitudo referť ad oīa artificialia perfecte disponēda seu exercēda. Cū aūt legiť de stephano Act. vi. b. Plen⁹ gr̄a & fortitudine. ibidē declarať ad qđ referēda est hęc plenitudo. s. ad faciēda signa & prodigia: & ad fortitudinē. martyrij exercēdā. Sit̄r cū dr̄ de bēa virgine. Plena gr̄a: Lu. i. c. referēda est illa plenitudo seu extēdenda ad tā tā plenitudinē vt decebat genitricē filij dei. Decebat em̄ scīssimā ē gratijs: q̄ auctorē gr̄æ nō solū i mēte sed i vētre ample habuit. Vñ i glo. sup illud ꝙ bū gr̄a plena. q. d. q̄ dā arra & dos ꝑ soni dat̄ q̄ scīa & Act. ii. a. talis plenitudo seu repletio extēdenda est ad hoc q̄ essent sufficientes ad fundādū fidē xp̄i vniuersaliť in orbe p̄ plenitudinē fidei & charitatis: & donū linguarū: & hmōi. ꝑ quę ibidem declarať: p̄ signa visibilia hāc inuisibilē plenitudinē demōstrantia. Cum aūt de christo diceret: Plenū gr̄æ & veritatis extendenda est talis plenitudo, put decet filio dei naturali vnigenito: q̄ de extēsio etiā fm̄ hūanitatē ineffabilis est quodāmodo infinita tāq̄ nō ad mēsurā data: vt. i. iij. d. Quā quidē extēsionē plenitudinis gratię christi euāgelista satis innuit cū dicit: Quasi vnigeniti a patre. Sup qđ verbū Aug. dicit: Sup oēm naturā & cōseruorū nostrorū claritatē: euāgelista mentē erigēs: ad ip̄m nos honorē p̄ duxit vertícē. q. d. euāgelista. nō vt ꝑphetæ aut alteriⁱ hoīs vel angeli alicuius superiorū virtutum: sed quasi ipsi⁹ dominatoris ip̄sius regis, ip̄sius naturalis filij vnigeniti. Hæc Augu.

¶In eo. cap̄. vbi dicitur in post̄il. Cuius non sum dignⁱ: vt solu am eius corrigiam calciamenti.

ADDITIO. III.

De hac materia. s. de calciamentis christi vide. ē. in addi. Marci. i. vbi de hoc large tractatur.

REPLICA. Iohānis. i. ca. vbi dr̄, Mūd⁹ p̄ ip̄m factū est. Post̄illator dicit aristotelē errasse de mūdi eterna tate, intelligētiarū nūero: & scelicitate &c. Burg. assumit aūt in sui defensione, asserēs eum nō erasse: qa innitebať rōni naturali fm̄ quā mūdū incæpisse nō est scibile. Relinq̄t igit̄ tāq̄ problema neutrū.

A

Sed mirū de Burg. q̄ se opponit scholæ parisiēsi sine necessitate & sine ratione. Venerabilis em̄ Guilelmus ep̄s parisiensis cum schola ibidē, phibent catholicos cū Aristotele in his errorib⁹ & alijs in suis libris repertis sentire & præsertim qa fm̄ Aristo. Oē verū vero cōsonat. Suū aūt ꝓblema qđ dicit neutrū: nō cōsonat ei qđ catholice est verū: igit̄ ꝓblema suū falsum. Itē ipse idē aristoteles in multis locis, pbat & purat demōstrare statū in causis. Stādū igit̄ erit in omni genere causarū in aliqua prima causa in genere causarū finalis & efficiētis. Apud Aristotelē assignatur vnus princeps in xii. metaphi. quē in. viij. phy sicoꝝ: nominat primū motorē. Ab hoc q̄dē ente dicit deriuatū cūctis esse: & cœlū & totā naturā depēdere. Vnū igit solū ab Aristo. ponit indepēdens. Et cūis fm̄ beatū Augu. i. de trini. difficile sit plene intelligere creationē fm̄ viā naturalis cognitionis: nō est tū impossibile suppositis principijs & dictis philosophoꝝ: & alijs sīmilibus. Nec per rōnes adducor a ꝑitate vt sentiā cū Aristo. mūdi creationē fore, ꝓblema neutrū sine errore: qa oēs rōnes possibiles fieri cōtra veritatē fidei sunt sophisticæ. Dicit em̄ beat⁹ Hyldinus. xiii. de trini. Resp̄uit captiosas & inutiles qōnes philosophiæ fides cōstans: nec humanarū ineptiarū fallacijs succūbens, spoliū se prębet veritas falsitati. Mirū igitur de Burg. q̄ Aristotelem veritatē dubitantē, ꝓpter tales rationes captiosas dicit nō erraſſe. Quāuis em̄ per demonstrationē veritas aliqua nō sit scibilis, ꝓpter sophisma: tū fine errore nō dicit dubitabilis & neutra. ¶In eodem cap̄. vbi dicit. Plenū gratiæ & veritatis. Postilla. volens declarare differentiā plenitudinis gratiæ christ: & alioꝝ. dicit: plenū opponit̄ vacuo. Idcirco quod modis dicit̄ vnū tot & reliquum

GLO. ORDI.

Bt die tertia. Augu. Cap̄. II. Post ostensionē xp̄i per testimonia iohānis: ipse se miraculo ostēdit. a ¶Et die tertia. Significat tertia die. i. tpe gratiæ post ꝑs. i. ante legem & sub lege b ¶Vocatus est aūt. In quo ostēdit nō despiciendas nuptias quas fecit: & facīm nuptiarum insinuat. c ¶Deficiente vi. Vinū deficit vt mirabiliter vino de aqua facto, virt⁹ latētis deitatis appareat. ¶Augustinus. Maior virtus est in creatione & gubernatiōe cœli & terræ: & q̄ quotidie aqua pluuiæ per vites in vinū vertitur: & q̄ ex paruo seminario fruges creanť. Sed qa hæc naturaliter fiūt, iam ex vsu viluerūt: & ideo quædā & si minora præter solitū naturæ sibi deⁱ seruauit: p quæ virtus quæ in maioribⁱ etiā operatur, ad memoriā reducit. d ¶Quid mihi. Augu. In his nō negat matrē: vt hæretici dicūt: nec inhonorat eā, q̄ parētes honorare præpit. Sed illa exigēte, miraculū factur⁹ nō agnoscit eam. q. d. Ex eo q̄ genuisti, nō operor

a

b

c

d

NICO. DE LYRA

pi & nathanaelis fratris ei⁹: & sic notatur tempus. b ¶Nuptiæ fa. sunt in cha. ga. & sic patet locus. Chana em̄ q̄dā villa est sita in galilæa. c ¶Et erat mater ie. ibi. Vocatus est autem ic. & di. eius ad nu. Licet autem alij plures fuerint in istis nuptijs: tamen iesus & mater eius & discipuli ei⁹ exp̄ssius nominanť: quia non fit hic mentio de nuptijs nisi rōne miraculi. ibi. dē ꝓpetrati: qđ fuit factū p̄ matris interpellationē: & p̄ ipsius iesu operationē: & ad discipulorū cōfirmationem. Et p̄ hoc etiā excludit error eorū q̄ dicunt nuptias esse pctm̄: qa si nuptiæ essent illicitę: iesus

D

Moraℓr. Mystice.

branť qñ sp̄osus ecclēæ. s. ep̄s cōsecrať. b ¶In cha. ga. Chanæe lus: galilæa, trāsmigratio interp̄tať. Per hoc significať q̄ epi consecratio fit ꝓpter zelū aiarū & ꝓp trāsmigrationē ip̄si⁹ ad culmē virtutū: Hæc em̄ duo insepabiliter cōcomitari debēt epalē statū c ¶Et erat ma. ie. ibi & c. nā ex consecratione talis epi honorať iesus & mater ip̄si⁹: Sed ibi deficit vinū cōsolationis humanę & hic propter sollicitudinē impositæ sibi curæ. de qua dr̄. ij. Cori. xi. g. Quis infirmať & ego nō infirmor q̄s scādalizať, & ego nō vror? Sed tali ꝓlato sic cōpatiēti ꝓpter suo ꝓfectū p̄ virginē mēli⁹ vinū. i. ꝓsolatio melior. s. diuina. q̄ tāte virtutis ē. q̄ facit materiā ꝓsolatiōis illud qđ tāalijs materia desolatiōis. Act. v. g. ibāt apl̄i gaudētes a ꝓspectu ꝓsilij: qm̄ digni habiti fuit̄ p̄ noīe iesu cō tumeliā pati. Ep̄i ꝙ o, successores sunt apl̄oꝝ: vt dicit in decretis.

¶Quinta pars. E ij ✳ disi. xxj. in no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E trís ad virtutes: de terra ad cœlos transmigrant. Mater ibi: cuius
vterus thalam⁹ fuit de quo sp̃ōsus ꝓcessit. Vocatus est aũ iesus
desiderio p̃ecẽtiũ patrũ: & discipuli vt ministri. In nuptijs vinũ
defecit: qa sensus legis p̃ carnalẽ exp̃onẽ phariseoꝝ a fua pricia
virtute coꝑerat deficere: sed xps aquã in vinũ cõuertit: dum quę
carnalia videbant, spũalia ostẽdit: & su-
perficiẽ literę, plenã virtutẽ cœlesti vide-
ri fecit. Christus em̃ in ꝓphetis nõdũ ma-
nifestat⁹ quasi vinũ in aqua latuit: sed cũ
aperuit eis sensum vt intelligerẽt scriptu-
ras: ipsos vino inebriauit: & mẽtes a carne
alienauit. Scripturę sunt lex: & ꝓphetæ &
psalmi. Hæ oẽs fm̃ literã aqua insipida:
Sex hy- fm̃ spm̃ vinũ sunt. Sex hydrię, sex ætates:
driæ sex quarũ nulli defuit ꝓphetia. Incẽpit em̃ ab
ætates. exordio mũdi. Et est prima ætas ab adam
vsq; ad noe. Scda vsq; ad abraam. Tertia
vsq; ad dauid. Quarta vsq; ad trãsmigra-
tionẽ babylonis. Quinta vsq; ad iohãẽ
baptistam. Sexta vsq; ad finẽ mũdi. In his
ergo ætatib⁹ erant hydriæ. i. corda hoim
recæptiua scripturarũ dei parata, ꝓposita
§.1.b. in exẽplũ viuẽdi & credẽdi. Lapidea. i. for-
tia in xp̃o lapide: fm̃ purificationem iu-
dæoꝝ. i. qa illi ꝓpõ iudæoꝝ lex data est
gratia per xp̃m oibus facta est. Videamus
quę in singulis ętatib⁹ quasi hydrias aqua
Gen̄.4.b fuerit: & quõ in vinũ mutat̃. In pria abel
a fratre occidit & hic pœnã, ille laudẽ ac-
cipit. In hoc si qs innocẽtia abel sequtur: &
malicia cain fugit: aquã abluentẽ & refi-
cientẽ bibit. Si ꝙ in eodẽ xp̃m a iudæis
occisum intelligit: de aqua vinũ bibit: sic
in alijs oib⁹ huius ætatis. In secũda, noe in
arca, ꝑpter iusticiã saluat̃: mũdus diluuio
perit. Si qs hoc exẽplo a vitijs se corrigit:
aquã salutarẽ bibit. Sed si in arca ecclesiã
quæ cuncta aialia. i. oẽs gentes recipit in
Ibi.22.c. aqua baptismũ intelligit: & cætera hmõi vinum bibit. In tertia
abraã obediẽs pro filio offert arietẽ q hic discit obediẽtiã, bibit
de tertia hydria aquã. Si qs in isaac deitatẽ, in ariete xp̃i carnẽ in-
2.Re.5.a. telligit: vinũ bibit. In quarta, dauid humilis regnat. Saul supbus
F abiicit. In hoc si qs dicit humiliari, aquã bibit: si regnũ xp̃i intel-
Hiere.5. ligit vinũ bibit. In quinta peccãs populus captiuat̃: post reducit:
hinc si qs discit pœnitẽtia corrigi, aquã bibit. Si quis de captiui-
Lucę.2.c. tate peccati pp̃m dei per iesum liberari intelligit, vinũ bibit. In
sexta xp̃s circũcidit̃ offert. In quo si quis discit suis sacramẽtis
subijci sicut xp̃s: ille aquã bibit. Si in vera octaua depositionem
totius mortalitatis & intrationẽ ad deum intelligit: vinũ bibit.
a ¶Bínas vel ternas. Augu. Estimantis est hoc dicere: vt ipsas
dicerẽt binas quas & ternas. Sunt ergo duæ mẽsurę in scripturis:
dum pater & filiꝰ noiat̃: & spũs q necessario est cõis patri & filio
Pã.103.c. intelligit, vt. Oia in sapiẽtia fecisti dñe. i. in filio, &: Ego & pater
Ioh.10.f. vnũ sumus. Ternæ: dum noiato spũ trinitas manifestiꝰ intelli-
Pã.32. gitur. vt: Verbo dñi cœli firmati sunt: & spũ oris eius &c. Et ba-
mat.28.d ptizantes eos in noie patris & filij & spũssancti. Aliter binæ vel
ternę mẽsurę sunt oẽs gẽtes ad quas ptinẽt scripturę. Binę ꝑpter
præputiũ & circũcisionẽ. Ipse etiã trinæ, a trib⁹ filijs noe dissemi-
natæ. b ¶Et ꝛmple. Q. iussu ei⁹ implete sunt hydrię: significat
ꝙ etiã illa scriptura a dño est: sed dum in ea sub velamine, id est
adopertione literę latet xp̃s: sapit aqua insipidã. Cũ aũt aufertur
velamen: est vinũ inebrias. Potuit quidẽ vacuas implere vino:
Mat.5.b. qui cũcta creat ex nihilo: sed maluit de aqua vinũ facere: vt doce
ret se nõ soluere legẽ: sed implere: nec in euãgelio alia facere: vel
Triclí- docere q̃ quæ ꝓphetia prædixit. c ¶Vt aũt gusta. Triclinijũ. i.
nium. tres ordines discũbentiũ, altitudine distantes inter se. i. doctores,
cõtinẽtes, coniugati. Architriclin⁹ aligs legisperit⁹: qui bibit spi
ritualẽ sensum legis. Vnde spũalem sensum in scripturis aperire
Lu.24.b discipulis: est aqua in vinũ ꝙuertere: vt qñ post resurrectionẽ ape
ruit illis sensum vt intelligerẽt scripturas. d ¶Aquã vinũ fa-
ctam. Per aquã baptism⁹ iohãnis: per vinũ passio xp̃i. vñ & vinũ
pri⁹ ferẽt architriclino. i. iohãni: q ante bibit passionẽ q̃ christus.

☞Hoc fecit

NICO. DE LYRA

✠facere miracula ei cõpetebat fm̃ diuinã naturã, quã a matre
nõ habuit: ideo prædicto modo rñdẽdo matri: ostẽdere voluit ꝙ
in hoc nõ tenebat ei obedire: quia in natura diuina nihil habuit
a matre

a mre: nec ꝓ ꝑns cũ ea aliqd̃ esse cõe: ideo dicit: Quid mihi & tibi est mulier. q. d. virtutẽ faciẽdi miracula, a te nõ habeo. Sed qa hũanitatẽ in qua passus est, traxit a mre: ideo addidit. a ¶Nõdũ
venit hora mea. i. tps patiẽdi in natura quã habeo a te: & tũc ere
cognoscã & tribi ꝓdescẽdã. vñ & tũc eã recõmẽdauit iohãni: vt hĩ
j. xix. e. fm̃ Chry. aliter exponit. qa sic fm̃
ipm̃ btãm virgo ex pietate mota voluit ꝓ-
cupare tps debitum faciendi miraculum.
Illud em̃ miraculũ inter miracula christi
erat primũ: & ad cõfirmationem discipu-
lorum: vt dr. j. eo. b. & iõ debuit esse notũ
ibidẽ existẽtibus & gratũ ipsis cõiuncti-
bus. Hoc aũt magis fuit eo ꝙ factum est
post vini totalẽ defectũ: ꝙ si antea fuisset
factũ. Et qa mater iesu voluit ꝑuenire tota
lẽ defectũ: vt ꝑdictum est: ideo dixit illi: ie
sus: Quid mihi & tibi. est mu. q. d. scire te
pus aptum ad miracula facienda non est
mihi & tibi cõe: sed mihi soli cõuenit. ꝙ
pter qd̃ subdit: Nõdũ venit hora mea.
i. tẽpus conueniens ad faciendũ miraculũ
mihi soli notũ. Ex hoc aũt ꝙ dicitur hora
mea dicũt quidã hæretici dicti Priscillia-
nistæ: ꝙ facta christi & aliorũ hoim subia-
cent fato siderũ. Sed hoc est falsum nõ so-
lũ dexp̃o: sed etiã de oi hoie: qa vir ꝑfecte
actualis non est alligata organo corpali: &
iõ nõ est subiecta cuicũq; actioni corpali:
ꝓpter quod influxꝰ siderũ nõ ꝓtigit directe ad ipm̃: sed tm̃mõ indirecte: in quã
ꝑtẽ facta in appetitu sensitiuo redundat
quodãmõ ad appetitũ intellectiuũ: vt di-
cit. iij. de aia. Sed hoc nõ est per modũ ne-
cessitatis. qa hõ per appetitũ intellectiuũ
põt moueri ad ꝓtrariũ. ꝓpter quod. Ptor
lemęus q fuit maxim⁹ astrolog⁹: dicit in
centilogio: Sapiẽs dñabit astris. quia non
sequitur appetitũ sensualitatis: sed dicta-
men rectę rationis: & iõ exponẽdũ est: Nondũ venit hora. i. hora
conueniens faciendi miracula a me solo cognita. Et huic conso-
nat litera sequẽs: qa mater iesu ex eius rñsione nõ ostẽdit petitio
nem suam repulsam, sed cõuenienter dilatã vñ segt̃: b ¶Dicit
mater eius mi. q seruiebãt in nuptijs. c ¶Quodcũq; dixe. vo.
fa. expectãs hora cõueniẽti a filio suo cognita, ipletionẽ petitio-
nis suæ. d ¶Erãt aũt. Hic ꝓ̃ ponit miraculi ꝓperatio. Et de-
scribit veritas miraculi ex plurib⁹ conditionib⁹: Primo ex parte
vasorũ, cũ dicit: Erant aũt ibi lapideæ hydriæ &c. Ex traditio
ne enim seniorum iudæi vasa frequenter lauabãt & purificabãt
fm̃ ꝙ dicit Mar. vij. a. Et ideo ad hoc faciẽdũ erãt ibi positæ illæ
hydriæ: qa erãt vasa ad reponẽdũ aquã, ꝑ hmõi purificationẽ fa
ciẽda. Et ex hoc miraculũ fuit euidẽtius: quia si fuisset aqua cõuer
sa in vinum in vasis vinarijs posset credi ꝙ illud vinũ præextis-
tisset ibidẽ. e ¶Capientes fingu. &c. Metreta quædam mẽ-
sura est, continens decem sextarios: vt dicit Isid. xvj. Etymo. Sed
cuius quantitatis erat sextarius, non est certum: quia non est eius-
dem ꝓportionis in diuersis terris. In eadẽ etiã terra variatur in diuer
sis villis: Isydo. tñ. dicit. xvj. etymo. ꝙ sextarius cõtinet duas li-
bras tm̃: & fm̃ hoc est valde paruꝰ. f ¶Dicit eis ic. i. ministris.
g ¶Implete &c. qa aliquid de aqua ibi priꝰ posita assumpserat
ad purificationẽ vasorũ: iõ iussit iesus suppleri quod fuerat amo
tum, vñ subdit: h ¶Et ꝛmple. &c. Per hoc etiam fuit miraculũ
euidẽtiꝰ ꝙ aqua apposita fuit de nouo: & per ministros qui scie-
bãt totalẽ defectũ vini: qa cũ implet̃ essent aqua conuersa est
in vinũ virtute diuina. i ¶Et di. &c. Hic ꝓ̃ ponit miraculi fa
cti approbatio. Voluit em̃ xp̃s ꝙ ille qui principalior erat inter
cõuiuas, primo de vino illo gustaret: vt ex cõmẽdatione illius mi-
raculũ noti⁹ fieret: propter quod dr. k ¶Et fer. ar. Dicit enim
chitriclin⁹: ab archos, quod est princeps: & triclinũ, qd̃ est locus
vbi hoies sedẽt in cõuiuio: qa antiqꝰ comedebãt sedentes in lec
ctis propter hoc in scriptura dicũtur comedentes accũbere vel re-
cũbere. Locꝰ em̃ vbi siebãt ordines lectorũ ad sedẽdũ, vocat hic
triclinijũ: & ideo architriclinus nõ est nomẽ ꝓpriũ: sed significat
illũ q principaliter inter cõuiuias sedebat. Et ꝓbabile est ꝙ fuerit
aligs sacerdos illi⁹ tpis q stabat ĩ nuptijs ad bñdicẽdũ: & ad ostẽ-
dendũ q̃d̃ debebat procedere fm̃ legẽ & statuta seniorũ. Segun-
l ¶Vt aũt gu. ar. aquã ví. fa. i. mutatã in vinũ. m ¶Et nõ scie-
bat vnde esset. i. per virtutẽ christi. n ¶Ministri autem scie-
bant qui hau. ad supplendũ vini defectum ex præceꝑto christi.

✠Vocat ꝑsponsum

A ☞ a ¶Hoc fecit. Hiero. In initio signoꝝ quæ mortalis mortalib⁹ C
erat datus⁹, aquã vertit in vinũ: sicut iam immortalis discipulis
aperuit sensum: vt in lege & ꝓphetis intelligerẽt xp̃m: ita carna-
les mẽtes priꝰ sapore sapiẽtiæ imbuit, postea refusciatos maiori
gloria cõpleturꝰ. b ¶Post hæc &c. Post initiũ signoꝝ de vino:
Typice. qui hauserãt a quã: vocat ꝑsponsum a
a ¶carnalis a veris ad falsa descendit.
architriclin⁹ & dicit ei. Oĩs hõmo b
primũ bonũ vinũ ponit: & cũ ine- c
a ¶mundana prudentia prius docet homi-
nes blãda: deide subdit inutilia et inhonesta.
briãti fuerint, tũc id qd̃ deteriꝰ est. e
a ¶qa olim bonũ: erãt i figuris quasi in aqua
occultũ: nũc vero in euangelio manifestum.
Tu aũt seruasti bõnũ vinũ vsq; ad f
a huc. Hoc fecit initiũ signorũ iesus in g
a ¶latentem deitatem.
chana galilææ: & mãifestauit glõriã h
suã: & crediderũt in eum discipuli i
a ¶villa pulcherrima vel ager cõsolationis.
b ei⁹. †Post hæc descẽdit cãpharnaũ k
a ¶cognati magis fratres q̃ discipuli.
ipse & mater ei⁹ & frãtres ei⁹ & di- m
a ¶qui non fratres.
scipuli ei⁹: & ibi mãserũt nõ multis o
c dieb⁹. Et ꝑpe erat pascha iudæorũ ꝑ
a ¶Docet nos seruare institutа illius eccl̃iæ
ad quam. venimus si nõ fuerit cõtra fidem.
& ascẽdit iesus hierosolymã: † & q
a ¶vt i sacrificijs offerentur: & erat auaricia
facerdotum.
inuenit in tẽplo vendẽtes bõues & s
a ¶ne deessent precia emptoribus.
oues & colũbas, & nũmũlarios se- e
a ¶Qui peccata peccatis addit: quasi fu
nem connectit quo flagelletur & ligetur.
dentes. Et cũ feciſſet quasi flagẽllũ v
f de funiculis: oẽs eiecit de templo:
¶eiecit.
oues quoq; & boues, & nummula⁹

☞Qui columbas

NICO. DE LYRA

✠a ¶Vocat spon. archi. quasi ad arguẽdũ eũ. vnde subdit:
b ¶Et dicit eĩ: oĩs hõ. prudẽter agẽs. c ¶Primũ. i. in princi-
pio. d ¶Bonũ vi. po. i. apponit ipsis cõuiuãtib⁹: qa tũc sensus
est viuax & potest discernere vini bonitatẽ & accæptare nõ sic
aũt post ebrietatẽ: ideo subdit. e ¶Et cũ inebriati fuc. tunc id
quod dete. est. apponit ipsis ꝓuiuãtib⁹: qa tũc nescĩt discernere
inter bonũ & malũ. f ¶Tu aũt ser. bo. vi. vsq; adhuc. q. d. im-
prudẽter fecisti ꝛriũ. Ista tñ ignorãter loquebaꝝ, vt ꝓdictũ est.
g ¶Hoc fecit. Hic ponit miraculi ꝓperati cõclusio: qa hoc mi
raculũ primo a xp̃o factũ est ad manifestãdũ veritatẽ diuinitatis
in eo latentẽ, & ad fidẽ aliorꝝ cõfirmãdũ: & hoc est qd̃ dicit. Hoc
fecit initiũ &c. quia istud fuit primũ miraculũ ab ipso factũ: vt
ꝑieri⁹ videbit in fine huiꝰ cap̃. h ¶Et manifestauit gloriã suã.
id est diuinitatis potẽtiã. i ¶Et crediderũt in eũ discipuli ei⁹.
quia aliq̃ de nouo crediderũt in eũ: & illi q pri⁹ crediderãt, vt an-
dreas & alii: vt dictũ est: per hoc in fide solidati fuerũt. k ¶Post
hæc descẽdit. Posita ĩmmutatiõe naturæ corã discipulis: hic idẽ
ostẽdit corã turbis, nõ pro tũc facta: sed qa ꝓdicit ipostẽri fidẽ
vt videbit. Et diuidit in duas: qa primo ostẽdit ꝓpositũ. secũdo,
ex hoc sequẽs fructꝰ declarat, ibi: Cũ aũt esset hierosolymis. Ista
immutatio naturæ est suscitatio corpis sui: quã hic ꝓnũciat se fa-
cturũ in sua resurrectiõe. Et diuidit in tres: qa primo ponit hui⁹
denũciatiõis occasio. scdo, subiũgit ipsa ꝓnũciatio, ibi: Respõde
nunt ergo. tertio, ꝓnũciationis interꝓtatio, ibi: Dixerũt ergo. Pri-
ma in duas: qa primo ꝓtinuat historiã. secũdo, descẽdit ad ꝓpriã
materiam, ibi: Et prope erat pascha. In prima parte dicit sic con-
tinuando

tinuando ad ꝑcedẽtia. Post hoc. i. post mutationẽ aquæ in vinũ C
prędictã. l ¶Descẽdit caphar. Illa ciuitas erat metropolis galilææ: & ideo illuc voluit venire: qa incæperat iã gloriã suã mani
festare. m ¶Ipe & ma. e. qm̃ ioseph mortuo christ⁹ comitabaꝝ
matrẽ ſ. ã ad impendendũ ei debitum obsequiũ. n ¶Et fratres
ciꝰ. nõ qa essent filij mariæ mris eius: vt
dicit Heluidius hæreticus. q dicit eã fuisse Error hel
cognitã a ioseph post christi natiuitatem uidij.
& de ea filios genuisse: q dicunt hic fratres
qa ex eadẽ matre, licet non ex eodẽ patre.
Sed hoc fuit improbatum Mat, i. Propter
quod alij dixerũt, ꝙ fuerũt filij ioseph de
alia vxore. Dicunt ẽ hic fratres christi: eo
ꝙ ioseph putabat ꝑter eius. Sed hoc est
falsum, qa cũ xp̃s matrẽ suã in cruce non
cõmendauerit nisi virgini: etiã cũ iam in
ætate processerat: nõ est verisimile ꝙ ioseph
qui fuit assignat⁹ a deo præcipuus custos
eius: & in iuuentute virginis nõ fuerit cõ
similis virgo, immo cũ ea votũ virginita
tis emisit: quia erat in cõsimili proposito
sicut ipsa: put diffusius tractat in. iiij. sen-
tẽtiarũ: vbi agitur de cõiugio mariæ & io
seph. De hoc etiã plenꝰ dixi super Lucam †Mat.4.
j.ca. Dicuntur igitur hic fratres christi co- b.
gnati eius: quia illi q sunt de eadẽ cogna- als̃ ¶Post
tione, in sacra scriptura nominantur fre- hoc.
quenter fratres. vnde Genes. xiij. b, Dixit
abraã ad loth: Ne sit iurgium inter me &
te: fratres em̃ sumus: tamẽ loth erat nepos
ipsius. & sequitur. o ¶Et ibi man. non
mul. die. qa imminebat tps cũdi in hieru
salem: vt parebit parte sequenti. p ¶Et
prope erat. Posita cõtinuatione historiæ †Mat.21.
hic ꝓ̃ ponitur occasio prenũciãdi suam b.
resurrectionẽ futurã: qa ascendens hieru- 88. disti.
salem eiecit de tẽplo vendentes & emen- ca.2.
tes: qd̃ videbaꝝ ptinere ad ꝑsonã sup- po 1.q.3. sal
pulum auctoritatẽ habentẽ: & huius au- uator. an
ctoritatis perierũt iudæi signũ: & hoc oc- te fi.
casio fuit ꝑdicendi signũ suæ resurrectio- D
nis: & hoc est qd̃ dr. Et ꝑpe erat pascha Q̃n iudei
iudæorum. In tribus em̃ solẽnitatibus in obliga-
anno tenebantur cõuenire in hierusalẽ. f. bãtur cõ
in solẽnitate paschæ, pentecostes, & taber parere in
naculorum: vt habet Exo. xiij. b. Verunta hierusalẽ
men de festo tabernaculorum & penteco
stes aliqñ dispensabatur cũ illis qui erant
a remotis: non tñ de solẽnitate paschali. Christus aũt vsq; ad pas-
sionem suã voluit legem obseruare: & p cõsequẽs in solennitate
paschali hierusalem ascẽdere, & hoc est qd̃ subdit: q ¶Et ascẽ
dit iesus hierosolymam. Ex hoc confutatur error. Manichæi: q Error ma
dicit vetus testamentum a diabolo esse datum: qa christus nullo nichęi cõ
modo obseruasset ipsum. r ¶Et inuenit in templo. Noie tem futatur.
pli non accipit hic ipsa domus dñi in qua erat altare thymiama-
tis & candelabrak: nec atriũ sacerdotũ in quo erat altare holocau-
storum: sed quoddam atrium vbi hoies orabãt: & doctores etiã
docebãt ibidem: & etiã ibi vẽdebant ea q̃ in tẽplo offerebant. &
hoc est qd̃ dr: s ¶Vendentes oues & bo. &c. Et qa talia nõ
poterant de longinquo adduci: ideo sacerdotes cupiditate ducti
statuerant hoies talia ibi vendentes: vt venientes de longinquo
non haberent excusationẽ de oblationib⁹ dimittendis. Aliq etiã
eorum nõ habebãt pecuniã: ideo sacerdotes statuerant ibi cãpsoꝝ
res qui sub cautiõe tradebãt pecuniã: & cũ hoc vltra sortẽ aliqua
munuscula recipiebãt: nõ tñ pecuniã ne arguerẽt manifeste face-
re cõtra legẽ Deutero. xxiij. d. vbi dr: Non dabis fratri tuo ad vsu
ram pecuniã. & h oc est qd̃ dr. t ¶Et nũmularios sedẽtes. qa
hoc erat illicitum, ꝑpter cupiditatem sacerdotũ: qui diuersis adin
uentionibus depaupabant pp̃m: vt patet ex ꝓdictis. Et qa fraus
& tumulꝰ solẽt annecti mercationi: quæ cõtrariant orationi: iõ
sequitur: v ¶Et cũ feciſſet quasi fla. &c. Et paret ſra vsq; ibi:

✠Recordati

✠dist. xxi. in nouo: Et iõ si gaudẽt de apostolico honore: dębent Morałr.
eis esse similes in labore. p ¶Et ꝑpe erat pa. ſu. &c. Sequitur.
r ¶Et inuenit in tem. ven. oues &c. Per oues intelliguntur hy
pocritæ: q mẽtẽ lupinam habent sub ouina pelle. Per boues qui
fuit laboriosi: significãt illi q magnos labores sustinẽt, p pricipi
bus et ꝓlatis: vt ꝓ hoc ꝓmoueanꝰ i ecclia. licet ĩsufficiẽtes sint &

¶Quinta pars. E iij ✠indigni.

a ¶Quí columbas. Non solū vendētes columbas: sed etiā alīs domū dei faciūt domū negociationis. i. oēs qui quærūt quæ sua sunt nō quę iesu xp̄i. b ¶Zelus dom⁹ &c. Bon⁹ zelus est feruor animi: quo mēs abiecto hūano timore, pro defensiōe ꝟitatis accēditur. Ab eo comedit q̄ quælibet praua quę viderit, corrigere satagit: si neglt, tolerat & gemit. c ¶Quod signū ostēn. Quia signū quærunt, quare sūta cōmercia de tēplo ejcit: & ait. Solui te. Q. Quia hoc tēplū, significat tēplū corpis in quo nulla est macula: & merito hoc figurale purgo: qui illud ab hoibus morte solutum diuina potentia suscitare queo. d ¶Soluíte tē. Q̄d de ꝓprio corpore q̄d est tēplū dei, dicit iesus. Excitabo illud &c. Iudæi nō intellexerūt. Licet ignorātes diuinit⁹ respōdēs dicētes. Quadraginta sex annis ædi. &c. quia nō cōuenit lapidi: sed homini suscitatio. Nam lxvj. dieb⁹ corpus xp̄i vt cuiuslibet hoīs in vētre matris organizat: sed destructū a iudæis, a morte die tertio suscitat. Quod etiā dictū nec apli intellexerūt donec die tertio suscitatus eis apparuit. Sed q̄d intelligere nō poterāt, patiēter tolerabant: quousq; ꝑfūctō reuelāte, refurrexisse eū viderūt. Vnde exēplū accipim⁹ vt quod intelligimus, superbiēdo ne amittamus: quodq; intelligere subito nō valem⁹ vilipēdētes ne desp̄iciam⁹: sed humiliter ex pectemus orantes ac exercētes mētes nostras donec intelligam⁹. Nā is sermonū dei & prophetarū mos est: vt quę videnť in eis nobis aperta, clausa latent: ne cito intellecta iactātiā generarent: & exercitio acq̄sita, corrigēdo delectarent. Nā carnali sensui claudunť: spūaliter aūt laborāti & diligēter attendēti dant vt nō margaritæ pronciēdæ sint ante porcos ne cōculcenť. e ¶Dixerūt ergo. Carnales carnaliter sapiebant: ille spūaliter loquebat. Quod euangelista nobis aperit, Ille aūt dicebat de tēplo corporis sui. f ¶Quadraginta &c. Anatole græce oriens: disme occidens: arctos septentrio: mesembria meridies. Primæ literæ horū quatuor noīm. i. alpha, delta. Itē alpha, mi, cōtinent in noīe adæ: qui est orbis terrarū: & alpha significat vnū: delta quatuor. Itē alpha vnū: mi. xl. & sunt simul. xlvj. g ¶Edificatū est. Aug. Edificatio salomonis septē annis perfecta est ręædificatio sub zorobabel impediētib⁹ inimicis. xl vj. annis. Hic numerus cōuenit perfectioni dn̄ici corporis: qa vt dicūt physici: tot dieb⁹ forma humani corpis perficiť. Hic numerus in literis adæ inueniť: cuius nomen ex quatuor primis literis climatū ꝓstat: quę literę significāt adā dispsum p quatuor partes mūdi in silijs suis. Hoc nūero corpus xp̄i q̄d est ex adā: de quo dr. Soluite tēplū hoc: ficut & illi dr. Terra es & in terrā ibis) in vtero matris ædificať: vt significet illū adā qui dispersus erat: colligendū esse de illis quatuor partib⁹ in vnū corpus xp̄i quod est ecclesia. vnde dicit electos esse cōgregādos a quatuor ventis.

Cum autem

NICO. DE LYRA

a ¶Recordati vero &c. quía scriptū est. Pē. lxviij. b. de christo. b ¶Zelus do. &c. Ex facto em xp̄i recordati sunt scripturæ illi? & impletiōis ei? de xp̄o. Quæriť hic quare nō resistebant ei cū ipsi essent multi: & ipse solus & parū adhuc reputatus? Dicēdū ꝙ diuina virt⁹ in illo tacto operať: quæ apparebat in effectu cū volebat: sicut inferi⁹. xvij. a solo ꝟbo, ꝓstrauit eos q̄ volebat eū capere. Corpus em xp̄i erat instr̄m diuinitati ꝟiunctū: & ideo ex oculis quidā fulgor exibat virtute diuina eos deterrēs: ita ꝙ resistere nō audebāt. Sicut in passiōe: vox illa quæ erat diuinitatis quodāmodo instr̄m: prostrauit magnā multitudinē armatos. Solet etiā quæri ab aliq̄b⁹ quō fecit flagellū de funiculis: qa nō vēdebanť ibi funiculi: sed solū illa quæ debebāt in tēplo offerri. Et dicūt aliqui: ꝙ ipse xp̄s vtebať funiculo pro cingulo: & illū funiculū accēpit de quo erat præcinct⁹. & ipsum duplicādo fecit quasi flagellū. Et q̄uis hoc nō habeať exp̄sse in textu: tū probabilť pōt credi: qa nō oia scripta sunt: vt dicit̄ in fine hui? euangelij. c ¶Rndērūt ergo &c. Hic ponit⁹ suæ resurrectiōis ꝓnūciatio: qa occasiōe hui? facti, petierūt ab eo signū ipsi iudæi, dicētes:

Quod signum

¶. i. omnem materiam venditionis.

riorū effudit æs: & mēsas subuer-

a ¶specialiter simoniaca dānatur hæresis.

tit. Et his qui cōlumbas vendebāt,

a ¶gratiā spūs ꝓhibet vendi. qa gratia est.

dixit. † Auferte ista hinc: & nōlite

¶hic aperte se filium dei dicit.

facere domū patris mei domū ne-

¶hoc viso.

gociationis. Recordati vero sunt

a ¶quia zelo dom⁹ dei eiecit impios.

b discípuli ei⁹: qa scríptū est. † Zēlus

a ¶nō audētes sibi resistere: qa viderunt diuinum quid in facie eius irradiare.

dom⁹ tuæ comedit me. Respōdērūt

c ergo iudæi & dixerunt ei. † Quod

signū ostēdis nobis: qa hæc facis?

a ¶nō imperat sed q̄si diceret: Vos soluetis.

d Rndit iesus, & dixit eis. † Sōluíte

¶scilicet in virtute trinitatis.

a ¶ego vt deus cum patre.

tēplū hoc: & in trib⁹ dieb⁹ excitābo

f illud. Dixerunt ergo iudæi. Qua-

h draginta & sex annis ædificatū est

templum hoc: & tu in tribus die-

bus excitabis illud. Ille autem di-

i cebat de tēplo corporis sui. Cum

† ergo resurrexisset a mortuis, re-

cordati sunt discípuli eius: quía

buchodonosor destructū. iiij. Reg. vl. c. Sed loquunť de tēplo ręædificato post captiuitatem babylonicā. A primo em anno cyri regis persarū: in quo data est ꝓpl̄o licētia redeūdi & tēplū reędificādi: vſq; ad sextū annū darij, sub quo cōsummatū est illud tēplū fluxerūt. xlvj. anni: qa iudæi impediebanť a natiōib⁹ in circumitu eorū existētib⁹ in ædificatiōe tēpli. Iste nūer⁹ pater p hoc q̄ cyrus regnauit. xxx. annis. cābises filí? eius post eū. x. qa nō cō putatur tp̄s quo regnauit cū patre. Post eum regnauerūt: successiue duo magi: sed tp̄s eorū dimittit: qa regnauerūt tm̄ septē mensibus q̄b⁹ successit darius: in cuius sexto anno cōsummatum est tēpli opus. Et ideo de isto tēplo loquebanť: qa illud ſtabat ex⁹ præsentia: & illud oñdebať, vt patet in lr̄a. Hæc aūt. xlvj. annoꝝ accæptio accipiť p̄m expositores latinos & græcos p̄m hebreos oportet aliter accipere: sicut dixi in pricipio libri Esdr̄æ. & ix. ca. Dañ. Tñ de verificatione huius dicti: Quadraginta & sex annis ædificatū est tēplū hoc nō est multū curādū: qa nō est verbū xp̄i nec euāgelistæ, nisi tm̄ referendo: sed est verbū iudæorū deridendo xp̄m, vt dictū est cōtra quem multa falsa dixerunt: vt, ſ. refert euangelista. i ¶Ille aūt. Hic ponit⁹ interp̄tatio vera: qa loq̄bat de corpore suo nōe tēpli, qa humanitas christi erat ſpīale habitaculum ipsi⁹ dei. & hoc est quod dicit euāgelista: Ille aūt dicebat &c. Hāc aūt interpretatiōnē nō cognouerūt tūc ap̄li. Quod patet ex hoc: ꝙ postea petrus audiens ab eo eius passionem funeram, voluit eam impedire: Matt. xvj. d. Sed post resurrectionem christi hanc intellexerunt interpretationem: quādo aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Luc. vlt. g. Et hoc est quod dicit. k ¶Cū ergo resurrexísset &c. ſ. intelligēdo de corpe suo.

Et crediderunt

indigni. Per vēdētes columbas simoniace ꝓmoti. Oēs isti⁹ eiecit de tēplo christus: significās ꝙ sunt excluſi de tēplo glie sancto dei. f ¶Soluíte templū hoc &c. Quod intelligit literaliter de solutione corporis christi p mortē: vt dicit in litera. Per quod significatum fuit: ꝙ iudæi post ascensionē xp̄i conarentur soluere corpus eius mysticū: sed in tribus diebus fuit suscitatum. Per quos dies significanť doctrinæ: miracula, & exēpla vitæ in apīs alīsq; discípulis per hæc ecclesiā illuminātib⁹ sicut sol & luna.

Ipse aūt

a ¶Cum aūt. Conuentus adibat vt verbis & signis plures; conuerterer. Et qa aliq̄d solis signis moti; credebant in eū: vere quidē sed nō ita, vt possent postea in passione eius scādalizari: & qa non dum erant renati ex aqua & spū, nō erant digni q̄bus se crederet ie sus & familiariter cohabitaret. Sciebat em q̄d esset in illis: melius

a ¶corpus suū morte soluendū & a se suscitādum. b ¶prophetæ: qui dixerunt christum tertia die resurrecturum.

hōc dicebat: & crediderunt scríptū a

¶hunc. ſ. Soluite templū hoc.

ræ & sermoni quē dixit iesus. Cum b

aūt esset hierosolymis in pascha in

die festo: multi crediderunt in no- d

¶cur: ¶propter signa.

mine eius vidētes signa ei⁹ q̄ facie e

a ¶non quod essent aliquid facturi nolenti: qui habet potestatem ponendi animā suam &c. sed qa occulta in eis nouit: & sciebat eos non firmiter credere.

bat. Ipſe autem iesus nō credebat f

¶Cur: ¶vt deus.

semetip̄m eis: eo quod ipse nosset g

a ¶ita posset vt a nullo q̄cq̄ acciperet: cū sciret de hoīe q̄d' nō ipse homo de se.

oēs: & qa ꝓpus ei non erat vt quis h

testimonium perhiberet de hoīe.

Ipse enim sciebat qd esset in hoīe, k

eum discípuli eius. q. Alibi alia signa fecit. Sed hoc est cōtra veritatem euangelij: qa supra dixerat euangelista: ꝙ xp̄s adhuc erat in cognitus: nō solū ipsi ꝓp̄ho, sed iohāni p̄cursori eius. vñ iohānes baptista de xp̄o loq̄ēs dixit: Et ego nesciebā eū. ſ. ante baptismū: vt supra dictū est: Sīr loquēs iudæis dixit: Medius aūt vestrū stetit quē vos nescitis. Si aūt aliqua miracula fecisset, non fuisset sic incognitus & maxime suo p̄cursori: qa ad ip̄m manifestandū natus erat: vt dr̄ Luc. ſ. b. immo nec etiā p̄cursore indiguisset: qa eius miracula sufficienter manifestassent eū: & ideo dicere ꝙ fecerat miracula ante baptismū est exp̄sse cōtra euāgeliū. Post baptismum vero primum signū fuit p̄dicta cōuersio aq̄ in vinum: & per oñs fuit miraculū eius simp̄r primū. Circa sc̄m sciendum: ꝙ miracula xp̄i ordinabanť ad duo. ſ. ad manifestationem suæ diuinitatis: & ad cōfirmationem suæ doctrinæ: p quā hoies ad fidē adducebantur: & q̄tū ad vtrūq; fuit cōueniēs differre operationē miraculoꝝ vſq; post baptismū. Hoc prio declarať iq̄tū miracula erāt doctrinæ suæ cōfirmatiua. Quia cōfirmatio doctrinæ nō p̄cedit actū docēdi: sed magis sequiť. Ad p̄dicationē aūt & doctrinam req̄rit ætas p̄fecta, saltē de cōgruitate de qua agiť p̄fecta ætas est. xxx. annoꝝ. pter qd' ioseph suscæpit regimē ægypti in ætate tali: vt hr̄ Gen. xlj. f. Sīr dauid erat xxx. annoꝝ cū regnare cœpit: vt hr̄. ij. Regum. v. a. & Ezechiel in. xxx. anno incēpit ꝓphetizare: vt hr̄ Ezech. j. c. Et ideo conueniens fuit, ꝙ xp̄s añ. xxx. annū nō doceret:

Miracula xp̄i ad duo sunt ordinata

¶In ca. ij. vbi dicit in postil. Tamen probabiliter pōt concedi: quia non omnia scripta sunt.

ADDITIO. Probabilī? vr̄ cōcedēdū: ꝙ xp̄s nō funiculo cingebať: sicut illi q̄ austeram vitā ducūt: sed simplici cingulo q̄ hoies vtunť cōiter. Nā vt Chry. dicit sup Mat. Nil plus xp̄s ostēdit ꝓter miam & iusticiā. Christus aūt a miraculis testimoniū habebat dimittēs ergo iohānī ieiunio fulgere ipse ꝛria incessit via: ad mēsam intrās publicanoꝝ: & manducās & bibens. Hæc ille. Et idē dicēdū est de his q̄ ꝓtinēt ad vestitū: ꝓut sanctus Tho. in. iij. parte. q. xl. ar. j. in rñsione primi ar. Quærere autē quō in tēplo erāt funiculi cū ibi nō vendebanť, nisi ea q̄ debebāt offerri. est valde irrōnabile. Tum qa multa inueniunť in templis quę nō ibi cōsueuerūt vendi: Tum qa verissīe est ꝙ tauri & aialia magna quæ ibi offerebanť, portabanť ligata funiculis.

REPLICA. In ca. ij. vbi dr̄: ꝙ iesus fecit flagellū quasi de funiculis: dicit postil. ꝙ ꝓbabilr̄ pōt credi ꝙ xp̄s cingebať funiculo: quē duplicādo fecit: quasi flagellū. Burg. dicit ꝙ ꝓbabilius sit oppositū: videlicet, ꝙ cinctus fit sicut hoies cōiter. Allegat ad id Chry. dicēdō: Q. xp̄s nihil ostēdit ꝓter miam & iusticiā: dimittens iohanni ieiunio fulgere ipse cōtraria incessit via: ad mēsam intrās publicanoꝝ: māducans & bibēs. Et ita dicit Burg. dicendū est de vestitu xp̄i, ꝙ se nō habuit sicut hic austeram vitā ducentes. Sed salua reuerētia Chry. Christus in ieiunio tantā austeritatem ostēdit, ꝙ potius fuit in ea admirabilis ꝙ imitabilis

etiam

etiã a iohãne q nunc̃p. xl. cõtinuis diebus & noctibus ieiunauit vt xp̃s qui si aliq̃n cũ pc̃oribus & publicanis mãducauit: nõ ex hoc vlã oppositã tenuit: q nimmo maiori pfectione hmõi actus exercuit, c̃p iohãnes ieiunauit. Opa em cõdescẽsionis, & impfectionis quæ patẽt in fuga & loculis, & hmõi cõuersatione cũ pc̃oribus: in xpo nullã arguunt impfectionẽ. Nõ est igit̃ pprie dictũ, xp̃m incessisse ꝟria via pfectioni: vel via ꝟria ad virtutẽ quãcũc̃ ptinẽte. Nec vr̃ pprie dictũ: q xp̃s nihil ostẽdit, nisi miam, & iusticiã.

Si vult excludere opa superogationis & austeritatis: falsum est. In firmis em cõdescendere, & opa impfecta ex maxima pfectione facere p loco & tpe & oportunitate: nõ est via ꝟria incedere. Nec necessariũ est dicere xp̃m funiculos de ligatura boũ pro flagellis faciendis recæpisse: vt vult Burg. Sicut em boues per funes ducunt: ita p flagella ire cõpellunt: qa propter ita cito xp̃s inuenisset ducentium flagella sicut funiculos. Tantũ videt Burg. odium cõtra postil. habuisse q nõ potuit pacifice loqui: sed videt frequẽter occasiones quæsisse ad sensum Ir̃alem modicum pertinentes.

Si vult

GLO. ORDI.

ERat aũt hõ &c. Hic erat vnus ex his q per fidẽ diderant. b ¶ Nico. no. nicodemus victoria ppſi: vr̃ victor ppſi, gestans figurã oim qui ex iudaico ppſo in xp̃m credẽtes per fidẽ vincunt mundũ. Nicodemus: vel est figura cathecuminoꝝ q fidẽ hñt, sed nõdũ baptizati q in quadã nocte sacroꝝ accedunt. Vel est forma eoꝝ q pfecte credunt: sed tñ lucẽ pfectoꝝ operũ nondũ hñt: timẽtes carnalium cogitationũ, vel actionũ, vel infidelium iudæoꝝ impetũ fide sola colloquio xp̃i fructẽtes: bonoꝝ operũ fiduciã nõ habẽtes. c ¶ Hic ve. &c. Nox significat ĩram legis: vel ignorantiã cordis, vr̃ timorẽ. Et nocte ideo forsitã venit, quia magister in ir̃l̃ palã discere erubescerent: vel p meru iudæorum. Hic q̃a pruděter apta signa notauit: plenius mysteria fidei regrit: & iõ meruit doceri de deitate xp̃i & ipſi⁹ vtraq; natiuitate: de passiõe: de resurrectione & ascẽsione: de scd̃a gñatione, & ingressu regni cœlorum: & de alijs pluribus, q̃ndit iesus.

d ¶ Amẽ amẽ dí. tí. Nõ interrogãti secũdam natiuitatẽ exponit: ne credat nicodemus solã fidẽ, quapropter visa signa crederat in iesum sufficere ad salutẽ absc̃p spiritualis regenerationis ꝟtute & absc̃p sacramentis. Etiã q̃a hoiem purũ intelligebat eũ nicodem⁹ vt iohãnẽ baptistã, vel quẽlibet ex ꝓphetis, iõ incæpit eũ instruere iesus de scd̃a regeneratione q̃ intelligit eũ filiũ dei, & se posse filiũ dei fieri. Augu. Scd̃a natiuitas, de qua docet iesus, spũalis est: q̃ est ex deo & ecclia ad vitã: sed ille solã carnalẽ sapit: quæ est ex adã & eua ad mortẽ. Sed sicut carnalẽ dicit iste nõ posse iterari: sic & spũalis a quocũc̃ facta, non põt iterari. Ex semine em̃ veri abraæ sunt nati sive per liberã, sive per ancillã. e ¶ Nisi q̃s. Necessariũ est visibile sacramentũ aq̃ ad ablutionẽ visibilis corpis: sicut est necessaria doctrina inuisibilis fidei, & ad sanctificationẽ aiæ ĩuisibilis.

Gal. 4. d.

☞ Ex aqua

NICO. DE LYRA. Ca. III.

ERat aũt hõ. Post̃q̃ euãgelista declarauit xp̃i diuinitatem per naturæ ĩmmutationẽ: hic idẽ declarat per gr̃æ reformationẽ de qua principal̃r agit: q̃a ad hoc euãgelium descripsit. Et diuidit̃ i duas: q̃a prio agit de spũali regeneratiõe baptism̃i: in quo p̃dicta reformatio inchoatur. scd̃o de collatione multiplicis spũalis bñficĩ: in quo reformatio cõsummat̃. Scd̃a incipit ca. v. Post hæc erat. Pria i duas q̃a prio agit de gñatione spũali, quo ad iudæos. scd̃o, put deriuat ad extraneos ca. sẽ. Vt ergo cognouit. Pria in duas: q̃a prio describitur spũalis regeneratio. scd̃o diffĩguit a iohãnis baptismo, ibi: Post hæc venit. Prima in duas: q̃a prio docet xp̃s regenerationis spũalis necessitatẽ. scd̃o, eius modũ siue qualitatẽ, ibi: Dixit ad eũ nicodemus. tertio efficaciẽ ipsius cãm siue rõnẽ, ibi: R̃ndit nicodemus. Et q̃a docet ista r̃ndendo ad interrogata: iõ prima diuidit in duas: q̃a prio ponit nicodemi interrogatio. scd̃o, subiũgitur xp̃i r̃nsio, ibi: R̃ndit iesus. Circa primũ describit̃, prima cõditio interrogantis, cũ dr̃: a ¶ Erat aũt hõ &c. Iste em̃ fuit vnus illoꝝ, de qbus dictũ est p̃ce. ca. c̃p multi crediderũt in iesum vidẽtes signa q̃ faciebat. Et q̃a ibidẽ subdit̃, c̃p iesus nõ credebat semetip̃m eis secreta fidei reuelãdo: ideo iste nicodemus venit ad iesum in secreto & extra turbã aliorũ: vt ab ipso pleni⁹ instrueret. Sequit̃: b ¶ Ex phari. q̃a erat de secta eoꝝ. Ipsi aũt cõstirent resurrectionẽ & spũales creaturas: de qbus loquebat xp̃s: & ideo ex hoc erat quodã mõ dispositus ad audiẽdũ doctrinã eius. c ¶ Nicodemus nominc.

Hoc exponit

GLO. ORDI.

ERat aũt homo Ca. III.

a ¶ qui credunt resurrectionẽ per hoc ab alĩs diuisi. b ¶ Q. nota no

ex phãrisæis nicodẽmus

men. a ¶ vnus de principibus.

c noie: princẽps iudæorũ. Hic venit

ad iesum nocte & dixit ei: Rabbi

a ¶ lucẽ. b ¶ ipse i tenebris est nõ lux: q̃a nõ re

natus. a ¶ a deo ad cœleste magisteriũ venisse cũ illo deũ esse: sed ipm deũ eẽ nõ cognouit.

scimus q̃a à deo venisti magister.

a ¶ quæ vidit in pascha fieri ab eo.

Nemo em̃ põt hæc signã facere quæ tu facis: nisi fuerit deus cũ eo. Re

spondit iesus & dixit ei: Amẽ amẽ

¶ .i. spũalem intellectũ symboli percipiat.

e dico tibi: nisi qs renatus fuerit de

a ¶ q̃d̃. est ex græco desursum. b ¶ .i. nõ põt cognoscere me q̃ sum regnũ pr̃is: q̃ sum visio

nũo, nõn potest videre regnũ dei.

vitatis. a ¶ q̃ solã carnalẽ natiuitatẽ nouit: q̃

nõ põt denuo fieri: iõ modũ scd̃æ quærit.

Dixit ad eum nicodẽmus: quõ põt homo nasci cum sit senex? Nunqd

põt in ventrẽ matris suæ ↑ iterũ in

¶ Modũ secundæ natiuitatis ostendit.

troire & renasci? Respondit iesus: n

fue. denuo. i. iterũ per generationẽ spũalem. k ¶ Non po. vi. re.

dei. Visio em̃ dei per essentiã sibi soli cõpetit per naturã: hoibus aũt competere nõ põt nisi per gratiã. per quã trahuntur hoies quo dammodo ad naturã diuinã: vt hr̃. ij. Pet. i. a. Magna & ꝑciosa, promissa donauit: vt q̃ hoc efficiamini diuinæ naturæ cõsorres. Hoc aũt nõ põt esse per gñationẽ carnalẽ, quę solũ facit filios hoim: & ideo adhuc requirit̃ regeneratio spũalis per quam hoies sunt filij dei: & per p̃s hæredes vitæ cœlestis. Sed contra hoc videt: q̃a patres veteris testa. saluati sunt: q̃ iã nõ fuerunt baptizati. Dicẽdum q̃ tunc nõ erat in p̃cepto cõsecuti tñ sunt spũalem vitam per gratiam in fide xp̃i venturi: & sic habuerũt rem baptismi. habuerunt etiã ipm in figura in aliquo correspondẽte per q̃d̃ tollebat̃ p̃cm originale. l ¶ Dixit ad e. &c. hic pñr docet xp̃s modũ & qualitatem regenerationis spũalis: & diuidit̃ in duas: q̃a prio ponit̃ ni codemi obiectio. scd̃o, xp̃i r̃nsio, ibi: R̃ndit iesus. Christus em̃ dixerat esse necessariũ ad salutẽ regnari. ideo vt modũ hmõi regenerationis melius intelligat: arguit contra p̃dicta dupl̃r. Prio mõ ex ætate: q̃a ille q̃ nascit̃ est puer: a senectute vero nõ põt aliqs redire ad puericiã: ergo regeneratio vr̃ impossibilis: & hoc est q̃d̃ dr̃. Dixit ad eũ ni. quo. põt hõ na. cũ sit se. Erat aũt assuetus sensui ĩra li & ideo arguit de gñatione carnali. Scd̃o arguit ex quãtitate nascentis q̃ est parua, vt possit includi in vtero mr̃is: & ideo vr̃ impossibile, c̃p ille renascat̃, q̃ iã est pfectæ quantitatis: & hoc est q̃d̃ dicit: m ¶ Nunqd p. in ven. q. d. Non: q̃a quãritas nõ p̃mittit. n ¶ R̃ndit ic. Hic ponit xp̃i r̃nsio: Et diuidit̃ in duas: q̃a prio ponitur eius r̃nsio. scd̃o, ad hoc inducitur exemplũ, ibi: Spiritus vbi

✠ vult. In prima

Moraliter. a ¶ Erat aute homo ex phariseis nicodemus nomine princeps iudæorum. Per nicodemum qui venit ad iesum: vt de pertinentibus ad fidem: plenius erudiret: significatur discipulus humilis & diligens: qui venit ad doctorem peritum: vt ab ipso de dubijs instruatur: qui debet eum dulciter recipere ex̃plo christi qui nicodemũ dulciter recæpit: & non solum ꝓponẽtem: sed etiã replicantẽ bis audiuit. Primo cũ dixit: l ¶ Quomodo potest homo nasci cum sit senex &c. scd̃o cũ subiunxit posteaq̃

✠ Quomodo possunt

a ¶ Ex aqua &c. Ex aqua visibili sacramẽto: & spũ inuisibili in tellectu vt symbolũ baptismi visibiſr accipiat: & spũalẽ intellectũ ipſi⁹ symboli pſciat. Vel ex aq̃ visibili & spũsẽto. b ¶ Quod natũ. Hãc spũalẽ natiuitatẽ distinguit a carnali, dicẽs: Quod natum est. c ¶ Ex carne. i. ex prio hoie per carnis successionẽ: carnale est. Noie carnis: nõ solũ carnẽ, sed totum carnalem hoiem significat. Sic ecõtra totus hõ spiritualis: aĩa & corpore spũs dr̃. d ¶ Et quod na. &c. Verbo & sacramẽto spũs inuisibiliter adest: quo natus ex adã ad mortẽ nascit̃: filius dei ad vitã qui non tñ spũalis dr̃, sed spũs: q̃a sicut substantia spũs est inuisibilis: ita inuisibiliter per visibile sacramentũ efficit dei filiũ. e ¶ Spũs est. Nõ aũt mireris, si sic natũ dico spm: q̃a sicut spũs vbi vult spirat, & nescis vñ venit, aut quo vadat: sic est oĩs q̃ natus est ex spũ. f ¶ Spũs vbi. Quia in ptãe habet cuius cor ill̃ustrer. Vocẽ eius audis in scripturis: vel dum loquit̃ aliq̃s plen⁹ spũs̃an cor illius intrauit vel quõ redierit: quia natura eius est inuisibilis: Sic est oĩs q̃ natus est ex spũsancto: q̃a ipse inuisibiliter agente, spũ incipit esse q̃d̃ nõ erat: ita vt inſidelis nesciat vñ veniat: & quo vadat. i. qua gratia venit in adoptionẽ filij, & vadit in regnũ dei. Quæ q̃a incognita sunt carnali bens spũalẽ intellectũ in ĩra legis impossibile putat q̃d̃ dr̃ de natiuitate per spm. vñ redarguit a dño. Tu es magister &c. g ¶ Et vo. &c. Vox spũs est vox xp̃i: quã audiuit nicodemus: sed q̃a nõdum est natus de spũ ritu: nescit vñ veniat, aut quo vadat: id est qua occasione velit nasci hoiem in spiritu aut quo vadat. i. ad quã perfectionemducat ipsum nascentem ex se. Nam qui ex eo nascitur: vnus cum ipso spũs per gratiam efficitur: sicut etiã ipse spũs vnus est p̃ natura. h ¶ Tu es magister &c. Nõ insultat ei, vt superior eo habeatur qui omnibus præest: sed quia vult eũ nasci ex spũ, quod nequit nisi humilis: tumidum ex magistrio humiliat. Q. Supbus princeps: nil nosti: humiliare: vt ille qui seipm exinaniuit & natus est ex spũ: scies quod mõ nescis.

Divisio.

Subdivisio.

Moral.

B

i ¶ Quod scimus, loquit̃: .i. quia ipse vidit, testatur. quia ipse visio, & verum testimonium, & veritas patris. Quod pluraliter: mysterium trinitatis innuit. k ¶ Si terrena. Aug. Et quia non accipitis terrena: quomodo potestis capere cœlestia. i. cœlestem spiritus natiuitatem? cum non solum non credatis: sed nec intelligatis terrena: quod de templo corporis mei (quod de terra accæpi) dixi a vobis soluendo: a me suscitando.

☞ Et nemo

NICO. DE LY.

✠ vult. In prima igit̃ parte dicit: c̃p illa regeneratio de qua loquitur, nõ est carnalis sed spũalis: & ideo nõ valẽt argumẽta quę ꝑce dunt de gñatione carnali. ꝑpter q̃d̃ modũ huius regenerationis. spũalis saluator explicat̃ pñr di. a ¶ Amen amẽ dí. tí. nisi q̃s renatus. &c. q. d. illa generatio, de qua dixi sic est intelligenda: inc̃tũ aqua & spũsancto: q̃a ipse inuisibiliter agens per hanc hoies efficiunt cõformes verbo incarnato q̃ est filius dei naturalis: inc̃tum in hac gñatione est aliquid sensibile correspondens carni. f. aqua: & aliq̃d inuisibile correspondẽs verbo. s. q̃ natũ est ex spũ. mõ ꝓdicto. e ¶ Spũs est. i. cõstituit in via carnali tm̃. d ¶ Et spũali: & ita cõcludit. f ¶ Non mireris. i. nõ debes admirari. quod natũ est ex spũ. h ¶ Spiritus &c. Hic salutat ad ꝓdicta adducit sensibile exemplũ ſm Chryſ. qui hoc exponit de vento materiali: cuius principiũ ignorat, & ſſr finis vbi terminatur, & tñ sonus eius percipitur. Sic modo est in generatione spũali: quia spũssancti⁹, qui est principiũ huius generationis: & ſſr beatitudo æterna, quæ est eius finis, a nobis nõ percipiunt

Amen amen dico tibi: nisi qs renatus fuerit ex aq̃ & spũsctõ, non põt

a ¶ Idem est intrare: q̃d̃ videre. Qui enim videt intrat: & qui intrat videt.

b introire in regnũ dei. Quod natũb

a ¶ .i. carnale est: hñs naturã generatis visibile est & inuisibilib⁹ incrementis per tpa. pficit.

c est ex carne, cãro est: & q̃d̃ natum est

a ¶ .i. fit̃ spũitui. b ¶ nõ putes impossibile.

e ex spiritu, spũs est. Et nõn mireris

f q̃a dixit tibi: oportet vos nasci de

a ¶ .i. spiritualiter. b ¶ quia. c ¶ in qbus vult

g nuõ. Spiritus ũbi vult spirat: & vo

operatur: & quãdo.

¶ q̃us vocem eius audias.

h cem eius audis: sed nescis vndeve

k niat, aut quo vadat. Sic est oĩs quim

¶ quod nondum es tu.

natus est ex spũ: Respondit nicodemus & dixit ei: Quomodo pos

a ¶ q̃ dicis. Vocẽ eius audis: & nescis vñ veniat aut quo vadat.

sunt hęc fieri? Respondit iesus & o

h dixit ei: Tu es magister in israel & p

¶ littera occidit. ¶ inflatus nescis: humilis scies.

hæc ignoras? Amen amẽ dico tibi: q

a ¶ nos: ego. s. cũ ꝓphetis & aplis.

i q̃a quod scimus, loqmur: & q̃d̃ vi

a ¶ in abscondito dei. b ¶ foris mundo.

dimus, testamur: & testimoniũ nm

a ¶ .i. testimonio nro vos carnales nõ creditis. b ¶ .i. si terreni corporis solutionẽ & resurrectionem nõ credis: q̃d̃ quæris aperiri mysteria spiritualis natiuitatis?

k non accipitis. Si terrena dixi vo

xp̃i r̃nsio. Et diuidit̃ in duas: q̃a prio repre hendit nicodemi tarditatẽ. scd̃o ondit baptismalis efficaciæ cãm, ibi: Et nemo ascẽdit. Arguit aũt tarditatẽ nicodemi ad intelligẽdũ & credendũ p̃dicta: ex trib⁹. Prio ex cõditione audiẽtis q̃ erat doctor & peritus in lege & p̃ pñs deberet talia cognoscere: & hoc est q̃d̃ dr̃. p ¶ Tues ma. &c. Sed posset aliq̃s dicere, c̃p non erat mirũ si talia ignorabat: q̃a nõ ptinebãt ad vetus testa. in q̃ erat instructus. Dicendũ q̃p in lege moy si figuratiue cõtinebaẽ baptismus. ſm c̃p dicit apl̃s. i. Cor. x. a. Oẽs in moyse baptizati sunt in nube & in mari: q̃a in vtroq; fuit baptism⁹ figuratus. Legis aũt doctores debebãt scire figuras eius, licet ad hoc nõ tenerẽt vulgus. Itẽ in ꝓphetis quos frequenter legerat, exprimit̃ baptismus Eze. xxxvj. e. Et effundã sup vos aquã mundã: & mũ. ab oi iniq. &c. Itẽ Zach. xiij. a. In die illa erit̃ fons patens domui dauid &c. Scd̃o arguit tarditatẽ nicodemi ex cõditione dicẽtis p̃dicta: q̃a xp̃s dicebat ea q̃ certitudinal̃r sciebat: ideo cito debebat acq̃escere: & maxie q̃a ei⁹ doctrinã cõfessus fuerat a deo datã: & hoc est q̃d̃ dr̃ hic. q ¶ Amẽ a. &c. Christ⁹ em̃ ſm diuinitatẽ habet eãdẽ sciam cũ ꝓpr̃e: i hũana etiã natura cognoscit oĩa q̃ deus noticia visiõis. iõ dicit: r ¶ Quod vi. &c. q̃a pauci iudæoꝝ cõparatiue crediderũt xp̃o. iste etiã nicodem⁹ erat ad capiendum q̃ dicebat, tardus. Tertio arguit eũ de cõditione materię de qua erat ſmo: q̃ est facilis ad intelligendũ respectu emanatiõis verbi a pr̃e, & spũssancti ab vtroq;: & maxime q̃a in lege in q̃ ipse erat exercitatus: per ablutiones aliquas amouebanẽ immundiciæ aliquæ: & ideo de facili deberet capere qualr̃ per ablutionẽ aquæ exterius & virtutẽ diuinã interius fit ablutio aiæ: & hoc est q̃d̃ dr̃. s ¶ Si terre. &c. Regeneratio spũalis terrena põt dici inc̃tũ effici tur in terra: & sub elemento sensibili. s. aqua. Vel dr̃ terrena q̃a ad

✠ hoc induxerat

✠ Quomodo possunt hæc fi. contra multos doctores qui tantũ tenent de sua scientia, c̃p sine discussione dicta sua sint tenenda.

Moral.

✠ Et nemo

E Vt a ¶Et nemo ascen. in cœ. Postq̃ increpauit & ad humilitatẽ inuitauit: qa iste diligẽter his quæ audiuit attẽdit: instruit adhuc de cœlestibus & terrenis. Cœlestis est eius ascensio ad vitam. Terrena eius exaltatio in cruce ad mortẽ. Q. intellige cœlestia q̃ nõ carnales: & idem intellige de ascẽsione. Renati in cœlũ: sed nõ, nisi sint membra cohærentia illi qui in vna p̃sona est hõ & dei filij. vt sciat iste nullũ ex se per se xp̃m posse ascẽdere: & ideo nõ dicit hoies ascẽdere sed filium hois totũ cũ corpe: qui f̃m deitatẽ descendit de cœlo: & est in cœlo, nõ f̃m q̃ est hõ. Et qa hæc ascẽsio nõ pot̃ esse nisi redẽptis p passionẽ, ideo subdit: b ¶Nisi q descendit. Hoc pertinet ad fidẽ am natiuitatẽ in spũ: qa nemo in xp̃o ad patrẽ ascendit nisi qui ex spũ nascit. Nemo saluat per mortẽ xp̃i nisi qui ex spũ nascit. Nemo nascit ex spũ nisi in morte xp̃i. Et cũ dicit filiꝰ hois: dat nobis certitudinẽ ascendẽdi: cũ filij hominum simus. c ¶Et sicut moyses ex. Supponit de morte sua q̃ est origo, & causa habendi p̃dicta: in cuius fide eũ instruit. Et quia carnalis erat, & notus in lege: ideo quandã legis partẽ adducit: quam ostẽdit esse figurã & mortis suæ significatiuã: vt etiam sic pateat de aliis ptibus legis, q̃ sint in figura. Et qa mors intelligit̃ per serpentem: & xp̃s mortuus serpẽs dicit̃: quẽ q fidẽ intuerẽ liberaꝝ. sicut intuitu illius in figura ab igniris serpẽtibus liberanꝫ: qui significant incẽtiua vitioꝝ. d ¶Ita exalta. Magistrũ legis ad significationẽ legis inuitat: Et qa dixerat de filio hois: ne hoc solũ putet nicodemus: subdit eundẽ etiam esse filiũ dei. d. e ¶Sic em̃ di. &c. Aperit cãm humanæ salutis, s. dilectionẽ dei p̃ris ex quo ois restauratio est per filiũ suum in spũsancto. f ¶M undũ. Cosmos græce, qd̃ latine mũdus interpretatur, ornatus dr̃: Per mũdum igit̃ humana natura significaꝫ, nõ q̃ f̃m corpus ex q̃ttuor elemẽtis cõstet: sed qa f̃m aiam adeo est ornata, & ad imaginẽ dei est facta: quã ad hoc diligit de⁹ vt eã ęternam faciat. g ¶Vt filiũ. Ecce idem dicit de filio dei qd̃ supra de filio hois: vt per quẽ in deitate cõditi sumus: per eundẽ in hoie re

Nu.21.c.

Diuisio.

Error valẽtini: & ꝓfutatio.

☞stauremur.

NICO. DE LY.

☞ hoc induxerat exemplũ sensibile de vento flante in terra: f̃m expositionẽ Chry. p̃dictã. a ¶Quõ si di. vo. cœ. cre. Cœlestia hic vocat emanationem personarum in diuinis, quæ est valde ardua. & de difficili valde intelligibilis. b ¶Et nemo ascẽ. in cœlum. Reprehensa eius tarditate, saluator, p̃cedit ad reddendũ cãm efficaciæ, quæ est in spũali generatione. Et diuiditur in duas: quia primo facit, quod dictum est. scd̃o, manifestat propositũ, ibi: Sic deus dilexit. Prima in duas f̃m duplicem causam quam assignat secunda ponitur ibi: Et sicut moyses. Circa primũ sciendũ, q̃ causa principalis efficaciæ baptismalis est mysteriũ incarnatiõis, per quam filius dei vniuit sibi humanã naturam in mundum descendendo. Naturale est autẽ, q̃ quælibet res ad locum suæ originis reuertatur: ideo verbum incarnatum ad patrem redire põt ascendẽdo: Et quia per generationẽ spũalem hoies efficiunt̃ mẽbra eius: & ipsi vniunt̃: & per cõsequens cũ ipso ad cœlestia trahunt̃ virtute verbi incarnati: Sic soluta est quæstio nicodemi qua quærebat quõ possunt hæc fieri: & hoc est qd̃ dr̃: Et nemo ascen. in cœ. nisi qui descen. de cœ. quia sicut dictũ est: hoies non ascendunt illuc nisi inquãtum efficiuntur membra verbi incarnati: Et qa verbũ nõ descẽdit de cœlo per motũ localẽ cœlum dimittẽdo, sed carnẽ de nouo sibi vniẽdo: ideo ad hoc denotandũ subdit. c ¶Filius hois q est in cœ. Ex hoc loco valẽtinus accæpit occasionẽ errandi. d. ¶ dei filius corpus cœleste attulit: & per virginẽ transiit nihil de ea assumendo. Hoc autẽ patet erroneũ & euãgelio contrariũ: qa hoc mõ christus nõ esset filius virginis. Itẽ xp̃s nõ esset hõ qa corpus cœleste non potest informari ab anima cum sit forma corporis physici organici: f̃m q̃ dicit Phs. ij. de aĩa: qd̃ non põt competere corpori cœlesti. d ¶Et sicut moyses. Hic ponitur secunda causa efficaciæ baptismalis: quæ est meritum passionis xp̃i: quod in baptismo operat̃: & hoc tangit cũ subdit: Et sicut moy. exal. ser. in deser. ita exal. opor. fi. hominis. De hoc serpente habetur Num. xxi. c. & fuit figura passionis christi: quia habuit similitudinem veneni in carnẽ peccati: sicut serpens habet venenum in cauda: sed in ipso non fuit veneni in carnẽ peccati: sicut serpens habet venenum in cauda: sed in ipso non fuit veneni in cauda: sed in ipso non fuit veneni in cauda: sed in ipso non fuit veneni

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nondū eim. Ecce aperte notat facta xpi ante iohannē incarceratū: q alij preierūt, incipiētes ab his q facta sunt post iohannē missum in carcerē: qñ cessante baptismo pcursoris, aperte incepit baptismus xpi. b ¶ Facta est. Dum iohānes prædicat, & schola eius durat, christus latēter pdicat & operatur: sed palā baptizat vt oriat qstio de baptismo iohānis, & de baptismo christi: & illa soluatur testimonijs iohānis. c ¶ Et venerūt. Volentes accusare xpm, quem pauloante viderant a iohanne baptizatum. d ¶ Rndit io. Quia vltra cōsuetudinē hūanæ naturæ sum natus ex parētibus, puectę ætatis, putatis me esse vltra hoies: Sed scitote qa purus sum homo, ille deus: a quo habeo quicquid habeo. Ex me infirmitas: ex illo gratiæ subleuitas. Putatis vt aliquid dicā contra meū testimoniū? Ego non baptizo in remissionem peccatorū, sed ille. e ¶ Non potest. Q. Ego purus hō: nil habeo nisi quod datum est a deo. i. baptizare in pnām: nō in remissionē: qa nō ego xps, sed ille vt scitis me testatum fuisse vobis. ideo ad illū currite. f ¶ Non sum ego xps. Nō sum virtus a patre plenitudine spirit⁹, sed de plenitudine illius accæpi, vt illum pcurrerē. g ¶ Hoc ergo gau. In hoc gaudiū meum est plenū, qp lætus sum amicus sponsi: & quia sto & audio. h ¶ Illum opor. cre. Gaudeo ad vocem sponsi. Ille sponsus cresceat. i. inueniet esse christus, q putabat pro pheta. Ego minuar: qa eius propheta inueniar: qui xpus putabat. Illum opor. cre. i. exaltari. i. dum pcā dimittit, gram date in quo gria ei⁹ q in se semp est pfecta: crescit in hoiem, dum eā hō plus videt & habet. Hō minuitur q ante in se gliabat dummō pcā cōfitetur, & accipit quod ille dat. Cui rei attestatur passio vtriusqp. Christ⁹ in cruce exaltatur: Iohannes capite minuit. Atte statur & creatura. Iohannes natus est decre scentibus diebus: christus vero crescētib⁹. i ¶ Me aūt. Iohānes figura legis est: xps, veritas lex minuitur, apparente veritate. k ¶ Qui desursum. i. de altitudine humanæ naturæ ante peccatum primi parentis: quia de illa altitudine assumpsit verbum dei humanā naturā: & nō assumpsit culpā cuius assumpsit pœnā. Qui em de cœlo. i. de patre venit duobus modis super oīa est. Primo super omnem humanitatē: qui de ipsa prius cp peccaret, venit. Secundo iuxta altitudinem patris: cui est æqualis.

Christus super oīa dupl'r.

☞ De terra

NICO. DE LY.

☞ vt dicitur Marci. vij. a. Iterum qa sicut ante baptismum christi iohannes baptizabat in noīe xpi venturi: sic post baptismū christi illos quos baptizabat, ad christum mittebat plenius instruendos: & sic confirmabat suū testimoniū de xpo. a ¶ Nondum em &c. Hoc additur ad ostendendū, qp texit historiā quam alij euangelistæ dimiserant: incipientes describere facta xpi post incarcerationē iohannis. b ¶ Facta est autem. Hic ex prædictis mouetur qæstio: quia discipuli iohannis zelantes pro magistro suo, voluerūt pferre baptismum suum baptismo xpi: & hoc est qp dr: Facta est aūt quæ. ex dis. io. indiscrete. p magistro suo zelātibus. c ¶ Cum su. i. christi discipulis: & alijs ad baptismum christi venientibus. d ¶ De purificatione. i. de baptismo: quia ifti dicebant baptismum christi meliorē: quia xps illos quos baptizabat, nō mittebat ad iohannē. e ¶ Et venerunt ad io. mori zelo indiscreto. f ¶ Et dixe. ei. Et proposuerūt quattuor ex qbus iohannes posset prouocari. Primū est, prendēs excellentiā iohannis respectu xpi: qd⁹ notat cū dr: g ¶ Rabbi q erat &c. q. dicerēt, discipulus cū magistro. Sed m est, būfficium a iohāne xpo impēsum, cū subdit: h ¶ Cui tu te. phi. q. d. p te est i auctoritate. Tertiū est, vsurpatio officij alieni cū subdit: i ¶ Ecce hic ba. q. d. Tuū officiū vsurpat. Quartum est, minoratio iohannis, cum subdit: k ¶ Et omnes ve. ad cū. q. d. de te non curantur. l ¶ Rndit io. Hic ponit q̄stionis solutio. Et qa discipuli iohānis notabāt xpm de hoc qp officiū iohānis vsurpabat: & de hoc qma iohānis p hoc decrescebat: iō iohānes i sua solutiōe sic pcedit. Quia prio ostēdit primū esse falsum. Sed o, oñdit sed m esse iustū, ibi: illū oportet crescere. Primū ostendit p hoc qp iohannes non baptizabat, nisi sicut pco xpi, & ideo xps baptizans nō vsurpabat sibi officiū iohānis: sed magis exercebat officiū a iohāne pconizatū: & hoc est qp dr: Rndit io. & di. Non pōt hō &c. qa oīs potestas a deo est: & ideo fm distinctionem collationis diuinæ distinguunt officia: iohānes aūt nō accepit auctoritatem a deo baptizādi, nisi ad denūciandū xpm & pparandū hoies ad suū aduentum. Et hoc est qp dicit: m ¶ Ipsi vos mi. te. perhi. i. perhibere debetis: quia a me audistis. n ¶ Quod dixe. Non sum ego xps, sed qa missus sum ante illū, ppter qd⁹ baptizado nō vsurpat officiū alienū. Quod, pbat p hoc qd⁹ subdit. o ¶ Qui ha. spō. spon. est. i. habet officiū sponsi: qd⁹ est generare filios: & ideo officium christi est baptizare per qd⁹ regenerantur filij de sponsa xpi quæ est ecclesia. p ¶ Amicus &c. gaudio gau. pro. vocem sponsi. i. debet congaudere sponso filios generanti. Si enim officium generandi ex sponsa sibi acciperet: non esset amicus sponsi, sed inimicus & adulter esset. q. d. iohannes: De hoc qp xps baptizat non debeo dolere, sed magis gaudere: cum sim eius pco & amicus. Propter hoc subditur: Hoc ergo gau. meum impletum est. Et notandum qp iohannes hic vocat se christi amicum: supra aūt se vocauit eius seruum, etiā indignum. d. Cuius certitudine doctrinæ, qm xps in natura diuina habet eādē sciam cū pre. i hūana natura cognoscit oia q̄ de⁹ cognoscit nō sum dignus, vt soluā eius corrigiā calciamenti. Cuius causa est: qa volebat discipulos suos reprimere, volētes ipm ad inuidiam mouere cōtra xpm: vt patet ex pdictis ideo hic voluit log magis charitatiue, & non in seipso fragilitatē terrenā. Et in hoc docuit iohānes doctores inferiores deferre superioribus honores.

a ¶ Mystice. Nōdū erat ꝓsummatio līæ legis sed dum pendēs in cruce dixit. Consum. est.

a niebant & baptizabantur. Nōn a dum em̄ missus fuerat iohannes in a ¶ defendētibus baptismū magistri: & putātibus iohannem maiorē christo.

b carcerē. Facta est aūt quæstio ex di b a ¶ dicētib⁹ meliorē baptismū xpi: ad quē io hannes inuitabat hoies: nō iesus ad iohānē.

scipulis iohānis cū iudæis de puri a ¶ vt solueret hanc quæstionē.

c fication̄e. Et venerūt ad iohannem c a ¶ quasi instigarēt in inuidiā cōtra iesum.

b ¶ Q. quem baptizasti.

& dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecū d ¶ d. Ecce agnus dei.

trans iordanē cui tu testimoniū p h a ¶ vñ valde miramur. ¶ Q. Quid tibi de hac præsumptione videt? b ¶ in iudæa.

hibuisti: ecce hic baptizat: & omēs i a ¶ te dimisso qui eum baptizasti.

d venīunt ad eum. Rndit iohannes & i dixit. Nō potest hō accipere quicq ¶ Accæpit: qa ego nō christus.

nisi fuerit ei datum de cœlo. Ipsi m vos mihi testimoniū perhibetis q n f dixerim: nō sum ego xps: sed quia a ¶ Maior ergo illo? Nō. Sed missus aū vt pco: seruus parans viā ei. b ¶ Quid ergo es tu? Quid ille? Ego amicus sponsi qui zelo sponmissus sum ante illum. Qui habet o sam ei: nō mihi. a ¶ id est ecclesiā quę generat & virgo pmanet. b ¶ quicumq.

sponsam, sponsus est: amicus aut ē p a ¶ hūilis nō cadit, sed supb⁹. b ¶ int⁹ docētē.

sponsi qui stat & audit eum: gau a ¶ non de se in quo est tristicia sed de deo.

b ¶ i. testimoniū eius quo phibet se filiū dei sponsam ecclesiæ.

dio gaudet propter vocem sponsi. a ¶ lta ergo & ego gaudeo ad vocē sponsi, qa ipse me illuminat. b ¶ i. habeo gram meam: sufficit mihi gra mea: plus mihi nō assumo:

g Hoc ergo gaudium meum implē ne qd⁹ accæpi amittā. a ¶ Et ne miremini qa plures baptizat cp ego.

h tum est. Illum oportet crescere: me q a ¶ qa xps. b ¶ de patre. c ¶ in mundū.

kautem minui. Qui desursum venit s

✳ b ¶ Facta est aūt quæ. &c. nā ei⁹ discipuli indiscrete zelātes pro eo, baptismū iohānis pferre volebāt baptismo xpi. Quib⁹ fmiles sunt multi theologi, & aliqui religiosi: q magis adhērent aliqbus opinionib⁹, eo qp sunt opiniones magistrorū sui ordinis, vt pīæ: cp ipsa veritate: cū tñ dicat Phs prio ethicorū: qp sanctū est phonorare veritatē. Et plato dixit de socrate magistro suo. Amicus quidē socrates: magis amica est veritas. Per hoc aūt qp iohannes dictos discipulos reprehēdit: informanf do tores boni: vt talēs adulationes nō recipiāt, sed magis repellāt: sicut & moyses dixit Iosue Num. xi. f. Quid æmularis, p me &c. p ¶ Amicus aūt sponsi. &c. Hic est pdicator verus, q nō suū q̄rit: sed xpi honorē: & ille dicit de xpo: q ¶ Illum opor. crescē. me aūt mi. quia sollicitus est de honoris xpi augmētatione: & de ppria humiliatione: & illud qd⁹ sequit: s ¶ Qui desur. ve. &c. quia cōfitetur in xpo diuinam excellentiā, & in seipso fragilitatē terrenā. Et in hoc docuit iohānes doctores inferiores deferre superioribus honores.

A a ¶ De ter. i. q est de terrenis parētib⁹ nat⁹: a qb⁹ pctm & pœnā pcti prorsus ex se nihil est nisi terra. b ¶ Et qd⁹ vi. Cū ipse filius dei sit verbū pris: nō aliud ꝙ būs pris audit vel hoib⁹ testat: sed se verbū qd⁹ pr̄ locut⁹ est. i. edidit & genuit ex se: scit & ĩdicat hoib⁹ esse ex patre. Hoc euāgelista dicit vt potuit: qd⁹ plene dici vel intelligi nequit. c ¶ Signauit. Hoc ē signū posuit in corde suo quasi speciale aliqd
Ps.44.a. hunc esse verū deum, qui missus est ad salutē hoim. d ¶ Verax. Omnis homo ex se mēdax: nō enim vera dicere potest nisi illuminatus a deo. Quē enim misit deus pater, verba dei loquit, qd⁹ est: quē misit de⁹, de⁹ est: ideo ꝙba dei loquit. ergo ꝙba filij de se testimoniū phibentis qp de⁹, de⁹ est, ꝙba dei sunt. e ¶ Verba dei lo. in hoc se distinguit a christo, sed qa missus & ꝙba dei loquit, apertius addit: f ¶ Non em ad mēsurā. Hoibus dat ad mēsurā: filio non dat ad mensurā: sed sicut totū ex seipso toto genuit filiū suum ita incarnato filio suo totū spiritum suū dedit: nō pticulatim: nō p subdiuisiōes: sed gnaliter & vniuersaliter: & non ob aliud dat: nisi quia pater diligit filium. g ¶ Qui credit. ac si diceret: q credit i filiū habet ipm filiū, & per hoc habet vitā. h ¶ Sed ira dei. Ira cū qua natus est permanet. & ideo non ait: venit, sed manet, quia per filium missum, qui est vita, non tollit effectus illius iræ. i. mors: corruptio &c. quæ omnia manent.

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶ Sup oēs est. i. auctoritate & dignitate. Debet oēm creaturā prę cellere: qa quāto origo alicui⁹ est altior: tāto debet ei maior honor. Sed a rō accipitur ex certitudine doctrinæ. qm xps in natura diuina habet eādē sciam cū pre. i hūana natura cognoscit oia q̄ de⁹ cognoscit nocia visiōis. & ideo pōt certitudinaliter docere etiā altissima: iō debet ei excellētia maxia, & hoc est qd⁹ dr: b ¶ Qui est de terra. i. oīs hō pter christū: cuius corp⁹ formaī virtute seminis existētis de terra a dño. sicut & alia mixta: vt patet ex. ij. de generatione.
c ¶ De ter. est. i. p hoc cōstituit in vita terrena: & per ꝓns nō pōt loqui nisi de terrenis: cp̄tū est ex se. ideo sequitur. d ¶ Et de terra primo ostendit primū, ppostū. secundo, cōcludit principale intentum, ibi: Qui credit in filiū. Primū, ꝙbat quattuor rōnibus. Prima sumitur ex altitudine originis christi: Cuius origo desursum est, cp̄tū ad deitatē: sicut patuit. j. ca. & cp̄tum ad humanitatem: qa corpus eius formatū est virtute, spiritussancti. Et hoc est qp dicit: Illum opor. cre. in claritate famæ: & auctoritate apud homines: qa in seipso non augetur. r ¶ Me aūt minui. sicut lucifer minuitur in claritate quantū ad apparentiā orientis solis: & auctoritas præconis adueniente iudice, & huius ratio subditur: s ¶ Qui de. ve. i. originatus est, & cp̄tum ad diuinitatē & cp̄tum ad humanitatem modo pdicto.
f ¶ Sup oēs est. cp̄tū ad doctrinā: qa pōt loq cœlestia & diuina: q certitudinaliʒ cognoscit & incp̄tū de⁹ & incp̄tū hō. ideo subditur: e ¶ Qui de cœ. ve. cp̄tum ad originem pp̄ter qd⁹ sequit. g ¶ Et qd⁹ vi. & au. Licet enim habeat eādem sciam cū pre incp̄tum aūt hō habet aliā sciam a deo ifusam, qua dicit qp iesus baptizabat vt dīs: hoc aūt ē baptizare baptismo suo: ergo &c. Rnsio. In hac qōne et cōsimilib⁹ q̄sunt de illis q nō pñt sufficiēter p rōnē iuestigari: nec ea: veritas hr̄ p exp̄ssam scripturā: tenēdū ē illud qd⁹ est magis cōsonū scripturę & rōni. & iō fm hūc modū i hac qōne ē sic. p cedēdū: qa nō ē exp̄ssum p scripturā q̄le fuerit illud baptisma. Sciēdū igit qp Chry⁹. dicit qp illud baptisma tm̄ fuit baptisma iohānis. qa fm ipm baptism⁹ xpi nōdū erat istitut⁹. cui⁹ rō est: qa i baptismo xpi dat⁹ spūssctūs: q non est dat⁹ añ xpi resurrectionē: fm qp dicit. j. vij. f. Nondū erat spūs da- Qd⁹ fuetus, qa nondū erat iesus glorificat⁹, & ideo dicit qp apl⁹ añ passio- rit baptisnē baptizabāt tm̄ baptismo iohānis. de xpo aūt dr: qp ipse nō ba mā i quo ptizabat, vt dr ca. seq. sed p tāto dr baptizasse in hoc ca. qa actio xps & di suoꝝ discipulorꝝ ei attribuit. sicut factū serui attribuitur dño. Sed scipli baista nō vident ꝙsona scripturæ. Qd⁹ enim dicit primū baptisma ptizabāt xpi nō ē istitutū añ resurrectionē, nō videt eē ver⁹, qa sacramēta xpi ex sua institutione gram̄ cōferebār. & ideo tūc videt baptismus xpi istitut⁹. qñ data est virt⁹, pducēdo istū effectū, hoc aūt fuit qñ xps a iohāne baptizat⁹, tactu sctissimæ carnis suę virtutē regenerādi ꝓtulit aqs. & hoc tenet a doctorib⁹, licet necessitas vtēdi hoc sacrō fuerit i ducta post passionē, qa i passiōe xpi termiata sunt figuralia sacra. Hoc etiā dicit Augu. in quodā fer. epiphaniæ. Exq xps in aquis immergit, ex eo oīm pcā abluit aq: ablutio autem auferēs pcā, nō est aliud q̄ xpi baptismus. ergo &c. Item qp dicit scd⁹ aplos baptizasse baptismo iohānis, nō videt ver⁹. qa ibidē dr qp discipuli iohānis mouerūt brigā & qnē de baptismo xpi & suorū discipulorꝝ. qd⁹ nō esset si xps & eius discipuli baptizassent baptismo iohānis. qa nō cederet ad iohānis detrimentū: vt ei⁹ discipuli i fin̄uabāt: sed magis ad honoris augmētū. Præterea si fuisset tm̄ vnū baptisma iohānis & aplorꝝ, qō illa de diuersis baptismatib⁹ nō hret locū. Qd⁹ aūt dicit tertio xpm in ppria pso na nō baptizasse, sed tm̄ per discipulos suos, nō videt verū, qavt dicit Act. j. a. Cœpit iesus facere & docere, & ideo nō ē verisimile qn prio baptizauerit p seipm. Et p firmat p hoc qp alia sacramenta xps p seipm prio exercuit: dr accipe fine mēsura: licet vas sit defuit repleta gra. ideo dr accæpisse sine mensura. Quarta rō sumit ex christi filiatione, quia est dei filij naturalis & vnigenitus. Alij aūt quātūcūq sctī etiā angeli, beati nō sunt nisi filij adoptiui, & ideo sibi

a ¶ Ideo merito crescit. b ¶ hoies & angelos.
c ¶ iohannes. d ¶ natus.

a sup omnes est. Qui est de terra, de b ¶ terren⁹ ē ex se. ¶ & ecce terrena sapit & dicit: fi ꝙ diuina, ex illuminātē ē. ¶ hoc est qd⁹ ante desursum. a ¶ christus. b ¶ apud patrē.

b cœlo uenit, sup omnes est. Et qd⁹ ui f a ¶ a patre. b ¶ de itate sua.

dit & audiuit: hoc testat: & testimo h a ¶ de pp̄lo sinistræ. b ¶ de populo dextræ.

niū ei⁹ nemo accipit. Qui aute ac k

c cæpit ei⁹ testimoniū † signauit: qa l a ¶ ipse q de cœlo descendit, & super oēs est.
b ¶ Vere verax: quia loqtur ver. dei
c ¶ christum.

d de⁹ verax est. Quem em̄ misit de⁹, n f verba dei loqt. Nō em̄ ad mēsurā o a ¶ i. filio. ¶ quia. b ¶ singulariter, non vt adoptiuos.

dat deus spiritum. Pater diligit filiū p a ¶ vt tanꝝ sit filij quāt⁹ & pr̄. ¶ qualē em̄ sibi

gliū: & oīa dedit in manu ei⁹. † Qui q genuit. a ¶ q est vita æterna. b ¶ i. ipm filiū.

credit i filiū: habet vitā æternā: q r aūt incredul⁹ est filio: non videbit

¶ i. ipsum filium.

h vitā: sed ira dei manet super eum. s

pulos: suos i baptismo tuo. s. aq & spūsc̄to. vt dr̄i hoc. c. q ipe baptizabat: post modū eū o. f. ciū baptizandi eode baptismate discipulis relict, intr̄e' doctriæ & p̄dicatiōi. sicut & apl's paul' paucos p se baptizauit, vt posset p̄dicationi fideli' intendere: vt habet. j. Cor. j. c. ga ibide dr̄e subdit: nō em̄ misit me xp̄s baptizare. s. princip̄aliter, sed euāgelizare. & hoc ē qd dicit Aug. i epla ad Celeutinā. Credibile est apl'os fuisse baptizatos baptismo christi: nec em̄ ministerio baptizādi defuit: vt h̄ret baptizatos seruos: p quos cæteros baptizaret: q nō defuit hūilitatis ministerio qn̄ eis pedes lauit. Auctoritas aut̄ illa q h̄r Io. vnj. f. Nōdū erat spūs̄c̄tus dat' &c. intelligit de datiōe spūs̄c̄ti i signo visibili. & hoc mō nō dabat in baptismo xp̄i aī ei' ascēsionē: dabat c̄ tm̄ inuisibilis gr̄a spiritus s̄c̄ti sicut. & mō. Ad primū dicēdū q baptismus habet efficaciā a passiōe rōne suppositi diuinit: a q ēt ipa passio virtutē hēbat. eadē aut̄ erat p̄sona aī passionē & post passionē. & p p̄ns eadē cā efficiæ fuit i baptismo ab istituitōe ipsi', qn̄ exactu carnis x̄pi data est aqs virt' regenerādi. Ad sc̄m: patet ex p̄dictis q apli aī passionē fuerūt baptizati baptismo christi. Quod aut̄ dictum est eis postea: Vos aut̄ baptizabimini spūs̄cto &c. non intelligit de baptismo sacra ptismo sacramētali: sed de infusiōe spūs̄c̄ti i signo visibili: q dr̄ baptismus similitudinarie: qa in baptismo qd̄ est sacr̄m, datur gratia inuisibilis spūs̄c̄ti sub ablutione aquæ visibilis.

¶ In ca. iij. vbi dr̄i in postil. Dixerūt agricolæ: hic est hæ.

ADDITIO. I. Super illā declarationē est q̄dā additio. s. in illo ca. Matth. xxj. vide ibi &c.

¶ In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Ennon hebraice dicitur aqua.

ADDITIO. II Ennon hebraice nō significat aquā: sed hēnoth: qd' habet hai p̄pria lr̄a: &. n. p sc̄d'a. &. t., p tertia, significat idem quod fontes.

¶ In eo. ca. vbi dr̄i postil. Nō em̄ ad mēsurā dat deus spiritū.

ADDITIO. III. P̄t̄ etiā aliter expōi hæc v̄ba euāgelistæ. s. Nō em̄ ad mēsurā dat de spū &c. Vno mōvt itelligant de diuina natura, quā ab æterno p̄r dat filio quæ est donū infinitū. Et hoc videt sentire gl. q in loco dicit: Vtātē sit filij quant' & p̄r. Alio mō p̄t exponi de dono qd' datū est humanæ naturæ: vt p̄sonæ diuinę vniat. qd' etiā est donū infinitū, put alia gl. ibidē dicit: Sicut p̄r plenū genuit verbū: sic plenum & perfectū vnitū est humanę naturæ vel creaturę: Hæc in glo.

GLO. ORDI.

VEnit ergo co. Sciebat C.IIII. a iesus sciam eor̄ & iuidiā: q p nō ō didicerēt de eo: vt eū seq̄rēt sed p̄fectentur, & ideo fugit: docens fuos cedere malis: non timēs: vel euadere eos impotēs. b ¶ Et baptizat. Qd' vere dr̄. Ipe em̄ semp̄ mundat in spū iuisibili' & dono: sed ei' baptismus fit etiā i corpe. q est i duob' .s. aq, & verbo vitę. vñ Paul': Mūdas eā lauacro aq & verbo vitę. c ¶ Sed disci. eius. In h̄ rū baptismo dabat spūs: licet nō ita manifeste: vt post ascēsionē dar' est ineffabili & inexcogitabili modo. d ¶ Reli. iu. i. pharisæos i credulos: q cogitabat eū p̄seq propter baptisma ipi' qd' crescebat, & qa p doctrinā ei', legē euacuari itelligebant. e ¶ Et abiit. Postq̄ paucos de iudaico populo suscæpit, reliq̄t i credulos legis literā seq̄ntes: q̄ neminē ad p̄fectū ducit, & abiit i gali. i. i spūalē ipi' lr̄æ itelligētiā. f ¶ In gali. In galilæa trās̄formatio dñi credit sancta: p quā significat trās̄mutatio humanę naturæ i priſtinā gr̄ā. In galilæa dedit discipl'is i mōte doctrinā: p quā advitā trās turi sunt credētes. g ¶ Oportebat. Inter iudæā & galilæā samaria ē. i. iter legē lr̄æ: q̄ p iudæā & diuinas leges circa deū reuolutas, q̄rū figura est galilæa, est lex naturalis in medio p̄stituta: qa ergo ex lege sumpsit fūdamēta ecclīæ: oportebat eū ad gētes trās̄ire p̄stitutas sub lege naturæ, vt cū vtriſq; in galilæam æternę b̄itudinis rediret. h ¶ Venit er. Vt agnoscerēt & querterent ad eū samaritani: vēdicātes sibi hæreditatē p̄riarchæ is'r'. i ¶ Quæ dr̄ Sichar. Sichar. i. exclusio: vel ram' i. gētilis pp'ls cōclusus sub pct̄o: q est ram' de oleastro excisus & oliuę is'er'. k ¶ Erat aut̄ &c. Quia naturalis rō nō aliūde surgit nisi a cā oim bonor̄: ideo pulchre dr̄ fons eē iacob. i. rō infinita patris altitudine, p̄cedens. l ¶ Iesus ergo fati. &c. Allegorice. Iter iesu carnis est: assumptio: in qua est fatigatio: idest infirmitas releuans hominem, quem creauit potentia. sessio est humilitas.

Sexta hora

NICO. DE LYRA.

VEnit ergo co. Postq̄ euāgelista determiauit de C.IIII. effectu gr̄æ q̄ ad iudæos: hic determinat de deriuatiōe ipsi' q̄ ad gētiles. Et qa xp̄i doctrina dup'r deriuata est ad credētes. .s. p doctrinā & p miracula: vt habet Mar. vlti. d. Sermonē cōfirmante sequētibus signis: ideo primo agit de deriuatiōe ei' per doctrinam. sc̄'o, p miracula, ibi Post duos dies. Prima in tres: qa primo ponitur doctrina christi oportunitas. sc̄'o ipsi' qualitas, ibi: Venit mulier. tertio p̄ns vtilitas, ibi: Reliq̄t ergo hydriā. Primū ost̄dit ex trib'. qa prio oñdit ex xp̄i recessu. secūdo ex eius transitu, ibi: Oportebat. tertio ex accessu, ibi: Venit ergo. Circa primū sciendū q p xp̄o baptizato prio & discipulis ei' p̄nr: vt patet ex dictis: pharisæi commoti fuerunt cōtra eū inuidia: & iō volēs dare patiētiæ exēplū, ide recessit. & fic occasionē

Ro. 11. c.

Allego.

Diuisio.

GLO. ORDI.

MAgnouit iesus quia audie- Ca. IIII. a a ¶ quorū cōsilio iohānes est captus. ¶ Discipuli iohannis: q maxime fuerunt de pharisæis.

b ¶ vnde magis inuidebant.

runt pharisæi qd' iesus plurēs discipulos facit & baptizat quā iohā

¶. i. intingeret.

nes: quāq iesus nō baptizaret: sed b a ¶ significat transitū de iudæis ad gentes.

discipuli ei' .s. reliq̄t iudæā: & abiit c a ¶ qa de galilæa venit iudæam. b ¶ Ostendit q̄ sicut p̄dicauit iudæis, p̄dicauit & gentib'.

iterū in galilēā. Oportebat aūt eū e a ¶. i. collectionē fidelium ex gentibus.

trāsire p mediā samariā. Vēit ergo f i in ciuitatē samariæ: q̄ dicit sichar:

¶. i. agrum.

a ¶ in figura xp̄i: qui est legitim' hæres patriarchę, habens hereditatem in gentibus.

iuxta p̄diū qd' dedit iacob iōsephg a ¶ naturalis intellectus.

filio suo. Erat autē ibi fons iacob. h k a ¶ Suscepit em̄ oia q̄ sunt nr̄ę infirmitatis sine peccato. b ¶ iter christi incarnatio.

Iesus ergo fatigātus ex itinēre, i

NICO. DE LYRA.

occasionē docendi gentiles habuit. & hoc est qd' dr̄: Vt ergo co. iesus: qa audi. pha. q iesus plures discipulos fa. & bap. q̄ iohānes. Pharisæi em̄ ex iuidia p̄secuti sunt iohānē: & p̄curauerūt eū mitti i carcerē. p pter qd' dr̄ Mat. xvij. b. de iohāne. Helias ia venit & fecerunt in eum quæcunq; voluerūt ec. & eodē modo christū p̄secp̄bātur. & eius mortē tandem p̄curauerunt.

b ¶ Quāqua ic. nō ba. tūc: licet prio baptizasset vt dictū est. c ¶ Sed disci. eius. In hoc em̄ dedit xp̄s exemplum prælatis ecclesię cōmittēdi ea q̄ possunt fieri. q̄mo de p̄riores: vt ipsi liberi' possint i altio rib' exerceri. d ¶ Relī. iu. qa p̄sequebant eius doctrinā. Eodem mō dr̄ de aplis Act. xiij. q. relinquētib' iudæā p̄pter eor̄ ire dulitatem: Vobis oportebat primum loqui verbū dei: sed qa repellitis illud: Scidi gnos vos iudicatis æternæ vitæ ecce quer timur ad gētes: Sic em̄ p̄cepit nobis deus. e ¶ Oportebat. Hic p̄nr ostēdit q̄ euenientia doctrinæ christi apud gentiles ex suo trāsitu, qa in regno decem tribuū habitabant gētiles: qui trāslati fuerant a regeb' syriorū illuc, captiuatis inde decē tribub' sicut habetur. iiij. Reg. xvij. Conueniebāt tamē eū iudæis aliqualiter. qa cū primo fuerunt translati in terrā decē tribuū: dimisit leones eos deuorātes. & ideo rex assyriorū habito cōsilio super hoc, misit vnū de sacerdotibus captiuis q̄ doceret eos ea q̄ tu melior es. i. potes melior esse iacob cū suis vsus est istoc. Cōtra qd' ergo apte xp̄s ostendit se nō carnaliter: sed spūaliter loq: dicēs nō sitire eū q̄ suam aquā biberit. k ¶ Nūquid tu. Alienigena iacob patrē suū vocat, qa ipsa sub lege moysi vixerat, & prediū qd' iacob filio suo dederat: possidet. l ¶ Et ipse ex eo. De puteo bibunt hoies & pecora, & simili ter & erex. Bibūt aūt quidā vt hoies: q ea ratione ad bonum vtūtur: vt sancti. Quidam vt pecora, qui vtunt ea ad malum: vt phi

losophi.

Moraliter. a ¶ Vt er. cog. &c. Sequitur: i ¶ Iesus autem fa. &c. ista fatigatio fuit signum passionis christi futurę. ali horaq̄ eius, quia tunc sebaste dicebatur: vt habetur. xiij. libro antiqui tatum

Diuisio.

Allego.

Sexta hora, sexta' ætas qua venit puteus, p̄fundit atis hui' sæculi. Samaritana ecclia venit nō ia iusta, sed iustificāda. Aq̄ puteivolū tas hui' sc̄li: q̄ quasi de p̄fundo extrahit submissis & inclinatis ad eā hoib': p̄missa cupiditate ei' p̄si hydria. a ¶ Sedebat. Quasi lassitudinē releuās. in quo indicat magr. doctur' accedentes & possessurus. b ¶ Supra fon. Fons dicit' vbi cūq; manat aq̄ de terra. sed in sup̄ficie, fōs tantū: si in p̄fundo, etiā dicitur puteus. c ¶ Venit aūt. In figura ecclesiæ de gentibus, q̄ prius hauriebat aquā. i. voluptatē de p̄fundo sæculi: cuius fidē stitit iesus & petit ab ea potari. ¶ Grego. Vel mulier. i. synagoga: q̄ venit haurire aquam. i. discere historiā lr̄æ legis: cuius fidē petit iesus. Puteꝰ altus, p̄funditas mysteriorū legis. quinq; viri, q̄nq; libri moysi: quē nūc habes. i. librū iosue. Reliq̄t hydriā. i. priſtinā uersationē. abiit in ciuitatē. i. primitiuā ecclesiā. d ¶ Da mihi bi. Iesus sedens supra fontē, petit a primitiua ecclia quam de gentibus elegerat, potum fidei: qua in eū credat: petit a natura potū rōnis: qua cōditor & redēptor inuestigetur. Apostoli missi in ciuitatē. i. mūdū: emere spūales escas. i. fidem & actionē & cognitionem: quib' magri satiant ecclesiæ. Da mihi bi. Licet iesus post satigationē sitire posset: tū hunc potū nō exigit: sed vt cor ecclīæ gentium pro laboris eius cognitione potus ei effi ciatur, desiderat. e ¶ Discī. eius. In ciuitatem discipuli abierunt. s. ad iudæos: qui legis valle muniti, & propriete telis sunt armati, ve cibos emerēt ipsorū. s. corda p̄dicatione fidei deo præparantes. f ¶ Dicit ei mu. Nesciens quem potū petit ab ea puteꝰ nisi hauriat de imo putei hr̄i nō poterit. genis vasculis: quorū etiā cōuersatiōe nō vunt iudæi. sed iesus qui fidē petebat, ei fpm̄ dare cupiebat, & eam admonet vt petat: spūs est aūt & donū dei & viua aqua. g ¶ Non em̄ coutuntur. Samaritanos iudęi execrant & supplantatores vocāt, qa eos hæreditate p̄ris sui iacob priuauerunt abstinēdo a cibis & vasis eorū. h ¶ Respondit ie. Pedertim & simplicibus vere bis instruit: vt tādē donū dei. idest spiritū possit accipere. i ¶ Dicit ei mu. Aquavi ua dicit nō alia: nisi q̄ vbi orit̄, excipit': de qua mulier carnaliter sapiens dixit: Cum hauritoriū nō habeas, & puteus altus sit: quomō habes aquam viuā? Sed ne forte aliū fontē promittere videret subdit: Nūq̄ cū suis vsus est istoc. Cōtra qd' ergo apte xp̄s ostendit se nō carnaliter: sed spūaliter loq: dicēs nō sitire eū q̄ suam aquā biberit. k ¶ Nūquid tu. Alienigena iacob patrē suū vocat, qa ipsa sub lege moysi vixerat, & prediū qd' iacob filio suo dederat: possidet. l ¶ Et ipse ex eo. De puteo bibunt hoies & pecora, & similiter & exercet. Bibūt aūt quidā vt hoies: q ea ratione ad bonum vtūtur: vt sancti. Quidam vt pecora, qui vtunt ea ad malum: vt philosophi.

Sedebat sic supra fontem hora aūt a ¶ per quā feruens fides samaritanorum.

erat quasi sexta: vēit aūt mulier de c samaria haurire aquā. Dicit ei ie- d sus: Da mihi bibere. Discipuli e em̄ eius abierāt in ciuitatē vt cibos f emerēt. Dicit ergo ei mulier illa sag

¶ ex habitu eum cognouit.

maritana: Quō tu cū iudæus bibe h re a me poscis q̄ sum mulier samaritana? ¶ Cur hoc dixit? a ¶ qa de loco orationis discrepabant.

Nō em̄ cōtuntur iudæi sa- i h maritanis. Respondit iesus et dixit ei: Si scires donum dei: et quis k

¶ quod est spūs dei.

¶ dator spūs. ¶. i. petit a te fidem.

est qui dicit tibi: Da mihi bibere a ¶ subaudi aquam viuam. i. spiritū per quem daretur etiam fides. b ¶ merito fidei. tu forsitan pētisses ab eo: & dedisl m set tibi aquā viuā. Dicit ei mulier. p Domine: neq; in quo hauries, ha

¶. i. profundus.

bes: & puteus altus est. Vnde ergo q ¶ nisi hauriat de imo putei hr̄i nō poterit. habes aquam viuam? Nunquid tu r ¶ maius aliquid nobis dando.

maior es p̄cnostro iacob: qui de s a ¶ hūc. ¶ hauritorio aquā extrahens. dit nobis pūteū: et ipe ex eo bibit a ¶ per quos p̄fectiores in ecclesia. b ¶ minores: vel prorsus ignorantes.

& filii ciūs & pecora eius? Respon c & filii eius et pecora eius? dit iesus et dixit ei: Omnis qui a ¶ figurali. b ¶. s. voluptatem sæculi: quam talia aqua significat.

bibit ex hac aqua, sitiet iterum, x

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Allego.

Moraliter.

Allego.

Moraliter.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio

losophi. a ¶Qui aũt bi. Quicũq; meæ ꝓdicationi cor accõmodauerit & gr̃æ donũ cognouerit: fides q̃ per dilectionẽ operatur, in eo nascit, & sic tandẽ in vitã trãsibit æternã. b ¶Aq̃ saliẽ. Aq̃ corpalis deorsum fluit: aqua spũalis sursum salit: & secũ eos q̃ eã bibũt, i æternã gliam subuehit. c ¶Dicit ad cũ mu. Delectata

¶promittit satietatem spiritus: quæ fiet in resurrectione: quia apud eum est fons vitæ quo inebriabuntur.

a Quí aũt biberit ex aq̃ quã ego dab
bo ei, ñ sitiet in æternũ: sed aq̃ quã b
b dabo ei, fiet in eo fõs aq̃ saliẽtis in
c vitã æternã. Dicit ad eũ mulier: dñe d
da mihi hãc aquã vt non sitiã, neq; e
veniam huc haurire. Dicit ei iesus f

¶.i. rationalem intellectum.

d †Vade, voca virũ tuũ & veni huc. g
e Rñdit mulier & dixit: Non habeo h

¶quia vere dixisti.

f virũ. Dicit ei iesus: Bene dixisti: i
a ¶dũ dicit aliqd qd̃ ab eo nõ audiuit: ꝓbat se non ab ea didicisse ꝙ virũ nõ habet. sed ex
g qa non habeo virũ. Q̃uinq; em̃ vi
ros habuisti: et nunc quem habes l
non est tuus vir: hoc vere dixisti. m

¶ q.

h Dicit ei mulier: Dñe: video quia g

¶Vere es propheta quia omnia nosti.

a ¶Iacob & filij eius.

ciamini diuinæ ꝓsortes naturæ. d ¶Dicit ad eũ mu. Dñe, da mi. hanc aquam. q̃uis em̃ ad plenũ nõ intelligeret verba christi: tñ audiens hui⁹ aq̃ bonitatẽ, petijt eã. & subdit causam. e ¶Vt nõ sitiã neq; ve. huc haurire. i. vt liberer a sitis ardore, & a labore veniendi huc, hauriendi, & deportandi. f ¶Dicit ei iesus, quia adhuc non poterat capere hæc mysteria verba christi: ideo consequẽter ꝓcedit ad signa. Et diuiditur in duas, quia primo Dñs instruit eam per reuelationem secreti. secundo, ꝓ solutionẽ dubij, ibi: Dicit ei mulier. Secretum autẽ istud erat, quia mulier adulterũ tenebat: qui tñ ab oibus hoibus loci illius credebat esse maritꝰ eius, & ideo per hoc q̃ xp̃s hoc secretum mulieri dixit ostẽdit se scire pctã occulta. & hoc ẽ quod dicitur: Dicit ei iesus: Vade, voca virum tuum. s, putatiuum. g ¶Et veni huc. hoc non dixit iesus ad hoc vt illa mulier eum adduceret ad se, sed vt ex responsiõe quã ei⁹ cõueniẽti⁹ ipsam argueret, secretum re pua uelãdo. vnde sequit: h ¶Respondit mulier et dixit: Non habeo virum. scilicet legitimũ. i ¶Dicit ei iesus, exponẽdo eius dictum: Bene dixisti: quia nõ habeo virum. Et subditur: k ¶Quinq; enim̃ viros habuisti. idest legitimos. l ¶Et nunc quẽ habes, non est tuꝰ vir. fm veritatẽ, ideo sequitur: m ¶Hoc vere dixisti. quasi dicerer: Illud qd̃ alias finxisti eum esse virum tuum, mendaciũ est. n ¶Dicit ei mulier. Hic consequẽter in Dñm struit eam per solutionem dubij. Et diuiditur ꝓ dicꝫ in duas: qa primo ponit spũs⁹ ieu istru ctio. Secundo mulieris respõsio, ibi: Dicit ei mulier: Scio. Circa primam partem sciendũ: ꝙ mulier ꝑcepit eũ esse prophetã non ex hoc ꝙ eius secretum cognouerat, sed ꝙ mutuer ꝑcepit eũ esse prophetã ex hoc ꝙ eius secretum cognouerat, quia ꝓphetæ dei sit spũs & nõ corꝑ: nõ q̃rit corporeũ locũ, montẽ vel templũ in quo oretur: sed spũs pur⁹ est ei⁹ tẽplũ in quo oret: non de visibilibus q̃ trãseũt: sed de æternis q̃ veritas sunt. g ¶Scio quia mes. I am per verba docentis amplius prouecta, scit a quo ꝑfecte debeat instrui. i. a messia. h ¶Ille nobis an. Qualiter spreto templo vel mõte in spiritu et veritate adoremus, ostẽdet

¶ Ego sum qui loquor. Quem venturum expectas, venisse cognosce, & adduc eo tecum viro qui te regat: quæ fideli fert docere cum eum iam docentem nõ agnosceret: digna erat cui ipse fe manifestaret. vnde dicit: Ego sum messias. qua manifesta tione accepta: non habet quid vltra quærat. vnde sequitur: Reliquit ergo hydriam &c. Sed euangelista interserit de discipulis.

☞ Et mirabantur

NICO. DE LYRA.

✠ veteris testamenti patres suos: qa recæperunt quinq; libros moysi: & in parte erant iudæi, vt dictũ est. a ¶Et vos. i. iudæi. b ¶Dicitis, econtrario. c ¶Quia hierosolymis &c. quasi dicat. Non videt cõuenientior erat in hierm, qa erat a deo ele dum tamen ꝙ locus cõuenientior erat in hierm, qa erat a deo ele
d ¶Dicit ei iesus. Hic ponit christi responsio. mulier enim de uote petierat eũ: qa cognoscẽs eũ, ꝓphetã, nõ quertit se ad quærẽdum de curiositatib⁹: vt de euentu futuroꝝ & consimilib⁹, sed de modo vel loco colẽdi deũ. ideo instruit eã di. e ¶Mulier: credit mihi, quia accedentẽ oportet credere. Heb. xj. b. & Esa. vij. b. Nisi crediderit is. nõ intelligitis: fm translationẽ. Lxx. f ¶Venit hora. scilicet tempus publicationis euãgelij. g ¶Quando neq; in mon. hoc. qa cultus gentiliũ tũc cessauit. h ¶Neq; in hierosolo. ado. patrẽ. qa templũ diuina dispositione destructũ est. xlij. anno post passionem christi, vt sic deuotio ppli curreret ad christũ, & ex gentilibus & iudæis fieret vnus populꝰ christianꝰ, subtracto eo qđ impediebat hanc coniunctionẽ ex vtraq; parte. quia idolatria gentiliũ erat abominabilis iudæis, & onꝰ cerimoniarum legaliũ erat importabile gentilibus, & ideo per christũ vtrũq; est amotũ per publicationẽ euãgelij, ideo ex iudæis & gentilibus factꝰ est vnꝰ ppls christianꝰ. & sic patet ꝙ xp̃s eã instruxit de vero cultu diuino in proximo futuro, quia idolatria gentilitia & cerimoniæ iudæoꝝ cõuertẽda erãt in spũa lẽ nouæ legis cultũ diuinũ. verũtamẽ qa ante publicationem euãgelij cultꝰ iudæorũ erat licitꝰ & bonꝰ, nõ sic autẽ cultus gentilitius. ideo subdit saluator: i ¶Vos adoratis quod nescitis. Attribuere em̃ deo illud qđ sibi nõ conuenit: vt ꝙ sit corporeꝰ vel aliqd hmõi, est ipsum nescire. hoc aũt faciebant gentiles, & maxime isti samaritani, iudæi vero habebãt verã cognitionẽ de deo: vt dicitur Pẽ. lxxv. a. Notus in iudæa deꝰ. ideo sequitur: k ¶Nos adoramus quod scimus. Et quia vera cognitio dei per legẽ & prophetas erat cõcessa populo iudaico: ideo & diuina, ꝑpter hoc ꝙ xp̃s erat nasciturꝰ ex eis: ideo subdit: l ¶Quia salus ex iudæis est. i. saluator ex eis expectatur. Et qa ꝑ ipm saluatorẽ cultus cerimonialis legis cõuertẽdus erat in spũalẽ ritũ nouæ legis: vt dictũ est: ideo sequitur: m ¶Sed ve. ho. & nunc est. qa a tẽpore ꝓdicatiõis xp̃i incæpit publicatio euãgelij: per quã introductus est verus & perfectus cultus diuinus. vñ sequit. n ¶Q̃n verꝫ ad. &c. spiritu. ꝓ hoc excludunt figurales cerimonię legis. o ¶Et veritate. per hoc excluditur falsitas quæ erat in cultu gentilium qa vtrũq; amorum est per xp̃m. & ꝙ talis cultus nouæ legis fit deo accꝑt⁹, ostẽdit diuina accꝑtiõe, cũ subdit: p ¶Nã & pater quærit tales q adorant eũ. ex assimilatione ad deũ: q est spũalis natura, & ideo ei magis conformamur ꝙ spũalia q̃ corporalia, & hoc est qđ dr̃: q ¶Spiritus est deus. & eos qui ado. cum in spũ & ve. opor. adorare. quia oratio est ascensus mẽtis in deũ, & ideo req̃rit cõformitatẽ ad ipsum fm ꝙ est possibile. r ¶Dicit ei mulier. Hic ponitur mulieris respõsio, erat enim opinio non solũ apud iudæos sed etiã apud samaritanos: ꝙ in aduentu messię instruerentur perfecte de omnibus pertinentib⁹ ad salutẽ. & ideo mulier non capiens ad plenũ verba christi: dicit se & alios tẽpore messiæ de his ad plenum instrui, & hoc est quod dicitur: Dicit ei mulier: scio quia messias venit. i. in ꝓximo venturus est. Sicut enim dictũ est: Samaritani recæperunt quinq; libros moysi. & Gen. xlix. b. datur signũ de aduẽtu xp̃i. s. trãslatio regni iudęoꝝ: cũ dr̃: Nõ auferetur sceptrũ de iuda: & dux de femore eius: donec veniat qui mittendꝰ est. Ipsi autem videbãt hoc eẽ completũ tẽpore herodis regis: sub quo natus est christꝰ. & ideo apud eos erat fama cõmunis, ꝙ christus erat de proximo venturus, & ideo sic loquebatur mulier: quia ex fama ꝓmuni audierat. s ¶Qui dicit christus. i. vnctus, qa xp̃s expectabatur rex & sacerdos, & vtrũq; officiũ ꝑ vnctionẽ accipiebat. t ¶Cũ ergo venerit: ille nobis annunciabit oĩa. ad salutẽ necessaria: quæ sunt nũc occulta. Igitur iesus videns eius deuotionẽ q̃uenientẽr se ei revelat dicens: v ¶Ego sum q̃ loquor tecum. q. d. modo est tempus veritatis reuelandæ. x ¶Et continuo. Hic ponitur fructꝰ cõsequens ex doctrina christi, quia hæc mulier edocta a christo statim iuit ad ciuitatem, & adduxit ad iesum populũ multitudinem ad credendũ paratã. Diuiditur ergo in duas: quia primo ponitur Diuisio. mulieris recessus. secundo ex hoc sequẽs ppli accessus, ibi: Exierunt. Recessit igitur mulier a christo: quia cessauit loqui cũ ea venientibus discipulis de ciuitate, & hoc est qđ dicitur: Et cõtinuo venerunt discipuli eius & mirabant, quia cũ muliere eloquebãtur. nõ ꝑpter suspitionẽ aliquã, sed mirũ erat ꝙ tantus doctor alloquebat vnã solã mulierẽ pauperculã & gentilẽ, quia videbatur eis parua aut nulla vtilitas, cum tamẽ esset magna: vt patebit ex sequentibus.

✠ Nemo

✠ x ¶Et cõtinuo venerũt discipuli eius & mirabant. &c. per hoc signi ficata fuit admiratio iudæorum in cõuersione gẽtiliũ sicut habet Act. x. g. ꝙ iudæi qui erãt cũ petro: fuerũt admirati qñ viderunt gr̃am spũsancti dari cornelio & alijs gentilib⁹ existentib⁹ cũ eo.

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Et mirabant̃. Non mirabant̃ q̃ cũ muliere loquit: cũ qbus loq cõsueuerat: sed qa cũ alienigena: ignorãtes mysteriũ ecclesiæ de gentibus futuræ. Et nõ malum suspicant: sed clementiã mirãtur: qa gentilẽ erroneã docet: sicut qv enit querere quod perierat.

Luc.9.b. b ¶Reliqt ergo. Audito, ego sum, iã habens in intellectu mulier christum caput viri: reliquit hydriã. i. cupiditatem: & cucurrit euãgelizare: Hic discant euãgelizaturi pri⁹ deponere curã, & onus hui⁹ sæculi. c ¶Venite & vide. Pedetẽtim inducit ad veritatẽ illos rudes. nec statim affirmat christũ: ne irascerentur & indignarent. d ¶Nunqd aliquis at. Non ausi sunt interrogare dñm: timentes ne ab eo reprehendant̃, si incaute interrogauerint. e ¶Meus est cib⁹. Non intelexerant escã: sicut mulier supra nõ intellexit aquã. vñ magr eos instruit nõ per circũitũ vt illã: sed iã aperte dicẽs: Meus est cib⁹ vt fa. vo. c. qui mi. m. f ¶Voluntas, patris. Voluntas patris est vt credatur in eũ. i. in filiũ quẽ ipse misit: Opus patris est nr̃a sal⁹: xp̃i ergo cibus, nr̃a fides & nostra sal⁹. Facit ergo volũtatẽ, docẽdo credere i se: facit op⁹, maturando mysteriũ redẽptionis. g ¶Nonnevos. Cum quærat fidẽ & salutẽ pplorũ, seruet in opus, & operarios mittere disponit. h ¶Leuate oculos. Intellectu mẽtis cõsiderate: q. nr̃a facta hyeme, idest in infidelitate: adest calor fidei & parata sunt corda vt opera iusticiæ ex eis colligatis. q. d. Iuuare ad implendũ volũtatẽ pris. Et bñ potestis: qa parata ẽ messis. i. videte gẽtes facile credẽtes. i ¶Et q me. Putatis q̃tuor mẽses eẽ v sq: ad messem sed ego aliã messem ostẽdo vobis albã & paratã. vñ & eos q̃s mittit, exhortat: et hoc est: & q metit, mercedẽ ac. k ¶Vt & q se mi. Vroc⁹ opus erat, seminatore & messore: quia in hoc apparet, pbabile verbũ: qa alius seminat: alius metit: nisi eñ parati essent, p. pphetas nõ audirẽt apostolos.

Ego

NICO. DE LY.

a ¶Nemo tñ dixit: qd q̃. aut quid lo. cũ eas: scientes q̃ eius locutio cũ mulie re nõ fuit inutilis & vana: q̃uis hoc nõ viderẽt. qd' pater ex seq̃nti effectu: qa mulier edocta a christo ex feruore denunciandi qd' audierat: b ¶Reliquit hyd. suam & abiit in ciuita. qa oblita aq̃ necessariæ ad vitã corporalẽ, cucurrit ad denũciãdũ aquã sapiẽtiæ: q̃ est necessaria ad vitã spiritualẽ: vñ seqtur: c ¶Et di. il. ho. i. oibus existẽtibus in ciuitate. d ¶Venite & vid. ho. q di. mi. oia q̃cumq; fe. Ex quo patet eius deuotio: qa nõ verẽ fateri turpitudinẽ suã, vt eos adducat ad christi pdicationẽ. e ¶Numquid ipse est christus. q. d. sic videt p effectũ. f ¶Exierũt. Hic ost ponit ppũ accessus ad christum. Et diuidi- Diuisio. tur in tres: qa euãgelista prio incipit describere hũc accessum. secũdo iterponit istructionẽ discipulor̃, ibi: Interea. tertio reuertit ad propositũ, ibi: Ex ciuitate autẽ. Circa primũ sciẽdũ q̃ samaritani erãt in suspenso de aduentu xp̃i de proximo: Tũ propter impletionẽ tpis: vt dictũ est. Tũ ꝓpter pdicationẽ iohãnis prædicãtis xp̃i aduentũ de proximo: cui⁹ pdicatio tũc erat famosa: ideo facilius crediderunt verbo mulieris. & hoc est qd' dr: Exierunt ergo de ciuitate & venie. ad eum. vt præsentialiter audirent eum. g ¶Interea. Hic interponit discipulorum informatio, quia christus videbat multitudinẽ gentiũ dispositã ad credendũ. ideovolebat excitare discipulos ad pdicandũ. Excitat autẽ eos dupliciter Primo, ꝓpter salutẽ, ꝓximi. Sed⁹, ꝓpter remunerationẽ præmij ibi: Et q metit. Circa primũ ostendit christus q̃ hõ debet esse magis sollicitus de salute spũali sui ꝓximi, q̃ de propria necessitate corporali. qa cũ esset tẽpus comedẽdi, voluit tñ differre vt intẽderet pdicationi: dans exẽplũ aliꝑ sil⁹ faciendi. Et hoc est quod dicit Interea. i. anteq̃ peruenissent samaritani ad eum. h ¶Rogabant cũ discipuli dicentes: Rabbi, manduca. quia iam erat hora sexta: vt pdictũ est. & erat supra fontẽ, vbi erat locus aptus ad comedẽdũ. i ¶Ille autẽ dixit eis. Habita occasione ex cibo corporali, incipit loq de cibo spũali. s. de conuersione samaritanor̃: q per eⁱ⁹ pdicationẽ sunt ei incorporati. vñ subdit: k ¶Ego cib⁹ q̃ per eⁱ⁹ pdicationẽ sunt ei incorporati. vñ subdit: k ¶Ego cibũ habeo manducare quem vos nescitis. q. d. alius cibus plus me delectat: l ¶Dicebant ergo discipuli adinuicem: Nunquid ali. at. ei mandu. Intellexerant eñ verbũ istud de cibo corporali, & sciebãt q̃ nihil portauerat in via comestibile: ideo quærebant si habebat aliunde. ideo christus exponit se dicens: m ¶Meus cibus est vt fa. vo. eius qui misit me vt perficiã opus eius. in gẽtiũ cõuersione: quia fm q̃ dicitur. i. Tim. ij. b. qui soris sunt, nunciatur christus per mulierem: idest ecclesiam, & credũt per istam famã. Inde apud eos manet p. duos dies si ne mẽtiõe nocẽtis, vt lux eor̃: duob⁹ præceptis charitatis istruat. e ¶Et mu. di. Post dẽs carnis ꝓsentia iudæis spiritualiter edoctis, grãm suę cognitiõis ifundit mulieri. i. legi, dicebãt: iã nõ ꝓpter tuã loq̃lã credim⁹. f ¶Ipsi enim audi. & scimus. Quia ibi primũ morat⁹ miracula fecerat, nec nisi pauci i eũ crediderũt. vñ supravisis signo crediderũt in eũ discipuli ei⁹ non solũ. Et ideo a samaritanis qui facile nullo signo viso crediderunt: reuertitur ad istos vt q. p priora nõ crediderũt, mõ credãt. Significat q̃ a gẽtib⁹ facile conuersis in fine sæculi reuerteẽt ad iudæos q̃ sunt sua pria, qa prius in eius honorem non habuerat. Allegori g ¶Quia. pphe. Allego. Patria christi, est pphetæ nõ habet honorẽ in pria. alioqui videtur non debuisse ad hos reuerti vbi honorẽ non habet: sed manere apud illos vbi bñ recæpt⁹ est. h ¶Et erat quidã regulus. Iste regul⁹ pot figurare aliquem gentis iudaicæ doctorẽ: q̃ tandẽ post plenã ecclesiæ gẽtiũ cõuersionẽ: ad quã dñs a iudæis expulsus p discipulos trãsmigrauit: p filio. iudaico populo, quẽ nõ nisi in fine sæculi fidem accæpturum cognoscit: orat vt de

NICO. DE LY.

a ¶Et, a ¶Alius est q me. s. apli. ideo sequitur. b ¶Ego misi vos me. i. ad percipiendum fidei adducere. c ¶Quod fectionem fidei adducere. c ¶Quod vos non la. prophetæ & pharchæ multũ laborauerũt in denũciando aduẽtũ christi & arguẽdo infidelitatẽ populi. & ideo seq tur: d ¶Alii la. & vos in la. &c. qa prophetias ab alijs ꝓnunciatas &c. e ¶Ex ci. Supra euangelista inchoauerat accessum samaritanor̃ ad christũ, sed interposuit informationem discipulorum: ideo hic reuertitur ad, ppositum: ostendens q̃ eor̃ accessus fuit valde vtilis, quia per verã fidem cõuersi sunt ad deũ. Et hoc est qd' dr: Ex ciuitate autẽ illa. q̃ dicebatur sichẽ vel ꝓ. ver. mu. test. phi. &c. Istud testimonium videbatur efficax ex duobus, qa primo dicebat ꝓtra honorẽ suũ ex zelo veritatis. secũdo qa ostendebat eũ scire talia quæ nõ poterãt sciri via humana. verũtñ qa hoc testimoniũ nõ fuit nisi qdã ꝓsuasio ad credendum ꝓphetã nõ habet honorẽ in pria. alioqui videtur non debuisse ad hos reuerti vbi honorẽ non habet: sed manere apud illos vbi bñ recæpt⁹ est. h ¶Et erat quidã regulus. Iste regul⁹ pot figurare aliquem gentis iudaicæ doctorẽ: q tandẽ post plenã ecclesiæ gẽtiũ cõuersionẽ: ad quã dñs a iudæis expulsus p discipulos trãsmigrauit: p filio. iudaico populo, quẽ nõ nisi in fine sæculi fidem accæpturum cognoscit: oratvt de

A a ¶Ego misi. Vos facio messores ibi vbi alij seminauerunt: id est in iudæa: vbi prima seges collecta est: vnde aliq exeũtes in totem mundo seminauerũt: vñ alia messis quasi de granis surgit collecta ifine sæculi messoribꝰ angelis. b ¶Laborauerũt. Multi labores fuerũt ꝓphetarũ & ꝓphetis: in qb⁹ oib⁹ erat ꝓphetia christi. et multa passi sunt quasi in frigore adinuicem: Nunquid ali. at. ei mandu. Intellexerant eñ verbũ istud de cibo corporali, & sciebãt q̃ nihil portauerat in via comestibile: ideo quærebant si habebat aliunde. ideo christus exponit se dicens: m ¶Meus cibus est vt fa. vo. eius qui misit me vt perficiã opus eius. in gẽtiũ cõuersione: quia fm q̃ dicitur. i. Tim. ij. b. qui soris sunt, nunciatur christus per mulierem: idest ecclesiam, & credũt per istam famã. Inde apud eos manet p. duos dies si ne mẽtiõe nocẽtis, vt lux eor̃: duob⁹ præceptis charitatis istruat. e ¶Et mu. di. Post dẽs carnis ꝓsentia iudæis spiritualiter edoctis, grãm suę cognitiõis ifundit mulieri. i. legi, dicebãt: iã nõ ꝓpter tuã loq̃lã credim⁹. f ¶Ipsi enim audi. & scimus. Quia ibi primũ morat⁹ miracula fecerat, nec nisi pauci i eũ crediderũt. vñ supravisis signo crediderũt in eũ discipuli ei⁹ non solũ. Et ideo a samaritanis qui facile nullo signo viso crediderunt: reuertitur ad istos vt q. p priora nõ crediderũt, mõ credãt. Significat q̃ a gẽtib⁹ facile conuersis in fine sæculi reuerteẽt ad iudæos q̃ sunt sua pria, qa prius in eius honorem non habuerat. Allegori g ¶Quia. pphe. Allego. Patria christi, est pphetæ nõ habet honorẽ in pria. alioqui videtur non debuisse ad hos reuerti vbi honorẽ non habet: sed manere apud illos vbi bñ recæpt⁹ est. h ¶Et erat quidã regulus. Iste regul⁹ pot figurare aliquem gentis iudaicæ doctorẽ: q tandẽ post plenã ecclesiæ gẽtiũ cõuersionẽ: ad quã dñs a iudæis expulsus p discipulos trãsmigrauit: p filio. iudaico populo, quẽ nõ nisi in fine sæculi fidem accæpturum cognoscit: oratvt de

a ¶prophetæ qui ꝓparauerunt. Vnde & ista mulier iam præparata dixit: Scio quia messias venit.

a q̃s semínat: alius est q metit. Ego misi vos metere q̃ vos non labo- b c rastis. Alii vero laborauerũt: & vos in labores eorũ introistis. Ex ciuitate autẽ illa multi crediderũt in eũ sa- f maritanorũ ꝓpter verbũ mulieris testimoniũ perhibentis: q dixit mihi oĩa q̃cũq; feci. Cũ venissent ergo ad illũ samaritani, rogauerũt eũ vt a ¶gratiam eis impartiendo.

b ¶duo præcepta charitatis.

d ibi mãneret: & mãsit ibi duos dies h Et multo plures crediderunt in eũ i e propter sermonẽ eius. Et mulieri k dicebant: Quia iã nõ propter tuã l f loquelam credimus: Ipsi enim audi- m uimus & scimus: quia hic vere est q saluator mundi. Post duos autem p a ¶quibus moratus est in samaria. b ¶in patriam suã vbi nutritus fuerat.

dies exiit inde: & abiit in gãlilæa. ¶curs ¶affirmauit.

† Ipse enim iesus testimonium perhi q g buit: quia ꝓpheta in sua patria ho r norem non habet. Cum ergo venisset in galilæã, exceperunt eũ gali- s ¶quasi propter miracula: alioquin non curarent eum recipere.

læi: cũ omnia vidissent q̃ fecerat hie t rosolymis in die festo. Et ipsi enim u ¶curiositate miraculorũ: nõ volũtate audiẽdi prædicationem. ¶vt nunc credant.

venerant ad diem festum. Venit er- x a ¶nec tm̃ ibi crediderũt ei nisi pauci discipu go iterũ in chana galilææ vbi fecit y h aquã vinũ. Et erat quidã regulus z

¶Et scimus: firmiter credẽdo, qa in fide maior est certitudo adhærentiæ q̃ in sciẽtia, q̃uis nõ sit tãta certitudo euidentiæ. Et qa non sufficit

nõ sufficit corde credere: sed oportet fidẽ ꝓfiteri ore: fm q̃ dr Ro. x. b. iõ fidẽ suã cõfitent̃ dicẽdo: o ¶Quia hic ve. est sal. mun. in q̃ria ꝓfitent̃ de xp̃o. s. ei⁹ eminẽtiã singulariẽ, ibi: hic est. efficaciã salutarem, ibi: Vere saluator influentiam generalem, ibi: Mundi. p ¶Post duos aũt di. Descripta q̃uestione gẽtiliũ p doctrinam hic cõsequenter describitur eorũ cõuersio per miraculi operationem. Et diuiditur Diuisio. in tres, quia primo circũstantia miraculi describitur. secundo ipsum miraculũ effi citur, ibi: Et erat quidã regu. tertio intentũ concludit, ibi: Et credidit. Quantũ ad primũ tangit circunstãtia ut pis cum dr: Post duos aũt di. qbus mãserat cum samarita nis ad preces eor̃: vt prædictũ est. Et subditur circũstantia loci: Exijt inde & abijt in galilæã. Et subditur causa fm Chryſ. q ¶Ipse enim te. testi. perhi. idest perhibuerat an, vt habet Lu. iiij. d. r ¶Quia p. in sua pa. ho. non ha. quia inuidia est magis inter cõpatriotas vt dictum fuit Matt. xiij. & ideo christus non redijt in nazareth vbi fuit vilipensus qñ voluerũt eũ ꝓcipitare: vt habet Lu. iiij. e. sed abijt i aliã ptẽ galilææ. & hoc est qd' dr: s ¶Cũ er. ve. i ga. excæperunt eũ galilæi: honorifice sicut christũ a deo missum: & causa subdit: t ¶Cum oia vidissent quæ fecc. hierosoli. in die festo. propter q̃ etiam mirabilia nicodemus legis doctor crediderat: vt. s. dictũ est ca. pcedenti. & ostẽdit ꝓpr̃ qualiter galilæi illa signa viderãt, di. v ¶Et ipsi eñ venerant ad diẽ festum. qa ipi te nebatur venire: vt. s. dictũ est. n. capitulo. x ¶Venit ergo iterum in cha. galilææ. quia ibi ante fuerat in nuptijs. vñ sequit: y ¶Vbi fecit aquam vinum, et declaricuita. nazareth: ratione pdicta. Aliter exponitur ab alijs: dicendo q̃ non diuertit a nazareth: sed ostendit per literã prædictã q̃ fuit honorifice recæptus, vbi prius fuerat vilipẽsus. Et ratio redditur per hoc q̃ illi de galilæa generaliter, inter quos erãt illi de nazareth, cũ essent galilæi fuerũt in hierusalẽ die paschali: & videntes miracula quæ fecit iesus, crediderunt in eũ, & sic honorifice recæperũt. Et ad hoc potest applicari illa litera ab illo loco: Et abijt in galilæam, generaliter: non excipiendo nazareth. Et subditur causa: Ipse enim iesus testimoniũ perhibuit. i. perhibuerat ante q. d. mutatũ erat negocium in oppositam partẽ. vnde subditur: Cum ergo venissent i galilęã, excæperũt eũ galilæi honorifice generaliter, etiam illi de nazareth & causa reddit ur: Cũ omnia vidissent quæ iesus fecerat &c. Venit iterũ in chana galilææ: nõ diuertendo a nazareth: vt dicit Chryſ. sed ꝓpter honorifice recæptus, vbi prius fuerat vilipẽsus. Et ratio redditur per hoc q̃ illi de galilæa generaliter, inter quos erãt illi de nazareth, cũ essent galilæi fuerũt in hierusalẽ die paschali: & videntes miracula quæ fecit iesus, crediderunt in eũ, & sic honorifice recæperũt. Et ad hoc potest applicari illa litera ab illo loco: Et abijt in galilæam, generaliter: non excipiendo nazareth. Et subditur causa: Ipse enim iesus testimoniũ perhibuit. i. perhibuerat ante q. d. mutatũ erat negocium in oppositam partẽ. vnde subditur: Cum ergo venissent i galilęã, excæperũt eũ galilæi honorifice generaliter, etiam illi de nazareth & causa reddit ur: Cũ omnia vidissent quæ iesus fecerat &c. Venit iterũ in chana galilææ: nõ diuertendo a nazareth: vt dicit Chryſ. sed

†Mar.13.
g. Mar.6.a. Lu.4.d.
D

¶Quinta pars. F iiij

longa ꝓfidiæ infirmitate sanet. a ¶ Et rogabat eum. Iam credens ꝙ posset sanare filiū ei⁹, sed qa ꝑ deitatē q̄ vbiq; est non credit filio adesse, rogat vt descēderet & ꝑsens corpore sanaret: vnde infidelitatis arguit: Nisi signa & pdi. vi. non cre. Ecōtrario cētu-
Marc. 5. a. rio laudat: q dicit: Dic verbo & sanabit puer meus. vnde: Nō iue-
ni tantā fi. in Israel. Vel forsitan cupiebat tentare qualis esset xp̄s. vnde arguit: Nisi signa & prodigia. Postea aūt propter salutem filij credidit ipse & domus eius tota.

b ¶ Nisi sig. In hoc radarguit de incredulitate ꝙ nō vbi. ꝑ credebat eum esse & per huius duriciā significat duricia iudęorum q nec visis miraculis credunt: Vere ecōtra per samariā signatur fides gentiū q̄ solo verbo credidit. hoc aūt quantum ad allegoriam a primo christi aduentu vsq; post regnū antichristi in ꝓdis iudæis durabit.

prodigiū c ¶ Et prodi. pdigiū quasi porro dictum quasi qđ aliqđ significat. Vel, ꝓdigiū q̄si pcul a digito: qa p̄figurat aliqđ remotū & futurum. d ¶ Descēde. quasi aliter nō posset sanare nisi p̄s eēt. Vñ dñs indicās se non deesse vbi inuitat: solo iussu sanat vnde: e ¶ Vade, fi. tuus vi. Ad filium reguli non vadit, ne diuitias honorare vi deat ad seruū cēturionis ire promittit qui naturā hoisnon despicit: In quo superbia destruit: quæ in hoib⁹ nō pēsat naturā, sed q̄ extra patēt. f ¶ Credi. ipse. nō alij ciues: in quo paucitas fidei iudæorū signatur, q̄ruis signa viderint. vnde infert: Hoc iterū secd̄m fi. fe. ie. Sicut. ō. multitudo gentiū solo verbo cōuertēdaꝫ in samaritanis signabatur. g ¶ Hoc iterum secundum. De oib⁹ miraculis q̄ fecit iesus in anno ante mortē iohānis, nō facit iohānes mētionē nisi de istis, & de disputatione xp̄i cum iudæis: quæ. ō. ponit. Cæteri enim euāgelistæ quæ hic reticet, dixerunt plane.

NICO. DE LYRA.

✠ iste regulus: qa erat officialis imperatoris deputat⁹ ad custodiā galilææ: ꝑter qđ manebat in capharnaū: q̄ erat metropolis illi⁹ terrę. vñ subdit: a ¶ Cui⁹ filius infir. ca. & licet esset gētilis, auditis tm̄ miraculis xp̄i ꝑerabat ab eo impetrare sanitatē filij sui. ideo sequit: b ¶ Hic cum audiss. qa ie. ad. &c. qa christus erat in alia villa: s. in chana. c ¶ Et roga. cum vt descen. qa capharnaū erat in valle sita respectu loci in quo erat christus. d ¶ Et sanaret fi. eius. licet em̄ crederet ipm̄ posse sanare eū: credebat tm̄, ꝙ hoc nō faceret sine p̄tia corporali. ꝑter qđ xp̄s dure respondit ei, di. e ¶ Nisi sig. &. p. vi. nō cre. Nō em̄ reprehendit eū de petitione salutis filij sui: sed de defectu fidei suæ. verūm qa ex deuotione repetit petitionē suā dicēs: f ¶ Dñe, descēde. ideo exaudit ur a christo. vñ sequit: g ¶ Dicit ei ie. va. Non em̄ voluit christus ire corporaliter, vt amoueret ab eo falsam ęstimationē: qua putabat ipsum posse sanare tm̄ p̄tia corporali. h ¶ Fi lius tuus vi. i. perfectæ sanitati restitutus est de ianuis mortis: qa incipiebat mori. i ¶ Credidit homo ser. quē di. ei ie. quia lides reqrit ad obtinendū dei bñficia. k ¶ Et ibat. sine corporali christi ꝑsentia. l ¶ Iā autē eo descen. qa capharnaū est sita in valle. m ¶ Seruī occur. ei. &. cōgaudēdo ipsi. n ¶ Interrogabat er. ho. &. c. hoc fecit ad certificationē miraculi respectu sui qđ ꝑaret per hoc qđ ꝓsitea sequtur: Cog. er. &. c. o ¶ Et credidit. Hic ponit inēcta cōclusio. Ad hoc em̄ factum est istud miraculum: vt iste regulus gētilis cū familia sua crederet in christum. ꝑter hoc dr̄: Et cre. ipse & do. eius to. i. familia. Solet autem q̄ri
Miraculū reguli differtarionis seruo sanato a christo? Et dicit Chryſ. ꝙ sic. Alij aūt dicūt cēturiōis cōtrariū: Qđ videt ex quatuor. Primo ex ꝓsona in firmi: q̄ hic dr̄ fuit filius: ibi aūt dr̄ seru⁹. Sed'o, ex infirmitate: q hic dr̄ febris: ibi aūt paralysis. vñ ibidē dr̄: Seru⁹ me⁹ iacet i domo paralyticꝰ &c. Tertio, ex mō rogādi: qa iste rogabat ꝙ veniret ꝑsentialiter, credēs ꝙ nō posset curare aliter: ꝑter qđ fuit, reꝓhēsus a christo, vt dictū est. Ille aūt cēturio pūiā xp̄i repellebat: reputans se indignū tāto hospite di. Nō sum di. Credebat etiam eum posse sanare dū esset absens solo iperio: ꝑter qđ dicebat: Dic tm̄ verbo & sanabit puer me⁹, ꝑter qđ fuit a dño cōmēdatus dicēte: Non inue. tantā fidē i israel. Et sic patet ex mō rogādi, ꝙ iste regul⁹ ali⁹ fuit a cēturiōe. Quarto patet ex loco: qa ipse erat in capharnaum q̄n fuit rogat⁹ a re-
centurione. hic dr̄ ꝙ erat in chana galilææ quādo fuit rogat⁹ a regulo. p. ¶ Hoc iterum secūdū fig. fe. ie. Nō dr̄ sed'm simpli: qa multa fecerat i hierusalē, vt ꝑdictum est. sed dr̄ sed'm de his quæ fecit in galilęa. Vnde sequitur: Cum venisset a iudæa vsq; galilæam.

¶ In ca. iiij. vbi dicitur in postil. Dicendum ꝙ stis vno modo accipitur pro desiderio alterius rei &c.

ADDITIO. In q̄libet istorū trium modoꝝ q̄b⁹ stis accipitur fm postill'. q biberit ex aqua quā xp̄s dat, iterū sitiet. nā si accipitur primo modo. s. ꝓ desiderio alterij⁹ rei: sic fm ipm omis res spūalis accepta magis generat sitim q̄ tollat. Si aūt accipiat stis secundo modo. s. ꝓ desiderio eius dē rei habitæ ad habendū eā ꝓfectius: fm quē modū habētes deū p gratiā, adhuc sitiūt habere ipsum p gliam. Sic ēt isto mō stis remanet in ꝑis q aquā spūalē. s. gratiā christi accipiūt. Si aūt tertio accipiat stis. s. pro exclusione fastidij a dilectione habita: sic etiam beati accipiētes aquā gloriæ adhuc sitiūt. Vñ nullo ꝑdictorū modorū q̄b⁹ fm eū stis accipit, pōt verificari vꝺ christi dicētis: Qui aūt biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternū: imo auctoritas Eccli. p. illū allegata nō solū applicat sitim sed'o mō accæptæ: sed ēt prio & tertio mō vt patet itueti. Vñ ꝑdictaꝫ baxp̄i planius & veriꝰ exponūtur fm Chryſ. sic in hoc loco dicēte: Hāc aūt excellentiā huius aq̄. vt. s. q ex ea biberit, nō sitiet i æternū. ꝓ ea q̄ cōsequunt xp̄s ostendit. Dicit em̄: Sed aq̄ quā ego dabo ei, fiet ei fons aq̄ salientis in vi. æter. q. d. sicut q fontē habet, nequaq̄ iterū sitiet sitī: sic & q hāc aquā habet quā ei dabo. Hæc ille. Auctoritas aūt Eccli. vbi dr̄. Qui bibūt me, adhuc sitient: intelligenda est de quolibet triū modoꝝ p̄dictorū.

REPLICA. In cap. iiij. vbi dicitur. Qui biberit ex hac aq̄ non sitiet amplius. Postillator quandā apparēt sacræ scripturæ cōtrarietatē soluit: qa de eadē aq̄ dr̄ Eccli. xxiiij. c. Qui me bibunt, adhuc sitient. Dicit em̄ postil. sitim vno modo significare petitū alterij⁹ rei, ab aqua. s. spūali: q̄ est gra: de qua sermo. p. cui. s. extraneæ rei a deptionē sitis nō extinguit: sed potiꝰ augetur. Alio modo dicit sitim significare desideriū eiusdē rei habitæ ad habē dū ꝓfectius. vt habēs deū p gram, desiderat eū hr̄e p gliam, & sic vera est auctoritas de ecclesiastico allegata. Primo aūt modo intelligit verbū xp̄i: Qui biberit ex aqua quā ego dabo. i. gratia: non sitiet in ęternū: appetēdo. s. rē talem, qa qv ere habet deum per gratiā: extra ipsum nihil cupit habere. Cū hoc stat ꝙ desideret eundē habere perfectiꝰ stiendo adhuc, put sonat auctoritas Eccl. xxiiij. Burgen. autem quasi nolens intellige re verba postil. dicit fm primū modū sitim non extingui: qa habens rem spūalem magis ēa appetit habere. Et ecce ꝙ Burg. vel non intellexit, vel intelligere noluit ꝙ postil. dicit sitim prio modo significare appetitum rei extraneæ a gra & illa est res talis: cuius appetitus per adeptionē grāe vel minuit: vel oīno extinguit. Nam quāto plus q̄s ꝑcipit de gra: tāto minus sapit ei id qđ habet natura. In quantū enim regnū grāe dilatat: intantū pcti potestas minuit. Verba sunt beati. de li. ar. ca. xij. Gra em̄ habentē trahit ad contemptum sui & amorē dei, inqt Rich. & est cōis sna sctōrū doctorū. fm appetitū igit rei extraneæ vere est verbū christi. Et si dixerit Burg. Habēs gram stitit gloriā: prout in postil. igitur sitis non extinguit. Concedo, qa ille est intellectus auctoritatis Eccli. xxiiij. Sed illa stis nō est alterij⁹ rei, sed eius dē: qa gra est gra ꝙ summara, falsum igit ē qđ Bur. finaliter hic dicit auctoritatē Eccli. ite lligēdā ee de stī prio mō: vt patet ex ꝓdictis. Dictū Chryſ. ꝙ Burg. adducitur postilla tori bene intellecto ꝛcordat. qa q habet gram, habet fontē vnde hauriat, vt ꝑter illud qđ ad illū fontē pertinet, non concupiscat.

Ost hæc &c. Sequit: Est aūt hīc. Probaton Ca. V. gręce, ouis dr̄ latine: Probatica ergo pecualis, qa ibi abluebanꝫ cadauera hostiaꝝ. Significat aūt aq̄ illa populū iudæoꝝ, q mō stat q̄er⁹: mō vētis tentationū turbaꝫ. q dicūt dño: Nos ꝑpls tu⁹ sum⁹ et oues pascuę tuę.
p6.94.b

Ost hæc Cap. V. erat dies festus iudæoꝝ ¶ solēnitatem celebrat cum hominibus homo.

rum & ascēdit iesus hierosolymā. b Est autem hierosolymis probatica piscina: quæ cognominaꝫ hebraice bethsaida: quinq; porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium: cæcorum, claudorū, aridorū: expectantium aquæ
a ¶ idest mortem christi & inde redemptionem.
b mōtū. Angel⁹ aūt dñi fm tēpus descendebat in piscinā: & mouebaꝫ ¶ Etsi plures sanaꝫ morte christi: ꝑter vnitatē tamen vnus dicitur sanari.
aq̄. Et q prior descēdisset in piscinā post motionē aq̄, sanus fiebat a quacūq; detinebaꝫ infirmitate. Erat k
a ¶ significat multis & magnis peccatis oppressum.
c autē qdā homo ibi, trigintā & octo annos habens in infirmitate sua. Hūc aūt cum vidisset iesus iacentē: l & cognouisset qa iā multū tēp⁹ haa ¶ incitat eum ad fidem: qa non nisi volens debet fieri sanus.
d beret, dicit ei? Vis sanus fieri? m Rndit ei languidus: Dñe, hominē nō habeo vt cū turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum venio ꝑ eā ego, ali⁹ ante me descendit. Dic̄ q

NICO. DE LYRA.

Tolle

Ost hæc erat dies sc̄o Ca. V. ius. In supiori⁹ determiauit euāgelista de spūali regeneratiōe: hic ꝑō determiat de bāptiōe. In gnatione em̄ carnali, filij hūt a ꝑe vitā, nutrimētū, et doctrinā: ita eodē mō e in gnatione spūali. iō euāgelista prio describit vitæ collationē. sc̄do spūalē nutritionē ca. sequenti. Post hæc autē. tertio instructionē ca. vij. ibi: Post hæc autē ambulabat. Circa primū sciēdū ꝙ mod⁹ naturalis cognitiōis hūanæ est. ex sensibili⁹ ad intelligibilia deduci: qa ois nostra cognitio orit ex sensu. & ideo mo-
Diuisio. niēs sequenti doctrinæ: & iō hoc cap'm diuidit i duas ptes: qa prio ꝓmittit sensibile signū: ad ostēdēdū ꝙ ix̄o sit porēia vitæ reparatiua. sc̄o subdit doctrina ibi: Pr̄em diligit. Pria in tres: quia prio ponit miraculi opatio. sc̄o ei⁹ ꝓpugnatio ibi. Erat autē sabbatū. tertio ꝓueniēs excusatio, ibi: Iesus aūt rndit: Pater meus. Pri-
ma in duas, qa primo circunstantia miraculi ꝓmittit. sc̄o actus miraculi describit, ibi: Erat aūt quidā. Circa primū ponitur prio circūstātia tp̄is, cū dr̄: Post hæc erat dies festus iudæorū. s. festū pentecostes. b ¶ Et ascēdit iesus hiero. qui viri tenebant ibi esse in illo festo: qa ter in anno tenebant masculi apparere coram dño. s. paschate, pētecoste, & festo tabernaculoꝝ. sc̄o describit eōditio loci cū dr̄: c ¶ Est aūt hiero. proba. pis. in qua aquę pluuiales colligebanꝫ. & ibi lauabanꝫ hostiæ primo: & postea i lute rib⁹ in atrio sacerdotū existēti⁹. Ideo dicebaꝫ illa piscina probatica a ꝓbaton qđ est ouis, & est nomē græcū: cui⁹ iteꝛpretatiōe ꝓparuit in hebraico dicens: d ¶ Quæ cognominaꝫ hebraice bethsaida. i. domus ouium. e ¶ Quinq; ꝑ por. ha. vt per plura loca possent lauātes hostias descēdere ad aquā. f ¶ In his. scilicet porticibus. Iacebat multitudo magna languent. um &c. Et sub dicūtur causa, g ¶ Angelus aūt domini fm tempus. i. in diuersis ēporibus interpolatiōe tm̄ facta. h ¶ Descendebat in pi. & fis ēporibus interpolatiōe tm̄ facta. h ¶ Descendebat in piscinā post motionē aquæ sanus fiebat. Causa aūt descensus angeli: & huiꝰ miraculi assignaꝫ a doctoribꝰ dicentibus ꝙ appropinquante euāgelij veritate dñs voluit figurā expressam baptismi in hac piscina ostēdere, q̄ ꝓueniebat cū baptismo in mūdādo & sanādo virtute

do virtute dei occulte ad motionē angeli: sicut baptism⁹ sub sensibili elemēto mūdat aīam virtute occulta ꝙbi: & cū hoc aliqn̄ sanat corꝑ miraculose. Verūm qa figura deficit a figurato, iō ista piscina nō sanabat nisi corꝑ, & vna vice tm̄: & non sanabat nisi vnū. Baptism⁹ aūt ptingit ad aīam & sanat oēs quotūt veniūt ad ipm: nisi ponāt impedimētū. A liq autē di
a cūt ꝙ illa miracula ibi fiebāt ꝑter figuratiā ligni dñicæ crucis, quod ibi enatauit appropinquante xp̄i passiōe. et iō ag̃el⁹ illuc descēdebat propter ligni reuerētiā, & enatauit tpe ꝓueniēti ꝑter ei⁹ motionē.
b Per hoc etiā ostēdebat ꝙ natura humana a morbo pcti per lignū dñicæ crucis erat sanāda. Qualiter aūi illud lignū dñicę crucis in loco illo fuerit ꝓsitū diuersimode dr̄. Dicit em̄ in historia scholastica ꝙ regina Saba vidit in domo salt⁹ libani salomonis quoddā lignū: de quo vidit in spū ꝙ in illo patere⁹ ille propter quem defice ret regnū israel. Qđ cum significasset salomoni: ipse volens seruare durabilitatē regni, fecit poni illud lignū in profundo terræ iuxta tēplū vbi ꝓsitea in supficie terræ facta est illa piscina: & iō postea ibi illud lignū apparuit mō ꝑdicto. In q̄dā vero historia sc̄ē crucis dr̄ ꝙ Seth filij⁹ ad æ ꝓpter ꝓpto patris iuit ad paradisum voluptatis vñ electus fuerat: & a ꝑnūt ab angelo custodiente locū illū de oleo miæ, qui accæptis tribus granis arboris ligni vetiti, dedit ea Seth: & ipse plantauit super sepulchrū ꝑris sui ad æ: & inde orę sunt tres virgulę quæ postea in vnā arborē sunt coniūctæ. Postea tēpore salomonis illa arbor fuit ꝑfecta: qa videbat ædificationi tēpli necessaria. verūm qñ applicabatur ad op⁹ semp erat nimis curta vel nimis lōga. & ideo tā q̄ inutilis ad hoc dimissa fuit iuxta templum in atrio quodā: hoies autē venientes ad tēplū illi ligno coꝑerūt facere quandā reuerentiā in stinctu diuino. de quo dolentes sacerdotes fecerūt illud ꝓnci intra piscinā q̄ erat ꝓpe tēplū. qđ descendens ad fundū ibi diu latuit: postea vero imminēte passione ꝓparuit mō ꝑdicto. Hæc autē scripsi sine aliqua assertione. k ¶ Erat autē quidā. Hic ꝑō ponit actus miraculi cū dr̄. Erat autem quidam homo ibi tri-
Moralitas. Moraliter. a ¶ Post hæc erat dies festus iudæorum &c. Sequitur: c ¶ Est autē hiero. ꝓba. piscina. Secūdū doctores catholicos, piscina hæc fuit sanans infirmitates inuisibili virtute: ꝓparuit ante baptismum christi ad signandū virtutē eius baptismi: sicut dixi plenius in expositione israli. e ¶ Quinq; porti. habens. i. aditus. ꝓ quos significant lex, ꝓphetæ, agiographa, euangelia & aplica doctrina. Hæc em̄ q̄nq; mētione faciūt de christi baptismate quasi ad ipm ꝑtes adirū: Tria prima figuratiue: alia duo exhibitiue. Per angelū descendentē in piscinā significat christ⁹ qui Esa. ix. fm translationē. Lxx. dr̄ magni consilij angelus. ipse vero descendens in iordanē vim regenerativā dedit aquis tactu sacratissimæ carnis suę. Sed q̄m̄ diuina virtus nō est alligata sacramētis, ideo ad hoc significādū iste lāguidus q dr̄ hic sanat⁹, non fuit sanat⁹ per descēsum in piscinā: sed per xp̄i sermonem. cū ei dixit:

✠ Surge

E a ¶Tolle grabatū. Dilige proximū infirma ei⁹ tolerando: qui te infirmū patiēter tulit: & nō sp̄lū lætare de tua erectiōe: sed etiā de proximo⁹ sollicit⁹ esto salute. Ecce angelus magni cōsilij latēs in carne: turbata aq̄ iudæorū sanum fecit vnū. b ¶Et ambula. Diligendo deū festina vsq; advisionē eius: nec fratrē, ppter amorem eiusad quem pergis deserens: nec propter fratrem ab illo quærendo cessans.
c ¶Dicebant ergo. Iudæi obseruatores literæ nescientes gratiā qua lex impletur q̄ ab oī seruili opere. i. a pctō cessare iubet. vñ hic dr̄: Tolle grabatū tuum & ambula. d ¶Nō licet. Nō calumniantur de salute q; in sabbato curant aialia: sed de lectisportatione. e ¶Respōdit eis. Nō credit obscientibus: sed sanatoris mandatis obediens auctoritatem sanationis suæ obiecit calumniantibus. f ¶Nesciebat quis esset. In turba positus non agnouit iesum, sed post in tēplo. In quo docemur vt quisquis vult advisionē dei peruenire fugiat turbā suoq; affectuū & nequā hoim: & adeat tēplū iuternę oronis. g ¶In templo. Nō in turba: sed in tēplo: qa si gratiā q̄ditoris cognoscere volumus: oportet vt conueniticula fugiamus, & templum efficiamur.
h ¶Noli peccare. Innuit q̄ ppter peccata languebat: sed ipse iesus illum sicut exterius, ita intus sanauit. vnde præmonet: ne iterum peccando grauius iudicetur.

Gen.2.a, i ¶Quia hæc fa. in sab. Quasi solutor legis agēs cōtra deū: q requieuit in sabbato, sex diebus primo operatus. Contra quod ait iesus: Nō sex dieb⁹ cū vt putatis: operatus est de⁹: sed vsq; mō operaī, qa q̄ sex diebus p̄didit noua a qb⁹ requieuit die septimo: postea opaī vsq; finē: gubernādo, sustētādo, renouādo, ppagādo: vt pmaneāt cōdita. Et cū semp opaī de⁹ pstat sacrm esse qđ de requie sabbati legit: k ¶Iesus aūt ita dixit eis. Q. Cæci legę, cur mihi iuideris si hoiem i sabbato sano: q de⁹ cū p̄re semp operet? l ¶Propterea ergo. Si pri⁹ pro opere sabbati, nūc magis in fidianī: qa patrē suū deū dicit: cū eū tūmō hoiem putarēt. Ergo imponūt q̄ se facit æqualem deo qđ esset facere rapinā, sed ipse nat⁹ est æqualis. m ¶Rndit itaq; iesus. Quia cōmoti sunt de audita æqualitate eius quem putār hominē purum, cum deo patre: subdit se esse filiū æqualē patri eiusdē voluntatis eiusdē potestatis, eiusdem operationis. In his aut̄ differendis hoc genere loquendi vtitur: quo mentes paruulorū possit excitare: & si nō implere: & quo mētes adulto rū exerceātur & pascant. Dicit em̄ de deitate filij

NICO. DE LYRA.

a ¶Tolle grabatū tuū. restitutus pristino vigori. b ¶Et ambula. ad declarationē diuini miraculi. c ¶Et statim sanus factus est hō ille. qa diuina virt⁹ infinita est & opaī istāti sanitas em̄ q̄ virtute naturæ restituit in tpe & nō in istāti acgrit. e ¶Erat aut̄ sabbatū. Hic nōr ponit p̄dicti miraculi accusatio, & prio q̄ tū ad ipm̄ sanatū. sed'o, q̄tū ad ipm̄ medicū, ibi: Interrogauerunt ergo. In prima parte dr̄ sic: Erat aut̄ sabbatū in die illo. in quo nō erat licitū opa seruilia facere. ppter qđ sequit. Dicebāt ergo iudæi illi q san⁹ factus fuerat. f ¶Sabbatū est: nō licet tibi tollere grabatū tuum. Isti falsum dicebāt: qa opera corporalia quæ sunt ad dei honorem, bene pñt fieri in die sabbati, sicut sacerdotes in templo corporaliter operabant tēplū ornādo, hostias immolando & lauando, & cōsimilia: vt dr̄ Mat.xij.a. Portatio autem huius grabati erat ad magnificentiam diuini miraculi: sicut & modo illi qui miraculose de carceribus vel huiusmodi liberātur portāt cōpedes suos ad loca sancta: ad manifestationē suę miraculosę liberatiōis. Tamen aliter se excusat ille sanatus, dicens: g ¶Qui me sanū fecit, ille mihi dixit: tolle grabatū tuum & ambula. q. d. Ille q me diuia virtute sanauit: eadē virtute & auctoritate mihi pcepit. & p̄ns teneor sibi obedire: nec sum trāsgressor.

Interrogauerunt ergo. Hic ponit accusatio medici, & primo in gñali ante cognitionē determinata de ipso. sed'o in spāli ipso cognito, ibi: Postea. Quia em̄ p sanantē eū iste sanatus cōuenienter se excusabat: iō quærebāt de ipso sanāte: vt ipm̄ pfecrent. & hoc qđ sequit: Interrogauerūt ergo eū, qs est ille hō q dixit ti. tol. gra. tuū et ambu. q. d. malē est hō q præcepit talia. i ¶Is aūt q sanus fuer. &c. quia diu languidus iacuerat: & sic facta christi & eius famam ignorabat. k ¶Iesus autem declinauit a turb. &c. dans exemplū aliquando fugiendi volentes calumniare & nolens se iactare de opatione miraculi. l ¶Postea. Hic ponit accusatio medici i spāli, habita cognitiōe de eo. & hoc q̄ dr̄: Postea inuenit eum iesus in templo, qa ad agendū grās de sanitate sibi collata frequentabat tēplū qđ est locus orationis. m ¶Et dixit illi: ecce sa. factus es. iam no. pec. Ex quo patet: q̄ infirmitas illa fuerat sibi, ppter pctm̄ istiūs. n ¶Ne deterius aliq̄d tibi cō. currēdo pœnā æternā q̄ i recidiuāte fiūt nouissima peiora prio. Matt.12. rib⁹. o ¶Abiit ille ho. &c. Dicit aliq̄ q hoc fecit malicioſe. Sed hoc nō ēver; q̄ all los q̄s dās sanauit corpe, sanauit & mēte. vñ de isto dr̄. j. vij. c. Totum hoiem saluū feci i sabbato qđ erāt exprimit hic ex ybo xp̄i cū dr̄: Iā noli peccare. q. d. p̄cedens pctm̄ est tibi dimissum. Et ideo dicēdū q̄ iste sanat⁹ iuit bona intētiōe, ad publican dū virtutē xp̄i. Illi aūt qb⁹ hoc nunciauit fecerūt inde dānū sui: sicut & de aliis xp̄i turib⁹. iō sequit: p ¶Propterea persecu bātur iudæi ie. tāq; violatorē diuinæ leg is: qđ un erat falsum: vt visum ē. q ¶Ie fus aut̄. Hic ponitur miraculi excusatio. Circa qđ cōsiderādū q̄ apli fuerūt hoies puri, & iō xp̄s excusauit eos de violatione sabbati in cōficatiōe spicaꝝ: p exēpla puroꝝ hoim sicut dauid & sacerdotū: vt hī Mat.xij.a. vbi ista exēpla diffusius tractantur. ipse aut̄ xp̄s erat hō & de⁹: & iō aliqn se excusauit de violatiōe sabbati per facta hūana: vt patet Lu.xiij.c. vbi ondit p̄ cessitate poterat bos leuari de puteo in die sabbati: & multo magis homo sanari: vt hr̄.j.vij.c. Si circūcisionē accipit hō i sabbato vt nō soluat lex moysi: mihi digna mini qa totū hominē saluū feci i sabbato Aliqn aūt se excusat p diuina facta: vt hic cū subdit: r ¶Pater me⁹ vsq; &c. De⁹ em̄ nō sic producit res sicut artifex domi: qa domū factā dimittit & nō seruat, & ideo domo facta cessat ei⁹ opatio. de⁹ aūt sic producit res q̄ eas seruat in eē. & iō licet festa die quieuerit a nouis operib⁹ cēdēdis vn⁹ de⁹, & iō sicut pr̄ cōtinue operat in cōseruatiōe & administratione rerū: ita & filius & sic xp̄s excusat in sabbato operādo. Sed qa ex hac excusatione sequit q̄ christus sit æqualis deo patri ideo ex hoc verbo magis p sequebant eū iudæi tanq; blasphemū, qa blasphemia acri⁹ punit in lege q̄ fractio sabbati. & hoc est qđ dr̄. s ¶Propterea ergo magis quærebant eum iudæi interficere &c. Patet litera. propter quod consequenter se excusat dicens.

✳ a ¶Surge, tolle gra. tuum &c. Per hoc aut̄ q̄ vnus tātū fuit sanatus fuit de multitudine languidorū: significat q̄ pauci saluantur de multitudine vocatorū. Per lectū aūt in quo iacebat languidus significat praua p̄suetudo: p quā iacet hō in peccato. q̄ tollitur q̄ exercitiū in ope bono. ideo subdit: d ¶Et sustulit grabatum suum & ambulabat. p virtutis exercitiū. p ¶Propterea persequebantur iudæi iesū, qa hæc faciebat in sabbato. Iesus aut̄ respōdit eis. q a ¶sapientia per quam facit pater omnia.

Pater meus vsq; mō operat̄, & ego operor. Propterea ergo magis quærebāt eū iudæi interficere: qa nō solū ¶ctum ad opinionem eorum.

soluebat sabbatū: sed & patrē suū a ¶non vt nos qui patrem eum vocamus, sed æqualem faciēs scilicet deo.

dicebat deum: æq̄lem se faciens deo. Respondit itaq; iesus et dixit eis: Amen amen dico vobis: a ¶filius ꝑm hoc q̄ est homo nihil potest nisi quod pater dat & docet.

b nō̄ potest filius a se facere quicq̄ nisi quod viderit patrem facientē. a ¶vt sicut pr̄: honoret filius. b ¶a patre habet q̄ possit: qa a patre habet q̄ sit. c ¶Quecunq; em̄ ille fecerit, hęc et filius similiter facit. Pater enim diligit filiū & oīa ostendit ei opera, vt vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. Neq; em̄ pater iudicat quēq̄: sed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificēt filiū sicut honorificant patrē. Qui non honorificat filiū, nō honorificat patrem qui misit illum.

d ¶Qđ ęq̄li pri quē nō crediris æqualem. e ¶Sicut supra ait: Videris patrē facientem. f ¶corporalibus curationibus. g ¶Et vere filius viuificat: qa etiam iudicat. h ¶in animabus. ¶. s. qui sunt digni. i ¶Non vt minorē: sed sicut ho. pa. k ¶Cui: l ¶Non vt minorē: sed sicut ho. pa. m ¶Vt omnes honorificēt filium sicut honorificant patrem. Ex p̄dictis em̄ sequitur q̄ sit honorandus honore latriæ sicut & pater: cum sit vnus deus cum eo. vnde sequit: n ¶Qui non honorificat filiū, honore latriæ. o ¶Non honorificat patrem qui misit illum. quia habent eādem maiestatem.

A tate filij: Non pōt a se facere nisi q̄ videt patrem facere & demonstrat ei pater: quæ oia non ꝑm literam vt in hoibus fieret, accipiē da sunt: sed mystice. Illis aūt hæc fecreta dicit: vt p̄turbent̄, vel vt forte turbati medicū quærāt. Propter nos etiā vt nobis scriberent̄ q̄ non bene intellecta in errorē, bene intellecta in veritatē ducerēt.

a xit eis: Amen amen dico vobis: a ¶i. filius ꝑm hoc q̄ est homo nihil potest nisi quod pater dat & docet.

b nō̄ potest filius a se facere quicq̄ nisi quod viderit patrem facientē. a ¶vt sicut pr̄: honoret filius. b ¶a patre habet q̄ possit: qa a patre habet q̄ sit. c ¶Quecunq; em̄ ille fecerit, hęc et filius similiter facit. Pater enim diligit filiū & oīa ostendit ei opera, vt vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. Neq; em̄ pater iudicat quēq̄: sed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificēt filiū sicut honorificant patrē. Qui non honorificat filiū, nō honorificat patrem qui misit illum.

d ¶Qđ ęq̄li pri quē nō crediris æqualem. e ¶Sicut supra ait: Videris patrē facientem. f ¶corporalibus curationibus. g ¶Et vere filius viuificat: qa etiam iudicat. h ¶in animabus. ¶. s. qui sunt digni. i ¶Non vt minorē: sed sicut ho. pa. k ¶Cui: l ¶Non vt minorē: sed sicut ho. pa. m ¶Vt omnes honorificēt filium sicut honorificant patrē. Ex p̄dictis em̄ sequitur q̄ sit honorandus honore latriæ sicut & pater: cum sit vnus deus cum eo. vnde sequit: n ¶Qui non honorificat filiū, honore latriæ. o ¶Non honorificat patrem qui misit illum. quia habent eādem maiestatem.

Pater em̄ diligit filiū & oīa. &c. Si accipiatur hic filius ꝑm diuinam naturā: dilectio nō accipit hic causaliter, qa volūtas in diuinis nō est principiū originis filij, sed natura: vt superi⁹ dictū est, & iō cū dr̄: Pr̄ em̄ diligit filiū et oīa de. ei, incptū scięntia pr̄is communicatur filio: hoc verbū diligit, nō notat cām, sed tm̄ signū vel cōcomitantiā. Si aūt accipiat filius ꝑm humanā naturā, sic accipitur causaliter, quia amor est primū donū & causa aliorū. & tūc est sensus: Pater diligit filiū, qa pl. nr̄i dō scięntiæ cōicatæ aię christi procedit ex patris dilectione. f ¶Et maiora his de. ei opera. f. vi uificationē mortuoꝝ morte spūali: de qua loquit̄ postea qa maius est iustificare impiū q̄ creare cœlū & terrā: ꝑm Aug. exponētē illud. j. xiij. Et maiora hoꝝ faciet. Qđ aūt dr̄ hic: demōstrabit de futuro: nō est p hoc intelligendū q̄ filius ꝑm naturā diuinā accęperit de nouo aliquā scięciā, vel q̄ aia christi aliquid cognouerit qđ a principio suæ creatiōis ignorabat, qa a pricipio suę creatiōnis habuit plenitudinē gratiæ & scięciæ, sed dicit̄ res demōstrari qñ de nouo alįs innotescit & talis mod⁹ loquēdi habetur Gen. xxij. c. Nunc cognoui qđ timeas dn̄m. i. alios cognoscere feci: qa deus ante sciebat abrā timere ip̄m: sed per obedientiā eius in immolatione filij hoc fecit ab alįs cognosci. g ¶Vt vos miremini. Istud nō ponit causaliter: sed tm̄ cōsecutive: qa potestas viuificatiua nō est data xp̄o, ppter iudæoꝝ admirationem: sed ex hoc sequitur, qñ viderunt mirabilia christi opera. Et ostēdit cōsequenter quæ sunt illa maiora opera, dicens: h ¶Sicut em̄ pater suscitat mortuos & viuificat, qđ est diuinæ virtutis. i ¶Sic & filius quos vult viuificat. Istud verbum vult non ponitur hic ad denotandū q̄ filius pauciores viuificet q̄ pater: sed ad ostendendum modū agendi: qa non agit coacte, nec ex necessitate naturæ: sed libere. Et qa iudicium discretionis concomitatur resurrectionem spūalem: vt p̄dictū est. ideo sequit: k ¶Neq; em̄ pater iudicat quem̄q̄. s. seorsum a filio cū sit eoꝝ vna opatio. l ¶Sed omne iudiciū dedit filio. Hoc dr̄ pro tanto: qa iudiciū est per sapientiam diuinam: Sapientia aūt: tota cōicatur filio: & per ꝑns potentia iudicatiua. m ¶Vt omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Ex p̄dictis em̄ sequitur q̄ sit honorandus honore latriæ sicut & pater: cum sit vnus deus cum eo. vnde sequit: n ¶Qui non honorificat filiū, honore latriæ. o ¶Non honorificat patrem qui misit illum. quia habent eādem maiestatem.

✳ Amē

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quia q verbū. Quia æqlis sum pri & vno honore cū eo ho
norādus: ergo q audit ỹ bū meū. i. q credit me filiū & credit eū pa
trē habet vitā æternā: qa hæc ē vita æterna: vt post dicet: vt cogno
scāt te quē misi. iesum xp̃m eē vnū vez deū. b ¶Audit & cre. ei.
ỹ bū ei⁹ est in me: imo ego sum verbū ei⁹
Qui ergo ei credit: credit verbo ei⁹. i. mihi.
c ¶Sed trāsiet. Hic a morte in fidelitatis
advitam fidei & iusticiæ: posta corruptio
ne ad æternitatē. De prima aūt resurrectio
ne apertius subdit: Amē amē dico vobis:
qa ve. ho. & nūc est. d ¶Quia ve. ho. Di
xi qa filiꝰ suscitat & viuificat: qd' verū est:
quia venit hora &c. & ostēsio p̃ris sui. hic
enim de suscitatione animæ a pctis agit.
e ¶Vocē filij. Hoc solū iustis cōuenit qui
sic audiūt de incarnatione eius vt credant
quia filius dei est. f ¶Sicut em̄ p̃. ha. vi
tā. Aug. Vita q̄ est ipse pater & filius perti
net ad aiam nō ad corp⁹. Corpus enim nō
sentit vitā sapiē: sed aia rōnalis: q̄ illumi
natur a lumine qd' il. omnē ho. v. in hunc
mundū. ¶Aug. Sup aiam rōnalē quæ est
imago dei nihil est nisi deus cuius est ima
go hui⁹ ipse de⁹ est vita: & ipsa est vita cor
poris. g ¶In semetipso. Non aliū de sed
ipse est vita. sic & filius in semetipso est vi
ta. Sed differūt: qa p̃ est vita non nascēdo
filius est vita ex patre nascendo. vnde ait:
Dedit nō q aliqñ fili⁹ fuerit sine vita: sed
nascit ex eo vita. dedit ergo. i. vita genuit
vitā. h ¶Et ptātē. Posteq̄ dixit de resurre
ctiōe animę: subdit de resurrectiōe carnis.
Et ptātē quā habet fili⁹ cū patre in occulto
dedit p̃ ei: qa filius hois est: in qua forma
iudicans bonis & malis videbitur. Visio
enim formæ dei, solis mundis corde pro-
mittit. vnde: Beati mundo corde: qm̄ ipsi
deū videbunt. ¶Aug. Christus in eo q̄ est
filius dei, est vita q̄ viuificat animas: in eo
q̄ filius hois, iudex. Dedit ergo ei pater vi
tā generādo: vt viuificet. Dedit ei ptātem
iudicij in carne mittēdo per verbū enim fi
liū dei, fit aiarū resurrectio per verbum fa
ctū in carne filiū hois, fit corporū resurre
ctio. i ¶Quia venit ho. Sicut. ō. ē auctor
de resurrectiōe mētis in vitā æternam: ita
etiā hic est auctor de resurrectione carnis:
aliter nemo crederet. k ¶Nō possum ego
a meipso fa. Dedit mihi ptātē iudicij: nō tñ
possum a me. i. q nō est a se, nō facit a se, et
cium meū iustū est: † qa non quæro
priā filij hois, sed quæ cū p̃re filio eadem est.
¶hominis.
voluntatem meam, sed voluntatē
¶. s. dei patris. ¶homo.
n eius qui misit me. Si ego testimo

b quia quiverbū meum audit & cre
a ¶ex p̃re cui credidi: & sist ex me q̄ sum vna
vita cū eo, & hoc ē q̄ dicit: Et q audierint vi
dit ei q misit me: habet vitam æter
uent. ¶damnationis.
c nam: et in iudicium non venit: sed q
¶vere transit in vitam.
transiet a morte in vitam. Amen e
a ¶post per apostolos. b ¶Noli expectare
nouissimā.
d amen dico vobis: qa venit hora et f
a ¶p̃ ipm. b ¶sine fide in pctis. c ¶credendo.
e nunc est, qñ mortui audient vocem g
a ¶obediēdo. ¶nūc & semp. ¶per vocē filij
f filii dei: & q audierint: viuēt. Sicut
dei: qa sicut em̄ p̃. a ¶ad aiarū viuificationē.
g em̄ p̃ habet vitā in semetipso: sic
dedit et filio habere vitā in semet
h ipso. † Et ptātē dedit ei iudicū, fa
a ¶q̄ filij hois habet ptātē iudicij: vt & malis
possit videri. mirę em̄ vī: cū hoc magis oueni
cere: qa filij hois est. Nolite mirā
ret filio dei. a ¶in fine sæculi. b ¶tā boni q̄
i ri hoc: qa veniet hora in qua bēs q
mali. a ¶corpa nō aiæ. b ¶nō vt viuāt sicut
mōnumētis sunt, audiēt vocem fi
supra sed vt resurgant. a ¶adhuc in discretio.
b ¶ecce discretio iudicij.
lii dei: † & procēdēt q bona fecerūt, p
a ¶vt videant deum sicuti est.
in resurrectiōnē vitæ: q vero mala q
¶damnationis.
egerunt in resurrectionem iudicii.
k † Non possum ego a meipso facere r
l quicq̄. Sicut audio, iudico: & iudi s
a ¶q̄ iudico cū p̃re: qa nō quæro vo. meā. i. p
cium meū iustū est: † qa non quæro
priā filij hois, sed quæ cū p̃re filio eadem est.
¶hominis.
voluntatem meam, sed voluntatē
¶. s. dei patris. ¶homo.
n eius qui misit me. Si ego testimou

misit illum: Amē amen dico vobis a
a ¶ intelligit. b ¶ me missum ad salutem oim.
quia qui verbū meum audit & crē
a ¶ex p̃re cui credidi: & sist ex me q̄ sum vna
vita cū eo, & hoc ē q̄ dicit: Et q audierint vi
dit ei q misit me: habet vitam æter b
uent. ¶damnationis.
c nam: et in iudicium non venit: sed q
¶vere transit in vitam.
transiet a morte in vitam. Amen e
a ¶post per apostolos. b ¶Noli expectare
nouissimā.
d amen dico vobis: qa venit hora et f
a ¶p̃ ipm. b ¶sine fide in pctis. c ¶credendo.
e nunc est, qñ mortui audient vocem g
a ¶obediēdo. ¶nūc & semp. ¶per vocē filij
f filii dei: & q audierint: viuēt. Sicut h
dei: qa sicut em̄ p̃. a ¶ad aiarū viuificationē.
g em̄ p̃ habet vitā in semetipso: sic
dedit et filio habere vitā in semet
h ipso. † Et ptātē dedit ei iudicū, fa
a ¶q̄ filij hois habet ptātē iudicij: vt & malis
possit videri. mirę em̄ vī: cū hoc magis oueni
cere: qa filij hois est. Nolite mirā m
ret filio dei. a ¶in fine sæculi. b ¶tā boni q̄ n
i ri hoc: qa veniet hora in qua bēs q o
mali. a ¶corpa nō aiæ. b ¶nō vt viuāt sicut
mōnumētis sunt, audiēt vocem fi
supra sed vt resurgant. a ¶adhuc in discretio.
b ¶ecce discretio iudicij.
lii dei: † & procēdēt q bona fecerūt, p
a ¶vt videant deum sicuti est.
in resurrectiōnē vitæ: q vero mala q
¶damnationis.
egerunt in resurrectionem iudicii.
k † Non possum ego a meipso facere r
l quicq̄. Sicut audio, iudico: & iudi s
a ¶q̄ iudico cū p̃re: qa nō quæro vo. meā. i. p
cium meū iustū est: † qa non quæro
priā filij hois, sed quæ cū p̃re filio eadem est.
¶hominis.
voluntatem meam, sed voluntatē
¶. s. dei patris. ¶homo.
n eius qui misit me. Si ego testimou

5.1.a.

Mat. 5.a.

F

i. 1.a.

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

a ¶Sed hæc dico. Sed tñ testimoniū iohānis iduco, vt p iohānē
vos hoies ad veritatem ipsam ducamini et credentes salui sitis.
b ¶Ille erat lucerna. Qui me exteri⁹ oculis hoim visibilem ex
hibuit: interius corda hoim ad me cognoscendū accendit. Etiam
oēs pphetæ & ap̃li sunt lucernæ: christi⁹ verū lumē: qd' illuminat
oēm hoiem, veniētē i hūc mūdū. c ¶Ar
dēs &c. hoc est i nocte ostēdēs seq̄ solē: nō
ergo sup̃flua. Nemo tñ i ea remaneat qua
si sp̃a sufficiat. d ¶Neq̄ vocē eius. Etsi
in sina vocē ei⁹ audisse & speciē vidisse pu
teris. e ¶Scrutamini. Ecce aliud testi
moniū scripturæ in qua de⁹ testat de filio
sed iudæi in ea spem ponentes ād christū
solē nō peruenīūt. f ¶Et illę sunt &c.
Vos q putatis vitā hr̃e in scripturis & me
quasi cōtrariū moy si repudiatis: per ipas
me deū itelligere potestis si diligenter ad
uertatis. g ¶Claritatē. Nec ideo hoc lo
quor vt q̄rā gloriā meā: sed vobis erranti
bus cōdoleo: qui non habetis dilectionē
dei. & ad viam veritatis reducere volo.
☞ Quia

NICO. DE LY.

Diuisio ✠ diuino, ibi: Ego aūt ab. Pria i duas, qa
prio iducitur testimonii. Sccō oñdit q
debeat eē acceptū ibi: Ille erat. Circa pri
mū sciēdū q aliqñ doctria aliq̄ p̃firmat p
aliq̄ qd' ē minoris auctoritatis, ppt hoc
q illud ē magis acceptū audiētib⁹: sicut di
cit philosoph⁹ .ñ. metaph. de⁹ p̃ est vita p essentiā: & p ons
i. dignū reputāt poetā iducere testē, sicut
sūt illi q sunt ibuti dictis poeticis. & iō ni
hil recipiūt nisi p testimoniū poetæ cōfir
met: cuius illud sit magis auctēticū simp̃r
q dictū poeticū. Et eodē mō veniētib⁹ ad
fidē de iudaismo p̃firmat nouū testamētū
p vet⁹. & eodē mō saluator hic p̃firmat do
ctrinā suā p testimoniū iohānis, cui⁹ sācti
tas erat nota iudæis. & hoc est qd' dr̃: Si
ego testimoniū perhibeo de meipso. s.
solus. a ¶Testimoniū meū non est ve
rū. efficax p̃m reputationē vestrā q̄ isin
est q te. phi. de me. s. iohānes baptista: vt
patuit. i. &. ñ. ca. c ¶Et sc.o qa verū ē te
stī. ei⁹. qa p̃ ei⁹ zacharias p spm̃ sctm pro
phetauit ipm̄ præire añ faciē dñi ad dādā
sciam saluti⁹: vt hr̃ Lu. j. g. Testimoniū au
tē saluti⁹ erū eē non pōt nisi sit vez. Quod
aūt sit testimoniū sit auctēticū, ostēdit
cū subdit: d ¶Vos mi. ad io. nūcios so
lēnes quasi volētes acquiescere dicto eius
sicut auctentico: sicut dictū fuit. j. capi.
e ¶Et testi. phi. veritati. i. mihi qui sum
veritas cōstitūtēdo me esse x̃pm, & se negādo
vt patuit. ō. j. ca. & .iñ. f ¶Ego autem ab
ho. te. nō acci. &c. q. d. non dixi p̃dicta, vt
sim in maiori auctoritate, ppter dictū io
hānis: sed, ppter salutē vestrā quā deside
ro, vt acquiescētes ei⁹ testimonio, ad salutē
pertingatis. g ¶Ille erat. Hic ostendit
Diphohānis testimoniū debet eis esse accæ
ptū, ppter tria. s., ppter ei⁹ officiū: quia erat
præco x̃pi, quod notat cū dicit: Ille erat
lucerna: ostēdēs hoib⁹ viā salutis. s. x̃pm
Et sicut lucerna non lucet ex se: sic iohan
nes nō erat lux: sed venit vt testimoniū phiberet de lumine. sccō
ppter charitatis incendiū: qd' notat cū dr̃: h ¶Ardens. intantū
q, ppter zelū charitatis diuinæ mortē suscæpit. tertio, ppter virtu
tis exercitium in tm̄ q̄ credebant eum x̃pm qd' notat ibi: Lucens.
Ista tria debēt reddere testimoniū ei⁹ accæptū: & maxime iudæis:
qa voluerūt ipm recipere tanq̄ x̃pm, ppter qd' subdit: i ¶Vos
aūt vo. ad ho. ex. in lu. eius. Dicit ad horā: qa finalt eū cōtempse
runt: & eius mortē, pcuauerūt. k ¶Ego aūt. Hic oñr cōfirmat
Diuisio. doctrinā suā p testimoniū diuinū. Et diuidit in tres p̃m q p̃ testi
ficatus est tripliciter de x̃po. s. per opera, per sei⁹m, & per scriptu
ras. secunda ibi: Et qui me misit. tertia ibi: Scrutamini scripturas.
In prima

niū phibeo de meipso: testimoniū a
a ¶vobis i credibile videbit. b ¶p̃ qd' post
meū non est verū. † Aliꝰ est qui te b
apiet. ibi: Qui misit me p̃. a ¶vt in baptis
stimonium phibēt de me: & scio qa c
mo & i mōte. a ¶qa est a veritate q̄ est deus.
verū est testimoniū eius qd' phi
¶sacerdotes & leuitas.
bet de me: Vos misistis ad iohan d
a ¶iohānes etiā q ex deo est: testatur de me.
¶nō sibi sed.
nē: & testimoniū phibūit veritati. e
¶nō sum cōtē
Ego aūt ab hoie testimonium non f
tus testimonio iohannis. Q. Nō sufficit nisi
a accipio: sed hæc dico vt vos salui
de⁹ attesteť. a ¶quidē. b ¶, ppter qd' deberis
ei credere. ¶non lux. c ¶spiritu charitatis.
bsitis. Ille erat lucerna ardens et h
a ¶lumine veritatis.
lucens. Vos autē voluistis exulta i
¶cum ipse sequi solem ostenderet.
re ad horā in luce eius. Ego autem k
habeo testimoniū maius iohanne.
¶Vere maius.
† Opa em̄ q̄ dedit mihi patervt p̃fi l
ciam: ea ipsa opa q̄ ego facio, testi
¶qa talia opera nō nisi a deo possunt fieri.
moniū phibēt de me: qa p̃m e mi
¶qui opera dedit.
sit. † Et q me misit p̃, ipse testimo m
a ¶inuisibiliter in cordib⁹ hominū.
b ¶sed vos.
c ¶q̄ nō aure carnali sed tm̄ spiritualiter ca
niū phibūit de me. Neq̄ vocē eius n
pitur. a ¶qa substātia diuinitatis est inuisibi
vnq̄ audistis: neq̄ speciē eius vidi
lis ¶quod erat in principio.
stis. Et verbū ei⁹ nō habetis i vobis o
a ¶qa his quæ auditis a me nō creditis: nec
manens: qa quē misit ille, hūc vos
amatis. ¶autem.
e non creditis. Scrutamini scriptu p
ras: qa vos putatis i ipis vitā æter r
f nā habere. Et illæ sunt quæ testimo s
¶tamē. ¶per illas.
niū perhibent de me: & non vultis t
a ¶credere i me. b ¶quā i scripturis quæritis
venire ad me vt vitā habeatis.
¶. i. humanam laudē nō quæro: nec honorē
qui veni dare spiritualem.
g Claritatē ab hominibus non accipio u

In pria parte dr̃ sic: Ego aūt habeo te. ma. io. s. testimonium dei C
patris: qd' est maius testimonio iohānis, ppter maiorē cognitiōis
certitudinē: & ppter ei⁹ incōmutabilitatē. Et q̄le sit istud testimo
niū oñdit: dicēs: I ¶Opa em̄ q̄ de. vt p̃ficiā ea. s. miracula virtu
tem totius creaturæ excedētia: q̄ faciebat: x̃ps virtute ppria, iō di
cit: Vt p̃ficiā: ea ipsa opa quæ ego facio
testimo. perhi. de me: qa pater misit me.
Sicut em̄ firmū testimoniū habet p̃ demō
strationē in his quæ sub sunt facultati na †j.8.c.
turali intellectus, ita in hisquę sunt supra
hanc facultatē firmū testimonium est per
opa soli deo possibilia: q nō pōt eē testis
falsitatis. & hoc mō p̃firmata est doctrina
x̃pi nō solū ipso p̃dicante, sed etiam ipsis
apl̃is: fm q̄ dr̃ Mar. vlt. d. Illi aūt profecti
p̃dicauerūt vbiq̄ dño cooperāte & sermo
nē cōfirmāte sequētibus signis. m ¶Et
qui misit me. Hic oñr p̃itur testimoniū
p̃ris qd' testificat⁹ est p̃ seip̃m, & hoc fuit
in baptismo & in trāsfiguratiōe: vbi audi
ta est vox p̃ris super christū: Hic est filius Mat.3.d.
me⁹ dilectus, & hoc est qd' dr̃: Et q misit
me pater, ipse testimoniū perhibuit de
me. per seip̃sum. n ¶Neq̄ vocem. Hic
oñr ostēdit eos non capere hmōi testimo
niū. qd' de⁹ ostēdit tripliciter. Primo, per si
gnū sensibile: sicut in baptismo & transfi
gurationē audita est vox sensibilis. Sed
hanc vocē nō audierāt iudæi p̃sequentes
x̃pm: qa ibi nō fuerāt. ideo dicitur: Neq̄
vocē eius vnquā audistis. Secūdo ostēn
dit aliqbus per visionē fuæ essentiæ sicut
beatis. & hoc excludit ab eis cum dr̃: Neq̄
speciē eius vidistis. Tertio per inter †j.14.b.
o ¶Et verbū eius nō habetis in vobis
manens. Et subdit causam hui⁹. Quia quē
misit ille, huic vos non creditis. q. d. hoc D
non prouenit ex dei defectibilitate, sed ex
vestra incredulitate. p ¶Scrutamini.
Hic oñr ponitur testimonium dei patris †j.8.c.
p scripturas veteris testamenti quæ mani
feste loquunt̄ de christo. & hoc est qd' dr̃:
Scrutamini. i. interius diligenter aduerti
te. q ¶Scripturas. legis prophetarum.
r ¶Quia vos putatis in ipsis vitam
æternam habere. Et bene dicit, putatis:
qa ab hac opinione sunt defraudati ex eo
rum incredulitate. s ¶Et illę sunt quę
testi. phi. de me. quia scriptura veteris te
stamenti determinat tēpus eius aduentus
Gen̄. pe. b. Nō auferetur sceptrum de iuda
&c. & Dañ. ix. f. vbi determinat tp̃s aduē
tus sanctisanctorū sub nūero certo hebdo
madarū: Determinat etiā locū natiuitatis
Mich. v. a. Et tu bethleem ephrata paruu
lus es in milibus iuda: Ex te enim egredie
tur q̄ sit dominator in israel &c. Determi
nat etiā modū nascēdi Esa. vij. c. Ecce v̄go
cōcipiet & pariet &c, & modū cōuersandi
s. in pauptate. Zach. ix. b. Ecce rex tuus ve
nit tibi iustus & saluator, & ipse pauper.
Et modum moriendi Esa. liij. c. Sicut ouis
ad occisionē ducet &c. Et breuiter omnia
mysteria christi in veteri testamento inue
niuntur expressa, erin christo completa. et
iō ex scripturis veteris testamenti potuit
vere cognosci q ipse erat x̃ps in lege, pmissus: sicut diffusius de
claraui in quadā q̄stione in qua de hoc determinaui. t ¶Et non
vultis venire ad me, p fidē: qa iudæi p maiori pte p̃manserūt in
infidelitate. V tvitā æternā habeatis. q̄ habet per fidē formatam
charitate. v ¶Claritatē ab hoibus. Hic oñr arguit eos tardita
tem ad credendū: & qa persequebant christum vt blasphemū: in
quo singebant se moueri zelo dei: & vt violatorē sabbati: in quo
videbantur moueri zelo ieg moy si: ideo ostendit vtrūq̄ esse fal
sum. primo primum. secūdo secundum, ibi: Nolite putare. Dicit
ergo primo sic: Claritatē ab hoibus non accipio. i. quæro. q. d.
prædicta nō dixi ad iactantiam: qa non quęro hominum gloriā.
✠ Quod patet

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Quia dilectionem. Dilectio dei nō est in vobis, qa me non accipitis. i. nō creditis: qa veni vt per me pr̄ glorificet. b ¶Si vēnerit. Antichristus, qui propriam gloriā q̄rit nō dei. i. in nomine suo veniet. hoc est qđ apostolus ait: vt credant mēdacio q nō crediderūt veritati. c ¶Sī em̄ cre. Cur aūt nō credant, subdit: Non qa nō sit apta v̄itas: sed qa supbia eos excęcat & ābitio laudis: q̄ appetit de se existimari qđ in se non habet: & sup alios se efferre. Humilitas vero sol⁹ dei gloriā q̄rit: eiq; soli placere appetit. d ¶Si autem illius. Ex hoc colligit: qa qui legis p̄cepta q̄ exteriora sunt: iplere negligit euāgelica q̄ p̄fectiora sunt & subtiliora multominus implere valebit. Ca. VI.

OSt hæc abijt. Post verba qb⁹ deitatis suæ & hūanitatis arcana mōstrauit: miraculo quinq; panū qs esset, subdit: vnde ait. Post hæc abijt. i. hæc inuisibilia & visibilia q̄ ad cognitionē inuisibilis dei ducūt. Sed & mystica fuit. Mare em̄ ē sęculū galilææ. i. rotæ: qa hic ē volubilitas nō erectio ad deū. Hoc trāsiit iesus resurgēdo. vñ eū quē primū vna gēs iudæorū, iā sequit̄ multitudo gētiū: cupiēs iſtrui: sanari & fatiari. Iesus aūt discipulis in monte spūali⁹ altiora p̄mittēs: turpis ſteriorib⁹ simpliciora, p̄ximo pascha hoc agit docēs eos qb⁹ facie debere trāsire de mūdanis ad cœlestia. Oculi iesu sunt dona spūs q̄ mittent̄ aperit: ne errēt veniētes ad se. Ipe scies tēt at discipulū vt ille tarditatem suæ fidei agnosceret, q̄ p̄sente creatore de paucis sufficiētia multis posse fieri dubitare nō debuit. Et p ei⁹ ignorātiā significat spūalē intelligentiam iudæos in lege ignorare.

f ¶Trās ma. Tyberiadis & capharnaū in eodē littore ex pte nr̄a: vltra i alio littore oppositō, loc⁹ ēv bi miraculū iſtud factū ē. Nec, p̄r ievocat mare: sed q̄da magna ior danis refluxio. g ¶Et seq. &c. Viſo hoc miraculo, gētiū magna turba seq̄t: qa fiebat eos q̄s a corp⁹is infirmitate sanabat, int⁹ spiritus reintegrabat: sic ipsos a morbo incredulitatis sanabat. h ¶Cum subleuasset. Exemplo suo nos admonet leuare oculos cordis nostri: vt si forte eo dum cente ad

NICO. DE LYRA.

Qđ patet ca. 5e. vbi dr̄ cp fugit qñ turbæ voluerūt eū facere regē. Sed ostēdit vl⁹ terius ad quid p̄dicta dixerit. s. ad ostendē dū eorū duriciā dicens: a ¶Sed cognouisti. i. cognoscere feci. b ¶Quia dilectionem dei non ha. in vo. Qđ declarat ex signo præsenti, dicens:

c ¶Ego veni in nōie patris mei. qđ patet p p̄dicta testimonia. d ¶Et nō accæpistis me. sed magis p̄sequimini qđ non facere tis si dilectionē dei haberetis. Hoc etiam declarat ex signo futuro dicens: e ¶Si alius venerit in nomine suo. i. nō habens p̄dicta testimonia a deo. f ¶Illum accipietis. Hoc fuit inchoatum qñ iudęi recæperūt ben⁹zozeba tanq̄ messiam, qui tñ nullū diuinum testimonium habebat p miracula vel scripturas. Hoc etiā perfecte cōplebit qñ recipient antichristū, p vero deo, qa faciet se circūcidi, & dicet se eis, p̄missum, & ei adhęrebūt quousq; ei⁹ falsitas detegat̄ p Enoch & Heliā. Et causam huius incredulitatis subdit, dicens. g ¶Quō po. vos cre. qui glo. ab inui. accipitis. i. gloriam humanam. Hoc em̄ impediuit iudæos a fide christi i patre, quia solū attendebant & adhuc attendunt, ad gloriā & exaltationē tēporalē dandā eis per messiā. Videbant autem christū pauperem & abiectū: & ideo non recæperunt eū non attendētes scripturas prophetarū quæ de eius paupertate & abiectiōe loquūtur vt supra dictū est. Gloria aūt & exaltatio quæ p̄mittit dāda per christū, illa est gloria cœlestis quā nō intelligebant. ideo seq̄tur.

h ¶Et gloriam quæ a solo deo est: nō quæritis. propter hoc in infidelitate permanetis. i ¶Nolite putare. Hic ostendit eos non moueri zelo Moysi, ipsum persequendo, quia Moyses manifeste scripserat de eo. Et hoc est quod dicitur: Nolite putare q̄ ego accusaturus sum vos apud patrem. scilicet ego solus.

k ¶Est qui accusat vos. mecum. s. moyses: l ¶In quo vos speratis, falso tū. m ¶Si enim crederetis moysi: crederetis forsitan moysi. ly forsitan, non est nota dubij: sed libertatis arbitrij: qa nullus credit nisi volens. n ¶De me em̄ ille scri. s. dupliciter. vno mō explīe & manifeste: vt p̄dictum est de Genē. penul. & Deut. xviij. c. Prophetā suscitabit vobis de⁹. Alio mō figuraliter & occulte: qa oia sacrificia & facta ve. test. sunt figura xp̄i. o ¶Si autē illīs literis nō cre. &c. nō q̄ lex moysi sit mala: sed tm̄ fm iudæorū reputationē vocatur etiā lex moysi lra: doctrina aūt xp̄i verbū qa moyses doctrinā suā tradidit scripto: Lex aūt xp̄s, qa lex euāgelica ē lex amoris: & iō prio fuit scripta in cordib⁹ aplor⁹ per recæptionē spūssancti. sicut diffusius declaraui sup ep̄lam ad Hebræ. Ca. VI.

OSt hęc autē. Posīq̄ egit de vita spūali, hic ꝓr agit de nutrimēto correspōdente. Et diuiditur i duas p̄tes. qa prio ponit Dominū corp⁹alis vt p hoc iducamur ad intellectū cibi spūalis. sec⁹o subiūgit doctrina deip⁹ spūali cibo, ibi: R̄ndit ei iesus. Prima in tres. qa prīo ponit miraculi rp̄s & loc⁹. Secūdo miraculi act⁹, ibi: Cum subleuasset. Tertio ꝓns fructus, ibi: Illi ergo homines. In p̄ria parte dr̄ sic. Post hæc aūt. quæ p̄dicta sunt. q ¶Abijt iesus trans mare galilææ. iudæi enim q̄rebant eū interficere, & nō erat adhuc tēp⁹ passiōis suæ. iō recedēdo dedit exēplū cedēdi ad rēpus malīciæ humanę, ostēdēs q̄ aliq̄n licitū sit ex p̄fidelib⁹ fugere in p̄secutiōe. r ¶Quę est tybe. Illud em̄ mare est qđā lac⁹ magnus p quā trāsiit iordanis fluui⁹, sed vocat̄ mare fm modū loquēdi hebraicū, in quo cōgregatio aquarū vocatur mare. fm illud Gen. j. a. Cōgregationes q̄ aquarū vocauit maria. Vocat aūt mare galilęæ a. p. quinca iuxta quā trāsiit & vocat̄ mare tyberiadis ex noīe ciuitatis ædificata i littore: sic aūt quitus cenereth dicebat, sed ab herode tetrarcha fuit reædificata & ampliata, & ty berias vocata in honorem tyberij cęsaris: vocat etiā mare illud alijs noīb⁹ vt declaraui super matthæū. & ideo illa dimittit. s ¶Et sequebatur eū multitudo magna. qđā ex deuotiōe ab eo curati quidā mali⁹ ciose volētes eū caperi sermone, vt pharisæi. & qđā ex desiderio addiscēdi. eralīq; ex curiositate volētes miracula q̄ facie

bat videre. Ideo subditur: t ¶Quia videbāt signa q̄ faciebat super his q̄ infirmabātur. Hoc addit ad ostēdendum cp fiebant virtute diuina. Magicis em̄ artib⁹ bene fiunt aliqua curiosa & inutilia: sicut cp statuę loquant̄, & cōsimilia, sed sanitates q̄ fiūt ad reducendū homines in deū, fiunt tm̄mō virtute diuina. vt hīr in literatio clemētis. v ¶Subijt ergo in montē: qa erat locus deuotionis & doctrinæ aptus. ideo seq̄it: x ¶Et ibi sedebat cum discipulis suis. docēs eos. & sic patet locus in quo factū est miraculū seq̄ēs. tēp⁹ aūt in quo factū est describit: cū dicit: y ¶Erat autem proximum pascha dies &c. Istud est festum paschale de quo iste euāgelista facit mentionē, & in isto pascharen⁹ fuit iesus in hierusalē. Quāuis em̄ christus legem seruauerit: tm̄ in hac solennitate non fuit, qa illi q habebant inimicitias capitales erāt excusati a p̄cepto legis, qua p̄cipitur omnē masculū apparere coram dño in solennitate paschali: Sic autem erat de christo, quia iudæi quærebant eum interficere. Præterea christus sicut seruādo legē Dei ostendebat se esse verū hominem de filijs israel fm carnē, sic aliquando p̄termittendo obseruationē eius, ostēdebat se ē dīm supra legem. z ¶Cum subleuasset ergo. Hic ponitur miraculi

Moraliter. Post hæc &c. Sequitur. z ¶Cū subleuasset ergo &c. Ista refectio magnæ multitudis de. v. panib⁹ & duob⁹ piscib⁹ exposita fuit mystice mat. xiiij. & mar. vj. & lu. ix. pp. qđ hic p̄ascęo

Iesus ergo

centē ad altitudinē actiōis & sciētiæ ascēdere permittamur. Turba sequēnū carnalīū cogitationū nos nō p̄turbet, nec ab altitudine contēplatiōis deijciat: sed ea spūalib⁹ discis q̄tū capere possit pascere curam⁹. a ¶R̄ndit ei phi. Adhuc philipp⁹ lacte doctrinæ nutritus solidū fidei & cognitiōis cibū capere nō valēs iuxta suæ virtutis facultatē r̄ndit: impossibile existimās tot paucis posse refici: sed erudiē deo nihil esse impossibile. Philipp⁹ etiā (q̄ interpretat̄ os lampadis) figurā gerit prædicantiū: quib⁹ in altitudine cū christo cōstitutis de carnalīū hominū cogitationū tuba pascenda dominus quotidie loquitur.

b ¶Ducētorū. Cētenari⁹ duplicat⁹ significat perfectionē bonæ actionis & rationalis sciētiæ: q̄ erudiētis in fide nō sufficiūt nisi eis altitudo theologię addat̄, q̄ alias p bonā operationē purgatas & p sciētiā rectificatas, ad summatā spiritualiū refectionū plenitudinē perducit.

c ¶Est pu. vnus. Hic puer est moyses legislator: cuius lex neminē ad perfectū perduxit. Vnus qa vnitatē ecclesię futurā p̄figurabat. Hic, i. in vete. testa. quod q̄uis non claresceret iā vilescit: adhuc tñ oīno nō recessit: d ¶Quinq; panes, sunt vet⁹ lex, in q̄nq; libris moysi. Hordeaceī, q̄ cibus est rudiū. Medulla hordei tenacissima palea & vix separabili tegit: sic spiritualis sensus, hebræus popul⁹ puerili sensu tur. nec alios pascit. Duo pisces, p̄phetę et psalmi iā tēperates austerū saporē legis. Vel duo pisces, duæ p̄sonæ p̄stitutæ i regimine pp̄i: regia & sacerdotalis, q̄ iter turbas fluctuātis pp̄li quassant, nec deficiūt: nūq; carnaliter sapiebāt: i carnalib⁹ quiescebāt. Quib⁹ q̄ venit xp̄s rex & sacerdos carnē calcāt vt spūaliter reficiant. Quinq; milia: pp̄s q sub lege vt lāguidi in quinq; portic⁹. Sed viri. i. p̄fectiores q̄ sunt digni numero p̄ter infirmā ætatē & fragilē sexum, sunt q̄nq; milia. i. p̄fecte q̄nq; sensibus corporeis dominātur, & hi reficiuntur a xp̄o. Accæpit panes non nouos creauit, sed veteres. Quia antiquā scripturā nō soluit, sed impleuit & docuit. Gratias agit, docens nos de oibus beneficijs gratias agere, & intimans de nostra refectione se gaudere & salute. Multiplicauit quia de paucis illis tot scripturæ emanauerunt. Fragmenta sunt fecretiora q̄ cōis nō capit pp̄s, hæc colligunt apli & cōmittunt abiectis mundi & corde p̄fectis. Videtes prophetam vocant forsan: ideo: qa adhuc in fœno resīdēt. Sed & ꝑ. ppheta dr̄: qa dū aliquid p̄sens docet. angel⁹ dr̄: dū futurū p̄dicit, ppheta. Tū quia verbū caro factū est dns est angelor⁹ & ppheta⁹. e ¶Sed hæc qd sunt inter. Q. Legis litera, vel corporei sensus qd̄ p̄sunt ad multitudinē in te creditorū: qui spiritualia alimēta sunt peritури, quæ oēm literā, omnēq; corporeū sensum superāt. f ¶Facite homines discumbere. Magister veritatis pri⁹ in simplicitate literæ quasi in infimis locis, & in simplicitate visibilis creaturæ auditores erudiuit, vt sic in altitudinem contēplationis erigā tur. g ¶Illi ergo homines. Illi nondum plena fide proficientes, hanc deum dicere nesciebant. Nos certiores illis dicimus: Hic est verbum sine quo non est propheta vel angelus.

Iesus ergo

NICO. DE LYRA.

actus. Et diuidit in tres. qa primo p̄mittit miraculi necessitas. Sec⁹o describit ei⁹ qualitas, ibi: Dixit ergo iesus. Tertio ostenditur eius veritas, ibi: Vt autem impleti sunt. Primū oñdit tripli fidelib⁹ sugere in p̄secutiōe. r ¶Quę est tybe. Illud em̄ mare est qđā lac⁹ magnus p quā trāsiit iordanis fluui⁹, sed vocat̄ mare fm modū loquēdi hebraicū, in quo cōgregatio aquarū vocatur mare. fm illud Gen. j. a. Cōgregationes q̄ aquarū vocauit maria. Vocat aūt mare galilęæ a. p. quinca iuxta quā trāsiit & vocat̄ mare tyberiadis ex noīe ciuitatis ædificata i littore: sic aūt quitus cenereth dicebat, sed ab herode tetrarcha fuit reædificata & ampliata, & tyberias vocata in honorem tyberij cęsaris: vocat etiā mare illud alijs noīb⁹ vt declaraui super matthæū. & ideo illa dimittit. s ¶Et sequebatur eū multitudo magna. qđā ex deuotiōe ab eo curati quidā mali⁹ ciose volētes eū caperi sermone, vt pharisæi. & qđā ex desiderio addiscēdi. eralīq; ex curiositate volētes miracula q̄ faciebat videre. Ideo subditur: t ¶Quia videbāt signa q̄ faciebat super his q̄ infirmabātur. Hoc addit ad ostēdendum cp fiebant virtute diuina. Magicis em̄ artib⁹ bene fiunt aliqua curiosa & inutilia: sicut cp statuę loquant̄, & cōsimilia, sed sanitates q̄ fiūt ad reducendū homines in deū, fiunt tm̄mō virtute diuina. vt hīr in literatio clemētis. v ¶Subijt ergo in montē: qa erat locus deuotionis & doctrinæ aptus. ideo seq̄it: x ¶Et ibi sedebat cum discipulis suis. docēs eos. & sic patet locus in quo factū est miraculū seq̄ēs. tēp⁹ aūt in quo factū est describit: cū dicit: y ¶Erat autem proximum pascha dies &c. Istud est festum paschale de quo iste euāgelista facit mentionē, & in isto pascharen⁹ fuit iesus in hierusalē. Quāuis em̄ christus legem seruauerit: tm̄ in hac solennitate non fuit, qa illi q habebant inimicitias capitales erāt excusati a p̄cepto legis, qua p̄cipitur omnē masculū apparere coram dño in solennitate paschali: Sic autem erat de christo, quia iudæi quærebant eum interficere. Præterea christus sicut seruādo legē Dei ostendebat se esse verū hominem de filijs israel fm carnē, sic aliquando p̄termittendo obseruationē eius, ostēdebat se ē dīm supra legem. z ¶Cum subleuasset ergo. Hic ponitur miraculi

actus

Moraliter. Post hæc &c. Sequitur. z ¶Cū subleuasset ergo &c. Ista refectio magnæ multitudis de. v. panib⁹ & duob⁹ piscib⁹ exposita fuit mystice mat. xiiij. & mar. vj. & lu. ix. pp. qđ hic p̄ascęo

Iesus ergo

dīsset qa multitudo maxia vēit ad eū: dicit ad philippū: Vnde emem⁹ panes vt manducēt hi? Hoc autem a ¶vt ignorantiā discipuli demonstraret.

b ¶fidē illius de futuro miraculo consulens. dicebāt tentāns eū. Ipse enim sciebat qđ esset facturus. Respondit ei philipp⁹: Ducētorū denariorū panes nō sufficiūt eis: vt vnusquisq; modicū qđ accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis ei⁹, andreas frater si

a ¶Puer hic vel vnus de discipulis fuit vel aliquis de turba.

monis petri: † Est pu̇er vnus hic qui habet quinq; panes hordeaceos

a ¶nec ipse adhuc perfectus in fide. ¶ doctores non perfecte intelligentes legem dicēt: quid cōfert lex saluti.

& duos pisces: sed hęc qd sunt inter tantos? Dixit ergo iesus: Facite homines discumbere. Erat aūt locus

a ¶legis litera multiplex in symbolis.

b ¶adhuc in eis caro viuebat.

fœnūm multum in loco. Discubuerūt ergo viri nūero q̄si quinq; milia

Accepit ergo iesus panes: & cū gratias egisset, distribuit discumbentibus. Sil'r & ex piscibus quātū volebāt. Vt aūt impleti sūt, dixit discipulis

a ¶per se & per apostolos.

a ¶illa subtilia sacramenta

lis suis: Colligite q̄ supauerāt fragmēta ne pereāt. Collegerūt ergo, & ¶varia vasa ad portandum deputata.

impleuerūt duodecī cophinos fragmētorū, ex quinq; panibus hordeaceis & duob⁹ piscib⁹ q̄ supfuerāt his q̄ māducauerāt. Illi ergo hoies cū

emem⁹ & c. Nō petit ignorās cp deficeret eis p̄cium: sed vt ex rīsione philippi apperet certi⁹ miraculū. vnde subdit. b ¶Hoc aūt dicēbat. cū. vt p hoc defect⁹ pecuniæ alijs oñderet. sicut Genē. xxij. a. Tētauit deus abrāam vt ei⁹ obedientia alijs manifestaret, nō sibi: propter hoc subdit. c ¶Ipse em̄ sciebat. qa in ꝑfectum hō habuit plenitudinē sciētiæ a principio p̄ceptiōis, & in ꝑfectum deus oia nouit ab æterno. d ¶R̄ndit ei phi. Ducē. de. pa. non sufficiūt eis. q. d. panes istius: & tanta pecunia hīr non possumus: & si haberem⁹ nō sufficeret pro eor⁹ refectione. iō sequit: e ¶Vt vnusquisq; modi. Iste em̄ philipp⁹ adhuc rudis existēs nō aspiciebat ad eius virtutē q̄ de aquam nū fecerat nec ad alia signa q̄ frequēter fecerat. Ostendit ꝓr miraculi necessitas, ex cibi paucitate. f ¶Dicit ei vnus ex discipulis. ei⁹, andreas frater &c. Hic videt̄ melius dispositō cp philipp⁹, quia i rīsione sua videt hīr respectū ad multiplicationē panū: eo modo quo factū est per heliseū. iiij. reg. iiij. g. vñ subdit. g ¶Est puer vnus q̄ habet quinq; panes horde. & duos pisces: sed hęc qd sunt inter tātos. q. d. etiā si multiplicarent⁹ eo mō quo factū est per heliseū: qui de viginti panib⁹ multiplicatis nō satiauit nisi centū viros: in ista magna multitudine hoc esset valde modicū. h ¶Dixit ergo ie. Ostensa miraculi necessitate: hic ꝓr describit ei⁹ qualitas per multiplicationē panū ꝑtute xp̄i. & hoc est qđ dr̄. i ¶Facite ho. dis. i. ordinate sedere ad comedēdum. k ¶Erat aūt fœnum. in lo. Hoc interponit, ad ostendendū cp loc⁹ erat aptus ad sedendū. l ¶Discubuerūt ergo viri in nu, quasi &c. fm modū hebraicū soli viri hic numerātur a vigitiannis & supra. vt hī Nu. j. a. mulieres aūt & paruuli hic tacent. m ¶Accæpit ergo ie. pa. qa in manib⁹ suis multiplicati sunt. De mō huius multiplicationis dixi Mat. xiiij. vbi idem miraculū describitur. Sciēdū tū cp xp̄s nō creauit panes de nouo sed p̄existentes multiplicauit vt miraculum esset magis notū, quia talis multiplicatio est magis percæptibilis q̄ creatio.

n ¶Et cū gratias egis. dist. di. i. pa. Pos distribuit p̄cepit. Sciēdū etiā cp xp̄s aliq̄n longe xp̄i fecit miracula ip̄rādo: vt ostēderet se face diuersis re illa virtute, ppria, aliq̄n aūt orādo: vt tas. hic cū dr̄. Gratias egisset: vt ostēderet cp talia nō fiebāt ab eo p̄ dæmones magica arte, vt pharisæi dicebāt. o ¶Vt aūt impleti. Hic oñdit miraculi veritas. Si enim multiplicatio illa fuisset tm̄ fm apparētiā homines nō fuissent inde satiati, nec remāsissent ibi reliquiæ sensibiles, ideo ad maiorē declarationem miraculi & eius publi cationē subdit: p ¶Dixit &c. fragmēta ne pereant: qa p fragmenta portata alijs q nō fuerant ibi: publicatum est miraculū & approbatū. qa vere & nō fictīcie refectus fuerant. q ¶Collegerūt ergo & imple. duodecim co. frag. &c. Non a casu: sed ex diuina dispositione impleti sunt duodecim cophini fm nūerū duodecim apl⁹or⁹, vt p hoc designaret: cp fragmēta ꝓbor⁹ xp̄i p apl⁹os p mū dum publicarent. Sed si quæras: Vnde habuerūt illos cophinos in mōte? Pōt dici cp acceperūt in aliqua villa, pp̄inqua: vel cp fuerant ibi portati vt vēderent multitudini venienti. Vel pōt dici qđ non fuerāt ibi cophini: sed tm̄ collegerūt de fragmētis qđ duodecim cophini possent impleri: vt bene alibi inuenitur talis mod⁹ loquēdi. r ¶Ex quinq; panibus hordeaceis &c. Hoc etiam facit ad euidentiā miraculi, qa plus remansit cp a principio fuit. s ¶Illi ergo. Hic ponit miraculi fructus: qui ostendit triplex. Primus est fidei cōfessio. Secundus honoris exhibitio, ibi: Iesus ergo. Tertius christi sollicita quæstio, ibi: Vt aūt sero. Circa primū sciendū qđ christus erat p̄missus in lege tāq̄ ꝓpheta cęteris excellētior: vt hī Deut. xviij. c. Prophetā suscitabit &c. ꝑpter qđ viso miraculo p̄dicto pp̄s confessus est illum esse de quo loqtur prædicta scriptura, & sic cōfitebant eū esse verū christū, & hoc est qđ dicitur: Illi ergo &c. fecerat signū als non auditū, quia illa

multiplicatio

a ¶Iesus ergo. Qui volūt rapere & regē facere, significant discipulos & alios credētes: q volūt puenire tēp⁹ regni ei⁹: putātes eū sic veniss̄e vt iam regnaret. Sed hoc tpe colligit regnū qđ in fine
mat.25. erit manifestū cū dicer, Percipite regnū qđ vobis pa.est. Fugit ergo nō timēs teneri, qui postea eisdē colloquit: sed fugnare volēs
vidissent q̄ iesus fecerat signū, dixerunt: Quia hic est vere propheta
a ¶Magnæ salutis mūdo est præco futurus.
a q̄ ventur⁹ est in mundū. Iesus ergo b cum cognouisset quia venturi essent
¶ p miraculo panū volētes sub hoc eē: sub q̄ vt raperēt eū, & facerēt eum regem:
videbant nō egere. a ¶q postoccurrit crucifixoribus. b ¶a quo descēderat pascere turbas:
docens, ꝑspera mūdi fugere, & ꝑta ea orare.
fugit itērum in montem ipse sol⁹.
b †Vt aūt sero factū est, descēderunt c discipuli eius ad mare. Et cū ascen/d
a ¶Summatim proponit, quod postea explicabit.
dissent nauim, vēnerunt trans ma/
¶Merito tenebræ sunt, quia lux nondum venit.
c re in capharnaū. Et tenebræ iam fa/e
¶Exponit quid inueniendo contigerit.
ctæ erant: & non venerat ad eos ie/f
a ¶mūdus. ¶i. omni genere tentationum.
sus. Mare aūt vento magno flan/g
¶aduersus ecclesiā. ¶nō desistēbat, ꝑ aduersis: qa q ꝑseuauerit vsq; in finē saluus erit.
te exurgebat. Cum remigassent er/h
go quasi stadia vigintiquinq; aut
triginta: vident iesum ambulantē i
supra mare, & ꝓximū naui fieri: & k
¶non in seipsos confidentes.
timuerūt. Ille autem dicit eis: Ego l
a ¶agnoscentes & secure gaudentes.
sum: nolite timere. Vōluerūt ergo m
a ¶De fluctu ad soliditatē port⁹: quæ est in æterna pace.
eū accipere in nauim: & statim nauis o
fuit ad terrā quam ibāt. Altera die p
¶vnde venerant discipuli.
turba quæ stabat trans mare, vidit

Universidad de Deusto Biblioteca

mat.24. d. mar.14. c

F

Allegoria. ¶Allego. Altera dic. i. post cc.

ostensionem

NICO. DE LYRA.

multiplicatio q̄ facta fuit ꝑ helisæū fuit multū deficiēs ab ista: vt patet ꝑ ꝓdicta. a ¶Dicebāt &c. vētur⁹ est i mūdū. ad ipsum saluandū. Sic aūt non venerūt alij, ꝓphetæ: sed solū ad denunciandū istius aduēt̄ū. b ¶Iesus ergo. Hic ponit sēcs fruct⁹, q est honoris exhibitio xp̄s em erat, ꝓmissus rex futur⁹: ꝑm q̄ hr Hiere. xxiij. a. Suscitabo dauid germen iustū, & regnabit rex & sapiēs erit &c. & iō postq̄ ꝓfessi sūt eum eē xp̄m: voluerūt ꝓr ipm facere regē. xp̄s tn nō accæptauit hunc honorē. Et hoc est qđ dr: Iesus ergo cū cognouisset, qa vēturi essent: vt raperēt eū & facerēt eū regē: fugit &c. In hoc dās exēplū nobis fugiēdi honores & acceptādi labores: qa ad passionem ipsius se obtulit. Si aūt quærat quare nō accæptauit tūc regnū: cū esset suū ex diuina promissiōe. Dicēdū q̄ licet esset suū dicto mō tn non erat manifestandū nisi tpe debito. Hoc aūt nō debuit ee in primo aduentu: ne fides catholica potentiæ humanę ascribetur: sicut lex mahumeti quæ per potentiam gladij incæpit, & pea eam tenēt. Præterea qa p. ꝓphetas erat denūciatus primo venturus ad suscipiendū abiectionē & mortē: Postea autem veniet ad manifestandū regiū honorē. propter qđ Act. j. a. dicitur apostolis q̄rentibus: Dne si in tpe hoc restitues regnū israel? ¶Rndit: Nō est vestrum nosse tpa &c. c ¶Vt aūt sero. Hic ponit tertius fructus miraculi prędicti qui est sollicita christi quęstio. & prio ostenditur qualiter quæsitus est a discipulis. secūdo, a turbis, ibi: Altera autem. In prima ergo patet dicitur sic: Vt autem sero factum est, discipuli eius descenderunt ad mare. vt quærerent magistrum suum, quia ab eis recesserat, vt prædictum est. Et patet ex hoc deuotio eorum ad ipsum, quia propter noctem imminentem non dimiserunt quærere eum. d ¶Et cum ascendisset nauim, venerunt

ꝓ nō veniret, credideruṅ ipm alibi trāsisse: ꝓpt qđ tūc ascēderunt nauē ꝓpria volūtate vt qrerēt eū. & sic nō ē hic ꝓtradictio: qa primo xp̄s pceperat: vt dicit matthę⁹ qđ postea ipo absēte, ꝓpriavolūtate executi sūt. Ad ꝫm dicēdū q̄ iohānes nō negauit xp̄m nauē trasse: sed dicit ꝙ voluerūt eū accipe: q̄n appropinquit eis: sed tūc nō itrauit: sed ibat extra nauē. & petr⁹ petijt ad ipm venire sup aq̄s: vt dicit matthæ⁹, & postea cū peuro itrauit nauē. Ad tertium dicendū ꝙ genesar nō est nomē ciuitatis: sed regionis supra illud mare existētis. & dr genesar quasi generās aurā ꝓpter vētū hūidā ex mari gñatum. in illa aūt regiōe est ciuitas capharnaū. & iō venire in capharnaū, est venire in terrā genesar. Sicut venire ꝓpriꝑ aūt ꝑponit doctrina de cibo corpali: hic aūt spūali est ipsum verbū incarnatum
erat, ꝙpe capharnaū: & i ꝑfinio vtriusq; applicuerūt, mediū aūt ab vtroq; extremo denoīat. p ¶Altera die. Hic ostenditur qualiter fuit quæsitus a turbis. Multi enim qui viderāt & audierāt signū factū de panib⁹, in crastinū venerūt ad locū vbi iesus fecerat illud signū, & nō iueniētes eū, venerūt ad alterā ꝑtē maris, & ibi

✳ b ¶Iesus ergo cū cog. &c. fu. &c. Cū aūt qrēret⁹ se manifestauit: di. ego sum vē volūtarie se obtulit: & qrēbi⁹ se manifestauit: di. ego sum vē hr. j. xviij. g. ꝙ hoc oīdēs ꝙ virtuosus debet eē tard⁹ ad honores ꝓpt⁹ ad bonos labores: Sic aūt fecerūt ꝓres nostri, Ambrosius, Aug. Greg. & alij multi qui dignitates ecclesiæ refugerunt. quum potuerunt bono mō, & labores fideliter executi sūt & viriliter.
d ¶Et cū ascen. na. &c. exponatur sicut. 6. Mat. xiiij. & Marci. vi.

✳ Amen amen

A ostēsionē christi stabat in bonis operibus: nō iacebat in terrenis expectās iesum. Vna nauis catholica ecclesia: aliæ naues, cōuētus eos: qui nō sincere querūt iesum. vnde eis dicit. Quæritis me nō propter me, sed ꝓpter terrena. Et docentur quō debēat quærere.
a ¶Et cū inuenissent. Ecce præsens est eis quos fugerat, ne eum regem facerent. Cur ergo fugerat nisi pro prædicto sacro? Iterū præsens loquitur eis: vt quos⁹ satiauit vētres; eos⁹ satiet & mēres, dicēs. Amen amē dico vobis: docens eos quos doctores instituit, fugere laudē & terrenū imperiū: sed tñ insistere pdicationi. b ¶Amen amē dico vo. Postq̄ de diuinitate sua qua idem est cum patre, de humanitate sua qua de morte liberat & suscitat grādi honore dignus: vult tractare de cibo vitæ. i. verbo dei. Et hæc cō tinuatio quantū ad sniam. Ad literā ꝙ sic. Vos quæritis me non propter me, sed ꝓpter panes qui pereūt. Ergo operamini id est q̄rite me, ꝓpter me, nō ꝓpter aliud. Ipse est em cibus ille q permanet in vitā æternā: vt post aperte dicet. Sīr quotidie querēbar. Rabbi, q̄n huc veniſtiˀ Alia li tera patet ex dictis. a ¶Rndit eis ꝭsus & dixit. Posito signo a cæteris discreuit: ꝙ ponit doctrina de cibo corpali: hic aūt spūalis est ipsum verbū incarnatum principaliꝝ rōne deitatis: & ex consequēti rōne assumptæ carnis: quæ nobis dat in sacro eucharistię. ideo primo agit de cibo spūali qđ est sacrm, ibi. Et panis quē ego dabo. Prima in duas: qa primo ponit xp̄i doctrina. secō, sub dift iudæoꝝ murmuratio maligna, ibi: Murmurabant. Prima diuidit in quatuor: qa primo inuitat eos ad quærendū cibum spūalem. secūdo ostēdit veniēdi modū, ibi: Dixerūt ergo. tertio ostēdit qđ sit iste cibus, ibi: Dixerūt ergo ad eū. die, semp da nobis. quarto, q pertingūt ad fruitionē eius, ibi: Ome qđ dat mihi. In prima igit parte dicit sic. Rndit eis ꝭsus.

Videns enim

Videns em ꝙ ita sollicite quærebant eū, ꝓpter cibū corpalē quē eis dederat: & adhuc iterum sperabant habere: arguit eos dicens:
b ¶Amē amē dī. vo. quæ. me nō quia vi. sī. Ad credēdū & venerandū. Loquit̄ ꝓ illis solū q male mouebant: qa multi bona deuotione seq̄bant eū: vt ꝑdictū est. & aliqui ex mala & carnali intētione. & iō sequit: c ¶Sed qa mā. ex panibus &c. q. d. debueris magis eē solliciti de cibo spūali quo aīa sustētatur: quia melior est cibo carnali: quanto anima est melior corpore, iō sequit. d ¶Operamini &c. qui pma. in vitā æter. i. operā date vt possitis habere cibū spūalē, qa nō perit sicut corporalis. Si em cibus corporalis maneat in ꝓpria forma non nutrit sed magis nocet corpori. Sed si nutriat oportet ꝙ a propria natura pereat & cōuertat in mēbra. Ecōuerso aūt cibus spūalis manet & cōuertit in seipsum semētē. qa deus nos sibi incorporat & nō ecōuerso. vnde Aug. loquens in ꝑsona huius cibi dicit: Cibus sum grādiū: nō me mutabis in te sed tu mutaberis in me. e ¶Quē fi. hoda. vo. i. paratus est dare: quia ad hoc venit in mundum. f ¶Hūc em ꝑa. signa. deus. i. ad hoc ꝑsum assignauit mittendo in mūdum. propter quod, i. xvij. g. dicit: Ego ad hoc veni in mundum, vt testimoniū perhibeā veritati. & hoc est dare cibū spūalē. g ¶Dixerunt er. Hic consequenter ostendit modus habēdi cibū hūc ſ. ꝑ verā fidē. ꝙ quā hō deo incorporat. Et prio circa hoc ponit xp̄i instructio. secō iudæoꝝ obiectio, ibi: Dixerūt. Instructio vero xp̄i ꝓmittitur eorū interrogatio, cū dicitur: Dixerūt ergo ad eū, quærēdo qualiter possent habere cibum prædictū.
h ¶Quid fa. vt ope. opera dei. i. opusꝙ quod possumus prædictum cibum consequi. i ¶Respondit iesus & dixit eis: hoc est opus dei. per quod hūc cibum poteritis assequi. k ¶Vt credatis in illum quem misit ille. Q̄ autem fides hic dicit opus, videtur esse contra illud quod habet ad Rom. iiij. a. vbi fides distinguitur contra opus. Dicēdū ꝙ ibi distinguitur contra opera exteriora: hic autem dicitur opꝰ manens tm in aia. l ¶Dixerunt. Hic cō tra dictū christi obijciūt dicētes. m ¶Qđ ergo tu fa. ſi. &c. q. d. tu adhuc non fecisti similia moysi, ꝓpter hoc subdit. n ¶Patres nostri manducauerūt &c. q. d. moyses dedit manna: tu autem panem hordeaceum. literum dedit. xl. annis: tu autem pauisti nos semel tm. & subditur responſio.
o ¶Amen amen dico vo. &c. scilicet, ꝓprie dicto: quia nō de cœlo sidereo & empyreo: sed de cœlo aereo: quia descendebat vt ros vel pruina: vt habet Nu. xj. b.

✳ Sed pa

✳ b ¶Amen amen dico vobis &c. Gre
go. Non ꝑ signis dñm, sed pro panibus a
qrere: est ad officiū religionis nō pro au
gendis virtutibus sed pro requirēdis sub
sidijs temporalibus inhiare. d ¶Ope
ra. non ci. &c. Chryſ. q. d. vos exquiritis
escam temporalem: ego autem corpora
vestra nutriui: vt per hoc exquiratis illā
escam quæ nō ꝑalem sed æternā tribuit
vitam. Hæc autem esca est christi corpus
in eucharistia: put patet per literā sequen
tem: in qua loquitur satis diffuse de sacra
mento eucharistiæ: ostēdens qđ in eo rea
liter cōtinet. Vnde. j. eo. ca. dicitur. Caro
mea vere est cibus & sanguis meus vere
est potus. Per qđ tollitur error berengarij: qui dixit christi corp⁹ in hoc sacramento tanq̄ in signo cōtineri: ꝓpter qđ dictum suū tanq̄ erroneū reuocauit. In refiduo huius ca. nō occurrit mihi ali
quis sensus mysticus notabilis: ideo sufficiat literalis.

¶Quinta pars.

†mat.16. Mar.8.b. Moralr. †Pē.77. c. Sap.16.e. †De cō dist.2.ca. hęc moy ses. Error Bē rengarij.

E in vitā æternā. a ¶ Panis enim ve. Angeli purū verbū solidū
5.4.b. cibū comedūt, Nos vero verbū: sed in lac versum: ga si no possu
mus comedere possum⁹ suggere. Nisi em incarnaret: a nobis nō
cognosceret: a nobis nō gustaretur. b ¶ Dñe, semper da. Sicut
Ibidem. mulier samaritana audiēs. Qui biberit de hac aqua non sitiet in
æternū, fm corpus accepit: & m labore &
indigētia carere volēs dixit. Da mihi hāc
aquā. sic: si sti quærūt panē q eos reficiat &
nunc⁹ deficiat: ppter qđ eum regē facere
voluerunt. Sed iesus ad se reuocat & quē
panē dixit, euidētius aperit. Ego sum pa
nis viuus. Potero dare vitā: ga sum panis
viuificās: igne spūsancti in clibano vteri
virginalis coctus & format⁹: & mūdo ad
pellēdam famem ignorātiæ dei donatus.
c ¶ Sed dixi vo. Q. Nō dixi de hoc pane
quo sciam vos esse satiādos sed ad impro
perium vestræ infidelitatis: ga videtis &
nō creditis. d ¶ Omne quod dat mihi
pater. i. quæcūq; pater trahit ad me pater
dat filio. Pater trahit ad filiū illos q ideo
credūt in filiū. ga credūt eū patrē habere
deū. e ¶ Veniet. Mihi vnīt humilis hu
mili: & ideo nō foras ejicit qđ est tm su
perbi q nihil habet in bono interiori, nec
hic, nec in futuro. f ¶ Et eum qui &c.
nō ejicia foras. sed int⁹ manebit in secre
mat.25.b to beatitudinis. vnde dicit. Intra in gau
diū dñi tui: ideo nō ejicia foras mihi hæ
rentē humilē: ga veni facere volūtatē nō
meā, sed patris. Supb⁹ suā volūtatē facit,
nō dei: humilis dei nō suā. Qđ est: ga hu
milis sum docēs humilitatē: ideo q mihi
hæret hūilis sit & faciet nō suā volūtatē,
sed dei: & ideo nō est eius foras ejici sicut
superbi. g ¶ Hæc est em. Dicit. Nō est
volūtas dei vt pereat vnus de pusillis: de
tumētib⁹ perit: de pusillis nihil. h ¶ Nō
perdā ex eo: sed resu. &c. hæc est aūt vo
lūtas. i. quia videt me & credit in me: qui
sum vita sicut & pater: & iō modo habet
vitā q nō est ei sola: sed & resuscitabo eū.
i ¶ Et ois qui vi. Supra dicebat. Qui au
dit verbū meū & credit ei q me misit: hic
dixit. Qui videt filiū & credit in eū. Non
dicit: Qui credit in patrē: ga hoc est crede
re in filiū qđ & in patrē: ga sicut pater ha
bet vitam in semetipso: sic & filiꝰ habet
vitā in semetipso. k ¶ Murmurabant.
Nescītes hunc panē, nec patrē ei⁹ cœle
stem: quia in stari de sua iustitia in qua de
viribꝰ suis p̄sumūt: iustitiā dei quæ de cœ

☞ lo venit,

NICO. DE LYRA

☞ a ¶ Sed pater meus &c. Diuiditur enim verū cōtra figurale: & ideo manna nō fuit ꝓprie panis verus: ga fuit figura panis spūalis dati in sacro: & ideo iste est verus panis q fuit figuratus per illū. Dicitur etiā de cœlo vere & ꝓprie dicto: quia christus rōne deitatis de cœlo oritur. i. de deo patre. Sīr rōne humanitatis: quia aia immediate a deo creaꝝ. virtus etiā formatiua corporis fuit virtus spūsancti: vt. ō. dictū est: ideo segitur. b ¶ Panis em ver⁹ est qui de cœlo de. modo dicto. c ¶ Et dat vitam mun. Effectus em veri panis est vitā cōseruare: ideo ille est verus panis spūalis qui dat & cōseruat vitā spūalem: hoc aūt cōpetit verbo incarnato: ꝓpter qđ dicit. ī.
j.19.b. Ego veni vt vitā habeāt &c. d ¶ Dixerūt ergo. Hic ostēdit qđ sit iste panis spūalis. Iudæi em audiētes bonitatē huius cibi, dixe
runt. e ¶ Dñe, semper da nobis panē hunc. volebāt decætero esse refecti sine esurie & labore: sicut de muliere samaritana dictū fuit. iiij. ō. b. quæ petit a christo. Dñe da mihi hanc aquā vt non sitiā &c. verūtamen sicut illa nō intelligebat cōditionē aquæ spi
ritualis: sic nec isti de pane spūali. & ideo iesus ostēdit eis quid sit iste panis, dicēs. f ¶ Ego sum panis viuus. qui nō solū vitā cō
seruat: sed etiā dat ipsam de nouo: panis aūt corpalis vitā corpo
ralē p̄existētē tm̄mō, plōgat. iō sequit: g ¶ Qui ve. ad me. p fi
dē formatā charitate. h ¶ Nō esu. &c. n. si. iæ. ga licet his defi
quē habet p gratiā, desideret hīe plenā⁹ gl̄iam: tm̄ nō desiderat
rē non habitā. Cibus aūt & potus corporalis est cōtrarię cōditio
nis: ga habit⁹ in plenitudine in fastidiū vertit. Sed ga possent iu
dæi dicere. nos pesim⁹ a te panē istū: & nō mōdes, dabo vel nō dabo: ideo ad hoc
rūdet di. i ¶ Sed dixi vo. s. ꝙ ego sum
panis vitæ. k ¶ Quia & vi. me: & sic ha
bebitis hūc panē in p̄tia vīa quem para
tus sum dare. l ¶ Et nō cre. in hīc panē
& nō q̄sītis: sed magis panem corpora
lem. m ¶ Oē qđ dat mi. pa. Hic ꝓbat
dit qui sunt illi q fruunt hoc pane: ga illi
qui hūt gr̄am in p̄tia fruunt impfecta. in
gl̄ia aūt fruent pfecte. & hoc est qđ dr. Oē
qđ dat mi. pater. i. facit mihi p̄ adhære
re: nō solū fm p̄sentē iusticiā, sed etiā fm
æternam p̄destinationem. m ¶ Ad me
ve. p fidē formatā. o ¶ Et cū qui ve. ad
me. hoc modo. p ¶ Nō em. so. ga ois p̄
destinatus finaliter saluatur. Cuius causa
subdit: q ¶ Quia de. de cœ. &c. sed eum
qui mi. m. Nō est per hoc intelligēdū ꝙ
volūtas xp̄i in aliquo discorder a volūta
te patris. ga fm naturā diuinā eadē oino
est volūtas patris & filij: Sīr fm naturam
humanā volūtas eius nō poterat a volūta
te diuina discordare: cū aia xp̄i esset p̄nāta
verbo: nōsolū ꝑ fruitionē, sed per realem
vnionē: & sic voluntas christi nullo mō
poterat a volūtate patris discrepare. Et ō
facere volūtatem patris & suam, est idem
fm rem & eōuerso. Quando ergo dicit:
Descendi de cœ. nō vt fa. vo. meā. &c.
non sic diceretur. Non veni ad declinādū in
aliquo a volūtate patris: & p cōsequens
veni ad p̄sciendū saluē electōr: ga. Hec
est volūtas p̄ris ipsos p̄destinātis. iō sequ
tur: r ¶ Hæc est em vo. eius &c. de mi.
non solū fm p̄sentē iustitiā sed etiam fm
æternā p̄destinationem. s ¶ Non. pdā
ex eo. ga si talis aliq̄n cadit in pctm finali
ter tamē resurgit. t ¶ Sed resu. illud. vt
corpore & anima perfruatur in gloria.
v ¶ In no. die. Hoies em resurgent ad vi
tam incorruptibilē: & ideo post illā resur
rectionem nō erit in natura humana gene
ratio & corruptio: nec per ons in alijs cre
turis corruptibilꝰ quæ sunt propter ho
minē: & per ons tunc cessabit motus celi
qui ordinat ad cōplēdum numerum ele
ctorum: & per gnationē: & sic cessabit tē
pus qđ sequitur motum cœli: vt habetur
iiij. phy. ꝑpter hoc dr Apo. x. b. luratū p
viuentem in sæcula sæculorū: ga tempus
amplius non erit. Et patet ex dictis ꝙ nō
uissimus dies erit dies resurrectionis gene
ralis. Et ga illa resurrectio ordinat ad hoc
ꝙ electi sint perfecte beati. ideo sequitur.
x ¶ Hæc est aūt vo. pa. &c. vt omnis q
vi. fi. Sed non accipitur hic visio per effec
tum: qui vero nō est de corpore xp̄i, nō viuit de spū xp̄i. Qui aūt
iudæi nō erāt huiꝰ vnitatis, litigabāt: nec talib⁹ exponit quō dns
carnē suā det ad māducandū: sed audiūt vnde magis moueātur.

☞ Nisi man

NICO. DE LYRA

☞ & patet litera. a ¶ Rūdit. Hic ponitur murmuris sedatio.
Diuisio. Et diuiditur in tres: ga primo admonitio ponit. secūdo, causa mur
muris subdit, ibi: Nemo potest. tertio ratio dicti ꝓpter qđ mur
murabāt reddit, ibi: Amen amen dico vobis. In prima ergo par
te admonet eos dicēs. b ¶ Nolite mur. &c. Quia patres eorū
in deserto fuerūt grauiter puniti ꝓpter murmurationē: & ideo
hæc admonitio christi est salubris ne cadant in cōsimilē pœnā.
c ¶ Nemo potest v̄nire ad me. Hic ostenditur causa prædictæ
murmurationis: nō em causabaꝝ ex verbo⁹ christi falsitate cum
essent verissima, sed ex iudæorū incredulitate. & hoc est qđ dr.
Nemo p̄t ve. &c. Per fidē formatā. d ¶ Nisi pater qui mi. me
tra. Nil em p̄t ascendere ad id qđ supra naturā suā: nisi ab alio
trahaꝝ. sicut lapis nō p̄t sursum ascēdere, nisi p motū alterius. si
des em formata charitate trahit quodā mō hoiem ad naturā diui
nā. fm illud. n. Pe. ſa. Magna & p̄ciosa, p
missa donauit vobis: vt p hoc efficiami
ni cōsortes diuinæ naturæ: & ideo tale do
nū nō p̄t hō cōsequi nisi a deo trahaꝝ. Iu
dæi aūt nō sic erāt tracti. iō murmurabāt
de verbis xp̄i. Illi aūt q a p̄re tractunt ad fi
liū p fidē formatā cōsequunt ęternā vitā:
iō sequit: e ¶ Et ego re. eū. Quia aia nō
est ad plenū btā donec fuerit corpori reu
nita. & quia p̄dictus tractus est p diuinā
inspirationē. iō hoc oñdit p scripturā di.
Est scrī. in prophe. f ¶ Et erunt omnes
do. def. i. docti a deo. Snia em huius dicit
Esa. liiij. d. Ponā oēs filios tuos doctos a
domino. & Hiere. xxxj. e. Dabo vobis pasto
res iuxta cor meū: & pascēt vos scia & do
ctrina. Et est eadē snia cū illa q hic a salua
tore exprimitur. Christ⁹ enim & apostoli
nō semp allegauerūt scripturā de verbo
ad verbū: sed sustecit eis accipere sniam.
Cuius aūt efficaciæ sit, diuina inspiratio
oñdit, di. g ¶ Ois qui audit a &c. Præ
dictas inspiratiōes p̄cipiēdo. h ¶ Et dī.
eas sequēdo. i ¶ Venit ad me. per iidem
formatā in p̄ti: & p gloriam in futuro.
Et quia deus pater docet hoiem nō appa
rendo visibiliter: sicut hō, vel sicut ange
lus in corpore ab eo moto: vel sicut dei fi
lius i corpe sibi vnito. ideo segt: k ¶ Nō
quia pa. vi. &c. filius qui naturaliꝰ, pce
dit a p̄re. Notādū ꝙ p hāc dictionē q̄ſ
pōt intelligi natura hūana: & sic verū est
ꝙ nullus hō añ xp̄m vidit patrē: nisi forte
in quodā raptu, sicut moyses. sed talis vi
sio nō erat filijs visioni xp̄i q ab instanti
suæ cōceptionis vidit diuinā essentiā per
modū habitus p̄manētis. & vtēs sensibus
corporis. Si aūt p ly q̄ſ, excludatur ois
creatura: sic intelligit ꝙ sequit de filio fm
diuinā naturā: & deviſione comprehēſio
nis, q̄ cōpetit soli deo. p hoc aūt ꝙ dictio
exclusiua ibi adiūgit filio: nō excluditur
p̄ vel spūsctūs: quorū est vna simplex
visio. Dictio ei exclusiua addita vni p̄so
næ respectu termini essentialis: nō exclu
dit aliā personā: vt diffusius declaratur. s.
christus &c. oīa.

¶ sed non cœlestem.

nos nouimus patrē & matrē? Quo
modo ergo dicit hic: quia de cœlo
descendi? Respondit ergo iesus & a
dixit eis. Nolite murmurare in in b
uicem. Nemo potest v̄nire ad me, c
nisi pater qui misit me traxerit eū: d

¶ panis.

d & ego resuscitabo eū in nouissimo e
die. † Est scriptum in prophetis. Et f
a ¶ qui facile doceanꝝ a deo. ¶ qđ nō iudæi.
erūt omnes dōcibiles dei. Omnis g

¶ quod est trahi a patre.

qui audiuit a patre & didicit, ve h
nit ad me. Non quia patrem vidit k
quisq̄: nisi is q est a deo, hic vidit
patrem. † Amen amen dico vobis: l
qui credit in me habet vitam æter m

¶ qa. ¶ qui pasco donec pastos iungā vitæ.

h nam. Ego sum panis vitæ. Patres
vestri māducauerūt manna in de
a ¶ non morte carnali communi cum moy
se & alijs: sed morte spirituali. ¶. i. in hoc lo
co panis vel demōstratiue dicit.

serto & mortui sunt. Hic est panis

¶ quem manna significauit.

de cœlo descendēs: vt si qs ex ipso
a ¶ int⁹ i corde intelligēdo & amādo. b ¶ ipū.
mandūcauerit, non mōriatur. Ego

¶ Et ideo viuus: qa de cœlo descē.

sum panis viu⁹ q de cœlo descēdi.
Si quis māducauerit ex hoc pane,

¶ non tm̄ in præsenti p iusticiam.

i viuet in æternū. † Et panis quē ego n

sen. I ¶ Amen amen. Repressa iudæorū murmuratiōe: saluator
reddit causam eius qđ dixerat: Ego sum pa. vi. q de cœ. descen.
quasi satisfaciēs eorū q̄stiōni. Et ꝙ illud dictū sit verū arguit. Ille
est verus panis vitæ & de cœlo descēdēs, q p̄t p̄seruare a morte
& dare vitā æternā & cœlestē: talis panis est verbū incarnatū: nō
aūt panis datꝰ a moyse i deserto: ga oēs qui māducauerūt ex illo,
mortui sunt. ergo &c. & hoc est qđ dicitur. Amen amen dī. vo. q
cre. in me. p fidē formatā. m ¶ Habet vi. æter. q̄ virtualiter in
grā ꝓtinet. Alia lra patet ex dictis. n ¶ Et panis quē &c. Postq̄
egit de pane spūali qui est verbū: hic ꝓn agit de pane spūali qui
est sacramentū. Et diuiditur in duas partes. ga circa hoc prīo po
nit doctrina xp̄i. secō, exponitur: ga vidēbat obscura, ibi: Multi
aūt audiētes. Prima in duas: ga prīo ostēdit ꝓpositū. secō, ꝓbat
quoddam suppositū, ibi: Qui māducat. Prima i tres: ga prīo sal
uator docet huius sacri qualitatē. secō ipsius necessitatē, ibi: Li
tigabant. tertio eius veritatem, ibi: Caro mea &c. Circa primum
sciendū ꝙ in sacro eucharistiæ cōtinet ip̄m verbū incarnatū. &
iō ostēdēs qualitatē hui⁹ sacramēti quatuor tāgit. Primū est illud
quod est ibi sacramētū tm̄. s. spēs panis, cū dicit: Et panis. Secūdum
est auctor huius sacri: q est ipse xp̄s sacerdos summus. Sacerdos
aūt q est minister huius sacri, tm̄modo ꝓfert verba nō in ꝓpria
persona: sed in p̄sona xp̄i. in alijs aūt sacris vtit minister verbis
suis, vel verbis ecclīæ: ꝙbus exprimitur actus quē facit: vt in ba
ptismo patet, cum dicit: Ego baptyzo te: sed in sacramēto eucha
ristiæ solum refert verba christi cum dicit. Qui pridie q̄ pateret
&c. & sequunt⁹ postea verba christi cōsecrationē efficiētia. & hoc
notatur cū dr: Quē ego dabo. Tertiū est res significata & cōtē

¶ Quinta pars. G ij ☞ ta. s. verum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Nisi man. Augu. hunc cibum & potū satietatē vult intelligere corporis & membrorū suorū: quod est ecclesia in prædestinatis: quod iam factū est & in vocatis & iustificatis: qđ factū est & fit & fiet in glorificatis: quod nūc est in spe, fiet in re. Huius rei sacrām. i. vnitatis corpis xpi alibi quotidie, alibi certis diebꝰ fit: & sumit alīs in vitā, alīs in mortē. Res ꝙo huiꝰ sacramēti oibꝰ est in vitā sumētibꝰ: nulli ad mortē. i. vnitas fāctoꝝ. Vnde corpus & sanguis in his rebꝰ cōmēdat: quæ ex multis in vnū rediguntᵉ: vt ex multis granis vnus panis fit: & ex multis acinis vinū confluit. b ¶Qui man. meā car. Exponunt quidam sancti de comestione altaris & bn dicūt: sed quærūt quō fiat in apls. Si qs comedit in altari cū hac comestione de qua agit hic. s. cū fide operāte & dilectione: hic comedit in vitā æternā. Si qs ꝙo aliter: in mortē. c ¶Caro cīm mea. Vere viuet aia & corpus ex hoc cibo: qa caro mea vere est cibꝰ: q solꝰ facit immortales vt nec esuriēt nec sitiēt alīꝰ cibus hoc nō præstat: etiā si in eo hoc appetatur. d ¶Qui man. Iam exponit quō fiat qđ dixit: & qđ sit māducare carnē: & bibere sanguinē: hoc est manere in xpō: & xpm habere in se manētē. Qui ꝙo nō manet in xpō: & in q manet xps: nō māducat spūaliter: & si sacrm sibi sumit in iudiciū corporaliter. e ¶Sicut misit me. Me æquale sibi misit. i. hoiem fecit: & inde est vt ad eum referā vitā meā quasi ad maiorē. f ¶Et ipse vi. Vt viuā ex pre, mea exinanitio facit: vt hō viuat ex me, participatio facit, qua me manducat. g ¶Hic est panis. Et ita cōstat ꝙ hic est vere panis de cœlo: nō māna: qa illud māducātes pres vobis similes mortui sunt in æternū: hīc panē homo qui vitam non habebat mādūcans, viuet in æternum. Supra dixerat. Ego sum panis qui de cœlo descendi: hic dicit. Hic. i. filius hois ad esum cuius carnis inusto, est ille panis q de cœlo descen. ergo idem est filius hominis & filius dei.

☞ Multi ergo

NICO. DE LYRA

☞ ta. s. verū corpus xpi, cum dicit. Caro mea est: & accipit hic caro, put distinguit ꝓtra aiam & sanguinē: qa licet sub specie panis sit aia & sanguis: hoc tn non est ex virtute sacrāti, sed ex ꝓcomitātia reali: sicut & ipsa diuinitas. Quartū est res non contenta, sed tm significata. s. corpus xpi mysticū: qđ ꝓiungit capiti per charitatē. Hoc aūt sacrm dr sacrm amoris: ideo dr. a ¶Pro mūdi vi. Sicut em vita naturalis est in membris: eo ꝙ vniunt capiti a quo recipiūt influētiā sensus & motus. Sic in fidelibꝰ qui sunt mēbra christi, vita spūalis cōseruat: eo ꝙ vniunt capiti xpo per sacrm amoris. Cōsiderādū etiā ꝙ bene dicit, mūdi: quia alia sacramēta solū proficiūt ipsi recipiēti: solus enim baptizatus recipit gratiā baptismalē & non alīꝰ. Sacramētū aūt eucharistiæ non solū proficit sacerdoti sumēti: sed etiā toti ecclesiæ: & illis qui sunt in purgatorio. Cuius ratio est: qa eucharistia nō tm est sacramentū: sed est ecclesiæ sacrificiū in ꝙtum cōtinet xpm passum. & ideo ꝓficit oībus xpi fidelibus. Si aūt sumatur alio modo sicut a laico: tunc proficit solū sumēti: qa officiū eiꝰ nō est offerre sacrificiū, sed tm sumere sacrm. b ¶Litigabāt. Hic ꝓnr ostēditur huiꝰ sacramēti necessitas. Iudæi em rudes prædictā verba xpi audiētes reputabāt ea inutilia & impossibilia: ideo ostēdit necessitatē huius sacramēti. di. c ¶Nisi mandu. car. fi. hoīs &c. Sicut em in vita corporali cibus est necessarius ad vitā cōseruandā: ita in vita spirituali hoc sacramētū est necessariū: quia est vitæ spūalis cōseruatiuū: quia sicut baptismus est quædā spūalis generatio, ita eucharistia est quædā spūalis nutritio. d ¶Et bibere tis eius sanguinem. cōtra Bo hemos. Non est intelligendum ꝙ hoc sacrmentū sub vtraq; specie sit sumendum a quibus exhibēdū: sed tantū hoc modo a sacerdote sumēdū: licet in primitiua ecclia ppls sub vtraq; specie cōicaret: tū postea qui de ordinatū est, vt nō cōicet sub specie vini: ꝓpter periculū effusiōis, & qa sub specie panis accipit quodāmō sanguis iquātū ibi ꝓtinet: vt ꝓdictū est: qa sub vtraq; specie est totus xps: aliter in & aliter. Quia sub specie panis est vera caro xpi ex virtute sacramēti, cętera vero sunt ibi ex cōcomitātia. Et eodem mō sub specie vini est sanguis xpi ex vi sacramēti: cætera ex cōcomitantia.

¶ Notādū ꝙ ex hoc qđ dr hic. Nisi mandu. &c. dicūt græci ꝙ hoc sacramentū est cōmunitātæ necessitatis ꝙ pueris debet dari sicut cōbaptismꝰ. Qđ est falsum: qa in sumente hoc sacramentū, requrit actualis deuotio & reuerētia: q̄ non sunt in pueris. & iō ver bū qđ importat p̄ceptū, tmmō intelligit de adultis: qbꝰ necessariū est ad salutē hoc sacrm eucharistię accipere: saltē in voto si nō possit hīi in re. e ¶Qui man. Hic cō sequēter oñdit huiꝰ sacrī vtilitas: q est au gmētatio in vita spūali. Sicut cibꝰ corpa: diuisio hoīs nō solūmō nutrit & cōseruat vitā, sed tas deducit ad pfectā quātitatē. sic hoc sacrm producit hoiem ad cōsummationē grę quę est glia æterna & hoc est qđ dr. Qui mā car. meā. nō tm sacramētaliter, sed etiam spūaliter percipiens effectum sacramenti. f ¶Habet vitam æter. qa habet deum inhabitantē, qui est vita æterna. g ¶Et ego resu. cīt & c. vt participatio huius vitæ ad corpus per aīam deriuet. h ¶Caro eīm mea. Hic ostenditur huiꝰ sacramenti veritas: christus em frequenter parabolice discipulis suis loqbat: & iō ne crederent ꝙ caro eius cōtineret in sacrō eucharistię tmmō sicut in signo iō hic remouet, dicens: Caro mea vere est cibus. quia hic sumit realiter & nō figuratiue. & eodē mō est de sanguine sub specie vini. ideo subdit: Et sanguis meus &c. Dicitur etiā: Caro xpi vere cibus, & sanguis eius vere potus qa reficiūt aiam q̄ est immortalis. Cibus autem corporalis tm reficit corpꝰ qđ est corruptibile. i ¶Qui mandu. Hic probat quoddam suppositū. dixerat em ꝙ mādu catio carnis eius dat vitā. istud ꝓbat hic qa illud ꝙ quod aliqs vnīt principio vitę ficatiuo, illud dat vitā. hoc patet in vita corporali: ꝙ hoc aūt sacrm hō vnīt xpo q est principiū vitę spūalis ergo &c. & hoc est quod dicit. Qui mā. car. meā. & bibit san. meū: in me ma. i. vnīt mihi. k ¶Et ego in il. qa per charitatem amans est in amato & ecōuerso. l ¶Sicut misit me vi. pa. qa est vita per essentiam: m ¶Et ego vi. ꝓpter pa. Filius enim inquātum deus & inquātū hō viuit ꝓpter patrem: sed alr: qa fm ꝙ deus viuit ꝓpter patrem: sed quātū procedit ab eo: accipit tū eādem vi

dabo caro mea est pro mūdi vita. a Litigabāt ergo iudæi ad inuicē, dīb a ¶quia vsq; mō nō fecit mentionē de sumcētes. Quō pōt hic nobis carnē suā ptione sacramenti altaris.

dare ad māducādū? Dixit ergo eis a ¶& si ignoretur quis modus sit dandi vel manducandi: tamē nisi. a iesus. Amen amen dico vobis: nisi c manducaueritis carnē filii hoīs & d a ¶sine hac vita potest haberi ꝓpalis, sed nō æterna.

biberitis eius sanguinē: nō habebi a ¶Ne aūt de hac vita intelligerēt & ide litigarent subdit. Qui mandu. car.

b tis vitā in vobis. † Qui māducat e meā carnem & bibit meū sanguinē a ¶fm spm: nec caro eiꝰ fraudabit ea suo tpe. b ¶hoc dicit: ne qs putet māducārē nō mo habet vitā æternā: & ego resuscita ri corpore. a ¶i. societas sanctorū vbi pax & vnitas erit perfecta.

c bo eum in nouissimo die. Caro em h mea vere est cibus: & sanguis meꝰ d vere est potus. Qui māducat meā i carnē & bibit meū sanguinē: in me a ¶hoc est signū manducationis: illi edūt ac cedēdo ad meam carnem, qui nō relinquīt vnitatem. b ¶sic viuet:

e mānet, & ego in illo. Sicut misit me ꝙ quia sicut ego homo viuo ꝓpter patrē vi viuens pater: & ego viuo ꝓpter m uum cui vnior. sic qui me manducat & mihi f patrē: & qui manducat me, & ipse n vnitur, viuit per me.

g viuet ꝓpter me. Hic est panis q de o ¶non sic morientur in aia qui me cœlestem panem digne māducāt sicut patres vestri in cœlo descēdit: nō sicut māducaue ꝓ deserto manna & mortui sunt.

rūt ꝓs vestri māna, & mortui sunt. ¶Sed potius. a ¶in me qui sum vita. Qui māducat hunc panem, viuet q in æternū. Hæc dixit in synagoga r

tam quā habet pater. Secūdū vero ꝙ hō viuit ꝓpter patrē inquā tū vnīt suppositō, ꝓcedenti a patre. quā vnionē cōcomitat plenitudo gratiæ: q̄ est spūalis vita. & eodem modo nos, inquātū p̄ cramētū eucharistiæ vnīmur deo, viuimus spūaliter. in ei⁹ vnio est realis in vnitate suppositi: nostra aūt vnio apud ipsum est ꝓ it dē & dilectionē. & hoc est quod dicit. n ¶Et qui mā. me & ipse vi. ꝓpter me. qa per hoc cōīngit principio spūalis vitę: vt vīsum est: ideo cōsequēter cōcludit esse verū illud de quo murmurabat iudæi tanq̄ de falso. o ¶Hic est panis qui de cœlo desc. qa ea ro xpi in hoc pane cōtēra, virtute spūsti fuit formata. p ¶Non sicut manducauerunt patres vestri manna & mortui sunt. & iō non fuit vere cibus cœlestis, sed tantū figura eius: quia vitam spiritualem nō conferebat, sed eam dari in sacramento præfigurabat. qa erga deuotos habebat omne delectamentum: vt habet Sap. xvi. c. Panem paratum prestitisti eis habētem omne delectamentum. Malis autem hominibus erat insipidus. vnde dicebat Nu. xxi. b. Nauseat aia nostra sup cibo isto leuissimo. Sic ecclia christia digne sumentibus & vitæ spiritualis solariū: & indigne sumentibus iudicium. ideo sequit: q ¶Qui māducat hunc & q digne, viuet in æter. sequitur: r ¶Hæc dixit in synagoga q

☞ est locus

A ☞ a ¶Multi ergo. Multi carnaliter sapientes quasi particulatim carnē qua indutus erat se eis distributurū, ꝓmitteret, ꝙ natura esse putāt: vt cibū hoīm, humanā carnē daret. b ¶Duꝰ est &c. Sic oportebat dici vt ab hoībꝰ nō intelligeret: sed secretū dei ꝙbis tene ret: secretū dei iterōs debet facere, nō aduersos. c ¶Si ergo &c. Suspēdit oīo. Q. Tunc intelligeris ꝙ nō eodē mō q̄ putaris erogo corpus: & ꝙ hęc gra morsibꝰ nō ꝓsumit: sed spūali gra me illis dādo ipsos in corpꝰ meū ꝓuerto: hinc plane soluit qđ ipsos mouerat: putabant em ꝙ corpꝰ distribueret: ille dicit in cœlū fea scēsurū vt ꝙ integrū. Quid ergo tenē dā sit, apte subdit. d ¶Spūs est qui vi. Caro sicut intelligitis, sicut quæ in macel lo emit sicut aliꝰ cibꝰ nō, ꝓdest: ipsa tn vas spūs, q in ea salutē opar, multū ꝓdest: si cut sola scia iſtat: ipsa tn nō est mala, sed p charitatē ædificat. e ¶Verba &c. Quibꝰ dixi māducādū me esse: manere in me & me in ipso. Vt aūt aliqs maneat in xpo vt mēbrū, & xps in ipso vt in cēplo: vnitas facit. Vnitas aūt ex charitate est: charitas aūt ex spū: ergo spūs q vīuificat cōpagi nata mēbra nō separa. f ¶Sed sunt &c. qui non cre. Prophetа. Nisi crediderītis, nō intelligetis: per fidē copulamur: per in tellectū vīuificamur. g ¶Et quis tradi turus esset eū. Quia iudas inter scanda lizatos recedit: sed manet ad insidiandū: quē nec silet, nec apte oñdit vt oēs timeāt dū vnus perit. h ¶Quia nemo pōt &c. Causam ꝙre qđ nō credāt, subdit. Quia nō ēsta deo datū, fides em nō est hoibus a se q̄si ꝓpria, sed a deo gra quasi. i ¶Ex hoc mul. &c. Nota esse caute loq̄ndū: sed si tm ex ꝓbis tuis aliqs scādalizabit: habe to cōsolationē in eo ex cuius dicto multi scandalizati sunt: q hoc fecit vt tibi esset exēplū. k ¶Nonne ego &c. Duodecim numer⁹ sacraᵒ est q permanet: etsi iudas inde perit. Elegit. xn̄, ad pmanēdū: elegit iudā vt p eū diuinæ dispēsatio misericor diæ in salutē mūdi ipleret: vtēs malo ad

☞ bonum

NICO. DE LYRA

☞ est locus cōis vbi iudæi conueniunt. a ¶Docens in ca. Quæ erat metropolis galilęę, hoc addit euāgelista post ꝙba xpi prædicta: ad ostēdēdū ꝙ xps in pala doce bat sicut habēs doctrinā sanā & nō suspectam. b ¶Multi. Posita doctrina xpi: hic ꝓnr exponit. & primo ponit eiꝰ expositio, sed o ex hoc ostēdit aliquoꝝ reprobatio & aliorū ꝓfirmatio, ibi: Ex hoc mul ti. Prima in duas: qa primo ponit expositionis occasio. sed o ipsa expositio, ibi: Scies aūt iesus. Occasio aūt expōnis fuit: qa multi iudæoꝝ ꝙba xpi cape nō poten tes ꝓpter suā incredulitatē. c ¶Dixerūt durus est &c. In corporalibꝰ dicit aliqd cili penetrabile: vel qa resistit tactui. Sic in spūalibꝰ dr aliqd durū: vel qa ab intellectu nō penetrat: vel qa displicet voluntati. Vtroq; modo sermo xpi erat eis du rus: qa eiꝰ ꝙba nō intelligebāt: & displicebat eis ꝙ tanta de se dicebat eo ꝙ ipsum hoīem purū esse putabāt: iō sequt. d ¶Et quis & c. q. d. blasphemia est. e ¶Scies autē. Hic ponit doctrinæ xpi expositio nem ad duo: de quibus audiētes erant scandalizati. secundū po nitur ibi: Spūs est qui vīuificat. Primū igitur de quo scādalizati erant, erat quod dixerat. Descendi de cœlo: & ostendit ꝙ non debebant scandalizari: prædicēs ꝙ viderēt eum in posterū in cœlū propria virtute reuerti. Et ideo nō debebāt admirari: si dixerat se de cœlo originari: quia quælibet res ad suū locū reuertit: & hoc est quod dicitur. Sciens aūt iesus &c. i. absq; alio sibi nunciāte.

Quia murmurarēt

f ¶Quia murmurarēt de &c. qa dixerat se de cœlo descēdisse.

g ¶Dixit eis. Reprimens eorum murmurationem iniustam.

h ¶Hoc vos scā. & sine rōne. i ¶Si ergo vi. &c. accipitur hic ꝓ mirabili: nō debetis scādalizari de hoc qđ dixi. illi em q xpo credētes cū eo ꝓmānerūt: in ascēsiōe eiꝰ de hoc viderūt: vt patet Act. i. a. k ¶Spūs. Hic exponit sed m de quo murmurabāt. s. qa dixerat carnē suā esse cibū necessarium ad salutē. & ipsi intelligebāt hoc ac si dixerī ꝓpria specie: sicut laniatur vel vēdit in macello, quod est horribile. iō tollit hunc intellectū, di. Spūs est &c. q. d. verba quę dixi spūalē sensum habēt: & sic vīuificāt.

l ¶Caro non prodest qcquā. Quia caro christi mādūcata eo mō quo intelligebāt nō esset vtilis, sed magis horribilis: ideo sequitur: m ¶Verba quæ ego locutus &c. De carne mea manducanda. n ¶Spīritus & vita sunt. Quia spiritualem habent intellectū. nec mirū: ga sunt a spiritu sctō. Ista tn spūalitas non est sic accipiēda: ga caro xpi sit in sacrō eucharistiæ tm modo sicut in signo: vt dixerūt aliqui hęretici: qa est ibi realiter vt dictū est: sed qa manducāt caro xpi in hoc sacrō quodam spirituali mō, inquātū spēs visibiles ostentatur & comeduntur: & spūs ex virtute dei carni vnita reficīt. n ¶Sed sunt &c. q nō cre. q. d. ꝓpter hoc intelligere nō pñt. o ¶Sciebat em &c. Quia tanq̄ deus sciebat occulta cordium. p ¶Et quis traditurus &c. Quia sciebat euēcū futurorum cōtingentiū. q ¶Et dicebat. Ad maiorem affirmationem ꝓdictorum. r ¶Propterea dī. vo. quia nic. &c. Eandem enim sniam dixerat. ō. licet verba sint aliquātu lū alia. idē em est trahi a pre quod. ō. dixit dari fidē a pre, qđ hic ponit. Ipse aūt sciebat istos qbꝰ loquebat nō eē pdestinatos ab æterno: nec tractos a pre. s ¶Ex hoc multi. Hic ex pdictis concludit aliquos obstinatio in malo per apostasiam cū dr: Ex hoc multi. hoc non est intelligēdū de xij. aplis vel de. lxxij. discipls: qa isti xpo adhæserunt. sed multi alii seqbant ipsum ad audiēdū eiꝰ doctrinā: & de istis multi retrocesserūt. Et ꝓnr per oppositū ostēdit aliorū cōfirmatio, cū dicit: t ¶Dixit ergo iesus ad. xij. aplos. v ¶Nūquid & vos vul. abi. Nō petit quasi ignorās, sed vt oñdat se eis nō indigere: qa ponīti eorū optione cū aliis recedere. x ¶Respōdit ergo et si. pe. nō solum pro se, sed pro oibꝰ qa inter eos erat principalior. & ei⁹ mīsione exprimit maxia dilectio ad xpm cū dicit: y ¶Dñe ad quem ibimꝰ. q. d. similē tui inuenire nō possumus: tu solus sufficis nobis: ꝓp quē omnia reliquimus z ¶Verba vi. &c. i. verba vitæ æternæ promissiua & inductiua ad eā. Exprimit etiā in ei⁹ mīsione vera cōfessio fidei cum dicit. a ¶Et nos cre. &c. qa credere ꝓcæ dit intelligere. b ¶Quia tu es christus quātū ad hūanitatē: in q̄ nēs & es vt rex et sacerdos. c ¶Filius dei. naturalis quantum ad deitatē: et per ꝓns æqualis ei in natura & potētia. Verūtamē qa petr⁹ nimis large mīderat dicens pro oibus: nos credimus: qa nihil mali de aliꝰ cogitabat ideo christus cognitor occultorū eius mīsionē corrigit dicēs. d ¶Nōne &c. etc. Non ne ad vitā æternā, sed ad apostatū. e ¶Et ex

a docēs in capharnaum. Multi ergo a b ¶quid ergo inimici audientes ex discipulis eius dixe c ¶sapiunt fm carnē & ideo mouentur. b runt. Durus est hic sermo: & quis d ¶ei obedire. a ¶quem nihil latet. potest eū audire? Sciens autē iesus e ¶quia sic dixerant vt ab illo nō audirent. apud semetipsum: quia murmura f rent de hoc discipuli ei⁹: dixit eis. g ¶quia dixi de carne mea & sanguine. c Hoc vos scandalizat. † Si ergo vi ꝓ a ¶quia verbū & homo vnus est christus, di citur in cœlo esse duo in terra loquitur. derītis filiū hoīs ascēdētē ubi erat a ¶dei. b ¶si qs cū carne qua odit habet spi d priꝰ. † Spiritus est q vīuificat caro ꝙ nitū viuit. a ¶ꝓ intellectione eorū q̄ dixi. e nō prōdest quicq̄. Verba quæ egom ¶i se et spūalr sūt intelligēda: et vīuificāt: sed n ei q̄ carnaliter accipit. vñ subdit: Sed sūt qdā &c. locut⁹ sum vobis spūs & vita sunt. n f Sed sunt qdā ex vobis q nō credūt. n Sciebat em ab initio iesus q essent o a ¶apostoli qui nō sunt scandalizati. g crēdentes, & qs traditurus esset eū. ꝓ ¶quia quidam non credunt. Et dicebat. Propterea dixi vobis: q h ga nemo potest venire ad me nisi i fuerit ei datū a patre meo. Ex hoc s a ¶nō pauci: q videbant & nō vere fuerāt discipuli. b ¶non post xpm, sed post satha multi discipulorū eiꝰ abierūt rētro nā. ¶ vt ꝓcisi nō ia cū illo erāt: nec vltra re & iam non cum illo ambulabant. deūtes. a ¶qa iudas corpe remānsit. Quod autem iam sciebat dñs, alīs post aperuit.

Dixit ergo iesus ad duodecim. Nū t quid & vos vultis abire? Respōdit x a ¶vnus, ꝓ oibꝰ. b ¶sibi tibi. ¶cum nō sit. ergo ei simon petrus. Dñe ad y a ¶non esta te cūdum. ¶qa. b ¶in ministra tione corporis & sanguinis sui, ꝓmittis vitā. quē ibimꝰ? † Verba vitę æternæ ha z a ¶priꝰ est credere & post cognoscere. bes: & nos crēdim⁹ & cognouim⁹, a a ¶. i. qa tu es vita æterna: & iō i carne & san guine tuo nō das nisi qđ es. ¶cā. ꝓbādi eos. quia tū es xps filius dei. Rndit eis b k iesus. Nonne ego vos duodecim d a ¶. i. vocaui. electione illa qua dr. Multi vo cati pauci electi. b ¶. i. deorsum fluēs. elēgi, & ex vobis vnꝰ diabolus est? e a ¶filio. b ¶interpretat memoria sanguinis. Dicebāt aūt de iuda simōis scarioꝫ l

¶Quinta pars. G iij

mīsione exprimit maxia dilectio ad xpm cū dicit: y ¶Dñe ad quem ibimꝰ. q. d. similē tui inuenire nō possumus: tu solus sufficis nobis: ꝓp quē omnia reliquimus z ¶Verba vi. &c. i. verba vitæ æternæ promissiua & inductiua ad eā. Exprimit etiā in ei⁹ mīsione vera cōfessio fidei cum dicit. a ¶Et nos cre. &c. qa credere ꝓcæ dit intelligere. b ¶Quia tu es christus quātū ad hūanitatē: in q̄ nēs & es vt rex et sacerdos. c ¶Filius dei. naturalis quantum ad deitatē: et per ꝓns æqualis ei in natura & potētia. Verūtamē qa petr⁹ nimis large mīderat dicens pro oibus: nos credimus: qa nihil mali de aliꝰ cogitabat ideo christus cognitor occultorū eius mīsionē corrigit dicēs. d ¶Nōne &c. etc. Non ne ad vitā æternā, sed ad apostatū. e ¶Et ex

† Matth. 26.f. mar.14.d Lu.22.g. † Matth. 26.d. mar.14.d † De cōse. dist.2.ca. forte. Mat.4.d

D

☞ Hic enim

bonum: vt mali vturtur bonis dei ad malum. Cap. VII.

Sceno/phegia.

DOst hæc autem. Dñs in carne manēs frequēter in galilæam ambulabat: vt eum imitari volētes, de vitijs ad virtutes trāsmigrare discāt: qđ illa figurabat. Vel vt illi ꝑ tpis sancti de iudæa ad gētes ꝙbi dei transitū expectarēt. b ¶ Dies festus.

Nō ꝙ vnus: sunt em̄ septem sed more eorum quotquot sunt quasi vnus dicuntur ꝓpter vnā festiuitatē. Scenophegia festiuitas tabernaculorū: qua mense septimo a iudei habitabant in tabernaculis: in memoriā illorū in ꝙbus patres eorū habitauerunt in deserto. c ¶ Vt & discipuli. Opera quæ veri discipuli sciebāt isti nesciebāt: laudibꝫ diuinis & nō popularis fauore efferēda. d ¶ Nemo quippe. Gloriæ eius cōsulūt. Q. Mira facis. f. in abscō dito: sed innotescere, vt ab oibꝫ lauderis. e ¶ Tps meū. Iō nō est nūc tps meū, sed vestrū: qa nō sum amator mūdi vt vos, sed acculator. Et ideo nō odit vos mūdus suos falsos testes: qui dicitis bona mala: & mala bo

NICO. DE LYRA

a ¶ Hic em̄ erat tradi. cū. qñ iesus ꝓpulit ꝙba ꝓmissa. b ¶ Cū esset vnus ex duodecim. pricipalibꝫ discipulis xpi.

Quæstio de iuda.

Quærit hic sine argumētis: vtrū iudas a principio suæ vocatiōis a xpo fuerit malus. Dicendū ꝙ in hac qōne quę est de his quæ transcendūt humanā inuestigationē cū sit de occultis cordis humani & in cō similibꝫ qōnibus, tenendū est illud quod est magis cōsonū sacræ scripturæ & rōni. Sciendū igit ꝙ dicit Aug. ꝙ iudas a principio suæ electionis fuit malus. electus tñ esta dño ad apostolatū: vt per ei⁹ malicia & ꝓditionē ꝓficeret xpi mysteriū. Quia sicut iniqui male vtunt bonis opibꝫ dei. sic & de⁹ bene vtit malis opibꝫ hoim: & ideo cuius iudas fuerit pessim⁹: tū ei⁹ malo c bene vsus est xps. Beda aūt in hoc quenit cū Aug. sed addit ꝙ iudas nō fuit electus ad apostolatū, sed alij. xi. Vocat⁹ est tū cū eis: vt per ꝓditionis eius officiū xps operaretur salutē humani generis. Sed vtrūq; istoꝝ videt cōtra rationē esse & sacrā scripturam. Distributio em̄ bonorū respicit iusticiā cōmutatiuā: vt habeā. v. Ethi. vt alicui tanto plus detur de honore, quanto maior est in virtute: & ideo nō est verisimile ꝙ iudas vocatus fuerit ad honorē apostolatus, nisi tūc fuerit iustus, vel qa xps tunc eum iustificauerat vt esset tali honore dignus: sicut iustificauit matthæū qñ eū vocauit ad apostolatū: vt habeā mat. ix. a. Item. ſ. xvij. b. dicit xps de discipulis suis loquēs ad patrē. Quos dedisti mihi: custodiui: & nemo perijt ex eis nisi filij⁹ perditionis: & certū est ꝙ logtur hic de perditione quæ est per pcm̄ mortale: qa iudas adhuc viuebat vita corporali: & sic videt ꝙ perierit per pcm̄ mortale postq̄ fuit datus a xpo per fidē a deo patre. Q. aūt addit Beda, iudam nō fuisse vocatū ad apostolatū: videt esse cōtra scripturā. Mat. x. a. & Mar. iij. c. vbi numerant illi qui vocati sunt ad apostolatū: & inter illos enumerat iudas. Item Act. j. d. ꝙ Matthias electus est ad apostolatū de quo præuaricatus fuerat iudas: nullus aūt præuaricat a statu in quo nō fuerit. Ex quo patet ꝙ vere fuit vocat⁹ ad apostolatū. Propter qđ dicendū ſm Chryſ. ꝙ fuit vocatus ad dignitatē apostolat⁹: & pro tunc fuit bonus: qa vocatio ad talē dignitatē respicit præsentē iustitiā. Q. aūt postea peccauit prodēdo & tradēdo xpm, non ꝺdicit isti vocationi: qa apti ex sua vocatione nō fuerūt in bono cōfirmati. Quod patet ex casu petri: q post suā Mat. 26. g. vocationē xpm negauit. Et ideo ſſr dicēdū ꝙ licet iudas tpe suæ vocatiōis fuerit bonus: tñ postea xpm ꝓdendo peccauit. Sciēdū tñ ꝙ extunc malus erat qñ xps apostolis dixit verba in hoc cap. contēta. Vnus ex vobis diabolus est: tñ sua malicia nō erat aplis nota: sed soli xpo, qui cognoscit corda. Christus tñ suam maliciā dixit in generali ipso audiēte: ne credēs suā maliciā latere, sine timore mala operaret: non tñ dixit in ſpeciali: ne extunc inuerecūdus factus peior efficeretur: ſm quod dicit Chryſostomus.

¶ In ca. vj. vbi dr̄ i postil. Et in isto paschate nō fuit iesus i hie. G

ADDITIO

Chryſ. i hoc loco sic dicit: Qualiter igit nō ascēdit ad diē festū? paulatim em̄ soluebat legē occasionē accipiens a iudaica neqtia: Et Theo. ibidē: Quia em̄ iudæi eū ꝓsequebant: occasionē recessus accipiēs legē exclusit innuens obseruantibus: ꝙ veritate adueniente cessat oīs figura: & ꝙ legibus nō subijcit vt legalia festa ꝓficeret: & vnde hoc ꝙ non erat festū xpi, sed iudæorum Hæc theodorus. Ca. VII.

DOst hæc aūt. Postq̄ euangelista egit de nutrimēto spiritualī collato filijs xpi: hic ꝓnr agit de doctria eis, collata. qa sicut ꝓdictū est: pater debet filijs nutrimentum & documētum. Et diuidit in duas: qa prio origo doctrinæ xpi ostēdit, sec⁹o, ipsa doctrina ponit ca. se. ibi: Iesus aūt perrexit. Pria in tres: qa prio ostendit euāgelista aptitudinē loci ad manifestādū doctrinæ xpi originē. sc⁹o: manifestādi occasionē. ibi: Iudæi aūt q. tertio, manifestationē actualē, ibi: Rndit iesus: mea doctrina. Circa primū sciēdū ꝙ locus aptus ad ꝓdictā manifestationē erat ciuitas hierosolymitana: vbi ad diē festū ꝙueniebat ppls: & ideo ad manifestādū se in hoc loco ostendēdo qd ipſi quærebāt: qa q̄ munda co inuitat xps. Et licet primo recusetur si naliter cōsentit, & rōnabiliter vtvidet. & hoc est qđ dr̄. c ¶¶ Post hæc au. am. se. in galilæā. docēdo in synagogis eorum. d ¶ Non em̄ vo. ſn, iu. am. quia &c. Licet em̄ posset esse iter eos sine nocumēto: voluit tñ se aliqñ absentare ante tēp⁹ de bitū passionis suæ. ostēdēdo in se veritatē humanæ naturæ: & ꝙ licitū erat fidelib⁹ suis aliquando persecutionem sugere. e ¶ Erat aūt &c. scc. i. festum tabernaculorū. Dicit aūt a scenos quod est vmbracu lū, & phagin qđ est comedere: ga. vij. die bus comedebant iudæi in vmbraculis. f ¶ Dixe. au. ad eum fr. eius &c. non ꝙ essent filij mariæ matris suæ: nec ꝓsephi vt alis dictū est improbādo errorem heluidij sup Mat. j. c. Nec cognati sui. g erāt ad apostolatum vocati: qa de istis dr̄. ſ. ꝙ fratres eius nondū credebāt in eū: sed dicunt hic fratres: qa erant de cognatiōe sua qui ex factis eius volebāt reportare gloriam mūdanā. ſm Aug. vñ sequit. g ¶ Transi

NICO. DE LY.

rarum substātiā, sed quantū ad hoīm maliciam: sicut. ō. dictū est. ē. i. a. sup illud. Et mundus eum nō cognouit. a ¶ Vos ascendite ad diē &c. i. ad principiū solennitatis tabernaculorū: qa in principio magis vacabant hoies epulis & lætitiæ: vt ꝓpter hoc est, non ꝙ inuitet eos ad talia: sed ostendēdo qd ipſi quærebāt: qa q̄ munda na sunt adhuc sapiebant tm: vt visum est. b ¶ Ego aūt non as. ad diē. fe. ſ. primum in galilæā. docēdo in synagogis eorum. d ¶ Non em̄ vo. ſn, iu. am. quia &c. Licet em̄ posset esse iter eos sine nocumēto: voluit tñ se aliqñ absentare ante tēp⁹ de bitū passionis suæ. ostēdēdo in se veritatē humanæ naturæ: & ꝙ licitū erat fidelib⁹ suis aliquando persecutionem sugere. e ¶ Erat aūt &c. scc. i. festum tabernaculorū. Dicit aūt a scenos quod est vmbraculū, & phagin qđ est comedere: ga. vij. die bus comedebant iudæi in vmbraculis. f ¶ Dixe. au. ad eum fr. eius &c. non ꝙ essent filij mariæ matris suæ: nec ꝓsephi vt alis dictū est improbādo errorem heluidij sup Mat. j. c. Nec cognati sui. g erāt ad apostolatum vocati: qa de istis dr̄. ſ. ꝙ fratres eius nondū credebāt in eū: sed dicunt hic fratres: qa erant de cognatiōe sua qui ex factis eius volebāt reportare gloriam mūdanā. ſm Aug. vñ sequit. g ¶ Transi

perhibeo de illo: quia opera eius a ¶ & ideo. b ¶ . ſ. primū vel sc⁹m: vbi q̄ritis humanā gloriā, carnalia gaudia nō æterna.

mala sunt: Vōs ascendite ad diē̄ a ¶ vero. b ¶ sicut vos q̄rēs gloriā: qa ips glię mæ nondum est: in quo erit mea festiuitas.

a festum hunc, Ego † ēm̄ non ascendā b a ¶ . ſ. primū vel sc⁹m. b ¶ humilitatis.

ad diē̄ festum istū: quia meū tēm̄ c pus nondū impletū est. Hæc cū dixisset, ipse mansit in galilæa. Vt au c

a ¶ . i. post: nō vbi illi:

quia nō gloriari: sed salubriter docere.

tem ascenderunt fratres eius: tūnc b & ipse ascendit ad diem festum: nō f

¶ non quærens fauorem.

manifeste, sed quasi i occulto. † Iu- b

a ¶ qa nō ascēderat cū frarribus. vñ dixit: Nō ad hunc quē vultis. i. primū vel sc⁹m ascendit aūt post in medio die festiuitatis.

dæi ergo quærebant eū in die festo & dicebāt: Vbi est ille? Et murmur k

¶ de hac contentione. ſ. qa. Quidam &c.

multus erat de eo in turba. Quidā i enim dicebant quia bonus est: alii m autem dicebāt non, sed seducit tur

a ¶ eoꝝ qui dicebāt bonus est. Alij palā ꝓpter bas. Nemō tamen palam loqueba- n confitentes. a ¶ qa tales execrabant & extra synagogam faciebant.

tur de illo: ꝓpter metum iudæorū. o

a ¶ mediatis illis diebus. i. quarta die festi.

b ¶ maxime feruente zelo iudæoꝝ.

Iam aūt die festo mediāte ascendit p

a ¶ sicut nō manifeste ascēdit, nō palā docet: sed q̄si latēter, b ¶ vtēs autoritate scripturarū.

iesus in templum & docebat. Et mi r

a ¶ oēs mirabant: sed nō oēs cōuertebantur.

rabantur iudæi, dicentes: Quomō

a ¶ in eius educatione sciebant eum nunq̄ didicisse.

hic litteras scit, cum nōn didicerit?

¶ Admiratio insinuāde veritatis est occasio.

a ¶ Ecce quō scit litteras.

c Rndit eis iesus, & dixit: Mea do s

ctrina non est mea: sed eius qui mi v

a ¶ . i, credere in eū qđ alibi dicit opus dei. id est quod deo placeret.

sit me. Si qs voluerit vōluntatē ei⁹ x facere: cognoscet de doctrina vtrū y ex deo sit: an ego a meipso loquar a

& odium multum peruertūt iudicium rectæ rationis, & ideo monet eos vt amoueāt odiū quod cōtra ipsum ꝙcrabāt: & tūc poterunt manifeste iudicare ꝙ eius doctrina sit a deo patre eā per miracula testificāre, quia non pōt esse testis falsitatis, vt. ō. frequenter dictum est. Et hoc est quod dicitur: Si quis voluerit vōluntatē eius fa. ſ. patris cœlestis peruersam affectionē a se abiciendo, y ¶ Cognō. i. vere poterit iudicare: qa paratus sum eius iudicio cōmittere. z ¶ Vtrum ex deo sit: an e. &c. Non est ꝓ hoc intelligendum ꝙ filius in aliquo possit a patre discordare, qa hoc est impossibile: vt. ō. declaratū est sed loquitur eis ſm eoꝝ opinionē quia reputabant eum purum hominem. q. d. a ¶ An ego a me ipso loquar. Gloriam humanam falso q̄rendo, vtvos a talimatis

this. Hic em̄ erat traditurus eū: cū b esset vn⁹ ex duodecim. Cap. VII.

DOst hæc autem ambulabat iesus in galilæam. Nō d ¶ non tamen timens: quia habet potestatē, sed infirmis dat exemplum ne eis obijciatur latibulum.

enim volebat in iudæam ambulare: a ¶ reminiscebantur iudæi beneficiorū dei occisuri deum.

re: quia quærēbant eum iudæi in- b terficere. Erat aūt in proximo dies e a ¶ . i. tabernaculorū ꝓstructio siue dedicatio.

festus iudæorū scēnophegia. Dixe f a ¶ consanguinei: & ideo fastidientes eum.

runt autem ad eum frātres eius. a ¶ Hūanā gloriā quęrūt: & iō nō credūt in eum vt ipse post de eis dicit. b ¶ vbi est principatus gētis, & ciuitas caput regni.

Trānsi hinc & vade in iūdæam: vt g ¶ & discipuli tui videant opera tua d quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in palā ¶ ergo. ¶ Si vere facis: vel qa hæc facis. esse. Si hæc facis, manifesta teip̄m mūdo: neq; enim fratres eius cre- i

¶ corripiens cupidos glorię.

debāt in eum. Dicit ergo eis iesus. a ¶ glorię, resurrectiōis, & ascēsionis: ad quā veniēdū, impleta pri⁹ humilitate passionis.

Tēpus meum nondum aduenit: k ¶ gloriæ mūdi quam affectatis.

tēpus aūt vestrū ſemper est paratū. l ¶ quia.

Non potest mūdus odisse vos. Me m autem odit: quia ego testimoniū o

hinc & vade in iu. hoc est in hierſm metropolim iudæę. h ¶ Vt & dis. tui vi. ope. tua. Dubitabāt em̄ de xpi miraculis vtrū essent vera propter hoc sequitur. i ¶ Neq; em̄ fra. &c. Et qa suggerebant ei malum. ſ. gloriam mūdanam quærere: ideo recusauit. di. k ¶ Tps meū nō ad. i. tps gloriæ meæ manifestandæ: qa post resurrectionē erat manifestanda. l ¶ Tps aūt ve. ſemp est pa. q. d. tēpus gloriæ mūdanæ quā quæritis nunc, est in principio huius solēnitatis: qa iudęi magis vocabāt cōuiuijs & lætitię ꝓpter pio festi cū ſ fine qñ xps iuit ad festū: vt. j. patebit. Vel aliter. Tps aūt vestrū &c. q. d. vos potestis ire secure: non aūt ego inquantū hō q inimicos capitales habeo, ꝓpter hoc sequitur: m ¶ Non pōt mūdus odisse vos. q. d. vos q gloriā mūdanā quæritis hominēs mundanos aduersarios non habetis. n ¶ Me aūt o, qui quęro gloriā dei: & per cōsequens arguo pctā mūdanorū, q̄ sunt ei cōtraria. & hoc est quod dr̄: o ¶ Quia ego testi. phi. de illo. id est de mundo. Et accipit hic mundus non quantum ad creaturarum

Moraliter. c ¶ Post hæc autem &c. Per hoc ostēdit xps ꝙ alis Moraliter. qñ dādus est iræ locus: maxime qñ ꝓsonalis est ꝓsecutio. sicut vi dei⁹ fuisse in ꝓspiro. g ¶ Transi. h. & v. &c. Isti loquebant tā ꝙ humana g ia esset p se quærēda: quod est falsum. ꝓpter quod xps eis nō acqueit: vt daret nobis exēplū talē gloriā nō q̄rēdi. verūm qa ꝓp hoim verba, doctrina salutis nō est omittēda: quarta die festiuitatis, q̄ erat media: eo ꝙ septē diebꝫ durabat festū ascendit iesus in templū & docebat ꝓpm: q diebꝫ ꝓteritis intēt⁹ fuerat sacrificijs & oblationibꝫ cōsuetis. Et p hoc docuit ꝓdicatores euā gelij. vt ſm dictū sapientis tps tacēdi cōsideret, & tps loquēdi. In Eccle. 3. sequētibꝫ aūt mihi nō occurit aliquod mysticū notabile vsq; ibi.

✳ In nouissimo

E VII a ¶Qui a se. Antixps. nō est verax: & iniustitia in illo est: qa quę
rit gloriam suā, nō dei: a quo nō est missus, sed venire permissus.
b ¶Qui aūt quæ. glo. i. ego q licet æqualis patri: tn in serui for
ma q̄ro gloriā p̄ris, nō meā in hoc exēplū humilitatis tribuit, vt
oia bona deo tribuamus. c ¶Nōne moy. Ego ex deo loquor &
gloriā eius q̄ro: verax, iustus: sed vos qui
gloriamini in lege: cōtra legē q̄ vetat occi
dere: q̄ritis me interficere. d ¶Dæ. ha.
Quærunt occidere: & qd̄ peius est, dicunt
eū dæmonium habere q dæmonia pellit.
e ¶Vnum opus feci. De vno miramini:
quid si oia videretis: Vnū opus fuit q̄ to
tum hoīem sanauit in sabbato: vñ turbati
sunt stulti obseruatores sabbati: sed cōuin
cit eos moyses iubens circuncidere octaua
die quod aliq̄n occurrit in sabbato fieri. Et
hoc est. Propterea ne quis turbet, si salus
semper fit etiam in sabbato. Et sciant oēs
semp debere fieri q̄ salutis sunt. f ¶Cir
cuncisionē. Propter tres causas data fuit
circūcisio. Primo in signum magnæ fidei
abraæ. Scd'o vt per hāc a cæteris nationi
bus distinguerentur. Tertio vt (facta in) vi
rili mēbro per qd̄ generaī creatura morta
lium) castitatē mētis debere obseruari in
dicaret. Signat autem baptisma quo pēa
dimittūtur & cor a cupiditatibus spoliaī.
g ¶Si cir. ac. quasi vos q in lege gloria
mini cōtra legē q̄ me nūciat de morte mea
tractatis: sed nō est ꝫ legē q̄ totū hoīem sa
num feci in sabbato ego dns sabbati. Cu
stodia em̄ sabbati sicut cætera oia propter
salutem hois sunt sicut vosipsi circuncidē
tes in sabbato: (quia ad salutē pertinet nō
soluere vos sabbatum creditis. h ¶No
li. iu. Non debetis mihi irasci de saluatio
ne hois in sabbato: sicut nō irascimini de
circūcisione in sabbato: qa nō est iudican
dum fm̄ faciē. i. actionē personaꝝ: vt qd̄
licuit moysi, mihi nō liceat sed iustū iudi
cium. i. fm̄ veritatē rerū qua cognita, nec
me, nec moysen dānabitis: nec me p̄ritū il
li dicetis. In quo illos arguit: nos instruit:
ne in iudicandis causis personas accipia
mus: non q̄ pro diuersitate graduum di
uersimode personas non honoremus.
i ¶Dicebāt ergo qui. Quia etsi occultus
ad festum ascendit, palā loquit: & apparet
potestas q̄ putabat timiditas. Mirant aliq
qua potentia non tenetur cuius mors tan
topere quærebat: & nōdū plene intelligen
tes eius esse potentiā, putant esse scientiam

principum

NICO.DE LY.

a ¶Qui a semetipso. Hic p̄ñr pro
bat p̄positū proprio facto: qa in doctrina
sua q̄rebat gloriā p̄ris cœlestis: & sic patet
q̄ illa doctrina erat a deo. Ome em̄ qd̄ est
ad dei gloriam ordinatū, ab ip̄o est: & hoc
est qd̄ dr̄: Qui &c. falsa de se fingēdo pro
priam gloriā q̄rit: qa supbia excitat eū ad
sic loquēdū. b ¶Qui aūt quæ. g. c. i. dei
patris. c ¶Hic verax est. In doctrina.
d ¶Et insusti. in il. non est. qa irreprehēsibilis est in vita. sic aūt
faciebat xp̄us: qa statū paupertatis & abiectionis elegit & gliā dei
in oibus q̄siuit: & patet p̄positū. e ¶Nonne moy. Hic remouet
quādā obiectionē q̄ posset fieri in cōtrariū: qa possent dicere & de
facto dicebāt: tua doctrina nō est a deo: qa legē dei datā moysi nō
custodis violando sabbatū: hoc em̄ ei imponebāt. vt. ē. dictū est.
Hanc aūt obiectionē remouet dupl'r. Scd'o ibi. Respondit iesus.
Primo igitur remouet obiectionē p̄dictā p hoc: dato q̄ esset trans
gressor legis, nō tñ habebant titulū arguēdi ipsum cū essent transgressores legis manifeste in maioribus. Et hoc est qd̄ dr̄: Nonne
moy. &c. q. d. vos estis obligati ad ei⁹ obseruationē magis q̄ ego
qa fm̄ veritatē nō erat obligatus. f ¶Et ne. ex &c. q̄d̄ ꝑbat per
effectum, dicens: g ¶Quid me quæ. in. Lex enim prohibet in
terfectionē innocentis: & qa nō poterāt rōnabiliter rndere, cōuer
terunt se ad cōuitia vñ sequitur: h ¶Rndit tur. i. hoies turbati.
i ¶Dæmo. ha. qd̄ patet manifeste falsum: qa dæmonia expelle
bat. k ¶Quis te quæ. in. q. d. nos nō q̄rimus. Et in hoc mētiunt
sicut & in prio: qa q̄rebāt mortē eius: vt dictū est in prin. huj⁹ ca.
l ¶Rñ. ic. hic alio mō excludit obiectionē p̄dictā ostēdens eā fal
sam. Ex hoc em̄ dicebāt eū transgressorem
legis q̄ languidum sanauerat die sabbati:
vt. ē. dictū est. v. c. & tñ in hoc nō fuit trā
gressor: vt ibidē fuit dictū. Et hoc idē obie
ditur alio mō. s. per circuncisionē, quā li
cite accipit hō in sabbato. Et hoc est qd̄ dr̄:
Rñ. ic. &c. Reprimēdo eorum maliciam.
m ¶Vnū o. fc. s. notū vobis. n ¶Et o.
mi. i. turbamini. q. d. quantū turbaremini
si videsteis ola facta mea, male interpra
tes ea. o ¶Pro. moy. de vo. cir. In lege
eam scribendo. p ¶Non quia ex moy.
est. s. primo. q ¶Sed ex pa. quia data est
a tpe abrae: vt patet Gen. xvii. b. Et sic pa
tet q̄ circūcisio est maioris autoritatis: qa
data est ipsi abrae, q erat pater principalis
ppli. r ¶Et in sab. cir. Absq̄ legis transgressione: qa pcepit est q̄ octaua die circūcidaī puer. Et ideo si octaua dies sit in
sabbato, circuncidit puer: nec aliqua trans
gressio reputatur ex hoc arguit saluator.
s ¶Si cir. ac. hō in sab. &c. Vt pater per
p̄dicta. t ¶Mihi cur in. quia to. &c. q.
d. hoc est valde irrōnabile: quia magis li
cita est & melior sanatio homis in aīa & cor
pore, q̄ fit ipsa circuncisio & magis ad dei
gloriam. v ¶Nolite iu. Hic ex p̄dictis
cōcludit intentum. s. q̄ eius doctrina sit a
deo si recte consideretur. Et hoc est qd̄ dr̄:
Nolite iu. fm fa. i. attendentes ad id quod
attendit, ꝑpter qd̄ aliter q̄ fm veritatē iu
dicatur. x ¶Sed iu. iudi. iu. i. de doctri
na mea & factis meis iudicate fm naturam
rei in se: & tunc inuenietis qd̄ est a deo fm
veritatem. y ¶Dicebant er. Declarat
origine doctrinæ: hic ostēdit origo doctri
nę. Et diuidit in duas: qa primo circa hoc
ponitur ppli dubitatio. Scd'o xp̄i solutio, ibi: Clamabat ergo. Circa primū sciendū
est q̄ multi de ppło sciebāt principes quæ
re mortē xp̄i: & ideo cū vidissent eū in pa
lam docentē: & principes arguēre & ipsos
nō ꝺdicere: crediderunt fortius ipsum esse
xp̄m: trahentes argumentū ex facto principū
pum, q nō capiebāt eū: cū tñ prius ad mor
tem q̄rerēt eū: q̄si ipsi de nouo haberēt no
riciā q̄ ipse esset vere xp̄s eis, p̄missus: & no
ab eius persecutione cessassent, Et hoc est
quod dr̄: Dicebāt er. &c. Isti em̄ sciebant
melius maliciam principū q̄ alij: qa mani
festa
bant cū eis in ciuitate. z ¶Nōne hic est
quē quæ. toto conatu suo. a ¶Ecce pa
lo. Et cōtra eos: vt patet p̄ dicta: qa dixe
Nemo ex vobis facit legē. b ¶Et in. ei
di. i. ip̄m nō capiūt: qa bñ aliqua ꝓba ei di
cebant: vt patet ex p̄dictis. c ¶Numquid
vere co. prin. &c. q. d. videtur q̄ sic: eo q̄
desistunt ab eius p̄secutione. verumtñ qa
quæ dixit quibus alij consenderentur, alij
dicerent in vltimo die scenophegiæ vos
cat non solū loquendo: sed & clamando; vt qui sitit, veniat ad eū.

Si quis

NICO.DELYRA.

a ¶Et dicens. eoꝝ dubitationi rndendo. b ¶Et me sci.
quantū ad humanitatē: patriā & genus cognoscēdo: sed quātū ad
diuinitatē me nescitis. Ideo sequit: c ¶Et a m. nō ve. sed a patre
quē ignoratis. d ¶Sed est ve. q mi. me. qa in hoc implet ꝓmis
sum de filij missione. e ¶Quē vos ne. qa deū nemo vidit vnq̄
vt. ē. dictum est. i. b. &. pinde me nō cognoscitis: cū sim eius filius
naturalis æqualis ei in natura deitatis. f ¶Ego scio eum. qa in
quantum deus, filius habet eandem scientiam cum patre: & sic eū
cōprehendit. Scd'm etiā q̄ hō eū clare vidit a principio: licet non
ip̄so sum &c. Per hoc enim q̄ p̄cedit a patre in natura diuina ha
bet scientiam primam: quę est scientia comprehensionis. Per hoc
aūt q̄ missus est in natura humana ad salutē mūdi: habet in natu
ra humana plenitudinē gratiæ & sciæ: quæ pōt in natura creata
recipi.

recipi. h ¶Quærebāt er. Hic p̄ñr ponit ꝑpli diuisio sequēs ad
rñsionē xp̄i: qa ea audita maligni exarserūt in malicia: & boni fue
rūt in fide solidati. Et hoc est qd̄ dicit. Quærebāt er. cū ap. Ad occi
dēdū malignātes. i ¶Et ne. mi. in illū ma. qa nō poterāt exple
re malicia in effectu nisi quātū p̄mittebat. Iō sequit: k ¶Quia
nondum ve. ho. eius. i. ab eo ordinata de
captione sua. l ¶De tur. ait m. cre. &c.
ꝑpter eius doctrinā & miracula. Ideo seq
tur: m ¶Et dī. Chri. cum ve. nun. &c.
q. d. Nō est alius expectandus qui plura fa
ciat. Ideo firmiter tenendum q̄ hic est chri
stus. Audierant em̄ ante q̄ in aduentu xp̄i
multa miracula debebant fieri: & fm̄ veri
tatem tot videbāt fieri p̄nialiter q̄ cōuin
cebantur credere ip̄m esse xp̄m. n ¶Au
dierunt pha. tur. mur. Et bene dicit mur
murantem: qa nō audebāt bene cōfiteri in
palā. Verumtñ pharisæi audiētes tāta bo
na de xp̄o: doluerūt, & procurauerūt mini
stros per principes ad capiendū ip̄sum. Et
hoc est qd̄ dicitur: Et miserunt prin. &c.
o ¶Dixit ergo eis ie. Posteq̄ xp̄s ostēdit
suam originē: hic p̄ñr declarat terminū ad
quē tendebat. Et diuidit in duas: quia pri
mo ostendit ꝑpositū. Scd'o: ex hoc sequit
admiratio turbarū, ibi: Dixerūt ergo. Ter
minus ad quē xp̄s tendebat, est ip̄se pater
ad quē per mortē redijt inquātū p̄ hoc glo
riam corpis & exaltationē accæpit. Et hoc
est qd̄ dicit quasi mēdēdo intētioni quærē
tium ip̄m capere: p ¶Adhuc m. &c. q. d.
nō modo implebitis qd̄ vultis: qa adhuc
modico tpe volo manere in ppło ad docē
dum & miracula faciendū. q ¶Et va. &c.
per mortē em̄ iuit ad patrē: peractis tñ p̄dictis. r ¶Quæ. me. qa post ascēsionē eius
in cœlū, iudæi videtes signa per apłos fie
ri: p̄nia ducti reuersi sunt ad fidē xp̄i: dicen
tes ad apłos: qd faciemus? vt hī Act. ii. f.
s ¶Et nō in. f. m̄ p̄nia corpalē: sed pœni
tentes eī inuenerunt fm̄ p̄nia spualē. Alī
exponit de p̄nia corporali: qa post appro
pinquāte destructione ciuitatis per roma
nos, multi iudæoꝝ cognouerūt hāc misē
riam eis euenire ꝑpter mortē iesu: quę tūc
libēter voluissent habere p̄tē ad sui libe
rationē. Sequit: t ¶Et vbi ego &c. quare nō dixit: Vbi ego vado: qd̄ vt cōuenit
tius dicere? Dicendū q̄ sicut ire ad patrem
cōuenit ei fm̄ humanitatē in qua est muta
tio ita esse semp apud patrē cōuenit ipsi p
diuinitatē, in q̄ est idē cū ip̄so p̄re in essen
tia distinct⁹ tñ in p̄sona. Et ad hoc designā
dum dicit. Vbi ego sum. v ¶Dī. er. iu.
Hic ex verbis xp̄i ponit turbę admiratio:
Ex hoc em̄ q̄ xp̄us dixerat: Quære. me &
nō in. quasi dubitātes arguebāt q̄ deberet
a iudæa recedere, & ire ad p̄dicādū gētib⁹
extra terrā iudæoꝝ. Et īra pater: sed ex fine
verbi arguunt ꝺrīū dicēres: x ¶Quis est
hic ser. &c. vos non po. ve. q. d. ex hoc q̄d̄ dixit: Vbi ego sum, pa
ter q̄ illud q̄d̄ dixit: Quæ. me & nō in. Nō intelligit p̄ hoc recef
sus eius a iudæa, qa dixisset, vbi ero: & nō vbi sum: qa tūc erat in
iudæa cū ꝑtulit ꝓbū p̄dictū. Et sic patet eoꝝ dubiū circa xp̄i ꝓbū.
Sic em̄ debebat loq obstinatis vt videtes nō viderēt: & audiētes
nō intelligerēt: ꝑut erat de eis ꝑpheratū Esa. vj. c. y ¶In no. De
clarata origine doctrinæ xp̄i: & onso q̄ erat a deo data & facta hic
p̄ñr inuitat ad ipsam. Et diuidit in duas: qa prio ponit hmōi inui
tatio. Scd'o ex hoc sequēs ppli dissensio, ibi: Ex illa ergo tur. In pri
ma igit ꝑte dr̄ sic: In no. aūt die ma. fe. i. in die. vij. qa primꝰ dies
& vltimus erāt solēniores intermediis. Vel alr. In nouissimo. i. in
octauo: qa peractis septē diebus festiuitatis tabernaculoꝝ: in octa
uo die erat festū ccetus, vel collectæ. Et dicebāt illa dies festissima
in lege. Cuius rō est: qa figurabat cōgregationē sanctoꝝ in suꝑna

scelicitate.

y ¶In no. &c. sta ie. ex hoc inoleuit q̄ turbis fit p̄dicatio sua
do & magis clamose: claustralib⁹ aūt & capitulis sedēdo & magis
remisse: eo q̄ dr̄ Mat. v. a. Et cū sedisset ac. ad eū di. & aperiens &c.

Sed turba

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ a ¶Si qs sitit. Bibat spm: vt post exponit: & cū biberit, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. V ēter, est cōscia cordis: q̄ bibito spū purgata viuit & habet fontē. Et ipsa est fons vel fluui⁹: q ma nat beniuolētia dū, pximo vult cōsulere q bona sua putat sibi so li sufficere nō fluit ille fons. Hiero. Audaćter & tota libertate, pnū cio ex eo tpe quo apli dño crediderunt ha buisse spm sctm: nec potuisse signa facere absq; spūsćti gra: sed, p modulo atq; men sura. vñ saluator clamauit in tēplo, dicēs: Si qs sitit ve.ad me & bi.q credit in me si cut dicit scrip. flumina de ven. &c. Hoc au tem dixit de spū quē ac.e.cre. in eum. Et in eodē loco infert. Nōdū em erat spūs datus qa iesus nō.e.g. Nō q nūc nō esset spūssan ctus: dicente saluatore: si aūt in spūsćto ej cio dæmonia. Sed q erat in dño necdū no tus in aplis morabat. Q̄obrē cū ducerē iesus ad passionē negāt: & xp̃m se nescire iurant. b ¶Nondū em̄ e. Et si, pphetæ accæperūt eundē spm: & iohānes & alij an resurrectionē xp̃i: tū erat alius modus do nationis futurus, apertior & plenior: post resurrectionem em qñ primum apparuit aplis: insufflauit in faciem eor: qui flatu prio hominī aiam indidit, & de limo ere xit. Significās ergo se esse eundē: insufflā de post ascensionem plenius spm misit in igneis linguis, vt omnes gentes docerent, sicut illi tunc oībus linguis: sic nunc vni tas ecclesiæ loquitur oībus linguis a qua vnitate præcisus non habet spiritum.

Mat.12.c.

Joh.20.f. Gen.2.b.

Act.2.a.

c ¶Quia iesus. Posćq autē baptizantur spūsancto: & effunditur gratia spūssancti in eis tunc libere loquunt ad principes iu dæorū. Oportet obedire magis deo q̄ ho minibus mortuos suscitant: inter flagella lætantur: sanguinē fundunt: & aljs suppli cjs coronant. Nondum ergo erat spūs in aplis: nec de ventre eor: fluebāt gr̄æ spūa les: quia nondum fuerat dñs glorificatus. Quæ sit autē talis gloria, ipse in sequenti bus aperit, dicēs: Pater: clarifica me clarita te quam habui apud te anteq̄ mundus fie ret. Christus nisi resuscitatus vt sua resurre ctione nostram ostendens, & vitam quam amemus spiritū dare noluit: vt in resurre ctione nostra flagret charitas: & spreta vi ta quæ nō est vera: & oibus caducis q̄ sunt eius charitate migremus ad verā vitā. Si ergo credimus in eū qui resurrexit a mor tuis: & nobis datur spūs a nouo homie, vt nouissimus. d ¶Vene. ergo. Missi ad ca piendum eū redierūt immunes a crimine: pleni admiratiōe, diuinæ doctrinæ testes.

Act.5.e.

F e ¶Nunquid & vos &c. Laudabiliter se ducti erant qui dimisso malo in fidelitatis tramsierant ad fidē. f ¶Nunqd ex prīn. &c. qui docēt legē, cōtemnūt eū q̄ misit le gem sed, q nō nouerāt legē, credūt in eū q dedit legem: vt impleatur qđ dicit: Vt nō videntes videant, & videntes cæci fiant.

Joh.9.g.

☞ Nunqd lex

NICO.DE LY.

✠ fœlicitate. In illa ergo die magna & solenni. a ¶Stabat ie sus & clamabat. Prædicādo verbū dei. Et ex hoc inoleuit cōsue tudo vt turbis vulgaribus fiat sermo stando: religiosis autē sedē do: quia xp̃s docebat discipulos suos sedendo: vt habetur Matth. v.a. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius: & aperiens &c. Et in pluribus aljs locis in euangelio turbas docebat stando: vt hic habetur quid autem docebat, subditur: b ¶Si quis sitit. Si quis desiderat doctrinam vitæ. c ¶Veniat ad me. Per fidem formatam. d ¶Et bibat. Aquam sapientiæ salutaris: non solū ad sufficientiam, sed etiam ad redundantiam: quia fides & boni tas vnius fidelis, debet ad alios deriuari, quod ostendit saluator per scripturam. Cuius sententia habetur Proverb. v.c. sed verba sunt hic aliquātulum mutata. Et hoc est quod dicitur: e ¶Qui credit

Turbis stādo, religiosis sedendo p̄dicatur.

die magno festiuitatis stabat iesus a ¶interius credere & di

a & clamabat, dicens: Si quis sitit ve b ligere & verba dei audire. a ¶affectu amoris & passibus fidei recedendo ab amore mundi

niat ad me & bibat. Qui credit in d & hoc est venire ad eum. ¶Esaiæ.

me: sicut dicit scriptura † flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. f ¶Exponit ad quē vocasset potū. a ¶sancto.

Hoc aūt dixit de spiritū quē accæ h a ¶qū post resurrectionē insufflauit: & post ascēsionē in igneis liguis dedit. b ¶accepturi.

b ptūri erant credentes in eū. Nōdū i c em̄ erat spūs datus: qa iesus nondū k a ¶resurrectione & ascēsione. b ¶cū hoc loq retur & inuitaret credentes nata est de illo in turba discensio.

erat glōrificatus. Ex illā ergo turba l a ¶aliqui. ¶hi cœperant dicere.

cēbant: Hic est vere propheta. Alii m a ¶hi nondū incæperāt bibere: nescientes hæc

dicebant: Hic est christus. † Quidā o esse impleta in xp̃o quæ, pphetæ p̄ dixerant: quia erat in nazareth galilææ nutritus.

¶qui nouerant in nazareth nutritum, natiuitatis locum nō attendunt.

aūt dicebant: † Nunqd a galilæa ve p nit christus? Nōne scriptura dicit: q qa ex semine dauid & de bethleē ca stello vbi erat dauid, venit christ⁹? r Dissensio ita facta est ī turba ppter s a ¶nō tm̄ credere nolebāt: sed pseq volebāt.

eum. Quidā aūt ex ipsis vōlebant t ¶qa nondū ipse voluit.

apphendere eū: sed nemo misit sup v illū manus. Venerūt ergo ministri x ad pōtifices & phariseos, & dixerūt ¶pharisæi.

eis illi: Quare nō adduxistis eum? a ¶qui missi fuerunt.

Rnderūt ministri: Nūq̄ sic locutus y ¶prius. ¶qa erat de⁹ & hō. ¶hoc testimoniū

est homo sicut hic loquitur. Respō a repellētes. a ¶qđ delectati estis ſmonib⁹ ei⁹?

derunt ergo eis pharisæi: Nūn b q quid & vos seducti estis? Nūquid ex principibus aliquis credidit in d

de &c. fluent. ad alios per redundātiam. G

sapia diuina aq̄ viua: qa cōtinuat hoiem suo principio. s. deo.

g ¶Hoc aūt dī. de spū. Hæc sunt, p̄ba euā gelistæ exponētis y. bū xp̃i p dictū de acceptione spūssći in signo visibili: sicut accæperūt apli die pētecostes: qa ex illa accæptione

gelij per totū orbē. h ¶Quē ac. erāt &c. Q̄uis em̄ apli haberēt gratiā spūssći ante illā diē pētecostes: nō tñ ita plene: & ppter hoc nō recęperant in signo visibili, qđ de notat gr̄æ plenitudinē. Cuius tñ ca subdit.

i ¶Nondū em̄ &c. spi. da. In tali pleniru dine & signo visibili. k ¶Quia iesus non. &c. Ad hoc em̄ datur spūssćtus vt tra hantur corda fideliū ad cœlestis gl̄iæ desi derium nihil aūt desiderat, nisi apphēdat fm aū vt possibile possibilitas aūt hūanę nature ad assecutionē cœlestiū manifestat p gl̄ifi cationē humanitatis in xp̃o. Et iō prius de buit gl̄ificari q̄ daret spūssćtus in signovi sibili: vt per sactū videret aditus regni cœ lestis possibilis hoi. l ¶Ex illa ergo tur. &c. Hic ꝓ̄r describit ppli dissensio sequēs ad verba xp̃i. Et prio iter populares. Sćdo inter prīcipes, ibi: Venerūt ergo ministri. In pria ergo pte dr̄ sic: Ex illa cr. tur. &c. di. S. illi q vere credebāt. m ¶Hic est ve. pphe. i. antonomasice dictus, pphetas: qui pmissus est Deu. xviij. c. Propheta suscita bit deus &c. qđ ad lram intelligit de xp̃o vt dictū est. ā. ca. p̄ce. n ¶Alij dice. Isti erāt in fide seruentiores p̄dictis: qa fidei ritatē aptius cōsitebant. o ¶Quidā aūt dī. Cōtra dicēdo p̄cedētibus. p ¶Num. quid a ga. ve. xp̃s q. d. nō: & propter hoc nō est xp̃s qa est galilæus. Et adducūt p se argumētū ex scriptura dicētes. q ¶Non ne scrī. dī. &c. & de be. ca. v. e. da. qñ fuit inunctus in regem. r ¶Venit xp̃s q. d. de sic. Sciēdum q̄ scriptura in pluribus locis prædixit xp̃m esse de semine dauid potissi me Hiere. xxiij. a. Suscitabo dauid germē iustū &c. qđ intelligit de xp̃o. Vñ in fine autoritatis subdit: Et hoc est nomē qđ vo cabunt eū: dñs iustus nr̄. Sil'r q̄ in bethleē castello nascerē, scriptū est Michææ. v. a. Et tu bethleē ephrata &c. Sequit: Ex te mi hi egredieť qui sit dñator in isr̄l. Et vtrum q̄ erat verum de christo: qa de dauid descē dit ſm carnē: & in bethleē natus est: vt pa tet Matth. ij. a. & Luc. ij. a. sed ipsi hoc igno rabant eo q̄ nutritus fuerat in nazareth.

Joh.1.a. Diuisio.

s ¶Dissensio itaq̄ facta est in tur. pro pter eū. Quia ibi erāt cōtrariæ opiniones de eo: vt pater ex prædictis. t ¶Quidā aūt ex ipsis volebāt apprehēdere eū. Sed repressit sunt diuina virtute. Ideo sequitur, v ¶Sed nemo misit sup illum manus: qa nihil poterāt ei facere, nisi quātū q̄ ipse permitteret. x ¶Venerūt ergo mi nistri ad pontifices. Hic ꝓ̄r ponit dissen sio quo ad principes. Et diuiditur in duas: qa primo ostēdit dissensio eor: erga mini stros. Sćdo: principū ad inuicē, ibi: Dicit nicodemus. Turbatio principū erga mini stros fuit ex hoc q̄ non cœperant iesum: quia ad hoc missi fuerant vt prædictum est. Et patet littera. y ¶Responderunt ministri, Se excusantes. z ¶Nunq̄ sic locutus est homo sicut hic loquitur. q. d. ita bene loquitur q̄ non homo purus, sed plus. ppter qđ temerarium esset, accesserunt ad eum manus. a ¶Responderunt ergo eis pharisæi. Ex inuidia moti. b ¶Nunquid & vos seduti estis. id est extra veritatem ductis' q. d. patet q̄ sic. Quod confir mant exemplo maiorum & legisperitorum dicentiū. c ¶Num quid ex principibus. i. ex sacerdotibus qui principabātur in po pulo. d ¶Aliquis credidit in eum: aut ex pharisæis? Qui vi debantur religiosiores aljs: quasi dicerent: nullus ex talibus credi dit. Hoc tamē falsum erat: quia multi de istis crediderunt xp̃o: eo culte tamen: ne de synagoga expellerentur: vt habetur. ī. xij. cap.

✠ Sed turba

1 ☞ a ¶Nunqd lex. qa illi puersi volebāt prius esse dānatores q̄ cognitores iste ꝙ putabat q̄ si patiēter eū pītē audirēt forsan essent fites ministris q maluerūt credere q̄ tenere. Autoritate ergo legis vult eos inducere, vt eum prius velint audire. b ¶Et tu ga. Galilæus dicebatur iesus, q̄n de nazareth erant parentes eius.

Mystice.

Esus aūt perre. Ca. VIII. quia mos ei erat die, docere in templo: vespere reuerti in bethaniā, quę est in monte oliueti. Mystice signat altitudinē misericordiæ. vnde nobis crisma. id est vnctio. Mane redit ad tēplū. Mane, est ortus nouæ lucis post tenebras legis: quo fideli bus. i. in templo eius miam vent pandere & dare. Sessio, est humilitas incarnationis qua miserē & docet, vñ libētius ppls venit ad eum: sed inimici phariseī de iustitia tentātur cōtra eā dicat: sciebāt manseuetū & miæ p̄dicatorē: vñ placebat ppō: vnde putabāt dicturū dimittendā esse adulterā: & in hoc dicerē hostis legis: cōtrari⁹ moy si & deo auctori: & cum adultera reus mortis. Q̄. si fm legē diceret lapidandā: deride rent, quasi nō haberet mansuedinē quam p̄dicabat pro qua amabat. Ipse aūt neutra capitur calūnia: sed seruata mansuetudine & misericordia peccatum damnauit. Et sic

Exo.31.d

primo in illā lapidē mittat. Nō aūt statim iudicatis fed inclinans se digito scribit in terrā. Digito dei scripta fuit lex in lapide & iudicia huius ppli nunciā inclinatus in hoiē, ipse custos legis est & lator legis. scribens in terrā quæ fructū reddit. Docet aūt nos auditis alicuius malis: nō temere iudicare: sed prius digito discretionis nisi ipsos intus discutere: sicut illis dicit: Qui sine pēcō est vestrū. Q. Prius sitis iusti: vt post puniatis. Si ei lex iubet puniri reos: nō ea fiſr puniēdis. Ecce plena iustitia: vt iu stus mala puniat. Illi ergo vel reā dimittāt: vel cū ea pœnā subeāt.

B d ¶Adducunt aūt. Mystice. Mulier in adulterio deprehensa, signat synagogā q̄ adulterauit legē moysi, sequēdo traditiones patrum. Vel q̄ dimissa lege moysi, iā sequit fidē xp̃i: vñ iudæus iam

☞ quasi adulterā

NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Sed turba hæc. s. credidit: q̄ de facili seduci pōt, ppter ignorantiā. Ideo subdit: b ¶Quæ non no. &c. hoc accipiebāt c ¶Dicit nico. Hic ponit dissensio principū ad inuicē, ppterver bum nicodemi excusantis iesum: qa occulte credebat in eū. iō volebant eū excusare ex lege, dicēs: d ¶Nunqd lex no. iu. h. &c. Volebat em̄ per hoc inducere eos ad audiēdū xp̃m: vt per verba eius cōuerterent sicut ipse fuit cōuersus. e ¶Et co. &c. qa in damna tione hois nō leuiter est, pcedendū. f ¶Rnderūt & dixe. ei. De veritate turbati: qa hoies inuidia & iracūdia agitati nō recipiunt persuasionē. g ¶Nunqd & tu ga. es. i. discipulus hui⁹ galilæi. h ¶Scrutare scrī. i. diligēter cōsidera: qa vr̄ q̄ nihil de eis scias. i ¶Et vide: qa a &c. hoc verbū eor: simplr̄ est falsum: qa si intelligatur de ꝓphetis gñaliter, aliq̄ fuerūt nati de galilæa: videlicet helisæus, tobias & delbora, pphetissa: & forte plures aljs. Si aūt in tellig̃atur de ꝓpheta, pmisso ad saluē ppli q̄ est messias vt frequēter dictū est: sic etiā falsum est verbū eor: quia de ipso scribit Esa. xi. q̄ debet esse nazareus: & p ꝓnīs de galilæa: qa nazareth est in galilæa. Dicit em̄ de xp̃o Esa. xj. a. fm veritatē hebraicā: Egredietur virga de radice iesse. & nazareus de radice eius descendet. Hoc aūt poterat rndere nicodemus qui erat legisperitus: sed nō fuit ausus. Nec mirū qa etiā apli illo tpe erant timidi. k ¶Et rc. sunt &c. ga eor: consiliū per diuisionē fuit dissipatū. Hic quærit vtrū xp̃s fuerit, ꝓpheta. Et arguit prio q̄ nō: qa, pphetia pertinet ad cognitionem intellectiuā: vt patet Dañ. x. a. Intelligentia opus est in vi sione. Christus aūt fm partē intellectiuā erat in statu beatitudinis in quo nō manet, pphetia, sed magis euacuatur & cessat: vt habet 1. Cor. xiij. c. ergo &c. Itē cognitio, pphetica quandā obscuritatē importat. Ideo dr̄ ꝓpheta, quasi, pcul fans. In xp̃o aūt nō fuit æni gmatica cognitio: qa ab instanti cōceptionis, aīa eius vidit clare essentiā diuinam ergo &c. Cōtrarium patet in lr̄a. Item in lege & prophetis prædictus fuit venturus, sicut propheta antonomasice dictus. Rn̄. dicēdū q̄, ꝓpheta fm noīs interp̄tationē dr̄ quasi, pcul fans: inquantū annūciat ea q̄ sunt lōginqua ab hoim cognitione. Hæc aūt lōginqtas pōt dupl'r intelligi. Vno mō respectu, ꝓphetę annūciātis: ita q̄ ea q̄ annūciat sint ab ei⁹ cognitiōe lōginqua propter obscuritatē suæ cognitionis: & hoc nō p̄inet ad p̄fectionē ꝓphetiæ: sed magis ad defectū: vt patet Nu. xij. b. vbi moyses dr̄ excellentior, pphetā: eo q̄ deū palā & nō p ænigmata videret: quē aljs cognoscebāt in somno & visiōe. Alio mō intelligit ista lōginqtas respectu alioꝝ hoim cū qb⁹, ppheta cōuersat: qbus annūciat occulta: & hoc est de rōne, pphetiæ. Et iō Aug. xvi. ō faustū dicit: q̄ ex hoc aliqs dr̄, ppheta: qa annūciat ea q̄ sunt lōginqua a cōi cognitione hoim cū qbus cōuersatur in via. xp̃s aūt ante passionē suā quantū ad partē fenſitiuā erat viator, & cū aljs hoibus cōuersat: & iō q̄uis clare videret diuina secreta: tñ erat vere, ppheta, in quantū erat lōginqua a cognitione alioꝝ hoim, cū qb⁹ cōuersabat: & qbus annūciabat illa. Angeli aūt in nullo sunt viatores qa eoꝝ cōuersatio nō est cū hoibus: vt hr̄ Dañ. ij. b. Et iō nō p̄n dici, pphetæ ex hoc q̄ annūciant hoibus occulta. Per dicta pater ad argumēta. Q̄uis em̄ xp̃s quantū ad partē intellectiuā esset btūs: nō tñ erat oīno extra statū viæ: & iō non euacuabat in illo rō, pphetiæ an passionē: sed post resurrectionem fuit euacuata: quia amplius nō erat in via. Et sic patet primū argumentū. Ad sćd'm fſr patet ex dictis: qa obscuritas cognitionis in ipso, ppheta nō est de perfectione prophetiæ.

Joh.1.a. Joh.7.b.

Moraſr.

✠ a ¶Sed tur. hæc quæ no. le. &c. Aug. In me fit hęc maledictio. Ita etiā nūc est in ecclīa: q̄ simplices & laici sunt aliq̄n deuotiores: fm illud Esa. i. a. Cognouit bos possessorem suū: & asinus p̄sepe dñi sui.

D

¶In ca. vij. vbi dicitur in postil. Est igitur sensus fm Aug. Mea doctrina non est mea.

ADDITIO Verba Aug. in hoc loco hæc sunt. Videť aūt *ꝫ ee ẓriū qđ dicit: Mea, & nō mea, nā si dixisset ista doctrina nō est mea: nulla esset q̄ō. Quæ esset ergo doctrina p̄ris nisi verbū p̄ris: ipse g̃ xp̃s est doctrina p̄ris si ꝙ bū p̄ris est: sed qa verbū nō pōt esse nisi alicui⁹? & sua doctrinā dixit & seipm & nō sua: qa p̄ris est verbū: qđ est em̄ tam tuū q̄ tu: & qđ tā non tuū q̄ tu si alicuius est? Dicere ergo: Mea doctrina nō est mea, idem est ac si diceret. Ego nō sum a memetipso. Hæc Aug. Quæ verba satis cōcordant lr̄æ: & meo iudicio melius intelliguntr̄ in seipsis, q̄ per positionem postillatoris.

REPLICA. In ca. vij. vbi dr̄: Mea doctrina nō est mea. vbi postil. ponit verbū bti Aug. in clarissima summa sic. Mea doctrina non est mea. q. d. Ego q̄ sum doctrina p̄ris q̄ nō sum a meipso, sed a p̄re &c. Hāc intelligibilē & summariā ex dictis bti Aug. reductā veritatē Bur. sine calūnia nō relinqt: & tñ idē finaliter dicit: vt patet intuēti suā allegationē. Ca. VIII.

Esus aūt. Declarata origine doctrinæ xp̃i: hic ꝓ̄r ponitur ipsa doctrina. Ipsa aūt habet ꝙ turē illuminatiuā & viuificatiuā. Sćd'o ꝙ virtutē viuificatiuā. c. x. ibi: Amē amē dico vobis. Pria in duas: qa prio ostēdit ei⁹ virtus illuminatiua p verbū. Sćd'o p sensibile signū. c. seq. ibi: Et pteriēs iesus. Pria in duas: qa euāgelista prio introducit xp̃m docentē. Sćd'o oñdit doctrinę ei⁹ virtutē, ibi: Iterū ergo. Pria in duas qa prio ponit doctrina ꝙ itatis. Sćd'o: cōfutatio falsitatis, ibi: Ad ducunt aūt. Circa primū sciēdū: q̄ debirus modus docēdi veritatē fidei: est prio haurire in oīne: postea effundere ppl'o in p̄dicatione. Et iō xp̃s volēs dare exēplū p̄dicatorib⁹ ecclīæ aliq̄n aī p̄dicationem sequestrabat se in oīone. Et hoc est qđ dr̄: 1 ¶Iesus aūt per. in mō. oli. Causa orādi: qa dom⁹ marthæ in qua hospitabat, erat, ppe montē illū. m ¶Et dilu. &c. Ad ostēdendū in eo zelum aiaꝝ. n ¶Et oīs ppl's &c. docc. cos. de salute aiarū. Quid aūt sunc dixerit, ptermittit euāgelista: qa principalr̄ intendebat describere illa ex q̄bus ei⁹ deitas manifestabat: ex qb⁹ dissensio iudeoꝝ cōtra eū oriebatur. o ¶Adducūt. Hic ꝓ̄r ponit confutatio falsitatis. Et diuiditur

✠ Moraliter. o ¶Adducunt aūt &c. Per mulierē istā in adulte ✠ rio deprehensam

Diuisio.

Moraſr.

quasi adulterā accusat. Vel signat ecclesiā: quæ relinquēs deū fornicata erat cū dæmonibus quā iudæus accusat q̄ ad xp̄m accedat & quasi nouum idolatriæ genus reputata est. a ¶Iesus aūt &c. Quid scriberet in terra: siue verba illorum, siue quid aliud nō est diffinitū fm q̄ se inclinat & digito scribit. Docet tamen vt antecp̄ iudicū fiat, nos debere inclinare. i. condescendere in iudicio: aut faciēdo vti discretione. b ¶Et iterum se inclinās &c. Data sniа iustitiæ qua illi conscī malor̄ percussi sunt: iterum scribit in terrā ex more, vultum alio vertens: vt illis sit liberū exire quos præuidebat citius exituros q̄ plura interrogaturos. Docet autem nos sicut & ante correctionē alterius, ita & post nos ipsos humiliter inuestigare: ne idem vel aliud simile in nobis sit. c ¶Nec ego te con. Sed quia poterat timere ne iste qui sine pctō est eam puniret: dicit ei vt misericors præterita pctā dimittens. Nec ego te condemnabo. vt iustus ne amplius peccet, interdicens. d ¶Iterum ergo. Repulsis tētatoribus, sanata culpa mulieris apertius subdit qd possit ex diuinitate: ne ambigat de eo homine an possit peccata dimittere. e ¶Ego sum lux mundi. quæ nube carnis tegitur: & sic toleranda hominibus efficitur. vnde & peccata possum dimittere & etiam hominem illuminare.

☞Testimoniū

NICO. DE LY.

Diuisio. ✠ stitis. Et diuiditur in duas partes: q̄ primo ponitur iudæor̄ maligna interrogatio. Secō: subiungit xp̄i benigna rñsio, ibi: Iesus autem inclinans. In prima ergo parte dr̄ sic: Adducunt aūt scrī. i. illi q̄ habebant noticiam scripturar̄. a ¶Et pha-
F Qui videbant p aliqs religiosi. b ¶Mu-
Quæstio. lierem in adul. de. Si quæratur quare non adduxerunt adulterum eius: cum fm legē esset eadem pœna plectendus. Potest dici q̄ per hoc voluerunt ponere suspitionem in corde populi q̄ fuisset aliquis discipul⁹ eius: & ideo non adduxissent eum ad eius iudicium. Vel aliter: forte adulter erat dines: & ideo pro precio ipsum liberauerant proponunt ergo quæstionem brigosam: quia responsio ad quamlibet partem videbatur esse contra christum: vt videtur.
c ¶Magister, hæc muli. &c. In quo allegant prælentiā personæ: & p̄sentiam facti cum subdit: d ¶Modo de. est in adul. Et arguunt prauitatem criminis ex grauitate pœnæ per legem inflictæ, cum dicit: e ¶In lege aūt moyses &c. Leui. xx. b. f ¶Tu ergo qd dī. Et subditur causa quæstionis. Hoc aūt dicebāt tentantes eum. Ad capiendum ipsum ex responsione. vt possent accusare eum. Videbant em̄ tantam eius mansuetudinē & misericordiā q̄ probabiliter credebant eū iudicare ipsum dimitti: & sic accusarē ab eis vt transgressor legis: propter quo d reduxerunt legem ad memoriā, ne posset excusari per legis obliuionem. Si aūt econtrario diceret eam lapidandā: videret dicere cōtra alia sua dicta & facta quæ erāt de pietate & misericordia. g ¶Iesus aūt. Hic po-
Diuisio. nitur xp̄i benigna responsio. Et diuiditur in duas: q̄a primo ostēditur q̄ in sua responsione iustitiam tenuit. Secō q̄ a misericordia nō declinauit. Et per hoc vtrāq; eor̄ cauillationē euitauit. Secunda ibi: Erigens aūt. Circa primū sciendū q̄ suā sniam fm modum iudicialē primo scripsit: postea protulit. hoc est qd̄ dicit. Iesus aūt inclī. se deor. digī. scrī. illud quod postea protulit ad maiorem certitudinem. h ¶Cum autē per se. interro. erexit se. ad eorum importunitatem reprimendā. i ¶Et dixit eis: Qui sine pec. &c. q.d. puniatur peccatrix: sed nō a peccatoribus implearur lex quam allegatis. sed non transgressoribus legis. In inferendo enim pœnam iustā debet obseruari debitus modus. k ¶Et iterum se inclinās scrī. Dicunt aliqui quod scribebat idem quod prius ad ostēdendū maiorē firmitatē sniæ. Alij dicūt & melius vt videt q̄ scribebat eor̄ pctā: vt eos ostēderet ineptos ad accusationem huius fœminæ. Ideo sequit: l ¶Vnus post vnū &c. q.d. gra-
G uioribus criminibus irretiti erāt. Sed si q̄rat quō scribebat? Dicēdum q̄ nō scribebat p̄ singula: sed diuina virtute potuit facere, q̄ in aliqua figura ab eo, præcta gliber eorū videret sua propria pctā & nō alia: nec ab aliis videbanr̄. m ¶Et re. ic. so. Non est intelligendū q̄ xp̄s remansit solus simplr cū illa muliere: q̄a remanserūt cū eo discipuli & multitudo ppli: sed remāsit solus a suis calūniatoribus. n ¶Erigēs. Posito rigore iustitiæ: hic xp̄s ipm̄ tēperat duleo-
Hugu. rem misericordiæ. Et hoc est q̄d̄ dr̄: Erigens aūt se iesus. confutatis calumniatoribus. o ¶Dixit ei: Mulier, vbi sunt &c. In q̄ examinatur de accusatione: & p̄nr de condemnatione. Nemo te condemnauit? Et subditur mulieris rñsio: p ¶Nemo dñe. quia recesserant vt visum est. Et subditur christi absolutio: q ¶Dixit aūt ei iesus. quia veni pctōres saluare, & non cōdemnare. r ¶Vade. absoluta a culpa & a pœna. s ¶Et iā amplius noli peccare. Salua. 7. b uando em̄ naturā, dānat culpā. Circa hoc sciendū: q̄ hoc factū xp̄i nō est trahēdum ad cōsequētiā: immo debent sacerdotes in foro pœnitēciali imponere pniam fm cōditionē peccantis & pctī: q̄a nō habēt talē potestatē dimittēdi: poterat etiam xp̄s illi mulieri tantā cōtritionē dare q̄ sufficeret ad deletionē illius culpæ & pœnæ: & illā cōtritionē cognoscere. Nō fic aūt alius facerdos qui non nouit cor nec videt: q̄a hō videt ea q̄ parēt vt hī. i. Re. xvi. b. t ¶Ire-
Matt. 9. rum er. Postq̄ euāgelista introduxit xp̄m docentē: hic describit do. trinā ip̄s̄ quantum ad virtutē illuminatiuā. Et diuidit in duas: q̄a prio, pponit intentū. Secō, phat ibi: Dixerūt ergo pharisæi. Circa primum
Typice. sciendū: q̄ xp̄s in corpalibus: q̄a habet rōnē manifestatiui: q̄d̄ ppre habet locū in cognitione intellectiua, q̄ summa pars tenet gradū & iō ipe deus solus est lux per essentiā: q̄a ab ipso oīs noticia deriuat. Secundo: pponit hui⁹ lucis bñficiū, eī dicit: x ¶Qui se. me. p fidē formatā. y ¶Non am. in ten. Ignorātiæ & culpæ: & per cons. nō veniet ad tenebras gehennæ: q̄ sunt ter-
minus p̄dictar̄ tenebrar̄. ppter hoc Mat. 8. viij. b. dicunt tenebræ exteriores. i. vltimæ p̄ x p̄m em̄ facta est veritas cōtra tenebras ignorātiæ: & gratia cōtra tenebras culpæ: & glia dabit ab eo cōtra tenebras gehennæ. Tertio, pponit huius lucis fructus, cū dr̄: z ¶Sed ha. lu. ví. q̄a per irradiationē huius lucis eleuabit intellectus ad videndum deū clare: & per oīs affectus ad fruendū ipso perfecte, in quib⁹ cōsistit vita æterna. a ¶Dixerunt ergo. Hic, pbat ista tria, pposita per ordinem. Primo: primū. Secō: secm̄, ibi: Dixit ergo iterū. Tertio: tertium, ibi: Amē amen dico vobis: si q̄s ser. &c. Prima in
✠rio deprehēsam, significat quælibet psona xp̄o per fidē delpō sata. fm illud. n. Cor. xi. a. Despōdi em̄ vos vni viro virginē castam exhibere xp̄o. Sed postea per mortale pctm̄ cū diabolo adulterata. Per scribas & pharisæos, dæmones significantur. q̄ dicunt hic scribæ: qm̄ nostra pctā retinent memoriter tanq̄ firmiter scripta: & pharisæi. i. diuisi recte dicunt. nā a xp̄o & sanctor̄ cōsortio separarant. Hi mulierē ad iudiciū adducūt: q̄a dānationē hominis solū licite quærunt: sed q̄a dñs nō vult mortē pctōris: sed vt magis conuertatur & viuat: Ezech. xviij. g. Ideo dicit ei: r ¶Vade & ✠ &c. Quia sibi sufficit vera pnia de pteritis: & cautela cōtra recidiuum

✠pro futuris

A ☞ a ¶Testimoniū. Putāt nō credēdū ei. Q. Solus de se testat obli ri præmissarū lucernarū: & ipse⁹ iohānis baptistæ: qui de eo euidēter oñdit. b ¶Verū est te. Meū testimoniū ideo verū est habē dū: q̄a scio vnde venio hoc est: q̄a testimonio p̄ris cōfirmat veni missus a p̄re: nō tñ eū deseres: & ipleto ministerio ad patrē redeo: nec tñ mūdū relinquo. c ¶Vos fm car.
a moniū perhibes: testimoniū tuum a ¶Ostendens se & patrem, cui gloriam dat.
nō est verū. Respōdit iesus & dixit b eis. Et si ego testimoniū perhibeo b de meipso: verum est testimonium ¶a patre.
meum: quia scio vnde veni, & quo c vado. Vos aūt nescitis vnde venio d aut quo vadā. Vos fm carnē iudi- e catis: ego non iudico quēq̄. Et si f iudico ego: iudiciū meū verum est: a ¶i. & si hō. p̄rem nō deserui: & si missus p carnē, tñ ego & p̄r simul p deitatē. ¶incarna
e ga solus nō sum: sed ego & qui me h ri constituit. ¶vobis a deo data.
f misit pater. ✠Et in lege vra scriptū k est: quia duorū hominū testimoniū l verū est. ✠Ego sum qui testimoniū a ¶nunc. & si differo iudiciū: non differo testimoniū. b ¶Si duob⁹ testib⁹ creditur qui possunt falli & mentiri: quare non mihi & patri: vbi est stabilis veritas?
p̄rhibeo de meipso: & testimoniū n perhibet de me q̄ misit me pater. Dicēbāt ergo ei. Vbi est pater tu? o Respondit iesus. ✠Nec̄ me scitis: p nec̄ patrē meum. Si me sciretis: q forsitan & patrē meū sciretis. Hæc v a ¶Magna cōfidentia, intrepidus verba diuinitatis coram inimicis apte logē vt decet.
verba locutus est iesus in gazophy- l lacio docēs in tēplo: & nemo appre a ¶nō natalis, sed oportuna & voluntaria.
hendit eū: quia nōdū venerat hora x mei⁹. Dixit ergo iterū eis iesus. Ego y a ¶De futuro quasi de p̄ñti loquit. b ¶pse quēdo in aplis. ¶permanentes.
vādo, & quæretis me: & in pctō vro z a ¶vos inimici nūc̄, sed amici mei: & si nō mō postea tm̄ poterūt: gb⁹ alibi idē dicit qd̄
moriemini. Quo ego vado, vos nō b istis. a ¶omnia carnaliter sapientes. & qd̄ dixit non intelligentes.
potestis venire. Dicēbant ergo iu- c

☞Nunquid inter

NICO. DE LYRA

Diuisio. ✠ duas: quia primo ponit iudæor̄ obiectio. Secō xp̄i rñsio: ex qua ostēdit primū propositū, ibi: Rñdit iesus. Obiectio aūt eorū, pcedit nō ex parte dicti: q̄a erat ✠issimus: sed ex pte dicētis: & hoc est qd̄ dr̄. Dixerūt ergo pha. Tu de teipso te. per. a ¶Testimoniū tuū nō est ve. id est habēs firmitatē: dato q̄ esset verū in se: q̄a nullus pōt ferre testimoniū de seipso. b ¶Rñdit iesus. Hic ponit xp̄i rñsio & excludit eor̄ obiectionē dupl̄r. primo ostēdēdo q̄ cōsequētia nō tenet. Secō q̄ antecedēs est falsum, ibi: Vos fm carnē. Circa pri-
Diuisio. mū sciēdū: q̄ testimoniū habet firmitatē & veritatē ex certitudie cognitiōis: & iō hoīs testimoniū de se nō est firmū: q̄a & si se cognoscat, frequēter inordinate afficit ad seipsum: de⁹ aūt p̄fecte & dīs seruo: forsitan dominus tuus sum. k ¶Hæc verba lo. in ga. Gazæ diuitiæ, phylaxe seruare. Typice. Gazophylaciū est mysteria scripturarū: quę sunt in tēplo. i. in xp̄o. Hæc secreta post resurrectio nem aperuit aptis: sed in his modo loq⁹ l ¶Et ne ap. eū. i. loquētē de deitate sup ple: nemo etiā si vellet, ap̄hēdit: q̄a ipse necdū voluit. Dicit ergo de passione sua, quæ in sua ptāte est, iudæis q̄si summa potestate. m ¶Ego vado. Quasi sp̄ōte: & ideo frustra laboratis. Vadit illo vnde venerat & vnde nō discesserat. Quæretis. odio persequētes assumptum in cœlis: non vt amici habere cupiētes. Vnde eis poenam prædicit. In peccato vestro moriemini.

Diuisio: ✠ duas: quia primo ostēdit primū dicit. Rñdit se. & di. eis: & si ego te. per. &c. subdit causa. ad quē reuertar. Et sic patet, p̄batio primi, p̄positi. f. q̄ xp̄s sit lux per essentiā q̄ recedēte sole visibili de nro hemisperio, causant ibi tenebræ: ita fit xp̄o q̄ est sol iusticiæ, ex hoc mūdo p mortē recedēte: iudei pro maiori pte sunt obtenebrati tenebris infidelitatis: & ī eis obstinati. & hoc iusto iudicio dei. q̄a viderāt signa in vita ei⁹ & in morte: ppter q̄ gētiles legis: & pphetar̄ noticiā nō habētes credierūt xp̄o. Sisr patet de illo cēturiōe, q̄ visis signis in morte xp̄i dixit: Vere filī⁹ dei erat iste: vt hī Mat. xxvij. f. & ideo iudei q nō solū p miracula visa: sed ēt p oracula, pphetarū p̄dicta poterant eū cognoscere verū christū, & psequētes eū, merito sunt a deo dimissi pp eorū ingratitudinē: & sic excæcati totaliter p obstinationē. & hoc q̄d̄ dr̄. Dixit &c. ego va. f. ad patrē: p mortē fm hūanita tē: a quo tñ nō recessit fm diuinitatē. z ¶Et quæ. me. f. p̄sequendo me in mēbris meis: q̄a post mortē xp̄i iudei p̄secuti sūt aplos & alios xp̄i fideles vsq; ad mortē. vt patet Act. viij. a ¶Et in p. ve. mo. i. pp pctm̄ vrm̄: qa pp psecutionē xp̄i & aplorū ciuitas hierm fm destructa est: & tēplū cōbustū: & ppls occisus ab exercitu romano: vt fuerat a xp̄o p̄dictū expressius Lu. xiij. g. & xix. f. Hic rusalē hi e. q̄ oc. p. &c. b ¶Quo e. va. &c. f. ad gliam patris vra infidelitate hoc impedīte. c ¶Dicebāt ergo. Hic ñr iesus do

1. Regum 16. b.

Deute. 17. b. Mat. 18. b 2. Corin. 13. a. ✠De te. c. in omni.

Mat. 11. d. Luc. 10. d.

D

¶Quinta pars. H ✠cet remedium

Est

a ¶ Nūquid inter. Stulta verba quasi de morte diceret nō possent cū sequi ad mortē. Dicebat ergo nō de morte: sed de gloria ad quā ibat per mortē, vnde illis carnalib⁹ subdit. V os de dcor. estis. & ideo terrā sapitis: sicut serpēs terrā comeditis. b ¶ Dixi ergo. Hic exponit qd sit esse de mūdo. i. esse pctōres in tudeles terrena sapientes, vnde hoc eis expōit. c ¶ Si em̄ nō. sed ecōtrario spem dat crediturīs. d ¶ Crediderītis. Crediderītis dicit nō perceptis: qa nemo nūc capit immutabile essentiā. e ¶ Ego sum. Nō dicit qd vel xp̄s vel filj⁹ dei, vel aliud hmōi: sed ad istos vtiq; verbo æternæ essentiæ: sicut olim ad moysen qđ mittebat ad liberādum filios israel: ergo p meipsum veni liberare pditos. Cætera v̄o oia quæ mittūt nō vera sunt. f ¶ Princi. Augu. Credite me principiū & est in græco fœminini generis ac si diceret. Credite me veritatē qui loquor vobis. Pater dr̄ principiū non de principio: filj⁹ dr̄ principiū a principio. i. a patre per quē oia. Oia em̄ p filiū pater opatus est. ipse man⁹ dextra, fortitudo, sapiētia & verbū est p̄ris. ¶ Augu. Ecce qd est esse: qa principiū in se manet: innouat oia: & mutari non pōt, g ¶ Loquor. Et habeo vobis multa log docēdo, si crediderītis: accusando, si nō crediderītis: & q modo nō iudico: sed saluo: habeo post iudicare. Habeo dico: sed totū ex p̄e: q v̄erax est ex fe: ex quo ego sum veritas quā genuit ex se: & ideo vera dico & iudico. Ecce quō dat gloriā patri cui æqualis est: vt doceat nos minores dare gloriā deo. h ¶ Et non cogno. Cū dicit: q misit me, verax est: nō it ellexerūt q̄ de p̄re diceret: qa adhuc habebāt clausos oculos. & ideo subdit eis. Cū exaltaueritis fi. vbi ostendet aliquos ibi esse, q post passionē suam essent crediturī & cogniturī qs ipse esset. i ¶ Quia ego sum. Esse est immutabile diuinæ substātiæ. Sed nec ipse q loqtur, intelligeretur esse pater: subdit. Et a meipso facio nihil. quia a meipso nō sum: sed a patre. k ¶ Quia ego &c. facio semper. Semper ipsa æqualitas est. Semp nō ex quodā initio & deiceps: sed sine initio & fine. Dei em̄ generatio nō habet initiū tēporis: qa per vnigenitū facta sunt tpa.

☞ Multi cre-

NICO. DE LYRA

Diuisio. ✠ cet remediū. Et diuidit in duas: quia primo huiusmodi remediū proponit. secundo eius efficaciā ostēdit, ibi: Dicebāt ergo. Circa primū sciēdū q̄ hoc remediū cōsistit in veniēdo ad xp̄m per fidē q est vera lux: ideo diuidit in duas: qa primo remediū huius fidei ostēdit. secūdo ad credendū eos inducit, ibi: Dicebāt ergo et. Prima in duas: qa primo ponit iudæorū interrogatio: secūdo subdit xp̄i respōsio: in qua dat remediū p̄dictū, ibi: Et dicebat eis. Circa primū sciendū. q̄ audierāt iudæi christū volūtarie moriturū: vt habetur per illud Esa. liij. d. Tradidit in mortē aiam suā: quæ scriptura & totū caplm exponit de xp̄o ab antiqs doctorib⁹ hebræor⁹: & ideo iudæi derisorie quærebāt de iesu, quē reputabāt falsum xp̄m. a ¶ Nūquid interfi. &c. Si em̄ serioſe loquerent de impletione hui⁹, pphetiæ, dicerēt sic. Nūqd ex simplici volūtate separabit aia a corpore: qđ pater ex eo q̄ subdit. Quo ego va. & c. Ipsi em̄ poterāt ipsos interficere: sed nō poterāt aiam suā pro volūtate sua tradere: sicut fuit pphetatū de xp̄o per Esaiā: & in iesu fuit adimpletū. b ¶ Et dicebat. i. ponitur xp̄i respōsio: in qua datur prædicti v̄bi intellect⁹ dicētis. c ¶ Vos de deor. i. de massa corrupta pōdere originalis peccati: & ideo habetis debitū mortis & necessitatē moriēdi: ppter quod de supernis sum. qa fm deitatē habet eandē naturā cū patre: fm humanitatē aia est a deo immediate per creationē & corp⁹ formatū spūssancti virtute: & propter hoc habebat plenū dominiū super corpus suū separādo aiam ab ipso & reuniēdo: fm q̄ dicit. j. x. d. Potestatē habeo ponēdi aiam meā: & ptāē habeo iterū sumēdi eā. ideo seq̄t: e ¶ Vos de mundo hoc estis, corpore & affectu. f ¶ Ego nō sum de hoc mū. qa fm q̄ de⁹ p̄cedit mū dūvt cā effectū, nec ē ps vniuersi. Sed m̄ aūt th̄uanitatē, ꝓpter virtutē forma tiuā eodē mō est dicēdū: qa illa virtus sunt virt⁹ spūssancti. q̄tū aūt ad aiam & corp⁹ de ne est ps vniuersi. & sic est de mūdo q̄tū ad subsitātiā nō aūt quo ad p̄cti deordinationē q̄ deordinatio noie mūdi i sacra scriptura frequēter designat: vt. ō. dicēs est. i. c. & hoc mō iudæi erāt de mūdo, ꝓpter infidelitatis p̄cm̄ pp hoc subdit. g ¶ Dixi vob. qa i pc. v. m. Supra dixerat, in peccato vestro, in singulari: quia principale p̄cm̄ eorū erat p̄fecutio xp̄i: sed ad hoc se quebanē multa alia p̄cta., ꝓpter hoc repli cauit hic i plurali, i p̄ctis vr̄is. Et ꝓn̄ ostēdit remediū ꝓ ista mala di. h ¶ Si em̄ nō cre. fide formata charitate. i ¶ Quia ego sum. vob⁹ i lege et ꝓphetis, ꝓmissus. Noriemini p̄cto vestro. k ¶ Dice. c. Ostenso remediū euādēdæ mortis: qđ est p fidē xp̄i: hic ꝓn̄ inducit eos ad credendū sibi. Circa qđ ꝓmittit. iudæorū interrogatio, dicens: l ¶ Tu quis es. q. d. ostēde nobis q̄ tu sis talis & tantus quod debeat credi tibi. m ¶ Dixit eis iesus. pbādo q̄ debet credi, p hoc q̄ est oīm creaturarū primū principiū: & p ꝓn̄ veritas p̄ria intellibilis. & hoc est qđ subdit. n ¶ Principiū qui & lo. vobis. Et quia est primū oīm rū principiū: oia reducit in seipm: eū filij⁹ nis oīm ideo ꝓn̄ ostēdit, q̄ ad ipm̄ pertinet oīm iudiciū p qđ alia reducunt in ipm̄ & hoc est qđ dicit: o ¶ Multa ha. de vob. i. d. Nō dicit vobis, ad vultū et v̄r̄a: sed ad malū v̄estrū: qđ erit in iudicio futuro. p ¶ Sed qui me mi. &c. qa ad impleuit, p̄missum de prima missione filij quæ nō est ad cōdēnādū vel iudicādū mū dū: sed magis ad saluādū per doctrinam, iō segtur. q ¶ Et ego quæ au. &c. Dicit ꝓ em̄ se audire a p̄re: quia inq̄tū deus habet ꝓscientiā a patre: ut̄ eandem cū ipso sicut & essentiā: sed iq̄tū hō, habet sciam illatam ab eo. r ¶ Et nō cognouerunt &c. Hoc addidit euāgelista, vt ostēderet cæcitatem eorū. Verūtū qa multi iudæorū in morte christi crediderūt: videtes miracula quæ acciderāt in morte eius: vt hr̄ Luc. xxiij. g. Sirr ad p̄dicationē apl⁹rū multi iudæorū crediderūt post mortē xp̄i: vt hr̄ Act. ij. g. ideo subdit. s ¶ Di. cr. c. se. Cū ex. &c. in cruce, in qua fuit exēctus in aere. & p̄ quod exaltatus est a patre fm q̄ dr̄ Phil. b. Humiliauit semetipsum fact⁹ obediēs vsq; ad mortē mortem aūt crucis: propter quod & de⁹ ex. &c. t ¶ Tūc co. &c. quia e. sum. f. vere xp̄s. Vnde autem tali mō loquēdi: vt reducat eis ad memoriā illud Exo. iij. d. Ego sum qui sum. v ¶ Et a meip. fa. ni. qa fm q̄ deus habet totam virtutem operatiuam a patre: licet eandem: sicut dictū est de scientia. Sed m̄ q̄ hō, illa natura est organum diuinitatis coniunctum. & ideo nihil poterat operari nisi fm motum & regulam diuinitatis. ideo segtur. x ¶ Sed sicut &c. mecū est. quia fm deitatē pater est in filio: & ecōuerso. fm hūanitatē vero ipsa deitas est in hoc christo speciali. mō f. per realem vnionē q̄ quæ modū nō est in aliquo alio. y ¶ Et nō reli. qa filj⁹ fm q̄ deus nō pōt separi a p̄re fm vero q̄ hō, pōt separi de potētia absoluta sed de potentia ordinata, natura assumpta nunquam dimittetur quia quod semel assumpsit: nunq̄ deponet: vt dicit Damasc. z ¶ Quia ego quæ pl. &c. fa. semp. Inq̄tū ei de⁹, idē vult. &c.

✠ s ¶ Dixit er. eis iesus: cum exalta. fi. hominis. f. in cruce.

t ¶ Tūc co. &c. Post mortē em̄ christi & eius ascēsionē, vna die p̄dicāte petro crediderūt fere & semel de iudæis. v. milia: & alterā die tria milia: vt habet Act. iij. a. & .ij. g. Sic etiā est inter hoies: g valor hoīs plus apparet & commendat post eius mortē q̄ ante.

✠ Amen ā ē

A ☞ a ¶ Multi cre. Fides est credere q̄ non vides. Veritas est videre quod credidisti. Non cognoscimus vt credamus, sed credim⁹ vt cognoscam⁹: ideo xp̄s hō in terra fidē iacit: post se videndū dabit, quod est merces fidei. b ¶ Vere discī. Ad hāc altitudinē peruenit⁹ ex fide quę est humilis, & contēnitur: & est granū synapis.

a ¶ in salute humani generis: quæ est volūtas patris.

quæ placita sunt ei, facio semper.

a ¶ iudęi. non omnes: quia nondum in oēm terram exiuit sonus apostolum.

a Hæc illo loquēte, mūlti crediderūt a

a ¶ qa crediderūt ꝓmittit quo ex fide pueniat

in eum. Dicēbat ergo iesus ad eos b

qui crediderunt ei iudæos. Si vos c

a ¶ qa iam esse cœpistis. ¶ in side: quæ in vobis cœpit esse per sermonem.

b mānseritis in sermone meo, vere

a ¶ bonitaris iusticiæ & veritatis. b ¶ quid prodest esse discipulos.

discipuli mei eritis, et cognoscetis d

a ¶ sicuti est. ¶ quā nec oculus vi. nec au. audi nec in cor ho. as. b ¶ quā modo creditis: quę modo carne recta loquit⁹ vobis & latet vos.

c ¶ cognita. ¶ Liberos vos facier qui hic ser

c veritatem: & veritas liberabit vos. e

ui erant. ¶ efferunt genus superbi.

d Respōderūt ei. Semen abraæ sum⁹ f

e & nemini seruiuimus vnq̄: quō tu h

a ¶ exponit eis quæ sit seruitus quæ libertas quam promittit.

dicis liberi eritis? Rēspōdit eis ie- i

¶ Magna confirmatio in geminatione vt at tentiores fiant.

f sus. Amen amē dico vobis ꝓ qa oīs k

a ¶ ex amore non languore naturæ.

g qui facit pc̄m̄, seru⁹ est pc̄ti. Seru⁹ l m

¶ .i. peccator. ¶ & si intrat. ¶ in ecclesia.

aūt non manet in domo in æternū.

¶ xp̄s in domo sua cui cohęrēt filij liberati.

h Filius aūt manet in æternū. Si ergo n

a ¶ qui solus liberat a pctis. b ¶ vt hic pc̄m nō dñet & post corruptionē vt oīno nō sit.

filiūs vos liberauit: vere liberi eri- o p

¶ quidē a ¶ per carnē sed nō imitationē.

i tis. Scio quia filii abraæ estis: sed q r

a ¶ Curr⁹ b ¶ qui est vt hamus: q capit dū ca

quæritis me interficere: quia sermō s

pitur: a ¶ cor: qa nō capitur a corde vestro.

meus nō cāpit in vobis. Ego quod t

ꝓsistit libertas vera vt cludit secūdū oīdēdo prio ꝓ nō sint abraę filij, & secūdo cui⁹ sint filij, ibi: Vos ex p̄re diabolo. Pria in duas. qa prio oīdit q̄ non sint abraæ filij secūdo, q̄ nō sint filij dei, ibi: Dixerūt ergo. Circa primū sciēdū q̄ vera filiatio declarat⁹ p imitationē ꝓditoris pater næ. Iudæi aūt nō imitabant⁹ facta abraæ. ex quo cōcludit saluator q̄ eius veri filij nō erant: q̄uis ab eo carnalr̄ descēdissent. hoc est quod dicit. Scio quia filij abraæ estis. tm̄mō carne: sed non morū imitatiōe. iō segt. r ¶ Sed quæ. me interficere. cui⁹ causa subdit. s ¶ Quia ser. me. nō ca. &c. Logtur de verbo dei ad modū materialis hami: qui non capit piscem nisi capiat⁹ a pisce. Sic verbum dei nō capit hoiem ad vitā æternā nisi capiat⁹ p fidē & ideo prædicatores vocantur in scriptura piscatores. t ¶ Ego quod vidi apud pa. loquor. f. veritatem meam: quia christus in

✠ q̄tū de⁹

✠ k ¶ Amē a. &c. Oīs qui f. Aug. O miserabilis seruit⁹, seruus hoīs aliqñ sui dñi duris iperijs fatigatus fugiēdo reqescit: seruus pcti q̄cūq; fugit, secū trahit seruitutē. P̄tm em̄ quod facit int⁹ est voluptas trāsit, p̄cm̄ nō trāsit: pterijt quod delectabat: remanst qđ pupugerat. o ¶ Si er. fi. v. li. prio a culpa, postea a pnā misericordia. p ¶ Vere libe. eri. Ro. viij. d. Ipsa creatura liberabit⁹ in liber

¶ Quinta pars. H ij ✠ tate gloriæ

†Ro.6.b i.Pe.2.b.

Diuisio.

Morali.

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶ Apud patrẽ vc. De diabolo dicitur cuius filij sunt: nõ natura sed imitatione. Occasione illoꝝ verboꝝ qdã dixerũt, hoies ex diabolo nasci: ſm carnẽ qđ falsum est. Reiert ꝫ̃ Põpeius troia nus dæmões cũ mulieribꝫ cubuisse: & de illis hoies ortos fuisse. Augu. hoc nõ affirmat: sed dicit hoc quosdã dicere: qb nõ facile est ꝺicere. Põt qdẽ esse ꝙ sicut assumunt aerea corpa: ita & cũ illis assũmãt semina vnde hoies nascant. Hęc ĩ̃ dicta nõ sunt affirmãda. b ¶ Rñderunt & dixe. &c. Quia arguit eos facere mala patris fatẽtes patrẽ suũ esse abraã: puocãt aliqua male dicere ꝺ abraã: vt sit eis occasio faciẽdi qđ volebãt: sed dñs abraã laudat: & istos de generes dãnat di. Si filij abraæ. c ¶ Nũc autẽ. Non dicit (qđ poterat) se esse dñm abraæ: ne sit occasio calũniæ, nec filium dei: sed ꝙ inuidẽt: & ꝙ possunt occidere. d ¶ Vos facitis. Iã innuit alium patrẽ ꝙ abraã: cuius filij sunt: nõ natura: sed imitatione. e ¶ Dixerũt &c. Nos ex for. &c. Iã itelligẽtes nõ de origine carnis: fed de vita dñm loq: & ex vsu scripturarũ sciẽtes fornicationẽ spũaliter dici: cum aĩa falsis dijs subijcit: mutãt respõsionẽ & tacẽt iã de patre abraã: ne eis dicat. Cur de eo gloriamini cui9 vitã nõ imitamini, & dicunt patrẽ deũ: volẽtes videre qd ad hoc posset eis dicere. f ¶ Dixit ergo. Sicut præostẽdit de abraã: ita nũc ostẽdit deũ nõ patrem eis esse eorũ: qa nõ cognoscũt filiũ quẽ misit: nec eũ diligũt. g ¶ Ego enim. Processio ex patre æterna est in qua est filius vnigenitus patris æqualis: venit hõ factus in quo frater hoibus. h ¶ Quare loquelã. Ista res est vt dico: fed nõ potestis quod dico cognoscere: qa nõ potestis audire: cũ nõ velitis credẽdo corrigi. Et hoc quare: qa ex diabolo estis filij diaboli per seuerare elegistis. i ¶ Vos ex pa. Ecce iã determinat qs sit pater eoꝝ, cui9 filij sunt nõ nascẽdo vt manichæi dicũt: sed imitãdo. vñ & iudęis dr. Pater tu9 amor ræus est mater tua cetlıæa. k ¶ Et desiderare. Ideo filij diaboli: quia ꝺesi. pa. vc. vul. facere. & occidere me in carne: qa nõ potestis in mente. l ¶ Ille ho. Nota homicidã nõ solũ q ferro: sed etiã q ꝙ bo occidit vt diabol9 primos parẽtes. vnde in pſ. Lingua eorũ gladi9 acut9. m ¶ Et in ve. nõ ste. quare nõ stetit? n ¶ Quia nõ est in eo veritas. i. vbũ & sapiẽtia patris. Cũ dr, in xpo est veritas: ita dr, vt ipse sit vitas. Si ergo diabolus stetisset in veritate, in xpo stetisset: sed nõ stetit in ea: qa non est ipſa in eo. o ¶ Ex, ppriis loquit: qa mẽdax. Et hoc nõ sufficit: qa & hõ mẽdax est qui nõ habet de ꝓprio: sed ab alieno cœpit. i. a diabolo: iõ addidit. p ¶ Et pater ipſi9. scilicet mẽdaçi qđ inuenit. Ex pro. quia nõ aliunde habet: sed a se posit: cecidit a veritate. vnde subdit esse pater mẽdaçi quod ex se genuit: vt de9

Ezc.16.a.

Pſ. 56.a.

Dæmonũ concupitus.

F

a ¶ i. veritatẽ: quæ ego ipse sum: & ideo sermo me9 vos ꝺ. beret capere.

a vidi apud patrẽ, lõquor: & vos quæ a vidistis apud patrẽ vestrũ, facitis.

a ¶ Q. Quid cõua istu dicitis?

b Respõderunt & dixerunt ei. Pater b noster, abraam est. Dicit eis iesus.

¶ Credidit abraam deo.

Si filii abraæ estis, opera abraæ fa d

a ¶ factis probate non verbis. b ¶ in quo ꝓ bamini non esse filij abraæ.

c citẽ. Nunc autẽ quæritis me intẽrfi e cere hoiem qui veritatẽ vobis locutus sum: quã audiui a deo. Hoc f

a ¶ cui9 filios vos facitis. ¶ Sed ei vobis ali9 pater cuius opera facitis.

d abrãam nõ fecit. Vos facitis opera g e patris vestri. Dixerũt itaq; ei. Nos h ex fornicatiõe nõ sumus nati: vnũ k

a ¶ Q. Et si nõ similes abraæ ſim9: saltẽ semp deum colimus: qui israel suum primogenitum nominat.

f pãtrem habem9 deum. Dixit ergo eis iesus. Si deus pater vester esset, l g diligeretis vtiq; me. Ego enim ex

¶ Deus. ¶ in carnem.

deo ꝓcessi & veni. Neq; enim a me h ipso veni: sed ille me misit. Quarem loquelam meam non cognoscitis?

a ¶ in hoc statu manentes. b ¶ credere.

Quia nõ potestis audire sermonẽ n i meũ. † Vos ex patre diabolo estis: o k & desideria pãtis vẽri vultis facere. p

a ¶ Quæ desideriaꝫ. b ¶ ex quo fuit homo q posset occidi.

m † Illẽ homicida erat ab initiõ: & in r

a ¶ in qua fuit: sed tñ cecidit. b ¶ a q lapsus est. ¶ quare.

n veritate nõ stetit: qa non est veritas

¶ Sed.

o in eo. Cum loquitur mendaciũ, ex t p propriis loqtur: quia mẽdax est, & v

a ¶ id est me verbum & veritatem patri coæternam.

pater eius. Ego autẽ si veritatẽ dico: x

NICO. DE LYRA

✠ ꝙtum deus, habet eandẽ visionẽ diuinæ essentiæ cum patre a ¶ Et vos quæ vi. a. p. v. f. id est apud diabo. de quo. ſ. exprimit ꝙ sit pr eoꝝ. Sed ſm Chryso. litera talis est. Et vos quæ vidistis apud patrẽ vestrũ facite. q. d. Sicut facio & loquor veritatẽ quam vidi apud patrẽ: ita & vos facite quæ vidistis apud abrahã. i. potuistis videre in ꝺsideratiõe vitæ ei9 ꝓ scripturã. Sed prima litera magis ꝺsonat sequẽtib9 cũ dr. b ¶ Rñderunt & di. &c. Pater noster abraã. q. d. Nescim9 quẽ tu vocas patrẽ nostrũ: qa adhuc nõ exꝑserat de diabolo. c ¶ Pa. no. abraã. ꝑpt qđ ꝓcludit xps. d ¶ Si fi. abraæ estis &c. qa imitatio pris est signũ veræ filiationis qđ nõ esti vobis. Et hoc, pbat pñr di. e ¶ Nũc autẽ quæ. &c. vc. vo. loc. sum: quã au. a deo. & missus sum nũciare ea vobis. f ¶ Hoc abraã no fc. sed magis nũcios dei reuerẽter suscæpit vt habet Gen. xviii. a. & iõ ꝓcludit. g ¶ Vos fa. &c. o. p. ve. scilicet diaboli: peccatũ superbiæ. tertiam conditionẽ tangit dicẽs. t ¶ Cũ loquitur mẽda. ex ꝓpriis loquit. i. ex habitu malo in quo est obstinatus. Et subdit causa. v ¶ Quia mẽdax est & pater ei9. i. ipſius mẽdaçi. Ille ei dr mẽdax: nõ in pater mẽdaçi, q mẽdacia ab alijs inuẽta solũ refert: fed mẽdax est & pater mẽdaçi: q nõ solũ refert mẽdacia: sed etiã ea fingit. Et, ꝓpter hoc diabol9 dicit pater mẽdaciũ: qa primũ mẽdaciũ adinuenit: cũ dixit mulieri Gen. iii. a. Nequaq; moriemini &c. Cõsequẽter istas ꝺitiones applicat salvator ad iudæos. di. x ¶ Ego autẽ si veritatẽ dico: nõ cre. mihi, q. d. p hoc apparet ꝙ ꝓprietas vestra est, recipe falsa & mẽdacia: & non vera. Sed quia possent dicere: Q2 non credimus tibi, hoc non est ✠ tate gloriæ filiorum dei. d ¶ Si filij abraæ estis &c. Ex hoc Mon. patet ꝙ frustra gloriaꝫ aliqs ꝙ sit filij9 ſm habitum alicui9 sancti vt benedicti, dnici, vel francisci vel alteri9 sancti: nisi opera sua ſm suã possibilitatẽ imitet. t ¶ Cũ lo. mẽ. ex pro. lo. qa mẽ. est pater eius. Id est inuentor mẽdaçi. Ex q̃ patet ꝙ mẽdas in loquendo: & mẽdacia fingẽdo, ꝓprietatẽ diaboli assumit male vtẽdo. ✠ Tuleriũ

A ☞ ex se veritatẽ. a ¶ Quis ex vobis. Non dedignaꝫ ex rõne ostẽdere se nõ esse pctorẽ. b ¶ Nõne bene ꝺi. nos. Quia puicti sunt nõ esse filij abraæ vel dei: sed diaboli ingerũt cõuitia: qa nõ potent resistere. c ¶ Honorifico patrẽ. Nãc ne arrogãs vobis videar) facio qđ ꝺebeo: sed vos nõ facitis qđ ꝺebetis: qa nõ honorastis me: quẽ ſi cognosceretis: sicut ego honorifico patrẽ sic vos me honoraretis. d ¶ Ego autẽ &c. Audito cõuicio, ꝺæmonium habes ecõtra de gloria sua hoc solũ ꝺicit. Honorifico patrẽ, oĩa tribuendo ei: & ego nõ quæro gloriã meã: vt hoies: q illaris cõtumelijs aliq ꝺ reddãt: sed pũi refuor: & est qui quæ. & iudi. e ¶ Et qui quærat. Duæ sunt tẽtationes. Vna, pbatio. nionis, de qua. Deꝰ intẽtator malorũ est. Sic & duo timores: vn9 quẽ charitas foras mittit. Alter q ꝓmanet in sæculũ sæculi. Sic & duo iudicia. Vnũ dãnatiõis: q non iudicat pr: sed oĩ iudiciũ dedit filio. Alterũ ꝺiscretiõis, vñ. iudica me de9 & discerne causam meã. Scd9m hoc dr. Est pater q qrat gloriã meã & discernat a gloria vã: qa vos ſm sęculũ gloriamini, ego nõ: sed ea gloria quam habui apud patrẽ anteqũ mũdus esset: quæ est ab hũana inflatione ꝺiscreta. ¶ Amẽ amẽ ꝺi. Non ego sed pr qrit gloriã meã, ego autẽ ꝺico: ſi vos ꝺicitis ꝺæmoniũ habes ego vos ad vitã voco. Hic ꝺicat hõ Ieſus nõ malũ: sed bonũ reddere. g ¶ Nõ vidẽbit. Q2 ꝺicit, videbit vel gustabit, nihil aliud est, ꝙ experiet. h ¶ Nũc cogno. Sicut accæpta cõtumelia bon9 fit melior ita malus ꝺe beneficio ☞ peior, Quẽ

NICO. DE LYRA

B ✠ propter odiũ veritatis: sed ꝓpter malicią tuã: qa malus hõ es: ideo subdit hoc remouẽs. a ¶ Quis ex vobis argu. me ꝺe pctõ. q. d. Si habetis aliqđ ꝑ̃m quod positis sup me ostẽdere: paratꝰ sum audire: & meronabiliter purgare: & ideo cum hoc nõ possitis facere. b ¶ Si veritatem ꝺi. ſ. pro quia. c ¶ Quare nõ cre. mihi? Et subdit causam di. Qui ex deo est verba dei audit. qa affectat9 est: qa est sibi cõnaturalis: & ideo ꝺicit. d ¶ Propterea vos nõ audi. ꝺitis. id est recipitis ꝙ ba dei ex ore meo. e ¶ Quia ex deo nõ estis. & per ꝓns seq tur ꝙ fitis ex diabolo: non per creationẽ: sed per imitationẽ. f ¶ Rñderunt ergo. Ostenso patre eoꝝ: ponit eoꝝ iniuriosa respõsio. Et diuidit ĩ in duas: qa primo ponitur ꝺicta mĩsio, secũdo: ipſi9 respõsionis mãifestera declinatio, ibi: Rñdit ieſus. Circa primũ sciendũ ꝙ modus hoĩm q nesciũt rationabiliter respõdere, est ad cõuitia se cõuertere: & ideo iudæi nõ habẽtes quod xpo rationaliter respõderẽt, ad cõuitia se cõuertunt dicẽtes. g ¶ Nõne bene ꝺici. nos quia sa. cs. Licet enim xps esset genere iudæus & nõ samaritanus: tñ vocãt eum samaritanũ ꝺuplici de causa. Vna est quia. ã. ꝺictũ est cap. iiij. ꝙuis facere christi tinũ ꝺuplici de causa. Vna est quia. ã. ꝺictũ est cap. iiij. ꝙuis fa tã fama, maritani essent gẽtiles: tñ legẽ i parte seruabãt: & iõ erat vulgare apud iudæos: ꝙ ille q in parte legẽ seruabat: & i parte legẽ solue bat vocabãt samaritanus, ꝙuis esset iudæus: ꝓpter ſisitudinẽ ad samaritanos. Sicut apud xpianos aliqs ꝺr iudæus vel saracenus qui rietũ catholicæ fidei in parte soluẽs, iudæis & saracenis ꝙtum ad aliq ꝺ assimilat. Alia causa est: qa samaritani erãt mulcũ ĩfesti iudęis & odibiles eis: vt. ã. ꝺictũ est. iiij. ca. & iõ vulgare erat apud iudæos: ꝙ homines malos & eis odibiles vocabãt samaritanos: ✠ ꝓpter odium ꝙuis esset iudæi. Talis autẽ erat xps ſm reputationẽ eorum: ideo vocabãt eum samaritanũ. h ¶ Et ꝺæmoniũ ha. Hoc eñ iudica bant de xpo, ꝓpter mirabilia quæ faciebat: & magicis artib9 imputabãt: & qa secreta eoꝝ frequẽter ꝺicebat: & qa aliqñ quædã alta & subtilia loquebat quæ nõ intelligebãt, ꝓpter qđ eũ arreꝓtiũ ꝺicebãt: sicut & de saul ꝺr, ſ. Reg. xviij, c. ꝙ arreptus a ꝺæmonio, ꝙphetizabat in aula sua. i ¶ Respõdit ieſus. Hic ponitur ipſius christi mãsueta ꝺeclinatio: qa cũ maleꝺiceret nõ maledicebat: vt habeẽt. ſ. Pe. i. ꝺ. ideo mãsuete iniuriam ꝺeclinat ꝺi. k ¶ Ego ꝺæ. nõ ha. Qđ paret: qa ꝺæmones expellebat. Nec ꝺo ctrinã malã habebat: sed fan. ctiſſimã: vt paret intuẽti. Si eñ aliqs ꝺæmoniũ habet: sed mo lum9 certi: qa ita est ꝙ nulla falsitas a deo est: sed a diabolo: q est pater mẽdaçi. vt tu dixisti verbũ aũt tuũ est aper tũ mẽdaciũ. Ad cuius ꝓbationẽ ꝺucitur: x ¶ Abraã mortu9 est & ꝓ. q tñ sermonẽ ꝺei seruauerũt, q est maioris virtutis ꝙ sit ꝺe mo tu9. & iõ pater falsum qđ tu ꝺicis: y ¶ Si quis ser. mortẽ nõ gustabit in æternum. Ex quo paret ꝙ decipiebantur in æquiuoco: ex quo xps ꝺicebat de morte spũali: ipſi aũt accæperũt de morte corpali. & ideo quærũt deriſorie duo. Primũ est. z ¶ Numquid tu ma. es pa. no. abraam: q. d. nõ. Secundum est.

A ☞ exse veritatẽ. a ¶ Quis ex vobis. Non dedignaꝫ ex rõne ostẽdere se nõ esse pctorẽ. b ¶ Nõne bene ꝺi. nos. Quia puicti sunt nõ esse filij abraæ vel dei: sed diaboli ingerũt cõuitia: qa nõ potent resistere. c ¶ Honorifico patrẽ. Nãc ne arrogãs vobis videar) facio qđ ꝺebeo: sed vos nõ facitis qđ ꝺebetis: qa nõ honorastis me: quẽ ſi cognosceretis: sicut ego honorifico patrẽ sic vos me honoraretis. d ¶ Ego autẽ &c. Audito cõuicio, ꝺæmonium habes ecõtra de gloria sua hoc solũ ꝺicit. Honorifico patrẽ, oĩa tribuendo ei: & ego nõ quæro gloriã meã: vt hoies: q illaris cõtumelijs aliq ꝺ reddãt: sed pũi refuor: & est qui quæ. & iudi. e ¶ Et qui quærat. Duæ sunt tẽtationes. Vna, pbatio. nionis, de qua. Deꝰ intẽtator malorũ est. Sic & duo timores: vn9 quẽ charitas foras mittit. Alter q ꝓmanet in sæculũ sæculi. Sic & duo iudicia. Vnũ dãnatiõis: q non iudicat pr: sed oĩ iudiciũ dedit filio. Alterũ ꝺiscretiõis, vñ. iudica me de9 & discerne causam meã. Scd9m hoc dr. Est pater q qrat gloriã meã & discernat a gloria vã: qa vos ſm sęculũ gloriamini, ego nõ: sed ea gloria quam habui apud patrẽ anteqũ mũdus esset: quæ est ab hũana inflatione ꝺiscreta. ¶ Amẽ amẽ ꝺi. Non ego sed pr qrit gloriã meã, ego autẽ ꝺico: ſi vos ꝺicitis ꝺæmoniũ habes ego vos ad vitã voco. Hic ꝺicat hõ Ieſus nõ malũ: sed bonũ reddere. g ¶ Nõ vidẽbit. Q2 ꝺicit, videbit vel gustabit, nihil aliud est, ꝙ experiet. h ¶ Nũc cogno. Sicut accæpta cõtumelia bon9 fit melior ita malus ꝺe beneficio ☞ peior, Quẽ

B ✠ propter odiũ veritatis: sed ꝓpter malicią tuã: qa malus hõ es: ideo subdit hoc remouẽs. a ¶ Quis ex vobis argu. me ꝺe pctõ. q. d. Si habetis aliqđ ꝑ̃m quod positis sup me ostẽdere: paratꝰ sum audire: & meronabiliter purgare: & ideo cum hoc nõ possitis facere. b ¶ Si veritatem ꝺi. ſ. pro quia. c ¶ Quare nõ cre. mihi? Et subdit causam di. Qui ex deo est verba dei audit. qa affectat9 est: qa est sibi cõnaturalis: & ideo ꝺicit. d ¶ Propterea vos nõ audi. ꝺitis. id est recipitis ꝙ ba dei ex ore meo. e ¶ Quia ex deo nõ estis. & per ꝓns seq tur ꝙ fitis ex diabolo: non per creationẽ: sed per imitationẽ. f ¶ Rñderunt ergo. Ostenso patre eoꝝ: ponit eoꝝ iniuriosa respõsio. Et diuidit ĩ in duas: qa primo ponitur ꝺicta mĩsio, secũdo: ipſi9 respõsionis mãifestera declinatio, ibi: Rñdit ieſus. Circa primũ sciendũ ꝙ modus hoĩm q nesciũt rationabiliter respõdere, est ad cõuitia se cõuertere: & ideo iudæi nõ habẽtes quod xpo rationaliter respõderẽt, ad cõuitia se cõuertunt dicẽtes. g ¶ Nõne bene ꝺici. nos quia sa. cs. Licet enim xps esset genere iudæus & nõ samaritanus: tñ vocãt eum samaritanũ ꝺuplici de causa. Vna est quia. ã. ꝺictũ est cap. iiij. ꝙuis facere christi tinũ ꝺuplici de causa. Vna est quia. ã. ꝺictũ est cap. iiij. ꝙuis fa tã fama, maritani essent gẽtiles: tñ legẽ i parte seruabãt: & iõ erat vulgare apud iudæos: ꝙ ille q in parte legẽ seruabat: & i parte legẽ solue bat vocabãt samaritanus, ꝙuis esset iudæus: ꝓpter ſisitudinẽ ad samaritanos. Sicut apud xpianos aliqs ꝺr iudæus vel saracenus qui rietũ catholicæ fidei in parte soluẽs, iudæis & saracenis ꝙtum ad aliq ꝺ assimilat. Alia causa est: qa samaritani erãt mulcũ ĩfesti iudęis & odibiles eis: vt. ã. ꝺictũ est. iiij. ca. & iõ vulgare erat apud iudæos: ꝙ homines malos & eis odibiles vocabãt samaritanos: ✠ ꝓpter odium ꝙuis esset iudæi. Talis autẽ erat xps ſm reputationẽ eorum: ideo vocabãt eum samaritanũ. h ¶ Et ꝺæmoniũ ha. Hoc eñ iudica bant de xpo, ꝓpter mirabilia quæ faciebat: & magicis artib9 imputabãt: & qa secreta eoꝝ frequẽter ꝺicebat: & qa aliqñ quædã alta & subtilia loquebat quæ nõ intelligebãt, ꝓpter qđ eũ arreꝓtiũ ꝺicebãt: sicut & de saul ꝺr, ſ. Reg. xviij, c. ꝙ arreptus a ꝺæmonio, ꝙphetizabat in aula sua. i ¶ Respõdit ieſus. Hic ponitur ipſius

sicut ille q seruat semen a corruptiõe, ꝓuenit ad fructũ: sic seruãs verbũ ꝺiuinũ puenit ad beatitudinis statũ q̃ britudo ꝺesignat cũ ꝺicit. s ¶ Mortẽ nõ vi. Vita eñ btã in visione & fruitione cõsistit. & ideo ꝑ exclusionẽ mortis gehẽne, quæ huic visiõi opponitur consecutio beatitudinis intelligitur: & sic pater qđ. ã. fuit ꝓpositũ. ſ. ꝙ sequẽs christũ habet lumẽ vitæ: qa sequela xpi in obseruatione verbi ei9 cõsistit. t ¶ Dixerũt. Hic ponit iudęorum obiectio in cõtrariũ. Et diuidit ĩ in duas: qa prio ponit ꝺicta obiectio. secđo xpi mĩsio, ibi: Rñdit ieſus: Obiectio aũt eorũ incipit a conuitio qa sicut hoies irrationabiles & turbati statim dixerunt v ¶ Nũc cog. quia dæ. ha. q. d. Pri9 tñ opinabamur te hre dæmoniũ: sed mo lum9 certi: qa ita est ꝙ nulla falsitas a deo est: sed a diabolo: q est pater mẽdaçi. vt tu dixisti verbũ aũt tuũ est apertũ mẽdaciũ. Ad cuius ꝓbationẽ ꝺucitur: x ¶ Abraã mortu9 est & ꝓ. q tñ sermonẽ ꝺei seruauerũt, q est maioris virtutis ꝙ sit ꝺe mo tu9. & iõ pater falsum qđ tu ꝺicis: y ¶ Si quis ser. mortẽ nõ gustabit in æternum. Ex quo paret ꝙ decipiebantur in æquiuoco: ex quo xps ꝺicebat de morte spũali: ipſi aũt accæperũt de morte corpali. & ideo quærũt deriſorie duo. Primũ est. z ¶ Numquid tu ma. es pa. no. abraam: q. d. nõ. Secundum est.

Quæstio ꝺe pſũ. c. nonne.

Diuisio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

peior. a ¶Quẽ teipsum facis. Sed'm illos se faciebat filiũ dei: Phil.2.a. æqualẽ sibi, quasi nõ esset: sed nõ faciebat, immo vere erat. vnde apls. Nõ rapinã arbitrat' est faciẽs se æqualẽ deo. Ideo nõ gs es: sed quẽ teip.fa. b ¶Respõdit. cõtra hoc qd' dicũt. Quẽ te facis referẽt gloriã suã ad patrẽ de quo est q de' est. c ¶Est pater me⁹.

Aperte dicit patrẽ suũ esse deũ q annunciatus est iudæis: nõ recentẽ deum vobis annũcio: sed illũ de cuiꝰ cognitiõe soletis gloriari. d ¶Qui glori. Vox pauris glorificat filiũ in baptismo, in mõte: & ĩ alijs hmõi. e ¶Et non eo. Non cognouistis spũaliter, dũ pro terrenis seruistis. Ecce venit se eis prædicare. f ¶Et si dixero &c. Ne in hoc arrogãs videat gloriari, addit: & si dixero. Arrogãtia sic caueat: vt veritas nõ relinquat. g ¶Abraam. Credẽs exultauit sperãdo, vt videret intelligẽdo tm mysteriũ. h ¶Die meũ. Aug. Incertum est: an diẽ tẽporalẽ quo erat vẽturus in carne, an diem æternitatis. Sed vtrũq; abraam vidit: vnde ineffabile gaudiũ illi fuit. Quanti enim est videre verbũ apud patrẽ: & cp ipsum caro factũ est: ĩ ¶Et exiuit. Exiens de templo, id est de figuris iudæorũ: videam⁹ quid fecerit in templo gentium.

Cap. IX.

T præteriẽs. Nõ stans in via pctoꝝ: sed sec⁹ viã nr̃æ mortalitatis. l ¶Cæcũ. Cæcus, significat humanũ gen⁹ in quo cæcitas naturalis: qa peccante primo hoie, vitiũ ꝓpter naturã inoleuit. vnde ſm mẽtẽ oĩs homo cæcus natus est.

☞Neq; hic

NICO. DE LYRA

F ✠ a ¶Quẽ teipsum facis. q.d. manifeste patet cp ad gloriã vanã de te falsa dicis. b ¶Rñdit iesus. Hic ponit xp̃i respõsio. & primo ad sc'm. sc'o ad primũ ibi: Abraã. Et qa in vltimo q̃sito imponebãt ei q̃rere vanã gloriã: iõ hoc excludit di. Si ego glo. meipsum. i. si ego q̃ro gloriã meã præter regulã ỹitaris diuinæ, vt vos mihi imponitis. c ¶Gloria mea nihil est. i. falsa: qa falsum est nõ ens, vel nihil: sed nõ est ita: quia gloria mea est a deo pr̃ea q̃ nullũ falsum põt esse: & hoc est qd' dicit hic. d ¶Est pa.me⁹ q glo. per miracula cp operonẽ: & postea glorificabit p resurrectiõis & ascẽsiõis gloriã. e ¶Quẽ vos di. qa de⁹ no. est: per operũ imitationẽ. Sed hoc est falsum. qd' ꝑbat di. f ¶Et nõ cog. eũ. per fidẽ formatã: in qua cõsistit dei filiatio per adoptionẽ. g ¶Ego aũt no. eũ. sicut eius filij naturalis, habẽs eãdẽ sciẽtiã cũ ipso. h ¶Et si dixero &c. si. vo. mẽdax. sicut estis mẽdaces asserẽdo vos eũ cognoscere, cũ ĩ nõ eum cognoscatis, ita essem mẽdax si asserem me eum ignorare: cũ inc̃tũ deus habeã noticiã eãdẽ cũ eo: & inc̃tũ hõ eũ clare videã: & ideo subdit. i ¶Sed scio eũ. scilicet prædicto modo. k ¶Et ser. Hoc addit: qa vera cognitio per opa demõstrat. In oĩ enim ope malo est aliqua ignorãtia: ꝓpter quod dicit phs. nĩ. Ethi. Ois malus est ignorans. l ¶Abraã. Hic respõdetur ad primũ. Quæritur ẽm primo de risorie: si ipse esset maior cp abraã: & rñdit cp sic di. Abraã pater ve. ex. vt vi. diem meũ. quia abraã desideranter cognoscere tps aduẽtus xp̃i: qd' est videre xp̃m in spũ. Et sic patet cp est maior abraã: ꝓpter hoc ẽm cognitionẽ hanc desiderabat: qa ab ipso oĩm gentiũ redẽptionẽ expectabat. m ¶Vidit &c. qñ dictũ est ei. In semine tuo benedicent oẽs gentes terræ. Gen. xxij. d. Et qñ in figura triũ angelorũ sibi apparentiũ cognouit trinitatis mysteriũ. Gen. xviij. a. & in oblatiõe isaac: propter quod locus ille dictus est, dñs videt: vt habetur Gen. xxij. c. quia dñs fecit videre abraã occulũ christi mysterium. Sed cõtra hoc dictũ christi veracissimũ, arguunt dicẽtes. n ¶Quinquaginta annos &c. q.d. hoc est impossibile:

a ¶vt dicas ex sermone tuo non mori cum scias illos mortuos.

Quẽm teipsum facis? Rñdit iesus. ¶tantum.

Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Est pater meus qui glorificat me: quẽ vos dicitis: quia a ¶non idola. b ¶quia si cognouissent filiũ eius recæpissent.

deus noster est: & non cognouistis eum. †Ego aũt noui eũ: & si dixero ¶cum sciam. ¶qui dicitis quia non scio eũ, ero similis vobis vos scire & nescitis. a ¶sermonẽ patris vt filius loquebat: & ipse erat verbũ patris mendax. Sed scio eum: & sermonẽ q hoibus loquebatur. ¶autem.

eius seruo. Abraam pater vester a ¶non timuit, quia in eo charitas. b ¶non quia vidit.

exultauit vt videret diẽ meũ. Vidit m a ¶irati: in eo solam ætatem carnis pẽsantes non diuinam naturam.

& gauisus est. Dixerũt ergo iudæi ad eũ. Quinquaginta annos nõdũ habes, & abraam vidisti? Dixit eis a ¶ab intuitu carnis ad diuinitatem trahẽs.

iesus. Amen amen dico vobis: an o a ¶non dicit: sed fieret ga creatura. b ¶non dicit factus sed sum quia creator.

tequã abraã fieret ego sum. †Tu p a ¶qa putãt hoc esse blasphemiam. b ¶ipsi duri vt lapides.

lerunt ergo lapides vt iacerent in a ¶non hõ hũilis. b ¶quia cõmẽdãda erat patiẽtia nõ exercẽda potẽtia.

eum. †Iesus autem abscondit se: & q a ¶et sic duris eorum cordibus fugit.

exiuit de templo. Cap. IX.

a ¶id est misertus est.

T præteriens iesus ũidit hominẽ cæcum a natiuitate: & interrogauerũt eũ a ¶magistrum appellãt qa scire desiderãt.

discipuli eius. †Rabbi quis peccauit? hic aut parentes eius vt cæcus

qa a morte abraæ vsq; ad tps christi fluxerũt anni circiter duo milia. Soler q̃ri: Cũ christus nõ haberet vltra. xxxiij. annos: quõ iudæi assũpserũt tãta supfluitatẽ, dicẽdo: Quinquagĩta annos &c. Dicẽdũ cp ꝓpter labores & ieiunia videbat lõge maioris ætatis cp esset. vel ſm alios ꝓpter reuerentiã anni qnq; gesimi q erat ĩ subi. leus iudæi p ipm cõputabãt. & est sensus, Quinqua. annos &c. q. d. non vixisti ad huc vnũ iubileũ, & abraã vidisti? Ex mõ loquẽdi apparet eorũ falsitas & calũnia: qa xp̃s nõ dixit, vidi abraã: sicut ipsi repetierũt sed eõtrario q abraã videret ipm. Tñ eorũ obiectio, pcedebat ex hoc q̃ solũ in eo naturã hũanã cõsiderabãt. iõ ostẽdit se naturã diuinam hr̃e di. o ¶Amẽa. di. &c. ego sum. Vbi oñdit ei⁹ æternitas, cũ iũgẽdo verbũ pũtis tpis, ego sum, cũ ꝑbo ꝑteriti tpis añcẽ fieret: qa æternitas assũtit oĩ tpi. Et iudæi nesciẽbãt verbis ei⁹ cõtra dicere rõnabiliter loquẽdo: iõ ꝓtradixerũt corpaliꝰ ꝓsequẽdo. iõ subdit. p ¶Tuler. la. vt ia. in eũ, sicut in blasphemum. Et patet manifeste cp nõ mouebant amore iusticiæ: sed liuore iuidiæ. qa in lapidatione blasphemi requirit debit⁹ ꝓcessus p accusationẽ corã iudice: & testiũ depositionẽ: & iudicis sniam: & tũc sequit lapidatio extra ciuitatẽ: vt hr̃. Leu. xxiiij. c. Ipi aũt volebãt eũ lapidare omisso ꝓcessu ꝑdicto. & cũ hoc in loco sacro: qd' erat illicitũ etiã de cõuicto. ꝓpter qd' ioiada põtifex fecit athaliã trahi extra septa tẽpli ante cp occideret: vt hr̃. iiij. Reg. xi. c. q ¶Tel⁹ aũt abſ. Non occultãdo retro parietẽ vel aliqd' huiusmodi: sed virtute diuinitatis se reddẽdo eis iuisibilẽ. & ĩ hoc nobis exemplum patiẽtiæ dedit: & fidelib⁹ suis mandatum quo medium illoꝝ ibat, tamẽ a suis discipulis videbatur: qa secuti sunt eum &c.

✠ p ¶Tule. ergo la. Beda. Mystice aũt tem. quot malas cogitationes q̃s assumit ĩ q̃si tot lapides in iesum mittit: ac deide q̃ tũ ad se pertinet: si ad deliberationẽ trãsit. iesum extinguit. q ¶Iesus aũt absc̃dendo se, dñs significat nr̃i vti q̃ Quid aũt absc̃dendo se, dñs significat qui eius ĩ. si vt cp eis ipsa veritas abscondit qui eius verba seq cõtẽnũt. Eã qppe quã nõ ĩnuenit humilẽ veritas fugit mẽtẽ. Quid aũt nobis hoc exẽplo loquit: nisi cũ etiã resistere possumus: irã superbiẽtiũ humiliter declinemus: Hæc Beda.

Cap. IX.

T præteriẽs ie. Postq; christ⁹ condit se hr̃e virtute illuminati uã ꝙho: hic oñr hoc ondit fieri ĩ. bili signo. Et diuidit ĩ tres: qa ĩ prio ponit q̃dã miraculi opatio ibi. Et cũ dixisset: ter. tio. sc'o miraculi opatio ibi: Et cũ dixisset: tertio miraculi facti examinatio ibi:

Iraq; vicini. Præcedẽtia miraculũ sunt duo. Sc'm ponit ibi. Et exiuit de templo. Primũ cp fuit pcedẽs ipm miraculũ & eius occasio, fuit discipulorũ interrogatio de cæco nato, & hoc est qd' dr̃: s ¶Et p teriẽs iesus. in exitu tẽpli: de quo dictũ est in fine præcedẽtis ca. t ¶Vidit hoiem &c. qa ibi sedebat mendicans elemosynã ab ingredientibꝰ tẽplũ: & diligenter intuitus est eum iesus: vt dicit Chryſ. quasi vellet aliqd agere circa eũ, & iõ discipuli moti sunt ad quærẽdũ de causa cæcitatis ei⁹ dicẽtes. v ¶Rabbi quis &c. Ex hoc enim cp. ſ. dñs sanãdo lãguidũ dixerat. lã amplius noli peccare, ne deteri⁹ tibi cõtingat: oñdẽs cp pctm fuerat causa illi⁹ languoris: vt ibi dictũ fuit: ideo apli ꝓsimilr crediderũt de isto cæco nato, cp peccatum ipsius vel parentũ esset causa huius cæcitatis.

✠Rñdit iesus

Moraliter. s ¶Et præteriens iesus &c. Mystice. Cæcus natus tur omnis habens peccatum originale: qa priuat⁹ est dei visione. Hanc autem priuationem nõ facit eius actuale peccatũ quod adhuc nõ habet: nec etiã parẽtũ suorũ immediatorũ. ideo subditur.

✠Neq; hic peccauit

A ☞ a ¶Neq; hic peccauit neq; pa. Peccauerũt qdẽ: sed nõ illo pcõ factũ est vt cæc⁹ nasceret: sed hęc est causa: vt manifestẽ. ope. dei in il. b ¶Sed vt ma. Vt eũ illuminãdo: & p eũ qd in cæcitate hũani generis faceret⁹ sit signĩficãdo, filiꝰ dei manifestẽt. vnde subdit. Me oportet operari. c ¶Quãdiu sum. Nõ solũ tũc xp̃s lumen Varthei 3.d. erat in mũdo: sed & semp vsq; ad cõsummationẽ sæculi p fidẽ est cũ electis: & est tps opandi. Nox illa est infernalis in qua nulli licet operari: vt nec ardẽti diuiti licuit Luc.16.f. Gen.2.d. sed tm est tps recipiẽdi. d ¶Et fecit lutũ. Sicut primũ hoiem de limo terræ formauit: ita p idẽ gen⁹ luti gen⁹ hũanũ reformauit. ¶De saliua lutũ fecit: qa ꝙbũ caro factũ est. Saliua, est sapia q̃ ex ore altissimi ꝓdijt. Terra est caro xp̃i. Vnxit oculos id est cathecuminũ fecit: q credit ꝙbũ carnem fac. Vnꝰ nõdũ videt: sed mittit vt lauet, i. baptizet in misso. i. in xp̃o ꝓpter qd' nomen piscinę interptat. Baptizat⁹ a Siloa fons est ad radicẽ mõtis sion: q non iugib⁹ aqs: sed icertis horis ebullit p conca terrarũ vbi cæcus lota facie lumẽ recepit: qa cæcitas iudæoꝝ vel quorũcũq; ĩfidelitũ nõ põt sanari, nisi doctria aquarũ xp̃i quæ sine strepitu & clamore ỹboꝝ leniter fluit. vñ Esa. Aquæ siloæ q̃ vadũt cũ silentio. f ¶Et venit vidẽs. Quærit quomodo istũ sine fide sanauerit: cũ legarius, sanasset? Sed hoc dicit de illis q ꝓpter peccata infirmabant. iste nõ ꝓpter peccatum: sed propter gloriam dei languebat.

Eſa.8.b. Quæſtio

☞Non est

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Respõdit iesus. Hic ponit' secũdum prædictũ ad miraculũ. ſ. xp̃i mõstrandum præbuit ad miraculũ. ſ. xp̃i mõſtrandum exqua ostẽdit cp cæcitas cõtigit vt virtus diuina in ei⁹ sanatione declarareť: & hoc est qd' dicit. b ¶Neq; hic peccauit: neq; pr̃ætes ei⁹. vt cæcus nasceret. Nõ neq; pr̃ætes ei⁹. Et cæcus nasceret. Nõ neq; ꝓpter pcãm sed tm ad illud de quo interrogat. q. d. nec pcãm, ꝓprio cæcus nat⁹ est: qa ante natiuitatẽ peccare nõ potuit. In quo apparet xp̃i sapia. ridiculosa cãtũ ad hãc partẽ. Nec mirũ: qa adhuc rudes erãt ante recæptionẽ spũsancti. Neq; pãtõ parẽtũ cõtinent. Licet ẽm parẽtes pro pctis suis aliqñ punianť in filijs monstruosis: inc̃tũ talia monstra ex diuina iusticia nascunť: tñ frequẽtius fit sine pcãto. ſ., ꝓpter indispositionem materiæ: vel debilitatẽ virtutis quæ est in semie. Verũtñ cp̃uis talia sint a casu respectu naturæ creatæ: sunt tñ ordinata respectu diuinæ ꝓuidẽtiæ: & aliqñ ordinãť ad declarationẽ diuinæ virtutis in opib⁹ miraculosis: & fit erat de isto: ideo sequt. c ¶Sed vt ma. opa dei in il. in ei⁹ mirabili illuminatiõe. vñ subdit. d ¶Me oportet operari. Istud nõ importat coactionẽ volũtatis in xp̃o, sed immobilitatẽ ei⁹ a diuina ordinatiõe. e ¶Opa ei⁹ qui mi. ſ. pr̃is, hoc dixit: qa miracula illa faciebat ỹtute diuina: & hũanitas xp̃i operabat instrumẽtaliter. f ¶Donec dies est. i. q̃diu sum pr̃sentia rabat instrumẽtaliter, ỹtute diuina: & hũanitas xp̃i operliter sup terrã in hũanitate assumpta. Sicut em pr̃sentia solis sup terrã facit diẽ: sic pr̃tia xp̃i q est sol iusticiæ, in hũanitate assũpta fecit quãdã diẽ gr̃æ spũalẽ: per dies durauit a xp̃i natiuitate vsq; ad ei⁹ ascẽsionẽ: licet postea remãserit nobiscũ sacramẽtaliter vsq; ad mũdi finẽ: & tunc. g ¶Venit nox qñ nec. põt ope. quia post iudicium nullus poterit mereri, vel a culpa ad gratiam reuerti. h ¶Quãdiu sum in mũ. lux sum mũdi. ipm doctrina & miraculis illustrãdo. i ¶Hæc cũ di. Hic oñr ponit' miraculi opatio in qua duo exprimũť q̃ in miraculis diuinis requrũť. ſ. dei potẽtia operãs, & sanati fides: & obediẽtia disponẽs: & hoc ẽ qd' dr̃. Hæc cũ dr̃. exputit i tres. Saliua ẽm fuit a capite: & iõ p hãc exputionẽ ostẽdit: cp virtꝰ sanariua quodãmodo erat ab ei⁹ hũanitate, inc̃tũ est organũ diuinitatis: ꝓpter hoc dr̃ Luc. vi. c. Virtꝰ de illo exibat & sanabat oẽs. k ¶Et fecit lu. ex pu. vt ostenderet se esse illum qui formauit primũ hoiem de limo. l ¶Et liniuit lu. sup ocu.

Inter

Inter corpora aialiũ nobiliꝰ est corpꝰ hũanũ: & in corpore hũano caput est pars nobilior: & in capite oculus: & iõ ex formatiõe pr̃is nobilioris reptæ in corpalibꝰ, ostẽdit christꝰ se esse formatorẽ corpis. m ¶Et di. ci. va. & la. in na. ſi. Hoc dicit: vt cæc⁹ transeũdo sic p ciuitatẽ liniẽt⁹ luto a multis videret: & p ꝓsequẽs miraculũ magis diuulgaret & cõfirmaretur. o ¶Qd' interptat' miſ. Hoc addit euãgelista volẽs interptari nomen hebraicũ: ad designãdũ mysteriũ xp̃i missi ad salutem hominũ. p ¶Abiit er. in quo patet fides cæci. q ¶Et lauit. & ve. vi. nõ virtute lutũ aliocꝙn vidisset stati cũ ipositũ fuisset. Et iterũ hoc patet: quia nõ vidit donec lutũ amotũ fuit: nec virtute aq̃: qa hoies ibi frequẽter se lauabãt: & idẽ cæcus alꝭs de ille se lauerat: qa cõis erat: & tñ virtutẽ illuminatiuã nulli ibi expert⁹ fuerat. & sic patet cp illa illuminatio diuina virtute facta est. r ¶Itaq; vicini. Hic ꝓr̃ ponit' miraculi facti examinatio. & primo, a turbis. sc'o, a pharisæis, ibi, Adducũt autem. In prima examinatione sit inquisitio de tribus. Primo de ipso illumĩato, vtrũ esset ille qui prius dicebat cæcus nat⁹. & hoc est qd' dr̃: Itaq; vi. & qui vi. eũ prius? Cui? causa subditi: s ¶Quia mẽ. erat. & sic suã cæcitatẽ frequenter eis exposuerat elemosynã petendo. t ¶Dicebãt. Nõne hic est qui se. & mẽdicabat. q. d. Sic pro certo qa dictum eorum erat firmũ propter experiẽtiam frequentem. v ¶Alij aũt. volentes impugnare facta christi dicebãt. x ¶Neq; quaq̃. supple est ille cæc⁹ nat⁹. y ¶Sed ſilis est ei⁹. Ex visu ẽm fit homo maxime cognoscibilis. & iõ restitutio visus ita mutauerat vultũ ei⁹ cp vix poterat recognosci nisi a valde exptis. q̃les erãt vicini qui frequẽter eũ viderãt. z ¶Ille vero di. ga ego sum. Et in hoc excludit aliorũ dubiũ & sicut gratus cognoscit diuinum beneficium. Sed cõsequenter quærunt de modo illuminationis di. Quõ aperti sunt tibi oculi. a ¶Rñdit: Ille hõ qui dicit' ie. Licet enim ipm alꝭs nõ vidisset cũ esset cæc⁹: tñ frequẽter audiuerat nomẽ ei⁹: & p vocẽ ipsum cognoscebat. b ¶Lutum fecit et vn. ocu. me. Asserit tñ illud qd' fiebat: Sẽ ſerat enim lutum positum sup oculos p tactũ: & cũ esset in loco sicco in quo non erat lutũ p hoc sciuit cp xp̃s illud lutũ fecerat: sed vtrũ fecisset cũ sputo vel aq̃, hoc nõ cognouit: & iõ repetẽdo nõ dicit lutũ ex sputo: sed tñ fecit lutũ &c. Quæsito de mõ illuminationis: quærit tertio de ipso illuminãte, dicentes: c ¶Vbi est ille? ait Aít, Nescio. Adducũt eũ ad pharid

Diuiſio.

nescio. qa anteq; esset reuersus de natatorijs siloæ videns iesus a loco illo declinauerat. d ¶Adducũt. Posita examinatione miraculi corã turbis hic cõsequẽter ponit' examinatio ei⁹ corã pharisæis. Et diuidit' in duas: qa primo examinãt miraculũ. sc'o inducunt illuminatũ ad veritatẽ negandũ ibi: Vocauerũt rursum. Prĩa in duas: qa primo examinãt miraculũ p ipm illuminatũ. secũdo, p pr̃ætes ei⁹, ibi: Nõ crediderũt. Pria i duas. qa prio ponit' illuminati interrogatio. secũdo ex hoc audiẽtiũ diuersa opinio ibi: Dicebãt ergo. In prima pte dr̃ sic. Addu. aũt eũ ad pha. qui cæcus fuc. Hoc fecerãt malignãtes cõtra ipm volentes ostẽdere

✠ cp fecisset

✠ b ¶Neq; hic pec. ne. p. eius. vt cæcus nasceret. c ¶Sed vt Moralr. ma. opa dei in il. Sic ẽm pmissus est nasci iste cæc⁹: vt illuminaretur xp̃i miraculo. & fiꝭ emũdatio pctĩ originalis est op⁹ diuinę virtutis cui⁹ modus significat' cũ dr̃: I ¶Et fecit lu. ex spu. per qd' significat' cathecismꝰ pcedẽs baptismũ. de q̃ subdit'. n ¶Vade & la. in n. ſi. i. xp̃i missi a pr̃e. p salute mundi. o ¶Abiit ergo & la. & ve. vi. per illuminationẽ fidei d⁹ virtute baptismi. z ¶Ille vero di. quia ego sum. p hoc ostẽdens cp q̃libet teneatur recognoscere gratiãter & cõstãter bñficiũ diuinũ. d ¶Adducũt eum ad pha. qui interptant' diuisi: propter quod p ipsos hæretici significant: q sunt ab ecclesia diuisi: quorũ aliq; cerimonias legis obseruãt. ſ. nazarei. Et isti significãt p illos q dicebãt de christo.

¶Quinta pars.

H iij

✠Non est hic

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Ver. a ¶Non est hic hõ. Ille spūaliter custodit sabbatū q est fine pctō: illi nō q seruisunt peccati. b ¶Tu qđ dī. quærūt calūniā vt ille de synagoga pelleret: sed a christo inueniretur. c ¶Ille aūt. Adhuc inunctus in corde q nondū filiū dei confiteturi: nō ĩ mentiř. d ¶Donec voca. Mystice. Mystice. Parētes. i. diabol⁹ vel vitia, qui dicunt. Etatē habet, ipse de se loquat: qui nolūt hoiem cōfiteri ex̄m. e ¶Da gloriam deo. Dare gloriā deo est veritatē de aliquo quasi præsente deo dicere: hoc est. Cōfitere istū nō esse deū sicut nos: sed peccatorē. f ¶Quid iterū vul. Augu. Stomachat cōtra duriciā eorū de cæco: factus vidēs: & cæcos iā nō ferēs. g ¶Maledī. Scē̄m cor eorū maledictio est. Sed quod dicit, optabile est oibus: vt discipuli xp̄i sint. Augusti. De stulta maledictione eos

☞ redarguēs

NICO. DE LYRA

ex̄p̄ fecisset cōtra legem: propter quod subdit euāgelista. a ¶Erat aūt sab. &c. Pharisæi enim arguebant xp̄m de violatione sabbati. b ¶Iterū ergo ín. &c. Sciendū q̄ interrogauerūt eum ordines de tribus prædictis in prima examinatione: sed euāgelista breuiter hoc reperit. c ¶Ille aūt dixit. respōdēdo sicut prius. d ¶Dicebāt ergo ex pha. Hic ponit diuersitas opinionū sequētiū ex eius respōsione: quia quidā ex pharisæis arguebant christū de violatiōe sabbati in hoc facto, dicentes. e ¶Non est hic &c. qui sab. nō custo. Ipsi falsum dicebāt: quia opera corporalia ad dei magnificētiā ordinata licite fiebāt in sabbato: sicut dictum est. s. v. cap. f ¶Alij aūt. econuerso volentes factum christi excusare & magnificare. g ¶Dicebant quomodo &c. q. d. nullo modo. Sed ꝫrium videtur Mat. vij. c. vbi dicitur de malis hoĩbus. Dñe nōne in nomine tuo dæmonia eiecimus: & virtutes multas fecim⁹? Sequtur. Nō cognouivos. Miracu-lum. Miracu-lum. Discedite a me operarij iniqtatis &c. Dicendū q̄ miraculū est opus excedēs oēm virtutē creatam, & per ꝫ̄s fit a solo deo. Talia autem fiunt ab ipso ad testificandū aliq̄d qđ est supra humanā cognitionē: & hoc est dupliciter. Vno modo ad testificandū veritatē alicui⁹ doctrinæ existētis super facultatē intellectus nostri: & tunc oportet q̄ illa doctrina sit vera: cum deus nō sit testis falsitatis: tū nō oportet q̄ ille qui docet doctrinā illā, sit bonus: qa miraculū illud nō fit ad testificandā eius bonitatē: sed doctrinę veritatē: & hoc modo aliq̄n per malos hoies prædicātes fidem catholicā, facta sunt miracula ad cōfirmationē fidei catholicę: & sic intelligit illud verbū Mat. præallegatū. Alio modo fiūt miracula ad testificādū de bonitate ipsius docētis: & tunc oportet q̄ bonitas sit in illo: aliter deus esset testis falsitatis. Et hoc modo fiebāt miracula christi: sicut dictū fuit. s. v. f. Opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me. Et hoc modo loquebātur isti dicētes. Quomodo potest homo pecca. &c. h ¶Et schisma &c. propter quod requitur sentētia illius illuminati, cū dicit. i ¶Tu quid dícis &c. Illud quæsitū non fuit ab illis qui impugnabant facta xp̄i: quia probabile erat q̄ responderet pro suo illuminatore, sed ab aliis. Et subditur eius respōsio cum dicit. k ¶Ille aūt dixit. Non est intelligēdū q̄ cōfitereť eum esse prophetā cōmuniter dictum sæos qui cæcus fuerat. Erat autem a sabbatū qñ lutū fecit iesus, & aperuit oculos eius. Iterū ergo interb rogabāt cū pharisæi quō vidisset. a ¶vt similis inuncto loqť, prædicat: & nesciť quæ prædicat.

Illē autem dixit eis. Lutum posuit c mihi super oculos: & lauí & video. a ¶Non omnes: quia iam quidā inūgebanť isti nec videntes me inunctū.

Dicebāt ergo ex pharisæis q̄ūdā, d a Nō est hic homo a deo qui sabbatū e ¶iam inuncti. non custodit. Alíi autem dicebāt. f Quomodo potest homo peccator a ¶Dies ille diuisit interlucē & tenebras. hæc signa facere? Et schísmā erat h ¶dixerunt. inter eos. Dicunt ergo cæco iterū. ¶ſtimas.

b Tu quid dícis de illo qui aperuit i a ¶cōstanter exprimit quod sentit. c oculos tuos? Ille autē dixit. Qūia k propheta est. Non crediderūt ergo l iudæi de illo, quia cæcus fuísset & d vidísset: donec vocauerūt parētes a ¶. i. qui cæcus fuerat & viderat. eius qui viderat: & interrogauerūt eos, dicentes. Hic est filius vesterm quē vos dicitis: qa cæcus nat⁹ est? Quō ergo nunc videt? Respōderūt eis parētes eius, & dixerūt. Scim⁹ n quia hic est fili⁹ noster: & qa cæcus est natus. Quō autē nunc videat, nescimus: aut quis eius aperuit oculos, nos nescimus. Ipsum ín⁹ o a ¶vt instruamini: quid nobis calūniamini b ¶nō est opus nobis loqui pro insante. terrōgate. † Etatem habet: ipsē dep se loquatur. Hæc dixerunt parētes q eius: quoniā timebāt iudæos. Iam r cōfīrauerāt iudæi: vt si quís a ¶quod iā non est malum: Expulsos enim christus suscipit. eum confiteretur esse christū, extrā synagogā fieret. Propterea parentes ei⁹ dixerūt: quía ætatem habet: ipsum iterogate. Vocauerūt ergo s rursus hominē qui fuerat cæcus, & a ¶Q. Nega quod accepisti: qđ est blasphemare, non deo gloriam dare. e dixerunt ei. Da glōriam deo. Nos t scimus quía hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Sí peccator est, v a ¶Non pater calumniæ: nec veritatē zelat. nēscio: vnū scio: qa cæcus cū essem x modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibí? Quomō aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi f vobís iam & audístis. Quid iterū a ¶sicut ego iā video, & nō inuideo. vultis audire? Nunquid & vōs g vultis discípuli eius fieri? Maley

ctum, sicut fuit Esaias vel Hieremias, sed G
ppheram antonomastice dictū: q erat promissus ad salutē hoīm: ſm q̄ dr Deuter. xviij. d. Propheta suscitabit vobis deus &c. & sic cōfessus est ip̄m esse verū xp̄m.
l ¶Non credí. Hic ponitur inq̄stio miraculi per parentes cæci. & hoc ex diuina ordinatiōe factū est ad maiorē fidei & miraculi declarationē. Interrogauerunt ergo parētes de trib⁹. Prio de p̄sona filij eī dr: m ¶Híc est fí. itelligit interrogatiue. Secūdo, de mō nascēdi, cū subditur: Quem vosdí. qa cæ. &c. i. singitis: q̄uis forte nō fingita. Hoc dicebāt vt inducerent eos ad negandum: qa parentes solēt occultare mōstruositatē filiorum quam trahūt a natiui tate: qa talis mōstruositas magis cōuertiť in cōfusionē parentū q̄ si post natiuitatem esset cōtracta p pueri defectum. Tertio: Sí nat⁹ sit cæc⁹ q̄rūt de mō vidēdi, dicentes: Quō cr. n. v. Subdiť parentū rñsio: Et de duob⁹ primis respondēt assertiue: dicētes: n ¶Scím⁹ qa híc est fí. &c. Magis volūt p̄fiteri turpitudinē suā, q̄ dicere falsitatē. De tertio aūt remittūt ad filiū non audentes veritatē dicere. Et cā. j. ponit. & hoc est qđ dr: o ¶Ipm ín. q. d. meli⁹ pōt vitarē dicere. p ¶Ipse de se lo. i. in cā sua: vt dicētū suū nobis nō imputeť. Cui⁹ cām subdit euāgelista: q ¶Hæc dixerūt parentes ei⁹: qm̄ time. ſu. qa erāt principales in populo. r ¶Iā enim &c. extra synagogā, i. extra societatem iudæorum tanq̄ excōicatī & reprobat⁹: qđ apud iudæos erat maximum oppropriū. c ¶Vocauc. Hic inducit illuminat⁹ ad negādū facti veritatem. Et diuidit i tres: quia primo ponit dicta introductio. secundo, iniusta cōdēnatio, ibi. Maledixerunt. tertio, ei⁹ a christo recæptio, ibi, Audiuit aūt. Circa primū sciēdū: q̄ pharisæi videntes q̄ factū negari non poterat: ideo voluerūt decipe ipm illuminatū. & hoc est qđ dr: Voca. er. &c. da glorīā deo. i. cōfitere veritatē. volebat em̄ eū inducere ad dicēdū q̄ illuminatus fuísset magica arte: iō subdit. ¶Nos sci. q. d. diuina virtute non fecit. Et subditur ipsius illuminati cōstātia: qa iter aduersa di-cr-rios existēs fortius q̄ṡ veritatē cōfiteturi di. v ¶Sí pctōr est. Hoc nō dicit dubitās de christi sctitate, sed irridendo eorū mali cīā. q. d. Vos dicitis: qa scitis eū e pctōrem: & ego non dico hoc imm̄o contrarium: Qđ pbat ꝫ̄r p factū. x ¶Vnū scío. qa cū cæ. &c. Et ex hoc manifeste arguit eius sanctitatē: quia tale factum excedit omnē facultatē totius naturę creatæ. & per cōsequēs non fit a magica arte, sed a deo sicut solo quinon facit aliquid ad testimoniū bonitatis alicuius, nisi inveritate sit sanctus. Cætera patent. y ¶Maledixerunt. hic ponitur ei⁹ iniusta cōdēnatio cū dr: Maledixerūt ergo ei. ſm suam reputationē: tamen: ſm veritatem erat magis benedictio. vnde dicit Au. Vtinā sup me veniat

✻ e ¶Nō est hic homo a deo &c. Alij vero dicunt hominem nasci sine originali peccato. s. pelagiani. Et isti significatur per illos de quibus subditur: l ¶Nō credíderūt ergo iudæi de illo q̄ cæc⁹ fuit. m ¶No po. fa. quíc. de talib⁹ facultatē naturę excedētibus. Et qa tes autem cæci qui de modo sue illumina tiōis nō rñderūt timore ducti: significant fideles infirmi: qui tempore persecutiōis fidē nō audēt confiteri. Per cęcū vero cōtinuatur veritatē confitētem, significant in fide firmi cōstāter cōfitētes veritatē fidei.

✻ Et eiecerūt

redarguens dicit. Maledictio ista veniat sup nos ac si diceret: Vtí- C
nam talia opa facere possemus vt discipuli eius fieri mereremur.
a ¶Hunc aūt nesci. Superius dixerant: Hunc scimus: vñ hic dicunt se nescire: sed nescire nos dicimus q̄ abnścimus. Ille nesciť: latet humilitate: ꝫditur signoꝝ virtute: Nesciť vñ sit: & vt deus dixerūt ergo ei & dixerūt: Tu dísci a ¶quod si ellent, xp̄o crederent quem moyses nunciauit.
pulus illíus sis: nos autē mōysi dí- b a ¶quia. b ¶seruū dei pferunt.
scipuli sumus. Nōs scím⁹ qa mōysi c a ¶quod moyses docuit, a deo accēpit.
locūtus est deus: Hūc aūt nescím⁹ d a ¶nesciēbāt autem diuinitatem. ¶vnde hoc accæperit.
vndē sit. Rñdit ille hō & dixit eís: In hoc em̄ mirábile est qavos nescí e tís vñ sit: & aperuit meos oculos: Scimus autē qa pctōres deus non f a ¶adhuc inunctus: qa pctōres de⁹ audit: vt audit: sed sí qs dei cultor est & volūg publicanū confitentem. ¶Magna res est.
tatē eius facit, hūc exaudit. † A sæ- h culo nō est auditū: qa qs aputi ocu b los cæci nati. Nísi esset hic a deo: nō-m poterat facere quicq̄. Rñderunt & c dixerūt ei: In pctís natus es totus n d & tu doces nos? Et eiecerunt eū fo- o ras. Audiuit iesus quia eiecerunt q eū foras: & cū inuenisset eum, dixit r ei: Tu credís in filiū dei? Rñdit ille e & dixit. Quis est dñe vt credam ín t ¶corporaliter. f eum? Et dixit ei iesus: Et vidísti eū: v ¶Ecce missus in quo lota facie iam filiū dei agnoscit in filio hominis.
& q loquíť tecū, ipse est. At ille ait. x ¶qualem credit indicat.
Credo dñe. Et procidens adorauit y a ¶vt deum. b ¶Ecce dies inter lucem & tenebras discernit discretionis: non vltimę retributionis.
ēum. Et dixit ei iesus: In iūdícium a b ego in hunc mundū veni: vt q non c a ¶humiles cæci. b ¶per me lumen. c ¶sapiētes superbi: vt pharisæi ex istis verbis commori.
vidēnt vidēāt: & q vidēnt cæci fiāt: d
Et audierunt quidam ex pharisæis e qui cū ipso erāt, & dixerūt ei: Nun- f qd & nos cæci sumus? Dixit eis ie- g a ¶. i. si cæcos vos existimaretis ad medicum curreretis. b ¶qa ego veni tollere pctā.
sus: Sí cēci essetis nō haberetis pēc h a ¶propter qđ medicū non quæritis.
catum: Nunc vero dicitis: qa vidē- k a ¶& ita cæci permanetis.
mus, pēccatum vestrum manet. l

Hic ponitur effecti recæptio. Et diuidit in tres: qa primo ponit ei⁹ in fide instructio: sc̄d⁹ fidei suæ cōmendatio, ibi: Et dixit ei iesus. tertio pharisæoꝝ murmuratio, ibi: Et audierūt. In pria ergo parte dr sic: Audí. ie. &c. Licet oia nouerit antec̄ fierent: tū hæc audiuit r ¶Et cū inue. cū. nō a casu factū esse: sed ex sua voluntate & ordinatione. s ¶Dixit ei: Tu cre. &c. i. paratus es credere in filium dei q ape ruit tibi oculos: & ille sicut valde parat⁹ ad hoc respondit: t ¶Quís est do. &c. Nō enim cognoscebat iesum in facie: quia illū alias nō viderat: vt. s. dictū est: sed eū desiderabat videre: & ideo dignū erat, vt ei veritas revelaret. ideo sequitur: v ¶Et dí. ci ie. Et ví. nunc in pñti. x ¶Et qui lo. &c. & statim credidit & fidē suā ore professus est di. y ¶Credo dñe, & opere. z ¶Et procí. ado. eum. adoratione latriæ: credens eū deū & hoiem. a ¶Et dixit ei iesus. Hic ꝫ̄r ponit fidei suæ cōmendatio a xp̄o dicente: b ¶In iudi. ego &c. Non accipit hic iudiciū cōdemnationis & pmiationis: qđ erit in sc̄o aduētu xp̄i: sed iudiciū discretionis crē- An men dentium a nō credentibus: qđ factū est in prio tis cæci-eius aduētu. ideo sequit. c ¶Vt qui non ví. tas pctm̄ ví. &c. i. ad illuminationē simpliciū & humi excuser. lium qui reputāt se nō videre. d ¶Et qui ví dent cæ. fi. i. ad excæcationē legisperitoꝝ: sup borum reputantium se videre: & patet implē- †j. ii. c. tum in hoc cæco nato: & apīs q erant simplices & a xp̄o sunt illuminati: Sacerdotes aūt & legisperiti, ꝑpter superbiā sunt excæcati. Aliter exponit hoc de illuminatione gentiliū per fidei suscæptionē & obtenebrationē iudæorū per ip̄sius refutationē: qa antea gentiles reputabantur cæci: vt iudęi vidētes: qa erant vnius D dei cultores, propter hoc dr in pś. Notus in iu- Pś. 75. a. deus. e ¶Et audierūt. Hic ponit pharisæoꝝ murmuratio. Ex verbis enim xp̄i male intellectis accæperunt q̄ cōminaretur eis cæcitatem corporalē qualē amouerat ab illo cæco nato: hoc aūt iniuriosum reputauerunt. ideo statim repugnauerunt dicētes: f ¶Nunquid & nos cæ. Sed ex eoꝝ rñsione eos confutat d. h ¶Sí cæ. &c. qa si nō vidissent opera xp̄i, haberent aliquam excusationem de hoc q̄ non credidérunt ei. Vel aliter: Sí cæci esse. i. ignorātes scripturas & ꝓphetias de me: i ¶Non ha. pec. ſ. tantum quantū habetis nunc. k ¶Nunc vero dí. quía ví. i. reputatis vos intelligere scripturas. l ¶Pec. v. m. i. aggrauatur. Pōt etiam exponi de vísione corporali miraculoꝝ: quæ aggrauabat pctm̄ eoꝝ. Hic quęrit: vtrum cæci tas mentis excuset pctm̄. Et arguitur primo q̄ nō: quia pctm̄ additum pctō nō excusat seu diminuit pctm̄ sed magis auget. Cæcitas autem mentis, pctm̄ est: quia meretur pœnā. ſm q̄ dr ī. ad Cor. xiij. g. Sí quis ignorat &c. Ite illud propter qđ duplicatur pœna, nō excusat pctm̄ sed magis aggrauat: cæcitas mentis est hmōi: quia. n. Ethi. dr: q̄ ebrīs duplices maledictiōes debentur. Contrariū arguitur per hoc qđ dicit saluator in lra: Si cæci esse. &c. Rñsio. Hic tria Solutio. sunt vidēda. Primo. s. quid sit cæcitas mentis. sc̄d⁹ quale pctm̄ excusat. tertio: quomodo excusat. Circa primū sciendū, q̄ cæcitas nō dicit simplicē negationē vīsus, cum sit priuatio: sed dicit negationē in subiecto apto & pro tpe in quo vīsus debet inesse: quia catulus ante nonū diem nō dicit cæcus. Ad silitudinem huius in spūalibus cęcitas mentis non dicit simplicem negationem ✻ Moralī. ista male

✻ o ¶Et eiecerunt eū fo. Sed christus eum fusc̄epit benigne: Moralī. & per hoc significat, q̄ eiecti de societate malorū ꝓpter xp̄um ab eo recipiunt gratiosē: sicut dicit Mat. v. a. Beati eritis &c. Sequit: Et eiecerint nomen vestrum tanq̄ malum propter filium hoís. g ¶Dixit eís ie. sí cæci esse. non ha. p. Ex quo patet, q̄ scientes scripturas, & nō obseruantes eas grauius delinquunt & grauiorē pœnam incurrunt: Lu. xij. f. Seruus qui sciuit voluntatem dñi sui & non fecit, vapulabit multis plagis.

negationē scīæ: sed negationē scīæ q̄ debet alicui ineſſe, & pro tpe p quo tenet illud scire: qa non oēs tenent eadē scire: nec p eodem tpe: Plus em̄ tenetur scire sacerdos, vel clericus, q̄ simplex laicus nec p quolibet tpe. Plus em̄ tenet idē hō scire in ætate pfecta & senectute, q̄ in adoleſcētia vel iuuētute: & sic patet primū. Circa secundum cōsiderādū, q̄ cæcitas mētis ons ad actū pcti pōt ſe habere tripliciter: anteceděter, cōcomitāter, onr. Cōſequēter ſe habet qñ hō p volūtatē sic inhæret pctō ppetrato p cōſensum: q̄ nō vellet scire ea per q̄ posſet a pctō ppetrādo q̄tūs ad actū impediri vel retardari: & sic vult talia nescire: vt liberi⁹ pecceт: & tale pctm̄ nō excusatur p cæcitatē mētis: sed magis aggrauat: qa talis cęcitas, pcedit ex maxima intētione volūtatis erga pctm̄. Cōcomitāter ſe habet ad pctm̄ qñ aliqs peccat nesciēs: tñ sic est dispoſit⁹, q̄ si sciret nihilominus idē faceret. sicut si aliqs pcutiēs hoiem, credit pcutere canem: nihilomin⁹ si determinate cognosceret illū hoiem, idē faceret: & talis cæcitas nō excusat: nec aggrauat actū: qa nō est cā actus sed tm̄mō ipm̄ cōcomitat: talis em̄ nō peccat p ignorātiā: licet peccet ignorāsv t hr. iij. Ethi. Añce dēter ſe habet ad actū pcti q̄n est cā actus: & hoc est q̄n sic est dispoſit⁹ hō, q̄ si sciret illud eē pctm̄, nō faceret: & talis peccat p ignorātiā vel mētis cæcitatē. ꝑpter q̄d tale pctm̄ p ipſam excusat. Et sic patet ſcd̄m. Circa tertiū cōſideran-

Cæcitas mētis habet ſe tripliciter ad pctm̄.

dum, q̄ pdicta cæcitas vel ignorātia q̄ est cā pcti, pōt tripl̄r causari. V no mō ex ruditate intellect⁹ ipi⁹ hois: & ſi sit tāta ruditas, q̄ illa ignorātia vel cęcitas sit inuincibilis, excusat totaliter a pctō. Alio mō causat ex negligētia studēdi ea q̄ hō teneť scire: vtpote, qa refugit laborē studi: vel qa circa alia occupat: & tunc excusat pctm̄ nō in toto: qa illa ignorātia nō est oino inuolūtaria: & q̄to min⁹ habet de inuolūtario, tāto minus excusat: nō tm̄ pōt in hoc certa regula poni: ſed debet ex circūſtātijs pēſari. Tertio mō causat ex malicia, ꝓprię volūtatis. ita q̄ hō bn̄ est dispoſitus in mēte & corpe:

Cæcitas vel ignorātia pcti pōt tripliciter causari.

totaliter totaliter tm̄ laborē acgrēdi illuminationē mētis expellit: illā ignorātiam, ꝓ nihilo reputādo: & ille excusari nō pōt a pctō: & sic patet tertiū. Ad primū dicēdū q̄ additio pcti ad pctm̄ semp facit plura pctā: nō tm̄ semp facit maiorē grauitatē: qa pōt cōtigere, q̄p primū sic diminuit ſcd̄m, q̄ ambo simul iuncta nō hñt tantā grauitatē, quantū hret ſcd̄m p ſe accęptū: ſicut homicidiū ppetratū ab hoie sobrio, grauį⁹ ē q̄ ſi ppetraret ab hoie ebrio: ita q̄ ꝓpōderat ebrietati & homicidio ex illa ſequēti: q̄uis sint duo pctā. Ad ſcd̄m dicendū, q̄ duplices punitiones vel maledictiones debent ebrijs ꝓpter duo pctā, q̄ ibi cōcurrūt: tm̄ ſi illę punitiones fiāt ſm̄ mensurā pcti nō erūt tātæ quātitatis quāta est punitio, ꝓ vno solo pctō grauiori: vt dictū est. Aſſr pōt dici, q̄ illud dictū nō est dictū pḥi: ſed ē verbum cuiusdā legislatoris noie pitaci q̄ hoc statuit circa ebrios amplius puniēdos: nō respiciēs ad pcti grauitatem, ſed ad cōem ppli vtilitatē: qa multi ex ebrietate peccāt: & in talibus ad q̄ ppetrāda multitudo, ꝓna est, grauior pœna solet adhiberi: ſicut in mſtis terris ſimplex furtum grauius punitur q̄ blaſphemia: q̄uis blaſphemia ſit multo magis peccatum.

¶ In ca.ix.vbi dr̄ in postil. Circa ſcd̄m considerandū q̄ cæcitas mentis ons ad actū pcti, ſe pōt habere tripliciter.

ADDITIO. Vr̄ postillator in hac q̄stiōe indifferēter acci pere ista duo. ſ. cæcitatē mētis & ignorātiam: est tm̄ inter illa ſm̄ doctores differētia. Nā cæcitas mētis cōiteracta est pctm̄: qa ſm̄ Gre. xxi. morał. ponit inter vitia q̄ causant ex luxuria. Ignorātia aut pluries est ſine pctō vt manifeſtū est.

REPLICA. In ca.ix.vbi diſtiguit postillator cæcitatē mētis tripl̄r: & vtiliter declarat q̄ mō ſe habeat ad pctm̄: ſilr & ignorantiā: nō habēs Bur. vñ inuaderet postillatorē, dicit eū accipere cæcitatē mētis & ignorātiā indifferēter: q̄ tñ sal sum est: vt patet ex reſolutione postill⁹. Nec est gñaliter verū oēm mentis cæcitatē eſſe pctm̄: qa aliqua est pœna pctī ꝑcedentis.

GLO. ORDI.

Amē amen dí. Quia pharisæi iactabāt ſe videre q̄ posſent, ſi oues xp̄i essent: dns cōtra eos: arrogantiā de gregesuo, & de ostio quo intratur in ouile ſi fitudinē, ꝓponit: ostendēs q̄p nec sapientia nec obſeruatio legis, nec bona vita q̄ cq̄ valet niſi p eū: ſine eo nihil sunt in quocūq; iudæo, vel gētili & pḥo vel pharisæo q̄ docēt brē viuere: vel hæretico sub noīe xp̄i: nec tñ in xp̄o pdicāte: ſed oēs ſine eo rapiūt & occidūt. b ¶ Per ostiū. i. per me vt post exponit. Hæc ianua est hūilis: q̄ per hāc vult intrare, oportet vt ſe humiliet: ne ſi erect⁹ est, offendat in hūilē ianuam. c ¶ Fur. Quia q̄d alienū est, ſuū dicit. i. oues dei ſuas facit. Latro, qa q̄d ſuratus est, occidit. Sed oēs q̄ veritatē tenent & docēt in xp̄o pastore, sunt vnus pastor. d ¶ Pa. cēt o. Chriſt⁹, ꝓprie pastor est ſm̄ officiū pascēdi oues: vt ipſe post exponit: q̄ per ſe ostiū intrat in ouile ouiū. Sed qa alį cū pricipes sunt ei pastoralis officij: q̄ de eo ꝓprie dr̄, etiā eis suo mō cōgruunt. Ostiū est quo intrat. xp̄s ergo pastor per ſe ostiū: & q̄cūq; ſub eo pastor: p ipm̄ ostiū intrat in corda ouiū: qa ſi aliud pdicat nō audiūt oues. ſi xp̄m: oues xp̄i hāc vocē agnoſcūt. Q. ostiū est xp̄s: ſibi ſoli tenuit: qa nō est alius q̄ pdicet ouibus, vel in quē credat: nō est alius p quē pdicās intret ad corda ouiū: vel per quē oues intrant ad deū. Q. pastor est cōicat ſuis. Pastor aūt intrat p ostiū: qa & ipſe ſe xp̄m pdicat: vt lumē & alia: & ſe ostēdit: intellect⁹ & alia & ſe intelligit: & alį pastores ſilr xp̄m pdicāt. e ¶ Huic o. Ostia rius. i. xp̄s q̄ se aperit: vel ſcriptura q̄ ducit ad xp̄m: vel ſpūſanct⁹ q̄ docet oēm veritatē. f ¶ Et oues vo. &c. Aug. Aliq̄ sunt veræ oues: qa nouit dns q̄ sunt eius: ſiue iam cœperint: ſiue nondū & tñ sunt errātes foris: audiētes vocem alienoꝝ in multis. Ecōtra lupi sunt intus & audiūt vocē pastoris in multis. Sed est quædā ꝓpria vox pastoralis. ſ. Qui ꝓseuerauerit vſq; in finē. ſ. e. Hāc null⁹ pro-

2. Ti. 2. c.

Mat. 10. c

☞ prius cōtemnit

NICO.DE LY.

Men amen dí. vo. Hic ostendit q̄ doctrina xp̄i sit viuificatiua. Et prio ostēdit hoc p verbū. ſcd̄o, per ſenſibile ſignū: qa cōſuetudo est huius euāgelistæ adiungere

Ca. X.

GLO. ORDI.

†Men amen dí. Ca. X. a
co vobis: q̄ non intrat per b
a ¶ i. in catholicā eccleſiā in consortium fidelium. b ¶ casurus ex alio humilis intrat. c ¶ quoquo modo prēter christū: vel nō bene de eo ſentiendo vel non eius gloriam ſed ſuam quærendo.

ostiū in ouile ouiū, ſed aſcēdit aliū, a ¶ i. q̄ recte ſentit de xp̄o: & nō ſua ſed quæ c de: ille fur est & latro. Q̄i aūt intrat p b xp̄i sunt q̄rit. a ¶ pdestinatis ad vitam.

q̄ ostiū pastor est ouiū. Huic ostiari⁹ c a ¶ pdestinati ad vitā. b ¶ in quocūq; ſonat vox verbi dei. c ¶ obediendo.

f apit: & oues vocē ei⁹ audiūt. Et pro q̄ a ¶ Quia habet noīa ſcripta in libro vitæ. vñ & dr̄: Nouit dns qui sunt eius. b ¶ quasi de ægypto in doctrinam vel regnum.

priās oues vocat noiatim: & educit f a ¶ de tenebris ad lucē: dū añ eas vadit quasi in colūna nubis & ignis. b ¶ exēplū eis faciēs q̄d docuit: vel ad regnū præcedit.

eas. Et cū ꝓprias oues ēmiſerit, ānag adiungere ſignū ſenſibile corrīdēs doctri næ. Scd̄a ſe. ca. Erat aūt q̄dā languēs. Pria in duas: qa prio ponit xp̄i benignitas i docendo. ſcd̄o, iudæoꝝ malignitas ſp̄m ꝑ se quendo, ibi: Facta sunt encenia. Prima in duas: qa prio doctrina xp̄i ponit. ſcd̄o, eiꝰ fructus effectus ostendit, ibi: Dissensio iterū. Pria in adhuc in duas: qa prio ſaluator prædicit reiectionē quandā parabolā. ſcd̄o expoſitionē eius, ibi: Hoc prouerbiū. In parabola exprimit cōditio furis & pastoris ouiū. Prio ꝓpter diuersum ingreſſum ipſoꝝ: & hoc est q̄d dr̄. a ¶ Amē amē dí. vo. q̄ nō intrat per ostiū &c. Nō em̄ venit ꝓpter bonū: iō q̄rit indebitū ingreſſum. b ¶ Qui aūt intrat p ostiū &c. Scd̄o ostēdit eoꝝ distinctio ꝑ effectū: cū subdit: c ¶ Huic ostia. apit. ga scit eū beniuolū ouibus. d ¶ Et oues vo. eius au. i. cognoſcunt: qa brutа alia ſuos būfactores recognoſcūt. vt patet per experientiā: & per Esaiam ꝓpheta. i. a. Cognouit bos poſſeſſorē ſuū &c. b ¶ Et ꝓpnomina ostiū. i. per determinationem ſacræ scripturæ: q̄ tps, locū, & modū veniēdi de terminauit: vt. ē. dictū est. v. ca. & ideo alij aliter intrātes sunt fures: ſicut mahumetus & antix̄pus. Huic ostiarius aperit. i. moyſes: cui data est prio ſacra ſcriptura. ꝓpter hoc ſaluator dixit. ē. v. g. Si credereтis moyſi, crederetis forſitan & mihi. Et oues illū audiunt. ſ. ſimplices: ſicut sue runt ꝓphetæ ei credentes. Et, ꝓprias oues vocat noiatim. hoc patet de apīs: q̄b⁹ diſtincta noīa imposuit. Et educit eas de tenebris ignorantiæ & culpę. Ante eas vadit: per exēpla operū. ſm q̄p dr̄. j. xiij. b. Exemplū dedi vobis, vt q̄ædmodū ego feci, ita & vos faciatis. Et oues illū ſequunt: per imitationē. Quia ſciūt vocē eius. i. per fidem cognoſcunt & approbāt. Alienū aūt nō ſequunt, recipiētes ſalſam doctrinā: qa nō nouerunt vocē alienoꝝ. Sed cōtra dictum Chry. pōt argui. qa xp̄s exponēdo hāc parabolā dicit ſe eſſe ostiū ergo ſacra ſcriptura nō est hic ostiū. Potest dici ſuſtinēdo dictum Chryſ. q̄ xp̄s nō vocat ſe ſolū ostiū: ſed etiā pastorē: vt patebit & ſm̄ hoc diſtinguit ab ostio. ꝓpter hoc ſacra ſcriptura dr̄ ostiū hic, in q̄ xp̄s est pastor ouiū & reſpectu ſui ingreſſus in mundū. Q. aūt xp̄s dicit ſe eſſe ostium hoc nō est reſpectu ſui ingreſſus in mūdum: ſed in q̄ xp̄o alį per ipm̄ habēt ingreſſum in deū. Scd̄m Aug. ostiū est xp̄s. Et cōtinuat lr̄a ſic ꝑcedēribus: qa iudæi in ꝑce. ca. dixerunt ſe videre ſine xp̄o: & per oēs posse ad veritatē puenire ſine eo: ꝓpter hoc ſaluator in hac parabola ostēdit hoc impoſſibile d. Qui nō intrat in cōgregationē fidelium, ꝓ ostiū. i. per xp̄m: fur est &c. Quod faciunt oēs infideles: & etiā mali fideles ſtatū ꝓfectionis indebite aſſequentes. Qui aūt intrat per ostiū. i. per fidē xp̄i & humilitatem: & alias virtutes eius: pastor est ouiū ſm̄ veritatē. Huic ostiarius aperit. i. ſpūſanctus reuelat veritatem vt poſſit oues pastor ascendere. Et oues vocem eius audiunt. i. doctrinam recipiunt. Et vocat eas

Ca. X.

NICO.DE LYRA.

H

adiungere ſignū ſenſibile corrīdēs doctri næ. Scd̄a ſe. ca. Erat aūt q̄dā languēs. Pria in duas: qa prio ponit xp̄i benignitas i docendo. ſcd̄o, iudæoꝝ malignitas ſp̄m ꝑ se quendo, ibi: Facta sunt encenia. Prima in duas: qa prio doctrina xp̄i ponit. ſcd̄o, eiꝰ fructus effectus ostendit, ibi: Dissensio iterū. Pria in adhuc in duas: qa prio ſaluator prædicit reiectionē quandā parabolā. ſcd̄o expoſitionē eius, ibi: Hoc prouerbiū. In parabola exprimit cōditio furis & pastoris ouiū. Prio ꝓpter diuersum ingreſſum ipſoꝝ: & hoc est q̄d dr̄. a ¶ Amē amē dí. vo. q̄ nō intrat per ostiū &c. Nō em̄ venit ꝓpter bonū: iō q̄rit indebitū ingreſſum. b ¶ Qui aūt intrat p ostiū &c. Scd̄o ostēdit eoꝝ distinctio ꝑ effectū: cū subdit: c ¶ Huic ostia. apit. ga scit eū beniuolū ouibus. d ¶ Et oues vo. eius au. i. cognoſcunt: qa brutа alia ſuos būfactores recognoſcūt. vt patet per experientiā: & per Esaiam ꝓpheta. i. a. Cognouit bos poſſeſſorē ſuū &c. b ¶ Et ꝓpnomina ostiū. i. per determinationem ſacræ scripturæ: q̄ tps, locū, & modū veniēdi de terminauit: vt. ē. dictū est. v. ca. & ideo alij aliter intrātes sunt fures: ſicut mahumetus & antix̄pus. Huic ostiarius aperit. i. moyſes: cui data est prio ſacra ſcriptura. ꝓpter hoc ſaluator dixit. ē. v. g. Si credereтis moyſi, crederetis forſitan & mihi. Et oues illū audiunt. ſ. ſimplices: ſicut sue runt ꝓphetæ ei credentes. Et, ꝓprias oues vocat noiatim. hoc patet de apīs: q̄b⁹ diſtincta noīa imposuit. Et educit eas de tenebris ignorantiæ & culpę. Ante eas vadit: per exēpla operū. ſm q̄p dr̄. j. xiij. b. Exemplū dedi vobis, vt q̄ædmodū ego feci, ita & vos faciatis. Et oues illū ſequunt: per imitationē. Quia ſciūt vocē eius. i. per fidem cognoſcunt & approbāt. Alienū aūt nō ſequunt, recipiētes ſalſam doctrinā: qa nō nouerunt vocē alienoꝝ. Sed cōtra dictum Chry. pōt argui. qa xp̄s exponēdo hāc parabolā dicit ſe eſſe ostiū ergo ſacra ſcriptura nō est hic ostiū. Potest dici ſuſtinēdo dictum Chryſ. q̄ xp̄s nō vocat ſe ſolū ostiū: ſed etiā pastorē: vt patebit & ſm̄ hoc diſtinguit ab ostio. ꝓpter hoc ſacra ſcriptura dr̄ ostiū hic, in q̄ xp̄s est pastor ouiū & reſpectu ſui ingreſſus in mundū. Q. aūt xp̄s dicit ſe eſſe ostium hoc nō est reſpectu ſui ingreſſus in mūdum: ſed in q̄ xp̄o alį per ipm̄ habēt ingreſſum in deū. Scd̄m Aug. ostiū est xp̄s. Et cōtinuat lr̄a ſic ꝑcedēribus: qa iudæi in ꝑce. ca. dixerunt ſe videre ſine xp̄o: & per oēs posse ad veritatē puenire ſine eo: ꝓpter hoc ſaluator in hac parabola ostēdit hoc impoſſibile d. Qui nō intrat in cōgregationē fidelium, ꝓ ostiū. i. per xp̄m: fur est &c. Quod faciunt oēs infideles: & etiā mali fideles ſtatū ꝓfectionis indebite aſſequentes. Qui aūt intrat per ostiū. i. per fidē xp̄i & humilitatem: & alias virtutes eius: pastor est ouiū ſm̄ veritatē. Huic ostiarius aperit. i. ſpūſanctus reuelat veritatem vt poſſit oues pastor ascendere. Et oues vocem eius audiunt. i. doctrinam recipiunt. Et vocat eas

Moraliter.

a ¶ Amen a. dí. vo. &c. Per ouile ouium pōt intelligi claustrū regulariū cuius ostiū est melioris vitæ, ꝓpositū firmū. ostiarius aūt est ſpūſanctus q̄ inſpirat ipm̄. Intrās aūt aliunde est ingrediens religionē: cū, ꝓpositо lautioris vel honorabilioris vitæ: ſicut sunt aliq̄ pauperes: & de humili plæbe q̄ quærunt ingredi religionē magnas poſſeſſiones habentē: nō vt ſeruiant xp̄o de uote: ſed magis vt xp̄s eis ſeruiat de bonis illius eccl̄iæ: & iſti sunt fures & latrones per vitiū, ꝓprietatis: & mactāt & perdunt, q̄ dignitates vel officia ambiunt: & ſic vlterius diſtenſiones faciūt per quas corrūpit charitas fraterna: in qua cōſiſtit ſpūalis vita. i. Ioh. iij. c. Qui nō diligit manet in morte. b ¶ Quí a. in. ꝑ o. i. habēs ſctm̄, ꝓpositū in ingreſſu & ipm̄ cōtinuās in ꝓgreſſu. c ¶ Pastor est o. i. dignus regere monasteriū. Et talis, ꝓmotio est a ſpūſanctо & deuoti ad nutū obediunt ei. e ¶ Et ꝓ. o. v. nō. diligenter curans de ipſis gerendo. f ¶ Et e. c. ad pastum æternæ viriditatis per degustationem cœlestium: ſibi subditos verbis & exemplis inducendo: ideo subditur: g ¶ Ante eas vadit. viam ostendendo.

✳ Et oues illum

C

Diuiſio

prius cōtemnit: nullus alienus audit. a ¶ Illi aūt nō cognoſcunt eas nō ad rp̄s se nesciūt: nec vocē pastoris audiūt: ſed in fine perseuerant ecōtra lupi ad rp̄s audiunt & intrāt: ſed retro abeunt. b ¶ Oēs quotquot &c. Fur est q̄ p simoniā vel aliquo alio mō cōtra xp̄m intrat: & posteā intrauerit, malo exemplo occidit: & sic

a ¶ quocūq; ierit. ¶ pseuerando vſq; in finē. eas vadit: & oues illū ſequunt: qa a ¶ in quo nō est vox xp̄i: etiā si bon⁹ videat. sciunt vocē eius. Alienū aūt non sequuntur, sed effugiūt ab eo: qa nō a ¶ Exercet obſcuris: paucis manifeſtius dum exponit. ¶ quia iactant ſe videre. nouerunt vocē alienorū. Hoc pro- c uerbium dixit eis iesus. Illi autem d a ¶ in quo conuincunt cæci esse. nō cognouerūt quid loqueret eis. ¶ vt credēs q̄ dixit & pie quærēs intelligat. Dixit ergo eis iterum iesus: Amē ſ a ¶ Per me ergo intrat qui intrat. amen dico vobis: qa egō sum ostiū a ¶ præter me prophetæ præmiſſi cum eo. i. cum veritate.

ouium. Omēs quotquot venerūt, g fures sunt & latrones: ſed non au- h ¶ vere. ¶ ſed. dierunt eos oues. Ego sum ostium i a ¶ non fictus. b ¶ perſeuerando.

per me ſi quis introierit, ſaluabit. k a ¶ intus bñ cogitādo. ¶ Vel ingredit creden do operādo. Egredit ad pugnā ꝰ hæreticos. & ingrēdietur & egredietur: & pa- l a ¶ bene operando. ¶ autem. scua inueniet. Fur non venit niſi vt furetur & mactet & perdat. Ego ve- p ¶ & ideo non audiunt eum oues. q a ¶ hic iustus ex fide viuit. b ¶ de hac vita trās ni vt vitam habeāt: & abundantius s migrādo. a ¶ in futuro. b ¶ ſicut ostium. c ¶ ad differentiā furis vel mercēnarij. habeant: Ego sum pastor bonus. t a ¶ Exprimit quid ſit propriū boni pastoris. b ¶ vitam.

†Bonus pastor ānimā ſuā dat pro v ouibus ſuis. †Mercennarius aūt & x nitatis xp̄i p quē sunt ſaluati. iō dicit pascua in plurali. Cōſequenter, ꝓbat ſcd̄m. ſ. q̄ alij fuerūt fures: qa nō venerūt ad ſalutē ppli, ſed magis ad ei⁹ deſtructionē: & hoc est q̄d dr̄: o ¶ Fur &c. vſur pando q̄d nō est ſuū: ſicut illi venerūt vſurpādo q̄d nō erat eis de bitum. p ¶ Et m. qa mlti de pplo occiſi sunt corpaliter: & etiā ſpūa liter credēres ꝓſuſioni illoꝝ. q ¶ Ego ve. nō ſicut ipi. r ¶ Vt vi. ha. p gratiā in pñti. s ¶ Et abu. ha. per gliā in futuro: qa glia est gra cōſummata. t ¶ Ego sum pa. Hic exponit ſcd̄am pabolę partē. ſ. q̄ ſit bon⁹ pastor intrās p ostiū. Et diuidit in duas: qa prio ponit cōditiones boni & mali pastoris: qa bon⁹ pastor debet hr̄e affectionē ad gregē: intm̄ q̄ ꝓ eo ſi necesse eēt, ſuſtineat mortē: & hoc est q̄d dr̄: v ¶ Bo. pa. Ad cui⁹ itellectū ſciēdū, q̄ res melior nō est exponēda piculo, ꝓ viliori: sed magis eoꝝ ſo. Vita aūt hoīs melior est ſimpl̄r q̄ vita oīm brutoꝝ: & iō licet pastor brutoꝝ debeat aliquē laborē, ꝓ ſalute ſui gregis ſuſtinere, non tm̄ debet ſe morti exponere. Aia aut hūana nobilior est corpe. iō eā⁹ pastor aiaꝝ, ꝓ grege ſuo debet vitā corpalē expōere. V lteri⁹ tāgit cōditio nem mali pastoris. d. x ¶ Mer. a. Mercēnari⁹ dr̄ a mercede: & talis est q̄ i offō plātiōis attēdit ꝓmodū rei tpalis: q̄d dr̄ merces. Diuiſio. D

✳ cœlestis non

✳ a ¶ Et o. il. ſc. doctrinā pastoris imitādo. b ¶ Alienū &c. Moraſ. per alienū pōt intelligi diabolus a cōſortio dei, & ſctoꝝ alienat⁹: quē nō ſequunt boni religioſi eius ſuggeſtionibus aſſentiēdo ſed fugiūt diſſentiēdo. f ¶ Mercēnarius &c. hic est q̄ ꝓfitēdo clauſtralibus quærit honorē ꝓpriū, & ꝓmotionē carnaliū amicoꝝ.

✳ Videt lu

sunt & pastores: & tñ vnus est pastor: qa illi oēs sunt mēbra illius cuius sunt oues ꝓpriæ. a ¶ Et lupus ra. Lupus est vel violentus q corporaliter vastat: vel diabolus q ſpūaliter dissipat: cui, q non aias ouiū, sed sua q̄rit: non occurrit resistēdo, vel mala arguendo: qđ est fugere: qa timor est fuga animi: fugit ne ꝑdat qđ diligit. vñ reddens causam fugæ, subdit: Quia mercenarius est: & nō amat oues, sed sua. Pastores aūt non dicuntur fugere si cedunt pſecutioni, & seruāt se ouiū vtilitati: qb⁹ etiā corpe absentes, sunt spū pñtes. b ¶ Ego sum pa. Post culpā victi, iterū formā veri pastoris opponit: Ego sum pastor bonus: & aiam pono pro ouibus. Quod non ipse vnus fecit: nisi q oēs fui, & ipse vn⁹ sunt: qa ipse sine illis hoc potuit: illi nō sine eo, sine quo nihil pñt. c ¶ Et ego agno. Filius per se agnoscit patrē, nos p illū: sicut alibi. Deū nemo vidit vnq̄: nisi vnigenitus q est in sinu pris, ipse enarrauit. Itē nemo nouit filiū nisi pater: neq; patrē q̄s nouit nisi filius: & cui filiꝰ voluerit revelare. d ¶ Et aiam m. po. Hoc est, ꝓbatio dilectionis ad patrē, & ad oues. Sic & petr⁹ tertio cōfitens amorē: iubet pascere oues, & ꝓ eis mori. e ¶ Pro ouibus me. Pro ouibus domus isrl q perierāt: ad quas corporaliter missus a q̄bus nō sunt dissimiles illæ q̄ sunt de gentibus vñ dicit. f ¶ Oportet me illas ad. q̄uis p suos, q̄a in illis ipe. g ¶ Et vo. m. au. Nō dicit meos: quia in ipsis ille loquit. h ¶ Quia ego &c. Aug. Verbū ex quo suscepit hoiem. i. carnē & aiam nunq̄ deposuit aiam, vt esset anima a verbo separata: sed caro posuit aiam, qñ expirauit quæ redeunte surrexit: Mors ergo ad tps carnē & aiam sepauit: sed neutrū a ꝓbo dei. Caro itaq; ponit aiam & sumit: sed nō ptāte sua: sed ptāte ihabitātis carnē ☞ deitatis

NICO.DE LY.

✠ cœlestis nō dr̄ ꝓprie merces, sed tantū modo large: incptū oē qđ redditr̄ in p̄miū laboris dr̄ merces. Rō aūt huius est: qa hæreditas distinguitur a mercede proprie dicta: sicut filius cui debetur hereditas distinguitur ab operario conductio cui debetur merces. Gloria autem cœlestis redditur fidelibus sicut hæreditas filijs, ꝓpter qđ nō habet rōnē mercedis. Et ideo ille est verus pastor q attendit ad p̄miū gloriæ: mercenarius aūt q attendit ad cōmodū rei terrenæ. Et qa nō est ꝓprie pastor, ideo sequit: a ¶ Cuius nō sunt oues pro. sed tñ vsurpatiue: Quod ꝓbat per effectum cū dicit: b ¶ Videt lu. ve. i. tyrānum subditos ad peccandū inducentē: vel hæreticum falsa doctrina eos corrumpentem. c ¶ Et di. oues & fugit: non resistēdo per censuram ecclīastică tyrannicæ oppressioni: nec per sanā doctrinā hæreticæ prauitati. d ¶ Et lupus ra. ad malū pertrahēdo. e ¶ Et dispergit oues. ab vnitate ecclīæ separando. f ¶ Mercenarius aūt fugit. i. auxilium debitum subtrahit. g ¶ Quia mer. est. i. solum curans de cōmodo tpali. h ¶ Et non perti. ad eū de ouibus. qa non habet affectum debite ordinatū ad eas. i ¶ Ego sum. Hic probat qđ dixerat per duo signa. Primum est: Mutua cognitio pastoris & ouiū: Quod ꝓuenit ex hoc ꝙ pastor frequenter & sollicite ones visitat: & sic cognoscit in particulari conditiones earum. Sic oues ex frequenti imaginatione beneficij pastoris ipm attendunt: & sic specialiter recognoscunt ipm. Sic est de christo, & vere fidelibus: ergo est pastor verus hoc est qđ dr̄: Ego sum pa. bo. Et signū huius subditur: k ¶ Et cognosco meas. nō solum notitia visionis: qa oīa nuda sunt & aperta oculis eius: vt dr̄ Heb. iiij. d. sed etiā notitia approbationis. l ¶ Et cogno. me meæ. quia vere fideles cognoscunt bñficia christi. m ¶ Sicut no. me pa. &c. ly sicut, non importat æqualitatē: sed quandā assimilationē lōginquā. Vel sic ly sicut, nō est nota æqualitatis: sed filiationis: qa patris & filij est vna no titia

Duo signa bona pastoris.

vna notitia: considerando filij diuinitatem: ſm vero humanitatē videt patrem clare & continue. Nō sic aūt fideles possunt habere oculū mētis ad bñficia diuinæ gr̄æ: qa talis attētio mētis aliqñ necessario interrumpit, ꝓpter statū pñtis vitæ. Sed m signū veri pastoris est affectio quā ostēdit ad oues: q nō pōt esse maior q̄m se ponere ꝓ ouibus: sic est de xp̄o & fidelib⁹. ideo dicit: n ¶ Et aiam meam po. pro ouibus meis. qa aia xp̄i pro fidelibus iuit separata a corpore, & oblata deo patri cū dixit: In manus tuas cōmendo spm meū. Luc. xxiij. g. Et ne crederet ꝙ solum pro iudæis deberet mori: propter hoc qđ dicit: Mat. xv. c. Non sum missus nisi ad oues q perierunt domus israel, ideo hoc remouet dicens: o ¶ Et alias oues ha. quæ non sunt ex hoc ouili. i. de synagoga iudæorū sed de ppſo gētili. p ¶ Et illas o. me ad. Quod factū est per prædicationem apſoꝝ: vt hī Act. xiij. a. xp̄o principaliter operante in eos: ꝓdicatione fm ꝙ dr̄ Mar. vlti. d. Illi aūt profecti prædicauerunt vbiq; dño cooperante &c. q ¶ Vt vocem meā au. d. quia iudæis repellentibus fidem xp̄i gentiles eam deuote recæperunt ad ꝓdictionem apſorum: fm ꝙ hr̄ Act. xiij. v. vbi dr̄ Dno paulus & barnabas dixerūt iudæis. Vo dilectionem, q vt tenerāt accesserūt: sed etiam futuroꝝ hereticoꝝ: dānat insaniā. h ¶ Sustollet ergo la. Hoc iā nō ferūt q cætera tulerunt: sed duri ad lapides currunt. Sed qa ie sus nō patitur nisi qđ vult adhuc loquit:

☞ Facis te.

NICO.DE LY.

✠ nes possunt aliqua miracula facere: in quantum in re ipe ꝑceptibili a nobis cō iungunt, ꝓpria actiua proprijs passiuis. si cut ranę facte sunt a magis pharaonis. secū dum ꝙ dicit Aug. tñ non pñt facere ea q̄ excedunt totā facultatē naturę: cuiusmodi est illuminatio cęci. a ¶ Facta sunt. Describitur iudæorum malignitas ipo pñr defcribitur iudæorum malignitas ipsum perſequēdo: & primo verbis. sed'o factis: ibi: Sustulerūt ergo lapides. Prima in duas: quia primo ponitur iudæoꝝ interrogatio maligna, sed'o christi responſio vera, ibi: R̄ndit eis iesus. Circa primū describitur eorū interrogatio q̄tum ad tempus & locū & interrogandi modū. Tps tangit cū dr̄: b ¶ Encenia fa. i. festū dedicationis tēpli. Encenia em idē est qđ innouationes: & dr̄ ab en qđ est in, & cenos nouum: quod fit qñ aliqua res noua suo vsui applicat: in dedicatione aūt tēpli applicatur vsui. Sciendū tñ ꝙ festū nō erat primæ dedicatiōis q̄ facta est a salomone: qa illa facta est. x. die septēbris in autumno: vt hr̄ iij. Reg. viij. a. Nec etiā sed'e dedicatiōis, q̄ facta est sub zorobabel templo reædificato: qa illa facta est in martio tpe vernali. Sed fuit festū illi⁹ dedicatiōis seu innouatiōis, quæ facta est sub iuda machabæo: quādo purificatū fuit templū ab antiocho epiphane, ꝓphanatū, vt hr̄. i. Mach. iiij. g. q̄ purificatio facta fuit xxv. die nouimensis apud iudæos: vt habet. j. Mach. iiij. g. qui, ꝓ maiori parte cōcurrit cū decēbri apud nos: & ideo ad hoc denotandū addit: c ¶ Et hy. erat. & sic patet tps. Loc⁹ aūt designatur cum dr̄: ambula. &c. Noīe tēpli intelliguntur atria, & loca ad do. mū dñi ptinētia. Erat aūt qdā loc⁹ ędificatus vbi salomon stabat ad orandū, q̄ dicebatur regis oratoriū. Sed contra hoc videtur: ꝙ omnia quæ ædificauerat salomon in templo, fuerunt cōbusta ꝓ chaldæos. vt hr̄. iiij. Reg. vlti. c. Dicēdum ꝙ alia porticus fuit reædificata in tēplo ad filiationē prioris, & ideo retinuit nomē ꝑcedētis, sicut frequēter fit in ędificiꝝ reparatis, & sic patet interrogatius eū in q̄bis caperēt. f ¶ Et di. ei: quousq; &c. t. idest crucias: dimittēdo nos in suspēſo: ꝓ hoc innuētes ꝙ vellent ei⁹ dicto stare & eū libenter sicut xp̄m recipere: cū tñ haberent ꝓtrariū in corde. g ¶ Si tu es christus. non q̄runt, si tu es filius dei: qa de hoc nō curasset

✠ b ¶ Videt lupum ve. i. aliquem malum gregem suum in fe. Mordi de vel moribus corrumpentem. c ¶ Et dimittit oues & fugit &c. Grego. Fugit non mutando locum, sed subtrahendo solatia.

✠ Ego & pater

deitatem. ſ. a ¶ Facta sunt aūt en. Cenū. i. nouū inde encenia. i. iniciare. Encenia festa dedicationis tēpli: q̄ facta est a iuda machabeo tempore hyemis. Hyems aūt hic cōmemorat: vt significet iudæos frigidos: qui nō accedunt ad ignē. i. nō credūt in xp̄m. Salomon autē facto tēplo, in autumno illud dedicauit. Zorobabel & iesus sacerdos post captiuitatē reædificatum templum, in vere dedicauerūt. Iudas machabeus pro ꝓphanatione antiochi in hyeme. b ¶ In hor. Porticus quibus templum cingebatur, solent significari noīe tumpli. c ¶ Circūde. Dño patienter intēdere opprobria veritatem ꝑdicātē excęcati nō obsequuntur, sed tentāt: d ¶ Quousq; a. no. tol. Calumniantur illum tollere a iudæis qui saluat quē purū hoiem putabāt, sed pōibus regnaturū. e ¶ Si tu es christus. Non veritatē desiderāt: sed parāt calūniā: vt si dixerit se regē: cōtra augustū facientē tributum. Sed dñs sic temperat rñsum, vt nec illis sit locus calumnię: & fidelib⁹ ꝓpter quos hęc referunt, manifeste appareat ꝙ ipse sit xp̄s: nō hō tm vt illi putant: sed filius dei. f ¶ Et ne. po. ra. qa ex hoc ꝙ sum ex p̄re, maior sum ad ꝓtegendū, q̄ illi ad impugnādum. g ¶ Ego & pater vnū sū. His ꝙbis nō solū iudæoꝝ: soluit q̄stionem, q vt tenerāt accesserūt: sed etiam futuroꝝ hereticoꝝ: dānat insaniā. h ¶ Sustulerūt ergo la. Hoc iā nō ferūt q cætera tulerunt: sed duri ad lapides currunt. Sed qa ie sus nō patitur nisi qđ vult adhuc loquit: ꝓbo. ra. iiij. Reg. vlti. c. Dicēdum ꝙ alia porticus fuit reædificata in tēplo ad filiationē prioris, & ideo retinuit nomē ꝑcedētis, sicut frequēter fit in ędificiꝝ reparatis, & sic patet interrogatius eū in q̄bis caperēt. f ¶ Et di. ei: quousq; &c. t. idest crucias: dimittēdo nos in suspēſo: ꝓ hoc innuētes ꝙ vellent ei⁹ dicto stare & eū libenter sicut xp̄m recipere: cū tñ haberent ꝓtrariū in corde. g ¶ Si tu es christus. non q̄runt, si tu es filius dei: qa de hoc nō curasset pilatus q erat gētilis: apud quē intendebāt eū accusare: sed quærunt: Si tu es christus: q̄ vnctus: q̄ vnctio debebat regibus: & ꝑ ꝓphetas si rndisset se esse xp̄m: statim accusassent eū ꝑsidi, vt rebellare volentē cōtra imperatorē romanū, cui subditi erant iudæi: & aspirare ad regnū. Eadem etiam de causa dixerunt: h ¶ Dicno. pa. vt possent contra eū habere testimonium. i ¶ Rndit eis ie. hic ponit christi vera rñsio. in q̄ primo ostendit iudęoꝝ malignitas. sed'o discipulorum christi benignitas ibi: Oues meę. In prima ergo ꝑte dicit sic: k ¶ Loquor vo. & nō cre. q. d. vos q̄ritis verba exprimētia ꝙ ego sim christus: nō adveritatem intelligendum: sed magis ad calumniandū: quia si illa diceremus non crederetis: quod probat cōsequenter dicens: l ¶ Opera quæ ego fa. &c. Sicut em. 6. dictum est. iiij. ca. etiā cissimū argumentum ad ꝓbandū veritatē excedentem naturalē facultatē intellectus, sunt opera miraculosa: & tamen illis non credebant: cū tamen fierent ad declarationem deitatis i esu xp̄i. Causa aūt incredulitatis eoꝝ: subdit: cū dr̄: m ¶ Sed vos non cre. qa n. es. ex o. m. i. innocētes & humiles: sed superbi & maligni: & iō dei iudicio excæcati. Cōsiderādū ꝙ in hac rnsione xp̄s non dixit expresse se esse xp̄m quem quærebant: sed dixit aliqđ æquivalens vel maius: vt responderet veritatem & excluderet calumnię maliciam. n ¶ Oues meæ. Hic consequenter ostendit discipulorum suorum benignitatē di. Oues meæ, i. humiles: quibus revelat veritas: vt habetur Matt. xi. d. o ¶ Vocem meam audiunt. credēdo corde. & obediēdo opere. p ¶ Et ego cogno. non solum notitia visionis: sed etiam notitia approbationis ad vitam æternam. q ¶ Et sequuntur me. hic in ꝑsenti per gratiam: & in futuro per gloriam. ideo sequit. r ¶ Et ego vitam æternam &c. Loquitur enim hic de illis qui sunt oues eius non solū fm præsentem iustitiā: sed etiam fm ꝑdestinationem diuinam: quæ frustrari nō potest: s ¶ Et non rapiet eas &c. per violentiā: quod probat tali rōne: t ¶ Pater meus &c. ma. o. est. i. ipsa deitas quā habeo a patre: quia oīa excedit in infinitum. v ¶ Et nemo po. ra. &c. cū em sit infinitæ potentiæ: nihil pōt ab ea auferri per violētiam. x ¶ Ego & pater vnum sumus. in virtute & potentia: sicut in deitate: vt. 5. dictum est: ergo nemo potest rapere oues de manu mea. Notandum autem quod ex hoc verbo saluatoris: Ego & pater vnū sumus. excluduntur duo errores contrarij circa articulum sanctissimæ trinitatis. Sabellius enim posuit in deo vnitatem personæ sicut & essentiæ: & hoc remouetur cū dicit: t ¶ Et ego vitam æternam &c. Loquitur enim hic de illis qui sunt oues eius non solū fm

a ¶ Facta sunt autē encenia in hierosolymis b a ¶ ecce ignis de quo deberent accendi. & hyems erat. Et ambulābat iesus c a ¶ ſ. vbi salomon stare solebat ad orandū. in tēplo in porticu salomonis. Circūdederūt ergo eū iudæi, & dicebāt f a ¶ dum incertos nos relinquis. d ei: Quousq; animā nostram tollis? g a ¶ ſ. ille messias q̄ venturus est in mundū. Si tu es christus dic nobis palam. h a ¶ vt verbū dei: & probo per opa qđ sim. Respōdit eis iesus: Lōquor vobis i & non creditis: Opera quæ ego fa l a ¶ cuius & nō sua gloriā quærit. cio in nomine pātris mei, hæc testimoniū phibent de me. Sed vos nō ¶ Cur? q̄ nōs videbat futuros perditioni, creditis: qa nō estis ex ouib⁹ meis. a ¶ sed. b ¶ quæ per ostiū intrant. ¶ obediunt præceptis. Oues meæ vocem meam audiunt: n a ¶ & imitatione & beatitudine. & ego cognosco eas: & seqūntur q a vos de pñtivita cogitatis & calumnias quæritis. a ¶ hæc sunt pascua de q̄bus supra. ¶ ac si dixerit: vos peribitis in æternū qa nō estis de ouibus. me. Et ego vitam æternam do eis: & r ¶ & si in pnū videant perire. a ¶ fur & latro nihil pñt cōtra illos q̄s nouit deus esse suos. nō peribunt in æternū: & nō rapiet t a ¶ potestate. ¶ quia. eas quisquā de manu mea: † Pater t a ¶ gignendo. i. esse vnigenitū filiū cœqualem cœternū. b ¶ oibus creaturis & angelis. meus qđ dedit mihi, maius ōibus a ¶ virtute & gloriā hui⁹ rei. qđ nemo rapit de manu ei⁹ pri attribuit. b ¶ ptāte q̄ vna est mihi & patri: vel de me q̄ sum manus pris. f est: & nēmo pōt rapere de mānu pa v g tris mei. † Ego & pater vnū sumus. x h † Sustulerūt ergo lapides iudæi vt

Ego & pater vnum sumus. Si enim pater & filius essent vna persona, dixisset sum in singulari. Arrius aūt eōrrario posuit diuersitatem essentiarū, sicut & ꝑsonarū: & hoc excludit ꝙ hoc ꝙ dicit hic: vnū. Si enim pater & filius haberent diuersas essentias, non diceret vnum neutraliter, sed plura. y ¶ Sustulerunt ergo lapides. Hic cōsequenter ostenditur malignitas iudæorū in facto. Et dividit in tres, quia primo christus reiręnat eorū sæuitiā. secūdo excludit impositam sibi blasphemiā, ibi: Respondērūt iudæi. tertio fugit propter eorum obstinatam maliciam, ibi: Quærebāt ergo. In prima igitur parte dicitur sic: Sustulerunt ergo lapides iudæi vt lapidarent eum. moti liuore inuidiæ, nō amore iusticiæ absq; legis ordine, vt supra dictum fuit in casu simili. vii. ca.

✠ Respōdit eis

✠ x ¶ Ego & pater vnū sumus. Augu. V trūq; audiet vnum, & sum⁹, & a chary bdi & scilla liberaberis. Qđ dicit, vnū: liberat eab arrio: ꝙ dicit sum⁹, a sabellio. y ¶ Sustulerūt ergo lapides iudæi vt lapidarent. Hylarius. Nunc hæreticorū furor iam domino in cœlis sedēte, pari infidelitate dictis nō obedientes odiū impietatis exercēt, verborū lapides iaciūt: & si possent: de throno suo eum in crucem detraherent.

Universidad de Deusto Biblioteca

F 15 Tribus modis dr deus.

a ¶Facis teip. Intellexerunt non posse dici: Ego & pater vnū sumus, nisi vbi est æqualitas patris & filij: qd' Arrius nō intellexit. Christ⁹ aūt, qa vidit illos tardos nō ferre splendorē veritatis: tēperauit eū in his ybis: Nonne scriptū est: b ¶Quia ego. Tribus modis dr de⁹, natura, adoptione: vt ego dixi, dr falso: vt dęmões & idola. c ¶Si il. dr. de. Si per sermonē dei participando fiunt hoies dr: quō ille q natura est filius quo pticipāt, nō est de⁹? d ¶Opibus credi. Fidē adhibete opibus vt merito fidei amplius cognoscēdo opera, veniatis ad fidē deitatis. e ¶Quia in me est pa. Pater est in filio: filius in pre: vt æqualis in eo cui æqualis est, vñ & pōt dicere: Ego & pater v. su. & q videt me, videt & pa. & hoc est ei, ppriū. Munus aūt est hoi per pticipationē q dr esse in deo cōtinente: & de⁹ in eo, vt in vase. f ¶Et mul. vc. Isti apphendūt p manētē: nō quō iniq; apprehēdere volebāt discedentē. vñ sequitur: & mul. ve. ad. e. g ¶Quia io. q. sig. fe. nul. Nullū in hierm secit vt iste & quid dicebat, testimoniū huic phibebat: quasi per lucernā veniamus ad diem.

NICO.DE LY.

a ¶Rndit eis ie. dulciter eos reprimēdo. b ¶Multa bo. opera &c. s. veritatē docendo: infirmos curādo & alia miracula faciendo. c ¶Propter quod eorum opus &c. cū tñ ex hoc me honorare debeatis. d ¶Rnderūt. Hic ꝓñr excludit blasphemiam sibi impositam. Et diuidit in duas: qa prio hmōi blasphemia imponit: & sc'o excludit, ibi: Rndit. In prima ergo parte dr sic: Rnderunt er. iu. di. e ¶Debo. opere non la. &c. In dictis eorū patet cōtradictio: qa loquebanť sicut furiosi: testificantur em eū facere bona opa in miraculis: cū dicūt: De bono ope non. s. qd' facis: & tñ dicunt hic eū blasphemum, cū dr: Sed de blasphemia. Ista em sunt incompossibilia: qa miracula xpi fiebant ad testimonium bonitatis eius: & ideo cum essent bona opa & diuina, nō poterāt fieri ad resistendum aliqd' falsum: qd' tñ esset si ille esset blasphemus ad cuius testimoniū fierent. Ista aūt cæcitas in eis, pcedebat ex eo, ꝙ solū humanā naturā in xpo considerabant. ideo subditur: Quia tu homo cum sis: facis teipsum deum. f ¶Rndit eis. hic ꝓñr iesus excludit crimen blasphemiæ sibi impositū: & hoc dupl'r. prio excludit illud per scripturā. sc'o, per rōnem, ibi: Si nō facio. Circa primū sciendū: ꝙ sacra scriptura cū sit a deo inspirata, nō pōt esse falsa. Ipsa aūt attribuit deitatē hoib⁹ sanctis, & ꝓphetis & ipsi xpo: aliter tñ qa deitatē participatiue tm attribuit aliis a xpo: sicut iudices locū dei tenentes dicunť dñ. Exod. xxij. b. Dñs domus applicabiť ad deos: & ibidem. d. Dñs nō detrahes &c. Christo autem attribuit deitatē, ꝓprię dictā: fm ꝙ hr Hiere. xxiij. a. Ecce dies veniunt dicit dñs, & suscitabo dauid germen iustū sequiť postea. Hoc est nomē qd' vocabūt eū: dñs iustus noster: & vbi habemus, dñs: ponit nomē dñi tetragrāmatō in heb. qd' nullo mō attribuitur alicui nisi deo vero. ideo patet ꝙ sicut scriptura vete. testa. attribuit aliis a xpo deitatē participatiue dictā: ita ipsi xpo deitatē proprie dictā. Sc'm hoc igit exponēda est lra. Respondit eis ie. declarando se nō esse blasphemū, dicēdo se esse deū vel dei filiū naturalem: qd' idē est. Quod, ꝓbat per scripturā, dicēs: g ¶Nonne scrī. est &c. qa ego dixi, dn estis hoc hr in Pō. lxxxi. b. & dr de iudicibus & ꝓphetis, ideo subdit: h ¶Si illos dī. dc. participatiue. i ¶Ad quos scr. dei fa. est. sicut fuerūt, ꝓpheţ & iudices. k ¶Et non pōt lol. scrī. i. nō pōt dici ꝙ continear falsum. l ¶Quē pa. sanctifi. i. meipsum: quē sanctificauit. i. sanctū generauit ab æterno: fm deitatē. Vel: Sanctificauit. i. plenitudine grāe adimpleuit: cūtum ad humanitatē. m ¶Et misit in mun. ad saluandū ipm: sicut erat per ꝓphetas ꝓdictū. n ¶Vos dī. quia blas. quia dixi filius dei

¶non verbis, sed factis eorum.

lapidarent eum. Rndit eis iesus: a Multa bona opera ostēdi vobis ex b a¶cuius gloriam quærit vbiq;. pātre meo: propter qd' eorū opus c me lapidatis? Rnderunt ei iudæi d

¶non pōt negare bona accæpisse.

De bono opere non lapidamus te: e

¶non possunt ferre ꝙ filius dei dicatur.

sed de blasphemia: & qa tu hō cū sis a facis teipm deum. Rndit eis iesus: f

¶psalmo.

b Nōne scriptū est in lege vestra: † qa g c ego dixi, dii estis? Si illos dixit de h os ad quos sermo dei factus est, & ij a¶falsitatis argui. ¶dauid.

nō pōt solui scriptura: quem pater l a¶.s. signendo vt sanctus esset dedit vt sanctum genuit. ¶.s. eū in sanctitate incarnari cōstituit pro salute mundi.

sctificauit & misit in mundū, vos dicitis. Quia blasphemas: qa dixi filiꝰ a¶quæ nemo pōt facere nisi filius.

dei sum? Si nō faciō opa patris mei o a¶si solis verbis ꝓdico, ne credatis.

b¶opera illa.

nōlite credere mihi: Si autem faciō a¶verbis & innocētiæ vitæ.

d & si mihi nō vultis credere, opib⁹ credite: vt cognoscatis & credatis p e quia in me est pater & ego in patre:

a¶non credendo: sed vt occidant.

†Quærebant ergo eū apphendere: q

¶qa non habent manus fidei.

& exiuit de manibus eorū. Et abiit r a¶my stice ad gētes. b¶ostēdebat se esse impletionem vmbræ iam cessantis.

iterū trans iordanē in eum locū ubi erat iohannes baptizans primum: f & mansit illic. Et multi venerunt t ad eum, & dicebant: quia iohannes y quidem signum fecit nullum: Omnia autem quæcumq; dixit iohannes de hoc, vera erant: & multi crediderunt in eum.

A ¶pastores qbus eccla indigeat: tūc aliq debēt remanere & aliq fugere. vt sic grex remanēs in illa eccla sufficiēter cultodiat & vtilitati eccl'æ de aliis, puideat: & si nō possit determinari de cōi cōcordia, vel alia cōuenīeti via q remaneāt: & q fugiāt possent sup hoc inuocata spūsācti gīa sortes mitti: fm ꝙ dicit Aug. in epla ad honoratū: Si inter dei ministros sit disceptatio q eor⁹ rpe persecutionis maneāt, & q eor⁹ fugiāt: ne fuga vel mors oim eccl'ia desit ratur: si hæc disceptatio aſr nō poterit terminari ꝙtū mihi vr qui manēat, & q fugiāt, sorte legēdi sunt. Ad primū dicēdū, ꝙ sācti iuniores gerunt in casib⁹ licitis ꝓdicto mō. vñ in legēda sancti Thomæ dr sic: ꝙ in pricipio pſecutiōis fugit: qa nondū innotuerat ad plenū cautæ eccl'iæ: & ꝓsonalis pſecutio videbať. Eodē mō dicēdū est ad sc'm ꝙ saluator hortať discipulos fugere in casib⁹ licitis ꝓdictis. ¶In ca. x. vbi dr in post. Oēs quotquot ve. fures sunt & latrones.

ADDITIO. I.

Q2 aūt hæc ybа xpi nō pñt intelligi de ꝓphetis seu pīarchis, & hmōi: satis est manifestū: Illi em nō vt pderēt oues seu vt eas furarent, venerūt. Sed attendendū est, quō ybа xpi dicētis vniuersalr: Oēs quotquot venerunt, fures sunt &c. saluari possint sic: vt sub hac vniuersalitate nō cōprehendanť etiā iusti a deo missi. Nā fm apm ad Heb. ij. b. Qui oia dicit, nihil excipit: sed cōtinuādo hæc ybа ad imediate pcedētia: satis hr ꝙ hæc vniuersalitas nō cōprehēdit oēs ūtquot venerunt simplr: sed tm illos q veniētes nō intrauerunt p ostiū. Vñ cū xps dixit: Ego sum ostiū ouiū: statim subiūxit: Quotquot venerunt ante me fures sunt & latrones. Et hoc vr dicere Aug. in hoc loco, vbi ait: Intellige ergo ūt ut venerūt ꝓter me nō aūt ꝓter illū, ꝓphetæ venerūt: qa cū illo venerūt &c. & i. Pręcesserūt ei iusti in eū credētes vēturū, quō credim⁹ in eū q iā venit: Tpa em variata sunt: nō fides hæc Aug. ¶In eo. ca. vbi dr in post. Hr̄editas differt a mercede, ꝓprie dicta.

ADDITIO. II.

Prēmia sctōr in vtroq; testamēto frequenter merces

GLO. ORDI.

B Rat aūt. Dum mo⁹ ratur trās iordanē, in firmat lazarus: & mittūt ad eū sorores il luc. Istæ sorores lazari, figurant iudeos: in æterna brītudine iā receptos: q. ꝓ frātre sanādo. i. ꝓ reliquis in tenebris ignorantiæ adhuc errātibus: dño supplicant ex notissima actione. ¶Langues la. Lazarus figura est iudeorum q infirmi erant in fide xpi. Martha & maria significāt doctrinā bonor⁹ iudeor⁹. ¶Ecce quē a. Lazarus, ꝙ quē pāt⁹ significarūt, a dño amať. qa nō venit vocare iustos: sed pctōres. Sorores pctōris: sunt bonis non solū sit licitum: sed etiam meritorium: cū saluator discipulos ad hoc hortetur. Contrariū arguitur. per hoc qd' in hoc ca. dictū est: Mercēnarius, & qui nō est pastor, videt lupū venientē: & dimittit oues & fugit qd' exponens Greg. dicit: q ille q fugit tpe pſecutionis merito perdit meritum pastoris: qd' nō esset verum, si fugere licitum esset sibi licitū. Rspōsio: dicendū ꝙ nōie cleri lupi venientis sup oues: aliqn intelligitur seculum diabolus per tentationes fideles infestans: nō aliqn hæreticus per falsam doctrinā corrumpens: aliqn tyrannus violētia armor⁹ gno in mortuo ytute eius resuscitato. Et diuidit in tres: qa euāgelista prius describit infirmitatē lazari incurabilē per talia est eis statim viriliter resistēdū. Alr em si daret ei⁹ ingressus: nō resistēdo, accideret maius periculū, ꝓpter qd' dicit buius labi dici de hæretico: qa fugit illū, q per sanā doctrinā deregit ipſ̄ al fitatem, ꝓpter qd' Simō magus fugiebat petrū de ciuitate in ciuitatem: vt dr in itinerario clæmentis. Si accipiať lupus tertio mō: tūc est distinguendū: qa aut pſecutio ꝓsonalis est: aut cōis: Si ꝓsonalis: ita ꝙ est ꝙ pastorē tm & nō ꝙ gregē sibi cōmissum: tūc pastori est fugiendū: nec tūc dimittit gregē in pſecutione qa tūc pſecutio nō est ꝙ gregē: vt dictū est: & hoc mō Paulus apls fugit de damasco: vt hr Act. ix. e. Si aūt sit pſecutio cōis cōtra gregē & pastorem: adhuc distinguēdū est: qa aut est vn⁹ fol⁹ pastor: aut multi. Si vnus tm, nō est sibi licitū fugere: & gregem dimittere: qa hic est mercennarius, & nō pastor: fm ꝙ dicit saluator. Si aūt sunt multi pastores

NICO.DE LYRA.

A Rat autem quidam languens lazarus a bethania: de castello mariæ & marthæ sororum eius. Maria aūt erat quæ vnxit dñm vnguēto: & extersit pedes eius capillis suis: cui⁹ frater lazarus infirmabať. Miserūt ergo sorores ei⁹ ad eum dicentes: Dñe, ecce quem amas infirmatur. Audiens aūt ie⁹ a¶qa necipsa mors q imminebat: ad mortē fuit: sed ad miraculū: q oēs crederēt in xpm. sus, dixit eis: Infirmitas hæc non i a¶quæ nō eū auxit: sed nobis profuit. est ad mortē, sed pro gloria dei: vt a¶infirmantem. glorificet filius dei per eum. Dili a¶tristiū cōsolator. b¶quæ tristes erāt. gebat autem iesus martham, & sororem eius. Maria aūt erat quæ vnxit dñm vnguēto: & extersit pedes ei⁹ capillis suis: cui⁹ frater lazarus infirmabať. Miserūt ergo sorores ei⁹ ad eum dicentes: Dñe, ecce quem amas infirmatur. Audiens aūt ie⁹ a¶qa necipsa mors q imminebat: ad mortē fuit: sed ad miraculū: q oēs crederēt in xpm. sus, dixit eis: Infirmitas hæc non i a¶quæ nō eū auxit: sed nobis profuit. est ad mortē, sed pro gloria dei: vt a¶infirmantem. glorificet filius dei per eum. Dili a¶tristiū cōsolator. b¶quæ tristes erāt. gebat autem iesus martham, & sororem eius. Duobus

NICO.DE LY.

E Rat aūt. Post Ca. XI. euāgelista ostēdit in xpo virtutem viuificatiuā ex ei⁹ ybа: hic ꝓñr hoc idē ostēdit sensibili signo in mortuo ytute eius resuscitato. Et diuidit in tres: qa euāgelista prius describit infirmitatē lazari incurabilē per mortē indubitabilē, ibi: Vt ergo audiuit. tertio ei⁹ suscitationem mirabilē, ibi: Iesus aūt vt vidit. Pria in duas: qa prio eius infirmitas describit, sc'o, xpo nunciat, ibi: Miserūt ergo. In pria ergo ꝓte dr sic: a ¶Erat aūt &c. Ex quo patet ꝙ curabilitas infirmitatis via naturæ. Infirmitas em curabilis nō dr ꝓprie lāguor. b ¶Lazarus. s. noie. c ¶Abe. Nomē est villę in qua erat infirmus. d ¶De castel. ma. qa in ꝓdicta villa erat illud castrū, in q manebāt istæ dñæ cū lazaro eor⁹ frātre. Et qa multæ mulieres vocabāt nomine mariæ: ideo ad distinguendū istā ab aliis, subditur. e ¶Maria aūt erat quæ vnxit dñm vn. Vtrū aūt hæc maria sue cabantur nomine mariæ: ideo ad distinguendū istā ab aliis, subditur. e ¶Maria aūt erat quæ vnxit dñm vn. Vtrū aūt hæc maria sue erit illa peccatrix de qua scribit Lucę. vij. f. q lauit pedes dñi, & vnxit vnguēto: sēti varie loquunť. Hiero. aūt & Chryſ. dicunt istam fuisse alia. vñ illa dr peccatrix: hæc sancta & honesta & ꝓpter hoc nomē illi⁹ Luc. vij. tacet: isti⁹ aūt nomē hic exprimit. Et tūc dicūt isti: ꝙ ambæ

ter merces dr. vnde Gen. xv. a. Merces tua magna est nimis: & Esa. xl. c. Ecce merces eius cū eo: & Mat. v. b. Merces vra copiosa est in cœlis. & j. Cor. iij. c. Vnusqsq; mercedē accipiat fm ꝓpriū laborē quem modū loquēdi etiā doctores catholici tenēt. vñ Aug. dicit. Visio est tota merces: & sic de multis aliis. Incōueniēs igit vr dicere: ꝙ glia cœlestis nō dicať ꝓprie merces cū sic cōiter apelleť a patriarchis, ꝓphetis, euāgelistis, apīs, atq; doctoribus. Sed melius vr dicendū: ꝙ glia cœlestis in cōparatione meritor⁹ qb⁹ ea qs de cōlege adipiscit: pōt dupl'r cōsiderari. Vno mō fm cōgruitatē, q attendit fm æqualitatē ꝓportionis: & sic iusti, ꝓprie merenť gloriā cœlestē, vñ & ꝓprie debet dici merces, Alio mō fm cōdignitatē, quæ attendit fm ꝓportionē æqualitatis: & isto mō sācti nō merentur gloriā cœlestē. vñ ad Rom. viij. d. Nō sunt cōdignæ passiones huius sæculi ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. Qua cōsideratione glia cœlestis nō dr merces: sed potius hæreditas eo ꝙ filius ad hoc ꝙ debeat succedere in bonis paternis, nō requrit ꝙ hoc mereatur ex ꝓprio labore: sed sufficit ꝙ legitime succedat prī. Vnde prio mō loquēdo gloria cœlestis, ꝓprie dr merces. Et isto mō debent intelligi auctoritates hoc asserentes. sc'o vero mō intelligi debent auctoritates noiantes cœlestē gloriā hæreditatē: vt in Ps. xxxvj. c. Iusti aūt hæreditabunt terram & sic de aliis.

REPLICA.

In ca. x. post. distinguit mercedē ab hr̄editate. Bur. occasionē q̄rēs dicit ꝓmia sctōr: dici merces in vtroq; testamēto, inepte cōcludens ex hoc ꝙ hr̄editas ꝓprie debet dici merces. Et distinguēs de merito cōgrui & cōdigni se inuoluēs: cōcedit qd' in post. il. redarguit. f. distinctionē hr̄editatis & mercedis. Vñ sciēdū: ꝙ vbi in sacra scriptura vita bta merces dr: nō esse ꝓprie intelligēdū, sed trāssumptiue: vtputa sicut merces in hūanis dat i hūanis, ꝓ ope: ita i diuis nō fm ꝓprietatē, sed ſſitudinem. Merces ei æterna nō habet ortū ꝓprie ex ope: sed opis accæptabilitate: & ꝙ fm cōgruitatē. Cōgruū em est cū hoies faciūt, qd' pñt, ꝙ de⁹ ea accæptet, & grām cōferat: vñ siat cōdignitas in ope.

NICO.DE LYRA.

Moraliter. ¶Erat aūt quidā &c. Per quē significari pōt gra- Moral⁹. uem tentationē patiēs. Per eius sorores significant pſonæ: ꝓ eius alleuiatione deuote xpm deprecātes: quę nō semp exaudiunť: sed talis patiēs aliqn per actū pēti mortalis mori permittit ab eo qui est tantæ bonitatis & potentiæ, ꝙ scit & pōt bona de malis elicere. Per iesum aūt ꝙ salus interpretat: ꝓdicator vel confessor salutē aiaꝝ sitiens significat: ꝙ pctōrē nō solū mortuū reperit per culpā: sed etiā aliqn ferentē per infamiā: & sepultū sub lapide per obstinationem: & tñ deo ꝓcipiť operāre sic per bonā monitionē reducit eū ad vitā gratiæ: ꝙ nō solū tollit obstinatio & mors culpę sed etiam infamię tetor & suauis odor reddit bonæ famæ.

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ Mystice, Mat.16.d. Ibidē.c.

a ¶Duobus die. Vt quatriduum impleretur. Prima eñ die quo nunciatū est ei, mortuus est lāguidus trans iordanē, per duos dies mansit: ecce tres: quarto aūt die venit. b ¶Eamus in iudæam. Mystice significat fidem reditūrā ad iudæos in fine per heliam & enoch. c ¶Dicunt ei di. Territi: volentes consilium dare magistro ne moreret: sicut & alibi petr⁹: Absit a te dñe non fiet tibi istud. Sed sicut petrus laudatur de alieno: Beatus es simon bariona: qa pater reuelauit tibi. culpatur de suo: Redi post me sathana qa sapis non quæ dei, sed q̄ hoīs sunt.

Act.1.d. Mystice. Quatuor dies mortis. Tob.4.c Deu.27.c.

Ita & hos corripuit, dicēs se diē in quo debent ambulare ne offendāt, & sine eo ambulātes offendāt: vt mō nolētes eū mori, q̄ p hoibus venit mori. Illos aūt dicit esse horas q̄ diē sequunt, non dies eas: sed dies eas illuminat. Duodecim est sacratus numerus qui p manet plenus. Deiecto eñ iuda, q̄ nō lucebat inter horas, alius surrogatur. d ¶Vt credatis. Nō q̄ mō inciperent credere: sed vt robustius crederēt. Semp eñ fides eor⁹ miraculis augebaī. e ¶Et inuenit. Mystice quattuor sunt dies mortis. Nascitur hō cū originali pctō ecce dies vnus mortis. Postq̄ venit ad rōnales annos: naturalē legē quę dicit in corde. Quod tibi nō vis: alij ne feceris, transgredit: Ecce scd's dies mortis. Data est a deo etiā lex scriptra, phibens mala, q̄ & ipsa cōtemnit. Ecce dies tertius mortis. Addit euāgeliū: p̄dicatur xp̄s: æterna vita: ecōtra gehēna. Sed & hoc cōtemnūt hoies. Ecce quart⁹ dies mortis in q̄ putret hō: sed nec tales relinquit mia. f ¶Erat aūt bc. Q̄ bethania. id est domus obedientiæ: vbi. s. suscitādus erat mortu⁹, vicina est hie- ☞ rosolymis

Deu.27.c.

NICO. DE LY.

☞ ria irent ad xp̄um p̄sonaliter sicut fecit regulus de quo. ē. dictū est ca. iiij. f. quia christ⁹ erat familiaris lazaro & eius sororibus: q̄ ibi frequēter hospitabatur. a ¶Vt ergo audiuit. Hic oñr describitur mors lazari. Et diuidit in duas: qa prio describit hui⁹ mortis expectatio. Secundo expectatæ denunciatio, ibi: Deinde post hæc. Circa primum sciendū: q̄ xp̄s audita infirmitate lazari non statim iuit ad eū: nec a iudæis eius miracula impugnātibus, & virtuti dęmonū ea imponētib⁹ posset dici: q̄ illa infirmitas & mors sequens fuisset tm̄ p̄m apparētiam & illusionē factā a xp̄o per artē magicā: & hoc est q̄d dr̄: Vt ergo au. qa infirmabatur, tunc q̄dem mā. in eo. loco: trans iordanem. b ¶Duobus diebus. expectando mortē lazari, sic q̄ esset quatriduanus antēq̄ illuc veniret: ad maiorē miraculi certitudinē. c ¶Deide post hæc. Hic oñr ponit mortis lazari denunciatio. In qua denūciatione saluator sic. pcedit: qa prio. p̄positum eundi in iudæā p̄dicit. scd'o cām subiūgit, ibi: Hæc ait. tertio ad locū p̄dictū puenit, ibi: Venit itaq; iesus. In pria ergo parte dr̄ sic: Deinde post hæc. s. expectationem mortis lazari prædictam. d ¶Dicit discípulis suis: eamus in iudæā iterū. Hoc aūt p̄dixit eis p̄ter consuetudinē quia sciebat eos inde terreri: vt minus iacula ferirent quæ præuiderentur. e ¶Dicunt ei discípuli. timentes in iudæam reuerti. f ¶Rabbi, nunc quærebant te iudæi lapi. hoc habitum est ca. p̄ce. Et tu iterum vadis illuc. q. d. non est tibi nec nobis securum. g ¶Respondit iesus. eos assecurando. h ¶Nonne duodecim horæ dici sunt: q. d. si voluntatem habebant tūc me lapidandi: mō tm̄ nō facient: qa mutato tpe pōt volū tas mutari. Erat eñ puerbiū apud iudæos: & adhuc est apud nos: q̄ loquēdo de mutatiōe, p̄positi, dr̄: duodecim horę sunt diei: & iō

Prouerbiū vulgare.

rorē eius mariā & lazarū. Vt ergo audi a ¶distulit sanare vt posset resuscitare.

uit qa infirmabat, tunc quidē māsit in a ¶vt quatriduum impleret.

a eodem loco duobus diebus. Deinde b post hæc dicit discípulis suis, Eamus d

a ¶q̄ discessit in infirmitatus fuit: q̄ redit ptātis est.

b ¶quæ est circa hierusalem. A regibus de iuda iudæi: sicut a romulo romani.

c in iudæam iterum: Dicunt ei discípu e li: Rabbi nunc quærebant te iudæi la⁊ f pidare: & iterum vadis illuc? Respon⁊ g

a ¶Q. Non vos detis mihi cōsiliū: sed me sequi ni & in me die ambulate & non offendetis.

dit iesus: Nōnē duodecim horæ sunt h dici? Si quis ambulauerit in die, non i

¶i. me.

offendit: qa lucem huius mūdi videt. l

a ¶in tenebris peccatorum

vel ignorantiæ.

Si autem ambulauerit in nocte, offen m

¶ego. ¶ostendens rationē sui transitus.

dit: qa lux nō est in eo. Hæc ait: & post n hæc dicit eis, Lazarus amicus noster o

a ¶nisi hominibus mortuus.

dormit: sed vado vt a somno excitem p

¶fm q̄ intellexerunt.

eum. Dixerūt ergo discípuli ei⁹: Dñe s ¶qa solet esse somnus ęgrotantium salutis indicium.

si dormit, saluus erit. Dixerat autem t iesus de morte eius: Illi autem puta⁊ v uerunt quia de dormitione somni di

¶qui obscure dixerat, dormit.

ceret: Tunc ergo iesus dixit eis mani⁊ x feste: Lazarus mortuus est: & gaudeo y

a ¶me nihil latere. ¶& tm̄ scio qa mortuus est.

d propter vos, vt crēdatis: qm̄ non eram z ibi. Sed eamus ad eū. Dixit ergo tho a

¶geminus.

mas qui dicit didymus, ad cōdiscípu b

a ¶Ecce verus amantiū affectus: vel cū eo viuere vel cum eo mori.

los: Eamus & nos, vt mōriamur cum c eo. Venit itaq; iesus & inuenit eum c quattuor dies iam in monumento ha f bentem. Erat autem bethania iuxta d hierosolymam quasi stadiis qndecim.

xit ergo thomas qui dicitur didymus. i. dubius. b ¶Ad discípulos suos: eamus & nos vt mo. cum eo. Iste erat magis timidus q̄ alij. q. d. exponamus nos periculo. Vel fm alios dicebat hoc ex magna dilectione. q. d. melius est nobis cum illo mori q̄ sine illo viuere. c ¶Venit itaq; iesus. Hic consequenter agitur de aduentu christi ad lazarum. Et diuiditur in duas: quia prio agitur de eius peruentione. secundo, de eius suscæptione, ibi: Martha ergo. In prima ergo parte dicitur sic: Venit itaq; iesus & inuenit eum quattuor dies iam in mo. habentem. Quattuor dicit ad ostendendam titudinem mortis: qa licet sint aliquæ infirmitates latentes quib⁹ videtur aliqs mortuus ad tp̄s: hoc tm̄ non durat per quattuor dies. Dicit etiā in monumento. s. in terra reclusus: qa dato q̄ fuisset ibi positus viuus nihilominꝰ in tāto tpe fuisset ibi mortu⁹. d ¶Erat aūt &c. quasi stadiis qndecim: q̄ valēt leucā, excę provo ☞ Multi aūt ex

A ☞ rosolymis bene mysterio eōgruit: qa gens iudæor⁹ q̄ in fine sęcī conuerteretur, cito ad hierlm. i. ad pacis visionē pueniet. Nō tm̄ ni si expletis. xv. stadijs. i. post cognitionē veteris & noui testamenti spūalē. a ¶Sed & nunc scio: hoc scio qa potes suscitare si vis q̄d tuo relinquo arbitrio: nō aūt p̄sumo, nec⁊ rogo vt suscites: q̄ nescio an sit vtile fieri resurrectio. b ¶Etiā Christus si mortuus fuerit. Tres mortuos suscitauit iesus: vnum in domo. i. in corde. scd'm in porta. i. in ore. tertiū in monumēto. i. in opere & ⁊suetudine peccādi. c ¶Viuet. Vt viuit abrāā, isaac & iacob: quorum de⁹ dicitur sicut viuor⁹. Credens ēt mortuus viuit: sicut non credens ēt viuēs mortu⁹ est. d ¶Silentio. Quia si audissent iudæi eam vocatam fuisse a iesu: nō sequerent: & ita non viderēt miraculū. Sed qa putauerunt eas ad sepulchrū fratris ituras, secuti sunt. e ¶Et vocat te. Causa breuitatis i verbis marthæ ostendit non prius dictū. i. q̄ dñs mariam vocauerit. f ¶Secuti sunt eam dicentes. Hæc iō euangelista narrare curauit: vt videam⁹ quæ occasio fecerit vt plures haberet testes resurrectio quatriduani. g ¶Infremuit spiritu. Nota potestatem. Ipse fremuit & turbauit se quem alius turbare non potuit: sicut omnia huiusmodi suscæpit: quia voluit. Significat autē quā tum hō turbari debeat: pressus tanta mole peccati. Q̄n autem pctōr computās quę deus. Videtur q̄ hoc non fuisse edocta plene de eius deitate: quia non dixisset: quæcunq; popposceris a deo, dabit tibi deus. Videtur q̄ hoc non fuisse edocta plene de eius deitate: quia non dixisset: quæcunq; popposceris: sed dixisset quæcunq; iussero, sient. g ¶Dicit illi iesus. Hic suscitatio fratris sui ei promittitur, cū dicitur: h ¶Resurget frater tuus. Sed illa intellexit hoc de resurrectione futura. Ideo subdit: i ¶Dicit ei martha: scio quia resurget in nouissimo die. Ex quo patet q̄ erat de secta pharisæor⁹: quātum ad hoc q̄ confitentur resurrectionē futuram: & non de secta saduceorum qui hoc negant. k ¶Dicit ei iesus. explicans intentionem suam de resurrectione fratris sui propinqua.

Mat.7.d. fit sepultus. sed sic dicens: se quasi nescire Gen.3.b. perditum hominem significat. vnde dicitur: Non noui vos. Et: Vbi es adam? ☞ Iesus ergo

B

NICO. DE LYRA.

☞ a ¶Multi aūt ex iudæis ve. ad mar. & mariam vt consolarent eas de fratre suo. Martha ergo vt b a ¶actiua vita primū occurrit p opa miæ. audiuit qa iesus venit, ôccurrit i l c a ¶quia contemplatiui quietē desiderant. li: maria aūt domi sedebat. Dixit q ergo martha ad iesū: Dñe, si fuis ses hic frater meus nō fuisset mor a tuus. Sed & nūc scio, qa quæcūq; f popposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi iesus: Resurget ft tuus. g ¶abigue dictū non determinat qñ. & iō il la dicit ei. ¶de illa certa fum: de hac i certa. Dicit ei martha: Scio qa resurget i in resurrectiōe in nouissimo die. a ¶Q. Dicis q̄ resurget & vere est: sed p.quę Dicit ēi iesus: Ego sū resurrectio k tunc resurget, pōt & modo. qa, Ego sum re surre. ¶ideo resurrectio, quia vita. b & vita: qui credit in me ēt si mor m ¶vt modo est lazarus. a ¶in carne. o a ¶iā viuēs i aia. ¶si ad tp̄s moriat fm car. p credit in me, nō morietur in æter r nem. a ¶scies fidem, querit confessionem. num: Credis hoc? Ait illi: Vtiq; s ¶oia hęc credo: qa. ¶missꝰ ad salurē mūdi. dñe. Ego credidi qa tu es christus v x filius dei viui qui in hunc mun⁊ y dum venisti. Et cum hæc dixisset: z ¶explorata a deo fide & ab ea data.

Diuisio.

abiit & vocauit mariā sororē suā a ¶id est suppressa voce.

q silentio, dicens: Magíster adest & c vocat te. Illa vt audiuit, surrexit d cito: & venit ad eum. Nondum ei e venerat iesus in castellū: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Iudæi ergo qui erant f cum ea in domo & consolabātur a ¶de resurrectione.

eam: cum vidissent mariam quia f cito surrexit & exiit: secuti sunt eam dicentes: Quia vadit ad mo⁊ g numentum vt ploret ibi. Maria h ergo cum venisset vbi erat Iesus: videns eum, cecidit ad pedes ei⁹, & dixit ei: Domine, si fuisses hic, i ¶quia te pñte nulla infirmitas ausa fuit ap parere, apud quas vita nouerat hospitari.

nō cēt mortuus fr̄ meꝰ. Iesus ergo k vt vidit eā plorātē: & iudæos q ve g nerāt cū ea plorātes: ifremuit spū i

¶alius non.

h & turbauit semetipm̄, & dixit: Vbi

dinis, adiuuat ad actū xp̄i ex ỳbo, cū dr̄: Vbi posuistis eū &c. Tertio ex fctō, cū subdit:

¶Quinta pars. I ☞ Et lachryma

1 ¶Ego sum resurrectio, s. causaliter. Tum qa resurrectio christi est causa nostrę resurrectionis. Tum qa resurrectio gñalis futura fiet virtute christi vocantis mortuos ad iudicium. m ¶Et vita. per essentiā: ppter qd̄ sum cā vitæ oib⁹ viuētibus: & possum dare vitā mortuis: qa qd̄ est tale p ēntiā, est cā oīm alioꝝ q̄ sunt p ptcipationē. vt hr̄. ij. Metaphi. n ¶Qui credit in me. sicut p̄destinatus. o ¶Etiā si mortuus fuerit. per lapsum in peccatū mortale. p ¶Viuet. finaliter vita gratię. q ¶Et ois qui vi. & cre. in me. fide formata. r ¶Non morietur in æter. i. morte eterna: licet moriatur morte tpali: ad soluēdū debitum naturæ. s ¶Credis hoc? non petit hoc quasi ignorās: sed q̄rens eius cōfessionem ad meritū. qa ore fit cōfessio ad salutē. vt hr̄ Ro. x. t ¶Ait illi: vtiq; domine. qa p xp̄i verba erat instructa in fide plenius q̄an: qd̄ patet ex ei⁹ sequēti cōfessiōe. in qua prio exprimit ipsi⁹ xp̄i dignitas sacerdotalis & regia, cū dr̄: v ¶Ego credidi qa tu es christus. i, vnct⁹, vnctio aūt debebat regib⁹ & sacerdotib⁹. secūdo xp̄i diuinitas, cū dr̄. x ¶Filius dei. s. naturalis. tertio, incarnatiōis veritas, cū subdit: y ¶Qui in hunc mū. ve. non p loci mutatiōem: sed p carnis assumptionem. z ¶Et cū hæc dix. hic agit de susceptione xp̄i quo ad mariam: qa martha a xp̄o edocta, statim. a ¶Abiit & vo. ma. so. suam. vt audiret bonos rumores q̄s ipsa a xp̄o audierat. b ¶Silentio. propter iudæos p̄tes: quorum aliqui contra xp̄m machinabant. dicēs: c ¶Magíster adest & vocat te. licet non sit. ō. expressum q̄ xp̄s vocaret mariā: tm̄ hoc est credendū: qa nō est ,pbabile q̄ martha in hoc mentiret. sed p pter breuitatē, euāgelista illud omisit: qa sufficit ex ỳbo marthę exprimere: d ¶Ille la vt au. sur. ci. & ve. ad eū. ex magna devotione. e ¶Nondū eñ ve. iesus in cas. &c. ostendens q̄ ad miracula facienda nō se ingerebat: & vt ex aduentu iudæor⁹ cū maria ad ip̄m, magis celebre & notorium esset miraculum. f ¶Iudæi ergo &c. Et patet lr̄a vsq; ibi: dicētes: g ¶Quia va. ad mo. vt plo. ibi. Credebant enim eā eē subito motā ex compassiōe fratris sui: qa non audierant verbum marthæ vt dictū est. h ¶Maria &c. cccidit ad pedes ei⁹. qd̄ nō fecerat martha. Ex quo patet: q̄ maria magis amabat iesum & reuerebatur. i ¶Et dixit ei: dñe si fuisses hic &c. Exponitur sicut. ō. k ¶Iesus ergo. Hic consequenter agitur de lazari suscitatione. Et diuiditur in duas: quia primo ponit suscitationis actus. scd'o sequens effectus, ibi: Multi ergo ex iudęis. Prima in tres: qa primo describitur affectio christi ad lazarū. scd'o sequens inde murmuratio iudæor⁹, ibi: Dixerūt ergo. Tertio xp̄s suscitat mortuum, ibi: Iesus ergo rursum &c. Affectio xp̄i ad lazarū, ostendit primo ex signo, cū dr̄. Iesus ergo vt vidit eā plo. & iu. qui ve. cū ea plo. ex morte amici. l ¶Infremuit spiritu & turbauit semetipm̄. Fremitus consurgit ex indignatiōe. iste eñ xp̄i fremitꝰ p̄cedebat ex indignatione eius ꝓ diabolū Gen.3.a. p cuius suggestionē mors intrauit in mū dum: quē erat cito debellaturus. turbatio aūt illa, p̄cedebat ex cōpassione lazari & fororū eius. Sciendū tm̄ q̄ iste passiones & Passiões cōsimiles non erāt in xp̄o vitiosę, sed mā christo gis virtuosę: qa non erāt p̄uenientes iudi erant vitium rōnis: sed magis sequentes & p ip̄m tuosę. excitate: sicut dicit philosophus. dūn. Ethicor⁹ q̄ passio ire excitata p virtutē fortitu eius sorti⁹ exequēdū. Scd'o oñdit affectio

Diuisio.

E a ¶Iesus ergo. Difficultatē ostendit viuificationis talis peccatoris. b ¶Erat aūt spe. Lazarus mortuus, figura est iudæorum in xpo non credentiū: & lapide. i. onere legis oppressorū. Sorores, p
Moralit. eo rogantes, fideles sunt in populo iudæorū. ¶Moraliter. Vnusquisq; peccator mole peccatorū pressus & sua lege grauatus, & eō suetudine sua mala iā fetens: alios exēplo suo malo aperte corrūpit. Sorores, cogitationes aliq; quia qnq; cogitans se male fecisse dolet. c ¶Dñe, iam fetet. Timebat remoto lapide potius fetorē excitari q; fragrem refuscitari. d ¶Sed, ppter populū. His verbis se gloriam patris quærere sicut in aliis operibus ostendit. Nam qa fm hominem minor erat patre: ab eo petit suscitationem lazari: & ideo se exauditū dicit: & hoc ppter circūstantes: vt sic credant dei filiū. e ¶Voce magna cla. Fremuit lachrymauit, clamauit: quia difficile surgit quem moles malę consuetudinis premit: sed tū post magnam vocem surgit. i. per magnā dei gratiā viuificat dū pœnitet. f ¶Et statim p. Dū pctōr cōtēnit, se pulsus iacet: qn pœnitet, surgit: qn cōfitet, p dnm quasi de occultis exeūdo manifestē. sed adhuc ligat⁹ est: & dr ministris: Soluite eū & sinite abire. vnde: Quæ solueritis sup terrā, solu. erūt & in cœlis. g ¶Solui-
Mat.16.c te eū. Christus p se viuificat intus: ministris tribuit ptātem soluēdi. h ¶Qui. &c. ab. Siue annūciando vt crederent sue prodiendo vt seruirent. Sed qūo hoc fa
ctū sit, dicit: Collegerūt pontifices &c.
Credent

NICO. DE LYRA.

a ¶Et lachrymatus est iesus. ex pietate videns locum sepulturæ. p hoc etiam ostendit veritatē humanę naturę. Paris ei
F periculi est discredere veram humanitatē in christo, sicut & deitatē. & ideo vbi xps ostendit suam deitatē, adiungebat aliqua ad declarandum suā humanitatem: & ecō uerso. & hoc patet in eius natiuitate quando iacens in psepio vt hō infirmus, stellā
Luc.2.b. fecit radiare in cœlo vt deus. Similiter in passione: qn ipso moriente ex natura pas-
Luc.23.f. sibili sol obscuratus est inuisibili virtute dei. Et hic similiē in suscitatiōe lazari quatriduani: qd erat maximę virtutis, turbatus est & fleuit: ad declarandū veritatē humanitatis. b ¶Dixerunt. Hic ex effectu christi ostenditur sequēs murmuratio. Iudæi enim viderūt christum tristari: & per consequens arguebant, cp mors illa cōtra voluntatem christi simpliciter accidisset:
Tristitia. qa tristitia est de his quæ nobis nolentib⁹ accidunt: vt dicit Augu. xiij. de ciuitate dei. & per consequens cōcludebant cp nō potuisset lazarū pseruasse a morte: & hoc est qd dr: Dixerūt ergo iudæi: ecce quo modo amabat eum. quia videbāt euidēs signū: innuentes p hoc q; libēter si posset pseruasset eū a morte: & ex hoc vlteri⁹ miraculū de cæco nato illuminato volebant annihilare & in aliū retorquere, dicentes: c ¶Non poterat hic qui aperuit oculos &c. quasi dicat ex quo nō pōt hoc: nec illud potuit. nec fecit. Isti non expectabant sufficienter: sed iudicabāt ante tps: quia christus plus fecit. Plus em est mortuum suscitare q; mortē infirmantis ipedire. d ¶Iesus ergo. Hic consequēter ponitur lazari suscitatio. Et ponunt hic quinq; per ordinem facientia ad miraculi certitudinem & magnificentiā. Partes patebunt, p sequendo. Primū est descriptio sepulchri: qd erat spelunca cauata in rupe magna & pfunda: ita cp poterāt poni plura ibi corpora. s. corpora eorū qui fuerunt eiusdē parentelæ. vñ frequēter dicitur in libris Reg. Sepultus est in sepulchro patrū suorum: Sic igitur erat factū sepulcrū lazari. & desup grandi lapide claudebat. Ex quo patet vera mors lazari: qa si fuisset ibi posit⁹ viu⁹ & san⁹. infra q̄o iduū fuisset mortu⁹ ex loci corruptiōe. & hoc est qd dicitur qd dicit: Iesus ergo rur. fre. &c. indignatus ō malicia iudæorū G
de factis suis inique murmurantium. & talis indignatio est virtuosa: quia sicut ad virtuosum pertinet applaudere bono: ita & indignari cōtra malū. e ¶Venit ad mo. Dicit em sepultura monumentū, quasi monēs mentē: qa monet viuentes vt pcogitent
mortē. f ¶Erat aūt spelunca &c. modo ꝑdicto sacra. g ¶Ait iesus. Hic ponitur secundum. s. lapidis amotio, cum dicitur:
h ¶Tollite lap. &c. dñe, iam fe. q. d. licet aliqñ suscitati sint mortui recenter: tamē cp iā quatriduanus ex fetore solutus resuscitet, nō est sic auditū. Et hoc verbū videtur processisse ex admiratione marthæ & eius ignorātia: qa eiusdē virtutis est suscitare mortuū vtroq; modo. ideo sequitur.
i ¶Dicit ei iesus. corrigendo eius dictū.
k ¶Nonne di. ti. &c. vt glo. dci. i. glorio
sam eius virtutē in suscitatiōe fratris sui. † Ioh.b
l ¶Tulerūt ergo lapidē. ad pcæptū xpi.
m ¶Iesus aūt. Hic ponit tertium. s. christi ad declarationem miraculi: qa iudæi xpo imponebant cp faciebat miracula virtute dēmonis. qd' oñdit falsum p hoc, cp in
faciēdo orat deum. & hoc est qd dr: Iesus aūt eleuatis &c. vt ostēderet nobis formā orādi: q̄ est p eleuationē mētis in deū.
n ¶Dixit: pater, gratias. Deus ei pr' cognitionis magnificentissim⁹: & iō ex gratiarū actione de ꝑteritis ad prestanda beneficia sequentia, puocat. hoc em est, pprium magnifici: vt hr. iiij. Ethi. o ¶Ego aūt sciebam &c. In his em qua xps absolute vo-
lebat, deliberatio ia voluntate conforma-
batur diuinæ voluntati: & sic exaudiebatur. Sciendū tñ cp orare patrē cōuenit xpo ratione humanitatis in qua est minor patre: non aūt ratiōe diuinitatis in qua est ęqualis. p ¶Sed propter populū qui Matthæi
circumstat dixi. multi enim ex iudæis dicebant cp in beelzebub faciebat signa: qd remouet conformando voluntatē suā cū voluntate diuina. q ¶Hæc cū dixisset. Hic ponit quartū. s. lazari vocatio, cū dicitur: Hæc cum dixisset, voce magna clamauit. &c. Hoc facit ad declarationem miraculi, quia si dixisset in silentio: possent dicere aduersarij cp verba magica dixisset, vt ꝑtet ꝑpos. Per hoc etiam tollitur error eorū qui dicebant alias defunctos latitare in sepulchris: & ideo clamauit iesus voce magna in suscitatiōe lazari: quasi animā reuocans a longinquo. s. ab inferno: vt ad corpus rediret. r ¶Et statim. Hic ponit quintum. s. lazari suscitatio, cum dicitur. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, quia virtus diuina operatur in instanti. s ¶Ligatus pe. & ma. &c. Hic declaratur virtus diuina non solum suscitando mortuum, sed ēt faciēs exire ligatū. p hoc etiā apparet certitudo miraculi: inquantū exuit lazarus eo mō quo fuerat in sepulchro positus. t ¶Dicit ei Iesus: soluite &c. hoc pcæpit alijs: licet posset facere per se
ipsum: vt accedentes de prope & tangentes ex visu & tactu ēēt testes miraculi efficaciores: sicut. ō. dictum est de amotione lapidis. v ¶Et sinite abire. vt ostēdatur vere suscitatus & nō phā
tastice, per opera vitæ: cuiusmodi est ambulatio & comestio & consimilia. ideo. i, dicit se, a. cp lazarus erat vnus de discūbēntib⁹.
x ¶Multi ergo. Hic ponitur suscitatiōis effectus duplicit. Primo quo ad præsentes. Secundo quo ad absentes, ibi: Collegerūt ergo. Effectus miraculi circa præsentes ostenditur ex hoc, cp vidō
prædicto miraculo multi eorum crediderūt christo nec mirum: quia illud signum fuit diuinæ virtutis manifeste oftensiuū quare non pōt adesse ad testificandū aliqd falsum. & hoc est quod dr: Multi ergo &c. & patet. Sequitur: y ¶Quidam autem ex ipsis &c. Dicunt doctores aliqui, cp hoc fecerūt bono zelo moti volentes ex miraculo viso refrænare iram eorū cōtra iesum tanquā irrationabilē alij dicunt cp male moti hoc fecerūt. qa sicut ex signis visis boni & eleāi cōuertunt: ita frequēter mali obdurantur. & hoc magis vī ex lra sequenti: vbi agit de congregatione phariseorū ad tractandū de morte xpi. a ¶Collegerunt. B
Hic ponit effectus suscitationis lazari respectu absentiū. qa audita suscitatione la-
Diuisio. zari: exiit a inuidia moti sunt ad tractandum de morte christi. Et diuidit i tres: qa primo ponit eorū cōgregatio. scd'o cōgregatorū dubitatio, ibi: Et dicebāt. tertio dubitationis determinatio, ibi: Vnus ex ipsis. In prima ergo pte dr sic: Collegerūt ergo pontifices & pharisæi. q videbantur ꝑ alijs religiosi: ex quibus fuerūt eorū gratius erat. c ¶Consilium. s. aduersus iesum. Hoc nō est ex textu: sed subintelligitur. Circa hoc notandū: cp pontifices erāt de tribu leui: Pharisæi aūt, p magna pte erant de tribu symeon: qa ex illa tribu habuit ortū secta pharisæorū. iō in figura hui⁹ prædicti fuit Genē. penul. a. Symeon & leui fratres vasa iniquitatis bel-
lantia: in consiliū eorū non veniat anima mea. d ¶Et dicebāt. Hic ponit eorū dubitatio qd facerent de iesu: qa habebant rōnes ad vtraq; partem. Ex euidentia em miraculorū cogebant dicere:
e ¶Quia hic multa signa facit. & ex hoc sequitur cp erat ei credendū magis q; moy si: qa moyses non tot nec tanta signa fecit:
& maxime qn populus ei prio credidit, imo valde pauca: vt patet Exo. iiij. Et sic habebant argumentū ad ipm recipiendū & honorandū tanq; verum xpm: sed econuerso arguebāt ad ꝑiū dicentes: f ¶Si dimit. eū sic. oēs cre. in eū. sicut in xpm: & quia tpali regno: iō ex hoc videbāt sequi ꝑ imperatorē romanū rebellionis ciuitatis & rēpli per prātē romani imperi, q; tunc erat ma
xima: & iō ipsi non habebāt aliquā virtutē resistendi. & hoc est qd dicitur. g ¶Et venient romani. in tanta fortitudine cp non poterimus resistere. h ¶Et tollent nostrū locū. i. ciuitatē & tē-
plum. i ¶Et gentē. captiuādo ppm: & sic patet cp passio timo
Diuisio. ris subuertebat in eis iudiciū rationis. k ¶Vnus aūt ex ipsis. Hic ponit dubij determinatio. Et diuiditur in tres: qa primo dubium determinatur. scd'o, determinatio approbatur, ibi: Ab illo aūt die. tertio a xpo euitatur, ib i: Iesus ergo iā nō in pa. Prima in duas: quia primo ponit cayphę determinatio, secundo huius determinatiōis expositio, ibi: Hoc aūt a semetipso. In prima igit
parte dr sic: Vnus aūt ex ipsis cayphas nomine. Non est de textu: sed intelligitur nomen eius propter auctoritatem sui officij. vñ sub dif: l ¶Cū esset pontifex anni illius. Dñs aūt pcæperat esse tātum vnū summū sacerdotē: & per totam vitā suam: quo mortē alius crederent in ipm. & hoc est qd dr: Hoc a semetipso nō dixit. supple ꝑdictum verbū hoc mō protulit, sed p motionē altissimi: non rōne sui meriti, sed dignitatis officij. t ¶Quia semper. pro gē. s. iudæorū: qa multi de iudæis saluati sunt p ipm.
v ¶Et &c. sed vt fi. &c. Nō qa adhuc essent filij dei actu, sed i potentia ad actū reducēda: qa erāt ꝑdestinati. x ¶Qui erāt dispersi. p diuersos ritus gentiliū. y ¶Congregaret in vnā. i. in vnā ecclesiā ex iudæis & gentibus cōstituta vt esset vnū ouile, sicut est vnus pastor: vt. s. dictū est pce. ca. ppter qd' Genē. penul. g. dr, de xpo: Ipse erit expectatio gentiū: nō solū iudæorū. Nec hoc est ꝓtra illud qd' dicit saluator Mat. xv. c. Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierāt dom⁹ isrl'. qa ibi saluator logt de sua missiōe. ad ꝑdicandū in psona ppria. Propter qd' apls dicit Ro. xv. b. Dico ei dñm iesum xpm ministrū fuisse circūcisionis. z ¶Ab illo. Hic ponitur determinationis cayphæ approbatio q̄uis eēt iniqua: qa oēs alij erāt affectati ad ꝓcurandū mortē xpi: sicut & ipse. & hoc est qd' dr: Ab illo ergo die co. vt iter se. Licet em añ habuissent voluntatē interficiēdi ipm: vt patuit p ꝑdicta: tñ ex cōsilio cayphæ diffinierūt hoc adiplere cp citi⁹ possent. a ¶Iesu s ergo. Hic ponit huiꝰ determinatiōis declinatio. nō ei adhuc erat tps passionis xpi a deo ordinatū: & iudæi q̄rebāt occidere eū: vt visū est, iō recessit ad tps. & hoc est qd' dr: Iesus ergo iā nō in pa. ambulauit apud iudæos. Q̄uis em inter eos exīs posset eorū ipetū refrēnare: nō voluit ad tps latere & se occultare, rōnib⁹ ꝑdictis. ca. vij. & x. vbi filr agit de sua occultatione. b ¶Sed abiit in regionem iuxta desertū, in ciuitatē q̄ dr ephrē: & ibi morabat cum discipulis suis. † Proximum erat pascha iudæorū: & multi de regione ascendebant Iosephus
Iudæorum Hierosolymā ante pascha vt purificarent se. Quærebant ergo Iesum: & colloquebantur ad inuicem stantes in templo: Quid putatis quia non veniet ad diem festum? Dederant autem pontifices & pharisæi mandatum vt si quis cognouerit vbi sit, indicet vt apprehendant eum. Hic ergo cum esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi: & fregit alabastrum & effudit super caput eius recumbentis. Erant autem quidam discumbentes intra se indignati: Ut quid perditio hæc unguenti facta est? Potuit enim unguentum istud venire plus quam trecentis denariis, & dari egenis. Et fremebant in eam. Sciens autem Iesus dixit illis: Sinite illam, ut in diem sepulturæ meæ servet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum: me autem non semper habetis. Quod habuit haec fecit: quæ venit unguere corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit evangelium istud in universo mundo, et quod fecit haec narrabitur in memoriam eius. Et abiit Iudas Iscariotes unus de duodecim ad principes sacerdotum ut proderet eum illis. Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt pecuniam se daturos. Et quærebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? Et mittit duos discipulos suos dicens: Ite in civitatem ad quendam, et dicite illi: Quia Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, et paraverunt pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumbentibus illis et manducantibus dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me tradet qui manducat mecum. Et contristati coeperunt dicere singuli: Numquid ego sum? Qui ait illis: Unus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo: Vae autem homini illi per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Et manducantibus illis accepit Iesus panem, et benedixit, ac fregit, et dedit discipulis suis, et ait: Accipite, et comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, et dedit illis: et bibit ex eo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur. Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Et ait illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte hac. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, et dispergentur oves. Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam. Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego. Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, antequam gallus vocem bis dicat, ter me negabis. Ille autem amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me simul commori tibi, non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et venit cum illis in villam quæ dicitur Gethsemani: et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi, cœpit pavere et mœstus esse. Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes. Et dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit, et oravit dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes: erant enim oculi eorum gravati. Et reliquit illos, et iterum abiit, et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos, et dicit illis: Dormite jam et requiescite. Ecce appropinquavit hora, et Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce qui me tradet prope est. Adhuc eo loquente, ecce Judas Iscariotes unus de duodecim venit, et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et pharisæis et senioribus populi. Dederat autem traditor signum eis dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Et confestim accedens ad Iesum dixit: Ave Rabbi. Et osculatus est eum. Dixit autem illi Iesus: Amice, ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus injecerunt in Iesum et tenuerunt eum. Et ecce unus de cum Iesu stantibus extendens manum exemit gladium suum, et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam ejus. Tunc ait illi Iesus: Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putas quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ quia sic oportet fieri? In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo, et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripturæ prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Qui autem tenuerant Iesum, duxerunt eum ad Caiphan principem sacerdotum, ubi scribæ et seniores convenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum: et introgressus sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium quærebant falsum testimonium contra Iesum, ut eum morti tradant. Et non invenerunt. Et cum multi falsi testes accessissent, non invenerunt. Novissime autem duo falsi testes dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum Dei, et post triduum reædificare. Et exurgens sacerdos dixit ei: Nihil respondes ad ea quæ isti adversum te testificantur? Iesus autem tacebat. Et ait illi sacerdos: Adjuro te per Deum vivum ut dicas nobis si tu es Christus Filius Dei. Dicit illi Iesus: Tu dixisti. Verumtamen dico vobis, amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, et venientem in nubibus cæli. Tunc sacerdos scindit vestimenta sua dicens: Blasphemavit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem ejus, et colaphis eum cæciderunt: alii autem palmas in faciem ejus dederunt dicentes: Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio: et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Iesu Galilæo eras. At ille negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunti autem eo ad ostium, vidit eum alia ancilla, et dixit his qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negavit cum juramento: Quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant, et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis es: nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cœpit detestari et jurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est Petrus verbi Iesu quod dixerat ei: Antequam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et ut factum est mane, consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus Iesum ut eum morti tradant. Et vinctum adducentes tradiderunt Pontio Pilato præsidi. Tunc videns Judas qui eum tradidit, quod damnatus esset, pœnitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus, dicens: Peccavi tradens sanguinem justum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. Et projectis argenteis in templo recessit: et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt: Non licet eos in corbonam mittere, quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille Haceldama, hoc est ager sanguinis, usque hodie. Tunc impletum est quod dictum est per Jeremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium appretiati quem appretiaverunt a filiis Israel: et dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus. Jesus autem stetit ante præsidem: et interrogavit eum præses dicens: Tu es rex Judæorum? Dicit illi Jesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut præses vehementer miraretur. Per diem autem festum consuerat præses populo unum ex vinctis quem voluissent dimittere. Habebat autem tunc vinctum insignem qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis? Barabbam, an Jesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor ejus dicens: Nihil sit tibi et justo illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut petant Barabbam, Jesum autem perdant. Respondens autem præses dixit illis: Quem volunt de duobus dimittam vobis? At illi dixerunt: Barabbam. Dicit illis Pilatus: Quid ergo faciam de Jesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis præses: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lavit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine justi hujus: vos videritis. Et respondens universus populus dixit: Sanguis ejus super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis Barabbam: Jesum autem flagellis cæsum tradidit illis ut crucifigatur. Tunc milites præsidis suscipientes Jesum in prætorium congregaverunt ad eum universam cohortem: et exuentes eum chlamyde coccinea circumdederunt ei paludamentum purpureum: et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput ejus, et arundinem in dextera ejus: et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave rex Judæorum. Et exspuentes in eum, acceperunt arundinem et percutiebant caput ejus. Et postquam illusissent ei, exuerunt eum chlamyde et induerunt eum vestimentis ejus, et ducebant eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenæum nomine Simonem: hunc angariaverunt ut tolleret crucem ejus. Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Calvariæ locus. Et dabant ei vinum bibere cum felle mixtum: et cum gustasset, noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum, dividebant vestimenta ejus sortem mittentes: ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput ejus causam ipsius scriptam: Hic est Jesus Rex Judæorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus a dextris et unus a sinistris. Prætereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua et dicentes: Vah, qui destruis templum Dei, et in triduo illud reædificas, salva temetipsum: si filius Dei es, descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere: si rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei. Confidit in Deo, liberet nunc si vult eum: dixit enim: Quia Filius Dei sum. Idipsum autem et latrones improperabant ei qui crucifixi erant cum eo. Ab hora autem sexta tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit Jesus voce magna dicens: Eli, Eli, lamma sabacthani? Hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes et audientes dicebant: Eliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis, et acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Cæteri vero dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum. Jesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum: et terra mota est, et petræ scissæ sunt, et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt, et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes Jesum, viso terræmotu et his quæ fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere Filius Dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multæ a longe aspicientes, quæ secutæ fuerant Jesum a Galilæa ministrantes ei: inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi et Joseph mater, et mater filiorum Zebedæi. Cum sero autem factum esset, venit homo dives ab Arimathæa nomine Joseph, qui et ipse discipulus erat Jesu: hic accessit ad Pilatum et petiit corpus Jesu. Tunc Pilatus jussit reddi corpus. Et Joseph accepto corpore involvit illud in sindone munda, et posuit illud in monumento novo suo quod excidit in petra, et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit. Erat autem ibi Maria Magdalene et altera Maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem die, quæ est post parasceven, convenerunt principes sacerdotum et pharisæi ad Pilatum dicentes: Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium, ne forte veniant discipuli ejus et furentur eum, et dicant plebi: Surrexit a mortuis, et erit novissima error pejor priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam, ite, custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus. Vespere autem sabbati, quæ lucescit in prima sabbati, venit Maria Magdalene et altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo, et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, et vestimentum ejus candidum quasi nix. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, et facti sunt tamquam mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Vos nolite timere: scio enim quod Jesum qui crucifixus est quæritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus erat Dominus. Et cito euntes dicite discipulis ejus quia surrexit. Et ecce præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis. Ecce prædixi vobis. Et exeuntes cito de monumento cum timore magno et gaudio, videntes angelum et audientes, cucurrerunt nuntiare discipulis ejus. Et ecce Jesus occurrit illis dicens: Avete. Illæ autem accesserunt et tenuerunt pedes ejus et adoraverunt eum. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere: nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. Illis autem euntibus, ecce quidam de custodia venerunt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam dederunt militibus dicentes: Dicite vos quia discipuli ejus nocte venerunt et furati sunt eum dormientibus vobis. Et si hoc auditum fuerit ante præsidem, nos suadebimus ei et vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti sunt. Et divulgatum est verbum istud apud Judæos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt. Et accedens Jesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Amen.

A a ¶Credēt. Et qa sentiebāt doctrinā eius esse ꝑ templū & paternas leges: timebāt ne fi oēs crederent in xpm, nemo remaneret. qui cōtra romanos ciuitatē dei & tēplū defenderet. Et venīēt romani & timēt: nō de æternis: & vtraq; pdiderūt. Locus est hic
Vsi pro nusalē quē pdiderūt. Gentē suā pdiderūt vbiq; dispsi. b ¶Hoc
iterant. a ¶qui venerāt: vel ex his qui crediderant.
aūt ex ipsis abierūt ad phārisæos,
& dixerūt eis q̄ fecit iesus. Colle- a
¶aduersus iesum.
gerūt ergo pōtifices & pharisæi cō
cilio, & dicebant: Quid facimus? a
Quia hic hō multa signa facit: Si
a dimittim⁹ eū sic, oēs credēt in eū.
Et venient romāi, & tollēt nīm locū
a ¶inuestigans vel sagax vel veniens ore
interpretatur.
& gentē. Vn⁹ aūt ex ipsis cayphas
noie cū eēt pōtifex ānī illi⁹, dixit
eis: Vos nescitis q̄ cogita-
tis, qa expedit vobis vt vnus mo
riat hō ꝓ pplo: & nō tota gēs peat.
b ¶Hoc a semetipso nō dixit: sed cū
esset pōtifex ānī illi⁹, pphetauit:
qa iesus moriturus erat ꝓ gente:
c Et nō tm̄ ꝓ gente: sed vt filios dei v
q̄ erant dispsi, cōgregaret in vnū.
¶non quin & prius: sed modo diffinite.
†Ab illo ergo die cogitauerūt vt
interficerēt eū. Iesus ergo iā nō in
¶non q̄ hoc non posset: sed docet suos ce-
dere furori persequentium.
palā ābulabat apud iudæos: sed b
a ¶significat transitum ad gētes in ephrē,
ābiit in regionē iuxta desertū, in c
quæ interpretatur fructificatio. i. ecclesia.
ciuitatē q̄ dr ephrē: & ibi morabat cum
discipulis suis. † Proximum e
rat pascha iudæorū: & multi de regione ascendebant Iosephus
Iudæorum Hierosolymā ante pascha vt purificarent se. Quærebant ergo Iesum: & colloquebantur ad inuicem stantes in templo: Quid putatis quia non veniet ad diem festum? Dederant autem pontifices & pharisæi mandatum vt si quis cognouerit vbi sit, indicet vt apprehendant eum. Hic ergo cum esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi: & fregit alabastrum & effudit super caput eius recumbentis. Erant autem quidam discumbentes intra se indignati: Ut quid perditio hæc unguenti facta est? Potuit enim unguentum istud venire plus quam trecentis denariis, & dari egenis. Et fremebant in eam. Sciens autem Iesus dixit illis: Sinite illam, ut in diem sepulturæ meæ servet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum: me autem non semper habetis. Quod habuit haec fecit: quæ venit unguere corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit evangelium istud in universo mundo, et quod fecit haec narrabitur in memoriam eius. Et abiit Iudas Iscariotes unus de duodecim ad principes sacerdotum ut proderet eum illis. Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt pecuniam se daturos. Et quærebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? Et mittit duos discipulos suos dicens: Ite in civitatem ad quendam, et dicite illi: Quia Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, et paraverunt pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumbentibus illis et manducantibus dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me tradet qui manducat mecum. Et contristati coeperunt dicere singuli: Numquid ego sum? Qui ait illis: Unus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo: Vae autem homini illi per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Et manducantibus illis accepit Iesus panem, et benedixit, ac fregit, et dedit discipulis suis, et ait: Accipite, et comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, et dedit illis: et bibit ex eo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur. Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Et ait illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte hac. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, et dispergentur oves. Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam. Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego. Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, antequam gallus vocem bis dicat, ter me negabis. Ille autem amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me simul commori tibi, non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et venit cum illis in villam quæ dicitur Gethsemani: et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi, cœpit pavere et mœstus esse. Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes. Et dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit, et oravit dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes: erant enim oculi eorum gravati. Et reliquit illos, et iterum abiit, et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos, et dicit illis: Dormite jam et requiescite. Ecce appropinquavit hora, et Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce qui me tradet prope est. Adhuc eo loquente, ecce Judas Iscariotes unus de du

Universidad de Deusto Biblioteca

tpe in illa ciuitate se occultauit: quia ante pascha i hierlm venit.
a ¶ Et ascenderunt multi hierosolymam de regione. quia renebant de tota iudæa ad solēnitatem venire. b ¶ Ante pascha vt sanctifi. seipsos. ordinatio & sacrificis: ad digne comedēdum agnū paschalem: & si hoc fiebat de agno figurali: multoma gis se debet hō sanctificare oīonib⁹ & bonis opibus ad digne recipiēdū verū agnū imaculatū corpus iesu xpi. c ¶ Quærebant ergo ie. vt audirēt eius doctrinā: de cuius miraculis audierāt famam. d ¶ Et col. ad inuicē & c. ga mirabant q in tāta cōgregatione nō venerat ad docendū. iō quærebant: Quid pu. ga non &c. Et subdit euangelista quasi rndens qōi eorum. e ¶ Dederant aūt ponti. & c. & patet lra. Propter hoc em ab eis licet ab ingratis & obstinatis recesserat vsq; ad tps suę passiōnis dispositū. Circa p̄dicta in hoc ca. q̄rit vtrū cayphas erat vere ꝓpheta: Et arguit primo q̄ sic: ga balaā dr vere ꝓpheta: vt hr̄ li. Nu. xxiij. & tn fuit malus hō. donū em ꝓphetiæ aliq̄n malis hoibus cōcedit: ergo malicia cayphæ nō impediuit in eo veritatē ꝓphetiæ. ltē in lra dr hic: q̄ ꝓpheta: nit q̄ iesus esset moriturus ꝓ gēte: & vt his lios dei q erant dispersi cōgregaret: & hoc verbū euangelista videretur falsum: q̄ nullo mō est dicendū, nisi cayphas fuisset ꝑ ꝓpheta. Contrariū arguit ꝓ hoc q̄ ipse dixit falsum, dicens illis q de morte xpi tractabant: Expedit vobis vt vnus hō moriat. Mors em xpi nō fuit expediēs illis q eam ꝓcurauerunt. falsitas aūt nō subest ꝓphetię ergo &c. Rñsio dicendū q̄ ad rōnem veri ꝓphetæ duo requrunt. Primū est, q̄ hēat verā cognitionem de aliquo occulto respectu aliōr. hoim cū qbus ꝑuersat, ꝓpter hoc dr ꝓpheta q̄si, pcul sans vt. ſ. dictū est: inquantū cognoscit ea q̄ longinqua sunt a cognitione aliōr. ꝓp q̄d q̄si alicui fiat apparitio indicās aliq̄d occultū: non dr ꝓpheta si illud sit ei cognitū. Sic pharao vidit spicas designantes qualitatē futurōr annōr: & nabuchodonosor statuā & daniel q de occultis illis cognitionē habuerit: ꝓp q̄d dicitur Dañ. x. a. Intelligētia opus est in visione: ga nō pōt dici ꝓpheta sine itellectuali cognitiōe. sola em visio imaginaria nō facit prophetā, vt visum est. Sed o regrit q̄ illa cognitio fiat mediāte spū bono, maligni em spūs aliq̄n reuelāt hoib⁹ ea q̄ sunt aliēs occulta: nō tm ex hoc dicunt veri, ꝓphetę: sed solū cū additiōe diminuē te, sicut in sacra scriptura dicunt frequnter aliq̄ ꝓpheta baal, vt ꝓpheta excelsōr: talis ei nō dr ꝓpheta absolute: sic nec hō mortu⁹ dr hō ꝓp additionē diminuētē. ꝓphetia ei ꝑa cōputat iter spūsācti dona. Cū ergo q̄rit de caypha: dicendū q̄ nō fuit ꝑ e, ꝓpheta: ga nullā cognitionē habuit de secreto dīnę passiōis, q̄ erat futura ꝓ spūali salute hūani gnis: sed tm itēdebat dare ꝓsiliū de morte xpi ꝓp timorē romanōr. Verūtn fm q̄ hic dicūt Cryſ. & Augu. Spūsācti⁹ in ꝓlatione sui ꝓsilꝫ sic mouit linguā eius, q̄ ipso ignorāte verba q̄, ptulit significabant xpi mortē esse futurā pro spūali hoim salute: nō tn pōt dici vere ꝓpheta, ex hoc q̄ verbū ꝓpheticū ignorās, ptulit, alio linguā ei⁹ ad hoc mouente. Sicut nec a sina baalā pōt dici aial rōnale ex hoc q̄ vba rōnabilia, ptulit: vt patet Nu. xxij. e. ga illa non, pceſerūt ex interiori cōceptione seu, ppria cognitiōe: sed magis ex diuina motiōe. fm q̄ ibidē dr: Aperuit dñs os asinę &c. Licet em cayphas de morte xpi cogitauerit: & alios p suū consiliū ad hoc inducere voluerit: qd̄ fuit ex, ppria ꝓceptione: & diabolo hoc suggerente: q̄ tn consiliū suū sic, ptulit, q̄ p vba illa significaret passiō xpi, p futura spūali hominū salute: hoc nullo mō ab eo fuit: vt dictū est. ga q̄tū ad hoc solū verbū illud erat, ꝓpheticū. iō p hoc nō pōt dici, ꝓpheta. Ad primū dicendū q̄ nō est sic de ipso balaā: ga q̄uis fuit mal⁹, habuit tn verā cognitionē occultōr: vt ibidē dr: Dixit vir cui obturatus est oculus q visiones oipotentis videt. Cayphas aūt talē cognitionē nō habuit: vt visū est: & iō negat ab eo, ꝓphetia non ꝓpter suā malicia, sed ꝓp cognitiōis defectū. Ad sed'm dicendū q̄ vbū euāgelistę est vere: si hn intelligat. nō em dixit q̄ cayphas erat, ꝓpheta: sed q̄, ꝓphetizauit. i. vbū, ꝓpheticū, ptulit: nō in a semetipso sicut euāgelista dicit: sed spūsācto liguā ei⁹ sic mouēte ipso ignorāte: ꝓp q̄d nō habuit vere rōnē, ꝓpheę. Argumētū et in ꝓriū est soluendū, ga sicut dictū est, cayphas illud verbū, ptulit ꝓ motionē spūsācti: a quo nullū est falsum: & iō cayphas dicendo: Expedit vobis vt vnus moriat hō &c. ver: dixit, si hn intelligat q̄ mors xpi quantum est in se, fuit expediēs oibus: et illis qui de eius morte tractauerūt: quāuis aliq̄ eor⁹ ꝑ suā malicia eius utilitatē recusauerūt: sicut & alii pctōres in pctō mortali decedentes.

¶ In ca. xi. vbi dr in postil. Infirmitas curabilis non dr ꝓprie infirmitatis incurabilitatē: q̄nimmo debilitatē tm significat, q̄ contingit q̄nq; fine graui infirmitate. Vñ aliq̄n addit huic termino lāguor, dictio significās magnitudinē eius. vñ. ij. Paraſ. xxiij. g. Dimiserūt eū in lāguoribus magnis. Si em lāguor de se significaret incurabilitatē ifirmitatis supfluꝫ, addereſ magnū cū q̄libet ifirmitas incurabilis est magna. Nec facit ad ꝓpositū vtrū infirmitas lazari eēt curabilis via naturæ, vel nō: ga miraculū lazari excessit suitatione maxime insolita singulariter p̄dicat: non aūt de curatiōe ifirmitatis. Christus em inumerabiles ifirmitates curauerat: vt patet in, pcessu euangeliorū: de quibus tn nō sic solēnizat. Curatio em ifirmitatū non est in tanto gradu miraculosę sicē resuscitatio mortui, pserti q̄triduanę: vt sēpe dictū est Tho. i. ſ. ꝑte. q. cv. ar. vi. ſ cor. ꝗo.

¶ In eo. ca. vbi dr i postil. Circa hoc notandū q̄ pontifices erant de tribu leui.

ADDITIO. I. Languor non designat (languor. infirmitatis incurabilitatē: q̄nimmo debilitatē tm significat, q̄ contingit q̄nq; fine graui infirmitate. Vñ aliq̄n addit huic termino lāguor, dictio significās magnitudinē eius. vñ. ij. Paraſ. xxiij. g. Dimiserūt eū in lāguoribus magnis. Si em lāguor de se significaret incurabilitatē ifirmitatis supfluꝫ, addereſ magnū cū q̄libet ifirmitas incurabilis est magna. Nec facit ad ꝓpositū vtrū infirmitas lazari eēt curabilis via naturæ, vel nō: ga miraculū lazari excessit suitatione maxime insolita singulariter p̄dicat: non aūt de curatiōe ifirmitatis. Christus em inumerabiles ifirmitates curauerat: vt patet in, pcessu euangeliorū: de quibus tn nō sic solēnizat. Curatio em ifirmitatū non est in tanto gradu miraculosę sicē resuscitatio mortui, pserti q̄triduanę: vt sēpe dictū est Tho. i. ſ. ꝑte. q. cv. ar. vi. ſ cor. ꝗo.

¶ In eo. ca. vbi dr i postil. Circa hoc notandū q̄ pontifices erant de tribu leui.

ADDITIO. II. Licet tā sacerdotes q̄ leuitæ oēs descēderēt ꝑ Aaron de Leui, tn ꝓpter ꝓphetiā q̄ de morte xpi tractabant: Expedit vobis vt vnus hō moriat. Mors em xpi nō fuit expediēs illis q eam ꝓcurauerunt. falsitas aūt nō subest ꝓphetię ergo &c. Rñsio dicendū q̄ ad rōnem veri ꝓphetæ duo requrunt. Primū est, q̄ hēat verā cognitionem de aliquo occulto respectu aliōr. hoim cū qbus ꝑuersat, ꝓpter hoc dr ꝓpheta q̄si, pcul sans vt. ſ. dictū est: inquantū cognoscit ea q̄ longinqua sunt a cognitione aliōr. ꝓp q̄d q̄si alicui fiat apparitio indicās aliq̄d occultū: non dr ꝓpheta si illud sit ei cognitū. Sic pharao vidit spicas designantes qualitatē futurōr annōr: & nabuchodonosor statuā & daniel q de occultis illis cognitionē habuerit: ꝓp q̄d dicitur Dañ. x. a. Intelligētia opus est in visione: ga nō pōt dici ꝓpheta sine itellectuali cognitiōe. sola em visio imaginaria nō facit prophetā, vt visum est. Sed o regrit q̄ illa cognitio fiat mediāte spū bono, maligni em spūs aliq̄n reuelāt hoib⁹ ea q̄ sunt aliēs occulta: nō tm ex hoc dicunt veri, ꝓphetę: sed solū cū additiōe diminuē te, sicut in sacra scriptura dicunt frequnter aliq̄ ꝓpheta baal, vt ꝓpheta excelsōr: talis ei nō dr ꝓpheta absolute: sic nec hō mortu⁹ dr hō ꝓp additionē diminuētē. ꝓphetia ei ꝑa cōputat iter spūsācti dona. Cū ergo q̄rit de caypha: dicendū q̄ nō fuit ꝑ e, ꝓpheta: ga nullā cognitionē habuit de secreto dīnę passiōis, q̄ erat futura ꝓ spūali salute hūani gnis: sed tm itēdebat dare ꝓsiliū de morte xpi ꝓp timorē romanōr. Verūtn fm q̄ hic dicūt Cryſ. & Augu. Spūsācti⁹ in ꝓlatione sui ꝓsilꝫ sic mouit linguā eius, q̄ ipso ignorāte verba q̄, ptulit significabant xpi mortē esse futurā pro spūali hoim salute: nō tn pōt dici vere ꝓpheta, ex hoc q̄ verbū ꝓpheticū ignorās, ptulit, alio linguā ei⁹ ad hoc mouente. Sicut nec a sina baalā pōt dici aial rōnale ex hoc q̄ vba rōnabilia, ptulit: vt patet Nu. xxij. e. ga illa non, pceſerūt ex interiori cōceptione seu, ppria cognitiōe: sed magis ex diuina motiōe. fm q̄ ibidē dr: Aperuit dñs os asinę &c. Licet em cayphas de morte xpi cogitauerit: & alios p suū consiliū ad hoc inducere voluerit: qd̄ fuit ex, ppria ꝓceptione: & diabolo hoc suggerente: q̄ tn consiliū suū sic, ptulit, q̄ p vba illa significaret passiō xpi, p futura spūali hominū salute: hoc nullo mō ab eo fuit: vt dictū est. ga q̄tū ad hoc solū verbū illud erat, ꝓpheticū. iō p hoc nō pōt dici, ꝓpheta. Ad primū dicendū q̄ nō est sic de ipso balaā: ga q̄uis fuit mal⁹, habuit tn verā cognitionē occultōr: vt ibidē dr: Dixit vir cui obturatus est oculus q visiones oipotentis videt. Cayphas aūt talē cognitionē nō habuit: vt visū est: & iō negat ab eo, ꝓphetia non ꝓpter suā malicia, sed ꝓp cognitiōis defectū. Ad sed'm dicendū q̄ vbū euāgelistę est vere: si hn intelligat. nō em dixit q̄ cayphas erat, ꝓpheta: sed q̄, ꝓphetizauit. i. vbū, ꝓpheticū, ptulit: nō in a semetipso sicut euāgelista dicit: sed spūsācto liguā ei⁹ sic mouēte ipso ignorāte: ꝓp q̄d nō habuit vere rōnē, ꝓpheę. Argumētū et in ꝓriū est soluendū, ga sicut dictū est, cayphas illud verbū, ptulit ꝓ motionē spūsācti: a quo nullū est falsum: & iō cayphas dicendo: Expedit vobis vt vnus moriat hō &c. ver: dixit, si hn intelligat q̄ mors xpi quantum est in se, fuit expediēs oibus: et illis qui de eius morte

&aliæ trib⁹: inde potuit ꝛc. pe cōtingere, q̄ leuitæ hrent mres & pres matrū ex aliis tribub⁹. filr & nepotes. ſ. filios sororū: q̄ dicūt fratres. vñ de abraā & loth nepote suo dicebat: Fres em sum⁹, vt Gen. xiij. b. Sic et filios filiarū q̄ otraxerāt i alia tribu. & tales fuit q̄si filij. vnde de talib⁹ verificat ꝓphetia moysi p̄dicta. ſ. Qui dixit ꝑi suo & mri suæ &c. Eo q̄ ꝓpriꝫ leuitæ. ſ. de gne leuitarū p masculinā lineā descēdētes, separauerūt se a p̄dictis ꝓsanguineis de tribub⁹ alienis descēdētib⁹ i p̄dictis duob⁹ casib⁹ vt deo adhęrēt: put glo. p̄dictæ testant, qbus litera cōsonat: vt dictū est.

REPLICA. In cap. xj. vbi dr: Lazar⁹ iā. dicit postil. ex hoc ifirmitatē fuisse p natura ꝑ incurabilē q̄a ifirmitas incurabilis ꝓprie nō dr lāguor. Burgē. dicit q̄ lāguor nō dicit incurabilitatē: q̄a illi termiō addit ali⁹ termin⁹ significās magnitudinē. ij. Paraſ. xxiij. g. vbi dr: Magn⁹ languor. Ibi dico: q̄ magnus refert ad intēsionē doloris: q̄a multi morbi i curabiles sunt parui do

GLO. ORDI.

Mystice. Esus ergo ante sex Ca. XII. dies. Oia mystice sexta: q̄a sex dieb⁹ oia fecit: sexta die hoiem pdidit: sexta ætate redimere venit: sexta feria passus est: sexta hora moriu⁹ est. Venit aūt ad bethaniā. i. ad domū obedięntię: ipe obediēs patri vsq; ad mortē docēs eccleſiā obedięntiā, q̄ est in monte olei. i. miæ nec pōt absc̄ōdi: in qua suscitat sepultos a pctis grauib⁹. Ibi fit cœna in fide & deuotiōe iustorū. Martha ministrat. i. dū qlibet fidelis opa deuotionis dīno impedit. Lazar⁹. i. suscitati de grauib⁹ cum his qui manserūt in iusticia, lęti epulant de pnia dñi. Maria q̄ olim pœnitens vnxit pedes: nec ibi dr quo vngueto: modo caput & pedes p̄cipue. ibi rudimēta pœnitentię: hic iusticiā designat ꝑfectorū. vñ guētū: ga bon⁹ odor sum⁹ deo. Caput vngit: q̄ alta de eo p̄dicat. Pedes q̄ firma veneraſ. Capillis suis tergit: q̄ supfluis pausq; in terra i digēt reficit. Odore dom⁹. i. bona fama mūd⁹ repleſ. b ¶ Venit i be. Ideo pri⁹ bethaniā venit: vt refusc̄itatio lazari alij⁹ memoriæ oīm traderet: & inexcusabiles iudęi p̄uideret, tractātes de morte tāti suscitatoris. c ¶ Maria ergo. Precioſum vnguētū fit de nardo maxie de spicis, hic autem dicitur pistici a loco vnde erat. Et interpretat̄ fidelis, non alia admixtione corrupti. d ¶ Dixit ergo vnus. Iudas estī malus, tamen inter apostolos numeratur: vt doceamur malos tolerare: ne corp⁹ xpi diuidam⁹: & malos bonis non obesse.

NICO. DE LYRA

Quinto. Esus ergo. Postq̄ iohānes declarauit diuinitatē xpi p opa facta i ei⁹ vita: hoc etiā declarat p ea q̄ i ei⁹ morte sunt facta. Et diuidit i duas: ga prio determinat de ei⁹ morte & passiōe. secūdo de ei⁹ resurrectiōe. xx. ca. Vna aūt sab. Pria i duas: ga prio declarat mortis xpi occasiōnē. sed o ipam mortē seq. ca. Ante dicē festū. Circa primū q̄ occasio mortis xpi fuit inuidia iudęor⁹ ex fama & glia xpi. Ideo diuidit in duas: ga primo describit ei⁹ fama siue gloria. Pria i duas: ga prio ponit ei⁹ glificatio ab hoie. sed o a deo catio christi ab amicis familiarib⁹. sed o a turbis vulgarib⁹, ibi: Cognouit ergo turba. tertio a gentilib⁹, ibi: Erāt aūt gētiles. Pria in gnali: sed o a maria in speciali, ibi: Maria ergo. In pria pte dicit hic: Iesus ergo ante sex dies pa. Immediate em post suscitationē lazari iudęi diffinierūt occidere xpm: vt p̄dictū est: & ideo paschalis: vt sic christ⁹ q̄ est agn⁹ ver⁹ immolaret, ꝓ nobis immolatione agni paschalis figuralis: vt veritas figuræ succederet. b ¶ Venit in beth. &c. quæ est ꝓpe hierlm ad duo miliaria: Vbi lazarus fuit mor. quē suſ. se. Illuc em venit vt ex memoria miraculi ibi dē facti turba ppli moueret ad eū honorifice recipiēdum in hierlm añ suā passionē. sicut fuerat p̄dictū per Zachariā, ꝓpheta. ix. c. Exulta satis filia siō: iubila filia hierusalē: ecce rex tuus venit &c. c ¶ Fecerunt aūt ei cœnā ibi. Homines illius loci. Et fuit hęc cœna in domo simonis leprosi: vt cōiter tenent doctores. fuerat tn pri⁹ a xpo curatus: sed nomē remanserat ad memoriam miraculi. ¶ Origenes autem dicit quod illa cœna fuerat i domo marthę. quod ꝓbat ex eo quod subditur. d ¶ Et mar. mi. Sed potest dici: quod iste simon erat vicin⁹ marthę: & ꝓp hoc ipsa ministrabat i domo ei⁹, sicut hoies: solent facere in domibus amicorū suorū: & maxime ꝓpter reuerētiā ipsi⁹ xpi comedentis ibidem. e ¶ Lazarus vero vnus erat ex disc. cū eo, inuitat⁹ a simone, hoc autem factū est ad declarationē veri miraculi de eius suscitatiōe. f ¶ Maria ergo. Hic dē † Matth. scribit obsequiū christo ipenſum a maria 26. a. in spiritali. Et diuidit in tres: quia primo ponit mariæ deuotio. sed o iudæ indigna Luc. 7. f. tio, ibi: Dixit ergo vn⁹. tertio ei⁹ reꝑhētio, ibi: Dixit ergo iesus. In pria igit parte, dr sic: Maria ergo. ſ. soror lazari. g ¶ Accepit libram. In quo notaſ quātitas vnguē ti. non est verisimile q̄ esset aliq̄d grosſæ materiæ: sicut vngueta cōiter dicta: ga idecēs esset tale q̄d ponere super caput hoīs sedētis in mensa. Maria autem non solū vnxit pedes dñi, sed etiam caput: vt Mat. exprimit. xxvj. a. et Mar. xiiij. a. licet hic omittatur. Et ideo dicendum quod hic vocatur vnguētū liquor p̄cioſus de re aromatica exꝑſſus: sicut aqua rosacea de rosis exprimit. Aliter dr: q̄ fuit lachryma fluēs naturaliter de arbore aromatica. h ¶ Nardi. nomē est herbæ nigrę aromaticæ hūtis ſpicas. ꝓpter hoc dr Marci. xiiij. a. Nardi ſpicati. & de illis ſpicis extrahebat liquor p̄dict⁹ per artificiū: vel naturam fm alios. i ¶ Pistici. fm Aug. nomē est loci vbi crescit herba vnde talis liq̄r exprimit: sed melį⁹ dr. Pistici. i. fidelis. Pistis em græce fides est latine. hoc est dictū: q̄ ille liquor erat pur⁹ & ver⁹, nō hīs aliq̄d aliud admixtū: nec sophisticat⁹. k ¶ Precioſi. ga valebat trecentos denarios: vt hr mar. xiiij. ca. i. trecentos nūmos vſuales: erat em liquor ille refrigerativus & confortativus membrorū: & consolidativus & val de odoriferus. l ¶ Et vnxit pedes iesu & extersit capillis suis pedes eius. Ordine conuerſo factum fuit q̄ hic scribatur: quia primo lauit pedes & extersit, & postea vnxit. m ¶ Et domus impleta est ex odore vnguenti. Ex quo patet preciositas vnguenti & deuotio mariæ expādentis rem tam preciosam in obsequiū dñi. V trū aūt e ista fuit mulier de qua narrat Lucas, dictū fuit ca. p̄cedēti. n ¶ Dixit ergo. Hic ponitur iudæ murmuratio, cum dicitur. o ¶ Vnus ex discī. eius iudas scarī. Hoc dicitur ad differentiam alterius iudæ. p ¶ Qui erat eū traditurus. Licet em primo fuerit bonus quando vocatus fuit ad apostolatū: vt. ō. dictum est: tamē postea lapsus est in peccatum. Qd̄ aūt dñs in sua societate tolerauit eū: dedit nobis exēplum tolerandi malos. q ¶ Quare hoc vnguētum non venit ꝛ trecentis denariis. id est vendit⁹. vnde vers⁹: De re quę venit gratia nulla venit. Habet enim ſensum passiui sub voce actiua.

Et datum est

Moraliter. a ¶ Iesus ergo ante sex dies pa. Alcuinus. Mysti Moraliter. ce ꝓ ante sex dies venit bethaniā: significat q̄ ille qui sex diebus Mystice. oia fecerat: & sexto die hoiem creauerat, ſpe sexta mundi ætate sexta feria: sexta hora redimere mundum venerat. f ¶ Maria ergo accępit li. vn. &c. exponaſ sicut. ō. Mat. xxvj. & Mar. xiiij

*Cogitauerūt aūt

Universidad de Deusto Biblioteca

E Xſ a ¶Nō quia. Quantū ad ſuā intētionē ad eū nō pertinebat de egenis:ga nō curabat de ipſis:nō quin cōmiſſum eſſet ei diſpēſare pauperib⁹. b ¶Loculos ha. Cui miniſtrāt angeli loculos haber in ſumptus pauperū cōdeſcēdens infirmis. c ¶Sinite illā. Nouit furē, ſed nō prodit:docēs tolerare malos. Tantū obſequiū mariæ cōmēdat:oſtēdēs q̄ eſſet moritur⁹: & ad ſepeliēdū aromatib⁹ vngēdus. Ideo mariæ cui nō licuit mortuū vngere:datū eſt viuentē officio funeris donare. vnde mar.14.a ſm Mar.dr̄:qđ habuit.i.potuit,hoc fecit: præuenit vngere corp⁹ meū in ſepulturā. ¶Magna patiētia:non arguit iudā auariciæ:& nō cauſa pauperū dixiſſe:ſed ex ratione mōſtrat nō eſſe culpādos illos, qui ipſi inter hoīes cōuerſanti de facultatib⁹ miniſtrāt:q parua tpe corporalr eſt apud eos mā ſurus:cū ſemp ſint paupes futuri q̄b⁹ elemoſyna poſſit impendi. d ¶Me autē nō ſemp ha. corporali p̄ſentia. Vel non habebitis,tu iuda & q̄ ſunt hmōi:qa ſi mali iam cōicant ſacramētis,poſtea tñ nō habēt dñm vt boni. e ¶Et venerūt. Curioſitas hoīs,nō charitas adduxit. Nos ecōtra:ſi cognoſcim⁹ ieſum obedietis aiæ domū in qua habitet,inueniſſe:veniam⁹ illuc cōtemplatione:nō ꝓpter hoiem tm quē in aia ſuſcitatū videm⁹:ſed vt bonā vitā imitemur,& per hoc ad viſionē ieſu Myſtice. perueniamus. f ¶Sed vt laza. Myſtice. 1.Te.4.d Reſurgētes in ſecūdo aduētu rapientur in aera:cum dño. g ¶Cogitaueruñt. Quia nō poterāt occultare vel negare miraculum:ſultevolūt occidere:quaſi nō poſſit ſuſcitare occiſum,q̄ ſuſcitauit defunctū. Eaſ.f. h ¶In craſtinū. Ecce oues ex iſrael veniunt ad paſtorē. Rami, ſunt laudes ſignificantes victoriā ſuperaturi diabolum & mortem. i ¶Et clama. Augu. Oſanna vox obſecrātis magis indicans affectum q̄rem aliquam ſignificans:ſicut interie-

☞tiones

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Et datū eſt ege. Hoc dixit ſimulans pietatē,ad operiēdū ſuā cupiditatē: ꝓpter qđ ſubdit euāgeliſta. b ¶Dixit aūt hoc nō:quia de ege. &c.i. de illis nō curabat:licet em ea portaret quæ dabant xp̄o ad dandū pauperib⁹, nō tñ faciebat: ſed retinebat ſibi:ideo ſubdit. c ¶Quia fur erat & locu. ha. in qbus abſcōdebat ea quæ debebāt in alios vſus expēdi. vnde ſubdit. d ¶Ea quæ mít. i. chriſto dabanr ad ſubueniēdū neceſſitatib⁹ xp̄i & diſcipulor⁹ eius, ad dandū pauperibus. e ¶Portabat. i. officiū portādi & ſeruādi habebat ad iſtos vſus:licet hoc inſideliter ageret. Ex hoc patet q̄ xp̄s & diſcipuli eius de elemoſynis viuebāt. ¶Sciēdū etiā q̄ iſta portatio pecuniæ in via nō ptinet ad pfectionē: ſed xp̄s hoc faciēdo ſuſcepit perſonā iſirmor⁹, eis ꝑdeſcēdēs: ſicut fecit ſe abſcōdēdo a iudeis: vt. ē. dictū eſt. viij. g. & x. f. Et hoc habet extra de verbo. ſig. Exit qui ſeminat. Et ꝓpter hoc male arguūt illi qui ex hoc loco dicūt: q̄ habere aliqua mobilia in cōi ad perfectionē pertineat. Pōt aūt hic quæri:quare xp̄s permiſit iudam portare pecuniā prædictā: cū ſciret eum latronē? dicendū q̄ a principio q̄n fuit ſibi traditū portandi officiū, latro non erat. & q̄uis xp̄s ſciret eum futurū latronē tamen tradidit ſibi iſtud officiū:qa minor erat inter aplos alios:ꝓpter qđ vltimus inter eos noīatur:vt patet Matth.x.a. & Mar.iij.c. talib⁹ aūt tpalia ſunt tradenda:maiores aūt debēt circa doctrinā & ſpūalia occupari. Propter qđ in primitiua eccliа aplī ſeptē diacones ordinauerūt ſub eis ad tpalia admiſtrāda:vt ipſi aplī liberi⁹ poſſent intēdere orationi & p̄dicationi:vt habet Act.vj.b. f ¶Dixit ergo. Hic poniť iudæ reprehēſio, cū dicit. Sinite illā.q.d. nō habetis cauſam ſufficiētē murmurādi:qa egit opus bonū. vnde patet ꝙ iudas nō ſolū murmuraūit, ſed eriā alij diſcipuli:vt hī Mat.xxvj.a. & Mar.xiiij.a. verūtamen qa fuerūt incitati per iudā:& iterū moti pietate, iudas aūt cupiditate:ideo iohānes ſolū iudā noīauit. g ¶Vt in diē ſe. &c. Nō loqtur de hoc qđ iam erat effuſum:ſed de alio ſiſi. q.d. illud q̄ ꝓ ſepultura mea præparabit, illud reſeruabit:quia nō potetit illud in me expendere

guentū nō veniit trecētis denariis

a ¶Ne eum cura pauperum

& datum eſt egenis? Dixit aūt hoc: a putaremur dixiſſe: determinat euangeliſta cur dixerat. b

a nō quia de egenis ptinebat ad eū:

a ¶ domini loculorum cuſtos.

b ſed qa fur erat & loculos habens, c

a ¶in loculos. b ¶myſterio. ſ. tollebat furto id eſt exportabat. d

ea q̄ mittebantur, portabat. Dixit e ergo ieſus:† Sinite illā vt in diem f

¶vt ſi nō re impleat: tamen deuotione poſt meam mortem.

ſepulturæ meæ ſeruet illud. Pauperes em̄ ſemper habetis vobiſcū: me d aūt non ſemp habebitis.† Cognouit ergo turba multa ex iudæis qa e illic eſt: & venerunt non propter m f ieſum tantum: ſed vt lazarum vi n derent quem ſuſcitauit a mortuis.

¶quia propter lazarum veniebant.

g Cogitauerunt aūt principes ſacer o dotū vt & lazarū interficerent: quia multi, ꝓpter illū abibant ex iudæis

¶in die dominica.

h & credebat in ieſum.† In craſtinū p autem turba multa quæ venerat ad diem feſtū: cum audiſſent quia q venit ieſus hieroſolymā, accæperūt r

a ¶p ramos mortificatio carnis. vel exēpla præcedentium patrum.

ramos palmarū: & ꝓceſſerunt ob- s

a ¶Hiero. quaſi oſi anna id eſt ſallua obſecro.

i uiā ei, & clamabāt: O ſanna benedi- t

G ad monumentum ad vngendū corpus dñicū: xp̄s iā reſurrexerat vt pater. ſ. xx. Matthæus aūt expreſſius hoc dicit. Præuenit vngere corpus meū in ſepulturam: & idē exprimit hic obſcurī⁹, cū dr̄, h ¶Sinite illam &c. q.d. dimittēda eſt nūc facere qđ tūc faceret ſi poſſet. & illud vnguentum tūc ſeruabit in loco iſtius nūc in me expenſi. Et quia iudas ita murmurādo & alios ad hoc incitādo cauſam pietatis p̄ēderat. ideo hanc excludit, di. i ¶Pauperes em̄ &c. q.d. pōt recuperare ad bñfaciēdū paupib⁹: ſed nō poterit recuperare ad inungendū me corporalr, ꝓpter qđ ſequit: k ¶Me autē nō ſemp ha. ſ. p̄ntia corpali ad habitādū in carne paſſibili, q̄ indiget tali vnctione. Per hoc patet q̄, aliq̄d op⁹ minus neceſſariū pōt ꝓpōi magis neceſſario, qn imminet caſus q̄ illud min⁹ neceſſarium nō pōt aſs recuperari. l ¶Cognouit er go tur. Hic ꝑnr oſtēdit q̄liter xp̄s fuit honorat⁹ a turbis: & hoc dupliciter. Primo Chriſtus eum viſitando, ſcd'o honorifice ei obuiā duplicando, ibi: In craſtinū. In prima parte dicitur ter ſic: Cognouit ergo turba multa ex iu honoratione horum annunciant venturā ple nitudinem gentium eo in cœlis glorificato. Sed hanc altitudinē glorificationis p̄ce dit humilitas paſſionis. vnde: g ¶Amē amen dico vo. &c. vbi ſe dicit granū mor tificandū & multiplicandū ad quā paſſio nem̄ exhortatus ſubdit: Qui amat ani. ſuā &c. h ¶Niſi gra. fru. Augu. Ipſe eſt frumētū quo viuere debet fidelis aia. Granum de quo ſpūalis ſeges debet ſurgere. Cum ſint multa grana ſeminū nulli ſe cō parat niſi frumento. vñ mos cœpit eccleſiæ de hoc ſolo grano confici corpus dñi.

☞Qui amat

NICO. DE LY.

✠ a ¶In no. do. i. ſicut dñs. Nō ſic autem venit moyſes: ſed tmmō vt ſeruus vt hī Heb.iij.a. Vel aīr. In no. do. i. a deo patre miſſus ad explendum eius voluntatē. b ¶Rex iſrael. In hoc cōſiſtenť eius potēciam, tñ diminute: qa credebāt ipm regna rum tpaliter & liberatorū eos a tributo: ipſe aūt venit ad regnandū ſpūaliter & ad liberandū totū genus humanū a diabolo qđ erat maius. propter hoc in pſ. cxvij. d. vbi iſta laus p̄dicta fuit dr̄: Bñdictus q̄ venit in noīe dñi deus dñs & illuxit nobis in q̄ exprimit eius diuinitas & regnū ſpūale. c ¶Et iue. ie. aſel. & ſc. ſup eū. Modum aūt & qualr & per quē xp̄s hunc aſellū habuit. ſ. per miſſionē diſcipulor⁹ euāgeliſta tranſiens ſufficienter fuerat expreſſum ab alijs. ſ. Mat.xxj.a. & Mar.xj.a. d ¶Sicut ſcriptum eſt. Zach.ix.c. e ¶Noli tī. filia ſiō. &c. hoc fuit expoſitum Matth.xxj. f ¶Hæc &c. primū. i. protunc: qa adhuc erant ſimplices & illiterati. g ¶Sed qñ glorioſus ſimul in aia & corpore, tunc em aperuit illis ſenſum vt intelligerēt ſcriptu ras vt hī Luc.xlvj.g. h ¶Teſtimonium. Hic ponit dictæ obuiationis rō: quæ fuit promulgatio ſuſcitationis lazari ipſis turbis per illos qui p̄ſentes erant in ſuſcitatione: & hoc eſt qđ dr̄. Teſtimoniū ergo perhibebat &c. i ¶Phariſæi ergo &c. Hic ꝑnr ponit phariſæorum zelus ſiue æmulatio cum dr̄: Phariſæi ergo dixerūt ad ſemetip ſos. i. inter ſe. k ¶Videtis quia nihil ꝓficimus. Hoc exponitur dupliciter. V no modo de bono zelo: quia aliqui de phariſæis in eis crediderant: vt patuit de nicodemo. iij. ca. & iſti volebant alios retrahere a chriſti perſecutione. q. dicerent quantumcumq̄ laboremus ad eum impediendum, nihil tñ proficimus: & ideo viderūt q̄ ſit factum diuinū. Cui ſimile fuit dictū gamalielis retrahentis iudæos a perſecutione apoſtolor⁹: vt habetur Act.v.g. Di ſcedite ab hoibus iſtis & ſinite illos: qm̄ ſi ex hominibus eſt conſilium, hoc aūt opus diſſoluet. Si aūt ex deo, non poteritis diſſolue re ne forte & deo repugnare videamini. Alio modo exponitur de zelo quarū ad illos qui non crediderant chriſto: & ideo in malo zelo quarū ad illos qui non crediderant chriſto: & ideo in malo moti talia dicebant. l ¶Ecce totus mundus &c. Sermo eſt hyperbolicus ad exprimendum ꝓ multi ſequebantur chriſtū. Erant

a ¶patris etiam poſſent dicere in ſuo: quia ipſe dominus.

a ctus q̄ venit i noīe dñi rex iſrl. a

a ¶Breuiter dicit quod alij latius quomodo factum ſit narrant. b ¶populum iudæorū. b

c ¶per cōfeſſionē fidei.

Et inūenit ieſus aſellū & ſedit ſup c

a ¶in zacharia. b ¶huic facto adhibetur propheticum teſtimonium.

b eū: ſicut ſcriptū eſt. † Nōli timere fi d lia ſiō. Ecce rex tu⁹ venit tibi ſedēs

a ¶fieri ſm̄ ꝓphetiā q̄ in pullo ſederit.

ſup pullū aſinæ. Hæc nō cōgnouerūt diſcipuli ei⁹ primū: ſed q̄n glīg f

a ¶reſurrectione. b ¶recolētes q̄ viderāt.

ficatus eſt ieſus, tūc recōrdati ſunt:

a ¶nō alia q̄ quæ ſcripta erant de eo.

quia hæc erāt ſcripta de eo: & hæc

a ¶ſimplices mirabile factū efferebāt: ſed phariſæi turbide loquuntur.

fecerunt ei. T eſtimoniū ergo perhi h bebat turba quæ erat cū eo qñ lazarum vocauit de monumento: & ſuſcitauit eū a mortuis. Propterea & obuiam venit ei turba: quia audie

¶iudæi turbati.

runt eū feciſſe hoc ſignū. Phariſæi i ergo dixerūt ad ſemetipſos: Vide k

a ¶Prophetant neſciētes.

c tis qa nihil proficimus. Ecce totus l mundus poſt eum abiit. Erant au m

¶proſelyti.

tem quidā de ex his q̄ aſcenderant vt adorarent in die feſto: d Hi ergo acceſſerunt ad philippum n qui erat a bethſaida galilææ: & rogabant eū dicentes: Dñe, volumus o ieſum videre. Venit philippus & di p cit andreæ. Andreas rurſum & phi q e lippus dixerūt ieſu. Ieſus aūt re r f ſpondit eis dicens: Venit hora vt s

¶ſed prius ſum moriturus.

g clarificeť filius hoīs. † Amen amen h dico vobis: Niſi granum frumenti c gentilium: qui iam erant diſpoſiti ad credendum, dixit. Venit ho in prin, cipatus ra &c. ſicut aliquis videns meſſes diſpoſitas ad collectionem: dicit: Venit hora vt mittantur falſes. verumtamen per congruum exemplum oſtendit ꝙ mors eius debebat præuenire gentiliū cōuerſionem: di. t ¶Niſi granum fru. &c. quia non facit fructus multiplicationem, niſi per ſuam præcedentem corruptionem: ſic mortuo xp̄o quo ad ſuā humanitatē, multiplicata eſt fides in gentilibus. vnde iſte eſt acſi chriſtus expreſſe dixiſſet: Iſti gentiles qui mō volunt venire ad me, poſt mortē meā veniēt ad me per fidē.

C Diuiſio.

D

† Zach.9

† De deſ

Mora

✠ Et ego

E ☞ a ¶Qui amat. Augu. Qui amat in hac vita, perdit in futuro: qđ magis cōgruit. vñ subdit. b ¶Qui odit aiam suā &c. nō amat sed odit aiam in hoc mundo: q diligendo deū, potius ꝙ in eū peccet, eligit occidi. c ¶Si qs mi. Preciū opis quo illi ministrāt est esse cū illo: sine quo nusq̄ bñ est esse. & cū quo nusq̄ male est esse. vñ & aptius subdit: Si qs mihi ministra.

d ¶Nunc aīa. p̄dicta passione & ad eam supposita exhortatione q̄si data voce fortitudinis suæ subdit affectum infirmitatis nr̄æ: quē vere suscæpit: sed ex volūtate p nobis: ne de hac infirmitate desperem⁹. In qua etiā docet qđ dicere debeamus & quo cōfugere. Q. Cōturbat aia mea qđ dicam? quo cōfugiā? quē inuocē? in quē sperē? in patrē, q saluat: cui voluntatē meā ꝓpono: qa ꝓterea vt hæc patiar veni in hac hora vñ & clarificatio mihi sic sit & in mēbris meis. e ¶Pater cla. Saluationē ḡro: sed passionē nō recuso: ꝓpter quā passionem clarifica me: qđ est glia tui nois. f ¶Nō ꝓpter me vox. ostēdit hāc vocē nō sibi in dicasse qđ sciebat: sed eis gb⁹ idicari oportebat. g ¶Nunc iudiciū. discretionis. s. qđ est ante vltimū dānationis: qa nūc per passionē iure diaboli destructo multi liberantur vñ exponēdo subiungit: Patior turbor: & per hæc &c. h ¶Efficiet. A redemptis expelletur: prædicantibus apīs plene expelletur: qui olim a paucis & fictra tenetur non lædit intus. i ¶Et ego si exaltatus fuero. Electo diabolo cū exaltatus fuero (non enim dubitat) trahā omnia. Non dicit omnes: vt de vniuersitate hominum acciperes: sed oīa de integritate creaturæ

NICO. DE LY.

F ✻ a ¶Qui amat. Hic hortatur xp̄s ad suæ mortis imitationem. Ad cuius intellectum sciendū ꝙ amare aliquē est ei velle bonū: Et si bonū volitū sit vere & simplr bonū, est verus amor: & aſr nō. Sunt autē quędā hoīs bona q̄ sunt bona simplr & vera q̄ sunt bona spūalia quædā aūt sunt bona ꝓ̄m qđ: sicut spūalia bona corpalia & mūdi delectabilia: & ꝓ̄m doctō. Aug. exponit dupl⁹ hāc litteram. Primo sic: Qui amat aīmam suam. s. vere quo ad spiritualia. b ¶Perdet cā. in ꝓsenti: nō formidans sustinere mala ꝓ̄nis vitæ pro xp̄o. vñ dicit Aug. Si cupis vitam tenere cū christo nomortē timere pro christo. In morte em dr quodāmō aīa perdi quo ad ꝓsentē vitā: qa separatur a corpore. Alio mō ꝙ̄nit ad sensum cōtrariū: Qui am. a. su. s. nō vere volēdo sibi delectabilia huius mūdi. Perdet eā in futuro: qa priuabit⁹ vita beata: & ꝓ̄m hūc sensum dicit Aug. Noli amare. s. aīam in hac vita ne ꝓdas eā in vita æterna. Et hæc vltia expositio magis cōuenit textui: qa sequit: Qui odit anī. su. in hoc mū. in ví. æter. cu. cā. & ideo qñ prius dixit: Qui amat aīam suā: subintelligit in hoc mūdo: & qñ subdit: Perdet eā: intelligit in futuro. Et ꝙ debeam⁹ ipm imitari in passiōe, ostēdit per rōnē dicēs: c ¶Si qs mihi mi. me se. q. d. rōnabile est ꝙ minister sequat dm̄: & cū hoc ostēdit huius sequelæ ꝓmiū: ipsam. s. btitudinē dicēs: d ¶Et vbi sum ego &c. quia xp̄s incꝰtū deus, est essentialiter ipsa btitudo: & cꝰtū ad humanitatem erat actu btūs in aīa, q̄ est pricipalior pars hoīs: iō ipsa aīa ali qñ noiat hō: vt hr̄. x. Eth. e ¶Si qs mihi mini. obediendo mādatis meis. f ¶Hono. cū pater meus. Honor em datur hoi ab alijs hoībus in testimoniū virtutis: sed honor datur hoīb⁹ a deo in gloria cœlesti in ꝓmiū virtutis. g ¶Nūc aīa. Hic ostenditur qualr xp̄s glificatus est a pr̄e. Et dividit in duas: qa prio ponitur huius glīæ petitio. sc̄do subdit ipsius ꝓmissio ibi. Venit ergo. Circa primū xp̄s ꝓmittit suæ petitioni ostensionē affectionis naturalis ad declarationē verę hūanitatis in ipso di. Nūc aīa mea tur. est. Turbari em aliqd dr̄ qñ cōmouet. ideo mare motū dr̄ turbatum. In christo aūt pars sensitiua dimittebatur agere quod erat sibi propriū: ideo imminēte passione affectus sensitiuus cōmouebatur timore ex horrore naturali: & hoc est qđ dr̄ hic turbatio aīę

cadens in terrā mortuū fuerit, ipm
a ¶in infidelitate iudæor̄.
solum manet. Si aūt mortuū fuerit
a ¶in fide populor̄. b ¶vero amore.
a multum fructum affert. Qui amat a
a ¶moriet cū xp̄o. b ¶tpalem vitam.
b aiam suā, perdet eam. Et q odit ām b
mam suam in hoc mundo: invitam
a ¶& ideo. b ¶. i. q̄rit nō quæ sua sunt, sed q̄ iesu christi: quæcūq̄ bona sue in tpali bus siue in spūalibus, ꝓpter deū faciens.
c æternam custodit eam. Si qs mihi c
ministrat, me sequatur. Et vbi sum d
ego: illic & minister me⁹ erit. Si qs e
a ¶vt ibidē sit adoptatus vbi est vnicus.
mihi ministrauerit: hōnorificabit f
a ¶tunc honorificabit anima mea.
d eum pater meus. † Nūc aīa mea g
a ¶qđ est ex volūtate. b ¶Q. scis qd agam.
turbata est. Et q̄d dicam? Pater h
¶passionis.
saluifica me ex hac hora. Sed pro k
pterea veni in hanc horam. Pater l
¶suscitando.
clarifica nomen tuum. Venit ergo m
a ¶anteq̄ mundus esset: vel in omībus mirabilibus quæ hucusq̄ egit in homine: vt in resurrectione lazari.
vox de cœlo dicens: † Clārificauin
¶in resurrectione & ascensione.
& iterū clarificabo. Turba aūt quæ p
stabat & audierat, dicebat tonitruū q
factum esse. Alii autem dicebant: q
Angelus ei locutus est. Respondit r
f iesus, & dixit: Nō propter me vox r
g hæc venit: sed propter vos. Nunc s
¶discretiōis. a ¶nūc patior, turbor: & ꝓ hæc.
iudicium est mundi: Nūnc prin t
a ¶diabolus q dñar in malis mūdo deditis.
h cēps huius mundi eiicietur foras.
¶affirmatiue. ¶in cruce.
i † Et ego si exaltatus fuero a terra z

batur timore ex horrore naturali: & hoc est qđ dr̄ hic turbatio aīę tū ista turbatio nō erat ẓ rōnē: sed magis cōueniēs rōni: & ꝓ rōnē excitata: ad ostēdēdū veritatē hūanæ naturæ: vt dictū est; & ad mendū nostrā redēptionē: sicut & aliæ afflictiones xp̄i. Et qa dixerat alios imitari mortē

gnoscerent ſp̄m iesum esse verū xp̄m: cui de cœlo dabat testimoniū: & hoc est qđ dr̄. c ¶Nō ꝓpter me hæc &c. qa vox sit ꝓpter instructionē alicui⁹. xp̄s aūt instructione nō indigebat ſm qđ deus. ſi nec incꝰtū hō: qa ab instāti cōceptionis oīa ꝓfecte cognouit q̄ cognoscit deus sciavisionis. iō vox illa nō est facta ꝓpter eī instructionē: qa sciebat se per passionē glificandū a pr̄e. v ¶Sed iudicii dispo. p. vos. i. ꝓpter instructionē vestrā. x ¶Nūc tu. est mū. i. iudicii discretionis: qa tpe passionis xp̄i discreti sunt fideles credētes ab obstinatis ꝓ infidelitate in futuro aūt erit iudiciū cōdemnationis infideliū: & ꝓmationis credētiū. Vel aſr: Nūc iu. est mū. i. ꝓ mūdo: incꝰtū ex diuina snia mūdus a ptāte diaboli ereptus est in patrē mūdi princeps: nō ꝙ sit dñs substātiæ mūdi: sed hoim mūdiales ter viuentiū: incꝰtū se subijciūt ei per pctm. dr̄ aūt eiectus diabol⁹ per passionē xp̄i: p quā apta est ianua glīæ: & sic diabolus nō ꝓt impedire sctōs a cōsecutiōe glīæ: sicut faciebat an ☞ ꝓmittit tenere hoīes ad exercitiū & meritū elector̄. z ¶Et ego si exaltatus fuero a terra. oīa tra. ad me ſp̄m &c. Nā amore quo pro nobis passus est, trahit nos ad ipsum: sicut magnes lapis ✻ attrahit ad se ferrum: & sic oīa trahit ad se. nam homo dicitur omnis creatura: Mar. vlti. d. Prędicare euangeliū omni creaturę. id est omni homini sicut fuit expositū ibi. f ¶Dixit ergo cis ie. Hic ponit christi rēsponsio: in qua cōmendat eos de aliquali cognitione xp̄i p scripturas quātū ad ei⁹ ęternitatē: sed oñdit eā imꝑfectā dicens. g ¶Adhuc mo. lu. & c. qa nō intelligebāt mortē xp̄i & passionē in humanitate stare simul cū deitatis æternitate: & tñ vtrūq; ponit scriptura de xp̄o de ęternitate iā dictū est: De eius passione scribit Esa. liij. b. Tanq̄ ouis ad occisiōnē ducet &c. Et ſm antiquos doctores hebræor̄ totum illud ca. de xp̄o ad lram intelligit ab illo loco q ponit ca. p̄ce. Ecce intelliget ser. meus &c. sic⁹ Dañ. ix. g exp̄sse p̄dicit passio xp̄i: Et post hebdomadas. lxxij. occidet xp̄s. & iō monet eos ad q̄rendū pfectā cognitionē de xp̄o dicens:

¶ vt ſim caput: & illa membra.
oīa trahā ad meip̄m. Hoc aūt dí a
¶ſcilicet in cruce. b
cebat significans qua morte esset
moritur⁹. Rñdit ei turba: Nos au c
diuimus ex lege qa xp̄s manet in
a æternū. Et qūo tu dicis: oportet e
exaltari filiū hoīs? Et q̄s est iste fí
liⁱ⁹ hoīs? Dixit ergo eis iesus: Ad f
a ¶cum intelligitis q̄ xp̄s manet in ęternū hæc pars fidei & veri luminis per se nō sufficit. b ¶q̄ſt ita intelligitis xp̄i æternitatē vt negetis eius mortem.
b hūc modicū lumē i vobis est. Am h
bulate dum lꝛcē habetis: vt tene k
a ¶id est qui non credit mortem christi.
bræ vos nō cōprehēdāt. Et q ām l
bulati tenebris, nescit quo vadat. m
¶sed vos.
d dū lucē habetis, credite in lucē, vt n
filii lucis sitis. Hæc locut⁹ est eis o
a ¶sicut corporaliter sic & spiritualiter.
e iesus: & abiit & ab̄scōdit se ab eis, q
Cum autē tanta signa fecisset co r
fra eis, nō credebāt in eū: vt sermo s
¶pro raritate & difficultate.
esaiæ ipleret quē dixit: † Dñe, qs v
a ¶vel qđ nos a te audiuimus: vł ipsi nos de te nunciantes audiūt. b ¶filius ꝓ quem
crēdidit auditui nr̄o: & brāchium x
omnia fecit. a ¶per fidem cū esset in carne paucis. s. humilib⁹ nō superbis iudeis.
dñi cui reuēlatum est? Propterea y
¶qñ p̄dicebat incarnationē xp̄i: p̄dicebat
g nō poterāt credere: qa iterū dixit z
ēt exceptionem iudęor̄. a ¶deus, deseredo eos: qui cū possent videre noluerunt: & cū possent cognitare & itelligere noluerūt.
h esaias. † Excæcauit oculos eorū: & a
iduravit cor eorū: vt nō videāt ocu c

Nec viderunt illud in diuina essentia: sed tm cognouerunt ꝓ revelationē: Et talis revelatio ex parte dei revelantis vocat locutio ex parte ꝓphetæ intelligentis vocat auditio. x ¶Et brachium dñi cui revel. i. filius dei naturalis: q est virtus operatiua p̄is: quā inquantū deus, oīa fecit per verbum. Et si ita esset in hominibus q̄ per verbum suū facerent quicquid vellent: verbum hoīs brachium eius diceret. Inducit ēt ad hoc euangelista alia scripturam esaiæ di. y ¶Propterea nō po. cre. Hæc ipossibilitas non est absoluta: sed tm ex suppositione. ſ. supposito ꝙ haberent vo⁊untatē obstinatā in malo. sicut de aliquo dr̄: Iste non pōt illū diligere: eq̄n habet voluntatē fixā in odio eius. z ¶Quia itērū dicit esa. cap. vj. c. licet verba sint aliquātulū mutata. a ¶Excæcauit oculorū, subtrahendo lumen gr̄æ propter eor̄ malitiam: qa auertebant se ab hac luce. b ¶Et indu. cor eorū. qa subtractionē diuinæ gr̄æ quæ cor mollificat per deuotionē: sequitur cordis indurationē p cordis obstinationē. c ¶Vt nō ví. oculis. ſ. mēralibus, & non intel ✻ attrahit ad se ferrum: & sic oīa trahit ad se. nam homo dicitur omnis creatura: Mar. vlti. d. Prędicare euangeliū omni creaturę. id est omni homini sicut fuit expositū ibi. f ¶Dixit ergo cis ie. Hic ponit christi rēsponsio: in qua cōmendat eos de aliquali cognitione xp̄i p scripturas quātū ad ei⁹ ęternitatē: sed oñdit eā imꝑfectā dicens. g ¶Adhuc mo. lu. & c. qa nō intelligebāt mortē xp̄i & passionē in humanitate stare simul cū deitatis æternitate: & tñ vtrūq; ponit scriptura de xp̄o de ęternitate iā dictū est: De eius passione scribit Esa. liij. b. Tanq̄ ouis ad occisiōnē ducet &c. Et ſm antiquos doctores hebræor̄ totum illud ca. de xp̄o ad lram intelligit ab illo loco q ponit ca. p̄ce. Ecce intelliget ser. meus &c. sic⁹ Dañ. ix. g exp̄sse p̄dicit passio xp̄i: Et post hebdomadas. lxxij. occidet xp̄s. & iō monet eos ad q̄rendū pfectā cognitionē de xp̄o dicens:

† Esa. 6. c
Mar. 13. b
Mar. 4. b
Lucę. 8. b
Ro. 11. b.

Diuisio.

Moralit.

E a¶Gloriā dei. Ideo crux in fronte credentiū vbi est sedes verecundie figit: vt de noīe xpi nullus erubescat: & magis gliam dei ꝙ hoim ꝗrat. b ¶Iesus. alijs nō credentib⁹ vel palā cū palmis & laudibus. vel in occulto iam appropiquāte sua passione, clamat iesus q latebat ꝙdiu passio nō erat cōplēda. c ¶Qui cre. in me. ga hō apparebat: & deus in hoīe latebat: ne putarent eū hoc tm esse ꝙ videbāt: vult se credi talē & tantū, qualis & quantus pr̄ est. Et hoc est: Nō credit in me. i. in hoc qd̄ videt. Sed in eū qui me misit: quē necesse est credi patrē: & si pr̄ est, habet filiū. q ergo credit in patrē, credit in filiū equalem ei: & hic talis vere credit non q credit me hominem filiū dei p gratiā non p naturā. Et iō ne qs intelligeret pr̄em tanq̄ multorum filiorū pr̄dictis de exaltatiōe xpi & gloria cū dr̄: Vidi dm̄m sedētem sup̄ soliū excelsum &c. c ¶Verūm. hic ostenditur defectus iudæor̄: christo credentiū qui impfecti erant in fide: ga non solum reqrit credulitas cordis: sed ēt confessio oris: fm qd̄ dr̄ Ro.x.b. Corde em̄ credit ad iusticiā ore aūt confessio fit ad salutē. ipsi autē licet in xpo crederent: tm̄ confiteri non audebant: & hoc est quod dr̄: Verūtamen ex prīncipibus. ex legisperitis & sacerdotib⁹. d ¶Multi crē. in eū. ꝓpter miracula & ꝓpter impletionem scripturaꝝ. e ¶Sed. p. pha. &c. vt de sy. nō e. quia conspirauerunt ꝙ confitentes ipm esse xpm excōicarentur: & de societate iudæorū expellerent. quod erat apud eos ignominiosum: vt. ē. dictum est ca. ix. Verūm oēs tales pœnæ si. p iusticia sustineantur sunt meritoriæ. Causa vero quare hoc meritū fugerunt erat supbia iō subdit: f ¶Dilexe. em̄ glo. ho. i. honorē mundanum. g ¶Magis ꝙ glo. dei. i. meritum. p quo glia dei reddit. h ¶Iesus autem

a¶vel vt aliqñ sic ꝓsuli ꝓuertant & sanem
lis: & nō itelligāt corde: & cōuer/a
eos. a¶vt non. b¶de excęcatiōe iudęorū.
tant ēt sanē eos. Hæc dixit ēsaias b
a¶non sicut est, sed aliqua specie: vt solet
fieri in visione moysi & aliorū. b¶christi.
qñ ūidit gliam ēius: & locutus est
de eo. Verūtamen multi ex prin/c
¶etsi alij non crederent.
cipib⁹ crediderūt in eū: sed ꝓpter e
a¶ergo hoc credere fuit eis qsi nō credere.
pharisæos nō cōfitebāt: vt de sy
a¶Hos credentes improbat.
nagoga nō eiicient. Dilexerunt f
a¶in mundanis.
enim glōriam hominū magis q̄ g
¶quæ est in cruce.
b gloriā dei. Iesus autē clamauit & b
a¶veraci &c. ¶spūali itellectu. b¶fm qd̄
videt exterius.
c dixit. Qui credit in me: nōn cre/a
a¶solum: sed ēt in pr̄em. ¶.s. patrem.
d dit in mē, sed in eū q misit me. Et d
¶spirituali visione.
qui videt me: videt eū qui misit
¶quis enim es tu.
e me. †Ego lux in mūdum veni: vt m
a¶quod non in alia lumina. b¶in quib⁹
inuentus est: si modo fide, postea vera vi/
ōmnis q credit in me, in tenebris
sione illustretur. ¶exterius.
nō maneat. Et si qs audierit ver/n
a¶interius. b¶cui pr̄ dedit omne iudiciū.
ba mea & nō custōdierit: egō non ꝙ
a¶modo. b¶cur non mōr. ¶quia primus
aduentus non iudicij, sed misericordię est.
iudico eū. Nōn em̄ veni vt iudicē q
¶de iudicio vero nouissimo subdit.
mundū: sed vt saluificem mundū. r
¶non credit me esse deum.
Qui spernit me & nō accipit ver/s
a¶quisnam ille. b¶id est ego.
f ba mea, habet q iūdicet eum. Sēr/f
¶extra hominibus.
mo quē locut⁹ sum, ille iudicabit
a¶i deo iudicabit: quia ego filius ex patre.
eum in nouissimo die: Quiā ego x
¶Non loquitur ex se: quia non est ex se.
ex meipso nō sum locutus: sed q
¶ad hoc vt loquerer.
g misit me pater, ipse mihi mādatū y
¶intra. ¶extra.
dedit quid dicā: & quid loquar.
h Et scio: ga mādatum ei⁹ vita æter/z
a¶.i. qui meipsum verbum annuncio.
i na est. Quæ ergo ēgo loquor: sic/a
¶.i. sicut verax me veritatē genuit: sic veritas me veritatem annuncio.
cut dixit mihi pater, sic loquor.

fus aūt. hic ꝓfiter eos: infidelitas arguit a xpo. & diuidit in tres.
ga primo inducit eos ad credēdū. secḍo oñdit fidei fructū, ibi: Et
lux, tertio incredulitatis suppliciū, ibi: Et si qs au. In prima igit
pte dr̄ sic: Ie. aūt cla. ad denorandū magnitudinē dicēdorum &
sui affectus ad salutē hoīm. i ¶Et dixit q cre. in me: nō cre. in
me. s. solū: sed ēt in eū q misit me. ga vna est fides patris & filij: & vna visio q̄ succedit fidei. ifra
tur: l ¶Et q vi. me &c. Pr̄ em̄ & filius sunt vnū in substātia: di
stinguuntur aūt in ꝓprietate relatiua. Hæc aūt est natura relatiorum: ga cognito vno cognoscit & reliquū. cū sint simul natura in intellectu. m ¶Ego lux. hic ponit fidei fructus, cum dr̄: Ego lux ve. in mū.
vt oīs q cre. in me, in te non ma. signorantiæ, culpæ & gehēnæ. hic est fructꝰ gloriosus talia euadere: & bona ꝓria obtinere. n ¶Et si qs au. Hic describitur pœna incredulorū, cum dr̄: Et si qs au. ver. macaure corporis: sed non cordis. o ¶Et nō
cu. ca. manens in infidelitate. p ¶Ego
non iu. cū. s. in isto primo meo aduētu: cu
ius cā subditur: q ¶Nō em̄ ve. vt iudicmun. in aduentu primo. r ¶Sed vt salmū. sustinendo iudiciū condēnationis & mortem. s ¶Qui spernit me & non ac.
verba mea, per fidē. t ¶Habet q iudi.
cū. & ostendit quis sit iste iudex. q. dicat.
v ¶Sermo quē lo. &c. sicut ei lex ciuilis
dr̄ iudicare latronē inquantū ostēdit eum
dignum iudicio & condēnatiōe: sic facta
christi & eius doctrina iudicabunt infideles: quia oñdet eos dignos condēnatione:
sed ga ipsemet xps iudicabit effectiue i ad
uentu scḍo: iō sequit: x ¶Quia ego ex
meipso &c. propter hoc em̄ sermo christi
oñdet infideles condēnabiles: quia, pedit
ex infallibili veritate. s. a deo patre. iō sub
ditur: y ¶Ipse mi. mā. de. quid dic. &c.
quia xps inquantū hō minor est pr̄e & sic
accipit ab eo mandatū in cuius executiōe
non pōt deficere a regula voluntatis diui
næ. quia instrumentum diuinitatis cōiunctū in nullo monet
tum diuinitatis cōiunctū in nullo monēt ꝓ
nisi fm̄ ipsius motū. z ¶Et scio ga mā.
cius vi. ætr. est. s. virtualiter: inquātum
obseruatio mandatorū dei deducit advitā
æternam: fm̄ illud Mat. xix. c. Si vis ad vi
tam ingredi: serua mand. a ¶Quæ ergo
ego &c. Hoc concludit ad ostēdendum ꝙ
humanitas sua non poterit obliquari a re
gula diuinę veritatis: vt patet p prędicta.
¶Occasione cuiusdā dicti in hoc ca. quæ
ritur: vtrum principes iudæor̄ credentes
in xpm añ eius passionē peccarent mortaliter nō cōfitendo suā fidē. Et arguit prio
ꝙ nō: quia omittere illud qd̄ verū est in ſcā
dalum & turbationē aliorū nō est peccatū
mortale: sed magis vr̄ meritoriū ga dicit
apls. i. Cor. x. g. Sine offensione ēstote iu
dæis & gē. Cōfessio aūt suę fidei fuisset in
scandalū seu turbationē aliorū. ergo &c.
Ité aliqui de istis fuerunt valde boni & iusti: vt nicodemus & ioseph ab arimathia
qui erant discipuli xpi occulti: & ideo non
est verisimile ꝙ tacuissent a suæ fidei ꝓfessione si fuisset hoc pctm̄ mortale. Contra
rium arguitur per illud quod dr̄ Ro. x. b.
Corde enim credit ad iusticiam: ore aūt fit confessio Nicodi.

f ¶Dilexerūt em̄ glo. hoc ma. quā
glo. dei &c. isti hodie multos hūt sequaces. f. ꝓ mundi gl̄ia, se & sua, pdigale expo
nentes: & parum aut nihil pro ꝓmerenda
dei gl̄ia facientes. Iesus aūt &c. sequitur
m ¶Ego lux &c. ꝓpter qd̄ accedēs ad eū
per fidē & deuotionē ab eo illuminā & ad
salutē ab eo vero recedens, obtenebrat ad
gehēnā. q ¶Nō ve. &c. iu. i. ꝙdenē. prou
priū em̄ deliciū cōdēnat quēlibet ꝓ se.

fit cōfessio ad salutem. & sic videt ꝙ confessio fidei sit necessaria
vocati ad salutē: sicut & ipa fides: & p̄ pñs ei⁹ omissio pctm̄ mortale est.
mortale. est legis diuinæ & cœlestiū inobedięntia mādator̄. & iō omissio
ꝓfessionis fidei nō est pctm̄ mortale: nisi in casu in quo cōfessio ei
opposita cadit sub p̄cepto affirmatiuo. p̄cæptū aūt affirmatiuū licet nō obliget ad semp: obligat tn̄ ꝓ tpe & loco: videlicet
qn̄ omissio actꝰ q cadit sub p̄cepto est ꝓ charitatē dei vel ꝓximi.
& hoc mō omissio ꝓfessionis fidei ꝓ charitatē dei est qn̄ ꝓ hoc sub
trahit honor deo debit⁹: vtpote qn̄ ꝓ hoc credit ꝙ talis fides nō
sit vera. Est ēt ꝓ charitatē ꝓximi, qn̄ ꝓ hoc ꝓximi salus impedit: &
hoc est qn̄ ꝓ hoc ꝙ aliqs maioris statꝰ fidē suā nō ꝓfiteť. Alij sim
pliciores a fide. vel fidei ꝓfessiōe tpe debito auertunt. pp vtriusq;
istor̄ principes iudæor̄ de qbus qrit, mortaliter peccabāt prio cum
eēnt legispiti & sacerdotes in scripturis exercitati: vt. s. dictū est:
ꝙ hoc ꝙ ex timore fidē suā de xpo nō ꝓfitebant. fides illa ab aliis
nō vera: sed falsa reputabat. ꝓ hoc ēt alij iseriores dictis & factis sacerdotū inhęrētes, a fide xpi auertebant. & sic patet ꝙ omissio cō
fessionis fidei in ipsis erat ꝓ charitatē dei & ꝓximi. Itē alia ratiōe
peccabāt qa tenebant ex officio docere pp̄m de his q̄ sunt necessaria ad salutē: cuiusmodi erat fides xpi: & iō taciturnitas illa nō
pōt a pctō excusari. Et hoc innuit euāgelista reddēs cām taciturnitatis ipsor̄: di. Dilexerūt em̄ magis gliam hoim ꝙ gliam dei.
Ad primū dicendū: ꝙ cōfessio fidei qñ est ad turbationē hoium
aut scandalū: ēt omittēda. Vocat tn̄ & dies imolatiōis azy
morum: ꝓprie vocabant. Vocat tn̄ & dies imolatiōis azy
ma: & qntadecia pascha. In hac significatiōe dicit Iohannes: Añ
diē festū pas. vocando diē solennē pascha. Greci y̆o diē qua im
molat agnus, dicunt solūmodo vocari pascha: & illa die dicunt
xpm crucifixum fuisse ad meridiē: Et dicunt eū anticipasse vnū
diē ante

NICO. DE LYRA. Ca. XIII.

Nte diē festū. In pte ꝑcedēti euāgelista descripsit occasionē mortis xpi: hic incipit describere mortē ei⁹.
Et diuidit in duas: ga prio describit qualiter xps imminēte morte sua alios discipulos confortauit. scḍo
mortē xpi describit ca. xviij. ibi: Hæc cū di. ie. Prima
in tres ga prio oñdit qualr xps ꝓfortauit discipl̄os exēplis. scḍo verbis

abscę armis cum sola mādibula asinę multos ꝓstrauit hostes: vt
Iud. xv. c. Nec ex hoc sequeret inutiliter dare cōsiliū militi vt ad
bellū ꝓcedens, arma sumeret ad hostes vincendos. vincere enim
sine armis licet sit possibile & valde virtuosum: est tn̄ de raro cōtingentibus: sīr est de possībētib⁹ diuitias relpectu ꝓfectionis vitæ. vñ Eccl̄. xxxj. a. cū dicit: Beatus est di. q inuēt. est sine ma. &c.
&. ꝓ. Quis est hic & laudabimus eū: fe. em̄ mi. invita sua &c. Mirabilia em̄
facit seu mirāda non aūt ipossibilia: q in diuitijs viuens, diuitijs
affluentibus cor non apponit. Ex qbus ad ꝓpositū dici posset ꝙ
xps qui pauptatem voluntariā sæpe cōmendauit, volēs docere
apłos ꝙ ēt sine tali pauptate ꝓfectio vitę posset acqri: idcirco pecuniā in via portabat. Si aūt obijciat de hoc qd̄ Mat. x. b. dicitur
aplis q in ecclia ꝓfectiorē locū tenent: Nolite possidere aur̄, nec
argentū, nec pecuniā in zonis vr̄is. Ad hoc dicendū ꝙ illa ꝓba
dñi ad lr̄am Aug. in li. de ꝓfen. euāg. exponit vt intelligant non
p̄cipiendo, fed magis ꝓmittendo. ꝓmittit ei eis vt absq; auro &
argento & alijs sumptib⁹ ad p̄dicandū irent: acceptruri vitæ sumptus ab his qbus p̄dicabāt. vñ subdit: Dignꝰ est operi sibo suo.
ita tn̄: ꝙ si aliqs, ꝓpr̄ijs sumptibus p̄dicatione euāgelij vteret, ad
superogationē ptinet sic Paul⁹ de seipo dicit. ij. Cor. xj. Chryſ.
ēt aliter exponit p̄dicta verba: vt intelligant illa dīm discipulis
p̄cæpisse q̄tū ad illā missionē tm̄ qua mittebant ad p̄dicandū iudæis. vt ꝙ hoc excitarent ad ꝓfitendū de virtute ipsi⁹ ꝙ eis absq;
sumptib⁹ ꝓuideret. qd̄ cōstat ex hoc qd̄ dr̄ Luc. xxij. d. Qn̄ misi vos sine sacculo & pera & calciamētis, nunqd aliqd defuit vobis. vñ ex p̄dictis verbis nō obligabant aplī, nec successores: q
ꝓut dicit glo. Lu. x. sunt epi ad nō portandā seu hñdā pecuniam
tanq̄ ad illa q̄ repugnāt pfectioni. vñ ꝓut dicit sanc⁹ Tho. vbi
s. in rñsiōe. ij. ar. Stultū aūt vr̄ dicere ꝙ tot sancti pōtifices: sicut
anastasi⁹, ambrosi⁹, Aug. illa p̄cepta trāsgressi fuissent: si ad illa
seruanda se crederent obligari. Illud aūt ca. Exīt q semīnat & c. ꝓ Mat. 19. a
postil. allegatū facit ad p̄dicta. prio, ga plures ibi dicit pauptatē
esse viā pfectionis vel ad pfectionē: & per pñs nō est perfectior.
scḍo ga hoc qd̄ dicit ꝙ xps condescendēs infirmis pecuniā portabat: sicut & in fuga &c. intelligendū est ꝙ si aplī ad huc infirmi
vel ēt alij crederēt summā pauptatē esse necessariā ad salutem:
forte retrocederēt. sicut de illo adolescente legit Mat. xix. c. & iō
talibus cōdescendēs aplos docebat exēplo: ꝙ ēt sine tali pauptate posset quis acqrere perfectionē. & sīr posset dici de fuga. D

¶In eo. cap̄. vbi dicitur in postil. Dicendum ꝙ hoc erat: ga lazarus erat nobilis homo.

ADDITIO. II. Miraculum lazari inter cętera miracula xpi maius fuit: & iō notabili⁹. Vñ. ē. e.
ca. dr̄ ꝙ turba multa venerūt vt lazarū viderēt: quem suscitauit a mortuis. Quod non sic legitur de alijs miraculis.

REPLICA. In cap̄. xij. vbi inquirit postil. quare ꝰ lazarū mouebant iudei vt cogitarent eū interficere.
Rñdet qa fuit vir nobilis & famosus: iō eius resuscitatio fuit famosior & infidelibus plus odiosa. Bur. opponit ꝙ illud nō fuit
propter nobilitatē lazari: sed ꝓpter nobilitatē miraculi: qa fuit
maximum miraculum christi. Sed non video quare fuit maius
miraculum ꝙ suscitatio filij viduæ, & filiæ archisynagogi.

NICO. DE LYRA.

verbis ca. seq. Et ait discī. suis: Nō contur-
cor ve. tertio orationū suffragijs cap̄. xvij.
Hęc locutus. Prima in duas: ga primo ponitur imitabile xpi exemplum. scḍo, defectus discipulor̄: ad imitandū ibi: Hæc cū
di. ie. Prima in tres: ga primo factū descri
bitur. scḍo eius vtilitas ostēdit, ibi: Venit
ergo ad si. tertio facti imitatio discipulis
indicit, ibi: Post ꝙ ergo. Prima in duas ga

Ca. XIII. a

Nte ¶figuralem. diem festum paschæ sci/b
a¶ipse dies pa
schæ quo transiret. per crucem. ecce veritas
ens Iesus quia venit hōra ēius c

primo præmittitur affectus xpi ad discipulos. scḍo per factū. in-
struit ipsos, ibi: Et cœna facta. Circa primū sciendū ꝙ affectꝰ xpi
ad discipulos ꝑmittit: vt ei⁹ factū magis gratū oñdat: & discipu
li eius libentiꝰ imitent. Dicit ergo sic: Ante diē festū. s. xiiij. luna
in cuius vespera imolabat agnus: & incipiebat solēnitas pascha
lis: quæ celebrabat luna. xv. & fm hunc modum in ecclesia solē
nitates incipiunt a vespera præcedentis diei. b ¶Sciens Iesus.
Ex quo patet ꝙ non ignorans, nec inuoluntariꝰ venit ad passionem: sed voluntarie obediens deo patri. c ¶Quia venit hora
ēius. non fatalis, sed a deo patre determinata: & hoc conuenienter: vt immolatio agni q tollit pctā mundi immediate post im- Iohā. i. d.
molationē agni figuralis sequeret: & sic veritas figuræ nōderet.
Vt transeat

Moraliter. a ¶Añ dī. Pascha. i. trāsitꝰ. & nos festū hoc debite celebram⁹, cū a vitijs ad virtutes, vel a miorib⁹ bonis ad maiora Moraliť.

transimus

Universidad de Deusto Biblioteca

E diem ãũ: vt cũ discipulis agnũ eo mederet. & ad hoc cõfirmandũ hæc verba sequẽtia ꝓducũt. i. nol. ierũt intrare in ꝓtoriũ. s. pilati domũ: ne cõtaminarent vt comederẽt pascha: intelligẽtes pascha esum agni tm̃. Nec erubescũt dicere alios euãgelistas mẽtitos: q dicũt dñm cõiũ cũ aliis carnes agni comedisse. Hũc iohãnẽ vero illos correxisse dicũt. Sed errant: qa cũ oẽs eodẽ spũ locutos fuisse ꝓtestũ: si in vno mẽtirent: in aliꝭ eis nũ crederet. a ¶ Vt trã seat: Interpretat nobis euangelista nomẽ paschæ. i. transitus. & significationẽ: quia sicut illi de ægypto: sic xps de mundo. Sic & nos sanguie agni insigniti de viriꝭ ad virtutes de mũdo ad cœlũ. b ¶ In fi. di. In finẽ. i. in xpm̃, q est finis ꝓsummans. i. vt eius dilectione trãseãt quo ipse transit. Vel in finẽ. i. in mortẽ: nõ ꝙ morte terminẽ eius dilectio: sed intm̃ dilexit: ꝙ vsq; ad mortẽ dilectio eĩ ꝓduxit in quo exemplũ dedit vt oẽs in dei veritate ꝑmaneãt vsq; in finẽ. c ¶ Et cœna fa. Cœna signi ficat passionẽ. Sicut em̃ post cœnã non fit prandiũ: sic & xps postq̃ semel passus est: non iterũ patiẽ. Surgit a cœna: ꝓst passionem ponit vestimenta ꝑm priorẽ infirmitatem lintheo ꝑcinxit se, eadẽ carne iã immortali. aquam in peluim. i. gratiã baptismi: lauat pedes & tergit a ꝑctis in baptismo. accæpit vestimẽta. i. iudæos in fine sẽculi: qs prius exceꝑcatos deposuit. d ¶ Surgit a cœna, ab illa cœlesti refectione qua cũ angelis reficiebat. deponit vestimenta gloriã æternę btitudinis. e ¶ Et ponit vestes. Prætermisit altitudinem: suppositurus eius humilitatem: vt perfecte commendetur humilitas homini: cũ tam altus sit, se humiliauerit: vt & pedes traditoris lauaret. f ¶ Deinde mi. Sanguinẽ in terram fudit: vt vestigia credentiũ mũdaret q̃ terrenis ꝑctis erãt sordida. g ¶ Dicit ei pe. Pro altitudine promissi mysterij nõdum permittit fieri: nondum põt sustinere deũ ad pedes humiliari: pauore perterritus.

h ¶ Rñdit. qui non lauatur per baptismũ & ꝓfessionẽ pniæ, nõ habet ꝑtem cũ ielu.

Dicit ei si

NICO. DE LYRA

Exo.12.d ✠ a ¶ Vt transeat ex hoc mun. ad pa. Dicebatur enim pascha iudæoꝝ transitus eo ꝙ tũc angelus trãsiit ꝑ ægyptũ interficiẽs primogenita ægyptioꝝ: & filios isrl̃ seruans. Et isr̃ pascha xpi anorum dicitur transitus: inquantũ filius dei ꝑ mortẽ trãsit ad patrẽ nõ ꝑ loci mutationẽ: sed sicut dr̃a patre venisse assumendo nostrã naturam mortalẽ: ita dr̃ad patrẽ rediisse faciendo ipsam consortẽ paternæ gloriæ ꝑ immortalitatẽ in sua resurrectione. b ¶ Cũ dile. su. in quo ostendit eius dilectio gratuita: qa prior dilexit suos. ostendit discreta: qa ista dilectio spãtialis nõ fuit ad oẽs: sed ad sibi familiares: cuiusmodi erant apli qui erant in mundo. ostendit hẽc dilectio necessaria: qa apli remanẽtes in periculo mundi indigebant ꝓsolatione diuina. c ¶ In fi. di. cos. i. in morte spãlia signa dilectionis oñdit. Vel alr̃: In finẽ. i. ꝑfecte aiam suã ꝓ eis ponendo. d ¶ Et cœna facta. Hic describit imitabile factũ. s. lotio pedũ discipulorꝝ suorꝝ. vbi prẽmittitur tps & modus huius lotionis, cũ dr̃: Et cœna facta. Nõ est intelligendum ꝙ esset tota r̃ completa: qa postea dr̃: Et cũ recubuisset. fed erat facta quãtũ ad hoc ꝙ comederãt agnũ paschalem & tunc surrexit ad lauãdũ pedes discipulorꝝ suorꝝ anteqũ darec eis sui corpis sacramentũ ad designandũ ꝙ spũalis mundicia reqrit ad ꝓcipiendũ ipm̃. e ¶ Cũ dia. iã mi. in cor. vt tra. eum iu. si. sca. Die em̃ ꝑcedenti eũ vendiderat suggestiõe diaboli hãc ꝓditionẽ in cor ipsius mittentis. f ¶ Scies qa oĩa dedit ei pa. in ma. ex quo patet in xpo plenitudo scientiæ & prãtis. g ¶ Et qa a deo exi. & ad deũ vad. hoc est iam supra expositũ qualr̃ dr̃ filius a deo exisse, & ad deum redire. h ¶ Surgit a cœna. qa ministrare volebat. i ¶ Et ponit ve. sua. i. deponit: vt conueniẽtius hoc

¶ quo transit populus de ægypto.

a vt transeat ex hoc mũdo ad ꝑm: a

a ¶ pro eis factus homo.

cũ dilexisset suos q erãt in mundo b

a ¶ pro eis moriens. b ¶ Vt eius dilectione ipsi transirent de mundo. c ¶ parata, nondum transacta: quia postea recubuit, & bucellam inde dedit.

ꝙ in finẽm dilexit eos. † Et cœnã fa. c

a ¶ spirituali suggestione. b ¶ iudæ.

cta cũ diabolus iã misisset in cor, e

¶ hoc cõsentiẽtis iniqtas est ¶ nõ credẽs eẽ vt traderet eũ iudas simonis scarioth. a ¶ in vsum mala: i effectũ bona. ¶ ẽt traditorẽ, quo vult vt vult: & de malo bono

riothis: sciẽs quia † omniã dedit f

nũ facit. a ¶ sciens, non eũ deserẽs.

ei pater in manus: ẽt quia a deo g

a ¶ nõ nos reliquẽs. b ¶ significat ꝙ de cœlestibus descẽdit: & ꝙ seipsum exinaniuit: & ꝙ formam serui induit.

d exiuit & ad deum vadit: surgit a h

e cœna: & ponit vestimenta sua. Et i

a ¶ carnem mundam. ¶ humilitate.

cum accæpisset linthẽũ præcinxit

f se: deinde misit aquam in peluim: k

¶ vestigia euangelistarũ firmat & purgat.

& cœpit lauare pedes discipulorũm

¶ quia tota eius passio nostra est purgatio.

¶ corporis.

& extergere litheo quo erat ꝑcin n

a ¶ non post alios, sed prius ad principem apostoꝝ. iõ expauescit ꝙ deꝰ lauet pedes hoctus. Vẽnit ergo ad simonẽ petrũ: o

mini. ¶ deus. ¶ seruo.

g & dicit ei petrus: Domĩe, tu mihi p

h lauas pedes? Respondit Iesus & q

¶ mysterium huius rei.

dixit ei: Qd̃ ego facio tu nescis r

modo: scies autẽ postea. Dicit ei s t

petrus: Non lauabis mihi pedes

¶ .i. nunq̃. ¶ terrens de periculo

in ærernũ. Respondit ei iesus: Siv

salutis. a ¶ te dicit pro solis pedibus.

nõ lauero te: nõ habebis partem

¶ Dicit ei fi. pe. Error petri hic nobis ꝓfuit. Errauit enim nos erraremus. Errauit, cũ se totum lauandũ deo obtulit quẽ deꝰ correxit oñdẽs semel baptizatũ nõ esse baptizandũ. b ¶ Qui lotus est. Ex his verbis intelligimus baptizatos apl̃os, & si non legimus vbi vel qñ. Qui lotus est. Baptismo lotus est mundꝰ. Sed qa iterum puluere terrenæ habitationis inquinatur, iterum opus est pedes lauare, quos lauat dñs interpellans pro nobis: & nosipsi orando. Ille etiã qui in ocio studet veritati, dum in aliꝭ pulsanti spon so aperire pgit: pedes inq̃nat: quia veritas humiliter audit: sed fine periculo non põt prẽdicari: sed hos pedes dñs discipulis lauat: c ¶ Et cum re. Sicut prius exemplo sic etiã nunc verbo instruit eos magr̃ veritatis. Et ꝙ dicit magna de se non est arrogantia, sed veritas q̃ prodest auditoribus sicut facit & paulus. ¶ Grego. Incauti sunt humiles q̃ se mendacio illaqueant, dum arrogantiã vitãt: qa ꝑtra veritatem se erigunt quam relinquunt. Qui em̃ necessitate cogente vera de se & bona loquitur: tãtomagis humilitati iungit: quantoverius sociat. d ¶ Nõ de omnibus. Non oẽs facietis hoc vñ beati sitis: sed qui mandacat me. pa. non vt ꝑficiat, sed vt lateat: leuabit cõtra me calcaneũ suum. i. me calcabit, vt impleaꝝ scriptura q̃ hoc ꝑdixit: nõ ꝙ cogat, sed qa qd̃ futurũ erat, nõ tacuit. e ¶ Ego scio quos ele. Ad hoc vt sequaces mei sint beati. Elegit autem iudam nõ ad hoc, sed ad illud quod de eo factum est scilicet ad salutem aliorũ. Vnde alibi: Elegi vos duodecim, & ex vobis vnus diabolus est. f ¶ Amodo dico vobis priusq. Q. Hucusq̃ tolerauit & tacuit, sed iam notoditorem antequã fiat quod mox faciẽdum est: vt cum factum fuerit, credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa ꝑdixit.

Amen amen

NICO. DE LY.

ẽ ligni vetiti primi parentis: ita isr̃ aliqd̃ est necessariũ ad salutem, nõ ex natura sui: sed ꝓpter præceꝑtũ dei vel ꝓlati: & sic erat in proposito. Ex quo em̃ christus vole baptismi hoc facere: petrus de necessitate salutis tenebatur sustinere. a ¶ Domĩ nenõ &c. Pedes sunt pars corpis inferior: manus media: caput superior, & iõ per ex pressionẽ istarũ partiũ intelligit totũ corpus. Et igit̃ sensus, Dñe: nõ tantũ &c. q. d, prius sustinerẽ a te ꝑ totum corpus lauari, qa te separari, qa quis esset durum pes tro sustinere seruitium magr̃i: tm̃ grauius erat ei ab ipso separari, vnde dr̃ in Itinera rio Clementis: ꝙ nñcunq̃ petrus memor dulcissimę societatis christi, resoluebatur in lachrymas, ita ꝙ facies eius aduentabat ex frequenti lachrymaꝝ fluxu. b ¶ Dicit ei ie. qui lo. est. Per baptismũ exquo accipit̃ ꝙ apli fuerũt a xpo baptizati: vt. s̃. dictum est. c. iij. c ¶ Nõ mundi. nisi &c. Sed est mundus totꝰ. Si em̃ aliquis baptizatus ita statim moriat, euolat ad patriã: nec indiget aliqua alia lotione ad hoc, sed ad illud quod de eo factum est scilicet ad salutem aliorũ. Vnde alibi: Elegi vos duodecim, & ex vobis vnus diabolus est. f ¶ Amodo dico vobis priusq. Q. Hucusq̃ tolerauit & tacuit, sed iam notoditorem antequã fiat quod mox faciẽdum est: vt cum factum fuerit, credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa ꝑdixit.

Amen amen

a ¶ Dicit ei si. pe. Error petri hic nobis ꝓfuit. Errauit enim nos erraremus. Errauit, cũ se totum lauandũ deo obtulit quẽ deꝰ correxit oñdẽs semel baptizatũ nõ esse baptizandũ. b ¶ Qui lotus est. Ex his verbis intelligimus baptizatos apl̃os, & si non legimus vbi vel qñ. Qui lotus est. Baptismo lotus est mundꝰ. Sed qa iterum puluere terrenæ habitationis inquinatur, iterum opus est pedes lauare, quos lauat dñs interpellans pro nobis: & nosipsi orando. Ille etiã qui in ocio studet veritati, dum in aliꝭ pulsanti spon so aperire pgit: pedes inq̃nat: quia veritas humiliter audit: sed fine periculo non põt prẽdicari: sed hos pedes dñs discipulis lauat: c ¶ Et cum re. Sicut prius exemplo sic etiã nunc verbo instruit eos magr̃i veritatis. Et ꝙ dicit magna de se non est arrogantia, sed veritas q̃ prodest auditoribus sicut facit & paulus. ¶ Grego. Incauti sunt humiles q̃ se mendacio illaqueant, dum arrogantiã vitãt: qa ꝑtra veritatem se erigunt quam relinquunt. Qui em̃ necessitate cogente vera de se & bona loquitur: tãtomagis humilitati iungit: quantoverius sociat. d ¶ Nõ de omnibus. Non oẽs facietis hoc vñ beati sitis: sed qui mandacat me. pa. non vt ꝑficiat, sed vt lateat: leuabit cõtra me calcaneũ suum. i. me calcabit, vt impleaꝝ scriptura q̃ hoc ꝑdixit: nõ ꝙ cogat, sed qa qd̃ futurũ erat, nõ tacuit. e ¶ Ego scio quos ele. Ad hoc vt sequaces mei sint beati. Elegit autem iudam nõ ad hoc, sed ad illud quod de eo factum est scilicet ad salutem aliorũ. Vnde alibi: Elegi vos duodecim, & ex vobis vnus diabolus est. f ¶ Amodo dico vobis priusq. Q. Hucusq̃ tolerauit & tacuit, sed iam notoditorem antequã fiat quod mox faciẽdum est: vt cum factum fuerit, credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa ꝑdixit.

Amen amen

a ¶ territꝰ hac mñsione totũ se offert abluendũ a mecũ. Dicit ei simõ petrus: Domĩe a

turbatus amore & timore.

a ¶ affectionis. b ¶ opera.

non tm̃ pedes meos, sed & mãꝰ & ¶ cogitationes.

b caput. Dicit ei iesus: Qui lotus est b

nõ indiget nisi vt pedes lauet: sed c

a ¶ præter pedes quibus tangit terram.

est mũdus totꝰ. Et vos mundi estis:

a ¶ Quare hoc dixit, exponit euangelista.

sed nõ oẽs. Sciebat em̃ qs̃nam esset qui traderet eum: Propter ea dixit:

¶ impleta purgatione per sanguinem.

nõ estis mũdi oẽs. Postq̃ ergo lauit d

a ¶ surgens immortalis factus est.

pedes eorũ accæpit vestimenta sua e

a ¶ ad dexterã patris sedẽs. b ¶ ꝙ spm̃ missum in linguis docet.

c Et cum recubuisset, iterũ dixit eis: f g

¶ Inuitat ad sciendũ ꝙ prius ne sciebant.

Scitis quid fecerim vobis? Vos h

vocatis me magister & dñe: & bene

¶ quia verum est. ¶ dimisi peccata

dicitis: sum etenim. Si ergo ego lai

vestra. ¶ qa deus. ¶ qa veritas.

ui pedes vestros dñs & magister: et k

a ¶ alter alteri ꝑtã dimittere & ꝓiuicẽ orare.

vos debetis alter alterius lauare pedes. Exẽplum enim dedi vobis: 1

¶ sicut ego patior & vos patiamini: sicut me

vt quemadmodum ego fecivobis: humilio, ita vos humiliamini.

a ¶ manu vel corde.

ita et vos faciãtis. † Amen amen dim

a ¶ debetis facere qd̃ ego: qa

co vobis: nõn est seruus maior dño suo: neq; apostolꝰ maior est eo q mi

¶ quæ feci & doceo.

sit illum. Si hæc scitis: beati eritis n

¶ non omnes vos beatos dico.

d si feceritis ea. Nõ de omnibus vo o

e bis dico. Ego scio quos elegerim, p q

Sed vt adimpleaꝝ scriptura. † Qui s

manducat mecũ panẽ, leuabit con f

tra me calcaneũ suum. Amodo dico vobis priusq. Q. Hucusq̃ tolerauit & tacuit, sed iam notoditorem antequã fiat quod mox faciẽdum est: vt cum factum fuerit, credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa ꝑdixit.

Amen amen

NICO. DE LY.

ẽ ligni vetiti primi parentis: ita isr̃ aliqd̃ est necessariũ ad salutem, nõ ex natura sui: sed ꝓpter præceꝑtũ dei vel ꝓlati: & sic erat in proposito. Ex quo em̃ christus voluit hoc facere: petrus de necessitate salutis tenebatur sustinere. a ¶ Domĩ nenõ &c. Pedes sunt pars corpis inferior: manus media: caput superior, & iõ per ex pressionẽ istarũ partiũ intelligit totũ corpus. Et igit̃ sensus, Dñe: nõ tantũ &c. q. d, prius sustinerẽ a te ꝑ totum corpus lauari, qa quis esset durum pes tro sustinere seruitium magr̃i: tm̃ grauius erat ei ab ipso separari, vnde dr̃ in Itinera rio Clementis: ꝙ nñcunq̃ petrus memor dulcissimę societatis christi, resoluebatur in lachrymas, ita ꝙ facies eius aduentabat ex frequenti lachrymaꝝ fluxu. b ¶ Dicit ei ie. qui lo. est. Per baptismũ exquo accipit̃ ꝙ apli fuerũt a xpo baptizati: vt. s̃. dictum est. c. iij. c ¶ Nõ mundi. nisi &c. Sed est mundus totꝰ. Si em̃ aliquis baptizatus ita statim moriat, euolat ad patriã: nec indiget aliqua alia lotione ad hoc, sed ad illud quod de eo factum est scilicet ad salutem aliorũ. Vnde alibi: Elegi vos duodecim, & ex vobis vnus diabolus est. f ¶ Amodo dico vobis priusq. Q. Hucusq̃ tolerauit & tacuit, sed iam notoditorem antequã fiat quod mox faciẽdum est: vt cum factum fuerit, credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa ꝑdixit.

Amen amen

a ¶ territꝰ hac mñsione totũ se offert abluendũ a mecũ. Dicit ei simõ petrus: Domĩe a

turbatus amore & timore.

a ¶ affectionis. b ¶ opera.

non tm̃ pedes meos, sed & mãꝰ & ¶ cogitationes.

b caput. Dicit ei iesus: Qui lotus est b

nõ indiget nisi vt pedes lauet: sed c

a ¶ præter pedes quibus tangit terram.

est mũdus totꝰ. Et vos mundi estis:

a ¶ Quare hoc dixit, exponit euangelista.

sed nõ oẽs. Sciebat em̃ qs̃nam esset qui traderet eum: Propter ea dixit:

¶ impleta purgatione per sanguinem.

nõ estis mũdi oẽs. Postq̃ ergo lauit d

a ¶ surgens immortalis factus est.

pedes eorũ accæpit vestimenta sua e

a ¶ ad dexterã patris sedẽs. b ¶ ꝙ spm̃ missum in linguis docet.

c Et cum recubuisset, iterũ dixit eis: f g

¶ Inuitat ad sciendũ ꝙ prius ne sciebant.

Scitis quid fecerim vobis? Vos h

vocatis me magister & dñe: & bene

¶ quia verum est. ¶ dimisi peccata

dicitis: sum etenim. Si ergo ego lai

vestra. ¶ qa deus. ¶ qa veritas.

ui pedes vestros dñs & magister: et k

a ¶ alter alteri ꝑtã dimittere & ꝓiuicẽ orare.

vos debetis alter alterius lauare pedes. Exẽplum enim dedi vobis: 1

¶ sicut ego patior & vos patiamini: sicut me

vt quemadmodum ego fecivobis: humilio, ita vos humiliamini.

a ¶ manu vel corde.

ita et vos faciãtis. † Amen amen dim

a ¶ debetis facere qd̃ ego: qa

co vobis: nõn est seruus maior dño suo: neq; apostolꝰ maior est eo q mi

¶ quæ feci & doceo.

sit illum. Si hæc scitis: beati eritis n

¶ non omnes vos beatos dico.

d si feceritis ea. Nõ de omnibus vo o

e bis dico. Ego scio quos elegerim, p q

Sed vt adimpleaꝝ scriptura. † Qui s

manducat mecũ panẽ, leuabit con f

tra me calcaneũ suum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Amẽ amẽ dí. vo. Postq̃ exẽplo suo eos docuit humiliationẽ & calcanei passionẽ: supponit quo consoler eos honore, q̃ ipse et pr̃ in eis recipit. b ¶ Qui accipit. In istis verbis non vnitas naturæ missi & mittẽtis, sed in misso mittẽtis autoritas cõmẽdat. Quisq; ergo sic missum accipiat, vt in eo mittẽtẽ attẽdat: vt i pe-

NICO. DE LYRA.

a ¶ tia a libero arbitrio dependẽtia virtute, ꝓpria, est manifestũ indicium deitatis. Quarto cõfirmat cõclusionẽ p̃dictã ex dignitate eorũ quorũ pedes lauabantur, dicens. a ¶ Amẽ amẽ dí. vo. q. ac. &c. me ac. i. seruitium factũ christi ministris redundat in honorẽ ipsius: & per ꝫns totius trinitatis ideo sequit. b ¶ Qui aũt me ac. ac. eũ qui mi. me. i. honorat patrẽ & spm̃sctm̃ q̃ miserunt filium: fm qd' dicit Esa. xlviij. d. Et nũc misit me dns & spus eius: hęc dicit redẽptor tuus israel. c ¶ Cũ hæc dixiss. Posteq; saluator proposuit perfectionis exemplum: hic ostẽdit de fectum discipulorũ. & primo defectũ iudæ, p̃ditoris. secũdo defectum petri negantis, ibi: Dixit ei simon. Prima in duas: qa primo denũciat ipsam, p̃ditionẽ: fcd'm: ipsum, p̃ditorẽ, ibi: Aspiciebant ergo in prima parte dr sic. Cum hæc dixisset iesus turbatus est spiritu. ex horrore passionis suæ imminẽtis & proditionis iudę. Hæc autem turbatio q̃ erat in parte sensitiua non erat contraria rationi: sed magis ꝓueniẽs ei. sicut dictũ est. ŝ. de aliꝫ passionibus caꝑ. præcedenti. d ¶ Et protestatus est & dixit &c. tradet me. Multiplicat aũt hanc dictionẽ, Amen: ad ostendendum futurę rei certitudinem. e ¶ Aspiciebant. Hic oñr denunciat proditorem. Et diuidit in duas: qa primo ponit denũciationis occasio. secundo ipsa denunciatio, ibi: Rñdit iesus. Occasio huius denunciationis fuit duplex. Prima fuit stupefactio & conturbatio. quæ tangitur ibi cum dicitur: Aspiciebant ergo adinuicem discipuli. hæsi. de quo dic. Erant em̃ admirati: qa q̃libet eorũ ꝑter iudã sentiebat se totaliter firmatũ in ꝓtrariũ dicto ipsius xp̃i, & cõsimiliter de suis socijs sicut de se cogitabat, verũtamen propter firmitatem verbo rum christi magis eius dicto credebant q̃ suis cõscientijs, & ideo non hæsitabant de euentu rei, sed de illo per quem hoc eueniret. Secunda occasio fuit familiaritas iohannis cum christo propter quam christus sua secreta ei reuelabat: & hæc causa exprimit, cũ dicitur: f ¶ Erat ergo recumbẽs &c. in si. idest familiariter ei

co vobis priusquã fiat: vt cũ factũ
a fuerit credatis quia ego sum. Amẽa
b amẽ dico vobis: q accipit si quem
misero, me accipit. Qui aũt me acꝑb
c cipit: accipit eum q̃ misit me. Cum c
¶ humano.
d hæc dixisset iesus, turbat⁹ est spũ & d
a ¶ qd' occultum fuerat. b ¶ manifestauit.
ꝓtestatus est & dixit: † Amẽ amẽ dí
a ¶ numero: non vinculo spũs. b ¶ exiturus.
co vobis: quia vnus ex vobis tra
a ¶ qa etsi nota fuit cuiq; sua
det me. Aspiciẽbant ergo adinuicẽe
conscientia: alterius tñ sibi erat ignota.
cem discipuli: hæsitantes de quo
b ¶ De se quasi de alio dicit: vt
rerum gestarum scriptor, non sui ꝑdicator.
diceret. Erat ergo recumbens vnus f
a ¶ per signũ significat secretum.
e ex discipulis eius in sinu ieſu quẽg
a ¶ nõ plus oĩbus sed familiarius: vt per pacẽ de vita exirer. non per passionẽ.
b ¶ Non loquendo, sed innuẽdo
diligebãt iesus. Innuit ergo huich
motu corporis, post sono vocis vt quærat.
simon petrus, & dixit ei: Quis est i
de quo dicit? Itaq; cum recubuisk
¶ Hic est ille sinus. i. secretum sapientię.
set ille supra pectus iesu, dicit ei: l
Domine, quis est? Respõdit iesus. m
† Ille est cui ego intinctũ panẽ porog
rexero. Et cũ intinxisset panem, de
dit iudæ simonis scariothis. Etp
a ¶ quia bono male est vsus: & hæc ꝓsumptio pcẽmauxit. ¶ vt plen⁹ possideret. in
quem intrauerat vt deciperet.
post bucellã introiuit in eum satha
n nas. Et dicit ei iesus: Quod facis q
fac citius. Hoc autem nemo sciuit s
discumbẽtium ad quid dixerit ei. t

propinqu⁹ ex dilectione. ꝓpter hoc sequit: g ¶ Quę dili. iesus. spiritibus & alijs indigẽtib⁹. In quo dat forma ecclesiæ seruãdi ne timore inopiæ iustitiã deserat. b ¶ Erat aũt nox. Nox congruit sacrõ. Erat em̃ q exiuit filius tenebrarũ faciens opera tenebrarũ.

c ¶ Nũc cla. est fi. ho. Augusti. Exeũte iu
da pro quo dicebatur. Nõ estis mũdi oẽs
remanserũt soli mũdi cũ suo mũdatore. in
quo significata est clarificatio xp̃i: in qua
separatis malis, manebit in æternitate cũ
sanctis. Sicut ergo res significantes tanq̃
res significatæ appellant: vt petra, nõ dr
significabat xp̃m: sed erat xp̃s: ita hoc fa
ctũ separationis iudę ꝓtestãs futurã illam
separationẽ dicit: Nũc: non significata est
clarificatio, sed, cla. est fi. hoĩs: & de⁹ cla.
est. in eo. quia non ipse in se, sed deus i eo
clarificat. Quod quasi exponens subdit:
Si deus cla. est in eo. quia non quæsiuit
ille voluntatẽ suam: sed patris. et de⁹ cla.
est in semetipso. vt humana natura ver
bo vnita etiã immortali æternitate donet
Et hæc clarificatio est continuo. i. immor
talis resurrectio non differet in fine sicut
oim ad quam põt referri & prius dictum
vt dicatur. Nunc: non de instanti tempo
repassionis: sed de proximo resurrectiõis
quasi sit factum quod mox est futurum.
d ¶ Filioli. Aug. Quia dixerat q̃ deus est
cito clarificaturus eũ: ne putarent q̃ non
vltra iũgeretur eis conuersando in terra:
addit: adhuc mo. vob. sum. in infirmitate carnis sicut & vos: vsq; ad horam mortis. Post resurrectionem dicit: Cũ essem vobiscum in carne mortali. Vel modicum vobiscum sum, si nõ in eadẽ quali
tate, qua, jtũ in terrena cõuersatione post
resurrectionẽ. xl. diebus. De p̃sentia autẽ
diuina qua cum eis est vsq; ad cõsummationem ſculi: non põt hoc accipi: q̃ non
conuenit: q̃ sequitur: Quæretis me: &
non potestis venire. Tunc enim implebi
tur: Vbi ego sum, & illi sint. e ¶ Quo
go va. Nunc nõ poterãt apli nondũ ſpiritu cõfirmati sequi dñm. i. mori pro dño
ad quã ipse ibat: secuturi aũt erant postea.
Quõ aũt idonei possint esse & pergere quo ille antecedit, docet:
f ¶ Mandatũ nouũ do vo. Aug. Non q̃ hoc nõ fit in antiqua lege. Diliges proximum tuum sicut teipsum: & non q̃ antiq̃ fãti non sic dilexerunt: sed qa dilectio de veteri facit nouum hominẽ quoũq; tpe: q̃d, tñ non facit dilectio q̃ est ex naturali necessitudine interamatores. Et ideo pulchre determinat: Sicut dilexi vos. vt &
vos dilig. sunt. & christus in nobis diligit deum. & nõ q̃ hoc deus diligitur: sicut & christus in proximo. In proximo enim nõ nisi deus diligitur: sicut & christus in membris suis affligentes ea calũnijs & exactionibus iniustis.

✳ in mẽbris suis affligentes ea calũnijs & exactionibus iniustis.

d ¶ Iesus turbatus est spiritu &c. Virtuosum est em̃ cõturbari contra vitia. & ideo iesus turbatus est spiritu, idest ex imperio rationis: qa expressius q̃ ante volebat exprimere crimẽ proditionis. o ¶ Ille est cui ego intinctum panem &c. Panis intinctus humor est, ideo significat eucharistiã: cuius etiam vna pars tingitur in sanguine quando sumi debet a sacerdote: qui tamen est christus. proditor quã do indigne sumit. ¶ Hieronymus. Dic sacerdos: dic minister: Cũ ego accepero. e ¶ Exiuit con. Ad quærendũ cohortem q̃ caperet christum. f ¶ Erat aũt nox. Hoc expressit euangelista ad ostendendum oportunitatẽ tpis ad peragendũ, p̃ditionẽ: & ad denotãdũ in iuda mẽris tenebrositatẽ. g ¶ Cũ ergo exisset. Hic p̃nunciat sequẽs christi glorificatio. scilicet em̃ discipulos ꝑturbãdos de eis recessu. & ideo primo ostẽdit gliam quã erat adeptur⁹ p̃ suã mortẽ. scd'o denũciat ipsam mortẽ, ibi: Filioli. In pria igit parte dicit:

a Quidã enim putabant: qa loculos a
habebat iudas, q̃ dixisset ei iesus: b
Eme ea q̃ sunt op⁹ nobis ad diẽ fe
stũ: aut egenis vt aliquid daret. Cũ c
a ¶ vt mal⁹. ¶ bonũ. b ¶ a dño apte recedit.
ergo accepisset illẽ bucellã: exiũt e
b continuo. Erat aũt nox. Cum ergo f
a ¶ ab ſente palea iam triticum
quodãmodo purgatum.
c exisset, dixit iesus: Nũnc clarificah
tus est filiꝰ hoĩs: & de⁹ clarificatus i
est in eo. Si deus clarificatus est in
a ¶ qa nõ quæsiuit nisi gloriam patris.
eõ: & de⁹ clarificabit eum in semetk
d ipso: & cõtinuo clarificabit eũ. † Fi l m
lioli, adhuc modicũ vobiscũ sum, n
¶ volentes sequi me. ¶ sed sine modo.
† Quæretis me: & sicut dixi iudæis o
¶ iudæi nunc̃.
e quo ego vado vos non potestis veq
a ¶ idẽ dico vobis: sed cũ mõ. b ¶ ne desperẽt
additur modo. c ¶ sed vt aliqn sequimini.
f nire: & vobis dico modo: † Mãn s
g datũ nouum do vobis, vt diligatis
a ¶ ideo & vos in q̃ innuit se ꝓferre diligẽdo
nos: vt mutua dilectiõe iter nos ostrigamur.
inuicẽ sicut dilexi vos: vt & vos dí e
a ¶ non in alijs: quæ etiã non mei habent.
ligatis inuicem. In hõc cognoscentu
a ¶ hic est fons in quo alien⁹ nõ cõmunicat:
oẽs q̃ discipuli mei estis: si dile
vt ait Salomon.
ctionẽ habueritis ad inuicẽ. Dicit x

dendũ oportunitatẽ tpis ad peragendũ, p̃ditionẽ: & ad denotãdũ in iuda mẽris tenebrositatẽ. g ¶ Cũ ergo exisset. Hic p̃nunciat sequẽs christi glorificatio. scilicet em̃ discipulos ꝓturbãdos de eis recessu. & ideo primo ostẽdit gliam quã erat adeptur⁹ p̃ suã mortẽ. scd'o denũciat ipsam mortẽ, ibi: Filioli. In pria igit parte dicit:

Cũ er. ex. iudas ad procurãdũ xp̃i mortẽ.
h ¶ Dixit iesus. Nũc cla. &c. Dicit enim
aliquid iã esse, qñ incipit passio autẽ eius
extunc incipiebat. per quã fuit multiplici
ter clarificatus: vt dictũ est ca. p̃ce. & ideo
dixit sic iã clarificari. i ¶ Et deus cla. est
in eo. quia passio xp̃i erat ordinata ad dei
gloriã inquantũ ibi maxime relucebat di
uina misericordia & iustitia. & inquãtũ p
eã multitudo gentiũ adducta est ad gliã
can dũ deũ. dr aũt glificatio quasi clarifica
tio: qa gl̃ia est clara noticia cum laude. vn
de gl̃ia dicitur quasi claria. c, mutata in g. Gl̃ia qd.
k ¶ Et de. cla. cũ in se. i. deus pr̃ p seipm
clarificabit filiũ inquantũ in morte ei⁹ mi
rabilia ostẽdit, & eũ a morte resuscitauit.
l ¶ Et cõ. cla. cũ. i. sine mora: quia non est
derelictus in inferno: nec caro ei⁹ vidit cor
ruptionẽ. vt habet Act. ij. d. quia accelerae † De pœ.
ta est sua resurrectio. m ¶ Filioli. Con dis. 4. ca.
sequẽter hic denũciat suũ recessum p mor hãc socie
tẽ. Et diuidit in duas: qa primo denunciat tatem. §.
p̃dictũ recessum. scd'o oñdit qualr possint hoc ergo
esse idonei ad sequẽdũ ipm: ibi: Mandatũ tõ. 7. c. et
nouũ. Dicit ergo prio. Filioli. i quo oñdit §. e.
teneritudinem amicitiæ ad eos. n ¶ Ad
huc mo. &c. i. modico tẽpore & fm aliꝫs
intelligit istud tps modicũ vsq; ad ascẽsio † 1. Io. 2. b
nẽ: qa vsq; tunc apparuerat eis corporali
ter. sed melius dr q̃ istud tẽpus modicum
intelligit vsq; ad aduẽtũ iudæ & militũ:
qa tũc fuit eis subtract⁹. o ¶ Quæ. m. i.
desiderabitis me hr̃e i p̃tia vr̃a. p ¶ Et
si. dí. iu. qa nõ poterant me seq. ca. vij. ita
nunc dico vobis. q ¶ Quo e. &c. qa ad
huc impfecti estis, verũm qa ista imperfe
ctio erat tollenda ab eis p gr̃am spũssancti
iõ subdit: r ¶ Etv. dí. mõ. q. d. licet. p nũc
non possitis me seq: ñ postea poteritis: qa
recepta spũssancti gr̃a gaudebant in tribula
tionib⁹ & opprobrijs: vt hr̃ Act. v. g. Qñ
aũt dixit iudæis q̃ nõ poterãt eũ seq: non
addidit hãc determinationẽ mõ oñendo q̃ illa ipfectio & mali
cia nõ erat ab eis tollẽda. s ¶ Mã. no. Hic oñr oñdit modũ se
quendi ipm. f. pfectionẽ charitatis, q̃ aiam facit ponere pp xp̃m
& hoc est q̃ dicit. Mãda. no. Sciẽdũ q̃ mãdatũ dilectiõis nõ dr
nouũ: qa, p tũc fuerit de nouo datũ. In veteri em̃ testõ fit mentio
frequenter de dilectione dei & proximi. pp q̃ legis peritis ñdit
xp̃s: mãdatũ dilectiõis esse inter alia maximũ: vt hr̃ Mat. xxij. d.
Sed, p tãto hic dr̃ mandatũ nouũ ab effectu: qa aiam renouat. Et
iterũ qa dr̃lam noui testamẽti & veteris cõstituit. Licet em̃ i lege
veteri fieret mẽtio de dilectiõe: tm̃ pricipalius inducebanꝫ ad ob
seruãtiã legis ex timore. & eodẽ mõ i nouo testõ bñ fit mẽtio de
timore: sed pricipalius de amore. vnũq; d' q̃ aũt a pricipaliori vr̃
euidẽtiori denoiat: pp q̃ vetus testm̃ dr̃ lex timoris: nouum aũt
le. amoris. Cõsequẽter ostẽdit modũ diligẽdi, di. t ¶ Sicut dí Mãdatũ dilectio
le. vos. i. gratuite & efficaciter & recte. sic em̃ xp̃s dilexit nos: qa nisquare
in dilectione nos ꝓuenit: vt dr̃. i. Io. iij. b. Prior dilexit nos. & sic nouum.
gratuite. Aiam etiã suã, p nobis posuit. & sic efficaciter dilexit.
Hãc ẽt dilectionẽ ad nr̃am trinitudinẽ ordinauit. & sic dilexit nos
recte. & hoc mõ debem⁹ nos iuicẽ diligere. v ¶ In hoc cogno
scent omnes discipuli &c. Sola enim charitas distinguit inter
filios regni & filios perditionis: vt dicit Augu. xv. de trinita.
x ¶ Dicit ei simõ. Superius declarauit christus defectũ discipuli
ipm, p̃diturí: hic oñr oñdit defectũ discipuli eũ negaturi. & prio
oñdit huius ostẽsionis occasio: q̃ fuit iactãtia petri de sua constã
tia & fide

✳ d ¶ Cũ er. ac. &c. Quia sacerdos xp̃i corpus sumens indi. Moralit.
gne, magis elongaꝫ a deo. g ¶ Cum ergo exisset dixit ie. nunc
cla. Sed m Aug. Per exitum iudæ de societate xp̃i & discipulorũ
p̃figurata fuit reprobor⁹ separatio tpe iudicij finalis a sorte xp̃i
& elector⁹: qa tũc apparebit gloria magna xp̃i. Qd' sequit, est de
se morale: ideo pertranseo.

¶ Quinta pars. K ij

lutē quāvenit dare. a ¶Dñe, quo va. Audito, quo ego vado: et intellecta via qua seq̄ pōt. i. dilectiōe: dicit petr⁹ vt sequi paratꝰ. Et ga hūc ei⁹ animū nouit dñs: dixit nō mō eū posse, i. q̄ nō abstulit spem futuri: sed ꝓfirmauit. Seq̄ris aūt postea. b ¶ Aīam me. Multū ꝑsumit q aiam ꝓ eo pōere, ꝑmittit: q nōdū ꝑ petro aiam dedit q̄ li prære posset. ¶ Augu. Volūtatē suā, sed nō vires suas cognoscēs vt infirmus voluntatē suā iactat: sed inspiciebat inualitudinē medicus. Ille promittebat, ille ꝓnoscebat: & qui nescibat, audiebat: q ꝑsciebat, docebat. c ¶ Nō cā. gal. &c. Petrus ante primū gallicantū trinam negationē incipit: totam aūt perficit ante secundū gallicantū.

NICO. DE LYRA.

tia & fidelitate. Christus enim dixerat Quo ego vado vos non potestis venire mō. iō petr⁹ seruidus petit statim a xpo.

a ¶ Dñe: quo vadis. q. d. oib⁹ modis volo te seq. b ¶ Rñ. ic. reprimendo eius ꝓsumptionē. c ¶ Quo ego va. nō po. m. seq. qa adhuc erat imperfect⁹ ad tolerādū ꝓsūter mortē ꝓ xpo. sicut patuit per seqn tē effectū. d ¶ Seq̄ris autē po. qa finaliter pro xpo crucem gaudēter sustinuit.

e ¶ Dicit ei pe. proprię fragilitatis inexpertus. f ¶ Quare non possum te seq modo: q. d. immo possum. Hoc oñdit per factū. g ¶ Aīam meā ꝓ te po. nō dixit mēdacīū: qa ꝓtūc sic cogitabat facere anteq̄ dimitteret xpm. h ¶ Rñ. ei ic. ꝑdicens eius defectū. i ¶ Anīmam tuā ꝓ me p. q. d. Nō sic erit. k ¶ Amē amē di. ti. non canta. &c.

Quæstio de cœna domini.

Mar. xiiij. c. dr̄ anteqū gallus bis vocē dederit. Sed hanc controuersiam soluī Mat. xxvi. ¶ Quærit vtrū cœna in hoc ca. descripta iū scorpus suum discipulis suis tradidit in sacramēto: fuerit facta luna. xiiij. existente. Et arguit primo ꝙ nō: ꝓ illud qd̄ dicit iohannes in principio huius ca. Ante diē festū paschæ cuius prima dies erat luna. xiiij. ga tunc incipiebat pascha. ergo illa cœna de qua loquit iohānes fuit añ lunā. xiiij. ¶ Itē infra. xvij. c. dicit iohannes: ꝙ iudæi nō intrauerūt ptoriū pilati: vt nō cōtaminarent: sed māducarēt pascha. ergo in vespere illius diei quo passus est xps, māducauerūt agnū paschalē: ipsi aūt tenebant ex lege comedere illum luna. xiiij. ergo cū cœna ꝑdicta fuerit in vespere ꝓcedētis diei patet ꝙ fuit luna. xiij. ¶ Cōtrariū dicit btus Hier⁹. videlicet ꝙ xps illā cœnā fecit luna. xiiij. & passus est luna. xv. existēte. ¶ Rñsio. Greci dicūt ꝙ ista cœna facta fuit luna. xiij. ꝑ autoritates allegatas in arguēdo. ꝓ ista ꝑte, & dicūt ꝙ xps ꝓuidēs tps suæ passionis futuræ illa die qua immolabat agnus paschalis, vt imolatio agni veri corresꝑōderet immolationi agni figuralis: iō ꝓcupauit comedere agnū paschalē ꝑ vnū diē. Et dicūt ꝙ nr̄ ꝙ xps corpus suū in pane fermētato ꝓsecrauit: qa in domib⁹ eorū nō inueniebatur panis azymus vsq̄ ad. xiiij. lunā. Sed dictū eorū est ꝓtra veritatē euāgelij. qa Mat. xxvj. b. dr̄ ꝙ prima die azymorū accesserūt discipuli ad iesum dicentes. Vbi vis paremus tibi comedere paschā? Itē Lu. xxij. a. Venit aūt dies azymorū in qua necesse erat occidi pascha: & misit petrū & iohānē. d. Euntes parate nobis daschā vt mādūcem⁹. Ex qb⁹ patet manifeste ꝙ illa cœna fuit die azymorū & ꝑ nōs luna. xiiij. existēte. Et ex hoc sequit ꝙ xps ꝓsecrauit i azymo pane: qa illo tpe nō inueniebat panis fermētatus in domib⁹ iudæorū: ꝑm ꝓceptū legis ꝑ. vij. dies: vt hr̄ Exo. xij. c. Sed græci in tantā vesaniā, pruperūt, ꝑpter defensionē sui dicti, ꝙ negāt textū euangelij dicētes alios euāgelistas falsum scripsisse quantū ad diē huius cœnæ: & ꝑpter hoc iohānes euāgelista q scripsit posterior describēs hāc cœnā, eos correxit di. Ante diem festū paschæ &c. vt. ꝛ. allegatū est. Sed ad dictū istud sequit destructio totiꝰ sacræ scripturæ: & ꝑ nōs totiꝰ fidei catholicæ. cū sacra scriptura sit regula fidei: ꝑm ꝙ scribit btūs Aug. in epla ad Hiero. Si dicatur a fidelibus ꝙ scriptura iu aliqua sui parte ꝓtineat falsum: eadē ratione poterit dici ab aduersarijs fidei, ꝙ in nulla sui parte habeat certitudinem veritatis. Pręterea fides catholica tenet euangelistas scripsisse nō a ꝓprio capite: sed spūs scī inspiratione. vñ dicit beatus petrus sed⁹ canonica. i. ca. d. Spūs cī̄ inspirati locuti sunt sancti dei hoīes: nulli aūt falsum pōt esse a spūscto. & iō dicere ꝙ euāgelistæ in aliquo loco scripserūt falsum, est erroneū. & ideo ꝓpter ꝓdicta dixerūt aliqui ꝙ xps comedit agnū paschalem debito tpe ꝑm legē: videlicet luna. xiiij. vt dictū est. Sed iudęi circa mortē xpi procurandā intenti & occupati illa die nō comederūt pascha sed tardauerūt per vnū diē: ꝑm ꝙ dr̄ Ioh. xix. c. qa iudæi non intrauerūt ꝓtorium

Contra græcos.

a ei simon petrus: Dñe, quo vadis? a
a ¶ Q. Nō festines: q a nōdū es indut⁹ virtute
Respondit iesus. Quo ego vado b
ex alto: & ideo interim præsumas.
a ¶ nunc poterāt apli: nondū spū cō. &c.
b ¶ ne desperes.
nō potes me modo sequi: seqūe d
ris autem postea. Dicit ei petrus: e
Quare nō possum te sequi modo? f
a ¶ qui totum nouit & docet.
b Aīam meā pro te ponam. Respōn g h
a ¶ q̄nq̄: sed prope est vt neges
timore mortis vitam: & occidas tuā animā.
dit iesus. † Aīam tuā ꝓ me pōnes? i
c † Amē amen dico tibi: non cātabit k
a ¶ christum, quicquid in verbis sones.
gallus donec ter mē neges.

rūt ptoriū pilati illa die qua passus est xps: ne ꝓtaminarent & impedirent a comestiōe paschæ: vt. ē. allegatū ē. Sed istud dictū nō ꝓfonat cū ꝓbis marci euāgelistæ dicētis. c. xiiij. b. Et ꝓtia die azymoꝝ qn̄ pascha imolabāt, dicūt ei discipuli. Quo vis eam? & parem? tibi vt māduces pascha? Ex quo vr̄ ꝙ eadē die q̄ alij imolabāt agnū paschalē, eadē die xps immolauit agnū. & sic cœnam discipulis suis fecit luna. xiiij. existente. ¶ Ad primū dicēdum ꝙ paschale festū apud iudæos incipiebat a vespere diei in q̄ luna erat. xiiij. dies autē festiuus apud eos incipit a vespere vnius diei & durat vsq̄ ad vesperam diei sequētis: ꝑm ꝙ dr̄ Leui. xxiij. c. A vespere in vesperā celebrabitis sabbata vr̄a, & sic dies solēnis paschæ erat luna. xv., ꝑpter ꝙd̄ ei dē diē quē iohānes noīauit añ diē festū paschę, ꝑpter distinctionē naturalīū dierum marcus noīat primū diē azymorū: quia a vespera ꝓcedētis diei incipiebāt comedere azyma. Q̄n ergo dr̄ ꝙ luna. xiiij. existēte erat prim⁹ dies solēnitatis paschæ. Dicendū ꝙ nō est verū: sed i fine illi⁹ diei incipiebat prim⁹ dies: & durabat vsq̄ ad vesperā diei sequētis. & sic pria dies solēnitatis paschalis celeberrima erat luna. xv. vt patet per Leui. xxiij. d. Mēse primo. xiiij. die mensis ad vesperā pascha dñi est. & xv. die mēsis dñi huius solēnitas azymorū dñi est. Septem dieb⁹ azyma comedetis. dies primus erit vobis celeberrim⁹ sanctꝰ. Et sequit. ¶ Ad sc̄m dicēdū ꝙ illd pascha qd̄ debebāt comedere in die passiōis xpi, nō intelligit de comestione agni paschalis: qa illud pascha comedērāt in vespera ꝓcedentis diei: vt dictū est: sed intelligit de panib⁹ azymis quos debebāt comedere septē dieb⁹ cōtinuis: & nō debebāt comedi nisi ab hoīb⁹ mundis, & iō nō introierūt domū hoīs gētilis: ne ꝑ eū ꝓfanarent a comestiōe ipsoꝝ. ¶ In ca. xiij. vbi dr̄ in postil. Et cœpit lauare pedes discipulorū.

ADDITIO I.

Ex hoc ꝙ pedes discipulorū lauabant: nō segl̄ ꝙ haberēt lutosos pedes: nec ꝙ discalciati incederēt. Mos em erat vt itinerātiū pedes lauarent: vt patet Gen. xviij. a. vbi cū abraā angelos sibi occurrētes quos hoīes esse credebat, inuitauit: primo offerebat eis aquā ad pedes lauandum. Afferā pusillū aquæ: & lauent pedes, vr̄i & reqescite &c. & sic de aliꝭ similibus. Quæ q̄dē lotio principaliter fiebat in remediū lassitudinis quæ itinerātibus sæpe contingit.

¶ In eo, c. vbi dicit postil. Sed ꝑ tanto dicit hic mandatū nouū ab effectu, qa aīam renouat.

ADDTIO. II.

Hæ duæ rōnes assignatę ꝑ postill. ad hoc ꝙ mādatū de dilectiōe ꝓximi hic positū dicat nouū, non vr̄ sufficere. Prima em rō q̄ sumit ex renouatiōe aīæ in lege noua: nōv r valere: nā renouatio aiæ ꝓprie fit ꝑ gr̄am a deo infusam mediāte virtute sacrōꝝ q̄ ad hoc ī strumēta ꝑficiuntur: ꝑm quā gr̄am aia dr̄ noua creatura. quā q̄dē nouitate etiā parui fuit ī ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summo xps hāc dilectionē nō solū ad amicos vr̄ ꝓiūctos, ꝓr̄ naturalis rationis ꝓfessiōis aut ciuilis vinculū: sed ēt ad inimicos: ꝓ quib⁹ etiā in vltimo ꝓfessiōis cōtinuit. Sed⁹ quo ad ītensionē. quāto aliq̄d intēsius amat, tāto facilius maiora ꝓpter ꝑm ꝓtenunt. Cōtemnit aūt xps ꝓpter dilectionē proximoꝝ: nō solū exteriora bona vr̄ etiā q̄dā corporalia interiora exponēdo corp⁹ suū laboribus & ꝑsecutiōes maxias tolerādo, sed ēt aiam suā ꝓ eis ponēdo: q̄d summū gradū ꝓfectiōis circa hui⁹ dilectiōis ītēsionē obtinet Aug. sup Ioh. dicit ꝙ tāta vis est tā q̄, vt corp⁹ tāgat & cor abluat. Vñ ꝑm istā ꝓsideratiōnē, ꝓprie dicerēt. Sacr̄m nouū do vobis: loquēdo de sacro baptismi quo aīa renouat. Sed⁹ aūt rō quā induxit ad hāc nouitatē sumptā a dr̄ia nouī & vē. testa, nihil videt facere ad ꝓpositū. nā licet verę est ꝙ lex euāgelica principaliter inducit ad sui obseruationē ꝓ amorē q̄ ꝓ timorē: hoc intelligit ꝓ amore dei & sic ꝑm postil. ad hoc designādū debuisset dicere. Mādatum nouū do vobis vt diligatis deū, ꝓ amorē em dei lex euāgelica inducit ad sui obseruatiā. Verba etiā euāgelij q̄ in hoc loco nouitatē mādati testant, nō faciūt in hoc mētionē de his q̄ inducunt ad obseruationē legis seu mādati. Vñ ad declarationē nouitatis huius mādati vlteriꝰ vr̄ aliq̄d dicendū. Ad cuius euidentiam attendendū est ꝙ ꝑm Tho. in prima sc̄æ. q. cvij. ar. iij. in corpe q̄stiō nis. Lex noua q̄ est lex libertatis supra ꝓceptа: addidit ꝓstia q̄ in optione eius cui dant, ponunt: In veteri aūt lege q̄ erat lex seruitutis, nō dabant ꝓstia, sed tm̄ ꝓcepta q̄ necessitatē important. Vñ de duobus ꝓceptis charitatis in q̄bus tota lex & ꝓphetæ pendent vt Mat. xxij. d, ea q̄ sunt de necessitate salutis impleēda: inveteri lege ad ꝓcipiam cōtinent. De primo enim dicit Deute. vj. a. Diliges dñm deum tuum ex toto corde &c. De sc̄o vr̄o ꝓcepto. Diliges ꝓximū tuum sicut teipsum. Leui. xix. c. Ea vero q̄ ad perfectionis impletionis prædictorū præceptorum pertinent, in lege noua ex dati executionē: q̄ fieri non pōt sine habitu illo infuso. Est igit⁹ cōtinentur

cōsiliꝭ cōtinent. q̄ de primo patet cū dñs cōsuluit Matt. xix. c. Si vis perfect⁹ esse, vade & vēde oia q̄ habes & da pauperib⁹ &c. In q̄ cōsiliō ꝑm doctores ea q̄ pertinēt ad ꝓfectionē dilectiōis dei per modū cōsilij ponunt. De sc̄o vero ea q̄ ꝓtinent ad ꝓfectionē dilectionis ꝓximi potissime ꝓtinent ī hoc q̄d dixit: Diligatis inuicē sicut dilexi vos. Q̄d sic patet: Nā mod⁹ dilectiōis xpi ad discipulos hūc ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summū gradū ꝓfectionis dilectionis ꝓximi tripliciter. Primo: ꝑm extēsionē, quanto em dilectio ꝓximi ad plures extenditur, tanto ꝓfectior est. Secundo: quo ad ītensionē. quāto aliq̄d intēsius amat, tāto facilius maiora ꝓpter ꝑm ꝓtenunt. Cōtemnit aūt xps ꝓpter dilectionē proximoꝝ: nō solū exteriora bona vr̄ etiā q̄dā corporalia interiora exponēdo corp⁹ suū laboribus & ꝑsecutiōes maxias tolerādo, sed ēt aiam suā ꝓ eis ponēdo: q̄d summū gradū ꝓfectiōis circa hui⁹ dilectiōis ītēsionē obtinet Aug. sup Ioh. dicit ꝙ tāta vis est tā q̄, vt corp⁹ tāgat & cor abluat. Vñ ꝑm istā ꝓsideratiōnē, ꝓprie dicerēt. Sacr̄m nouū do vobis: loquēdo de sacro baptismi quo aīa renouat. Sed⁹ aūt rō quā induxit ad hāc nouitatē sumptā a dr̄ia nouī & vē. testa, nihil videt facere ad ꝓpositū. nā licet verę est ꝙ lex euāgelica principaliter inducit ad sui obseruationē ꝓ amorē q̄ ꝓ timorē: hoc intelligit ꝓ amore dei & sic ꝑm postil. ad hoc designādū debuisset dicere. Mādatum nouū do vobis vt diligatis deū, ꝓ amorē em dei lex euāgelica inducit ad sui obseruatiā. Verba etiā euāgelij q̄ in hoc loco nouitatē mādati testant, nō faciūt in hoc mētionē de his q̄ inducunt ad obseruationē legis seu mādati. Vñ ad declarationē nouitatis huius mādati vlteriꝰ vr̄ aliq̄d dicendū. Ad cuius euidentiam attendendū est ꝙ ꝑm Tho. in prima sc̄æ. q. cvij. ar. iij. in corpe q̄stionis. Lex noua q̄ est lex libertatis supra ꝓcepta: addidit ꝓstia q̄ in optione eius cui dant, ponunt: In veteri aūt lege q̄ erat lex seruitutis, nō dabant ꝓstia, sed tm̄ ꝓcepta q̄ necessitatē important. Vñ de duobus ꝓceptis charitatis in q̄bus tota lex & ꝓphetæ pendent vt Mat. xxij. d, ea q̄ sunt de necessitate salutis impleēda: inveteri lege ad ꝓcipiam cōtinent. De primo enim dicit Deute. vj. a. Diliges dñm deum tuum ex toto corde &c. De sc̄o vr̄o ꝓcepto. Diliges ꝓximū tuum sicut teipsum. Leui. xix. c. Ea vero q̄ ad perfectionis impletionis prædictorū præceptorum pertinent, in lege noua ex dilectione ꝓcedunt. Vñ ꝓ tanto dicit hic mandatū nouū ab effectu, qa aīam renouat.

ADDTIO. II.

Hæc duæ rōnes assignatę ꝑ postill. ad hoc ꝙ mādatū de dilectiōe ꝓximi hic positū dicat nouū, non vr̄ sufficere. Prima em rō q̄ sumit ex renouatiōe aīæ in lege noua: nōv r valere: nā renouatio aiæ ꝓprie fit ꝑ gr̄am a deo infusam mediāte virtute sacrōꝝ q̄ ad hoc ī strumēta ꝑficiuntur: ꝑm quā gr̄am aia dr̄ noua creatura. quā q̄dē nouitate etiā parui fuit ī ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summo xps hāc dilectionē nō solū ad amicos vr̄ ꝓiūctos, ꝓr̄ naturalis rationis ꝓfessiōis aut ciuilis vinculū: sed ēt ad inimicos: ꝓ quib⁹ etiā in vltimo ꝓfessiōis cōtinuit. Sed⁹ quo ad ītensionē. quāto aliq̄d intēsius amat, tāto facilius maiora ꝓpter ꝑm ꝓtenunt. Cōtemnit aūt xps ꝓpter dilectionē proximoꝝ: nō solū exteriora bona vr̄ etiā q̄dā corporalia interiora exponēdo corp⁹ suū laboribus & ꝑsecutiōes maxias tolerādo, sed ēt aiam suā ꝓ eis ponēdo: q̄d summū gradū ꝓfectiōis circa hui⁹ dilectiōis ītēsionē obtinet Aug. sup Ioh. dicit ꝙ tāta vis est tā q̄, vt corp⁹ tāgat & cor abluat. Vñ ꝑm istā ꝓsideratiōnē, ꝓprie dicerēt. Sacr̄m nouū do vobis: loquēdo de sacro baptismi quo aīa renouat. Sed⁹ aūt rō quā induxit ad hāc nouitatē sumptā a dr̄ia nouī & vē. testa, nihil videt facere ad ꝓpositū. nā licet verę est ꝙ lex euāgelica principaliter inducit ad sui obseruationē ꝓ amorē q̄ ꝓ timorē: hoc intelligit ꝓ amore dei & sic ꝑm postil. ad hoc designādū debuisset dicere. Mādatum nouū do vobis vt diligatis deū, ꝓ amorē em dei lex euāgelica inducit ad sui obseruatiā. Verba etiā euāgelij q̄ in hoc loco nouitatē mādati testant, nō faciūt in hoc mētionē de his q̄ inducunt ad obseruationē legis seu mādati. Vñ ad declarationē nouitatis huius mādati vlteriꝰ vr̄ aliq̄d dicendū. Ad cuius euidentiam attendendū est ꝙ ꝑm Tho. in prima sc̄æ. q. cvij. ar. iij. in corpe q̄stionis. Lex noua q̄ est lex libertatis supra ꝓcepta: addidit ꝓstia q̄ in optione eius cui dant, ponunt: In veteri aūt lege q̄ erat lex seruitutis, nō dabant ꝓstia, sed tm̄ ꝓcepta q̄ necessitatē important. Vñ de duobus ꝓceptis charitatis in q̄bus tota lex & ꝓphetæ pendent vt Mat. xxij. d, ea q̄ sunt de necessitate salutis impleēda: inveteri lege ad ꝓcipiam cōtinent. De primo enim dicit Deute. vj. a. Diliges dñm deum tuum ex toto corde &c. De sc̄o vr̄o ꝓcepto. Diliges ꝓximū tuum sicut teipsum. Leui. xix. c. Ea vero q̄ ad perfectionis impletionis prædictorū præceptorum pertinent, in lege noua ex dilectione ꝓcedunt. Vñ ꝓ tanto dicit hic mandatū nouū ab effectu, qa aīam renouat.

ADDTIO. II.

Hæc duæ rōnes assignatę ꝑ postill. ad hoc ꝙ mādatū de dilectiōe ꝓximi hic positū dicat nouū, non vr̄ sufficere. Prima em rō q̄ sumit ex renouatiōe aīæ in lege noua: nōv r valere: nā renouatio aiæ ꝓprie fit ꝑ gr̄am a deo infusam mediāte virtute sacrōꝝ q̄ ad hoc ī strumēta ꝑficiuntur: ꝑm quā gr̄am aia dr̄ noua creatura. quā q̄dē nouitate etiā parui fuit ī ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summo xps hāc dilectionē nō solū ad amicos vr̄ ꝓiūctos, ꝓr̄ naturalis rationis ꝓfessiōis aut ciuilis vinculū: sed ēt ad inimicos: ꝓ quib⁹ etiā in vltimo ꝓfessiōis cōtinuit. Sed⁹ quo ad ītensionē. quāto aliq̄d intēsius amat, tāto facilius maiora ꝓpter ꝑm ꝓtenunt. Cōtemnit aūt xps ꝓpter dilectionē proximoꝝ: nō solū exteriora bona vr̄ etiā q̄dā corporalia interiora exponēdo corp⁹ suū laboribus & ꝑsecutiōes maxias tolerādo, sed ēt aiam suā ꝓ eis ponēdo: q̄d summū gradū ꝓfectiōis circa hui⁹ dilectiōis ītēsionē obtinet Aug. sup Ioh. dicit ꝙ tāta vis est tā q̄, vt corp⁹ tāgat & cor abluat. Vñ ꝑm istā ꝓsideratiōnē, ꝓprie dicerēt. Sacr̄m nouū do vobis: loquēdo de sacro baptismi quo aīa renouat. Sed⁹ aūt rō quā induxit ad hāc nouitatē sumptā a dr̄ia nouī & vē. testa, nihil videt facere ad ꝓpositū. nā licet verę est ꝙ lex euāgelica principaliter inducit ad sui obseruationē ꝓ amorē q̄ ꝓ timorē: hoc intelligit ꝓ amore dei & sic ꝑm postil. ad hoc designādū debuisset dicere. Mādatum nouū do vobis vt diligatis deū, ꝓ amorē em dei lex euāgelica inducit ad sui obseruatiā. Verba etiā euāgelij q̄ in hoc loco nouitatē mādati testant, nō faciūt in hoc mētionē de his q̄ inducunt ad obseruationē legis seu mādati. Vñ ad declarationē nouitatis huius mādati vlteriꝰ vr̄ aliq̄d dicendū. Ad cuius euidentiam attendendū est ꝙ ꝑm Tho. in prima sc̄æ. q. cvij. ar. iij. in corpe q̄stionis. Lex noua q̄ est lex libertatis supra ꝓcepta: addidit ꝓstia q̄ in optione eius cui dant, ponunt: In veteri aūt lege q̄ erat lex seruitutis, nō dabant ꝓstia, sed tm̄ ꝓcepta q̄ necessitatē important. Vñ de duobus ꝓceptis charitatis in q̄bus tota lex & ꝓphetæ pendent vt Mat. xxij. d, ea q̄ sunt de necessitate salutis impleēda: inveteri lege ad ꝓcipiam cōtinent. De primo enim dicit Deute. vj. a. Diliges dñm deum tuum ex toto corde &c. De sc̄o vr̄o ꝓcepto. Diliges ꝓximū tuum sicut teipsum. Leui. xix. c. Ea vero q̄ ad perfectionis impletionis prædictorū præceptorum pertinent, in lege noua ex dilectione ꝓcedunt. Vñ ꝓ tanto dicit hic mandatū nouū ab effectu, qa aīam renouat.

cōsiliꝭ cōtinent. q̄ de primo patet cū dñs cōsuluit Matt. xix. c. Si vis perfect⁹ esse, vade & vēde oia q̄ habes & da pauperib⁹ &c. In q̄ cōsiliō ꝑm doctores ea q̄ pertinēt ad ꝓfectionē dilectiōis dei per modū cōsilij ponunt. De sc̄o vero ea q̄ ꝓtinent ad ꝓfectionē dilectionis ꝓximi potissime ꝓtinent ī hoc q̄d dixit: Diligatis inuicē sicut dilexi vos. Q̄d sic patet: Nā mod⁹ dilectiōis xpi ad discipulos hūc ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summū gradū ꝓfectionis dilectionis ꝓximi tripliciter. Primo: ꝑm extēsionē, quanto em dilectio ꝓximi ad plures extenditur, tanto ꝓfectior est. Secundo: quo ad ītensionē. quāto aliq̄d intēsius amat, tāto facilius maiora ꝓpter ꝑm ꝓtenunt. Cōtemnit aūt xps ꝓpter dilectionē proximoꝝ: nō solū exteriora bona vr̄ etiā q̄dā corporalia interiora exponēdo corp⁹ suū laboribus & ꝑsecutiōes maxias tolerādo, sed ēt aiam suā ꝓ eis ponēdo: q̄d summū gradū ꝓfectiōis circa hui⁹ dilectiōis ītēsionē obtinet Aug. sup Ioh. dicit ꝙ tāta vis est tā q̄, vt corp⁹ tāgat & cor abluat. Vñ ꝑm istā ꝓsideratiōnē, ꝓprie dicerēt. Sacr̄m nouū do vobis: loquēdo de sacro baptismi quo aīa renouat. Sed⁹ aūt rō quā induxit ad hāc nouitatē sumptā a dr̄ia nouī & vē. testa, nihil videt facere ad ꝓpositū. nā licet verę est ꝙ lex euāgelica principaliter inducit ad sui obseruationē ꝓ amorē q̄ ꝓ timorē: hoc intelligit ꝓ amore dei & sic ꝑm postil. ad hoc designādū debuisset dicere. Mādatum nouū do vobis vt diligatis deū, ꝓ amorē em dei lex euāgelica inducit ad sui obseruatiā. Verba etiā euāgelij q̄ in hoc loco nouitatē mādati testant, nō faciūt in hoc mētionē de his q̄ inducunt ad obseruationē legis seu mādati. Vñ ad declarationē nouitatis huius mādati vlteriꝰ vr̄ aliq̄d dicendū. Ad cuius euidentiam attendendū est ꝙ ꝑm Tho. in prima sc̄æ. q. cvij. ar. iij. in corpe q̄stionis. Lex noua q̄ est lex libertatis supra ꝓcepta: addidit ꝓstia q̄ in optione eius cui dant, ponunt: In veteri aūt lege q̄ erat lex seruitutis, nō dabant ꝓstia, sed tm̄ ꝓcepta q̄ necessitatē important. Vñ de duobus ꝓceptis charitatis in q̄bus tota lex & ꝓphetæ pendent vt Mat. xxij. d, ea q̄ sunt de necessitate salutis impleēda: inveteri lege ad ꝓcipiam cōtinent. De primo enim dicit Deute. vj. a. Diliges dñm deum tuum ex toto corde &c. De sc̄o vr̄o ꝓcepto. Diliges ꝓximū tuum sicut teipsum. Leui. xix. c. Ea vero q̄ ad perfectionis impletionis prædictorū præceptorum pertinent, in lege noua ex dilectione ꝓcedunt. Vñ ꝓ tanto dicit hic mandatū nouū ab effectu, qa aīam renouat.

ADDTIO. II.

Hæc duæ rōnes assignatę ꝑ postill. ad hoc ꝙ mādatū de dilectiōe ꝓximi hic positū dicat nouū, non vr̄ sufficere. Prima em rō q̄ sumit ex renouatiōe aīæ in lege noua: nōv r valere: nā renouatio aiæ ꝓprie fit ꝑ gr̄am a deo infusam mediāte virtute sacrōꝝ q̄ ad hoc ī strumēta ꝑficiuntur: ꝑm quā gr̄am aia dr̄ noua creatura. quā q̄dē nouitate etiā parui fuit ī ꝓximi ad plures extēdit, tātoviderē eē magis ꝓfecta. Extenditqaūt summo xps hāc dilectionē nō solū ad amicos vr̄ ꝓiūctos, ꝓr̄ naturalis rationis ꝓfessiōis aut ciuilis vinculū: sed ēt ad inimicos: ꝓ quib⁹ etiā in vltimo ꝓfessiōis cōtinuit. Sed⁹

ET ait &c. Sequit: Nō tur. Aug. Ne aūt mortē tanꝫ hoies timerēt, & iō turbarentꝫ: ꝓsolat eos: se etiā deū esse dicēs. Ne aūt iter⁹ sibi timerēt: q̄si ab eo periturꝰ: cū ꝓfectiori petro dictū sit, negabis certificā tur post tērationes se apud deū cū xp̄o māsuros eē. quia

esti differētes, nullꝰ tñ alienabit a domo i q̄ qsq; habet māsionē ꝑ merito. Per dena a riū qdē oibꝰ significatꝰ vna et nō diuersa vi uēdi in æternitatē māsura. Per mansiones signant diuersę dignitates in eadem æter-
1.Co.15.f na vita, ga alia claritas solis: alia claritas lunæ: alia claritas stellarū. b ¶In do- mo &c. Domus dei, templū dei, regnum dei. Regnū cœlorū, sunt hoies iusti: in qui bus sunt multæ differētiæ inter se. Et hæ sunt māsiones ipsiꝰ domꝰ. Hæ aūt iā para-
Ephe.1.a tæ sunt in ꝑdestinatiōe: sicut ait apl̄s: Qui elegit nos añ mūdi cōstitutionē ꝑdestinā-
Ro.8.f. do: Parādæ sunt in opatione. vñ: Quos ꝑ- destinauit, hos & vocauit & iustificauit et
Eccl̄s.3.c magnificauit. Et fm hoc dr̄: Fecit deꝰ q̄ fu tura sunt. i. q̄ facturus est. ¶ Augu. Modo iusti sunt regnū dei & regnū cœlorum: vt
Mat.13.f. dr̄: Colligēt de regno eiꝰ oia scandala. Sed
Ibidem. & de eis dē dr̄: Fulgebūt iusti sicut sol i re-
pa. eorū. i. regnū in regno. Quod etiā ora-
Ibi.6.b. tur. Adueniat regnum tuū. Et in fine. Per-
Ibi.25.c. cipite regnū. i. qui regnum eratis & nō re gnabatis, mō regnate: quod eratis in ꝑ fectis in re. c ¶Si quo minus. i. si nō præ destinassem māsionē: qđ̄ est inconueniēs quātū ad deū, q̄ oia bona añ oia tpa ꝑde- stinauit: tunc mō ꝑpararē. i. prædestinarē qđ̄ iterū est incōueniens quātū ad deū ꝑ- sentialiter aliq̄d ꝑdestinare. Augu. Cōfir mat esse: ga si nō essent, dixisset, ibo & pa- rabo. i. ꝑdestinabo: sed quia iam ibi sunt,
nō est opus aliqua parare. Quia ꝙ nōdū sunt in opatione, addit
Et si abiero & ꝑparauero. Abiēs sed nō relinquēs parat ga sub
Abac.2.a trahit se & latet vt sit fides: q̄ nō est de re visa: & ide est meritū fi-
F dei. Ex hac viuit iustꝰ: & mūdat ei cor: dū pegrinat & i ea desidera tur qđ̄ nōdū hr̄. Et hęc ē ꝑparatio māsiōis: ga sic parat nos sibi & se nobis, vt maneat i nobis & nos i eo quātū q̄sq; erit prīceps eiꝰ plꝰ vel minꝰ, ꝑ diuersitate meritoꝝ. Et hæc multitudo mansionū ē. d ¶Et si abiero. Aug. Abiit latēdo: venit apparēdo: sed ma-
net regēdo vt, pficiam⁹ bñ viuēdo: & sic parat locꝰ. Augu. Fides q̄ nō videt, credit: nā si videret, nō eēt fides credēti colligit meritū: eūti reddit ꝑmiū. Eat ergo deꝰ & paret locū: eat ne videaē, lateat vt credaē. Tūc em̄ locꝰ paraē, si ex fide iuuaē credit⁹. Desideret, vt desideratꝰ habeaē. Desideriū dilectiōis ꝑparatio est mansionis.
e ¶Et quo ego va. Hoc dictū ē fm q̄ſdā q̄ sciebāt & filiū & pa- trē. Thomas vo etsi putaret se nescire, cōuincit per hoc q̄ ipsum nouit, & viā scire & vitā. i. filiū & patrē. De istis scientibꝰ subdit. Amodo cognoscetis eū, per me cognitū, & vidistis eū i corde, dū me ꝓia similē eiꝰ vidistis. Sed alij erāt (de qbꝰ ē philippꝰ) nesciē-
tes: & si scirent istū filium, illum patrem: non putabāt filiū ex to-
Io.14.b. to similē, sed patrē meliorem: & ita nec patrem, nec filiū sciebant Quo animo philippus dicit. Ostende nobis patrem & sufficit. In quo sufficientia: & non in te. Vnde increpatur nec filium scire.

☞ Dicit ei tho.

NICO. DE LY. Ca. XIIII.

Diuisio. ET ait dis. su. Posīq; ergo xp̄s ꝓfortauit discipl̄os suos exēplis: hic ꝓfortat eos ꝙ bis. Et diuidit in duas: ga pri mo cōfortat eos ꝓtra desolationē ipsoꝝ de xp̄i morte. Sec̄o: cōtra desolationē in tribulatiōe post mortē xp̄i eis imminēte ca. 5e. Ego sum vitis vera. Pria i duas, quia prīo ꝓsolat discipulos de sua morte, rōnibꝰ sumptis ex pte discipulorꝝ remanētiū. Sec̄o: rōnibus sumptis ex pte xp̄i dimittentis eorū ꝓsortium, ibi: Non turbet cor vestrū. Prima in tres: ga prīo ꝓsolatur remanētes, ꝑmittēdo eis accessum ad patrē ꝑ ipm. Secū do, ꝑmittendo eis ꝑsūssīti donū, ibi: Si diligitis. Tertio: ꝑmitten do eis suum reditum, ibi: Non relinquam vos. Prima in tres, ga primo, ꝑponit intētū. Sec̄o: manifestat, ꝓpositū, ibi: Et quo vado scitis. Tertio: dubiū remouet, ibi: Dicit ei philippꝰ. Circa primū sciendū q̄ ꝑdixerat eis iudę, ꝑditionē, & petri negationem, et sui absentia & mortē: q̄ oia erāt eis turbationis materia. Ideo dicit:
b ¶Nō turbet cor vestrū. propter ꝑdicta. Qđ̄ aūt aliqui libri habent hic

habēt hic. Nec; formidet: nō est de textu: sed. ī. eo. ca. ponit: vt vi debiť. c ¶Creditis in deū &c. In quo exprimit suā deitatē ma nifestę: aliter ꝙsequētia nō valerent. d ¶In domo patris mei &c. Domus patris hic vocaī gloria cœlestis in qua sunt multi gradus & distinctiones, ga q̄uis sit idē obiectū bītudinis nullā diuersitatē habens: tñ ex parte bonorū est diuersitas in participādo istud obiectū fm̄ varietatē meritoꝝ: ga aliq; videt alnș clari⁹ & fruun tur perfectius, fm̄ maioritatem habitꝰ cha ritatis q̄ facit animā capacē obiecti beati- tudinis. e ¶Si quo mi. di. vo. q. d. si in cœlesti beatitudine esset aliq̄d minus vel defectuosum, diceremus vobis. f ¶Quia vado pa. vobis lo. sed non est necesse q̄ vadā ad ꝑpandū: ga in deo est bonitas ꝑfecta æternalis: & ēt imutabiliter & mul tipl̄r participabilis a btis. Numerus etiā electorū & terminꝰ meritoꝝ est æternaliť di- & immutabiliť ꝑdestinatꝰ: & sic totū para tū est ab æterno: fm̄ qđ̄ dr̄ Mat. xxv. c. Posī- fidete paratū vobis regnū a constitutione mundi. Sed huic expositioni vr̄ repugna re: qđ̄ sequit: Et si abiero: & ꝑ. vobis lo. ergo vr̄ q̄ iret ad ꝑparādū. Dicendū q̄ bti tudo vel locus ipsius nō i digebat aliqua ꝑparatione: vt dictū est. & sic loquit salua tor in ſra ꝑcedēti. ipsi aūt electi indigēt ꝑ paratione ad hoc q̄ possint beatitudinem ꝓseq̄: ga licet sint ab æterno ꝑdestinati: nō btitudinē nō cōsequunť nisi mediāte gra q̄ dať tpaliť in pñti. Qñ ergo dicit saluator g ¶Si abiero &c. Nō est intelligendum q̄ in gloria cœlesti aliq̄d ascēdendo ꝑpa rauit: sed ga per ascēsionē suā donū ſpūs ſancti fidelibꝰ misit: ꝑ qđ̄ ꝑparanť ad ꝓse cutionē btitudinis. h ¶Iterū ve. & ac. v. Ex hoc ꝙ bo dixerūt alij hæretici: q̄ electi Eccl̄e

non assumunť ad gloriam v sc̄; ad diē iudicī: & tunc prīo assumē tur q̄n xp̄s veniet iterū in forma humana: fm̄ q̄ dr̄ Act. j. b. Hic ſus ga vobis assumptꝰ est, sic ve. &c. Sed hoc est expl̄se contra dictū aplī Phil. j. c. Cupio dissolui & esse cū xp̄o. Et. ij. ad Cor. v. a. Scimus qm̄ si terrestris domꝰ nr̄a habitationis huiꝰ dissoluatur, habe mus domū nō manufactā i cœlis. Ex qbus patet q̄ alia exura a cor pore nō habēs ipedimētū culp̄ vel pœnę tpalis debitæ, ſtari cuo lat ad gl̄ā. Hoc ēt patet rōne: qa talis aia per gr̄am quā habet, dig gna est gl̄iæ, & nō habet ipedimētū, ꝑpriæ pſonæ: nec toti⁹ natu ræ, qa illud ipedimētū p xp̄i mortē fuit ablatū. Et sic intelligit ꝑ parasse btūdinis locū iquātū p mortē suā amouit ipedimēm naturæ: & ascēdēs ad cœlos, misit domū gr̄æ: q̄ ābo erat necessar ria ad ꝓsecutionē gl̄iæ. ¶Sciēdū igit q̄ ad itelligendū ꝙ btūs xp̄i cū Xp̄o dr̄: Iterū venio &c. q̄ xp̄s dupl̄r venit ad accipiēdū fideles. Vno dupl̄ mō ad accipiēdū eos ad btūdinē aiæ & sic quotidie venit ad eos: scīlt clesīa: accipiēdo a corporib⁹ aias sanctas, & trāsferēdo ad gloriā: aliq̄n Iste tñ aduenť non est in pñtia corporali. Alio mō venit in fine ho mūdi corpaliter ad assumēdū fideles ad btūdinē aiæ & corpis simul. Et quātū ad hoc verū est verbum illoꝝ ꝙ fideles non alīs muntur ad beatitudinē v sc̄; ad diē iudicī. intelligēdo de beatitu dine corpis et aiæ simul. Hoc tñ est intelligendū de cōi lege: quia aliq; sc̄ti ex priuilegio spāli sunt ia in btūdine æterna aia & cor pore, ga alt̄ hoc pie credit de btā v̄ginē. i ¶Vt vbi ego sū &c. Dicit: ego sum. ga ante passionē suā ia erat btūs ꝑfectę inquāt deus, & inquātū hō quo ad aiam. k ¶Et quo ego vado. Hic ma nifestat quod dixerat. s. ꝙ per ipsum habebant accessum ad patrē quia ipse est via fm̄ humanitatē, & pater est terminus. ipse autem de vtroq; instruxerat. Ideo dr̄: Et quo ego va. sci. s. ad patrem. i ¶Et viam scitis. Via per quam iuit xp̄s: fuit mors ipsius. ipse aūt christus vel sequela ipsius, qđ̄ pro eodē hic accipit: est via per quā aliq; veniunt ad patrē: & de his oibus discipulos instruxerat.

Moraliter. a ¶Et ait dis. &c. Nō tur. Qm̄ imediate an dixerat Nolite perro: ter me negabis: timuerūt alij: ne sīle contingeret eis. Qui ił dicit nō negauerūť ho: tñ quodāmō contigit factō, christū in sua mala captione fugiētes, iō ne desperarēt de salute dixit eis. b ¶Non tur. & c. q. d. post lapsum remanet vobis pœnitentiæ remedium & qđ̄ lapsus aliq̄n resurgit ad equalem vel maiorē gratiæ gradū & per hoc oibus lapsis christus dedit spem salutis. d ¶In domo patris mei mansiones multæ sunt. Greg. Hac rōne conveniunt mansiones multæ cum denario diurno: ga etsi alter minus, alter ma-

✳amplius

A ☞ a ¶Dicit ei tho. Quo: & qua itur dixit eos scire q̄ nō mentiť: sed thomas dicit eos vtrūq; nescire: nesciēs eos scire. sed xp̄s q̄uincit eos scire: qa si eū sciebant, & ipse est via: viā sciebāt: & si ipm̄ scie bāt: & ipse est veritas & vita: tūc sciebant veritatē & vitā ad quā
Io.8. vadit. Ipse ergo p seviā: ad se ꝙ vitatē & vitā & ad pr̄em, ga cū pr̄e vnū est, vadit. Nos, p qbus dicit: Nemo venit ad pr̄em nisi p me

¶. i. me ad ipsum.

a viam scitis. Dicit ei thomas: Dñe a nescimꝰ quo vadis: & quomō posꝰ sumus viam scire: Dicit ei iesus:
a ¶via sine errore q̄rentibꝰ: veritas sine falsi tate inuenientibꝰ: vita sine morte pmanēti bus. ¶ & cum sim via.
Phil.2.b †Ego sum viā, veritas et vita. Neb
a ¶vīm. b ¶q̄ sum ¶itas & vita. c ¶viam. d
b mō venit ad pātrem nisi per mē. Si e
a ¶qui idem sum cum patre.
cognouissetis mē, & patrem meum f vtiq; cognouissetis: et amodo cog
a ¶non tamen oculis corporeis.
c gnoscetis eum: & ūrdistis eū. Dicit h
a ¶nō intelligēs istū oīno fissem pīi. b ¶Q. q ei philippꝰ: Dñe, oñde nobis ꝑēm k maior te est. a ¶q̄ in eo sufficiētia erit nobis & ſufficit nobis. Dicit ei iesus: Tā h to tpe vobiscum sum, & nō cogno
a ¶ga nec filiū nouit q ꝑem meliorē credit.
b ¶Vere me nō nouistis: qa si me nouissetis, & patrem. c ¶spiritualibus oculis.
ūistis me? Philippe, qui videt me, q
a ¶nō q̄a aliud sit filiꝰ: aliud pr̄: sed ga oīno d videt & pātrem. Quō tu dicis: ostē p sisis. a ¶q̄ si nondū credere & videre potes.
de nobis patrem? Nōn credis quia q
a ¶cur ergo ī sepabiles ſepatim vis noscere.
egō in pre, & pater ī me ē? Verba q̄ r
a ¶sic ē ęqlis alter alteri, vt nō alter ex altero?
e ego loquor vobis: a mēipo nō loq r.
Pr aūt in me manens ipe facit opa. s
¶ & cū facit in me: nō creditis. ga e. in p. Hic ostenditur non solus philippus arguendus.
Nō creditis ga ego ī patre & pater t
¶ ꝙ ego in pre & pater in me est, si em ſepa
i me est: † alioqn ꝑpter opa ipa cre⁊u
rati essemus, nullo mō inſeparabiliter ope rari possemus.
f dite. Amen amē dico vobis: q cre⁊x
a ¶ecce fides q̄ operať p dilectionē. b ¶non ergo credit q non facit. c ¶prius ego posť ipe ga ego facio vt ipse faciat.
g dit in mē: opa q̄ae ego faciō, & ipe

verba nō inducūt vos ad credendū: opera miraculorū totā natu ræ virtutē trāscendentia debēt vos ad hoc inducere. Tertio, ꝑbat hoc idem ex operibus quæ fecit xp̄s per apl̄os: ga non solū in pro pria pſona miracula fecit sed etiā per apl̄os, & per hoc patet ꝙ virtus perfecta faciendi miracula erat in xp̄o: inquantū nō solū p se: sed etiā per hoies ſimplices & illitteratos miracula faciebat, & hoc est qđ̄ dr̄. x ¶Amē a. di. vo. q cre. &c. Et bñ dicit. Qui cre dit ga sicut christus faciebat miracula per hoc ꝙ eius humanitas erat dietati coniuncta in vnitate ſuppositi: sic & apl̄i faciebant ea.

✳inquantum

✳amplius exultat: oēs tñ vnū gaudiū cōditoris sui visione Ieſu Moraliť.
cat b ¶Ego sum via &c. Hilarius. Nō em̄ nos in erratica atq; in inuia deuxit ille qui via est: nec; illuditur per falsa q̄ veritas est: nec; in mortis reliquit horrore qui vita est. m ¶Tāto tpe &c. Hoc pōt dici multis ſcularib⁹, q̄ post ānos vitæ suæ plures igno rāt diuina p̄cepta quorū cognitio necessaria est ad salutē Matth. xix. c. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Potest etiam dici pluribus religiosis, qui negligunt scire suam regulam & statuta

¶Quinta pars. K iiij ✳Et quocūq;

C Diuisio. Dicit cī tho. Philippus. Hic xp̄s remouet dubium ex verbis suis exortū. Et diuidit in duas: ga primo remouet dictū dubiū. sc̄o, ꝑbat ꝓpositū, ibi: Verba q̄ ego. Dixerat em̄ ꝙ apl̄i cognouerāt patrē & viderāt: iō credidit philippꝰ ꝙ ꝑ posset vide ri oculis corpalibꝰ sicut & filius, ideo stati dixit: k ¶Domine, ostende nobis pa trem & sufficit nobis. q. d. credo ꝙ bo tuo sed pr̄em videre desidero. l ¶Dicit ei ieſus. Ostendendo qualiter pr̄ vr̄, ga non videtur oculis corporalibus, nec oculis mētis visione intuitiua in hac mortali vi ta: nisi a xp̄o hoīe. ideo sequit. m ¶Tāto tempore vobiscum sum, & non cogno uistis me. q. d. magna ruditas est ꝙ tādiu †8.dis. si doctrinam meam audistis, & adhuc ita ꝓsuetudi parum me cognoscitis fm̄ deitatem. nē.
n ¶Philippe: qui videt me. secundum †Deor. deitatem. o ¶Videt et patrem meum. di.2.ca.si Sicut em̄ pater nō videtur nisi in beatitu cm̄.§. vñ dine: sic nec filius in sua deitate: qa illa vi dauid. sio est merces. Et qa talis non est hoī con cedēda in via: ideo subdit: p ¶Quō tu dicis: ostende nobis patrem. Quia ocu lis corporalibus nō est visibilis: cū sit ſpi ritus: vt. §. dictū est. c. iiij. d. nec oculis mē talibus videtur in præsenti, vt dictum est: & ideo debet sufficere habere noticiam fi dei de eo, propter quod subdit: q ¶Nō credis: quia ego in patre &c. q. d. istud de bes credere, & hoc sufficit tibi ad salutem. r ¶Verba quæ ego loquor. Remota du bitatione philippi per hoc ꝙ in præsenti de patre & filio non habetur noticia nisi fidei, hic consequenter ostendit ꝙ debeāt credere & hoc declarat tripliciter. Primo per suam doctrinam quæ erat autētica, qa D sicut lingua christi ab aia mouebatur ad loquendū de cōceptu animæ, sic aia eius in omnibus regulabatur ab ipsa deitate, & ideo verbū eius i nullo deuiare poterat a veritate, propter qđ̄ tali doctrinæ debe bant firmiter assentire. & hoc est qđ̄ dicit: Verba q̄ ego loquor &c. i. ab humanita te tantū: sed a deitate mo do ꝑdicto. Hoc etiā patet ex mundicia & perfectiōe do ctrinæ xp̄i qua non potest esse maior: inta tum ꝙ etiam sine miraculis dignum esset ei credere. Secundo hoc probat per opera †6.5.f. diuinitus facta ad testimonium veritatis doctrinæ christi: quæ sunt efficacissimum argumentum veritatis: vt frequenter pa tuit ex supradictis. & hoc est quod dicit: s ¶Pater autem in me manens &c. Fi lius enim & pater sunt vnum in virtute operatiua, ex qua fiebāt miraculosa opa. t ¶Non creditis: quia ego in patre. &c. Qualiter pater sit in filio & econuerso, di ctum est. §. c. x. v ¶Alioquin &c. q. d. si

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil nisi pātū. a ¶Maiora. Aug. Quia si ipse fimbria: petrus
Luce.8.f. vmbra sanauit. Vel op⁹ eius est q̄p se loquit, & docet aliquos:
Act.5.c. discipulis vero loquentib⁹ plures crediderūt. Vel quæ ego facio
idest fidem, & ipse facit: qa ego prius, post ipse. & maiora hor⁹ q̄
ego sine eo. Alia em̄ opera facit in nobis vt faciamus & nos. i. cre
dere: vñ iustificatur impius. Alia sine no-
bis: vt q̄p tūc p̄dicabat verba iustitiæ. Et
de his dicit q̄ tunc agebat, & non de oī-
bus vniuersaliter op⁹ibus. Vel q̄ facit in
nobis, nō sine nobis: maius est oībus quæ
sine nobis facit: vt q̄p ex ipio fit iust⁹, ma-
ius est oib⁹ cœlo & terra &c. qa illa transi-
bunt: hoc manebit. Et i illis ē tū op⁹ dei: i
istis imago dei. Sed & si angelos fecit: ma
ius videt ipios iustificare q̄ iustos creare,
qa si vtrūq; æqualis potētiæ: hoc est ma
ioris misericordiæ. b ¶Si dili.me. Quō
monet diligere & seruare mādata vt acci-
piāt spm̄: quē nisi habeant nō possunt di-
ligere & seruare. Sed q̄ habebāt minus
occulte, accæpturi erant ampli⁹ manifeste
vt eis innotesceret quod habebant.
c ¶Quia nōvi. Nā habēt spūales oculos
mūdi amatores quibus spiritū sanctū vi-
deāt. Nec ⁹o carnalibus oculis possunt vi
dere: qa spūs̄ctūs nō apparuit indu⁹ hu-
manitate &c. d ¶Et in vobis erit. Erit
in vobis vt maneat: nō manebit vt fit, qa
prius est esse alicubi q̄ manere. Ne quis
ergo putet sic manere vt hospes apud
aliū visibiliter: sed in eis est: & ideo ab eis
cognosci potest, non ab aliis. e ¶Non
relinquam. Non ita dabitur spiritus pro
me, vt ego etiam non sim vobiscum. Or-
phan græce, pupilli latine est. f ¶Ad-
huc modicū. Sed mundus qui modo vi-
F der oculis carnis: post modicum nō vide
Esa.26.b fm aliā trāslatio nem. bit, qa resuscitatus se eis nō ostendit, sed
totum tēpus modicum est, quo finito au
feretur impius ne videat gloriā dei quam
iustividebunt

NICO. DE LY.

inquantū erāt per fidē x̄po coniūcti.
a ¶Et maiora horum faci. Hoc patet
primo in doctrina. Plures enim conuersi
sunt ad fidē p p̄dicationē apl̄orum, q̄ per
p̄dicationem christi: qa per eos cōuersa
est multitudo gentium. per p̄dicationē aūt christi pauci iudæor⁹.
Item quia apl̄i prædicabāt in oibus linguis: vt habetur Act. ij. a.
christus aūt p̄dicabat vna sola lingua, s. hebræa: qa solū iudæis
prædicauit: fm q̄ ipsemet dicit Luc. vij. f. Nō sum missus nisi ad
oues quæ perierunt domus israel. Nec est contra illud q̄ supra
dictū est ca. iiij. q̄ prædicauit samaritanis: quia ipsi erāt iudæi in
parte sicut ibidē dictū fuit. Sed ⁹o patet in miraculis: quia apostoli
maiora fecerūt. Magnū enim reputatū fuit q̄ infirmi sanabātur
ad tactū fimbriæ vestimēt⁹ x̄pi: vt habet Lu. viij. f. sed maius vi
detur q̄ ad tactū vmbræ petri sanabant: vt habet Act. v. c. Subdi
tur autem causa quare apostoli tanta erant facturi, cum dicitur:
b ¶Quia ego ad patrem va. quia maiora debebant fieri post ef
fusionē plenitudinis spiritussanctꝰi: quæ effusio non debebat fieri
ante ascensionem x̄pi: vt. ē. dictū est. vij. f. Non dum erat spūs da
tus: qa nondum erat iesus glorificatus. Et quia propter tāta quæ
fienda erāt p apl̄os, posset credi q̄ essent futuri maiores ipso x̄po
hoc remouet dicens: c ¶Et quodcūq; pe. &c. In quo ostendit
q̄ apostoli illa nō fecerunt nisi per virtutem christi. Q̄ patet: qa
talia faciebant deprecando ideo dicit: Et quodcūq; pe. Christus
autem fecit miracula imperādo vt glorificaret patē in filio. Q̄
em̄ ad inuocationē noīs christi fiebāt miracula per apostolos, re
dundabat in gloriam patris: cū pater & filius sint vnus deus. pro
pter q̄ subdit: d ¶Si q̄d pe. me in. n. m. hoc fa. eadem virtu
te qua & pater. e ¶Si diligi. Supra consolatus est discipulos
promittendo eis accessum ad patrem per ipsum: hic consequēter
idem facit, p̄mittēdo spūs̄ctī donum, & hoc est q̄ dicitur: Si di
ligitis me mādata mea ser. Amor enim & obedientia ad deū est
dispositio ad habendum plenius spiritum sanctū quia fm Aug.
Charitas meretur augeri vt aucta mereatur & perfici. ideo subdi
tur: f ¶Et ego rogabo patrē. Hoc conuenit christo inquantū homo &
faciet: et maiora horum faciet: qa a b
ego ad patrē vado. Et q̄cunq; pe c
a ¶ad salutē. alia, p̄piti⁹ dat: ira⁹ nō daret.
¶hoc addit ne putet q̄p̄ miserit sine p̄re fa-
ctur⁹. b ¶stativel post. ¶ nō facit sine p̄re filij⁹
tieritis p̄rem in nōie meo, hic faciā:
qm̄quidē ideo facit, vt eo pater glorificet.
vt clarificet p̄r filio. † Si q̄d petie d
ritis me in nōie meo, hoc faciā. Si e
a ¶vt faciatis q̄ ego facio: vt faciā q̄ petitis.
diligitis me, mādata mea seruate.
a ¶in quo euidēter ostendit dilectio mādati.
¶Rogat hō inquantū de⁹ dat. b ¶aduocatum
vel p̄solatorē: ficut ego sum vobis p̄ns carne.
Et ego rōgabo patrē & alium pāra f
a ¶hic ad q̄d vt illustret: & alia hmōi faciat
post, vt ad videndā speciem introducat.
cletū dabit vob, vt māneat vobiscū h
a ¶. s. sanctum qui patri & filio coæternus est
& consubstantialis. b ¶remanēs amator mū
di cum quo nūq; est amator dei.
ī æt nū: spiritum veritatis quē mūn k
a ¶non habet inuisibiles oculos, quibus in-
uisibiliter videtur spiritussanctus.
c dus nō pōt accipe: qa nōn videt eū: l
¶nec sciendo intelligit.
nec scit eum. Vos aūt cognoscetis m n
deum: quia apud vos manebit & in o
¶Indicat se patrem illis.
e vobis erit. Non relinquā vos or⁹ q
a ¶post resurrec. carnis & p̄tia deitatis. ¶sed.
f phanos: veniam ad vos. Adhuc r s
¶rempus.
modicum et mundus me iam non
videt. † Vos autem videbitis me: t
apostoli aūt talia reliquerant, ideo quodammodo orphani erant
respectu parentum carnalium: & sic erant filij dei per adoptionē
propter q̄ christus gerebat curam de eis sicut de filijs: propter
quod subditur: r ¶Veniam ad vos. non solum spiritualiter
consolando: sed etiam corporaliter visitando & in fide confirma
do. quod fecit christus post resurrectionem suam apparēs apostо
lis per. xl. dies: & loquens eis de regno dei ante suam ascēsionem
vt habetur Act. j. a. s ¶Adhuc modi. & mū. me iam non vi.
qa modicū tp̄is erat vsq; ad tp̄s suę mortis: p quā aspect⁹ suæ hu
manitatis subtrahēdus erat apl̄is. t ¶Vos autē videbitis me.
Post resurrectionē enim non fuit visus oibus sicut ante: sed solū
apostolis & alijs discipulis, vt habetur Ioh. xx. e. Et subdit causa
✠ suæ resurrectionis, Mortali
c ¶Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo
hoc faciam. Iesus interpretatur salus, & ideo quod non pertinet
ad salutem, non petitur in nomine eius immo christus negando
petitionem, ostendit se saluatorem: sicut bonus medicus ostendit
se diligere salutē infirmi qui nociua denegat postulanti. e ¶Si
diligitis me, mandata mea seruate. Gregorius. Probatio di-
lectionis: exhibitio est operis i ¶Spiritum veritatis quem
mundus non potest accipere. Gregorius. Spiritussanctus autem
omnem quem repleuit, ad inuisibilia desideranda accēdit. Et quo
nia mundana corda sola visibilia diligunt, hūc mundus non ac
cipit: qa ad diligenda inuisibilia nō assurgit. Seculares etenim men
tes quanto se foras per desideria dilatant: tanto ad recæptionem
illius sinum cordis angustant. q ¶Non relinquā vos orpha
nos: veniam ad vos. Orphanus proprie caret vtroq; parente: ego
orphani sunt qui parentibus carnalibus in malis non assen-
tiunt: propter q̄ parentes eos derelinquunt: sed christus ad eos
venit tanq; pater: & suis consolationibus refouet atq; nutrit.
✠ Et ad eum venie.

A iusti videbunt. a ¶Quia ego vi. Presenti vtitur: qa mox futu-
ra est eī⁹ resurrectio. Ad illas vtit futuro quoꝝ in fine futura resur
rectio. b ¶Et vos in me. Hoc mō est: & cognoscit quodāmodo
per fidē sed tūc cognoscet per speciē, qū hæc ꝟiunctio perficietur
quæ modo inchoatur. c ¶Qui habet. Nō solū vos apl̄i viuetis
¶suā vitā etiā illis ꝓmittit.
a qa ego viuo: & vos viuetis. In illo a b
c
¶quod modo creditis.
die vos cognoscetis: qa ego sum ī
a ¶vt radi⁹ in sole vnū cū ip̄so. b ¶vt palmi
tes in vite. c ¶vt ait apl̄s: Si autē christus in
b p̄r̄ meo: & vos ī me: & ego ī vobis. d
nobis. ¶hoc em̄ opere ostendit dilectio.
c Qui habet mādata mea, & ſuat ea, f
¶Quis fructus
ille ē q diligit me †. Qui āt diligit g
¶pater & filij⁹ inseparabiliter diligūt.
d me: diliget a p̄r̄ meo: & ego diligā h
¶Hæc visio erit merces fidei.
f eū: & manifestabo ei meip̄m. Dicit i
ei rudas, nō ille scariothis: Dñe, q̄d i
factū est: qa mānifestatur⁹ es nobis
teip̄m, & nō mundo? Rūdit iesus & m
¶apl̄s, vel q̄cunq;. a ¶causa est dilectionis,
dixit ei: Si quis diligit me, sermo-n
quę. ꝓbatur in custodia sermonū.
meū seruabit: & p̄r̄ meus diliget o
a ¶ego & p̄r & spūs̄ctūs. b ¶& erit iterna vi
sio & mansio nō transitoria, sed æterna.
g eū: & ad eū vēniemus: & mānsionē p
a ¶Hi sunt q nūq; vident p̄rem & spm̄: sed
nec filium in forma dei: & si in forma seruī.
apud eū faciemus. Qui nō diligit q
me, sermones meos non seruat. Et r
a ¶qa nō est suū verbū, sed patris. Et qa se vo
luit intelligi: singulariter dixit qui priusplu
raliter dixerat: sermones meos.
f monē quē audistis nōn ē me⁹, sed
ei⁹ q misit me p̄ris. Hæc locut⁹ sum s
a ¶corporali p̄sentia: quæ si iam aufertur, ne
timeatis: qa Paracletus.
vobis apud vos manens. Paracle- t
tus aūt spūs̄ctūs quē mittet pater ī
a ¶docebit: vt sciatis: suggeret: vt velitis.
mnomīe meo: ille vos docebit oīa: et u
a ¶ab occulto ñ ministrabit: q̄p inferior. a⁹ cō
memorabit vob. i, faciet vos memores oīm
Ecce hoc etiā gra spūs ē, q̄p nō obliuiſci.mur.
suggeret vobis oīa q̄cunq; dixero
parens. t ¶Paracletus aūt spiritussan.
&c. ille vos docebit omnia. i. faciet vos
intelligere oīa q̄ dico vobis. Apostoli au
tem adhuc erant rudes: & in timore positi
ex auditu passionis christi: ideo ad verba

NICO. DE LYRA.

✠ suæ resurrectionis, cū dr: a ¶Quia
ego vi. uo. q. d. licet moriar ex infirmitate
carnis: tñ resurgā ⁊ vute deitatis, q̄ semp viuit. b ¶Et vos viue.
Hoc dicit assecurādo eos: qa timebāt mori cū ipso: vnde. ē. xj. b.
thomas hoc timēs, dixit: Eam⁹ & moriamur cū ipso, vt ibidē ex
positū fuit. c ¶In illo die vos cog. quia &c. Post resurrectionē
eo. c. d ¶Et vos in me & ego in vobis. Nō p essentiæ vnitatē,
sicut p̄r est in filio & ecōuerso: sed p mutuā dilectionē: sicut amās
est in amato: & ecōuerso. e ¶Qui habet man. Hic reddit cām
huius beneficij collati apl̄is, & nō mūdo: vt patet ex dictis. Hæc
causa est dilectio & obedientia ad christū: quæ fuit in apl̄is. Et hoc
est q̄d dr: Qui habet mandata mea: in aure ad audiendū: & in
corde ad meditādū: & in ore ad docendū. f ¶Et seruat ea. Ad-
implendo opere. g ¶Ille est q dilig. me. qa ꝓbatio dilectiōis
exhibitio est operis: fm Grego. h ¶Diligetur a patre meo: &
ego diligā eum. qa vnus est amor patris & filij. i ¶Et manife
stabo ei me ipsum. s. post resurrectionem in humanitate glorio-
sa, & sic manifestauit se christus suis discipulis, quia habebāt cō-
ditiones prædictas. Manifestat se etiā talibus per aperta visio-
nem deitatis in gloria cœlesti. k ¶Dicit ei Iudas. Hic remouet
discipuli dubitationē: qa iudas frater iacobi audiens a christo q̄
manifestaret se apostolis & non mundo: admirat⁹ est de hoc q̄
eos toti mūdo præferebat: qa vere humilib⁹ admirabile est audi
re de se magna. Ideo quæsiuit, dicens: l ¶Domine: quid factū
est &c. & non mundo. quasi dicat vnde nobis tanta excellentiæ?
m ¶Respondit iesus. Reddens causam
huius, scilicet prærogatiuam dilectionis
& obedientiæ ad christum, quę erat apo
stolis: non sic autem in alijs. Et hoc est q̄d
dicitur: n †Si quis diligit me, sermo.
&c. quia obedientia in opere procedit ex
amore existēte in corde. o ¶Et pater
meus diliget eum. Per hoc ostēdit se vnū
cum patre in essentia. p ¶Et ad eū ve
niemus &c. Et sic patet q̄p plus eis ꝓmit-
tit q̄p ante fecerat: quia ante promiserat su
am visitationem corporalem, hic autem
cum hoc promittit visitationem spiritua † De ose.
lem, non transitoriā: sicut in illis q ad vo dist. 2. in
mittū reuertunt: sed permanētem per gra- xpo pr.
tiam confirmationis in præsenti, & post- Mat. 10. d
ea perfectæ glorificationis. Talis em̄ gra- Luc. 10. c.
tia fuit data apostolis. q ¶Qui non di
ligit me, sermones nō seruat. Tales sunt
mundani homines, & ideo nō sunt digni
habere tale beneficium, sicut vos qui estis
mei discipuli veri. Et quia dixerat: sermo
nem meum seruabit: et pater meus dili
get eum: videtur forte alicui q̄ non di-
xisset conuenienter: sed magis debuis-
set dixisse: & ego diligam eum. Ideo
huic tacite quæstioni respondens dicit:
r ¶Et sermonem quem audistis non
est meus &c. Sic enim prædictum est, lin
gua xpi ñ mouebāt ad loq̄ndū ex ꝓceptio
ne aiæ, nisi fm q̄ aia mouebāt a diuinita-
te: & ideo verba xpi erant magis ipsi⁹ pa-
tris, qui vnum est cum filio in deitate, q̄
essent ipsius christi inquantū hō. Et ideo
qa in humanitate proferebat verba illa, re
spondit: pater meus diliget eum, magis
q̄, ego diligam: ad denotandum q̄p verba
sua magis erant deitatis in qua pater est
vnum cum filio, q̄p humanitatis quæ illa
proferebat: propter quod & pater diligit
obseruatores illorum verborū. s ¶Hæc
locutus sum vobis. Superius promisit
christus apostolis spiritūsanctum & sui
reditum: hic consequenter ostendit vtilita
tem vtriusq; promissi. Et diuiditur in duas: quia primo ostendit vtilitatem primi. Secūdo: secūdi, ibi: Pacem. Dicit ergo primo sic: Hæc locutus sum vobis, apud vos manens. In præsentia corporali ap-
parens. t ¶Paracletus aūt spiritussan. &c. ille vos docebit omnia. i. faciet vos intelligere oīa q̄ dico vobis. Apostoli autem adhuc erant rudes: & in timore positi ex auditu passionis christi: ideo ad verba
✠ Pacem meam
✠ p ¶Et ad eum veniemus: & mansionē apud eū faciemus. Moralit.
Greg. In quorundā enim corda venit & mansionē nō facit: qa p
compunctionem quidem respectum dei percipiunt, sed tēptatiōis
tempore hoc ipsum q̄p compuncti fuerāt, obliuiscunt: sic q̄ ad per
petranda peccata redeunt, ac si ea minime planxissent. Qui ergo
deum vere diligit, in eius corde dñs venit & mansionē facit: quia
sic eū diuinitatis amor penetrat vt ab hoc amore, tentationis tem
pore non recedat. t ¶Paracletus autem spiritussanctus quem
pater mittet ín nomine meo ille vos docebit omnia. Greg. Ni
si autem idem spūs cordi assit audientis, otiosus est sermo docto
ris. Nemo enim docenti bonum attribuat, q̄ ex ore docentis in
telligit, qa nisi intus sit q̄ doceat: doctoris lingua exteri⁹ in vanū
laborat. v ¶Et suggeret vobis oīa. Excitādo ad opera bona.

E Ysa. a ¶Pacē relinquo vobis. Iturus ad patrē. Pacē re. Et repetēs de eodem. Pacē meam do vobis. Et hoc est quod ꝓpheta dicit: Pacē super pacē. Pax est in hoc sæculo: in qua manētes hostem vincim⁹: inuicē diligim⁹: & de occultis inuicē nō iudicamus. Paxerit in futuro, cū fine hoste regnabim⁹: vbi alter ab altero nō poterit

Esa.27.b

1.co,4. a. dissentire: vbi oia aperta & laus vnicuiq;.

Eph. 2.c. In illo aūt & ab illo est vtraq; pax. Ipe em est pax nostra: & eū credimus: qa est: & eū videbimus sicuti est. Vnde ꝙ dicit meā, a posteriori: etiā ad prius subaudiendū est. Vel pax in hoc sæculo est nostra, q̄ est ali qua & nō plena: & ab illo i futuro sua est pax: vbi nihil repugnat q̄liter ipse habet.

1.io,3. a. b ¶Nō turbet. qa in pace vos relinquo nō turbet cor vestrū de eo quod dixi, vado: quasi pastoris absentia lupus inuadit: qa sicuti hō vado, vt deus præsens sum.

c ¶Si dilīgeretis. Augu. Hoc erat ire ad eum & recedere a nobis: murare atq; immortale facere: qd' suscæpit ex nobis mortale: & leuare in cœlū. ꝙ qd' fuit in terra. ꝓ nobis. Naturæ ergo humanæ gratulandū est: eo ꝙ sic est assumpta a verbo: vt īmortalis ꝓstitueret in cœlo: atq; ita fieret terra sublimis: vt incorruptibilis puluis federet ad dexteram patris. d ¶Gauderetis &c. Quia humanæ naturæ congratulandum est quę leuatur ad dexteram patris: in quo idem sibi sperant cęteri. e ¶Credatis. Non ꝙ factum videritis: quia non est laus vel meritum fidei: immo nec fides est de eo quod videtur, sed de eo quod nō videt. Sed credatis me filium dei: nō noua fide: quia etiam prius crediderant: sed aucta fide & refecta: qa & modo cū hæc diceret parua erat: & cū morereꝛ, nulla. f ¶Et in me nō. Noluit dñs habere quod perderet: pauper venit, ne haberet diabolus qd' auferret.

NICO. DE LY.

✠ a ¶Pacē meā. Hic ostendit reditus sui vtilitatem, quæ est cōsecutio veræ pacis: Et hoc est quod dicit: Pacem reliquo vobis: pacem meā do vobis. Post resurrectionē enim suam eis apparens dixit: Pax vobis: quia per eius visitationē & instructionē in diebus illis quadragīta corda eoꝝ sunt pacificata a turbatione præcedentis passionis. Et bñ dicit: Pacem meam do vobis. ad distinguendū pacē sanctorū a pace mundi: quę magis apparens est, & ficta ꝙ vera. Ad cuius intellectum sciendū ꝙ pax est trā quillitas ordinis ſm Aug. In hoīe aūt triplex debet esse ordo: ad seipsum, ad ꝓximū, & ad deū. Et ideo ad pacem fctōr: primo requiritur tranqllitas in seipo: & hoc quā tū ad tria q̄ in ipo hoīe debēt ordinari. Primo quo ad intellectū, ne errore obscuret. Sec'o, quo ad voluntatem, vt in deū libere diꝛigat. Tertio, quo ad appetitū sensitiuū: vt nō inordinatis passionib⁹ moueatur. Propter qd' Aug. diffiniēs pacem libro de verbis dñi dicit: Pax est serenitas mētis, quo ad primū: tranquillitas animi, quo ad tertiū: simplicitas cordis, quo ad sec'm. Per cor enim quod mouet alia mēbra: intelligit volūtas quæ mouet alias potētias quo ad agēdū. Sec'o ad pacē sanctorū regꝛitur ordo ad proximū, ꝓ cōsortiū charitatis ordinātis bonū proximi ad deū. Tertio requiritur ordo ad deū per amoris indissolubilis vinculum. Pax aūt mūdi ordinat ad quietā fruitionē bonoꝝ: tpalium qua freqn ter cōcomitat multiplicatio pctōꝝ: ſm illud Deut. xxxij. c. Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit. Et Ezech. xvj. ſ. Hæc fuit iniquitas sodomæ sororis tuæ: superbia, saturitas panis, & abundātia & ociū. Ideo de hac pace subdit: b ¶Nō quō mū. &c. i. non talem pacē: vt pareꝛ ex dictis. c ¶Non turbetur &c. Supra cōsolatus est xp̄s apſos de morte sua rōnibus sumptis ex parte ipsoꝝ: hic ad huc cōsolatur eos rōnibus sumptis ex parte ipsius xp̄i. Et diuidit in duas: ſm duas rōnes quas ponit. Sec'a ibi: Iam nō multa. Pria ratio ꝓpter quā debebant de morte xp̄i cōsolationē habere, est: qa q̄uis eēt dura & ignominiosa: tñ erat ordinata ad exaltationē christi. Et hoc est quod dicitur: Non turbetur cor vestrum, q. d, nō debetis turbari de morte mea. d ¶Neq; formidet. hoc addit eos assecurando: quia timebant mori cum eo. e ¶Audistis quia ego dixi vobis: vado & veniꝛ ad vos. q. d, nō sic recedo a vobis ꝙ mortē qn adhuc vobis appareā post meā resurrectionē.

f ¶Si dilīgeretis &c. Ibi accipit si, pro qa. Et est sensus acsi diceret: qa diligitis me, ꝙ ꝓ nōs debetis gaudere: qa ꝙ mortē vado ad patrē me exaltantē & clarificantē. Qualiter aūt xp̄s clarificatus est et exaltatus propter eius humiliationē in cruce, frequēter. s. dictum est. g ¶Quia pater maior me est. non ſm deitatem in qua filio ꝙ est æqualis pater: sed ſm humanitatem, in qua filius est mi⁊ nor pater: qa xp̄s loquit de seipo ſm illā natu ra. rā in q̄ uenit ei mori & exaltari. Hoc aūt non pōt esse in natura diuina q̄ immortalis est. & magnitudine infinita: sed natura humana in eo poterat mori & exaltari. Et ex hoc pater falsitas arrij: q ex hoc locoargue bat filiū i diuinis a patre distigui in essen. tia: quia nō loquit de filio ſm diuinā naturam, sed ſm humanā tm. h ¶Et nunc dixi &c. ſ. ꝙ nō tm sum hō q mori pōt & ex altari: sed etiā de ꝙ certitudinaliter prædico futura cōtingentia: qd' est ꝓprium ipi dei: ſm ꝙ dr Esa. xlj. ſ. Annunciate nobis q̄ ventura sunt in futurū: & sciem⁹. qa dñs estis vos. Hoc addit xp̄s: quia immediate locutus fuerat de sua humanitate. Modus enim huius euangelistæ est vt dictum est frequenter: cū refert aliqd ptinēs ad christi humanitatē in qua est minor ꝓ deitate gere aliqd ptinens ad deitatē in qua est & æqualis pri, qa credere vtriusq; est de necessitate salutis. i ¶Iā non multa. Hic ponit fctōr hoīem xp̄s est vitis: tñ hāc grām palmitib⁹ nō daret: nisi etiā de⁹ esset. h ¶Si qs in me nō man. &c. Sarmēta p̄cisa cætꝛa ris lignis sunt vilioꝛa: qa nullis vsib⁹ deputant: sed igni: vel invite sunt vsui igne.

Error a

Arrius.

i ¶Et verba &c. Verba dei tūc dicuntur manere in nobis: qñ facim⁹ q̄ ꝓcipit, & digrim⁹ q̄ ꝓmittit. Qui aūt hoc non facit, tangit: nō cohæret, & ideo nō sunt ei i bñficium: sed in testimonium damnationis.

k ¶Petetis. Si qd petit fidelis & non fit: non petit hoc qd' habet mansio in eo: nec qd' habent verba eius quæ sunt in eo: sed qd' habet cupiditas & infirmitas carnis

☞ In hoc est via ad meā glorificationē & sp̄ūsſētī missionē. Et in hoc do cemur nō turbari de nr̄is amicis decedentib⁹ in cōfessione fidei: nā hæc est via ad eoꝝ glorificationē & nostrā subuētionē: qa plures cū deo multo plus iuuare nos possunt q̄ viuentes in mundo.

¶iturus ad patrem.

a vobis. †Pacē relinquo vobis: pacē a meā do vobis. Non quō mundus b dat, ego do vobis. Non turbetur c cor vestrum: neq; formidet. Audistis d quia ego dixi vobis: vado, & venio ad vos. Si diligeretis me e gauderetis vtiq;, quia vado ad patrē: qa pater maior me est. Et nunc f dixi vobis priusquā fiat: vt cum factum fuerit, credatis. Iā non multa i loq̄r vobiscum. Venit em̄ princeps k mūdi huiꝰ, & in me nō habet q̄q̄. l

a ¶pductur⁹ ad p̄em. b ¶vt sine molestia mūdo fruant: q̄ nō ē⁹ avbi aiuisa sūt corda.

¶quod plus est.

a ¶Si dixi: vado, qd' vos terret: dico, venio quod mulcet. ¶avobis corpore.

¶corpore, in iudicio.

a ¶de eo ꝙ.

b ¶ſm ꝙ minor vadit & veniet iudicare.

a ¶quasi diceret: Cur ergo morieris si nō habes peccatum? quia pater mandauit.

Sed vt cognoscat mundus qa dilīm go p̄em: & sicut mādatū dedit mi⁊ hi pater, sic facio. Surgite, eam⁹ hc, o

a ¶qa discūbens dicebat discūbentib⁹ hoc. b ¶vt cognoscat mundus. b ¶ad locū vnde tradendus ad mortem ero.

go morieris: Ideo huic tacite qōni mdet, dicēs: m ¶Sed vt cognoscat mūdus qa dili. pa. i. ad hoc sustineo mortem: vt oēs cognoscāt ꝙ hoc ꝓcedit ex dilectione quā habeo ad patrem, qa de⁹ pater xp̄o homini inspirauit voluntatē patiendi ꝓ salute mundi ex maxima charitate qua diligit hoīem. n ¶Et sicut mādatum dedit mihi pater, sic facio. i. ex obedīētia ad p̄em libēter subeo mortem. o ¶Surgite: eamus hinc. Quæritur hic de loco ad quem christus duxit discipulos suos, cum dicit: Surgite, eamus hinc. Ad hoc dicit Hilarius. ix. de tri. ꝙ de loco in q̄ comederant agnū paschalem, ducit eos ad locum in quo erat tradendus. Sed litera seq̄ns videt repugnare: qa in principio ca. xviij. a. dr. Hæc cū dixisset, iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron: vbi erat hortus: in quē introiuit xp̄s. & discipuli eius. Sciebat aūt iudas q tradebat eū, locū. Ex q̄ pateꝛ ꝙ illa verba quæ hoc loco sequunt vsq; ad principiū. xviij. ca. dixit iesus discipulis suis extra locū in quo erat tradendus. Propter qd' sciendū ꝙ xp̄s morti sue ꝓpinquus, ardua & difficilia volebat dicere discipulis suis, vt patet ex seq̄ntibus. Ad intelligendū ꝙ talia, requirit aꝛe tio animi: talis aūt attentio erat impedita in apostolis ex passione timoris. Et ideo dicit xp̄s discipulis: Surgite, eamus hinc. Ideſt ad alium locū magis securum, quis tū ille locus fuerit, determinare tē exprimit. videbat em̄ xp̄s discipulos timore mortis ꝓterritos: Tū ratiōe tpis, qa nox erat. vt. ō. dictū est: Tum rōne loci: qa adhuc erant in medio ciuitatis vbi comederāt agnū paschalem. Et ideo timentes capi ab hostibus, quasi cōtinue circūuolabant oculos ad ostium domus. Et ideo dixit eis: Surgite, eam⁹ hinc. q. d. eamus ad alium locum magis securum & secretū vbi melꝰ attendatis ad ea quæ dicenda sunt vobis.

✠ c ¶Non turbetur cor vestrū &c. ſ. de meo recessu ꝓ morte, Monet cū sit via ad meā glorificationē & sp̄ūsſētī missionē. Et in hoc do dicinæ & purgatiōes. e ¶Vt fructꝰ plus ꝙffe. Sicut enim in vite materiali aliq palmites etiā fructuosi resciduntꝛ ne humor nimis dispergatur, & sic virtus vnita fortificaꝛ & magis fructificaꝛ: sic ꝓ tribulationes

¶In ca. xiiij. vbi dr̄ in post. Ad hoc dicit hilarius. ix. de trini.

ADDITIO. Hilarius non fecit mentionē nisi de duobus locis tm̄ qui sunt termini principales in hac materia. ſ. de loco assignato ꝙ esu agni paschalis, a q̄ pricipaliter exiuit: & de loco ad quē pricipaliter venit vt ibi caperet. De loco autem medio in quo fuit cū apostolis vt eis diceret ardua & difficilia: q̄ est locus medius inter duos prædictos hilarius non fecit mentionē: sicut etiā euāgelistæ q̄ duos locos primos declarauerunt. Istum vero locū medium minime desiꝛnauerunt: vnde sententiæ Hilarij litera non repugnat. vt patet intuenti.

REPLICA. In cap. xiiij. vbi dr̄: Surgite, eamus hinc. Dicit postillator manifeste ostēdi, ꝙ xp̄s fuerit i alio quo loco medio inter domū in quo comedit pascha, & hortū in quo illa verba notabilia dixit discipulis. vñ dicit Hilarius nō ꝙso nare lr̄æ q̄ in. ix. de tri. se restringit ad solū illa duo loca. Qd' Burgꝛe ferens, dicit euāgelistā. etiā sicut Hilarius non expressisse medium locum. Sed satis manifestū est ex litera ꝙ fuerit medius locus: q̄uis non determinate exprimatur.

GLO. ORDI.

EGo sum vi. Et me Ca. XV. ꝓcedētē ad passionē debetis sequi: qa ego sum vitis. i. caput v̄rm eiusdē naturę vobiscū: vt a me possit fructificare hūana natura. b ¶Et pa. me⁹ ag. Ego etiā agricola cū ꝓpe: qa sum mūdator palmitū: qd' est agricolæ: nō vitis officiū: q etiā palmites sparios facit: licet nō de suo, nec ꝓ ipsos: sed ꝓ meip̄m. c ¶Propter ser. Nō ait ꝓpter aquā baptilmi: qa & ipsa sine verbo est solū aqua: ꝓ ꝙ bū fit sacrm̄. d ¶Ego sum vi. Qui se a se ferre fructum existimat nō est in vite. Vñ cū repetitiōe & supioꝝ explanatione supponit. Ego sum vitis: vos palmi. mihi quasi viti adhærentes.

a ¶ga est alia in amaritudinē conuersa. b ¶cū quo idē est & filius.

a ¶ga est alia in amaritudinē conuersa. b ¶cū quo idē est & filius. vera: & ꝓter meus agricob a ¶nō tm̄ extra operādo: sed ēt int⁹ icrem ētū lā est. Oēm palmitē in me nō ferenc dādo. a ¶vt agricola. b ¶ꝓpt hoc mūdat⁹ ē. tē fructū tōllet eū: & oēm q̄ fert fruꝫd a ¶aplius. ¶mūdando corda, ſm charitatis cum pūrgabit eū vt fructū plus afe infundendo. ¶mundi atq; iterū plus mundandi vt fructum plus ferat is.

c ¶Et e. i. e. illuminādo: subueniē do: p̄seuerātia dādo. g ¶Hic fert fru. Et ſm hoiem xp̄s est vitis: tñ hāc grām palmitib⁹ nō daret: nisi etiā de⁹ esset. h ¶Si qs in me nō man. &c. Sarmēta p̄cisa cæteris lignis sunt viliora: qa nullis vsib⁹ deputant: sed igni: vel invite sunt vsui igne.

c ferat. Iam vos mūdi estis ꝓpter ser ¶mei ipsum. ſ. a ¶cum ego sim vitis vera. monē quē locutus sum vobis. Mā⁊g a ¶a quo totū accipitis. ¶vt totū sacramentū afferens. b ¶vt amplius fructificetis. c ¶ga nete in mē: et ego in vōbis. Sicūt h palmes non pōt ferre fructum a se metipso nisi māserit in vite: sic nec i a ¶ga. ¶totum vobis dās: nihil a vobis reci d vos, nisi in me māseritis. Egō sum k e vitis: vos palmites. Qui manet ſ i me & ego i eo: hic fert fructū mul⁊ piens. ¶nec parum.

d ¶Et verba &c. Verba dei tūc dicuntur manere in nobis: qñ facim⁹ q̄ ꝓcipit, & digrim⁹ q̄ ꝓmittit. Qui aūt hoc non facit, tangit: nō cohæret, & ideo nō sunt ei i bñficium: sed in testimonium damnationis.

tū: qa sine me nihil potestis facere. ¶aiūt. a ¶qd' est in ptāte liberi arbitrij.

k Petetis. Si qd petit fidelis & non fit: non petit hoc qd' habet mansio in eo: nec qd' habent verba eius quæ sunt in eo: sed qd' habet cupiditas & infirmitas carnis

☞ In hoc

NICO. DE LYRA.

EGo sum vi. Posteq̄ Ca. XV. xp̄s ꝓlatus est discipulos de sua morte: hic ꝓsolat eos ꝑ triꝫ dæoꝝ & pricipū mūdi ꝓsecubulationes imminētes eis ex iu tiōe. Et diuidit i duas ptes, qa prio ꝓmitꝫ vos mūdi estis. Parabola aūt ista est de tri bus. ſ. de vite, de agricola, & de vitis cultu a ¶Ego sum vi. Sicut em̄ vitis materialis habet lignū vile & de spectū, & quasi inutile videt: cum tñ fructus optimos habeat: ita xp̄s in humana natura videbaꝫ abiectus vilis & despect⁹ & tñ ꝓ eius humilitatē secut⁹ est fructus gloriosus. vnī⁹ em̄ naturæ sunt vitis & palmites, & ideo xp̄s dr̄ vitis rōne humanitatis i qua natura est fidelibus similis. b ¶Et pater meus agri. est. quia plenitudinē gr̄æ & veritatis insudit & plātauit in xp̄o hoīe: vt dictū est in primo ca. Sciendū aūt ꝙ cultura huius vineæ nō habet pro tia habituali nō ꝓfecit. sed totū a principio habuit: nec habuit pec catum tollendū & purgādū, sed cultura huius vineæ circa palmites consistit. i. fideles xp̄o adhęrētes. Quoꝝ aliqui sola fide adhærent non per charitatem operantem: & isti scindentur per condēnationis sententiam, ideo subditur. c ¶Omnē palmitē in me non ferentem fructum tol. cū. Alij autem adhærent christo per fidem & operantem charitatem: & de istis subditur: d ¶Et omnem q̄ fert fruc. pur. per mūdi tribulationes: quæ sunt q̄dam medicinæ & purgatiōes. e ¶Vt fru. plus ꝙffe. Sicut enim in vite materiali aliq palmites etiā fructuosi resciduntꝛ ne humor nimis dispergatur, & sic virtus vnita fortificaꝛ & magis fructificaꝛ: sic ꝓ tribulationes

NICO. DE LYRA.

tribulationes iocūditatē vitæ p̄sentis a fidelibus rescindentes: corda eorū rerra hunturab amore mūdialiū. & sic intra se collecta seruentius ferunt in deum & faciunt maiorē fructū bonorū operū. f ¶Iam vos. Hic ꝓsequit parabolā. & ꝓio quantum ad palmitū adhæsionē. sec'o quantū ad eorū purgationē, ibi. Si mundus vos odit. Prima in duas, qa primo discipulos ad adhęrēdū sibi inducit. sec'o declarat in quo ista adhæsio cōsistit, ibi: Sicut dilexit me. Circa primum ponit quatuor rationes quare fideles debēt xp̄o adhęrere per fidem: sicut palmites ad vitē. Prima ratio sumitur ex palmitum adhærentium fructificatione, qa aliter nō possunt fructum facere. Et hoc est qd' dicit. Iam vos mundi estis &c. Quia ap̄s ꝓ doctrinā christi iam erant segregati ab erroribus iudaicæ superstitionis, ideo concludit. g ¶Manete in me &c. per fidem charitate forma tam: p quā hō est in deo, & deus in hoīe.

Diuisio.

Error a

Arrius.

h ¶Sicut palmes &c. manserit in vite. Hoc sensibiliter videmus in vite materiali: quia facere fructum non potest nisi particeps sit humoris & pinguedinis ipsius stipitis. i ¶Sic nec vos. ideſt potestis fructificare operib⁹ meritoriis. k ¶Nisi in me man. per participationem gratię & veritatis. l ¶Ego sum vi. & vos palmi. q. d. si vultis fructificare, manete in me. m ¶Si qs in me. Hic ponitur sec'a ratio adhærendi christo: quæ sumitur ex palmitum non adhærentium punitione, cum dicitur: Si quis in me non manſe. veraciter per charitatem formatam, cuius maneat apparenter per fidem sine operibus, quæ mortua est. n ¶Mittetur foras. per abscisionem in morte, quia tunc separabitur numero a fidelibus sicut erat separatus merito. o ¶Et arescet. quia christiani q̄diu viuunt habent aliquem virorē propter christianitatis nomen. Sed in morte eum amittunt, quia tunc apparet ꝙ nihil eis profuit: & adhuc magis in futuro iudicio apparebit, ideo sequit. p ¶Et colligent eum. ſ. angeli executores diuinæ iu c.

Iaco. 2. d.

†Mat. 21.

Mar. 11. c.

Mar. 13. f.

Moralit.

Moraliter. a ¶Ego sum vi. ve. Moraliter. Ista vitis dici potest q̄libet religio approbata. Et illa maxie q̄ magis appropiquat xp̄i vitæ. Agricola v̄o: religiōi p̄fidēs, & ipsi⁹ cura gerēs. Hui⁹ aūt vitis palmites, sunt religionē intrātes. Quoꝝ aliq an̄ ꝓfessionē inuiles reperiunt & infructuosi: q̄ sunt stati p agricolā amouēdi. Alij v̄o sub spe, p̄ficiēdi sunt ad ꝓfessionē recipiēdi: quoꝝ tñ aliq nō manent in vite per sui status dilectionē: sed aliq apostarant & aliqui solo habitu remanent. Remanētes aūt habitu & deuotiōe fructificāt: & vt magis fructificent, de suis defectibus per correptionem debitam purganī: vt sic plurimum fructum faciāt ad deiglo riam & suā btificationē. Propter hoc in huius parabolæ fine dr̄.

✠ Hæc locutus

E a ¶In hoc clarificatus est. Qui manet in me, fructum multum
fert: qđ est ex grā dei, & ita est glia eius, nō hois, & hoc ē. In hoc
clarificatus &c. b ¶Vt fru. plu. afferatis. Sicut nō æqualitatē
oñdit nr̄e naturæ & suę: sed grām q̄ mediator ē. nā pr̄ diligit nos
sed i filio. c ¶Efficiamini. Quōc̄. Si me dilexeritis. Ex qua dile-
ctione, ex pr̄ceptorū obseruatione. Si me
dilexeritis sicut dilexit me pr̄, nō quantū.
Nō em̄ notaē æqualitas sed similitudo dans
eis æternā ętternitatem. d ¶Si pr̄cepta
mea. ¶Nō dicit q̄ pro seruatis pr̄ceptis sint
dilectores. Nemo em̄ seruat q nō diligit
sed q̄ nemo diligit nisi q seruat. Ostendit
ergo nōvñ generent, sed vñ mōstrent dile
ctores. Vel in dilectione mea qua diligo
vos. i. manente grā mea: & inde scięt vos
manere in ea, si pr̄cepta seruabitis. Nisi
ergo prius seruēt pr̄cepta oia: non pñt ser-
uare pr̄cepta nisi eos diligat &c. e ¶Vt
gaudiū. Gaudiū dei de nobis quis̄ pr̄cipit
& p̄destinauit: semper est plenū: i nobis i
cipit ex fide: crescit immo & perficiet in re
surrectione. f ¶Hoc est pr̄ceptū. Et. s.
de dilectione, pximi, sed repetitio est ꝓfir-
matio. ibi tū dicit mandatū do: quasi non
añ fuerit. hic autē hoc est, quasi non aliud
sit. Ibi nouum: ne in vetustate remanea-
mus: hic meū, ne cōtēnatur. g ¶Maio
rem hac. Diffinit plenitudinē mutuæ di-
lectiōis quā habere pr̄cipit. h ¶Iam non
dī. cōmendata dilectione addit qđ digna
tionis est: vt bonos seruos (qui scīūt facie
do q̄ pr̄cipit) dicat amicos: & eis tollit no
men serui q est ex timore foras mittēdo: q
nescit qđ faciat dñs. Quia cū aliq̄d facit:
sic extollit quasi ipse faciat, nō dñs. Sunt
tñ serui timore p manēte in æternū q itrāt
in gaudiū dñi hi scīūt q̄ faciat eos dñs nō
solū hoies, sed & iustos & q̄cquid boni ē.
i ¶Nota se. Non q̄ iā qs omnia sciat: cū
post etiam dicat: Mul. ha. v. d. q. n. p. p. m.
Sed dicit se fecisse nota q̄ scit se facturum
in resurrectione: vbi plene erūt bti in aia
& corpore: & hæc est glia nō ex vobis, sed
ex me: & hoc est: Non vos me elegistis.
☞Hæc man

1.Io.4. d

mat.25.b

F

ēt eis: & perseuerāter, ga illuā qđ petiē
etiā ptinens ad salutē nō semp statim dar
a deo: sed differē vt ogruo tpe deī, & p se
qa oro sc̄ōrū de salute aliōr̄ aliq̄n impe
dit non, pter defectū orātis, sed illius p
quo orat his aūt tribus cōcurrētib⁹ semp
oro exauditur. a ¶In hoc clarifica. est.
Hic ponit quarta ro q̄ procedit ex diuina
glorificatiōe quā glibet debet desiderare,
magis etiam q̄ suū bonū proprium. Diuina
aūt glificatio relucet in fidelib⁹ xp̄o adhæ
rentibus per fidē ex dilectiōe operātē. & hoc ē qđ dr̄: In hoc cla.
est &c. In multiplicatione bonorū operū. b ¶Et efficiamini
mei dis. Perfecte adhęrēdo mihi. c ¶Sicut dile. Post q̄ hortat⁹
est xp̄s discipulos ad adhęrendū sibi: hic ꝓn̄ ostendit in quo hu
iusmodi adhæsio consistit. Et diuiditur in duas: quia prio ostēdit
q̄ hæc adhęsio consistit in dilectiōe. sc̄o, ostendit q̄ dilectio ꝑsi
stit in mandatorū obseruatione, ibi: Si pcepta mea. Dicit igitur:
Sicut dilexit me &c. i. ad idē bonū cōsequendū: nō tñ æqualiter.
Diligere em̄ est velle alicui bonū. deus aūt pr̄ vult bonū diuinū
xp̄o hoi: nō solū ꝑm vnionē q̄ est p operationē i fruitiōe bonive
ra, sed etiā ꝑm realē vnionē suppositi. fidelibus aūt vult bonū di
uinū tñ ꝑm vnionē grāe & gliæ: q̄ est in fruitiōe. nec tñ ita pfecte
fruuntur sicut aīa xp̄i. d ¶Manete in dī. &c. Hoc dicit ad osten
dendū q̄ deus nullū cogit ad fidem & dilectionē. e ¶Si pręce.
mea. Hic ostendit q̄ dilectio consistit in mandatorū obseruatiōe.
Et diuidit in duas, ga primo facit dictū qđ est. sc̄o respōdet cui
dam q̄stioni q̄ sibi posset fieri, ibi: Hoc est pceptum meum vt di
ligatis &c. In pria parte dicit sic: Si pcē. mea &c. Amor enim dil
nunq̄ est ociosus. & ideo si est corde, ostēdit in ope. & p hoc hō
disponit vt charitas in eo augmentet: & p ꝑs adhæsio ad xp̄m
fortificet.

Gal.v.b

Diuisio.

Diuisio.

fortificet. f ¶Sicut &c. ma. in e. d. ga xp̄s ex amore ad patrē fa
ctus est obediēs vsq; ad mortē: vt hī Phil. ij. a. & p hoc vnio eius
ad pr̄em augmērata est: inquātū glia aiæ deriuata est ad corp⁹ ei⁹
in sua resurrectione. g ¶Hæc lo. sum vo. Hoc addit: ne forte ali
quis crederet q̄ pter se nō, pter nos ad p̄dicta inuitaret iō sub-
dit: h ¶Vt gaudiū meum in vobis sit.
Gaudiū em̄ xp̄i hois cōsistit in coniūctio
ne ad deitatē modis p̄dictis, ad quā etiam
perueniem⁹ p mandatorū obseruationem,
alio tamē modo q̄ christus: vt dictum est.
i ¶Et gaudiū ve. implеatur. Quod non
pōt esse nisi i gloria cœlesti: ga nihil citra
deū potest replere cor humanum: propter
qđ dicit Aug. libro confes. Inquietum est
cor meum donec requiescat in te.
k ¶Hoc est pr̄cептū. Hic ꝛnder cuidā
q̄stiōi quæ sibi posset fieri: quia posset ali
quis dicere: Tu admonuisti nos adhærere
tibi: & dixisti q̄ hæc adhæsio consistit in
mādatorū obseruatione: sed ostēde nobis
vlteri⁹ obseruādi modū: ideo dicit q̄ mo
dus obseruādi est p dilectionē dei & pxi
mi: ga in his duobus tota lex pendet & p
phetæ: vt hī Matt. xxij. d. Cuius ratio ē, ga
oia bona opa ex charitate procedunt: pro
pter qđ dicit Grego. Sicut multi arboris
rami ex vna radice, p deunt: sic multæ vir
tutes ex vna charitate generant & ad chari
tatē ordinant, ꝓpter qđ dicit apls. i. Tim.
j. a. Finis pr̄cepti est charitas. Et hoc est qđ
dicitur: Hoc est pr̄ceptū meum &c. Licet aūt
in dilectiōe proximi includat dilectio dei,
tamē principalior, ga pximus nō est dili
gendus nisi propter deum, tñ salvator hic
magis facit mentionē expressām de dile
ctione pximi cū dicit inuicē, quia intēde-
bat apls̄os inducere ad fidelitū ædificatio
nē & consolationē & tribulationē sustēn
tādā: ad q̄ necessaria est charitas proximi.
l ¶Sicut dilexi vos. id est efficaciter gra
tuite & recte: sicut expositum est cap. pce.
Qđ aūt xp̄s sic dilexerit, ꝓbat cū subdit.
m ¶Maiorem hac &c. Hoc autem fecit
xp̄s ergo &c. Quatuor enim diligēda sunt
ex charitate. s. deus, aīa, pximus & corpus
ꝓprium, ideo cū charitas sit ordinata pro ip
so deo qui est primum & maximū diligi-
bile ex charitate debent alia tria exponi, si
cut min⁹ p maiori, p aīa aūt ꝓpria debet
proximus & corpus proprium contēni: p
salute pximi debet vita corporalis expōi
& ideo cum corpus propriū sit maximum
bonū qđ⁹ nobis remanet, p pximo expo-
nēdū: patet q̄ in tali expositione est maxi
mum signū dilectionis ad pximum. Ve-
rūtū qa ob seruatio mādatorū nō solū idu
cit ad dilectionem proximi: sed principa
lius ad dilectionem dei, ideo subditur:

Diuisio.

Vos amici mei estis si feceritis quæ ego præcipio vobis. Iam non dicā vos seruos &c. id est timore seruili subiectos: tamen amore
filiali erant subiecti, & hoc modo apostoli aliquādo dicunt seruī
Rom. i. a. Paulus seruus iesu christi &c. o ¶Quia seruus nes
scit quid faciat dominus eius. Hoc videmus in humanis. secre-
ta tamen reuelantur filiis. huiusmodi erant apli qui christo erant
subiecti amore filiali. ideo subditur. p ¶Vos autem dixi amī
cos &c. nota se. vobis. Hoc non est intelligendum de omnibus
simpliciter & absolute: ga apostoli non habuerunt tantā plenitu
dinē sciētiæ sicut christus: sed est intelligendum de oibus ꝓtinen
tibus ad eorū statum: cuiusmodi sunt ista q̄ ptinēt ad eos: salutē,
& fidei & morū ꝑdicationē, & ecclīæ gubernationē. Et ga ista ple
nē sciebant ex reuelatione spūs sc̄i. ideo subdit. q ¶Non vos
me elegistis &c. Duplex est enim electio fideliū. Vna æterna, q̄ Electio
est idem qđ ꝑdestinatio diuina, & hęc electio apostolorū & aliorū fidelium est ꝓpria Materia
electionis

✳ g ¶Hæc locutus sum vobis vt gaudium meum in vo-
bis sit &c. Quod autem sequitur est inductio ad amorem charita
tis: propter qđ sensus literalis est de se moralis: nec occurrit alia

✳moralitas

A a ¶Hæc mā. Hic oñdit qs sit fructꝰ quē dixerat: p quo & dabit
pr̄ qđ petim⁹, q & hoc dedit vt diligam⁹. b ¶Vt dī. Augu. Me
rito sæpe dilectionē ꝑmēdat: quasi sola pcipiēda sit sine qua nō
pñt cætera, q̄ sine cæteris nō pōt hr̄i. Pro hac aūt patiēter debem⁹
sustinere etiā oia aduersa mūdi, Vñ subdit. c ¶Si mū. Noīe mū
a ¶misericordia præueni vos cū essetis mali.
¶inspiraui fidem.
me elegistis, sed ego ēlegi vos: et a
a ¶. i. ad gram plātaui. b ¶per me vīā: & hoc
iterum gratia. ¶volendo. c ¶perseue
rādo. ¶quem non afferrent nisi prius electi.
posui vos vt eatis & fructum affē b
a ¶. i. dilectio: quę est fructus nr̄: q̄ modo est
in desiderio: nondū in saturitate: & ipso desi
derio quodcūq; pe. &c.
ratis: & frucꝰ vester maneat: vt qđ d
a ¶Quodcūq; petierim⁹ i noīe iesu, dabit no
bis pater. ¶Quem fructum ꝛ
det vobis. Hæc mando vobis: vt di e
¶qui odit que diligit.
c ligatis inuicem. † Si mundus vos f
¶Grandis consolatio mēbris ex capite.
odit: scito e quia me priorē vobis g
¶contemptu. ¶damnato.
odio habuit. Si de mundo fuisse⁊ i
a ¶falsa dilectiōe, qua se falso diligit: sed ve d
tis: mūdus qđ suū erat: dilīgeret. k
re odit se: ga naturam odit diligit vitium.
a ¶nunc. b ¶quia tunc de eo fuistis.
Quia ex mo de mūdo nō estis: sed ego
¶gratis.
elegi vos de mūdo, propterea odit e
vos mūdus. Mementote sermonis i
¶quia.
f mei quem ego dixi vobis: † Nō est m
¶Et ita.
seruꝰ maior dño suo. Si me persecu n
¶Nō potest placere seruus cui displicet dñs.
¶in quibus ego.
ti sunt: & vos pseqūēt. Si sermonē o
a ¶vt eo caperēt & calūniarēt. b ¶q ēt me⁹.
meū seruauerūt: & vestrū seruabūt.
a ¶q̄ dixi: odio habebūt: psequent: sermonē
ptēnēt. b ¶. i. me in vobis oderūt: & pseqē
tur sermonē: & quia meus est contemnunt.
Sed hæc omnia facient vobis pro ꝑ
a ¶ea scia q̄ scripturę est. Scire aūt te sensus cō
pter nomen meum: † quia nescīūnt q
summatus. ¶Misit me. sed, Si nō venis.
g eum qui me misit. Si non venissem r
uersō pseq̄bant apl̄os & alios fideles in quantū erāt eis dissimiles
in infidelitate. ¶Sed adhuc diceres: ga sunt aliq̄ mūdani in eodē
vitio cōicātes: q tñ sese psequunt: vt supbi & cupidi. Propt̄ hoc
dicēdū q̄ duplex est amor. s. amicitiæ & ꝓcupiscētiæ. In amore au
tē amicitiæ sic fuit odio ēcā amoris: ga amicꝰ vult amico bonū, iquā
tū apphēdit ipm q̄dāmō vnū sibi: ga ami
cus ē alter ipse, ꝛm philosophū. hoc aūt nō
ē p realē idētitatē, sed p ꝺformitatē. Sic aūt
nō ēi amore ꝓcupiscētiæ q̄ aliqs vult sibi
ipi bonū. & iō q̄to plꝰ diligit se amore cō
cupiscētiæ q̄ aliū sibi ipse sīlem amore amici
tiæ: tāto odit eū iquātū ipedit p eū a pfectu
tiōe bōi amati. & sic vnꝰ supꝰ odit alterū
inquātū surripit sibi singularē excellētiā
quā cupit: & auarꝰ sibi auarū, inquantū ar
ripit sibi lucrū qđ desiderat. & sic de aliis.
l ¶Memē. Hic exponit rōnes præd̄ictas:
Et primo primā. Sc̄o sc̄am, ibi: Sed hęc
oia. Prima rō erat de pfectiōe illata xp̄o
& apl̄is inferēda. Et quātum ad hoc dicit:
Memen. ser. mei quę eo di. vo. ē. xiij. b.
m ¶Nō ē ser. &c. Qđ aūt priusvocauit
eos seruos. xiij. c. & hoc idē repetit: nō ē cō
tra illud qđ i hoc ca. dixit. Iā non dicā vos
ſuos. Seruiꝰ em̄ quā apl̄is attribuit nō est
aliud q̄ subiectio ex amore filiali ad xp̄m
q dr̄ seruitus large. Seruiꝰ aūt quā ab eis
excludit, est timoris seruilis: q̄ a charitate
excludit vt hr̄. i. Ioh. iiij. d. n ¶Si me p.
&c. Si, p qa. q. d. qa me pśecuti sunt de fa
cto: nō est mir̄ si vos pśequent i futuro.
o ¶Si ser. meū ser. &c. Hic pōt accipi ly
si, dupl̄r, s. p qa & p nō: qa aliq verbū xp̄i
deuote susc̄æpērūt: vr nicodem⁹, lazar⁹ &
sorores ei⁹ & sīles. Et aliq ꝓtępērūt: sicut
scribæ & pharisæi. Et sīr fuit de apl̄is: qa
aliq eos deuote audiebant: sicut patet de
Cornelio Act. x. & in plurib⁹ alīs locis &
multi eos ꝓtępērūt: & a se repulerunt: vt
patet Act. xiij. g. vbi barnabas & paul⁹ di
xerūt. Vobis oportebat primū loq verbū
dei: sed qm̄ repellitis illud & indi. iu. vos
&c. p ¶Sed hæc oia. Hic expōit sc̄am rō
nē q̄ fuit de odio mūdanorū erga apl̄os cu
ius cām explicat dicēs. Sed hæc oia faciēt
vo. p. no. me. i. ppt̄ ꝓfessionē & ꝑdicatio
nē nois mei. q ¶Quia nc. eū & c. i. deū pa
trē. Cōtra hoc vr̄ illud Pś. lxxv. a. Notꝰ in
iudæa deꝰ. Dicēdū q̄ noticiā habuerūt de
terminatā de vnitate dei. De pluralitate aūt
pśonarū nō habuerūt noticiā nisi supiores
scripturas intelligētes. tñ illa noticia fuit
obscura: qa añ tps xp̄i nō fuit mysterium tri
nitatis ad plenū reuelatū. Illa etiā noticia
quā habebāt de hoc iudæi, fuit eis obscu-
rata ex odio qđ ꝓcæpērāt ad doctrinā xp̄i:
& sic licet cognoscerēt inquātū est pr̄ oim
p creationē: nō tñ cognouerūt eū inquātū
misit filiū suū ad salutē credēriū. Ista tamē
ignorātia nō excusabat eos in pśecutiōe xp̄i & apl̄orū: ga ꝓcede-
bat ex odio & inuidia: vt dictū est. Sīr ignorantia nō excusabat
tyrānos, apostolos & alios fideles pśequētes, quia procedebat ex
obstinatione eorū i pctō idolatrię, qđ patet ex hoc: ga videbant p
apl̄os fieri signa virtutis diuinæ, & tñ permanebāt in infidelitate:
ga aliq̄d attribuebāt scientiæ magicæ & malæ. r ¶Si non ve.
Hic ostendit pśecutores xp̄i & fidelium inexcusabiles & hoc ostē
dit dupl̄r. Primo ex his q̄ facta sunt in christi pśentia. Secundo ex
his q̄ facta sunt in eius absentia, ibi: Cum aūt ve. Prima in duas:
ga primo oñdit eos inexcusabiles verbis. Sc̄o factis, ibi: Si ope
ra. Circa primū sciendū q̄ doctrina xp̄i fuit ita mūda pura & pfe
cta: vt pateī iuēti, & dictis ꝓphetarū cōsona: & ipsoꝛ ipletiua vt
patet cōferēti no. testa, veteri. itē sic fuit cōfirmata miraculis soli
deo possibilib⁹: q̄ sufficīēter debebat cōuincere audiētes ad credē
dum, ꝓpter qđ dixit Nicode. ē. iij. a. Scimus qa a deo veniśti mgr
Nemo em̄ pōt hęc signa facere q̄ tu facis: nisi fuerit deꝰ cū eo, ꝓpt
qđ⁹ infidelitas iudæoꝛ fuit maximū pctm. Et hoc est qđ dicit. Si

† 1.Io.3.c

† Mat.11. c. Lu.10. d.

✳nō venissem

✳moralitas, vsq; ibi: Si non venissem & locutus &c. Sequit: Moralit
✳ Si opa non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nit:de qbus sub noīe mundi superiora. Et quia ad eos venit, hic inexcusabiles de omnib⁹ malis ostēdit. a ¶Excusationem. Illi qbus nō venit nec locut⁹ est:habēt excusationē nō de oī pctō:sed de hoc cp in xp̄m nō crediderūt. Hi ?o qb⁹ in aplis venit & locut⁹ ē nō excusant. Priores vero q sine lege peccauerūt, sine lege peribūt. b ¶De pec. Qđ nō credunt me:sed oderunt:& persequent in meip̄so & i meis sed hoc pctm in me:letiam redundat in patrē:qa & q me odit & patrem meum odit. & quod est grauissimū nō solū veni & locutus sum, sed opera feci, q̄ videntes oderūt & me & patrē. Nec est causa quare:sed vi impleat ser.q i le.eo.scri.est, Quod est. Sed gratis oderant sicut scriptum est.

Pō.34.c. Quæstio

c ¶Qui me o. Qō nō dissimulāda hic na scitur:quō. s. poterant odisse quē nesciūt. Si enim deū nō quod est ipse, sed nescio quid aliud suspicantur esse) credūt & hoc oderūt:vtiq; nō ip̄m oderūt:sed quod sua suspitione mēdaci:vel falsa credulitate cōcipiūt. Si vero qđ est hoc de illo sentiunt quō eū nescire dicunt; & quod est de hoīb⁹ vel in hoīb⁹ hoc fieri pōt. Nō ēm vīsos possumus diligere vel odisse, sed non ignotos:qa etsi non visi, fama vel literis nota est eorū, p̄bitas vel improbitas, cp si diligimus bona & odim⁹ mala, & ita non erramus in iudicio rerum, veniale est. Si non vera sentimus de occultis hoīm q̄ est humana tentatio:si suspicemur aliter esse cp sint:q̄ suspitiones si sint humanæ: iudicū de talibus. i. diffinita certaq; sententia prohibet. Ex suspitionib⁹ autē euenit: vt bonus bonū si putet malū nescīēs oderit, qui etiā nesciens malum diligit. Sic & malus cui displicet bonitas, bonum odit:et si putet malum nescīēs diligit. d ¶Quæne. ali. fa. peccatum non haberent. Aug. Qđ pauit tot milia de paucis: cp sup aqs iuit,& petrum ire fecit: & alia huiusmodi. Sed & moyses in diuiso mari, in manna:& iosue in diuiso iordane, in fixo sole: & alij patres fecerūt quæ nec christus nec alius fecit. Non ergo de talibus hic dicit.

6.6.b. mat.14.c exo.14.c Ioſ.3.d. Ibi.10.c

F

Luc.2.a. Ibi.24.a

Superat etiā christus miracula omnium, quod natus de virgine:cp de morte surrexit:sed hæc non sunt facta in eis, nec coram eis. Dicit ergo de sanitatibus, quot & quātas nullus fecerat in eis:& qa ipse p seip̄m fecit:nemo sine eo.

k

e ¶Oderūt & me & pa. meū. Iudæi dicunt se diligere deū: & tñ nescientes oderūt:qa q volunt esse mali, nolunt esse veritatē quā dānant. Et sicut oderunt suā pœnā:oderūt veritatē, q̄ irrogat pœnā:nescīētes eū esse veritatē. Et si oderunt veritatē oderunt eum de quo nata est veritas:& ita patrē nescīētes de eo natam veritatē oderūt. f ¶Quia odio ha. &c. Gratis odit, q nullū ex odio com modū q̄rit, vel incōmodū fugit. Sic impij oderunt xp̄m. Sic iusti diligūt gratis:nō ꝓpter aliud sed ꝓpter ipsum. g ¶Cū autem. Nunc videntes opera oderunt gratis & me & patrem. Sed cū venerit paracletus, manifestiore testimonio conuincet eos qui viderunt & oderunt:sed et quosdā eor⁹ cōpunctos de tāto scelere quertet. h ¶Quē ego mitto. Die pentecostes venit spūsc̄tūs in centum viginti hoīes congregatos:cū quibus erant oēs apostoli in domo vbi cœna fuerat. i ¶Qui a patre. Spiritus procedit a patre & filio:sed filius dicitur a patre procedere:qa ad patrē refert:& cp ipsius est de quo ipse est. A quo ergo habet vt sit:ab illo haber, vt de illo procedat spiritus.

Ca.XVI.

Ec locutus sum vobis vt non scadalizemini. Postq̄ exemplo suo docuit ferre odia in quo sciunt quid debēat facere, sed non possunt:post q̄ etiā, p̄misit spiritū quo poterunt resistere:etiam addit. Hæc locutus sum de odio mei:qđ est exemplū de spiritu qui ꝓfirmabit vt ita charitate diffusa in cordibus vestris, sit vobis multa pax, et nō scādalū. Vñ em scādalū? Quid patiuri? Absq; synagogis. i. extra synagogas faciēt vos:qa nō erat alius ppl⁹ dei nisi isrl:si xp̄m reciperet, non esset alia ecclesia xp̄i:nec alia synagoga israel. Sed qa isti semp volunt esse sine christo:volētes constituere suā iustiam:pellūt eos q nūq̄ volunt esse sine christo, iustitię eius subiecti. Nec erubescūt pulsi:sicut illi q credētes in iesum, ꝓpter metū

Rom.5.a

Ro,10.a,

non audebant

a illud qđ tenēt &c. & sine q̄ dimittūt. i. credere in xp̄m:q ideo venit vt credatur in eū. b ¶de qbus supra:Si me persecuti sunt &c.

& locut⁹ eis fuissē, peccātū nō hērent

a ¶qa veni & locutus sum eis.

b Nūc aūt excusationē nō habent de c peccato. Qui me odit:& patrē meū c

¶non inter eos, vel coram

odit. Si opera non fecissem in illis d eis:sed in eis:qa eos sanauit, p̄ qbus debuerūt eū amare non odisse. a ¶illud magnum.

d q̄ nēmo ali⁹ facit pctm nō haberēt.

¶illa opera. ¶etsi nescientes.

e Nunc aūt & viderūt & oderūt & me f & p̄rem meū. Sed vt impleat sermog

¶quæ est eis data. ¶in psalmis.

f q̄ in lege eorū script⁹ est:† qa odio h g habuerūt me gratis. Cum aūt venk

a ¶spōte vt de⁹. b ¶vt sit fiducia cōsolatiōis. c ¶ecce cp & filij? mittit a p̄re a quo ipse est.

h nērit paracletus quē ego mittō vo l

¶vt sit fiducia prædicatoris.

a ¶ecce cp & pater mittit.

i bis a patre spūs veritatis, q a p̄atrem

a ¶manifestatiōe sui, qa tāto miraculo cp q putabat mortuus, resurrexisse & viuere p̄batus est.

p̄cedit: illē testimoniū perhibebit n

a ¶cp nō mō qa nō adest plenitudo illi? tpis.

de me. Et vōs testimonium perhi o

a ¶per eum. b ¶prædicatiōis meę, ideo p̄dicare poteritis quod nostis.

Hæc locutus sum vobis vt non scandalizemini. Ca.XVI.

†Ec locutus sum vobis vt q r non scādalizemini.† Absq; synagogis faciēt vos. Sed venit hora vt omnis q interficit vos arbitrētur se obsequium præstare deo. Et hæc facient vobis, quia non nouerūt p̄rem, neq; me. Sed hæc locut⁹ sum vobis vt cū venerit hora eōrū reminiscāmini, quia ego dixi vobis. Hæc aūt vobis ab initio nō dixi:quia vobiscū eram. Et nunc vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat mē quo vadis. Sed qa hæc locutus sum vobis, tristitia iplebit cor vestrū. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. Si ēm nō abiero, paracletus non veniet ad vos. Si aūt abiero, mittam eum ad vos. Et cū venerit ille, arguet mundū de m peccatō:& de iustitia, & de iudicio. o De iudicio

NICO. DE LY.

Moraliter. q ¶Hæc locut⁹ sum vobis. In hoc capitulo christus induxit discipulos non solum p̄sentes tunc, sed etiā futuros: vt non recedāt a fidei veritate pro vituperio quocunq; qđ significa p̄ electionē de synagoga, cū dicitur: s ¶Absq; synagogis &c. Necetiā quocūq; tormēto, quod significatur, cū subditur:

Sed venit hora

A nō audebāt ꝓfiteri, ne pellerent de synagogis: diligentes gloriā hoīm magis q̄ gliam dei. a ¶Sed venit. Q. Si pulsi ab eis tot acgreuis mihi (vñ vobis gaudēdum) vt nō satis sit eis vos pellere. Sed nō sināt viuere, ne oēs acgratis: vt a iudaismo auertatis, in q̄ parū appciant. nūc aūt ita est: cp cū aliqs sibi p̄uidet ꝓra mala futura, apprehēdit ea quasi quodammō p̄nitia: ideo videnť minora.

a ¶Q. Sed ne timeatis solitudinē: qa tot acq a q̄ synagogis faciēt vos. Sed venit a retis vt p eis gliam dei videamini occidēdi.

a ¶zelū dei habere: sed

non fm sciam: sed ex stulta ignorantia.

hora vt ois q iterficit vos arbitrētur b obsequium se p̄stare deo. Et hæc fac c

¶esse.

ciētvobis, qa n̄ nouerūt p̄rem, neq; ¶filiū: a ¶Hæc fiēt: sed ego p̄dixi ne igna me. Sed hēc locut⁹ sum vobis vt cū d ros, hęc & improuisa turbarent, sed præuisa patienter ferantur.

a ¶tenebrosa. ¶portunitas. b ¶malorum.

c ¶& caueatis vobis.

venerit hōra eōrū reminiscāmini, ¶de aduentu paracleti.

b qa ego dixi vobis. Hæc aūt vobis ab e

a ¶ego p̄ncipaliter vester.

initio nō dixi :qa vobiscū eram. Et f

¶& ideo opus est prædicare de illo.

c nunc vado ad eum qui me misit: & h

a ¶iturum a vobis.

nemo ex vobis interrogat mē quo

¶a nobis. ¶. i. me iturum a vobis.

vadis. Sed qa hæc locutus sum vo i

¶cū nondū cōsolationē spūs intus habeat is qua melius me intus visuri estis: doletis me corporalibus oculis subtrahi.

bis, tristitia iplebit cor vestrū. Sed k

ego veritatem dico vobis: expedit

a ¶vt spūaliter iā me noscatis: & carnaliter iā me nosse desīstatis: ne ꝓbo carne facto q̄si lacte ꝓtenti sitis. b ¶si carni q̄ alij carnaliter

d vobis vt ego vadam. Si ēm nō ab l

hæreritis: capaces spūs non eritis.

iero, paracletus nonveniet advos.

e Si aūt abiero, mittam eum ad vos.

a ¶per vos qui modo timidi.

f Et cū venerit ille, arguet mundū de m

a ¶qđ habet mūdus. b ¶quam nō imitatur.

c ¶quod non timet.

g peccatō:& de iustitia, & de iudicio. o

a ¶Exponit qđ dixerat. ¶suo. b ¶arguet.

c ¶hoc spāliter ponit: qa hoc manēte cætera manent hoc discedente cætera remittunť.

De peccāto q̄dem: quia nō crēdi derūt in me. De iustitia vero: quia p

a ¶lā talē non videbitis: & paul⁹ enim & stephanus postea viderunt eum: sed iam aliū.

had patrēvado:& iam nō videbitis q

em bona & mala corporalia minora videnť: & min⁹ ponderanť p̄ntia q̄ futura. vñ sensibiliter videmus cp aliqua bona t p alia vel corporalia delectabilia multū desiderant añq; habeanť: habita ?o parū appciant. nūc aūt ita est: cp cū aliqs sibi p̄uidet ꝓra mala futura, apprehēdit ea quasi quodammō p̄nitia: ideo videnť minora.

e ¶Hæc aūt. Hic subdit sui dicti rōnem: videlicet q̄re tūc ista dixerit eis: & nō a principio vocationis ipsorū, di. Hæc aūt vobis ab initio non dī. Hoc est: ista ?ba ad ꝓfolationē v̄ram ?tra futurā tribulationē vt patet Mat.x.b. vbi tribulatiōes p̄dicūt aplis nō tñ cōsolādo eos sicut hic. Et subdit cā. f ¶Quia vobiscū erā. confortās vos mea p̄nitia corporali: sed qa mō imminet recessus me⁹, indigetis ?tra talia consolari. g ¶Et nunc vado. Hic explicat rōnes cōsolatorias de recessu suo: q̄ fuerunt tres rōnes. V na fuit de promissione spīritussc̄ti. Alia de promissione reditus sui. Alia de p̄toriq; remissione accessus eorū ad patrē. Secūdam cessus explicat, ibi: Modicū: Tertiam ibi: In illo die: q̄uis non fuerint suprapositæ eodem ordine. Prima in duas: qa primo ꝓmittit p recessum suū donū spūssc̄ti. Sc̄o ostendit efficaciam huius doni, ibi: Et cū venerit. Dicit ergo primo sic. Et nunc vado ad eū qui misit me, qa impleui officiū p̄dicatiōis meæ. Et nemo ex vo. inter. me quo vadis: Sed hoc vī ?tra illud qđ. s. dctū est. c. xiij. d. vbi petrus q̄stuit: Dñe, quo vadis: Et. xiiij. a. dixit thomas: Domie, ne scim⁹ quo vadis. q. d. vellem? scire. Dicendū q̄ in principio xp̄s locutus est eis tm̄mō de suo recessu: & tūc bñ q̄ sierunt quo ?ret: vt allegatū est. Sed postea interposuit de tribulationib⁹ eis futuris, in qbus interfectores eorū reputabāt se deo p̄stare obsequiū: qđ videbaī nimis durū & extraneū ꝓpter qđ ipsi tāq; adhuc imperfecti fuerūt ita stupefacti & attoniti, cp oīno obmutuerunt: & tunc quasi exprobrando dixit.

h ¶Et nemo ex vobis inter. &c. q. d. ex timore & tristicia facti estis muti. Et hoc pater p ?ram sequentē, cū dr: i ¶Sed qa hæc lo. sum vobis. de tribulationib⁹ futuris. k ¶Tristitia imple. cor ve. Et qa cū hoc tristabanť de recessu xp̄i de cui⁹ p̄senția cōsidebāt in tribulationib⁹ ꝓsolari: iō subdit: Sed ego veritatē dico vo. Expedit vobis vt ego vadam. Et subdit causam, di. l ¶Si ēm non abiē. &c. q̄ iaple nitudo spūssc̄ti nō erat dāda nisi post ascēsionē xp̄i. m ¶Et cum ve. Hic ostendit efficaciā illius doni. Et hoc in tribus. Primo respectu ipsius mundi. Sc̄o respectu ap̄lorū, ibi: Adhuc habeo. Tertio respectu christi, ibi. Ille me clarificabit. Effectus autem spūssancti respectu hoīm mūdialiter viuētiū e argutio ipsorū. Et hoc ē qđ dicit. Et cū venc. ille ar. mun. i. arguēdū & conde mnādū ostēdet de tribus. s. n ¶De pec q̄ argucato. infidelitatis in xp̄m, qa sine fide me et mūdi diatoris nō remittitur aliquod peccatum. de trib⁹. o ¶De iustitia. s. xp̄i quam nō accæpta uerūt hoīes mundani. p ¶Quia ad. p. v. patrem rediens resurrexit: & ad cœlum ascē dit. declarata est iusticia ei⁹ fm q̄ arguit petrus Act.ij. d. Iesum nazarenum virū approbatū a deo. Sequitur: Hūc iesum resuscitauit de⁹. cuius oēs nos testes sumus. dextera ergo dei exaltatus &c. Et hui⁹ iusticiæ christi declaratio erat p̄secutorū eius manifesta argutio vel ꝓdēnatio. q ¶Et iā nōvī. p̄nia corpali habitātē vobiscū: qa post ascēsionē nō videret eū. licet ei post resurrectionē aliqñ eis apperet añ ascēsionē: tm̄ nō habitabat cū eis sicut añ: qa iā nō erat

in mortali corpore

Spūssancti

Diuisio.

Ebr.2.a

Ioh.3.d.

Act.2.a

Ioh.3.d.

Isaac.2.a

2.Co.5.d

Moralit.

Tullius

a ¶Sed venit hora &c. Mors ēm est vltimū terribiliū in p̄senti vita. Induxit etiā discipulos ad petendū spīritussc̄ti donum quod est in omni afflictione corroborativū. Et sic literalis sensus est etiā moralis: Nec occurrit mihi alius superaddendus.

E Iſte a ¶De iu.qa ſi dānatū illū ſequunt,cū eo dānant,& ne ſibi credant parci,terrent ſupplicio illi⁹ ſuperbi. b ¶Oēm vc.Promittit qđ totū facturus eſt ſpūs:nō cp i hac vita totū cōpleatur. c ¶A ſemetipſo.Aug.Quia nō eſt a ſeipſo:qa ſolus pr̄ de alio non eſt. Nā & filius de pr̄e natus eſt:& ſpūs de pr̄e procedit:& tm & filius & ſpiritus æqualis patri eſt. Sed quæcūq; audiet,loquet audiet abeo a quo ꝓcedit. Audire illi⁹ſcire eſt:idem eſt & eſſe. A quo illi ergo eſt eſſentia:ab illo audiētia.i.ſciēt̄ia:q̄ nō eſt aliud q̄ eſſentia &c. De ſempiterna re,proprie dicat eſt:fm nos bene dr̄ fuit erit. Fuit:qa nūq̄ deſuit. Erit:quia nūq̄ deerit:Eſt:qa ſemp eſt,Non p̄teriit qua ſiq nō maneat. Nō oriet quaſi q non erat. Cū ergo nr̄a locutio p tpa varietur: de eo vere dicunt verba cuiuſlibet tpis:qa nullo tēpore deſuit,deeſt,vl deerit. Et ideo nō mirū ſi audiet:dixit de eo q audiuit & audit.i.ſemp ſciuit,ſcit & ſciet. d ¶Ille me clarificabit.qa ſpūales faciendo vos declarabit:quo mō patri filij⁹ eſt æqualis: quem fm carnē vt hominē nouerant. vel timorē tollendo faciet vos gloriā meā annunciare toti mundo:q̄ nō mihi,ſed hoībus proſit. e ¶De meo. Iuxta ꝓ ſpiri⁹ ſit minor filio. Cur ā t hoc dixit,explanat. Omnia quæ ha.pa.mea ſunt:propterea dixi:qa de meo accipiet. Ergo de patre accipit ſpūs vnde accipit filius:qa in hac trinitate de patre natus eſt filius:de patre procedit ſpirit⁹. Qui aūt de nullo natus eſt,de nullo ꝓcedit:pater eſt ſolus. f ¶Omnia quæcūq; Aug. De ſpiritu dicit xp̄s. Spūs
Mat.10.c 1.Pet.1.d. pr̄is veſtri q loquitur in vobis. Et ap̄s. Si ſpiritus eius q ſuſcitauit xp̄m.i.ſpūs pr̄is
Gal.4.a. Ro.3.b. Itē apoſtol⁹: Miſit de⁹ſpm filij ſui in corda vr̄a. & q ſ;qs ſpm xp̄i nō habet &c. Ita aperte oſtenditur patris & filij eſſe ſpiritus.
F g ¶Modicū. Dixerat.ō. ſine modicū,ad patrem vado:& iā non videbitis me.vbi viſus eſt aperte log:nec quicq̄ quæſierūt. Nūc aūt determinans qñ iturus ſit.i. paulo poſt:& quō.ſ.p paſſionē:dicit,modicū: qđ antecp̄ impleret,penitus fuit obſcurū. Modicum.i.paruū tempus reſtat vſq; ad hoc cp patiar:& claudar ſepulchro:& iterū paruū tēpus vſq;quo me videatis reſuſcitatū. ¶Vel paruum tempus eſt.i. triduum quo clauſus non videbor. Et iterum paruum.i.quadraginta dies quo reſuſcitatus videbor. Quia vado ad patrem. hoc eſt qa tēpus eſt vt depoſita mortalitate humanam naturā cœlis inferam. Vel ſpiritualiter illis quibus loquebatur,dicit: Modicū. et nō vide. Et ad hoc refertur:quia vado ad patrem.non ad illud: Iterū modicū & videbi.me. quod vniuerſæ promittit eccleſiæ. Dicit ergo modicū:non qa mortuus ab eis non erat videndus donec reſurgeret,ſed qa eundo ad patrē,facturus erat vt nō eum vlterius mortalē viderēt:qđ fecit poſtq̄ ſurrexit & aſcēdit in cœlū. Omnibus autem communiter dicit. Iterum modicum.ideſt totum tempus vſq; ad finem ſeculi.& videbitis me.æternā viſioe.

☞ Quia plora.

NICO. DE LYRA.

☞ in mortali corpore. a ¶De iudi.aūt:qa prin.hu.mū. i.diabolus:ſicut.ō.expoſitum eſt ca.xiiij. b ¶Iam iudi.eſt.i. cōdemnatus diuina ſnia tanq̄ obſtinatus:& per ꝓ̄ns oēs ei ad hærētes eo dē iudicio oſtēdunt cōdēnabiles. c ¶Adhuc mul. Hic oſtendit efficaciā ſpūſſcti reſpectu apoſtolorū,q̄ pſiſtit in illuſtratiōe ipſoꝝ:de pfundiſſimis & altiſſimis fidei ſecretis. Et hoc eſt qđ dr̄: Ad.m. &c.p.m. pp̄terveſtrā impſfectionē & eoꝝ arduitatē. d ¶Cū aūt ve.ille ſpi.ve.i.ſpūſſctūs:q eſt veritas p eſſentiā & effectiue docēdo eā. e ¶Do.vos oēm ve. ſ. neceſſariā ad ſalutem:nō ſolū p perſonis veſtris:ſed etiā ad regimē eccl̄iæ & fideliū inſtructionē. Et qa poſſent credere cp ſpūſſanc⁹ eſſet maior filio eo cp debebat docere eos de maiorib⁹:ideo hūc errorē remouet dicēs: f ¶Nō em̄ loquet a ſe.qa ſicut nō eſt a ſe,ſed a pr̄e & filio:ita nec a ſe loquiť. Ideo ſequiť: g ¶Sed q̄cūq; audiet.lo.Quia ſuum audire eſt ab eis procedere. h ¶Loquet.ſ.vobis. Sed non intelligendum hoc gñaliter nit:qa p primū modicū intelligit tps ab hora paſſiōis reſurrectionis. Et tūc eſt ſenſus. Modicū & nō vi.&c.q.d. Tēp in quo nō videbitis me p ſubtractionē a vobis,in mea morte erit modicū. & iō nō debetis deſolari. Per ſcd̄m modicū,ſi dr̄: Iterū modicū &c. intelligit tps ab hora reſurrectiōis vſq; ad aſcēſionē in qua appuit eis loquēs de regno dei: vt hī Act̄.i.a. Et illud tēp fuit modicū reſpectu tpis ſeq̄ntis vſq; ad finē mūdi. Ideo ſubdit. p ¶Quia vado &c.q.d.qñ in cœlū aſcēdā extūc nō videbitis me cōiter loquendo: niſi in gñali reſurrectione. propter qđ dr̄ Act̄. ſ.b. Viri galilæi qd ſtatis aſpicientes in cœlū? hic ieſus q aſſumptus eſt a vobis in cœlū,ſic veniet quēadmodū vidiſtis eū. q. d. ap̄li nō videbit in terra pñtia corpali vſq;quo veniet ad iudiciū. Qđ em̄ aliq̄bus ſctis apparuit poſtea,fuit ex ſpāli grā: ſicut apparuit iohāni euāgeliſtæ aī mortē ſuā, vocās eū ad cœleſtē gñam. Sicut & petro apparuit aī crucifixionē ſuā, dicens ei: Vado romā iterū crucifigi. qa in crucifixione petri futura dicebat ſe xp̄s crucifigi ſicut in pſecutione fideliū dicit ſe pſecutionē pati: Act.ix.a. Et iſte apparuit paulo qñ ſuit pſtratus de cœlo:vt hī ibidē: Et iſta expoſitio Chryſ. magis eſt ꝓ ſonaverbis xp̄i, vt poſt videbitis magis. q ¶Dicebāt. Hic ponit diſcipulorū dubitatio, qa in verbis chriſti erat obſcuritas ex hoc cp ibi videbatur q̄dam contradictio in hoc qđ dixerat: Modicū & nō videbitis me. Et poſtea. Iterū modicū & videbitis me. & iō dubitauerūt de intellectu iſtorū ꝓ hoc. Et patet litera. r ¶Cognouit. Hic ponitur dubitatiōis ſoluti⁹. Et diuidiť in duas:qa primo dubitatio eorū ſoluiť. Sed⁹ excipit ad ꝓpoſitū inducť, ibi: Mulier aūt. In pria parte dicit ſic: Cognouit aūt ieſus &c. Hoc enim cognouit xp̄s inquantū deus: cuius ☞ eſt proprium

A Iſte a ¶Quia plorabitis. Me occiſo:de quo inimici gaudebūt. Sic⁹ plorāt oēs boni in erūnis hui⁹ ſeculi:ſed mūdi amatores gaudēt. Boni aūt cōparant̄ parieti q̄ gemit in partu:ſed lætāt de fructu:et plus gauder de aduētu futuræ prolis,q̄ triſtis eſt de præſenti dolore. b ¶Si quid pe. Aug. Ita ſane intelligēdū eſt quod ait:da vobis vt ea beneficia ſignificata ſciāt quæ ad eos qui petūt ꝓprie pt̄inēt. Exaudiunt em̄ ſancti pro ſeipſis:nō aūt ꝓ oib⁹ aliis amicis vel inimicis. c ¶Dabit vo. In futuro nō rogabitis:ſed modo petite: & dabiť vobis:qđ ad vos pt̄inet:& ſi nō oib⁹ illis qbus petitis: & ideo dr̄ vobis.
(Corin. 1. d ¶Hæc in puer. Quę hucuſq; dixi,q̄ſi in puerbis(q̄ ſolēt hoies audire:ſed non intelligere)dixi:qa aīales eſtis. A ſi aūt q nō peipit quę ſunt ſpūs dei quæcūq; dicunt de icorporea & imutabili ſubſtātia: habet quaſi puerbia. Sed venit hora:quę dato ſpū ſcīā vos ſpūales:vt certiſſima intelligētia mentis ceſſi nō vt in futuro) deū videatis:& tūc palā de patre nunciabo:vt ipm & me eiuſdē ſubſtātiæ intelligatis:& tunc in nōie meo petetis:quia tunc vere cognoſcetis & ſcietis q̄ ſi vt hō rogo patrē:vt de⁹ exaudio cū patre. vnde dicit. Et non dico vobis q̄m ego ro.pa. ¶Hæc in puerbis. Quo mō p̄t petere plenū gaudiū ſubdit.qa de aīalib⁹ quod ſunt facier ſpūales:vt ablatis oib⁹ imagi nib⁹ corpoꝝ,pura facie mētis ſincerę luci cohærēāt. e ¶Ipſe eim̄ &c. Amat nos pater,qa amam⁹ filiū:cū a pr̄e & filio accedit a filio ſicut a pr̄e:qa ſunt vnū in vita. Lucas 1 tute ſpiritua. Et hoc eſt quod ſubdit. m ¶Propterea &c.q.d.,ꝓp̄ hoc dixi qa me pcedit. Quia oia q̄cunq; habet pr̄ mea ſūt qa mihi cōiacꝰ oia, excæpta ꝓprietate pña. n ¶Modi. Hic explicat ea q̄.ō. dixerat ad eorū cōſolationem de ſuo reditu. Et Diuiſio. diuiditur in tres:qa primo ponitur dicta explicatio. Sed⁹: ex hoc ſequēs diſcipulo rū dubitatio, ibi: Dixerūt ergo. Tertio da bitationis expoſitio, ibi: Cognouit ergo. In pria igit̄ pte ad eoꝝ ꝓſolationē ondit, q̄ tps modicū erat futurū vſq; ad ſuū reditū p reſurrectionē ſuā, q̄i. Modi. &c. fm Aug. p iſtud modicū intelligit tēpus ab illa hora qua loq̄bat xp̄s diſcipulis vſq; ad ſuā paſſionē & mortē p quā ſubtrahēb⁹ eis: & ſic nō viderūt eū. o ¶Ite.mo.&c. Per iſtud ſcd̄m modicū intelligit xp̄s ab hora ſuæ mortis vſq; ad reſurrectionem ſuā: qa tūc iterū viderunt eū. vtrumq; aūt tps modicū fuit. fm ꝓ o Chryſ. aliter expoſcēb⁹ xp̄i. d ¶Sed triſtīcia veſtra verabo.e rat. Iterū modicū & videbitis me:qa in hoc exponit illud qđ.ō. dixerat. Iterū modicū & videbitis me:qa in tpe in quo eis apparuit poſt reſurrectionē ſuam,gauiſi ſunt viſo dño. Et ſic patet ex poſitione Chryſ., ꝓpinquior eſt literæ cp̄ expoſitio Augu. e ¶Mulier. Declarat qđ dixerat p exēplū mulieris in dolore ptus iuſticiam patiēris:ſed in natiuitate pueri gaudiū ſuperueniēs abſorber præcedētē triſticiā. Mulier iſta,eſt eccleſia ſeu apſoꝝ collegiū in quo pro tūc erat tota eccleſia fidelīū. Triſticia par⁹,eſt dolor de paſſione xp̄i qui fuit in illo collegio. Natiuitas hoīs eſt reſurrectio xp̄i,qua xp̄s de nouo
Luc.24.d
Ioh.20.e
processit ad vitā immortalē,cp̄tū ad corpus & ideo ad hoc deſignādū dicit ſaluator. f ¶Quia nat⁹ eſt hō in mundū. & nō dixit,puer:quia xp̄s hō perfect⁹ vitā immortalem inchoauit per ſuā reſurrectionē. Segtur. g ¶Et vos igitur nunc quidē triſti habetis. ſcilicet tpe meæ paſſionis & mortis. h ¶Et iterū aūt vide. vos & gau. cor ve. poſt meā reſurrectionē ſuæ fuit materia huius gaudij immortalis,erat nō amplius aufe renda per mortē:qa xp̄s reſurgēs ex mortuis iam non morit &c. vt dicit Rom. vj.b. Iſtud vero gaudiū apoſtolorū de xp̄i viſione fuit inchoatum

volebant eum interrogare,& dixit a eis. De hoc quæritis inter vos:qa dixi. Modicū & nō videbitis me:& iterū modicū & videbitis me. Amēb a ¶exponit quod dixerat.ſ.ſe moriturū & reſuſcitandum.
amen dico vobis: qa plorabitis & flebitis vos: mundus aūt gaudebit. c †Vos aūt cōtriſtabimini:ſed triſti d ¶in reſurrectione & aſcenſione.
cia vra vertet in gaudiū. Mulier cū e a ¶pariendi vel parturiendi.
parit,triſticiā habet:qa venit hora a ¶Non fœminam,ſed maſculum:quia ad fructum æternæ cōtēplationis cum ſ;c actiones referuntur,non ad mollitiē huius ſeculi.
ei⁹. Cū aūt peperit puerū:iam nō meminit p̄ſuræ ꝓpter gaudiū:qa f a ¶id eſt in vitam æternā. b ¶Adaptat ſimilitudinem.
natus eſt hō in mundū. Et vos igit̄ g a ¶poſt triſticiam victo impugnatore remunerabo.
nunc qdē triſticiā habetis. Iterum h aūt videbo vos: & gaudebit cor ve a ¶qa gaudiū ipſoꝝ xp̄s eſt:q iā nō morit.
ſtrū & gaudiū veſtrū nemo tollet a i a ¶æternæ viſionis,qđ nō in hac vita. Non petetis vel interrogabitis:qa tūc erit plena cognitio & ſufficiētia.
vobis. Et in illo die me nō interro k gabitis quicq̄. † Amen amen dico ¶cp̄ ſi aliquid,non nihil.
vobis: ſi qđ petieritis patrē ī nōie b ¶confiſi meę p̄ſentię.
meo dabit vobis. Vſq; mō nō peti n a ¶quod aliqđ ſit cōparatione rei pmanētis. b ¶qđ nō cognouiſtis ſicut cognoſcēdū eſt. c ¶Nunc aūt peti.vt gau. veſtrū ſit ple. qđ eſt in æternis,& vere accipietis.
ſtis q̄icq̄ in nōie meo. Pētite & ac o cipietis † vt gaudiū veſtrū ſit plenū. q
Hæc in puerbiis locut⁹ ſum vobis. r d
Venit hora cū iā nō in puerbiis lo s quar vobis: ſed palā de patre meo a ¶intus in corde,non aure.
annūciabo vobis. In illo die ī nōie v a ¶qa nihil tunc deerit & ſi nūc rogo.
meo petetis. Et nō dico vobis: q̄a x e ego rogabo patrē de vobis. Ipſe ei ¶ideo ita exaltamini.
pater amat vos: qa vos me amaſtis:

fuit inchoatū poſt reſurrectionē xp̄i: ſed poſtea cōſummatum in gloria cœli. k ¶Et in illo die. Hic explicat xp̄s qđ.ō. dixerat de acceſſu diſcipulorū ad patrē. Et diuiditur in duas: qa prio expli Diuiſio. cat ea q diſcipulos pr̄is familiaritatē. ſcd⁹ ſubiūgit ſui dicti rōnēibi: Hæc in ꝓuerbijs. Dicit igit̄ prio ſic. Et in illo die.i.in tpe poſt reſurrectionē meā. l ¶Me nō iter. qcquā.q.d. ex p̄ſentia ſpūſſcī vobis a patre miſſi ſic eritis illuminati:q nō indigebitis q̄rere ſicut mō,nec ꝓdoceri. Sed ꝓta hoc videt: Pro illo tpe petit a xp̄o petrus de iohanne. Hic aūt qđ vi hī. ſ.vl.c. Siſr ap̄ſi petierūt a chriſto: Dñe ſi in tpe hoc reſtitues regnū iſrael vt hī Act̄.i.a. Dicendū q̄ intelligit de quæſtionibus ſic irrationabilib⁹ ſicut añ reſurrectionē ap̄ſi faciebāt chriſto: q̄ſtis ſuit q̄ſtio philippi.ō. poſita xiiij.b. Dñe,oñde nobis &c. & confeſſes q̄ q̄ſtiōes q̄ ſequēter legunt̄ in euangeliꝭ ab ap̄ſis factę. Poſt reſurrectionē vero chriſt⁹ aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas: Luc.xxiiij.g. Et iō fuerūt edocti de multis quæ pri⁹ ignorabāt: & ꝓpter hoc nō indigebāt: quærere ſicut ante: & ſi aliq̄ quærebāt, rōnabili⁹ quærebāt. iō ꝓverba ſupradicta nō intēdit ſaluator excludere ab ap̄lis oēm queſtionē: ſed exprimere eo rū inſtructionē ꝓ intellectū ſcripturarum vt dictum eſt. ¶Aliter exponit. Augu. In illo die me nō interrogabitis quicq̄.i. in æterna beatitudine: quæ eſt dies vna cōtinua, vbi vidēt beati clare in diuina eſſentia quæ expedit eos videre: nec oportet ali quid eos interrogare. Prima tū expoſitio ꝓpinquior eſt literę ꝓcedenti & ſubſequēti. vnde ſequitur. m ¶Si quid petieritis patrem in nōie meo.i. pertinens ad ſalutem: qa ieſus qđ eſt nomē chriſti, ſalus interpretatur. n ¶Dabit vobis. ſuppoſitis tamē cū hoc aliis duabus conditionib⁹ ſupradictis: ca. xv.ſ. cp̄ petitio ſiat pro ſe: & perſeueranter. o ¶Vſq; modo non petiſtis &c. Apoſtoli enim ante reſurrectionem chriſti ita non cognouerunt virtutem noīs xp̄i ſicut poſt. & ideo adhuc ignorabāt cp̄ oīs eorū petitio eſſet exaudibilis in nōie chriſti. p ¶Petite & accipietis. hic gratiā in p̄ſenti. q ¶Vt gaudium veſtrum ſit plenum. in futura beatitudine: quia ad eius conſecutionem debent ordinari omnes preces eccleſiæ. r ¶Hæc in prouer. Hic reddit cauſam ſui dicti: videlicet quare diſcipuli habebant talē acceſſum & familiaritatē ad patrem poſt reſurrectionē. Duo em̄ faciunt familiaritatē cū aliquo.ſ. eius notitia:& amor. Poſt reſurrectionē aūt & ſpūſſancti recæptionē ap̄lī fuerūt p̄fecti in notitia & amore dei. Et hæc eſt cauſa quare fuerunt magis familiares ei q̄ ante. & hoc eſt qđ dr̄. Hæc in ꝓuerbijs locutus ſum vo.q. d. ante paſſionem meam parabolice & obſcure locutus ſum vobis: ſicut patet ex de curſu euāgeliꝭ. s ¶Venit hora cum iam non in prouer. id eſt obſcure. t ¶Loquar vobis: ſed pa. de pa.m. annun. vo. quia chriſtus poſt reſurrectionem ſuam clarius & expreſſius docuit apoſtolos de regno dei q̄ ante. Ipſi enim erant magis ſenſum apertum ad intellectum ſcripturarum: vt habetur Lu.vl.g. v ¶In illo die in nomine meo pe. Quia ſicut dictum eſt: poſt reſurrectionē chriſti cognouerūt magis virtutem nominis chriſti q̄ ante. & ideo ſuas petitiōes in chriſti noīe formabant. et ꝓpter hoc orationes eccleſiæ in fine formātur in noīe dicēdo: per dominū noſtrum ieſum chriſtum &c. vel aliquid ſimile. x ¶Et non dico vobis: quia ego rogabo patrem de vobis. quaſi. d. non dico cp̄ ſit tunc vobis neceſſe habere me intercеſſorem mediū in petitionib⁹ veſtris ſicut mō. Ante paſſionem em̄ chriſti apoſtoli tm̄ cōfidebāt de præſentia cor- ☞ porali eius

E a ¶Iterū relinquo. Reliquit mundū corporali presentia. Vadit ad patrē: ga hūanitatē ad inuisibilia paternæ maiestatis induxit.
Reliqt mūdū: ga ab aspectu amatorū mūdi qđ viderāt, abstulit.
Redit ad patriā: ga amatorib⁹ suis se æqualē credēdō docuit pri.
b ¶Dicūt. Cū nondū veniſſet hora quā, pmiſit. Ecce nūc palā loqtur. Illa quæ dōs scit, nō intelligētib⁹ esse, puerbia illi vsq; adeo nō intelligūt: vt nec saltē se nō intelligere ītelligāt. De qua eor⁹ insirmitate admonēs rndit. Modo creditis &c. c ¶Nunc scimus. Aptē ostēdūt: ga loquēs de eis, ad eos maxime agebat quę illos delectabat audire: & que ipſi interrogare volebant, hæc ipse præueniēs vltro, pferebat: & iō illū ga cogitationes nouerat, cōfitent scire oia quasi deū & dei filiū. d ¶Et nō opus est. Cū scias oia, nō est opus vt interroges aliquē a quo aliq̄ scias. Vel etiā interroganti ab aliquo, præsciēs qđ ille velit. Si aūt aliq̄n interrauit vel iterrogat⁹ est: nō eis, sed aliꝭ opus fuit. c ¶Modo cre. vt paruuli, qb⁹ quæcūq; alta adhuc puerbia sunt credituris: sed venit hora passiōis & iā, ppe est in qua ita perturbemini: vt qđ modo creditis, relinquatis nō modo corpe: sed etiā mētis fide. vñ. Sperabam⁹ q̄ redēpturus esset israel. f ¶Et nō sum. Ecce proferūt: sed ad maiꝰ vult eos extēdi: vt cū dixerint a deo exiſti dicat. Pr⁹ mecū est: nec sic putent a deo exiſse vt putēt etiam recessiſse.
g ¶Quia pater. Dixerat: relinquo mūdū, & vado ad patrē nunc dicit. Pater mecum est: qđ intelligēti est verbū, nō intelligenti, puerbiū. Cui sī nō est cibus: tū lactis est alimentū. Ex quo est, q̄ sciebat eū nosse omnia.

NICO. DE LYRA

F ☞porali ei⁹ q̄n oībus ad ipſum recurrebāt: sed post passionē ipſimet suas petitiones ad deū formabāt: ideo xp̄s per illa ꝓba vult exprimere, q̄ secure possent hoc facere, ꝓpter familiaritatē patris ad ipſos, vnde similis est modus loquēdi, ac si dixiſſet xp̄s apl̄is. Tantā familiaritatē habebitis ad deū: q̄ per vos ipſos poteritis accedere ad eū & impetrare: non tñ per hoc excludit suū adiutoriū: sed exprimit cū quanta securitate poterūt orare deū. Cōsimili modo loquebat ſcā agatha iam gloriosa in cœlis, beatæ Luciæ existēti in terris. Soror mea Lucia vir go deo deuota: qđ a me petis qđ ipſa poteris ꝓstare &c. Nō enim excludebat a brā Lucia suū adiutoriū: sed exprimebat cū quanta securitate posset rogare deū. Et hoc modo xp̄s loquebat apl̄is ad exprimēdū erga eos amicitiā dei pr̄is, ꝓpter hoc ſequtur. Ipſe enī pater amat vos &c. Segtur. a ¶Exiui a patre. nō per loci mutationē: sed per æternā gnationē & psonalē distinctionē. b ¶Et venī in mūdū. per carnis assumptionē. c ¶Iterū relinquo mūdum. c̄ptū ad corporalē p̄sentiā. d ¶Et vado ad patrē. tacitē do naturā mortalē paternæ gl̄iæ cōsortē: sicut. ō. expositi est ca. xiij. e ¶Dicūt ei discipuli. Postq̄ xp̄s explicauit rōnes suprapositas ad discipulor⁹ cōsolationē: hic ꝛ̄ostēdit effect⁹ p dictæ explicationis: q̄ est plenior cognitio apl̄or⁹. Et dicit dr̄ in duas: ga primo ponit ista plenior cognitio. ſecō subdit ipſor⁹ ſiirma dispositio, ibi: Rndit iesus. In prima igit parte dr̄ sic. Dicūt ei discipuli eius. clari⁹ intelligētes q̄ ante. f ¶Ecce nūc palā loqueris: & puerbiū nullū dicis. Clari⁹ em loquebat de ꝓcessu ei⁹ a patre: & de aduētu ei⁹ in mūdū per carnis assumptionē, q̄ fecerat ante: & ideo deitatē clari⁹ intelligētes dicūt. g ¶Nunc scimus quia scis oia. Ex doctrina em ei⁹ & miraculis pmei⁹ deitatē cognoscebant. h ¶Et nō opus est tibi vt quis te ſnter. Hoc em videbant ex hoc, q̄ ꝑuenerat eos respōdēdo antec̄ interrogarēt: vt dictum est. i ¶In hoc credimus, i. ex dictis & factis præteritis. k ¶Quia a deo exiſti. & sic fidē quā habebāt in corde, cōfitent ore. l ¶Rndit iesus. Hic prædicit eor⁹ cōditio infirma: nec ex pleniori cognitione habita eleuent: & cautiores cōtra pícula reddantur, cū dicit. m ¶Modo creditis. q. d. parum stabitis in hac fidei cōfessione. n ¶Ecce venit hora et iā venit. quia extūc incipiebat t̄pus suæ passiōis de quo loquebat. o ¶Vt dispergamini vnusquisq; in propria. Sicut em ꝓpter fidē xp̄i apl̄i propria reliquerāt, & adinuicē & cū christo colligati erant per amorem: vt rē: vt hī Mat. xix. d. Ecce nos reliq̄m⁹ oia: & secuti sum⁹ te, ita cō trario propter ifirmitatē eorū in fide ſminēte xp̄i morte dispersi fūt ab inuicē: & a xp̄o, q̄rētes ꝓpriū cōmodū. iō subdit: p ¶Et me solū reliquatis. qđ factū est in captione c̄ imminebat de ꝓximo. Verūm ex fuga eorū nullū detrimentū accidit xp̄o: iō subdit: q ¶Et nō sum sol⁹: ga pr̄ mecū est. ga hūanitas remāsit deitati ꝓiūcta in qua deitate pater & filius sunt vnum. q. d. in mea passione non indigeo vestra præsentia: cum habeam p̄sentiā patris o̊ipotētis.

a carne sumpta: nō tñ deserui. ¶Autē. & credidistis, ga a deo exiui. Exiui a ¶visibiliter. a ¶corporali discessione nō gubernatione præsentiæ.

a ¶Hæc locut⁹ sum. Hic cōcludit conclusio principaliter intenta. Ad hoc enim dixit christus prædicta omnia. vt apl̄i firmarentur cōtra tribulatiōes imminētes. & hoc est quod dr̄: Hæc locut⁹ sum vobis. r
a pre: & veni ī mūdū. Itē rū relīquo b mūdū, & vado ad patrē. Dicūt ei d ¶Palam loqui est imanti: cum dictorum eius nequeant comprehendere mysteria. scipuli ei⁹. Ecce nūc palā loqueris: & c & puerbiū nullū dicis. Nūc scimus g ¶docenti, q̄ sponte oia dicit: sciens quid q̄situr⁹ velit. aliꝭ opus est interrogare: ga aliter nesciret qđ q̄sitor scire vel d quia scis oia: & nō opus est tibi vt hlet. ¶q̄ scis omnia. gs te ītterroget. In hoc credim⁹: ga e a deo exiſti. Rndit eis iesus. Modo h ¶vt paruuli. creditis, † Ecce venit hora, & iā ve- a ¶in vestre infidelitatis torporem. nit: vt dispgamini vnusq̄q; in prō o t pria, & me solū relinq̄tis: & nō sum g sol⁹: ga pater mecū est. Hæc locut⁹ sum vobis: vt in me pacē habeatis. s a¶ Cōtra p̄ssurashortat. b¶ qđ fecerit dato spū: & vicerit: nō vt pri⁹ reliquerit solum. In mūdo p̄ssurā habebitis, sed cōn a ¶vici i me & in meis. ¶Ego caput vestrū vici magna spes membris. fidite, ēgo vici mundum.

Diuisio.

Lu. 24. c.

Mundani christum in tribus impugnauerūt

Plenitudo fereter in q̄libet tpe. ¶Ad primū dicēdū: q̄ plenitudo gr̄æ incæpto tē ga ei⁹ aīa extūc plenitudie gr̄æ fuit repleta. vegrātie quando tūm illa plenitudo nō erat extūc ad alios deriuāda: sed post ascēincæpit. sionē & glorificationē xp̄i: vt pater p̄dicta. Nō em oportet q̄a pricipio plenitudinis tp̄is dei ois plenitudo gr̄æ, sed fm ordinatum, p̄cessum dispōnis diuinæ. ¶Ad sc̄m dicendū: q̄ lex noua succesſit veteri: sicut p̄fectū imperfecto: sed nō est ali⁹ stat⁹ expectā dus p̄fectior statu nouæ legis: cū noua lex vltimā p̄fectionē possibilē in via cōtineat: & iō nō est expectāda alia lex vel ali⁹ status magis correspōdēs spūiſtū q̄ stat⁹ nouę legis. Potiſſime: qa lex noua est amoris. amor aūt appropriat spūiſtō sicut & filio: propter q̄ dicit apl̄s Rom. viij. a. Lex spūs vitæ in xp̄o iesu. Et eodē modo lex vet⁹ nō corrūpet p̄ri solū: sed etiā filio: in q̄tū fuit ibidē prænūciata⁹ & p̄figurat⁹. Propter qđ dicit saluator. ē. v. g. Si crederetis moẙi, crederetis forsitan & mihi. de me em ille scripsit. ¶Illud aūt qđ adducebat Manichæi pro se. Cū venerit ille spūs vitatis docebit vos oēm veritatē: soluū est exponēdo literā: ga cognouerūt oēm veritatē eor⁹ statū statui decentē. ¶Q̄ aūt dicit in hoc ca. q̄rit: vtrū plenitudo spūiſtūs fm ꝓpriū cōmodū. iō subdit: p ¶Et ēti debuit dari immediate post ascēsionē christi. ¶Et arguitur primo q̄ nō immo debuit dari ante: quia plenitudo gratiæ debuit dari in tp̄is plenitudinē: sed plenitudo tp̄is incæpit a natiuitate christi: fm q̄ dicit Apl̄s ad Gal. iiij. a. At vbi venit plenitudo tp̄is, misit deus filiū suū factū ex muliere, factū sub lege &c. ¶Item arguit q̄ adhuc plenitudo gratiæ non sit data: qa sicut ſili⁹ est a pre: sic spūſſanc⁹ ab vtroq̄. Stat⁹ aūt veteris test. correspōdet pri in quo intrēbat pres gentiōi: Sili⁹ stat⁹ nouæ legis correspōdet filio: in quo clerici interdētes sapiæ filio appropriatę: hūt pp̄m regere. ergo videt q̄ hūanus sit alius stat⁹, spūiſancto correspōdēs. In tpe aūt spūiſancto correspōdēre, debet plenitudo gr̄æ dari ergo &c. ¶Cōtra veritē p̄dictorū arguit p illud qđ dixit saluator discipulis suis in hac. Si non abiero paclet⁹ nō veniet ad vos. Ex quo patet q̄ ante ascēsionē xp̄i nō fuit data plenitudo spūſſancti. Segt: Si aūt abiero mittā eum ad vos. Ex quo patet q̄ spūſſanctus cito post xp̄i ascensionem fuit datus. ¶Rndeo. Circa hanc q̄stionē erraueruntmani chæi occasione verborū christi: fm q̄ dicit Aug. in li. cōtra Faustū. Christ⁹ em in hoc ca. loquēs de aduētu spūſſancti, dixit apl̄is. Cū aūt venerit ille spūs veritatis, docebit vos omnem veritatē. Apl̄i aūt oēm veritatē nō cognouerūt: fm q̄ dicit apl̄s ad Co. xiij. c. Ex parte cognoscim⁹: & ex pte ꝓphetam⁹. ideo dicerunt q̄ promissio spūſſancti nō fuit impleta in apl̄is: sed in ipso manet intuēti eius errorē: & erroris reprobationē a doctorib⁹ nostris ij. sententiarū & iij. & in plurib⁹ alīs locis: qđ omitto, ꝓpter nimiā ne prolixitatis vitādę: & qa hæresis manichæi & ei⁹ reprobatio sunt satis notæ. Propter qđ dicendum: q̄ plenitudo spūiſti fm ꝓpriū cōmodū. iō subdit: p ¶Et ēti debuit dari immediate post ascēsionē christi. ¶Et arguitur primo q̄ nō immo debuit dari ante: quia plenitudo gratiæ debuit dari in tp̄is plenitudinē: sed plenitudo tp̄is incæpit a natiuitate christi: fm q̄ dicit Apl̄s ad Gal. iiij. a. At

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri pater: nisi ille cognoscat per quē clarificat. i. pplis innotescat: & hæc est clarificatio pris: quæ nō circa solos aplos: sed etiā circa oēs credētes fit. a ¶ Hæc est autē. Ordo. Vt cognoscāt te: & quē misisti. i. xpm cū spū, q est ambo: esse vnū & solū verū deū. Si ergo eo modo te clarificat filiꝰ sicut dedisti ei ptātē oīs creaturæ: & sic dedisti: vt oē qđ dedisti ei det e. vi. ç. Et hæc est vita æterna vt cognoscā te. Sic te ergo filiꝰ clarificat vt oīb⁹ quos dedisti ei te cognitū faciat. b ¶V cognoī. &c. Qđ hic est ex pte ī futuro erit plene. Qui ergo ꝑficit in cognitione magis viuere tēdit. Qñ autem erit plena cognitio erit sine fine laudatio. Et hęc ē illa clarificatio sed priꝰ ꝑ clarificat, dū inotescit fidelib⁹. vñ: Ego te clarificaui sup terrā. c ¶ Opꝰ cōsum. i. ac si apte futurū diceret: clarificabo, gētib⁹ ꝑdicādo. Opus ꝑsūmabo: ga iā factū ꝑdestinatiōe & ꝓ iā facto ē habēdū qđ certissime ē futurū. Hāc ꝑdestinationē in sua clarificatiōe manifestiꝰ apuit dicēs. Quā habui apud te priusq̄ mūd⁹ eēt. i. ficut tūc ī ꝑdestinatiōe habui apud te ante tpa: ita nūc i re faci mūdo i tpe. d ¶ Dedisti mihi. in q̄ notat grā. Nihil ei habet in hoīe qđ nō acceꝑit. Cū restet passio di cōsūmaui: ga se certissime nouit cōsū maturū: sicut ꝓ theta ait. Qui fecit q̄ futura sunt. Qr uis ergo videatur hic dicere ꝓ prior pater glorificauerit: & ꝓ sta ꝑe eēt clarificād⁹, dicēdo. Et nūc clarifica me pr apud temetipm tū de futuro est vtrūq̄: & eo ordie vt. ō. Pr clarifica filiū tuū, vt fi. te. cla. Eadē ei est snia, nisi: ga hic dict⁹ est clarificatiōis mod⁹ q ibi erat tacitus: quō pr clarificet & filiꝰ: filiꝰ clarificat patrē sup terrā: pr filiū apud seipm. e ¶ Hoībus. Pñt hæc oia dici de oīb⁹ fidelib⁹ futuris. Et ē hęc clarificatio qua clarificat⁹ filiꝰ clarificat patrē sup terrā: sm q est ꝓteritū, ꝓ futuro. Sed credibili⁹ est de his dici q nūc erāt discipuli cū post dicat. Cū essem cum eis ser. e. in no. r. & nullus periꝫ nisi filiꝰ pditiōis. i. iudas: q de. xij. periꝫ. vbi addit. Nūc ad te ve. In quo ostēdit corpali pntia se fuisse cū eis: q̄ in ascēsiōe ab illis abiit. De cæteris post addit. Nō ꝓ his tm rogo: sed pro his q crediturī sunt ꝓ verbū eorū. f ¶ Tui erāt. Augu. Pris erāt hi sicut oia nō sine filio oia tenēte cū illo. Sed soleꝫ ei a quo est, tribuere qcqd habet. Mihi eos dedisti sm hoīem q nō semp fuit: sed accæpisse eos dicit. Habuit aliq̄n dei filius qđ nōdū habuit idē nō filiꝰ: ga nōdū erat homo. g ¶ Cognouerunt. Ne putaret cognitio iam facta per speciē, addit. Crediderūt vere: non eo mō quo cū dixit. Modo creditis: venit hora vt dispgamini. Sed nec adhuc tales erāt: sed prēnūciat quales sint futuri acceꝑto spū: sine quo nec seruauerūt fermonē quē dixerat. h ¶ Ego ꝓ eis ro. Prma oratio

NICO. DE LYRA

per adam. a ¶ Hæc autē. Hic remouet quādā dubitationē: possent em aliq credere ꝓ ista q̄terna ꝓ eū fidelib⁹ dāda, cōsisteret in carnalib⁹ bonis: sicut dicūt saraceni qui expectāt in alia vita in voluptatib⁹ carnalib⁹ & diuitijs & cōsilib⁹ ꝑmiari: sm ꝓ dr̄ in Alchorano mahumeti: quę tm vita sm ꝑm dr̄ vita pecudū ſ. Ethi. Propter qđ ipe Auicēna hoc ꝓsiderās dixit: ꝓ, pphera quē vocāt mahumetū: ꝑmittit eis talē fœlicitatē in ꝑmiū, quā multi sapiētes nō attēderūt. Sic⁹ iudęi resurrectionē futurā expectāt ad vitā carnalē. Et ibi fœlicitatē vitę futurę credūt ꝓsistere in bonoꝝ tpaliū plenitudie & pacis trāq̄llitate. Hoc autē remouet saluator Vita æter di. Hæc est autē vi. æter. vt co. &c. Vita em æterna siue britudo na i quo cōsistit essentialr in aspectu claro ipsi⁹ diuinitatis: prout tm habet consistit. adiūctā fruitionē quę est cōpletiua fœlicitatis: ex ꝓsequēti ꝓ cōsistit in aspectu hūanitatis xpi: q̄ est instrm nos itroducēs ad beatitudinē principalē. Britudo autē hois cōsistit in ꝺiūctiōe ad vltimū & optimū: & iō nō pōt cōsistere in ꝺiūctione ad aliqđ bonū tpale vel corpale: vt dicūt rudes saraceni & iudęi: sed in adeptione ipsius

a vitā æternā. Hæc est autē vita æter- a
b na vt cognoscāt te solū deū verum: & quē misisti iesum christum. Ego b
c te clarificaui sup terrā: opꝰ cōsum- c
d maui qđ dedisti mihi vt faciam. Et d
a ¶ vt te clarificem. b ¶ ad dexteram tuā collocando.

nunc clārifica me tu pater apud tē-
metipsum claritate quam habui
a ¶ ab initio sic præordinatū est vt deus sic hominem illum exaltaret. b ¶ non ꝙ iam sit perfecta manifestatio sine prouerbiis sed

priūsq̄ mūdus fieret apud te. Māni e
c ꝙ certissime futura.
a ¶ non quo diceris deus: quod erat notū in iudæis: sed quo diceris pater meus: quod sine filio nō noscitur. b ¶ apostolis & fere oīb⁹ gentibus. c ¶ instruendos.

e festaui nōmē tuū hōminibus quōs
a ¶ homini. b ¶ de quo iam non sunt. c ¶ ꝑ-
f dedisti mihi de mundō. Tui erant g
sciētia. a ¶ ad docendum.

& mihi eos dedisti: & sermonē tuū p
a ¶ in fide ꝑmanserūt. b ¶. i. cognouerūt: ga a te sum: simul enim pater dedit omnia
g seruāuerūt. Nūc cognouerūt, quia k
cū gen. uit: qui habet.

oīa quæ dedisti mihi, abs te sunt.
¶ per hoc cognouerūt: q a accæperūt. ¶ ine⁹.
Quia verba quæ dedisti mihi, de- l
¶ intellexerunt & tenuerunt.
di eis. Et ipsi accæperūt & cognouer m
a ¶ similiter vere.
runt vere quia a te exiui: & crēdi-
¶ quod est idem quod a te exiui.
h derunt, qa tu me misisti. Ego ꝓ eis o
a ¶. i. deditis mundo.

rogo, non pro mūdo: sed pro his p
a ¶ per quod iam non sunt de mundo pro quo non rogo.

quos dedisti mihi: quia tui sunt. q

& hoc est qđ dr̄: Manifestaui no. tuū ho. quos de. mi. de mū. ga apli fuerūt ſpāliter cōuicti ipsi christo. f ¶ Tui erāt. fm æternā ꝑdestinationē. h ¶ Et mihi eos dedi. vocando ꝓ apl'as ad fidē & applicam dignitatem. g ¶ De mūdo. ga ante vocationē suā apli erāt mundialiter viuētes, sicut & cæteri hoīes. Sed a rō accipitur ex parte apl'orū: q fuerunt serui obedientes. & hoc est quod dicit. i ¶ Et ser. tu. ser. corde. ſ. & ope. p ¶ Nūc co. &c. abs te sunt. i. a te. ꝑcedentia. l ¶ Quia ver. &c. ga plenitudine scientiæ xpi facta est redundantia in apl'is. m ¶ Et ipsi accæpe. doctrinā xpi recipiēdo: n ¶ Et cog. vere &c. hoc em cognouerūt per doctrinam christi & ꝑ miracula. verūtamen ga talis cognitio est fidei: ideo subdit: Et credíde. ga tu me. Tertia vero ratio accipitur ex parte custodiæ christi: cui apli erāt ſpāliter cōmissi. & hoc est quod dr̄: o ¶ Ego, ꝓ eis rogo &c. hoc dicit: ga efficacia suæ oīonis tm̄ se extēdit ad electos. Q⁹uis em sit efficax ꝓ oībus tū mali ponūt sibi impedimentum ne sint participes ipsius. ideo subdit: ꝓ ¶ Sed ꝓ his &c. ro. quo ad efficaciā. q ¶ Quia tui

a ¶ Hæc est autē vi. æter. &c. Per hoc excludūt errores oim n aliquo bono creato britudinē obiectiuā ponētiū. c ¶ Opus cōsum. qđ de. &c. hoc legāt & retinēāt instabiles q bona frequenter incohāt: sed nō ꝑseuerāt. Hui⁹ ca. residuū est oīo xpi ꝓ suis discipulis ꝑsentib⁹ et futuris. Et in hoc xps dedit exēplū plat⁹ eccle siæ & curatis: vt ꝓ suis subditis deuoteorēt & attēte. Nec mora

A ma oratio fuit. Clarifica fi. vt fi. cla. te. & de his execut⁹ est & concluſit in fide credētiū. Ilā ꝓ eis rogat vt pr̄ seruet eos q̄s ipse corpe reliqt. a ¶ Et mea oīa tua sunt. Nō em ga filio dedit pr̄ amicitiā: sicut nos. i. vt sint vniti ꝓ charitatē: sicut nos sum⁹ vnū ꝓ natūrā. Ita ꝙ ly sicut nō importet æqualitatē: sed quandā imitatiōnē longinquā. Et allegat pñr apl'orū necessitatē respectu huiꝰ cōseruatiōis diuinæ dicēs. i ¶ Cū essem cū eis. præsentia corporali. k ¶ Scrua. eos &c. custodiui. i. firmiter & secure. l ¶ Nemo ex eis periꝫ nisi filiꝰ ꝑdi. Hoc dicit ga sua perditio non fuit ex defectu custodię xpi: sed ex malicia sua sicut dicit aliqs filius mortis, eo ꝙ facit aliqđ dignū morte. m ¶ Vt scriptura ſm. Ly vt nic tenetur cōsecutiue, ga per ꝓditionem iudæ secuta est impletio scripturæ q̄ de hoc loqt̄ pō. xl. &. cviij. vt. ō. allegarum est. xvij, ca.

n ¶ Nunc autē ad te v enio, per mortem ꝓ de sum meam. o ¶ Et hæc loquor in mun. Hoc ma trini. dixit, ꝓpter hoc ꝙ ex dictis eius aliqui posſ & fi. ca. sent credere ꝙ nō haberet potestatē custo c, damna diendi eos in absentia sicut in præsentia. mus. De ideo hoc remouet di. Et hæc loquor in ce. misc. mun. ſ. existens in ꝑsentia corporali ac si cum mar diceret: Sic loquor nō, ꝓpter defectum vir rthe. §. q̄ tutis: sed ad ostendendum veritatē humanæ naturæ cōpatientis eis. ideo subditur. p ¶ Vt habeant gaudiū meū imple. in semetipſis. Gaudium enim christi est de vniōe hūanitatis ad diuinitatē per quam illa humanitas habet grāe & gloriæ plenitudinem: vt. ō. dictū est ca. ſ. Ad hoc autē erat intentio xpi orātis: vt apſi venirēt ad gloriā veræ fruitiōis: in qua apte viderēt vnionem in ipso deitatis & humanitatis. Alia autē ratio quare apli indigebāt deo ſpāliter cōseruari est: ga erāt iudæis odioſi, ꝓpter doctrinā xpi. & hoc allegat salua tor dī. q ¶ Ego dedi eis sermo. tuum. cu †cō. 15. c. stodiendum & ꝑdicandum. r ¶ Et mun. D odioſo ha. quia non fuit de mūdo q̄tum ad affectionē: licet sint de mūdo q̄tum ad corporalem præsentiā. s ¶ Nō rogo vt tol. eos de mū. ga nō expedit fidelium saluti, donec fides sit publicata per totū mūdum. t ¶ Sed vt ser. e. ama. dando eis constantiā in tribulationibus imminentibus de proximo. v ¶ Sāctifica eos. Hic ꝓr orat apl'is perfectionem in bono di. Sanctifi. e. i. cōfirma, Sanctum em vno mō significat idem qđ firmū. x ¶ In v. ſ. fidei catholicæ. y ¶ Sermo tu⁹ veritas est. i. doctrina mea quā dedi eis: quæ etiā tua est sicut. ō. dictū est ca. vij. Ista autē cōfirmatio apl'orū facta est a deo patre q̄n in die pentecostes misit eis spiritū sanctū. Et necessitas huius confirmatiōis subdit cū dr̄: z ¶ Sicut tu me mi. in mun. adveritatem salutis æternæ docendū. a ¶ Et ego misi e. in mū. ad hāc doctrinā vbiq̄ prædicandum. Et notādū ꝙ dicit misi. i. mittam: loquendo de futuro per modum ꝑteriti, ꝓpter certitudinē eu⁹tus futuri: ga apli nō sunt missi ad ꝑdicādū per mūdū nisi post accæptionē spūſsancti: licet ante fuissent missi ad ꝑdicādū in ciuitatib⁹ iudææ iudæis tm̄: b ¶ Et pro eis e. ſ. me. i. h veritate. Non pro eis aūt rogō tm̄: d

NICO. DE LYRA

sunt. fm æternam prædestinationē. a ¶ Et mea oīa tua sunt. ga, ꝓpter inſe parabilē vniōnē hūanitatis & diuinitatis in xpo sit idiomatū cōicatio attribuēdo ea q̄ sunt hoīs xpi deo: & ecōuerso. Sicut em demōstrato xpo: hęc, ppositio est ꝑa. vera. Deus mortuus est: ga, ꝓpter vnitatē suppositi oīa quę sunt dei, cōicant hoī & ecōuerso modo ꝑdicto. b ¶ Et clarī. sum in eis. Hoc dicit: quia apli gloriā ei⁹ iā partim cognoscebāt: & de, ꝓinquo plus cognituri erāt. Quarta rō accipit ex necessitate imminēte aplis: ga xps cito recessurus erat ab eis: cui⁹ corporali ꝑsentia erāt delectati & cōfortati. & iō, p tūc indigebāt spāliter deo pr̄i per orationē xpi recōmēdari: & hoc est qđ dr̄: c ¶ Et iam nō sum in mū. i. sum

sacrificiū in carne offero tibi accæptū, c ¶ Vt sint & ipsi san. in ve. Sicut em vetus testamēti⁹ ꝓ sanguinis effusionē ꝓ animatū est sic cōfirmatio nouī testamēti facta est ꝓ effusionē sanguinis xpi vt ostēdit apl's Ad Heb. ix. d ¶ Nō ꝓ eis aūt rogo &c. Hic ꝓr salvator orat pro toto fideli populo. Et diuidit in duas: ga prio orat pro eis consecutionem graciæ: & secundo gloriæ, ibi: Pater ꝙs dedisti mihi. Dicit ergo prio sic: Non ꝓ eis aūt rogo tm̄ &c. vt omnes vnum sint in vnitate charitatis, in qua vnione consistit ꝑfectio christianæ religionis. ga per hoc mēbra ecclesiæ cōiungunt adinuicem & capiti hoī christo: & vlteriꝰ ipsi deo. ga q adhæret deo, vn⁹ spūs est: vt dr̄. i. Cor. vi. d. & sic ꝓ ꝙs primū prin cipium qđ est deus, coniūgit hoī: qui est quodāmō oīs creatura.

¶ Quinta pars.

Universidad de Deusto Biblioteca

E Vr a ¶Sed & pro eis qui crediturí sunt. vsq; in sinē mūdi: vel iā credūt vbicūq; sunt nō tm̄ tā pfecte vt post crediturí sunt post resurrectionē. b ¶Per verbū. Per ꝟbū euāgelij qđ est eor: nō ꝙ per eos tm̄ sit p̄dicatū: sed & p̄ paulū & alios quoslibet: sed qa eis Luc.23.f. primo & principaliter cōmissum fit ad p̄dicādū. Hoc est ꝟbū fidei, Act.9.a. verbū fidei per qđ credidit Iarro: credidit paulus: & qūcq; credit. c ¶Vt oēs vnū sint. Nō ait, oēs vnū sum⁹: sed vt illi oēs vnū sint sicut tu p̄ in me & ego i te, subaudi vnū sum⁹. Ita & p̄ in filio & filij⁹ in pfe: vt vnū sint: qa vnj⁹ subæ. Nos ꝟo possum⁹ esse i p̄re & filio & spūsctō. Vel p̄ & filij⁹ & spūsctūs i nobis eē p̄t: vnū tm̄ cū deo eē nō possum⁹: qa nō vnj⁹ subē. De ꝟo i nobis est vt i tēplo: nos i illo vt creatura in creatore. d ¶Vt & ipsi. In nobis dicit: vt ꝙ vnū sunt fide & charitate gratiæ dei tribuāt: vt nūc aūt luxin dño. Eph.5.b. illis qvnū sunt. Nec hoc ꝙ sunt facit cām e ¶Vt mūd⁹. Mūd⁹ hic accipiť ꝓ oibus vt credāt: qa potiꝰ credēdo vnū sunt: qui cuis vnū essent natura dissentiēdo tm̄ ab vno nō erāt vnū: sed orādo dixit, vt mūdus credat: sicut orando dixit, vt oēs vnū sint ac si tertio subaudiať rogo vt mūd⁹ credat. f ¶Ego in eis. Nō qn & p̄ in nobis & nos in patre. Sed hic mediatorēse ostēdit: ex cui⁹ psona hoc dr̄: sicut hoc qđ 1.Corin. 3.d. apls ait. Vos xpi, xps aūt dei. Vt sint cōsummati: ostēdit eo ꝙduci recōciliationē per mediatorē: vt pfecta būtudine fruamur: vbi cognoscet mūd⁹ p spēm quod modo p fidē. Ego sum in eis ad quos me mi. & tu in me mūdū tibi p me recōciliās. Vñ est & hoc qđ sequtur. Dilexisti eos: qa in filio ēt mēbra ei⁹ diligit, sicut & me: nō ꝙ æqlr, sed qa & me & illos: vel ꝑp̄ me illos: sicut. ē. Sicut misisti me misi eos. i. qa me misisti, misi illos. g ¶Quos dedisti. i. traxisti ad me: sic & ego elegi eos de mūdo: alij nō sunt dati ei, nō sunt sui. etsi prās sit ei oīm. h ¶Volo. Nō pōt nō fieri qđ vult oīpotēs: sed illa volūtas est Matt.26. d. hominis, de qua dicit. Nō sicut ego volo. i ¶Vt ybi. i. in cœlo: vbi in carne mox 8.3.d. futur⁹ sum: vel sicut dicit nicodemo. Nemo ascēdit in cœlū nisi filij⁹ hois q est in cœlo. Nō dixit erit. sed est, ꝑter veritatē p̄sonæ in qua & de⁹ hō est, & hō de⁹. Vt vbi ego sum deitate: & nō querať vbi: qa deitas vbiq; est cū quo tū bon⁹ est: & si nō Luc.13.f. vbiq; sicut ille vt latroni dicit. Hodie me cū eris in paradiso. Vñ & hic nō satis fuit dicere: vbi ego sum: sed addit, mecum: qa miseri pñt esse vbi ille est q nusq; deest: sed soli beati sunt cū illo q nō sunt beati nisi ex eo. Cū illo: qa fruūť illo vidēt illū sicuti est. Mali non sunt cū illo: vt cæci in luce nō sunt cum luce. Nec boni nunc ita sunt cū eo: & si aliq; modo p fidē sunt cū eo. k ¶Videāt. Cū in forma serui clarificata viderint iudicantē bonū & malū: tollēt impius ne videat claritatē dei qua Esa.26.b deus est quā soli mūdi cordevidebūt: qđ Mat.5.a. erit eis vita æterna. l ¶Vt dilectio. Dilectio qua p̄ diligit filiū est in oib⁹ iustis, qa mēbra eius sunt: & diligunť in illo q totus diligiť: ideo subdit. Et ego in ipsis sum. Q. Quia ego sum in ipsis: alter est in nobis vt in ꝑfectio: nos in illo aliter: quia nos sumus ille: cū ſm hoiem eius capitis sumus corpus. Cap. XVIII.

HEc cum dī. &c. Seqtur. n ¶Egressus est cum discipulis suis &c. Iam apostolis in agro culto & fructuoso opere per assiduā prædicationē cōstitutis tempore passionis in hortū paradisi introducit, vbi fructus est abun Mat.4.b dantior: & qui in deserto tentatus vicerat: in horto suos coronat. Luc.23.f. Vnde ait latroni. Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.

☞ Vbi erat

ꝓ illis quorū fides iam incæpta resurrectione & ascensione confirmabitur.

sed & pro eis q crediturí sunt per a ¶quid rogas: & ¶qđ supra de solis apīs hoc de omnibus simul. ¶In fide in charitate in pace: qa in vnum regnū sunt futuri: de verbū eorū in mē: vt oēs vnum sint quo postea supponet. ¶rogo. d sicut tu pater i me & ego in te: vt & a ¶vnitas sctōrū hic vel in futuro nō est causa fidei, sed merces. b ¶ita sint vnū. c ¶ꝑ eis ipsi in nobis vnū sint: vt mūb vt homo rogo: & vt deus facio quod rogo. dus credat: quia tu me misisti. Et c ¶immortalitatis.

ego claritatē quam tu dedisti mihi a ¶dabo recū ego deus. b ¶in charitate sicut supra in fide. c ¶vt sint vnū ꝑ me vnū medēdi eis: vt sint vnū̄ sicut ēt nos d diatorē. a ¶i charitate. b ¶supra tm̄ vt sint vnū hic cōsummati, ibi credat hic cognof vnū sum⁹. Ego in eis & tu in me: ut e scat. a ¶. i. ipsi cōsummati. ¶hoc & ibi & hic: qui inseparabilē charitatē patris & filij modo credimus tunc cognoscemus.

sint consūmati in vnū: & cōgnoscat f mūdus: qa tu me misisti: & dilexisti g eos sicut & me dilexisti. Pater quos g ¶qa dilexisti eos, in me recipe eos mecū. b ¶cōsummādos in tātā spē erigit q̄ maior dedisti mihi, vōlo vt ūbi sum ego, h i nō sit. a ¶ita mecum. b ¶nō ait, credāt: qa hoc est merces fidei, non fides.

& illi sint mecū: ut videāt claritatē k a ¶post crucem mihi hoī, vel mihi deo: cū me genuisti tibi æqlē. b ¶Videāt: qa di. m. in quo & nos dilexit, & prædestinauit tunc quod in fine mundi faciet.

meā quā dedisti mihi: qa dilexisti l ¶ideo hoc eis volo: qa hi soli de mūdo come ante cōstitutionē mūdi. † Paterm gnauerūt te. ¶iniquus. ¶iustū. ¶mediator. iuste mūd⁹ te nō cognouit. Ego aūt n a ¶per me. ¶per hoc cognouerūt. qa. t. m. m. ergo gratia nouerunt.

te cognoui: & hi cōgnouerūt, qa tu o ¶per fidem.

me misisti. Et notū feci eis nomen p ¶per speciem.

1 tuū: & notū faciā: vt dilectio qua dī q lexisti me, i ipsis sit & ego in ipsis: s

¶non ante sed illis finitis: non

HEc cum Cap. XVIII. t

cp in hortum mox introiret.

¶transiens de iudeis ad gentes.

dixisset iesus, egressus est

¶quia bibit de torrente huius sęculi.

cum discipulis suis trans torrentē

Raui in additiōe super Lucam. xiij. cap. Ca. XVIII. mo

HEc cum dixiſſ. ic. &c. trās tor. ce. q icꝑpiat ſtu passionē & mortē. ipsa autem fuit p iudeos inchoata. Moraliter. t ¶Hæc cū dixiſſet. &c. trās tor. ce. q icꝑpiat ſtu passionē & mortē. ipsa autem fuit p iudeos inchoata. Moraliter. t ¶Hæc cū dixiſſ. ic. &c. trās tor. ce. q icꝑpiat ſtu passionē & mortē. ipsa autem fuit p iudeos inchoata. Moraliter. t ¶Hæc cū dixiſſet

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Mitte gla. Ac si diceret: Quiescat vindicta. Aliter: Conuerte gladiū in locū suū. i. verbū ꝓdicationis cōuerte ad gentes: vbi fm paulum ostiū apertū & ingens inueniatur. Aliter. Postq̄ plenitudo subintrauerit, dicit petro: per quē totus ordo ꝓdicatorū designatur: Mitte verbū ꝓdicationis ad israel. Omnis em̄ q̄ gla. ac. gla. pe. Mat.26. c. Gen.3.d.

seruū: & absc̄idit eius auriculā dexteram. Erat autem seruo nomē malchus. b ¶Cohors aūt. Mos erat iudæis: vt quē morte dignū iudicarent, vinctū ꝓsidi traderēt. c ¶Et addu xerunt eū. Erāt eo tpe duo sacerdotum principes (vt Lucas ait) annas & caiphas, q̄ vicissim annos suos agebāt. Sed tunc erat annus caiphę: & volūtate ei⁹ primū ductus est iesus ad annā: nō ga collega, sed ga socer eius erat. Vel dom⁹ sic erant posītæ: vt nō deberet annas a trāseuntibus ꝓteriri. d ¶Et alius dī. Quis sit iste qa hic taceē nō temere diffiniāt. Solet tñ iste iohānes sic se significare. e ¶Dicit ille: non sum. Aug. Nō solū negat xp̄m q̄ dicit eū non esse xp̄m: sed q̄ etiā negat se esse xp̄ianū: & ita hoc implet qđ dñs dixit: Ter me negabis. f ¶Palā. i. multis audiētibus: non q̄ dicat, palā essent cognita turbis. Cū & apīs dixerit: Hæc in ꝑuerbijs locut⁹ sum. Sed venit hora cū palā annūciabo vobis. Eis etiā secreta exponebat, q̄ alijs per parabolas dicebat. Si fr̄ qđ dicit: Nihil in occulto sum locutus nō q̄ nō esset occulta intelligentia: sed qa corā tot hoīb⁹ dixerat: ea etiā q̄ paucis dixerat: nō sunt in occulto: qa ad hoc dixerat vt ꝓdicarent sup tecta: nō vt tacerent. Ea aūt q̄ audierāt, &nō intellexerant talia, erāt vt nō possent iuste criminari. Et quotiēs interrogādo tentauerunt, vt accusarēt: sic rñdit vt oēs calumniæ frustrarent: iō dicit: Quid me interrogas? Quid me in. i. a q̄ vitatē audire nō desideras. Interroga magis eos de quorū dictis nō habeas inuidiā. Ita tēperat rñsionē vt nec veritatē taceret: nec defendere se videret. h ¶Hæc aūt. Obijcit: cur nō fecerit qđ docuit. Debuit nō sic rñdere: sed alterā maxillā ꝑbere. Sed veracitēr & māsuete & iuste rñdit: & nō mō maxillā, sed totū corpus ferienti parauit. Et Mat.10.c. Mat.26.d. 8.16.f. Mat.26.a. Iohā.18.a. F

¶ hinc potius ostēdit p̄cepta patiētię: nō ostentatione corpis: sed cordis ꝑparatione facīda ꝑ tem q̄s maxillā vi sibilit⁹ ꝑbere irat⁹. Melius ergo rñdet vere placat⁹: & ad ferēda grauiora tranq̄llo aio paratus. a ¶Si ma. Male loquit⁹ q̄ ꝓ vitatē loquit⁹. Et etiā: Si male locut⁹ sum, da testimoniū q̄ ꝑbes mēdacē. b ¶Et addu. Aug. di

NICO.DE LY.

a ¶Et absc̄idit auri. eius dex. Credidit em̄ eū magis lædere: sed diuina ordinatione ictus declinauit. b ¶Erat autem nomen seruo malchus. Hoc addit euangelista ad ostendendum certitudinem rei gestę: exprimēdo propria noīa. c ¶Dicit ergo iesus petro: mitte gladium tuum in vaginā. q. d. noli vti ad defensionē meā. Et subdit causa: d ¶Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bi. illū? q. di. passionē quā ordinauit pater cœlestis ad salutē humani generis debeo patiēter tolerare: & ideo nō est locus defensionis & resistentiæ: sed magis patientiæ. e ¶Cohors quoq̄. Hic ostendit qualiter xp̄s a ministris cōprehensus, pōtificibus p̄sentatur. Et diuidit in duas: qa prio describitur ipsius præsentatio annæ. scd'o, caiphę, ibi: Et misit eū annas. Prima in duas: quia primo ponit xp̄i p̄sentatio. scd'o: eius examinatio, ibi: Pontifex ergo. Prima adhuc in duas: quia primo describitur prędicta p̄sentatio. scd'o incidenter ponitur prima petri negatio, ibi: Sequebatur autē. Dicitur igit̄ primo sic. Cohors autem, s. militum. f ¶Et tribunus. qui eis præerat: & illi erant gentiles. g ¶Et ministri iudæo. isti erāt iudæi. h ¶Comprehenderūt iesum. Ex quo patet obstinatio eor⁹: qa nō fuerūt auersi a suo malo visis ꝓdictis signis: sed magis attribuebant artibus magicis. i ¶Et ligauerunt eum. quasi morte dignum. Illi em̄ qui reputabantur morte digni: iudicibus p̄sentabātur ligati. Et adduxerunt

k ¶Et addu. eū ad annā primū. i. primo. Cuius causa subditur: 1 ¶Erat em̄ socer caī. Et qa eundo ad domū caiphæ habebat trā sire ante domū istius annæ: iō introierūt domū ei⁹: ꝑpter ei⁹ reuerentiā. Alia aūt rō fuit: qa pōtificatus nūc singulis annis vēdebat: & isti duo. s. annas & caiphas q̄ si alternatim erāt pōtifices: ꝑpter qđ quasi pōtifex habebat: qa anno p̄cedenti fuerat. Tertia rō est, vt xp̄s corā iudicib⁹ pluribus cōdēnatus, videret magis dign⁹ morte. m ¶Qui erat p. an. il. &c. Ista sunt exposita. 8. xj. ca. n ¶Seque. aūt. Hic interponitur pria negatio petri, cū dī: Seque. autē ie. simon pe. & alius di. s. iohānes. Licet em̄ isti sicut & alij primo fugissent, tñ postea fecuti sunt iesum: qa feruentiores erant alijs. o ¶Disci. aūt il. c. no. pon. Dicunt alij, q̄ iohānes erat peritꝰ i lege: & ꝑpter hoc habebat notitiā cū pōtifice: Sed hoc nō est verū: fuerat: vt hī Mar. iiij. d. vñ dicit Hiero. in ꝑpsa sua ad paulinū: Iohānes rusticus piscator indoctus &c. & iō alia fuit cā fuę notitię cū pontifice: qa forte missus a patre suo, plures portauerat pisces ad domū pōtificis. vel forte qa alijs de cognatione eius ibidē seruiebat. vel aliqua alia cā quā alij assignant. Sed de doctrina sua rñdit: ostēdēs q̄ nō erat. Sed de doctrina sua rñdit: ostēdēs q̄ nō est mala vel suspecta, sed sana. Quod declarat ex duobus. Primo ex loco, cū dr. a ¶Ego pa. lo. sum mun. &c. Doctrina aūt suspecta in angulis & lateribus docet: nō in loco publico & sacro. Scd'o ex auditor⁹: testimonio di. b ¶Interroga eos qui au. &c. q. d. Pa. Matth. Luc. Mat. Luc. Mat. Luc. Mat

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶ Nobis nō li. hoc dicunt, ꝑpter dici festi sanctitatē. Lex em ꝑcipit ne parcāt malefactoribus: ꝑsertim seducētib⁹ a deo suo: qualem istū dicebāt esse: & ꝫ seipsos dicunt: qa interficiebāt quē interficiendū offerebāt. sicut & pilatus interfecit: nō tn manib⁹ suis. Cū pilatus vellet iesum tradere iudeis, vt fm legē suā iudicarēt eū: noluerunt recipere dicētes. Nobis nō licet interfi. quēq̄: & sic implet sermo iesu quē de sua morte ꝑdixit: vt eū a iudæis traditum gentes interficerēt: quasi sic essent alieni a scelere q magis peccāt in quo nō eor⁹ inocentia, sed dementia monstrat. b ¶ A temetipso, Scit iesus qd ipse interrogat: & qd ille rnsurus est: sed tn dici voluit: nō vt sciret: sed vt scriberetur: quod scire voluit.
c ¶ Quid fe. Q. Si hæc culpa non est ꝙ te regem dixeris: quid aliud feci sti. Q. si non est mirum si iudici traderis puniendus q te regem dicis. Sed si hæc causa nō esset: tunc forte alia quærēda esset. Q. cōfirma si hæc causa est quæ obȷcit, an alia. d ¶ Regnū. Hoc est qd nos scire voluit: sed prius vicissim interrogando voluit ostendere quę esset de regno suo hoium opinio, iudæor⁹ vel gentiliū: qua ostensa vtriſcp aptius rndet: Regnū meum nō est de hoc mūdo. Q. Decæpti estis: Non em impedio dnationē vestrā in hoc mundo: ne vane timeatis & seruiatis: sed ad regnū cœleste credēdo venire. e ¶ Tu dicis. Non se regē timet cōfiteri: sed ita libratū est, vt neq; se regē neget: nec de mūdo se fateatur esse: vt ille sentiebat qui dixit: Ergo rex es tu? Cui rndit: Tu dicis: q a rex sum ego. Q. carnalis carnaliter dicis. f ¶ Ego in hoc n. sum. Nō in hac re, sed ad hāc rē: qd in græco nō est ambiguū. Dicit ergo de tpali natiuitate q̄ venit in mundū: fm quā nat⁹ est ad hoc: & ad hoc venit in mundū. i., ꝑpē hoc vt testimonium phi. v. Sed qa nō oim ē fides, addit. Oīs q est ex ve. au. i. obedit & credit mihi.

☞ Iterum exi

NICO. DE LY.

☞ a ¶ Dicit er. eis pila. quasi indignatus ex eor⁹ rnsione: qa sciebat eos ipm per inuidiā tradidisse: vt habet Matt. xxvij. b.
b ¶ Accipite eū vos & fm legē ve. iu. q. d. Si sufficit vestra examinatio: sufficiat & vestra snia. Sciendū em ꝙ romani aliqua minora iudicāda dimiserāt iudæis: fed nō poterant pro talibus inferre pœnā mortis qa romani retinuerāt sibi causam sanguinis: & ideo per hanc rnsionem inhibebat inferre ex ꝑpō mortē: ipsi aūt nō poterant vi tam eius sustinere: & iō renuerūt hoc accipere, dicentes:
c ¶ Nobis nō licet inter. quēq̄. Si em possent dare mortis snīam, libenter iudiciū recæpissent.
d ¶ Vt sermo ie. im. quem di. &c. Christus em prædicens mortē suam apīs Mat. xx. c. dixit: qa a principibus sacerdotū traderet gentibus ad illudendū & crucifigendū. Et hoc fuit impletū per hoc ꝙ renuerūt iudiciū, & dimiserūt ipm pilato q erat gentilis, iudicandū: & ſniæ executionē suis militibus.
Diuisio. e ¶ Introiuit ergo. Hic ponitur examinatio xpi in secreto. Et diuiditur in tres: qa prio ponit pilati interrogatio. scd'o, xpi rnsio, ibi: Rndit iesus. tertio, pilati obiectio, ibi: Dixit itaq;. Circa primū sciendū ꝙ iudæi cū tumultu irrationabili petebant mortē xpi., ꝑpter qd' xps nō rndebat: fm illud Eccli. xxxij. a. Vbi nō est auditus nō effundas sermonē, ꝑpter hoc Matthæus & Marcus dicūt: ꝙ cū accusaret a principibus sacerdotū nihil rndit, ꝑpter qd' pilatus in trauit prætoriū, qd' erat in domo sua, vt ibi xpm magis pacifice examinaret extra tumultū iudæor⁹: q nō audebant intrare ꝓtoriū vt dictū est. Christus aūt de tribus fuerat accusatus corā eo: vt hr Luc. xxiij. a. Hunc inuenimus subuertentē gentem nostrā: & ꝓhibentem dari tributa cæsari: & dicentē se xpm regē esse. Pilatus aūt de duobus primis nō curauit inquirere: qa de primo. s. de subuersione obseruationū legalium nō curauit vtrum esset verū vel falsum: qa non erat iudæus, sed gentilis. Scd'm cognouit esse falsum per famam publicā: quia audierat xpi responsionem qua iudæis de hac materia rndērat: Matt. xxij. c. Reddite quæ sunt cæsaris cæsari &c. Sed de tertio, qa videbat esse ꝫ honorē imperatoris, ingsi-
G uit. s. de regno: qa impatores romani nomē regiū a iudæis abstulerant vt frāgerēt eor⁹ ſuppbiā: & tollerent rebellādi occasionē: & ideo quæsuit a xpo
f ¶ Tu es rex iu. q. d. Est hoc verum qd' tibi vſurpare regnum. g ¶ Rndit iesus. Hic ponit xpi rnsio: in qua primo examinauit pilati interrogationē, di. h ¶ A temetip so hoc di. &c. q. d. cōcæpisti hāc opinionē de me per teipm. i ¶ Rndit pilatus nm quid &c. q. ex me nō cōcæpi: qa non sum iudæus: & sic nō possum inuestigare ex libris iudaicis qs debeat esse rex eorum: sed hoc ad peritos legis pertinet. ideo subdit.
k ¶ Gens tua & po. tra. te mihi. accusantes te sup hoc. l ¶ Quid feci. q. d. vī ꝙ tu fis in aliquo culpabilis: ex ꝙ illi ꝙ sunt de gēte tua & tātæ auctoritatis sicut sunt pōtifices, te accusant. m ¶ Rndit iesus. examinata interrogatiōe pilati, iesus prio rndit ad qstionē prio facta de vſurpatiōe regni tpalis. n ¶ Regnū m. nō est &c. Nō negat se esse regē, sed magis cōcedit qa fm veritatē ipse erat rex regū. verumtn ad tollendū occasionē calūniæ tēperat suā rn sionē, dicēs: ꝙ nō q̄rit hui⁹ mūdi tpalē dignationem: q. d. ꝑbat ꝑ nr, di. o ¶ Si ex hoc mū. esset &c. Oē em regnū tpale habet fir mitatē nō solū ab ipso rege, cū sit vn⁹ sol⁹ hō: sed etiā a ministris ꝫ aduersarios, ꝙ ꝑpugnātibus qd' nō q̄rebat xps: & sic patet dixerat iesus occulta potētia: cōmēdat patientia qua informant magistros. h ¶ Et quia cōceſſerat se esse regē, ideo concludit:
p ¶ Nūc aūt re. m. nō est hinc. i. q̄rū ad tpalia ista q̄renda. Sed ꝫ hoc vī qd' dr Pſ. xlvj. a. Rex oīs terrę deus. Ipse aūt est verus deus, sicut verus hō. ergo regnū eius est de hoc mūdo. Dicēdū ꝙ fm veritatē diuinitatis, oīa sunt subiecta xpo: tn q̄rū ad hūanitatem i prio aduētu suo, nō venit ad dnandum tpaliter, sed magis ad seruiendū & patiendū. Et sic patet ꝙ sufficiēter excludit illud qd' sibi imponebat de vſurpatione regni iudææ: qa nō fiebat q̄stio de ipso nisi q
r incīpiēte hō: & ꝑ statu pnti in quo erat: q. ad primū ei⁹ aduentū ptinebat. q ¶ Dixit itaq;. Hic ponit pilati obiectio. Sicut enim
s visum est xps in sua rnsione cōcesserat se esse regē: sed dixerat regnū suū nō esse hic. iō pilatus ad plenū verba ei⁹ nō intelligēs accæpit per hoc ipm esse regē alicuius regni de quo nō itromitterēt se romani: Sed
t ꝙ xps ꝑ hoc intelligeret regnū cœleste, & spūale, nō intellexit: & iō voluit scire ma-
u ior. ꝑ oralibus: & ideo hoc aduertēs dimisit illius q̄stionis prosecutionem: Alia causa fuit: qa iā pcæperat xpi innocētiā & iudæor⁹ malitiam: ſciens ꝙ tradidissent eū per inuidiā. Igit ꝑtermissa q̄stione
x pectauit responsionē duplici de causa. V na est quia erat de regno spūali, vt visum est: ipse aūt nō habebat se intromittere nisi de tē
y porali bus: & ideo hoc aduertēs dimisit illius q̄stionis prosecutionem: Alia causa fuit: videlicet de cōsuetudine iudæorū
z ficiam: ſciens ꝙ tradidissent eū per inuidiā. Igit ꝑtermissa q̄stione ꝑdicta voluit ꝓcedere ad ei⁹ liberationē vt statim patebit. a ¶ Et cū hoc dixisset. Hic ponit innocentiæ xpi declaratio. Cū em pilatus vellet eū liberare, vt dictū est: occurrit eius memoriæ mo
A dus cōueniēs liberationis suæ: videlicet de cōsuetudine iudæorū qua dabat eis a ꝑside in solennitate paschali vnus vinctus in memoriam liberationis filioꝝ isrl' de terra ægypti: & ꝑpter hoc vo-
b luit x ꝑm liberare per hunc modū: & prio ad hoc faciendū allegat xpi innocentiā, dicēs: b ¶ Ego nullā in. m eo cau. s. dignā mortis. Sciebat em, ꝙ cōsuetudinē suam nullo modo dimitterēt. ex al-
c tero. Scd'o allegat cōsuetudinē: de cuius obseruatiōe sciebat eos esse cupidos, di. c ¶ Est aūt cōsuetudo &c. Vultis ergo di. vo. re. q. d, vos debetis hoc velle. Ad cuius intellectū sciendū, ꝙ pilatus volens xpm liberare: posuit eis sub distinctione de liberatiōe
d vn⁹ vel barrabæ: & de nullo alio: vt magis exprimit Matt. xxvij. Sciebat em, ꝙ cōsuetudinē suam nullo modo dimitterēt. ex alte-
e ra parte barrabas erat ita pessimus, & ꝑn⁹ odiosus, ꝙ firmiter credebat, ꝙ eius liberationē nullo mō vellent: & sic per ꝑnas liberationi xpi cōsentirent. Sed sacerdotes decæperunt ꝑpm, inducēntes eum ad petendū liberationē barrabæ & non xpi: & hoc est qd' subditur. d ¶ Clamauerunt rursum &c. sed barrabam. dimit-
f te nobis. e ¶ Erat autem barrabas latro. s. publicus & famosus. Hoc addit euangelista, ad ostendendum eorum malitiam, qui ad procurandum mortem christi petierūt latronis publici liberationem contra bonum publicum & contra iusticiam.
Morale. ✳ stabilitas: qua timore cæsaris, & fauore iudæorum a veritate declinauit, dando sententiam contra christum. Et sic hodie fa-
Moraliter. ciunt multi doctores & scholares theologi: qui neglecta sacra scriptura circa curiosa & inutilia sunt intenti. b ¶ Quid est ve. per hoc autem ꝙ nō expectauit christi rnsum, significata fuit eius instabilitas ✳

a ritas? Et cū hoc dixisset, iterū exiuit a ad eos & dicit eis: Ego nullā inue- b nio in eo causam. † Est aūt cōsuetu- c do vobis vt vnū dimittā in pascha:

¶ Q. Quem melius: d

Vultis ergo dimittā vobis regē iudæorum? Clamauerūt rursum oēs d dicētes: Non hunc, sed barrabam.
d Erat autem barrabas latro.

e † Vnc er. Ca. XIX. f Go apprehendit pilatus
¶ Ecce ꝙ injuriosa pilatus & milites intulerunt christo.
f milites plectentes coronam de spi
a ¶ deriforie: quia se regē dicebat esse: purpura enim erat signum regis.
nis, impōſuerunt capiti eius: & ve- h ste purpurea circundederunt eum:
& veniebant ad eum, & dicebant: k
Aue rex iudæorum: Et dabant ei l
g alapas: Exiuit ergo iterum pilatus m
h foras: & dicit eis: Ecce adduco vo- n bis eum foras, vt cognoscatis quia nullam inuenio in eo cau-

¶ mortis.

a ¶ nō clarus impio: sed plenus opprobrio.
sam. Exiuit ergo iesus portans p spineam coronam: & purpureum

tur sicut Mat. xxvij. & Mar. xv. & Luc. xxiij.

¶ In ca. xviij. vbi dr in postil. Et ideo per paschæ manducationem non intelligit hic comestio agni paschalis.

ADDITIO.

Immo māducatio paschæ intelligi debet tm de agno paschali: vt declarat in additione super Mat. xxvj. vbi agitur de tpe cœnę dominī. videibi.

REPLICA.

In ca. xviij. vbi dr. Et ipsi nō introierunt ꝓtoriū ne cōtaminarētur, sed manducarēt pascha: Postillator dicit, ꝙ intelligendū est de māducatione panis azymi, nō paschalis agni Burg. oppo- nit per suā minus autēticā cōputationē & digressionem, quā ponit Matt. xxvj. Et si intelligi deberet de esu agni prout Burgē. vult: ratio Ioh. euangelistæ valeret contra nicodemum, & alios sepulturæ christi intendentes: quia fuissent contaminati ex tactu mortui: per ꝰns inhabiles ad manducā dum pascha sic accęptum. vñ de eis dicere oportuit: & ipsi nō sepelierunt eum ne cō taminarētur, sed manducarēt pascha: sicq; falsificarent oēs euangelistæ & puto si cōputatio Burg. esset vera, ꝙ nō fuissent a iudæis ꝑmissi sepelire mortuum celebritate paschali iam inchoata: quæ incæpit a vespera feriæ sextæ fm Bur. cōputationem.

C

† Matt. 27 b. Mar. 15. a

† Matth. 27. c. Mar. 15. b

Quid passus xps a gentibus

Diuisio.

D

I Vnc er. ap. pila. Ca. XIX. Hic ꝰr euāgelista describit qd passus sit xps a gētibus. Passus aūt est tria ab eis. s. flagellationem, illusionē, & crucifixionē: fm quod ꝑdixerat saluator Mar. xx. c. Tradent eū gentibus ad illudendū, & flagellādum: & crucifigendum. Et ideo euāgelista prio agit de illusione & flagellatiōe. scd'o: de crucifixione, ibi: Tunc ergo tra. Pria in duas: qa primo describit xpi flagellatio & illusio. scd'o: circa hoc ostēdit pilati intentio, ibi: Exiuit iterū. Circa primū sciēdū ꝙ pilatus vidit ex clamore eor⁹, ꝙ nullo mō poterat dimittere iesum oīno liberū cū pace ipsoꝝ: ex altera ꝑte durū erat sibi innocentem interficere: & iō ad satisfaciēdū eis

Et dicit eis

Moraliter. f Tunc ergo apprehendit pilatus iesum & flagel. & milites ple. co. &c. Beda. Et ꝙuis hæc milites illudēdo facerent: nobis tn opabant mysteria. Nam per spinea coronā nr̄oꝝ designat fuscæptio pēnōꝝ: quæ sicut spinas terra nr̄i corporis germinat. In vestimēto purpureo caro eius passionib⁹ obiecta significatur. Purpura etiā vestitur, cū de rriūphis sctōꝝ martyrum gloriatur. l ¶ Auer. Sic faciūt illi q in ecclesijs deuotionis ostendūt signa: & cito post iniurias christo graues in membris suis faciunt.

✳ Clamabant

E Kr a ¶Filiū dei. Ecce altera maior inuidia: qa parua videbat illicita affectatio regni: & rñ vtrūq; vere erat christus, & rex & filiꝰ dei.
b ¶Iesus aūt. Hic & in alijs locis legitur filiuisse xps. vt prophetia impleat: Sicut agnus corā tondente sine voce, sic nō aperuit os
Esa. 53.c. suū: Quæ silentiū do ea gno data est: vt in suo silētio nō reus, sed in
nocens habeaī. Nō em vt cōscius cōuincī
sed vt mānsuetus, p alijs immolaī. c ¶Nisi tī. d. f. desu. i. a deo: qa nō est prās nisi a deo: sed nō tibi talis data est vt sis sub alterius ptāte: & iō maius ptām est ei qui tradidit me tibi inuidēdo, q̄ tibi q exerces potestatem meritēdo: Nō tñ pilatus est sine peccato: & iō ait maius. d ¶Et ex in. i. ex hac causa: ne haberet ptām occidēdo innocentem (& si minus illis inuidis) quærebat dimittere: nō q̄ tūc primum quæreret: sed si prius volebat, mō q̄rebat. e ¶Si hunc.
Supra legē proposuerunt ſm quā deberet mori: qa filiū dei se fecit: Sed qā ille legem gentis alienæ nō timet, sed magis timet occidere filiū dei: terrent eū a cæsare quē non pōt vt auctorē potestatis suæ cōtemnere.
f ¶Erat aūt pa. Aug. Paraſceue qd' inter
Exo. 16.d preratur p̄parātio, est sexta feria qua p̄parabant necessaria sabbato: qua die præcepit moyses duplo colligere māna, ꝓpter sabbatum. Hora quasi sexta. qa iā incęperat sexta hora diei: qñ pilatus sedit, p tribunali: & dum ducerēt iesus, & cætera gererent cōpleta est sexta hora: ex qua tenebræ fuerāt vsq; ad nonā. Sed ne hoc facinus in romanos sed magis in iudęos retorqueat: dicit Marcus hora tertia crucifixū: qa iudæi
Mar. 15.c clamauerunt ea hora: Crucifige: crucifige. Vel paſcha est immolatio xpi: cuius paraſceue. i. p̄paratio a nona hora noctis cœpit qua in domo pōtificis, p̄nūciata est mors
F xpi a dicētibus: reus est mortis ab illa hora
Mat. 26. noctis nona vsq; ad diei tertiam: sex horæ
g. sunt p̄parātiōis tres noctis: tres diei: quarta sexta iā cœperat cū pilat⁹ tribunal ascēdit: qd' adhuc erat p̄paratio immolatiōis: q̄ ſta est ſm Marcū tertia: nō p̄parātiōis, sed
☞diei: &

NICO. DE LY.

✠ a ¶Et dicit eis: eccę hō. q. d. & ſi in aliquo male egiſſet: tñ vltra condignū punitus est & ideo deberet vobis sufficere.
Iudæorū resistētia ne xps liberaret, b ¶Cū er. hic ponit iudæoꝝ resistētia: & hoc dupl⁹ primo per irrōnabilē clamorē. ſcd'o per rōnē, ibi: Rñderūt iudæi. In pria parte dī sic: Cum ergo vidiſſet eum ponti. sic flagellarum & illusum: & cognoscerēt q̄ pilatus ſic volebat dimittere ipſum.
c ¶Clamabant. tumultuoſe: & alios ad clamandum excitabant di. d ¶Crucifi. q. d. hæc pœna nullo modo nobis sufficit: sed petimus q̄ moriaī. e ¶Dicit eis pilati. &c. Deriſorie & indignanter hoc dixit: quia nō habebāt ptātem iudicandi aliquem ad mortē: vt. ō, dicta est: & est ſiſis modus loquēdi ac ſi diceret: Si haberetis ptātem dare mortis ſniam: cito & ſine causa faceretis: ſed ego hoc agere nolo. iō sequit. f ¶Ego em̄ non inuc. in eo cau. dandi talē ſniam. g ¶Reſponde. videntes iudæi, q̄ pilatus nō acq̄ſceret eoꝝ clamori, incæperunt allegare rōnes alias q̄ ō, allegauerāt. Nō em̄ illas audebant reiterare: qa pilatus iam illas cuacuauerat: & ideo hic aliud allegāt. Et prio allegant ipm̄ feciſſe cōtra legē dei, ſcd'o cōtra legē imperatoris romani, ibi: Exinde quære. In prima igit parte allegāt ſic iudæi. h ¶Nos legē ha. ſ. a deo datā in mōte ſinai. i ¶Et ſm legē debet mori. qa Leui. xxiiij. c. p̄cipit: q̄ blaſphemi occidant: & tale crimē imponebant ei. vñ ſequitur: k ¶Quia filiū dei. Verumtñ xps hoc dicendo nō blaſphemauit: ſed veritatē dixit, & per ſcripturā probatū: vt. ō. hūanū est ca. x. l ¶Cū ergo au. &c. ma. ti. Nō, ꝓpter legē iudæoꝝ quā nō obſeruabat: ſed neverū eſſet, vt ieſus ſibi oblatus eſſet vere dei filius: & ſic factum enorme eſſet ipſum flagellando: & ideo de hoc voluit certiꝰ inquirere. vñ ſequit: m ¶Et ingreſ. est &c. vt veritatē magis poſſet cognoſcere extra tumultū iudęoꝝ. n ¶Et dicit ad ie. p hoc q̄rēs ſi eſſet ex origine diuina ſm vīratē. o ¶Iesus aūt rñſum nō de. ci. Prio qa hō erat gētilis & idolatra: & gratiā nem ſtiij in diuinis cape nō poſſet. Scd'o: qa nolebat paſſionē ſuā pilato impedire. Tertio qa, p̄phetatū erat de eo: Esa. liij. c. Et ſicut agnus coram tondēte ſe obmutescet &c. & iō volēs pro eis, ſi aliū regē velit eis ſigerere: dimittēdo impunitū quē proh ¶Et cum eo alios &c. Ex quo apparet turpitudo mortis christi ratione ſocietatis: qa inter duos malefactores fuit crucifixus. Hoc aūt factū est ex iudæoꝝ intentione & diuina ordinatione tamen diuerſimode: qa iudæi per hoc intendebant inducere ſuſpitionē p̄plo q̄ ieſus eſſet pticeps & principalis in eoꝝ malefactis. Ex intētione aūt diuina factū est hoc: vt impleret ſcriptura. Esa. liij. d. Et cū iniqs deputat⁹ est. i ¶Scripſit aūt. Hic ponuntur q̄dā cōſequētia christi crucifixionē. & fuit tria qa primū p̄tier ad pilatū. ſcd'm ad milites crucifigentes ieſum. tertium ad parentes christi exiſtentes, p̄pe eum ſecundū † Matth. ponit⁹ ibi: Milites autem. tertium ibi: Stabāt autem. Circa primū ſciendū: q̄ mod⁹ Mar. 15.b romanorū erat ſcribere cām mortis crucifixorū ſup lignū crucis: iudæi aūt ꝛ volūtatē pilati petierūt christū crucifigi: vt patet ex p̄dictis. & iō p talē modū ſcripſit titulū vt redūdaret i verecūdiā eorū & hoc est q̄d' dī. ¶Scripſit au. tī. pi. in quadam charta tabulæ affixa. k ¶Et po. ſuper cru. illā tabulā. l ¶Erat autē ſcrip. Ieſus. In quo exprimitur nomē proprium.
m ¶Nazaren⁹. quo ad patriā: qa ibi fuit nutrit⁹: vt dictū est. n ¶Rex iu. in quo exprimit cā mortis. o ¶Hūc ergo titulum mul. le. iu. & cā ſubdit: Quia prope ciui. erat lo. vbi cru. est &c. & ideo multi de ciuitate poterant de facili illuc venire.
p ¶Et erat ſcrip. heb. græce & latī. vt oēs q de diuerſis ptibus orbis ad feſtū paſchale venerāt poſſent illum legere. Venerāt em̄ ibi aliqui gētiles vt. ō. dictum est ca. xij. Et ideo titul⁹ fuit ſcript⁹ in trib⁹ lin- † Matth. guis principalib⁹. q ¶Dicebant ergo 27. c. pi. pō. iu. no. ſcri. & c. quia videbāt q̄ ta- Mar. 15. c
lis mod⁹ ſcribēdi redūdabat in verecūdiā Luc. 23. c.
eorū: & maxime ꝓpter gētiles: q hoc ꝓbū erāt reportaturi ad diuerſas partes orbis: et iō voluerūt titulū ſic corrigere. r ¶Sed qa ipſe dixit rex ſum iu. hoc em̄ modo nō ſonaret in eorū verecūdiā. s ¶Reſpōdit pi. Quod ſcripſi ſcripſi. qd' ſcripſerat cōſirmādo. Nec ſoruitu factū est hoc, ſed diuina p̄ordinatiōe: qa hoc erat ſīi, p̄pheratū, ꝓpter qd' Pſ. lviij. qui loquit de paſſione christi & duo pſalmi p̄cedentes ſic intitulant. Ne corrumpas titulī inſcriptionē. & ideo titul⁹ crucis xp̄i tripliciter † Matth. deſcript⁹ nō fuit mutat⁹: ſed magis conſir- 27. d.
matus. t ¶Milites er. Hic ponitur ſecū Mar. 15. c
dū cōſequens ad christi crucifixionem: & Luc. 23. c.
ptinet ad milites: qui crucifixo christo diuiſerunt ſibi veſtes ſuas: & hoc est q̄d' dī: Milites ergo cū cru. eū accæ. ve. ci⁹. Ex quo apparēt duo. primū est paſſionis christi ignominia in hoc q̄ nudū eum crucifixerūt. q̄d' nō fit niſi abiectis & vilib⁹ ꝓsonis. Scd'm est crucifigētiū auaricia: quia christi veſtes q̄uis eēnt parū valētes, tamē
sibi rapuerūt. v ¶Et ſe. qua. &c. qa erāt q̄tuor milites ipm̄ crucifigētes. x ¶Et tum. ſ. citra partes p̄dictas: quā non diuiſerūt eo q̄ erat inepta diuiſiōi: q̄d' patet ex eo q̄ ſubdit: y ¶Erat
✠ autē tu-

✠ a ¶Regē vestrū crucifigā? Rñderūt pōtifices. Nō habemus regē
b ¶id est voluntati eorum.
nisi cæsarē. Tunc ergo tradidit eis
c a ¶milites facto iudęoꝝ voto q̄ roū ſecerūt illū vt crucifigeretur. † Sūscæperūt d
d q̄d' fieri extorſerūt. a ¶ſuo humero vt eā
aūt ieſum & eduxerūt eū. Et b ãulās e
cōmēdaret imitaturis. a ¶i. decollatorū.
ſibi crucē exiuit in eū q̄ dicit̄ călua f
¶locus decollationis.
riæ locū: hebraice aūt golgotha vbi g
a ¶latrones vt alij dicunt: vt ſic cum impijs
c crucifixerūt eū: & cū eo ãlios duos h
deputatos.
hinc & hinc: mediū autem ieſum.
¶operatur diuina vis in corde neſcientis.
Scripſit aūt titulū pilat⁹ & posuit i
ſuper crucē. Erat aūt ſcriptū. Ieſus i
¶corde, non carne.
nazarenus rex iudæorū. Hūc ergo m
titulū multi legerūt iudæorū: quia o
prope ciuitatē erat locus vbi crucifixus est ieſus. † Et erat ſcriptū p
¶trib⁹ linguis ſcribit q̄ſi trib⁹ teſtib⁹: qa in ore duoꝝ vel trium teſtiū ſtat omne verbū.
hebraice, græce & latine. Dicebant q
a ¶quæ prædixerant. Non ha. re. ni. cę.
ergo pilato pōtifices iudæorum.
a ¶nō potest mutari quod veritas dixit: nec quod pilatus ſcripſit.
Noli ſcribere, rex iudæorū: ſed qa r
ipſe dixit, rex ſum iudæorū. Rñdit s
a ¶vt impleat ſcriptura. Ne corrumpas tituli inſcriptionem. b ¶Q. Non corrumpo veritatē, & ſi vos diligitis falſitatem.
g pilat⁹. Quōd ſcripſi, ſcripſi. † Mili t
tes ergo cū crucifixiſſent eū: accæpe
a ¶de aljs veſtimētis ſine sorte. b ¶hinc ap
paret quatuor milites fuiſſe q crucifixerunt.
h runt veſtimēta eius: & fecerūt quā v
tuor ptes: vnicuiq; militi partē, &
a ¶Acceperūt ſimiliter: ſed nō ſīr diuiſerūt.
b ¶hæc est causa quare non diuiſerunt.
i tūnicā. Erat autē tunica incōſutilis ✠ y

✠ b ¶Rñderunt pō. nō habemus regem niſi cæsarem. hoc Moralit.
facto clamat noſtri pōtifices & curati: q̄ ſuas eccleſias dimittentes ingerūt ſe negocijs tpalib⁹ principat⁹ vel regni. e ¶Et baſilās ſibi cru. &c. p hoc nos inducens ad ſui ſequelā: ſicut dixerat Mat. xvj. d. Si quis vult poſt me ve. abne. ſemetipſum. & tol. cru. & ſe. me. h ¶Et cum eo alios &c. Exponaī ſicut Matthæi xxvij. & Marc. xv. & Luc. xxiij. d. t ¶Quod ſcripſi ſcripſi. Per hoc autem q̄ iudæis petentibus pilat⁹ delere titulū q̄ ſonabat confuſionē iudæorū noluit ſed magis ipſum cōfirmauit: ſignificatum fuit q̄ chriſti mors a confuſionē eorū erat futura p exercitum romanorū: & ad regni chriſti exaltationē, ꝓpter ſequentem reſurrectionē, ꝓpter qd' tunc dixit Matt. vlt. d. Data est mihi oīs ptās in cœlo & in terra. t ¶Milites ergo cum crucifixiſſent eū accæ. veſtī. cius &c. exponaī ſicut Matth. xxvij. & Marc. xv.

✠ c ¶Clamabant dicentes: Crucifige crucifige eum &c. Nam obſtinata nequitia non emollitur miſericordia. ✠Rñderunt

Universidad de Deusto Biblioteca

E in oībus. a ¶Desuper. Quia charitas supeminet oīb⁹ p totū: ga nemo est ei⁹ expers q ptinere videat ad totū: a q toto sicut grē ca idicat ligua, catholica vocat ecclia: q in sorte dei gra cōmēdat. b ¶Cū vī. Qui diuina factur⁹ q̄si reppulit ignotā matrē iā oīdit venisse horā quā tūc p̄dixit: in qua agnoscit de q̄ suerat mortal⁹ nat⁹. Et docet vt a p̄ns filijs impēdat cura

1.Ti.5.a. a parētib⁹, vñ & apls. Si qs suor⁹ curā nō habet: fidem negat &c. c ¶Mulier, ec. Mri quā reliqt alterū, p se filiū q̄dāmodo tribuit. Nam cur hæc fecerit, hęc sequētia indicāt. d ¶Et ex illa hora ac. eā dis. in suā. Qui etsi iā nō hēret, ppriā: in illa so-

2.Co.6.b cietate cētuplī citer acceperat vbi erāt oia cōia nihil habēs & oia possidēs. e ¶Oia cōsum. Oia q̄ oportebat fieri anteq̄ acci-

Ps.68.c. peret acetū, & traderet spm. f ¶Vt etiā scrip. hic cōsum. In siti mea po. me ace. dicit. Sitio. Q. hoc min⁹ fecistis: date q̄d⁹ estis. Degenerauerūt ei a vino patrū de ini qtate mūdi: q̄si de pleno vase ipleti: habē tes cor vt spōgiā cauernosis & tortuosis latibulis fraudulētū. Hisop⁹ hūilis herba pec⁹ purgat: sīg⁹ at hūilitatē xp̄i: p quē fu sussīgauis nos emūdat. Hāc circūdederūt iudæi: & se circūuenisse putarūt. Arundo significat scriptūrā: q̄ hoc facto iplebat.

Sed vnus

NICO. DE LYRA

aūt tu. īcōsu, i. sine sutura. a ¶Desuper cō. per to. Ex hoc dicūt aliq̄ q̄ xp̄s p̄ciosis vestib⁹ vtebat. Sed Chrysto. dicit ōriū, dicēs q̄ in palæstina paupes indue bant talib⁹ idumētis reticulato ope factis ad modū ciliciō. & hoc videt veri⁹: ga xp̄s cōmēdauit vtilitatē vestimentoꝝ in iohāne baptista. Mat. xi. a. Quid existis in deser. vi. homi. mol. vestitū? q. d. non. Et p̄ciositatē ibidē reprobauit, di. Ecce qui mollib⁹ vestīūtur in domib⁹ re. sunt &c. Iesus aūt cœpit facere & docere; vt hī Act. i. a. & ideo nō est v⁹isile q̄ vsus fuerat pre-ciosis vestibus. b ¶Dixerūt &c. Non scīn. il. ga ptes nihil valuissent. c ¶Sed sor. de illa cui⁹ sit. Vñ patet q̄ super solā tunicā miserunt sortē. Sed ōriū vī Marci xv. b. vbi dī. Diuiserūt sibi vestimēta ei⁹: & mittentes sortē sup eis, q̄d qs tolleret. Dicēdū q̄ dictū marci debet diuisiue in-telligi, sic. Diuiserūt sibi vestimēta eius. s. alia a tunica. & postea seq̄t: mittētes sortē super eis: q̄d⁹ per synecdochen debet intel ligi: super eis. i. sup aliquod eorū. s. sup tunicā: q̄d quis tolleret. i. qs tolleret illā tunicā. Sequr. d ¶Vt scrip. imple. quę dicit Pś. xxj. d. e ¶Partiti sunt vesti. mea sibi. s. alia a tunica incōsutili.

f ¶Et in veste mea mi. sor. i. sup aliā tunicā incōsutilē: ex quo etiā patet q̄ xp̄s ppriē habebat plura vestimēta. g ¶Et mi. qui hæc fe. s. sicut erat scriptū Pś. prędicto. hoc addidit euāgelista vt ostēdat, ppheti ā ipleta p factū eoꝝ. patet etiā p p̄dicta falsitas iu-dæorū exponētiū psal. p̄dictū de p̄secutiōe quā habuerūt iudæi per aman: dicētes q̄ mardochæ⁹ fecit p̄dictū pś. ga titul⁹ pś. ostē-dit ↄtrariū: ga ille pś. intitulat a dauid & nō a mardochæo. Itē in principio pś. dī. Lōge a salute mea ỹba rugitus mei. fm veritatē hebraicā & trāslationē Hiero. q̄d⁹ verificatū est de passiōe xp̄i q nō fuit librat⁹ a passiōe, q̄uis de hoc clamaret ad, patrē: sicut. ś. di ctum est cap. xvj. Pater saluifica me ex hac hora. Tpe aūt mardo-chæi iudæi fuerūt liberati celeriter post orationē eoꝝ: ga pri⁹ fue rūt liberati q̄ veniret tp̄s statutū interfectiōis eoꝝ. Itē ibidē sub-dit. Foderūt man⁹ meas & pedes meos: q̄d⁹ nō est impletū in mar dochæo nec in aliq̄ iudæo illi⁹ tp̄is: sed magis ecōuerso ipsi iudęi aman & filios ei⁹ crucifixerūt. h ¶Stabat. Hic ponit tertiū cō sequēs ad xp̄i crucifixionē: & p̄tinet ad ei⁹ parētes: ga xp̄s in cruce posit⁹ anteqū moreret voluit mri suæ de custodia & mistro, qui-dere dans exēplū alijs vt ipsi sint sollīciti impēdere debitū obsē-quiū parētib⁹ suis. & hoc est q̄d⁹ dr. Stabat aūt iu. &c. Cōtrariū aūt videt Lucę. xxiij. s. vbi dicit. Stabāt aūt oēs noti eius a longe. Dicendū q̄ primo fuerūt, ppe: vt hic dicit: & tūc xp̄s hæc verba dixit; sed p̄cedēte passione, ppter turbā cōprimētē se retraxerūt:

fm q̄ dicit

a ¶quia charitas supereminet prę omnibus.
a deluper cōtexta per totū. Dixerūt b
ergo adinuicē. Nō scindam⁹ eā: sed c
sortiamur de illa cuius sit: vt scri- d
¶non sortiti.
ptura impleret dicēs. †Partiti sunt e
¶alia q̄ tunicam. ¶tunicam.
vestimēta mea sibi: & in veste mea f
miserūt sortē. Et milites quidē hæc g
fecerūt. Stabat aūt iuxta crucē iesu h
a ¶Hęc erat mater iacobi. b ¶filia cleophæ.
mri ei⁹, & sōror mūis ei⁹ maria cleo-
b phæ, & maria magdalenæ. Cū vidis i
set ergo iesus matrem & discipulū
¶præ cæteris familiarius.
stantē quē diligebat: dicit mri suæ, k
c Mulier, ecce filⁱ tu⁹. †Deide dicit l
d discipulo. Ecce mr tua. Et ex illam
a ¶quia ad eius curam: quicquid ei est necessarium pertinet. b ¶matrem.
hora accepit eā discipul⁹ in suam.
¶qui omnia disposuit, per nescientes agit.
e Postea sciēs iesus, ga oia cōsūmata m
f sunt, vt cōsūmaret scriptura, dixit. n
†Sitio. Vas aūt positum erat aceto o
plenū. Illi ergo spōgiā plenā aceto p
a ¶arundinem: vt alius dicit.
hisopo circūponētes obtulerūt ori q
ei⁹. Cū ergo accepisset iesus acetū, r
a ¶quod prophetia prædixerat. Et
quia nihil iam restat quod ante mortē fieri
dixit: †Cōsummātū est. Et inclinā- s
oportet: & tradidit spiritum vt qui potestatem habebat ponēdi animam suam & iterū sumendi eam.
to capite tradidit spm̄. Iudæi ergo u
quoniā parasceue erat, vt nō rema a
dum q̄ illud q̄d⁹ est modicū quasi nihil re
putat: vt dr. ij. Phyl. & ideo q̄a parum de
fuit hic Ioh. Mat. dicit: Noluit bibere. Sed
vult bibere: x ¶Dixit: cōsum. est. s. quicq̄d erat scriptū de me
Vel aliter: Cōsummatū est, opus redēptiōis humanæ. y ¶Et
incl. ca. tra. spi. ostēdens ex modo moriēdi q̄ mortē ex obe
dientia patris: & nō inuolūtarie. sicut. ś. dixerat ca. x. Nemo tollit
a me animam: sed ego pono eam. z ¶Iudæi cr. Hic, defendit
vulneratio christi mortui: & diuidit i tres: ga primo ponit vulne
rationis occasio. scd'o ipsa vulneratio, ibi: Venerūt ergo milites,
tertio dicti certificatio, ibi: Et qui vidit. Circa primū sciēdū q̄ oc
casio vulnerationis christi mortui fuit: ga iudæi volebāt cadave
ra de cruce deponere, ppter solēnitatē crastinā iminētē: q̄ incipie
bat a vespera illi⁹ diei: i quo xp̄s fuit crucifix⁹. licet ei fuerit crucī
fix⁹ pria die paschæ: q̄ erat solēnis apud iudęos: tū scd'a dies pro-
tunc fuit solēnior rōne sabbati apud iudæos. Dies em sabbati oc
currens infra octauā paschæ erat dies solēnior: ga tūc festum du
plicabatur: & hoc est q̄d⁹ dr: Iu. ergo q̄m pa. erat. i. dies veneris
in cui⁹ vesperas incipit solennitas sabbati sequentis: a ¶Vt
nō rema. &c. Erat em hoc indecēs in tanta solennitate, vñ legi-

Erat enim

✳ i ¶Cū vī. ergo &c. p hoc aūt q̄ positus in tanto commento
matri suæ, puidit de ministro, docuit nos in quocūq; statu status
honorare parētes quātū fieri pōt bono mō. y ¶Et ītō. ca. tra.
spī. Theo. Tradidit aūt dñs spm̄ deo patri: ondēs q̄ nequaq̄ hu
ctorū animę cōuersanē in tumulis: sed deueniūt ad numerum patris
oīm: p̄toribus ad locum pœnarū delatis, videlicet in infernum.

✳ Sed vnus

A ¶Sed vn⁹. Vigilāti q̄ho vsus est: Nō dicit, p cussīt vel vulne-rauit: sed aperuit: vt illic quodam⁹ vitę ostiū panderet: vnde sa-cramēta ecclīæ emanauerūt: sine quib⁹ ad vitā nō intrat. Ille san-guis fusus est i remissionē pc̄ōr. Aqua, & lauacrū p̄stat & potū.

Ge.6.c. Ecce ostiū in latere arcæ quo intrāt a ialia diluuio nō p̄tura. Ecce

a. d. mulier facta de latere dormiētis. b ¶Sic cut mos. Nō frustra ait: sicut mos est iu-dæis, sed admonet in hmōi officijs morē cuiusq̄ gentis esse seruandū.

NICO. DE LYRA

a ¶Erat em ma. &c. ga sicut dictū est solēnitas ei⁹ duplicabat, ppter octauā paschæ q̄urrētē. b ¶Roga. pi. vt fran. dentis passionem filij. l ¶Deinde dicit eo. cru. ne aliquo modo euadere possent: &tollerentē de patibulis. c ¶Venerunt ergo mi. &c. Sed videtur q̄ venissent ad iesum antеq̄ fregerūt crura sc'ī: ga iesus erat in medio ambor⁹. Dicēdū q̄ duo mi lites frāgebāt: & vn⁹ fregit crura vni⁹ la-a gerūt eius crura. †Sed vnus milituē lancea latus eius aperuit: & conti- f nuo exiuit sanguis & aqua. Et q̄i g vidit, testimoniū perhibuit: & verū h
¶Non ait scia-tis. Scit ipse qui vidit credat ei qui nō vidit.
est eius testimoniū: & ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis. Facta i sunt em hæc vt scriptura impleret. ¶ob quod dixit, non fregerunt a eius crura.
a ¶agno.
†Os nō cōminuetis ex eō. Et iterū k
a ¶ad hoc q̄ dixit: lancea latus eius aperuit.
b ¶quia in ea carne ventus est in qua est cru-cifixus.
alia scriptūra dicit. † Vidēbunt in l
quem trāfixerūt. † Post hæc aūt rom
gauit pilatū ioseph ab arimathia: n
eo q̄ esset discipulus iesu: occult⁹ p
autē, ppter metū iudæorū: vt tolle/q
ret corpus iesu: & permisit pilat⁹, r
Venit ergo & tulit corp⁹ iesu. † Ve s
nit aūt & nicodemus q̄ venerat ad t
a ¶qa non nocte solum, sed nocte primum.
iesum nocte primū, ferēs mixturā v
myrrhæ & aloes quasi libras centū.
Accæperūt ergo corp⁹ iesu & liga x
buerūt eū litheis cū aromatib⁹, sicut y
mos est sepelire iudæis. Erat aūt in y
loco vbi crucifix⁹ est iesus hort⁹: & z
a ¶sicut in vtero mariæ nemo ante eum, ne-mo post eum: ita in hoc monumento.
in horto monumētū nouū: in quo
a ¶accelerata sepultura ne ve-sperasceret q̄n nihil tale licebat facere.
nodū quisq̄ posit⁹ fuerat? Ibi ergo a
ppter parasceuē iudæorū, qa iuxta erat monumentū, posuerūt iesum.

nerent in cruce corpora sabbato: (erat em magnus dies ille sabbati) a
a ¶vt morerentur.
rogauerunt pilatū vt frāg erentur b
a ¶mortui de ligno: ne pendētes: ma-gnum diem sui diuturni cruciat⁹ horrore se darent.
corū crura: & tollerentur. Venerūt c
ergo milites & primi quidē frege-runt crura: & alteri⁹ qui crucifixus est cū eo. Ad iesum aūt cū venissent d
vt viderūt eum iam mortuū, nō fre-
lancea latus eius aperuit: & conti- f
nuo exiuit sanguis & aqua. Et q̄i g
vidit, testimoniū perhibuit: & verū h
¶Non ait scia-tis. Scit ipse qui vidit credat ei qui nō vidit.
est eius testimoniū: & ille scit quia
vera dicit, vt & vos credatis. Facta i
sunt em hæc vt scriptura impleret.
¶ob quod dixit, non fregerunt a eius crura.
a ¶agno.
†Os nō cōminuetis ex eō. Et iterū k
a ¶ad hoc q̄ dixit: lancea latus eius aperuit.
b ¶quia in ea carne ventus est in qua est cru-cifixus.
alia scriptūra dicit. † Vidēbunt in l
quem trāfixerūt. † Post hæc aūt rom
gauit pilatū ioseph ab arimathia: n
eo q̄ esset discipulus iesu: occult⁹ p
autē, ppter metū iudæorū: vt tolle/q
ret corpus iesu: & permisit pilat⁹, r
Venit ergo & tulit corp⁹ iesu. † Ve s
nit aūt & nicodemus q̄ venerat ad t
a ¶qa non nocte solum, sed nocte primum.
iesum nocte primū, ferēs mixturā v
myrrhæ & aloes quasi libras centū.
Accæperūt ergo corp⁹ iesu & liga x
buerūt eū litheis cū aromatib⁹, sicut y
mos est sepelire iudæis. Erat aūt in y
loco vbi crucifix⁹ est iesus hort⁹: & z
a ¶sicut in vtero mariæ nemo ante eum, ne-mo post eum: ita in hoc monumento.
in horto monumētū nouū: in quo
a ¶accelerata sepultura ne ve-sperasceret q̄n nihil tale licebat facere.
nodū quisq̄ posit⁹ fuerat? Ibi ergo a
ppter parasceuē iudæorū, qa iuxta erat monumentū, posuerūt iesum.

in ignominiā xp̄i: vt
¶In eo. ca. vbi dr in postilla. Et nota q̄ loquens de cruce matri suæ non dixit, mater: sed mulier.

ADDITIO. II. Non solū tpe passionis, sed etiā tpe gau-dij seu cōiuij nuptialis, xp̄s vocat ma-trē suā eodē nomine sicut hic. ś. mulier, nō aūt mr. vnde. ś. ij. a. Quid mihi & tibi mulier. idcirco rō hui⁹ vocatiōis attribuēda est sum mæ hūilitati vtriusq̄, filij. ś. & matris. Sicut em xp̄s cū in forma dei esset, seipsum exinaniuit formā serui accipiēs: vt Phil. ij. a. ea-dē rōne cū filij⁹ dei viuiver⁹ eēt, cōpter se vocat filiū hoīs: q̄d⁹ ē no

¶Quinta pars. M ij men cōe

Universidad de Deusto Biblioteca

men cõe cuicũq; hoi pari ratione matrẽ cuius humilitatẽ maxime cognoscebat mulierẽ vocat: qđ est nomẽ cõe cuilibet mulieri: nõ aũt matrẽ: qđ maximã dignitatẽ includit: cũ sit mater xpi.

¶In eo. caꝑ. vbi dicit in posti. Licet eñ fuerit crucifixio prima die paschæ: quæ erat solẽnis apud iudæos.

ADDITIO.III. Christus fuit crucifixus in parasceue paschæ quæ nõ erat solẽnis apud iudæos: vt habeť. i. eo. caꝑ. Ibi ergo ꝓpter parasceue uẽ posuerũt eum vt magis declarať in additione super Mar. xxvi. caꝑ.

¶In eo. caꝑ. vbi dicit in postilla. Q2 feria sexta, in qua licitum est operari & corpora sepeliri, iam declinabat.

ADDITIO.IIII. Hæc feria sexta in qua xp̃s fuit crucifixus, nõ erat solẽnis apud iudæos.

Vnde & licitũ erat in ea operari & sepeliri: prout latius dictũ est in additione super Matth. xxvi. caꝑ.

REPLICA. In ca. xix. postil. dicit de auaricia crucifigẽtiũ, in eo ꝙ vestes xp̃i etiã parũ valẽtes rapuerũt, Burgẽ. opponit dicẽs: ꝙ nõ est verisile ꝙ milites qui vt cõiter se honestos & liberales ostẽdũt: auaricia si quã in mẽte habuerũt publice demõstrassent. Ego aũt puto illos non fuisse milites ꝑm cõem specĩ dignitatẽ. nã hi nõ ꝓsueuerũt ad tã vilia officia lictoꝝ & suspensorum & fusꝑẽsorũ deputari: sed fortassis illis ꝛpib⁹ vocabãt milites ser uientes reipublicę i executiõe iusticię. Nã de sol⁹ militib⁹ ꝑm dignitatẽ nõ dr̃. nemo tenet̃ suis sumptib⁹ militare. i. reipu. seruire: sed etiã de cæteris. Miles aũt cõi noie dr̃ a militãdo: sicꝙ cũcti seruientes reipu. ꝑn̄c dici milites a militando. i. seruiẽdo: qui etiã nõ tenẽtur ꝓpriis stipẽdiis militare. Si tñ ꝓprie dicti sunt milites nõ mirũ ꝙ onerũt se publice auaros, q̃ se onerũt discholos & publicos ribaldos in multis cõtra iesum. imo ꝑter cõem cõsuetudinẽ circa iterficiẽdos. vt patet in potiõe sellis, illatis conuiciis q̃ fieri nõ ꝓsueuerũt ab honestis ꝛtra morti adiudicatos. ¶In eo. ca. vbi postil. dicit crucifixionẽ factã ꝓria die paschę, q̃ erat apud iudæos solẽnis: Bur. ꝓp suã singularẽ min⁹ tñ autenticã cõputationẽ, dicit ꝙ parasceue nõ erat solẽnis apud iudæos: qđ ꝙa factũ est, eo ꝙ fundat Burg. factũ suũ sup obseruãtia traditiõis pharisaęꝝ: quã xp̃s ꝛ dei ꝑceptũ nõ admisit: ꝑceptũ aũt dei fuit ꝙ. xv. luna: pria mẽsis eẽt celebris. Cõstat aũt pasceue fuisse. xv. lũa: ga luna. xiiii. etiã ꝑm Bur. xp̃s cœnauit. allegans igit traditiones ꝛ dei præceptũ: cũ Bur. au dire deber: Quare trasgredimini ꝑceptũ ꝓpter traditiões vestras? amisso tñ cõputo Bur. etsi parasceue tota dies non fuisset celebris vsq; ad vesperam: tñ ꝛpe sepulturæ celeberrima fuisset: ga ꝑm eum pascha & sabbatum cõcurrisset ad vesperam: quãdo apud iudæos incipit festiuitas sequentis diei.

GLO. ORDI.

NA aũt &c. Seq. Caꝑ. XX.

tur. a ¶Currebãt aũt. Iohãnes significat synagogã: quæ prior venit ad monumentũ: sed nõ ītrauit: ga ꝓphetias de incarnatione & passione audiuit, sed & mortuũ credere noluit. Petrus est ecclesia quæ cognouit carne mortuum: & viuentem credidit deũ. post quẽ & iudæa in fi-

ne intrabit

NICO. DE LYRA

NA aũt sab. Post. Ca. XX. ꝙ euangelista descripsit xp̃i crucifixionẽ & mortẽ: hic oñr describit ei⁹ resurrectionẽ. Et diuidit i duas: ga prio describit manifestatio huius resurrectiõis facta mulieribꝫ deuotis. Sec'o, eiusdẽ manifestatio facta apl̃is, ibi: Cũ ergo fero eẽt. Circa primũ sciẽdũ: ꝙ mlieres gradatim puerunt ad cognoscẽdũ hãc resurrectionẽ: & iõ prio euãgelista oñdit q̃s rẽ cognouerũt ꝙ sepulchri euacuationẽ. Sec'o per angelicã visionẽ, ibi: Abierũt discipuli. Tertio ꝙ dñicã apparitionẽ, ibi: Hęc cum dixisset. Pria in tres: ga prio describit sepulchri visio. Secũdo, rei denũciatio, ibi: Cucurrit ergo. Tertio renũciatę inq̃sitio, ibi: Exiit ergo. In prima ergo parte dr̃ sic.

a ¶Vna aũt sab. i. pria die post sabbatũ. Sic ei apud iudęos noiant dies hebdomadæ: ga sabbatũ sic noiaťabsolute, ꝓpter reuerẽtiã illi⁹ diei: & ab illa denoiant alĳ dies: ita ꝙ sequẽs imediate dr̃ pria sabbati: & alia sec'a sabbati: & sic ꝑ̃n̄. & ꝓpter hoc matthe⁹ & marc⁹ vocãt dñicã resurrectiõis primã diẽ sabbati. iohãnes aũt vnã sabbati: ga hoc nomẽ vnũ, frequẽter accipit ꝙ primo. & sic patet Gen. i. a. Factũ est vespe & mane dies vn⁹. i. prim⁹. Vnde & ꝑ̃n̄ dr̃. Factũ est vespe & mane dies sec'us: & postea tertiꝰ. & sic ꝑ̃n̄. b ¶Maria &c. cũ adhuc tc. i. antecz̃ esset clara dies: dimisit tñ diẽ sabbati trãsire: qa nõ erat licitũ aliqđ opari illa die. Sciẽdũ ẽt ꝙ cũ ea fuerũt alię duę mlieres: ꝑm qđ dicũt aliĳ euãgeliste: sed iohãnes istã solã exꝑmit: ga erat aliĳs feruẽtior & ꝓcipalior. c ¶Et vidit la. &c. Angel⁹ ei dñi eũ amouerat: nõ ad hoc ꝙ xp̃s de sepl̃chro surgeret: ga clausa sepulchro surrexit & exit: sic clausa vtero virgis nat⁹ est: hoc tñ fuit a ꝛ: ga in resurrectiõe habuit corp⁹ gl̃iosum: cui nõ resistit aliqđ: sed exit de vtero virgis fuit miraculosus. Remouit igit lapidẽ agel⁹ solũ ad manifestãdũ xp̃i resurrectionẽ iã apletã. d ¶Cucur. Hic describit rei visę denũciatio, cũ dr̃: Cucur. er. ad ſi. pe. & ad aliũ dĳ. i. iohãnẽ. Isti ei ꝑ cęteris xp̃m amabãt & iuicẽ se tenebãt sic familiares: aliĳ non cũ lintheamĳnibus positum. scilicet confuse & indistincte.

Diuisio.

NICO. DE LYRA

¶quam mattheus primam sabbati dicit.

†NA autẽ sab. Caꝑ. XX. a bati maria magdalenæ veb

a ¶cum iam tempus operãdi rediisset. b ¶in requirendis intelligentiam.

nit mãne cũ adhuc tẽnebræ essent,

a ¶als reuolutum.

ad monumẽtũ: & vidit lapidẽ sublã c

a ¶ex nimio ardore. ¶Cucurrit nũciare discipulis vt aut secum quæreret, aut secum dolerent.

tum a monumẽto. Cũcurrit ergo & d venit ad simonẽ petrũ & ad aliũ discipulũ quẽ diligebat iesus: & dicit e

a ¶in græcis codicibus additur: meum, propensiore charitatis & famulatus affectu.

illis. Tulerũt dñminũ de monumẽto: & nescim⁹ vbi posuerũt eũ. Exiit f ergo petr⁹ & ille ali⁹ discipulus: &

a ¶Quo autẽ venerũt regressus narrat: Cur re. aũt duo. b ¶per decursum huius mundi. iudæi per legis literam: gentiles per legem naturę.

a vẽerũt ad monumẽtũ. Cũrrebant g aũt duo simul: & ille ali⁹ discipul⁹ h præcucurrit citi⁹ petro: & venit primus ad monumentũ. Et cũ se inclinasset, vidit posita litheamina: nõ ī tñ introiuit. Venit ergo simõ petr⁹ m sequẽs eũ: & introiuit i monumẽtũ:

¶sacræ scripturæ sacramenta.

& vidit litheamĳa posita, & sudariũ n qđ fuerat sup caput eius nõ cũ lin-

NICO. DE LYRA

res: aliĳ aũt sicut dispersi sugerant. propter quod i plurib⁹ locis legunt isti duo apl̃i simul cõbinati: vt dictũ est superi⁹. xvii. ca. in sequendo christum captum: & Act. iiii. a. simul ascendendo in ꝛplũ: & viii. c. simul missi sunt ad samaritanos: vt darẽt eis spiritum sanctum. e ¶Et dicit illis: tulerunt dominũ de monumẽto &c. Timebat enim ne iudæi corp⁹ christi aspotassent vt ei ignominiã facerẽt. f ¶Exiit ergo petrus. Hic ponitur rei nũciatæ inquisitio, cum dicitur: Exiit ergo petrus & ille alius discipulus &c. vt viderent factum. Modus autem veniẽdi ostenditur cum dicitur: g ¶Currebant duo simul. ex desiderio videndi. h ¶Et ille alius discipulus præcucurrit citius spe. &c. quia erat iunior & agilior. i ¶Et cum se inclinasset, ad videndum supple per ostium illius ædificiꝫ intra quod corp⁹ christi erat sepultum: quia sepulchrũ erat factum ad modũ cuiusdã domũculæ lapideæ, intra quã erat sepulchrũ christi positũ: & ideo erat ibi quoddam ostiolũ per qđ erat ingressus ad illum locũ. Sic ẽm fiebant sepulchra iudæorũ antigtus: & maxie magnarum personarũ: vt eorum filĳ possent ibi sepeliri. propter hoc dicitur frequẽter ĭĳ. &. iiĳ. Regum de regibus iudæ: Sepultus est in sepulchro dauid &c. k ¶Videt posita lintheamĳa. i. bñ disposita & plicata, ad ostẽdendũ ꝙ corpus non fuerat sublatũ: quia simul fuissent lintheamina asportata: & maxime quia erant fortiter adhærentia corpori propter vnctionem, & ideo per hoc apparebat ꝙ sic vere surrexerat. l ¶Non tamen introiuit. propter petri reuerentiam: quem expectauit: ga erat senior ipso & inter apostolos principator. m ¶Venit ergo simon petrus sequens eum. Paret litera vsq; ibi: n ¶Et sudarium quod fuerat super caput eius

Moraliter. a ¶Vna autem sabbati maria magdalenæ venit mane cum adhuc tenebræ essent ad mo. Per istam quæ prius fuit sollicita videre christi sepulchrum: qđ paret ex hoc quod nit mane cum adhuc essent tenebræ: & quia recedentibus apostolis nõ recedebat: propter quod ei domin⁹ primo apparuit: signi ficatur quælibet ꝓsona de cognitione veritatis diuinæ valde sollicita. & per hoc meretur hanc assequi cognitionẽ Mar. vii. a. Pete, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperiet vo bis. Et talis debet veritatem agnitam aliĳs nũciare sicut maria discipulis nũciauit: ne de abscõdito talẽto debeat meritũ rephẽdi.

Dum fero

A ne intrabit. a ¶Separatim. quia sacramẽta diuinitatis incõprehẽsibilia, a nr̃æ infirmitatis cognitiõe remota sunt. In inuoluto, nec sinis nec initiũ aspicit. Sic et sol studio diuinitatis nec cœpit eẽ, nec definit. b ¶In vnũ lo. qa in scissura mẽtiũ deⁿ nõ est: sed in vnitate. Vel sudariũ capitis passio xp̃i: cui⁹ sacra infidelib⁹ sunt occulta seorsum: qa lõge a nostra: qa ille ꝓpter & fine culpa passus: nos inuiti cum culpa. c ¶Nõdũ etiã scie. s. vsq; adeo vt cũ ab ipso dño apte diceret: ꝓpter cõsuetudinẽ ab eo audiẽdi parabolas nõ intelligerẽt. d ¶Plorãs. lã pl⁹ de sublato ꝙ de occiso plorat: qa tanti magr̃i cui⁹ vita subtracta fuerat, nec memoria remanebat & iste dolor ibi eã renebat. e ¶Dũ ergo &c. prosꝑxit in mo. Cũ eũ sciret ibi nõ esse: sed qa nimis doleret, nec suis oculis, nec oculis illoꝝ duoꝝ credendũ putauit. Vel potⁱ⁹ diuino instinctu hoc factũ est.

B f ¶Vidit duos an. Angeli. i. nũcĳ, significat euãgeliũ xp̃i a capite vsq; ad pedes. i. ab initio vsq; ad finẽ esse nũciãdũ. Et ille ex passiõe sua erat nũciãd⁹: qa de⁹ est ante sæcula: & chõ i fine ꝛculi. Sedet ergo ange lus ad caput cũ dicit. In principio erat ꝙ. Ad pedes eũ dic. Verbũ caro factũ est. Vel duo angeli duo testamẽta: vnũ pri⁹: aliud sequẽs. Cõsũcta: dũ pari sensu incarnatũ, mortuũ refusicitatũ nũciant. g ¶Quid plo. Q. Noli plorare. Prohibent lachrymas q̃damodo nũciantes gaudiũ. At illa putãs eos iterrogare nescĭetes, ꝓdit cãm lachrymarũ: qa tulerũt dñm meũ. i. corpus dñi mei. h ¶Et nõ scie. qa tergũ ad eũ habebat quẽ nõ resurrexisse credebat: quia amabat & dubitabat: videbat, & nõ cognoscebat. i ¶Quẽ quæris? nõ ꝙ dubitet quẽ regreret: sed qa illa quẽ quærit, ignoret: nõ em quẽrit xp̃m, sed quẽ putat raptũ. k ¶Dñe. Quẽ putat hortulanũ, dicit dñm: vt honorificaret hoiem a q̃ rogabat bñficiũ. Nec sic dicit eũ dñm sicut illũ quẽ q̃rit sublatũ. Iesum ꝙ agnoscẽs vocat magistrũ: qa recolit eũ a q̃ discerne rẽhũana & diuina discebat. l ¶Sit tu su stulisti. nõ dicit quẽ, qa i hoc aĩo agit vis amoris: vt quẽ semp cogitat, nullũ aliũ ignorare credat. m ¶Maria. Positq; cõi noĩe vocauit & nõ ẽ agnit⁹: vocat ex noĩe ris. n ¶Noli me tan. Hic inuit ꝙ pedes ei⁹ amplecti voluit. Merito nõ tãgit q̃ nõ videt: nã q̃ videt, tãgit. Dicit et iesus: noli &c. Fidẽ docẽs: & in corde ei⁹ vt hortulanus feminat, dicit. Noli me tang. nõ ꝙ nollet tãgi nisi cũ ascẽdisset: cũ & mulieres & aliĳ in terra eũ tetigisse legant: & nõ sedẽtẽ in cœlo. Vult ergo sic se spãliter tãgi. i. sic se credi, vt fit æqualis patri. Et ga cur hoiem flebat, audit. Noli me tãgere.

credes. In

NICO. DE LYRA

a ¶Sed separatim ĭnuolutũ. i. beneplacitũ. b ¶In vnũ locũ. Hoc factũ est ad ostẽdẽdũ resurrectionẽ factã. Seq̃. c ¶Et vidit & cre. Hoc exponit dupl̃r. Vno modo sic. Vidit. s. ea quæ dicta sunt a Maria. Et credidit, esse verum. s. ꝙ corpus xp̃i esset ad eo subdit. Nondũ eñ sci. scrĭ. quia oportuit eũ a mor. resurgere. Alio modo exponit sic. Vidit. s. lintheamĳa & sudariũ, sic disposita & plicata: vt dictũ est. Et credidit, resurrectionẽ xp̃i iam facta & subdit causa quare ante nõ credebat, cũ dr̃. d ¶Nõdũ scierat scrĭ, &c. & ideo nõ ex scriptura, sed ex signis visis credebat resurrectionẽ xp̃i iam factã. e ¶Abierũt ergo. Hic ostẽditur quali⁹ maria puenit ad an gelicã visionẽ, cũ dr̃. Abierũt ergo discipuli. scilicet petr⁹ et iohãnes nõ audẽtes diu manere iuxta sepulchrũ ꝑ metũ iudæorũ. f ¶Ad semetipsos. i. ad locũ vbi prius latitabãt & vñ ad sepulchrũ venerãt. g ¶Maria aũt sta. ex feruore & cõstãtia, & qa nõ imminebat sibi tm̃ periculũ sicut apostolis. h ¶Ad mo. fo. plo. licet eñ intrasset clausa domũcula sepulchri excĭsa in rupe: tñ illã domũculã nõ intrauit. vel tãtamẽ qa illa horti clausura tota aliqñ sepulchrũ nomi natur: inde est ꝙ maria dicit aliqñ intrasse monumẽtũ: vt habeť Mar. vi. a. & Luc. a. similiter dicit aliqñ foras stetisse: vt hic. i ¶Dũ ergo flc. ꝓpter absentiam corporis christi. k ¶Inclinauit se & prospexit in mo. qa ꝑm Greg. vis amoris intentionẽ multiplicat inq̃sitiõis. & ideo nõ sufficiebat sibi semel respexisse: ꝓterea licet vidisset abesse corpus xp̃i: tñ volebat adhuc videre si aliquod eius vestigium posset ꝙcipere. l ¶Et vidit du. ang. ex feruore enim deuotionis illam visionẽ meruerat. m ¶In albis sedeñ. ad designandũ dominicę resurrectionis gaudium. Appa angelica ritiones em̃ angelicæ fiũt ad instructionẽ appitio hominũ: & solẽt apparere per illum mo- ad qđ fiat dũ qui cõpetit rei de qua debẽt instruere. Cãdor aũt vestis splẽdorẽ denũciat solennitatis: & ideo ī albis vestib⁹ apparuerũt: ad denotandũ gaudiũ dominicæ resurrectiõnis. n ¶Vnũ ad ca. & vnum ad pe. vbi po. erat cor. ie. Tũ ꝓpter reuerẽtiam loci consecrati ex tactu corporis domini ci. Tũ ad solẽnius denũciandũ resurrectionẽ christi: qa solẽni⁹ denũciať ꝑ duos q̃ per vnũ. o ¶Dicit ei illi: Mulier quid plo. q. d. nõ habes causam flendi. sed magis gaudendi ex resurrectione christi. p ¶Dicit eis &c. exponatur sicut supra. q ¶Hæc cũ dĭ. Hic ostendit dominica apparitio facta mariæ cum dr̃: Hæc cum dĭ. cõ. est re. & vi. ie. stã. Sed solet hic q̃ri q̃re cõuertit se retrorsum: qa angelos sibi loquentes cognouit esse bonos: vel saltẽ æstimauit valẽtes viros: & ideo vr̃ ꝙ ma gis deberet vertere faciẽ ad ipsos: Dicẽdũ ꝙ illi angeli sedebãt supra sepulchrũ xp̃i vt dictũ est. & vidit illos assurgẽtes ꝓpter reuerentiam christi apparẽtis extra sepulchrũ: & ideo illa cõuertit se retrorsum ad videndum cui tantã reuerentiã faciebãt. r ¶Et nõ scie. qa ĭe. est. Ipsa em̃ nondũ habebat fidẽ resurrectionis christi: vt patet ex ꝓdictis. & iõ talis apparuit in corpore qualis erat apud eã in mẽte. In ꝓtẽ em̃ hois hñtis corpus gl̃iosum est sic apparere ꝙ cognoscať vl̃ nõ cognoscať: qa illud corpus est oĩno subiectũ aĩæ, & eodẽ mõ facta est apparitio duob⁹ discipulis eũdẽ⁹ in emaus: vt hr̃ Luc. vlti. b. s ¶Dicit ei ĭesus. Mulier qđ plo. nõ petit q̃si ignorãs. sed vt ex eius respõsiõe cõueniẽtius eã instruat. t ¶Illa cxi. qa hortu. esset. Scie bat em̃ ꝙ milites de sepulchro sugerãt: & ideo neminẽ credebat aduenisse nisi illũ cui incũbebat illa cura horti seruandi, in quo erat monumentũ. v ¶Dicit ei. dñe si tu su. eũ. Nõ dicit, si tu fustisti ĭesum crucifixũ: loquẽdo determinate: sed eũ in generali: qa, Modus est feruenter amãtiũ æstimare ꝙ oẽs cogitẽt de eo qđ hñt cordi. x ¶Dĭ. mĭ. vbi po. eũ & ego eũ tol. Ex virtute enim amoris credebat se posse portare tanũ corpus etiam mortuum. qa feruenter amãti ni hil videť difficile. y ¶Dicit ei ĭe. Maria. Vocat eã, ꝓprio noĩe, vt eã magis intẽtã faciat: et talẽ se ei exhibet vt cognoscať: z ¶Cõ. fl. s. oclis mẽtis sic et oculis corpis. a ¶Dĭcit ei: rab. Sic em̃ ꝓsueuerat eũ appellare ante passionẽ, qa docto res apud iudæos vocanť magr̃i: b ¶Dicit ei ĭe. No. me tange. Illa em̃ ex deuotione voluit statim osculari pedes eius: sed, phibita est ꝑm Aug. quia erat indig na ꝓpter fidei defectũ. ideo subdit: c ¶Nondũ enim ascen. ad patrẽ meũ. i. in corde tuo nõ credis me pueniss̃e ad eq ualitatẽ patris. Aliter exponit ꝑm Chry. & melius vt vr̃. Ad cui⁹ intellectũ sciẽdũ: ꝙ apparuit mariæ in ꝑsimili corpore ꝑm apparẽtiã, quale habebat añ passionẽ: & non in illa

Universidad de Deusto
Biblioteca

E credes. In hac figurat ecclia de gentib⁹:q̄ in christū nō credit nisi cum ad patrē ascendit. ¶ Mystice noli me tāgere. Noli manum maiorib⁹ adhibere: sed vade ad pfectiores q̄ facile resurrectionē credant. Mulieribꝰ em̄ in ecclia docere nō pmittitur. a ¶ Venit ma. Ibi culpa abscidit̄ur v̄ de processit. Mulier mortē viro pinauit: modo mulier vitam nūciat viris & quæ tunc verba serpētis, modo narrat verba viuificatoris: ac si ipsis rebus dicat de⁹ de qua manu illat⁹ est pot⁹ mortis de ipsa suscipite potū vitæ. b ¶ Cū ergo esset. Hoc in ipso die resurrectionis factū est in quo q̄nquies iesus apparuit. Primo mariæ magdalenæ. scd'o eidē cū alijs currētibus nūciare discipulis volētib⁹. tertio petro. quarto cleophæ & socio ei⁹. q̄nto discipulis ianuis clausis pdictis duob⁹ iam reuersis. c ¶ Ostendit eis. Post resurrectionē in corpe suo dñs duo ꝫria ostēdit. & palpabile eiusdē naturæ v̄ formet ad fidē. & incorruptibile alteri⁹ gloriæ v̄ in uitet ad p̄miū. d ¶ Dixit ergo eis iterū: pax vob. Pacē offert q̄ pter pacē venit: iterat v̄ mōstret p̄ suū sanguinē esse paci ficata q̄ in cœlis sunt & q̄ in terra. e ¶ Accipite spī. Aug. In terra datur spīritus vt diligat deus. f ¶ Quorū re. pec. Ecce charitas q̄ per spm̄m infundit cordib⁹ eoꝝ. Qui participes sui sunt, pctā dimittit: eoꝝ qui nō sunt, tenet. Et iō post̄q̄ dixit. Accipite spm̄m: cōtinuo subiecit. Quoꝝ re. pec. g ¶ Thomas aūt &c. Nō casu, sed diuina dispōne defuit thomas: & audita non credidit. vnde palpādū se ei dñs pr̄buit: quia eius dubitatiōe & facta sibi ꝓbatiōe nulli relinq̄tur iam dubitare. h ¶ Qui dicit̄ didymus. Didym⁹. i. geminus: ga dubius

NICO. DE LYRA

F claritate: quę est ꝓprietas corpis gloriosi: & iō maria credebat ipm̄ resurrexisse advitā cōem cū discipulis ducēdā sicut ante: & iō volebat eū familiariter tāgere sic pri⁹. Hanc aūt opinionē dñs voluit ab ea remouere di. Noli me tangere. q. d. nō credas me inter vos habitaturū sicut pri⁹. & hoc est q̄ subdit. Nōdū em̄ ascēdi ad patrē meū. Est assignatio causæ quare apparebat i filij corpe sicut & ante passionē: & nō in claritate corpis glorioſi: q̄ erat ad ꝓbādū v̄itatē dñicę resurrectiōis inq̄ntum sic apparuit discipulis p dies. xl. instruēs eos de regno dei ante suā ascēsionē ꝓpter q̄ sequt̄ur. a ¶ Vade aūt ad fratres. pter filiatudinē naturæ hūanæ, & specialitatem amicitiæ ad ipsos. b ¶ Et dic eis: ascēdo. i. ascendā. c ¶ Ad pa. meū. per naturā. d ¶ Et patrē v̄. per adoptionis gratiā. e ¶ Deū meū. in q̄ntū sum hō. Sic em̄ loquebat in ꝓposito: vt patet ex hoc q̄ immediate vocauerat apl̄os fratres, ꝓpter similitudinē naturæ: & eodē modo loq̄t cū dicit. Ascēdo ad patrē meū: qa ascēdere nō cōpetit ei fm̄ diuinā naturā: q̄ est altissima. Per hoc igit̄ q̄ xp̄s hic suā ascēsionē denūciat apl̄is p mariā: insinuat q̄ eis ante ascēsionē illā apparebat ad eoꝝ istructionē: sicut exp̄ssius dicūt alij euāgelist̄æ. f ¶ Venit ma. &c. patet litera ex dictis. g ¶ Cū ergo sero esset. Hic p̄n̄ ostēdit manifestatio resurrectiōis xp̄i discipulis facta. Et primo, oib⁹ cōiter. scd'o aliq̄bus ſpaliter, cap̄. seq. Prima in duas: ga primo manifestat oībus, excepto thoma absēte. Scd'o thoma cum eis existēte, ibi: Et post dies octo. Pria in tres: ga prio describit xp̄i apparitio. scd'o apparitiōis denūciatio, ibi: Thomas aūt. tertio, discipulis audiētis obstinatio, ibi: Ipse aūt dixit. Prima adhuc in duas: ga primo describit apparitiōis act⁹. scd'o ei⁹ effect⁹, ibi: Gauisi sunt. In prima ergo parte dr̄ sic: Cum ergo sero esset. In die em̄ apl̄i erāt dispersi ꝓpter metū iudæoꝝ: sed in sero cōueniebāt ad locū vnū: & ideo tali hora apparuit. h ¶ Die illo. scilicet prima die resurrectiōis.

trem meum. Vade autē ad fratres a a ¶ natura.
meos, & dic eis. Ascēdo ad p̄trem b
a ¶ nō ait cōiter nostrū, sed meū & v̄estrū. ga
differunt. b ¶ gratia. c ¶ quia ego homo.
meū & patrē v̄estrū: deū meū & deū c
a ¶ quia vos ab errore liberauit.
¶ sub quo & homo sum.
v̄estrū. Venit maria magdalenæ an- d
nūciās discipulis: ga vidit dñm, &
¶ hoc in ipso die resurrectionis.
b dixit mihi hæc. Cū ergo esset sero e
a ¶ moli corporis vbi erat diuinitas: ostia clausa non obstiterunt sicut & narus fuerat
die illo vna sabbatorū, & fores es- f
de virgine.
sent clausæ vbi erāt discipuli cōgre g
a ¶ die dominica eiusdē resurrectionis.
gati ꝓpter metū iudæoꝝ: venit ie- h
sus & stetit in medio, & dixit eis. m
a ¶ vbi ad dubitantiū corda sananda vulnera sunt seruata vestigia.
c ostēdit eis mānus & latus. Gauisi o
sunt ergo discipuli viso domino. q
a ¶ iteratio, confirmatio est. dat eis pacē sup pacem: sicut promisit per propheram.
d Dixit ergo eis iterum. Pax vobis. r
a ¶ æqualis est pater filio. sed hæc verba me diatoris sunt: Ille misit me: ego vos. ¶. i. ad passiōes: etsi amet. quasi ea charitate vos mitto ad mala qua pater me misit.
Sicut misit me pater, & ego mitto s
a ¶ Insufflatio significauit spīritū sanctū nō patris esse solius spīritū: sed suum.
vos. Hæc cum dixisset insufflauit, v
e & dixit eis. Accipite spīritū sanctū. x
a ¶ .i. quos dignos remissione iudicaueritis: duabus scilicet clauib⁹: videlicet potestatis & discretionis.
f †Quorū rem̄iseritis pctā, remittū- y
tur eis: & quorū retinueritis, retēta z
g erunt. Thomas aūt vnus ex disci- a
h pulis duodecim, q dicit̄ didymus,
non erat cum eis quādo venit ie- d
sus. Dixerūt ergo ei alii discipuli: e

i ¶ Vna sab. i. prima die post sabbatū: vt pdictū est. k ¶ Et fo- G
res &c. ꝓpter metū iudæorū. Hoc etiā ex diuina ordinatione factum est: vt iesus intrans ad discipulos ianuis clausis ostēderet se habere corp⁹ gloriosum. m ¶ Et dixit eis: pax vobis. Et hoc est cōtra duplicem eorū perturbationem. Erant enim conturbati de morte ipsius christi et de psecutione iudæorū eis imminēte. Poterat enim eos p suam p̄sentiā custodire: et de resurrectione certificare: vnde subditur: n ¶ Et cum hoc dixisset, ostendit eis ma. & la. vt per cicatrices remanentes ostenderet identitatē numeralē corporis prius passi. Ista em̄ in corpore christi remāserunt, non ad defectum, sed magis ad gloriam: ꝓpter victoriam ex illis vulneribus consecutam.
q ¶ Gauisi sunt. Hic cōsequenter ponit huius apparitiōis effectus: qui est duplex. Primus em̄ discipulorum exultatio cōtra duplicē tristitiam ipsorum amotam: scilicet de morte xp̄i, & iudeorū metu. & q̄tū ad hoc dicit: Gauisi sunt ergo discipuli. Secundus est eorum instructio: & q̄tū ad hoc subditur. r ¶ Dixit ergo eis iterū: Pax vobis. quia volebat eos instruere de pace futura: quæ erat perpetua. s ¶ Sicut misit me pater. ad veritatem fidei docendam in iudæa. t ¶ Et ego mitto vos. id est mittam ad hanc veritatem publicandam per totum mūdum. Et quia executio huius officij non poterit conuenienter fieri sine gratia spīritus sancti: ideo sequitur:
v ¶ Hæc cum dixisset, insufflauit &c. Per illam insufflationem ostendere voluit spīritū sanctum a se, ꝓcedere: sicut procedit a patre. y ¶ Quorum remit. peccata, remit. eis. Licet enim solus deus principaliter peccata dimittat: tamen ministri ecclesiæ per virtutem clauiū ad hoc ministerialiter operantur. z ¶ Et quorū retinueritis. id est retinenda iudicaueritis. a ¶ Reten. erunt. hoc tamen intelligendū est q̄n iudicii ecclesiæ diuino iudicio cōformatur. b ¶ Thomas. Hic ponitur apparitiōis xp̄i denūciatio absente discipulo: cū dicitur: Thomas autem vnus ex duodecim qui dicit̄ didymus. hoc erat cognomen eius: & sonat idem quod geminus. ga forte erat de tribu beniamin de cognatione gemini. Vel fm̄ alios fortē apparitiōis xp̄i denūciatio absentē discipulo: cū dicitur: Thomas autem vnus ex duodecim qui dicit̄ didymus. hoc erat cognomen eius: & sonat idem quod geminus. ga forte erat de tribu beniamin de cognatione gemini. Vel fm̄ alios fortē nar idem quod dubius: quia propter dubiū, de resurrectiōe quod thomas habuit ideo sic cognominatus fuit. c ¶ Vnus de duodecim. Nō q̄ tunc essent duodecim, cum iudas esset mort⁹: sed quia erat vnus de duodecim electis a christo. Vel quia cō numeratur hic matthias postea electus in loco iudæ: ga iohānes hoc euangeliū scripsit post eius electionē: vt patet ex prædictis in principio huius operis. d ¶ Non erat cum eis &c. Ipse em̄ inter alios apostolos videtur fuisse magis timid⁹: vt. ē. dictū est. xi. ca, & ideo tardior cæteris venit ad locū vbi congregabant discipuli. & ideo propter tarditatē suā priuatus est illa visione christi. Hoc aūt factū est diuina ordinatiōe vel pmissione fm̄ q̄ dicit Grego. vt ex sua absentia sequeret̄ dubitatio: & vlter⁹ in dubitatiōe obstinatio: & p cōsequēs diligens inq̄sitio ad nostrā cōfirmationē: e ¶ Dixerunt ergo ei alij discipuli. ga boni rumores cito denūciant.

✻ g ¶ Cū sero esset die illa. sequit: 1 ¶ Venit iesus & stetit Matth
&c. Per iesum q̄ salus interp̄tat, prælat⁹ bon⁹ zelum salutis animarū habēs significat q̄ saluās claustra virtutū ad subditos ingredit, & stat in medio: virtutis ad dandū eis exēplū: & in medio debitæ affectiōis sine accæptiōe p̄sonarū: & sic dixit eis bis: pax vobis: optādo eis &, pcurādo q̄tū pōt pacē duplicē. f. fraternā & supernā. o ¶ Cūdit eis ma. i. opera virtuosa. p ¶ Et lat⁹. i. vere charitatis signa. x ¶ Et dixit eis &c. illos ad ordines sacros pro mouendo, qui sunt idonei ad laborē salutis animarū. ideo subditur: y ¶ Quorū re. pec. &c. Thomas autē vnus &c. Sequitur.

✻ Ille autem

dubius thomas. i. abyssus: ga dubitādo, p̄fundius nouit. a ¶ Rñdit. Videbat & tāgebat hoiem: & sup hoc deū credebat iā remota dubitatione: & cōsiderabat quē nō videbat. b ¶ Quia vi. Nō ait tetigisti: sed vidisti: qa visus quodāmō gñalis sensus est q̄ de alijs quattuor dici solet: Forsitā nō fuit ausus tāgere: sed ascipiēdo tm̄ seu etiā tangendo credit. c ¶ Beati. Cōmendat fidē gentiū: sed ꝓteritovtitur vt q quod erat futurū in sua p̄destinatione noverat iam factum. d ¶ Multa. Quasi in fine libri cōcludit: Multa quidē & alia fecit iesus & añ resurrectionē & post dicit se scripsisse vt tidē astruat quavita habeatur. Deinde tñ narrat quō se manifestauit iesus ad mare tyberiadis. Et in captura piscium, cōmēdauit ecclīæ sacramentū qualis futura est in vltima resurrectione. Ad q̄d cōmendandū valet ꝙ quasi finis libri interpositus est: vt esset etiā secuturæ narrationis quasi p̄miū: q̄d ei faceret quodāmodo eminentiorē locū. Ca. XXI.

Ostea ma. Relictis oīb⁹ secuti fuerāt iesum. Q. si post mortē iesu anteq̄ redderet eis vsus, repetissent priorē artē: possent se sed post redditū viuū: post acceptū eius insufflationis spm̄: post ꝓba ei⁹. Sicut misit me p̄ & ego mit. vos subito fiūt quod fuerūt: piscatores nō hoim: sed piscium. Sed sciendū est nō ꝓhibitos fuisse sua arte licita victū q̄rere ap̄latus integritate seruata: cū vī viuerent nō haberēt: & sic illis laborantibus adiecit deus necessaria quæ ꝓmisit: hic aūt penuria eorum dispositā est: vt in piscatione tanta exhiberent sacramēta.

B ☞ Et illa

NICO. DE LY.

a ¶ Vidimus do. Sic em̄ añ passionē est appellauerāt vt dictum est. ē. ca. xiij. b.
b ¶ Ille autē dī. eis &c. Ridiculose petit iste thomas: ga maius est videre reparatio nem totius corpis. Ite fuit durus ad credendum: ga volebat certificari duplici sensu. dī. meū &c. Isti em̄ sunt duo sensus q̄ minus possunt decipi: quia visus inter alios plures differentias rerū demonstrat: vt hab̄t. j. metaph. Tactus aūt in hoīe est certissimus. Alij aūt sensus bñ inueniunt viuacīores in alijs aīalibus: vt hr̄. iij. de aīa. d ¶ Et post dī. octo. Hic ponit scd'a apparitio sacta apl̄is in p̄sentia thomæ: Et diuidit in duas: ga primo describitur dicta apparitio. scd'o ponit quædā breuis epilogatio, ibi: Multa quidē. In prima parte dr̄ sic: Et post dī. oc. Facto em̄ interuallo christus apparebat discipulis: ga non cōuersabat cōtinue cum eis vt ostenderet se surrexisse ad vitā immortalē ab hoibus huius vitæ separatā. e ¶ Stetit ie. in me, vt posset ab omnibus videri.
f ¶ Et dixit eis: pax vo. sicut prius exponatur. g ¶ Deinde dī. tho. &c. quasi rīdens petitioni eius supra positæ. In hoc etiā sua deitatem declarat: inquantū absens corpaliter eius verba sciebat.
h ¶ Et vī. ma. me. Videt em̄ ꝙ deberet dicere: tange man⁹ meas. Dicendū ꝙ visus, ꝓpter sui certitudinē accipit, ꝙ oi sensu: immo etiā aliq̄n accipit, ꝓ intellectu. sicut dr̄ alicui: Vides tu hoc. i. intelligis & Exod. xx. c. Cunctus ppls videbat voces. i. audiebat: ita ꝙ ibi accipit visus pro auditu: Et eodē mō hic accipit pro tactu. Vel aliter: qa sicut dictū est: Thomas volebat certificari duplici sensu scilicet visu in aspectu manuū: & tactu per lateris tactū. iō sequit:
i ¶ Et affer ma. tuā &c. Hoc dixit iesus: qa thomas dixerat discipulis nunciantibus xp̄i resurrectionē se aliter nō crediturum eā.
k ¶ Rñdit tho. nō solū corde credendo: sed etiā ore cōfitendo: qa vtrīq; requirit ad salutē: vt frequēter dictū est. ō.
l ¶ Dñs meus & d. m. In hoc manifeste cōfitet deitatē in xp̄o cōtra perfidiā arriani. Supra em̄ bñ vocauerāt ipm̄ iesum dūm: sed nō vocabāt eum deū expresse: licet dixerint aliquā verba per quæ eius deitas pōt intelligi: vt patuit ex suprādictis. Sed thomas hic factus pfectior in cognitione post xp̄i resurrectionē manifestatā, cōfessus est ipsum deū esse. m ¶ Dicit ei iesus &c. Cōtrariū videt̄ p hoc qd̄ dr̄ ad Heb. xi. a. Fides est substātia rerū sperādarū: argumentū nō apparentium: & sic patet ꝙ fides saltē quantū ad actū nō pōt esse de visis; Vtrū aūt possit esse de eis quantū ad habitū non est pntis speculationis. Dicendū ꝙ thomas aliud vidit & aliud credidit: qa humanitatē vidit: & deitatē q̄ in pñi videri non pōt credidit. n ¶ Beati q̄ nō ví. & cre. In hoc cōmēdat alios: promptitudinē ad credendum & in hoc stat cōsolatio nr̄a q̄ non vidimus & tñ credimus p doctrinā xp̄i & ap̄lorū: christū videntiū ad nos deriuatam. Sed huic dicto v̄ cōtrariū qd̄ dr̄ Luc. x. d. Beati oculi q̄ vident q̄ vos vi. Dicendū ꝙ duplex est beatitudo. Vna rei, quæ cōsistit principal⁹ in aspectu & fruitione deitatis: & ex cōsequēti in visiōe humanitatis xp̄i: vt dictū est ca. x. & de hac beatitudine intelligitur verbū lucæ. Alia est beatitudo spei q̄ hr̄ in pñi: & ista consistit in merito futuræ beatitudinis: & ideo beatior est hoc mō q̄ plus meretur. Plus aūt mereī q̄ credit non videns q̄: videns p̄dicto mō: & sic intelligitur verbū xp̄i: Qui non viderunt. Hoc aūt dictū licet sit verū, tñ q̄tum ad primā partē nō valet ad ꝓpositū: qa ap̄li quibus xp̄s loquebat Lucæ. x. nō erant beati in re. ꝓpter qd̄ dicendū ꝙ illud Luc. x. intelligitur de visione xp̄i in pñtia mortali: q̄ fuit multū desiderata a sanctis patribus veteris. testa. sicut pater per lr̄am sequentē Luc. x.
o ¶ Multa quidem. Hic ponit epilogus respectu p̄dictoꝝ: In quo ostendit insufficientia huius scripturæ respectu excellentiæ xp̄i in opere & doctrina: quæ tanta est ꝙ nō posset lr̄is cōprehendi: & hoc est qd̄ dicit: Multa quidem &c. quæ non sunt scrī. in lī. hoc. Hoc signanter dixit, ne aliquis forte crederet ea nō esse vera quæ scripta sunt ab alijs euangelistis & a iohanne dimissa. Ostenditur etiam in hoc epilogo vtilitas huius doctrinæ, cum subditur.
p ¶ Hæc autem scripta sunt vt credas. fi de formata charitate. q ¶ Quia iesus est filius dei. f. naturalis in potētia sibi æqualis: & per ꝙs idem in deitate: quia natura diuina est indiuisibilis. Sicut enim fuit dictum a principio: principalis intentio iohannis est, in hoc euangelio declarare diuinitatem christi: & æternam eius generationem a patre. r ¶ Vt cre. vi. ha. f. æternam: in qua clare videbitur quod nūc creditur Act. iiij. c. Nec̄ em̄ aliud nomē est sub cœlo datum hoibus in quo oporteat nos saluos fieri.
✻ a ¶ Ille aūt dī. eis &c. Per istū q̄tū ad hoc significant illi qui Moral⁹. bonitatem vel ptātem plati ab alijs audita credere nolunt nisi habeant propriam experientiā, ꝓpter hoc reprehendendi sunt. nam in talibus credendum est testimonio bonoꝝ, ꝓpter qd̄ subditur.
Beati qui non viderunt & crediderunt. Ca. XXI.

Ostea ma. Hic ponit tertia xp̄i apparitio qua manifestata est sua resurrectio aliq⁹ discipulis spāliter. Et si ordinē istaꝝ triū apparitionū cōsiderem⁹: In pria ostēdit xp̄s suā deitatē ſpm̄ſtm̄ insufflādo. In scd'a ꝙ humanæ naturæ idētitatē, cicatrices ostendēdo. In ista tertia oñdit humanæ naturæ veritatē, cū ap̄lis comedēdo. In hac aūt apparitione describēda: sic ꝓcedit iohānes: qa prio ostēdit qd iesus exhibuit pluribus discipulis. scd'o qd exhibuit duob⁹ ſpāliter p̄dilectis. s. petro & iohāni, ibi: Cū ergo prādissent. Pria in tres: qa primo describit xp̄i apparitio. scd'o xp̄i apparentis cognitio, ibi: Dixit ergo discipulus ille. tertio p̄dictorum epilogatio, ibi: Hoc iam tertio. In pria parte dr̄ sic: t ¶ Postea manifc. &c. i. facto interuallo tp̄is: qa nō manebat continue cū ap̄lis. Cuius causa dicta est cap̄. p̄ce. v ¶ Ad ma. ty. Ex quo patet ꝙ illa apparitio fuit in galilæa vbi est illud mare sicut. ē. dictū est ca. vi. Præcedentes apparitiones fuerunt in hierusalē, ex quibus ap̄li iam cōfortati abierunt in galilæam, vbi promiserat se eis manifestaturum vt habet Mat. vlt. c. x ¶ Manifesta. autē sic. i. per modum qui sequitur:
y ¶ Erant autē simul simon pe. Ista duo noīa simul coniungit:

✻ ga simon

Universidad de Deusto Biblioteca

E 17 a ¶Et illa no. Nox ante aduentū xpi, in qua nullus ad pfectionē per legē venit: Mane aduētus stetit iā post resurrectionē extra fluctus i solido nec prio agnoscit. In hac narratiōe magnū est sacrm: & vt vehementius cōmendaret, vltimo loco est scriptū. Q. septē fuerūt in pisc̄atione discipuli significat finē tpis qđ septē diebus voluit. Littus etiā ga est finis maris, signi ficat finē sæculi: in quo petrus ræte extraxit in initio p̄dicationis xpi. Est alia pscatio hic alia post resurrectionē. Ibi & boni & mali capti sunt sicut nūc habet ecclesia: hic tm̄ boni q erūt in æternū impleta in fine in resurrectione mortuoꝝ. Ibi iesus nō stat in littore sicut hic: sed ascēdit in nauē simonis. Ibi pisces in nauiculis: hic ræte in terra. Ibi ergo ecclia in hoc seculo: hic in fine sæculi. Ibi vocati hic refusc̄itati. Ibi ræ tia nō solū in dextera vel in sinistra: ne soli boni vel soli mali: sed indifferēter vt p mixti habeanē boni & mali: hic in dextera vt soli boni. Ibi rumpit ræte p schismata hic in summa pace sanctoꝝ nō est scissum. Ibi tāta multitudo q̄ naues mergit. i. i. submersione p̄mit nō em̄ sunt merſæ. hic non valēt trahere a multitudine pisciū vt in naue̅m captos refunderēt sicut ibi: qa hi q p tinent ad resurrectionē vitę: sunt post finē huius vitæ in somno pacis velut in ,pfundo tartari nec apparebūt nisi cū in littore. id est in fine sæculi resurrexerint: qđ ibi figuratur duab⁹ nauiculis ,pter circūcisionem & p̄putiū: hoc isto loco ducētis cubitis ,pter electos vtriusq; gnis q̄si centū & centū: qa hic numer⁹ ad dexterā trāsit. Ibi nō exprimit numer⁹: qa multiplicati sup numerū hic est certus numerus. cliij. Decē, legē significat q occidit septē spm̄ q viuificat. Accedat ergo d spūs ad legē vt implea tur. i. septenarius ad denariū: & fiunt decē & septē q numerus ab vno ad seipm̄ cōputatis oibus crescens ad. cliij. puenit: quo si gnantur oēs ad gr̄am spūs ptinētes: q̄ gra cū lege dei tanq̄ cū aduersario cōcordat vt viuificāte spū lra nō occidat: sed cōpleat: & si qd minus sit remittat. Hic numer⁹ habet. cl. & in sup tres, ,pter mysteriū trinitatis. Quinquaginta aūt fiūt. vij. multiplicatis per septē & ex adiectione vnius: V no significant esse vnū qui demonstrant per septē propter operationē septenariā: & eo die missus est apīs spūs. In prima captura quæ est præsentis ecclesię magni & parui: In illo regno nulli nisi magni.

☞ Venite

NICO.DE LY.

Luc.5.a. 2.Cor.3. b. F

q̄ Simō fuit nomē eius primū petr⁹ aūt erat nomē sibi de nouo a xpo impositū: vt. ē. declaratū est ca. j. Sequit: a ¶Et alij ex discī. ei⁹ duo. Istos nō exprimit nois atim: qa erāt minores. Quod aūt tot noia ,pria hic exprimit, hoc est ad maiorē expressionē rei gestæ. b ¶Dicit eis si. pe. Vado pi. Erāt em̄ pauperes: & iō ad ,pcurandū necessaria vitæ licite poterāt redire ad exercendū negocium qđ sine pctō poterat exerceri. Matthæus aūt nō redijt ad tractandum negociū telonei: qa vix aut nunq̄ pōt sine pctō fieri, ,pter qđ paulus artē scenofactoriā didicit: vt cū necessitas occurret, vel vtilitas ecclię, de labore suo viueret. vt hr̄ in actibus apl̄orum. xviij. a. c ¶Et exc̄rūt & ascende. in na. alienā eis accōmodatam vel locatā: seu alio mō licito adeptā: qa a principio suę vocationis nauē & ræria reliquerāt. d ¶Et illa nocte ni. prē. hoc factū est vt captio sequēs, manifeste miraculosa appareret. e ¶Mane aūt iam fa. ste. ic. in lit. Nō apparuit sup aquā: sed in terra solida: ad ostendendū q̄ amplius nō erat cū eis in fluctibus vitę corruptibilis: sed magis trāsierat ad statū vitæ immortalis. f ¶Nō tm̄ cogno. &c. Sicut em̄. ē. dictū est, corpus gloriosum est totaliter in ptate aiæ: & ideo f̄m cōcæptū aiæ pōt visum diuersimode immutare: & per oīs cognosci, vel nō cognosci. g ¶Dicit er. &c. Numqd pulmē. habetis. i. aliquid qđ posset decoqui & comedi. h ¶Rnde. ei: nō. Credebāt em̄ eū aliquē mercatorē q vellet pisces emere. i ¶Dicit eis: Mittite in dex. nauigij &c. Prædixit certitudinaliter

¶Iohannes & iacobus maior.

erat a chana galilææ: & filii zebe-

¶quorum nomina tacentur.

dei, & alii ex discīpulis eius duo. a

Dicit eis simō petrus: Vado pisca- b

ri. Dicunt ei: venimus & nos tecū.

†Et exierunt & ascenderūt in nauē c

a & illa nocte nihil prēdiderūt. Mane d

aūt iā facto stetit iesus in littore: nō f

tamē cognouerūt discīpuli quia ie

sus est. Dicit ergo eis iesus. Pueri, g

nunquid pulmentarium habetis?

¶& ideo licet nobis prouidere.

Rn̄derūt ei: Non. Dicit eis: Mittite h

a ¶id est prædicationem ad colligendos solos dexteros.

in dexteram nauigii ræt̄: & iuenie

tis. Miserūt ergo: & iam nō valebāt k

illud trahere præ multitudine pi-

scium. Dicit ergo discīpulus ille l

quem diligebat iesus, petro: Dñs m

est. Simon petrus cū audisset quia o

¶ide ecclesiæ.

dñs est, tunica succinxit se: erat em̄ p

a ¶ex dilectione, in fluctus sæculi.

nudus: & misit se in mare. Alii aūt q

a ¶id est in ecclesia fluctus mundi cal cantes.

discīpuli nauigiō venerūt: Nō em̄ r

lōge erat a terra: sed quasi cubitis

ducētis, trahentes ræte pisciū. Vt s

ergo descenderunt in terram, vide

a ¶ quibus significat calor charitatis.

b ¶fidem.

c ¶prunis.

runt prūnas positas: & piscē sup

a ¶verbum dei. ¶scilicet viderūt, nō super prunas.

positum & pānem: Dicit eis iesus. v x

Afferte de piscibus quos prēdidi- y

certitudinaliter effectū futurū vt ad cōsequētia habeāt animū magis attentū. k ¶Miserūt er. & iā nō va. &c. Ex quo patet q̄ pisces illi fuerūt miraculose adducti: vel virtute diuina de nouo formati: qa tota nocte ibi q̄siērūt & nihil inuenerāt. l ¶Dicit er. Hic cognitio. Circa qđ sciēdū: q̄ puritas mētis & corporis maxime disponit hoiem ad cognitionē diuinoꝝ: & ideo iohānes g cæteris purior erat tanq̄ virgo citius alijs cognouit xp̄m. Tum ex cōsideratione miraculi facti. Tum qa xp̄s prio ei ostēdit spēm cognoscibilē, ,pter suā puritatē: & hoc est qđ dr̄: Dicit ergo discipulus ille quē diligebat ie. i. iohannes. m ¶Petro. Erat em̄ sibi familiaris: vt dictū est ca. ,pcedenti & ideo primo aperuit ei cōceptum animi. n ¶Dñs est. Sic em̄ vocabant xp̄um ante passionē: vt. ē. dictum est. o ¶Simon pe trus cū audisset quia dñs est, tunica succinxit se. vt cum maiori reuerētia accederet ad christum. p ¶Erat enim nudus. i. parum vestitus: vt esset expeditior ad piscationis opus. q ¶Et misit se in mare. vt citius veniret ad christum ex deotione. Hic dicit Beda: q̄ tunc nō venit ad christum supra aquas ambulando: sicut prius: sed magis peditando vel natando. Sed rationabilius videtur contrarium. Non enim videtur q̄ natando venerit: qa tunc tunica succinxit se vt ad christum veniret: quod non fecisset si natando venire vellet: nec etiam peditando per profundū aquæ: qa distabat a terra quasi cubitis ducentis. vñ nō videt q̄ in tāto spacio aquæ maris esset ita parua q̄ hō posset ibi pedi tare & maxime: quia aqua illa erat tanq̄ in ea nauis poterat currere in qua erant septem hoīes ad minus: qa tot sunt hic numerati: & centū & .liij. pisces magni: & rætia & alia nauis instrumēta. propter quod magis videtur, q̄ petrus dñi memor, quę feruenter diligebat: & pristinę ambulationis super aquas q̄n ad xp̄m veneral, q̄ sīte hic fecerit. r ¶Alij autem discipuli nauigio venerunt. quia non erant ita feruidi sicut petrus. s ¶Non em̄ lon. erant a ter. sed quasi cu. du. tra. ræ. piscium. In hoc assignat̄ ratio quare cito venerit post petrum. Secundum expositionē Bedæ alij gnatur ratio quare petrus misit se in mare, quia propter paruam distantiam sine naui poterat venire. Alia tamen expositio probabilior est: vt patet ex prædictis. t ¶Vt ergo descenderunt in terram, viderunt prunas po. & pi. super positum. illis prunis. v ¶Et panem. Non super prunas ductior em̄ pœna est q̄ culpa: nec paruа videret culpa si cū illa aut emēdatione labilis vitæ: vel ad exercitationē necessariæ patiē positum: sed ibi paratū pro refectione eoꝝ. Ista enim diuina tionem in fide resurrectionis xp̄i. x ¶Dicit eis iesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Familiariter eis loquit̄ tan q̄ discipulis, ad confirmandum veritatem suæ resurrectionis.

✻ Ascendit simon

Luc.5.f.

✻ b ¶Dicit eis simon petrus vado pi. Per artificium piscan di significat officiū p̄dicandi. Mar. iiij. d. Venite post me: faciā vos fieri pis. hoim. Item q̄n omne tps septem diebus reuoluitur recte, vniuersitas septenario numero figuratur: vt dicit Grego. homel. xxv. Igitur per septē piscatores qui hic enumerantur, vniuersitas prædicatoꝝ ecclesiæ designatur. d ¶Et illa nocte ni. prendidē runt. Ad significandum q̄ p̄dicationem ecclesiæ sine christi virtute nihil proficere possunt. ℟. xv. a. Sine me nihil potestis facere. Sed ipso præsente & dicēte: i ¶Mittite in dexteram nauigij ræte. Cœperunt piscium multitudinem copiosam: per quam significatur multitudo credentiū per p̄dicationem apl̄orum, xpo in primi paliter operante. sicut dr̄ Mar. vlti. d. Illi autem profecti prædicauerunt vbiq̄ dño cooperante & sermonē cōfirmante sequētibus signis. Et similiter multitudo pœnitentiū per prædicatores alios ad bonum conuersorum. y ¶Afferte de piscibus quos prendidistis nunc &c. Per hoc significatur q̄ p̄dicatores pro labore eque sustinent in cōuersione peccatorum, reficientur in regno cęlorū.

✻ Simon iohannis

1.Cor.4. a ¶Venite. Hic dr̄ man ducasse iesus cū pisce panē. In alio euāgelio cū pisce fauū mellis. Pisc̄as assus, xp̄s passus. Pisc̄is, qa latuit in aqs humani gnis: captus laqueo mortis. In fauo mellis notat̄ dulcedo, diuinitatis: vel vtraq; natura xp̄i: qa fauus est mel in cæra. i. diuinitas in humanitate. Idē significat panis. vñ: Ego sum panis

a ¶dum his qui in fluctibus sæculi sunt, stabilitatem æternitatis ostendit.

stis nūc. Ascēdit simō petrus & trā- a

a ¶id est littus: quod est finis mundi.

xit ræte in terram plenum magnis

piscibus centū q̄nquaginta tribus.

¶numero & quantitate.

Et cū tāti essent, nō est scissum ræte.

a Dicit eis iesus: Venite, prandete. b

a ¶tanta erat cuidentia veritatis q̄ iesus erat vt nullus eoꝝ auderet nō solum negare, sed nec dubitare: & ideo nō interrogare.

Et nēmo audebat discumbentiū in c

terrogare: Tu quis es? sciētes quia a

dñs est. † Et venit iesus & accæpit e

panē & dabat eis: & piscē similiter.

a ¶tum ad dies: non ad apparitionum numerum.

b Hoc iam tertio manifestatus est ie- f

sus discīpulis suis, cū surrexisset a g

mortuis. Cū ergo † prādidissent, di- h i

xit simoni petro iesus: † Simon io- k

hannis, diligis me plus his? Dicit, h

a ¶ostendit dominum scientem interrogasse.

ei: Etiam dñe: tu scis quia amo te.

d Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit n

ei iterum: Simon iohannis, diligis

me? At ille: Etiam dñe: tu scis quia

amo te. Dicit ei iterū: pasce agnos

e meos. Dicit ei tertio: Simō iohānis

f amas me? Contristatus est petrus: o

qa dixit ei tertio, amas me: & dicit p

ei. Dñe, tu omnia nosti: tu scis quia

a ¶pro quibus pones animā:

quod est confirmatio dilectionis.

g amo te. Dicit ei: † Pasce oues meas. q

Amē amē dico tibi: cū esses iunior r

Sequit: o ¶Con. est pe. &c. Nō fuit indignat⁹, ,pter qđ: p ¶Dī. ei &c. q. d. Tu scis oīa pītia & futura: & iō tu scis q̄ ego te diligo: sed qđ fit mihi futurū nescio, sed tu scis. q ¶Dicit ei: pa. o. &c. Ante bis dixerat: Pasce agnos meos: qa in fidelib⁹ tres sunt gradus. ſ. incipientū, ,pficientium, & ,pfectoꝝ: illi q sunt in duob⁹ primis gradib⁹ dicunt̄ agni: & illi q sunt in tertio oues noiant̄ &c. r ¶Amē a. Hic p̄dicit petro fuū martyriū: qa plati ecclię debēt tantā charitatē hr̄e, vt parati sint se morti exponere ,p grege. qđ hic exprimit xp̄s loquēs petro pabolice. Amē a. &c. c. te. i. aliqb⁹ supfluis te restrigebas: ūb erat, p volūtate tua ab alio nō cōpulsus. iō subdit: Et am. vbi vo.

✻ Cum autē

✻ k ¶Simon ſo. dili. me &c. Ex hoc patet q̄ ,pmouendi ad cura aiaꝝ sunt examinandi de fide & dilectione dei: & nō de potestate temporali. n ¶Pasce a. meos. Ter dictū est pasce: ad significandum q̄ habens curā aiaꝝ debet subditos pascere pastu verbi dei & boni exempli: & prout pōt etiā subsidio tpali. Sed illud qđ dr̄ hic: pasce &c. aliq mali mutāt in tonde: qa multum studēt circa subditos exactiones tpalium exercere: de pastu dicto triplici non curare. r ¶Amen amē dī. tibi: cum esses &c. per hoc quod dicitur hic passio petri futura significabatur: eo q̄ tunc ecclesiæ præfi

✻ ciebatur

C

Diuisio. Pastorū triplex pabulū

†Luc.24. f.

Grad⁹ fidelium

tres.

D

Morale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

subditis prouidere exemplavirtutum ꝑbere: aduersarijs obsistere peccantes corrigere. a ¶ Cū aūt se. Passurum ꝑdicit q negaturū ꝑdixerat: hoc iā poterat resurrectiōe firmarᵘ. qđ immature police batur infirmus. Iā nō metuit huius vitę interitū: qa resurgēte dño vitæ alterius ꝑcessit exemplū. b ¶ Extēdes ma. Hoc est, crucifigeris: & quō hoc fiet subdit: Et alius te cinget & du. quo tu non vis. qa ad illā mole stiam nolēs est ductus: nolens ad eā venit: sed volēs eā vicit: & reliqt affectū infirmitatis: quo nemo vult mori: q adeo est naturalis vt eū nec senectus abstulit petro. Unde & dns: Transeat a me calix iste. Sed cū cumq; sit molestia mortis, vincat eam vis amoris. si nulla esset vel parua molestia mortis, nō esset tam magna glia † martyrum. Sed si pastor immolatus eū vt ouis: q de ouibus fiūt pastores nō metuāt immolari. c ¶ Et cū hoc dī. His dictis cepit ire fus abire: & nondū intellecto qđ audiuit sequere me: cepit petrus incessu pedū seq secutus est & iohannes q sciebat se diligi. d ¶ Quem dili. Diligebat & alios: sed familiarius istū donauit potiore dulcedine sui amoris: qa virgo electus ab ipso virgo permansit: vñ & matrē ei commendauit. Aug. Tacito noie discernit iohānes a cæteris: nō q solū eū, sed plus cæteris ditigeret eū. Huius maioris dilectionis est indicium: q solus supra pectus iesu recubuit. Porro petrus plus dilexit xp̄m vt ipse sciens interrogat, q dicit: Diligis me plus his? Videtur ergo melior q plus q̄ q minus diligit xp̄m. Item videt melior q plus q̄ q minus diligit a xp̄o: & anteponit iohānes petro. Quod si cōferēdo adinuicē quærit, qs de duobus melior est. An q minus diligit christum & ab eo plus diligit: an quem minus diligit xp̄s: cū ipse plus eū diligat. Dubia est mīo. Videt quidē q plus diligit xp̄m melior. Quem plus diligit xp̄s, fœlicior. Et est manifesta mia sed occulta iusticia minus diligētis eū a quo plus diligit: & plus eum a quo minus diligit. Sed per istos duos cōmēdat duas vitas eccl̄ię: de qbus mystice loquit. Vna est per fidē: altera per spem. Hæc agitur in corpe & peregrinatione: vbi bitudo est tm in spe: sed miseria ꝑsto est de aduersis & de pctis. Illa est in immortalitate, vbi nihil mali sed pfectio boni. Prior actiua significat per petrū qui est generalis psona in petra xp̄o fundata huic dr: Tu me sequere: per imitationē perferendi tpalia mala, quæ terminabunt cū sæculo. Hic magis diligit xp̄m vt amando & sequēdo libereť a malo: sed ipse minus hāc diligit qualis nunc est: & liberat ne semp talis sit: & ob aliud nō diligit, nisi vt saluet: & hinc transferat. Altera contemplatiua significat per iohannē: cui dr: Sic eū volo manere nō dicit remanere, vel p manere: sed expectare: qa nō mō, sed cū venerit, christus implebit. Q. Inchoata cōtemplatio maneat donec veniam: perficienda cum venero: vt sit manifesta plenitudo scientię: hanc autem plene diligit christus & seruat in æternum. In illa vero expectatione: qa nondū nouit futurā veritatem, hō minus diligit: & plus diligeť eū eum videbit sicuti est. Quia vero vniuersæ viæ dni sunt mia & veritas iustus in hac vita expertus vndiq; mala, plus diligit ex necessitate qua vrgetur: qa misericordia qua est liberandus a malis & quotidie poscit & habet: & minus diligit a misericorde q minus diligit miserū q̄ beatum. hic est petrus plus amans & minus amatur. Quia vero iustus cōtemplationem veritatis quæ est futura nondū nouit, minus diligit eā q̄ petrus misericordiam: & in ipsa veritate btūs plene diligeť a xp̄o: & hic est iohānes minus amans q̄ petrus plus amatus. Et si hi duo apli singuli has duas vitas significant: vtraq; tamē vtriq; cōuenit sicut & oibus sanctis. Ad huius aūt vitæ procellosæ gubernaculū dan tur claues ad liganda & soluēda pctā. Propter aūt illam quietam requiem sup pectus iesu discumbit vñ bibit veritas. Qui virgo est iohannes, cōuenit futurę vitæ: vbi neq; nubent neq; nubent. e ¶ Super pectus. In pectore iesu sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: supra quod recubuit quē maiori cæteris sapientiæ & sciæ singularis munere donat. in quo figurabat quāta arcana diuinitatis p cæteris esset scripturus. f ¶ Domine, hic autem quid. Quia audierat petrus se crucifigēdū, voluit etiā fratris cognoscere exitum. g ¶ Sic eum volo manere do. ve. Nolo eū per martyrium consummare, sed expectare eum placidam carnis suæ absolutionē: qñ ego veniēs recipiā eū in æternā beatitudinē.

Et nō dixi

Mat.26.d.

als† martyrij,

Questio.

Ecclesiæ duę vitę.

1.Ioh.3.a. Ps.24.b

Mat.16.c

Mac.22.c

Cor.2.a.

a ¶ Cum aūt senueris. i. imminente morte. b ¶ Extēdes manus tuas. per hoc designat promptitudo petri ad martyriū tolerandum. c ¶ Et alius te cinget. Fuit em positus in cruce cum chordis ligatus, & nō clauis affixus: vt longior esset ipsius cruciatus: & hoc vocatur hic cinctura. d ¶ Et ducet &c. Est em in hoie duplex appetitus. f. sensitiuus & intellectiuus: & vterq; aliqñ noiať volūtas largeloquendo: qa solus appetitᵘ intellectiuus ꝑ prie dr volūtas. Licet aūt appetitᵘ intellectiuus in petro esset promptus ad martyrium: tm appetitᵘ sensitiuus refugiebat: qa mors est vltimū terribiliū: & eodē mō fuit in xp̄o sicut dictū est. s. xi. ca. & iō dicit: Et ducet quo tu nō vis. ire. s. fm appetitum sensitiuū. e ¶ Hoc aūt dī. Hæc sunt verba euāgelistæ exponētis verba xp̄i de martyrio petri. scripsit em hoc euangeliū post petri martyriū. qđ patet ex hoc ꝙ euangelium scripsit post reditū suū de insula pathmos post mortē domitiani imperatoris vt dictū est. s. in ꝓlogo huius euāgelij. Petrus aūt passus est sub nerone imperatore q diu ante domitianū imperauerat. f ¶ Sic significans qua mor. &c. Martyriū em petri ordinatū fuit ad dei gloriā. g ¶ Et cū hoc dixisset. Hic ostēdit qđ xp̄s cōsilio hanni. Et diuidit in duas: qa primo ponit cōmendatio discipuli. scđo sui euangelij. ibi: Hic est disci. Prima in duas: qa primo ponit cōmendationis occasio. scđo ipa cōmendatio, ibi: Dixit ei iesus. Circa primū sciendū: ꝙ occasio illius fuit verbū petri q rentis de iohāne: qđ exprimit cū dr: Et cū hoc dixiſſ. s. iesus petro imponens pastorale officium & suæ passionis exemplum.

h ¶ Dicit ei: Sequere me. Sicut em in verba petri ꝓtulit duo animi ad tolerandū martyriū q̄n fuit, pie & tus in ferentis olei doliū: iō illud ꝓ martyrio ab eccl̄ia colit: qa fm qđ dicit beatus Augustinus lib. de nuptijs & cōcupiscētia: Nō est impar meritum patiētię in iohāne q passus nō est: & in petro q passionē sustinuit. e ¶ Donec veniam. sūmēs aiam eius a corpe absq; tm angustia & dolore: vt dictū fuit. s. in ꝓlogo huiᵘ euangelij &. s., pxi me. f ¶ Hic est dī. Posita cōmēdatione discipuli. hic ponit commendatio sui euāgelij: Et diuidit in duas ptes: qa prio ponit euāgelij cōmēdatio. scđo tollit erroris occasio, ibi: Sunt & alia mīta. In pria ergo parte dr sic: Hic est dī. illc. s. iohānes de quo saluator immediate ante locutus est. g ¶ Qui testimoniū perhi. de his. cax. propter

Diuisio.

Mora.

Præsentis chartas operis si colligere optas.
Aspice principium: litterulasq; suas.

a
Prima vacat
Incipit præfatio
Epistola beati
resurrectione
Incipit euangelium

b
mana: vbi
tur ad Ro. i. c.
Cum ergo natus
Adorauerunt

c
oēm iusticiam
sua cōculcatione
incæpisse: vel
Apostolos
pacatus: & si

d
Diligite inimicos
Attendite &c.
In cœlis
cut hypocrytæ

e
Qđ angusta
ferui accipiens
Et cum venisset
Imperauit
Tuncaie para.

f
stationem terreni
domum ædificat
Qui non fue.
nec tamen de

g
Ex abun. enim
tis. Post sermonem
Christus est lapis
In farinæ sa.
filius: non illius

h
qua ad patriam
Cauete a fermen.
sapis. Si quis
apertius videtur

i
qui dixit: si
In eo. ca.
Non expedit
marcum exponit
nisi propter

k
nis dirigendo
contemnentes
differentia bonorum
valet: vbi sacra

l
ante oculos tuos
Hæc oportu. fa.
christo: abel fuit
Abominationem
In nubibus

m
id est. xv. lu.
tum non desperent
ne proditionem
die manet

n
mestici dei
Et ecce ve.
Terremotus
Et ecce ego
aquila ascendendo

o
Vide nemini di.
Cum aūt vidisset &c.
alij dicunt
iacobum. Qui

p
Quoniam filia mea
Et egressus &c.
Caput eius in
Et ipse solus
tres etiam in

q
Magister vi.
Ad duriciam
pescere. Et
tra ianuam

r
Vidua pauper
tate modera
Et fracto
Quod est: non
laudare docebat

s
Linguis loquentur
Quoniam quidem
Sine quærela
bat, impune

t
Die octauo
in desertis
quod officium
nocte ista
Tulerunt illum

v
Et iesu bapti.
uante dei gratia.
cœlestis gratiæ
mutabat vel

x
tendere: vel
naturam est.
Profert bo.
cis erigit
In domo phari.

y
Sanabat. Ne.
ficent christum
rit infirmorum
dæ deuotionis

z
Si autem ego
nes mundentur
dis. Neq; absconditum
Considerate
Super omnia

A
Homo quidā verbū
nec securei
opere plus delinquit
æthio. i. nolentibus

B
Et factum est &c.
nere: animo tamen
simplicitatem: quam
Quia inde erat
Et abundabit

C
Non manducabo
nis: vt exuas
Media nocte
tura: ita tamen

D
possit christus
Incipit prologus
legem coniugij
Omnia per ipsum
Erat lux vera

E
In galilæam &c.
ma neutrum
Hoc fecit &c.
Cum autem.

F
De ter. i. qui est
Sexta hora
salomon, in quo
Ego missi. Vos
Post hæc &c.

G
ostensionem christi
lo venit non
Multi ergo. multi
& mala bona

H
Testimonium
Multi cre. Fides
ex se veritatem
Neq; hic. p. ne. pa.
redarguens

I
rosolymis bene
Credent. Et quia
& aliæ tribus
ctiones. Rex

K
Dicit ei simon
fidelium. Quia
consilijs continentur
Dicit ei tho.
iusti videbunt

L
Quia plo. Me.
litas fuit
ma oro fuit
Vbi erat hor.

M
dici: & eadem
Sed vnus. Vigilate
ne intrabit
dubius thomas

τέλος

cax. ꝓpter qđ in principio suæ priæ epłæ dicit: Q. audiuimus qđ vidimᵘ oculis nr̄is: qđ ꝓspeximᵘs: & manᵘs nr̄e cōtrectauerūt de ꝙ verbo vitæ: & vita manifestata est, & vidimus & testamur. h ¶ Et scrī. hæc. Mos aūt erat antiquoꝝ: ꝙ illi scriberēt historiā q vidissent, ꝓpter qđ dr̄ historia ab historin, qđ est videre: & iō iohānes rq audiuit ꝙ ba xp̄i & facta eiᵘ vidit, quenīētissime potuit scribere. i ¶ Sunt aūt &c. Hic tollit erroris occasio: qa posset forte aliqs credere ꝙ nihil aliud esset verum de xp̄o nisi qđ est scriptū in hoc euangelio & alijs de xp̄o: & hoc tollit cū dr̄: Sunt a. & a. mul. quæ fe. ie. q̄ scriptanō sunt. Cuiᵘ cā subdit cū dr̄: k ¶ Quæ si scrī. ꝓ sin. q̄tū ad facta ꝓticularia & cōditiōes & circūstātias eoꝝ & vtutē. l ¶ Nec ipm ar. mū. i. hoies huiᵘ mūdi. m ¶ Capere posse. eos q scrī. sunt li. Facta em & verba xp̄i nō sunt hois tm sed dei: qa illa humanitas erat organum diuinitatis: & iō non pñt ad plenū ab hoib⁹ explicari, aut etiā cōprehēdi. Qđ patet ex hoc ꝙ a principio eccl̄iæ cœperūt scri doctores libros scribere ad explanationem verboꝝ & factoꝝ xp̄i: & adhuc ad plenum nō sunt elucidata: imo si mūdus duraret ꝓ mille milia annoꝝ & semp scriberentur libri nō elucidarent ad plenū: qa si cut dictū est: facta & dicta dei sunt nobis i cōprehensibilia, ꝓpter eoꝝ excellentiā respectu intellectus nr̄i. Et iō debem⁹ subiugare & captiuare in obsequiū xp̄i intellectum nr̄m: vt ei assentiētes per fidē q̄ est in ænigmate, tandē veniamus ad cōtemplandū facie ad faciē præstante dño nr̄o iesu xp̄o: qui cum patre & spū sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

✳ i ¶ Sunt aūt & alia. Nā pricipiū huiᵘ euāgelij qđ scripsit iohannes de emanatione verbi, totus mundus adhuc capere nō potuit ꝓfecte: ꝓpter qđ ad laudē patris & filij debemus quantū ꝓsumus assurgere: nam eoꝝ gloria maior est omni laude.

Explicit Iohannes euangelista.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de
Biblioteca